

Re ãhâimana u'âsi
mono zadawa wasu'u

New Testament in Xavante (BR:xav:Xavante)

'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u New Testament in Xavánte (BR:xav:Xavánte)

copyright © 2004 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Xavánte

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Xavánte [xav], Brazil

Copyright Information

© 2004, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

Printed book ISBN 1882536746

The New Testament

in Xavánte

© 2004, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022

744f0b3a-210f-53c7-b3a1-39b62617ba0c

Contents

MATEUSI	1
MARCUSI	129
RUCASI	196
ZUWĀ	312
ATUSI	396
ROMANŪ	503
1 CORĪTU	567
2 TORĪTU	633
Darasiza	671
ÉPĒZU	691
PIRIPU	708
TOROSU	723
1 TESARONITA	737
2 TESARONITA	749
1 TIMOTIU	755
2 TIMOTIU	769
TITU	779
PIREMŌ	785
EBREUSI	788
TI'ADU	835
1 PEDRU	848
2 PEDRU	863
1 ZUWĀ	871
2 ZUWĀ	886
3 ZUWĀ	888
ZUDASI	891
Apocaripsi	897

Mateusi Zezu Cristuhu wasu'uwẽ na Mateusi te te ãma ĩrob'ui'érézẽ Ĩbaihã wasu'uzé

Zezihi siré 're ĩnomro mono norĩ siré hã aibã hã te 're hãimana, Mateusi na ĩsisi hã, Réwi na ĩsisi hãiba amo hã. Ta hã ma tô ã ĩbaihã na hã dama rob'ui'éré, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono te te tãma ĩwaihu'uzéb zarina. Zezihi siré 're morĩ õ ré hã, rob'ui'prazé hã ma tô te te dawi 're a'ubumro, danhib'apito ma. Zezihi ãma ma tô rob'ui'éré, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono te te ĩpisutu na Danho'reptui'wa da. ãne na rob'ui'éré 'rata 'wa norĩ hã te te ãma 're ĩrob'ui'éré za'ra mono zéb zarina, sena na da te 're waihu'u za'ra mono da, ma tô ãma rob'ui'éré, Mateusi hã. Ma tô duré sima wẽ, te te dama waihu'u pese da, Zezihi hã tô sena zudezu norĩ nhib'apito na hã, duré tô õhõ zô si 're ĩsimipari za'ra mono na hã.

Zezu Cristuhu hi'rata norĩ za'ratazé Rucasi 3.23-38

¹ ã hã rob'ui'éré hã Zezu Cristuhu hi'rata norĩ za'ratazé. Ta hã Dawihi nhihudu, duré Abra'ãhã nhihudu. ² Abra'ã hã Izatihi mama. Izati hã Zacoho mama. Zaco hã Zuda norĩ mama, tisisãnawã norĩ me. ³ Zuda hã Perezihhi mama, duré Zeraha mama. ĩna zahuré hã Tama na ĩsisi hã. Duré Perezihhi hã Esirõhõ mama. Duré Esirõ hã Arãhã mama, ta hã. ⁴ Arã hã Aminadabehe mama. Duré Aminadabe hã Nasõhõ mama. Duré Nasõ hã Samohõ mama. ⁵ Samo hã Bu'azihhi mama. Bu'azihhi na hã Ra'abi na ĩsisi hã. Duré Bu'azi hã Obedihhi mama. Obedihhi na nhisi hã, Rutihhi na ĩsisi hã. Duré Obedihhi hã Zéséhé mama. ⁶ Zésé hã Dawihhi mama, dama ĩpire mama. Dawihhi hã Saromahã mama. Uri'asi ĩdã'ã mro wa, ma podo, Saroma hã. ⁷ Saroma hã Robu'ãhã mama. Duré Robu'ã hã Abizaha mama. Duré Abiza hã Azaha mama. ⁸ Aza hã Zosapaha mama. Duré Zosapa hã Zorãhã mama. Zorã hã Uzi'asihhi hi'rada. ⁹ Uzi'asi hã Zotãhã mama. Duré Zotã hã Acasihhi mama. Duré Acasi hã Ezetizaha mama, ta hã. ¹⁰ Ezetiza hã Manaséhé mama. Duré Manasé hã Amosihhi mama. Amosi hã Zozi'asihhi mama, ta hã. ¹¹ Zozi'asi hã Zeconiza norĩ mama, tisisãnawã norĩ me. Babironiza u Izarazéhé nhihudu norĩ, da te séme da, da te simroi mono ré, ma tô ta norĩ hã tipoto za'ra.

¹² Tawamã Izarazéhé nhihudu norĩ, Babironiza u da te simroi mono za'u si, ma tô Zeconiza hã poto, Sarati'é hã. Sarati'é hã Zorobabéhé mama, ta hã. ¹³ Zorobabé hã Abi'udihhi mama. Duré Abi'udi hã Eri'atĩhhi mama. Duré Eri'atĩ hã Azoho mama. ¹⁴ Azo hã Sadotihhi mama. Duré Sadoti hã Atĩhhi mama.

Duré Atĩ hã Eri'udihi mama. ¹⁵ Eri'udi hã Eri'azaha mama. Duré Eri'aza hã Matãhã mama. Duré Matã hã Zacoho mama, ta hã. ¹⁶ Zaco hã Zuzéhé mama. Zuzé hã Marizaha mro. Mariza hã, Zezusihi na, ta hã. Zezusi hã, ta hã Cristu, 'Re ìhâimana u'âsi mono te te ìpisudu, Danho'reptui'wa da, da te 're ìsisi za'ra mono.

¹⁷ Æne hã 14 na dahi'rata norĩ hãiba za'ra hã, Abra'ãhã hawimhã, Dawihi u hã. Duré 14 na dahi'rata norĩ hãiba za'ra hã Dawihi hawimhã, Izarazéhé nhihudu norĩ, da te ìsimroi mono zéb u hã, Babironiza u. Duré 14 na dahi'rata norĩ hãiba za'ra hã Izarazéhé nhihudu norĩ, da te ìsimroi mono zém hawimhã, Cristu ìpotozéb u hã.

*Zezu Cristuhu waptã'ázé wasu'u
Rucasi 2.1-7*

¹⁸ Tawamhã ãne Zezu Cristuhu potozé hã: Mariza hã Zezusi, ãma ìna da hã ma tô sima ropisutu zahuré Zuzéhé me, sina mro zahuré da. Tane nherê, sina mro zahuré ô ré, ma tô 'Re ìhâimana u'âsi mono pê'êzani na tiwasã Mariza hã, te te sa'rese ô nherê. ¹⁹ Tawamhã aibã hã Marizaha ãma ìmro da hã 're morĩ wê di, Zuzé na ìsisi hã. Ta hã marĩ ìwê si te te 're 'manharĩ u'âsi. Taha wa, ma tô sima rosa'rata, ãma ìmro da ropisudu hã pi'uriwi za te te siwi ìpari na hã, duré danho'a ìwasété na te te ãma hiri wa, da te dasiwi waihu'u za'ra tã da. ²⁰ Æne na te te sima rosa'rata wamhã, hãiwa hawi Wanhib'apito ma romhuri'wa hã ma tô tãma sihãire, sõtõ 'rowi. Æne te tãma tinha:

— Zuzé, Dawihi nhihudu, asina aihâtã'ã tã, Marizaha ãma aimro tã da hã. Ta hã ma tô tiwasã, 'Re ìhâimana u'âsi mono pê'êzani na. ²¹ Ì'ra hã 'watébrémi na te za tãma podo. Tawamhã Zezusi na te za ìsisi. Danho'reptui'wa te wasu'u, ìsisi hã. Taha si te za tinhã'auwê hã te te 're anho'reptu, ìwasété hawi, duré 'Re ìhâimana u'âsi mono te te 're ìdahã za'ra mono zém hawi.

²²⁻²³ Æne da hã ma tô pisutu, Zezusihi ma, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã duréihã tizadawa wasu'u 'rata 'wai ma, Iza'izaha ma, te te ìwaihu'uzém na te te ãma uwaimrami da. Æne ma tô tãma waihu'u, duréihã:

“Pi'oi ubuni hã te za tiwasã. Duré ì'ra hã te za tãma waptãrã, aibã na.

Taha nhisi hã za, Emanuwé na ìsisi hã.”

('Re ìhâimana u'âsi mono, wasiré 're ìmorĩ u'ã, te wasu'u, ìsisi hã.) Æne 'Re ìhâimana u'âsi mono te te ãma ìrowaihu'uzé hã, duréihã.

²⁴ Tawamhã Zuzé hã utu wamhã, hãiwa hawi Wanhib'apito ma romhuri'wa te te tãma ìwaihu'uzéb zarina, ma tô ãma timro oto, Marizaha ãma, awa'awi. ²⁵ Tane nherê, Zuzé hã te te sima ãma rosa'rata ô di a'ã Marizaha ãma, ì'ra tãma waptã'ã ô ré.

Taré te ãré 'madâ. Tawamhã ã'ra tãma waptã'ã wamhã, Zuzé hã ma tô sisi, Zezusi na.

2

Bâtâ pusizém hawi, aibã norĩ ãsi'aba'rézê wasu'u, Zezusihi u

¹ Tawamhã Zezusi hã ma tô podo, Berẽ na 'ri nho'õmo nhisi ãma, Zudeza na danhipti'a nho'õmo nhisi ãma. Apito Erodi hã, Izarazéhé nhihudu norĩ te te 're 'madâ'ã za'ra mono ré, ma waptãrã. Waptã'ã parip si, ma tô wasi na romnhoré'wa norĩ hã aihutu Zeruzarẽ u, bâtã pusizém hawi, rowaihu'u pese 'wa norĩ hã. ² Tawamhã te sô anharĩ za'ra, Zezusihi zô:

— E mahãta 'watébrémi, zudezu norĩ nhib'apito da, ãpodo hã. Wa norĩ hã wa tô 'madâ'ã za'ra ni, wasi hã, bâtã pusizém niwĩmhã, zudezu norĩ nhib'apito da, ãpotozê te te ãwasu'u hã. Taha wa, wa we ai'aba'ré ni, ãma wawata za'ra da. — ãne ma tô sô anharĩ za'ra.

³ Tawamhã apito Erodi te te wapari wamhã, hãtã'ã uptabi di, uburé Zeruzarẽ ãma 're ãdasi'ubumroi mono norĩ zama.

⁴ Tawamhã apito Erodi hã ma tô 'rã'õtõ, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, da'ãma romhuri'wa ãpire norĩ hã, duré ãsimiroti na rob'ui'ééré 'rata na dama rowahutu'wa norĩ hã te te sadanharĩ za'ra da:

— E mame te za waptãrã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te ãpisudu hã, Danho'reptui'wa da. — ãne te sadanharĩ za'ra.

⁵ Tawamhã ma ãma sada'ãbã za'ra:

— Berẽ na 'ri nho'õmo nhisi ãma te za waptãrã, Zudeza na danhipti'a nho'õmo nhisi ãma. Duréihã 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa hã ma tô ãne na ãma rob'ui'ééré siro, 'Re ãhãimana u'ãsi mono mreme na:

⁶ “A norĩ wa'wa hã Berẽ ãma 're aihãimana za'ra wa'aba mono norĩ hã Zudaha nhihudu norĩ nhipti'ai ãma 're aihãimana za'ra wa'aba mono norĩ hã dama aiwapu na 're aihãimana za'ra wa'aba mono newa, te za oto dama asisi za'ëtê na dama 're aihãimana u'ãsi za'ra wa'aba mo. E marĩ wa. Tame danhib'apito da hã za poto wa, ãnhib'a'uwê norĩ hã te te 're ab'madã'ã pese mono da, Izarazéhé nhihudu norĩ hã.”

ãne duréihã ma tô ãma rob'ui'ééré siro, 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u'wa hã.

⁷ Tawamhã Erodi hã ma tô sô tihãrã za'ra, bâtã pusizém hawi ãshutu norĩ zô, pi'uriwi te te sadanharĩ za'ra da, ta norĩ hã:

— E mahãna ma tô wasi hã watobro. — ãne te sadanharĩ za'ra. ⁸ Te te sadanharĩ za'ra pari, ma tô tãma rob'ru za'ra, Berẽ u si'aba'ré da. ãne te duré tãma rob'ru za'ra:

— Mo oto ai'aba'réi wa'aba, 'watébrémi zô asinharĩ pese za'ra wa'aba da. Sõpëtê za'ra wa'aba wamhã, ma'ãpê apã we

asiwi ĭpo're pu'u aba za, te waihu'u da, ĭtĕme ĭmorĩ da duré wa hã, ãma ĭwata da, ĭzama. — Āne ma tō tãma waihu'u za'ra, apito Erodi hã.

⁹ Tawamhã apito mreme te te wapari za'ra parimhã, robz-abui'wa norĩ hã te oto ai'aba're, Berē u. Tawamhã bådadi na si'aba'rei ré, ma tō wasi hã 'madâ'â za'ra, tō õ hã tirob ãma ré te te ĭ'madâ'â za'ra hã. Te ĭsõwa timorĩ za'ra. Tawamhã ma tō oto mazazâ. 'Watébrémi ĭsãmrazém nho'õmoi baba, te oto za, wasi hã. ¹⁰ Tawamhã aibã norĩ hã wasi te te 'madâ'â za'ra wamhã, toi uptabi za'ra di. Taha wa, te 're to za'ra. ¹¹ Tawamhã 'ri para u ma tō asisi. Sisisi wamhã, ma tō sabu za'ra 'watébrémi hã, ĩna ĭré sãmra ré, Mariza hã. Tawamhã hi'rãtitõ ma tō asimro, ãma wata za'ra da. Taha pari, ma tō 'ridawa za'ra, tinhimiro'wapézéb za'ra hã. Ma tō ãma sawi za'ra, tinhoprub za'ra zém na; ĕtĕ'ubuzi pré oru hã, duré wedewati ĭsadaze hã, duré wedewati ĭsadaze si'u'ĕne hã. Taha na ma tō tãma tinhoprub za'ra.

¹² Tawamhã rosawĕrē na ma tō 'Re ĭhãimana u'âsi mono hã tãma waihu'u za'ra, båtã pusizém hawi ĭsihutu norĩ ma, apã si'aba're tõ da, Erodihi u. Taha wa, te bådadi amo na apã ai'aba're, tirob u.

Zuzé norĩ hã Ezitu u ĭnebzé wasu'u

¹³ Tawamhã aibã norĩ si'aba're za'u si, ma tō hãiwa hawi Wanhib'apito ma romhuri'wa hã Zuzéhé ma sihãire, sõtõ 'rowi. Āne te tãma rowasu'u:

— Apito Erodi hã ma tō dama rob'ru, ai'uté zõ danhopré mono da, ĭsadawa para da te wĩri da. Taha wa, te za oto ai'u. Ai'uté hã sa'ra na. Duré ĩna zama ĭré saprõni Ezitu u, tame a'ã ĭré aimasisi aba da, dawı. Tawamhã apã we ĭ'ane wa'aba zéb da hã, wa hã te aima ĭwaihu'uzéb zõ si, te za asina asimipa. — Āne ma tãma waihu'u, hãiwa ãma romhuri'wa hã.

¹⁴ Tawamhã Zuzé hã ma tō udu. Utu wamhã, awa'awi ma tō ai'utere hã sa'ra. ĩna hã ma tō ĭré saprõ barana, Ezitu u. ¹⁵ Tawamhã tame te oto ĭré aimasisi zahuré, apito Erodi hã ĭdã'ázéb u. Āne ma tō tiromhãiba, duréihã 'Re ĭhãimana u'âsi mono, tizadawa wasu'u 'rata 'wai ma, te te ĭwaihu'uzém na te te sina uwaimrami da. Āne ma tō tãma waihu'u siro: “Wa hã ĭ'ra, wa satõ, Ezitu hawi morĩ da.” Āne duréihã 'Re ĭhãimana u'âsi mono mreme hã, ti'ra ãma hã.

Ai'uté, da te 're ĭsimroi mono zé wasu'u

¹⁶ Tawamhã apito Erodi hã aibã norĩ, båtã pusizém hawi we ĭsi'aba're norĩ hã pi'uriwi tiwi ĭsi'aba're na te te ãma rowaihu'u za'ra wa, ma tō ab'rui pese. Sib'rui wa, tãma da'wapéi'wa norĩ hã ma tō satõri za'ra Berē u, 'watébrémi zõ si'aba're da, uburé te te dawı uprosi mono da, maparane ãma ĭwahu mono õ hã, Berē ãma 're ĭdahãimana za'ra mono norĩ 'ra hã, duré Berē 'rata

're ĩdahâimana za'ra mono norĩ 'ra zama. Aibâ norĩ hã wasi te te ĩ'madâ'â za'ra zém na te te tâma ĩwaihu'u za'ra zéb zarina, ma tô apito Erodi hã âne 'manha. ¹⁷ Āne ma tô tiromhâiba, duréihã 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa te te ĩrowasu'uzéb zarina, Zeremiasi hã. Ma tô âne âma rob'ui'ére siro, 'Re ĩhâimana u'âsi mono mre me na:

¹⁸ “Rama na romnhisi âma hã dawawa hã ma tô wapari za'ra ni, dazadari 'râihã hã.

Raté hã te aiwa'õ, ti'ra norĩ âma. Pě'ězé uptabi wa, te te sima wē õ di, da te ĩpě'ětété da hã, ĩ'ra norĩ hã uburé tiwi si'utõrĩ wa.”

Āne ma tô Zeremiasi hã rowasu'u.

Ezitu hawi, Zuzé norĩ hã apâ te te sina ĩsiri zahuré zé wasu'u

¹⁹ Tawamhã apito Erodi dâ'â parimhã, ma tô hâiwa âma Wanhib'apito ma romhuri'wa hã Zuzéhé ma sihâi'ré, sõtõ 'rowi, Ezitu âma sãmra ré. ²⁰ Āne te tâma tinha:

— Oto ai'utu. 'Watébrémi hã oto subzari aba. ĩna ĩré saprõni, Izarazéhé nhihudu norĩ nhipti'ai u. Aibâ norĩ hã 'watébrémi te te aré siwi wĩrĩ da, sô ĩsi'aba'ré norĩ hã ma tô tidâ'â za'ra. — Āne te tâma rowasu'u.

²¹ Tawamhã Zuzé hã utu wamhã, ma tô apâ saprõni zahuré 'watébrémi hã, ĩna me, Izarazéhé nhihudu norĩ nhipti'ai u. ²² Tane nherē, ma tô wapa Aterazu, apito Erodihi 'ra wasu'u hã, timama nhowa're're ĩsébré na hã Zudeza âma te te 're ĩda'ab'madâ'â mono da hã. Taha wa, pahi di, tame ĩré 're ĩhâimana zahuré mono da hã. Tawamhã sõtõ 'rowi ma tô tâma waihu'u na sahu, hâiwa âma 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma romhuri'wa hã, Zuzéhé ma, Zudeza u neb zahuré tō da, Darireza na danhipti'a nho'õmo nhisi u si neb da. Taha wa, ma tô tamomop si tineb zahuré, Zuzé norĩ hã. ²³ Tame te oto 're simasisi zahuré, Nazaré na 'ri wa'õtõ nhisi âma. Āne ĩromhâimanazé hã, duréihã 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa norĩ nhimi'ui'ére hã te te âma uwaimrami da. Āne duréihã ĩwasu'u na rob'ui'ére 'rada hã: “Ta hã Nazaré âma 're ĩsãmra mono na te za oto da te 're sisi za'ra.” Āne ma tô waihu'u sirõmo za'ra, za da te dasima 're ĩwasu'u za'ra mono zéb da na hã.

3

*Zuwã Batita te te dama 're ĩrowahutu mono zé wasu'u
Marcusi 1.1-8; Rucasi 3.1-9, 15-17; Zuwã 1.19-28*

¹ Tawamhã wahub ahâ na âma wahu pari, ma tô Zuwã Batita hã mo a'ubuni u, Zudeza na danhipti'a nho'õmo nhisi âma, 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u na te te dama âma sãna'rata da. ² Āne te dama rowasu'u:

— Ma'ápé, aiwasété wi aipizari za'ra wa'aba. 'Re ìhâimana u'âsi mono, da'ãma 're ìsib'a'uwê mono zéb u hã romhuture di oto. — ãne te dama rowahutu, Zuwã Batita hã.

³ Duréhã Iza'iza hã ma tô Zuwã Batitaha ãma rob'ui'ééré siro, 'Re ìhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa hã. ãne ìsimi'ui'ééré hã:

“Ni'wa hã te za te te dama 're rob'mahârâ, a'ubuni wi: Bâdâdi hã asiwi ropese aba, Wanhib'apito zô.

Ìmana 'rãmi bâdâdi hã sô sa'ra wa'aba, awa'awi da.”

ãne ma tô Iza'iza hã ãma rob'ui'ééré, romhã ré.

⁴ Zuwã hã awaru ba'õmore zéré 'manharĩ na te 're si'uza. Duré romhã 'manharĩ hãiwaré na te 're si'usisi. 'Riti na si te 're sa. Duré rom na ropĩni na zama te 're sa. ⁵ Tawamhã Zeruzarê ãma 're ìdasi'ubumroi mono norĩ hã, duré Zudeza na danhipti'a nho'õmo nhisi ãma daza'rui mono bâ 're ìdahâimana za'ra mono hã, duré Zodã pa nhisi 'rata 're ìdahâimana za'ra mono norĩ zama, ma tô ìtême 're dasito, daro mono bâ. Ìsimirowasu'u hã da te 're wapari za'ra mono da, ma tô ìtême 're dasito. ⁶ Taha wa, dawasété na ma tô 're dasiwê'õ za'ra 'rãwi, sô'awi, 'Re ìhâimana u'âsi mono ma. Dawasété na 're dasiwê'õ za'ra mono sidâpãsi, ma tô Zuwã Batita hã â dawabzuri hã te te dama 're ab'manharĩ, Zodã pa ãma.

⁷ Tawamhã Zuwã hã ma tô 'madâ'â za'ra, parisezu norĩ hã ahâ uptabi na, duré sadusezu norĩ hã. Te ìtême ai'aba'ré, â dawabzuri te te dame 'manharĩ za'ra da. Tawamhã Zuwã hã te te 'madâ'â za'ra wamhã, te tãma nharĩ za'ra, parisezu norĩ ma:

— A norĩ wa'wa hã wahi ne te 're anomro aba mo. E 'wa simiroti zarina, te we ìtême ai'aba'réi wa'wa bété, â dawabzuri si ì'manharĩ za'ra wa'aba zém na, 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimihâzé wi, asisõ'reptu za'ra wa'aba da bâ, aiwasédé hã rême za'ra wa'aba õ nherê. ⁸ Sena na aiwasédé hã ìrême za'ra wa'aba zém na, da te 're aiwaihu'u za'ra wa'aba mono da, te za oto 're anomro wê wa'aba mo. ⁹ Duré Abra'ãhã nhihudu wê te, asina 're rosa'rata za'ra wa'aba mono õ di za, 'Re ìhâimana u'âsi mono te te 're ì'aihã za'ra wa'aba mono õ na hã. 'Re ìhâimana u'âsi mono ma, waihu'u pese di, â êtê norĩ ma, te te nharĩ da, tãma si'a'uwê za'ra da, Abra'ãhã nhihudu oto 're hâimana za'ra mono da, êne hã. ¹⁰ Hâtãra hã te za oto ni'wa hã sarõtô, wedepa nhihârizéb da hã. Uburé wede hã 're ì'rãi pese za'ra mono õ hã te za te te ãma 're anhihâri. Tawamhã unhamã u te za te 're anhamra. — ãne te dama ãma simiré'é Zuwã hã, 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimihâzém na hã.

¹¹ Te duré dama tinha:

— Wa hã wa tô â uptabi na si te 're aihãiba ubu za'ra wa'wa, â dawabzuri hã te aima 're ab'manharĩ aba mono wamhã, aiwasété wi 're aipizari za'ra wa'aba mono zém na, da te oto ãma 're aiwaihu'u za'ra wa'aba mono da. Tane nherê, ìza'u si

te za ĩma ĩpire uptabi hã wei wi. Taha si te za oto 'Re ĩhãimana u'âsi mono pẽ'ẽzani na te te duré 're aihãiba ubu za'ra wa'wa, unhamana na zama, â na te aima 're ĩ'ab'manharĩ aba mono ne hã. Ta hã ĩma pire uptabi wa, ĩpara'uza hã te tãma mrami waihu'u õ di za, tãma ĩwapure wa. ¹² Wei morĩ wapsi, te za da'ãma aipo'o. Buru nho, da te 're upõrĩ za'ra mono parimhã, te za da te 're sa'wari za'ra, ĩsa'warizéb 're. Tawamhã ĩtomhã na te za da te ãma 're ro'o za'ra. ĩro hã sa'ëtê nherê, da te wĩrĩ waihu'u õ di za. Tane ĩma ĩpire hã wei morĩ wapsi, te za da'ãma aipo'o, tridu upõrĩ za'wari ne, ĩtomhã za'wari ne. — ãne ma tô dama rowasu'u, Zuwã Batita hã.

ZeZusi, â dawabzuri hã te te ĩ'manharĩzé wasu'u

Marcusi 1.9-11; Rucasi 3.21-22

¹³ Tawamhã ZeZusi hã ma tô mo, Darireza na danhipti'a nho'õmo nhisi hawi, Zoda pa u, tame Zuwã Batita, â dawabzuri hã te te tãma 'manharĩ da. ¹⁴ Tane nherê, ma tô pibu Zuwã Batita hã, ĩsimirosa'rada hã te te tiwi ãma saprĩ da, â dawabzuri te te tãma 'manharĩ tô da. ãne te tãma tinha:

— E marĩ da, te ĩma aipire uptabi nherê, ĩma asi'ru, â dawabzuri hã te aima 'manharĩ da. A hã te aré ĩma ĩ'manha.

¹⁵ Tawamhã ZeZusi hã asa te tãma tinha:

— Tane tô. ĩbã ma te asina ĩma ĩwaihu. Tane nherê, te za ĩma ĩ'manha, 'Re ĩhãimana u'âsi mono te te wama ĩpisutuzéb zarĩna, wa te wasina uwaimrami da. — ãne ma tô tãma waihu'u ZeZusi hã, Zuwã Batitaha ma. Taha wa, Zuwã hã ma tô ãma saze. Ma tô â dawabzuri hã tãma 'manha, ZeZusihi ma.

¹⁶ Tawamhã â dawabzuri te te tãma 'manharĩ pari, ma tô â hawi watobro, ZeZusi hã. Watobro wi, ma tô hãwa hã tãma si'ridawa. Tawamhã ZeZusi hã ma tô tisã, 'Re ĩhãimana u'âsi mono pẽ'ẽzani hã we ĩtẽme ĩmorĩ hã hãwa hawi, utu'u ne hã. Tawamhã ma tô ãma za. ¹⁷ Tawamhã hãwa hawi te we ãma tinha:

— ã hã ĩ'ra. ĩma sawi uptabi di. Tãma ĩto za'ëtê uptabi di. — ãne te we tinha, ĩmama hã.

4

ZeZusi hã, Wa'uburé te te ĩpibuzé wasu'u

Marcusi 1.12-13; Rucasi 4.1-13

¹ Tawamhã 'Re ĩhãimana u'âsi mono pẽ'ẽzani hã ma tô ZeZusi hã saprõ a'ubuni u, tame Wa'uburé hã te te nasi pibu da.

² Tawamhã a'ubuni wi sãmra ré, ma tô bådã hã 40 na ãma ai'utõ, sai ãna sãmra ré hã. 40 na ma duré ãma timara. Tãma mrab uptabi di. ³ Tawamhã Wa'uburé ma tô ĩtẽme wi. ĩtẽme wisi wamhã, te tãma tinha:

— Sena a hã 'Re ĩhãimana u'âsi mono 'ra wamhã, ma'ãpé êtê ma nharĩ, ĩ'u'ëtê wapu na aima si'manharĩ za'ra da.

4 Tawamhã Zezusi asa te tãma tinha, ãne:

— 'Re ìhâimana u'âsi mono mreme na rob'ui'ére hã ãne: “Dasa na si 're danhiptete za'ra mono õ di za. 'Re ìhâimana u'âsi mono te te dama 're ì'awaihu'u mono zém na zama, te za 're danhiptete za'ra.” — ãne te tãma tinha, Zezusi hã.

5 Taha pari, Wa'uburé hã ma tô Zezusi hã saprõ Zeruzarẽ u, 'ri nho'u ìwẽ uptabi u, te te duré pibu da. 'Re ìhâimana u'âsi mono ãma 're ìdawata za'ra mono zéb u, te saprõ, 'ri nhisi u, sab da hãimo, 'ri 'rãihã uptabi nhisi. 6 Tawamhã ãne te tãma tinha, Wa'uburé hã:

— Sena a hã 'Re ìhâimana u'âsi mono 'ra wamhã, ma'ãpé atobro, ti'ai u. 'Re ìhâimana u'âsi mono, te za, u, hãiwa hawi we atême satõrĩ za'ra, tãma ìromhuri'wa norĩ hã, te te ai'madá'â za'ra da. Tinhib'rata na te za, u, siwi asapa, êne hã te te ai'u'a õ'umnhasite, aipara wi. ãne 'Re ìhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa nhimi'ui'ére hã, duréihã, ìbaihã na hã.

7 Tawamhã Zezusi hã te asa tãma tinha:

— Mare di. “Asib'apito za'ra wa'wa hã, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã marĩ hã te te aima 're pisutu za'ra wa'aba mono õ nherẽ, 're pibu za'ra wa'aba mono õ di za, ta hã te te 're aipawaptob za'ra wa'aba mono zô.” ãne duré ìmreme na rob'ui'ére, ìbaihã na hã. — ãne te Zezusi hã tãma tinha.

8 Taha pari, te duré Wa'uburé Zezusi hã saprõ, êtẽ 'rãihã u, danhib'apito norĩ nhipti'ai mono bâ te te rob'madá'â mono da, uburé ro ìwẽ uptabi hã te te ab'madá'â mono da.

9 Tawamhã Wa'uburé te ãne tãma ropisutu, Zezusihi ma:

— Asib'apito na ì'ãma aiwata da, te za aihir'ãtitõ ìma aime. Tawamhã ã hã uburé wa za aima tisõ, ate da.

10 Tawamhã Zezusi te asa tãma tinha:

— Satanasi, mo oto aimorĩ, ìnhiti. 'Re ìhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa, ma tô ãne rob'ui'ére: “Uburé Danhib'apito uptabi ãma si, te za 're aiwata za'ra wa'aba mo, 'Re ìhâimana u'âsi mono ãma si. Taha ma si te za 're ìromhuri za'ra wa'aba mo, Asib'apito za'ra wa'aba ma si.” ãne ìmreme na rob'ui'ére, ìbaihã na hã. — ãne te rob'ui'ére 'rada hã tãma 'rãzarõtõ Zezusi hã, Satanasihi ma. 11 Tawamhã Wa'uburé ma tô ìhawi mo. Morĩ wamhã, hãiwa ãma romhuri'wa norĩ hã ma tô we ìtême aihutu, te te siwi pawaptob da, Zezusi hã.

*Zezusi hã, romhuri na te te ìsãna'ratazé wasu'u
Marcusi 1.14-15; Rucasi 4.14-15*

12 Tawamhã Zezusi hã Zuwã da te ìşerêzé wasu'u te te waparĩ wa, ma tô mo, Darireza na danhipti'a nho'õmo nhisi u. 13 Tawamhã Nazaré ãma 're ìsãmra mono da hã, te te sima rowẽ õ di oto. Taha wa, Capana'u na 'ri nho'õmo nhisi u si ma tô mo, tame oto 're sãmra mono da, Darireza ãma ìsõ'u zapoto 'rata, Zeburõhõ nhihudu norĩ nhipti'a niwĩ, duré Naptarihi

nhihudu norĩ nhipti'a niwĩ. ¹⁴ ãne ma tô Zezusi hã 'manha, duréhã Iza'iza hã te te ãma ĩrob'ui'érezéb zarina te te sina uwaimrami da, 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa hã. ãne ĩsimi'ui'ére hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono mreme na: ¹⁵⁻¹⁶ “Zeburõhõ nhihudu norĩ nhipti'ai ãma 're ĩdahâimana za'ra mono, duré Naptarihi nhihudu norĩ nhipti'ai ãma zama, ĩsõ'u tẽme bådâdi wa, 're ĩdahâimana za'ra mono hã, Zodã na pa nhisi zara niwĩ 're ĩdahâimana za'ra mono hã, Darireza ãma zudezu'õ norĩ hã dawazari 're ĩhâimana za'ra mono norĩ hã te uburé robra na 're dahâimana za'ra. Tane nherẽ, te za oto rowa'a za'ene hã da te 're 'madâ'â za'ra, tame. Te za oto dama rowa'a, dapẽ'ẽ 're robra na 're ĩdanomro mono norĩ ma.”

ãne Iza'izaha nhimi'ui'ére wasu'u hã, Zeburõhõ nhihudu norĩ 're ĩhâimana za'ra mono norĩ ãma hã, Naptarihi nhihudu norĩ ãma zama.

¹⁷ Tawamhã ta hawim haré ma oto romhuri na sãna'rata Zezusi hã, Timama zadawa wasu'u na. ãne ma tin-himirowasu'u na dama ãma sãna'rata:

— Aiwaseté wi te za oto 're aipizari za'ra wa'aba mo. ãhãna bådã hã ma tô oto ĩwa waptãrã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã da'ãma 're ĩsib'a'uwẽ mono zéb da hã.

Zezusi hã, tepe na romhuri'wa norĩ zõ ĩhãrã za'ra zé wasu'u Marcusi 1.16-20; Rucasi 5.1-11

¹⁸ Tawamhã Zezusi hã Darireza na ĩsõ'u nhisi zaihã baba 're morĩ wamhã, ma tô aibã norĩ hã sãmri zahuré, tepe mrami na romhuri'wa norĩ hã, tisisãnawã me: Sima na ĩsisi hã, Pedru na ĩsisi amo hã. Duré ĩno hã Ádéré na ĩsisi hã. ĩsõ'ui wa, te nasi abazipara hã wabzuri zahuré, tepe zõ. ¹⁹ Tawamhã Zezusi hã te sô tihãrã zahuré:

— We ane wa'aba, ĩsiré 're ane wa'aba da oto, romhuri na aima ĩsisanho wa'aba da, ĩma 're ĩda'awaibui wa'aba mono zéb da hã. — ãne te sô tihãrã zahuré, Zezusi hã.

²⁰ Taha wa, ma te awa'awi tãma marẽme zahuré abazipara ma, Zezusihi siré 're neb zahuré da oto.

²¹ Tawamhã syry na sina pahã wi, ma duré 'madâ'â zahuré, Ti'adu norĩ hã Zuwãhã me. Ta norĩ hã Zebedehe 'ra zahuré. Timama siré te abazipara sisinarĩ hã te te ãma a'rã'õtõ zahuré apã, uba're wa. Tawamhã te duré sô tihãrã zahuré. ²² Sô hãrã zahuré wamhã, awa'awi ma tô tinhimirohuri ma marẽme zahuré. Timama zama ma rẽme zahuré, Zezusihi siré 're neb zahuré da.

Zezusi hã da'ahã na te te ĩda'apesezé wasu'u Rucasi 6.17-19

²³ Tawamhã daza'rui mono bã te 're mo Zezusi hã, Darireza na danhipti'a nõ'õmo nhisi ãma hã. Zudezu norĩ te, rowahutuzé mono bã, ma tô te te dama 're rowahutu. 'Re

ĩhâimana u'âsi mono, da'ãma 're ĩsib'a'uwẽ mono zé wasu'u na te duré te te dama 're rowasu'u, ĩwasu'uwẽ na. Dahâzé mono bâ ma duré da'apese. Hâzé u'âsi wa, sib'uware na 're ĩnomro mono norĩ zama ma apese, Zezusi hã. ²⁴ Tawamhã Zezusi te te ĩda'apesezém na, ma tô rowasu'u hã te te ropé, Siriza na danhipti'a nho'õmo nhisi ãma. Taha wa, ma tô ĩtẽme da te 're 'wasari dahâzé mono bâ, uburé aimawi hã dahâzé da te 're ĩsépata za'ra mono norĩ hã, wa'uburé te te 're ĩwamnarĩ za'ra mono norĩ hã, duré da'rã siwamnarĩ wa, 're ĩdahâiba popo'o za'ra mono norĩ hã, duré ĩmorĩ'õ norĩ hã. Uburé ma tô da'apese, Zezusi hã. ²⁵ Taha wa, ma tô da'ahâ uptabi na ĩsarina dasi're, Darireza hawi, duré Decapori hawimhã, duré Zeruzarẽ hawimhã, duré Zudeza na danhipti'a nho'õmo nhisi hawimhã. Duré Zodã pa zara niwĩ 're ĩdasi'ubumroi mono norĩ zama ma tô ĩtẽme dasito.

5

*Zezusi hã, êtẽ 'rãihã ãma te te dama ĩrowahutuzé wasu'u
Rucasi 6.20-23*

¹ Tawamhã Zezusi hã da'ahâ uptabi na te te da'madâ'â wamhã, êtẽ 'rãihã na ma tô sai'u, tame a'â sãmra da. Tawamhã ĩsiré 're ĩnomro mono norĩ hã ma tô 'rãwi ĩtẽme ubumro. ² Tawamhã tame ma tô Zezusi hã tinhimirowahutu na tãma sãna'rata za'ra, ãne:

³ — Ni'wam norĩ hã umnhasi sina 'rãwi 're ĩsipawapto waihu'u za'ra mono õ na 're siwaihu'u za'ra mono wamhã, duré 'Re ĩhâimana u'âsi mono si za ta norĩ hã ĩ'upana te te 're ĩpawapto wẽ za'ra mono na te te sina 're waihu'u za'ra mono wamhã, ta norĩ si te za rowẽ na 're hâimana za'ra, ãma 're sib'a'uwẽ za'ra mono wa.

⁴ — Duré, ni'wam norĩ hã ti'ab ré dawasété u'âsi 're danomro mono wa, da'ãma 're ĩpẽ'êzé za'ra mono norĩ hã ta norĩ ma si tãma 're rowẽ za'etẽ za'ra mono di za. Ta norĩ ma si te za 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te tãma 're pisutu za'ra, toi u'âsi 're ĩhâimana za'ra mono zéb da hã.

⁵ — Duré, ni'wam norĩ hã tiwaihu'u pese na 'rãwi 're ĩsi'madâ'â ze za'ra mono õ norĩ hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono si te te sima 're ĩ'madâ'â za'ra mono norĩ hã, ta norĩ ma si, tãma 're rowẽ za'etẽ za'ra mono di za. Ta norĩ ma si te za 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ĩwẽ hã te te 're tãma anhomri, te te tãma 're ĩropisutu za'ra mono zéb zarina.

⁶ — Duré, ni'wam norĩ hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te sima 're ĩwẽ za'ra mono zéb uwaibaba, uburé marĩ ĩwẽ hã te te tãma 're ĩ'manharĩ za'ra mono da si, te te sima 're wẽ za'ra mono wamhã, ta norĩ ma si, tãma 're rowẽ za'etẽ za'ra mono di za. Ta norĩ ma si, te za 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te tãma ãma 're a'uwaimrami, rowẽ te te tãma 're ĩ'apisutu mono zém na hã.

7 — Duré, ni'wam norĩ hã da'ãma 're ãpẽ'êzé za'ra mono zéb zarina, da'ãma 're ãsina mono norĩ hã, ta norĩ ma si, tãma 're rowẽ za'êtẽ za'ra mono di za. Ta norĩ ãma si te za 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã ãma tipẽ'êzé za'ra, za da'ãma ãsipo'ozéb ãma hã.

8 — Duré, ni'wam norĩ hã marĩ wasété zô 're sipizari za'ra mono ãna 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma si, tãma 're ãsihãiba nhomri u'ãsi za'ra mono norĩ hã ta norĩ ma si, tãma 're rowẽ za'êtẽ za'ra mono di za. Ta norĩ si te za titômo na 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã te te 're 'madã'ã za'ra, 'rãwi.

9 — Duré, rowẽ na dasiré 're dahãimana za'ra mono da, ni'wam norĩ hã tinhimiroti wẽ na te te 're dapawaptob u'ãsi za'ra mono wamhã, ta norĩ ma si, tãma 're rowẽ za'êtẽ za'ra mono di za. Ta norĩ si te za ti'ra na te te 're sisi za'ra, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã.

10 — Duré, ni'wam norĩ hã 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te sima 're ãwẽ za'ra mono zéb zarina, uburé marĩ ãwẽ hã te te 're 'manharĩ za'ra mono da si, te te sima 're wẽ za'ra mono wa, da te tãma 're ãrob'manharĩ wasété za'ra mono norĩ ma si, tãma 're rowẽ uptabi za'ra mono di za. E marĩ wa. 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã ta norĩ ãma 're sib'a'uwẽ za'ra mono wa. — ãne ma tô Zezusi hã tãma rowasu'u za'ra, tisiré 're ãnomro mono norĩ ma.

11 Tawamhã ãne te duré tãma rowahutu za'ra:

— ãzazei'wa oto 're anomro aba mono wa, da te ai'ãma 're wasété za'ra wa'aba mono nherẽ, duré da te aima 're rob'manharĩ wasété za'ra wa'aba mono nherẽ, duré dazadawa nhipse na taré da te dama 're aiwasu'u wasété za'ra wa'aba mono nherẽ, ãwi 're aipizari za'ra wa'aba mono õ wamhã, aima 're rowẽ uptabi za'ra wa'aba mono di za.

12 Taha wa, ma'ãpé atoi u'ãsi, ãma 're anomro aba mono za. 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã te za marĩ ãwẽ hã sa'êtẽ na te te aima 're sõmri za'ra wa'wa, hãiwa ãma asô 're ãsimi'wara aba mono hã. Duréihã 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u 'rata' wa norĩ ma, ma tô da te tãma 're rob'manharĩ u'ãsi za'ra, da te aima 're ãrob'manharĩ wasété za'ra wa'aba mono ne. — ãne na ma tô Zezusi hã tãma waihu'u sirõmo za'ra romhã ré, te te waihu'u zara da.

*Dasai warĩrĩzé wasu'u, rob'u iwẽzé wasu'u me
Marcusi 9.50; Rucasi 14.34-35*

13 Tawamhã ãne te duré tãma rowasu'u za'ra, tisiré 're ãnomro mono norĩ ma:

— ãne wa za duré aima ãma romnhimiré'é za'ra wa'wa. A norĩ wa'wa hã sa ne, te za dama 're aihãimana za'ra wa'aba mo. Sa na hã dasa hã ãma se ti, dasai warĩrĩzé wa. Tane nherẽ, oto 're se si'utõrĩ za'ra mono wamhã, niha da te 'manharĩ waihu'u õ di, apã se da, dasa da te ãma 're ãwarĩrĩ za'ra mono da hã. Marĩ dai õ di oto, dama hã. Taré te za da te 're sa'wari za'ra rob u, marĩ dai õ wa oto. Taha wa, te za oto taré ãsisiwi 're danomro, dapara na. Tane duré, a norĩ wa'wa hã ãzadawa wasu'u na

dama 're romhuri wẽ za'ra wa'aba mono nherẽ, oto romhuri hã 're sahãri za'ra wa'aba mono wamhã, marĩ dai õ di oto, 're aihâimana za'ra wa'aba mono zé hã za, ĩma hã.

14— Āne wa za duré aima āma romnhimiré'é za'ra wa'wa. A norĩ wa'wa hã rob'uiwêzém ne, te za dama 're aihâimana za'ra wa'aba mo. 'Re dasimani za'ra mono tō da, da te dasima 're ĩrob'uiwẽ za'ra mono ne, te za 're ĩdanhimroi wẽ wa'aba mo, 'Re ĩhâimana u'âsi mono u. 'Rinho'u hã sa'a nhisiwi, da te 're ĩ'ri za'ra mono hã dawĩ 're simani waihu'u za'ra mono õ di. 'Madâ'â pese di, dama hã. Tane duré, a norĩ wa'wa hã dawĩ 're aimani waihu'u za'ra wa'aba mono õ di za. Sõ'awi te za dama 're ĩwasu'u wẽ u'âsi za'ra wa'aba mo. 15 Duré, rob'uiwêzé hã da te ro'o wamhã, e piza'a na te za upsibi ni. Mare di. ĩsima'warazém na si te za sõ'awi da te 're sõré, 'ri paramhã te te dama 're rob'uiwẽ za'ra mono da, 'ri 're, 're ĩdasi'ubumroi mono norĩ ma. 16 Tane duré, a norĩ wa'wa hã te za sõ'awi dama 're aihâimana za'ra wa'aba mo, rob'uiwêzé hã sõ'awi te te dama 're ĩrob'uiwẽ za'ra mono ne. Uburé marĩ hã te za dama 're ĩ'manharĩ wẽ u'âsi za'ra wa'aba mo, dama 're ĩ'manharĩ wẽ za'ra wa'aba mono zé hã da te 're ĩ'madâ'â za'ra mono zéb zarina, Aimama za'ra wa'aba āma 're dawata za'ra mono da, hãiwa āma 're ĩsãmra mono āma.

'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na, Mozési te te āma ĩrob'ui'érezé wasu'u

17 — Duré, rosa'rata na ĩãma upa za'ra wa'aba õ di za, duréihã 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na Mozési te te āma ĩrob'ui'érezé hã, duré ĩsadawa wasu'u 'rata 'wa norĩ nhimiroti zama, te dawĩ sawi da, we ĩmorĩ na hã ti'ai u. Ta norĩ nhimirowasu'u 'rada hã te dawĩ ĩsawi da hã, we ĩmorĩ õ di. Mare di. 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ére hã te ĩsina ĩ'uwaimrami da si, wa wei mo. 18 Tõ sena, wa za āne aima waihu'u sirõmo za'ra wa'wa. Hãiwa norĩ hã ti'ai me nimahã na si'utõrĩ zahuré da nherẽ, duréihã 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ére hã pire na te za tō dama 're hãimana u'âsi. Nima hã dawĩ 'masi'utõrĩ waihu'u õ di za, ĩ'ui'ére misi hã, duré ĩ'ui'ére 'rãzazazé hã, ĩwaptêre mono bâ. Za niha dama 're ĩromhâimana mono zéb da hã, ĩbaihã na duréihã ĩsadawa wasu'u'wa norĩ te te āma ĩrob'ui'ére sirõmo za'ra zéb zarina, rob'rãsutuzéb u za niha dama 're romhâimana uptabi za'ra mono õ ré, si'utõrĩ za'ra õ di za, ĩsimiroti na rob'ui'ére 'rata norĩ hã. 19 Duré, ni'wam norĩ hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ére hã nima hã roti hã taré dama 're 'mai'hâimana mono newa, te te 're 'madâ'â za'ra mono õ wamhã, duré ĩsine da te 're 'madâ'â tō za'ra mono da, te te dama āma 're roti za'ra mono wamhã, ta norĩ si te za dama wapu na 're hãimana za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono, da'āma 're ĩsib'auwẽ mono zéb āma hã. Tane nherẽ, ni'wam norĩ si ĩsimiroti na rob'ui'ére 'rada hã te te 're 'madâ'â pese za'ra mono wamhã, duré ĩsine da te 're 'madâ'â pese za'ra mono

da, te te dama ãma 're roti za'ra mono wamhã, ta norĩ si te za dama pire na 're hãimana za'ra, da'ãma 're ãsib'a'uwẽ mono zéb ãma hã. ²⁰ ãne wa za duré aima waihu'u za'ra wa'wa. Parisezu norĩ hãimanazém nhipai u, duré 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti na rob'ui'ére na dama rowahutu'wa norĩ hãimanazém nhipai u, Wamama te te sima 're ã'aiwẽ za'ra wa'aba mono zéb zarina si, 're aihãimana wẽ za'ra wa'aba mono wamhã, tawapsi, te za dame 're asisisi aba mo, 'Re ãhãimana u'ãsi mono, da'ãma 're ãsib'a'uwẽ mono zéb u hã.

Dasisada 're ãdanhiti'rui wairébé mono zé wasu'u

²¹ — ãne hã ma tô duré 're ãwari za'ra wa'aba mo, duréihã 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te dama ãrotizé hã: “Re danhimroi wa'aba mono õ di za. Ni'wam norĩ hã te te 're danhimroi mono wamhã, te za dawasété na dawaihu'u'wa norĩ u da te 're simro, ta norĩ hã ãwasété na te te siwi 're waihu'u za'ra mono wa, te te dama 're 'ru za'ra mono da, da te dasiwi 're simroi mono da.” ãne duréihã aih'i'rata norĩ wa'aba ma, ma tô roti. ²² ãne na roti hã tô sena nherẽ, wa za oto wa hã aimawi aima waihu'u za'ra wa'wa, ãne na roti na hã. Ni'wam norĩ hã tisiré 're ãhãimana za'ra mono norĩ da, 're siti'ru za'ra mono wamhã, ta norĩ hã te za 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã te te siwi 're awẽ'õ, ãwasété na te te 're ã'aihu'u mono zéb zarina. Duré áte ni'wa hã te za tisiré ma tinha, ãne: “A hã, marĩ da, 're aihãimana mono õ.” ãne ni'wam norĩ hã te te dama 're nharĩ za'ra mono wamhã, te za da te 're simro, zudezu norĩ ma roti'wa norĩ u, dawasété na dawaihu'u'wa norĩ tẽme, ta norĩ hã te te siwi 're wẽ'õ za'ra mono da, ãwasété na te te siwi 're waihu'u za'ra mono wa. Duré ni'wa hã áte ãne te za tisiré ma tinha: “E niha asimiza'rese'õ a hã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono wasu'u na hã.” ãne ni'wam norĩ hã tisiré ma, te te 're nharĩ za'ra mono wamhã, áte ta norĩ hã te za ropipa u 're sisisi, unhamo ro'o u'ãsi u. ²³⁻²⁴ Áte a norĩ wa'wa hã te za 're anomro aba mo, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhorõwa u, marĩ hã tãma asõprubzéb da hã, wedeza ne nhisiwi 're sa'ra za'ra wa'aba mono da, tãma danhoprubzé nomrizé nhisiwi. Tawapsi áte te za asina 're aipo're pu'u za'ra wa'aba mo, marĩ hã asiré ma, 're 'manharĩ wasété za'ra wa'aba mono wa, asisada 're aihãimana za'ra wa'aba mono zém na hã. ãne wa, te za a'ã asisô 're ãsa'ra wa'aba mo, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, asõprubzé hã wedeza ne nho're, asiré u a'ã asitẽme 're anomro aba mono da, asima 're asiwasu'u za'ra wa'aba mono wa, apã duré asina 're asiwadi za'ra wa'aba mono da. Taha parip si te za apã 're anomro aba mo, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhorõwa u, tãma asõprubzé hã oto tãma 're sõmri za'ra wa'aba mono da.

²⁵ — Áte ni'wa hã te za sima ai'ãma rosa'rata 'wa, dama rowairébé'wai u te te ai'mazaprõni aba da, marĩ tiwi ã'mai'manharĩ wasété aba zém na te te tãma ai'maiwasu'u

wa'aba da. Āne wamhã, te te ai'mazaprõni aba õ ré, te za tãma ai'masiwasu'u wa'wa, te te ãma ai'mazazei wa'aba wa, dama rowairébé'wa norĩ u, te te ai'mazaprõni aba tõ da, damrami'wai ma, te te ai'mai'rui wa'aba tõ da, dazazéb 're, da te ai'manherẽ aba tõ da. ²⁶ Dazazéb 're, da te ai'manherẽ aba wamhã, marĩ hã dawi ĩ'mai'manharĩ waseté aba wa'rãmi, dama asi'maiwa'ãbã 'rãsutu pese aba õ nherẽ, ta hawi ai'maiwatobro waihu'u aba õ di za. Tô sena, wa ãne na hã aima rowasu'u za'ra wa'wa.

Damro na dasiwi danhipsaihuri wasu'u

27 — Āne hã ma tô duré 're ĩwapari za'ra wa'aba mo, duréihã 'Re ĩhãimana u'ãsi mono te te dama ĩrotizém na hã: “Aimro na asiwi 're asipsaihuri za'ra wa'aba mono õ di za.” ²⁸ Āne na roti hã tô sena nherẽ, wa za oto wa hã aimawi aima roti za'ra wa'wa, tô õhõ na roti na hã. Ni'wam norĩ hã pi'õ, titõmo na te te 're 'madã'ã ze za'ra mono wa, te te 're waibui mono da, te te sima ãma 're rosa'rata za'ra mono wamhã, taha na zama te za tiwasédé hã te te 're 'manharĩ za'ra, tinhimirosa'rata na si nherẽ. ²⁹ Duré marĩ hã atõmo nhimire niwĩm na 're 'madã'ã za'ra wa'aba mono wa, aiwasédé hã 're waibui wa'aba mono wamhã, tawamhã atõmo nhimire niwĩ asiwi 're sani za'ra wa'aba mono wa, romhã na asisiti 're ĩsãmra aba mono ne, te za oto 're anomro wẽ wa'aba mo. Ato hã sahuré aima 're hãimana za'ra wa'aba mono õ nherẽ, aima 're rowẽ uptabi za'ra wa'aba mono di za. Aihãiba wahuré ré, duré atõmo zahuré ré, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono hã ropipa u, te te 're asãmra aba mono wamhã, aima 're rowẽ za'ra wa'aba mono õ di za. ³⁰ Duré, asib'rata nhimire niwĩm na aiwasédé hã 're waibui wa'aba mono wamhã, asiwi 're sihãri za'ra wa'aba mono wa, romhã na asisiti 're ĩsãmra aba mono ne, te za oto 're anomro wẽ wa'aba mo. Asib'rada hã sahuré aima 're hãimana za'ra wa'aba mono õ nherẽ, aima 're rowẽ uptabi za'ra wa'aba mono di za. Aihãiba wahuré ré, duré asib'rata zahuré ré, ropipa u 're asisisi aba mono wamhã, aima 're rowẽ za'ra wa'aba mono õ di za.

Damro, da te 're ĩrẽme za'ra mono zé wasu'u

Mateusi 19.1-9; Marcusi 10.1-12; Rucasi 16.18

31 — Duréihã 'Re ĩhãimana u'ãsi mono te te duré dama ĩrotizé hã, ãne: “Aibã norĩ hã timro te te 're rẽme za'ra mono õ ré, te za rob'ui'éré hã te te tãma 're sõmri za'ra, za te te ĩrẽmezém na. Taha parip si, te za oto timro hã te te 're rẽme za'ra, pibu pese na.” Āne duréihã Mozési te te ãma ĩrob'ui'érezé hã, ãne na hã. ³² Āne na roti hã tô sena nherẽ, wa za oto wa hã aimawi aima waihu'u za'ra wa'wa, tô õhõ na roti na hã. Pi'õ norĩ hã aibã aimawi na 're sipsaihuri za'ra mono õ nherẽ, ĩmro te te 're rẽme za'ra mono wamhã, tiwasédé hã te za te te 're 'manharĩ za'ra, aibã norĩ hã. E marĩ wa. Pi'õ norĩ hã ĩmro te te 're rẽme

za'ra mono nherê, aibâ aimawi na duré apâ 're mro zahu za'ra mono wamhã, tawapsi te za tiwasédé hã te te 're 'manharĩ za'ra, pi'õ norĩ hã. Taha wa, aibâ norĩ hã tiwasédé te te tãma 're ĩ'manharĩ za'ra mono zém hawi wa, te za duré õ norĩ zama aibâ aimawi na 're mro za'ra mono wa, tiwasédé hã te te 're 'manharĩ za'ra. Duré aibâ norĩ hã, pi'õ, da te 're ĩrême za'ra mono na 're mro za'ra mono wamhã, tawapsi, te za duré ta norĩ zama tiwasédé hã te te ãma 're 'manharĩ za'ra, aibâ norĩ hã.

Marĩ na da te dasima 're ĩropisutu za'ra mono zé wasu'u

33 — ãne hã ma tô duré 're ĩwapari za'ra wa'aba mo, duréihã 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te dama ĩrotizém na Mozési te te ãma ĩrob'ui'érézé hã: “Re ĩhâimana u'âsi mono nho'a, marĩ na dama 're ropisutu za'ra wa'aba mono wamhã, te za tô dama ãma 're ĩ'uwaimrami za'ra wa'aba mo.” ãne duréihã 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te dama ĩrotizém na rob'ui'éré hã. ³⁴⁻³⁵ ãne na roti hã tô sena nherê, wa za oto wa hã aimawi aima waihu'u za'ra wa'wa, tô õhõ na roti na hã. Marĩ pire na taré dama 're ropisutu za'ra wa'aba mono õ di za oto, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nho'a. Mare di. Duré ãne na dama 're ropisutu za'ra wa'aba mono õ di za: “Hãiwa hã tô sena wahuré 're ĩsa'wari mono ne, wa duré wa hã tô sena aima ropisutu.” ãne wasu'u zarina taré dama 're ropisutu za'ra wa'aba mono õ di za. E marĩ wa. Hãiwa hã taré hã 're ĩhâimana mono õ wa, tame 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã 're sãmra u'âsi mono wa, ta hawi te te we duré 're da'ab'madá'ã mono wa. Duré ãne na dama 're ropisutu za'ra wa'aba mono õ di za: “Tĩ'a hã tô sena wahuré 're ĩsa'wari mono ne, wa duré wa hã tô sena aima ropisutu.” ãne wasu'u zarina taré dama 're ropisutu za'ra wa'aba mono õ di za. E marĩ wa. Tĩ'a zama pire wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te si wa. Duré ãne na dama 're ropisutu za'ra wa'aba mono õ di za: “Zeruzarê na 'ri nho'õmo nhisi hã tô sena 're ĩsa'wari mono ne, wa duré wa hã tô sena aima ropisutu.” ãne wasu'u zarina taré dama 're ropisutu za'ra wa'aba mono õ di za. E marĩ wa. Ta hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono te si wa duré, uburé Danhib'apito uptabi te si wa. ³⁶ Duré ãne na dama 're ropisutu za'ra wa'aba mono õ di za: “Ĩrã hã tô sena ĩma 're ĩhâimana mono ne, wa duré wa hã tô sena aima ropisutu.” ãne wasu'u zarina taré dama 're ropisutu za'ra wa'aba mono õ di za. E marĩ wa. Aĩrã za'ra wa'wa hã ate za'ra wa'aba õ wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te si wa. Asi'uihã na aséré hã asima 're 'rãdã'ã waihu'u za'ra wa'aba mono õ di. Duré asi'uihã na 're asisé'é'a waihu'u za'ra wa'aba mono õ di. ³⁷ Marĩ hã dama 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono da, asina dama 're ropisutu za'ra wa'aba mono wamhã, ãne si te za dama 're ĩnharĩ za'ra wa'aba mo: “Ĩhe. Wa za tô 'manha.” Duré marĩ hã dama 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono da, asima 're wê za'ra wa'aba

mono õ wamhã, ãne si te za duré dama 're ãnharĩ za'ra wa'aba mo: “Mare di. Wa hã te 'manharĩ õ di za.” ãne si te za dama 're ãnharĩ za'ra wa'aba mo. ãne si dama 're nharĩ za'ra wa'aba mono õ wamhã, Wa'uburé nhimiwada'uri zarina te za aiwasédé hã 're ã'manharĩ za'ra wa'aba mo.

Marĩ na da te dasima 're ãwa'rãmi za'ra mono zé wasu'u
Rucasi 6.29-30

38 — ãne hã ma tô duré 're ãwapari za'ra wa'aba mo, duréihã 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te dama ãrotizém na hã: “Ni'wam norĩ hã te te 're datõmo wamnarĩ za'ra mono wamhã, te za asa da te 're tõmo wamnarĩ za'ra ãwa'rãmi, aiwab da. Duré ni'wam norĩ hã da'wa te te dawĩ 're prub za'ra mono wamhã, te za duré asa ãwa'rãmi da te 're 'waprub za'ra, aiwab da.” ãne na duréihã roti hã. 39 Tane nherẽ, wa za duré wa hã aimawi aima waihu'u za'ra wa'wa, tô õhõ na rotizém na hã. Da te aima 're rob'manharĩ wasété za'ra wa'aba mono nherẽ, asa dama ãma 're wa'rãmi za'ra wa'aba mono õ di za. Atob'rata nhimire niwĩ da te 're aihã za'ra wa'aba mono wamhã, dama ãma 're wa'rãmi za'ra wa'aba mono õ di za. Taré te za 're aipizari za'ra wa'aba mo, atob'rata amo niwĩ, da te duré 're aihã za'ra wa'aba mono da. 40 Áté ni'wa hã te za ai'ãma wa'aba sima rosa'rata, dawasété na dawaihu'u'wa norĩ u te te ai'mazaprõni aba da, marĩ tiwi ã'mai'manharĩ wasété aba zém na te te tãma ai'maiwasu'u wa'aba da. Tawamhã áté te za tãma ai'maiwasu'u wa'wa, ta norĩ hã te te aima 'maipisutu aba da, asõ'utu'u ãwa'ãbã syryre hã ãwa'rãmi tãma 'manhomri aba da, tiwi ã'mai'manharĩ wasété aba wa'rãmimhã. ãne wamhã, te te aiwi 'maĩ'ãri aba wamhã, asi'ubuzéb zama te za tãma ã'manhomri 'wa, wa'ãbã za'ëtẽ nherẽ, te te aiwi 'maiwaptẽrẽ õ nherẽ. 41 Duré, ni'wam norĩ hã bãdãdi na marĩ hã misi ti'ai pibuzém na tãma 're 'wasari aba mono da, te te aima 're 'ru za'ra wa'aba mono wamhã, asi'uihã na te za asima 're ãwẽ za'ra wa'aba mo, taha nhipai u, maparane ti'ai pibuzém na tãma 're 'wasari aba mono da a'ã. 42 Duré marĩ hã da te aiwi 're waptẽrẽ za'ra wa'aba mono wamhã, te za dama 're ãsõmri za'ra wa'aba mo. Duré marĩ hã asibro hã taré a'ã da te aiwi 're waptẽrẽ za'ra wa'aba mono wamhã, dawĩ 're sawĩ za'ra wa'aba mono õ di za, asimarĩ 'wa hã. Te za tô taré dama 're ãsõmri za'ra wa'aba mo, a'ã.

Da'ruiwapari'wa norĩ, da te 're ãsawi pese za'ra mono zé wasu'u

Rucasi 6.27-28, 32-36

43 — ãne hã ma tô duré 're ãwapari za'ra wa'aba mo: “Asiré 're aihãimana za'ra wa'aba mono norĩ si te za 're ãsawi pese za'ra wa'aba mo. Ai'ruiwapari'wa norĩ si te za asa asiwi 're ãwẽ'õ pese za'ra wa'aba mo.” 44 Tane nherẽ, wa za duré wa hã aimawi aima waihu'u za'ra wa'wa, tô õhõ na rotizém na

hã. Ai'ruiwapari'wa norĩ hã te za 're ãsawi pese za'ra wa'aba mo. Duré te te aima 're ãrob'manharĩ wasété za'ra wa'aba mono norĩ ãma, te za 're aimreme zusi aba mo, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, ãwê si te te tãma 're apisutu mono da, ta norĩ ma. ⁴⁵ ãne te za dama 're ã'manharĩ za'ra wa'aba mo, Aimama aba 'ra na sena na da te 're aiwaihu'u za'ra wa'aba mono da, hãiwa ãma 're ãsãmra mono 'ra na. E marĩ wa, te za ai'ruiwapari'wa norĩ hã 're ãsawi pese za'ra wa'aba mo. Ni'wai ma, ãsawi hã te te ba'a õ wa, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã. Uburé te te 're da'azawi pese, te te 're ãsawi pese za'ra mono norĩ hã, duré te te 're ãsawi õ za'ra mono norĩ zama. Aiwapsi te bådã hã te te dama 're rob'uiwê za'ra, 're ãnomro wê mono norĩ ma, duré 're ãnomro wasété mono norĩ ma zama, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimipisutuzéb zarina. Aiwapsi te duré tã hã dama 're ta'a za'ra, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti te te 're ã'madã'ã pese za'ra mono norĩ ma, duré te te 're ãwapari za'ra mono õ norĩ ma zama, ãsimipisutuzéb zarina. ⁴⁶ Rob'uiuprazé ubumroi'wa norĩ hã bété. Ta norĩ hã dawi 're sipsaihuri u'ãsi za'ra mono wa, te 're nomro wasété. Ta norĩ hã te tizawi pese 'wa norĩ si te te 're sawi za'ra. Tawamhã asawi pese 'wa norĩ si, 're sawi pese za'ra wa'aba mono wamhã, e te za 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã ãwê hã te te aima 're sãmri za'ra wa'wa. Mare di. ãwê hã te te aima 're sãmri za'ra wa'aba mono õ di za. ⁴⁷ Duré 'Re ãhãimana u'ãsi mono waihu'u'õ'wa norĩ hã te te 're saze za'ra mono õ nherê, te tisiwadi norĩ ma, marĩ ãwê hã te te tãma 're 'manharĩ za'ra, siré 're ãhãimana za'ra mono norĩ ma hã. A norĩ wa'wa hã bété, asiré 're aihãimana za'ra wa'aba mono norĩ ma si, marĩ ãwê hã tãma 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono wamhã, aiwapsi te aiwasété na dame 're aihãimana za'ra wa'aba mo, 'Re ãhãimana u'ãsi mono waihu'u'õ'wa norĩ siré. ⁴⁸ Taha wa, te za a norĩ wa'wa hã uburé 're ãdazawi pese za'ra wa'aba mo, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã te te da'ãma 're a'upai mono ãna, uburé te te 're ãda'azawi pese mono ne.

6

Dasisõ'a, marĩ hã da te dasima 're ã'manharĩ za'ra mono zé wasu'u

¹ — 'Re ãhãimana u'ãsi mono ãma, 're aiwata za'ra wa'aba mono da, marĩ hã dama 're ã'manharĩ wê za'ra wa'aba mono zém na hã ãma 're aihãimana za'ra wa'aba mono õ di za, danho'a hã, ãne na hã taré da te 're ai'madã'ã wê za'ra wa'aba mono zô. Asimiza'rese te za 're anomro aba mo, ãne hã 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono tõ da. ãne hã danho'a 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono wamhã, Aimama 'wa hã hãiwa ãma 're ãhãimana mono hã tinhoprubzé ãwê uptabi hã te te aima 're sãmri za'ra wa'aba mono õ di za, marĩ ãwê hã 're ã'manharĩ za'ra wa'aba mono zé wa'rãmimhã.

2 — Taha wa, ĩsibrob'õ norĩ ma, marĩ hã tãma 're ĩsõmri za'ra wa'aba mono zém na, da te 're aiwēsãmri za'ra wa'aba mono da, dama 're asiwasu'u za'ra wa'aba mono õ di za, ãne na hã. ãne hã te ni'wam norĩ hã te te dama 're 'manharĩ za'ra, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono ãma 're ĩdawata za'ra mono zéb 're, 'ri 're, duré 'ri nhi'riti na 're ĩdahãimana za'ra mono norĩ ma zama. 'Re hãimana wẽ za'ra mono newa, te ta norĩ hã ãma 're dawata za'ra mono zô, ãne hã te te dama 're 'manharĩ za'ra. Tawamhã, ãma 're dawata za'ra mono wamhã, taha na si te za tô ãma 're hãimana za'ra. 'Re ĩhãimana u'ãsi mono nhoprubzé hã nimahã bătã na hã tãma 're hãimana za'ra mono õ di za. Tô sena, wa ãne hã aima waihu'u sirõmo za'ra wa'wa. ³⁻⁴ Taha wa, ni'wai wi, marĩ zô 're rowaptâ'â mono wa, 're pawaptob za'ra wa'aba mono wamhã, sô'awi 're pawaptob za'ra wa'aba mono õ di za, da te ãma 're aiwaihu'u za'ra wa'aba mono tã da, marĩ na 're ĩpawaptob za'ra wa'aba mono zém na hã. Dama 're ĩrob'manharĩ wẽ za'ra wa'aba mono zém na hã, da te 're ai'madâ'â za'ra wa'aba mono õ nherẽ, te Aimama aba si te te ai'ãma 're 'madâ'â za'ra wa'wa. Taha wa, te za taha si ĩwẽ hã te te aima 're sõmri za'ra wa'wa, ĩwa'rãmi.

'Re ĩhãimana u'ãsi mono ma, 're ĩdamreme zusi mono zé wasu'u Rucasi 11.2-4

5 — Duré ni'wam norĩ hã te te sima 're ĩwẽ za'ra mono zéb zarina, te danho'a 're mreime zusi, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono ma. Hãwi 're simasa mono sina, te 'Re ĩhãimana u'ãsi mono ãma 're ĩdawata za'ra mono zéb ãma, 're mreime zusi, 're hãimana wẽ za'ra mono newa, da te 're 'madâ'â wẽ za'ra mono da. 'Ri nhi'riti wa, bătãdi sitob ãma, te duré ãne 're mreime zusi, da'ahã norĩ nho'a. Tawamhã, da te 're 'madâ'â wẽ za'ra mono wa, ãma 're dawata za'ra mono wamhã, taha na si te za tô ãma 're hãimana za'ra. Nimahã na hã 'Re ĩhãimana u'ãsi mono nhoprubzé hã tãma 're ĩhãimana za'ra mono da hã, mare uptabi di za, ta norĩ ma hã. Tô sena wa ãne na aima waihu'u sirõmo za'ra wa'wa. ⁶ Duré, a norĩ wa'wa hã 'Re ĩhãimana u'ãsi mono ma, 're aimreme zusi aba mono da, te za 'ri para u 're asisisi aba mo, asõrõwa 'ri 're wa'wa u. Tawamhã te za asiré 're ĩ'ridawa nhitob za'ra wa'aba mo, Aimama aba ma, 're aimreme zusi aba mono da, romnhiwasi nimahã bătã na da te 're ĩ'madâ'â waihu'u za'ra mono õ ma hã. ãne wamhã, aihãiba pisutu 're aimreme zusi aba mono ré, Aimama aba si te te ai'ãma 're 'madâ'â za'ra wa'aba mono wa, te za taha si ĩwẽ hã te te aima 're sõmri za'ra wa'wa, ĩwa'rãmi.

7 — Duré, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono ma, 're aimreme zusi aba mono wamhã, taré aimreme na 're sahu ahã za'ra wa'aba mono õ di za apãre, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono hã te te 're aiwapari za'ra wa'aba mono õ newa. 'Re ĩhãimana u'ãsi mono waihu'u'õ'wa norĩ si te timreme na te te tãma 're sahu u'ãsi za'ra taré, taha zarina si te te 're pawaptob za'ra mono da

newa. ⁸ Taha wa, ta norĩ ne 're aimreme zusi aba mono õ di za. E marĩ wa. Aimama aba wi, marĩ hã tiwi 're waptêrẽ za'ra wa'aba mono õ ré, marĩ zô aiwi 're ĩrowaptâ'â za'ra wa'aba mono zé hã, te te 're awaihu'u sirõmo mono wa. ⁹ Āhã zarina si te za 're aimreme zusi aba mo, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma: "Wamama, hâiwa ãma 're asãmra mono hã, asisi wẽ na uburé da te 're aiwaihu'u za'ra mono da, wa aima da'ãma 're ĩmreme.

¹⁰ Uburé da'ãma 're asib'a'uwẽ mono da, wa duré da'ãma 're ĩmreme. Hâiwa ãma aima romhuri'wa norĩ hã, asima 're ĩwẽ mono zéb zarina si, te te 're ĩ'aiwapari pese za'ra mono ne, ti'ai ãma uburé da te duré 're aiwapari pese za'ra mono da, wa da'ãma 're ĩmreme.

¹¹ Ā bātâ na, wei wama 're anhomri mono, wasa hã ãma 're ĩwasaihuri mono zéb da hã.

¹² Dawasédé hã da te wa'ãma 're 'manharĩ za'ra mono wa, wa te wasina 're ĩ'madâ'â za'ra mono õ ne, a hã duré wa'ãma 're ab'madâ'â mono õ di za, wawasédé hã.

¹³ Duré, 're wa'ab'madâ'â nhimini mono õ di za, Wa'uburé hã te te 're wa'a'upi mono wa, wawasété u 're warere'e tō mono da. Ma'ápé, 're wa'anho'reptui u'âsi mono, ĩwasété uptabi wi."

Āne si te za Aimama aba wi, 're ĩrowaptêrẽ za'ra wa'aba mo. — Āne ma tô Zezusi hã tãma waihu'u za'ra, tisiré 're ĩnomro mono norĩ ma.

¹⁴⁻¹⁵ Tawamhã ãne te duré tãma roti za'ra:

— Dawasédé hã da te ai'ãma 're ĩ'manharĩ za'ra wa'aba mono zé hã asina 're 'madâ'â u'âsi za'ra wa'aba mono wamhã, Aimama 'wa hã te za duré uburé aiwasédé hã 're ĩ'manharĩ za'ra wa'aba mono zé hã te te ai'ãma 're 'madâ'â u'âsi za'ra wa'wa. Dawasédé hã da te ai'ãma 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono nherẽ, asina 're 'madâ'â za'ra wa'aba mono õ wamhã, tawapsi, aiwasédé hã te te ai'ãma 're 'madâ'â za'ra wa'aba mono õ di za Aimama 'wa hã, hâiwa ãma 're ĩsãmra mono hã.

Dasai ãna a'â 're ĩdahâimana za'ra mono zé wasu'u

¹⁶— 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, 're aimreme zusi aba mono da, asai ãna a'â 're aihâimana za'ra wa'aba mono wamhã, ai'ubu pire na 're aihâimana za'ra wa'aba mono õ di za. Ni'wam norĩ si te za ubu pire na sai ãna 're mreme zusi, 're nomro wẽ mono newa, da te 're 'madâ'â wẽ za'ra mono da. Tawamhã, da te 're 'madâ'â wẽ za'ra mono wa, ãma 're dawata za'ra mono wamhã, taha si te za tô tãma 're hâimana za'ra. Nimahã na 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhoprubzé hã tãma 're hâimana za'ra mono õ di za, ta norĩ ma hã. Tô sena wa ãne na hã aima waihu'u sirõmo za'ra wa'wa. ¹⁷⁻¹⁸ Taha wa, a norĩ wa'wa hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, 're aimreme zusi aba mono da, asai ãna a'â 're aihâimana za'ra wa'aba mono wamhã, te za taré â na 're asi'ubu upsô za'ra wa'aba mo, tô

're aihâimana za'ra wa'aba mono zém na 're aihâimana za'ra wa'aba moño da. Te za duré taré 're asiwarĩĩ za'ra wa'aba mo, a'â asai ãna 'Re ìhâimana u'âsi mono ma, 're aihâimana za'ra wa'aba mono zém na, da te 're aiwaihũ'u za'ra wa'aba mono tō da, Aimama aba si te te 're aiwaihũ'u za'ra wa'aba mono da, datōmo na da te 're ì'madâ'â waihũ'u za'ra mono ò si. ãne wamhã, aihâiba pisutu, asai ãna a'â tãma 're aimreme zusi aba mono ré, Aimama aba si te te ai'ãma 're 'madâ'â za'ra wa'aba mono wa, te za ìwē hã te te aima 're sōmri za'ra wa'wa, ìwa'rãmi.

Hãiwa ãma, marĩ hã wē uptabi na 're ìhâimana za'ra mono wasu'u

Rucasi 12.33-34

¹⁹ — Marĩ ìwa'âbã za'ëne hã asima si 're ubumroi pese za'ra wa'aba mono ò di za, ti'a 're anomro aba mono ré hã. Ti'ai ãma marĩ na 're ìdanhimarĩ za'ra mono hã si'utōrĩ pese di, dawi 're u're su'u za'ra mono wa, duré zazahãi hãzapu'u'wa hã te te dawi 're hãiwaseté za'ra mono wa. Ìsipsaihuri norĩ hã te za duré dawi sô 're sisisi, dawi 're sipsaihuri za'ra mono da, danhimarĩ na. ²⁰ Hãiwa ãma asimarĩ za'ra wa'wa hã ìsi'utōrĩ'õ zô si te za asima 're ìrob'ruiwapari za'ra wa'aba mo, 'Re ìhâimana u'âsi mono, ìwē uptabi hã te te asô 're ì'madâ'â pese za'ra wa'aba mono zô si. Tame marĩ hã dawi 're u're waihũ'u za'ra mono ò di. Zazahãi hãzapu'u'wa hã te te duré dawi 're hãiwaseté waihũ'u za'ra mono ò di. Duré ìsipsaihuri norĩ hã dawi 're sipsaihuri waihũ'u za'ra mono ò di, tamemhã. ²¹ Ti'ai ãma asimarĩ ahã zô si 're rob'ruiwapari za'ra wa'aba mono wamhã, taha na si te za aipē'ē 're, asima 're ìrosa'rata u'âsi za'ra wa'aba mo, hãiwa ãma ìwē hã ìsi'utōrĩ'õ upana. Duré hãiwa ãma ìwē uptabi zô si, asima 're rob'ruiwapari za'ra wa'aba mono wamhã, taha na si te za asima 're ìrosa'rata u'âsi za'ra wa'aba mo, 'Re ìhâimana u'âsi mono, ìwē te te asô 're ì'apisutu aba mono zô si.

Rob'u iwēzé wasu'u

Rucasi 11.34-36

²²⁻²³ — Rob'u iwēzé hã te za da te dasima 're ro'o za'ra, dama rob'madâ'â pibu pese da. Tane duré, dato hã aiwa rob'u iwēzém ne. Datōmo wē wamhã, dama rob'madâ'â pese di. Datob'a wamhã, dama rob'madâ'â waihũ'u ò di. Tane duré, a norĩ wa'wa hã asimirosa'rata wē za'ra wa'aba wamhã, te za rowa'a na ne 're aihâimana u'âsi za'ra wa'aba mo. Duré, asimirosa'rata wasété za'ra wa'aba wamhã, robra na ne te za 're aihâimana za'ra wa'aba mo.

Rob'u iprazéb zô si da te dasima 're ìrob'ruiwapari za'ra mono zé wasu'u

Rucasi 16.13; 12.22-31

24 — Dama romhuri'wa hã ĩsib'apito maparane wamhã, aiwa te te tãma 're romhuri wẽ zahuré mono õ di za. ĩsib'apito maparane wamhã, sahuré te te 're sawi pese zahuré mono õ di za. Misi te za te te 're sawi pese. Ĩhãiba amo si te za te te siwi 're wẽ'õ. Duré sahuré te te 're wapari pese zahuré mono õ di za, romhuri'wa hã. Misi te za te te 're wapari pese. Ĩhãiba amo si te za te te 're 'ruiwapari. Tane, a norĩ wa'wa hã rob'uiprazéb zô si, asima 're romhuri za'ra wa'aba mono wamhã, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono ma, 're romhuri wẽ waihu'u za'ra wa'aba mono õ di za. Mare di.

Marĩ na 're dahâtâ'â za'ra mono ãna 're ĩdanomro mono zé wasu'u

25 — Taha wa, wa za duré ãne aima waihu'u za'ra wa'wa. Marĩ na 're aihâtâ'â za'ra wa'aba mono õ di za, asazé wa'aba na, duré 're ĩ'áhuri aba mono õ na zama. Duré ai'uzazém na zama, asina 're aihâtâ'â za'ra wa'aba mono õ di za. E taré wasa zô si wa za 're wahãimana za'ra. Mare di. Wasazé nhipai u pire uptabi di, wahãimanazé hã. E taré 're ĩwasi'uza za'ra mono zép si, te wahãiba hã wama 're hãimana za'ra. Mare di. Marĩ ĩwẽ uptabi da, te wahãiba hã wama 're hãimana za'ra. 26 Duré, sire norĩ hã bété. Ta norĩ hã te te sima 're robzuri mono õ di. Duré te te sima 're rob'rãihãri za'ra mono õ di. Robza'razéb ãma te te sisa 're robza'wari za'ra mono õ di duré, ãma 're ĩsaihuri mono zéb da hã. Tane nherẽ, te Aimama 'wa hã hãiwa ãma 're ĩsãmra mono hã ĩsa hã te te tãma 're anhomri u'ãsi. E tawamhã sire si te te 're azawi pese, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono hã. Mare di. Sire zawi nhipai u, tãma asawi uptabi za'ra wa'aba di. Taha wa, sire te te 're ĩ'ab'madâ'â mono zém nhipai u, te za te te 're ai'madâ'â pese za'ra wa'wa, Aimama 'wa hã, asina 're aihâtâ'â za'ra wa'aba mono tõ da. 27 Duré, 're atâ'â za'ra wa'aba mono zém na asina 're aihâtâ'â za'ra wa'aba mono wamhã, e asibâtâ na 're atâ'â za'ra wa'aba mono õ di za. E asibâtâ nhipai u, te za 're aihãimana siroptub za'ra wa'aba mo. Mare di. Asina 're aihâtâ'â za'ra wa'aba mono zéb zarina, asibâtâ nhipai u 're aihãimana siroptub za'ra wa'aba mono õ di za.

28 — E marĩ wa, te bété ai'uzazéb õ na asina 're aihâtâ'â za'ra wa'aba mo. E asina 're aihâtâ'â za'ra wa'aba mono zéb zarina, te za rowẽ na 're aihãimana za'ra wa'aba mo. Mare di. Ma'ãpé, romnhirãrã 're ĩhãimana za'ra mono zém na rosa'rata za'ra wa'aba a'ã, rom na 're ĩsimasa mono na hã. Ta norĩ hã ti'uzazéb da hã, te te sisada 're 'manharĩ za'ra mono da, te te 're romhuri za'ra mono õ di. 29 Tane nherẽ, dama 'madâ'â zeĩ uptabi di, romnhirãrã hã. Apito Saroma hã sibro pese wa, uza wẽ uptabi na 're si'uza mono nherẽ, taha nhipai u, dama 'madâ'â zeĩ uptabi di, romnhirãrã hã. 30 Romnhirãrã hã hãwi 're simnhatã mono ré, te za du hã ĩré da te 're wazãri

za'ra, unhama da, da te 're ub'rã za'ra mono da. Taha wa, 're simasam hã mono dai õ nherẽ, ma tô wẽ uptabi na te te 're ab'manharĩ, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã. E tawamhã, ai'uzazé hã te te aima 're sômri za'ra wa'aba mono õ di za bété. Te za tô te te aima 're sômri za'ra wa'wa, du hãimanazéb zawi nhipai u te te 're asawi pese za'ra wa'aba mono wa, a norĩ wa'wa hã. E niha Aimama 'wa hã asina 're umnhasi za'ra wa'aba mono õ di, taha si ai'uzazé hã te te aima 're sômri za'ra wa'aba mono wa. ³¹⁻³² Aimama 'wa hã hãiwa ãma 're ãsãmra mono ma hã, tãma aiwaihu'u pese za'ra wa'aba di, marĩ zô aiwi 're ãrowaptã'ã za'ra wa'aba mono zém na hã. Taha wa, marĩ na asina 're aihãtã'ã za'ra wa'aba mono õ di za. ãté asina 're aihãtã'ã za'ra wa'aba mono wa, te za ãne asima 're ãrosa'rata za'ra wa'aba mono zéb zarina, ãne asima 're ãnharĩ za'ra wa'aba mo: "E ma hawi te za mra hã wama 're wairébé, duré wa te 're ã'ãhuri mono zéb da hã, duré wa'uzazéb da hã." ãne na asima 're rosa'rata za'ra wa'aba mono õ di za. 'Re ãhãimana u'ãsi mono waihu'u'õ'wa norĩ hã, taha zô si te sima 're sôpré, sina 're hãtã'ã za'ra mono wa. ³³ 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã ãma 're ãsib'a'uwẽ za'ra mono norĩ ma, ãwẽ uptabi hã te te tãma 're ãsômri za'ra mono zéb zô si, te za asima 're asôpré u'ãsi aba mo. 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te sima 're aiwẽ za'ra wa'aba mono zéb zarina si, 're anomro wẽ wa'aba mono da, te za asima 're ãwẽ u'ãsi za'ra wa'aba mo. Tawamhã, ãhã zô si 're asôpré wa'aba mono wamhã, marĩ zô aiwi 're ãrowaptã'ã za'ra wa'aba mono zéb uwaibaba, te za tô te te aima 're anhomri 'wa, Aimama 'wa hã. ³⁴ Awẽ sidãpãsi te marĩ hã asada 're hãimana za'ra wa'wa. Tane nherẽ, oto ai'ãma 're awẽ za'ra wa'aba mono wamhã, te za asina 're ãwaihu'u za'ra wa'aba mo, 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te 're aipawaptob za'ra wa'aba mono zém na hã, marĩ hã asada 're hãimana za'ra wa'aba mono nherẽ. Taha wa, za duré ai'ãma 're ã'awẽ za'ra wa'aba mono zé bãtã na hã 're aihãimana za'ra wa'aba mono zém na hã, asina 're aihãtã'ã za'ra wa'aba mono õ di za. 'Re ãhãimana u'ãsi mono si te za awẽ sidãpãsi bãdã hã te te ai'ãma 're ab'madã'ã 'wa.

7

*Dawasédé hã da te dasi'ãma 're ãsa'ra mono zé wasu'u
Rucasi 6.37-38, 41-42*

¹ — Dawasédé hã da'ãma 're ãsa'ra za'ra wa'aba mono zéb zarina, asiwi 're dawẽ'õ za'ra wa'aba mono õ di za, taha zarina 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã te te siwi 're aiwẽ'õ za'ra wa'aba mono tô da. ² Asi'uihã na asiwi 're dawẽ'õ pese za'ra wa'aba mono wamhã, taha zarina te za tô 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã te te siwi 're aiwẽ'õ pese za'ra wa'wa, ãwa'rãmi. Asiwi 're dawẽ'õ za'ra wa'aba mono õ wamhã, tawapsi, te te siwi 're aiwẽ'õ za'ra wa'aba mono õ di za, ãne na hã aiwa. ³⁻⁵ ãne,

wa za duré ãma aima romnhimiré'é za'ra wa'wa. Áté wede wa'õno hã atob 're te nomro, sabui õ nherê. E niha te za bété sô ãtõmo 'madã, wede nhiprubre wazere da, asisãnawã tõmo hawimhã. E ãne hã ã'uwaibaba. Mare di. Wede wa'õno hã atob 're ãnomro hã sabui õ nherê, e niha te za tãma ãnha: "Ropru hã a'ã te aima wazere, atõmo hawimhã." Mare di. Wede wa'õno hã te za a'ã atõmo hawimhã ãwaze. Tawamhã te za sô airĩtĩ wê, wazere da, asisãnawã tõmo hawimhã, wede nhiprubre hã.

6 — Duré 'Re ãhãimana u'ãsi mono 'ruiwapari'wa norĩ ma, ãwasu'uwê na tãma 're rowasu'u za'ra wa'aba mono õ di za, te te ãma 're ãwasété za'ra mono norĩ ma hã. E marĩ wa. Ta norĩ hã wapsã ma, marĩ ãse hã da te tãma 're a za'ra mono nherê, dazõ 're sipizari za'ra mono wa, te te 're ãdahãzu mono ne, te za ta norĩ hã asada 're hãimana wasété za'ra wa'wa. Uhãbã norĩ hã marĩ wê zõ, sima 're sõpré waihu'u mono õ di. Marĩ ãwê hã wa'ãbã za'ëtê nherê, uhãbã ma, da te 're sãmra mono wa, taré te te 're ãwati'i za'ra mono ne, te za ta norĩ hã taré te te 're wapari za'ra, ãwasu'uwê hã. Taha wa, ta norĩ ma, 're rowasu'u za'ra wa'aba mono õ di za, 'Re ãhãimana u'ãsi mono 'ruiwapari'wa norĩ ma hã.

'Re ãhãimana u'ãsi mono wi, da te 're ãrowaptêrê za'ra mono zé wasu'u

Rucasi 11.9-13

7-8 — 'Re ãhãimana u'ãsi mono wi, te za ãwê hã 're ãwaptêrê za'ra wa'aba mo. Tawamhã te za tõ te te aima 're anhomri 'wa. ãwê zõ si te za duré asima 're asõpré u'ãsi aba mo. Tawamhã taha zarina te za tõ te te aima ãma 're a'uwaimrami 'wa, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã, 'rãwi aima 're hãimana za'ra wa'aba mono da. Duré ni'wa hã 'ri tede'wa zõ te te 're ã'ridawa ta'a mono ne, te za ãwê hã tiwi 're ãwaptêrê za'ra wa'aba mo. Tawamhã 'ri tede'wa te te tãma ã'ridawa ne, te za tõ 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã te te aima 're anhomri 'wa, ãwê hã, si'uihã na. 9 ãne, wa za duré aima ãma romnhimiré'é za'ra wa'wa. Ai'ra hã ã'u'ëtê wapu te te aiwi 'maiwaptêrê aba wamhã, e ãne te aré tãma ã'manhomri 'wa, te te ãwaptêrê upana. Mare di. ã'u'ëtê wapu si te aré tãma ã'manhomri 'wa, te te 'rêne da, ai'ra wa'wa hã. 10 Duré, tebe te te aiwi 'maiwaptêrê aba wamhã, e wahi te aré tãma ã'manhomri 'wa, te te ãwaptêrê upana. Mare di. Tepe si te aré tãma ã'manhomri 'wa, te te 'rêne da. 11 Tane duré, a norĩ wa'wa hã 're anomro wê uptabi aba mono õ nherê, te marĩ ãwê si tõ ai'ra norĩ ma, 're ãsõmri za'ra wa'aba mo. E tawamhã Aïmana 'wa hã hãiwa ãma 're ãsãmra mono hã wê uptabi na 're hãimana mono nherê, e ai'ra norĩ ma 're asõprub za'ra wa'aba mono zém nhipai u, te te aima 're sõmri za'ra wa'aba mono õ di za bété, tinhoprubzé ãwê hã. Te za tõ ãsipai u te te aima 're sõmri za'ra wa'wa ãwê hã, tiwi 're ãwaptêrê za'ra wa'aba mono zéb uwaibaba.

12 — Marĩ ĩwě si da te aima 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono da, asima 're ĩdawě za'ra wa'aba mono ne, te za marĩ ĩwě si dama 're ĩ'manharĩ u'âsi za'ra wa'aba mo, ĩwa'rãmi. Āne duréihã 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti na Mozési te te āma ĩrob'ui'éré hã te wama wasu'u za'ra, duréihã ĩsada wa wasu'u 'rata 'wa norĩ nhimi'ui'éré zama.

Bâdâdi nhitobzé wasu'u
Rucasi 13.24

13-14 — Duré, ropipa u 're ĩdanhisisi mono zé hã bâdâdi hã sa'ětě uptabi di. Duré ĩsitobzé hã, sa'ětě uptabi di. Taha wa, dama wapure di, āma 're ĩdanomro mono zéb da hã, bâdâdi hã sa'ětě uptabi wa. Taha wa, te da'ahã uptabi na āma 're danomro, ropipa u, tamomo 're danhisisi mono wa, da te 're robzépata u'âsi za'ra mono da. Tane nherě, 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'rata 're ĩdahâimana u'âsi za'ra mono zéb u, 're ĩdanhisisi mono zéb da hã, bâdâdi nhitobzé hã syryre di. Tamomo bâdâdi hã syry uptabire di duré, āma 're ĩdanomro mono zéb da hã. Dama pire di, āma 're ĩdanomro mono zéb da hã. Taha wa, te da'umro na si da te dasina 're uwaimrami za'ra. Taha wa, ma'ăpé, sada 're asiptete za'ra wa'aba mono, bâdâdi nhitobzé ĩsyryre na si 're asisisi aba mono da, rowě uptabi u.

Rob'rãni wasu'u, 'wabzéré wasu'u me
Rucasi 6.43-44

15 — Duré, 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u uptabi ō 'wa norĩ wi, te za 're asi'madâ'â pese za'ra wa'aba mo. Ta norĩ hã tô sena dasiré 're hâimana wě za'ra mono newa, te za te te dama 're roti za'ra taré. Ta norĩ hã te abaze zahi ne 're hâimana u'âsi za'ra, ĩsazei'wa norĩ zada. ¹⁶ Ta norĩ hã uburé marĩ hã te te 're ĩ'manharĩ za'ra mono zém na te za āma 're ĩwaihu'u za'ra wa'aba mo, 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u uptabi 'wai ō na hã. E 'wabzéré hã te za rob'rã na 're 'rã za'ra, uwa 'ru 'rã na. Mare di. Uwa 'ru 'rã na 're 'rãni waihu'u za'ra mono ō di, 'wabzéré hã. Duré, e apto hã rob'rã ĩse na te za 're 'rã za'ra. Mare di. Āma 're 'rãni waihu'u za'ra mono ō di, apto hã. ¹⁷⁻¹⁸ Duré rowede hã wě wamhã, 're 'rãni wasété za'ra mono ō di za. Te za 're 'rãni wě u'âsi za'ra. Wasété wapsi, te za 're 'rãni wasété u'âsi za'ra. Ta norĩ hã 're 'rãni wě waihu'u za'ra mono ō di za. ¹⁹ Rowede hã 're 'rã za'ra mono ō wa, te za da te 're sãna'rata nhihãri za'ra, unhama u da te 're sãmra mono da. ²⁰ Tane, aibã norĩ hã roti tô senai'ō na te te dama 're ĩroti za'ra mono norĩ hã uburé marĩ hã te te 're ĩ'manharĩ wasété za'ra mono zém na, te za āma 're ĩwaihu'u za'ra wa'aba mo, 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u uptabi 'wai ō na hã.

'Re ĩhâimana u'âsi mono, da'āma 're ĩsib'a'uwě mono zéb u, 're ĩdanhisisi mono zé wasu'u
Rucasi 13.25-27

21 — Āté ni'wam norĩ hã te za dama 're siwasu'u za'ra, āne: “Zezusi hã ta hã Īnhib'apito. Wa hã tãma romhuri'wa, wa tō 're Īhâimana u'âsi.” Āne ni'wam norĩ hã dama 're siwasu'u za'ra mono nherē, uburē 're sisisi mono ō di za, 'Re Īhâimana u'âsi mono, da'ãma 're Īsib'a'uwē mono zéb u hã. Ni'wam norĩ si te za 'Re Īhâimana u'âsi mono nhib'a'uwē, 're hâimana za'ra, Īmama hã hâiwa āma 're Īsãmra mono hã te te sima 're ĩ'awē mono zéb zarina, marĩ ĩwē si te te 're ĩ'manharĩ za'ra mono norĩ si. 22 Nimahã bātã na ropsi'utōrĩzéb āma, Īmama za oto da'ãma ĩsipo'ozéb āma hã te za da'ahã na ĩma nharĩ za'ra ni, āne: “Wanhib'apito, Wanhib'apito, wa norĩ hã asadawa para, wa tō wa te dama 're sadawa wasu'u za'ra, 'Re Īhâimana u'âsi mono hã. Asadawa para, wa tō duré wa'uburē hã wa te dama 're sãmra za'ra. Marĩ dama ĩ'manharĩ waihu'u'ō hã wa tō duré wa te dama 're 'manharĩ za'ra, asadawa para.” Āne na hã da'ahã na te za ĩma tasiwasu'u za'ra ni, ĩnhib'a'uwē uptabi hã 're danomro mono newa. 23 Tane nherē, wa za wa hã ĩsi'uihã na tãma nharĩ za'ra, āne: “Te aiwaihu'u za'ra wa'aba ō di, ĩzazei'wa na. Marĩ ĩwasété si ma tō 're ĩ'manharĩ u'âsi za'ra wa'aba mo. Mo oto ai'aba'rúi wa'aba, ĩnhiti.” Āne wa za ta norĩ ma nharĩ za'ra, misi haré.

'Ri'wa norĩ wasu'u

Rucasi 6.46-49

24-25 — Āne, wa za duré āma aima simiré'é za'ra wa'wa, 'ri'wai wasu'u na. 'Ri'wa hã tãma rosa'rata waihu'u pese wa, ma tō étē nhisiwi 'ri hã 'manha, siptete na 're sa mono da. Tawamhã tã hã pĩni za'ētē na 're ta'a mono wa, ma tō 're âpré. 'Re âpré mono wamhã, 'ri u ma tō 're praba, â hã. Rowa'u'u za'ēne hã ma tō duré 're pusi, 'ri uwaibaba, te te me da aré. Tane nherē, 'ri hã simei ō di, étē nhisiwi te te sima 'ri wa, aibã hã. Tane duré, ã hã te ĩrotizé hã ni'wam norĩ hã te te 're wapari za'ra mono wa, te te oto 're 'madâ'â pese za'ra mono wamhã, ta norĩ si te za rowē na 're hâimana u'âsi za'ra, 'Re Īhâimana u'âsi mono 'rata.

26-27 — 'Ri'wa hãiba amo na, wa za duré āma aima simiré'é za'ra wa'wa, tãma ĩrosa'rata waihu'u ō hã. Ta hã supara nhisiwip si ma tō sima 'ri, siptete na tãma 're sab u'âsi mono da newa. Tawamhã tã hã pĩni za'ētē na 're ta'a mono wa, ma tō 're âpré. 'Re âpré mono wamhã, 'ri u ma tō 're praba, â hã. Rowa'u'u za'ēne hã ma tō duré 're pusi, 'ri uwaibaba. Tawamhã 'ri hã ma tō 'marōwĩ, awa'awi. Tane duré, ã hã te ĩrotizé hã ni'wam norĩ hã tipo're na te te 're wapari za'ra mono nherē, te te 're 'madâ'â za'ra mono ō wamhã, ta norĩ si te za si'uihã na 're sisimini za'ra, 'Re Īhâimana u'âsi mono 'rata za 're ĩdahâimana u'âsi za'ra mono zé hã.

28 Tawamhã Zezusi hã āne na te te dama rowasu'u parimhã, ma tō āma tatob'uzu za'ra ni, te te dama ĩrowahutuzém na hã.

29 'Re ãhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ére na dama rowahutu'wa norĩ, simirowasu'u wapure na te te dama 're ãrowahutu za'ra mono ne, te te dama 're rowahutu mono õ di, Zezusi hã. Simirowahutu pire uptabi na ma tô te te dama 're rowasu'u. Taha wa, ma ãma tatob'uzu za'ra ni, dama ãwaihu'u'õ hã te te dama wasu'u wa.

8

Aibã ã'wa're ré hã Zezusi te te ãpesezé wasu'u

Marcusi 1.40-45; Rucasi 5.12-16

¹ Tawamhã Zezusi hã ma tô êtê 'rãihã hawi si'ra. Te te si'rai wamhã, da'ahã uptabi na ma tô ãsarina ai'aba'rê ni.

² Tawamhã aibã ã'wa're ré hã ma tô ãtême wi. ãtême wisi wamhã, ma tô hi'rãtitõ nhamra, ãpapara. Te tãma tinha:

— Apito, ãma aiwaihu'u pese di, asimipese waihu'u pese na. Taha wa, asima ãwê wamhã, te za ãpe.

³ Tawamhã Zezusi ma tô tinhib'rada hã wahutu, te te ãma upi da. Te te upi wamhã, te tãma tinha:

— Tane tô. Wa tô ãsima aiwê, te aipese da. Tãibã oto aihãzé hã.

Tawamhã awa'awi ma ã'wa're hã tãma apa.

⁴ Tawamhã Zezusi hã te tãma tinha, ãne:

— ãwapari pese, asina. Ni'wai ma, asina ãwasu'u õ di za, te aipesezém na hã. Sasedoti u si te za aimo, aihãiba wê zõ te te aihãiba 'madã'ã da. Taha parip si, te za tãma asõpru 'Re ãhâimana u'âsi mono ma, Mozésihi nhimiroti zarina, aipesezém na da te ãma aiwaihu'u za'ra da, sena na. — ãne te Zezusi hã tãma roti, aibã te te ãpese ma.

Da'wapéi'wa norĩ wada'uri'wai ma romhuri'wa, Zezusi te te ãpesezé wasu'u

Rucasi 7.1-10

⁵ Tawamhã Zezusi hã Capana'u na 'ri nho'õmo nhisi u ma tô wi. Wisi wamhã, ma tô aibã sõpêtê, romanu hã. Ta hã da'wapéi'wa norĩ wada'uri'wa. Tawamhã, te te sõpêtê wamhã, ma tô aibã hã tãma ti'ru Zezusihi ma, tãma ãromhuri'wa hã te te tãma pese da. ⁶ ãne te tãma tinha:

— Apito, ãma romhuri'wa hã ãnhorõwa ãma te nomro. Hãzé uptabi di. Hãzé uptabi wa, sirési waihu'u õ di, hãzé za'êtê wa.

⁷ Tawamhã Zezusi hã te asa tãma tinha:

— Wa za ãma mo tô, te pese da.

⁸ Tawamhã romanu hã te duré tãma tinha, da'wapéi'wa norĩ wada'uri'wa hã:

— Tô'ã, apito. Wa hã aima ãwapure di, ãnhorõwa u asébré da hã. Ma'ãpé, taré ã hawi pese aimreme na, séptã'ã da. Tawamhã te za tãma tirowê, ãma romhuri'wai ma. ⁹ Wa hã da'wapéi'wa norĩ wada'uri'wa zapari romhuri'wa. ãzapari

te duré 're hâimana za'ra, da'wapéi'wa norĩ hã. Nimomo te 'mazatõrĩ wamhã, te za 'maimo. Duré sô ã'maihârã wamhã, te za we 'maimo, ãtẽme. Duré ãma romhuri'wai ma, marĩ hã te 'rui wamhã, te za 'manha awa'awi, ãzadawa para. — ãne te siwasu'u, Zezusihi ma.

¹⁰ Tawamhã Zezusi hã ãne hã te te wapari wamhã, ma tã ãma titob'uzu, ãsiwasu'uzém na. Taha wa, ãsarina ãdasi'aba'ré norĩ ma, ma tã nharĩ za'ra:

— Tã sena wa aima waihu'u za'ra wa'wa. ã hã te te sina ã'umnhasizém na hã niwa te ã'madãã õ, ãzarazéhé nhihudu norĩ nhĩpti'ai ãma hã. Ta norĩ hã te te ãma siwi wabzu õ di, te te sina ã'umnhasizém na hã. ¹¹ ãne, wa za duré aima waihu'u za'ra wa'wa. Da'ahã uptabi na te za 're dasihutu, bãtã pusizém hawi, duré bãtã zasizém hawi, 'Re ãhãimana u'ãsi mono u, ãsiré 're dasaihuri mono da, da'ãma 're ãsib'a'uwẽ mono zéb ãma. Abra'ãhã siré te za 're dasi'ubumro, duré Izatihi siré, duré Zacoho siré. ¹² Tane nherẽ, ni'wam norĩ hã 'Re ãhãimana u'ãsi mono, ãma 're sib'a'uwẽ za'ra mono da nherẽ, ãsiré 're si'ubumroi mono da nherẽ, te za sãmra siliti, robra si 're ãsa'wari mono u. Tame te za sina 're 'ry'ry. Te za duré 're 'wasitete za'ra, te te 're robzépata za'ëtẽ za'ra mono wa. — ãne ma tã Zezusi hã dama rowasu'u.

¹³ Tawamhã te duré da'wapéi'wa norĩ wada'uri'wai ma tinha:

— Mo oto aimorĩ apã, asõrõwa u. Asina ã'umnhasizéb zarina, wa za aipawapto.

Tawamhã ãne te te tãma nharĩ wi, ma tã tipese, romanuhu ma, romhuri'wa hã.

*Da'ahã uptabi na, Zezusi te te ãda'apesezẽ wasu'u
Marcusi 1.29-34; Rucasi 4.38-41*

¹⁴ Tawamhã Zezusi hã Pedruhu nhorõwa u ma tã mo. Morĩ wamhã, ãmaprewa ma tã sabu. Hãzẽ ré, te nomro waptã wa, wa'ro na. ¹⁵ Tawamhã ma tã sib'rata upi, Zezusi hã. Te te sib'rata upi wamhã, ma tã tiwahã. Tawamhã ma tã wahudu, pi'õ hã. Wahutu wamhã, ma tã ãsa hã tãma tisõ Zezusihi ma, sa da.

¹⁶ Tawamhã bãdã sébrézéb u, ma tã wa'uburé ré 're ãdanomro mono hã da te simro, Zezusihi u, ahã uptabi na. Tawamhã misi si te nasi dama azatõ wa'uburé hã, misi haré timreme na si. Uburé ãhãzẽ ré norĩ zama te apese duré. ¹⁷ ãne ma tã Zezusi hã te te 're da'apawapto, Iza'iza hã duréihã te te ãma ãrob'ui'érézéb zarina te te sina uwaimrami da. ãne Iza'izaha nhimi'ui'éré hã:

“Wahãzẽ mono bã, ma tã te te wawi 're awaibu.”

ãne duréihã 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa nhimi'ui'éré hã, Zezusihi ãma hã.

*Aibâ norĩ hã Zezusihi siré ñeb zahuré zé wasu'u
Rucasi 9.57-62*

¹⁸ Tawamhã Zezusi hã da'ahâ uptabi na da te dasiwi ñ'uirĩ za'ra norĩ hã ma tô 'madâ'â za'ra. Te te da'ab'madâ'â wamhã, ma tô tisiré 're ñomro mono norĩ ma rob'ru za'ra, ñsô'u na te te saprĩ za'ra da, zara u. ¹⁹ Tawamhã 'Re ñhâimana u'âsi mono nhimiroti na rowahutu'wa hã ma tô ñtême wi, Zezusihi u. ãne te tâma tinha:

— Rowahutu'wa, ãhãna wa ñsima aiwẽ, asiré 're ñmorĩ da oto, daro mono bâ.

²⁰ Tawamhã Zezusi te asa tâma tinha:

— Wapsã wawẽre hã ab're 're, ñsôrôwa hã. Duré si norĩ hã tizasi te te sima 're 'manharĩ za'ra, tinhorôwa da hã. Tazahã, wa hã ti'ai ãma dasiré ñpodo hã ñnhorôwa ô di, ãma 're ñwa'utu mono zéb da hã. Hãwi si wa datême 're morĩ u'â.

²¹ Tawamhã Zezusi ma tô duré aibã hãiba amo 'mahã, ñsarina 're ñmorĩ hã, ñsiré 're morĩ u'âsi da oto. Tawamhã aibã hã te asa tâma tinha:

— Apito, a'â apã ñmorĩ, ñmama hã ñwi dâ'â wa, ñsisa'u te ãma ti'a da. — ãne te sina 'mahã.

²² Tane nherẽ, te Zezusi hã tâma tinha, asa:

— Õne haré te za ñsiré 're aimo oto. ñdâ'â norĩ hã te za tisiré ñdâ'â norĩ ãma te te 're ti'a za'ra.

*Zezusi hã rowa'u'u za'êtẽ ma, te te ñnharĩzé wasu'u
Marcusi 4.35-41; Rucasi 8.22-25*

²³ Tawamhã Zezusi hã ma tô ãzé, uba're 're. ñsiré 're ñomro mono norĩ zama ma ñsiré asisi, ñsiré si'aba'ré da. ²⁴ Tawamhã uba're na si'aba'réi ré, ma tô rowa'u'u za'êne hã tiwi tiwatobro za'ra. Â sisasi hã te te ñré wabzuri za'ra, uba're hã. Tane nherẽ, Zezusi te nhono. ²⁵ Tawamhã ñsiré 're ñomro mono norĩ hã ma tô ñtême sina roptob za'ra, te te siwi utu da. Tawamhã ãne te 'mahãrà za'ra:

— Wanhib'apito, ma'ãpé wanho'reptu za'ra na. Wa za ai'utõrĩ ni.

²⁶ Tawamhã Zezusi hã te tâma nharĩ za'ra:

— E marĩ da, ma aipahi za'ra wa'wa. E ñ'umnhasi za'ra wa'aba ãna.

Tawamhã ma tô wahudu, Zezusi hã. Wahutu wamhã, ma tô rowa'u'u ma tinha, te te sazãri da, â sisasisi ma zama. Tawamhã ma tô sazã, rowa'u hã. Ma tô duré ti'átu.

²⁷ Tawamhã ma tô ãma titob'uzu za'ra, ñsiré 're ñomro mono norĩ hã. ãne te sima nharĩ za'ra:

— Pra, e niha ñwaihu'u pe, õ hã. ñsadawa hawi ma rowa'u hã sazã, â sisasisi zama. — ãne te sima rowasu'u za'ra, ñsiré 're ñomro mono norĩ hã.

Zezusi hã aibã norĩ, wa'uburé ré 're ñeb zahuré te te ñpese zahuré zé wasu'u

Marcusi 5.1-20; Rucasi 8.26-39

28 Tawamhã Zezusi hã ma tô mo, Dadara na danhipti'a nho'ômo nhisi u, Darireza na ãsõ'u nhisi zara u. Tame ma tô aibã norĩ hã sôpêtê zahuré, wa'uburé ré 're ãneb zahuré hã. Adã'ã 'ru hawi, ma we sina uzusi zahuré, êtê zahãpã ab're sirõmo 're, 're ãsimasisi u'ãsi zahuré mono zém hawi. Ta norĩ hã ãsipãrĩ su'u zahuré, duré simimnhasi zahuré di. Taha wa, 're ãhãimana zahuré mono zé wa'wai baba 're danomro waihu'u mono õ di. 29 Tawamhã rosa'rese õ ré, ma tô sa'êtê 'mahãrã zahuré Zezusi hã, ãne:

— 'Re ãhãimana u'ãsi mono 'ra, e marĩ wa'ãma 'manharĩ da, te we aimo, wawa'wai baba. E ropsi'utõrizé wana wa'ahãri da, te we aimo, wa te robzépata da.

30 Tawamhã romhã prã na te uhãbã hã tisa hã te te 're huri, ahã na. 31 Tawamhã wa'uburé norĩ hã aibã norĩ pẽ'ẽ 're, 're ãhãimana za'ra mono hã te sa'êtê sina 'mahãrã za'ra:

— Nimomo wazatõrĩ za'ra da wamhã, ma'ãpé uhãbã norĩ u wazatõrĩ za'ra na, ãhãiba 're, 're wahãimana za'ra mono da.

32 Tawamhã Zezusi hã ma tô õne haré tãma rob'ru za'ra:

— Mo oto ai'aba'rêi wa'aba.

Tawamhã uhãbã hãiba 're ma tô sisisi, wa'uburé norĩ hã. Taha wa, te sa'êtê sisa're, uhãbã norĩ hã, ã'rãsipra u. ãi ba ma tô rere. Taha wa, ma ai'utõ, ã na uburé.

33 Tawamhã uhãbã 'madã'ã'wa norĩ hã ma tô ãsiti sisa're. 'Ri nho'ômo u ma tô sisa're. Tame ma tô uburé dama rowasu'u za'ra, aibã norĩ ma, niha ãromhãimana zahuré zém na hã, wa'uburé ré 're ãneb zahuré ma. 34 Tawamhã 'ri nho'ômo ãma 're ãdasi'ubumroi mono norĩ hã ma tô aihĩni tawairébé ni, Zezusi hã da te dasina uzusi za'ra da. Tawamhã ma tô sãmri za'ra ni. Da te dasiwi sãmri wamhã, ma tô tãma rob'ru za'ra ni:

— Ma'ãpé, warom nhiti aimorĩ, nimomo. — ãne te dasiwi satõrĩ ni, Zezusi hã.

9

*ãmorĩ'õ, Zezusi te te ãwahutuzé wasu'u
Marcusi 2.1-12; Rucasi 5.17-26*

1 Tawamhã Zezusi hã ma tô uba're 're ãzé, zara u te te saprĩ da. Te te saprĩ wamhã, ma tô 'ri nho'ômo u wi, tirob u. 2 Tamomo ma tô ni'wam norĩ hã we siwi ti'ã, ãmorĩ'õ hã ãsimiwaptã ré. ãmorĩ'õ hã za te te ãpese na ma tô ãma umnhasi za'ra, Zezusi hã. Tawamhã Zezusi hã taha na ma tô sina simirosa'rata waihu'u za'ra, aibã norĩ hã. Taha wa, te ãmorĩ'õ ma tinha:

— ãsiwadi, aiwi robzei'õ tõ. Aiwásédé hã 're ã'ab'manharĩ wasété mono zé hã te ai'ãma 're ab'madã'ã mono õ di za oto. — ãne te tãma tinha.

3 Tawamhã ni'wam norĩ hã 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ére na dama rowahutu'wa norĩ hã ma tô 'rãwi sima rowasu'u za'ra, ãne:

— Õ hã te 'Re ìhâimana u'âsi mono ãma wasété.

⁴ Tane nherê, Zezusi hã ma tô sina waihu'u, Ìsimirosa'rata za'ra hã. Taha wa, te tâma nharĩ za'ra:

— E marĩ da, ma tô âne Ì'ãma Ìrosa'rata wasété za'ra wa'wa.

⁵ Wa hã dawasédé hã te dama 're Ì'apari waihu'u pese mono zém na hã, sena na Ìwaihu'u za'ra wa'aba da hã, e niha te za Ìwaihu'u za'ra wa'wa. Aibã ma, wa tô tinha: “Aiwasédé hã 're Ì'ab'manharĩ mono zé hã te ai'ãma 're ab'madã'ã mono õ di za oto.” Æne na si Ìmreme wamhã, aima pibu prã za'ra wa'aba di. Æ hã Ìmorĩ'õ hã wahutu da, duré oto morĩ da, te tâma nharĩ wapsi, te za Ìwaihu'u za'ra wa'wa, Ìwaihu'u pese na sena na Ìwaihu'u pese za'ra wa'aba da oto. Taha wapsi, aima pibu pese za'ra wa'aba di za. ⁶ Ti'ai ãma dasiré Ìpodo hã Ìma waihu'u pese di, dawasédé te dama 're Ì'apari mono da hã, 'Re ìhâimana u'âsi mono zadawa para. Æne na asiwi Ìwaihu'u za'ra wa'aba da, wa za Ìhi'rê ma tinha, wahutu da.

Tawamhã Ìmorĩ'õ ma, te tinha Zezusi hã:

— Ma'ãpé, aiwahutu. Asa'warizé hã âri, asõrõwa u aimorĩ da oto.

⁷ Tawamhã awa'awi ma tô wahudu aibã hã, tinhorõwa u morĩ da. ⁸ Tawamhã âne hã da te 'madã'ã za'ra wamhã, ma tô tâma tapê'ewara za'ra ni, dama sa'rese õ wa. Ma tô duré 'Re ìhâimana u'âsi mono ãma tawata za'ra ni, tiwaihu'u pe hã te te dama 're anhomri mono wa.

Mateusihi zô Zezusi, sisarina ìhârâzé wasu'u

Marcusi 2.13-17; Rucasi 5.27-32

⁹ Tawamhã Zezusi hã ma tô mo, dahawi. Morĩ ré, ma tô Ìsã, danhib'apito ma, rob'uiprazé ubumroi'wa hã, Mateusi na Ìnhisi hã. Ìnhimromhurizéb ãma wa nhamra, rob'uiprazé te dawi 're Ì'a'ubumroi mono zéb ãma. Tawamhã Zezusi hã te Ìmahã:

— We aimorĩ, Ìsiré 're aimorĩ da oto.

Tawamhã awa'awi wa tô wahudu, Ìsiré 're Ìmorĩ da oto. ¹⁰ Tawamhã barana wa oto wasiré wasaihuri ni Zezusi norĩ hã, Ìsiré 're Ìwanomro mono norĩ me. Ìnhorõwa ãma wa wasaihuri ni. Wasaihuri ré, ma tô rob'uiprazé ubumroi'wa norĩ hã Ìtême asisi 'ri para u, ahã na, Ìsiré saihuri da. Ni'wam norĩ hã zudezu nherê, parisezu norĩ nhimiroti zarina 're ìhâimana za'ra mono õ norĩ zama ma tô duré Ìtême aihutu, Zezusihi u. ¹¹ Tawamhã parisezu norĩ hã âne hã te te 'madã'ã za'ra wamhã, ma tô Zezusihi siré 're Ìwanomro mono norĩ hã wazadanharĩ za'ra, âne:

— E niha bã, te asib'apito za'ra wa'wa hã rob'uiprazé ubumroi'wa norĩ siré tisa, dawasété na 're Ìdahâimana za'ra mono norĩ siré zama.

¹² Tawamhã Zezusi hã te te sina wapari za'ra wa, ma tô tâma nharĩ za'ra, âne:

— Hâzé ãna 're ãnomro mono norĩ zô, dawede'wa hã 're siwasutu za'ra mono õ di, te te 're wede za'ra mono da. Ìhâzé ré norĩ zô si te za 're siwasutu za'ra, te te 're pese za'ra mono da. ¹³ Duréihã ma tô 'Re ìhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa hã ãne na rob'ui'ééré, 'Re ìhâimana u'âsi mono mreme na: “Asimizama hã ãma 're ìzata za'ra wa'aba mono zô hã, sô 're ìnhimipari mono õ di oto. Asimizawi pese zarina, da'ãma 're aiwamri za'ra wa'aba mono da si, wa ãsima te 're aiwẽ za'ra wa'wa oto.” Æne duréihã 'Re ìhâimana u'âsi mono mreme na rob'ui'ééré hã sô sabu za'ra wa'aba ìbaihã hã, waihu'u pese za'ra wa'aba da. Dawẽ na 're ìdanomro mono norĩ zô ìsitẽme 're ìhârã mono da, we ìmorĩ õ di. Dawasétẽ na 're ìdanomro mono norĩ zô si 're ìhârã mono da, wa wei mo.

*Dasai ãna båtã na a'ã 're ìdahâimana za'ra mono zé wasu'u
Marcusi 2.18-22; Rucasi 5.33-39*

¹⁴Tawamhã Zuwã Batitaha siré 're ãnomro mono norĩ hã ma tô Zezusihi u ai'aba'rẽ. Tawamhã ãne te siwi sadanha:

— Wa norĩ hã, duré parizezu norĩ hã 'Re ìhâimana u'âsi mono ma, 're wamreme zusi mono da hã, wasai ãna wa a'ã 're wahâimana za'ra, båtã na. E marĩ wa, sai ãna a'ã 're hâimana za'ra mono õ di bétẽ, asiré 're ãnomro mono norĩ hã.

¹⁵Taha wa, te Zezusi hã asa tãma nharĩ za'ra:

— Aibã hã ìmrozéb u, sô ìhârã za'ra norĩ hã sihotu wamhã, e aibã ìmro da hã ìsiré sãmra za'ra ré, te za robzei'õ na tihâimana za'ra, ta norĩ hã. Mare di. Ænei õ di. Niwapsi te za bådã hã ìwa waptãrã, aibã ìmro da hã ìsiwadi norĩ wa'wa hawi, da te tiwi ì'ãri za'ra zéb da hã. Tawapsi te za tô sai ãna 're si'ubumro, robzei'õ na.

¹⁶— Duré da'uza hã hã'ratare wamhã, te za hãihata. E tawamhã ìhâté hãnhihãri na te za hãiwa'aba ni. Mare di. Ìhâté hãnhihãri na da te hãiwa'aba wamhã, da te ìré hã'upsõi wamhã, te za tihãzahutu, ìhãiwa'abazé hã. Tawamhã te za oto hãsisinarĩ pese, da'uza 'rada hã. ¹⁷Duré e romhã 'manharĩ 'rata 're, te za uwa 'rãi wa'u ìsé hã da te 're sé, wa'ui ware õ ré. Mare di. Wa'ui ware õ ré, da te 're séme mono wamhã, oto wa'ui ware wamhã, te za romhã 'manharĩ 'ratare hã sina wazu. Tawamhã uwa 'rãi wa'u ìsé hã te za asa'wa. Romhã 'manharĩ hã te za duré hãihaiwamna. Ìtép si'uiwa na si, te za da te 're sé, dawĩ 're sisa'wari za'ra mono tõ da, rob'rãi wa'u zé té hã. Tawapsi, romhã 'manharĩ hã dawĩ 're hãsiwamna'ĩ za'ra mono õ di za duré. — Æne ma tô Zezusi hã ãma romnhimiré'ẽ, uwa 'ru 'rãi wa'u ìsé, da te 're ìséme mono zém na hã.

*Zezusi hã pi'õ norĩ te te ìpese zahuré zé wasu'u, azarutu me
Marcusi 5.21-43; Rucasi 8.40-56*

¹⁸Tawamhã Zezusi hã te te dama rowasu'u ré, ma tô aibã hã ìtẽme wi, dama roti'wa hã. Ìtẽme wisi wamhã, ma tô hi'rãtitõ ìpapara nhamra. Tawamhã te tãma tinha, ãne:

— Ī'ra hã azarudu hã ma tô ĩwi dârâ, âhãna si. Tane nherê, ma'âpé âma ĩme aimorĩ, asib'rada âma hiri da, hãwa'utu da, ĩma 're morĩ da apâ.

¹⁹ Tawamhã Zezusi hã ma tô wahudu. Wahutu wamhã, ma tô ĩsiré mo. ĩsiré 're ĩwanomro mono norĩ zama, wa ĩsiré ai'aba'ré ni.

²⁰ Tawamhã morĩ ré, te pi'õ hã we ĩsarina mo, ĩbabarãi hawi. Pi'õ hã ĩhâzé te te ĩsazâri'õ, 12 na ma tô âma tiwahu, ĩhâzé te te 're 'manharĩ mono ré hã. We ĩsarina morĩ wamhã, ma tô ĩ'uza hãnhisudu hã upi. ²¹ Ta hã ma tô âne sima rosa'rata: "Ī'uza si te tiwi upi nherê, wa za séptârâ." Āne te sima rosa'rata, pi'õ hã.

²² Tawamhã pi'õ, ĩ'uza te te upi wamhã, ma tô Zezusi hã sô aipi'ra. Sipi'rai wamhã, ma tô pi'õ hã tisã. Āne te tãma tinha:

— Īsiwadi, aiwi robzei'õ tō. Za te aipesezém na, ĩ'umnhasi zarina ma tô aihâzé hã aima apa.

Tawamhã awa'awi ma tô pi'õ hã séptârâ.

²³ Taha pari, te mo Zezusi hã, dama roti'wa nhorōwa u. Morĩ wamhã, rowamreme'wa norĩ hã ma tô sōpētē za'ra, adâ'â âma simnhihãsi ré. Da'ahã na ma tô da'anhopētē, âma ĩda'ry'ry norĩ hã. ²⁴ Tawamhã âne te dama tinha:

— Mo oto aiwairébé aba. Azarudu hã dâ'â õ di. Taré te nhono.

Tawamhã ma tô âma tawa'ẽ za'ra ni, dâ'â uptabi nherê, taré ĩsõtō na te te waihu'u wa, Zezusi hã. ²⁵ Tawamhã rob u ma tô tawairébé ni. Dawairébé wi, ma tô Zezusi hã âzé 'ri 're wa'wa u, azarudu ĩnomrozéb u. Tawamhã awa'awi ma tô pa'â. Te te pa'âri wamhã, ma tô awa'awi wahudu, azarudu hã. ²⁶ Tawamhã ĩwasu'u hã ma tô te te ropé daro mono bã, Darireza na danhipti'a nho'õmo nhisi 'remhã.

Ītob'a norĩ, Zezusi te te ĩpese zahuré zé wasu'u

²⁷ Tawamhã 'ri para hawi watobro wamhã, morĩ ré, ma tô aibã norĩ hã ĩsarina tineb zahuré, ĩtob'a zahuré hã. Tawamhã te 'mahârâ zahuré, âne:

— Dawihi nhihudu, ma'âpé wa'âma aipē'ézé na.

²⁸ Tawamhã 'ri para u ma tô âzé, Zezusi hã. Sébré wi, ma tô ĩtob'a norĩ hã ĩtēme aimasisi zahuré. Tawamhã Zezusi hã te sadanharĩ zahuré:

— E te asina ĩ'umnhasi 'wa, te ato pese aba da hã.

Tawamhã asa te tãma nharĩ zahuré:

— Īhe, wa tô wasina ai'umnhasi ni, apito.

²⁹ Tawamhã Zezusi hã ma tô tōmo upi zahuré. Te duré tãma nharĩ zahuré:

— Asina ĩ'umnhasi aba zéb zarina, wa za tô ato pese 'wa.

³⁰ Tawamhã ma tô oto tito pese zahuré, aibã norĩ hã. Ma tô duré sadawa uwati zahuré, âne:

— Te aima ìmanharĩ wě wa'aba zém na, dama ìwasu'u wa'aba ò di za. Tô'ã. — Æne te sina sadawa uwati zahuré.

³¹Tane nherě, oto neb zahuré wamhã, ma tô tisiwasu'u na te te ropé zahuré ropã, Zezusi te te ìpese zahuré zém na.

Ìmreme'õ, Zezusi te te ìpesezé wasu'u

³²Tawamhã Zezusi te te ìto pese zahuré neb za'u si, ma tô aibã hã we ìtème dasiwi saprõni ni Zezusihi u, wa'uburé ré wa, mreme'õ u'âsi 're ìhâimana mono hã. ³³Tawamhã Zezusi hã ma tô wa'uburé ma rob'ru, ìhawi watobro da, ìsiti. Te te tâma rob'rui wi, ma tô aibã hã mreme watobro. Taha wa, ma âma tatob'uzu za'ra ni. Te duré dasima nharĩ za'ra ni, ãne:

— Niwa, wa te ìmadã'â za'ra ò, ãne hã, Izarazéhé nhihudu norĩ nhipti'ai 'remhã.

³⁴Tane nherě, ma tô parisezu norĩ hã taré ìwasédé hã âma hiri za'ra, ãne:

— Wa'uburé norĩ nhib'apito zadawa para, te ò hã wa'uburé hã te te dama 're anhamra, Satanasihi zadawa para. — Æne ma tô parisezu norĩ hã siwi wě'õ, Zezusi hã.

Zezusi hã da'ãma ìsiwamrizé wasu'u

³⁵Tawamhã Zezusi hã ma tô datème 're mo, 'ri wa'õtõ mono bâ, te te dama 're rowahutu mono da, zudezu norĩ te, rowahutuzé mono bâ. 'Re ìhâimana u'âsi mono, da'ãma 're ìsib'a'uwě mono zé wasu'u na te te dama 're rowasu'u, ìwasu'uwě na. Dahãzé mono bâ ma tô duré da'apese. Hãzé u'âsi wa, sib'uwere na 're ìnomro mono norĩ zama te apese, Zezusi hã. ³⁶Tawamhã da'ahã uptabi na te te da'ab'madã'â wamhã, ma tô Zezusi hã da'ãma aiwamri tipě'ě na, pone'ërebã 'madã'â ãna 're ìnomro mono ne, robzei ãna 're dahâimana za'ra mono wa, 're dasipawapto waihu'u za'ra mono ò wa. ³⁷Tawamhã ìsiré 're ìwanomro mono norĩ ma, te tinha, ãne:

— Amnho hã sa'ětě uptabi di, da te 're ì'ubumroi mono da hã. Tane nherě, sada hã da'umrore di, ì'ubumroi'wa da hã. ³⁸Taha wa, ma'ápé tiwi 're rowaptěrě u'âsi za'ra wa'aba mono, rob're tede'wai wi, romhuri'wa da hã we te te da'azatõrĩ da da'ahã na, rob're hã te te 're ubumro za'ra mono da. — Æne ma tô Zezusi hã da'ãma romnhimiré'é.

10

Zezusi hã tisiré 're ìnomro mono norĩ te te ìsatõrĩ za'ra zé wasu'u, daro mono bâ

Marcusi 3.13-19; Rucasi 6.12-16

¹Tawamhã Zezusi hã ma tô sitème wazô hã, ìsiré 're ìwanomro mono norĩ zô, 12 na wahãiba norĩ zô. Wazô hãrã za'ra wamhã, ma tô wama pisutu za'ra, ìwaihu'u pese zarina ìsadawa para, wa'uburé norĩ te te 're ìdawamnarĩ za'ra mono hã wa te dama 're sãmra za'ra mono da. Duré ìhãzé ré

norĩ hã dahâzé mono bâ ĩsadawa para, wa te 're dapese za'ra mono da, ma tũ duré wama pisutu za'ra, duré hãzé u'âsi 're hãimana za'ra mono wa, 're ĩsib'uwã pese za'ra mono norĩ zama. ² Zezusi hã daro mono bâ te za oto wazatõrĩ za'ra, ĩsiré 're ĩwanomro mono norĩ hã, ĩsadawa para wa te dama 're sadawa wasu'u za'ra mono da. Tizadawa wasu'u'wa na, ma tũ wanhisi za'ra oto, Zezusi hã. Wanhisi za'ra hã, ãne: Sima na ĩsisi hã. Taha nhisi amo hã Pedru. Duré ĩno nhisi hã Ādéré na ĩsisi hã. Duré Ti'adu, duré Ti'aduhu no, Zuwã. Ta norĩ hã Zebedehe 'ra norĩ. ³⁻⁴ Duré Piripi, duré Batoromezu, duré Tome, duré wa hã Mateusi. Wa hã rob'uiprazé ubumroi'wa aré. Duré Ti'adu, Apezuhu 'ra hã. Duré Tadezu, duré Sima aimawi hã. Ta hã ma tũ aré dame 're hãimana, romanu norĩ zada, tirom hawi apã te te 're satõrĩ za'ra mono da. Duré Zudasi Icarizoti, Zezusi hã te te dama ĩhãiba nhomri da hã.

⁵ Tawamhã Zezusi hã te te wazatõrĩ za'ra da, ma tũ ãne wama roti za'ra, 12 na wahãiba norĩ ma hã:

— Zudezu'õ norĩ nhipti'ai u 're anomro aba mono õ di za. Duré samaritanu norĩ nhipti'ai u 'ri nho'õmo mono bâ, 're asisisi aba mono õ di za. ⁶ Izarazéhé nhihudu norĩ u si te za 're anomro aba mo, pone'ẽrebã 'madã'ã ãna, siwa'ru 're ĩnomro mono ne, 're ĩdahãimana za'ra mono norĩ u si. ⁷ ãne te za dama 're ĩrowahutu za'ra wa'aba mo: “Re ĩhãimana u'âsi mono, da'ãma 're ĩsib'a'uwẽ mono zéb u hã romhuture di oto.” ⁸ ĩhãzé ré norĩ hã te za duré 're ĩpese za'ra wa'aba mo. 'Re dadã'ã za'ra mono nherẽ, te za duré 're ĩdahãiwa'utu za'ra wa'aba mo. ĩ'wa're ré norĩ zama te za 're ĩpese za'ra wa'aba mo. Wa'uburé hã te za dama 're ĩsãmra za'ra wa'aba mo. Wa'ãbã ãna wa tũ ĩwaihu'u pe hã aima sãmri za'ra wa'wa. Taha wa, wa'ãbã ãna te za ãne uburé dama ãma 're ĩ'uwa'imrami wẽ za'ra wa'aba mo. ⁹ Rob'uiprazé ĩsapotore hã asiré 're 'wasari aba mono õ di za, ẽtẽ'ubuzi pré oru hã duré ẽtẽ'ubuzi'a prata zama. ¹⁰ Dama romhuri'wai ma, te za dasa hã da te tãma 're sãmri za'ra, tiwi sũ robaba wa. Taha wa, nimomo 're anomro aba mono wamhã, romramizé hã asiré 're 'wasari aba mono õ di za. Duré ai'uza misire ré si te za 're anomro aba mo. Aipara'uza misire ré si te za duré 're anomro aba mo. Wedehu hã asiwazusizé hã misire te za duré asiré 're ĩ'wasari aba mo.

¹¹ — Nimomo daza'rui u 're anomro aba mono wamhã, asõ 're ĩtob'uzu za'ra wa'aba mono norĩ u si te za 're asisisi aba mo. Tawamhã tame te za ĩsiré 're aihãimana za'ra wa'aba mo, 'ri tede'wa siré, nimomo 're anomro aba mono zéb u hã. ¹² Danhorõwa u 're asisisi aba mono wamhã, ãne te za 're ĩdazawi za'ra wa'aba mo: “Rowẽ na 're aihãimana za'ra wa'aba mono.” ãne te za 're ĩdazawi za'ra wa'aba mo. ¹³ Tawamhã danhorõwa u 're aihutu aba mono wi, da te 're ai'mazasi wẽ za'ra wa'aba mono wamhã, 're ĩsawi za'ra wa'aba mono zéb zarina, te za rowẽ na 're hãimana za'ra, 'ri tede'wa norĩ hã.

Duré da te 're ai'mazasi wẽ za'ra wa'aba mono õ wamhã, rowẽ na 're hâimana za'ra mono õ di za, 'ri tede'wa norĩ hã. ¹⁴ Duré nimomo darob u 're aihutu aba mono wamhã, asõ 're datob'uzu za'ra wa'aba mono õ wamhã, da te 're aiwapari ze za'ra wa'aba mono õ wamhã, ta hawi te za 're aiwairébé aba mo. 'Re anomro aba mono zéb u, te za asisa'u aipara zapru hã 're ãtata'a za'ra wa'aba mo, ti'ai u 're rere'e mono da, dapo're õ na 're danomro mono wa, 'râwi 're dasisãmri za'ra mono da. ¹⁵ Tô sena, wa aima waihu'u za'ra wa'wa. Niwapsi 'Re ãhâimana u'âsi mono, da'ãma ãsipo'ozéb ãma hã Sodoma ãma duré Domora ãma 're ãdahâimana wasété uptabi za'ra mono norĩ ma, te te ãrob'manharĩ pipa zém nhipai u, te za asõ 're ãtob'uzu za'ra wa'aba mono õ norĩ hã te te tãma 're arob'manharĩ za'ëtẽ. — ãne ma tô Zekusi hã wama waihu'u za'ra, ãsiré 're ãwanomro mono norĩ ma.

Zekusi te te ãsatõrĩ za'ra ma, za da te tãma 're ãrob'manharĩ wasété za'ra mono zé wasu'u

Marcusi 13.9-13; Rucasi 21.12-19

¹⁶ Tawamhã Zekusi te duré wama rowasu'u za'ra, ãsiré 're ãwanomro mono norĩ ma:

— Ma'ãpé ãwapari pese za'ra wa'aba. Pone'ërebãire, robzahi wa'wa u 're ãsisisi mono ne, wa za datême asatõrĩ za'ra wa'wa. Taha wa, te za asimiza'rese 're anomro aba mo, wahi ne. Duré utu'u, marĩ ãwasédé hã te te 're ã'manharĩ za'ra mono õ ne, te za 're anomro wẽ wa'aba mo. ¹⁷ Taha wa, te za 're asipibui pese za'ra wa'aba mo, dawi. ãté ni'wam norĩ hã te za te te sima 're aiwẽ za'ra wa'wa, te te 're aiwãibui wa'aba mono da, zudezu norĩ ma roti'wa norĩ u, te te 're asimroi wa'aba mono da. Tawamhã ta norĩ hã te te siwi 're aiwẽ'õ za'ra wa'aba mono zéb zarina, te za duré ãsimirowahutuzéb ãma da te 're ai'maipréé 'wa, romhã nhorõ 'manharĩ na. ¹⁸ Duré ã'ãma si 're anomro aba mono wa, te za dama ãpire norĩ u da te 're asimroi wa'wa, zudezu'õ norĩ nhib'apito norĩ u, te te 're aiwãihu'u za'ra wa'aba mono zéb zarina, te te siwi 're aiwẽ'õ za'ra wa'aba mono da. Taha ré, ãsõ're 're aimasa aba mono ré, te za ãwasu'uwẽ na tãma 're ãrowasu'u za'ra wa'aba mo, ãsib'a'uwẽ norĩ ma zama. ¹⁹ Tawamhã dama ãpire norĩ u, da te 're asimroi wa'aba mono wamhã, asimirosa'rata na asisõwa asina 're aihâtã'ã za'ra wa'aba mono õ di za, niha tãma 're asiwasu'u za'ra wa'aba mono zém na da hã. Da te aima 're ãropipa za'ra wa'aba mono zéb u, da te 're asimroi wa'aba mono wamhã, 'Re ãhâimana u'âsi mono te za te te aima 're sãmri za'ra wa'wa, niha tãma 're asiwasu'u za'ra wa'aba mono zéb da hã. ²⁰ Tãma 're asiwasu'u za'ra wa'aba mono wamhã, asi'uihã na asimirosa'rata na tãma 're aimreme zusi aba mono õ di za. 'Re ãhâimana u'âsi mono, Tipê'ëzani na te te aima 're ãwãihu'u za'ra wa'aba mono zéb zarina si, te za tãma 're asiwasu'u za'ra wa'aba mo, danhib'apito norĩ ma.

21 — Da te 're ĩzaze za'ra mono 'ru te, te za dasisānawāi uptabi nherē, da te dasima 're dahāiba nhomri za'ra, da te 're danhimroi mono da. Damama norĩ hã te za ti'ra ma, āne te te tãma 're rob'manharĩ wasété za'ra, 'rāwim nherē. Duré da'ra norĩ hã timama uptabi da nherē, te za sada 're hāimana za'ra, te te dama 're hāiba nhomri za'ra mono da, da te 're simroi mono da, ĩna me. ²² Uburé te za da te 're ai'ruiwaparĩ za'ra wa'wa, ĩzazei'wa 're anomro aba mono wa. Tane nherē, asiptete sina õne haré ĩ'ãma 're anomro u'âsi aba mono wamhã, te za asina 're ĩ'uwaimrami za'ra wa'aba mo, asõ'reptu za'ra wa'aba zé hã. ²³ Tawamhã nimame 'ri nho'õmo āma da te 're ai'ruiwaparĩ za'ra wa'aba mono wa, da te aima 're 'manharĩ wasété za'ra wa'aba mono wamhã, ta hawi te za 're aimani za'ra wa'aba mo, 'ri nho'õmo amoi u 're anomro aba mono da. Tô sena wa aima waihu'u za'ra wa'wa. Izarazéhé nhihudu norĩ nhĩpti'ai 're, 'ri wa'õtõ mono bâ ĩwasu'uwē na romhuri 'rāsutu za'ra wa'aba õ ré, wa za we dama ĩsĩhãire'ré apã, dasiré ĩpodo hã.

²⁴⁻²⁵ — Romnhoré'wa norĩ hã te te 're romnhoré za'ra mono ré hã, pire na 're hāimana waihu'u za'ra mono õ di, tãma ĩromnhoré'wa norĩ ma hã. Tane nherē, romnhoré hã te te 're 'ruiwaparĩ u'âsi za'ra mono wamhã, zahadu wapsi te za tãma ĩromnhoré'wa norĩ ne oto 're hāimana za'ra, aiwa. Duré te te dama 're ĩromhuri za'ra mono norĩ hã te te dama 're romhuri za'ra mono ré hã, hāimana pire na 're hāimana waihu'u za'ra mono õ di, tinhĩb'apito norĩ nhĩpai u hã. Tane nherē, tipire zõ te te 're rob'ruiwaparĩ u'âsi za'ra mono wamhã, zahadu wapsi te za tinhĩb'apito ne pire na 're hāimana za'ra oto. ĩ'ruiwaparĩ'wa norĩ hã te Bezebu na te te 're ĩnhisi za'ra, wa'uburé norĩ nhĩb'apito nhisi na. Āne te ta norĩ hã te te ĩ'ãma 're wasété za'ra. Taha wa, taha nhĩpai u te za duré te te ai'ãma 're wasété uptabi za'ra wa'wa, ĩsiré 're anomro aba mono wa.

'Re ĩhāimana u'âsi mono si, da te dasima 're ĩpĩpa za'ra mono zé wasu'u

Rucasi 12.2-7

²⁶ Tawamhã Zezusi te duré wama rowasu'u za'ra, ĩsiré 're ĩwanomro mono norĩ ma:

— Taha wa, dama 're aipahi za'ra wa'aba mono õ di za. Uburé marĩ hã upsibi na 're ĩhāimana za'ra mono hã zahadu wapsi te za suwa nhamra ni. Duré uburé marĩ hã pi'uriwi 're ĩhāimana za'ra mono hã te za niwapsi waihu'u za'ra ni.

²⁷ Uburé pi'uriwi te aima 're ĩwaihu'u za'ra wa'aba mono hã te za oto sõ'awi dama āma 're ĩrowasu'u za'ra wa'aba mo.

²⁸ Dahāiba te te dawĩ 're ĩsimroi mono norĩ ma hã, tãma 're aipahi za'ra wa'aba mono õ di za, dapē'ēzani hã te te dawĩ 're simroi waihu'u mono õ nherē. 'Re ĩhāimana u'âsi mono si te za asima 're ĩpĩpa za'ra wa'aba mo. Taha ma si waihu'u pese

di, dahâiba hã duré dapê'êzani zama, te te dawî 're ï'a'uprosi mono zéb da hã. ²⁹ Sire wa'â hã wa'âbâ syryre nherê, uburé Damama zadawa para ô nherê, 're si'utôrî mono da hã, mare di, sire norî hã. ³⁰ Tane duré, aséré za'rata aba zama, tâma waihu'u pese di, 'Re ïhâimana u'âsi mono ma hã. Simi'madâ'â pese uptabi di. ³¹ Sire hã tâma sawi pese za'ra nherê, sire zawi nhipai u, tâma asawi uptabi za'ra wa'aba di, 'Re ïhâimana u'âsi mono ma hã. Taha wa, asina 're aihâtâ'â za'ra wa'aba mono ô di za. — Âne ma tô wama rowasu'u za'ra Zezusi hã, ïsiré 're ïwanomro mono norî ma hã.

Zezusihi zazei'wa na 're ïdasiwasu'u za'ra mono zé wasu'u, ïsazei'ô'wa na zama

Rucasi 12.8-9

³² Tawamhã Zezusi hã te duré wama rowasu'u za'ra, ïsiré 're ïwanomro mono norî ma:

— Ni'wam norî hã ïzazei'wa na dama 're siwasu'u za'ra mono wamhã, wa hã wa za duré ïmama nho'a te 're awasu'u, ïzazei'wa na, hâiwa âma 're ïsâmra mono nho'a. ³³ Tazahã, ni'wam norî hã ïzazei'ô'wa na dama 're siwasu'u za'ra mono wamhã, wa hã wa za duré ïmama nho'a te 're awasu'u, ïzazei'ô'wa na, hâiwa âma 're ïsâmra mono nho'a. — Âne te wama rowasu'u za'ra, Zezusi hã.

Zezusihi âma dasina 're ïdasipo'o za'ra mono zé wasu'u

Rucasi 12.51-53; 14.26-27

³⁴ Tawamhã te duré ïsiré 're ïwanomro mono norî ma rowasu'u za'ra, Zezusi hã:

— E ti'ai u we ïmorî wa, te za ti'ab ré rowê na si dasiré 're dahâimana za'ra, simisutu. Mare di. Âne hã ï'âma 're rosa'rata za'ra wa'aba mono ô di za. Ti'ai u we ïmorî wa, rowê na si 're dahâimana za'ra mono ô di za. Te za ï'âma dasima 're dasiwanhizari. Te za duré ï'âma 're dasi'wapé za'ra. ³⁵ Ti'ai u we ïmorî wa, te za da'ra si'aibâ norî hã timama âma 're sitob'ru za'ra. Da'ra sipi'ô norî hã te za duré tina âma 're sitob'ru za'ra. Duré dasani'aba norî hã te za timaprebaba sipi'ôi âma 're sitob'ru za'ra. ³⁶ Âne te za dasisânawâi uptabi nherê, dasina 're danhitob'ru uptabi za'ra, 'râwi dasiré 're dahâimana za'ra mono nherê.

³⁷ — Ni'wam norî hã te te 're ïzawi za'ra mono zém nhipai u, timama norî hã te te 're sawi pese za'ra mono wamhã, ï'âma 're nomro waihu'u mono ô di za. Duré ni'wam norî hã ïzawi nhipai u ti'ra norî te te 're sawi pese za'ra mono wamhã, ï'âma 're nomro waihu'u mono ô di za duré. ³⁸ Wedepo'o nhonhi'râmi hã, daza'ozéb da, da te dasisada 're ï'wasari mono ne, ni'wam norî hã da te 're simroi mono da nherê, sisawi âna ïzarina 're nomro mono wapsi, te za ï'âma 're hâimana u'âsi za'ra. Ânei ô wamhã, ï'âma 're nomro waihu'u mono ô di za. ³⁹ Ni'wam norî hã si'uihâ na tihâimanazép si te te sima

're sawi za'ra mono wamhã, rowẽ ãsi'utõrĩ'õ hã te te sina 're uwaimrami za'ra mono õ di za. Ni'wam norĩ hã ãzarina 're nomro mono da, 're sihãiba zawi za'ra mono õ wapsi, te za te te sina 're uwaimrami za'ra, rowẽ hã. — ãne ma tô wama rowasu'u za'ra, Zezusi hã.

'Re ãhãimana u'ãsi mono, za te te dama 're ã'awa'ãbã mono zé wasu'u

Marcusi 9.41

⁴⁰ Tawamhã te duré ãne na wama rowasu'u za'ra, ãsiré 're ãwanomro mono norĩ ma:

— Ni'wam norĩ hã te te 're aiwaibui wẽ wa'aba mono wamhã, ta norĩ hã ai'u'ãbã wa'aba te za te te siwi 're ãmrami wẽ. Ta norĩ hã te te siwi 're ãmrami wẽ mono wa, we ãzatõrĩ'wa zama te za duré ãsiré te te siwi 're mrami wẽ. ⁴¹ ãté ni'wa hã te za 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u'wa hã ãri wẽ, ãsada wa wasu'u'wa na te te waihu'u wa. ãne ni'wam norĩ hã te te 're 'manharĩ wẽ za'ra mono wamhã, tizadawa wasu'u'wa norĩ ma, za te te 're ã'awa'ãbã mono ne, te za 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã te te tãma 're awa'ãbã aiwa, damrami wẽ 'wa norĩ ma hã. ãté ni'wa hã te za duré 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti zarina 're ãmorĩ wẽ uptabi hã ãri wẽ, 're ãmorĩ wẽ uptabi na te te waihu'u wa. ãne ni'wam norĩ hã te te 're 'manharĩ wẽ za'ra mono wamhã, tinhimiroti 'madã'ã pese 'wa norĩ ma, za te te 're ã'awa'ãbã mono ne, te za duré 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã te te tãma 're awa'ãbã aiwa.

⁴² — ãté ni'wa hã te za ãzazei'wai ma, ã wahã hã tãma õ, te te hã'rẽne da, ãsiré ãzazei'wa norĩ ma ãwapu ma, 're ãmorĩ na te te waihu'u wa. ãne hã ãzazei'wa norĩ hã marĩ 'rare na nherẽ, ni'wam norĩ hã te te 're pawaptob za'ra mono wamhã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono, za te te tãma 're ã'awa'ãbã mono zé hã te za te te sina 're uwaimrami za'ra. Tô sena, wa aima waihu'u za'ra wa'wa. — ãne ma tô Zezusi hã wama rowasu'u za'ra, daro mono bã te te ãwazatõrĩ za'ra zéb u hã.

11

Zuwã Batita hã Zezusihi u, tizadawa wasu'u'wa norĩ te te ãsatõrĩ za'ra zé wasu'u

Rucasi 7.18-35

¹ Tawamhã 12 na ãsiré 're ãwanomro mono norĩ ma, ãne na te te wama roti za'ra pari wamhã, ma tô mo Zezusi hã, dama ãsãmrazém hawi, tamomo 'ri nho'õmo mono bã te te dama rowahutu mono da.

² Tawamhã Zuwã Batita, dazazéb 're sãmra ré, ma tô Cristuhu wasu'u hã wapa, marĩ te te dama 're ã'ab'manharĩ wẽ mono zé hã. Te te wapari wamhã, ma tô ãsiré 're ãnomro mono norĩ hã 'mazatõrĩ za'ra, Zezusi hã te te siwi 'mazadanharĩ da.

³ ãne ma tô siwi sadanha:

— E a hã Zuwã Batita te te dama 're aiwasu'u mono, te we aimo. E zahadu aimawi zô, wa za 're wanhimipari za'ra.

⁴Tawamhã Zezusi hã te asa tãma nharĩ za'ra, ãne:

— Mo oto apã ai'aba'rêi wa'aba Zuwãhã u, marĩ hã ĩwapari za'ra wa'aba zém na tãma rowasu'u za'ra wa'aba da, marĩ hã ĩ'madã'ã za'ra wa'aba zém na zama. ⁵Ītob'a norĩ hã to pese za'ra wa, ma tô apã te te 're rob'madã'ã za'ra. Īmorĩ'õ norĩ hã te oto para na 're nomro. Duré ĩ'wa're ré norĩ hã ma tô 're pese za'ra. Hãiba wẽ na te oto 're nomro. Duré ĩpo'reptõ norĩ hã te oto 're simipari za'ra. Duré 're ĩdã'ã za'ra mono norĩ hã ma tô duré apã 're hãiwa'utu za'ra. Īwasu'uwẽ hã ma tô duré ĩsibrob'õ norĩ hã te te 're wapari za'ra. ãne na te za tãma ĩrowasu'u za'ra wa'wa, Zuwãhã ma. ⁶Ni'wam norĩ hã, wa hã 'Re ĩhãimana u'ãsi mono zadawa para we ĩmorĩ na, 'rãwi ĩ'ãma 're siwawã za'ra mono õ wamhã, ta norĩ ma si tãma 're rowẽ uptabi za'ra mono di za. — ãne te tãma rowasu'u za'ra, Zezusi hã.

⁷Tawamhã Zuwã Batitaha siré 're ĩnomro mono norĩ hã apã si'aba'rêi wamhã, ma tô Zezusi hã dama rowasu'u, Zuwã Batitaha hãimanazém na. Da'ahã na ĩdasi'ubumroi mono norĩ ma, te ãne tãma rowasu'u za'ra:

— Zuwã hã a'ubuni wi 're sãmra mono ré, ma tô ĩtẽme 're anomro aba mo, 're sabu za'ra wa'aba mono da. E tawamhã du teihi 'rãihã hã uware wa, rowa'u te te 're ĩhãpã za'ra mono ne, Zuwã Batita hã roti da, sib'uware na 're hãimana mono wa, ma tô ĩtẽme 're anomro aba mo. Mare di. Ta hã roti da, siptete na ma tô 're hãimana. ⁸E uza wẽ na 're si'uza mono wa, ma tô ĩtẽme 're anomro aba mo, 're sabu za'ra wa'aba mono da. Mare di. Uza wẽ na 're si'uza mono õ di. Uza wẽ ré 're ĩnomro mono norĩ hã, te danhib'apito nhorõwa ãma si 're si'ubumro, 'ri 'rãihã ãma si. ⁹Ma'ãpé, ĩma wasu'u za'ra wa'aba za. E 'Re ĩhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u'wai wa, te ĩtẽme 're anomro aba mo, 're sabu za'ra wa'aba mono da. Tane tô. Õ hã uburé ĩwana 'Re ĩhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u'wa norĩ nhipai u te pire na 're hãimana, Zuwã hã. ¹⁰Duréihã ma tô 'Re ĩhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u'wa hã ãne ãma rob'ui'ére, Zuwãhã ãma, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono mreme na: “Īzadawa wasu'u'wa, wa za aiwana satõ, te te asõ ropese mono da.” ãne duréihã 'Re ĩhãimana u'ãsi mono mreme na rob'ui'ére, ĩbaihã na hã. ¹¹Tô sena wa aima waihu'u za'ra wa'wa. Uburé ĩwana 're ĩnomro mono norĩ hã te te siwi ãma wabzu za'ra õ di Zuwã Batita hã, ĩsimiromhuri pire na hã. Tane nherẽ, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono te te 're ĩda'azawi mono zéb zarina te te 're ĩda'apawapto mono zé hã, hãiba ré ré, te te waihu'u õ di za, Zuwã Batita hã. Ni'wam norĩ si, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono nhib'a'uwẽ norĩ si te za te te sina 're waihu'u za'ra, ĩ'uirĩ na. Taha wa, ta norĩ hã te za pire na 're hãimana za'ra, Zuwã Batitaha nhipai u. Duré ni'wam

norĩ hã 'Re ãhãimana u'âsi mono nhib'a'uwẽ norĩ hã, tisiré norĩ ma, wapu na 're hãimana za'ra mono nherẽ, te za pire na 're hãimana za'ra, Zuwã Batitaha nhipai u, ta norĩ si ã'uirĩ na te te sina 're waihu'u za'ra mono wa za, 'Re ãhãimana u'âsi mono te te 're ãda'apawapto mono zé hã. ¹² Zuwã Batita hã, 'Re ãhãimana u'âsi mono te te dama 're ãsada wasu'u mono zém na te te dama ãma ãsãna'ratazém hawim haré, te oto ni'wam norĩ hã sib'ru na 're hãimana za'ra, 'Re ãhãimana u'âsi mono hã da'ãma 're sib'a'uwẽ mono tó da. Da te dasima 're wẽ za'ra mono nherẽ, te ta norĩ hã te te dawĩ 're ro'wa'rutu za'ra, 'Re ãhãimana u'âsi mono hã ãma 're sib'a'uwẽ za'ra mono tó da. ¹³ Zuwãhã wana ré hã, ma tó 'Re ãhãimana u'âsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa norĩ hã te te ãma 're rob'ui'ééré za'ra Mozésihĩ zama, 'Re ãhãimana u'âsi mono, za da'ãma 're ãsib'a'uwẽ mono zé wasu'u na hã. ¹⁴ Tawamhã ãsimirowasu'u za'ra na, 're saze za'ra wa'aba mono wamhã, taha zarina te za duré ãne 're ãsaze za'ra wa'aba mo, Eriasi ti'ai u za we ãmorĩ na Zuwã te te ãwasu'u na hã. ¹⁵ Asimipari pese aba wamhã, ma'ãpé ãwapari pese za'ra wa'aba.

16-17 — E 'wai ãma, wa za oto romnhimiré'é, ãhãna 're ãdahãimana za'ra mono norĩ ãma hã. Ai'uté norĩ ãma, wa za simiré'é. 'Ri nhi'riti wa, rowedezéb ãma si'ubumroi ré, te za ãne si'mahãrã za'ra, ai'uté norĩ hã: “Wa norĩ hã wa tó aima rowamreme za'ra wa'aba ni aré, dasina damro wa, rowamremezém na. Tane nherẽ, ãma ato za'ra wa'aba õ di. Duré da te dasina 're ti'a za'ra mono wa, rowamremezém na wa tó aré aima rowamreme za'ra wa'aba ni. Tane nherẽ, wame ai'ry'ry wa'aba õ di.” ãne te za si'mahãrã za'ra. ãne wa tó ai'uté norĩ ãma simiré'é, ãhãna 're ãdahãimana za'ra mono norĩ hã. ¹⁸ Duré Zuwã Batita hã te te dama 're sadawa wasu'u mono ré, 'Re ãhãimana u'âsi mono 'madã'ã sina ma tó sai ãna te te 're romhuri, misi bãtã na. Duré uwa 'ru 'rãĩ wa'u hã te te dame 're hãsi mono õ di. Taha wa, ma tó da te tãma 're nharĩ wasété za'ra. ãne ma tó da te tãma 're nharĩ za'ra: “Õ hã wa'uburé te te 're pĩbui u'âsi.” ¹⁹ Duré wa hã ti'ai ãma dasiré ãpodo hã wa ãto sina dasiré 're ãsa, dasazém na. Uwa 'rãĩ wa'u ãsé hã wa duré te dame 're hãsi. Taha wa, ma tó ãne na da te ãma 're nharĩ wasété za'ra: “Ma'ãpé 'madã'ã za'ra wa'aba. Õhõta te aibã hã sa za'ëté na 're sai u'âsi. Ta hã uwa 'ru 'rãĩ wa'u zeĩ'wa duré. Rob'ui'prazé ubumroi'wa norĩ siwadi ta hã, uburé siwa'ru 're ãdanomro mono norĩ siwadi.” ãne ma tó da te ãma 're nharĩ wasété za'ra. Ni'wam norĩ hã 'Re ãhãimana u'âsi mono nhimiroti zarina 're nomro mono wamhã, te za marĩ ãwẽ si te te 're 'manharĩ u'âsi za'ra. ãne wa, te za ãwaihu'u pese za'ra wa'wa, tó sena 'Re ãhãimana u'âsi mono nhimiroti ãwẽ uptabi na hã. — ãne ma tó Zezusi hã dama rowasu'u.

²⁰ Tawamhã nima niwãmhã 'ri wa'õtõ mono bã 're ãdahãimana za'ra mono norĩ hã dawasété wi 're dasipizari

za'ra mono õ wa, ma tô Zezusi hã siwi dawẽ'õ, tiwaihu'u pese na marĩ dama ì'manharĩ waihu'u'õ hã tamep si te te dama 're ab'manharĩ wẽ u'âsi mono nherẽ.

²¹ ãne te 'ri wa'õtõ ãma ma tinha Zezusi hã, 'ri wa'õtõ 're, 're ìdahâimana za'ra mono norĩ ma:

— Corazi na 'ri wa'õtõ nhisi ãma 're aihâimana za'ra wa'aba mono norĩ ma, aima 're ropipa uptabi za'ra wa'aba mono di za, Besada na 'ri wa'õtõ nhisi ãma 're aihâimana za'ra wa'aba mono norĩ ma zama. Marĩ dama ì'manharĩ waihu'u'õ hã asõ'a za'ra wa'aba, te 're ì'ab'manharĩ wẽ mono ne, Tiru ãma 'ri nho'õmo ãma, duré Sido ãma 'ri nho'õmo ãma 're ìdahâimana za'ra mono norĩ nho'a, te dama 're ab'manharĩ mono 'wa'âhã, duréi te aré ta norĩ hã 're sipizari za'ra, tiwasété wi. Tiwasété wi 're ìsipizari za'ra mono zém na, da te 're waihu'u za'ra mono da, te aré 'ru'a hã ti'rã nhisiwi te te 're sa'wari za'ra. Te duré aré sa'u ìhâiro na 're si'uza za'ra. ²² Tô sena wa aima waihu'u za'ra wa'wa. Niwapsi 'Re ìhâimana u'âsi mono, da'ãma ìsipo'ozéb ãma hã Tiru ãma duré Sido ãma 're ìdahâimana wasété za'ra mono norĩ ma, te te ìrob'manharĩ pipa zém nhipai u, te za te te 're aihã za'ra za'ëtẽ za'ra wa'wa, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã. ²³ Duré Capana'u ãma 're aihâimana za'ra wa'aba mono norĩ hã e danhipai u aipire na 're aihâimana za'ra wa'aba mono da, ma tô asina 're ìrosa'rata za'ra wa'aba mo. Ropipa u si, te za 'Re ìhâimana u'âsi mono hã te te 're asãmra 'wa, dapẽ'ẽ 're dadâ'â u'âsi ne 're ìdahâimana za'ra mono zéb u. Marĩ dama ì'manharĩ waihu'u'õ hã asõ'a za'ra wa'aba, te dama 're ì'ab'manharĩ wẽ mono ne, duréihã Sodoma ãma 're ìdahâimana wasété za'ra mono norĩ hã te ãma 're pawaptob za'ra mono 'wa'âhã, aré si'utõrĩ õ di, ta norĩ hã. Rowẽ na te aré 're hâimana u'âsi za'ra. ²⁴ Niwapsi 'Re ìhâimana u'âsi mono hã da'ãma ìsipo'ozéb ãma hã Sodoma ãma 're ìdahâimana wasété za'ra mono norĩ ma, te te ìrob'manharĩ pipa zém nhipai u, te za te te 're aihã za'ra za'ëtẽ za'ra wa'wa, tô sena. — ãne ma tô Zezusi hã dama waihu'u, Capana'u ãma 're ìdahâimana za'ra mono norĩ ma hã.

²⁵ Tawamhã Zezusi hã te duré Timama ma mre:

— Ìmama, a hã Danhib'apito uptabi, hãiwa ãma zama, ti'ai ãma zama. A hã ma tô rowaihu'u pese 'wa norĩ wi 're ì'anhito mo, roti ìwẽ hã te te waihu'u za'ra tõ da. Rowaihu'u prãi 'wa na 're ìhâimana za'ra mono norĩ ma si, ma tô marĩ ìwẽ hã 're ì'awaihu'u mo. Taha wa, wa ai'ãma ìwata, asõpru wa. ²⁶ Tane tô, Ìmama. Asima 're ì'awẽ mono zéb uwaibaba si, ma tô õ norĩ ma si 're ì'awaihu'u mo. — ãne Zezusi hã ma tô Timama ma mre.

²⁷ Taha wa, te duré wama nharĩ za'ra, ìsiré 're ìwanomro mono norĩ ma:

— Ìmama ma tô ìma waihu'u, uburé 're ìhâimana mono zé hã. Nì'wam norĩ hã si'uihã na te te 're ìwaihu'u za'ra mono

õ di, 're ìhâimana mono zém na hã. Ìmama si ma tô ti'ra na ìwaihu'u pese, 're ìhâimana mono zém na hã. Duré dasi'uihã na Ìmama, da te 're waihu'u za'ra mono õ di za. Ìwétési wa tô Ìmama hã waihu'u pese, 're ìhâimana mono zém na hã. Te ìsima 're ì'awê mono zéb uwaibaba si, wa za ni'wam norĩ ma si te 're awaihu'u, ta norĩ zama Ìmama hã te te waihu'u za'ra da, 're ìhâimana mono zém na hã. — Æne ma tô wama waihu'u za'ra, Zezusi hã.

²⁸ Tawamhã Zezusi hã te oto uburé dama tinha, ãne:

— Marĩ ìpire, da te 're 'wasari mono wamhã, te za 're dazadâ'â wairébé. Tane te duré a norĩ wa'wa hã 're asiwasutu u'âsi za'ra wa'aba mo, dama rowahutu'wa norĩ nhimirowasu'u hã 're ì'madâ'â pese za'ra wa'aba mono zéb zarina, 'Re ìhâimana u'âsi mono te te 're asõ'reptu za'ra wa'aba mono da newa. Tane nherẽ, asina 're uwaimrami waihu'u za'ra wa'aba mono õ di za. Æne hã uburé 're aihâimana za'ra wa'aba mono norĩ hã ma'ãpé we ìzô 're asõpré u'âsi aba mono. We ìzô 're asõpré u'âsi aba mono wamhã, wa za te 're aipé'ê nomri za'ra wa'wa, 're asiwasutu za'ra wa'aba mono tã da oto. ²⁹ Wa hã ìpé'ê na ìnhimizawi pese uptabi di. Atãma ìhâimanazé hã. Taha wa, ma'ãpé ì'ãma 're sasõmri za'ra wa'aba mono, ì'ãma 're waihu'u pese za'ra wa'aba mono da. Tawapsi te za aipé ì're aima 're simi'wara 'wa. ³⁰ Marĩ ìwapure, da te 're 'wasari mono wamhã, 're ìdazadâ'â wairébé mono õ ne, te za aipé'ê wapu na 're anomro aba mo oto, ìnhimiroti zarina si.

12

*Zudezu norĩ wa'utuzé wasu'u
Marcusi 2.23-28; Rucasi 6.1-5*

¹ Tawamhã wa norĩ hã sabadu na wa tô ro'rahãri za'ra ni Zezusi norĩ hã, buru nho wa'wai baba, zudezu norĩ te, romhuri zahãrizém na. Tawamhã ìsiré 're ìwanomro mono norĩ hã mráp te, wa tô aro 'rã ne hã da te 're ìzuri mono hã wa te wasima 'rãnhinarĩ tridu 'rã hã, wa te huri mono da. ² Tawamhã parisezu norĩ hã te te ãma wa'madâ'â za'ra wamhã, Zezusihi ma, te nharĩ za'ra, ãne:

— E 'madâ'â za'ra ãna, asiré 're ìnomro mono norĩ hã. Ta norĩ hã ma tô aro 'rã ne hã te te sima 'rãnhinarĩ, sabadu na wawa'utuzém na nherẽ. Taha wa, wahi'rata nhimiroti hã ma tô ãma upa za'ra, dawa'utuzé båtã na romhuri, wa te dawĩ 're ìsawi za'ra mono zém na roti hã.

³ Tawamhã Zezusi hã te asa tãma nharĩ za'ra:

— E apito Dawihi wasu'u na rob'ui'ére hã 're sõré za'ra wa'aba mono ã bâ, te te ìrob'manharizém na tisiré norĩ me, mra te te simroi wamhã. ⁴ 'Re ìhâimana u'âsi mono ãma 're ìdawata za'ra mono zéb u, ma tô ãzé, apito Dawi hã. Sébré wamhã, ma tô 'mai'rẽ, ì'u'êne hã. Ìsiré norĩ zama ma tô tihu, 'Re ìhâimana

u'âsi mono ma, aré da te ãsa'ra hã. 'Re ãhãimana u'âsi mono, ma tô pisutu aré, da'ãma romhuri'wa norĩ si ã'u'êne hã te te 're huri mono da, sasedoti norĩ si. Tane nherẽ, ma tô 'mai'rêne za'ra, Dawi norĩ hã. Te te 'mai'rêne za'ra nherẽ, 'Re ãhãimana u'âsi mono hã te te siwi wẽ'õ za'ra õ di, ta norĩ hã. ⁵ E sasedoti norĩ wasu'u zama, 're sõré za'ra wa'aba mono õ di duré, 'Re ãhãimana u'âsi mono nhimiroti na Mozési te te ãma ãrob'ui'ére na hã. Ta hã ma tô 're ãsõré za'ra wa'aba mo, tô. Taha wa, te za oto ãma ãwaihu'u pese za'ra wa'wa. Duréihã ta norĩ hã ma tô te te 're romhuri za'ra sabadu na, dawa'utuzém na nherẽ, 'Re ãhãimana u'âsi mono ãma 're ãdawata za'ra mono zéb ãma. Tawamhã 'Re ãhãimana u'âsi mono hã romhuri zahãrizém na romhuri hã te te dawí sawi nherẽ, te te 're romhuri za'ra mono wamhã, ãwasédé hã te te ãma 're sa'ra mono õ di ta norĩ ãma hã, dawa'utuzém na te te 're romhuri za'ra mono nherẽ. ⁶ Tô sena, wa aima waihu'u za'ra wa'wa. ãnhimiroti hã pire uptabi di, duréi roti ma hã, 'Re ãhãimana u'âsi mono nhorõwa ãma da'ãma romhuri'wa norĩ hãimanazém na, danhimiroti ma hã. ⁷ Duréihã 'Re ãhãimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa hã ma tô ãne na rob'ui'ére ãbaihá na hã, 'Re ãhãimana u'âsi mono mreme na: "Asimizama hã ãma 're ãzata za'ra wa'aba mono zõ, 're ãnhimipari mono õ di oto. Asimizawi pese zarina da'ãma 're aiwamri za'ra wa'aba mono da si, wa ãsima te 're aiwẽ za'ra wa'wa oto." ãne hã ãma waihu'u za'ra wa'aba wamhã, aré ãwasédé hã ãma sa'ra wa'aba õ di, ãsiré 're ãnomro mono norĩ ãma hã, marĩ ãwasédé hã te te 'manharĩ za'ra õ wa, ã bãtã na. ⁸ Wa hã 'Re ãhãimana u'âsi mono te te ãpisudu, dasiré ãpoto da, ti'ai ãma. Taha wa, dama ãpire di, romhuri zahãrizém na roti hã te dama 're ã'apisutu mono zéb da hã. — ãne ma tô Zezusi hã tãma siwasu'u za'ra, parisezu norĩ ma.

*Aibã ãsimizu'rã're hã Zezusi te te ãpesezé wasu'u
Marcusi 3.1-6; Rucasi 6.6-11*

⁹ Tawamhã Zezusi hã ta norĩ hawi morĩ wamhã, zudezu norĩ te, rowahutuzéb u ma tô ãzé. ¹⁰ Tame te aibã hã nhamra, ãsimizu'rã're hã. Tawamhã ni'wam norĩ hã ma tô sima wẽ za'ra, duréihã 'Re ãhãimana u'âsi mono nhimiroti na Mozési te te ãma ãrob'ui'ére na hã sabadu na romhuri zahãrizém na roti hã, te te ãma upai wa, Zezusi hã ãma ãwasédé hã te te ãma hiri za'ra da. Ma tô ãne siwi ãma sadanha, Zezusi hã:

— Dawa'utuzém na dapesezé hã romhuri zahãrizém na hã, e Mozésihi nhimi'ui'ére zarina. — ãne te ãma siwi sadanha.

¹¹ Tawamhã asa te tãma nharĩ za'ra, Zezusi hã:

— Pone'ërebã hã aima 'maihãimana aba wamhã, ab're 'rehã wa, aiwi 'maiwaptã'ã aba wamhã, e te aré ã'maiwazere 'wa, 'manho'reptui aba da hã. Te aré tô ã'maiwazere 'wa, romhuri zahãrizém na 'maiwaptã'ã nherẽ, pone'ërebã hã. ¹² Duré, 'Re ãhãimana u'âsi mono hã pone'ërebã te te 're azawi pese

mono nherẽ, pone'ẽrebâ zawi nhipai u, tâma dazawi uptabi di. Taha wa, sabadu na romhuri zahârizém na ni'wam norĩ hã marĩ te te dama 're 'manharĩ wẽ za'ra mono wamhã, duréihã 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiroti zarina, te za tô te te 're 'manharĩ za'ra, te te âma 're upa za'ra mono âna, ta norĩ hã.

— ãne te tâma rowasu'u za'ra, Zezusi hã.

¹³ Tawamhã ìsimizu'rã're ma, te duré tinha, Zezusi hã:

— Ma'ãpé, asimizu wahutu.

Tawamhã ma tô tinhimizu hã wahutu, aibã hã. Te te wahutu wamhã, awa'awi ma tô tinhimizu pese apã. Ìsimizu amo ne, wẽ di oto.

¹⁴ Tawamhã te te pese pari, ma tô parisezu norĩ hã wairé, te te sima âma roti za'ra da, Zezusi hã, da te dasiwi wĩrĩ da, ìsadawa parab za'ra.

'Re ìhâimana u'âsi mono hã tâma romhuri'wa da, Zezusi te te ìpisutuzé wasu'u

¹⁵ Tawamhã Zezusi hã ma tô sina waihu'u, parisezu norĩ te te sima âma ìroti za'ra zé hã te te siwi wĩrĩ da. Taha wa, ma tô ìhawi timorĩ za'ra. Ìhawi morĩ za'ra wamhã, da'ahã na ma tô ìsarina ai'aba'ré ni. Tawamhã daro mono bâ 're morĩ ré, ma tô uburé dahâzé ré hã da'apese, Zezusi hã. ¹⁶ Te te da'apese parimhã, ma tô duré sina da'azadawa uwati, da te dasina 're wasu'u za'ra mono tô da. ¹⁷ ãne ma tô Zezusi hã sina da'azadawa uwati, duréihã 'Re ìhâimana u'âsi mono mreme na, Iza'iza hã ìsadawa wasu'u 'rata 'wa te te âma ìrob'ui'érézé hã te te âma uwaimrami da. ãne duréihã 'Re ìhâimana u'âsi mono mreme na rob'ui'éré hã:

¹⁸ “ãhãta te ìpisudu ìma romhuri'wa da, te 're ìsawi pese mono hã. Taha âma si wa âma 're ìtoi u'âsi.

Taha ma, wa za ìpẽ'ezani hã tâma tisõ. Tawamhã daro mono bâ te 're ìda'anho'reptui mono zé wasu'u na te za te te dama 're rowasu'u, da te 're ìwaihu'u za'ra mono zéb da hã.

¹⁹ Ta hã awa'awi te te dama 're anharĩ mono õ di za. ãma 're ìdawata za'ra mono zéb da hã, mreme 'rãihã na te te dama 're rowasu'u mono õ di za, sõ'awimhã.

²⁰ Duré, buru teihi hã sihâpã na 're simasa mono wamhã, e te za da te 're si'ẽ. Mare di. Taré te za da te 're wahutu za'ra, wahu na apã 're simasa mono da. Tane duré, sib'uware na ìãma 're ìnomro mono norĩ ma, te te tâma 're rob'manharĩ wasété za'ra mono õ di za, ta hã. Duré ìro'ore hã ro'o nhib'uware nherẽ, da te 're ìsimroi mono õ ne, sib'uware na ìãma 're ìnomro mono norĩ ma, te te tâma 're rob'manharĩ wasété za'ra mono õ di za duré. Ta norĩ âma te za 're siwamri u'âsi za'ra. Tawamhã nimahã na si te za oto ìsimipawapto wẽ zéb zarina, da te 're waihu'u za'ra, dapoto mono bâ, te 're

ĩda'anho'reptui mono zém na hã, ĩsitob'ru norĩ hã te te dawĩ 're ro'wa'rutu u'âsi za'ra mono nherẽ, da te 're waihu'u za'ra mono tũ da, te 're ĩda'anho'reptui mono zé wasu'u hã.

21 Tawamhã daro mono bâ te za tô sena sô 're danhimipari za'ra, te te 're ĩda'anho'reptui mono zéb zô."

Ãne duréihã 'Re ĩhâimana u'âsi mono mreime na rob'ui'ére hã, Zezusihi ãma hã.

Bezebuhu wasu'u

Marcusi 3.20-30; Rucasi 11.14-23

22 Tawamhã Zezusihi tême, ma tô aibã hã dasiwi saprõni ni, wa'uburé te te 're pibui u'âsi mono wa, ĩtob'a hã duré ĩmreme'õ hã. Tawamhã Zezusi hã ma tô pese. Te te pese parip si, ma oto mreime watobro, apã. Te te rob'madã'ã wẽ di duré, aibã hã. 23 Tawamhã da'ahã na ma ãma tatob'uzu za'ra ni. Taha wa, te dasima nharĩ za'ra ni, ãne:

— Áté õ hã apito Dawihi nhihudu, sô 're ĩwanhimipari za'ra mono. — Ãne te dasima ãma romnomri za'ra ni.

24 Tawamhã ãne na parisezu norĩ te te dawapari za'ra wamhã, ma tô sima nharĩ za'ra, ãne, ta norĩ hã:

— Õ hã Bezebuhu zadawa para, ma tô wa'uburé hã te te dama 're anhamra, wa'uburé norĩ nhib'apito zadawa para. Bezebu hã tiwaihu'u pe hã te te tãma 're sômri mono õ 'wa'ãhã, aré te te dama 're anhamra waihu'u mono õ di, wa'uburé hã. — Ãne ma tô parisezu norĩ hã Zezusihi nhimiromhuri na sima rowasu'u za'ra.

25 Tawamhã te te ãma ĩrosa'rata wasété za'ra na, ma tô sina waihu'u za'ra, Zezusi hã. Taha wa, te ãne tãma ãma romnhimiré'é za'ra:

— Danhib'apito nhib'a'uwẽ norĩ hã 'rãwim nherẽ, oto sisada 're simasa mono wamhã, te aré 're si'uprosi. Duré 'ri nho'õmo ãma 're ĩdahãimana za'ra mono norĩ hã sisada 're hãimana za'ra mono wamhã, te aré 're si'uprosi. Duré dasisãnwã nherẽ, 'rãwi dasisada 're dahãimana za'ra mono wa, 're dasi'wapé za'ra mono wamhã, te aré 're dasi'uprosi, 'rãwim nherẽ. 26 Tane duré, wa'uburé norĩ hã Satanasihi nhib'a'uwẽ, simisutu 're hãimana za'ra mono nherẽ, dapẽ'ẽ hawi 're wairébé mono da, te te sima 're rob'ru za'ra mono wamhã, te aré sisada 're hãimana za'ra, wa'uburé norĩ hã. Tawamhã sisada 're sipo'o za'ra mono wa, te aré wara sina 're si'utõrĩ, Satanasihi nhib'a'uwẽ norĩ hã. Ãne, ĩma ĩnharĩ za'ra wa'aba zéb zarina, Bezebuhu zadawa para, wa'uburé te dama 're anhamra mono 'wa'ãhã, 'rãwim nherẽ, te aré tô sisada 're simasa. Taha zarina, te aré tô ta norĩ hã 're si'uprosi. 27-28 Ma tô ĩma ĩnharĩ za'ra wa'wa, Bezebuhu zadawa para wa'uburé te dama 're ĩ'anhamra mono na. Asiré norĩ hã bété. E 'wa sadawa para, te bété wa'uburé norĩ hã te te dama 're sãmra, ta norĩ

hã. E Bezebuhu zadawa para. Mare di. E Bezebuhu zadawa para wa'uburé te te dama 're ĩsãmra mono na, ma tô dama 're ĩwasu'u za'ra wa'aba mo. Mare di. Āne na dama 're wasu'u za'ra wa'aba mono õ di. Taha wa, ma tô ãma ĩ'upa za'ra wa'wa, ĩma ĩnharĩ za'ra wa'aba zém na hã, Bezebuhu zadawa para, wa'uburé te dama 're ĩ'anhamra mono na. 'Re ĩhâimana u'âsi mono pẽ'êzani zadawa parap si, wa tô te dama 're anhamra, wa'uburé hã. Taha zarina si, te za oto ĩwaihu'u za'ra wa'wa, tô sena 'Re ĩhâimana u'âsi mono, ai'ãma 're ĩsib'a'uwẽ za'ra wa'aba mono zéb da, te te ãma ĩsãna'rata na hã.

29 — Ni'wa hã aibã ĩsiptete nhorõwa u sébré wamhã, te te sima pawasisi õ ré, ĩsimarĩ hã te te tiwi ubumroi waihu'u õ di za, aibã ĩsiptete wi hã. Te te sima pawasisi wapsi, te za ĩsimarĩ hã tiwi ubumro oto, 'ri 're tãma ĩromnhimi'wara hã.

30 — Ni'wam norĩ hã ĩwẽ'wa 're nomro mono õ wamhã, ta norĩ hã te ĩzada 're hâimana za'ra. Duré ni'wam norĩ hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono u, te 're ĩda'anhimroi mono ne, te te 're danhimroi mono õ wamhã, ta norĩ hã te 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhiti, te te 're dazatõrĩ za'ra. 31 Taha wa, wa za duré ãne aima waihu'u za'ra wa'wa. Dawasédé hã da te 're 'manharĩ za'ra mono nherẽ, duré 'Re ĩhâimana u'âsi mono ãma da te 're wasété za'ra mono nherẽ, dawasété na tãma 're dasiwasu'u za'ra mono wamhã, tãma waihu'u pese di, dawasédé hã te te dama 're ĩ'apari mono zéb da hã, te te oto da'ãma 're ab'madâ'â tõ mono da. Tane nherẽ, 'Re ĩhâimana u'âsi mono pẽ'êzani ãma, da te 're wasété za'ra mono wamhã, taha na dawasédé hã te te dama 're apari mono õ di za oto. Te za te te da'ãma 're ab'madâ'â u'âsi, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. 32 Duré ni'wam norĩ hã dasiré ĩpoto ãma te te ĩ'ãma 're wasété za'ra mono wamhã, oto tiwasété na 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, 're siwasu'u za'ra mono wamhã, tãma waihu'u pese di, ãne hã ĩwasédé hã te te tãma 're pari za'ra mono da, te te oto ãma 're 'madâ'â tõ za'ra mono da. Tane nherẽ, ni'wam norĩ hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono pẽ'êzani ãma te te 're wasété za'ra mono wamhã, te za õhõ na ĩwasédé hã te te ãma 're 'madâ'â u'âsi za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. — Āne na ma tô tãma rowasu'u za'ra, Zezusi hã.

*Rowede ĩwẽ wasu'u, rowede ĩwasété wasu'u me
Rucasi 6.43-45*

33 Tawamhã Zezusi hã ma tô duré tãma romnhimiré'é za'ra, rowede ĩwẽ na. Rowede ĩwasété na ma tô duré tãma romnhimiré'é za'ra, parisezu norĩ ãma. Āne te tãma ãma romnhimiré'é za'ra, parisezu norĩ ma:

— Rowede hã wẽ wamhã, te za 're 'rãĩ wẽ u'âsi za'ra. Rowede hã wasété wamhã, te za duré 're 'rãĩ wasété u'âsi za'ra. Rowede, 're ĩ'rã za'ra mono zéb zarina te za ãma waihu'u za'ra ni, rowede ĩwẽ na, duré rowede ĩwasété na hã. 34 A norĩ

wa'wa hã te wahi ne 're anomro aba mo. Dapě'ě 're, da te 're ĩrosa'rata za'ra mono zéb zarina te za 're damreme zusi. Taha wa, aiwasété na 're aihâimana za'ra wa'aba mono wa, marĩ ĩwě na 're aimreme zusi waihu'u aba mono õ di. Aipě'ě 're, 're ĩrosa'rata wasété za'ra wa'aba mono zéb zarina si, te marĩ ĩwasété na si 're aimreme zusi aba mo, a norĩ wa'wa hã. ³⁵ Ni'wa hã 're morĩ wě wamhã, tipě'ě 're tinhimirosa'rata wě hawim na te za 're mreme wě u'âsi. Duré ni'wa hã 're morĩ wasété wamhã, tinhimirosa'rata wasété hawim na te za duré 're mreme wasété u'âsi.

³⁶ — Tô sena, wa za aima waihu'u za'ra wa'wa. 'Re ĩhâimana u'âsi mono, za da'ãma ĩsipo'ozéb ãma hã dahâiba mono bâ te za tãma tasiwasu'u za'ra ni, rosa'rata ãna marĩ ĩwasété na te te dama 're ĩnharĩ za'ra mono zém na hã. ³⁷ Taha wa, ti'ab ré uburé marĩ na 're aimreme zusi aba mono zéb zarina, te za 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã aima rowairébé za'ra wa'wa, za da'ãma ĩsipo'ozéb ãma hã. Ti'ab ré, marĩ ĩwě na 're aimreme zusi aba mono zéb zarina si, te za aiwěsãmri za'ra wa'wa. Duré, marĩ ĩwasété na 're aimreme zusi aba mono zéb zarina si, te za siwi aiwě'õ za'ra wa'wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. — Æne ma tô Zezusi hã tãma waihu'u sirõmo za'ra, parisezu norĩ ma.

Zonahã wasu'u, apito Saromahã wasu'u me

Marcusi 8.11-12; Rucasi 11.29-32

³⁸ Tawamhã parisezu norĩ hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti na rob'ui'ére na dama rowahutu'wa norĩ me, ma tô Zezusihi ma, nharĩ za'ra, ãne:

— Rowahutu'wa, wa wasima wě za'ra ni, marĩ dama ĩ'manharĩ waihu'u'õ hã aiwaihu'u pese na wanho'a 'manharĩ da, wa te 'madâ'â za'ra da, 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa para dama 're ĩ'ab'manharĩ mono na, sena na wa te ãma aiwaihu'u za'ra da. — Æne te Zezusihi wi waptěrě za'ra, ta norĩ hã.

³⁹⁻⁴⁰ Tawamhã Zezusi hã te asa tãma nharĩ za'ra, ãne:

— Nimosi aipoto té wa'aba mono hã, ĩ'aihâimana wasété za'ra wa'wa. 'Re ĩhâimana u'âsi mono zõ 're asimipari za'ra wa'aba mono zahã, ma tô ĩwi ĩwaptěrě za'ra wa'wa, marĩ dama ĩ'manharĩ waihu'u'õ hã te 'manharĩ da, asõ'a za'ra wa'aba, 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa para, te dama 're ĩ'ab'manharĩ mono na sena na ĩwaihu'u za'ra wa'aba da. Tane nherě, te 'manharĩ õ di za, ãhãna. Æne si wa za a'â aima waihu'u za'ra wa'wa. Duréihã Zona hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa hã si'ubdatõ ma tô bâdã hã ãma ai'utõ, tebe ĩsa'ětě di' 're, hâimana ré hã. Taha parimhã, ma tô 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã sõ'reptu. Â zada're u ma tô ĩré rãiwatobro, rob u, tebe hã, Zonahã ré. Tane duré, wa hã dasiré ĩpodo hã si'ubdatõ bâdã hã te za ĩ'ãma ai'utõ, ĩdã'â wa, ab're 're ĩnomro ré hã. Taha parip si, wa za duré hãiwa'udu,

apâ. ãne wapsi, te za ãwaih'u za'ra wa'wa, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hawi we ãmorĩ na sena na oto ãwaih'u za'ra wa'aba da. ⁴¹ Niwamhã 'Re ãhãimana u'ãsi mono, za da'ãma ãsipo'ozéb ãma hã, duréihã Niniwé na 'ri nho'õmo nhisi ãma 're ãdasi'ubumroi mono norĩ hã te za asada tihãimana za'ra wa'wa, aiwasédé hã te te ai'ãma hiri za'ra wa'aba da, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nho'a. E marĩ wa. Duréihã Zona hã 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te tãma 're sadawa wasu'u za'ra mono wamhã, ma tã te te 're wapari za'ra. Taha wa, ma tã ta norĩ hã tiwasété wi 're sipizari za'ra. Zonahã nhimiroti hã pire nheré, ãsipai u ãnhimiroti si pire uptabi di. Tane nheré, a norĩ wa'wa hã ãzaze za'ra wa'aba õ di, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimipisutuzéb zarina we atême ãmorĩ aba na hã. Taha wa, te za tã ã'uwaibaba aiwasédé hã ai'ãma sa'ra wa'wa, Niniwé ãma 're ãdasi'ubumroi mono norĩ hã. ⁴² Niwamhã 'Re ãhãimana u'ãsi mono, za da'ãma ãsipo'ozéb ãma hã, duréihã danhib'apito sipi'õ hã Saba na romnhisi ãma te te 're ãda'ab'madã'ã mono hã te za duré asada tihãimana 'wa, aiwasédé hã te te ai'ãma hiri za'ra wa'aba da, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nho'a. E marĩ wa. Ta hã duréihã romhã uptabi nheré, ma tã wi, apito Saromahã u, ãsimiroti hã te te wapari da, ãsimiroti hã dahãimanazém na rowaihu'u na hã wé uptabi wa. Taha nhimiroti hã pire nheré, ãsipai u ãnhimiroti si pire uptabi di. Tane nheré, ãnhimiroti hã aima wapari ze za'ra wa'aba õ di. Taha wa, te za tã ã'uwaibaba aiwasédé hã ai'ãma hiri za'ra wa'wa, danhib'apito sipi'õ hã.

*Wa'uburé norĩ, da'ãma 're ãsõrõwa za'ra mono zé wasu'u
Rucasi 11.24-26*

⁴³⁻⁴⁴— ãne wa za duré aima ãma romnhimire'é za'ra wa'wa. ãté wa'uburé hã te za aibã hawi 'maiwatobro. Watobro wamhã, a'ubuni wi te za 're mo, rob're na. Tawamhã dazõ 're rĩti baba mono wa, nimomo wa'utu õ wa, te za sima tinha: “ãnhorõwa 'rata u, wa za apã mo, ãma 're ãnhorõwa u'ãsi mono da oto, ãpẽ'ẽ 'remhã.” ãne te za sima tinha. Tawamhã apã te za oto mo, aibã u, ãpẽ'ẽ 're apã sébré da. Tawamhã ãhawi watobro haré, te aré hãiba baba na 're hãimana, 'ri hã baba na 're simasa mono wa, 'ri 're wa'wa su'u na 're ãsimasa mono ne, duré 'ri paramhã robza'ra wé u'ãsi 're ãromnhimi'wara mono ne. Taha wa, wa'uburé ma, wé di, aibã hã apã ãma 're ãsõrõwa mono da hã. ⁴⁵ Tawamhã tisiré norĩ zõ te za mo wa'uburé hã, si'u ãma 're sõrõwa za'ra mono da. Tawamhã te za ãtême ãwisi za'ra, 7 na ãhãiba za'ra hã ãsipai u ãwasété uptabi za'ra hã. Tawamhã siré te za tã ãma 're sõrõwa za'ra, aibã ãma. Aibã ma, tãma rowé prã ti aré, wa'uburé misi, ãma 're sõrõwa mono ré hã, ãpẽ'ẽ 'remhã. Ahã na oto ãwa 're hãimana za'ra mono wa, tãma rowé õ uptabi di oto. Tane duré, a norĩ wa'wa hã aima 're rowé prã za'ra wa'aba mono di aré. Tane nheré, aiwasété wi 're aipizari za'ra wa'aba mono newa, zahadu ãzazei ãna 're

aihâimana wasété u'âsi za'ra wa'aba mono wa, aima 're rowê õ uptabi za'ra wa'aba mono di za oto. — ãne ma tô Zezusi hã tâma waihu'u za'ra, parisezu norĩ ma, rowahutu'wa norĩ ma zama.

*Zezusihi na wasu'u, ãno norĩ wasu'u me
Marcusi 3.31-35; Rucasi 8.19-21*

⁴⁶ Tawamhã Zezusi hã te te dama rowasu'u ré, ma tô ãno norĩ hã ãtême aihutu, tina me. Tawamhã rowi simasa wamhã, ma tô da'maipo're pu'u za'ra, Zezusihi ma, da te 'mairowasu'u da, ãtême watobro za'ra da, rob u. ⁴⁷ Tawamhã Zezusihi ma, ma tô 'mairowasu'u ni, ãne:

— Ano norĩ hã te rowi asô aimasa, ana me. Te sima aiwê za'ra, marĩ na te te aima rowasu'u za'ra da.

⁴⁸ Tawamhã Zezusi hã ma uburé dama waihu'u, ãne:

— E 'wa hã ãna. E 'wam norĩ hã ãno norĩ. — ãne hã ma dama waihu'u, Zezusi hã.

⁴⁹⁻⁵⁰ Tawamhã tinhiptõmo na ãsiré 're ãwanomro mono norĩ hã te te wawasu'u za'ra sina, te duré dama tinha:

— ãhãta, ãna. ãhãta ãno norĩ. ãhãta ãhidiba norĩ. Ni'wam norĩ hã ãmama, hãiwa ãma 're ãsãmra mono hã te te sima 're ãwê za'ra mono zéb zarina, te te tâma ãma 're ã'uwaimrami za'ra mono norĩ si, ta norĩ hã ãno, duré ãhidiba, duré ãna. — ãne ma tô Zezusi hã dama siwaihu'u, (da te waihu'u za'ra dai õ nherê).

13

*Amnho potozé wasu'u
Marcusi 4.1-9; Rucasi 8.4-8*

¹ Tawamhã tô taha bātā na ma tô Zezusi hã watobro 'ri hawi, ãsõ'ui u morĩ da. Tame ma tô nhamra, ãsõ'u zaihã na, te te dama rowahutu da. ² Tawamhã da'ahã uptabi na ma tô ãtême dasito, da te wapari za'ra da. Da'ahã uptabi na da te dasiwi uirĩ wa, ma tô uba're wa dawi ãzé, Zezusi hã. Uba're wa, te oto nhamra. Tawamhã ãsõ'u zaihã na te ã'rata aimasam ni. ³ Taha wa, te Zezusi hã tinhimromnhimiré'é na dama rowahutu, ãne:

— Aibã hã te buru u mo, ti'ai hãibãdã wa, amnho hã te te anhamra mono da, poto mono da.

⁴ Tawamhã, amnho hã te te anhamra mono wamhã, nima norĩ hã bãdãdi zababa ma rere'e. Tawamhã sire hã ma te te uprosi uburé, poto mono õ ré. ⁵ ãtê nhisiwi ma duré nima norĩ hã rere'e. Ti'ai baihãire di, ãtê nhisiwimhã. Ti'ai baihãire wa, ma tô 'wanhipré su'u, amnho hã. ⁶ Tawamhã bãdã hã oto 'rãiwatobro wamhã, rowa'ro wa, ma ro'wanhipré hã ti'wanhipré 'ré za'ra, ãsari hã te te rowa'réi mono õ wa. ⁷ Nima norĩ hã ma duré rere'e, wab'ru wazari. Tawamhã siré ma tô 'wanhipré. Siré 'wanhipré mono wamhã, ma te te ubu, wab'ru hã. Taha wa, 'rãi mono õ di, ta norĩ hã. ⁸ Ti'ai wê

wa, ma duré nima norĩ hã rere'e. Tawamhã, oto 'wanhipré 'rãihã mono wamhã, ma tô ti'rã za'ra. 'Rãihã mono wamhã, nima niwĩmhã 'rãihã ahã prã ti, amho hã. Duré nima niwĩmhã 'rãihã ahã di. Duré nima niwĩmhã 'rãihã pese uptabi di. — Æne na ma tô Zezusi hã dama ãma romnhimiré'.

⁹Tawamhã ãne na ma tô duré dama ãma 'rãisutu, tinhimiroti na:

— Asimipari pese za'ra wa'aba wamhã, ma'ãpé ïwapari pese za'ra wa'aba, ïnhimirowasu'u na hã waihu'u za'ra wa'aba da. — Æne ma tô dama waihu'u, da te waihu'u za'ra da.

Romnhimiré' na si, Zezusi te te dama 're ïrowahutu mono zé wasu'u

Marcusi 4.10-12; Rucasi 8.9-10

¹⁰Tawamhã wa norĩ hã ïsiré 're ïwanomro mono norĩ hã wa tô Zezusihi u ubumro ni. Tawamhã ãne, wa oto wasiwi sadanharĩ ni:

— E marĩ wa, te romnhimiré' na si dama 're ïrowahutu mo. — Æne, wa wasiwi sadanharĩ za'ra ni, wa norĩ zama, wa te waihu'u za'ra õ wa.

¹¹Tawamhã Zezusi hã te asa wama nharĩ za'ra, ãne:

— 'Re ïhãimana u'ãsi mono hã a norĩ wa'aba ma si, ma tô aima waihu'u za'ra wa'wa, dama ïwaihu'u'õ hã, da'ãma 're ïsib'a'uwẽ mono zém na hã, sõ'awi te te dama waihu'u õ nherẽ.

¹²Ni'wam norĩ hã 'Re ïhãimana u'ãsi mono nhimirowaihu hã te te 're 'ruiwapari u'ãsi za'ra mono wamhã, taha zarina te za 'Re ïhãimana u'ãsi mono hã sa'ëtẽ na tãma ãma 're sõprub za'ra, te te aré ãma 're ïrowaihu'u za'ra mono zém nhipai u, te te waihu'u pese za'ra da oto. Tane nherẽ, ni'wam norĩ hã ïsimirowaihu'u na te te 're 'ruiwapari za'ra mono õ wamhã, ta norĩ wi te za tinhimirowaihu hã tãma waihu'u pese za'ra õ nherẽ, te te tiwi 're awaibu 'Re ïhãimana u'ãsi mono hã, te te aré ãma 're ïwaihu'u za'ra mono zé hã. ¹³ ïnhimiromhuri hã datõmo na da te 're 'madâ'â za'ra mono nherẽ, te taré da te 're 'madâ'â za'ra, da te ãma 're waihu'u za'ra mono ãna. Duré ïnhimiroti hã dapo're na da te 're wapari za'ra mono nherẽ, te taré da te 're wapari za'ra, da te ãma 're waihu'u za'ra mono ãna. Taha wa, wa romnhimiré' na si te dama 're rowasu'u. ¹⁴ Duréihã Iza'iza hã, 'Re ïhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u'wa hã ma tô da'ãma rob'ui'ére', za da'ãma 're ïromhãimana mono zém na hã. Taha wa, ãhãna ma tô da'ãma uwaimra. Æne duréihã ïsimi'ui'ére' hã, 'Re ïhãimana u'ãsi mono mreme na hã:

“¹⁵ ïnhimiroti hã dapo're na da te 're wapari u'ãsi za'ra mono nherẽ, taré te za da te 're wapari za'ra, da te ãma 're waihu'u za'ra mono ãna. Duré ïnhimiromhuri hã datõmo na da te 're 'madâ'â u'ãsi za'ra mono nherẽ, taré te za da te 're 'madâ'â za'ra, da te ãma 're waihu'u za'ra mono ãna.

15 E marĩ wa. Dapẽ'ẽ 're, da te 're ĩrosa'rata za'ra mono zé hã sitom haré te za ĩré 're dahâimana u'âsi za'ra, da te ĩ'ãma 're rosa'rata wẽ za'ra mono õ wa. Dapo're nhitom haré, te za duré 're dahâimana za'ra, ĩnhimiroti hã da te 're wapari ze za'ra mono õ wa. Duré datõmo sitom haré te za 're dahâimana za'ra, ĩnhimiromhuri hã dama 'madâ'â zeĩ õ wa.

Ãnei õ 'wa'âhã, te aré ĩnhimiromhuri hã da te 're 'madâ'â ze za'ra, datõmo nã. Te aré duré da te 're wapari ze za'ra, ĩnhimiroti hã. Te aré duré da te 're ĩwaihu'u pese za'ra, dapẽ'ẽ 're, da te ĩ'ãma 're rosa'rata wẽ za'ra mono wa. Taha zarina si, te aré duré ĩtẽme 're dasipizari za'ra, dawasété wi hã. Tawamhã dahâzé wa, da te 're ĩdapese za'ra mono ne, wa aré dawasédé hã te dama 're avari, te da'ãma 're ab'madâ'â tõ mono da oto."

Ãne duréihã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono mreime na rob'ui'ére hã.

16-17 Tawamhã ĩsiré 're ĩwanomro mono norĩ ma, te oto nharĩ za'ra, Zezusi hã:

— A norĩ wa'wa hã ĩnhimiromhuri, atõmo na 're 'madâ'â za'ra wa'aba mono wamhã, ma tõ ĩ'ãma ĩwaihu'u pese za'ra wa'wa. Duré ĩnhimiroti hã aipo're na 're wapari za'ra wa'aba mono wamhã, ma tõ duré ĩ'ãma ĩwaihu'u pese za'ra wa'wa. Taha wa, aima 're rowẽ uptabi za'ra wa'aba mono di, a norĩ wa'aba ma si. Tõ sena wa ãne hã aima waihu'u za'ra wa'wa. Duréihã 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa norĩ hã duré ĩsimiroti 'madâ'â pese 'wa norĩ hã te aré te te sima 're wẽ uptabi za'ra, ĩnhimiromhuri na 're ĩ'madâ'â za'ra wa'aba mono zé hã te te 're 'madâ'â za'ra mono da. Ma tõ duré aré te te sima 're wẽ za'ra, ĩnhimiroti na 're ĩwapari za'ra wa'aba mono zé hã te te 're wapari za'ra mono da. Taha wa, a norĩ wa'aba ma si, aima 're rowẽ uptabi za'ra wa'aba mono di za. — Ãne hã ma tõ wama waihu'u za'ra, Zezusi hã.

Amnho potozém na ĩsimiré'ézé hã, Zezusi hã sõ'awi te te dama ĩwaihu'uzé wasu'u

Marcusi 4.13-20; Rucasi 8.11-15

18 Tawamhã Zezusi hã ma tõ duré wama waihu'u za'ra:

— Ma'ãpé, ĩwapari pese za'ra wa'aba. Åhãna wa za oto aima waihu'u za'ra wa'wa, amnho potozém na te ãma ĩsimiré'ézé hã waihu'u za'ra wa'aba da. 19 Amnho hã aibã te te ĩ'anhamra mono hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u, te wasu'u. Ni'wam norĩ hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono, da'ãma 're ĩsib'a'uwẽ mono zé wasu'u hã, tipo're na te te 're wapari za'ra mono nherẽ, te te ãma 're rosa'rata ze za'ra mono õ wamhã, te te ãma waihu'u pese za'ra õ di za. Ta norĩ hã amnho hã bådãdi zababa ĩrere'e mono ne, te 're hâimana za'ra. Amnho hã sire te te ĩ'uprosi mono ne, te za ĩwasété uptabi hã ĩtẽme 're simasisi za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u hã tipo're na

taré te te 're ïwapari za'ra mono hã te te tiwi 're awaibui mono da, Wa'uburé hã. ²⁰ Duré ni'wam norĩ hã aiwa amnho hã êtê nhisiwi, ti'ai baihãire wa ïrere'e mono ne, te 're hãimana za'ra. 'Re ïhãimana u'âsi mono zadawa wasu'u hã te te 're wapari za'ra mono wamhã, amnho hã ti'ai baihãire wa ïpoto su'u mono ne, te ta norĩ hã awa'awi te te ãma 're saze za'ra, to sina. ²¹ Tane nherê, ïsadawa wasu'u hã te te 're saze za'ra mono wa, da te tãma 're ïrob'manharĩ wasété za'ra mono zéb zarina, te te 're robzépata za'ra mono wamhã, te za sazei utõrĩ za'ra. Amnho hã ti'ai baihãire wa, ïrere'e mono hã sari õ wa, ï'wanhipré 'ré mono ne, te za romhutu na sazei utõrĩ za'ra, ta norĩ hã. ²² Duré ni'wam norĩ hã aiwa amnho hã wab'ru wazari ïrere'e mono ne, te 're hãimana za'ra. Wab'ru hã ro'wanhipré siré 'wanhipré mono wa, te te oto ubu mono wa, ï'rã za'ra õ ne, 'Re ïhãimana u'âsi mono zadawa wasu'u hã tipo're na te te 're wapari za'ra mono nherê, ïwê hã te te 're 'manharĩ za'ra mono õ di za, ta norĩ hã. Tihãimanazém na si te za sina 're hãtã'ã u'âsi za'ra. Duré danhibro pe hã wê uptabi newa te za taha zô si te te 're rob'ruiwapari u'âsi za'ra. Taha wa, amnho 'wanhipré hã ï'rã za'ra õ ne, 're nomro wê mono õ di za, ta norĩ hã. ²³ Duré ni'wam norĩ hã aiwa amnho hã ti'ai wê wa ïrere'e mono ne, te za 're hãimana za'ra. Ta norĩ hã 'Re ïhãimana u'âsi mono zadawa wasu'u te te 're wapari za'ra mono wamhã, te za te te sima 're wê uptabi za'ra, te te 're waihu'u pese za'ra mono da. Tawamhã, rowede ï'rã pese uptabi ne, te za wê u'âsi 're hãimana za'ra, ta norĩ hã. — ãne ma tô Zezusi hã wama waihu'u za'ra, te te da'ãma ïromnhimiré'ézé hã.

Wab'ru hã rob're ïwê wazari, ïpoto mono zé wasu'u

²⁴Tawamhã Zezusi hã ma tô duré wama ãma romnhimiré'é za'ra, ãne:

— 'Re ïhãimana u'âsi mono, da'ãma 're ïsib'a'uwê mono zém na, wa za oto aima ãma romnhimiré'é za'ra wa'wa, ãne. Aibã hã tiburu na ma tô amnho potozé ïwê hã te te a're, amnho hã tãma 'rã da. ²⁵Tawamhã nimahã na barana danhotõ mono ré, ïsitob'ru hã ma tô ïburu u mo. Wab'ru hã ma tô te te a're, amnho ïwê wazari. Te te a're mono pari, ma tô apã mo. ²⁶Tawamhã rob're hã ma tô prédu. Taha wa, ma tô 'rã. 'Rã mono wamhã, dama 'madã'ã pibu pese di oto, wab'ru hã ïwazari ïpoto mono na hã. ²⁷Tawamhã buru tede'wai ma, romhuri'wa norĩ hã ma tô ïtême aihutu. ïtême sihutu wamhã, ãne te tãma rowasu'u za'ra: “Apito, oro amnho hã ïwê si aiburu na a're mono za, ma wab'ru hã ïsiré 'wanhipré.” ãne te ãma siwi sadanha, buru tede'wa hã.

²⁸ — Tawamhã buru tede'wa hã te asa tãma nharĩ za'ra, ãne: “Ni'wa hã ï'ruiwapari'wa, ma tô ãne ïma 'manha.”

Tawamhã tãma ãromhuri'wa norĩ hã te siwi sadanha, ãne: “E ãne hã aima wẽ di, wab'ru hã uburẽ wa te ãsanoi mono da hã, tãma ropese da.”

²⁹ — Tawamhã asa te tãma nharĩ za'ra: “Tô'ã. Rob're hã ã'rãĩ rẽ hã ãsu sano za'ra wa'aba tã da, taha wa, sano za'ra wa'aba õ di za a'ã, wab'ru hã. ³⁰ A'ã simisutu sirẽ prẽdu mono, roptehãri na da te 're ãsãna'rata mono zẽb u hã. Tawapsi wa za oto roptehãri na romhuri'wa norĩ ma 'ru za'ra, wab'ru uimrehẽne te te siwi sanoĩ mono da, te te durẽ wasisi mono da, unhamã u te te siwi sãmra da, si'unhamã da. Taha parip si, te za oto tehãri za'ra, amnho za'razẽb u te te siwi sa'ra da, ãma.” — ãne na ma tã Zezusi hã ãma romnhimirẽ'ẽ, 'Re ãhãimana u'ãsi mono, da'ãma 're ãsib'a'uwẽ mono zẽm na hã, ãne hã sã'awib õ nherẽ.

Motada nhamare wasu'u

Marcusi 4.30-32; Rucasi 13.18-19

³¹ Tawamhã romnhimirẽ'ẽ na ma tã durẽ wama rowasu'u za'ra, Zezusi hã, ãsirẽ 're ãwanomro mono norĩ ma:

— 'Re ãhãimana u'ãsi mono, da'ãma 're ãsib'a'uwẽ mono zẽm na, wa za durẽ aima ãma simirẽ'ẽ za'ra wa'wa, motada nhamare na, aibã tiburũ na te te ã'a're hã. ³² Motada nhamare hã uburẽ romnhamare norĩ ma syryre nherẽ, oto prẽdu mono wamhã, uburẽ romnhamare, da te 're ãzuri mono hã te za te te 're sipai pese za'ra. Papo za'ẽtẽ wamhã, ãsu 'rowi te za si norĩ hã te te simã 're sasi za'ra. — ãne na ma tã durẽ Zezusi hã wama ãma romnhimirẽ'ẽ za'ra.

Ã'u'ẽtẽ wapuzẽ wasu'u

Rucasi 13.20-21

³³ Tawamhã Zezusi hã ma tã durẽ ãne na wama ãma romnhimirẽ'ẽ za'ra, ãsirẽ 're ãwanomro mono norĩ ma:

— 'Re ãhãimana u'ãsi mono, da'ãma 're ãsib'a'uwẽ mono zẽm na, wa za durẽ aima ãma romnhimirẽ'ẽ za'ra wa'wa, ãne. Pã'õ hã te za ã'u'ẽtẽ wapuzẽ hã syry na sa'wa, aro 'rã ne zu pese wazari, tridu 'rã zu pese wazari. Aro 'rã ne zub'a si, sa'ẽtẽ uptabi di. Tawamhã te te wazari pese wamhã, te za tidupto, ã'u'ẽne hã. Sa'ẽtẽ uptabi di za oto. ãne durẽ, 'Re ãhãimana u'ãsi mono, da'ãma 're ãsib'a'uwẽ mono zẽ hã. — ãne na ma tã durẽ Zezusi hã ãma romnhimirẽ'ẽ.

³⁴ Marĩ na te te dama ãma 're romnhimirẽ'ẽ mono nherẽ, te te dama ãma 're arowasu'u mono õ di, Zezusi hã. Romnhimirẽ'ẽ na si ma tã te te dama 're rowasu'u. ³⁵ Durẽihã 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa te te ãma ãrob'ui'ẽrẽzẽb zarina te te sina uwaimrami da, ma tã romnhimirẽ'ẽ na si te te dama 're rowasu'u, Zezusi hã. ãne durẽihã ãma ãrob'ui'ẽrẽ siro hã:

“Te dama 're rowasu'u mono wamhã, wa za te dama ãma 're aromnhimirẽ'ẽ.

Wa za durẽ te dama 're awaihu'u, ropoto na'rata hawimhã dama ãwaihu'u'õ hã.”

Ãne duréhã 'Re ìhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa te te âma ìrob'ui'ééré siro hã.

Wab'ru na ìsimiré'ézé hã, Zezusi hã sô'awi te te dama ìwaihu'uzé wasu'u

³⁶Tawamhã Zezusi hã ma tô dawî mo. Dawî morî wamhã, ma tô 'ri para u âzé. Tawamhã ìsiré 're ìwanomro mono norî hã wa tô 'râwi ìtême ubumro ni, wa te wasiwi sadanharî da, âne:

— Ma'âpé wama waihu'u za'ra na. E marî na ma tô wab'ru na hã âma ìromnhimîré. E marî te wasu'u.

³⁷Tawamhã Zezusi hã te asa wama nharî za'ra, âne:

— Aibã hã tiburu na amnho ìwê te te ì'a're mono hã, wa hã 'Re ìhâimana u'âsi mono zadawa para dasiré ìpodo hã, te ìwasu'u. ³⁸Duré aibã buru hã, daro mono bâ ti'ai wa, 're ìdahâimana za'ra mono hã te dawasu'u. Duré amnho ìwê hã uburé 'Re ìhâimana u'âsi mono, âma 're ìsib'a'uwê za'ra mono norî, te wasu'u. Duré wab'ru hã ìwasété uptabi nhîb'a'uwê norî, te wasu'u, Wa'uburé nhîb'a'uwê norî hã. ³⁹Duré buru tede'wa nhîto'bu'ru hã wab'ru hã ìburu na te te tiwi ì'azuri mono hã wa'uburé norî nhîb'apito te wasu'u, tô ô hã. Duré da te 're ìroptehâri za'ra mono zé hã rob'râsutuzéb âma za da'âma ìsipo'ozé, te wasu'u. Duré buru nho ubumroi'wa norî hã hâiwa âma 'Re ìhâimana u'âsi mono ma, romhuri'wa norî, te wasu'u.

⁴⁰Wab'ru hã da te 're sano za'ra mono wa, unhama u da te 're ìsâmra mono ne, te za dama tiromhâiba, rob'râsutuzéb âma hã. ⁴¹Wa hã dasiré ìpodo hã hâiwa âma ìma romhuri'wa norî hã wa za we satôri za'ra ti'ai u, marî ìwasédé hã da te 're ì'manharî u'âsi za'ra mono norî hã te te da'ubumro za'ra da, 'Re ìhâimana u'âsi mono nhîb'a'uwê norî nhîti. Dawasédé hã da te 're 'manharî za'ra mono da, te te dama 're ìroti za'ra mono norî zama te za ubumro za'ra, hâiwa âma ìma romhuri'wa norî hã. Wab'ru hã da te 're ìsano za'ra mono ne, te za da'ubumro za'ra, ône haré. ⁴²Taha parimhã te za unhama ro'o za'êtê u danhamra, ropipa u. Tame te za 're da'ry'ry u'âsi. Te za duré 're da'wasitete u'âsi za'ra, da te oto 're robzépata za'êtê za'ra mono wa. ⁴³Tawamhã 'Re ìhâimana u'âsi mono nhîmiroti te te 're ì'madâ'â pese za'ra mono norî si, te za pire na dama 're hâimana za'ra. Bâdã hã daro mono bâ te te dama 're rob'uiwê za'ra mono wa, uburé da te 're ì'madâ'â za'ra mono ne, te za uburé da te 're waihu'u za'ra, pire na oto dama 're ìhâimana za'ra mono na, Wamama za oto da'âma 're ìsib'a'uwê mono zéb âma hã.

Asimipari pese za'ra wa'aba wamhã, ma'âpé ìwapari pese za'ra wa'aba, ìnhîmiroti na hã. — Ãne ma tô Zezusi hã wama rowasu'u za'ra.

Ètê'ubuzi wasu'u

⁴⁴Tawamhã âne te duré wama rowasu'u za'ra:

— 'Re ìhâimana u'âsi mono, da'âma 're ìsib'a'uwê mono zém na, wa za duré aima âma romnhimîré'é za'ra wa'wa, âne. Aibã

hã daburu na te te romhuri ré, ma tô êtê'ubuzi ĩwa'âbâ za'êtê uptabi hã 'masã, ti'ai 'rowi ni'wa hã te te aré dawi ĩsuwa hã. Te te sãmri wamhã, ma tô apâ dawi suwa tame, da te sãmri tã da. Tawamhã toi uptabi wa, ma tô uburé tinhibro hã dama wede, buru hã tô õ hã te te dawi uipra da, êtê'ubuzi, ĩwa ĩnomro hã te te sima âri da. ãne 'Re ĩhâimana u'âsi mono, da'ãma 're ĩsib'a'uwê mono zé wasu'u hã.

Êtêwaipo wasu'u

45 — ãne duré, 'Re ĩhâimana u'âsi mono, da'ãma 're ĩsib'a'uwê mono zé hã. Aibã hã ma tô sima wê, dasima danhipesezê hã êtêwaipo ĩwa'âbâ za'êne hã te te dawi 'manhopêtê wa, te te sima uipra da, dama ĩ'madâ'â ze hã. 46 Tawamhã êtêwaipo ĩwa'âbâ za'êtê uptabi hã te te 'masãmri wamhã, uburé tinhibro hã ma tô dama wede, êtêwaipo hã te te sima uipra da. ãne 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã da'ãma 're ĩsib'a'uwê mono zé wasu'u hã. — ãne ma tô Zezusi hã wama rowasu'u za'ra, ĩsiré 're ĩwanomro mono norĩ ma, wa te waihu'u za'ra da, sã'awib õ nherê.

Tepe mramizé wasu'u

47-48 Tawamhã Zezusi hã ma tô duré ãne na wama rowasu'u za'ra, tinhimiromnhimiré'é na:

— ãne hã duré, 'Re ĩhâimana u'âsi mono, da'ãma 're ĩsib'a'uwê mono zé hã. Tepe mrami'wa norĩ hã ma tô abazipara hã sã siwi time, ĩsõ'ui wa. Te te siwi mei wamhã, ahã na ma tô siwi ãma 'mai'âri za'ra, ĩpoto mono bã, tebe hã. Tawamhã tebe hã ahã uptabi wamhã, ma tô abazipara hã siwi tisa, â zada'ré u. Tame ma tô oto tebe hã ĩwê si siwi waibu, si'õtõ 're, te te 'manherê za'ra da. Tebe siwamnarĩ norĩ hã da te 're ĩhuri mono õ hã ma tô taré siwi sãmra. 49 Tane te za dama tiromhãiba, rob'rãsutuzêb ãma hã. Hãiwa ãma romhuri'wa norĩ hã te za we dazõ ai'aba'ré ti'ai u, dawasété na 're ĩdahãimana u'âsi mono norĩ si te te da'ubumro za'ra da, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti te te 're ĩ'madâ'â pese za'ra mono norĩ nhiti, te te dazani za'ra da oto. 50 Tawamhã unhama ro'o za'êtê u te za oto danhamra, ropipa u. Tame te za 're da'ry'ry u'âsi. Te za duré 're da'wasitete u'âsi za'ra, da te 're robzépata za'êtê za'ra mono wa. — ãne Zezusi hã te te wama ãma ĩromnhimiré'é za'ra zé wasu'u hã.

Marĩ ité hã da te dasima 're ĩsõmri za'ra mono zé wasu'u

51 Tawamhã Zezusi hã ma tô wazadhanarĩ za'ra, ĩsiré 're ĩwanomro mono norĩ hã:

— E ma tô asiwi ĩwaihu'u 'wa, uburé te aima ãma ĩromnhimiré'é za'ra wa'aba zé hã.

Tawamhã asa wa tãma nharĩ za'ra ni:

— ĩhe. Wa tô waihu'u za'ra ni.

52 Tawamhã ãne te duré wama rowasu'u za'ra, Zezusi hã:

— Wa za duré aima ãma romnhimiré'é za'ra wa'wa, ãne. Áté 'ri tede'wa te za marĩ ĩwě hã te te 're azani, 'ri 're wa'wa 're ĩromnhimi'wara mono zém hawi, te te dama 're anhomri mono da. E tawamhã marĩ ĩ'ratare si te za te te dama 're azani. Mare di. Marĩ ĩtéb zama te za duré te te dama 're azani, te te dama 're anhomri mono da. Tane duré, ni'wam norĩ hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti waihu'u pese 'wa norĩ hã da'ãma 're ĩsib'a'uwě mono zé wasu'u te te waihu'u pese za'ra wamhã, ta norĩ hã te za ĩsimiroti ĩtéb zama te te dama 're waihu'u za'ra, ĩsimiroti 'rata me. — Áne ma tô wama rowasu'u za'ra, Zezusi hã.

*Zezusi hã, ĩprédubzéb ãma da te dasiwi ĩwě'ôzé wasu'u
Marcusi 6.1-6; Rucasi 4.16-30*

⁵³⁻⁵⁶ Tawamhã Zezusi hã marĩ nhimiré'é na te te dama arowasu'u pari, ma tô mo, aré 're ĩhâimana mono zéb u. Tamomo wisi wamhã, te oto dama rowahutu, zudezu norĩ te, rowahutuzéb ãma. Tawamhã ĩsimiroti hã da te wapari za'ra wamhã, ma tô ãma tatob'uzu za'ra ni. Te duré dasima ãma nharĩ za'ra ni, ãne:

— Ô hã wede'é na romhuri'wai 'ra. ĩna nhisi hã, Mariza na ĩsisi hã. Duré ĩno norĩ nhisi hã Ti'adu, duré Zuzé, duré Sima, duré Zudasi. ĩhidiba norĩ hã te duré wa'rata 're hâimana za'ra. E niha ma bété ôhõ si uburé marĩ hã waihu'u, tiwaihu'u pese na te te dama 're ĩrowasu'u mono zéb da hã, duré marĩ dama ĩ'manharĩ waihu'u'ô hã te te dama 're ĩ'ab'manharĩ wě mono zéb da hã. — Áne ma tô ãma dasima romnhoré za'ra ni.

⁵⁷ Taha wa, ma tô dasiwi wě'ô ni, Zezusi hã.

Taha wa, te Zezusi hã ãne dama tinha:

— 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa norĩ hã daro mono bâ datême 're nomro mono wamhã, ĩsimiroti na wazép sina, te za sô 're datob'uzu za'ra. ĩsipti'ai ãma 're ĩhâimana za'ra mono norĩ si, sô 're datob'uzu za'ra mono ô di, ĩsipti'ai ãma wa. ĩsisānawã norĩ zama, ĩsōrōwa ãma 're ĩsi'ubumroi mono norĩ hã te te duré siwi 're hâiba wazé mono ô di. — Áne hã ma tô dama waihu'u, Zezusi hã.

⁵⁸ Tawamhã ĩsimipawaptobzém na da te dasina 're umnhasi za'ra mono ô wa, marĩ dama ĩ'manharĩ waihu'u'ô hã ahâ na te te dama 'manharĩ ô di, tamemhã.

14

*Zuwã Batita, da te ĩbutu nhizârizé wasu'u
Marcusi 6.14-29; Rucasi 9.7-9*

¹ Tawamhã apito Erodi hã Darireza na danhipti'a nho'ômo nhisi ãma te te 're da'madâ'â mono ré, ma tô Zezusihi wasu'u hã wapa. ² ĩwasu'u hã te te wapari wamhã, ma tô te te tãma 're ĩromhuri za'ra mono norĩ ma rowasu'u, Zezusihi hâiba na:

— Zuwã Batita te dama 'rui wa, da te wĩrĩ wa, apã ãhãwa'udu, ta hã. Taha wa, te tiwaihu'u pese na te te dama 're ab'manharĩ, marĩ dama ã'manharĩ waihu'u'õ hã.

3-4 ãne ma tã apito Erodi hã Zezusihi wasu'u na tãma rowasu'u za'ra. Ta hã ma tã aré tinoi mro zõ rowasutu, Erodiza na pi'õ nhisi zõ. ãno nhisi hã Piripi na ãsisi hã. Zuwã Batita hã ma tã aré te te tãma 're roti u'ãsi, ãne: “Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'éré hã te te ãma roti õ di, asisãnawãi mro na aimro da hã. Tãma wẽ õ di, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma hã.” — ãne ma tã te te tãma 're roti u'ãsi, Erodihi ma. Tane nherẽ, ma tã apito Erodi hã tinoi mro na tiwi ãma ai'ré. Taha wa, ma tã dama ti'ru, Zuwã Batita hã da te ãri da, da te pawasisi da, duré da te sërẽ da, dazazéb 're. ⁵ Apito Erodi hã ma tã sima wẽ aré, te te dama 'ru da, Zuwã Batita da te wĩrĩ da. Tane nherẽ, pahi di zudezu norĩ ma hã, Zuwã Batita hã 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u'wa na da te waihu'u za'ra wa. ⁶ Tawamhã Erodihi waptã'ázém na ma tã dato hã dasiwi 'manharĩ ni. Tawamhã Erodizaha 'ra hã ma tã danho'a apese azarudu hã, apito Erodihi nho'a zama. Taha wa, te te 'madã'ã ze ti, apito Erodi hã. ⁷ Taha zarina, ma tã azarutu ma ropisutu, ãne:

— Tã sena, wa za uburé marĩ hã aima tisõ, asima ãwẽzéb uwaibaba, ãwi ãwaptãrãzéb zarina.

⁸ Tawamhã ãna hã te te tãma ãrotizéb zarina, ma tã tiwi rowaptã, ãne:

— Zuwã Batitaha 'rã si, wa ãsima wẽ, piza'a 'renho'a wa, ãma hiri da, ãhãna awa'awi.

⁹ Taha wa, ma tã apito Erodihi wi tirobzei'õ. Tane nherẽ, sã ãhãrã norĩ nho'a te te azarutu ma ropisutu wa, ma tã ãma tãma uwaimra, te te tiwi ãwaptãrãzéb uwaibaba. ¹⁰ Ma tã dama ti'ru oto, dazazéb u Zuwã Batitaha zõ da'maimorĩ da, da te butu nhizãri da. ¹¹ Da te butu nhizãri wamhã, ma tã oto siwi ti'ã ãrã hã, azarutu ma, piza'a 'renho'a wa. Tawamhã ma tã tina ma ti'ã oto, azarudu hã. ¹² Tawamhã Zuwãhã siré 're ãnomro mono norĩ hã ma tã sã ai'aba'ré, ãhãiba zõ, te te siwi ãri da, te te siwi sërẽ da, ab're 're. Taha parip si, te ai'aba'ré Zezusihi u, te te tãma rowasu'u za'ra da.

*Zezusi hã dasa te te dama ã'manharĩzé wasu'u
Marcusi 6.30-44; Rucasi 9.10-17; Zuwã 6.1-14*

¹³ Tawamhã Zezusi hã Zuwãhã wasu'u te te wapari wamhã, ma tã danhiti mo uba're na siwaprosi, romnhiwasi sãmra da. Tane nherẽ, nimomo ãsãmra na ãwasu'u hã da te wapari za'ra wamhã, ma tã darom hawi tawairébé ni da'ahã na, ãsarina dasi'aba'ré da ãsõ'rãmi, ti'ai baba. ¹⁴ Tawamhã Zezusi hã uba're hawi watobro wamhã, da'ahã uptabi na ma tã da'ab'madã. Te te da'ab'madã'ã wamhã, ma tã da'ãma

tipê'êzé, Zezusi hã. Taha wa, ìhâzé ré norĩ hã tame Ìsi'ubumro norĩ hã ma tô apese.

¹⁵ Tawamhã hãiwahã pesere, wa norĩ hã Ìsiré 're Ìwanomro mono norĩ hã wa tô Ìtême ubumro ni, Zezusihi u. Æne, wa tô tâma nharĩ za'ra ni:

— Ma tô tihãiwahã. Æme a'ubuni wi, wa wahãimana za'ra ni, 'ri nhiti. Taha wa, ma'ãpé dama rob'ru na, 'ri wa'õtô u dasi'aba'rê da, dasa hã da te dasima uipra za'ra da.

¹⁶ Tawamhã Zezusi hã te asa wama nharĩ za'ra, Æne:

— Mare di. Dasi'aba'rêi ô di za. A norĩ wa'wa hã te za dasa hã dama Ì'a za'ra wa'wa, dasaihuri da.

¹⁷ Tawamhã wa duré asa tâma nharĩ za'ra ni, Zezusihi ma:

— Ì'u'êtê wapu hã 5 na te wama tihãimana za'rare. Duré pe'a hã maparanere. Æ norĩ si, umrore di.

¹⁸ Tawamhã Zezusi hã te oto wama 'ru za'ra:

— Ma'ãpé we Ìma waibui wa'aba, Ì'u'êtê wapu hã, duré pe'a hã.

¹⁹ Tawamhã te oto dama tinha, duiroi wa, dasi'ubumroi mono da. Taha pari, ma tô oto Ì'u'êtê wapu hã waibu, 5 na ìhãiba hã. Duré pe'a hã maparane. Tawamhã hãiwa u te Ìré rob'madã, Timama ãma wata da, sôpru wa. Taha pari, ma tô te te wê'ê, Ì'u'êtê wapu hã. Ìsiré 're Ìwanomro mono norĩ ma, ma tô wama sômri za'ra, wa te dama sômri za'ra mono da. ²⁰ Tawamhã aihĩni ma tô dasa hã huri ni. Ma tô da te 'mahãpãrĩ. Tawamhã Zezusihi siré 're Ìwanomro mono norĩ hã wa tô apã si'õtô 're, wa te sé danho'rada hã, Ì'u'êtê wê'ê hã pe'a wê'ê zama. 12 na si'õno hã Ìré hã, danho'rata ré hã. Si'õtô 'remhã 'masisi di. ²¹ Aibã norĩ hã 5 miu na ìhãiba za'ra hã Ìsaihuri norĩ hã, aibã norĩ za'rata si hã. Pi'õ norĩ hã duré ai'uté norĩ hã sa'rata ô di.

*Zezusi hã â nhisi baba Ìmorizé wasu'u
Marcusi 6.45-52; Zuwã 6.15-21*

²² Tawamhã Zezusi hã ma tô wama rob'ru za'ra, Ìsiré 're Ìwanomro mono norĩ ma, uba're wa, wanhisisi da, Ìwana zara u wa te saprĩ za'ra da Ìsô'u na, waza'u za'ra te te dama rob'ru da, darob u apã da te ropéi mono da. ²³ Te te dama rob'rui pari, te oto Zezusi hã mo sa'a u, siwaprosi Timama ma mreme da. Tame siwaprosi sãmra ré, ma tô ãma timara. ²⁴ Taha ré, Ìsiré 're Ìwanomro mono norĩ hã wa tô â wa'wa u wahãimana za'ra ni, uba're na. Tame ma tô â sisasi hã te te waré wabzuri za'ra uba're hã, rowa'u'u za'ene hã Ìsô'õmoi baba te te rowapõrĩ za'ra wa. ²⁵ Tawamhã zahadu mara hã ré, te Zezusi hã watême timorĩ za'ra, â nhisi baba. ²⁶ Tawamhã, wa te wasiwi 'madã'ã wamhã, wa tô tâma wapê'ewara za'ra ni, adã watême morĩ za'ra newa. Æne, wa wasima 'mahãrã za'ra ni:

— Ôhõta adã'ã hãiba warõ, te wei watême mo. — Æne, wa wasima 'mahãrã za'ra ni. Tawamhã tâma wapahi za'ra wa, wa

tô tãma wazadari za'ra ni. ²⁷ Tawamhã awa'awi ma tô Zezusi hã wama si'mahârâ za'ra:

— Wa hã wa we atême ĩmorĩ 'wa. ĩma aipahi za'ra wa'aba õ di za.

²⁸ Tawamhã Pedru te tãma tinha, âne:

— Wanhĩb'apito, tô sena a hã wamhã, ma'ãpé we ĩzô aihârâ, â nhisi baba âma atême ĩmorĩ da, asabzéb u.

²⁹ Tawamhã asa te tãma tinha, Pedruhu ma:

— We aimorĩ pé, ĩtême.

Taha wa, ma tô uba're hawi watobro Pedru hã, â nhisi baba morĩ da, Zezusihi u. ³⁰ Tawamhã â nhisi baba ĩtême morĩ wa, ma tô rowa'u'u za'êtê ma tipahi, Pedru hã. Taha wa, ma tô tizadari. Ma tô aré âzé, â 'rowi. Te sina 'mahâ, âne:

— Wanhĩb'apito, ma'ãpé ĩnho'reptu na, ĩdâ'â tã da.

³¹ Tawamhã awa'awi ma tô Zezusi hã pa'â, tinhĩb'rata na. Āne te tãma tinha, Pedruhu ma:

— E niha ĩzaze syry di. E marĩ da, ma tô 'râwi ĩ'ãma asiwawã, te aipawaptobzém na hã. — Āne ma tô tãma tinha, Zezusi hã.

³² Tawamhã uba're 're ma tô tizasi zahuré, Zezusi norĩ hã Pedruhu me. Zasi zahuré wi, ma tô rowa'u hã tiwa'u'utu.

³³ Tawamhã ĩsiré 're ĩwanomro mono norĩ hã wa tô âma wawata za'ra ni, Zezusihi âma. Āne wa âma wawata za'ra ni:

— Wanhĩb'apito, a hã tô sena 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'ra, te 're aimo. — Āne wa âma wawata za'ra ni.

Zezusi hã te te ĩda'apesezé wasu'u

Marcusi 6.53-56

³⁴ Tawamhã wa norĩ hã wa tô saprĩ za'ra ni, Zezusihi me, ĩsõ'u na. Wa te saprĩ za'ra wamhã, wa tô aihutu ni, Zenezaré na danhipti'a nho'õmo nhisi u. ³⁵ Tamemhã ma tô dasiwi waihu'u ni, Zezusi hã. Taha wa, ma tô Zezusihi wasu'u na âma dasima da te ropé, 'ri wa'õtõ mono bâ, ti'ai 're dasi'rata 're ĩdahâimana za'ra mono norĩ hã. Tawamhã da'ahâ na ma tô ĩhâzé ré norĩ hã ĩtême 'wasari ni. ³⁶ Tawamhã ma tô ĩhâzé ré norĩ hã tiwi waptêrê za'ra, ĩ'uza nhisutu si te te tiwi upi za'ra da. Tawamhã ĩ'uza nhisutu si te te nasi upi za'ra nherê, ma tô tizéptâ'â za'ra, uburé ĩhâzé ré norĩ hã, awa'awi.

15

Zudezu norĩ hi'rata hâimanazé wasu'u

Marcusi 7.1-13

¹ Tawamhã parisezu norĩ hã, duré 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti na rob'ui'ééré na dama rowahutu'wa norĩ hã ma tô ai'aba'rê Zeruzarê hawi, Zezusi hã te te siwi âma sadanharĩ da, zudezu norĩ hi'rata nhimiroti na. Āne te siwi sadanha, âma:

² — E niha asiré 're ĩnomro mono norĩ hã te te 'madâ'â za'ra õ di, duréi wahi'rata norĩ nhimiroti hã. Ta norĩ hã 're saihuri

mono õ ré, 're simisõi pese za'ra mono õ di. ãne wa, te ta norĩ hã wahâimanazé hã te te ãma wawi 're upa za'ra.

³Tawamhã asa te Zezusi hã tâma nharĩ za'ra:

— E niha bâ bété, a norĩ wa'wa hã 'Re ãhâimana u'âsi mono nhimiroti hã 're 'madâ'â za'ra wa'aba mono õ di, te bété asimiroti na si 'râwi 're asi'madâ'â za'ra wa'aba mo. ⁴Duréihã 'Re ãhâimana u'âsi mono hã ma tô ãne dama roti: “Aimama norĩ hã te za 're ãwazéb za'ra wa'aba mo, ana zama.” ãne ãsimiroti amo hã duré: “Ni'wam norĩ hã timama nherê, duré tina nherê, te te ãma 're wasété za'ra mono wamhã, te za da te 're simro.” ãne ãsimiroti hã duréihã. ⁵⁻⁶Tane nherê, te aimawi dama 're ãroti za'ra wa'aba mo, ãne: “Ãté ni'wa hã te za sima rosa'rata, marĩ hã timama norĩ ma, te te sômri da, te te ãma pawaptob zahuré da. Tane nherê, te za tipê'ê na sima tinha: ‘Ã hã 'Re ãhâimana u'âsi mono te hã.’ ãne wamhã, timama norĩ ma, te te sômri zahuré õ di za, te te ãma pawaptob zahuré da.” ãne te dama 're ãroti wasété za'ra wa'aba mo. 'Râwi asimiroti na si 're anomro aba mono da, ma tô 'Re ãhâimana u'âsi mono nhimiroti hã asiwi 're ãwê'õ za'ra wa'aba mo. ⁷A norĩ wa'wa hã aihâimana si'ahã za'ra wa'aba di. Duréihã Iza'iza hã ma tô ãuwaibaba ai'ãma rob'ui'ééré sirõmo za'ra wa'wa, za 're ãaihâimana za'ra wa'aba mono zém na hã. 'Re ãhâimana u'âsi mono mreme na ma tô ãne na ai'ãma rob'ui'ééré sirõmo za'ra wa'wa:

⁸“Õ norĩ hã tô sena newa, te timreme na si taré ããma 're wata za'ra. Tane nherê, te tipê'ê 're aimawi zô si te te 're rosa'rata u'âsi za'ra, ãupana. ⁹Danhimiroti zarina si, te ta norĩ hã te te dama 're rowahutu za'ra, ãnhimiroti zarina newa. Taha wa, senai õ di, ta norĩ hã ããma 're ãwata za'ra mono zé hã.”

ãne ma tô ai'ãma waihu'u sirõmo za'ra wa'wa, 'Re ãhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa hã, duréihã. — ãne ma tô Zezusi hã tâma rowasu'u za'ra, parisezu norĩ ma.

Dasa hã da te 're huri mono wa, dasa na dawasédé, da te 're ãmanharĩ za'ra mono õ zé wasu'u

Marcusi 7.14-23

¹⁰Tawamhã Zezusi hã ma tô sima dazô hã, ãsimirowasu'u hã da te wapari za'ra da. ãne te dama tinha:

— Ma'ãpé, ãwapari pese za'ra wa'aba za, marĩ hã waihu'u za'ra wa'aba da, ãma. ¹¹Uburé marĩ na 're dasaihuri mono wamhã, dapê'ê 're, 're sisisi mono wamhã, taha na 're dasiwasété za'ra mono õ di za 'râwi. Dapê'ê hawim na danhimirosa'rata wasété zarina, da te dasima 're nharĩ wasété za'ra mono wapsi, te za 're dasiwasété za'ra, 'râwi. — ãne ma tô Zezusi hã dama waihu'u.

¹²Tawamhã wa norĩ hã ãsiré 're ãwanomro mono norĩ hã wa tô ãtême ubumro ni, Zezusihi u, wa te wasiwi ãma sadanharĩ za'ra da, ãne:

— E ma tô asina ãwaihū'u za'ra. Parisezu norĩ hã ma tô aimreme hã siwĩ wẽ'õ pese za'ra.

¹³ Tawamhã Zezusi hã te asa wama ãma romnhimiré'é za'ra, parisezu norĩ ãma:

— Ìmama hã hãwi ãma 're ãsãmra mono hã rob're te te ã'a're'õ hã taha si te za uburé te te 're aza'o'o. ¹⁴ Parisezu norĩ ãma 're aihãtã'ã za'ra wa'aba mono õ di za. Si'uihã na 're hãimana za'ra mono. Ni'wa hã te za tisiré hã saprõ, ãtob'a zahuré hã. Te te saprõni wamhã, te za ab're 're siré tiwaptã'ã zahuré. Tane te parisezu norĩ hã tob'a ne te te 're danhimro.

— Æne ma tô Zezusi hã wama ãma romnhimiré'é za'ra, ãsiré 're ãwanomro mono norĩ ma.

¹⁵ Tawamhã Pedru te ãma 'mahã, Zezusi hã:

— Ma'ãpé ãma wama rowasu'u za'ra na, taha na ãma ãromnhimiré'é na hã wa te waihu'u za'ra da.

¹⁶ Tawamhã Zezusi te asa wama nharĩ za'ra:

— E niha a norĩ wa'aba zama, waihu'u za'ra wa'aba õ di bété. ¹⁷ Dasa hã da te 're huri mono wamhã, taré te za dadub 're, 're sisisi. Taha pari, te za duré apã 're wairébé, dahãiba hawi. ¹⁸ Tazahã, dapẽ'ẽ hawi da te 're ãsani za'ra mono na si, te za 'rãwi 're dasiwasété za'ra. ¹⁹ Dapẽ'ẽ 're, danhimirosa'rata wasété hawim na si, te za dawasédé hã uburé da te 're 'manharĩ za'ra, dasipãrĩ hã, duré dasina danhimisaihuri hã, duré marĩ na danhimisaihuri hã, duré dazadawa nhipe hã, duré da te da'ãma 're ãwasété za'ra mono hã. ²⁰ Æne uburé dapẽ'ẽ 're, da te 're rosa'rata wasété za'ra mono wapsi, te za dawasédé hã da te 're 'manharĩ za'ra. Tane nherẽ, danhimisõi ãna 're dasaihuri mono wamhã, ãma 're dasiwasété waihu'u za'ra mono õ di za. Mare di. — Æne ma tô Zezusi hã wama waihu'u za'ra.

Pi'õ hã zudezu'õ 'ra, Zezusi hã te te ãpesezé wasu'u

Marcusi 7.24-30

²¹ Tawamhã Zezusi hã ma tô mo Zenezaré hawi, Tiru na 'ri nho'õmo nhisi niwĩ, Sido na 'ri nho'õmo nhisi niwĩb zama.

²² Tame sãmra ré, ma tô pi'õ zudezu'õ hã ãtẽme wi, Cana'ã norĩ siré hã, ta niwĩ 're ãsãmra mono hã. ãtẽme wisi wamhã, ma tô 'mahã, ãne:

— Apito, Dawihi nhihudu, ma'ãpé ã'ãma aipẽ'ẽzé na. ã'ra sipi'õ, wa'uburé ré 're hãimana u'ãsi mono wa, te te 're robzépata za'ëtẽ u'ãsi.

²³ Tawamhã ãne na pi'õ te te 'mahãrã nherẽ, te te sada'ãbã õ di asa, Zezusi hã. Tawamhã wa norĩ hã ãsiré 're ãwanomro mono norĩ hã wa tô ãtẽme ai'ré za'ra ni, Zezusihi u. Æne, wa tô tãma 'ru za'ra ni:

— Ma'ãpé pi'õ satõrĩ apã, wa hawi morĩ da. Wazarina te we 're mo. Te duré we te te wa'ab'mahãrã, mreime 'rãihã na.

²⁴ Tawamhã Zezusi te wama nharĩ za'ra, asa:

— Pone'ërebâ 're ĩsimani za'ra mono norĩ zô si, ma tô we ĩmama hã ĩzatõ, Izarazéhé nhihudu norĩ zô si.

²⁵ Tawamhã âne na Zezusi hã te te rowasu'u wamhã, ma tô pi'õ ĩtême mo. Ma tô hi'rãtitõ ĩpapara aime. Tawamhã te tãma tinha, âne:

— Apito, ma'ãpé ĩãma aime na.

²⁶ Tawamhã Zezusi te tãma tinha:

— E 're dasaihuri mono ré, te za dasa hã da'ra wi, da te 're waibu, wapsã ma, da te 're sa'wari za'ra mono da. Mare di. Âne hã ĩ'uwaibaba õ di. — Âne te Zezusi hã pi'õi ma âma romnhimiré'é, zudezu'õ norĩ âma hã, sõ'awib õ nherë.

²⁷ Tawamhã pi'õ hã te duré asa tãma tinha, âne:

— Apito, tô ĩbã ma tane hã ĩma ĩwaihu. Tane nherë, wapsã hã wedeza zahãpã ĩtede'wa sai'a'a hã te za te te 're huri, ĩsahãpã 're ĩrere'e mono hã.

²⁸ Tawamhã pi'õi mreme te te wapari wamhã, te tãma tinha, Zezusi hã:

— Pi'õ, wa tô aiwaihu'u, aima ĩ'umnhasi za'ëtê na, ĩwi ĩwaptêrêzéb zarina te aima ĩ'manharĩ da hã. Taha wa, wa za aima âma uwaimra, tô. — Âne ma tô Zezusi hã tãma waihu'u, pi'õi ma. Tawamhã âne te te tãma nharĩ wi, ma tô wa'uburé hã ĩ'ra sipi'õi hawi watobro. Taha wa, ma tô tipese oto.

Zezusi hã da'ahã uptabi na te te ĩda'apesezé wasu'u

²⁹ Tawamhã ta hawi te oto mo Zezusi hã, Darireza na ĩsõ'u zapoto nhisi u. Ta hawi te duré sa'a u mo, sa'a nhisiwi sãmra da. ³⁰ Tame sãmra ré, ma tô da'ahã uptabi na ĩtême aihutu ni. ĩhãzé ré norĩ hã ma tô ĩtême da te simro, ĩmorĩ'õ norĩ hã, duré ĩtob'a norĩ hã, duré ĩ'rãtêire norĩ hã, duré ĩmreme'õ norĩ hã. Uburé siwa'ru ma tô ĩhãzé ré norĩ âma dasito, ĩpapara da te sõré da. Tawamhã uburé ma tô da'apese, Zezusi hã. ³¹ Tawamhã ĩmreme'õ norĩ hã ma tô mreme wairé. Duré ĩ'rãtêire norĩ hã ma tô timorĩ wê za'ra. ĩmorĩ'õ norĩ hã para na te oto 're nomro. ĩtob'a norĩ hã te duré rob'madâ'â za'ra oto. Tawamhã âne hã da te 'madâ'â za'ra wamhã, ma tô âma tatob'uzu za'ra ni. 'Re ĩhãimana u'âsi mono âma, ma tô duré âma tawata za'ra ni, Izarazéhé nhihudu norĩ nhib'apito âma.

Zezusi hã dasa te te dama ĩ'manharizé wasu'u hãiba amo Marcusi 8.1-10

³² Tawamhã Zezusi hã ma tô ĩsiré 're ĩwanomro mono norĩ zô sima wazô tihãrã za'ra. Tawamhã te wama nharĩ za'ra, âne:

— Āhãna ĩ'rata dasi'ubumroi ré, ma tô dasa hã dawí ai'utõ, bådã si'ubdatõ da'ãma si'utõrĩ wa. Taha wa, da'ãma ĩpê'ézé di, wa hã. Dasai õ nherë, te dama rob'rui waihu'u õ di, apã da te ropéi mono da hã. Danhib'uware wa, bådãdi wa, dawí robra za'ra õ'umnhasite, te dama rob'rui waihu'u õ di.

³³ Tawamhã wa norĩ hã ãsiré 're ãwanomro mono norĩ hã wa tô wasiwi sadanharĩ ni, Zezusi hã:

— E niha wa za ã'u'ětē wapu hã 'masãmri za'ra ni, a'ubuni wi wasi'ubumro nherē, dahãiba mono bã wa te dama ã'a za'ra da hã. Da'ahã uptabi di.

³⁴ Tawamhã te asa wazadanharĩ za'ra, Zezusi hã:

— E niha te ã'u'ětē wapu hã aima tihãimana za'ra wa'wa.

Tawamhã ãne te asa tãma wasu'u za'ra:

— 7 na te wama tihãimana za'ra. Duré pe'a hã umrore na te tihãiba. — ãne, wa asa tãma wasu'u za'ra ni.

³⁵ Tawamhã Zezusi te dama rob'ru, ti'ai wa dasi'ubumroi mono da. ³⁶ Taha pari, ma tô duré 7 na ã'u'ětē wapu hã waibu, pe'a zama, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ãma wata da, sôpru wa.

ãma wata pari, ma tô te te wē'ē, ã'u'ětē wapu hã, pe'a zama.

ãsiré 're ãwanomro mono norĩ ma, ma tô wama sômri za'ra, wa te dama sômri za'ra mono da. ³⁷ Tawamhã uburé ma tô tasaihuri ni. Ma da te 'mahãpãrĩ. Tawamhã ãsiré 're ãwanomro mono norĩ

hã wa tô danho'rada hã apã wa te ubumro za'ra, 7 na si'õno hã ãsi'atarēme ré hã. ³⁸ Aibã norĩ hã tisa te te ãhuri norĩ hã 4 miu na ãhãiba za'ra hã. Pi'õ norĩ hã duré ai'uté norĩ hã sa'rata õ di.

³⁹ Tawamhã Zezusi hã te oto dama rob'ru, apã dasi'aba'ré da, darob u. Taha pari, ma tô uba're 're ãzé, Madadã na danhipti'a nho'õmo nhisi u te te saprĩ da.

16

Zezusi hã marĩ ãwaihu'u'õ hã te te 'manharĩ da, da te tãma ã'ruzé wasu'u

Marcusi 8.11-13; Rucasi 12.54-56

¹ Tawamhã parisezu norĩ hã duré sadusezu norĩ hã ma tô Zezusihi u ai'aba'ré, te te tãma 'ru za'ra da, marĩ dama ã'manharĩ waihu'u'õ hã te te 'manharĩ da, ãsõ'a za'ra, 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa para di pã, marĩ hã tô sena te te 'manharĩ zõ. ãne ma tô tãma 'ru za'ra, te te siwi pibu da, Zezusi hã. ² Tawamhã Zezusi hã te asa tãma nharĩ za'ra:

— Bãdã ãsébrazéb u hãiwa pré wamhã, te za ãne asima 're ãrowasu'u za'ra wa'aba mo: “Awēmhã hãiwa wē di za oto.”

³ Duré nimahã na bãdã 'rãrã watobrozéb u, hãiwa nhirõtõ si simi'wara wamhã, ãwatobrozéb ãma si bãdã te te hãiwa nhirõtõ pré wamhã, te za duré ãne asima 're ãrowasu'u za'ra wa'aba mo:

“ãhãna hã tã te za we tita'a.” ãne hã hãiwa u 're asimizawērē za'ra wa'aba mono wamhã, aima waihu'u pese za'ra wa'aba di, tã 're ãta'a mono zéb da hã duré 're ãhãiwa pese mono zéb da hã. Tane nherē, ãhãna uburé 're ãromhãimana mono zé hã 'madãã za'ra wa'aba nherē, za 're ãromhãimana mono zéb da hã waihu'u za'ra wa'aba õ di. ⁴ Nimosi aipoto té wa'aba mono hã ãaihãimana wasété za'ra wa'wa. 'Re ãhãimana u'ãsi mono zõ, 're asimipari za'ra wa'aba mono zahã, te ãma ã'ru za'ra wa'wa,

marĩ dama ĩ'manharĩ waihu'u'õ hã te aima 'manharĩ za'ra wa'aba da. Tane nherẽ, te 'manharĩ õ di za. Duréihã Zonahã ma ĩromhãimanazém na si te za ãma aipo're pu'u za'ra wa'wa, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono, marĩ dama ĩ'manharĩ waihu'u'õ hã te te tãma ĩ'manharĩzém na. — ãne ma tã Zezusi hã tãma waihu'u za'ra, parisezu norĩ ma, duré sadusezu norĩ ma zama.

Tawamhã Zezusi hã te oto tiwi timorĩ za'ra, nimomo morĩ da.

Ĩ'u'ëtẽ wapuzém na Zezusi te te ãma ĩsimiré'é za'ra zé wasu'u, parisezu norĩ ãma

Marcusi 8.14-21

⁵ Tawamhã wa norĩ hã wa tã saprĩ za'ra ni, Zezusihi me, ĩsõ'u na. Wa te saprĩ za'ra wamhã, wa tã ĩ'u'ëtẽ wapu na po're ha'ãri za'ra ni. Taha wa, wa wa'ubana ai'aba're ni. ⁶ Tawamhã Zezusi hã ma tã wama nharĩ za'ra, ĩsiré 're ĩwanomro mono norĩ ma:

— Ma'ãpé 're asi'madã'ã pese za'ra wa'aba mono, ĩ'u'ëtẽ wapuzém nhiti 're anomro aba mono da, parisezu norĩ nhimi'manharĩzém nhiti, sadusezu norĩ me. — ãne ma tã wama ãma romnhimiré'é za'ra, sõ'awib õ nherẽ.

⁷ Tawamhã wa norĩ hã wa wasima nharĩ za'ra ni, ãne:

— ãté õ hã ĩ'u'ëtẽ wapu hã wa te wei wasiré 'mai'ãri õ wa, ma tã ãne wama nharĩ za'ra.

⁸ Tawamhã Zezusi hã wanhimirosa'rata za'ra hã te te sina waihu'u wa, te wama nharĩ za'ra, ãne:

— E niha te ĩ'u'ëtẽ wapu hã aima ĩhãimana za'ra wa'aba õ na, sã asimrami za'ra wa'wa. E asiwi ĩ'umnhasi za'ra wa'aba ãna. ⁹ E zahadu bété asiwi ĩzadaihu'u za'ra wa'aba ã bâ. E ma tã ãma aipo're si'ãri za'ra wa'wa, 5 miu na aibã norĩ ma, ĩ'u'ëtẽ wapu hã 5 na te ĩwẽ'ei mono zém na hã. E niha si'õno hã ĩ'masisi za'ra wa'wa hã, ĩ'u'ëtẽ wapu wẽ'ei ré hã. E ma tã duré ãma aipo're si'ãri za'ra wa'wa. ¹⁰ Duré 4 miu na aibã norĩ ma, ĩ'u'ëtẽ wapu hã 7 na te wẽ'ei mono wamhã, e niha si'õno hã ĩ'masisi aba mono hã. E ma tã duré ãma aipo're si'ãri za'ra wa'wa. ¹¹ E niha bâ waihu'u za'ra wa'aba õ di bété, ĩ'u'ëtẽ wapu 'manharĩzém na te ĩnharĩ uptabi õ zém na hã. Ma'ãpé 're asi'madã'ã pese za'ra wa'aba mono, ĩ'u'ëtẽ wapuzém nhiti 're anomro aba mono da, parisezu norĩ nhimi'manharĩzém nhiti, sadusezu norĩ me.

¹² Tawamhã ĩsiré 're ĩwanomro mono norĩ hã wa tã wasina waihu'u za'ra ni, Zezusihi mreme hã, ĩ'u'ëtẽ wapu 'manharĩzém na te te wama ĩnharĩ uptabi õ na hã, parisezu norĩ nhimiroti wasété na te te ãma ĩsimiré'ézém na si, sadusezu norĩ me.

Zezusi hã 'Re ĩhãimana u'ãsi mono te te ĩpisutu na, Danho'reptui'wa da, Pedru te te ĩwasu'uzé wasu'u

Marcusi 8.27-30; Rucasi 9.18-21

¹³ Tawamhã Zezusi hã te oto mo darob amoi u, apito Piripihi te, Sézareza na 'ri nho'õmo nhisi niwĩ. Tame ma tô wazadanharĩ za'ra, ĩsiré 're ĩwanomro mono norĩ hã:

— E niha ma tô dasima ĩwasu'u za'ra ni, dasiré ĩpodo hã ti'ai ãma. E 'wa hã, wa hã wa 're mo.

¹⁴ Tawamhã ãne wa asa tãma nharĩ za'ra ni:

— Aiwasu'u hã, ahã di. A hã, u, Zuwã Batita, apã aihãwa'udu. Duré a hã, u, Eriasi apã we ĩ'aimorĩ. Duré a hã, u, Zeremiasi. Duré a hã, u, duréihã 'Re ĩhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa ĩhãiba amo, apã aihãwa'udu.

¹⁵ Tawamhã Zezusi hã te duré wazadanharĩ za'ra:

— A norĩ wa'wa hã bété, e niha ma tô asima 're ĩwasu'u za'ra wa'aba mo.

¹⁶ Tawamhã Sima Pedru te asa tãma tinha:

— A hã Cristu, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono te te aipisudu, Danho'reptui'wa da. A hã 'Re ĩhãimana u'ãsi mono 'ra.

¹⁷ Tawamhã Zezusi, te Pedru oto 'mahã:

— Sima, Zuwãhã 'ra, aima 're rowẽ mono di. Ma tô ãma ĩ'uwaimra. A hã danhimirowasu'u hawi, ãne na ĩwaihu'u õ di. ĩmama, hãwa ãma 're ĩsãmra mono si ma tô ãne na aima ĩwaihu'u. — ãne ma tô Zezusi hã wêsã Pedru hã, te te ĩwaihu'uzém na. ¹⁸ Tawamhã te duré tãma ãma romnhimiré'é:

— Pedru, ãne wa za aima waihu'u. Êtẽ na, wa ai'ãma simiré'é. Ni'wa hã êtẽ nhisiwi te za 'ri na'rada hã 'manha, 'ri hã siptete na 're sa mono da, tãma. Tane hã 'Re ĩhãimana u'ãsi mono te te ĩpisutu na, ma tô ĩwaihu'u na'ra. Taha wa, ni'wa hã êtẽ nhisiwi te te ĩ'ri ne, te za oto ĩwaihu'u na'rata zém hawim na ĩwaihu'u za'ra ni, za da te 're ĩzaze za'ra mono norĩ hã. 'Re ĩdadã'ã za'ra mono zé hã dama siptete nherẽ, pire nherẽ, ĩzazei'wa norĩ ãma te te ai'uté waihu'u za'ra õ di za. ¹⁹ Danhib'apito, 'ri za'êtẽ 're, 're ĩsãmra mono hã te za 'ridawazé hã tãma ĩromhuri'wai ma tisõ, te te dama ãma 're 'ridawa mono wa, ãma 're danhisisi mono da. Tane, wa za aima tisõ 'ridawazé hã, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono, da'ãma 're ĩsib'a'uwẽ mono zéb u, dama 're a'ridawa mono da, ãma 're danhisisi mono da. Uburé marĩ hã da te 're 'manharĩ tã za'ra mono da, dawĩ 're ĩ'azawi mono hã te za 'Re ĩhãimana u'ãsi mono hã te te ãma 're asaze, hãwa ãma. Duré uburé marĩ hã dawĩ 're ĩ'azawi mono õ hã te za duré te te ãma 're ai'uzei pese.

— ãne ma tô Zezusi hã tãma waihu'u, Pedruhu ma.

²⁰ Taha wa, Zezusi hã ma tô sina wazadawa uwati za'ra, ĩsiré 're ĩwanomro mono norĩ hã, wa te dama wasu'u tã za'ra da a'ã, Danho'reptui'wa na 'Re ĩhãimana u'ãsi mono te te ĩpisutu na hã.

Zezusi hã za ĩdã'ázém na ĩsiwasu'uzé, za ĩhãwa'utuzém na zama Marcusi 8.31–9.1; Rucasi 9.22–27

²¹ Tawamhã ta hawim haré te oto tidã'ázém na wama 're siwasu'u u'ãsi sã'awi Zezusi hã, tihãwa'utuzém na zama. ãne

ma tô wama 're siwasu'u za'ra, ĩsiré 're ĩwanomro mono norĩ ma:

— ĩmama te te ĩma ĩpisutuzéb zarina wa za mo, Zeruzarē u. Tamemhã zudezu norĩ ma roti'wa norĩ hã, duré 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma da'âma romhuri'wa ĩpire norĩ hã, duré ĩsimiroti na rob'ui'éré 'rata na dama rowahutu'wa norĩ hã te za ĩma rob'manharĩ wasété za'ra. Taha zarina, wa za robzépata za'ětē. Te za duré dasiwi ĩwĩrĩ ni. Tawamhã bâdâ maparane ĩãma si'utõrĩ õ ré, wa za hãiwa'udu apâ.

²² Tawamhã Pedru ma tô Zezusi hã sima saprõ tisiré norĩ nhiti, romnhiwasi, tâma ĩsiwasu'u za'ra zé hã te te tiwi sawi da. ãne te tâma tinha:

— Wanhib'apito, ãne hã ai'ãma ĩromhâimana da hã mare di za. 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te aima ba'a da si, wa ĩsima wē, da te aima rob'manharĩ tō da.

²³ Tawamhã Zezusi hã ma tô aipi'ra, Pedruhu u. ãne te tâma tinha:

— Satanasi, mo oto aimorĩ, ĩnhiti. Marĩ hã bâdâdi wa, 're ĩsimi'wara mono, te te 're ĩda'marõpãrĩ za'ra mono ne, te ĩwasutu mo, ĩmama te te ĩma ĩpisutuzéb zarina te ĩsina dama uwaimrami tō da. 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimirosa'rata nei õ di, asimirosa'rada hã. Ti'ai ãma danhimirosa'rata zarina si te ĩãma ĩrosa'ra, a hã.

²⁴ Tawamhã Zezusi te duré wama nharĩ za'ra, ĩsiré 're ĩwanomro mono norĩ ma:

— Ni'wam norĩ hã ĩsiré 're nomro u'âsi mono da, te te sima 're ĩwē za'ra mono wamhã, tihâimanazém na te te 're rosa'rata za'ra mono õ di za. Tiza'ozéb ré, ĩzarina 're ĩnomro mono ne, te za ĩsiré 're nomro, da te 're simroi mono da nherē. ²⁵ Ni'wam norĩ hã tihâimanazé te te sima 're sawi za'ra mono wamhã, rowē ĩsi'utõrĩ õ hã te te sina 're uwaimrami za'ra mono õ di za. Ni'wam norĩ hã ĩzarina 're nomro mono da, tihâimanazé te te sima 're sawi za'ra mono õ wapsi, tawapsi te za te te sina 're uwaimrami za'ra, rowē hã. ²⁶ ãté ni'wa hã te za tinhibro hã te te sima 're a'ubumroi pese, sibrob ahã uptabi da. Tawamhã te za oto dârã. Ti'ab ré, sibrob ahã nherē, e tâma 're rowē mono di za, rowē ĩsi'utõrĩ õ hã te te sina uwaimrami õ wamhã. Mare di. Tãma 're rowē mono õ di za. Ti'ai ãma, simarĩ ahã uptabi nherē, tâma waihu'u õ di za, marĩ na ĩsiwa'âbâzéb da hã, rowē ãma 're ĩhâimana mono zéb da hã. ²⁷ Wa hã ti'ai ãma dasiré ĩpodo, niwapsi wa za wei mo apâ, ĩmama zadawa para, hãiwa ãma tâma ĩromhuri'wa norĩ siré. Tamep si uburé marĩ hã da te 're ĩ'manharĩ za'ra mono zéb zarina, wa za dama rowairébé, ĩwē norĩ ma, duré ĩwasété norĩ ma zama. ²⁸ Tô sena wa aima rowasu'u za'ra wa'wa. A norĩ wa'wa hã aihĩni õ nherē, ai'matã'ã aba õ ré, te za ĩmadã'ã za'ra wa'wa ti'ai ãma dasiré ĩpodo hã, uburé Danhib'apito uptabi na apâ we ĩmorĩ wamhã. — ãne ma tô wama siwasu'u za'ra, Zezusi hã.

17

*Ētē 'rāihā āma, Zezusihi hāiba na rowa'a za'ētē wasu'u
Marcusi 9.2-13; Rucasi 9.28-36*

¹ Tawamhã bådâ 6 na āma si'utõrĩ pari, ma tô Zezusi hã Pedru norĩ si te te simro, Ti'adu norĩ zama ĩnoi me, Zuwãhã me. Ētē 'rāihā u, ma tô te te simro. ² Tame si'ubumroi ré, ma tô Zezusi hã aimawi tihāiba na saprĩ, Pedru norĩ nho'a. Ma tô ti'uburã pese, bātâ ro'o ne. Duré ĩ'uzã hã rã uptabi di, rowa'a za'ētē ne. ³ Tawamhã Pedru norĩ hã ma tô 'madâ'â za'ra, Mozési norĩ hã, Eriasihi me. Zezusihi me, te sima rowasu'u za'ra. ⁴ Tawamhã Pedru te Zezusihi ma tinha, āne:

— Wanhib'apito, āme wama rowē za'ra di. Aima wē wamhã, uridi hã si'ubdatõ te aima 'manharĩ za'ra wa'aba da, wa tô rosa'rata, ate da hã, duré Mozésihi te da hã, duré Eriasihi te da hã.

⁵ Tawamhã āne Pedru te te tãma nharĩ ré, ma tô hāiwa nhirõtõ'a za'ēne hã we hāiba zuwa za'ra, Zezusi norĩ hã. Tawamhã hāiwa nhirõtõ'a hawi, ma tô 'Re ĩhāimana u'āsi mono hã mre:

— Ā hã ĩ'ra, te 're ĩsawi pese mono. Tãma 're ĩto za'ētē mono di. Ma'āpé ĩsimiroti hã 're wapari pese za'ra wa'aba mono za.

⁶ Tawamhã Pedru norĩ hã Zezusihi siré ĩsi'aba'ré norĩ hã, 'Re ĩhāimana u'āsi mono mre me te te wapari za'ra wamhã, ma tô tãma tipahi za'ra. Tãma pahi za'ra wa, ma tô ti'ai wa rere, dumana na. Ti'ubu na ma tô roptob za'ra. ⁷ Tawamhã Zezusi hã ma tô ĩtēme ai'ré za'ra. Simi'wara ré, ma tô upi za'ra, tinhib'rata na. Te te upi za'ra wamhã, te tãma nharĩ za'ra:

— Ma'āpé aiwahutu za'ra wa'aba. Aipahi za'ra wa'aba tō.

⁸ Tawamhã ma tô ti'rāiwahutu za'ra oto, te te rob'madâ'â za'ra da. Te te rob'madâ'â za'ra wamhã, Zezusihi si ma tô 'madâ'â za'ra.

⁹ Tawamhã ětē 'rāihā hawi, ma tô si'ra za'ra, Zezusi norĩ hã. Si'aba'réi ré, ma tô Zezusi hã Pedru norĩ hã sadawa uwati za'ra, āne:

— Ētē 'rāihā āma ĩ'madâ'â za'ra wa'wa hã dama wasu'u za'ra wa'aba õ di za'a'ã. Wa hã ti'ai āma dasiré ĩpodo hã ab're hawi, ĩmama te te ĩhāiwa'utu parip si, te za dama 're ĩrowasu'u za'ra wa'aba mo.

¹⁰ Tawamhã Pedru norĩ hã te oto āma siwi sadanha, āne:

— E marĩ wa, te dama rowahutu'wa norĩ hã te te dama 're roti za'ra, Cristu, Danho'reptui'wa da, 'Re ĩhāimana u'āsi mono te te ĩpisutu wana, Eriasi za we ĩmorĩ na hã.

¹¹ Tawamhã Zezusi hã te asa tãma nharĩ za'ra:

— Duréihã 'Re ĩhāimana u'āsi mono zadawa wasu'u'wa hã ma tô ĩ'uwaibaba āma rob'ui'ére, Eriasi za we apã ĩmorizém na te te ropese da. ¹² Tane nherē, wa za aima waihu'u za'ra wa'wa. Eriasi hã ma tô wei morĩ pa. Tane nherē, õ hã da te dasiwi

waihu'u õ wa, ma tô tâma rob'manharĩ wasété za'ra ni, da te dasima ãwē za'ra zéb zarina. Tane te za duré da te ãma 're rob'manharĩ wasété za'ra, ti'ai âma dasiré ãpoto ma hã.

¹³ Tawamhã Pedru norĩ hã ma tô waihu'u za'ra, Zezusi te te tâma ãrowasu'u za'ra zé hã, Eriasihĩ upana Zuwã Batita te te ãwasu'u na hã.

*Zezusi hã ai'reputu ma, wa'uburé te te ãmezé wasu'u
Marcusi 9.14-29; Rucasi 9.37-43*

¹⁴ Tawamhã wa norĩ hã wa tô apã ai'aba're ni, Zezusihi me, da'ahã uptabi na sô ãdahãimana za'ra u. Tawamhã aibã hã ma tô Zezusihi u wi. Wisi wamhã, ma tô ãpapara nhamra, hi'rãtitõ.

¹⁵ Tawamhã te tâma tinha, Zezusihi ma:

— Apito, ma'ãpé ã'ra ãma aipē'ézé na. Te 're sitete u'ãsi. 'Re sitete u'ãsi mono wa, te unhama u 're waptã'ã, ãi ba zama.

¹⁶ Asiré 're ãnomro mono norĩ u, wa tô aré saprõ. Tane nherē, te te siwi pese waihu'u õ di, ta norĩ hã.

¹⁷ Tawamhã Zezusi ma tô tinha, ãne:

— E niha bété ai'rata 're ãnhamra u'ãsi za'ra wa'aba mono nherē, asina 're ã'umnhasĩ za'ra wa'aba mono õ di, te 're ã'aipawaptob za'ra wa'aba mono zéb da hã. Nimosi aipoto té wa'aba mono hã ã'aihãimana wasété za'ra wa'wa. E ãpē'ézé u'ãsi, wa za ai'rata 're ãmorĩ u'ãsi 'wa, 're ã'umnhasi za'ra wa'aba mono õ wa. Ma'ãpé we ãtēme saprõni aba, ai'repudu hã.

¹⁸ Tawamhã wa'uburé ma, ma tô rob'ru Zezusi hã, ai'repudu te te 're ãpibui u'ãsi mono nhiti, morĩ da. Te te tâma rob'rui wi, ma tô awa'awi watobro, ai'reputu hawi. Tawamhã awa'awi ma tâma tirowē, ai'reputu ma hã.

¹⁹ Tawamhã wa norĩ hã ãsiré 're ãwanomro mono norĩ hã, wa tô wahãiba pisutu ãtēme ai'ré za'ra ni Zezusihi u, romnhiwasi wa te wasiwi sadanharĩ da. ãne, wa tô wasiwi sadanharĩ ni:

— E niha bã bété wa norĩ hã, wa'uburé ma, wa te rob'ru za'ra nherē, wa te wasiwi ãmei waihu'u õ, tâma.

²⁰⁻²¹ Tawamhã Zezusi hã te asa wama nharĩ za'ra:

— 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã syry na 're umnhasi za'ra wa'aba mono wa, tâma mei waihu'u za'ra wa'aba õ di. Tô sena, wa aima waihu'u za'ra wa'wa. Motada nhamare hã syryre nherē, da te 're wamhã, oto poto wamhã, wede za'ëtē uptabi di. Tane, a norĩ wa'wa hã syryre na 'Re ãhãimana u'ãsi mono 're umnhasi za'ra wa'aba mono wamhã, syryre na nherē, uburé marĩ hã te aré 're ã'manharĩ za'ra wa'aba mo, asi'uihã na aima waihu'u za'ra wa'aba õ nherē. ã'ëtē 'rãihã ma, te aré ãnharĩ za'ra wa'wa, si'uihã na si'ré da, ãsabzém nhiti. Tawamhã te aré tô ai'ré. — ãne ma tô Zezusi hã wama waihu'u za'ra, ãsiré 're ãwanomro mono norĩ ma.

Zezusi hã za ĩdâ'ázém na ĩsiwasu'uzé hãiba amo, ĩhãiwa'utuzém na zama

Marcusi 9.30-32; Rucasi 9.43-45

²² Tawamhã wa norĩ hã Zezusihi siré wa tô asimro ni, Darireza na danhipti'a nho'ômo nhisi âma. Wasiré wasi'ubumroi wamhã, ma tô Zezusi hã wama siwasu'u za'ra, âne:

— Wa hã dasiré ĩpodo hã te za dasima ĩhãiba nhomri za'ra ni. ²³ Te za ĩwĩrĩ ni duré, dasiwi. Tane nherê, bâdâ maparane ĩ'âma si'utõrĩ õ ré, te za ĩmama hã apâ ĩhãiwa'utu.

Tawamhã, wa te wapari za'ra wamhã, ma tô wawi tirobzei'õ pese za'ra, ĩsiré 're ĩwanomro mono norĩ wi.

'Re ĩhãimana u'âsi mono nhorõwa 'ri 'madâ'ázéb da, rob'uiprazé da te tâma 're ĩpo'o za'ra mono zé wasu'u

²⁴ Tawamhã wa norĩ hã Zezusihi siré 're ĩwanomro mono norĩ hã wa tô ai'aba're ni, Capana'u na 'ri nho'ômo nhisi u. Wasihutu wamhã, rob'uiprazé ubumroi'wa norĩ hã ma tô Pedru siwi sadanha, 'Re ĩhãimana u'âsi mono âma 're ĩdawata za'ra mono zé ma, rob'uiprazé ubumroi'wa norĩ hã. Âne ma tô siwi sadanha:

— E asib'apito za'ra wa'wa hã rowahutuzé 'madâ'ázéb da, te te dame 're wa'âbâ mono õ di.

²⁵ — ĩhe. Te te 're wa'âbâ. — Âne ma tô sada'â, Pedru hã.

Tawamhã Pedru ma tô âzé 'ri para u, Zezusihi zarina, te te âma sadanharĩ da. Sébré wamhã, ma tô Zezusi hã timreme na sõzâ, Pedru hã:

— Sima, e niha ma asimirosa'rada ĩwaihu. Daro mono bâ danhib'apito norĩ ma, e 'wam norĩ hã te rob'uiprazé hã te te tâma 're po'o za'ra. E ĩsib'a'uwẽ norĩ hã, e darob zô te te da'âma 're ĩ'ai'uté za'ra mono norĩ si te za te te tâma 're po'o za'ra. — Âne te sadanha, Zezusi hã.

²⁶ Tawamhã Pedru te asa tâma tinha:

— Darob zô te te da'âma 're ĩ'ai'uté za'ra mono norĩ si, te za te te 're wa'âbâ za'ra.

Tawamhã Zezusi hã te duré tâma tinha, âne:

— Tane tô. Daro mono bâ danhib'apito nhib'a'uwẽ norĩ, tinhib'apito ma, te te 're ĩwa'âbâ za'ra mono da hã mare di. (Tane, wa hã ĩmama nhib'a'uwẽ wa, rowahutuzé 'madâ'ázéb da, te dame 're wa'âbâ mono õ nherê, te âma dame 're upai mono õ di za.) ²⁷ Tane nherê, wawasédé, da te wa'âma 're sa'ra mono õ'umnhasite, wa za wa'âbâ za'ra ni, âhãna hã. Ma'âpé ai'maimorĩ aba ĩsõ'ui u, tepe zô 'maimeĩ wa'aba da. Tawamhã ĩmorĩ'rada 'mai'âri aba wamhã, te za ĩ'masari waré wa'wa, rob u. Tawamhã ĩsadaĩ're 're, te za ĩ'manhopêtê 'wa, rob'uiprazé ĩsapotore hã. Ta hã ĩwabre za, rowahutuzé 'madâ'ázéb da hã te ĩwa'âbâzéb da hã, duré âma ĩwa'âbâ za'ra wa'aba zéb da hã. Taha wa, rob'uiprazé ĩsapotore hã 'mai'âri aba wamhã, te za

asiwi ì'mai'âri 'wa, rowahutuzé ma, rob'uiprazé ubumroi'wa norĩ u, âma wa'âbâ za'ra wa'aba da. — Æne te tinha, Zezusi hã.

18

Danhipai u dama ãpire na Zezusi hã te te ãrowasu'uzé wasu'u Marcusi 9.33-37; Rucasi 9.46-48

¹Tawamhã wa norĩ hã Zezusihi siré 're ãwanomro mono norĩ hã wa tô ãtême ubumro ni, wa te wasiwi sadanharĩ da, ãne:

— E 'wa hã 'Re ãhãimana u'âsi mono nhib'a'uwê, siré 're ãhãimana za'ra mono norĩ hã danhipai u dama ãpire.

²Tawamhã Zezusi hã ma tô ai'uté hã 'mahã, ãsiré 're ãwanomro mono norĩ wa'wa, te te sãrĩ da. ³Tawamhã te wama nharĩ za'ra oto:

— Tô sena, wa aima waihu'u za'ra wa'wa. Aihãimanazém na saprĩ za'ra wa'aba ô wamhã, 'Re ãhãimana u'âsi mono hã ai'ãma 're sib'a'uwê za'ra wa'aba mono ô di za. Dama ãwapu na ai'uté hãimanazém ne 're aihãimana za'ra wa'aba mono wapsi, te za ai'ãma 're sib'a'uwê za'ra wa'wa. ⁴Ni'wam norĩ hã ã ai'uté ne ãpire na 'rãwi 're si'madã'ã za'ra mono ô wapsi, te za ãpire na 're hãimana u'âsi za'ra, 'Re ãhãimana u'âsi mono, da'ãma 're ãsib'a'uwê mono zéb ãma hã. ⁵Duré ni'wam norĩ hã te te 're ãzawi pese za'ra mono wa, ai'uté zô 're tob'uzu za'ra mono wamhã, ta norĩ u'âbâ te duré ãzô 're tob'uzu za'ra. — Æne ma tô wama waihu'u za'ra, ãsiré 're ãwanomro mono norĩ ma.

Dawasédé, da te 're ãmanharĩ za'ra mono ô zé wasu'u Marcusi 9.42-48; Rucasi 17.1-2

⁶Tawamhã Zezusi hã te duré wama rowasu'u za'ra, ãne:

— Æhãta ai'uté norĩ te asimro. Æté ni'wa hã te za tinhimiroti wasété na ãma ropé, ai'uté norĩ ãma, te te sina 're ãumnhasi za'ra mono norĩ ãma. Tawamhã ãsimiroti wasété hawi, ai'uté te te ãmairême wamhã, tãma ropipa uptabi di za, tãma ãroti wasété 'wai ma hã, 'Re ãhãimana u'âsi mono, za te te azãri wa. ãbutu na êtê tãmo wawê, da te ãma wasisi pari, dã'ã da, ãi ba da te mei 'wa'ãhã, tãma ropipa di aré. Tane nherê, ãsimiroti wasété zarina ai'uté te te ãrême wamhã, tãma ropipa uptabi di za, roti wasété'wai ma hã. ⁷Danhimiroti wasété hawi 're dãsi'marõpãrĩ u'âsi za'ra mono wa, taha wa, dama 're ropipa uptabi za'ra mono di za, daro mono bã. Te za tô da te 're ãrême za'ra. Tane nherê, tinhimiroti wasété hawi te te 're ãda'marõpãrĩ za'ra mono norĩ ma si, danhipai u tãma 're ropipa uptabi za'ra mono di za.

⁸— Asib'rata na aiwasédé hã 're waibui wa'aba mono wamhã, duré aipara na aiwasédé hã 're waibui wa'aba mono wamhã, te za asiwi 're ãsihãri za'ra wa'aba mo, 're sãmra aba mono da. Asib'rada asiwi 're sihãri za'ra wa'aba mono newa, duré aipara hã asiwi 're sihãri za'ra wa'aba mono newa, te za oto misire ré si newa, hãiwa u 're anomro aba mo, 're asimroi

u'âsi aba mono da oto, tame. Tawapsi aima 're rowê uptabi za'ra wa'aba mono di za. Tane nherê, asib'rata zahuré ré, duré aipara zahuré ré, unhama u'âsi u 'Re ïhâimana u'âsi mono te te 're asâmra aba mono wamhã, aima 're ropipa uptabi za'ra wa'aba mono di za. ⁹ Duré atômô na marî 're 'madâ'â za'ra wa'aba mono wa, aiwasété na 're asi'marôpârî za'ra wa'aba mono wamhã, ato hã te za asiwi 're ïsani za'ra wa'aba mo, 're sãmra aba mono da. Tawamhã ato hã asiwi 're sani za'ra wa'aba mono newa, te za atômô misire ré si newa, 're asisisi aba mo, hâiwa u, 're ai'ubumroi u'âsi aba mono da, tame. Tawapsi aima 're rowê uptabi za'ra wa'aba mono di za. Tane nherê, atômô zahuré ré ropipa u unhama u'âsi u, 'Re ïhâimana u'âsi mono te te 're asâmra aba mono wamhã, aima 're ropipa uptabi za'ra wa'aba mono di za. — Æne ma tô Zezusi hã ïsiré 're ïwanomro mono norî ma, wama waihu'u sirômô za'ra.

Pone'ërebâire ïsimanizé wasu'u

Rucasi 15.3-7

¹⁰⁻¹¹ Tawamhã Zezusi hã te duré wama rowasu'u za'ra, ïsiré 're ïwanomro mono norî ma:

— Ähãta ai'uté norî hã te asimro. Äma 're rosa'rata wasété za'ra wa'aba mono tô, dama ïwapu newa. Tô sena, wa aima rowasu'u za'ra wa'wa. Hâiwa äma 'Re ïhâimana u'âsi mono ma romhuri'wa norî hã te ai'uté mono bâ te te 're 'madâ'â pese za'ra, misi si, tite mono bâ. Ta norî hã te ïmama nho'a te te 're 'madâ'â pese za'ra, hâiwa äma 're ïsãmra mono nho'a.

¹² — Wa za oto aima äma romnhimiré'é za'ra wa'wa. Aibã hã pone'ërebã 100 na ïsimizama hâiba hã misi tiwi 'masimani wamhã, e sô rîfî mono ô di za. Te za tô sô 're rîfî. Pone'ërebâire hã te za a'â rême za'ra 99 na ïhâiba hã. ïsa'u rom na tisa te te 're huri mono ré, te za sô rîfî, tiwi ïsimani zô. ¹³ Tawamhã te te sãmri wê te, te za 're to, pone'ërebã tede'wa hã. Pone'ërebã hã ïsimani'ô norî hã rowê u'âsi tãma 're hâimana za'ra mono wa, tãma 're ïrowê mono zém nhipai u, te za 're to za'ëtê. ¹⁴ Tane, ä ai'uté norî hã Aimama aba wi, 're ïsimani za'ra mono da hã sô 're simipari mono ô di, tãma wê ô wa. — Æne ma tô Zezusi hã pone'ërebâire ïsimanizém na simiré'é.

Dasiré ïsazei'wa nherê, dasiwi 're ïdawasété za'ra mono zé wasu'u

¹⁵ Æne te duré rowasu'u, Zezusi hã:

— Asisãnawã, asiré ïsazei'wa nherê, asada 're wasété za'ra wa'aba mono wamhã, te za ïtême 're anomro aba mo, asada 're ïwasété za'ra wa'aba mono zém na tãma 're asiwasu'u za'ra wa'aba mono da, aihâiba pisutu. Tawamhã tãma 're asiwaihu'u za'ra wa'aba mono zé hã te te 're wapari za'ra mono wamhã, te za apã asina 're asisãnawã za'ra wa'aba mo. ¹⁶ Tane nherê, te te 're aiwapari za'ra wa'aba mono ô wamhã, te za oto asiré ïsazei'wa hã misi, niwamhã maparane asiré 're

ĩsimroi wa'aba mo, asada 're ĩwasété za'ra wa'aba mono u, oto ĩsõ'a zahuré tãma 're asiwaihu'u za'ra wa'aba mono da, ta norĩ nho'a. Duréihã 'Re ĩhãimana u'âsi mono nhimiroti na rob'ui'ére hã ãma 're uwaimrami za'ra wa'aba mono da, te za ãne 're ĩmanharĩ za'ra wa'aba mo, asima. ãne ĩsimiroti na rob'ui'ére hã: “Ni'wam norĩ hã sada 're dawasété za'ra mono wamhã, dahãiba maparane nho'a te za dama 're siwaihu'u za'ra, ĩwapari'wa norĩ hã danho'a te te ãma 're mreme waptob za'ra mono da.” ãne duréihã 'Re ĩhãimana u'âsi mono nhimiroti na rob'ui'ére, ĩbaihã na hã. ¹⁷ Tawamhã asiré ĩsazei'wa norĩ nho'a tãma 're roti za'ra wa'aba mono nherê, te te 're aiwapari za'ra wa'aba mono õ wamhã, te za oto uburé asiré ĩsazei'wa norĩ ma 're ĩrowasu'u za'ra wa'aba mo, asada 're ĩwasété za'ra wa'aba mono zém na. Tawamhã uburé asiré ĩsazei'wa norĩ hã te te 're wapari za'ra mono õ wamhã, ĩsazei'õ'wa hãimanazém ne, te za oto ãma 're ĩrosa'rata za'ra wa'aba mo, tiwasété na 're siwaihu'u za'ra mono õ wa oto. — ãne ma tô Zezusi hã wama waihu'u za'ra, ĩsiré 're ĩwanomro mono norĩ ma.

¹⁸ Tawamhã te duré wama rowasu'u za'ra Zezusi hã, ĩsiré 're ĩwanomro mono norĩ ma:

— Tô sena wa aima waihu'u za'ra wa'wa. Uburé marĩ hã da te 're 'manharĩ tõi za'ra mono da, dawi 're ĩsawi za'ra wa'aba mono hã te za 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã te te ãma 're asaze za'ra wa'wa, hãiwa ãma. Duré uburé marĩ hã dawi 're ĩsawi za'ra wa'aba mono õ hã, te za duré te te ãma 're ai'uzei pese za'ra wa'wa.

¹⁹ — ãne wa za duré aima waihu'u za'ra wa'wa, tô sena. Ni'wam norĩ hã maparane nherê, marĩ na ti'ai ãma 're asisaze za'ra wa'aba mono wamhã, ĩmama wi 're ĩrowaptêrê za'ra wa'aba mono zéb uwaibaba, te za te te aima ãma 're a'uwaimrami 'wa, hãiwa ãma 're ĩsãmra mono hã. ²⁰ Ni'wam norĩ hã maparane, áté si'ubdatõ nherê, ĩzadawa para 're mreme zusi mono da, siré 're si'ubumroi mono wamhã, wa hã wa za tame duré ĩsiré 're ĩhãimana za'ra. — ãne ma tô wama rowasu'u za'ra, Zezusi hã.

²¹ Tawamhã Pedru hã ma tô Zezusihi u ai'ré, te te sadanharĩ da. ãne te sadanha:

— Wanhib'apito, wasiré ĩsazei'wa nherê, ĩzada 're ĩwasété u'âsi mono zé hã e mame ĩsa'ratazém nhitõ ãma wa za ĩsina 'madâ'â zazâ, ĩwasédé te ĩsina ĩ'madâ'â'õzém na hã za. E 7 ãma.

²² Tawamhã Zezusi te asa tãma tinha:

— Mare di. 7 ãma asina 'madâ'â zazâri õ di za. Áté 77 ãma si te za asina ĩ'madâ'â zazâ, ĩwasédé hã asina ĩ'madâ'â'õzém na hã. ²³ ãne, wa za oto aima ãma romnhimiré'é za'ra wa'wa, 'Re ĩhãimana u'âsi mono, da'ãma 're ĩsib'a'uwê mono zém na hã. Tawamhã ti'ai ãma danhib'apito hã ma tô rosa'rata, tite rob'ui'prazé te te sa'rata da, ĩsapari tãma rob'madâ'â'wa norĩ hã rob'ui'prazé te te tiwi 're ĩwaptêrê za'ra mono hã wahuré

ĩsõwa're're te te tãma 're sõmri za'ra mono zô. ²⁴ Tawamhã te te ãma sãna'rata wi, ma tô ítẽme saprõni ni aibã hã, ĩsapari rob'madã'ã'wa hã. Ta hã ma tô rob'uiprazé hã tinhib'apito wi te te 're awaptêrê, sa'êtê uptabi na. Sa'êtê uptabi wa, niwa ĩsõwa're're te te tãma ĩsõmri da hã waihu'u õ di. ²⁵ Tawamhã te te tãma sõmri waihu'u õ wa, ma tô ĩsib'apito hã dama ti'ru, da te wede da, da te uipra da, ĩmro zama, ĩ'ra norĩ zama, pawa'ãbã ãna te te dama 're romhuri za'ra mono da oto. Ûburé ĩsibro hã da te dama wede za'ra da, ma tô dama ti'ru duré, rob'uiprazé te te tiwi 're ĩ'awaptêrê mono hã te te ãma wa'ãbã da. ²⁶ Tawamhã õ hã tô tãma rob'madã'ã'wa hã aré, ma tô hi'rãtitõ tãma aime ĩpapara, tinhib'apito ma. Tawamhã te tiwi waptê, ãne: "Apito, a'ã ĩzapari ze na asimi'ẽ na. Zahadu uburé wa za aima wa'ã, wa hã." ãne ma tô tãma siwaihu'u, aibã hã.

²⁷ — Tawamhã ĩsib'apito hã ma tô ãma aiwamri, ĩmreme na. Taha wa, ma tô tãma sisisi apã, õne haré nomro da, te te tãma sõmri tõ da. Õne haré ma duré satõ oto, apã morĩ da. ²⁸ Tawamhã õ hã aibã hã te oto mo. Morĩ wamhã, ma tô tisiré romhuri'wa hã sõpêtê. Taha wi, ma tô duréihã rob'uiprazé misi bãtã na dapawa'ãbãzé hã waptê syry na, apito hawĩ ĩmorĩ wi. Tawamhã ĩsõwa're're te te tãma sõmri õ wa, ma tô ti'ã, ĩbutu na awa'awi. ĩbutu na te te tété sina, ma tô tiwi waptê, ãne: "Ma'ãpé ãhãna ĩma sõmri, zahadu ĩma ĩwa'ãbã õ hã." ãne te tiwi waptê.

²⁹ — Tawamhã ĩsiré romhuri'wa ma tô hi'rãtitõ nhamra ĩpapara, te te tiwi rowaptêrê da, ãne: "Ma'ãpé, ĩzapari ze na a'ã syry na. Wa za tô aima tisõ uburé, ĩsõwa're're."

³⁰ — Tawamhã ãne te te tiwi waptêrê nherê, te te ãma sazei õ di. Te te ãma sazei õ wa, ma tô dama ti'ru, da te sêrê da, dazazéb 're. Rob'uiprazé hã te te tãma sõmri wapsi, te za dama ti'ru, apã da te wazere da, dazazém hawi. ³¹ Tawamhã ĩsiré rob'madã'ã'wa norĩ hã ma tô ĩwasu'u hã wapari za'ra, te te dama ĩ'ru na hã da te sêrê da, dazazéb 're. Te te wapari za'ra wamhã, ma tô sada tihãimana za'ra. Ma tô duré ai'aba'rê, tinhib'apito ma, te te siwi wasu'u da. ³² Tawamhã te te tãma wasu'u za'ra parimhã, ma tô ĩsib'apito hã sô hã, dazazéb 're danherê'wa zô. Sô hãrã wamhã, ãne te tãma tinha: "A hã romhuri wasété 'wa, ĩwi ĩwaptêrêzéb zarina wa tô po're ha'ã, rob'uiprazé ĩwi 're ĩ'awaptêrê mono zém na hã apã ĩma sõmri õ nherê. Te 'ruiwapari õ di. ³³ E niha bã bété, ãma aipê'êzé õ di asiré romhuri'wai ãma hã, wa hã ai'ãma ĩpê'êzé ne." ãne te tãma tinha ĩsib'apito hã, tãma rob'madã'ã'wai ma.

³⁴ — Tawamhã ĩsib'apito hã ma tô ab'rui pese. Sib'rui wa, ma tô dama ti'ru, dazazéb 're da te sêrê da, da te tãma 're ĩrob'manharĩ u'ãsi za'ra mono zém na, tame te te

're robzépata mono da. Rob'uiprazé te te tiwi 're ìawaptêrê mono nhowa're're tinhib'apito ma, te te tâma sômri wapsi, te za wazere ni apâ. — Âne ma tô Zezusi hã wama âma romnhimiré'é za'ra, Ìsiré 're Ìwanomro mono norĩ ma.

³⁵ Tawamhã âne ma tô timreme hã wama 'rãsutu za'ra, Zezusi hã:

— Âne hã asiré Ìsazei'wa hã asada 're ìwasété za'ra wa'aba mono zém na sena na asina 're 'madâ'â zahâri za'ra wa'aba mono õ wamhã, te za Ìmama hã te te aima 're rob'manharĩ wasété za'ra wa'wa aihâiba mono bâ wa'aba, hãiwa âma 're Ìsãmra mono hã.

19

Damro, da te 're ìrême za'ra mono zé wasu'u

Mateusi 5.31-32; Marcusi 10.1-12; Rucasi 16.18

¹ Tawamhã âne na Zezusi te te rowasu'u parimhã, ma tô Darireza hawi mo, Zudeza na danhipti'a nho'õmo nhisi u morĩ da, Zodã pa zara u. ² Da'ahã uptabi na te Ìsarina ai'aba're'ni. Tawamhã Zudeza u wisi wamhã, ma tô ìhâzé ré norĩ hã apese, tame.

³ Tawamhã parisezu norĩ hã ni'wam norĩ hã ma tô ìtême aihutu Zezusihi u, te te siwi sadawa pibu da, timreme na te te upai wa, te te siwi mreme wê'õ da. Âne ma tô siwi sadanha:

— E aibã hã te za timro hã marĩ ìpire hã te te tiwi 're 'manharĩ za'ra mono õ nherê, te te 're rême za'ra. E wahi'rata norĩ nhimiroti zarina, âne hã.

⁴ Tawamhã Zezusi hã te asa tâma nharĩ za'ra:

— E ìbaihã na âne hã 're sôré za'ra wa'aba mono ã bâ, 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ééré hã. Âne rob'ui'ééré hã: “Ropoto na'rata hawimhã ma tô 'Re ìhâimana u'âsi mono hã a'uwê hã aibã na 'manha. Pi'õ zama ma tô duré 'manha.” Âne duréihã ìbaihã na rob'ui'ééré hã. ⁵ Âne ma tô duré roti 'Re ìhâimana u'âsi mono hã, ìbaihã na hã: “Taha wa, aibã hã 're mro za'ra mono wamhã, te za timama norĩ hã te te 're rême za'ra, timro me si siré 're simasisi zahuré mono da oto. Sina 're hãiba sitob zahuré mono wa, maparane ìhâiba nherê, misi ìhâiba ne, te za siré 're simasisi u'âsi zahuré oto.” — Âne 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ééré hã. ⁶ Âne wa, dasina 're damro za'ra mono wamhã, dahâiba maparane nherê, te za oto dahâiba misi ne dasiré 're dasi'ubumro. Taha wa, 'Re ìhâimana u'âsi mono, dasi'ãma te te 're da'ahãiba to mono nherê, ni'wa hã da'ãma 're siwanhizari mono õ di za. Mare di. — Âne ma tô Zezusi hã parisezu norĩ ma waihu'u za'ra.

⁷ Tawamhã parisezu norĩ hã ma tô duré siwi sadanha, Zezusi hã:

— Oro zapre te Mozési hã te te wama 're roti za'ra, aibã hã timro te te 're rême za'ra mono da wamhã, timro te te 're ìrême

za'ra mono zém na rob'ui'éré te te tãma 're sômri za'ra mono da, te te duré îré 're satôri za'ra mono da, îsiti oto sina 're pahá za'ra mono da. — ãne te siwi sadanha.

⁸Tawamhã Zezusi hã te asa tãma nharĩ za'ra, ãne:

— Ta hã Mozési hã aipê'ê tete za'ra wa'aba wa, ma tô ãne na te te aima 're roti za'ra wa'wa. Tane nherê, ropoto na'rata hawimhã, ãne na 're ïromhâimana mono zé hã robaba di. ⁹Taha wa, tô sena wa za duré aima waihu'u za'ra wa'wa. Ni'wa hã aibâ hã, ïmro aibâ na sipsaihuri ô nherê, timro te te mei wamhã, pi'ô aimawi na mro wamhã, te za tiwasédé hã 'manha, aibâ hã.

¹⁰Tawamhã wa norĩ hã Zezusihi siré 're ïwanomro mono norĩ hã wa tãma nharĩ za'ra ni, ãne:

— Tane ze te bâ, damro ãna te za 're danomro pé.

¹¹Tawamhã Zezusi hã te duré asa wama nharĩ za'ra:

— ã hã te ãma ïrowasu'uzé hã aihĩni da te 're ïwaihu'u za'ra mono da hã mare di za. 'Re ïhâimana u'âsi mono te te tãma 're ïwaihu'u za'ra mono norĩ si, te za te te 're waihu'u pese za'ra, ãne hã. ¹²Aibâ hã ni'wam norĩ hã 're ïpoto za'ra mono zém hawim haré, 're 'ra waihu'u za'ra mono ô wa, te za ta norĩ si mro ãna 're nomro, ône haré. Duré aibâ hã ni'wam norĩ hã da te 're sihâri za'ra mono wamhã, oto 're 'ra waihu'u za'ra mono ô wa, te za duré ta norĩ hã mro ãna 're nomro. Duré ni'wam norĩ hã te za tihâiba hã te te 're sawi pese za'ra 'râwi, 're mro za'ra mono tô da, 'Re ïhâimana u'âsi mono nhib'a'uwê si 're nomro mono da. Ni'wam norĩ hã ãne hã te te 're waihu'u pese za'ra mono wamhã, te za tô ãma 're sôpré u'âsi. — ãne ma tô Zezusi hã wama waihu'u za'ra, îsiré 're ïwanomro mono norĩ ma.

*Zezusi hã, ai'uté te te ï'azawizé wasu'u
Marcusi 10.13-16; Rucasi 18.15-17*

¹³Tawamhã ma tô Zezusihi u, ai'uté da te simro, tinhib'rada hã ï'rã nhisiwi, te te nasi ãma aza'ra sina, Timama ma, ãma mreme za'ra da. Tane nherê, îsiré 're ïwanomro mono norĩ hã wa tô dama nharĩ za'ra ni, da te ïtême simro tô mono da, ai'uté norĩ hã. ¹⁴Tawamhã Zezusi te wama nharĩ za'ra, îsiré 're ïwanomro mono norĩ ma:

— Tô'ã. Dawi rosawi za'ra wa'aba tô. A'â we ïtême da te simroi mono, ai'uté norĩ hã. ã norĩ hã ai'uté norĩ hã ône haré simizazei pese na 're ïhâimana za'ra mono ne, tane ni'wam norĩ hã 're hâimana za'ra mono wapsi, ta norĩ hã te za 'Re ïhâimana u'âsi mono hã ãma 're sib'a'uwê za'ra. — ãne te wama rowasu'u za'ra, Zezusi hã.

¹⁵Tawamhã tinhib'rada, ï'rã nhisiwi te te nasi ãma aza'ra sina te hâiwa u nasi ãma timreme za'ra. Taha pari ma tô mo.

*Aibâ ïsibro pese wasu'u
Marcusi 10.17-31; Rucasi 18.18-30*

16 Tawamhã nimahã bātâ na ma tô aibâ hã mo, Zezusihi u, te te sadanharĩ da. ãne te sadanha:

— Rowahutu'wa, e marĩ ĩwẽ hã wa za 'manha, 're ĩdanomro u'âsi mono zé hã te ĩsina ĩ'uwaimrami da hã.

17 Tawamhã Zezusi te asa tãma tinha:

— E marĩ da, te ãne ĩzadanha, marĩ ĩwẽ hã da te 're ĩ'manharĩ za'ra mono zém na hã. Misire 're ĩmorĩ wẽ uptabi hã te 're hâimana. 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na Mozési te te ãma rob'ui'ére hã 're 'madâ'â pese mono wapsi, te za asina ĩ'uwaimra, dadâ'â ãna 're ĩdanomro u'âsi mono zé hã.

18 Tawamhã aibâ te duré sadanha, Zezusi hã:

— E ma hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ére hã wa za te 're 'madâ'â pese.

Tawamhã asa te tãma tinha, Zezusi hã:

— “Re danhimroi wa'aba mono õ di za. Duré aimro na asiwi 're asipsaihuri za'ra wa'aba mono õ di za. Duré danhibrom na dawĩ 're asipsaihuri za'ra wa'aba mono õ di za. Duré dawasu'u wasété na dama 're asadawa nhipese za'ra wa'aba mono õ di za. 19 Duré aimama hã te za 're ĩwazé pese za'ra wa'aba mo, ana zama. Te za duré uburé 're ĩdazawi pese za'ra wa'aba mo. Marĩ ĩwẽ zô asima 're asõpré wa'aba mono ne, te za duré uburé dama zama sô 're asõpré wa'aba mo, ĩwẽ zô.” — ãne ma tô Zezusi hã tãma waihu'u, aibâ ma.

20 Tawamhã ĩprédupté hã ma duré ãma sada'â apâ, tô õ hã:

— Tô õhõ si, wa tô 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ére hã te 're 'madâ'â pese, uburé. E marĩ, wa za 'manha, ãhã nhipai u hã bété.

21 Tawamhã Zezusi te asa tãma tinha, ãne:

— Rowẽ na 're aihâimana mono zéb zô, 're rosa'rata mono wamhã, mo oto aimorĩ, uburé asibro hã dama wede mono da, da te aiwi ĩ'uiupra za'ra zé hã rob'uiprazé hã ĩsibrob'õ norĩ ma, sômri mono da. Tawapsi asibro pese di za, hâiwa ãma. Taha parip si te za we apâ aimo ĩtẽme, ĩsiré 're aimorĩ da oto.

22 Tawamhã ãne hã te te wapari wamhã, ma tô aibâ ĩprédupté hã robzei ãna mo, tinhibro pese si te te sima sawi wa. 23 Tawamhã ĩsa'u ma tô Zezusi hã wama waihu'u za'ra, ĩsiré 're ĩwanomro mono norĩ ma:

— Tô sena wa aima waihu'u za'ra wa'wa. ĩsibro pese norĩ hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono, da'ãma 're ĩsib'a'uwẽ mono zéb u 're ĩsisi mono da hã, pire di. Tãma pire uptabi za'ra di za. 24 E niha te za awaru ba'õmore hã ĩsi'uwazi para'õtõ zapu'u 're ãzé. Sébré waihu'u õ di. Tane, ĩsibro pese norĩ hã si'uihã na 're sisisi waihu'u mono õ di za, 'Re ĩhâimana u'âsi mono, da'ãma 're ĩsib'a'uwẽ mono zéb u hã. — ãne ma tô wama waihu'u za'ra, Zezusi hã.

²⁵ Tawamhã ãne ãmreme hã wa te wapari za'ra wamhã, wa tô ãma watob'uzu za'ra ni, ãsiré 're ãwanomro mono norĩ hã. Tawamhã wa wasisadhanarĩ za'ra ni, ãma:

— ãsibro pese norĩ ma, waihu'u za'ra õ wamhã, e 'wam norĩ hã te za bété danho'reptuzé hã te te sina 're uwaimrami za'ra, dadâ'ã ãna 're ãdanomro u'ãsi mono zé hã.

²⁶ Tawamhã Zezusi hã te wa'madâ'ã pese za'ra, ãsiré 're ãwanomro mono norĩ hã. Tawamhã, te te wa'madâ'ã pese za'ra wamhã, te duré asa wama nharĩ za'ra:

— Dasi'uihã na danho'reptuzé hã da te dasina 're uwaimrami za'ra mono õ di za. Dama waihu'u õ di. 'Re ãhãmãna u'ãsi mono si siminho'reptu waihu'u pese di. Taha ma si waihu'u pese di, uburé marĩ hã te te 're ã'ab'manharĩ mono zéb da hã.

²⁷ Tawamhã Pedru te tãma siwasu'u, ãne:

— Wa norĩ hã wa tô wanhibro hã uburé rême pese za'ra ni wasipara, asiré 're wanomro mono da oto. ãne wamhã, e marĩ te za 'Re ãhãmãna u'ãsi mono hã te te wama 're apisutu, te te wama 're ã'anhomri mono da hã.

²⁸ Tawamhã Zezusi te asa wama nharĩ za'ra:

— ãne, tô sena wa za duré aima waihu'u za'ra wa'wa. Niwapsi wa hã dasiré ãpodo hã wa za ro ãtéb ãma danhib'apito simasisizém na 're ãnhamra. ãsimasisizé ãwé uptabi ãma wa za 're ãnhamra, te 're da'ab'madâ'ã u'ãsi mono da oto. Tame te za duré a norĩ wa'wa hã ãsiré 're anomro aba mono norĩ hã 12 na danhib'apito simasisizém na 're asimroi wa'aba mo, aipire na Izarazéhé 'ra nhihudu mono bâ 're 'madâ'ã za'ra wa'aba mono da. ²⁹ ãté ni'wam norĩ hã te za tinhorõwa hã te te 're rême pese za'ra, duré ãté tisisãnawã norĩ hã, duré ãté timama norĩ hã, duré ãté ti'ra norĩ hã, duré ãté tinhipti'a hã. ãté ãsiré 're nomro mono da, te za uburé marĩ hã te te 're rême pese za'ra. Ta norĩ ma, te za uburé marĩ te te 're ãrême za'ra mono zém nhipai u pese, 'Re ãhãmãna u'ãsi mono te te tãma 're anhomri. Ta norĩ ma si te za dadâ'ã ãna 're ãdanomro u'ãsi mono zé hã te te tãma 're apisutu. ³⁰ Ni'wam norĩ hã dama ãpire na ti'ab ré 're hãmãna za'ra mono nheré, te za 'Re ãhãmãna u'ãsi mono hã te te tãma 're apisutu da'ahã na, wapu na 're hãmãna za'ra mono da oto, za da'ãma 're ãsib'a'uwé mono zéb ãma hã. Duré ni'wam norĩ hã ti'ab ré dama wapu na 're hãmãna za'ra mono nheré, te za te te tãma 're apisutu, pire na oto 're hãmãna za'ra mono da. — ãne ma tô Zezusi hã wama waihu'u sirõmo za'ra, ãsiré 're ãwanomro mono norĩ ma.

20

Buru na romhuri'wa norĩ wasu'u

¹ Tawamhã Zezusi hã ma tô duré romnhimiré'é na wama rowasu'u za'ra, ãsiré 're ãwanomro mono norĩ ma:

— 'Re ãhãmana u'ãsi mono, da'ãma 're ãsib'a'uwẽ mono zẽm na, wa za durẽ aima ãma romnhimiré'ẽ za'ra wa'wa, ãne. Aibã hã buru tede'wa hã bãdã 'rãiwatobro wi, ma tã mo, tãma ãromhuri'wa norĩ da hã, te te da'maipisutu za'ra da, te te ãma tãma romhuri za'ra da, uwa 'ru na. ² Tawamhã te te da'anhopẽtẽ wamhã, ma tã tãma pisutu za'ra, misi bãtã na dapawa'ãbãzẽb uwaibaba te te ãma pawã'ãbã za'ra mono da. Taha wa, ma tã ãma saze za'ra, tãma ãromhuri za'ra 'wa da hã. Tawamhã ma tã tãma rob'ru za'ra, misi bãtã na te te romhuri za'ra da, rob're na, uwa 'ru na. ³ Tawamhã mararẽ ma tã durẽ mo, bãtã si'rẽ na, 'ri nhi'rity wa, da te dasima 're ãrowede za'ra mono zẽb u. Tame ma tã durẽ aibã norĩ hã sãpẽtẽ za'ra, romhuri ãna tarẽ da'rata ãsi'ubumro hã. ⁴ Tawamhã ãne ma tã tãma nharĩ za'ra: "A norĩ wa'wa hã te za oto ai'aba'rẽi wa'wa ãburu u, uwa 'ru na dame romhuri za'ra wa'aba da. Tawamhã dapawa'ãbãzẽb uwaibaba, wa za durẽ aipawa'ãbã za'ra wa'wa." ãne ma tã durẽ buru tede'wa hã tãma pisutu za'ra.

⁵ — Tawamhã ãburu u te oto ai'aba'rẽ, te te tãma romhuri za'ra da. Tawamhã abzuma ma tã durẽ aibã norĩ hã sãpẽtẽ za'ra, buru tede'wa hã. Taha wa, te durẽ satõrĩ za'ra, ãburu na te te dame romhuri za'ra da. Bãdã sipra wi, ma durẽ sãpẽtẽ za'ra aibã norĩ hã, aimawi hã. Tã õhõ si ma durẽ tãma pisutu za'ra. Tawamhã ta norĩ hã te durẽ dazarina ai'aba'rẽ. ⁶ Tawamhã hãiwahã pesere te durẽ mo buru tede'wa hã, 'ri nhi'rity wa, da te dasima 're ãrowede za'ra mono zẽb u. Tawamhã aibã norĩ hã ma durẽ sãpẽtẽ za'ra aimawi hã, romhuri ãna tarẽ da'rata ãsi'ubumro hã. Te te sãpẽtẽ za'ra wamhã, ãne te sadanharĩ za'ra: "E marĩ wa, te tarẽ asimroi wa'wa, bãtã bã, marĩ hã dame 'manharĩ za'ra wa'aba ãna."

⁷ — Tawamhã asa te tãma nharĩ za'ra, ãne: "Ni'wa hã marĩ hã te te wama pisutu õ di, wa te tãma ãromhuri za'ra zẽb da hã. Taha wa, marĩ na wa te dame romhuri za'ra õ di, ã bãtã na hã."

— Tawamhã buru tede'wa te durẽ tãma rob'ru za'ra: "Mo oto a norĩ wa'aba zama dazarina ai'aba'rẽi wa'aba, ãburu na dame romhuri za'ra wa'aba da, uwa 'ru na." ãne ma tã buru tede'wa hã satõrĩ za'ra.

⁸ — Tawamhã marã simey wamhã, tãma ãromhuri'wa norĩ 'madã'ã'wai ma, te tinha ãne, buru tede'wa hã: "Ma'ãpẽ, uburẽ ãma romhuri'wa norĩ zõ aihãrã za'ra na oto, pawã'ãbã mono da. Tawamhã daza'u romhuri na te te ãsãna'rata za'ra norĩ, uimrehẽne te za ãpawa'ãbã na'rata za'ra. Taha parip si te za durẽ romhuri na ãsãna'rata'wa norĩ hã ãpawa'ãbã za'ra." ãne ma tã tãma waihu'u, buru tede'wa hã.

⁹ — Tawamhã hãiwahã pesere, romhuri na te te ãsãna'rata za'ra hã ma tã rob'uiprazẽ hã waibu hãiba mono bã, misi bãtã na dapawa'ãbãzẽb uwaibaba, bãtã bã te te romhuri za'ra

õ nherẽ. ¹⁰⁻¹¹ Tawamhã dawana romhuri na te te ãsãna'rata za'ra norĩ hã ma tô duré hãiba mono bâ waibu rob'uiprazé hã, aiwapsi. Tane nherẽ, te te waibui wamhã, ma tô tãma nharĩ za'ra, buru tede'wai ma, ãsa'u romhuri na te te ãsãna'rata za'ra norĩ pawa'âbã nhipai u, te te waibui õ wa. ¹² ãne te mreme nhiti'ru na tãma nharĩ za'ra: “Õ norĩ hã hãiwahã si romhuri na te te ãsãna'rata za'ra hã misi bêtã za'ratazé hã ma tô sina uprosi za'ra. Wa norĩ hã bêté. Bêtã bâ, wa te ãromhuri za'ra hã, rowa'ro uptabi nherẽ. E niha bâ, ma bêté õ norĩ zama tipawa'ã hã waibu, aiwa wapawa'âbã za'ra me.”

¹³ — Tawamhã aibã norĩ siré ma, te misi tinha, buru tede'wa hã: “Ïsiwaihu, ïwapari pese. Wa hã te aima 'manharĩ wasété õ di, ãne hã. Oro ãma ãzaze za, bêtã bâre ãma romhuri da, tô misi bêtã na dapawa'âbãzéb uwaibaba te aipawa'âbã da. ¹⁴ Ma tô dame asima ã'ãri pa. Taha wa, te za oto aimo. Wa tô ãsima wẽ, aiwa aipawa'âbã za'ra wa'aba ne te pawa'âbã za'ra da, asa'u wa'aba romhuri na te te ãsãna'rata za'ra norĩ hã. ¹⁵ Te ãsima ãwẽ zéb zarina, ãte rob'uiprazém na te da'apawa'âbã wamhã, e ãwasédé wa tô 'manha. Mare di. ãwasédé hã te 'manharĩ õ di. ãté taré dama ãnhopru wa, ma tô ãzada asahi, bêtã bâ te te ãma romhuri za'ra õ nherẽ, bêtã na dapawa'âbãzém na te pawa'âbã za'ra 'ru te.” ãne ma tô buru tede'wa hã tãma siwaihu'u, tãma ãromhuri'wai ma. — ãne ma tô Zezusi hã wama ãma romnhimiré'é za'ra, ãsiré 're ãwanomro mono norĩ ma.

¹⁶ Tawamhã ãne ma tô Zezusi hã timreme na wama 'rãsutu za'ra:

— Ni'wam norĩ hã dama pire na ti'ab ré 're hãimana za'ra mono nherẽ, 'Re ãhãimana u'ãsi mono si te za te te tãma 're pisutu za'ra, wapu na 're hãimana za'ra mono da oto, za da'ãma 're ãsib'a'uwẽ mono zéb ãma hã. Duré ni'wam norĩ hã ti'ab ré dama wapu na 're hãimana za'ra mono nherẽ, te za te te tãma 're pisutu za'ra, pire na oto 're hãimana za'ra mono da. — ãne ma tô timreme na wama 'rãsutu za'ra, Zezusi hã.

Zezusi hã, si'ubdatõ ãma za ãdã'ãzém na ãsiwasu'uzé, ãhãiwa'utuzé me

Marcusi 10.32-34; Rucasi 18.31-34

¹⁷ Tawamhã wa norĩ hã Zeruzarẽ u wa oto ai'aba'ré ni, Zezusihi siré. Wasi'aba'réri ré, ma tô wahãiba pisutu, wama rowasu'u za'ra, ãsiré 're ãwanomro mono norĩ ma, ¹² na wahãiba za'ra ma. ãne te wama rowasu'u za'ra, Zezusi hã:

¹⁸ — ãwapari pese za'ra wa'aba. ãhãna, wa Zeruzarẽ u ai'aba'ré ni. Tame wa hã dasiré ãpodo hã te za dasima ãhãiba nhomri ni, sasedoti ãpire norĩ ma, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ére na dama rowahutu'wa norĩ ma zama. Ta norĩ hã ãwasédé te te ã'ãma ãsa'ra za'ra zéb zarina, te za dama ã'ru za'ra, da te ãwĩri da, dasiwi. ¹⁹ Taha zarina te

za oto zudezu'õ norĩ ma siwi ãhãiba nho. Tawamhã te za ããma tiwa'ẽ za'ra, zudezu'õ norĩ hã. Te za ããma waseté za'ra ni duré. Te za duré da te dasiwi 're ãpré'é. Taãa parip si, te za wedepo'o nhonhi'rãmi na dasiwi ãzasõmri ni hãwi, ãdã'ã da. Tane nherẽ, bãdã maparane ããma si'utõrĩ õ ré, wa za apã hãiwa'udu. — ãne ma tô wama siwaihu'u sirõmo za'ra, Zezusi hã.

Zebedehe mro, Zezusihi wi, te te ãrowaptẽrẽzé wasu'u, ti'ra norĩ ma

Marcusi 10.35-45

²⁰ Tawamhã Zebedehe mro hã ma tô Zezusihi u mo, ti'ra si'aibã norĩ siré. ãtẽme morĩ wamhã, tãma pire wa, ma tô tãma aiwẽ'ẽ, ti'ra norĩ ma, te te tiwi rowaptẽrẽ da.

²¹ Tawamhã Zezusi hã te pi'õ sadanha, ãne:

— E marĩ ma tô asima ãwẽ, te aima ãma ã'uwaimrami da hã.

Tawamhã pi'õ te asa tãma tinha:

— Ma'ãpé, ã'ra norĩ ma, tãma ropisutu sirõmo zahuré na, danhib'apito simasisizém na asimire niwĩ duré asimi'e niwĩ dama pire na 're simasisi u'ãsi zahuré mono da, za 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã da'ãma ãsib'a'uwẽzéb ãma hã. — ãne te Zezusihi wi rowaptẽ, ti'ra norĩ ma, pi'õ hã.

²² Tawamhã Zezusi hã te ã'ra norĩ ma oto rowasu'u zahuré, ãne:

— E marĩ da, te rosa'rata ãna asina ãzadanhãrĩ 'wa. Wa hã wa za robzépata za'ëtẽ, dawĩ ãsisawi ãna. E tawamhã sada asiptete aba di, za te ãrobzépata za'ëtẽ ne, ãrobzépata aba da hã.

Tawamhã asa te tãma nharĩ zahuré, Zebedehe 'ra norĩ hã:

— ãhe. Sada wanhiptete di za, asine wa te ãrobzépata da hã.

— ãne ma asa tizadawa na tãma wa'rãmi zahuré, Zezusihi ma.

²³ Tawamhã Zezusi hã te duré tãma rowasu'u zahuré, ãne:

— Te za tô ãsine ãrobzépata za'ëtẽ 'wa. Tane nherẽ, ãsi'uiahã na te aipisutu waihu'u aba õ di za, dama aipire wa'aba na 're aihãimana aba mono zéb da hã, ãnhimire niwĩ, duré ãnhimi'e niwĩmhã. ãmama te te ãpisutu za'ra norĩ si te za dama pire na ã'rata 're hãimana u'ãsi za'ra. Ta norĩ hã te pisutu za'ra õ di za, wa hã. — ãne te tãma siwasu'u zahuré, Zezusi hã.

²⁴ Tawamhã Zezusihi siré 're ãwanomro mono norĩ hã 10 na wahãiba za'ra hã, Zebedehe 'ra norĩ mreme wa te wapari za'ra wamhã, wa tô sada wanhi'ru za'ra ni. ²⁵ Taãa wa, Zezusi hã te sima wazõ tihãrã za'ra, ãsiré 're ãwanomro mono norĩ zõ. Tawamhã ãne te wama nharĩ za'ra:

— Ti'ai ãma danhib'apito norĩ hã te pire uptabi na dama 're hãimana za'ra. Sa'ëtẽ te duré te te 're dawada'uri za'ra, ãsimiroti hã da te 're 'madã'ã pese za'ra mono da. ²⁶ Tane asima 're aihãimana za'ra wa'aba mono õ di za, a norĩ wa'wa hã. Asiré norĩ ma, ai'maipire wa'aba da, asina 're 'mairob'ruiwapari aba mono wamhã, te za asiré hã 're ãmaipawaptob u'ãsi aba

mo, marĩ zô 're ai'manhimnhasi aba mono ãna. ²⁷ Duré 'râwi asima aipire uptabi na 're ai'maihâimana aba mono da, asima 'maiwê uptabi aba wamhã, pawâ'âbâ ãna romhuri'wa ne, te za asima 're ĩ'mairomhuri wê wa'aba mo. ²⁸ Tane duré, wa hã dasiré ĩpodo hã da te ĩma 're romhuri za'ra mono da, we ĩmorĩ õ di, ti'ai u. Te 're da'apawapto mono da si, wa wei datême mo, ĩsihâiba zawi ãna dazada ĩdâ'â da, da'upana te da'awa'âbâ da. — ãne ma tô Zezusi hã wama siwasu'u za'ra.

Zezusi hã, ĩtob'a norĩ te te ĩpese zahuré zé wasu'u

Marcusi 10.46-52; Rucasi 18.35-43

²⁹ Tawamhã wa norĩ hã wa tô ai'aba're ni, Zezusihi siré, Zerico hawi. Wasi'aba'rei wamhã, da'ahâ na ma tô wazarina hã ai'aba're ni. ³⁰ Tawamhã aibâ ĩtob'a norĩ hã bâdâdi wap-toma ĩsimasisi zahuré hã ma tô Zezusihi wasu'u hã wapari zahuré, bâdâdi na ĩsababa za te te ĩro'razâri zahuré na hã. ãne hã te te wapari zahuré wamhã, te nasi sina 'mahârâ zahuré, ãne:

— Dawihi nhihudu, ma'ãpé wa'ãma aipê'êzé na. — ãne te nasi sina 'mahârâ zahuré, ĩtob'a norĩ hã.

³¹ Tawamhã da'ahâ na Zezusihi zarina ĩdasi'aba'rei norĩ hã ma tô tâma nharĩ za'ra, ari'iwĩ simasisi zahuré da. Tane nherê, sa'êtê te nasi sina 'mahârâ zahuré, ãne:

— Apito, Dawihi nhihudu, ma'ãpé wa'ãma aipê'êzé na.

³² Tawamhã ma Zezusi hã ĩ'rata mazazâri zahuré, bâdâdi wa. Taha wa, te 'mahârâ zahuré, ĩtob'a norĩ hã:

— E marĩ te asima ĩwê wa'wa, te aima ĩ'manharĩ aba da hã.

³³ Tawamhã asa te tâma nharĩ zahuré:

— Apito, wato pese da, wa wasima wê ni. — ãne ma tizadawa na tâma wa'rãmi zahuré, ĩtob'a norĩ hã.

³⁴ Tawamhã Zezusi hã ma tô ãma tipê'êzé zahuré, ĩtob'a norĩ ãma. Taha wa, ma tô tōmo upi zahuré, apâ tōmo wê zahuré da. Te te tōmo upi zahuré wi, awa'awi ma tô tito pese zahuré. Te te rob'madâ'â wê zahuré di oto. Tawamhã Zezusihi zarina te oto tineb zahuré, awa'awi.

21

Zezusi hã, Zeruzarê u datême ĩwisizé wasu'u

Marcusi 11.1-11; Rucasi 19.28-40; Zuwã 12.12-19

¹ Tawamhã wa norĩ hã wa tô oto ai'aba'rei ni, Zezusihi siré, Zeruzarê u. Tawamhã wa tô rob'umhutu za'ra ni oto, Betazé na 'ri wa'õtô nhisi u. Oriwera na êtê 'rãihâ nhisi ãma 'ri wa'õno hã. Wa te rob'umhutu za'ra wamhã, ma tô Zezusi hã ĩsiré 're ĩwanomro mono norĩ hã maparane wa'mazatô sisôwa, 'ri wa'õtô u. ² ãne ma tô satõrĩ zahuré:

— Ówa te za ane wa'wa, 'ri wa'õtô u, asõ're uwaibaba wa'aba. Tawamhã aimasisi aba wi, te za awaru po'repore hã ĩsãmri 'wa, butu wazi na da te ãma wasisi haré, ĩsa hã. Tame

te duré ĩ'ra hã ĩsiré za. Tawamhã te za ĩwasihu zahuré wa'wa, sahuré we ĩma saprõni aba da. ³ Tawamhã ni'wa hã awaru po'repore, sahuré we ĩma ĩsaprõni aba na te te asadanharĩ aba wamhã, ãne te za tãma ĩzadawa wasu'u wa'wa, asa: “Wanhib'apito hã marĩ õ wa, ãma morĩ da, wa we sô wanem ni, wa te tãma saprõni zahuré da.” Æne hã tãma waihu'u aba wi, te za ãma asazei wa'wa, sahuré we ĩma saprõni aba da, awaru po'repore hã. — Æne ma tõe Zezusi hã tãma waihu'u zahuré.

⁴ Duréihã 'Re ĩhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa te te ãma ĩrob'ui'ére sirõmo zéb zarina te te sina uwaimrami da, ma tõe Zezusi hã ãne tãma pisutu zahuré, awaru po'repore te te ĩtẽme saprõni zahuré da. Æne duréihã ãma ĩrob'ui'ére siro hã:

⁵ “Ma'ãpé, tãma rowasu'u za'ra wa'aba, Si'ã na etẽ 'rãihã nhisi ãma 're ĩdasi'ubumroi mono norĩ ma, ãne:

‘Õhõta te we oto atẽme timorĩ 'wa, asib'apito za'ra wa'wa hã. Ta hã dazada 're ĩhãimana mono õ hã ĩsimizawi pe hã te we ãma mo, awaru po'repore na, ĩpréduptém na hã.’ ”

Æne duréihã 'Re ĩhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u'wa nhimi'ui'ére hã, Zeruzarẽ ãma 're ĩdasi'ubumroi mono norĩ ma hã.

⁶ Tawamhã Zezusi te te tãma ĩpisutu zahuré zéb zarina, ma tõe awaru po'repore norĩ zõe tineb zahuré, wasiré norĩ hã.

⁷ Tawamhã, te te sãmri zahuré wamhã, ma tõe apã saprõni zahuré Zezusihi u, awaru po'repore hã ĩ'ra ré. Tawamhã tisi'ubuzém na ma tõe tãma ba'ubu zahuré. Taha pari, ma tõe ãma darõno Zezusi hã, ãma morĩ da. ⁸ Tawamhã da'ahã uptabi na ma tõe dasi'ubuzém na tãma waptã za'ra ni bâdãdi na, ĩsisiwi ĩmorizéb da hã, dama pire wa, sõe 're datob'uzu za'ra mono wa. Wedepa nhipti su na zama ma duré tãma waptã za'ra ni. ⁹ Tawamhã Zezusihi nhowa ĩdasi'aba'ré norĩ hã duré ĩsarina ĩdasi'aba'ré norĩ zama te nasi dasima 'mahãrã za'ra ni, ãne:

— Apito Dawihi nhihudu ãma, 're wawata za'ra wa'aba mono. Wanhib'apito zadawa para, te we oto mo. 'Re ĩhãimana u'ãsi mono hã ĩwẽ si te te tãma 're pisutu u'ãsi mono neza. 'Re ĩhãimana u'ãsi mono ãma zama duré 're wawata za'ra wa'aba mono, hãiwa ãma 're ĩsãmra mono ãma, wei watẽme te te satõri wẽ te. — Æne te nasi dasima 'mahãrã za'ra ni, da'ahã na.

¹⁰ Tawamhã Zeruzarẽ u ma oto wi, Zezusi hã. Wisi wamhã, ĩwa 're ĩdasi'ubumroi mono norĩ hã ma tõe da'ahã uptabi na 're dasiwairõtõ, da te dasima 'mahãrã za'ra sina. Taha wa, te nasi tasisadanharĩ za'ra ni, ãne:

— E 'wa hã, õ hã bété.

¹¹ Tawamhã Zezusihi zarina ĩdasi'aba'ré norĩ hã ma tõe dama nharĩ za'ra, Zeruzarẽ ãma 're ĩdasi'ubumroi mono norĩ ma:

— Æ hã Zezusi, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u'wa, Nazaré na 'ri wa'õtõ nhisi hawi we ĩmorĩ hã, Darireza na

danhipti'a nho'õmo nhisi hawi. — ãne ma tô ãsiré ãdasi'aba're norĩ hã dama wasu'u za'ra.

'Re ãhãimana u'ãsi mono ãma 're ãdawata za'ra mono zém hawi, Zezusi te te ãdazate mono zé wasu'u

Marcusi 11.15-19; Rucasi 19.45-48; Zuwã 2.13-22

¹²Tawamhã Zezusi hã ma tô oto ãzé, 'ri 'rãihã u, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ãma 're ãdawata za'ra mono zéb u. Tame te dama rowede'wa norĩ hã 're si'ubumro, dawĩ marĩ uipra'wa norĩ zama, 'ri 'wawi wa'ra 're. Tawamhã Zezusi hã ta norĩ hã te te 'madã'ã za'ra wamhã, ma tô te te sate, rob u. Wedeza hã rob'uiirazém na te te dawĩ ãma 're ãsaprĩ za'ra mono norĩ te hã ma tô te te tiwi anhamra, utu'u te te dama 're ãwede za'ra mono norĩ simasisizéb zama. ¹³Tawamhã Zezusi hã ãne te tãma nharĩ za'ra, rowede'wa norĩ ma:

— Duréihã wahi'rada hã ma tô ãne na rob'ui'ééré, 'Re ãhãimana u'ãsi mono mreme na: “ãnhorõwa hã ãwa ãma 're ãdamreme zusi mono zém na, te za da te 're sisi za'ra, 'ri hã.” ãne te tinha. Tane nherè, a norĩ wa'wa hã ma tô ãwa asima ãma 're ãrob'manharĩ wasété za'ra wa'aba mo. Taha wa, danhibrom na dawĩ 're ãsipsaihuri za'ra mono norĩ, 're ãsi'ubumroi mono zém ne, te oto 'ri hã 're sa, wasété uptabi na. ãne duréihã ai'ãma rob'ui'ééré za'ra wa'wa hã, ãbaihã na hã. — ãne na ma tô Zezusi hã tãma waihu'u za'ra, duréi rowasu'u na hã.

¹⁴Tawamhã Zezusi hã 'Re ãhãimana u'ãsi mono ãhorõwa ãma 'ri 'wawi wa'ra 're, zahadu sãmra ré, ma tô da'ahã na ãtème dasito, ãtob'a norĩ hã ãmorĩ waihu'u'õ norĩ zama. ãtème dasito mono wamhã, ma tô da'apese, uburé ãhãzé ré norĩ hã. ¹⁵Tawamhã ai'uté norĩ hã ma tô nasi sima 'mahãrã za'ra, ãne: “Apito Dawihi nhihudu ãma, 're wawata za'ra wa'aba mono.” ãne te nasi sima 'mahãrã za'ra, 'ri 'wawi wa'ra 're, sãmra ré. Tawamhã 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, da'ãma romhuri'wa norĩ ma, ãpire norĩ hã tisiré ma, duré ãsimiroti na rob'ui'ééré 'rata na dama rowahutu'wa norĩ hã, ai'uté norĩ te te nasi sima ãmahãrã za'ra zé hã te te wapari za'ra wamhã, duré ãnhimromhõsi na Zezusi te te 're ãda'apawapto mono zé te te 'madã'ã za'ra wamhã, ma tô sada tizahi za'ra, Zezusihi zada.

¹⁶Tawamhã ta norĩ hã te Zezusi hã siwi sadanha:

— E wapari õ di, ai'uté norĩ mreme hã. E asina sadawa uwati za'ra ãna. — ãne te tãma nharĩ za'ra, rowahutu'wa norĩ hã.

Tawamhã Zezusi hã asa te duré tãma nharĩ za'ra, ãne:

— Wa tô wapari za'ra. A norĩ wa'wa hã bété. E sõré za'ra wa'aba õ di, wahi'rata nhimi'ui'ééré hã: “Ai'uté norĩ ma, ma tô ãwaihu'u sirõmo za'ra, ai'utépré norĩ ma zama, ãwè na si ai'ãma 're wata za'ra mono da.” ãne ma tô wahi'rada hã ããma rob'ui'ééré siro, ãbaihã na hã. — ãne ma tãma waihu'u za'ra.

17 Tawamhã Zezusi hã te oto ìhawi timorĩ za'ra, Betãnha na 'ri wa'õtõ nhisi u, tame a'â sõtõ da.

*Pidera wede ma, Zezusi te te ìnharĩzé wasu'u
Marcusi 11.12-14, 20-25*

18 Tawamhã mararé ma tô Zezusi hã apâ mo Zeruzarẽ u, ìsiré 're ìwanomro mono norĩ me. Morĩ ré, ma tô mra hã tĩwĩ, Zezusi hã. 19 Tawamhã wede hã ma tisã, bådâdi zada'ré ìsa hã. Pidera na wede nhisi hã. Te te sãmri wamhã, ma tô ìtẽme apa, te te sabu da, ì'rã zô. Tane nherẽ, 'rãĩ ãna te za, ìsui ré si. Tawamhã pidera wede ma, te oto tinha:

— Niwa ì'ai'rã da hã, mare di za oto. Ai'rã'õ u'âsi, te za oto 're asa mo. — ãne te wede ma tinha, Zezusi hã.

Tawamhã awa'awi ma wede hã tiwede'ré oto. 20 Tawamhã wa norĩ hã Zezusihi siré 're ìwanomro mono norĩ hã ãne hã wa te 'madá'â za'ra wamhã, wa tô ãma watob'uzu za'ra ni. Taha wa, wa tô Zezusi hã wasiwi sadanharĩ ni, ãne:

— E niha ma awa'awi tiwede'ré, pidera wede hã.

21 Tawamhã Zezusi te asa wama nharĩ za'ra:

— Tô sena wa aima waihu'u za'ra wa'wa. 'Re ìhâimana u'âsi mono hã 're wawã za'ra wa'aba mono ãna, õhõ si 're umnhasi za'ra wa'aba mono wamhã, te za marĩ hã aima waihu'u pese za'ra wa'aba õ nherẽ, 're ì'manharĩ za'ra wa'aba mo ìsadawa para, wa hã pidera wede ma, te ìnharĩ ne, ãne hã aiwa. Õhõta êtẽ 'rãihã te za. 'Re ìhâimana u'âsi mono si 're umnhasi za'ra wa'aba mono wamhã, te za êtẽ 'rãihã ma ìnharĩ za'ra wa'wa, 'rãwi sisa'o'o da, ãi ba waptã'ã da. Tawamhã asadawa para wa'aba, te za tô ãi ba waptãrã, êtẽ 'rãihã hã. ãne 'Re ìhâimana u'âsi mono si 're umnhasi za'ra wa'aba mono wamhã, te za tô ìsadawa para, marĩ ìwẽ hã 're ì'manharĩ za'ra wa'aba mo, aima waihu'u pese za'ra wa'aba õ nherẽ, ãne hã. 22 'Re ìhâimana u'âsi mono hã 're umnhasi za'ra wa'aba mono sina, marĩ na tiwi 're rowaptẽrẽ za'ra wa'aba mono wamhã, tô sena te za te te aima ãma 're a'uwaimrami 'wa. — ãne hã ma tô Zezusi hã wama waihu'u za'ra, ìsiré 're ìwanomro mono norĩ ma.

Zezusi hã, ni'wa sadawa para uburé marĩ hã te te dama 're ì'ab'manharĩ mono zéb zô, da te dasiwi ìsadanharĩzé wasu'u

Marcusi 11.27-33; Rucasi 20.1-8

23 Tawamhã Zezusi hã ma tô apâ mo, 'Re ìhâimana u'âsi mono nhorõwa u. Tame te oto dama rowahutu, 'ri 'wawi wa'ra 're. Tawamhã sasedoti ìpire norĩ hã ma tô ìtẽme aimasa, zudezu norĩ ma roti'wa norĩ zama. Tawamhã Zezusi hã te siwi sadanha, ãne:

— E 'wa sadawa para, te bété ãne hã marĩ hã dama 're ì'ab'manharĩ mo. E 'wa hã, aipisutu'wa.

24 Tawamhã Zezusi te asa tãma nharĩ za'ra:

— Wa hã wa za a'â asadanharĩ na aima ãma wa'rãmi za'ra wa'wa. Tawamhã ì'uwaibaba, ìma waihu'u za'ra wa'aba wapsi,

wa za asa aima wasu'u za'ra wa'wa, ni'wa sadawa para te dama 're ĩ'ab'manharĩ mono na hã. ²⁵ ãne wa za asadhanarĩ za'ra wa'wa: E 'wa sadawa para, ma tũ Zuwã hã â dawabzuri hã te te dama 're ab'manharĩ bété. E 'Re ĩhãimana u'âsi mono zadawa para. E dazadawa para. — ãne ma tũ Zezusi hã sadanharĩ za'ra, te te tãma waihu'u za'ra da, a'â.

Tawamhã 'rãwi te sima nharĩ za'ra, dama rowahutu'wa norĩ hã:

— E niha, wa za tãma waihu'u za'ra ni, õne wamhã. 'Re ĩhãimana u'âsi mono zadawa para, â dawabzuri te te dama 're ĩ'ab'manharĩ mono na wa te tãma waihu'u za'ra wamhã, te za wazadhanarĩ na sahu za'ra, ãne: “E niha bété, Zuwã Batitaha nhimirowasu'u hã saze za'ra wa'aba õ di, dame.” ²⁶ Tane nherẽ, taré dazadawa parap si â dawabzuri te te dama 're ĩ'ab'manharĩ mono na wa te tãma waihu'u za'ra wamhã, wa za wasina wapahi za'ra ni dama, niha da te wama rob'manharĩ za'ra õ'umhasite. E marĩ wa. Zuwã Batita hã 'Re ĩhãimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa 're ĩmorĩ na, da te 're saze za'ra mono wa. — ãne te 'rãwi sima nharĩ za'ra.

²⁷ Tawamhã Zezusihi ma, te oto asa nharĩ za'ra:

— Wa norĩ hã wa te waihu'u za'ra õ di, ni'wa sadawa para, Zuwã Batita hã â dawabzuri te te dama 're ĩ'ab'manharĩ mono zé hã.

Tawamhã Zezusi hã asa ma tizadawa na tãma wa'rãmi za'ra:

— Tane tũ. A norĩ wa'wa hã ĩma waihu'u za'ra wa'aba õ nherẽ, wa hã te duré aima waihu'u za'ra wa'aba õ di za, ni'wa sadawa para marĩ hã te dama 're ĩ'ab'manharĩ mono na hã. — ãne ma tũ Zezusi hã asa tãma waihu'u za'ra, dama rowahutu'wa norĩ ma hã.

Aibã hã, ĩ'ra poto'rada hã te te sina ĩsadawa zamarĩzé wasu'u

²⁸ Tawamhã Zezusi hã te duré tãma rowasu'u za'ra, 'Re ĩhãimana u'âsi mono ma, da'ãma romhuri'wa norĩ ma, ãne:

— Wa za oto aima ãma romnhimiré'é za'ra wa'wa. Ma'ãpé ãma rosa'rata pese za'ra wa'aba za. Aibã hã te 're sãmra. Maparane ĩ'ra hã. Tawamhã ti'ra poto 'rata ma, ma tũ rob'ru, ãne: “ĩ'ra, mo oto aimorĩ buru u, romhuri da, ã bãtã na.”

²⁹ — Tawamhã asa te tãma tinha, ĩ'ra poto'rada hã: “Te ĩsima rowẽ õ di, ĩmorĩ da hã. Wa za nhamra u'â.” ãne ma tũ timama ma waihu'u asa. Tane nherẽ, te te ĩnharĩzém na ãma ronómro wapsi, ma tũ tinhimirosa'rata na ãma saprĩ. Taha wa, ma tũ oto mo buru u, te te romhuri da.

³⁰ — Tawamhã ti'ra hãiba amoi ma, te duré rob'ru, ĩdub'rata ma, te te ĩrob'ruzém ne, buru u morĩ da, te te romhuri da. Tawamhã ĩ'ra hã te asa tãma tinha, timama ma, ãne: “Wẽ di tũ, ĩmama. Wa za tũ mo, te romhuri da.” Tane nherẽ, ta hã timama mreme hã awa'awi te te saze nherẽ, morĩ õ di, buru u.

31 — E 'wa hã tawamhã, timama te te sina ãsaze hã te te tãma ãrob'ruzéb uwaibaba, ãmorĩ da hã. E ãdub'rada. E ãno. — ãne ma tã Zezusi hã ãma sadanharĩ za'ra, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, da'ãma romhuri'wa norĩ nhĩb'apito norĩ hã, duré zudezu norĩ ma rowahutu'wa norĩ hã.

Tawamhã asa te tãma nharĩ za'ra:

— Dama ãpoto'rada ma tã timama mreme hã sina saze.

Tawamhã Zezusi te duré ãne tãma rowasu'u za'ra:

— Tane tã. Tane duré, danhib'apito ma rob'uiprazé ubumroi'wa norĩ hã duré pi'õ hã aibã zõ si siwa'ru 're ãhãimana za'ra mono norĩ hã, ta norĩ hã aré 're hãimana wasété za'ra mono nherẽ, ãté te za 're sisisi, 'Re ãhãimana u'ãsi mono, da'ãma 're ãsib'a'uwẽ mono zéb u hã, ta norĩ si tã sena na te te 're sazei pese za'ra mono wamhã. Tane nherẽ, a norĩ wa'wa hã ãté dame 're asisisi aba mono õ di za. Tã sena, wa ãne na hã aima waihu'u sirõmo za'ra wa'wa. 32 Zuwã Batita hã ma tã aré atẽme timorĩ za'ra wa'wa, 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te sima 're ãaiwẽ za'ra wa'aba mono zéb zarina 're anomro wẽ wa'aba mono zéb da hã, te te aima 're wasu'u za'ra wa'aba mono da. Tane nherẽ, ãsimirowasu'u na hã ãma 're saze za'ra wa'aba mono õ di. Rob'uiprazé ubumroi'wa norĩ si ma tã ãma saze za'ra ãsimirowasu'u na hã, pi'õ hã aibã zõ si siwa'ru 're ãhãimana za'ra mono norĩ zama. Tawamhã ta norĩ hã atõmo na 're 'madã'ã za'ra wa'aba mono nherẽ, a norĩ wa'aba zama asimirosa'rata na 're saprĩ za'ra wa'aba mono õ di, ãsimirowasu'u na ãma 're ãsaze za'ra wa'aba mono zéb da hã. — ãne ma tã Zezusi hã tãma wasu'u za'ra, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma da'ãma romhuri'wa norĩ nhĩb'apito norĩ ma, duré dama rowahutu'wa norĩ ma zama.

*Buru na romhuri wasété'wa norĩ wasu'u
Marcusi 12.1-12; Rucasi 20.9-19*

33 Tawamhã Zezusi hã te duré ãne tãma rowasu'u za'ra:

— ãne wa za duré aima ãma romnhimiré'é za'ra wa'wa. Ma'ãpé, ãwapari pese za'ra wa'aba za. Aibã hã te 're sãmra, buru tede'wa hã. Tawamhã tiburu ãma ma tã a're, uwa 'ru hã. Te te a're pari, ma tã buru 'wawi wa'ra. Ma tã duré etẽ nhisiwi sada ab're, ãwa uwa 'rãĩ watizéb da hã, ãwa'u zõ. Taha pari, 'ri 'rãihã hã ma duré buru wa'wa 'manha, ãsipsaihuri norĩ zõ, dasipapara rob'madã'ãzéb da hã. Tawamhã ma tã ni'wam norĩ hã sisõ'a ré pisutu za'ra, ãburu hã te te sã 're 'madã'ã za'ra mono da. Uwa 'ru 'rã hã 're 'rã prédub za'ra mono wapsi, te za te te tãma 're po'o za'ra, buru tede'wai ma hã. Taha pari, te oto mo, buru tede'wa hã darob amoi u, tamomo a'ã sãmra da. 34 Tawamhã oto 'rãĩ prédu mono wa, ma tã buru tede'wa hã tãma ãromhuri'wa norĩ hã satõrĩ za'ra tiburu u, uwa 'ru 'rã hã buru 'madã'ã'wa norĩ te te tãma ãpo'o za'ra zõ. 35 Tawamhã buru u sihutu wamhã, ma tã buru tede'wa te te ãsatõrĩ za'ra hã siwi waibu, buru 'madã'ã'wa norĩ hã. Tawamhã buru

tede'wai ma, romhuri'wa norĩ ma, ma tô rob'manharĩ wasété za'ra. Taha wa, ma tô misi siwi azâ. Ìhâiba amo ma duré siwi tĩwĩ. Ìhâiba amo ma duré êtē na siwi u'a za'êtē, dâ'â da.
³⁶ Tawamhã buru tede'wa hã te duré sô satõrĩ za'ra, tãma ìromhuri'wa norĩ hã, ahâ na. Tawamhã, ta norĩ hã buru u sihutu wamhã, ma duré tãma rob'manharĩ wasété za'ra, buru 'madâ'â'wa norĩ hã.
³⁷ Tawamhã 'râwi te oto sima rosa'rata, buru tede'wa hã: “Ì'ra si'aibâ hã te ìtēme satõrĩ za'ra wamhã, âté te za siwi hâiba wazé.” Æne te sima rosa'rata, buru tede'wa hã. Tawamhã uburé da te tiwi uprosi za'ra wa, te oto ti'ra uptabi hã satõ, tãma ìburu 'madâ'â'wa norĩ u.
³⁸ Tawamhã wisi wamhã, buru 'madâ'â'wa norĩ hã te te duré sima sãmri za'ra wamhã, te ãne sima 'mahârâ za'ra: “Òhõta buru tede'wai 'ra hã te wei mo, timama uirĩ na buru tede'wa da hã. Wa te wasiwi wĩrĩ aba, buru hã wate za'ra da.” Æne na ma tô sima 'mahârâ za'ra, buru 'madâ'â'wa norĩ hã.

³⁹ — Tawamhã wisi wi, ma tô siwi ti'â, buru tede'wai 'ra hã. Buru nhiti ma tô siwi waze. Tame ma tô siwi tĩwĩ, buru 'madâ'â'wa norĩ hã. Æne buru tede'wai 'ra wasu'u 'rãsudo hã.

⁴⁰ Tawamhã Zezusi hã te oto sadanharĩ za'ra, 'Re ìhâimana u'âsi mono ma da'ãma romhuri'wa norĩ nhib'apito norĩ hã, ãne:

— Buru tede'wa hã tiburu u apâ wisi wamhã, e marĩ te za tãma 'manharĩ za'ra, tãma ìburu 'madâ'â'wa norĩ ma hã.

⁴¹ Tawamhã asa te tãma nharĩ za'ra:

— Buru tede'wa hã ãma pē'êzé za'ra ãna, te za dama 'ru za'ra, da te dasiwi uprosi da, aibâ ìwasété uptabi norĩ hã. Tawamhã te za duré da'apisutu, dama ì'umha hã tãma ìburu 'madâ'â'wa da hã. Ta norĩ hã te za ì'uwaibaba si te te tãma 're po'o za'ra, uwa 'ru 'rã hã, 're 'rã prédub za'ra mono wa. — Æne ma asa tãma waihu'u za'ra, Zezusihi ma, 'Re ìhâimana u'âsi mono ma da'ãma romhuri'wa norĩ nhib'apito norĩ hã.

⁴² Tawamhã Zezusi hã te oto sina ãma simiré'é êtē na, ãne:

— Oro 'Re ìhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u na rob'ui'éré hã 're sôré za'ra wa'aba mono za, aima waihu'u za'ra wa'aba õ di bété. Æne ìbaihã na rob'ui'éré hã:

“Êtē tomhâpâ wē hã 'ri na'ratazéb da hã, wē uptabi nherē, wasété newa, 'ri'wa norĩ te te aré siwi ìwē'õ hã 'ri na'rata uparizéb da, te oto 're sa'wari u'âsi, pire na.

Uburé Danhib'apito hã ma tô ãne hã pisutu, 'ri na'rata uparizéb da, pire na 're ìsa'wari mono da hã.

Taha wa, ãne na wa te ãma 're rosa'rata za'ra mono wamhã, wa ãma 're watob'uzu u'âsi za'ra, wa norĩ hã.”

Æne duréhã wahi'rata nhimi'ui'éré na rowasu'u hã.

⁴³ — Êtē tomhâpâ wē hã da te dasiwi ìwē'õ ne, a norĩ wa'wa hã asiwi 're ìwē'õ za'ra wa'aba mono wa, 'Re ìhâimana u'âsi mono nhib'a'u'wē, 're aihâimana u'âsi za'ra wa'aba mono õ

di za. Ai'upana wa'aba si te za oto 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã da'ãma 're sib'a'uwẽ, ĩsimiroti te te 're ĩ'madâ'â pese za'ra mono norĩ ãma. Tô sena, wa ãne na aima waihu'u za'ra wa'wa. ⁴⁴Duré, êtẽ tomhâpâ nhisiwi, zé'a 'manharĩ hã 're rere'e mono wa, 're ĩsipru pese za'ra mono ne, te za ĩwẽ'õ'wa norĩ hã hã za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. Duré êtẽ tomhâbâ hã zé'a 'manharĩ nhisiwi 're rere'e mono wa, te te 're ĩpru pese za'ra mono ne, te za 'Re ĩhâimana u'âsi mono wẽ'õ'wa norĩ si hã za'ra. Ta norĩ ãma hã 're sib'a'uwẽ za'ra mono õ di za. — ãne ma tô Zezusi hã sina ãma simiré'é, êtẽ wasu'u na hã.

⁴⁵Tawamhã sasedoti ĩpire norĩ hã, duré parisezu norĩ hã, Zezusi te te ãma ĩromnhimiré'ézé hã te te wapari za'ra wamhã, ma tô sina waihu'u za'ra, tô õ norĩ udãna te te ãma ĩromnhimiré'é mono na hã. ⁴⁶Taha wa, ma tô aré sima hãiba 'ru za'ra, te te dama 'ru za'ra da, dazazéb 're da te dasiwi sêrẽ da, Zezusi hã. Tane nherẽ, ma tô dama tipahi za'ra aibã norĩ hã, Zezusi hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa, oto 're ĩmorĩ na da te 're saze za'ra mono wa, da'ahã na.

22

Dasina damrozém na dasai ahã wasu'u Rucasi 14.15-24

¹Tawamhã Zezusi hã ma tô duré romnhimiré'é na tãma rowasu'u za'ra, parisezu norĩ ma, ãne:

²— 'Re ĩhâimana u'âsi mono, da'ãma 're ĩsib'a'uwẽ mono zém na wa za duré aima ãma romnhimiré'é za'ra wa'wa, ãne. Apito 'ra si'aibã hã tãma mro wẽ te, tãma ĩrowëzéb zarina ma tô sima roti, dasa hã te te dama 'manharĩ da, sa'êtẽ na, ti'ra mrozém na hã. ³Tawamhã ma tô ĩsiré dasaihuri da, da'apisutu. Taha parip si ma tô tãma ĩromhuri'wa norĩ hã satõrĩ za'ra, dazô hãsi da, ĩtẽme dasihutu da, ĩsiré dasaihuri da. Tane nherẽ, ta norĩ hã te te sima rowẽ za'ra õ di, ĩtẽme si'aba'ré da hã, ĩsiré ĩsaihuri da hã aré. ⁴Taha wa, te duré apito, tãma ĩromhuri'wa norĩ hãiba amo hã satõrĩ za'ra, ãne: “Mo oto ai'aba'réri wa'aba, aré sô ĩhârã 'rata za'ra norĩ zô. Tawamhã ãne te za tãma ĩzadawa wasu'u za'ra wa'wa: ‘Powawẽ norĩ hã, duré powawẽ zapu da te dasima ĩhâipse za'ra hã ma dasiwi simro ni. Uburé ma tô marĩ hã dasiwi 'rã'õtõ ni, dasa da te ĩhurizéb da hã. Taha wa, te za we ĩtẽme ai'aba'réri wa'wa oto, wasiré wasa hã wa te huri da, ĩ'ra ĩma ĩmrozém na.’ ãne te za ta norĩ ma ĩzadawa wasu'u za'ra wa'wa.” ãne ma tô apito hã tãma ĩromhuri'wa norĩ ma waihu'u za'ra.

Tawamhã apito hã te te sô satõrĩ za'ra wa, te oto sô ai'aba'ré.

⁵— Tane nherẽ, sô ĩhârã 'rata za'ra norĩ hã sô simipari za'ra õ di, ĩtẽme si'aba'ré da, ĩsiré saihuri da hã. Taha wa, sô simipari za'ra ãna ma tô ni'wam norĩ hã tibururu u ai'aba'ré, duré tinhimromhurizéb u hã. ⁶Ni'wam norĩ hã ma tô apito

ma romhuri'wa norĩ hã siwi waibu. Te te waibui pari wamhã, ma tô niha tâma rob'manharĩ wasété za'ra. Taha pari, ma uprosi uburé. ⁷ Tawamhã apito hã tâma ãromhuri'wa norĩ, da te ã'uprosi wasu'u te te wapari wamhã, ma tô ab'rui pese. Taha wa, tâma da'wapéi'wa norĩ hã ma tô ãtẽme satõrĩ za'ra, tâma ãromhuri'wa norĩ, da te tiwi ã'uprosi za'ra u. Tawamhã da'wapéi'wa norĩ hã ma tô uprosi, ta norĩ hã. Ma tô duré ta norĩ nhorõwa hã te te 'ri su, 'ri nho'õmo wa, aré tâma 're ãsimasa mono hã. ⁸ Taha pari, ma tô duré sô hã, tâma ãromhuri'wa norĩ zô, aimawi norĩ zô. Tawamhã ãne te tâma nharĩ za'ra: “Dasazéb da hã tâibã ma tô api pari za'ra ni, ã'ra ãmrozém na dasa da te ãhurizéb da hã. Tane nherẽ, sô ãhãrã 'rata za'ra norĩ hã we si'aba'réri õ di. ãbãre ma tô ta norĩ zô rowasédé hã tiwatobro za'ra, sô ãhãrã za'ra nherẽ, te te ãwapari za'ra õ wa. ⁹ Taha wa, te za oto dazô ãropéi wa'aba mo 'ri nhi'rity mono bâ, dasai u we danhimroi wa'aba mono da, danhopëtẽ za'ra wa'aba mono sidãpãsi.” ãne te satõrĩ za'ra, apito hã.

¹⁰ — Tawamhã te oto ai'aba'réri, 'ri nhi'rity mono bâ, dazô sõpré mono da. Tawamhã te te danhopëtẽ za'ra mono sidãpãsi, ma tô te te dazatõrĩ za'ra da'ahã na, 're ãdanomro wẽ mono hã, 're ãdanomro wasété mono norĩ zama. Tawamhã da'ahã uptabi na ma tô 'ri 're wa'wa nho'u hã dasiwi sitom ni, apito 'ra ãmrozém na dasai u, dasi'rã'õtõ wa. ¹¹ Tawamhã apito hã ma tô datẽme ãzé, dasi'rã'õtõzéb u, te te da'ab'madã'ã da. Datẽme sébré wamhã, ma tô aibã hã 'madã'ã pese, dasina damro wa, da'uzazé hã te te dame sima 'manherẽ õ wa, ãhã wẽ hã. ¹² Tawamhã ãne te sadanha, apito hã: “ãsiwaihu, e niha bâ ma we tane ré asé, dasina damro wa, da'uzazé hã we dame asima sãrẽ ãna.” ãne te sadanha.

— Tawamhã aibã hã te ari'iwi za, niha te te tâma nharĩ waihu'u õ wa, te te tâma ãma upai wa. ¹³ Tawamhã apito hã ma tô ãne tâma ãromhuri'wa norĩ ma nharĩ za'ra: “Ma'ãpé, ã hã aibã hã asiwi ãri aba, asiwi pawasisi aba da, duré asiwi hiwasisi aba da, rob u asiwi mei wa'aba da, robra u. Tame te za oto sina tiwawa, sina pẽ'ézé wa. Te za duré 'wasitete, te te oto robzépata za'ëtẽ wa.” ãne ma tô apito hã tâma waihu'u za'ra. — ãne na ma tô Zezusi hã tâma ãma romnhimire'é za'ra.

¹⁴ Tawamhã Zezusi hã ma tô ãne na timreme na 'rãsutu:

— 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã da'ahã uptabi na dazô 're hãrã mono nherẽ, da'umro na si te za da'ãma 're sib'a'uwẽ. — ãne na ma tô Zezusi hã timreme na tâma 'rãsutu za'ra.

Rob'uiprazé, danhib'apito ma, da te 're ãpo'o za'ra mono zé wasu'u

Marcusi 12.13-17; Rucasi 20.20-26

¹⁵ Tawamhã parisezu norĩ hã ma tô ai'aba'réri Zezusihi nhity, si'rã'õtõ da, a'ã. Si'rã'õtõ wamhã, ma tô sima ãma roti za'ra,

ZeZusi hã te te siwi pibu da, tinhimirowasu'u na te te tãma ãma upa za'ra zô, te te tãma ãma upa za'ra wa, da te dasiwi wê'ô da, duré da te dasiwi âri da. ¹⁶ Tawamhã ZeZusihi u ma tô 'mazatôri za'ra, tizadawa zapari'wa nori hã, apito Erodihi nhimiroti wê 'wa nori zama. Tawamhã ZeZusihi u sihutu wamhã, âne te siwi sadanha:

— Rowahutu'wa, asadawa nhipese ô na 're aihâimana mono zém na hã wa tô aiwaihu'u za'ra ni. Tô sena na te iwê na si dama 're irowasu'u u'âsi mo, 'Re ihâimana u'âsi mono nhimiroti zarina si. Asimiroti hã da te dasiwi 're wê'ô za'ra mono nherê, te tô ôhõ na si dama 're i'aroti u'âsi mo. Duré ni'wam nori hã dama pire na 're hâimana za'ra mono nherê, aimawi hã aima 're hâimana mono ô di. Aiwapasi te 're dahâimana za'ra, aima hã. ¹⁷ Taha wa, wa za oto wa nori hã wasiwi asadanharĩ za'ra ni, âne. E Roma ãma danhib'apito uptabi ma, wa za rob'uiprazé hã wa te tãma 're po'o za'ra, isimiwada'uri zarina. E 'Re ihâimana u'âsi mono ma, wê di, âne hã. E tãma wê ô di. Ma'âpé wama waihu'u za'ra na asimirosa'rada hã, wa te waihu'u za'ra da. — Âne te siwi sadanha, ZeZusi hã te te ãma tãma upa za'ra zô, timreme na hã.

¹⁸ Tawamhã tinhimirosa'rata wasété zarina te te sima ãma iroti za'ra zé hã ma tô sina waihu'u, ZeZusi hã. Taha wa, ma âne tãma tizadawa na wa'rãmi za'ra:

— A nori wa'wa hã te asadawa nhipese na 're aihâimana za'ra wa'aba mo. E marĩ da, te âne na asiwi izadanharĩ 'wa, imreme na te aima ãma upa za'ra wa'aba da newa, asiwi iwê'ô wa'aba da. ¹⁹ Tane wamhã, ma'âpé rob'uiprazé isapotore hã we imã 'mai'âri aba pé, te 'madâ'â da, romanu nori nhib'apito ma, da te tãma 're ipo'o za'ra mono zéb da si, rob'uiprazé isapotore hã.

Taha wa, nima hawi ma rob'uiprazé isapotore hã tãma 'mai'âwisi ni. ²⁰ Tawamhã ZeZusi hã te te 'madâ'â wamhã, te oto sadanharĩ za'ra:

— E 'wai hãibarĩ, rob'uiprazé isapotore na hã. E 'wa sisi ui'ééré duré, ãma hã.

²¹ Tawamhã asa te tãma nharĩ za'ra:

— ã hã, Roma ãma danhib'apito hãibarĩ, duré taha nhisi ui'ééré.

Tawamhã ZeZusi hã ma duré tãma waihu'u za'ra, âne:

— Taha wa, Roma ãma danhib'apito ma, te za isimiwada'uri zarina, marĩ hã tãma 're ipo'o za'ra wa'aba mo apã, ite wa. Tane duré, 'Re ihâimana u'âsi mono ma, te za marĩ hã isimiwada'uri zarina si tãma 're isômri za'ra wa'aba mo apã, ite wa, marĩ hã. — Âne ma tãma waihu'u za'ra, ZeZusi hã.

²² Tawamhã parisezu nori zadawa zapari'wa nori hã âne na te te wapari za'ra wamhã, ma tô ãma titob'uzu za'ra. Tawamhã ZeZusihi ãma, marĩ te te 'manharĩ za'ra ãna, ma tô ihawi ai'aba'rê, apã.

Dahâiwa'utuzém na, Zezusi da te dasiwi ãsadanharĩzé wasu'u Marcusi 12.18-27; Rucasi 20.27-40

²³ Tawamhã sadusezu norĩ hã ma duré ãtẽme aihutu Zezusihi u, te te siwi sadanharĩ da, tinhimirowasu'u na te te tãma ãma upa za'ra zô. Ta norĩ hã 're dadâ'â za'ra mono wamhã, ab're hawi apã 're ãdahâiwa'utu za'ra mono ô na te te dama 're ãroti za'ra mono. ²⁴ Tawamhã, Zezusihi u simasa wamhã, te tãma nharĩ za'ra, ãne:

— Rowahutu'wa, duréihã wahi'rada Mozési hã ma tô ãne dama rob'ui'ééré, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti na: “Aibã hã 'ra ô ré, 're dâ'â za'ra mono wamhã, te za ãno hã ãma 're mro za'ra, tizédé'aba mro na, 're 'ra za'ra mono da, ãwasu'u hã si'utõrĩ tõ da, ãsédé'aba wasu'u hã.” ãne na Mozésihi nhimi'ui'ééré hã, wahi'rata norĩ ma hã. — ãne ma Zezusihi ma waihu'u za'ra, sadusezu norĩ hã. ²⁵ Tawamhã Zezusihi ma, te duré rowasu'u za'ra, ãne:

— Dãsisãnawã si 're ãhãimana za'ra mono norĩ wasu'u hã wa za oto aima wasu'u za'ra ni. Ta norĩ wasu'u hã wa te waihu'u za'ra da, wa za ãma asadanharĩ za'ra ni za. Dãsisãnawã si hã ma tô wasiré 're si'ubumro aré, wasiré zudezu norĩ hã 7 na ãhãiba za'ra hã, aibã norĩ hã. Tawamhã ãpoto'rada hã ma tô timro. Mro nherẽ, ti'ra hã sisõ'a ré te te 'maipoto ô ré, ma tô dârã. Taha wa, ãuirĩ na ma tô ãsõsi hã ãma timro tizédé'aba mro na, Mozésihi nhimi'ui'ééré zarina. ²⁶ Tawamhã ãsõsibi zama ma tô dârã, 'ra ô ré. Taha wa, ma duré taha nhosi hã ãma timro, tizédé'aba mro na. Tawamhã taha zama ma duré dârã, ti'ra hã sisa'u te te 'maipoto ô ré. ãne zarina ma tô uburé ãdub'rata norĩ hã dâ'â sidãpãsi, nasi ãma timro za'ra aré, sisõwa're're. Tawamhã uburé ma sisarina ai'utõrĩ za'ra, 'mai'ra ô ré. ²⁷ Tawamhã pi'õ zama ma tô duré dârã, timro norĩ zarina. ²⁸ Aibã norĩ hã 7 na ãhãiba za'ra hã ma tô pi'õ ãma siparabãsi nasi ãma timro za'ra. ãne ma tô tãma tiromhãimana za'ra. Tawamhã e 'wai mro uptabi za bété pi'õ hã, ab're hawi 're dahâiwa'utu za'ra mono wamhã. — ãne te Zezusi hã siwi sadanha, sadusezu norĩ hã.

²⁹ Tawamhã Zezusi hã asa te tãma nharĩ za'ra:

— Ab're hawi apã 're ãdahâiwa'utu za'ra mono zé wasu'u na, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ééré hã aima ãwaihu'u za'ra wa'aba ô zarina, ma tô ãma ãupa za'ra wa'wa, asimirosa'rata na hã. 'Re ãhãimana u'ãsi mono, tiwaihu'u pese na te te 're ãdahâiwa'utu mono zé wasu'u na zama, aima ãwaihu'u za'ra wa'aba ô zarina, ma tô asimirosa'rata na ãma ãupa za'ra wa'wa. ³⁰ 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã ab're hawi apã te te 're ãdahâiwa'utu mono wamhã, hãiwa ãma romhuri'wa norĩ ne, te za oto 're dahãimana u'ãsi za'ra, dasina 're damro za'ra mono ãna. ³¹ 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã ab're hawi te te 're ãdahâiwa'utu mono zém na, a norĩ wa'wa hã 're saze za'ra wa'aba mono ô di. E 're sõrẽ za'ra wa'aba

mono õ di bété, duréihã 'Re ìhâimana u'âsi mono mreme na rob'ui'ééré hã, wahi'rada Mozésihi ma, Ìsiwasu'uzé hã, ãne na hã: ³² “Wa hã Abra'ãhã nhìb'apito, wa 're ìhâimana u'âsi, duré Izatihi nhìb'apito, duré Zacoho nhìb'apito.” ãne ma tô 'Re ìhâimana u'âsi mono hã Abra'ã norĩ uirĩ na nherẽ, Mozésihi ma, siwaihu'u. Wahi'rata norĩ hã dawi 're dâ'â za'ra mono nherẽ, 'Re ìhâimana u'âsi mono wi, 're dâ'â za'ra mono õ di. Taha wa, ma tô Ìsib'apito za'ra na siwasu'u. Dâ'â u'âsi 're hâimana za'ra mono 'wa'ãhã, Ìsib'apito za'ra na aré siwasu'u õ di. — ãne ma tô Zezusi hã Abra'ã norĩ wasu'u hã tãma waihu'u za'ra, sadusezu norĩ ma.

³³ Tawamhã ãne hã da'ahã uptabi na da te wapari za'ra wa, ma tô ãma tatob'uzu za'ra ni, Ìsimirowasu'u na hã.

*'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiroti ìpire uptabi wasu'u
Marcusi 12.28-34; Rucasi 10.25-28*

³⁴ ãne na Zezusi hã te te tãma rowasu'u za'ra wamhã, ari'iwi te oto aimasa, sadusezu norĩ hã, niha te te ãma sada'ãbã waihu'u za'ra õ wa, waihu'u pese uptabi wa, Zezusi hã.

Tawamhã parisezu norĩ hã ãne na te te wapari za'ra wamhã, ma tô sitême ubumro a'ã, Zezusihi u siré si'aba'ré da. ³⁵ Tawamhã 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na dama rowahutu'wa hã tô parisezu norĩ siré hã ma tô Zezusi hã sadanha, te te tãma ãma upa zô, te te pibu da, ãne:

³⁶ — Rowahutu'wa, e ma hã bété, danhipai u ìpire uptabi hã, 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiroti na Mozési te te ãma ìrob'ui'ééré hã, ìbaihá na hã.

³⁷ Tawamhã Zezusi hã asa te tãma tinha, ãne:

— 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiroti, danhipai u ìpire uptabi hã, ãne: “'Re ìhâimana u'âsi mono hã, Asib'apito za'ra wa'wa hã 're morĩ wa, te za asiwi 're ìsawi pese za'ra wa'aba mo, sena na. Taha zarina, te za ìsimiroti na ãma 're ìrosa'rata u'âsi za'ra wa'aba mo. Taha zarina, te za duré asimi'ẽ na tãma 're ìromhuri u'âsi za'ra wa'aba mo.” ³⁸ ãne 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiroti, danhipai u ìpire uptabi wasu'u hã. ³⁹ Duré 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiroti amo hã, aiwa ìpire uptabi hã, ãne: “Te za 're ìdazawi pese za'ra wa'aba mo, uburé. Marĩ ìwẽ zô asima 're asõpré wa'aba mono ne, te za duré uburé dama zama sô 're asõpré wa'aba mo, ìwẽ zô.” ãne ìsimiroti amo hã ìpire uptabi hã, Mozési te te ãma ìrob'ui'ééré hã. ⁴⁰ ã norĩ si, 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiroti ma, ìpire uptabi zahuré di. Uburé 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiroti na Mozési te te ãma ì'arob'ui'ééré mono hã duré ìsadawa wasu'u 'rata 'wa norĩ zama te te ãma 're ìrob'ui'ééré za'ra mono zé hã, e marĩ te ãma wasu'u za'ra, ã norĩ hã. Tô õ norĩ na si te ãma rowasu'u za'ra, 'Re ìhâimana u'âsi mono, da te dasiwi 're ìsawi pese za'ra mono zéb da hã, duré 're ìdasisawi pese za'ra mono zéb da hã. — ãne

ma tô Zezusi hã 'Re ãhãmãna u'ãsi mono nhimiroti na dama rowahutu'wai ma waihu'u.

Danho'reptui'wa na Zezusi te te ãda'azadhanharĩzé wasu'u

Marcusi 12.35-37; Rucasi 20.41-44

⁴¹ Tawamhã parisezu norĩ hã zahadu siré hãmãna za'ra ré, te Zezusi hã sadanharĩ za'ra, ãne:

⁴² — E niha asimirosa'rata za'ra wa'wa hã Danho'reptui'wa da, 'Re ãhãmãna u'ãsi mono te te ãpisutu na, we datẽme ãmorĩ na hã. E 'wa sihudu na ma bété a norĩ wa'wa hã ãma ãwaihu'u za'ra wa'wa.

Tawamhã asa te tãmã rowasu'u za'ra, parisezu norĩ hã:

— Apito Dawihi nhihudu te za, u, 're mo. — ãne te duré asa tãmã nharĩ za'ra.

⁴³ Tawamhã Zezusi te duré tãmã rowasu'u za'ra:

— Tane wamhã, ma'ãpé ãma rosa'rata pese za'ra wa'aba, ãne na hã. Duréihã apito Dawi hã ma tô tinhib'apito na sisi, Danho'reptui'wa da, 'Re ãhãmãna u'ãsi mono te te ãpisudu hã. 'Re ãhãmãna u'ãsi mono pẽ'ẽzani nhimipawaptobzéb zarina, ma tô tinhib'apito na sisi. Oro Dawihi mreme wasu'u na rob'ui'ééré hã, ãne hã nomro za:

⁴⁴ “Re ãhãmãna u'ãsi mono, ma tô ãnhib'apito ma tinha, ãne:

‘ãrãta te za 're asãmra mo ãnhimire niwĩ, dama aipire na ãsiré 're aihãmãna u'ãsi mono da. Asitob'ru norĩ nhiptetezé hã wa za te tiwi 're a'uprosi, wapu na aima 're hãmãna za'ra mono da oto, duré aima sib'uwa na 're hãmãna za'ra mono da oto.’ ãne ma tô tãmã waihu'u.”

ãne apito Dawihi mreme wasu'u na rob'ui'ééré hã. ⁴⁵ Dawi hã tinhib'apito na te te sisi nherẽ, e niha te za ãsihudu si 're hãmãna, Danho'reptui'wa da, 'Re ãhãmãna u'ãsi mono te te ãpisudu hã. Ma'ãpé ãma rosa'rata pese za'ra wa'aba, waihu'u za'ra wa'aba da. — ãne na te Zezusi hã tãmã rowasu'u za'ra, parisezu norĩ ma.

⁴⁶ Tawamhã ni'wa hã te te ãma sada'ãbã waihu'u õ di oto, Zezusihi zada, 're ãsiwamnhasi za'ra mono norĩ hã, parisezu norĩ hã. Taha wa, Zezusi hã timreme na te te tãmã ãma upa za'ra zõ, te te siwi sadanharĩ waihu'u za'ra õ di oto ta norĩ hã, te te sina mreme wazéb za'ra wa oto.

23

Parisezu norĩ hãmãnazé wasu'u

Marcusi 12.38-39; Rucasi 11.43, 46; 20.45-46

¹ Tawamhã Zezusi hã ma tô dama rowasu'u, ãsiré 're ãwanomro mono norĩ ma zama, ãne:

² — 'Re ãhãmãna u'ãsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ééré na dama rowahutu'wa norĩ hã duré parisezu norĩ hã dama pire za'ra di, 'Re ãhãmãna u'ãsi mono nhimiroti zarina Mozési te te ãma ãrob'ui'éérézém na te te dama 're ãrowasu'u za'ra mono zéb

da hã. ³ Taha wa, parisezu norĩ nhimiroti hã te za 're ĩwapari pese za'ra wa'aba mo, ãma 're anomro aba mono da. Tane nherẽ, 're ĩhãimana za'ra mono zéb zarina, ĩsine 're aihãimana za'ra wa'aba mono õ di za. E marĩ wa. Te te dama 're ĩroti za'ra mono zém na si 're sôpré mono õ wa, ta norĩ hã. ⁴ Danhoihi waptob ãna, marĩ ĩpire uptabi hã da te 're 'wasari mono da, da te dama 're ĩromnhibu za'ra mono ne, te ta norĩ hã tinhimiroti na zama te te dama 're roti u'âsi za'ra, 'Re ĩhãimana u'âsi mono nhimiroti upana, taha na si 're danomro mono da, dama pire uptabi nherẽ, da te dasina 're ĩ'uwaimrami za'ra mono zéb da hã. Tane nherẽ, ta norĩ hã te te 're dapawaptob za'ra mono õ di, ãma 're ĩdanomro wẽ mono zéb da hã. ⁵ Taré da te 're 'madâ'â wẽ za'ra mono da, te marĩ hã te te 're 'manharĩ za'ra, danho'a. Powawẽ hã 'manharĩ hã 'Re ĩhãimana u'âsi mono nhimiroti ui'ére na ĩbaihã nhemézébre hã ĩsa'ëtẽ uptabi na si te ãma 're si'uihã wasisi za'ra, tipaihi wib zama, 're nomro wẽ mono newa, da te 're 'madâ'â wẽ za'ra mono da. Taha da, te duré ti'uza hãpa za'ru pa ré na 're si'uza za'ra. ⁶ Te duré te te sima 're pisutu za'ra, dama ĩpire norĩ simasisizém na si 're si'ubumroi mono da, dasa da te 're huri mono sidâpâsi, duré rowahutuzé mono bâ, 'ri hã 're ĩsimasa mono zéb 'remhã. ⁷ Te duré te te sima 're wẽ za'ra, dama ĩpire norĩ hã damreme ĩpire na da te 're ĩsawi za'ra mono ne, dahãimana prédup sina da te 're sawi za'ra mono da, da'ahã na 'ri nhi'riti wa, da te dasima 're ĩrowede za'ra mono zéb ãma hã. Te duré te te sima 're wẽ za'ra, da te 're sawi za'ra mono wamhã, rowahutu'wa na da te 're sisi za'ra mono sina, da te 're sawi za'ra mono da, dama 're ĩdapire za'ra mono norĩ 'mahârâzém na. ãne te ta norĩ hã uburé marĩ hã te te sima 're wẽ za'ra, dama ĩpire zarina, da te 're 'madâ'â wẽ za'ra mono da. ⁸ Tane nherẽ, te a norĩ wa'wa hã simisutu asisãnawã 're anomro aba mo, asiré ĩsazei'wai wa. Duré misire Asib'apito wa'wa hã. Taha wa, “rowahutu'wa” na dama aiwaptẽrẽ pire na da te 're asisi za'ra wa'aba mono da, 're asi'madâ'â ze za'ra wa'aba mono õ di za, a norĩ wa'wa hã. ⁹ Dawaptẽrẽ pire wẽ te, aimama za'ra wa'aba na 're danhisi za'ra wa'aba mono õ di za. E marĩ wa. Misire te Aimama za'ra wa'wa hã 're hãimana hãiwa ãma, siwaprosi. ¹⁰ Wa hã misire Asib'apito za'ra wa'wa hã wa 're ĩhãimana, 'Re ĩhãimana u'âsi mono, ĩwétési te te ĩpisutu wa, Danho'reptui'wa da. Taha wa, 're asi'madâ'â ze za'ra wa'aba mono õ di za, danhib'apito na da te 're ĩ'asisi za'ra wa'aba mono zéb da hã. ¹¹ Asiré norĩ ma ai'maipire wa'aba da, asina 'mairob'ruiwapari aba wamhã, te za 're ĩ'maipawaptob u'âsi aba mo, marĩ zô 're ai'manhimnhasi aba mono ãna. ¹² Ni'wam norĩ hã pire na 'rãwi sina 're sôpré mono wamhã, 'Re ĩhãimana u'âsi mono si te za tãma pisutu za'ra, wapu na dama 're hãimana za'ra mono da oto. Duré, ni'wam norĩ hã pire na 'rãwi

're si'madâ'â za'ra mono õ wamhã, ta norĩ ma si te za pisutu za'ra, pire na oto dama 're hâimana za'ra mono da. — Æne ma tô Zezusi hã dama waihu'u, ãsiré 're ãwanomro mono norĩ ma zama.

*Zezusi hã parisezu norĩ ma, te te ãnharĩ za'ra zé wasu'u
Marcusi 12.40; Rucasi 11.39-42, 52; 20.47*

13-14 Tawamhã parisezu norĩ ma, te oto rowasu'u za'ra Zezusi hã, ãne:

— Parisezu norĩ, duré dama rowahutu'wa norĩ, aihâimana uptabi õ na dama 're aihâimana za'ra wa'aba mono wa, aima 're ropipa uptabi za'ra wa'aba mono di za. 'Ridawa hã 're danhisisi tõ mono da, da te dawĩ 're ãsitob za'ra mono ne, te a norĩ wa'wa hã dawĩ 're ãsawi za'ra wa'aba mo, 'Re ãhâimana u'âsi mono, da'ãma 're ãsib'a'uwẽ mono zéb u 're danomro tõ mono da. A norĩ wa'aba zama te 'Re ãhâimana u'âsi mono wi 're asihãiba zawĩ za'ra wa'aba mo, ai'ãma 're sib'a'uwẽ za'ra wa'aba mono tõ da.

¹⁵ — Parisezu norĩ, duré dama rowahutu'wa norĩ, a norĩ wa'aba ma, aima 're ropipa uptabi za'ra wa'aba mono di za. Ma tô datẽme 're ãropéi wa'aba mo daro mono bâ, dama 're rowasu'u za'ra wa'aba mono da, asimirowasu'u na da te 're asaze za'ra wa'aba mono da. Tawamhã ni'wam norĩ hã asiniwĩ 're sipizari za'ra wa'aba mono wamhã, 're anomro wasété aba mono zéb zarina, ma tô 're hâimana wasété uptabi za'ra, asimiroti wasété aba zarina. Taha wa, ropipa ãma 'Re ãhâimana u'âsi mono te te 're aihã za'ra wa'aba mono zém nhipai u, te za te te 're hã za'ra za'êtẽ, ta norĩ hã.

¹⁶ — A norĩ wa'aba ma, aima 're ropipa uptabi za'ra wa'aba mono di za. E ni'wa hã tob'a nherẽ, te za dazaprõni wẽ. Mare di. Tane te duré a norĩ wa'wa hã roti senai'õ na dama 're ãroti wasété za'ra wa'aba mo, 'Re ãhâimana u'âsi mono nhimiroti hã sena na waihu'u za'ra wa'aba õ wa. Æne te dama 're ãroti wasété za'ra wa'aba mo: “Áté ni'wam norĩ hã te za marĩ na te te dama 're ropisutu za'ra. Tawamhã áte tõ sena te te dama 're ãropisutu za'ra mono zém na, da te 're saze za'ra mono da, te za 'Re ãhâimana u'âsi mono nhorõwa nhisi hã te te ãma dama 're waptob za'ra, tinhimiropisutu me. Æne na te te dama ãma 're uwaimrami za'ra mono õ nherẽ, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã te te 're hã za'ra mono õ di za. Tane nherẽ, ni'wam norĩ hã marĩ na te te dama 're ropisutu za'ra mono wamhã, oru 'manharĩ hã êtẽ'ubuzi pré 'manharĩ hã, 'Re ãhâimana u'âsi mono nhorõwa 're, 're ãsimasa mono na te te dama 're rowasu'u za'ra mono nherẽ, te te dama ãma 're uwaimrami za'ra mono õ wamhã, te za te te 're hã za'ra, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã.” Æne te ai'rã ahã na dama 're ãroti za'ra wa'aba mo, tõ senai'õ na. ¹⁷ E niha waihu'u za'ra wa'aba õ di bété, 'Re ãhâimana u'âsi mono nhimiroti hã. Datob'a na 're ãdanomro mono ne, te 're anomro aba mo. Êtẽ'ubuzi pré 'manharĩ hã 'ri 're wa'wa 'Re

ĩhâimana u'âsi mono nhorõwa âma 're simasa mono wa, tâma sawi di, oru 'manharĩ hã. Oru 'manharĩ hã ĩsõrõwa âma 're simasa mono õ 'wa'âhã, aré tâma sawi õ di. Taha wa, 'ri hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono âma 're ĩdawata za'ra mono zé hã oru 'manharĩ, ĩwa 're ĩsimasa mono zawi nhipai u, sawi uptabi di tâma, 'ri hã. Taha wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhorõwa nhisi na zama taré dama 're dasiwaptob za'ra mono õ di za. E âne hã asima waihu'u za'ra wa'aba ã bâ. ¹⁸ Æne na te duré dama 're ĩroti waseté za'ra wa'aba mo: “Ni'wa hã marĩ na te te dama 're ropisutu mono wamhã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhorõwa âma, tâma danhoprubzé nomrizém nhisi na wedeza ne nhisi na te te dama âma 're waptob za'ra mono wamhã, duré te te dama âma 're uwaimrami za'ra mono õ wamhã, tane nherê, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te azâri õ di za. Tane nherê, ni'wa hã tâma danhoprubzé nomrizém nhisiwi, tinhoprubzé te te ĩhiri nhisi na dama âma 're siwaptob za'ra mono wamhã, duré te te dama âma 're uwaimrami za'ra mono õ wamhã, tawapsi te za azâ, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã.” Æne te duré siwa'ru dama 're ĩroti za'ra wa'aba mo, tô senai'õ na. ¹⁹ E niha waihu'u za'ra wa'aba õ di bété, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti hã. Datob'a na 're ĩdanomro mono ne, te 're anomro aba mo. Danhoprubzé hã tâma danhoprubzé nomrizém nhisiwi, da te tâma 're ĩsa'ra mono zé hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, sawi di. Tane nherê, tâma 're ĩdanhoprub za'ra mono zé hã ĩsõrõwa âma tâma danhoprubzé nomrizém nhisiwi 're simi'wara mono õ 'wa'âhã, aré tâma sawi prã ti, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma hã. Taha wa, tâma danhoprubzé nomrizé hã tâma 're ĩdanhoprub za'ra mono zéb zawi nhipai u, tâma sawi uptabi di. E âne hã asima waihu'u za'ra wa'aba õ di bété. ²⁰ Taha wa, ni'wam norĩ hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, danhoprubzé nomrizém nhisi na dama âma 're siwaptob za'ra mono wamhã, taha nhisi zarina te duré uburé ĩsisiwi danhoprubzém nhisi na zama dama âma 're siwaptob za'ra. ²¹ Duré ni'wam norĩ hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhorõwa nhisi na dama âma 're siwaptob za'ra mono wamhã, taha nhisi zarina te duré ĩwa 're ĩsãmra mono nhisi na 're siwaptob za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhisi na. ²² Duré ni'wam norĩ hã hãiwã nhisi na dama 're siwaptob za'ra mono wamhã, taha nhisi zarina te duré 'Re ĩhâimana u'âsi mono, pire na te te 're ĩda'ab'madâ'â mono zém nhisi na dama âma 're siwaptob za'ra, ĩwa 're ĩsãmra mono nhisi na zama, tô õhõ nhisi na.

²³ — Parisezu norĩ, duré dama rowahutu'wa norĩ, aihâimana uptabi õ na dama 're aihâimana za'ra wa'aba mono wa, aima 're ropipa uptabi za'ra wa'aba mono di za. 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rada hã taha ma, tâma ĩpire prã si te 're ĩ'madâ'â pese za'ra wa'aba mo. Wesuirã ĩsu zadazei mono hã ma tô 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, ĩsimiroti 'rata

zarina, tãma 're ĩpo'o za'ra wa'aba mo, syry na, oterã na dasai wazarizém nhisi hã, duré wesuirã ze, duré cominhu. Tane nherẽ, ĩsimiroti pire na Mozési te te ãma ĩ'arob'ui'ére mono hã 're 'madâ'ã za'ra wa'aba mono õ di, ĩsarina si dama 're ĩrob'manharĩ wẽ za'ra wa'aba mono zéb da hã, duré da'ãma 're aipẽ'ẽzé za'ra wa'aba mono zéb da hã, duré 'Re ĩhãimana u'âsi mono wi, 're aipizari za'ra wa'aba mono ãna 're anomro aba mono zéb da hã. ãne hã ĩsimiroti ĩpire prã norĩ zu, 're 'madâ'ã za'ra wa'aba mono 'wa'ãhã, te aré tã sena aihãimanazém na asina tãma 're ĩ'uwaimrami za'ra wa'aba mo, 'Re ĩhãimana u'âsi mono ma. ²⁴ E ĩtob'a hã simizaprõni wẽ bâ. Mare di. Tane te duré a norĩ wa'wa hã roti senai'õ na dama 're ĩroti wasété u'âsi za'ra wa'aba mo, 'Re ĩhãimana u'âsi mono nhimiroti hã sena na aima waihu'u pese za'ra wa'aba õ wa. ĩsimiroti pire norĩ hã 're 'madâ'ã za'ra wa'aba mono õ nherẽ, ĩsimiroti ĩpire prã norĩ si, 're ĩ'madâ'ã pese za'ra wa'aba mono zéb da si, te 're asiwasutu u'âsi za'ra wa'aba mo.

²⁵ — Parisezu norĩ, duré dama rowahutu'wa norĩ, aihãimana uptabi õ na dama 're aihãimana za'ra wa'aba mono wa, aima 're ropipa uptabi za'ra wa'aba mono di za. ãne na wa za aima ãma romnhimiré'é za'ra wa'wa: Hãsizé hã duré pratu hã ĩmana wawip si, da te 're upsõ za'ra mono wamhã, ĩwa'wamhã wasété di, zahadu upto wa. Tane, a norĩ wa'wa hã 're anomro wẽ wa'aba mono newa, da te 're ai'madâ'ã wẽ za'ra wa'aba mono da, te 'Re ĩhãimana u'âsi mono nhimiroti ĩpire prã norĩ si 're ĩ'madâ'ã pese za'ra wa'aba mo, danho'a. Tane nherẽ, aipẽ'ẽ 'remhã asimirosa'rata wasété na te zahadu ĩré 're aihãimana u'âsi za'ra wa'aba mo. Te duré danhibrob na si 're ĩda'ruiwapari za'ra wa'aba mo. Aihãimana uptabi õ zarina, te duré marĩ na dawĩ 're asipsaihuri za'ra wa'aba mo. ²⁶ Parisezu norĩ, datob'a ne 're ĩ'aihãimana za'ra wa'aba mono norĩ, ma'ãpé aihãimana wasété za'ra wa'aba zé hã rẽme pese za'ra wa'aba, danhimihãsizé wa'wa hã upto wa, da te 're ĩ'upsõ za'ra mono ne. Tawapsi te za oto 're anomro wẽ wa'aba mono zém na sena na da te 're aiwaihu'u za'ra wa'wa.

²⁷⁻²⁸ — Parisezu norĩ, duré dama rowahutu'wa norĩ, aihãimana uptabi õ na dama 're aihãimana za'ra wa'aba mono wa, aima 're ropipa uptabi za'ra wa'aba mono di za. ãne na wa za duré aima ãma romnhimiré'é za'ra wa'wa: Adâ'ã 'ru hã ĩmana wawimhã te za a ni, ĩ'madâ'ã ze zéb da hã. Tane nherẽ, 're ĩdadâ'ã za'ra mono norĩ hi hã te ĩwa 're simi'wara u'âsi ab're 're, dahãiba 'ro zama. ĩwasété si te ĩwa 're simi'wara, ab're 'remhã.

Tane duré, a norĩ wa'wa hã 're aihãimana wẽ za'ra wa'aba mono newa, te da te 're ai'madâ'ã wẽ za'ra wa'wa, sã'awim na hã. Tane nherẽ, aipẽ'ẽ 'remhã aiwasété uptabi na te ĩré 're

aihâimana za'ra wa'aba mo. Aihâimana uptabi õ zéb zarina si, te dama 're anomro aba mo.

29 — Parisezu norĩ, duré dama rowahutu'wa norĩ, aihâimana uptabi õ na dama 're aihâimana za'ra wa'aba mono wa, aima 're ropipa uptabi za'ra wa'aba mono di za. A norĩ wa'wa hã duréihã 'Re ìhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa norĩ nhimirowasu'u hã aima 're wê uptabi za'ra wa'aba mono newa, ma tô ta norĩ 'ru na marĩ hã 're ì'manharĩ za'ra wa'aba mo, ì'madá'â ze zéb da hã, 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiroti 'madá'â pese 'wa norĩ 'ru na hã. 30 Asina 're aiwata za'ra wa'aba mono sina, te duré ãne dama 're asiwasu'u za'ra wa'aba mo: “Wa norĩ hã wahi'rata norĩ siré 're wahâimana za'ra mono 'wa'âhã, 'Re ìhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa norĩ hã wa te aré 're simroi mono õ di, ìsiré za'ra.” ãne te dama 're asiwasu'u za'ra wa'aba mo. 31 E marĩ te bété aima wasu'u za'ra wa'wa, 'Re ìhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa pãrĩ'wa norĩ nhihudu na dama 're asiwasu'u za'ra wa'aba mono zé hã. Ìsine marĩ ìwasété si 're ì'manharĩ za'ra wa'aba mono zé, te aima wasu'u za'ra wa'wa. 32 Taha wa, aih'i'rata norĩ te te 're ìrob'manharĩ na'rata wasété za'ra mono zéb zarina, 're anomro aba mono tô, asima ãma 're sa'ëtê za'ra wa'aba mono da, aima wê za'ra wa'aba ze te bâ. 33 Parisezu norĩ, a norĩ wa'wa hã wahi nhipãrĩ pese ne, te 're anomro aba mo. E ropipa u, 'Re ìhâimana u'âsi mono te te 're asatõrĩ za'ra wa'aba mono zém na ìsimihâzé wi, tiwi 're aiwairébé aba mono da bâ. 34 Ni'wam norĩ hã wa za oto te 're satõrĩ za'ra, atême 're nomro aba mono da, Ìmama 'Re ìhâimana u'âsi mono hã te te aima 're sadawa wasu'u za'ra wa'aba mono da, ìsimiroti na te te aima 're rowahutu za'ra wa'aba mono da, ãma 're anomro wê wa'aba mono da oto. Tane nherê, ìzadawa para õ nherê, te za 're ìsimroi wa'aba mo ta norĩ hã, 'Re ìhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa norĩ hã. Te za duré dama 're ì'ru za'ra wa'aba mo, wedepo'o nhonhi'rãmi na hãwi da te 're sasõmri za'ra mono da, 're dá'â za'ra mono da, hãwi. Rowahutuzéb 're, te za duré 're ìhã za'ra wa'aba mo, powawê hãwaré na. 'Ri wa'õtõ mono bâ te za duré sô 're anomro aba mo, 'Re ìhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa norĩ zô, tãma 're rob'manharĩ wasété za'ra wa'aba mono da, ta norĩ ma zama. 35 Duréihã aih'i'rata 'wa hã ma tô Abé hã tĩwĩ, marĩ te te 'manharĩ wasété õ nherê. Ta hawim haré, ma tô aih'i'rata norĩ hã te te 're danhimro za'ra da'ahã na, 're danomro wasété mono õ nherê. Daza'u si ma duré Zacaria hã siwi tĩwĩ. Ta hã Baratizaha 'ra, 'Re ìhâimana u'âsi mono ma da'ãma romhuri'wa. 'Re ìhâimana u'âsi mono nhorõwa ãma 'ri 'wawi wa'ra 're, tãma danhoprubzé nomrizéb 'rata te te tãma romhuri ré, ma tô wĩrĩ ni, wedeza ne 'rata. ãne ma tô aih'i'rata norĩ hã da'ahã na te te 're danhimro, 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiroti si te te 're 'madá'â pese za'ra

mono nherē, ta norĩ hã. Ta norĩ ne, te duré a norĩ wa'wa hã dama 're ĩrob'manharĩ wasété za'ra wa'aba mo. Taha wa, wa hã wa za aiwasédé hã te ai'ãma 're sa'ra wa'wa, uburé aih'i'rata norĩ te te 're ĩdanhimroi mono zéb zarina. Taha wa, te za te te 're aihã za'ra za'ëtē za'ra wa'wa, 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã. ³⁶ ãne hã wa tô sena, aima waihu'u za'ra wa'wa. 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã te za tô te te 're aihã za'ra za'ëtē 'wa, nimosi ĩ'aipoto té wa'aba mono hã ĩ'aihãimana za'ra wa'wa hã, ãne na dama 're ĩrob'manharĩ wasété za'ra wa'aba mono zéb zarina, aih'i'rata norĩ nhipãrĩ zarina zama. — ãne ma tô Zezusi hã parisezu norĩ ãma simiré'é za'ra, ĩhi'rata norĩ na.

Zezusi hã, Zeruzarē ãma 're ĩdahãimana za'ra mono ãma ĩpē'ēzézé wasu'u

Rucasi 13.34-35

³⁷ Tawamhã Zezusi te duré dama tinha, ãne:

— Zeruzarē ãma 're ai'ubumroi wa'aba mono norĩ ãma, ai'ãma ĩpē'ēzézé za'ra wa'aba di. Aih'i'rata norĩ hã ma tô 'Re ĩhãimana u'âsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa norĩ hã te te 're simroi u'âsi. Datēme te te 're ĩsatōrĩ za'ra mono norĩ zama, te duré te te 're simroi u'âsi, ëtē na. Si'a hã ti'ra zawi te, 're ĩpapo za'ra mono ne, wa aré te ĩsima 're aiwē u'âsi za'ra wa'wa, ĩsitēme te 're ai'awaibui wa'aba mono da. Tane nherē, asima 're ĩwē za'ra wa'aba mono õ di asa. ³⁸ Taha wa, tinhorōwa hã te za oto tirē, 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã, ãma 're ĩ'aiwata za'ra wa'aba mono zé hã. Baba na te za oto 're sa, 'ri 'rãihã hã. Ma'ãpé ãne na ĩzadaihu'u za'ra wa'aba. ³⁹ Duré a norĩ wa'wa hã ĩhãiba 'madã'ã na sahu za'ra wa'aba õ di za, a'ã. Niwapsi te za duré ĩhãiba 'madã'ã za'ra wa'wa, ãne na ĩwaihu'u za'ra wa'aba wapsi: “Zezusi hã, ta hã 'Re ĩhãimana u'âsi mono zadawa para we ĩmorĩ ti'ai u, Danho'reptui'wa da. Taha wa, ĩwē si te te tãma 're anhomri u'âsi, ĩmama hã.” ãne na aipē'ē 're ĩwaihu'u za'ra wa'aba wapsi, te za ĩhãiba 'madã'ã na duré ĩsahu za'ra wa'wa.

ãne ma tô Zezusi hã dama siwaihu'u.

24

'Re ĩhãimana u'âsi mono ãma 're ĩdawata za'ra mono zé, romhutu'õ za ĩsi'utōrĩzé wasu'u
Marcusi 13.1-2; Rucasi 21.5-6

¹ Tawamhã wa norĩ hã wa tô wawairébé ni, Zezusihi siré, 'ri 'rãihã hawi, 'Re ĩhãimana u'âsi mono ãma 're ĩdawata za'ra mono zém hawi. Aré oto morĩ da, ma rob u watobro, Zezusi hã. Tane nherē, wa norĩ hã ĩsiré 're ĩwanomro mono norĩ hã wa tô 'rãwi ĩtēme aimasam ni, 'Re ĩhãimana u'âsi mono nhorōwa hã te te wama wasu'u za'ra da, uburé 'ri 'wawi wa'ra 're, 'ri, 're ĩsimasa mono zama. ² Tawamhã Zezusi te wama nharĩ za'ra, ãne:

— Āhāta tō 'ri hā wē na 're simasa mono ré, te ĩ'madâ'â za'ra wa'wa. Tane nherē, niwapsi te za dasiwi pru pese ni, êtē na 'ri hā. Tawamhā misi si te za oto simi'wara, ēne hā. Sisisiwi 'manomro waihu'u ō di za oto, ēne hā. Tâibâ za oto. Tô sena, wa āne hā aima waihu'u za'ra wa'wa. — Āne ma tō Zezusi hā wama waihu'u sirōmo za'ra, ĩsiré 're ĩwanomro mono norĩ ma.

*Robzépata wasu'u, da'ruiwapari na rowasu'u me
Marcusi 13.3-13; Rucasi 21.7-19*

³ Tawamhā Zezusi hā te oto nhamra, Oriwera na êtē 'râihâ nhisi āma. Sahâ na sāmra wamhā, wa tō 'râwi ĩtēme ubumro ni Zezusihi u, ĩsiré 're ĩwanomro mono norĩ hā, wahâiba pisutu wa te wasiwi sadanharĩ za'ra da, āne:

— E niwa te za āne hā āma tiromhâiba, 'ri nhamrazéb da hā. Ma'āpé wama waihu'u za'ra na, marĩ ĩwatobrozé hā, ĩsōwa wa te āma waihu'u sirōmo za'ra da. Duré e marĩ te za watobro, apâ we aimorízéb da hā, wa te āma ĩwaihu'u sirōmo za'ra zéb da hā, duré rob'rāsutuzéb u hā bâdâ, ĩwa ĩwaptâ'ázéb da hā. — Āne wa tō wasiwi sadanharĩ ni, Zezusi hā.

⁴⁻⁵ Tawamhā Zezusi hā te āne na asa wama rowasu'u za'ra: — Ni'wam norĩ hā te za sadawa nhipese na sisarina datēme 're nomro, ahâ na. Wa hā newa, te za taré ĩnhisi na dama 're siwasu'u za'ra, Cristu na, Danho'reptui'wâ na. Tawamhā da'ahâ na te za ta norĩ āma da te 're sasōmri za'ra, tô sena newa, dama 're ĩsiwasu'u za'ra mono zé hā. Taha wa, te za a norĩ wa'wa hā aihâimana nhimiza'rese, 're aihâimana za'ra wa'aba mo, sadawa nhipese sina, datēme 're ĩnomro mono norĩ āma, 're sasōmri za'ra wa'aba mono tō da. ⁶ 'Re dasi'wapé za'ra mono wa, da te dasina 're ĩropupu'u za'ra mono zé hā te za 're ĩwapari za'ra wa'aba mo, romhâ na 're ĩdasi'wapé za'ra mono norĩ wasu'u zama. Āne hā 're wapari za'ra wa'aba mono wamhā, tãma 're aipahi za'ra wa'aba mono ō di za, dasi'wapéi ma hā. Dasi'wapé te za tō dazada 're wairébé. Tane nherē, ta hā rob'rāsutu ō di. ⁷ Danhipti'ai amoi u te za dasisô 're dapra, 're dasi'wapé za'ra mono da. Tawamhā daro mono bâ te za tō 're dasiwasutu za'ra. Nima niwĩmhâ danho ō wa, te za duré da te 're robzépata za'ra, dasa syryre wa. Nima niwĩm norĩ ré hā te za duré ti'a hā daré 're popo'o za'ra. ⁸ Āne na dama 're romhâimana mono wamhā, za daré ĩrob'rāsutu na'rata zé, te wasu'u, pi'õi āma ĩwasã hā 're ĩsépu'u na'rata za'ra mono ne hā. Āhâ haré dazô 're wairébé mono ō di za. — Āne ma tō Zezusi hā wama rowaihu'u za'ra, romhâ ré.

⁹ Āne ma tō duré wama rowaihu'u za'ra, ĩsiré 're ĩwanomro mono norĩ ma:

— Tawamhā āne na oto daré 're romhâimana mono wamhā, te za da te 're aiwaibui wa'wa, da te dama 're ai'ru za'ra wa'aba mono da, rowasédé hā da te aima 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono da, duré da te 're asimroi wa'aba mono da.

Īzazei'wa oto 're anomro aba mono wa, te za uburé da te 're ai'ruiwapari za'ra wa'wa, daro mono bâ. ¹⁰ Āne na daré 're romhâimana mono ré, te za ĩzazei'wa norĩ hã te te 're ĩzazei utõrĩ za'ra, ahâ na. 'Râwim nherẽ, te za duré dama 're sihâiba nhomri za'ra, da te 're ĩ'ruiwapari za'ra mono zéb zarina, da te 're waibui mono da. Īzazei'wai wa, tisisânawã na sima 're hâimana za'ra mono nherẽ, te za oto 're si'ruiwapari za'ra, 'râwim nherẽ. ¹¹ 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa newa, roti tõ senai'õ na te te dama 're ĩroti za'ra mono norĩ hã te za datẽme 're nomro, sadawa nhipese na te te dama 're rowasu'u za'ra mono da, taré. Tawamhã ĩsimiroti hã te za tõ da te 're saze za'ra, tõ sena newa, ta norĩ hã sadawa nhipese na taré dama 're siwasu'u za'ra mono nherẽ. ¹² Duré dawasété uptabi na si da'ahã uptabi na za oto 're danomro mono wa, te za 're ĩdasisawi za'ra mono zé hã dawu 're si'utõrĩ za'ra. ¹³ Tane nherẽ, ni'wam norĩ hã rob'rãsutu u siptete sina ĩ'ãma 're nomro u'âsi mono wamhã, duré ĩwi 're sipizari za'ra mono õ wamhã, ta norĩ si te za ropipa hawi tinho'reptuzé hã te te sina 're uwaimrami za'ra. ¹⁴ 'Re ĩhâimana u'âsi mono, da'ãma 're ĩsib'a'uwẽ mono zé wasu'u hã ĩwẽ uptabi hã, ĩzazei'wa norĩ hã te za daro mono bâ te te dama 're wasu'u za'ra, daro mono bâ da te oto 're wapari za'ra mono da, da te ãma 're ĩsaze za'ra mono zéb da hã. Tame te za oto tirob'rãsutu. — Āne ma tõ Zezusi hã wama rowaihu'u za'ra, romhã ré.

Robzépata za'etẽ uptabi wasu'u

Marcusi 13.14-23; Rucasi 21.20-24

¹⁵⁻¹⁶ Tawamhã Zezusi hã ma duré ãne na wama rowaihu'u sirõmo za'ra:

— Zahadu wapsi, te za asiwi ĩ'madã'ã za'ra wa'wa, marĩ ĩwasété uptabi hã. 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhorõwa ãma te za tihâiba, te te siwi ĩwẽ'õ pe hã. Taha ãma ma tõ Dani'é hã rob'ui'ére siro duréhã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa hã. (Āhã wasu'u na rob'ui'ére hã 're sõré za'ra wa'aba mono wamhã, ma'ãpé ãma 're rosa'rata pese za'ra wa'aba mono za, waihu'u za'ra wa'aba da.) Tawamhã ãne hã za oto daré romhâimana wamhã, rowasété si te za a'ã daré 're sa'wari. Taha wa, Zudeza na danhipti'a nho'õmo nhisi ãma 're ĩsi'ubumroi mono norĩ hã, wara sina te za 're sisa're, etẽ 'rãihã u tiwi simani za'ra da, duré sisõ'reptu za'ra da. ¹⁷ Ni'wam norĩ hã 'ri nhisi hãpã ãma si'ubumroi wamhã, tinhibrob zõ sisisi õ di za a'ã, 'ri para u hã. Õne haré te za dame sisa're, etẽ 'rãihã u, ta norĩ hã. ¹⁸ Duré ni'wam norĩ hã buru ãma te te romhuri za'ra wamhã, 'ri tẽme sisa'rei mono õ di za apã, tisi'ubuzéb zõ. Mare di. Õne haré te za duré ta norĩ hã etẽ 'rãihã u dame sisa're. ¹⁹ Āne hã rowasédé hã daré hâimana wamhã, ĩwasã ré norĩ ma hã tãma ropipa uptabi za'ra di za, ĩ'ra pré ré norĩ ma zama. ²⁰ Taha wa, te za 'Re ĩhâimana u'âsi

mono ma 're aimreme zusi aba mo, rowa'u'u wahâ 're sa'wari mono ré, duré sabadu na romhuri zahârizém na bâdâ hã te te pisutu tō da, êtê 'râihâ u asa'rei wa'aba mono zéb da hã, rowasété wi aimani za'ra wa'aba zéb da hã. ²¹ Rowasédé hã oto dazô 're wairébé mono wamhã, te za oto robzépata za'êtê za'ra ni. 'Re îhâimana u'âsi mono te te ĩ'aropoto na'rata mono zém hawimhã, âne na hã da te 're robzépata za'êtê uptabi za'ra mono õ di. Niwamhã âne na hã da te 're robzépata zahu za'ra mono õ di za. ²² 'Re îhâimana u'âsi mono hã ma tô sima pisutu, bâdâ hã za da te 're ĩrobzépata za'ra mono zéb da hã, te te dama wâtari da, rowasété ré da'âma romhâimana pahâ tō da. Âne hã te te sima pisutu õ 'wa'âhã, te aré uburé dasi'utōrĩ pese, za daré ĩrob'râsutuzém na hã. 'Re îhâimana u'âsi mono hã âma 're sib'a'uwê za'ra mono da, te te sima 're ĩ'apisutu mono norĩ zawi te, te za âne hã 'manha.

²³ — Za da te 're robzépata za'êtê za'ra mono ré, âté ni'wam norĩ hã te za te te aima 're da'mahârâ za'ra wa'wa, âne: “Ãhãta, Cristu, 'Re îhâimana u'âsi mono te te ĩpisudu, Danho'reptui'wa da.” Áté aimawi norĩ hã te za duré âne te te aima 're da'mahârâ za'ra wa'wa: “Õhõta, Cristu.” Âne wamhã, âma 're dazaze za'ra wa'aba mono õ di za, damreme na hã. ²⁴ E marĩ wa, wa âne aima waihu'u za'ra wa'wa. Ni'wam norĩ hã te za datême 're nomro, danho'reptui'wa na, niha wamhã, 'Re îhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa na dama 're siwasu'u za'ra mono da, sadawa nhipse na. Ta norĩ hã marĩ dama ĩ'manharĩ waihu'u'õ hã te za duré te te dama 're 'manharĩ za'ra, 'Re îhâimana u'âsi mono zadawa para newa, da te âma 're sasõmri za'ra mono da. Ĩsazei'wa norĩ zama te te dame âma 're saze za'ra mono da, te za âne na te te dama 're romhõsi za'ra. Tane nherê, te te dame 're sazei waihu'u za'ra mono õ di za ta norĩ hã, 'Re îhâimana u'âsi mono te te sima 're apisutu sirõmo mono wa, âma 're sib'a'uwê za'ra mono da. ²⁵ Âne hã wa aima waihu'u sirõmo za'ra wa'wa, zahadu romhâimana õ ré. Taha wa, ma'âpé âma 're asõpré u'âsi aba mono za, âne na hã.

²⁶ — Áté ni'wam norĩ hã te za taré te te aima 're rowasu'u za'ra wa'wa, âne: “Danho'reptui'wa da, 'Re îhâimana u'âsi mono te te ĩpisudu hã ma tô wei mo, apâ. Õhõta te nhamra, a'ubuni wi.” Âne hã 're wapari za'ra wa'aba mono wamhã, a'ubuni u 're anomro aba mono õ di za, ĩzô 're asõpré wa'aba mono da. Áté te za duré âne da te aima 're rowasu'u za'ra wa'wa: “Ãhãta ma dawĩ aima'u.” Âne wamhã, âma 're dazaze za'ra wa'aba mono õ di za, senai'õ na hã, wa hã pi'uriwi nimahã na hã za we apâ ĩmorĩ õ na dâ'âsina. ²⁷ Tã 're si'ubuzi za'ra mono wamhã, dama rob'madâ'â pibu pese di, hãiwa mono bâ hã. Tane duré, wa hã dasiré ĩpodo hã apâ we ĩmorĩ wamhã, aihĩni te za ĩ'madâ'â za'ra ni.

28 — Sipahudu hã marĩ dâ'â u 're si'rã'õtõ mono wamhã, dama pibui pese za'ra di, marĩ hã 're dâ'â za'ra mono wa, 're ĩsimi'wara mono zé hã. Tane, wa hã apâ we ĩmorĩzé hã uburé dama ĩpibu pese za'ra di za oto. — ãne ma tô Zezusi hã wama sina rowaihu'u sirõmo za'ra, ĩsiré 're ĩwanomro mono norĩ ma.

*Ti'ai ãma dasiré ĩpodo hã za we apâ ĩmorĩzé wasu'u
Marcusi 13.24-27; Rucasi 21.25-28*

29 ãne na ma duré wama waihu'u sirõmo za'ra:

— Tawamhã da te 're robzépata za'ëté za'ra mono parip si, awa'awi te za båtâ na tirobra. A'amo zama te te rob'uiwé õ di za oto. Wasi norĩ hã te za duré rere, hãiwa hawi. Uburé hãiwa na 're ĩsimasa mono hã te za duré 're sisa're. ³⁰ ãne hã daré romhãimana pari, marĩ hã te za watobro hãiwa na, dama ĩpibu pese zéb da hã, wa hã dasiré ĩpodo, apâ we ĩmorĩzém na da te ĩãma waihu'u za'ra da oto. Tawapsi te za oto daro mono bâ dasiwi ĩ'madâ'â ni, hãiwa'a na we ĩmorĩ ré. ĩwaihu'u pese na wa za wei mo apâ, duré ĩhãiba na hã rowa'a za'ëté ré. Da te dasiwi ĩ'madâ'â za'ra wamhã, te za 're dazadari za'ra, robzawi te, danhimiza'rese ĩzô 're danhimipari za'ra mono õ wa. ³¹ Tawamhã hãiwa ãma ĩma romhuri'wa hã tinhimnihârâzém na te za oto amnhihã, hãrã 'rãihã uptabi na, daro mono bâ da te ĩwari za'ra da hã. Simnhihãrã wi, hãiwa hawi ĩma romhuri'wa norĩ hã wa za we dazô satõrĩ za'ra, ti'ai u. Tawamhã 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã ãma 're sib'a'uwé za'ra mono da, te te sima 're ĩ'apisutu mono norĩ hã te za we daro mono bâ te te simro, ĩtême. — ãne na ma tô Zezusi hã romhã ré wama waihu'u sirõmo za'ra.

Pidera wede wasu'u

Marcusi 13.28-31; Rucasi 21.29-33

32 Tawamhã ãne te duré wama rowasu'u za'ra:

— Pidera wede na, wa za oto aima ãma romnhimiré'é za'ra wa'wa, waihu'u za'ra wa'aba da. Pidera wede panhipti hã wapti'i wamhã, duré ĩsu té hã 're wairébé mono wamhã, tawapsi te za oto ãma ĩwaihu'u za'ra wa'wa, tã 're ĩta'a mono zéb u 're ĩromhutu mono zém na hã. ³³ Tane duré, marĩ hã 're ĩromhãimana mono zéb da, te aima ĩwasu'u za'ra wa'aba zéb zarina, 'madâ'â za'ra wa'aba wamhã, te za ĩwaihu'u za'ra wa'wa, rob'rãsutuzé hã za oto ĩwatobro na hã. ³⁴ Tô sena, wa ãne hã aima waihu'u sirõmo za'ra wa'wa. ã hã uburé rowasédé hã dazô 're wairébé mono ré, ti'ai ãma 're ĩdahãimana za'ra mono norĩ hã 're dâ'â za'ra mono õ ré, te za ĩsô'a za'ra ti'rãsutu, romhãimanazé hã. ³⁵ Nimahã na te za hãiwa norĩ hã ai'utõrĩ zahuré, ti'ai me. Si'utõrĩ zahuré nherê, ĩnhimirowasu'u hã si'utõrĩ waihu'u õ di za. Pire na te za dama 're hãimana u'âsi. — ãne ma tô Zezusi hã wama waihu'u za'ra, ĩsiré 're ĩwanomro mono norĩ ma.

Danhimiza'rese ãna 're danomro mono ré, Zezusi hã za we apã ãmorizé wasu'u

Marcusi 13.32-37; Rucasi 17.20-37

³⁶ Tawamhã Zezusi hã ma duré ãne na wama waihu'u sirõmo za'ra:

— ãne hã uburé za daré 're ãromhãimana mono zéb da hã, ni'wa hã bádã hã te te waihu'u õ di. Hãiwa ãma romhuri'wa norĩ zama, bádã hã te te waihu'u za'ra õ di duré. Wa hã 'Re ãhãimana u'ãsi mono 'ra nherẽ, te duré bádã hã waihu'u õ di. ãmama ma si, waihu'u pese di bádã hã. ³⁷ Danhimiza'rese ãna 're danomro mono ré, wa za wei mo apã dasiré ãpodo hã, duréihã Nowé 're hãimana mono ré hã, danhimiza'rese ãna 're ãdahãimana za'ra mono ne. ³⁸ Ta norĩ hã daro mono bã daré ãpusi mono õ ré hã, ma tõ 're saihuri, tisa na. Te te 're ãhuri duré, rowẽ na 're rosa'wari u'ãsi mono da newa. Te duré sina 're mro za'ra. ãne ma tõ danhimiza'rese ãna 're dahãimana za'ra, Nowé hã uba're ne 'manharĩ 're sébré õ ré, 'ri ne 'manharĩ 'remhã. ³⁹ Tawamhã rosa'rese õ ré, ma tõ daré ãpusi. Tawamhã uburé ma dasi'utõrĩ pese, ã na. Tane duré, wa hã dasiré ãpodo hã danhimiza'rese ãna 're danomro mono ré, wa za wei mo, apã.

⁴⁰ — ãté aibã norĩ hã buru na siré te te romhuri zahuré ré, wa za we apã mo, dazõ. Tawamhã ãhãiba amo hã ãté te za tiwi ti'ã hãiwa u, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã. ãhãiba amo si te za tirẽ. ⁴¹ ãté pi'õ norĩ hã siré 'ru'u zahuré ré, te za tiwi ti'ã, ãhãiba amo hã. Tawamhã ãhãiba amo si te za tirẽ, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã. ⁴² Taha wa, te za asimiza'rese, ãzõ 're asimipari u'ãsi za'ra wa'aba mo, wa hã Asib'apito za'ra wa'wa hã apã we ãmorizé hã bádã hã waihu'u za'ra wa'aba õ wa. ⁴³ Wa za duré aima ãma romnhimiré'é za'ra wa'wa, ãma rosa'rata za'ra wa'aba da. 'Ri tede'wa hã ãsõrõwa u ãsipsaihuri ãwisizé hã, bádã te te waihu'u sirõmo wamhã, tawamhã barana te za sõ rob'madã'ã u'ãsi, sõtõ ãna, 'ri para u sébré tõ da, tiwi sipsaihuri õ'umnhasite. ⁴⁴ Tane duré, a norĩ wa'wa hã te za asimiza'rese ãzõ 're asõpré u'ãsi aba mo. E marĩ wa. Wa hã dasiré ãpodo hã nimahã bãtã na ãzõ asimipari za'ra wa'aba õ zém na za we apã ãmorĩ na dã'ãsina. — ãne te Zezusi hã wama roti za'ra, ãsiré 're ãwanomro mono norĩ ma, wanhimiza'rese sõ 're wanhimipari za'ra mono da.

Romhuri'wa ãumnhasi wasu'u, romhuri'wa ãumnhasi'õ wasu'u me

Rucasi 12.41-48

⁴⁵ Tawamhã Zezusi te duré wama ãma romnhimiré'é za'ra, ãne:

— Dama romhuri'wa ãumnhã hã duré ãsimiroti wẽ hã, e niha 're ãhãimana mono zé hã. ãne hã 're hãimana mono wamhã, te za ãsib'apito hã nimomo tiwi morĩ õ ré, tãma pisutu, uburé

tãma ïromhuri'wa norĩ hã ïsa'u nherẽ, te te sô 'madâ'â za'ra da. Te za duré tãma roti, bătâ pisutuzém na ïsazéb da hã, te te tãma ãma uwaimrami za'ra da, tãma ïromhuri'wa norĩ ma. ⁴⁶Tawamhã apâ we ïmorizéb u, tinhib'apito nhimiroti hã te te tãma ãma uwaimrami wamhã, tãma rowẽ di za, romhuri'wai ma hã. ⁴⁷Taha ma, tãma rowẽ uptabi di za tã. E marĩ wa. ïsib'apito hã apâ wisi wapsi, te za tãma pisutu, uburẽ ïsimaĩ hã te te tãma 're 'madâ'â u'âsi mono da oto, tãma umnhasi uptabi wa. ⁴⁸Tazahã, tinhib'apito za're'ra, ïsimiroti hã te te tãma ãma uwaimrami õ wamhã, tãma rowẽ õ di za. Até apito za're'ra, te za 'rãwi sima tinha: “Ïnhib'apito hã simahudu õ di.” ⁴⁹Tawamhã sô rowaptã'ã wẽ te, te za oto tizapari romhuri'wa norĩ hã te te 're ahã za'ra. Ázé hã te za duré te te 're hãsi, âzézei'wa norĩ siré. Siwa'ru te za oto 're hãimana. ⁵⁰Tawamhã simisa'rese ãna hãimana ré, te za ïsib'apito hã ïtẽme wi apã, sô ïsimipari õ zém na nimahã bătã na, siwa'ru. ⁵¹Tawamhã sa'ëtẽ te za azã, tãma ïromhuri'wa hã. Tane ni'wam norĩ hã apã we ïmorĩ õ ré, 'Re ïhãimana u'âsi mono nhimiroti te te 're 'madã'ã pese za'ra mono õ wamhã, te za tãma pisutu za'ra, ropipa u 're sisisi mono da, dasiré, ïsimiroti hã te te 're 'madã'ã pese za'ra mono newa, taré ãma 're dawata za'ra mono da, 're ïhãimana wasété za'ra mono norĩ zu. Tame te za oto 're 'ry'ry. Te za duré 're 'wasitete za'ra, te te 're robzépata za'ëtẽ za'ra mono wa. — ãne na ma tã Zezusi hã wama waihu'u za'ra, ïsiré 're ïwanomro mono norĩ ma.

25

Pi'õi hãiba tẽm norĩ hã dasina damro u, ïsi'aba'rézé wasu'u

¹Tawamhã Zezusi hã ma tã tinhimiromnhimire'ẽ na wama rowasu'u za'ra, ïsiré 're ïwanomro mono norĩ ma, ãne:

— Nimahã na si 'Re ïhãimana u'âsi mono, da'ãma 're ïsib'a'uwẽ mono zéb da, apã we dazõ ïmorĩ wamhã, ni'wam norĩ si te za, ïzõ 're simipari za'ra mono sina, hãimana nhimiza'rese 're hãimana za'ra. ã norĩ wasu'u zarina, wa za ãma aima romnhimire'ẽ za'ra wa'wa, ãne. Pi'õ ïprẽduptẽm norĩ hã barana ma tã ai'aba'rẽ, dasina damro u, 10 na ïhãiba za'ra hã, ïmro'õ norĩ hã. Aibã hã za azarutu na ïmro zõ simipari za'ra da, ma tã ïtẽme ai'aba'rẽ, pi'õ nhorõwa u. Áro'ore hã te siré 'wasa hãiba bã, aibã hã za pi'õ na ïmro u wisi wa, te te tãma ãma rob'uiwẽ za'ra da, zudezu norĩ hãimanazéb zarina. ²⁻⁴Tane nherẽ, pi'õ ïprẽduptẽm norĩ hã 5 na si ma tã hãiba mono bã rob'rãi wa'u to hã siré 'wasa, simhi ne ëtẽ 'manharĩ 're, ãro'ore da hã, ta norĩ si hãimana nhimiza'rese 're hãimana za'ra mono wa. ïhãiba amo norĩ hã 5 na ïhãiba za'ra hã te te siré 'mai'ãri za'ra õ di, rob'rãi wa'u tob ré hã simhi ne ëtẽ 'manharĩ 'remhã, hãimana nhimiza'rese 're hãimana za'ra mono õ wa. ⁵Tawamhã aibã

zô te tirowaptâ'â hâ, za pi'õ na ãmro zô. Sô rowaptâ'â wamhã, ma tô aptâ hã simro. Taha wa, ma tô nasi titomhãima'ã za'ra. Taha wa, te oto tinhotõ za'ra, ãwana.

6 — Tawamhã mara wa'wa ma tô ni'wa hã 'mahã: “Õhõta te we oto aibã hã mo. We aiwairébé su'u aba, wa te wasina uzusi za'ra hã.” ãne te ni'wa hã aibã hã dama 'mahã.

7 — Tawamhã pi'õ ãpréduptém norĩ hã sô ãsimipari za'ra hã ma tô ti'utu za'ra. Utu za'ra wamhã, âro'ore na wedenhorõ hã ma tô sõrõ nhihãri za'ra, ro'o wẽ da. ⁸ Tawamhã hãimana nhimiza'rese ãna 're ãhãimana za'ra mono norĩ hã ma tô tiwi rowaptêrẽ za'ra, tihãiba amo norĩ wi, hãimana nhimiza'rese sina 're ãhãimana za'ra mono norĩ wi: “Ma'ãpé syry na wama sa'wari za'ra wa'aba, âro'ore na rob'rãi wa'u to hã. Æro'ore hã wate za'ra hã te za oto wawi tidã'ã za'ra.” ãne te pi'õ ãpréduptém norĩ hã tisiré norĩ wi rowaptêrẽ za'ra.

9 — Tawamhã asa te tãma nharĩ za'ra: “Rob'rãi wa'u to hã wa te aima sõmri za'ra wa'aba õ di za. Mara wab õ di za, wa te aima a za'ra wa'aba wamhã. Te za wawi ai'utõrĩ za'ra. Ma'ãpé tiha, da te 're ãuipra za'ra mono zéb u, ai'aba'rẽ su'u aba, tamemhã asima 'mai'upra za'ra wa'aba da.” ãne te satõrĩ za'ra, tisiré norĩ hã.

10 — Tawamhã pi'õ ãpréduptém norĩ hã hãimana nhimiza'rese ãna 're ãhãimana za'ra mono norĩ hã ma tô ai'aba'rẽ, rob'rãi wa'u tob zô, te te sima 'mai'upra za'ra da. Tawamhã ta norĩ za'u si ma tô aibã hã wi, timro zô. Wisi wamhã, pi'õ ãpréduptém norĩ hã 5 na ãhãiba hã hãimana nhimiza'rese 're ãhãimana za'ra mono norĩ hã ma tô ãsiré asisi 'ri para u, ãsiré saihuri da, sina ãmro zahuré zém na. Sisisi wamhã, ma tô ãrẽ 'ridawa nhitop tete za'ra ni.

11 — Æma ronomro za'ra wapsi, ma tô ãhãiba amo norĩ hã aihutu apã, pi'õ ãpréduptém norĩ hã, aibã hã pi'õi ãma ãmrozéb u hã. Sihutu wamhã, ãne te nasi 'mahãrã za'ra, rowi hawi: “Apito, apito, wei wama 'ridawa za'ra na, ãma atême wanhisisi da.”

12 — Tawamhã aibã hã pi'õ na ãmro hã te asa tãma nharĩ za'ra: “Mare di. Te aima 'ridawa za'ra wa'aba õ di za, ãma aiwaihu'u za'ra wa'aba õ wa.” Æhã wasu'u na wa tô aima ãma romnhimiré'é za'ra wa'wa, ãne na hã.

13 — Taha wa, a norĩ wa'wa hã aihãimana nhimiza'rese te za ãzô 're asõpré u'ãsi aba mo, bãdã hã aima waihu'u za'ra wa'aba õ wa, apã za we ãmorizé hã. — Æne ma tô Zezusi hã wama waihu'u sirõmo za'ra, ãsiré 're ãwanomro mono norĩ ma.

*Romhuri'wa norĩ hã, tinhib'apito zô rob'uiprazé te te 're ãmadã'ã za'ra mono norĩ wasu'u
Rucasi 19.11-27*

14-15 Tawamhã Zezusi hã ma duré tinhimiroimnhimiré' é na marĩ hã wama waihu' u za'ra, ĩsiré 're ĩwanomro mono norĩ ma, ãne:

— 'Re ĩhãimana u'ãsi mono, za da'ãma 're ĩsib'a'uwẽ mono zém na, wa za duré aima ãma romnhimiré' é za'ra wa'wa, ãne. Aibã hã ma tô sima rowẽ, darob amoi u morĩ da. Tawamhã morĩ õ ré, ma tô sô tihârã za'ra, tãma ĩromhuri'wa norĩ zô, tite rob'uiprazé hã te te tãma sômri za'ra da, ĩsa' u te te sô 're 'madã'ã za'ra mono da, duré tãma sina hã'ã da, taré 're simi'wara tô mono da, rob'uiprazé hã. ĩsimiromhuri wẽ na tãma ĩ'umnhasi za'ra zarina, ma tô tãma sômri za'ra. ĩmorĩ'rata ma hã ma tô 5 miu na tãma tisõ rob'uiprazé ĩsapotore hã, oru 'manharĩ hã. Duré ĩsãna're ma hã 2 miu na ma tô tãma tisõ. Duré da'rãsutu'wai ma hã, miu na ma tô tãma tisõ. Taha pari te oto mo, darob amoi u, danhib'apito hã. 16 Tawamhã tãma ĩromhuri'wa hã, 5 miu na rob'uiprazé ĩsapotore te te ĩ'ãri hã õne haré ma tãma sina hã, te te ãma ĩromhuri wẽ zéb zarina. Tawamhã 5 miu na nherẽ, ma tô duré 5 miu na ãma ato, ĩsib'apito te te tãma ĩsômri na hã. Uburé hã 10 miu na oto, rob'uiprazé ĩsapotore hãiba hã, ãma sito wamhã. 17 Tane duré tãma ĩromhuri'wa hã 2 miu na rob'uiprazé ĩsapotore te te ĩ'ãri hã ma tô duré tãma sina hã. 2 miu na nherẽ, ma tô duré 2 miu na ãma ato. Uburé hã 4 miu na ĩhãiba hã oto. 18 Tane nherẽ, tãma ĩromhuri'wa hã miu na rob'uiprazé ĩsapotore te te ĩ'ãri hã tinhib'apito nhimiroti te te 'madã'ã õ di. Taré ma tô sada ab're, tinhib'apito wi, rob'uiprazé hã te te sêrẽ da.

19 — Tawamhã ãma ronomro há wapsi, ma tô ĩsib'apito za'ra hã apã ĩtẽme tiwisi za'ra, darob amoi hawi. Wisi wi, te sô tihârã za'ra, tãma ĩromhuri'wa norĩ zô, rob'uiprazé ĩsapotore hã niha si te te hãimana mono zô, te te tãma wasu' u za'ra da. 20 Tawamhã romhuri'wa hã 5 miu na rob'uiprazé te te aré ĩ'ãri hã ma tô ĩtẽme ãzé ĩmorĩ'rata na, tinhib'apito u. ãne te tãma tinha: “Apito, rob'uiprazé ĩsapotore hã 5 miu na ma tô ĩma ĩsõ, asa' u aima sina hã'ã da, tawapsi, aima ãma ĩsitob da, taré aiwi simi'wara tô da. Āhãta ma tô sina hã, 5 miu na, te ãma aima ĩromhuri wẽ zéb zarina. Uburé hã 10 miu na oto ĩhãiba hã, rob'uiprazé ĩsapotore hã. Āhãta te asõ nomro.” ãne te romhuri'wa hã tinhib'apito ma wasu' u, tinhimiroimhuri hã.

21 — Tawamhã ĩsib'apito te asa tãma tinha, ãne: “Wẽ di tô. A hã ĩma romhuri wẽ 'wa. ĩma ai'umnhasi di. Rob'uiprazé hã syryre nherẽ, ma tô ãma ĩromhuri wẽ, ĩzõ. Taha wa, ãhã nhipai u wa za oto aima pisutu, marĩ ahã uptabi na ĩma 're ab'madã'ã u'ãsi mono da. Te za oto ĩsiré 're aihãimana mo, wasiré ãma 're watoi u'ãsi mono da.” ãne ma tô tãma ropisutu siro, tãma ĩromhuri wẽ 'wai ma.

22 — Tawamhã romhuri'wa hã 2 miu na rob'uiprazé te te aré ĩ'ãri hã ma tô duré ĩtẽme ãzé, tinhib'apito u. Tawamhã

ãne te tãma tinha: “Apito, rob'uiprazé ãsapotore hã 2 miu na ma tô ãma ãsõ, asa'u aima sina hã'ã da, tawapsi, aima ãma ãsitob da, taré aiwi simi'wara tõ da. ãhãta ma tô aima sina hã, 2 miu na, te ãma ãromhuri wẽ zéb zarina, aima. Uburé hã 4 miu na ãhãiba hã rob'uiprazé ãsapotore hã. ãhãta te asõ nomro.” ãne te romhuri'wa hã tinhib'apito ma siwasu'u, tinhimiromhurizém na.

23 — Tawamhã ãsib'apito asa te tãma tinha, ãne: “Wẽ di tõ. A hã ãma romhuri wẽ 'wa. ãma ai'umnhasi di. Rob'uiprazé hã syryre nherẽ, ma tõ ãma ãzõ ãromhuri wẽ. Taha wa, ãhã nhipai u wa za duré aima pisutu, marĩ ahã uptabi na ãma 're ab'madã'ã u'ãsi mono da. Te za oto ãsiré 're aihãimana mo, wasiré ãma 're watoi u'ãsi mono da.” ãne ma tõ duré tãma ropisutu siro, tãma ãromhuri wẽ 'wai ma hã.

24 — Tawamhã romhuri'wa hã miu na rob'uiprazé te te aré ã'ãri hã ma tõ duré ãtẽme ãzé, tinhib'apito u. Tawamhã ãne te tãma tinha, ta hã senai õ na hã: “Apito, ãma aiwaihu'u pese di. A hã da'ãma 're aipẽ'ezé mono õ. Ni'wa hã te te dame 're rob're mono õ nherẽ, danho hã tite da, te te dawĩ sima 're ã'a'raihãri mono ne, te danhimarĩ hã dawĩ asima 're ã'awaibui mo, ate da. 25 ãne na te aiwaihu'u wa, wa tõ aima ãpahi. Taha wa, te aiwi simini wa, niha ãma rob'manharĩ õ'umnhasite, wa tõ rob'uiprazé ãsapotore hã simi'u ti'ai 'rowi, wẽ na asõ 're sa'wari mono da. ãhãta te wẽ na asõ nomro, uburé ate rob'uiprazé hã te asõ 're 'madã'ã mono da, ãma ãsõmri hã.” ãne te romhuri'wa hã tãma siwasu'u, tinhib'apito ma.

26 — Tawamhã ãsib'apito, te ãne asa tãma tinha: “A hã ãma romhuri waseté 'wa. Aiwa'a uptabi di. Ma tõ ã'ãma ãrosa'ra, marĩ hã date nherẽ, te dawĩ ãsima 're ã'awaibui mono na, ãte da. ãne ma tõ ã'ãma ãrosa'ra, asima. 27 ãne na 're ãhãimana mono wamhã, e marĩ wa bété, rob'uiprazé ãzõ sërẽ õ di, wedehãpã 're. Tawamhã apã we ãwisi wapsi, te aima ãsõmri nhipai u, wa aré ãsima waze uburé, ãzõ sina hã'ã wa.” ãne ma tõ tãma waihu'u, tãma ãromhuri waseté 'wai ma. 28-29 Tawamhã te duré tãma rowasu'u za'ra, uburé ã'rata ãsimasam norĩ ma: “Ni'wam norĩ hã marĩ ahã nherẽ, simi'ẽ na te te 're romhuri za'ra mono wamhã, te za ãma tãma 're dasito, marĩ na. Tane nherẽ, ni'wam norĩ hã marĩ syryre na simi'ẽ na te te ãma 're romhuri za'ra mono õ wamhã, te za syryre nherẽ, tiwi sani za'ra ni. Taha wa, te za tiwi ã'ãri 'wa, rob'uiprazé ãsapotore hã, ãma romhuri waseté 'wai wi, 10 miu na te te ãzõ ãhãiba ma, sõmri aba da. 30 Taha pari, te za asiwi ãmei wa'wa rob u, robra u. Tame te za oto sina tiwawa. Te za duré 'wasitete, te te robzépata za'etẽ wa.” ãne ãsib'apito hã ma tõ dama hãiba 'ru. — ãne na ma tõ Zezusi hã wama ãma romnhimire'é za'ra, ãsiré 're ãwanomro mono norĩ ma.

ZeZusi hã, za da'ãma ãsipo'ozé wasu'u

³¹ Tawamhã ZeZusi hã ma tô duré romhã ré wama rowaihu'u sirõmo za'ra, ãne:

— Wa hã ti'ai ãma dasiré ãpodo hã niwapsi wa za wei mo apã ãmama zadawa para, hãiwa ãma tãma ãromhuri'wa norĩ siré. Tawapsi wa za danhib'apito simasisizém na 're ãnhamra, ãpire na te 're da'ab'madã'ã u'ãsi mono da oto. ³² Tame te za aihĩni pese ãnho're aimasam ni, daro mono bã 're ãdahãimana za'ra mono norĩ hã, dapoto mono bã. Tawamhã tame wa za oto da'ãma aipo'o. Pone'ërebã 'madã'ã'wa hã te za tinhimizama na 're sipo'o, pone'ërebã zéré mapu hã, pone'ërebã zéré uzé zama. Tane wa za duré wa hã da'ãma aipo'o, ãwẽ hã duré ãwasédé hã. ³³ 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti te te 're ã'madã'ã pese za'ra mono norĩ hã ãnhimire niwĩ wa za sõré, ta norĩ si te 're awẽãmri mono wa. 'Re ãdanomro wasété mono norĩ hã ãnhimi'e niwĩ wa za duré sõré, ta norĩ si te ãsiwi 're awẽõ pese mono wa. ³⁴ Tawamhã wa hã uburé Danhib'apito hã wa za ãne ta norĩ ma nharĩ za'ra, ãnhimire niwĩm norĩ ma: “ãmama, ãwẽ si te te aima 're ãsõmri za'ra wa'aba mono norĩ hã te za oto ã'rata 're aihãimana u'ãsi za'ra wa'aba mo. Duréihã te te aropoto mono wamhã, ma tô sima aipisutu za'ra wa'wa, ai'ãma 're sib'a'uwẽ za'ra wa'aba mono da. Taha wa, te za oto ã'rata 're aihãimana u'ãsi za'ra wa'aba mo, ai'ãma 're sib'a'uwẽ u'ãsi za'ra wa'aba mono da oto. ³⁵ Ti'ab ré, mram na 're ãhãimana mono ré hã, ma tô mra hã ãma 're ãsõmri za'ra wa'aba mo. Duré 'rubu ré ma tô ã hã ãma 're ãõb za'ra wa'aba mo. Duré asiré õ nherẽ, ma tô ãzõ 're atob'uzu za'ra wa'aba mo, asõrõwa u atẽme 're ãzasi aba mono da. ³⁶ ã'uza õ ré, ma tô asiwi 're ã'uza za'ra wa'aba mo. Duré ãhãzé wa, ma tô asiwi 're ãpibui wa'aba mo. Dazazéb 're, 're ãza mono ré, ma tô duré asiwi 're ãzabu za'ra wa'aba mo. ãne na 're ãpawaptob u'ãsi za'ra wa'aba mono wa, hãiwa ãma te za oto ãsiré 're anomro u'ãsi aba mo, ãmama hã ai'ãma 're ãsib'a'uwẽ za'ra wa'aba mono zéb ãma hã.” ãne na wa za nimahã na hã tãma ãsiwasu'u za'ra, ãnhimire niwĩ ãsimasam norĩ ma.

³⁷ — Tawamhã õ norĩ hã 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti te te 're ã'madã'ã pese za'ra mono norĩ hã te za sina ãzadanhari za'ra, ãne: “Wanhib'apito, e niwa wa tô mra hã wa te aima 're sõmri za'ra, mram na 're aihãimana mono ré hã. E niwa duré 'rubu na 're aihãimana mono ré, wa tô ã hã wa te aima 're õb za'ra. ³⁸ E niwa wa tô aiwaihu'u õ nherẽ, asõ 're watob'uzu za'ra, wanhorõwa u zama 're azasi mono da. E niwa wa tô duré ai'uzazéb da hã wa te aima 're sõmri za'ra, ai'uzã õ wa. ³⁹ E niwa wa tô duré wa te wasiwi 're aipibu, aihãzé ré. E niwa wa tô duré atẽme 're wanomro, wa te 're asabu za'ra mono da, dazazéb 're, 're asa mono ré hã.” ãne te za ta norĩ hã sina amrami za'ra, ãma.

40 — Tawamhã wa hã uburé Danhib'apito hã wa za ta norĩ ma ãne tãma rowasu'u za'ra: “Tô sena wa aima rowasu'u za'ra wa'wa. Īsisãnawã norĩ hã ti'ab ré ãne na te te 're robzépata za'ra mono wamhã, dama wapu na 're hâimana za'ra mono nherẽ, marĩ ĩwẽ hã tô ôhõ na hã tãma 're 'manharĩ wẽ za'ra wa'aba mono wamhã, ta norĩ hãiba u'âbã ma tô ĩma 're ĩ'manharĩ wẽ za'ra wa'aba mo.” ãne na wa za ta norĩ ma waihu'u za'ra.

41 — Tawamhã ĩnhimi'e niwĩ ĩsimasam norĩ ma, wa za nharĩ za'ra oto, ãne: “A norĩ wa'wa hã ma tô 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te siwi 're aiwẽ'õ pese za'ra wa'wa. Mo oto ĩnhiti ai'aba'rêi wa'aba, unhamã ro'o u'âsi u, wa'uburé norĩ zô 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te ĩpisutuzéb u, ta norĩ nhib'apito zô zama. 42 Ti'ab ré mram na 're ĩhâimana mono ré hã, ĩsa hã ĩma 're sômri za'ra wa'aba mono õ di. Duré 'rubu ré, â hã ĩma 're õb za'ra wa'aba mono õ di. 43 Wa hã aima ĩwaihu'u za'ra wa'aba õ nherẽ, ĩzô 're atob'uzu za'ra wa'aba mono õ di, asõrõwa u 're ĩzasi aba mono da hã. Duré ĩ'uza õ ré, asiwi 're ĩ'uza za'ra wa'aba mono õ di. Duré ĩhâzé ré, asiwi 're ĩpibu za'ra wa'aba mono õ di. Dazazéb 're, 're ĩza mono ré, ĩtẽme 're anomro aba mono õ di, 're ĩzabu za'ra wa'aba mono da.” ãne wa za ta norĩ ma nharĩ za'ra, ĩnhimi'e niwĩ ĩsimasam norĩ ma hã.

44 — Tawamhã ta norĩ hã te za asa ĩma nharĩ za'ra, ãne: “Apito, e niwa wa tô taré wa te 're ai'madã'ã za'ra, mram na 're aihâimana mono ré hã, duré 'rubu 're sépata mono ré hã, duré wama aiwaihu'u õ nherẽ, nima hawi watẽme 're aimasisi mono na hã, duré ai'uza ãna 're aimorĩ wamhã, duré aihâzé na 're aihâimana mono ré hã, duré dazazéb 're, 're asa mono ré hã. E niwa wa tô ãne na hã taré wa te 're ai'madã'ã za'ra, wa te wasiwi 're aipawaptob za'ra mono ãna.” ãne te za duré ta norĩ hã ĩzadhanharĩ na ĩma wa'rãmi za'ra, ĩnhimi'e niwĩ ĩsimasam norĩ hã.

45 — Tawamhã ta norĩ ma, wa za duré ãne rowasu'u za'ra: “Tô sena wa aima rowasu'u za'ra wa'wa. Ti'ab ré, ã norĩ hã dama wapu na 're ĩhâimana za'ra mono norĩ hã ãne na te te 're robzépata za'ra mono ré hã, marĩ ĩwẽ na 're pawaptob za'ra wa'aba mono õ di. 'Re pawaptob za'ra wa'aba mono õ wamhã, ta norĩ hãiba u'âbã, asiwi 're ĩpawaptob za'ra wa'aba mono õ di duré.” ãne wa za ta norĩ ma, tãma waihu'u na wa'rãmi za'ra, ĩnhimi'e niwĩ ĩsimasam norĩ ma hã.

46 — Tawamhã ta norĩ hã te za oto ai'aba'rê, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhiti, ĩsimihâzém na za te te 're ĩrobzépata u'âsi za'ra mono zéb u hã. 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti te te 're ĩ'madã'ã pese za'ra mono norĩ si, te za ĩ'rata 're hâimana u'âsi za'ra, rowẽ u'âsi ãma.

*Zeusihĩ ãma da te ĩrosa'rata za'ra zé, da te dasiwi wĩrĩ da
Marcusi 14.1-2; Rucasi 22.1-2; Zuwã 11.45-57*

¹ Tawamhã Zezusi hã tinhimiroti na uburé ãne na te te dama rowahutu parimhã, ma tô wama nharĩ za'ra, ĩsiré 're ĩwanomro mono norĩ ma, ãne:

² — Romhuture di oto, dato hã da te 're ĩ'manharĩ za'ra mono zéb u hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono, Ezitu hawi te te ĩdawaibuzém na ãma dasipo're pu'u za'ra da, Pascowa na dato nhisi hã. Awé amo na te za ĩwa waptãrã, bâdã hã. ãne hã aima waihu'u pese za'ra wa'aba di. Tawapsi te za oto dasiwi ĩhâiba nhomri ni, Danho'reptui'wa da 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te ĩpisudu hã, da te dasiwi ĩzasômri da hãwi, wedepo'o nhonhi'rãmi na. — ãne ma tô Zezusi hã sina wama rowasu'u sirômo za'ra, ĩsiré 're ĩwanomro mono norĩ ma.

³ Tawamhã sasedoti ĩpire norĩ hã, duré zudezu norĩ ma roti'wa norĩ hã ma tô si'rã'õtô, Caipasihĩ nhorôwa u, 'ri za'ëtê u. Ta hã sasedoti ĩpire uptabi, 're ĩhâimana mono, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, da'ãma romhuri'wa. ⁴ Tawamhã, sitême si'rã'õtô wamhã, ma tô sima ãma rosa'rata za'ra. Taha wa, te roti hã pi'uriwi siwi 'manha, Zezusi hã pi'uriwi te te siwi âri da, da te oto dasiwi wĩrĩ da. ⁵ ãne te sima ãma roti za'ra:

— Dasa hã da te 'manharĩ za'ra ré, wa te wasiwi âri ô di za, wazada dazahi za'ra ô'umhasite, wazada dahâimana za'ra tô da. — ãne ma tô sima ãma roti 'rãsutu za'ra.

*Pi'ô nhoprubzé wasu'u, Zeusihĩ ma
Marcusi 14.3-9; Zuwã 12.1-8*

⁶ Tawamhã Zezusi hã ma tô mo, Betãnha na 'ri wa'õtô nhisi u. Tame te oto nhamra, Simahã nhorôwa ãma, ĩ'wa're ré nhorôwa ãma. ⁷ Tawamhã sai ma sãmra ré, ma tô pi'ô hã ĩtême wi, Zezusihi u. Wedewa'u zadaze hã ma siré sada âwisi, êtê 'manharĩ remhã, simhi ne 'remhã ĩdup syryre wamhã. Wa'ábã za'ëtê di ta hã, wedewa'u zadaze hã. Wa'ábã za'ëtê nherê, ma tô Zezusihi 'rã nhisiwi sa'wa pi'ô hã, tâma sawi wa. ⁸⁻⁹ Tawamhã wa norĩ hã Zezusihi siré 're ĩwanomro mono norĩ hã ãne hã wa te 'madã'ã za'ra wamhã, wa tô sada ab'ru za'ra ni, pi'ô da. Taha wa, wa tô wasima ãma nharĩ za'ra ni, ãne:

— Oro ô hã wa'ábã za'ëtê za, ma taré ĩ'rã nhisiwi sa'wa, wedewa'u zadaze hã. Te te dama wede 'wa'ãhã, aré wa'ábã za'ëtê di. Tawamhã ĩwa'ã hã te aré ĩsibrob'ô norĩ ma, te te sômri. — ãne wa tô wasima ãma nharĩ za'ra ni, pi'ô nhoprubzém na hã.

¹⁰ Tawamhã Zezusi hã wa te wasima ãma ĩnharĩ za'ra zé hã te te wawi waihu'u za'ra wamhã, te ãne na wazadanharĩ za'ra:

— E marĩ da, te pi'ô'i ma ĩnharĩ za'ra wa'wa. Tãma nharĩ za'ra wa'aba tô. Tô'ã. ĩ'uwaibaba ma tô ãne na hã ãma ĩzawi wê. ¹¹ ĩsibrob'ô norĩ hã te ai'rata 're si'ubumroi u'âsi 'wa, 're ĩpawaptob za'ra wa'aba mono zéb da hã. Tanei ô di, wa hã.

Ai'rata 're ĩnhamra u'âsi aba mono ô di za oto. ¹² Pi'ô hã wedewa'u zadaze hã ĩ'rã nhisiwi te te sa'wari wamhã, za ĩdâ'â wa, da te dasiwi ĩnherézéb u te te âma ĩhâiba u'ré da, ma tô âne hã ĩma 'manha, zudezu norĩ hâimanazéb zarina. ¹³ Daro mono bâ te za ĩwasu'u wê na da te 're dapo're pu'u za'ra. Tawamhã pi'ô hã te te ĩma ĩ'manharĩ wê zém na zama, te za da te dasima 're wasu'u u'âsi za'ra, âma 're dasipo're pu'u za'ra mono da. Tô sena, wa âne aima waihu'u za'ra wa'wa. — Âne ma tô Zezusi hã wama waihu'u za'ra, ĩsiré 're ĩwanomro mono norĩ ma.

Zudasi hã, Zezusi te te dama hâiba nhomri da, te te sima ĩrosa'ratazé wasu'u

Marcusi 14.10-11; Rucasi 22.3-6

¹⁴ Tawamhã 12 na Zezusihi siré 're ĩwanomro mono norĩ hã misi wa tô wa'maimorĩ ni, Zudasi Icarizoti na ĩsisi hã sasedoti ĩpire norĩ u, te te sadanharĩ za'ra da. ¹⁵ Tawamhã âne te sadanharĩ za'ra:

— Zezusi hã ma tô asima ĩwê za'ra wa'wa, asiwi âri aba da. E âne hã aima wê za'ra wa'aba di za, te aima ĩhâiba nhomri za'ra wa'aba da hã. Aima wê za'ra wa'aba wamhã, e niha te za ĩma ĩwa'âbâ za'ra wa'wa. — Âne te âma sadanharĩ za'ra, Zudasi Icarizoti hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, da'âma romhuri'wa norĩ ĩpire za'ra norĩ hã.

Tawamhã âne na âma sisaze za'ra wamhã, ma tô rob'uprazé ĩsapotore hã tâma sa'rata za'ra, 30 na êtê'ubuzi'a prata 'manharĩ hã. Taha pari, ma tô tâma sômri za'ra, Zudasihĩ ma.

¹⁶ Tawamhã ta hawim haré te oto Zudasi hã sima âma rob'madâ'â u'âsi, nimahã bâtâ na Zezusi te te oto dama ĩhâiba nhomrizéb da hã, danhimiza'rese âna dahâimana za'ra ré.

Zezusi norĩ hã Pascowa na siré ĩsaihurizé wasu'u

Marcusi 14.12-21; Rucasi 22.7-23; Zuwã 13.21-30

¹⁷ Tawamhã bâdâ ma tô ĩwa waptârã, ĩ'u'êtê duptoi'ô, da te 're ĩhuri mono zé hã, Pascowa na dato nhisi hã. Taha ré, wa tô Zezusihi siré 're ĩwanomro mono norĩ hã wasina tété za'ra ni, wa te wasiwi sadanharĩ za'ra da, âne:

— E momo ma tô asima ĩrowê, asô ĩwanhipi za'ra zéb da hã, Pascowa na dato nhisi na ĩwasaihurizéb da hã. — Âne, wa tô wasiwi sadanharĩ ni, Zezusi hã.

¹⁸ Tawamhã Zezusi te asa wama nharĩ za'ra:

— 'Ri ahâ u te za oto ai'aba'réri wa'wa, aibâ hã asiwi sôpêtê aba da. Tawamhã âne te za tâma ĩzadawa wasu'u wa'wa: "Wama rowahutu'wa hã wa za aima sadawa wasu'u za'ra ni, âne: 'ĩnhibâdâ hã romhuture di oto, ĩmama te te ĩpisutuzé hã, ĩ'ãma. Asôrôwa âma wa za wasa hã huri ni, ĩsiré 're ĩnomro mono norĩ me, Pascowa na dato nhisi na 're ĩdasaihuri mono zém na hã.' " Âne te za tâma ĩzadawa wasu'u za'ra wa'wa, aibâ ma. — Âne hã ma tô Zezusi hã wama waihu'u za'ra.

19 Tawamhã ĩsiré 're ĩwanomro mono norĩ hã wa tô ãma uwaimrami za'ra ni, te te wama ĩwaihu'u za'ra zéb zarina. Wanhipi wa tô 'manharĩ za'ra ni, Pascowa na dato nhisizém na.

20 Tawamhã mara wamhã, wa oto asimro ni, wasiré wasaihuri da, 12 na wahâiba za'ra hã, Zezusihi me. 21 Tawamhã wasaihuri ré, ma tô Zezusi hã wama waihu'u sirõmo za'ra, ãne:

— Tô sena, wa aima waihu'u sirõmo za'ra wa'wa. Misire te za dama ĩ'maihâiba nhomri 'wa.

22 ãne, wa te wasina mreme wapari za'ra wamhã, ma tô wawi tiorobeiõ pese za'ra, ĩsiré 're ĩwanomro mono norĩ wi hã. ãhã wamhã, misi si wa tô nasi ãma tâma romnomri za'ra ni, ãne:

— Wanhib'apito, e wa hã te dama aihâiba nhomri da bâ, te ãne wama ĩnharĩ za'ra. — ãne, wa nasi wasina tâma amrami za'ra ni, ãne na hã wasiwaihu'u za'ra õ wa.

23 Tawamhã asa te Zezusi hã duré wama nharĩ za'ra:

— Za dama ĩhâiba nhomri'wa hã, ĩ'u'êne hã te za piza'a 're ĩsiré di'i. 24 Wa hã ti'ai ãma dasiré ĩpodo hã duréihã ma tô ĩdâ'ázém na rob'ui'ére sirõmo za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa norĩ hã. Ta norĩ hã te te ĩ'ãma ĩrob'ui'ére za'ra zéb zarina wa za ãma mo tô, ĩdâ'ázéb u. Tane nherê, aibâ ma, tâma 're ropipa uptabi mono di za, za te te dama ĩhâiba nhomri'wai ma hã. 'Re ĩhâimana u'âsi mono za te te azâri wamhã, te za sima rosa'rata, ãne: “ĩpoto õ 'wa'ãhã, aré wê di. E marĩ wa. ãne na te 're robzépata mono õ wa aré.” ãne te za 'râwi si'ãma rosa'rata, za dama ĩhâiba nhomri'wa hã. — ãne ma tô Zezusi hã wama waihu'u za'ra.

25 Tawamhã Zudasi hã dama ĩsõmri'wa da hã te Zezusi hã sina sadanha, ãne:

— Rowahutu'wa, e wa hã za te dama ĩ'aihâiba nhomri na, ma tô asina ĩwaihu.

Tawamhã asa te Zezusi hã tâma tinha:

— Tane tô. Asi'uihã na ma tô ãne na hã asiwaihu. — ãne ma tô Zezusi hã tizadawa na tâma wa'rã.

26 Tawamhã wasaihuri ré, ma tô ĩ'u'êne hã ti'ã, Zezusi hã. 'Re ĩhâimana u'âsi mono ãma te ĩré ãma tiwata, sõpru wa. Taha pari, ma tô te te wê'ê, ĩ'u'êne hã. Te te wê'ei mono parimhã, ma tô te te wama sõmri, ĩsiré 're ĩwanomro mono norĩ ma. ãne te oto wama nharĩ za'ra:

— ã, ĩ'u'êne hã huri aba. ã hã ĩhâiba te wasu'u. — ãne ma tô Zezusi hã sina wama waihu'u za'ra.

27 Taha pari, hâsizé hã ma duré ti'ã, uwa 'ru 'rã wa'u ĩsé ré hã. 'Re ĩhâimana u'âsi mono ãma te duré tiwata, sõpru wa. Taha pari, ma tô ĩré te te wama sõmri, uwa 'rã wa'u ĩsé ré hã. ãne te duré wama nharĩ za'ra:

— Ā, rob'rāi wa'u hā āhuri aba, aihīni. ²⁸ Ā hā ĭwapru, te wasu'u. Rob'rāi wa'u za'wari ne, te za ĭwapru hā ĭwi asa'wa, da'ahā zada ĭdā'ā wamhā, 'Re ĭhāimana u'āsi mono hā dawasédé hā te te oto 're ab'madā'ā tō mono da, da'āma. Ā hā ĭwapru, ĭwi sisa'wari wamhā, 'Re ĭhāimana u'āsi mono hā tinhib'a'uwē ma, te te tāma ĭropisutuzé hā tō sena za te te tāma āma 're ĭ'uwaimrami mono zé, te wasu'u. ²⁹ Tō sena, wa za aima ĭsiwasu'u za'ra wa'wa. Āne hā rob'rāi wa'u te 're hāsi mono ō di za oto, a'ā. Niwapsi ĭmama hā uburé da'āma 're sib'a'uwē mono wapsi, wa za duré te 're hāsi, asiré wa'aba. — Āne ma tō wama siwasu'u za'ra, ĭsiré 're ĭwanomro mono norī ma.

³⁰ Tawamhā wanho're na wa tō āma wawata za'ra ni, 'Re ĭhāimana u'āsi mono āma. Wanho're za'ra parimhā, wa tō wawairébé ni, Oriwera na étē 'rāihā nhisi u wasi'aba're da.

Pedru hā te te dawi ĭ'udázém na, Zezusi te te tāma ĭwaihu'u sirōmo zé wasu'u

Marcusi 14.27-31; Rucasi 22.31-34; Zuwā 13.36-38

³¹ Tawamhā Zezusi hā ma tō ĭsiré 're ĭwanomro mono norī ma rowasu'u za'ra, āne:

— A norī wa'wa hā ā barana, niha ĭma romhāimana wamhā, te za aihīni asiwi ĭrēme 'wa. Duréhā 'Re ĭhāimana u'āsi mono zadawa wasu'u'wa hā ma tō āne na ĭ'āma rob'ui'ééré siro, 'Re ĭhāimana u'āsi mono mreme na hā: “Pone'ērebā 'madā'ā'wa hā wa za tīwī. Tawamhā pone'ērebā hā te za ropé.” Āne na duréhā 'Re ĭhāimana u'āsi mono mreme na rob'ui'ééré, ĭbaihā na hā. ³² Tane nherē, asiwi ĭrēme aba nherē, ab're hawi apā ĭhāiwa'utu parip si, wa za aiwana ĭmorī 'wa, Darireza na danhipti'a nho'ōmo nhisi u, tamomo ĭnhopētē za'ra wa'aba da. — Āne ma tō Zezusi hā wama siwasu'u za'ra, ĭsiré 're ĭwanomro mono norī ma.

³³ Tawamhā Pedru, te Zezusihi ma tinha:

— Asiré 're ĭwanomro mono norī hā aihīni za te te airēme za'ra nherē, wa hā te dame airēme ō di za.

³⁴ Tawamhā Zezusi te asa tāma tinha, Pedruhu ma:

— Tō sena wa za aima rowasu'u. Āma aipo're pu'u za. Ā barana si'a hārā ō ré, te za si'ubdatō dawi ĭ'udā, aima ĭza'rese ō na.

³⁵ Tawamhā Pedru te duré tāma tinha, Zezusihi ma:

— Wa hā asiré ĭdā'ā da nherē, te dawi ai'udā ō di za, te ĭ'aiwaihu'u ō na hā. — Āne ma Pedru hā tizadawa na tāma wa'rā.

Tawamhā ōhō na si, wa tō wa norī hā ĭsiré 're ĭwanomro mono norī hā tāma wasiwasu'u za'ra ni, za wa te dawi ĭ'udā za'ra ō na hā.

Zezusi norī hā Zésemāni āma ĭsi'ubumrozé wasu'u

Marcusi 14.32-42; Rucasi 22.39-46

³⁶ Tawamhã Zezusihi me, wa tô ai'aba'ré ni oto, Zésemani na rob're nhisi u. Wasihutu wamhã, ma tô wama nharĩ za'ra, ĩsiré 're ĩwanomro mono norĩ ma, ãne:

— ãme ĩzô asimroi wa'aba. Ōwa wa za a'â mo asiti wa'aba, romnhiwasi ĩmama ma, ĩmreme da. — ãne ma wama si-waihu'u za'ra, Zezusi hã.

³⁷ Tawamhã Pedru hã te siré saprô, Zebedehe 'ra norĩ me. Tawamhã ma tô tiwi tirobzei'ô pese, Zezusihi wi. Za te te ĩrobzépatazé hã ma tô sima simimnhasi. ³⁸ Tawamhã Pedru norĩ ma, te rowasu'u, Zezusi hã:

— ĩpě'ězé hã sa'ětě na te ĩma tihâiba. ĩpě'ězé uptabi wa, wa aré dârâ. ãme a'â asimroi wa'aba ĩ'rata, asôto ãna. Asôpré u'âsi aba. — ãne ma tâma waihu'u za'ra, Pedru norĩ ma.

³⁹ Tawamhã romhã prã na ma tô ĩsiti timorĩ za'ra, Zezusi hã. Dumana na te nomro ti'ai wa, Timama ma, mre me da. ãne te tâma mre:

— ĩmama, asima wě wamhã, ĩma ba'a, ĩdâ'âzé hã te sépata tō da. Tane nherē, te ĩsima ĩwězéb uwaibaba, ĩma pisutu ō di za. Asima ĩwězéb uwaibaba si, te 'manharĩ da hã, ĩma wě di. — ãne te Timama ma siwasu'u, Zezusi hã.

⁴⁰⁻⁴¹ Tawamhã Timama ma mre me pari, ma tô apâ mo, Pedru norĩ u. Sôto za'ra ré, ma tô siza za'ra. Tawamhã Pedruhu ma, te tinha, Zezusi hã:

— E niha asimiza'rese syry na asãmra da hã, aima waihu'u ō di, ĩsiré. Satanasihĩ zada, asiptete sina 're aihâimana za'ra wa'aba mono da, asima 're wě za'ra wa'aba mono nherē, asi'uihã na sada 're asiptete waihu'u za'ra wa'aba mono ō di. Taha wa, asimiza'rese te za ai'ubumroi wa'wa âhãna hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono wi, asima rowaptērē za'ra wa'aba da, Wa'uburé nhimiwada'uri wasété wi, te te aipawaptob za'ra wa'aba da. — ãne ma tô Zezusi hã tâma waihu'u za'ra.

⁴² Tawamhã te duré romhã prã na ĩsiti timorĩ za'ra, Timama ma mre me da. ãne te tâma mre:

— ĩmama, ĩdâ'âzé hã te sépata da, asima wě wamhã, ĩma wě di duré, asima ĩwězéb uwaibaba, ĩma pisutu da. — ãne te Timama ma siwasu'u, Zezusi hã.

⁴³ Timama ma mre me pari, te duré apâ mo, Pedru norĩ u. Sôto za'ra ré, ma duré siza za'ra. Aptâ'â si te huri u'âsi, sôpré waihu'u ãna.

⁴⁴ Tawamhã apâ te duré ĩsiti timorĩ za'ra Zezusi hã, Timama ma mre me da. Si'ubdatō ma oto sina siri. Tô ôhō na si te tâma mre, tâma ĩmreme na'rata zéb zarina. ⁴⁵ Tawamhã apâ te duré mo, Pedru norĩ u. ãne te duré tâma nharĩ za'ra:

— E niha bâ te zahadu asôto za'ra wa'wa bété. Ma'âpé, waihu'u za'ra wa'aba. Romhuture di oto bâdâ hã, ĩmama te te ĩ'âma ĩpisutuzé hã. Wa hã ti'ai ãma dasiré ĩpodo hã te za aibã

hã tãma ìhâiba nhomri za'ra oto, aibâ ìwasété norĩ ma. ⁴⁶ Oto aiwahutu za'ra wa'aba. Wasi'aba'rúi hã. Ôhõta te we oto mo, dama ìhâiba nhomri'wa da hã. — Æne ma Zezusi hã sina tãma waihu'u za'ra, tisiré norĩ ma.

*Zezusi hã da te dasiwi ì'ârízé wasu'u
Marcusi 14.43-52; Rucasi 22.47-53; Zuwã 18.3-12*

⁴⁷ Tawamhã Zezusi hã zahadu te te rowasu'u ré, ma we Zudasi hã sô wi, aré ìsiré 're ìwanomro mono norĩ siré, 12 na wahâiba za'ra siré hã. Da'ahã na te duré we ìsiré ai'aba'rúi ni, sib'ézé 'wa pa ré, uibroi ré zama. Sasedoti ìpire norĩ zadawa para te we ai'aba'rúi, zudezu norĩ ma roti'wa norĩ zadawa para zama. ⁴⁸ Æne ma tô Zudasi hã tãma waihu'u za'ra, te te siwi ì'âri wana ré hã: “Aibâ hã te tob'rata hârâ wamhã, ta hã te za asiwi ì'âri 'wa.” Æne ma tô dama waihu'u, te te ãma ìrosa'ratazém na hã, Zudasi hã. ⁴⁹ Tawamhã wisi wi, ma tô ìtème mo òne haré, Zezusihi u, awa'awi. Æne te sawi, timreme na:

— Rowahutu'wa, rowē na 're aihâimana mono.

Tawamhã tob'rata hârâ na ma tô sawi, Zezusi hã. ⁵⁰ Tawamhã Zezusi asa te tãma tinha, ãne:

— Ìsiwadi, te we tô ìzô aimo, marĩ hã ì'ãma 'manharĩ da. Ma'ãpé, niha ìma rob'manharĩ su'u.

Tawamhã ma tô sô ai'rúi za'ra oto, Zezusihi zô, te te siwi âri da. Te te siwi âri wamhã, ma tô siwi pawasisi. ⁵¹ Tawamhã Zezusihi siré 're ìmorĩ hã ì'rata ìsa hã ma tô sib'ézé 'wapa waze. Te te wazere wi, ma romhuri'wa hã ãma po're nhizã, sasedoti ìpire uptabi ma, romhuri'wa hã. ⁵² Tawamhã Zezusi te tãma tinha, ì'u'a'wai ma:

— Ma'ãpé, sib'ézé 'wapa hã apã sērē. Ni'wam norĩ hã sib'ézé 'wapa na te te 're danhimroi mono wamhã, asa sib'ézé 'wapa na te za da te 're simro, tô te te ãma 're ìdanhimroi mono zéb zarina. ⁵³ Te ìsima wē 'wa'âhã, wa aré ìmama wi waptē, hâiwa ãma tãma ìromhuri'wa norĩ hã ahã uptabi na te te we ìtème satõrĩ za'ra da, ãhãna ì'ãma sisaprĩ za'ra da, dawí. E ãne na ì'ãma rosa'rada hã waihu'u ò di bété.

⁵⁴ ì'ãma dawí sisaprĩ za'ra wamhã, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã te te ì'ãma uwaimrami ò di aré, duréihã ìsadawa wasu'u'wa norĩ te te ì'ãma ìrob'ui'éré za'ra zéb zarina hã, za niha ì'ãma ìromhâimanazém na hã. Taha wa, te tiwi waptērē ò di za, ìmama wi. — Æne ma tô Zezusi hã tãma waihu'u, sib'ézé 'wapa na te te ìda'mai'u'a ma.

⁵⁵ Tawamhã Zezusi hã te oto dama rowasu'u, ãne:

— E wa hã danhibrob zô dapãrĩ'wa pã, ma bété we ìzô aihutu 'wa, sib'ézé 'wapa ré, uibroi ré zama. Bâtã sidãpãsi wa tô asõ'a wa'aba 're ìsimasisi, 'Re ìhâimana u'âsi mono ãma 're ìdawata za'ra mono zéb ãma 'ri 'wawi wa'ra 're, te dama 're rowahutu mono da. Zapre bété, tameb ré asiwi ì'âri za'ra

wa'aba õ di. ⁵⁶ Tane tô. ãne hã ma tô ããma tiromhãiba ãhãna hã, duréihã 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa norĩ nhimi'ui'ére hã te te ããma uwaimrami da. — ãne te dama siwasu'u, Zezusi hã.

Tawamhã ãsiré 're ãwanomro mono norĩ hã wa tô oto rême za'ra ni. Wawara sina wa dawi wasisa're.

Dama roti'wa norĩ hã ãsi'rã'õtõzé wasu'u, Zezusihi zada

Marcusi 14.53-65; Rucasi 22.54-55, 63-71; Zuwã 18.12-14, 19-24

⁵⁷ Tawamhã Zezusi, da te oto dasiwi ãri wamhã, ma tô dasiwi saprõni ni, Caipasihĩ nhorõwa u, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma da'ãma romhuri'wa ãpire uptabi nhorõwa u, sasedoti ãpire uptabi u. Tame ma tô sõ si'rã'õtõ, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ére na dama rowahutu'wa norĩ hã, duré dama roti'wa norĩ hã. ⁵⁸ Zezusi hã da te dasiwi saprõni ré, te Pedru hã romhã na te te pibu. Sasedoti ãpire uptabi nhorõwa u, te ãsarina mo. Wisi wamhã, 'ri 'wawi wa'ra 're, ma ãzé. Sébré wamhã, tame te dame nhamra rowi, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhorõwa 'madã'ã'wa norĩ me. Zezusi hã te te 'madã'ã da, te nhamra, niha da te tãma rob'manharĩ õ'umnhasite.

⁵⁹ Tawamhã sasedoti ãpire norĩ hã, duré uburé zudezu norĩ ma roti'wa norĩ hã, te ni'wam norĩ zõ tinhopré, Zezusi hã marĩ te te 're ã'ab'manharĩ wasété mono zém na, sadawa nhipese na te te siwi ãma hiri da, tawapsi romanu norĩ hã te te siwi wĩri da. ⁶⁰ Tawamhã da'ahã na ma tô taré Zezusihi ãma ãwasédé hã sa'ra ni, dama roti'wa norĩ nho'a. Tane nheré, ãma dasisaze za'ra õ di, ãwasédé hã dasisõ'a da te ãma ãsa'ra za'ra zém na hã, taha zarina si, da te oto dasiwi ãwé'õzéb da hã. Taré te nasi ãwasédé hã ãma sa'ra ni, dazadawa nhipese na. Tawamhã aibã norĩ hã ma tô sipisutu zahuré, dama ãpire norĩ nho'a, ãwasédé hã te te ãma ãhiri zahuré zéb da hã. ⁶¹ ãne te oto wasu'u zahuré Zezusi hã, ãsõ'a za'ra:

— ã hã aibã hã ma tô ãne dama siwasu'u, sadawa nhipese na: “Wa hã ãma waihu'u pese di, ã hã 'ri 'rãihã hã te sãmra da, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ãma 're ãdawata za'ra mono zé hã, duré apã te 'ri su'u da, si'ubdatõ bãdã hã ããma si'utõrĩ õ ré, te 'ri pari da.” ãne ma tô dama siwasu'u. — ãne te aibã norĩ hã Zezusi hã taré wasu'u zahuré.

⁶² Tawamhã sasedoti ãpire uptabi hã ma tô hãwi za, dawa'wa. ãne te sadanha, Zezusi hã:

— E asadawa na dama ãma wa'rãmi ãna, da te dasiwi ãaiwasu'u wasété na hã. E tô ãsarina ma tô aiwasédé hã ai'ãma hiri zahuré. E taré. — ãne te sadanha.

⁶³ Tane nheré, te Zezusi hã ari'iwĩ za. Tawamhã sasedoti ãpire uptabi hã te duré sadanha:

— E a hã Danho'reptui'wa da, 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te ãaipisudu. E a hã 'Re ãhãimana u'ãsi mono 'ra. Ma'ãpé sena na

wama asiwasu'u na. Wawi ai'udâ tō, 'Re ãhâimana u'âsi mono nho'a.

⁶⁴ Tawamhã Zezusi te asa tãma tinha:

— Tahata ma tō tane hã tō ã'ãma ãwaihu. ãne wa za duré aima ãsiwasu'u za'ra wa'wa. Wa hã dasiré ãpodo hã te za asiwi ã'madâ'ã za'ra wa'wa, ãwaihu'u pese uptabi nhimire niwĩ 're ãnhamra mono na, dama ãpire na. Hãiwa'a na apã we ãmorĩ wamhã, te za ãne na ã'madâ'ã za'ra wa'wa. — ãne ma tō Zezusi hã tãma siwasu'u za'ra.

⁶⁵ Tawamhã sasedoti ãpire uptabi hã, Zezusihi mreme te te wapari wamhã, ma tō ti'uza hã hãiwazu, te te wẽ'õ wa, tipẽ'ẽ na sada sahi wa. Tawamhã ãsi'rã'õtõ norĩ ma, te oto tinha, ãne:

— Tãibã oto. Aibã aimawi norĩ zõ, ai'maihãrã aba õ di za, Zezusi te te wama ãwasu'u za'ra da hã, ãwasété na. 'Re ãhâimana u'âsi mono newa, si'uihã na ma tō tiwaihu'u pe hã sina tihi, wasine 're hãimana mono nherẽ. Si'uihã na ma tō timreme wasété. ãmreme ma tō ãwapari za'ra wa'wa. ⁶⁶ E marĩ tawamhã, ma tō ãma ãpisutu za'ra wa'wa. — ãne te ãma da'a'mahã.

Tawamhã asa te tãma nharĩ za'ra:

— Tiwasédé hã ma tō 'manha. Te za tō dãrã.

⁶⁷ Tawamhã te te oto siwi wẽ'õ pese za'ra wa, ma tō ti-zadaipro na nasi siwi ubu uptob za'ra. Tinhib'rata hi'rãti na, te duré nasi siwi ahã. Tinhib'rata na te duré nasi ã'ubu wi siwi ahã. ⁶⁸ Tawamhã te te nasi siwi ahãri sina, te nasi 'mahãrã za'ra, ãne:

— A hã danho'reptui'wai wamhã, ma'ãpé ai'azãri'wa norĩ hã wama wasu'u za'ra na. — ãne te nasi ãma wa'ẽ za'ra sina 'mahãrã za'ra.

Pedru hã, Zezusi te te dawĩ ã'udãzé wasu'u

Marcusi 14.66-72; Rucasi 22.56-62; Zuwã 18.15-18, 25-27

⁶⁹ Tawamhã Pedru, 'ri 'wawi wa'ra 're, rowi sãmra ré, ma tō pi'õ hã 'rãwi ãtẽme za. Sasedoti ãpire uptabi ma romhuri'wa, pi'õ hã. ãne te tãma tinha, Pedruhu ma:

— A zama te Zezusihi siré 're aimo, Darireza ãma aré 're ãsãmra mono siré.

⁷⁰ Tawamhã Pedru te tiwi ai'udã, uburé danho'a, ãne:

— Te waihu'u õ di, we ãma ãnharĩ hã. — ãne ma pi'õi ma, asa tizadawa na wa'rã.

⁷¹ Tawamhã te oto mo, 'ri 'wawi wa'ra ãma 'ridawa u. Tame sãmra ré, ma tō duré pi'õ ãhãiba amo hã tisã Pedru hã, 'Re ãhâimana u'âsi mono ma da'ãma romhuri'wa norĩ nhib'apito ma romhuri'wa hã. Te te sãmri wamhã, ã'rata ãsimasam norĩ ma, te wasu'u za'ra, ãne:

— Õ hã Zezusihi siré 're ãmorĩ, Nazaré ãma aré 're ãsãmra mono siré.

⁷² Tawamhã Pedru te duré dawĩ ai'udã, ãne:

— Tõ sena, wa aima ãsiwasu'u za'ra wa'wa, 'Re ãhâimana u'âsi mono nho'a. Ta hã ãma sa'rese õ di, aibã hã.

⁷³ Tawamhã syry na ãma ronomro wi, ma duré ĩ'rata ĩsimasam norĩ hã 'rãwi ĩtẽme aimasa Pedruhu u, te te tãma nharĩ za'ra da, ãne:

— Darireza ãma 're ĩdamreme zusi mono ne, aimreme hã. Taha wa, wa tã wasiwi aiwaihu'u ni, Darireza ãma aré 're asãmra mono na. Taha wa, tã sena wa tã duré wasiwi aiwaihu'u ni, Zezusihi siré 're ĩnomro mono norĩ siré 're aimorĩ na. — ãne hã ma tã tãma waihu'u za'ra, Pedruhu ma.

⁷⁴ Tawamhã Pedru te asa tãma nharĩ za'ra, ãne:

— Mare di. Tane na ĩwaihu'u nherẽ, õ hã ĩma sa'rese õ di. Tã sena te aiwi udã za'ra wa'aba di pã, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono te te ĩ'azãri pé. — ãne te tãma sina waihu'u za'ra.

Tawamhã ãne na dama siwasu'u wi, ma tã si'a hã hãrã watobro, awa'awi. ⁷⁵ Tawamhã Zezusi te te tãma ĩwaihu'uzém na ma sina po're puru, Pedru hã. ãne Zezusi te te tãma ĩwaihu'u sirõmo zé hã, ĩsõwa: “Si'a hã hãrã õ ré, si'ubdatõ te za dawĩ ĩ'udã, ĩzadawa para õ nherẽ.” ãne Zezusi hã te te tãma ĩwaihu'u sirõmo zé hã.

Tawamhã ãne na oto ĩmreme na sina po're pu'u wamhã, ma tã watobro rob u, Pedru hã. Taha wa, te oto aiwa'õ, sina pê'ezé uptabi wa.

27

Zezusi hã, apito Piratuhu u, da te dasiwi ĩsaprõnizé wasu'u Marcusi 15.1; Rucasi 23.1-2; Zuwã 18.28-32

¹ Tawamhã mararé ma uburé sasedoti ĩpire norĩ hã, duré zudezu norĩ ma roti'wa norĩ hã si'rã'õtõ, te te sima ãma roti za'ra da, Zezusihi ãma, te te dama sõmri za'ra da, da te dasiwi ĩwĩrĩzéb da hã. Taha da, te roti hã sima 'manharĩ za'ra, Zezusihi hãiba na. ² Tawamhã sasedoti ĩpire norĩ zadawa para, ma tã Zezusi hã dasiwi pawasisi ni, da te dasiwi saprõni da, Piratuhu u. Ta hã Zudeza na danhipti'a nho'õmo nhisi ãma da'madã'ã'wa, romanu norĩ nhib'apito uptabi nhimipisudu. Tawamhã ĩtẽme da te dasiwi ãwisi wamhã, ma tã tãma hãiba nhomri ni, Zezusi hã, Piratuhu ma.

Zudasihĩ dã'ãzé wasu'u Atusi 1.18-19

³ Tawamhã Zudasi, dama ĩhãiba nhomri'wa hã, Zezusi dã'ã da, da te dasiwi ĩpisutu na siwaihu'u wamhã, ma tã si'ruiwapa. Taha wa, 30 na rob'uiprazé ĩsapotore hã ãtẽ'ubuzi'a prata 'manharĩ hã ma tã apã tãma sõmri za'ra, sasedoti ĩpire norĩ ma, duré zudezu norĩ ma roti'wa norĩ ma zama. ⁴ Tawamhã ãne ma tã tãma siwaihu'u za'ra:

— ĩwasédé hã wa tã 'manha, ãhãna hã. Marĩ hã te te 'manharĩ wasété õ nherẽ, wa tã aima hãiba nhomri za'ra wa'wa, asiwi wĩrĩ aba da. — ãne na ma tã tãma siwẽ'õ za'ra Zudasi hã, dama ĩpire norĩ ma.

Tawamhã asa te tãma nharĩ za'ra:

— E marĩ, wa te wasiwi ãma 'manharĩ da bâ. E wate bâ. Ta hã ate hã. Asiwaprosi ma aiwasédé hã ãma ĩ'manha. — ãne ma asa tãma waihu'u za'ra, Zudasihĩ ma.

⁵Tawamhã Zudasi hã rob'uiprazé ĩsapotore ma tã sãmra, 'Re ĩhãimana u'âsi mono ãma 're ĩdawata za'ra mono zéb ãma, 'ri para. Te te sãmra pari, ma tã watobro rob u. Tawamhã siwĩrĩ da, ma tã 'rãwi sisõ'reti, wedenhorõ na.

⁶Tawamhã 'Re ĩhãimana u'âsi mono ma, da'ãma romhuri'wa norĩ ĩpire za'ra hã ma tã rob'uiprazé ĩsapotore hã siwi waibu, sasedoti ĩpire norĩ hã. Te te siwi waibui wamhã, ma tã sima ãma roti za'ra, ãne:

— ã hã rob'uiprazé hã dawapruĩ wa'ãbãzé. Taha wa, 'Re ĩhãimana u'âsi mono nhimiroti na Mozési te te ãma ĩrob'ui'érezéb zarinaĩ õ wa, rob'uiprazé nhemezéb 're, wa te wasiwi sêrê waihu'u õ di za, wedehãpã 're, 'Re ĩhãimana u'âsi mono ãma 're ĩdawata za'ra mono zéb te, danhoprubzé wazari.

— ãne ma tã sima ãma rowaihu'u za'ra.

⁷Taha wa, ãma sisaze za'ra parimhã, tã õhõ na rob'uiprazém na ti'a hã ma tã siwi uipra, zé na piza 'manharĩ'wa nhipti'a hã. Darob amoi hawi, Zeruzarê u 're ĩdasihutu mono norĩ hã tame 're dadã'ã za'ra mono wa, adã da te 're ĩsême mono zéb da hã, ma siwi uipra, ãma. ⁸Taha wa, ti'a hã Dawapruĩ wa'ãbã na da te dasiwi ĩ'uipra na te oto da te 're sisi za'ra. ⁹⁻¹⁰ãne ma tã tiromhãiba, duréhã 'Re ĩhãimana u'âsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa hã te te ãma ĩrowaihu'u sirõmo zéb zarina, Zeremiasi na ĩsisi hã. ãne na ma tã ãma rob'ui'éré siro, duréhã:

“Tawamhã 30 na rob'uiprazé ĩsapotore hã ma tã ubuni na siwi ti'ã, zé'a na piza 'manharĩ'wa nhipti'a hã te te siwi ãma uipra da. Taha wa, ma tã Izarazéhé nhihudu norĩ hã siwi pisutu, 30 na te te tãma ĩwa'ãbã za'ra zéb da hã. ãne ma tã 'manharĩ za'ra, 'Re ĩhãimana u'âsi mono te te ĩma ĩ'ruzéb zarina, te tãma 'ru za'ra da.”

ãne duréhã ma tã Zeremiasi hã ãma rob'ui'éré siro, ãne na hã.

Apito Piratu, Zezusi te te ĩsadanharĩzé wasu'u

Marcusi 15.2-5; Rucasi 23.1-5; Zuwã 18.33-38

¹¹Tawamhã Zezusi hã Zudeza ãma da'madã'ã'wa nho're, te oto za, Piratuhu nho're. Tawamhã Piratu te sadanha, ãne:

— E a hã, zudezu norĩ nhib'apito.

Tawamhã Zezusi te asa tãma tinha:

— Tahata ma tã tane hã tã ĩ'ãma ĩwaihu. — ãne ma asa tizadawa na tãma ãma wa'rã.

¹²Tawamhã sasedoti ĩpire norĩ hã duré dama roti'wa norĩ hã ma tã siwi wasu'u wasété za'ra Zezusi hã, Piratuhu ma. Tane nherê, Zezusi hã tizadawa na te te tãma ãma wa'rãmi za'ra õ di, asa. ¹³Tawamhã Piratu te oto sadanha:

— E asina dazadawa 'rui õ di bété, da te nasi dasiwi aiwasu'u wasété za'ra zém na hã. E asi'uihã na asadawa na wa'rãmi ãna, dama. — ãne ma tô aré Piratu hã Zezusihi ma waihu'u.

¹⁴Tawamhã dama ãpire norĩ hã te te nasi siwi wasu'u wasété za'ra nherẽ, tizadawa na te te ãma wa'rãmi õ di, Zezusi hã. Te te ãma wa'rãmi õ uptabi di. ãne wa, ma tô apito Piratu hã ãma titob'uzu, Zezusihi ãma.

Zezusi, da te dasiwi wĩrĩ da, Piratu te te dama ãhãiba nhom-rizé wasu'u

Marcusi 15.6-15; Rucasi 23.13-25; Zuwã 18.38–19.16

¹⁵Pascowa na dasai 'manharĩzép sidãpãsi, ma tô apito Piratu hã misi si te te 're da'azani, dazazém hawi, da te tiwi 're ãwaptêrẽ za'ra mono zéb zarina.

¹⁶Aibã hã dazazéb 're, te dame 're sa, Barabasi na ãsisi hã, ãhãimana wasété na dama ãwaihu'u pe hã. ¹⁷⁻¹⁸Zezusi hã ãwẽ na si te te dama 're rowahutu mono 'ru te, ma tô zudezu norĩ ma ãpire za'ra norĩ hã te te siwi 're 'ruiwapari, õ norĩ upana Zezusihi ãma si 're datob'uzu za'ra mono 'ru te. ãne zarina ma tô siwi hãiba nhomri za'ra tãma, apito Piratuhu ma. ãne na da te dasiwi 're ãruiwapari za'ra mono zéb zarina, da te tãma ãhãiba nhomri na ma tô apito Piratu hã ãma da'awaihu'u. Taha wa, te ãne ãma da'azadanha, da'ahã na, ãtẽme dasi'rã'õtõ wa:

— E 'wa hã te tawamhã asima ãwẽ za'ra wa'wa, te tãma ãrob'ru da hã. E Barabasi. E Zezusi, Danho'reptui'wa da, 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te ãpisutu na da te 're ãsisi za'ra mono. — ãne te ãhãiba na zahuré ãma da'azadanha, Piratu hã.

¹⁹Tawamhã Piratu hã te te 're ãda'awaihu'u mono zéb da, roti ma, 're ãsimasisi mono zéb ãma sãmra ré, ma tô ãmro hã timreme hã tãma tisõ. ãne ma tãma waihu'u:

— Ma'ãpé ãma rosazãri, aibã ãma. Ta hã tiha te te 're ab'manharĩ mono õ di. Barana hã ãnhotõ 'rowi te ãsawẽrẽzém na hã wa tô ãma robzépata za'ëtẽ, taha na hã. ãma ãpẽ'ézé uptabi di. Taha wa, te za ãma ãrosazã. — ãne na ma tô ãmro hã tãma sadawa wasu'u ni, Piratuhu ma.

²⁰ãne ré, ma tô sasedoti ãpire norĩ hã duré dama roti'wa norĩ hã da'ahã norĩ ma 're sadawa si'aba'ré za'ra, Barabasihi si Piratuhu wi, da te waptêrẽ za'ra da, dazazém hawi te te tãma rob'ru da, duré Zezusihi si te te dama hãiba nhomri da, taha si da te dasiwi wĩrĩ da, ãsadawa para. ²¹Tawamhã apito Piratu hã ma tô duré da'mahãrã na sahu, ãne:

— E 'wa hã te tawamhã asima ãwẽ za'ra wa'wa, te aima tãma ãrob'ru za'ra wa'aba da hã, dazazém hawi aima watobro za'ra wa'aba da.

Tawamhã asa te tãma nharĩ za'ra ni:

— Barabasihi ma, rob'ru na, taha si dazazém hawi watobro da.

22 Tawamhã Piratu te duré ãma da'azadanharĩ zahu, ãne:

— E marĩ, wa za tawamhã aima ãma pisutu za'ra wa'wa, Zezusihi ãma hã, Danho'reptui'wa da, 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te ãpisutu na da te 're ãsisi za'ra mono ãma hã.

Tawamhã aihĩni ma tô ãne ãma 'mahârâ za'ra ni:

— Wedepo'o nhonhi'rãmi na da te dasiwi sasõmri, dâ'â da.

23 Tawamhã Piratu te duré asa dama tinha:

— E marĩ te te 're ab'manharĩ wasété mono bâ. — ãne te dama tinha, asa.

Tane nherẽ, ãne na hã da te wapari õ di. Dahârâ 'rãihã na te oto nasi 'mahârâ za'ra ni:

— Wedepo'o nhonhi'rãmi na da te dasiwi sasõmri, dâ'ãre da. — ãne te dahârâ 'rãihã na nasi dasiwi 'mahârâ u'ãsi ni, Zezusihi hãiba na.

24 Tawamhã Piratu, marĩ hã te te oto ãma waihu'u õ di, da te oto dasiwi ãma ãrosazãrizéb da hã. Aihĩni te oto õhõ da si tahãimana za'ra ni, Zezusihi da, dazahi uptabi na. ãne na te te sina waihu'u wamhã, ma tô piza'a zõ da'mazatõ, ãma sisimisõ da, uburé danho'a. Tawamhã Zezusihi ãma marĩ ãwasédé hã te te ã'manharĩ õ na aihĩni da te ãwaihu'u za'ra zéb da hã, ma tô danho'a sisimisõ. ãne te duré dama siwasu'u:

— Zezusi hã da te wĩrĩ da, te dama 'rui wamhã, ãwasédé hã te 'manharĩ õ di za, wa hã. Mare di. Ate za'ra wa'ãba si, ta hã. — ãne te Piratu hã dama siwasu'u.

25 Tawamhã asa te tãma nharĩ za'ra ni:

— Wẽ di tô. Wa te wasiwi ãwaptêrêzéb zarina, da te dasiwi wĩrĩ wamhã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te wahã za'ra pé tô, wa'ra norĩ zama wanhihuudu norĩ zama, wawasédé hã wa te ãma 'manharĩ za'ra di pâ. — ãne ma asa tãma tasiwaihu'u za'ra ni, Piratuhu ma.

26 Tawamhã da te tiwi ãhãiba waptêrẽ za'ra zéb uwaibaba, ma tô Piratu hã da'wapéi'wa norĩ ma 'ru za'ra oto, Barabasihi ma si te te tãma rob'ru da, dazazém hawi dama watobro da. Ma tô duré tãma 'ru za'ra, Zezusi hã powawẽ hãiwaré na te te siwi 're pré'é mono da, taha pari te te duré siwi sasõmri da, wedepo'o nhonhi'rãmi na dâ'â da oto.

*Zezusihi ãma, da'wapéi'wa norĩ hã nasi ãwa'ẽ za'ra zé wasu'u
Marcusi 15.16-20; Zuwã 19.2-3*

27 Tawamhã Piratuhu ma da'wapéi'wa norĩ hã ma tô Zezusi hã siwi 'mazé ãsõrõwa u, 'ri 'rãihã u. Te te siwi 'mazébré wamhã, tame da'wapéi'wa norĩ hã ma tô aihĩni ãma si'rã'õtõ.

28 Tawamhã ã'uza hã ma tô siwi waze. Tisi'ubuzém na ma ãwa'rãmi siwi ãma hãiba ubu, ti'uza hãpa ãhã pré na, danhib'apito ãma 're ãsi'uza za'ra mono zém ne hã. 29 'Wabzéré panhipti hã ma duré sada 'ma'manharĩ za'ra, ã'wa ahã hã. Taha pari, ma ã'rã nhisiwi tãma hiri za'ra, te te ãma siwi sõpre da, danhib'apito hã ãma 're ãsisõpre za'ra mono ne hã.

Wedehu ma duré ãsib'rata tãma hiri za'ra, ãsib'rata nhimire niwĩ, danhib'apito hã tinhiwedehu ré, 're ãsimasisi mono ne. Tawamhã hi'rãtĩtõ ma tõ nasi ãsõ're tãma asimro, ãma wa'ẽ za'ra sina te te nasi sawi za'ra da, ãne:

— Zudezu norĩ nhib'apito, rowẽ na 're aihãimana mono. — ãne te nasi ãma tiwa'ẽ za'ra, tõ sena newa.

³⁰ Tizadaipro na te duré nasi siwi uptob za'ra. Wedehu te duré nasi tiwi mrami za'ra, ã'rãi wi, te te nasi siwi ãma ahãri da. ³¹ Tawamhã nasi ãma wa'ẽ za'ra parimhã, zazahã hãpa ãhãprẽ hã ma tõ apã tiwi wazere za'ra. Apã ma duré siwi uza, 're ãsi'uza mono zẽm na. Taha pari, te oto siwi saprõ, te te siwi sasõmri da oto, wedepo'o nnonhi'rãmi na.

ZeZusi hã da te ãsasõmriZẽ wasu'u, wedepo'o nnonhi'rãmi na Marcusi 15.21-32; Rucasi 23.26-43; Zuwã 19.17-27

³² 'Ri nho'õmo nhiti te te oto ZeZusi hã siwi wazere wamhã, aibã hã ma tõ siwi tisã, Sima na ãsisi hã. Sireni na ãsa'ru nhisi hã. Te te siwi sãmri wamhã, ma tõ tãma 'ru za'ra da'wapéi'wa norĩ hã, wedepo'o nnonhi'rãmi hã tinhisẽ te te tãma ãri da, ZeZusi te te sisada ã'ãri hã. ³³ Tawamhã ma tõ oto siwi ãwisi, Dodota na sa'a nhisi u, da te 're ãdanhimroi mono zẽb u. Dodota hã wasimremezẽm na Da'rãihi na sa'a nhisi, te wasu'u. ³⁴ Tamomo te te siwi ãwisi wamhã, uwa 'ru 'rãi wa'u ãsẽ hã ma tõ arẽ tãma sõmri za'ra ZeZusihi ma, wedewa'u ãsẽ na ãwazari ré hã, te te hã'rẽne da. Tane nherẽ, te te tẽiwai wamhã, te te sima wẽ õ di, te te hã'rẽne da, ZeZusi hã. ³⁵ Tawamhã ma tõ oto siwi sasõ, wedepo'o nnonhi'rãmi na. Te te siwi sasõmri pari, ma tõ etẽ zapotore ã'ui'éré ré hã nasi sima sãmra da'wapéi'wa norĩ hã, ZeZusihi uzazẽb zõ. Taha zarina, ma tõ sima ãma aipẽ. ³⁶ Taha pari, te oto ã'rata asimro, ZeZusi hã te te dawĩ 'madã'ã za'ra da, hãiwĩ sa'o ré. ³⁷ Tawamhã ZeZusihi 'rã nho'õmoi baba ma tõ siwi sasõ, wedepo'o na rob'ui'éré hã, ãwasédẽ hã da te ãma ãhirizẽb ui'éré ré hã. ãne ãma ãrob'ui'éré hã: “ã hã ZeZusi, zudezu norĩ nhib'apito.” ³⁸ ZeZusihi me ma tõ aibã norĩ hã dasiwĩ sasõmri zahuré ni, ãsirẽ dã'ã zahuré da. Danhibrob zõ dapãrĩ'wa norĩ, aibã norĩ hã. Te ãma aiwa'aba zahuré ãsimire niwĩ, duré ãsimi'e niwĩmhã.

³⁹ ãwa'wai baba, da te nasi ãro'rahãri za'ra norĩ hã te nasi ãma tawa'ẽ za'ra ni, ZeZusihi ãma. Nasi ãma da'rãsiwanarĩ za'ra sina, te nasi ãma wasétẽ za'ra ni. ⁴⁰ ãma dawa'ẽ sina, te duré nasi ãne tãma nharĩ za'ra ni:

— Oro a hã asima roti za, 'ri 'rãihã hã sãmra da, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ãma 're ãdawata za'ra mono zẽ hã, duré apã 'ri da, si'ubdatõ bãdã hã ai'ãma si'utõrĩ õ ré. A hã tõ sena 'Re ãhãimana u'ãsi mono 'ra wamhã, ma'ãpẽ asisõ'reptu na. Wedepo'o nnonhi'rãmi hawĩ we si'ra na, atã'ã tõ da. — ãne te nasi ãma dawa'ẽ za'ra sina 'mahãrã za'ra ni.

⁴¹ Sasedoti ĩpire norĩ zama te duré nasi āma tiwa'ẽ za'ra, 'Re ĩhāimana u'āsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'éré na dama rowahutu'wa norĩ zama, dama roti'wa norĩ zama. Āne te nasi ta norĩ hā āma tiwa'ẽ za'ra:

⁴² — Oro ō hā Izarazéhé nhihudu norĩ nhib'apito za. E niha hā bété, tinhimirohōsi na te te 're da'anho'reptui mono nherē, 'rāwi sisō'reptu waihu'u ō di bété oto. Āhāna wedepo'o nhonhi'rāmi hawi, we te te si'ra pé, wa te wasina ĩ'umnhasi za'ra zéb da hā. ⁴³ Ō hā ma tō 'Re ĩhāimana u'āsi mono hā te te sina 're umnhasi, ĩsiré 'rāwi 're ĩmorĩ u'āsi na. Ma tō duré dama 're siwasu'u, 'Re ĩhāimana u'āsi mono 'ra na. Ma'āpé āhāna 'Re ĩhāimana u'āsi mono te te sō'reptu oto, wanho'a. — Āne te nasi āma tiwa'ẽ za'ra, zudezu norĩ ma ĩpire za'ra norĩ hā.

⁴⁴ Tawamhā danhibrob zō dapārĩ'wa norĩ hā ma tō duré nasi dasiré āma tiwa'ẽ zahuré, ĩsiré dā'ā zahuré da, da te dasiwi ĩsasōmri zahuré hā.

Zezihi dā'ázé wasu'u

Marcusi 15.33-41; Rucasi 23.44-49; Zuwā 19.28-30

⁴⁵ Tawamhā ma tō ti'abzuma oto. Abzuma wamhā, ma tō tirobra, daro mono bâ. Bâdâ siprazéb u, te oto robra si nomro.

⁴⁶ Tawamhā bâdâ sipra wi, te Zezusi hā Timama hā sa'ětē sina 'mahâ:

— Eri, Eri, rema sabatani. Āne wamremezém na hā: "Īnhib'apito, Īnhib'apito, e marĩ da, ma tō oto ĩrē."

⁴⁷ Tawamhā ni'wam norĩ hā ĩrata ĩsimasam norĩ hā Zezusihi hârâ te te wapari za'ra wamhā, ma tō sima rowasu'u za'ra, āne:

— Ōhōta Eriasihi zō te hâ, te te we pawaptob da. — Āne te sima āma romnomri za'ra.

⁴⁸ Tawamhā ni'wa hā ĩrata ĩsimasam norĩ siré hā si'aba're na ma tō piza 're upsözém ne hā 'mai'ā, uwa 'ru 'rāi wa'u ĩsé na te te tāma āma di'i da, Zezusihi ma, ĩwa'ābâ syry na. Tawamhā wedewaré 'rāsutu na ma tō āma sapu'u, Zezusihi ma, te te wē da, te te upsōmri da. ⁴⁹ Tane nherē, ĩsiré ĩsimasam norĩ hā ma tō āma sipa'uwati za'ra, āne:

— A'â pé, wanhimipari za'ra wa'aba a'â, Eriasi we ĩtēme morĩ ō'umnhasite, te te sō'reptu da, dā'â tō da. — Āne te a'â siwi āma pa'uwati, te te tāma sōmri tō da, te te ĩ'upsōmri da hā.

⁵⁰ Tawamhā Zezusi hā ma tō duré tihârâ 'rāihâ na āma sahu, ĩrēme ma. Taha pari ma pē'ē hai'utō.

⁵¹ Dâ'â wi, zazahâ ĩhâpa hā 'ri 're wa'wa nhitobzé hā ma uihâ na hāihaipo'o aiwa, hāimo hawi pi'reba, 'Re ĩhāimana u'āsi mono nhorōwa āma hā. Ti'a hā te duré sāsā'ā. Sāsā'ā wamhā, ĩtē tōmo wawē hā ti'a 're ĩsimi'wara mono zama ma tōmo sipo'o. ⁵²⁻⁵³ Taha wa, ma tō duré adâ'ā 'ru hā si'ridawa za'ra. Si'ridawa za'ra wamhā, 'Re ĩhāimana u'āsi mono nhib'a'uwē norĩ hā aré 're ĩdâ'ā za'ra mono hā ma tō apâ ahāiwa'utu ahā

uptabi na, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã. Ta norĩ hã, Zezusi hã ab're hawi za hâiwa'utu parimhã, te za ab're hawi wairé. Tawamhã Zeruzarẽ u te za asisi, 'ri nho'u ìwẽ uptabi u, dama sihâi'ré za'ra da. Tawamhã da'ahâ uptabi na te za âma tanhopré ni, tame.

⁵⁴ Tawamhã Zezusi te te dawí ì'madâ'â za'ra norĩ hã da'wapéi'wa norĩ hã, duré da'wapéi'wa norĩ wada'uri'wai me, ti'a ìsãã ìwatobro hã te te 'madâ'â za'ra wamhã, duré uburé ropipa ìwairébé mono te te 'madâ'â za'ra wamhã, ma tô sa'êtẽ uptabi tipẽ'ẽwara za'ra. Tawamhã âne te sima nharĩ za'ra:

— Nare õ hã, 'Re ìhâimana u'âsi mono 'ra. — Æne ma tô ta norĩ hã âma titob'uzu za'ra, da'wapéi'wa norĩ hã.

⁵⁵ Tawamhã pi'õ norĩ hã ahâ na te 'madâ'â za'ra romhã na, Zezusi hã hâiwi sa'o ré. Ta norĩ hã ma tô ìsiré 're nomro Darireza hawi, Zeruzarẽ u, te te siwi 're pawaptob za'ra mono da. ⁵⁶ Ta norĩ me, te Mariza Madarena hã dame za. Marizaha hâiba amo zama te dame za. Taha 'ra hã Ti'adu, Zuzé duré. Zebedehe mro zama te duré pi'õ norĩ me za.

Zezusi dâ'â pari, da te dasiwi ìsẽrẽzé wasu'u

Marcusi 15.42-47; Rucasi 23.50-56; Zuwã 19.38-42

⁵⁷ Tawamhã ma tô bâdâ hã aipra pese oto. Taha wa, aibã ìsibro pe hã ma tô mo Piratuhu u, Zuzé na ìsisi hã. Ta hã Arimateza na 'ri nho'õmo nhisi âma 're ìsãmra mono. Ta hã Zezusihi nhimiroti si te te 're ì'madâ'â pese mono. ⁵⁸ Tawamhã, Piratuhu u oto morĩ wamhã, ma tô Zezusihi hâiba hã tiwi waptẽ, ab're 're, te te sêrẽ da. Tawamhã apito Piratu ma tô dama ti'ru, Zezusihi hâiba hã da te tãma 'ru da. ⁵⁹ Tawamhã Zuzé hã Zezusihi hâiba, ma tô ti'ã. Taha pari ma tô ubu, zazahã ìhâirã na. ⁶⁰ Te te hâiba ubu pari, ma oto tite ab're sirõmo wa tisẽ Zuzé hã, sa'a zahâpâ da te aré tãma ì'ab're sirõmo wa. Taha pari ma tô êtẽ tõmo zapodo hã te te pizari, ab're te te âma ìré sitob da. Te te sito pari, te oto mo, õne haré. ⁶¹ Zuzé hã Zezusihi hâiba te te sêrẽ ré, te pi'õ norĩ hã ab're nho'õmoi baba aimasisi zahuré, Mariza Madarena norĩ hã duré Mariza ìhâiba amoi me. 'Râwi te te âma 'madâ'â zahuré da, te ì'rata aimasisi zahuré.

Da'wapéi'wa norĩ hã, ab're nhitobzẽ te te siwi ì'madâ'â za'ra zé wasu'u

⁶² Tawamhã oto âma awẽ wamhã, sasedoti ìpire norĩ hã, duré parisezu norĩ hã ma tô Piratuhu nhorõwa u si'rã'õtõ, sabadu na romhuri zahârizém na. ⁶³ Ìtẽme si'rã'õtõ wamhã, âne te tãma nharĩ za'ra:

— Apito, õ hã ìsadawa nhipe hã zahadu 're morĩ ré, dama 're ìsiwasu'u mono zém na wa tô âma wapo're pu'u za'ra ni, ãhãna hã. Æne te dama 're siwasu'u: “Bâdâ si'ubdatõ ì'ãma si'utõrĩ õ ré, wa za apã hâiwa'udu.” Æne dama 're ìsiwasu'u

mono zé hã. ⁶⁴ Taha wa, âté ĩsiré 're ĩnomro mono norĩ hã te za apâ siwi waze ĩhâiba hã, pi'uriwi. Tawamhã âté sadawa nhipese na te za duré dama wasu'u za'ra, apâ ab're hawi ĩhâiwa'utu na hã. Zezusi hã 're morĩ ré, sadawa nhipese na te tô dama 're siwasu'u. Tane nherẽ, ĩsiré 're ĩnomro mono norĩ hã âne na te te dama wasu'u za'ra wamhã, taha nhipai u te za duré dama sadawa hapese za'ra. Taha wa, te za dama ĩ'ru, sa'a zahâpâ ab're nhitobzé hã da te ĩré dasiwi 'madâ'â pese da, si'ubdatõ bâdâ, âma ĩsi'utõrĩzéb u hã, ĩhâiba hã te te siwi wazere za'ra õ'umnhasite, pi'uriwi. — Âne ma tô parisezu norĩ hã tiwi rowaptêrê za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma da'âma romhuri'wa norĩ nhib'apito norĩ me.

⁶⁵ Tawamhã Piratu te asa tâma nharĩ za'ra:

— Tane tô. Da'wapéi'wa norĩ hã wa za tô pisutu za'ra, asiré si'aba'réi wa'aba da, ab're u. Mo oto ĩtême ai'aba'réi wa'aba pé, da'wapéi'wa norĩ ma, 'ru za'ra wa'aba da, ab're nhitobzé hã te te siwi 'madâ'â pese za'ra da, dawí. — Âne te ĩtême tâma rob'ru za'ra, apito Piratu hã.

⁶⁶ Tawamhã ab're u te oto ai'aba'ré, da'wapéi'wa norĩ siré. Tawamhã êtê tōmo zapodo hã, ab're nhitobzé hã marĩ na ma tô siwi upto, sitop tete na ĩré sab da, da te dasiwi sa'ré tō da. Da'wapéi'wa norĩ ma, ma tô duré roti za'ra, ab're nhitobzéb 'rata simasab da, te te siwi 'madâ'â u'âsi za'ra da, sõtõ za'ra âna.

28

Zezusi ĩhâiwa'utuzé wasu'u

Marcusi 16.1-8; Rucasi 24.1-12; Zuwã 20.1-10

¹ Sabadu parimhã rowa'a wi, dumidu na ma tô Mariza Madarena norĩ hã sisaprõni zahuré Marizaha me, sa'a zahâpâ ab're u, Zezusi da te ĩsêrêzéb u. ² Tawamhã simiza'rese õ ré, ma tô ti'a hã ĩré 're tiwara zahuré, hâiwa hawi Wanhíb'apito ma romhuri'wa hã ĩtême wisi zahuré wamhã. Tawamhã hâiwa âma romhuri'wa hã ma tô ab're nhitobzé hã sa'ré, êtê tōmo wawẽ hã. Te te sa'réi wamhã, ma tô ĩsiswi nhamra. ³ Tã si'ubuzi ne ĩhâiba hã. Ĩ'uzã hã rã uptabi di. ⁴ Tawamhã ab're 'madâ'â'wa norĩ hã ma tô tipahi za'ra. Pahi uptabi za'ra wa, ma tô tirêrê'ê za'ra. Tawamhã ti'ai u ma tô tâma ana. Dadâ'â wa, darési âna 're ĩdanhimi'wara mono ne, ma tô rési âna daba'wara. ⁵ Tawamhã hâiwa âma romhuri'wa hã ma tô tâma nharĩ zahuré, pi'õ norĩ ma, âne:

— ĩma aipahi wa'aba tō. Zezusi hã da te dasiwi wĩrĩ wa, wedepo'o nhonhi'rãmi na da te dasiwi ĩsasõmri zô robzabui wa'aba da, te we ane wa'wa. Wa hã wa tô aiwaihu'u 'wa, we sô ĩrobzabui wa'aba zém na hã. ⁶ Tane nherẽ, âme hâimana õ di. Te te sina ĩrotizéb zarina ma tô hâiwa'udu. We ane wa'aba pé, ĩnomrozé hã sabui wa'aba da. ⁷ Taha parip si, te za sa'êtê ane

wa'wa, ĩsiré 're ĩnomro mono norĩ ma, wasu'u za'ra wa'aba da. Āne te za tãma ĩwasu'u za'ra wa'wa: “Ma tō hãiwa'udu. Darireza u ma tō asōwa timorĩ za'ra wa'wa. Tamep si te za ĩsabu za'ra wa'wa.” Āne na ĩmreme na ãma aipo're simrami aba tō. — Āne ma tō hãiwa ãma romhuri'wa hã pi'ō norĩ ma waihu'u zahuré.

⁸ Taha wa, te sa'ētē oto asamro zahuré ab're hawi, pahi te. Pahi zahuré nherē, tãma rowē zahuré di, pi'ō norĩ ma hã. Zezusihi siré 're ĩwanomro mono norĩ ma, te te rowasu'u zahuré da, te asamro zahuré. ⁹ Sisamroi ré, ma tō Zezusi hã sōpētē zahuré, pi'ō norĩ hã. Simiza'rese ãna sisamroi ré, ma sōpētē zahuré. Tawamhã Zezusi hã ma tō sawi zahuré, ãne:

— Rowē na 're aihãimana aba mono. — Āne te sawi zahuré, Zezusi hã.

Tawamhã pi'ō norĩ hã ma tō oto 'rãwi ĩtēme aima'wara zahuré. Tinhĩb'rata na te te para zawi zahuré sina, ma tō ãma tiwata zahuré, tãma pire zahuré wa.

¹⁰ Tawamhã Zezusi te tãma nharĩ zahuré:

— Aipahi wa'aba tō. Mo oto ane wa'aba, ĩsisãnawã norĩ ma, ĩwasu'u wa'aba da, Darireza u ĩzarina ãma si'aba're da. Tamep si te za ĩzabu za'ra.

Ab're 'madâ'â'wa norĩ, Zezusihi zô ab're baba wa, 'ri tēme oto ĩsi'aba'rézé wasu'u

¹¹ Tawamhã Mariza Madarena norĩ hã zahadu neb zahuré ré, ma tō ab're 'madâ'â'wa norĩ hã ni'wam norĩ hã ai'aba're, Zeruzarē u. Zahadu te duré ni'wam norĩ hã asimro, ab're 'rata. Tawamhã Zeruzarē u ĩsi'aba're norĩ hã, sasedoti ĩpire norĩ ma, ma tō rowasu'u za'ra, uburé ĩromhãimana mono zém na hã. ¹² Tawamhã sasedoti ĩpire norĩ hã ma tō duré si'rã'ōtō, zudezu norĩ ma roti'wa norĩ me, te te sima ãma roti za'ra da. Tawamhã ma tō rob'uiprazé hã sa'ētē na tãma sōmri za'ra, da'wapéi'wa norĩ ma, ab're 'madâ'â'wa norĩ ma, dama 're sadawa nhipese za'ra mono da, Zezusihi wasu'u na. ¹³ Te te tãma sōmri za'ra sina, te ãne nasi tãma nharĩ za'ra:

— Āne te za dama ĩrowasu'u za'ra wa'wa, Zezusihi hãiba na hã: “Īsiré 're ĩnomro mono norĩ hã barana ma we sô aihutu. Wanhotō ré ma tō siwi waze.” Āne te za dama ĩrowasu'u za'ra wa'wa. ¹⁴ Tawamhã Zudeza na danhipti'a nho'ōmo nhisi ãma danhib'apito hã ãne hã te te wapari wamhã, wa za tãma aiwasu'u wē za'ra wa'aba ni, asada sahi za'ra wa'aba tō da, marĩ ĩ'upa za'ra wa'aba ō na hã, niha te te aima rob'manharĩ za'ra wa'aba tō da. — Āne ma tō tãma roti za'ra, da'wapéi'wa norĩ ma.

¹⁵ Tawamhã ab're 'madâ'â'wa norĩ hã ma tō rob'uiprazé hã waibu, da'wapéi'wa norĩ hã. Te te sima waibui wamhã, 'Re ĩhãimana u'âsi mono ma da'ãma romhuri'wa norĩ nhĩb'apito norĩ, te te tãma ĩroti za'ra zéb zarina, ma tō 'manharĩ za'ra,

ĩmreme hã. Āne ma tō Zezusihi hãiba na rowasu'u zadawa nhipe hã te te ropé, zudezu norĩ nhipti'ai 'remhã. Ta hawim haré te zahadu rowasu'u zadawa nhipe hã 're hãimana, Zezusihi hãiba na hã.

Zezusi hã tisiré 're ĩnomro mono norĩ ma, ĩsihãi'rézé wasu'u Marcusi 16.14-18; Rucasi 24.36-49; Zuwã 20.19-23; Atusi 1.6-8

¹⁶ Tawamhã wa norĩ hã Zezusihi siré 're ĩwanomro mono norĩ hã wa tō ai'aba'ré ni Darireza u, 11 na wahãiba za'ra hã. Ētē 'rãihã u wa ai'aba'ré ni, Zezusi te te wama ĩpisutu za'ra zéb u. ¹⁷ Tawamhã Zezusi hã wa te wasiwi sãmri wamhã, wa tō ãma wawata za'ra ni. Tane nherē, nima norĩ hã wa tō wawã za'ra ni, ō hãĩ ō newa. ¹⁸ Tawamhã Zezusi hã ma tō 'rãwi watēme timorĩ za'ra oto. Ma tō wama nharĩ za'ra, ãne:

— Īmama hã ma tō ĩma pisutu, ĩsadawa para dama ĩpire na 're ĩhãimana mono da, ti'ai ãma, hãiwa ãma zama. ¹⁹ Taha wa, te za 're ĩropéi wa'aba mo a'uwē mono bâ, dama 're ĩzadawa wasu'u za'ra wa'aba mono da, a'uwē mono bâ da te 're ĩzaze za'ra mono da, taha zarina ĩnhimiroti 'madâ'â'wa 're dahãimana za'ra mono da oto. Da te 're ĩzaze za'ra mono sidâpâsi, te za â dawabzuri hã dama 're ĩ'manharĩ za'ra wa'aba mo, Īmama nhisi na, duré ĩnhisi na, duré Īmama pē'ēzani nhisi na, ta norĩ zadawa para. ²⁰ Te za duré dama 're ĩroti za'ra wa'aba mo, uburé te aima 're ĩroti za'ra wa'aba mono zéb zarina, ĩnhimiroti si da te 're 'madâ'â u'âsi za'ra mono da. Ōne u'âsi, wa za asiré 're ĩmorĩ u'âsi za'ra wa'wa, ro ĩsi'utōrízéb u hã. Āne na aipo're si'âri za'ra wa'aba ō di za. — Āne ma tō Zezusi hã wama siwaihu'u za'ra sisa'u, ĩsiré 're ĩwanomro mono norĩ ma.

Marcusi Zezu Cristuhu wasu'uwẽ na Marcusi te te ãma ĩrob'ui'érézé Ībaihã wasu'uzé

Ã Ībaihã na rob'ui'éré'wa nhisi hã Zuwã Marcusi na, ĩsisi hã. Zezusihi zazei'wa, ta hã. Tane nherẽ, 12 na ĩhãiba norĩ siré 're morĩ ô di, Zezusi te te sima ĩpisutu norĩ siré hã.

Marcusi hã tinhimi'ui'éré na hã te te rowasu'u za'ětẽ ô di, Zezusihi nhimirowasu'u mono zém na hã. Te te 're ĩda'apawapto mono zém na si ma tô rowasu'u za'ětẽ. Ma tô duré wama waihu'u za'ra, Zezusi hã ĩsimizawi pese na dama romhuri'wa na hã. Marcusi 10.45 ãma hã ma tô ãne na wama waihu'u za'ra. Zezusi hã ĩmreme pire na ma tô duré Marcusi hã wama rowasu'u za'ra, te te dama 're ĩrowahutu mono na hã, duré wa'uburé te te dama 're ĩ'anhamra mono na zama, duré dawasédé hã te te dama 're ĩ'apari mono na zama. Ã Ībaihã na ma tô Zezusi hã dama 're siwasu'u, tidã'ázéb zarina dawasété hawi, za te te 're ĩda'awaibui mono na hã.

Zuwã Batitaha wasu'u

Mateusi 3.1-12; Rucasi 3.1-20; Zuwã 1.19-28

¹⁻³ Āhãna ĩsãna'rata hawi, wa za aima rowasu'u za'ra wa'wa, Zezu Cristuhu wasu'uwẽ na, 'Re ĩhãimana u'ási mono 'ra wasu'u na. Romhã ré, ma tô ãma rob'ui'éré siro, Iza'iza hã, 'Re ĩhãimana u'ási mono zadawa wasu'u 'rata 'wa hã. Duréihã 'Re ĩhãimana u'ási mono hã, ti'ra ma, te te ĩwaihu'uzém na ma tô ãma rob'ui'éré, ãne:

“Wa hã wa za satõ ĩzadawa wasu'u'wa hã, aiwana, te te asõ ropese mono da. ãne te za te te dama 're rob'mahârã, mreme 'rãihã sina, a'ubuni wi:

Ni'wa hã te za te te dama 're rob'mahârã, a'ubuni wi:
Bãdãdi hã asiwi ropese aba, Wanhib'apito zõ.

Īmana 'rãmi bãdãdi hã sô sa'ra wa'aba, awa'awi da.”

Ãne ma tô Iza'iza hã ãma rob'ui'éré, romhã ré.

⁴ Tawamhã Iza'iza te te dama ĩrob'ui'éré zarina, te oto Zuwã Batita hã â dawabzuri hã te te dama 're ab'manharĩ, a'ubuni wi. ãne te oto te te dama 're roti:

— Ma'ãpé, aiwasété wi aipizari za'ra wa'aba, 'Re ĩhãimana u'ási mono, marĩ 're ĩ'manharĩ wasété za'ra wa'aba mono zé hã te te aima pari za'ra wa'aba da. Tawamhã â dawabzuri hã wa za te aima 're 'manharĩ za'ra wa'wa. — ãne ma tô te te dama 're roti, Zuwã Batita hã.

⁵ Da'ahã uptabi na te ĩtẽme 're dasito, Zudeza na danhipti'a nho'õmo nhisi hawi. Zeruzarẽ na 'ri nho'õmo nhisi hawib zama, te ĩtẽme 're dasito. Tawamhã dasisõ'a dawasété na, 'Re

ĩhâimana u'âsi mono ma 're dasiwasu'u za'ra mono wamhã, ma tô â dawabzuri hã te te dama 're ab'manharĩ Zuwã hã, Zodã pa na â nhisi ãma. ⁶ Zuwã hã awaru ba'õmore zéré 'manharĩ na te 're si'uza. Duré romhã 'manharĩ hãiwaré na te ãma 're si'usisi. 'Riti na si, te 're sa. Ropĩni na zama te duré 're sa. ⁷ ãne te te oto dama 're rowasu'u:

— Īza'u si te za ĩma ĩpire uptabi hã wei wi. ĩma pire uptabi wa, ĩpara'uza wasisizé, te tãma wasihu waihu'u õ di za. ⁸ Wa hã wa tô â uptabi na si te 're aihãiba ubu za'ra wa'wa, â dawabzuri hã te aima 're ab'manharĩ aba mono wamhã. Tanei õ di za oto. ĩma ĩpire hã wei wisi wapsi, te za oto 'Re ĩhâimana u'âsi mono pẽ'ẽzani na te te 're aihãiba ubu za'ra wa'wa, ĩré 're anomro u'âsi aba mono da. Wẽ uptabi di, ĩpẽ'ẽzani hã. — ãne ma tô Zuwã Batita hã te te dama 're wasu'u.

Zezusi hã â dawabzuri te te ĩmanharĩzé wasu'u
Mateusi 3.13-17; Rucasi 3.21-22

⁹Tawamhã ãne te te dama 're wasu'u mono ré, ma tô Zezusi hã ĩtẽme wi, Nazaré na 'ri wa'õtõ nhisi hawi. Darireza na danhipti'a nho'õmo nhisi ãma, Nazaré hã. ĩtẽme wisi wamhã, ma â dawabzuri hã Zezusihi ma 'manha, Zodã pa na â nhisi ãma. ¹⁰ Tawamhã â hawi watobro wi, ma hãwa hã aipo'o. Hãwa hawi, ma we 'Re ĩhâimana u'âsi mono pẽ'ẽzani hã ĩtẽme si'ra, utu'u ne. Ma tô sina 'madã, Zezusi hã. ¹¹ Tawamhã hãwa hawi, te we 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã Zezusihi ma tinha:

— A hã ĩ'ra. ĩma asawi uptabi di. Aima ĩto za'etẽ uptabi di. — ãne te we tãma tinha, ĩmama hã.

Wa'uburé hã Zezusi te te ĩwada'urizé wasu'u
Mateusi 4.1-11; Rucasi 4.1-13

¹² Tawamhã Zezusi hã â dawabzuri te te 'manharĩ pari, te oto 'Re ĩhâimana u'âsi mono pẽ'ẽzani hã satõ, a'ubuni u sãmra da. Taha wa, te oto mo. ¹³ Tawamhã a'ubuni wi sãmra ré, bådã hã ahã na ma ãma si'utõrĩ, 40 na. Tame sãmra ré, Satanasi hã te aré nasi wada'u, ĩsimiroti na te te saze da. A'ubuni ãma abaze zahi hã te 're hãimana za'ra. Tane nherẽ, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma romhuri'wa norĩ hã hãwa hawimhã, te we siwi 'madã'á pese.

Zezusi hã romhuri na te te ĩsãna'ratazé wasu'u
Mateusi 4.12-22; Rucasi 4.14-15; 5.1-11

¹⁴ Tawamhã Zezusi hã te mo, Darireza na danhipti'a nho'õmo nhisi u. Zuwã Batita hã dazazéb 're, da te dasiwi sêrẽ pari, te Zezusi hã mo. Tawamhã rowasu'u wẽ hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te tãma ĩsõmri na, te Zezusi hã te te dama 're rowasu'u oto. ¹⁵ ãne te tinha:

— Ahãna bådã hã ma tô oto ĩwa waptãrã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono, da'ãma 're ĩsib'a'uwẽ mono zéb da hã. Ma'ãpé aiwaseté

wi, 're aipizari za'ra wa'aba mono za, 'Re ĩhâimana u'âsi mono niwĩ, ĩwasu'u'uwẽ hã 're saze za'ra wa'aba mono da. — Āne ma tô te te dama 're rowasu'u, Zezusi hã.

¹⁶Tawamhã â zaihã u ma tô wi, Zezusi hã, Darireza na ĩsõ'u nhisi u hã. Wisi wamhã, â zababa 're morĩ ré, ma tô tepe mrami na romhuri'wa norĩ hã sõpẽtẽ zahuré. Ta norĩ hã Sima Pedru na ĩsisi hã ĩsisânawãi me, Ādéréhé me. Tepe zô, te nasi abazipara hã wabzuri zahuré. ¹⁷Tawamhã āne te Zezusi hã 'mahârã zahuré:

— We ane wa'aba, ĩsiré 're ane wa'aba da oto, romhuri na aima ĩsisanho wa'aba da, ĩma 're ĩda'awaibui wa'aba mono zém na da hã. — Āne ma tô tãma waihu'u zahuré.

¹⁸Tawamhã õne haré ma tãma marẽme zahuré, abazipara ma. Zezusihi siré te oto tineb zahuré.

¹⁹Tawamhã syry na sina pahã wi, ma duré 'madã'ã zahuré, Ti'adu norĩ hã Zuwãhã me. Ta norĩ hã Zebedehe 'ra zahuré. Abazipara sisinarĩ hã te te āma a'rã'õtõ zahuré apã, uba're wa.

²⁰Tawamhã Zezusi te duré sô tihãrã zahuré, ĩsiré neb zahuré da. Tawamhã õne haré timama hã ma rẽme zahuré, tãma ĩromhuri'wa norĩ zama, uba're 're ĩsi'ubumro norĩ hã, Zezusihi siré 're neb zahuré da oto.

*Zezusi hã aibã ma, wa'uburé te te ĩsãmrazé wasu'u
Rucasi 4.31-37*

²¹Tawamhã Zezusi norĩ hã ma tô aihutu, Capana'u na 'ri nho'õmo nhisi u. Tawamhã sabadu na wa, ma awa'awi āzé Zezusi hã, zudezu norĩ te rowahutuzéb u, te te dama rowahutu da, tô romhuri zahãrizém na hã. ²²'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ére na dama rowahutu'wa norĩ nhimirowasu'u nei õ di, Zezusi te te dama ĩrowahutu mono zé hã. Simirowahutu pire na te dama rowahutu. Simirowasu'u wẽ wa, ma tô āma tatob'uzu za'ra ni. ²³Tawamhã te te dama rowasu'u ré, ma we aibã hã āzé, rowahutuzéb u, wa'uburé ré 're ĩmorĩ hã. Sébré wi, te sa'ẽtẽ 'mahã:

²⁴ — Zezusi, Nazaré nhihudu, e marĩ zô te we aimo. E wa'uprozi da, te we aimo. A hã ĩma aiwaihu'u pese di, 'Re ĩhâimana u'âsi mono, we te te asatõrĩ na hã. Aiwẽ uptabi di, a hã. — Āne te 'mahã.

²⁵Tawamhã Zezusi te asa tãma tinha, wa'uburé ma:

— Tô'ã, we ĩma nharĩ tõ. Mo oto aibã hawi aiwatobro.

²⁶Tawamhã sisa'u te sa'ẽtẽ hãiba wasutu, wa'uburé hã. Tawamhã sadari sina, ma aibã hawi watobro. ²⁷Tawamhã ma āma tatob'uzu za'ra ni. 'Rãwi te āma dasima rowasu'u za'ra ni, āne:

— Õ hã, e niha. Wama ĩsa'rese õ na, te wama rowahutu. Wa'uburé norĩ ma, te te rob'rui wamhã, ma tô wapari za'ra, ĩmreme hã. — Āne te dasima āma romnhoré za'ra ni.

28 Taha wa, Zezusihi wasu'u hã ma tô waptu na ropé, Darireza na danhipti'a nho'ômo nhisi 're, daro mono bâ.

*Sima Pedruhu maprewa, Zezusi te te ïpesezé wasu'u
Mateusi 8.14-15; Rucasi 4.38-39*

29 Taha pari, ma tô Zezusi norĩ hã rowahutuzém hawi wairé, Sima Pedru norĩ nhorôwa u si'aba're da. Tisiséme me, Ādéréhé me, te siré 're simasisi zahuré, Sima Pedru norĩ hã. Ta norĩ hã, Ti'adu norĩ me, Zuwã norĩ me, ma asisi 'ri para u, Zezusihi siré. 30 Tame te Simahã maprewa hã hâzé ré nomro, wa'ro na. Tawamhã sisisi wi, te Zezusihi ma 'mahârâ za'ra, hâzé na ïnomro na. 31 Taha wa, te oto ïtême mo, ïnomrozéb u. Tawamhã ma pa'â, wahutu da. Taha wa, ma awa'awi tiwahâ. Tawamhã ma tô tâma api za'ra Zezusi norĩ ma, saihuri da.

Zezusi hã Darireza âma te te 're ïda'apawapto mono zém na rowasu'u

Mateusi 8.16-17; Rucasi 4.40-41

32 Tawamhã bâdâ sébrézéb u, ma tô ïtême tasi'âwisi za'ra ni, Zezusihi u, dahâzé mono bâ. Wa'uburé ré 're ïdanomro mono norĩ zama, ma ïtême âwisi za'ra ni. 33 Uburé 'ri ahâ 're, 're ïdasi'ubumroi mono norĩ hã ma ïtême tasi'rã'ôtô ni, 'ri nho're uwaibaba. 34 Tawamhã dahâzé mono bâ, ma da'apese, da'ahâ na. Duré timreme na ma wa'uburé norĩ hã dama anhamra, ahâ na. Wa'uburé norĩ hã ma tô waihu'u za'ra Zezusi hã, 'Re ïhâimana u'âsi mono 'ra na. Taha wa, Zezusi ma tô wa'uburé norĩ hã sadawa uwati za'ra, te te dama rowasu'u za'ra tō da.

35 Tawamhã robza'rã ré, ma wahudu Zezusi hã, 'ri nhiti morĩ da, a'ubuni u. Tame te a'â tihâiba, 'Re ïhâimana u'âsi mono ma, mreme da. 36 Tawamhã Sima Pedru norĩ hã te Zezusihi zô sôpré ropâ, tisiré norĩ me hã, te te siwi sôpêtê da. 37 Tawamhã te te siwi sôpêtê wamhã, te tâma rowasu'u za'ra:

— Aihĩni te asô tanhopré ni.

38 Tawamhã Zezusi te asa tâma nharĩ za'ra:

— Oto wasi'aba'rei wa'aba, 'rãwi 'ri wa'ôtô 're, 're ïdahâimana za'ra mono u, tamomo zama te ïwasu'uwê na da'apo're pu'u mono da. Taha da, wa wei mo. — Āne ma Zezusi hã tâma siwaihu'u za'ra.

39 Tawamhã daro mono bâ te 're mo, Darireza na danhipti'a nho'ômo nhisi âma 're ïdasi'ubumroi mono norĩ ma, ïwasu'uwê hã te te dama 're wasu'u mono da, zudezu norĩ te, rowahutuzé mono bâ. Wa'uburé hã te te duré dama 're anhamra.

Aibâ ï'wa're ré hã, Zezusi te te ïpesezé wasu'u

Mateusi 8.1-4; Rucasi 5.12-16

40 Tawamhã aibâ hã ma ïtême wi, ï'wa're ré hã. Hi'râtitō ma aime, Zezusihi papara, te te tâma nharĩ da, âne:

— Īma aiwaihu'u pese di, asimipese waihu'u pese na hã. Taha wa, asima ĩwẽ wamhã, te za ĩpe. — Āne te Zezusihi ma si'ru, te te pese da.

⁴¹ Tawamhã Zezusi hã āma pẽ'ēzé wa, ma tô tinhib'rada hã wahutu, te te āma upi da. Te te upi wamhã, āne te tãma tinha:

— Tane tô. Wa tô ĩsima aiwẽ, te aipese da. Tãibã oto aihâzé hã. — Āne ma Zezusi hã tãma waihu'u asa.

⁴² Tawamhã awa'awi ma ĩ'wa're hã tãma apa. Ma tô tihãiba wẽ oto.

⁴³⁻⁴⁴ Tawamhã Zezusi hã ma tô sina sadawa uwati, te te dama sina wasu'u tã da. Āne te tãma tinha:

— Īwapari pese, asina. Ni'wai ma, asina ĩwasu'u õ di za, te aipesezém na. Sasedoti u si te za aimo, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, da'ãma romhuri'wai u si, aihãiba wẽ zô te te aihãiba 'madâ'â da. Taha parip si, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, te za asõpru, Mozésihi nhimiroti zarina, aipesezém na da te āma aiwaihu'u za'ra da, sena na. — Āne ma tô aibã hã satõ, Zezusi hã. ⁴⁵ Tazahã aibã hã rowasu'u wẽ na ma tô āma ropé. Taha wa, sõ'awi 'ri ahã u hã datême 're ne waihu'u mono õ di, Zezusi hã. Taha wa, a'ubuni wi te a'â 're hâimana, danhiti. Tame 're hâimana mono ré, te ĩtême 're dasihutu, daro mono bã, da te 're sabu za'ra mono da.

2

Zezusi hã aibã ĩhi're te te ĩpesezé wasu'u

Mateusi 9.1-8; Rucasi 5.17-26

¹ Syry na āma ronomro parip si, ma Zezusi norĩ hã apã aihutu, Capana'u na danhipti'a nho'õmo nhisi u. Tawamhã awa'awi ma ĩwasu'u hã ropé, 'ri para āma oto ĩhâimana na hã, Zezusi hã. ² Tawamhã da'ahã na ma ĩtême dasito. Da'ahã na ĩtême dasito mono wamhã, 'ri 're wa'wa āma hã da'masisi di, 'ridawa āma zama. ³ Tawamhã Zezusi hã rowasu'u wẽ na te te dama rowasu'u ré, aibã norĩ hã ma tô ĩhi're hã ĩtême siwi āwisi, ĩsimiwaptã wa. Aibã norĩ hã maparane si'uiwa na ĩhãiba za'ra hã. ⁴ Tazahã da'ahã wamhã, te te siwi 'mazébré waihu'u õ di, Zezusihi u hã. Taha wa, sipapara 'ri nhisi hawi, ma tô siwi 'ri 're pu'u za'ra sada, Zezusihi uwaibaba te te siwi hiri da. Tawamhã ma tô āma siwi si'ra, ĩsa'warizéb ré, ĩhi're hã. ⁵ Aibã norĩ hã ma tô Zezusi hã siwi āma umnhasi, ĩsiwadi hã za te te ĩpesezém na. Zezusi hã ma tô tiwi waihu'u za'ra, sina ĩsimirosa'rata za'ra hã. Taha wa, te ĩhi're ma tinha:

— Īsiwadi, aiwasédé hã 're ĩ'ab'manharĩ wasété mono zé hã, te ai'ãma 're ab'madâ'â mono õ di za oto. — Āne ma tô tãma waihu'u, ĩhi're ma.

⁶ Tame aibã norĩ hã te dame asimro, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ére na dama rowahutu'wa norĩ hã.

⁷ Ta norĩ hã te 'rãwi sima āma rosa'rata za'ra, āne:

— E niha te aibâ ma tinha bété, õ hã, ãmorĩ õ ma. 'Re ãhâimana u'âsi mono ma, wẽ õ di, aibâ ma, te te ãnharizé hã. Dawasédé hã da te 're ãmanharĩ wasété za'ra mono zé hã, ni'wa hã te te dama 're apari waihu'u mono õ di. 'Re ãhâimana u'âsi mono ma si waihu'u pese di, dawasédé hã te te dama 're ãapari mono zé hã. — ãne te Zezusihi ãma sima rosa'rata za'ra, rowahutu'wa norĩ hã.

⁸Tawamhã 'rãwi te te sima ãma ãrosa'rata za'ra zém na, ma tô sina waihu'u, Zezusi hã. Taha wa, te tãma nharĩ za'ra:

— E marĩ da, te ãne ããma ãrosa'rata za'ra wa'wa. ⁹ Wa hã dawasédé hã te dama 're ãapari waihu'u pese mono na, e niha te za ãwaihu'u za'ra wa'wa, sena na ãwaihu'u za'ra wa'aba da. ãhi'ré ma, wa tô tinha: “Aiwásédé hã 're ãab'manharĩ wasété mono zé hã, te ai'ãma 're ab'madâ'ã mono õ di za oto.” ãne hã ãmreme si wamhã, aima pibu prã za'ra wa'aba di tô. ã hã ãmorĩ õ hã wahutu da, duré tiza'warizé hã te te sima âri da, oto morĩ da, te tãma nharĩ wapsi, te za ãwaihu'u za'ra wa'wa, ãwaihu'u pese na sena na ãwaihu'u pese za'ra wa'aba da oto. Taha wapsi, aima pibu pese za'ra wa'aba di za oto. ¹⁰ Ti'ai ãma dasiré ãpodo hã ãma waihu'u pese di, dawasédé te dama 're ãapari mono da hã, 'Re ãhâimana u'âsi mono zadawa para. ãne na asiwi ãwaihu'u za'ra wa'aba da, wa za ãhi'ré ma tinha, wahutu da.

Tawamhã ãhi'ré ma, te tinha oto:

¹¹ — Ma'ãpé, aiwahutu. Asa'warizé âri, asõrõwa u aimorĩ da oto.

¹² Tawamhã awa'awi ma tô wahudu, aibâ hã. Tiza'warizé, ma tô ti'ã. Rob u, ma tô ãré watobro, danho'a. Taha wa, uburé, ma ãma tatob'uzu za'ra ni. 'Re ãhâimana u'âsi mono ãma, te duré ãma tawata za'ra ni. ãne ma tô dasima rowasu'u za'ra ni:

— ãne hã niwa wa te ãmadâ'ã za'ra õ. — ãne ma tô dasima rowasu'u za'ra ni.

Réwihí wasu'u

Mateusi 9.9-13; Rucasi 5.27-32

¹³ Tawamhã Darireza ãma ãsõ'u zapoto u, te apã mo Zezusi hã. Da'ahã na ma tô ãtème 're danomro. Tawamhã dasihutu sidãpãsi te nasi dama rowahutu, rowasu'u wẽ na.

¹⁴ Tawamhã morĩ ré, ma tô aibã tisã, danhib'apito ma, dawĩ rob'uiprazé ubumroi'wa hã, Réwi na ãsisi hã, Apezuhu 'ra hã. Tinhimíromhurizéb ãma te nhamra, rob'uiprazé te te dawĩ 're ãa'ubumroi mono zéb ãma. Tawamhã Zezusi hã te 'mahã:

— We aiwahutu, ãsiré 're aimorĩ da oto. — ãne te 'mahã. Tawamhã awa'awi ma wahudu Réwi hã, ãsiré oto 're morĩ da. ¹⁵ Tawamhã syry na ãma ronomro wamhã, Zezusi hã te tisa, Réwihí nhorõwa ãma. ãsiré 're ãnomro mono norĩ zama, te ãsiré tisaihu. Da'ahã na duré ãsarina ãdasi'aba'ré hã te duré ãsiré tasaihuri ni. Ta norĩ hã rob'uiprazé ubumroi'wa, duré

parisezu norĩ nhimiroti zarina 're ìhâimana za'ra mono õ.
¹⁶ Tawamhã ta norĩ me sai ma, sãmra ré, ma tô Zezusi hã
 'madâ'â za'ra, dama rowahutu'wa norĩ hã, parisezu norĩ hã.
 Ta norĩ hã Zezusihi siré 're ìnomro mono norĩ ma, te nharĩ
 za'ra:

— E niha bâ, te bété rob'uiprazé ubumroi'wa norĩ siré tisa,
 dawasété na 're ìdahâimana za'ra mono norĩ siré zama.

¹⁷ Tawamhã Zezusi hã âne te te sina wapari za'ra wamhã,
 ma tô tâma nharĩ za'ra, âne:

— Hâzé âna 're ìnomro mono norĩ zô, dawede'wa hã 're
 siwasutu za'ra mono õ di, te te 're wede za'ra mono da. Ìhâzé
 ré norĩ zô si te za 're siwasutu za'ra, te te 're pese za'ra mono
 da. Tane duré wa hã. Dawē na 're ìdanomro mono norĩ zô,
 ìsitēme 're ìhârâ mono da, we ìmorĩ õ di. Dawasété na 're
 ìdanomro mono norĩ zô si, 're ìhârâ mono da, wa wei mo. —
 Âne ma tô dawede'wa na tâma siwasu'u za'ra, Zezusi hã.

Bâtâ na dasai âna, ìdahâimana za'ra zé wasu'u
Mateusi 9.14-17; Rucasi 5.33-39

¹⁸ Tawamhã Zuwã Batitaha siré 're ìnomro mono norĩ hã,
 duré parisezu norĩ hã, â bâtâ na te saihuri âna tihâimana za'ra,
 'Re ìhâimana u'âsi mono ma, mreme zusi da. Taha wa, ni'wam
 norĩ hã te Zezusihi ma, nharĩ za'ra:

— Zuwãhã siré 're ìnomro mono norĩ hã, duré parisezu norĩ
 hã, â bâtâ na saihuri âna te tihâimana za'ra, 'Re ìhâimana u'âsi
 mono ma, mreme zusi da. E marĩ wa, asiré 're ìnomro mono
 norĩ hã, saihuri âna â bâtâ na hâimana za'ra õ di bété, tâma
 mreme zusi da.

¹⁹ Tawamhã Zezusi, ma tô asa tâma waihu'u za'ra:

— Aibã hã ìmrozéb u, sô ìhârâ za'ra norĩ hã sihutu wamhã, e
 saihuri âna, te za tihâimana za'ra. Mare di. Saihuri âna hâimana
 za'ra õ di za. Aibã ìmro da hã ì'rata sãmra za'ra ré, te za tô ìsiré
 tisa hã tihu, to sina. ²⁰ Niwapsi te za bâdã hã ìwa waptãrã,
 aibã ìmro da hã ìsiwadi norĩ wa'wa hawi, da te tiwi ì'âri za'ra
 zéb da hã. Tawapsi te za tô sai âna 're si'ubumro, robzei'õ na.
 — Âne sô'awib õ nherē, ma tô aibã ìmrozé wasu'u na, sina âma
 simiré'é, Zezusi hã.

²¹ Tawamhã âne ma duré tâma waihu'u za'ra:

— Da'uza hã 'ratara hã, e te za ìhâi wē na âma hâiwa'aba
 ni, ìhâ nhihâri tém na. Mare di. Âne wamhã, te za dawĩ 're
 hâzahutu za'ra. Tawamhã ìhâ'rada hã te za sina hâta. Te za
 oto dawĩ hâihatari za'ëtē. ²² Duré e romhã 'manharĩ 'rata 're,
 te za uwa 'rãĩ wa'u ìsé hã da te 're sé, wa'ui ware õ ré. Mare
 di. Wa'ui ware õ ré, da te 're séme mono wamhã, oto wa'ui
 ware wamhã, te za romhã 'manharĩ 'ratara hã sina wazu.
 Tawamhã uwa 'rãĩ wa'u ìsé hã te za asa'wa. Romhã 'manharĩ
 hã te za duré hâihaiwamna. Ìtép si'uiwa na si, te za da te 're sé,
 rob'rãĩ wa'u té hã. — Âne sô'awib õ nherē, ma tô tinhimiroti
 tém na tâma rowasu'u za'ra, Zezusi hã.

*Romhuri zahârizém na roti wasu'u**Mateusi 12.1-8; Rucasi 6.1-5*

²³Tawamhã romhuri zahârizém na, ma tô buru nho wa'wai baba ro'rahâri za'ra Zezusi norĩ hã, sabadu na. Īsiré 're ĩnomro mono norĩ hã ma tô te te sima 'rãnhinarĩ za'ra, te te huri mono da. ²⁴Tawamhã parisezu norĩ hã te Zezusihi ma nharĩ za'ra:

— E niha, romhuri zahârizém na nherẽ, te te sima 'rãnhinarĩ za'ra, asiré 're ĩnomro mono norĩ hã, wahi'rata norĩ hã romhuri zahârizém na te te dawĩ 're sawi za'ra mono nherẽ.

²⁵Tawamhã Zezusi ma asa tãma waihu'u za'ra:

— E apito Dawihi wasu'u na rob'ui'ééré hã 're sôré za'ra wa'aba mono ã bâ, te te ĩrob'manharĩzém na, ĩsiré norĩ me, mra te te simroi wamhã. ²⁶'Re ĩhâimana u'âsi mono ãma 're ĩdawata za'ra mono zéb u, ma tô âzé, apito Dawi hã. Abi'ata hã 're hâimana mono ré, ma tô âzé. 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma da'ãma romhuri'wa ĩpire uptabi, Abi'ata hã, sasedoti ĩpire uptabi hã. Tawamhã sébré wamhã, ma tô 'mai'rẽ ĩ'u'êne hã, Dawi hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, aré da te ĩsa'ra za'ra hã. Duré tisiré norĩ ma, ma tô tãma a za'ra. 'Re ĩhâimana u'âsi mono, ma tô aré pisutu, da'ãma romhuri'wa norĩ si, ĩ'u'êne hã te te 're ĩhuri mono da hã, sasedoti norĩ si. Tane nherẽ, ma tô 'mai'rêne za'ra, Dawi norĩ hã. — Āne ma tô tãma hâimanazéb 'rãzarõtõ za'ra Zezusi hã, parisezu norĩ ma.

²⁷⁻²⁸Tawamhã ãne ma tô Zezusi hã tãma 'rãsutu za'ra, timreme na:

— Wa hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te ĩpisudu, dasiré ĩpoto da, ti'ai ãma. Taha wa, dama ĩpire di, sabadu na roti hã te dama 're ĩ'apisutu mono zéb da hã. — Āne ma tô tãma waihu'u za'ra, parisezu norĩ ma.

3

Aibã ĩsimizu prã hã, romhuri zahârizém na Zezusi te te ĩpesezẽ wasu'u

Mateusi 12.9-14; Rucasi 6.6-11

¹Tawamhã zudezu norĩ te, rowahutuzéb u, ma duré âzé Zezusi hã. Tame te aibã hã dame nhamra, ĩsimizu'rã're hã.

²Tame te ni'wam norĩ hã Zezusi hã siwi 'madã, zudezu norĩ te, romhuri zahârizém na, aibã hã te te pese zõ. E marĩ da. Sabadu na te te pese wa, te te siwi wẽ'õ da, romhuri zahârizém na roti, te te ĩ'madã'ã õ na. ³Tawamhã Zezusi hã te aibã 'mahã:

— We aimorĩ ãwa.

⁴Te duré da'ab'mahã:

— E niha romhuri zahârizém na roti hã. E marĩ, wa za wa te dama 're 'manharĩ za'ra, romhuri zahârizém na, sabadu na hã. E ĩwẽ na, wa za wa te 're dapawaptob za'ra. E ĩwasété si, wa za wa te dama 're 'manharĩ za'ra. E romhuri zahârizém na, wa za wa te 're danho'reptu za'ra. E bātã na, wa te 're danho'reptu

za'ra mono ãna, wa za taré wa te 're da'madâ'â za'ra. — ãne te da'a'mahâ.

Tawamhã ni'wa hã asa te te ãma sada'âbâ õ di, Zezusi te te ãsadanharĩ za'ra zém na hã. ⁵ Tawamhã Zezusi te da'ab'madâ, Te te ãma ãrosa'rata norĩ ãma hã, toi õ di. Simirosa'rata waseté nhiptete za'ra wa, ta norĩ ãma pê'êzé za'ra di. Tawamhã ãsimizu'rã're ma, te tinha:

— Ma'âpé, asimizu wahutu.

Tawamhã ma tô tinhimizu hã wahutu, aibâ hã. Taha wa, ma tô tinhimizu pese. ⁶ Te te pese pari, ma awa'awi wairé, parisezu norĩ hã. Tawamhã Erodihĩ niwĩ 're ãhâimana za'ra mono norĩ me, ma tô sima ãma roti za'ra, Zezusi te te sima hãiba za'ré za'ra da.

Zezusi hã te te ãda'apesezé wasu'u

⁷⁻⁸ Tawamhã Zezusi norĩ hã te ai'aba'ré, Darireza na ãsõ'u nhisi u. Da'ahâ uptabi na te ãsarina ai'aba'ré ni, Darireza na danhipti'a nho'õmo nhisi hawimhã, duré Zudeza na danhipti'a nho'õmo nhisi hawimhã, duré Zeruzarê hawimhã, duré Idumeza hawimhã, duré Zodã pa zara hawimhã, duré Tiru hawimhã, duré Sido hawimhã. Zezusihi wasu'u hã ma tô wapari za'ra ni aré, te te 're ãda'apawapto mono zé wasu'u na hã. Taha wa, ma tô ãtème dasito, daro mono bâ. ⁹⁻¹⁰ Uburé ãhâzé ré norĩ hã te ãtème 're sisãmra, te te siwi upi da, tinhib'rata na. Taha wa, tisiré 're ãnomro mono norĩ ma, te 'ru za'ra, uba're hã te te 'ma'ãri za'ra da dawĩ, ãwap sébré da, da te dasiwi hãiba wati tõ da. ¹¹ Wa'uburé te te 're ãda'awamnarĩ mono norĩ hã, Zezusi te te 're 'madâ'â za'ra mono wamhã, hi'rãtitõ te ãpapara 're sina. Te duré siwi 'mahã, sa'ëtê:

— A hã 'Re ãhâimana u'ãsi mono 'ra.

¹² Taha wa, wa'uburé norĩ hã 'Re ãhâimana u'ãsi mono 'ra na te te dama sisi tõ za'ra da, te sina sadawa uwati za'ra, Zezusi hã.

Aibã 12 na ãhãiba za'ra hã, Zezusi te te ãpisutu za'ra zé wasu'u Mateusi 10.1-4; Rucasi 6.12-16

¹³ Tawamhã êtê 'rãihã na, ma tô sai'u Zezusi hã. Tame te te sima ãwézéb uwaibaba, te sitème sô tihârã za'ra, aibã norĩ zõ. Sitème sô hârã za'ra wa, ma tô ãtème aihutu 'rãwi. ¹⁴ Tawamhã 12 na ãhãiba za'ra hã ma tô pisutu za'ra, ãsiré a'ã 're hãimana za'ra mono da, nimahã na te te datème satõrĩ za'ra da, za te te 're ãda'anho'reptui mono zé wasu'u na, ãsõwa te te 're dapo're pu'u za'ra mono da, ãsadawa para. Tizadawa wasu'u'wa na ma tô sisi za'ra oto. ¹⁵ Ma tô duré pisutu za'ra, ãwaih'u'u pese zarina, wa'uburé norĩ te te dama 're sãmra za'ra mono da. ¹⁶⁻¹⁷ Aibã norĩ hã, 12 na ãhãiba hã ãne ãsisi za'ra hã: Sima hã Pedru na, ma tô sisi té, Zezusi hã. ãsiré norĩ hã ãne ãsisi za'ra hã: Ti'adu, duré Zuwã, Zebedehe 'ra norĩ hã. Bu'anezi na, ma tô sisi téb zahuré, Ti'adu norĩ hã Zezusi hã. Bu'anezi na, ãsisi

hã, tãirãrã te wasu'u, ãsisi té hã. ¹⁸⁻¹⁹ Duré ãsiré norĩ hã ãne ãsisi za'ra hã: ãdéré, duré Piripi, duré Batoromezu, duré Mateusi, duré Tome, duré Ti'adu, Apezuhu 'ra hã, duré Tadezu, duré Sima, Zeroti norĩ niwĩ aré 're ãhãimana mono hã, duré Zudasi Icarizoti, si'uihã na Zezusihi hãiba nhomri'wa da hã dama. ãne ãsisi za'ra hã.

Bezebuhu wasu'u

Mateusi 12.22-32; Rucasi 11.14-23; 12.10

²⁰ Tawamhã Zezusi hã 'ri tẽme oto morĩ wamhã, da'ahã na ma duré ãtẽme dasito. ãtẽme dasito mono wa, Zezusi norĩ hã saihuri waihu'u õ di. ²¹ Tawamhã Zezusihi wasu'u te te wapari za'ra wa, ma tô sô ai'aba'ré, ãsisãnawã norĩ hã. Ma tô ni'wam norĩ hã ãrã siwamnarĩ na Zezusihi ãma romnomri za'ra. Taha wab zama, te sô ai'aba'ré, Zezusihi zô, ãsisãnawã norĩ hã. ²² 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ére na dama rowahutu'wa norĩ hã, Zeruzarẽ hawi datẽme ãsihutu norĩ hã, ãne te taré sima rowasu'u za'ra, Zezusihi hãiba na:

— Õ hã Bezebuhu zadawa para te 're mo, wa'uburé norĩ nhib'apito zadawa para. Bezebu hã romhõsi na te te 're pawapto, wa'uburé te te dama 're anhamra mono da. — ãne te taré 'rãwi sima rowasu'u za'ra Zezusihi hãiba na, zudezu norĩ ma, rowahutu'wa norĩ hã.

²³⁻²⁶ Tawamhã Zezusi te sima sô tihãrã za'ra, rowahutu'wa norĩ zô, marĩ hã te te tãma waihu'u za'ra da, romnhimiré'é na. Tawamhã ãtẽme simasa wamhã, ãne te tãma nharĩ za'ra:

— E niha te za Satanasi hã tinhib'a'uwẽ norĩ hã te te dama 're sãmra. Te te dama 're ãsãmra mono da hã, mare di. ãne wa za aima ãma romnhimiré'é za'ra wa'wa, waihu'u za'ra wa'aba da. Danhib'apito nhib'a'uwẽ norĩ hã 'rãwim nherẽ, oto sisada 're simasa mono wamhã, te aré 're si'uprosi. Duré dasisãnawã nherẽ, dasisada 're dasimasa mono wamhã, te aré 're dasi'uprosi, 'rãwim nherẽ. Tane duré Satanasihi nhib'a'uwẽ norĩ hã 'rãwi sisada 're simasa mono wamhã, te aré 're si'uprosi. Tãibã aré ãsib'a'uwẽ norĩ hã. Taha wa, Satanasi hã tinhib'a'uwẽ norĩ hã te te dama 're ãsãmra mono da hã, mare di.

²⁷ — ãne wa za duré aima rowasu'u za'ra wa'wa, marĩ hã ãma waihu'u za'ra wa'aba da. Ni'wa hã aibã ãsiptete nhorõwa u, sébré wamhã, ãsibro hã te te tiwi ubumro da, te te tiwi ubumroi waihu'u õ di za, te te sima pawasisi õ ré hã. Te za a'ã sima pawasisi. Taha parip si, te za ãsibro hã tiwi ubumro, 'ri 're ãromnhimi'wara mono hã, aibã ãsiptete wi. — ãne te tãma rowasu'u za'ra, Zezusi hã.

²⁸ Ma duré tãma waihu'u za'ra:

— Ma'ãpé, ãwapari pese za'ra wa'aba za. Dawasédé hã da te 're 'manharĩ za'ra mono nherẽ, duré 'Re ãhãimana u'ãsi mono

ãma, da te ãma 're wasété za'ra mono nherê, dawasété na tãma 're dasiwasu'u za'ra mono wamhã, dawasédé hã tãma waihu'u pese di, te te dama 're ĩ'apari mono zéb da hã, te te oto da'ãma 're ab'madâ'â tō mono da. ²⁹⁻³⁰ Tane nherê, ĩpê'êzani hã wê nherê, ĩsimiromhuri na da te 're wê'õ pese za'ra mono wamhã, taha na dawasédé hã te te dama 're apari mono õ di za. Te za te te da'ãma 're ab'madâ'â u'âsi, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. — ãne Zezusi ma tō tãma waihu'u za'ra, rowahutu'wa norĩ ma, taré te te sima rowasu'u za'ra wa, wa'uburé zadawa para, 're ĩmorĩ na. ãne wê'õ te, ma tō ãne tãma waihu'u za'ra, te te waihu'u za'ra da.

*Zezusihi na wasu'u, ĩsisãnawã norĩ wasu'u me
Mateusi 12.46-50; Rucasi 8.19-21*

³¹ Tawamhã Zezusihi no norĩ hã ma tō ĩtême aihutu, tina me. Rowi simasab ré, ma da'maipo're pu'u za'ra, Zezusihi zô da'maihârâ da, ĩtême watobro za'ra da. ³² Da'ahâ na te ĩ'rata asimro ni. Tawamhã ni'wam norĩ hã te tãma rowasu'u za'ra, ãne:

— Ano norĩ hã te rowi asô aimasa, ana me. Te asô tihârâ za'ra. — ãne te oto tãma rowasu'u za'ra.

³³ Tawamhã tãma ĩrowasu'u'wa norĩ ma, ma tō waihu'u za'ra, ãne:

— E 'wa hã ĩna. E 'wam norĩ hã ĩno norĩ.

³⁴ Tawamhã siwi ĩ'uirĩ'wa norĩ 'madâ'â sina, te ãne tinha:

— Āhâta ĩna. Āhâta ĩno norĩ. Āhâta ĩhidiba norĩ. ³⁵ Ni'wam norĩ hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te sima 're ĩwê za'ra mono zéb zarina, te te tãma ãma 're ĩ'uwaimrami za'ra mono norĩ hã, ta norĩ hã ĩno, duré ta norĩ hã ĩhidiba, duré ta norĩ hã ĩna. — ãne Zezusi ma tō tãma waihu'u za'ra, da te waihu'u za'ra da.

4

*Aibã hã amho te te ĩ'anhamra mono zé wasu'u
Mateusi 13.1-23; Rucasi 8.4-15*

¹ Tawamhã Zezusi hã te duré dama rowahutu, Darireza ãma, ĩsõ'u zapoto 'rata. Da'ahâ uptabi na ĩtême dasito mono wa, ma uba're wa âzé, â zadaré prã na. ² Tawamhã sa'êtê na ma tō dama rowaihu'u marĩ na, tinhimirowasu'u na romn-himiré'ézém na. ãne te dama tinha:

³ — Ma'ápé ĩwaparĩ pese za'ra wa'aba za. Amho potozé wasu'u na, wa za aima rowasu'u za'ra wa'wa. Aibã hã te buru u mo, ti'ai hãbâdã wa, amho hã te te anhamra mono da, poto mono da. ⁴ Tawamhã, amho hã te te anhamra mono wamhã, nima norĩ hã bâdâdi zababa ma tō rere'e. Tawamhã sire hã ma te te uprosi uburé, poto mono õ ré.

⁵ Êtê nhisiwi ma duré nima norĩ hã rere'e. Ti'ai baihãire wa, ma tō 'wanhipré su'u, amho hã. ⁶ Tawamhã bâdã hã oto 'rãiwatobro wamhã, rowa'ro wa, ma ti'wanhipré 'ré za'ra,

ĩsari hã te te rowa'rei mono õ wa. ⁷ Nima norĩ hã ma duré rere'e, wab'ru wazari. Tawamhã siré ma tô 'wanhipré. Siré 'wanhipré mono wamhã, ma te te ubu, wab'ru hã. Taha wa, 'rãĩ mono õ di, ta norĩ hã. ⁸ Ti'ai wẽ wa, ma duré nima norĩ hã rere'e. Tawamhã oto 'wanhipré 'rãihã mono wamhã, ma tô ti'rã za'ra. 'Rãĩ mono wamhã, nima niwĩmhã 'rãĩ ahã prã ti, rob're hã. Duré nima niwĩmhã 'rãĩ ahã di. Duré nima niwĩmhã 'rãĩ pese uptabi di. — ãne amnho potozé wasu'u na, ma tô dama rowasu'u, Zezusi hã.

⁹ Tawamhã ãne ma tô ãma dama 'rãsutu, timreme na:

— Asimipari pese za'ra wa'aba wamhã, ma'ãpé ĩwapari pese za'ra wa'aba, ĩnhimirowasu'u na hã waihu'u za'ra wa'aba da. — ãne ma tô ãma dama waihu'u.

¹⁰ Tawamhã dazahutu parip si, ni'wam norĩ dame ĩsimasa hã ma tô ĩtẽme sina rotété za'ra dawa'rãmi, aibã 12 na ĩhãiba norĩ me. Tawamhã ãne te siwi 'mahã:

— E niha amnho potozẽm na rowasu'u hã.

¹¹⁻¹² Taha wa, Zezusi asa ma tô ãma sada'ãbã za'ra:

— 'Re ĩhãimana u'ãsi mono hã a norĩ wa'aba ma si, ma tô aima waihu'u za'ra wa'wa, dama ĩwaihu'u'õ hã, da'ãma 're ĩsib'a'uwẽ mono zẽm na hã, sõ'awi te te dama waihu'u õ nherẽ. ĩzazei'õ'wa norĩ ma, wa za ĩnhimiromnhimiré'é na si te tãma 're rowasu'u za'ra. Tawamhã ta norĩ hã titõmo na te te 're rob'madá'ã za'ra mono nherẽ, taré te za te te 're rob'madá'ã za'ra. Duré 're simipari za'ra mono nherẽ, taré te za 're simipari za'ra, te te 're waihu'u za'ra mono ãna. Te te 're waihu'u za'ra mono wamhã, te aré tiwasété wi 're sipizari za'ra, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono niwĩ, ĩwasédé hã te te ãma 're ab'madá'ã tõ mono da. — ãne ma tô tãma waihu'u za'ra, Zezusi hã.

¹³ Tawamhã ma duré tãma waihu'u za'ra:

— A norĩ wa'wa hã waihu'u za'ra wa'aba õ wamhã, amnho potozẽm na te ĩrowasu'u hã, e niha te za tawamhã ĩnhimirowasu'u amo hã ĩwaihu'u za'ra wa'wa. — ãne ma tô tãma waihu'u za'ra.

¹⁴ Tawamhã ma duré tãma waihu'u za'ra:

— Amnho hã aibã te te ĩ'anhamra mono hã, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u, te wasu'u. ¹⁵ Ni'wam norĩ hã 'Re ĩhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u hã, tipo're na te te 're ĩwapari za'ra mono hã, aiwa amnho hã bãdãdi zababa ĩrere'e mono ne, te za 're hãimana za'ra. Awa'awi te te wapari za'ra wamhã, Satanasi hã te za ĩtẽme tiwisi za'ra, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u hã te te tiwi ãri za'ra da. ¹⁶ Ni'wam norĩ hã aiwa amnho hã ãtẽ nhisiwi ĩrere'e mono ne, te za 're hãimana za'ra. 'Re ĩhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u hã te te 're wapari za'ra mono wamhã, te za te te 're saze za'ra awa'awi, to sina. ¹⁷ Tane nherẽ, te za te te 're sazei hutu za'ra. Tawamhã ãtẽ robzẽpada hã duré rowasédé hã te za

ĭsazei'õ'wa norĩ hã te te tãma 're 'manharĩ za'ra. Tawamhã 'Re ĭhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u hã aré te te 're ĭsaze za'ra mono zé hã, te za te te 're sazei utõrĩ za'ra. ¹⁸ Ni'wam norĩ hã aiwa amho hã wab'ru wazari ĭrere'e mono ne, te 're hãimana za'ra. 'Re ĭhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u hã te za te te 're wapari za'ra, taré. ¹⁹ Áté marĩ na si te za duré te te 're rosa'rata za'ra. Áté danhibro pese na si, te za te te sima 're rosa'rata za'ra, ĭwē uptabi newa. Áté marĩ hã te za te te sima 're wē uptabi za'ra. Tawamhã rob're ĭ'rãĩ õ ne, tãma 're hãimana wē za'ra mono õ di za. ²⁰ Ni'wam norĩ hã aiwa amho hã ti'ai wē wa ĭrere'e mono ne, te za 're hãimana za'ra. Ta norĩ hã 'Re ĭhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u hã te te 're wapari za'ra mono wamhã, te za te te sima 're wē za'ëté za'ra. Tawamhã rob're ĭ'rãĩ pese uptabi ne, te za hãimana wē uptabi na 're hãimana za'ra. — Āne ma tō tinhimirowasu'u hã tãma 'rãsutu za'ra, Zezusi hã.

Rob'u iwēzé wasu'u

Rucasi 8.16-18

²¹ Tawamhã te duré tãma rowasu'u za'ra:

— Rob'u iwēzé hã 'ri 're wa'wa u, da te âri wamhã, e piza'a na te za upsibi ni. E daza'warizéb 'rowi, te za sãrĩ ni. Mare di. ĭsima'warazém na si te za sõ'awi da te 're sõré, te te dama 're rob'u iwē za'ra mono da. ²²⁻²³ Taha wa, marĩ hã a'â dama ĭwaihu'u'õ hã, niwapsi dama waihu'u pese di za. Aipo're na ma tō ĭnhimiroti hã ĭwapari za'ra wa'wa. Taha wa, ma'ãpé ãma 're rosa'rata za'ra wa'aba mono, waihu'u za'ra wa'aba da.

²⁴⁻²⁵ — Ni'wam norĩ hã 'Re ĭhãimana u'ãsi mono hã ĭsimirowaihu'u na te te 're 'ruiwapari u'ãsi za'ra mono wamhã, taha zarina te za 'Re ĭhãimana u'ãsi mono hã sa'ëté na tãma ãma 're sõprub za'ra, te te aré ãma 're ĭwaihu'u za'ra mono zém nhipai u, te te waihu'u pese za'ra da oto. Tane nherē, ni'wam norĩ hã ĭsimirowaihu'u na te te 're 'ruiwapari za'ra mono õ wamhã, ta norĩ wi te za tinhimirowaihu hã tãma waihu'u pese za'ra õ nherē, te te tiwi 're awaibu 'Re ĭhãimana u'ãsi mono hã, te te aré ãma 're ĭwaihu'u za'ra mono zé hã. — Āne ma tō tãma waihu'u za'ra, Zezusi hã.

Amho potozé wasu'u

²⁶ Tawamhã ma duré tãma waihu'u za'ra:

— 'Re ĭhãimana u'ãsi mono hã da'ãma 're ĭsib'a'uwē mono zém na, wa za aima rowasu'u za'ra wa'wa, ãne. Aibã hã ti'ai wa, te za amho hã te te anhamra, poto mono da. ²⁷ Tawamhã aibã hã rĩtĩ ré nherē, duré sõtõ ré nherē, si'uihã na te za ti'wanhipré za'ra, amho hã. Te za ti'rãihã za'ra. E niha te za ti'wanhipré za'ra. E niha te za ti'rãihã za'ra. Aibã hã te te waihu'u õ di. ²⁸ Ti'ai 'rowim nherē, te za si'uihã na 're 'wanhipré za'ra, 're 'rã za'ra mono da. Te za a'â ti'wanhipré za'ra. Taha parip si, te za 're sitoro wairébé. Taha parip si te

za 're 'rã za'ra. ²⁹ 'Rãĩ 'ré wapsi, te za oto 'rãihã, ro'wa na aibã hã, bãdã hã oto ãwa waptã'ã wa, te te ãrãihãrizéb da hã. — ãne ma tô tãma rowasu'u za'ra, Zezusi hã.

*Motada nhama 'rare wasu'u
Mateusi 13.31-32; Rucasi 13.18-19*

³⁰ Tawamhã ma duré tãma waihu'u za'ra:

— 'Re ãhãimana u'ãsi mono, da'ãma 're ãsib'a'uwẽ mono zé hã, e marĩ na, wa za ãma romnhimiré'é. ³¹ Motada nhamare na, wa za aima ãma romnhimiré'é za'ra wa'wa, 'Re ãhãimana u'ãsi mono, da'ãma 're ãsib'a'uwẽ mono zé hã. Motada nhamare hã syry uptabire di, aimawi norĩ ma hã. ³² Tazahã da te 're zuri mono wamhã, 're 'wanhipré za'ra mono wamhã, te za ti'rãihã za'ra. Aimawi rob're hã te te 're sipai pese za'ra. Papo za'ëté wamhã, ãsu 'rowi te za si norĩ hã te te sima 're sasi za'ra. ãne wa aima ãma romnhimiré'é za'ra wa'wa. — ãne te tinha, Zezusi hã.

³³ ãne ma tô Zezusi hã tinhimirowasu'u ahã na te te ãma 're romnhimiré'é, marĩ hã da te ãma 're ãwaihu'u za'ra mono zéb da hã. ³⁴ Tinhimiroromnhimiré'é na si, ma tô te te dama 're rowasu'u. Tisiré 're ãnomro mono norĩ ma si, ma tô hãiba pisutu za'ra, te te tãma 're awaihu'u pese, sô'awi.

*Zezusi hã rowa'u'u ma, te te ãnharĩzé wasu'u
Mateusi 8.23-27; Rucasi 8.22-25*

³⁵ Tawamhã Zezusi hã barana ma tô satõrĩ za'ra, tisiré 're ãnomro mono norĩ hã:

— Oto zara u, wa te saprĩ za'ra wa'aba. — ãne ma tô satõrĩ za'ra.

³⁶ Tawamhã te a'ã dazatõrĩ za'ra, apã dasi'aba're da. Taha pari, Zezusi hã uba're 're ãsébrézéb 're, ma asisi ãsarina, zara u te te saprĩ za'ra da. Ni'wam norĩ hã te duré siré sari za'ra uba're hã, Zezusihi zarina. ³⁷ Tawamhã rowa'u hã ma tô watobro, sa'ëté na. Tawamhã ãsisasi hã sa'ëté wamhã, ma tô nasi asisi, uba're wa. ã hã te te ã'masisizéb u hã romhuture di oto. ³⁸ Tane nheré, te Zezusi hã nhono, uba're na're ãma. Da'rã zaparizém na te 'rã zapa. Taha wa, ma tô siwi utu. ãne te oto siwi 'mahã:

— Rowahutu'wa, wa za ai'utõrĩ ni. E wa'ãma aipé'ézé za'ra õ di za.

³⁹ Tawamhã ma tô wahudu. Wahutu wamhã, rowa'u'u ma, te tinha, wa'u'utu da. Duré ãsisasisi ma zama, te tinha, ãne:

— Ma'ãpé ai'ãtu na.

Tawamhã ma tô sazã, rowa'u hã. Ma tô duré ti'ãtu oto.

⁴⁰ Tawamhã Zezusi hã te ãne tãma nharĩ za'ra:

— E marĩ da, ma aipahi za'ra wa'wa. E niha zahadu asiwi 're ã'umnhasi za'ra wa'aba mono zé hã aima 're hãimana za'ra wa'aba mono õ di.

⁴¹ Tawamhã te sima rowasu'u za'ra:

— Pra, e niha õ hã ïwaihu'u pe. Ìsadawa hawi ma rowa'u hã sazâ, âsisasisi zama. — ãne te sima rowasu'u za'ra. Õne hã tâma sa'rese za'ra õ wa, ma tâma tipahi za'ra.

5

Aibâ hã wa'uburé ré 're ïmorĩ hã, Zezusi te te ïpawaptobzé wasu'u

Mateusi 8.28-34; Rucasi 8.26-39

¹ Tawamhã Zezusi norĩ hã ma tô zara u aihutu, Zeraza na danhipti'a nho'õmo nhisi u. Darireza ãma ïsõ'u zapoto zara niwĩ, Zeraza hã. ² Tawamhã uba're hawi watobro wamhã, ma tô aibâ hã wa'uburé ré 're ïmorĩ hã sina uzusi. ³⁻⁴ Aibâ hã adâ'â 'ru hawi, ma tô ïtême watobro. Adâ'â 'ru ãma, te 're sãmra. Te aré da te 're pawasisi, ïsi'uwazi nhorõ rutu na. Te aré duré da te 're hiwasisi. Tazahã ma tô te te sina 're anhinariĩ. Ni'wa hã sada 're siptete waihu'u mono õ di. ⁵ Bâtâ sidâpâsi, duré mara sidâpâsi te adâ'â 'ru ãma 're hâimana, êtê 'rãihã ãma zama, sadari sina. Êtê na te duré 're sisihâri u'âsi. ⁶ Romhã na, ma tô aibâ hã tisã, Zezusi hã. Te te sãmri wa, te ïtême wara, Zezusihi u. Tawamhã hi'rãtitõ ma tô ïpapara aime. ⁷ Sa'êtê te 'mahã, ãne:

— Zezusi, 'Re ïhâimana u'âsi mono, danhipai u 're ïsãmra mono 'ra, e marĩ ï'ãma 'manharĩ da, te we aimo. Ì'azãri õ di za. 'Re ïhâimana u'âsi mono nho'a, wa ïsina aipa'uwati.

⁸ ãne te Zezusihi ma tinha wa'uburé hã, te te tâma rob'rui wa, aibâ hãiba hawi watobro da.

⁹ Tawamhã Zezusi te ïsisi zõ sadanha:

— E niha asisi hã.

— Ahã na, ïnhisi hã. E marĩ wa. Wa norĩ hã wa'ahã wa. — ãne te Zezusihi ma sisisi.

¹⁰ Tawamhã Zezusihi wi, te nasi tiwi rowaptê, wa'uburé norĩ ma, te te rob'ru tõ da, darob amoi u, si'aba'ré tõ da.

¹¹ Tawamhã romhutu na te uhãbã hã tisa te te 're huri, ahã na, sa'a ãma. ¹² Tawamhã wa'uburé norĩ hã te Zezusihi wi sina rowaptêrê za'ra, uhãbã u:

— Ma'ãpé uhãbã u wazatõrĩ za'ra na, ïhãiba 're, 're wasi'ubumroi mono da oto.

¹³ Tawamhã ma tô tâma rob'ru za'ra, aibã hãiba hawi wairébé da, uhãbã hãiba 're, sisisi da. Tawamhã uhãbã hãiba 're sisisi wi, uhãbã te sisa're, wara sina, ï'rã sipra u. ãi ba ma rere. ãi ba rere'e wa, ma uburé ai'utõ, uhãbã hã. 2 miu na ma tidã'â za'ra.

¹⁴ Si'utõrĩ wi, te uhãbã 'madã'â'wa norĩ hã ïsiti sisa're wara sina, 'ri ahã u, te te dama rowasu'u za'ra da, rom na 'ri wa'õtõ ãma zama. Tawamhã da'ahã na ma tô ïtême ai'aba'ré ni, da te 'madã'â za'ra da. ¹⁵ Tawamhã Zezusihi u dasihutu wamhã, ma tô aibã hã 'madã'â za'ra ni, wa'uburé norĩ ré aré 're ïmorĩ hã. Uza ré, te oto nhamra, rowê na. Tawamhã ma tô tâma

tapahi za'ra ni, õne hã dama sa'rese õ wa. ¹⁶ Tawamhã ãma ĩ'madã'ã za'ra 'wa norĩ hã, te aibã wasu'u hã dama wasu'u za'ra, ĩsihutu norĩ ma. Aibã hã Zezusi te te ĩpawaptobzém na, duré uhãbã ma, te te ĩrob'manharĩzém na zama, te dama rowasu'u za'ra. ¹⁷ Tawamhã, te siwi satõ, danhipti'ai hawi watobro da, Zezusi hã.

¹⁸ Taha wa, Zezusi ma oto ãzé uba're wa, danhiti morĩ da. Uba're wa, sébré wi, te aibã hã ãne sina 'mahã, wa'uburé ré aré 're ĩmorĩ hã:

— Ma'ãpé ĩma pisutu, asiré 're ĩmorĩ da.

¹⁹ Tane nherẽ, Zezusi te te ãma sazei õ di. Taha wa, ma te aibã ma waihu'u, ãne:

— Apã te za aimo, asõrõwa u, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono, ĩwẽ na te te aipawaptobzém na asisãnawã norĩ ma, asiwasu'u da.

²⁰ Tawamhã te oto mo, aibã hã. Zezusi, ĩwẽ na te te ĩpawaptobzém na, ma tõi te te dama 're rowasu'u, Decapori na danhipti'a nho'õmo nhisi 're. Tawamhã ĩsimirowasu'u na da te 're wapari za'ra mono wamhã, ma tõi ãma 're datob'uzu za'ra.

Zairuhu 'ra wasu'u, pi'õi wasu'u me

Mateusi 9.18-26; Rucasi 8.40-56

²¹ Tawamhã Zezusi hã ma tõi apã saprĩ, zara u. Da'ahã na, ma ĩtẽme tasi'rã'õtõ ni, ã zaihã u hã. ²² Tawamhã aibã hã ma ĩtẽme wi, Zairu na ĩsisi hã zudezu norĩ te, rowahutuzé 'madã'ã'wa hã. ĩtẽme wisi wi, ma tõi hi'rãtitõ aime, Zezusihi papara. ²³ ãne te tãma tinha:

— ĩ'ra hã hãzé ahã di, azaruture hã. Te za ĩwi dãrã. Taha wa, te za ãma ĩsiré aimo, asib'rada hã ãma nomri da, ĩma pese da, dã'ã tõi da. — ãne ma tõi tãma tinha.

²⁴ Tawamhã Zezusi te ĩme mo. Da'ahã na ĩsiré dasi'aba'rúi wamhã, ma dasiwi hãiba wati ni.

²⁵ Tawamhã morĩ ré, ma pi'õ hã ĩtẽme wi, ĩhãzé te te 're ĩ'manharĩ mono hã. Wahub ahã na te hãzé ré 're hãimana, 12 na ãma ĩwahubzé hã. ²⁶ Dawede'wa norĩ hã ma tõi ahã na te te 're wede za'ra. Dawede'wa nhib'rata 're hãimana mono ré, ma tõi te te 're robzépata za'ëtẽ, pi'õ hã. Uburé tinhibro hã ma tiwede'wa norĩ ma uprosi, tiwede wa'ãbãzém na. Taha wa, 're séptã'ã mono õ wa, ma tõi ĩhãzé hã te te tiwi 're wasété u'ãsi, ĩhãiba hã. ²⁷⁻²⁹ Tawamhã Zezusihi wasu'u te te wapari wamhã, dawa'wa u ma tõi ãzé, ĩbarãi hawi. ãne ĩsimirosa'rada hã: “Zezusihi uza si te tiwi upi nherẽ, wa za ĩpese.” ãne te sima rosa'rata, pi'õ hã. Taha wa, te ĩtẽme mo. ĩ'uza si ma tiwi upi. Tawamhã ĩ'uza te te tiwi upi wi, awa'awi ma tõi séptãrã. Marĩ hã tãma ĩsipari na, ma tõi 'rãwi sihãiba waihu'u. ³⁰ Awa'awi ma tõi duré sina waihu'u, Zezusi hã tiwaihu'u pese na te te ĩda'maipese na. Taha wa, ma aipi'ra, da'ahã wa'wa. ãne te tawamhã da'a'mahã:

— E 'wa hã ma ĩ'uza hã ĩwi upi.

³¹ Tawamhã ĩsiré 're ĩnomro mono norĩ hã te asa tãma nharĩ za'ra:

— Oro aihĩni ai'ãma wasi'uirĩ mono za, te ĩwa'azadanha. — Āne te asa tãma nharĩ za'ra, ĩsiré 're ĩnomro mono norĩ hã.

³² Tane nherẽ, Zezusi hã ti'upi'wa zô te te 're rob'madâ'â. ³³ Taha wa, te ĩtẽme mo, pi'õ hã. Ma tô sihâiba waihu'u, ĩhâzé te te tãma ĩpari na. Taha wa, pahi nherẽ, te ĩtẽme mo, rẽrẽ'ẽ sina. Hi'rãtitõ ma aime Zezusihi papara, tãma siwasu'u da. Ma tô tãma siwasu'u pese, pi'õ hã. ³⁴ Tawamhã Zezusi ma tô tãma waihu'u:

— ĩhidiba, za te aipesezẽm na, asina ĩ'umnhasi wa, ma tô aihâzé hã aima apa. Rowẽ na si aimorĩ. Ma tô aipe. — Āne ma tô tãma waihu'u.

³⁵ Tawamhã pi'õi ma, te te rowasu'u ré, ma tô aihutu, Zairuhu nhorõwa hawimhã tãma ĩromhuri'wa norĩ hã. Āne te tãma rowasu'u za'ra:

— Ai'ra azaruture hã ma tô aiwi dârâ. Simiromhuri nherẽ, rowahutu'wai wi, ro'wa're ó'umnhasite, te za ãma ĩrosazâ. — Āne te tãma rowasu'u za'ra.

³⁶⁻³⁷ Tazahã ĩsimirowasu'u za'ra hã te te 'madâ'â õ di, Zezusi hã. Taha wa, te Zairuhu ma tinha:

— Ai'ra wasu'u ma, aipahi tõ. ĩwétési ĩ'umnhasi, te aipawaptob da. — Āne ma tãma waihu'u. Ni'wa hã ĩsiré morĩ tõ da, ma tô pisutu za'ra, Pedru norĩ hã Ti'adu, Zuwã norĩ me si, ĩsiré si'aba'rei da, Zairuhu 'ra u. Ti'adu, duré Zuwã, ta norĩ hã tisisãnawã zahuré. ³⁸ Tawamhã Zairuhu nhorõwa u sihutu wamhã, ma tô da'ab'madâ, Zezusi hã. Azarutu ãma te ta'ry'ry ni, dawawai 'rãihã sina. Taha wa, ro'wa'rutu di 'ri paramhã.

³⁹ Tawamhã te dama tinha:

— E marĩ wa, te ai'hã na aiwa'õ za'ra wa'wa. Azaruture hã dâ'â õ di. Taré te nhono. — Āne ma tô tãma waihu'u za'ra.

⁴⁰ Tawamhã asa te tãma nharĩ za'ra:

— Oro taré sõtõ za. Pẽ'ẽzani õ di.

Tawamhã Zezusi hã ma tô dama rob'ru, rob u dawairébẽ da, uburé. Si'ubdatõ ĩsiré 're ĩnomro mono norĩ hã ma tô ĩsiré asisi, 'ri 're wa'wa u, ĩnomrozéb u hã. ĩna norĩ si, ma tô ĩsiré tizasi zahuré. ⁴¹ Tawamhã ma tô pa'â, Zezusi hã. Āne te tãma tinha:

— Tarita tumi.

Āne ãma ĩsaprízẽ hã: “Azaruture aiwahutu.”

⁴² Tô awa'awi azaruture hã ma wahudu, 12 na ãma ĩwahu hã. Para na te oto 're mo. Tawamhã uburé 'ri para ĩsimasam norĩ hã ma ãma titob'uzu za'ra. ⁴³ Tawamhã Zezusi te ĩna norĩ ma nharĩ zahuré, rowasu'u na te te dama ãma ropé zahuré tõ da. Mram na si, te duré wada'uri zahuré, ti'ra ma, te te a zahuré da.

6

*ZeZusi hã Nazaré u ĩmorĩzé wasu'u
Mateusi 13.53-58; Rucasi 4.16-30*

¹ Tawamhã ZeZusi norĩ hã Nazaré u, ma tô apã ai'aba're, ZeZusi hã aré 're ĩhãimana mono zéb u. ²⁻⁴ Tawamhã datême sihutu wamhã, zudezu norĩ te, romhuri zahârizém na te oto dama rowahutu, sabadu na, rowahutuzéb âma. Da'ahã na da te wapari za'ra wamhã, ma tô âma tatob'uzu za'ra ni, ĩsimirowasu'u na hã. Āne te duré âma tasisadanharĩ za'ra ni:

— Pra. E ma hawimhã, ma uburé marĩ hã awaihu'u, waihu'u pese na, te te dama 're ĩrowasu'u mono da hã. E niha bété ôhõ ma si waihu'u pese di, marĩ dama ĩmanharĩ waihu'u'õ hã te te dama 're ĩ'ab'manharĩ wē mono zéb da hã. Ô hã wede'é na romhuri'wa, Marizaha 'ra. Īno norĩ hã Ti'adu, duré Zuzé, duré Zuda, duré Sima. Īhidiba norĩ hã te duré wa'rata 're hãimana za'ra. — Āne te âma dasima romnhoré za'ra ni.

Āne wa, ZeZusihi zô datob'uzu za'ra õ di, dama waihu'u pese wa, âne na hã. Taha wa, ma âne dama waihu'u, ZeZusi hã:

— 'Re ĩhãimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa norĩ hã daro mono bâ datême 're nomro mono wamhã, ĩsimiroti na wazép sina, te za sô 're datob'uzu za'ra. Īsipti'ai âma si sô 're datob'uzu za'ra mono õ di za, ĩsipti'ai âma wa. Īsisânawã norĩ zama, sô 're tob'uzu za'ra mono õ di za, ĩsõrõwa âma ĩsiré 're ĩdahãimana za'ra mono norĩ zama. — Āne sõ'awib õ nherē, ma tô dama siwasu'u, ZeZusi hã.

⁵ Taha wa, Nazaré âma sô datob'uzu za'ra õ wa, marĩ dama ĩmanharĩ waihu'u'õ hã ahã na te te dama 'manharĩ õ di, tiwaihu'u pese na hã. Ni'wam norĩ si, ma tô upi za'ra, tinhib'rata na te te pese za'ra da, da'umro na. ⁶ Taha wa, 'Re ĩhãimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa na da te dasiwi saze za'ra õ wa, te taré da'âma rosa'rata, da te dasiwi ĩsaze za'ra õ zém na hã.

Tawamhã Nazaré 'rata 're ĩdahãimana za'ra mono norĩ ma, te te 're rowahutu oto ZeZusi hã, 'ri wa'õtõ mono bâ.

*ZeZusi hã tisiré 're ĩnomro mono norĩ hã te te datême ĩsatõtĩ
za'ra zé wasu'u*

Mateusi 10.5-15; Rucasi 9.1-6

⁷ Tawamhã tisiré 're ĩnomro mono norĩ zô, te tihârã za'ra, aibã 12 na ĩhãiba norĩ zô. Taha pari, ma tô maparane si te te apisutu, daro mono bâ si'aba're da, datême. Si'aba'rei õ ré, ma tô duré tâma pisutu za'ra, ĩsimiromhõsi zarina, wa'uburé hã te te dama 're sãmra za'ra mono da. ⁸ Ma duré tâma waihu'u za'ra, marĩ hã te te siré 'wasari tõ da, bâdãdi na da hã. Tisiwazusizéb ré si si'aba're da, ma tô tâma waihu'u za'ra. Mra hã duré romramizé hã duré rob'uiprazé hã te te 'wasari tõ da, ma tô duré tâma waihu'u za'ra. ⁹ Tipara'uza ré si si'aba're da, ma tô tâma waihu'u za'ra. Duré da'uza ĩhãpa ĩsõ'utu'u hã te te

'wasari tō da, tihâiba na ré si si'aba'rê da, ma tō tãma waihu'u za'ra. ¹⁰ ãne ma tō duré tãma waihu'u za'ra:

— Darob u, 're aihutu aba mono wamhã, te te 're ãiwaibui wẽ wa'aba mono norĩ nhorõwa ãma si, te za a'â 're asimroi wa'aba mo, darob amoi u, duré 're aiwairébé aba mono õ ré. ¹¹ Da te 're aiwaibui wẽ za'ra wa'aba mono õ wamhã, duré da te 're aiwapari ze za'ra wa'aba mono õ wamhã, te za dahawĩ 're aiwairébé su'u aba mo. Tawamhã dahawĩ 're aiwairébé aba mono õ ré, te za asisa'u aipara zapru hã 're ãtata'a za'ra wa'aba mo, ti'ai u 're rere'e mono da, dapo're õ na 're danomro mono wa, 'rãwi 're dasisãmri za'ra mono da. — ãne ma tō tãma waihu'u za'ra.

¹² Tawamhã ãsiré 're ãnomro mono norĩ hã te oto datẽme ai'aba'rê, te te dama 're sadawa wasu'u za'ra mono da, dawasété wi 're dasipizari za'ra mono da, 'Re ãhãimana u'ãsi mono niwĩ. ¹³ Wa'uburé hã te te oto dama 're sãmra za'ra. Duré azeitona 'rãi wa'u wam na, te te 're da'rãi u'rê za'ra mono pari, ma tō da'ahã na te te 're dapese za'ra, dahãzé u'ãsi 're ãdahãimana za'ra mono hã.

Zuwã Batitaha dâ'âzé wasu'u
Mateusi 14.1-12; Rucasi 9.7-9

¹⁴ Tawamhã apito Erodi hã ma tō Zezusihi wasu'u hã wapa, ãwasu'uwẽ hã daro mono bâ waptã'ã mono wa. ãne te ni'wam norĩ hã Zezusihi wasu'u na taré te te sima 're romnomri za'ra:

— Õ hã, Zuwã Batita apã ãhãiwa'udu. Taha wa, te marĩ hã dama ã'manharĩ waihu'u'õ hã te te dama 're ab'manharĩ, tiwaihu'u pese na. — ãne te te sima ãma 're romnomri za'ra, taré.

¹⁵ Ni'wam norĩ hã te duré te te sima ãma 're romnomri za'ra, ãne:

— Õ hã Eriasi, duréihã dâ'â nherẽ, apã ãhãiwa'udu. — ãne te te ãma sima 're romnomri za'ra, taré. Ni'wam norĩ hã te duré te te sima ãma 're romnomri za'ra, ãne:

— Õ hã 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u'wa, duréihã 're ãnomro mono norĩ ne hã. — ãne te Zezusihi wasu'u na taré da te dasima ãma 're romnomri za'ra.

¹⁶ Tawamhã apito Erodi, ma tō Zezusihi wasu'u na hã danhimirowasu'u hã wapa. Tawamhã ãne te tinha:

— Tô õ hã, Zuwã Batita. Te 'rui wa, da te butu nhizãri nherẽ, apã ãhãiwa'udu te 're mo. — ãne ma tō Erodi hã Zuwã Batita dama wasu'u, ta hã newa.

¹⁷⁻¹⁸ Erodi hã ma tō aré dama ti'ru, Zuwã Batita da te dasiwi pawasisi da, da te dasiwi sêrẽ da, dazazéb 're, 're sa mono da. ãne ma tō Erodi hã Zuwãhã ma, rob'manharĩ wasété. E marĩ da. ãmro ma, tãma rowẽ da, Erodisaha ma. Tinoi wi, ãma ãsi'rê na, ma timro, Piripihĩ mro na, Erodi hã. ãma mro wa, Zuwã ma tō Erodihi ma tinha: “Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti hã

ãne: 'Asisãna wãĩ mro hã tiwi ãma 're ai'ré za'ra wa'aba mono õ di za.' ” — ãne ma tô Erodihĩ ma waihu'u, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti hã.

19-20 Taha wa, Erodiza hã te te sina 're mreme 'ruiwapari, Zuwã hã. Te te wĩrĩ neza. Tane nherẽ, te te wĩrĩ waihu'u õ di. E marĩ wa. Erodĩ hã te te tiwi 're 'madã'ã pese, Zuwã Batita hã. Zuwã hã wẽ uptabi na, te dama 're hãimana. ãne na ma tô ãhãimanazém na waihu'u, Erodĩ hã. Taha wa, sina 're pahĩ mono wa, ma tô dawĩ te te 're 'madã'ã pese, Zuwã hã. Zuwã hã nhimirowasu'u hã te nasi wapa, Erodĩ hã. Tawamhã wapari ze na nasi te te wapari wa, zahadu rosa'rada te te sima ãma waihu'u õ di Erodĩ hã, Zuwã Batitaha ãma hã.

21 Tawamhã ma tô bãdã hã pisutu Erodĩ hã, ãwa ãwaptã'ãzém na dasipo're pu'u za'ra wa, ãsiré dasa hã da te huri ãa. Taha wa, ma tô dama ãpire norĩ hã ãsiré tisa tihu, da'wapéi'wa norĩ nhĩb'apito norĩ hã, duré Darireza na danhipti'a nho'õmo nhĩsi ãma dama ãpire 're ãhãimana za'ra mono hã. Tawamhã aihĩni dasiré dasaihuri ré, Erodizaha ma wẽ di, Zuwã Batita ãdã'ãzéb da hã. 22 Taha wa, dasaihuri ré, ma Erodizaha 'ra sipi'õ hã ãzé 'ri para u, dama sipese da. Tawamhã Erodĩ norĩ hã ma tô ãma uze za'ra, tãma sipese za'ra wẽ te. Taha wa, te apito hã azarutu ma tinha:

— Marĩ ãwi waptẽrẽ, asima ãwẽzéb uwaibaba. Tawamhã wa za aima tisõ. 23 Tô sena marĩ ãwi waptẽrẽ wamhã, wa za aima ãma uwaimra. ãnhĩpti'a ãwi waptẽrẽ wamhã, aiwa wa za ãma aipo'o aima, ate da, duré ãte da. — ãne ma tô tãma waihu'u, azarutu ma.

24 Taha wa, te tina u a'ã mo, marĩ hã apito wi te te ãwaptẽrẽ da na, te te sadawa pibu da, tina hã. Tawamhã ãna hã ãne te asa tãma tinha:

— Ma'ãpé, Zuwã Batitaha 'rã si tiwi waptẽrẽ, taha si te te aima sõmri da. — ãne ma ti'ra ma waihu'u.

25 Taha wa, si'aba'ré na ma apã ãzé apito u, azarudu hã. Tawamhã ãne te apito ma tinha:

— Zuwã Batitaha 'rã si, wa ãsima wẽ, piza'a 're nho'a wa, ãma hiri da, ãhãna awa'awi. — ãne te tiwi waptẽrẽ.

26 Tawamhã ma tô tiwi tirobzei'õ, apito Erodihĩ wi. Tane nherẽ, uburẽ sô ãdahãrã norĩ nho'a, te te azarutu ma ropisutu wa, ma tô tãma ãma uwaimra, te te tiwi ãwaptẽrẽzéb uwaibaba.

27 Tawamhã ma tô ti'ru, awa'awi ãrã te te we ãri da, da'wapéi'wa hã. Tawamhã awa'awi te sô mo, dazazéb u. Tame awa'awi ma tô butu nhizã, Zuwã Batita hã. 28 Taha wa, te awa'awi ti'ã, piza'a 'renho'a wa, azarutu ma, te te sõmri da. Te te tãma sõmri parĩp si, ma tina ma oto tisõ, Zuwã Batitaha 'rã hã. 29 Tawamhã Zuwã Batitaha zawĩ'wa norĩ hã ãwasu'u te

te wapari za'ra wamhã, ma tô sô ai'aba'ré, ãhãiba zô, te te siwi sêrê da, ab're 're.

*ZeZusi hã dasa na te te ãdapawaptobzém na rowasu'u
Mateusi 14.13-21; Rucasi 9.10-17; Zuwã 6.1-14*

³⁰ Tawamhã ZeZusihi zadawa wasu'u'wa norĩ hã darob amoi hawi apã sihutu wamhã, ZeZusihi ma, ma tô siwasu'u za'ra, ãwê na te te ãdapawaptob za'ra mono zém na hã. Duré te te dama ãrowasu'u za'ra mono zém na zama ma tô tãma siwasu'u za'ra. ³¹ Tawamhã da'ahã uptabi na ãtême dasisamarĩ pese wa, saihuri waihu'u ô di, ZeZusi norĩ hã. Taha wa, ma tô ãne satõrĩ za'ra, ZeZusi hã:

— Oto wasi'aba'réi wa'aba a'ubuni u, wawa'utu za'ra da a'â, danhiti.

³² Tawamhã hãiba pisutu te oto ai'aba'ré, uba're u. Uba're wa, ma tô asisi, zara u te te saprĩ za'ra da, danhiti hãimana za'ra da a'â, zara niwĩ. ³³ Tane nherê, da'ahã na ma tô waihu'u za'ra ni, zara u te te ãsaprĩ za'ra na hã. Taha wa, ma tô ãsõ'rãmib za'ra dasisa're, â zada'réi baba, ZeZusi norĩ nho'rãmi, daza'rui mono bâ 're ãdahãimana za'ra mono norĩ hã. Tawamhã ZeZusi norĩ wana, ma tô aihutu ni. ³⁴ Tawamhã ZeZusi hã uba're hawi watobro wi, ma tô da'ahã uptabi na da'ab'madã. Taha wa, ma tô da'ãma tipê'êzé, pone'êrebã 'madã'ã ãna 're ãnomro mono ne, 're danomro mono wa. Tawamhã tame ma tô marĩ na tinhimirowasu'u ahã uptabi na dapawapto, ZeZusi hã.

³⁵ Tame tiwi hãiwahã wamhã, ZeZusihi siré 're ãnomro mono norĩ hã ma ãtême ubumro. ãne ma ZeZusihi ma waihu'u za'ra: — A'ubuni wi wahãimana za'ra ré, ma wawi tihãiwahã za'ra. ³⁶ E dama rob'rui ô di za, dasi'aba'ré da, marĩ hã dasazéb da, da te dasima uipra za'ra da, re na 'ri ãsimasa mono u, 'ri wa'õtõ u zama.

³⁷ Tawamhã ZeZusi, ma tô asa tãma waihu'u za'ra:

— Mare di. A norĩ wa'wa hã te za dama ã'a za'ra wa'wa, dasaihuri da.

Tawamhã asa ma duré tãma waihu'u za'ra, ZeZusihi ma:

— E niha wa za dasa hã dama uipra za'ra ni, da'ahã uptabi nherê. Rob'uiprazé hã ahã uptabi na, wama hãimana za'ra 'wa'ãhã, 200 na wa aré dasa hã dama uipra za'ra ni, ã'u'êtê wapu hã.

³⁸ Tawamhã ZeZusi te asa sô sadanharĩ za'ra:

— E niha te bété ã'u'êtê wapu hã aima tihãimana za'ra wa'wa. Ma'ãpé sô sabu za'ra wa'aba.

Tawamhã ãsiré 're ãnomro mono norĩ hã te te sabu za'ra pari wamhã, ZeZusihi ma, te wasu'u za'ra:

— 5 na ãhãiba hã ã'u'êtê wapu hã, duré maparane pe'a hã. — ãne ma apã ZeZusihi ma waihu'u za'ra.

³⁹ Tawamhã ZeZusi hã ma tô dama waihu'u, dui wa, dawa'õtõ mono bâ dasi'ubumroi mono da, uburé. ⁴⁰ Taha wa, dui wa, te oto dasi'ubumro, ni'wam norĩ si 100 na ãhãiba hã,

duré ni'wam norĩ hã 50 na ãhãiba hã. ⁴¹ Tawamhã ma tô oto ã'u'êtê wapu hã waibu, 5 na ãhãiba hã. Pe'a zama ma duré timra. Tawamhã hãwa u te ãré rob'madã. Timama ãma te tiwata, sõpru wa. Taha pari, ma tô te te wê'ê, ã'u'êtê wapu hã. Te te wê'êi mono pari, ma tô tisiré 're ãnomro mono norĩ ma sõmri za'ra, te te dama sõmri za'ra mono da. Pe'a zama, ma tô te te wê'ê zahuré, te te duré dama sõmri za'ra mono da. ⁴² Tawamhã ã'u'êtê wapu hã umrore nherê, wê'êi ahã di. Duré pe'a hã maparane nherê, wê'êi ahã di. Taha wa, ma tô aihĩni dasa hã huri ni. Ma tô duré da te 'mahãpãrĩ. Da'ahã uptabi nherê, da'ãma si'utõrĩ õ di. ⁴³ Tawamhã ãsiré 're ãnomro mono norĩ hã ma tô apã si'õtõ 're te te sé, danho'rada hã, ã'u'êtê wapu wê'ê hã, pe'a wê'ê zama. 12 na ãré hã si'õno hã, danho'rata ré hã. Si'õtõ 'remhã 'masisi di. ⁴⁴ 5 miu na aibã norĩ hã ãhãiba hã, ã'u'êtê wapu na ãsaihuri hã.

ZeZusi hã â nhisi baba ãmorĩzé wasu'u
Mateusi 14.22-33; Zuwã 6.15-21

⁴⁵ Taha pari, ma tô ZeZusi hã tãma rob'ru za'ra, tisiré 're ãnomro mono norĩ ma, uba're wa sisisi da, ãwana te te saprĩ za'ra da zara u, Besada na 'ri wa'õtõ nhisi u, si'aba're da, ãwana. Tawamhã ZeZusi hã te a'ã ãsa'u tizab za'ra, te te dama rob'ru da, danhorõwa u, da te ropéi mono da. ⁴⁶ Te te dama rob'rui pari, te êtê 'rãihã u mo, Timama ma, mre me da. ⁴⁷ Tawamhã oto tiwi mara za'ra wamhã, uba're hã â wa'wa u, ma tô ãré tihãimana za'ra. Taha ré, ZeZusi hã siwaprosi te a'ã tihãiba, êtê 'rãihã ãma. ⁴⁸ Tawamhã êtê 'rãihã hawi, ma tô 'madã'ã za'ra tisiré 're ãnomro mono norĩ hã, uba're sari na si'u'êtê za'ra mono ré, rowa'u'u za'ene apã te te tiwi wabzuri za'ra mono wa, uba're hã ãsõ'õmoi baba te te rowapõrĩ za'ra wa. Taha ré, ma tô ZeZusi hã ãtẽme timorĩ za'ra â nhisi baba, mara hã ré. Tawamhã ãsõ'rãmi te aré timorĩ za'ra, ZeZusi hã.

⁴⁹⁻⁵⁰ Â nhisi baba ãtẽme morĩ za'ra wamhã, te ãma rosa'rata za'ra, adã'ã hãiba warõ newa. Taha wa, tãma pahi za'ra wa, te tãma 're sadari za'ra. Taha wa, te ZeZusi hã awa'awi tãma si'mahãrã za'ra, ãne:

— Wa hã wa we atẽme ãmorĩ 'wa. ãma aipahi za'ra wa'aba õ di za.

⁵¹⁻⁵² Tawamhã awa'awi uba're wa, ma tô ãtẽme tizébré za'ra. Sébré wi, ma rowa'u hã sazã. Taha wa, rowa'u te te ãsazãrizém na, ma ãma titob'uzu za'ra, ãsiré 're ãnomro mono norĩ hã. E marĩ wa. ZeZusi hã ã'u'êtê wapu te te dama wê'êi mono wamhã, ahã di. Tane nherê, te te siwi ãma waihu'u su'u õ di, ãwaihu'u pese uptabi na hã.

ZeZusi hã, Zenezaré ãma te te ãda'apesezé wasu'u
Mateusi 14.34-36

⁵³ Tawamhã ZeZusi norĩ hã ma tô saprĩ za'ra, ãsõ'u na zara u. Te te saprĩ za'ra wamhã, ma tô aihutu, Zenezaré

na danhipti'a nho'õmo nhisi u. Tame ma tô â zada're âma, uba're na âma wasisi za'ra. ⁵⁴Tawamhã uba're hawi wairébé wamhã, awa'awi ma tô dasiwi waihu'u za'ra ni, Zezusi hã. ⁵⁵Tawamhã daza'rui mono bâ, ma tô ãhâzé ré norĩ hã ãtème 'wasari ni, Zezusihi hãimanazéb u, ãsimiwaptâ ré. ⁵⁶Daro mono bâ te Zezusi hã datème 're mo, 'ri wa'õtõ u zama 'ri nho'õmo u zama, re na 'ri ãsimasa mono u zama. Darob u datème 're simasisi mono wi, ma tô ãhâzé ré norĩ hã da te tãma 're sa'ra za'ra, 'ri nhi'riti wa, da te dasina 're ã'ubumroi mono zéb âma. Tawamhã ma tô tiwi rowaptêrê za'ra ni, ã'uza nhisutu si ãhâzé ré norĩ hã te te tiwi 're upi za'ra mono da. Tawamhã ã'uza nhisutu si te te tiwi 're upi za'ra mono nherê, ma tô 're séptâ'ã za'ra, uburé ãhâzé ré norĩ hã.

7

Zudezu norĩ hi'rata hãimanazém na, parisezu norĩ ma, Zezusi te te ãwaihu'uzé wasu'u

Mateusi 15.1-9

¹Tawamhã aibã norĩ hã Zeruzarê hawi ãsihudu hã ma tô Zezusihi u si'rã'õtõ, zudezu norĩ hã. Ta norĩ hã parisezu, duré 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ééré na dama rowahutu'wa norĩ. ²Ta norĩ hã ma tô 'madâ'ã za'ra, Zezusihi siré 're ãnomro mono norĩ hã, parisezu norĩ nhimiroti hã te te 'madâ'ã za'ra ãna, saihuri wa, simisõi pese ãna.

³⁻⁴Zudezu norĩ hã tihi'rata norĩ nhimiroti zarina si, te 're hãimana za'ra. Tisiré zudezu norĩ nhipai u, te taha si te te 're 'madâ'ã pese za'ra, parisezu norĩ hã. Taha wa, 're simisõi pese za'ra mono parip si, te za 're saihuri. Duré marĩ hã dasai wedezém hawi 'ri tème te te 're ã'ãwisi za'ra mono hã, te za te te 're upsõi pese za'ra, ãma 're saihuri mono õ ré. Duré te za hãsizé hã te te 're upsõi pese za'ra, duré piza'a hã duré piza'a ãsi'uwazi 'manharĩ hã, tihi'rata norĩ nhimiroti zarina.

⁵Taha wa, parisezu norĩ hã Zezusihi u si'rã'õtõ wamhã, ma tô Zezusi hã siwi 'mahã, rowahutu'wa norĩ me:

— E marĩ wa, te bété asiré 're ãnomro mono norĩ hã simisõi ãna 're saihuri, wahi'rata norĩ nhimiroti na te te rosa'rata za'ra ãna.

⁶⁻⁷Taha wa, ma tô Zezusi hã asa ãma sada'ãbã za'ra, ãne:

— Tô senai õ di, 're aihãimana za'ra wa'aba mono zé hã. Duréihã Iza'iza hã ma tô ã'uwaibaba ai'ãma rob'ui'ééré sirõmo za'ra wa'wa, aihãimanazéb za'ra wa'aba na hã. 'Re ãhãimana u'ãsi mono mre me na ma tô ãne na ai'ãma rob'ui'ééré sirõmo za'ra wa'wa:

“Õ norĩ hã tô sena newa, te timreme na si taré ã'ãma 're wata za'ra. Tane nherê, te tipê'ê 're aimawi zõ si te te 're rosa'rata u'ãsi za'ra, ã'upana. Danhimiroti zarina si, te ta norĩ hã te te dama 're rowahutu za'ra, ãnhimiroti

zarina newa. Taha wa, senai ò di, ta norĩ hã ã'ãma 're ãwata za'ra mono zé hã.”

— ãne ma tô tãma waihu'u, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã. Taha wa, ma tô ãne da'ãma rob'ui'éré, Iza'iza hã. Duréi pese, te te da'ãma rob'ui'éré nherẽ, tô sena na te aiwasu'u za'ra wa'wa.
⁸ A norĩ wa'wa hã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti na 're asapa'a za'ra wa'aba mono ò di. Ti'ai ãma danhimiroti na si, te 're aihãimana za'ra wa'aba mo. — ãne ma tô parisezu norĩ ma 're ãhãimana za'ra mono zé hã tãma waihu'u za'ra, Zezusi hã.

⁹ ãne ma tô duré tãma waihu'u za'ra:

— A norĩ wa'wa hã aihãimana nhipese sina te 're ãrẽme za'ra wa'aba mo 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti hã, 'rãwi asimirosa'rata na si 're aihãimana za'ra wa'aba mono da.
¹⁰ Duréihã Mozési hã ma tô dama roti, ãne: “Aimama hã te za 're ãwazéb za'ra wa'aba mo, ana zama.” ãne ãsimiroti amo hã duré: “Ni'wam norĩ hã timama ãma nherẽ, duré tina ãma nherẽ, te te ãma 're wasété za'ra mono wamhã, te za da te 're simro.” ãne ãsimiroti hã duréihã. ¹¹⁻¹² Tane nherẽ, te ãhãna hã asimiroti za'ra wa'aba zéb zarina si 're dahãimana za'ra, damama norĩ hã da te 're pawaptob za'ra mono ãna, dana norĩ zama. Áté ni'wai ma, te za ãsibro hã 're hãimana, timama hã duré tina hã te te ãpawaptob zahuré zéb da hã. Wẽ nherẽ, te za áté ãne timama ma waihu'u, tina ma zama: “Marĩ na te aipawapto wa'aba da hã, te ãsima wẽ nherẽ hã, tane nherẽ, wa tô 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, ãma ropisutu, te tãma sãmri da, ãma ãwata zéb da hã.” Áté ãne te za timama ma waihu'u, tina ma zama. ãne wamhã, te za tãma 're ãwaihu'u wasété za'ra wa'aba mo, ãne: “Re ãhãimana u'ãsi mono ma, ma tô ãropisutu pa. Taha wa, te za tãma ãma ã'uwaimra, aimama norĩ, ãma pawaptob zahuré ò nherẽ, ana me.” ãne ma tô dama 're ãroti wasété za'ra wa'aba mo. ¹³ ãne wa, 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u hã aima wapu za'ra wa'aba di, ãsimiroti upana aih'i'rata norĩ nhimiroti na si, dama 're roti u'ãsi za'ra wa'aba mono wa. Tane duré aimawi ña dama 're ãroti za'ra wa'aba mono zé hã, ahã uptabi di. — ãne parisezu norĩ 're ãhãimana za'ra mono zém na, ma tô Zezusi hã tãma rowaihu'u za'ra.

*'Rãwi 're ãdasiwasété za'ra mono zém na rowasu'u
 Mateusi 15.10-20*

¹⁴ Tawamhã Zezusi te duré sima dazô hã, te te dama roti da, ãne:

— Ma'ãpé, ãnhimirowasu'u hã wapari pese za'ra wa'aba za, marĩ hã waihu'u za'ra wa'aba da ãma. ¹⁵⁻¹⁶ Uburé marĩ na 're dasaihuri mono wamhã, taha na 're dasiwasété za'ra mono ò di za. Dapê'ẽ hawim na danhimirosa'rata wasété zarina, da te dasima 're nharĩ wasété za'ra mono wapsi, te za 're

dasiwasété za'ra, 'râwi. — Āne ma tô dama rowasu'u, da te dasina waihu'u za'ra da.

¹⁷ Tawamhã te te dama rowasu'u pari, te oto ai'aba'ré, 'ri tême, tisiré 're ĩnomro mono norĩ me. Tawamhã 'ri tême sihutu wapsi, te oto siwi sadanha, ĩsiré 're ĩnomro mono norĩ hã, marĩ na te te dama ĩrowasu'uzém na hã te te tãma waihu'u za'ra da, 'râwi 're ĩdasiwasété za'ra mono zém na hã. ¹⁸ Tawamhã ma tô tãma waihu'u za'ra:

— E niha a norĩ wa'aba ma zama, aima waihu'u za'ra wa'aba ô di bété. Dasa hã da te 're huri mono wamhã, taha na 're dasiwasété za'ra mono ô di za 'râwi. ¹⁹ E marĩ wa. Dapê'ê na, da te 're ĩrosa'rata za'ra mono zéb u, 're sisisi mono ô wa za, dasa hã. Danomo u si, te za 're sisisi, dasa hã. Taha pari, te za 're wairébé apâ, rob u. — Āne ma tô tãma waihu'u za'ra, te te ãma waihu'u za'ra da, dasai mono bâ ĩwê na 're ĩdasaihuri mono zéb da hã.

²⁰⁻²² Āne ma duré tãma waihu'u za'ra:

— Dapê'ê hawi, da te 're ĩsani za'ra mono na si, te za 'râwi 're dasiwasété za'ra. Dapê'ê 're, danhimirosa'rata wasété hawim na si, te dawasédé hã uburé da te 're 'manharĩ za'ra, marĩ na danhipsaihuri hã, duré dasipãrĩ hã, duré dasina danhipsaihuri hã, duré danhibrom na da'ruiwapari hã, duré dawasété 'manharĩ hã, duré dazadawa nhipe hã, duré marĩ na danhiminho'ru hã, duré danhisi wasédé hã, duré marĩ na 'râwi dasina dawada hã, duré 'râwi dawasété na 're ĩdasisãmri za'ra mono ô zé hã. ²³ Dasi'uihã na te za 'râwi da te dasima 're rosa'rata wasété za'ra. Taha pari, te za uburé marĩ hã ĩwasétére hã da te 're 'manharĩ za'ra. Āne wapsi, te za 'râwi 're dasiwasété za'ra. — Āne ma tô Zezusi hã tãma waihu'u za'ra, tisiré 're ĩnomro mono norĩ ma.

Pi'õ zudezu'õ 'ra hã, Zezusi te te wa'uburé hã ĩhawi ĩsatõrĩzê wasu'u

Mateusi 15.21-28

²⁴ Tawamhã Zezusi norĩ hã te oto ai'aba'ré, darob amoi u. Tiru na 'ri nho'õmo nhisi 'rata, daro hã. Tawamhã 'ri para u ma tô asisi. Tame ĩsãmrazém na da te dasiwi ĩwaihu'uzéb da hã, te te sima wê ô di, Zezusi hã. Tane nherê, a'ã da te sa'rese ãna, sãmra waihu'u ô di. ²⁵⁻²⁶ Tawamhã pi'õ hã ma tô duré ĩsãmrazém na danhimirowasu'u hã wapa. Zezusihi wasu'u te te wapari wi, ma awa'awi ĩtême mo. Ĩ'ra hã ba'õtõre hã, wa'uburé hã te te 're wamnarĩ mono wa, te ĩtême mo, te te tãma wasu'u da. Tawamhã ĩtême wisi wi, ma tô Zezusihi papara aime, hi'rãtitõ. Pi'õ hã deredu na ĩpodo, zudezu'õ, Siru Penisiza nhihudu. Tane nherê, ma tô Zezusihi wi rowaptê, wa'uburé ma, te te rob'ru da, ĩ'ra ma watobro da, ĩ'ra hã rowê na si, tãma 're hãimana mono da oto. ²⁷ Tawamhã Zezusi te asa tãma tinha pi'õi ma, ãne:

— Īmorĩ'rata na te za da'ra ma, ĩsa hã da te tãma 're sõmri za'ra, tisa hã te te 're 'mahãpãrĩ za'ra mono da, a'ã. Da'ra sa hã ĩmorĩ'rata na wapsã ma, da te 're sãmra mono wamhã, ĩ'uwaibaba õ di.

²⁸Tawamhã, pi'õ hã ma asa ãma sada'ã:

— Tô ĩ'uwaibaba, ma tane hã ĩma ĩwaihu. Tane nherẽ, te za da'ra saipru hã, da'ra norĩ wi 're rere'e mono wamhã, wapsã hã te te 're huri, wedezai 'rowi.

²⁹Tawamhã Zezusi ma duré asa tãma waihu'u:

— Tane tô. Asa ãma ĩma uwaimrami wẽ wa, te za oto apã aimo, 'ri tẽme. Ai'ra ma, ma tô wa'uburé hã watobro.

³⁰Tawamhã pi'õ hã te apã mo, tinhorõwa u. Wisi wamhã, rowẽ na ma tô ti'ra hã sabu, waptã nomro ré. ĩwana ma tô tãma watobro, wa'uburé hã. Taha wa, tãma rowẽ di oto.

Zezusi hã aibã ĩpo'reptõ duré ĩmreme waihu'u'õ, te te ĩpesezẽ wasu'u

³¹Tawamhã Zezusi norĩ hã Tiru na 'ri nho'õmo nhisi 'rata, hãimana za'ra pari, ma tô ai'aba'ré. Sido na daza'ru nhisi wa'wai baba, ma tô ro'rahãri za'ra. Duré Decapori na danhipti'a nho'õmo nhisi wa'wai baba, ma tô ro'rahãri za'ra, 10 na daza'ru wa'wai baba. Tawamhã Darireza ãma â zaihã u, ma tô aihutu, ĩsõ'ui u. ³²Tawamhã ĩsõ'u zaihã u sihutu wamhã, aibã ĩpo'reptõ hã ma tô ĩtẽme dasiwi sãprõni ni, ĩmreme waihu'u'õ hã. Tawamhã Zezusihi ma, te oto 'ru za'ra, siwi ĩsãprõni'wa norĩ hã tinhib'rada te te ãma hiri da, te te pese da. ³³Tawamhã Zezusi hã ma tô aibã hã danhiti sima sãprõ. Tawamhã tinhipto hã ma tô ĩpo're 're tiza. Taha pari, ma duré tizadaipro na tinhipto hã sada di'i, te te ãma soto u'ré da. ³⁴Taha pari, te hãiwa u rob'madã. Hãiwa u te te rob'madã'ã sina, aibã ãma pẽ'ezẽ wa, tip'ẽ 're te ãi'ã. Tawamhã tisimremezẽm na te tãma tinha:

— Epata. — ãne ãma ĩsãprĩzẽ hã, wãmreme na: "Aipo're 'repu'u."

³⁵Tawamhã ma tô po're 'repuru oto, awa'awi. Duré ma tô tinhoto wairo. Tawamhã mreme wẽ di oto, aibã ĩmreme waihu'u'õ hã. ³⁶Tawamhã Zezusi hã te sina dazadawa uwati pese, ĩwasu'u na da te dasima ãma ropé tõ da. Tane nherẽ, ĩ'madã'ã'wa norĩ hã te nasi dama rowasu'u za'ra, aibã te te ĩpesezẽm na. ³⁷Tawamhã ĩsimirowasu'u, da te wapari za'ra wamhã, ma tô ãma tatob'uzu za'ra ni. ãne te Zezusi hã dasima wasu'u za'ra ni:

— Tô sena, te uburé marĩ ĩwẽ hã te te dama 're ab'manharĩ. ĩpo'reptõ hã ma tô pese, ĩmreme waihu'u'õ hã. — ãne te ãma tawata za'ra ni.

8

ZeZusi hã, 4 miu na dahâiba hã te te ĩsaihurizé wasu'u

Mateusi 15.32-39

¹ Tawamhã syry na âma ronomro parip si, ma tô duré apâ ĩtême tasi'rã'õtô ni, ZeZusihi u hã. Tawamhã marĩ na dasaihuri ô wa, dasazé hã oto hâimana ô wa, te ZeZusi hã sima sô tihârâ za'ra, tisiré 're ĩnomro mono norĩ zô.

² Āne te tãma siwasu'u za'ra:

— Āhãna ĩ'rata dasi'ubumroi ré, ma tô dasa hã dawĩ ai'utô, bådâ si'ubdatô da'ãma si'utôri wa. Taha wa, da'ãma ĩpê'ezé di, wa hã. ³ Mram nherê, te dama rob'rui wamhã, te za dasi'marôpãri za'ra bådâdi na, danhib'uware wa, romhã hawi we ĩdasihutu norĩ hã.

⁴ Tawamhã asa te tãma nharĩ za'ra, âne:

— E niha wa za dasa hã dama 'mai'uiupra za'ra ni, wa te dama sômri za'ra mono da. Āmemhã a'ubuni wi, wa ai'ubumro ni.

⁵ Tawamhã ZeZusi te asa sadanharĩ za'ra, âne:

— E niha te ĩ'u'êtê wapu hã aima tihâimana za'ra wa'wa.

— 7 na te wama tihâimana za'ra. — Āne ma tô tãma waihu'u za'ra asa.

⁶ Taha wa, ma tô ZeZusi hã dama rob'ru, ti'ai wa, dasi'ubumroi mono da. Taha pari, ma tô duré 7 na ĩ'u'êtê wapu hã waibu, 'Re ĩhâimana u'âsi mono âma wata da, sôpru wa. Āma wata pari, ma tô te te wê'ê, ĩ'u'êtê wapu hã. Tawamhã tisiré 're ĩnomro mono norĩ ma, ma tô te te sômri, te te dama sômri za'ra mono da. ⁷ Pe'a hã ĩsyryre hã te duré tãma ti'maihâiba, ĩsebre siro hã. Tawamhã 'Re ĩhâimana u'âsi mono âma te duré tiwata, pe'a ĩsyryre na zama, sôpru wa. Taha pari, te duré tãma 'ru za'ra, te te dama sômri za'ra mono da.

⁸ Tawamhã aihĩni te oto dasa hã huri ni. Dasa hã ma da te 'mahâpãri, aihĩni. Taha pari, dasa ĩsi'azazãri hã ĩsiré 're ĩnomro mono norĩ hã ma tô apâ te te sé. Si'õno hã 7 na ĩhâiba wa, ma tô âma 'masisi za'ra. ⁹ ĩdasaihuri za'ra norĩ hãiba za'ratazé hã, 4 miu u, ma watobro, âté.

Taha pari, te oto ZeZusi hã dama rob'ru, apâ darob u, da te ropéi mono da. ¹⁰ Tawamhã te te dama rob'rui pari, ma uba're wa asisi, ZeZusi norĩ hã, zara u te te saprĩ za'ra da, Damanuta na ti'a nhisi u si'aba're da.

Parisezu norĩ hã, ZeZusihi wi, te te ĩrowaptêrê za'ra zé wasu'u

Mateusi 12.38-42; 16.1-4; Rucasi 11.29-32

¹¹ Tawamhã parisezu norĩ hã ma ZeZusihi u aihutu, ĩsimirowasu'u na te te saze za'ra ô wa, ĩsadawa wa'rãmi te te nasi tãma nharĩ za'ra da. Tawamhã ZeZusihi wi, te oto rowaptêrê za'ra, tiwaihu'u pese na marĩ dama ĩ'manharĩ waihu'u'ô hã te te tãma 'manharĩ za'ra da. E marĩ da. Tô sena 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa para, dama ĩwaihu'u'ô hã te te 're ĩ'ab'manharĩ

mono zô, te te siwi pibu za'ra da. Taré te te siwi wě'ô da, te âne tiwi rowaptêrê za'ra. ¹² Tawamhã Zezusi hã âma pê'êzé za'ra wa, ma sa'êtê pê'êwaze. Tawamhã te sima tinha, âne:

— E niha ma tô nimosi dapoto tém norĩ hã siwi iwada'u, marĩ dama ĩ'manharĩ waihu'u'ô hã ĩsô'a te tâma 'manharĩ za'ra da. Mare di, âne hã. Te tâma 'manharĩ za'ra ô di za. — Âne te sima tinha, Zezusi hã.

¹³ Taha pari, te tiwi timorĩ za'ra. Uba're wa, ma oto âzé, zara u te te saprĩ da apâ.

*Parisezu norĩ te, duré Erodihĩ te, ĩ'u'êtê wapuzé wasu'u
Mateusi 16.5-12*

¹⁴ Tawamhã zara u, ma tô oto aihutu, Zezusi norĩ hã. ĩ'u'êtê wapu hã siré te te 'ma'âri za'ra da nherê, ma tô âma po're ha'âri za'ra, ĩsiré 're ĩnomro mono norĩ hã. Misire te nomro, uba're 'remhã. ¹⁵ Tawamhã Zezusi ma âne tâma waihu'u za'ra:

— Ma'âpé, 're asi'madâ'â pese za'ra wa'aba mono, ĩ'u'êtê wapuzém nhiti 're anomro aba mono da, parisezu norĩ nhimi'manharizém nhiti, apito Erodihĩ me.

¹⁶ Tawamhã te sima nharĩ za'ra, âne:

— ĩ'u'êtê wapu hã âté wama hâimana za'ra ô wa, ma âne wama waihu'u za'ra.

¹⁷ Tawamhã Zezusi ma sina wapari za'ra. Taha wa, te sadanharĩ za'ra, âne:

— E niha te ĩ'u'êtê wapu hã aima ĩhâimana za'ra wa'aba ô na, sô asimrami za'ra wa'wa. E asiwi ĩzadaihu'u za'ra wa'aba ô di bété, ĩ'u'êtê wapuzém na te aima ĩwaihu'u za'ra wa'aba zém na hã. E niha waihu'u su'u za'ra wa'aba ô di bété. ¹⁸⁻¹⁹ E niha atômo na marĩ 're 'madâ'â za'ra wa'aba mono nherê, aima waihu'u za'ra wa'aba ô di. E niha aipo're na marĩ 're wapari za'ra wa'aba mono nherê, aima waihu'u za'ra wa'aba ô di. 5 na ĩ'u'êtê wapu hâiba hã te dama ĩwě'ei ahâ mono zém na hã, duré 5 miu na dahâiba nherê, aihĩni ĩdasaihurizém na hã, e ma âma aipo're si'âri za'ra wa'wa. E niha si'ôtô hâiba hã ĩré danho'rada hã ĩsi'azazâri hã, apâ ĩwa ĩsême aba mono hã. — Âne te Zezusi hã sadanharĩ za'ra. Tawamhã asa ma Zezusihi ma waihu'u za'ra:

— Si'ôno hã 12 na ĩhâiba hã danho'rata ré hã.

²⁰ Tawamhã Zezusi hã ĩsadanharĩ na, ma duré tâma âma sahu za'ra:

— Duré, 7 na ĩ'u'êtê wapu hã hâimana nherê, te dama ĩwě'ei ahâ mono zém na hã, duré 4 miu na dahâiba nherê, da te 'mahâpârĩ mono wamhã, e niha si'ôtô hâiba hã danho'rata ré hã. — Âne te sadanharĩ za'ra.

— Si'ôno hã, 7 na ĩhâiba hã danho'rata ré hã. — Âne ma asa tâma waihu'u za'ra.

²¹ Tawamhã Zezusi te duré tâma nharĩ za'ra:

— E niha bété zahadu ĩwaih'u za'ra wa'aba õ di, ĩwaih'u pese na hã. — ãne ma tô Zezusi hã tâma nharĩ za'ra.

Zezusi hã ĩtob'a te te ĩpesezé wasu'u

²² Taha pari, te oto ai'aba'rê Zezusi norĩ hã, Besada na 'ri wa'õtõ nhisi u. Tawamhã datême sihotu wamhã, aibã ĩtob'a hã ma tô ĩtême dasiwi saprõni ni, Zezusihi u. Tinhib'rata na te te upi da, te te to pese da, te tâma 'ru za'ra, siwi ĩsaprõni'wa norĩ hã. ²³ Tawamhã Zezusi hã ma ĩtob'a hã pa'â, danhiti te te sima saprõni da. Tawamhã tizadaipro na ma sada sisiptõmo di'i, te te ãma tob'u'rê da, aibã hã. Taha pari, ma duré tinhib'rada hã ãma tihi. Taha parimhã, te sadanha, ãne:

— E zahadu marĩ hã 'madã'ã õ di. E ma tô marĩ hã ĩ'madã.

²⁴ Tawamhã aibã te te rob'madã'ã wamhã, Zezusihi ma, te asa tinha, ãne:

— Zahadu te rob'madã'ã pese õ di. Aibã norĩ hã te ai'aba'rê, wede ne ĩhãiba za'ra hã. — ãne ma asa tâma waih'u, te te rob'madã'ã pese waih'u õ wa.

²⁵ Taha wa, tinhib'rada hã ma tô duré ãma tino, ĩtomhã ãma, Zezusi hã. Tawamhã ma tô tito pese oto, aibã hã. Te rob'madã'ã wê di oto. ²⁶ Tawamhã Zezusi hã te aibã ma rob'ru, tinhorõwa u morĩ waré da oto, apã morĩ tõ da, 'ri wa'õtõ u hã.

Zezusi hã Danho'reptui'wa na, Pedru hã asa te te tâma ĩwaih'u'uzé wasu'u

Mateusi 16.13-20; Rucasi 9.18-31

²⁷ Taha pari, Zezusi norĩ hã te oto 're nomro, 'ri wa'õtõ mono bâ. Apito Piripih'i te, Sézareza na 'ri nho'õmo nhisi niwĩ, 'ri wa'õno hã. Tawamhã bádãdi na si'aba'rê sina, te tâma nharĩ za'ra, Zezusi hã:

— E niha ma tô da te dasima 're ĩwasu'u za'ra. E 'wa hã, wa hã.

²⁸ Tawamhã asa ma tâma waih'u za'ra:

— Aiwasu'u hã, ahã di. A hã, u, Zuwã Batita, apã aihãiwa'udu. A hã, u, Eriasi apã we ĩaimorĩ. A hã, u, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa hãiba amo, duré pese atã'ã nherẽ, apã aihãiwa'udu.

²⁹ Tawamhã Zezusi te duré sina sadanharĩ za'ra:

— A norĩ wa'wa hã bété, e niha ma tô asima 're ĩwasu'u za'ra wa'aba mo.

Tawamhã Pedruhu si, ma asa tâma waih'u na wa'rã:

— A hã Cristu, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono te te aipisudu, Danho'reptui'wa da.

³⁰ Tawamhã Zezusi te sina sadawa uwati za'ra, Danho'reptui'wa na, te te a'ã dama wasu'u za'ra tõ da.

ZeZusi hã, za ãdã'ázém na, duré za apã ãhãiwa'utuzém na ãsiwasu'uzém na rowasu'u

Mateusi 16.21-28; Rucasi 9.22-27

³¹⁻³² Tawamhã ãne te ZeZusi hã tãma siwasu'u za'ra, tisiré 're ãnomro mono norĩ ma:

— Ti'ai ãma dasiré ãpodo hã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te ãma ãpisutuzéb zarina, wa za robzépata za'ëtê. Wama roti'wa norĩ hã te za siwi ãwê'õ za'ra, ãhi norĩ hã. Sasedoti ãpire norĩ zama, duré dama rowahutu'wa norĩ zama, te za siwi ãwê'õ za'ra. Tawapsi te za dasiwi ãwĩrĩ ni. Tawamhã bâdã maparane ã'ãma si'utõrĩ õ ré, wa za hãiwa'udu apã. — ãne sõ'awi ma tô ZeZusi hã tãma siwasu'u za'ra, tãma ãrob'rãsutuzém na hã te te ãma waihu'u sirõmo za'ra da. Tawamhã Pedru hã ãne tãma ãsiwasu'u za'ra zé hã te te tiwi sawi da, te sima saprõ ZeZusi hã, tisiré norĩ nhiti. ³³ Tawamhã te te sina wapari wamhã, tisiré 're ãnomro mono norĩ u, ma aipi'ra. Tawamhã Pedruhu ma, te ãne tinha:

— Satanasi, mo oto aimorĩ, ãnhiti. 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimirosa'rata zarina rosa'rata õ di, a hã. Danhimirosa'rata zarina si, te ã'ãma ãrosa'ra, a hã.

³⁴ Taha pari, ZeZusi te duré sima dazõ hã, uburé ãtême dasi'rã'õtõ mono da. Tisiré 're ãnomro mono norĩ zõ zama, te duré tihãrã za'ra sima. Tawamhã ãne ma si'ãma dama rowaihu'u:

— Ni'wam norĩ hã ãsiré 're nomro u'ãsi mono da, te te sima 're ãwê za'ra mono wamhã, tihãimanazém na te te 're rosa'rata za'ra mono õ di za. Tiza'ozéb ré, ãzarina 're ãnomro mono ne, da te dasiwi uprosi da nherê, te za ãsiré 're nomro. ³⁵ Ni'wam norĩ hã si'uihã na tihãimanazép si te te sima 're sawi za'ra mono wamhã, rowê ãsi'utõrĩ'õ hã te te sina 're uwaimrami za'ra mono õ di za. Ni'wam norĩ hã ãzarina 're nomro mono da, duré ãzadawa wasu'u'wa 're nomro mono wa, 're sihãiba zawi za'ra mono õ wapsi, te za te te sina 're uwaimrami za'ra, rowê hã. ³⁶⁻³⁷ ãté ni'wa hã te za tinhibro hã te te sima 're a'ubumroi pese, sibrob ahã uptabi da. Tawamhã te za oto dãrã. Ti'ab ré sibrob ahã nherê, e tãma 're rowê mono di za, rowê ãsi'utõrĩ'õ hã te te sina 're uwaimrami mono õ wamhã. Mare di. Tãma 're rowê mono õ di za. Ti'ai ãma simarĩ ahã uptabi nherê, tãma waihu'u õ di za, marĩ na ãsiwa'ãbãzéb da hã, rowê ãma 're ãhãimana mono zéb da hã. — ãne ZeZusi ma tô dama waihu'u siro, da te waihu'u za'ra da. ³⁸ Ma tô duré dama rowaihu'u ãne:

— ãhãna da'ahã na 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti hã ma tô rême za'ra ni. Dawasété na si te oto 're danomro, ã nimosi dapoto té mono hã. Tawamhã ni'wam norĩ hã ãzazei'wa na, duré ãmreme wapari pese 'wa na, ãté dama 're siwasu'u za'ra mono õ di za, 're siséb za'ra mono õ'umnhasite. ãté te za dawi 're si'udã za'ra, ãzazei'õ'wa ne. Ti'ai ãma dasiré ãpodo

hã nimahã na si, wa za wei mo apâ. Īmama te hã, rowa'a za'ētē ré, wa za wei mo, hâiwa âma tâma ĩromhuri'wa norĩ siré. Tawamhã apâ we ĩmorĩ wapsi, ĩ'udâ'wa norĩ hã ĩzazei'wa na te waihu'u za'ra õ di za. — Āne ma tô dama rowasu'u, Zezusi hã.

9

¹ Tawamhã Zezusi hã ma duré dama waihu'u, âne:

— Tô sena wa aima rowasu'u za'ra wa'wa. Aihĩni õ nherē, ai'matâ'â aba õ ré, te za tiwaihu'u pese na 'Re ĩhâimana u'âsi mono, da'âma 're ĩsib'a'uwē mono zé hã âma ĩ'madâ'â za'ra wa'wa. — Āne ma Zezusi hã dama waihu'u siro, da te dasina waihu'u za'ra da.

Zezusihi hâiba ĩsisaprĩzé wasu'u

Mateusi 17.1-13; Rucasi 9.28-36

² Tawamhã bâdâ 6 na âma si'utõrĩ pari, ma tô Zezusi hã Pedru norĩ si te te simro, Ti'adu norĩ me, Zuwãhã zama. Ētē 'rãihã u ma tô ai'aba'ré. Tame ma tô Zezusi hã tihâiba na saprĩ, Pedru norĩ nho'a. ³ ĩ'uza hã ma tô tihâirã uptabi. Rowa'a za'ētē ne, ma ai'ubuzi, rã uptabi na. Da'uza hã da te 're hã upsõi pese za'ra mono nherē, hâirã prã ti, Zezusihi uza ma hã. ⁴ Tawamhã dahi'rata norĩ hã ma tô 'madâ'â za'ra, Eriasi norĩ hã Mozésihi me. Zezusihi me, te sima rowasu'u za'ra. ⁵⁻⁶ Tawamhã Pedru te Zezusihi ma tinha, âne:

— Rowahutu'wa, âme wama rowē za'ra di. Si'ubdatõ, wa za aima 'ri za'ra wa'aba ni aihâiba bâ wa'aba, ate da hã, duré Mozésihi te da hã, duré Eriasihi te da hã. — Āne ma Pedru hã tâma waihu'u, a'â te te rosa'rata âna. Te te 'madâ'â za'ra wa, ma tâma tipahi za'ra, Pedru norĩ hã. ⁷ Tawamhã hâiwa nhirõtõ'a za'êne hã ma ubu za'ra, Zezusi norĩ hã. Taha wa, hâiwa nhirõtõ'a hawi, ma we tâma nharĩ za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã, Pedru norĩ ma:

— Ā hã ĩ'ra, te 're ĩsawi pese mono. Ma'âpé ĩsimiroti hã 're wapari pese za'ra wa'aba mono za.

⁸ Taha wamhã, taré te titõmo na sô rowaimrami za'ra. Zezusihi si te âma siwi 'madâ, siwaprosi ĩsam na.

⁹ Tawamhã etē 'rãihã hawi, ma oto si'ra za'ra, Zezusi norĩ hã. Si'aba'ré sina, te Zezusi hã tâma nharĩ za'ra, âne:

— Ētē 'rãihã âma ĩ'madâ'â za'ra wa'aba zém na hã, dama rowasu'u za'ra wa'aba õ di za a'â. Wa hã ti'ai âma dasiré ĩpodo hã ab're hawi ĩhâiwa'utu parip si, te za dama 're ĩrowasu'u za'ra wa'aba mo.

¹⁰ Tawamhã ĩmreme ma tô wapari za'ra, Pedru norĩ hã. Taha wa, te 'rãwi sima rowasu'u za'ra, âne:

— E niha ĩsiwasu'uzé hã ab're hawi, za te te ĩhâiwa'utu na. Wa norĩ hã wama waihu'u za'ra õ di. — Āne te 'rãwi sima rowasu'u za'ra. ¹¹ Tawamhã te oto siwi sadanha, Zezusi hã:

— E marĩ wa, te rowahutu'wa norĩ hã te te dama 're rowasu'u za'ra bété, Cristu, Danho'reptui'wa da, 'Re ãhãimana u'âsi mono te te ãpisutu wana, Eriasi za we ãmorĩ na hã.

12-13 Tawamhã Zezusi ma tô asa tãma waihu'u za'ra:

— Duréihã 'Re ãhãimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa hã ma tô ã'uwaibaba ãma rob'ui'ééré ãbaihã na, Eriasi za we apã ãmorizém na te te ropese da. Tane nherê, wa za aima waihu'u za'ra wa'wa. Eriasi hã ma tô wei morĩ pa. Da te dasima ãwê za'ra zéb zarina, ma tô tãma rob'manharĩ waseté za'ra ni, ãwana da te duré ãma ãrob'ui'éérézéb zarina. 'Re ãhãimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa norĩ hã ma tô ã'ãma rob'ui'ééré sirõmo za'ra, ti'ai ãma dasiré ãpoto ãma hã, sa'ëtê na za te ãrobzépatazém na hã, duré za da te dasiwi ãwê'õzém na hã. E marĩ wa, ma tô ãne ã'ãma rob'ui'ééré sirõmo za'ra. — ãne te Zezusi hã sina sadanharĩ za'ra.

Ai'repudu ãpesezé wasu'u

Mateusi 17.14-20; Rucasi 9.37-43

14 Tawamhã Zezusi norĩ hã te oto apã ai'aba'ré, tisiré norĩ u. ãwana za'ra ma tô da'ahã na tasi'rã'õtõ ni. Tame 'Re ãhãimana u'âsi mono nhimiroti ui'ééré na rowahutu'wa norĩ hã te nasi ãsada'wa wa'rãmi tãma nharĩ za'ra, Zezusihi siré 're ãnomro mono norĩ ma, ãsimirowasu'u na te te saze za'ra õ wa. 15 Zezusi hã da te 'madã'ã za'ra wamhã, uburé ma tô ãma tatob'uzu za'ra ni. Taha wa, ma tô ãtême dasisa're, da te sawi za'ra da. 16 Tawamhã Zezusi te dama tinha:

— E marĩ na, te asima ãrowasu'u za'ra wa'wa.

17 Tawamhã aibã hã dawa'wa hawi te 'mahã:

— Rowahutu'wa, ã'ra wa we atême saprõ, ãma pawaptob da. Wa'uburé te te 're upi mono wa, mreme õ u'âsi te 're sãmra. 18 Wa'uburé hã te te 're wabzuri, ti'ai u. Tawamhã ãsadaipro hã te tiwi 're pusi. Te duré 're 'wahãihãsi. Te duré 're sitete. Te duré 're sib'uwa. Wa tô aré waptêrê za'ra, asiré 're ãnomro mono norĩ hã wa'uburé te te siwi me da, tãma. Tane nherê, tãma waihu'u za'ra õ di, ã'ra ma, te te siwi ãme da hã. — ãne te aibã hã rowasu'u, Zezusihi ma.

19 Tawamhã aibã mreme te te wapari wamhã, ma tô tisiré 're ãnomro mono norĩ ma tinha:

— E niha bété ai'rata 're ãnhamra u'âsi aba mono nherê, asina 're ãumnhasi za'ra wa'aba mono õ di bété, te 're ãaipawaptob za'ra wa'aba mono zéb da hã. E ãpê'ézé u'âsi, wa za ai'rata 're ãmorĩ 'wa, 're ãumnhasi za'ra wa'aba mono õ wa. Ma'ãpé, ai'repudu hã we ãtême saprõni aba.

20 Tawamhã ma tô ãtême siwi saprõ, ai'repudu hã. ãtême te te siwi ãwisi wi, te wa'uburé hã Zezusi hã 'madã. Taha wa, te sisa'u ai'repudu hã wasutu. Sa'ëtê te 're sipizari, ti'ai wa. Ma duré sadaiproi waze.

21 Tawamhã Zezusi hã te ãmama hã ãma sadanha:

— E niha ma tô âma tiwahu, ai'ra hã ãré 're hâimana mono ré hã.

— Ì'ra hã sapore ré, ma tô 're siwamnarĩ. ²² Unhama u te te 're wabzuri wa'uburé hã, unhama na te te wĩrĩ da. Âi ba zama te te 're wabzuri, â na te te wĩrĩ da. Tô sena aiwaihu'u pese wamhã, wapawapto na. Ma'âpé, wa'âma aipê'êzé na.

²³ Tawamhã âne te Zezusi hã tâma tinha:

— E niha te âne ìma ãna, tô sena ïwaihu'u pese wamhã, te aipawapto wa'aba da hã, ai'ra âma. Ìwaihu'u pese na, da te 're ï'umnhasi za'ra mono wamhã, uburé dama waihu'u pese di za, marĩ na da te 're ïdapawapto za'ra mono zéb da hã. — Âne ma tô Zezusi hã tâma waihu'u.

²⁴ Tawamhã awa'awi te aibã hã Zezusihi ma tinha:

— Asimipawaptozbém na, wa tô ai'umnhasi. Ma'âpé, 're ïpawapto u'âsi mono, asimipawaptozbém na te 're asazei pese mono da oto. Taha da, wa aima ïsiwasu'u.

²⁵ Tawamhã Zezusi hã ãtême ïdasi'rã'õtõ norĩ hã da'ahã na te te da'ab'madã'ã wamhã, ma tô wa'uburé ma rob'ru, âne:

— Wa'uburé, ai'repudu 're upi u'âsi mono wa, te mreme'õ u'âsi 're hâimana. Te duré po'reptõ u'âsi 're sãmra. Aiwatobro, ai'reputu hawi. Niwa apã asébré tõ, ai'reputu u.

²⁶ Tawamhã wa'uburé, ma tizadari. Sisa'u te duré wasutu, ai'repudu hã. Tawamhã ïhawi ma tô watobro. Ai'repudu hã rési ãna te oto nomro, dã'ã newa. Taha wa, te dasima rowasu'u za'ra ni, ai'repudu hã ïdã'ã na. ²⁷ Tane nherẽ, ma tô Zezusi hã ai'repudu hã pa'ã. Ma tô hãwi wahutu, para na sab da.

²⁸ Taha pari, ma asisi 'ri para u, Zezusi norĩ hã. Tame hãiba pisutu ma tô si'ãma sadanharĩ za'ra, ïsiré 're ãnomro mono norĩ hã:

— E niha bã bété wa norĩ hã, wa'uburé ma, wa te rob'ru za'ra nherẽ, wa te wasiwi ãmei waihu'u õ, tâma.

²⁹ Tawamhã asa ma Zezusi hã âne tâma waihu'u za'ra:

— 'Re ïhâimana u'âsi mono ma, te za a'ã 're damreme zusi ãma. Taha parip si, dama waihu'u pese di za, wa'uburé hã dama 're ïwairébé mono zéb da hã. — Âne ma tâma waihu'u za'ra.

Zezusi hã za ïdã'ãzém na duré za apã ïhãiwa'utuzém na ïsiwasu'uzém na rowasu'u

Mateusi 17.22-23; Rucasi 9.43-45

³⁰⁻³¹ Tawamhã Zezusi norĩ hã ta hawi te oto ai'aba'ré. Darireza na danhipti'a nho'õmo nhisi wa'wai baba, ma ro'rahãri za'ra. Zezusi hã ma tô sima wẽ, ïhâimanazém na a'ã da te sa'rese za'ra tõ da, tisiré 're ãnomro mono norĩ ma, a'ã hãiba pisutu tâma siwasu'u za'ra da. Tawamhã ma tô tâma siwasu'u za'ra, âne:

— Wa hã dasiré ãpodo hã te za dasima ãhãiba nhomri ni. Te za duré dasiwi ãwĩrĩ ni. Da te dasiwi ãwĩrĩ wamhã, bådã maparane ããma si'utõrĩ õ ré, wa za apã hãiwa'udu ab're hawi, ãdã'ã uptabi nherẽ. — ãne te tãma siwasu'u za'ra, tisiré 're ãnomro mono norĩ ma.

³² Tawamhã te te siwi sadaihu'u za'ra õ di, tãma ãsiwasu'u za'ra zém na hã. Tane nherẽ, tãma pahi za'ra wa, te te siwi ãma sadanharĩ õ di oto. Ari'iwu te oto asimro.

Danhipai u dama ãpire na, Zezusi te te ãrowasu'uzém na rowasu'u

Mateusi 18.1-5; Rucasi 9.46-48

³³ Tawamhã Capana'u na 'ri nhisi u, ma tã oto aihutu, Zezusi norĩ hã. Tame 'ri para u sisisi wamhã, te Zezusi hã sadanharĩ za'ra, tisiré 're ãnomro mono norĩ hã, ãne:

— Bådãdi na we wasi'aba'rúi ré hã e marĩ na, te we asima ãrowasu'u za'ra wa'aba mo.

³⁴ Tazahã te ari'iwu tihãimana za'ra oto, bådãdi na si'aba'rúi sina, sipibu za'ra wa aré, 'rãwi sima ãmaipire zõ.

³⁵ Zezusi hã ma tã nhamra oto. Tisiré 're ãnomro mono norĩ zõ, te tihãrã za'ra, sitẽme. ãne te tãma nharĩ za'ra:

— Ni'wam norĩ hã dama pire da, 'rãwi te te si'ãma 're rosa'rata za'ra mono wamhã, dama ãwapu ne, te za dama 're si'ai'uté za'ra.

³⁶⁻³⁷ Taha pari, ma ai'uté hã pa'ã, tisiré 're ãnomro mono norĩ wa'wa, te te sãrĩ da, tipa. Tawamhã tipa te te sãrĩ sina, ma ãne tãma waihu'u za'ra:

— Ni'wam norĩ hã te te 're ãzawi pese za'ra mono wa, ai'uté zõ 're tob'uzu za'ra mono wamhã, ta norĩ u'ãbã te duré ãzõ 're tob'uzu za'ra. Tawamhã, e ãzõ si te 're tob'uzu za'ra. Mare di. We ãzatõrĩ'wa zõ zama te sã 're tob'uzu za'ra. — ãne ma tã tãma waihu'u za'ra, te te waihu'u za'ra da.

Zezusi norĩ wẽ 'wa norĩ wasu'u na rowasu'u

Rucasi 9.49-50

³⁸ Tawamhã Zuwã hã te Zezusihi ma siwasu'u:

— Rowahutu'wa, aibã wa tã 'madã'ã za'ra ni, asisi na wa'uburé ma, te te 're ãrob'rui mono hã, dama 're wairébé mono da. Tawamhã ma tã dama 're wairébé. Õ hã wasiré 're morĩ õ di. Taha wa, wa tã tiwi sawi za'ra ni, asisi na wa'uburé ma, te te 're arob'ru tã mono da, wasiré 're morĩ õ wa. — ãne te Zezusihi ma siwasu'u, Zuwã hã.

³⁹⁻⁴⁰ Tawamhã Zezusi hã ma tã asa tãma waihu'u za'ra, Zuwã norĩ ma:

— Tiwi sawi za'ra wa'aba õ di za, te te 're ãda'apawapto mono zé hã. ãté ni'wam norĩ hã ãwaihu'u pese zarina, te za ãwẽ hã te te dama 're 'manharĩ za'ra, dama ãmanharĩ waihu'u õ hã. E taha pari, te za ta norĩ hã awa'awi na ãnhisi wasété za'ra. Mare di. Te te 're ãnhisi wasété za'ra mono õ di za. E marĩ wa. Ni'wam norĩ hã wazada 're hãimana za'ra mono õ wamhã, ta

norĩ hã wahâiba niwĩ te za 're hâimana za'ra. Taha wa, aibâ hã wahâiba niwĩ 're hâimana mono nherê, tiwi sawi za'ra wa'aba õ di za, te te 're ãda'apawapto mono zé hã. — Æne ma tô tâma waihu'u za'ra. ⁴¹ Tawamhã ma tô duré tâma nharĩ za'ra:

— Ma'âpé, ãwapari pese za'ra wa'aba asina. A norĩ wa'wa hã ãzazei'wa 're aihâimana za'ra wa'aba mono wa, â hã ni'wam norĩ hã te te aima 're sômri za'ra wa'aba mono wamhã, 'Re ãhâimana u'âsi mono, za te te tâma 're ã'awa'âbâ mono zé hã tiwi 're simani za'ra mono õ di za. Te za te te sina 're uwaimrami za'ra. — Æne ma tô tâma siwaihu'u za'ra Zezusi hã, tisiré 're ãnomro mono norĩ ma.

Dawasété na romnhimimnhasi wasu'u
Mateusi 18.6-9; Rucasi 17.1-2

⁴² Tawamhã Zezusi hã roti na ma duré tâma ãma uzusi za'ra:

— Æté ã norĩ hã, ai'uté dama ãwapu ne, te za 're nomro, ãzazei'wa norĩ hã. Tawamhã ãté ni'wa simiroti zarina, te za ã'mairê. Tawamhã tâma ãroti wasété'wai ma hã, tâma rowê õ uptabi di za, 'Re ãhâimana u'âsi mono, za te te azâri wa. ãbutu na êtê tómo wawê, da te ãma wasisi pari, âi ba da te mei 'wa'âhã, uihâ na dâ'â da, tâma rowê õ di aré. Tane nherê, ãsimiroti wasétézéb zarina, ãzazei'wa te te ãrême wamhã, tâma rowê õ uptabi di za, roti wasété'wai ma hã. ⁴³ Taha wa, wa za ãne aima waihu'u za'ra wa'wa. Asib'rata na aiwasédé hã 're waibui wa'aba mono wamhã, asib'rada asiwi 're ãshâri za'ra wa'aba mono newa, te za oto 're anomro wê wa'aba mo. Asib'rada misire ré si rowê uptabi u, 're asisisi aba mono wamhã, aima 're rowê za'ra wa'aba mono di za, hâiwa ãma hã. Asib'rata zahuré ré, ropipa u 're asisisi aba mono wamhã, unhama u'âsi u, aima 're ropipa uptabi za'ra wa'aba mono di za. ⁴⁴⁻⁴⁵ Duré nimomo 're aiwairébé aba mono wa, aiwasédé hã 're waibui wa'aba mono wamhã, aipara asiwi 're ãshâri za'ra wa'aba mono newa, te za oto 're anomro waré wa'aba mo. Aipara misire ré si, rowê uptabi u 're asisisi aba mono wamhã, aima 're rowê za'ra wa'aba mono di za, hâiwa ãma hã. Aipara zahuré ré ropipa u, 're asisisi aba mono wamhã, aima 're ropipa uptabi za'ra wa'aba mono di za. ⁴⁶⁻⁴⁷ Duré marĩ hã atómo na 're 'madâ'â za'ra wa'aba mono wa, aiwasédé hã 're waibui wa'aba mono wamhã, tawamhã ato asiwi 're ãsani za'ra wa'aba mono newa, te za oto 're anomro waré wa'aba mo. Atómo misire ré si, 'Re ãhâimana u'âsi mono u, 're asisisi aba mono wamhã, Asib'apito wa'aba u, aima 're rowê za'ra wa'aba mono di za. Atómo zahuré ré ropipa u, 'Re ãhâimana u'âsi mono te te 're asâmra aba mono wamhã, aima 're ropipa uptabi za'ra wa'aba mono di za. ⁴⁸ Ropipa ãma ubu hã te te 're ãdahâiba uprosi za'ra mono hã, si'utõrĩ õ di. Duré uzâ hã si'utõrĩ waihu'u õ di. Õne u'â te 're hâimana u'âsi. — Æne Zezusi ma tô tâma waihu'u za'ra, tisiré 're ãnomro mono norĩ ma.

⁴⁹ Tawamhã ãne ma duré tãma waihu'u za'ra:

— Marĩ na da te 're ĩrobzépata za'ra mono zém na, te za te te 're da'apibu, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã, tô sena ĩzazei'wa 're danomro mono zô. ⁵⁰ Wa za duré aima rowasu'u za'ra wa'wa, ãne. Sa na hã dasa hã ãma se ti, dasai warĩrĩzéb da hã. Tane nherê, oto 're se si'utõrĩ mono wamhã, niha da te 'manharĩ waihu'u õ di, apã se da, dasa da te ãma 're ĩwarĩrĩ za'ra mono da hã. Sa na, wa za duré aima rowasu'u za'ra wa'wa, ãne. Ni'wam norĩ hâimanazéb zarina, te za dasi'u syry na sa na 're dasaihuri, dasisawi te. Tane asisawi te, te za rowẽ na asiré 're aihâimana za'ra wa'aba mo. — ãne ma tô tãma waihu'u za'ra Zezusi hã, tisiré 're ĩnomro mono norĩ ma.

10

Dasiwi 're ĩdasiwanhizari za'ra mono zém na rowasu'u Mateusi 5.31-32; 19.1-12; Rucasi 16.18

¹ Tawamhã Zezusi hã Capana'u hawi te oto mo, Zudeza na danhipti'a nho'õmo nhisi u, morĩ da. Tawamhã Zodã pa zara u, ma tô saprĩ. Te te saprĩ wamhã, da'ahã uptabi na ma tô duré ĩtême dasito. Taha wa, te duré dama rowahutu, te te dama 're ĩrowahutu u'âsi mono zém na, Zezusi hã. ² Tawamhã ni'wam norĩ hã parisezu norĩ hã, timreme na te te tãma ãma upa za'ra wa, te te siwi mreme wẽ'õ da, ma ãne siwi sadawa pibu:

— Aibã norĩ hã timro me siãma 're siwanhizari za'ra mono wamhã, e wahi'rata norĩ nhimiroti zarina, te za timro hã time, aibã hã. — ãne te siwi sadanha.

³ Tawamhã asa ma Zezusi hã sada'ábã za'ra:

— E niha ma tô Mozési hã bété dama waihu'u aré, damro me dasiwi 're ĩdasiwanhizari za'ra mono zém na hã.

⁴ Tawamhã asa ma duré ãma sada'ábã za'ra:

— Mozési hã ãne ma tô dama roti: Aibã norĩ hã timro me, siwi 're siwanhizari za'ra mono õ ré, te za rob'ui'ééré hã timro ma te te 're sômri za'ra pi'õi ma, da te ãma 're waihu'u za'ra mono da, te te ĩmezém na hã. Taha parip si, te za oto pi'õi ma, te te 're rob'ru za'ra.

⁵ Tawamhã Zezusi te duré asa tãma nharĩ za'ra:

— Ta hã Mozési hã aipẽ'ẽ tete za'ra wa'aba wa, ma tô ãne na te te aima 're roti za'ra wa'wa. ⁶ Ropoto na'rata hawimhã, ãnei õ di. Ropoto na'rata hawimhã, ma tô 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã aibã hã poto, a'uwẽ na. Pi'õ zama ma tô duré poto. ⁷ Taha wa, aibã hã 're mro za'ra mono wamhã, te za timama norĩ hã te te 're rême za'ra, timro me si, siré 're simasisi zahuré mono da oto. ⁸ Sina hãiba sitob zahuré wamhã, maparane ĩhãiba nherê, misi ĩhãiba ne, te za siré 're hâimana u'âsi zahuré oto. ⁹ Taha wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono, dasi'ãma te te 're da'ahãiba to mono nherê, ni'wa hã da'ãma 're siwanhizari mono õ di za. Mare di. — ãne ma tô Zezusi hã parisezu norĩ ma waihu'u za'ra.

¹⁰ Taha pari, 'ri tēme sihutu wamhã, ĩsiré 're ĩnomro mono norĩ hã ma tô ãma siwi sadanha. ¹¹ Tawamhã Zezusi asa ma tô tãma waihu'u za'ra:

— Ni'wa hã aibã hã timro te te mei wamhã, pi'õ aimawi na mro wamhã, te za tiwasédé hã 'manha, aibã hã. ¹² Duré ni'wa hã pi'õ hã, timro te te mei wamhã, aibã aimawi na mro wamhã, te za duré tiwasédé hã 'manha, pi'õ hã. — ãne ma tô tãma waihu'u za'ra.

*Zezusi hã, ai'uté te te ĩ'azawizém na rowasu'u
Mateusi 19.13-15; Rucasi 18.15-17*

¹³ Taha pari, ma tô da'ra hã ãwisi za'ra ni Zezusihi u, 'Re ĩhãimana u'âsi mono ma, ãma mreme za'ra da, te te 're apawap-tob u'âsi mono da, ĩwě na. Tane nherě, ĩsiré 're ĩnomro mono norĩ hã ma tô dawě'õ za'ra, da'ra hã da te ĩtēme 'wasari tō da, Zezusihi u. ¹⁴ ãne te te ĩdawě'õ za'ra zém na hã, te te wapari ze za'ra õ di, Zezusi hã. Taha wa, te ãne tãma nharĩ za'ra:

— Tô'ã. Dawi rosawi za'ra wa'aba tō. A'ã we ĩtēme da te simroi mono, ai'uté norĩ hã. ã norĩ hã ai'uté norĩ hã õne haré simizazei pese na 're ĩhãimana za'ra mono ne, tane ni'wam norĩ hã 're hãimana za'ra mono wapsi, te za 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã ãma 're sib'a'uwě za'ra. ¹⁵ Tô sena, wa aima waihu'u za'ra wa'wa. Ni'wam norĩ hã ai'uté dama ĩwapu ne, 're hãimana za'ra mono õ wamhã, 'Re ĩhãimana u'âsi mono, da'ãma 're ĩsib'a'uwě mono zéb u, 're sisisi mono õ di za. — ãne ma tô tãma waihu'u za'ra, Zezusi hã.

¹⁶ Tawamhã awa'awi ma tô nasi ai'uté hã dawĩ azaza tipa. Duré tinhib'rata na te te nasi upi za'ra sina, 'Re ĩhãimana u'âsi mono wi, ma tô ãma arowaptě, ĩwě hã te te tãma 're anhomri mono da.

*Aibã ĩsibro pese na rowasu'u
Mateusi 19.16-30; Rucasi 18.18-30*

¹⁷ Zezusi norĩ hã sina pahã za'ra õ ré, te aibã hã ĩsarina tiwara za'ra. ãma wisi za'ra wamhã, Zezusihi papara ma aime hi'rãtitō. Tawamhã ãne te sina sadanha:

— Rowahutu'wa, aiwě di a hã. E marĩ ĩwě hã wa za 'manha, 're ĩdanomro u'âsi mono zé hã te ĩsina ĩ'uwaimrami da hã.

¹⁸ Tawamhã asa te Zezusi hã tãma tinha:

— E niha te ĩ'ãma aiwa, ĩwě na. 'Re ĩhãimana u'âsi mono si ĩwě uptabi hã, õhõ si. Ni'wa hã ĩsine hã mare di. ¹⁹ A hã aima waihu'u pese di, 'Re ĩhãimana u'âsi mono nhimiroti hã. ãne dama ĩsimiroti hã: “Re danhimroi wa'aba mono õ di za. Duré aimro na asiwi 're asipsaihuri za'ra wa'aba mono õ di za. Duré danhibrom na dawĩ 're asipsaihuri za'ra wa'aba mono õ di za. Duré dahãiba wasu'u na dama 're asadawa nhipese za'ra wa'aba mono õ di za. Duré dama 're asadawa nhipese za'ra wa'aba mono õ di za. Duré aimama hã te za 're ĩwazé

pese mo, ana zama.” Āne 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti hã.

²⁰ Tawamhã asa te Zezusihi ma siwasu'u:

— Rowahutu'wa, ĩprédu wi, wa tô te 're 'madâ'â pese, ĩsimiroti hã.

²¹ Tawamhã Zezusi hã te aibâ 'madâ, sawi sina. Āne te tãma tinha:

— Zahadu te misi aiwi sô rowaptâ, tãma âma ĩ'uwaimrami'õ hã. Mo oto aimorĩ apâ, asibro hã uburé dama wede mono da, ĩwa'âbâ zô, ĩsibrob'õ norĩ ma, sômri mono da. Āne wamhã, duré asibro pese di za, hãiwa âma. Taha parip si, te za we apâ aimo ĩtême, ĩsiré 're aimorĩ da oto. — Āne ma tô aibâ ma waihu'u, Zezusi hã.

²² Aibâ hã âne hã te te wapari wamhã, ma tô tiwi tirobzei'õ. E marĩ wa. Sibrob ahâ uptabi wa. Taha wa, te oto mo apâ, robzei âna. ²³ Tawamhã aibâ za'u, te Zezusi hã 'madâ'â za'ra, tisiré 're ĩnomro mono norĩ hã. Taha wa, ma tô âne tãma waihu'u za'ra:

— ĩsibro pese norĩ hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono, da'âma 're ĩsib'a'uwẽ mono zéb u 're ĩsisisi mono da hã, pire di. Tãma pire uptabi za'ra di za.

²⁴ Tawamhã te âma rosa'rata za'ra, te te tãma ĩwaihu'u za'ra zém na hã. Āne ma duré tãma waihu'u za'ra:

— ĩsiwadi norĩ, e niha te za 'Re ĩhâimana u'âsi mono âma, 're sib'apito za'ra, ĩtême 're ĩsisisi mono zéb da hã. Tãma pire uptabi za'ra di. ²⁵ E niha te za awaru ba'õmore hã ĩsi'uwazi para'õtõ zapu'u 're âzé. Sébré waihu'u õ di. Tane, ĩsibro pese norĩ hã si'uihã na 're sisisi waihu'u mono õ di za, 'Re ĩhâimana u'âsi mono, da'âma 're ĩsib'a'uwẽ mono zéb u hã. — Āne ma tô tãma waihu'u za'ra, Zezusi hã.

²⁶ Āne ĩmreme hã te te wapari za'ra wamhã, ma tô âma titob'uzu za'ra. Tawamhã te âma sisadanharĩ za'ra, âne:

— ĩsibro pese norĩ ma, waihu'u za'ra õ wamhã, e 'wam norĩ hã te za bété danho'reptuzé hã te te sina 're uwaimrami za'ra, dadâ'â âna 're ĩdanomro u'âsi mono zé hã. Āté ni'wai õ di.

²⁷ Tawamhã Zezusi hã te 'madâ'â za'ra. Āne ma tô tãma waihu'u za'ra:

— Dasi'uihã na danho'reptuzé hã, da te dasina 're uwaimrami za'ra mono õ di za. Dama waihu'u õ di. 'Re ĩhâimana u'âsi mono si siminho'reptu waihu'u pese di. Taha ma si, uburé marĩ hã 'manharĩ waihu'u pese uptabi di. — Āne ma tô tãma waihu'u za'ra.

²⁸ Tawamhã Pedru hã te asa tãma siwasu'u:

— Wa norĩ hã uburé wa tô wanhibro hã wasipara rême za'ra ni, asiré 're wanomro mono da oto.

²⁹ Tawamhã Zezusi hã âne ma duré tãma waihu'u za'ra:

— Tane tô. Īwapari pese za'ra wa'aba. Āté ni'wa hã te te 're ĭzawi pese mono zéb zarina, te za tinhorōwa hã a'â tirē, te te dama 're ĭzadawa wasu'u mono da. Āté tisisānawã norĩ, duré tihidiba norĩ te za a'â rēme za'ra. Āté tina, timama, duré ti'ra norĩ hã te za a'â rēme za'ra. Āté tinhipti'a zama, te za a'â tirē. ³⁰ Āne wamhã, ti'ai āma 're morĩ ré, te za marĩ ĭwē uptabi hã ahã na tãma 're hâimana za'ra, 'Re ĭhâimana u'âsi mono nhib'ratamhã, ĭsōrōwa za'ra hã, ĭsisānawã norĩ hã, ĭhidiba norĩ hã, ĭ'ra norĩ hã, duré ĭsipti'a hã. Marĩ ĭwē hã tãma 're ĭhâimana za'ra mono zu, te za duré rowasédé hã tãma 're hâimana za'ra, taré da te 're ĭ'ruiwapari za'ra mono zéb zarina. Niwapsi te za duré tãma pisutu, dâ'â āna 're morĩ u'âsi da, rowē uptabi āma, 'Re ĭhâimana u'âsi mono hã. ³¹ Ni'wam norĩ hã ahã uptabi na pire na ti'ab ré dama 're hâimana za'ra mono nherē, te za 'Re ĭhâimana u'âsi mono hã te te tãma 're apisutu, wapu na 're hâimana za'ra mono da oto, za da'āma 're ĭsib'a'uwē mono zéb āma hã. Duré ni'wam norĩ hã ahã uptabi na ti'ab ré wapu na dama 're hâimana za'ra mono nherē, te za te te tãma 're apisutu, pire na oto 're hâimana za'ra mono da. — Āne ma tô romhã ré tãma waihu'u sirōmo za'ra, tisiré 're ĭnomro mono norĩ ma.

Zezusi hã za tidâ'ázém na, duré za tihâiwa'utuzém na zama ĭsiwasu'u zahu zé

Mateusi 20.17-19; Rucasi 18.31-34

³² Tawamhã Zezusi norĩ hã ma oto sai'uri za'ra, bâdâdi na sō'a na, Zeruzarē u. Zezusi hã tisiré 're ĭnomro mono norĩ nhowa, ma tô mo. Sina hâtâ'â āna, morĩ wa, te āma rosa'rata za'ra. Taha wa, ma tô ĭsiré 're ĭnomro mono norĩ me ĭsi'aba'rē norĩ hã sina tipahi za'ra. Tawamhã danhiti te sima satōrĩ za'ra, tisiré 're ĭnomro mono norĩ hã, te te tãma rowasu'u sirōmo za'ra da, za tãma ĭromhâimanazém na. ³³⁻³⁴ Tawamhã āne te tãma rowasu'u za'ra:

— Īwapari pese za'ra wa'aba. Āhãna Zeruzarē u, wa ai'aba'rē ni. Tame wa hã ti'ai āma dasiré ĭpodo hã te za dasima ĭhâiba nhomri ni, sasedoti ĭpire norĩ ma, 'Re ĭhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'éré na dama rowahutu'wa norĩ ma zama. Ta norĩ hã ĭwasédé te te ĭ'āma ĭsa'ra za'ra zéb zarina, te za dama ĭ'ru za'ra, da te ĭwĩrĩ da, dasiwi. Tawamhã zudezu'ō norĩ ma, te za siwi ĭhâiba nho. Ta norĩ hã te za ĭ'āma tiwa'ē za'ra, zudezu'ō norĩ hã. Tizadaipro na te za duré nasi siwi ĭ'upto. Te za duré te te siwi 're ĭpré'é. Tawamhã te za oto siwi ĭwĩ. Tane nherē, bâdâ maparane ĭ'āma si'utōrĩ ō ré, wa za apâ hâiwa'udu. — Āne ma tô tãma siwasu'u sirōmo za'ra, Zezusi hã.

Ti'adu norĩ hã Zuwãhã me, te te sina ĩrowaptẽrẽ zahuré zé wasu'u

Mateusi 20.20-28

³⁵Taha pari, Ti'adu hã Zuwãhã me, Zebedehe 'ra zahuré hã, ma tã Zezusihi u sina rotété zahuré, te te tãma nharĩ zahuré da, ãne:

— Rowahutu'wa, wa za aiwi rowaptẽrẽ ni. Ma'ãpé, ãma wama uwaimrami, wa te wasima ĩwẽ hã.

³⁶Tawamhã Zezusi ma ãma sada'ãbã zahuré:

— E niha ma tã asima ĩwẽ wa'wa, te aima ãma ĩ'uwaimrami aba da hã, asima ĩwẽ wa'aba zé hã. — ãne te sadanharĩ zahuré.

³⁷Tawamhã asa te duré tãma nharĩ zahuré, Zezusihi ma:

— Niwamhã danhib'apito simasisizém na te za 're asãmra mo, dama aipire uptabi na 're aihãimana mono da. ãhã wa, ma'ãpé wapisutu, asimire niwĩ 're wa'manhamra mono da, duré asimi'e niwĩb zama, asine dama wapire na 're wahãimana mono da.

³⁸Tawamhã te duré asa tãma nharĩ zahuré:

— Rosa'rata ãna te ãne asina ĩzadanharĩ 'wa. Wa hã wa za robzépata za'ëtẽ, dawĩ ĩsisawi ãna. E tawamhã sada asiptete aba di za, za te ĩrobzépata za'ëtẽ ne, ĩrobzépata aba da hã.

³⁹Tawamhã asa te duré Zezusihi ma siwaih'u'u zahuré:

— ĩhe. Sada wanhiptete di za, asine wa te ĩrobzépata da hã.

Tawamhã Zezusi ma duré asa tãma waihu'u'u zahuré:

— Te za tã ĩsine ĩrobzépata za'ëtẽ 'wa. ⁴⁰Tane nherẽ, ĩsi'uihã na te aipisutu waihu'u'u aba õ di, dama aipire wa'aba na 're aihãimana aba mono zéb da hã ĩnhimire niwĩ, duré ĩnhimi'e niwĩ. 'Re ĩhãimana u'ãsi mono si te za te dama 're apisutu, te te sima 're ĩda'awẽ mono zéb uwaibaba, dama pire na ĩ'rata 're dahãimana u'ãsi za'ra mono da. — ãne ma tã tãma waihu'u'u zahuré, Ti'adu norĩ ma.

⁴¹Tawamhã Zezusihi siré 're ĩnomro mono norĩ hã 10 na ĩhãiba za'ra hã, Ti'adu norĩ mre me te te wapari za'ra wamhã, ma tã sada tinhiti'ru za'ra. ⁴²Taha wa, Zezusi te sã tihãrã za'ra, 'rãwi ĩtẽme si'rã'õtõ da. Tawamhã ãne ma tã tãma waihu'u'u za'ra:

— Ti'ai ãma danhib'apito na da te 're ĩwamri za'ra mono norĩ hã te pire uptabi na dama 're hãimana za'ra. Sa'ëtẽ te duré te te 're dawada'uri za'ra, ĩsimiroti hã da te 're 'madã'ã za'ra mono da. ⁴³Tane asima 're aihãimana za'ra wa'aba mono õ di za, a norĩ wa'wa hã. Asiré norĩ ma, ai'maipire wa'aba da, asima 're 'mairob'ruiwapari aba mono wamhã, te za asiré hã 're ĩ'maipawaptob u'ãsi aba mo, marĩ zõ 're a'manhimnhasi aba mono ãna. ⁴⁴Duré 'rãwi asima aipire uptabi na, 're ai'maihãimana aba mono da, asima 'maiwẽ uptabi aba wamhã, pawa'ãbã ãna romhuri'wa ne, te za asima 're ĩ'mairomhuri wẽ wa'aba mo. ⁴⁵Tane duré, wa hã dasiré

ĩpodo hã da te ĩma 're romhuri za'ra mono da, we ĩmorĩ õ di, ti'ai u. Te 're da'apawapto mono da si, wa wei datẽme mo, ĩsihãiba zawi ãna dazada ĩdã'ã da, da'upana te da'awa'ãbã da. — ãne ma tãma siwaihu'u za'ra Zezusi hã, te te ãma waihu'u za'ra da.

Zezusi hã Batimezu te te ĩto pesezé wasu'u

Mateusi 20.29-34; Rucasi 18.35-43

⁴⁶ Tawamhã Zezusi norĩ hã ma tãma otoi aihutu, Zerico na 'ri nho'õmo nhisi u. Zerico hawi duré si'aba'rúi wamhã, da'ahã uptabi na te ĩsiré ai'aba'rúi ni. Si'aba'rúi ré, ma tãma aibã hã sãpõtẽ za'ra ĩtob'a hã, bãdãdi zababa ĩsãmra hã. ĩtob'a hã Batimezu na ĩsisi hã, Timezuhu 'ra. Rob'uiprazém na te nasi da'awa, da te tãma a za'ra da. ⁴⁷ Tawamhã ma tãma Zezusihi wasu'u hã wapa, Nazaré nhihudu hã ĩsababa te te ĩro'razãri na hã. Taha wa, te te sina 'mahãrã, sa'ẽtẽ, ĩtob'a hã:

— Zezusi, Dawihi nhihudu, ma'ãpé ĩãma aipẽ'ẽzé na. — ãne te nasi sina 'mahã.

⁴⁸ Tawamhã da'ahã na te tãma nharĩ za'ra ni, ari'iwi sãmra da. Tane nherẽ, te nasi sa'ẽtẽ sina 'mahã:

— Dawihi nhihudu, ĩãma aipẽ'ẽzé na.

⁴⁹ Tawamhã ma tãma mazazã, Zezusi hã. ãne te dama ti'ru:

— Sõ aihãrã za'ra wa'aba, we ĩtẽme morĩ da.

Taha wa, te dasiwi 'mahãrã ni, ĩtob'a hã:

— Aiwahutu. Zezusi hã te asõ hã, ĩtẽme aimorĩ da. Aima rowẽ di za otoi.

⁵⁰ Tawamhã Batimezu hã tisi'ubuzé ma tãma time, si'aba'rúi na wahutu da, Zezusihi u morĩ da.

⁵¹ ĩtẽme wisi wamhã, Zezusi te ãne sadanha:

— E marĩ te asima ĩwẽ, te ãma aima ĩ'uwaimrami da hã.

— Rowahutu'wa, ĩto pese da, wa ĩsima wẽ, apã te 're rob'madã'ã mono da. — ãne te asa tãma si'ru.

⁵² Tawamhã Zezusi te ãne tãma tinha:

— Te za otoi aimo. Asina ĩ'umnhasi wa, ma tãma ato pe.

Tawamhã awa'awi ma tãma rob'madã'ã wẽ, aibã hã. Tawamhã Zezusihi zarina te otoi mo, bãdãdi na.

11

Zezusi hã Zeruzarẽ u, ĩsẽbrézé wasu'u

Mateusi 21.1-11; Rucasi 19.28-40; Zuwã 12.12-19

¹⁻² Tawamhã Zezusi norĩ hã Zeruzarẽ u si'aba'rúi wamhã, ma tãma a'ã aihutu, Oriwera na ẽtẽ 'rãihã nhisi u. ẽtẽ 'rãihã 'rata, te 'ri wa'õno hã 're hãimana zahuré, Betazé hã duré Betãna. Tawamhã Zezusi hã sisõwa ma tãma tisiré 're ĩnomro mono norĩ hã 'mazatõrĩ zahuré maparane. ãne te tãma rob'ru zahuré:

— Õwa te za otoi ane wa'wa, 'ri wa'õtõ u, asõ're uwaibaba wa'aba. ãma aimasisi aba wi, awa'awi te za awaru po'repore hã ĩsãpõtẽ 'wa, ĩprẽdupté hã, zahadu ni'wa hã nimomo ãma

ĩmorĩ'õ hã. Da te ãma wasisi haré, te za. Tawamhã da te ãma ĩwasisé hã te za ĩwasihui wa'wa, we ĩma saprõni aba da. ³ Ni'wa hã ãne te te asadhanarĩ aba wamhã: “E marĩ da, ma ĩwasihui wa'wa, ãma ĩwasisé hã,” tawamhã asa te za ãne tãma ĩwaihu'u 'wa: “Wanhib'apito hã marĩ õ wa, ãma morĩ da, wa tãma wasihu ni. Te za we aima sõmri su'u apã.” ãne te za tãma ĩzadawa wasu'u wa'wa, ĩtede'wai ma.

⁴ Tawamhã te oto sô tineb zahuré, awaru po'repore zô. Simasisi wi, awaru po'repore ma tô sõpõtẽ zahuré. 'Ridawa 'rata, te wasisi haré za. ⁵ Te te wasihu zahuré wamhã, ma tô ni'wam norĩ hã ãma 'mahârã za'ra, ĩ'rata ĩsimasam norĩ hã:

— E marĩ te a norĩ wa'wa hã ĩ'manharĩ 'wa. E marĩ da, te asapa'abã ĩwasihui wa'wa, awaru po'repore hã.

⁶ Tawamhã asa ma tô dazada'ãbã zahuré, Zezusi hã te te tãma ĩwaihu'u zahuré zém na. Taha wa, ma tô tãma 'ru zahuré ni, awaru po'repore hã te te saprõni zahuré da, Zezusihi ma. ⁷ Tawamhã te te ãwisi zahuré wamhã, awa'awi ma tô tãma ba'ubu zahuré, tisi'ubuzém na. Taha pari, ma tô ãma darõno, Zezusi hã. ⁸ ãma sarõtõ wamhã, da'ahã na ma tô bãdãdi hã tãma waptã za'ra ni, dasi'ubuzém na. Ni'wam norĩ hã rom na ĩsupo suiwawẽ te te ĩ'manhizãri za'ra na, ma duré tãma waptã za'ra. ⁹ Tawamhã Zezusihi nhowa ĩsi'aba'rẽ norĩ hã ĩsarina ĩsi'aba'rẽ norĩ zama, mreime 'rãihã na te sima 'mahârã za'ra:

— 'Re ĩhãimana u'ãsi mono ãma 're wawata za'ra wa'aba mono. ĩsadawa para we ĩmorĩ ma, ĩwẽ si te te tãma 're pisutu u'ãsi mono neza. Apito Dawihi ma, te te ĩropisutuzéb zarina, te we oto mo, watẽmeb za'ra, Wanhib'apito 're hãimana mono da. ¹⁰ 'Re ĩhãimana u'ãsi mono hã tô sena sõprub di. — ãne te ãma tawata za'ra ni.

¹¹ Tawamhã Zeruzarẽ u oto wisi wamhã, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono ãma 're ĩdawata za'ra mono zéb u, ma ãzé Zezusi hã, te te robzabu da. Tame tiwi hãiwahã wa, te oto mo, Betãnha na 'ri wa'õtõ nhisi u, tisiré norĩ me, aibã 12 na ĩhãiba za'ra norĩ me.

*Pidera wede ma, Zezusi te te ĩnharĩzé wasu'u
Mateusi 21.18-19*

¹² Tawamhã bãtã amo na Betãnha hawi te apã ai'aba'rẽ, Zeruzarẽ u. Morĩ ré, ma tô mra hã tĩwĩ, Zezusi hã. ¹³ Tawamhã si'aba'rẽi ré, romhã ré, ma wede hã tisã, pidera wede hã. Sui hãza'õtõ wa, te sô mo, 'rãĩ õ'umnhasite. Tawamhã 'rãwi ĩsu si ma tô 'madã. ĩ'rã hã robaba di. Zahadu a'amo hã watobro õ di, ĩ'rã uptabi zéb da hã. ¹⁴ Tawamhã Zezusi te wede ma tinha:

— Ai'rã hã da te 're huri mono õ di za oto. Ai'rã'õ u'ãsi, te za oto 're asa mo.

Tawamhã ma tô mreime wapari za'ra, wede ma, te te ĩnharĩzém na hã, ĩsiré 're ĩnomro mono norĩ hã.

'Re ïhâimana u'âsi mono âma 're ïdawata za'ra mono zém hawi, Zezusi te te ïdazate mono zém na rowasu'u

Mateusi 21.12-17; Rucasi 19.45-48; Zuwã 2.13-22

¹⁵ Tawamhã Zezusi norĩ hã ma tô Zeruzarẽ u apã aihutu. 'Re ïhâimana u'âsi mono âma 're ïdawata za'ra mono zéb u, ma tô asisi, 'ri 'wawi wa'ra 're. Tame te da te 're rowede za'ra. Ni'wam norĩ hã te duré te te dawĩ 're rob'uipra za'ra. Tawamhã dama rowede'wa norĩ hã ma tô Zezusi hã te te sate, rob u. Te te dawĩ 're ïrob'uipra za'ra mono norĩ zama, te te sate. Duré rob'uiprazém na te te dawĩ âma 're ïsaprĩ za'ra mono norĩ wi, ma wedeza hã te te tiwi anhamra, utu'u wede'wa norĩ simasisizéb zama. ¹⁶ Te duré dawĩ rosawi, 'ri 'rãihã nho're wa'wai baba, da te 're ro'wasari tô mono da. ¹⁷ Te duré dama rowasu'u, da te âma ïrob'ui'érezéb zarina, âne:

— Duréihã wahi'rada hã ma tô âne na rob'ui'ére ïbaihã na, 'Re ïhâimana u'âsi mono mreme na: “Ïnhorõwa hã ïwa ïma 're ïdamreme zusi mono zém na, te za da te 're sisi za'ra, 'ri hã.” ãne te tinha. Tane nherẽ, a norĩ wa'wa hã ma tô ïwa asima âma 're ïrob'manharĩ wasété za'ra wa'aba mo. Taha wa, danhibrom na dawĩ 're ïsipsaihuri za'ra mono norĩ, 're ïsi'ubumroi mono zém ne, te oto 'ri hã 're sa, wasété uptabi na. — ãne ma tô Zezusi hã dama waihu'u, da te waihu'u za'ra da.

¹⁸ Tawamhã aibã norĩ hã ma tô ïwasu'u hã wapari za'ra, sasedoti ïpire norĩ hã, rowahutu'wa norĩ zama. ãne hã te te wapari za'ra wamhã, ma tô ta norĩ hã sima âma rosa'rata za'ra, te te siwi wĩrĩ da. Tane nherẽ, Zezusihi nhimiroti na, da'ahã na âma 're dawata za'ra mono wa, te te sima danhimimnhasi za'ra wa, te te siwi wĩrĩ õ di za a'ã.

¹⁹ Tawamhã bådã sébré wi, te Zezusi norĩ hã Zeruzarẽ hawi apã ai'aba'ré, Betãnha na daza'ru nhisi u.

Pidera wede wasu'u

Mateusi 21.20-22

²⁰ Awêm na mararé si'aba'réi wamhã, ma tô Zezusi norĩ hã 'madã'ã za'ra, pidera wede hã, uburé ïwede 'ré na.

²¹ Tawamhã Pedru hã ma tô âma po're puru, Zezusi hã wede ma, te te ïnharizém na hã. Tawamhã âne te Zezusihi ma tinha:

— Rowahutu'wa, 'madã'ã. Õhõta pidera wede. Ahâmhã tãma ïnharĩ hã ma tô tiwede'ré.

²²⁻²³ Tawamhã Zezusi te asa tãma tinha:

— Tô sena wa aima waihu'u za'ra wa'wa. 'Re ïhâimana u'âsi mono si, te za asiwi 're ï'umnhasi za'ra wa'aba mo, te te 're aipawaptob za'ra wa'aba mono da. Tawamhã ã êtẽ 'rãihã ma, nharĩ za'ra wa'aba wamhã, uihã na sisa'o'o da, âi ba sime da, te za âma aima uwaimrami za'ra wa'wa. 'Rãwi asiwawã za'ra wa'aba õ di za, za te te aima âma ï'uwaimrami za'ra wa'aba zém na hã. Tãma ïnharĩ za'ra wa'aba zéb uwaibaba, za te te âma aima ï'uwaimrami aba na, te za âma ïsaze za'ra wa'wa. Tawamhã te za tô te te âma aima 're a'uwaimrami 'wa, 'Re

ĩhâimana u'âsi mono hã. ²⁴ Taha wa, wa aima waihu'u za'ra wa'wa. 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, 're aimreme zusi aba mono wamhã, duré marĩ na tiwi 're rowaptērē za'ra wa'aba mono wamhã, za te te ãma aima 're ĩ'a'uwaimrami aba mono zém na, te za ãma 're ĩsaze za'ra wa'aba mo. Tawamhã te za tô te te ãma aima 're a'uwaimrami u'âsi 'wa. ²⁵⁻²⁶ 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, 're aimreme zusi aba mono da wamhã, te za a'â aiwi 're da'ru simani za'ra wa'wa. Dawasédé hã da'ãma 're 'madâ'â za'ra wa'aba mono ô di za oto. Tawamhã Aímama 'wa hã hãiwa ãma 're ĩsãmra mono hã te te duré ai'ãma 're 'madâ'â za'ra wa'aba mono ô di za oto, aiwasété 'wa hã. — Æne ma tô tãma waihu'u za'ra, Zezusi hã.

Zezusi hã ĩpisutu'wai ãma, da te dasiwi ĩsadanharĩzém na rowasu'u

Mateusi 21.23-27; Rucasi 20.1-8

²⁷ Tawamhã ma tô apã aihutu Zeruzarē u, Zezusi norĩ hã. 'Re ĩhâimana u'âsi mono ãma 're ĩdawata za'ra mono zéb ãma, 'ri 'wawi wa'ra 're, te 're mo, Zezusi hã. Tame 're morĩ ré, ma tô aibã norĩ hã ĩtēme aihutu, sasedoti ĩpire norĩ hã, duré dama rowahutu'wa norĩ hã, duré zudezu norĩ ma roti'wa norĩ hã. ²⁸ Tawamhã ãne te siwi sadanha:

— E 'wa sadawa para, te bété ãne hã marĩ hã dama 're ĩ'ab'manharĩ mo. E 'wa hã, aipisutu'wa.

²⁹ Tawamhã Zezusi te asa tãma nharĩ za'ra:

— Wa hã wa za duré asadhanharĩ na aima ãma wa'rãmi za'ra wa'wa. We ĩma waihu'u za'ra wa'aba wapsi, wa za duré wa hã aima waihu'u za'ra wa'wa, ĩpisutu'wa hã. ³⁰ Ma'ãpé, we ĩma waihu'u za'ra wa'aba. E 'wa sadawa para, te Zuwã Batita hã â dawabzuri te te dama 're ab'manharĩ. E 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa para. E taré dazadawa parap si. — Æne te Zezusi hã sadanharĩ za'ra.

³¹ Tawamhã 'rãwi te sima nharĩ za'ra:

— E niha, wa za tãma waihu'u za'ra ni, õne wamhã. 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa para, â dawabzuri te te dama 're ĩ'ab'manharĩ mono na, wa te tãma waihu'u za'ra wamhã, te za wazadhanharĩ na sahu za'ra, ãne: “E niha bété, Zuwã Batitaha nhimirowasu'u hã saze za'ra wa'aba ô di.” ³² Tazahã dazadawa parap si, â dawabzuri te te dama 're ĩ'ab'manharĩ mono na, wa te tãma waihu'u za'ra wamhã, te za wazada tazahi za'ra ni. — Æne te 'rãwi sima nharĩ za'ra, dapipa te, Zuwã Batita hã tô sena 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa 're ĩmorĩ na, da te 're saze za'ra mono wa. ³³ Taha wa, sada dazahi za'ra õ'umnhasite, sina pahi za'ra wa, ma tô duré Zezusihi ma waihu'u na wa'rãmi za'ra, ãne:

— Ni'wa sadawa para, ma tô Zuwã hã â dawabzuri hã te te dama 're ab'manharĩ. Wa norĩ hã wa te waihu'u za'ra ô di, ĩpisutu'wa hã.

Tawamhã Zezusi te asa tãma nharĩ za'ra:

— A norĩ wa'wa hã ĩma waihu'u aba õ nherẽ, wa hã te duré aima waihu'u za'ra wa'aba õ di za, ni'wa sadawa para, marĩ hã te dama 're ĩ'ab'manharĩ mono na. — Āne ma tô Zekusi hã tâma timreme na wa'rãmi za'ra.

12

Buru na romhuri wasété 'wa norĩ wasu'u
Mateusi 21.33-46; Rucasi 20.9-19

¹ Tawamhã tinhimirowasu'u na ma tô duré tâma âma sãna'rata za'ra, âne:

— Aibã hã te 're sãmra, buru tede'wa hã. Tawamhã tiburu âma ma tô a're, uwa 'ru hã. Te te a're pari, ma tô buru 'wawi wa'ra. Ma tô duré êtẽ nhisiwi sada ab're, uwa 'rãĩ watizéb da hã, ĩwa'u zô. Taha pari, 'ri 'rãihã hã ma duré buru wa'wa 'manha, ĩsipsaihuri norĩ zô, dasipapara rob'madâ'âzéb da hã. Tawamhã ma tô ni'wam norĩ hã sisõ'a ré pisutu za'ra, ĩburu hã te te sô 're 'madâ'â za'ra mono da. Uwa 'ru 'rã hã 're 'rãĩ prédu za'ra mono wapsi, te za te te tâma 're po'o za'ra, buru tede'wai ma hã. Taha pari, te oto mo, buru tede'wa hã darob amoi u, tamomo a'â sãmra da. ² Tawamhã oto 'rãĩ prédu mono wa, ma tô buru tede'wa hã tâma ĩromhuri'wa hã 'mazatõ tiburu u, uwa 'ru 'rã hã buru 'madâ'â'wa norĩ te te tâma ĩpo'o za'ra zô. ³ Tane nherẽ, ĩtẽme wisi za'ra wi, ma tô siwi ti'â, te te siwi azãri da. Tawamhã ubana ma tô siwi satõ apã. ⁴ Taha pari, te duré ĩwa'rãmi sô 'mazatõ, tâma ĩromhuri'wa hã. Tane nherẽ, buru u ĩtẽme wisi za'ra wamhã, ma tô tâma rob'manharĩ wasété za'ra. ĩ'rãĩ wi, ma tô siwi azã. ⁵ Taha pari, te duré 'mazatõ, ĩwa'rãmi. Tane nherẽ, ma tô siwi tĩwĩ, buru na romhuri'wa norĩ hã. Siwa'rãmi sihutu sidãpãsi, ma tô nasi hã za'ra. Ma tô duré nasi simro. ⁶ Tawamhã buru tede'wai 'ra si te oto ĩ'rata 're hãimana, danhowa're're te te ĩsatõrĩ da hã, ĩburu na romhuri'wa norĩ u. ĩ'ra hã tâma sawi pese uptabi di. Tãma sawi nherẽ, ma tô satõ, buru na romhuri'wa norĩ u, morĩ da. Āne te ĩmama hã sima rosa'rata: “Ī'ra si'aibã hã te ĩtẽme satõrĩ za'ra wamhã, âté te za siwi hãiba wazé.” ⁷ Tane nherẽ, buru na romhuri'wa norĩ u wisi wamhã, te âne sima 'mahãrã za'ra: “Õhõta buru tede'wai 'ra hã te wei mo, timama uirĩ na buru tede'wa da hã. Wa te wasiwi wĩrĩ aba, buru hã wate za'ra da.” Āne ma tô sima 'mahãrã za'ra, buru na romhuri'wa norĩ hã.

⁸ — Tawamhã ma tô siwi ti'â, buru tede'wai 'ra hã, te te siwi wĩrĩ da. Te te siwi wĩrĩ pari, ma tô ĩhãiba hã siwi time, buru nhiti.

⁹ — Buru na romhuri'wa norĩ ma hã e niha te za buru tede'wa hã tâma rob'manharĩ za'ra. Te za sô timorĩ za'ra, uburé te te uprosi da, buru na romhuri'wa norĩ hã. Tawamhã te za duré aimawi da'maipisutu, tiburu 'madâ'â'wa da. — Āne

buru na romhuri'wa norĩ wasu'u hã ma tô tãma wasu'u za'ra, Zezusi hã. ¹⁰ Tawamhã te duré 'mahârâ za'ra:

— Oro 'Re ãhãmãna u'âsi mono zadawa wasu'u na rob'ui'éré hã 're sôré za'ra wa'aba mono za, aima waihu'u za'ra wa'aba õ di bété. ãne ãbaihã na rob'ui'éré hã:

“Ëtê tomhãpã wẽ hã 'ri na'ratazéb da hã wẽ uptabi nherẽ, 'ri'wa norĩ te te siwi ãwẽ'õ hã te oto pire na 're sa'wari u'âsi.

¹¹ Uburé Danhib'apito hã ma tô ãne hã pisutu, 'ri na'rata uparizéb da, pire na 're ãsa'wari mono da hã.

Taha wa, ãne na wa te ãma 're rosa'rata za'ra mono wamhã, wa ãma 're watob'uzu u'âsi za'ra, wa norĩ hã.”

ãne ma tô ëtê wasu'u na tãma rob'rãzarõtõ za'ra, Zezusi hã.

¹² Buru na romhuri'wa norĩ wasu'u hã te te dama wasu'u wamhã, tisiré zudezu norĩ ma, pire na 're ãhãmãna za'ra mono norĩ, te wasu'u, Zezusi hã, 'Re ãhãmãna u'âsi mono ma, da'ãma romhuri'wa norĩ hã, duré dama rowahutu'wa norĩ hã, duré dama roti'wa norĩ hã. ãne na ma tô sina waihu'u za'ra. Taha 'ru te, te aré siwi ti'ã. Tane nherẽ, da'ahã nhimimnhasi te, te õne haré ai'aba'ré, ãsiti.

Zezusi hã, rob'ui'prazé ãsapotore na da te ãsadanharĩzé wasu'u Mateusi 22.15-22; Rucasi 20.20-26

¹³ Tawamhã 'Re ãhãmãna u'âsi mono ma, da'ãma romhuri'wa norĩ hã ma tô parizezu norĩ hã 'mazatõri za'ra, Zezusihi u si'aba'ré da. Erodihĩ niwĩ 're ãhãmãna za'ra mono norĩ zama, ma tô ãtẽme 'mazatõri za'ra, tinhimiroti na te te upai wa, te te siwi wẽ'õ za'ra da. ¹⁴ Tawamhã ãtẽme sihutu wamhã, te siwi sadanha:

— Rowahutu'wa, tô sena na wa tô aimreme na aiwaihu'u za'ra ni. Danhimirosa'rata na 're aihãmãna mono õ di. Duré dapire na 're dahãmãna za'ra mono nherẽ, aima hã aiwapsi dahãmãnanazé hã. 'Re ãhãmãna u'âsi mono nhimiroti zarina si, te uburé marĩ hã dama 're ã'awaihu'u mo, sena na. Taha wa, te za asimirosa'rada hã wama ãwaihu'u za'ra, wa te aiwapani za'ra da. E Roma ãma danhib'apito uptabi ma, wa za rob'ui'prazé hã wa te 're po'o za'ra, ãsimiwada'uri zarina. E 'Re ãhãmãna u'âsi mono ma, wẽ di. E tãma wẽ õ di. — ãne ma tô ãma siwi sadanha, Zezusi hã.

¹⁵ Tô sena te te siwi ãma waihu'u za'ra da newa, ma tô siwi sadanha. ãne na hã senai õ na, ma tô sina waihu'u, Zezusi hã. Taha wa, te ãne tãma nharĩ za'ra:

— E marĩ da, te ãne na asiwĩ ãzadanharĩ 'wa, ãmreme na te aima ãma upa za'ra wa'aba da newa, asiwĩ ãwẽ'õ wa'aba da. Tane wamhã, ma'ãpé rob'ui'prazé ãsapotore hã we ãma 'mai'ãri aba, te 'madã'ã da.

¹⁶ Tawamhã ma tô ni'wa hã tãma tisõ, Zezusihi ma. Te ãma dazadanharĩ za'ra, ãne:

— E 'wai hâibarĩ, rob'uiprazé ĩsapotore na hã. E 'wa sisi ui'ééré duré, ãma hã.

Tawamhã asa ma tô tâma waihu'u za'ra:

— Ā hã, Roma ãma danhib'apito hâibarĩ, duré taha nhisi ui'ééré.

¹⁷Tawamhã Zezusi ma duré asa tâma waihu'u za'ra:

— Roma ãma danhib'apito ma, te za ĩsimiwada'uri zarina, marĩ tâma 're ĩpo'o za'ra wa'aba mo apâ, ĩte wa. Tane duré, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, te za marĩ hã ĩsimiwada'uri zarina, tâma 're ĩsômri za'ra wa'aba mo apâ, ĩte wa marĩ hã. — Āne ma tô asa tâma waihu'u za'ra.

Tawamhã ma tô ãma titob'uzu za'ra, te te tâma ĩwaihu'u za'ra zém na asa, Zezusi hã.

Zezusi hã, dahâiwa'utuzém na da te ĩsadanharizé wasu'u Mateusi 22.23-33; Rucasi 20.27-40

¹⁸⁻¹⁹Taha pari, ni'wam norĩ hã ma ĩtême aihutu, Zezusihi u, sadusezu norĩ hã. Ta norĩ hã 're dadâ'â za'ra mono wamhã, ab're hawi apâ 're ĩdahâiwa'utu za'ra mono ô na te te dama 're ĩroti za'ra mono. Ta norĩ hã te tâma rowasu'u za'ra, Zezusihi ma, ãne:

— Rowahutu'wa, wahi'rada Mozési hã ma tô ãne dama roti: “Aibâ ĩmro ré hã 'ra ô ré, dâ'â wamhã, tizédé'aba mro na te za timro ĩno hã, ai'uté hã te te 'maipoto da, ĩwa ĩsédé'aba 'ra ne, 're morĩ da.” Āne wahi'rata nhimiroti na rob'ui'ééré hã. ²⁰Wa za oto aima rowasu'u za'ra ni, dasisânawã si 're ĩhâimana za'ra mono norĩ wasu'u na. Aibâ hã sisânawã si, te 're hâimana za'ra, 7 na ĩhâiba za'ra hã. Tawamhã ĩpoto'rada hã ma tô timro oto. Tawamhã 'ra ô ré, ma dârâ, aibâ hã. ²¹Tawamhã ĩsôsi hã ma tô ãma timro pi'ôi ãma hã, ĩsôwa're're. Ta hã 'ra ô ré, ma duré dârâ. Taha nhosi, ãma mro wamhã, 'ra ô ré, ma duré dârâ. ²²Aibâ norĩ hã ma tô nasi sisôwa're're ãma timro za'ra, pi'ôi ãma, 7 na ĩhâiba za'ra hã aibâ norĩ hã. Tane nherê, 'ra ô ré, ma tô sisarina ai'utô. Tawamhã nimahã bâtâ na ma tô duré pi'ô hã, timro norĩ zarina, dârâ. ²³Aibâ norĩ hã 7 na ĩhâiba za'ra hã, misi pi'ô nherê, ma tô nasi sisôwa're're ãma timro za'ra. Tawamhã 're ĩdadâ'â za'ra mono norĩ hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono, ab're hawi za apâ oto te te 're da'ahâiwa'utu mono wamhã, e 'wai me te za oto 're simasisi zahuré. — Āne te ãma siwi sadanha, sadusezu norĩ hã.

²⁴Tawamhã Zezusi te asa tâma rowasu'u za'ra:

— A norĩ wa'wa hã ma tô rosa'rata na ãma ĩ'upa za'ra wa'wa, ab're hawi, za apâ 're ĩdahâiwa'utu za'ra mono ô na hã. E marĩ wa. 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u na rob'ui'ééré hã 're sôre za'ra wa'aba mono nherê, aima waihu'u za'ra wa'aba ô wa, duré tiwaihu'u pese na, za ab're hawi apâ te te 're ĩda'ahâiwa'utu mono zé hã, aima waihu'u za'ra wa'aba ô wa. ²⁵'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ab're hawi apâ te te 're da'ahâiwa'utu mono wamhã, hâiwa ãma romhuri'wa norĩ ne, te

za oto 're dahâimana u'âsi za'ra, dasina 're damro za'ra mono âna. ²⁶ Marĩ, wa za duré aima waihu'u za'ra wa'wa, 're dadâ'â za'ra mono pari, apâ 're ĩdanomro mono zé wasu'u na. Wede zapore ĩro'o na ma tô âma rob'ui'ééré, Mozési hã. E niha 're sôré za'ra wa'aba mono nherê, aima waihu'u za'ra wa'aba ô di. Āne ma tô Mozésihi ma siwasu'u, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã: “Wa hã Abra'âhã nhĩb'apito, wa 're ĩhâimana u'âsi, duré Izatihi nhĩb'apito, duré Zacoho nhĩb'apito.” Āne ma tô Mozésihi ma siwasu'u, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã, Abra'â norĩ uirĩ na nherê. ²⁷ Wahi'rata norĩ hã dawĩ 're dâ'â za'ra mono nherê, 'Re ĩhâimana u'âsi mono wĩ, 're dâ'â za'ra mono ô di. Taha wa, ma tô ĩsib'apito za'ra na siwasu'u. Dâ'â u'âsi 're hâimana za'ra mono 'wa'âhã, ĩsib'apito na aré siwasu'u ô di. Āne wa, ma tô rosa'rata na âma ĩ'upa za'ra wa'wa, ab're hawi apâ 're ĩdahâiwa'utu za'ra mono ô na hã. — Āne ma tô Zezusi hã tâma waihu'u za'ra, sadusezu norĩ ma.

'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti hã danhipai u ĩpire uptabi wasu'u

Mateusi 22.34-40; Rucasi 10.25-37

²⁸ Tawamhã 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ééré na dama rowahutu'wa hã ma tô âma mreme wapa, da'rata ĩsa hã. Zezusi hã sadusezu norĩ ma, te te rowasu'u wê wa, te âne sadanha:

— 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti hã e ma hã te tihâiba, uburé dama ĩpire uptabi hã.

²⁹ Tawamhã Zezusi hã ma tô âma sada'â asa:

— 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti, danhipai u ĩpire uptabi hã âne: “Izarazéhé nhĩhudu norĩ, ma'âpé ĩwapari pese za'ra wa'aba za. 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã Wanhib'apito hã, misire danhib'apito uptabi, te 're hâimana. ³⁰ Taha wa, Asib'apito 're hâimana aba mono wa, te za asiwi 're ĩsawi pese za'ra wa'aba mo, sena na. Taha zarina, te za ĩsimiroti na âma 're ĩrosa'rata u'âsi za'ra wa'aba mo. Taha zarina, te za duré asimi'ê na tâma 're ĩromhuri u'âsi za'ra wa'aba mo.” Āne ĩsimiroti hã danhipai u ĩpire uptabi hã. ³¹ Āne duré ĩsimiroti hãiba amo hã aiwa ĩpire uptabi hã: “Uburé te za 're ĩdazawi pese za'ra wa'aba mo. Marĩ ĩwê zô asima 're asôpré wa'aba mono ne, te za duré uburé dama zama sô 're asôpré wa'aba mo, ĩwê zô.” Ā norĩ si ĩsimiroti hã, ĩpire uptabi zahuré hã. ĩsipai u hã roti hã 'maihâimana ô di, ĩpire uptabi hã.

³² Tawamhã rowahutu'wa hã te asa tâma tinha:

— Tane tô rowahutu'wa. Tô sena uptabi, asimirowasu'u hã. Misire danhib'apito uptabi te 're hâimana, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. Ni'wa hã 're hâimana mono ô di, ĩsipai u hã. ³³ Taha wa, wa za tô wa te 're sawi pese za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. Taha zarina, wa za ĩsimiroti na wa te âma 're rosa'rata u'âsi

za'ra. Wa za duré wanhimi'ẽ na wa te tãma 're romhuri u'âsi za'ra. Wa za duré wa te 're dazawi pese za'ra. Marĩ ĩwẽ zô wasima 're ĩwanhopré mono ne, wa za uburé dama zama sô 're wanhopré, ĩwẽ zô. Wa norĩ hã wa za wanhimizama hã duré wanhimarĩ hã wa te tãma 're sômri za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, da te tãma 're zata za'ra mono da, ĩzatazém na. Āne wamhã, tãma wẽ di, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma. Tane nherẽ, maparane ĩsimiroti hã ĩpire uptabi hã wa te 're 'madâ'â pese za'ra mono wamhã, tãma wẽ uptabi di za. — Āne ma tô Zezusihi ma waihu'u na wa'rã, rowahutu'wa hã.

³⁴Tawamhã rowahutu'wa hã te te tãma ãma uwaimrami wẽ wa, ma duré Zezusi hã tãma waihu'u:

— Tane tô. A hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono, da'ãma 're ĩsib'a'uwẽ mono zém nhiti, romhã na aihâimana õ di, ãhãna hã. — Āne ma tô tãma waihu'u, rowahutu'wai ma.

Taha parinhã, ni'wa hã te te sadanharĩ na sahu õ di oto, Zezusi hã tinhimiroti na te te ãma upai õ wa.

Danho'reptui'wa na, Zezusi te te ĩda'azadanharĩzém na rowasu'u

Mateusi 22.41-46; Rucasi 20.41-44

³⁵Tawamhã bãtã na te Zezusi hã dama rowahutu, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ãma 're ĩdawata za'ra mono zé 'wawi, wa'ra 're. Tawamhã te te dama rowahutu ré, te da'mahã:

— E niha rowahutu'wa norĩ hã te te dama 're rowasu'u za'ra, Dawihi nhihudu 're ĩmorĩ na hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te ĩpisutu na hã Danho'reptui'wa da. ³⁶Duréhã apito Dawi hã ma tô danho'reptui'wa na ãma rob'ui'éré, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã Tipẽ'ẽzani na te te tãma ĩwaihu'uzéb zarina. Āne ãma ĩrob'ui'éré hã:

“Re ĩhâimana u'âsi mono hã ma tô ĩnhib'apito ma tinha, ãne:

Īrãta te za 're asãmra mo, ĩnhimire niwĩ dama aipire na ĩsiré 're aihâimana u'âsi mono da. Asitob'ru norĩ nhĩptetezẽ hã wa za te tiwi 're a'uprosi, wapu na aima 're hãimana za'ra mono da oto, duré aima sib'uwa na 're hãimana za'ra mono da oto.’ ”

— Āne te tãma tinha. Āne duréhã, ma tô ãma rob'ui'éré, apito Dawi hã. ³⁷Danho'reptui'wa da hã tinhib'apito na ma tô sisi, Dawi hã. ĩsib'apito 're morĩ nherẽ, e niha te za ĩsa'u si pototo nherẽ, Danho'reptui'wa da hã ĩsihudu na 're hãimana. — Āne ma tô da'ahã na da'mahã, Zezusi hã. Tawamhã Zezusihi nhimiroti hã wẽ wa, ma da'ahã na wapari ze za'ra ni.

Dama rowahutu'wa norĩ hãimanazém na rowasu'u

Mateusi 23.1-36; Rucasi 20.45-47

³⁸⁻³⁹Tawamhã Zezusi hã ma duré dama waihu'u, ãne:

— Ma'ãpé rowahutu'wa norĩ hãimanazé hã waihu'u za'ra wa'aba. Ta norĩ hã uza pa ré, 're ĩnomro mono da si, tãma

ĩwẽ za'ra hã. Duré dama pire na 're hâimana za'ra mono wa, 'ri nhi'rity wa, da te dasina 're ĩ'ubumroi mono zéb âma, da te 're ĩwazéb za'ra mono da si, ma tô te te sima 're wẽ za'ra. Duré dama ĩpire norĩ simasisizém na 're si'ubumroi mono da si, tâma ĩwẽ za'ra hã, rowahutuzéb âma duré 'ri para dasiré 're ĩdasaihuri mono zéb âma hã. ⁴⁰ Dama rowahutu'wa zahã, te sadawa nhipese na pi'oi mrotõ norĩ wi, ĩsimaĩ na 're sipsaihuri za'ra. Tane nherẽ, te ta norĩ hã danho'a 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma 're mreme zusi hã, 're hâimana wẽ uptabi za'ra mono newa. Taha wa, te te dama 're ĩrob'manharĩ za'ra mono zém nhipai u, te za 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te tâma 're rob'manharĩ za'ëtẽ za'ra. — Æne ma tô dama rowasu'u, rowahutu'wa norĩ hâimanazém na.

Pi'oi mrotõ nhoprubzé wasu'u

Rucasi 21.1-4

⁴¹ Tawamhã 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, rob'uiprazé da te 're ĩsême mono zéb 'rata, te nhamra Zezusi hã, 'ri 'wawi wa'ra 're. Rob'uiprazé, da te nasi sême za'ra ré, te da'ab'madã. ĩsibro pese norĩ hã, ahã na te nasi sême za'ra, rob'uiprazé hã sa'ëtẽ na. ⁴² Taha ré, ma tô wi pi'oi mrotõ hã, ĩsibrob'õ hã. Tawamhã rob'uiprazé ĩsapotore hã ma tô tiza, syryre nherẽ. ⁴³⁻⁴⁴ Tawamhã tisiré 're ĩnomro mono norĩ zô, te sima sô tihãra za'ra, Zezusi hã. Æne te tâma rowasu'u za'ra:

— Tô sena ã pi'oi mrotõ hã sibrob'õ nherẽ, ma tô tinhoprubzém na uburé da'a'rãhipa. ĩsiré ĩsême'wa norĩ hã rob'uiprazé, nasi tâma ĩsi'atarême za'ra si, te nasi sé. Tanei õ di, pi'oi mrotõ hã. Simaĩ õ nherẽ, tihâimanazéb da, te te aré ĩtéde hã ma tô ĩbãre tâma tisõ, wahuré. Æne wamhã, ma tô tinhoprubzém na uburé da'a'rãhipa. — Æne ma tô Zezusi hã tâma waihu'u za'ra, tisiré 're ĩnomro mono norĩ ma hã.

13

'Re ĩhâimana u'âsi mono âma 're ĩdawata za'ra mono zé, za ĩsi'utõrĩzé wasu'u

Mateusi 24.1-2; Rucasi 21.5-6

¹ Tawamhã Zezusi norĩ hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono âma 're ĩdawata za'ra mono zé 'wawi wa'ra hawi, oto wairébé wi, misi te ĩsiré hã 'mai'mahã:

— Rowahutu'wa, 'ri hã 'madã'ã za'ra na. Æne hã e ĩtõmo wasétére. E ĩ'ri wasétére duré. — Æne te tâma âma tiwata, 'ri wẽ na.

² Tawamhã Zezusi te asa tâma tinha, ãne:

— Æ hã 'ri ĩ'madã'ã za'ra wa'wa hã, nimahã na si te za dasiwi pru pese ni, êtẽ na 'ri hã. Tawamhã misi si te za oto simi'wara, êne hã. Sisisiwi 'manomro waihu'u õ di za oto, êne hã. Tãibã za

oto. — Āne ma tō 'ri na tãma ãma rowasu'u sirõmo za'ra Zezusi hã, te te waihu'u za'ra da.

*Robzépata na rowasu'u, duré da'ruiwapari na rowasu'u
Mateusi 24.3-14; Rucasi 21.7-19*

³ Tawamhã Zezusi hã te oto nhamra, Oriwera na êtẽ 'rãihã nhisi ãma, tisiré 're ãnomro mono norĩ me. Sisõ're u, te 'ri 'madã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhorõwa hã. Te te 'madã'ã ré, te siwi sadanha, hãiba pisutu Pedru norĩ hã, Ti'adu, Zuwã, Ādéré norĩ me:

⁴— E niwa te za ãne hã ãma tiromhãiba, 'ri nhamrazéb da hã. E marĩ te za watobro, da te ãwaihu'uzéb da hã. Ma'ãpé, wama waihu'u za'ra na, ãsõwa wa te ãma ãwaihu'u sirõmo za'ra zéb da hã.

⁵⁻⁶ Tawamhã Zezusi ma tō asa tãma waihu'u za'ra, ãne:
— Ni'wam norĩ hã te za sadawa nhipese na sisarina datẽme 're nomro, ahã na. Wa hã newa, te za taré ãnhisi na we 're siwasu'u za'ra, danho'reptui'wa na. Tawamhã da'ahã na te za ta norĩ ãma da te 're sasõmri za'ra, tō sena newa, dama 're ãsiwasu'u za'ra mono zé hã. Taha wa, te za a norĩ wa'wa hã asimiza'rese tiwi 're aihãimana za'ra wa'aba mo, sadawa nhipese sina datẽme 're ãnomro mono norĩ ãma, 're sasõmri za'ra wa'aba mono tō da. ⁷ 'Re dasi'wapé za'ra mono wa, da te dasina 're ãropupu'u za'ra mono zé hã, duré romhã na 're ãdasi'wapé za'ra mono norĩ wasu'u zama, 're wapari za'ra wa'aba mono wamhã, tãma 're aipahi za'ra wa'aba mono õ di za. Dasi'wapé te za tō dazada 're wairébé. Tane nherẽ, da'ãma rob'rãsutu uptabi õ di za a'ã. ⁸ Danhipti'ai amoi u te za dasisõ 're dapra, 're dasi'wapé za'ra mono da. Tawamhã daro mono bâ te za tō 're dasiwasutu za'ra. Nima niwĩmhã, te za duré ti'a hã daré 're popo'o za'ra. Duré danho õ wa, te za da te 're robzépata za'ra, dasa syryre wa. Āne hã rowasédé, dazô 're wairébé mono wamhã, za daré ãrob'rãsutu na'rata zé, te wasu'u, pi'õi ãma ãwasã hã 're ãsépu'u na'rata za'ra mono ne. Āhã haré dazô 're wairébé mono õ di za.

⁹ — Ma'ãpé, aihãimana nhimiza'rese, 're aihãimana za'ra wa'aba mono za. Niwapsi te za a norĩ wa'wa hã da te 're aipawasisi za'ra wa'wa, roti'wa norĩ u, da te 're asimroi wa'aba mono da. Tawamhã ta norĩ zadawa para, te za rowahutuzéb ãma da te 're aihã za'ra wa'wa, romhã nhorõ 'manharĩ na. ãzazei'wa 're anomro aba mono wa, te za da te 're asimroi wa'wa, dama ãpire norĩ u, duré danhib'apito norĩ u zama. Āne wamhã, te za tãma 're ãrowasu'u za'ra wa'aba mo, ãzazei'wa 're anomro aba mono na. ¹⁰ Rob'rãsutu õ ré, te za ãwasu'u wẽ na te te 're dapo're pu'u za'ra, daro mono bâ, ãzazei'wa norĩ hã. ¹¹ Tawamhã dama ãpire norĩ u da te 're asimroi wa'aba mono wamhã, asimirosa'rata na asisõwa asina 're aihãtã'ã za'ra wa'aba mono õ di za, niha

tâma 're asiwasu'u za'ra wa'aba mono zéb da hã. Misi bâta na, aihâimanazém na da te 're aiwaihu'u za'ra wa'aba mono zém na, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã te za te te aima 're waihu'u za'ra wa'wa, dama âma 're asiwaihu'u za'ra wa'aba mono zéb da hã. Asimirosa'rata na, asi'uihã na dama 're asiwasu'u za'ra wa'aba mono da hã, mare di. 'Re ìhâimana u'âsi mono pê'êzani hã te za te te 're aipawaptob za'ra wa'wa, dama 're asiwasu'u za'ra wa'aba mono zéb da hã. ¹² Niwamhã te za dasisânawãi uptabi nherê, da te dasima 're dahâiba nhomri za'ra, da te 're simroi mono da. Damama norĩ hã te za ti'ra ma, âne te te tâma 're 'manharĩ wasété za'ra, 'râwim nherê. Duré da'ra norĩ hã timama uptabi da nherê, te za sada 're hâimana za'ra, te te dama 're hâiba nhomri za'ra mono da, da te 're simroi mono da, ìna me. ¹³ Ìzazei'wa oto 're anomro aba mono wa, te za uburé da te 're aĩ'ruiwapari za'ra wa'wa. Tane nherê, òne haré ì'âma 're anomro u'âsi aba mono wamhã, te za asô'reptuzé hã asina 're ì'uwaimrami za'ra wa'aba mo. — Àne ma tô Zezusi hã tisiré 're ìnomro mono norĩ ma, waihu'u za'ra, te te sina waihu'u sirômo za'ra da.

Robzépata za'êtê wasu'u

Mateusi 24.15-28; Rucasi 21.20-24

¹⁴ Tawamhã ma duré tâma waihu'u za'ra:

— Nimahã na te za asiwi ì'madâ'â za'ra wa'wa, 'Re ìhâimana u'âsi mono te te siwi ìwê'ô pe hã, te te dawì ìrosawizéb âma ìsa hã. (Àhã wasu'u na rob'ui'éré hã 're sôré za'ra wa'aba mono wamhã, ma'âpé âma 're rosa'rata pese za'ra wa'aba mono za, waihu'u za'ra wa'aba da.) Tawamhã âne hã za oto daré romhâimana wamhã, rowasété si te za a'â daré 're sa'wari. Taha wa, Zudeza na danhipti'a nho'ômo nhisi âma 're ìsi'ubumroi mono norĩ hã, wara sina te za sisa're, êtê 'râihã u ta norĩ hã tiwi simani za'ra da, duré sisô'reptu za'ra da. ¹⁵ Ni'wam norĩ hã 'ri nhisi hâpâ âma si'ubumroi wamhã, tinhibrobrob zô sisisi ô di za a'â, 'ri para u. Òne haré te za dame sisa're, êtê 'râihã u, ta norĩ hã. ¹⁶ Duré ni'wam norĩ hã buru âma te te romhuri za'ra wamhã, 'ri tême sisa'rei mono ô di za apâ, tisi'ubuzéb zô. Mare di. Òne haré te za duré ta norĩ hã êtê 'râihã u dame sisa're. ¹⁷ Àne hã rowasédé hã daré hâimana wamhã, ìwasã ré norĩ ma hã tâma ropipa uptabi za'ra di za, ì'ra pré ré norĩ ma zama. ¹⁸ Taha wa, rowa'u'u wahã 'rowi, marĩ hã dazô watobro tō da, te za 'Re ìhâimana u'âsi mono wi, 're ìrowaptêrê za'ra wa'aba mo. ¹⁹ E marĩ wa. Rowasédé hã oto dazô 're wairébé mono wamhã, te za oto robzépata za'êtê za'ra ni. 'Re ìhâimana u'âsi mono te te ì'aropoto na'rata mono zém hawimhã, âne na da te ìrobzépata za'êtê uptabi za'ra ô. Niwamhã âne na hã da te 're robzépata zahu za'ra mono ô di za. ²⁰ 'Re ìhâimana u'âsi mono hã ma tô sima pisutu, bâdâ hã za da te 're ìrobzépata za'ra mono zéb da hã, te te dama

wātari da, rowasété ré da'ãma romhâimana pahâ tō da. ãne hã te te sima pisutu õ 'wa'ãhã, te aré uburé dasi'utōrĩ pese, za da'ãma ãrob'rãsutuzém na hã. 'Re ãhâimana u'ãsi mono hã ãma 're sib'a'uwẽ za'ra mono da, te te sima 're ã'apisutu mono norĩ zawi te, te za ãne hã 'manha.

²¹ — Marĩ hã wa za duré aima waihu'u za'ra wa'wa. Áté ni'wam norĩ hã te za taré te te aima 're rowasu'u za'ra wa'wa, ãne: “Áhãta danho'reptui'wa da, 'Re ãhâimana u'ãsi mono te te ãpisudu hã te nhamra. Óhõta te nhamra.” Áne wamhã, ãma 're dazaze za'ra wa'aba mono õ di za, damreme na hã. ²² E marĩ wa, wa ãne aima waihu'u za'ra wa'wa. Ni'wam norĩ hã te za datême 're nomro, danho'reptui'wa na, niha wamhã, 'Re ãhâimana u'ãsi mono zadawa wasu'u'wa na dama 're siwasu'u za'ra mono da, sadawa nhipse na. Ta norĩ hã marĩ dama ã'manharĩ waihu'u'õ hã te za te te dama 're 'manharĩ za'ra, 'Re ãhâimana u'ãsi mono zadawa para newa, da te ãma 're sasõmri za'ra mono da. ãsazei'wa norĩ zama te te dame ãma 're saze za'ra mono da, te za ãne na te te dama 're romhõsi za'ra. Tane nherẽ, te te dame 're sazei waihu'u za'ra mono õ di za ta norĩ hã, 'Re ãhâimana u'ãsi mono te te sima 're apisutu sirõmo mono wa, ãma 're sib'a'uwẽ za'ra mono da. ²³ Áne hã wa aima waihu'u sirõmo za'ra wa'wa, romhã ré, pibui pese sina, ãma sô 're rob'madã'ã za'ra wa'aba mono da. — Áne ma tō tãma waihu'u sirõmo za'ra, Zezusi hã.

Ti'ai ãma dasiré ãpodo hã, za we apã ãmorĩzé wasu'u

Mateusi 24.29-31; Rucasi 21.25-28

²⁴ Tawamhã Zezusi ma duré tãma waihu'u za'ra, tisiré 're ãnomro mono norĩ ma:

— Da te robzépata za'ra pari wamhã, bãdã hã te za titobra. A'amo zama te te rob'uiwẽ õ di za oto. ²⁵ Wasi hã te za duré hãiwa hawi rere. Uburé hãiwa na 're ãsimasa mono hã te za duré 're sisa're. ²⁶ Tawamhã ti'ai ãma dasiré ãpodo hã, hãiwa'a na wa za wei mo apã, danho'a. ãwaihu'u pese uptabi na, wa za wei mo apã, duré ãhãiba na rowa'a za'ëtẽ uptabi na. ²⁷ Tawamhã hãiwa ãma ãma romhuri'wa norĩ hã wa za we dazô satõrĩ za'ra, Ropoto'wa te te sima 're ã'apisutu mono norĩ zô, te te ãtême da'ubumro za'ra mono da, daro mono bã. — Áne ma tō romhã ré tãma waihu'u sirõmo za'ra.

Pidera wede wasu'u

Mateusi 24.32-35; Rucasi 21.29-33

²⁸ Tawamhã Zezusi hã ma duré ãne tãma waihu'u za'ra:

— Pidera wede na wa za oto aima ãma romnhimiré'é za'ra wa'wa, waihu'u za'ra wa'aba da. Pidera wede panhipti hã wapti'i wamhã, duré ãsu té hã 're wairébé mono wamhã, tawapsi te za oto ãma ãwaihu'u za'ra wa'wa, tã 're ãta'a mono zéb u 're ãromhutu mono zém na hã. ²⁹ Tane duré, marĩ hã 're ãromhãimana mono zéb da, te aima ãwasu'u za'ra wa'aba zéb

zarina, 'madâ'â za'ra wa'aba wamhã, te za ãma ĩrowaihu'u za'ra wa'wa, rob'rãsudo hã za oto ĩwatobro na hã. ³⁰ Tô sena wa ãne hã aima waihu'u sirõmo za'ra wa'wa. ã hã uburé rowasédé hã dazô 're wairébé mono ré, ti'ai ãma 're ĩdasi'ubumroi mono norĩ hã ta norĩ hã 're dâ'â za'ra mono õ ré, te za ĩsõ'a za'ra ti'rãsutu, rowasédé hã. ³¹ Nimahã na te za hãiwa norĩ hã ai'utõrĩ zahuré, ti'ai me. Si'utõrĩ zahuré nherẽ, ĩnhimiroti hã si'utõrĩ waihu'u õ di za. Pire na te za dama 're hãimana u'ãsi. — ãne ma tô tãma waihu'u za'ra, te te waihu'u sirõmo za'ra da.

Zezusi hã, za we apã timorĩzém na te te ĩromnhimiré'ézé wasu'u Mateusi 24.36-44

³² Tawamhã ãne ma duré tinhimiroti 'rãsudo hã tãma waihu'u sirõmo za'ra, Zezusi hã:

— ãne hã uburé za daré 're ĩromhãimana mono zéb da hã, ni'wa hã bådã hã te te waihu'u õ di. Hãiwa ãma romhuri'wa norĩ zama, te te waihu'u za'ra õ di duré. Wa hã 'Re ĩhãimana u'ãsi mono 'ra nherẽ, te duré bådã hã waihu'u õ di. ĩmama ma si, waihu'u pese di, bådã hã. ³³ A norĩ wa'aba zama, bådã hã waihu'u za'ra wa'aba õ wa, ma'ãpé asimiza'rese, 're aihãimana za'ra wa'aba mono za. ³⁴ Romnhimiré'é na, wa za marĩ hã aima waihu'u za'ra wa'wa. ãté aibã hã te za tinhorõwa hawĩ watobro, romhã na 're morĩ da. Tawamhã sisõ'a ré, tãma ĩromhuri'wa norĩ ma, te za romhuri hã te te tãma pisutu. Duré 'ridawa 'madâ'â'wai ma zama te za roti, te te sô 're rob'madã'ã pese mono da. ³⁵⁻³⁶ 'Ri tede'wa hã apã za ĩwisizé hã, bådã te te waihu'u za'ra õ di, tãma ĩromhuri'wa norĩ hã. Apã tinhorõwa u ĩwisizé hã, áté hãiwahã, áté mara wa'wa, áté si'a hãrã wi, áté awẽ wi. Tane bådã hã apã we ĩmorĩzé hã waihu'u za'ra wa'aba õ wa, te za asimiza'rese ĩzô 're asimipari za'ra wa'aba mo, a norĩ wa'aba zama, 're asõtõ za'ra wa'aba mono newa, asimiza'rese ãna 're aihãimana za'ra wa'aba mono ré, apã we ĩmorĩ õ'umnhasite. ³⁷ ãne hã aima si, te waihu'u za'ra wa'aba õ di. Uburé ĩzazei'wa norĩ udãna zama, wa aima waihu'u sirõmo za'ra wa'wa, asimiza'rese, ĩzô 're asimipari za'ra wa'aba mono da. — ãne Zezusi hã 'ri tede'wai wasu'u na te te sina ĩsimiré'ézé wasu'u 'rãsudo hã.

14

Da te dasima ãma ĩrowa'õtõ za'ra zé wasu'u, Zezusihi wĩrĩzéb da na

Mateusi 26.1-5; Rucasi 22.1-2; Zuwã 11.45-57

¹ Maparane te oto sô rowaptã båtã zô hã, dato hã da te 're ĩmanharĩ za'ra mono zéb u hã, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono, Ezitu hawĩ te te ĩdawaibuzém na ãma dasipo're pu'u za'ra da, Pascowa na dato nhisi hã. Tawapsi dasi'rã'õtõ ré, te za romhuri na ĩ'u'etẽ duptoi'õ hã hurĩ ni. Tawamhã bådã ĩwa waptã'ã õ ré, te sasedoti ĩpire norĩ hã rowahutu'wa norĩ me,

sima ãma rosa'rata za'ra, Zezusi hã pi'uriwi te te siwi âri da, da te dasiwi wĩrĩ da. ² ãne te sima ãma roti za'ra:

— Dato hã hãimana ré, wa te wasiwi âri õ di za, wama dazahi za'ra õ'umhasite, uburé hã wazada hãimana za'ra tã da. — ãne ma tã sima ãma roti za'ra.

*Betãna ãma, Zezusihi ma, pi'õ nhoprubzé wasu'u
Mateusi 26.6-13; Zuwã 12.1-8*

³ Tawamhã Zezusi hã Betãna na 'ri wa'õtõ nhisi ãma, te a'ã tihãiba, Simahã nhorõwa ãma, i'wa're ré hã, aré ta hã. Tame sai ma, sãmra ré, ma tã we pi'õ hã ãzé, 'ri para u. Wedewa'u zadaze hã ëtë 'manharĩ 'remhã, ma siré ãwisi. Wedewa'u zadaze hã, nadu na ĩsisi hã, ĩwa'ãbã za'ëne hã. Tawamhã ĩsé hã ma tã sã pru. Taha pari, ma Zezusihi 'rã nhisiwi sa'wa.

⁴ Ni'wam norĩ hã tame ĩhãimana za'ra hã ma tã ãma wë'õ za'ra. Taha wa, ma tã sima rowasu'u za'ra:

— E niha, ma taré ãma si'uba, wedewa'u zadaze na hã. ⁵ Te te dama wede 'wa'ãhã, ĩwa'ã hã ĩsa'ëtë uptabi hã 300 na te aré tihãiba, rob'uiprazé ĩsapore hã, ĩsibrob'õ norĩ ma, te te sãmri mono da. — ãne ma sima ãma rowaihu'u za'ra, ĩtede'wai upana nherë. Pi'õ ãma, ma tã duré wasété za'ra. ⁶ Tawamhã Zezusi hã te tãma nharĩ za'ra:

— Tô'ã. Pi'õ hã rowë na hãimana. E marĩ da, ma tã sada asahi za'ra wa'wa. Pi'õ hã ĩwë uptabi hã ma tã ĩma 'manha.

⁷ ĩsibrob'õ norĩ hã te ai'rata 're si'ubumroi u'ãsi 'wa. Nimahã bãtã na, asima 're ĩwë za'ra wa'aba mono zëb uwaibaba si, te za 're ĩpawaptob za'ra wa'aba mo, ĩsimar'õ norĩ hã. Tanei õ di, wa hã. Ai'rata 're ĩnhamra u'ãsi aba mono õ di za oto.

⁸ Pi'õ hã ma tã ĩ'uwaibaba tã ĩma 'manha, ĩwë hã. ã hã ĩdã'ã wana ré, ma tã ãma ĩhãiba zadaze, da te ĩré ĩnherëzëb u. ⁹ Tô sena, wa ãne aima waihu'u za'ra wa'wa. Daro mono bã te za ĩwasu'uwë na da te 're dapo're pu'u za'ra. Tawamhã pi'õ hã te te ĩma ĩ'manharĩ wë zëm na zama, te za da te dasima 're wasu'u u'ãsi za'ra, ãma 're dasipo're pu'u za'ra mono da. — ãne ma tã Zezusi hã tãma waihu'u za'ra, ãma ĩwë'õ'wa norĩ ma.

*Zudasi hã, Zezusi za te te dama ĩhãiba nhomrizé wasu'u
Mateusi 26.14-16; Rucasi 22.3-6*

¹⁰ Tawamhã Zudasi Icarizoti hã te mo, sasedoti ĩpire norĩ u. Aibã 12 na Zezusihi siré 're ĩnomro mono norĩ siré 're ĩmorĩ, Zudasi hã. Zezusihi ãma te te tãma ãma roti za'ra da, te ĩtëme timorĩ za'ra, te te tãma ãma rowairébé za'ra da, Zezusi za te te tãma ĩhãiba nhomri za'ra zëm na hã. ¹¹ Tawamhã Zudasihĩ mreme te te wapari za'ra wamhã, tãma rowë uptabi za'ra di. Taha wa, ma tã rob'uiprazëm na tãma ropisutu za'ra, te te tãma wa'ãbã za'ra da. Tawamhã Zudasi hã te oto sima rosa'rata, nimahã bãtã na te te dama ĩhãiba nhomri da hã.

Zezusi norĩ hã, dasai 'manharĩzém na, siré ĩsaihurizém na rowasu'u

Mateusi 26.17-30; Rucasi 22.7-23; Zuwã 13.21-30; 1 Corĩtu norĩ 11.23-25

¹²Tawamhã bådã ma tô oto ĩwa waptãrã, ĩ'u'ëtê duptoĩ'õ, da te ĩhurizéb da hã. ã båtã na, ĩmorĩ'rata na zudezu norĩ hã te za pone'ërebã 'ra hã te te sima 're simro, tisa te te ãma ĩhurizéb da hã, Pascowa na dato nhisi na hã. Tawamhã Zezusihi siré 're ĩnomro mono norĩ hã, te ãne siwi sadanha:

— E momo ma tô asima ĩwẽ, asô ĩwa'manhipizéb da hã, Pascowa na dato nhisi na ĩwasaihurizéb da hã. — ãne te siwi sadanha.

¹³Tawamhã Zezusi hã ma tô tisiré 're ĩnomro mono norĩ hã 'mazatõrĩ zahuré. ãne ma tô tãma rob'ru zahuré:

— 'Ri ahã u, ane wa'aba. Tame te za aibã hã ĩsõpõtê 'wa, piza'a te te ĩ'ari hã, â ré. Tawamhã ĩsarina te za ane wa'wa, 'ri tẽme. ¹⁴Aibã hã nimomo sébré wamhã, te za 'ri tede'wa hã ĩsadanharĩ 'wa: “Rowahutu'wa hã te tinha: E ma niwĩ 'ri 're wa'wa hã, ĩsiré 're ĩnomro mono norĩ me, ĩwa ĩwasaihurizéb da hã, Pascowa na dato nhisi na hã.” ¹⁵Tawamhã 'ri tede'wa hã, hãimo 'ri 're wa'wa za'ëne hã te za aima 'mazabui wa'wa. Tame te uburé ĩwa romhaimasa wedeza hã, danhamrazé hã. Tame te za wazô ĩrobza'ra pese 'wa. — ãne ma tãma waihu'u zahuré.

¹⁶Tawamhã te oto tineb zahuré, 'ri ahã u. Tamomo simasisi wamhã, Zezusi te te tãma ĩwaihu'u zahuré zéb uwaibaba, ma tô sabu zahuré. Tawamhã tinhipi ma tô 'manharĩ zahuré, Pascowa na dato nhisi na da hã.

¹⁷Tawamhã ma'rã wi, ma tô aihutu Zezusi norĩ hã 'ri tẽme, aibã 12 na ĩhãiba za'ra norĩ me. ¹⁸Tawamhã sai ma, si'ubumroi ré, ma tô Zezusi hã tãma waihu'u sirõmo za'ra, ãne:

— Tô sena, wa aima waihu'u sirõmo za'ra wa'wa. A norĩ wa'wa hã ĩsiré asaihuri aba nherẽ, misire te za dama ĩ'maihãiba nhomri 'wa.

¹⁹Tawamhã ãne te te sina wapari za'ra wamhã, ma tô tiwi tĩrobzei'õ za'ra. Taha wa, ma tô siparabãsi si'mahãrã za'ra:

— E wa hã.

²⁰Tawamhã Zezusi asa ma tãma waihu'u za'ra:

— Misire te za tô dama ĩ'maihãiba nhomri 'wa. ĩ'u'ëne hã ĩsiré piza'a 're te te ĩdi hã, te za dama ĩhãiba nho. ²¹Wa hã ti'ai ãma dasiré ĩpodo hã duréihã ma tô ĩdã'ázém na rob'ui'ére sirõmo za'ra ĩbaihã na, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u'wa norĩ hã. ĩ'ãma rob'ui'érezéb zarina wa za tô mo, ĩdã'ázéb u. Tane nherẽ, aibã ma, tãma 're ropipa uptabi mono di za, za te te dama ĩhãiba nhomri'wai ma hã. 'Re ĩhãimana u'ãsi mono, za te te azãri wamhã, te za sima rosa'rata, ãne: “ĩpoto õ 'wa'ãhã, aré wẽ di, ãne na hã te aré 're robzépata mono õ wa.” ãne te za 'rãwi si'ãma rosa'rata, za dama ĩhãiba

nhomri'wa hã. — ãne ma tô tãma waihu'u za'ra, te te waihu'u sirõmo za'ra da.

²² Tawamhã saihuri ré, ma tô ti'â, i'u'ëne hã. 'Re ihâimana u'âsi mono ãma te tiwata, sõpru wa. Taha pari, ma tô te te wë'ë, i'u'ëne hã. Te te wë'ëi mono parimhã, tisiré 're inomro mono norĩ ma, ma tô te te sõmri. ãne ma tãma sina waihu'u za'ra:

— ã, i'u'ëne hã huri aba. ã hã ihâiba, te wasu'u.

²³ Taha pari, ma duré ti'â hãsizé hã, uwa 'ru 'rãi wa'ui ré hã. 'Re ihâimana u'âsi mono ãma te duré tiwata, sõpru wa. Taha pari, ma tô tãma sõmri za'ra, uwa 'ru 'rãi wa'ui ré hã. Tawamhã aihĩni ma âhu. ²⁴ ãne ma duré tãma sina waihu'u za'ra, Zezusi hã:

— ã hã iwapru, te wasu'u. Rob'rãi wa'u za'wari ne, te za iwapru hã iwi asa'wa, da'ahã zada idã'ã wamhã. ã hã iwapru hã iwi sisa'wari wamhã, 'Re ihâimana u'âsi mono hã tinhĩb'a'uwë ma, te te tãma iropisutuzé hã tô sena za te te tãma ãma 're i'uwaimrami mono zé, te wasu'u. ²⁵ Tô sena wa za aima isiwasu'u za'ra wa'wa. ã hã rob'rãi wa'u hã te 're hãsi mono õ di za oto, a'ã. 'Re ihâimana u'âsi mono hã za uburé da'ãma isib'a'uwë zéb ãma si, wa za duré te 're hãsi. — ãne ma tô tãma siwasu'u za'ra.

²⁶ Tawamhã Zezusi norĩ hã tinho're na te oto ãma tiwata za'ra, 'Re ihâimana u'âsi mono ãma. Taha pari, ma tô wairé, Oriwera na êtë 'rãihã nhisi u si'aba'ré da.

Pedru hã za te te dawĩ i'udâzém na, Zezusi te te tãma iwaihu'u sirõmo zé wasu'u

Mateusi 26.31-35; Rucasi 22.31-34; Zuwã 13.36-38

²⁷ Tawamhã ãne ma Zezusi hã tisiré 're inomro mono norĩ ma, waihu'u za'ra:

— A norĩ wa'wa hã izadawa para õ nherë, te za aihĩni asiwi irëme 'wa. Duréihã 'Re ihâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa hã ma tô ãne na i'ãma rob'ui'ééré siro, 'Re ihâimana u'âsi mono mreme na hã: “Pone'ërebã 'madã'ã'wa hã wa za tĩwĩ. Tawamhã pone'ërebã hã te za ropé.” ãne i'ãma rowasu'u na rob'ui'ééré, ibaihã na hã. ²⁸ Tane nherë, ab're hawi apã ihãwa'utu parip si, wa za aiwana imorĩ 'wa, Darireza na danhipti'a nho'õmo nhisi u, tamomo inhopëtë za'ra wa'aba da.

²⁹ Tawamhã Pedru hã te Zezusihi ma tinha:

— Aihĩni za te te airëme za'ra nherë, wa hã te airëme õ di za.

³⁰ Tawamhã Pedruhu ma, te Zezusi hã asa tinha, ãne:

— Tô sena wa za aima waihu'u. ã barana, si'a hã tihãrã na te te sahu õ ré, te za si'ubdatõ dawĩ i'udã, aima iza'rese õ na. — ãne ma tô tãma waihu'u siro.

³¹ Tawamhã mreme tete sina, te asa tãma tinha, Pedru hã:

— Wa hã asiré idã'ã da nherë, te dawĩ ai'udã õ di za. — ãne te Zezusihi ma siwasu'u.

Tawamhã uburé ĩsiré 're ĩnomro mono norĩ hã ma tō ōhō na si tãma siwasu'u za'ra, za te te dawĩ ĩ'udã za'ra ō na hã.

*ZeZusi hã, Zésemãni ãma ĩsãmrazém na rowasu'u
Mateusi 26.36-46; Rucasi 22.39-46*

³²Tawamhã ZeZusi norĩ hã ma tō aihutu, Zésemãni na rob're nhisi u. Sihutu wamhã, ãne te tãma nharĩ za'ra:

— ãme ĩzô asimroi wa'aba. Wa hã wa za a'ã asiti ĩmorĩ 'wa, romnhiwasi ĩmama ma, ĩmreme da.

³³Tawamhã Pedru norĩ hã te siré saprõni za'ra, Ti'adu norĩ hã, Zuwãhã me. Tawamhã te te sina rosa'rata pese wamhã, sina pẽ'êzé uptabi di. ³⁴Taha wa, Pedru norĩ ma, ma ãne sina tãma rowaihu'u za'ra:

— ĩpẽ'êzé hã sa'êtê na te ĩma tihãiba. ĩpẽ'êzé uptabi wa, wa aré dârã. ãme a'ã asimroi wa'aba ĩ'rata, asõtõ za'ra wa'aba ãna. Asõpré u'ãsi aba. — ãne ma tō tãma waihu'u za'ra.

³⁵Tawamhã romhã prã na te ĩsiti timorĩ za'ra. Tawamhã hi'rãtitõ ma tō nhamra. Sãmra wamhã, ma tō aiwẽ'ê, ti'ai u. Tawamhã Timama wi, te rowaptê, robzépada hã te te tãma ba'a da. ³⁶ãne ma tō Timama wi rowaptê:

— ĩmama, uburé marĩ hã aima waihu'u pese di. Taha wa, ma'ãpé robzépada hã ĩma ba'a za, te robzépata za'êtê tõ da. Tane nherê, ãne aima ĩsiwasu'uzéb uwaibaba, te ĩsina uwaimrami da, wa hã te ĩsima ĩwêzém na ĩma pisutu õ di za. A hã ĩma ĩwêzéb uwaibaba si, te ĩsina uwaimrami da, te za ĩma ĩpisu. — ãne ma tō Timama wi sina rowaptê.

³⁷Tawamhã Timama ma, mre me pari, te apã mo, si'ubdatõ tisiré 're ĩnomro mono norĩ u. Tawamhã sõtõ za'ra ré, ma tō siza za'ra. Taha wa, te Pedru 'mahã, utu da:

— Sima, e niha te asõ. E niha asimiza'rese rob'madã'ã waihu'u õ di, syry na. ³⁸Satanasihi zada, asiptete sina 're aihãimana za'ra wa'aba mono da, asima 're wẽ za'ra wa'aba mono nherê, asi'uihã na sada 're asiptete waihu'u za'ra wa'aba mono õ di. Taha wa, asimiza'rese te za ai'ubumroi wa'wa ãhãna hã, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono wi, asima rowaptêrê za'ra wa'aba da, Wa'uburé nhimiwada'urizé wi, te te aipawaptob za'ra wa'aba da. — ãne ma tō tãma waihu'u za'ra.

³⁹Tawamhã Pedru norĩ nhiti, te duré apã mo, Timama ma mre me da. Tawamhã ōhō na si, te duré Timama wi rowaptê.

⁴⁰Timama ma, mre me pari, te duré apã ĩtẽme timorĩ za'ra. Tawamhã sõtõ za'ra ré, ma duré siza za'ra. Tãma aptã'ã uptabi za'ra wa, te tinhotõ pese za'ra, sõpré waihu'u ãna. Tawamhã utu za'ra da, ZeZusi te te 'mahãrã za'ra wamhã, asa te te tãma ĩwaihu'u za'ra da hã, mare di.

⁴¹Tawamhã ĩsiti te duré timorĩ za'ra. Taha pari, ma duré apã sina siri. Si'ubdatõ tinem na, ma tō oto ãma sahu.

Tawamhã sôtô za'ra ré, ma tô duré apâ siza za'ra. Taha wa, te âne 'mahârâ za'ra:

— E niha bâ te zahadu asôtô za'ra wa'wa bété. Te duré aiwa'utu za'ra wa'wa. Tô'ã oto. Bâdâ ma tô oto İwa waptârâ. Ti'ai âma dasiré İpodo, te za oto İhâiba nhomri ni, aibâ İwasété nori ma. ⁴² Oto aiwahutu za'ra wa'aba, wasi'aba'ré da. Öhõta te wei oto mo, dama İhâiba nhomri'wa da hã. — Äne te tâma 'mahârâ za'ra.

*ZeZusi hã da te oto dasiwi İ'ârızém na rowasu'u
Mateusi 26.47-56; Rucasi 22.47-53; Zuwã 18.3-12*

⁴³ ZeZusi hã te te tâma 'mahârâ za'ra ré, ma Zudasi hã İtême wi, ZeZusihi siré aré 're İmorı hã. Da'ahâ uptabi na ma tô İsiré sô aihutu ni, sib'ézé 'wapa ré, uibroı ré zama. Sasedoti İpire nori zadawa para, duré rowahutu'wa nori zadawa para, duré zudezu nori ma, roti'wa nori zadawa para zama, ma tô sô aihutu ni. ⁴⁴ Zudasi hã ma tô äne dama İpire nori ma, roti aré:

— Aibâ hã te tob'rata hârâ wamhã, ta hã te za asiwi İ'âri 'wa. Tawamhã asiptete sina, te za asiwi İsaprõni 'wa. — Äne ma tô Zudasi hã tâma waihu'u za'ra, te te siwi İ'âri wana ré hã.

⁴⁵ Tawamhã Zudasi hã ZeZusihi u oto wisi wamhã, äne te 'mahâ:

— Rowahutu'wa.

Tawamhã tob'rata hârâ na, ma tô sawi, ZeZusi hã. ⁴⁶ Tawamhã ma tô oto dasiwi âri ni. ⁴⁷ Tawamhã ZeZusihi siré İsa hã, ma tô sib'ézé 'wapa hã waze. Te te wazere wi, ma romhuri'wa hã âma po're nhizâ, sasedoti İpire uptabi ma romhuri'wa hã. ⁴⁸ Tawamhã ZeZusi hã sô İdasihutu nori ma, te tinha, äne:

— E wa hã danhibrob zô dapârı'wa pâ, ma bété we İzõ aihutu 'wa, sib'ézé 'wapa ré, uibroı ré zama. ⁴⁹ Bâtâ sidâpâsi wa tô asõ'a za'ra wa'aba te 're da'apawapto, İnhimirowasu'u na, 'Re İhâimana u'âsi mono âma 're İdawata za'ra mono zé 'wawi, wa'ra 're. Zapre tameb ré asiwi İ'âri aba õ di bété. Tane nherë, te za tô asiwi İ'âri 'wa, İ'âma rob'ui'érezé hã te İsina uwaimrami hã. — Äne ma tâma sina waihu'u za'ra.

⁵⁰ Tawamhã İsiré 're İnomro mono nori hã aihini ma siwi tirë. Wara sina, ma dama ropé.

⁵¹ Aibâ hã İprédupté hã, ZeZusihi zarina İmorı hã ma tô ni'wam nori hã siwi ti'â, İ'ubuzém na. ⁵² Tane nherë, ma tô tâma rëme za'ra, ti'ubuzé hã. Tawamhã ai'urëwi te oto dawı wara, İprédupté hã.

*Dama roti'wa nori hã ZeZusihi da, İsi'rã'õtözém na rowasu'u
Mateusi 26.57-68; Rucasi 22.54-55, 63-71; Zuwã 18.12-14,
19-24*

⁵³ Tawamhã ZeZusi hã te oto dasiwi saprõni ni, 'Re İhâimana u'âsi mono ma da'âma romhuri'wa İpire uptabi nhorõwa u, sasedoti İpire uptabi nhorõwa u. Tame İwana ma tô si'rã'õtõ,

sasedoti ĩpire norĩ hã, duré zudezu norĩ ma roti'wa norĩ hã, duré rowahutu'wa norĩ hã.

⁵⁴ Zezusi hã da te dasiwi saprõni ré, te Pedru hã romhã na te te pibu, sasedoti ĩpire uptabi nhorõwa u. Tawamhã 'ri 'wawi wa'ra 're, ma âzé. Sébré wamhã, ma tô nhamra unhamra dawa, hãiro da, romhuri'wa norĩ me.

⁵⁵⁻⁵⁶ Tawamhã sasedoti ĩpire norĩ hã duré uburé zudezu norĩ ma roti'wa norĩ hã, te ni'wam norĩ zô tinhopré za'ra, Zezusi hã marĩ te te 're ĩ'ab'manharĩ wasété mono zém na, sadawa nhipese na te te siwi âma hiri da, tawapsi romanu norĩ hã te te siwi wĩrĩ da. Tawamhã da'ahã na dazadawa nhipese na, Zezusihi âma ĩsimiroti wasété na da te âma sa'ra za'ra nherẽ, âma dasisaze za'ra õ di.

⁵⁷ Tawamhã ni'wam norĩ hã ma tiwahutu zahuré hãwi, Zezusi hã sadawa nhipese newa, ĩsadawa nhipe te te âma hiri zahuré da, âne:

⁵⁸ — Wa norĩ hã wa tô wasi'uihã na ĩsimirowasu'u hã wapari ni. 'Re ĩhãimana u'âsi mono nhorõwa hã te za, u, sãmra, êtẽ na da te dasiwi ĩ'ri hã. Tawamhã te za, u, aimawi 'ri duré. Da te dasiwi ĩ'ri da hã, mare di. Te te 'ri ré hã, bådã hã si'ubdatõ te za, u, âma ne, te te âma romhuri ré hã. Âne taré dama siwasu'u ré, wa tô wapari ni, wasi'uihã na. — Âne te Zezusi dama wasu'u zahuré, taré.

⁵⁹ Tane nherẽ, 'Re ĩhãimana u'âsi mono ma da'âma romhuri'wa norĩ hã te te siwi sadawa pibu zahuré wamhã, aiwab õ di, te te dama ĩwasu'u zahuré zé hã.

⁶⁰ Tawamhã 'Re ĩhãimana u'âsi mono ma da'âma romhuri'wa ĩpire uptabi hã dawa'wa ma hãwi za, Zezusi hã uihã na te te sadanharĩ da, âne:

— E asadawa na dama âma wa'rãmi âna, da te dasiwi ĩ'aiwasu'u wasété na hã. E tô ĩsarina ma tô aiwasédé hã ai'âma hiri zahuré. E taré. — Âne te sadanha.

⁶¹ Tane nherẽ, te Zezusi hã ari'iwĩ za. Te te âma wa'rãmi õ di, timreme na. Tawamhã 'Re ĩhãimana u'âsi mono ma da'âma romhuri'wa ĩpire uptabi hã te duré sadanharĩ na sahu, sasedoti ĩpire uptabi hã:

— E tô sena a hã, 'Re ĩhãimana u'âsi mono te te aipisudu, Danho'reptui'wa da. E tô sena 'Re ĩhãimana u'âsi mono 'ra, a hã.

⁶² Tawamhã Zezusi hã asa te tãma siwasu'u oto:

— ĩhe. Wa hã, Danho'reptui'wa. Wa hã 'Re ĩhãimana u'âsi mono 'ra. A norĩ wa'wa hã aihĩni te za ĩ'madã'ã za'ra wa'wa, ti'ai âma dasiré ĩpodo hã, 'Re ĩhãimana u'âsi mono nhimire niwĩ, 're ĩnhamra mono na, ĩwaihu'u pese 'rata. Hãwa'a na apã we ĩmorĩ wamhã, te za âne na ĩ'madã'ã za'ra wa'wa. — Âne ma tô tãma siwasu'u sirõmo za'ra.

⁶³ Tawamhã te te sadawa 'rui wa, ma ti'uza hã hãiwazu, sasedoti ĩpire uptabi hã. Tawamhã âne ma tô âma da'mahã:

— Tâibâ oto. Aibâ aimawi norĩ zô, ai'maihârâ aba õ di za, Zezusi te te wama ĩwasu'u za'ra da hã, ĩwasété na. ⁶⁴ 'Re ĩhâimana u'âsi mono newa, si'uihã na ma tô tiwaihu'u pe hã sina tihi, wasine 're hâimana mono nherê. Si'uihã na ma tô timreme wasété. ĩmreme ma tô ĩwaparĩ za'ra wa'wa. E marĩ tawamhã, ma tô ãma ĩpisutu za'ra wa'wa. — ãne te ãma da'mahã. Tawamhã aihĩni ma tô sima wê za'ra, da te dasiwi wĩrĩ da.

⁶⁵ Tawamhã te te siwi wê'õ wa, ma tô nasi ni'wam norĩ hã siwi ubu upto, tizadaipro na. Zazahã na ma duré siwi ubu ubu. Taha pari, ma tô duré nasi siwi ahã. ãne ré, te nasi siwi 'mahã:

— E 'wa hã ai'azãri'wa. Ma'ãpé, waihu'u. — ãne te nasi siwi 'mahã.

'Re ĩhâimana u'âsi mono ãma 're ĩdawata za'ra mono zé 'madã'ã'wa norĩ zama, ma tô siwi ti'ã, te te nasi siwi ahãri da.

Pedru hã, Zezusi te te dawĩ ĩ'udãzém na rowasu'u

Mateusi 26.69-75; Rucasi 22.56-62; Zuwã 18.15-18, 25-27

⁶⁶ ãne ré, te zahadu Pedru hã dame nhamra, 'ri 'wawi wa'ra 're, pi'reba 'ri zahãpã. Tawamhã tame sãmra ré, ma we pi'õ hã datême wi, sasedoti ĩpire uptabi ma romhuri'wa hã. ⁶⁷ Wisi wi, ma Pedru hã tisã, unhama ãma hãi'ro ré. Tawamhã te te 'madã'ã pese pari, te Pedruhu ma tinha:

— A zama te duré Zezusihi siré 're aimo, Nazaré ãma 're ĩhâimana mono siré.

⁶⁸ Tawamhã Pedru te asa tãma tinha:

— Tane na ĩwaihu'u nherê, õ hã ĩma sa'rese õ di. — ãne te pi'õi wi ai'udã, Pedru hã.

Tawamhã 'ri nhi'riti u te oto mo, 'ridawa u morĩ da, dapusizéb u. Tawamhã si'a ma oto hã. ⁶⁹ Tawamhã ma tô romhuri'wa sipi'õ hã tisã Pedru hã, 'ri nhi'riti ãma. Tawamhã ĩ'rata ĩsimasam norĩ ma, te wasu'u za'ra:

— ã hã Zezusi norĩ siré, 're ĩmorĩ.

⁷⁰ Tawamhã Pedru te duré tiwi ai'udã. Tawamhã ãma ronomro õ ré, te duré tãma nharĩ za'ra, ĩ'rata ĩsimasa hã:

— Tô sena, a hã Zezusi norĩ siré, te 're aimo. A hã tô, Darireza ãma 're ĩ'ahâimana mono.

⁷¹ Tawamhã Pedru te asa tãma nharĩ za'ra:

— Mare di. Tane na ĩwaihu'u nherê, õ hã ĩma sa'rese õ di. Tô sena te aiwi udã za'ra wa'aba di pã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te ĩ'azãri pé. — ãne te tãma sina waihu'u za'ra.

⁷² Tawamhã si'a hã awa'awi ma tihârã na sahu. Tawamhã Zezusi te te tãma ĩwaihu'uzém na, ma sina po're puru, Pedru hã. ãne ma tô Zezusi hã aré tãma waihu'u siro: "Si'a hã tihârã na te te sahu õ ré, te za si'ubdatõ dawĩ ĩ'udã, ĩzadawa para õ nherê."

Tawamhã Zezusihi mreme na sina po're pu'u wa, te oto aiwa'õ, Pedru hã.

15

Apito Piratu, Zezusi te te ãsada wa pibuzé wasu'u

Mateusi 27.1-2, 11-26; Rucasi 23.1-5, 13-25; Zuwã 18.28-19.16

¹⁻² Tawamhã awẽm na mararé, ma duré si'rã'õtõ, sasedoti ãpire norĩ hã, duré zudezu norĩ ma roti'wa norĩ hã, duré 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ére na dama rowahutu'wa norĩ hã. Zezusihi ãma te te sima roti za'ra da, ma si'rã'õtõ, dama roti'wa ãpire norĩ me. Taha pari, ma oto siwi pawasisi Zezusi hã, Piratuhu u te te siwi saprõni da. Tawamhã ãtẽme te te siwi ãwisi wamhã, Piratu te Zezusi sadanha:

— E a hã, zudezu norĩ nhib'apito.

Tawamhã Zezusi te asa tãma tinha:

— Tahata ma tô tane hã tô ã'ãma ãwaihu. — ãne te tãma tinha.

³ Tawamhã sasedoti ãpire norĩ hã te Zezusihi ãma ãwasédé hã sa'ra za'ra taré, marĩ ãwasétére na 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, da'ãma romhuri'wa norĩ ãpire za'ra hã. ⁴ Taha wa, Piratu te Zezusi 'mahã:

— Marĩ ahã na ma tô ai'ãma sa'ra za'ra ni. E asadawa na tãma ãma wa'rãmi za'ra õ di za. — ãne te 'mahã.

⁵ Tane nherẽ, tizadawa na te te wa'rãmi õ di, Zezusi hã. Taha wa, ma tô Piratu hã ãma titob'uzu, tizadawa na te te ãma wa'rãmi õ wa.

⁶⁻⁷ Wahub sidãpãsi, ma tô apito Piratu hã misi si te te 're da'azani, dazazéb 're, 're ãdasimasa mono norĩ hã 're dawairébé mono da, misi si. 'Re ãhãimana u'ãsi mono, tinhimihãzé te te dama ãba'azém na dasa da te dasiwi 're ãmanharĩ za'ra mono zém na, ma tô te te 're da'azani, da te tiwi 're ãwaptêrẽ za'ra mono zéb uwaibaba. Aibã hã dazazéb 're, te dame 're sa, Barabasi na ãsisi hã. Romanu norĩ da, dasi'wapé watobro wamhã, te te da'mapãrĩ za'ra wa, ma tô séme ni, dazazéb 're.

⁸ Tawamhã ma duré bãtã na Piratuhu u tasi'rã'õtõ ni, da te tiwi rowaptêrẽ za'ra da, te te 're ãmanharĩ wẽ mono zéb zarina, misi te te dama 'mairob'ru da, dazazém hawi da'maiwatobro da, apã morĩ da. ⁹⁻¹⁰ Tawamhã Piratu te da'a'mahã:

— Zudezu norĩ, e asib'apito za'ra wa'aba ma, wa za rob'ru, apã morĩ da. — ãne te da'a'mahã, Zezusihi ãma. Sasedoti ãpire norĩ hã Zezusi te te sõ'ru za'ra wa, ma tô ãtẽme siwi ãwisi, Piratuhu u. ãne na ma tô Piratu hã ãma dawaihu'u. ¹¹ Piratu hã Zezusi hã apã morĩ da, te te nasi ãma da'ab'mahãrã nherẽ, te sasedoti ãpire norĩ hã nasi dawada'uri za'ra, Barabasihi si da te waptêrẽ za'ra da, tiwi, Zezusihi upana te te wazere da. ¹² Tawamhã Piratu te duré da'ab'mahã:

— E marĩ, wa za bété aima ãma pisutu za'ra wa'wa, asib'apito na asiwi 're ĩsisi za'ra wa'aba mono ãma hã, te aima ãma ĩ'uwaimrami za'ra wa'aba zéb da hã.

¹³— Wedepo'o nhonhi'rãmi na da te dasiwi sasõmri, dâ'â da.

— ãne te nasi sa'êtê ãma 'mahârâ za'ra ni, Piratu hã.

¹⁴— E marĩ te te 're ab'manharĩ wasété mono bâ. — ãne te ãma da'ab'mahâ, Piratu hã.

Tane nherê, hârâ 'rãihâ na te nasi ãma 'mahârâ za'ra, Piratu hã:

— Wedepo'o nhonhi'rãmi na, da te dasiwi sasõmri, dâ'â da.

¹⁵ Tawamhã Piratu hã dama rowê za'ra da, ma tô da'wapéi'wa norĩ ma 'ru za'ra, Barabasihi ma si te te tãma rob'ru za'ra da, dazazém hawi watobro da, apâ 're morĩ da. Taha pari, te Zezusi tãma 'ru za'ra, da'wapéi'wa norĩ ma, powawê hã waré na te te siwi 're pré'é mono da, taha pari, te te duré siwi sasõmri da, wedepo'o nhonhi'rãmi na dâ'â da oto.

Da'wapéi'wa norĩ hã Zezusihi ãma ĩto za'ra zé wasu'u

Mateusi 27.27-31; Zuwã 19.1-3

¹⁶ Tawamhã da'wapéi'wa norĩ hã ma tô Zezusi hã siwi ãwisi, Piratuhu nhorõwa u, 'ri 're wa'wa nho'õmo u. Tamemhã te oto sitême sisô tihârâ za'ra, uburé sitême si'rã'õtõ da. ¹⁷ Tawamhã dasi'ubuzém na ma tô Zezusi hã siwi ãma hãiba ubu, ĩhã pré na. 'Wabzéré panhipti na ma duré siwi sõpre. ¹⁸ Tawamhã sisarina te nasi timreme na sawi za'ra, taré:

— Zudezu norĩ nhib'apito, rowê na aihãimana.

¹⁹ Tawamhã ĩ'rãi wi, ma tô nasi siwi ahã, wedehu waré na. Te duré nasi siwi upto, tizadaipro na. Te duré nasi hi'rãtitõ tãma asimro, Zezusihi papara, ãma wata za'ra da newa. ²⁰ Tawamhã nasi ãma wa'ê za'ra parimhã, tisi'ubuzém na te te siwi ãma ĩhãiba ubu hã ma tô apâ tiwi wazere za'ra. ĩ'uzazém na ma oto apâ siwi uza. Taha pari, te oto rob u siwi saprõ, wedepo'o nhonhi'rãmi na te te siwi sasõmri da, 'ri nho'õmo nhiti.

Zezusi hã wedepo'o nhonhi'rãmi na da te dasiwi ĩsasõmrizé wasu'u

Mateusi 27.32-56; Rucasi 23.26-49; Zuwã 19.17-30

²¹ Tawamhã bâdâdi na te te siwi saprõni ré, ma tô aibã hã siwi sõpêtê, Sima na ĩsisi hã, tirom hawi we ĩmorĩ hã, 'ri ahã u. ĩsa'ru nhisi hã, Sireni na. Sima hã Aresãdiri norĩ mama, Rupuhu me. Tawamhã da'wapéi'wa norĩ hã, Simahã ma, ma tô 'ru za'ra, wedepo'o nhonhi'rãmi hã te te tãma âri da, Zezusihi ma. ²² Tawamhã Dodota na romnhisi u, ma tô siwi saprõ, Zezusi hã. Dodota na romnhisi hã, da'rãihi te wasu'u. ²³ Tawamhã da'wapéi'wa norĩ hã te aré tãma sõmri za'ra, uwa 'ru 'rãi wa'u ĩsé hã te te hã'rêne da, miha na wedepa wa'u nhisi na, ĩwazari ré hã. Tane nherê, te te hã'rêne õ ãi, Zezusi hã.

²⁴ Taha pari, ma tô oto wedepo'o nnonhi'râmi na siwi sasô. Te te siwi sasômri pari, ma tô êtê zapotore ï'ui'ééré ré hã nasi sima sãmra da'wapéi'wa norĩ hã, pibu pese na Zezusihi uza hã te te siwi waibu da. ²⁵ Zezusi te te siwi ïsasômrizém na hã, bådâ ma tô oto tinho're za'a. ²⁶ Zezusihi 'râi uwaibaba wedepo'o na rob'ui'ééré hã ma siwi tété, da te dasiwi ïwê'ô za'ra zém na, da te dasiwi âma waihu'u za'ra da. Æne âma ïrob'ui'ééré hã: Æ hã, zudezu norĩ nhib'apito.

²⁷ Zezusihi siré, ma tô duré aibâ norĩ hã sasômri zahuré ni, danhibrob zô dapâr'i'wa norĩ hã. Zezusihi âma te aiwa'aba zahuré ïsimire niwĩ, duré ïsimi'e niwĩ. ²⁸ Æne âma ïromhâimanazé hã ma tô rob'ui'ééré zarina, sina uwaimra, Zezusi hã. Æne duréhã âma ïrob'ui'ééré hã: “Ïwasété norĩ zu, te za taré dasiwi wê'ô ni.” Æne âma ïrob'ui'ééré hã, ïbaihã na hã.

²⁹⁻³⁰ Tawamhã ïwa'wai baba, da te nasi ro'rahâri za'ra sidâpâsi, te nasi âma tawa'ê za'ra ni, Zezusihi âma. Nasi âma da'rã siwanarĩ za'ra sina, te nasi âma wasété za'ra ni:

— Oro a hã asima roti za, 'ri 'râihã hã sãmra da, 'Re ïhâimana u'âsi mono âma 're ïdawata za'ra mono zé hã, si'ubdatô bådâ hã ai'âma si'utôĩ ô ré, duré apâ 'ri da. Ma'âpé, asisô'reptu na. Wedepo'o nnonhi'râmi hawi we si'ra na, atâ'â tô da. — Æne te nasi âma tiwa'ê za'ra.

³¹ Duré sasedoti ïpire norĩ hã te nasi âma wa'ê sina, âne sima nharĩ za'ra âma, rowahutu'wa norĩ me:

— Oro te te 're da'anho'reptui mono za, 'râwi sisô'reptui ô di bété. ³² Ma'âpé, âne ré, wedepo'o nnonhi'râmi hawi we te te si'ra wanho'a, Danho'reptui'wa hã Izarazéhé nhihudu norĩ nhib'apito hã, wa te wasina ï'umnhasi za'ra zéb da hã. — Æne ma sima âma rowaihu'u za'ra.

Tawamhã ïsiré ïsa'o zahuré zama, te nasi tâma nharĩ wasété zahuré, Zezusihi ma.

³³ Tawamhã ma tô ti'abzuma. Abzuma wamhã, ma tô tirobra, daro mono bâ. Bådâ siprazéb u, te oto robra si nomro.

³⁴ Tawamhã si'ubdatô bâtâ âma, te Zezusi hã Timama hã sina 'mahã, hârâ 'râihã na âne:

— Eroi, Eroi, rema sabatani.

Ïhârâzém na hã, âma ïsaprîzé hã, âne:

— Ïnhib'apito, Ïnhib'apito, e marĩ da, ma tô oto ïrê. — Æne âma ïsaprîzé hã.

³⁵ Tawamhã ni'wam norĩ hã ï'rata ïsimasam norĩ hã Zezusihi hârâ te te wapari za'ra wamhã, ma tô sima rowasu'u za'ra, âne:

— Ôhõta wapari aba. Eriasihi zô te hã, te te we pawaptob da.

³⁶ Tawamhã ni'wa hã si'aba'ré na ma tô piza're upsözém ne hã 'mai'â, uwa 'ru 'râi wa'u ïsé na te te tâma âma di'i da, Zezusihi ma, ïwa'âbâ syry na. Tawamhã wedewaré 'râsutu na

ma tô âma sapu'u, Zezusihi ma, te te wê da, te te upsômri da. Taha pari, te âne dama tinha:

— A'â pé wanhimipari za'ra wa'aba, Eriasi we sô morĩ õ'umnhasite, wedepo'o nhonhi'râmi hawi, te te si'ra da. — Âne ma dama waihu'u.

³⁷ Tawamhã Zezusi hã hârâ 'râihâ na te hâ, ãrême ma. Taha pari, ma pê'ê hai'utõ.

³⁸ Zezusi hã dâ'â wi, zazahâ ãhâpa hã 'ri 're wa'wa nhito-bzé hã ma uihâ na hâihaipo'o aiwa, hâimo hawi pi'reba, 'Re ãhâimana u'âsi mono nhorõwa âma hã. ³⁹ Zezusi hã hâiwi sa'o ré, da'wapéi'wa norĩ wada'uri'wa hã ãsõ're te za, ãpapara, romanu hã. Tawamhã Zezusi hã ãrême ma hârâ 'râihâ na hârâ wamhã, te te wapari wamhã, ma âma rowaihu'u:

— Nare õ hã, 'Re ãhâimana u'âsi mono 'ra.

⁴⁰ Pi'õ norĩ zama, romhã hawi te Zezusi hã 'madâ'â za'ra. Nima norĩ nhisi hã âne: Mariza Madarena, duré Sarome, duré Mariza, Zuzé norĩ na hã Ti'aduhu me. Ti'adu hã ãhâiba té. ⁴¹ Zezusi hã Darireza âma 're morĩ ré hã, pi'õ norĩ hã ãsiré te 're nomro. Ma tô duré marĩ na te te siwi 're pawapto. Ta norĩ siré, te duré pi'õ norĩ hã ahâ na Zeruzarê u ai'aba'rê, Zezusihi siré. Ta norĩ zama te romhã hawi siwi 'madâ'â za'ra.

Zezusi hã da te ãsêrêzé wasu'u

Mateusi 27.57-61; Rucasi 23.50-56; Zuwã 19.38-42

⁴²⁻⁴³ Sabadu u bâdâ 're ãne mono u, te zudezu norĩ hã te te sima 're ropese za'ra, sabadu na hã te te 're romhuri za'ra mono õ na dâ'âsina. Tawamhã sabadu u oto hâiwahâ wa, romhuri 'rãsutuzéb âma te Zuzé hã Piratuhu u mo. Arimateza âma te aré 're hâimana, Zuzé hã. Zudezu norĩ ma roti'wa ãpire, ta hã. Taha wa, te nasi si'rã'õtõ, siré dama roti'wa ãpire za'ra norĩ me. Zuzé hã, 'Re ãhâimana u'âsi mono da'âma 're ãsib'a'uwê mono zéb zô, te 're simipari u'âsi. Tawamhã romhuri zahârizéb u, romhuture wa, ma tô sada aptete Zuzé hã, Piratuhu u morĩ da, Zezusihi hâiba hã te te tiwi waptêrê da, ab're sirõmo 're, te te sêrê da. ⁴⁴ Zuzé hã, Zezusi hã ãdâ'â na te te tãma rowasu'u wamhã, Piratu hã te âma rosa'rata, dâ'â su'u wa. Tawamhã Piratu hã da'wapéi'wa norĩ wada'uri'wa zô te hã, ãdâ'âzém na te te âma sadanharĩ da, tô sena zô. ⁴⁵ Tawamhã tô sena Zezusi hã ãdâ'â na te te tãma rowasu'u parimhã, Zuzéhé ma, te oto Piratu hã tãma ti'ru, Zezusihi hâiba hã ab're sirõmo 're, te te sêrê da. ⁴⁶ Tawamhã Zuzé hã zazahâ, ma sada uipra, ãhâirã hã. Taha pari, Zezusihi hâiba hã ma oto si'ra, wedepo'o nhonhi'râmi hawi. Tawamhã zazahâ ãhâirã na ma ubu. Te te ubu pari, ma tô ab're 're tisê. Sa'a zahâpâ êtê wa, ab're sirõmo 're, ma tisê. Taha pari, te êtê tõmo wawê hã te te pizari, ab're te te âma ãré sitob da. ⁴⁷ Âne Zezusihi hâiba te te sêrê ré, ma tô pi'õ norĩ hã âma 'madâ'â zahuré, Mariza

Madarena hã Marizaha me. Ta hã Zuzéhé na. Tawamhã ma tô sabu zahuré, nimame Zuzé te te ïsêrêzé hã.

16

ZeZusi apâ ïhâiwa'utuzé wasu'u

Mateusi 28.1-8; Rucasi 24.1-12; Zuwã 20.1-10

¹ Tawamhã bâdâ oto sébré wamhã, tâibâ oto sabadu hã romhuri zahârizé hã zudezu norĩ te hã. Tawamhã pi'õ norĩ hã ïwa'u zadaze hã, ma tô siwi uipra, te te siwi âma hâiba u'ré da, ZeZusi hã. Pi'õ norĩ nhisi hã Mariza Madarena, duré Sarome, duré Mariza, Ti'aduhu na hã. ² Tawamhã pi'õ norĩ hã mararé te ai'aba'ré, sa'a zahâpâ ab're u, bâdâ 'râiwatobro wi, dumidu na. ³ Bâdâdi na si'aba'réri ré, ma âne sima waihu'u za'ra:

— E 'wa hã te za êne hã wama sa'ré za'ra, ab're nhitobzé hã.

⁴ Ab're nhitobzé hã êne hã tōmo wawẽ uptabi wa, ma âne sima waihu'u za'ra. Tane nherẽ, sihutu wamhã, êne da te ïsa'ré na ma tô 'madâ'â za'ra. ⁵ Tawamhã ab're 're, sisisi wamhã, ma tô aibâ hã siwi sōpêtê ïprédupté hã, uza hâirã ré ïsâmra hã. ïnomrozé nhimire niwĩ te nhamra. Taha wa, pi'õ norĩ hã ma tâma tipê'ewara za'ra. ⁶ Tawamhã âne te tâma nharĩ za'ra, pi'õ norĩ ma:

— ïma aipahi za'ra wa'aba tō. ZeZusi hã Nazaré âma aré ïprédu hã wedepo'o nnonhi'râmi na, da te dasiwi ïsasōmri zō robzabu za'ra wa'aba da, te we ai'aba'réri wa'wa. Âne na, wa tô aiwaihu'u za'ra wa'wa. Âne hâimana õ di oto. Apâ ma tô hâiwa'udu. Ma'âpé, ïnomrozé hã sabu za'ra wa'aba. Robaba di. ⁷ Taha wa, te za oto apâ ai'aba'réri wa'wa, Pedru norĩ ma tâma rowasu'u za'ra wa'aba da, âne: “ZeZusi hã aiwana te za, u, timorĩ 'wa, Darireza u. Tame te za, u, ïsōpêtê za'ra wa'wa, aima ïsiwaihu'u za'ra wa'aba zéb zarina.” — Âne ma tô pi'õ norĩ ma waihu'u za'ra.

⁸ Tawamhã ma wairé ab're hawi, wara sina sisa'rei mono da. Tâma pē'ewara za'ra wa, te tirêrê'ê za'ra. Pahi te, ni'wai ma, te te rowasu'u za'ra õ di a'â.

ZeZusi hã, Mariza Madarenahã ma, ïsihâi'rézé wasu'u

Mateusi 28.9-10; Zuwã 20.11-18

⁹ ZeZusi hã dumidu na ma tô apâ hâiwa'udu, mararé. Tawamhã ïmorĩ'rata na ma tô Mariza Madarenahã ma, sihâi'ré. Ti'ai baba 're morĩ ré, ma tô taha ma, wa'uburé hã 7 na sãmra. ¹⁰ Tawamhã ZeZusihi siré 're ïnomro mono norĩ u, te mo Mariza Madarena hã, te te tâma rowasu'u za'ra da. Tâma robzei'õ za'ra di. Pê'êzé uptabi za'ra wa, te aiwa'õ za'ra. Âne ré, ma tô ïtême tiwisi za'ra, Mariza Madarena hã. ¹¹ Tawamhã ZeZusi apâ 're ïmorĩ na, duré ïtême ïwisizém na hã te te tâma rowasu'u za'ra wamhã, te te âma saze za'ra õ di.

*ZeZusi hã, maparane tizazei'wa norĩ ma, ãsihã'i'rézé wasu'u
Rucasi 24.13-35*

¹²Taha pari, ma duré ZeZusi hã aimawi tihãiba na sihã'i'ré, maparane tizazei'wa norĩ ma. Rom na bâdâdi na neb ré, ma tô ãtême tiwisi zahuré. ¹³Tawamhã apâ te tineb zahuré, ZeZusihi siré 're ãnomro mono norĩ ma, te te rowasu'u zahuré da. Tane nherê, te te tâma rowasu'u za'ra nherê, te te ãma saze za'ra ô di duré.

*ZeZusi hã tisiré norĩ ma, ãsihã'i'rézé wasu'u, 11 na ãhãiba norĩ
ma*

*Mateusi 28.16-20; Rucasi 24.36-49; Zuwã 20.19-23; Atusi
1.6-8*

¹⁴Tawamhã ZeZusi hã tisiré 're ãnomro mono norĩ u ma duré wi, sai ma, si'ubumroi ré, 11 na ãhãiba za'ra u. Tawamhã timreme ma tô tâma pêtê za'ra, siwi ãsabui'wa norĩ nhimirowasu'u hã te te saze za'ra ô wa, apâ ãhãiwa'utuzém na da te ãwasu'u na hã. ¹⁵Taha wa, te ãne oto tâma nharĩ za'ra:

— Daro mono bâ te za oto 're ãropéi wa'aba mo, a'uwê mono bâ, ãwasu'uwê na 're dapo're pu'u za'ra wa'aba mono da. ¹⁶Tawamhã Danho'reptui'wa na da te dasina 're ã'umnhasi za'ra mono wa, â dawabzuri hã da te 're 'manharĩ za'ra mono wamhã, te za te te 're da'anho'reptu, 'Re ãhãimana u'âsi mono hã. Da te dasina 're ã'umnhasi za'ra mono ô wamhã, 'Re ãhãimana u'âsi mono te za te te 're da'awê'ô. ¹⁷Da te dasina 're ã'umnhasi za'ra mono wamhã, wa za te 're da'apawapto, ãwaihu'u pese zarina, marĩ dama ã'manharĩ waihu'u'ô hã te te dama 're ab'manharĩ wê mono da, ãwasu'u na tô sena na da te 're waihu'u za'ra mono da. ãne te za te te 're dapawapto za'ra. ãnhisi na te za wa'uburé hã te te dama 're sãmra za'ra, ãzadawa para. Duré 're ãdasisadaihu'u za'ra mono ô na zama, te za 're mreme zusi. ¹⁸Sa'rese ãna, wahi hã te te 're waibui mono nherê, duré dapãrízé hã te te 're ãhuri mono nherê, tâma 're rowê za'ra mono di za. Duré, tinhib'rata na ãhãzé ré norĩ hã te te 're upi za'ra mono wamhã, te za 're séptâ'â za'ra, ãhãzé ré norĩ hã. — ãne ma tô tâma waihu'u sirõmo za'ra, tisiré 're ãnomro mono norĩ ma.

*ZeZusi hã hãiwa u ãmorízé wasu'u
Rucasi 24.50-53; Atusi 1.9-11*

¹⁹Wanhib'apito ZeZusi hã te te tâma rowasu'u za'ra pari, ma tô hãiwa u tiwi âri za'ra, 'Re ãhãimana u'âsi mono nhimire niwĩ oto 're sãmra mono da, pire uptabi na. ²⁰Tawamhã ãsiré 're ãnomro mono norĩ hã ãsadawa para, ma tô te te ropé daro mono bâ, ãwasu'uwê na te te 're dapo're pu'u za'ra mono da. Wanhib'apito hã ma tô te te 're pawapto za'ra, ãsimi'manharĩ waihu'u pese zarina, marĩ dama ã'manharĩ waihu'u'ô hã te te dama 're ab'manharĩ wê mono da, ãsimirowasu'u za'ra na tô sena uptabi, da te 're waihu'u za'ra mono da.

Rucasi Zezu Cristuhu wasu'uwẽ na Rucasi te te ãma ãrob'ui'éérézé Ïbaihã wasu'uzé

Ã Ïbaihã na rob'ui'ééré'wa nhisi hã Rucasi na Ïsisi hã. Duré Atusi na rob'ui'ééré'wa, ta hã. Ta hã aré dawede'wa (Corosu. 4.14). Zezusihi wasu'u na rob'ui'ééré'wa hãiba amo norĩ hã ta norĩ hã zudezu, Mateusi, duré Marcusi hã, duré Zuwã. Rucasihi si zudezu õ di. Duré Tezopiru hã Ïsiré zudezu'õ ma, ma tô ã Ïbaihã na rob'ui'ééré hã tãma tisõ, Rucasi hã.

Tawamhã Rucasi hã ma tô Zezusihi wasu'u na rob'ui'ééré, ïwaptã'ázém hawi sada 're ïromhãimana mono zém na hã, hãiwa u apã ïmorĩzéb u hã. Ma tô duré wama ãma rowasu'u za'ëtẽ za'ra, Zezusihi nhimirowahutuzém na hã. Ma tô duré wama wasu'u za'ra, Zezusi hã ti'ai ãma wasine za'ra ïpoto na hã. Ma tô duré wama waihu'u za'ra, Zezusi hã a'uwẽ mono bâ te te 're da'anho'reptui mono da, wei ïmorĩ na hã, duré zudezu norĩ tẽmep si we ïmorĩ õ na hã. Taha wa, ma tô Zezusi hã dama siwaihu'u, ti'ai ãma dasiré ïpoto na hã.

Duré Rucasihi nhimi'ui'ééré zarina, wa za waihu'u za'ra ni, Zezusi hã ïhãzé ré norĩ ãma 're ïpẽ'ézé mono zém na hã, duré ïsimarĩ'õ norĩ ãma hã, duré da te dasiwi 're ïwẽ'õ za'ra mono norĩ ãma, duré samaritanu norĩ ãma, duré wasété na 're ïnomro mono norĩ ãma.

¹⁻⁴ Tezopiru, asawi di. ãhãna wa za aima rob'ui'ééré, Wanhib'apito Zezu Cristuhu wasu'u na, sena na waihu'u da. Ni'wam norĩ hã ma tô Zezusihi wasu'u na te te 're dapo're pu'u na'rata za'ra, titõmo na te te ãma 're ï'madã'ã za'ra mono norĩ hã. Ta norĩ hã ma tô ïwasu'u na'rata hawi wama rowasu'u za'ra. Tawamhã ïsimirowasu'u zarina, ma tô ïwasu'u na ãma rob'ui'ééré za'ra ni, da'ahã na. Taha wa, wa hã wa duré ïsima wẽ, te ãma aima rob'ui'ééré da. ïwasu'u na'rata hawi, wa tô rosa'rata pese, te waihu'u pese da. Ni'wam norĩ hã ma tô ïwasu'u hã aima wasu'u za'ra. Taha wa, wa tô ïsima wẽ, upsãtã pese na te aima rowasu'u da, rob'ui'ééré na, Zezusihi wasu'u hã sena na waihu'u da.

Zuwã Batitaha potozé wasu'u

⁵ Erodĩ hã zudezu norĩ nhipti'ai 're, apito na 're hãimana mono ré hã, aibã hã te 're hãimana, Zacaria na Ïsisi hã. Zacaria hã sasedoti, 'Re ïhãimana u'ãsi mono ma da'ãma romhuri'wa. Abizaha nhihudu norĩ me, te te tãma 're romhuri za'ra. ïmro nhisi hã, Izabé na Ïsisi hã. Izabéhé hi'rada hã, Arã na Ïsisi hã. 'Re ïhãimana u'ãsi mono ma, da'ãma romhuri'wa, Arã hã. ⁶ Zacaria norĩ hã ma tô 're hãimana wẽ zahuré. 'Re ïhãimana

u'âsi mono nhimiroti te te 're 'madâ'â pese zahuré. Taha wa, tâma wê zahuré di, 'Re ìhâimana u'âsi mono ma. ⁷ Tane nherê, 'ra zahuré ô di. Izabé hã 'ra waihu'u ô wa, ma tô 'ra âna si'îhi zahuré.

⁸ Tawamhã nimahã bâtâ na ma tô Zacaria hã tinhimirohuri hã 'manha, sasedoti te te 're ì'manharî za'ra mono hã, 'Re ìhâimana u'âsi mono âma 're ìdawata za'ra mono zéb 'remhã. Taha te hã bâtâ wa, ma tô romhuri 'manha. ⁹ Ìsiré norî hã ma tô tâma pisutu za'ra, 'ri para u sébré da, te te tâma romhuri da. Taha wa, 'ri para u, ma tô oto âzé Zacaria hã, wedewati ìsadaze hã wedeza ne na te te tâma zata da. ¹⁰⁻¹¹ Tawamhã te te tâma zata ré, te ai'ubumro ni rowi, 'Re ìhâimana u'âsi mono ma, mreme zusi da. ãne ré, hãiwa hawimhã uburé Danhib'apito ma romhuri'wa hã ma tô tâma sihâi'rê. Wedeza nhimire niwî te za, ìsô're uwaibaba, ro'o ré, wedewati ìsadaze hã. ¹² Tawamhã te te sãmri wamhã, ma tâma pê'ëwara, Zacaria hã. Te te rosa'rata waihu'u ô di. ¹³ Tawamhã te tâma tinha:

— Zacaria, aipahi tô. 'Re ìhâimana u'âsi mono, ma tô aimreme hã wapa, tiwi ìrowaptêrêzém na hã. Aimro te za oto ti'ra. Waptâ'ã wapsi, ai'ra te za ìsisi, Zuwã na. ¹⁴ Ai'ra hã aima waptâ'ã aba wapsi, aima rowê wa'aba di za. Da'ahâ norî ma zama, rowê za'ra di za. ¹⁵⁻¹⁶ Prédu wapsi, ìsimiroti hã pire di za. Taha wa, te za ìsimiroti pire na waihu'u, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã. Uwa 'râi wa'u ìsé hã te te 're hâsi mono ô di za. Duré âzé hã te te 're hâsi mono ô di za. Waptâ'ã hawim haré, te za 'Re ìhâimana u'âsi mono pê'ëzani ré 're mo. Taha si, te za te te 're wapari pese. Taha wa, te za tisiré Izarazéhé nhihudu norî hã te te 're apawapto tinhimiroti na, 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiroti si, da te 're 'madâ'â pese za'ra mono da oto. ¹⁷ 'Re ìhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa, te za 're mo. Wahi'rada Eriasihi ne, te za 're mo, mreme pire na, duré waihu'u pese na. Tawamhã ai'ra nhimiroti zarina, te za damama norî hã ti'ra norî hã te te 're sawi pese za'ra. Duré dapo're ô wamhã, te za apâ 're dasipizari za'ra, 're ìdanomro wê mono zarina, oto 're danomro mono da. ãne wamhã, te za danhimiza'rese sô 're danhimipari za'ra, Danhib'apito zô. — ãne ma tô ìwana ré âma tâma rowasu'u, Zacariaha ma, hãiwa hawi romhuri'wa hã.

¹⁸ Tawamhã Zacaria asa ma tô sadanha, romhuri'wa hã:

— E niha wa za asaze, tane na hã. Wa hã ìhi uptabire oto. Duré ìmro zama, ìhi uptabire. — ãne hãiwa hawi romhuri'wai ma, te tinha.

¹⁹ Tawamhã te duré asa tâma tinha:

— Wa hã Dabrizé, 'Re ìhâimana u'âsi mono ma romhuri'wa. Ta hã ma tô we ìzatô, rowasu'uwê hã te aima wasu'u da.

²⁰ Tazahã, ìnhimirowasu'u na ìzazei ô di, sena na. Taha wa,

te za aima rob'manha 'Re ãhâimana u'âsi mono hã, aimreme õ na, ai'ra waptã'ázéb u. Ai'ra waptã'ã wapsi, te za apã aima tisõ, aimreme hã. — ãne ma tô tãma rowasu'u, Dabrizé hã.

²¹ Zahadu te rowi sô mapari za'ra ni, Zacariaha zô. Sô danhimipari za'ra wamhã, ma ãma tatob'uzu za'ra ni, sô ãrowaptã'ázém na hã, 'ri para. ²² Tawamhã Zacaria hã ma tô oto datême watobro, rob u. Datême watobro wamhã, mreme waihu'u õ di. Taha wa, te dasima nharĩ za'ra ni:

— Marĩ hã ma tô sô'awi sabu Zacaria hã, danhotõ 'rowi, da te 're ãrosawêrê za'ra mono ne hã. — ãne te dasima nharĩ za'ra ni. Tawamhã, mreme waihu'u õ wa, ma tô tinhiptõmo na si dama rowasu'u.

²³ Tawamhã Zacaria, te te romhuri pari, te apã mo, ãma 're ãdawata za'ra mono zém hawi, tinhorõwa u. ²⁴ Syry na ãma ronomro wi, ma tô tiwasã, Izabé hã. Tawamhã a'amo ãmrotõ na ãma ãsi'utõrízém na hã watobro õ di, tinhorõwa hawimhã.

²⁵ Tawamhã te sima tinha:

— ãhãna ma tô Wanhib'apito hã ãpawapto. Da te oto ãma 're nharĩ za'ra mono õ di za, ã'ra õ na hã. — ãne te tinha, Izabé hã.

ZeZusi za ãwaptã'ázém na, Dabrizé te te ãwaihu'uzé wasu'u, Marizaha ma

²⁶⁻²⁷ Tawamhã a'amo ãmropã hã Izabéhé ãma oto si'utõrĩ wamhã, ãwasã na hã, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã ma we duré satõ ti'ai u, Dabrizé hã, hãiwa ãma tãma ãromhuri'wa hã. Nazaré u, ma we satõ, pi'õi ubuni ma, te te sadawa wasu'u da. Darireza na danhipti'a nho'õmo nhisi ãma, Nazaré hã. Pi'õ nhisi hã, Mariza na ãsisi hã. Ta hã, azarudu. Niwapsi, Zuzéhé me te za sina timro zahuré, apito Dawihi nhihudu me. ²⁸ Tawamhã ma tô we ãtême wi, Marizaha u, hãiwa ãma romhuri'wa hã. ãtême wisi wamhã, te tãma tinha:

— Mariza, rowê na 're aihâimana mono. 'Re ãhâimana u'âsi mono, ma tô aiwêsã, Wanhib'apito hã. Taha wa, te za aima tinhopru, ãwê uptabi na. — ãne te tãma rowasu'u, Marizaha ma.

²⁹ Tane nherê, Mariza hã te te waihu'u õ di, ãsimirowasu'u hã. Taha wa, tipê'ê na, te sima tinha:

— E niha bâ, te õne ãma tinha. — ãne te sima tinha. ³⁰ Tawamhã te duré tãma tinha, hãiwa hawi romhuri'wa hã:

— Mariza, aipahi tõ. 'Re aimorĩ wê na, ma tô 'Re ãhâimana u'âsi mono hã aiwêsã. ³¹ Taha wa, te za aiwasã. Ai'ra te za aibã na aima podo. Ai'ra hã poto wapsi, ZeZusi na te za ãsisi.

³² Ai'ra hã prédu wapsi, dama pire na te za 're mo. 'Re ãhâimana u'âsi mono 'ra na ãsisi hã za, danhipai u ãpire uptabi 'ra na. Ta hã uburé Danhib'apito uptabi hã te za ti'ra ma pisutu, tih'i'rata ne, si'apito da, Dawihi ne. ³³ Danhib'apito 're morĩ wa, Zacoho nhihudu sidãpãsi, te za ãsib'apito 're sãmra. Õne u'âsi. Te za

ãma 're sib'a'uwẽ u'âsi za'ra. — ãne te Marizaha ma rowasu'u, hãiwa hawi romhuri'wa hã.

³⁴Tawamhã asa te tãma tinha, Mariza hã:

— E niha wa za ĩ'ra, aibã te sa'rese õ nherẽ. — ãne te tãma tinha.

³⁵Tawamhã asa te tãma tinha:

— 'Re ĩhãimana u'âsi mono, te za we aipawapto, tiwaihu'u pese na aiwasã da, ai'ra da. Taha da, te za Tipẽ'ẽzani hã we atẽme satõ. Taha wa, 'Re ĩhãimana u'âsi mono 'ra na, te za ai'ra hã da te 're sisi za'ra. — ãne te Marizaha ma rowasu'u. ³⁶Te duré tãma tinha:

— Ana wapté hã wa za duré aima wasu'u, Izabé hã. Si'ĩhi uptabi nherẽ, ma tô tiwasã. 'Ra waihu'u õ na, ma tô da te 're wasu'u za'ra. Tazahã, wasã ré sãmra ré hã, 6 na ma tô oto ãma ai'utõ, a'amo hã. ³⁷Uburé marĩ hã tãma waihu'u pese di, 'Re ĩhãimana u'âsi mono ma. Taha wa, ma tô tiwasã. — ãne ma tô tãma rowasu'u.

³⁸Tawamhã Mariza te asa tãma tinha:

— Wa hã, Wanhib'apito ma, romhuri'wa. Ta hã te te ĩma pisutu wa, wa tô ĩsima wẽ, ĩmreme hã. — ãne Mariza te tãma tinha.

Tawamhã te te tãma rowasu'u pari, ma tô mo apã hãiwa u, romhuri'wa hã.

Mariza ĩmorĩzé wasu'u, Izabéhé u

³⁹⁻⁴⁰Tawamhã bádã umro na ãma si'utõrĩ pari, ma tô Mariza hã sima robza'ra pese, tina waptéb u morĩ da, Izabéhé u. Tawamhã Zudeza na danhipti'a nho'õmo nhisi u, te ĩtẽme mo si'aba'ré na, 'ri ahã u, sa'a u. Tawamhã ma tô oto wi, Zacariaha nhorõwa u. 'Ri para u sébré wamhã, ma tô tina wapté hã sawi. ⁴¹Tawamhã Izabé hã Mariza te te ĩsawizém na te te wapari wamhã, ma tô ĩwasã hã 're rési, ĩdi'i remhã. Tawamhã ma tô ti'ra wapté ma rowasu'u, Izabé hã. ⁴²'Re ĩhãimana u'âsi mono pẽ'ẽzani te te tãma ĩwaihu'uzéb zarina, rowẽ te, te mreme 'rãihã na tãma rowasu'u, ãne:

— A hã pi'õ norĩ nhipai u, ma tô aima tinhopru, ĩwẽ uptabi na, 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã. Ai'ra ma zama, te za tinhopru, ĩwẽ uptabi na, ai'uté norĩ nhipai u. ⁴³Duré a hã Wanhib'apito na te za 're aimo. Taha wa, ĩma aipire di. Tane nherẽ, asisawi õ di, we ĩtẽme aimorĩ tõ da. Taha wa, ĩma rowẽ di. ⁴⁴Aimreme na ĩzawĩ wi, ma tô ĩ'ra hã 're rési, ĩdi'i remhã, rowẽ te. ⁴⁵A hã aima rowẽ di. E tihai wa. Wanhib'apito hã te te aima ĩnharĩzém na ãma sazei wa, sena na. Taha wa, aima rowẽ di. — ãne te ti'ra wapté ma tinha, Izabé hã.

Mariza, 'Re ĩhãimana u'âsi mono ãma ĩwatazé wasu'u

⁴⁶Tawamhã Mariza te tinha:

⁴⁷⁻⁴⁹ — Wanhib'apito ãma, wa za 're ĩwata u'âsi. 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã ĩnho'reptui'wa, te 're mo. Tãma ĩwapure

nherẽ, ma tô ãma rosa'rata. Taha wa, ãpẽ'ẽ na, wa 're ãto. 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã ãwaihu'u pe hã, ãwẽ uptabi hã ãwẽ na ma tô ãma 'manha. Taha wa, ãwẽ na te te ãma ã'manharĩ wẽ na, te za dasima da te 're ãwasu'u u'ãsi.

50 ãmreme, da te 're 'madã'ã pese za'ra mono wamhã, te za da'ãma 're pẽ'ẽzé u'ãsi. Õne u'ãsi.

51 Tiwaihu'u pese na 'rãwi sina 're ãwata za'ra mono norĩ hã te za te te wama 're awano'õ.

52 Apito norĩ hã te za roti hawi te te 're azani, wapure na oto 're nomro mono da. Tipire na sina 're ãwata za'ra mono õ norĩ si te za te te 're apisutu, pire na oto 're nomro mono da.

53 Mra, da te 're sãpata za'ra mono wamhã, sa'õtẽ na te za dama 're sõpru. ãsibrob ahã norĩ hã te za sisiti te te 're azatõrĩ, ubana oto 're nomro mono da.

54-55 Durẽhã wahi'rata norĩ ma, ma tô ropisutu, ãsihudu sidãpãsi te te 're apawapto mono da. Taha wa, ma tô wa norĩ hã Izarazéhé nhihudu norĩ hã te te 're wa'apawapto, wa te tãma 're ãromhuri za'ra mono hã. Simizawi pese wa, ma tô Abra'ãhã ãma 're pẽ'ẽzé u'ãsi. Tiwi simani õ di. Durẽ ãsihudu sidãpãsi, ma tô ãma 're pẽ'ẽzé u'ãsi za'ra. Tiwi simani za'ra õ di.

Ãne 'Re ãhãimana u'ãsi mono ãma te tiwata, Mariza hã.

56 Tawamhã Izabéhé 'rata sãmra ré, ma tô a'amo hã si'ubdatõ ãma ai'utõ. Taha pari, te apã mo Mariza hã, tinhorõwa u.

Zuwã Batitaha waptã'ãzé wasu'u

57 Tawamhã Izabéhé ãma ã'ra hã ãsépu'uzé hã ma tô bãdã hã ãwa waptãrã. Tawamhã ma tô tãma podo, 'watébrẽmi na.

58 Poto wamhã, ã'rata 're ãsõrõwa za'ra mono norĩ hã ma tô ãwasu'u hã wapari za'ra. ãsisãnawã norĩ zama, ma tô ãwasu'u hã wapari za'ra, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã tiwẽ hã te te tãma ãsõmri na hã. Taha wa, te uburé ãsabãdã 're to za'ra.

59 Tawamhã bãdã hã ãwaptã'ãzẽm na hã, 7 na ma tô ãma ai'utõ. Taha wa, awẽm na ma oto sihãiwata nhizãri ni. 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhib'a'uwẽ 're morĩ da, ãpibui pese zẽb da, ma sihãiwata nhizãri ni. Tawamhã ãmama nhisi na, te arẽ sisi za'ra ai'uté hã, Zacaria na, ãsisãnawã norĩ hã. 60 Tazahã, ãna hã te tãma nharĩ za'ra:

— Maze di. Zuwã na, te za tinhisi. — Ãne te tãma nharĩ za'ra.

61 Tawamhã asa te tãma nharĩ za'ra:

— E mahãta ãmama sisãnawã, ãma ãsisizẽb da hã. E Zuwã na, ma tô ti'manhisi. Mare di. ãmama sisãnawã hã ãma 'manhisi õ di, Zuwã na. — Ãne te ãna ma nharĩ za'ra ni.

62 Tawamhã Zacaria te sadanharĩ za'ra, ã'ra nhisi na.

63 Tawamhã tinhiptõmo na, ma tô dama tinha, ãbaihã te te

tâma âri za'ra da, ti'ra nhisi na te te rob'ui'ééré da. Tawamhã wedepo'ore hã ma tô tâma âri ni, İsyryre hã. Tawamhã âne ma tô rob'ui'ééré: “Zuwã na İsisi hã za.” Æne ma tô tâma waihu'u za'ra. Tawamhã İsisânawã norĩ hã te âma titob'uzu za'ra, tinhisi na te te sisi õ wa. ⁶⁴ Tawamhã ti'ra nhisi na te te rob'ui'ééré pari, ma oto mreme watobro apã, Zacaria hã. Tawamhã 'Re İhâimana u'âsi mono âma te tiwata, sôpru wa. ⁶⁵ Tawamhã 'ri 'rata 're İsi'ubumroi mono norĩ hã İwasu'u te te wapari za'ra wamhã, ma tô tâma tipahi za'ra, õne hã tâma sa'rese za'ra õ wa. Tawamhã sa'a âma, ma tô İwasu'u wapari za'ra ni, daro mono bâ, Zudeza na danhipti'a nho'õmo nhisi âma. ⁶⁶ Tawamhã, da te wapari za'ra wamhã, İwasu'u hã wẽ wa, te âma rosa'rata u'âsi za'ra ni. Te duré âma tasisadanharĩ za'ra ni:

— Prédu wamhã, e marĩ na te za 're hâimana, 'watébrémi hã.
— Æne te dasima nharĩ za'ra ni, İwẽ na te te sada 'manharĩ wa, Zuwãhã zada, 'Re İhâimana u'âsi mono hã.

Zacaria, 'Re İhâimana u'âsi mono âma İwatazé wasu'u

⁶⁷ Tawamhã Zacaria hã 'Re İhâimana u'âsi mono pê'ëzani nhimipawaptom na, ma tô mre, 'Re İhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u na, âne:

⁶⁸ — 'Re İhâimana u'âsi mono hã wẽ di, Wanhib'apito hã. Wẽ wa, wa za âma 're wawata u'âsi za'ra. Wa norĩ hã İzarazéhé nhihudu, te za we oto wapawaptob za'ra, wanhitob'ru nhimiwada'uri hã wama wapu za'ra da, rowẽ na 're wasi'ubumroi mono da.

⁶⁹ Ma tô we oto watême satõ İwaihu'u pe hã, Wanho'reptui'wa da hã, apito Dawihi nhihudu hã. Tâma İromhuri'wa, Dawi hã.

⁷⁰ Æne duréihã, ma tô romhã ré rowa'õtõ za'ra dama, 'Re İhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa norĩ hã, te te sima İpisutu za'ra norĩ hã. Wẽ uptabi za'ra di.

⁷¹ Wazawi'õ'wa norĩ wi, ma tô wama âma ropisutu, 'Re İhâimana u'âsi mono hã, te te 're wa'anho'reptui mono da, wawẽ'õ'wa norĩ, te te 're wawada'uri tõ za'ra mono da.

⁷² Te za tô te te dama 're ab'manharĩ wẽ u'âsi, wahi'rata norĩ ma, te te İropisutuzéb uwaibaba. Tô sena te te tâma İropisutuzé hã, te za te te âma 're a'uwaimrami u'âsi. Tiwi simani õ di za.

⁷³⁻⁷⁵ Duréihã ma tô Abra'ãhã ma tinha, tô sena İsihudu te te 're wa'apawapto mono da, wawẽ'õ'wa norĩ wi, te te 're wa'anho'reptui mono da, wapahi âna, wa te tâma 're romhuri za'ra mono da, duré ti'ai âma ré, İsõ'a 're wanomro mono da, wawẽ uptabi na.

Æne Zacaria hã ma tô dama tinha. ⁷⁶ Te duré tinha, ti'ra ma:

— 'Re ãhâimana u'âsi mono hã, danhipai u ãpire uptabi. A hã ãsadawa wasu'u'wa, te za 're aimo. ãsadawa wasu'u'wana, te za aiwaihu'u za'ra ni. Datẽme te za 're aimo, Wanh'apito wana, asimiroti na 're da'apawapto mono da, Wanh'apito zô danhimipari sina 're danomro wẽ mono da.

⁷⁷ Datẽme 're aimorĩ wamhã, te za 're ãda'apo're pu'u mo, ãne: "Re ãhâimana u'âsi mono hã te za te te aima 're aparĩ 'wa, marĩ hã 're ãmanharĩ wasété za'ra wa'aba mono zé hã. ãne te za te te 're asõ'reptu za'ra wa'wa." ãne te za 're ãda'apo're pu'u mo.

⁷⁸ Wahuré te tãma 're hâimana, ãpẽ'ẽzézé hã, duré ãsimizawi pese zé hã. ãne 'Re ãhâimana u'âsi mono hã, Wanh'apito hã. Taha wa, te za oto te te 're wa'anho'reptu, rowẽ na 're wanomro mono da. Bãdã 'rãĩ watobro wamhã, tâibã oto robra hã. Tawamhã dama 're rowẽ za'ra mono di za. Tane, Wanho'reptui'wa hã te te wama 're aparĩ mono wamhã, marĩ, wa te 're ãmanharĩ wasété za'ra mono zé hã, taha wa, wama 're rowẽ za'ra mono di za.

⁷⁹ Tawamhã ab're pipa te, robzei'õ u'âsi, 're wanomro mono õ di za. Te za oto te te 're wa'anhimroi wẽ, rowẽ na 're ãwanomro mono zém na.

ãne Zacaria hã te ti'ra ma rowasu'u.

⁸⁰ Tawamhã 'watébrémi hã ma tô tiprédu. ãhãiba hã siptete di, prédu wamhã. Tiwasété wi siptete wamhã, 're morĩ wẽ di. A'ubuni wi, te oto 're sãmra. Bãdã ãwa waptã'ã wapsi, te za datẽme 're mo, te te dama 're sadawa wasu'u mono da, Izarazéhé nhihudu norĩ ma.

2

Zezusihi waptã'ãzé wasu'u

Mateusi 1.18-25

¹⁻² Tawamhã Zuwã hã waptã'ã wamhã, ma tô Roma ãma danhib'apito Adusitu hã dama ti'ru, uburé danhisi na, da te daza'rata za'ra da. Dahãiba te te waihu'u da, ma tô dama ti'ru, daza'ratazé hã. Daza'rui mono bã danhib'apito uptabi, apito Adusitu hã. Tawamhã ma tô dahãiba za'rata na sãna'rata za'ra ni, Sirenizu hã, ãsadawa para te te dama 're roti mono ré, Siriza na ti'a nhisi ãma. ³ Taha wa, dahi'rata za'ru u, ma tô 're danomro daro mono bã, danhisi na da te 're daza'rata za'ra mono da.

⁴ Taha wa, Zuzé hã te mo, tihi'rata za'ru u. Apito Dawi hã ãhi'rata wa, tihi'rata za'ru u te mo, Berẽ u. Zudeza na danhipti'a nho'õmo nhisi ãma, Berẽ hã. Nazaré hawi te mo, Berẽ u. Darireza na danhipti'a nho'õmo nhisi ãma, Nazaré hã. ⁵ Timro me, te tineb zahuré Marizaha me, ãsisi na, da te dame rob'ui'ére zahuré da. Wasã ré, te saprõ. ⁶⁻⁷ Tawamhã

Berē u, ma tô aimasisi zahuré. Berē āma simasisi ré, ma tô ĩwasā hā āma sépu, te te āma ĩrosōwada 'rada hā. Tawamhā ma tô tāma waptārā, aibā 'rare hā. Waptā'ā wamhā, zahā pa na ma tô ubu, ĩna hā. Te te ubu pari, ma tô tihi, nomro da, danhimizama hā 're ĩsaihuri mono zéb 're, wede're wa. 'Re ĩdanhimi'wara mono zéb āma hā, 'ri 're baba hā tāma 'maiĥāimana zahuré ō wa, ma tame tihi.

Pone'ērebā 'madā'ā'wa norĩ ma, romhuri'wa te te ĩrowasu'uzé wasu'u

⁸ Tamemhā pone'ērebā 'madā'ā'wa norĩ hā ma tô mara bâre asimro, Berē 'rata. Tinhimizama te 'madā'ā za'ra a'ubuni wi, rom na. ⁹ Tawamhā tinhimizama te te 'madā'ā za'ra ré, misi, ma tāma siĥāi're za'ra, ĥāiwa hawimhā uburé Danhib'apito ma romhuri'wa hā. Tawamhā aibā norĩ 'rata, rowa'a ma tô tāma rowa'a za'ra. Rowa'a sa'ētē di, 'Re ĩĥāimana u'āsi mono hawimhā. Tawamhā, ĩsisiwi rowa'a za'ra wamhā, ma tô tāma tipahi za'ra. ¹⁰ Tawamhā ĥāiwa hawi romhuri'wa, te tāma nĥarĩ za'ra:

— Aipahi za'ra wa'aba tō. Wa hā wa wei mo, rowasu'uwē hā te aima wasu'u za'ra wa'aba da. Rowasu'uwē hā da te waparĩ za'ra wamhā, dama 're rowē uptabi za'ra mono di za. ¹¹ Ā bātā na ma tô waptārā Berē āma, danho'reptui'wa da hā, Dawihi za'rui āma. Ta hā 'Re ĩĥāimana u'āsi mono te te ĩpisudu, Danho'reptui'wa da, uburé Danhib'apito da hā. ¹² ĩwaptā'āzé hā tô sena na waihu'u za'ra wa'aba da, te za ai'uté hā ĩsabu za'ra wa'wa. Wede're wa, te nomro, zazahā pa na, ubu ré. — Āne te tāma rowasu'u za'ra, ĥāiwa hawi romhuri'wa hā.

¹³ Tawamhā awa'awi ma tô tāma siĥāi're za'ra romhuri'wa norĩ hā, ahā uptabi na, ĥāiwa hawimhā. 'Re ĩĥāimana u'āsi mono āma te tiwata za'ra, āne:

¹⁴ — 'Re ĩĥāimana u'āsi mono hā sōprub di, ĥāiwa āma 're ĩsāmra mono hā. Ma tô sima dawē, ĩwē hā te te dama 're anhomri mono da, rowē na 're danomro mono da oto, ti'ai āma hā. — Āne te tinho're na āma tiwata za'ra.

¹⁵ Tawamhā romhuri'wa norĩ hā ĥāiwa u apā si'aba'rei wamhā, pone'ērebā 'madā'ā'wa norĩ hā ma tô sima nĥarĩ za'ra:

— Oto wasi'aba'rei wa'aba Berē u, Wanhib'apito, marĩ te te wama ĩwaihu'u za'ra hā wa te sabu za'ra da. — Āne te si'ru za'ra.

¹⁶ Tawamhā si'aba'rei na te oto ai'aba'rei, Berē u. Tame ma tô sabu za'ra Mariza hā, Zuzéhé me. Ai'uté zama, ma duré sabu za'ra. Danhimizama sazé wa, wede're wa, te nomro. ¹⁷ Te te 'madā'ā za'ra wamhā, ma tô Zuzé norĩ ma rowasu'u za'ra, ĥāiwa hawi romhuri'wa norĩ nhimirowasu'u na, ai'uté āma hā. ¹⁸ Uburé da te waparĩ za'ra wamhā, ma tô āma tatob'uzu za'ra ni, pone'ērebā 'madā'ā'wa norĩ nhimirowasu'u na hā. ¹⁹ Mariza hā ĩsimirowasu'u na te te 're rosa'rata u'āsi, tipē'e na.

²⁰ Taha pari, te apâ ai'aba'ré, pone'ërebâ 'madâ'â'wa norĩ hã. Morĩ sina, te âma tiwata za'ra, 'Re ìhâimana u'âsi mono âma, rowasu'u te te ìwapari za'ra zém na, duré te te ì'madâ'â za'ra zém na. Hâiwa hawi romhuri'wa nhimirowasu'u zarina, tô sena na te te waihu'u za'ra wa, ma tô tinho're na âma tiwata za'ra.

Zezusi na, da te ìsisizé wasu'u

²¹ Romhuri misi âma si'utõrĩ pari, ai'uté ìwaptã'ázém na hã, ma tô oto sihâiwata nhizãri ni. Ma tô duré sisi zahuré ìna norĩ hã, Zezusi na. Ì hã ìsisi hã waptã'ã õ ré, hâiwa hawi romhuri'wa te te tâma ìwaihu'uzéb zarina, ma sisi zahuré.

²²⁻²⁴ Tawamhã bâdâ ma tô oto ìwa waptãrã, 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiroti te te âma uwaimrami zahuré da, Zuzé norĩ hã, Marizaha me. Te za âma uwaimrami zahuré, ti'ra na, duré pi'õ na. Ìne Mozésihi nhimi'ui'éré hã, 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiroti na: “Aibâ 'rare, waptã'ã wamhã, te te âma ìrosõwada 'rada hã te za ìmama norĩ te te tâma 're sõmri za'ra apâ, 'Re ìhâimana u'âsi mono ma.” Ìne ìsimiroti hã. Ìsimiroti hâiba amo hã, âne: “Pi'õ hã 're 'ra za'ra mono wamhã, te za maparane naire hã te te tâma 're sõmri za'ra, 'Re ìhâimana u'âsi mono ma. Naire õ wamhã, te za maparane utu'ure te te tâma 're sõmri za'ra, apâ tâma 're hâiba wẽ za'ra mono da, pi'õ norĩ hã.” Ìne ìsimiroti hã. Taha wa, ìsimiroti zarina, te oto Zuzé norĩ hã tineb zahuré ti'ra ré, Zeruzarẽ u, 'Re ìhâimana u'âsi mono ma, ti'ra te te sõmri zahuré da, duré si te te tâma sõmri zahuré da, da te tâma zata zahuré da.

Simi'ãhã wasu'u

²⁵ Tawamhã aibã hã te 're sãmra Zeruzarẽ âma, Simi'ã na ìsisi hã. Wẽ na te 're mo, Simi'ã hã. 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiroti hã te te 're 'madâ'â pese. Danho'reptui'wa zõ, te 're simipari u'âsi, Izarazéhé nhihudu norĩ te te sõ'reptu za'ra da. ²⁶ 'Re ìhâimana u'âsi mono pẽ'ëzani ré, te 're mo, Simi'ã hã. Ìpẽ'ëzani hã ma tô tâma ropisutu, âne: “Atã'ã õ ré, te za Danho'reptui'wa da hã ìsabu, 'Re ìhâimana u'âsi mono te te ìpisudu hã.” Ìne ma tô Simi'ãhã ma waihu'u siro. ²⁷ Tawamhã te te tâma ìwaihu'uzéb zarina, te oto mo, 'Re ìhâimana u'âsi mono âma 're ìdawata za'ra mono zéb u, Simi'ã hã. Ìsa'u si, ma tô tizasi zahuré, Zuzé norĩ hã, 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiroti te te âma uwaimrami zahuré da. ²⁸ Tawamhã Simi'ã, ma tô tipa ti'ã ì'ra hã, 'Re ìhâimana u'âsi mono âma wata da. Ìne te âma tiwata: ²⁹ — Ìhãna ma tô âma ìma ì'uwaimra, aimreme hã. Taha wa, ìto na, wa za a're.

³⁰ Wa hã ìtõmo na, wa tô oto sabu, danho'reptui'wa da hã.

³¹ Uburé da'udãna zama ìpisudu hã wa tô sabu.

³² Rob'uiwẽzé hã te te bâdãdi uiwẽ wamhã, damorĩ wẽ di. Tane te za zudezu'õ norĩ ma, te te 're awaihu'u

asimiroti hã, ãma 're nomro wẽ mono da. Wa norĩ ma, 're rowẽ za'ra mono di za, asib'a'uwẽ norĩ ma, Izarazéhé nhihudu norĩ ma, ĩsabâdâ za da te dasima 're wawasu'u wẽ u'âsi za'ra mono wa.

Ãne te 'Re ĩhâimana u'âsi mono ãma tiwata, Simi'ã hã.

³³ Tawamhã Simi'ãhã mreme, 'watébrémi ãma te te wapari zahuré wamhã, ma tô ãma titob'uzu zahuré, ĩmama norĩ hã, ĩna me. ³⁴⁻³⁵ Tawamhã Simi'ã hã te tiwi rowaptẽ, 'Re ĩhâimana u'âsi mono wi, te te 're pawaptob zahuré mono da. Marizaha ma, te duré tinha:

— 'Re ĩhâimana u'âsi mono, ma tô ai'ra hã pisutu, watẽme wei morĩ da, Izarazé na warom nhisi u. Tawamhã, watẽme wei morĩ wa, te za da'ahâ na danho'reptuzé hã da te dasina 're waihu'u za'ra. Tane nherẽ, da'ahâ na danho'reptuzé hã da te dasina 're waihu'u za'ra mono õ di za. Danho'reptui'wa na da te dasina 're waihu'u za'ra mono da, te te pisutu nherẽ, niwapsi te za ai'ra hã dasiwi wẽ'õ ni, da'ahâ na. Tawamhã da te dasiwi wẽ'õ wamhã, dama waihu'u pese di za oto, danhimirosa'rata wasédé hã ai'ra ãma hã. Sib'ézé ĩ'wa pese na, da te 're danhihâri za'ra mono wamhã, dama 're rowẽ za'ra mono õ di za. Tane ai'ra hã da te dasiwi wẽ'õ wamhã, aipẽ'ézé ahâ di za. — Ãne te romhã ré Zesusihi na ma rowasu'u, Simi'ã hã.

Ãna na, pi'õ nhisi wasu'u

³⁶⁻³⁸ Tawamhã pi'õ hã te 're hâimana, Ãna na ĩsisi hã. 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa, pi'õ hã. ĩmama nhisi hã, Panuwé na ĩsisi hã. ĩhi'rata nhisi hã, Asé na ĩsisi hã. Ma tô oto si'ĩhi uptabi, Ãna hã. Sahuré 're simasisi zahuré mono ré, ma tô ãma tiwahub zahuré, 7 na. Tawamhã ĩmro, ma tô dârâ. Tiwi ĩdâ'ázém na hã ma tô oto ãma tiwahub ahâ, 84 na. Pi'õ hã te 're sãmra u'âsi, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ãma 're ĩdawata za'ra mono zéb ãma, 'ri 'wawi wa'ra ãma. Rowa'a ré zama, te ãma 're wata, barana zama. Nimahã bâtâ na si, te sai ãna 're sãmra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, 're mreme mono da. Tawamhã Simi'ã hã Marizaha ma, te te rowasu'u ré, ma tô ĩtẽme tiwisi za'ra, Ãna hã. Tawamhã ai'uté te te sabui wẽ te, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ãma te tiwata, sõpru wa. Tawamhã ma tô te te dama 're wasu'u, Danho'reptui'wa da hã, ai'uté hã. Danho'reptui'wa zô, 're ĩsimipari za'ra mono norĩ ma, ma tô te te 're rowasu'u za'ra. Ta norĩ hã te sô 're simipari za'ra, te te da'anho'reptu da, Zeruzarẽ ãma.

Nazaré u, apã ĩnebzé wasu'u

³⁹ Zuzé norĩ hã zahadu te aimasisi, Zeruzarẽ ãma. Tame simasisi ré, ma tô ãma uwaimrami zahuré, uburé 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti hã. Tawamhã te oto tineb zahuré apã,

tirob u. Darireza na danhipti'a nho'ômo nhisi u, te tineb zahuré apâ, Nazaré u. Tawamhã ma tô aimasisi zahuré apâ, tinhorôwa u.

⁴⁰ Tawamhã ma tô tiprédu, 'watébrémi hã. Hâiba nhiptete di oto. Īsimiroti hã wẽ uptabi di duré. 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te 're pawapto mono wa, wẽ uptabi di, ĩsimiroti hã.

ZeZusi hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ãma 're ĩdawata za'ra mono zéb ãma, ĩsãmrazé wasu'u

⁴¹ Wahup sidâpâsi, te ZeZusihi mama norĩ hã dame 're neb zahuré Zeruzarẽ u, dato hã da te 're ĩ'manharĩ za'ra mono zéb u hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono, Ezitu hawi te te ĩdawaibuzém na ãma dasipo're pu'u za'ra da, Pascowa na dato nhisi hã.

⁴² Tawamhã 12 na ZeZusihi ãma wahu wamhã, te duré ĩme timorĩ zahuré oto, datoi u hã. ⁴³ Tawamhã dasi'rã'õtõ pari, ĩmama norĩ hã ma tô dame tipusi zahuré, tirob u apâ neb zahuré da. Tazahã, ZeZusi hã te zahadu nhamra, Zeruzarẽ ãma, timama norĩ za'u. ĩsa'u ĩsãmra zahuré zém na hã te te waihu'u zahuré õ di. ⁴⁴ Dame morĩ newa, te ĩmama norĩ hã dame tineb zahuré apâ, tirob u, te te ãma rosa'rata zahuré ãna. Bâtâ bâ, te dame tineb zahuré. Tawamhã te sô da'ab'madâ'â zahuré. ĩsisânawã norĩ, te te sô ab'madâ'â zahuré. ĩsiwadi norĩ zama, te duré sô ab'madâ'â zahuré. Tane nherẽ, ma tô sô amrami zahuré. ⁴⁵ Tawamhã, sô simrami zahuré wamhã, te apâ tineb zahuré, sô rĩtĩ zahuré da. ⁴⁶ Tawamhã si'ubdatõ bâdâ ãma ne wapsi, ma tô sôpêtẽ zahuré, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhorôwa ãma dame sãmra ré. Zudezu norĩ ma, rowahutu'wa norĩ me, te dame nhamra. Tame te ZeZusi hã da'awapa, roti na. Te duré roti na da'azadanha, roti hã te te tâma waihu'u pese za'ra da. ⁴⁷ ZeZusi hã roti te te waihu'u pese wa, ma tô ãma tatob'uzu za'ra ni, ĩsimirowaihu'u na hã. ⁴⁸ Duré ĩmama norĩ hã te te 'madâ'â zahuré wamhã, ma duré ãma titob'uzu zahuré. Tawamhã ĩna te tâma tinha:

— ĩ'ra, e tiha da, ma tô ãne hã wama ĩ'manha. Taré wa tô asõ 're warĩtĩ, aimama me, wapẽ'êzé sina. — ãne te ĩna hã tâma tinha.

⁴⁹ Tawamhã te asa tâma nharĩ zahuré:

— E marĩ da, ma tô ĩzõ 're airĩtĩ aba mo. E ĩ'ãma rowaihu'u aba ãna, ĩmama nhorôwa ãma ĩnhamra na hã.

⁵⁰ Tane nherẽ, te te waihu'u zahuré õ di, te te ĩnharĩzém na hã.

⁵¹ Tawamhã ZeZusi te ĩme timorĩ zahuré apâ, Nazaré u. Tame timama norĩ mreme, te te 're wapari pese. ĩna hã ĩ'ra tâma ĩsiwasu'uzéb zahuré na, te te 're rosa'rata u'âsi, tipẽ'ẽ na.

⁵² Tawamhã ma tô oto tiprédu, ZeZusi hã. ĩsimiroti hã wẽ uptabi di. Wẽ na 're morĩ wa, ma tô wẽsã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. ĩsiré zudezu norĩ hã ma tô duré wẽsãmri za'ra.

3

*Zuwã Batita te te dama ïrotizé wasu'u
Mateusi 3.1-12; Marcusi 1.1-8; Zuwã 1.19-28*

¹ Tawamhã 15 na ma tô âma tiwahu, Tiberizuhu âma, danhib'apito na 're hâimana mono ré, Roma âma. Ìsadawa para, te Põsi'u Piratu hã te te dama 're roti, Zudeza na danhipti'a nho'õmo nhisi âma. Duré Erodi hã te te dama 're roti Ìsadawa para, Darireza na danhipti'a nho'õmo nhisi âma. Duré Erodihi no hã Piripi hã te te dama 're roti, Ìsadawa para, Itureza na danhipti'a nho'õmo nhisi âma, duré Taraconiti na danhipti'a nho'õmo nhisi âma. Duré Risâniza hã te te dama 're roti, Ìsadawa para, Abireni na danhipti'a nho'õmo nhisi âma. ² Duré Anasi hã, Caipasihî me, dama pire uptabi na te 're tineb zahuré, sasedoti na hã. Uburé 'Re ìhâimana u'âsi mono ma, da'âma romhuri'wa norî ma, pire zahuré di. Æne wamhã, ma tô 'Re ìhâimana u'âsi mono hã timreme hã Zuwãhã ma tisõ, a'ubuni u 're sãmra mono ré. Zacariaha 'ra, Zuwã hã. Ìsadawa para te te dama 're roti mono da, ma tô timreme hã tâma tisõ. ³ Taha wa, Zuwã hã te oto datême 're mo, Zodã pa 'rata, 're Ìsi'ubumroi mono norî u. Tawamhã, datême 're morî wamhã, Æne te te dama 're roti:

— Ma'âpé, aiwasété wi aipizari za'ra wa'aba, 'Re ìhâimana u'âsi mono, marî 're ìmanharî wasété za'ra wa'aba mono zé hã te te aima pari za'ra wa'aba da. Tawamhã â dawabzuri hã wa za te aima 're ab'manharî 'wa. — Æne ma tô te te dama 're roti, Zuwã Batita hã.

⁴ Æne wamhã, ma tô sina uwaimra romhã ré, Iza'iza te te dama ìrowasu'uzé hã. Æne, 'Re ìhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa, te te dama ìrowasu'uzém na rob'ui'ééré hã: “Ni'wa hã te za te te dama 're rob'mahârâ, a'ubuni wi: Bâdâdi hã asiwi ropese aba, Wanhib'apito zô.

Ìmana 'rãmi bâdâdi hã sô sa'ra wa'aba, awa'awi da.

⁵ Sa'a wa'wa, rob'rehã hã te za asiwi Ìsito wa'wa, aiwab da. Sa'a zama, te za asiwi ìhâpã 'wa. Bâdâdi nhi'oto wamhã, ìmana 'rãmi te za asiwi ìhiri 'wa, awa'awi da. Roptâi wamhã, te za asiwi ìromhâpã 'wa, aiwab da.

⁶ Tawamhã, watême wei wisi wamhã, te za aihîni sabu za'ra ni, 'Re ìhâimana u'âsi mono te te ìpisudu hã, Danho'reptui'wa da. Æne te za ni'wa hã te te dama 're roti, a'ubuni wi.”

Æne romhã ré, ma tô âma rob'ui'ééré, Iza'iza hã.

⁷ Tawamhã da'ahã na ma tô Zuwãhã u 're dasihutu, â dawabzuri hã te te dama 're ab'manharî mono da. Tawamhã â dawabzuri hã te te dama 're ab'manharî mono õ ré, te Æne te te dama 're anharî:

— A norî wa'wa hã wahi ne, te 're anomro aba mo. E 'wa simiroti zarina, te we ìtême ai'aba'rêi wa'wa bété, taré â

dawabzuri hã 'manharĩ za'ra wa'aba wa, 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimihâzé wi, asisõ'reptu za'ra wa'aba da bâ, aiwasédé hã rême za'ra wa'aba õ nherẽ. ⁸ Sena na aiwasédé hã ìrême za'ra wa'aba zém na, da te 're aiwaihu'u za'ra wa'aba mono da, te za oto 're anomro wẽ wa'aba mo. Duré Abra'ãhã nhihudu wẽ te, asina 're rosa'rata za'ra wa'aba mono õ di za, 'Re ìhâimana u'âsi mono te te 're ì'aihã za'ra wa'aba mono õ na hã. 'Re ìhâimana u'âsi mono ma, waihu'u pese di, ã êtẽ norĩ ma, te te nharĩ da, tãma si'a'uwẽ za'ra da, Abra'ãhã nhihudu oto 're nomro mono da oto, êne hã. ⁹ Hâtâra hã ma tô ni'wa hã sarõtõ oto, wede te te ãma sari nhihâri da. Uburé wede hã 're ì'rãi pese za'ra mono õ hã te za te te ãma 're anhihâri. Tawamhã unhamã u te za te te 're anhamra. — ãne te dama ãma simiré'é Zuwã hã, 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimihâzém na hã.

¹⁰ Tawamhã ìsimirowasu'u hã da te 're wapari za'ra mono wamhã, te sadanharĩ za'ra ni, ãne:

— E marĩ, wa za 'manharĩ za'ra ni, ìwẽ hã, 'Re ìhâimana u'âsi mono te te wama rob'manharĩ za'ra tõ da hã. — ãne te sadanharĩ za'ra ni.

¹¹ Tawamhã asa te tãma nharĩ za'ra:

— Te za 're asipawaptob za'ra wa'aba mo. Ni'wa hã, ti'uza ìsõ'utu'u hã maparane wamhã, te za tihâiba amoi ma misi tisõ, uza õ wa. Duré ni'wa hã, tisa hã te za tihâiba amoi ma tisõ, sai õ wa. — ãne te tãma roti za'ra.

¹² Tawamhã danhib'apito ma, rob'uiprazé ubumroi'wa norĩ hã ma ìtẽme aihutu, â dawabzuri te te tãma 'manharĩ za'ra da. Tawamhã ìtẽme sihutu wamhã, te siwi 'mahã:

— Rowahutu'wa, wa norĩ hã bété e marĩ, wa za 'manharĩ za'ra ni ìwẽ hã, 'Re ìhâimana u'âsi mono te te wama rob'manharĩ za'ra tõ da hã. — ãne te sadanharĩ za'ra.

¹³ Tawamhã asa te tãma nharĩ za'ra:

— Ì'uwaibaba si, te za dawĩ 're ìwaptẽrẽ za'ra wa'aba mo, rob'uiprazé hã. ãma dawĩ 're pararé za'ra wa'aba mono õ di za. — ãne ma tô tãma waihu'u za'ra, Zuwã hã.

¹⁴ Tawamhã da'wapéi'wa norĩ hã te duré siwi 'mahã:

— Wa norĩ hã bété, e marĩ, wa za 'manharĩ za'ra ni, ìwẽ hã, 'Re ìhâimana u'âsi mono te te wama rob'manharĩ za'ra tõ da hã. — ãne te sadanharĩ za'ra.

Tawamhã asa te tãma nharĩ za'ra:

— Asiptete na, rob'uiprazé hã dawĩ 're waibu za'ra wa'aba mono õ di za. Duré asadawa nhipese na, rob'uiprazé hã dawĩ 're waptẽrẽ za'ra wa'aba mono õ di za. Duré aipawa'ãbã 'wa hã 're ìwaibui aba mono na hã asima ãma 're rowẽ pese za'ra wa'aba mono. — ãne ma tô tãma waihu'u za'ra, da'wapéi'wa norĩ ma.

¹⁵ Tawamhã, Zuwã hã ma tô te te dama 're rowasu'u, Danho'reptui'wa, za we ìmorĩ na hã. Tawamhã te dasima nharĩ za'ra ni, ãne:

— Áté wanho'reptui'wa da hã romhutu na, te za wei mo. Áté Zuwã hã, wanho'reptui'wa. — Áne te dasima nharĩ za'ra ni. ¹⁶ Tazahã, ãne ma tô dama tinha, Zuwã hã:

— Wa hã wa tô â na si â dawabzuri hã te aima 're 'manharĩ za'ra wa'wa. Īza'u si te za ĩma ĩpire uptabi hã wei wi. ĩma pire wa, ĩpara'uza wasisizé, te tãma wasihu waihu'u ô di za. ĩma ĩpire hã wei morĩ wapsi, te za Tipê'êzani hã te te aima 're anhomri 'wa, unhama ro'o ne hã. ¹⁷ Wei morĩ wapsi, te za da'ãma aipo'o. Buru nho, da te 're upõrĩ za'ra mono parimhã, te za da te 're sa'wari za'ra, ĩsa'warizéb 're. Tawamhã ĩtomhã te za da te ãma ro'o za'ra. Īro hã sa'êtê nherê, da te wĩrĩ waihu'u ô di za. Tane, ĩma ĩpire hã wei morĩ wapsi, te za da'ãma aipo'o, tridu upõrĩ za'wari ne, ĩtomhã za'wari ne. — Áne ma tô Zuwã Batita hã dama rowasu'u.

¹⁸ Īwasu'uwẽ na te te 're da'apo're pu'u, Zuwã Batita hã. Tawamhã marĩ na hã ĩsimirowasu'u hã ahã di, 're danomro wẽ mono da, te te dama 're roti mono ré hã. ¹⁹ Tawamhã apito Erodihi ma, te duré tinha, wasété na 're morĩ wa. Tinoi mro, ma tô ti'â, Erodi hã. Īnoi mro nhisi hã, Erodi na. Ma tô duré tiwasédé hã te te 're ab'manharĩ. Taha wa, te tãma tinha, Zuwã hã. ²⁰ Taha wa, Erodi hã ma tô Zuwã hã dama ti'ru, dazazéb 're, da te sêrê da. Áne wamhã, ma tô ĩsipai u tiwasédé hã 'manha, Erodi hã.

ZeZusi hã, â dawabzuri te te ĩmanharizé wasu'u
Mateusi 3.13-17; Marcusi 1.9-11

²¹⁻²² Tawamhã dazazéb 're, zahadu da te sêrê ô ré, te â dawabzuri hã te te dama 're ab'manharĩ, Zuwã hã. Te te dama ab'manharĩ parimhã, ZeZusihi ma zama, ma 'manha. Tawamhã ZeZusi hã te mre, 'Re ĩhãimana u'âsi mono ma. Mreme ré, hãiwa ma we si'ridawa, ĩsisi nho'õmoi baba. Tawamhã 'Re ĩhãimana u'âsi mono pê'êzani hã ma we ĩtême wi, utu'u ne. Hãiwa hawi, te we tãma tinha, ãne:

— A hã ĩ'ra. ĩma asawi uptabi di. Aima ĩto za'êtê uptabi di. — Áne te we tãma tinha, ĩmama hã.

ZeZusihi hi'rata norĩ wasu'u
Mateusi 1.1-17

²³ ZeZusi hã 30 na ãma ĩwahub ãma, ma tô romhuri na sãna'rata, Timama zadawa wasu'u na hã. Zuzéhé 'ra newa, ma tô ĩ'ra na, da te 're sisi za'ra. Zuzéhé poto'wa nhisi hã, Eri na ĩsisi hã. ²⁴ Erihi poto'wa nhisi hã, Matati na ĩsisi hã. Matatihi poto'wa nhisi hã, Réwi na ĩsisi hã. Réwihi poto'wa nhisi hã, Meti na ĩsisi hã. Metihi poto'wa nhisi hã, Zana'i na ĩsisi hã. Zana'ihhi poto'wa nhisi hã, Zuzé na ĩsisi hã. ²⁵ Zuzéhé poto'wa nhisi hã, Matatiza na ĩsisi hã. Matatiza poto'wa nhisi hã, Amosi na ĩsisi hã. Amosihi poto'wa nhisi hã, Na'u na

ĩsisi hã. Na'uhu poto'wa nhisi hã, Eziri na ĩsisi hã. Ezirihi poto'wa nhisi hã, Nada'i na ĩsisi hã. ²⁶ Nada'ih i poto'wa nhisi hã, Ma'ati na ĩsisi hã. Ma'atih i poto'wa nhisi hã, Matatiza na ĩsisi hã. Matatizaha poto'wa nhisi hã, Seme na ĩsisi hã. Semehẽ poto'wa nhisi hã, Zuzé na ĩsisi hã. Zuzéhé poto'wa nhisi hã, Zoda na ĩsisi hã. ²⁷ Zodaha poto'wa nhisi hã, Zuwãna na ĩsisi hã. Zuwãnahã poto'wa nhisi hã, Reza na ĩsisi hã. Rezaha poto'wa nhisi hã, Zorobabé na ĩsisi hã. Zorobabéhé poto'wa nhisi hã, Sarati'é na ĩsisi hã. Sarati'éhé poto'wa nhisi hã, Neri na ĩsisi hã. ²⁸ Nerihi poto'wa nhisi hã, Meti na ĩsisi hã. Metih i poto'wa nhisi hã, Adi na ĩsisi hã. Adih i poto'wa nhisi hã, Cosã na ĩsisi hã. Cosãhã poto'wa nhisi hã, Emadã na ĩsisi hã. Emadãhã poto'wa nhisi hã, Ere na ĩsisi hã. ²⁹ Erehe poto'wa nhisi hã, Zuzuwé na ĩsisi hã. Zuzuwéhé poto'wa nhisi hã, Eri'ézé na ĩsisi hã. Eri'ézéhé poto'wa nhisi hã, Zorĩ na ĩsisi hã. Zorĩhĩ poto'wa nhisi hã, Matati na ĩsisi hã. Matatih i poto'wa nhisi hã, Réwi na ĩsisi hã. ³⁰ Réwih i poto'wa nhisi hã, Simi'ã na ĩsisi hã. Simi'ãhã poto'wa nhisi hã, Zuda na ĩsisi hã. Zudaha poto'wa nhisi hã, Zuzé na ĩsisi hã. Zuzéhé poto'wa nhisi hã, Zona na ĩsisi hã. Zonahã poto'wa nhisi hã, Eri'atĩ na ĩsisi hã. ³¹ Eri'atĩhĩ poto'wa nhisi hã, Mereza na ĩsisi hã. Merezaha poto'wa nhisi hã, Mena na ĩsisi hã. Menahã poto'wa nhisi hã, Matata na ĩsisi hã. Matataha poto'wa nhisi hã, Natã na ĩsisi hã. Natãhã poto'wa nhisi hã, Dawi na ĩsisi hã. ³² Dawih i poto'wa nhisi hã, Zésé na ĩsisi hã. Zéséhé poto'wa nhisi hã, Obedi na ĩsisi hã. Obedih i poto'wa nhisi hã, Bu'azi na ĩsisi hã. Bu'azih i poto'wa nhisi hã, Sara na ĩsisi hã. Sarah a poto'wa nhisi hã, Nasõ na ĩsisi hã. ³³ Nasõhõ poto'wa nhisi hã, Aminadabe na ĩsisi hã. Aminadabehe poto'wa nhisi hã, Ademi na ĩsisi hã. Ademihĩ poto'wa nhisi hã, Arini na ĩsisi hã. Arinihi poto'wa nhisi hã, Ēsirõ na ĩsisi hã. Ēsirõhõ poto'wa nhisi hã, Perezi na ĩsisi hã. Perezih i poto'wa nhisi hã, Zuda na ĩsisi hã. ³⁴ Zudaha poto'wa nhisi hã, Zaco na ĩsisi hã. Zacoho poto'wa nhisi hã, Izati na ĩsisi hã. Izatih i poto'wa nhisi hã, Abra'ã na ĩsisi hã. Abra'ãhã poto'wa nhisi hã, Tera na ĩsisi hã. Teraha poto'wa nhisi hã, Na'o na ĩsisi hã. ³⁵ Na'oho poto'wa nhisi hã, Serudi na ĩsisi hã. Serudih i poto'wa nhisi hã, Rada'u na ĩsisi hã. Rada'uhu poto'wa nhisi hã, Peredi na ĩsisi hã. Peredih i poto'wa nhisi hã, Ébé na ĩsisi hã. Ébéhé poto'wa nhisi hã, Sera na ĩsisi hã. ³⁶ Seraha poto'wa nhisi hã, Ca'ina na ĩsisi hã. Ca'inahã poto'wa nhisi hã, Apasadi na ĩsisi hã. Apasadih i poto'wa nhisi hã, Sẽ na ĩsisi hã. Sẽhẽ poto'wa nhisi hã, Nowé na ĩsisi hã. Nowéhé poto'wa nhisi hã, Rameti na ĩsisi hã. ³⁷ Rametih i poto'wa nhisi hã, Matuzarẽ na ĩsisi hã. Matuzarẽhẽ poto'wa nhisi hã, Enoti na ĩsisi hã. Enotih i poto'wa nhisi hã, Zareti na ĩsisi hã. Zaretih i

poto'wa nhisi hã, Marere na ĩsisi hã. Marerehe poto'wa nhisi hã, Ca'ina na ĩsisi hã. ³⁸Ca'inahã poto'wa nhisi hã, Enosi na ĩsisi hã. Enosihi poto'wa nhisi hã, Sete na ĩsisi hã. Setehe poto'wa nhisi hã, Adã na ĩsisi hã. Adãhã poto'wa hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono.

4

ZeZusi hã a'ubuni wi hâimana ré, Wa'uburé te te ĩpibuzé wasu'u

Mateusi 4.1-11; Marcusi 1.12-13

¹ Tawamhã Zoda pa hawi, te oto mo ZeZusi hã, tirob u apã morĩ da. 'Re ĩhâimana u'âsi mono pẽ'ẽzani ré, te 're mo. Taha si, te te 're wapari pese. Tawamhã ĩpẽ'ẽzani hã te saprõ, a'ubuni u. ² A'ubuni wi hâimana ré hã, bådã hã ahã na ma tã ãma ai'utõ, 40 na. Tame hâimana ré, ma tã ĩtẽme wi Wa'uburé hã, te te nasi pibu da, ĩsimiroti na te te saze da. Taha ré hã, sai ãna te tihãiba, ZeZusi hã. Taha wa, ma tã mra hã sépata. ³ Tawamhã Wa'uburé hã te ZeZusihi ma tinha, ãne:

— Sena a hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'ra wamhã, ma'ãpé etẽ ma nharĩ, ĩ'u'etẽ wapu na aima si'manharĩ da.

⁴ Tawamhã ZeZusi te asa tãma tinha:

— 'Re ĩhâimana u'âsi mono mreme na rob'ui'ére hã, ãne: “Dasa na si 're danhiptete za'ra mono õ di za.” — ãne te ZeZusi hã tãma rowasu'u, Wa'uburé ma.

⁵ Tawamhã Wa'uburé hã te ZeZusi saprõ, sa'a nhisi u. Tawamhã sa'a nhisi sima'wara wamhã, ma tã ZeZusihi ma tinha, danhib'apito norĩ nhipti'ai mono bâ, te te rob'madã'ã mono da. ⁶⁻⁷ Tawamhã te te rob'madã'ã mono pari, te duré tãma tinha, ZeZusihi ma:

— Uburé danhipti'a hã ma tã ĩma sãmri ni, ĩte da. Tawamhã te ĩsima ĩwẽzéb uwaibaba, wa za dama tisõ. Aihĩ'rãtitõ, te za ĩnho're ĩma aime, asib'apito na ĩ'ãma aiwata da. Tawamhã wa za aima tisõ danhipti'ai mono bâ, ate da. Tawamhã danhipai u, dama aipire di za. Duré asibrob ahã uptabi di za. — ãne te ZeZusihi ma tinha.

⁸ Taha wa, te ZeZusi hã asa tãma tinha:

— Mare di. 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa, ma tã ãne rob'ui'ére, ĩbaihã na hã: “Uburé Danhib'apito uptabi ãma si, te za 're aiwata za'ra wa'aba mo, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ãma si. Taha ma si, te za 're ĩromhuri za'ra wa'aba mo, Asib'apito za'ra wa'aba ma si.” ãne ĩmreme na rob'ui'ére hã. — ãne te ZeZusi hã tãma rob'rãzarõtõ.

⁹⁻¹¹ Tawamhã Wa'uburé hã ma tã ZeZusi hã saprõ Zeruzarẽ u, te te duré pibu da. 'Re ĩhâimana u'âsi mono ãma 're ĩdawata za'ra mono zéb u, te saprõ, 'ri nhisi u sab da hãimo, 'ri 'rãihã uptabi nhisi. Tawamhã ZeZusihi ma, te tinha:

— Sena a hã 'Re ìhâimana u'âsi mono 'ra wamhã, ma'âpé ã hawi atobro, ti'ai u. 'Re ìhâimana u'âsi mono, te za, u, hãiwa hawi we atême satõrĩ za'ra, te te ai'madâ'â za'ra da, tâma ìromhuri'wa norĩ hã. Tinhib'rata na te za, u, siwi asapa, êne hã te te ai'u'a õ'umnhasite, aipara wi. ãne 'Re ìhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa nhimirob'ui'éré, ìbaihã na hã. — ãne ma tô Zezusihi ma sadawa 'rãzarõtõ, wa'rui'wa hã.

¹²Tawamhã Zezusi te asa tâma tinha:

— Mare di. “Asib'apito za'ra wa'wa hã 'Re ìhâimana u'âsi mono hã, marĩ hã te te aima 're pisutu za'ra wa'aba mono õ nherê, 're pibu za'ra wa'aba mono õ di za, ta hã te te 're aipawaptob za'ra wa'aba mono zõ.” ãne ìmreme na rob'ui'éré hã. — ãne te Zezusi hã duré tâma rob'rãzarõtõ.

¹³Tawamhã Wa'uburé hã taré te te Zezusi hã pibui mono pari, te oto ìsiti mo, ìsimiroti na te te sazei õ wa, a'â sadawa utu da.

Zezusi hã, tinhimiromhuri na te te ìsãna'ratazé wasu'u, Darireza ãma

Mateusi 4.12-17; Marcusi 1.14-15

¹⁴Tawamhã apã te mo Darireza u, Zezusi hã. 'Re ìhâimana u'âsi mono pê'êzani ré, te 're mo. Ìré 're morĩ wa, te waihu'u pese na 're mo. Tawamhã ma tô ìwasu'u hã wapari za'ra ni, Darireza ãma daro mono bâ. ¹⁵Zezusi hã te te dama 're rowahutu, zudezu norĩ te, rowahutuzé mono bâ. Tawamhã da te 're wapari za'ra mono wamhã, te ãma 're dawata za'ra, ìsimirowasu'u hã wẽ uptabi wa.

Zezusi ìprédubzéb ãma, da te dasiwi ìwẽ'õzé wasu'u

Mateusi 13.53-58; Marcusi 6.1-6

¹⁶Tawamhã Nazaré u te mo Zezusi hã, tiprédubzéb u. Sabadu sidâpãsi dame 're zasi mono wa, ma duré dame ãzé, zudezu norĩ te, rowahutuzéb u, romhuri zahârizém na hã. Tawamhã rowahutuzéb ãma sãmra wamhã, ma wahudu. Hãiwi te za, 'Re ìhâimana u'âsi mono mreme ui'éré hã te te dama sórê da. ¹⁷Tawamhã ma tô tâma sõmri ni, Iza'izaha nhimi'ui'éré hã. 'Re ìhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa, Iza'iza hã. Tawamhã ma tô oto sima sõzi, ìbaihã hã. Te te sõzi wamhã, ma tô tisõ, da te ãma ìrob'ui'éré hã, ãne:

¹⁸“Re ìhâimana u'âsi mono, ma tô ìma tisõ, Tipê'êzani hã. Ta hã ma tô ìpisutu, ìwasu'uwẽ na, ìsibrob'õ norĩ hã te 're apo're pu'u mono da. Ma tô we ìzatõ, dama romhuri'wa da, da te ìwaibu za'ra norĩ hã te 're apawapto mono da, apã oto 're nomro mono da, robze u'âsi. Duré ìtob'a hã te 're ato pese mono da, ma tô we ìzatõ, datõmo wẽ na apã oto 're danomro mono da, robze na. Duré ma tô we ìzatõ, da te tâma 're ì'manharĩ wasété za'ra mono zém hawi, te 're da'awaibui mono da.

19 'Re ìhâimana u'âsi mono hã te te sima ìropisutuzé hã ma tô ìwa waptãrã, tinhib'a'uwé hã te te 're ì'anho'reptui mono zéb da hã. Taha wasu'u na te 're da'apo're pu'u mono da, ma tô wé ìzatõ.”

Ñe ma tô Iza'izaha nhimi'ui'ére hã dama sôre, Zezusi hã.

20 Tawamhã te te sôre pari, ma tô apã sito, ìbaihã hã. Tawamhã apã ma tô tãma tisõ, dapawapto'wai ma. Tawamhã ma tô nhamra, te te dama rowasu'u da. Uburé rowahutuzéb ãma ìsi'ubumro nori hã tãma rĩti si'ë za'ra ãna, ma tô Zezusi hã siwi 'madã'ã pese. 21 Taha wa, ma tô Zezusi hã tãma nharĩ za'ra, ãne:

— Wa tô aima sôre za'ra wa'wa, 'Re ìhâimana u'âsi mono mreme ui'ére hã. Ìwasu'u hã ma tô ìwapari za'ra wa'wa. ãhãna ìwapari za'ra wa'aba ré, ma tô oto we ãma uwaimra, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã. — Ñe Zezusi ma tô tãma rowasu'u za'ra.

22 Tawamhã ìsimirowasu'u hã wé wa, aihĩni te ãma tawata za'ra ni. Mreme wé uptabi wa, ma ãma tatob'uzu za'ra ni. Tazahã, te dasima nharĩ za'ra ni, ãne:

— E niha õ hã simirowasu'u waihu'u pese di, Zuzéhé 'ra nheré. — Ñe te dasima nharĩ za'ra ni.

23 Tawamhã Zezusi te dama tinha:

— Áte da te dasima ìnharĩ za'ra zém na, te za ìma ìnharĩ za'ra wa'wa, ãne: “Wawede'wa, ma'ãpé 'rãwi asipese.” Áte te za duré ìma ìnharĩ za'ra wa'wa, ãne: “Ma'ãpé, ãneb zama 're wa'apawapto mono, aiwaihu'u pese na, Capana'u ãma 're ìda'apawapto mono ne. Aiwasu'u hã wa tô wapari za'ra ni.” Áte, ãne te za ìma ìnharĩ za'ra wa'wa. — Ñe te Zezusi tãma nharĩ za'ra.

24 Te duré tãma nharĩ za'ra, ãne:

— 'Re ìhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa nori zõ, 're datob'uzu za'ra mono õ di, ìsipti'ai ãma wa. Mare di. Sõ 're datob'uzu za'ra mono õ di za. 25-26 ìwapari pese za'ra wa'aba. Wahi'rada Eriasi hã, 'Re ìhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa, te 're mo. Tawamhã ti'ai ãma 're mori ré hã, tai ãna hã ma tô da'ãma tiwahu, si'ubdatõ. Tai õ wa, mra hã te da te 're sépata za'ra. Tawamhã ìmrotõ ahã nheré, Izarazé na darom nhisi ãma, ma tô darob amoi u satõ, zudezu'õ u, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã. Sido na danhipti'a nho'õmo nhisi u, ma tô pi'õ mrotõ u satõ, Sarepata na 'ri nho'õmo nhisi u.

27 Duré wahi'rada Erisezu hã 're mori ré hã, da'ahã na te 're danomro, ì'wa're ré hã, Izarazé na darom nhisi 'remhã. Tane nheré, aibã misi, ma tô pese, Na'ama na ìsisi hã, Siriza na 're ìhâimana mono hã zudezu'õ hã. — Ñe, Zezusi ma tô tãma rob'rãzarõtõ za'ra.

28 Taha wa, ìsimirowasu'u hã te te wapari za'ra wamhã, ma tô sada tazahi za'ra ni, rowahutuzéb ãma ìsi'ubumro nori hã.

²⁹ Tawamhã ma tô sô tiwahutu za'ra, rob u te te siwi wazere da. Ma tô te te ãma robâdâ za'ra, 'ri nho'ômo nhiti. Sa'a na, ma tô ãma siwi sai'u, sa'a nhisi hawi, ĩ'rã sipra u te te siwi me da.
³⁰ Tazahã, ma tô dawa'wai baba ro'razã. Dahawi te oto mo.

*Zezusi hã aibã ma, wa'uburé te te ĩsatõrızé wasu'u
 Marcusi 1.21-28*

³¹ Tawamhã Capana'u na 'ri nho'ômo nhisi u, te mo Zezusi hã. Darireza ãma, Capana'u hã. Tame sabadu na te dama rowahutu, zudezu norĩ te, rowahutuzéb ãma. ³² Tawamhã mreme pire na te te dama rowasu'u wamhã, ma ãma tatob'uzu za'ra ni. ³³ Tame te aibã hã dame nhamra, zudezu norĩ te, rowahutuzéb ãma, wa'uburé ré 're ĩmorĩ hã. Tawamhã aibã hã te sa'ëtē 'mahã, ãne:

³⁴ — Zezusi, Nazaré nhihudu, e marĩ zô, te we aimo. E wa'uprosi da, te we aimo. A hã ĩma aiwaihu'u pese di, 'Re ĩhãimana u'âsi mono we te te asatõrĩ na hã. Aiwē uptabi di, a hã. — ãne te 'mahã.

³⁵ Taha wa, ma tô Zezusi hã wa'uburé ma tinha, ãne:

— Tô'ã, we ĩma nharĩ tō. Mo oto aiwatobro, aibã hawi. — ãne ma tô tãma rob'ru, wa'uburé ma. Tawamhã sisa'u ma tô aibã hã time ti'ai u, danho'a. Taha pari, ma aibã hawi watobro. Te te u'a õ di. ³⁶ Tawamhã, da te 'madã'ã za'ra wamhã, ma ãma tatob'uzu za'ra ni, uburé. Taha wa, te ãne dasima nharĩ za'ra ni:

— Ô hã mreme pire di. Waihu'u pese di. Dahawi si'aba'ré da, te za tãma rob'ru za'ra. Tawamhã te za dahawi ai'aba'ré. — ãne te dasima nharĩ za'ra ni.

³⁷ Taha wa, Zezusihi wasu'u hã wa'uburé te te dama ĩsãmra na, ma tô ĩwasu'u hã ropé, daro mono bâ.

*Zezusi hã, da'ahã na te te 're ĩda'apese mono zé wasu'u
 Mateusi 8.14-17; Marcusi 1.29-39*

³⁸ Tawamhã ma tô watobro rowahutuzém hawi, Zezusi hã. Simahã nhorõwa u, te oto mo. Tame Simahã maprebaba sipi'õ hã, hãzé ré te nomro, wa'ro za'ëtē na. Taha wa, ma tô Zezusihi ma wasu'u za'ra ni. ³⁹ Taha wa, ĩsimiwaptã u te ĩtēme mo. ĩ'rata te za. Tawamhã ĩwa'ro ma, te tinha, wahã da. Taha wa, ma tô tiwahã. Awa'awi ma tô wahudu. Wahutu wamhã, ma tô tãma api za'ra, saihuri da.

⁴⁰ Tawamhã bâdã sébrézéb u, ma tô we ĩtēme ãwisi za'ra ni Zezusihi u, ĩsiwadi norĩ hã, ĩhãzé sipu'u norĩ hã. Tawamhã tinhib'rada, ma tô te te da'ãma aza'ra, misi si. Taha wa, ma tô tazéptã'ã za'ra ni. ⁴¹ Duré wa'uburé hã ma tô dahawi wairé. Da'ahã na, ĩré 're ĩdanomro mono norĩ hawi, ma tô wairé, wa'uburé norĩ hã. Tawamhã dahawi wairébé sina, te ãne 'mahãrã za'ra:

— A hã, 'Re ĩhãimana u'âsi mono 'ra. — ãne te wa'uburé norĩ hã 'mahãrã za'ra. Zezusi hã, Danho'reptui'wa da, 'Re ĩhãimana

u'âsi mono te te ĩpisutu na te te waihu'u za'ra wa, ma tô Zezusi hã ĩmreme hã tiwi sisisi za'ra sa'êtê, ari'iwi dahawi wairébé da.

⁴²Tawamhã awê ma tô watobro, 'ri nho'ômo hawi, a'ubuni u morĩ da, Zezusi hã. Taha wa, ma tô sô danhopré. Da te sôpêtê za'ra wamhã, ma tô âma ropti za'ra ni, nimomo danhiti morĩ tã da. ⁴³Taha wa, te Zezusi hã asa tãma nharĩ za'ra:

— 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã danhib'apito uptabi hã, te te dapawapto waihu'u pese di. Ta hã ma tô we ĩzatô, ĩwasu'uwê na te 're da'apo're pu'u mono da, daza'rui mono bâ. Taha wa, a norĩ wa'aba si te 're aipo're pu'u za'ra wa'aba mono ô di za, ĩwasu'uwê na hã. Uburé wa za ĩwasu'uwê na te 're da'apo're pu'u. — Āne te tãma siwasu'u za'ra, Zezusi hã.

⁴⁴Taha wa, te datême 're mo, zudezu norĩ te, rowahutuzé mono bâ, ĩwasu'uwê na te te 're da'apo're pu'u mono da, daro mono bâ.

5

Tepe ahâ wasu'u

Mateusi 4.18-22; Marcusi 1.16-20

¹Tawamhã Zezusi hã te nhamra, ĩsô'u zaihâ na. Zenezaré na ĩsô'u nhisi âma te nhamra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te dama sadawa wasu'u da. Da'ahâ uptabi na ma tô ĩtême dasito, da te wapari za'ra da. ²Tawamhã uba're maparane ma tô sabu zahuré. ĩsô'u zaihâ na, te da'wa. Tepe na romhuri'wa norĩ hã ma tô ĩwana wairé. Abazipara, te oto upsô za'ra. ³Tawamhã Zezusi ma tô âzé, uba're wa, Simahã te 're. Tawamhã, uba're wa, sébré wamhã, te Simahã ma tinha, syry na te te ĩré sa'ré da, supara'ré nhiti. Tawamhã uba're wa, te oto nhamra, te te dama rowasu'u da.

⁴Tawamhã, te te dama rowasu'u pari wamhã, te Simahã ma tinha, âne:

— Uba're hã asiré sari, â 'rehâ u, abazipara hã asiré norĩ me, tepe zô sãmra aba da. — Āne te Simahã ma tinha.

⁵Taha wa, ma tô Sima hã asa tãma siwasu'u, âne:

— Mara bâre, wa tô wei wa te sô sãmra. Tane nherê, wa te 'mai'âri za'ra ô di. Tepe ô di. Tane nherê, ĩ'ruzéb zarina wa za sô sãmra ni. — Āne te Zezusihi ma tinha asa. Tawamhã te oto sô sari za'ra, â wa'wa u.

⁶Taha wa, abazipara, ma tô â wa'wa u sô sãmra. Tawamhã tebe hã ahâ na ma tô waibu za'ra, abazipara na. Taha wa, te aré te te sina sinarĩ, abazipara hã. ⁷Tawamhã tisiré tepe mrami'wa norĩ zô ma tô pahamrimi zahuré, uba're ĩhâiba amo hã te te ĩtême sari zahuré da, te te âma pawaptob za'ra da. Taha wa, te ĩtême sari zahuré. Tawamhã uba're wa, ma tô sãmra za'ra, aibâ norĩ hã. Tebe hã uba're si'uiwa na hã 'masisi zahuré di. Tebe hã ahâ uptabi wa, te aré sina 'mazasi zahuré,

uba're hã. ⁸⁻¹⁰ Tebe ahâ na te te awaibui wamhã, ma tô ãma titob'uzu za'ra. Ti'adu norĩ zama, ma tô ãma titob'uzu zahuré, Zuwãhã me. Ta norĩ hã Zebedehe 'ra zahuré. Īsiré tepe na, te te 're romhuri zahuré, Simahã siré. Tawamhã hi'rãtitõ, ma aime Zezusihi papara, Sima Pedru hã, tebe ahâ na te te 'madâ'â wamhã. ãne te Zezusihi ma tinha:

— Īrata asãmra õ di za. Te za oto aimo, ĩnhiti. Wa hã ĩwasétère di. — ãne te Zezusihi ma siwasu'u. Tawamhã Zezusi te asa tãma tinha:

— Asina aipahi õ di za. Tepe na 're ĩromhuri mono ne, te za oto ĩma 're ĩda'awaibui wẽ mo. — ãne te Zezusi hã Simahã ma tinha.

¹¹ Tawamhã uba're, ma tô sani za'ra, rob'ré u. Uburé ma tô marĩ hã rẽme za'ra, tinhimromhuri za'ra zé hã, Zezusihi siré oto 're nomro mono da.

Aibã ĩ'wa're ré hã, Zezusi te te ĩpesezé wasu'u

Mateusi 8.1-4; Marcusi 1.40-45

¹² Tawamhã Zezusi hã te nhamra, 'ri nho'õmo ãma. Tame te aibã hã 're sãmra, ĩ'wa're ré hã. Uburé ĩhãiba na, ĩ'wa're hã. Tawamhã Zezusi te te sõpětẽ wamhã, hi'rãtitõ ma aime, Zezusihi papara. Ti'ai u, ma tô ti'ubu na ropto. Tawamhã Zezusihi ma, te tinha, ãne:

— Apito, ĩma aiwaihu'u pese di, asimipese waihu'u pese na hã. Taha wa, te za ĩpe, asima ĩwẽ wamhã. — ãne te tãma tinha.

¹³ Tawamhã tinhib'rada hã ma tô wahutu Zezusi hã, te te ãma upi da. Te te upi wamhã, te tãma tinha:

— Wa tô ĩsima aiwẽ, te aipese da. Tãibã za oto aihãzé hã. — ãne te tãma tinha.

Tawamhã awa'awi ma ĩ'wa're hã tãma apa. ¹⁴ Tawamhã Zezusi ma tô sina sadawa uwati, te te dama sina wasu'u tõ da. Te tãma tinha, ãne:

— 'Re ĩhãimana u'âsi mono ma, da'ãma romhuri'wai u, te za aimo, aihãiba wẽ zõ te te aihãiba 'madâ'â da. Taha parip si, te za tãma asõpru, 'Re ĩhãimana u'âsi mono ma, Mozésihi nhimiroti zarina, dama aipibu pese zéb da, aipesezém na hã.

— ãne te tãma tinha, Zezusi hã.

¹⁵ Tane nherẽ, ma tô Zezusihi wasu'u hã wapari za'ra ni, daro mono bã. Taha wa, ma tô da'ahã na ĩtẽme 're dasihutu, da te 're wapari za'ra mono da. Duré te te 're da'apese mono da, ma tô ĩtẽme 're dasihutu. ¹⁶ Tane nherẽ, Zezusi hã ma tô dawi 're ne, a'ubuni u, 're mreme mono da, Timama ma.

Aibã ĩhi'ré hã, Zezusi te te ĩpesezé wasu'u

Mateusi 9.1-8; Marcusi 2.1-12

¹⁷ Tawamhã apã datẽme wisi wamhã, te nimahã bãtã na dama rowasu'u, Zezusi hã. Te te dama rowasu'u ré, te ĩrata ai'ubumro, parisezu norĩ hã. Rowahutu'wa norĩ me, te

ĩ'rata ai'ubumro, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ére na dama rowahutu'wa norĩ hã. Ta norĩ hã ma tũ ĩtẽme sito Darireza hawi, duré Zudeza hawi, duré Zeruzarê hawi. Tawamhã 'Re ĩhâimana u'âsi mono tiwaihu'u pe hã, te te tãma ĩsõmri na, ma tũ da'apese, Zezusi hã. ¹⁸ Tawamhã aibã norĩ hã, ĩhi'ré hã ma tũ siwi ti'ã, ĩsimiwaptã wa. Ma tũ sima wẽ za'ra, 'ri para u te te siwi 'mazébré da, Zezusihi nho're te te siwi hiri da. ¹⁹ Tazahã da'ahã wamhã, te te siwi 'mazébré waihu'u õ di. Tawamhã 'ri nhisi hawi, ma tũ tãma 'ri 're pu'u za'ra, te te siwi 'mazébré da. Tawamhã dawa'wa ma tũ siwi tihi, Zezusihi nho're, ĩsa'warizéb ré. ²⁰ Zezusi hã simiwaihu'u pese wa, ma tũ ãma saze za'ra. Taha wa, ma tũ siwi ti'ã, te te pese da. Zezusi ma tũ sina waihu'u siro, te te ãma ĩsaze za'ra na. Taha wa, te ĩhi'ré ma tinha, ãne:

— ĩsiwadi, aiwasédé hã 're ĩ'ab'manharĩ wasété mono zé hã te ai'ãma 're ab'madã'ã mono õ di za oto. — ãne te ĩhi'ré ma tinha, ãne:

²¹ Tawamhã rowahutu'wa norĩ hã te parisezu norĩ me tãma nharĩ za'ra, tipẽ'ẽ na:

— E niha ma tũ bété õ hã tãma tinha, ĩmorĩ'õ ma. 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, wẽ õ di, aibã ma, te te ĩnharizé hã. Dawasédé hã da te 're ĩ'manharĩ wasété za'ra mono zé hã, ni'wa hã te te dama 're aparĩ waihu'u mono õ di. 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma si, waihu'u pese di, dawasédé hã te te dama 're ĩ'aparĩ mono da hã. — ãne te Zezusihi ma nharĩ za'ra, tipẽ'ẽ na.

²² Tawamhã Zezusi ma tũ sina waihu'u za'ra, ĩsimirosa'rata za'ra hã. Taha wa, te tãma nharĩ za'ra:

— E marĩ da, te ãne ĩ'ãma ĩrosa'rata za'ra wa'wa. ²³⁻²⁴ Wa hã dawasédé hã te dama 're ĩ'aparĩ waihu'u pese mono na, e niha te za ĩwaihu'u za'ra wa'wa, sena na ĩwaihu'u za'ra wa'aba da hã. Aibã ma, wa tũ tinha, ãne: "Aiwasédé hã 're ĩ'ab'manharĩ wasété mono zé hã, te ai'ãma 're ab'madã'ã mono õ di za oto." ãne hã ĩmreme si wamhã, aima pibu prã za'ra wa'aba di tũ. ã hã ĩmorĩ'õ hã wahutu da, duré oto morĩ da, te tãma nharĩ wapsi, te za ĩwaihu'u za'ra wa'wa, ĩwaihu'u pese na sena na ĩwaihu'u za'ra wa'aba da oto. Ti'ai ãma dasiré ĩpodo hã ĩma waihu'u pese di, dawasédé te dama 're ĩ'aparĩ mono da hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa para. ãne na asiwi ĩwaihu'u za'ra wa'aba da, wa za ĩhi'ré ma tinha, wahutu da.

Tawamhã ĩhi'ré ma, te oto tinha:

— Ma'ãpé, aiwahutu. Asa'warizé hã âri, asõrõwa u aimorĩ da oto. — ãne te aibã ma tinha.

²⁵ Tawamhã awa'awi ma tũ aibã hã wahudu, danho'a. Tiza'warizé, ma tũ siré ti'ã. Tinhorõwa u, te oto mo. Morĩ sina, te ãma tiwata, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ãma. ²⁶ Tawamhã uburé ma tũ ãma tatob'uzu za'ra ni. 'Re ĩhâimana u'âsi mono ãma, te tawata za'ra ni. ãne te dasima nharĩ za'ra ni:

— Aibâ te te ãpesezé hã, wẽ uptabi di. Æhãna, wa tô wasiwi 'madâ'â za'ra ni. — Æne te dasima nharĩ za'ra ni.

Réwihi wasu'u

Mateusi 9.9-13; Marcusi 2.13-17

²⁷ Tawamhã rob u, ma tô watobro, Zezusi hã. Wato-bro wamhã, ma aibâ hã 'madâ, danhib'apito ma, dawu rob'uiprazé ubumroi'wa hã, Réwi na ãsisi hã. Æsimiromhurizéb ãma sãmra ré, ma tô 'madâ. Tame te da te tãma 're sãmri za'ra rob'uiprazé hã, ã'ubumrozéb ãma, danhib'apito nhimiwada'uri zarina. Tawamhã Zezusi hã ma tô ãne 'mahã:

— We aimorĩ, ãsiré 're aimorĩ da oto.

²⁸ Tawamhã ma wahudu. Tinhimiromhurizé, ma tô tiré, Zezusihi siré 're morĩ da oto. ²⁹ Tawamhã Zezusi te te sawi da, ma tô tinhorõwa ãma dasa hã dama 'manha, sa'ëté na. Zezusihi siré, te za dasa hã huri ni. Taha wa, rob'uiprazé ubumroi'wa norĩ hã te ã'rata ai'ubumro, ãsiré saihuri da, da'ahã na. Ni'wam norĩ zama, te ãsiré tisa tihu. ³⁰ Tawamhã saihuri da, si'ubumroi ré, ma tô 'madâ'â za'ra parisezu norĩ hã, rowahutu'wa norĩ me. Taha wa, te ãne tãma nharĩ za'ra, Zezusihi siré 're ãnomro mono norĩ ma:

— E niha bâ, te bété dawazari asaihuri 'wa, rob'uiprazé ubumroi'wa norĩ siré, dawasété na 're ãdanomro mono norĩ siré zama. — Æne te tãma nharĩ za'ra.

³¹ Taha wa, te Zezusi hã tãma nharĩ za'ra, ãne:

— Hãzé ãna 're ãnomro mono norĩ zô, dawede'wa hã 're siwasutu za'ra mono õ di, te te 're wede za'ra mono da. Æhãzé ré norĩ zô si te za 're siwasutu za'ra, te te 're pese za'ra mono da. ³² Tane duré wa hã, dawẽ na 're ãdanomro mono norĩ zô, ãsitême 're ãhãrã mono da, we ãmorĩ õ di. Dawasété na 're ãdanomro mono norĩ zô si, 're ãhãrã mono da, wa wei mo, dawasédé hã da te 're rême pese za'ra mono da, 're danomro wẽ mono da oto. — Æne ma tô Zezusi hã tãma waihu'u za'ra.

³³ Tawamhã ni'wam norĩ hã te Zezusihi ma nharĩ za'ra, ãne:

— Zuwã Batitaha siré 're ãnomro mono norĩ hã nimahã bâtã na si, te sai ãna 're si'ubumro, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, te te 're romhuri za'ra mono da, parisezu norĩ zadawa 'madâ'â pese 'wa norĩ zama. Ænei õ di, asiré 're ãnomro mono norĩ hã. Te 're saihuri u'ãsi, asiré. Te duré asiré te te 're ahuri. Æne te Zezusihi ma nharĩ za'ra.

³⁴ Taha wa, te Zezusi hã asa tãma nharĩ za'ra:

— Aibâ hã ãmrozéb u, sô ãhãrã za'ra norĩ hã sihutu wamhã, e te za dasa hã tiwi sawi za'ra ni, saihuri ãna si'ubumro da, ta norĩ hã. Mare di. Aibâ ãmro da hã, ã'rata sãmra za'ra ré, te za tô ãsiré tisa tihu, to sina. ³⁵ Niwapsi te za bâdã hã ãwa waptãrã, aibã ãmro da hã ãsiwadi norĩ wa'wa hawi, da te tiwi ã'ãri za'ra zéb da hã. Tawapsi te za tô sai ãna 're si'ubumro, robzei ãna. —

Ãne ma tô Zezusi hã tâma rowasu'u za'ra. Ãne sô'awib õ nherẽ, te te si'ãma ãsimiré'ézé hã.

³⁶ Tawamhã te duré ãma romnhimiré'é, ãne:

— Zazahã ãhãiwẽ hã e te za sizãri ni, ãhã'ratare hã da te ãma hãiwã'aba da. Mare di. Ãne wamhã, te za aiwamna, ãhãiwẽ hã. Duré ãhãtém na da te hãiwã'aba wamhã, aiwab õ di, ãhã hã. Hãiwẽ hã õ di. ³⁷ Duré e romhã 'manharĩ 'rata 're, te za uwa 'rãiwã'u ãsé hã da te 're sé, wa'ui ware õ ré. Mare di. Wa'ui ware õ ré, da te 're séme mono wamhã, oto wa'ui ware wamhã, te za romhã 'manharĩ 'ratare hã sina wazu. Tawamhã uwa 'rãiwã'u ãsé hã te za asa'wa. Romhã 'manharĩ hã te za duré hãihaiwamna. ³⁸ Itép si'uiwa na si, te za da te 're sé, rob'rãiwã'u zé té hã. — Ãne te Zezusi hã tâma rowasu'u za'ra. ³⁹ Te duré tâma ãma simiré'é za'ra:

— Uwa 'rãiwã'u ãsé ãrãtare hã da te 're ãhuri mono pari, e te za da te dasima 're wẽ za'ra, uwa 'rãiwã'u zé ité hã. Mare di. Até ité hã da te dasima 're wẽ za'ra mono õ di za. Te za dasima da te 're nharĩ za'ra: “I'wa'u 'ratare si, wẽ uptabi di.” Ãne te za dasima da te 're nharĩ za'ra. — Ãne te Zezusi hã tâma ãma simiré'é za'ra, sô'awib õ nherẽ.

6

Sabadu na, Zezusihi nhimirotizé wasu'u

Mateusi 12.1-8; Marcusi 2.23-28

¹ Tawamhã sabadu na, Zezusi norĩ hã ma tô ro'rahãri za'ra, amho wa'wai baba, zudezu norĩ te, romhuri zahãrizém na. Tawamhã tridu 'rã ne hã ma tô te te sima 'rãnhinarĩ, tinhib'rata na te te sima tomhãiwazu za'ra da, te te huri mono da, ãsiré 're ãnomro mono norĩ hã. ² Tawamhã parisezu norĩ hã te tâma nharĩ za'ra:

— Wahi'rada Mozési hã ma tô wama roti, sabadu na, wa te 're romhuri za'ra mono tã da. E marĩ da, te bété ãromhuri za'ra wa'wa, ãne te te wama roti õ nherẽ. — Ãne te tâma nharĩ za'ra.

³ Tawamhã Zezusi te asa tâma nharĩ za'ra, ãne:

— E apito Dawihi wasu'u na rob'ui'ére hã 're sãré za'ra wa'aba mono ã bâ, te te ãrob'manharĩzém na hã, tisiré norĩ me. ⁴ Mra te te simroi wamhã, ma tô ãzé 'ri para u, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ãma 're ãdawata za'ra mono zéb u. Tawamhã sébré wamhã, ma tô 'ma'rẽ ã'u'êne hã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, aré da te ãsa'ra za'ra hã. Duré tisiré norĩ ma, ma tô tâma a za'ra. 'Re ãhãimana u'ãsi mono, ma tô aré pisutu, da'ãma romhuri'wa norĩ si, ã'u'êne hã te te 're ãhuri mono da hã, sasedoti norĩ si. Tane nherẽ, ma tô 'ma'rẽne za'ra, Dawi norĩ hã. — Ãne Zezusi hã ma tô parisezu norĩ ma Dawihi wasu'u hã 'rãzarõtõ za'ra.

⁵ Te duré tâma nharĩ za'ra:

— Wa hã 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te ãpisudu, dasiré ãpoto da, ti'ã ãma. Taha wa, dama ãpire di, sabadu na roti hã te

dama 're ĩ'apisutu mono zéb da hã. — Āne ma tô tâma waihu'u za'ra, Zezusi hã.

*Aibâ ĩsimizu'rã're hã, Zezusi te te ĩpesezé wasu'u
Mateusi 12.9-14; Marcusi 3.1-6*

⁶ Tawamhã sabadu ĩhâiba amo na, ma tô duré âzé zudezu norĩ te, rowahutuzéb u, Zezusi hã. Tame te duré aibâ hã dame nhamra, ĩsimire niwĩ ĩsimizu'rã're hã. ⁷ Tawamhã 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ére na dama rowahutu'wa norĩ hã ma tô siwi 'madâ Zezusi hã, sabadu na te te pese zô, romhuri zahârizém na hã. Parisezu norĩ me, te simiza'rese sina 'madâ'â za'ra. Mozésihi nhimiroti te te 'madâ'â õ wa, te te siwi wě'õ da, te 'madâ'â pese za'ra. ⁸ Tawamhã Zezusi ma tô sina waihu'u za'ra, ĩsimirosa'rata za'ra hã. Tawamhã aibâ ma, te tinha:

— Aiwahutu, dawa'wa asab da. — Āne te tâma tinha. Tawamhã aibâ ma tô wahudu. Hâiwi te za. ⁹ Tawamhã Zezusi ma tô âma sadanharĩ za'ra, âne:

— Wa za asadanharĩ za'ra wa'wa. E niha 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti hã, sabadu na hã, romhuri zahârizé bātâ na roti hã. E ma hã ĩwě, wa te 're ĩ'manharĩ za'ra mono zéb da hã sabadu na hã. E ma hã ĩwě'õ. E wa te âma 're dapawaptob za'ra mono õ di za. E wa te âma 're danho'reptu za'ra mono õ di za. E niwamhã wa za taré wa te 're da'madâ'â za'ra, 're dadâ'â za'ra mono da. — Āne te Zezusi hã sadanharĩ za'ra.

¹⁰ Tawamhã Zezusi te ab'madâ, te te siwi ĩ'uirĩ za'ra norĩ hã. Tawamhã ĩsimizu'rã're ma, te tinha:

— Ma'âpé, asimizu wahutu. — Tawamhã ma tô tinhimizu wahutu, aibâ hã. Tawamhã awa'awi ma tô tinhimizu pese. ¹¹ Tawamhã rowahutu'wa norĩ hã ma tô sada tizahi za'ra, Zezusihi zada. Tawamhã te sima rosa'rata za'ra, marĩ hã te te tâma 'manharĩ za'ra da.

Zezusi hã aibâ 12 na te te ĩpisutu za'ra zé wasu'u, tizadawa wasu'u'wa da

Mateusi 10.1-4; Marcusi 3.13-19

¹² Tawamhã êtê'râihâ na ma tô Zezusi hã sai'u, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, mreme da. Tawamhã mara bâ te tâma mre. ¹³ Taha wa, awě wi ma tô sô tihârâ za'ra, tizazei'wa norĩ zô. Tawamhã ĩtême sihutu wamhã, ma tô pisutu za'ra, 12 na ĩhâiba za'ra hã ĩsiré 're nomro mono da. Ma tô oto sisi za'ra, tizadawa wasu'u'wa na. ¹⁴ Ta norĩ nhisi za'ra hã âne: Sima Pedru, tinoi me, Ādéréhé me. Pedru na te za sisi té, Zezusi hã. Duré Ti'adu norĩ hã tisisânawâi me Zuwâhã me, duré Piripi norĩ hã, Batoromezuhu me, ¹⁵ duré Mateusi norĩ hã, Tomehê me, duré Ti'adu, Apezuhu 'ra hã, duré Sima Zeroti, ¹⁶ duré Zudasi Ti'aduhu 'ra hã, duré Zudasi Icarizoti hã, dama ĩhâiba nhomri'wa da hã.

ZeZusi te te ĩrowasu'uzé, duré te te ĩda'apesezé wasu'u

Mateusi 4.23-25

¹⁷ Tawamhã ZeZusi norĩ hã ma tô sa'a hawi si'ra za'ra. Tawamhã ti'ai haré u sihutu ô ré, te a'â nhamra, sônhihâpã ãma, tizazei'wa norĩ me. ĩsazei'wa norĩ hã ahâ di. Tame duré da'ahâ uptabi na, te sô ai'ubumro ni. Daro mono bâ, ma tô ĩwana sô tasi'rã'õtô ni, Zudeza na danhipti'a nho'ômo nhisi hawi, duré Zeruzarẽ hawi, duré Tiru na 'ri nho'ômo nhisi hawi, duré Sido hawib zama. Â zaihã na Tiru hã, duré Sido hã, 'ri nho'u. ¹⁸ ZeZusihi mreme hã da te wapari za'ra da, ma tô ĩtẽme dasito. Duré te te da'apese da zama, ma tô ĩtẽme ai'aba'ré ni, duré wa'uburé te te dama anhamra da. Tawamhã ma tô dama anhamra. ¹⁹ Simipese waihu'u pese wa, ma tô dasima wẽ za'ra ni, danhib'rata na da te upi za'ra da, rowẽ na oto 're dasi'ubumroi mono da.

Dama 're ĩrowẽ za'ra mono zé wasu'u, robzei'ô na 're ĩdasi'ubumroi mono zé wasu'u me

Mateusi 5.1-12

²⁰ Tawamhã ZeZusi hã te tisiré 're ĩnomro mono norĩ hã 'madâ'â pese za'ra. Taha wa, te ãne tãma nharĩ za'ra:

— Áté asibrob ãna, te oto 're anomro aba mo. Tane nherẽ, aima 're robze za'ra wa'aba mono di za. 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã, Danhib'apito uptabi. Taha wa, ĩsib'a'uwẽ 're anomro aba mono wa, aima 're robze za'ra wa'aba mono di za.

²¹ — Áté mra, te oto 're ĩsépata za'ra wa'aba mo. Tane nherẽ, te za robze na 're aihãimana za'ra wa'aba mo. Niwapsi mra hã, ahâ di za.

— Áté te oto 're ai'ry'ry wa'aba mo, aipẽ'ézé za'ra wa'aba wa. Tane nherẽ, te za robze na 're aihãimana za'ra wa'aba mo. Niwapsi te za aipẽ'ẽ 're, 're ato za'ra wa'aba mo, rowẽ te.

²² — Wa hã ti'ai ãma dasiré ĩpodo. A norĩ wa'wa hã ĩzazei'wa, 're anomro aba mono wa, áté te za da te 're ai'ruiwapari za'ra wa'wa. Áté te za da te 're aiwẽ'ô za'ra wa'wa. Áté te za da te aima 're nharĩ wasété za'ra wa'wa. Áté aiwasédé hã te za taré da te ai'ãma 're sa'ra za'ra wa'wa. Áne wamhã, te za robze na 're aihãimana za'ra wa'aba mo. ²³ Rowẽ te, te za 're asarõtô za'ra wa'aba mo. A norĩ wa'aba ma si, rowasédé hã da te aima 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono ô di za. Wahi'rata norĩ ma, ma tô rowasédé hã da te aima 're 'manharĩ za'ra duré, 'Re ĩhãimana u'âsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa norĩ ma. Taha wa, da te 're ai'ruiwapari za'ra wa'aba mono nherẽ, aima 're rowẽ za'ra wa'aba mono di za. Niwapsi, 'Re ĩhãimana u'âsi mono, te za marĩ ĩwẽ hã te te aima 're sômri za'ra wa'wa, hãwa ãma asô 're ĩsimi'wara aba mono hã. Taha wa, aima 're rowẽ za'ra wa'aba mono di za. — Áne romhã ré ma tô tãma waihu'u sirômo za'ra, tisiré 're ĩnomro mono norĩ ma.

24 Taha pari, te uburé dama tinha oto:

— Áté asibrob ahâ na, te a'â 're aihâimana za'ra wa'aba mo. Niwapsi tâibâ za oto asibrob ahâ za'ra wa'wa hã. Tawamhã robzei õ na, te za 're ai'ubumroi wa'aba mo.

25 — Áté asai ahâ na, te a'â 're aihâimana za'ra wa'aba mo. Niwapsi, te za mra hã 're Ísépata za'ra wa'aba mo. Tawamhã te za robzei õ na 're aihâimana za'ra wa'aba mo.

— Áté rowē te, te a'â aipē'ē na 're ato za'ra wa'aba mo. Niwapsi te za robzei ãna 're asimroi wa'aba mo. Tawapsi te za 're ai'ry'ry wa'aba mo.

26 — Tane duréihã ma tô aibâ norĩ ãma 're dawata za'ra. 'Re ãhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u uptabi 'wa newa, ma tô ãma 're dawata za'ra, wahi'rata norĩ hã. Taha wa, a'â ai'ãma 're dawata za'ra wa'aba mono nherē, niwapsi aima 're rowē za'ra wa'aba mono õ di za. — ãne ma tô dama rowasu'u, Zezusi hã.

Zezusihi nhimiroti wasu'u, da te 're ãdazawi pese za'ra mono zém na

Mateusi 5.38-48

27 Te duré dama tinha:

— Īwapari'wa norĩ, wa za aima waihu'u za'ra wa'wa, ãne hã: Asawi'õ'wai wa'aba norĩ hã te za 're ĩsawi pese za'ra wa'aba mo. Duré ai'ruiwapari'wa norĩ ma, te za marĩ tâma 're ĩ'manharĩ wē za'ra wa'aba mo, ĩwē na. 28 Duré da te aima 're nharĩ wasété za'ra wa'aba mono nherē, te za da'ãma 're aimreme zusi aba mo, 'Re ãhâimana u'âsi mono ma, ĩwē hã te te dama 're anhomri mono da. Da te aima 're rob'manharĩ wasété za'ra wa'aba mono nherē, te za 'Re ãhâimana u'âsi mono wi 're ĩrowaptērē za'ra wa'aba mo, te te 're da'apawapto mono da. 29 Ai'u'rata wi, da te 're aihâ za'ra wa'aba mono wamhã, dama ãma 're wa'rãmi za'ra wa'aba mono õ di za. Taré te za 're aipizari za'ra wa'aba mo, ai'u'rata amo niwĩ, da te 're aihã za'ra wa'aba mono da. Duré asi'ubuzé hã da te aiwi 're waibui wa'aba mono wamhã, dawĩ 're sawi za'ra wa'aba mono õ di za, asõ'utu'u zama, da te aiwi 're waibui wa'aba mono da.

30 Marĩ hã da te aiwi 're waptērē za'ra wa'aba mono wamhã, te za dama 're ĩsõmri za'ra wa'aba mo. Áté ni'wa hã te za asibro hã aiwi âri 'wa. Tawamhã sô aihârâ õ di za, apâ te te aima sõmri da. 31 Marĩ ĩwē si, da te aima 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono da, asima 're ĩdawē za'ra wa'aba mono ne, te za marĩ ĩwē si dama 're ĩ'manharĩ u'âsi za'ra wa'aba mo, ĩwa'rãmi.

32 — Siwa'ru, te za 're ãdazawi pese za'ra wa'aba mo. Dawasété na 're ĩdanomro mono hã, tizawi pese 'wa si, te te 're sawi pese za'ra. Tanei õ di, a norĩ wa'wa hã za. ãne wamhã, ĩwē na te te 're asawi za'ra wa'aba mono õ di za, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã. Taha wa, te za uburé 're ãdazawi pese za'ra wa'aba mo. 33 Duré, uburé te za marĩ hã dama 're ĩ'manharĩ wē za'ra wa'aba mo. Dawasété na 're ĩdanomro mono norĩ

hã, tizawi pese 'wa norĩ ma si, te za te te tãma 're 'manharĩ wẽ za'ra. Tanei õ di, a norĩ wa'wa hã za. ãne wamhã, e niha te za 're ĩ'umnhasi za'ra wa'aba mo, ĩwẽ na te te aima ãma 're ĩ'a'uwaimrami aba mono da hã, 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã. Taha wa, te za marĩ hã uburé dama 're ĩ'manharĩ wẽ za'ra wa'aba mo. ³⁴Duré, uburé te za dama 're asõprub za'ra wa'aba mo. Áté marĩ hã te za da te aiwi 're waptẽrẽ za'ra wa'wa, a'â dama 're sõmri za'ra wa'aba mono da. Tawamhã te za dama 're ĩsõmri za'ra wa'aba mo, ĩwa'rãmib zô 're asimnhasi za'ra wa'aba mono ãna. Dawasété na 're ĩdanomro mono hã te marĩ hã tisiré norĩ ma si, te te 're sõmri za'ra, te te siwi 're waptẽrẽ za'ra mono wamhã. Tawamhã te duré ĩwa'rãmib zô 're simnhasi za'ra. Tanei õ di, a norĩ wa'wa hã za. ãne wamhã, ĩwẽ na te te 're asawi za'ra wa'aba mono õ di za, 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã. Taha wa, te za uburé dama 're asõprub za'ra wa'aba mo. ³⁵Dawasété na 're ĩdanomro mono ne, 're anomro aba mono õ di za. Uburé te za 're ĩdazawi pese za'ra wa'aba mo. Asitob'ru norĩ zama, te za 're ĩsawi pese za'ra wa'aba mo. Uburé te za marĩ hã tãma 're ĩ'manharĩ wẽ za'ra wa'aba mo. Áté marĩ hã te za da te aiwi 're waptẽrẽ za'ra wa'wa, syry na a'â dama 're sõmri za'ra wa'aba mono da. Tawamhã te za tãma 're ĩsõmri za'ra wa'aba mo. ĩwa'rãmib zô 're asimnhasi za'ra wa'aba mono õ di za. ãne wamhã, te za ĩwẽ na te te 're asawi za'ra wa'wa, 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã. ĩ'ra te za 're aihãimana za'ra wa'aba mo, danhipai u ĩpire uptabi 'ra hã. Marĩ wẽ na, uburé te dama 're sõpru. ĩsõprum na ãma 're ĩdawata za'ra mono õ norĩ ma zama, te dama 're sõpru. Dawasété na 're ĩdanomro mono ma zama, te 're sõpru. ³⁶Taha wa, te za Aimama aba ne, 're anomro aba mo, aiwẽ na. — ãne ma tô Zezusi hã tãma roti za'ra.

³⁷Ma duré tãma waihu'u za'ra, ãne:

— Dawasédé hã da'ãma 're ĩsa'ra za'ra wa'aba mono zéb zarina, asiwi 're dawẽ'õ za'ra wa'aba mono õ di za. Tawamhã te te siwi 're aiwẽ'õ za'ra wa'aba mono õ di za, 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã. Dawasédé hã da'ãma 're ĩsa'ra za'ra wa'aba mono zéb zarina, dama 're nharĩ za'ra wa'aba mono õ di za. Tawamhã 'Re ĩhãimana u'âsi mono, te te aima 're anharĩ aba mono õ di za. Marĩ, da te aima 're ĩ'manharĩ wasété za'ra wa'aba mono zé hã, asina 're 'madâ'â za'ra wa'aba mono õ di za. Tawamhã aiwasété'wa hã te te 're ab'madâ'â mono õ di za, 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã. ³⁸Asibrom na te za dama 're asõprub za'ra wa'aba mo, ĩsimarĩ'õ norĩ ma. Tawamhã 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã te za marĩ hã ĩwa'rãmi sa'ëtẽ na te te aima 're sõmri za'ra wa'wa. Marĩ na asima 're asõprub za'ëtẽ za'ra wa'aba mono ne, te za aima 're sõprub za'ëtẽ za'ra wa'wa. Sa'ëtẽ na dama 're sõmri za'ra wa'aba mono wamhã, te za sa'ëtẽ na te te aima 're sõmri za'ra wa'wa, ĩwa'rãmi, 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã. Syry na dama 're sõmri za'ra wa'aba mono

wamhã, te za syry na te te aima 're sômri za'ra wa'wa. — ãne ma tô Zezusi hã tâma waihu'u za'ra.

³⁹Tawamhã ãne te tâma ãma romnhimiré'é za'ra:

— Ni'wam norĩ hã tob'a zahuré wamhã, nimomo sisaprõni zahuré wamhã, sisaprõni wẽ zahuré õ di za. Te za siré tiwaptã'ã zahuré, ab're u. — ãne ma tô tâma rowasu'u za'ra.

⁴⁰Te duré tâma rowasu'u za'ra, ãne:

— Romnhoré'wa norĩ hã te te 're romnhoré za'ra mono ré hã, pire na 're hâimana waihu'u za'ra mono õ di, tâma ãromnhoré'wa norĩ ma hã. Niwapsi te te 're uprosi za'ra mono wapsi, te za te te 're waihu'u za'ëtẽ za'ra, tâma ãromnhoré'wa ne hã. — ãne ma tô tâma rowasu'u za'ra.

⁴¹Te duré tâma rowasu'u za'ra, ãne:

— ãté wede wa'õno hã atob're, te nomro, sabui õ nherẽ. E niha te za bété sô ãtõmo 'madã, wede nhiprubre wazere da, asisãnawã tõmo hawimhã. ⁴²Wede wa'õno hã atob're ãnomro, sabui õ nherẽ, e niha te za tâma ãnha: “Ropru hã a'ã te aima wazere, atõmo hawimhã.” Mare di. Wede wa'õno hã te za a'ã atõmo hawimhã ãwaze. Tawamhã te za sô airĩtĩ wẽ, wazere da, asisãnawã tõmo hawimhã, wede nhiprubre hã. — ãne ma tô Zezusi hã tâma rowasu'u za'ra.

⁴³⁻⁴⁵Tawamhã Zezusi ma tô da'ãma ãma romnhimiré'é, rob'rã na, ãne:

— Rowede hã wẽ wamhã, 're 'rãĩ wasété za'ra mono õ di za, wede wẽ wa. Wasété wamhã, 're 'rãĩ wẽ za'ra mono õ di za, wede wasété wa. 'Re 'rãĩ wẽ za'ra mono wamhã, te za ãma waihu'u za'ra ni, rowede ãwẽ na. E wab'ru u, te za 're aimo, rob'rã ãse zõ. Mare di. Wab'ru na 're simnhatã mono õ di, rob'rã ãse hã. E aptob u, te za 're aimo, rob'rã ãse zõ. Mare di. Aptom na 're simnhatã mono õ di, rob'rã ãse hã. ãne ni'wa hã 're morĩ wẽ wamhã, tipẽ'ẽ 're, tinhimirosa'rata wẽ hawim na, te za 're mreme wẽ u'ãsi. Duré ni'wa hã 're morĩ wasété wamhã, tinhimirosa'rata wasété hawim na, te za duré 're mreme wasété u'ãsi. Danhimirosa'rata zarina, te za tô õne u'ãsi 're damreme zusi. — ãne Zezusi ma tô tâma waihu'u za'ra.

'Ri'wa norĩ wasu'u
Mateusi 7.24-27

⁴⁶Te duré tâma nharĩ za'ra, ãne:

— E marĩ da, ma tô Asib'apito na asiwi 're ãnhisi za'ra wa'aba mo, ãnhimiroti hã 're 'madã'ã pese za'ra wa'aba mono õ nherẽ. ⁴⁷ãté ni'wam norĩ hã te za we ãtẽme aihutu, ãnhimiroti hã te te wapari za'ra da. Tawamhã te te wapari za'ra wamhã, te za oto ãnhimiroti hã te te 're 'madã'ã pese za'ra. ⁴⁸Taha wa, wa za ãnhimiroti 'madã'ã'wai ãma simiré'é, 'ri'wa na. Aibã hã ma tô ab're, 'ri da, ti'ai 'rowi ãne hã ãnomro u. Tawamhã ma tô ãma tipahã, ab're na. Ab're 'rehã di

oto. Tawamhã êtê nhisiwi ma tô 'ri, aibâ hã. Tawamhã âpré wamhã, â hã ma tô 're praba, 'ri u. Tete na ma tô 'ri hã 'manha, aibâ hã. Taha wa, rési âna te 're sa, 'ri hã. ⁴⁹ Até ni'wam norĩ hã te za ãnhimiroti hã tipo're na te te 're wapari za'ra. Tane nherê, te te 're 'madâ'â za'ra mono õ di za, ãnhimiroti hã. Taha wa, wa za ãnhimiroti 'madâ'â'õ'wai âma simiré'é, 'ri'wa ãhâiba amo na. Aibâ hã 'ri na'rata da, te te ab're õ di. Ti'a nhisiwip si, ma tô sima 'ri. Tawamhã 'ri u, â 're praba mono wamhã, â, ma tô 'marõwĩ, 'ri hã. Tâibâ oto. Taha wa, ma tô aipru pese, 'ri hã. — Âne ma tô 'ri'wa na simiré'é dama Zezusi hã, da te waihu'u za'ra da.

7

Romanuhu ma romhuri'wa, Zezusi hã te te ãpesezé wasu'u Mateusi 8.5-13

¹ Tawamhã te te dama roti parimhã, te oto mo Zezusi hã, Capana'u na 'ri nho'õmo nhisi u. Tawamhã ma tô wi. ² Tame aibâ hã te 're hâimana romanu hã, da'wapéi'wa norĩ wada'uri'wa. Tâma ãromhuri'wa hã te te sawi pese di. Hâzé na te oto nomro, tâma ãromhuri'wa hã. Hâzé ahâ wa, te za oto dârâ. ³ Tawamhã hâzé na nomro ré, ma tô Zezusihi wasu'u hã wapa, romanu hã. Taha wa, ma tô zudezu norĩ ma roti'wa norĩ hã 'mazatõrĩ za'ra, Zezusihi zô, ãhâzé ré hã te te pese da. ⁴ Tawamhã te te sô ãsatõrĩ za'ra hã ma tô ãtême aihutu, Zezusihi u. ãtême sihutu wamhã, ma tô tâma rowasu'u za'ra:

— Aibâ hã ãwê, romanu hã. Wê wa, pawapto na. ⁵ Wasiré õ nherê, te te 're wa'azawi pese. Taha wa, ma tô ãsiminhimi'ru zarina wama 'ri za'ra ni, wate da, rowahutuzé hã. Ta hã ma tô duré pawa'âbâ za'ra, 'ri'wa norĩ hã. — Âne te Zezusihi ma rowasu'u za'ra.

⁶ Tawamhã Zezusi te ãsiré timorĩ za'ra. Ma tô oto rosahutu za'ra, 'ri u. Te te rosahutu za'ra wamhã, romanu hã ma tô tisiwadi norĩ hã 'mazatõrĩ za'ra, te te tâma 'mazadawa wasu'u za'ra da, Zezusihi ma. Tawamhã te te uzusi za'ra wamhã, âne te tâma 'mairowasu'u za'ra, Zezusihi ma:

— Wasiwadi hã zudezu'õ nherê, até asébré õ di za, u, ãsõrõwa u. A hã, u, aiwê di. Õ hã, u, wê prã ti. Wê prã wa, até ãsõrõwa u asébré õ di za, u. ⁷ Wê prã wa, si'uihâ na we atême morĩ õ di za, u, tâma ãromhuri'wa hã tâma pese da. Romhã na nherê, aimreme pire wa, te za, u, aimreme na tâma ãpe, rowê na tâma 're sãmra mono da. ⁸ Romanu hã, damreme ãpire hã tâma waihu'u pese di, u. ãsib'apito norĩ mreme hã tâma pire za'ra di, u. Duré õ hã, u, ãmreme hã pire di, tinhib'a'uwê norĩ ma, da'wapéi'wa norĩ ma. Tawamhã, te te 'mazatõrĩ wamhã, te za, u, mo, ãsadawa para. Sô hârâ wa, te za u, ãtême wi, ãsadawa para. Duré marĩ hã tâma ãromhuri'wai ma, te te 'rui wamhã, te za, u,

tãma 'manha, te te tãma ĩ'ruzéb uwaibaba. Taha wa, aimreme hã pire wa, te za, u, tãma ĩpe, tãma ĩromhuri'wa hã, rowē na tãma 're sãmra mono da. — Āne te Zezusihi ma sadawa wasu'u za'ra, romanuhu siwadi norĩ hã.

⁹Tawamhã Zezusi hã āne hã te te wapari wamhã, ma tō āma titob'uzu, ĩsimirowasu'u za'ra na, romanuhu āma hã. Tawamhã ma aipi'ra, datēme. Da'ahã uptabi na ĩsarina ĩsi'aba'rē norĩ u, ma aipi'ra. Āne te dama tinha:

— Tō sena, wa aima waihu'u za'ra wa'wa. Ā hã te te sina ĩ'umnhasizém na hã, niwa te ĩ'madâ'â ô, Izarazéhé nhihudu norĩ nhipti'ai āma hã. Ta norĩ hã te te āma siwi wabzu ô di, te te sina ĩ'umnhasizém na hã. — Āne Zezusi hã te tinha, ĩsarina ĩsi'aba'rē norĩ ma.

¹⁰Tawamhã apã ma tō ai'aba'rē, romanu siwadi norĩ hã, ĩsôrōwa u. Sihutu wamhã, ma tō ĩhâzé ré hã sabu za'ra. Rowē na te oto nhamra, hâzé āna.

Īmrotō 'ra hã, Zezusi te te ĩhâiwa'utuzé wasu'u

¹¹Tawamhã āma ronomro ô ré, te Zezusi hã mo, 'ri wa'õtō u. Naĩ na 'ri wa'õtō nhisi u, te mo. ĩsiré 're ĩnomro mono norĩ hã te ĩsiré ai'aba'rē. Da'ahã na te duré ĩsiré ai'aba'rē ni. ¹²Tawamhã 'ri wa'õtō 'wawi wa'ra u, ma tō rob'uwe za'ra, Zezusi norĩ hã, 'ridawa u. Tawamhã ĩwab'rere, ma tō dasiwi âri ni, ab're u, ĩmrotō 'ra ĩdâ hã. Misire aibã ĩ'ra hã. Da'ahã na te ĩsiré ai'aba'rē ni, ĩmrotō siré, ab're u. ¹³Tawamhã ĩmrotō te te 'madâ'â wamhã, ma tō āma tipē'ēzé, Zezusi hã. Tawamhã ma tō tãma tinha, wawa tō da.

¹⁴Tawamhã ma tō oto ĩtēme wi. Te te âri za'ra ré, ma tinhib'rata na ĩré upi. Taha wa, ma ĩré mazahâri za'ra. Tawamhã te oto 'mahã:

— Ai'repudu, wa za aima tinha: Ai'utu. — Āne te 'mahã.

¹⁵Tawamhã ai'repudu hã ma tō udu. Sahã na te oto nhamra. Tawamhã tãma rowē wa, te oto mre. Taha wa, te Zezusi hã ĩna ma ti'ru, āne:

— Ā ai'ra, āma saprōni. — Āne te tãma tinha. Dâ'â zahã, oto sahã na sãmra wa, ma tãma tapē'ēwara za'ra ni. ¹⁶Āne te dasima nharĩ za'ra ni:

— Tinhib'a'uwē norĩ hã te za we te te 're wa'apawapto, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. Ma tō we watēme satō, tizadawa wasu'u'wa hã. Mreme pire uptabi di. — Āne 'Re ĩhâimana u'âsi mono āma, te tawata za'ra ni.

¹⁷Tawamhã ĩwasu'u hã ma tō wapari za'ra ni, daro mono bâ, Zezusi te te ĩhâiwa'utuzé wasu'u hã. Zudezu norĩ rob 'rata, 're ĩdasi'ubumroi mono norĩ zama, ma tō ĩwasu'u hã wapari za'ra ni.

Zuwã Batita hã Zezusihi u, tizadawa wasu'u'wa norĩ te te ĩsatõĩ zahuré zé wasu'u

Mateusi 11.2-19

¹⁸⁻¹⁹ Tawamhã Zezusi te te ĩhãiwautuzé hã ma tô Zuwãhã ma wasu'u za'ra, ĩsadawa 'madâ'â pese 'wa norĩ hã. Tawamhã maparane te sô tihârâ zahuré, Wanhib'apito u neb zahuré da, te te sadanharĩ zahuré da. ãne Zuwã te tãma nharĩ zahuré:

— Ane wa'aba wamhã, te za ĩsadanharĩ 'wa, ãne: “E a hã Zuwã Batita te te dama 're aiwasu'u mono, te we aimo. E zahadu aimawi zô, wa za 're wanhimipari za'ra.” ãne te za tãma ĩzadawa wasu'u wa'wa. — ãne Zuwã hã ma tô tãma nharĩ zahuré. ²⁰ Tawamhã Zezusihi u, te tineb zahuré. ĩtẽme simasisi wamhã, ma tô sadanharĩ zahuré:

— E a hã Zuwã Batita te te dama 're aiwasu'u mono, te we aimo. E zahadu aimawi zô, wa za 're wanhimipari za'ra. — ãne te sadanharĩ zahuré.

²¹ Tawamhã ĩsõ'a zahuré, te a'â da'apese da'ahã na, Zezusi hã. Duré wa'uburé ré, 're ĩdanomro mono hã ma tô dama anhamra. Duré ĩtob'a norĩ hã ma tô ato pese, ahã na.

²² Tawamhã te te da'apese parimhã, te oto tãma nharĩ zahuré, Zuwã Batitaha mreme 'madâ'â pese 'wa norĩ ma, ãne:

— Apã te za ane wa'wa Zuwãhã u, tãma ĩwasu'u wa'aba da. ĩtob'a norĩ hã to pese za'ra wa, ma tô apã te te 're rob'madâ'â za'ra. ĩmorĩ'õ norĩ hã te oto para na 're nomro. Duré ĩ'wa're ré norĩ hã ma tô 're pese za'ra. Hãiba wẽ na te oto 're nomro. Duré ĩpo'reptõ norĩ hã te oto 're simipari za'ra. Duré 're ĩdâ'â za'ra mono norĩ hã ma tô duré apã 're hãiwautu za'ra. ĩwasu'uwẽ hã ma tô duré ĩsibrob'õ norĩ hã te te 're wapari za'ra. ãne na te za tãma ĩrowasu'u za'ra wa'wa, Zuwãhã ma. ²³ Ni'wam norĩ hã, wa hã 'Re ĩhãimana u'ãsi mono zadawa para we ĩmorĩ na, 'rãwi ĩãma 're siwawã za'ra mono õ wamhã, ta norĩ ma si tãma 're rowẽ uptabi za'ra mono di za. — ãne ma tô Zezusi hã tãma waihu'u zahuré.

²⁴ Tawamhã apã te tineb zahuré Zuwã Batitaha u, aibã norĩ hã. Tawamhã ĩsa'u zahuré si, te Zuwã hã dama wasu'u wẽ, Zezusi hã. Da'ahã na ĩdasi'ubumroi mono norĩ ma, te ãne tãma rowasu'u za'ra:

— A'ubuni u, ma tô 're anomro aba mo, Zuwã hã sabu za'ra wa'aba da. E tawamhã du teihi 'rãihã hã uware wa, rowa'u te te 're ĩhãpã za'ra mono ne, Zuwã Batita hã roti da, sib'uwere na 're hãimana mono wa, ma tô ĩtẽme 're anomro aba mo. Mare di. Ta hã roti da, siptete na ma tô 're hãimana. ²⁵ E uza wẽ na 're si'uza mono wa, ma tô ĩtẽme 're anomro aba mo, 're sabu za'ra wa'aba mono da. Mare di. Uza wẽ na 're si'uza mono õ di. Uza wẽ ré 're ĩnomro mono norĩ hã, te apito nhorõwa ãma 're si'ubumro. Uburé marĩ hã ĩwẽ uptabi si, te tãma 're hãimana za'ra, ta norĩ ma. ²⁶ Ma'ãpé, ĩma wasu'u za'ra wa'aba

za. E 'Re ãhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wai wa, te ãtẽme 're anomro aba mo, 're sabu za'ra wa'aba mono da. Tane tã. ãwana ãsadowa wasu'u'wa norã hã, ãpire na te te siwi ãma wabzu za'ra õ di, Zuwã hã. ²⁷ Durẽihã ma tã 'Re ãhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa hã ãne ãma rob'ui'éré, Zuwãhã ãma, 'Re ãhâimana u'âsi mono mreme na: "ãzadawa wasu'u'wa, wa za aiwana satã, te te asã ropese mono da." ãne durẽihã ãma rob'ui'éré hã, ãbaihã na hã.

²⁸ Te durẽ tãma rowasu'u za'ra, Zezusi hã:

— Uburẽ ãwana 're ãnomro mono norã hã te te siwi ãma wabzu za'ra õ di Zuwã hã, ãsimiromhuri pire na hã. Tane nherẽ, 'Re ãhâimana u'âsi mono te te 're ãda'azawi mono zẽb zarina, te te 're ãda'apawapto mono zẽ hã, hãiba ré ré, te te waihu'u õ di za, Zuwã hã. Ni'wam norã si, 'Re ãhâimana u'âsi mono nhib'a'uwẽ norã si te za te te sina 're waihu'u za'ra, ãuirã na. Taha wa, ta norã hã te za pire na 're hãimana za'ra, Zuwã Batitaha nhipai u. Durẽ ni'wam norã hã 'Re ãhâimana u'âsi mono nhib'a'uwẽ norã hã, tisirẽ norã ma, wapu na 're hãimana za'ra mono nherẽ, te za pire na 're hãimana za'ra, Zuwã Batitaha nhipai u, ta norã si ãuirã na te te sina 're waihu'u za'ra mono wa, 'Re ãhâimana u'âsi mono te te 're ãda'apawapto mono zẽ hã. — ãne ma tã Zezusi hã dama wasu'u, Zuwã hã.

²⁹ Tawamhã uburẽ ma tã ãsimirowasu'u hã wapari za'ra ni. Danhib'apito ma, rob'ui'prazẽ ubumroi'wa norã zama, ma tã dame wapari za'ra. Ta norã hã ma tã oto wapari pese za'ra, 'Re ãhâimana u'âsi mono nhimiroti hã. Taha wa, ma tã Zuwã hã ã dawabzuri hã tãma 'manharã za'ra. ³⁰ Tazahã, parisezu norã hã rowahutu'wa norã me, ma tã siwi wẽ'õ za'ra 'rãwi, 'Re ãhâimana u'âsi mono te te sima ãda'awẽzẽ hã. Taha wa, te te siwi wẽ'õ za'ra wa, ã dawabzuri hã te te tãma 'manharã za'ra õ di, Zuwã hã.

³¹ Tawamhã Zezusi te durẽ dama tinha:

— E 'wam norã ãma, wa za ãma simirẽ'ẽ za'ra, ã nimosi dapoto tẽm norã ãma hã. ³² ãtẽ ai'utẽ norã ãma, wa za ãma simirẽ'ẽ za'ra. 'Ri nhi'riti wa, da te dasina 're ãubumroi mono zẽb ãma si'ubumroi ré, ãne ai'utẽ norã hã te za si'mahãrã za'ra: "Wa norã hã wa tã aima rowamreme za'ra wa'aba ni arẽ, dasina damro wa, rowamremezẽm na. Tazahã, ãma ato za'ra wa'aba õ di. Durẽ da te dasina 're ti'a za'ra mono wa, rowamremezẽm na, wa tã arẽ aima rowamreme za'ra wa'aba ni. Tazahã, a norã wa'wa hã wazu ai'ry'ry wa'aba õ di." ãne te za si'mahãrã za'ra. ³³ Tane a norã wa'wa hã, Zuwã Batita hã te sai ãna nasi aimasisi. Durẽ uwa 'rãni wa'u ãsẽ hã te te 're hãsi mono õ di. Tazahã, ãne 're hãimana mono wa, ma tã tãma 're ãnharã wasẽtẽ za'ra wa'aba mo, wa'uburẽ ré 're ãmorã na. ³⁴ Wa hã ti'ai ãma dasirẽ ãpodo hã dasazẽm na, wa 're ãsa. Uwa 'rãni wa'u ãsẽ hã wa durẽ te dame 're hãsi. Tazahã, ãsa za'ẽtẽ na 're ãsai mono na, durẽ uwa 'rãni wa'u zẽ zeĩ 'wa na, ma tã ãma

're ĩnharĩ wasété za'ra wa'aba mo. Duré siwa'ru 're ĩdanomro mono norĩ siwadi na, ma tō ĩma 're ĩnharĩ wasété za'ra wa'aba mo. ³⁵ Tane tō. 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti hã, wê di. Tawamhã ĩsimiroti hã da te dasima 're wê za'ra mono wamhã, te za ĩwê hã da te 're waihu'u za'ra. Da te 're wê'ô za'ra mono ô di za, ĩwê hã dasiwi. — Āne Zezusi ma tō tãma siwasu'u za'ra.

Simahã wasu'u

³⁶ Tawamhã aibã parisezu hã ma tō Zezusihi zô hã, ĩme sa da. Taha wa, te Zezusi hã ĩsôrôwa u mo. Tawamhã ma tō nhamra tame, sa da. ³⁷ Tame 'ri wa'ô'tô âma hã ma tō ĩwasu'u hã wapa pi'ô hã, siwa'ru 're ĩmorĩ hã. Parisezu nhorôwa âma sa da, ĩsãmra na ma tō wapa. Taha wa, ma tō simhi ti'â, Zezusihi zarina, wedewa'u zadaze ré hã. Simhi hã, êtê'a 'manharĩ. Wa'âbã za'êtê di, wedewa'u zadaze hã. ³⁸ Tawamhã Zezusihi babarã na ma tō nhamra, wawa sina. Wawai wamhã, Zezusihi para nhisiwi, ma tō ti'upĩni a'a. Taha wa, te tizéré na tãma u'ô. Tawamhã da te 're ĩdatob'rata hârâ za'ra mono ne, tizadawa na ma tō para hârâ. Ma tō wedewa'u zadaze hã ĩpara nhisiwi sa'wa, pi'ô na. ³⁹ Tawamhã, parisezu te te 'madá'â wamhã, ma tō tipê'ê na tãma tinha, Zezusihi ma:

— Tô sena, 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u wai 'wa'âhã, te aré ĩwasété na âma waihu'u, pi'ô ĩ âma hã. Tawamhã te aré tiwi sisawi, te te upi tō da. — Āne ma tō tipê'ê na tãma tinha.

⁴⁰ Tawamhã ĩsimirosa'rada hã te te sina waihu'u wa, te aibã ma tinha, Zezusi hã:

— Sima, marĩ, wa za aima waihu'u, waihu'u da. — Āne te tãma tinha.

Tawamhã Sima te asa tãma tinha:

— Ma'âpé, ĩma waihu'u, marĩ hã te waihu'u da.

⁴¹ Taha wa, te Zezusi hã tãma rowasu'u oto, âne:

— Aibã norĩ hã ma tō rob'uiprazéb ô wa, taré a'â dawĩ 'maiwaptêrê zahuré. ĩmorĩ'rada hã 500 na ma tō dawĩ waptê. Duré ĩhâiba amo hã, 50 na ma tō dawĩ waptê. Niwapsi te za ĩsôwa're're tãma sômri zahuré, aibã ma. ⁴² Tawamhã rob'uiprazéb ô wa, ĩsôwa're're te te tãma sômri zahuré ô di. Sôpru wa, ma tō tãma waihu'u zahuré aibã hã, ĩsôwa're're te te tãma sômri zahuré tō da. — Āne ma tō Simahã ma rowasu'u, Zezusi hã. Tawamhã te oto âma sadanha:

— E 'wa hã te za sawi pese, aibã ĩsôpru hã. E 500 na te te tãma ĩsômri hã te za sawi pese. E 50 na te te tãma ĩsômri hã te za sawi pese. — Āne Zezusi te sadanha.

⁴³ Tawamhã Sima te asa tãma tinha:

— Āté 500 na te te tãma ĩsômri hã te za sawi pese. — Āne Sima, te Zezusihi ma tinha.

Tawamhã Zezusi te duré asa tãma tinha:

— Tane tō. Ī'uwaibaba ma tō ĩma ĩwaihu. — Āne ma tō āma saze.

⁴⁴ Tawamhã pi'õi u sipi'rai wamhã, te duré tãma tinha, Simahã ma:

— Āhãta, pi'õ hã. Tãma ĩzawi pese di. A hã we ĩzébré wamhã, â hã dama 'rui õ di, da te ĩpara upsõ da. Pi'õ si ma tō ĩpara upsõ, ti'upĩni na. Ma tō duré tizéré na ĩpara u'õ. ⁴⁵ A hã we ĩwisi wi, ĩzawi õ di, ĩtob'rata hârâ na. Pi'õ si ĩzébré wi, ma tō ĩpara hârâ. ⁴⁶ A hã dama ĩ'rui õ di, azeitona 'rãi wa'ui wam na da te ĩzéré u're da, ĩma robze da. Pi'õ hã wedewa'u zadaze pire hã ma tō ĩpara nhisiwi sa'wa. ⁴⁷ Tãma ĩzawi uptabi wa, ma tō ĩma 'manharĩ wẽ. Marĩ hã te te 're ĩ'ab'manharĩ wasété mono zé hã ahâ nherẽ, wa tō tãma tipa. Taha wa, tãma ĩzawi uptabi di, te tãma apari wa. Dawasété ahâ na 're dasisãmri za'ra mono õ wamhã, da te dasina 're waihu'u za'ra mono õ di za, 'Re ĩhâimana u'âsi mono, dawasété ahâ na te te dama 're ĩ'apari mono zé hã. Tawamhã 'Re ĩhâimana u'âsi mono, dama sawi prã ti za. Dawasété ahâ na 're dasisãmri za'ra mono wapsi, te za da te dasina 're waihu'u za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono, dawasété ahâ na te te dama 're ĩ'apari mono zé hã. Tawamhã 'Re ĩhâimana u'âsi mono, dama sawi uptabi di za. — Āne ma tō Simahã ma waihu'u, Zezusi hã.

⁴⁸ Tawamhã pi'õi ma, te oto tinha:

— Marĩ hã 're ĩ'ab'manharĩ wasété mono zé hã wa tō oto aima tipa. — Āne te pi'õi ma tinha.

⁴⁹ Tawamhã Zezusihi mreme, ma tō pi'õi āma wapari za'ra, ĩsiré ĩsaihuri norĩ hã. Taha wa, ma tō tipẽ'ẽ na tãma nharĩ za'ra:

— E 'wa hã õ hã, marĩ, da te 're ĩ'manharĩ wasété za'ra mono zé hã, te te dama 're ĩ'apari mono hã. — Āne te tãma nharĩ za'ra, tipẽ'ẽ na.

⁵⁰ Tawamhã Zezusi te duré pi'õi ma tinha:

— ĩzazei wa, wa tō aipawapto, aiwasédé hã rẽme pese da. Rowẽ na te za oto 're aimo. — Āne te pi'õi ma tinha, Zezusi hã.

8

Pi'õ norĩ hã, Zezusihi siré ĩsi'aba'rézé wasu'u

¹ Tawamhã āma ronomro wapsi, te Zezusi hã datẽme 're mo, daro mono bâ. 'Ri nho'õmo mono bâ, te datẽme 're mo, 'ri wa'õtõ mono bâ. Tawamhã datẽme 're morĩ wamhã, ma tō ĩwasu'uwẽ na te te 're da'apo're pu'u, 'Re ĩhâimana u'âsi mono, da'ãma 're ĩsib'a'uwẽ mono zé wasu'u na. Datẽme 're morĩ wamhã, aibã norĩ hã 12 na ĩhãiba za'ra hã, te ĩsiré 're nomro. ² Pi'õ norĩ zama, te ĩsiré 're nomro, wa'uburé, te te tãma 're ĩ'anhamra mono norĩ hã. Duré, ĩhâzé hã te te tãma 're ĩ'apari mono norĩ zama, te ĩsiré 're nomro. Pi'õ nhisi hã, Mariza Madarena na ĩsisi hã, wa'uburé hã, 7 na ĩhãiba za'ra hã te te

tãma ãsãmra za'ra hã. ³ Duré, Zuwãna na pi'õ nhisi hã. Cuzaha mro hã, apito Erodihî ma romhuri'wai mro hã. Duré, Suzana na pi'õ nhisi hã. Aimawi norĩ hã te duré ãsiré 're nomro, pi'õ norĩ hã, ahã na. Ta norĩ hã tinhimarĩ na, te Zezusi norĩ hã te te 're pawaptob za'ra.

Aibã hã amnho poto mono da, te te ãnhamra mono zé wasu'u Mateusi 13.1-23; Marcusi 4.1-20

⁴ Tawamhã da'ahã na ma tô ãtẽme aihutu ni Zezusihi u, 'ri ahã mono bã, da te sabu za'ra da. Tawamhã, ãtẽme dasi'rã'õtõ wamhã, ma tô dama romnhimiré'é, ãne:

⁵ — Aibã hã te buru u mo, ti'ai hãibãdã na, amnho hã te te anhamra mono da, poto mono da. Tawamhã, amnho hã te te anhamra mono wamhã, nima norĩ hã bãdãdi zababa ma rere'e. Taha wa, ma tô dapara na nasi wati'i za'ra ni, tiwi ãrere'e mono hã. Sire hã ma duré te te uprosi, poto mono õ ré.

⁶ Ëtẽ nhisiwi, ma duré nima norĩ hã rere'e, amnho hã. Ti'a baihãire di, ëtẽ nhisiwimhã. Tawamhã, 'wanhipré wairébé mono wamhã, ti'ai wa'ro wamhã, ma 'wanhipré 'ré. ⁷ Nima norĩ hã ma duré rere'e, wab'ru wazari. Tawamhã siré ma tô 'wanhipré. Siré 'wanhipré mono wamhã, ma te te ubu, wab'ru hã. Taha wa, ma tô te te uprosi. ⁸ Ti'ai wẽ wa, ma duré nima norĩ hã rere'e. Ma tô oto 'rã. 'Rãĩ mono wamhã, 'rãĩ pese uptabi di, rob're hã. — ãne Zezusi ma tô dama rowasu'u.

Te duré dama tinha:

— Asimipari pese za'ra wa'aba wamhã, ma'ãpé ãwapari pese za'ra wa'aba ãnhimirowasu'u na hã, waihu'u za'ra wa'aba da. — ãne te dama tinha.

⁹ Tawamhã Zezusihi siré 're ãnomro mono norĩ si, te sadanharĩ za'ra:

— E marĩ na, te ãma ãsimiré, amnho potozém na hã. — ãne te sadanharĩ za'ra. ¹⁰ Tawamhã Zezusi asa te tãma nharĩ za'ra:

— 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã ma tô dawĩ sawĩ, a'ã da te waihu'u tã za'ra da, da'ãma 're ãsib'a'uwẽ mono zé wasu'u hã. A norĩ wa'aba ma si, ma tô oto ãwasu'u hã aima waihu'u za'ra wa'wa, waihu'u za'ra wa'aba da, dama ãwaihu'u'õ hã. Taha wa, wa tô ãnhimiromnhimiré'é na si, te dama 're arowasu'u. Tawamhã dapo're na, da te 're waparĩ za'ra mono nherẽ, da te waihu'u za'ra õ di za, ãma ãsimiré'ézé hã.

¹¹ — ãhãna, wa za aima waihu'u za'ra wa'wa, te ãma ãsimiré'ézé hã waihu'u za'ra wa'aba da. Amnho potozé hã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono mreme, te wasu'u. ¹² Amnho hã bãdãdi zababa ãrere'e mono hã, aimawi a'uwẽ, te wasu'u. Ta norĩ hã áté te za ãsadawa wasu'u hã taré tipo're na te te 're waparĩ za'ra. Tawamhã te za Wa'uburé hã ãtẽme 're sihutu áté, te te tãma 're roti za'ra mono da, te te 're saze za'ra mono tã da, te te 're sã'reptu za'ra mono tã da, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã. Tawamhã wa'rui'wa nhimiroti zarina, te te saze za'ra õ di za,

'Re ìhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u hã. ¹³ Duré amnho hã êtê nhisiwi ìrere'e mono hã, aimawi a'uwê, te wasu'u. Ta norĩ hã âté te za 'Re ìhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u hã te te 're wapari za'ra, tipo're na. Tawamhã te za ìwasu'u ma 're to za'ra. Tazahã, òne haré te te 're saze za'ra mono ò di za. Áté, te za te te 're saze hutu za'ra. Áté rowasédé hã da te tãma 're 'manharĩ za'ra mono ò'umnhasite, te za apâ 're sipizari za'ra. ¹⁴ Duré amnho hã wab'ru wazari ì'a'a mono hã, aimawi a'uwê, te wasu'u. Ta norĩ hã âté te za taré tipo're na te te 're wapari za'ra, ìsadawa wasu'u hã. Tazahã, marĩ wamhã, òhõ ãma si 're nomro mono ò di za. Áté, marĩ na si te za te te 're rosa'rata za'ra sima, âté rob'uiprazém na si, âté titozém na si. Tawamhã rob'rã ì'rã wê prã ne, 're hâimana wê uptabi za'ra mono ò di za. ¹⁵ Amnho hã ti'ai wê wa, te te ì'anhamra mono hã, aimawi a'uwê, te wasu'u. Ta norĩ hã âté te za tipo're na te te 're wapari za'ra, 'Re ìhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u hã. Tawamhã te za te te 're 'madâ'â pese za'ra. Òne haré, te za ìsimiroti na 're nomro. Tawamhã rob'rã ì'rã wê uptabi ne, hâimana wê uptabi na, te za oto 're hâimana za'ra. ãne amnho potozé wasu'u na, wa aima ãma simiré'é za'ra wa'wa. — ãne, Zezusi te tãma rowasu'u za'ra, tisiré 're ìnomro mono norĩ ma.

¹⁶ Tawamhã rob'uiwêzém na te duré ãma simiré'é:

— Rob'uiwêzé hã da te ro'o wamhã, e piza'a na te za upsibi ni. E daza'warizéb 'rowi, te za sãrĩ ni. Mare di. ìsima'warazém na si, te za sô'awi da te 're sôré, rowa'a na 're danhisisi mono da. Taha da, te za ro'o ni, rob'uiwêzé hã. ¹⁷ Tane, ìmreme hã a'â te dama ìwaihu'u'ò hã te za niwapsi waihu'u za'ra ni. Taha wa, wa tô rob'uiwêzém na ãne ãma simiré'é.

¹⁸ — Taha wa, ma'ãpé ìmreme hã 're wapari pese za'ra wa'aba mono. Tawamhã ìzadawa wasu'u hã te za te te aima 're waihu'u za'êtê za'ra wa'wa, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã. ìmreme hã 're wapari pese za'ra wa'aba mono ò wamhã, te za apâ te te aiwi 're awaibui wa'wa, ìzadawa wasu'u hã. Tawamhã ìmreme waihu'u'wa na, 'rãwi 're asi'madâ'â ze za'ra wa'aba mono nherê, te za ìmreme waihu'u'ò'wa ne, oto 're anomro aba mo. — ãne te Zezusi hã tisiré 're ìnomro mono norĩ ma rowasu'u za'ra.

Zezusihi na wasu'u, ìno norĩ wasu'u me

Mateusi 12.46-50; Marcusi 3.31-35

¹⁹ Tawamhã Zezusihi u, te ìna hã mo, ìno norĩ me. Te te sabu za'ra da, te ìtême ai'aba'ré. Tazahã, da'ahã uptabi wamhã, ìtême sisisi waihu'u ò di. ²⁰ Tawamhã Zezusihi ma, ma tô ni'wa hã rowasu'u, ãne:

— Ano norĩ hã te rowi asô aimasa, ana me. Te sima wê za'ra, te te asabu za'ra da. — ãne ma tô tãma rowasu'u ni.

²¹ Tawamhã Zezusi te uburé dama tinha:

— Ni'wam norĩ hã, 'Re ãhãimana u'âsi mono zadawa wasu'u hã tipo're na te te 're wapari za'ra mono wamhã, duré te te 're 'madã'â pese za'ra mono wamhã, ta norĩ hã ãna, duré ãno. — ãne Zezusi ma tô dama waihu'u.

*Zezusi hã rowa'u'u ma, te te ãnharĩzé wasu'u
Mateusi 8.23-27; Marcusi 4.35-41*

²² Tawamhã bãtã na, te Zezusi hã tãma nharĩ za'ra:

— Oto zara u, wa te saprĩ za'ra wa'aba. — ãne te tãma nharĩ za'ra, tisiré 're ãnomro mono norĩ ma. Tawamhã uba're wa, ma tô asisi, zara u te te saprĩ za'ra da, ãsõ'u na. ²³ Tawamhã te te siré sari za'ra ré, te otõ Zezusi hã nhono, uba're wa. Sõtõ ré, ma tô rowa'u ãsa'ëne hã watobro. Taha wa, uba're 're, ma tô â hã âzé. Uba're 'remhã, â hã 'masisi wamhã, simimnhasi di oto. ²⁴ Taha wa, ma Zezusihi u tiwahutu za'ra, te te siwi utu da. Tawamhã ãne te siwi 'mahã:

— Rowahutu'wa, rowahutu'wa, wa za ai'utõrĩ ni. — ãne te 'mahãrã za'ra. Tawamhã Zezusi ma tô udu. Ma tô wahudu. Rowa'u'u ma, te tinha, te te sazãri da. Duré â ma, te tinha, âtu da. Taha wa, ma tô sazã, rowa'u hã. Ma tô ti'ãtu oto. ²⁵ Tawamhã tisiré 're ãnomro mono norĩ ma, te tinha:

— E niha bã asiwi ã'umnhasi aba õ di. — ãne te tãma nharĩ za'ra. Taha wa, te sima nharĩ za'ra:

— E niha õ hã aibã hã. Rowa'u'u ma, te tinha. Tawamhã rowa'u hã ma tô sazã. Duré, â nhibzaihã ma, te tinha. Taha wa, ma tô ti'ãtu. ãmreme hã ma tô wapari zahuré. — ãne te sima nharĩ za'ra. Mreme pire wa, ma ãma titob'uzu za'ra. Õne hã tãma sa'rese za'ra õ wa, ma tô tãma tipahi za'ra, ãsiré 're ãnomro mono norĩ hã.

*Zezusi hã, aibã hawi wa'uburé te te ãsatõrĩ za'ra zé wasu'u
Mateusi 8.28-34; Marcusi 5.1-20*

²⁶ Tawamhã Darireza na danhipti'a nho'õmo nhisi hawi, te ãsõ'u na siré sari za'ra, te te saprĩ za'ra da, zara u, Zezusi norĩ hã. Tawamhã ma tô oto aihutu zara u, Zeraza na danhipti'a nho'õmo nhisi niwĩ. ²⁷ Tawamhã uba're hawi, ma tô watobro, Zezusi hã. Watobro wamhã, ma tô aibã hã ãtẽme wi, wa'uburé ré 're ãmorĩ hã. 'Re si'uzã mono õ di oto, aibã hã. Ai'uréiwi, te oto 're mo. Duré 'ri 're, 're sãmra mono õ di oto. Adã'ã 'ru ãma si te oto 're sãmra, êtẽ wa, ab're sirõmo ãma. Tame 're hãimana mono ré hã, ma tô ãma tironomro pese. ²⁸⁻²⁹ Aibã hã da'rata 're sãmra mono ré, ma tô da te 're 'madã'ã za'ra, 're pusi tõ mono da. Ma tô da te dasiwi 're hi wasisi, ãsi'uwazi nhorõ rutu na. Te duré da te dasiwi 're pa wasisi. Tazahã, tihi wasisizé hã te te sina 're anhinãrĩ, tipawasisizéb zama. Taha pari, te wa'uburé hã te te siwi 're saprõni, a'ubuni u. Tawamhã aibã hã Zezusi te te 'madã'ã wamhã, ma tô 're sadari. Taha wa,

hi'rātītō ma aime, Zezusihi papara. Tawamhã mreme 'rãihã na te tãma tinha, ãne:

— Zezusi, 'Re ìhâimana u'âsi mono 'ra, e marĩĩ'ãma 'manharĩ da, te we aimo. Ì'azãri ò di za. ãne, wa ìsina aipa'uwati. — ãne te Zezusihi ma tinha, wa'uburé ma, te te rob'rui wa, aibã hawi watobro da.

³⁰ Tawamhã Zezusi hã te sadanha, ìsisi zô:

— E niha asisi hã.

— Ahã na, ìnhisi hã. — ãne te aibã hã tãma sisisi, wa'uburé hã ãma ahã wa.

³¹⁻³² Tawamhã romhutu na te uhãbã norĩ hã tisa te te 're huri ahã na, sa'a zahãpã para wi. Tawamhã wa'uburé norĩ hã te Zezusihi wi rowaptêrê za'ra sina, rob'rehã u te te satõrĩ tõ za'ra da. Uhãbã u, te te satõrĩ za'ra da, te sina rowaptêrê za'ra, uhãbã hãiba 're, 're si'ubumroi mono da. Taha wa, ma tã Zezusi hã ãma saze za'ra. ³³ Tawamhã aibã hawi ma tã wairé wa'uburé norĩ hã, uhãbã u si'aba'rê da, ìhãiba 're, 're si'ubumroi mono da. Tawamhã, ìtême sisisi wamhã, uhãbã norĩ hã te sisa're, wara sina. Sa'a hawi, te pi'reba sisa're, ìsõ'ui u. Tawamhã ãi ba ma tã rere. Taha wa, ma ai'utõ uburé.

³⁴ Tawamhã uhãbã 'madã'ã'wa norĩ hã te te 'madã'ã za'ra wamhã, te ìsiti datême sisa're, wara sina. 'Ri nho'õmo ãma, ma tã dama rowasu'u za'ra. Rom na, 'ri wa'õtõ ãma zama, ma tã dama rowasu'u za'ra. ³⁵ Tawamhã ìsimirowasu'u hã da te wapari za'ra wamhã, te ìtême ai'aba'rê ni, da te sabu za'ra da. Zezusihi u dasihutu wamhã, ma tã aibã hã 'madã'ã za'ra ni, wa'uburé ìhawi ìwairébê hã. Uza ré, te oto nhamra Zezusihi papara, rowê na. Tawamhã tãma rowê wa, ma tã tãma tipahi za'ra, dama 're ìrowê za'ra mono zé hã tãma sa'rese za'ra õ wa. ³⁶ Tawamhã ãma ì'madã'ã za'ra 'wa norĩ hã te aibã wasu'u hã dama wasu'u za'ra, ìsihutu norĩ ma. Aibã, Zezusi te te ìpawaptobzém na, te tãma rowasu'u za'ra. ³⁷ Tawamhã aibã wasu'u te te wapari za'ra wamhã, ma tã tãma tipê'ẽwara za'ra. Taha wa, te Zezusihi ma rob'ru za'ra, ìrom nhiti morĩ za'ra da. Aihĩni te tãma rob'ru za'ra, Zeraza na danhipti'a nho'õmo nhisi ãma 're ìsi'ubumroi mono norĩ hã.

Tawamhã Zezusi te za oto ãzé, uba're wa, danhiti morĩ da. ³⁸ Tawamhã aibã te sina 'mahã, Zezusihi siré 're morĩ da, te te tãma pisutu da, wa'uburé ìhawi ìwairébê hã.

Tane nherê, te Zezusi hã aibã ma tinha, ãne:

³⁹ — Apã aimorĩ, asõrõwa u, 'Re ìhâimana u'âsi mono, ìwê na te te aipawaptobzém na asisãnawã norĩ ma, asiwasu'u da. — ãne te aibã ma tinha.

Tawamhã aibã te oto mo, tinhorõwa u, 'ri baba dama siwasu'u mono da, Zezusi te te ìpawaptobzém na hã.

Zezusi, Zairuhu 'ra te te ìhãiwa'utuzé wasu'u, bãdãdi wãi wa, pi'õ hã te te ìpesezé wasu'u me

Mateusi 9.18-26; Marcusi 5.21-43

⁴⁰ Tawamhã ma tô Zezusi norĩ hã apâ saprĩ za'ra, zara u. Zara niwĩ, ma tô da'ahã na ĩwana sô ropsãmri za'ra ni. Tawamhã apâ datẽme wisi wẽ te, ma Zezusi hã sawi za'ra ni, dato sina. ⁴¹⁻⁴² Tawamhã ma tô aibã hã ĩtẽme wi, Zairu na ĩsisi hã, zudezu norĩ te, rowahutuzéb ãma dawada'uri'wa hã. ĩtẽme wisi wi, ma tô hi'rãtitõ aime, Zezusihi papara, ti'ra ãma te te sadawa pibu da, ĩsõrõwa u morĩ da, ĩ'ra hã hãzé wa, te te tãma pese da. ĩ'ra hã pi'õ pisi, azarudu hã 12 na ãma ĩwahu. Hãzé ahã wa, te za oto tiwi dârã. Tawamhã Zezusi te oto mo, ĩsõrõwa u. Morĩ ré, te da'ahã na ãma dasi'uirĩ. Ma dasiwi hõti ni.

⁴³⁻⁴⁴ Tawamhã bådãdi na morĩ ré, ma tô pi'õ hã wi, Zezusihi u, ĩhãzé ré hã, marĩ te te 're ĩ'manharĩ mono hã. Hãzé ré, ma tô ãma tiwahub ahã, 12 na ãma ĩwahubzéb hã. Dawede'wa norĩ ma, ma tô uburé tinhibro hã uprosi, tisiwa'ãbãzém na. Tazahã, dawede'wa norĩ hã te te siwi hõsi õ di, ĩwede na hã. Tawamhã pi'õ hã, Zezusihi babarã niwĩ ma tô saprĩ. ĩ'uza 'rãsudo hã ma tô tiwi upi. Taha wa, ma awa'awi séptãrã. Tãibã oto ĩhãzé hã. ⁴⁵ Taha wa, ma tô ãne da'mahã, Zezusi hã:

— E 'wa hã ma ĩ'uza hã ĩwi upi. — ãne te da'mahã.

Tane nherẽ, te tãma amrami za'ra ni. Taha wa, te Pedru hã tãma tinha:

— Rowahutu'wa, oro aihĩni ai'ãma wasi'uirĩ mono za, wa wasiwi aihõti ni. — ãne te tãma tinha.

⁴⁶ Tawamhã Zezusi asa te tãma tinha:

— Ni'wa hã ma tô ĩ'uza hã ĩwi upi. ĩwaihu'u pese na, wa tô pese. ãne, wa tô ĩsina waihu'u. — ãne te tãma tinha.

⁴⁷ Tawamhã ma tô pi'õ hã sina wapa, Zezusihi mreme hã. Da te sa'rese ãna, sãmra õ di oto, pi'õ hã. ãne ma tô sina waihu'u. Tawamhã rěrẽ'ẽ sina, ma tô Zezusihi papara aime hi'rãtitõ. Danho'a te Zezusihi ma siwasu'u pese, ãne:

— ĩhãzé wa, wa ai'uza aiwi upi, ĩpese da. Tawamhã awa'awi wa tô séptãrã. — ãne te tãma siwasu'u. ⁴⁸ Tawamhã Zezusi te tãma tinha:

— ĩhidiba, za te aipesezém na ĩ'umnhasi wa, ma tô aihãzé hã aima apa. Rowẽ na te za oto 're aimo. — ãne, Zezusi ma tô tãma tinha.

⁴⁹ Tawamhã pi'õi ma, te te rowasu'u ré, ma tô ãma wi, aibã hã. Zairuhu u, ma wi. ĩsõrõwa hawi, ma ĩtẽme wi, rowahutuzéb ãma 're da'anhimĩ'rui mono 'wai u hã. Tawamhã te Zairuhu ma rowasu'u aibã hã, ãne:

— Ai'ra hã ma tô aiwi dârã, azaruture hã. Rowahutu'wai wi, ro'wa'rẽ õ'umnhasite, simiromhuri nherẽ. — ãne te tãma tinha.

⁵⁰ Tawamhã Zezusi ma tô sina wapa. Taha wa, te Zairuhu ma tinha:

— Ai'ra wasu'u ma, aipahi tō. Īwétési asina ĩ'umnhasi, te aipawaptob da. Īwétési ĩ'umnhasi wamhã, rowē na te za oto aima 're sãmra. — Āne te Zezusi hã tãma tinha.

⁵¹Tawamhã Zezusi hã Zairuhu nhorōwa u oto wisi wamhã, ma tō pisutu za'ra, Pedru norĩ si ĩsiré sisisi da, Zuwã hã duré Tì'adu hã, azaruture mama norĩ siré hã.

⁵²Tame da'ahã na te ãma ta'ry'ry ni, dapē'ēzé te. Taha wa, te Zezusi hã dama tinha, ãne:

— Āma ai'ry'ry wa'aba õ di za. Azaruture hã dâ'â õ di. Taré te nhono. — Āne te dama tinha.

⁵³Tawamhã asa te tãma nharĩ za'ra ni:

— Oro taré sõtō za, te pē'ēzani ãna nomro. — Āne te tãma nharĩ za'ra ni. Īdã'ázém na, ma tō waihu'u za'ra ni. Taha wa, ma tō ãne tãma nharĩ za'ra ni. ⁵⁴Tazahã, te te damreme 'madã'â õ di, Zezusi hã. Ma tō pa'â. Mreme 'rãihã na, te tãma tinha, ãne:

— Azaruture, aiwahutu. — Āne te tãma tinha.

⁵⁵Tawamhã ma tō apã pē'ē waze, awa'awi. Hãwi te oto za. Taha wa, mram na te wada'uri zahuré, te te tãma a zahuré da, ĩmama norĩ hã. ⁵⁶Taha wa, ĩ'ra apã hãwi'utu wa, ma tō ãma titob'uzu zahuré, ĩmama norĩ hã, tímro me. Taha wa, tãma rowē zahuré di. Tane nherē, te ĩ'ra na sadawa uwati zahuré, te te dama rowasu'u zahuré tō da a'â.

9

*Zezusi hã, aibã norĩ te te datēme ĩsatõrĩ za'ra zé wasu'u
Mateusi 10.5-15; Marcusi 6.6-13*

¹Tawamhã Zezusi hã ma tō sitēme sô tihãrã za'ra, ĩsiré 're ĩnomro mono norĩ zô, aibã norĩ hã 12 na ĩhãiba za'ra hã zô. Tawamhã ma tō tãma pisutu za'ra, waihu'u pese na 're nomro mono da, wa'uburé norĩ hã te te dama 're sãmra za'ra mono da, duré ĩhãzé ré norĩ hã te te 're pese za'ra mono da, ĩsadawa para. ²Tawamhã ma tō duré satõrĩ za'ra, ĩwasu'uwē na te te 're dapo're pu'u za'ra mono da, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono, da'ãma 're ĩsib'a'uwē mono zé wasu'u na. Taha wasu'u na te te 're dapo're pu'u za'ra mono da, ma tō satõrĩ za'ra. Duré te te 're dapese za'ra mono da, ma tō datēme satõrĩ za'ra. ³Āne te tãma roti za'ra:

— Ai'ubana te za 're anomro aba mo. Marĩ hã asiré 're 'wasari aba mono õ di za, asiwazusizé hã, duré romramizé hã. Marĩ hã 'wasari aba õ di za, mra hã, duré rob'uiprazé hã, duré ai'uzazé hã, asõ'utu'u wa'wa hã. Datēme 're aihutu aba mono wapsi, ãté 're aihutu aba mono wi, te za da te 're asawi za'ra wa'wa. ⁴Tawamhã asô ĩhãrã 'rata aba nhorōwa ãma si, te za 're ai'ubumroi wa'aba mo, 're aiwairébé aba mono õ ré. ⁵Datēme 're aihutu aba mono wamhã, ãté asô 're datob'uzu za'ra wa'aba mono õ di za. Tawamhã dahawi te za

're aiwairébé aba mo, darob amoi u. Dahawi 're aiwairébé aba mono wamhã, aipara'uza zapru hã te za 're ãtata'a za'ra wa'aba mo, ti'ai u 're rere'e mono da, dawasété ma ropibuma, asimirowasu'u na, da te dasiwi 're aiwẽ'õ za'ra wa'aba mono wa. — Æne ma tô tãma roti za'ra, Zezusi hã.

⁶Tawamhã te oto datême ai'aba'ré, 'ri wa'õtõ mono bâ. Daro mono bâ, ma tô ãwasu'uwẽ na te te 're dapo're pu'u za'ra, Zezusihi siré 're ãnomro mono norĩ hã. Ma tô duré te te 're dapese za'ra.

*Apito Erodi hã, Zezusihi ãma te te ãrosa'ratazé wasu'u
Mateusi 14.1-12; Marcusi 6.14-29*

⁷Tawamhã apito Erodi hã, Darireza na danhipti'a nho'õmo nhisi ãma da'madã'ã'wa hã ma tô Zezusihi wasu'u hã wapa. Æne ma tô ni'wam norĩ hã ãma rosa'rata za'ra, Zezusihi ãma hã:

— Até Zuwã Batita apã ãhãiwa'udu. ⁸⁻⁹ Até Eriasi apã we ãmorĩ. Até 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa, duréi pese ãdã, apã ãhãiwa'udu. — Æne ma tô Zezusihi ãma romnomri za'ra ni. Tawamhã Erodi te tinha:

— Wa hã te waihu'u õ di. Até ni'wa hã. Wa hã, Zuwã hã wa tô dama ti'ru, da te 'rã nhizãri da. Tãibã Zuwã hã. E'wa hã bété ãwasu'u hã, te ãwapari hã. Te sabu neza. — Æne te tinha, Erodi hã.

*Zezusi, dasa na te te ãdapawaptobzé wasu'u
Mateusi 14.13-21; Marcusi 6.30-44; Zuwã 6.1-14*

¹⁰Tawamhã ãsadawa wasu'u'wa norĩ hã ma tô aihutu apã, Zezusihi u, ãsadawa para datême ãsi'aba'ré norĩ hã. Sihutu wamhã, ma tô tãma siwasu'u za'ra, te te 're ãdapawaptob za'ra mono zém na. Zezusi hã te oto te te simro siré, Besada na 'ri nhisi u, hãiba pisutu. ¹¹Tazahã ma tô ãwasu'u hã wapari za'ra ni. Taha wa, da'ahã na te ãsarina ai'aba'ré ni. ãtême dasihutu wamhã, uburé ma tô dazawi, Zezusi hã. 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã da'ãma 're ãsib'a'uwẽ mono zém na, te dama rowasu'u, Zezusi hã. Duré, ãhãzé ré norĩ hã ma tô pese za'ra.

¹²Æne ré, ma tô tihãiwahã. Taha wa, ma ãtême ubumro, ãsiré 're ãnomro mono norĩ hã, 12 na ãhãiba za'ra hã, te te tãma nharĩ za'ra da, ãne:

— Æmemhã robaba di, 'ri hã. Õhõta romhuture di, 'ri wa'õtõ u hã. Duré, re na 'ri ãsimasa mono u hã, romhuture di. Ma'ãpé tamomo dazatõri za'ra na, dasa hã da te huri da, danhotõ za'ra da zama. — Æne te tãma nharĩ za'ra.

¹³Taha wa, te Zezusi hã asa tãma nharĩ za'ra:

— Mare di. A norĩ wa'wa hã te za dama ã'a za'ra wa'wa, dasaihuri da. — Æne te tãma nharĩ za'ra.

Taha wa, te asa tãma nharĩ za'ra:

— Wasazé hã syryre di. Ī'u'ětē wapu hã 5 na si, ĩhâiba hã. Duré pe'a hã maparanere. E da'ahâ uptabi nherē, wa za tawamhã ai'aba'ré ni, dasazé hã wa te dama uipra za'ra da. — Āne te tãma nharĩ za'ra, tame da'ahâ uptabi na, dasimasa wa.

¹⁴ Aibâ norĩ hã 5 miu na ĩhâiba za'ra hã te aimasa. Zezusi hã te duré asa tãma nharĩ za'ra:

— Ma'ăpé, dama roti za'ra wa'aba, 50 na si dasi'ubumroi mono da, da'upsâtâ pese na. — Āne te tãma nharĩ za'ra.

¹⁵ Tawamhã te dama nharĩ za'ra, 50 na si dasi'ubumroi mono da, da'upsâtâ pese na. ¹⁶ Tawamhã ĩ'u'ětē wapu hã ma oto waibu Zezusi hã, 5 na ĩhâiba hã. Pe'a ma duré timra. Hâiwa u te ĩré rob'madâ, timama âma wata da, sôpru wa. Taha pari, ma tô te te wē'ē, ĩ'u'ětē wapu hã. Pe'a zama, ma tô te te wē'ē. Ma tô te te sômri oto, tisiré 're ĩnomro mono norĩ ma, te te dama sômri mono da. ¹⁷ Tawamhã dasa hã aihĩni ma tô huri ni. Ma tô da te 'mahâpârĩ. Da te 'mahâpârĩ mono parip si, ma tô si'ôtô wa, te te apâ ubumro za'ra, danho'rada hã, Zezusihi siré 're ĩnomro mono norĩ hã. Si'ôno hã ahâ di, danho'rata ré hã, 12 na ĩhâiba hã.

Pedru hã Zezusi, Danho'reptui'wa na te te ĩwasu'uzé wasu'u Mateusi 16.13-28; Marcusi 8.27-9.1

¹⁸ Tawamhã Zezusi hã bătâ na te nhamra danhiti, mreme da, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma. Aibâ norĩ hã te ĩ'rata asimro, ĩsiré 're ĩnomro mono norĩ hã. Timama ma, mreme pari, te sadanharĩ za'ra tisiré norĩ hã, âne:

— E niha ma tô dasima ĩwasu'u za'ra ni. E 'wa hã wa hã, wa 're mo. — Āne te sadanharĩ za'ra.

¹⁹ Taha wa, te asa tãma nharĩ za'ra:

— Aiwasu'u hã, ahâ di. A hã, u, Zuwã Batita, apâ aihâiwa'udu. A hã, u, Eriasi apâ we aimorĩ. A hã, u, 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa, duréi pese atâ, apâ aihâiwa'udu. Āne, wa tô aiwasu'u hã wapari za'ra ni. — Āne te Zezusihi ma rowasu'u za'ra.

²⁰ Tawamhã Zezusi te duré sadanharĩ za'ra, âne:

— A norĩ wa'wa hã bété, e niha ma tô asima 're ĩwasu'u za'ra wa'aba mo. — Āne te sadanharĩ za'ra.

Taha wa, te Pedru hã tãma tinha, âne:

— A hã Danho'reptui'wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te aipisudu. — Āne te tãma tinha.

²¹ Tawamhã Zezusi te sadawa uwati za'ra, te te a'â dama wasu'u tō za'ra da, Danho'reptui'wa na. ²² Taha wa, te tãma siwasu'u za'ra, âne:

— Wa hã ti'ai âma dasiré ĩpodo hã, wa za robzépata za'ětē. Dama roti'wa norĩ hã te za siwi ĩwē'ô za'ra. Duré 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, da'âma romhuri'wa ĩpire norĩ hã, te za siwi ĩwē'ô za'ra, sasedoti ĩpire norĩ hã. Rowahutu'wa norĩ zama, te

za siwi ĩwě'õ za'ra. Taha wa, te za dasiwi ĩwĩrĩ ni. Tawamhã bådã maparane ĩãma si'utõrĩ õ ré, wa za hãiwa'udu apã. — ãne te tãma siwasu'u za'ra, Zezusi hã.

²³ Tawamhã te uburé oto dama tinha, ãne:

— Ni'wam norĩ hã ĩsiré 're nomro u'âsi mono da, te te sima 're ĩwě za'ra mono wamhã, tihâimanazém na te te 're rosa'rata za'ra mono õ di za. Awě sidâpâsi, tiza'ozéb ré, ĩzarina 're ĩnomro mono ne, da te dasiwi uprosi da nherě, te za ĩsiré 're nomro. ²⁴ Ni'wam norĩ hã tihâimanazé te te sima 're sawi za'ra mono wamhã, rowě ĩsi'utõrĩ'õ hã te te sina 're uwaimrami za'ra mono õ di za. Ni'wam norĩ hã ĩzarina 're nomro mono da, tihâimanazé te te sima 're sawi za'ra mono õ wapsi, te za te te sina 're uwaimrami za'ra, rowě hã. ²⁵ Áté ni'wa hã te za tinhibro hã te te sima 're a'ubumroi pese, sibrob ahã uptabi da. Tawamhã te za oto dârâ. Ti'ab ré sibrob ahã nherě, e tãma 're rowě mono di za, rowě ĩsi'utõrĩ'õ hã te te sina uwaimrami õ wamhã. Mare di. Tãma 're rowě mono õ di za. ²⁶ Ni'wam norĩ hã dapipa te, ĩzazei'wa na, duré ĩmreme 'madâ'â pese 'wa na, áté dama 're siwasu'u za'ra mono õ di za, 're siséb za'ra mono õ'umnhasite. Áté te za dawĩ 're si'udâ za'ra, ĩzazei'õ'wa newa. Nimahã na, wa hã ti'ai ãma dasiré ĩpodo hã wa za wei mo apã, ĩhãiba na hã rowa'a za'ětě na. ĩmama hã rowa'a ré, te 're hãimana u'âsi. Hãiwa ãma tãma ĩromhuri'wa norĩ zama te duré ĩré 're hãimana u'âsi za'ra, hãimana wě na. Tane duré wa hã, wa za duré rowa'a za'ětě ré wei mo apã. Tawamhã, apã we ĩmorĩ wapsi, ĩ'udâ'wa norĩ hã ĩzazei'wa na te sisi za'ra õ di za, ta norĩ hã. ²⁷ Tô sena wa aima rowasu'u za'ra wa'wa. Aihĩni õ nherě, ai'matâ'â aba õ ré, te za 'Re ĩhãimana u'âsi mono, da'ãma 're ĩsib'a'uwě mono zé hã ãma ĩ'madâ'â za'ra wa'wa. — ãne ma tô dama waihu'u, Zezusi hã.

*Ĕtě 'rãihã ãma, Zezusihi hãiba na rowa'a za'ětě wasu'u
Mateusi 17.1-13; Marcusi 9.2-13*

²⁸ Romhuri hã misi ãma si'utõrĩ pari, ma tô Zezusi hã te te siré simro, Pedru norĩ hã Zuwã norĩ me, Ti'adu norĩ me, 'Re ĩhãimana u'âsi mono ma, mreme da. Ĕtě 'rãihã na, ma tô sai'uri za'ra. ²⁹ Zezusi hã Timama ma, mreme ré hã, aimawi oto ĩ'ubu hã. Duré, ma tô ti'uza hãirã. Hãirã uptabi di, ĩ'uza hã. Ma ai'ubuzi. ³⁰⁻³¹ Tawamhã aibã hã maparane, ma tô ĩtême sihãiré zahuré, Mozési norĩ hã, Eriasihĩ me. ĩhãiba na hã rowa'a sa'ětě zahuré di. Ta norĩ hã Zezusihi me, te sima rowasu'u za'ra, 'Re ĩhãimana u'âsi mono te te tãma ĩpisutuzéb zarina, za ĩdâ'ázém na Zeruzarě ãma. ³² Te te sima rowasu'u za'ra ré, te Pedru norĩ hã tinhotõ za'ra. Sõtõ pese za'ra di. Oto utu za'ra wamhã, ma tô Zezusi hã 'madâ'â za'ra. ĩhãiba na hã rowa'a sa'ětě di. Aibã norĩ zama ĩ'rata ĩsima'wara zama ma tô 'madâ'â za'ra. ³³ Aibã norĩ hã oto apã tiwi neb zahuré wa za, te Pedru hã Zezusihi ma tinha, ãne:

— Rowahutu'wa, âme wama rowê za'ra di. Si'ubdatô, wa za aima 'ri za'ra wa'aba ni, aihâiba bâ wa'aba, ate da hã, duré Mozésihi te da hã, duré Eriasihi te da hã. — Âne te tâma tinha, te te rosa'rata âna, Pedru hã. ³⁴ Tawamhã Zezusihi ma, te te nharĩ ré, ma hâiwa nhirôtô'a za'êne hã we hâiba zuwa za'ra, Zezusi norĩ hã. Taha wa, ma tâma tipahi za'ra. ³⁵ Hâiwa nhirôtô hawi, te we 'Re ãhâimana u'âsi mono hã tâma nharĩ za'ra, âne:

— Â hã ã'ra, te ãpisudu. Ma'ãpé ãsimiroti hã 're wapari pese za'ra wa'aba mono za. — Âne te we tâma nharĩ za'ra, Pedru norĩ ma.

³⁶ We tâma mreme pari wamhã, siwaprosi te oto za, Zezusi hã. Ari'iwĩ te a'â tihâimana za'ra, mreme âna, ãsiré 're ãnomro mono norĩ hã. Ni'wai ma, te te rowasu'u za'ra ô di a'â, te te ãmadâ'â za'ra zém na hã.

*Zezusi hã, ai'reputu ma, wa'uburé te te ãmezé wasu'u
Mateusi 17.14-20; Marcusi 9.14-29*

³⁷ Tawamhã awêpsi ma tô êtê 'rãihã hawi si'ra za'ra, Zezusi norĩ hã. Taha wa, da'ahã na ma tô danhopêtê za'ra, Zezusihi u ãdasi'aba're hã. ³⁸ Aibã hã dawa'wa ãsa hã ma tô 'mahã, âne:

— Rowahutu'wa, ã'ra ma, wa aiwi rowaptê, ãma pese da. ã'ra misire hã, ai'repudu. ³⁹ Wa'uburé hã te za upi. Te te upi wamhã, te za tizadari, ã'ra hã. Te za sitete. Te za sadaiproi watobro. Te te 're u'a u'âsi. Te te sazãri ô di. Ône u'â. ⁴⁰ Asiré 're ãnomro mono norĩ ma, wa tô aré tâma 'ru za'ra, wa'uburé te te tâma me za'ra da. Tazahã, te te tâma mei waihu'u za'ra ô di. — Âne te Zezusihi ma rowasu'u, ãmama hã.

⁴¹ Tawamhã te Zezusi hã tâma nharĩ za'ra, âne:

— E niha bété, ai'rata 're ãnhamra u'âsi aba mono nherê, asina 're ãumnhasi za'ra wa'aba mono ô di, te 're ãaipawaptob za'ra wa'aba mono zéb da hã. E niha te aiwasété na si 're anomro aba mo. E ãpê'ézé u'âsi, wa za ai'rata 're ãmorĩ 'wa, 're ãumnhasi za'ra wa'aba mono ô wa. — Âne te tâma nharĩ za'ra. Taha wa, te aibã ma tinha, âne:

— We ãtême saprõni pé, ai'ra hã.

⁴² Tawamhã te te ãtême saprõni ré, ma tô wa'uburé hã 'marõwĩ. Te sitete. Taha wa, te Zezusi hã tâma rob'ru, ai'reputu hawi watobro da. Taha wa, ma ãhawi watobro. Rowê na te oto 're sãmra, ai'repudu hã. Taha wa, te Zezusi hã ãmama ma tinha, âne:

— Âhãta ai'ra hã. Tãma rowê di oto. — Âne ma tô ãmama ma waihu'u, Zezusi hã. ⁴³ Taha wa, ma âma tatob'uzu za'ra ni, waihu'u pese uptabi wa, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã.

Zezusi te te 're ãda'apese mono zém na, âma datob'uzu za'ra ré, te tisiré 're ãnomro mono norĩ ma Zezusi hã tinha, âne:

⁴⁴ — Wa za aima ãsiwasu'u za'ra wa'wa. Aima ãsiwasu'u za'ra wa'aba zém na, aipo're si'ãri za'ra wa'aba ô di za. Wa

hã ti'ai ãma dasiré ïpodo hã te za dasima ïhãiba nhomri ni. —
 ãne te tãma siwasu'u za'ra.

⁴⁵ Tane nherê, te te siwi waihu'u za'ra õ di, te te sina ïrowasu'uzém na hã. Ma tô tiwi sawi za'ra Zezusi hã, te te waihu'u pese za'ra tõ da a'â, te te sina ïrowasu'uzé hã. Taha wa, te te sina ïrowasu'uzé ma, pahi za'ra wa, te te siwi sadanharĩ za'ra õ di, ãma. Taha wa, te ari'iwi ai'ubumro.

Dama ïpire wasu'u

Mateusi 18.1-5; Marcusi 9.33-37

⁴⁶ Tawamhã sima ï'maipire zô sôpré wa, ãma sisaze za'ra õ wa, te timreme na 'rãwi si'wapé za'ra, ïsiré 're ïnomro mono norĩ hã. ⁴⁷ ïsimirosa'rada hã ma tô waihu'u za'ra, Zezusi hã. Taha wa, ma tô ai'uté hã sisababa tisã. ⁴⁸ Te duré tãma nharĩ za'ra, ãne:

— Ni'wam norĩ hã te te 're ïzawi pese za'ra mono wa, ai'uté zô 're tob'uzu za'ra mono wamhã, ta norĩ u'âbã te duré ïzô 're tob'uzu za'ra. Tawamhã, e ïzô si te 're tob'uzu za'ra. Mare di. We ïzatõrĩ'wa zô zama te duré sô 're tob'uzu za'ra. Dama ïwapu norĩ hã 're sawi pese za'ra wa'aba mono wamhã, asima ai'maipire zô asôpré wa'aba ãna, wa za aipire na te 're ai'awaihu'u 'wa. — ãne, Zezusi ma tô tãma waihu'u za'ra, tisiré 're ïnomro mono norĩ ma.

Zezusihi wê'wa norĩ wasu'u

Marcusi 9.38-41

⁴⁹ Tawamhã Zuwã hã te tinha, ãne:

— Rowahutu'wa, aibã, wa tô 'madã'ã za'ra ni, asisi na wa'uburé ma, te te 're ïrob'rui mono hã, dama 're wairébé mono da. Taha wa, ma tô dama 're wairébé. Õ hã, wasiré 're morĩ õ di. Taha wa, wa tô tiwi sawi za'ra ni, asisi na wa'uburé ma, te te 're arob'ru tõ mono da, wasiré 're morĩ õ wa. — ãne te Zezusihi ma siwasu'u, Zuwã hã.

⁵⁰ Taha wa, te Zezusi hã asa tãma nharĩ za'ra, Zuwã norĩ ma:

— Tiwi sawi za'ra wa'aba õ di za, ïsimiromhuri hã. Áté ni'wa hã te te 're aiwasu'u wasété za'ra wa'aba mono õ di za. Tane wamhã, aiwê wa'aba 'wa na, te za ãma ïwaihu'u za'ra wa'wa. Taha wa, aibã hã aiwê wa'aba 'wa, 're morĩ nherê, tiwi sawi za'ra wa'aba õ di za, ïsimiromhuri hã. — ãne, Zezusi te tãma roti za'ra, tisiré 're ïnomro mono norĩ ma.

Samaritanu norĩ hã, Zezusihi zô ïtob'uzu za'ra õ zé wasu'u

⁵¹ Zezusi hã hãiwa u za ïmorizé hã romhuture wa, ma tô sina roti, Zeruzarê u morĩ da. ⁵² Taha wa, ma tô aibã norĩ hã sisõwa satõrĩ za'ra, ïsãmrazéb da hã, te te sô 'maipisutu za'ra da. Si'aba'réi wamhã, ma tô aihutu, 'ri wa'õtõ u. Samaritanu norĩ rob ãma, 'ri wa'õno hã. ⁵³ Sihutu wamhã, sô tob'uzu za'ra õ di, samaritanu norĩ hã. Zeruzarê u, za morĩ wa, te te sima wê za'ra õ di, ï'rata sãmra za'ra da, Zezusi hã. ⁵⁴ Tawamhã samaritanu norĩ wasu'u, ma tô wapari zahuré, Ti'adu norĩ hã,

Zuwāhā me. Īwasu'u hā te te wapari zahuré wamhā, te Zezusi 'mahārā zahuré, āne:

— E aima wē di, unhama zô wahārā da, hāiwa hawi we te te da'uprozi da. — Āne te 'mahārā zahuré.

⁵⁵ Taha wa, ma Zezusi hā ĩtēme aipi'ra zahuré. Īmreme hā ma tô tiwi sisizi zahuré. ⁵⁶ Taha pari, ma tô ai'aba'ré, 'ri wa'ōtō hāiba amoi u.

Zezusi te te dama ĩrotizé wasu'u, sena na ĩsiré 're danomro mono da

Mateusi 8.18-22

⁵⁷ Tawamhā bādādi na si'aba'réri ré, te aibā hā Zezusihi ma tinha, āne:

— Nimomo 're aimorī wamhā, asiré, wa za 're mo. — Āne te Zezusihi ma tinha.

⁵⁸ Taha wa, te Zezusi hā asa tāma tinha:

— Wapsā wawēre hā, ab're 're ĩsōrōwa hā. Si norī hā te duré tizasi hā te te sima 're 'manharī za'ra, tinhorōwa da hā. Tanei ō di wa hā, ti'ai āma dasiré ĩpodo hā. Marī ĩma hāimana ō di, 're ĩwa'utu mono zéb da hā. Hāiwi si wa datēme 're morī u'ā. — Āne, Zezusi ma tô tāma siwasu'u.

⁵⁹ Tawamhā Zezusi te aibā hāiba amo 'mahā, ĩsiré morī da. Taha wa, te asa tāma tinha:

— Apito, a'ā apā ĩmorī, nimahā bātā na ĩmama hā ĩwi dā'ā wa, ĩsisa'u te āma ti'a da. — Āne te sina 'mahā.

⁶⁰ Tane nherē, te aibā ma tinha asa:

— Īdā'ā norī hā te za tisiré ĩdā'ā norī āma, te te 're ti'a za'ra. A hā te za datēme 're aimo, 'Re ĩhāimana u'āsi mono, da'āma 're ĩsib'a'uwē mono zém na, 're da'apo're pu'u mono da. — Āne te aibā ma tinha.

⁶¹ Aibā hāiba amo hā te duré Zezusi 'mahā, āne:

— Wa hā wa za asiré 're mo. A'ā ĩsisānawā norī, te sawi za'ra, ĩsisa'u. — Āne te Zezusihi ma tinha.

⁶² Taha wa, ma tô tāma āma romnhimiré'é Zezusi hā, āne:

— Āté ni'wa hā te za romhuri na sāna'rata, ti'a te te hāibādā da. Siwa'rāmi te te nasi 'madā'ā wamhā, tinhib'apito ma, romhuri'wa da hā mare di. Tane duré, 'Re ĩhāimana u'āsi mono, da'āma 're ĩsib'a'uwē mono zém na romhuri'wa da hā mare di, misi, da te 're pisutu za'ra mono ō wa. — Āne ma tô aibā ma waihu'u, Zezusi hā.

10

Aibā ahā na, Zezusi te te datēme ĩsatōrī za'ra zé wasu'u

¹ Taha pari, ma tô Zezusi hā aibā ahā na pisutu za'ra, ĩsōwa datēme 're nomro mono da, ⁷² na aibā norī hāiba za'ra hā. Maparane si, ma tô te te apisutu, 'ri wa'ōtō mono bā ĩwana te te datēme ropéi mono da, za datēme ĩmorizé wana, datēme

si'aba'ré da. ² Taha wa, si'aba'réi ò ré, te tãma romnhimiré'é za'ra, ãne:

— Amnho hã sa'ëtē na 're simi'wara mono wamhã, duré romhuri'wa norĩ hã umrore wamhã, te za buru tede'wai wi waptērē za'ra, sada dasitob da. Tane a norĩ wa'wa hã ai'umrore wa'aba wa, te za 'Re ìhâimana u'âsi mono wi 're ìrowaptērē za'ra wa'aba mo, te te 're da'apisutu mono da, ìsadawa wasu'u'wa da hã. ³ Te za oto datēme 're ìropéi wa'aba mo. Pone'ërebâ 'ra, robzahi wa'wa u 're ìsisisi mono ne, wa za datēme asatōrĩ za'ra wa'wa, datēme 're ropéi wa'aba mono da oto. ⁴ Marĩ hã asiré 're 'wasari aba mono ò di za, ro'wapézé hã, duré rob'uiprazé nhemezé hã, duré aipara'uza hã. Duré, 're asimzahâri za'ra wa'aba mono ò di za, bâdâdi wa, 're dazawi za'ra wa'aba mono da. ⁵ Duré, danhorōwa u 're aihutu aba mono wamhã, te za a'â 're ìdazawi za'ra wa'aba mo, rowē na 're dahâimana za'ra mono da. ⁶ Simizawi pese wamhã, 'ri tede'wa hã rowē na te za 're hâimana. Mreme wasété wamhã, rowē na 're hâimana mono ò di za. ⁷ Datēme 're aihutu aba mono wamhã, 'ri baba 're anomro aba mono ò di za. 'Re aihutu aba mono zéb ãma si, te za 're aihâimana za'ra wa'aba mo. Tame te za danhipi hã da te aima 're ìsômri za'ra wa'aba mono na 're asaihuri aba mo. Tame te za duré 're ì'âhuri aba mo. Romhuri'wa pawa'â hã tãma 're ìwairébé mono ne, te za taré asa hã da te aima 're sômri za'ra wa'wa, wa'âbâ ãna asimirowasu'u wa'rãmi wa'aba.

⁸ — Datēme 're aihutu aba mono wamhã, áté 're aihutu aba mono wi, te za da te 're asawi za'ra wa'wa. Duré danhipi, da te aima 're ìsômri za'ra wa'aba mono na te za 're asaihuri aba mo. ⁹ Tame 're ai'ubumroi wa'aba mono ré, te za 're ìdapese za'ra wa'aba mo. Duré te za ãne dama 're ìrowasu'u za'ra wa'aba mo: “Àhãna bâdâ hã ma tô oto ìwa waptârã, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã da'ãma 're ìsib'a'uwē mono zéb da hã.” ãne te za dama 're ìrowasu'u za'ra wa'aba mo. ¹⁰⁻¹¹ Datēme 're aihutu aba mono wamhã, da te 're asawi za'ra wa'aba mono ò di za áté. Taha wa, te za dahawi 're aiwairébé aba mo. Dahawi 're aiwairébé aba mono ò ré, te za dama 're ìrowasu'u za'ra wa'aba mo, ãne: “Wanhimirowasu'u na, ma tô asiwi ìwawē'ō za'ra wa'wa. Taha wa, wa za wapara zapru hã wamirĩ za'ra ni, rere'e da, ti'a hã, aiwasété na ãma 're asiwaihu'u za'ra wa'aba mono zéb da hã. Àhãna bâdâ hã ma tô oto ìwa waptârã, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã da'ãma 're ìsib'a'uwē mono zéb da hã. ãne na, te za ìwaihu'u za'ra wa'wa.” ãne te za aiwē'ō'wa norĩ wa'aba ma 're ìrowasu'u za'ra wa'aba mo. — ãne te tãma roti za'ra, Zezusi hã.

¹² Ma duré tãma waihu'u za'ra, ãne:

— Niwapsi, aiwē'ō'wa norĩ wa'aba ma hã, 're robze za'ra mono ò di za. Niwapsi bâdâ hã ìwa ìwaptã'ázém na, te za dazô nhamra, marĩ, da te 're ì'manharĩ za'ra mono zém na, te te 're da'awaihu'u mono da, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã. Sodoma

ãma 're ãdasi'ubumroi mono norĩ ma, te te ãrob'manharĩ pipa zém nhipai u, te za tô aiwẽ'õ'wa norĩ wa'aba ma, te te tãma 're arob'manharĩ za'ëtẽ. — ãne ma tô Zezusi hã tãma waihu'u za'ra, tisiré 're ãnomro mono norĩ ma.

*Zezusihi wẽ'õ'wa norĩ wasu'u
Mateusi 11.20-27*

¹³ Tinhimiroti na ma tô duré ãne ãma uzusi, Zezusi hã:

— Corazi na 'ri wa'õtõ nhisi ãma 're aihâimana za'ra wa'aba mono norĩ ma, aima 're ropipa uptabi za'ra wa'aba mono di za, Besada na 'ri wa'õtõ nhisi ãma 're aihâimana za'ra wa'aba mono norĩ ma zama. Marĩ, dama ã'manharĩ waihu'u'õ hã asõ'a za'ra wa'aba, te 're ã'ab'manharĩ wẽ mono ne, Tiru ãma 'ri nho'õmo ãma, duré Sido ãma 'ri nho'õmo ãma 're ãdahâimana za'ra mono norĩ nho'a, te dama 're ab'manharĩ mono 'wa'âhã, duréi te aré ta norĩ hã 're sipizari za'ra, tiwasété wi. Tiwasété wi 're ãsipizari za'ra mono zém na, da te 're waihu'u za'ra mono da, te aré 'ru'a hã ti'rã ãma te te 're sa'wari za'ra. Te duré aré sa'u ãhâiro na 're si'uza za'ra. ¹⁴ Tane nherẽ, tanei õ di, a norĩ wa'wa hã. Niwapsi 'Re ãhâimana u'âsi mono, da'ãma ãsipo'ozéb ãma hã, Tiru ãma duré Sido ãma 're ãdahâimana wasété za'ra mono norĩ ma, te te ãrob'manharĩ pipa zém nhipai u, te za te te 're aihã za'ra za'ëtẽ za'ra wa'wa, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã. ¹⁵ Capana'u ãma 're aihâimana za'ra wa'aba mono norĩ hã, e danhipai u aipire na 're aihâimana za'ra wa'aba mono da, ma tô asina 're ãrosa'rata za'ra wa'aba mo. Ropipa u si, te za 'Re ãhâimana u'âsi mono hã te te 're asãmra 'wa. — ãne Zezusi ma tô tãma nharĩ za'ra, da'ãma pẽ'ézé uptabi wa.

¹⁶ Tawamhã te tãma nharĩ za'ra, tisiré 're ãnomro mono norĩ ma, ãne:

— Ni'wam norĩ hã ãzadawa wasu'u na, te te 're aiwapari pese za'ra wa'aba mono wamhã, ãmreme 'madã'ã pese 'wa na, wa za ta norĩ hã te ãsina 're awaihu'u. Duré ni'wam norĩ hã ãzadawa wasu'u na te te 're aiwẽ'õ'wa za'ra wa'aba mono wamhã, ãwẽ'õ'wa na, wa za duré ta norĩ hã ãsina te 're awaihu'u. We ãzatõrĩ'wai wẽ'õ'wa na zama, wa za ta norĩ hã te ãsina 're awaihu'u. — ãne ma tô tãma waihu'u za'ra, tisiré 're ãnomro mono norĩ ma, Zezusi hã.

Aibã norĩ, Zezusihi u apã ãshutuzé wasu'u

¹⁷ Tawamhã datẽme 're nomro mono pari, ma tô apã aihutu ãtẽme, aibã norĩ hã, 72 na ãhãiba za'ra hã. Tãma rowẽ za'ra wa, toi uptabi za'ra di. Taha wa, te ãne siwasu'u za'ra, Zezusihi ma:

— Wanhib'apito, asisi na, wa tô wa'uburé ma, wa te 're rob'ru za'ra, dahawi 're wairébé mono da. Taha wa, ma tô te te 're wawapari za'ra, ta norĩ hã. — ãne te tãma siwasu'u za'ra.

¹⁸ Taha wa, ma tô Zezusi hã asa tãma waihu'u za'ra, ãne:

— Tane tô. 'Re ïhâimana u'âsi mono hã ma tô Satanasi hã wa'rui'wa hã hãiwa hawi time. Waptã'ã wamhã, wa tô 'madã. Wara sina, ma waptãrã, tãiwapsa'a ne. ¹⁹ Ìwapari pese za'ra wa'aba. Wa tô aima waihu'u za'ra wa'wa, ïzadawa para, wahi norĩ hã duré apa'apa 'wa nhi'oto norĩ hã, aipara na 're simroi wa'aba mono da. Wa'rui'wa hã dama siptete nherẽ, te za asiptete sina tiwi 're anomro aba mo. Tawamhã te te 're aihõsi za'ra wa'aba mono õ di za, wa'rui'wa hã. Niha te te aima 're rob'manharĩ za'ra wa'aba mono õ di za. ²⁰ Asimirob'ru zarina wa'aba, wa'uburé hã dama 're wairébé mono wa, ma tô 're ato za'ra wa'aba mo. Tane nherẽ, taha nhipai u te za 're ato uptabi za'ra wa'aba mo, asisi hã hãiwa ãma 're hãimana za'ra wa'aba mono wa, asisi ui'ére za'ra wa'wa hã. — ãne ma tô Zezusi hã tãma waihu'u za'ra.

²¹ Tame 'Re ïhâimana u'âsi mono pẽ'ěžani te te tãma ïwaihu'uzéb zarina, te 're to, Zezusi hã. Toi uptabi di oto. Taha wa, te Timama ma tinha, ãne:

— Ìmama, a hã Danhib'apito uptabi, hãiwa ãma zama, ti'ai ãma zama. ã norĩ hã marĩ te te waihu'u za'ëtẽ za'ra õ di. Tane nherẽ, ma tô marĩ ïwẽ hã tãma ïwaihu'u za'ra. Rowaihu'u pese 'wa norĩ ma hã, marĩ hã ïwẽ hã tãma waihu'u za'ra õ di. Tane tô, Ìmama. Asima ïwëzéb uwaibaba, ma tô ã norĩ ma si a'ã ïwaihu'u za'ra, marĩ ïwẽ hã. Taha wa, wa ai'ãma ïwata, asõpru wa. — ãne te Timama ma tinha, Zezusi hã.

²² Te duré tãma nharĩ za'ra, aibã norĩ ma:

— Ìmama ma tô ïma waihu'u, uburé 're ïhâimana mono zé hã. Nĩ'wam norĩ hã si'uihã na te te 're ïwaihu'u za'ra mono õ di, 're ïhâimana mono zém na hã. Ìmama si ma tô ti'ra na ïwaihu'u pese, 're ïhâimana mono zém na hã. Duré dasi'uihã na Ìmama, da te 're waihu'u za'ra mono õ di za. Ìwétési wa tô Ìmama hã waihu'u pese, 're ïhâimana mono zém na hã. Te ïsima 're ï'awẽ mono zéb uwaibaba si, wa za ni'wam norĩ ma, te 're awaihu'u, ta norĩ zama Ìmama hã te te waihu'u za'ra da, 're ïhâimana mono zém na. — ãne ma tô tãma waihu'u za'ra, Zezusi hã.

²³⁻²⁴ Taha pari, ma tô aipi'ra, tisiré 're ïnomro mono norĩ u, siwaprosi te te tãma rowasu'u za'ra da. Taha wa, te ãne tãma nharĩ za'ra:

— A norĩ wa'wa hã aima 're rowẽ za'ra wa'aba mono di. Atõmo na ma tô 're ï'madã'ã za'ra wa'aba mo, te dama 're ï'ab'manharĩ wẽ mono zé hã. Aiwana wa'aba, ma tô da'ahã na 're dasi'ubumro, 'Re ïhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa norĩ hã, danhib'apito norĩ zama. Ta norĩ hã ma tô aré te te sima 're wẽ za'ra, te te 're 'madã'ã za'ra mono da, 're ï'madã'ã za'ra wa'aba mono zé hã. Ma tô duré te te sima 're wẽ za'ra, te te 're wapari za'ra mono da, 're ïwapari za'ra wa'aba mono zé

hã. Taha wa, a norĩ wa'aba ma si, 're rowẽ za'ra wa'aba mono di. — ãne ma tô tãma waihu'u za'ra, Zezusi hã.

Samaritanu 're ãmorĩ wẽ wasu'u

²⁵ Tame ma tô aibã hã wahudu hãwi, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti na dama rowahutu'wa hã. Zezusi te te ãroti na te te pibu da, ma tô ãne 'mahã:

— Rowahutu'wa, e marĩ, wa za te 're ab'manharĩ ãwẽ hã, 're ãhãimana u'ãsi mono zéb da hã, te ãsina uwaimrami da hã, hãwi ãma. — ãne te 'mahã.

²⁶ Taha wa, te Zezusi hã asa tãma tinha:

— E niha 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti na, ãwasu'u na rob'ui'ére hã. E niha asimirosa'rada hã, ãma. — ãne te sadanha.

²⁷ Taha wa, ma tô aibã hã ãma sada'ã asa:

— 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã, Asib'apito za'ra wa'wa hã 're morĩ wa, te za asiwi 're ãsawi pese za'ra wa'aba mo. Taha zarina, te za ãsimiroti na ãma 're ãrosa'rata u'ãsi za'ra wa'aba mo. Taha zarina, te za duré asimi'ẽ na tãma 're ãromhuri u'ãsi za'ra wa'aba mo. Te za duré 're ãdazawi pese za'ra wa'aba mo, uburé. Marĩ ãwẽ zô asima 're asõpré wa'aba mono ne, te za duré uburé dama zama sô 're asõpré wa'aba mo, ãwẽ zô. ãne ãsimiroti na rob'ui'ére hã. — ãne ma tô aibã hã Zezusihi ma rob'rãzarõtõ.

²⁸ Taha wa, te Zezusi hã asa duré tãma tinha:

— Tane tô. ãuwaibaba ma tô ãma ãwaihu. Tawamhã, taha zarina 're aihãimana mono wamhã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono 'rata te za 're aihãimana u'ãsi mo, hãwi ãma. — ãne te aibã ma tinha.

²⁹ Aibã hã, uburé te te 're da'azawi pese mono õ di. Taha wa, te asa Zezusihi ma tinha:

— E 'wam norĩ hã wa za wa te 're sawi pese za'ra. — ãne te Zezusihi ma tinha.

³⁰ Taha wa, te Zezusi hã tãma romnhimire'é, ãne:

— Aibã hã ma tô si'ra Zeruzarẽ hawi, Zerico u morĩ da. Tawamhã morĩ ré, ma tô sô wairé, ãsipsaihuri norĩ hã. ã'uza, ma tô tiwi sani za'ra. Te te siwi 're pré'é. Te aré oto siwi tiwĩ. Te te siwi 're pré'é mono pari, te oto ai'aba'ré. ³¹ Tawamhã ãsa'u za'ra si te sasedoti hã mo duré, da te ã'u'iti wa'wai baba, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, da'ãma romhuri'wa hã. Aibã hã te te sãmri wamhã, bãdãdi zada'ré niwĩ, te timorĩ waré, ãsiti. ³² Tawamhã aibã ãhãiba amo hã te duré ãwa'wai baba mo, Réwihĩ nhihudu hã, sasedoti norĩ pawapto'wa hã. Aibã te te 'madã'ã wamhã, te duré bãdãdi zada'ré niwĩ mo, ãsiti. ³³ Tawamhã te duré aibã hãiba amo hã ãwa'wai baba mo, darob amoi u morĩ da. Ta hã, samaritanu. Ta hã ma tô 'madã, aibã ãhãzé ré hã. Te te 'madã'ã wamhã, ma tô ãma tipẽ'ézẽ. ³⁴ Taha wa, ma tô ãtẽme mo. Ma tô 'wa're upsõ, rob'rãi wa'u

ĩsé na. Taha pari, ma tô 'wa're u're, rob'rãi wa'u na, ïwab ré na. Te te u'rei parimhã, ma tô 'wa're ubu. Taha pari, ma tô tinhimizama ba nhisiwi tih, 're ïdanhimi'wara mono zéb u te te hiri da. Tame te 'madã, a'ã. ³⁵Tawamhã awẽmhã, rob'uiprazé hã ma tô 'ri tede'wai ma tisõ, maparane ïsapotore hã, êtẽ'ubuzi'a prata 'manharĩ hã. Te tãma tinha, ãne: “Ïzõ 'madã'ã pese. Apã we ïmorĩ wapsi, wa za aima wa'ãbã 'rãsutu, ïwab õ wamhã, rob'uiprazé hã.” ãne ma tô 'ri tede'wai ma tinha, samaritanu hã. ãne samaritanu wasu'u hã. — ãne ma tô rowasu'u Zezusi hã, rowahutu'wai ma.

³⁶Tawamhã Zezusi hã te oto aibã hã ãma sadanha:

— Aibã si'ubdatõ, ma tô siparabãsi aibã wa'wai baba ai'aba're, da te aré ïwĩrĩ wa'wai baba. E 'wa hã ïsawi pese 'wa, te 're mo. — ãne te sadanha, Zezusi hã.

³⁷Taha wa, te asa tãma tinha:

— Aibã pawapto'wa, ta hã ïsawi pese 'wa. — ãne te Zezusihi ma tinha.

Zezusi te duré asa tãma tinha:

— Tane tô. Mo oto aimorĩ, ïsine 're aimorĩ da. — ãne ma tô tãma waihu'u Zezusi hã, rowahutu'wai ma.

Zezusi te te Mata norĩ ïsabuzé wasu'u, Marizaha me

³⁸Tawamhã Zezusi norĩ hã te duré ai'aba're, ïsiré 're ïnomro mono norĩ me. 'Ri wa'õtõ u, ma tô aihutu. Sihutu wamhã, ma tô pi'õ hã Zezusihi ma tinha, 'ri para u sisisi da, Mata na pi'õ nhisi hã. ³⁹'Ri para u sisisi wamhã, ma tô Mariza hã Zezusihi 'rata nhamra, ti'a, ïsimirowasu'u hã te te wapari da. Mataha no, Mariza hã. ⁴⁰Mata hã si'wa'rutu di, 'ri paramhã romhuri hã ahã wa. Taha wa, te Zezusihi u mo, Mata hã. ãne te tãma tinha:

— Ïno hã, ïãma sapa'a õ di. Ïsiwaprosi, wa romhu. Romhuri hã ahã di. Ïãma aipẽ'ezé wamhã, ma'ãpé we ïtẽme satõrĩ, te te ïpawaptob da. — ãne Mata te Zezusihi ma tinha.

⁴¹Taha wa, ma tô Wanhib'apito hã asa tãma tinha:

— Mata, marĩ hã ahã wamhã, tô asi'wa'rutu di. ⁴²Marĩ hã misi ïwẽ hã asima pisutu õ di. Ta hã ma tô Marizaha si sima pisutu. Taha wa, ni'wa hã ïwẽ hã te te tiwi âri õ di za, te te ïwaparizé hã. — ãne Zezusi ma tô Mataha ma waihu'u.

11

'Re ïhãimana u'ãsi mono ma, 're ïdamreme zusi mono zéb da na, ãma ïsisanhozé wasu'u
Mateusi 6.5-15; 7.7-11

¹Tawamhã nimahã bãtã na, te Zezusi hã nhamra, Timama ma, mreme da. Tãma mreme pari, ma tô misi ïsiré 're ïnomro mono norĩ hã 'mai'mahã:

— Wanhib'apito, ma'ãpé wama waihu'u, 'Re ïhãimana u'ãsi mono ma, 're ïwamreme zusi mono zéb da hã, wa te waihu'u

za'ra da. Zuwã hã tinhimi'ubumro norĩ ma, te te ïwaihu'u ne, te za wama ïwaihu, wa te waihu'u za'ra da. — ãne te tãma tinha.

² Taha wa, ma tô Zezusi hã asa tãma nharĩ za'ra:

— ãne te za 're aimreme zusi aba mo, 'Re ïhâimana u'âsi mono ma:

“Wamama, asisi wẽ na uburé da te 're aiwaihu'u za'ra mono da, wa aima da'ãma 're ïmreme. Uburé da'ãma 're asib'a'uwẽ mono da, wa duré da'ãma 're ïmreme.

³ Awẽ sidâpâsi, wei wama 're anhomri mono, wasa hã ãma 're ïwasaihuri mono zéb da hã.

⁴ Dawasédé hã da te wa'ãma 're 'manharĩ za'ra mono wa, wa te wasina 're ï'madâ'â za'ra mono õ zarina, a hã duré wa'ãma 're ab'madâ'â mono õ di za, wawasédé hã.

Duré, 're wa'ab'madâ'â nhimini mono õ di za, Wa'uburé hã te te 're wa'a'upi mono wa, wawasété u 're warere'e tō mono da.”

ãne ma tô Zezusi hã tãma waihu'u za'ra, tisiré 're ïnomro mono norĩ ma.

⁵ Taha pari, te tãma ãma romnhimiré'é za'ra, tisiré 're ïnomro mono norĩ ma, ãne:

— ãté, asiwadi te za mara wa'wa atẽme ti'maiwisi 'wa, asõrõwa wa'aba u hã. Tawamhã, ãté marĩ õ wa, te za ai'maimorĩ 'wa, asiwadi hãiba amo nhorõwa u. Rowi, te za tãma ï'manharĩ 'wa: “Wa we atẽme mo, ï'u'ëtẽ wapu hã ïma 'manhomri da a'â taré. Taha wa, te za si'ubdatõ ïma ïsõ a'â.

⁶ Nimosi ma tô we ïtẽme wi, ïsiwadi hã, romhã hawimhã. Tane nherẽ, marĩ õ di, te tãma ïsõmri da hã.” ãté, ãne te za tãma ï'manharĩ 'wa, 'ri tede'wai ma.

⁷⁻⁸ — Taha wa, te za ãté asa aima 'manharĩ 'wa: “Tane nherẽ, ï'utu zei õ di. Taha wa, ï'u'ëtẽ wapu hã te aima sõmri neza. Wa tô 'rinhito. ï'ra norĩ me, wa oto wanhotõ za'ra ni.”

ãté, ãne te za aima 'manharĩ 'wa, asiwadi wa'wa hã. Tazahã, te za sô wahudu, ï'u'ëtẽ wapu zô, tiwi ïwaptêrêzéb uwaibaba, te te aima 'manhomri da. E marĩ wa, te za aima 'manho. E asiwadi wa, te za aima 'manho. Mare di. Taha wab õ di. Marĩ õ wa, nasi tiwi waptêrê wa, te za aima 'manho. ⁹⁻¹⁰ Taha wa,

'Re ïhâimana u'âsi mono wi, te za ïwẽ hã 're ïwaptêrê u'âsi za'ra wa'aba mo. Tawamhã te za tô te te aima 're anhomri 'wa. ïwẽ zô si te za duré asima 're asõpré u'âsi aba mo. Tawamhã taha zarina te za tô te te aima ãma 're a'uwaimrami 'wa, 'Re ïhâimana u'âsi mono hã, 'râwi aima 're hâimana za'ra wa'aba mono da. Duré ni'wa hã 'ri tede'wa zô, te te 're ï'ridawa ta'a mono ne, te za ïwẽ hã tiwi 're ïwaptêrê za'ra wa'aba mo. Tawamhã 'ri tede'wa te te tãma ï'ridawa ne, te za tô te te aima 're anhomri 'wa, ïwẽ hã, 'Re ïhâimana u'âsi mono hã. ¹¹ ãne, wa za duré aima ãma romnhimiré'é za'ra wa'wa. Damama na 're ai'maihâimana aba mono wamhã, ãté ai'ra hã pe'a hã te za aiwi waptê. E tawamhã, te za wahi hã tãma ïsõ. Mare di. Pe'a

si, te za tô tâma ãsõ, te te 'rêne da. ¹² Duré ai'ra hã, si'a're hã te te aiwi waptêrê wamhã, e te za apa'apa 'wa nhi'odo hã tâma ãsõ. Mare di. Si'a're si, te za tô tâma ãsõ. ¹³ Tane duré, a norĩ wa'wa hã 're anomro wê uptabi aba mono õ nherê, te za marĩ ãwê si tô ai'ra norĩ ma 're ãsõmri za'ra wa'aba mo. Aimama 'wa hã hãwiwa ãma 're ãhãimana mono hã, te za asõpru wa'aba zém nhipai u, ãwê hã te te aima 're sõmri za'êtê za'ra wa'wa, tiwi 're rowaptêrê za'ra wa'aba mono wamhã. Tipê'êzani hã te za te te aima 're anhomri 'wa. — ãne ma tô Zezusi hã tâma waihu'u za'ra, tisiré 're ãnomro mono norĩ ma.

*Bezebu na, wa'uburé norĩ wada'uri'wa nhisi wasu'u
Mateusi 12.22-32; Marcusi 3.20-30*

¹⁴ Tawamhã Zezusi hã aibã ma, ma tô wa'uburé hã time. ãpê'ê 're, sãmra wa, mreme waihu'u õ di aré, aibã hã. Oto aibã hawi watobro wamhã, ma tô mreme watobro, aibã hã. Taha wa, ma tô ãma tatob'uzu za'ra ni. ¹⁵ Tazahã, ni'wam norĩ hã dame ãsimasam norĩ hã, te Zezusihi ma nharĩ wasété za'ra, ãne:

— Bezebuhu zadawa para, ma tô wa'uburé hã te te dama 're anhamra, wa'uburé norĩ nhib'apito zadawa para. — ãne te tâma nharĩ wasété za'ra.

¹⁶ ãhãiba amo norĩ hã te duré wada'uri za'ra, ãne:

— Ma'ãpé wanho'a, marĩ dama ãmanharĩ waihu'u'õ hã wama 'manharĩ za'ra na, aiwaihu'u pese na, 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa para, wa'uburé, dama 're ãanhamra mono na, wa te aiwaihu'u za'ra da. — ãne te wada'uri za'ra. ¹⁷⁻¹⁹ Taha wa, ma tô sina waihu'u za'ra, te te ãma ãrosa'rata wasété za'ra na, Zezusi hã. Taha wa, te tâma ãma romnhimiré'ê za'ra, ãne:

— Danhib'apito nhib'a'uwê norĩ hã 'rãwim nherê, oto sisada 're simasa mono wamhã, te aré 're si'uprosi. Duré, dasisãnawã nherê, dasisada 're dasimasa mono wamhã, te aré 're dasi'uprosi. Tane duré, Satanasihhi nhib'a'uwê norĩ hã sisada 're simasa mono wamhã, e niha te za sina 're sapa'a za'ra. Waihu'u õ di, ta norĩ hãimanazé hã. Ma tô ãma ãnharĩ za'ra wa'wa, Bezebuhu zadawa para, wa'uburé te dama 're ãanhamra mono na. Asiré norĩ hã bété. E 'wa sadawa para, te bété wa'uburé norĩ hã te te dama 're sãmra, ta norĩ hã. E Bezebuhu zadawa para. Mare di. ãne, wasu'u za'ra wa'aba õ di. Taha wa, ma tô ãwasu'u za'ra wa'wa, ãupa na, Bezebuhu zadawa para, wa'uburé, te dama 're ãanhamra mono na. ²⁰ Tô sena, wa 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa para si, te dama 're anhamra, wa'uburé hã. Taha zarina si, te za oto ãwaihu'u za'ra wa'wa, tô sena 'Re ãhãimana u'ãsi mono, ai'ãma 're ãsib'a'uwê za'ra wa'aba mono zéb da, te te ãma ãsãna'rata na hã. — ãne ma tô tâma waihu'u za'ra, Zezusi hã.

²¹ Te duré tâma ãma romnhimiré'ê za'ra, ãne:

— Āté, aibâ ĩsiptede hã te za 're 'manhamra. Tawamhã si'wa'rutu ré, te za tinhorõwa te te dawí 're 'madâ'â pese. Taha wa, te za rowẽ na sa 're romnhimi'wara, ĩsibro hã, da te upi ãna. ²² Āté aibâ ĩsiptete u te za oto wi, ĩsipai u ĩsiptete uptabi hã. Tãma siptete wa, te za 'marõwĩ. Te za tiwi waibu ĩsi'wa'rudu hã, te te ĩ'umnhasizé hã. Uburé ĩsibro zama te za tiwi waibu. Tawamhã te za oto dama ãma aipé. — Āne te tãma ãma romnhimiré'é za'ra, Zezusi hã.

²³ Te duré tinha:

— Ni'wam norĩ hã ĩwẽ'wa 're nomro mono õ wamhã, ta norĩ hã te ĩzada 're hãimana za'ra. Duré ni'wam norĩ hã te te 're ĩpawaptob za'ra mono õ wamhã, ĩtẽme te 're ĩda'ubumroi mono na hã ta norĩ hã ĩnhiti dazatõrĩ'wa na te za 're hãimana za'ra. — Āne ma tãma waihu'u za'ra, tiwẽ'õ'wa norĩ ma.

²⁴ Te duré tãma ãma romnhimiré'é za'ra, Zezusi hã, ãne:

— Āté wa'uburé hã te za aibâ hawi 'maiwatobro. Te za duré a'ubuni wi 're mo, â'õ wa'wai baba. Te za dazõ 're rĩtĩ. Dazõ 're rĩtĩ baba mono wa, nimomo wa'utu õ wa, te za sima tinha: “Īnhorõwa 'rata u, wa za apã mo, ãma 're ĩnhorõwa u'ãsi mono da, ĩpẽ'ẽ 'remhã.” Āne te za sima tinha. ²⁵ Tawamhã te za apã mo aibã u, ĩpẽ'ẽ 're, apã sébré da. Tawamhã ĩhawi watobro haré, te aré hãiba baba na 're hãimana, 'ri hã baba na 're simasa mono wa, 'ri 're wa'wa su'u na 're ĩsimasa mono ne, duré 'ri paramhã robza'ra wẽ u'ãsi, 're ĩromnhimi'wara mono ne. Taha wa, wa'uburé ma, wẽ di, aibã hã apã ãma 're ĩsõrõwa mono da hã. ²⁶ Tawamhã te za rob u watobro, tisiré norĩ zõ morĩ da, wa'uburé hã. Tawamhã te za ĩtẽme ãwisi za'ra, 7 na ĩhãiba hã ĩsipai u ĩwasété uptabi za'ra hã, si'u ãma 're sõrõwa za'ra mono da, aibã ãma. Tãma rowẽ prã ti aré, wa'uburé misi, ãma 're sõrõwa mono ré hã, ĩpẽ'ẽ 'remhã. Ahã na oto ãma 're sõrõwa za'ra mono wa, tãma rowẽ'õ uptabi di oto. — Āne, Zezusi ma tãma rowasu'u za'ra.

²⁷ Taha wasu'u te te dama wasu'u pari, te pi'õ hã Zezusihi ma tinha, dawa'wa ĩsa hã:

— Asépata'wai ma, 're rowẽ mono di za, aiprédu'wai ma. A hã ĩsimiprédu wa, tãma 're rowẽ mono di za. — Āne te pi'õ hã Zezusihi ma tinha, mreme 'rãihã na.

²⁸ Taha wa, te Zezusi hã asa tãma tinha:

— Tane tã. Tãma 're rowẽ mono nherẽ, ĩsipai u ni'wam norĩ ma, 're rowẽ uptabi za'ra mono di za. Ni'wam norĩ hã, 're ĩhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u hã tipo're na te te 're wapari za'ra mono wamhã, duré te te 're 'madâ'â pese za'ra mono wamhã, tãma 're rowẽ uptabi za'ra mono di za. — Āne ma tã pi'õi ma waihu'u, Zezusi hã.

*Zonahã wasu'u, apito Saromahã wasu'u me
Mateusi 12.38-42; 16.1-4; Marcusi 8.11-13*

29-30 Tawamhã Zezusihi tême ma oto dasina tahâ'â ni. Taha wa, te dama tinha:

— E niha ã nimosi dapoto té mono hã ï'aihâimana wasété za'ra wa'wa. Ma tô ïma ï'ru za'ra wa'wa, marĩ dama ï'manharĩ waihu'u'õ hã te 'manharĩ da, asõ'a za'ra wa'aba, ïwaihu'u pese na, 'Re ïhâimana u'âsi mono te te ïwêsâmri na, ïwaihu'u za'ra wa'aba da. Taha wa, taré 'madâ'â za'ra wa'aba da, niha te 'manharĩ õ di za. 'Re ïhâimana u'âsi mono hã, tiwaihu'u pese na niha Zonahã ma, te te ï'manharĩ wê ne, te za niwapsi 'manha, dama ï'manharĩ waihu'u'õ hã. Duréihã, Zonahã ma, te te 'manharĩ wê wamhã, ïsadawa para datême ïmorĩ na, ma tô waihu'u za'ra, Niniwé ãma 're ïdasi'ubumroi mono norĩ hã. Tane, wa hã ti'ai ãma dasiré ïpoto ma, te za niha ïma 'manharĩ wê, ïsadawa para atême ïmorĩ aba na, ïwaihu'u za'ra wa'aba da. ³¹ Niwamhã 'Re ïhâimana u'âsi mono, za da'ãma ïsipo'ozéb ãma hã, duréihã danhib'apito sipi'õ hã Saba na romnhisi ãma te te 're ïda'ab'madâ'â mono hã, te za duré asada tihâimana 'wa, aiwasédé hã te te ai'ãma sa'ra wa'aba da, 'Re ïhâimana u'âsi mono nho'a. E marĩ wa. Ta hã duréihã romhã uptabi nherê, ïwi, apito Saromahã u, ïsimiroti hã te te wapari da, ïsimiroti hã dahâimanazém na rowaihu'u na hã wê uptabi wa. Taha nhimiroti hã pire nherê, ïsipai u ïnhimiroti si pire uptabi di. Tane nherê, ïnhimiroti hã aima wapari ze za'ra wa'aba õ di. Taha wa, te za tô ï'uwaibaba aiwasédé hã ai'ãma sa'ra wa'wa, danhib'apito sipi'õ hã. ³² Niwamhã 'Re ïhâimana u'âsi mono, za da'ãma ïsipo'ozéb ãma hã, duréihã Niniwé na 'ri nho'õmo nhisi ãma 're ïdasi'ubumroi mono norĩ hã te za asada tihâimana za'ra wa'wa, aiwasédé hã te te ai'ãma sa'ra wa'aba da, 'Re ïhâimana u'âsi mono nho'a. E marĩ wa. Duréihã Zona hã 'Re ïhâimana u'âsi mono te te tãma 're sadawa wasu'u za'ra mono wamhã, ma tô te te 're wapari za'ra. Taha wa, ma tô ta norĩ hã tiwasété wi 're sipizari za'ra. Zonahã nhimiroti hã pire nherê, ïsipai u ïnhimiroti si pire uptabi di. Tane nherê, a norĩ wa'wa hã ïzaze za'ra wa'aba õ di, 'Re ïhâimana u'âsi mono nhimipisutuzéb zarina, we atême ïmorĩ aba na hã. Taha wa, te za tô ï'uwaibaba aiwasédé hã ai'ãma sa'ra wa'wa, Niniwé ãma 're ïdasi'ubumroi mono norĩ hã. — ãne te dama tinha, Zezusi hã.

Rob'u iwêzé wasu'u
Mateusi 5.15; 6.22-23

³³ Taha wa, te duré tãma ãma romnhimiré'é za'ra, ãne:

— Rob'u iwêzé hã da te ro'o wamhã, e te za nima niwĩ dawi simi'uri ni. E piza'a na, te za upsibi ni. Mare di. ïsima'warazém na si te za sõ'awi da te 're sõré, rowa'a na 're danhisisi mono da. Taha da, te za ro'o ni, rob'u iwêzé hã. ³⁴ Tane duré dato hã, aiwa rob'u iwêzé me. Datõmo wê wamhã, dama rob'madâ'â wê di. Datob'a wamhã, dama rob'madâ'â waihu'u õ di. Tane duré, a norĩ wa'wa hã asimirosa'rata wê za'ra wa'aba wamhã,

te za ĩwē hã asimirosa'rata na 're ĩwaihu'u za'ra wa'aba mo. Duré, asimirosa'rata wasété za'ra wa'aba wamhã, ĩwē hã 're waihu'u za'ra wa'aba mono õ di za. ³⁵ Taha wa, 'rãwi te za asimirosa'rata na 're asi'madã'ã za'ra wa'aba mo. ³⁶ Wa za duré aima ãma romnhimiré'é za'ra wa'wa, ãne: Rob'uiwēzé hã te te aima 're rob'uiwē za'ra wa'aba mono wamhã, uburé aihãiba ma hã 're rowa'a za'ra wa'aba mono di za. Aiwi 're robra za'ra wa'aba mono õ di za. Tane, asimirosa'rata wē za'ra wa'aba wamhã, te za aiwasédé hã 're ĩwē'õ za'ra wa'aba mo, ĩwē si 're waihu'u za'ra wa'aba mono da. — ãne ma tô dama waihu'u, Zezusi hã.

³⁷ Tawamhã tame te te dama rowasu'u pari, ma tô aibã hã tãma tinha, ĩsõrõwa u morĩ da, ĩsiré sa da. Aibã hã, parisezu. Taha wa, ma tô Zezusi hã ãma saze. Tawamhã 'ri para u sébré wamhã, te nhamra, sa da. ³⁸ Tane nherē, sai õ ré, simisõĩ õ di Zezusi hã, dahi'rada hã 're ĩsimisõ za'ra mono zéb zarina hã. Taha wa, te parisezu hã tãma tinha, tipē'ē na, simisõĩ õ wa. ³⁹ Tawamhã ma tô Wanhib'apito hã tãma tinha, Zezusi hã:

— Parisezu norĩ, wa za aima ãma romnhimiré'é za'ra wa'wa, ãne: Hãsízé hã duré pratu hã ĩmana wawip si, da te 're upsõ za'ra mono wamhã, ĩwa'wamhã wasété di, zahadu upto wa. Tane, a norĩ wa'wa hã 're anomro wē wa'aba mono newa, da te 're ai'madã'ã wē za'ra wa'aba mono da, te 'Re ĩhãimana u'ãsi mono nhimiroti ĩpire prã norĩ si 're ĩ'madã'ã pese za'ra wa'aba mo, danho'a. Tane nherē, aipē'ē remhã asimirosa'rata wasété na te zahadu ĩré 're aihãimana u'ãsi za'ra wa'aba mo. Danhibrob na si te duré 're ĩda'ruiwapari za'ra wa'aba mo. Aihãimana nhipese zarina, te duré marĩ na dawĩ 're asipsaihuri za'ra wa'aba mo. ⁴⁰ E niha waihu'u za'ra wa'aba õ di bété. Uburé Dapoto'wa hã e wahãiba na si, ma tô te te 're wa'awaihu'u. Mare di. Wanhimirosa'rata na zama, ma tô te te 're wa'awaihu'u, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono hã. ⁴¹ Taha wa, ma'ãpé ĩsibrob'õ norĩ ma, 're asõprub za'ra wa'aba mono. ãne dama 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono wamhã, asimirosa'rata wē na, te za te te 're ai'awaihu'u 'wa, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono hã.

⁴² — Parisezu norĩ, a norĩ wa'aba ma, aima 're ropipa uptabi za'ra wa'aba mono di za. Ma tô asimiromhuri wa'ã hã 'Re ĩhãimana u'ãsi mono ma, 're ĩpo'o u'ãsi za'ra wa'aba mo, wesuirã zapore wa'ã hã, syry na tãma 're sõmri za'ra wa'aba mono da. Uburé danhipi wazarizé wa'ã hã tãma 're po'o nhimini za'ra wa'aba mono õ di. Ta hã, wē di. Tazahã, ĩsimarĩ'õ norĩ ma, 're asõprub za'ra wa'aba mono õ di. Duré 'Re ĩhãimana u'ãsi mono, 're sawi pese za'ra wa'aba mono õ di. Ma tô tãma 're asõprub za'ra wa'aba mo. ĩbãre aré ĩsimarĩ'õ norĩ ma, 're asõprub za'ra wa'aba mono 'wa'ãhã. Tazahã, ma tô 're

ĩ'mararé za'ra wa'aba mo. Taha wa, niwapsi aima 're robze za'ra wa'aba mono õ di za.

⁴³ — Parisezu norĩ, ai'ãma ĩpẽ'êzé za'ra wa'aba di. Aima 're ropipa uptabi za'ra wa'aba mono di za. Dama ĩpire norĩ simasisizém na, 're asimro zei wa'aba mono di, rowahutuzéb ãma. Duré 'ri nhi'ríti wa, da te dasina 're ĩ'ubumroi mono zéb ãma asisi pire na, da te 're asawi za'ra wa'aba mono wamhã, asina 're dawapari ze za'ra wa'aba mono di. Taha wa, niwapsi aima 're robze za'ra wa'aba mono õ di za.

⁴⁴ — A norĩ wa'aba ma, aima 're ropipa uptabi za'ra wa'aba mono di za. Taha wa, wa za aima ãma romnhimiré'é za'ra wa'wa, ãne. Áté ni'wa hã adâ'â 'ru uwaibaba te za mo, sa'rese ãna, ti'ai haré newa. Taha wa, te za siwasété. Tane aiwẽ za'ra wa'aba newa, asirã za'ra wa'aba zarina 're danomro mono wamhã, te za 're dasiwasété za'ra. Taha wa, aiwẽ prã za'ra wa'aba wa, aima 're robze za'ra wa'aba mono õ di za. — ãne Zezusi te tãma nharĩ za'ra, parisezu norĩ ma.

⁴⁵ Tawamhã aibã hã te Zezusihi ma tinha:

— Rowahutu'wa, parisezu norĩ, wẽ'õ za'ra wa, ma tô ta norĩ zu, wa norĩ zama ĩwa'awẽ'õ. — ãne te Zezusihi ma tinha, 'Re ĩhãimana u'âsi mono nhimiroti na dama rowahutu'wa hã.

⁴⁶ Tawamhã Zezusi te asa tãma tinha:

— Rowahutu'wa norĩ, ai'ãma ĩpẽ'êzé za'ra wa'aba di. A norĩ wa'aba ma zama, aima 're ropipa uptabi za'ra wa'aba mono di za. Wa za aima ãma romnhimiré'é za'ra wa'wa, ãne: Áté marĩ ĩpire uptabi hã te za ni'wa hã dama sibu, te te sõihi waptob ãna. Tane a norĩ wa'wa hã. Dama asimiroti za'ra wa'aba zé hã ahã uptabi na ma tô dama 're ĩpisutu za'ra wa'aba mo, da te 're 'madâ'â za'ra mono da, 're dapawaptob za'ra wa'aba mono ãna. Taha wa, te robzei'õ na oto 're danomro. Taha wa, aima 're robze za'ra wa'aba mono di za.

⁴⁷⁻⁴⁹ — A norĩ wa'aba ma, aima 're ropipa uptabi za'ra wa'aba mono di za. Aih'i'rata aba norĩ hã ma tô 'Re ĩhãimana u'âsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa norĩ hã te te 're simro, ĩsadawa wasu'u na te te 're wẽ'õ za'ra mono wa. A norĩ wa'wa hã ĩsadawa wasu'u na, 're wẽ za'ra wa'aba mono newa, ma tô êtê tómo wawẽ hã 're ĩsóre za'ra wa'aba mo, ab're 'wawĩ, dama ĩpibu pese zéb da, ĩ'ru hã. Tazahã, aih'i'rata aba ne, ma tô ĩsadawa wasu'u hã 're ĩwẽ'õ za'ra wa'aba mo. E marĩ, te bété wasu'u, ab're 'wawĩ êtê tómo wawẽ, 're ĩsóre za'ra wa'aba mono hã. Aih'i'rata 'wa, ĩsadawa wasu'u 'rata 'wa norĩ te te 're ĩsimroi mono zé, ma tô 're ĩsaze za'ra wa'aba mo. ãne te wasu'u, ab're 'wawĩ êtê tómo wawẽ, 're ĩsóre wa'aba mono hã. Aiwana wa'aba, ma tô romhã ré dapo're pu'u, 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã. Datême, wa za te 're da'azatõrĩ, da te dama 're ĩzadawa wasu'u za'ra mono da. Tazahã, ĩzadawa para õ nherê, te za da te 're simro, ni'wam norĩ hã. Rowasédé hã te za duré da te tãma 're 'manharĩ za'ra, ni'wam norĩ ma. ãne, tãma waihu'u

pese sirõmo wa, ma tô romhâ ré dapo're pu'u, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã. ⁵⁰⁻⁵¹ Ropoto na'rata hawi, ma tô ãma dasiwi sãna'rata ni, ãsadawa wasu'u 'rata 'wai pãrĩ na hã. ãmorĩ'rada hã ma tô Abé hã wĩrĩ 'rata ni. Abéhé za'u si, ma tô ãsadawa wasu'u'wa sidápãsi, da te 're simro. Zacariaha zama, ma duré wĩrĩ ni, 'ri nho're ãma. 'Re ãhâimana u'âsi mono ãma 're ãdawata za'ra mono zém nho're ãma, ma wĩrĩ ni. ãbabarã na te 'ri hã za, 'ri ãwê hã. Õ niwĩmhã, tãma danhoprubzé nomrizé te za, wedeza ne hã. Tame sab ré, ma wĩrĩ ni, Zacaria hã. Taha wa, te za 'ruiwa'ãbã za'ra, uburé tizadawa wasu'u'wa norĩ hã, da te 're ãsimroi mono norĩ hã. Taha wa, ã nimosi dapoto té mono hã ã'ãhâimana za'ra wa'wa hã, te za aima rob'manharĩ za'ra wa'wa, ãsadawa wasu'u'wa norĩ, ãsimirowasu'u na 're wê'õ za'ra wa'aba mono 'ru te.

⁵² — Rowahutu'wa norĩ, a norĩ wa'aba ma, aima 're ropipa uptabi za'ra wa'aba mono di za. E marĩ wa. Wa za ãma romnhimiré'é, ãne: ãté, aibã hã te za 'manhamra, 'ridawa tétézéb ré. Ta hã 're zasi mono õ di, 'ri para u hã. Duré, 'ri para u 're danhisisi mono õ di, te te dawĩ 're azawi mono wa, 'ridawa tétézé hã. Tane, a norĩ wa'wa hã 're 'madã'ã pese za'ra wa'aba mono õ di, 'Re ãhâimana u'âsi mono nhimiroti hã. Ma tô duré dawĩ 're ãsawi za'ra wa'aba mo, ãsimiroti mono bã, da te 're waihu'u za'ra mono tõ da. — ãne ma tô Zezusi hã tãma rowasu'u za'ra, rowahutu'wa norĩ ma.

⁵³⁻⁵⁴ Tawamhã rob u, ma tô watobro, Zezusi hã. Watobro wamhã, te rowahutu'wa norĩ hã tãma nharĩ za'ra, parisezu norĩ me. Te te sadawa 'ru za'ra wa, te duré sadanharĩ na sima tirê, timreme na te te ãma upa zô, te te ãma upai wa, te te siwi wê'õ za'ra da. Tazahã, timreme na te te ãma upai õ di, Zezusi hã.

12

Dahâimanazé tô senai õ wasu'u
Mateusi 10.26-33; 12.31-32; 10.19-20

¹⁻³ Tawamhã ma tô dasina tahã'ã ni. Da'ahã uptabi di oto. Da'ahã uptabi wa, ma tô 're dasipara wati'i za'ra. ãhã wa, te Zezusi hã a'ã tãma nharĩ za'ra, tisiré 're ãnomro mono norĩ ma, ãne:

— Parisezu norĩ hãimanazé hã, tô senai õ di. Taha wa, te za tiwi 're asi'madã'ã pese za'ra wa'aba mo, ã'u'ëtê wapuzém nhiti 're anomro aba mono da, parisezu norĩ nhimi'manharizém nhiti. Wa za ãma simiré'é, ãne: ãté te za marĩ hã da te dawĩ 're sahãri za'ra, da te 're waihu'u tõ za'ra mono da, danhimirowasu'uzé hã, danhimi'manharizé hã. Tane nherê, te za niwapsi waihu'u za'ra ni. Tane barana, aihãiba pisutu dama asimirowasu'uzé hã te za rowa'a ré dama asimirowasu'uzém na aiwasu'u za'ra wa'aba ni. Duré

'ri nhitob ré, aihâiba pisutu dama asimirowasu'uzé hã, te za sô'awi dama asimirowasu'uzém na aiwasu'u za'ra wa'aba ni. Taha wa, te za 'râwi 're asi'madâ'â za'ra wa'aba mo, parisezu norĩ hâimanazéb zarina, 're aihâimana za'ra wa'aba mono tã da, tô senai ô wa, 're ãhâimana za'ra mono zé hã, ta norĩ hã.

4-5 — Īsiwadi norĩ, tô sena wa za aima rowasu'u za'ra wa'wa. Da te 're ai'uprosi aba mono da nherẽ, asima 're dapipa za'ra wa'aba mono ô di za. Da te 're ai'uprosi aba mono pari, niha oto da te aima 're rob'manharĩ za'ra wa'aba mono ô di za oto. Aipãrĩ'wa norĩ hã ropipa u, te te 're asãmra waihu'u aba mono ô di za oto. 'Re ãhâimana u'âsi mono ma si, waihu'u pese di, ropipa u dawabzurizé hã. Taha wa, taha si te za tô 're ĩpipa za'ra wa'aba mo.

6-7 — Wa za aima ãma romnhimiré'é za'ra wa'wa. Sire wa'ã hã wa'ãbã sryre nherẽ, ãma po're si'ãri waihu'u ô di, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã. Tane duré, aséré za'rata aba zama, tãma waihu'u pese di. Sire hã tãma sawi pese za'ra nherẽ, sire zawi nhipai u, tãma asawi uptabi za'ra wa'aba di, 'Re ãhâimana u'âsi mono ma hã. Taha wa, te za asina aihâtã'ã ãna 're anomro aba mo. — ãne ma tô tãma waihu'u za'ra Zezusi hã, tisiré 're ãnomro mono norĩ ma.

8 Te duré tãma nharĩ za'ra:

— Ni'wam norĩ hã ĩzazei'wa na danho'a dama 're siwasu'u za'ra mono wamhã, wa hã ti'ai ãma dasiré ĩpodo hã wa za duré ĩzazei'wa na te 're awasu'u, hãiwa ãma 'Re ãhâimana u'âsi mono ma romhuri'wa norĩ nho'a. ⁹ Tanei ô di za, ni'wam norĩ hã ĩzazei'ô'wa na dama 're siwasu'u za'ra mono wamhã. ãne wamhã, ĩzazei'ô'wa na wa za duré te 're awasu'u, hãiwa ãma 'Re ãhâimana u'âsi mono ma romhuri'wa norĩ nho'a.

10 — Áté ni'wam norĩ hã dasiré ĩpoto ma, te za ĩma nharĩ wasété za'ra. Tane nherẽ, tiwasété na 'Re ãhâimana u'âsi mono ma, siwasu'u za'ra wamhã, te te ãma 'madã'ã za'ra ô di za oto, ĩwasédé hã. Tazahã, ni'wam norĩ hã, ĩpẽ'ẽzani hã te te 're wẽ'ô u'âsi za'ra mono wamhã, te za te te ãma 're 'madã'ã u'âsi za'ra ĩwasédé hã, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã.

11 — Áté ĩzazei'wai wa, te za taré da te 're aiwẽ'ô za'ra wa'wa. Taha wa, áté te za rowahutuzéb u, da te 're asimroi wa'wa, ĩzazei'wa na, da te 're aiwaihu'u za'ra wa'aba mono da. Áté roti'wa norĩ u, te za da te 're asimroi wa'wa, áté danhib'apito norĩ u. Tane nherẽ, asina 're aihâtã'ã za'ra wa'aba mono ô di za. Tãma asiwasu'u za'ra wa'aba zéb zô, 're rosa'rata za'ra wa'aba mono ô di za. ¹² Nimahã bãtã na, da te aiwaihu'u za'ra wa'aba wamhã, te za 'Re ãhâimana u'âsi mono hã Tipẽ'ẽzani na aima waihu'u za'ra wa'wa, dama 're asiwasu'u za'ra wa'aba mono zéb da hã. Taha wa, asina 're aihâtã'ã za'ra wa'aba mono ô di za. — ãne ma tô tãma waihu'u za'ra, Zezusi hã.

Aibâ ĩsimarĩ ahâ wasu'u

¹³ Tawamhã aibã hã dawa'wa ĩsa hã te Zezusihi ma tinha, ãne:

— Rowahutu'wa, ĩdub'rada hã ma'ãpé ĩ'ãma wada'uri, te te ĩma po'o da, wamama hã wawi dâ'â õ ré, te te wama ĩpisudu hã. — ãne te tãma tinha.

¹⁴ Taha wa, te Zezusi hã asa tãma tinha:

— Mare di. E 'wa hã ma tô ĩpisutu, te ai'ãma wada'uri da, te te aima po'o da hã. Ni'wa te te ĩpisutu õ di. — ãne te aibã ma tinha.

¹⁵ Tawamhã te uburé dama tinha:

— Ma'ãpé, ĩwapari pese za'ra wa'aba. 'Rãwi te za 're asi'madã'ã za'ra wa'aba mo, asimarĩ ahã zô, 're rob'ruiwapari za'ra wa'aba mono tõ da. Danhimarĩ ahã uptabi nherẽ, robze u'ãsi, ãma 're danomro mono õ di za. Rowêzéb õ di, ta hã. — ãne ma tô Zezusi hã tãma waihu'u za'ra.

¹⁶⁻¹⁷ Te duré ãma romnhimiré'é, ãne:

— Aibã hã te 're hãimana, ĩsimarĩ ahã hã. Buru nho ahã wamhã, 'rãwi te sima rosa'rata, ãne: “Ri hã 'ri 're sy'yre di, buru nho za'warizéb da hã. E marĩ wa za 'manha. ¹⁸ Áté ri wa za sãmra, te 'ri za'ëtê da, buru nho za'warizéb da hã. Tamomo, wa za ubumro buru nho hã, 'ri za'ëtê u. ĩnhimarĩ zama, wa za sa'ra, buru nho zu hã. ¹⁹ Taha parip si, wa za ĩsima tinha, ãne: ‘Ãhãna ĩma rowê di. Marĩ hã ahã na, te ĩza daba'wara, ĩwê hã. ĩwi ĩropsi'utõrĩ da hã, mare di. Wahub ahã na, te za ĩ'ãma tiwahu, ĩsa hã ĩma 're hãimana mono ré hã. Wa za oto 're ĩwa'utu u'ãsi. Áté, te 're romhuri mono õ di za oto. Áté ãhãna si, wa za oto 're ĩsa. Wa za te 're zãsi u'ãsi. Marĩ na, wa za 're ĩto, ĩtozém na.’ ” ãne te aibã hã sima rosa'rata. ²⁰ Taha wa, te 'Re ĩhãimana u'ãsi mono hã tãma tinha: “A hã ma tô ãma ĩ'upa za'ë, asimirosa'rata na. Ã barana te za atã. Atã'ã wamhã, e 'wa te hã za oto asimarĩ hã, asima si 're ĩ'a'ubumroi pese mono hã.” ãne te aibã ma tinha.

²¹ — Tane, danhimarĩ hã dasima si, da te 're ubumroi pese za'ra mono wamhã, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono ma, 're danho-prub za'ra mono ãna, te za taré da te dasima 're ubumroi pese za'ra, danhimarĩ hã. — ãne ma tô Zezusi hã tãma waihu'u za'ra.

Marĩ na 're dahãtã'ã za'ra mono ãna, 're ĩdanomro mono zé wasu'u

Mateusi 6.25-34

²² Tawamhã Zezusi te tinha, tisiré 're ĩnomro mono norĩ ma, ãne:

— Taha wa, wa za duré ãne aima waihu'u za'ra wa'wa. Marĩ na 're aihãtã'ã za'ra wa'aba mono õ di za. Asazé wa'aba na asina 're aihãtã'ã za'ra wa'aba mono õ di za. Duré, ai'uzã õ na zama asina 're aihãtã'ã za'ra wa'aba mono õ di za. ²³ Wasazém nhipai u pire uptabi di, wahãimanazé hã. Duré, wa'uzazém

nhipai u pire uptabi di, wahâiba hã. ²⁴ Ôhõta, si norĩ hã. Ma'ãpé, 'madâ'â za'ra wa'aba. Si norĩ hã te te sima 're robzuri mono õ di. Te te duré sima 're rob'râihâri za'ra mono õ di. Duré robza'warizéb õ di, ãsazéb za'warizéb da hã. Tane nherê, te ãsa hã te te tâma 're anhomri u'âsi, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã. E si norĩ si, te te 're azawi pese. Mare di. Si hã tâma sawi pese za'ra nherê, si zawi nhipai u, tâma asawi uptabi za'ra wa'aba di. ²⁵⁻²⁶ Duré 're atâ'â za'ra wa'aba mono zém na, asina 're aihâtâ'â za'ra wa'aba mono wamhã, e asibâtâ na 're atâ'â za'ra wa'aba mono õ di za. E asibâtâ nhipai u, te za 're anomro siroptu wa'aba mo. Mare di. Asina 're aihâtâ'â za'ra wa'aba mono zéb zarina, asibâtâ nhipai u 're anomro siroptu wa'aba mono õ di za. E marĩ da, te za bété marĩ na 're aihâtâ'â za'ra wa'aba mo. ²⁷ Ma'ãpé, romnhirãrã 're ãhâimana za'ra mono zém na rosa'rata za'ra wa'aba a'â, rom na 're ãsimasa mono na hã. Ta norĩ hã ti'uzazéb da hã, te te sisada 're 'manharĩ za'ra mono da, te te 're romhuri za'ra mono õ di, zazahã da hã. Tane nherê, dama 'madâ'â zeĩ uptabi di, romnhirãrã hã. Apito Saroma hã uza wẽ uptabi na 're si'uzza mono nherê, taha nhipai u, dama 'madâ'â zeĩ uptabi di, romnhirãrã hã. ²⁸ Romnhirãrã hã hãwi 're simnhatã mono ré, te za du hã ãré da te 're wazãri za'ra, unhama da, da te 're ub'rã za'ra mono da. Taha wa, 're simasam hã mono dai õ nherê, ma tô wẽ uptabi na te te 're ab'manharĩ, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã. E tawamhã, ai'uzazé hã te te aima 're sãmri za'ra wa'aba mono õ di za bété. Te za tô te te aima 're anhomri 'wa. E niha Aimama 'wa hã asina 're umnhasi za'ra wa'aba mono õ di bété, taha si ai'uzazé hã za te te aima 're ã'anhomri aba mono na hã. ²⁹⁻³¹ Taha wa, marĩ na asina 're aihâtâ'â za'ra wa'aba mono õ di za. Asazéb zô si, duré â zô si, 're asõpré wa'aba mono õ di za. Taha zô si, te za ãsazei'õ'wa norĩ hã 're sõpré. Aimama 'wa hã ma tô aiwaihu'u za'ra wa'wa, marĩ hã aiwi sô 're ãrowaptâ'â za'ra wa'aba mono na. Aimama 'wa hã, 'Re ãhâimana u'âsi mono, Danhib'apito uptabi. Taha wa, õhõ si, te za 're ãpisutu za'ra wa'aba mo, õhõ âma si 're anomro aba mono da. Tawamhã marĩ hã aiwi sô 're ãrowaptâ'â za'ra wa'aba mono zéb uwaibaba, te za te te aima 're anhomri 'wa, Aimama 'wa hã. — ãne, ma tô Zezusi hã tâma waihu'u za'ra, tisiré 're ãnomro mono norĩ ma.

³² Te duré tâma nharĩ za'ra:

— ãsiré norĩ, ai'umrore wa'aba nherê, asina 're aihâtâ'â za'ra wa'aba mono õ di za. Aimama 'wa hã Danhib'apito uptabi hã, te za aima pisutu za'ra wa'wa, ãsiré dama 're roti za'ra wa'aba mono da. ãne ma tô sima aiwẽ za'ra wa'wa. ³³⁻³⁴ Taha wa, te za uburé asimarĩ hã dama ãwede za'ra wa'wa, ãwa'ãbã zô, ãsimarĩ'õ norĩ ma, sãmri aba mono da. Tawamhã asimarĩ hã ãsi'utõrĩ'õ hã te za hãiwa ãma asô 're hãimana u'âsi za'ra wa'wa, wẽ u'âsi na. Tame, ãsipsaihuri norĩ hã sô 're sisisi

waihu'u mono õ di za. Tame duré, da'uza hâzapu'u'wa hã 're hâimana za'ra mono õ di. Ti'ai âma asimarĩ ahâ zô si 're rob'ruiwapari za'ra wa'aba mono wamhã, taha na si te za aipê'ê 're, asima 're ĩrosa'rata u'âsi za'ra wa'aba mo, hâiwa âma ĩwê hã ĩsi'utõrĩ'õ upana. Duré hâiwa âma ĩwê uptabi zô si, asima 're rob'ruiwapari za'ra wa'aba mono wamhã, taha na si te za asima 're ĩrosa'rata u'âsi za'ra wa'aba mo, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ĩwê hã te te asô 're ĩ'apisutu aba mono zô si. — Æne ma tô tâma waihu'u za'ra, Zezusi hã.

Romhuri'wa norĩ, hâimana nhimiza'rese sina, 're ĩhâimana za'ra mono wasu'u

³⁵⁻³⁶ Tawamhã Zezusi hã te duré tâma romnhimiré'é za'ra, ãne:

— Romhuri'wa norĩ hã hâimana nhimiza'rese sina, te za tinhib'apito zô 're simipari za'ra. Tane, te za aihâimana nhimiza'rese sina, 're aihâimana za'ra wa'aba mo. Áté dasina damrozéb u, te za ĩsib'apito hã tiwi timorĩ za'ra, dame sa da. Tawamhã apâ wisi õ ré, te za si'uza za'ra, tâma ĩromhuri'wa norĩ hã, te te tâma romhuri za'ra da. Te za sô ro'o za'ra rob'uiwêzé hã, rowa'a na sébré da, ĩsib'apito za'ra hã. Tawamhã 'ri tême wisi wi, te za ĩsib'apito za'ra hã 'ridawa ta'a, te te tâma 'ridawa za'ra da. Taha wa, te za awa'awi tâma 'ridawa za'ra. ³⁷⁻³⁸ Tâma ĩromhuri'wa norĩ hã sôtõ ãna, sô simipari za'ra wamhã, tâma rowê za'ra di za. Tawamhã áté mara wa'wa, te za apâ wi, ĩsib'apito za'ra hã. Áté si'a hârâ wi, te za apâ wi. Hâimana nhimiza'rese sina, sô 're simipari za'ra mono ré, apâ wisi wamhã, tâma rowê za'ra di za, tâma ĩromhuri'wa norĩ ma hã. Tawamhã apito nherê, sai õ ré, te za a'â ti'uza na âma saprĩ, ĩsa te te tâma sômri mono da, tâma ĩromhuri'wa norĩ ma. Te za duré tâma nharĩ za'ra, tisai ma, si'ubumro da. Taha pari, te za duré tâma sômri za'ra, ĩsa hã.

³⁹ Wa za duré âma simiré'é, âma rosa'rata za'ra wa'aba da. Dahâimana nhimiza'rese ãna, 're dahâimana za'ra mono ré, te za ĩsipsaihuri norĩ hã danhibrob zô 're sisisi, 'ri para u hã. Bâdâ hã we ĩsébrézé hã 'ri tede'wa te te waihu'u wamhã, te za tiwi 'madâ'â pese, sébré tõ da, 'ri para u. ⁴⁰ Tane te za a norĩ wa'wa hã aihâimana nhimiza'rese ĩzô 're asimipari u'âsi za'ra wa'aba mo. Wa hã ti'ai âma dasiré ĩpodo hã, wa za wei mo apâ, ĩzô asimipari za'ra wa'aba õ zém na, nimahã bâtâ na. Taha wa, te za aihâimana nhimiza'rese ĩzô 're asimipari u'âsi za'ra wa'aba mo. — Æne te Zezusi hã tâma roti za'ra, tisiré 're ĩnomro mono norĩ ma.

Romhuri'wa ĩumhasi wasu'u, romhuri'wa ĩumhasi'õ wasu'u me

Mateusi 24.45-51

⁴¹ Tawamhã Pedru te 'mahâ:

— Apito, e 'wai udâna, te âne âma ĩsimiré. E uburé da'udâna zama, te âma ĩsimiré. — Âne te sadanha.

⁴² Taha wa, te Wanhib'apito hã asa âma romnhimiré'é, Zezusi hã âne:

— Dama romhuri'wa ĩ'umna hã duré ĩsimiroti wẽ hã, e niha 're ĩhâimana mono zé hã. Âne hã 're hâimana mono wamhã, te za ĩsib'apito hã nimomo tiwi morĩ õ ré, tâma pisutu, uburé tâma ĩromhuri'wa norĩ hã ĩsa'u nherẽ, te te sô 'madâ'â za'ra da. Te za duré tâma pisutu, bôtâ pisutuzém na ĩsazéb da hã, te te tâma âma uwaimrami za'ra da, tâma ĩromhuri'wa norĩ ma. ⁴³⁻⁴⁴ Tawamhã apâ we ĩmorĩzéb u, tinhib'apito nhimiroti hã te te tâma âma uwaimrami wamhã, tâma rowẽ di za, romhuri'wai ma hã. Taha ma, tâma rowẽ uptabi di za tó. E marĩ wa. ĩsib'apito hã apâ wisi wapsi, te za tâma pisutu, uburé ĩsimarĩ hã te te tâma 're 'madâ'â u'âsi mono da oto, tâma umnhasi uptabi wa. ⁴⁵ Tazahã, tinhib'apito za're'ra, dama 're hâimana wẽ mono õ wamhã, tâma 're rowẽ mono õ di za. Áté apito za're'ra, te za 'râwi sima tinha, âne: “Īnhib'apito hã simahudu õ di.” Áté, âne te za sima tinha. Taha wa, sô rowaptâ'â wẽ te, te za oto tizapari romhuri'wa norĩ hã te te 're ahâ za'ra áté, aibâ norĩ hã pi'õ norĩ zama. Áté, te za taré tisa zô si 're hâimana. Áté te za âzé hã te te 're hâsi. Ône u'âsi, te te 're hâsi mono wa, te za 'râi wasété na 're hâimana. ⁴⁶ Tawamhã rosa'rese âna hâimana ré, te za ĩsib'apito hã ĩtẽme wi apâ, sô ĩsimipari õ zém na nimahã bôtâ na, siwa'ru. Taha wa, te za sa'ëtẽ azâ, tâma ĩromhuri'wa hã. Sib'ézé 'wa pa na, te za te te wa'õtõ. Taha wa, te za dapo're'õ norĩ zu robzei'õ te te sina 're sô'õtõ, tâma ĩromhuri'wa hã.

⁴⁷ — Áté, ni'wa hã te za waihu'u pese, tinhib'apito nhimiroti hã, tâma ĩromhuri'wa hã. Tane nherẽ, wa'a te, ĩsimiroti hã te te 're uwaimrami mono õ di za. Taha wa, te za sa'ëtẽ azâri ni, powawẽ hâiwaré na, apito zadawa para. ⁴⁸ Áté, ni'wai ma, waihu'u pese õ di za, ĩsib'apito nhimiroti hã. Tawamhã marĩ te za upa. Taha wa, te za syry na si azâri ni, tâma waihu'u pese õ wa, ĩsib'apito nhimiroti hã. Áté te za ni'wai ma waihu'u pese, tinhimiroti hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. Te te tâma waihu'u pese wamhã, te za sô 're simipari, danhipai u te te tâma âma 're uwaimrami mono da, ĩsimiroti hã. — Âne ma tô tâma waihu'u za'ra, Zezusi hã.

⁴⁹ Te duré tâma nharĩ za'ra:

— Tĩ'ai u, wa wei mo, ti'a na te sazu da, zata da. Zata sirõmo 'wa'âhã, aré ĩma wẽ di. ⁵⁰ Wa za a'â robzépata za'ëtẽ. Te robzépata õ ré hã, rosa'rata ahâ di za. ⁵¹ E datẽme we ĩmorĩ wa, te za ti'ab ré rowẽ na si dasiré 're dahâimana za'ra, simisutu. Mare di. Âne hã ĩ'ãma 're rosa'rata za'ra wa'aba mono õ di za. Rosa'rata na te za ĩ'ãma dasima aipo'o za'ra ni. ⁵² Áté,

5 na ĩhâiba hã te 'ri ãma siré 're si'ubumro. Ta norĩ hã te za rosa'rata na ĩ'ãma sima aipo'o za'ra. Áté, si'ubdatõ te za ĩwẽ'wa, 're hâimana za'ra. Áté maparane te za ĩwẽ'õ'wa, 're hâimana zahuré. Áté, maparane te za ĩwẽ'wa hã 're hâimana zahuré. Áté duré si'ubdatõ te za ĩwẽ'õ'wa hã 're hâimana za'ra. ⁵³ Áté, damama hã te za ti'ra norĩ hã wẽ'õ za'ra, ĩzazei'wa 're hâimana za'ra mono wa, ĩ'ra si'aibã hã. Áté, da'ra norĩ hã te za timama hã siwi wẽ'õ za'ra, ĩzazei'wa, 're hâimana mono wa, ĩmama hã. Áté, dana hã te za ti'ra norĩ hã wẽ'õ za'ra, ĩzazei'wa, 're hâimana za'ra mono wa, ĩ'ra sipi'õ hã. Áté, pi'õ norĩ hã te za tina hã siwi wẽ'õ, ĩzazei'wa, 're hâimana mono wa, ĩna hã. Áté, damaprewa hã te za tisani'aba norĩ hã wẽ'õ za'ra, ĩzazei'wa 're hâimana za'ra mono wa, ĩsani'aba norĩ hã. Áté, pi'õ norĩ hã te za timaprebaba norĩ hã wẽ'õ za'ra, ĩzazei'wa, 're hâimana za'ra mono wa, ĩmaprebaba norĩ hã. — ãne ma tô tãma waihu'u za'ra Zezusi hã, tisiré 're ĩnomro mono norĩ ma.

⁵⁴ Uburé te oto dama tinha:

— Áté, te za hãiwa nhirõno ĩ'madá'ã za'ra wa'wa, bãtã puzizém niwĩ. Taha wa, te za asima ĩrowasu'u za'ra wa'wa, ãne: “Tã, te za we tita'a.” Áté, ãne te za asima ĩrowasu'u za'ra wa'wa, awa'awi. Tawamhã tã hã te za we tita'a tô. ⁵⁵ Áté, rowa'u hã te za wei watobro, hãiwa'a're nhimie hawi. Taha wa, te za ãne asima ĩrowasu'u za'ra wa'wa, “Te za oto tirowa'ro.” ãne te za asima ĩrowasu'u za'ra wa'wa. Tawamhã te za tô tirowa'ro. ⁵⁶ Marĩ hã ti'ai ãma hã, duré hãiwa na hã aima waihu'u pese za'ra wa'aba di, 'madã'ã za'ra wa'aba wamhã. E niha bété tane aiwa, aima waihu'u pese za'ra wa'aba õ di, marĩ te te ĩwasu'u hã, te dama 're ĩ'ab'manharĩ wẽ mono zé hã, ãma 're ĩ'madá'ã za'ra wa'aba mono nherẽ. — ãne ma tô dama tinha, Zezusi hã.

⁵⁷⁻⁵⁸ Uburé ma, te duré dama tinha:

— E marĩ wa, asina 're roti wẽ za'ra wa'aba mono õ di, ĩwẽ hã 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono da. Wa za ãma simiré'é, ãne: Áté, ni'wa hã te za asaprõ, dama 're ĩrowairébé mono 'wa, 're ĩsãmra mono zéb u. Marĩ 'manharĩ wa, te za asaprõ, te te tãma aiwasu'u da. Taha wa, te za bãdãdi na ane wa'aba ré, tãma asiwasu'u aiwasété na, rowairébé'wai u te te asaprõni tã da, damrami'wai ma, te te ai'ru tã da, dazazéb 're, te te asẽrẽ tã da. ⁵⁹ Te te asẽrẽ wamhã, asiwa'ãbã 'rãsutu pese õ nherẽ, ta hawi aiwatobro waihu'u õ di za. ãne, wa aima waihu'u za'ra wa'wa, asina 're roti wẽ za'ra wa'aba mono da, ĩwẽ hã 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono da. — ãne, ma tô tãma waihu'u za'ra, Zezusi hã.

13

Dawasété wi 're ĩdasipizari za'ra mono zé wasu'u

¹ Tawamhã Zezusi te te dama rowasu'u ré, ma tô ni'wam norĩ hã ãtême aihutu. Taha wa, te tâma rowasu'u za'ra, Zezusihi ma:

— A'uwẽ norĩ hã ma tô simro ni, Darireza tede'wa norĩ hã. Piratuhu nhimiwada'uri zarina, ma tô simro ni. 'Re ãhâimana u'âsi mono ma, tinhimizama te te simroi ré, ma tô uprosi ni.

— ãne te Zezusihi ma rowasu'u za'ra. ² Tawamhã Zezusi te asa tâma nharĩ za'ra:

— E Darireza norĩ hã ma tô danhipai u tiwasédé hã te te 're 'manharĩ za'ra. E taha wa, ma tô tidâ'â za'ra. E ãne, ma tô ãma ãrosa'rata za'ra wa'wa, ³ Mare di. Taha wab õ di. Ta norĩ hã danhipai u, tiwasédé hã te te 're 'manharĩ za'ra mono õ di. Tane nherẽ, ma tô tidâ'â za'ra. Tane, te za tô a norĩ wa'wa hã ãsine 're atâ'â za'ra wa'aba mo, aiwasété wi 're aipizari za'ra wa'aba mono õ wamhã. ⁴ A'uwẽ norĩ hã, Siro'é na 'ri sipo'o ãma 're ãsi'ubumroi mono norĩ nhisiwi, ma tô 'ri 'rãihã hã waptãrã, da'madã'ázé hã. Taha wa, ma da'ahã na ai'utõrĩ ni. ¹⁸ na ma 'ri hã da'uprosi. Ta norĩ hã bété, e ma tô danhipai u tiwasédé hã te te 're 'manharĩ za'ra, Zeruzarẽ ãma 're ãdahâimana za'ra mono norĩ upana. E taha wa, ma tô tidâ'â za'ra. ⁵ Mare di. Taha wab õ di. Ta norĩ hã danhipai u, tiwasédé hã te te 're 'manharĩ za'ra mono õ di. Tane nherẽ, ma tô tidâ'â za'ra. Tane, te za tô a norĩ wa'wa hã ãsine 're atâ'â za'ra wa'aba mo, aiwasété wi 're aipizari za'ra wa'aba mono õ wamhã. — ãne ma tô tâma waihu'u za'ra, Zezusi hã.

Pidera wede ãrãĩõ wasu'u

⁶ Tawamhã te tâma ãma romnhimiré'é za'ra ãne, Zezusi hã:

— Aibã hã te 're 'maihâimana, buru tede'wa hã. ãburu ãma hã, rob'ru hã te 're hâimana za'ra, uwa 'ru hã. Pidera wede hã te duré tame 're sa. Tawamhã bãtã na te mo, pidera 'rã zõ. Tane nherẽ, ãrã hã te te 'masãmri õ di. 'Rãĩ ãna te za. ⁷ Taha wa, te buru 'madã'â'wai ma tinha, ãne: “Si'ubdatõ, ma tô ããma tiwahu oto, taré nasi we sõ ãneb ré hã, pidera 'rã zõ. Wa tô 'madã'â wa'a. Te za ãsizã. E marĩ da, te za taré 're sab u'âsi, 're 'rãĩ mono ãna.” ãne te romhuri'wai ma tinha. ⁸ Tawamhã romhuri'wa hã te asa tâma tinha: “Apito, misi ãma wahu a'ã. Wa hã wa za ab're, powawẽ nhana na te uirĩ da, wẽ na sab da. ⁹ Wahub amo na 'rãĩ wamhã, wẽ di za. 'Rãĩ õ wapsi, te za ãma ãru, te sizãri da.” ãne, romhuri'wa te tinha, buru tede'wai ma. — ãne ma tô tâma ãma romnhimiré'é za'ra, Zezusi hã.

Zezusi hã, romhuri zahãrizém na pi'õ ãshãpãre te te ãpesezẽ wasu'u

¹⁰ Tawamhã romhuri zahãrizém na ma tô dama rowasu'u Zezusi hã, zudezu norĩ te, rowahutuzéb ãma. ¹¹ Tame te pi'õ hã ãhãzé ré hã dame nhamra. Hãzé ré ma tô ãma tiwahub ahã, ¹⁸ na, wa'uburé te te 're upi u'âsi mono wa. Sihãpã u'âsi, te 're

mo, wãi wahutu ãna. ¹² Tawamhã Zezusi te te sabui wamhã, te 'mahã:

— Pi'õ, aihâzé hã te za oto aima apa.

¹³ Taha pari, ma tô tinhib'rada hã ãma tihi. Tawamhã ma tô awa'awi wãi wahudu. Wãi wahutu wamhã, te ãma tiwata, 'Re ìhâimana u'âsi mono ãma, te te pese wê te. ¹⁴ Tane nherê, rowahutuzé 'madâ'â'wa hã ma tô sada tizahi, Zezusihi zada, sabadu na te te pese wa. Taha wa, te uburé dama tinha:

— Bâdâ hã, 6 na ìhâiba hã, wa te 're ìromhuri za'ra mono zéb da hã. Taha bâtâ na si, te za we 're anomro aba mo, da te 're aipese za'ra wa'aba mono da. Sabadu na hã mare di za, romhuri zahârizém na hã. — ãne ma tô dama waihu'u, rowahutuzé 'madâ'â'wa hã.

¹⁵⁻¹⁶ Tawamhã Wanhib'apito te tãma tinha:

— Oro sabadu na te dapese wa, ìma nharĩ za, te za powawê hã awaru po'repore zama, 're ìwasihu za'ra wa'aba mo, âi ba, 're simroi wa'aba mono da, te te 're âhuri mono da. ãhãta pi'õ hã, Abra'ãhã nhihudu hã. Satanasi hã te te 're pibui mono ré hã, ma tô 18 na ãma tiwahu. Sabadu na nherê, wa tô pese, hâzé ãna oto 're hâimana mono da. E niha bâ bété, aima wê za'ra wa'aba õ di, sabadu na te ìpesezé hã rowê na pi'õ hã oto 're ìmorĩ da hã. — ãne ma tô Zezusi hã tãma waihu'u, dawasété na dasisãmri ma ropibuma.

¹⁷ Tawamhã, Zezusihi mreme hã te te wapari za'ra wamhã, ma tô ìwê'õ'wa norĩ hã aséb za'ra, Zezusihi mreme ma. ìwê'wa norĩ ma, rowê za'ra di. Marĩ hã te te dama 're ab'manharĩ wê mono wa, te 're to za'ra, tipê'ë na.

Motada nhamare wasu'u, ì'u'ëtê wasu'u me

Mateusi 13.31-33; Marcusi 4.30-32

¹⁸⁻¹⁹ Tawamhã Zezusi hã te dama tinha, ãne:

— E niha, wa za ãma simiré'é, 'Re ìhâimana u'âsi mono, da'ãma 're ìsib'a'uwê mono zém na hã. Motada nhamare na, wa za ãma simiré'é. Motada nhamare hã aibã hã ma tô a're. Tawamhã ma tô tiwa'ru. Wa'rui wamhã, papo za'ëtê di oto. Tawamhã si hã te ìsu 'rowi, te te sima 're sasi za'ra. ãne, 'Re ìhâimana u'âsi mono, da'ãma 're ìsib'a'uwê mono zé hã. — ãne ma tô ãma simiré'é, Zezusi hã.

²⁰ Te duré dama tinha:

— E marĩ na, wa za duré ãma simiré'é, 'Re ìhâimana u'âsi mono, da'ãma 're ìsib'a'uwê mono zém na hã. ²¹ ì'u'ëtê wapuzém na, wa za ãma simiré'é. Pi'õ hã te za ì'u'ëtê wapuzé hã syry na sa'wa, tridu 'rã zu pese wazari. Tridu zup si, sa'ëtê uptabi di. Tawamhã te te wazari pese wamhã, te za tidupto, ì'u'ëne hã. Sa'ëtê uptabi di za oto. ãne duré, 'Re ìhâimana u'âsi mono, da'ãma 're ìsib'a'uwê mono zé hã. — ãne ma tô ãma simiré'é, Zezusi hã.

'Ridawa, 're sy'yre wasu'u

Mateusi 7.13-14, 21-23

²² Tawamhã Zezusi norĩ hã te oto ai'aba're, Zeruzarẽ u. 'Ri nho'õmo mono bâ, te te dama 're rowasu'u u'âsi Zezusi hã, 'ri wa'õtõ u zama. ²³ Tawamhã te ni'wa hã sadanha:

— Apito, e da'umro na si, te za danho'reptuzé hã da te dasina 're waihu'u za'ra. — ãne te sadanha.

Taha wa, ma tô Zezusi hã asa uburé dama tinha:

²⁴ — Tô sena, te za niwapsi da'ahâ na da te dasima 're wẽ za'ra, 'Re ãhãmãna u'âsi mono u 're danhisisi mono da. Tazahã, ãtẽme 're danhisisi mono õ di za. Taha wa, 'ri para u 'ridawa 're sy'yre na 're danhisisi mono da, sada 're ãdanhĩptete za'ra mono ne, te za sada 're asiptete za'ra wa'aba mo, 'Re ãhãmãna u'âsi mono u 're asisisi aba mono da. ²⁵ Nimahã na te za 'ri tede'wa hã wahudu, te te siré 'rinhitop tete da. Tawamhã te za ã'ridawa ta'a za'ra wa'wa, rowi 're ai'ubumroi wa'aba mono hã. 'Ri tede'wa hã te za ã'mahârã za'ra wa'wa, ãne: “Apito, ma'ãpé we wazõ 'ridawa za'ra na, ãma atẽme wanhisisi da.” ãne te za 're ã'mahârã za'ra wa'aba mo. Tazahã, te za asa aima nharĩ za'ra wa'wa, ãne: “Te aiwaihu'u za'ra wa'aba õ di. E ma hawimhã, a norĩ wa'wa hã.” ²⁶ Tawamhã ãne te za asa tãma asiwasu'u za'ra wa'wa: “Wa norĩ hã, wa tô asiré wasaihuri ni. Asiré, wa tô duré âhuri ni. Warob ãma hã ma tô duré dama 're ãrowahutu mo, waza'ru ãma hã.” ãne te za 'ri tede'wai ma asiwasu'u za'ra wa'wa. ²⁷ Taha wa, te za asa duré aima nharĩ za'ra wa'wa, ãne: “Te aiwaihu'u za'ra wa'aba õ di, ãzazei'wa na hã. Aiwasedé hã ma tô 're ãmanharĩ u'âsi za'ra wa'aba mo. Mo oto ai'aba'rei wa'aba, ãnhiti.” ãne te za aima rob'ru za'ra wa'wa. ²⁸ Tawamhã rowẽ uptabi ãma, 'Re ãhãmãna u'âsi mono 'rata 're ãsi'ubumroi mono hã te za ã'madã'ã za'ra wa'wa, Abra'ã norĩ hã, duré Izati, duré Zaco, duré uburé ãsadawa wasu'u'wa norĩ hã. Tazahã, a norĩ wa'wa hã te za rowi 're ai'ubumroi u'âsi aba mo. Taha wa, te za asina 're ai'ry'ry aba mo. Te za duré 're ai'wasitete za'ra wa'aba mo, 're robzépata za'ëté za'ra wa'aba mono wa. ²⁹ Daro mono bâ, te za ãtẽme 're dasihutu, 'Re ãhãmãna u'âsi mono 'rata 're dasaihuri mono da, Danhib'apito uptabi na 're ãhãmãna mono zéb u. Bãtã pusizém hawi, te za ãtẽme 're dasihutu, bãtã zasizém hawib zama, duré hãwa'a're nhimire hawib zama, duré hãwa'a're nhimi'e hawib zama. ³⁰ Tawapsi, te za dama ãwapu ma nharĩ za'ra, dama pire na 're hãmãna za'ra mono da oto. Duré, dama ãpire ma, te za nharĩ za'ra, dama wapu na 're hãmãna za'ra mono da oto. — ãne ma tô Zezusi hã tãma waihu'u sirõmo za'ra.

Zeruzarẽ ãma Zezusi hã ãpẽ'ezézé wasu'u

Mateusi 23.37-39

³¹ Tawamhã Zezusi hã te te apo're pu'u parip si, awa'awi ma tô itême 'maihaikutu, parisezu norĩ hã. Taha wa, ma tô Zezusihi ma rob'ru za'ra, âne:

— Mo oto ã hawi aimorĩ. E marĩ wa. Apito Erodi hã ma tô sima aiwẽ, da te dasiwi aiwĩrĩ da. — Âne te tãma rob'ru za'ra.

³² Tawamhã Zezusi hã apã te tãma rob'ru za'ra:

— Mo oto itême ai'aba'rêi wa'aba apã, tãma ïzadawa wasu'u za'ra wa'aba da, wapsã wawẽ ne 're ïmorĩ ma. Wa'uburé hã wa tô te dama 're anhamra. Wa duré te 're da'apese, ã bêtã na duré awẽm na. Awẽ amo na, wa za ïnhimiromhuri hã uprosi. Âne te za tãma ïzadawa wasu'u za'ra wa'wa, Erodihi ma.

³³ — Zeruzarẽ âma, ma tô da te 're simro, 'Re ïhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa norĩ hã. Õne u'âsi. Taha wa, wa za âma mo, âhãna, awẽb zama, awẽ amo na zama, tame, da te dasiwi ïwĩrĩ da, ïsadawa wasu'u'wa hã. — Âne ma tô Zezusi tãma siwasu'u za'ra, parisezu norĩ ma.

³⁴ Tawamhã ma tô sisõwa tinha, Zezusi hã:

— Zeruzarẽ âma 're ai'ubumroi wa'aba mono norĩ âma, ai'âma ïpê'êzé za'ra wa'aba di. Aihirata norĩ wa'wa hã ma tô 'Re ïhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa norĩ hã te te 're simroi u'âsi, êtẽ na. Datême te te 're ïsatõrĩ za'ra mono norĩ zama, ma tô duré te te 're simroi u'âsi, êtẽ na. Si'a hã ti'ra zawi te, 're ïpapo za'ra mono ne, wa aré te ïsima 're aiwẽ u'âsi za'ra wa'wa, ïsitême te 're ai'awaiwai bui wa'aba mono da. Tane nherẽ, asima 're ïwẽ za'ra wa'aba mono õ di asa. ³⁵ Taha wa, tinhorõwa hã te za oto tirẽ, 'Re ïhâimana u'âsi mono hã, âma 're ï'aiwata za'ra wa'aba mono zé hã. Duré a norĩ wa'wa hã, ïhâiba 'madâ'â na sahu za'ra wa'aba õ di za a'â. Niwapsi duré ïhâiba 'madâ'â za'ra wa'aba wa, te za âne asima ïwasu'u za'ra wa'wa: “'Re ïhâimana u'âsi mono zadawa para we ïmorĩ ma, 're rowẽ za'êtẽ mono di za.” Âne te za asima ïwasu'u za'ra wa'wa, ïhâiba 'madâ'â na duré sahu za'ra wa'aba wa. Âne na aipê'ê 're asina ïwaihu'u za'ra wa'aba wapsi, te za ïhâiba 'madâ'â na duré ïsahu za'ra wa'wa. — Âne ma tô sisõwa tinha, Zezusi hã.

14

Zezusi hã romhuri zahârizém na, aibã te te ïpesezé wasu'u

¹ Zudezu norĩ te, romhuri zahârizém na ma tô Zezusi hã âzé, aibã nhorõwa u, ïsiré sa da. Aibã hã, parisezu. ïsiré parisezu norĩ ma, pire di, aibã hã. Tame 'ri para, ïsi'ubumro norĩ hã ma tô Zezusi hã 'madâ'â za'ra. ² Tame sãmra ré, ma aibã ïhâzé ré hã itême wi, Zezusihi u. Hâzé wa, te dupto zahuré di. Duré, paihi dupto zahuré di. ³ Taha wa, ma tô Zezusi hã rowahutu'wa norĩ hã azadanha, parisezu norĩ me:

— E romhuri zahârizém na, wa za wa te 're dapese za'ra, sabadu na hã. E ma tô wawi sawi, 'Re ïhâimana u'âsi mono hã,

sabadu na, wa te 're dapesse tō za'ra mono da. E niha ĩsimiroti na rob'ui'éré hã. — Āne te Zezusi hã azadanha, rowahutu'wa norĩ hã.

⁴ Tane nherẽ, asa te te āma sada'ābā za'ra ō di. Tawamhã Zezusi hã ma tō aibā hã pa'ā. Ma tō pese. Taha pari, ma tō tãma rob'ru, morĩ da oto, 'ri tẽme. ⁵ Tawamhã aibā za'u si, te tãma nharĩ za'ra, āne:

— Āté ai'ra hã te za aiwi ti'maiwaptā'ā 'wa, â zô ab're u, âté powawẽ hã. Tawamhã e â zô ab're hawimhã asiwi wazere aba ō di za, romhuri zahârizém na nherẽ. — Āne ma tō Zezusi hã asa āma azadanha.

⁶ Tazahã asa te te āma sada'ābā waihu'u za'ra ō di.

Dama dawapu wasu'u, dama dapire wasu'u me

⁷ Tawamhã wedeza na dasi'ubumroi wamhã, ma tō ni'wam norĩ hã dama ĩpire norĩ te na ai'ubumro, dame sô ĩdahârâ za'ra norĩ hã. Āne ma tō āma da'madâ, Zezusi hã. Taha wa, ma tō tãma āma romnhimiré'é za'ra, āne:

⁸ — Ni'wa hã asô hârâ wamhã, dasina damro u dame asa da, aimorĩ wamhã, dama ĩpire norĩ te na, asāmra ō di za. E marĩ wa. Āté, aima ĩpire hã te dame tihâiba, dame sô ĩdahârâ hã. ⁹ Tawamhã te za aima tinha, 'ri tede'wa hã, ō niwĩ asāmra da, asāmrazém na sāmra da, aima ĩpire hã. Taha wa, te te aima ĩnharĩ ma, asiséb di za. Da'rāsutu u, te za oto asã. ¹⁰ Taha wa, āne tō da, dame asa da, asô dahârâ wamhã, da'rāsutu u, te za a'â asã. E marĩ da. 'Ri tede'wa hã si'uihã na si te te aima pisutu da, dama ĩpire norĩ 'rata asāmra da, asa da. Danho'a te te aima pisutu wamhã, aima rowẽ uptabi di za. ¹¹ Tane, ni'wa hã pire wẽ te, 'râwi sina 're wata mono wamhã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono, te za tãma pisutu, wapu na 're hâimana mono da oto. Duré ni'wa hã, tipire na 'râwi 're si'madâ'â mono ō wamhã, te za tãma pisutu, dama pire na 're hâimana mono da oto. — Āne ma tō tãma waihu'u, Zezusi hã.

¹² Tawamhã dame sa da, sô ĩhârâ ma, te tinha, Zezusi hã:

— Dasaihurizé, dama 're 'manharĩ mono wamhã, âté sô aihârâ za'ra ō di za, asiwadi norĩ zô hã duré asisânawã norĩ zô hã, duré aimama norĩ zô hã duré ĩsibrob ahã norĩ zô hã, aiwaptoma 're ĩsi'ubumroi mono norĩ zô hã. Ta norĩ zô aihârâ wamhã, asiré saihuri da, te za asa asô tihârâ za'ra, te te asa aima āma wa'rãmi za'ra da. ¹³ Taha wa, dasaihurizé hã dama 'manharĩ wamhã, te za ĩsibrob'ô norĩ zô aihârâ za'ra, duré ĩmorĩ'ô norĩ zô, duré ĩrâtẽire norĩ zô, duré ĩtob'a norĩ zô. ¹⁴ Āne wamhã, aima 're rowẽ mono di za. E marĩ wa. Ta norĩ hã simarĩ ō di, marĩ na te te aima āma ĩwa'rãmi za'ra zéb da hã. 'Re ĩhâimana u'âsi mono si, te za asõprubzé wa'rãmi aima tisõ. 'Re ĩnomro wẽ mono norĩ te te ahâiwa'utu wapsi, te za aima āma uwaimra. — Āne ma tō 'ri tede'wai ma waihu'u, Zezusi hã.

*Dasaihuri za'ētē zé wasu'u**Mateusi 22.1-14*

¹⁵ Tame ma tō aibâ hã dame nhamra, 'ri para, sa da. Tawamhã Zezusi te te dama ĩwaihu'uzé hã ma tō dame wapa. Taha wa, te Zezusihi ma tinha:

— 'Re ĩhâimana u'âsi mono, Danhib'apito uptabi na 're ĩhâimana mono zéb âma, ĩ'rata 're ĩsaihuri mono norĩ ma, 're rowê uptabi za'ra mono di za. — Āne te Zezusihi ma tinha.

¹⁶ Tawamhã Zezusi hã te asa aibâ wasu'u hã tãma wasu'u, âne:

— Aibâ hã dasa hã sa'ētē na te te dama 'manharĩ da, ma tō sina roti. Tawamhã te te dama 'manharĩ ò ré, ma tō da'apo're pu'u siro, da'ahâ na ĩtēme dasihutu da, ĩsiré dasaihuri da. ¹⁷Sipi pari wamhã, tãma ĩromhuri'wai ma, te tinha, âne: “Mo oto aimorĩ dazô, we dasi'aba're da. Dasa hã te oto dazô aimasa.” Āne te tãma tinha. Taha wa, romhuri'wa hã ma tō datēme mo, dazô hârâ da.

¹⁸ — Tane nherē, te nasi aibâ norĩ hã siparabâsi niha tãma nharĩ za'ra, romhuri'wai ma, te te sima wē za'ra ò wa. Sô ĩhârâ 'rada hã te tãma tinha, âne: “Āma ĩmorĩ neza. Tane nherē, ti'a hã wa 'mai'uipra. Tamomop si wa za mo, te sabu da. Āne asib'apito ma, ĩzadawa wasu'u na za.” Āne te tãma ĩromhuri'wai ma tinha.

¹⁹ — Tawamhã ĩhâiba amo hã te duré tãma tinha: “Āma ĩmorĩ neza. Tane nherē, powawē hã wa 'mai'uipra, 10 na ĩhâiba za'ra hã. Tamomop si wa za mo, te sabu za'ra da, te te romhuri wē za'ra zô. Āne, asib'apito ma, ĩzadawa wasu'u na za.” Āne te romhuri'wai ma tinha.

²⁰ — ĩhâiba amo hã te duré tãma siwasu'u: “Nimosi, wa ĩmro. Taha wa, dame ĩsa da, âma ĩmorĩ waihu'u ò di.” Āne te romhuri'wai ma tinha.

²¹ — Taha wa, te apâ mo romhuri'wa hã, tinhib'apito ma, te te sadawa wasu'u za'ra da. Te te wapari wamhã, ma tō ab'ruĩ pese, ĩsib'apito hã. Taha wa, te âne tãma tinha: “Ai'aba're na dazô 're aimorĩ, 'ri nhi'riti na we danhimroi mono da, ĩsibrob'ô norĩ hã, duré ĩmorĩ wē'ô norĩ hã, duré ĩtob'a norĩ hã, duré ĩrâtēire norĩ hã.” Āne te tãma rob'ru. Taha wa, te ta norĩ zô si mo, we te te simroi mono da.

²² — We te te danhimroi mono pari, te tinha, tinhib'apito ma: “Apito, wa tō aimreme hã âma uwaimra, aima. Zahadu da'masisi ò di.” Āne te tãma tinha.

²³ — Taha wa, te ĩsib'apito hã duré asa tãma tinha: “Tane wamhã, dazô airĩĩ mono pé, bâdâdi na. Da'manhopētē wamhã, ta norĩ hã te za we ĩsimroi mo, ĩnhorôwa hã da te dasiwi 'masisi da. ²⁴Tô sena, wa aima waihu'u za'ra wa'wa. Sô ĩhârâ 'rata norĩ hã, ĩsa na saihuri ò di za.” Āne te ĩsib'apito hã tãma tinha. — Āne te aibâ ma rowasu'u, Zezusi hã.

Zezusihî zazei'wa, 're ĩnomro mono zé wasu'u

Mateusi 10.37-39

²⁵ Tawamhã Zezusi norĩ hã si'aba'réri ré, te da'ahâ na ĩsarina ai'aba'ré ni. Tawamhã ma tô Zezusi hã datême aipi'ra. Āne te dama tinha:

²⁶ — Āté, ni'wam norĩ hã te za we ĩtême ai'aba'ré, ĩzazei'wa, 're nomro mono da. Tawamhã te za te te 're ĩzawi pese za'ra, timama zawi nhipai u, duré tina zawi nhipai u, duré timro zawi nhipai u, duré ti'ra norĩ zawi nhipai u, duré tisisânawã norĩ zawi nhipai u, duré tihâimanazém nhipai u. ²⁷ Tiza'ozéb ré, ĩzarina 're ĩnomro mono ne, da te 're uprosi za'ra mono da nherê, te za ĩsiré 're nomro. Ānei õ wamhã, ĩzazei'wa na te 're waihu'u za'ra mono õ di za. — Āne ma tô dama waihu'u, Zezusi hã.

²⁸ Te duré dama tinha:

— 'Ri'wa na, wa za aima âma romnhimiré'é za'ra wa'wa. Āté, a norĩ wa'wa hã te za asima ĩ'mairosa'rata 'wa, asima 'mai'ri wa'aba da, rob'madâ'âzéb da. Taha wa, te za a'â ĩ'mairosa'rata 'wa, 'ri wa'âbâzéb da, rob'uiprazé hã, ĩwab zô. ²⁹⁻³⁰ Ānei õ wamhã, âté õne haré te za ĩsãna'rata si ĩ'manharĩ'wa. 'Ri 'rãihã hã 'mai'uprosi aba õ di za. Da te sabu za'ra wamhã, te za ai'âma 're dawa'ê za'ra wa'wa: “Oro te te 'ri 'ru za, te õne haré za.” Āne te za ai'âma 're dawa'ê za'ra wa'wa. Āne, 'ri'wa na te aima âma ĩsimiré'é za'ra wa'aba zé hã.

³¹⁻³³ — Duré apito na, wa za aima âma simiré'é za'ra wa'wa. Āté danhib'apito te za dama 're 'manhamra. ĩsib'a'uwê norĩ hã dasi'wapé 'manharĩ'wa norĩ hã te ahâ na 're si'ubumro, 10 miu na ĩhãiba za'ra hã. Tawamhã ma tô apito hãiba amoi wasu'u wapa, danhib'apito hã. Dasi'wapé 'manharĩ'wa hã te we, u, ahâ uptabi na te te simro tinhib'a'uwê hã, 20 miu na, u, ĩhãiba za'ra hã. Tawamhã dazô wairébé õ ré, te za a'â nhamra, ĩsib'a'uwê hã, dazada siptete za'ra zô. Dazada ĩsiptete za'ra õ na, te te waihu'u za'ra wamhã, te za tinhitob'ru norĩ u da'mazatô, te te tãma 'mazadawa wasu'u da, ĩsib'apito za'ra ma. ĩsitob'ru norĩ hã zahadu romhã ré, te za ĩtême da'mazatô, we dasihutu tô da, dasi'wapé za'ra tô da. Āne, apito na te aima âma ĩsimiré'é za'ra wa'aba zé hã. Tane ĩzazei'wa, 're anomro aba mono da, marĩ hã asima 're sawi za'ra wa'aba mono õ di za, aipê'ê 're. Marĩ hã aipê'ê 're, asima 're sawi za'ra wa'aba mono wamhã, ĩzazei'wa na te 're aiwaihu'u za'ra wa'aba mono õ di za. — Āne ma tô dama waihu'u, Zezusi hã.

Dasai warĩrĩzé wasu'u

Mateusi 5.13; Marcusi 9.50

³⁴ Te duré dama tinha, Zezusi hã:

— Sa na hã dasa hã âma se ti, dasai warĩrĩzé wa. Tane nherê, oto 're se si'utõrĩ mono wamhã, niha da te 're 'manharĩ

waihu'u mono õ di, apâ se da. ³⁵ Sei õ wamhã, ti'a hã wẽ da, ti'ai wa, da te 're sa'wari za'ra mono õ di za. Duré powawẽ nhana ubumro nhisiwi, da te 're sa'wari za'ra mono õ di za. Taré, te za rob u, da te 're sa'wari za'ra, marĩ dai õ wa oto. ãne romnhimiré'ézé hã. Asimipari pese za'ra wa'aba wamhã, ma'ápé ĩwapari pese za'ra wa'aba. — ãne te Zezusi hã dama si'ru.

15

Pone'ërebã ĩsimanizé wasu'u *Mateusi 18.10-14*

¹ Tawamhã Zezusihi u ma tô aihutu ni, da'ahã na, ĩmreme hã da te wapari za'ra da. Danhib'apito ma, rob'uiprazé ubumroi'wa norĩ hã ma tô duré ĩtẽme aihutu, siwa'ru 're ĩnomro mono norĩ zama. ² Tawamhã parisezu norĩ hã te ãne tãma nharĩ za'ra, 'Re ĩhãimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ééré na dama rowahutu'wa norĩ me:

— Õ hã ma tô ãma 're siwadi za'ra, siwa'ru 're ĩnomro mono ãma hã. Ta norĩ siré, te nasi tisa. — ãne te Zezusihi ma nharĩ za'ra.

³ Taha wa, Zezusi hã ma tô tãma ãma romnhimiré'é za'ra, ãne:

⁴ — Asimizama hã ahã wamhã, áté misi te za aiwi aimani, 100 na ĩhãiba za'ra wamhã. E tawamhã, sô airĩtĩ mono õ di za, aiwi 'masimani wamhã. Te za tô sô airĩtĩ mo, apâ âri da. Asimizama zô airĩtĩ mono ré, te za 99 na ĩhãiba za'ra hã asa'u daba'wara, ĩtehotu wa. ⁵ Tawamhã aiwi ĩsimani hã oto sãmri wamhã, atoi uptabi di za. Taha wa, te za asisé we'ĩ'ã apâ, sãmri wẽ te. ⁶ 'Ri tẽme ãwisi wamhã, te za sô aihârã za'ra, asiwadi norĩ zô. 'Rãwi ai'rata 're ĩsõrõwa za'ra mono norĩ zô zama, te za sô aihârã za'ra. Tawamhã te za tãma ĩrowasu'u za'ra, ãne: “Ãhãna ĩma rowẽ di. ĩnhimizama hã wa tô tisã, ĩwi ĩsimani hã. ĩzabãdã te za 're ato za'ra wa'aba mo.” ãne te za tãma ĩrowasu'u za'ra.

⁷ — Tane duré, ni'wa hã siwa'ru 're ĩmorĩ hã tiwasédé hã te te oto rẽme pese wamhã, hãiwa ãma 're ĩsi'ubumroi mono norĩ hã te za tãma 're to za'ra, misi nherẽ. Õhõ ãma si, te za 're toi uptabi za'ra, 're ĩnomro wẽ mono norĩ nhipai u hã, 99 na ĩhãiba za'ra nhipai u hã. Ta norĩ hã 're nomro wẽ mono wa, tiwasété na 're ĩsiwẽ'õ za'ra mono da hã, mare di. — ãne ma tô tãma rowasu'u za'ra, rowahutu'wa norĩ ma, Zezusi hã.

Rob'uiprazé ĩspotore simanizé wasu'u

⁸ Tawamhã Zezusi hã te duré tãma ãma romnhimiré'é za'ra, ãne:

— Pi'õ te, rob'uiprazé hã ahã wamhã, áté misi te za tiwi 'maihaimani, 10 na hãimana za'ra wamhã, ĩspotore hã. E tawamhã sô 're rĩtĩ mono õ di za, tiwi 'masimani wamhã. Te

za tô sô 're rĩtĩ. Īro'ore hã te za duré sô ro'o, sô rĩtĩ da. Te za duré sô 'ri 're wamro. Sô 're rĩtĩ pese mono wamhã, te za oto tisã. ⁹ Tawamhã te te sãmri wẽ te, tisiwadi norĩ zô te za oto tihârã za'ra. Ī'rata ĩsôrôwa za'ra norĩ zô zama, te za tihârã za'ra. Tawamhã, te za oto tãma rowasu'u za'ra, ãne: “Āhãna, ĩma rowẽ di. Rob'uiprazé ĩsapotore hã wa tô tisã, ĩwi ĩsimani hã. Īzabãdã te za 're ato za'ra wa'aba mo duré, a norĩ wa'aba zama.” Āne te za tãma rowasu'u za'ra.

¹⁰ — Tane duré, ni'wa hã siwa'ru 're ĩmorĩ hã, tiwasédé hã te te oto rẽme pese wamhã, hãiwa ãma 'Re ĩhãimana u'ãsi mono ma romhuri'wa norĩ hã te za ãma 're to za'ra, tiwasédé hã te te rẽme pese wẽ te, misi nherẽ. — Āne ma tô tãma rowasu'u za'ra, Zezusi hã.

Ai'repudu, timama te te ĩrẽmezé wasu'u

¹¹ Zezusi hã te duré tãma ãma romnhimiré'é za'ra, ãne:

— Aibã 'ra hã maparane. ¹² Tawamhã te bãtã na ĩno hã timama wi waptẽ, tinhibrom na ãma tãma siwanhizari zahuré da.

— Taha wa, ma ĩmama hã ãma tãma aipo'o zahuré. ¹³ Āma ronomro õ ré, te uburé tinhibro hã sima ubumro, darob amo u morĩ da, ĩno hã. Darob amoi u wisi wamhã, wasété ahã na te 're mo. Marĩ na si, ma taré tinhibro hã uprosi, ĩmama te te tãma ĩpo hã.

¹⁴ — Tawamhã tinhibro hã ma uburé uprosi pese oto, ai'repudu hã. Tawamhã tame darob ãma 're ĩdasi'ubumroi mono norĩ hã ma tô duré mram na 're dasi'ubumro. Dasai õ di. Taha wa, ma tô ai'repudu hã mra hã dame sêpata. ¹⁵ Taha wa, te aibã u mo, te te tãma 're romhuri mono da, tame. Taha wa, ma tô aibã hã satõ tibururu u, buru ãma uhãbã te te tãma 're 'madã'ã mono da. ¹⁶ Mrap te, ma tô sima wẽ, uhãbã sa na 're sai mono da. Mra, te te 're sêpata mono nherẽ, ai'reputu ma hã, da te 're ai mono õ di. ¹⁷ Taha wa, ma tô si'ãma rosa'rata, ãne: “Īmama ma, romhuri'wa norĩ hã ahã nherẽ, ma tô dasa hã 're si'azahãri. Wa hã wa ãme mra hã te 're sêpata za'êtẽ. ¹⁸ Taha wa, wa za oto mo, ĩmama u apã. Īwisi wamhã, wa za ĩmama ma ĩsiwasu'u, ãne: ‘Īmama, ĩwasété na wa tô 're mo. 'Re ĩhãimana u'ãsi mono nhimiroti hã, wa tô upa. Asimiroti zama, wa duré upa. ¹⁹ Īwasété wa, ãtẽ ĩ'ãma 're ai'ra mono õ di za oto. Aima romhuri'wa da, oto 're ĩmorĩ da, te za ĩma ĩpisu.’ ” Āne ma tô rosa'rada hã sima 'manha, ai'repudu hã.

²⁰ — Tawamhã aré 're ĩsãmra mono zém hawi te oto mo, timama nhorôwa u. Tawamhã zahadu romhã ré, ma ĩmama hã tisã ti'ra hã. Taha wa, te ĩtẽme wara, ĩ'ra hã te te sina pẽ'ẽ tari wa. ĩtẽme wisi wamhã, tinho'utu ma tô ti'ã, ti'ra hã. Tob'rata hãrã na, ma duré sawi. ²¹ Tawamhã te timama ma tinha,

ai'repudu hã: “Ĩmama, ĩwasété na, wa tô 're mo. 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti hã, wa tô upa. Asimiroti zama, wa duré upa. ĩwasété wa, âté ĩ'âma 're ai'ra mono õ di za.” Āne te timama ma siwasu'u, ai'repudu hã.

22 — Wasété na 're morĩ nherẽ, te te wẽ'õ õ di, ti'ra hã, ĩmama hã. Tãma ĩromhuri'wa norĩ hã te oto 'mahârã za'ra sa'êtẽ, zazahã ĩhãiwẽ we te te siwi 'mai'ãri da, te te siwi ãma uza da. Duré ĩsiptõmohi wasisizé, te te tãma sêrẽ za'ra da, ma tô 'mahârã za'ra. Duré ĩpara'uza zama te te tãma sêrẽ za'ra da, ma tô 'mahârã za'ra. 23 Taha wa, te duré tãma nharĩ za'ra: “Powawẽ zapu zama, we ãwisi aba, wĩrĩ aba da, ĩhãipe hã. 24 E marĩ wa. ĩ'ra hã dã'ã newa. Tane nherẽ, dã'ã õ di. Ma tô aré ãma ropsisa'rese'õ. Tane nherẽ, ma tô we apã wi. Taha wa, wasa hã wa za oto wasiré huri ni, rowẽ te.” Āne ĩmama te tãma nharĩ za'ra, te te tãma 're ĩromhuri za'ra mono norĩ ma. Taha na ma tô dasa hã dama 'manha.

25 — Tawamhã ĩno hã wisi wamhã, ĩdub'rada hã te buru ãma nhamra. 'Ri tẽme te oto mo. Te te oto rob'umhutu wa, ma tô rowamreme hã wapa, te te ĩrowamreme za'ra hã. Dapara 'rasi zama, ma tô wapa, rowẽ te, dasima 're ĩdato za'ra mono zé hã. 26 Taha wa, te romhuri'wa hã 'mahã, ãne: “E marĩ, te 'manharĩ za'ra ni.” Āne te sadanha.

27 — “Ano hã rowẽ na ma tô wei wi. Taha wa, wei wisi wẽ te, ma tô wama ti'ru aimama hã, powawẽ ĩhãipe hã wa te wĩrĩ da, wasaihuri da.” Āne te ĩdub'rata ma rowasu'u, romhuri'wa hã.

28 — Tawamhã ma ĩdub'rada hã tizahi. 'Ri para u sébré da hã, te te sima wẽ õ di. Tawamhã ĩmama, ma ĩtẽme watobro, te te tãma nharĩ da, sébré da. Tane nherẽ, sébré zeĩ õ di. 29 Tane nherẽ, te timama ma tinha: “Wa hã wa tô te aima 're romhuri pese. ĩ'ãma wahub ahã di, te aima 're romhuri mono ré hã. Niwa, aimreme hã te simini õ di. Tane nherẽ, marĩ ĩma sõmri õ di, pone'ërebã hã, dasa hã te ĩsiwadi norĩ ma 'manharĩ da. 30 Āhãna ai'ra hã ma tô wi. Asibro hã tãma ĩpo hã ma tô pi'õ na uprosi. Tane nherẽ, ma tô wisi wi, dama ĩ'ru, powawẽ ĩhãipe hã da te tãma wĩrĩ da.” Āne te timama ma tinha, ĩdub'rada hã.

31 — Tawamhã ĩmama te asa tãma tinha: “Ĩ'ra, a hã ĩ'rata, te 're asãmra u'âsi mo. Marĩ hã ĩnhibro hã, uburé ate hã. 32 Uburé wama rowẽ za'ra wa, wa tô dasa hã dama 'manha, ĩ'ra hã ĩwisizém na. Ano hã dã'ã newa. Tane nherẽ, dã'ã õ di. Ma tô aré ãma ropsisa'rese'õ. Tane nherẽ, ma tô we apã wi.” Āne ma tô ti'ra ma waihu'u. — Āne Zezusi ma tô tãma rowasu'u za'ra, rowahutu'wa norĩ ma.

¹ Zezusi hã te duré ãne tãma rowasu'u za'ra, tisiré 're ãnomro mono norĩ ma:

— Aibã hã te 're hãimana, ãsibrob ahã hã. Tãma ãromhuri'wa hã te duré 're sãmra, tãma rob'madã'ã'wa hã. Tawamhã ma tãma 'maïrowasu'u ni, ãne: “Rob'uiprazé hã te te aiwi 're anhimini, aima rob'madã'ã'wa hã.” ãne te tãma 'maïrowasu'u ni. ² Taha wa, te sô hã, tãma ãrob'madã'ã'wa zô. Te tãma tinha, ãne: “Aïwasu'u hã wa tã wapa. ãma 're ãrob'madã'ã'wa mono zé hã, tãibã za oto. Te za rob'ui'éré hã oto ãma ãsô, uburé ãnhimarĩ na 're ãrob'ui'éré mono zé hã.” ãne te tãma tinha, tãma ãrob'madã'ã'wai ma.

³ — Tawamhã te 'rãwi sima tinha, tãma ãrob'madã'ã'wa hã: “ãnhib'apito, ma tã ãma tinha, te tãma 're romhuri mono tã da oto. E marĩ, wa za oto te 're 'manharĩ. ãnhiptete uptabi ô di, buru na te dama 're ãromhuri mono zéb da hã. Duré ãnhiséb di za, rob'uiprazém na te 're da'awari mono wamhã. ⁴ ãhe, wa tã ãsima waihu'u, marĩ te ãmanharĩ da hã, ããma 're dasiwadi za'ra mono da. Tawamhã, apito te te ãmei wamhã, ãté ãsiwadi norĩ hã te za te te siwi 're ãmrami, tinhorôwa u, ãsiré 're ãsa za'ra mono da.” — ãne te 'rãwi sima tinha.

⁵ — Tawamhã te sô hã, apito ma, marĩ te te ãwa'ãbã za'ra ô norĩ zô. Tawamhã ãtẽme ãwisi 'rada hã te sadanha: “E niha tãma ãwa'ãbã'ô hã zahadu, rowa'rãmimhã.”

⁶ — “Piza'a, 100 na ãhãiba za'ra hã, azeitona 'rãi wa'ui wab ré hã.” — ãne te tãma rowasu'u.

Taha wa, te asa tãma tinha: “ãhãta ãwa'ãbã'ô na, rob'ui'éré hã. Asãmra. 50 na ãma rob'ui'éré, rowa'rãmimhã, tãma wa'ãbã da.” — ãne te aibã ma ti'ru, tãma ãrob'madã'ã'wa hã. Taha wa, te te tãma ãru zarina, ma tã ahã prã na ãma rob'ui'éré.

⁷ — Tawamhã aibã hãiba amo hã ma duré ãtẽme wi. Tawamhã te sadanha: “A hã bété, e niha tãma ãwa'ãbã'ô hã zahadu, rowa'rãmimhã.”

— “Sa'u hã, miu na ãhãiba hã, tridu ré hã te tãma ãwa'ãbã'ô hã.” — ãne te tãma rowasu'u.

— Tawamhã te asa tãma tinha: “Ma'ãpé, 800 na ãma rob'ui'éré, rowa'rãmimhã tãma ãsôMRI da.” — ãne te tãma ti'ru, rob'madã'ã'wa hã. Taha wa, te te tãma ãru zarina, ma ahã prã na ãma rob'ui'éré.

⁸ — Te te dama ãrui wasu'u, te te wapani wamhã, te tinha, ãsib'apito hã: “Pra. E niha rosa'rada tãma ãwaihu'u pe.” ãne te ãsa'u tãma tinha. — ãne Zezusi te tãma rowasu'u za'ra, tisiré 're ãnomro mono norĩ ma.

Ma tã duré tãma waihu'u za'ra:

— Marĩ zô si, da te 're ãrosa'rata za'ra mono norĩ ma, waihu'u pese di, rosa'rada hã, rowa'a ãhib'a'uwé norĩ ãhipai u. ⁹ Taha wa, ti'ab ré te za asimarĩ na 're ãdazawi za'ra wa'aba mo, ãma 're asiwadi za'ra wa'aba mono da. Asimarĩ hã asipara 're rẽme

za'ra wa'aba mono wapsi, hâiwa u, asõrõwa u 're asisisi aba mono wi, te za asõ 're tob'uzu za'ra wa'wa, asawi'wa norĩ wa'wa hã. — ãne Zezusi te tãma roti za'ra, tisiré 're ãnomro mono norĩ ma. ¹⁰Te duré tãma nharĩ za'ra:

— Áté ni'wam norĩ hã te za danhibrob 'rare hã, dazô te te 're 'madâ'â wẽ za'ra. Tawamhã dama umnhasi wa, te za da te tãma 're pisutu za'ra, danhibrob ahâ na, te te dazô 're 'madâ'â za'ra mono da oto. Tane, danhibrob 'rare, dazô te te 're 'madâ'â wasété za'ra mono wamhã, te za da te 're waihu'u za'ra, ãsa'ëtẽ na zama, za dawĩ 're ãsipsaihuri za'ra mono na. ¹¹Ti'ai ãma danhimarĩ hã, dazô 're 'madâ'â wasété za'ra wa'aba mono wamhã, e 'wa hã te za marĩ ãwẽ uptabi hã te te aima 're pisutu za'ra wa'wa, sô 're 'madâ'â za'ra wa'aba mono da. Mare di. Ni'wa, te te aima 're pisutu za'ra wa'aba mono õ di za. ¹²Marĩ hã date hã, dazô 're 'madâ'â wasété za'ra wa'aba mono wamhã, e niha te za marĩ ãwẽ hã da te aima 're sõmri za'ra wa'wa, ate da. Mare di. Ni'wa te te aima 're sõmri za'ra wa'aba mono õ di za. — ãne Zezusi ma tô tãma waihu'u za'ra.

¹³Te duré tãma nharĩ za'ra:

— Dama romhuri'wa hã ãsib'apito maparane wamhã, aiwa te te tãma 're romhuri wẽ zahuré mono õ di za. Duré sahuré te te 're sawi pese zahuré mono õ di za. Misi te za te te 're sawi pese. ãhãiba amo si te za te te siwi 're wẽ'õ. Duré sahuré te te 're wapari pese zahuré mono õ di za, romhuri'wa hã. Misi te za te te 're wapari pese. ãhãiba amo si te za te te 're 'ruiwapari. Tane, a norĩ wa'wa hã rob'uiirazéb zõ si asima 're romhuri za'ra wa'aba mono wamhã, e aiwa asimirohuri za'ra wa'wa hã za, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, romhuri me. Mare di. Aiwab õ di. — ãne ma tô Zezusi hã tãma waihu'u za'ra, tisiré 're ãnomro mono norĩ ma.

*Zezusihĩ nhimirowasu'u hãiba amo
Mateusi 11.12-13; 5.31-32; Marcusi 10.11-12*

¹⁴Tawamhã parizezu norĩ hã ma tô Zezusihĩ mreime hã wapari za'ra. Tawamhã rob'uiirazé zẽ 'wa, 're nomro mono wa, ma tô Zezusihĩ ma nharĩ za'ra. ¹⁵Taha wa, te Zezusi hã tãma nharĩ za'ra, ãne:

— A norĩ wa'wa hã aiwẽ newa, te ai'ãma 're dawata za'ra wa'wa. Tazahã asimirosa'rata 'wa hã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, waihu'u pese di. Áté, marĩ na te za dasima ãma 're dawata za'ra, ãwẽ newa. Tazahã tãma wẽ õ wamhã, te za te te 're awẽ'õ, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã.

¹⁶— Uburé marĩ hã Mozési te te dama 're ã'apisutu mono hã, da te 're 'madâ'â za'ra mono da, duré 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa norĩ nhimiroti hã ma tô dasipara bâ si, da te 're pese za'ra, Zuwã Batita datẽme morĩ õ ré. Tawamhã ãwasu'uwẽ hã te oto da te 're wapari za'ra,

'Re ãhâimana u'âsi mono hã, da'ãma 're ãsib'a'uwe mono zé wasu'u hã. Taha wa, marĩ zô dasima ãwézéb uwaibaba, da te 're ãrob'ruiwapari za'ra mono ne, te za oto da te dasima 're rob'ruiwapari za'ra, ãtême 're dasihutu mono da.

17 — Pire u'âsi, te za dama 're hâimana za'ra, uburé marĩ hã, 'Re ãhâimana u'âsi mono te te dama 're ã'apisutu mono hã, da te 're 'madâ'â za'ra mono da, ãsimiroti na rob'ui'ére 'rada hã. Hãiwa hã si'utõrĩ nherê, duré ti'a hã si'utõrĩ nherê, te za pire u'âsi dama 're hâimana u'âsi. — ãne ma tô tãma waihu'u za'ra.

18 — Ni'wa hã aibã hã timro te te rême wamhã, duré pi'õ aimawi na mro wamhã, te za tiwasédé hã 'manha, aibã hã. Duré, pi'õ, da te ãme na aibã mro wamhã, te za duré 'manharĩ wasété. — ãne, Zezusi ma tô tãma waihu'u za'ra, parisezu norĩ ma.

ãsibro pese wasu'u, ãsibrob'õ me

19 Tawamhã Zezusi hã te duré tãma rowasu'u za'ra, parisezu norĩ ma, ãne:

— Aibã hã te 're mo, ãsibro pe hã. Zazahã ãwa'ãbã za'etê na si, te 're si'uza. Duré dasa ãwê uptabi na si, te 're sa.

20 Tawamhã aibã ãhãiba amo hã te 're sãmra, ãsibrob'õ hã, ã'wa're ré hã, Razaru na ãsisi hã. ãsiwadi norĩ hã te te siwi 're mrami, ãsibro pese nhorõwa u, te te siwi 're simizusi mono da, 'ridawa u.

21 Dasai rere'e na si, te 're sa. Wapsã si ma tô ã'wa're hã te te 're upsõmri siwi.

22 Tawamhã ma tô oto dârã, ãsibrob'õ hã. Dã'ã wamhã, hãiwa u ma tô siwi ti'ã, 'Re ãhâimana u'âsi mono ma, romhuri'wa norĩ hã. Abra'ãhã 'rata, te oto 're sãmra, dame 're sai mono da.

ãsibro pe hã ma tô duré dârã. Dã'ã wamhã, ma tô dasiwi sêrê ni, ab're 're.

23 Tawamhã ropipa hã te te oto 're sêpata za'etê, adã 're ãsi'ubumroi mono zéb ãma hã. Ta hawi ma tô rob'madã, ãsibro pe hã. Te te rob'madã'ã wamhã,

ma tô Abra'ã hã tisã, romhã na. ã'rata te Razaru hã nhamra, ãsibrob'õ hã.

24 Te te 'madã'ã wamhã, ma tô tãma si'mahã, ãne: "Wahi'rada Abra'ã, ã'ãma aipê'ézé na. Ma'ãpé, Razaru hã we ãtême satõrĩ, ã we te te ãma ãri da, te te ãma ãnhoto di'i da,

tinhiptõmo na, ãnhoto wahã da. ãme ropipa, wa oto te 're sêpata za'etê, unhamã ãma." ãne te Abra'ãhã ma siwasu'u.

25 — Taha wa, ma tô Abra'ã hã asa tãma tinha, ãsibro pese ma: "ãnhihudu, aihãiba ré ré, aima 're rowê mono di. Uburé marĩ ãwê hã ma tô asô 're simi'wara. Razaru hã, marĩ hã ãwasétére si, ma tô da te tãma 're sõmri za'ra. ãhãna hã rowê na te oto 're hâimana. A hã te oto ropipa, 're ãsêpata mo.

26 Duré, ab're 'rehã hã ãsa'êne hã te 're sa'wari, wawa'wa. Taha wa, wa te ãma 're saprĩ waihu'u za'ra mono õ di, atême wa'aba hã. Duré a norĩ wa'wa hã we 're saprĩ waihu'u za'ra wa'aba mono õ di,

watême hã." ãne te tãma tinha, Abra'ã hã.

27 — Tawamhã ãsibro pe hã te asa tãma tinha: “Wahi'rada Abra'ã, tane wamhã, ma'ãpé Razaru hã satõrĩ, ãmama nhorõwa u. 28 Tame te ãsisãnawã norĩ hã 're si'ubumro, 5 na ãhãiba za'ra hã. Ropipa, wa oto te 're sãpata. Taha wa, te za ãsatõ, ãtẽme morĩ za'ra da, te te tãma rowasu'u za'ra da, ãzarina we 're sisisi tõ mono da, ropipa u.” ãne te Abra'ãhã ma tinha.

29 — Taha wa, ma tõ duré Abra'ã hã asa tãma tinha: “Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti na Mozési te te ãma ãrob'ui'éré hã te nomro, ano norĩ 'ratamhã. 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa norĩ nhimi'ui'éré zama, te ãrata tinomro za'ra. Ta hã te za te te 're wapari za'ra za, ti'ai ãma ré.” ãne ma tõ ãsibro pese ma rowasu'u, Abra'ã hã.

30 — ãsibro pe hã te duré asa tãma tinha: “Tane nherẽ, te te saze za'ra õ di, ãsimiroti na hã. Ni'wa hã dã'ã nherẽ, hãiwa'utu wamhã, ãtẽme morĩ za'ra wamhã, te za ãsimirowasu'u na saze za'ra, ãsisãnawã norĩ hã. ãne wapsi, te za tiwasédé hã rẽme pese za'ra, rowẽ na oto 're nomro mono da.” ãne te Abra'ãhã ma tinha.

31 — Tawamhã Abra'ã hã te duré asa tãma tinha: “Ano norĩ hã Mozésihi nhimiroti hã te te saze za'ra õ di. Duré 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u'wa norĩ nhimiroti zama, te te saze za'ra õ di. ãne wamhã, ni'wa hã dã'ã nherẽ, apã hãiwa'utu wamhã, e te aré ãma saze za'ra. Te te ãma saze za'ra õ di aré, ãsimirowasu'u na hã.” ãne Abra'ã hã ma tõ tãma waihu'u, ãsibro pese ma.

17

¹Tawamhã Zezusi te tãma nharĩ za'ra, tisiré 're ãnomro mono norĩ ma:

— Áté ni'wa simiroti zarina, te za ni'wam norĩ hã 're hãimana wasété za'ra. Tawamhã roti wasété'wai ma, 're ropipa za'ra mono di za. ²Ãhãta, ai'uté norĩ hã. Áté, ni'wa simiroti zarina, te za ai'uté hã 're 'maihãimana wasété. Tawamhã tãma ãroti wasété'wai ma, 're ropipa mono di za. ãbutu na êtẽ tõmo wawẽ hã da te ãma wasisi pari, dã'ã da, ãi ba da te mei wamhã, tãma ropipa di, tãma ãroti wasété 'wai ma hã. Tane nherẽ, ãsimiroti wasété zarina, ai'uté te te ãrẽme wamhã, taha nhipai u hã tãma ropipa uptabi di za, roti wasété'wai ma hã. ³Taha wa, te za 'rãwi asina 're asõpré wa'aba mo, 're anomro wẽ wa'aba mono zéb zõ. Áté asisãnawã hã te za asada 're wasété za'ra wa'wa. ãne wamhã, aimreme wẽ na, te za tãma 're ãroti za'ra wa'aba mo, asada 're wasété za'ra wa'aba mono tõ da. Tiwasété na aima 're siwẽ'õ za'ra wa'aba mono wamhã, te za tãma 're ãnharĩ za'ra wa'aba mo, ãne: “Te ãsina 'madã'ã õ di, ãzada aiwasétézé hã.” ãne te za tãma 're ãnharĩ za'ra wa'aba mo. ⁴Áté, ã bãtã na te za bãtã bã asada 're wasété za'ra wa'wa, asisãnawã norĩ hã. Áté 7 na asada ãwasétézé hã za. Tane nherẽ,

tiwasété na aima siwē'ō wa'aba da, apâ atēme nasi simasisi aba wamhã, te za nasi tãma ñharĩ 'wa: “Te ñsina 'madâ'â õ di, ñzada aiwasétézé hã.” — Ñne ma tô Zezusi hã tãma waihu'u za'ra, tisiré 're ñnomro mono norĩ ma.

Wanhib'apito, wa te wasina 're ñ'umnhasi za'ra mono zé wasu'u

⁵Tawamhã ñsadawa wasu'u'wa norĩ hã ma tô tiwi rowaptērē za'ra, ñne:

— Wanhib'apito, wama 're aza'ētē u'âsi mono, wa te wasina 're ñ'ai'umnhasi za'ra mono zé hã. — Ñne te tiwi rowaptērē za'ra.

⁶Taha wa, te Zezusi hã asa tãma ãma romnhimiré'é za'ra, ñne:

— Motada nhamare hã syryre nherē, da te 're wamhã, oto poto wamhã, wede za'ētē uptabi di. Tane, a norĩ wa'wa hã asina 're ñ'umnhasi za'ra wa'aba mono zé hã, syryre na nherē, aima 're hâimana za'ra wa'aba mono wamhã, te aré pidera wede ma ñharĩ za'ra wa'wa, ñne: “Ma'ãpé asi'uihã na asisa'o'o, â 're, asi're da.” Tawamhã te aré asadawa zamarĩ za'ra wa'wa, pidera wede hã. — Ñne, Zezusi ma tô tãma waihu'u za'ra, tisiré 're ñnomro mono norĩ ma.

⁷Ma duré tãma waihu'u za'ra, ñne:

— Áté aima romhuri'wa hã te 're 'manhamra, áté buru na te te aima 're ñromhuri mono hã, áté pone'ërebã 'madâ'â'wa. Tawamhã bâtã na te za atēme wi, romhuri hawimhã. 'Ri para u sébré wamhã, e te za ñne tãma ñha: “We oto asãmra, asa da.” E ñne, te za tãma ñha. ⁸⁻⁹Mare di. Ñne te za tãma ñha: “A'ã ñma asipi na. Asipi parip si, zazahã wa'õtõ na asi'usisi, ñsa hã we ñma ñré ári da, â zama. ñsai parip si, te za asa. Te za duré ñhã'rē.”

Ñne te za tãma ñha. Tawamhã te za aima ãma uwaimra, tãma ñ'ru zarina. Asiminhimi'ru hã te te ãma aima uwaimrami wa, e te za sô amnhasi, ãma aiwata zô. Mare di. Sô simnhasi õ di za.

¹⁰Tane a norĩ wa'wa hã, asib'apito nhimiwada'uri 'wa, ñma ãma 're uwaimrami za'ra wa'aba mono wamhã, te za 're ñharĩ za'ra wa'aba mo, ñne: “Sô 're wanhimnhasi za'ra mono õ di za, wa'ãma 're aiwata za'ra mono zô hã. Taré aima romhuri'wai wa, wa tô wa te ãma aima 're uwaimrami za'ra, asimiwada'uri hã.” Ñne te za 're ñharĩ za'ra wa'aba mo. — Ñne, Zezusi ma tô tãma waihu'u za'ra, tisiré 're ñnomro mono norĩ ma.

Zezusi hã ñ'wa're ré norĩ hã te te ñpese za'ra zé wasu'u

¹¹Tawamhã Zezusi norĩ hã te oto ai'aba'ré, Zeruzarē u. Darireza hã Samariza me 're ñsiwaptob zahuré mono wa'wai baba, te ai'aba'ré, bâdãdi na. ¹²'Ri wa'õtõ u sihutu õ ré, ma tô aibã norĩ me si'uzusi za'ra. Aibã norĩ hã ñ'wa're ré hã, 10 na ñhãiba za'ra hã. Romhã præ na ma tô tãma 'mazahãri za'ra.

¹³Tame ma tô sina 'mahãrã za'ra, ñne:

— Zezusi, rowahutu'wa, wa'âma aipê'êzé za'ra na, wapese za'ra da. — ãne te sina 'mahârâ za'ra.

¹⁴Taha wa, te Zezusi hã tâma nharĩ za'ra, ãne:

— Ôwa te za ai'aba'rêi wa'wa, sasedoti norĩ u, 'Re ãhâimana u'âsi mono ma, da'âma romhuri'wa norĩ u, te te aiwaihu'u za'ra wa'aba da, aséptâ'â za'ra wa'aba zém na hã. — ãne te tâma nharĩ za'ra. Taha wa, te ai'aba'rê, i'wa're ré norĩ hã. Bâdâdi na si'aba'rêi ré, ma tô tizéptâ'â za'ra. ¹⁵Tawamhã ma tô misi apâ mo Zezusihi u, tihâiba hã te te 'madâ'â wa. Ta hã samaritanu. 'Re ãhâimana u'âsi mono âma wata sina, te apâ mo, mreme 'râihâ sina. ¹⁶Zezusihi u wisi wamhã, ãsahâpâ ma aime, hi'râtitô. Te te ãpesezém na te âma tiwata, aibâ hã. ¹⁷Taha wa, te Zezusi hã tinha, ãne:

— Aibâ hã 10 na ãhâiba za'ra hã, wa tô pese za'ra. E mahâta aibâ norĩ hã, 9 na ãhâiba za'ra hã. ¹⁸Wasiré zudezu'ô nherê, e niha te we ãhã si mo apâ siwaprosi. 'Re ãhâimana u'âsi mono âma wata da, ãsimipese waihu'u pese na.

¹⁹Tawamhã Zezusi hã te aibâ ma tinha, ãne:

— Hâiwi asa na, asôrôwa u aimorĩ da oto. A hã ma tô ãzaze, te aipesezém na. Taha wa, ma tô aséptâ, ãzazei wa. — ãne ma tô aibâ ma waihu'u, Zezusi hã.

'Re ãhâimana u'âsi mono, da'âma 're ãsib'a'uwê mono zé wasu'u Mateusi 24.23-28, 36-44

²⁰Tawamhã parizezu norĩ hã ma tô Zezusi hã siwi sadanha, ãne:

— E niwa te za bâdâ hã ãwa waptârã, 'Re ãhâimana u'âsi mono, da'âma 're ãsib'a'uwê mono zéb da hã. — ãne te siwi 'mazadanha. Taha wa, Zezusi te asa tâma nharĩ za'ra, ãne:

— 'Re ãhâimana u'âsi mono, da'âma 're sib'a'uwê mono wapsi, marĩ hã datômo na a'â, da te 're 'madâ'â za'ra mono ô di za. ²¹Taha wa, ãne da te 're romnhoré za'ra mono ô di za: “Ãhâta, da'âma 're ãsib'a'uwê mono zé hã. Ôhôta, da'âma 're ãsib'a'uwê mono zé hã.” ãne, da te 're romnhoré za'ra mono ô di za. E marĩ wa. Dapê'ê 're, 're hâimana mono wa, da'âma 're ãsib'a'uwê mono zé hã. — ãne, Zezusi ma tô tâma rowasu'u za'ra, parizezu norĩ ma.

²²Tawamhã te tâma nharĩ za'ra, tisiré 're ãnomro mono norĩ ma, ãne:

— Niwapsi te za asima ãwê za'ra wa'wa, bâdâ ãwa waptãã da, ti'ai âma dasiré ãpodo hã te te dama 're ãroti mono zé hã. Áté ãne te za asima ãnharĩ za'ra wa'wa: “Misi bâtâ na nherê, Wanhib'apito na, wa te wasina waihu'u za'ra neza.” ãne te za asima ãnharĩ za'ra wa'wa. Tawamhã a'â asina waihu'u za'ra wa'aba ô di za. ²³Ãzadawa para ô nherê, te za ni'wam norĩ hã te te aima 're romnhoré za'ra wa'wa, taré: “Ãhâta ti'ai âma dasiré ãpodo hã te nhamra. Ôhôta, te nhamra.” ãne te za te

te aima 're romnhoré za'ra wa'wa, taré. Āne wamhã, danhimirowasu'u zarina, ĭzô 're rob'madâ'â za'ra wa'aba mono õ di za. ²⁴ Tã si'ubuzi, te te 're rowa'a mono wamhã, dama rob'madâ'â pibu pese di, hãiwa mono bâ hã. Tane, ti'ai āma dasiré ĭpodo hã apã wei ĭmorĩ wamhã, aihĩni te za ĭ'madâ'â za'ra ni. ²⁵ Tazahã, wa za a'â robzépata za'ētē, ā nimosi dapoto tém norĩ hã te te siwi ĭwē'õ za'ra wa. ²⁶ Tawamhã ĭzô 're ĭdanhimipari za'ra mono õ zém na, wa za wei mo apã. Apã we ĭmorĩzéb u hã Nowé 're hãimana mono ré, 're ĭdahãimana za'ra mono ne, te za 're dahãimana za'ra za. ²⁷ Ta norĩ hã daré âpusi mono õ ré hã, ma tô simiza'rese āna tisa te te 're huri, rowē na 're nomro u'âsi mono da newa. Simiza'rese āna te duré te te 're âhuri. Rowē na te duré sina 're mro za'ra. Āne, 're ĭdahãimana za'ra mono zé hã, Nowé hã 'ri ne 'manharĩ 're, sébré õ ré. Sébré parip si, ma tô oto tã hã we tita'a. Ti'ai hawib zama, ma â pu'u. Taha wa, ma uburé â na dasi'utõĩ. ²⁸ Duré, Ro hã 're hãimana mono ré, 're ĭdahãimana za'ra mono zém ne, te za 're dahãimana za'ra, apã we ĭmorĩzéb u hã. Ta norĩ hã ma tô 're saihuri. Ma tô duré te te 're âhuri. Marĩ hã ma tô da te dasiwi 're uipra za'ra duré. Ma tô da te dasima 're rowede za'ra. Daburu āma, ma tô da te 're robzuri. Ma tô duré da te dasima 're 'ri za'ra. Āne, 're ĭdahãimana za'ra mono zé hã. ²⁹ Tawamhã bâtã na, Sodoma hawi Roho watobrozém na hã ma tô dasi'utõĩ. Tã we ĭta'a ne, ma we uzã hã asa'wa ti'ai u, ētē ro'o nhizédé uzé pire zama. Taha wa, ma uburé dasi'utõĩ. ³⁰ Tane, ti'ai āma dasiré ĭpodo hã apã we ĭmorĩzéb u hã te za 're dahãimana za'ra. ĭzô 're danhimipari za'ra mono õ di za. ³¹ Apã we ĭmorĩ õ ré, áté te za ni'wam norĩ hã ai'ubumro, 'ri nhisi hãpã na. Tawamhã, apã we ĭmorĩ wamhã, tinhibrob zô te te si'ra za'ra õ di za. Mare di. Awa'awi te za tinhorõwa hawi ai'aba'ré, tinhibrob zô sisisi āna. Duré tiburu hawi, apã 'ri tēme si'aba'réi õ di za. Mare di. Ōne haré te za duré ta norĩ hã ētē 'rãihã u dame sisa're. ³² Ma'ápé Roho mro wasu'u na 're rosa'rata u'âsi za'ra wa'aba mono, ĩsine 're anomro aba mono tō da. ³³ Ni'wam norĩ hã si'uihã na tihãimanazép si te te sima 're sawi za'ra mono wamhã, rowē ĩsi'utõĩ'õ hã te te sina 're uwaimrami za'ra mono õ di za. Ni'wam norĩ hã ĭzarina 're nomro mono da, 're sihãiba zawi za'ra mono õ wapsi, te za te te sina 're uwaimrami za'ra, rowē hã. ³⁴ Taha barana te za ni'wam norĩ hã siré tinhotõ zahuré, áté. Siré sôtõ zahuré ré, ĩhãiba amo hã te za 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã ti'â, hãiwa u. ĩhãiba amo si te za tirē. ³⁵ Áté, pi'õ norĩ hã te za siré ti'ru'u zahuré. Siré 'ru'u zahuré ré, te za ti'â, ĩhãiba amo hã. ĩhãiba amo si te za tirē, 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã. Tô sena, wa aima waihu'u za'ra wa'wa. ³⁶ Áté, aibã norĩ hã te za siré romhuri zahuré, buru āma. Tawamhã ĩhãiba amo hã te za ti'â hãiwa u, 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã. ĩhãiba amo si te za duré tirē. —

Āne, ma tō Zezusi hã tãma waihu'u za'ra, tisiré 're ĩnomro mono norĩ ma.

³⁷ Tawamhã te sadanharĩ za'ra, āne:

— E mame te za āne tiromhãiba. — Āne te āma sadanharĩ za'ra.

Taha wa, te Zezusi hã asa tãma āma romnhimiré'é za'ra, āne:

— Sipahudu hã marĩ dâ'â u 're si'rã'õtõ mono wamhã, dama pibui pese di, marĩ hã 're dâ'â za'ra mono wa, 're ĩsimi'wara mono zé hã. — Āne ma tō tãma rowasu'u za'ra.

18

Īmrotõ wasu'u, dama rowairébé'wai me

¹ Tawamhã Zezusi hã ma tō tãma āma romnhimiré'é za'ra, tisiré 're ĩnomro mono norĩ ma, wa'a āna 'Re ĩhâimana u'âsi mono wi, te te 're rowaptērē u'âsi za'ra mono da, te te 're pawaptob u'âsi za'ra mono da. Āne te āma simiré'é:

² — Aibã hã te 're hâimana, 'ri nho'õmo āma, dama rowairébé'wa hã. 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti 'madâ'â'õ'wa ta hã, duré danhimiroti na zama ĩsimiwazéb õ. ³ Tame ma tō pi'õi mrotõ hã 're sãmra. Te ĩtēme 're neb u'âsi, te te tãma 're rowairébé mono da ne. Āne te te tiwi 're rowaptērē: “Ī'āma aime na. Ma'āpé ĩzawi'õ'wai ma roti na, te te ĩma 'manharĩ wasété tō da.” Āne te nasi tãma tinha.

⁴⁻⁵ — Tane nherē, duréi nherē, te te pawaptob õ di. Tawamhã ĩtēme 're neb u'âsi mono wa, te oto 'rãwi sima tinha, dama rowairébé'wa hã: “Wa hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti, te 'madâ'â õ nherē, duré danhimiroti na ĩnhimiwazéb õ nherē, te te sina ĩwa'a wa, wa za oto tãma rowairébé, marĩ te te sima ĩwē na. Te tãma rowairébé õ wamhã, ĩtēme 're neb u'âsi mono wamhã, te za te te 're ĩwasutu u'âsi, timreme na. Āne õ'umnhasite, wa za oto pawapto.” Āne te sima tinha, tipē'ē na. — Āne te Zezusi tãma rowasu'u za'ra, tisiré 're ĩnomro mono norĩ ma.

⁶ Te duré tãma nharĩ za'ra, Wanhib'apito hã āne:

— Ma'āpé, āma rosa'rata za'ra wa'aba, dama rowairébé'wa, te te sina ĩrotizém na hã. ⁷ Wē prã zahã, te za, u, ĩmrotõ hã pawapto. E bété tinhib'a'uwē hã te te 're pawaptob za'ra mono õ di za, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. Āté rowa'a na, āté barana te za sô 're hãsi, te te 're pawaptob za'ra mono da. E bété te te 're pawaptop su'u za'ra mono õ di za. ⁸ Mare di. Te te sima 're ĩwē za'ra mono zarina, te za tō te te 're pawaptob za'ra. Te za te te 're pawaptop su'u za'ra. Te te 're pawaptob za'ra mono nherē, e niha za, ti'ai āma dasiré ĩpodo hã, apã we ĩmorĩ wapsi. E te za da te 're ĩzaze za'ra. E ti'ai āma te za dama tihãiba, da te dasina 're ĩ'umnhasi za'ra mono zé hã. — Āne te Zezusi hã āma sadanharĩ za'ra, tisiré 're ĩnomro mono norĩ hã.

Parisezu norĩ wasu'u, danhib'apito ma, rob'uiprazéb ubumroi'wai me

⁹ Tawamhã Zezusi hã te za duré dama ãma romnhimiré'é, ni'wam norĩ udâna. Ta norĩ hã 're hâimana wẽ za'ra mono newa, ma tô 'râwi sina 're wata za'ra. Tihâiba amo norĩ hã te duré te te siwi 're wẽ'õ za'ra, wasété za'ra newa. Taha wa, ma tô tãma ãma simiré'é za'ra, ãne:

¹⁰ — Aibâ norĩ hã ma tô tizasi zahuré, 'Re ìhâimana u'âsi mono ãma 're ìdawata za'ra mono zéb u, tãma mreme zahuré da. Aibâ norĩ hã, parisezu, duré danhib'apito ma, rob'uiprazéb ubumroi'wa. ¹¹ Zasi wamhã, hâiwi te oto za, parisezu hã, rob'uiprazéb ubumroi'wa nhiti. ãne ma tô mre: “Re ìhâimana u'âsi mono, ãhãna, wa za ai'ãma ìwata. E marĩ wa. Wa hã ìsiré aibâ norĩ ne, ìwasété na 're ìmorĩ õ di. Danhibrob zô, te 're rob'ruiwapari mono õ di. Wa hã rob'uiprazém na, dawĩ 're ìnhipsaihuri mono õ di. Duré pi'õ na zama, dawĩ 're ìnhipsaihuri mono õ di. Taha wa, wa za duré ai'ãma ìwata, õhõ ne, rob'uiprazéb ubumroi'wa ne, 're ìmorĩ õ wa. ¹² Maparane bätâ na romhuri sidâpâsi, wa ìsai ãna 're ìnhamra, te aima 're romhuri mono da, ìmreme na. ìpawa'â hã wa duré te aima 're po'o, syry na.” ãne ma tô parisezu hã tiwẽ hã sina tihi, 'Re ìhâimana u'âsi mono ma.

¹³ — Tanei õ di, rob'uiprazéb ubumroi'wa hã. Hâiwi te za, romhã na. Te ti'rã po. 'Râwi siwẽ'õ wa, 'rãĩ wahutu õ di. ãne te tãma siwasu'u: “Re ìhâimana u'âsi mono, wa hã ìwasété di. ìwasété wa, ì'ãma aipẽ'êzé na, ìwasédé hã ìma pari da.” ãne te tãma siwasu'u, tiwasété na.

¹⁴ Taha wa, ma tô Zezusi hã dama tinha, ãne:

— Tô sena, wa aima waihu'u za'ra wa'wa. Rob'uiprazéb ubumroi'wa si, rowẽ na te apâ mo tinhorõwa u, parisezu upana. E marĩ wa. 'Re ìhâimana u'âsi mono te te wẽsãmri wa, tãma ìsiwasu'uzém na, duré wasété nherẽ, marĩ te te 're ìmanharĩ wasété mono na, te te 're 'madâ'â mono õ wab zama. Ni'wam norĩ hã danhipai u wẽ newa, tiwẽ na sina 're wata za'ra mono wamhã, 'Re ìhâimana u'âsi mono, te za tãma pisutu za'ra, wapu na dama 're hâimana za'ra mono da. Duré ni'wam norĩ hã tiwẽ na sina 're wata za'ra mono õ wamhã, 'Re ìhâimana u'âsi mono, te za tãma pisutu za'ra, pire na dama 're hâimana za'ra mono da. — ãne Zezusi ma tô dama waihu'u.

Zezusihi u, ai'uté, da te ì'ãwisi za'ra zé wasu'u
Mateusi 19.13-15; Marcusi 10.13-16

¹⁵ Taha pari, ma duré ni'wam norĩ hã ai'uté hã ãwisi za'ra, Zezusihi u, ai'uté ãma mreme da, ìwẽ hã te te tãma 're anhomri mono da, ai'uté ma. Tawamhã ìsiré 're ìnomro mono norĩ hã te te da'madâ'â za'ra wamhã, ma tô tãma nharĩ za'ra.

¹⁶ Tawamhã ma tô Zezusi hã ai'uté norĩ zô hã, ãtẽme si'aba're da. Te duré tisiré 're ãnomro mono norĩ ma tinha, ãne:

— Tô'ã. Dawi rosawi za'ra wa'aba õ di za. A'ã we ãtẽme da te simroi mono, ai'uté norĩ hã. ã ai'uté norĩ hã õne haré simizazei pese na 're ãhãimana za'ra mono ne, tane ni'wam norĩ hã 're hãimana za'ra mono wapsi, te za 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã ãma 're sib'a'uwẽ za'ra, ta norĩ ãma hã. ¹⁷ Tô sena, wa aima waihu'u za'ra wa'wa. Ni'wam norĩ hã ai'uté hã simizazei pese na 're ãhãimana za'ra mono ne, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ãma 're si'apito za'ra mono da, te te sina 're saze za'ra mono õ wamhã, ãma 're sib'a'uwẽ za'ra mono õ di za. — ãne ma tô Zezusi hã tãma waihu'u za'ra.

Aibã ãsibrob ahã wasu'u

Mateusi 19.16-30; Marcusi 10.17-31

¹⁸ Tawamhã roti'wa hã te Zezusi sadanha, zudezu hã:

— Rowahutu'wa, aiwẽ di. E marĩ ãwẽ hã wa za 'manha, 're ãdanomro u'ãsi mono zé hã te ãsina ã'u'waimrami da hã. — ãne te Zezusi sadanha.

¹⁹ Taha wa, te Zezusi hã asa tãma tinha:

— E niha te ã'ãma aiwa, ãwẽ na. 'Re ãhãimana u'ãsi mono si, ãwẽ uptabi hã, õhõ si. ²⁰ Aima waihu'u pese di, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti hã. ãne, dama ãsimiroti hã: “Aimro na asiwi 're asipsaihuri za'ra wa'aba mono õ di za. Duré, 're danhimroi wa'aba mono õ di za. Duré, danhibrom na dawĩ 're asipsaihuri za'ra wa'aba mono õ di za. Duré, dahãiba na dama 're asadawa nhipese za'ra wa'aba mono õ di za. Duré aimama hã te za 're ãwazé pese mo, ana zama.” — ãne ma tô Zezusi hã tãma rob'rãzarõtõ, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti na hã.

²¹ Tawamhã aibã hã te duré asa tãma tinha, ãne:

— ãprédu wi, wa tô te 're wapari pese, ãsimiroti hã. Õne u'ãsi. Te 'madã'ã nhimini õ di. — ãne te Zezusihi ma sihãimanazéb 'rãzarõtõ, roti'wa hã.

²² ãsihãimanazéb 'rãzarõno hã te te wapari wamhã, te asa tãma tinha, Zezusi hã:

— Tane nherẽ, misi te zahadu aihãimanazéb zô aiwi rowaptã. Ma'ãpé, uburé asibro hã dama wede mono, ãwa'ãbã zô, ãsibrob'õ norĩ ma, sõmri mono da. Tawapsi, asibro pese di za, hãiwa ãma hã. Asibro hã dama wede mono parip si, te za apã we ãtẽme aimo, ãsiré 're aimorĩ da oto. — ãne te roti'wai ma tinha, Zezusi hã.

²³ ãne aibã ma, te te roti wamhã, sibrob ahã uptabi wa, ma tô tiwi tirobzei'õ, tinhibrob zawĩ te. ²⁴ Tawamhã Zezusi hã tiwi ãrobzei'õ na ma tô waihu'u. Taha wa, te ãma simiré'é, ãne:

— ãsibro pese norĩ hã 'Re ãhãimana u'ãsi mono, da'ãma 're ãsib'a'uwẽ mono zéb u 're ãsisi mono da hã, pire di. Tãma pire

uptabi za'ra di za. ²⁵ E niha te za awaru ba'õmore hã ãsi'uwazi para'õtõ zapu'u 're ãzé. Sébré waihu'u õ di. Tane, ãsibro pese norĩ hã si'uihã na 're sisisi waihu'u mono õ di za, 'Re ãhãimana u'ãsi mono, da'ãma 're ãsib'a'uwẽ mono zéb u hã. — ãne ma tô tãma waihu'u za'ra, Zezusi hã.

²⁶ Taha wa, te ãwapari'wa norĩ hã sadanharĩ za'ra, ãne:

— ãsibro pese norĩ ma, waihu'u za'ra õ wamhã, e 'wam norĩ hã te za bété danho'reptuzé hã te te sina 're uwaimrami za'ra, dadâ'ã ãna 're ãdanomro u'ãsi mono zé hã. Áté ni'wai õ di. — ãne te siwi sadanha.

²⁷ Tawamhã Zezusi hã ma tô asa tãma nharĩ za'ra:

— Dasi'uihã na danho'reptuzé hã da te dasina 're uwaimrami za'ra mono õ di za. Dama waihu'u õ di. 'Re ãhãimana u'ãsi mono si siminho'reptu waihu'u pese di. — ãne ma tô Zezusi hã tãma waihu'u za'ra.

²⁸ Tawamhã Pedru hã te sadanha:

— Wa norĩ hã wa tô wanhorõwa hã wasipara rẽme za'ra ni, asiré 're wanomro mono da oto. — ãne te Zezusihi ma tinha.

²⁹ Taha wa, te asa tãma tinha, Zezusi hã:

— Tane tô. Tô sena wa za aima waihu'u za'ra wa'wa. Áté, ni'wam norĩ hã te za tinhorõwa hã rẽme za'ra, 'Re ãhãimana u'ãsi mono, da'ãma 're ãsib'a'uwẽ mono zé, te te dama 're wasu'u za'ra mono da. Áté timro hã te za a'ã te te 're rẽme za'ra, áté, tisisãnawã norĩ hã, áté timama hã, áté tina hã, áté ti'ra norĩ hã.

³⁰ Tawamhã ti'ab ré, te za tô marĩ hã te te tãma 're anhomri za'ëté, ãwa'rãmimhã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã. Te za tô duré tãma pisutu za'ra, niwa, rowẽ hã te te sina 're ãuwaimrami za'ra mono zéb da hã, hãiwa ãma. — ãne ma tô tãma waihu'u za'ra, Zezusi hã.

Zezusi hã tidâ'ázém na ãsiwasu'uzé, tihãiwa'utuzém na zama Mateusi 20.17-19; Marcusi 10.32-34

³¹ Tawamhã Zezusi hã hãiba pisutu ma tô sani za'ra, tisiré 're ãnomro mono norĩ hã, aibã 12 na ãhãiba za'ra hã. ãne te tãma nharĩ za'ra:

— ãwapari pese za'ra wa'aba. ãhãna, wa Zeruzarẽ u ai'aba'ré ni. Tame te za marĩ hã ãzõ watobro. 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u'wa norĩ hã, dasiré ãpoto ãma, te te ããma ãrob'ui'ére za'ra zéb zarina, te za marĩ hã ãzõ watobro. ³² Te za, u, dasiwi ããri ni, zudezu'õ norĩ ma, da te dasiwi ãhãiba nhomri da. Te za, u, ããma tawa'ẽ za'ra ni, zudezu'õ norĩ hã. Te za, u, ããma wasété za'ra. Tizadaipro na te za, u, nasi siwi ãuptob za'ra. ³³ Te za, u, da te dasiwi 're ãpré'é. Taha pari, te za, u, dasiwi ãwĩrĩ ni. Tane nherẽ, bãdã maparane ããma si'utõrĩ õ ré, wa za, u, apã hãiwa'udu. — ãne ma tô sina tãma rob'rãzarõtõ za'ra, tisiré 're ãnomro mono norĩ ma.

³⁴Tazahã, tãma pibu prã za'ra di, te te tãma sina ãrob'rãzarõtõ za'ra zé hã. Tãma waihu'u za'ra õ di, te te tãma ãwaihu'u za'ra zé hã.

Ïtob'a te te 're ãda'awari mono hã, Zezusi te te ãto pesezé wasu'u Mateusi 20.29-34; Marcusi 10.46-52

³⁵Tawamhã Zezusi norĩ hã ma tô rob'umhutu za'ra oto, Zerico na 'ri nho'õmo nhisi u. Tame te aibã hã ãtob'a hã nhamra, bãdãdi zababa te te 're ãda'awari mono hã. ³⁶Aibã hã ma tô da'awapa, da'ahã na da te ãro'rahãri za'ra hã. Taha wa, te anha:

— E niha bã.

³⁷Taha wa, te asa tãma rowasu'u za'ra ni:

— Zezusi, Nazaré hawi we ãmorĩ, ma ro'razã. — ãne te tãma rowasu'u za'ra ni.

³⁸Tawamhã te ãtob'a hã nasi 'mahã:

— Zezusi, Dawihi nhihudu, ma'ãpẽ ããma aipẽ'ẽzé na. — ãne te nasi 'mahã.

³⁹Tawamhã danhowa ãsi'aba'ré, te tãma nharĩ za'ra, ari'iwĩ sãmra da. Tazahã, te te wapari za'ra õ di. Taha wa, te nasi 'mahã:

— Dawihi nhihudu, ããma aipẽ'ẽzé na. — ãne te nasi 'mahã.

⁴⁰Taha wa, ma tô Zezusi hã mazazã. Te dama ti'ru, ãtob'a hã da te saprõni da, ãtẽme. ãtẽme da te saprõni wamhã, Zezusi te sadanha:

⁴¹— E marĩ te asima ãwẽ, te ãma aima ã'uwaimrami da hã. — ãne te Zezusi sadanha.

— Apito, ãto pese da, wa ãsima aiwẽ, apã te 're rob'madã'ã mono da. — ãne te asa tãma tinha, ãtob'a hã.

⁴²Tawamhã te Zezusi hã tãma tinha:

— Rob'madã'ã. Asina ã'umnhasi wa, ma ato pe. — ãne te Zezusi tãma tinha.

⁴³Tawamhã awa'awi ma tô rob'madã'ã wẽ, aibã hã. Zezusihi siré te oto mo, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ãma, wata sina. Uburé, ãma ã'madã'ã'wa norĩ zama, te 'Re ãhãimana u'ãsi mono ãma tiwata za'ra. ãne Zezusi, ãtob'a te te ãto pesezé wasu'u hã.

19

Zateuhu wasu'u

¹Tawamhã Zezusi hã Zerico u, ma tô wi. Wisi wamhã, 'ri nho'õmo wa'wai baba, ma ro'razã. ²Zerico ãma, te aibã hã 're hãimana, ãsibro pe hã, Zateu na ãsisi hã. Danhib'apito ma, rob'uprazéb ubumroi'wa norĩ 'madã'ã'wa, Zateu hã. ³Ta hã ma tô sima wẽ, Zezusi hã te te sabu da, te te hãiba pibu da. Tane nherẽ, da'ahã uptabi wamhã, te te 'madã'ã waihu'u õ di Zezusi hã, sapore wa, Zateu hã. ⁴Taha wa, ma tô danho'a wara, wede u, te te sai'uri da, sipapara te te 'madã'ã da, ãwa'wai baba za wei morĩ wa, Zezusi hã. ⁵Tawamhã Zezusi hã wede u

oto wisi wamhã, hâimo te rob'madã. Taha wa, te 'mahã Zateu hã, ãne:

— Zateu, ai'aba're na si'ra na. ã båtã na hã asõrõwa ãma ìhâimana hã.

⁶ Taha wa, ma si'aba're na si'ra. To sina, ma tãma tinha, ìsõrõwa u ìsiré morĩ da, ì'rata a'ã sãmra da. ⁷ Tawamhã ìsõrõwa u sébré wamhã, te dasima nharĩ za'ra ni, Zezusihi za'u, ãne:

— Zapre, ma bété ìsõrõwa u ãzé, aibã ìwasété nhorõwa u. — ãne te dasima nharĩ za'ra ni.

⁸ Zateu hã hâiwi te oto za, Wanhib'apito ma, siwasu'u da. Tawamhã ãne te tãma tinha:

— ãhãta, ìnhibro hã wa za ãma aipo'o, ìsibrob'õ norĩ ma, te sãmri mono da. Duré, dawĩ ìnhipsaihuri wamhã, wa za, te ìsimi'uri nhowa're're, dama ãma 'rãnhipa, ìwa'rãmi. Rob'uiprazé misi wamhã, wa za maparane si'uiwa na dama ãma 'rãnhipa. — ãne te Zezusihi ma siwasu'u.

⁹⁻¹⁰ Taha wa, te Zezusi hã dama tinha:

— ãhãna hã rowẽ di oto, ìsõrõwa ãma hã. ã hã aibã hã ma tão tinho'reptuzé hã sina waihu'u. Abra'ãhã nhihudu, te za tão oto 're mo. Taha da, wa tão we datẽme mo, te 're da'anho'reptui mono da, dawẽ na oto 're danomro mono da. Wa hã ti'ai ãma dasiré ìpodo. — ãne ma tão dama siwasu'u, Zezusi hã.

Romhuri'wa norĩ, 10 na ìhãiba za'ra wasu'u

Mateusi 25.14-30

¹¹ Tawamhã ma tão wapari za'ra ni, Zezusihi mreme hã. Taha wa, te za duré tãma ãma romnhimire'é za'ra. E marĩ wa. Zeruzarẽ u, ìwisizéb u hã, romhuture di oto. ãne wamhã, te dasina rosa'rata za'ra ni:

— ãté, bådã te za oto ìwa waptãrã, 'Re ìhâimana u'ãsi mono, da'ãma 're ìsib'a'uwẽ mono zéb da hã. — ãne te dasina rosa'rata za'ra ni. ¹² Taha wa, te ãma simiré'é Zezusi hã, ãne:

— Aibã hã dama ìpire hã darob amoi u ma tão mo, tinhib'apito hã te te sabu da. ìsib'apito hã te za pisutu, apito na dama 're hâimana mono da, ìrob ãma. Taha da, te za mo, si'apito da. Taha parip si, te za wei mo apã, tirob u. ¹³ Taha wa, te morĩ õ ré, sitẽme sã tihãrã za'ra, tãma ìromhuri'wa norĩ zõ, 10 na ìhãiba za'ra norĩ zõ. Misi si, ma tão te te tãma sãmri, rob'uiprazé ìsapotore hã. Ëtẽ'ubuzi ìpré 'manharĩ, ta hã, oru 'manharĩ. Tawamhã te ãne tãma 'ru za'ra: “Marĩ hã te za 're ì'manharĩ za'ra wa'aba mo, rob'uiprazém na ãma atob za'ra wa'aba da, apã we ìmorĩ õ ré.” ãne te tãma 'ru za'ra. Taha pari, te oto tiwi timorĩ za'ra.

¹⁴ — Dama si'apito da nherẽ, ìrob 're, 're ìdahâimana za'ra mono hã te siwi 'ruiwapa, dama si'apito tão da. Taha wa, te ìsarina siwi da'mazatõ, ìsib'apito ma, te te ãma dazadawa wasu'u za'ra da.

15 — Tane nherẽ, ma tô aibã hã ãsib'apito hã pisutu, dama si'apito da. Taha wa, ma tô wi apã, tirob u. Wisi wi, ma tô sitẽme sô tihãrã za'ra, tãma ãromhuri'wa norĩ zô hã, niha ãma sitob za'ra wamhã, te te waihu'u da. 16 Tawamhã ãtẽme ãwisi 'rada hã te tãma tinha, ãne: “Apito, rob'uiprazé ãsapotore hã ma tô ãma ãsõ, misi. 10 na ãhãiba za'ra hã, wa tô ãma ato.” ãne te tãma siwasu'u, ãtẽme ãwisi 'rada hã.

17 — Tawamhã ãsib'apito te asa tãma tinha: “Wẽ di tô. A hã, romhuri wẽ 'wa. Marĩ hã 'rare nherẽ, ma tô ãma 're ãmanharĩ wẽ u'ãsi mo. ãma ai'umnhasi di. Taha wa, wa za oto aipisutu, 're da'ab'madã'ã mono da. 'Ri ahã, wa za aima pisutu za'ra, 10 na 'ri ãhãiba za'ra hã tame 're da'ab'madã'ã mono da.” — ãne te tãma tinha.

18 — Tawamhã ãsãna'remhã, ma we duré ãtẽme wi. Ta hã te duré tinhĩb'apito ma tinha: “Apito, rob'uiprazé ãsapotore hã ma tô ãma ãsõ. ãmrotõ na ãhãiba za'ra hã, wa tô ãma ato.” ãne te tãma wasu'u, tinhĩb'apito ma.

19 — Taha wa, te ãsib'apito hã asa tãma tinha: “Tane tô. 'Ri ahã hã ãmrotõ na, wa za aima pisutu za'ra, tame 're da'ab'madã'ã mono da.” ãne te tãma tinha.

20 — Tawamhã ãsãna'remhã, ma we duré ãtẽme wi. Tinhĩb'apito ma, te tinha: “Apito, ãhãta rob'uiprazé ate hã, ãma ãsõmri hã. Zazahã na, wa tô ubu, te asõ 'madã'ã pese da. 21 A hã, da'ãma aipẽ'ẽzé õ di. Date hã te dawĩ asima 're ãapisutu mo, ate da. Duré asimirob're õ nherẽ, te za asima 're ãrob'rãihãri mo, ate da, danho hã. ãne na, wa tô aiwaihu'u. Taha wa, aipipa di.” ãne te tãma tinha.

22 — Tawamhã ãsib'apito te asa tãma tinha: “A hã ãma romhuri waseté 'wa, te 're aimo. Aimreme wẽ õ wa, wa za aimreme hã aima sizusi, aimreme zarina te aiwẽ'õ da. ãte na, ma tô u, ãwaihu, da'ãma ãpẽ'ẽzé õ na. Wa hã wa za date hã te ãsima 're apisutu, u, ãte da. Duré wa za, u, te ãsima 're a'rãihãri, ãte da, danho hã. ãne ma tô ãma ãnha. 23 ãne na 're ãhãimana mono wamhã, e marĩ wa bété rob'uiprazé hã ãzõ sêrẽ õ di, wedehãpã 're. ãne we apã ãmorĩ wapsi, te aima ãsõmri nhipai u, wa aré ãsima waze, ãzõ sina hã'ã wa.” ãne te romhuri'wai ma tinha.

24 — Taha wa, te ã'rata ãsimasam norĩ ma ti'ru: “Ma'ãpé, tiwi ãri aba rob'uiprazé hã, 10 na te te ãhãiba ma, sõmri aba da.” ãne te ti'ru, ãsib'apito hã.

25 — Tawamhã asa te tãma nharĩ za'ra: “Oro õhõ te hã, 10 na ãhãiba za.” ãne te tãma nharĩ za'ra, tinhĩb'apito ma.

26 — Asa te duré tãma nharĩ za'ra: “Tô sena wa aima waihu'u za'ra wa'wa. Ni'wam norĩ hã marĩ ahã nherẽ, simi'ẽ na te te 're romhuri za'ra mono wamhã, te za ãma tãma 're dasito, marĩ na. Tane nherẽ, ni'wam norĩ hã marĩ na syryre nherẽ, simi'ẽ

na te te âma 're romhuri za'ra mono õ wamhã, te za syryre nherẽ, tiwi sani za'ra ni. ²⁷ Oto ĩ'rui'wa norĩ hã we ĩtẽme âwisi za'ra wa'aba. Ma tũ siwi ĩwẽ'õ za'ra, tãma ĩsi'apito za'ra tũ da. Taha wa, te za ĩnho'a asiwi ĩsimroi wa'wa." Æne ma tũ ĩsib'apito tãma 'ru za'ra. — Æne te dama âma romnhimiré'é, Zezusi hã.

*Zezusi hã Zeruzarẽ u ĩwisizé wasu'u
Mateusi 21.1-11; Marcusi 11.1-11; Zuwã 12.12-19*

²⁸ Tawamhã te te dama rowasu'u pari, te oto danhowa mo, Zeruzarẽ u, Zezusi hã. ²⁹⁻³⁰ 'Ri wa'õtõ u, ma tũ rob'umhutu oto, Betazé u hã, duré Betãnha u hã. Oriwera na êtẽ rãihã nhisi 'rata, 'ri wa'õno hã. Tisiré 're ĩnomro mono norĩ hã ma tũ sisõwa satõrĩ zahuré, maparane. Æne te tãma rob'ru zahuré, Zezusi hã:

— Õwa te za datẽme ane wa'wa, 'ri wa'õtõ u, asõ're uwaibaba wa'aba. Aimasisi aba wi, te za awaru po'repore ĩsãmri 'wa, ĩprédupté hã, zahadu ni'wa âma ĩmorĩ'õ hã. Butu wazi na te za, da te âma wasisi haré. Tawamhã te za ĩwasihui wa'wa, we saprõni aba da. ³¹ Ni'wa hã Æne te te asadhanharĩ aba wamhã: "E marĩ da, te ĩwasihui wa'wa," tawamhã, Æne te za asa tãma ĩnharĩ 'wa: "Wanhib'apito hã âma morĩ da, wa tãma wasihu ni." Æne te za asa tãma ĩnharĩ 'wa. — Æne ma tũ Zezusi hã tãma waihu'u zahuré.

³² Tawamhã te oto tineb zahuré. Zezusi te te tãma ĩwasu'u zahuré zéb uwaibaba, ma tũ sãmri zahuré, awaru po'repore hã. ³³ Te te wasihu zahuré wamhã, ĩtede'wa norĩ hã te sadanharĩ zahuré:

— E marĩ da, te asapa'abã ĩwasihui wa'wa ari'iwi. — Æne te tãma nharĩ zahuré.

³⁴ Taha wa, te asa tãma nharĩ zahuré:

— Wanhib'apito, marĩ õ wa, âma morĩ da, wa tãma wasihu ni. — Æne ma tũ tãma waihu'u zahuré.

³⁵ Tawamhã te oto saprõni zahuré, awaru po'repore hã, Zezusihi ma. Te te tãma âwisi zahuré wamhã, ma tũ tisi'ubuzém na tãma ba'ubu zahuré. Tawamhã ma tũ Zezusi pawaptob zahuré, âma sarõtõ da. ³⁶ Æma morĩ ré, ma tũ dasi'ubuzém na bâdãdi hã da te waptã za'ra. ³⁷⁻³⁸ Tawamhã ma tũ rob'umhutu, Zeruzarẽ u hã. Oriwera na te za oto si'ra, Zeruzarẽ u wisi da. Tamomo, te da'ahã na Zezusihi zarina ai'aba're ni, ĩsazei'wa norĩ hã. Ma tũ te te âma 're 'madã'ã za'ra aré, Zezusi te te 're ĩda'apawapto mono zém na, tiwaihu'u pese uptabi na. Taha wa, te oto damreme 'rãihã na dasima nharĩ za'ra ni, Æne:

— Uburé Danhib'apito te we oto mo, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono zadawa para. Tãma 're rowẽ za'êtẽ mono di za. Rowẽ hã hãiwa âma 're ĩsa'wari u'ãsi mono da si, wa wasima wẽ za'ra ni. — Æne te dasima nharĩ za'ra ni.

39 Taha wa, parisezu norĩ hã dawa'wa ĩsi'aba're hã, te Zezusihi ma nharĩ za'ra:

— Rowahutu'wa, ma'ãpé asazei'wa norĩ hã sadawa uwati za'ra na, ari'iwĩ si'aba're da. — ãne te tãma nharĩ za'ra.

40 Tawamhã te Zezusi hã asa tãma nharĩ za'ra:

— Tô sena wa aima waihu'u za'ra wa'wa. Ari'iwĩ si'aba'rei 'wa'ãhã, te aré tô ěne hã mreme 'rãihã na, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono ãma tiwata za'ra. — ãne ma tô tãma waihu'u za'ra, parisezu norĩ ma.

Zezusi hã Zeruzarẽ norĩ ãma ĩsiwa'õzé wasu'u

41 Tawamhã Zezusi hã ma tô rob'umhutu oto, Zeruzarẽ u hã. 'Ri ahã hã te te 'madã'ã wamhã, te aiwa'õ, ĩwa 're ĩdasi'ubumroi mono norĩ ãma hã. 42 Taha wa, te ãne tinha:

— ãhãna dama 're ĩrowẽ za'ra mono zé hã dama waihu'u za'ra 'wa'ãhã, aré dama 're rowẽ za'ra mono di. Tane nherẽ, dama waihu'u za'ra õ di. Taha wa, da'ãma ĩpẽ'ézé di. 43 Niwapsi, te za danhitob'ru norĩ hã daré 'ri uirĩ za'ra. Ti'a za'wari na te za te te 're 'ri uirĩ za'ra, ĩmana wawi, 're dawairébé tõ mono da, nimomo. 44 Danhitob'ru norĩ hã te za 'ri hã daré te te 're sãmra za'ra. 'Ri hã, tâibã za oto. 'Ri tede'wa zama, te za uprosi za'ra. 'Ri tâibã wamhã, ěne hã te za oto re na 're simi'wara, 'rizé hã. 'Re ĩhãimana u'ãsi mono, te aré danho'reptu za'ra. Tane nherẽ, danho'reptui'wa, datẽme ĩwisi na hã da te waihu'u za'ra õ di. — ãne ma tô romhã ré da'ãma rowa'õtõ siro, Zezusi hã.

Zezusi te te dama ĩnharĩzé, rowede'wa norĩ ma

Mateusi 21.12-17; Marcusi 11.15-19; Zuwã 2.13-22

45 Tawamhã 'Re ĩhãimana u'ãsi mono ãma 're ĩdawata za'ra mono zéb u, ma tô ãzé Zezusi hã, 'ri 'wawi wa'ra 're. Sébré wamhã, ma tô rowede'wa norĩ hã te te sate, rob u wairébé da.

46 ãne te tãma nharĩ za'ra:

— Duréihã wahi'rada hã ma tô ãne na rob'ui'ére ĩbahã na hã, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono mreme na: “ĩnhorõwa hã ĩwa ĩma 're ĩdamreme zusi mono zém na, te za da te 're sisi za'ra, 'ri hã.” ãne te tinha. Tane nherẽ, ma tô a norĩ wa'wa hã ĩwa asima 're ĩrob'manharĩ wasété za'ra wa'aba mo. Taha wa, danhibrom na dawĩ 're ĩsipsaihuri za'ra mono norĩ, 're ĩsi'ubumroi mono zém ne, te oto 'ri hã 're sa, wasété uptabi na. — ãne te Zezusi hã tãma nharĩ za'ra.

47 Tawamhã bãtã sidãpãsi, te nasi dama rowasu'u Zezusi hã, 'ri 'wawi wa'ra 're. Ni'wam norĩ hã ma tô Zezusi hã sima 'ru za'ra, te te siwĩ wĩrĩ da. Ta norĩ hã 'Re ĩhãimana u'ãsi mono ma, da'ãma romhuri'wa ĩpire norĩ hã, duré ĩsimiroti na rob'ui'ére 'rata na dama rowahutu'wa norĩ hã, duré roti'wa norĩ hã.

48 Tane nherẽ, Zezusi te te siwĩ wĩrĩ da nherẽ, te te siwĩ wĩrĩ õ di. E marĩ wa. Te te 're ĩwapari za'ra mono norĩ hã ahã wa, te te siwĩ wĩrĩ waihu'u õ di.

20

*Zeusihî pisutu'wa zô, da te ĩsadanharĩzé wasu'u
Mateusi 21.23-27; Marcusi 11.27-33*

¹ Nimahã bātã na te Zezusi hã nhamra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono âma 're ĩdawata za'ra mono zéb âma. 'Ri 'wawi wa'ra 're, te nhamra, te te dama rowahutu da, duré ĩwasu'uwẽ na te te da'apo're pu'u da. Tawamhã aibã norĩ hã ma ĩtẽme aimasa. Ta norĩ hã sasedoti ĩpire norĩ hã, duré 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ééré na dama rowahutu'wa norĩ, duré zudezu norĩ ma roti'wa norĩ. ² ĩtẽme simasa wamhã, te siwi sadanha:

— E 'wa sadawa para, te bété ãne hã dama 're ĩ'ab'manharĩ mo. E 'wa hã, aipisutu'wa. Ma'ãpé wama asiwasu'u za'ra na, wa te waihu'u za'ra da. — ãne te siwi sadanha.

³ Taha wa, te Zezusi hã asa tãma nharĩ za'ra:

— Wa hã wa za duré a'â asadanharĩ na ãma aima wa'rãmi za'ra wa'wa. ⁴ E 'wa sadawa para, ma tô Zuwã hã â dawabzuri hã te te dama 're ab'manharĩ. E 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa para. E dazadawa parap si. Ma'ãpé, Zuwãhã âma asimirosa'rada hã, ĩma waihu'u za'ra wa'aba. — ãne te Zezusi hã tãma nharĩ za'ra.

⁵ Taha wa, te 'rãwi sima nharĩ za'ra, ãne:

— E niha, wa za tãma waihu'u za'ra ni, õne wamhã. 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa para, â dawabzuri te te dama 're ĩ'ab'manharĩ mono na, wa te tãma waihu'u za'ra wamhã, te za wazadanharĩ na sahu za'ra, ãne: “E niha bété, Zuwã Batitaha nhimirowasu'u hã saze za'ra wa'aba õ di, dame.” Āté ãne, te za wama nharĩ za'ra. ⁶ Ma tô da te 're saze za'ra Zuwã hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa 're ĩmorĩ na. Tawamhã dazadawa parap si, â dawabzuri te te dama 're ĩ'ab'manharĩ mono na, wa te tãma nharĩ za'ra wamhã, ãté te za êtẽ na dasiwi wa'uprosi ni. — ãne te sima nharĩ za'ra, 'rãwi.

⁷ Tawamhã Zezusihi ma, te oto nharĩ za'ra:

— Ni'wa sadawa para, ma tô Zuwã hã â dawabzuri hã te te dama 're ab'manharĩ. Wa norĩ hã wa te waihu'u za'ra õ di, ĩpisutu'wa hã. — ãne te tãma nharĩ za'ra.

⁸ Taha wa, te asa tãma nharĩ za'ra, Zezusi hã:

— A norĩ wa'wa hã ĩma waihu'u za'ra wa'aba õ nherẽ, wa hã te duré aima waihu'u za'ra wa'aba õ di za, ni'wa sadawa para, te dama 're ĩ'ab'manharĩ mono na hã. — ãne te Zezusi hã asa tãma nharĩ za'ra.

Buru 'madã'ã'wa norĩ wasu'u

Mateusi 21.33-46; Marcusi 12.1-12

⁹ Tawamhã Zezusi hã te duré dama romnhimir'é, tin-himirowasu'u na, ãne:

— Aibã hã te 're hâimana, buru tede'wa hã. Tawamhã tibururu ãma ma tô a're, uwa 'ru hã. Taha wa, ma tô ni'wam norĩ

hã sisõ'a ré pisutu za'ra, ĩburu hã te te sô 're 'madâ'â za'ra mono da. Uwa 'ru 'rã hã 're 'rãĩ prédu za'ra mono wapsi, te za ĩwa'rãmi te te tãma 're po'o za'ra, buru tede'wai ma hã. Taha pari, te oto mo, buru tede'wa hã darob amoi u, tamomo a'â hãimana da. Tame te a'â 're hãimana hã. ¹⁰ Tawamhã oto 'rãĩ prédu mono wa, ma tô buru tede'wa hã tãma ĩromhuri'wa hã 'mazatõ tiburu u, uwa 'ru 'rã hã buru 'madâ'â'wa norĩ te te tãma ĩpo'o za'ra zô. Tazahã, buru u wisi wamhã, ma tô romhuri'wa hã siwi azâ, buru 'madâ'â'wa norĩ hã. Taha wa, te ubana siwi satõ apâ, ĩsib'apito u. ¹¹ ĩtẽme wisi wamhã, ĩwa'rãmimhã te duré sô 'mazatõ. Tazahã, buru u wisi wamhã, ma duré siwi azâ, buru 'madâ'â'wa norĩ hã. Ma tô tãma rob'manharĩ waseté za'ra. Taha wa, te duré ubana apâ siwi satõ, ĩsib'apito u. ¹² ĩwa'rãmi ma tô duré sô 'mazatõ, buru tede'wa hã. Si'ubdatõ oto te te ĩsatõrĩ za'ra zé hã. Tazahã, buru u wisi wamhã, ma duré siwi azâ. Ma siwi u'a. Buru hawi, te duré siwi satõ apâ. ¹³ Taha wa, te 'rãwi sima tinha, buru tede'wa hã, ãne: “E marĩ, wa za 'manha. Áté ĩ'ra hã wa za oto satõ, buru 'madâ'â'wa norĩ u hã, ĩma sawi pese nherẽ, ĩ'ra hã. ĩburu u te satõrĩ wamhã, áté te za siwi hãiba wazé.” ãne te 'rãwi sima tinha, buru tede'wa hã. Tawamhã ti'ra si'aibã hã te oto satõ, tiburu u.

¹⁴ — Tawamhã buru u oto morĩ wamhã, buru 'madâ'â'wa norĩ hã ma tô romhã ré sima sãmri za'ra. Taha wa, te sima 'mahãrã za'ra, ãne: “Õhõta buru tede'wai 'ra hã te wei mo, timama uirĩ na buru tede'wa da hã. Oto wa te wasiwi wĩrĩ aba, buru hã wate za'ra da oto.” ãne te sima 'ru za'ra.

¹⁵ — Tawamhã buru hawi ma siwi time. Ma tô siwi tĩwĩ. ãne, buru 'madâ'â'wai 'ra wasu'u hã.

— ãne wamhã, e marĩ te za 'manha, buru tede'wa hã. ¹⁶ Te za sô timorĩ za'ra, uburé te te uprosi da. Tawamhã te za duré aimawi da'maipisutu, tiburu 'madâ'â'wa da hã. — ãne, Zezusi ma tô tãma rowasu'u za'ra.

Tawamhã ĩsimirowasu'u hã da te wapari za'ra wamhã, te nharĩ za'ra ni, ãne:

— Rowasédé hã watobro õ neza. — ãne te nharĩ za'ra ni.

¹⁷ Tawamhã Zezusi te da'ab'madâ'â pese. Te dama tinha, ãne:

— Êtẽ wasu'u na rob'ui'ére hã, ãne: Êtẽ tomhãpã wẽ hã 'ri na'ratazéb da hã, wẽ uptabi nherẽ, waseté newa, 'ri'wa norĩ te te aré siwi ĩwẽ'õ hã 'ri na'rata uparizéb da, te oto 're sa'wari u'ãsi, pire na.” ãne, êtẽ wasu'u na rob'ui'ére, ĩbahã na hã. ¹⁸ Duré, êtẽ tomhãpã nhisiwi, zé'a 'manharĩ hã 're rere'e mono wa, 're ĩsiprub za'ra mono ne, te za ĩwẽ'õ'wa norĩ hã há za'ra, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono hã. Duré êtẽ tomhãbã hã zé'a 'manharĩ nhisiwi, 're rere'e mono wa, te te 're ĩpru pese za'ra

mono ne, te za ĩwě'õ'wa norĩ hã hã za'ra, sa'ětě uptabi na. Ta norĩ ãma hã 're sib'a'uwě za'ra mono õ di za. — ãne te Zezusi hã sina ãma simiré'é.

Rob'uiprazé hã Roma ãma danhib'apito uptabi ma, da te tãma 're ĩpo'o za'ra mono zé wasu'u

Mateusi 22.15-22; Marcusi 12.13-17

¹⁹ Buru 'madâ'â'wa norĩ wasu'u te te dama wasu'u wamhã, ma tô sina waihu'u za'ra, dama rowahutu'wa norĩ hã. Sasedoti norĩ hã sima ĩpire za'ra norĩ me, ma tô sina waihu'u za'ra. Taha 'ru te, te aré sima wě za'ra, te te siwi âri da, Zezusi hã, awa'awi. Tane nherê, dama pahi za'ra wa, ma tô siwi ãma rosazâ a'â. ²⁰ Taha wa, ma tô taré a'â ãma 're sôpré. ãne te aibâ norĩ ma tãma ãma roti za'ra:

— Zezusihi u te za ai'aba'rúi wa'wa, marĩ na asiwi sadanharĩ za'ra wa'aba da, tô sena, marĩ asiwi waihu'u za'ra wa'aba dai õ nherê, ĩsimirowasu'u na hã. Tawapsi te za asiwi ĩsadanharĩ za'ra wa'wa, tinhimirowasu'u na te te ãma upa zô, te te ãma upai wa, wanhib'apito u, wa te wasiwi saprõni da, marĩ te te tãma 'manharĩ wasété da. — ãne te aibâ norĩ ma roti za'ra. Tawamhã ma tô rob'uiprazém na tãma wa'âbâ za'ra, Zezusi za te te siwi ĩsadanharĩ'wa norĩ ma. ²¹ ĩtême simasa wamhã, te ãne siwi sadanha, aibâ norĩ hã:

— Rowahutu'wa, aimreme hã tô sena na, wa tô aiwaihu'u za'ra ni. Asimirowahutu zama wě di. Asimiroti na 're da'ab'mairême mono õ di. Sena na te dama 're ĩ'aroti mo, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimirotizéb zarina. ²² ãne wa, a hã ma'âpé, marĩ hã wama waihu'u za'ra na, marĩ hã wa te waihu'u za'ra da. E Roma ãma danhib'apito uptabi ma, wa za rob'uiprazé hã wa te tãma 're po'o za'ra, ĩsimiwada'urizéb zarina. E 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, wě di. E tãma wě õ di. ãne niha ĩsimiroti hã ãma. — ãne te siwi sadanha.

²³ Tazahã ma tô sina waihu'u, Zezusi hã. Tinhimirowasu'u na te te tãma ãma upa za'ra da newa, ma tô ãne siwi sadanharĩ za'ra. Taha wa, te tãma nharĩ za'ra, aibâ norĩ ma:

²⁴ — Rob'uiprazé ĩsapotore hã we ĩma 'maiwě wa'aba, te 'madâ'â da. E 'wai hãibarĩ, rob'uiprazé ĩsapotore na hã. E 'wa sisi ui'ééré duré, ãma hã.

Tawamhã ma asa ãma sada'âbâ za'ra, ãne:

— Roma ãma danhib'apito hãibarĩ ã hã, duré taha nhisi ui'ééré, ã hã. — ãne te asa tãma nharĩ za'ra.

²⁵ Tawamhã Zezusi hã te duré asa tãma nharĩ za'ra:

— Roma ãma danhib'apito ma, te za ĩsimiwada'uri zarina rob'uiprazé hã tãma 're ĩpo'o za'ra wa'aba mo apâ, ĩte wa. Tane duré, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, te za marĩ hã ĩsimiwada'uri zarina tãma 're ĩsõmri za'ra wa'aba mo apâ, ĩte wa. — ãne ma tô tãma waihu'u za'ra, Zezusi hã.

²⁶ Tinhimirowasu'u na te te tãma ãma upa za'ra da newa, ma tô danho'a siwi sadanha, aibâ norĩ hã. Tazahã, tin-himirowasu'u na te te tãma ãma upa za'ra õ di, Zezusi hã. Īsimirowasu'u hã, wẽ uptabi di. Wẽ uptabi wa, ma ãma titob'uzu za'ra, aibâ norĩ hã. Taha wa, te ari'iwĩ tihâimana za'ra oto.

Zezusi hã, da te ĩsadanharĩzé wasu'u, dahâiwa'utuzém na Mateusi 22.23-33; Marcusi 12.18-27

²⁷⁻²⁸ Tawamhã ma we aibâ norĩ hã ĩtẽme aimasa, Zezusihi u. Aibâ norĩ hã, sadusezu. Ta norĩ hã 're dadâ'â za'ra mono wamhã, ab're hawi apâ 're ĩdahâiwa'utu za'ra mono õ na, te te dama 're ĩroti za'ra mono. Zezusihi u simasa wamhã, ma tô tãma rob'rãzarõtõ za'ra, ãne:

— Rowahutu'wa, wahi'rada Mozési hã ma tô ãne dama roti: “Aibâ ĩmro ré hã 'ra õ ré, dâ'â wamhã, tizédé'aba mro na, te za timro ĩsisânawã hã, ai'uté hã te te 'maipoto da, ĩwa ĩsédé'aba 'ra ne, 're morĩ da.” ãne, wahi'rata nhimiroti na rob'ui'ére hã. — ãne te Zezusihi ma sadawa 'rãzarõtõ za'ra, sadusezu norĩ hã.

²⁹ Te duré tãma rowasu'u za'ra:

— Aibâ hã ĩsisânawã si hã te 're hâimana za'ra, 7 na ĩhâiba za'ra hã. Tawamhã ĩpoto'rada hã ma tô timro oto. Tazahã, 'ra õ ré, ma tô dârâ, aibâ hã. ³⁰ Taha wa, ma tô ĩsõsi hã duré ãma timro, tizédé'aba mro na. Tane nherê, ma duré dârâ, 'ra õ ré. ³¹ Taha wa, ma tô taha nhosi hã duré ãma timro. Tane nherê, ma duré dârâ, 'ra õ ré. ãne siparabâsi, ma tô aré sisõwa're're nasi ãma timro za'ra. Tawamhã ma tô oto uburé sisarina ai'utõ, 'ra õ ré. ³² Tawamhã pi'õ zama ma tô oto dârâ, timro norĩ zarina. ³³ ĩmro 7 na ĩhâiba za'ra wamhã, e 'wai mro za bété pi'õ hã, ab're hawi apâ te te 're da'ahâiwa'utu mono wamhã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. — ãne te siwi sadanha, sadusezu norĩ hã.

³⁴ Taha wa, te Zezusi hã asa tãma rowasu'u za'ra, ãne:

— Ti'ab ré si, te za dasina 're damro za'ra. ³⁵ Hâiwa ãma hã, dasina 're damro za'ra mono õ di za oto. Niwapsi, te za ab're hawi ahâiwa'utu, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te 're ĩ'awêsâmri mono norĩ hã, hâiwa ãma ĩ'rata 're si'ubumroi u'âsi mono da. ³⁶ 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma romhuri'wa norĩ ne, te za dâ'â ãna 're hâimana u'âsi za'ra, dâ'â waihu'u ãna. 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'ra, te za 're dahâimana za'ra, ab're hawi za te da'ahâiwa'utu wa. ³⁷⁻³⁸ Mozési hã ma tô dama waihu'u, ab're hawi 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te 're ĩda'ahâiwa'utu mono zém na hã. Wede zapore ĩro'o na, te te dama ãma rob'ui'ére wamhã, ma tô 'Re ĩhâimana u'âsi mono dama wasu'u, tih'i'rata norĩ nhib'apito na. Abra'ãhã nhib'apito, te, u, 're hâimana, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. Duré Izatihi nhib'apito, te, u, 're hâimana. Duré Zacoho nhib'apito te, u, 're hâimana. ãne te dama rowasu'u, Mozési hã. 'Re ĩdahâimana u'âsi za'ra mono nhib'apito, te 're mo, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. Dahâiba hã

nhib'apito, 're morĩ õ di. Aihĩni te ĩsõ'a 're dahâimana za'ra. 'Re ĩdadâ'â za'ra mono norĩ zama, te ĩsõ'a 're hâimana za'ra. Āne, Mozési te te dama ĩrowasu'uzéb zarina, wa tô waihu'u za'ra ni. — Āne ma tô tãma sadawa 'rãzarõtõ za'ra, sadusezu norĩ ma, Zezusi hã.

³⁹ Tawamhã te rowahutu'wa norĩ hã Zezusihi ma nharĩ za'ra:

— Asimirowasu'u hã wẽ di, rowahutu'wa. — Āne te ãma tiwata za'ra.

⁴⁰ Taha wa, ma tô roti wẽ na sõwada za'ra, sadusezu norĩ hã. Taha wa, marĩ na te te siwi sadanharĩ waihu'u õ di oto, te te sina mreme wazéb za'ra wa, ta norĩ hã.

Danho'reptui'wa na, Zezusi te te ĩda'azadanharĩzé wasu'u Mateusi 22.41-46; Marcusi 12.35-37

⁴¹ Tawamhã Zezusi hã te da'azadanha, ãne:

— Danho'reptui'wa da, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te ĩpisudu hã Dawihi nhihudu te za, u, 're mo. E marĩ wa, te ĩsihudu na wasu'u za'ra ni. ⁴²⁻⁴³ Apito Dawi hã ma tô tinhib'apito na danho'reptui'wa hã sisi, tinho're na. Āne, Dawihi nho're na rob'ui'ééré hã:

“Re ĩhâimana u'âsi mono, ma tô ĩnhib'apito ma, tinha: ‘Ī'rata te za 're asãmra mo, ĩnhimire niwĩ dama aipire na ĩsirisé 're aihâimana u'âsi mono da. Wa hã wa za te tãma 're nharĩ za'ra, asitob'ru norĩ ma, aima 're sib'uwa za'ra mono da.’ ”

Āne Dawihi nho're wasu'u na rob'ui'ééré, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma danho're na, Saumusi na ĩbaihã nhisi na hã. ⁴⁴ Dawi hã tinhib'apito na te te sisi nherẽ, e niha te za ĩsihudu si 're hâimana, Danho'reptui'wa da, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te ĩpisudu hã. — Āne ma tô Zezusi hã da'azadanha.

Zezusi te te dama ĩroti mono zé wasu'u, rowahutu'wa norĩ ne, 're dahâimana za'ra mono tô da

Mateusi 23.1-36; Marcusi 12.38-40

⁴⁵ Tawamhã uburé, da te wapari za'ra ré, te Zezusi hã tinha, tisirisé 're ĩnomro mono norĩ ma:

⁴⁶ — Ma'ãpé, rowahutu'wa norĩ hã waihu'u za'ra wa'aba, ĩhâimanazém na hã. Ta norĩ hã uza pa ré, 're nomro mono da si, tãma ĩwẽ za'ra hã. Duré 'ri nhi'riti wa, da te dasina 're ĩubumroi mono zéb ãma dama pire wa, da te 're wazéb za'ra mono da, ma tô te te sima 're wẽ za'ra. Duré dama ĩpire norĩ simasisizém na 're ĩsi'ubumroi mono da si, tãma ĩwẽ za'ra hã, rowahutuzéb ãma duré 'ri para dasirisé 're ĩdasaihuri mono zéb ãma hã. ⁴⁷ Rowahutu'wa zahã, te za pi'õi mrotõ norĩ wi, ĩsibro hã te te tiwi 're uprosi za'ra. Tane nherẽ, te ta norĩ hã danho'a 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, 're mreme zusi hã, 're hâimana wẽ uptabi za'ra mono newa. Taha wa, te te dama 're ĩ'arob'manharĩ mono zém nhipai u, te za 'Re ĩhâimana u'âsi mono

hã te te tãma 're rob'manharĩ za'ětẽ za'ra. — ãne ma tô tãma waihu'u za'ra, tisiré 're ãnomro mono norĩ ma.

21

Pi'õi mrotõ nhoprubzé wasu'u

Marcusi 12.41-44

¹ Tawamhã 'Re ãhãmãna u'ãsi mono ãma 're ãdawata za'ra mono zéb ãma, ma tô da'ab'madã Zezusi hã, danhoprubzé, da te 're ãsẽme mono zéb 're, ãsibro pese norĩ hã te te sẽme ré, 'Re ãhãmãna u'ãsi mono ma. ãne na ma tô da'ab'madã, 'ri 'wawi wa'ra 're, Zezusi hã. ² Pi'õi mrotõ zama ma duré 'madã, ãsibrob'õ hã. Ta hã ma tô rob'uiprazé ãsapotore hã dame tiza, marĩ te te ãma ã'uipra da hã aré, syryre nherẽ. ³⁻⁴ Taha wa, te Zezusi hã tinha, tisiré 're ãnomro mono norĩ ma:

— Tô sena, ã hã pi'õi mrotõ hã sibrob õ nherẽ, ma tô tinhoprũm na uburé da'a'rãnhipa. ãsiré norĩ hã rob'uiprazé hã nasi tãma ãsi'atarẽme za'ra si, te nasi sé. Tanei õ di, pi'õi mrotõ hã. Simarĩ õ nherẽ, tihãimanazéb da, te te aré ãtéde hã ma tô ãbãre tãma tisõ. ãne wamhã, ma tô tinhoprũm na uburé da'a'rãnhipa. — ãne ma tô Zezusi hã tãma waihu'u za'ra, tisiré 're ãnomro mono norĩ ma.

'Re ãhãmãna u'ãsi mono ãma 're ãdawata za'ra mono zé wasu'u, za ãsi'utõrĩzẽm na

Mateusi 24.1-2; Marcusi 13.1-2

⁵ Tawamhã ni'wam norĩ hã ma tô 'ri 'rãihã ãma tiwata za'ra, ãne:

— ãne hã wẽ uptabi di, 'ri 'manharĩzé hã. Duré waipo wẽ di, danhibzari hã. — ãne te 'ri ãma tiwata za'ra, 'Re ãhãmãna u'ãsi mono nhorõwa ãma.

Taha wa, te Zezusi hã tinha:

⁶ — Niwapsi te za dasiwi prũm ni, ětẽ na 'ri hã. Tawamhã misi si te za oto simi'wara, ẽne hã. Sisisiwi 'manomro waihu'u õ di za oto, ẽne hã. Tãibã za oto. — ãne ma tô romhã ré ãma rowa'õtõ, Zezusi hã.

⁷ Tawamhã te siwi sadanha:

— Rowahutu'wa, e niwa te za ãne na hã ãma tiromhãiba. E marĩ te za watobro, ãsõwa, wa te ãma ãwaihu'u sirõmo za'ra zéb da hã. — ãne te sadanharĩ za'ra.

⁸ Taha wa, te Zezusi hã asa tãma nharĩ za'ra:

— Ni'wam norĩ hã te za sadawa nhipese na sisarina datẽme 're nomro, ahã na. Wa hã ne, te za taré ãnhisi na dama 're siwasu'u za'ra, danho'reptui'wa na. Taré te za duré te te dama 're rowasu'u za'ra, ãne: “Bãdã te za oto ãwa waptãrã, 'Re ãhãmãna u'ãsi mono te te ãpisudu hã.” ãne te za taré te te dama 're rowasu'u za'ra. Taha wa, te za aihãmãna nhimiza'rese tiwi 're aihãmãna za'ra wa'aba mo, sadawa nhipese sina datẽme 're ãnomro mono norĩ ãma, 're sasõmri za'ra wa'aba mono tõ da.

⁹ 'Re dasi'wapé za'ra mono wa, da te dasina 're ĩropupu'u za'ra mono zé hã 're wapari za'ra wa'aba mono wamhã, tãma 're aipahi za'ra wa'aba mono õ di za. Duré ti'ai ãma danhib'apito norĩ hã, da te 're ĩsani za'ra mono zé wasu'u hã 're wapari za'ra wa'aba mono wamhã, tãma 're aipahi za'ra wa'aba mono õ di za. Dasi'wapé hã te za a'â 're wairébé. Danhib'apito hã te za a'â da te 're sani za'ra, tô. Tane nherê, rob'rãsutu uptabi õ di za a'â. — ãne ma tô romhã ré tãma waihu'u sirõmo za'ra, Zezusi hã.

¹⁰ Ma duré tãma waihu'u za'ra, ãne:

— Danhipti'ai amoi u te za dasisô 're dapra a'â, 're dasi'wapé za'ra mono da. Tawamhã daro mono bâ te za tô 're dasiwasutu za'ra. ¹¹ Nima niwĩmhã te za duré ti'a hã daré 're popo'o za'ra, sa'ětê. Nima niwĩmhã, danho õ wa, te za da te 're robzépata za'ra, dasa syryre wa. Nima niwĩmhã te za duré dahâzé ĩpire uptabi hã te te 're daduri. Marĩ ĩpipa hã te za duré hãiwa nho're na danho'a 're wairébé.

¹² — ãne na romhãimana õ ré, te za da te 're aiwaibui wa'wa. Rowasédé hã te za duré da te aima 're 'manharĩ za'ra wa'wa. Rowahutuzéb u, te za da te 're ai'mazasi za'ra wa'wa, aihãimanazém na da te 're aiwaihu'u za'ra wa'aba mono da. Taha wa, te za taré da te 're aiwê'õ za'ra wa'wa. Taha pari, te za da te 're aséme 'wa, dazazéb 're, 're aimasa wa'aba mono da. Ĩzazei'wa 're anomro aba mono 'ru te, te za duré da te 're asimroi wa'wa, danhib'apito norĩ u. Roti'wa, si'upana te te ĩpisutu norĩ u zama, te za da te 're asimroi wa'wa. ¹³ ãne wamhã, ĩwasu'uwê na te za 're ĩdapo're pu'u za'ra wa'aba mo. ¹⁴ Duré asisõwa, asina aihâtâ'â te, asiwasu'uzéb zô 're rosa'rata hã za'ra wa'aba mono õ di za. ¹⁵ Wa hã wa za te 're aipawaptob za'ra wa'wa, danhib'apito norĩ ma, 're asiwasu'u za'ra wa'aba mono zéb da hã. ãne wa, aimreme wê na te za aiwê'õ'wa norĩ hã 're ĩsõwada za'ra wa'aba mo. ¹⁶ Ni'wam norĩ hã te za te te dama 're ai'ru za'ra wa'wa, dazazéb 're, da te 're aséme aba mono da. Āté aimama norĩ hã te za te te dama 're ai'ru za'ra wa'wa, āté asisãnawã norĩ hã, āté asiwadi norĩ hã. Āté asawi'wa norĩ zama te za te te dama 're ai'ru za'ra wa'wa. Taha zarina, te za ai'mai'uprozi aba ni. ¹⁷ Ĩzazei'wa oto 're anomro aba mono wa, te za uburé da te 're ai'ruiwapari za'ra wa'wa. ¹⁸ Tane nherê, aihãimanazé hã aiwi 're si'utõrĩ uptabi za'ra wa'aba mono õ di za. ¹⁹ Taha wa, te za 're asiptete za'ra wa'aba mo, ĩ'ãma 're anomro u'âsi aba mono da. Tawapsi, te za asõ'reptuzé hã asina 're ĩ'uwaimrami za'ra wa'aba mo. — ãne ma tô tãma waihu'u sirõmo za'ra, tisiré 're ĩnomro mono norĩ ma.

*Zeruzarê ãma, za ĩropsisa'wari mono na rowasu'u
Mateusi 24.15-28; Marcusi 13.14-23*

²⁰ Tawamhã Zezusi hã ma duré tãma waihu'u sirõmo za'ra, ãne:

— Niwapsi te za dasi'wapéi 'manharĩ'wa norĩ hã Zeruzarê u aihutu, 'ri 'wawi wa'ra, te te siwi uirĩ da. Ta norĩ hã 'madâ'â za'ra wa'aba wamhã, te za ïwaihu'u sirõmo za'ra wa'wa, za te te daré ĩ'ri nhamra mono na hã. ²¹ Zudeza âma, dame 're ai'ubumroi wa'aba mono wamhã, te za êtê 'râihã u asa'rei wa'aba mo, aiwara sina. 'Ri ahâ âma 're ai'ubumroi wa'aba mono wamhã, te za aiwairébé su'u 'wa, 'ri ahâ nhiti. Rom na 're ai'ubumroi wa'aba mono wamhã, 'ri ahâ u 're asisisi aba mono õ di za. ²² 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te dama 're arob'manharĩ mono wa, te za rowasété si a'â 're sa'wari. Taha ré, te za marĩ hã uburé dazô pusi, romhã ré, 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa norĩ hã te te âma ĩrob'ui'ééré za'ra zéb zarina. ²³ Tawamhã ãne hã rowasédé hã daré romhâimana wamhã, ĩwasã ré norĩ ma hã tãma ropipa uptabi za'ra di za, ĩ'ra pré ré norĩ ma zama. 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te dama 're ĩ'arob'manharĩ pipa mono zé bâtâ na hã, tãma 're ropipa za'ra mono di za, zudezu norĩ ma. ²⁴ Sib'ézé 'wapa na hã da'ahã na te za tadâ'â za'ra ni. Duré, ni'wam norĩ hã daro mono bâ, te za da te simro. Te za da te âma ropé, daro mono bâ. 'Re ĩhâimana u'âsi mono zazei'õ'wa norĩ hã sahi sina te za a'â te te dama 're roti za'ra, Zeruzarê âma, zudezu'õ norĩ hã. Bâdâ hã ĩwa tãma ĩwaptã'ã za'ra zéb u, te za da'madâ'â 'rãsutu za'ra. — ãne ma tô romhã ré tãma waihu'u za'ra, tisiré 're ĩnomro mono norĩ ma.

Ti'ai âma dasiré ĩpodo hã apâ za we ĩmorizé wasu'u

Mateusi 24.29-31; Marcusi 13.24-27

²⁵ Romhã ré, ma tô duré ãne hã tãma waihu'u sirõmo za'ra, Zezusi hã:

— Niwapsi te za marĩ aimawi hã 'madâ'â za'ra ni, bâtâ na hã, a'amo na zama, wasi norĩ na zama. Â poré a'a 'reptã'ã ma, te za tapahi za'ra ni, â poré nhibzaihã ma zama. Daro mono bâ, dama robzei'õ uptabi za'ra di za. ²⁶ Marĩ hã hãiwa na 're ĩsimasa mono hã, tizabzéb âma 're simasab u'âsi mono õ di za. Taha wa, te za daro mono bâ dawu tirobra za'ra, rowasédé hã dazô ĩwatobrozém na te te rosa'rata pipa za'ra wa. ²⁷ Tawamhã ti'ai âma dasiré ĩpodo hã hãiwa'a na, wa za wei apâ mo, danho'a. ĩwaihu'u pese uptabi na, wa za wei mo apâ, duré ĩhãiba na hã rowa'a sa'êtê uptabi na. ²⁸ ãne wana ré, marĩ hã pusi mono wamhã, te za asiptete na 're aihâimana u'âsi za'ra wa'aba mo. Duré 're ai'rãiwahutu za'ra wa'aba mono. E marĩ wa. Romhutu na te za asõ'reptu za'ra wa'aba zé hã asina ĩ'uwaimrami za'ra wa'wa. — ãne ma tô romhã ré tãma waihu'u sirõmo za'ra, tisiré 're ĩnomro mono norĩ ma, Zezusi hã.

Pidera wede wasu'u

Mateusi 24.32-35; Marcusi 13.28-31

²⁹ Zezusi hã te duré romnhimiré'é, pidera wede na, ãne:

— Ma'āpé pidera 'rã na rosa'rata za'ra wa'aba, wede ĩpoto mono bâ. ³⁰ Ĩsu té hã 're wairébé mono wamhã, te za ãma 're ĩwaihu'u za'ra wa'aba mo, tã 're ĩta'a mono zéb u, 're ĩrob'umhutu mono zém na hã. ³¹ Tane duré, marĩ hã 're ĩromhâimana mono zéb da, te aima ĩwasu'u za'ra wa'aba zéb zarina, 'madâ'â za'ra wa'aba wamhã, te za ãma ĩrowaihu'u za'ra wa'wa, romhuture di oto, 'Re ĩhâimana u'âsi mono, da'ãma 're ĩsib'a'uwê mono zéb u hã. ³² Tô sena, wa ãne na aima waihu'u sirõmo za'ra wa'wa. Ā hã uburé rowasédé hã dazô 're wairébé mono ré, ti'ai ãma 're ĩdasi'ubumroi mono norĩ hã ta norĩ hã 're dâ'â za'ra mono õ ré, te za ĩsõ'a za'ra ti'rãsutu, rowasédé hã. ³³ Nimahã na te za hãiwa norĩ hã ai'utõrĩ zahuré, ti'ai me. Si'utõrĩ zahuré nherê, ĩnhimiroti hã si'utõrĩ õ di za. Pire na te za dama 're hâimana u'âsi. — Āne ma tô Zezusi hã tâma waihu'u za'ra, tisiré 're ĩnomro mono norĩ ma.

³⁴⁻³⁵ Tawamhã Zezusi hã tinhimiroti na ma tô tâma 'rãsutu za'ra, ãne:

— Asimiza'rese sina, te za 're aihâimana za'ra wa'aba mo. Datoi u hã âsipãrĩ na 're asapa'a za'ra wa'aba mono õ di za. Marĩ na si 're rosa'rata za'ra wa'aba mono õ di za. E marĩ wa. Rosa'rese õ ré, bâdâ ĩpire, ĩwa waptã'ã õ'umnhasite. Rosa'rese õ ré, te robzari hã ĩtede'wa hã te te 're waibu, wedenhorõ na. Tane, duré rosa'rese õ ré, te za bâdâ ĩpire hã ĩwa waptãrã, uburé ti'ai ãma hã. ³⁶ Taha wa, te za asimiza'rese sina 're aihâimana u'âsi za'ra wa'aba mo. Te za duré asima 're ĩrowaptêrê u'âsi za'ra wa'aba mo. E marĩ da. Marĩ hã 're wairébé mono wamhã, asiptete na 're aihâimana za'ra wa'aba mono da, apã we ĩmorĩ wa, ĩnho're asisép te, ai'rãipo tõ za'ra wa'aba da, ti'ai ãma dasiré ĩpoto nho're. — Āne ma tô Zezusi hã tâma waihu'u za'ra.

³⁷ Tawamhã Zezusi hã bâtã sidâpãsi, te nasi dama rowasu'u, 'ri'wawi wa'ra 're, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ãma 're ĩdawata za'ra mono zéb ãma. Barana hã te nasi ne, Oriwera na êtê 'rãihã nhisi u. Tame ma tô nasi ãma ti'awê. ³⁸ Awê wi, te nasi ĩtême dasito, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhorõwa u, ĩmreme hã da te nasi wapari za'ra da.

22

Zezusihĩ ãma, da te ĩrosa'rata za'ra zé, da te dasiwi wĩrĩ da Mateusi 26.1-5; Marcusi 14.1-2; Zuwã 11.45-57

¹ Ĩu'êtê duptoi'õ, da te 're ĩhuri mono zéb u hã, romhuture di oto, Pascowa na dato nhisi u hã. ² 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, da'ãma romhuri'wa ĩpire norĩ hã, te rowahutu'wa norĩ me sima ãma rosa'rata za'ra, pi'uriwi te te siwi wĩrĩ da, Zezusi hã. Dama pahi za'ra wa, te ãne sima ãma rosa'rata za'ra.

Zezusi te te dama hâiba nhomri da, Zudasi hã te te ĩrosa'ratazé wasu'u

Mateusi 26.14-16; Marcusi 14.10-11

³ Tawamhã Satanasi hã ma tô oto Zudasihĩ pẽ'ẽ 're ãzé. Icarizoti na, Zudasihĩ nhisi hâiba amo hã. Zezusihi me dame 're ĩmorĩ, Zudasi hã, 12 na ĩhâiba za'ra siré hã. ⁴ Tawamhã te oto mo, sasedoti ĩpire norĩ u. Duré, 'Re ĩhâimana u'âsi mono âma 're ĩdawata za'ra mono zé 'madâ'â'wa norĩ u, te mo, ĩpire norĩ u, Zezusihi âma te te sadawa pibu za'ra da, te te dama hâiba nhomri da. ⁵ ĩmreme te te wapari za'ra wamhã, tâma rowẽ za'ra di. Taha wa, te tâma ropisutu za'ra, rob'uiprazé te te tâma sômri za'ra da. ⁶ Taha wa, ma tô Zudasi hã âma saze za'ra, rob'uiprazé te te tâma sômri za'ra da, sasedoti ĩpire norĩ hã. Taha wa, te oto rosa'rata, nimahã bâtâ na Zezusi te te dama hâiba nhomri da, danhimiza'rese õ ré.

⁷ Tawamhã bâdâ hã ma tô ĩwa waptãrã oto, ĩ'u'êtẽ duptoio'õ, da te 're ĩhuri mono zé hã. Zudezu norĩ hã te za pone'ẽrebã 'ra hã simro, tisaihurizéb da, Pascowa na dato nhisi na da hã. ⁸ Taha wa, te Zezusi hã Pedru norĩ ma rob'ru zahuré, Zuwãhã me, âne:

— Mo oto ane wa'aba, wazô asipi wa'aba da, Pascowa te bâtâ na ĩwasaihurizéb da hã. — Âne te tâma rob'ru zahuré.

⁹ Tawamhã te Pedru norĩ hã sadanharĩ zahuré, âne:

— E momo ma tô asima ĩrowẽ, asô ĩwanhipi za'ra zéb da hã. — Âne te sadanharĩ zahuré.

¹⁰ Taha wa, te Zezusi asa tâma nharĩ zahuré:

— ĩwapari pese aba. 'Ri ahâ u aimasisi aba wamhã, aibã hã te za ĩsõpõtẽ 'wa, piza'a â ré, te te ĩ'ârĩ hã. Sõpõtẽ aba wamhã, pibui wa'aba mono za, 'ri para u ĩsébrézéb u. ¹¹ Tame te za 'ri tede'wa hã ĩsadanharĩ 'wa, âne: “Rowahutu'wa hã te wama tinha, wa te asadanharĩ da: E ma niwĩ 'ri 're wa'wa hã, ĩsiré 're ĩnomro mono norĩ me, ĩwa ĩwasaihurizéb da hã, Pascowa na dato nhisi na hã.” ¹² Tawamhã 'ri tede'wa, te za hâimo 'ri 're wa'wa za'êne hã aima pisutu 'wa, marĩ ĩ'ubumro sirõmo âma. Tame te za wazô ĩrobza'ra pese 'wa. — Âne te Zezusi hã tâma roti zahuré.

¹³ Tawamhã 'ri ahâ u simasisi wamhã, Zezusi te te tâma ĩ'awasu'u zahuré zéb uwaibaba, ma tô uburé anhopõtẽ zahuré. Tame ma tô dasa hã 'manharĩ zahuré, Pascowa na dato nhisi na da hã.

¹⁴ Tawamhã te za oto tasaihuri ni. Taha wa, te oto Zezusi norĩ hã ai'ubumro, saihuri da, tizadawa wasu'u'wa norĩ me.

¹⁵ Tawamhã te oto tâma siwasu'u za'ra, âne:

— Wa tô ĩsima wẽ upta, aime ĩsa za'ra wa'aba da, te robzépata õ ré, Pascowa na 're ĩdasaihuri mono zém na. ¹⁶ Âne, ĩsa na 're ĩsai mono õ di za oto. Bãdã ĩwa waptã'ã wapsi, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã uburé da'âma 're sib'a'uwẽ mono

wapsi, wa za duré 're ĩsa. Tawapsi, dasaihurizé hã marĩ te te ĩwasu'u hã te ĩsina uwaimrami wapsi, wa za duré 're ĩsa. — Āne ma tô tãma siwaihu'u za'ra.

¹⁷Tawamhã ma hãsizé hã ti'â, uwa 'ru 'rãĩ wa'ui ré hã. 'Re ĩhãimana u'âsi mono ãma te tiwata, sôpru wa. Te duré tãma nharĩ za'ra:

— Ā, âhuri aba, uburé. ¹⁸Ā hã te 're hãsi mono ô di za oto, a'â. Niwapsi, wa za duré te 're hãsi, 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã uburé da'ãma 're sib'a'uwê mono wapsi. — Āne te tãma siwasu'u za'ra.

¹⁹Ī'u'êne hã ma duré ti'â. 'Re ĩhãimana u'âsi mono ãma te duré ĩré ãma tiwata, sôpru wa. Taha pari, ma tô te te wê'ê, ĩ'u'êne hã. Te te wê'êi mono parimhã, ma tô te te tãma sômri, tisiré 're ĩnomro mono norĩ ma. Te duré tãma nharĩ za'ra, âne:

— Ā, ĩ'u'êne hã huri aba. Ā hã ĩhãiba, te wasu'u, za asada ĩsisômri aba zé hã. Ā hã te za 're ĩhuri aba mo, ĩ'ãma 're asipo're pu'u u'âsi za'ra wa'aba mono zéb da hã. — Āne te tãma nharĩ za'ra.

²⁰Tawamhã saihuri pari, ma duré hãsizé hã ti'â, uwa 'ru 'rãĩ wa'u ĩsé ré hã. Te tãma nharĩ za'ra:

— 'Re ĩhãimana u'âsi mono te te dama ĩropisutuzép té, te wasu'u, rob'rãĩ wa'u hã. Rob'rãĩ wa'u za'wari ne, asada ĩdâ'â za'ra wa'aba wamhã, te za ĩwi puru, ĩwapru hã. Tô sena, te za te te dama ãma 're a'uwaimrami, te te dama ĩropisutuzép té hã. Āne na waihu'u za'ra wa'aba da, te za ĩwi puru, ĩwapru hã.

²¹Ma'ãpé, asiwi waihu'u aba. Ni'wa hã ĩzawi'wa newa, te ĩme nhamra, wedeza na, dama ĩnhomri'wa da hã. ²²Wa hã ti'ai ãma dasiré ĩpodo hã wa za dârâ, 'Re ĩhãimana u'âsi mono te te ĩma ĩpisutuzéb zarina. ĩdâ'â da, te te ĩma pisutu nherê, aibâ ma, tãma 're ropipa uptabi mono di za, za te te dama ĩhãiba nhomri'wai ma hã. — Āne ma tô tãma waihu'u za'ra.

²³Taha wa, te 'rãwi sisadanharĩ za'ra, âne:

— E 'wa hã te za dama tisô. — Āne te 'rãwi sisadanharĩ za'ra.

²⁴Tawamhã sima ĩ'maipire zô sôpré wa, ãma sisaze za'ra ô wa, te timreme na 'rãwi si'wapé za'ra, ĩsiré 're ĩnomro mono norĩ hã. ²⁵Taha wa, te Zezusi tãma nharĩ za'ra, âne:

— Ti'ai ãma danhib'apito norĩ hã, simiwada'uri pese za'ra di. Duré, ĩsiwaihu'u zarina, te za dama marĩ 'manharĩ wê 'wa na, da te 're sisi za'ra. ²⁶Tane asima 're aihãimana za'ra wa'aba mono ô di za, a norĩ wa'wa hã. Asiré norĩ ma, aipire wa'aba nherê, te za tãma 're asidai'uté za'ra wa'aba mo. Duré dawada'uri'wa, 're anomro aba mono nherê, aiwapu na te za dama 're ĩromhuri za'ra wa'aba mo. ²⁷E 'wa hã, dama ĩpire. E tisa da, wedeza na ĩsãmra, dama ĩpire. E dama dasai 'wapéi'wa hã dama ĩpire. Tisa da, wedeza na ĩsãmra hã, tô dama ĩpire. Tazahã, wa hã dama dasai 'wapéi'wa ne, wa 're mo.

28 — A norĩ wa'wa hã marĩ te 're sépata mono ré, ma tô ĩsiré 're anomro u'âsi aba mo. 29 Taha wa, roti'wa da, dama ĩpire na 're ĩhâimana mono da, ĩmama te te ĩma ĩpisutu ne, tane wa za duré wa hã aipisutu za'ra wa'wa, dama aipire na 're aihâimana za'ra wa'aba mono da, dama roti'wa da. 30 A norĩ wa'wa hã niwapsi, te za ĩsiré 're asimroi wa'aba mo, wedeza na wasiré 're wasaihuri mono da, wa te 're âhuri mono da zama. Danhib'apito simasisizém na, te za 're ai'ubumroi wa'aba mo, Izarazéhé nhihudu norĩ ma, 're roti za'ra wa'aba mono da. Wahi'rada Izarazé hã, 12 na ĩ'ra si'aibã norĩ hã. Taha nhihudu norĩ hã te za 're ĩ'madã'â za'ra wa'aba mo. — Āne ma tô Zezusi hã tãma waihu'u sirômo za'ra, te te waihu'u za'ra da.

Zezusi hã, Pedru te te ĩpo're pu'uzé wasu'u

Mateusi 26.31-35; Marcusi 14.27-31; Zuwã 13.36-38

31 Tawamhã Zezusi hã te Pedruhu ma tinha, âne:

— Sima, ĩwapari pese. Satanasi hã ma tô 'Re ĩhâimana u'âsi mono wi aiwaptērē za'ra wa'wa, tô sena ĩzazei uptabi 'wa zô, te te aipibu za'ra wa'aba da. Tridu hã ĩrã uptabi zô, da te 're ĩ'upōrĩ za'ra mono ne, te za te te 're aipibu za'ra wa'wa, ĩzazei uptabi 'wa zô. 32 Sima, tane nherē, ĩmama wi, wa tô te 're rowaptērē aima, te te 're aipawaptob u'âsi mono da, ĩ'ãma 're aimorĩ u'âsi da. Apã ĩtēme aipi'rai wapsi, te za asisãnawã norĩ hã 're ĩpawaptob za'ra mo, hâimana nhiptete na 're nomro mono da. — Āne te Pedruhu ma tinha.

33 Tawamhã Pedru hã te asa tãma tinha, âne:

— Apito, wa tô ĩsima wē, asiré ãma ĩmorĩ da, asiré, da te ĩnherē da nherē, duré asiré ĩdã'â da nherē. — Āne te Pedru hã tãma siwasu'u.

34 Taha wa, te Zezusi hã asa tãma tinha, âne:

— Pedru, ĩwapari pese. ĩzadawa para ô nherē, ã bātã na si'a hãrã ô ré, te za si'ubdatô dawi ĩ'udã, aima ĩza'rese ô na. — Āne ma tô romhã ré tãma waihu'u siro, Pedruhu ma.

Zezusi hã, tisiré 're ĩnomro mono norĩ te te ĩpo're pu'u za'ra zé wasu'u

35 Tawamhã Zezusi te sadanharĩ za'ra, tisiré 're ĩnomro mono norĩ hã, âne:

— Datēme te asatōrĩ za'ra wa'aba wamhã, wa tô aré aiwi sawi za'ra wa'wa, marĩ hã asiré 'wasari aba tō da, rob'uiprazém nhemezé hã, duré ro'wapézé hã, duré aipara'uzazé wa'wa hã. E tawamhã marĩ hã aiwi sô rowaptã'â aba ô di. — Āne te Zezusi hã sadanharĩ za'ra.

— Marĩ zô, wawi rowaptã'â za'ra ô di. — Āne te asa tãma nharĩ za'ra.

36 Taha wa, te Zezusi hã tãma nharĩ za'ra, âne:

— Rob'uiprazém nhemezé, ate wamhã, te za oto ĩ'â, duré ro'wapézé, ate wamhã. Duré sib'ézé 'wapa ô wamhã, te za

asi'upsibizé dama ãwe, ãwa'âbâ na sib'ézé 'wapa, asima uipra da. ³⁷ E marĩ wa, wa ãne aima 'ru za'ra wa'wa. Ìwasété newa, te za rowasété 'manharĩ'wa norĩ zu ìma rob'manharĩ za'ra ni. ãne, duréihã ma tô romhã ré ããma rob'ui'ééré sirõmo za'ra ãbaihã na, 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u'wa norĩ hã. Taha wa, te za ããma rob'ui'ééré zarina, tô ããma uwaimrami za'ra ni. — ãne ma tô Zezusi hã romhã ré sina tãma rowaihu'u sirõmo za'ra.

³⁸ Tawamhã ãne te asa tãma nharĩ za'ra, ãsiré 're ãnomro mono norĩ hã:

— Wanhib'apito, ãhãta sib'ézé 'wapa maparane.

— Wẽ di tô. Taha si. — ãne te asa tãma nharĩ za'ra, Zezusi hã.

*Zezusi norĩ hã, êtẽ 'rãihã ãma ãsi'ubumrozé wasu'u
Mateusi 26.36-46; Marcusi 14.32-42*

³⁹ Tawamhã Zezusi hã ma oto rob u watobro, êtẽ 'rãihã u morĩ da, Oriwera u. Tamomo 're ãne mono zéb u te duré mo, Oriwera u. ãsiré 're ãnomro mono norĩ hã te ãme ai'aba're. ⁴⁰ Tawamhã te te sima ãwézéb u, ma tô ãma aihutu. Tame Zezusi te tãma roti za'ra, ãne:

— Ma'ãpé, asima rowaptẽrẽ za'ra wa'aba, 'Re ãhãimana u'ãsi mono wi, te te aipawaptob za'ra wa'aba da, Wa'uburé nhimiwada'uri wi. — ãne te tãma nharĩ za'ra.

⁴¹ Tawamhã ãsiti za'ra te mo, siwaprosi sãmra da, romhã prã na. Tame ma hi'rãtitõ nhamra, Timama ma, mreme da. ⁴² ãne te Timama ma mre:

— ãmama, asima wẽ wamhã, ãma ba'a ãdã'ãzé hã, te robzépata tõ da. Tane nherẽ, te ãsima ãwézéb uwaibaba, ãma pisutu õ di za. Aima ãwézéb uwaibaba, te 'manharĩ da hã ãma wẽ di. — ãne te Timama wi rowaptẽ.

⁴³ Tawamhã ma ãtẽme sihãire, hãiwa ãma romhuri'wa hã, te te pawaptob da, siptete na 're morĩ da, Zezusi hã. ⁴⁴ Tiwi robzei'õ uptabi nherẽ, ma tô duré mre, Timama ma, mreme 'rãihã na. Taha wa, ma tô 're su'u a'a, dawapru ne, ti'ai wa.

⁴⁵ Tawamhã Timama ma, mreme pari, ma tô wahudu, tisiré 're ãnomro mono norĩ u morĩ da apã. Sõtõ za'ra ré, ma siza za'ra. Pẽ'ézé uptabi za'ra wa, te tinhotõ za'ra. ⁴⁶ Taha wa, te tãma nharĩ za'ra, ãne:

— E marĩ wa, te asõtõ za'ra wa'wa. Aiwahutu za'ra wa'aba. 'Re ãhãimana u'ãsi mono wi, rowaptẽrẽ za'ra wa'aba asima, Wa'uburé nhimiwada'uri wi, te te aipawaptob za'ra wa'aba da. — ãne te tãma nharĩ za'ra.

*Zezusi hã, da te ããrizé wasu'u
Mateusi 26.47-56; Marcusi 14.43-52; Zuwã 18.3-12*

⁴⁷ Tawamhã Zezusi te te tãma nharĩ za'ra ré, ma ãtẽme aihutu ni, da'ahã na. Zudasi hã 12 na Zezusihi siré 're ãnomro mono

norĩ me hã aré, ta hã 're ãmorĩ, te te sô danhimro, Zezusihi zô. Tawamhã Zezusihi u, ma ai'ré, 'rãwi te te sawi da, tob'rata hãrã na. ⁴⁸ Taha wa, te Zezusi hã tãma tinha, ãne:

— Zudasi, oro ãzawi pese 'wa zahã, ma ãtob'rata hãrã na taré dama ãzawi, ti'ai ãma dasiré ãpodo hã da te ãwaihu'u za'ra da.

— ãne te tãma tinha.

⁴⁹ Tawamhã ãsiré 're ãnomro mono norĩ hã ma tô oto waihu'u za'ra, da te oto dasiwi ã'ãri da na hã. Taha wa, te siwi sadanha, ãne:

— Wanhib'apito, e wa te da'wapé za'ra õ di za, wanhi'wa na, sib'ézé 'wapa na. — ãne te sina sadanharĩ za'ra.

⁵⁰ Taha wa, Zezusihi siré hã ma da'u'a ni, sib'ézé 'wapa na. Sasedoti ãpire uptabi ma romhuri'wa hã ma po're nhizãri ni, ãsimire niwĩ.

⁵¹ Tawamhã ma tô Zezusi hã tãma tinha, ãne:

— Tô'ã. Tane hã 'manharĩ tõ. — ãne te tãma tinha.

Tawamhã ma po're upi, tinhib'rata na. Taha wa, ma tipo're wẽ apã. ⁵² Zezusihi zô ãsihuda hã ta norĩ hã sasedoti ãpire norĩ, duré 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhorõwa 'madã'ã'wa norĩ, ãpire norĩ, duré zudezu norĩ ma roti'wa norĩ. Taha wa, ma tô Zezusi hã tãma nharĩ za'ra, ãne:

— E wa hã danhibrob zô dapãrĩ'wa pã, ma bété we ãzô aihutu 'wa, sib'ézé 'wapa ré, uibroĩ ré zama. ⁵³ Bãtã sidãpãsi, wa tô asõ'a wa'aba nasi aimasisi, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ãma 're ãdawata za'ra mono zéb ãma. E niha bã tameb ré, asiwi ã'ãri aba õ di bété. ãhãna ma tô bãdã hã ãwa waptãrã, asiwi ã'ãri aba zéb da hã, robra tede'wa hã pire na 're ãmorĩzéb da hã. — ãne ma tô Zezusi hã tãma waihu'u za'ra.

Pedru hã, Zezusi te te dawĩ'udãzé wasu'u

Mateusi 26.69-75; Marcusi 14.53-54, 66-72; Zuwã 18.15-18, 25-27

⁵⁴ Tawamhã ma tô oto siwi ti'ã, Zezusi hã. Te te siwi ãri wamhã, ma tô siwi saprõ, sasedoti u, ãpire uptabi nhorõwa u. Pedru hã te romhã na te te dapibu. ⁵⁵ 'Ri 'wawi wa'ra 're, da te dasima ãpré za'ra u, ma wi, Pedru hã. Tame te nhamra Pedru hã, uzã, da te dasiwi ã'uirĩ norĩ 'rata. ⁵⁶ Unhama ãma sãmra ré, ma tô pi'õ hã 'madã, romhuri'wa hã. Taha wa, te 'madã'ã pese, te te waihu'u da. Te te waihu'u wamhã, te oto dama 'mahã, ãne:

— ãhã zama, te Zezusihi siré 're mo. — ãne te pi'õ dama wasu'u.

⁵⁷ Tane nherẽ, ma tô tiwi ai'udã, ãne:

— Mare di. ãma sa'rese õ di, ta hã. — ãne te pi'õi ma tinha asa.

⁵⁸ Tawamhã ãma ronomro pari, te duré aibã hã Pedru 'madã, sãmra ré.

Taha wa, te Pedruhu ma tinha, ãne:

— A zama, te dasiré 're aimo. — ãne te tâma tinha. Tazahã, Pedru te asa tâma tinha, ãne:

— Mare di. Wa hã, õ norĩ siré hãĩ õ di. — ãne te aibã ma tinha.

⁵⁹ Tawamhã båtã pibuzé hã misi te te sa'oto wi, te duré ni'wa hã tâma tinha, ãne:

— A hã te tõe ãsiré 're aimo. A hã, Darireza hawimhã duré. — ãne te tâma tinha.

⁶⁰ Taha wa, te duré Pedru hã asa tâma tinha, ãne:

— Mare di. Tane ãma ãnharĩ hã, te waihu'u õ di. Sa'rese õ di. — ãne te aibã ma tinha. ãne na timreme hã te te 'rãsutu wi, ma awa'awi si'a hã hã. ⁶¹ Taha wa, ma tõe Wanhib'apito hã aipi'ra. Sipi'rai wamhã, te Pedru hã 'madã'ã pese. Te te 'madã'ã wamhã, ma Wanhib'apito mreme na po're puru, Pedru hã. Romhã ré, ma tõe tâma waihu'u siro, te te dawĩ ã'udãzém na, Zezusi hã. ãne ma tõe tâma tinha: “ã båtã na si'a hã hãrã õ ré, te za si'ubdatõ dawĩ ã'udã, ãzadawa para õ nherẽ.” ãne ma tõe romhã ré, Pedruhu ma waihu'u siro. ⁶² ãne na oto ãmreme na sina po're pu'u wamhã, ma tõe watobro rob u, Pedru hã. Taha wa, te oto aĩwa'õ, sina pẽ'ẽzé uptabi wa.

⁶³ Tawamhã aibã norĩ hã ma tõe Zezusihi ma nharĩ wasété za'ra, siwi ã'madã'ã'wa norĩ hã. Te duré nasi siwi ahã. ⁶⁴ Zazahã na ma duré siwi 'rã ubu. Taha wa, te tâma nharĩ za'ra, ãne:

— Ma'ãpé wama waihu'u zara na, ni'wa hã ai'azãri'wa hã. E niha ãsisi hã. — ãne te nasi tâma nharĩ za'ra, te te nasi siwi ahãri sina.

⁶⁵ Te duré tâma nharĩ wasété za'ra, ãwasété na.

⁶⁶ Tawamhã mararé ma tõe zudezu norĩ ma roti'wa norĩ hã si'rã'õtõ, duré sasedoti ãpire norĩ hã, duré 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'éré na dama rowahutu'wa norĩ hã. Si'rã'õtõ wamhã, ma tõe dama 'ru za'ra, Zezusi hã da te we dasiwi saprõni za'ra da, ãtẽmeb za'ra. ⁶⁷ Da te ãtẽme dasiwi ãwisi wamhã, te siwi sadanha, Zezusi hã, ãne:

— E a hã 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te ã'ãpisudu, Danho'reptui'wa da. Ma'ãpé, wama asiwasu'u za'ra na.

Taha wa, te Zezusi hã asa tâma nharĩ za'ra, ãne:

— Danho'reptui'wa na aima ãsiwasu'u za'ra wa'aba wamhã, e te za ãma ãzaze za'ra wa'wa. ãtẽ ãma ãzaze za'ra wa'aba õ di za. ⁶⁸ Duré, ãzadanhãri za'ra wa'aba wa'rãmi, te asadanhãri za'ra wa'aba wamhã, e marĩ te za ãma ãwaihu'u za'ra wa'wa. Marĩ hã ãma waihu'u za'ra wa'aba õ di za. ⁶⁹ Tane nherẽ, wa hã ti'ãĩ ãma dasiré ãpodo hã, wa za oto dama ãpire na 're ãnhamra, dama ãpire uptabi 'rata. Wa za oto ãsimire niwĩ 're ãnhamra, 'Re ãhãimana u'ãsi mono 'rata. — ãne te Zezusi hã tâma siwasu'u za'ra.

⁷⁰ Tawamhã te duré siwi sadanha, ãne:

— E tawamhã, 'Re ìhâimana u'âsi mono 'ra na, ma tô 're asi'madâ'â mo. — ãne te siwi sadanha.

Taha wa, te duré asa tâma nharĩ za'ra, Zezusi hã:

— A norĩ wa'wa hã te ìnharĩ za'ra wa'wa, tane na hã. — ãne te tâma nharĩ za'ra.

⁷¹Tawamhã te sima nharĩ za'ra:

— Tâibâ oto. Da te wama ìwasu'u za'ra zéb zô, wanhimipari za'ra ô di za oto. Wasi'uihã na wa tô ìsiwasu'uzé hã wapari za'ra ni. — ãne te sima nharĩ za'ra, dama ìpire norĩ hã.

23

Zezusi hã Piratuhu uiwada ìsabzé wasu'u

Mateusi 27.1-2, 11-14; Marcusi 15.1-5; Zuwã 18.28-38

¹Taha pari, ma tô aihĩni tiwahutu za'ra, Zezusi hã te te siwi saprõni da, Piratuhu u. ²Tawamhã te te ìtême siwi ãwisi wamhã, ma tô siwi wasu'u wasété, ãne:

— ã hã ma tô dawì ro'wa'rutu, tinhimirowasu'u na. Roma ãma danhib'apito ma, rob'uiprazé hã da te tâma 're po'o za'ra mono tô da, ma tô te te 're da'apa'uwati. Danhib'apito na te duré dama 're siwasu'u, 'Re ìhâimana u'âsi mono te te ìpisutu na, Danho'reptui'wa da. — ãne te taré Zezusi wasu'u za'ra, Piratuhu ma.

³Tawamhã Piratu te Zezusihi ma tinha:

— E a hã, zudezu norĩ nhib'apito. — ãne te sadanha.

Taha wa, ma tô Zezusi hã asa tâma tinha, ãne:

— Tahata ma tô tane hã ì'ãma ìwaihu tô. — ãne ma tô tizadawa na tâma wa'rã, Zezusi hã.

⁴Tawamhã Piratu te dama tinha, ãne:

— ìwasété na te waihu'u ô di, wasété wa, te ìwě'özéb da hã. — ãne te sasedoti ìpire norĩ ma nharĩ za'ra, 'Re ìhâimana u'âsi mono ma da'ãma romhuri'wa ìpire norĩ me, uburé dama zama.

⁵Tane nherẽ, te mreme tete na asa tâma nharĩ za'ra, ãne:

— Tinhimirowasu'u na, ma tô te te dawì 're ro'wa'rutu, tinhimirowasu'u na, daza'rui mono bâ, Zudeza ãma. Darireza ãma, ma tô roti na sãna'rata. ãhãta ma tô wei wi oto. — ãne te taré wasu'u za'ra, Piratuhu ma, Zezusi hã.

⁶⁻⁷Tawamhã te Piratu hã da'azadanha, damreme te te wapari wa:

— E ã hã, Darireza hawi te wei mo. — ãne te da'azadanha.

— Ìhe. Ta hawi te wei mo, tiza'rui hawi. — ãne te asa tâma rowasu'u za'ra ni.

Apito Erodì te te dama 're ìroti mono zé, Darireza na danhipti'a nho'õmo nhisi hã. Taha wa, Piratu te te wapari wamhã, te tâma 'ru za'ra, Erodìhi u te te siwi saprõni da, tame za a'ã sãmra wa, Zeruzarẽ ãma. ⁸Erodì hã Zezusihi wasu'u hã ma tô te te 're wapari. Taha wa, ma tô te te sima 're wě u'âsi, Zezusi

te te sabu da. Tawamhã, ãtẽme da te dasiwi ãwisi wamhã, toi uptabi di Erodi hã, titõmo na te te oto 'madâ'â wa. Ìsõ'a, marĩ dama ã'manharĩ waihu'u'õ hã tiwaihu'u pese na te te 'manharĩ da, ma tõ aré sima wẽ, Erodi hã. ⁹ Taha wa, ma tõ Erodi hã marĩ na sadanharĩ ahã, Zezusi hã. Tazahã, te te sada'âbã õ di asa. ¹⁰ Taha wa, te oto Erodihi u aimasa, sasedoti ãpire norĩ hã. Rowahutu'wa norĩ me, te ãtẽme aimasa. Mreme tete sina, ma taré siwi pisutu za'ra, Zezusi hã.

¹¹ Tawamhã Erodi norĩ hã ma tõ Zezusihi ãma tiwa'ẽ za'ra, taré. Tinhib'a'uwẽ norĩ me, ma ãma tiwa'ẽ za'ra, da'wapéi'wa norĩ me. Ma tõ ãma tito za'ra. Dasi'ubuzém na ma tõ siwi ãma hãiba ubu, ãwẽ na. Tawamhã Erodi hã te oto dama ti'ru, apã da te dasiwi saprõni da, Piratuhu u. Taha wa, te apã siwi saprõ. ¹² Piratu norĩ hã Erodihi me, te aré 're si'ruiwapari zahuré. ãhãna, ma tõ oto sisawi zahuré.

Zezusi hã da te dasiwi wĩrĩ da, Piratu te te ãdazazézé wasu'u Mateusi 27.15-26; Marcusi 15.6-15; Zuwã 18.39-19.16

¹³ Tawamhã Piratu te sitẽme dazõ hã, sasedoti ãpire norĩ zõ, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, da'ãma romhuri'wa ãpire norĩ zõ. Duré roti'wa norĩ zõ, te tihãrã za'ra, ãsib'a'uwẽ norĩ me, te te ãtẽme ubumro da. ¹⁴ ãtẽme sihutu wamhã, te tãma nharĩ za'ra:

— We ãtẽme asiwi ãwisi aba wi hã, ma tõ ãne ãma ãwasu'u za'ra wa'wa: “ãhã nhimirowasu'u zarina, te oto ro'wa'rutu na 're dahãimana za'ra.” ãne ma tõ ãma ãwasu'u za'ra wa'wa. Taha wa, wa tõ asõ'a za'ra wa'aba, sadanharĩ pese aré, ãwasété zõ, ãwasédé hã ãma sa'ra za'ra wa'aba wa. Tazahã, marĩ hã ãma hãimana õ di, ãwasédé hã. ¹⁵ Erodi hã te te duré sadanharĩ wamhã, marĩ hã te te ã'manharĩ wasété zé hã te te duré ãma sõpêtẽ õ di. Taha wa, ma tõ we apã watẽme satõrĩ za'ra, marĩ hã ãma hãimana õ wa. Marĩ te te 'manharĩ wasété õ nherẽ, e niha wa za dama ti'ru, da te dasiwi wĩrĩ da. Mare di. ¹⁶ Taré wa za da'wapéi'wa norĩ ma 'ru za'ra, te te siwi 're pré'é mono da. Taha parimhã, wa za satõ, apã morĩ da. — ãne te Piratu hã tãma nharĩ za'ra.

¹⁷ Pascowa na dasaihurizép sidãpãsi, ma tõ Piratu hã dazazém hawi te te 're da'azani, misi si. ¹⁸ Tawamhã aihĩni te damreme 'rãihã na tãma nharĩ za'ra ni, ãne:

— Da te dasiwi wĩrĩre. Barabasihi si, wama wazere za'ra na apã. — ãne te ãma 'mahãrã za'ra ni, Piratu hã.

¹⁹ Barabasi hã dazazéb 're, te dame 're sa. ãsimiroti zarina, ma tõ dasi'wapé hã watobro, romanu norĩ zãda, Zeruzarẽ ãma. Ma tõ duré da'maiwĩ, Barabasi hã. Taha wa, ma tõ dasiwi sërẽ ni, dazazéb 're, sab da.

²⁰ Piratu hã ma tõ sima wẽ, Zezusi hã apã te te satõrĩ da. Taha wa, te ãne duré dama tinha. ²¹ Tane nherẽ, damreme 'rãihã na te nasi 'mahãrã za'ra ni, ãne:

— Wedepo'o nnonhi'rāmi na, da te dasiwi sasōmri, dâ'â da.
— Āne te nasi 'mahârâ za'ra ni.

²² Tawamhã te Piratu hã duré dama tinha:

— E marĩ te te 're ab'manharĩ wasété mono bâ. Īwasété zô, te sadanharĩ wamhã, marĩ hã ãma hâimana õ di. E niha wa za bété taré dama ti'ru, da te dasiwi wĩrĩ da. Mare di. Taré wa za ti'ru, da te dasiwi 're pré'é mono da. Taha parip si, te za mo, ĩzadawa para. — Āne Piratu te dama tinha. Si'ubdatõ oto ĩmreme hã.

²³ Tane nherẽ, te aihĩni norĩ hã ãma sé za'ra, mreme 'rãihã na, ãne:

— Wedepo'o nnonhi'rāmi na sa'o, dâ'â da. — Āne te nasi 'mahârâ za'ra ni. Taha wa, Piratu ma tô oto dawapa. ²⁴ Da te tiwi ĩwaptērēzéb uwaibaba, ma tô pisutu, wedepo'o nnonhi'rāmi na sa'o da, Zezusi hã, dâ'â da. ²⁵ Da te dasima ĩwē za'ra zéb uwaibaba, ma tô dama ti'ru, aibã, da te wazere da, dazazém hawi watobro da, apã morĩ da. Aibã nhimiroti zarina, ma tô dasi'wapé hã watobro aré, romanu norĩ zada hã. Ma tô duré da'maiwĩ, aibã hã. Taha wa, ma tô sērē ni, dazazéb 're, sab da. Tawamhã Piratu te oto ti'ru, Zezusi hã te te siwi âri da da'wapéi'wa norĩ hã, da te dasima ĩwē za'ra zéb uwaibaba, te te tãma 'manharĩ za'ra da, Zezusihi ma.

Zezusi hã, wedepo'o nnonhi'rāmi na dâ'â da, da te dasiwi ĩsasōmrizé wasu'u

Mateusi 27.32-44; Marcusi 15.21-32; Zuwã 19.17-27

²⁶ Tawamhã Zezusi hã te oto siwi saprõ, ĩdâ'ázéb u. Te te siwi saprõni ré, ma tô buru hawimhã aibã hã da'razã. Aibã nhisi hã, Sima na ĩsisi hã. Simahã za'ru nhisi hã, Sireni na. Te te da'razãri wa, ma tô siwi pa'ã, da'wapéi'wa norĩ hã. ĩsisé ma tô tãma hiri za'ra wedepo'o nnonhi'rāmi hã, Zezusihi zarina te te âri da. Taha wa, te ĩsarina ti'ã.

²⁷ Tawamhã da'ahã na te Zezusihi zarina ai'aba'ré ni. Pi'õ zama, te dame ai'aba'ré, wawa sina. Zezusihi ãma pē'ēzē uptabi za'ra wa, te 'ry'ry. ²⁸ Taha wa, Zezusi hã ma tô ĩtēme aipi'ra za'ra, pi'õ norĩ u, te te tãma nharĩ za'ra da, ãne:

— Pi'õ norĩ, Zeruzarē ãma 're ai'ubumroi wa'aba mono norĩ hã, ĩzõ ai'ry'ry wa'aba tõ. Áté asisõ si, te za 're ai'ry'ry wa'aba mo, ai'ra norĩ zõ zama. ²⁹ Niwapsi dama 're rowasété za'ra mono di za. Taha wa, te za nharĩ za'ra ni, ãne: “Pi'õi 'ra'õ norĩ ma si, 're rowē za'ra mono di za, duré niwa ai'uté te te ĩwapsōmri za'ra õ norĩ ma zama.” Āne te za nharĩ za'ra ni. ³⁰ Duré dama rowasété wapsi, etē 'rãihã ma, te za tasi'ru za'ra ni, danhisiwi waptã'ã da, te te da'uprosi da. Duré sa'a ma, te za tasi'ru za'ra ni, te te dazuwã za'ra da. ³¹ E marĩ da, wa tô romhã ré aima rowa'õtõ za'ra wa'wa. Āhãna, mi wapti'i ré, te za oto rowasédé hã ĩma 'manharĩ za'ra ni. Mi hã 'ré wamhã,

e niha za bété. Dama 're rowasété uptabi za'ra mono di za. —
 Āne te Zezusi hã pi'õ norĩ ma nharĩ za'ra.

³² Zezusihi me, te aibã norĩ hã dasiwi saprõni zahuré ni, ĩsiré dá'â zahuré da, ta norĩ hã. Rowasété 'manharĩ'wa zahuré, aibã norĩ hã. ³³ Tawamhã ma tô oto âwisi za'ra, Da'rãihi na romnhisi u. Tame ma tô siwi sasõ Zezusi hã, wedepo'o nhonhi'rãmi na dá'â da. Ma duré rowasété 'manharĩ'wa norĩ hã ĩsiré sasõmri zahuré ni. Te âma aiwa'aba zahuré, ĩsimire niwĩ, duré ĩsimi'e niwĩ.

³⁴ Tawamhã Zezusi hã te Timama ma tinha, âne:

— Īmama, da'âma 'madâ'â õ di za, da te ĩma ĩ'manharĩ wasété za'ra zé hã. Da te dasiwi ĩwaihu'u âna, ma tô ĩma 'manharĩ wasété za'ra ni. — Āne te Timama ma tinha, Zezusi hã.

Tawamhã êtê zapotore ĩ'ui'ééré ré hã ma tô nasi sima sãmra, Zezusihi uzazéb zô. Taha zarina, ma tô sima âma aipé. ³⁵ Zezusi norĩ hã simnhatã ré, te zudezu norĩ hã ĩ'rata asimro, te te 'madâ'â za'ra da. Taha wa, te roti'wa norĩ hã sima nharĩ za'ra, âne:

— Ma tô te te 're da'anho'reptu aré. Tô sena Danho'reptui'wa da, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te pisutu wamhã, ma'âpé sisõ'reptu. — Āne ma tô âma tiwa'ë za'ra.

³⁶ Da'wapéi'wa norĩ zama, ma tô âma tiwa'ë za'ra. Tawamhã ma ĩtême ai'ré za'ra, te te tãma wë za'ra da, uwa 'ru 'rã wa'u ĩsé hã, ĩwa'âbã syry hã. ³⁷ Āne te tãma nharĩ za'ra:

— A hã zudezu norĩ nhib'apito wamhã, ma'âpé asisõ'reptu na. — Āne te tãma nharĩ za'ra, da'wapéi'wa norĩ hã.

³⁸ Zezusihi 'rã uwaibaba, te âma ĩrob'ui'ééré ré hã da'o. “Ā hã, zudezu norĩ nhib'apito.” Āne âma ĩrob'ui'ééré hã.

³⁹ Tawamhã rowasété 'manharĩ'wa hãiba amo hã te tãma tinha, âne:

— A hã Danho'reptui'wa da, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te aipisutu wamhã, ma'âpé asisõ'reptu na. Wa norĩ zama, wanho'reptu na. — Āne te Zezusihi ma tinha, wa'ë sina.

⁴⁰ Taha wa, ma ĩsiré hã âma sadapsisi, âne:

— Tô'ã. E 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiházé, asima pipa ã bâ, ma tô tane tãma ĩnha. Wa norĩ hã wa wasiré waza'o ni, apito nhimiwada'uri zarina. Taré, da te wama rob'manharĩ õ di, dasiwi. ⁴¹ Wa norĩ hã wawasété wa, ma tô wama rob'manharĩ ni. Tazahã, ã hã marĩ hã te te dama 'manharĩ wasété õ di. — Āne te tãma tinha.

⁴² Taha wa, te Zezusihi ma tinha, âne:

— Zezusi, ĩ'ãma aipo're pu'u za, Danhib'apito na apã we aimorĩ wamhã. — Āne te Zezusihi ma tinha.

⁴³ Taha wa, te Zezusi hã asa tãma tinha, âne:

— Tô sena wa za aima waihu'u. ã bâta na te za ĩ'rata 're asãmra mo, rowẽ uptabi ãma. — ãne ma tô aibã ma ropisutu, Zezusi hã.

Zezusihi dã'ãzé wasu'u

Mateusi 27.45-56; Marcusi 15.33-41; Zuwã 19.28-30

⁴⁴ Tawamhã ma tô ti'abzuma oto. Abzuma wamhã, ma tô tirobra, daro mono bã. Bãdã siprazéb u, te oto robra si nomro. ⁴⁵ Bãdã sipra wi, ma tô zazahã hã hãihaipo'o, 'ri 're wa'wa nhitobzé hã, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono ãma 're ĩdawata za'ra mono zéb ãma hã. ⁴⁶ Taha wa, ma tô Zezusi hã Timama ma tinha, mreme 'rãihã na:

— ĩmama. ãhãta, wa za ĩpẽ'ẽzani hã aima tisõ, asib'rata. — ãne te si'mahã, mreme 'rãihã na. Tawamhã awa'awi ma pẽ'ẽ hai'utõ oto. ⁴⁷ Tawamhã aibã hã ma tô ãma rob'madã, da'wapéi'wa norĩ wada'uri'wa hã, romanu hã. Te te ãma rob'madã'ã wamhã, te ãma tiwata, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono ãma. ãne te tinha:

— Nare õ hã, aibã 're ĩmorĩ wẽ tô. — ãne te tinha.

⁴⁸ Tawamhã da'ahã na ma tô tasi'rã'õtõ ni, da te ãma rob'madã'ã za'ra da. Tawamhã Zezusi hã dã'ã wi, te 'ri tẽme apã ai'aba'rẽ ni, dawawa sina. ãma dapẽ'ẽzé uptabi za'ra di. ⁴⁹ Zezusihi zawi pese'wa norĩ hã, romhã na ma tô ãma 'madã'ã za'ra. Pi'õ norĩ zama, te romhã na ãma 'madã'ã za'ra, Darireza hawi ĩsarina ĩsi'aba'rẽ norĩ hã.

Zezusi da te ĩsẽrẽzé wasu'u

Mateusi 27.57-61; Marcusi 15.42-47; Zuwã 19.38-42

⁵⁰⁻⁵¹ Aibã hã te 're hãimana, Zuzé na ĩsisi hã. Arimateza na ĩsa'ru nhisi hã, Zudeza na danhipti'a nho'õmo nhisi ãma. Aibã hã ĩwẽ. Hãimana wẽ uptabi di, dama. 'Re ĩhãimana u'ãsi mono, da'ãma 're ĩsib'a'uwẽ mono zéb zõ, te 're simipari u'ãsi. Ta hã, roti'wa ĩpire. Zudezu norĩ ma roti'wa ĩpire norĩ siré, te 're simasisi. Tazahã, Zezusi te te siwĩ ãri da, te te sima ãma roti za'ra wamhã, te te ãma dazazei õ di. ⁵² Zezusi hã dã'ã wamhã, te oto Piratuhu u mo Zuzé hã, Zezusihi hãiba hã te te tiwi waptẽrẽ da. ⁵³ Taha wa, ma tô ãma saze, Piratu hã. Taha wa, ma tô si'ra, wedepo'o nhonhi'rãmi hawi, Zuzé hã. Te te si'rai wamhã, ma tô hãiba ubu, zazahã ĩhãirã na. Taha pari, ma tô tisẽ, ab're wa, etẽ zahãpã ab're sirõmo wa. Tame ma tô Zezusihi hãiba hã tisẽ, da te ĩwa ĩda'manherẽ'õ wa. ⁵⁴ ãhã romhuri 'rãsutu na ma tisẽ. Romhutu na te za zudezu norĩ hã romhuri zahãrizé hã 'madã'ã za'ra.

⁵⁵ Tawamhã Zuzé hã ab're u morĩ wamhã, ma tô pi'õ norĩ hã ĩsarina ai'aba'rẽ. Zezusihi zarina, Darireza na danhipti'a nho'õmo nhisi hawi we ĩsi'aba'rẽ, pi'õ norĩ hã. Tawamhã ab're hã ma tô sabu za'ra. Duré Zezusihi hãiba, Zuzé te te ĩsẽrẽzé hã ma tô sabu za'ra. ⁵⁶ Tawamhã 'ri tẽme te apã ai'aba'rẽ. Taha

wa, ma tô marĩ hã sada wa'u za'ra, wedewa'u ãsadaze hã, te te siwi ãma hãiba u're da. Romhuri zahãrizém na hã ma tô tiwa'utu za'ra, 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te ãpisutuzéb zarina.

24

*ZeZusi hã, ãmama te te ãhãiwa'utuzé wasu'u
Mateusi 28.1-10; Marcusi 16.1-10; Zuwã 20.1-10*

¹ Dumidu na rowa'a wi, te pi'õ norĩ hã ai'aba're, ab're u. Marĩ wa'u te siré ãri za'ra, ãsadaze hã. ² Ab're u sihutu wamhã, ãne ma tô 'madã'ã za'ra, ab're nhitobzé hã. Sitob õ di oto. Ni'wa hã ma tô ab're nhiti pi'ra. ³ Tawamhã sisisi wamhã, te te sãmri za'ra õ di, Wanhib'apito ZeZusihi hãiba hã. Robaba di. ⁴ Te te waihu'u za'ra õ wa, te ãne sima rosa'rata za'ra:

— E niha ab're hã baba di. E mahãta ãhãiba. — ãne te sima sô amrami za'ra. Tawamhã aibã norĩ hã maparane ma ãtème aima'wa. ã'uzã hã ma ai'ubuzi zahuré. ⁵ Taha wa, ma tô pi'õ norĩ hã tãma tipahi za'ra. Pahi te, ma tô aiwë'ë za'ra, ti'ai u. Taha wa, te ãne tãma nharĩ za'ra, pi'õ norĩ ma:

— E niha da, te ãhãiba zô ãrob'madã'ã za'ra wa'wa, adã'ã 'ru ãma. Apã ma tô hãiwa'udu. ⁶⁻⁷ ãme nomro õ di oto. Ma tô hãiwa'udu. Darireza ãma 're sãmra mono ré, ma tô romhã ré aima siwasu'u sirõmo za'ra wa'wa aré, ãne: “Wa hã ti'ai ãma dasiré ãpodo hã te za dama ãnhomri ni, aibã ãwasété norĩ ma. Wedepo'o nhonhi'rãmi na te za dasiwi ãzasõmri ni, ãdã'ã da. Bãdã maparane ã'ãma si'utõrĩ õ ré, wa za apã hãiwa'udu.” ãne ma tô romhã ré aima siwasu'u sirõmo za'ra wa'wa. — ãne ma tô ZeZusihi mreme na ãma po're pu'u za'ra, aibã norĩ hã.

⁸ Taha wa, ma tô pi'õ norĩ hã ãma tipo're pu'u za'ra, ZeZusihi mreme na. ⁹ Taha pari, te ab're hawi apã ai'aba're, ãsazei'wa norĩ u. Aibã 11 na ãhãiba za'ra norĩ ma, ma tô rowasu'u pese za'ra, ZeZusihi siré 're ãnomro mono norĩ ma. ãsiré ãsi'ubumro norĩ ma zama, ma tô tãma rowasu'u pese za'ra. ¹⁰ Pi'õ norĩ nhisi hã, ãne: Mariza Madarena, duré Zuwãna, duré Mariza, Ti'aduhu na. Ta norĩ hã ãsiré pi'õ norĩ me, ab're u ãsi'aba're hã, te ZeZusihi zadawa wasu'u'wa norĩ ma rowasu'u pese za'ra. ¹¹ Tane nherë, ãsimirowasu'u na te te saze za'ra õ di, taré newa. ¹² Tane nherë, Pedru hã ma tô wahudu, ab're u wara da, te te sabu da. Ab're u wisi wamhã, ma tô sô aiwë'ë, te te sô rob'madã'ã da. Sô siwë'ëi wamhã, ã'ubuzéb si, ma tô sabu. Taha wa, ma tô apã mo 'ri tème, tob'uzu sina, marĩ hã ãhãimana na.

*Emausi u, ãsazei'wa norĩ nebzé wasu'u
Marcusi 16.12-13*

¹³ Tawamhã tô taha bãtã na te tineb zahuré, Emausi na 'ri wa'õtõ nhisi u, ZeZusihi zazei'wa norĩ hã. Zeruzarë hawi te tineb zahuré, 'ri wa'õtõ u. Zeruzarë hawimhã, 10 na

ti'ai pibuzé hã, Emausi u hã. ¹⁴ Nep sina, ma tô te te sima rowasu'u zahuré, uburé marĩ hã ãwairébé mono na. ¹⁵ Te te sima rowasu'u zahuré mono ré, duré ãma sisada'âbâ zahuré mono ré, ma tô Zezusi hã ãma tiwisi zahuré. Te oto ãme timorĩ zahuré. ¹⁶ Titômo na ma tô 'madâ'â zahuré. Tane nherê, te te waihu'u zahuré ô di, ni'wa newa. ¹⁷ Tawamhã Zezusi te sadanharĩ zahuré, ãne:

— E marĩ, te asima ãwasu'u wa'aba mo, bâdâdi na ane wa'aba sina. — ãne te sadanharĩ zahuré. Taha wa, ma tô mazahârĩ zahuré. Ubu pire zahuré di. ¹⁸ Tawamhã ma tô ãhâiba amo hã sadanha, Tezopasi na ãsisi hã:

— Zeruzarê ãma 're asãmra mono nherê, e aiwétési aima ãsa'rese ô, ã nimosi marĩ hã ãwairébé mono hã. — ãne te sadanha, Tezopasi hã.

¹⁹ Taha wa, ma tô Zezusi hã asa sadanharĩ zahuré:

— E marĩ, wairébé mono bâ bété. — ãne te sadanharĩ zahuré.

— Zezusi, Nazaré hawi ãmorĩ ma, ma tô rob'manharĩ wasété za'ra ni. 'Re ãhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa, te 're mo aré. Tiwaihu'u pese na ma tô marĩ hã te te dama 're ab'manharĩ aré, ãwê hã. Duré mreme pire na, te 're mo. ãne na ma tô waihu'u, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã. ãne na hã uburé ma tô waihu'u za'ra ni. ²⁰ Tane nherê, wa'madâ'â'wa norĩ hã sasedoti ãpire norĩ hã ma tô danhib'apito u siwi saprô. Roti'wa norĩ dama ãpire norĩ me, ma tô ãtême siwi saprô, te te dama 'ru za'ra da, da te dasiwi wĩrĩ da. Taha wa, ma tô ãsimiwada'uri zarina, dasiwi sasômri ni, wedepo'o nhonhi'rãmi na dâ'â da. ²¹ Izarazéhé nhihudu norĩ hã, danhimiwada'uri na oto 're wahâimana za'ra mono tô da, te te 're wa'apawapto mono da ne, wa tô 're wanhimnhasi za'ra aré. ãhãna bâdâ maparane ma tô ãma ne, da te ãwĩrĩzém na hã. ²²⁻²³ Ni'wam norĩ hã pi'ô norĩ hã ma tô ai'aba're ab're u, wasiré ãsazei'wa norĩ hã. Tane nherê, te te siwi sãmri za'ra ô di, ãhâiba hã. Ab're hã baba na, ma tô sô sabu za'ra. Apâ sihutu wamhã, ãne te wama rowasu'u za'ra: “'Re ãhâimana u'âsi mono ma romhuri'wa norĩ si, wa tô wasiwi 'madâ'â za'ra ni, hãiwa hawi we ãne hã. Zezusi hã, u, dâ'â ô di. Te u, oto 're mo. ãne ma tô wama rowasu'u zahuré.” ãne te pi'ô norĩ hã wama rowasu'u za'ra. Taha wa, wa tô ãma watob'uzu za'ra ni, ãsimirowasu'u za'ra na hã. ²⁴ Taha wa, ma tô wasiré norĩ hã 'mane, pi'ôi wa'rãmi, ab're u. Te te robzabu zahuré wamhã, ab're hã baba na ma tô duré sabu zahuré, pi'ô norĩ nhimirowasu'u zarina. Te duré wama rowasu'u za'ra, Zezusihi hãiba hã te te ãsãmri zahuré ô na. — ãne te tâma rowasu'u zahuré, Zezusihi ma, Tezopasi norĩ hã.

²⁵⁻²⁶ Tawamhã Zezusi hã te asa tâma nharĩ zahuré, ãne:

— E niha bété, waihu'u su'u aba ô di, sazei aba da, 'Re ãhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa norĩ

nhimirowasu'u mono bâ, Danho'reptui'wa na rob'ui'ééré hã. Danho'reptui'wa da, 'Re ãhâimana u'âsi mono te te ãpisudu hã te za a'â robzépata, rowasédé, da te tãma 'manharĩ wamhã. Taha parip si, te za rowê ãma 're sãmra, 'Re ãhâimana u'âsi mono te te tãma ãpisutuzéb uwaibaba. — ãne ma tô Zezusi hã tãma waihu'u zahuré, sô'awi tãma siwasu'u zahuré ô nherê, Danho'reptui'wa na.

²⁷ Romhã ré, ma tô ãwana Danho'reptui'wa na rob'ui'ééré za'ra ni. Tawamhã Mozési te te ãma ãrob'ui'ééré na, te oto tãma rob'rãzarõtô zahuré. Taha pari, uburé 'Re ãhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa norĩ, te te ãma ãrob'ui'ééré za'ra na, te tãma rob'rãzarõtô zahuré.

²⁸ Tawamhã ma tô rob'umhutu za'ra oto, 'ri wa'õtô u hã, Emausi u hã. Zezusi hã te aré tiwi timorĩ waré zahuré. ²⁹ Taha wa, ma tô tãma nharĩ zahuré, tiwi morĩ zahuré tô da:

— Wa'rata asãmra a'â. Ma tô wawi tihãiwahã. Te za wawi tirobra. — ãne te tãma nharĩ zahuré.

Taha wa, ma tô azé 'ri para u, ãrata sãmra zahuré da, a'â. ³⁰ Tawamhã ãrata te tinhamra zahuré, siré saihuri da. Sãmra wamhã, ma tô ã'u'êne hã ti'ã, Zezusi hã. 'Re ãhâimana u'âsi mono ãma te tiwata, sôpru wa. Taha pari, ma tô te te wê'ê, ã'u'êne hã. Ma tô tãma sômri zahuré. ³¹ Taha wa, ma tô oto waihu'u zahuré, Zezusi hã. Tazahã, ma tô tiwi aimani zahuré. ³² Taha wa, te ãsa'u sima rowasu'u zahuré, ãne:

— Bãdãdi na we te te wama rowasu'u mono ré hã, e watoï ôre, wapê'ê 'remhã. Wato sina, wa we wa te wapari. Wapari ze ti. — ãne te sima rowasu'u zahuré.

³³ Tawamhã awa'awi, ma tô tiwahutu zahuré, Zeruzarê u neb da apã. Simasisi wamhã, ma tô Zezusihi siré norĩ hã sabu za'ra, 11 na ãhãiba za'ra hã. 'Ri para, te siré ai'ubumro, ãsazei'wa norĩ me.

³⁴ — Tô sena, ma tô Wanhib'apito hã hãiwa'udu. Simahã ma, ma tô sihãi'ré. — ãne te tãma rowasu'u za'ra, datême ãsimasisi norĩ ma.

³⁵ Tawamhã Wanhib'apito, bãdãdi na ãtême ãwisi zahuré na, ma tô asa dama rowasu'u zahuré, ãsazei'wa norĩ ma. Duré, Wanhib'apito te te ãwaihu'u zahuré zém na, ma tô siwasu'u zahuré. ã'u'êne te te tãma ãwê'ê zahuré na, ma tô duré Wanhib'apito hã waihu'u zahuré. ãne na ma tô siwasu'u zahuré, Zezusihi zazei'wa norĩ ma.

Zezusi hã, tizazei'wa norĩ ma, ãsihãi'rézé wasu'u

Mateusi 28.16-20; Marcusi 16.14-18; Zuwã 20.19-23; Atusi 1.6-8

³⁶ Tawamhã ãsazei'wa norĩ ma, te te rowasu'u zahuré ré, ma tô Zezusi hã ãwa'wa tizab za'ra. ãne te tãma nharĩ za'ra:

— Rowê na 're aihãimana za'ra wa'aba mono. — ãne te tãma nharĩ za'ra.

³⁷ Tawamhã dahâiba warõ newa, ma tô tãma tipẽ'ẽwara za'ra. ³⁸ Taha wa, te Zezusi hã tãma nharĩ za'ra, ãne:

— E marĩ da, ma tô ĩma aipẽ'ẽwara za'ra wa'wa. E marĩ da, ma tô ĩwawã za'ra wa'wa, ĩhãiwa'utuzém na. ³⁹ ĩnhib'rada, 'madâ'â za'ra wa'aba. Duré ĩpara hã 'madâ'â za'ra wa'aba. Ma'ãpé oto ĩzaze za'ra wa'aba. Wa hã tô, Zezusi. Dahâiba warõ hã nhi õ di, duré hi õ di. Wa hã ĩnhi ré hã, duré ĩhi ré hã. Ma'ãpé asib'rata na ĩ'upi za'ra wa'aba, tô sena ĩzaze za'ra wa'aba da. ⁴⁰ — ãne ma tô Zezusi hã tãma si'ru za'ra. Taha wa, ma tô tinhib'rada hã tãma sõ'a za'ra, duré tipara hã. ⁴¹ ĩmreme te te wapari za'ra wamhã, te 're to za'ra, tipẽ'ẽ na. Tãma rowẽ uptabi za'ra di. Tane nherẽ, Zezusi hã hãiwa'utu õ newa, te te ãma saze za'ra õ di. Taha wa, mrab zô te sadanharĩ za'ra oto, Zezusi hã:

— E mra, te aima tihãimana za'ra wa'wa. — ãne te sadanharĩ za'ra.

⁴² Tawamhã syry na ma tô tãma sõmri za'ra, tepe zebre hã. ⁴³ Tawamhã ma ti'â, te te 'rêne da, ĩsõ'a za'ra. ⁴⁴ Taha wa, te Zezusi hã tãma nharĩ za'ra, ãne:

— Romhã ré wa tô aima rowasu'u za'ra wa'wa, ai'rata 're ĩnhamra za'ra wa'aba mono ré hã, marĩ hã za ĩzô ĩwairébé mono na, Mozésihi nhimi'ui'ééré zarina, duré 'Re ĩhãimana u'âsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa norĩ nhimi'ui'ééré zarina, duré ĩsõ're na rob'ui'ééré zarina. — ãne te Zezusi hã tãma nharĩ za'ra.

⁴⁵⁻⁴⁶ Tawamhã ma tô ãne tãma waihu'u za'ra, ĩbaihã na rob'ui'ééré zarina:

— Romhã ré ma tô ãne ĩ'ãma rob'ui'ééré za'ra ni: “Danho'reptui'wa te za robzépata za'ëtê, 'Re ĩhãimana u'âsi mono te te ĩpisudu hã. Tane nherẽ, bâdã maparane ãma si'utõrĩ õ ré, te za hãiwa'udu apã, ab're hawi. ⁴⁷ Duré, te za ĩwasu'uwẽ na ĩsadawa para te te 're dapo're pu'u za'ra, ãne: ‘Dawasédé hã te za dã te 're rême pese za'ra. Tawamhã te za te te dama 're aparĩ dawasédé hã, 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã.’ ãne te za ĩwasu'uwẽ na uburé te te ãma 're dapo're pu'u za'ra, daro mono bâ. Zeruzarẽ ãma ĩsãna'rada hã za.” ãne ma tô duré romhã ré ãma rob'ui'ééré za'ra, ĩbaihã na hã. ⁴⁸ A norĩ wa'wa hã ma tô ĩ'ãma ĩ'madâ'â za'ra wa'wa, ĩdã'âzé hã. Duré ĩhãiwa'utuzé hã ma tô ĩ'ãma ĩwaihu'u za'ra wa'wa. Taha wa, te za ĩwasu'u wẽ'wa, 're anomro aba mo. ⁴⁹ Wa hã wa za we atẽme satõrĩ za'ra wa'wa, ĩmama te te aima ĩropisutu za'ra wa'aba zéb zarina. Taha wa, te za a'â 'ri ahã ãma sô asimipari za'ra wa'wa, hãiwa hawi te we atẽme ĩsatõrĩ za'ra wa'aba zéb u, ĩwaihu'u pese na 're ĩmorĩ ne, 're anomro aba mono da. — ãne te Zezusi hã tãma nharĩ za'ra, tisiré 're ĩnomro mono norĩ ma.

*Zezusi hã, hãiwa u ĩmorĩzé wasu'u
Marcusi 16.19-20; Atusi 1.9-11*

⁵⁰ Tawamhã Zezusi hã ma tô tisiré 're ãnomro mono norĩ hã te te simro, 'ri ahã nhiti, Betãnha na 'ri wa'õtõ nhisi u. Tamomo te te rob'umhutu za'ra wamhã, ma tô tinhib'rada hã wahutu, tisi hawimhã, ãwẽ hã te te tãma sõmri za'ra da, Zezusi hã. ⁵¹ Tawamhã taha ré, ma tô tiwi timorĩ za'ra. ãmama hã ma tô tiwi âri za'ra, hãiwa u. ⁵² Tawamhã ãsa'u, te Zezusihi ãma tiwata za'ra, hi'rãtitõ. To sina, te apã ai'aba'ré, Zeruzarẽ u. ⁵³ Tawamhã 'Re ãhãimana u'ãsi mono ãma 're ãdawata za'ra mono zéb ãma, te 're si'ubumroi u'ãsi, 'ri 'wawi wa'ra 're, ãma 're wata u'ãsi za'ra mono da.

Zuwā Zezu Cristuhu wasu'uwē na, Zuwā te te āma ĩrob'ui'érézé Ībaihā wasu'uzé

Ā ĩbaihā na rob'ui'éré'wa nhisi hã, Zuwā na ĩsisi hã. Ā hã Zezusihi siré 're ĩmorĩ, Ti'aduhu sisānawā. Ta norĩ hã tepe mrami na aré romhuri'wa zahuré. Duré Zuwā hã ĩhâiba amo hã te duré 're hâimana, â dawabzuri te te dama 're ĩ'ab'manharĩ mono hã. Taha nhisi hã, Zuwā Batita. Tazahā ā ĩbaihā na rob'ui'éré'wa hã ta hã ĩ di.

Zuwā hã ma tô wama wasu'u za'ra, Zezusi hã tô sena 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'ra uptabi na hã. Zuwā 20.31 āma te āhã wasu'u hã tihâiba. Ma tô duré wama waihu'u za'ra, Zezusi hã Danho'reptui'wa na ni'wam norĩ hã te te sina 're ĩ'umnhasi za'ra mono hã rowē na 're ĩdahâimana u'âsi za'ra mono zé hã za ta norĩ si te te sina 're ĩ'uwaimrami za'ra mono na hã. Zuwā hã ma tô duré wama āma romnhimiré'é za'ra, marĩ mono bâ, wahâimanazém na wa te āma 're ĩrosa'rata za'ra mono zéb da hã. Ā na ma tô wama āma romnhimiré'é za'ra, duré ĩ'u'ētē wapu na, duré rowa'a na, duré pone'ërebâ na, duré pone'ërebâ 'madâ'â'wa na zama, duré uwa 'ru na zama.

'Re ĩhâimana u'âsi mono mreme na ĩsisi hã ĩsihâibazé wasu'u

¹ Duréhã ti'ai ĩ ré hã, marĩ ĩ uptabi di. Ropoto na te te sãna'rata ĩ ré, te 're mo, 'Re ĩhâimana u'âsi mono mreme na ĩsisi hã. Ta hã te siré 're simasisi u'âsi zahuré, 'Re ĩhâimana u'âsi mono me. Duré ta hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono. ² Ti'ai ĩ ré hã, te siré 're simasisi zahuré, marĩ ĩ uptabi ré hã. ³ Ta hã ma tô uburé te te ro'apoto, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te tãma ĩpisutuzéb zarina. Te te ro'apoto mono ĩ 'wa'âhã, aré marĩ ĩ uptabi di. ⁴ Ta hã rowē na 're ĩdahâimana u'âsi za'ra mono zé nhomri'wa, te dama 're hâimana, 'Re ĩhâimana u'âsi mono mreme na ĩsisi hã. Dama rob'uiwē'wa ne, rowa'a na damorĩ wē na 're danomro mono da, te za roti wē na te te dama 're awaihu'u. ⁵ Robra na ne, dawasété na 're danomro mono nherē, te za dama rob'uiwē'wa ne 're ĩmorĩ hã te te 're da'apawaptob u'âsi, tinhimiroti na. Niwa da te dawu uprosi waihu'u ĩ di za ĩsimiroti hã, dawasété na 're ĩdanomro mono norĩ hã.

⁶ Tawamhã 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ma tô aibâ hã satō, te te dama 're sadawa wasu'u mono da. Aibâ nhisi hã Zuwā na ĩsisi hã. ⁷ Ta hã ma tô te te dama 're wasu'u, rob'uiwē'wa ne 're ĩmorĩ wasu'u hã. ⁸ Zuwā hã rob'uiwē'wa ne 're ĩmorĩ hã 're hâimana mono ĩ di. Rob'uiwē'wa ne 're ĩmorĩ wasu'u na te te 're da'apo're pu'u mono da si, ma tô we datēme wi, Zuwā hã. ⁹ Rob'uiwē'wa ne 're ĩmorĩ hã tô sena ĩsimiroti hã. Ta hã ti'ai u

ma we datēme wi, aihīni ĩsimiroti hā da te waihu'u pese za'ra da.

¹⁰⁻¹¹ Ta hā te oto ti'ai āma 're hāimana, 'Re ĩhāimana u'āsi mono mre me na ĩsisi hā. Tazahā 'Re ĩhāimana u'āsi mono zadawa para, te te ro'apoto mono nherē, ro'apoto mono 'wa na da te waihu'u za'ra ō di. Tisiré zudezu norī rob u, ma tō wei mo. Tane nherē, sō 're tob'uzu za'ra mono ō di, ta norī hā. ¹² Ni'wam norī si ma tō sō 're tob'uzu za'ra. Ma tō te te āma 're sasōmri za'ra. Taha wa, ma tō ta norī si pisutu za'ra, 'Re ĩhāimana u'āsi mono 'ra, 're hāimana za'ra mono da. ¹³ E ĩ'ra siro, ma tō ta norī hā 're rere'e, ti'ai āma timama sipoto na. Mare di. Taha zarina, ĩ'ra siro, 're rere'e mono ō di. 'Re ĩhāimana u'āsi mono si ma tō āma 're 'ra za'ra.

¹⁴ Dama 'Re ĩhāimana u'āsi mono wasu'u'wa da hā, wa'rata 're sāmra mono da, ma tō sihāiba. Simizawi pese uptabi di. ĩsimiroti hā wē uptabi di. 'Re ĩhāimana u'āsi mono 'ra wa, ōhō si 're morī wē uptabi di. Misire ĩ'ra hā. Ōhō si, waihu'u pese uptabi di. Wa norī hā wa tō wasiwi waihu'u za'ra ni, 're ĩmorī wē uptabi na. ĩwaihu'u pese na zama, wa tō waihu'u za'ra ni.

¹⁵ Ta hā ma tō Zuwā Batita hā te te dama 're wasu'u, 'Re ĩhāimana u'āsi mono 'ra na, da te 're waihu'u za'ra mono da. Āne ĩtēme wisi wamhā, te dama 'mahā, Zuwā Batita hā:

— Ōhōta aibā hā te wei mo. ĩwana, wa tō te aima 're wasu'u za'ra wa'wa: “Ō hā ĩza'u si wei morī nherē, ĩma pire di. E marī wa. ĩpoto ō ré, 're morī u'āsi wa.” — Āne ma tō dama rowasu'u, Zuwā Batita hā.

¹⁶⁻¹⁷ Duréhā wahi'rada Mozési hā ma tō te te dama 're roti, 'Re ĩhāimana u'āsi mono nhimiroti zarina. 'Re ĩhāimana u'āsi mono te te tāma ĩwaihu'u'uzéb zarina, ma tō te te dama 're roti, āma 're danomro wē mono da. Zezu Cristu hā ma tō ōhō si te te dama 're waihu'u, dawasété nherē, 'Re ĩhāimana u'āsi mono te te 're ĩda'azawi pese mono zém na. Simizawi pese uptabi wa, te te 're wa'apawaptob u'āsi, āma 're wanomro wē mono da, Zezu Cristu hā. ¹⁸ Ti'ai āma 're ĩdanomro mono hā datōmo na da te 're 'madā'ā za'ra mono ō di, 'Re ĩhāimana u'āsi mono hā. Ōhō si, ma tō Timama hā 'madā, siré 're simasisi u'āsi zahuré mono wa, Timama me. ĩ'ra hā misire, 'Re ĩhāimana u'āsi mono 'ra hā. Ta hā ma tō te te dama 're wasu'u u'āsi Timama hā, da te 're waihu'u za'ra mono da.

*Zuwā Batita te te dama 're ĩrowasu'u mono zé wasu'u
Marcusi 1.1; Rucasi 3.2-3*

¹⁹ Tawamhā aibā norī hā ma tō aihutu, Zuwā Batitaha u, 'Re ĩhāimana u'āsi mono ma, da'āma romhuri'wa norī hā. Tipawapto'wa norī me, ma tō ĩtēme aihutu, réwita norī me. Zudezu norī ma roti'wa norī hā te te satōrī za'ra wa, ma ĩtēme aihutu, Zeruzarē hawi.

Tawamhā ĩtēme sihutu wamhā, te siwi sadanharī za'ra, āne:

— E 'wa hã, a hã.

²⁰ Taha wa, te ãne tãma siwasu'u za'ra:

— Wa hã Cristu õ di, 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te ãpisudu hã, Danho'reptui'wa da.

²¹ Te duré siwi sadanharĩ za'ra:

— E 'wa hã bété, a hã. E a hã, Eriasi apã aihãiwa'udu.

Tawamhã asa te duré tãma nharĩ za'ra:

— Mare di. Ta hã ã di, wa hã.

Taha wa, te duré siwi sadanha:

— E a hã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u'wa zô, 're ãdanhimipari za'ra mono, te 're aimo.

Tawamhã asa te duré tãma nharĩ za'ra:

— Mare di. Wa hã, ta hã ã di.

²² Tawamhã te duré siwi sadanha:

— E 'wa hã bété, a hã. Ma'ãpé wei wama asiwasu'u su'u za'ra na, wa te aiwaihu'u za'ra da, wei wazatõrĩ'wa norĩ ma, wa te aiwasu'u za'ra da.

²³ Taha wa, te oto tãma siwasu'u za'ra, ãne:

— Wa hã a'ubuni wi, dama roti'wa. ãne, wa tô te dama 're rob'mahârâ: “Wanhib'apito zô, te za bâdâdi hã ãmana 'rãmi asiwi ãsa'ra wa'aba mo, awa'awi da.” ãne ma tô wahi'rada Iza'iza hã te te dama 're roti aré, 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u 'rata' wa hã. Tane wa tô duré wa hã te dama 're roti, ãsimiroti zarina. — ãne te Zuwã Batita hã tãma siwasu'u za'ra, aibã norĩ ma.

²⁴⁻²⁵ Tawamhã asa te tãma nharĩ za'ra, ãne:

— Ma tô wama asiwasu'u za'ra. A hã, Cristu õ di. A hã, Eriasi õ di. A hã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u'wa zô, 're ãdanhimipari za'ra mono õ di. E marĩ da, te bété â dawabzuri hã dama 're ã'ab'manharĩ mo, a hã ã nherẽ. — ãne te tãma nharĩ za'ra.

²⁶⁻²⁷ Tawamhã Zuwã te asa tãma nharĩ za'ra, ãne:

— Â na si, wa tô â dawabzuri hã te dama 're ab'manharĩ. Tane nherẽ, ãza'u si we ãmorĩ hã 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te dama 're sadawa wasu'u mono da, ma tô wei wi. Zahadu sa'rese za'ra wa'aba õ di, a norĩ wa'wa hã. Ta hã ãma pire wa, ãpara'uza wasisizé te tãma wasihu waihu'u õ di. — ãne Zuwã Batita hã te tãma siwasu'u za'ra.

²⁸ ãne romhãimanazé hã Betãna na 'ri wa'õtõ nhisi ãma Zodã zara niwĩ â dawabzuri te te dama 're ã'ab'manharĩzéb ãma hã.

*'Re ãhãimana u'ãsi mono 'ra wasu'u
Marcusi 1.10; Rucasi 3.22*

²⁹ Tawamhã awẽ ma tô Zuwã Batita hã Zezusi hã tisã, ãtẽme morĩ ré. Te te sãmri wi, te dama 'mahã, ãne:

— Õhõta te we oto mo, Pone'ërebã hã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te ãpisudu hã dawasédé hã te te dama 're apari mono da. ³⁰ ãwana wa tô ãne hã aima wasu'u za'ra wa'wa: “ãza'u we ãmorĩ hã ãma pire di. ãpoto õ ré, 're morĩ u'ãsi wa, ãma pire

di.” Āne, wa tô aima rowasu'u za'ra wa'wa. ³¹ Wa hã te duré waihu'u ô di aré, 'Re ìhâimana u'âsi mono te te ìpisutu na hã Danho'reptui'wa da. Tazahã, wa norî hã Izarazéhé nhihudu hã wa te waihu'u za'ra da, wa â dawabzuri hã te dama 're ab'manharî.

³²⁻³³ — Ìsi'uihã na, wa hã te duré waihu'u ô di. 'Re ìhâimana u'âsi mono, ma tô ìma waihu'u, te te ìpisudu hã. Āne te ìma wasu'u: “Ìtême wa za satô Ìpê'êzani hã, te ìpisutu u. Ìhawi morî ô di za. Ì'rata te za 're sãmra u'âsi. A hã te za âma ì'madâ. Āma 'madâ'â wamhã, te za oto ìwaihu, ô hã te ìpisutu na, Ìpê'êzani te te dama 're anhomri mono da.” Āne ìzatôrî'wa hã te ìma wasu'u. Tô sena ma tô ìma rowasu'u. Wa hã wa tô âma 'madâ. Ma tô we ìtême mo, hãiwa hawi utu'u ne, 'Re ìhâimana u'âsi mono pê'êzani hã. Ìhawi morî ô di. ³⁴ Wa hã wa tô âma 'madâ. Tô sena, wa aima rowasu'u za'ra wa'wa. Ô hã, 'Re ìhâimana u'âsi mono 'ra. — Āne te dama wasu'u, Zuwã Batita hã.

Aibã norî hã, Zezusihi âma te te ìsasômri na'rata zahuré zé wasu'u

³⁵ Tawamhã awê te duré Zuwã Batita hã wasiré tihãiba. Wa norî hã ìsiré 're wane wa, wa ìsiré aima'wara ni. Tawamhã wasiré wasimasab ré, ma Zezusi hã ro'razâ. ³⁶ Tawamhã, Zuwã Batita hã te te 'madâ'â wamhã, te dama 'mahã:

— Ôhõta Pone'ërebã, 'Re ìhâimana u'âsi mono hawi we ìmorî.

³⁷ Tawamhã Zuwã Batitaha mreme hã wa te wapari wa, wa tô oto wanem ni, Zezusihi zarina. ³⁸ Taha wa, Zezusi hã ma wei wazô aipi'ra. Te wei wa'madâ. Tawamhã te wama tinha, ãne:

— E marî zô, te we ane wa'wa.

Tawamhã asa wa tâma nharî ni:

— Rowahutu'wa, asãmrazé hã wa te waihu'u da, wa wei wanem ni.

³⁹⁻⁴⁰ Tawamhã Zezusi te wama tinha:

— Oto pé ìzaprõni aba, ìnhamrazé hã sabui wa'aba da. Taha wa, wa oto ìme wanem ni, ìsãmrazéb u. Wasihutuzéb u ma tô bådã hã we tinho're za'a. Tawamhã båtã na wa ì'rata aimasisi ni, Ādéréhé me. Simahã no, Ādéré hã. ⁴¹ Tawamhã tidub'rata zô te mo, Ādéré hã. Te te sãmri wamhã, ãne te tâma rowasu'u:

— Danho'reptui'wa hã wa tô sõpêtê ni, 'Re ìhâimana u'âsi mono te te ìpisudu hã. Danho'reptui'wa hã ta hã “Cristu”, damreme amo na hã.

⁴² Tawamhã ma tô Zezusihi u we saprõ apã. We te te ìtême ãwisi wamhã, Zezusi te Sima hã 'madâ. Te tâma tinha:

— A hã Sima, Zuwãhã 'ra. Āhãna wa za asisi na saprî. Sepasi na asisi hã za oto. — Āne te tâma tinha. Āma ìsaprî hã Pedru na ìsisi hã.

Zezusi hã, Piripi norî te te ìpisutu na'rata zahuré zé wasu'u

⁴³ Tawamhã awẽ Darireza na danhipti'a nho'õmo nhisi u morĩ da, te Zezusi hã sina ropisutu. Taha wa, wa ĩsiré oto ai'aba're ní. Wasi'aba'reí ré, wa tô aibã hã sôpêtẽ za'ra ni, Piripi na ĩsisi hã. Tawamhã Zezusi te tãma tinha:

— We aimorĩ, ĩsiré 're aimorĩ da oto.

Taha wa, te oto ĩsiré mo. ⁴⁴ Piripihĩ za'ru hã Besada na 'ri nhisi hã. Tame te duré Ādéré norĩ hã 're simasisi zahuré, Pedruhu me. ⁴⁵ Tawamhã Piripi te Natãna'éhé zô mo. Te te sãmri wamhã, ãne te tãma tinha:

— Aibã hã wa tô sabu za'ra ni, wahi'rada Mozési te te ãma ĩrob'ui'ééré siro hã romhã ré, 'Re ĩhãimana u'âsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa norĩ zama ĩsa'u te te ãma ĩrob'ui'ééré za'ra hã. Ta hã Zezusi, Nazaré hawi we ĩmorĩ hã, Zuzéhé 'ra hã. — Āne te Piripi hã tãma rowasu'u.

⁴⁶ Tawamhã te Natãna'é hã asa tãma tinha, ãne:

— Oro Nazaré hawi ĩwẽ hã wei morĩ òm ne.

Tawamhã Piripi asa te tãma tinha:

— We aimorĩ, wanem hã, sabu da.

Taha wa, te apã ĩtẽme saprõ.

⁴⁷ Tawamhã te te sãmri wi, te Zezusi hã tãma tinha, Natãna'éhé ma, ãne:

— Ôhõta te wei mo, Izarazéhé nhihudu uptabi hã 're ĩmorĩ wẽ uptabi hã. Sadawa nhipese ãna te 're mo.

⁴⁸ Taha wa, te Natãna'é hã asa tãma tinha:

— E niha ma tô ĩwaihũ.

Taha wa, te duré Zezusi asa tãma tinha:

— Piripi hã te te ai'mahãrã õ ré, wa tô ai'madã, pidera wede 'rowi asãmra ré.

⁴⁹ Tawamhã Natãna'é asa te duré tãma tinha:

— Rowahutu'wa, a hã 'Re ĩhãimana u'âsi mono 'ra. A hã uburé Izarazéhé nhihudu norĩ nhĩb'apito.

⁵⁰⁻⁵¹ Tawamhã Zezusi asa te duré tãma tinha:

— Tane tô. Wede 'rowi asãmra ré, te aiwaihũ'u wa, ma tô asina ĩwaihũ, asina ĩwapari wa. ĩwaihũ'u pese wa, ma tô ĩãma atob'uzu. Niwapsi te za marĩ hã ĩ'madã, ĩwaihũ'u pese na marĩ hã te aima ĩwaihũ'uzém nhĩpai u. Asõ'a wa'aba, te za hãiwa hã we 'ridawa, ĩnho'õmoi baba. Tawamhã siwa'rãmi te za nasi we ĩtẽme ai'aba'reí hãiwa hawi, 'Re ĩhãimana u'âsi mono ma romhuri'wa norĩ hã, dasiré ĩpoto u hã. — Āne ma tô tãma waihũ'u sirõmo za'ra, Zezusi hã.

2

Cana ãma dasina damrozé wasu'u

¹ Tawamhã maparane ma tô wa'ãma timara. Taha pari, dasaihurizé hã ma tô 'manharĩ za'ra ni, dasina damrozém na hã. Cana na 'ri wa'õtõ nhisi ãma, ma tô 'manharĩ za'ra ni. Darireza na danhipti'a nho'õmo nhisi ãma, Cana hã. Zezusihi

na hã te tame dame tihâiba. ² Zezusihi zô zama, te tahârâ ni, ĩsiré 're ĩwanomro mono norĩ zô zama, dasina damro u wasi'aba'ré da. Taha wa, wa duré wa norĩ hã dame asimro ni. ³ Tawamhã, ma tô uwa 'ru 'rãi wa'u ĩsé hã da'ãma ai'utõ, da te 'mahâpãrĩ mono õ ré. Taha wa, te Zezusihi ma ĩna hã tinha, ãne:

— Uwa 'ru 'rãi wa'u ĩsé hã ma tô da'ãma ai'utõ, da te 'mahâpãrĩ mono õ ré.

⁴ Tawamhã Zezusi asa te tãma tinha:

— Áté a hã ĩma waihu'u õ di za, marĩ te ĩ'manharĩ da hã. Bâdâ zahadu ĩwa waptã'ã õ di, ãne te ĩ'manharĩ da hã.

⁵ Taha wa, te ĩna hã romhuri'wa norĩ ma tinha, ãne:

— Tiha te te aima waihu'u za'ra wa'aba wamhã, ma'ãpé ĩmreme hã 'madã'ã pese za'ra wa'aba za. — ãne te tãma nharĩ za'ra.

⁶ Tame te piza hã 're simasa êtẽ 'manharĩ hã, â ré hã 6 na ĩhâiba hã. Nima norĩ hã 80 na â za'ratazé hã, duré nima norĩ hã 120 na â za'ratazé hã. 'Re wasaihuri mono õ ré hã, wahi'rata norĩ nhimiroti zarina, wa 're wanhimisõ za'ra, wa norĩ hã zudezu wa. Taha da, te 're simasa, piza ĩsa'êne hã.

⁷ Tawamhã Zezusi te romhuri'wa norĩ ma tinha, ãne:

— Á hã nasi amrami za'ra wa'aba, piza 're sa'wari za'ra wa'aba da. 'Masisi za'ra wa'aba.

Tawamhã ma tô siwi 'masisi, piza 'remhã â hã. ⁸ Tawamhã Zezusi te tãma nharĩ za'ra, ãne:

— Ma'ãpé, â hã oto amrami za'ra wa'aba, danhipi na dawada'uri'wai u 'wasari aba da, te te téiwa pibu da.

⁹⁻¹⁰ Tawamhã ma tô ĩtẽme 'wasa, te te téiwa da. Te te téiwai wamhã, â si õ di oto. Ma tô sirob'rãi wa'u. Nima hawi uwa 'ru 'rãi wa'u ĩsé hã te te waihu'u õ di, danhipi na dawada'uri'wa hã. Romhuri'wa norĩ si ma tô waihu'u za'ra. Tawamhã te te téiwa wamhã, sina ĩmro zahuré zô, te hã, aibã zô. Taha wa, te ãne tãma tinha:

— E niha ma bété ĩsei uptabi si dawi ĩté, wasaihuri na'rata hawi, wa te âhuri tõ da. Dasaihuri na'rata hawi, te ĩsei uptabi hã da te dama 're sõmri za'ra, da te 're âhuri mono da. Sa'êtẽ na da te 're âhuri mono wapsi, te za ĩwa'u zeĩ prã hã da te dama 're sõmri za'ra. Tanei õ di, a hã. Nimosi ma tô ĩsei uptabi hã dama ĩ'ru, da te âhuri da. — ãne te aibã ma tinha, danhipi na dawada'uri'wa hã.

¹¹ ãne hã marĩ dama ĩ'manharĩ waihu'u õ hã te te dama ĩ'manharĩzẽm na ma tô Zezusi hã dapawaptom na sãna'rata, tiwaihu'u pese na, Cana na 'ri nho'õmo nhisi ãma. Darireza na danhipti'a nho'õmo nhisi 'remhã, Cana hã. Taha wa, waihu'u pese wa, wa tô wasina umnhasi za'ra ni, ĩsiré 're ĩwanomro mono norĩ hã.

¹² Tawamhã Capana'u na 'ri nho'õmo nhisi u te oto mo, Zezusi hã. ĩna zama te ĩsiré mo. ĩno norĩ zama te ĩsiré ai'aba'ré.

Wa norĩ zama, wa ĩsiré ai'aba'ré ni, ĩsiré 're wanomro mono wa. Tawamhã, wasihutu wamhã, syry na wa tame asimro ni.

'Re ĩhâimana u'âsi mono nhorõwa hawi, Zezusi te te ĩdazate mono zé wasu'u

Mateusi 21.12-17; Marcusi 11.15-19; Rucasi 19.45-48

¹³ Romhuture di oto, zudezu norĩ te, dato hã da te 're ĩ'manharĩ za'ra mono zéb u hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono, Ezitu hawi te te ĩdawaibuzém na âma dasipo're pu'u za'ra da, Pas-cowa na dato nhisi hã. Tawamhã romhuture wa, datoi u te oto mo Zeruzarê u, Zezusi hã. Wa norĩ zama, wa duré ĩsiré ai'aba'ré ni. ¹⁴ Zeruzarê âma te 'ri za'êne hã 're sa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono âma 're ĩdawata za'ra mono zé hã. 'Ri 'wawi wa'ra 're, te aibã norĩ hã 're si'ubumro. Ta norĩ hã powawê te te dama 're wede za'ra, duré pone'ërebã, duré utu'u. ĩhãiba amo norĩ hã te duré rob'uiprazém na te te dawĩ âma 're saprĩ za'ra. ¹⁵ Tawamhã Zezusi hã aibã norĩ hã te te 'madã'ã za'ra wamhã, ma tô marĩ hã sada 'manharĩ za'ra, wedenhorõ na te te âma sate mono da, rob u. Tawamhã ma tô te te sate, ĩsimizama ré. Wedeza hã ma tô duré tiwi pizari za'ra, rob'uiprazé hã te te tiwi sãmra za'ra da, te te dawĩ âma 're ĩsaprĩ za'ra mono norĩ wi. ¹⁶ Te duré tãma rob'ru za'ra, utu'u wede'wa norĩ ma, âne:

— Mo oto rob u sani za'ra wa'aba. 'Ri hã ã hã, ĩmama âma 're ĩdawata za'ra mono zé. ãne dama 're rowede za'ra wa'aba mono õ di za oto. — ãne te tãma nharĩ za'ra.

¹⁷ Taha wa, wa tô âma wapo're pu'u za'ra ni, 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u wai mreme ui'ére na. ãne duréihã ma tô wahi'rada hã tinha, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma: “Asõrõwa da hã marĩ na te romhuri za'ëtê wa, wa tô ĩwa âma waze, asawi te.” ãne ĩmreme na wa tô wapo're pu'u za'ra ni.

¹⁸ Taha wa, te dama ĩpire norĩ hã tãma nharĩ za'ra, âne:

— E 'wa sadawa para, ma tô ĩdazate mo, rob u. 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa para, sate mono wamhã, e marĩ te za ĩ'manha, dama ĩ'manharĩ waihu'u'õ hã wa te âma aiwaihu'u za'ra da.

¹⁹ Tawamhã Zezusi te asa tãma nharĩ za'ra, âne:

— Marĩ hã wa za aima wasu'u za'ra wa'wa, âma ĩwaihu'u za'ra wa'aba zéb da hã. ã hã 'ri hã asiwi sãmra aba wamhã, wa za apã 'ri su'u. Bãdã misi te za ĩ'ãma mo, apã te 'ri ré hã. — ãne te tãma siwasu'u za'ra.

²⁰ Tawamhã asa te tãma nharĩ za'ra:

— E niha te za ĩ'ri su. E niha bãdã misi te za ai'ãma mo, apã 'ri ré, a hã. ã hã da te dasiwi 'ri su'u õ di, 'ri za'ëtê wa. Wahub ahã na ma tô da'ãma tiwahu, da te dasiwi 'ri za'ra ré hã. 46 na ma tô âma dawĩ tiwahu. — ãne asa te Zezusihi ma nharĩ za'ra.

²¹ 'Ri te te wasu'u wamhã, tihãiba te wasu'u, Zezusi hã. Sõ'awi siwasu'u õ wa, ĩmreme hã dama pibu prã za'ra di.

²² Ab're hawi hãwa'utu wapsi, wa za âma wapo're pu'u za'ra

ni, apâ za te te ã'ri wasu'u na hã. Wa za wasima rowasu'u za'ra ni, ãne: “Tô sena na ma tô Zezusi hã tihâiwa'utuzém na dama siwasu'u. Tô sena na ma tô duré wahi'rata norĩ hã romhã ré ãhâiwa'utuzém na rob'ui'ééré sirômo za'ra ãbaihã na, 'Re ãhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa norĩ hã.” ãne, wa za wasima rowasu'u za'ra ni.

Zezusihi ma, uburé danhimirosa'rata na tâma ãdawaihu'u pese zé wasu'u

²³Tawamhã Zezusi hã zahadu Zeruzarẽ ãma hâimana ré, ma tô Pascowa na dato nhisi hã dasiwi 'manharĩ ni. Tame sãmra ré, ma tô marĩ dama ã'manharĩ waihu'u'õ hã te te dama 're ab'manharĩ wẽ, tiwaihu'u pese na, 'Re ãhâimana u'âsi mono we te te ãsatõrĩ na, da te waihu'u za'ra da. Taha wa, marĩ dama ã'manharĩ waihu'u'õ hã danho'a te te dama 're ab'manharĩ mono wẽ te, ma tô da'ahã na saze za'ra ni. ²⁴⁻²⁵Tane nherẽ, da te dasina ã'umnhasi za'ra na, te te sina damreme zazei õ di, Zezusi hã. E marĩ wa. Uburé danhimirosa'rada hã tâma waihu'u pese wa. Ni'wa ã'upana te te tâma 're da'awaihu'u mono õ di, Zezusihi ma. Si'uihã na ma tô te te 're da'awaihu'u, danhimirosa'rata na. Taha wa, tô sena da te dasina umnhasi za'ra õ wa, te te sina damreme zazei õ di, Zezusi hã.

3

Zezusi hã, Nicodemosihi ma, te te ãnharizé wasu'u

¹Aibã hã te 're hâimana, Nicodemosi na ãsisi hã. Ta hã roti'wa, wasiré zudezu. Parisezu na, wa tô wa te 're sisi za'ra, wahi'rata norĩ nhimiroti, parisezu norĩ siré te te 're 'madã'ã pese mono wa. ²Ta hã ma tô Zezusihi u wi, barana. ãtẽme wisi wamhã, ãne te tâma tinha:

— Rowahutu'wa, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã ma tô wei watẽme asatõ, wama 're rowasu'u mono da. ãne wa tô ai'ãma waihu'u za'ra ni. Taha zadawa para, ma tô marĩ hã dama ã'manharĩ waihu'u'õ hã dama 're ã'ab'manharĩ wẽ u'âsi mo, da te ãma aiwaihu'u za'ra da, we te te asatõrĩ na. Ta hã te te aima 're waihu'u mono õ 'wa'ãhã, a hã ãwaihu'u'õ hã dama 're ab'manharĩ mono õ di aré. — ãne te Zezusihi ma tinha.

³Taha wa, te Zezusi hã asa tâma tinha:

— Tô sena, wa aima waihu'u. Dapẽ'ẽ 're, 're dapoto téb za'ra mono õ wamhã, 'Re ãhâimana u'âsi mono nhib'a'uwẽ 're danomro mono õ di za.

⁴Tawamhã Nicodemosi te duré asa tâma tinha:

— E niha te za aibã hã si'ĩhi nherẽ, tipoto té. E niha te za tina dub're apã ãzé, duré apã poto téb da. — ãne te Zezusihi ma tinha.

⁵⁻⁶Tawamhã Zezusi te duré asa tâma tinha:

— Tô sena, wa aima waihu'u za'ra wa'wa. Ai'uté hã dama 're poto za'ra mono wamhã, 'Re ãhâimana u'âsi mono nhib'a'uwẽ, 're nomro sirômo mono õ di za. Tipẽ'êzani hã te

te dama 're anhomri mono wapsi, te za 're dapoto téb za'ra, dapē'ē 're. Tawapsi te za oto ĩsib'a'uwē si 're danomro. 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã 're ĩdanomro wasété mono hawi te te 're da'a'upsōi mono wa, duré Tipē'ēzani hã te te dama 're anhomri mono wapsi, te za oto dapē'ē 're, 're dapoto téb za'ra. Tawapsi te za oto duré ĩsib'a'uwē 're danomro. Dapē'ē 're, 're dapoto téb za'ra mono õ wamhã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhib'a'uwē, 're danomro mono õ di za. ⁷ A hã, aipoto tém neza. Āne te aima nharĩ wa, ĩma nharĩ õ di za, āne: “E niha wa za ĩpoto té.” ⁸ Rowa'u wa za aima wasu'u, waihu'u da. Rowa'u hã te te 're rowapōrĩ mono wamhã, ĩpupu'u si wa wa te 're wapari za'ra. ĩpupu'u na si wa za wa te 're waihu'u za'ra, 're ĩwairébé mono zém na hã. Uihã na te rowa'u hã 're wairébé, nimomo 're wa'u'u 'rãsutu za'ra mono da. E ma hawi te rowa'u hã 're wairébé na'rata. E momo te duré 're wa'u'u 'rãsutu za'ra. Wama waihu'u pese za'ra õ di. Tane dama waihu'u pese õ di, dapē'ē 're, 're ĩdapoto téb za'ra mono zé hã. Dama waihu'u pese õ nherē, te za 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te dama 're anhomri, Tipē'ēzani hã dapē'ē 're, 're ĩdapoto téb za'ra mono zém na, da te dasina 're waihu'u za'ra mono da. — Āne te Zezusi hã tãma rowasu'u.

⁹ Tawamhã Nicodemosi te duré asa tãma tinha:

— E niha te za Tipē'ēzani hã te te dama 're anhomri, dapē'ē 're, 're dapoto téb za'ra mono da.

¹⁰ Taha wa, te duré Zezusi hã asa tãma tinha:

— A hã Izarazéhé nhihudu norĩ ma, rowahutu'wa. Tane nherē, ĩnhimirowasu'u hã aima pibui prã ti. E niha waihu'u õ di bété. ¹¹ Tô sena, wa aima waihu'u za'ra wa'wa. Wa norĩ hã marĩ hã wama waihu'u pese wa, duré wa te 'madâ'â wa, wa āne wa te dama 're wasu'u. Tane nherē, wa te aima 're rowasu'u za'ra wa'aba mono nherē, āma 're wazaze za'ra wa'aba mono õ di. ¹² Ti'ai āma romhâimanazé hã, wa tô aima wasu'u za'ra wa'wa. Tane nherē, te aima wasu'u za'ra wa'aba nherē, āma ĩzaze za'ra wa'aba õ di. E niha te za tawamhã hãwa āma da te 're ĩwaihu'u za'ra mono zéb da hã te aima wasu'u za'ra wa'aba wamhã, āma ĩzaze za'ra wa'wa. Āté āma ĩzaze za'ra wa'aba õ di za. ¹³ Ni'wa hã hãwa u sébré õ di, apã wei morĩ da, hãwa āma romhâimanazé hã te te dama 're wasu'u mono da. Wa hã ti'ai āma dasiré ĩpodo hã ĩsiwaprosi, wa we hãwa hawi mo, te dama 're rowasu'u mono da.

14-15 — Duréhã Mozési hã ma tô a'ubuni wi wahi ñe 'manharĩ hã sasõ, ĩsi'uwazi waipo 'manharĩ hã, wedewaré na sa'o da. Ta hã wahi te te ĩsari za'ra hã te te 'madâ'â za'ra wamhã, ma tô tizéptâ'â za'ra. Dâ'â za'ra õ di. Tane te za duré wa hã dasiwi ĩzasõmri ni, wedepo'o nhonhi'rãmi na ĩza'o da. Tawamhã wa za dadada dârâ. E marĩ da. Danho'reptui'wa na da te dasina 're ĩ'umnhasi za'ra mono wa, 're dadâ'â za'ra

mono āna, 're dasi'ubumroi u'āsi mono da, hāiwa āma, 'Re ĩhāimana u'āsi mono 'rata. ¹⁶ 'Re ĩhāimana u'āsi mono hā te te 're da'azawi pese uptabi. Taha wa, ma tō ti'ra hā misi nherē, we tisō, dazada dā'ā da. Tawamhā ĩ'ra, da te dasina 're umnhasi za'ra mono wamhā, dadā'ā āna te za hāiwa āma ĩ'rata 're dasi'ubumroi u'āsi. Ropipa āma ĩsiti 're dasi'ubumroi mono ō di za. ¹⁷ Dapo're'ō u'āsi 're danomro mono wa, te te 're da'ahā za'ra mono da, we te te satōrī ō di ti'ra hā, 'Re ĩhāimana u'āsi mono hā. 'Re ĩdanomro wasété mono hawi te te 're da'anho'reptui mono da si, ma tō we satō, ti'ai u.

18-19 — Ni'wam norī hā ĩ'ra te te sina 're umnhasi za'ra mono wamhā, e 'Re ĩhāimana u'āsi mono hā te za te te tāma 're nharī za'ra, āne: “Aiwē'ō za'ra wa'aba wa, wa za te 're aihā za'ra wa'wa.” Āne na hā te te tāma 're nharī za'ra mono ō di za. Tizazel'ō'wa norī ma si te za āne na te te tāma 're nharī za'ra, ĩ'ra te te sina 're umnhasi za'ra mono ō wa. Duré tiwasédé te te sima 're sawi pese za'ra mono wa, te za āne na te te tāma 're anharī. 'Re ĩmorī wē uptabi hā ti'ai u ma tō wei mo, rowa'a ĩwē hā. Ta hā wē nherē, da te dasiwi 're sawi pese za'ra mono ō di. Dapo're'ō u'āsi 're danomro mono wa, te robra si da te dasima 're sawi pese za'ra. ²⁰ Ni'wam norī hā 're nomro wasété u'āsi mono wamhā, te za 're ĩmorī wē uptabi hā te te 're 'ruiwapari za'ra, rowa'a ĩwē hā. Tawamhā ĩtēme 're nomro mono ō di za, ĩsimirosa'rata wasété na te te 're awaihu'u mono wa, 're siséb za'ra mono ō'umnhasite. ²¹ 'Re ĩnomro wē mono norī si te za ĩtēme 're nomro, rowa'a u. E marī da. 'Re ĩhāimana u'āsi mono nhimiroti si te te 're ĩ'madā'ā pese mono na, te te 're awaihu'u mono da. — Āne ma tō Zezusi hā Nicodemosihi ma waihu'u.

Zezusi norī wasu'u, Zuwā Batitaha wasu'u me

²² Tawamhā Zezusi hā te mo, Zudeza na danhipti'a nho'ōmo nhisi u. Wa norī hā wa ĩsiré ai'aba're ni. Wasihutu wamhā, tame wa a'ā wahāimana za'ra ni. Tame te Zezusi hā â dawabzuri hā dama ab'manha. ²³⁻²⁴ Zuwā Batita hā te duré te te dama 're ab'manharī â dawabzuri hā, wanhiti. Sarī na 'ri nhisi 'rata â hā, sa'ētē di. Taha wa, te tame a'ā nhamra, Eno na â nhisi 'rata, Zuwā Batita hā. Tawamhā te nasi ĩtēme dasito, â dawabzuri hā te te dama 'manharī da. Zahadu Zuwā hā danhib'apito te te 'rui ō di, da te dasiwi sērē da, dazazéb 're. Taha wa, te zahadu te te dama 're ab'manharī.

²⁵ Tawamhā aibâ me te timreme na ai'wapé, Zuwāhā siré 're ĩnomro mono norī hā. Â dawabzuri wasu'u na te ai'wapé za'ra. ²⁶ Taha wa, ma Zuwā Batitaha tēme aimasa, ĩsiré 're ĩnomro mono norī hā. Āne te tāma wasu'u za'ra:

— Rowahutu'wa, Zodā zara niwī aihāimana ré, ma tō Zezusi hā we atēme wi. Wisi wi, ma tō dama ĩwasu'u, 'Re ĩhāimana u'āsi mono te te ĩpisutu na Danho'reptui'wa da. E niha te bété ō hā te te duré dama 're ab'manharī, â dawabzuri hā. Zezusihi u si te oto aihīni 're danomro. — Āne te tāma rowasu'u za'ra.

27-28 Tawamhã Zuwã asa te tãma nharĩ za'ra, ãne:

— 'Re ãhãimana u'ãsi mono si te za te te dama 're apisutu romhuri hã, da te tãma 're romhuri za'ra mono da. Wa tã aré aima ãsiwasu'u za'ra wa'wa, ãne: “Ta hã ma tã datẽme ãzatõ ãwana, Danho'reptui'wa te dama 're wasu'u mono da. Wa hã, Cristu õ di. Danho'reptui'wa da, te te ãpisutu õ di.” ãne na hã aima ãsiwasu'u za'ra wa'aba zém na hã ma tã aré ãwapari za'ra wa'wa. — ãne Zuwã Batita hã te tãma siwasu'u za'ra.

²⁹Tawamhã aibã ãmro siwadi na ma tã sina simiré'é, ãne:

— Dasina 're damro za'ra mono wamhã, aibã hã oto mro wa, ãsiwadi hã toi uptabi di. Aibã hã ãmro hã tito na siwasu'u wamhã, toi uptabi di, ãsiwadi hã. Tane duré wa hã, ãtoi uptabi di. E marĩ wa. Da'ahã na oto 're danomro mono wa, Zezusihi u. ³⁰Taha wasu'u hã, wasu'u za'ëtẽ uptabi di za oto, dama. Wa hã oto ãwasu'u syryre di za. Tane nherẽ, ãma rowẽ uptabi di. — ãne te tãma siwasu'u za'ra, Zuwã Batita hã.

Hãiwa hawi we ãmorĩ si, uburé dama ãpire uptabi wasu'u

³¹Hãiwa hawi we ãmorĩ hã, uburé dama pire uptabi di. Wa norĩ hã ti'ai ãma a'uwẽ wa, marĩ hã ti'ai ãma, wa te 're ã'madã'ã za'ra mono si, wa wa te dama 're wasu'u za'ra. Hãiwa hawi we ãmorĩ si, uburé dama pire uptabi di. ³²Hãiwa ãma uburé te te 're ã'ab'madã'ã mono na, duré te te 're ã'awapari mono na, te za sena na te te dama 're wasu'u. Taha wa, te te dama ãma 're arowasu'u mono wamhã, mreme pire uptabi di. Tane nherẽ, aihĩni ãmreme hã da te 're saze za'ra mono õ di. ³³Da te 're saze za'ra mono wamhã, ãne te za da te dasima 're wasu'u za'ra: “Tã sena, ma tã ti'ra na te te dama 're wasu'u, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã.” ãne te za ãsazei'wa norĩ hã te te sima 're rowasu'u za'ra. ³⁴Ti'ra we te te satõrĩ wamhã, ma tã Tipẽ'ẽzani hã tãma tisõ, ãré 're morĩ u'ãsi da. Taha wa, te Timama nhimiroti si te te dama 're wasu'u. ³⁵Ti'ra te te 're sawi pese uptabi, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã. Tawamhã ma tã pisutu, uburé dama pire uptabi da. Duré uburé marĩ ma pire da, ma tã ti'ra hã pisutu, hãiwa ãma ti'ai ãma zama. ³⁶Ï'ra hã Danho'reptui'wa na da te dasina 're umnhasi za'ra mono wamhã, dama 're rowẽ za'ra mono di za. 'Re dadã'ã za'ra mono ãna, te za 're dasi'ubumroi u'ãsi ã'rata, hãiwa ãma. ãmreme, da te 're wapari za'ra mono õ wamhã, dama 're rowẽ za'ra mono õ di za. 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimihãzẽ hã te za da te dasina 're waihu'u u'ãsi za'ra, ã'ra mreme hã da te 're wapari za'ra mono õ wa.

4

Zezusi hã pi'õi wi, ã te te ãwaptẽrẽzẽ wasu'u

¹Tawamhã parisezu norĩ hã ma tã Zezusihi wasu'u hã wapari za'ra. ãne ma tã dasima wasu'u za'ra ni: “Da'umro

na si te oto 're dahâimana za'ra, Zuwã Batitaha nhimiroti 'madâ'â'wa hã. Da'umro na si te â dawabzuri hã te te dama 're ab'manharĩ. Zezusihi nhimiroti 'madâ'â'wa si te oto da'ahã na 're dahâimana za'ra." ² Āne, da te dasima rowasu'u za'ra nherẽ, si'uihã na te te dama 're ab'manharĩ mono õ di, Zezusi hã. Wa norĩ si, wa ĩsadawa para wa te dama 're 'manharĩ za'ra, â dawabzuri hã. ³ Tawamhã Zezusihi ãma danhimirowasu'u hã parisezu norĩ u ĩwaptã'ã na te te waihu'u wamhã, te ĩsiti timorĩ za'ra, Zudeza na danhipti'a nho'õmo nhisi hawi. Apã te mo, Darireza na danhipti'a nho'õmo nhisi u. Wa norĩ hã wa ĩsiré ai'aba'ré ni, ĩsiré 're wanomro mono wa.

⁴⁻⁶ Tawamhã Darireza u morĩ wamhã, ma tô sima wẽ, awa'awi dawa'wai baba te te ro'razãri da. Taha wa, wa tô samaritanu norĩ ro wa'wai baba, ro'rahãri za'ra ni, Samariza na danhipti'a nho'õmo nhisi wa'wai baba. Wa tô oto rob'umhutu za'ra ni, 'ri nho'õmo u, Sica u hã. Tawamhã â zô ab're u, wa tô aihutu ni, abzumazéb u. Zuzéhé nhipti'ai ãma te â zô ab're hã 're hãimana, Zaco hã ti'ra ma, ti'a hã te te ĩsõmri wa. Tame te Zezusi hã nhamra, â zô ab're ãma. Te te ãma wazere wa, te tame nhamra.

⁷⁻⁸ Tawamhã 'ri nho'õmo u, wa tô ai'aba'ré ni, wasa hã wa te wasisa 'mai'uipra za'ra da. Zezusihi si te waza'u tinhamra za'ra, â zô ab're ãma. Tame sãmra ré, te we pi'õ hã mo, â zô, samaritanu na ĩwaptẽrẽ hã. Tawamhã â zô ab're u wisi wi, te Zezusi hã 'mahã, ãne:

— Ā we ĩma a'ãri, te hã'rẽne da. 'Rubu di.

⁹ Tawamhã te pi'õ hã asa tãma tinha:

— E niha te â hã ĩwi ĩwaptẽ, wasiré samaritanu õ nherẽ. A hã zudezu. — Zudezu norĩ hã duré samaritanu norĩ hã siré 're hãimana za'ra mono õ wa, te ãne pi'õ hã tãma tinha.

¹⁰ Taha wa, ma tô Zezusi hã asa tãma tinha:

— 'Re ĩhãimana u'ãsi mono nhoprubzẽ hã waihu'u 'wa'ãhã, duré ĩwaihu'u 'wa'ãhã, te aré â hã ĩwi ĩwaptẽ. Tawamhã â u'ã hã wa aré aima tisõ.

¹¹ Taha wa, te duré pi'õ hã asa tãma tinha:

— Ā zô ab're hã, ab're 'rehã di. A hã ai'ubana te asã. Tiha na â hã a'ãri õ di za. E niha te za tawamhã ĩ'a'ã, â u'ã hã.

¹² Wahi'rada Zaco hã ma tô dama tisõ ã hã, â zô ab're hã. Ti'ra norĩ me te te 're ĩ'ãhuri mono zé, ã hã wanhib'ã hã. ĩsimizama zama te te 're ĩ'ãhuri mono zé. Wahi'rada hã wama pire za'ra di. E a hã tãma aipire wa, te za bété â u'ã hã ĩma ĩsõ. — Āne te pi'õ hã asa tãma tinha.

¹³ Tawamhã Zezusi te duré asa tãma tinha:

— Tane tô. Ā hã da te 're ãhuri mono wamhã, apãre 'rubu di. ¹⁴ ĩnhib'ã hã te dama 're anhomri mono wa, da te 're ãhuri mono wamhã, 'rubu ãna te za ĩré 're dasi'ubumroi u'ãsi. Ub're 're ĩsidototo u'ãsi za'ra mono ne, dawi 're si'utõrĩ waihu'u za'ra

mono õ di za, da te 're âhuri mono wamhã. Tawamhã 're dadâ'â za'ra mono âna, te za 're dasi'ubumroi u'âsi, hâiwa âma.

¹⁵ Taha wa, te pi'õ hã oto tiwi waptẽ, ãsib'â hã:

— Ta hã asib'â hã te za ãma ãsõ, te 're 'rubu u'âsi tõ mono da, we sô 're ãneb u'âsi tõ mono da.

¹⁶ Taha wa, te Zezusi hã tãma rob'ru, âne:

— Mo oto aimorĩ aimro zô, we ãtẽme saprõni da.

¹⁷ Tane nherẽ, ma tõ pi'õ hã âne tãma siwasu'u:

— Wa hã ãmro õ di.

Taha wa, te Zezusi hã oto tãma rowasu'u:

— Tane tõ. Âhãna oto aimro õ di. ¹⁸ A hã 5 na aimro hã aré. Âhãna hã aimro uptabi õ di. Taré te asiré 're aimasisi aba mo, aibã me. Tô sena ma tõ ãma asiwasu'u, aimro õ na hã.

¹⁹ Pi'õ hã te duré asa tãma tinha:

— Wa tõ oto aiwaihu'u. A hã 'Re ãhãimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa, te 're aimo. ²⁰ E mame te za 'Re ãhãimana u'âsi mono âma 're dawata za'ra. E ã êtẽ 'rãihã âma. E Zeruzarẽ âma. Â êtẽ 'rãihã hã ma tõ wahi'rata norĩ hã pisutu za'ra, âme âma 're dawata za'ra mono da. Asiré zudezu norĩ hã ma tõ Zeruzarẽ hã pisutu za'ra, tame âma 're dawata za'ra mono da.

²¹ Tawamhã Zezusi te duré pi'õi ma tinha:

— Niwapsi, âne da te dasima 're wasu'u za'ra mono õ di za oto: “Â êtẽ 'rãihã âma si, te za Wamama âma 're dawata za'ra.” Duré âne da te dasima 're wasu'u za'ra mono õ di za: “Zeruzarẽ âma si te za âma 're dawata za'ra.” ²²⁻²⁴ Âhãna te za oto daro mono bâ âma 're wata za'ra, ãsazei uptabi 'wa norĩ hã. 'Re ãhãimana u'âsi mono pẽ'êzani ré 're nomro mono wa, te za tõ sena âma 're wata za'ra. Te za tãma 're sisõmri u'âsi za'ra, ãsimiroti zarina si 're nomro mono da. Ta norĩ si ma tõ te te sima 're awẽ, âma 're wata u'âsi za'ra mono da. 'Re ãhãimana u'âsi mono hã waihu'u pese uptabi di. Hãiba õ nherẽ, te daro mono bâ 're sãmra, ãpẽ'êzani hã. Taha wa, te za oto daro mono bâ âma 're wata za'ra, ãsazei uptabi 'wa norĩ hã. ãpẽ'êzani ré 're nomro mono wa, te za tõ sena âma 're wata za'ra. Te za tãma 're sisõmri u'âsi za'ra, ãsimiroti zarina si 're nomro mono da. A norĩ wa'wa hã te âma 're aiwata za'ra wa'aba mo. Tane nherẽ, waihu'u za'ra wa'aba õ di, 'Re ãhãimana u'âsi mono hã. Wa norĩ hã wa tõ waihu'u za'ra ni. Taha wa, wa âma 're wawata u'âsi za'ra. 'Re ãhãimana u'âsi mono te te ãpisudu hã Danho'reptui'wa da, ta hã zudezu. Âne na hã wama waihu'u pese za'ra di. — Âne Zezusi te pi'õi ma rowasu'u.

²⁵ Tawamhã pi'õ te duré tãma tinha:

— Niwapsi te za we datẽme wi, Danho'reptui'wa da, 'Re ãhãimana u'âsi mono te te ãpisudu hã, Cristu na da te 're ãsisi za'ra mono hã. Wei wisi wapsi, te za uburé 'Re ãhãimana u'âsi mono nhimiroti hã te te wama 're awaihu'u, wa te 're waihu'u za'ra mono da. Âne na hã ãma waihu'u pese di, ãwasu'u hã.

²⁶ Tawamhã Zezusi te duré asa tãma tinha:

— Wa hã wa tô we datême wi. Wa hã te aima ãrowasu'u hã Danho'reptui'wa, wa 're mo. — Āne te pi'õi ma siwasu'u, Zezusi hã.

²⁷ Tawamhã pi'õi ma siwasu'u ré, wa tô itême aihutu ni. Pi'õi ma nherê, siwasu'u wa, wa âma watob'uzu za'ra ni, wanhimirosa'rata na si. Tane nherê, pi'õ hã wa te wasiwi sadanharĩ õ di, āne: “E marĩ zô te ĩ'rata asa.” Duré Zezusi hã āne wa te wasiwi sadanharĩ õ di: “E niha te pi'õi ma nherê, asiwasu'u. E marĩ da, te pi'õi ma nherê, ĩrowasu'u.” Āne, wa te wasiwi sadanharĩ za'ra õ di.

²⁸⁻²⁹ Taha pari, te pi'õ hã oto mo, 'ri tême. Sisa'u ma piza hã tirê. Wisi wamhã, ma tô dazô hã awa'awi, āne:

— Oto wasi'aba'rei wa'aba, aibã hã sabu za'ra wa'aba da. Uburé te 're ĩ'ab'manharĩ mono zé hã ma tô ĩma waihu'u. Āté õ hã 'Re ĩhãimana u'āsi mono te te ĩpisudu, Danho'reptui'wa da.

³⁰ Taha wa, te we oto awa'awi itême ai'aba're ni, da'ahã na.

³¹ Wa norĩ hã pi'õ morĩ za'u si, wa ĩsa hã tãma 'ru za'ra ni, sa da. ³² Tawamhã Zezusi te wama nharĩ za'ra, āne:

— ĩsa hã te ĩma tihãiba, aima ĩwaihu'u'õ za'ra wa'wa hã.

³³ Āne hã te te wama waihu'u za'ra wa, wa tô wasima nharĩ za'ra ni:

— Āté ĩsa hã ma we tãma 'mai'āwisi ni, nima hawi.

³⁴ Tawamhã te Zezusi hã asa wama nharĩ za'ra, āne:

— 'Re dasaihuri mono wamhã, dama 're rowê za'ra mono di za. Tane, wa hã. We ĩzatõrĩ'wa te te ĩ'ãma ĩrotizé hã te ĩsina uwaimrami wamhã, ĩma rowê di za. ĩnhimiromhuri hã te tãma uprosi wamhã, ĩma rowê di za duré. — Āne Zezusi te wama siwasu'u za'ra. ³⁵ Te duré wama rowasu'u:

— Daburu hã ma tô ĩ'madã'ã za'ra wa'wa. 'Madã'ã za'ra wa'aba wa, ma tô āne ĩrowasu'u za'ra wa'wa: “Zahadu romhã di, danho hã da te 're ĩ'rãihãri za'ra mono zéb u hã. Maparane si'uiwa na a'amo hã āma 're si'utõrĩ mono parip si, te za amho hã da te 're rãihãri za'ra. Tawapsi dama romhuri ahã di za oto.” Āne te a norĩ wa'wa hã ĩrowasu'u za'ra wa'wa. Āne, wa za wa hã aima rowasu'u za'ra wa'wa oto, waihu'u za'ra wa'aba da. Buru hã 'madã'ã za'ra wa'aba. Ōhõta te we oto ai'aba're ni. Romhure di oto, da te ĩzaze za'ra zéb u hã. Aima romhuri ahã za'ra wa'aba di za, da te 're ĩzaze za'ra mono zém na da hã. — Āne te wama siwasu'u, Zezusi hã. ³⁶ Te duré wama rowasu'u za'ra, āne:

— Danho hã dama 're 'rãire' za'ra mono wapsi, te za da te 're 'rãihãri za'ra, buru tede'wai ma. Da te tãma 're uprosi za'ra mono wapsi, te za te te 're da'apawa'ãbã, buru tede'wa hã. Romhuri te te 're uprosi za'ra mono wamhã, tãma 're rowê za'ra mono di za oto, rob'rãihãri'wa norĩ ma hã. Robzuri'wa norĩ ma zama 're rowê za'ra mono di za. Tane wa hã buru

tede'wa ne, wa za te tãma 're wa'âbâ za'ra, ĭzadawa wasu'u'wa norĩ ma. Ta norĩ ma zama tãma 're rowẽ za'ra mono di za. E marĩ wa. Te te dama 're ĭzadawa wasu'u za'ra mono ré, da te 're ĭzaze za'ra mono wa. Duré dadâ'â âna hãiwa âma 're dasi'ubumroi u'âsi mono wa za, taha wa, tãma 're rowẽ za'ra mono di za. ³⁷⁻³⁸ Daburu na da te 're robzuri za'ra mono wamhã, te za duré da te 're 'rãihâri za'ra. Tawamhã ni'wa hã te te rob're nherẽ, te te 'rãihâri õ wamhã, te za wasu'u ni, âne: “Õ hã ma rob're 'rata. Tane nherẽ, te te 'rãihâri õ di, si'uihã na. Ĩ'upana sô ĩromhuri'wa si ma ĩsimiromhuri hã uprosi.” ãne te za wasu'u ni. Tane ma tô aibã norĩ hã aiwana te te dama 're ĭwasu'u 'rata za'ra. Taha wa, te za oto da te 're ĭzaze za'ra, a norĩ wa'aba zama 're ĭzadawa wasu'u za'ra wa'aba mono nherẽ, datẽme te 're asatõrĩ za'ra wa'aba mono wamhã. — ãne Zezusi ma tô wama rowasu'u za'ra, ĩsiré 're wanomro mono wa.

³⁹⁻⁴⁰ Tawamhã ahã na ma tô ĩtẽme aihutu samaritanu norĩ hã, 'ri nho'õmo hawi. Pi'õ nhimirowasu'u hã da te saze sirõmo za'ra wa, ma tô we ĩtẽme aihutu ni. ãne 'ri tẽme wisi wi, ma tô aré pi'õ hã dama rowasu'u: “Õ hã aibã hã uburé te 're ĩ'ab'manharĩ mono zé hã ma tô ĩma waihu'u.” ãne ma tô aré dama rowasu'u.

Tawamhã ĩtẽme dasihutu wamhã, te ãma ropti za'ra ni, a'â da'rata sãmra da. Taha wa, te syry na da'rata nhamra, 'ri nho'õmo ãma. Tame sãmra ré, te bãdã hã maparane ãma ne.

⁴¹ Taha wa, da'ahã na ma tô dasina umnhasi za'ra ni, dasi'uihã na ĩmreme hã da te wapari za'ra wa. Danho'reptui'wa na ma tô saze za'ra ni, 'Re ĩhãimana u'âsi mono te te ĩpisutu na hã. ⁴² Tawamhã te ãne pi'õi ma nharĩ za'ra, pi'õ nhimirowasu'u wapari'wa norĩ hã:

— Asimirowasu'u hã wa te wapari za'ra wa, wa tô saze za'ra ni. ãhãna wasi'uihã na wa tô ĩmreme hã wapari za'ra ni. Taha wa, wa oto waihu'u za'ra ni, õ hã Danho'reptui'wa te 're mo. — ãne te samaritanu norĩ hã tãma nharĩ za'ra, pi'õi ma.

Zezusi hã, dama ĩpire zadawa zapari'wai 'ra te te ĩpesezẽ wasu'u

⁴³ Tame sãmra pari, te oto apã mo Darireza na danhipti'a nho'õmo nhisi u, Zezusi hã. Wa norĩ hã wa ĩsiré ai'aba'ré ni. ⁴⁴⁻⁴⁵ Zezusi hã ma tô ãne nasi wama rowasu'u za'ra aré: “Re ĩhãimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa norĩ hã ĩrob ãma 're ĩdasi'ubumroi mono norĩ si, ĩsimiroti na wazép sina sô 're datob'uzu za'ra mono õ di.” ãne Zezusi hã ma tô wama sina wasu'u za'ra aré. Taha wa, te apã mo, Darireza u. Apã wasihutu wamhã, ma tô dasima wẽ za'ra ni, da'rata 're sãmra mono da. E marĩ wa. Ta norĩ hã ma tô aihutu Zeruzarẽ u, Pascowa na datoï wa, dame si'rã'õtõ da. Tame ma tô ãma 'madã'â za'ra, Zezusi hã tiwaihu'u pese na te te

ĭdapawaptobzém na. Taha wa, ma tô sô tatob'uzu za'ra ni, Darireza âma 're ĭdasi'ubumroi mono norĩ hã.

⁴⁶ Tawamhã Zezusi hã ma tô apâ wi, Cana na 'ri wa'õtô nhisi u. Darireza na danhipti'a nho'ômo nhisi âma, Cana hã. Tame ma tô Zezusi hã â na uwa 'ru 'rãi wa'u ĩsé 'manha aré, te te 're ĭromhõsi mono na. Cana âma sãmra ré, ma tô aibã hã ĭtême wi, Capana'u na 'ri nho'ômo nhisi hawi. Ta hã apito zadawa zapari'wa. ⁴⁷ Zezusihi wasu'u hã te te wapari sirõmo wa, ma ĭtême wi, ĭ'ra hã hãzé wa. Āne te dasima wasu'u za'ra ni: “Zudeza hawi ma tô Zezusi hã wi, Darireza u.” Tawamhã ĭtême wisi wamhã, âne te ti'ra hã tãma wasu'u, wawa sina: “ĭ'ra hã hãzé ahã wa, wa we asô mo, ĭma pese da. Te za oto ĭwi dêrã.”

⁴⁸ Tawamhã Zezusi te asa tãma tinha:

— E niha te za marĩ dama ĭ'manharĩ waihu'u'õ hã te dama 're ĭ'ab'manharĩ mono zéb zarina si 're ĭzaze za'ra wa'aba mo.

⁴⁹ Taha wa, te asa tãma tinha, aibã hã:

— ĭ'ra hã ĭwi dê'â õ ré, ĭsiré âma aimorĩ, ĭtême.

⁵⁰ Tawamhã Zezusi te duré asa tãma tinha:

— Te za oto apâ aimo, ĭtême. Ai'ra hã aiwi dê'â õ di za. Rowẽ na te za aima 're mo. — Āne te tãma tinha, Zezusi hã.

Tawamhã ma aibã hã ti'ra na mreme zaze. Taha wa, te apâ mo, ti'ra u. Tane nherẽ, bātã na ti'ra u wisi sirõmo õ di. Misi ma a'â nhono. Awẽpsi te za wi, ti'ra u hã. ⁵¹ Tawamhã tãma ĭromhuri'wa norĩ hã 'ri tême wisi õ ré, ma tô sina uzusi za'ra. Ma tô tãma rowasu'u za'ra, âne:

— Ai'ra hã hãzé õ di. Rowẽ na te oto nhamra.

⁵² Taha wa, ma tô ĭmama hã asa âma sadanharĩ za'ra, âne:

— E mame bātã na ma tô séptãrã.

Tawamhã te âne asa tãma rowasu'u za'ra:

— Bãdã sipra wi ma tô tiwahã.

⁵³ Tawamhã ĭmama te tãma rowasu'u za'ra oto:

— Tane tô. Ahãmhã bãdã sipra wi, ma tô Zezusi hã âne ĭma tinha: “Ai'ra hã aiwi dê'â õ di za. Rowẽ na te za aima 're mo.” — Āne te tãma rowasu'u za'ra, Zezusihi mreme na. Taha wa, ma tô Zezusi hã sazei pese, aibã hã. ĭmro zama ma tô saze. Aihĩni ma tô saze za'ra Zezusi hã, ti'ra norĩ me. Tãma ĭromhuri'wa norĩ zama ma duré saze za'ra.

⁵⁴ Āne Darireza na danhipti'a nho'ômo nhisi âma ma tô tiwaihu'u pese na marĩ ĭ'manharĩ waihu'u'õ hã dama 'manha Zezusi hã, Zudeza hawi wisi wi. Āne dapawaptom na ma tô âma sahu, 'Re ĭhãimana u'âsi mono we te te ĭsatõrĩ na, da te waihu'u za'ra da.

5

Zezusi hã aibã ĭhi'ré te te ĭpesezé wasu'u

¹ Tawamhã daro mono bã ma tô Zeruzarẽ âma tasi'rã'õtô ni, 'Re ĭhãimana u'âsi mono âma dawata za'ra da. Taha wa,

ma tô Zeruzarê u dame mo Zezusi hã, dame âma wata da. Wa norĩ hã wa ĩsiré ai'aba'ré ni duré, ĩsiré 're wanomro mono wa. ²⁻⁵Tawamhã Zeruzarê âma te aibã hã 're sãmra, ĩhâzé ré hã. 38 na ma tô oto âma tiwahu, tihâzé te te 're sépata mono ré hã. Ta hã te dame nomro, ĩhâzé ré norĩ me, ĩtob'a norĩ me, duré ĩ'râtêire norĩ me, duré ĩhi'ré norĩ me zama. Pu'u 'rata te ta norĩ hã 're simi'wara, pu'u wawê 'rata. 'Ri 'wawi wa'ra âma, pu hã. Tame 'ridawa hã pone'ërebã 'mazasizé hã. Wamremezém na Betezata na 'ridawa nhisi hã. Pu'u 'rata te uridi hã 're simasa, 5 na ĩhãiba hã. Tame te da'ahã na 're danhimi'wara uriti wa, ĩhâzé ré hã. Hãiwa âma Danhib'apito uptabi ma romhuri'wa zô, te dasina 're danhimipari za'ra. Ta hã te we 're ne hãiwa hawi, â hã te te 're upi mono wa, 're âsisasisi mono da. Tawamhã ni'wa hã â sisasisi ré, te te ĩsi'rai 'rada hã te za séptârã. ⁶Tawamhã Zezusi hã ma tô oto datême wi, ĩhâzé ré norĩ u. Wisi wi, ma aibã hã tisã. Hâzé ré âma ĩwahub ahã na ma tô waihu'u, Zezusi hã. Taha wa, te aibã ma tinha:

— E aséptã'ã da hã te asima ĩwê.

⁷Tawamhã aibã ma asa sada'ã:

— Apito, ni'wa hã hãimana ô di, 're âsisasisi mono ré, ĩ'ãma ĩsi'rai'wa da hã pu'u u. Âi ba atãma hãire nasi ĩsi'rêi mono ré, te nasi ĩwana si'ra za'ra ni, âi ba. — ãne te aibã hã Zezusihi ma siwasu'u.

⁸Taha wa, ma tô Zezusi hã tãma tinha, ãne:

— Ma'ãpé, aiwahutu. Asa'warizé hã âri, aimorĩ da oto.

⁹Taha wa, ma awa'awi tipese, aibã hã. Pese wamhã, tiza'warizé hã ma tô ti'ã. Tawamhã para na te oto 're mo. ãne na hã sabadu na ma tô tiromhãiba, romhuri zahãrizém na. ¹⁰Taha wa, ma tô zudezu norĩ nhib'apito norĩ hã tãma nharĩ za'ra, ãne:

— 'Re ĩhãimana u'ãsi mono ma tô dama roti, da te 're romhuri za'ra mono tã da, sabadu na hã. A hã ĩsimiroti 'madã'ã ãna te asa'warizé hã 're ĩ'ã, romhuri zahãrizém na hã.

¹¹Taha wa, te aibã hã asa tãma nharĩ za'ra:

— Aibã hã ĩpese'wa hã ma tô ĩza'warizé hã ĩma ti'ru. ĩpara na oto 're ĩmorĩ da, te duré ĩma tinha.

¹²Tawamhã te sadanharĩ za'ra:

— E 'wa hã ma tô asa'warizé hã aima ti'ru. E 'wa hã ma tô duré aima tinha, aipara na 're aimorĩ da hã oto.

¹³Taha wa, ma tô duré aibã hã asa tãma nharĩ za'ra:

— Me. Te waihu'u ô di, wa hã. — ãne te tãma nharĩ za'ra. Zezusi hã te te pese pari, âma sapa'a ô di. Da'ahã wa, te awa'awi ĩsiti mo. ãne wa, Zezusihi nhisi hã te te waihu'u ô di, aibã hã.

¹⁴ Tawamhã 'ri 'wawi wa'ra 're, ma tô aibâ hã sôpêtê Zezusi hã, 'Re ìhâimana u'âsi mono âma 're ìdawata za'ra mono zéb âma. Te te sôpêtê wamhã, âne te aibâ ma tinha, Zezusi hã:

— Ma tô oto aséptâ, âhãna hã. Taha wa, aiwasédé hã 're 'manharĩ mono õ di za oto, 're 'manharĩ u'âsi mono wa, marĩ ìwasété uptabi hã aima romhâimana õ'umhasite. — Âne te tâma tinha.

¹⁵ Tawamhã aibâ te mo, dama ìpire norĩ u. Âne te tâma siwasu'u za'ra:

— Ìpese'wa hã, wa tô waihu'u. Zezusi hã ma tô ìpese.

¹⁶ Taha wa, dama ìpire norĩ hã te oto sada tihâimana za'ra, romhuri zahârizém na te te pese wa, sabadu na.

¹⁷ Tawamhã Zezusi hã ma tô tâma nharĩ za'ra, âne:

— Ìmama hã te za te te 're da'apawaptob u'âsi. Ìzama wa za duré te 're da'apawapto. — Âne te tâma siwasu'u za'ra.

¹⁸ Taha wa, te âma sima roti za'ra, te te siwi wĩrĩ da, romhuri zahârizé hã ìsimiroti za'ra zarina, te te 'madâ'â õ wa, duré 'Re ìhâimana u'âsi mono hã Timama na te te wasu'u wa, aiwa ìwaihu'u pese zahuré na hã.

Zezusi hã, Timama zadawa para dama pire na 're ìhâimana mono zé wasu'u

¹⁹ Tawamhã Zezusi hã te duré tâma nharĩ za'ra:

— Tô sena, wa aima waihu'u za'ra wa'wa. Wa hã ìsi'uihã na dama ì'manharĩ waihu'u'õ na te 're da'apawapto waihu'u mono õ di. Ìmama zadawa para, wa tô te 're da'apawapto. Ìmama hã tiwaihu'u pese na te te 're ìda'apawapto mono ne, wa tô te 're da'apawapto. ²⁰ Wa hã ì'ra wa, te te 're ìzawi pese. Ta hã ma tô ìpisutu, dama ì'manharĩ waihu'u'õ na te te 're ìda'apawapto mono ne, te duré 're da'apawapto mono da. Wa hã te 're da'apese mono wa, ma tô ì'âma 're datob'uzu za'ra. Zahadu wapsi, Ìmama te za duré ìma tinha, tiwaihu'u pese na te te 're da'apawapto mono zarina, te 're da'apawapto mono da. Tawamhã te za duré ì'âma 're datob'uzu za'ra, ìwaihu'u pese uptabi wa. ²¹ 'Re dadâ'â za'ra mono wa, te Ìmama hã ab're hawi te te 're da'ahâiwa'utu, apâ 're danomro u'âsi mono da. Ìzama te ìsima 're ì'awê mono norĩ ma, wa za duré te 're anharĩ, apâ 're hâiwa'utu za'ra mono wa, 're nomro u'âsi mono da, wa hã ì'ra wa. Tawapsi te za da te 're ìwaihu'u za'ra, ìwaihu'u pese uptabi na. ²²⁻²³ Ìmama hã 'râwi sipisutu õ di, ti'ai âma dahâimanazéb zarina te te dama 're arowairébé mono da. Taha da, ma tô ti'ra wa, ìpisutu. E marĩ da. Âma 're ìdawata za'ra mono ne, ìsine ìwaihu'u pese wa, ì'âma zama 're dawata za'ra mono da. ì'âma 're dawata za'ra mono õ wamhã, we ìzatõrĩ'wai âma zama duré 're dawata za'ra mono õ di za, Ìmama âma.

24-25 — Īmreme hã da te 're wapari za'ra mono wamhã, duré we ĭzatōrĩ'wa hã da te dasina 're umnhasi za'ra mono wamhã, te za tipē'ē na sina uwaimrami sirōmo za'ra, rowē na 're ĩdahâimana u'âsi za'ra mono zé hã. 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimihâzé hã te te sina 're waihu'u za'ra mono õ di za. Te za tipē'ē na âma saprĩ sirōmo za'ra, dapē'ē 're, dadâ'â u'âsi 're ĩdahâimana za'ra mono zém hawi, dapē'ē 're rowē na 're ĩdahâimana u'âsi za'ra mono zéb u hã. ²⁶ Īmama hã dapē'ē 're, dadâ'â âna rowē na 're ĩdahâimana u'âsi za'ra mono zé nhomri'wa dama. Ī'ra wa, ma tô duré ĩpisutu, ĭzama 're ĩdahâimana u'âsi za'ra mono zé nhomri'wa na dama 're ĩhâimana mono da. ²⁷ Ta hã ma tô duré ĩma tinha, ti'ai âma dahâimanazéb zarina, te dama 're arowairébé mono da, ĩsadawa para wa hã ti'ai âma dasiré ĩpodo hã 're ĩhâimana mono wa.

28-29 — Īmreme na atob'uzu za'ra wa'aba mono õ di za. Niwapsi te za 're ĩdadâ'â za'ra mono hã tahâiwa'utu za'ra ni. Īhârâ hã da te wapari za'ra wa, te za ab're hawi tawairébé ni. Tawamhã 're ĩnomro wē mono norĩ hã te za apâ hâiwa'utu za'ra, rowē u'âsi 're hâimana u'âsi za'ra mono da oto, 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'rata. 'Re ĩnomro wasété mono norĩ zama, te za duré apâ hâiwa'utu za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimihâzé hã te te sina 're waihu'u za'ra mono da.

Zezusi hã, Timama zadawa para datēme 're ĩmoržém na dama ĩsiwasu'uzé

30 — Īnhimipisutu zarina si, marĩ na te dama 're arowairébé mono õ di za. Īmama nhimipisutu zarina si, wa za ti'ai âma 're ĩdahâimana za'ra mono zéb zarina, te dama 're arowairébé. Īnhimipisutu zarina, marĩ na te dama 're arowairébé mono da, te ĩsima 're da'awē mono õ di, wa hã. We ĭzatōrĩ'wa nhimipisutu zarina si, te dama 're arowairébé mono da, wa ĩsima te 're da'awē u'âsi. Taha wa, te dama 're arowairébé mono wamhã, te dama âma upa za'ra õ di za. Duré ropipa hã 're ĩnomro wasété mono norĩ ma, te 're apisutu mono wamhã, te tâma âma upa za'ra õ di za.

31 — Īsiwaprosi uptabi, aima ĩsiwasu'u za'ra wa'aba õ di. Ni'wa te te ĭzadawa waptob õ wamhã, âté te za ĭzadawa nhipese na ĩma 're ĩnharĩ za'ra wa'aba mo. Taha wa, ĩsiwaprosi uptabi, aima ĩsiwasu'u za'ra wa'aba õ di. ³² Īhâiba amo hã ma tô ĭzadawa wapto. Tô sena ma tô aima sina ĩwasu'u za'ra wa'wa. Āne na wa tô waihu'u.

33-37 — Ā ro'ore hã te te dama rob'uiwē wamhã, dama rowē di. Tane Zuwã Batita hã ma tô simi'ē na te te dama 're sadawa wasu'u, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. Tawamhã te te dama 're sadawa wasu'u mono ré, dama rowē di. A norĩ wa'wa hã ma tô ĩtēme ĩda'mazatōrĩ za'ra wa'wa, te te siwi sadanharĩ

za'ra da, ĩsimirowasu'u na. Tō sena ĩsimirowasu'u hã. E marĩ da, wa āma aipo're pu'u za'ra wa'wa, Zuwã Batita te te ĩ'āma ĩrowasu'uzēm na hã. 'Re ĩzaze za'ra wa'aba mono da, te 're asō'reptu za'ra wa'aba mono da, wa āma aipo're pu'u za'ra wa'wa, ĩsimirowasu'u na hã ĩsina. Zuwã Batita hã ma tō mreme pire na te te dama 're ĩwasu'u wē. Mreme pire nherē, ti'ai āma ĩpoto si, ō hã. Ti'ai āma 're ĩpoto za'ra mono zō si, 're ĩnhimipari mono ō di, te te dama 're ĩwasu'u wē za'ra mono wa, da te 're ĩzaze za'ra mono da. E marĩ wa. ĩmama hã te te dama 're ĩwasu'u wē mono wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. Ta hã ma tō ĩpisutu, te te 're ĩromhōsi mono zarina, te 're da'apawapto mono da, we te te ĩzatōrĩ na da te dasiwi 're waihu'u za'ra mono da. A norĩ wa'wa hã niwa atōmo na 'madâ'â za'ra wa'aba ō di, ĩmama hã. Duré niwa aipo're na ĩmreme hã wapari za'ra wa'aba ō di. ³⁸ Duré ĩmreme hã aipē'ē 're, 're hâimana za'ra wa'aba mono ō di. Taha wa, te te we atēme ĩzatōrĩ za'ra wa'aba nherē, asina 're ĩumnhasi za'ra wa'aba mono ō di. ³⁹⁻⁴⁰ A norĩ wa'wa hã te āne asima 're ĩrowasu'u za'ra wa'aba mo: "Wa norĩ hã wa wa te 're sōrē u'âsi za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono mreme ui'éré hã. Taha wa, wa za āma wasina uwaimrami za'ra ni, 're ĩdanomro u'âsi mono zé hã." Āne te asima 're ĩrowasu'u za'ra wa'aba mo. Ta hã te ĩwasu'u, 'Re ĩhâimana u'âsi mono mreme ui'éré hã. 'Re sōrē u'âsi za'ra wa'aba mono nherē, asima 're ĩwē za'ra wa'aba mono ō di, 're ĩzaze za'ra wa'aba mono da. 'Re ĩzaze za'ra wa'aba mono 'wa'âhã, wa aré aima pisutu za'ra wa'wa, 're ĩdanomro u'âsi mono zé hã asina uwaimrami za'ra wa'aba da.

41 — Wa hã ĩ'āma 're aiwata za'ra wa'aba mono zō, ĩsina 're ĩnhimnhasi mono ō di. ⁴² E marĩ wa. Te ĩsina aiwaihu'u za'ra wa'aba wa, asimirosa'rata na. 'Re ĩhâimana u'âsi mono, 're sawi pese za'ra wa'aba mono ō di. ⁴³ ĩzama asiwi 're ĩzawi pese za'ra wa'aba mono ō di. ĩmama zadawa para we atēme ĩmorĩ za'ra wa'aba nherē, āma 're ĩzaze za'ra wa'aba mono ō di. Āté te za ni'wam norĩ nhimirowasu'u si 're ĩsazei pese za'ra wa'aba mo, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te we datēme 're satōrĩ za'ra mono ō nherē, ta norĩ hã. ⁴⁴ A norĩ wa'wa hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te 're aiwēsāmri za'ra wa'aba mono da, asima 're wē uptabi za'ra wa'aba mono ō di. Ma tō asima 're ĩdawē uptabi za'ra wa'aba mo, ti'ai āma 're ĩdanomro mono si te te 're aiwēsāmri za'ra wa'aba mono da. E niha te za tawamhã, asina 're ĩumnhasi za'ra wa'aba mo. Wa hã ĩ'ra nherē, āté asina 're ĩumnhasi za'ra wa'aba mono ō di za. ⁴⁵ E ĩmama ma, wa za aiwasu'u za'ra wa'wa, 're ĩzaze za'ra wa'aba mono ō na. Mare di. Mozési hã te za tãma aiwasu'u za'ra wa'wa, 're ĩzaze za'ra wa'aba mono ō na, aima ĩumnhasi za'ra wa'wa hã. ⁴⁶ Duréihã Mozési hã ma tō ĩwana ĩ'āma rob'ui'éré siro dama. Tane nherē, ĩsimi'ui'éré hã sena na 're saze za'ra wa'aba mono

ō di. 'Re saze za'ra wa'aba mono 'wa'âhã, te aré 're ĩzaze za'ra wa'aba mo. ⁴⁷Ĩãma rob'ui'éré hã sena na 're saze za'ra wa'aba mono ō wamhã, e niha te za tawamhã ĩmreme na 're ĩzaze za'ra wa'aba mo. Até ĩmreme na 're ĩzaze za'ra wa'aba mono ō di za. — ãne Zezusi ma tô tâma rowasu'u za'ra, dama ĩpire norĩ ma.

6

Zezusi hã da'ahã uptabi nherẽ, te te ĩda'asaihurizé wasu'u Mateusi 14.13-21; Marcusi 6.30-44; Rucasi 9.10-17

¹ Tawamhã Zezusi hã ma tô uba're na saprĩ, ĩsõ'õmo na. Darireza na danhipti'a nho'õmo nhisi ãma, ĩsõ'u hã. Tiberizadi na ĩsõ'õmo nhisi hãiba amo hã. Wa norĩ hã wa ĩsiré saprĩ za'ra ni, ĩsiré 're wanomro mono wa. ² Da'ahã na te duré ĩsarina ai'aba'ré ni. E marĩ wa. Tiwaihu'u pese na, marĩ dama ĩ'manharĩ waihu'u'õ hã te te dama ab'manharĩ wẽ mono wa, danho'a. ³ Tawamhã sa'a nhisi u, wa hãimo ai'aba'ré ni, Zezusihi siré. Sa'a nhisi ãma, wa oto ĩsiré asimro ni. ⁴ Romhuture di oto, zudezu norĩ te, dato hã da te 're ĩ'manharĩ za'ra mono zéb u hã, Pascowa na dato nhisi hã.

⁵ Tawamhã ĩtẽme dasi'aba'réi wamhã, ma tô da'ab'madã, Zezusi hã. Da'ahã uptabi na te ĩtẽme ai'aba'ré ni. Te te da'ab'madã'ã wamhã, Piripihi ma, te tinha, ãne:

— E mame dasa hã te 're simi'wara, wa te dama ĩ'uipra za'ra da hã, aihĩni ãma dasaihuri da hã.

⁶ Taré ma sadawa pibu Piripi hã, 'rãwi te te sina roti sirõmo nherẽ, te te ĩda'apawaptobzéb da hã.

⁷ Taha wa, te Piripi hã asa tâma tinha:

— Da'ahã uptabi wamhã, wa aré dasa na rob'uiprazé hã ahã uptabi nherẽ, uprosi za'ra ni, 200 na ĩhãiba nherẽ. Tane nherẽ, te aré da'ãma ai'utõ, ĩ'u'ëtẽ wapu hã. Syry na dasa hã da te huri da nherẽ, aihĩni dasa hã da te huri ō di aré. — ãne Piripi te tâma tinha.

⁸⁻⁹ Taha wa, wa ĩsiré 're ĩwanomro mono hã misi Zezusihi ma 'manharĩ ni. Ádéré hã Sima Pedruhu no hã te tâma tinha, ãne:

— 'Watébrémi te, ĩ'u'ëtẽ wapu hã te tihãiba, arozum ne u'ẽne hã. 5 na ĩhãiba hã. Duré pe'a hã maparanere. Tawamhã ãne aihĩni dasaihuri ō di za. — ãne te Ádéré hã Zezusihi ma wasu'u.

¹⁰ Tawamhã ma tô Zezusi hã asa wama nharĩ za'ra:

— Te za dama ĩnharĩ za'ra wa'wa, ti'ai wa, dasi'ubumro da. — ãne te wama nharĩ za'ra. Tame du hã sa'ëtẽ di. Taha wa, ma tô ti'ai wa asimro ni. Da'ahã uptabi di. Aibã si, wa te wasiwi sa'rata wamhã, 5 miu na ĩhãiba hã. ¹¹ Tawamhã Zezusi ma tô waibu, ĩ'u'ëtẽ wapu hã. 'Re ĩhãimana u'ãsi mono ãma te tiwata, sõpru wa. Taha pari, ma tô wama sõmri za'ra, wa te dama sõmri za'ra mono da. Pe'a zama ma duré wama sõmri

za'ra, wa te dama sōmri za'ra mono da. Tawamhã ĩ'u'ětē wapu hã umrore nherē, da'ãma si'utōrĩ ò di. Pe'a zama maparane nherē, da'ãma si'utōrĩ ò di. Taha wa, ma tô aihĩni dasa hã huri ni. Ma tô da te 'mahâpārĩ, da'ãma si'utōrĩ ãna. ¹² Da te 'mahâpārĩ mono wamhã, Zezusi hã te wama 'ru za'ra, apâ wa te ubumroi mono da, danho'rada hã taré simi'wara tō mono da.

¹³ Taha wa, wa tô apâ wa te ubumro za'ra. Si'õtō wa, wa tô wa te sé. Si'õno hã ahâ di, danho'rata ré hã, wa te ĩ'ubumro za'ra hã ĩ'u'ětē wapu wē'ēi ré hã. 12 na si'õno hã.

¹⁴ ĩ'u'ětē wapu hã umrore nherē, da'ãma si'utōrĩ ò wa, ma tô ãma tatob'uzu za'ra ni, waihu'u pese wa, Zezusi hã. Tawamhã te ãne dasima rowasu'u za'ra ni, dasaihuri wē te:

— Tô sena ò hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa, we datēme ĩmorĩ zô 're ĩdanhimipari za'ra mono. Oto wa te wasiwi saprōni aba, ãma wanhib'apito za'ra da. — ãne te dasima rowasu'u za'ra ni.

¹⁵ Tawamhã Zezusi hã danhimiroti hã ma tô sina waihu'u. Taha wa, te siwaprosi sa'a nhisi u mo apâ, danhiti.

Zezusi hã â nhisi baba ĩmorĩzé wasu'u
Mateusi 14.22-33; Marcusi 6.45-52

¹⁶⁻¹⁷ Tawamhã mara simeĩ wamhã, wa tô si'ra za'ra ni âi ba, uba're na wa te saprĩ za'ra da, zara u, Capana'u na 'ri nho'õmo nhisi u. Robra di oto. Zahadu watēme wisi za'ra ò di, Zezusi hã. ¹⁸ Tawamhã ma rowa'u hã wawi tiwatobro za'ra, rowa'u'u za'ēne hã. Taha wa, âsisasi hã sa'ětē di. ¹⁹ Wa norĩ si, wa tô wasiré sari za'ra ni uba're hã, Zezusihi siré 're ĩwanomro mono norĩ si. Sa'a hawi wasi'aba'rēi wamhã, â wa'wa u ma tô uba're hã waré tihâimana za'ra. 5 na ti'ai pibuzém na, wa tô oto wasina wapahâ za'ra ni, niha wamhã, âté 6 na ti'ai pibuzém na. Tawamhã Zezusi hã wa tô wasiwi sãmri ni. Â nhisi baba te wei watēme timorĩ za'ra, uba're u. Romhuture di oto. Wa te wasiwi sãmri wamhã, wa tâma wapē'ēwara za'ra ni.

²⁰ Taha wa, Zezusi te wama si'mahârâ za'ra, ãne:

— Wa hã wa we atēme ĩmorĩ 'wa. ĩma aipahi za'ra wa'aba tō.

²¹ Tawamhã ãne wama si'mahârâ za'ra wa, tâma wapahi za'ra ãna, wa tô sô wahârâ za'ra ni, uba're u watēme sébré za'ra da, wama rowē za'ra wa. Watēme sébré za'ra wi, ma tô uba're hã â zadaré u sina ropto, wa te wasima ãma ĩrotizéb u.

Zezusihi zô ĩdanhoprézé wasu'u

²² Tawamhã da'ahâ na te waza'u asimro ni, ĩsõ'u zaihâ na bâtâ pusizém niwĩ. Taha wa, awēmhã te ãne dasima rowasu'u za'ra ni:

— Ahâmhã hã uba're hã misire te nomro, âmhã. Zezusihi siré 're ĩnomro mono norĩ si ma tô asisi uba're wa, te te siré sari za'ra da. Zezusi hã ĩsiré sébré za'ra ò di. E momo te bété

mo. — Āne te tasisadhanarī za'ra ni. ²³ Tawamhã ni'wam norī hã ma tô uba're na datēme saprī za'ra wawa'rāmi, zara u. Tiberizadi hawi ma tô datēme saprī za'ra, 'ri nho'ōmo hawi. Wanhib'apito hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono âma ĩwatazéb u, ma tô âma roptob za'ra, dasa hã da te ĩhurizéb u. ²⁴ Tawamhã Zezusi hã sãmra õ wa, duré wa norī zama wasi'ubumroi õ wa, ma tô uba're wa, asisi ni, tisa te te ĩhuri norī hã zara u te te âma saprī za'ra da apâ. Tawamhã Zezusihi zô danhopré da, ma tô uba're na saprī za'ra ni, Capana'u u.

Zezusi hã dasai uptabi na dama ĩsiwasu'uzé

²⁵ Tawamhã Zezusi hã ma tô sãmri za'ra ni, Capana'u âma ĩsõ'u zara niwĩ. Da te dasiwi sãmri wamhã, âne te sadanharī za'ra ni:

— Rowahutu'wa, e niwa ma tô we aiwi, āwa.

²⁶ Taha wa, te Zezusi hã asa tãma nharī za'ra:

— E marī da, te we ĩzô asõpré wa'aba mo. E marī dama ĩ'manharī waihu'u'õ hã ĩwaihu'u pese na te aima 'manharī za'ra wa'aba wa, ma tô ĩwaihu'u za'ra wa'wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono we te te ĩzatõrī na. E taha wa, te we ĩzô asõpré wa'aba mo. Mare di. Taré ĩ'u'ēne hã 'mahâpārī za'ra wa'aba mono wē te, te we ĩzô asõpré wa'aba mo. ²⁷ Dasa hã dawī wasété su'u di. Taha wa, asa zô si 're rob'ruiwapari za'ra wa'aba mono õ di za. Dasa ne zô si, te za 're ĩrob'ruiwapari za'ra wa'aba mo, wē na 're ĩhâimana u'âsi mono ne zô si. Ta hã rowē u'âsi dadâ'â âna 're ĩdahâimana u'âsi za'ra mono zé, te wasu'u. Wa hã ti'ai âma dasiré ĩpoto wa, ma tô ĩmama hã ĩpisutu, ĩsadawa para te dama 're anhomri mono da, rowē u'âsi 're ĩdahâimana u'âsi za'ra mono zé hã.

²⁸ Tawamhã ma tô asa tãma nharī za'ra ni, âne:

— E marī na ma tô 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te sima 're da'awē, te te sima 're ĩwē mono zéb uwaibaba, wa te tãma âma 're uwaimrami za'ra mono da. Ma'âpé wama waihu'u za'ra na, wa te waihu'u za'ra da.

²⁹ Tawamhã te Zezusi hã asa tãma nharī za'ra, âne:

— 'Re ĩhâimana u'âsi mono, ma tô we ĩzatõ, da te dasina 're ĩ'umnhasi za'ra mono da. Tawamhã asina 're ĩ'umnhasi za'ra wa'aba mono wamhã, te za tãma âma 're ĩuwaimrami za'ra wa'aba mo, te te sima 're ĩwē mono zéb uwaibaba, 're ĩzaze za'ra wa'aba mono wa.

³⁰⁻³¹ Taha wa, te asa tãma nharī za'ra ni, âne:

— Wahi'rata norī hã a'ubuni wi 're nomro mono ré, ma tô te te 're huri mana na dasa nhisi hã. Āne ma tô daza'u âma rob'ui'ére ĩbaihã na, 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa hã: “Ma tô te te dama 're anhomri, hãiwa hawi dasazé hã.” A hã bété. E marī te za wanho'a duré wama ĩ'manha, dama ĩ'manharī waihu'u'õ hã, wa te âma aiwaihu'u pese za'ra wa, wa te asaze za'ra da.

³² Taha wa, te Zezusi hã tãma nharĩ za'ra, ãne:

— Mozési hã hãiwa hawi te te dama 're anhomri mono õ di, dasazé hã. Īmama si hãiwa hawi dasa nhomri'wa te 're hãimana, ate wa'aba da, dasai uptabi hã. ³³ Dasa hã 'Re ĩhãimana u'ãsi mono nhĩbzari hã hãiwa hawi we ĩmorĩ te wasu'u, dadâ'â ãna 're ĩdahãimana u'ãsi za'ra mono zé hã te te dama 're anhomri mono da. — ãne te Zezusi hã tãma rowasu'u za'ra.

³⁴ Tawamhã te asa tãma nharĩ za'ra ni, ãne:

— Wama 're anhomri u'ãsi mono, wasai uptabi hã.

³⁵ Taha wa, te Zezusi hã oto tãma siwasu'u za'ra, ãne:

— Wa hã dasai uptabi na, wa ĩsiwasu'u. Mra wa, dasa hã da te 're 'mahãpãrĩ za'ra mono wamhã, dama 're rowẽ za'ra mono di za. 'Rubu wa, â hã da te 're âhuri mono wamhã, dama 're rowẽ za'ra mono di za. Tane duré, Danho'reptui'wa na da te dasina 're ĩ'umnhasi za'ëtê za'ra mono wamhã, dama 're rowẽ za'ra mono di za. ³⁶ A norĩ wa'wa hã ma tô ĩ'madâ'â za'ra wa'wa. Tane nherẽ, asina 're ĩ'umnhasi za'ra wa'aba mono õ di. ãne wa tô aima wasu'u za'ra wa'wa aré. ³⁷ Īmama ma tô da'apisutu, ĩnhĩb'a'uwẽ si 're danomro mono da. Ta norĩ si te za te te 're ĩzaze za'ra, te te ĩpisutu za'ra norĩ hã. Te te 're ĩzaze za'ra mono nherẽ, e wa za ĩsiwi te 're awẽ'õ. Mare di. Te ĩsiwi 're awẽ'õ mono õ di za. ³⁸ Wa hã hãiwa hawi wa wei mo. E marĩ da. E 'rãwi ĩnhĩmiroti si te ĩsima 're 'madâ'â mono da. Mare di. 'Rãwi ĩnhĩmiroti si te ĩsima 're 'madâ'â mono da, we ĩmorĩ õ di. We ĩzatõrĩ'wa nhĩmiroti si te 're 'madâ'â mono da, wa wei mo. ³⁹ E marĩ, ma tô te te sima 're wẽ, Īmama hã. ĩzazei'wa norĩ te 're ab'madâ'â pese u'ãsi mono wa, ĩte u'ãsi 're nomro mono da, ma tô te te sima 're wẽ, ĩte da, te te ĩma 're apisutu sirõmo mono wa. Ma tô duré te te sima 're ĩwẽ, ĩzazei'wa norĩ na hã 're dâ'â za'ra mono wa, bãtã na te ahãiwa'utu da, apã 're hãimana u'ãsi za'ra mono da oto, ti'a ĩsi'utõrĩzéb ãma. ⁴⁰ Īmama ma tô duré te te sima 're da'awẽ, da te dasina 're ĩ'umnhasi za'ra mono wa, rowẽ na 're dahãimana u'ãsi za'ra mono da, hãiwa ãma. Tawamhã 're dâ'â za'ra mono wa, wa za bãtã na hãiwa'utu za'ra, ti'a ĩsi'utõrĩzéb ãma. — ãne te Zezusi hã tãma siwasu'u za'ra.

⁴¹⁻⁴² Dasa hã hãiwa hawi we ĩmorĩ na siwasu'u wa, te ãne sima rowasu'u za'ra, dama ĩpire norĩ hã:

— Oro hãiwa hawi wei morĩ za. Õ hã Zezusi, Zuzéhé 'ra. ĩna zama wama waihu'u pese za'ra di. — ãne te sima rowasu'u za'ra.

⁴³ Taha wa, te Zezusi hã asa tãma nharĩ za'ra:

— Tô'ã. Tane ĩma nharĩ za'ra wa'aba õ di za. ⁴⁴ Dasi'uihá na da te 're ĩzazei waihu'u za'ra mono õ di za. Īmama si te za te te 're da'apisutu we ĩzatõrĩ'wa hã, da te 're ĩzaze za'ra mono da. Tawapsi te za da te 're ĩzaze za'ra. Tawamhã 're

dadâ'â za'ra mono wa, wa za bâtâ na ab're hawi da'ahâiwa'utu ti'a ĩsi'utõrĩzéb âma, apâ 're dahâimana u'âsi za'ra mono da oto. ⁴⁵ Durêihã ma tô ãne na rob'ui'éré, 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa hã: “Timreme te za te te dama 're awaihu'u, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã.” Æne ma tô ãma rob'ui'éré. Tawamhã ĩmama, timreme te te dama 're awaihu'u mono wamhã, da te ãma 're sazei pese za'ra mono wamhã, ĩmreme na zama te za duré da te 're ĩzazei pese za'ra. ⁴⁶ ĩmama hã datõmo na da te 're 'madâ'â za'ra mono õ di. ĩwétési wa tô te 're 'madâ'â, ĩhawi we ĩmorĩ wa.

⁴⁷ — Tawamhã Danho'reptui'wa na da te dasina 're ĩ'umnhasi za'ra mono wamhã, rowë u'âsi te za dadâ'â ãna 're dahâimana u'âsi za'ra hâiwa ãma, 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'rata. Tô sena, wa aima rowasu'u za'ra wa'wa, waihu'u za'ra wa'aba da. ⁴⁸ Wa hã dasa na, wa ĩsiwasu'u, rowë na 're ĩdahâimana u'âsi za'ra mono zé nhomri'wa, 're ĩmorĩ wa, dama. ⁴⁹ Wahi'rata norĩ hã a'ubuni wi 're nomro mono ré, ma tô mana na te te 're huri. Tane nherë, dâ'â ãna 're hâimana u'âsi za'ra mono õ di, ta norĩ hã. Ma tô tidâ'â za'ra. ⁵⁰ Hâiwa hawi dasa na 're dasaihuri mono wamhã, rowë u'âsi te za dadâ'â ãna ĩ'rata 're dahâimana u'âsi za'ra, hâiwa ãma. ⁵¹ Wa hã dasa na wa tô ĩsiwasu'u, hâiwa hawi we ĩmorĩ wa. Ni'wam norĩ hã ĩ'ãma 're saihuri u'âsi mono wamhã, te za dâ'â ãna 're hâimana u'âsi za'ra, hâiwa ãma. Taha da, wa za ĩhâiba hã dama tisõ, dazada ĩdâ'â da. — Æne Zezusi te tâma siwasu'u za'ra, dama ĩpire norĩ ma.

⁵² Taha wa, te sima rowasu'u za'ra:

— E niha te za õ hã tihâiba hã wama sõmri za'ra, ãma 're wasaihuri u'âsi mono da.

⁵³ Tawamhã Zezusi te duré asa tâma nharĩ za'ra:

— Wa hã ti'ai ãma dasiré ĩpodo. ĩhâiba na 're asaihuri aba mono õ wamhã, duré ĩwapru, 're âhuri aba mono õ wamhã, rowë u'âsi ĩ'ãma 're anomro aba mono õ di za. ⁵⁴ ĩ'ãma 're dasaihuri mono wamhã, duré ĩwapru, da te 're âhuri mono wamhã, rowë u'âsi te za ĩ'ãma 're danomro. Tawamhã 're dadâ'â za'ra mono wa, wa za bâtâ na ab're hawi da'ahâiwa'utu ti'a ĩsi'utõrĩzéb âma, apâ 're dahâimana u'âsi za'ra mono da. ⁵⁵ ĩhâiba hã dasai uptabi. Duré ĩwapru hã, â uptabi. ⁵⁶ ĩhâiba na 're dasaihuri mono wamhã, duré ĩwapru, da te 're âhuri mono wamhã, te za ĩsiré 're dahâimana u'âsi za'ra. Wa hã wa za duré ĩsiré 're ĩmorĩ u'âsi za'ra. ⁵⁷ ĩmama hã ma tô we ĩzatõ, 're ĩmorĩ u'â hã. Ta hã 're hâimana u'âsi mono wa, wa za duré wa hã 're ĩhâimana u'âsi. Taha wa, ĩ'ãma 're dasaihuri mono wamhã, te za ĩsine 're dahâimana u'âsi za'ra hâiwa ãma, 're dadâ'â za'ra mono ãna. ⁵⁸ Wa hã dasa na, wa tô ĩsiwasu'u, ĩmama, hâiwa hawi te te we dama ĩnhomri na. Wahi'rata norĩ hã ma tô durêihã hâiwa hawim na tisa hã te te 're huri. Tane

nherẽ, dâ'â âna 're hâimana u'âsi za'ra mono õ di. Ma tô tidâ'â za'ra. Īãma 're dasaihuri mono wapsi, dadâ'â âna te za 're dahâimana u'âsi za'ra, hâiwa âma.

⁵⁹ Āne Zezusi ma tô tâma siwaihu'u za'ra, zudezu norĩ te, rowahutuzéb âma, Capana'u âma.

Zezusi hã tisiré norĩ te te sina ĩsadanharĩ za'ra zé wasu'u, za te te ĩrẽme za'ra zéb zô

⁶⁰ Tawamhã Zezusihi nhimirowasu'u hã ma tô dame wapari za'ra, ĩsazei'wa norĩ hã. Te te wapari za'ra wamhã, âne te ahâ na sima rowasu'u za'ra:

— Īsimirowasu'u hã wama pire di, wa te âma ĩsaze za'ra zéb da hã.

⁶¹ Ta norĩ hã sima si te te rowasu'u za'ra nherẽ, ma tô ĩmreme hã sina waihu'u za'ra, Zezusi hã. Taha wa, te tâma nharĩ za'ra, âne:

— E ĩmreme hã asiwi wẽ'õ za'ra wa'aba wa, te za ĩrẽme za'ra wa'wa. ⁶² Wa hã ti'ai âma dasiré ĩpodo hã, apâ hâiwa u ĩmorĩ ré, ĩ'madâ'â za'ra wa'aba wamhã, e niha te za tawamhã asima ĩrowasu'u za'ra wa'wa. ⁶³ 'Re ĩhâimana u'âsi mono pẽ'ẽzani si te za te te dama 're anhomri, dadâ'â âna 're ĩdahâimana u'âsi za'ra mono zé hã. Dasi'uihã na da te dasina 're uwaimrami za'ra mono õ di za. Marĩ na te aima 're ĩrowasu'u za'ra wa'aba mono zéb zarina, te za ĩpẽ'ẽzani hã te te dama 're anhomri, 're ĩdahâimana u'âsi za'ra mono zé hã. ⁶⁴⁻⁶⁵ Āne, wa aima ĩsiwasu'u za'ra wa'wa, waihu'u za'ra wa'aba da. Tane nherẽ, âne aima ĩsiwasu'u za'ra wa'aba nherẽ, aihĩni ĩmreme na ĩzaze za'ra wa'aba õ di za, áté. Dasi'uihã na da te 're ĩzazei waihu'u za'ra mono õ di za. Īmama si te te dama 're anharĩ mono wapsi, te za ĩmreme na da te 're ĩzaze za'ra. Āne wa tô aima rowasu'u za'ra wa'wa aré. — Āne Zezusi ma tô tâma rowasu'u za'ra. E marĩ wa. Da'ahâ na ĩsiré 're danomro mono nherẽ, aihĩni te te sazei uptabi za'ra õ wa. Ta norĩ hã tô senai õ na, ma tô Zezusi hã sina waihu'u za'ra. Duré te te dama ĩhâiba nhomri da hã ma tô sina waihu'u siro, Zezusi hã.

Taha wa, ma tô aré dama rowasu'u:

— Dasi'uihã na da te 're ĩzaze za'ra mono õ di za. Īmama si te te dama 're anharĩ mono wapsi, te za da te 're ĩzaze za'ra.

— Āne ma tô dama rowasu'u aré, da te waihu'u za'ra da.

⁶⁶ Tawamhã da'ahâ na oto ĩsiré 're danomro mono õ di, ĩsazei'wa norĩ hã. ĩmreme te te wapari ze za'ra õ wa, ma tô oto rẽme za'ra ni. ⁶⁷ Taha wa, te Zezusi hã wazadanharĩ za'ra:

— E a norĩ wa'aba zama te za ĩrẽme za'ra wa'wa. — Āne te wazadanharĩ za'ra, 12 na wahâiba norĩ hã ĩsiré 're ĩwanomro mono norĩ hã.

⁶⁸ Tawamhã Sima Pedruhu si te asa tâma tinha:

— Mare di. Wa te airẽme za'ra õ di za. Wa te airẽme za'ra wamhã, e 'wa tẽme, wa za 're wanomro, rowasu'uwẽ hã wa te 're ĩwapari za'ra mono da hã. Aimreme si wama pire za'ra di.

Aimreme na si da te 're asaze za'ra mono wamhã, rowẽ u'âsi te za ai'ãma 're danomro. Te za duré hãíwa ãma 're dadâ'â za'ra mono ãna 're dahãimana u'âsi za'ra, 'Re ìhãimana u'âsi mono 'rata. ⁶⁹ 'Re ìhãimana u'âsi mono, ma tô we asatô. Wa norĩ hã wa tô asaze za'ra ni. A hã 're aimorĩ wẽ uptabi di. ãne na wa tô aiwaihu'u za'ra ni. — ãne te Zezusihi ma tinha.

⁷⁰ Tawamhã Zezusi asa te wama nharĩ za'ra:

— A norĩ wa'wa hã 12 na aihãiba za'ra wa'wa hã wa tô aipisutu za'ra wa'wa, ìsiré 're anomro aba mono da, dama 're ìzadawa wasu'u za'ra wa'aba mono da. Tane nherẽ, misire Wa'uburé nhib'a'uwẽ te 're mo, asiré wa'aba. — ãne ma tô wama waihu'u za'ra.

⁷¹ Wa'uburé nhib'a'uwẽ hã te te wama wasu'u za'ra wamhã, Zudasi te wasu'u, Sima Icarizotih'i 'ra hã. Ta hã 12 na Zezusihi siré 're ìwanomro mono norĩ siré 're morĩ nherẽ, te za niwapsi dama hãiba nho, Zezusi hã.

7

Zezusi hã ìsisãnawã norĩ, Zudeza u te te siwi ìsatôřízé wasu'u

¹ Tawamhã Zezusi hã te datẽme 're mo, Darireza na danhipti'a nho'õmo nhisi ãma si. Zudeza na danhipti'a nho'õmo nhisi ãma oto datẽme 're morĩ õ di. E marĩ wa. Te te siwi wĩrĩ da, te te sima ãma roti za'ra wa, dama ìpire norĩ hã. Taha wa, te oto ìsiti 're timorĩ za'ra datẽme si, Darireza ãma si. ² Romhuture di oto bådã hã dasi'rã'õtôzéb u hã, ãma ìdasipo're pu'u za'ra da hã, 'Re ìhãimana u'âsi mono te te ìdanhimroi wẽ mono zém na a'ubuni wi, darop téb u. ³ Tawamhã ìno norĩ hã te apã siwi satô Zezusi hã, Zudeza u morĩ da. ãne te tãma nharĩ za'ra:

— Apã te za oto aimo, Zudeza u asazei'wa norĩ u, marĩ ìwẽ hã dama ab'manharĩ ré, te te ãma ai'madâ'â za'ra da, asazei'wa norĩ hã. ⁴ Ni'wam norĩ hã te te sima 're dawẽ za'ra mono wamhã, dama marĩ 'manharĩ wẽ na da te 're waihu'u za'ra mono da, pi'uriwi ìwẽ hã te te dama 're 'manharĩ za'ra mono õ di za. Sõ'awi te za te te dama 're ab'manharĩ. Taha wa, ma'ãpé sõ'awi dama 're ab'manharĩ u'âsi mono za, da te ãma 're aiwaihu'u za'ra mono da. — ãne ma tô ìno norĩ hã tãma waihu'u za'ra, Zezusihi ma.

⁵ Ta norĩ hã tidub'rada hã zahadu te te saze za'ra õ di, 'Re ìhãimana u'âsi mono, we te te ìsatôřĩ na Danho'reptui'wa da.

⁶ Taha wa, te Zezusi hã asa tãma nharĩ za'ra, ãne:

— Zahadu bådã hã ìwa waptã'ã õ di, ãma ìmorízéb da hã. Niwam na ãma ai'aba'rúi wa'aba wamhã, aima rowẽ za'ra wa'aba di za. ⁷ Da te 're ai'ruiwapari za'ra wa'aba mono õ di za. ìwétési te da te dasiwi 're ì'ruiwapari. E marĩ wa. Da te 're ì'manharĩ wasété za'ra mono zé hã te dama 're awaihu'u mono wa. ⁸ A norĩ wa'aba si te za ai'aba'rúi wa'wa, dasi'rã'õtôzéb u

hã. Āhãna ĩmorĩ õ di za. Zahadu bâdâ hã ĩwa waptã'ã õ di, ãma ĩmorĩzéb da hã. — Āne Zezusi te tãma nharĩ za'ra.

⁹Taha wa, te a'â nhamra Darireza ãma, Zezusi hã.

Zezusi hã dasi'rã'õtõzéb ãma ĩsãmrazé wasu'u

¹⁰Tawamhã ĩno norĩ hã datozéb u si'aba're za'u si, te oto Zezusi hã mo pi'uriwi. ¹¹Dasi'rã'õtõ wamhã, te sô rob'madâ'â za'ra, dama ĩpire norĩ hã. Te nasi sô anharĩ za'ra:

— E mahãta Zezusi hã. — Āne te nasi sô anharĩ za'ra.

¹²Dasi'rã'õtõzéb u ĩdasito mono norĩ hã te duré dasima rowasu'u za'ra ni. Misire damreme õ di ãma. Ni'wam norĩ hã te ãne dama rowasu'u za'ra:

— Ô hã te 're timorĩ wê, Zezusi hã.

Ni'wam norĩ hã te duré dama rowasu'u za'ra:

— Mare di. Sadawa nhipese na te õ hã te te dama 're rowasu'u. — Āne te dama rowasu'u za'ra. Tawamhã ĩwasu'u na ãma dasisaze za'ra õ di.

¹³Pi'uriwi te ãne dasima wasu'u za'ra ni, Zezusi hã. Sõ'awi da te dasima rowasu'u za'ra õ di, dama ĩpire norĩ pipa te.

¹⁴Tawamhã dasi'rã'õtõ ré, ma tô Zezusi hã wi, 'ri za'êtê u, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ãma 're ĩdawata za'ra mono zéb u. 'Ri 'wawi wa'ra 're, te dama rowahutu. ¹⁵Tawamhã dama ĩpire norĩ hã ĩmreme te te wapari za'ra wamhã, ma tô ãma titob'uzu za'ra. Āne te sima rowasu'u za'ra:

— Ô hã watême 're zasi mono õ di, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti, wa te tãma 're waihu'u za'ra mono da. E niha ma tô waihu'u pese, te te dama 're ĩrowasu'u mono zéb da hã. — Āne te sima rowasu'u za'ra.

¹⁶Taha wa, te Zezusi hã asa tãma nharĩ za'ra:

— ĩsi'uihã na te dama 're rowasu'u mono õ di. 'Re ĩhâimana u'âsi mono, ma tô we ĩzatõ, te dama 're rowasu'u mono da. Taha zadawa para, wa tô te dama 're rowasu'u. ¹⁷E niha te za da te 're ĩwaihu'u za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti na si te dama 're ĩrowasu'u mono na hã, niha wamhã, ĩsi'uihã na ĩnhimiroti na si te dama 're ĩrowasu'u mono õ na hã. 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti si, da te 're 'madâ'â pese za'ra mono wamhã, te za da te ãma 're ĩwaihu'u za'ra. ¹⁸Dasi'uihã na danhimirosa'rata na da te dama 're rowasu'u za'ra mono wamhã, te za sô 're simnhasi za'ra, mreme wê wa, ãma 're dawata za'ra mono zô. Datême dazatõrĩ'wai ãma si 're dawata za'ra mono da, da te dasima 're wê za'ra mono wamhã, tô sena na si danhimirowasu'u hã. Dazadawa nhipese õ di. ¹⁹Duréihã Mozési hã ma tô aima sômri za'ra wa'wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti hã, aihirata norĩ wa'aba ma hã. Tane nherê, ĩsimiroti hã 're 'madâ'â pese za'ra wa'aba mono õ di. E marĩ wa, te bété asima ĩwê za'ra wa'wa, asiwi ĩwĩrĩ aba da. — Āne te Zezusi hã tãma nharĩ za'ra.

²⁰Tawamhã ãne hã da te wapari za'ra wamhã, te asa tãma nharĩ za'ra ni:

— E 'wam norĩ hã ma tô bété sima aiwě za'ra, te te siwi aiwĩrĩ da. Wa'uburé te te aima nharĩ wa, te asimiza'rese ãna wama ĩnharĩ za'ra. — Āne te Zezusihi ma nharĩ za'ra ni.

²¹⁻²³ Tawamhã te Zezusi hã asa dama tinha:

— Misi dama ĩ'manharĩ waihu'u'õ hã wě nherě, te dama 'manharĩ 'ru te, ma tô ĩ'ãma atob'uzu za'ra wa'wa. Duréihã Mozési hã ma tô dama pisutu danhiehâiwata nhiehârizé hã, ĩwana wahi'rata norĩ hã te te dama ĩpisutuzéb zarina. Taha wa, bâdâ te te ĩpisutuzém na te za aibâ 'rare hã 're ĩsiehâiwata nhiehâri za'ra wa'aba mo, sabadu na. Āne na te za tãma ãma 're ĩ'uwaimrami za'ra wa'aba mo, Mozési te te dama ĩpisutuzé hã. Tawamhã e marĩ da, ma bété ĩzada asahi za'ra wa'wa, romhuri zahârizém na aibâ te pese wa, sabadu na. ²⁴ Ma'ãpé atõmo na dahâiba mana wawĩ, asiwi 're ĩda'madâ'â za'ra wa'aba mono zéb zarina si, asiwi 're dawě'õ za'ra wa'aba mono tõ, ĩ'uwaiwaba si 're dawaihu'u za'ra wa'aba mono da. — Āne Zezusi te dama tinha.

Zezusi hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te ĩpisutu na rowasu'u

²⁵ Tawamhã ni'wam norĩ hã ma tô Zezusihi mreme hã wapari za'ra, Zeruzarě ãma 're ĩsi'ubumroi mono norĩ hã. Taha wa, te ãne ãma sima rowasu'u za'ra:

— Ni'wai ãma te sima roti za'ra, te te siwi wĩrĩ da, wama ĩpire norĩ hã. Āté õ hã da te dasiwi ĩwĩrĩ da hã. ²⁶ Ni'ã. Sõ'awi te te dama 're rowasu'u mono nherě, da te tãma nharĩ za'ra õ di, rowahutu na te te sazâri da. E Danho'reptui'wa na ma tô siwi waihu'u za'ra, wama ĩpire norĩ hã. ²⁷ Danho'reptui'wa wei morĩ wamhã, ĩsa'ru hã dama waihu'u za'ra õ di za. Ōhõ za'ru hã wama waihu'u pese za'ra di. — Āne te dasima rowasu'u za'ra ni.

²⁸ Tawamhã ma tô sina damreme waihu'u, Zezusi hã. Taha wa, 'ri za'ětě 'wawi wa'ra 're, zahadu te te dama rowahutu ré, te ãne da'mahã, mreme 'râihã na:

— Oro asiwi ĩwaihu'u za'ra wa'aba za. Oro ĩza'ru hã aima waihu'u pese za'ra wa'aba za duré. Tô sena ĩwaihu'u za'ra wa'aba õ di. ĩza'ru uptabi hã waihu'u za'ra wa'aba õ di duré. ĩsi'uihã na we ĩmorĩ õ di. 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa para, wa wei mo. Tô sena ĩsimiroti hã we ĩzatõrĩ'wa nhimiroti hã. Tane nherě, ta hã asiwi waihu'u za'ra wa'aba õ di. ²⁹ Wa hã ĩma waihu'u pese di we ĩzatõrĩ'wa hã, ĩhawi we ĩmorĩ wa. — Āne te Zezusi hã dama siwasu'u.

³⁰ Tawamhã ma tô duré sima ãma roti za'ra, te te siwi âri da, dama ĩpire norĩ hã. Tane nherě, te te siwi âri õ di. E marĩ wa. Zahadu bâdâ hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te ãma ĩpisutuzé hã, ĩwa waptã'ã õ wa. ³¹ Tawamhã ta norĩ hã sada hâimana za'ra nherě, ma tô da'ahã na saze za'ra ni, Zezusi hã. Taha wa, te ãne dasima rowasu'u za'ra ni:

— Danho'reptui'wa da, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te ĩpisudu hã oto wei morĩ wamhã, e te za te te dama 're ab'manharĩ, marĩ dama ĩ'manharĩ waihu'u'õ hã, Zezusi te te dama 're ĩ'ab'manharĩ mono nhipai u hã. — Āne te dasima rowasu'u za'ra ni.

Parisezu norĩ hã, Zezusihi zô te te ĩdazatõrĩ za'ra zé wasu'u

³²Tawamhã parisezu norĩ hã ma tô Zezusihi ãma dawapari za'ra. Taha wa, ma tô sô da'mazatõrĩ za'ra, Zezusi hã te te siwi âri da, 'ri 'madâ'â'wa norĩ hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhorõwa 'madâ'â'wa norĩ hã. 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, da'ãma romhuri'wa ĩpire norĩ me, ma tô sô satõrĩ za'ra, sasedoti ĩpire norĩ me.

³³Tawamhã ĩtême sihutu wamhã, Zezusi te tãma nharĩ za'ra:

— Syry na wa za oto ai'rata ĩnhamra 'wa. Taha pari, wa za apâ mo, we ĩzatõrĩ'wai u. ³⁴Īzô rob'madâ'â za'ra wa'aba nherẽ, asiwi ĩsãmri za'ra wa'aba õ di za. Nimomo wa za mo. Nimomo ĩmorĩ wamhã, ãma ĩtême 're anomro waihu'u aba mono õ di za. — Āne te tãma siwasu'u za'ra.

³⁵Taha wa, te sima rowasu'u za'ra, dama ĩpire norĩ hã:

— E momo te za bété mo, wa te wasiwi sãmri za'ra tõ da hã. E darob amoi u te za mo, wasiré zudezu norĩ u deredu norĩ 'rata, 're ĩsi'ubumroi mono norĩ u. E tamomo te za oto mo, deredu norĩ rob ãma te te 're rowahutu mono da. ³⁶Ma tô wama rowasu'u za'ra, wa te sô rob'madâ'â za'ra nherẽ, za wa te wasiwi ĩsãmri õ na hã. Ma tô duré wama rowasu'u za'ra, nimomo morĩ wamhã, za ĩtême ĩwasihutu waihu'u õ na hã. Wa te wasiwi waihu'u za'ra õ di, te te wama ĩnharĩ za'ra zé hã. — Āne te sima rowasu'u za'ra.

Zezusi hã â u'âsi na dama ĩsiwasu'uzé wasu'u

³⁷Tawamhã ĩrême ma dasi'rã'õtõ mono wa, ma tô Zezusi hã hãwi za, te te dama rowahutu da, datozém na bâdâ ĩpire uptabi na. Āne te dama tinha:

— 'Rubu wamhã, ma'ãpé we ĩtême 're anomro aba mono za, â u'â hã te aima 're sãmri za'ra wa'aba mono wa, 're âhuri aba mono da. ³⁸Duréihã ma tô ãne â u'âsi na rob'ui'ére, 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa hã: “Ā u'â hã 're sidototo u'âsi mono wamhã, dama rowézé hã te za dama 're hâimana u'âsi, ĩsipti hã. Tane Danho'reptui'wa na da te dasina 're ĩ'umnhasi za'ra mono wamhã, taha zarina te za rowẽ nhomri'wa hã dama 're hâimana za'ra.” Āne ma tô ãma rob'ui'ére, ĩbaihã na hã. — Āne te Zezusi hã dama rowasu'u.

³⁹Ā u'â te te dama wasu'u wamhã, Tipẽ'ězani te wasu'u, Zezusi hã. Niwapsi te za te te tãma 're anhomri, tizazei'wa norĩ ma. Dâ'â wa, hãiwa'utu parip si, te za Tipẽ'ězani hã te te tãma 're anhomri.

Zezusihi ãma ĩdasisadanharĩ za'ra zé wasu'u

40 Tawamhã Zezusihi mreme, da te wapari za'ra wamhã, te dasima rowasu'u za'ra ni:

— Tô sena õ hã 'Re ãhãmãna u'ãsi mono zadawa wasu'u'wa zõ, 're ãdanhimipari za'ra mono.

41 Ni'wam norĩ hã te duré dama rowasu'u za'ra:

— Ô hã Danho'reptui'wa da, 'Re ãhãmãna u'ãsi mono te te ãpisudu.

Ni'wam norĩ hã te duré dama rowasu'u za'ra:

— Oro õ hã Darireza hawi wei morĩ za. Danho'reptui'wa da, 'Re ãhãmãna u'ãsi mono te te ãpisudu hã Darireza hawi wei morĩ õ di za. 42 Danho'reptui'wa da hã apito Dawihi nhihudu te za, u, 're mo. Berẽ ãma te za, u, podo, tihirata za'ru ãma, Dawihi za'ru ãma. ãne duréhã ma tô ãma rob'ui'ééré siro, 'Re ãhãmãna u'ãsi mono zadawa wasu'u'wa hã. — ãne te dasima rowasu'u za'ra ni.

43 Taha wa, ãwasu'u na dasisaze za'ra õ di. 44 Ni'wam norĩ si te sima wẽ za'ra, te te siwi ãri da. Tane nherẽ, te te siwi ãri õ di.

Dama ãpire norĩ hã, Zezusi, Danho'reptui'wa na te te dame 're ãsaze za'ra mono õ zé wasu'u

45 Tawamhã Zezusihi zõ ãsihutu norĩ hã te apã ai'aba'ré, sasedoti ãpire norĩ u, parisezu norĩ u zama. Ûbana ãtẽme sihutu wamhã, te sadanharĩ za'ra, ãne:

— E marĩ da, we asiwi saprõni aba õ di, watẽme.

46 Tawamhã te asa tãma nharĩ za'ra:

— Ni'wa te te ãma wabzu õ di, ãsimiroti wẽ na hã. Taha wa, wa te wasiwi ãri õ di, wa te wei wasiwi saprõni da, atẽme za'ra wa'aba.

47 Taha wa, te parisezu norĩ hã asa tãma nharĩ za'ra, ãne:

— E niha a norĩ wa'aba zama ma tô ãmreme hã dame ãsaze za'ra wa'wa, tô sena te te dama 're rowasu'u mono newa.

48 E Danho'reptui'wa na ma tô 'mazaze dama ãpire hã, duré parisezu hã. Mare di. Ni'wa te te ãma sazei õ di. 49 Ô norĩ hã ma tô saze za'ra, tãma waihu'u pese za'ra õ wa, 'Re ãhãmãna u'ãsi mono nhimiroti na Mozési te te ãma ãrob'ui'éérézẽ hã. Taha wa, te za õ norĩ hã te te siwi 're wẽ'õ pese za'ra, 'Re ãhãmãna u'ãsi mono hã. — ãne te parisezu norĩ hã 'ri za'ëtẽ 'madã'ã'wa norĩ ma nharĩ za'ra.

50-51 Tawamhã parisezu norĩ siré hã ma tô oto rowasu'u, Nicodemosi hã, Zezusihi u aré ãmorĩ hã barana. ãne te tãma rowasu'u za'ra, tisiré parisezu norĩ ma:

— E marĩ te te ãmanharĩ zõ, wa te wasiwi waihu'u ãna, wa za wasiwi wẽ'õ za'ra ni. E ãne wahi'rada Mozési ma tô dama roti, 'Re ãhãmãna u'ãsi mono nhimiroti zarina. Mare di. ãne te te dama roti õ di. — ãne Nicodemosi te tãma rowasu'u za'ra, tisiré parisezu norĩ ma.

52 Taha wa, te duré asa tãma nharĩ za'ra:

— E a zama Darireza hawi we aimorĩ wa, te ãne wama ĩwaihu'u za'ra. Darireza hawi te te 're da'azatorĩ mono õ di, te te dama 're ĩsadawa wasu'u za'ra mono da hã, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono hã. ĩmreme ui'ére hã robaba di, ãma. Ma'ãpé sõre na za, ãma ĩrob'ui'ére õ na waihu'u da. — ãne te tãma nharĩ za'ra, Nicodemosihi ma. ⁵³ Taha pari, tinhorõwa u te te ropé da, ma oto wairé.

8

Pi'õ hã aibã aimawi ré nomro wa, Zezusihi u da te dasiwi ĩsaprõnizé wasu'u

¹ Tawamhã Zezusihi me, wa ai'aba'ré ni, êtê 'rãihã u, Oriwera u. ² Awẽmhã mararé, wa apã ai'aba'ré ni 'ri za'êtê u, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono ãma 're ĩdawata za'ra mono zéb u. Wasihutu wamhã, 'ri 'wawi wa'ra u, wa asisi ni. Tamomo da'ahã na ma tô Zezusihi u ubumro ni. Tawamhã ma tô nhamra, te te dama rowahutu da, Zezusi hã. ³ Te te dama rowahutu ré, ma tô we ĩtẽme aihutu, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ére na dama rowahutu'wa norĩ hã, parisezu norĩ me. Pi'õ hã te we ĩtẽme siwi saprõ. Mro ré nherẽ, aibã aimawi ré nomro ré, da te 'madã'ã wa, te we ĩtẽme siwi saprõni za'ra, niha ĩsimiroti hã te te ãma waihu'u za'ra da. Tawamhã dawa'wa u ma tô siwi 'mazé pi'õ hã, Zezusihi nho're sab da. ⁴ Tawamhã Zezusi te siwi 'mahã, ãne:

— Rowahutu'wa, ã hã pi'õ hã mro ré nherẽ, aibã aimawi ré nomro ré, ma tô dasiwi 'madã'ã ni. Taha wa, wa we atẽme wasiwi saprõni ni, asimiroti hã wa te ãma waihu'u za'ra da. ⁵ Damro ré nherẽ, aibã aimawi ré 're danhimi'wara mono wa, êtê na da te dasiwi 're simroi mono da, ma tô te te dama 're a'ru, wahi'rada Mozési hã. A hã bété, e niha asimiroti hã pi'õ ĩ ãma hã. — ãne te siwi ãma sadanha.

⁶ Mozésihi nhimiroti zarina te te dama 'rui õ wa, te te siwi wẽ'õ za'ra da, ma tô ãne siwi ãma sadanha. Tane nherẽ, Zezusi hã asa te te ãma sada'ãbã za'ra õ di. Ti'a zô ma tô aiwẽ'ẽ, tinhiptõmo na te te ui'ére da. ⁷ ĩmreme zô, te te nasi 'mahãrà za'ra wamhã, ma tô apã wahudu. ãne te tãma nharĩ za'ra:

— Ni'wa hã wasété ãna 're morĩ wamhã, te za simrimi 'rata, êtê na.

⁸ Tawamhã ma tô duré aiwẽ'ẽ, ti'a zô te te ui'ére da. ⁹ Tawamhã ĩmreme te te wapari za'ra wamhã, dawana ĩhãiba prédub 'rata, uimrehẽne ma tô watobro. ĩsa'u si te nasi wairé, misi si siwi ĩsaprõni'wa hã ĩmreme te te sina wapari za'ra wa, sisép te. Zezusi hã siwaprosi te oto za. Pi'õ si te dawa'wa za, Zezusihi nho're. ¹⁰ Tawamhã Zezusi hã ma tô apã wahudu. Pi'õ siwaprosi sa wa, te oto sadanha:

— E mahāta aiwasu'u'wa norĩ hã. E 'mazab õ di, te te dama ai'ru za'ra da, da te dasiwi aiwĩrĩ da, aiwasédé hã te te ai'ãma ĩsa'ra za'ra norĩ hã.

¹¹ Taha wa, te pi'õ hã asa tãma tinha:

— Maze di. Ni'wa hã sab õ di, te te dama ĩ'ru da, da te dasiwi ĩwĩrĩ da.

Taha wa, Zezusi te duré asa tãma tinha:

— Tane tõe. Wa hã te duré dama ai'rui õ di za, da te dasiwi aiwĩrĩ da. Mo oto aimorĩ. Aiwasédé hã 'manharĩ na sahu õ di za. — Āne te pi'õi ma tinha.

Zezusi hã dama rob'uiwẽ'wa na dama ĩsiwasu'uzé wasu'u

¹² Tawamhã Zezusi te duré dama tinha, āne:

— Wa hã dama rob'uiwẽ'wa na wa ĩsiwasu'u. ĩnhimiroti zarina 're danomro mono wamhã, dawasété na 're danomro mono õ di za, robra na. Rowa'a na si te za ĩ'ãma 're danomro u'ãsi, rowẽ na si.

¹³ Tawamhã parizezu norĩ hã te asa tãma nharĩ za'ra:

— Asiwaprosi wama asiwasu'u wamhã, tõe sena wama asiwasu'u õ di.

¹⁴ Taha wa, te Zezusi hã asa duré tãma nharĩ za'ra:

— Tane nherẽ, ĩsiwaprosi aima ĩsiwasu'u za'ra wa'aba nherẽ, tõe sena, wa aima ĩsiwasu'u za'ra wa'wa. Nima hawi we ĩmorizé hã waihu'u za'ra wa'aba õ di. ĩwétési, wa tõe ĩsina waihu'u. Nimomo ĩmorizé hã duré waihu'u za'ra wa'aba õ di. ĩwétési wa tõe ĩsina waihu'u siro. Taha wa, tõe sena te ĩsina waihu'u pese wa, te za ĩmreme na 're ĩzaze za'ra wa'aba mo.

¹⁵ Danhimirosa'rata zarina si, te 're ĩdawaihu'u za'ra wa'aba mo, dawẽ na dawasété na zama. Tanei õ di, wa hã. ¹⁶ Tõe sena, wa za te 're da'awaihu'u, dawẽ na dawasété na zama.

ĩsiwaprosi te 're da'awaihu'u mono õ di za. We ĩzatõrĩ'wai me, wa za wa te 're da'awaihu'u, dawẽ na dawasété na zama.

¹⁷ Duréihã ma tõe Mozési hã āne na te te dama 're roti, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono zadawa para: “Ni'wa hã siwaprosi te te 're da'awasuu'u mono wamhã, 're saze za'ra wa'aba mono õ di za, ĩsimirowasu'u na. Siwaprosi wamhã, mreme wapure di. Maparane wapsi, 're ĩne wẽ hã āma 're sisaze zahuré mono wamhã, te za ĩsimirowasu'u zahuré na 're ĩsaze za'ra wa'aba mo. Sahuré wamhã, mreme pire zahuré di.” Āne Mozésihi nhimiroti na rob'ui'ére hã. ¹⁸ Wa hã wa ĩsiwasu'u. We ĩzatõrĩ'wa hã te duré ĩwasu'u, ĩmama hã. Taha wa, ĩsiwaprosi ĩsiwasu'u õ wa, te za wamreme hã tõe sena na 're ĩsaze za'ra wa'aba mo.

¹⁹ Tawamhã parizezu norĩ hã te asa tãma nharĩ za'ra, āne:

— E mahāta tawamhã, aimama.

Taha wa, ma tõe duré Zezusi hã asa tãma nharĩ za'ra:

— ĩmama te aima wasu'u za'ra wa'aba nherẽ, asiwi ĩwaihu'u za'ra wa'aba õ di. ĩmama zama, asiwi waihu'u za'ra

wa'aba ō di. Tô sena ĭwaihu'u za'ra wa'aba 'wa'âhã, ĭmama zama te aré ĭwaihu'u za'ra wa'wa.

²⁰ Āne te tãma rowasu'u za'ra, 'Re ĭhâimana u'âsi mono âma 're ĭdawata za'ra mono zéb âma, 'ri 'wawi wa'ra 're, te te dama rowahutu ré. Rob'uiprazé, da te 're ĭsême mono zéb 'rata sab ré, te âne tãma rowasu'u za'ra. Taha wa, te te siwi âri ze za'ra nherê, te te siwi âri ō di, dama ĭpire norĩ hã. E marĩ wa. Zahadu bâdã hã ĭwa waptã'ã ō wa, te te sima âma ĭrotizé hã, 'Re ĭhâimana u'âsi mono hã.

"E 'wa hã a hã," Āne Zezusi da te dasiwi ĭsadanharĩ za'ra zé wasu'u

²¹ Tawamhã Zezusi hã te duré tãma nharĩ za'ra, parisezu norĩ ma:

— Aihawi wa za ĭmorĩ za'ra wa'wa. Tawamhã aiwasété ré, te za 're atã'ã za'ra wa'aba mo, 'Re ĭhâimana u'âsi mono hã aiwasédé hã te te aima 're pari za'ra wa'aba mono âna. Aiwasété ré, 're atã'ã za'ra wa'aba mono wamhã, nimomo ĭmorĩ wamhã, ĭzarina âma 're anomro waihu'u aba mono ō di za. — Āne te Zezusi tãma rowasu'u za'ra.

²² Taha wa, ma tô âne sima rowasu'u za'ra:

— Ō hã ma tô wama nharĩ za'ra, nimomo morĩ wamhã, ĭsarina 're wanomro waihu'u mono ō di za. E 'rãwi siwĩri da bâ, te âne wama nharĩ za'ra. — Āne te sima rowasu'u za'ra.

²³ Tawamhã ma tô Zezusi hã duré tãma nharĩ za'ra:

— A norĩ wa'wa hã ti'ai âma si te 're anomro aba mo. Wa hã hãwi hawi, wa wei mo. A norĩ wa'wa hã ti'ai âma a'uwê te 're aihâimana za'ra wa'aba mo. Tanei ō di, wa hã. ²⁴ A norĩ wa'wa hã aiwasété ré, te za 're atã'ã za'ra wa'aba mo. Āne wa tô aima rowasu'u za'ra wa'wa aré. Tawamhã wa hã aima ĭsiwasu'u za'ra wa'aba zéb zarina, 're ĭhâimana mono na 're ĭzaze za'ra wa'aba mono ō wamhã, te za tô aiwasété ré 're atã'ã za'ra wa'aba mo. — Āne Zezusi ma tô tãma waihu'u za'ra.

²⁵ Tawamhã ma tô siwi sadanha:

— E 'wa hã bété, a hã.

Tawamhã ma duré âma sada'âbã za'ra asa:

— Rowahutu na te dama âma 're ĭsãna'rata mono hawi, wa tô aima 're ĭsiwasu'u za'ra wa'wa, 're ĭhâimana mono zém na hã. ²⁶ Zahadu uburé marĩ hã te aima waihu'u za'ra wa'aba ō di, 're anomro wasété aba mono zém na hã. We ĭzatõrĩ'wa hã tô sena ma tô te te ĭma 're da'awaihu'u. Taha wa, duré wa hã te te ĭma 're ĭda'awaihu'u mono zéb zarina si, wa za te dama 'reawaihu'u, ĭsine. — Āne ma tô Zezusi hã tãma rowasu'u za'ra.

²⁷ We tizatõrĩ'wa hã te te tãma wasu'u za'ra wamhã, Timama te wasu'u, 'Re ĭhâimana u'âsi mono hã. Sõ'awi te te tãma rowasu'u za'ra ō wamhã, ĭmreme tãma pibu prã za'ra di, dama ĭpire norĩ ma. ²⁸ Taha wa, te Zezusi hã duré tãma nharĩ za'ra, âne:

— Wa hã dasiré ĭpodo hã niwapsi te za asiwi ĭzasõmri za'ra wa'wa, hãwi ĭza'o da. Tawapsi te za ĭwaihu'u za'ra wa'wa,

aima 're ĩsiwasu'u za'ra wa'aba mono zéb zarina, 're ĩhâimana mono zêm na hã. Te za duré ĩwaihu'u za'ra wa'wa, ĩsi'uihã na te dama 're ĩrowasu'u mono õ na hã, ĩmama te te ĩma ĩwaihu'uzéb zarina si, te dama 're ĩrowasu'u mono na hã. ²⁹ We ĩzatõrĩ'wa hã te te ĩma 're ĩroti mono zéb zarina si, wa tô te tãma ãma 're uwaimrami u'âsi. Taha wa, ĩ'rata te 're sãmra u'âsi. Te te 're ĩrême mono õ di. — ãne Zezusi ma tô tãma siwasu'u za'ra.

³⁰ Tawamhã ĩmreme hã da te wapari za'ra wamhã, ma tô da'ahã na Danho'reptui'wa na saze za'ra ni.

Īsazei uptabi 'wa, za 're ĩdanomro mono zé wasu'u

³¹ Tawamhã Zezusi te tãma nharĩ za'ra, ĩsazei'wa norĩ ma hã:

— ĩmreme 're 'madâ'â pese za'ra wa'aba mono wamhã, ĩzazei uptabi 'wa, te za 're anomro aba mo. ³² Tawamhã aima waihu'u pese za'ra wa'aba di za, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti hã. Ta hã tô sena uptabi. Taha zarina te za asõ'reptuzé hã asina 're ĩwaihu'u za'ra wa'aba mo, wada'uri ãna si'uihã na 're ĩhâimana za'ra mono norĩ ne, rowê na 're aihâimana za'ra wa'aba mono da oto. — ãne Zezusi te tãma rowasu'u za'ra.

³³ Tawamhã te duré asa tãma nharĩ za'ra, Zezusihi ma:

— Wa norĩ hã Abra'ãhã nhihudu, wa 're wanomro. Niwa dama romhuri'wa da, danhimi'uipra na 're wahâimana za'ra mono õ di. E niha wa za tawamhã wanho'reptuzé hã wasina wa te 're waihu'u za'ra.

³⁴ Tawamhã Zezusi asa te duré tãma nharĩ za'ra:

— Tô sena wa aima waihu'u za'ra wa'wa. Dawasété na 're danomro u'âsi mono wamhã, dawasédé, da te 're sahâri waihu'u za'ra mono õ di za, danhimi'uipra norĩ hã titede'wai hawi 're ĩwairébé waihu'u mono õ ne. ³⁵ Apito ma, romhuri'wa norĩ hã, apito 'ra me, aiwab õ di. Apito 'ra, te za timama nhorõwa ãma 're sãmra u'âsi, ĩ'ra wa. Tãma ĩromhuri'wa norĩ hã ĩsõrõwa ãma 're si'ubumroi u'âsi mono õ di za. ³⁶ Wa hã wa aima ĩsiwasu'u za'ra wa'wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'ra na. Aiwasété hawi te 're asõ'reptu za'ra wa'aba mono wamhã, tô sena te za rowê na ĩ'ãma 're anomro aba mo. ³⁷ A norĩ wa'wa hã Abra'ãhã nhihudu te 're anomro aba mo. ãne na ĩma aiwaihu'u pese za'ra wa'aba di. Tane nherê, ĩsihudu nherê, ma tô asiwi ĩwê'õ za'ra wa'wa, asiwi ĩwĩrĩ za'ra wa'aba da. E marĩ wa. ĩnhimiroti hã taré asiwi 're wê'õ za'ra wa'aba mono wa. ³⁸ Wa hã ĩmama, te te ĩma 're ĩwaihu'u mono zéb zarina si, wa tô aima te 're waihu'u za'ra wa'wa. A norĩ wa'wa hã aimama te te 're ĩ'aiwada'uri za'ra wa'aba mono zéb zarina si, te 're ĩ'manharĩ za'ra wa'aba mo. — ãne Zezusi te tãma nharĩ za'ra.

³⁹ Tawamhã Zezusihi ma, te duré asa nharĩ za'ra, ãne:

— Wa norĩ hã, Abra'ãhã nhihudu.

Tawamhã asa te duré Zezusi hã tãma nharĩ za'ra:

— Abra'āhā nhihudu uptabi 'wa'āhā, te aré 're anomro wē wa'aba mo, ĩsine. ⁴⁰ 'Re ĩhāimana u'āsi mono nhimiroti hā tō sena uptabi. Taha si, wa tō te aima 're wasu'u za'ra wa'wa, te te ĩma 're ĩ'awaihu'u mono zéb zarina. Tane nherē, ma tō ĩ'āma asima ĩroti za'ra wa'wa, asiwi ĩwĩrĩ za'ra wa'aba da. Āne dama 're hāimana mono ō di, Abra'ā hā. A norĩ wa'wa hā aimama ne, te 're anomro aba mo. — Āne Zezusi te tāma nharĩ za'ra.

⁴¹ Tawamhā asa te duré tāma nharĩ za'ra:

— Misire Wamama hā, 'Re ĩhāimana u'āsi mono hā. Wa norĩ hā ĩ'ra uptabi, wa 're wahāimana za'ra.

⁴² Tawamhā Zezusi hā te duré asa tāma nharĩ za'ra:

— Tō sena 'Re ĩhāimana u'āsi mono hā, Aimama za'ra wa'aba 'wa'āhā, te aré asiwi 're ĩzawi pese za'ra wa'aba mo. E marĩ wa. ĩhawi we ĩmorĩ wa, atēme za'ra wa'aba. ĩsi'uihā na we ĩmorĩ ō di. Ta hā ma tō we ĩzatō. ⁴³ E niha aima waihu'u pese za'ra wa'aba ō di, ĩnhimirowasu'u hā. Wē nherē, aima wapari ze za'ra wa'aba ō wa, aima pibu prā za'ra wa'aba di. ⁴⁴⁻⁴⁵ Aimama za'ra wa'wa hā, Wa'uburé. A norĩ wa'wa hā ĩ'ra te 're anomro aba mo. Te te sima 're ĩwē mono zém na si, te asima 're ĩwē za'ra wa'aba mo, tāma āma 're uwaimrami za'ra wa'aba mono da. Ta hā dapoto na'rata hawi dapārĩ'wa te 're mo. Sadawa nhipese u'āsi wa, tō sena te te dama 're rowasu'u mono ō di. Tizadawa nhipese na ma tō sāna'rata. Simirosa'rata wasété u'āsi wa, sadawa nhipese u'āsi di. Taha wa, ĩ'ra 're anomro aba mono wa, ĩnhimirowasu'u hā tō sena nherē, āma 're ĩzaze za'ra wa'aba mono ō di. ⁴⁶⁻⁴⁷ Tō sena na wa aima te 're wasu'u za'ra wa'wa, 'Re ĩhāimana u'āsi mono nhimiroti hā. Tane nherē, ĩnhimirowasu'u na 're ĩzaze za'ra wa'aba mono ō di. E marĩ wa. 'Re ĩhāimana u'āsi mono nhib'a'uwē norĩ si te za te te 're wapari pese za'ra, ĩsimiroti hā. A norĩ wa'wa hā ĩsib'a'uwē 're anomro aba mono ō di. Taha wa, ĩsimiroti hā 're wapari pese za'ra wa'aba mono ō di. — Āne Zezusi ma tō tāma waihu'u za'ra.

Zezusihi wasu'u, Abra'āhā wasu'u me

⁴⁸ Tawamhā dama ĩpire norĩ hā ma tō asa tāma nharĩ za'ra:

— A hā, samaritanu. Wa'uburé ré, 're aimorĩ wa, te asimiza'rese āna āne na hā wama ĩrowasu'u. Tō sena, wa tō nasi āne na aima nharĩ za'ra ni. — Āne te taré tāma nharĩ za'ra, Zezusihi ma.

⁴⁹ Tawamhā Zezusi asa te tāma nharĩ za'ra:

— Mare di. Wa'uburé ré, 're ĩmorĩ ō di. Wa hā ĩmreme wazép sina, wa ĩmama hā te aima 're wasu'u wē za'ra wa'wa. Tazahā a norĩ wa'wa hā asiséb āna te āne ĩma ĩnharĩ wasété za'ra wa'wa. ⁵⁰ ĩ'āma 're dawata za'ra mono zō, ĩsina 're ĩnhimnhasi mono ō di, wa hā. Misire ma tō te te sima 're da'awē, ĩ'āma 're dawata za'ra mono da. Tō ĩ'uwaibaba te te ĩ'āma sima 're ĩda'awē mono zé hā. ⁵¹ Tō sena wa za

aima rowasu'u za'ra wa'wa. Īnhimiroti hã da te 're 'madâ'â pese za'ra mono wamhã, 're dadâ'â za'ra mono âna te za 're dahâimana u'âsi za'ra. — ãne te tãma rowasu'u za'ra.

⁵²Sõ'awi te te tãma rowasu'u za'ra õ wa, ĩmreme hã tãma pibu præ za'ra di. Taha wa, asa te duré Zezusihi ma nharĩ za'ra:

— Wa'uburé ré, 're aimorĩ na, wama aiwaihu'u pese za'ra di oto. Wahi'rada Abra'ã hã ma tô dêrã. Uburé 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa norĩ zama ma duré tidâ'â za'ra. Tane nherê, ma tô ĩha, da te 're asaze za'ra mono wamhã, 're dadâ'â za'ra mono âna, 're ĩdahâimana u'âsi za'ra mono na hã. ⁵³E Abra'ãhã nhipai u aipire bâ, te ãne wama ĩnharĩ za'ra. Ma tô dêrã, ta hã. 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa norĩ zama ma tô duré 're dê'â za'ra. E 'wa hã bété, a hã. Ma'ãpé asina asimirosa'rata na wama waihu'u za'ra na, wa te aiwaihu'u za'ra da.

⁵⁴Tawamhã Zezusi te duré asa tãma nharĩ za'ra:

— Wa hã, ĩpire na ĩsina 're ĩwata mono õ di. ĩpire na ĩsina 're ĩwata mono 'wa'ãhã, aré dama ĩwapure di. ĩmama si te ĩpire na te te dama 're ĩwasu'u. Ta hã Asib'apito na te 're ĩsisi za'ra wa'aba mo, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. ⁵⁵Tane nherê, Asib'apito na 're sisi za'ra wa'aba mono nherê, waihu'u za'ra wa'aba õ di. Taha wa, te taré Asib'apito na 're ĩsisi za'ra wa'aba mo. Wa hã wa tô waihu'u, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. Aima sô 're ĩnhimrami za'ra wa'aba mono 'wa'ãhã, aré ĩzadawa nhipese di wa hã, asine za'ra wa'aba. Tô sena wa tô waihu'u, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. ĩsimiroti hã wa tô duré te 're 'madâ'â pese. ⁵⁶Aihi'rata 'wa, Abra'ã hã ma tô ĩwaihu'u siro, we datême ĩmorĩzém na hã ti'ai u. Taha wa, Abra'ãhã ma, rowê di. Te 're to. — ãne Zezusi te tãma rowasu'u za'ra.

⁵⁷Tawamhã te asa tãma nharĩ za'ra, dama ĩpire norĩ hã:

— E niha ma tô Abra'ã hã ĩwaihu, duréi pese dawí dê'â nherê. Te aré ãne wama ĩwasu'u za'ra, ai'ãma wahub ahâ uptabi 'wa'ãhã. Zahadu a hã, ai'ãma wahub ahâ õ di. 50 na zahadu ai'ãma wahub õ di. — ãne te Zezusihi ma, nharĩ za'ra.

⁵⁸Taha wa, Zezusi te duré asa tãma nharĩ za'ra:

— Tô sena, wa aima ĩsiwasu'u za'ra wa'wa. Abra'ã hã poto õ ré, wa 're ĩhâimana u'âsi. — ãne Zezusi ma tô tãma siwasu'u za'ra, dama ĩpire norĩ ma.

⁵⁹Tawamhã te te sadawa 'ru za'ra wa, ma êne hã sada waibu za'ra, te te siwi ãma wĩrĩ da. Tane nherê, te te siwi wĩrĩ õ di, rob u watobro da, tiwi si'wahi za'ra wa, 'ri 'wawi wa'ra hawi.

9

Zezusi hã aibã ĩpotozém hawi ĩtob'a te te ĩpesezé wasu'u

¹Tawamhã morĩ ré, ma tô aibã hã tisã Zezusi hã, ĩwaptã'ázém hawi ĩtob'a hã. ²ĩsiré, wa te wasiwi sãmri za'ra wa, wa tô ãne wasiwi sadanharĩ ni:

— E marĩ wa, ma tob'a na waptārã. E tiwasédé te te 'manharĩ wa, ma tob'a na waptārã. E ĩmama norĩ hã timro me tiwasédé te te 'manharĩ zahuré wa, ma ĩ'ra hã tob'a na waptārã.

³Taha wa, te Zezusi hã asa wama nharĩ za'ra:

— Mare di. Tiwasédé te te 'manharĩ õ di. ĩmama norĩ zama, tiwasédé te te 'manharĩ zahuré õ di. Rowẽ na 're morĩ wa za, ma tob'a na podu, ĩwaihu'u pese na da te waihu'u za'ra da, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. ⁴Ta hã ma tô we ĩzatõ, dapawaptom na te tãma 're romhuri mono da. Rowa'a ré, te za da te 're romhuri za'ra. 'Re mara mono wa, da te 're romhuri waihu'u za'ra mono õ di. Tane rowẽ ré, wa za wa te tãma 're romhuri za'ra. ⁵Tawamhã ti'ai ãma 're ĩnhamra mono ré, dama rob'u iwẽ'wa ne, wa hã dama rowẽ nhomri'wa, wa 're ĩhâimana. — ãne te wama siwasu'u.

⁶⁻⁷Tawamhã Zezusi hã ma tô tizadaipro hã oto time ti'ai u, ti'a te te ãma wai'o da, te te ãma tomhã u'ré da. Tawamhã tihiptõmo na ma tô sada a'â. Te te ãma tomhã u'rúi pari wamhã, te tãma tinha:

— Mo oto aimorĩ pu'u u, asitõmo upsõ da, Siro'é na pu'u nhisi u. — ãne te satõ. Siro'é na pu'u nhisi hã dazatõrĩ, te wasu'u.

Taha wa, te mo, sitõmo upsõ da. Sitõmo upsõi wamhã, tõmo wẽ di oto aibã hã. Tawamhã te wei mo apã. ⁸Tawamhã da te 'madã'ã za'ra wamhã, te dasima rowasu'u za'ra ni, ãne:

— E õ hã rob'ui prazém na te te 're da'awari mono da, 're ĩsãmra mono. — ãne te dasima rowasu'u za'ra ni, ĩsõrõwa 'rata 're ĩdahâimana za'ra mono norĩ hã. Tob'a ré, te te siwi 're ĩ'madã'ã za'ra mono norĩ me, te ãne sima rowasu'u za'ra.

⁹Tawamhã ni'wam norĩ hã te sima rowasu'u za'ra:

— Tô õ hã, tob'a na aré 're ĩsãmra mono.

Ni'wam norĩ hã te duré sima rowasu'u za'ra:

— Mare di. Ta hãĩ õ di. Taré ĩtob'a ne, õ hã.

Tawamhã te te sina dawapari wamhã, te oto dama sina wasu'u, tito pese'wa hã:

— Wa hã ĩtob'a di aré tô.

¹⁰Tawamhã te sadanharĩ za'ra:

— E niha ma tô atõmo wẽ.

¹¹Taha wa, te asa tãma siwasu'u za'ra:

— Aibã hã ma tô tizadaipro na waza ti'a hã, te te ãma ĩtomhã u'ré da, Zezusi na ĩsisi hã. Pu'u u ĩmorĩ da, te ĩma rob'ru, ĩsitõmo upsõ da. Taha wa, wa tô mo. ĩsitõmo upsõi wamhã, ĩtõmo wẽ di oto. — ãne te aibã hã sina dama wasu'u.

¹²Tawamhã ma tô sô sadanharĩ za'ra:

— E mahãta tawamhã, Zezusi hã.

Tawamhã te asa tãma rowasu'u za'ra:

— Me. Wa hã te waihu'u õ di. — ãne te asa tãma rowasu'u za'ra, aibã hã.

Parisezu norĩ hã aibã ãtob'a, Zezusi te te ãpe, te te siwi ãsadanharĩzé wasu'u

¹³ Tawamhã parisezu norĩ u te siwi saprõ, aré tob'a na 're ãsãmra mono hã. ¹⁴ Romhuri zahãrizém na te ãtẽme siwi saprõ, Zezusi hã tizadaipro na ti'a te te ãwazarizém na, duré te te ãto pesezém na, sabadu na. ¹⁵ Tawamhã te te ãtẽme siwi ãwisi za'ra wamhã, te siwi sadanha, parisezu norĩ hã, niha te te ãto pesezéb zõ. Tawamhã asa te tãma siwasu'u za'ra:

— Tizadaipro na ti'a hã te te ãwai'o na, ma tõ ãtõmo u'ré. Taha pari, wa tõ ãsitõmo upsõ. ãhãna hã wa oto rob'madá'ã wẽ.

¹⁶ Tawamhã ni'wam norĩ si, te Zezusihi ma nharĩ za'ra, parisezu norĩ hã:

— Õ hã sabadu na te te pese nherẽ, te te 'madã'ã pese õ di, romhuri zahãrizém na roti hã. 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã we te te satõrĩ õ di. We te te satõrĩ 'wa'ãhã, te aré te te 're 'madã'ã pese, ãsimiroti hã. — ãne te Zezusihi ma nharĩ za'ra.

Tawamhã ãhãiba amo norĩ hã te rowasu'u za'ra duré:

— 'Re morĩ wasété 'wa'ãhã, aré waihu'u pese õ di, marĩ dama ã'manharĩ waihu'u'õ hã te te dama 'manharĩ da hã. — ãne Zezusihi ãma ma tõ tasisada 'rãmi za'ra ni. ¹⁷ Taha wa, te duré siwi sadanha, parisezu norĩ hã:

— Õ hã te te ato pese nherẽ, e niha asimirosa'rada hã ãma hã.

Tawamhã ma tõ duré asa tãma nharĩ za'ra:

— Õ hã 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u'wa, te 're mo. — ãne te tãma rowasu'u za'ra.

¹⁸ Tõmo wẽ u'ãsi, 're morĩ newamhã, te te ãto pesezém na ma tõ wawã za'ra, dama ãpire norĩ hã. Taha wa, ma tõ aibã mama zõ tihãrã za'ra, te te ãma sadanharĩ za'ra da. ãna zõ zama te tihãrã za'ra. ¹⁹⁻²¹ Tawamhã ãtẽme simasisi zahuré wamhã, te ãma siwi sadanharĩ za'ra:

— E õ hã ai'ra. Ma tõ dama ãwasu'u wa'wa, tob'a na ãwaptã'ã na. E niha ma ãhãna titõmo wẽ, tob'a nherẽ. Rob'madá'ã wẽ di oto.

Tawamhã ãmama te asa tãma nharĩ za'ra:

— Ta hã tõ wa'ra, te 're mo. Tob'a na ma tõ waptãrã. ãne na wama waihu'u pese di. Niha oto te te ãrob'madá'ã wẽ na wa te waihu'u õ di. Duré ãto pese'wa hã wa te waihu'u õ di. A norĩ wa'wa hã te za ã'ra hã asiwi ãsadanharĩ 'wa, ãto pese'wa zõ te te aima wasu'u za'ra wa'aba da. Ma tõ tiprédu oto. Si'uihã na te za aima siwasu'u za'ra wa'wa.

²² ãne ãmama te tãma nharĩ za'ra, dama ãpire norĩ mreme pipa te. ãne ma tõ sima ãma roti za'ra aré: "Ni'wam norĩ hã Zezusi, Danho'reptui'wa da, 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te ãpisutu na te te saze za'ra wamhã, wa za wa te tiwi 're rosawi za'ra, rowahutuzéb u dame 're sisisi tõ mono da." ãne na ma tõ te te sima 're roti za'ra. ²³ Taha wa, te te tãma wasu'u za'ra õ

di, ti'ra to pese'wa hã. Ī'ra si te te siwi sadanharĩ za'ra da, ĩ'ra hã oto prédu wa, te ti'ra si tãma 'ru za'ra.

²⁴Tawamhã parisezu norĩ hã te sô tihârâ za'ra, te te ĩto pese zô, apâ ĩtême sébré za'ra da. ĩtême sébré za'ra wamhã, te tãma nharĩ za'ra:

— Zezusi hã 're morĩ wasété di. Āne wama waihu'u pese za'ra di. Ma'ápé 'Re ĩhâimana u'âsi mono âma si aiwata, taha si te te ato pese wa.

²⁵Tawamhã ma tô asa tãma nharĩ za'ra:

— Āté tô sena 're morĩ wasété di, Zezusi hã. Āté 're morĩ wê di. Wa hã te waihu'u ô di. ĩtômo wê zép si, wa tô ĩsina waihu'u. ĩtob'a u'âsi, wa aré 're ĩnhamra. Āhãna ĩtômo wê di oto. — Āne te tãma siwasu'u za'ra, parisezu norĩ ma.

²⁶Tawamhã asa te te ĩto pese ma, te nharĩ za'ra:

— E niha ma tô ato pese.

²⁷Taha wa, te aibã hã asa duré tãma nharĩ za'ra:

— Wa tô aima rowasu'u za'ra wa'wa aré. Tane nherê, âma ĩwapari ze za'ra wa'aba ô di. E marĩ da, wa za bété aima ĩsiwasu'u na sahu za'ra wa'wa. E Zezusi hã saze za'ra wa'aba da bâ, wa za ĩsiwasu'u na aima sahu za'ra wa'wa. — Āne te tãma nharĩ za'ra.

²⁸Tawamhã te te sadawa 'ru za'ra wa, te asa tãma nharĩ za'ra:

— A hã ĩsazei'wa, te 're aimo. Wa norĩ hã Mozésihi zazei'wa, wa 're wanomro. ²⁹'Re ĩhâimana u'âsi mono, ma tô Mozésihi ma pisutu, ĩsadawa para datême 're morĩ da. Āne wama waihu'u pese za'ra di, wa norĩ hã. Ô hã bété, Zezusi hã e ma hawi te wei mo. Wa norĩ hã âne na hã wa te waihu'u za'ra ô di.

³⁰Tawamhã te duré asa tãma nharĩ za'ra:

— E niha bété, Zezusi te te ĩto pese nherê, waihu'u za'ra wa'aba ô di, we ĩsatôri'wa hã. ³¹Ni'wa hã 're morĩ wasété wamhã, ĩmreme te te 're wapari mono ô di za, te te tãma âma 're a'uwaimrami mono da, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. Ni'wa hã ĩsimiroti te te 're 'madâ'â pese mono wamhã, te za ĩmreme hã te te 're wapari u'âsi, te te tãma âma 're uwaimrami u'âsi mono da. Āne wama waihu'u pese za'ra di, wa norĩ hã. ³²Ropoto na'rata hawi 're datob'a za'ra mono wa, ni'wa hã te te 're da'ato pese mono ô di. ĩwasu'u hã robaba di aré. ³³Ô hã aibã hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono hawi wei morĩ ô 'wa'âhã, aré ĩto pese ô di. Tãma waihu'u ô di aré. — Āne te tãma nharĩ za'ra.

³⁴Tawamhã parisezu norĩ, te asa tãma nharĩ za'ra:

— Aiwasété ré, ma tô ana dub're asa'ê. Taha wa, ma tô atob'a na aipo. E niha te bété wama ĩrowasu'u za'ra, aiwasété nherê. Mo oto aimorĩ. Rowahutuzéb u dame 're azasi mono ô di za oto. — Āne Zezusi te te ĩto pese ma, te nharĩ za'ra, parisezu norĩ hã.

Sõ'awib õ nherẽ, Zezusi hã datob'a na tizazei'õ'wa norĩ ãma ãsimiré'ézé wasu'u

³⁵Tawamhã te te ãto pese wi, te te tiwi ãrosawi za'ra zé hã ma tô wapa, Zezusi hã. Taha wa, te sô rob'madã, tinhimito pese zô. Te te sãmri wamhã, te tãma tinha:

— E dasiré ãpodo hã, ma tô ãsaze.

³⁶Tawamhã asa te Zezusihi ma tinha:

— E 'wa hã dasiré ãpodo. Ma'ãpé ãma wasu'u na, te waihu'u da, duré te saze da.

³⁷Tawamhã Zezusi asa te duré tãma tinha:

— Wa hã dasiré ãpodo, ã'madã hã wa aima ãsiwasu'u.

³⁸Tawamhã ma tô aibã hã Zezusihi ma tinha:

— Apito, wa za oto asaze.

Taha wa, hi'rãtitõ ma tô tãma nhamra, Zezusihi ãma wata da.

³⁹Tawamhã Zezusi te dama tinha:

— Ti'ai u, wa we datẽme mo, te da'ãma 're arowairébé mono da. E marĩ da. Tipẽ'ẽ 're, tob'a na 're ãsiwaihu'u za'ra mono norĩ hã tob'a ãna oto 're nomro mono da, duré tipẽ'ẽ 're, tob'a õ na taré 're ãsi'madã'ã za'ra mono norĩ hã tob'a u'ãsi 're nomro mono da. — ãne Zezusi ma tô dama rowasu'u.

⁴⁰Tawamhã parisezu norĩ ã'rata ãsimasa, te tãma nharĩ za'ra:

— Wa norĩ hã bété. E wapẽ'ẽ 're, watob'a na wa 're wanomro. E wa norĩ hã te ãwawasu'u za'ra.

⁴¹Tawamhã Zezusi asa te tãma nharĩ za'ra:

— Aipẽ'ẽ 're, atob'a na 're asiwaihu'u za'ra wa'aba mono 'wa'ãhã, te te 're aiwẽ'õ za'ra wa'aba mono õ di aré, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã. Tawamhã aipẽ'ẽ 're, atob'a õ na 'rãwi 're asi'madã'ã za'ra wa'aba mono wa, te za te te 're aiwẽ'õ za'ra wa'wa. — ãne Zezusi ma tô tãma rowasu'u za'ra, parisezu norĩ ma.

10

Pone'ërebã 'madã'ã'wa na, Zezusi hã te te sina ãsimiré'ézé wasu'u

¹Tawamhã Zezusi te duré pone'ërebã tede'wai wasu'u hã dama wasu'u. ãne te dama wasu'u:

— Tô sena wa za aima rowasu'u za'ra wa'wa, pone'ërebã tede'wai wasu'u na. Pone'ërebã hã wa'ra 're, 're simi'wara mono wamhã, ãsimisaihuri hã 'ridawa u, sô 're sisisi mono õ di. Wa'ra na si te za sô 're sarõtõ za'ra. ² ãtede'wa si te za 'ridawa u sô 're ne, 're zasi mono da, wa'ra 're. ³ Ta hã 'ridawa u, sô 're simasisi mono wamhã, te za te te tãma 're 'ridawa, 'ridawa 'madã'ã'wa hã. Sô 're simasisi mono wamhã, ãmreme te za waihu'u za'ra, pone'ërebã hã. ãsisi mono bã, te za sitẽme sô 're hãrã, rob u te te 're sani za'ra mono da. ⁴ Tinhimizama hã rob u te te 're simroi mono wamhã, ãsõwa te za 're ne. Titede'wai mreme te te waihu'u pese za'ra wa, te za ãsarina

're nomro, ĩsimizama hã. ⁵ Pone'ërebâ tede'wai upana nherẽ, e te za dazarina 're nomro. Mare di. 'Re nomro mono õ di za, dazarina. Te za tiwi 're sisa're, ĩmreme te te 're waihu'u za'ra mono õ wa. — Āne Zezusi, ma tô dama rowasu'u, pone'ërebâ tede'wai wasu'u na.

⁶ Tane nherẽ, marĩ te te ĩwasu'u hã da te waihu'u za'ra õ di.

Zezusi hã 'ridawa na te te sina ĩsimiré'ézé wasu'u

⁷ Tawamhã Zezusi te duré dama tinha:

— Tô sena wa za aima ĩsiwasu'u za'ra wa'wa. Wa hã wa 'ridawa na ĩsina simiré'é, pone'ërebâ 'mazasizém na wa'ra u. ⁸ Pone'ërebâ hã, titede'wai upana norĩ mreme hã te te 're wapari za'ra mono õ di za, ĩsipsaihuri norĩ mreme hã, danhibrob zô dapãrĩ'wa norĩ mreme hã. Tane 'Re ĩhâimana u'âsi mono zazei uptabi 'wa norĩ hã te te 're wapari za'ra mono õ di za, aimawi te te dama 're ĩrowasu'u za'ra mono norĩ mreme hã, ĩwana datême 're ĩnomro mono norĩ mreme hã. ⁹ Wa hã, 'ridawa na wa tô ĩsina simiré'é, ĩsiwaprosi Danho'reptui'wai wa. 'Ridawa na te za wa'ra u 're sisisi, pone'ërebâ hã. 'Re sisisi mono wamhã, tâma 're rowẽ za'ra mono di za. Tane, da te 're ĩzaze za'ra mono wamhã, dama 're rowẽ za'ra mono di za, wa hã te 're da'anho'reptui u'âsi mono wa. Wa'ra hawi, te za pone'ërebâ hã tisa zô 're wairébé. ĩsa zô, tiwi 're rowaptâ'â za'ra mono õ nherẽ, tâma 're rowẽ za'ra mono di za. Tane ĩzazei'wa norĩ wi, ĩwẽ zô tiwi 're rowaptâ'â za'ra mono õ di za. ¹⁰ E marĩ da, te ĩsimisaihuri norĩ hã wa'ra u 're sisisi. Pone'ërebâ zô te 're nomro, te te dawĩ 're waibui mono wa, te te dawĩ 're simroi mono da. Tanei õ di, wa hã. Wa hã wa tô we datême mo, robzei u'âsi ĩ'âma 're danomro mono da, duré 're dadâ'â za'ra mono âna, 're dasi'ubumroi u'âsi mono da, hãiwa âma.

Zezusi hã pone'ërebâ tede'wa na te te sina ĩsimiré'ézé wasu'u

¹¹ — Wa hã pone'ërebâ tede'wa na, wa ĩsina simiré'é, tinhimizama te te 're ĩ'azawi pese mono na. E marĩ wa. ĩsisawi âna, ĩzazei'wa norĩ zada, ĩdâ'â wa za, te 're anho'reptui mono da. ¹² Tite wa, te te 're azawi pese, tinhimizama hã, pone'ërebâ tede'wa hã. Tâma ĩromhuri'wa hã tite õ wa, te te 're azawi pese mono õ di. Taré rob'uiprazéb zô si, te te 're romhuri. Robzahi hã we sô morĩ wamhã, te za tiwi wara. Pone'ërebâ, te za rême za'ra. Taha wa, te za 'mai'â, robzahi hã. Te te 'mai'âri wamhã, te za âma ropé. ¹³ E marĩ wa, te za tiwi wara, romhuri'wa hã. ĩtede'wai õ wa, te za tiwi wara, te te 're azawi pese mono õ wa. ¹⁴⁻¹⁵ Wa hã pone'ërebâ tede'wa, ĩsimizawi pese na, wa tô ĩsina simiré'é, ĩzazei'wa norĩ te 're azawi pese mono wa. ĩmama hã ma tô ĩwaihu'u, ti'ra na. Wa hã wa duré õ hã waihu'u, ĩmama na. Tane duré ĩzazei'wa norĩ hã wa tô te 're awaihu'u u'âsi, ĩnhib'a'uwẽ na. ĩzazei'wa norĩ hã ma tô duré ĩwaihu'u za'ra, ĩnhib'apito na. Ta norĩ zada, wa za ĩsisawi âna dârâ, te 're

anho'reptui mono da. ¹⁶ Ni'wam norĩ hã te duré 're nomro, ìnhib'a'uwē 're hâimana za'ra mono da hã. Ta norĩ ãma, wa za pone'ërebâ na simiré'é za'ra, ìnhimiwa'ra 're, 're ìsi'ubumroi mono õ na hã. Ta norĩ zama wa za ìsitēme ubumro. Tawamhã te za ìmreme hã te te 're wapari pese za'ra. Pone'ërebâ norĩ hã maparane danhimi'ubumro hã siré oto 're ìsi'ubumroi mono ne, te za simisutu ìnhib'a'uwē 're nomro, misi ì'madâ'â'wa, tâma 're ìhâimana za'ra mono wa za.

¹⁷ — Taha wa, Ìmama te te 're ìzawi pese, ìsisawi ãna, sada ìdâ'â za'ra wa za, apâ ìhâiwa'utu pari, 're ìmorĩ u'âsi da. ¹⁸ Dasi'uihã na da te dasiwi ìwĩrĩ da hã mare di. Ìsi'uihã na, wa za dârâ, dazada. Wa za duré hâiwa'udu, ìsi'uihã na. Æne wa za 'manha, Ìmama te te ìma ìpisutuzéb zarina. — Æne Zezusi te dama siwasu'u.

¹⁹⁻²¹ Tawamhã ìmreme, te te wapari za'ra wamhã, ma tô ni'wam norĩ hã dama rowasu'u za'ra, ãne:

— Wa'uburé ré, 're morĩ wa, te ãne simiza'rese ãna wama siwasu'u. E marĩ da, te za bété ìmreme hã ìwapari za'ra wa'wa.

Tawamhã ni'wam norĩ hã te dama rowasu'u za'ra:

— Mare di. Wa'uburé ré, 're morĩ 'wa'âhã, aré mreme wē õ di. Mreme wē di, õ hã. E wa'uburé, ma tô pawapto, ìtob'a te te ìto pese da hã. Mare di. Ta hã waihu'u õ di. — Æne Zezusihi ãma ma tô tasisada'rãmi za'ra ni.

Zudezu norĩ hã, Zezusi te te siwi ìwē'õ za'ra zé wasu'u

²²⁻²³ Tawamhã wasiré zudezu norĩ hã daro mono bâ ma tô duré si'rã'õtõ, Zeruzarē ãma, 'Re ìhâimana u'âsi mono ãma dawata za'ra da. E marĩ wa. Apâ 'ri za'ëne hã te te tâma pisutu za'ra wē te, ãma 're ìdawata za'ra mono zéb da hã ma tô tasi'rã'õtõ ni, bâdâ dama ìpire na, ãma dasipo're pu'u za'ra da, rowa'u'u wahã, 're sa'wari mono ré. Tawamhã Zezusihi me, wa ai'aba'rê ni, 'ri za'ëtê u. 'Ri 'wawi wa'ra wa'wai baba, wa 're wanomro, Apito Saromahã nhib'uriti na uriti nhisi wa'wai baba. ²⁴ Tamomo ma tô ìtēme si'rã'õtõ, dama ìpire norĩ hã, Zezusihi u. Tawamhã te tâma nharĩ za'ra:

— E niwa te za wama asiwasu'u za'ra. Wama asiwasu'u za'ra zéb zô, wanhimipari wa'a za'ra di. A hã, tô sena Danho'reptui'wa da, 'Re ìhâimana u'âsi mono te te aipisutu wamhã, ma'ápé sô'awi wama asiwasu'u za'ra na, wa te ai-waihu'u za'ra da. — Æne te Zezusihi ma nharĩ za'ra.

²⁵ Tawamhã Zezusi hã te asa tâma nharĩ za'ra:

— Wa tô aima ìsiwasu'u pari za'ra wa'wa. Tane nherē, ìmreme na 're ìzaze za'ra wa'aba mono õ di. Ìmama zadawa para, wa tô marĩ dama ì'manharĩ waihu'u'õ hã te dama 're ab'manharĩ wē, da te 're ìwaihu'u za'ra mono da. ²⁶ Tane nherē, asina 're ì'umnhasi za'ra wa'aba mono õ di, ìnhib'a'uwē 're anomro aba mono õ wa. ²⁷ Ìnhib'a'uwē si te za ìmreme hã te te 're wapari pese za'ra. Pone'ërebâ tede'wa,

tinhimizama hã te te 're ĩ'awaihu'u mono ne, wa tô ĩnhib'a'uwẽ norĩ hã waihu'u za'ra. Ta norĩ si te za ĩnhimiroti hã te te 're 'madâ'â pese za'ra. ²⁸ Ta norĩ ma, wa za pisutu za'ra, 're dâ'â za'ra mono âna, 're hâimana u'âsi za'ra mono da, hâiwa âma 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'rata. Ni'wa hã te te ĩwi 're waibui mono õ di za, ĩzazei'wa norĩ hã. ²⁹ ĩmama, ma tô ĩma pisutu za'ra, ĩnhib'a'uwẽ si 're nomro mono da. Ta hã danhipai u, uburé dama pire di, ĩmama hã. Uburé marĩ ma, pire di, hâiwa âma ti'ai âma zama. Taha wa, ni'wa hã te te tiwi 're waibui waihu'u mono õ di za. ³⁰ Wa norĩ hã aiwa wawaihu'u pese di, ĩmama me. — Āne Zezusi te tãma siwasu'u za'ra, dama ĩpire norĩ ma.

³¹ Tawamhã ta norĩ hã ma duré ěne hã sada waibu, te te âma siwi wĩrĩ da. ³² Taha wa, te Zezusi hã duré tãma nharĩ za'ra:

— Wa hã ĩmama te te ĩma ĩpisutuzéb zarina, wa tô marĩ dama ĩ'manharĩ waihu'u'õ na te 're da'apawaptob u'âsi. E ma hã ĩnhimipawaptobzé hã aima wẽ za'ra wa'aba õ wa, te za asiwi ĩwĩrĩ 'wa, ětẽ na. Ma'ãpé, ĩma waihu'u za'ra wa'aba.

³³ Tawamhã asa te tãma nharĩ za'ra:

— 'Re da'apawapto mono wa, wa te wasiwi aiwĩrĩ õ di za. Aimreme wasété wa, wa za wasiwi aiwĩrĩ ni. Ti'ai âma aipoto nherẽ, 'Re ĩhâimana u'âsi mono me, aiwa aiwaihu'u pese aba na siwasu'u wa, wa za wasiwi aiwĩrĩ ni, aimreme wasété wa.

³⁴⁻³⁶ Tawamhã Zezusi asa te tãma nharĩ za'ra:

— E ĩ'ra na ĩsiwasu'u wa, ma tô ĩmreme hã asiwi ĩwẽ'õ za'ra wa'wa. Duréihã 'Re ĩhâimana u'âsi mono, ma tô tinhimiroti hã te te dama 're awaihu'u, da te dasima âma 're roti za'ra mono da. Ti'ra na ma tô roti'wa norĩ hã te te 're sisi za'ra. Āne ma tô ĩbaihá na âma rob'ui'ééré, ĩsadawa wasu'u'wa hã. Tô sena, ĩmreme ui'ééré hã. Roti'wa norĩ hã, ti'ra na te te 're sisi za'ra mono wamhã, e wa hã ĩmreme wẽ'õre di, ĩ'ra na ĩsiwasu'u wamhã, ti'ai u we te te ĩzatõrĩ nherẽ, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. ³⁷⁻³⁸ ĩmama hã tiwaihu'u pese na, te te 're da'apawapto. ĩzama, wa tô ĩsine te 're da'apawapto. Taha wa, te za ĩ'ra na ĩwaihu'u za'ra wa'wa. ĩsine, te 're da'apawapto mono õ wamhã, ĩ'ra na 're ĩzaze za'ra wa'aba mono õ di za. ĩ'ra na wa tô aima 're ĩsiwasu'u za'ra wa'wa aré. Tane nherẽ, ĩmreme na 're ĩzaze za'ra wa'aba mono õ di. Taha wa, ĩmama hã tiwaihu'u pese na te te 're ĩda'apawapto mono ne, te 're da'apawapto mono nherẽ, te za ĩ'ra na 're ĩzaze za'ra wa'aba mo. Tawamhã te za ĩwaihu'u za'ra wa'wa, ĩ'âma 're ĩhâimana mono na, ĩmama hã. Te za duré ĩwaihu'u za'ra wa'wa, ĩmama âma 're ĩhâimana mono na. — Āne Zezusi te tãma siwasu'u za'ra.

³⁹ Tawamhã ma tô duré sima wẽ za'ra, te te siwi âri da, dama ĩpire norĩ hã. Tane nherẽ, tiwi simani za'ra wa, te te siwi âri za'ra õ di.

⁴⁰ Tawamhã apâ ma tô mo, Zodã pa u Zezusi hã. Īsiré, wa ai'aba're ni. Tawamhã wasihutu wi, wa saprĩ za'ra ni, zara u. Zuwã Batita hã â dawabzuri te te dama 're ĩ'ab'manharĩ 'rata mono zéb u, wa saprĩ za'ra ni. Tame te a'â nhamra, Zezusi hã.

⁴¹ Tame sãmra ré, te da'ahâ na nasi ĩtême aihutu ni. Nasi ĩtême dasihutu wamhã, âne te dasima rowasu'u za'ra ni:

— Zuwã Batita hã, ĩmreme na da te 're saze za'ra mono da, marĩ dama ĩ'manharĩ waihu'u'ô hã te te dama 're ab'manharĩ mono ô di. Tane nherê, tô sena ma tô Zezusi hã te te dama 're wasu'u. — Āne te dasima rowasu'u za'ra ni.

⁴² Taha wa, tame wasi'ubumroi ré, ma tô da'ahâ na Zezusi hã saze za'ra ni, Danho'reptui'wa na.

11

Razaru ĩdâ'âzé wasu'u

¹⁻³ Tawamhã aibã hã te 're hâimana, Razaru na ĩsisi hã. Betãna na 'ri wa'ôto nhisi âma te 're sãmra. Tame te duré ĩhidiba norĩ hã 're simasisi zahuré Mariza norĩ hã, Mataha me. Mariza hã niwapsi te za Zezusihi para u're, wedewa'u zadaze na, tâma rowê da. Taha parip si te za para u'ô, tizéré na.

Tawamhã ma tô tihâzé, Razaru hã. Hâzé wa, ma tô ĩhidiba norĩ hã da'mazatô, Zezusihi zô da'maimorĩ da, ĩhitébré hã te te tâma 'maiwasu'u da. ĩtême wisi wamhã, âne te Zezusihi ma sadawa wasu'u:

— Apito, aibã 're ĩsawi pese mono hã ma tô tihâzé.

⁴ Tawamhã Zezusi hã te te wapari wamhã, te tinha:

— Tane tô. Dâ'â u'âsi nomro ô di za. Taha wa, te za 'Re ĩhâimana u'âsi mono âma 're dawata za'ra, waihu'u pese wa. ĩ'âma zama te za duré 're dawata za'ra. Wa hã ĩ'ra wa, te za duré ĩ'âma 're dawata za'ra. — Āne te Zezusi hã tinha.

⁵ Mata norĩ hã Zezusihi ma, sawi pese za'ra di, Razaru norĩ hã. ⁶ Tane nherê, ĩwasu'u te te wapari wamhã, awa'awi ĩtême morĩ ô di. Maparane ma tô âma timara, tame sãmra ré. ⁷ Taha pari, te oto wazatôrĩ za'ra, apâ wa te wasiwi saprõni da, Zudeza na danhipti'a nho'ômo nhisi u. Īsiré 're wanomro mono wa, te wazatôrĩ za'ra.

⁸ Taha wa, wa tô asa tâma nharĩ za'ra ni:

— Rowahutu'wa, e niha te za apâ aimo. Nimosi dama ĩpire norĩ hã te aré siwi aiwĩ, êtê na.

⁹ Tawamhã âne te wama rowasu'u za'ra, Zezusi hã:

— Bâtâ pusizém hawimhã bâdâ sébrézéb u hã rowa'a di. Tawamhã, ni'wa hã rowa'a na morĩ wamhã, simeĩ ô di za. E marĩ wa. Rowa'a na hã rob'madâ'â pibui pese wa. ¹⁰ Robra na morĩ wamhã, te za aime. — Āne sô'awib ô nherê, te wama siwasu'u za'ra, Zezusi hã. 'Re ĩhâimana u'âsi mono, ma tô tâma pisutu, 're ĩmorizé hã a'â 're morĩ da. Taha wa, te sina hâtâ'â âna 're mo.

¹¹ Tawamhã Zezusi te duré wama nharĩ za'ra, ãne:

— Wasiwadi te nhono, Razaru hã. Wa za ítẽme mo, te utu da.

¹² Tawamhã wa tô duré asa tâma nharĩ za'ra ni:

— E marĩ da, te za ítẽme aimo. Séptâ'â wa, te oto tinhotõ wẽ.

— ãne wa tô tâma nharĩ za'ra ni.

¹³ Zezusihi si ma tô ãdâ'â uptabi na waihu'u. Ísõtõ na te te wama wasu'u za'ra wamhã, ãdâ'ázé te wasu'u. Taré sõtõ newa, wa norĩ hã wa te waihu'u za'ra õ di, ãdâ'ázé hã. ¹⁴ Wa te waihu'u za'ra õ wa, sô'awi te oto wama rowasu'u za'ra:

— Razaru hã ma tô dârâ. ¹⁵ Hâzé ré ãrata ãnhamra õ nherẽ, ãma rowẽ di. E marĩ wa. Romhãimanazéb zarina, ãwaihu'u pese na ãzaze za'ra wa'aba wa za, ãma rowẽ di. Oto ítẽme wasi'aba'rúi wa'aba. — ãne te wazatõrĩ za'ra, Zezusi hã.

¹⁶ Taha wa, Tome hã ãsi'ubza na da te 're ãsisi za'ra mono hã te wama nharĩ za'ra, ãne:

— Oto ãme wasi'aba'rúi wa'aba, ãsu da te wa'uprozi da nherẽ.

— ãne te tinha, Tome Didimo hã. Didimo na ãsisi hã dasi'ubza, te wasu'u.

Tawamhã wa tô ítẽme wasiwi saprõni ni, Betãnha na 'ri nhisi u.

Zezusi hã apâ dahãiwa'utu'wa na ãsiwasu'uzé wasu'u

¹⁷⁻¹⁹ Tawamhã Betanha u wasihutu wamhã, ma tô ni'wa hã Zezusihi ma rowasu'u, ãne:

— Razaru hã ma tô dârâ. Ma tô dasiwi sêrẽ ni. Maparane si'uiwa na ma tô ãma timara oto, da te dasiwi ãsêrêzém na hã.

— ãne te tâma rowasu'u. Betãnha u hã romhuture wa, ma da'ahã na wawana aihutu ni, Zeruzarẽ hawimhã. Si'ubdatõ ti'ai pibuzé hã Betãnha u da hã. Mata norĩ hã da te pê'etété zahuré da, ma ítẽme aihutu ni, ãhitébré hã tiwi dâ'â zahuré wa.

²⁰ Tawamhã ni'wa hã ma tô Mata norĩ ma rowasu'u, ãne:

— Zezusi hã te we oto mo.

Taha wa, ma tô Mata hã awa'awi watobro rob u, Zezusi hã te te sina uzusi da. Marizaha si te ãsa'u nhamra, 'ri para.

²¹ Tawamhã Mata hã Zezusi te te sina uzusi wamhã, ãne ma tô tâma tinha:

— Wanhib'apito, wahitébré hã hâzé ré wa'rata asãmra 'wa'ãhã, wawi dâ'â õ di aré. ²² Dâ'â nherẽ, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, aimreme wamhã, te za aima ãma uwaimra.

²³ Tawamhã Zezusi te asa tâma tinha:

— Tane tô. Dâ'â nherẽ, te za hãiwa'udu, ãhitébré 'wa hã.

²⁴ Mata te duré asa tâma tinha:

— Tane tô. Bãdã ma tô sima pisutu 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã, adã hã te te ã'ahãiwa'utuzéb dã hã. Tawapsi te za wahitébré hã dazu hãiwa'utu.

²⁵⁻²⁶ Tawamhã Zezusi te duré asa tâma tinha:

— Wa hã 're dadã'â za'ra mono nherẽ, te 're da'ahãiwa'utu mono pari, 're ãdanomro u'ãsi mono zé te dama 're ã'apisutu

mono, wa 're mo. Ni'wam norĩ hã Danho'reptui'wa na te te sina 're ĩ'umnhasi za'ra mono wamhã, tãma 're rowẽ za'ra mono di za. 'Re dâ'â za'ra mono wamhã, dâ'â ãna te za 're hâimana u'âsi za'ra, hâiwa ãma. E tô sena ma ĩmreme hã ĩsaze.

²⁷ Tawamhã Mata asa te tãma tinha:

— ĩhe. Tô sena, wa aimreme hã saze. A hã Danho'reptui'wa da, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te aipisudu. A hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'ra. Wahi'rata norĩ hã asô 're ĩsimipari za'ra mono, a hã, ti'ai u we aimorĩ da hã. — Āne te Zezusihi ma tinha.

Zezusi ĩsiwa'õzé wasu'u

²⁸ Tawamhã apã te mo Mata hã, 'ri tẽme. Ti'awi pesere ma tô tinoi ma rowasu'u, Marizaha ma:

— Rowahutu'wa te we asô hã, ĩtẽme aimorĩ da.

²⁹⁻³⁰ Taha wa, ma si'aba'rẽ na wahudu, Zezusihi u wei morĩ da, Mariza hã. Zahadu 'ri tẽme, wasihutu õ di. Mata te te ĩwa'uzusizẽb ãma, wa zahadu aimasam ni. ³¹ Tawamhã Mariza hã watobro wamhã, ma ĩsarina wairẽ rob u, ĩtẽme ĩsihutu norĩ hã. Āne te sima ãma romnomri za'ra: “Āté tihitébrẽ 'ru u te mo, ãma wawa da.” Tane nherẽ, tihitébrẽ 'ru u morĩ õ di, Mariza hã. Zezusihi u te wei mo. Taha wa, ma tô we ĩsarina ai'aba'rẽ ni.

³² Mariza hã we ĩtẽme wisi wamhã, hi'rãtitõ ma ĩpapara nhamra, Zezusihi ma wapu wa. Tawamhã ãne te tãma tinha:

— Wanhib'apito, wahitébrẽ hã hãzé ré, wa'rata asãmra 'wa'ãhã, aré wawi dâ'â õ di. — Āne te tãma tinha, wawa sina.

³³ Tawamhã Mariza hã pẽ'ẽzé te, siwa'õ wa, duré we ĩsarina ĩsihutu zama 'ry'ry wa, pẽ'ẽzé di, Zezusi hã. Pẽ'ẽzé ahã di.

³⁴ Āne ma tô sadanharĩ za'ra:

— E mame ma tô asiwi ĩsẽrẽ 'wa.

Tawamhã asa te tãma rowasu'u za'ra:

— We aimorĩ wasiré, sabu da.

³⁵ Tawamhã pẽ'ẽzé ahã wa, te aiwa'õ, Zezusi hã.

³⁶ Taha wa, te dasima nharĩ za'ra ni:

— Õ hã te te sawi pese uptabi di. Te te sawi pese uptabi wa, te sô tiwawa.

³⁷ Tawamhã da'umro na te tãma nharĩ za'ra ni, ãne:

— Õ hã aibã ĩtob'a, ma tô to pese. E niha bété hãzé ré te te pese õ di, dâ'â tõ da, Razaru hã. — Āne te tãma nharĩ za'ra ni.

Zezusi hã Razaru te te ĩhâiwa'utuzé wasu'u

³⁸ Tawamhã ĩsiré, wa ai'aba'rẽ ni, ab're u. Sa'a zahãpã, ab're hã. Pẽ'ẽzé ahã di, Zezusi hã. Pẽ'ẽzé uptabi na te mo. Tawamhã, ab're u wasihutu wamhã, da te dasiwi ãma sitom haré, te ãne hã za. Tõmo za'ëtẽ di, ãne hã.

³⁹ Tawamhã ma tô Zezusi hã ãne hã dama ti'ru, ĩsitobzé hã da te dasiwi sa'rẽ da.

Taha wa, ma tô Mata hã Zezusihi ma tinha:

— Wanhīb'apito, da te dasiwi ĩsērēzém na hã, maparane si'uiwa na ma tô ãma timara. Taha wa, ma tô ti'ro. E 'ro nherē, te za ĩsitobzé hã dasiwi sa're ni.

⁴⁰ Tawamhã Zezusi te asa tãma tinha:

— Tane nherē, te za dasiwi sa're ni. ãma ĩzazei wamhã, dama ĩwaihu'u'õ te za ĩ'madã, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono te te ĩ'manharĩzê hã. E ãne na hã te aima rowasu'u õ di. Wa tô aima rowasu'u.

⁴¹⁻⁴² Tawamhã ĩsitobzé ma tô dasiwi sa're ni. Tawamhã hãimo te oto rob'madã, Timama ma mreme da, Zezusi hã. ãne te tãma tinha:

— ĩmama, da'ãma aima 're ĩmreme mono wamhã, ĩmreme te ĩma ãma 're ĩ'a'uwaimrami u'ãsi mo. ãhãna te za duré ĩmreme hã ĩwapa. Taha wa, ĩma rowê di. Danho'a, wa ãne aima rowasu'u, aima ĩmreme ré, da te ĩwapari za'ra da. E marĩ da. Aibã ãma aima ĩmremezé hã ãma ĩma uwaimrami wamhã, a hã we ĩzatõri'wa na dama 're ĩsiwasu'u mono zém na, da te 're ĩzaze za'ra mono da. — ãne te Timama ma tinha.

⁴³ Timama ma mreme pari, te oto Razaruhu zô hã, mreme 'rãihã na:

— Razaru, ab're hawi we aiwatobro, rob u.

⁴⁴ Tawamhã sô hãrã pari, ma watobro, dã'ã nherē, sib'rata ubu ré, duré para ubu ré, duré 'rã ubu ré. Taha wa, ma tô Zezusi hã dama ti'ru:

— ĩ'ubuzé hã asiwi wasihui wa'aba, 're morĩ da.

Taha wa, ma tô siwi wasihu, ĩ'ubuzé hã.

Zezusi, da te dasiwi wĩri da, dama ĩpire norĩ te te ãma ĩrosa'rata za'ra zé wasu'u

Mateusi 26.1-5; Marcusi 14.1-2; Rucasi 22.1-2

⁴⁵ Tawamhã da'ahã na ma tô Zezusi hã saze za'ra ni, Marizaha u ĩsihutu norĩ hã. Razaru hã danho'a te te hãiwa'utu wa, ma saze za'ra ni, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono we te te ĩsatõri na.

⁴⁶ Tane nherē, ni'wam norĩ hã ma tô apã ai'aba're, Zeruzarê u parisezu norĩ u, Razaru te te ĩhãiwa'utuzém na te te tãma rowasu'u za'ra da. ⁴⁷ Tawamhã ĩsimirowasu'u hã te te wapari za'ra wamhã, tisiré norĩ zô te sitême tihãrã za'ra, dama ĩpire norĩ zô. Taha wa, ma sitême si'rã'õtõ, sasedoti ĩpire norĩ hã, duré parisezu norĩ hã duré uburé zudezu norĩ ma roti'wa norĩ zama. Sitême si'rã'õtõ wamhã, ãne te sima rowasu'u za'ra:

— E marĩ, wa te ĩ'manharĩ za'ra da hã. Õ hã te marĩ hã dama ĩ'manharĩ waihu'u'õ hã te te dama 're ab'manharĩ u'ãsi, tiwaihu'u pese na. ⁴⁸ Marĩ, wa te tãma 'manharĩ za'ra õ wamhã, aihĩni te za da te 're saze za'ra, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono te te ĩpisutu na Danho'reptui'wa da. Tawamhã romanu norĩ hã te za wei wazõ aihutu. 'Ri za'êne hã te za wawi sãmra za'ra. Te za duré wa'uprosi za'ra, uburé wasiré zudezu norĩ zu. — ãne te sima rowasu'u za'ra.

49-50 Ā wahum na hã te Caipasi hã 're hâimana, sasedoti ĩpire uptabi na hã. Tawamhã ta hã te tãma nharĩ za'ra, ãne:

— E marĩ da, rosa'rada hã waihu'u aba õ di bété. Aibâ misire wa te wasiwi wĩrĩ wamhã, aré wama 're rowẽ za'ra mono di. Aré aihĩni wasi'utõrĩ õ di. — Āne ma tô Caipasi hã tisire norĩ ma waihu'u za'ra, dama ĩpire norĩ ma hã.

⁵¹ Āne te te tãma rowasu'u za'ra wamhã, ã wahum na sasedoti ĩpire uptabi na 're ĩhâimana mono zéb zarina, si'uihã nai õ nherẽ, te tãma rowaihu'u sirõmo za'ra, Zezusi hã dazada ĩdâ'ázém na hã. ⁵² Zudezu norĩ zada si, dâ'â õ di za, Zezusi hã. Daro mono bâ 'Re ĩhâimana u'âsi mono, ti'ra da, uburé te te 're ĩ'apisutu mono norĩ zada, te za dârâ, simisutu ĩ'ra si 're danomro mono da.

⁵³ Tawamhã Caipasihĩ nhimiroti hawi te sima ãma roti zahi u'âsi za'ra oto, te te siwi wĩrĩ da, dama ĩpire norĩ hã. ⁵⁴ Taha wa, ĩrob ãma 're morĩ õ di oto, Zudeza na danhipti'a nho'õmo nhisi ãma, Zezusi hã. Darob amoi u te mo, Epra'ĩ na 'ri nho'õmo nhisi u. Ti'a 'ré u'âsi 'rata, Epra'ĩ hã. Wa norĩ hã wa ĩsire ai'aba'ré ni. Tame wa a'â 're wasi'ubumro.

⁵⁵ Romhuture di oto, dato hã da te 're ĩ'manharĩ za'ra mono zéb u hã, Pascowa na dato nhisi hã. Taha wa, da'ahã na te Zeruzarẽ u 're danomro daro mono bâ, zudezu norĩ hã. Dato hã sãna'rata õ ré, te za dawasété na tasiwasu'u za'ra ni, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, dawẽ na datoĩ u danhisi da. Taha da, ma tô Zeruzarẽ u aihutu ni, bâdâ hã romhuture wa oto, datoĩ u hã. ⁵⁶ Dasihutu wamhã, Zezusihi zô te tanhopré ni. Āne te dasima rowasu'u za'ra ni:

— E datoĩ u te za wei mo, 're ĩdasi'rã'õtõ mono zéb u hã. Āté wei morĩ õ di za. — Āne 'ri za'etẽ 'wawi wa'ra 're, dasimasab ré, te dasima ãma romnomri za'ra ni.

⁵⁷ E marĩ wa. Zezusihi ãma te dama roti za'ra aré, dama ĩpire norĩ hã:

— Ma'ãpé nimame ĩsãmra na 'mai'madâ'â aba wamhã, wei wama wasu'u za'ra wa'aba za, wa te waihu'u za'ra da. — Āne ma tô dama ãma roti za'ra aré, sasedoti ĩpire norĩ hã, parisezu norĩ me. Te te siwi âri da, ma tô ãne dama ãma roti za'ra.

12

Mariza hã Zezusi te te ĩpara upsõzé wasu'u

Mateusi 26.6-13; Marcusi 14.3-9

¹ Romhuri misi da'ãma si'utõrĩ parip si, te za dato hã dasiwi 'manharĩ ni, Pascowa na dato nhisi hã. Tawamhã Zezusi hã te apã mo, Betãna u. Wa norĩ hã wa ĩsire ai'aba'ré ni. Tame Razaru hã te 're sãmra, ab're hawi Zezusi te te ĩhãiwa'udu hã. ² Tawamhã, wasihutu wamhã, ma tô wama api za'ra ni, wasa hã wa te huri da, Zezusi hã sawi te. Mata hã ma tô wasa hã te te wama sé. Razaru hã te wame tisa. ³ Tawamhã Mariza hã

ma tô we ti'â, wedewa'u ĩsadaze hã. Nadu na wedewa'u nhisi hã. Ta hã ĩwa'âbâ wawẽ. Zezusihi zô te we ti'â, te te âma para u're wa, tâma rowẽ da. Tawamhã, te te âma para u're pari wamhã, ma tô para u'õ, tizéré na. Sadazei pire wa, ma tô 'ri 're zadaze sina. ⁴⁻⁵Tawamhã Zudasi Icarizoti hã tâma toi õ di, Marizaha ma. Zezusihi siré 're ĩmorĩ Zudasi hã, Zezusi hã te te dama ĩhâiba nhomri da hã. Taha wa, te Marizaha ma tinha, Zudasi hã:

— E marĩ da bété, te te dama wede õ di wedewa'u zadaze hã, rob'uiprazéb zô ĩsibrob'õ norĩ ma, âma sipé da, ĩwa'â hã. — Āne te Zudasi hã tâma tinha.

⁶E marĩ wa. E ĩsibrob'õ norĩ hã te te pawaptob ze wa. Mare di. Te te pawaptob ze za'ra wab õ di. Ta hã sipsaihuri di. Rob'uiprazé hã te te wama 're ĩ'madâ'â mono hã, te pi'uriwi te te sima 're 'mazani.

⁷⁻⁸Tawamhã Zezusi hã ma tô Zudasihi ma tinha:

— Tô'ã. Tâma nharĩ tõ. Īdâ'â wapsi, da te dasiwi ĩnherẽ õ ré, te te âma ĩhâiba u're da, te aré ĩzada tété. ĩsibrob'õ norĩ hã te ai'rata 're si'ubumroi u'âsi 'wa. Nimahã aima wẽ za'ra wa'aba wamhã, te za 're ĩpawaptob u'âsi za'ra wa'aba mo. Tanei õ di, wa hã. Ai'rata 're ĩnhamra u'âsi aba mono õ di za oto. Taha wa, ai'rata ĩnhamra aba ré, ĩma sõpru wa, ĩma rowẽ di. — Āne ma tô wama waihu'u za'ra, Zezusi hã.

Sasedoti ĩpire norĩ hã, Razaru te te siwi wĩrĩ da, te te âma ĩrosa'rata wasété za'ra zé wasu'u

⁹Tawamhã ma tô dasima rowasu'u za'ra ni, âne:

— Betãna âma te nhamra, Zezusi hã. — Āne te dasima rowasu'u za'ra ni. Taha wa, da'ahã na ma tô we ĩtême ai'aba're ni, da te sabu za'ra da. Zezusihi u si, we dasi'aba'rei õ di. Razaruhu u zama te we ai'aba're ni, ab're hawi te te ĩhâiwa'utu u zama, da te sabu za'ra da. ¹⁰⁻¹¹Tawamhã Razaru hã da te sabu za'ra wamhã, da'ahã na ma tô Zezusi hã Danho'reptui'wa na saze za'ra ni. Ta norĩ ma, oto wapu za'ra di, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, da'âma romhuri'wa ĩpire norĩ mreme hã, sasedoti ĩpire norĩ mreme hã. Taha wa, Zezusi, da te saze za'ra 'ru te, te sima âma roti za'ra Razaruhu âma, taha zama te te siwi wĩrĩ da.

Zezusi hã Zeruzarẽ u ĩwisizé wasu'u

Mateusi 21.1-11; Marcusi 11.1-11; Rucasi 19.28-40

¹²⁻¹⁸Tawamhã awẽ wa duré Zezusihi siré ai'aba're ni, Zeruzarẽ u. Zezusi hã Razaru ab're hawi te te hâiwa'utu wamhã, ma tô âma 'madâ'â za'ra ni aré. Tawamhã âma ĩ'madâ'â'wa norĩ hã ma tô dama rowasu'u za'ra aré, Zeruzarẽ âma 're ĩsi'ubumroi mono norĩ ma. Zeruzarẽ u dasi'rã'õtõ wamhã, daro mono bâ ma tô Razaruhu wasu'u hã wapari za'ra ni, ĩdasi'rã'õtõ mono hã. Zezusihi wasu'u, ma duré wapari za'ra ni, Zeruzarẽ u ĩmorĩ na hã. Taha wa, te ĩtême

ai'aba'ré ni, Zeruzarē u ĩdasi'rā'ōtō mono hã bådâdi wa, da te uzusi za'ra da. Wa'asu te dasiré 'wasari ni, dama rowē wa, Zezusi da te āma sawi za'ra da.

Tawamhã Zezusi hã da te uzusi za'ra wamhã, te dasima 'mahârã za'ra ni, āne:

— 'Re ĩhâimana u'âsi mono āma 're wawata za'ra wa'aba mono. Ōhōta Wanhib'apito, te we oto mo, 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa para. 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ĩwē si te te tãma 're pisutu u'âsi mono da si, wa wasima wē za'ra ni, Izarazéhé nhihudu norĩ nhib'apito ma hã. — Āne te dasima 'mahârã za'ra ni.

Tawamhã wasi'aba'réri ré, ma tô awaru po'repore hã tisã Zezusi hã, ĩprédupté hã. Tawamhã ma tô āma darõno, āma morĩ da. Āne wamhã, ma tô sina uwaimra, āma rob'ui'ééré hã. Duréhã ma tô āma rob'ui'ééré siro, 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa hã. Āne ma tô āma rob'ui'ééré, Zeruzarē āma 're ĩdasi'ubumroi mono norĩ ma:

“Si'ã na 're aihâimana za'ra wa'aba mono norĩ, aipahi za'ra wa'aba õ di za. Ōhōta te we atēme timorĩ za'ra wa'wa, Asib'apito za'ra wa'wa hã awaru po'repore na ĩpréduptém na.”

Āne duréhã ma tô āma rob'ui'ééré, ĩbaihã na hã.

Āma rob'ui'ééré te te sina uwaimrami nherē, wama waihu'u pese za'ra õ di, āma rob'ui'ééré hã. Zezusi hã ab're hawi hãiwa'utu wa, hãiwa u rowē uptabi u apã morĩ parip si, wa za āma wasipo're pu'u za'ra ni, rob'ui'ééré na. Tawapsi wa za wasima rowasu'u za'ra ni, āne: “Tô sena ma tô sina uwaimra, āma rob'ui'ééré hã. Āma dawata za'ra ré, ma tô datēme mo, awaru po'repore na ĩpréduptém na.” Āne wa za wasima rowasu'u za'ra ni.

¹⁹ Tawamhã da'ahã na da te uzusi za'ra da, ĩtēme dasi'aba'réri wamhã, āne te sima rowasu'u za'ra, parisezu norĩ hã:

— Aihĩni te Zezusihi niwĩ 're danomro. Taré, wa nasi āma wasima roti u'âsi za'ra ni. — Āne te sima nharĩ za'ra, parisezu norĩ hã.

Deredu norĩ, Zezusi te te 'madâ'ã za'ra da, Piripihĩ wi te te ĩwaptērē za'ra zé wasu'u

²⁰ Tawamhã deredu norĩ zama ma tô aihutu, Zeruzarē u, 'Re ĩhâimana u'âsi mono āma dame wata za'ra da, zudezu'õ norĩ hã. ²¹ Tawamhã tame si'ubumroi ré, te ai'aba'ré, Piripihĩ u. Darireza hawimhã Piripi hã. Besada na ĩsa'ru nhisi hã. Piripihĩ u sihutu wamhã, te tãma nharĩ za'ra:

— Wa wasima wē za'ra ni, wa te 'madâ'ã za'ra da, Zezusi hã.

²² Taha wa, te Piripi hã mo Ādéréhé u, te te tãma sadawa wasu'u za'ra da. Zezusihi u te sisaprõni zahuré, te te tãma

sadawa wasu'u za'ra da. ²³ Tawamhã ãmreme te te wapari wamhã, ãne te Zezusi hã tãma siwasu'u zahuré:

— Wa hã dasiré ãpodo. Romhuture di oto bádã hã, ã'ãma 're ãdawata za'ra mono zéb u hã. ²⁴ Tô sena wa za aima rowasu'u za'ra wa'wa, amnho potozé wasu'u na hã. E niha te za amnho hã ti'rã ahã. Ai'uréwi nomro wamhã, poto õ di za. Ab're 're, 're rere'e mono wa, ãtomhã, 're si'utõrĩ mono wapsi, te za 're poto za'ra. 'Re poto za'ra mono wapsi, 'rãi ahã di za. Misire nherẽ, poto wamhã, nhama wamhã, zãb ahã di za. — ãne Zezusi te sina simiré'é, sõ'awib õ nherẽ.

²⁵ Te duré tãma rowasu'u zahuré, ãne:

— Ni'wam norĩ hã tihãimanazé te te sima 're sawi za'ra mono wamhã, rowẽ ãsi'utõrĩ'õ hã te te sina 're uwaimrami za'ra mono õ di za. Ni'wam norĩ hã ãzarina 're nomro mono da, tihãimanazé te te sima 're sawi za'ra mono õ wapsi, tawapsi te za te te sina 're uwaimrami za'ra, rowẽ hã. ²⁶ Ni'wam norĩ hã te te ãma 're romhuri za'ra mono da, te te sima 're ãwẽ za'ra mono wamhã, 're ãmorizém na si te za 're nomro, ãzarina si. Tawamhã ã'rata te za 're hãimana u'ãsi za'ra, hãiwa ãma. Te te ãma 're romhuri pese za'ra mono wa, ãmama te za ãma 're wata za'ra. Te za duré te te tãma 're wa'ãbã za'ra, ãsimiromhuri hã.

Zezusi hã za tidã'ázém na ãsiwasu'uzé wasu'u

²⁷ — ãhãna te ãsina rosa'rata ahã di. E ãmama ma, wa za ãsi'ru, te te dawĩ ãnho'reptu da, ãdã'ã õ ré, te robzépata tõ da. Mare di. Tãma ãsi'rui õ di za, te te dawĩ ãnho'reptu da. Dazada ãdã'ã da si, wa wei mo. ²⁸ ãmama, ma'ãpé we ãpawapto na, ã'ãma ãrotizém na te ãsina uwaimrami da, ai'ãma 're dawata za'ra mono hã. — ãne te Timama ma mre. Tawamhã hãiwa hawi ma tõ tãma tinha:

— Wa tõ te 're aipawapto u'ãsi, ã'ãma 're dawata za'ra mono da. Wa za duré aipawapto, ã'ãma 're dawata u'ãsi za'ra mono da.

²⁹ Tawamhã ma tõ sima rowasu'u za'ra, ã'rata ãsimasa hã:

— Õhõta te wei rãrã, tã hã.

Tawamhã ni'wam norĩ hã te dama rowasu'u za'ra:

— Mare di. 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma romhuri'wa, te we tãma mre, hãiwa hawi.

³⁰ Taha wa, te Zezusi hã dama tinha:

— ã'udãna wei mreme õ di. Ai'udãna wa'aba zama wapari za'ra wa'aba da, te we ãma mre. ³¹ 'Re ãhãimana u'ãsi mono, ma tõ ãma roti siro, dawasété na. Romhuture di oto bádã hã te te ãma ãrotizém na, te te ãma ãuwaimramizéb da hã. Romhutu na te za duré tinha Wa'uburé ma, dama sib'uwa wa, oto te te 're dawada'uri tõ mono da. ³² Hãiwi ãza'õ da, da te dasiwi ãzasõmri wapsi, wa za ãsitême te 're da'a'ubumro, ãnhib'a'uwẽ 're dahãimana za'ra mono da, daro mono bã. — ãne te Zezusi

hã dama siwasu'u. ³³ E marĩ da. Wedepo'o nhonhi'rãmi na ĩdã'âzém na da te waihu'u sirõmo za'ra da.

³⁴ Tawamhã te ãne asa tãma nharĩ za'ra ni:

— Danho'reptui'wa da, 'Re ĩhãimana u'âsi mono te te ĩpisudu hã dâ'â õ di za. Te za 're morĩ u'â. ãne duréihã ma tô ãma rob'ui'ére za'ra, 'Re ĩhãimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa norĩ hã. E niha tawamhã te ĩnha, hãwi da te dasiwi ĩsasõmri na, ti'ai ãma dasiré ĩpodo hã. E 'wa hã dasiré ĩpoto na ĩsisi hã.

— ãne te Zezusi hã siwi sadanha.

³⁵ Tawamhã Zezusi hã sô'awib õ nherẽ, te rowa'a na siwasu'u, ãne:

— Rowa'a hã te za syry na aima 're hãimana za'ra wa'wa oto. Tawamhã aima 're hãimana za'ra wa'aba mono ré, te za 're anomro aba mo, aiwi 're robra za'ra wa'aba mono õ ré hã. Robra na damorĩ wamhã, nimomo damorĩ da hã dama waihu'u õ di. ³⁶ Ai'rata 're ĩnhamra za'ra wa'aba mono ré, te za asina 're ĩ'umnhasi za'ra wa'aba mo, ĩ'ãma 're anomro wẽ uptabi aba mono da. — ãne Zezusi te dama roti.

Zudezu norĩ hã, Zezusi Danho'reptui'wa na te te 're ĩsazei õ za'ra mono zé wasu'u

Taha pari te danhiti mo, da te dasiwi 'madã'â tã da, Zezusi hã. ³⁷ Marĩ hã dama ĩ'manharĩ waihu'u'õ hã ma tô te te dama 're ab'manharĩ wẽ u'âsi, Zezusi hã, tiwaihu'u pese na. Tane nherẽ, Danho'reptui'wa da, 'Re ĩhãimana u'âsi mono te te ĩpisutu na, da te saze za'ra õ di. ³⁸ Da te saze za'ra õ wamhã, ma dasina uwaimrami za'ra ni, Iza'izaha mreme hã. Duréihã ma tô ta hã 'Re ĩhãimana u'âsi mono ma dawasu'u, ĩsadawa wasu'u 'rata 'wa hã. ãne ma tô tãma dawasu'u:

“Wanhib'apito, wa te dama 're asadawa wasu'u za'ra mono wamhã, e ma tô ai'ãma da te 're wazaze za'ra. Mare di. Ai'ãma, da te 're wazaze za'ra mono õ di. Duré aiwaihu'u pese na 're da'apawapto mono wamhã, e ma tô aiwaihu'u pese na da te 're aiwaihu'u za'ra. Mare di. Da te 're aiwaihu'u za'ra mono õ di.”

ãne ma tô tãma dawasu'u Iza'iza hã, wawa sina. ãne ma timreme na rob'ui'ére.

³⁹⁻⁴⁰ Tawamhã da te 're saze za'ra mono da, da te dasima 're wẽ za'ra mono õ wa, da te 're sazei waihu'u za'ra mono õ di oto. ãne ma tô duré rowasu'u Iza'iza hã, 'Re ĩhãimana u'âsi mono zazei'õ'wa norĩ ãma:

“Re ĩhãimana u'âsi mono, ma tô oto dama tinha, ĩsimiroti hã da te 're waihu'u za'ra mono ãna oto 're danomro mono da, dawasété wi 're dasipizari za'ra mono tô da, te te 're da'anho'reptui mono tô da.”

ãne duréihã ma tô rowasu'u Iza'iza hã, wahi'rada hã. Zezusi, da te 're saze za'ra mono õ wamhã, ma tô oto dasina uwaimrami za'ra ni, Iza'izaha nhimirowasu'u zarina.

⁴¹ Duréihã Iza'iza hã sôtõ 'rowi te te ïrosawêrê ne, ma tô Wanhîb'apito 'madâ, Zezusi hã. Ìhâiba na hã rowa'a za'êtê di. Te te 'madâ'â wa, te ãne na rowasu'u siro.

⁴² Tawamhã da'ahâ na Zezusi, da te saze za'ra õ nherê, ma tô ni'wam norî hã saze za'ra, dama ïpire norî hã, ahâ na. Tane nherê, te te saze za'ra nherê, Ìsazei'wa na sô'awi dama 're siwasu'u za'ra mono õ di, parisezu norî mreme pipa te. Zudezu norî te, rowahutuzéb u dame 're sisisi tõ mono da, te te tiwi 're rosawi za'ra mono õ'umnhasite, te ari'iwi 're si'ubumroi u'âsi. ⁴³ Parisezu norî si te te 're wêsâmri za'ra mono da, ma tô te te sima 're wê za'ra. 'Re ìhâimana u'âsi mono si te te 're wêsâmri za'ra mono da, te te sima 're wê za'ra mono õ di. Taha wa, te ari'iwi 're si'ubumroi u'âsi, 're siwasu'u za'ra mono ãna, Ìsazei'wa na.

Timreme wê'õ'wa norî ãma, Zezusi te te ãma ïrowasu'uzé

⁴⁴ Tawamhã Zezusi te da'ab'mahâ:

— Ni'wam norî hã Danho'reptui'wa na te te sina 're ï'umnhasi za'ra mono wamhã, Ìzazei'wa si 're nomro mono õ di za. Ì'u'âbâ te za we ìzatõrî'wa zazei'wa 're nomro. ⁴⁵ Duré ni'wam norî hã te te ì'madâ'â za'ra wamhã, Ì'u'âbâ te za we ìzatõrî'wa zama 'madâ'â za'ra. ⁴⁶ Wa hã wa tô we datême mo, dama rob'uîwê'wa ne 're ìmorî da. E marî da. Da te dasina 're ì'umnhasi za'ra mono wa, robra na ne, dawasété na oto 're danomro tõ mono da. ⁴⁷ Áté ni'wam norî hã te za taré ìmreme hã te te 're wapari za'ra. E tawamhã wa za ta norî hã awa'awi te 're ahâ za'ra. Mare di. Awa'awi te 're dahâ za'ra mono da, we ìmorî õ di. Te 're da'anho'reptui mono da si, wa wei mo. ⁴⁸ Ni'wam norî hã te te 're ìwê'õ za'ra mono wamhã, duré ìmreme te te 're wê'õ za'ra mono wamhã, zahadu wapsi te za oto siwaihu'u za'ra, tiwasété na. Ti'a Ìsi'utõrîzéb ãma ìmreme na po're pu'u za'ra wa, te za bâtâ na siwaihu'u za'ra, tiwasété na.

⁴⁹⁻⁵⁰ — Ìmama hã ma tô ìzazei'wa norî ma pisutu sirõmo za'ra, robzei u'âsi ãma 're nomro mono da. Duré ì'rata 're hâimana u'âsi za'ra mono da, hâiwa ãma 're dâ'â za'ra mono tõ da, ma tô tâma pisutu sirõmo za'ra. ãne si ma tô Ìmama hã ìma waihu'u, te dama 're awaihu'u mono da. Wa hã ìsi'uihã na ìnhimirosa'rata si te dama 're awaihu'u mono õ di. We ìzatõrî'wa, te te ìma ìwaihu'uzéb zarina si, wa tô te dama 're awaihu'u. — ãne te dama siwasu'u Zezusi hã.

13

Zezusi hã, tisiré 're ìnomro mono norî te te ìpara upsõ za'ra zé wasu'u

¹ Awê te za oto dato hã dasiwi 'manharî za'ra ni, Pascowa na dato nhisi hã. Zezusi hã ma tô sina waihu'u, romhuture di

oto apâ ĩmorĩzé hã, Timama u. Ōne u'âsi te te 're wa'azawi pese Zezusi hã, ĩsiré 're wanomro mono wa.

² Tawamhã wasa, wa te huri da, wa tô asimro ni, barana. Wasa hã wa te huri ô ré, ma tô Zudasi Icarizoti hã rosa'rata, Zezusihi zô te te danhimroi mono da, te te dama hãiba nhomri da. Wa'uburé nhimirosa'rata hawim na, te âne âma rosa'rata. Simahã 'ra, Zudasi hã. ³ Zezusi hã ma tô ĩmama hã pisutu, dama pire da. Uburé marĩ ma, pire da, ma tô pisutu, ti'ai âma hãiwa âma zama. 'Re ĩhâimana u'âsi mono hawi, ma tô wei mo. Apâ te za oto ĩtēme mo. Āne ma tô sina waihu'u siro, Zezusi hã.

⁴ Tawamhã wasa hã wa te huri ô ré, ma tô Zezusi hã wahudu. Ti'uza, ma tô sani. Tisi'u'ôzém na ma tô si'awasisi. ⁵ Tawamhã â, ma tô sa'wa, piza'a 're nho'a wa, ĩsiré 're ĩwanomro mono norĩ hã te te âma wa'apara upsô da. Te te ĩwa'apara upsô na ma tô sãna'rata, wa'âma. Te te wa'apara upsôĩ pari, te za duré te te wa'apara u'ô, tisi'u'ôzém na. ⁶ Sima Pedruhu 'rata te oto za. Tawamhã Pedru te tãma tinha:

— Wanhĩb'apito, e te za ĩpara upsô. Mare di. ĩpara upsôĩ ô di za.

⁷ Tawamhã Zezusi asa te tãma tinha:

— Te aipara upsô za'ra wa'aba zé hã, marĩ te aima wasu'u za'ra wa'wa. Zahadu waihu'u ô di, a hã. Zahadu wapsi te za ĩwaihu.

⁸ Tawamhã Pedru te duré tãma tinha:

— ĩpara upsôĩ ô di za.

Zezusi te duré asa tãma tinha:

— Te aipara upsôĩ ô wamhã, ĩnhĩb'a'uwě ô di za, a hã.

⁹ Tawamhã Sima Pedru te tãma tinha:

— Wanhĩb'apito, ĩpara si upsôĩ ô di za. ĩnhĩb'rata zama te za ĩ'upsô, ĩ'rã zama.

¹⁰ Taha wa, ma tô Zezusi hã asa tãma tinha:

— Mare di. 'Re dasisôĩ mono wapsi, dahãiba hã wě di za. Dapara si 're uptob za'ra mono wa, te za apâ da te 're upsô za'ra. A norĩ wa'wa hã aiwě za'ra wa'aba di, ĩma. Misire ĩma ĩwě ô hã. — Āne te Zezusi hã wama rowasu'u za'ra.

¹¹ Aibã hã ma tô sina waihu'u siro, te te dama ĩhãiba nhomri'wa da hã. Taha wa, ma wama waihu'u za'ra, misire ĩwě'ô na hã.

¹² Tawamhã te te wapara upsô za'ra pari, ma tô apâ si'uza. Ti'a ma tô nhamra. Sãmra wapsi, te wama nharĩ za'ra:

— E marĩ te aima wasu'u za'ra wa'wa, te aipara upsô za'ra wa'aba zé hã. E ma tô asina ĩwaihu'u za'ra wa'wa. ¹³⁻¹⁵ A norĩ wa'wa hã rowahutu'wa na te 're ĩnhisi za'ra wa'aba mo. Asib'apito na zama te 're ĩnhisi za'ra wa'aba mo. Wa hã rowahutu'wa na 're ĩnhisi za'ra wa'aba mono wamhã, ĩma wě di. E marĩ wa. Wa hã rowahutu uptabi 'wai wa. Duré Asib'apito na 're ĩnhisi za'ra wa'aba mono wamhã, ĩma wě di. E marĩ wa. Wa hã, Asib'apito uptabi aba wa. Wa hã

Asib'apito wa'aba nherē, aiwi ĩsisawi za'ra wa'aba ō di, te aipara upsō za'ra wa'aba tō da. Duré rowahutu'wai uptabi 'wa nherē, aiwi ĩsisawi za'ra wa'aba ō di, te aipara upsō za'ra wa'aba tō da. Taha wa, te za ĩsine ĩnhirā zarina 're asipara upsō za'ra wa'aba mo, ĩnhirā zarina 're anomro aba mono da, ĩsine 're asisawi za'ra wa'aba mono āna, 're asipawaptob u'âsi za'ra wa'aba mono da. ¹⁶ Ma'āpé ĩwapari pese za'ra wa'aba za. Danhib'apito norĩ hã 're sisawi za'ra mono āna, te te 're dapawaptob za'ra mono wamhã, tãma ĩromhuri'wa norĩ zama, te za ĩsine te te 're dapawaptob za'ra, 're sisawi za'ra mono āna. Duré te te 're ĩsatōrĩ za'ra mono hã 're sisawi za'ra mono āna, te te 're dapawaptob za'ra mono wamhã, ĩsadawa wasu'u'wa norĩ zama te za ĩsine te te 're dapawaptob za'ra, 're sisawi za'ra mono āna.

¹⁷⁻¹⁸ — Āne wa tō aima rowasu'u za'ra wa'wa, waihu'u za'ra wa'aba da. ĩnhimiroti hã 're 'madâ'â pese za'ra wa'aba mono wamhã, aima 're rowē za'ra wa'aba mono di za, uburé aima 're rowē za'ra wa'aba mono ō nherē. Asimirosa'rata na, wa tō aiwaihu'u za'ra wa'wa. ĩsiré 're anomro aba mono da, te aipisutu za'ra wa'wa hã, misire ma tō ĩ'maiwē'ō wa'wa. Ta hã wa tō pisutu, ĩsiré 're morĩ da, 'Re ĩhâimana u'âsi mono mreme ui'ére te te sina uwaimrami da. Āne ma tō wahi'rada hã tinha, aré: “Wasiré 're ĩwasai mono, ma tō ĩwē'ō.” Āne ma tō duré ĩwē'ō'wa na rob'ui'ére siro, poto ō ré, wahi'rada hã. Taha wa, te za oto sina uwaimrami su'u, ĩwē'ō'wa hã. ¹⁹ Taha ō ré, wa aima waihu'u sirōmo za'ra wa'wa, te te sina uwaimrami wapsi, te ĩsina ĩwaihu'uzém na, 're ĩzazei u'âsi za'ra wa'aba mono da. ²⁰ ĩwapari pese za'ra wa'aba. Zahadu wapsi, wa za ĩzazei'wa norĩ hã datēme te 're satōrĩ za'ra, te te dama 're ĩzadawa wasu'u za'ra mono da. Tawamhã ĩmreme za'ra hã da te 're wapari za'ra mono wamhã, da te dasiwi 're sawi pese za'ra mono wamhã, ta norĩ u'âbâ te za ĩzama da te dasiwi 're ĩzawi pese za'ra. Da te dasiwi 're ĩzawi pese za'ra mono wamhã, ĩ'u'âbâ te za duré we ĩzatōrĩ'wa da te dasiwi 're sawi pese. — Āne ma tō wama siwasu'u zara, Zezusi hã.

Zezusi hã Zudasi te te ĩwasu'uzé wasu'u, za te te dama ĩhâiba nhomri'wa da hã

Mateusi 26.17-25; Marcusi 14.17-21; Rucasi 22.7-13, 21-23

²¹ Tawamhã pē'ēzé uptabi di, Zezusi hã. Taha wa, te duré wama siwasu'u za'ra, āne:

— Tô sena, wa aima waihu'u sirōmo za'ra wa'wa. Misire te za dama ĩ'maihâiba nhomri 'wa. — Āne te wama nharĩ za'ra.

²² Tawamhã aibâ te te sina ĩwaihu'uzém na, wa te waihu'u za'ra ō wa, wa taré wasi'madâ'â za'ra ni. ²³ Wa hã, Zezusi te te 're ĩzawi pese mono, wa ĩ'rata nhamra. ²⁴ Tawamhã Sima

Pedru te Zezusihi āma ĩwada'u, te sadanharĩ da, sadawa 'rasi sina:

— Ma'āpé sadanharĩ. E 'wa hã te za we te te sô danhimro, te te dama hãiba nhomri da.

²⁵Tawamhã ĩ'rata ĩnhamra wa, wa oto sadanha, Zezusi hã:

— Wanhĩb'apito, e 'wa hã te za we asô te te danhimro, te te dama aihãiba nhomri da hã. — Āne wa sadanha, Zezusi hã.

²⁶Taha wa, te āne asa ĩma tinha:

— Ĩ'u'ētē wē'ē, wa za di'i, te tãma sômri da. Taha na te za ĩwaihu, dama ĩhãiba nhomri'wa da hã.

Tawamhã ma tô di'i, te te tãma sômri da, Zudasihĩ ma. Sima Icarizotihĩ 'ra, Zudasĩ hã. ²⁷Te te tãma sômri pari, ma oto Satanasihĩ nhimiroti hã wapari pese Zudasĩ hã, ĩpē'ē 're oto sébré wa. Taha wa, te Zezusi hã Zudasihĩ ma tinha:

— Marĩ hã 'manharĩ su'u pé. — Āne te tãma tinha.

²⁸E marĩ da, te āne tãma roti. Wa norĩ hã wa te waihu'u za'ra ô di. ²⁹Ni'wam norĩ hã te āma rosa'rata za'ra, āne: “Rob'uiprazé hã te te 're 'madâ'â mono wa, áté marĩ hã wasazéb da, te te wama uipra za'ra da, te āne tãma roti.” Ĩhãiba amo norĩ hã te duré āma rosa'rata za'ra: “Áté ĩsibrob'ô norĩ ma, syry na te te sômri mono da, te tãma roti.” Āne, wa ĩmreme na wasima āma romnhoré za'ra ni.

³⁰Tawamhã te te 'rêne pari, rob u ma tô watobro Zudasĩ hã, robra u.

Zezusihĩ nhimirotizép tém na rowasu'u

³¹Tawamhã rob u watobro za'u si, te āne wama siwasu'u za'ra, Zezusi hã:

— Wa hã dasiré ĩpodo. Romhuture di oto bādã hã ĩ'āma 're ĩdawata za'ra mono zéb u hã. ĩ'āma 're dawata za'ra mono wamhã, 'Re ĩhãimana u'āsi mono āma te za duré 're dawata za'ra, ĩsirá. ³²ĩsirá āma 're dawata za'ra mono wamhã, te za duré ĩ'āma tiwata, 'Re ĩhãimana u'āsi mono hã. Te za ĩ'āma tiwata su'u. ³³ĩno norĩ, syry na wa za oto ai'rata ĩnhamra 'wa. Ai'rata 're ĩnhamra u'āsi aba mono da, te za asima 're ĩwē za'ra wa'aba mō. Tane nherē, wa za mo. Nimomo ĩmorĩ wamhã, āma ĩtēme 're anomro waihu'u aba mono ô di za a'ā. Āne wa tô dama waihu'u aré. ³⁴ĩnhimiroti tém na, wa za oto aima roti za'ra wa'wa, 're asisawi pese za'ra wa'aba mono zéb da hã. Wa hã te 're asawi pese za'ra wa'aba mono ne, te za 're asisawi pese za'ra wa'aba mo.

Pedru hã, Zezusi za te te dawĩ ĩ'udâzém na te te ĩpo're pu'uzé wasu'u

Mateusi 26.31-35; Marcusi 14.27-31; Rucasi 22.31-34

³⁵⁻³⁶Tawamhã Sima Pedru te sadanha:

— Wanhĩb'apito, e momo te za aimo.

Tawamhã Zezusi asa te tãma tinha:

— Nimomo wa za mo. Āma ĭzarina, aimorĩ waihu'u õ di za a'â. Zahadu wapsi te za ĭzarina āma aimo.

³⁷Tawamhã Sima Pedru te asa tãma tinha:

— E marĩ wa, āhãna asarina āma ĭmorĩ waihu'u õ di. Te asõ'reptu da, asada ĭdâ'â da hã ĭma wẽ di.

³⁸Tawamhã ma tô Zezusi hã asa duré tãma tinha:

— E tô sena asiwasu'uzé hã. Tô sena wa aima rowasu'u. ĭzadawa para õ nherẽ, si'a hârâ õ ré, te za si'ubdatõ dawi ĭ'udâ, aima ĭza'rese õ na. — Āne ma tô Zezusi hã tãma waihu'u siro, Pedruhu ma.

14

Zezusi hã, Timama u bādādi na te te dama sina ĭsimiré'ézé wasu'u

¹Tawamhã Zezusi te duré wama nharĩ za'ra, āne:

— ĭ'āma aipẽ'ézé za'ra wa'aba õ di za. 'Re ĭhâimana u'âsi mono, te za asina 're ĭ'umnhasi za'ra wa'aba mo. ĭzama te za duré asina 're ĭ'umnhasi u'âsi za'ra wa'aba mo, Danho'reptui'wa na. ²⁻³ĭmama nhorõwa āma hã rob're za'êtẽ di, 're ĭdasi'ubumroi mono zéb da hã. Tame 're ĭdasi'ubumroi mono zéb õ 'wa'âhã, te aré aima rowasu'u za'ra wa'aba õ di. Wa za oto aiwi ĭmorĩ 'wa, 're asimroi wa'aba mono zéb da hã, te asõ pisutu za'ra wa'aba da. Te asõ pisutu za'ra wa'aba parip si, wa za wei mo apâ, te āma asimroi wa'aba mono da, 're ĭnhamra mono zéb u, tame ĭ'rata 're aihâimana u'âsi za'ra wa'aba mono da. ⁴Nimomo aiwi ĭmorĩ za'ra wa'aba zé hã ma tô ĭwaihu'u za'ra wa'wa. Bādādi hã ma tô duré ĭwaihu'u za'ra wa'wa. — Āne te wama rowasu'u za'ra.

⁵Tawamhã Tome te tãma tinha, āne:

— Wanhib'apito, nimomo wawi aimorĩzé hã wa te waihu'u za'ra õ di. E niha wa za tawamhã bādādi hã waihu'u za'ra ni, āma 're ĭwanomro mono zéb da hã.

⁶Tawamhã Zezusi asa te tãma tinha:

— Wa hã bādādi na, wa ĭsina simiré'é. E marĩ wa. Da te 're ĭzaze za'ra mono wapsi, amo ĭzarina 're dasihutu mono wa za, ĭmama tẽme. Wa hã tô sena roti na'rata 'wa. Wa hã 're ĭdanomro u'âsi mono zé, te dama 're ĭ'apisutu mono, wa 're mo. Taha wa, da te 're ĭzaze za'ra mono wapsi, te za amo 're dasihutu, ĭmama u ĭ'rata 're dasi'ubumroi u'âsi mono da. ⁷'Re ĭwaihu'u za'ra wa'aba mono õ di aré, 'Re ĭhâimana u'âsi mono 'ra na. Taha wa, ĭmama na 're waihu'u za'ra wa'aba mono õ di aré, 'Re ĭhâimana u'âsi mono hã. Wa hã 're ĭwaihu'u za'ra wa'aba mono 'wa'âhã, te aré ĭmama hã 're ĭwaihu'u za'ra wa'aba mo. Ma tô oto ĭ'ra na ĭwaihu'u za'ra wa'wa. Taha wa, ma tô duré ĭmama hã ĭwaihu'u za'ra wa'wa, 'Re ĭhâimana u'âsi mono hã. ĭmama ma tô oto ĭ'madâ'â za'ra wa'wa.

⁸Tawamhã Piripi te duré tãma tinha:

— Wanhīb'apito, ma'āpé Aímama zô aihârâ, wa te 'madâ'â za'ra da. Wa te 'madâ'â za'ra wamhã, marĩ zô wawi 're rowaptâ'â za'ra mono di za, wama 're ĩrowē za'ra mono zéb da hã.

⁹Tawamhã Zezusi te asa tãma tinha:

— Piripi, e zahadu ĩwaihū'u ō di, ai'rata 're ĩnhamra hã za'ra wa'aba mono nherē. Ni'wam norĩ hã te te 're ĩ'madâ'â za'ra mono wamhã, ĩ'u'âbã te za ĩmama hã te te 're 'madâ'â za'ra. E niha te bété a hã ĩma ĩnha, ĩmama zô ĩhârâ da, 'madâ'â za'ra wa'aba da. ¹⁰Wa hã ĩmama ãma, wa 're ĩhâimana. Ō hã te duré ĩ'ãma 're hâimana, ĩmama hã. E te ĩsina aima ĩwasu'u za'ra wa'aba na, ãma ĩzazei ō di. ĩsi'uihã na te ĩsina aima wasu'u za'ra wa'aba ō di. ĩmama hã ĩ'ãma 're ĩhâimana mono hawi, te aima 're ĩrowasu'u za'ra wa'aba mono zé hã. Āne ĩsimiromhuri hã. ¹¹ĩmama ãma, wa 're ĩhâimana. ĩ'ãma te duré 're hâimana, ĩmama hã. Te ĩsina aima 're ĩwasu'u za'ra wa'aba mono na, te za ãma 're ĩzazei u'âsi za'ra wa'aba mo. Te ĩsina aima ĩwasu'u za'ra wa'aba na si, ãma 're ĩzazei waihu'u za'ra wa'aba mono ō wamhã, te za ĩ'ãma 're ĩrosa'rata u'âsi za'ra wa'aba mo, marĩ dama ĩ'manharĩ waihu'u'ō hã te dama 're ĩ'ab'manharĩ wē mono na, taha zarina te ĩsina aima 're ĩwasu'u za'ra wa'aba mono na, ãma 're ĩzaze za'ra wa'aba mono da. ¹²Tô sena wa za aima rowasu'u za'ra wa'wa. Asina 're ĩ'umnhasi za'ra wa'aba mono wamhã, te za ĩwaihū'u pese zarina 're ĩdapawaptob u'âsi za'ra wa'aba mo. A norĩ wa'wa hã 're ĩdapawaptob za'ra wa'aba mono zé hã, ĩnhimipawaptobzé ma, sa'ētē di za. E marĩ wa. Wa hã ĩmama u za oto apã ĩmorĩ wa. ¹³⁻¹⁴Taha wa, uburē marĩ hã te aima 're ĩwē za'ra wa'aba mono zéb uwaibaba si, te za tiwi 're rowaptērē za'ra wa'aba mo, ĩmama wi, ĩzadawa para. Tawamhã wa za te aima ãma 're a'uwaimrami 'wa. ĩwi zama ĩzadawa para, ĩwi 're rowaptērē za'ra wa'aba mono wamhã, wa za te aima ãma 're a'uwaimrami 'wa. E marĩ da. ĩmama ãma 're aiwata za'ra wa'aba mono da, wa hã ĩ'ra te aima ãma 're a'uwaimrami aba mono wa za.

Zezusi hã tisiré norĩ ma, Timama pē'ēzani na te te tãma ĩropisutu za'ra zé wasu'u

¹⁵Tawamhã Zezusi te duré wama rowasu'u za'ra, ãne:

— 'Re ĩzawĩ pese za'ra wa'aba mono wamhã, ĩnhimiroti si te za 're ĩ'madâ'â pese za'ra wa'aba mo. ¹⁶⁻¹⁷Tawamhã ĩmama wi, wa za waptē, Tipē'ēzani hã te te aima sōmri za'ra wa'aba da, ĩsine te te 're aipawaptob u'âsi za'ra wa'aba mono da, ai'rata 're sãmra u'âsi za'ra wa'aba mono da. Tô sena na te za ĩnhimiroti hã te te aima 're waihu'u u'âsi za'ra wa'wa, ĩpē'ēzani hã. ĩzazei'ō'wa norĩ hã te te waihu'u za'ra ō di, ĩmama pē'ēzani hã. Taha wa, te te sima 're wē za'ra mono ō di, ĩ'rata 're sãmra u'âsi za'ra mono da. A norĩ wa'aba si ma tô ĩwaihū'u za'ra

wa'wa, Īpē'ēzani hā ai'rata 're sāmra aba mono wa. Zahadu wapsi te za aipē'ē 're, 're sāmra u'āsi za'ra wa'wa.

18 — Damama norī hā timro me 're dâ'â za'ra mono wa, waptēp si 're Īdasi'ubumroi mono ne, asiwaprosi 're asimroi wa'aba mono ō di za. Wa hā wa za we apâ atēme Īmorī 'wa. 19 Syry na, wa za oto ai'rata Īnhamra 'wa, ĩrēme ma. Taha ré hā te za duré a'â dasiwi ĩ'madâ'â ni. Taha parip si, da te dasiwi ĩzabu na sahu ō di za oto. A norī wa'aba si, te za duré ĩzabu za'ra wa'wa. Īdâ'â nherē, ab're hawi ĩhâiwa'utu wa, wa za oto ĩdâ'â āna 're morī u'â. Taha wa, te za duré a norī wa'wa hā atâ'â āna 're asimroi u'âsi aba mo, hâiwa āma. 20 Apâ we atēme ĩwisi za'ra wa'aba wapsi, te za ĩwaihu'u za'ra wa'wa, Īmama āma 're ĩhâimana mono na. Ī'āma 're aihâimana za'ra wa'aba mono na, te za asina 're ĩwaihu'u za'ra wa'aba mo. Wa hā ai'āma wa'aba 're ĩhâimana mono na te za duré asina 're ĩwaihu'u za'ra wa'aba mo.

21 — Ni'wam norī hā ĩnhimiroti si te te 're 'madâ'â pese za'ra mono wamhā, ta norī si ĩzawi pese 'wa, te za 're nomro. Te te 're ĩzawi pese za'ra mono wamhā, te za asa Īmama hā te te 're sawi pese za'ra. Wa hā wa za duré te 're sawi pese za'ra, ĩzawi pese 'wa norī hā. Ta norī ma si, wa za 're ĩhâimana mono zém na tāma 're ĩsiwaihu'u za'ra. — Āne Zezusi te wama siwasu'u za'ra.

22 Tawamhā Zudasi te oto sadanha:

— E marī da, te za bété wa norī ma si 're asiwaihu'u mo. E marī wa, asazei'ō'wa norī ma, 're asiwaihu'u za'ra mono ō di bété. — Āne Zudasi te sadanha. Zudasi aimawi hā. Icarizoti ō di.

23 Tawamhā Zezusi asa te duré tāma tinha, āne:

— Ni'wam norī hā te te 're ĩzawi pese za'ra mono wamhā, te za ĩnhimiroti si te te 're 'madâ'â pese za'ra. Tawamhā Īmama, te za asa te te 're sawi pese za'ra. Wa norī hā wa za ĩtēme 're wasimasisi za'ra, ĩ'rata 're wahâimana u'âsi za'ra mono da. 24 Ni'wam norī hā te te 're ĩzawi pese za'ra mono ō wamhā, ĩnhimiroti te te 're 'madâ'â pese za'ra mono ō di za. Āne, wa aima rowasu'u za'ra wa'wa, waihu'u za'ra wa'aba da. Īsi'uihā na ĩmreme na te aima rowasu'u za'ra wa'aba ō di. Īmama mreme na si, wa aima rowasu'u za'ra wa'wa, we ĩzatōrī'wai mreme na.

25 — Ai'rata ĩnhamra aba ré, wa tō āne aima rowasu'u za'ra wa'wa. 26 Zahadu wapsi Īmama wi, te waptērē wa, te za Tipē'ēzani hā we atēme satōrī za'ra wa'wa, aipawaptob za'ra wa'aba 'wa da hā. Wē uptabi di Īpē'ēzani hā. Ta hā te za uburé marī hā te te aima 're waihu'u za'ra wa'wa. Uburé marī hā te aima 're ĩwaihu'u za'ra wa'aba mono zém na te za te te 're aipo're pu'u u'âsi za'ra wa'wa.

27 — Rowē na si 're anomro aba mono zéb si, wa za oto aima pisutu za'ra wa'wa, ĩ'āma 're aipē'ēzé za'ra wa'aba mono tō da, duré asina 're aihâtâ'â za'ra wa'aba mono āna, 're anomro aba mono da. Taré te aima pisutu za'ra wa'aba ō di. Īzazei'ō'wa norĩ nhimipisutuzém nei ō di, ĩnhimipisutuzé hã. 28 Wa za oto aiwi ĩmorĩ 'wa. Niwapsi wa za duré we apâ atēme ĩmorĩ 'wa. Āne ma tō te ĩsina ĩrotizé hã ĩwapari za'ra wa'wa aré. Īmama u wa za oto apâ mo, ĩma ĩpire u. 'Re ĩzawi pese za'ra wa'aba mono 'wa'âhã, te aré 're ato za'ra wa'aba mo, Īmama u za oto ĩmorĩ wa, wa hã. 29 Apâ ĩtēme ĩmorĩ ō ré, wa aima ĩsiwasu'u sirōmo za'ra wa'wa. E marĩ da. Te ĩsina ĩrotizé hã te ĩsina uwaimrami wapsi, āma ĩzaze za'ra wa'aba da. 30-31 Aima ĩmreme syry aba di za oto. E marĩ wa. Īzazei'ō'wa norĩ wada'uri'wa, we ĩzô morĩ wa, Wa'uburé hã. Ta hã ĩma pire ō di. Īma pire ō nherē, ĩtēme wasi'aba'rúi wa'aba, Īmama te te ĩ'āma ĩrotizé hã te ĩsina uwaimrami da. Tawamhã te ĩsina uwaimrami wapsi, Īmama te 're ĩsawi pese mono na te za da te 're ĩwaihu'u za'ra. — Āne Zezusi te wama siwasu'u za'ra.

15

Zezusi hã uwa 'ru uptabi na te te sina ĩsimiré'ézé wasu'u

¹ Tawamhã Zezusi te duré wama siwasu'u za'ra, āne:

— Rob'ru na, wa za ĩsina simiré'é, uwa 'ru na. Uwa 'ru 'madâ'â'wai āma, wa za Īmama āma simiré'é. ² Uwa 'ru panhipti sisa'ridi hã wē ō dī, 're ĩ'rã za'ra mono ō hã. Taha wa, uwa 'ru 'madâ'â'wa hã te za ĩpanhipti hã te te 're anhihâri ĩ'rã'i'ō hã, te te 're anhamra mono da. Tane te za Īmama hã ĩzazei'ō'wa norĩ hã te te 're azatōrĩ, ĩnhiti 're hâimana za'ra mono da. Uwa 'ru panhipti sisa'riti amo hã wē za'ra di, 're 'rã za'ra mono wa. Taha wa, wa za 're ĩ'rã za'ra mono na simiré'é, ĩzazei'wa norĩ āma 're nomro wē mono wa. ĩ'wanhipré te te 're ĩ'anhihâri mono hã, wa za āma simiré'é, ĩzazei'wa norĩ te te 're ĩ'manharĩ wasété za'ra mono zém na. 'Re ĩ'rã za'ra mono hã ĩpanhipti wã'i wa, ĩ'wanhipré ahã wamhã, te za misi si te te 're anhihâri ĩ'madâ'â'wa hã, 're 'rã'i pese za'ra mono da. Tane te za Īmama hã ĩzazei'wa norĩ wi ĩwasédé hã te te 're anhihâri, 're nomro wē uptabi mono da oto. ³ A norĩ wa'wa hã te oto 're anomro wē wa'aba mo, ĩnhimiroti si 're 'madâ'â pese za'ra wa'aba mono wa. ⁴ Ma'āpé ĩ'āma 're aihâimana za'ra wa'aba mono za. Tawamhã wa za 'rãwi ai'rata 're ĩhâimana u'âsi za'ra wa'wa. Uwa 'ru panhipti sisa'riti amo hã 're sab u'âsi mono ō wamhã, 're 'rã'i mono ō di za, ta hã. Tane a norĩ wa'wa hã ĩ'āma 're aihâimana u'âsi za'ra wa'aba mono ō wamhã, 're anomro wē waihu'u aba mono ō di za.

5 — Uwa 'ru na wa za ĩsina simiré'é. Uwa 'ru panhipti sisa'riti na wa za duré ai'ãma simiré'é za'ra wa'wa. Ĩ'ãma 're aihâimana u'âsi za'ra wa'aba mono wamhã, wa za te 're aipawaptob u'âsi za'ra wa'wa, 're anomro wẽ uptabi aba mono da. Asiwaproši 're anomro wẽ waihu'u aba mono õ di za. 6 Ni'wam norĩ hã ĩ'ãma 're hâimana u'âsi za'ra mono õ wamhã, 're nomro wẽ mono õ di za. Ta norĩ ãma, wa za uwa 'ru panhipti nhihâri hã ãma simiré'é. Uwa 'ru panhipti nhihâri hã te te 're ĩ'anhamra mono hã, te za 're 'ré za'ra. 'Re 'ré za'ra mono wapsi, te za simisutu te te 're aza'ra ĩ'madâ'â'wa hã, te te 're asui mono da, 're zata za'ra mono da. 7 A norĩ wa'wa hã te za ĩ'ãma 're aihâimana u'âsi za'ra wa'aba mo, 're anomro wẽ wa'aba mono da. Tawamhã Ĩmama hã te za te te 're aiwapari u'âsi za'ra wa'wa, tiwi 're ĩrowaptêrê za'ra wa'aba mono zém na hã. Tawamhã tiwi 're ĩwaptêrê za'ra wa'aba mono zéb uwaibaba, te za tô te te aima ãma 're a'uwaimrami 'wa. 8 'Re anomro wẽ uptabi aba mono wamhã, ĩzazei uptabi 'wa na te za da te 're aiwaihu'u za'ra wa'wa. Tawamhã Ĩmama ãma te za 're dawata za'ra. E marĩ wa. 'Re anomro wẽ wa'aba mono da, te te 're aipawaptob u'âsi za'ra wa'aba mono wa. 9 Ĩmama, te te 're ĩzawi pese mono ne, wa tô te 're asawi pese za'ra wa'wa. Ma'ãpé ĩ'ãma 're anomro u'âsi aba mono, te 're ĩ'asawi pese za'ra wa'aba mono zém na asina 're waihu'u u'âsi za'ra wa'aba mono da. 10 Wa hã Ĩmama nhimiroti si, wa tô te 're 'madâ'â pese. Taha wa, Ĩmama te te 're ĩzawi pese mono zém na wa tô ĩsina te 're waihu'u u'âsi. Tane duré a norĩ wa'wa hã ĩnhimiroti si 're 'madâ'â pese za'ra wa'aba mono wamhã, te 're ĩ'asawi pese za'ra wa'aba mono zém na, te za asina 're ĩwaihu'u u'âsi za'ra wa'aba mo.

11 — ãne wa tô aima roti za'ra wa'wa, ĩsine robzei u'âsi 're anomro aba mono da, duré ĩsine aipẽ'ẽ 're, 're atoi uptabi za'ra wa'aba mono da. 12 Wa hã te 're ĩ'asawi pese uptabi za'ra wa'aba mono ne, te za 're asisawi pese za'ra wa'aba mo. ãne wa aima roti za'ra wa'wa, waihu'u za'ra wa'aba da. 13 Ni'wam norĩ hã te te 're dazawi pese za'ra mono wamhã, te za te te 're danho'reptu za'ra. 'Re dadâ'â za'ra mono da nherê, te za te te 're danho'reptu za'ra, dawi 're sisawi za'ra mono ãna. 14 ĩnhimiroti si 're 'madâ'â pese uptabi za'ra wa'aba mono wamhã, ĩzawi pese 'wa, te za 're anomro aba mo. 15 Danhib'apito norĩ hã uburé tinhimiroti hã te te tãma 're waihu'u za'ra mono õ di, tãma ĩromhuri'wa norĩ ma hã, tãma ĩromhuri'wa norĩ si 're hâimana za'ra mono wa. Tanei õ di, wa hã. Uburé, wa tô Ĩmama nhimiroti hã te aima 're wasu'u za'ra wa'wa. Taha wa, ĩma romhuri'wa na si te 're asisi za'ra wa'aba mono õ di za oto. Te 're ĩ'asawi pese za'ra wa'aba mono na zama, wa za oto te 're asisi za'ra wa'wa. 16 A norĩ wa'wa

hã asima ĩwẽ na'rata za'ra wa'aba õ di, ĩsiré 're anomro aba mono da. Wa hã wa tô ĩsima aiwẽ na'rata za'ra wa'wa, ĩsiré 're anomro aba mono ãa. Wa tô duré aipisutu za'ra wa'wa, datême 're anomro aba mono da, da'ãma asimiromhuri 'wa hã ĩma ãma 're uwaimrami za'ra wa'aba mono da. Tawamhã asimiromhuri za'ra wa'aba na hã robaba õ di za. ãne wamhã, ĩmama te za te te 're aiwapari u'âsi za'ra wa'wa. Tawamhã uburé marĩ hã te te aima 're ĩwẽ za'ra wa'aba mono zéb uwaibaba si, tiwi 're rowaptêrẽ za'ra wa'aba mono wamhã, te za te te aima ãma 're a'uwaimrami 'wa. ¹⁷ ãne wa za duré aima roti za'ra wa'wa. Ma'ãpé, 're asisawi pese za'ra wa'aba mono za.

Zezihi siré 're ĩnomro mono norĩ, da te 're ĩruiwapari za'ra mono zé wasu'u

¹⁸ — ĩzazei'õ'wa norĩ hã te te siwi 're ai'ruiwapari za'ra wa'aba mono wamhã, asõwa wa'aba, da te dasiwi 're ĩruiwapari 'rata mono na, te za ãma 're aipo're pu'u u'âsi za'ra wa'aba mo. ¹⁹ ĩzazei'õ'wa norĩ niwĩ 're anomro u'âsi aba mono 'wa'ãhã, te aré da te dasiwi 're asawi pese za'ra wa'wa. Tane nherẽ, a norĩ wa'wa hã ĩzazei'õ'wa norĩ niwĩ 're anomro aba mono õ di oto. Wa hã wa tô aipisutu za'ra wa'wa, ĩniwĩp si 're anomro aba mono da. Taha wa, te za tô ĩzazei'õ'wa norĩ hã te te siwi 're ai'ruiwapari u'âsi za'ra wa'wa, ĩsiniwĩ 're anomro u'âsi aba mono õ wa. ²⁰ Asina ĩwapari pese za'ra wa'aba, ãma 're rosa'rata u'âsi za'ra wa'aba mono da, ĩmreme na. Danhib'apito norĩ ma, da te 're ĩ'manharĩ za'ra mono zéb zarina, te za duré tãma ĩromhuri'wa norĩ ma, da te 're 'manharĩ za'ra. Wa hã Asib'apito za'ra wa'wa hã da te ĩma 're ĩrob'manharĩ wasété za'ra mono ne, te za duré aima wa'aba da te 're rob'manharĩ wasété za'ra. Duré ĩnhimiroti hã da te 're 'madâ'ã pese za'ra mono wamhã, asimiroti za'ra wa'aba zama te za da te 're 'madâ'ã pese za'ra. ²¹ We ĩzatõrĩ'wa na da te 're waihu'u za'ra mono õ di, 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã. Taha wa, te za da te aima 're rob'manharĩ wasété za'ra wa'wa, ĩzazei'wa 're anomro aba mono wab zama. ²² Tawamhã wa hã we datême ĩmorĩ wa, te za oto te te siwi 're da'awẽ'õ 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã, da te 're ĩzaze za'ra mono õ wa. Tawamhã ari'iwĩ te za 're dasi'ubumro, da te 're ĩzaze za'ra mono õ na, da te dasiwi 're udã waihu'u za'ra mono õ wa za. ²³ Wa hã da te dasiwi 're ĩruiwapari mono wamhã, ĩ'u'ãbã te za ĩmama hã da te dasiwi 're 'ruiwapari. ²⁴ Wa hã marĩ dama ĩ'manharĩ waihu'u'õ hã wa tô te dama 're ab'manharĩ wẽ aré, danho'a, da te dasiwi 're ĩzaze za'ra mono da, 'Re ĩhãimana u'âsi mono we te te ĩzatõrĩ na. Ni'wa ĩsine hã te te 're da'apawapto mono õ di aré. Tane nherẽ, da te dasiwi 're ĩzaze za'ra mono õ di, we te te ĩzatõrĩ na. Marĩ dama ĩ'manharĩ waihu'u'õ hã, te dama 're ab'manharĩ mono õ 'wa'ãhã, te

te aré 're da'awē'ō mono ō di, da te 're ĭzaze za'ra mono ō zém na hã. Tane nherē, danho'a te dama 're ab'manharĩ wē mono nherē, ma tō ĭmama me da te dasiwi 're wa'ruiwapari.²⁵ “Marĩ hã te dama 're ab'manharĩ wasété mono ō nherē, ma tō taré da te dasiwi 're ĭruiwapari.” Āne duréihã ma tō wahi'rada hã ĭ'āma rob'ui'ééré siro, romhâ ré. ĭzazei'ō'wa norĩ hã ma tō oto sina uwaimrami za'ra, te te siwi 're ĭruiwapari mono zém na hã.

²⁶ — Zahadu wapsi wa za we atēme satōrĩ za'ra wa'wa, ĭmama pē'ēzani hã, aipawaptob za'ra wa'aba 'wa da hã. Tō sena uptabi ĭsimirowasu'u hã. ĭmama hawi te za we atēme timorĩ za'ra wa'wa, ĭnhimiroti na te te 're aipawaptob u'âsi za'ra wa'aba mono da.²⁷ A norĩ wa'wa hã ma tō ĭsiré 're anomro aba mo, ĭmama nhimiroti na te dama āma ĭsāna'ratazém hawi. Taha wa, te za a norĩ wa'aba zama ĭnhimiroti na 're ĭdapawaptob u'âsi za'ra wa'aba mo. — Āne ma tō Zezusi hã sina wama roti za'ra.

16

¹ Āne te duré wama nharĩ za'ra, Zezusi hã:

— ĭnhimiroti hã 're rēme za'ra wa'aba mono tō da, wa tō āne aima roti za'ra wa'wa.² Dama ĭpire norĩ hã te za aiwi te te 're rosawi za'ra wa'wa, rowahutuzéb u dame 're asisisi aba mono tō da. Duré 'Re ĭhâimana u'âsi mono te te tãma pisutu za'ra newa, te za ai'uprosi aba ni.³ 'Re ĭhâimana u'âsi mono hã da te dasiwi 're waihu'u mono ō di, ĭmama na. ĭzama we te te ĭzatōrĩ na, da te dasiwi 're ĭzaze za'ra mono ō di. Taha wa, ĭzadawa wasu'u'wa 're anomro aba mono nherē, te za da te 're ai'ruiwapari u'âsi za'ra wa'wa.⁴ Āne, wa aima waihu'u sirōmo za'ra wa'wa, da te dasiwi 're ai'ruiwapari za'ra wa'aba mono wapsi, ĭmreme na 're aipo're pu'u u'âsi za'ra wa'aba mono da, marĩ zô asipibu ma, 're asōpré wa'aba mono tō da. — Āne ma tō wama waihu'u sirōmo za'ra, Zezusi hã.

Zezusi hã, Timama pē'ēzani na te te dama ĭropisutuzé wasu'u, dapawapto'wa da

Tawamhã āne ma tō duré wama waihu'u za'ra:

— Āne na te aima 're rowasu'u za'ra wa'aba mono ō di aré, zahadu ai'rata 're ĭhâimana za'ra wa'aba mono wa.⁵⁻⁶ Apâ wa za oto aiwi ĭmorĩ za'ra wa'wa, we ĭzatōrĩ'wai u. Taha wa, āhãna si wa tō uburé aima rowasu'u za'ra wa'wa, asina waihu'u sirōmo za'ra wa'aba da. Āne aima ĭsiwasu'u za'ra wa'aba wa, aipē'ézé ahâ za'ra wa'aba di, we ĭzatōrĩ'wai u za oto aiwi ĭmorĩ za'ra wa'aba wa. “E momo te za aimo,” āne asiwi ĭzadanhari na sahu za'ra wa'aba ō di za, te aima waihu'u pese za'ra wa'aba da.⁷ Tō sena, wa za aima rowasu'u za'ra wa'wa. Wa za

oto aiwi ĩmorĩ za'ra wa'wa, aipawaptob za'ra wa'aba 'wa da hã we te atẽme satõrĩ za'ra wa'aba hã, rowẽ u'âsi 're anomro aba mono da. Aiwi ĩmorĩ za'ra wa'aba õ wamhã, we atẽme morĩ za'ra wa'aba õ ãi za, aipawaptob za'ra wa'aba 'wa da hã. ĩmorĩ wapsi, ĩsiwa'rãmi wa za we atẽme satõrĩ za'ra wa'wa. ⁸⁻¹¹ We atẽme wisi za'ra wa'aba wapsi, te za marĩ hã te te dama 're awaihu'u, da te dasina 're waihu'u za'ra mono da. ĩmreme na da te 're ĩzaze za'ra mono õ wa, 'Re ĩhãimana u'âsi mono ma, dawẽ õ na te za te te dama 're awaihu'u. 'Re ĩmorĩ wẽ u'âsi na zama te za duré te te dama 're ĩwasu'u, da te 're ĩwaihu'u za'ra mono da. 'Re ĩmorĩ wẽ u'âsi wa, wa za apã mo, ĩmama u. Apã ĩmorĩ wamhã, asiwi 're ĩzabui waihu'u za'ra wa'aba mono õ ãi za. 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã ma tõ sima ãma roti siro, ti'ai ãma dawada'uri waseté 'wa te te azãri da, Wa'uburé hã. ãne na te za duré te te dama 're awaihu'u, aipawaptob za'ra wa'aba 'wa da hã.

¹² — Uburé marĩ hã ĩnhimirowasu'u na te aima wasu'u ze za'ra wa'aba nherẽ, te aima rowasu'u za'ra wa'aba õ ãi za a'ã. E marĩ wa. Zahadu aima pibu pese za'ra wa'aba õ wa. ¹³ Zahadu wapsi aipawaptob za'ra wa'aba 'wa da hã, te za we atẽme timorĩ za'ra wa'wa, 'Re ĩhãimana u'âsi mono pẽ'ẽzani hã. Tõ sena uptabi, ĩsimiroti hã. We atẽme wisi za'ra wa'aba wapsi, te za uburé roti tõ sena uptabi hã te te aima 're waihu'u pese za'ra wa'wa. Si'uihã na te te aima 're waihu'u za'ra wa'aba mono õ ãi za. ĩnhimirowasu'u zarina si te za te te aima 're waihu'u za'ra wa'wa. Romhã ré te za duré za romhãimanazé hã te te aima 're waihu'u sirõmo za'ra wa'wa. ¹⁴ ĩnhimiroti si te za te te aima 're waihu'u u'âsi za'ra wa'wa. ĩnhimiroti te te aima 're waihu'u u'âsi za'ra wa'aba mono wamhã, ĩnhisi za'ëté ãi za, ĩzazei'wa norĩ ma. ¹⁵ Aiwa wanhimiroti hã, ĩmama me. Taha wa, te za ĩnhimiroti si te te aima 're waihu'u za'ra wa'wa, ĩmama pẽ'ẽzani hã.

Zeusihĩ siré norĩ hã za tiwi ĩrobzei'õ za'ra zé wasu'u, duré apã za tãma ĩrowẽ za'ra zé wasu'u me

¹⁶ — Syry na, wa oto ai'rata ĩnhamra 'wa. ãhã parip si, ĩzabu za'ra wa'aba õ ãi za a'ã. Taha parip si te za duré ĩzabu za'ra wa'wa. — ãne Zezusi te wama siwasu'u za'ra.

¹⁷⁻¹⁸ Tawamhã ĩsiré 're ĩwanomro mono norĩ hã wa wasima rowasu'u za'ra ni, ti'a wi:

— Wa'rata te za nhamra. Syry na wa'rata sãmra parip si, wa te sabu za'ra õ ãi za a'ã, Timama u za apã morĩ wa za oto. Taha parip si, wa za duré sabu za'ra ni. E niha, syry na ĩmreme hã. ãne wamhã, wama pibu prã za'ra ãi. — ãne aihĩni õ nherẽ, wa wasima rowasu'u za'ra ni.

19 Zezusihi mreme hã wa te wasiwi waihu'u õ wa, wa te wasiwi sadanharĩ ze ti oto. Āne ma tō sina wawaihu'u za'ra, Zezusi hã. Taha wa, te wama nharĩ za'ra, āne:

— Wa tō aima ĩsiwasu'u za'ra wa'wa, āne: “Syry na wa oto ai'rata ĩnhamra 'wa. Āhã parip si, ĩzabu za'ra wa'aba õ di za a'â. Taha parip si te za duré ĩzabu za'ra wa'wa.” Āne wa tō aima ĩsiwasu'u za'ra wa'wa. E ĩmreme hã aima pibu prã za'ra wa'aba di. E aima pibu prã za'ra wa'aba wa, te āne asima ĩrowasu'u za'ra wa'wa. ²⁰ Asina ĩwapari pese za'ra wa'aba za. A norĩ wa'wa hã aiwawa ahã za'ra wa'aba di za. ĩzazei'õ'wa norĩ si te za 're to za'ra. Aipẽ'êzé ahã za'ra wa'aba nherẽ, aipẽ'êzé u'âsi 're anomro aba mono õ di za. Zahadu wapsi, aima 're rowẽ uptabi za'ra wa'aba mono di za. ²¹ Pi'õi āma te za ĩwasã hã 're sépu'u za'ra, tãma 're ĩrere'e mono zéb u hã, romhuture wa oto. Tãma 're rere'e mono parip si, tãma 're rowẽ za'ra mono di za oto, ĩna ma. Taha wa, tihãzé na hã te te 're rosa'rata u'âsi za'ra mono õ di za oto. ²² Tane duré a norĩ wa'wa hã, te za aipẽ'êzé hã a'â ĩsépata za'ra wa'wa. Apã atẽme ĩwisi aba wapsi, aima 're rowẽ za'ra wa'aba mono di za. Robzei u'âsi te za 're anomro aba mo.

²³ — Niwapsi, ĩmama hã te za we Tipẽ'êzani hã atẽme satõrĩ za'ra wa'wa. Tawapsi asiwi 're ĩzadanharĩ za'ra wa'aba mono õ di za, marĩ hã 're waihu'u za'ra wa'aba mono da. Tō sena wa za aima rowasu'u za'ra wa'wa. Marĩ hã te aima 're ĩwẽ za'ra wa'aba mono zéb uwaibaba si, te za ĩmama wi 're ĩwaptẽrẽ za'ra wa'aba mo, ĩmreme zarina. Tawamhã te za te te aima āma 're a'uwaimrami 'wa. ²⁴ Zahadu marĩ hã te aima 're ĩwẽ za'ra wa'aba mono zéb uwaibaba, ĩmama wi 're waptẽrẽ za'ra wa'aba mono õ di. Te za oto tiwi 're ĩrowaptẽrẽ za'ra wa'aba mo, te te aima 're sōmri za'ra wa'aba mono da, robzei u'âsi 're anomro aba mono da.

Zezusi hã sisa'u za te te ĩdarẽme na, duré Timama u za ĩmorĩzém na ĩsiwasu'uzé wasu'u

²⁵ — Āhãna sō'awi, ĩmama hã te aima wasu'u za'ra wa'aba õ di. Romnhimiré'é na si wa tō te aima 're rowasu'u za'ra wa'wa. Niwapsi, wa za sō'awi te aima 're rowasu'u za'ra wa'wa, romnhimiré'é āna. ²⁶⁻²⁷ Tawapsi te za marĩ hã te aima 're ĩwẽ za'ra wa'aba mono zéb uwaibaba, ĩmama wi 're ĩwaptẽrẽ za'ra wa'aba mo, ĩmreme zarina. Wa hã ĩmama wi, marĩ hã te aima 're waptẽrẽ za'ra wa'aba mono õ di za. Asi'uihã na te za tiwi 're ĩwaptẽrẽ za'ra wa'aba mo. Tawamhã ĩmama si te za si'uihã na te te aima 're sōmri za'ra wa'wa, ta hã te te duré 're asawi pese za'ra wa'aba mono wa. E marĩ wa, ma tō ĩmama hã te te 're asawi pese za'ra wa'wa. A norĩ wa'wa hã ma tō 're ĩzawi pese za'ra wa'aba mo. ĩmama hawi we ĩmorĩ na ma tō duré 're ĩzaze za'ra wa'aba mo. Taha wa,

ma tō te te 're asawi pese za'ra wa'wa, Īmama hã. ²⁸ Īmama hawi wa we datēme mo. Apā wa za duré dahawi ĩtēme mo, Īmama u. — Āne te wama siwasu'u za'ra, Zezusi hã.

²⁹⁻³⁰ Taha wa, wa tō tãma nharĩ za'ra ni:

— Sō'awi ma tō oto wama asiwasu'u za'ra, romnhimiré'é āna. Wanhimirosa'rata za'ra hã ma tō asina ĩwaihu'u siro. Taha wa, wa te wasiwi asadanharĩ da, asina wazō asimipari ō di. Āne wama waihu'u pese za'ra di oto. Taha wa, wa tō asaze za'ra ni, tō sena 'Re ĩhâimana u'âsi mono hawi we aimorĩ na.

— Āne wa tō tãma nharĩ za'ra ni.

³¹⁻³² Taha wa, ma tō Zezusi hã asa wama nharĩ za'ra:

— E tō sena ma tō oto ĩzaze za'ra wa'wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hawi we ĩmorĩ na hã. Āté tō sena ĩzaze za'ra wa'aba ō di. Romhuture di oto bâdâ hã, ĩhawi ĩropéi wa'aba mono zéb u hã, asōrōwa wa'aba u. Tane nherē, asiwi ĩrēme za'ra wa'aba nherē, ĩsiwaprosi ĩhâimana ō di za. Īmama, te ĩsiré 're hâimana u'âsi. ³³ Āne na wa tō aima rowasu'u za'ra wa'wa, ĩ'ãma 're aihâimana za'ra wa'aba mono wa, rowē na 're aihâimana za'ra wa'aba mono da. Tane nherē, ĩzazei'ō'wa norĩ hã te za tō te te 're ai'ruiwapari u'âsi za'ra wa'wa. Taha wa, te za 're ĩrobzépata za'ra wa'aba mo. Tane nherē, te za asiptete sina ĩ'ãma 're anomro aba mo. Wa hã ĩzazei'ō'wa norĩ ma, ĩnhiptete uptabi wa, wa tō āma ai'uté za'ra. — Āne te Zezusi hã wama siwasu'u za'ra.

17

Zezusi hã Timama ma ĩmremezé wasu'u

¹ Tawamhã wama siwasu'u za'ra pari, Timama ma mreme da, te hãimo rob'madâ, Zezusi hã. Āne te Timama ma tinha:

— Īmama, bâdâ ĩma ĩpisutuzé hã ma tō ĩwa waptārã. Ma'ãpé, we ĩpawapto na, ĩ'ãma ĩrotizé hã te dama ĩsina uwaimrami da, ai'ãma 're dawata u'âsi za'ra mono da. ² A hã ma tō ĩma 're ĩda'apisutu mo, ĩzazei'wa 're danomro mono da. Wa hã ma tō duré ĩpisu, uburé dama ĩpire uptabi da. E marĩ da. ĩzazei'wa norĩ ma, te 're apisutu mono da, robzei u'âsi ĩ'ãma 're nomro u'âsi mono da, duré 're dâ'â za'ra mono āna, ai'rata 're hâimana u'âsi za'ra mono da, hãiwa āma. ³ A hã misire Danhib'apito uptabi. Wa hã Zezu Cristu Danho'reptui'wa da, ĩpisudu, we datēme ĩzatōrĩ. Āne na, da te 're wawaihu'u za'ra mono wa, da te 're wazazei pese za'ra mono wamhã, robzei u'âsi te za ĩ'ãma 're danomro. 'Re dadâ'â za'ra mono āna, te za duré 're dasi'ubumroi u'âsi, hãiwa āma. ⁴ Romhuri hã ĩma ĩpisudu hã wa tō oto ĩsina uwaimra. Te ĩsina uwaimrami wa, te za oto ai'ãma 're dawata u'âsi za'ra. ⁵ Ti'a ō ré hã, wa tō aiwa wawaihu'u pese na wasiré 're wasimasisi u'âsi, marĩ ō uptabi ré hã. Taha

wa, rowē uptabi di, wama. Ma'āpé, we ĩma nharĩ, aiwa wasiré 're wasimasisi u'âsi mono da duré apâ.

6 — Ā norĩ hã te asib'a'uwē 're nomro. Asib'a'uwē si 're nomro mono wa, ma tō oto ĩma ĩpisutu za'ra, ĩnhib'a'uwē 're nomro mono da. Wa tō te tãma 're aiwasu'u u'âsi za'ra, 're aihâmana mono zém na. Asimiroti hã ma tō te te 're 'madâ'â pese za'ra. ⁷⁻⁸ Marĩ hã ĩma 're ĩ'awaihu'u mono zém na si, wa tō te tãma 're waihu'u za'ra. Āne na ma tō ã norĩ hã te te 're ĩzaze za'ra. Ā norĩ ma, asimiroti hã wē za'ra di. Tō sena aihawi we ĩmorĩ na ma tō ĩzaze za'ra. A hã we ĩzatōrĩ'wa na ma tō duré ĩzaze za'ra.

9 — Āhãna wa aima ãma wasu'u za'ra, 're pawaptob u'âsi za'ra mono da. ĩzazei'ō'wa norĩ hã te aima ãma wasu'u za'ra ō di. We ĩma ĩpisutu za'ra norĩ si, wa ãma aima wasu'u za'ra, asib'a'uwē 're nomro mono wa, duré 're pawaptob u'âsi za'ra mono da. ¹⁰ ĩnhib'a'uwē norĩ hã uburé asib'a'uwē te 're nomro. Asib'a'uwē norĩ hã uburé ĩnhib'a'uwē te duré 're nomro. Tawamhã ĩ'ãma 're ĩnomro wē mono zéb zarina, te za ĩ'ãma 're dawata u'âsi za'ra. ¹¹ Āhãna ãme 're ĩnhamra u'âsi mono ō di za oto. Atēme wa za oto ãma mo. Ā norĩ si te za ĩza'u 're si'ubumro, ĩzazei'ō'wa norĩ 'rata. ĩmama, a hã aiwē uptabi na te 're asãmra mo. Ma'āpé, we ĩma ĩpisutu za'ra hã we 're apawaptob u'âsi mono, aiwaihu'u pese na, wasine 're sisawi pese za'ra mono wa, tinhimirosa'rata na 're sisazei pese u'âsi za'ra mono da. ¹² ĩ'rata 're ĩnhamra za'ra mono ré, wa tō uburé te 're 'madâ'â pese za'ra, aiwaihu'u pese zarina, ĩwi 're si'utōrĩ za'ra mono tō da, duré ĩnhib'a'uwē u'âsi 're nomro mono da. Misire ma tō simini. ĩnhib'a'uwē uptabi hã 're morĩ ō wa, ma tō asimiroti hã tirē. Duréihã poto ō ré, ma tō ōhō ãma ĩbaihã na rob'ui'ére siro, wahi'rada hã. Āhãna ma tō oto sina uwaimra, ō hã. ¹³ Āhãna bádã hã romhuture di oto, ãma atēme ĩmorizé hã. Āme ĩnhamra ré, wa ãne aima mre, te te ĩwapari za'ra wa, ĩsine robzei u'âsi 're nomro mono da. ¹⁴ ĩsiré 're nomro mono ré, wa tō te tãma 're asadawa wasu'u za'ra, uburé. Wa hã ĩzazei'ō'wa norĩ niwĩ 're ĩmorĩ ō di. Tane ã norĩ hã ĩzazei'ō'wa norĩ niwĩ, 're nomro mono ō di duré. Taha wa, ma tō ĩzazei'ō'wa norĩ hã ĩsiré te te 're 'ruiwapari za'ra. ¹⁵ Āne te ãma aima wasu'u za'ra ō di, ĩzazei'ō'wa norĩ wi, ãma asitēme waibu da. Wa'uburé wi, ĩwasété uptabi wi, ãma 're asisaprĩ u'âsi za'ra mono da, wa ãne ãma aima wasu'u za'ra. ¹⁶ Wa hã ĩzazei'ō'wa norĩ niwĩ, 're ĩmorĩ ō di. Tane ã norĩ hã ĩzazei'ō'wa norĩ niwĩ 're nomro mono ō di duré. ¹⁷ Asimiroti hã tō sena uptabi. Tawamhã te za asimiroti na 're ĩpawaptob u'âsi za'ra mo, ai'ãma si 're nomro wē uptabi mono da. ¹⁸ A hã we datēme ĩzatōrĩ ne, wa za oto datēme satōrĩ za'ra, te te dama 're ĩzadawa wasu'u za'ra mono da. ¹⁹ Wa hã wa tō ĩsina asaze,

Ī'āma ĩrotizé hã te ĩsina uwaimrami da. E marĩ da. Ā norĩ zama āma 're ĩroti za'ra mono zé hã te te sina 're asazei pese za'ra mono da, taha zarina, te te āma 're uwaimrami za'ra mono da.

20-21 — Īmama, 're wasisawi pese mono wa, wa tô wanhimirosa'rata na 're wasisazei pese u'âsi. Ma'āpé, uburé ĩzazei'wa norĩ hã 're apawaptob u'âsi mono, wasine 're sisawi pese za'ra mono wa, tinhimirosa'rata na 're sisazei pese za'ra mono da. Ā norĩ si 're pawaptob za'ra mono õ di za. Ā norĩ nhimirowasu'u zarina, za te te 're ĩzaze za'ra mono norĩ zama te za 're ĩ'apawaptob u'âsi mo. Tawamhã wasine 're sisawi pese za'ra mono wa, te za duré tinhimirosa'rata na 're sisazei pese za'ra. Āne wamhã, tô sena datême we ĩzatõrĩ na, te za da te 're ĩzaze za'ra. ²² A hã 're ĩzawi u'âsi mono wa, ĩma 're rowē u'âsi mono di. A hã 're ĩzawi pese mono ne, wa za ĩzazei'wa norĩ hã õne u'â te 're azawi pese. E marĩ da. Wasine 're sisawi u'âsi za'ra mono wa, tinhimirosa'rata na zama 're sisazei pese u'âsi za'ra mono da, ta norĩ ma zama 're rowē u'âsi za'ra mono da. ²³ ĩsiré 're aimorĩ ne, wa za duré wa hã ĩsiré 're ĩmorĩ u'âsi za'ra. Tawamhã wasine 're sisawi u'âsi za'ra mono wa, tinhimirosa'rata na zama te za 're sisazei pese u'âsi za'ra. Āne wamhã, te za da te 're ĩzaze za'ra, tô sena datême we ĩzatõrĩ na. Duré 're ĩzawi pese mono ne, ĩzazei'wa norĩ hã 're ĩ'azawi pese mono na, te za da te 're aiwaihu'u za'ra.

²⁴ — Ti'ai õ ré te 're ĩzawi pese mo, marĩ õ uptabi ré. 'Re ĩzawi pese mono wa, ma tô ĩma ĩpisu, ĩ'āma 're dawata u'âsi za'ra mono da, duré ĩhãiba na rowa'a za'ētē ré, 're ĩhãimana u'âsi mono da. Īmama, āne na hã te te 're ĩ'madâ'â za'ra mono da hã, wa tô ĩsima wē za'ra, za 're ĩhãimana mono zéb āma, ĩ'rata 're si'ubumroi u'âsi mono da, ĩma ĩpisutu za'ra norĩ hã. ²⁵ Īmama, a hã aiwē uptabi na te 're asāmra mo. A hã we datême ĩzatõrĩ na te te 're asaze za'ra mono õ di, ĩzazei'õ'wa norĩ hã. Tazahã, ĩma aiwaihu'u pese di, we ĩzatõrĩ'wa na. Āne na hã ĩzazei'wa norĩ ma zama, tãma aiwaihu'u pese za'ra di. ²⁶ Taha wa, wa tô te tãma 're aiwasu'u u'âsi za'ra, 're ĩda'azawi pese mono zém na, te te siwi 're aiwaihu'u u'âsi za'ra mono da. Ōne u'âsi, wa za duré te tãma 're aiwasu'u za'ra, 're ĩzawi pese mono zarina, duré 're sisawi pese za'ra mono da. — Āne te Timama ma rowasu'u, Zezusi hã.

18

*Zezusi hã da te dasiwi ĩ'ârízé wasu'u
Mateusi 26.47-56; Marcusi 14.43-50; Rucasi 22.47-54*

¹ Tawamhã Timama ma mreme pari, wa tô rob u wawairébé ni oto, ĩsiré âi ba wasi'aba'ré da. Séderõ pa zara u, wa saprĩ za'ra ni, wede 're ĩsimasa mono zéb u. ² Tamomo

wa tô nasi wasi'rã'õtõ ni Zekusihi me, wede 're ĩsimasa mono zéb âma. Nasi ĩwasi'rã'õtõzé hã Zudasihhi ma, waihu'u pese di. ³Tawamhã te te oto sô danhimro, tamomo. Da'wapéi'wa norĩ hã te sô te te simro, ahâ na. Zeruzarẽ âma 'ri za'êtẽ 'madâ'â'wa norĩ zama te sô te te simro, sasedoti ĩpire norĩ zadawa para, duré parisezu norĩ zadawa para. Tawamhã rãsitõ ré, te sô ai'aba'ré ni, uzi ré zama. Danhiwãĩ ré zama te sô ai'aba'ré ni, sib'ézé 'wapa ré zama. ⁴We oto sô dasihutu wamhã, Zudasihhi zama ma we dame wi. Romhã ré ma tô uburé sina waihu'u siro, Zekusi hã da te tãma ĩ'manharĩ za'ra zém na. We sô dasihutu wamhã, ma datẽme watobro. Āne te dama tinha:

— E 'wa sô, te asõpré wa'wa.

⁵Tawamhã asa te âne tãma nharĩ za'ra:

— Zekusihi zô, wa wanhopré ni, Nazaré hawi we ĩmorĩ zô.

Tawamhã Zekusi te dama siwasu'u oto:

— Wa hã Zekusi. Āhãta wa za.

⁶Tawamhã ĩmreme ma, ma tô ai'marõpãrĩ za'ra ni.

⁷Tawamhã Zekusi te duré dama tinha:

— E 'wa sô, te asõpré wa'wa.

Tawamhã asa te duré tãma nharĩ za'ra, âne:

— Zekusihi zô, wa wanhopré ni, Nazaré hawi we ĩmorĩ zô.

⁸Taha wa, te duré Zekusi hã asa dama siwasu'u:

— Wa hã Zekusi. Wa tô aima ĩsiwasu'u za'ra wa'wa. ĩzô si asõpré wa'aba wamhã, ma'ãpé ã norĩ hã satõrĩ za'ra wa'aba, si'aba'ré da. — Āne te tãma nharĩ za'ra, timreme, Timama ma, te te wa'ãma ãma uwaimrami za'ra da.

⁹Āne Zekusi hã ma tô Timama ma siwasu'u, aré: “Īma ĩpisutu za'ra norĩ hã wa tô te 're 'madâ'â pese za'ra, ĩwi si'utõrĩ tõ da.” Āne ma tô tãma siwasu'u aré. Tawamhã da'wapéi'wa norĩ, te te siwi wawaĩbui õ wamhã, timreme, Timama ma, ma tô wa'ãma ãma uwaimra.

¹⁰Tawamhã Sima Pedru ma tô sib'ézé 'wapa hã waze. Te te wazere wi, ma romhuri'wa hã âma po're nhizã, ĩpo're nhimire niwĩ. Sasedoti ĩpire uptabi ma romhuri'wa, ta hã. Romhuri'wa nhisi hã, Macu na ĩsisi hã. ¹¹Tawamhã Zekusi hã te Pedruhu ma tinha:

— Sib'ézé 'wapa hã apã sērẽ. E wa za dawi ĩsisawi, ĩmama te te ĩãma ĩrotizé hã te ĩsina uwaimrami tõ da. Mare di. Te robzépata da nherẽ, wa za oto ĩsina uwaimra. — Āne te Pedruhu ma tinha, Zekusi hã.

Anasihi u, Zekusi da te dasiwi ĩsaprõnizé wasu'u

¹²Tawamhã Zekusi hã da'wapéi'wa norĩ hã ma tô siwi ti'ã, tinhib'apito me. 'Ri za'êtẽ 'madâ'â'wa norĩ me zama ma tô siwi ti'ã. Ma tô dasiwi pawasisi ni oto. ¹³Tawamhã Anasihi u te oto siwi saprõni za'ra. Ta hã Anasi hã, Caipasihhi maprewa. Sasedoti ĩpire uptabi, Caipasi hã. ¹⁴Ta hã ma tô âne tisiré norĩ

ma roti za'ra aré, dama ĩpire norĩ ma: “Misire, wa te wasiwi wĩrĩ wamhã, wama rowẽ za'ra di. Wama pire za'ra õ di.” Āne ma tô tâma roti za'ra aré.

Pedru hã Zezusi te te dawi ĩ'udâzé wasu'u

Mateusi 26.69-70; Marcusi 14.66-68; Rucasi 22.54-57

15-17 Tawamhã Zezusi hã da te dasiwi saprõni wamhã, Pedru hã te Zezusihi zarina mo. Īzama wa duré ĩsarina mo, sasedoti ĩpire uptabi nhorõwa u. Īwétési, wa ĩsarina âzé 'ri 'wawi wa'ra u, tâma ĩwaihu'u pese wa, 'ri tede'wai ma. Pedru hã te rowi za, 'ridawa 'rata. 'Ri 'wawi wa'ra âma 'ridawa te pi'õ hã 'madâ. Tawamhã wa hã wa mo, 'ridawa u. Pi'õi ma, wa tinha, Pedruhu wi te te rosawi tô da. Taha wa, te te tâma wẽ wa, wa tô 'mazé Pedru hã, 'ri 'wawi wa'ra u. Taha wa, te pi'õ hã Pedru sadanha:

— E a hã, Zezusihi siré te 're aimo.

Tawamhã Pedru asa te tâma tinha:

— Mare di. Wa hã ĩsiré 're ĩmorĩ õ di. — Āne te tâma tinha.

18 Tame romhuri'wa norĩ hã te sima ro'o za'ra, hã te, hã'ro za'ra da. 'Ri za'êtê 'madâ'â'wa norĩ me, te sima ro'o za'ra. Pedruhu zama te dame tihã'ro.

Sasedoti ĩpire uptabi hã, Zezusi te te ĩsadanharĩzé wasu'u

Mateusi 26.57-68; Marcusi 14.53-65; Rucasi 22.54, 66-71

19 Tawamhã sasedoti ĩpire uptabi hã te Zezusi sadanha, ĩsiré 're ĩwanomro mono norĩ na. ĩsimiroti na zama te sadanha. 20-21 Tawamhã Zezusi asa te tâma tinha:

— Sõ'awi wa tô te dama 're rowahutu u'âsi, rowahutuzé mono bâ. Āne dasi'rã'õtõzéb âma zama, wa tô nasi dama rowahutu, 'Re ĩhãimana u'âsi mono âma 're ĩdawata za'ra mono zéb âma hã. Pi'uriwi te dama 're rowahutu mono õ di. E marĩ da, te ĩzadanha. ĩwapari'wa norĩ hã te za ĩsadanharĩ za'ra wa'wa, te te aima ĩzadawa wasu'u za'ra da. Ta norĩ ma, waihu'u pese za'ra di, ĩnhimirowasu'u hã. — Āne Zezusi te tâma tinha.

22 Tawamhã Zezusihi 'rata aibã ĩsa, ma tinhib'rata na 'rãime. Te tâma tinha:

— E niha te âne tâma ĩnha, sasedoti dama ĩpire uptabi ma nherẽ.

23-24 Taha wa, te Zezusi hã asa tâma tinha:

— Īmreme na te âma upai wamhã, ma'âpé we ĩma waihu'u. E marĩ da, ma ĩ'rãime, ĩmreme wẽ nherẽ. — Āne Zezusi te aibã ma tinha. Tawamhã Anasi hã ma tô Zezusi hã dama ti'ru, Caipasihĩ u da te dasiwi saprõni da.

Tawamhã pawasisi ré, ma tô ĩtême dasiwi saprõni ni, sasedoti ĩpire uptabi u.

Pedru hã Zezusi te te duré dawi ĩ'udâ na ĩsahuzé wasu'u

Mateusi 26.71-75; Marcusi 14.69-72; Rucasi 22.58-62

²⁵ Tawamhã Sima Pedru te zahadu za, unhamã ãma hã'ro da. Taha wa, te ãne sadanharĩ za'ra:

— E a hã te Zezusihi siré 're aimo.

Tawamhã Pedru hã ma tã dawi ai'udã. Te tãma nharĩ za'ra:

— Mare di. Wa hã ĩsiré 're ĩmorĩ ò di.

²⁶ Tawamhã aibã te duré sadanha Pedru hã, sasedoti ĩpire uptabi ma, romhuri'wa hã. Taha sisãnawã, ma tã Pedru po're nhizã. Æne te Pedru sadanha:

— E a hã, wede, 're ĩsimasa mono zéb ãma, wa tã ai'madã.

²⁷ Taha wa, ma tã duré Pedru hã tiwi ai'udã.

Tiwi si'udã parip si, ma tã si'a hã awa'awi hã.

Zezusi hã Piratuhu u da te ĩsaprõnizé wasu'u

Mateusi 27.1-2, 11-14; Marcusi 15.1-5; Rucasi 23.1-5

²⁸ Tawamhã Caipasihĩ nhorõwa hawi ma tã Zezusi hã siwi saprõni za'ra, wasiré zudezu norĩ hã, romanu nhorõwa u robza'rã ré. Roti'wa dama ĩpire uptabi romanu hã, Piratu na ĩsisi hã. Te te ĩtẽme siwi ãwisi wamhã, 'ri para u te te siwi 'mazébré ò di, Piratuhu u. Rowi te ĩré aimasa. E marĩ wa. 'Re ĩhãimana u'ãsi mono nhimiroti waihu'u'õ'wai wa, Piratu hã. Tawamhã Pascowa na dato nhisi bãtã na, dasi'rã'õtõ ré, sisisi ò di za, siwasété za'ra tã da. Siwasété za'ra 'wa'ãhã, aré dame saihuri waihu'u ò di. ²⁹ Tawamhã Piratu hã ma tã datẽme watobro. Æne te dama tinha:

— E marĩ wa, te we bété asiwi ĩsaprõni 'wa. E marĩ, ma 'manha.

³⁰ Tawamhã te asa tãma rowasu'u za'ra:

— Tiwasédé te te 're 'manharĩ u'ãsi mono ò 'wa'ãhã, aré wa te aima hãiba nhomri za'ra ò di.

³¹ Tawamhã Piratu te asa tãma nharĩ za'ra:

— A norĩ wa'wa hã te za asiwi ĩsaprõni za'ra wa'wa, asi'uihã na aihĩ'rata norĩ nhimi'manharizéb zarina, marĩ hã tãma 'manharĩ za'ra wa'aba da, tiwasédé hã asõ'a za'ra wa'aba, te te 're 'manharĩ u'ãsi mono wamhã.

Taha wa, ma tã asa tãma nharĩ za'ra, Piratuhu ma:

— Mare di, wa te wasiwi saprõni ò di za. Asib'apito, ma tã wawi sawi za'ra, ni'wa hã tiwasédé te te 'manharĩ wamhã, wa te wasiwi wĩrĩ tã da. — Æne te Piratuhu ma nharĩ za'ra.

³² Romhã ré ma tã Zezusi hã siwasu'u tidã'ázem na, wedepo'o nhonhi'rãmi na da te dasiwi ĩsasõmrizém na. Tawamhã Piratu te te dama 'rui wapsi, te za 're ĩsiwasu'u mono zéb zarina, dasiwi sasõmri ni.

³³ Tawamhã Piratu, ma tã 'ri para u apã ãzé. 'Ri para u sébré parip si, te Zezusihi zõ hã, 'ri para u ĩtẽme sébré da, te te sadanharĩ da, Piratu hã. Tawamhã ãne te sadanha:

— E a hã, zudezu norĩ nhib'apito.

³⁴ Tawamhã Zezusi asa te tãma tinha:

— E apito na da te aima ĩwasu'u za'ra wa, te ĩzadanha. E asi'uihã na te ĩzadanha, wa hã apito zõ.

³⁵ Tawamhã Piratu hã te duré asa tãma tinha:

— E wa hã zudezu na 're ĩhãimana mono bâ, ĩsi'uihã na te asadhanarĩ da hã. Asiré zudezu norĩ hã ma tô siwi ĩma aihãiba nho, sasedoti ĩpire norĩ me. E marĩ, ma bété ĩ'manha.

³⁶ Tawamhã ma tô Zezusi hã asa tãma siwasu'u:

— Wa hã ti'ai âma danhib'apito na 're ĩhãimana mono õ di. Danhib'apito na 're ĩhãimana mono 'wa'âhã, wa aré ĩnhib'a'uwê norĩ hã wada'uri za'ra, te te da'wapé za'ra da, da te dasiwi ĩhãiba nhomri tõ da, dama ĩpire norĩ u. Wa hã ti'ai âma danhib'apito na 're ĩhãimana mono õ di. — ãne ma tô Zezusi hã tãma siwasu'u.

³⁷ Taha wa, ma tô Piratu hã asa duré sadanha:

— E a hã danhib'apito.

Zezusi te duré tãma tinha:

— Tahata ma tô tane hã ĩ'ãma ĩwaihu. Taha da, wa tô ti'ai âma podo. Taha da, wa tô we ti'ai u datême mo, roti tô sena uptabi hã te dama 're wasu'u mono da. Ni'wam norĩ hã roti tô sena uptabi hã te te sima 're wê za'ra mono wamhã, ta norĩ si te za te te 're ĩwapari ze za'ra. — ãne Zezusi te tãma tinha.

³⁸ Piratu te duré asa tãma tinha:

— E ma hã, roti tô sena uptabi hã.

Piratu hã Zezusi da te dasiwi wĩrĩ da, te te dama ĩhãiba nhomrizé wasu'u

Mateusi 27.15-31; Marcusi 15.6-20; Rucasi 23.13-25

Tawamhã Piratu hã apã ma datême watobro, rob u. ãne te dama tinha:

— Wa tô sadanha. Ma tô ĩma siwasu'u. Marĩ hã te te 're ab'manharĩ wasété mono õ di. ³⁹ ãne ma tô asi'rã'õtõ 'wa, Pascowa na datozé nhibâtã na. Ma tô asima 're ĩwê za'ra wa'aba mo, 're asi'rã'õtõ aba mono ré, misi si dazazém hawi te dama 're arob'rui mono da, apã 're dawairébé mono da. Zudezu norĩ, e tawamhã wa za asib'apito za'ra wa'aba ma rob'ru, apã morĩ da. — ãne te Piratu hã dama tinha.

⁴⁰ Tawamhã hãrã 'rãihã na te 'mahãrã za'ra:

— Mare di. Taha ma, rob'ru õ di za, morĩ da. Barabasihi ma si te za ĩrob'ru, apã morĩ da. Taha si. — ãne te Piratuhu ma nharĩ za'ra. Rowasété 'manharĩ'wa, Barabasi hã.

19

¹ Tawamhã Piratu ma tô da'wapéi'wa norĩ ma 'ru za'ra, powawê hã waré na te te siwi 're pré'é mono da, Zezusi hã.

² Te te siwi 're pré'é mono pari, ma tô 'wabzéré na siwi âma sõpre za'ra. Tisi'ubuzém na ma duré siwi âma hãiba ubu, ĩhã pré na. ³ Siwa'rãmi te nasi ĩtême ai'rê za'ra, tô sena te te nasi sawi za'ra da newa. ãne te tãma nharĩ za'ra:

— Zudezu norĩ nhib'apito, rowê na aihãimana. — ãne te tãma nharĩ za'ra, âma wa'ê za'ra sina.

Tawamhã te te nasi sawi za'ra pari, te nasi siwi 'rãï wabzu, sisa'u. ⁴⁻⁵ Tawamhã Piratu, ma apâ datême watobro. ãne te dama tinha:

— ãhãta wa we atême saprõni za'ra wa'wa. Wa tô sadanha. Ma tô ãma siwasu'u. Marĩ hã te te 're ab'manharĩ wasété mono õ di. ãne hã waihu'u za'ra wa'aba da, wa tô we atême saprõni za'ra wa'wa. — ãne te dama tinha.

Tawamhã Zezusi ma ãtême watobro, 'wabzéré na sõpre ré. Zazahã pré na ubu ré zama ma ãtême watobro.

Taha wa, te Piratu hã dama 'mahã, ãne:

— Õhõta aibã hã. 'Madã'ã za'ra wa'aba.

⁶ Tawamhã te 'madã'ã za'ra, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, da'ãma romhuri'wa ãpire norĩ hã, sasedoti ãpire norĩ hã. 'Re ãhãimana u'ãsi mono ãma 're ãdawata za'ra mono zé 'madã'ã'wa norĩ zama te 'madã'ã za'ra. Te te 'madã'ã za'ra wamhã, hãrã 'rãihã na te nasi 'mahãrã za'ra, ãne:

— Wedepo'o nhonhi'rãmi na da te dasiwi sasõmri, dã'ã da.

Tawamhã te Piratu asa tãma nharĩ za'ra:

— Asi'uihã na te za asiwi ãsaprõni za'ra wa'wa, asiwi sasõmri za'ra wa'aba da. Wa hã wa tô sadanha. Ma tô ãma siwasu'u. Marĩ hã te te 're ab'manharĩ wasété mono õ di.

⁷ Taha wa, te asa tãma nharĩ za'ra, dama ãpire norĩ hã:

— Ti'ai ãma poto nherẽ, ma tô dama 're siwasu'u, 'Re ãhãimana u'ãsi mono 'ra na. Mreme wẽ'õre di. Wahi'rata norĩ hã ma tô dama roti za'ra, ãne ni'wa, 're siwasu'u mono wamhã, wa te wasiwi wĩrĩ da. — ãne te tãma nharĩ za'ra.

⁸⁻⁹ Tawamhã Zezusi dama 're ãsiwasu'u mono zém na ma tô Piratu hã damreme wapa. Taha wa, ma tô pẽ'ẽwara. Tawamhã 'ri para u ma duré ãzé. Zezusi hã ãsarina ma duré ãzé. Taha wa, te duré Zezusi sadanha, Piratu hã:

— E ma hawi te we aimo bété. — ãne te sadanha. Tane nherẽ, tizadawa na te te wa'rãmi õ di, Zezusi hã. Ari'iwi te za.

¹⁰ Tawamhã Piratu te tãma tinha:

— E marĩ da, ãma siwasu'u õ di. E aima ãpire na asina ãwaihu'u õ di. Wa hã te dama ai'rui wamhã, te aré aipawasisizé hã aima wasihu ni apã, dawĩ aimorĩ da. Wa hã te dama ai'rui wamhã, te aré dasiwi asasõmri ni, atã'ã da. E ãne aima ãmreme pire na asina ãwaihu'u õ di. — ãne Piratu te Zezusihi ma tinha.

¹¹ Tawamhã Zezusi asa te tãma tinha:

— 'Re ãhãimana u'ãsi mono, ma tô aipisutu, ãma aipire da. ãma aipire da, te te aipisutu õ 'wa'ãhã, aré ãma aipire õ di. Tawamhã ãma aipire da, te te aipisutu nherẽ, ããma asimiroti wasété wamhã, tãma aiwẽ õ di za, aiwasédé hã ããma 'manharĩ wa. Tane nherẽ, aibã hã si'uihã na te te aima ãhãiba nhomri hã aiwasété nhipai u wasété uptabi di, õ hã. — ãne Zezusi te Piratuhu ma siwasu'u.

¹² Tawamhã Zezusihi mreme te te sina waihu'u wa, ma tô sima wê, Zezusi te te satõrĩ da, apâ dawĩ morĩ da. Tane nherẽ, hârâ 'râihâ na te nasi ĩsadawa wa'râmi 'mahârâ za'ra, dama ĩpire norĩ hã, âne:

— Ô hã danhib'apito na ma tô 're siwasu'u. Ni'wa hã danhib'apito na 're siwasu'u mono wamhã, apito Séza hã danhib'apito na te te da'ãma waihu'u ô di za. Apâ morĩ da, tâma rob'rui wamhã, apito Séza hã aima toi ô di za. — Āne te nasi tâma nharĩ za'ra, sa'êtẽ.

¹³⁻¹⁴ Tawamhã damreme te te sina wapari wa, ma tô Zezusihi zô âzé, te te tâma nharĩ da, rob u ĩsarina watobro da. Taha wa, ma tô ĩsarina watobro, rob u. Tawamhã êtẽ 'manharĩ nhisiwi, te wedeza na nhamra 'ridawa, Piratu hã. Wasimremezém na êtẽ 'manharĩ nhisi hã, Dabata na. Tame danhib'apito, te 're simasisi u'âsi, dawasété na te te 're da'awaihu'u mono da, dawẽ na zama te te duré 're da'awaihu'u mono da. Tame sãmra ré, ma tô abzumazéb u za bâdâ hã, sabadu ô ré hã, duré Pascowa na dato nhisi ô ré hã. Tawamhã Zezusi hã rob u ĩsarina watobro wamhã, Piratu te tinha, wasiré zudezu norĩ ma:

— Ôhõta asib'apito za'ra wa'wa.

¹⁵ Tawamhã dahârâ 'râihâ na te nasi 'mahârâ za'ra ni asa:

— Wedepo'o nnonhi'râmi na da te dasiwi sasõmri, dâ'â da.

Tawamhã Piratu asa te tâma nharĩ za'ra:

— E asib'apito za'ra wa'wa, wa za dama ti'ru, wedepo'o nnonhi'râmi na da te dasiwi sasõmri da, dâ'â da.

Tawamhã sasedoti ĩpire norĩ hã te asa tâma nharĩ za'ra, Piratuhu ma:

— Ôhõ si wanhib'apito hã, Roma ãma apito Sézaha si. — Āne te tâma nharĩ za'ra, sasedoti ĩpire norĩ hã.

¹⁶ Tawamhã da'wapéi'wa norĩ ma, te oto ti'ru Piratu hã, wedepo'o nnonhi'râmi na te te siwi sasõmri da, dâ'â da, Zezusi hã.

Zezusi hã wedepo'o nnonhi'râmi na da te dasiwi ĩsasõmrizé wasu'u

Mateusi 27.32-44; Marcusi 15.21-32; Rucasi 23.26-43

¹⁷⁻¹⁸ Tawamhã 'ri nhiti te oto siwi saprõ, Zezusi hã. Wedepo'o nnonhi'râmi hã te sisada ti'â, Da'râihi na romnhisi u. Wasimremezém na Dodota na romnhisi hã.

Tamomo te te siwi ãwisi za'ra wamhã, wedepo'o nnonhi'râmi na ma tô oto siwi sasõ, da'wapéi'wa norĩ hã. Aibâ norĩ wa'wa, ma tô siwi sasõ. Aibâ maparane te ãma aiwa'aba zahuré, da te dasiwi ĩsasõmri zahuré hã. ¹⁹ Tawamhã Piratu, ma tô ãne ãma rob'ui'ééré: “Ā hã Zezusi, Nazaré hawi we ĩmorĩ, zudezu norĩ nhib'apito.” Āne ma tô ãma rob'ui'ééré. Tawamhã te te ãma rob'ui'ééré pari, te dama ti'ru, ĩrâi uwaibaba te te siwi 'mzasõmri da, rob'ui'ééré hã. Si'ubdatõ damreme

na rob'ui'ééré hã. Wasiré zudezu norĩ mremezém na, duré romanu norĩ mremezém na, duré deredu norĩ mremezém na. ²⁰ Īsa'ozém hawimhã 'ri nho'õmo u hã, romhuture di. Taha wa, wasiré zudezu norĩ hã te ahã na te te 're sōré za'ra, āma rob'ui'ééré hã. ²¹⁻²² Tawamhã Piratuhu ma, te nharĩ za'ra, sasedoti ĩpire norĩ hã:

— Rob'ui'ééré na āma saprĩ na. “Ā hã zudezu norĩ nhib'apito,” āne tō da. Āne āma saprĩ na. “Āne te ā hã 're siwasu'u: Wa hã zudezu norĩ nhib'apito.” Āne āma saprĩ na. — Āne te Piratuhu ma nharĩ za'ra.

Tawamhã Piratu asa te tãma nharĩ za'ra:

— Mare di. Te āma saprĩ õ di za. Ōhõ u'âsi za. — Āne te tãma nharĩ za'ra.

²³ Tawamhã te te siwi sasõmri pari, ma ĩ'uzazém na sima āma aipé, misi si da'wapéi'wa norĩ hã. Maparane si'uiwa na ĩhãiba hã. Misire ĩhãpa hã, te tihãiba, ĩhã're'õ hã. Ōne haré ĩ'manharĩ hã. ²⁴ Taha wa, te āne sima nharĩ za'ra:

— Wasima āma wasipé na, wa te wasima hãnhihãri mono tō da. Ētēre hã misi, wanhisi ui'ééré ré hã wa te wasiwi mei wa'aba, ĩtede'wa hã wa te wasiwi āma waihu'u za'ra da. — Āne te sima nharĩ za'ra.

Tawamhã ma tō sima me za'ra. Duréihã wahi'rada, ma tō āne āma rob'ui'ééré siro, 'Re ĩhãimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa hã:

“Ī'uzazé hã ma tō sima āma aipé. Ētēre, ma duré siwa'wa sima me za'ra, ĩtede'wa hã te te siwi āma waihu'u za'ra da.”

Āne ma tō āma rob'ui'ééré siro, ĩbaihã na hã. Tawamhã rob'ui'ééré zarina, ma tō 'manharĩ za'ra, da'wapéi'wa norĩ hã.

²⁵ Tame te pi'õ norĩ hã aimasa, Zezusihi za'ozéb 'rata ĩna hã duré ĩna wapté hã, duré Mariza hã Coropasihi mro hã, duré Mariza Madarena hã. ²⁶⁻²⁷ Tawamhã Zezusi te tina hã 'madã. Wa hã te te 're ĩzawi pese mono zama te duré ĩ'madã, ĩpapara ĩza wa.

Tawamhã āne te tina ma tinha:

— Āhãta ai'ra. Te za oto āma 're ai'ra mo.

Tawamhã ĩma zama te duré tinha:

— Āhãta ana. Te za oto āma 're ana mo.

Tawamhã te te ĩma ĩrotizéb zarina, wa za ĩnhorõwa u saprõ, ĩ'rata 're sãmra u'âsi mono da.

Zezusihi dâ'âzé wasu'u

Mateusi 27.45-56; Marcusi 15.33-41; Rucasi 23.44-49

²⁸ Tawamhã Zezusi hã sa'o ré, ma tō sina uwaimra, ĩmama te te āma ĩrotizé hã. Āne na ma tō sina waihu'u, Zezusi hã. Tawamhã āma ĩrob'ui'ééré 'rata zéb zarina, te tinha:

— Wa hã 'rubu di. — Āne te tinha, Zezusi hã.

²⁹ Piza'a 're nho'a hã te ĩpapara za, uwa 'rãĩ wa'u ĩsé ré hã. Tawamhã ma tô marĩ hã wedehu na siwi ãma 'rã'ubu da'wapéi'wa norĩ hã, uwa 'rãĩ wa'u ĩsé na te te ãma siwi di'i da, ĩwa'ábã syry na, Zezusihi ma, te te siwi wě da, ĩsadawa u. Taha wa, te oto upsõ Zezusi hã, tizadawa na. ³⁰ Te te upsõmri parip si, te tinha:

— Tãibã oto. Wa tô oto ĩsina uwaimra.

Taha pari, ma tô oto 'rãĩ waptãrã. Tawamhã si'uihã na ma pẽ'ẽ hai'utõ.

Da'wapéi'wa hã Zezusi ĩ'a're wi te te ĩwa'rézé wasu'u

³¹ Tawamhã dama ĩpire norĩ hã te Piratuhu u ai'aba'ré, ĩsõrõwa u. ĩtẽme sihutu wamhã, te ãma sadanharĩ za'ra, wedepo'o nnonhi'rãmi na ĩsimnhana hã te te dama 'ru za'ra da, da te dasiwi hi'ẽ za'ra da. E marĩ da. Dã'ã su'u za'ra da, wedepo'o nnonhi'rãmi hawi da te dasiwi wamirĩ hã. ãne te ãma sadanharĩ za'ra. E marĩ wa. Romhuri zahãrizém na simnhatã u'ãsi wamhã, dama wě prã ti. Hãiwahã pesere si te za bãdã hã ĩwa waptãrã, romhuri zahãrizé hã. Tawamhã romhuri zahãrizéb u simnhatã ré, ãma hãiwahã pese tõ za'ra da, te ãne ãma sadanharĩ za'ra, bãdã hã dama pire uptabi wa, romhuri zahãrizé hã. ³² Tawamhã Piratu hã te tãma 'ru za'ra, da'wapéi'wa norĩ ma, te te siwi hi'ẽ za'ra da. Te te tãma 'ru za'ra wa, ma tô aibã norĩ hã siwi hi'ẽ zahuré, Zezusihi siré ĩsa'o zahuré hã. ³³ Taha pari, ma tô Zezusihi zõ ai'ré za'ra. ĩwana dã'ã zahuré wamhã, te te siwi hi'ẽi õ di. ³⁴ ĩwana dã'ã zahuré nherẽ, ma tô ĩ'a're wi wa'ré da'wapéi'wa hã, si'uwazi 'rã'wa pa na. Te te wa'réi wi, ma ĩwapru hã puru. Â zama ma ĩsu asa'wa.

³⁵ Wa hã 'rãwi ĩ'madã'ã'wa, wa aima wasu'u za'ra wa'wa, waihu'u za'ra wa'aba da, 're saze za'ra wa'aba mono da. Tô sena, wa aima rowasu'u za'ra wa'wa. ³⁶ Duréhã ma tô 'Re ĩhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u'wa hã ãma rob'ui'ééré siro, da te dasiwi ĩhi'ẽi õ na hã. Tawamhã ãma ĩrob'ui'ééré zarina, te te siwi hi'ẽi õ di, da'wapéi'wa norĩ hã. ³⁷ Ma tô duré ãne ãma rob'ui'ééré siro, ĩsadawa wasu'u'wa hã, ãne: “Da te ĩwa'rézé hã te za 'madã'ã za'ra ni.” Tawamhã ãma ĩrob'ui'ééré zarina, ĩwa'rézé hã ma tô 'madã'ã za'ra ni.

Zezusi dã'ã pari, da te dasiwi ĩsẽrẽzé wasu'u

Mateusi 27.57-61; Marcusi 15.42-47; Rucasi 23.50-56

³⁸⁻³⁹ Tawamhã Zuzé hã ma tô Piratuhu u mo, Zezusihi hãiba na te te tãma rowairébé zõ, te te âri da, ab're 're, te te sêrẽ da. Arimateza na romnhisi hawimhã, Zuzé hã. Zezusihi zazei'wa, 're morĩ nherẽ, ĩsazei'wa na siwasu'u õ di, dama ĩpire norĩ mrepe pipa te. Tawamhã Zezusihi hãiba na ma tô ãma saze, Piratu hã. Tawamhã te oto sõ mo, Zuzé hã. Nicodemosihi me, ma tô âri zahuré, te te hãiba u'ré zahuré da. Marĩ zu wazari, ma tô Nicodemosi hã we sada ãwisi ĩsadaze

hã ahâ na, 35 na ĩpire pibuzé hã. Wede nhinihã hã zum ne hã, 'rém nhana'ré ne hã, ĩwazarimhã. Nicodemosi hã ta hã Zezusihi u barana ĩmorĩ, ĩsimiroti te te wapari da. ⁴⁰Tawamhã zazahã ĩhã pa na ma tô hãiba ubu zahuré. Zazahã hã te nasi ãma hãzub zahuré, ĩsadaze na te te ãma hãiba ubu zahuré ré. Őne u'â wasiré zudezu norĩ hã 're dadâ'â za'ra mono wamhã, te te dama 're 'manharĩ za'ra, da te danherê õ ré.

⁴¹Zezusihi za'ozéb ãma te wede hã 're simasa, rob'rere wede hã. Tame sa'a zahâpâ, te ab're hã 're sa'wari, ab're siro hã, ĩ'ubuni hã, ni'wa ĩwa da te ĩsêrê õ hã. ⁴²Tawamhã romhuri zahârizéb u oto romhuture wa, duré ab're siro hã ĩsa'ozéb 'rata hãimana wa, ma tô ĩwa siwi tisê, Zuzé norĩ hã.

20

Zezusi hã ab're hawi apâ ĩhãiwa'utuzé wasu'u

Mateusi 28.1-8; Marcusi 16.1-8; Rucasi 24.1-12

¹Tawamhã pi'õ hã robza'rã ré te ab're u mo, Mariza Madarena hã, dumidu na. Ab're u morĩ wamhã, ab're nhi-tobzé hã ĩne hã, baba di. Ni'wa ma tô ĩwana ĩsiti sa'ré. ²Taha wa, te apâ wara, Sima Pedruhu u. ĩtẽmeh zama ma duré wi, Zezusi te te ĩzawi pese u hã. ãne te wama rowasu'u:

— Wanhib'apito hã ma tô dasiwi wazere ni, ab're hawi. Da te dasiwi ĩhirizé hã wa te wasiwi waihu'u za'ra õ di. — ãne te wama rowasu'u.

³Tawamhã te te wama rowasu'u pari, wa tô awa'awi wanem ni, ab're u, Pedruhu me. ⁴Wa oto asamro ni. Te rême wamhã, ĩwana wa wi, ab're u. ⁵ĩwisi wi, wa ab're u sô aiwê'ê, te sô rob'madâ'â da. ĩzébré õ di. ĩ'ubuzéb si wa tô 'madâ'â za'ra, ĩhãirã hã. ĩ'ubuzéb si te daba'wara. ⁶Sima Pedru hã ma tô we ĩzarina wi. Wisi wi, ma taha si ab're u ãzé. Sébré wamhã, ma duré ĩ'ubuzéb si 'madâ'â za'ra. ⁷Romhã na te ĩ'ubuzém nhiti ĩ'rã ubuzé hã nomro. Hã nhinhai haré te nomro. ⁸Tawamhã ab're u ĩwisi 'rada hã wa tô duré ĩsarina ãzé. ĩ'ubuzé hã wa tô duré 'madâ'â za'ra. ĩ'rã ubuzé hã ĩsiti ĩnomro hã wa duré 'madâ, hã nhinhai haré. Te 'madâ'â wamhã, wa tô saze Zezusi hã, ĩhãiwa'utuzém na. ⁹Duréhã ma tô ĩhãiwa'utuzém na rob'ui'ére sirõmo za'ra ĩbaihã na hã, 'Re ĩhãimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa norĩ hã. Tane nherê, ĩhãiwa'utuzém na rob'ui'ére hã zahadu wama waihu'u pese õ di. ¹⁰Tawamhã ab're, wa te sabui pari, wa oto apâ wanem ni, wanhorõwa u.

Zezusi hã Mariza Madarenahã u ĩsihãi'rézé wasu'u

Mateusi 28.9-10; Marcusi 16.9-11

¹¹Tawamhã Mariza Madarenahã si te waza'u za ab're 'rata, wawa sina. Wawa sina ma ab're u aiwê'ê, te te duré sô rob'madâ'â da. ¹²Siwê'êi wa, ma tô aibã hã sãmri zahuré, 'Re ĩhãimana u'âsi mono ma romhuri'wa norĩ hã, hãiwa hawi

we ãne hã. Zazahâ ãhãirã ré te aimasisi zahuré, siwanhizari. Zezusihi 'rã nomrozéb ãma te ãhãiba amo hã nhamra. ãhãiba amo hã ãte nomrozéb ãma te duré nhamra. ¹³Tawamhã hãiwa hawi romhuri'wa norĩ hã te Mariza Madarena sadanharĩ zahuré, ãne:

— Pi'õ. E marĩ wa, te aiwawa.

— Wanhib'apito, da te dasiwi wazere wa, da te dasiwi ãhirizé hã te waihu'u õ wa, wa ãwawa. — ãne te tãma siwasu'u zahuré.

¹⁴Tawamhã tãma siwasu'u zahuré pari, ma aipi'ra. Sipi'rai wi, ma tô aibã hã tisã, Mariza Madarena hã. Tane nherë, Zezusi te te waihu'u õ di, ni'wa newa. ¹⁵Tawamhã Zezusi te tãma tinha:

— Pi'õ, e marĩ wa, te aiwawa. E 'wa sô, te ãrob'madã.

Tawamhã Mariza te asa tãma tinha:

— A hã wazere wamhã, ãma wasu'u na ãhirizé hã te waihu'u da, nimomo sô ãmorĩ da, apã te we ãri da. — ãne te tãma tinha. Rob'rere wede 'madã'ã'wa newa, te te waihu'u õ di, Zezusi hã.

¹⁶Tawamhã Zezusi te tãma tinha:

— Mariza.

Tawamhã tinhisi te te wapari wamhã, ma ãtẽme aipi'ra, Mariza hã. Tawamhã wasimremezém na ebreusi mreme na te tãma tinha, ãne:

— Raboni. (ã hã damreme hã ãma ãsaprĩ na hã "Rowahutu'wa.")

¹⁷Tawamhã Zezusi te tãma tinha:

— ãtété õ di za. Zahadu apã ãmorĩ õ di, ãmama u hã. Mo oto aimorĩ, ãsisãnewã norĩ u tãma ãzadawa wasu'u za'ra da. ãmama u, wa za oto mo apã hãiwa u, Aimama aba u. ãnhib'apito u, wa za oto mo, Asib'apito za'ra wa'aba u. — ãne tãma ãzadawa wasu'u za'ra na za.

¹⁸Tawamhã Mariza Madarena te oto watẽme mo, Zezusihi siré 're ãwanomro mono norĩ u, te te wama sadawa wasu'u za'ra da. Watẽme wisi wamhã, te wama rowasu'u za'ra, ãne:

— Wanhib'apito, wa tô sabu. Timama u te za, u, oto mo, hãiwa u Wamama u. Tinhib'apito u te za, u, oto mo, Wanhib'apito u. — ãne te wama sadawa wasu'u za'ra, Mariza Madarena hã.

Zezusi hã tisiré norĩ u ãsihãiréze wasu'u

Mateusi 28.16-20; Marcusi 16.14-18; Rucasi 24.36-49

¹⁹Tawamhã tô taha bãtã na dumidu na bãdã sébré wi, wa tô wasi'rã'õtõ ni, Zezusihi siré 're ãwanomro mono norĩ si. Dama ãpire norĩ pipa te, wa tô wasiré 'rinhitop tete za'ra ni. Tame wasi'rã'õtõ ré, ma tô Zezusi hã wama sihãiré za'ra wawa'wa. Wawa'wa te tizab za'ra. Tawamhã te ãne wama nharĩ za'ra:

— Rowë na 're aihãimana za'ra wa'aba mono.

²⁰Tawamhã tinhib'rada, ma tô wama wë za'ra, wa te 'madã'ã za'ra da. Ti'a're ãma ti'wa're hã ma duré wama urĩrĩ

za'ra. Tawamhã Wanhîb'apito, wa te sabu za'ra wamhã, wa 're wato za'ra. ²¹ Tawamhã Zezusi te duré wama nharĩ za'ra:

— Rowẽ na 're aihâimana za'ra wa'aba mono. Īmama we te te datẽme ĩzatõrĩ ne, wa za duré datẽme asatõrĩ za'ra wa'wa.

²² Tawamhã tizadawa wa'u'u na ma tô waza'uri za'ra. Āne te wama nharĩ za'ra:

— Wa za oto Īpẽ'ẽzani hã aima sõmri za'ra wa'wa. Wẽ uptabi di, ta hã. ²³ Taha zarina te za ĩzadawa para dama 're ĩwaihu'u za'ra wa'aba mo, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã dawasédé hã te te da'ãma 're ĩ'ab'madâ'â mono õ zém na hã. Tawamhã dama 're ĩwaihu'u za'ra wa'aba mono zéb zarina, te za te te dama 're apari, dawasédé hã. Āne na dama 're waihu'u za'ra wa'aba mono õ wamhã, dawasédé hã te te dama 're apari mono õ di za, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. — Āne ma tô wama waihu'u za'ra.

Tome hã Zezusi te te ĩwawãzé wasu'u

²⁴⁻²⁵ Tawamhã wasi'rã'õtõ wamhã, Tome hã wame sãmra õ di, ĩsi'ubza na da te 're ĩsisi za'ra mono hã. Taha wa, wa tô tãma rowasu'u za'ra ni:

— Wanhîb'apito, wa tô sabu za'ra ni.

Tawamhã Tome te wama nharĩ za'ra, ãne:

— Wa hã ĩsib'rata zapu'uzé, te 'madâ'â õ wamhã, duré ĩsib'rata zapu'uzéb 're, ĩnhipto te sêrẽ õ wamhã, duré ĩ'a're wa'rẽ 're, ĩnhîb'rada te sêrẽ õ wamhã, ĩhâiwa'utuzém na te sazei õ di za, wa hã. — Āne te Tome hã wama nharĩ za'ra.

²⁶ Tawamhã romhuri hã misi wa'ãma si'utõrĩ pari, wa duré wasi'rã'õtõ ni, dumidu na. Tome hã te oto wame tinhamra za'ra. Tawamhã 'ri nhitop tete nherẽ, ma tô duré wei watẽme tizébré za'ra, Zezusi hã. Wawa'wa te duré tizab za'ra. Āne te wazawĩ za'ra:

— Rowẽ na 're aihâimana za'ra wa'aba mono.

²⁷ Tawamhã Zezusi te Tomehẽ ma tinha:

— We ĩtẽme aimorĩ, ĩnhîb'rada 'madâ'â da. ĩnhîb'rata zapu'uzéb 're, asipto hã sêrẽ. Duré ĩ'a're 'wa're 're, asib'rada hã sêrẽ. ĩhâiwa'utuzém na ĩwasu'u na, ĩwawã tõ. Te za oto ĩzaze, ĩhâiwa'utuzém na hã. — Āne te tãma tinha.

²⁸ Tawamhã Tome te asa tãma tinha:

— A hã, ĩnhîb'apito uptabi. A hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono. Ai'ãma si, wa za 're ĩwata u'âsi.

²⁹ Tawamhã Zezusi te asa tãma tinha:

— Īzabui wapsi, ma tô oto ĩzaze, ĩhâiwa'utuzém na. Ni'wam norĩ hã te te 're ĩzabu za'ra mono õ nherẽ, te te 're ĩzaze za'ra mono wamhã, tãma 're rowẽ za'ra mono di za. — Āne ma Tomehẽ ma waihu'u, Zezusi hã.

Rowasu'u 'rãsutuzém na rowasu'u

³⁰ Zezusi hã dâ'â õ ré, ma tô tiwaihu'u pese na marĩ dama ĩmanharĩ waihu'u'õ hã te te dama 're ab'manharĩ wẽ u'âsi,

wanho'a. Īsimipawaptobzé hã ahâ di. Wa hã wa tô âma rob'ui'ééré, uburé te âma rob'ui'ééré õ nherẽ, Īsimipawaptobzém na hã. ³¹ E marĩ da, wa tô âma rob'ui'ééré. Danho'reptui'wa da, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te ĩpisutu na, Zezusihi si 're saze za'ra wa'aba mono da, duré 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'ra na 're saze za'ra wa'aba mono da. E marĩ da, te za Zezusihi si asina 're ĩ'umnhasi za'ra wa'aba mo. Rowẽ u'âsi âma 're anomro aba mono da, duré 're atâ'â za'ra wa'aba mono âna 're aihâimana u'âsi za'ra wa'aba mono da, 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'rata, hãwa âma. Taha da, te za Zezusihi si asina 're ĩ'umnhasi za'ra wa'aba mo.

21

Zezusi hã tisiré norĩ 7 na ĩhâiba za'ra norĩ u, ĩsihâi'rézé wasu'u

¹ Tawamhã Zezusi hã ma tô duré wama sihâi'ré za'ra, ĩsiré 're ĩwanomro mono norĩ u. ĩsõ'u zaihâ u ma tô watẽme sihâi'ré za'ra. Tiberizadi na 'ri nho'õmo nhisi 'rata, ĩsõ'u hã. Ane duré watẽme ĩsihâi'ré za'ra zé wasu'u hã.

² Wa norĩ hã wa tô wasiré asimro ni, Sima Pedruhu me, duré Tomehẽ me ĩsi'ubza na da te 're ĩsisi za'ra mono me hã, duré Natâna'éhé me, duré aibâ maparane ĩsiré 're ĩwanomro mono norĩ me hã. Cana na 'ri nhisi âma 're ĩhâimana mono, Natâna'é hã. Darireza na danhipti'a nho'õmo nhisi âma, Cana hã. Wa norĩ hã Zebedehe 'ra, Ti'aduhu me. ³ Tawamhã Sima Pedru te wama nharĩ za'ra:

— Tepe zô, wa za mo, wa hã.

Tawamhã wa tô tãma nharĩ za'ra ni:

— Asiré, wa za amo ai'aba'ré ni, tepe zô.

Tawamhã wa tô oto wawairébé ni rob u, tepe zô wasi'aba'ré da. Tawamhã âi ba wasihutu wamhã, uba're wa, wa tô asisi ni, abazipara hã wa te nasi wasiwi wabzuri da, tepe zô. Tane nherẽ, wa te wasiwi 'mai'âri õ di, ã barana hã. ⁴ Tawamhã awẽ u hãwa pré wi te aibâ hã za, ĩsõ'u zaihâ na. Wa te wasiwi sãmri wamhã, wa te wasiwi waihu'u za'ra õ di, Zezusi hã.

⁵ Tawamhã ma tô wa'mahârâ za'ra, âne:

— ĩsisânawã norĩ, e ma tô ĩ'mai'âri za'ra wa'wa, tebe hã.

Tawamhã asa wa tô tãma nharĩ za'ra ni:

— Mare di. Wa te 'mai'âri za'ra õ di. Â baba di.

⁶ Tawamhã te wama 'ru za'ra:

— Ma'âpé, abazipara hã asimire niwĩ asiwi mei wa'aba, tebe hã 'mai'âri za'ra wa'aba da.

Taha wa, wa tô oto abazipara hã wanhimire niwĩ wasiwi me ni, âi ba. Wa te wasiwi mei wamhã, â hawi wa te wasiwi wazere waihu'u õ di, uba're u hã, tebe hã ahâ uptabi wa, ĩremhã. ⁷ Taha wa, wa Pedruhu ma tinha:

— Õ hã, Wanhib'apito. — Æne wa tô tãma tinha, Zezusihi siré 're ĩmorĩ hã te te 're ĩzawi pese mono hã.

Tawamhã ãmreme te te wapari wi, awa'awi ma tô si'uza, Sima Pedru hã. Te te romhuri da, ma tô aré ti'uza hã sani. Tawamhã si'uza pari, ma tô uba're hawi tobros, âi ba, Zezusihi u morĩ da. ⁸ Wa norĩ hã wa uba're na abazipara hã wasiwi sari ni. Romhuture di oto, â zada're u hã. ⁹ Â zada're u, wa te wasiwi âma ropto wamhã, wa tô oto wawairébé ni, rob u. Tawamhã uzã, wa tô wasiwi sãmri ni. Pré'a nhisiwi, te tebe hã daba'wara. Ī'u'êtê wapu zama te ĩsu daba'wara. ¹⁰ Tawamhã âne te wama nharĩ za'ra:

— Tebe hã asiwi ĩ'mai'âri za'ra wa'wa hã we 'mai'âri aba.

¹¹ Tawamhã Sima Pedru uba're wa, ma tô âzé abazipara zô, â zada're u te te sari da, tepe ré hã. Tebe hã 'masisi uptabi di. 153 na ĩhãiba hã, ĩsa'êtê si. Tebe hã ahã uptabi nherê, abazipara hã te te sina tari ô di. ¹² Tawamhã Zezusi te wazô tihârã za'ra:

— We ai'aba'rei wa'aba, asaihuri aba da.

Tawamhã âne wa te wasiwi sadanharĩ za'ra ô di: “E 'wa hã a hã.” Wanhib'apito, wa te waihu'u za'ra wa, wa te wasiwi sadanharĩ za'ra ô di. ¹³ Tawamhã Zezusi hã ma tô ĩ'u'êtê wapu hã wama sômri za'ra. Tepe zama, ma duré wama sômri za'ra, wa te ĩhuri da hã.

¹⁴ Ab're hawi hãiwa'utu pari, te nasi watême sihâi're za'ra, Zezusi hã. Âhãna watême wisi wamhã, si'ubdatô oto watême ĩsihâi're za'ra zé hã, ĩsiré 're ĩwanomro mono norĩ u hã.

Zezusi hã Pedru te te sina ĩsadanharĩzé wasu'u

¹⁵ Tawamhã wasaihuri pari, Zezusi hã te Sima Pedruhu ma tinha:

— Sima, Zuwãhã 'ra, ma'âpé, ĩma waihu'u. Â norĩ ma, ĩzawi pese za'ra di. A hã bété, e ta norĩ nhipai u aima ĩzawi pese di.

Tawamhã Pedru te asa tãma tinha:

— ĩhe. Ma tô asina ĩwaihu'u siro, te 're ĩ'asawi pese mono zém na.

Tawamhã Zezusi te tãma tinha:

— Pone'ërebã 'madã'ã'wa, tinhimizama te te 're ĩ'madã'ã pese za'ra mono ne, ma'âpé ĩzazei'wa norĩ hã 're ab'madã'ã pese mono za.

¹⁶ Tawamhã te duré sadanha:

— Sima, Zuwãhã 'ra, e aima ĩzawi pese uptabi di.

Pedru te duré asa tãma tinha:

— ĩhe. Ma tô asina ĩwaihu'u siro, te 're asawi pese mono zém na.

Tawamhã Zezusi te tãma tinha:

— Ma'âpé ĩzazei'wa norĩ hã 're ab'madã'ã pese mono za, pone'ërebã 'madã'ã wê 'wa ne hã.

¹⁷ Te duré sadanha:

— Sima, Zuwãhã 'ra, e aima ĩzawi pese uptabi di. — Âne te Pedru sadanha. Si'ubdatô oto te te ĩsadanharĩzé hã.

Tawamhã si'ubdatō te te sadanharĩ wa, pẽ'êzé di oto, Pedru hã. Tawamhã Zezusihi ma, te duré tinha, ãne:

— Uburé marĩ hã aima waihu'u pese di. A hã ma tô asina ĩwaihu'u siro, te 're ĩ'asawi pese mono zém na.

Tawamhã Zezusi te tãma tinha:

— Ma'ãpé, ĩzazei'wa norĩ hã 're ab'madâ'â pese mono za, pone'ërebâ 'madâ'â wẽ 'wa ne hã.

¹⁸ Te duré tãma tinha:

— Tô sena wa aima rowasu'u: Aipréduptéb ré, ma tô 're asi'uza mo, nimomo 're ane mono da, asima 're ĩrowẽ mono zéb uwaibaba. Niwapsi, ãnei õ di za. Asi'ĩhi wapsi, te za aipano hã ĩwẽ zahuré, da te ai'awasisi da, nimomo asima rowẽ õ nherẽ, da te asaprõni da.

¹⁹ ãne sō'awib õ nherẽ, ma tô tãma rowaihu'u siro, ĩdâ'âzém na hã, za tãma ĩromhâimanazém na hã. Sihâiba zawi ãna, za dâ'â wa, te za 'Re ĩhâimana u'âsi mono ãma 're dawata za'ra.

Tawamhã Zezusi te duré Pedruhu ma tinha:

— 'Re ĩmorĩzém na te za 're aimo, ĩzarina. — ãne te tãma roti.

Zezusi hã Pedruhu ma, te te ĩrotizé wasu'u, Zuwãhã ãma

²⁰⁻²¹ Tawamhã nimomo simisutu wasi'aba'réri ré, ma tô Pedru hã aipi'ra. Sipi'rai wamhã, ma tô ĩ'madâ, Zezusihi siré 're ĩmorĩ hã te te 're ĩzawi pese mono hã. Barana wasi'ubumroi ré wasaihuri da, wa tô ĩsõ're ãma nhamra aré. Wa hã wa tô sadanha aré: “Wanhib'apito, e 'wa hã te za asô te te danhimro, te te dama aihâiba nhomri da.” ãne wa tô sadanha aré. Tawamhã Pedru te te ĩ'madâ'â wamhã, te Zezusi sadanha, ĩ'ãma:

— Wanhib'apito. ã hã bété, e niha za tãma ĩromhâimanazé hã.

²² Tawamhã Zezusi asa te tãma tinha:

— Apã we ĩmorĩ õ ré, ĩdâ'â'õzé te tãma pisutu wamhã, taha si ãma 're 'madâ'â mono õ di za, 're aimorĩ da, ĩzarina. Asi'ãma si te za 're ĩrosa'rata mo, 're ĩmorĩzém na si 're aimorĩ da. — ãne te Pedruhu ma roti.

²³ Tawamhã ĩdâ'â ãna 're ĩhâimana u'âsi mono na rowasu'u hã ma tô te te ropé, Zezusihi zazei'wa norĩ u. Zezusi hã te te ĩma pisutu õ di, ĩdâ'â'õzé hã. Taré ma tô Pedruhu ma waihu'u aré: “Apã we ĩmorĩ õ ré, ĩdâ'â'õzé te tãma pisutu wamhã, taha si ãma 're 'madâ'â mono õ di za.” ãne si ma tô tãma tinha aré.

²⁴ Ta hã Zezusihi wasu'u na aima rowasu'u za'ra wa'aba 'wa hã, Zezusihi siré 're ĩmorĩ. Ta hã duré ãma rob'ui'ére'wa. Zezusihi wasu'u na ĩsimirowasu'u hã sena uptabi na wa tô wasina waihu'u za'ra ni.

Zuwã te te ĩrob'ui'ére' rãsutu zé

Zuwã 20.30-31

²⁵ Zezusi hã te te dama 're ĩ'arob'manharĩ wẽ mono zé hã ahã uptabi di, da te ãma ĩrob'ui'ére' za'ra õ hã. Da te ãma rob'ui'ére'

za'ra 'wa'âhã, aré tãma rob're syryre di ãbahã ma hã, ti'ai ãma hã. Nimame 're ãsimi'wara mono zéb da hã mare di.

Atusi Zezusihi zadawa wasu'u'wa norĩ nhimiromhuri na rob'ui'ééré Ībaihâ wasu'uzé

Ā Ībaihâ na Rucasi hã ma tô âma rob'ui'ééré. Zezusihi mreme wapari'wa norĩ hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono pê'êzani hã za we te te ĩtême ĩsi'ra za'ra zéb zô, ĩsimipari za'ra na hã ma tô âma rob'ui'ééré. Zezusi hã ti'ai âma oto 're morĩ ô di.

Capituru 1 âma hã Rucasi ma tô wasu'u, Zezusi hã hãwa u apâ ĩmorĩzém na hã. Capituru 2 âma ma tô duré wasu'u, 'Re ĩhâimana u'âsi mono pê'êzani hã ĩsazei'wa norĩ pê'ê mono bâ oto âma 're ĩsôrôwa za'ra mono na hã. Capituru 3 hawimhã ĩbaihâ 'rãsutu u hã ma tô wama rowasu'u za'ra, Zezusihi zadawa wasu'u'wa norĩ nhimiromhurizém na hã, daro mono bâ Zezusihi wasu'uwé hã te te dama 're wasu'u za'ra mono ré, marĩ hã sada 're ĩhâimana za'ra mono zém na hã.

Cristuhu wasu'uwé na hã Zeruzaré 're, ma tô zudezu norĩ ma âma rowasu'u na'rata za'ra ni. Taha pari, ma tô samaritanu norĩ nhipti'ai u hã âma ropé ni. Ta hawimhã zudezu'ô norĩ u, ma tô duré te te ropé oto, Zezusi hã zudezu norĩ u si we morĩ ô wa.

1-2 Tezopiru, wa hã Rucasi, ĩnhimi'ui'ééré 'rata na wa tô aima rob'ui'ééré pa, Zezusi 're ĩmorĩzém na. Ti'ai âma 're morĩ ré hã ma tô te te 're da'apawapto. Ma tô duré te te dama 're arowahutu. ĩsãna'rata hawimhã, ĩ'rãsutu u wa tô aima âma rob'ui'ééré. Hãwa u ĩmorĩzé wasu'u na wa tô duré aima rob'ui'ééré pa.

Tawamhã hãwa u morĩ ô ré, ma tô tizadawa wasu'u'wa norĩ ma rob'ru za'ra, te te sima ĩwé za'ra zéb uwaibaba, sô ĩhârâ za'ra norĩ ma. 'Re ĩhâimana u'âsi mono pê'êzani ré, 're morĩ wa, ma tô ĩsadawa para tãma rob'ru za'ra, te te duré âma 're dapawapto za'ra mono da, duré ĩwasu'uwé te te dama 're wasu'u za'ra mono da, ĩsine. Āhãna wa za duré aima rob'ui'ééré, hãwa u morĩ za'u si, te te 're ĩpawapto za'ra mono zé wasu'u na hã.

Zezusi hã tizadawa wasu'u'wa norĩ ma, nasi ĩsihâi'rézé wasu'u

³ Zezusi hã dâ'â nheré, hãwa'utu wamhã, tihãiba na u'âsi te nasi tãma sihâi'ré za'ra, tizadawa wasu'u'wa norĩ ma hã. Nasi ĩtême ĩsihâi'ré za'ra zém na hã, 40 na ma tô bâdâ hã âma ne. Tô sena, Zezusi hã hãiba ré za oto apâ 're ĩmorĩ na te te âma waihu'u za'ra da, te nasi ĩtême sihâi'ré za'ra, taré newa, te te siwi âma wawã tō za'ra da. 'Re ĩhâimana u'âsi mono, da'âma 're ĩsib'a'uwé mono zém na ma tô duré tãma rowasu'u za'ra.

⁴ Tawamhã nimahã bâtâ na ï'rata sãmra za'ra ré, te tãma roti za'ra, Zeruzarẽ ãma simipari sina a'â hâimana za'ra da. ãne te tãma roti za'ra, Zezusi hã:

— Ìmama, te te aima ïropisutu za'ra wa'aba zéb zô asimipari za'ra wa'aba za a'â. Te te ïropisutuzé hã wa tô aima wasu'u za'ra wa'wa. ⁵ Zuwã Batita hã ma tô â uptabi na si te te 're da'ahâiba ubu, â dawabzuri te te dama 're ab'manharĩ mono wamhã. ãnei õ di za oto, a norĩ wa'wa hã. Ai'ãma 're ronometro za'ra wa'aba mono õ ré, te za oto 'Re ïhâimana u'âsi mono hã Tipẽ'êzani na te te 're aihâiba ubu za'ra wa'wa, ïré 're anomro u'âsi aba mono da. — ãne te tãma nharĩ za'ra.

⁶ Tawamhã siré si'ubumroi ré, te siwi sadanha, ïsadawa wasu'u'wa norĩ hã:

— Wanhib'apito, e tawamhã, ãhãna te za wama asi'apito za'ra, Izarazéhé nhihudu norĩ ma hã warob 're duré wama 're roti mono da, wahi'rada Dawi hã te te dama 're ïroti mono ne hã, romanu norĩ te te 're wawada'uri za'ra mono tô da. — ãne te siwi sadanha.

⁷ Tawamhã Zezusi te asa tãma nharĩ za'ra:

— Ìmama ma si waihu'u pese di. Taha si ma tô bâdâ hã sima pisutu pese, te te dama ãma ï'uwaimramizéb da hã. A norĩ wa'wa hã bâdâ hã waihu'u za'ra wa'aba da, Ìmama te te aima pisutu za'ra wa'aba õ di, te te dama ãma ï'uwaimramizéb da hã.

⁸ Tane nherẽ, te za Tipẽ'êzani hã we aima sômri za'ra wa'wa. Tawapsi, te za tiwaihu'u pese na asiptete za'ra wa'wa, dama 're ïzadawa wasu'u za'ra wa'aba mono da. Tawamhã te za tô dama 're ïzadawa wasu'u za'ra wa'aba mo, Zeruzarẽ na 'ri nho'õmo nhisi ãma. Zudeza na danhipti'a nho'õmo nhisi ãma te za duré dama 're ïzadawa wasu'u za'ra wa'aba mo, daza'ruï mono bâ, Samariza na danhipti'a nho'õmo nhisi ãma zama. Uburé daza'ruï mono bâ romhã na zama te za oto dama 're ïzadawa wasu'u za'ra wa'aba mo. — ãne te tãma roti za'ra.

Zezusi hã hãiwa u ïmorĩzé wasu'u

⁹⁻¹⁰ Tawamhã tizadawa wasu'u'wa norĩ ma, te te tãma roti za'ra pari, ma tô Ìmama hã tiwi âri za'ra, ïsõ'a za'ra, hãiwa u morĩ da oto, Zezusi hã. Morĩ ré, te te siwi sawẽrẽ za'ra. Tawamhã hãiwa'a rowi ma tô tiwi tizébré za'ra oto. Te te siwi sãmri za'ra õ di oto. Tawamhã hãimo te te siwi sawẽrẽ mono ré, aibã norĩ hã ma tô sa'rese ãna aima'wara zahuré, ïsababab za'ra, uza hãirã ré. ¹¹ Tawamhã ãne te tãma nharĩ za'ra:

— Darireza ãma 're aihâimana za'ra wa'aba mono norĩ, e marĩ da, te aimasap sina, hãimo ãma ïsawẽrẽ za'ra wa'aba mo. Zezusi hã 'Re ïhâimana u'âsi mono, hãiwa u te te aiwi ï'âri za'ra wa'wa hã, ta hã te za wei apã mo. Hãiwa u ãma morĩ ré, ma tô ïsawẽrẽ za'ra wa'aba mo. Hãiwa u ãma aiwi ïmorĩ aba ne, te za wei apã mo. — ãne ma tô tãma rowasu'u za'ra, hãiwa hawi romhuri'wa norĩ hã.

Zeruzarē āma Zezusihi zadawa wasu'u'wa norĩ, nasi ĩsi'rã'õtõzé wasu'u

¹² Tawamhã Zezusihi zadawa wasu'u'wa norĩ hã te oto apã ai'aba'ré, Oriwera na étê 'rãihã nhisi hawi, Zeruzarē na 'ri nho'õmo nhisi u. Ta hawimhã, Zeruzarē u hã misi na ti'ai pibuzé hã. ¹³ Ma tō oto aihutu, Zeruzarē u. Sihutu wamhã, 're ĩdanhimi'wara mono zéb u te oto ai'aba'ré. Hãimo te sai'uri za'ra, tisi'ubumrozéb u sisisi da, 'ri nhisi u. ĩsadawa wasu'u'wa norĩ hã āne ĩsisi za'ra hã: Pedru hã, duré Zuwã hã, duré Ti'adu hã, duré Ādéré hã, duré Piripi hã, duré Tome hã, duré Batoromezu, duré Mateusi, duré Apezuhu 'ra Ti'adu na ĩsisi hã, duré Sima hã zeroti norĩ me aré 're ĩmorĩ hã, duré Zudasi Ti'aduhu 'ra hã. Ta norĩ hã ma tō hãimo sai'uri za'ra. ¹⁴ Tawamhã awē sidâpâsi te nasi si'rã'õtõ, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, mreme zusi da nasi, Zezusihi no norĩ me, duré ĩna zama Mariza na ĩsisi hã aimawi pi'õ norĩ me zama.

Mati'asi hã Zudasihhi nhowa're're, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te ĩpisutuzé wasu'u

¹⁵ Tawamhã bâdã hã siwaptom na āma ne pari, ma tō ĩsazei'wa norĩ hã si'rã'õtõ, 120 na ĩhãiba za'ra hã. Tawamhã Pedru hã ma tō wahudu hãwi, te te tãma rowasu'u za'ra da. Āne te tãma rowasu'u za'ra:

¹⁶⁻²⁰ — Wasiré Zezusihi zazei'wa norĩ, ĩwapari za'ra wa'aba. Zudasihhi wasu'u na wa za aima rowasu'u za'ra wa'wa. Duréihã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono pê'ézani hã ma tō Zudasi hã waihu'u siro, romhã ré. Taha wa, Dawihi ma, ma tō tinha, dama roti'wai ma, te te ĩwaihu'u sirõmo zém na te te āma rob'ui'ééré da. Tawamhã Dawi hã ma tō Zudasihhi āma rob'ui'ééré siro, poto õ ré. Āne ĩbaihã na āma ĩrob'ui'ééré hã: "ĩsõrõwa āma hã 'ri baba di za oto. 'Ri baba na te za oto 're sa. Ni'wa hã ĩwa 're sãmra mono õ di za oto." Āne Zudasihhi dâ'ázé wasu'u na ma tō wama rob'ui'ééré.

— Rob'ui'ééré na ĩwasu'u hã ma tō sina uwaimra Zudasi hã, tidã'ázé wasu'u hã te te sina waihu'u āna. Siwi ĩwẽ'õ'wa norĩ hã ma tō te te sô simro, Zezusihi zô. ĩsiré 're wanomro mono nherē, wasiré romhuri, Zezusi te te tãma pisutu nherē, ma tō te te sô danhimro, te te dama hãiba nhomri da. Te te dama hãiba nhomri parip si, ma tō sima uipra ti'a hã, Zezusi te te dama ĩsõmrizé wa'ábã na. Tawamhã tame ma tō dârã, tinhipti'ai 're, Zudasi hã. Ma tō waptãrã, ti'ai wa. Waptã'ã wamhã, ma tō nomohaipo'o. Nomosipo'o wamhã, uburé ĩsãna ma tiwi asa'wa. Āne ma tō Zudasi hã sina uwaimra, za ĩdã'ázé wasu'u na rob'ui'ééré zarina.

— Tawamhã ĩwasu'u hã 'ri baba, ma tō te te ropé, Zeruzarē āma. Taha wa, Asédama na ma tō ĩsipti'a hã da te 're sisi za'ra, dasimremezém na. Wamreme na āma ĩsaprízé hã, dawapru za'warizém na darom nhisi hã.

— Duré âne 'Re ãhâimana u'âsi mono, te te ãwaih'u sirõmo zéb zarina ma tô rob'ui'éré siro, Dawi hã Zudasihî wasu'u na: “Romhuri hã, ãtei õ di oto. Ni'wa te hã za oto, ãsõwa're'remhã.” ãne ma tô ãma rob'ui'éré siro, Dawi hã.

21-22 — Taha wa, wa norĩ hã wa za aibã hã wasiwî 'maipisutu ni, Zezusi apã ãhãiwa'utuzém na wasiré te te dama 're rowasu'u mono da, Zudasihî nhowa're're. Zuwã Batita, â dawabzuri hã te te dama 're ã'ab'manharĩ mono zém hawi, ti'ai ãma 're morĩ ré, Wanhib'apito Zezusihi siré 're ãwanomro mono norĩ zô, wa za wanhopré ni, duré hãiwa u morĩ ré, wasiré wa te ã'madã'ã za'ra norĩ zô. — ãne te dama rowasu'u, Pedru hã.

23 Tawamhã aibã maparane ma tô ãsisi na pisutu zahuré ni, Zuzé Zusitu na ãsisi hã, duré ãhãiba amo hã, Mati'asi na ãsisi hã. Zuzé Zusitu hã, Basaba na ãsisi amo hã. 24-25 Taha pari, te oto tiwî rowaptêrê za'ra, 'Re ãhãimana u'âsi mono wî, ãne:

— Wanhib'apito, a hã aima dawaihu'u pese di. Taha wa, ma'ãpé wei wama waihu'u za'ra na. E niha aibã hã te asima ãwê, ãpisutu da hã, wasiré Zezusihi zadawa wasu'u'wa da hã. Zezusihi ma, te te 're ãromhuri mono zéb da hã Zudasihî ma tô tirê. Taha wa, a hã tãma ãpisutuzéb u, ma tô mo. E 'wa hã te za ãpisu, Zudasihî nhowa're're, wasiré ãsadawa wasu'u'wa da hã. — ãne ma tô tiwî rowaptêrê za'ra.

26 Tawamhã 'Re ãhãimana u'âsi mono hã te te ãpisudu hã te te waihu'u za'ra da, ma tô marĩ hã sima me za'ra, te te siwî ãma uwaimrami da. Tawamhã ma tô siwî ãma uwaimra oto. Mati'asi hã ma tô oto siwî waihu'u za'ra, 'Re ãhãimana u'âsi mono te te ãpisutu na hã, Zudasihî nhowa're'reb da hã. Tawamhã Mati'asi hã aibã 11 na ãsadawa wasu'u'wa da hã, Zezusi te te ãpisutu za'ra norĩ me, te za oto 're mo. Taha wa, 12 na ãhãiba za'ra hã oto apã, Zezusihi zadawa wasu'u'wa norĩ hã.

2

'Re ãhãimana u'âsi mono hã Tipê'êzani we te te dama ãsõmrizé wasu'u

1-5 Tawamhã zudezu norĩ hã ma tô 're sihutu Zeruzarê u, 'Re ãhãimana u'âsi mono zadawa 'madã'ã'wa norĩ hã, tisiré norĩ u. Daro mono bâ ma tô 're dasihutu, Pêtecoti na bâtã nhisi u, 're danho ahã za'ra mono wê te, 'Re ãhãimana u'âsi mono ãma 're dawata za'ra mono da.

Tawamhã Pêtecoti na bâtã nhisi na Zezusihi zazei'wa norĩ hã ma tô sina ubumro. Siré si'ubumroi ré, awa'awi ma tô marĩ hã wapari za'ra, hãiwa hawimhã. Rowa'u'u wawê pupu'u ne hã 'ri 're wa'wa mono bâ ma tô marĩ hã wapari za'ra, aihĩni. Unhama ro'o ne hã ma tô marĩ hã sina sâmri za'ra. ãhãiba mono bâ ma tô te te ropé, ãtême, unhama ro'o ne hã. Tawamhã ã'rãi mono bâ, ma tô simasa. 'Re ãhãimana

u'âsi mono pê'êzani hã ma tô ãtême tiwisi za'ra, ãsazei'wa norĩ u. Ìhãiba mono bâ, ma tô ãpê'ê 're sisisi, Ìpê'êzani hã. Taha na si ma tô oto damreme mono bâ dama rowasu'u za'ra, timreme nai õ nherê, Ìpê'êzani te te tãma ãwaihu'u za'ra zêb zarina.

⁶ Tawamhã Zeruzarê u 're ãdasi'rã'õtõ mono norĩ hã ropupu hã da te wapari za'ra wamhã, da'ahã na ma tô ãtême dasito, Pedru norĩ u. Ìdasito mono hã, damreme mono bâ da te wapari za'ra wamhã, ma tô ãma tatob'uzu za'ra ni, ãmreme za'ra na hã. ⁷⁻⁸ Tawamhã ãne te dasima rowasu'u za'ra ni:

— Pra. E niha, wa bété wamreme mono bâ wapari za'ra ni, õ norĩ hã, Darireza na danhipti'a nho'õmo nhisi ãma 're hãimana za'ra mono nherê. E niha, ma tô bété õ norĩ hã wamreme hã waihu'u za'ra. — ãne te dasima rowasu'u za'ra ni.

⁹ Taha pari, te duré dasima nharĩ za'ra ni, ãne:

— Wa norĩ hã darob amoi hawimhã wa we aihutu ni, Patiza na danhipti'a nho'õmo nhisi hawimhã, duré Mediza na danhipti'a nho'õmo nhisi hawimhã, duré Erã na danhipti'a nho'õmo nhisi hawimhã, duré Mesapotamiza na danhipti'a nho'õmo nhisi hawimhã, duré Zudeza na danhipti'a nho'õmo nhisi hawimhã, duré Capadosiza na danhipti'a nho'õmo nhisi hawimhã, duré Põtu na danhipti'a nho'õmo nhisi hawimhã, duré Azi'a na danhipti'a nho'õmo nhisi hawimhã, ¹⁰⁻¹¹ duré Prizi'a na danhipti'a nho'õmo nhisi hawimhã, duré Pãpiriza na danhipti'a nho'õmo nhisi hawimhã, duré Ezitu na romnhisi hawimhã, duré Ribiza na danhipti'a nho'õmo nhisi hawimhã, tame Sireni na 'ri nhisi 'rata daza'ruí hawimhã. Nima norĩ hã Roma na 'ri nho'õmo nhisi hawimhã ma tô we aihutu. Duré nima norĩ hã Cereta na romnhisi hawi ma tô we aihutu. Duré nima norĩ hã Arabiza na danhipti'a nho'õmo nhisi hawi, ma tô we aihutu. Nima norĩ hã zudezu norĩ hã. Duré nima norĩ hã zudezu'õ norĩ, 'Re ãhãimana u'âsi mono ãma 're ãdawata za'ra mono norĩ hã. E niha bété, wa wapari za'ra ni, wamreme mono bâ, aibã norĩ hã te te wama ãrowasu'u za'ra na hã, 'Re ãhãimana u'âsi mono, tiwaihu'u pese na te te dama 're ã'ab'manharĩ wê uptabi mono wasu'u na hã. — ãne te dasima nharĩ za'ra ni.

¹² Tawamhã damreme mono bâ da te wapari za'ra wamhã, ma tô ãma tatob'uzu za'ra ni. Da te ãma rosa'rata waihu'u za'ra õ ãi. Taha wa, te ãne ãma tasisadanharĩ za'ra ni:

— E niha te te wama ãrowasu'u za'ra zêm na wa za wasina rosa'rata za'ra ni. Wa te waihu'u za'ra õ ãi, wa te ãwaihu'u za'ra zêb da hã. — ãne te dasima nharĩ za'ra ni.

¹³ Tawamhã ni'wam norĩ si ma tô Pedru norĩ ãma tiwa'ê za'ra. Taha wa, te ãne sima rowasu'u za'ra:

— Oro õ norĩ hã wamreme mono bâ, te te waihu'u za'ra za, ma uwa 'rãí wa'u ãsé na si'uihã idi'iti za'ra. — ãne te sima rowasu'u za'ra.

Pedru te te dama ĩrowasu'uzé wasu'u

¹⁴ Tawamhã Pedru hã ma tô hãwi za. ĩsiré Zezusihi zadawa wasu'u'wa norĩ hã ma tô duré ĩsiré hãwi aimasa, 11 na ĩhãiba za'ra hã. Tawamhã mreme 'rãihã na te dama rowasu'u Pedru hã, da te wapari za'ra da. Āne te dama tinha:

— Wasiré zudezu norĩ, ĩwapari pese za'ra wa'aba za, duré uburé Zeruzarẽ āma 're ai'ubumroi wa'aba mono norĩ zama, ĩnhimirowasu'u hã waihu'u za'ra wa'aba da. ¹⁵ A norĩ wa'wa hã te ĩsiré ĩsimasam norĩ āma ĩrosa'rata wasété za'ra wa'wa. Uwa 'rãĩ wa'u ĩsé na wasi'uihã idi'iti za'ra newa, te wa'āma ĩrosa'rata wasété za'ra wa'wa. Mare di. Ānei õ di. Rob'rãĩ wa'u zé na wa'uihã idi'iti za'ra õ di. Zahadu bādã we sō're za'a õ di. Āne ré, da te 're āhuri mono õ di, rob'rãĩ wa'u ĩsé hã.

¹⁶ Āhãna ĩsadawa wasu'u 'rata 'wai mreme hã ma tô wama āma uwaimra oto, 'Re ĩhãimana u'āsi mono hã. Zuwéhé mreme hã ma tô wama āma uwaimra, ĩsadawa wasu'u 'rata 'wai mreme hã. Taha wa, te āne wa'āma asōpré wa'wa. Taha wa, te duré āne ĩwawapari za'ra wa'wa. Duréhã, 'Re ĩhãimana u'āsi mono mreme hã ma tô wahi'rata norĩ ma, te te 're awaihu'u, Zuwé hã. Āne 'Re ĩhãimana u'āsi mono mreme hã:

¹⁷ “Rob'rāsutu u ti'a si'utõrĩ õ ré, wa za ĩpē'ēzani hã te dama 're anhomri, daro mono bâ. Tawamhã asihudu za'ra wa'wa hã, aibã norĩ hã pi'õ norĩ zama te za te te 're ĩzadawa wasu'u za'ra. ĩhi norĩ ma, sõtõ 'rowi te te 're ĩrosawērẽ za'ra mono na wa za tãma 're ĩsiwaihu'u za'ra, ĩnhimiroti na. Duré, ĩpréduptém norĩ ma zama 're sõtõ za'ra mono õ nherẽ, sõtõ 'rowim ne te te 're ĩrosawērẽ za'ra mono ne, wa za tãma 're ĩsiwaihu'u za'ra, ĩnhimiroti na.

¹⁸ ĩma romhuri'wa norĩ ma, wa za te tãma 're anhomri, ĩpē'ēzani hã aibã norĩ ma, pi'õ norĩ ma zama. Tawamhã te za te te dama 're ĩzadawa wasu'u za'ra.

¹⁹ Hãwi na wa za marĩ dama ĩwaihu'u'õ hã 'manha, āma ĩdatob'uzu za'ra zéb da hã. Ti'ai āma zama wa za duré marĩ hã dama ĩwaihu'u'õ hã 'manha. Dawapru te za puru. Duré uzã te za āro. Tawamhã ĩsizé sa'ētẽ na watobro wamhã, te za rob'utõ.

²⁰ Bādã te te rob'uiwẽ õ di za. Te za tirobra. A'amo zama te za titõmo wapru. Āne wa za 'manha, uburé Danhib'apito nhibãdã hã ĩwa waptã'ã õ ré, ĩpire uptabi hã.

²¹ Tawamhã te dapawaptob da, da te ĩwi waptērẽ za'ra wapsi, wa za tô sena da'anho'reptu.”

Āne Zuwé hã ma tô 'Re ĩhãimana u'āsi mono mreme hã wahi'rata norĩ ma, te te 're awaihu'u. — Āne ma tô Pedru hã Zuwéhé nhimirowasu'u na dama rob'rãzarõtõ.

²² Tawamhã Pedru hã ma tô duré āma uzusi, tinhimirowasu'u na, āne:

— Wasiré Izarazéhé nhihudu norĩ, ĩwapari pese za'ra wa'aba za. Zezusi hã Nazaré ãma aré 're ĩsãmra mono hã, ta hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa para, ma tô te te 're da'apawapto, danho'a. Marĩ ĩwẽ hã dama ĩ'manharĩ waihu'u'õ hã ma tô te te dama 're ab'manharĩ. Tô sena, õ hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa para, te te dama 're ĩ'ab'manharĩ mono zém na da te 're waihu'u za'ra mono da, ma tô Timama waihu'u pese zarina marĩ ĩwẽ hã te te dama 're ab'manharĩ. Ai'rata 're hâimana za'ra wa'aba mono wa, ma tô ãne na hã asiwi ĩwaihu'u za'ra wa'wa. ²³ 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ma tô tiwaihu'u pese na waihu'u siro romhã ré, Zezusihi dâ'ázé hã. Te te ĩwaihu'u sirõmo zéb uwaibaba, duré te te sima ĩwëzéb uwaibaba, ma tô aima pisutu za'ra wa'wa, Zezusi hã dama 'ru za'ra wa'aba da, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti waihu'u'õ'wa norĩ ma, ai'upana za'ra wa'aba, te te siwi wĩĩ da. Taha wa, ma tô siwi sasõ, wedepo'o nhonhi'rãmi na. Taha na ma siwi tĩwĩ. ²⁴ Tane nherẽ, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ma tô hãiwa'utu, ab're hawi watobro da, dâ'â uptabi nherẽ. Ma tô duré pawapto, dâ'â u'âsi nomro tõ da. ĩdâ'ázé tãma wapure wa, dâ'â u'âsi nomro waihu'u õ di, Zezusi hã. ²⁵ Taha wa, wahi'rada Dawi hã ma tô Zezusi wasu'u duréihã, ãne:

“Wanhib'apito, te za ĩ'rata 're asãmra u'âsi mo. Taha wa, ĩpahi õ di za.

²⁶ Taha wa, ĩto sina, wa 're ĩhâimana, ĩpẽ'ẽ 'remhã. ĩmreme toi u'âsi na, wa 're ĩmreme. ĩhãiba ré 're ĩmorĩ u'âsi dai õ nherẽ, ĩpahi ãna wa za asõ ĩsina 're ĩnhimipari u'âsi.

²⁷ ĩdâ'â nherẽ, ĩrẽme õ di za, adâ 're ĩhâimana za'ra mono zéb ãma hã. Wa hã te aima 're romhuri wẽ u'âsi mono wa, ĩdâ'â wamhã, ĩhãiba 'roi õ di za. Taha wa, wa hã ĩdâ'ázé hã te pipa õ di za.

²⁸ 'Re ĩmorĩ wẽ u'âsi da, ma tô ĩma ĩwaihu. Taha wa, ĩto sina wa za 're mo, asõ'a 're ĩmorĩ wa.”

Ãne ma tô Dawi hã wahi'rata norĩ ma, Zezusi wasu'u siro. — ãne ma tô Pedru hã dama sadawa 'rãzarõtõ.

²⁹ Taha pari, te duré dama tinha, ãne:

— Wasiré Izarazéhé nhihudu norĩ, ĩwapari pese za'ra wa'aba za. Wahi'rada Dawi hã wa za aima wasu'u za'ra wa'wa oto sõ'awi. Tô sena, ma tô dârã, Dawi hã. Dâ'â wamhã, êtẽ zahãpã wa, ab're 're, ma tô dasiwi sërẽ ni. Da te ĩsërëzé hã wama waihu'u pese za'ra di, ãhãna hã. ³⁰ Ta hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa, te 're hâimana. Tawamhã 'Re ĩhâimana u'âsi mono, ma tô tãma ropisutu, ĩsihudu hã ĩsine dama si'apito da, zahadu wapsi, ĩ'uirĩ na te te dama 're aroti mono da. ³¹⁻³² Taha wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te tãma ĩwaihu'uzéb zarina, ma tô wasu'u siro Dawi hã, Danho'reptui'wa da, te te ĩpisudu hã apã za ĩhãiwa'utuzém na hã, ãne:

“Dâ'â nherê, 'Re ãhâimana u'âsi mono te te rême õ di za. Ìhâiba hã 'roi õ di za.”

Ãne ma tô Dawi hã wahi'rata norĩ ma rowasu'u za'ra, apâ za ãhâiwa'utuzém na hã. 'Re ãhâimana u'âsi mono hã ma tô Zezusi hã hâiwa'utu. Apâ te te hâiwa'utu wamhã, wa norĩ hã wa tô sabu za'ra ni. Taha wa, wa wa te dama 're wasu'u za'ra, ãhâiwa'utuzém na hã. ³³'Re ãhâimana u'âsi mono hã ma tô sitême ti'â apâ, ãsimire niwĩ oto 're sãmra u'âsi mono da. Tawamhã Tipê'êzani hã ma tô ti'ra ma tisõ, te te tãma ãma Ìropisutu siro hã, te te sima 're ãda'awê mono zéb uwaibaba, te te dama 're anhomri mono da. ãhãna, Zezusi hã ma tô wama sãmri za'ra, Tipê'êzani hã. Taha wa, ma tô ãne wa'ãma asõpré wa'wa. Ma tô duré ãne ãwawapari za'ra wa'wa, aimreme mono bâ wa'aba. ³⁴Dawi hã dâ'â wamhã, hãiba wahuré morĩ õ di, hâiwa u hã. Cristuhu si ma tô hãiba wahuré mo, hâiwa u apâ. Taha wa, ãne ma tô duré wahi'rata norĩ ma Cristu wasu'u wê, Dawi hã:

“'Re ãhâimana u'âsi mono te roti, Ìnhib'apito ma: 'We aimorĩ, ãrãta 're asãmra mono da, ãnhimire niwĩ. ³⁵Zahadu, wa za aipawapto. Siwi aiwê'õ'wa norĩ ma, asiptete di za. Taha wa, a hã tô sena Danhib'apito uptabi na te te siwi aiwaihu'u wa, te za aima 're 'rã po za'ra. Asisiti te za duré 're ã'azatõrĩ mo.' ”

Ãne ma tô Dawi hã wahi'rata norĩ ma waihu'u, 'Re ãhâimana u'âsi mono mreme hã. ³⁶Taha wa, wa hã wa aima rowasu'u za'ra wa'wa, waihu'u pese za'ra wa'aba da, duré uburé wasiré Izarazéhé nhihudu norĩ te te waihu'u pese za'ra da. Zezusi hã da te dasiwi sasãmri da, dama ãru za'ra wa'wa hã, ta hã 'Re ãhâimana u'âsi mono te te ãpisudu, uburé Danhib'apito da hã, duré Danho'reptui'wa da hã. Ma'ãpé ãhã wasu'u hã tô sena na waihu'u pese za'ra wa'aba. — ãne ma tô dama rowasu'u, Pedru hã.

³⁷Tawamhã Pedruhu mreme, da te wapari za'ra wamhã, ma tô tapê'êwara za'ra ni. Taha wa, te ãne tãma nharĩ za'ra ni, Pedru norĩ ma, Zezusihi zadawa wasu'u'wa norĩ ma hã:

— Wasiré Izarazéhé nhihudu norĩ, e niha za, tawamhã. E marĩ, wa za 'manharĩ za'ra ni. — ãne te tãma nharĩ za'ra ni asa.

³⁸Tawamhã Pedru te duré asa dama tinha:

— Aiwasété wi, te za aipizari za'ra wa'wa, rême pese za'ra wa'aba da, Zezusihi nhimiroti na si oto 're anomro aba mono da. Zezu Cristuhu zazei uptabi 'wa na asiwasu'u za'ra wa'aba sina, te za ã dawabzuri hã ã'manharĩ za'ra wa'wa. Aihãiba mono bâ te za ãne ã'manharĩ za'ra wa'wa, aiwasédé hã te te aima pari za'ra wa'aba da, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã. Tawamhã Tipê'êzani hã te za aima sãmri za'ra wa'wa. ³⁹Ãne ma tô aima ropisutu sirõmo za'ra wa'wa, te te aima 're sãmri za'ra wa'aba mono da, asihudu norĩ ma zama. Wasiré'õ norĩ

ma zama ma tô tâma ropisutu sirõmo za'ra. Wanhîb'apito, 'Re ãhâimana u'âsi mono, za sitême sô 're ãhârâ za'ra mono norî ma, ma tô ropisutu sirõmo za'ra, Tipê'êzani na hã.

40 — Taha wa, wasiré Izarazéhé nhîhudu norî 're ãhâimana wasété za'ra mono zém na 're aihâimana za'ra wa'aba mono õ di za. ãhâna tiwi aipizari za'ra wa'aba, 're ãdanomro wê mono zém niwî oto 're anomro aba mono da, asisõ'reptu za'ra wa'aba da, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã te te dasiré aiwê'õ pese za'ra wa'aba tã da. — ãne ma tô dama rowasu'u pese, Pedru hã. Simiroti za'êtê uptabi di.

41 Tawamhã da'ahâ na ma tô Zezusi hã saze za'ra ni, Pedru te te dama ãsadawa wasu'uzém na hã. Taha wa, ma oto â dawabzuri hã 'manharî za'ra ni, 3 miu na dahâiba hã. Tawamhã Zezusihi zazei na'rata 'wa norî me, ma tô oto sitême atob za'ra. Tawamhã ahâ uptabi di oto, ãsazei'wa norî hã.

Ãsaze na'rata 'wa norî 're ãhâimana za'ra mono zé wasu'u

42 Tawamhã Zezusihi zazei'wa norî hã ãsadawa wasu'u'wa norî nhîmirowahudu hã te te 're wapari pese za'ra. Te te rême za'ra õ di. Ma tô 're sisawi pese za'ra. Ma tô 're si'rã'õtõ, tisa da, duré 'Re ãhâimana u'âsi mono ma, 're mreme zusi mono da. 43 Zezusihi zadawa wasu'u'wa norî hã marî iwê hã ahâ na ma tô te te dama 're 'manharî za'ra, dama ã'manharî waihu'u'õ hã. Taha wa, ma tô ãma 're datob'uzu za'ra.

44 Tawamhã ãsazei'wa norî hã te oto siré 're hâimana za'ra, aihîni. Tinhîbrom na tite da si, te te ãma 're rosa'rata za'ra mono õ di oto. 45 Ni'wam norî hã ma tô tinhîpti'a hã te te dama 're wede za'ra, duré tinhîbrob zama, ãwa'âbâ zô. Tawamhã ãwa'â hã ma tô te te sima 're po'o za'ra, marî zô tiwi 're ãro'wanhi'riti za'ra mono zéb zarina. 46 Awê sidâpâsi ma tô duré 're si'rã'õtõ, 'Re ãhâimana u'âsi mono ãma 're ãdawata za'ra mono zé 'ri 'wawi wa'ra 're, 're mreme zusi mono da, tâma. Tinhorõwa mono bâ, ma tô duré 're si'rã'õtõ, ã'u'êtê wapu na siré 're saihuri mono da. Sima 're sõprub za'ra mono wa, ma tô to sina tisa na siré 're saihuri. 47 'Re ãhâimana u'âsi mono ãma te duré siré ãma 're wata za'ra, uburé ãsõprubzém na hã. Tawamhã aihîni, ma tô ãsazei'wa norî hã wêsâmri za'ra ni. Tawamhã awê sidâpâsi, ma tô ãsazeté'wa sidâpâ dasina tahâ'â ni, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã rowasété hawi te te 're ã'anho'reptui mono norî hã.

3

Pedru hã ãhi'rê te te ãpesezé wasu'u

1 Tawamhã nimahã bâtâ na ma tô Pedru norî hã dame tineb zahuré, Zuwãhã me, 'Re ãhâimana u'âsi mono ãma 're ãdawata za'ra mono zéb u hã. Bâtâ sipi'rai wi, te dame tineb zahuré, 'Re ãhâimana u'âsi mono ãma 're ãdawata za'ra mono zé bâtâ na. 2 Tame te aibã hã nhamra, ãpotozém hawi ãmorî'õ

hã. Ī'madâ'â ze na 'ridawa nhisi u te ta hã nasi dasiwi mrami ni, rob'uiirazém na te te 're da'awari mono da, 're danhisisi mono sidâpâsi. ³ Tawamhã Pedru norĩ hã 'ri 'wawi wa'ra u zasi zahuré ô ré, ĩhi'rê hã ma tô sãmri zahuré. Te te sãmri zahuré wamhã, te nasi 'mahârâ zahuré, marĩ te te tãma sômri zahuré da. ⁴ Tawamhã Pedru norĩ hã ma tô 'madâ'â pese zahuré, Zuwãhã me. Tawamhã Pedru te tãma tinha:

— Wei wa'madâ'â. — ãne te tãma tinha.

⁵ Tawamhã ma tô 'madâ'â zahuré, marĩ te te tãma sômri zahuré da newa. ⁶ Tawamhã Pedru te duré tãma tinha:

— Wa hã ĩnhimarĩ ô di. Rob'uiirazé hã robaba di, ĩte hã. Tane nherê, 'Re ĩhãimana u'âsi mono te te ĩma ĩsômri na wa za aipawapto. Zezu Cristu, Nazaré ãma aré 're ĩsãmra mono zadawa para, wa za aima tinha: Aiwahutu, aipara na 're aimorĩ da oto. — ãne te tãma tinha, Pedru hã.

⁷ Taha pari, Pedru hã ma tô pa'â ĩsimire niwĩ, ĩhi'rê hã te te wahutu da. Te te wahutu wamhã, awa'awi ma tô parahaptete, ĩpara'õtõ zama. ⁸ Tawamhã ma tô darõno. Hãwi te oto za. Tame ma timorĩ na sãna'rata oto. Tawamhã Pedru norĩ me, ma tô siré asisi, 'Re ĩhãimana u'âsi mono ãma 're idawata za'ra mono zé 'ri 'wawi wa'ra u. Tawamhã morĩ sina te sarõtõ, rowê te. 'Re ĩhãimana u'âsi mono ãma te duré tiwata. ⁹ Tawamhã aihĩni ma tô 'madâ'â za'ra ni, aibã hã sarõtõ mono ré hã, duré 'Re ĩhãimana u'âsi mono ãma wata ré hã. ¹⁰ Morĩ wê wa, ma tô duré ãma tatob'uzu za'ra ni. Tawamhã ãne te dasima nharĩ za'ra ni:

— Oro ô hã ĩhi'rê hã sãmra sina, rob'uiirazém na te te nasi da'awari za, morĩ wê di oto. Ī'madâ'â ze na 'ridawa nhisi ãma 're ĩsãmra mono aré. — ãne te dasima nharĩ za'ra ni, morĩ wê wa oto.

'Re ĩhãimana u'âsi mono nhorõwa ãma, Pedru te te dama ĩrowasu'uzé wasu'u

¹¹ Tawamhã aibã hã ma tô Pedru norĩ hã te te 're patété zahuré, Zuwãhã me, Saromahã nhisi na 'ri zahãpã nhisi ãma. Te te 're patété zahuré mono ré, da te 'madâ'â za'ra wa, ma tô aihĩni ĩtême dasisa're. Tawamhã ma tô ãma tatob'uzu za'ra ni. ¹² Tawamhã Pedru te te da'madâ'â wamhã, te dama tinha, ãne:

— Wasiré Izarazéhé nhihudu norĩ, e marĩ wa, ma wa'ãma atob'uzu za'ra wa'wa. Wasi'uihá na ĩhi'rê hã wa te morĩ wê newa, te wei wa'ãma asõpré wa'wa. Wasi'uihá na wa te pese ô di, wa norĩ hã. 'Re wane wê wa, wa te pese newa, te wei ĩwa'madâ'â za'ra wa'wa. Mare di. ãne wab ô di. ¹³ 'Re ĩhãimana u'âsi mono, wahi'rata norĩ nhib'apito, Abra'ãhã nhib'apito, duré Izatihi nhib'apito, duré Zacoõho nhib'apito. Ta hã ma tô Zezusi hã wêsã, tãma ĩromhuri wê 'wa hã. Tane nherê, Zezusi hã ma tô asiwi ĩwê'õ za'ra wa'wa. Ma tô asiwi ĩsômri 'wa, Piratuhu ma. Taha nho'a, ma tô asiwi ĩwê'õ za'ra wa'wa, te te sima wê nherê Piratu hã, morĩ da apã, dazazém hawi.

14 Zezusi hã 're morĩ wẽ uptabi nherẽ, ma tô asiwi ãwẽ'õ za'ra wa'wa. Rob'manharĩ wasété'wa si ma tô asima ãwẽ za'ra wa'wa, dazazém hawi da te dasiwi wazere da, Zezusihi upana. 15 Dahâimana wẽ zéb da, dapé'ewẽ hã za te te dama 're ã'anhomri mono 'wa hã, aima za'ra wa'aba, da te dasiwi wĩrĩ da, ma tô dama ã'ru za'ra wa'wa. Tazahã 'Re ãhâimana u'âsi mono, ma tô apã hãiwa'utu, dã'ã uptabi nherẽ. Wa norĩ hã Zezusi apã hãiwa'utu wa, wa te ãsabu za'ra hã wa tô wa te dama 're wasu'u za'ra. 16 Zezusi hã tiwaihu'u pese na ma tô ãhi'ré hã pese, ãmreme te te sazei wa. Taha wa, ma tô aptete oto. Ma tô ã'madã'ã za'ra wa'wa. Ma tô ãwaihu'u za'ra wa'wa oto. Tô sena te te sazei wa, morĩ wẽ di oto wanho'a.

17 — Wasiré Izarazéhé nhihudu norĩ, ãwapari pese za'ra wa'aba za. Wa hã wa tô aiwaihu'u za'ra wa'wa. Asiwi waihu'u aba ãna, ma tô dama ã'ru za'ra wa'wa, Zezusi hã. Aima ãpire za'ra wa'aba norĩ zama te te siwi waihu'u ãna, ma tô ta norĩ zama dama 'ru za'ra, Zezusi hã da te dasiwi wĩrĩ da. 18 Taha zarina, ma tô 'Re ãhâimana u'âsi mono hã timreme hã ãma uwaimra, duréhã ãsadawa wasu'u 'rata 'wa norĩ hã wahi'rata norĩ ma, te te ãma 're ã'awaihu'u sirõmo mono zéb zarina, Cristu hã za te te ãrobzépatazém na hã, Danho'reptui'wa da, te te ãpisudu hã. 19-20 Taha wa, te za aiwasédé hã 're ãrême za'ra wa'aba mo, 'Re ãhâimana u'âsi mono u 're aipizari za'ra wa'aba mono da, aiwasédé hã te te aima 're pari za'ra wa'aba mono da. Tawamhã 'Re ãhâimana u'âsi mono, te za te te 're aipawaptob za'ra wa'wa, aipé'ẽ 're, asiptete u'âsi ãma 're anomro aba mono da. Zezusi hã te za we apã satõ, Danho'reptui'wa da, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã te te aima ãpisutu za'ra wa'wa hã. 21 Tane nherẽ, te za hãiwa ãma 're hãimana a'ã, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã te te a'ã ropese da, duréhã ãsadawa wasu'u 'rata 'wa norĩ, wahi'rata norĩ ma, te te 're ã'awaihu'u mono zéb zarina. 22 Duréhã, Mozési ma tô wahi'rata norĩ ma rowasu'u siro, ãne: “Uburé Danhib'apito uptabi, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã ma tô ãpisutu, tizadawa wasu'u'wa da, Asib'apito za'ra wa'wa hã. ãne ni'wa hã asiré wa'wa hã te za ãza'u si aima pisutu za'ra wa'wa, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã, ãsine te te aima 're sadawa wasu'u za'ra wa'aba mono da. Tawamhã te za ãsimirowasu'u na 're ãwapari pese za'ra wa'aba mo. 23 Ni'wa hã ãmreme te te wapari õ wamhã, te za dasiwi wẽ'õ ni. 'Re ãhâimana u'âsi mono nhib'a'uwẽ nhiti, te za satõrĩ ni. 'Re ãhâimana u'âsi mono zama te za siwi wẽ'õ pese.” ãne ma tô rowasu'u, Mozési hã. 24 Duréhã uburé 'Re ãhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa norĩ hã ma tô ãne na te te tãma 're ã'apisutu mono zéb uwaibaba, te te dama ãma 're rowasu'u za'ra. Samuwé hã uimrehêne ma tô ãsadawa wasu'u na ãma sãna'rata, wahi'rata norĩ ma. Taha za'u si ma tô duré ãsadawa wasu'u'wa sidãpãsi te te dama ãma 're rowasu'u sirõmo

za'ra. Uburé ma tô duré ã nimosi ïromhâimanazém na zama, te te dama 're rowasu'u sirômo za'ra. ²⁵ A norĩ wa'wa hã, wasiré wahi'rata norĩ nhihudu te 're aihâimana za'ra wa'aba mo. Taha wa, wahi'rata norĩ ma, 'Re ïhâimana u'âsi mono te te 're ï'apisutu mono zé hã te duré wama 're hâimana za'ra. Abra'ãhã ma, uimrehêne ma tô tâma ropisutu 'rata. Æne ma tô tâma ropisutu: "Romhutu'ôpsi te za ni'wa hã asihudu hã te te 're da'apawapto, daro mono bâ rowẽ na 're danomro mono da." Æne ma tô taha ma ropisutu na'rata.

²⁶ — Taha wa, ma tô 'Re ïhâimana u'âsi mono hã tin-himiropisudu hã ãma uwaimra. Ti'ra hã ma tô we atême uimrehêne satõrĩ za'ra wa'wa, te te 're aipawapto za'ra wa'aba mono da. Te te tâma 're ïromhuri mono da hã te te pisutu wamhã, ma tô we atême satõrĩ za'ra wa'wa, 're anomro wasété aba mono zé hã 're rême za'ra wa'aba mono da, rowẽ na ãma 're anomro aba mono da. — Æne ma tô Pedru hã dama rowasu'u.

4

Pedru norĩ hã Zuwãhã me dama roti'wa norĩ nho're ïsima'warazé wasu'u

¹ Tawamhã Pedru norĩ hã Zuwãhã me, zahadu te te dama rowasu'u zahuré ré, ma tô sasedoti norĩ hã aihutu, 'Re ïhâimana u'âsi mono ãma 're ïdawata za'ra mono zéb 'madâ'â'wa norĩ nhib'apito me, sadusezu norĩ zama. Sadusezu norĩ hã apâ dahâiwa'utuzé wasu'u wẽ'õ'wa norĩ. ² Ta norĩ hã ma tô sada ab'ru za'ra, Pedru norĩ zada, apâ 're ïdahâiwa'utu za'ra mono zém na te te dama rowasu'u zahuré wa. Æne ma tô dama rowasu'u zahuré: "Dadâ'â nherẽ, te za apâ te te 're da'ahâiwa'utu, 'Re ïhâimana u'âsi mono hã, Zezusi te te ïhâiwa'utu ne." Æne na te te dama rowasu'u zahuré 'ru te, ma tô sada tizahi za'ra. ³ Tawamhã ma tô dasiwi mrami zahuré ni. Hâiwahã pesere wa, ma a'â siwi tiza, dazazéb 're, awẽpsi te te siwi sani zahuré da, ïwasété na te te dama rowasu'u zahuré ré ne, te te tâma nharĩ za'ra da. ⁴ Tane nherẽ, da'ahã na ma tô saze za'ra ni, Zezusihi wasu'uwẽ hã da te ïwapari za'ra norĩ hã. ïsazei'wa norĩ hã ahã uptabi di oto. Aibã norĩ za'rata si hã 5 miu na ïhâiba za'ra hã.

⁵ Tawamhã ma tô da'ãma ti'awẽ za'ra. Da'ãma awẽ za'ra wamhã, ma tô si'rã'õtõ, Zeruzarẽ ãma sasedoti ïpire norĩ hã. Zudezu norĩ ma, roti'wa norĩ hã ma tô ïme si'rã'õtõ, 'Re ïhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ére na dama rowahutu'wa norĩ me zama. ⁶ Anasi norĩ hã ma tô duré datême aimasisi zahuré, Caipasihi me. 'Re ïhâimana u'âsi mono ma, da'ãma romhuri'wa ïpire uptabi Anasi hã, sasedoti ïpire uptabi. Duré ni'wam norĩ hã ma tô dame aimasisi zahuré, Zuwã hã Aresãdirihhi me. Anasihi sisãnawã zahuré, ta norĩ hã. Duré Anasihi sisãnawã hãiba amo norĩ hã ma tô ïsiré

ubumro, Zeruzarẽ ãma dama ìpire za'ra norĩ hã. ⁷ Tawamhã dama ìpire norĩ hã ma tô dama 'ru zahuré, Pedru norĩ hã da te sani zahuré da, Zezusihi zadawa wasu'u'wa norĩ hã, ìsõ'reb za'ra da te dasiwi simizusi zahuré da.

Tawamhã ma tô sadanharĩ zahuré ni, ãne:

— E niha ma tô bété ãne ì'manharĩ 'wa. E 'wa sadawa para, ma bété a norĩ wa'wa hã ìhi'ré hã ìpese 'wa. — ãne te sadanharĩ zahuré ni.

⁸⁻⁹ Tawamhã 'Re ìhâimana u'âsi mono pẽ'êzani na ma tô Pedru hã aptete, dama pahi tã da, te te dama rowasu'u wẽ da. Taha wa, te ãne tãma rowasu'u za'ra, dama ìpire norĩ ma hã:

— Dama ìpire norĩ, ãne te ìwazadanharĩ za'ra wa'wa: “E niha, ma tô bété ãne hã ì'manharĩ 'wa. E 'wa sadawa para, ma tô bété a norĩ wa'wa hã ìhi'ré hã ìpese 'wa.” ãne ma tô ìwazadanharĩ za'ra wa'wa. Taha wa, wa za aima rowasu'u za'ra wa'wa. ¹⁰ Tawamhã a norĩ wa'wa hã te za ìwahu'u pese za'ra wa'wa, aihâiba mono bâ wa'aba. Uburé wasiré Izarazéhé nhihudu norĩ zama te za duré waihu'u pese za'ra. Zezu Cristuhu zadawa para, wa tô pese ni, ìhi'ré hã. Zezusi hã Nazaré ãma aré 're ìsãmra mono hã asiwi wĩrĩ aba da, ma tô dama ì'ru za'ra wa'wa. Tawamhã ma tô dasiwi sasõmri ni, wedepo'o nhonhi'rãmi na. Ma tô dârâ. Dâ'â nherẽ, 'Re ìhâimana u'âsi mono, ma tô apâ hãiwa'utu. Taha zadawa para, te aibã ìhi'ré hã ãme za, rowẽ na. Ma tô tipesese oto. ¹¹ Duréihã ma tô Zezusihi wasu'u na wahi'rata norĩ ma rob'ui'ééré siro, 'Re ìhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa hã. Êtẽ na ma tô ãma simiré'é, ãne: “Êne hã wẽ nherẽ, ma tô 'ri'wa norĩ hã siwi wẽ'õ za'ra, taré nomro da. Tane nherẽ, te te siwi wẽ'õ nherẽ, taré nomro õ di, êne hã. Ni'wa hã ma tô ti'â, 'ri uparizéb da hã, wẽ uptabi wa.”

ãne ma tô Zezusihi wasu'u na wahi'rata norĩ ma rob'ui'ééré siro, ìbaihã na hã.

— A norĩ wa'wa hã êtẽ wẽ'õ'wa norĩ ne hã. Duré Zezusi hã êtẽ ne hã. ¹² Tane nherẽ, Zezusihi si Danho'reptui'wa hã. Ni'wa hã, aimawi hã 'Re ìhâimana u'âsi mono te te dama pisutu õ di, ti'ai ãma te te 're ìda'anho'reptui mono da hã. Taha wa, Zezusihi si uburé Danho'reptui'wa hã. — ãne te dama ìpire za'ra norĩ ma rowasu'u, Pedru hã.

¹³ Pedru norĩ hã mreme pahi zahuré õ di. Te te datõmo pipa zahuré õ di. Taha wa, zudezu norĩ ma roti'wa norĩ hã ma tô ãma titob'uzu za'ra. Rowahutu'wa da, te te dame 're romnhoré zahuré mono õ nherẽ, mreme pahi zahuré õ di. Tawamhã ma tô ãma tipo're pu'u za'ra oto, Zezusihi siré 're ìneb zahuré na, ti'ai ãma 're morĩ ré hã. ¹⁴ Aibã ìhi'ré hã, Pedru norĩ te te ìpese zahuré hã te ìsiré tizab zahuré, danho're. Taha wa, dama ìpire za'ra norĩ hã asa te te tãma nharĩ waihu'u za'ra õ di oto. ¹⁵ Tawamhã ma tô tãma rob'ru za'ra, dasi'rã'õtõzém

hawi pusi da. Pusi za'u si, ma tô âma sisadawa pibu za'ra, dama roti'wa norĩ hã. ¹⁶ ãne te sisadhanarĩ za'ra:

— E marĩ, wa za 'manharĩ za'ra ni, aibã norĩ ma hã. Tô sena, marĩ hã dama ĩ'manharĩ waihu'u'õ hã ma tô 'manharĩ zahuré, danho'a. Ĩhi're hã ma tô pese zahuré. Aihĩni Zeruzarẽ âma 're ĩdahâimana za'ra mono hã ma tô wapari za'ra ni, ĩhi're wasu'u hã. Taha wa, wa norĩ hã ĩwasu'u, wa te dawĩ 're udã waihu'u za'ra mono õ di za. ¹⁷ Tane nherẽ, ĩwasu'u hã daza'rui mono bã te te ropé tã da, wa za tãma amhãzépa za'ra ni, te te dama 're rowasu'u zahuré mono tã da oto, Zezusi 're ĩmorĩzém na hã. — ãne ma tô âma sisaze za'ra, dama ĩpire za'ra norĩ hã.

¹⁸ Tawamhã ma tô sô tihârã za'ra, apã ĩtẽmeh za'ra neb zahuré da. ĩtẽmeh za'ra zasi zahuré wamhã, ma tô sadawa uwati zahuré ni, Zezusihi hãimanazém na te te dama 're rowasu'u zahuré mono tã da, duré ĩsadawa para te te dama 're rowahutu zahuré mono tã da. ¹⁹⁻²⁰ Tawamhã Pedru norĩ hã te asa tãma nharĩ za'ra, Zuwãhã me:

— E ma hã bété, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, ĩwẽ. E ĩmreme, wa za wapari ni. E aimreme za'ra wa'wa, wa za wapari ni bété. 'Re ĩhâimana u'âsi mono mreme si, wa za wapari ni. Ma'ãpé, asima âma rosa'rata za'ra wa'aba, waihu'u za'ra wa'aba da. Wa norĩ hã wa za wa te dama 're rowasu'u u'âsi za'ra, uburé wa te 're ĩ'madã'ã za'ra mono zém na hã, wa te 're ĩwapari za'ra mono zém na zama. Wa te dawĩ 're udã waihu'u za'ra mono õ di za. — ãne te asa tãma nharĩ za'ra, Pedru hã.

²¹⁻²² Aibã ĩhi're hã pese õ ré hã, 40 na ma tô âma tiwahu. Taha wa, aihĩni 'Re ĩhâimana u'âsi mono âma te tawata za'ra ni, aibã ĩhi're hã morĩ wẽ wa oto. Taha wa, da te dasiwi ahãri da, te te dama 'ru waihu'u za'ra õ di, zudezu norĩ ma roti'wa norĩ hã. Taha wa, te taré duré tãma amhãzépa zahuré ni, Pedru norĩ ma, Zuwãhã me, te te dama rowasu'u zahuré tã da oto, Zezusihi wasu'u na. Taha parimhã, ma tô tãma rob'ru zahuré ni, neb zahuré da oto.

Zezusihi zazei'wa norĩ hã ĩmreme zusi zé wasu'u

²³ Tawamhã Pedru norĩ hã zudezu norĩ ma, ĩpire za'ra norĩ hawi pusi wamhã, ma tô tineb zahuré, tisiré ĩsazei'wa norĩ u, Zuwãhã me. Tawamhã ma tô tãma rowasu'u za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, da'ãma romhuri'wa ĩpire norĩ mreme na, dama ĩpire za'ra norĩ mreme na zama. ²⁴ ãne hã da te wapari za'ra wamhã, aihĩni ma tô dasiré âma tawata za'ra ni, 'Re ĩhâimana u'âsi mono âma. Te oto tiwi rowaptẽrẽ za'ra ni, ãne:

— 'Re ĩhâimana u'âsi mono, a hã Wanhib'apito uptabi. A hã Ropoto na'rata 'wa. Uburé, ma tô marĩ hã ĩ'apoto mo, hãiwa hã, duré ti'a hã, duré âporé hã. Uburé ĩwa 're ĩdanomro mono da hã ma tô duré ĩpo. ²⁵ A hã ma tô Aipẽ'ězani hã Dawihi ma ĩsõ,

wahi'rata ma, aima romhuri'wai ma, aimreme hã wahi'rata norĩ ma, te te 're wasu'u mono da. ãne ma tô tâma rowasu'u za'ra Dawi hã, wahi'rata norĩ ma:

“E marĩ wa, zudezu'õ norĩ hã ma tô sada tizahi pese za'ra, daro mono bâ. E marĩ wa, ãsimirosa'rata za'ra hã tô senai õ di. ²⁶ Roti'wa norĩ hã te sada aimasa. ãsada para da'uwati'wa norĩ me, ma sada atob za'ra, Wanhib'apito 'Re ãhãimana u'ãsi mono zada, duré Danho'reptui'wa da, te te ãpisutu zada.”

ãne te tâma rowasu'u za'ra, Dawi hã.

²⁷ — ãhãna, tô sena Zeruzarẽ ãma ma tô tasi'rã'õtõ ni, aima romhuri wẽ 'wa zada, Zezusihi zada, Danho'reptui'wa da ãpisutu zada. Erodĩ norĩ hã ma tô sitẽme ubumro, Põsi'u Piratuhu me. Ta norĩ hã zudezu'õ norĩ me duré Izarazéhé nhĩhudu norĩ me, ma tô sada si'rã'õtõ, te te siwi wĩrĩ da. ²⁸ A hã romhã ré, ãma ãropisutuzéb zarina ma tô si'uihã na ãma siwi uwaimra tô, te te waihu'u za'ra õ nherẽ, Erodĩ norĩ hã. ²⁹ ãhãna dama ãpire za'ra norĩ hã te duré wama amhãzépa za'ra. Wa norĩ hã aima romhuri'wa norĩ. Wei wapawaptob za'ra na, ai'umnhasi sina aimreme hã wa te dama 're wasu'u za'ra mono da, wapahi ãna. ³⁰ Zezusihi zadawa para, wa te 're dapese za'ra mono da, wei wapawaptob za'ra na. Zezusi hã aima romhuri wẽ 'wa, taha zadawa para, marĩ ãwẽ hã dama ãmanharĩ waihu'u'õ hã wa te dama 're 'manharĩ za'ra mono da, wei wapawaptob za'ra na. — ãne ma tô tâma mreime zu, ãsazei'wa norĩ hã.

³¹ Tawamhã 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, mreime zusi pari, 'ri ma tô ãré sãsã'ã za'ra. Tawamhã 'Re ãhãimana u'ãsi mono pẽ'ezani na ma tô aptete za'ra, ãpẽ'ẽ mono bâ. Pahi ãna, ma tô dama sadawa wasu'u za'ra oto, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã.

ãsazei'wa norĩ hã, sõprum na 're ãhãimana za'ra mono zé wasu'u

³² Tawamhã ãsazei'wa norĩ hã uburé, ma tô sisaze za'ra, tinhimirosa'rata za'ra na hã. Ni'wam norĩ hã tinhibro te te sima 're sawi za'ra mono õ di, tite da si. Uburé, ma tô ãsibrob'õ norĩ udãna te te 're po'o za'ra. ³³ Mreime prédup sina, ma tô Zezusihi zadawa wasu'u'wa norĩ hã te te dama 're rowasu'u za'ra, Wanhib'apito Zezusi apã ãhãiwa'utuzé wasu'u na. Duré 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã ma tô Zezusihi zazei'wa norĩ ma 're sõprub za'ra, ãwẽ na si. ³⁴⁻³⁵ Tawamhã 'ri tede'wa norĩ hã duré ti'a tede'wa norĩ hã ma tô tinhorõwa hã duré tinhipti'a hã te te dama 're wede za'ra, ãwa'ãbã zô. Tawamhã ãwa'ã hã ma tô te te 're sõmri za'ra, Zezusihi zadawa wasu'u'wa norĩ ma. Tawamhã, ãsazei'wai mono bâ marĩ zô tiwi 're ãro'wanhi'riti za'ra mono zéb zarina, ma tô te te tâma 're po'o za'ra, Zezusihi zadawa wasu'u'wa norĩ hã. Taha wa, ni'wa hã simarĩ ãna 're hãimana mono õ di oto.

36-37 Tawamhã aibã hã Zuzé na ãsisi hã ma tô tinhipti'a hã dama wede, ãwa'ãbã zô. Roti wê 'wa, ta hã. Taha wa, Banabé na ma tô siwi sisi, Zezusihi zadawa wasu'u'wa norĩ hã. (Banabéhé nhisi hã dama rowê zani'wa, te wasu'u, ãsisi hã.) Réwihì nhihudu, ta hã. Sipri na rob'rê za'iti nhisi ãma ãpotozé hã. Tinhipti'a hã te te dama wede wamhã, ãwa'ã, ma tô uburé ti'ã, Zezusihi zadawa wasu'u'wa norĩ u.

5

Ananizaha wasu'u, Sapiraha me

¹ Aibã hã Ananiza na ãsisi hã tinhipti'a hã ma tô ãwa'ãbã zô dama wede zahuré timro me, Sapiraha me. ² Tawamhã ti'ai wa'ã hã ma tô sima po'o zahuré, pi'uriwi. Ì'rãsutu si ma tô Ananiza hã ti'ã uburé newa, Zezusihi zadawa wasu'u'wa norĩ u, wahuré newa. ³ Tawamhã Pedru te tãma tinha:

— Ananiza, e marĩ da, ma tô Satanasihì nhimiwada'uri zarina ã'manha. Taha wa, ma tô 'Re ãhãimana u'ãsi mono pẽ'êzani ma, asadawa nhipe. Asipti'ai wa'ã hã pi'uriwi ma tô asima ãpo'o 'wa. ⁴ Asipti'a, da te aiwi uipra ô ré hã, ate hã. Duré, da te aiwi uipra wamhã, ãwa'ãbã zama ate hã. E marĩ da, ma tô bété wama asadawa nhipe. E wama si ma tô asadawa nhipe. Mare di. 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma zama ma tô asadawa nhipe. — ãne te tãma tinha, Pedru hã.

⁵⁻⁶ Tawamhã Pedruhu mreme te te wapari wi, ma tô waptãrã ti'ai wa, Ananiza hã. Waptã'ã wamhã, ma tô dârã. Tawamhã ãpréduptém norĩ hã ma tô sô tiwahutu za'ra. Ma tô siwi ubu. Taha pari, ma tô siwi ti'ã, te te siwi sêrê da. Tawamhã taha wasu'u hã da te wapari za'ra wamhã, aihĩni ma tô tapê'êwara za'ra ni.

⁷ Tawamhã ãsa'u si, te duré ãmro hã mo, Zezusihi zadawa wasu'u'wa norĩ u. Timro dâ'ázé te te waihu'u ãna, ma ãzé, 'ri para u. ⁸ Sébré wamhã, Pedru te 'mahã:

— We ãma wasu'u na. E niha ma tô asipti'ai wa'wa hã dama ãwede 'wa. E ôhõ na si ãwa'ã hã tô. — ãne te sadanha, Pedru hã. Tawamhã asa te tãma rowasu'u:

— Ìhe, tô ôhõ na si ãwa'ã hã. — ãne te tãma wasu'u.

⁹ Tawamhã Pedru te tãma tinha, ãne:

— Te asima ãrosa'rata wasété 'wa, 'Re ãhãimana u'ãsi mono pẽ'êzani hã tô sena ãwaihu'u pese zô pibui wa'aba da. E marĩ da, ma bété ãne hã ãmanharĩ 'wa. Ôhõta, wapari. Aimro nherê'wa norĩ hã te we para'rasi za'ra. Ta norĩ hã te za siwi ai'ã. — ãne te tãma tinha, Pedru hã.

¹⁰ Tawamhã awa'awi ma duré waptãrã, pi'õ hã, Pedruhu papara. Ma tô duré dârã. ãpréduptém norĩ hã ma tô duré apã asisi. Ma tô duré sabu za'ra, pi'õ ãdã hã. Ta hã ma tô duré siwi tisê, ab're 're ãmro zu. ¹¹ Tawamhã uburé pese, ma tô

tapě'ēwara za'ra ni oto, ĩsazei'wa norĩ, siré 're ĩsi'rã'õtõ mono norĩ hã. Duré ĩwasu'u hã da te wapari za'ra wamhã, aihĩni ma tã tapahi za'ra ni.

Zezihi zadawa wasu'u'wa norĩ hã dama ĩwaihu'u'õ te te dama 're ĩmanharĩ za'ra mono zé wasu'u

¹² Tawamhã Zezihi zadawa wasu'u'wa norĩ hã, marĩ ĩwē hã ahã na ma tã te te dama 're 'manharĩ za'ra, dama ĩmanharĩ waihu'u'õ hã. Duré ĩsazei'wa norĩ hã ma tã 're si'rã'õtõ u'âsi aihĩni, Saromahã nhisi na 'ri zahâbã, da te 're ĩsisi za'ra mono u hã. ¹³ Tawamhã ĩsazei'õ'wa norĩ hã, ĩsazei'wa norĩ me 're hâimana za'ra mono da, te te sima 're rosa'rata za'ra mono nherē, pahi za'ra di oto. Tazahã te oto ĩsazei'wa norĩ hã da te 're wēsãmri za'ra, 're hâimana wē za'ra mono wa. ¹⁴ Taha wa, ma tã da'ahã uptabi na saze za'ra ni, Wanhib'apito niwĩ 're danomro mono da oto. Aibã hã ahã uptabi na ma tã saze za'ra, pi'õ zama. Taha wa, ĩsazei'wa norĩ hã ma tã sina hã. ¹⁵ Āne hã Zezihi zadawa wasu'u'wa norĩ hã te te dama 're 'manharĩ za'ra mono wa, ma tã ĩhâzé ré norĩ hã da te 're sa'ra, 'ri nhi'riri wa, 're simi'wara mono da, ĩsa'warizé wa, duré wetenhamri wa. Pedru hã ĩwa'wai baba za'ra te te ro'razãri wa, ĩ'awã hã te te hãiba upsibi za'ra da, te tame 're simi'wara, te te pese za'ra da. ¹⁶ Zeruzarē 'rata 'ri wa'õtõ mono hawi, ma tã da'ahã na dasito, Zeruzarē u. ĩhâzé ré norĩ hã ma tã dasiré 'wasari ni. Duré wa'uburé ré 're ĩhâimana za'ra mono norĩ zama, ma tã 'wasari ni, dasiré. Tawamhã aihĩni ma tã tapese za'ra ni oto.

Zezihi zadawa wasu'u'wa norĩ hã dama ĩpire za'ra norĩ nho're ĩsimasabzé wasu'u

¹⁷ Tawamhã sasedoti ĩpire uptabi hã, duré uburé ĩsiré sadusezu norĩ me, ma tã ta norĩ hã Zezihi zadawa wasu'u'wa norĩ hã āma sō'ru za'ra. Tawamhã ma tã sima āma roti za'ra, niha te te tãma rob'manharĩ za'ra da. ¹⁸ Taha wa, ma tã dama 'ru za'ra, da te dasiwi waibu da, Zezihi zadawa wasu'u'wa norĩ hã. Tawamhã dazazéb 're, ma tã dasiwi séme ni. ¹⁹ Tawamhã barana Wanhib'apito ma, hãiwa āma romhuri'wa hã ma tã ĩtēme si'ra za'ra, te te tãma 'ridawa za'ra da. Te te tãma 'ridawa za'ra wamhã, ma tã sani za'ra, rob u. Āne te tãma nharĩ za'ra:

²⁰ — Mo oto ai'aba'réri wa'aba, 'Re ĩhâimana u'âsi mono āma 're ĩdawata za'ra mono zéb u, 're ĩdanomro mono zép tém na dama rowasu'u za'ra wa'aba da. — Āne te tãma nharĩ za'ra.

²¹ Tawamhã, āne hã te te wapari za'ra wamhã, bâdã 'rãiwatobro wi, ma tã asisi, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhorõwa āma 'ri 'wawi wa'ra u. Tame ma tã rowahutu na dama āma sãna'rata za'ra.

Tawamhã sasedoti ĩpire uptabi hã, ĩsiré 're ĩnomro mono norĩ zama ma tã zudezu norĩ ma ĩpire za'ra norĩ zõ da'mazatõ, Zeruzarē āma 're ĩsi'ubumroi mono norĩ zõ. Tawamhã ma tã

ĩtēme ubumro uburé. Tawamhã dazazéb u ma tô Zezusihi zadawa wasu'u'wa norĩ zô tihârâ za'ra, da te ĩtēme simroi mono da. ²² Tawamhã 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhorôwa 'madâ'â'wa norĩ hã ma tô sô ai'aba'ré, dazazéb u. Sô sisisi wamhã, 'ri 're baba di. Taha wa, te apâ ai'aba'ré ubana, dama roti'wa norĩ u. ²³ ĩtēme sihutu wamhã, te ãne tãma rowasu'u za'ra:

— Pra. E niha bâ. Dazazé hã, baba di. 'Ridawa nhitop tete uptabi nherē, duré dazazé 'madâ'â'wa norĩ hã 'ridawa ãma simasam nherē, wa te 'ridawa za'ra wamhã, 'ri 're baba di. Ni'wai ô di. Robaba na wa sô rob'madâ'â za'ra ni. — ãne te tãma rowasu'u za'ra.

²⁴ Tawamhã 'Re ĩhâimana u'âsi mono ãma 're ĩdawata za'ra mono zé 'madâ'â'wa norĩ nhib'apito hã, duré sasedoti ĩpire norĩ hã ãne hã te te wapari za'ra wamhã, te te waihu'u za'ra ô di oto. Taha wa, ma tô sô amrami za'ra, tinhimirosa'rata na, Zezusihi zadawa wasu'u'wa norĩ zô. ²⁵ Taha ré, ni'wa hã te wei mo, aibâ hã. Ta hã ma tô tãma rowasu'u za'ra, ãne:

— ĩwapari pese za'ra wa'aba. Aibâ norĩ hã dazazéb 're, ĩséme 'wa hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ãma 're ĩdawata za'ra mono zéb ãma 'ri 'wawi wa'ra 're, te dama rowahutu za'ra. — ãne te tãma rowasu'u za'ra.

²⁶ Tawamhã 'Re ĩhâimana u'âsi mono ãma 're ĩdawata za'ra mono zé 'madâ'â'wa norĩ hã ma tô sô ai'aba'ré tinhib'apito norĩ me, apâ te te simroi mono da. ĩsimroi mono 'wa norĩ hã êtē na da te hã za'ra mono ô'umnhasite, ma tô pawasisi ãna te te simro. ²⁷ Te te simroi mono wamhã, te tãma nharĩ za'ra, dama roti'wa norĩ nho're simasab da. Tawamhã 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, da'ãma romhuri'wa ĩpire uptabi hã te tãma nharĩ za'ra, Zezusihi zadawa wasu'u'wa norĩ ma:

²⁸ — Wa tô aré aiwi sawi za'ra wa'aba ni, Zezusihi nhimiroti na dama 're rowahutu tô za'ra wa'aba mono da. Tazahã dama 're wasu'u za'ra wa'aba mono wa, ĩwasu'u hã ma tô te te ropé 'ri pâ, ãme Zeruzarē ãma hã. Taha wa, ma tô da te dasima 're wawasu'u za'ra. Wa norĩ hã, u, Zezusihi wĩrĩ'wa. — ãne te tãma nharĩ za'ra.

²⁹ Tawamhã Pedru norĩ hã te asa tãma nharĩ za'ra, tisiré Zezusihi zadawa wasu'u'wa norĩ me:

— 'Re ĩhâimana u'âsi mono mre me si wa za wa te 're 'madâ'â pese za'ra. Aimawi mre me hã wa te 're 'madâ'â za'ra mono ô di za. ³⁰ 'Re ĩhâimana u'âsi mono, wahi'rata norĩ nhib'apito hã ma tô hãiwa'utu Zezusi hã, asadawa para wa'aba, da te dasiwi ĩwĩrĩ hã. Wedepo'o ngonhi'rãmi na asiwi ĩsasômri 'wa hã ma tô hãiwa'utu. ³¹ Ta hã ma tô 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ti'â apâ, ĩsimire niwĩ 're sãmra u'âsi mono da oto, dama ĩpire na 're hãimana mono da, duré tiwaihu'u pese zarina te te 're da'anho'reptui mono da. Taha wa, te za te te 're wapawaptob za'ra, wasiré Izarazéhé nhihudu mono bâ, wawasédé hã wa te

're rême za'ra mono wa, te te wama 're apari mono da. ³² Wa norĩ hã wa tô âne na hã watõmo na 'madâ'â za'ra ni. Taha wa, wa za wa te dama 're wasu'u u'âsi za'ra. 'Re ãhâimana u'âsi mono hã da te 're wapari za'ra mono wamhã, te za Tipê'êzani hã te te dama 're anhomri. Taha zama te za duré âne uburé te te dama 're awaihu'u, Zezusihi wasu'u wê hã. — Âne te tâma nharĩ za'ra, Pedru norĩ hã.

³³ Tawamhã dama roti'wa norĩ hã âne te te wapari za'ra wamhã, ma tô sada tizahi za'ra. Taha wa, ma tô sima âma roti za'ra, te te dama 'ru za'ra da, da te dasiwi simro da. ³⁴ Tane nherê, aibã ãwê hã Damarizé na ãsisi hã ma tô hãwi za. Ta hã parisezu norĩ niwĩ te 're mo, dama ãwazé pe hã. 'Re ãhâimana u'âsi mono nhimiroti na dama rowahutu'wa, te 're hãimana. Tawamhã ta hã ma tô oto dama 'ru za'ra, Zezusihi zadawa wasu'u'wa norĩ hã da te sani za'ra da, dama ãpire norĩ nhiti si'ubumro da, syry na.

³⁵ Taha pari, ma tô dama roti'wa norĩ ma tinha, âne:

— Wasiré Izarazéhé nhihudu norĩ, ãwapari pese za'ra wa'aba, âma asõpré wa'aba da, aibã norĩ âma. E marĩ te za tâma ã'manharĩ za'ra wa'wa. Âma rosa'rata pese za'ra wa'aba. ³⁶ Aibã hã Te'udasi na ãsisi hã duréhã, waihu'u pese newa, ma tô dama ãpire na dama siwasu'u. Tawamhã aibã ahã na ma tô ãsiré 're nomro, 400 na ãhãiba hã. Tane nherê, da te wĩrĩ wamhã, ãsiré 're ãnomro mono norĩ hã ma tô te te ropé. Robaba di oto. ³⁷ Te'udasihĩ uirĩ na si ma tô duré Zudasi hã datême wi, Darireza âma aré 're ãsãmra mono hã. Romanu norĩ nhĩb'apito hã dahãiba za'rada hã te te waihu'u da, danhisi mono bã da te tâma ubumro za'ra ré, ma tô Zudasi hã datême wi. Tawamhã da'ahã na ma tô duré ãsiré 're danomro, Te'udasihĩ ne. ãsine, ma tô duré wĩrĩ ni, Zudasi hã. Tawamhã ãsiré 're ãnomro mono norĩ hã ma tô duré te te ropé. ³⁸⁻³⁹ Taha wa, ãhãna hã wa te hãiba upi za'ra wa'aba tõ, Pedru norĩ hã. Tô'ã. Ta norĩ hã si'uihã na te te 're rowahutu za'ra mono wamhã, ãsimirowahutu za'ra hã te za ãsarina 're si'utõrĩ za'ra. Tazahã 'Re ãhâimana u'âsi mono zadawa para te te 're rowahutu za'ra mono wamhã, tiwi uprosi waihu'u za'ra wa'aba õ di za, ãsimirowahutu za'ra hã. Taha wa, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã 'wapé za'ra wa'aba õ'umnhasite, te za aibã norĩ ma ãwaprosi waré za'ra wa'wa, si'aba'ré da. — Âne te dama roti'wa norĩ ma roti, Damarizé hã.

Tawamhã ãsimiroti hã ma tô saze za'ra. ⁴⁰ Tawamhã Zezusihi zadawa wasu'u'wa norĩ zõ ma tô sitême tihãrã za'ra apã. Ma tô dama hãiba 'ru za'ra, taré da te dasiwi hã za'ra da. Taha pari, ma tô duré sadawa uwati za'ra, te te duré dama 're rowasu'u tõ za'ra mono da, Zezusihi wasu'u na hã. Taha parip si, ma tô tâma rob'ru za'ra, apã si'aba'ré da. ⁴¹ Tawamhã ma tô dawi wairé, dama roti'wa norĩ hãwi. Da te hã za'ra nherê,

to za'ra di, Zezusihi zadawa wasu'u'wa norĩ hã. Īsazei'wai wa, Zezusihi ne te te 're robzépata za'ra mono da, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te tãma ĩpisutu za'ra zém na hã ma tô sina waihu'u za'ra. Taha wa, tãma rowẽ za'ra di. ⁴² Tawamhã awẽ sidâpâsi ma tô te te dama 're rowahutu za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono âma 're ĩdawata za'ra mono zéb âma 'ri 'wawi wa'ra 're. 'Ri baba, ma tô duré te te dama 're rowasu'u za'ra, Zezusihi wasu'u'wẽ na. Zezusi hã tô sena, Danho'reptui'wa da, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te wama ĩpisutu na ma tô duré te te dama 're rowasu'u za'ra.

6

Aibã norĩ hã 7 na ĩhãiba za'ra hã dapawapto'wa da, da te dasiwi ĩpisutu za'ra zé wasu'u

¹ Tawamhã ahũ uptabi na ma tô zudezu norĩ hã saze za'ra, deredu norĩ mreme na 're ĩmreme zusi mono norĩ hã, duré ebreusi norĩ mreme na 're ĩmreme zusi mono norĩ zama. Tawamhã deredu norĩ mreme na 're ĩmreme zusi mono norĩ hã ma tô aiwapsari za'ra, dazari'wa norĩ hã deredu norĩ ĩmrotõ norĩ âma 're po're simrami u'âsi za'ra mono wa. Awẽ sidâpâsi, Īsazei'wa norĩ hã ro te te sima 're waibui mono wamhã, te âma 're po're simrami u'âsi za'ra. Taha wa, ma tô dama nharĩ za'ra, aibã norĩ hã deredu norĩ mreme na 're ĩmreme zusi mono norĩ hã. ² Tawamhã Zezusihi zadawa wasu'u'wa norĩ hã, 12 na ĩhãiba za'ra hã ma tô sô tihârã za'ra, tisiré Īsazei'wa norĩ zô. Hãiba mono bâ ĩtẽme si'aba're da, te sô tihârã za'ra. ĩtẽme sihutu wamhã, te tãma nharĩ za'ra, âne:

— Wasiré Zezusihi zazei'wa norĩ, e 'Re ĩhâimana u'âsi mono wasu'u'wẽ hã wa za dawi wasu'u zazãri za'ra ni, taha upana wa te 're ĩdazari za'ra mono da si. Mare di. Wa te dama âma 're rowasu'u za'ra mono õ wamhã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te wama 're arowaré mono õ di za. ³ Ma'ãpé, sô asõpré wa'aba mono, aibã 7 na ĩhãiba norĩ zô. Aibã norĩ hã da te ĩwêsãmri za'ra zô, te za sô asõpré wa'wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono pẽ'ezani na si 're ĩnomro mono norĩ zô, hãiwa hawi dahâimanazém na rowaihu'u ré 're ĩhâimana za'ra mono norĩ zô. Ta norĩ ma, wa za romhuri hã pisutu za'ra ni, awẽ sidâpâsi te te 're dazari za'ra mono da. ⁴ Tawamhã wa norĩ hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, wa za 're wamreme zusi u'âsi. ĩmreme na wa za wa te 're dapawapto'wa u'âsi za'ra. — Āne te tãma nharĩ za'ra.

⁵ Tawamhã ĩsimiroti za'ra hã aihĩni ma tô saze za'ra, Īsazei'wa norĩ hã. Taha wa, ma tô aibã norĩ zô rob'madãã za'ra. Tawamhã ma tô sãmri za'ra, Esitéwã hã. Ta hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono âma te te ĩsasõmri. ĩpẽ'ezani na si te 're hãimana. Tawamhã ma tô duré sãmri za'ra Piripi hã, duré Procoru hã, duré Nicano hã, duré Timo hã, duré Pamenasi hã, duré

Nicorazu hã. Ātizotiza na 'ri nho'õmo nhisi ãma 're ãsãmra mono aré, Nicorazu hã. Zudezu'õ aré, ma tô sizudezu, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ãma oto dame 're wata mono da. ⁶ Tawamhã ã norĩ hã ma tô oto te te simro, Zezusihi zadawa wasu'u'wa norĩ u, tinhib'rada te te ãma sa'ra za'ra da, ãrã nhisiwi, ãma mreme zusi da. Āne Zezusihi zadawa wasu'u'wa norĩ hã ma tô romhuri hã tãma pisutu za'ra.

⁷ Tawamhã 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u hã ma tô duré te te ropé, 'ri baba. Zezusihi nhirã zarina 're ãnomro mono norĩ hã ma tô sina hã, Zeruzarẽ ãma hã. Sasedoti norĩ hã ahã na ma tô duré Zezusi hã saze za'ra oto.

Esitéwã, da te dasiwi ãrízé wasu'u

⁸ 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã ma tô Esitéwã hã te te 're pawapto pese, tiwaihu'u pese na. Taha wa, ãwaihu'u pese na si te 're ãhãimana, Esitéwã hã. Taha zarina ma tô marĩ ãwẽ hã te te dama 're ab'manharĩ, dama ãmanharĩ waihu'u'õ hã, danho'a. ⁹ Tane nherẽ, ni'wam norĩ hã zudezu norĩ hã ma tô sada 're ãhãimana za'ra, ãmreme te te 're wẽ'õ za'ra mono wa. Ta norĩ hã darob amoi hawi, Zeruzarẽ u 're ãsihutu mono aré, Sireni na 'ri nho'õmo nhisi hawi, duré Aresãdiriza na 'ri nho'õmo nhisi hawi, duré Sirisiza na danhipti'a nho'õmo nhisi hawi, duré Azi'a na danhipti'a nho'õmo nhisi hawi. Ta norĩ hã ma tô 're si'rã'õtõ u'ãsi, rowahutuzéb u dasi'uihã na 're ãdahãimana za'ra mono zém na rowahutuzém nhisi u hã. Tawamhã ta norĩ hã, Esitéwãhã mreme te te siwi wẽ'õ za'ra wa, te nasi aimawi na tãma nharĩ za'ra. ¹⁰ Tawamhã 'Re ãhãimana u'ãsi mono pẽ'ëzani hã ma tô tite hã rowaihu'u pese zé hã tãma tisõ, Esitéwãhã ma, mreme waihu'u pese da. Taha wa, aibã norĩ ma, te te asa tãma ãma wa'rãmi za'ra wamhã, ma tô nasi mreme nhihãri za'ra. ¹¹ Taha wa, ta norĩ hã ma tô ni'wam norĩ hã sada wada'uri za'ra pi'uriwi, Esitéwã te te siwi wasu'u wasété za'ra da, dama. Rob'uiprazé ma tô tãma sòmri za'ra, sada simasab da. Āne te tãma roti za'ra:

— Āne te za Esitéwã hã dama ãwasu'u za'ra wa'wa: “Esitéwã hã wa tô wapari za'ra ni. Mozési hã te te dama 're wasu'u wasété. 'Re ãhãimana u'ãsi mono ãma, te te duré 're wasété.” Āne te za dama ãwasu'u wasété za'ra wa'wa, Esitéwã hã. — Āne ma tô aibã norĩ hã sada wada'uri za'ra.

¹² Taha wa, ma tô ãne hã dama wasu'u wasété za'ra, Esitéwã hã. Duré 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ére na dama rowahutu'wa norĩ ma zama, ma tô ãne wasu'u wasété za'ra, dama roti'wa norĩ ma zama. Aihĩni sada danhiti'ru wairébé da, ma tô ãne dama wasu'u wasété za'ra. Tawamhã ma tô oto sô ai'aba'ré, Esitéwãhã zô. Taha wa, ma tô siwi ti'ã. Te te siwi ãri wamhã, ma tô siwi saprõ, zudezu norĩ ma, ãpire za'ra norĩ u. ¹³ Tawamhã, Esitéwãhã mreme te te siwi ãwẽ'õ za'ra norĩ zô, ma tô sô tihãrã za'ra, taré te te siwi ãwasu'u

wasété 'wa norĩ zô, Esitéwã te te tãma wasu'u wasété za'ra da. ãne te dama ĩpire za'ra norĩ ma, Esitéwã hã taré wasu'u za'ra:

— Ô hã aibã hã, rowasu'u wasédé hã te te sazãri ô di, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono ãma 're ĩdawata za'ra mono zém na hã. Duré 'Re ĩhãimana u'ãsi mono nhĩmiroti wẽ wa'rãmi, ma tô te te dama 're rowasu'u wasété u'ãsi. ¹⁴ Wa norĩ hã wa tô wapari za'ra ni, ĩmreme hã. Zezusi hã Nazaré ãma aré 're ĩsãmra mono hã te za, u, 'ri hã uprosi, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono ãma 're ĩdawata za'ra mono zé hã. Duré, roti hã Mozési te te aré wama ĩsômri hã 're ĩwahãimana za'ra mono zéb da hã te za, u, wawi ãma saprĩ. — ãne ma tô Esitéwãhã wasu'u wasété za'ra taré.

¹⁵ Tawamhã zudezu norĩ ma roti'wa norĩ hã, duré aihĩni ĩsi'ubumrozéb ãma ĩhãimana za'ra norĩ hã te ãma tinhopré, Esitéwãhã ubu ãma hã. 'Re ĩhãimana u'ãsi mono ma, hãiwa ãma romhuri'wai ubu ne, Esitéwãhã ubu hã.

7

Dama ĩpire norĩ nho're, Esitéwã dama ĩsiwasu'uzé wasu'u

¹ Tawamhã 'Re ĩhãimana u'ãsi mono ma, da'ãma romhuri'wa ĩpire uptabi hã te tãma tinha, Esitéwãhã ma:

— E tô sena aiwasu'u hã.

²⁻³ Tawamhã Esitéwã ma tô tãma rob'rãzarõtô za'ra, dahi'rata norĩ wasu'u na hã, ãne:

— Wasiré Izarazéhé nhĩhudu norĩ, wamama norĩ zama, ĩwapari za'ra wa'aba. 'Re ĩhãimana u'ãsi mono hã, rowa'a na 're ĩsãmra mono hã duréihã ma tô Abra'ãhã ma sihãire, wahi'rata ma. Mesapotamiza na danhipti'a nho'õmo nhisi ãma 're sãmra mono ré, ma tô ĩtẽme wi, zahadu Harã na 'ri nho'õmo nhisi u morĩ ô ré. ãne te tãma tinha: “Ma'ãpé airom nhiti aiwatobro, asisãnawã norĩ nhiti aimorĩ da. Airop téb u wa za asaprõ, tamomo 're aihãimana mono da oto.” ãne ma tô tãma roti. ⁴ Taha wa, tisiré cadeza norĩ nhipti'ai hawi ma tô watobro. Harã na 'ri nho'õmo nhisi ãma te oto 're sãmra, Abra'ã hã. Tame, ĩmama hã ma tô tiwi dârã. Tiwi dâ'ã parip si, ma tô 'Re ĩhãimana u'ãsi mono hã saprõ, ĩroptéb u, Abra'ã hã. Taha wa, te oto a norĩ wa'wa hã ĩwa 're aihãimana za'ra wa'aba mo, ĩsipti'ai ãma. ⁵ Tane nherẽ, we te te saprõni nherẽ, te te tãma sômri uptabi ô di, ti'a hã ĩte da hã. Taha wa, te ãne hã tãma tinha: “Tô sena, ti'a, wa za aima tisõ, ate da, asihudu sidãpãsi, asihudu norĩ te da.” ãne ma tô tãma ropisutu, Abra'ãhã ma, 'ra ô ré. ⁶ Te duré tãma tinha: “Apto'oré hã asihudu norĩ hã te za dasiré 're si'ubumro, darob amoi ãma tinhipti'ai ãmai ô nherẽ, tisiré'õ norĩ siré. Tawamhã ti'a tede'wa norĩ nhimiwada'uri zarina si te za 're hãimana za'ra, te te tãma 're romhuri pese za'ra mono da taré, wa'ãbã ãna. Si'uihã na si'ãma 're hãimana waihu'u za'ra mono ô di za. Da te 're ĩhã za'ra mono zé hã te

za duré te te 're sépata za'ra. Āne te te 're robzépata za'ra mono ré hã, te za āma tiwahub ahâ za'ra, 400 na. ⁷ Tawamhã wa za te 're 'ruiwa'âbâ za'ra. Marĩ, wa za asa te 're ab'manharĩ, daza'ru tede'wa norĩ ma hã asihudu norĩ wi, 're robzei'õ za'ra mono wa. Taha parip si, asihudu norĩ hã te za wei wairé apâ. Tawamhã āme te za ĩ'āma 're dawata za'ra oto." Āne te tãma ropisutu, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã.

⁸ — Te duré tãma roti, āne: "Te za 're asisihâiwata nhihâri za'ra wa'aba mo, ĩzazei'wa na aipibui pese aba zéb da hã." Āne ma tô tãma roti. Taha wa, Izati hã waptã'ã wamhã, ma tô sihâiwata nhizã, ĩmama hã, Abra'ã hã. 8 na āma mara wapsi, ma tô sihâiwata nhizã. Izati hã ma duré ti'ra hã sihâiwata nhizã, Zaco hã. Zaco hã ĩsarina ma duré ti'ra hã te te 're anhihâiwata nhihâri, poto sidâpâsi, 12 na ĩhâiba norĩ hã. Ta norĩ hã Zaco ho 'ra norĩ hã, wahi'rata na'rata uptabi. — Āne te Esitéwã hã rob'rãzarõtõ, dama ĩpire za'ra norĩ ma.

⁹ Tawamhã Esitéwã hã ma tô duré tinhimirob'rãzarõtõ na tãma āma uzusi za'ra, āne:

— Ta norĩ hã wahi'rata norĩ hã ma tô tinoire hã dama wede za'ra, Zuzé na ĩsisi hã. ĩhâimanazém na te te siwi 're 'ruiwapari za'ra mono wa, ma tô dama wede za'ra. Taha wa, ĩ'uipra'wa norĩ hã ma tô siwi saprõni za'ra, Ezitu u, tame danhimiwada'uri zarina si te te dama 're romhuri mono da, pawa'âbâ āna. Tane nherë, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ma tô ĩsiré 're hâimana u'âsi. ¹⁰ Taha wa, te te ĩrobzépata mono zéb sidâpâsi ma tô nasi pawapto, tiwi robzei'õ tõ da. Tawamhã apito Para'oho ma, sihâi'ré wamhã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma tô tiwaihu'u pe hã tãma tisõ, ĩhâimana wë zéb da hã. Taha wa, apito Para'o hã ma tô wësã, Zuzé hã. Taha zarina ma tô tãma pisutu, Ezitu āma roti'wa da oto, ĩsadawa para. ĩsibro hã duré ĩsõrõwa zama te te tãma 're 'madâ'â mono da zama, ma tô duré pisutu. ¹¹ Tawamhã nimahã wahum na dasa hã poto õ di, Ezitu āma hã duré wahi'rada 're ĩhâimana za'ra mono zéb āma hã, Cana'ã na romnhisi āma hã. Taha zarina, ma tô oto mra hã da te 're sépata za'ra. Marĩ õ di, te te 're ĩhuri mono da hã, wahi'rata norĩ hã. ¹² Tawamhã wahi'rada Zaco hã ma tô dasai wasu'u hã wapa, Ezitu āma buru nho wasu'u hã, tamep si da te 're ĩsa'wari mono na hã. Taha wa, ma tô ti'ra norĩ hã wahi'rata norĩ hã satõrĩ za'ra, Ezitu u si'aba'ré da, mra hã te te 'mai'uipra za'ra da. Tawamhã ĩmorĩ'rata na si'aba'réi wamhã, ma tô aihutu apâ, timama u. Mra hã ma tô te te āwisi. ¹³ Taha parip si, ma tô duré sô ai'aba'ré, Ezitu u, maparane āma. Tawamhã Zuzé hã ma tô tãma siwasu'u za'ra oto, tidub'rata norĩ ma. Tawamhã apito Para'o hã ma tô wapa, Zuzéhé sisānawã norĩ wasu'u hã. Taha wa, ma tô oto waihu'u za'ra, ĩsisānawã za'ra na hã. ¹⁴ Taha wa, ma tô Zuzé hã timama

zô hâ, Zacoho zô, aihĩni pese ãtẽme si'aba're da, ãmro norĩ hã ã'ra norĩ zama, duré uburé ãsiré 're ãdahãimana za'ra mono norĩ zama. ãne dahãiba za'ra hã, 75 na. ¹⁵⁻¹⁶Tawamhã Zaco norĩ hã te oto zãmo, Ezitu u, tame 're si'ubumroi mono da oto. Tame ma oto Zaco hã dãrã. Tame ma tô duré ã'ra norĩ hã 're dã'ã za'ra. Tawamhã ãmama hã tiwi dã'ã za'ra wamhã, ãhi hã ma tô siwi ti'ã apã, ãrob u, Sitẽ na danhipti'a nho'õmo nhisi u, tame te te siwi sême da. Ti'a hã Abra'ã hã dã'ã õ ré, Hamohõ nhihudu norĩ wi, te te sisada ã'uipra sirõmo ãma, ma siwi sé, ãhi hã. 'Re dã'ã za'ra mono sidãpãsi, ma tô wahi'rata norĩ hi zama apã da te 're 'wasari tamomo, Zacoho 'ra norĩ hi hã, tame da te 're sême mono da, ãtẽ zahãpã wa, ab're 're.

17 — Tawamhã 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã Abra'ãhã ma, te te ãropisutuzé hã te te tãma ãma ã'uwaimramizéb u hã, romhuture di oto. ãsihudu norĩ hã wahi'rata norĩ hã ma tô oto sina hã, Ezitu ãma. Da'ahã uptabi di oto. ¹⁸Tawamhã roti'wa aimawi hã ma tô oto ãzé, si'apito da, Ezitu ãma, Zuzéhé waihu'u'õ'wa hã. ¹⁹Tawamhã tizadawa nhipese na si ma tô wahi'rata norĩ ma 're hãimana ta hã. Ma tô te te tãma 're rob'manharĩ wasété u'ãsi za'ra. Ma tô damama norĩ ma roti za'ra, rowi te te 're sa'ra za'ra mono da, ai'uté hã, 're dã'ã za'ra mono da. ²⁰Taha ré, ma tô Mozési hã podo, ai'utépré ãwẽ uptabi hã. A'amo si'ubdatõ ma tô ãma ai'utõ, ãmama norĩ te te ã'madã'ã zahuré zém na hã, 'ri para. ²¹Tawamhã 'ri nhiti ma tô ãna hã tihi. Taha wa, apito Para'oho 'ra sipi'õ hã ma tô ãma ti'ra, Mozésihi ãma. Ti'ra uptabi newa, ma tô prédu. ²²Taha wa, Ezitu ãma danhimirowaihu hã ma tô uburé dawí waihu'u, Mozési hã. Oto prédu wamhã, te te waihu'u pese wa, uburé te te rob'manharĩ wẽ di. ãsimiroti hã wẽ wa, dama mreme pire di. — ãne te dama ãpire za'ra norĩ ma, rob'rãzarõtõ, Esitéwã hã, dahi'rata wasu'u na hã.

²³ ãne te duré tãma rob'rãzarõtõ za'ra:

— Tawamhã Mozési hã 40 na ãma wahu wamhã, ma tô sima rosa'rata, tisiré norĩ hã te te waimrami mono da, Izarazéhé nhihudu norĩ hã. ²⁴Tawamhã te te ab'madã'ã mono wamhã, ma tô 'maihãiba pibu tisiré hã, ezipsiu hã te te 're pré'é mono ré hã. Taha wa, ma tô ãtẽme mo, ãma sisapri da. Tawamhã te te 're pré'é mono 'ru te, ma tô tiwĩ, ã'azãri'wa hã, tisiré hã te te 'ruiwa'ãbã da. ²⁵Mozési hã ma tô tisiré norĩ ãma rosa'rata, ãne: “ãsiré norĩ hã ãtẽ te za siwi ãwaihu'u, 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te tãma ãpisutu za'ra zém na Ezitu hawí te dawí ubumroi mono da.” ãne te tisiré norĩ ãma rosa'rata. Tane nherẽ, te te siwi waihu'u õ di, ãsiré norĩ hã. ²⁶Tawamhã awêm na hã ma tô duré mo, tisiré norĩ u. Morĩ wamhã, te duré ãsiré norĩ hã ãsõ'a si'wapé zahuré, maparane. Taha wa, ma timreme hã tãma 'marõwĩri zahuré, ãne: “Tõ'ã. Asi'wapéi wa'aba tõ. Oro

asiré 're anomro aba mono za, te asi'wapéi wa'wa." Āne ma tô timreme hã tâma 'marōwĩrĩ zahuré.

²⁷ — Tawamhã âma ĩsãna'rata'wa hã ma tô Mozésihi mreme hã wē'ō. Taha wa, ma tô mreme sina sa'ré, āne: "E 'wa sadawa para we aimorĩ bâ, wanhib'apito da, duré wama rowairébé'wa da hã. ²⁸ E ĩzama te za ĩwĩ, ezipsiu hã ĩwĩrĩ ne, ahâmhã." Āne te tâma tinha, Mozésihi ma. ²⁹ Tawamhã ĩmreme hã te te wapari wamhã, ma tô Ezitu hawi aimani Mozési hã, Midi'ã na romnhisi u, tame 're hâimana mono da oto. Tame ma timro. Ī'ra maparane oto, aibã norĩ hã.

³⁰ — Midi'ã âma 're sãmra mono ré hã, ma tô âma tiwahu, 40 na. Tawamhã nimahã bâtã na ma tô 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma romhuri'wa hã ĩtême sihâi'ré, hâiwa hawimhã. Sina'i na êtê 'râihã nhisi 'rata, ma tô ĩtême sihâi'ré, a'ubuni u, wede zapore ro'o wa'wa. ³¹ Tawamhã Mozési ma tô âma titob'uzu, te te sãmri wa. Taha wa, ma tô ĩtême ai'ré, 'rãwi te te sabu da. Tawamhã 'Re ĩhâimana u'âsi mono mreme ma tô wapa. Āne te tâma tinha: ³² "Wa hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono, aihirata norĩ nhib'apito, Abra'ãhã nhib'apito, duré Izatihi nhib'apito, duré Zacoho nhib'apito." Āne ma tô tâma si'mahã, Mozésihi ma. Tawamhã Mozési hã ĩmreme te te wapari wamhã, te tâma rêrê, pipa te. Tãma pahi wa, te te 'madã'ã waihu'u ō di. ³³ Tawamhã Wanhib'apito te duré tâma tinha: "Īnho'a asabzé hã wê uptabi di, ti'a hã. Aima ĩpire uptabi wa, ĩma asiséb zarina te za aipara'uza hã ĩsani. ³⁴ Wa hã wa tô ĩnhib'a'uwê norĩ hã te 're 'madã'ã za'ra. Romhuri pire na te te 're rob'ma'wamarĩ mono wa, te robzei'ō u'âsi 're hâimana za'ra, Ezitu âma hã. Taha wa, ma tô romhuri pire te, 're 'wab'êtê u'âsi za'ra. Ī'wab'êtê za'ra hã wa tô te 're wapari u'âsi za'ra. Taha wa, wa we oto ĩtême si'ra za'ra, te sō'reptu za'ra da, Ezitu hawi. A hã wa za oto asatō, Ezitu u apã aimorĩ da." Āne ma tô tâma rob'ru, Mozésihi ma.

³⁵ — Tawamhã te oto mo apã, Mozési hã Ezitu u, tisiré norĩ te te sō'reptu za'ra da. Tane nherê, Izarazéhé nhihudu norĩ hã ma tô aré siwi watawa, āne: "E 'wa sadawa para we aimorĩ bâ, wanhib'apito da, duré wama rowairébé'wa da." Āne ma tô aré siwi wē'ō. Tane nherê, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ma tô apã ĩtême satōrĩ za'ra, Mozési hã. Tawamhã hâiwa âma 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma romhuri'wa hã, wedezapore ro'o wa'wa sô ĩsãmra hã ma tô Mozési hã pawapto, Ezitu hawi te te danhimroi mono da apã, danhipti'ai u. ³⁶ Taha wa, ma tô Mozési hã te te danhimro tô, Ezitu hawi. Duré Ezitu âma zahadu 're sãmra mono ré, ma tô marĩ hã dama ĩ'manharĩ waihu'u'ō hã te te dama 're ab'manharĩ. Â pré na â poré nhisi âma, ma duré dama rob'manha, ĩwaihu'u'ō na. A'ubuni wi siwa'ru 're danomro mono ré, ma duré marĩ dama ĩ'manharĩ

waihu'u'õ hã te te dama 're ab'manharĩ, 40 na da'ãma wahub za'ra ré. 37 Ta hã ma tô tisiré Izarazéhé nhihudu norĩ ma rowasu'u, ãne: "Re ìhâimana u'âsi mono hã te za ni'wa hã asiré wa'wa hã we aima pisutu za'ra wa'wa, ìsine, te te aima 're ìsadawa wasu'u za'ra wa'aba mono 'wa da hã." Æne te tâma rowasu'u za'ra, Mozési hã. — Æne ma tô Esitéwã hã dahi'rata wasu'u na tâma rob'rãzarõtõ za'ra, dama ìpire za'ra norĩ ma.

38 Æne te duré tâma rob'rãzarõtõ za'ra:

— Izarazéhé nhihudu norĩ hã a'ubuni wi 're nomro mono ré, ma tô Mozési hã dasiré 're mo, wahi'rata norĩ siré. Nimahã bâta na siré si'rã'õtõ wamhã, ma tô hãiwa ãma 'Re ìhâimana u'âsi mono ma romhuri'wa hã tâma rowasu'u, Mozésihi ma, Sina'i na êtê 'rãihã nhisi ãma. 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimipisutu zarina, robzei u'âsi ì'rata 're ìdanomro u'âsi mono zé wasu'u hã ma tô tâma tisõ, Mozésihi ma, ta hã te te wama 're anhomri mono da, ìsipai u. 39 Tazahã wahi'rata norĩ hã te te wapari ze za'ra õ di, Mozésihi mreime hã. Ezitu u apã ìsi'aba'ré da si, ma tô tinhimirosa'rata na sisaze za'ra. 40 Taha wa, te Arãhã ma nharĩ za'ra, ãne: "Ma'ãpé, marĩ hã romhãiba hã wama 'ma'manharĩ za'ra na, 'Re ìhâimana u'âsi mono ne ìwaihu'upe hã, te te ìwanhimroi mono da hã." Æne ma tô tiwi waptêrê za'ra, romhãiba hã te te 'manharĩ za'ra da. Te duré ãne tâma nharĩ za'ra: "Mozési hã ma wawi aimani, Ezitu hawi we ìwanhimroi mono 'wa hã. Wa te sa'rese za'ra õ di oto." Æne te wahi'rata norĩ hã tâma nharĩ za'ra, Arãhã ma. 41 Taha wa, tame ma tô powawê 'ra hãiba ne hã tâma 'manharĩ za'ra, ãma 're ìwata za'ra mono zéb da hã, 'Re ìhâimana u'âsi mono upana. Tawamhã ma tinhimizama hã oto siwi simro, tinhimirob'manharĩ ãma wata za'ra da. Aimawi te te sima rob'manharĩ za'ra wê te, ma tô duré dasa hã siwi 'manha. 42 Taha wa, 'Re ìhâimana u'âsi mono, ma tô tiwi aipi'ra za'ra, aimawi na si si'uihã na za 're wata za'ra mono da, ì'upana. Bãtã ãma ì'upana 're wata za'ra mono da, ma tô duré tiwi aipi'ra za'ra, duré a'amoi ãma, duré wasi ãma zama. Taha na ma tô 'Re ìhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa hã ãma rob'ui'éré, duréihã ìmreme na:

"Izarazéhé nhihudu norĩ, e ì'ãma si 're aiwata za'ra wa'aba mono da, ma tô ìnhimipodo hã asiwi 're ìsimroi wa'aba mo, a'ubuni wi 're anomro aba mono ré hã. Mare di. ì'upana aimawi ãma si 're aiwata za'ra wa'aba mono da, ma tô ãne hã 're ì'manharĩ za'ra wa'aba mo. Æne 're anomro aba mono ré, ma tô 40 na ai'ãma tiwahub za'ra wa'wa.

43 ì'upana ãma 're aiwata za'ra wa'aba mono da, ma tô romhãiba hã asima ì'manharĩ za'ra wa'wa, waihu'u pese newa, Moroti ìhãiba'õ na romhãiba 'manharĩ nhisi ãma. Duré Rêpã na wasi nhisi ãma ma tô 're aiwata za'ra wa'aba mo, waihu'u pese newa ìhãiba'õ ãma hã. Ta

hã ma tô asiwi 're ĩrami aba mo, âma 're aiwata za'ra wa'aba mono da, a'ubuni wi. Taha wa, wa za oto airom nhiti asatõrĩ za'ra wa'wa, Babironiza na 'ri nho'õmo nhisi nhipai u ai'aba'rúi wa'aba da."

Ãne ma tô wahi'rata norĩ ma rowasu'u, ĩsadawa wasu'u'wa nhimi'ui'ére na, 'Re ĩhâimana u'âsi mono mreme zarina. Timreme, ma tô wahi'rata norĩ âma uwaimra. — Ãne te Esitéwã hã zahadu dama ĩpire norĩ ma rob'rãzarõtõ za'ra, dahi'rata norĩ wasu'u na hã.

44-45 Te duré tãma rob'rãzarõtõ za'ra, ãne:

— 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ma tô tãma pisutu, Mozésihi ma, wahi'rata norĩ hã te te siwi ĩ'ri mono zéb da hã, a'ubuni wi. Tawamhã Mozésihi ma, te te ĩpisutuzéb zarina ma tô da te dasiwi simizusi romhã 'manharĩ na 'ri hã, dasiré ĩwa simasisi mono da, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. Taha wa, ma tô 'rizé hã te te siwi 'wapé siré, danhimizahãri sidãpãsi te te siwi simizusi mono da. Tawamhã ta norĩ uirĩ na si ma tô wahi'rata norĩ hã siwi ãwisi, tirop téb u sihutu wamhã, Zuzuwéhé siré. Sihutu wamhã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ma tô wahi'rata norĩ hã pawaptob za'ra, dasi'wapé na. Ma tô te te tãma dazate za'ra, tame 're ĩdahâimana za'ra mono norĩ hã. Tawamhã wahi'rata norĩ hã ma tô asisi oto, tirop téb u. Sisisi wamhã, ma tô siwi tisã 'ri hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ĩwa 're ĩsãmra mono zéb da hã. Tame te oto 're sab u'âsi, Dawi za ĩpotozéb u hã. 46-47 Tawamhã Dawi hã ma tô tiprédu. Prédu wamhã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ma tô wêsã. Taha wa, Dawi hã ma tô tiwi waptë, 'ri ĩté hã te te tãma sãrĩ da, ĩwa 're ĩsãmra mono zéb da hã. Ãne te tiwi waptë: "E te za ĩma ĩ'ru, 'ri té, te aima sãrĩ da. A hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono, Zacoho nhib'apito. Taha wa, wa ĩsima wë, 'ri hã te aima sãrĩ da." Ãne ma tô tiwi waptë, 'Re ĩhâimana u'âsi mono wi. Tane nherë, Dawi hã te te tãma 'ri õ di. ĩ'ra si, ma tô tãma 'ri, Saroma hã tipoto'wa uirĩ na si.

48 — E tawamhã 'ri hã da te dasiwi ĩsãrĩ 'rep si te 're sãmra u'âsi, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. Mare di. 'Ri 'rep si 're sãmra mono õ di. Ãne ma tô duréhã âma rob'ui'ére, ĩsadawa wasu'u 'rata 'wa hã:

"Wanhib'apito, ma tô ãne ĩma siwaihu'u: 49-50 Wa hã hãiwa nhipai âma, Apito. Ti'ai âma zama, Apito. ĩwaihu'u pese wa, wa hã uburé Apito. ĩwétési uburé marĩ hã te 'manharĩ waihu'u pese di. E niha te za tawamhã ĩnhorõwa hã ĩma ĩ'ri za'ra wa'wa, ĩwa 're ĩnhamra u'âsi mono zéb da hã. Mare di. 'Re ĩnhamra u'âsi mono zéb da hã ĩma 'ri waihu'u za'ra wa'aba õ di za."

Ãne ma tô Wanhib'apito mreme hã wama wasu'u, ĩsadawa wasu'u'wa hã. — Ãne ma tô Esitéwã hã dama ĩpire za'ra norĩ ma rob'rãzarõno hã 'rãsutu za'ra, dahi'rata norĩ wasu'u na hã.

Esitéwāhā dā'ázé wasu'u

⁵¹ Tawamhā Esitéwā hā te duré tāma nharī za'ra, dama ĩpire za'ra norī ma:

— A norī wa'wa hā aipo're za'ra wa'aba ō di. Aipē'ē tete za'ra wa'aba di. 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u hā aipo'reptō newa, 're wapari za'ra wa'aba mono ō di. Aihirata norī wa'wa hā 're ĩhâimana za'ra mono zém ne, te 're aihâimana za'ra wa'aba mo. 'Re ĩhâimana u'âsi mono pē'ēzani hā te asiwi 're ĩwē'ō za'ra wa'aba mo, aihirata norī wa'aba ne hā.

⁵² Aihirata norī wa'wa hā ma tō sada 're sib'ru za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa norī zada. 'Re ĩmorī wē uptabi hā za we ĩwisi wana, ma tō aré te te dama 're wasu'u za'ra, ĩsada wasu'u'wa norī hā. Tane nherē, ma tō aihirata norī wa'wa hā te te 're simro, ta norī hā. Aihirata norī wa'wa hā āne te te 're ĩ'manharī za'ra mono ne, ma tō duré a norī wa'aba zama dama ĩsa'ré za'ra wa'wa, 're ĩmorī wē uptabi hā da te dasiwi wĩrī da. ⁵³ 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, hâiwa āma romhuri'wa norī, ĩsimiroti hā te te aima 're sōmri za'ra wa'aba mono nherē, ĩsimiroti na 're wapari za'ra wa'aba mono ō di. — Āne te tāma nharī za'ra, dama ĩpire za'ra norī ma, Esitéwā hā.

⁵⁴ Tawamhā zudezu norī ma roti'wa norī hā Esitéwāhā mreme te te wapari za'ra wamhā, ma tō sadawa 'ru za'ra. Taha wa, te 'wasitete za'ra, Esitéwāhā āma. ⁵⁵ Tane nherē, 'Re ĩhâimana u'âsi mono pē'ēzani na ma tō aptete, Esitéwā hā. Taha wa, hâimo ma tō 'mazawē. Tawamhā 'Re ĩhâimana u'âsi mono hâiba na rowa'a za'ēne hā ma tō 'madâ. Zezusi hā ma duré tisā. 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimire niwī te za. ⁵⁶ Tawamhā Esitéwā te 'mahâ, āne:

— 'Madâ'â za'ra wa'aba. Ōhōta hâiwa, ma we 'ridawa. Ti'ai āma dasiré ĩpodo hā wa tō sabu. 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimire niwī te za. — Āne te tāma 'mahârâ za'ra.

⁵⁷ Taha wa, tinhib'rata na ma tō tiwi sipo're nhidâ za'ra, dama roti'wa norī hā. Asa tāma 're sipari za'ra mono sina, ma tō sô rere, te te siwi âri da. ⁵⁸ Sa'ētē te siwi 'mapra, 'ri nho'ōmo babarâi u, ētē na te te siwi wĩrī da. Tawamhā ti'uza ĩsisiwimhā, ma tō sada sani za'ra, Esitéwāhā 'ruiwapari'wa norī hā te te nasi siwi ahâri pibui pese da. Saru na aibâ ĩpréduptém nhisi 'rata, ma tō ti'uza hā sa'ra za'ra, ta hā te te sa 'madâ'â za'ra da. ⁵⁹ Tawamhā ētē na te te nasi siwi ahâri ré, ma tō Esitéwā hā mre, Zezusihi ma. Āne ma tō sina 'mahâ:

— Wanhib'apito Zezusi, ĩpē'ēzani te za ĩwi ĩ'â, āma atēme ĩmorī da.

⁶⁰ Tawamhā hi'râtītō ma tō nhamra, Esitéwā hā. Mreme 'râihâ na ma tō duré tāma mre, āne:

— Wanhib'apito, tiwasédé te te ĩ'āma 'manharī za'ra nherē, tāma pisutu za'ra ō di za, rowasédé hā.

Tawamhā mreme pari, ma tō dârâ oto, Esitéwā hā.

8

Saru hã ĩsazei'wa norĩ ģma te te ĩrowasutu na'rata zé wasu'u
 1-3 Esitéwã hã da te ĩwĩrĩzém na hã ma tó Saru hã dapa'uze.

Tawamhã aibã norĩ hã ma tó Esitéwã siwi tisē, 'Re ĩhãimana u'âsi mono zadawa 'madâ'â pese 'wa norĩ hã. Te te siwi sērē wamhã, te ģma ti'ry'ry, wawai 'rãihã na. Tawamhã Esitéwã dâ'â parimhã, bātã na ma tó awa'awi sada tazahi za'ra ni, ĩsazei'wa norĩ zada. Taha wa, ĩsazei'wa norĩ hã Zeruzarē ģma 're ĩsi'ubumroi mono zô, ma tó rowasédé hã sô tiwatobro na'rata za'ra, sada dazahi za'ra wa. Saru hã Zezusihi zazei'wa norĩ ģma ma tó rowasutu, ĩsazei'wa hãimanazé hã si'utõrĩ da. 'Ri baba te nasi zasi, ĩsazei'wa norĩ zô. Tawamhã rob u te te nasi da'anhamra, aibã hã duré pi'õ zama. Taha pari, te nasi te te da'ãma arobãdã, te te nasi da'a'maza da, dazazéb 're. Taha wa, ĩsazei'wa norĩ hã ma tó te te siwi ropé, Zeruzarē hawi. Ta hawimhã Zudeza na danhipti'a nho'õmo nhisi u ma tó te te ropé, duré Samariza na danhipti'a nho'õmo nhisi u zama, daza'rui mono bã. Zezusihi zadawa wasu'u'wa norĩ si te zahadu 're si'ubumro, Zeruzarē ģma hã.

Samariza na danhipti'a nho'õmo nhisi ģma, Piripi hã ĩwasu'uwē na te te dama ĩrowasu'u za'ra zé wasu'u

⁴Tawamhã daro mono bã, ĩsazei'wa norĩ te te ĩropéi mono hã sihutu sidãpãsi, ma tó te te dama 're rowasu'u za'ra, Cristuhu wasu'uwē na. ⁵Tawamhã Piripi hã Samariza na danhipti'a nho'õmo nhisi u, ma tó mo. Tame ma tó Cristu hã te te dama 're wasu'u, 'Re ĩhãimana u'âsi mono te te ĩpisudu hã, Danho'reptui'wa da. ⁶Marĩ ĩwē hã dama ĩ'manharĩ waihu'u'õ hã ma tó te te dama 're ab'manharĩ. Piripihĩ mreme hã da te wapari za'ra wamhã, aihĩni ma tó ĩmreme na 're danhopré, marĩ ĩwē hã te te 're ĩ'ab'manharĩ mono hã da te sabu za'ra wamhã. ⁷Wa'uburé ré 're ĩhãimana za'ra mono norĩ hã ahã na ma tó apese. Sadari sina te nasi wairé, wa'uburé hã. ĩmorĩ waihu'u'õ hã ahã na ma duré pese za'ra, Piripi hã. ĩhi'ré zama ma tó ahã na apese. ⁸Taha wa, datoi uptabi za'ra di, 'ri nho'õmo ģma 're ĩdahãimana za'ra mono norĩ hã.

⁹Tame te aibã hã 're sãmra, Sima na ĩsisi hã. Romhõsi pese 'wa, ta hã. Taha ģma ma tó aré 're tob'uzu za'ra, samaritanu norĩ hã. Sima hã ĩwaihu'u pese newa, te dama 're siwasu'u u'âsi, dama ĩpire na. ¹⁰Aihĩni ma tó Simahã mreme na 're danhopré aré. Ąne te da te dasima 're rowasu'u za'ra, õ hã 'Re ĩhãimana u'âsi mono newa:

— “Õhõ ma hã, aibã ma hã ĩwaihu'upe te tãma tihãiba. 'Re ĩhãimana u'âsi mono waihu'u pe hã sa'ëtē na te tãma tihãiba.”

— Ąne te da te dasima 're wasu'u za'ra.

¹¹Wahub ahã na ma tó ģma 're datob'uzu za'ra, te te dama 're ĩ'aromhõsi mono zém na hã. Taha wa, te ģma 're danhopré

pese. ¹² Tane nherẽ, 'Re ãhãimana u'ãsi mono, da'ãma 're ãsib'a'uwẽ mono zé wasu'u na, duré Zezu Cristuhu wasu'u na, Piripi hã te te dama rowasu'u wamhã, ma tô saze za'ra ni. ãsimirowasu'u hã da te saze za'ra wamhã, â dawabzuri ma tô 'manharĩ za'ra ni, aibã norĩ hã, duré pi'õ norĩ zama. ¹³ Simahã zama ma tô saze. Â dawabzuri ma duré dame 'manha. Te te 'manharĩ parimhã, te oto Piripihĩ siré 're mo. Tawamhã te nasi ãma titob'uzu, dama ãmanharĩ waihu'u'õ hã te te nasi dama ab'manharĩ wa, Piripi hã.

¹⁴ Tawamhã Zesusihĩ zadawa wasu'u'wa norĩ hã zahadu Zeruzarẽ ãma hãimana za'ra ré, ma tô samaritanu norĩ wasu'u hã wapari za'ra, 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u, da te ãsaze za'ra zém na rowasu'u hã. Taha wa, ma tô Pedru norĩ hã siwi satõrĩ zahuré, Zuwãhã me. Samariza u datẽme neb zahuré da, ma tô satõrĩ zahuré ni. ¹⁵ Tawamhã ma tô datẽme aimasisi. Simasisi wi, ma tô 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma timreme zahuré, da'ãma, Tipẽ'ẽzani hã te te dama sõmri da. ¹⁶ 'Re ãhãimana u'ãsi mono pẽ'ẽzani hã zahadu datẽme wisi õ di, tamomomhã. Wanhĩb'apito Zesusihĩ nhisi na si ma tô â dawabzuri hã 'manharĩ za'ra ni. ¹⁷ Tawamhã Pedru norĩ hã ma tô tinhĩb'rata na da'a'rã upi zahuré. Te te ãma da'a'rã upi zahuré mono wamhã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono, ma tô Tipẽ'ẽzani hã dama sõmri za'ra.

¹⁸ Tawamhã Sima hã ma tô sabu, Zesusihĩ zadawa wasu'u'wa norĩ, da'rã nhisiwi tinhĩb'rada hã te te nomri zahuré mono ré hã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono, Tipẽ'ẽzani te te dama ã'anhomri mono zé hã. Taha wa, ma tô sima wẽ, rob'uiprazé hã te te tãma sõmri zahuré da. ¹⁹ ãne te tãma nharĩ zahuré:

— ã. Rob'uiprazé, wa za aima sõmri 'wa, asine wa'aba, ãnhĩb'rada hã da'rã nhisiwi te 're aza'ra mono da, aiwaihu'u pese 'wa hã we ãma sõmri aba da, asine wa'aba te 're da'a'rã upi mono wamhã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono, Tipẽ'ẽzani te te dama 're anhomri mono da. — ãne te tãma nharĩ zahuré, Sima hã.

²⁰ Tawamhã Pedru te asa tãma tinha, ãne:

— E niha ma tô ãrosa'rata wasé, rob'uiprazém na asima uipra da, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã tiwaihu'u pe te te wama ãsõmri hã. Mo oto aimorĩ ropipa u, ate rob'uiprazéb ré. ²¹ 'Re ãhãimana u'ãsi mono, ma tô aiwaihu'u, asima asimirosa'rata wasété na hã. Taha wa, a hã wanhimromhuri zarina, romhuri waihu'u õ di za. Ta hã atei õ di. ²² Aiwasété wi aipi'ra na. Wanhĩb'apito ma, aimreme. Tãma asiwasu'u na asimirosa'rata wasédé hã te te aima pari da. ²³ Wa tô ãsina aiwaihu'u. Zahadu asimiru hã sa'ëtẽ di. Zahadu te Satanasi hã atété, aiwasété hawi aiwatobro tõ da. — ãne te Simahã ma tinha, Pedru hã.

²⁴ Tawamhã Sima te asa tãma tinha:

— A norĩ wa'wa hã te za ĩ'ãma aimreme 'wa, 'Re ĩhãimana u'âsi mono ma, ropipa hã uburé ĩma ĩrowasu'u na te te ĩma ãma uwaimrami tã da. — ãne te Sima hã asa tãma nharĩ zahuré, Pedru norĩ ma, Zuwãhã me.

²⁵ Tawamhã Pedru norĩ hã Wanhib'apito mreme na te te dama rowahutu zahuré pari, ma tã apã tineb zahuré, Zeruzarẽ u. Neb zahuré wamhã, te sipa zahuré, daza'ruĩ mono bã, Samariza na danhipti'a nho'õmo nhisi ãma, Zesusihi wasu'uwẽ na te te dama rowasu'u zahuré mono da.

Piripi hã aibã te te ĩsõpõtẽzé wasu'u, Etizopizaha nhihudu hã

²⁶⁻²⁸ Tawamhã aibã hã ma tã mo, Zeruzarẽ u. Eti-zopiza na darom nhisi ãma Cãdasi na pi'õ siroti'wa nhisi ma, rob'madã'ã'wa hã. Etizopiza ãma dama pire di, ta hã. 'Re ĩhãimana u'âsi mono ãma wata da, ma tã mo. ãma wata pari, te oto mo apã tirob u, awaru na wedewara zapore na. Morĩ sina te te romnhoré, 'Re ĩhãimana u'âsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa nhimi'ui'ére na, Iza'izaha nhimi'ui'ére na.

Tawamhã hãiwa ãma Wanhib'apito ma, romhuri'wa hã ma tã Piripihi ma rob'ru, ãne:

— Aiwahutu, pi'reba aimorĩ da, Daza na 'ri nho'õmo nhisi u bãdãdi tum na aimorĩ da, Zeruzarẽ hawi. — ãne te tãma tinha.

Taha wa, te Samariza hawi oto mo Piripi hã, Daza u bãdãdi na morĩ da. Tawamhã morĩ ré, ma tã tisã aibã hã, Zeruzarẽ hawi apã ĩmorĩ hã. ²⁹ Tawamhã 'Re ĩhãimana u'âsi mono pẽ'ẽzani hã ma tã tãma tinha Piripihi ma, ĩtẽme si'rẽ da, ĩsababa morĩ da, awaru na wedewara zapore zababa.

³⁰ Tawamhã ma tã ĩtẽme sina rotété, Piripi hã. Tawamhã ma tã te te wapari, te te romnhoré mono ré, aibã hã. 'Re ĩhãimana u'âsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa nhimi'ui'ére hã te te sõré, Iza'izaha nhimi'ui'ére hã. Tawamhã Piripi te ãma 'mahã, aibã hã:

— E ĩwasu'u hã ma tã ĩwaihu, ĩ'ui'ére, ĩsõré mono hã. — ãne te ãma 'mahã.

³¹ Tawamhã asa te tãma tinha:

— E 'wa te te ĩma waihu'u bã, wa za waihu'u. — ãne te asa tãma tinha.

Tawamhã ma tã 'mahã, ĩtẽme sarõtõ da, awaru na wedewara zapore 're, siré neb da. ³² Rob'ui'ére te te ĩsõré mono hã ãne:

“Pone'ẽrebã, da te wĩrĩ da, da te dasiwi ĩsaprõni ne, ma tã dasiwi saprõni ni, da te dasiwi wĩrĩ da. Tawamhã dawi sisawi ãna ma tã dama mo. Duré pone'ẽrebã 'ra hã da te séré nhihãri wamhã, ĩsadari õ ne, ari'iwi ma tã tihãiba.

³³ Wẽ nherẽ, ma tã dasiwi wĩrĩ ni, wasété newa. Ni'wa hã te te dawi sawi õ di, da te dasiwi wĩrĩ tã da. Ti'ai ãma 're

morĩ õ di oto. 'Ra ãna ma tô dêrâ. Sihudu õ di. Sihudu õ wamhã, da te wasu'u waihu'u õ di, Ìsihudu wasu'u hã."

Ãne Ìbailhã na rob'ui'éré, aibã te te Ìsõré mono hã.

³⁴Tawamhã aibã te oto sadanha, Piripi hã:

— Ìsadawa wasu'u 'rata 'wa hã e 'wa hã te wasu'u. E te siwasu'u. E aimawi hã te wasu'u. Ma'ãpé, Ìma wasu'u na. —

Ãne te sadanha.

³⁵Tawamhã Piripi, rob'ui'éré te te Ìsõré mono zém na ma tô tâma rowasu'u na'rata. Zezusihi wasu'uwẽ hã ma tô tâma waihu'u, aibã ma.

³⁶Tawamhã bådâdi na neb zahuré ré, ma tô â u aimasisi zahuré. Tawamhã aibã hã ma tô â hã tâma 'mahã, Piripihã ma:

— Âhãta â. E wanhimizahãri õ di za a'â, â dawabzuri hã Ìma 'manharĩ da. — Ãne te aibã hã sina 'mahã.

³⁷Taha wa, te Piripi hã asa sadanharĩ pese:

— E tô sena, ma tô Ìsazei pe. Sazei pese wamhã, â dawabzuri te za tô Ì'manha. — Ãne ma tô Piripi hã tâma tinha asa.

Tawamhã aibã, te duré tâma tinha:

— Tô sena wa saze, Zezu Cristu, 'Re Ìhãimana u'âsi mono 'ra hã. — Ãne te tâma tinha.

³⁸Taha wa, aibã hã ma tô tâma Ìromhuri'wai ma tinha, awaru na wedewara zapore hã a'â simizazãri da. Taha wa, ma tô Ìré mazazãri za'ra. Âi ba, ma tô oto si'ra zahuré. Tawamhã â dawabzuri, ma tô Piripi hã tâma 'manha, aibã ma. Tawamhã apã ma tô pu. ³⁹Â hawi pusi wamhã, Wanhib'apito pê'ëzani hã awa'awi ma tô Piripihã ãma aimani. Te te sãmri õ di oto, aibã hã. Tane nherẽ, ma tô rowẽ na tirob u hã wara apã, to sina. ⁴⁰Tawamhã Piripi hã sisa'rese ãna ma tô wi, Azotu na 'ri nho'õmo nhisi u hã. Siwaihu'u õ di. Tawamhã ta hawi te oto mo, Sézareza na 'ri nho'õmo nhisi u. Tamomo morĩ ré, 'ri nho'u hã te te anhopêtẽ mono sidãpãsi ma tô sipa, Zezusihi wasu'uwẽ hã te te dama wasu'u mono da. Tawamhã ma tô oto wi, Sézareza u.

9

Saru hã tihãimanazém na te te Ìsaprĩzé wasu'u

Atusi 22.6-16; 26.12-18

¹Tawamhã Ìsazei'wa norĩ hã Zezusihi wasu'uwẽ na daro mono bã te te siwi ãma 're ropéi mono ré, te zahadu Saru hã te te tâma 're amhãzépa za'ra, Ìsazei'wa norĩ ma. Wanhib'apito Zezusihi nhirã zarina 're nomro mono 'ru te, te te tâma 're amhãzépa za'ra, te te uprosi da. Tawamhã nimahã båtã na sasedoti Ìpire uptabi u ma tô mo, 'Re Ìhãimana u'âsi mono ma, da'ãma romhuri'wa hã Ìpire uptabi u, rob'ui'éré hã te te tiwi waptẽrẽ da. ²Ta hã rob'ui'éré hã Damasitu na 'ri nho'õmo nhisi u te te âri da, ma tô tiwi waptẽ, tame zudezu norĩ te, rowahutu'wa norĩ ma, te te sãmri za'ra da, sasedoti Ìpire

zadawa para itême imorĩ za'ra na rob'ui'ére hã. Tawamhã Wanhib'apito 're ihâimana mono zém na 're inomro mono norĩ hã, rob'ui'ére'wa zadawa para te za Saru hã we te te simro, Zeruzarẽ u pawasisi ré, aibã hã, pi'õ zama.

³ Tawamhã Damasitu u te te rosahutu wamhã, waptu na ma tô hãwa hawi rowa'a za'ene hã tãma ai'ubuzi, Saruhu ma. Ihãiba nho'õmo, ma rob'uuiwẽ. ⁴ Taha wa, ma tô waptãrã, ti'ai wa. Ni'wai mreme hã ma tô wapa. ãne te 'mahã:

— Saru. Saru. E marĩ wa, te iwi 're irowasutu u'ãsi mo. — ãne te 'mahã.

⁵ Tawamhã Saru hã te asa 'mahã:

— Apito, e 'wa hã, a hã. — ãne te sadanha.

Asa te duré tãma tinha:

— Wa hã Zezusi, wa ai'mahã. Te iwi 're irowasutu u'ãsi mo.

⁶ Ma'ápé ahãna aiwahutu, 'ri nho'õmo u aimorĩ da. Tame te za ni'wa hã aima roti, marĩ 'manharĩ da. — ãne te tãma tinha, Wanhib'apito hã.

⁷ Tawamhã aibã isiré isi'aba'ré norĩ hã õne haré ma mazahãri za'ra. Ari'wi te aimasa. Sadaihu'u ãna ma tô ni'wa hã ãma mreme wapari za'ra. Tane nherẽ, ni'wa hã te te ãma sãmri za'ra õ di, ta norĩ hã. ⁸ Tawamhã Saru, ma tô wahudu oto. Wahutu wamhã, ma tô toporo. Tane nherẽ, te te rob'madã'ã waihu'u õ di. Tob a di. Taha wa, isiré isi'aba'ré norĩ hã ma tô te te siwi patété, te te siwi saprõni da, Damasitu u. ⁹ Tame bãdã hã si'ubdatõ te ãma ne, te te rob'madã'ã waihu'u ãna hãimana ré hã. Marĩ na si'upari õ di. Sai ãna te nasi da'wa. Te te hã'rẽne õ di duré.

¹⁰ Tawamhã Damasitu ãma aibã hã te 're sãmra, Zezusihi nhirã zarina 're imorĩ hã, Ananiza na aibã nhisi hã. Tawamhã sõtõ õ nherẽ, sõtõ 'rowi te te irosawẽrẽ ne, ma tô Wanhib'apito hã tãma sihã'i'ré. ãne te 'mahã:

— Ananiza.

Tawamhã asa ma sada'ã:

— E marĩ, Inhib'apito.

Tawamhã Wanhib'apito te tãma tinha:

¹¹ — Aiwahutu, Zudasihi nhorõwa u aimorĩ da, "Awa'awi" 'ri nho'õmo nhi'rity nhisi ãma isõrõwa u. Tame te za aibã zõ asinha, Saru na aibã nhisi zõ, Tasu na 'ri nho'õmo nhisi ãma ipoto zõ. Ahãna te we iima mre. ¹² Sõtõ õ nherẽ, sõtõ 'rowi te te irosawẽrẽ ne, ma tô aiwaihu'u, itême aiwisi õ ré. Te te rob'madã'ã hã. Asib'rada i'rã ãma hiri da, tõmo wẽ da, itême i'aimorizém na hã ma tô waihu'u siro. — ãne te Ananizaha ma tinha, Wanhib'apito hã.

¹³ Tawamhã Ananiza te asa tãma tinha:

— Inhib'apito, da'ahã na ma tô iima wasu'u za'ra ni. Õ hã, u, Zeruzarẽ ãma ma tô iwasédé hã te te ãma 're ab'manharĩ, asazei'wa norĩ ãma. ¹⁴ ãme te za oto, u, sasedoti ipire norĩ

zadawa para dapawasisi za'ra, ai'ãma 're ãdawata za'ra mono norĩ hã apã te te simroi mono da. — ãne te asa tãma tinha.

¹⁵ Tawamhã Wanhíb'apito te asa tãma tinha:

— Mo oto ãtẽme aimorĩ. Ô hã, Saru hã wa tã ãsima pisutu, ãzadawa wasu'u'wa da. Zudezu'õ norĩ ma, te za te te 're ãzadawa wasu'u, duré dama roti'wa norĩ ma, duré Izarazéhé nhihudu norĩ ma zama. ¹⁶ Tawamhã, te te dama 're ãzadawa wasu'u mono wamhã, te za oto te te 're robzépata. Ûburé za te te 're ãrobzépata mono zém na wa za tãma awaihu'u siro, Saruhu ma. — ãne te tãma tinha, Wanhíb'apito hã.

¹⁷ Taha pari, ma tã mo Ananiza hã, Zudasíhi nhorõwa u. Tawamhã ma tã 'ri para u ãzé. Sébré wamhã, ma tã tinhíb'rada hã tino, ã'rã nhisiwi, Saruhu 'rãi ãma. ãne te tãma tinha:

— ãsisãnawã Saru, Wanhíb'apito hã ma tã we atẽme ãzatõ, tã õ hã Zezusi hã, Damasitu u we aimorĩ ré, bãdãdi wa, aima ãsihãi'ré hã. Ta hã ma tã we atẽme ãzatõ, atõmo wẽ da, apã rob'madã'ã hã, duré ãpẽ'ẽzani ré si 're aihãimana mono da, aipẽ'ẽ wẽ na si. — ãne te tãma tinha.

¹⁸ Tawamhã awa'awi pe'a hã ne hã ma tã tizarõtõ zahuré, ãtõmo hawi. Ma tã apã tãma tiromnho'a. Tõmo wẽ di oto. Tawamhã ma tã wahudu. Wahutu wamhã, ã dawabzuri ma tã tãma 'manharĩ ni awa'awi. ¹⁹ ã dawabzuri te te 'manharĩ paríp si, ma tã ai'upa. Taha wa, apã ma tã aptete oto.

Saru hã Damasitu ãma ãsãmrazé wasu'u

Tawamhã bãdã umro na ma tã ãma ne, Damasitu ãma ãsazei'wa norĩ 'rata sãmra ré, Saru hã. ²⁰ Tawamhã awa'awi ma tã ãwasu'uwẽ na dama ãma sãna'rata oto, rowahutuzé mono bã, Zezusi hã 'Re ãhãimana u'ãsi mono 'ra, 're ãhãimana mono na hã. ²¹ Da te wapari za'ra wamhã, aihĩni, ma tã ãma tatob'uzu za'ra ni. Taha wa, te ãne dasima nharĩ za'ra ni:

— Oro õ hã Zezusihi zazei'wa te te 're 'mapãrĩ mono za, Zeruzarẽ ãma hã. Oro we wisi za duré ãwa, Zezusihi zazei'wa norĩ zõ, pawasisi ré apã te te simroi mono da, sasedoti ãpire norĩ u. — ãne te dasima nharĩ za'ra ni.

²² Saru hã te te rowasu'u waihu'u pese di. Simirowasu'u pire di duré. Tawamhã tinhimirowasu'u pire na ma tã te te ãma rosa'ré. Zezusi hã Danho'reptui'wa da, 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te ãpisutu wasu'u na ma tã mreme pire na tãma rowasu'u za'ra, zudezu norĩ ma. Tawamhã te te rowasu'u pire wa, zudezu norĩ hã te te sada'ãbã waihu'u za'ra õ di.

²³⁻²⁴ Tawamhã Damasitu ãma hãimana ré, bãdã ahã na ãma ne pari, ma tã zudezu norĩ hã sada si'rã'õtõ, Saruhu da. Tawamhã ma tã dama ãma rowairébé za'ra, te te siwi dama hãiba 'ru za'ra da, da te dasiwi wĩrĩ da. Taha wa, bãtã bãre ma tã sã tinhopré, 'ri nho'õmo 'wawi wa'ra 'ridawa ãma, te te siwi

wĩrĩ da. Barana zama, te duré sô rob'madâ'â za'ra. Tawamhã da te dasima ĩ'ru za'ra zé wasu'u hã ma tô sina wapa, Saru hã. ²⁵Taha wa, nimahã mara na Saruhu siré 're ĩnomro mono norĩ hã ma tô Saru hã si'õtô 're siwi ãma si'ra 'ri zadazâri hawi, 'ri nho'ômo uirĩzém na'rata ãma 'ri mana u te te siwi hiri da, dawí.

Saru hã Zeruzarê ãma ĩsãmrazé wasu'u

²⁶Tawamhã Zeruzarê u te oto mo, Saru hã. Tamomo oto wisi wamhã, Zesusihi nhirã zarina 're ĩnomro mono norĩ siré 're hâimana mono neza. Tane nherê, ta norĩ hã te te pipa za'ra di. Saru hã ĩsazei uptabi 'wa na tãma siwasu'u za'ra wamhã, te te ãma saze za'ra ô di, ĩsiwasu'uzém na hã. ²⁷Tawamhã Banabé hã ma tô Saruhu ãma aime. Zesusihi zadawa wasu'u'wa norĩ u ma tô saprô, te te tãma wasu'u za'ra da, bådâdi wa Wanhib'apito te te ĩsabuzém na hã. Duré Saruhu ma, Wanhib'apito te te ĩrowasu'uzém na ma tô tãma wasu'u za'ra. Damasitu ãma pahi ãna Zezusi te te dama ĩwasu'uzém na, te duré tãma rowasu'u za'ra. ²⁸Taha parip si, ma tô dasiré 're mo oto Saru hã, Zeruzarê ãma ĩsazei'wa norĩ siré. Pahi ãna, ma tô Wanhib'apito hã te te dama 're sadawa wasu'u, Zeruzarê 're, 'ri wa'ôno 're ĩhâimana za'ra mono 'remhã. ²⁹Zudezu norĩ, deredu norĩ mrema na 're ĩmreme zusi mono norĩ ma, ma tô duré te te 're rowasu'u. Ta norĩ hã ma tô nasi asa tãma nharĩ za'ra, ĩsimirowasu'u wa'rãmi. Tawamhã ta norĩ hã te sima 'ru za'ra, te te siwi wĩrĩ da. ³⁰Tawamhã ĩsazei'wa norĩ hã da te dasima ĩ'ru za'ra zé hã te te waihu'u za'ra wamhã, ma tô Saru hã siwi saprô, Sézareza na 'ri nho'ômo nhisi u. Ta hawi ma tô duré siwi satô, Tasu na 'ri nho'ômo nhisi u morĩ da.

³¹Tawamhã ĩsazei'wa norĩ ma, rowê di oto, Zudeza na danhipti'a nho'ômo nhisi ãma, duré Darireza na danhipti'a nho'ômo nhisi ãma, duré Samariza na danhipti'a nho'ômo nhisi ãma zama. Uburé tãma rowê za'ra di oto, siré 're ĩsi'rã'õtô mono norĩ ma hã daro mono bâ. 'Re ĩhâimana u'âsi mono p'êzani nhimipawaptobzém na ma tô ĩsazei'wa norĩ hã 're hâimana nhiptete za'ra. Taha zarina, ma tô duré ĩsazei'wa norĩ za'rada hã sina hâimo. Ta norĩ hã ma tô Wanhib'apito Zezusi hã te te 're wazé pese za'ra.

Pedru hã Rida ãma ĩhi'rê te te ĩpesezé wasu'u

³²Tawamhã Pedru hã ma tô 're mo, daza'rui mono bâ. 'Re morĩ wamhã, nimahã båtã na ma tô wi, Rida na 'ri nho'ômo nhisi u, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhib'a'uwê, tame 're ĩhâimana za'ra mono norĩ hã te te waimrami mono da. ³³Tame ma tô aibã hã sôpêtê ĩmorĩ'ô hã, Ene'asi na ĩsisi hã. 8 na ma tô ãma tiwahu, waptâp si 're sa'wari mono ré hã. ³⁴Tawamhã Pedru te tãma tinha:

— Ene'asi, Zezu Cristu ma tô aipese. Aiwahutu. Asa'warizé hã sa'ra pese. — ãne te tãma tinha.

Tawamhã awa'awi ma tô wahudu, Ene'asi hã. ³⁵ Tawamhã uburé Rida âma 're ïdahâimana za'ra mono hã, duré Sarô na romhâpâ nhisi âma 're ïdahâimana za'ra mono hã te 'madâ'â za'ra ni, ïhi're pesezé hã. Taha wa, ma tô aipizari za'ra ni, Wanhib'apito niwĩ oto 're danomro mono da.

Pedru hã Zopi âma pi'ô te te ïhâiwa'utuzé wasu'u

³⁶ Tawamhã pi'ô hã Zezusihi nhirã zarina 're ïmorĩ hã te 're hâimana, Zopi na 'ri nho'ômo nhisi âma. Tabita na pi'ô nhisi hã. Deredu norĩ nhiminhisizém na Docasi na ïsisi amo hã. ïsibrob'ô norĩ âma te 're siwãrĩ u'âsi, Docasi hã. Marĩ ïwē si te te dama 're ab'manharĩ u'âsi.

³⁷ Tawamhã Rida âma Pedru hã zahadu sãmra ré, ma tô tihâzé, Docasi hã. Hâzé pire wa, ma tô dârâ. Taha wa, ma tô dasiwi hâiba upsô ni. Da te dasiwi hâiba upsô pari, ma tô dasiwi hiri ni, 'ri 're wa'wa u hâimo. ³⁸ Tawamhã Pedru hã Rida âma zahadu ïhâimana na ma tô ïwasu'u hã wapari za'ra, Zezusihi nhirã zarina 're ïnomro mono norĩ hã. Rida u hã, romhuture di, Zopi hawimhã. Taha wa, ïwasu'u te te wapari za'ra wamhã, ma tô aibâ norĩ hã 'mazatõrĩ zahuré ni sô, te te tâma sadawa wasu'u zahuré da, Zopi u ïtême morĩ su'u za'ra da.

³⁹ Tawamhã Pedru te sima rowē, ïme morĩ zahuré da. Tawamhã tamomo wisi wi, ma tô siwi saprô hâimo, 'ri 're wa'wa u. Tame, uburé pi'oi mrotô norĩ hã ma tô siwi uirĩ Pedru hã, siwa'ô za'ra sina. 'Ry'ry sina, te nasi zazahã hã tâma wē za'ra, te te 'madâ'â za'ra da, hâiba ré ré te te dama 're ï'hã're mono hã, Docasi hã. ⁴⁰ Taha wa, ma tô Pedru hã tâma rob'ru za'ra, aihĩni wairébé da. Wairébé za'u si, ma tô hi'rãtitô nhamra, 'Re ïhâimana u'âsi mono ma, mreme da. Tawamhã ma tô aipi'ra, pi'ô ïdâ'â u. Te tâma tinha, âne:

— Tabita, ai'utu. — Æne te 'mahã.

Tawamhã pi'ô hã ma tô toporo. Pedru te te 'madâ'â wamhã, ma tô udu.

⁴¹ Taha wa, Pedru hã ma tô pa'â, te te pawaptob da, para na sab da hâiwi. Tawamhã, wahutu wamhã, Pedru ma tô dazô hã, uburé Zezusihi zazei'wa norĩ zô, duré ïmrotô norĩ zô zama, ïhâiwa'udu hã te te sabu za'ra da. Taha wa, ma tô sabu za'ra ïhâiwa'udu hã, tihâibazém na apâ hâimana wa.

⁴² Tawamhã 'ri pâ ma tô pi'oi wasu'u hã te te ropé, Zopi âma hã. ïwasu'u da te wapari za'ra wamhã, da'ahã na ma tô saze za'ra ni, Wanhib'apito hã. ⁴³ Tawamhã Pedru hã bâtã ahã na ma tô tame tihâiba a'â, Zopi âma. Sima na romhã su'u'wa nhisi nhorôwa âma te nhamra.

10

Conerizu hã, Pedruhu zô ïhârâzé wasu'u

¹ Sézareza na 'ri nho'õmo nhisi ãma te aibâ hã 're sãmra, da'wapéi'wa norĩ wada'uri'wa hã, Conerizu na ĩsisi hã. Ta hã romanu. Da'wapéi'wa norĩ hã, ĩsimi'ubumro norĩ hã Itarianu na ĩwaptêrê zara hã. Ta norĩ zama romanu. ² 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa 'madâ'â'wa te 're hâimana Conerizu hã, duré ĩsõrõwa ãma ĩsiré 're ĩhâimana za'ra mono norĩ zama. Zudezu norĩ, ĩsibrob'õ norĩ ãma ma tô 're siwãrĩ u'âsi ta hã, zudezu õ nherê. Te duré 're mreme u'âsi, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma. ³ Tawamhã nimahã bâtâ na bâdâ sipra wi, ma tô marĩ hã sabu, sõtõ õ nherê, sõtõ 'rowi te te ĩrosawêrê ne. Hâiwa ãma 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, romhuri'wa hã ma tô sabu. Ma tô we ĩtême sina rotété. Taha wa, te oto 'mahâ:

— Conerizu. — ãne te 'mahâ.

⁴ Tawamhã tâma pê'ewara nherê, te te 'madâ'â pese sina, ma sada'â asa:

— E marĩ na te we ĩ'mahâ.

Tawamhã asa te tâma tinha, hâiwa ãma romhuri'wa hã:

— 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ma tô te te 're aiwapari ze, tiwi 're ĩrowaptêrê mono zém na hã. Duré da'ãma 're aiwãrĩ pese mono na zama ma tô aiwaihu'u. Taha wa, te ai'ãma 're po're pu'u u'âsi. ⁵ Taha wa, te za ĩda'mazatõ, Zopi u Sima Pedru na aibâ nhisi zõ. ⁶ Tinhipsara 'rata te a'â nhamra, romhã su'u 'wai 'rata. ĩsõrõwa hã âporé zaihã na te 're sa, 'ri hã. — ãne te tâma tinha.

⁷ Tawamhã ãne na te te tâma rowasu'u pari, ma tô apâ mo ĩhawi, hâiwa ãma 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, romhuri'wa hã.

Taha wa, te Conerizu hã sitême sô tihârâ zahuré, ĩsõrõwa 're, tâma ĩromhuri'wa norĩ zõ. Tizadawa zapari'wa zõ zama te hã, da'wapéi'wa zõ. 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa 'madâ'â'wa, da'wapéi'wa hã. ⁸ Marĩ te te ĩ'madâ'âzém na te tâma rowasu'u za'ra. Taha parimhã, ma tô satõrĩ za'ra, Zopi u si'aba'ré da.

⁹ Tawamhã si'aba'réi ré, ma tô tiwi ti'awê za'ra. Awê bâtâ na te duré ai'aba'ré, Zopi u. Tawamhã tamomo ma tô oto rosahutu za'ra.

Tawamhã ta norĩ hã, Conerizu te te ĩsatõrĩ za'ra norĩ hã ĩtême sihutu õ ré, abzuma ma tô Pedru hã sai'u 'ri nhisi hâpâ u hâimo, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, mreme da. ¹⁰ Tawamhã mra hã ma tô tiwĩ. Sa neza. Tawamhã sô danhipi ré, ma tô duré marĩ hã sabu, sõtõ õ nherê, sõtõ 'rowi te te ĩrosawêrê ne. ¹¹ Hâiwa 'ridawa, ma tô sabu. Marĩ hã te we si'ra ti'ai u, zazahã hâi wawê ne hã. ĩhã nhipti na ma we 'rã'õtõ. ¹² Abaze hã te ĩ're daba'wara, ĩnhize hã ĩnhi zei'õ zama siwazari, ti'ai baba di'i na te te sina 're ĩrobâdâ za'ra mono norĩ zama. Si zama te siwazari daba'wara. ¹³ Tawamhã Pedru, ma tô wapa, ni'wai mreme hã. ãne te 'mahâ:

— Pedru, aiwahutu, asima 'maiwĩrĩ da, asai hã. — ãne te 'mahâ.

¹⁴ Tawamhã asa te tãma tinha:

— Ìnhib'apito, mare uptabi di. Marĩ ìwasétére hã te 're 'masi mono õ di, wahi'rada Mozési hã te te wawi ìwẽ'õ hã.

¹⁵ Tawamhã tãma ìrowasu'u'wa te duré tãma tinha:

— 'Re ìhâimana u'âsi mono, marĩ hã ìwẽ na te te aima wasu'u wamhã, wasété õ nherẽ, asiwi wẽ'õ õ di za.

¹⁶ Tô õhõ na si ma duré tãma ãma sahu, maparane. Taha pari, ma tô ti'â apâ, hãiwa u zazahã hãi wawẽ ne hã.

¹⁷ Tawamhã Pedru te zahadu ãma rosa'rata, te te ì'madã'ázém na hã marĩ te te tãma ìwasu'u hã te te waihu'u õ wa. Te te ãma rosa'rata ré, Conerizu te te ìsatõrĩ za'ra norĩ hã ma tô aihutu, 'ri nho'õmo u. Tawamhã Simahã nhorõwa zô ma tô dazadanharĩ za'ra. 'Ridawa, te aimasa oto. ¹⁸ Tawamhã te sô da'mahãrã za'ra:

— E Sima Pedru hã te nhamra. — ãne te dazadanharĩ za'ra.

¹⁹ Zahadu te Pedru hã ãma rosa'rata, te te ì'madã'ázém na. Tawamhã 'Re ìhâimana u'âsi mono hã ma tô Tipẽ'êzani na tãma waihu'u, ãne:

— Õhõta, aibã norĩ hã te we asô sinharĩ za'ra, si'ubdatõ ìhãiba norĩ hã. ²⁰ Taha wa, ma'ãpé aiwahutu, ìtème si'ra za'ra da. Ta norĩ hã zudezu'õ na 're hãimana za'ra mono nherẽ, tiwi aiwairĩ za'ra õ di za, wa hã te we atème ìsatõrĩ za'ra na dã'ásina. — ãne ma tô Pedruhu ma waihu'u, 'Re ìhâimana u'âsi mono pẽ'êzani hã.

²¹ Tawamhã Pedru, ma tô si'ra oto, aibã norĩ u. Te tãma siwasu'u za'ra, ãne:

— Wa hã Sima Pedru na ìnhisi hã. E marĩ da, te ìzõ asinharĩ za'ra wa'wa. — ãne te tãma siwasu'u za'ra.

²² Tawamhã asa te tãma nharĩ za'ra:

— Da'wapéi'wa norĩ wada'uri'wa hã ma tô wei wazatõrĩ za'ra atème, Conerizu na ìsisi hã. Ta hã aibã ìwẽ, 'Re ìhâimana u'âsi mono ãma 're ìwata u'âsi mono. Duré zudezu norĩ te te 're ì'awêsãmri mono. Hãiwa ãma 'Re ìhâimana u'âsi mono ma romhuri'wa hã ma tô po're pu'u Conerizu hã, asô hãrã da, asimirowasu'u hã te te wapari da. — ãne ma tô tãma sadawa wasu'u za'ra, Pedruhu ma.

²³ Tawamhã Pedru te tãma rob'ru za'ra, 'ri para u sisisi da, sõtõ za'ra da a'ã.

Tawamhã ma tô ãma ti'awẽ za'ra. Awẽpsi, te ìme timorĩ za'ra, aibã norĩ me. Zesusihi zazei'wa norĩ zama te duré umro na ìsiré ai'aba'ré, Zopi ãma 're ìhâimana za'ra mono norĩ hã. ²⁴ Awẽpsi te za aihutu, Sézareza u hã. Tame Conerizu hã te zahadu sô mapa. Sô ìhãrã za'ra norĩ hã te duré ìsiré sô mapari za'ra, ìsisãnawã norĩ hã, duré ìsiwadi norĩ zama.

Tawamhã Pedru norĩ hã ma tô aihutu. Sihutu wi, Pedru hã te 'ri tème mo. ²⁵ 'Ri para u sébré õ ré, ma tô sina uzusi 'ridawa u, Conerizu hã. Tawamhã Conerizu hã 'rã po sina, ma tô aime

Īpapara hi'rātītō, Pedruhu papara, tãma wapu wa, ãma wata da.
²⁶ Tane nherē, Pedru hã ma tō wahutu. ãne te tãma tinha:

— Aiwahutu. Wa hã asine hã a'uwē. — ãne te tãma tinha, Pedru hã.

²⁷ Tawamhã te te sima rowasu'u zahuré sina, ma tō oto si'mazasi zahuré, 'ri para u. Da'ahã na ma tō sô tasi'rã'õtō ni.

²⁸ Tawamhã Pedru hã te te da'madã'ã wamhã, te dama tinha, ãne:

— A norĩ wa'wa hã ma tō ĩwaihu'u pese za'ra wa'wa, 're ĩwahãimana za'ra mono zém na hã. Wa norĩ hã zudezu norĩ hã, zudezu'ō norĩ nhorōwa u 're wanhisisi waihu'u mono ō di. Wa norĩ hã 'Re ĩhãimana u'ãsi mono nhib'a'uwē 're wahãimana za'ra mono wa, wa tiwi 're wasi'uwati pese za'ra, zudezu'ō norĩ wi. ãne 're ĩwahãimana za'ra mono zé hã. Tane nherē, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono hã ma tō ĩma waihu'u pese oto, ni'wa, ĩwē na 'Re ĩhãimana u'ãsi mono te te ĩma wasu'u wamhã, zudezu'ō nherē, te ĩsiwi wē'ō tō da. ãne ma tō ĩma waihu'u. ²⁹ Taha wa, ãma ĩzō aihãrã za'ra wa'aba wa, awa'awi wa tō we atēme ĩmorĩ za'ra wa'wa, ĩsiwairĩ ãna. Ma'ãpé, ĩma rowasu'u za'ra wa'aba. E marĩ da, te ãma ĩzō ĩda'mazatōrĩ za'ra wa'wa, we ĩmorĩ da, atēme za'ra wa'aba. — ãne te dama tinha, Pedru hã.

³⁰ Tawamhã Conerizu te asa tãma rowasu'u oto, ãne:

— Bãdã si'ubdatō ma tō ĩ'ãma ai'utō, aibã ĩtēme ĩwisizém na hã. 'Re ĩhãimana u'ãsi mono ma, ĩmreme ré, ma tō ĩtēme wi, bãdã sipra wi. Ti'uza hãirã na ma tō rob'uiwē, rowa'a nherē.

³¹ Tawamhã te ĩma tinha, ãne: “Conerizu, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono ma, 're aimreme mono ré, ma tō te te 're aiwapari ze. Duré da'ãma 're aiwãrĩ pese mono na ma tō aiwaihu'u.

³² Ma'ãpé da'mazatōrĩ, Zopi u. Sima Pedruhu zō aihãrã. Sima na romhã su'u'wa nhisi nhorōwa ãma te nasi da'wa. Â poré zaihã na te ĩsōrōwa hã 're sa, 'ri hã.” ãne te ĩma tinha. ³³ Taha wa, wa tō ĩsi'aba're na ãma asō da'mazatō, we aimorĩ da. Taha wa, ma tō we oto watēme aiwi. Rowē di oto. Âhãna wa tō ãme wasi'rã'õtō ni, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono nho'a, Wanhib'apito te te aima ĩpisutuzéb zarina, wa te wapari za'ra da, ĩsimiroti hã. — ãne te Conerizu hã tãma rowasu'u, Pedruhu ma.

Pedru hã Conerizu norĩ ma, te te ĩrowasu'uzé

³⁴⁻³⁵ Tawamhã Pedru hã timreme na ma oto ãma tãma sãna'rata za'ra, ãne:

— Tō ta, ãhãna wa tō waihu'u. Tō sena 'Re ĩhãimana u'ãsi mono hã ma tō si'ãma ropisutu, dawí 're sisawi tō mono da, zudezu nherē, duré zudezu'ō nherē. Daro mono bã, ĩwē si da te 're 'manharĩ za'ra mono da, ĩmreme, da te 're wapari za'ra mono wamhã, te za tō te te sima 're da'awē aiwapsi. Misi, ma tō te te da'ãma sima 're rosa'rata, dawí 're sisawi tō mono da.

³⁶ 'Re ĩhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u hã ma tō ĩwaihu'u za'ra wa'wa. Tizadawa wasu'u hã ma tō wama waihu'u

za'ra, wasiré Izarazéhé nhihudu norĩ ma. Zezu Cristu hã ma tô watême satõrĩ za'ra, te te wama rowasu'u za'ra da, 'Re ìhâimana u'âsi mono âma rowẽ na 're ìdanomro mono zém na hã. Zezu Cristu hã, uburé Danhib'apito uptabi. Taha wasu'u ma tô ìwaihu'u za'ra wa'wa. ³⁷ Wasiré Izarazéhé nhihudu norĩ nhipti'ai âma 're ìhâimana mono zém na hã ma tô duré ìwaihu'u za'ra wa'wa, Zezu Cristu hã. Zuwã Batita hã ma tô dama rowasu'u, â dawabzuri hã da te 're 'manharĩ za'ra mono da. Taha parĩp si, wasiré Izarazéhé nhihudu norĩ nhipti'ai mono bâ, ma tô 're mo, Zezu Cristu hã. Darireza na danhipti'a nho'õmo nhisi âma 're ìmorizém na ma tô sãna'rata. ³⁸ 'Re ìhâimana u'âsi mono hã ma tô Tipẽ'èzani hã tâma tisõ, Zesusihi ma, Nazaré âma aré 're ìsãmra mono ma. Tiwaihu'u pese zama ma tô tâma tisõ. Taha wa, wasiré Izarazéhé nhihudu norĩ nhipti'ai wa'wai baba, ma tô 're mo, marĩ ìwẽ hã te te dama 're ab'manharĩ mono da, dama ì'manharĩ waihu'u'õ hã. Duré, Wa'uburé nhimiwada'uri nhiptete zarina 're ìhâimana siwamnarĩ za'ra mono norĩ hã ma tô te te 're apese. Æne ma tô ìwẽ hã te te dama 're ab'manharĩ, Ìmama hã ìsiré 're morĩ u'âsi wa, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã. Æne Zezu Cristu 're ìhâimana mono zém na ma tô ìwaihu'u za'ra wa'wa. ³⁹⁻⁴⁰ Wa norĩ hã Zeruzarẽ âma duré daza'rui mono bâ, Izarazéhé nhihudu norĩ nhipti'ai âma uburé Zezusi te te dama 're ì'ab'manharĩ wẽ mono na watõmo na wa te 're ì'madâ'â za'ra mono mono zéb zarina, wa tô wa te dama ãma 're rowasu'u za'ra. — Æne te tâma rowasu'u za'ra, Pedru hã.

Te duré tâma rowasu'u za'ra:

— Ta hã, Zezu Cristu hã wedepo'o nnonhi'rãmi na da te dasiwi ìsasõmrizém na ma tô dasiwi wĩrĩ ni. Tane nherẽ, bâdâ maparane âma si'utõrĩ õ ré, ma tô apâ hãiwa'utu, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã. Taha pari, ma tô tâma pisutu Zesusihi ma, wama sihâi'rẽ za'ra da. ⁴¹ Aihĩni, da te sabu za'ra õ di. Wa norĩ si wa tô wahâiba pisutu sabu za'ra ni. Romhã ré, ma tô 'Re ìhâimana u'âsi mono hã sima wawẽ za'ra, Zesusihi hãiwa'utuzém na wa te dama 're rowasu'u za'ra mono da. Taha wa, watême p si ma tô satõ, Zezusi hã hãiwa'utu parimhã. Wa tô ìsiré wasaihuri ni. Wa tô duré ìsiré âhuri ni, apâ hãiwa'utu parimhã. ⁴² Taha wa, ma tô wama pisutu za'ra, ìwasu'uwẽ na wa te dama 're rowasu'u za'ra mono da. Ma tô duré wapisutu za'ra, Zezusi hã 'Re ìhâimana u'âsi mono te te ìpisutu na, wa te dama 're wasu'u u'âsi za'ra mono da, dama rowairébé'wa da hã. Tawamhã dahâiba ré 're ìdahâimana za'ra mono norĩ ma, te za te te dama 're arowairébé, duré 're ìdadâ'â za'ra mono norĩ ma zama. ⁴³ Duréihã 'Re ìhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa sidâpâsi, ma tô Zezusi za te te dama 're ì'ab'manharĩ wẽ mono zém na wahi'rata norĩ ma, te te 're wasu'u sirõmo za'ra, ãne: “Õ hã da te dasina 're umnhasi za'ra mono wamhã, dawasédé hã te za te te dama 're apari, te te

da'ãma 're ab'madâ'â mono tō da oto.” Æne ma tō wahi'rata norĩ ma, te te 're wasu'u za'ra, ĩsadawa wasu'u'wa norĩ hã. — Æne ma tō tãma rowasu'u za'ra, Pedru hã.

'Re ĩhâimana u'âsi mono hã zudezu'ō norĩ ma, Tipê'êzani te te tãma ĩsōmri za'ra zé wasu'u

⁴⁴Tawamhã Pedru hã zahadu te te tãma rowasu'u za'ra ré, ma tō 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã Tipê'êzani hã tãma sōmri za'ra, Pedruhu mreime wapari'wa norĩ ma hã. Taha wa, ĩpê'ê mono bâ ma tō sisisi, hãiwa hawimhã. ⁴⁵⁻⁴⁶Tawamhã zudezu norĩ, Zezusihi zazei'wa 're ĩhâimana za'ra mono norĩ hã, Pedruhu siré, Zopi hawi ĩsi'aba're norĩ hã ma tō ãma titob'uzu za'ra, zudezu'ō norĩ ãma, 'Re ĩhâimana u'âsi mono, Tipê'êzani hã ta norĩ ma zama, te te oto sōmri za'ra wa. Taha wa, te zudezu'ō norĩ hã damreme amo na sima robzanhamri za'ra, timreme nai ō nherê. 'Re ĩhâimana u'âsi mono ãma, te duré tiwata za'ra, ĩwaihu'u pese na. Æne hã te te wapari za'ra wamhã, te zudezu norĩ hã sima nharĩ za'ra, ãne:

— Oro ō norĩ hã zudezu'ō za, ma 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã Tipê'êzani hã tãma sōmri za'ra. — Æne te zudezu norĩ hã sima nharĩ za'ra.

Taha wa, te Pedru hã tãma nharĩ za'ra, ãne:

⁴⁷ — 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ma tō Tipê'êzani hã tãma sōmri za'ra, te te wama ĩsōmri za'ra ne hã. E 'wa hã te za tawamhã â hã tiwi sawi za'ra, â dawabzuri hã te te 'manharĩ tō za'ra da, ĩwa. Mare di. Te za tō 'manharĩ za'ra, ta norĩ hã. — Æne ma tō tãma nharĩ za'ra.

⁴⁸Tawamhã ma tō tãma 'ru za'ra, Zezu Cristuhu nhisi na, ĩsadawa para â dawabzuri hã te te 'manharĩ za'ra da, zudezu'ō norĩ hã. Tawamhã Pedru te siwi waptê, ĩ'rata sãmra za'ra da a'â.

11

Pedru hã zudezu'ō norĩ u timorizém na ĩsiwasu'uzé

¹Tawamhã ĩsazei'wa norĩ hã, Zudeza na danhipti'a nho'ōmo nhisi ãma 're ĩhâimana za'ra mono norĩ hã, Zezusihi zadawa wasu'u'wa norĩ me, ma tō wapari za'ra, ãne: “Zudezu'ō norĩ zama ma tō, u, 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u hã saze za'ra, Zezusihi wasu'u'wê hã.” Æne ma tō ĩsazei'wa norĩ hã rowasu'u hã wapari za'ra, daza'rui mono bâ. ²Tawamhã Pedru hã ma tō apâ mo, Zeruzarê u. Wisi wamhã, ni'wam norĩ hã ma tō tãma nharĩ za'ra. Zudezu'ō norĩ ãma te ãne sima rosa'rata za'ra, ta norĩ hã: “Zezusi hã da te saze za'ra nherê, danhihãiwata nhihãri ō wamhã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te 're da'anho'reptui mono ō di za.” Æne te sima rosa'rata za'ra.

³Taha wa, ma tō tãma nharĩ za'ra, Pedruhu ma, ãne:

— Zudezu'õ norĩ ãma te nasi asõ, ãsihãiwata nhihãri'õ norĩ nhorõwa ãma. Ma tô duré nasi ãsire asa za'ra. — ãne te tãma nharĩ za'ra.

⁴ Tawamhã Pedru hã ma tô tãma siwasu'u za'ra, ãsãna'rata hawi uburé ãma ãromhãimana mono zém na hã. ãne te tãma siwasu'u za'ra:

⁵ — Zopi ãma ãnhamra ré, wa tô marĩ hã 'madã, ãnhotõ õ nherẽ, ãnhotõ 'rowi te ãrosawẽrẽ ne. 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, ãmreme ré, wa tô 'madã. Zazahã hã wawẽ ne hã ma tô we ãtẽme si'ra, hãiwa hawi. ãhã nhipti wahuré na ma tô we ãma wasisi. Tawamhã ãnho're ma tô nomro. ⁶ ãremhã te 'madã'ã wa, wa tô ropodo hã ab'madã, ãpoto mono bã. Abaze hã siwazari, wa tô ab'madã, ãsahi zama. Ti'ai baba di'i na te te sina 're ãrobãdã za'ra mono norĩ zama, duré hãiwi 're ãsisa'rei mono zama, si hã wa tô ab'madã, siwazari. ⁷ Ni'wai mreme hã wa tô duré wapa. Te ãma tinha, ãne: “Pedru, aiwahutu. Asima 'maiwĩrĩ da, asai hã.” ãne ma tô ãma tinha. ⁸ Tawamhã wa tô asa tãma tinha: “ãnhib'apito, mare uptabi di. Marĩ hã ãwasétère hã te 're 'masi mono õ di, wahi'rada Mozési hã te te wawi ãwẽ'õ hã.” ãne wa tô asa tãma tinha. ⁹ Tawamhã hãiwa hawi te we duré ãma tinha, ãne: “Re ãhãimana u'ãsi mono, marĩ hã ãwẽ na te te aima wasu'u wamhã, wasété õ nherẽ, asiwi wẽ'õ õ di za.” ¹⁰ Tô õhõ na si si'ubdatõ ma tô ãma tinha. Tawamhã apã ma tô ti'ã, hãiwa u. ¹¹ Apã te te ãri parip si, aibã norĩ hã si'ubdatõ ma tô ãzõ 'maihaihuu, ãza'warizéb u hã. Sézareza hawi da te ãma ãtẽme ãsatõrĩ za'ra hã ma tô ãzõ aihuu. ¹² Tawamhã 'Re ãhãimana u'ãsi mono pẽ'ézani hã ma tô ãma waihu'u, awa'awi ãme ãmorĩ za'ra da. Taha wa, wa tô ãme ãmorĩ za'ra. ãsazei'wa norĩ hã, Zopi hawi ãsire we ãsi'aba're norĩ hã 6 na ãhãiba hã, ta norĩ hã ma tô duré ãsire ai'aba're, Sézareza u. Wasihutu wamhã, aibã hã ãzõ ãhãrã nhorõwa u wa tô asisi ni, 'ri para u, Conerizuhu nhorõwa u. ¹³ Ta hã ma tô wama rowasu'u za'ra, hãiwa ãma 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, romhuri'wa 'ri para u ãtẽme ãsihãire na. ãtẽme wisi wamhã, ma tô ãne tãma rowasu'u: “Ma'ãpé, da'mazatõrĩ, Zopi u da'maimorĩ da, Sima Pedruhu zõ. ¹⁴ Ta hã te za Zezusihi wasu'uwẽ na aima rowasu'u za'ra wa'wa, taha zarina 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã te te asõ'reptu za'ra wa'aba da, aihĩni asõrõwa ãma 're ãsi'ubumroi mono norĩ zama.” ãne 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, romhuri'wa nhimirowasu'u hã, aibã ma.

¹⁵ — Tawamhã wa hã wa tô tãma rowasu'u na sãna'rata oto. Te rowasu'u ré, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã ma tô Tipẽ'ézani hã tãma sõmri za'ra, ãsãna'rata hawi te te wama ãsõmri za'ra ne hã. ¹⁶ Tawamhã Wanhib'apito mreme na wa tô po're puru, ãwana te te wama ãrowasu'u za'ra hã, ãne: “Zuwã Batita hã ma tô ã uptabi na si te te 're da'ahãiba ubu, ã dawabzuri te te dama

're ab'manharĩ mono wamhã. Tanei õ di za oto. 'Re ìhâimana u'âsi mono hã te za oto Tipê'êzani na te te 're aihâiba ubu za'ra wa'wa, ìré 're anomro u'âsi aba mono da." Æne ma tô wama rowasu'u. ¹⁷ Wanhíb'apito Zezu Cristu, wa te 're saze za'ra mono wamhã, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã ma tô Tipê'êzani hã wama sômri za'ra. Misire õhõ si we te te wama ìsômri za'ra ne, ma tô tâma sômri za'ra, ta norĩ ma. E marĩ, wa za tawamhã wa hã 'manha. E 'Re ìhâimana u'âsi mono te te ì'manharĩ, wa za ìsiwi wê'õ. E wa za ìsiwi dawê'õ, 'Re ìhâimana u'âsi mono, te te sima dawê nherê. Mare di. Te dawê'õ õ di za. — Æne te tâma nharĩ za'ra, Pedru hã.

¹⁸ Æne hã te te wapari za'ra wamhã, asa te te tâma nharĩ waihu'u za'ra õ di oto. Taha wa, ma tô âma tiwata za'ra, 'Re ìhâimana u'âsi mono âma. Tawamhã te oto sima rowasu'u za'ra, ãne:

— 'Re ìhâimana u'âsi mono hã ma tô zudezu'õ norĩ zama pisutu za'ra, tiwasété wi 're sipizari za'ra mono da, 'Re ìhâimana u'âsi mono siré, rowê na 're hâimana u'âsi za'ra mono da. — Æne te sima rowasu'u za'ra, zudezu norĩ, ìsazei'wa norĩ hã.

Ãtizotiza âma Zezusihi zazei'wa norĩ 're ìhâimana za'ra mono zé wasu'u

¹⁹ Tawamhã Esitéwã da te dasiwi ìwĩrĩzéb zarina, ìsazei'wa norĩ âma da te rowasété za'ra wa, ma tô da te ropé, ìsazei'wa norĩ hã Zeruzarê hawi. Penisiza na danhipti'a nho'õmo nhisi u, ma tô da te ropé, duré Sipri na danhipti'a nho'õmo nhisi u, duré Ãtizotiza na 'ri nho'õmo nhisi u zama. Si'aba'réri ré, zudezu norĩ ma si ma tô 'Re ìhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u na rowasu'u za'ra, Zezusihi wasu'uwê na. Zudezu'õ norĩ ma, zahadu te te âma rowasu'u za'ra õ di. ²⁰ Tane nherê, ìhâiba amo norĩ hã, Sipri na danhipti'a nho'õmo nhisi âma aré 're ìhâimana za'ra mono norĩ hã, duré Sireni âma danhipti'a nho'õmo amoi âma aré 're ìhâimana za'ra mono norĩ hã, ma tô ai'aba'réri, Ãtizotiza na 'ri nho'õmo nhisi u. Ta norĩ hã zudezu norĩ ma si, te te rowasu'u za'ra õ di, Wanhíb'apito Zezusihi wasu'uwê na hã. Zudezu'õ norĩ ma zama, ma tô âma rowasu'u za'ra. ²¹ Tawamhã Wanhíb'apito hã ma tô õ norĩ hã pawaptob za'ra, tiwaihu'u pese na. Taha wa, da'ahâ na ma tô saze za'ra ni oto, Wanhíb'apito niwĩ 're dahâimana za'ra mono da oto.

²² Tawamhã taha wasu'u hã ma tô ìsazei'wa norĩ hã wapari za'ra, Zeruzarê âma siré 're ìsi'rã'õtõ mono norĩ hã. Te te wapari za'ra wamhã, Banabé hã ma tô satõrĩ za'ra, Ãtizotiza u morĩ da. ²³ Tamomo wisi wamhã, ma tô waihu'u, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã ìwê na dama 're ìsõpru mono zém na hã tame. Taha wa, toi uptabi di, Banabé hã. Tawamhã ma tô dama roti, ãne:

— Aihîni, aipê'ê na sada 're asimi'ê za'ra wa'aba mono, Wanhîb'apito niwîp si 're aihâimana u'âsi za'ra wa'aba mono da. — Âne te dama roti, Âtizotiza âma hã. ²⁴ Banabé hã, aibâ îwê. 'Re îhâimana u'âsi mono pê'êzani na si 're îmorî u'â, ta hã. Wanhîb'apito te te sina 're î'umnhasi u'âsi mono, ta hã. Taha wa, ma tô Wanhîb'apito zazei'wa hã dasina tahâ'â ni, Banabéhé nhimirowasu'u zarina.

²⁵ Banabé hã te oto mo Tasu u, Saruhu zô te te robzabu da. ²⁶ Tawamhã tamomo wisi wamhã, ma tô sôpêtê. Ta hawi, ma tô apâ saprô, Âtizotiza u. Tame te aimasisi zahuré oto. Îsazei'wa norî, siré 're îsi'rã'ôto mono norî 'rata te 're simasisi zahuré, te te dama 're rowahutu zahuré mono da. Misi ma tô âma tiwahub zahuré, te te 're da'apawaptob zahuré mono ré hã. Tame ma tô Cristuhu nhîb'a'uwê na da te 're sisi na'rata za'ra, Zesusihi nhîrã zarina 're înomro mono norî hã, Âtizotiza âma hã.

²⁷ Tawamhã 'Re îhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa norî hã, ni'wam norî hã te ai'aba'rê, Zeruzarê hawi, Âtizotiza u. ²⁸ Adabu na aibâ nhisi hã te îme timorî za'ra, tisiré îsadawa wasu'u'wa norî me. Tawamhã Âtizotiza u sihutu wamhã, Adabu hã ma tô hâiwi za. 'Re îhâimana u'âsi mono pê'êzani te te tâma îwaihu'uzéb zarina, ma tô dama waihu'u siro romhâ ré, amho hã daro mono bâ za dawî îsi'utôri mono na hã. (Roma âma danhîb'apito Caradiu hã te te dama 're roti mono ré, ma tô âne hã tô da'âma tiromhâiba, amho ô na hã.)

²⁹ Taha wa, Zesusihi zazei'wa norî hã ma tô sima roti za'ra, îsibro hã îhâiba mono bâ tâma 're îhâimana za'ra mono zéb zarina, te te po'o mono da, Zudeza âma îsazei'wa norî ma, te te tâma sômri za'ra da. ³⁰ Tawamhã ma tô te te tâma po'o. Tawamhã Banabé norî hã ma tô îré satôri zahuré ni Zeruzarê u, Saruhu me, tame da'madâ'â'wa norî ma, te te sômri zahuré da, îsibzari za'ra hã.

12

Pedru hã dazazém hawi 'Re îhâimana u'âsi mono te te îsô'reptuzé wasu'u

¹ Tawamhã apito Erodîhi zadawa para ma tô îsazei'wa norî ma, da te tâma 're rob'manharî wasété za'ra. ² Taha wa, Zuwãhã dub'rada hã, Ti'adu hã ma tô dasiwi wîrî ni, îsi'uwazi 'wa pa na, apito Erodîhi zadawa para. ³ Tawamhã zudezu norî hã ma tô siwi wêsâmri za'ra, Ti'adu da te dasiwi îwîrizé hã. Taha wa, Erodî hã ma tô Pedruhu zama dama ti'ru, da te dasiwi âri da, dazazéb 're, da te sêrê da. Î'u'êtê duptoio na dasa, da te 're îhuri mono zé bâtâ na ma tô siwi ti'â. ⁴ Te te siwi âri wamhã, ma tô siwi tisê, dazazéb 're. Pascowa na dato nhisi hã si'utôri parip si, dama rowairébé'wa norî nho're sab da, ma tô a'â siwi tisê, dazazéb 're, dama rowairébé'wa

norĩ hã da te ãwĩrĩzéb da hã, te te siwi ãma rowairébé da. Taha wa, da'wapéi'wa norĩ hã te nasi 'madâ'â za'ra siwa'rãmi. Maparane si'uiwa na si mararé te ãtẽme ai'aba'ré. Abzuma zama te nasi siwa'rãmi ai'aba'ré, barana zama, mara wa'wab zama, te te nasi 'madâ'â za'ra da. Uburé hã 16 na ãhãiba za'ra hã, da'wapéi'wa norĩ hã. ⁵ Pedru hã dazazéb 're, sãmra nherẽ, ãsazei'wa norĩ hã te sa'ẽtẽ ãma mreme zusi u'â, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, siré 're ãsi'rã'õtõ mono norĩ hã.

⁶ Pedru hã Erodi te te dama ã'ruzé hã romhuture di oto, dama rowairébé'wa nho're sab da hã oto. Awẽpsi te za dasiwi wazere ni, danho'a te te siwi ãma rowairébé da, niha wamhã, da te dasiwi wĩrĩ da. Tawamhã Pedru hã te oto nhono, barana. Da'wapéi'wa norĩ wa'wa, maparane ãsi'uwazi nhorõ rutu ré te nhono, pawasisi ré. 'Ridawa ã'madâ'â'wa norĩ hã te duré aima'wara zahuré. ⁷ Tawamhã hãiwa ãma Wanhib'apito ma, romhuri'wa hã awa'awi ma tô ãtẽme wi, mara wa'wa. Mara wa'wam nherẽ, dazazéb 'remhã oto robrã di, 'ri 're wa'wa ãma hã. Hãiwa hawi romhuri'wa hã ma tô Pedru hã rési ãsisé ãma, utu da. Te tãma tinha, ãne:

— Ai'aba'ré na aiwahutu. — ãne te tãma tinha.

Taha wa, ãpawasisizé hã si'uihã na ma tô tãma asisina, ãsi'uwazi nhorõ rudu hã.

⁸ Tawamhã hãiwa hawi romhuri'wa hã te duré tãma tinha:

— Ai'uza hã ai'usisizém na asima wasisi. Aipara'uza zama asima za na. — ãne te duré tãma tinha.

Tawamhã Pedru, ma tô ãma saze, te te 'manharĩ da. Te duré tãma tinha:

— Ai'ubuzé ãhãpa ré, we ãzarina aimorĩ. — ãne ma tô duré tãma tinha.

⁹ Tawamhã sõtõ 'rowim newa, ma tô ãsarina watobro Pedru hã, te te ãrosawẽrẽ newa. Te te waihu'u õ di, tô sena 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma romhuri'wa, ãtẽme ãwisi na hã, hãiwa hawi. ¹⁰ Tawamhã 'ridawa 'madâ'â'wa ãmorĩ'rada hã ma tô sa're zahuré. Taha nhana're ãsa hã ma duré sa're zahuré, Pedru norĩ hã. Tawamhã ma tô aimasisi zahuré oto, dazazé 'wawi wa'ra 'ridawa u si'uwazi 'manharĩ na 'ridawa nhito pese u. Tawamhã uihã na ma tô 'ridawa nhitobzé hã tãma aiwanhizari zahuré. Õne haré ma tô oto tipusi zahuré. Bãdãdi na ma tô tineb zahuré. Tawamhã hãiwa hawi romhuri'wa hã ma tô Pedruhu wi aimani, awa'awi. ¹¹ Taha wa, Pedru hã ma tô 'rãwi sina rosa'rata:

— E niha. Te rosawẽrẽ newa. Tane nherẽ, tô sena ma tô Wanhib'apito hã we ãtẽme satõ, hãiwa hawi tãma ãromhuri'wa hã Erodihi wi, te te ãnho'reptu da, zudezu norĩ te te sima ãwẽ za'ra zéb zarina, ãdã'â tõ da. — ãne ma tô sima tinha.

¹² Tawamhã, ãma ãromhãimanazém na tô sena te te oto sina waihu'u wamhã, Marizaha nhorõwa u ma tô mo, Pedru hã. Zuwã Marcusihi na, Mariza hã. Tame da'ahã na ma tô

tasi'rã'õtõ ni, ãma damreme zusi da. Tamomo te oto mo, Pedru hã. ¹³ Wisi wi, ma tô 'ri 'wawi 'ridawa nhitobzé hã ta'a. Tawamhã dama romhuri'wa hã ma tô itême wahudu pi'õ hã, Rodi na isisi hã 'ridawa ta'a'wa, te te waihu'u da. ¹⁴ Tawamhã Pedruhu mreme te te waihu'u wamhã, ma tô tâma rowê watobro. Rowê te, si'aba're na apâ sipi'rai wa, ma tô 'ridawa na po're ha'â. Te te tâma 'ridawa ãna, te tisiré norĩ ma te te wasu'u da, wara. ãne ma tô tâma wasu'u za'ra:

— Pedru hã te za, 'ridawa. — ãne te tâma wasu'u za'ra.

¹⁵ Taha wa, te pi'õi ma nharĩ za'ra:

— Mare di. A hã asimiza'rese õ di.

Te duré asa tâma nharĩ za'ra:

— Tô sena te za, Pedru hã.

Tawamhã te oto nharĩ za'ra, ãne:

— Áté Pedruhu 'madâ'â'wa te za, hãiwa hawi 'Re ihâimana u'âsi mono ma, romhuri'wa hã.

¹⁶ ãne ré, te Pedru hã nasi 'ridawa ta'a. Taha wa, ma tô oto tâma 'ridawa za'ra. Te te sabu za'ra wamhã, uihã na ma tô ãma titob'uzu za'ra, tô sena na. ¹⁷ Tawamhã Pedru hã ma tô tinhib'rada hã tâma wê za'ra hãimo, ari'iwi si'ubumro da. Taha pari, ma tô tâma siwasu'u za'ra, Wanhib'apito hã dazazém hawi, te te iwazere na. Te duré tâma nharĩ za'ra:

— Ti'aduhu ma, te za iwazu'u za'ra wa'wa, duré isiré isazei'wa norĩ ma zama. — ãne te tâma sihãiba 'ru za'ra. Taha pari, ma tô tiwi timorĩ za'ra nimomo.

¹⁸ Tawamhã ãma awê wamhã, awê wi, da'wapéi'wa norĩ hã Pedru te te siwi sa'rese za'ra õ wa, ma tô tâma tipé'êwara za'ra, da'wapéi'wa norĩ hã. ¹⁹ Pedruhu zô sôpré pese da, ma tô Erodi hã tâma sô rob'ru za'ra. Sô sôpré pese nherê, te te siwi sãmri õ di. Taha wa, Erodi hã ma tô i'madâ'â'wa norĩ hã sadanharĩ pese za'ra, Pedruhu ãma. Taha pari, ma tô dama 'ru za'ra, da te simro da, dazazé 'madâ'â'wa norĩ hã.

Apito Erodihi dâ'âzé wasu'u

Tawamhã apito Erodi hã ma tô mo, Zudeza na danhipti'a nho'õmo nhisi hawi, Sézareza na 'ri nho'õmo nhisi u, tame sãmra da a'â.

²⁰ Tawamhã apito Erodi hã ma tô sahi u'âsi dazada hãimana, Tiru na 'ri nho'õmo nhisi ãma 're idahãimana za'ra mono norĩ zada, duré Sido na 'ri nho'õmo nhisi ãma 're idahãimana za'ra mono norĩ zada zama. Taha wa, Tiru hawi ma tô da'madâ'â'wa norĩ hã ai'aba're, apito Erodihi u, Sido hawib zama. Erodi hã te te siwi sadaihu'u da, ma itême sito. Tawamhã Barasitu na Erodihi nhibrob 'madâ'â'wa nhisi u uimrehêne, ma aihutu. Tawamhã te ãne tâma siwasu'u za'ra, Barasituhu ma:

— Ma'ápé, wa'ãma aime za'ra na, Erodihi me apâ wa te wasima ropese za'ra da, wasazé hã wa te duré wasima 're

uipra za'ra mono da, ĩsib'a'uwẽ norĩ wi apâ. — Āne te tãma siwasu'u za'ra, Barasituhu ma. Tawamhã Barasitu hã ma tã ãma saze za'ra, ãma sime za'ra da. Taha pari, ma tã Erodihi u aihutu duré, te te sadawa pibu za'ra da duré ta hã, tisazé hã te te 're ĩ'uipra za'ra mono zéb da hã apâ. ²¹ Taha wa, Erodi hã bâdâ te te sima ĩpisutuzém na ma tã tĩ'uza wẽ ĩhãpa hã sima tisẽ. Danhib'apito 're ĩsimasisi mono zéb ãma ma tã nhamra, tinhimirotizéb ãma, te te dama roti za'ra da. ²² Tawamhã te te dama roti za'ra pari, ma tã ãne ãma tawata za'ra ni, damreme 'rãihã na:

— Ôhõ mreme hã, aibã mreme õ di. ĩhãiba'õ mreme, ĩwaihu'upese mreme. — Āne te ãma tawata za'ra ni, ĩwaihu'upese newa.

²³ Tawamhã awa'awi ma tã hãiwa ãma Wanhib'apito ma romhuri'wa hã azã, ĩhãzé pire na, Erodi hã. 'Re ĩhãimana u'âsi mono ãma si 're ĩdawata za'ra mono zé hã te te sima sawi wa, ma tã azã. Marĩ hã ĩsãna wai'u ne hã ãma sépu'u wa, ma tã dârã, Erodi hã.

²⁴ Tawamhã 'Re ĩhãimana u'âsi mono zadawa wasu'u hã ma tã ropé, 'ri pã. Sadawa wasu'u za'ëtẽ di oto.

Banabé norĩ hã Saruhu me, Ātizotiza u apâ ĩnebzé wasu'u

²⁵ Tawamhã Banabé norĩ hã ma tã apã tineb zahuré, Saruhu me, Ātizotiza na 'ri nho'õmo nhisi u. ĩsazei'wa norĩ nhibzari te te ĩ'wapé zahuré hã te te dama sãmri zahuré pari, ma tã apã tineb zahuré, Zeruzarẽ hawi. Zuwã Marcusi hã te ĩsiré timorĩ zahuré.

13

Banabé norĩ hã tinhimiromhuri na te te ĩsãna'rata zahuré zé wasu'u

¹ Tawamhã Ātizotiza ãma 'Re ĩhãimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa norĩ hã duré dama rowahutu'wa norĩ hã te 're si'ubumro, ĩsazei'wa norĩ wazari. Āne ĩsisi za'ra hã: Banabé hã, duré Simi'ã hã, ĩsisi amo hã Hãira na; duré Rusizu, Sireni ãma aré 're ĩsãmra mono hã; duré Saru hã, duré Mana'ẽ hã, apito Erodihi siwadi aré, Mana'ẽ hã, Erodihi nhorõwa ãma siré prédub zahuré wa. ² Tawamhã nimahã bâtã na ma tã ta norĩ hã saihuri ãna asimro a'ã, Wanhib'apito ãma wata za'ra da. Taha wa, ma tã 'Re ĩhãimana u'âsi mono pê'ězani hã ãne tãma waihu'u za'ra:

— Banabé norĩ ma, wa tã romhuri hã pisutu zahuré, Saruhu me. Te te ĩma 're romhuri zahuré mono da, wa tã ĩsima pisutu zahuré, ta norĩ hã. Taha wa, te ĩpisutu zahuré zéb zarina, te za oto tãma ĩpisutu za'ra wa'wa, asiti wa'aba oto neb zahuré da. — Āne ma tã tãma waihu'u za'ra.

³ Tawamhã 'Re ĩhãimana u'âsi mono ma, te duré mreme zu, saihuri ãna. Tinhib'rada ma tã ĩ'rãĩ ãma sa'ra za'ra, Banabé

norĩ 'rã nhisiwi, 'Re ãhâimana u'âsi mono te te tãma ãwaihu'u za'ra zéb zarina, te te tãma pisutu za'ra da, romhuri hã. Taha parip si, ma tô siwi satõrĩ zahuré, neb zahuré da oto.

Sipri ãma Banabé norĩ te te ãromhuri zahuré zé wasu'u

⁴ Tawamhã Banabé norĩ hã ma tô tineb zahuré, Saruhu me. 'Re ãhâimana u'âsi mono pê'êzani ré, ma tô tineb zahuré, Sere'usiza na 'ri nho'õmo nhisi u. Ta hawi, te duré tineb zahuré, Sipri na rob'ré za'iti nhisi u. Rowa'u'u na uba'renem na ma tô saprĩ zahuré, dame. ⁵ Tawamhã ma tô aimasisi zahuré, Saramina na 'ri nho'õmo nhisi u. Tame ma tô tinhimiromhuri na sãna'rata zahuré. Zudezu norĩ te, rowahutuzé mono bã, ma tô tame 'Re ãhâimana u'âsi mono hã dama sadawa wasu'u zahuré. Zuwã Marcusi hã ma tô ãme timorĩ zahuré, romhuri na te te pawaptob zahuré da.

⁶⁻⁸ Sipri na rob'ré za'iti nhisi wa'wai baba, si'aba'rúi wamhã, ma tô aihutu, Paposi na 'ri nho'õmo nhisi u. Tame abzé tede'wa hã ma tô sõpêtê za'ra, zudezu norĩ siré hã, Bazesusi na ãsisi hã. Deredu norĩ nhiminhisi na hã Erima na ãsisi amo hã. 'Re ãhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa newa, te taré te te dama 're rowasu'u. Danhib'apito siwadi, Bazesusi hã. Sézi'u Paru na danhib'apito nhisi hã. Ta hã, rosa'rata waihu'u pese 'wa. Tawamhã ma tô sô tihârã zahuré, Banabé norĩ zô Saruhu me, te te wapari pese da, 'Re ãhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u hã. Tawamhã Erima hã abzé tede'wa hã ma tô 'Re ãhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u hã tiwi wê'õ zahuré, danhib'apito hã Zesusihi wasu'uwê te te saze tõ da. ⁹ Tawamhã Saru, Paru na ãsisi amo hã ma tô aptete, 'Re ãhâimana u'âsi mono pê'êzani na. Taha wa, abzé tede'wa te te 'madâ'â sina, ¹⁰ ma tô tãma tinha, ãne:

— Wa'uburé 'ra, a hã. Uburé ãwê nhitob'ru, a hã. Aihâimana nhipese di. ãwasété si, te asima 're ã'azawi pese mo. 'Re ãhâimana u'âsi mono nhimiroti hã wê nherê, te dawĩ ãma 're ã'azaprĩ u'âsi mo, ãwasétére na. ¹¹ ãhãna, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã te za ai'azã. Tawamhã te za a'ã atob'a. Bãtã nhimirowa'a hã 'madâ'â õ di za a'ã. — ãne te tãma tinha, Paru hã.

Tawamhã awa'awi, ma tô titõmozazu, Erima hã. Ma tô tiwi tirobra duré, tob'a wa. Taha wa, ma tô te te nasi rob'upi dazõ, ni'wa hã te te saprõni da. ¹² Tawamhã danhib'apito hã aibã ãtob'a na te te 'madâ'â wamhã, ma tô saze, sena na Zesusihi wasu'uwê hã. Wanhib'apito nhimiroti na ma duré titob'uzu.

Ãtizotiza amoi ãma Paru norĩ te te ãromhuri zahuré zé wasu'u

¹³ Tawamhã Paru norĩ hã te ai'aba'rúi, Paposi hawi, Pãpiriza na danhipti'a nho'õmo nhisi u. Rowa'u'u na uba'renem na te ai'aba'rúi, dame. Tane nherê, Zuwã Marcusi, ãme morĩ zahuré õ di. Ma rême zahuré, Zeruzarê u morĩ da apã. Pãpiriza u sihutu wamhã, Peredi na 'ri nho'õmo nhisi u te ai'aba'rúi,

Paru norĩ hã. ¹⁴ Ta hawi, te duré ai'aba'ré, Pisidiza na danhipti'a nho'õmo nhisi u. Tawamhã ma tô aihutu, Âtizotiza na 'ri nho'õmo nhisi u. Sihutu wamhã, sabadu na ma tô asisi, zudezu norĩ te, rowahutuzéb u. Tame te asimro ni. ¹⁵ Tawamhã ma tô ni'wa hã dama sôré, 'Re ãhâimana u'âsi mono nhimiroti na Mozési te te ãrob'ui'érezém na hã. ãsadawa wasu'u 'rata 'wa norĩ nhimi'ui'ére hã te duré dama sôré. Te te sôré za'ra parimhã, rowahutuzéb ãma 're da'anhimi'rui mono 'wa hã ma tô Paru norĩ hã ãne 'mahârã za'ra, te te dama rowasu'u za'ra da:

— Wasiré Izarazéhé nhihudu norĩ, asima wẽ za'ra wa'aba wamhã, te za wama ãrowasu'u za'ra wa'wa, wama robze za'ra da. — ãne ma tô 'mahârã za'ra.

¹⁶Taha wa, Paru hã hãwi ma tô za. Tinhib'rada, ma tô dama wẽ, ari'wi dasi'ubumro da. Tawamhã te dama tinha, ãne:

— Wasiré Izarazéhé nhihudu norĩ, ãwapari za'ra wa'aba. Duré zudezu'õ norĩ, a norĩ wa'aba zama wasiré õ nherẽ, 'Re ãhâimana u'âsi mono ãma 're aiwata za'ra wa'aba mono norĩ hã, ãwapari za'ra wa'aba. ¹⁷ 'Re ãhâimana u'âsi mono hã Izarazéhé nhihudu norĩ nhib'apito hã ma tô wahi'rata norĩ hã sima pisutu za'ra, ãma sib'a'uwẽ za'ra da. ãsihudu sidãpãsi, ma tô te te 're apawapto, sitébré da, Ezitu ãma tisiré'õ norĩ 'rata 're si'ubumroi mono ré hã. Ta hawi, ma tô sani za'ra, tiwaihu'u pese na. ¹⁸ A'ubuni wi, 're dahãimana za'ra mono ré, ma tô te te 're da'ab'madãã pese, ãma 're dazaihã popo'o za'ra mono nherẽ. ⁴⁰ na ma tô da'ãma tiwahu, a'ubuni wi te te 're da'ab'madãã mono ré hã. ¹⁹ Cana'ã na romnhisi ãma ma tô 'Re ãhâimana u'âsi mono hã da'uprosi. ⁷ na dapoto mono bã ma da'uprosi, a'uwẽ norĩ hã, ãwa 're ãdasi'ubumroi mono hã. Tawamhã tinhib'a'uwẽ ma, ma tô sãmri za'ra ti'a hã, Izarazéhé nhihudu norĩ ma. ²⁰ ãwa dawi 're rob za'ra mono ré hã, ⁴⁵⁰ na ma tô ãma tiwahub za'ra.

— Tawamhã dama ãmreme pire norĩ hã misi sidãpãsi ma tô dama pisutu za'ra, ãsadawa para dama rowairébé'wa 're hãimana za'ra mono da, Samuwé hã ãpotozéb u. Tawamhã ma tô podo, Samuwé hã. Prédu wamhã, ta hã ma tô 'Re ãhâimana u'âsi mono hã te te dama 're sadawa wasu'u. Ta hã ãsadawa wasu'u 'rata 'wa, Samuwé hã. ²¹ Tawamhã Izarazéhé nhihudu norĩ hã ma tô tiwi waptêrẽ za'ra, 'Re ãhâimana u'âsi mono wi, ni'wa hã danhib'apito ne, te te 're ãda'uwati mono da hã, te te pisutu da. Taha wa, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã ma tô tãma hãiba nhomri za'ra, Sau hã da'uwati'wa da. Sauhu mama hã, Tisi na ãsisi hã. Bẽzamihi nhihudu ta hã, Tisi hã. Sau hã te te 're da'uwati mono ré hã ⁴⁰ na ma tô ãma tiwahu. ²² Tawamhã te te oto 're da'uwati mono tô da, ma tô waze, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã. ãsa'u hã ma tô Dawi hã dama hãiba nho, da'uwati'wa da oto. Ta hã ma tô duré wẽsã oto. ãne te te ãwẽsãmrizé hã: “Dawi hã Zéséhé 'ra hã ãma wẽ di.

Īnhimiroti te te āma uwaimrami da, te za te te 're ĭwapari u'âsi." Āne ma tō Dawi hā wēsā, 'Re ĭhâimana u'âsi mono hā. ²³ Dawihi nhihudu uwaibaba, ma tō 'Re ĭhâimana u'âsi mono hā pisutu Zezusi hā, Izarazéhé nhihudu norĩ nho'reptui'wa da hā. Wahi'rata norĩ ma, te te ĭropisutuzéb zarina, ma tō pisutu. ²⁴ Zezusi hā tinhimiromhuri na te te dama sãna'rata ō ré, ma tō Zuwā Batita hā te te dama 're rowahutu, wasiré Izarazéhé nhihudu norĩ ma, dawasété wi 're dasipizari za'ra mono da, duré â dawabzuri hā da te 're 'manharĩ za'ra mono da. ²⁵ Tawamhā tinhimiromhuri te te ĭsazârizéb u romhutu wapsi, te dama siwasu'u, āne: "Cristuhu zô te 're asimipari za'ra wa'aba mo. Tawamhā te ĭ'āma 're ĭrosa'rata za'ra wa'aba mo, Cristuhu newa, Danho'reptui'wa da, 'Re ĭhâimana u'âsi mono te te ĭpisutu newa. Tazahā, ta hāi ō di, wa hā. ĭza'u si ĭma ĭpire hā te za wei mo. Wei wisi wapsi, wa hā tãma ĭwapure di za. Tãma ĭwapure wa, ĭpara'uza wasisizé, te apâ tiwi wasihu waihu'u ō di za, ĭnhisé wa." Āne te dama siwasu'u, Zuwā Batita hā. — Āne ma tō Paru hā dama rob'râzarōtō, dahi'rata nhihudu uwaibaba, Zezusi we ĭmorĩzém na hā.

²⁶ Te duré dama tinha:

— Wasiré Abra'āhā nhihudu norĩ, ĭwapari za'ra wa'aba, duré zudezu'ō norĩ, 'Re ĭhâimana u'âsi mono āma 're aiwata za'ra wa'aba mono norĩ zama. Uburé wa'udâna ma tō ĭwasu'uwē hā wei watēme satōrĩ za'ra, wahâiba mono bâ, danho'reptuzé wasu'u hā. ²⁷ Zeruzarē āma 're ĭsi'ubumroi mono hā, duré tame dama ĭpire norĩ zama, Zezusi hā Danho'reptui'wa na te te waihu'u za'ra ō di. Sabadu sidâpâsi, 'Re ĭhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa norĩ nhimi'ui'éré hā da te dasima 're sōré za'ra mono nherē, ĭwasu'u hā te te waihu'u za'ra ō di, ta norĩ hā. Taha wa, Zezusi hā dâ'â da, te te siwi āma roti wamhā, te te waihu'u za'ra āna, ma tō 'Re ĭhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa norĩ nhimirowasu'u hā siwi āma uwaimra, si'uihā na. ²⁸ Zezusi hā marĩ ĭwasédé hā te te 'manharĩ ō nherē, ma tō ō norĩ hā siwi waptē, Piratuhu wi, da'wapéi'wa norĩ hā te te siwi wĩrĩ da, wasété ré ne. ²⁹ Tawamhā Zezusihi āma uburé 'Re ĭhâimana u'âsi mono mreme ui'éré rada hā te te siwi āma uwaimrami parip si, ma tō siwi si'ra, wedepo'o nhonhi'rãmi hawi. Ma tō siwi tisē, êtē zahâpâ wa, ab're 're. ³⁰ Tane nherē, 'Re ĭhâimana u'âsi mono, ma tō apâ hâiwa'utu, dâ'â uptabi nherē. ³¹ Tawamhā apâ hâiwa'utu pari, ma tō nasi dama sihâi'ré, bâtâ ahâ na, Zezusi hā. Darireza hawi, Zeruzarē u aré ĭsiré ĭsi'aba'ré norĩ ma, ma tō nasi sihâi'ré. Ta norĩ hā te oto te te dama 're wasu'u wē za'ra Zezusi hā, Izarazéhé nhihudu norĩ ma.

³² — Wa norĩ zama ĭwasu'uwē hā wa te aima sōmri za'ra wa'aba da, wa ai'rata wahâimana za'ra wa'aba ni. ³³ 'Re ĭhâimana u'âsi mono, wahi'rata norĩ ma, te te ĭropisudu hā ma

tô wama âma uwaimrami za'ra oto, wasiré ãsihudu norĩ ma. Zezusi hã ma tô apâ hãiwa'udu. Apâ ãhãiwa'utuzé wasu'u na 'Re ãhãimana u'ãsi mono âma danho're na rob'ui'ééré, ãsãna'remhã, te wama wasu'u, ãne:

“A hã ã'ra. ã bâta na aihãiwa'utuzé bâta na wa za Aimagama na aima 're ãhãimana.”

³⁴ — Duré âma rob'ui'ééré 'rata hãiba amo hã te duré wama wasu'u 'Re ãhãimana u'ãsi mono, Zezusi dã'ã uptabi nherẽ, apã za te te ãhãiwa'utuzém na, dã'ã u'ãsi nomro tõ da. 'Re ãhãimana u'ãsi mono te tinha:

“Dawihĩ ma, tô sena marĩ ãwẽ na te tãma ãropisutuzém na wa za taha u'ãbã aima âma uwaimrami za'ra wa'wa.”

Ãne ãmreme na rob'ui'ééré hã. ³⁵ ãhãiba amo na rob'ui'ééré ãsãna'remhã, te duré wama wasu'u:

“Te te aima 're ãromhuri wẽ u'ãsi mono hã dã'ã wamhã, rẽme õ di za, hãiba 'ro tõ da.”

Ãne te wama wasu'u. — Ãne te Paru hã dama rob'rãzarõtõ, rowasu'u 'rata na hã.

³⁶ Te duré dama rowasu'u:

— Dawi hã ti'ai âma 're morĩ ré, ma tô 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma sina uwaimra, te te tãma ãpisutuzéb zarina. Te te sina tãma uwaimrami pari, ma tô dãrã, Dawi hã. ãhi'rata norĩ 'ru âma êtẽ zahãpã wa ab're wa, ma dasiwi sãrẽ ni. Da te dasiwi sãrẽ wamhã, ãhãiba hã ma ti'ro. ³⁷ Tane nherẽ, 'Re ãhãimana u'ãsi mono apã te te ãhãiwa'udu hã, 'roi õ di. Hãiba wẽ na ma tô apã hãiwa'utu. ³⁸⁻³⁹ Wasiré norĩ, ma'ãpé aihãni ãwapari pese za'ra wa'aba, tô sena na waihu'u za'ra wa'aba da. Danho'reptuzé wasu'u hã wa za aima waihu'u za'ra wa'wa. Zezusi hã, dawasété pari'wa. Duréihã, Mozési hã ma tô wahi'rata norĩ ma âma rowasu'u za'ra, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti na. ãsimiroti zarina 're dãhãimana za'ra mono nherẽ, dawasédé da te dãsima 're pari waihu'u za'ra mono õ di, âma. Tane nherẽ, ãhãna Zezusi hã da te dãsina 're umnhasi za'ra mono wamhã, dawasédé te te oto dã'ãma 're ã'ab'madã'ã mono õ zarina, te za oto te te 're dã'awẽsãmri. ⁴⁰⁻⁴¹ Duréihã 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa hã ma tô ãne na âma rob'ui'ééré, 'Re ãhãimana u'ãsi mono mreme na, ãne:

“Re aihãimana za'ra wa'aba mono ré, wa za niha dama rob'manha, ãpipa na. Tawamhã za te dama ãrob'manharĩzém na te za âma 're asiwawã za'ra wa'aba mo, ni'wa hã te te âma 're aipo're pu'u za'ra wa'aba mono nherẽ.

'Madã'ã za'ra wa'aba. A norĩ wa'wa hã ã'ãma aiwa'ẽ za'ra wa'aba norĩ hã, te za tãma 're a'rãmi za'ra wa'aba mo, ãnhimirob'manharĩ pipa ma. Tawamhã ãzadawa para te za ai'utõrĩ 'wa.”

Ãne 'Re ãhãimana u'ãsi mono mreme hã. Ma'ãpé âma rosa'rata pese za'ra wa'aba za ãne na hã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono

nhimirob'manharĩ pipa zé hã asina uwaimrami za'ra wa'aba tã da. — ãne te Paru hã dama rob'rãzarõtõ.

⁴² Tawamhã Paru norĩ hã zudezu norĩ te, rowahutuzém hawi pusi zahuré wi, ma tô waptêrê zahuré ni, sabadu amo na te te dama rowasu'u na sahu zahuré da. ⁴³ Tawamhã rowahutuzém hawi dawairébé wamhã, da'ahã na te Paru norĩ siré ai'aba're ni, Banabéhé me, zudezu norĩ hã, duré zudezu'õ norĩ hã, zudezu norĩ hâimanazéb zarina 're ãhâimana za'ra mono norĩ zama. Tawamhã ma tô tãma roti za'ra, 'Re ãhâimana u'ãsi mono nhimipawaptobzém na siptete sina ãma 're hâimana u'ãsi za'ra mono da.

⁴⁴ Tawamhã sabadu amo na aihĩni ma tô tasi'rã'õtõ ni, 'ri nho'õmo ãma 're ãdasi'ubumroi mono hã, Wanhib'apito zadawa wasu'u hã da te wapari za'ra da. Da'umro di, da te ãwapari za'ra õ hã. ⁴⁵ Tane nherê, da'ahã na ãdasi'rã'õno hã zudezu norĩ hã te te da'madã'ã za'ra wamhã, ma tô ãma da'ruiwapari za'ra. Tawamhã Paruhu mreime hã ma tô dawí wẽ'õ za'ra, zudezu norĩ hã. Taha wa, timreme na ma tô nasi ãma tãma wa'rãmi za'ra, Paruhu mreime wa'rãmi. Ma tô duré ãma tiwa'ẽ za'ra. ⁴⁶ Tane nherê, pahi ãna ma tô Paru norĩ hã tãma nharĩ za'ra, zudezu norĩ ma, ãne:

— A norĩ wa'aba ma, uimrehẽne wa tô aima rowasu'u za'ra wa'aba ni, 'Re ãhâimana u'ãsi mono zadawa wasu'u na hã. Tane hã tô, wẽ di. Tane nherê, taré newa, ma tô asiwi ãwẽ'õ za'ra wa'wa, ãwasu'uwẽ hã. Taha wa, ãbãi õ di, hãiwa ãma rowẽ ãma 're ãaihâimana u'ãsi za'ra wa'aba mono zéb da hã, 'Re ãhâimana u'ãsi mono 'rata. Taha wa, wa za airẽme za'ra wa'aba ni, zudezu'õ norĩ ma, wa te tãma 're rowasu'u za'ra mono da oto. ⁴⁷ Wanhib'apito hã ma tô ãne na wama roti za'ra oto:

“A norĩ wa'wa hã wa tô aipisutu za'ra wa'wa, zudezu'õ norĩ ma, 're rob'uiwẽ za'ra wa'aba mono da, ãwẽ na, taha zarina te 're ãda'anho'reptui mono zém na daro mono bâ ãma 're ropéi wa'aba mono da, dama.”

ãne te wama roti za'ra, Wanhib'apito hã. — ãne ma tô Paru norĩ hã tãma rowasu'u za'ra, Banabéhé me.

⁴⁸ Tawamhã zudezu'õ norĩ hã Paruhu mreime te te wapari za'ra wamhã, toi uptabi za'ra di. Wanhib'apito zadawa wasu'u na ma tô tiwata za'ra. 'Re ãhâimana u'ãsi mono hã, rowẽ na ã'rata 're hâimana u'ãsi za'ra mono da, te te sima ãpisutu za'ra norĩ hã ma tô saze za'ra, Zezusi hã.

⁴⁹ Tawamhã Wanhib'apito zadawa wasu'u hã ma tô ropé, daza'rui mono bâ, tame danhipti'a nho'õmo ãma 're ãdahâimana za'ra mono norĩ u. ⁵⁰ Tane nherê, zudezu norĩ hã ma tô tame dama ãpire norĩ hã wada'uri wasété za'ra, Paru norĩ zãda hâimana za'ra da. Pi'õ norĩ hã ãmreme pire norĩ hã, 'Re ãhâimana u'ãsi mono ãma 're ãwata za'ra mono norĩ, zudezu'õ norĩ, ta norĩ zama ma tô wada'uri wasété za'ra, sada hâimana za'ra

da. Tawamhã ma tô ãma rowasété zahuré ni, Paru norĩ ãma, Banabéhé me. Ma tô tãma rob'ru zahuré ni, ta hawi danhipti'a nho'õmo hawi neb zahuré da, danhiti. ⁵¹ Tawamhã Paru norĩ hã ma tô tipara zapru hã wamirĩ zahuré, da'ãma dâ'â zahuré tã da. Taha wa, õne haré ma tô tineb zahuré, Iconizu na 'ri nho'õmo nhisi u. ⁵² Tawamhã Zezusihi zazei'wa norĩ hã Ātizotiza ãma 're ĩsi'ubumroi mono hã te 're to za'ra. 'Re ĩhãimana u'ãsi mono pẽ'ẽzani na ma tô aptete za'ra, ĩpẽ'ẽ mono bã.

14

Paru norĩ hã Iconizu ãma te te ĩromhuri zahuré zé wasu'u

¹ Tawamhã Iconizu na 'ri nho'õmo nhisi u ma tô aimasisi zahuré, Paru norĩ hã, Banabéhé me. Tamomo simasisi zahuré wamhã, Ātizotiza ãma sada ĩromhãimana zahuré ne, ma tô duré sada tiromhãimana zahuré. Zudezu norĩ te, rowahutuzéb u ma tô tizasi zahuré, te te dama rowasu'u zahuré da. Tawamhã simirowasu'u wẽ wa, mreme wapari ze zahuré di, dama hã. Taha wa, da'ahã na ma tô saze za'ra ni, zudezu norĩ hã, zudezu'õ norĩ zama. ² Tane nherẽ, zudezu norĩ te te 're ĩsaze za'ra mono õ hã ma tô zudezu'õ norĩ hã wada'uri wasété za'ra, sada hãimana za'ra da, Paru norĩ zada, uburé siré ĩsazei'wa norĩ zada zama. ³ Tane nherẽ, Paru norĩ hã te Iconizu ãma aimasisi hã zahuré. Pahi ãna ma tô Wanhib'apito hã dama wasu'u wẽ zahuré. Tawamhã ĩwasu'uwẽ hã tô sena na da te waihu'u za'ra da, Wanhib'apito hã ma tô Paru norĩ pawaptob zahuré, da te 're ĩwaihu'u za'ra mono zéb da hã, marĩ ĩwẽ hã dama ĩ'manharĩ waihu'u'õ hã te te dama 're ab'manharĩ zahuré mono da tame. ⁴ Tane nherẽ, õhõ na si misi da te dasima ãma rosa'rata za'ra õ di, 'ri nho'õmo ãma 're ĩdasi'ubumroi mono norĩ hã. Ma tô dasima aipo'o ni. Ni'wam norĩ hã ma tô zudezu norĩ niwĩ 're hãimana za'ra. Ni'wam norĩ hã te Paru norĩ niwĩ 're hãimana za'ra, Zezusihi zadawa wasu'u'wa norĩ niwĩ.

⁵ Tawamhã ni'wam norĩ hã zudezu norĩ hã zudezu'õ norĩ me, ma tinhib'apito norĩ me ãma sisaze za'ra, Paru norĩ ãma te te rowasété za'ra da, duré ẽtẽ na te te siwi pãrĩ da. ⁶ Tawamhã damreme te te sina wapari zahuré wamhã, ma tô dawĩ tipusi zahuré, wara sina, Paru norĩ hã. Rica'oniza na danhipti'a nho'õmo nhisi u ma tô tineb zahuré. Tamomo neb zahuré wamhã, Risitira na 'ri nho'õmo nhisi u, ma tô aimasisi zahuré, duré Derebi na 'ri nho'õmo nhisi amoi u. ⁷ Tame ma tô oto dama rowahutu zahuré, Zezusihi wasu'uwẽ na hã.

Paru norĩ hã Risitira ãma duré Derebi ãma te te ĩromhuri zahuré zé wasu'u

⁸ Tawamhã Risitira ãma te aibã hã 're sãmra, ĩhi'rẽ hã, ĩpotozém hawi ĩmorĩ'õ hã para uwa zahuré wa. ⁹ Paru hã te te dama rowasu'u ré, ma tô ĩhi'rẽ hã mreme wapa. Tawamhã Paru, ma tô ĩtẽme rob'madã. Te te 'madã'ã wamhã, ma tô sina

waihu'u, tô sena Wanhib'apito te te ãsaze na hã, duré te te pese da, te te sina ã'umnhasi na hã. ¹⁰ Taha wa, te mreme 'rãihã na tãma tinha:

— Aiwahutu. Hãwi asa na, aipara na. — ãne te tãma tinha.

Tawamhã ãhi'ré, si'aba'ré na ma tô hãwi za. Ma tô timorĩ wẽ. ¹¹ Taha wa, Paru te te ãwahudu hã da te 'madã'ã za'ra wamhã, ma tô dasima 'mahãrã za'ra ni, ãne:

— ãhãiba'õ norĩ, ãwaihu'upese norĩ hã ma tô wei watẽme 'manhi'ra zahuré. Ma tô si'aibã zahuré, ãma 're ãwawata za'ra mono norĩ hã. — ãne ma tô dasima 'mahãrã za'ra ni, dasimremezẽm na, Rica'oniza ãma 're ãdasi'ubumroi mono norĩ mreme na.

¹² Tawamhã Paru norĩ hã ma tô sisi zahuré ni, Banabéhẽ me. ãhãiba'õ norĩ hã waihu'u pese newa da te dasima 're ãsisi za'ra mono zẽm na ma tô sisi zahuré ni. Banabẽ hã Zupité na ma sisi ni. Duré Paru hã Mecuriu na ma tô sisi ni, rowahutu'wai wa. ¹³ Zupitéhẽ ãma 're ãdawata za'ra mono zẽ hã 'ri nho'õmo 'wawi wa'ra 'ridawa 'rata, 'ri hã. Taha wa, aibã hã Zupitéhẽ ma da'ãma 're ãmreme mono hã ma tô powawẽ hã saprõni zahuré, ãma 're ãdawata za'ra mono zẽb u, 'ri nho'õmo 'wawi wa'ra 'ridawa u hã. Tawamhã romnhirãrã na ma tô sõ'rebzu zahuré, tãma 'madã'ã ze zahuré da. We ãsaprõni zahuré 'wa hã ma tô dasine sima wẽ, powawẽ hã te te pãrĩ zahuré da, ãma dawata za'ra da, Paru norĩ ãma, waihu'u pese zahuré newa. ¹⁴ Tawamhã te te ã'manharĩ wasu'u hã Paru norĩ hã te te wapari zahuré wamhã, wara sina ma tô dawa'wa u tizasi waré zahuré. Ti'uza hã ma tô hãiwazu zahuré, tinho'utu nho'õmoi baba, rob'ru te. Te te hãiwazu zahuré sina, ma tô hãrã 'rãihã na da'mahãrã zahuré, ãne:

¹⁵ — Aibã norĩ, e marĩ da, te za tane ã'manharĩ za'ra wa'wa. Tô'ã. 'Manharĩ za'ra wa'aba tõ. Wa norĩ hã aibã, asine wa'aba hã. Zezusihi wasu'uwẽ na wa te aima rowasu'u za'ra wa'aba da, wa tô we wanem ni, atẽme za'ra wa'aba. Wa tô aima roti za'ra wa'aba ni, taré romhãiba na ãma 're aiwata za'ra wa'aba mono zẽm hawi 're aipizari za'ra wa'aba mono da, ãwaihu'upese newa ãma 're aiwata tõ za'ra wa'aba mono da, 'Re ãhãimana u'ãsi mono niwĩ 're anomro aba mono da oto. Ta hã ropoto na'rata 'wa, duré hãiwa nhirõtõ 'manharĩ'wa, duré ti'ai 'manharĩ'wa, duré âporé 'manharĩ'wa. Uburé ti'ai ãma 're ãdanomro mono da hã, ma tô te te da'apoto, hãiwa nhirõtõ ãma 're ãdahãimana za'ra mono da zama, duré â 'rãwi 're ãnomro mono da zama. ¹⁶ Duréihã, dahi'rata sidãpãsi da te dasima ãwẽzẽb uwaibaba te 're danomro. 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã te te 're da'ahã za'ra su'u mono õ di. ¹⁷ Tane nherẽ, ma tô dama 're siwaihu'u u'ãsi, tinhoprubzẽm na sena 're ãhãimana mono zẽm na, da te 're waihu'u za'ra mono da. Tã hã ma tô pisutu, we aima 're ta'a za'ra wa'aba mono da, te te aima 're robdi'i za'ra wa'aba mono da. Buru nho hã te duré te te aima 're

sõmri za'ra wa'wa, 're ì'rã za'ra mono zéb da hã, te te ìpisutu zarina, ãma 're asaihuri aba mono zéb da hã, aima ãma 're ìrobzei u'âsi za'ra wa'aba mono zéb da hã. — Æne ma tô Paru norĩ hã dapo're pu'u zahuré, Banabéhé me.

¹⁸ Æne Zezusihi zadawa wasu'u'wa norĩ hã te te dawĩ sawi zahuré nherẽ, da te ãma rosahãri waihu'u za'ra õ di aré. Powawẽ hã te aré tô dasiwi pãrĩ ni, Paru norĩ ãma ìdawata za'ra zéb da hã. Tane nherẽ, dama mreme pire zahuré wa, ma tô ãma rosahãri za'ra ni oto, da te dasiwi pãrĩ tõ da, ìwaihu'upese zahuré newa, ãma dawata tõ zahuré da, Paru norĩ ãma hã. ¹⁹ Tawamhã zudezu norĩ hã Ætizotiza hawi te ai'aba're, Paru norĩ zarina, Iconizu hawib zama. Sihutu wamhã, ma tô ãma dawada'uri wasété za'ra, aihĩni sada danhiti'ru za'ra da. Tawamhã, ma tô ãma tasisaze za'ra ni. Taha wa, êtẽ na ma tô dasiwi hã ni, Paru hã da te dasiwi wĩrĩ da. Tawamhã, dã'ã newa, ma tô ãma rosa'rata za'ra ni. Taha wa, ma tô da te ãma robãdã, 'ri ahã nhiti. ²⁰ Tawamhã ìsiré ìsazei'wa norĩ hã ma tô siwi uirĩ. Ìrata simasab ré, ma tô udu, Paru hã. Tawamhã 'ri nõ'õmo u te apã mo. Tame awẽm na te oto ne Paru norĩ hã, Banabéhé me. Derebi na 'ri nõ'õmo nhisi u te tineb zahuré. ²¹ Tame ma tô dama rowahutu zahuré, ìwasu'uwẽ na. Tawamhã da'ahã na ma tô saze za'ra ni, Zezusihi nhirã zarina 're danomro mono da. Taha pari, te oto apã tineb zahuré dahawi, siwa'rãmi.

Paru norĩ hã Ætizotiza u, siwa'rãmi ñneb zahuré zé wasu'u

Tawamhã Paru norĩ hã Risitira wa'wai baba te apã tineb zahuré siwa'rãmi, duré Iconizu wa'wai baba, duré Ætizotiza wa'wai baba. ²² 'Ri nõ'õmo wa'wai baba neb zahuré wamhã, ma tô ìsazei'wa norĩ hã pawaptob za'ra, hãimana nhiptete na 're nomro mono da, 'Re ìhãimana u'âsi mono ãma te te 're sasõmri u'âsi za'ra mono da. Æne te duré tãma nharĩ za'ra:

— A norĩ wa'wa hã Zezusihi zazei'wai wa, marĩ ìwasédé hã da te aima 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono wamhã, tãma 're aipahi za'ra wa'aba mono õ di za. Æne na hã te za tô 're ìrobzépata za'ra wa'aba mo. Tane nherẽ, 'Re ìhãimana u'âsi mono nhib'a'uwẽ oto 're anomro aba mono wa, te za niwapsi hãiwa ãma ì'rata 're aihãimana u'âsi za'ra wa'aba mo, rowẽ na. — Æne te tãma nharĩ za'ra. ²³ Tawamhã 'ri nõ'õmo mono bã ìsazei'wa norĩ hã siré 're ìsi'rã'õtõ mono sidãpãsi ma tô da'madã'ã'wa da hã te te 're apisutu zahuré, Paru norĩ hã. Sai ãna, te duré ta norĩ hã timreme zahuré, Wanhib'apito ma, te te sina 're ì'umnhasi za'ra mono ma, ìwasété wi da'wawi 're ìsimapa za'ra mono zém na te te 're pawaptob u'âsi za'ra mono da, da'madã'ã'wa norĩ hã.

²⁴ Pisidiza na danhipti'a nõ'õmo nhisi wa'wai baba, te oto tineb zahuré Paru norĩ hã, Pãpiriza na danhipti'a nõ'õmo

nhisi u. ²⁵ Tame, ma tô Zezusihi wasu'uwẽ na dama rowahutu zahuré, Peredi na 'ri nho'õmo nhisi ãma. Taha pari, ma tô duré tineb zahuré, Atariza na uba're nhimizahârizém nhisi u. ²⁶ Ta hawi te duré tineb zahuré, rowa'u'u na uba'renem na, dame. Tawamhã apâ ma tô aimasisi zahuré Âtizotiza u, Siriza na danhipti'a nho'õmo nhisi ãma timorĩ na te te ĩsãna'rata zahuré zéb u. Ta hawi neb zahuré õ ré, ma tô Paru norĩ ãma tamreme zusi ni, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma. Te te tãma 're romhuri wẽ zahuré mono da, te te 're pawaptob u'âsi zahuré mono da, ma tô ãma tamreme zusi ni, Âtizotiza hawi neb zahuré õ ré. Te te dama 're rowahutu zahuré mono parimhã, ma tô apâ aimasisi zahuré. ²⁷ Âtizotiza u apâ simasisi zahuré wamhã, ma tô ĩsazei'wa norĩ zô tihârâ zahuré, te te ĩtẽme ubumro da. Taha wa, ma tô dama siwasu'u zahuré, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimpawaptobzém na. ãne te tãma rowasu'u za'ra:

— 'Re ĩhâimana u'âsi mono, ma tô wapawapto, marĩ ĩwẽ hã wa te dama 're 'manharĩ mono da, ĩwasu'uwẽ hã wa te dama ãwisi da, zudezu'õ norĩ ma zama. Tawamhã ta norĩ zama ma tô te te 're sazei pese za'ra. — ãne te tãma rowasu'u za'ra, ĩsazei'wa norĩ ma. ²⁸ Âtizotiza ãma te oto aimasisi hã zahuré, Zezusihi nhirã zarina 're ĩnomro mono norĩ 'rata, Paru norĩ hã.

15

Zeruzarẽ ãma ĩdasi'rã'õtõzé wasu'u

¹ Tawamhã aibã norĩ hã ma tô aihutu Âtizotiza u, Zudeza na danhipti'a nho'õmo nhisi hawi. Tawamhã ĩsazei'wa norĩ ma, te roti za'ra, ãne:

— Zudezu'õ norĩ hã, Mozési hã wahi'rata norĩ ma, te te ĩpisutu zarina, 're sisihâiwata nhihâri za'ra mono õ nherẽ, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te 're sõ'reptu za'ra mono õ di za. — ãne te tãma nharĩ za'ra, aibã norĩ hã.

² Tawamhã Paru norĩ hã Banabéhé me, ma tô wẽ'õ zahuré, ĩsimirowasu'u za'ra hã. Taha wa, te simreme wa'rãmi sa'êtẽ ãma sima nharĩ za'ra. ãne wa, ĩsazei'wa norĩ hã ma tô ni'wam norĩ hã pisutu za'ra, Paru norĩ siré si'aba'ré da, Zeruzarẽ u, tame da'madâ'â'wa norĩ me duré Zezusihi zadawa wasu'u'wa norĩ me, te te sima ãma romnhoré za'ra da. ³ Tawamhã ĩsazei'wa norĩ hã siré 're ĩsi'rã'õtõ mono norĩ hã ma tô ãma ana, ĩsi'aba'rézém na hã. Ma tô si'mazatõrĩ za'ra, ĩme 'masi'aba'réi hutu da. Tawamhã Paru norĩ hã Zeruzarẽ u si'aba'réi ré, Penisiza na danhipti'a nho'õmo nhisi wa'wai baba, te ai'aba'ré, duré Samariza na danhipti'a nho'õmo nhisi wa'wai baba zama. Taha wa'wai baba, si'aba'réi ré, ma tô ĩsazei'wa norĩ ma, te te rowasu'u za'ra, zudezu'õ norĩ hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono u, 're ĩsipizari za'ra mono na hã. Tawamhã aihĩni ma tô dama ãma rowẽ zani za'ra, tame ĩsazei'wa norĩ ma. ⁴ Tawamhã Zeruzarẽ u ma tô oto aihutu. Sihutu wamhã, ĩsazei'wa norĩ hã,

duré Zezusihi zadawa wasu'u'wa norĩ hã, duré da'madâ'â'wa norĩ hã ma tô siwi waibui wẽ, Paru norĩ hã. Tawamhã Paru norĩ hã ma tô dama rowasu'u za'ra aihĩni, 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimipawaptobzéb zarina uburé ìsadawa para te te dama 're ì'ab'manharĩ zahuré mono zém na hã. ⁵ Tawamhã ni'wam norĩ hã ma hãwi aimasa, parisezu norĩ hã te te dama rowasu'u za'ra da. Tawamhã te dama nharĩ za'ra, âne:

— Ìsazei'wa norĩ ma, wa te roti za'ra wa'aba, zudezu'õ norĩ hã, dame 're sisihâiwata nhihâri za'ra mono da, uburé 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na Mozésihi nhimi'ui'ére zarina 're nomro mono da. — Ìne te dama nharĩ za'ra.

⁶ Tawamhã Zezusihi zadawa wasu'u'wa norĩ hã ma tô si'rã'õtõ, da'madâ'â'wa norĩ me, te te sima âma romnhoré za'ra da niha. ⁷ Tawamhã te te sima âma romnhoré hã za'ra pari, ma tô Pedru hã hãwi za. Ìne te tâma nharĩ za'ra:

— Wasisânawã norĩ, ìwapari za'ra wa'aba. Duréhã 'Re ìhâimana u'âsi mono hã ma tô sima ìpisutu, ìhâiba pisutu zudezu'õ norĩ ma, Zezusihi wasu'u'wẽ na te tâma 're rowasu'u za'ra mono da, te te 're wapari za'ra mono wa, te te 're saze za'ra mono da. Ìne na ma tô ì'âma ìwaihu'u za'ra wa'wa. ⁸ 'Re ìhâimana u'âsi mono hã dapê'e 'remhã danhimirosa'rada hã te te waihu'u pese di. Zudezu'õ norĩ hã te te 're saze za'ra mono wamhã, 'Re ìhâimana u'âsi mono te te 're ìwêsâmri za'ra mono zéb zarina, ma tô Tipê'èzani hã ta norĩ ma zama te te 're anhomri, ìsâna'rata hawi te te wama 're ì'anhomri mono ne. ⁹ Ta norĩ hã Zezusi te te sina 're ì'umnhasi za'ra mono zéb zarina si, ma tô ìwasédé hã te te tâma 're apari, wa norĩ hã wa te wasina 're umnhasi za'ra mono wa, wawasédé hã te te wama 're ì'apari mono ne hã aiwa. Aimawi hã te te tâma 're apisutu mono õ di, zudezu'õ wa. ¹⁰⁻¹¹ E marĩ da, ma tô bété asima ìwẽ za'ra wa'wa, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã pibu za'ra wa'aba da, niha te te aima ìrob'manharĩ za'ra wa'aba õ zéb zõ. 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na Mozési te te âma ìrob'ui'ére hã wa te tâma âma 're uwaimrami waihu'u za'ra mono õ di, taha zarina 're ìwasisõ'reptu za'ra mono da hã. Wahi'rata norĩ zama te te tâma âma 're uwaimrami waihu'u za'ra mono õ di duré. Taha wa, e marĩ da, wa za bété wasiré ìsazei'wa norĩ ma, wa te 're roti za'ra, Mozésihi nhimi'ui'ére zarina 're nomro mono da, zudezu'õ nherẽ. Ni'wa hã marĩ ìpire uptabi hã te te danhoihi waptob âna, te te dama ìsibu 'rãihã ne, ma tô a norĩ wa'wa hã ìpire uptabi hã tâma ìpisutu za'ra wa'wa, zudezu'õ na ìsazei'wa norĩ ma hã. Tane nherẽ, tinhoprubzém na si ma tô Wanhib'apito Zezusi hã te te 're wa'anho'reptu. Òhõ na si te duré ta norĩ zama te te 're anho'reptu, zudezu'õ norĩ hã. — Ìne te tâma nharĩ za'ra, Pedru hã.

¹² Tame ìsi'ubumro norĩ hã te ari'iwi asimro, Banabé norĩ mreme hã te te wapari za'ra da, Paruhu me. Uburé zudezu'õ norĩ ma, 'Re ìhâimana u'âsi mono zadawa para, marĩ dama

ĩ'manharĩ waihu'u'õ hã te te 're ĩ'ab'manharĩ zahuré mono zém na te dama siwasu'u zahuré. ¹³ Ta norĩ hã te te dama rowasu'u zahuré parimhã, te duré Ti'adu hã dama rowasu'u, âne:

— Wasisânawã norĩ, ĩwapari za'ra wa'aba. ¹⁴ Sima Pedru, ma tô wama rowasu'u pari za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono, tinhoprum na zudezu'õ norĩ âma ĩsime na'rata zém na. Tinhib'a'uwẽ da, ma tô ni'wam norĩ si te te 're awaibu, zudezu'õ norĩ hã. ¹⁵ Âne na ma tô 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa hã âma rob'ui'ééré, tô ĩsarina. Âne duréihã rob'ui'ééré hã, uburé Danhib'apito mreme na hã:

¹⁶ “Zahadu wa za apã ĩsina siri, Dawi na aih'i'rata nhisi nhimirotizéb zarina ni'wa hã ĩsihudu uwaibaba hã siroti'wa da.

'Ri siprum nherẽ, ti'ai u'ẽne hã te za ubumro ni, da te dasiwi âma 'ri téb da apã. Tane duré, Dawi hã duréihã pire na te te 're ĩda'ab'madã'ã mono zé hã si'utõrĩ nherẽ, wa za ĩsihudu hã pisutu, apã Dawihi nhimiroti zarina te te 're 'mairoti mono da.

¹⁷ Tawamhã zudezu'õ norĩ zama te za ĩzô 're sôpré, ĩnhib'a'uwẽ da, te ĩsima ĩpisutu za'ra norĩ hã te te 're ĩzaze za'ra mono da.

¹⁸ Wa hã uburé Danhib'apito, wa tô âne hã ĩsãna'rata hawimhã dama waihu'u pa.”

Âne ĩsadawa wasu'u ui'ééré 'rada hã. — Âne ma tô Ti'adu hã tâma rob'rãzarõtõ za'ra.

¹⁹ Te duré tâma nharĩ za'ra:

— Âhãna ĩnhimirosa'rada hã wa za aima waihu'u za'ra wa'wa. Zudezu'õ norĩ hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono u 're ĩsipizari za'ra mono norĩ wi, wa te tiwi 're ro'wa'rutu za'ra mono õ di za. ²⁰ Âne si wa za 'manharĩ za'ra ni. Wa za tâma rob'ui'ééré za'ra ni, marĩ ĩwasété uptabi si, wa te tiwi sawi za'ra da, romhãiba 'manharĩ âma 're ĩdawata za'ra mono zéb da, abaze da te 're simroi mono wamhã, taha nhi hã te te 're huri tõ mono da, duré siwa'ru tihâimanazé ĩwasédé hã te te 're 'manharĩ za'ra mono tõ da, pi'õ na aibã na zama, duré danhimizama hã da te 're ĩsõ'reti za'ra mono nhi hã wapruiré te te 're huri tõ mono da, duré danhimizama wapru hã te te duré 're âhuri tõ mono da. Âne si wa za dawĩ sawi za'ra ni. ²¹ Rowahutuzé mono bã, sabadu sidãpãsi Mozésihi nhimi'ui'ééré hã da te 're sõré za'ra mono ré hã, ma âma tiwahub ahã. Te duré da te dasima âma 're rowahutu u'âsi za'ra, 'ri nho'õmo mono bã. Taha wa, Mozésihi nhimi'ui'ééré hã dama waihu'u pese za'ra wa, te za ã norĩ hã roti hã te te wama 're 'madã'ã za'ra, zudezu'õ norĩ hã, rowẽ na wasiré 're wahâimana za'ra mono da. — Âne ma tô Ti'adu hã dama rowasu'u rãsutu.

Zudezu'õ na, Zezusihĩ zazei'wa norĩ ma, da te ĩrob'ui'ééré za'ra zé wasu'u

22 Tawamhã Zesusihi zadawa wasu'u'wa norĩ hã, da'madâ'â'wa norĩ me, ma tô aihĩni ãma sisaze za'ra, ĩsiré ĩsazei'wa norĩ me, Ātizotiza u tisiré norĩ hã te te siwi 'mazatõrĩ zahuré da, Paru norĩ siré 'maneb zahuré da, Banabéhé me. Tawamhã Zudasi hã ma tô siwi pisutu, Basaba na ĩsisi amo hã, ĩsiré neb zahuré da, Siraha me. Ta norĩ hã simiroti prédub zahuré di, ĩsazei'wa norĩ ma hã. 23 Tawamhã ĩsiré neb zahuré wamhã, rob'ui'ééré, ma tô siré âri zahuré. Āne rob'ui'ééré hã:

“Wasiré ĩsazei'wa norĩ, zudezu'õ na 're aipoto za'ra wa'aba mono hã, wa ãma asawi za'ra wa'aba ni, Ātizotiza na 'ri nho'õmo nhisi ãma 're aihâimana za'ra wa'aba mono norĩ hã, duré Siriza na danhipti'a nho'õmo nhisi ãma 're aihâimana za'ra wa'aba mono norĩ hã, duré Sirisiza na danhipti'a nho'õmo nhisi ãma 're aihâimana za'ra wa'aba mono norĩ hã. Wa norĩ hã Zesusihi zadawa wasu'u'wa norĩ hã duré ãme da'madâ'â'wa norĩ zama wa tô wasisânawã na wa te 're asisi za'ra wa'wa, wasiré Zesusihi zazei'wai wa. 24 Wa norĩ hã wa tô romreme hã wapari za'ra ni. Aibã norĩ hã, aré wasiré 're ĩsi'ubumroi mono hã ma tô, u, ãma ai'aba'ré, atême za'ra wa'aba, wazadawa para õ nherẽ. Si'uihã na ma te u, tinhimirowasu'u na aiwi ro'wa'rutu za'ra wa'wa. Ma duré asimirosa'rada hã aiwi 'wa'rutu za'ra wa'wa. 25 Taha wa, aihĩni wa tô ãma wasisaze za'ra ni, aibã norĩ hã maparane wasi'upana wa te wasiwi ãma satõrĩ zahuré da, atême za'ra wa'aba. Aibã norĩ hã Banabé norĩ siré te za ãma tineb zahuré. Banabé norĩ hã Paruhu me, wama ĩsawi pese zahuré. 26 Ta norĩ hã Wanhíb'apito Zezu Cristu te te dama 're wasu'u wẽ zahuré mono da, 're neb zahuré ré, ma tô da te dasima 're 'ru zahuré, da te dasiwi pãrĩ da. Tane nherẽ, ma tô Zesusi hã te te dama 're sadawa wasu'u u'âsi zahuré. 27 Āhãna, wa Paru norĩ me wasiwi ãma satõrĩ zahuré ni Zudasi norĩ hã, Siraha me. Wanhimi'ui'ééré zarina te za 'rãwi aima wazadawa wasu'u za'ra wa'wa. 28 'Re ĩhâimana u'âsi mono pẽ'ẽzani hã ma tô wanhimirosa'rata waihu'u pe hã wama sòmri za'ra, ĩsimirosa'rada hã wa te waihu'u za'ra da. Tawamhã wa tô ãma saze za'ra ni, wanhimiroti ahã na wa te aima 're roti za'ra wa'aba mono tõ da. Āne si wa za aima roti za'ra wa'aba ni: 29 'Danhimizama hã romhãiba 'manharĩ ãma 're dawata za'ra mono da, da te 're ĩsimroi mono nhi hã 're huri aba mono õ di za. Duré ĩwapru hã 're âhuri aba mono õ di za. Duré danhimizama da te 're ĩsõ'reti za'ra mono nhi hã 're huri aba mono õ di za. Duré siwa'ru aihâimanazé ĩwasédé hã 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono õ di za, pi'õ na aibã na zama.' Āne na si wanhimiroti za'ra hã, aima za'ra wa'aba hã. Āne na wanhimiroti zarina 're anomro aba mono wamhã, aima 're rowẽ za'ra wa'aba mono di za. Wa ãma asawi za'ra wa'aba ni, ĩrême ma.” — Āne ma tô tãma rob'ui'ééré za'ra, Zeruzarẽ ãma 're ĩsi'ubumroi mono norĩ hã.

³⁰ Tawamhã Zeruzarê hawi, dasi'upana da te ĩsatõrĩ zahuré hã ma tô tineb zahuré, Ātizotiza u. Paru norĩ me te tineb zahuré. Sihutu wamhã, ĩsazei'wa norĩ zô hârâ za'ra wa, ma tô ubumro. Rob'ui'ééré, ma tô tâma sõmri za'ra. ³¹ Taha wa, ma tô sôré za'ra. Te te sôré za'ra wamhã, toi uptabi za'ra di, roti hã wẽ wa. ³² Zudasi norĩ hã Siraha me, 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa zahuré. Tawamhã ta norĩ hã ma tô ĩsazei'wa norĩ ma roti zahuré. Simiroti hã zahuré di, ta norĩ hã. Taha wa, ma tô ĩsazei'wa norĩ hã âma aptete za'ra, ĩsimiroti zahuré na. Marĩ ĩwẽ hã te te 'manharĩ ze za'ra di. ³³⁻³⁴ Taha wa, ma tô bâdâ hã nasi âma si'utõrĩ zahuré, Sira norĩ âma Ātizotiza âma simasisi zahuré ré hã. Tawamhã ĩsazei'wa norĩ hã ma tô apâ siwi satõrĩ za'ra, rowẽ na apâ neb zahuré da, te te siwi ĩsatõrĩ za'ra norĩ u.

³⁵ Paru norĩ hã te a'â aimasisi zahuré, Ātizotiza âma, Banabéhé me. Tame ni'wam norĩ me te te dama 're rowahutu zahuré mono da, duré Wanhib'apito zadawa wasu'u na te te dama 're rowasu'u zahuré mono da, ma tô a'â aimasisi zahuré.

Paru norĩ hã siwi ĩsiwanhizarizé wasu'u

³⁶ Tawamhã âma ronomro pese zahuré pari, te Paru hã Banabéhé ma tinha:

— Oto wane na apâ, 're ĩwanebzé na'rata niwĩ. 'Ri nho'õmo u datẽme 're ĩwaneb na'rata zéb uwaibaba, Wanhib'apito, wa te dama ĩsadawa wasu'u na'rata zéb u, wa za wanem ni, ĩsazei'wa norĩ hã wa te duré sabu na sitéb za'ra da, rowẽ na 're hâimana za'ra mono zô. — Āne te tâma tinha.

³⁷ Tawamhã Banabé hã ma tô sima wẽ, Zuwã Marcusi hã ĩsiré morĩ zahuré da. ³⁸ Tane nherê, Paru hã ma tô wẽ'õ, ĩsiré morĩ zahuré tõ da, ĩwana wamhã, Zeruzarê u Pãpiriza hawi apâ morĩ sirõmo da, te te rême zahuré wa, Zuwã Marcusi hã. Timorĩ hã te te ĩme 'rãsutu zahuré õ wa, ma tô siwi wẽ'õ. ³⁹ Tawamhã te sima âma nharĩ zahuré, Zuwã Marcusihi hãiba na. Siwapari zahuré õ di. Taha wa, ma tô siwi aiwanhizari zahuré, âma sisaze zahuré õ wa. Tawamhã Banabé hã ma tô Zuwã Marcusi hã saprõ. Rowa'u'u na uba'renem na te tineb zahuré dame, Sipri na rob'rê za'iti nhisi u. ⁴⁰ Tawamhã Paru hã ma tô Sira hã pisutu, ĩsiré morĩ da. ĩsazei'wa norĩ hã ma tô âma mreme zu, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, ta hã te te pawaptob zahuré da, ĩneb zahuré zém na hã.

⁴¹ Taha parimhã, ma tô tineb zahuré Paru norĩ hã, Siriza na danhipti'a nho'õmo nhisi wa'wai baba, duré Sirisiza na danhipti'a nho'õmo nhisi wa'wai baba. Tinhimiroti na ma tô te te 're da'apawapto, ĩsazei'wa hâimanazém na danhiptete na 're dahâimana za'ra mono da, dasiré 're ĩdasi'rã'õtõ mono bâ.

16

Timotiu hã ãme morĩ zahuré da, Paru te te sima ãwẽzé wasu'u

¹ Tawamhã Derebi na 'ri nho'õmo nhisi u ma tô aimasisi zahuré, Paru norĩ hã. Taha pari, ma tô duré aimasisi zahuré, Risitira na 'ri nho'õmo nhisi u. Tame te aibã hã 're sãmra, Zezusihi zazei'wa hã, Timotiu na ãsisi hã. ãna hã zudezu, Zezusihi zazei'wa, ta hã. Tane nherẽ, ãmama hã zudezu õ di, deredu norĩ siré hã, ta hã. ² ãsazei'wa norĩ hã uburé ma tô Timotiu hã wẽsãmri za'ra, Risitira ãma 're ãsi'ubumroi mono norĩ hã, duré Iconizu ãma 're ãsi'ubumroi mono norĩ hã. ³ Tawamhã Paru hã ma tô sima wẽ, Timotiu hã ãsiré morĩ da. Tane nherẽ, zudezu norĩ hã uburé tãma waihu'u pese za'ra di, Timotiuhu mama hã deredu norĩ siré na hã. Taha wa, Paru hã ma tô Timotiu sihãiwata nhizã, sizudezu da, te te ãma siwi wẽ'õ tã da, zudezu norĩ hã. ⁴ Tawamhã Paru norĩ hã daza'rui mono bã ma tô te te dawaimrami za'ra, Zezusihi zadawa wasu'u'wa norĩ nhimirosa'rata na, te te dama rowasu'u za'ra mono da, duré Zeruzarẽ ãma da'madã'ã'wa norĩ nhimirosa'rata na zama. Ma tô duré dama roti za'ra, ta norĩ nhimirosa'rada hã da te 're 'madã'ã pese za'ra mono da, ãsazei'wa norĩ hã. ⁵ Taha zarina, ma tô Wanhĩb'apito te te sina 're ã'umnhasi za'ra mono zém na 're siptete za'ra, ãsazei'wa norĩ hã daza'rui mono bã siré 're ãsi'rã'õtõ mono hã. Awẽ sidãpãsi ma tô sina hã, ãsazei'wa hã.

Paru hã Torowadi ãma marĩ hã sõtõ 'rowim ne te te ãsabuzé wasu'u

⁶ Tawamhã Paru norĩ hã ma tô ai'aba'ré, Prizi'a na danhipti'a nho'õmo nhisi wa'wai baba, duré Darasiza na danhipti'a nho'õmo nhisi wa'wai baba. Tane nherẽ, 'Re ãhãimana u'ãsi mono pẽ'ẽzani hã ma tô sadawa uwati za'ra, Azi'a na danhipti'a nho'õmo nhisi ãma ãwasu'uwẽ na te te dama rowasu'u za'ra tã da a'ã. ⁷ Tawamhã ma tô aihutu, ti'a nhizãrizéb u, Mizi'a na danhipti'a nho'õmo nhisi u. Bitinha na danhipti'a nho'õmo nhisi u sisisi neza. Tane nherẽ, Zezusi hã ma tô Tipẽ'ẽzani na tiwi rosawi za'ra, tamomo si'aba'ré tã da. ⁸ Taha wa, Mizi'a na danhipti'a nho'õmo nhisi wa'wai baba, ma tô ro'rahãri waré za'ra. Tawamhã Torowadi na 'ri nho'õmo nhisi u, ma tô aihutu, uba're za'ẽtẽ nhimizahãrizéb u. ⁹ Tawamhã sõtõ õ nherẽ, sõtõ 'rowi te te ãrosawẽrẽ ne, ma tô marĩ hã sabu Paru hã, barana. Aibã hã Masédoniza na danhipti'a nho'õmo nhisi ãma 're ãsãmra mono hã te ã'rata za, sa'ẽtẽ te te waptẽrẽ da, ãne:

— Wei watẽme aimorĩ, Masédoniza u wa'ãma aime za'ra da. — ãne te tãma tinha. ¹⁰ Tawamhã ãne hã Paru hã sõtõ 'rowim ne te te 'madã'ã wamhã, wa tô wasima ro'ubumro za'ra ni, Masédoniza u wasi'aba'ré da. E marĩ wa. Zezusihi wasu'uwẽ na tame wa te dama rowasu'u za'ra da, 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te ãwapisutu za'ra na wa te wasina waihu'u za'ra wa.

Paru norĩ hã Piripu ãma te te ĩromhuri na'rata za'ra zé wasu'u

¹¹ Tawamhã Torowadi hawi, wa tô ai'aba're ni, rowa'u'u na uba'renem na. Samotarasiswa na rob're za'iti nhisi u, ma tô waré tiwara waré za'ra. Ta hawimhã awêpsi wa tô saprĩ za'ra ni zara u, Ne'apuri na 'ri nho'õmo nhisi u hã. ¹² Tawamhã Ne'apuri hawi, wa tô aihutu ni, Piripu na 'ri nho'õmo nhisi u, Masédoniza na danhipti'a nho'õmo nhisi ãma 'ri nho'õmo u hã. Tame te romanu norĩ hã 're si'ubumro. Tame wasi'ubumroi ré, ma tô bádã hã umro na wa'ãma ai'utõrĩ za'ra. ¹³ Tawamhã sabadu na wa tô wawairébé ni, 'ri nho'õmo hawi, pazaihã u 'Re ĩhãimana u'ãsi mono ma, wamreme zusi da. Tame, zudezu norĩ hã tãma 're ĩmreme zusi mono zém na wa te wasima rosa'rata za'ra wa, wa tamomo ai'aba're ni. Tame ma tô pi'õ norĩ hã ubumro, ádawa. Tawamhã wa norĩ hã wa tô ĩ'rata asimro ni, pi'õ norĩ 'rata, wa te wasima rowasu'u za'ra da. ¹⁴ Tame te pi'õ hã nhamra, Ridiza na ĩsisi hã. Ti'atira na 'ri nho'õmo nhisi ãma 're ĩsãmra mono aré ta hã, Ridiza hã. Zazahã ĩwê hã te te dama 're ĩ'awede mono, ĩhãpré pe hã. Ta hã, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono ãma 're ĩwata mono duré. Tawamhã Paruhu nhimirowasu'u te te wapari wamhã, Wanhib'apito hã ma tô pawapto, te te ãma saze da. ¹⁵ Taha wa, ma tô á dawabzuri hã 'manharĩ za'ra, Ridiza norĩ hã ĩsire ĩsõrõwa ãma 're ĩsi'ubumroi mono norĩ me. Taha pari, te duré wazô tihârã za'ra, ĩ'rata wasi'ubumro da a'á. ãne te wazô tihârã za'ra:

— Wa hã, Wanhib'apito zazei'wa na sena na ĩwaihu'u za'ra wa'aba wamhã, ĩnhorõwa ãma te za asimroi wa'wa a'á. — ãne ma tô wazô tihârã za'ra, pi'õ hã. ãne wama siwaihu'u za'ra zawi te, wa tô ĩtême ai'aba're ni, ĩ'rata wasi'ubumro da a'á.

Paru norĩ hã dazazéb 're, da te ĩsitob zahuré zé wasu'u

¹⁶ Tawamhã nimahã bātã na 'Re ĩhãimana u'ãsi mono ma, 're ĩdamreme zusi mono zéb u wasi'aba'rei ré, azarudu hã ma tô wawa'rãmi mo, pawa'ábã ãna dama romhuri'wa hã. Wa'uburé ré 're hãimana mono wa, te marĩ hã romhã ré te te dama 're awaihu'u siro, ta hã. Tawamhã azarutu wada'uri'wa norĩ hã ma tô rob'uiprazé hã ahã na ĩ'upana te te sima 're waibu, marĩ hã romhã ré te te dama 're ĩ'awaihu'u mono zé wa'ã hã. ¹⁷ Tawamhã azarudu hã ma tô Paruhu zarina mo, wazarina zama. Mreme 'rãihã na te nasi te te wa'mahârã za'ra, ãne:

— Ô hã aibã norĩ hã, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono ma romhuri'wa norĩ, ĩwaihu'u pese uptabi ma romhuri'wa za'ra. Niha te za aima waihu'u za'ra wa'wa, asisõ'reptu za'ra wa'aba da. — ãne te nasi te te wa'mahârã za'ra, dama.

¹⁸ Awê sidápãsi te nasi ãne te te wa'ab'mahârã. Te te nasi wa'ab'mahârã u'ãsi mono wa, wapari a te, nimahã bātã na ma

tô Paru hã sô aipi'ra, wa'uburé ma, te te nharĩ da. ãne te tãma tinha:

— Zezu Cristuhu zadawa para, wa aima rob'ru. Mo oto aimorĩ, azarutu nhiti. — ãne te tãma tinha, wa'uburé ma, Paru hã.

Tawamhã awa'awi, ma azarutu hawi watobro. Ma tô ĩsiti mo oto. ¹⁹ Taha wa, azarudu hã marĩ hã romhã ré te te oto dama 're awaihu'u mono õ di. Taha wa, ĩwada'uri'wa norĩ hã ma tô Paru norĩ zada tinhiti'ru za'ra, ĩwa'â te te sima 're waibui mono õ wa oto. Taha wa, ma tô siwi pamra, Paru norĩ hã. Taha pari, ma tô siwi sari zahuré, dama ĩpire norĩ u 'ri nho're u. ²⁰ Tawamhã, apito siromanu norĩ nho're te te siwi simizusi wamhã, te ãne tãma rowasu'u za'ra:

— ã hã aibã norĩ hã, zudezu norĩ siré hã 're ĩwanomro mono zém na ma tô wawi ro'wa're zahuré, ãme waza'rui 'remhã. ²¹ Re ĩdanomro mono zép tém na te dama rowasu'u zahuré, 're ĩwahãimana za'ra mono zéb upana. Wa norĩ hã, romanu. Taha wa, ĩsarina ãma 're ĩwanomro mono da hã, wa te waihu'u za'ra õ di. — ãne te tãma rowasu'u za'ra.

²² Tawamhã õhõ na si ma tô da'ahã na ãma tasisaze za'ra ni, Paru norĩ ma, rowasédé hã da te dasiwi 'manharĩ za'ra da. Tawamhã apito norĩ hã ma tô da'wapéi'wa norĩ ma 'ru za'ra, Paru norĩ uza hã te te tiwi hãiwazu za'ra da, Siraha me. Taha wa, ma tô sa'êtê tiwi hãiwazu zahuré ni, ĩ'uzã hã. Wedehu na te duré da te 're pré'é zahuré. ²³ Da te 're pré'é zahuré mono parimhã, ma tô 'mazasi zahuré ni, dazazéb u. Taha pari, dazazé 'madã'ã'wai ma, ma tô 'ru zahuré ni, te te 'madã'ã pese zahuré da, pusi õ'umhasite. ²⁴ Taha wa, ãne, da te tãma 'ru za'ra wa, ma tô 'mazasi zahuré, dazazé 'ri 're wa'wa amo nhipai u. Tame wedepo'o zapu'u 're, ma tô ĩpara hã za zahuré ni, da te para'õtõ tété zahuré da.

Paru norĩ hã dazazéb 're ĩsima'wara zahuré zé wasu'u

²⁵ Tawamhã mara wa'wa, ma tô Paru norĩ hã 'Re ĩhãimana u'âsi mono ma timreme zahuré, Siraha me. Tinho're na te duré ãma tiwata zahuré. Tawamhã 'ri 're wa'wa amo niwĩ ĩsimasam norĩ hã te wapari za'ra, ĩsõ're zahuré hã. ²⁶ Tawamhã te awa'awi ti'a hã 're wara. Ti'ai 'rowi, 'ri na'rata tétézê hã te sãsã'ã, dazazéb 'ri hã. Tawamhã awa'awi ma uburé 'ridawa nhitobzé hã si'ridawa za'ra. Dapawasisizé hã duré daparátétézê hã ma tô sisanarĩ, dazazéb 're ĩsimasam norĩ ma, ĩsi'uwazi nhorõ rudu hã. ²⁷ Taha wa, dazazé 'madã'ã'wa hã ma tô udu. Utu wamhã, ma tô 'ridawa hã 'madã. 'Ridawa haré te za, dazazé hã. Taha wa, ma tô tinhi'wa hã sisada waze, ãma siwĩrĩ da aré, ĩsimasam norĩ hã wairébé newa. ²⁸ Taha wa, te Paru hã hãrã 'rãihã na 'mahã:

— Tô'ã. Asiwĩrĩ tõ. ãhãta wa aihĩni aimasam ni. — ãne te 'mahã.

²⁹Tawamhã ma tô dazazé 'madâ'â'wa hã rob'uuiwëzéb zô hã. Wara sina, ma tô ìtême tizébré zahuré, Paru norĩ u. Īpapara, ma tô aime zahuré hi'rãitĩ, rërë'ê sina. ³⁰Taha pari, ma tô sani zahuré, rob u. Te tãma nharĩ zahuré, ãne:

— Aibã norĩ, e marĩ wa za 'manha, danho'reptuzé hã te ĩsina uwaimrami da hã. — ãne te sina sadanharĩ zahuré.

³¹Tawamhã ma tô asa tãma rowasu'u zahuré:

— Wanhib'apito Zezusi asina umnhasi. Tawamhã te za asõ'reptu, asõrõwa ãma asiré 're ai'ubumroi wa'aba mono norĩ me.

³²Tawamhã Wanhib'apito zadawa wasu'u na te duré tãma rowasu'u za'ra, dazazé 'madâ'â'wai ma, duré ĩsiré 're ĩsi'ubumroi mono norĩ ma zama. ³³Mara wa'wam nherë, dazazé 'madâ'â'wa hã ma tô a'â Paru norĩ hã hãiba upsõ zahuré, da te dasiwi 're ĩpré'é zahuré mono zém na da te ĩhãnhinarĩ zahuré mono zé hã. Te te upsõ zahuré parip si, ma tô â dawabzuri hã 'manha, dazazé 'madâ'â'wa hã. ĩsiré 're ĩsi'ubumroi mono norĩ zama ma tô 'manharĩ za'ra. ³⁴Taha pari, tinhorõwa u te oto saprõni zahuré. ĩsa hã ma tô tãma sõmri zahuré, sa zahuré da. Dazazé 'madâ'â'wa hã, toi uptabi di oto. ĩsõrõwa ãma ĩsiré 're ĩsi'ubumroi mono norĩ zama toi uptabi za'ra di, 'Re ĩhãimana u'âsi mono te te saze za'ra wa.

Paru norĩ hã dazazém hawi ĩpusizé wasu'u

³⁵Tawamhã awë mararé romanu na danhib'apito norĩ hã ma tô damrami'wa norĩ hã sô 'mazatõrĩ za'ra, Paru norĩ hã da te dasiwi sani da, Siraha me. ãne te tãma 'ru za'ra:

— Aibã norĩ hã sani wa'aba, neb zahuré da oto. — ãne te tãma 'ru za'ra. ³⁶Tawamhã dazazé 'madâ'â'wa hã ma tô Paru norĩ ma rowasu'u, ãne:

— Danhib'apito norĩ hã ma tô ai'rui wa'wa, da te asani wa'aba da, ane wa'aba da oto. Rowë na ane wa'aba za. — ãne ma tô Paru norĩ ma tinha, dazazé 'madâ'â'wa hã.

³⁷Tawamhã te Paru hã asa tãma nharĩ za'ra, damrami'wa norĩ ma:

— Marĩ hã wa te 'manharĩ wasété õ nherë, ma tô dama wa'ru, danho'a da te 're wapré'é mono da, wa norĩ hã romanu norĩ siré nherë. Ma tô wamrami ni, dazazéb 're, wasima'wara da. Tawamhã e pi'uriwi te za wazatõrĩ za'ra. Mare di. Apito norĩ hã te za wei wazõ ai'aba'ré, si'uinhã na danho'a te te siwi wazani da, waneb da. — ãne te Paru hã tãma nharĩ za'ra.

³⁸Tawamhã damrami'wa norĩ hã ma tô Paru norĩ hã tãma sadawa wasu'u za'ra, danhib'apito norĩ ma. Romanu norĩ siré na siwasu'u zahuré wa, ma tô tipë'ëwara za'ra. ³⁹Taha wa, ma tô ìtême ai'aba'ré, tãma siwasu'u za'ra da, Paru norĩ ma, ta norĩ hã te te sina 'ruiwapari za'ra tõ da. Taha pari, ma tô siwi sani zahuré dazazém hawi, neb zahuré da. Tawamhã ma tô tãma rob'ru za'ra, 'ri nõ'õmo hawi neb zahuré da oto.

40 Tawamhã, dazazém hawi da te sani zahuré wamhã, ma tô tineb zahuré, Ridizaha nhorõwa u. Tame ma tô ãsazei'wa norĩ me sisõpêtê za'ra. Tawamhã tinhimirowasu'u na ma tô tâma rowê zani za'ra. Taha pari, te oto tineb zahuré, Piripu na 'ri nho'õmo nhisi hawi.

17

Paru norĩ hã Tesaronita ãma te te ãromhuri za'ra zé wasu'u

¹ Tawamhã Paru norĩ hã te oto ai'aba're, Ápipori na 'ri nho'õmo nhisi wa'wai baba, duré Aporoniza na 'ri nho'õmo nhisi wa'wai baba zama. Tawamhã ma tô oto aihutu, Tesaronita na 'ri nho'õmo nhisi u. Tame te rowahutuzé hã 're sa, zudezu norĩ te hã. ² Paru hã nimomo 're simasisi mono sidâpâsi, te rowahutuzéb u 're zasi, 're ãhâimana mono zéb zarina. Taha wa, Tesaronita u wisi wamhã, ma tô duré âzê, rowahutuzéb u. Tawamhã si'ubdatõ romhuri 'râsutu na ma tô dama rowasu'u sabadu na, 'Re ãhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u na rob'ui'ére 'rata na, tame 're ãsi'ubumroi mono norĩ ma. ³ ãne ma tô dama rob'râzarõtõ:

— “Cristu hã Danho'reptui'wa da, 'Re ãhâimana u'âsi mono te te wama ãpisudu hã te za robzêpata. Te za duré dêrâ. Dâ'â uptabi nherê, te za apâ hâiwa'udu.” ãne te wama ãma rowasu'u, ãrob'ui'ére 'rata na hã. Zezusi hã te aima ãwasu'u za'ra wa'wa hã wa tô waihu'u pese za'ra ni, tô õ hã Cristu, 'Re ãhâimana u'âsi mono te te wama ãpisudu, Danho'reptui'wa da.

— ãne ma tô Paru hã tâma rowasu'u za'ra.

⁴ Tawamhã ni'wam norĩ hã zudezu norĩ hã ma tô saze za'ra, Paru norĩ te te tâma ãrowasu'u za'ra zéb zarina. Taha wa, ma tô ãsiré tihâimana za'ra, Paru norĩ siré, Siraha me. Duré deredu norĩ zudezu'õ norĩ hã, 'Re ãhâimana u'âsi mono ãma 're ãwata za'ra mono norĩ hã, ahâ na ma tô duré saze za'ra. Pi'õ norĩ zama ma tô saze za'ra, dama ãmreme pire za'ra hã. Ta norĩ zama ma tô oto ãsiré tihâimana za'ra.

⁵ Tane nherê, zudezu norĩ, ãsazei'õ'wa norĩ hã ma tô ãma 'madâ'â wê'õ za'ra, Paru norĩ hã. Taha wa, ma tô 'ri nhi'riti na aibâ ãwasété norĩ ma si'upana 'ru za'ra, ãwa'a norĩ ma hã. Tawamhã ta norĩ hã ma tô sitême sito, Paru norĩ zada hâimana za'ra da. Ta norĩ hã ma tô ãma siwi ro'wa'rutu pese, 'ri nho'õmo ãma. Aibâ nhorõwa hã ma tô duré siwi uirĩ, Zasãhã nhorõwa hã. Paru norĩ zô sisisi da, ma ãré siwi uirĩ. Taha pari, ma sô asisi, te te siwi sani da, danho're u. ⁶ Tane nherê, oto sô sisisi wamhã, robaba zahuré di, Paru norĩ hã. Te te sa'rese za'ra õ di. Taha wa, Zasã norĩ hã ma tô Paru norĩ upana pawaiibu ni, ãsiré ãsazei'wa norĩ me. Tawamhã dama ãpire norĩ nho're u ma tô te te simro. Tawamhã mreme 'rãihã na te 'mahârã za'ra, ãsaprõni'wa norĩ hã:

— Õ hã, aibâ norĩ hã daro mono bâ, 're ãdahâimana za'ra mono zém na ma tô ãma dawi sãprĩ za'ra. Ma tô dawi

ro'wa'rutu za'ra. Āhāna ma tō duré we aimasisi, waza'ru u.
 7 Zasā hā ma tō tinhorōwa u 'mazasi zahuré, ĩ'rata simasisi
 zahuré da a'ā. Roma āma danhib'apito nhimiroti wa'rāmi, te
 're hāimana za'ra. Āne te wama nharĩ za'ra: “Zezusi hā, taha si
 danhib'apito uptabi hā.” Āne te wama nharĩ za'ra. — Āne ma
 tō 'mahārā za'ra, apito norĩ ma.

8 Tawamhā taha wasu'u hā da te wapari za'ra wamhā, ma
 tō dazahi sina nharĩ za'ra ni. Dama ĩpire norĩ zama ma tō sada
 tizahi za'ra. 9 Taha wa, dama ĩpire norĩ ma, ma tō Zasā norĩ hā
 rob'uprazé hā sōmri za'ra, ĩsisani za'ra zéb da hā. Taha pari,
 ma tō satōrĩ za'ra, tinhorōwa u si'aba're da apā.

10 Tawamhā mara sime wi, ma tō ĩsazei'wa norĩ hā Paru norĩ
 hā siwi satōrĩ zahuré, Siraha me, Bereza na 'ri nho'ōmo nhisi
 u neb zahuré da.

Paru norĩ hā Bereza āma te te ĩromhuri za'ra zé wasu'u

Tawamhā Bereza na 'ri nho'ōmo nhisi u sihutu wamhā, ma
 tō Paru norĩ hā ai'aba're, zudezu norĩ te, rowahutuzéb u.

11 Bereza āma 're ĩsi'ubumroi mono norĩ nhimirosa'rada
 hā, wē di. Tesaronita āma 're ĩsi'ubumroi mono norĩ
 nhimirosa'rata nei ō di. Zezusihi wasu'uwē hā ma tō wapari
 pese za'ra. Awē sidāpāsi, ma tō 'Re ĩhāimana u'āsi mono
 zadawa wasu'u na rob'ui'ére 'rada hā da te 're sōré za'ra,
 Paru norĩ nhimirowasu'u hā tō sena zô te te āma rosa'rata
 pese za'ra da. 12 Taha wa, zudezu norĩ hā ahā na ma tō saze
 za'ra. Deredu norĩ si'aibā norĩ hā ma tō duré saze za'ra,
 ahā na. Deredu norĩ sipi'ō norĩ zama ma duré ahā na saze
 za'ra, ĩsibro pese norĩ hā. 13 Tawamhā taha wasu'u hā ma tō
 waptārā apā Tesaronita u, āne: “Bereza āma te duré u, dama
 rowahutu Paru hā, 'Re ĩhāimana u'āsi mono zadawa wasu'u
 na hā.” Āne hā zudezu norĩ hā te te wapari za'ra wamhā,
 ma tō Paru norĩ zarina ai'aba're, Bereza u siti'ru sina. Tame
 ma tō duré timreme wasété na dawī ro'wa'rutu za'ra, sada
 dazahi za'ra da. 14 Tawamhā ĩsazei'wa norĩ hā awa'awi ma tō
 oto Paru hā satōrĩ za'ra, āporé zaihá u morĩ da. Sira norĩ si
 Timotihu me te ĩsa'u aimasisi zahuré, Bereza āma. 15 Paru
 hāiba wapto'wa da hā ma tō duré si'mazatōrĩ za'ra, ĩsazei'wa
 norĩ hā ĩsiré 'masi'aba're da, Atena na 'ri nho'ōmo nhisi u te te
 siwi saprōni za'ra da. Taha pari, ma tō apā ai'aba're, Bereza
 u. Paruhu mreme hā te apā siwi ti'ā, Sira norĩ ma, Timotihu
 me, ĩtēme nep su'u zahuré da, Atena u hā.

Paru hā Atena āma te te ĩromhurizé wasu'u

16 Atena āma, Paru hā te oto sō mapari zahuré, Sira norĩ
 zô Timotihu me. Tame romhāiba 'manharĩ hā ahā na te
 're simasa, āma 're ĩdawata za'ra mono zéb da hā. Taha wa,
 da'āma pē'ézé uptabi di, Paru hā. 17 Taha wa, zudezu norĩ te,
 rowahutuzéb āma ma tō awē sidāpāsi marĩ wasu'u na te te
 azada'ābā, zudezu norĩ hā duré zudezu'ō norĩ, 'Re ĩhāimana

u'âsi mono âma 're ãwata za'ra mono norĩ zama. 'Ri nhi'riti nho'omo na da te 're ã'ubumroi mono zéb u te te da'anhopêtê mono sidâpâsi, ma tô duré marĩ wasu'u na te te da'azada'âbâ, Paru hã. ¹⁸ Zezusihi wasu'uwê na ma tô dama rowasu'u. Dâ'â nherê, apâ ãhâiwa'utuzém na ma tô duré dama rowasu'u. Taha wa, Epíturezuhu nhimirowahutu zarina, duré etozitu norĩ nhimirowahutu zarina dama rowahutu'wa norĩ hã ma tô duré âma sada'âbâ za'ra, Paru hã. Tawamhã nima norĩ hã ma tô âne sisadanharĩ za'ra âma:

— E marĩ na te wama rowasu'u. Simiza'rese bâ. — ãne te sima âma rowasu'u za'ra, dama rowahutu'wa norĩ hã.

Nima norĩ hã te duré âne sima nharĩ za'ra:

— Áté ãhâiba'õ norĩ wasu'u na te wama rowasu'u, ãwaihu'upese hâiba amoi wasu'u na, wa te âma 're saze za'ra mono da. — ãne te sima nharĩ za'ra. ¹⁹ Tawamhã Paru hã ma tô siwi saprõ, Are'opadu na rosa'rata'wa norĩ si'rã'õtözém nhisi u. Tame ma tô tâma nharĩ za'ra, âne:

— E te za wama ãwaihu, asimirowahutuzép té hã. E marĩ, te wama ãwasu'u za'ra. ²⁰ ãwasu'u hã wa te waihu'u za'ra õ di. Duré wama âma sahu na pé, wa te waihu'u za'ra da. — ãne te tâma nharĩ za'ra.

²¹ Atena âma 're ãsi'ubumroi u'âsi mono norĩ hã, duré darob amoi hawi ãtême 're ãsihutu mono norĩ hã marĩ hã rowasu'u té hã te te 're wapari ze za'ra mono di. Te te sima âma 're rowasu'u ze za'ra mono di duré. Taha wa, te âne tâma nharĩ za'ra, Paruhu ma.

²² Taha wa, Paru hã hâiwi ma tô za, danho're te te tâma rowasu'u za'ra da, Are'opadu âma. ãne te tâma nharĩ za'ra:

— Aibâ norĩ, âme Atena âma 're ai'ubumroi wa'aba mono norĩ hã ma'âpé ãwapari pese za'ra wa'aba. 'Re aihâimana za'ra wa'aba mono zé hã wa tô waihu'u. Romhâiba hã ahâ na te 're simasa, âma 're ãaiwata za'ra wa'aba mono zéb da hã. ²³ 'Ri baba 're ãmorĩ wa, wa tô te azabu, âma 're ãaiwata za'ra wa'aba mono zé hã. Nimame, wa tô wedeza ne hã sabu, romhâiba 'manharĩ ma, marĩ hã ãsisiwimhã da te 're ãsa'ra za'ra mono zé hã. Taha âma rob'ui'ére hã wa tô duré sabu. ãne rob'ui'ére hã: “ãwaihu'upe hã wa te waihu'u za'ra õ nherê, âma 're ãwawata za'ra mono zé, ã hã.” Waihu'u õ nherê, âma 're ãaiwata za'ra wa'aba mono hã wa za oto aima waihu'u za'ra wa'wa sõ'awi.

²⁴ — 'Re ãhâimana u'âsi mono hã ma tô ti'a hã 'manha, duré uburé marĩ hã ãwa 're ãhâimana za'ra mono da hã. Ta hã Danhib'apito uptabi, hâiwa âma, ti'ai âma zama. Taha wa, âma 're ãdawata za'ra mono zéb da, 'ri hã danhib'rata na da te 're ãmanharĩ za'ra mono âma hã, 're sãmra mono õ di. ²⁵ Õhõ si ma tô dapê'ëzanizé hã te te dama 're anhomri. Taha zarina si te 're dapê'ëzani za'ra. Taha si, ma tô uburé marĩ hã te te dama 're anhomri, âma 're ãdahâimana za'ra mono zéb da hã. Taha wa, marĩ zô tiwi 're rowaptâ'â mono õ di, da te 're

Īpawaptob za'ra mono zéb da hã. ²⁶ Īsãna'rata hawimhã, aibã misire nherê, ma tô ta hawimhã atébré dapoto mono bâ, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. Taha wa, dapoto mono bâ ma tô dasitébré. Ma tô da'ãma ropé, ropâ 're dasi'ubumroi mono da. 'Re ĩdahâimana za'ra mono sidâpâsi, ma tô te te dama 're apisutu, ti'a hã, ĩwa 're ĩdasi'ubumroi mono zéb da hã. Niha wahum na ĩwa 're ĩdahâimana za'ra mono zéb da hã, ma tô duré te te dama 're apisutu. ²⁷ Āne ma tô te te dama 're ab'manharĩ, sô 're danhopré mono da, niha wamhã, até te te 're sôpētē za'ra mono da. Romhã na wanhiti 're hâimana mono ô di tô, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. ²⁸ Ta hã 're morĩ u'âsi ô 'wa'âhã, âne aré 're wahâimana za'ra mono ô di. Duré waihu'u pese ô 'wa'âhã, âne aré, 're wanomro mono ô di. Asô're za'ra wa'aba na te rosawērē'wa norĩ hã âne wama rowasu'u za'ra: "Wa norĩ hã ĩsimipodo, ĩ'ra." ²⁹ Taha wa, wa norĩ hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'ra wamhã, e marĩ na wa za wa te ãma 're rosa'rata za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ãma hã. E êtē'ubuzi pré oru 'manharĩ na wa za wa te ãma 're rosa'rata za'ra. E êtē'ubuzi'a prata 'manharĩ na, e êtē 'manharĩ na wa za wa te ãma 're rosa'rata za'ra. Mare di. Āne, wa te ãma 're rosa'rata za'ra mono ô di za. Danhipese na da te 're ĩrob'manharĩ za'ra mono nei ô di, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. ³⁰ 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã dama waihu'u ãna 're danomro mono ré, te te dahã za'ra sirômo ô di, ta hã. Tane nherê, âhãna ropâ 're ĩdasi'ubumroi mono hã te za te te 're da'awada'uri, dawasété wi 're dasipizari za'ra mono da, ĩsiniwĩ 're danomro mono da. ³¹ Bâdã hã ma tô sima pisutu siro, romhã ré, danho'a te te dama ĩ'arowairébézéb da hã. Taha wa, te ãne dama roti, 're dasipizari za'ra mono da. Ni'wa hã ma tô pisutu, sena na dama rowairébé'wa da hã. Dã'ã uptabi nherê, apã te te ĩhãiwa'udu, ma tô pisutu, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. Apã te te ĩhãiwa'utuzéb zarina, ma tô ãne hã dama waihu'u za'ra, ô hã dama rowairébé'wa na hã. — Āne ma tô Paru hã dama rowaihu'u siro.

³² Tawamhã dadã'ã nherê, apã dahãiwa'utuzé wasu'u hã da te wapari za'ra wamhã, ma tô ãma tato za'ra ni. Tane nherê, ĩhãiba amo norĩ hã te ãne tãma nharĩ za'ra:

— Nimahã bâtã na wa za duré aiwapari za'ra ni, apã 're ĩdahãiwa'utu za'ra mono zé wasu'u na. — Āne te tãma nharĩ za'ra.

³³ Tawamhã Paru ma tô tiwi timorĩ za'ra. ³⁴ Tane nherê, ni'wam norĩ hã ma tô Paruhu ãma sasômri za'ra. Zezusi hã ma tô saze za'ra. Aibã hã, Dizonizi'u na ĩsisi hã ma tô saze, dama rowairébé'wa norĩ siré Atena ãma, dama ĩpire uptabi hã. Pi'ô hã Damarisi na ĩsisi hã ma duré saze. Duré ni'wam norĩ hã tamemhã umro na ma tô siré saze za'ra.

Paru hã Corĩtu ãma te te ãromhurizé wasu'u

¹ Tawamhã Paru hã ma tô watobro, Atena hawi. Corĩtu na 'ri nho'õmo nhisi u te oto mo. ² Tawamhã, Corĩtu u wisi wamhã, ma tô zudezu norĩ siré hã sôpêtê aibã hã, ãmro me. Atira na aibã nhisi hã. Põtu na danhipti'a nho'õmo nhisi ãma ãwaptã'ãzé hã. Roma na 'ri nho'õmo nhisi hawi ma tô ãwana aimasisi zahuré, timro me, Itaria na danhipti'a nho'õmo nhisi hawi. Pi'õ nhisi hã Prisira na. Caradiu na danhib'apito uptabi nhisi hã ma tô zudezu norĩ hã satõrĩ za'ra, Roma na 'ri nho'õmo nhisi hawi, ãsiti si'aba're da. Taha wa, ma tô Corĩtu u aimasisi zahuré, Atira norĩ hã. Ta norĩ hã te te sabu zahuré da, ma tô ãtẽme timorĩ zahuré, Paru hã. ³ Tawamhã, tame te oto ã'rata tinhamra zahuré, ãsimiromhuri za'ra hã aiwa wa. Romhã 'manharĩ na 'ri'wa, ta norĩ hã. Taha wa, ma tô siré tihãimana za'ra a'ã, siré te te romhuri za'ra da. ⁴ Tawamhã sabadu sidãpãsi, ma tô nasi dama rowahutu, zudezu norĩ te, rowahutuzéb ãma, Zezusi hã da te 're saze za'ra mono da, zudezu norĩ hã, deredu norĩ zama.

⁵ Tawamhã tamomo ma tô Sira norĩ hã ãtẽme aimasisi zahuré, Masédoniza hawi, Timotiuhu me. ãtẽme simasisi wamhã, Paru hã ma tô Zezusihi wasu'uwẽ na si romhuri u'ãsi oto. Zudezu norĩ ma, te Zezusi hã tãma wasu'u za'ra, õ hã Danho'reptui'wa da, 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te ãpisutu na hã. ⁶ Tane nherẽ, ãwasu'u hã ma tô tiwi wẽ'õ za'ra. Timreme wasété na ma tô siwi azã, Paru hã. Taha wa, Paru hã ma tô ti'uza zapru wami, damreme wasété na ãma dã'ã tã da. Te tãma nharĩ za'ra:

— E ãnhimirowahutuzéb zarina te za ropipa u 're anomro aba mo. Mare di. Asi'uihã na te za 're asisimini za'ra wa'aba mo. Zudezu'õ norĩ u si wa za oto 're ãne, ta norĩ ma si te 're rowasu'u za'ra mono da oto, ãwasu'uwẽ na hã. — ãne te tãma siwasu'u za'ra.

⁷ Tawamhã zudezu norĩ te, rowahutuzém hawi, ma tô oto watobro. Aibã nhorõwa u ma tô ãzé, Tisizu Zusituhu nhorõwa u. Ta hã zudezu'õ, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ãma 're ãwata mono. Zudezu norĩ te, rowahutuzéb zababa, te 're sa, Tisizuhu nhorõwa hã. ⁸ Tawamhã rowahutuzéb ãma 're da'anhimi'rui mono 'wa hã ma tô saze Wanhib'apito hã, Crisipu na ãsisi hã. Duré, uburé ãsõrõwa ãma ãsiré 're ãsi'ubumroi mono norĩ hã ma duré saze za'ra. Corĩtu ãma 're ãdasi'ubumroi mono zama ma tô da'ahã na saze za'ra ni, Zezusihi wasu'uwẽ hã da te wapari za'ra wamhã. Taha wa, ma tô ã dawabzuri hã 'manharĩ za'ra ni.

⁹ Tawamhã nimahã barana, Paru hã ma tô Wanhib'apito hã sabu, danhotõ 'rowi da te 're ãrosawẽrẽ za'ra mono ne. Te tãma tinha, ãne:

— Aipahi tã. Dama 're rowasu'u u'ãsi mono. Sazãri tã. ¹⁰ Wa hã wa ai'rata 're ãnhamra. ãmemhã, ãnhib'a'uwẽ hã ahã di.

Taha wa, ni'wa hã rowasédé te te ai'ãma 'manharĩ waihu'u õ di za. — ãne te tãma tinha.

¹¹ Taha wa, te Paru hã tame 're sãmra, te te dama 're rowahutu mono da, 'Re ãhãmmana u'ãsi mono zadawa wasu'u na hã. Tame 're sãmra mono ré, ma tô ãma tiwahu, misi wahum na duré ãhãiba amoi wãiwab u.

¹² Tawamhã Darizu hã ma tô si'apito, Ataza na danhipti'a nho'õmo nhisi ãma. Romanu norĩ ma, roti'wa zadawa para, ma tô si'apito, tame te te dama 're roti'wa mono da. Tawamhã zudezu norĩ hã ma tô Paruhu zada si'rã'õtõ. Taha wa, ma tô siwi ti'ã, dama rowairébé'wai u. ¹³ Tawamhã zudezu norĩ hã ma tô Paru hã tãma wasu'u za'ra, Darizuhu ma. ãne te tãma rowasu'u za'ra:

— ã hã aibã hã te sima wẽ, rosa'rata na te te dama ãma azaprĩ mono da, 'Re ãhãmmana u'ãsi mono ãma 're ãdawata za'ra mono zém na hã. Wanhimiroti 'rata zarina 'Re ãhãmmana u'ãsi mono ãma 're wawata tõ za'ra mono da, te za da'ãma azaprĩ, aibã hã. — ãne te tãma rowasu'u za'ra.

¹⁴ Tawamhã Paru hã te aré timreme hã waze, tãma siwasu'u za'ra da. Tane nherẽ, mreme õ ré, ma tô danhib'apito Darizu hã ãma sõzã, zudezu norĩ ma, te te rowasu'u da. ãne te tãma nharĩ za'ra:

— Zudezu norĩ, marĩ ãpire hã te te 'manharĩ wasété 'wa'ãhã, wa aré asadaihu'u za'ra wa'wa. ¹⁵ Tane nherẽ, ãnei õ di. Taré ãmreme zõ te pibu da, ma tô we ãtẽme asiwi ãsaprõni 'wa. Asimirowasu'u za'ra wa'aba zarina, duré danhisi na, duré asimiroti za'ra wa'aba zarina ãmreme zõ te ãpibu da si, ma tô we ãtẽme asiwi ãsaprõni 'wa. Taha wa, te ãma rowairébé õ di za. A norĩ wa'wa hã asi'uihã na te za ãma ãrowairébé za'ra wa'wa. — ãne ma tô tãma waihu'u za'ra.

¹⁶ Tawamhã da'wapéi'wa norĩ ma, ma tô 'ru za'ra, rob u te te sate mono da, zudezu norĩ hã. ¹⁷ Tawamhã ma tô aibã hã siwi ti'ã, rowahutuzéb ãma 're ãda'anhimi'rui mono 'wa hã, Sotẽni na aibã nhisi hã. Tawamhã ma tô siwi azã, dama rowairébézé nho're ãma. Te te siwi azãri nherẽ, te te ãma rosa'rata õ di, apito Darizu hã.

Paru hã ãtizotiza u apã ãmorĩzé wasu'u

¹⁸ Tawamhã Paru hã bãtã ahã na ma tô nhamra, Corĩtu na 'ri nho'õmo nhisi ãma. Tawamhã ma tô oto ãsazei'wa norĩ ma siwasu'u za'ra, morĩ da oto, Siriza na danhipti'a nho'õmo nhisi u. Prisira norĩ hã ma tô ãme tineb zahuré, Atiraha me, Sõtireza na 'ri nho'õmo nhisi u. Sõtireza ãma sãmra ré, ma tame 'rã pari ni Paru hã, marĩ na 'Re ãhãmmana u'ãsi mono ma, te te ãropisutuzém na, te te sina tãma uwaimrami wa, te te ãma ãuwaimrami na ãwaihu'uzéb da. Ta hawi rowa'u'u na uba'renem na ma tô dame ai'aba'ré, Siriza na danhipti'a nho'õmo nhisi u. ¹⁹ Tamomo si'aba'rúi wamhã, ma tô aihutu, Épézu na 'ri

nho'õmo nhisi u. Prisira norĩ hã te za oto ĩsa'u aimasisi zahuré tame, Atiraha me. Tawamhã tame sãmra ré, ma tô Paru hã âzé, zudezu norĩ te, rowahutuzéb u. Tame ma tô zudezu norĩ me marĩ wasu'u na sima ãma rowasu'u za'ra. ²⁰ Tawamhã ma tô siwĩ ãma ropti, a'â hãimana da, ĩ'ratab za'ra. Tane nherê, te te sina saze za'ra õ di, Paru hã. ²¹ Taha wa, ma tô tãma nharĩ za'ra asa, ãne:

— 'Re ĩhãimana u'âsi mono te te ĩma waihu'u wapsi, wa za we atẽme ĩmorĩ 'wa apã. — ãne te tãma nharĩ za'ra.

Tawamhã rowa'u'u na uba'renem na ma tô mo, Épézu hawi. ²² Sézareza u, ma tô oto wi. Ta hawi, te duré mo, Zeruzarê u awa'awi. Tame, ma tô si'aba're na sawi za'ra, ĩsazei'wa norĩ hã. Tawamhã ta hawi, ma tô duré mo, Ātizotiza na 'ri nho'õmo nhisi u, Siriza na danhipti'a nho'õmo nhisi 're, 'ri nho'õmo u. Tame te a'â nhamra oto.

²³ Tawamhã Ātizotiza ãma sãmra parimhã, ma tô duré mo Paru hã, Darasiza na danhipti'a nho'õmo nhisi wa'wai baba, duré Prizi'a na danhipti'a nho'õmo nhisi wa'wai baba zama. Daza'rui wa'wai baba 're morĩ ré, ma tô Zezusihi zazei'wa norĩ hã te te 're apawapto, hãimana nhiptete na si 're nomro mono da.

Aporu hã Épézu ãma duré Corĩtu ãma te te ĩromhurizé wasu'u

²⁴ Tawamhã aibã hã, zudezu norĩ siré hã ma tô wi, Épézu u, Aporu na ĩsisi hã. Aresãdiriza na 'ri nho'õmo nhisi ãma ĩpodo, ta hã. Mreme wabzuri waihu'u pese di. Duré 'Re ĩhãimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na ĩbaihã na da te ãma 're ĩrob'ui'éré za'ra mono hã tãma waihu'u pese di. ²⁵ Wanhib'apito 're ĩmorĩ wê zém na ma tô da te tãma 're romnhoré za'ra. Taha wa, mreme nhiptete na ma tô ĩ'uwaiwaba si te te dama 're rowahutu, Zezusihi wasu'u na hã. Tane nherê, uburé Zezusihi wasu'u hã zahadu te te waihu'u õ di. Dawasété wi 're dasipizari za'ra mono da, Zuwã, â dawabzuri te te dama 're ĩwasu'u mono si ma tô waihu'u, Aporu hã. ²⁶ Tawamhã pahi ãna ma tô dama rowahutu na sãna'rata, zudezu norĩ te, rowahutuzéb ãma. Tawamhã Prisira norĩ hã Atiraha me ĩsimirowasu'u hã te te waparĩ zahuré wamhã, tinhorõwa u ma tô sãprõni zahuré, Zezusihi wasu'uwê hã te te tãma waihu'u pese zahuré da, 're ĩdanomro mono zép tém na 'Re ĩhãimana u'âsi mono te te ĩpisutu na. ²⁷ Tawamhã Aporu hã ma tô sima rowê, Ataza na danhipti'a nho'õmo nhisi u morĩ da. Taha wa, Épézu ãma ĩsazei'wa norĩ hã ma tô ãma ana, Aporuhu ãma. Rob'ui'éré hã ma tô tãma sõmri za'ra, Ataza u te te siré âri da. ĩsazei'wa norĩ hã te te siwĩ âri wê da, ma tô ãma wada'uri za'ra. Tawamhã Aporu hã Ataza u wisi wamhã, ma tô ĩsazei'wa norĩ hã pawapto pese za'ra, 'Re ĩhãimana u'âsi mono nhimizawĩ pese zéb zarina te te 're ĩsaze za'ra mono norĩ hã. ²⁸ Tawamhã

mreme nhiptete na te nasi zudezu norĩ ma tãma ãma wa'rãmi za'ra. 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ééré zarina, ma tã nasi tãma rowasu'u za'ra danho'a, Zezusi hã Danho'reptui'wa da, 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te ãpisutu na sena na da te 're waihu'u za'ra mono da. Zudezu norĩ hã te te ãma wa'rãmi za'ra neza, Zezusihi zazei'õ'wa norĩ hã. Tane nherẽ, Aporu hã ma tã aiwétési ãma ai'uté za'ra, zudezu norĩ ãma, tinhimirowasu'u na.

19

Paru hã, Épézu ãma romhuri na te te ãsãna'ratazé wasu'u

¹ Aporu hã Corĩtu na 'ri nho'õmo nhisi ãma sãmra ré, ma tã Paru hã ro'razã, Épézu u sa'a nhisi baba. Tame ma tã Zezusihi zazei'wa norĩ hã sãpëtê za'ra. ² Taha wa, ma tã sadanharĩ za'ra:

— E saze za'ra wa'aba wamhã, ma tã 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã Tipê'êzani hã aima sãmri za'ra wa'wa. — ãne ma tã sadanharĩ za'ra.

Tawamhã asa te tãma siwasu'u za'ra:

— Mare di, zahadu wa te wapari za'ra õ di, ãpê'êzani 're ãhãimana mono zé wasu'u hã.

³ Taha wa, ma tã duré sadanharĩ za'ra, Paru hã:

— E 'wa simirowahutu zarina ma tã â dawabzuri hã ãmanharĩ za'ra wa'wa bété.

Tawamhã asa te duré tãma nharĩ za'ra:

— Zuwãhã nhimirowahutu zarina wa tã 'manharĩ za'ra ni.

⁴ Tawamhã ma tã duré Paru hã tãma nharĩ za'ra:

— Zuwã hã dawasété wi 're ãdasipizari za'ra mono norĩ ma si, ma tã â dawabzuri hã te te dama 're ab'manharĩ. Izarazéhé nhihudu norĩ ma, ma tã te te 're roti, ãsa'u datême ãwi hã da te dasina 're umnhasi za'ra mono da, Danho'reptui'wa na, tã Zezusi hã. — ãne ma tã tãma waihu'u za'ra.

⁵ Tawamhã Paruhu nhimirowasu'u hã te te wapari za'ra wamhã, tã sena Wanhib'apito Zezusihi zazei uptabi 'wa na ãsiwasu'u za'ra zéb zarina, ma tã â dawabzuri hã 'manharĩ za'ra, ta norĩ hã. ⁶ Taha wa, Paru hã ma tã tinhib'rata na 'rã upi za'ra. Te te 'rã upi za'ra wamhã, ma tã 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã Tipê'êzani hã tãma sãmri za'ra. Taha wa, te oto damreme tãma ãwaihu'u za'ra õ na dama rowasu'u za'ra, hãiba mono bâ. Timreme nai õ nherẽ, 'Re ãhãimana u'ãsi mono, Tipê'êzani na te te tãma ãwaihu'u za'ra zéb zarina, te oto mreme zu. 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u na te duré dama rowasu'u za'ra. ⁷ Ta norĩ hã, até 12 na ãhãiba za'ra hã.

⁸ Tawamhã Paru hã te nasi ãza, zudezu norĩ te, rowahutuzéb u, te te dama rowahutu da. A'amo si'ubdatõ, ma tã ãma ai'utõ, tame te te dama 're rowahutu mono ré hã. Da te tãma 're nharĩ za'ra mono nherẽ, pahĩ ãna ma tã te te dama 're rowasu'u, da te 're saze za'ra mono da. 'Re ãhãimana

u'âsi mono, za da'âma 're ĩsib'a'uwẽ mono zém na da te 're saze za'ra mono da, ma tô te te dama 're roti. Taha wa, ni'wam norĩ hã ma tô saze za'ra. ⁹ Tane nherẽ, ni'wam norĩ hã te te saze za'ra ô di, pẽ'ẽ tete za'ra wa. Wanhíb'apito 're ĩmorizéb zarina 're ĩdanomro mono zép té wasu'u hã ma tô tiwi wẽ'õ za'ra, danho'a, mreme wasété na. Taha wa, Paru hã ma tô tiwi timorĩ za'ra, rowahutuzém hawi. Zezusihi zazei'wa norĩ hã ma tô te te simro, Tiranuhu na aibâ nhisi te, romnhorézéb u. Awẽ sidâpâsi, ma tô tame te te tâma 're rowahutu za'ra oto. ¹⁰ Tame te te dama 're rowahutu mono ré hã, maparane ma tô âma tiwahu. Taha wa, aihĩni Azi'a na danhipti'a nho'õmo nhisi âma 're ĩsi'ubumroi mono hã, ma tô Wanhíb'apito nhimiroti hã wapari za'ra, zudezu norĩ hã, duré zudezu'õ norĩ zama.

Sewaha 'ra norĩ wasu'u

¹¹ 'Re ĩhâimana u'âsi mono, ma tô Paru hã pawapto, marĩ dama ĩ'manharĩ waihu'u'õ hã te te dama 're ab'manharĩ mono da, ĩwẽ hã. ¹² Romhurizéb da, ĩ'uza wẽ nhisiwi, te te sima 're ĩ'mazai mono hã ma tô da te 're waibu, ĩhâzé ré norĩ ma, te te 're 'wasari mono da. ĩsu'u u'õzéb zama ma tô duré da te 're waibu, ĩhâzé ré norĩ hã te te 're upi za'ra mono da. Te te 're upi za'ra mono wamhã, ma tô 're séptâ'â za'ra. Wa'uburé norĩ hã ma tô duré dahawi 're wairébé. ¹³ Tawamhã ni'wam norĩ hã zudezu norĩ hã wa'uburé te te dama 're sãmra za'ra mono da, 're ĩnomro mono norĩ hã ma tô si'âma rosa'rata za'ra, Wanhíb'apito Zezusihi zadawa para, wa'uburé te te dama 're sãmra za'ra mono da oto, Paruhu ne. Ta norĩ hã Zezusihi zazei'õ'wa nherẽ, Zezusihi zadawa para newa, te oto tâma rob'ru za'ra, wa'uburé ma, âne:

— Zezusi hã Paru te te dama ĩwasu'u hã taha zadawa para, wa aima rob'ru za'ra wa'aba ni, dahawi aiwairébé aba da. —
 Āne te nasi tâma rob'ru za'ra.

¹⁴ Aibâ norĩ hã 7 na ĩhâiba hã ma tô âne hã 'manharĩ za'ra. Séwa na ĩmama nhisi za'ra hã. Sasedoti ĩpire aré, ĩmama hã. ¹⁵ Tawamhã, nimahã bâtâ na Sewaha 'ra norĩ hã te te tâma rob'ru za'ra wamhã, wa'uburé te asa tâma nharĩ za'ra, âne:

— Zezusi hã wa tô waihu'u. Paruhu zama wa tô duré waihu'u. E 'wam norĩ hã bété, a norĩ wa'wa hã. Te aiwaihu'u za'ra wa'aba ô di. — Āne te asa tâma nharĩ za'ra, Sewaha 'ra norĩ ma.

¹⁶ Tawamhã, wa'uburé ré 're ĩmorĩ hã zahadu wa'uburé te te rême ô wa, sa'ëtẽ, ma tô sô sime za'ra, Sewaha 'ra norĩ zô. ĩ'uza hã ma tô tiwi hâiwazu za'ra. Ma tô duré te te hâiba hâpré za'ra. Taha wa, Sewaha 'ra norĩ hã ai'uréwi ma tô sisa're, wa'uburé ré 're ĩmorĩ wi hã. ¹⁷ Tawamhã taha wasu'u hã da te wapari za'ra wamhã, ma tô tapahi za'ra ni, Zezusihi zadawa para newa, marĩ hã duré da te 're 'manharĩ za'ra mono tã da. Aihĩni, ma tô ĩwasu'u hã wapari za'ra ni, Épézu âma 're ĩsi'ubumroi mono norĩ hã, zudezu norĩ hã, duré zudezu'õ norĩ

hã. Tawamhã da te sazei uptabi za'ra õ nherẽ, ma tô aihĩni ãma tawata za'ra ni, Wanhib'apito Zezusihi ãma. ¹⁸ Ni'wam norĩ hã te te 're saze za'ra mono õ ré, abzé te te 're ĩ'manharĩ za'ra mono zém na ma tô siwasu'u za'ra danho'a, tiwasédé te te 're ĩ'manharĩ za'ra mono zém hawi ĩsipizari za'ra na hã. ¹⁹ Duré ahã na abzé 'manharĩ'wa norĩ hã ma tô ĩbaihã mono bâ siwi sa'wa simisutu, abzé 'manharĩ na rob'ui'ére ré hã. Tawamhã ma tô ãma ro'o za'ra, danho'a. Wa'âbã za'ëtê nherẽ, ma tô ãma ro'o za'ra. ⁵⁰ miu na êtê'ubuzi'a prata zapotore na ĩwa'â hã, simisutu hã. ²⁰ Wanhib'apito mreme hã dama pire di oto. Daro mono bâ ma tô da te ãma ropé. Taha wa, da'ahã na ma tô da te 're wapari za'ra oto.

Épézu ãma ro'wa'rutuzé wasu'u

²¹ Tawamhã ãne na romhãimana pari, ma tô Paru hã 'rãwi sima waihu'u, Zeruzarẽ u morĩ da, Masédoniza wa'wai baba, duré Ataza wa'wai baba. Taha wa, te sima tinha, ãne: “Zeruzarẽ u ĩmorĩ parip si, Roma na 'ri nho'õmo nhisi u ĩmorĩ da, wa duré ĩsima wẽ, te dazabu da.” ãne ma tô sima waihu'u.

²² Tawamhã tipawapto'wa norĩ hã ma tô satõrĩ zahuré, Timotiu norĩ hã, Erasituhu me, ĩwana neb zahuré da, Masédoniza na danhipti'a nho'õmo nhisi u. Neb zahuré za'u hã Paru hã te a'â nhamra, Azi'a ãma.

²³ Tame sãmra ré, Wanhib'apito 're ĩmorĩzéb zarina 're ĩdanomro mono zép té wasu'u hã da te wapari za'ra wa, ma tô ro'wa'rudu hã dawi watobro, Épézu ãma hã. ²⁴ Aibã hã Demetirizu na ĩsisi hã êtê'ubuzi'a prata na rob'manharĩ'wa hã ma tô ro'wa'rutu na sãna'rata. Rob'manharĩ ĩsyryre te te 're ab'manharĩ, Demetirizu hã. Di'ãna na romhãiba nhisi 're ĩsimasa mono zém ne hã 'ri ĩsyryre te te 're ab'manharĩ, êtê'ubuzi'a prata na. Tãma ĩromhuri'wa norĩ hã pawa'âbã za'ëtê di, rob'manharĩ ĩsyryre wa'âbã zarina. ²⁵ Tawamhã Demetirizu hã ma tô tãma ĩromhuri'wa norĩ zô tihãrã za'ra. Siré ĩ'manharĩ'wa norĩ zô zama te duré sô tihãrã za'ra. ĩtême sihutu wamhã, te tãma nharĩ za'ra, ãne:

— A norĩ wa'wa hã te za ĩwapari pese za'ra wa'wa. Wanhimiromhuri wa'âbã na wa tô aré wanhibro pese za'ra ni. ²⁶ ãhãna, asi'uihã na ma tô Paruhu nhimiroti hã ĩwapari za'ra wa'wa. ĩsimiromhuri hã ma tô duré ĩ'madã'ã za'ra wa'wa, ãne Épézu ãma hã duré uburé Azi'a na danhipti'a nho'õmo nhisi 'remhã. Ta hã ma tô te te dama 're anharĩ, 're ĩwahãimana za'ra mono zém hawi, 're dasipizari za'ra mono da. Da'ahã na ma tô saze za'ra ni, ĩsimirowahutu na hã. Marĩ hã danhib'rata na da te 're ĩ'manharĩ za'ra mono hã tô sena ĩwaihu'u pese õ di, u, ãma 're ĩdawata za'ra mono da hã. ãne te te dama 're rowahutu, ta hã. ²⁷ Taha wa, romnhimimnhasi di, wanhimiromhuri

za'ra hã da te dasiwi wê'õ za'ra õ'umnhasite. Tawamhã e wanhimromhuri si te za dasiwi wê'õ za'ra ni. Mare di. Di'ãna ïwaihu'u pese te, 'ri wamri hã te za duré dasiwi wê'õ za'ra ni. Azi'a na danhipti'a nho'õmo nhisi ãma uburé 're ïdasi'ubumroi mono hã, ãma 're ïdawata za'ra mono zé hã te za da te dasima 're wasu'u wasété za'ra, daro mono bâ ãma 're ïdawata za'ra mono zé hã, tô õ hã Di'ãna na ïwaihu'u pese wamri hã. Ta hã dama tarére wa, te za tô da te dasiwi 're wê'õ pese. — ãne te tãma nharĩ za'ra, Demetirizu hã.

²⁸ ãne hã ïmreme te te wapari za'ra wamhã, ma tô ab'ru za'ra ni. Ma tô 're hãsi, hãrã 'rãihã na:

— Di'ãna hã, ta hã ïwaihu'upe. Danhipai u, dama siptete uptabi di. ãme, Épézu ãma 're ïwasi'ubumroi mono hã ãma 're ïwawata za'ra mono hã, wê uptabi di. — ãne ma tô 're hãsi.

²⁹ Tawamhã 'ri nho'õmo ãma ma tô dazahi hã te te ropé, 'ri wa'õtõ mono bâ. Uburé ro'wa'rutu di oto. 'Ri nho'õmo ãma 're ïsi'ubumroi mono norĩ hã te nasi tihãrã na ai'rahãri za'ra. Tawamhã Paru norĩ siré 're ïneb zahuré hã ma tô dasiwi pamrami ni, Da'izu norĩ hã, Aritacuhu me. Masédoniza ãma 're ïsimasisi zahuré mono aré, ta norĩ hã. Tawamhã dasi'aba'ré na ma tô ïpano na dasiwi sari zahuré ni, dasi'rã'õtözéb u, da'ahã uptabi na. ³⁰ Paru hã datême morĩ neza, te te dama nharĩ da. Tane nheré, Zesusihi zazei'wa norĩ hã ma tô siwi wairĩ, morĩ tô da. ³¹ Duré ïsiwadi norĩ hã tame danhib'apito norĩ hã ma tô duré ïtême da'mazatõrĩ za'ra, te te tiwi rosawi za'ra da, dasi'rã'õtözéb u morĩ tô da, dazahi wa. ³² Marĩ u newa, sisatõrĩ wa, ma tô tamomo ubumro ni. Tawamhã dasi'rã'õtözéb ãma ma tô 're dahãsi, damreme aimawi na. Damreme aiwab õ di. Siwa'ru te nasi ãma ai'rahãri za'ra ni, dahãrã na.

³³ Tawamhã zudezu norĩ hã ma tô aibã ma rob'ru za'ra, Aresãdiri na ïsisi ma, danho're sab da. Ma tô siwi wada'u aré Aresãdiri hã, timreme na te te dawı robzãri da. Taha wa, ma tô tinhıb'rada hã hãıwi dama wê, ari'ıwi dasi'ubumro da, te te dama rowasu'u da. ³⁴ Tane nheré, zudezu na 're ïhãimana mono na da te waihu'u za'ra wamhã, ma tô sa'ëté tihãrã 'rãihã na 'mahãrã za'ra. ãne te õhõ si 'mahãrã za'ra:

— Di'ãna, ta hã ïwaihu'upe. Danhipai u, siptete uptabi di, ãma 're ïwawata za'ra mono hã, ãme Épézu ãma hã. — ãne te nasi sa'ëté 'mahãrã za'ra ni. Dahãrã hã da te sahãri su'u za'ra õ di. Maparane bãtã pıbuzé hã ma tô da'ãma ai'utõ, da te nasi 'mahãrã za'ra ré.

³⁵ Tawamhã 'ri nho'õmo ãma danhib'apito pazapari'wa hã ma tô dazadawa uwati, ari'ıwi dasi'ubumro da. Tawamhã dawarõtã'ã wapsı, te oto dama roti, ãne:

— Épézu ãma 're ai'ubumroi wa'aba mono norĩ, ïwapari pese za'ra wa'aba. Wa norĩ hã ãme Épézu ãma 're ïwasi'ubumroi mono hã Di'ãna hã ïwaihu'upe 're ïsa mono zé hã wa wa te

're 'madâ'â pese za'ra, 'ri hã. Di'ãnahã hãiba ne êtê 'manharĩ hã hãiwa hawi watême we ïwaptã hã taha zama, wa wa te 're 'madâ'â za'ra, ãme. ³⁶ Tawamhã ãne hã ni'wa te te wawi sawi waihu'u za'ra õ di za. Taha wa, te za aiwaimri aihãimana za'ra wa'wa, marĩ na wa te rosa'rata pese za'ra ãna, wa te 'manharĩ za'ra tõ da. ³⁷ Aibã norĩ hã we asiwi ïpamrami 'wa hã, Di'ãna ïsabszém hawi, marĩ na sipsaihuri zahuré õ di. Pi'õ hã ãma 're ïwawata za'ra mono hã te te wasu'u wasété zahuré õ di duré. ³⁸ ãne wamhã, Demetirizu hã, duré tãma ïromhuri'wa norĩ zama marĩ ïwasété na te te tãma nharĩ za'ra da, ãwa wei wama siwasu'u za'ra õ di za. Dama rowairébé'wa norĩ u si te za wasu'u za'ra. Tamep si dawasété na dama ïnharizé hã. ³⁹ Wazadawa pibu za'ra wa'aba da, wazõ aihârã ze za'ra wa'aba wamhã, wa za ãme wasi'rã'õtõ waré ni, rowê na 're ïwahãimana za'ra mono zéb zarina, wawaimri na. ⁴⁰ ã bãtã na wasi'rã'õtõ waré õ wa, romnhimimnhasi di, wanhib'apito nhimiroti, wa te ï'madâ'â za'ra õ zarina, wazada sahi õ'umnhasite. Marĩ hã hãimana õ nherê, ma ro'wa'rudu hã watobro. Wasi'rã'õtõzém na ni'wa te te wazadanharĩ za'ra wamhã, e niha wa za asa tãma rowasu'u za'ra ni. Asa wa te tãma rowasu'u waihu'u za'ra õ di za. — ãne te dama roti, danhib'apito pazapari'wa hã.

⁴¹ ãne na te te dama roti parimhã, ma tô dama rob'ru, dawairébé da oto.

20

¹ Tawamhã damreme 'wa'rudu hã ma tô sahãri za'ra ni. Rowê di oto. Rob u'ãsi nomro wamhã, Paru hã ma tô Zesusihi zazei'wa norĩ zõ tihârã za'ra. Taha wa, ma tô tãma roti za'ra, siptete sina 're hãimana za'ra mono da. Tawamhã, ma tô oto tãma siwasu'u za'ra, za oto ïmorĩ na hã. Taha pari, te oto mo, Masédoniza u.

Paru hã Zeruzarê u apã ïmorizé wasu'u, Masédoniza wa'wai baba

² Tawamhã Masédoniza na danhipti'a nho'õmo nhisi wa'wai baba, ma tô ro'razã, Paru hã. Daza'rui mono bâ 're morĩ ré, ma tô ïsazei'wa norĩ hã pawaptob za'ra ïsimiroti na, siptete sina 're hãimana za'ra mono da. Taha parip si, ma tô mo, Deresiza na danhipti'a nho'õmo nhisi u. ³ Tame sãmra ré, ma tô a'amo si'ubdatõ ãma ai'utõ. Tawamhã ma tô sima rosa'rata, Siriza na danhipti'a nho'õmo nhisi u morĩ da. Tane nherê, rowa'u'u na uba'renem na sébré õ ré, ma tô wapa, zudezu norĩ te te sima ïhãiba za're zé wasu'u hã. Taha wa, ma tô sima ãma saprĩ, ti'ai babap si apã morĩ da oto, Masédoniza wa'wai baba.

⁴ Morĩ wamhã, aibã norĩ hã ma tô ïsiré ai'aba're. Ta norĩ nhisi za'ra hã, ãne: Sopaturu hã Pirõhõ 'ra hã, Bereza ãma 're ïsãmra mono, duré Aritacu norĩ, Seduduhu me, Tesaronita

ãma 're ĩsimasisi zahuré mono hã, duré Da'izu, Derebi ãma 're ĩsãmra mono hã, duré Titicu hã Toropimuhu me, Azi'a ãma 're ĩsimasisi zahuré mono hã, duré Timotiu hã. ⁵ Ta norĩ hã ma tô wawana ai'aba'ré, Torowadi na 'ri nho'õmo nhisi u. Tame ma tô wazô mapari za'ra. ⁶ Tawamhã ĩ'u'ětē duptoio na dasa da te huri parip si, Piripu na 'ri nho'õmo nhisi hawi wa tô wanem ni, Torowadi u rowa'u'u na uba'renem na. Bãdã 5 na ma tô wa'ãma ai'utõ, tamomo wasi'aba'réi ré. Tame, wa tô wasi'ãma aihutu ni apã, aibã norĩ hã wawana ĩsi'aba'ré norĩ ãma. Romhuri misi, ma tô wa'ãma ai'utõrĩ za'ra, tame wasi'ubumroi ré.

Paru hã Torowadi ãma te te ĩromhurizé wasu'u

⁷ Tawamhã sabadu barana wa tô wasi'rã'õtõ ni, tame ĩsazei'wa norĩ hã 're ĩsi'ubumroi mono norĩ me, ĩ'u'ětē wapu hã wa te huri da. Tawamhã Paru hã sisa'u ma tô wama roti za'ra, awē za oto morĩ na dã'ãsina. Simiroti za'ětē na te mara wa'wam nherē, zahadu wama roti za'ra. ⁸ Tamemhã rob'uiwēzé hã ahã di, hãimo ĩwasi'ubumrozéb ãma hã, si'ubdatõ 'ri 're si'uzusi ãma hã. ⁹ Tawamhã 'ritéi'wa hã, Eticu na ĩsisi hã ma tô 'ri zadazãri ãma nhamra, Paru hã te te wama roti za'ra ré. Simiroti za'ětē wamhã, aptã'ã di, 'ritéi'wai ma hã. Aptã'ã uptabi wa, ma tô nhono. Sõtõ pese ré, ma tô waptãrã ti'ai u, hãimo 'ri zadazãri hawi. Tawamhã dã'ã sirõmo, ma tô siwi ti'ã. ¹⁰ Taha wa, Paru hã ma tô ĩtēme si'ra. Te te ĩtēme si'rai wamhã, ma tô tãma aiwē'ē. Tawamhã ma tô ĩré pahato, te te sa'ra da. Tawamhã ãne ma tô dama tinha:

— Aipē'ēwara za'ra wa'aba tõ. Hãiba ré, te nomro. — ãne te dama tinha.

¹¹ Taha pari, ma tô apã sai'u. ĩ'u'ětē wapu hã ma tô te te wē'ē oto. Taha pari, ma tô te te tãma sõmri, ĩsiré ĩsi'ubumro norĩ ma. Tawamhã te ĩme tisa za'ra. Taha pari, te duré tãma roti za'ra. Te te tãma roti za'ra ré, ma tô tiwi tirowa'a. Rowa'a wamhã, ma tô oto tiwi timorĩ za'ra. ¹² Tawamhã 'ritéi'wa hã hãiba ré ma tô siwi saprõ, ĩsõrõwa u. Ta hã ma tô tãma rowē wazere za'ra, ĩsazei'wa norĩ ma hã.

Paru hã Torowadi hawi Miretu u ĩmorizé wasu'u

¹³ Tawamhã wa norĩ hã wa tô asisi ni, rowa'u'u na uba'renem na. Taha na wa tô ai'aba'ré ni, Asõsi na 'ri nho'õmo nhisi u, Paruhu zõ tame wanhimipari za'ra da. Paru hã ma tô sima pisutu aré, ti'ai baba ãma morĩ da. Taha wa, tamomo te za wa'ãma tiwisi za'ra. ¹⁴ Tawamhã Asõsi u wisi wi, ma tô watēme tizébré za'ra, rowa'u'u na uba'renem na. ¹⁵ Tawamhã taha na wa oto ai'aba'ré ni, Mitireni na 'ri nho'õmo nhisi u. Awēpsi, ma tô duré uba'rene hã waré wara, Ti'osi na rob'ré za'iti nhisi wa'wai baba. Tawamhã awē amo na ma tô wi, Samo na rob'ré za'iti nhisi u hã. Tawamhã awēm na si wa tô oto aihutu ni, Miretu na 'ri nho'õmo nhisi u hã, uba're

nhimizahârizéb u. ¹⁶ Paru hã ma tô aré sima rosa'rata, Épézu u hã sipa tō da, Zeruzarē u wisi su'u da. Taha wa, Azi'a na danhipti'a nho'ōmo nhisi āma sāmra zeī ō di oto. Pētecoti na bātâ wana, Zeruzarē u ĩwisi su'u da si, ma tô sima wē, Paru hã.

Paru hã Épézu āma da'madâ'â'wa norī ma, te te ĩrotizé wasu'u

¹⁷ Tawamhã Paru hã Miretu āma sāmra ré, ma tô da'mazatō, Épézu u, ĩsazei'wai 'madâ'â'wa norī zō ĩtēme si'aba'ré da. ¹⁸ ĩtēme sihutu wamhã oto, ma tô āne tāma rowasu'u za'ra, Paru hã:

— A norī wa'wa hã ma tô ĩnhimiromhuri na ĩwaihu'u za'ra wa'wa, asiré 're ĩhâimana za'ra wa'aba mono ré hã. Azi'a u āma ĩwisi na'rata zém hawim haré, duré aihawī wa'aba za ĩmorīzéb u hã ma tô āne na hã ĩ'āma ĩwaihu'u za'ra wa'wa. ¹⁹⁻²¹ ĩsina 're ĩwata mono āna, wa tô Wanhīb'apito ma si te 're romhuri u'âsi. Zudezu norī hã nasi ĩzada siwada'uri za'ra wa, ĩma ropire uptabi di. Taha wa, ĩwawa sina, wa tô te tāma 're romhuri, Wanhīb'apito ma. Tane nherē, ĩwasu'uwē hã te aiwi wasu'u zazâri za'ra wa'aba ō di. Āne na ma tô ĩ'āma ĩwaihu'u za'ra wa'wa. Danho'a wa tô te aima āma 're rowasu'u za'ra wa'wa, 'ri baba zama. Zudezu norī ma, duré zudezu'ō norī ma zama, wa tô te tāma 're roti pese za'ra, tiwasété wi 're sipizari za'ra mono da, 'Re ĩhâimana u'âsi mono niwī 're nomro mono da, Wanhīb'apito Zezusi hã te te 're saze za'ra mono da. ²² Āhãna Zeruzarē u wa za mo, 'Re ĩhâimana u'âsi mono pē'ēzani te te ĩma ĩwaihu'uzéb zarina. Tame za marī hã ĩzō ĩwatobro hã te waihu'u ō nherē, wa za mo. Tane nherē, wa za mo tô. ²³ 'Ri nho'ōmo mono bâ 're ĩmorī ré, ma tô 'Re ĩhâimana u'âsi mono pē'ēzani hã te te ĩma 're awaihu'u, āne: Tame, te za dazazéb 're ĩnherē ni. Ropire hã wa za tô te 're sépata. ²⁴ Tane nherē, ĩhâiba ré 're ĩmorī da hã, ĩhâiba hã te ĩsima sawi ō di. Wanhīb'apito Zezusi hã ma tô ĩnhimiromhuri hã ĩma tisō, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimizawi pese zé wasu'u na te dama 're sadawa wasu'u mono da. ĩnhimiromhuri hã te tāma āma uwaimrami da, wa ĩsima wē, taha si.

²⁵⁻²⁷ — Airo mono bâ, te 're aiwaimrami aba mono ré hã, wa tô te aima 're rowasu'u za'ra wa'wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono, da'āma 're ĩsib'a'uwē mono zé wasu'u na hã. Tawamhã niwamhã 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti hã te aiwi wasu'u zazâri aba ō di. Mare di. Āhãna, wa hã Paru, wa ĩsina waihu'u, za ĩzabu na sahu za'ra wa'aba ō na dâ'āsina. E tawamhã ĩnhimiromhuri na te ai'āma upa za'ra wa'aba bâ, te za asō'reptuzé hã asiwi ĩ'manhimini wa'wa. Mare di. Asi'uihã na te za asisimini za'ra wa'wa 'râwi. Āne na hã tô sena wa tô waihu'u. ²⁸ Taha wa, te za 're asi'madâ'â pese za'ra wa'aba mo, 're anomro wē wa'aba mono da. Duré ĩsazei'wa norī

hã te za 're ĩ'madã'ã pese za'ra wa'aba mo, siré 're ĩsi'rã'õtõ mono norĩ hã. 'Re ĩhãimana u'ãsi mono pẽ'ẽzani hã ma tô sima aipisutu za'ra wa'wa, ĩsazei'wa norĩ hã tãma 're 'madã'ã za'ra wa'aba mono da. Ti'ra wapru na ma tô ĩsazei'wa norĩ hã wa'ã, tite da. Taha wa, pone'ẽrebã 'madã'ã'wa norĩ ne, te za 're ĩda'madã'ã pese za'ra wa'aba mo, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono nhib'a'uwẽ norĩ hã. ²⁹ Aihawi ĩmorĩ za'ra wa'aba wamhã, ni'wam norĩ hã te za we asõ ai'aba'rei wa'wa. Abaze zahi, pone'ẽrebã da, 're ĩsahi za'ra mono ne, te za asada tizahi za'ra wa'wa. Tinhimirowahutu wasété na te za asada tihãimana za'ra wa'wa. Ai'ãma pẽ'ẽzé za'ra wa'aba õ di za. ãne wa tô ai'ãma waihu'u sirõmo za'ra wa'wa. ³⁰ Duré ni'wam norĩ hã asiré wa'aba nherẽ, te za aima sadawa hapese za'ra wa'wa, ĩsiniwĩ 're anomro aba mono da, ĩsazei'wa norĩ hã uburé ĩsiniwĩ 're nomro mono da. ³¹ Taha wa, te za asimiza'rese sina 're aihãimana za'ra wa'aba mo, ta norĩ wi. Te aima 're roti za'ra wa'aba mono ré hã, ma tô si'ubdatõ ĩ'ãma tiwahu. Rowa'a na wa tô aihãiba mono bã te aima 're roti za'ra wa'wa, barana zama, ĩwawa sina. Roti hã niwa te aiwi sazãri za'ra wa'aba õ di. Taha wa, ma'ãpé ĩnhimiromhurizém na 're aipo're pu'u u'ãsi za'ra wa'aba mono za.

³²— ãhãna hã 'Re ĩhãimana u'ãsi mono ma, wa za oto airẽme za'ra wa'wa, taha si te te 're ai'madã'ã za'ra wa'aba mono da oto. ĩsimizawi pese zé wasu'u na te za 're asõpré u'ãsi aba mo. Ta hã te za te te 're aipawaptob u'ãsi za'ra wa'wa, ĩsaze za'ra wa'aba zém na aiprédup sina 're aihãimana za'ra wa'aba mono da. Uburé marĩ ĩwẽ hã tinhib'a'uwẽ norĩ ma, te te 're ĩ'anhomri mono hã te za duré aima sòmri za'ra wa'wa, ate za'ra wa'aba da oto. ³³ Wa hã danhibrob zõ, te 're rob'ruiwapari mono õ di, rob'uiirazém na duré da'uza na. ³⁴ Duré ĩhãimanazéb da, wa tô ĩnhib'rata na te 're romhuri, ĩsiré norĩ hãimanazéb da zama. ãne na ma tô a norĩ wa'wa hã asiwi ĩwaihu'u za'ra wa'wa. ³⁵ ĩnhimiromhuri pese na wa tô aima ãma asanho za'ra wa'wa, sib'uware na 're ĩhãimana za'ra mono norĩ hã wanhimromhuri na wa te ãma 're pawaptob za'ra mono da. Wanhib'apito Zesusihi mreme na te za 're aipo're pu'u u'ãsi za'ra wa'aba mo. ãne ma tô wama waihu'u za'ra: "Ni'wa hã marĩ na te te dawari wamhã, da te tãma sòmri wamhã, tãma rowẽ di. Tane nherẽ, te te 're ĩda'azari mono ma hã ĩsipai u tãma rowẽ uptabi di." ãne Wanhib'apito Zesusihi mreme hã. — ãne ma tô Paru hã da'madã'ã'wa norĩ ma waihu'u za'ra.

³⁶ Tawamhã Paru hã mreme parimhã, ma tô da'madã'ã'wa norĩ me hi'rãtitõ asimro, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono ma, mreme zusi da. ³⁷ Mreme zusi pari, wawa sina ma tô Paru hã nasi tinho'utu awaibu, te te sawi za'ra da, ãma pẽ'ẽzé za'ra wa. Ma tô duré nasi tob'rata hãrã za'ra. ³⁸ Za niwamhã te te ĩhãiba pibui za'ra õ na tãma siwasu'u za'ra wa, ãma pẽ'ẽzé uptabi

za'ra di. Tawamhã ma tô ãme ai'aba'ré, rowa'u'u na uba'reneb u.

21

Paru hã Zeruzarẽ u ãmorĩzé wasu'u 'rãsudu

¹ Tame wa tô oto wasisawi za'ra ni. Taha parip si, wa tô wasima wapã za'ra ni. Tawamhã rowa'u'u na uba'rene hã ma tô oto waré tiwara za'ra awa'awi, Cosi na rob're za'iti nhisi u. Tamomo wasihutu wamhã, awẽpsi, wa tô duré ai'aba're ni, Rodisi na rob're za'iti nhisi u, uba're nhimizahãrízéb u hã. Tawamhã ta hawi, wa tô ai'aba're ni, Patara na 'ri nho'õmo nhisi u. ² Tame, wa tô wasiwi sõpõtẽ ni, rowa'u'u na uba'rene hã, Penisiza na danhipti'a nho'õmo nhisi u ãwara da hã. Tawamhã taha na wasi'aba're da, wa tô asisi ni. ³ Uba'rene hã waré wara ré, wa tô Sipri na rob're za'iti nhisi hã 'madã'ã za'ra ni, wanhimi'e niwĩ. Õne haré ma tô waré wara, Siriza na danhipti'a nho'õmo nhisi u. Taha wa, wa tô Tiru na 'ri nho'õmo nhisi u oto aihutu ni, tamomo da te ãro'wasari hã da te sa'ra za'ra da. Tame wa tô wawairébé ni, uba're hawi. ⁴ Tame wa tô Zezusihi zazei'wa norĩ hã sõpõtẽ za'ra ni. Wasisõpõtẽ za'ra wamhã, romhuri misi, ma tô wa'ãma ai'utõrĩ za'ra, wasiré wasi'ubumroi ré hã. Tawamhã ãsazei'wa norĩ hã 'Re ãhãimana u'ãsi mono pẽ'ẽzani te te tãma ãwaihu'u za'ra zéb zarina, ma tô Paruhu ma roti za'ra, Zeruzarẽ u morĩ tô da. ⁵ Tawamhã bâdã hã wasi'aba'rézéb da hã ãwa waptã'ã wamhã, ãsazei'wa norĩ hã ma tô wasiré ai'aba're, ã zaihã u, 'ri nho'õmo nhiti. Aihĩni ma tô wasiré ai'aba're, aibã norĩ hã duré ãmro norĩ hã, duré ã'ra norĩ me, te te wazawi za'ra da. Tame wa tô wahi'rãtitõ asimro ni, supara 'ré wa, wamreme zusi da. ⁶ Wasisawi za'ra pari, wa tô asisi ni apã uba're wawẽ neb 're, wasi'aba're da. Ta norĩ hã 'ri tẽme ma tô apã ai'aba're.

⁷ Tawamhã Tiru hawi, wa tô ai'aba're ni. Wasi'aba'rei wamhã, Patorema'ida na 'ri nho'õmo nhisi u, wa tô aihutu ni. Tame ãsazei'wa norĩ hã wa tô sawi za'ra ni. Tame ma tô bâdã hã misi wa'ãma ai'utõrĩ za'ra, ã'rata wasi'ubumroi ré hã. ⁸ Tawamhã awẽpsi, wa tô ai'aba're ni, Sãzareza u. Tame wa tô asimro ni, Piripihĩ nhorõwa ãma. Piripihĩ hã Zezusihi wasu'uwẽ na ãsazei'õ'wa norĩ ma rowasu'u'wa, ta hã. ⁷ na ãsazei'wa norĩ pawapto'wa da, da te ãpisutu za'ra norĩ me, aré 're ãhãimana mono, Zeruzarẽ ãma. ⁹ ã'ra norĩ sipi'õ norĩ hã ãmro'õ za'ra hã maparane si'uiwa na ãhãiba hã, te 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã te te dama 're sadawa wasu'u za'ra. ¹⁰ Tame ma tô bâdã hã nasi wa'ãma si'utõrĩ za'ra. Tawamhã aibã hã ma tô watẽme tiwisi za'ra, Zudeza na danhipti'a nho'õmo nhisi hawi. Aibã hã 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u'wa, Adabu na ãsisi hã. ¹¹ Watẽme wisi wi, ma tô Paruhu usisizé hã tiwi waze. Ma tô ãma sipara'õtõ wasisi. Ma tô duré ãma sipawasisi. Taha pari, ma tô wama rowasu'u za'ra, ãne:

— 'Re ìhâimana u'âsi mono pē'ēzani hã ãne ma tô ìma waihu'u: "Ã da'usisizép tede'wai ma, te za zudezu norĩ hã ãne 'manharĩ za'ra, Zeruzarē ãma 're ìsi'ubumroi mono hã. Zudezu'õ norĩ ma, te za hãiba nhomri za'ra." — ãne ma tô wama waihu'u sirõmo za'ra, Adabu hã.

¹² Tawamhã ìmreme wa te wapari za'ra wamhã, tame ìsazei'wa norĩ 're ìsi'ubumroi mono norĩ me, wa tô Paruhu wi rosawi za'ra ni aré, Zeruzarē u morĩ tō da. ¹³ Tawamhã asa te wama nharĩ za'ra:

— E niha da, ma aiwa'õ na ìwi ìrobzei'õ za'ra wa'wa. Zeruzarē u hã ìmorĩ da si, wa tô ìsima rowē upta. Zezusi hã, Wanhib'apito na te 're sisi mono wa, áté te za dasiwi ìnherē ni, dazazéb 're. Áté, wa za dârâ. Tane nherē, ìma wē di tō, tamomo ìmorĩ da hã. — ãne ma tô wama siwaihu'u za'ra asa, wa te waihu'u za'ra da.

¹⁴ Taha wa, Zeruzarē u morĩ tō da, wa te oto tiwi rosawi waihu'u za'ra õ di. Taha wa, wa tô tãma nharĩ za'ra ni oto:

— Wē di tō. Mo oto aimorĩ. Wanhib'apito te te aima ìwēzéb uwaibaba, te za tō ì'manha. — ãne wa tô tãma rob'ru za'ra ni.

¹⁵ Tame wahâimana za'ra ré, syry na ma wa'ãma ronomro. Tawamhã wanhibro hã wa oto wasima ubumro za'ra ni, Zeruzarē u wasi'aba'ré da. Taha pari, wa tô wawairébé ni oto. ¹⁶ Sézareza ãma ìsazei'wa norĩ hã ma tô wame si'mazatõrĩ za'ra, umro na wame 'masi'aba'réi hutu da. Tawamhã Menasõhõ nhorõwa u ma tô wame ai'aba'ré, tame wasi'ubumro da a'â. Duréihã ìsazei'wa, Menasõ hã. Ìpotozé hã Sipri na rob'ré za'iti nhisi hã.

Paru hã Zeruzarē ãma 're ìsãmra mono zé wasu'u na'rada

¹⁷ Tawamhã Zeruzarē u wasihutu wi, ma tô ìsazei'wa norĩ hã to sina wazawi za'ra. ¹⁸ Tawamhã awēpsi ma tô Paru hã wame timorĩ za'ra, Ti'aduhu u. Tame, ma tô uburé pese ubumro, ìsazei'wai 'madâ'â'wa norĩ hã. ¹⁹ Tawamhã Paru hã ma tô uburé sawi za'ra, timreme na. Te te sawi za'ra parimhã, ma tô tinhimromhurizém na tãma siwasu'u za'ra, 'Re ìhâimana u'âsi mono, zudezu'õ norĩ ma, uburé te te 're ì'ab'manharĩ mono zéb zarina. ²⁰ Paruhu mreme te te wapari za'ra wamhã, aihĩni ma tô ãma tiwata za'ra, 'Re ìhâimana u'âsi mono ãma. Taha wa, te asa tãma rowasu'u za'ra, Paruhu ma:

— Wasisânawã, ãhãna wa za aima wasiwasu'u za'ra ni. Zudezu norĩ hã, wasiré norĩ hã ahã uptabi na ma tô Zezusi hã te te sina 're umnhasi za'ra, Danho'reptui'wa na. Aihĩni, te simi'ē na 're hâimana za'ra, 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na Mozésihi nhimi'ui'ééré zarina. ²¹ Ta norĩ hã ma tô aiwasu'u wapari za'ra, wasiré zudezu norĩ ma, asimirowahutu wasété newa. Mozésihi nhimi'ui'éérézē hã, te wasiré zudezu norĩ wi ìsawi za'ra, u, daro mono bâ 're ìhâimana za'ra mono wi, ãma 're hâimana za'ra mono tō da. Duré Mozésihi nhimi'ui'ééré

zarina, ti'ra norĩ te te 're sihâiwata nhihâri za'ra mono tō da, ma tō, u, wasiré zudezu norĩ wi ĩsawi. Āne ma tō aiwasu'u hã wapari za'ra, ta norĩ hã. ²² Āhãna aihĩni, te za aiwaihu'u za'ra ni, we aiwisizém na hã. E marĩ, wa za tawamhã 'manharĩ za'ra ni, āne aiwasu'u hã tō senai ō na da te waihu'u za'ra da. ²³ Tawamhã āne wa za aima roti za'ra ni, marĩ 'manharĩ da, 're aihâimana wẽ mono zé hã da te waihu'u za'ra da. Wawa'wa, aibâ maparane si'uiwa na ĩhâiba hã marĩ na ma tō tãma ropisutu za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma. ²⁴ Tawamhã te za asiré ĩsimroi mo, 'Re ĩhâimana u'âsi mono āma 're ĩdawata za'ra mono zéb u, marĩ hã Mozésihi nhimi'ui'ére zarina asiré 'manharĩ za'ra wa'aba da, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, aihâiba wasété āna aihâimana za'ra wa'aba da, tãma. Tawamhã 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, pone'ěrebâ te te siwi ĩsimro hã te za tãma ĩwa'âbâ za'ra. Tawamhã te za oto si'rãpari za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, te te ĩropisutu za'ra zéb zarina, te te tãma āma ĩ'uwaimrami za'ra na da te ĩwaihu'u za'ra zéb da hã. Āne hã 'manharĩ wamhã, aihĩni te za aiwaihu'u za'ra ni oto, aiwasu'u hã tō senai ō na hã. Te za duré aiwaihu'u za'ra ni, 'Re ĩhâimana u'âsi nhimiroti 'rata na Mozésihi nhimi'ui'ére zarina 're ĩ'aihâimana mono zém na hã. Āne hã 'manharĩ da, wa aima roti za'ra ni, wasiré ĩsazei'wa zudezu norĩ, te te aiwaihu'u za'ra da. ²⁵ E niha tawamhã zudezu'ō nherẽ, ĩsazei'wa norĩ 're ĩhâimana za'ra mono zéb da hã. Āne wa tō tãma roti pari za'ra ni: “Danhimizama hã romhâiba 'manharĩ āma 're dawata za'ra mono da, da te 're ĩsimroi mono nhi hã 're huri aba mono ō di za. Duré ĩwapru hã 're âhuri aba mono ō di za. Duré danhimizama da te 're ĩsõ'reti za'ra mono nhi hã 're huri aba mono ō di za. Duré aihâiba na asiwi 're asipsaihuri za'ra wa'aba mono ō di za.” Āne wa tō tãma rob'ui'ére za'ra ni. — Āne te Paruhu ma rowasu'u za'ra.

²⁶ Tawamhã Paru hã ma tō āma saze za'ra, aibâ norĩ siré morĩ da. Tawamhã awěpsi, ma tō Paru hã te te simro, aibâ norĩ hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono āma 're ĩdawata za'ra mono zéb u. Marĩ hã ma tō ĩsiré 'manharĩ za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, hâiba wasété āna tãma hâimana za'ra da. Taha pari, ma tō āzé, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhorōwa u. Sébré wamhã, ma tō dama pisutu bádâ hã, marĩ te te siwi ĩ'manharĩ 'rãsutu zéb da hã. Te te siwi 'manharĩ parimhã, te za marĩ hã ĩhâiba mono bâ tãma sômri za'ra, sasedoti norĩ ma, si'udâna za'ra. Tawamhã te za waihu'u za'ra ni, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, te te ĩ'manharĩ 'rãsutu za'ra zém na hã.

Zudezu norĩ hã, Paruhu zada ĩsiti'ru za'ra zé wasu'u

²⁷ Tawamhã bádâ 7 na zahadu āma si'utõrĩ ō di, te te siwi ĩ'manharĩ 'rãsutu zéb u hã, Paru norĩ hã. Romhuture di oto. Tawamhã zudezu norĩ hã Azi'a hawi ĩsihudu ma tō Paru hã sima sãmri za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono āma 're ĩdawata za'ra mono zéb āma. Izarazéhé nhihudu norĩ te, 'ri 'wawi wa'ra āma

sãmra ré, ma tô siwi 'madâ. Taha wa, ma tô sada dawada'uri wasété za'ra, Paruhu da. Tawamhã ma tô oto siwi pa'â, Paru hã. ²⁸ Taha wa, te si'mahârâ za'ra zudezu norĩ hã, âne:

— Wasiré Izarazéhé nhihudu norĩ, wei wa'ãma ana wa'aba. ã hã aibã hã ma tô daro mono bã te te dama 're rowahutu, da te dasiwi wawě'õ za'ra da, duré Mozésihi nhimiroti hã da te dasiwi wě'õ za'ra da, 'Re ãhãmãna u'ãsi mono nhorõwa zama da te dasiwi wě'õ za'ra da. Ma tô duré zudezu'õ norĩ hã we te te simro, 'Re ãhãmãna u'ãsi mono ãma 're ãdawata za'ra mono zéb u. ãsõrõwa hã wě nherě, ma tô wawi wasété za'ra. — ãne ma tô da'mahârâ za'ra, tame ãsi'rã'õtõ norĩ hã, aihĩni Paruhu zada dazahi za'ra da. ²⁹ Ta norĩ hã ma tô aibã hã 'madã'ã za'ra aré, Toropimu na ãsisi hã, Épézu ãma 're ãsãmra mono hã. 'Ri nho'õmo nhi'riti na Paruhu siré morĩ ré, ma tô 'madã'ã za'ra. Taha wa, ma tô ãma romnomri za'ra, zudezu'õ nherě, 'Re ãhãmãna u'ãsi mono nhorõwa u Paru te te saprõni 'ru te. Taha wa, te ãne da'mahârâ za'ra, zudezu norĩ hã.

³⁰ Taha wa, Zeruzarě 'remhã 'ri wa'õtõ mono bã ma tô ro'wa'rudu hã te te ropé. Tawamhã Paruhu zõ ma tô dasitẽme dasisa're, 'Re ãhãmãna u'ãsi mono ãma 're ãdawata za'ra mono zéb u. Ma tô dasiwi pa'ãri ni 'ri para, rob u da te dasiwi wazere da. Da te dasiwi wazere parip si, ma tô oto tiwi 'ri nhitom ni. ³¹ Tawamhã te aré dasiwi wĩrĩ ni. Tawamhã da te aré dasiwi ãwĩrĩzé wasu'u hã ma tô wapa, Roma na 'ri nho'õmo nhisi hawi da'wapéi'wa norĩ nhib'apito hã, Zeruzarě ãma 're ãdasi'ubumroi mono norĩ ãsib'ru za'ra zé wasu'u hã. ³² Tawamhã awa'awi ma tô tinhib'a'uwě norĩ zõ hãrãhai'aba'ré za'ra, tiwada'uri'wa norĩ me siré sisa'rei mono da, datẽme. ãtẽme ãsisa'rei mono hã da te 'madã'ã za'ra wamhã, ma tô ãma rosahãri za'ra ni, Paruhu ãma hã. ³³ Tawamhã apito hã ma tô Paruhu u ai'ré 'rãwi. Ma tô pa'â. Taha pari, ma tô duré da'wapéi'wa norĩ ma ti'ru, te te siwi pawasisi da, maparane ãsi'uwazi nhorõ rutu na. Taha pari, ma tô ãma da'azadanha, âne:

— E 'wa hã ã hã aibã. E marĩ ma tô 'manha. — ãne ma tô ãma da'azadanha.

³⁴ Tawamhã dasiwa'rãmi te nasi tãma 'mahârã za'ra ni, dasimãna'rãmi hawi. Da te tãma wasu'u waré za'ra õ di. Dahãrã si'rahãri ahã wamhã, ãwasu'u uptabi hã te te waihu'u õ di, apito hã. Taha wa, da'wapéi'wa norĩ ma, ma tô ti'ru, Paru te te siwi saprõni da, tinhorõwa u. ³⁵ Tawamhã hãimo 'ri para u sai'urizéb u sihutu wamhã, da'wapéi'wa norĩ hã ma tô te te siwi upari, Paru hã, zudezu norĩ hã sahi sina, ãsarina si'aba'réi wa. ³⁶ Taha wa, ma tô nasi tãma 'ru za'ra, âne:

— Wĩrĩ aba. Wĩrĩ aba. — ãne te nasi tãma 'ru za'ra.

³⁷ Tawamhã da'wapéi'wa norĩ hã apito nhorõwa u te te siwi 'mazébré õ ré, Paru hã ma tô apito ma tinha, âne:

— E aima wẽ õ di, aima ãsiwasu'u da hã. — ãne te tãma tinha, deredu norĩ mreme na.

Tawamhã apito hã te asa tãma tinha:

— E nare aima waihu'u pese di, deredu norĩ mreme hã.
³⁸ Wa tô aré ai'ãma romno, a hã ezipsiu newa. Nimosi ni'wa hã ezipsiu hã ma tô aibã norĩ ãma aiwanhizari za'ra. Ta hã 4 miu na ma tô te te simro, rowasété 'manharĩ'wa norĩ hã a'ubuni u. Roma ãma apito wi sipizari za'ra da, dapãrĩzéb ré, ma tô te te simro. 'Wazé, a hã simroi mono õ di. — ãne te tãma tinha, apito hã.

³⁹ Tawamhã Paru hã te asa tãma tinha:

— Wa hã zudezu. Tasu na 'ri nho'u ãsa'etẽ nhisi ãma ãpotozé hã, Sirisiza na danhipti'a nho'õmo nhisi ãma hã. 'Wazé za ãma ãwẽ, te dama ãrowasu'u da hã. — ãne te asa tãma tinha, Paru hã.

⁴⁰ Tawamhã da'wapéi'wa norĩ nhib'apito hã ma tô tãma wẽ tô, te te dama rowasu'u da.

Paru hã si'uihã na dama ãsiwasu'uzé wasu'u na'rada

Tawamhã te te dama rowasu'u da, apito te te tãma wẽ wa, ma tô Paru hã sai'u hãimo, 'ri para u sai'urizém na hã. Tame ma tô tinhib'rada hã dama wẽ hãimo, ari'iwi dasi'ubumro da. Taha wa, ma tô tawarõtã'ã za'ra ni. Dawarõtã'ã za'ra wamhã, Paru hã ma tô timreme na dama rowasu'u, ebreusi norĩ mreme na.

22

¹ ãne te Paru hã dama siwasu'u:

— ãsiré norĩ, duré wamama norĩ, ma'ãpé ãwapari pese za'ra wa'aba za. Wa za oto aima ãsiwasu'u za'ra wa'wa, 're ãhãimana mono zém na hã ãwaihu'u za'ra wa'aba da. — ãne ma tô tisiwasu'u na tãma sãna'rata za'ra.

² Tawamhã ebreusi mreme na te te dama ãrowasu'u za'ra zé hã da te wapari za'ra wamhã, ma tô tãma tawarõtã'ã pese za'ra ni oto. Tawamhã te duré tãma siwasu'u za'ra, ãne:

³ — Wa hã, zudezu. Tasu na 'ri nho'õmo nhisi ãma ãpotozé hã, Sirisiza na danhipti'a nho'õmo nhisi 'remhã. ãme Zeruzarẽ ãma wa tô ãprédu. Damarizé hã ma tô te te ãma 're rowahutu, wahi'rata norĩ nhimiroti na hã. ãnhimi'ẽ na wa tô te 're romhuri pese, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma. A norĩ wa'wa hã asimi'ẽ na tãma 're ãromhuri za'ra wa'aba mono ne, wa tô õhõ ma si 're ãsisõmri u'ãsi, ãnhimi'ẽ na te tãma 're romhuri pese mono da, asine wa'aba. ⁴ Wa tô te da'ãma 're rowasété aré, 're ãdanomro mono zép tém na 're ãdanomro mono norĩ ãma hã. ãzadawa para ma tô aibã norĩ hã da te 're pawasisi za'ra, pi'õ norĩ zama. ãzadawa para, ma tô duré da te 're simro, dazazéb u hã. 'Re dã'ã za'ra mono da, wa tô ãne hã te tãma 're 'manharĩ za'ra, Zezusihi zazei'wa norĩ ma hã. ⁵ 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, da'ãma romhuri'wa ãpire uptabi hã ma tô ãne

na hã ïwaih'u, sasedoti ïpire uptabi hã, duré uburé zudezu norĩ ma roti'wa norĩ zama. Ta norĩ hã ï'ãma sadanharĩ za'ra wa'aba wamhã, te za ãne na hã aima ïwasu'u za'ra wa'wa, sena na. Ta norĩ hã ma tô tinhimi'ui'ére hã ïma sômri za'ra, Damasitu u te âri da, ïsiré dama ïpire norĩ ma. Taha zarina, wa tô mo, Damasitu u te we simroi mono da, ïsazei'wa norĩ hã. ïsi'uwazi nhorõ rutu na pawasisi ré, Zeruzarê u we te simroi mono da, wa tô sô ïmorĩ za'ra, ãme da te hã za'ra da.

6 — Tawamhã Damasitu u te rosahutu wapsi, abzuma wa'wa ma tô hãiwa hawi rowa'a za'ene hã ïma ai'ubuzi, waptu na ïhãiba nho'õmoi baba. 7 Taha wa, wa tô waptãrã, ti'ai wa. Ni'wai mreme hã wa tô wapa. ãne te ï'mahã: “Saru. Saru. E marĩ wa, te ïwi 're ïrowasutu u'âsi mo.” — ãne te ï'mahã.

8 — Tawamhã wa tô asa sada'â: “Apito, e 'wa hã, a hã.”

— Tawamhã te duré asa ïma tinha: “Wa hã Zezusi, Nazaré ãma aré 're ïnhamra mono. Te ïwi 're ïrowasutu u'âsi mo.” — ãne te ïma siwasu'u.

9 — Rowa'a za'ene hã ïma si'ubuzi wamhã, ïsiré ïsi'aba're norĩ hã ma tô 'madã'ã za'ra, rowa'a hã. Tane nherê, ta norĩ hã ïmreme hã te te wapari waihu'u za'ra õ di, ïma ïnharĩ'wai mreme hã. 10 Tawamhã wa tô duré 'mahã, ãne: “Apito, e marĩ, wa za 'manha.”

— Tawamhã Wanhib'apito te ïma tinha: “Aiwahutu, Damasitu u aimorĩ da. Tame te za ni'wa hã aima roti, uburé 'Re ïhãimana u'âsi mono te te aima ïpisutuzé hã 'manharĩ da.” — ãne te ïma tinha.

11 — Tawamhã rowa'a za'ene hã ma tô ïtob'a. Taha wa, ïsiré ïsi'aba're norĩ hã ma tô ïpano na siwi ïzaprõ. Taré ta norĩ hã te te siwi ïzaprõni na wa tô wi, Damasitu u. 12 Tame aibã hã te 're hãimana, Ananiza na ïsisi hã. Ta hã 'Re ïhãimana u'âsi mono nhimiroti 'rata wapari pese 'wa. Zudezu norĩ hã tame 're ïsi'ubumroi mono hã ma tô Ananiza hã te te 're wêsãmri za'ra. 13 Ta hã ma tô we ïzõ rĩti. Tawamhã, ïtême wisi wamhã, ma tô ïma tinha, ãne: “Ïsisãnawã Saru, apã rob'madã'ã.” — ãne te ïma tinha, aibã hã.

— Tawamhã awa'awi, wa tô duré apã rob'madã. Taha wa, Ananiza hã wa oto 'madã. 14 Tawamhã ta hã te duré ïma tinha: “'Re ïhãimana u'âsi mono hã wahi'rata norĩ nhib'apito hã ma tô sima aipisutu, te te ai'ãma sima 're ïroti mono zé hã waihu'u da. Ma tô duré aima pisutu, Wanhib'apito Zezusi hã ïwê uptabi 'manharĩ'wa hã bãdãdi wa, sabu da, duré ïmreme hã wapari da. 15 A hã te za dama 're ïsadawa wasu'u mo, dahãiba mono bã. Ta hã atõmo na ïsabu hã, duré aipo're na ïmreme hã ïwapari hã te za dama 're ïwasu'u mo. 16 E marĩ zõ te bété asimipa, ãhãna hã. Ma'ãpé aiwahutu, â dawabzuri hã da te aima 'manharĩ da, duré Wanhib'apito wi rowaptêrê da, te te

asõ'reptu da. Tawamhã aiwasédé hã te za aima tipa.” — Æne ma tô ïma roti, Ananiza hã.

'Re ïhâimana u'âsi mono hã Paruhu ma, romhuri te te ïpisutuzé wasu'u

Tawamhã Paru hã dama siwasu'u 'rãsutu da, ma tô ãne dama rowasu'u:

¹⁷⁻¹⁸ — Tawamhã, Zeruzarê u apâ ïwisi wamhã, 'Re ïhâimana u'âsi mono ãma 're ïdawata za'ra mono zéb u wa tô mo, tãma ïmreme da. Tawamhã tãma ïmreme sina, ïnhotô õ nherê, ïnhotô 'rowi te ïrosawêrê ne, wa tô Wanhib'apito hã sabu. ïmreme hã wa tô wapa. Te ïma tinha, ãne: “Ai'aba'rê na aiwatobro Zeruzarê hawi, ãmemhã da te aiwapari za'ra õ wa za, ïwasu'u na hã.”

¹⁹ — Tawamhã wa tô asa tãma ïsiwasu'u: “Æme 're ïsi'ubumroi mono norï hã ma tô ïhâimanazém na siwi ïwaihu'u. Rowahutuzé mono bâ wa tô asazei'wa norï zô 're ïzasi, dazazéb 're te 're 'mazai mono da, duré te 're ahã za'ra mono da. ²⁰ Duré Esitéwã, dama aiwasu'u'wa hã da te dasiwi wïrï wamhã, wa tô dasiré ïhâiba. Wa hã wa tô ãma da'ab'madã. ïma wê di, idã'âzé hã. ïwïrï'wa norï uza, ïsisiwimhã ï'ubuzé hã, wa tô sa 'madã'â za'ra.” Æne wa tô asa tãma ïsiwasu'u, Wanhib'apito ma.

²¹ — Æne na Wanhib'apito ma, ïsiwasu'u wamhã, ma tô ïma rob'ru, ãne: “Mo oto aimorï. Zudezu'õ norï tême, wa za asatô, romhã na.” Æne ma tô ïma rob'ru, Wanhib'apito hã. — Æne ma tô Paru hã tisiré zudezu norï ma hã siwasu'u.

²² Tawamhã Paru hã zudezu'õ norï hã te te sisi wamhã, ma tô sada tizahi za'ra, zudezu norï hã zudezu'õ norï te te sisi õ ré hã te te aré wapari wê za'ra nherê. Taha wa, te sa'êtê sima 'mahârã za'ra, zudezu norï hã, ãne:

— Wïrï aba. Õ hã wasétére di. Dã'â hã.

²³ Æne ma tô zudezu norï hã ãma si'mahârã za'ra, hârã 'rãihã na, ïsisiwimhã ti'ubuzé hãimo te te 're wanarï za'ra mono sina. Ropru te duré hãimo sãmra za'ra, sada siti'ru za'ra wa.

Paru hã da'wapéi'wa norï nhib'apito ma, ïsiwasu'uzé

²⁴ Tawamhã romanu hã da'wapéi'wa norï nhib'apito hã ma tô da'wapéi'wa norï ma 'ru za'ra, 'ri para u te te siwi 'mazébré da, Paru hã. Te duré tãma 'ru za'ra, te te siwi 're pré'é mono da, siwasu'u da, zudezu norï te te sima ï'ruzém na te te waihu'u da.

²⁵ Tawamhã ma tô siwi hiwasisi, ïsi'uwazi nhorõ rutu na te te siwi 're pré'é mono da. Tawamhã Paru hã ma tô da'wapéi'wa norï nhib'apito zadawa para dawada'uri'wai ma tinha, ãne:

— E ïwasété na asiwi ïwaihu'u aba wa, ma tô asiwi 're ïpré'é aba mo. E tô ï'uwaibaba ãne hã, wa hã romanu nherê. — Æne te Paru hã tãma tinha, da'wapéi'wa norï wada'uri'wai ma.

26 Tawamhã Paruhu mreme te te wapari wamhã, da'wapéi'wa norĩ wada'uri'wa hã ma tô tinhib'apito ma wasu'u:

— E marĩ ãma 'manharĩ da bâ. Ni'ã. Õ hã romanu. — ãne ma tô tãma wasu'u.

27 Taha wa, apito hã ma tô mo Paruhu u, te te sadanharĩ da. Tawamhã ãne te sadanha:

— Ĩma asiwasu'u na, te waihu'u da. E nare a hã romanu.

— Ĩhe. Wa hã, romanu.

28 Tawamhã apito hã te duré tãma siwasu'u, ãne:

— Wa hã duré, romanu. Ĩpoto'wa hã romanu õ nherẽ, wa'âbã za'ëtẽ uptabi na wa tô ĩsiwa'ã romanu norĩ ma, ĩsiromanu da.

Tawamhã Paru te asa tãma tinha:

— Tazahã ĩpoto'wa hã romanu wa, wa hã duré romanu u'â. — ãne te asa tãma tinha.

29 Tawamhã Paru hã romanu na siwasu'u wa, awa'awi ma tô da'wapéi'wa norĩ hã tãma ai'rê za'ra, te te siwi sadanharĩ za'ra ãna. Duré da'wapéi'wa norĩ nhib'apito hã ãne na te te waihu'u wamhã, ma tô pê'êwara, ĩsimiwada'uri zarina, te te siwi hiwasisi wa.

Paru hã dama roti'wa norĩ nho're ĩsiwasu'uzé

30 Tawamhã da'wapéi'wa norĩ nhib'apito hã ma tô sima wẽ, zudezu norĩ hã Paruhu ãma ĩwasédé hã te te siwi ãma ĩhirizé hã sena na te te waihu'u da. Taha wa, awẽpsi ma tô 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, da'ãma romhuri'wa ĩpire norĩ ma 'ru za'ra, uburé zudezu norĩ ma roti'wa norĩ ma zama, Paruhu zada si'rã'õtô da. Da'wapéi'wa norĩ ma, ma tô duré 'ru za'ra, Paruhu pawasisizé hã te te tãma wasihu za'ra da, dama ĩpire norĩ nho're sab da.

23

1 Tawamhã zudezu norĩ ma roti'wa norĩ tẽme, te rob'madâ'â pese, Paru hã. Te tãma nharĩ za'ra, ãne:

— Wasiré Izarazéhé nhihudu norĩ, wa hã wa tô 're ĩsi'madâ'â u'âsi, 're ĩmorĩ wẽ u'âsi da, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nho'a. Taha wa, ĩpẽ'ẽ wapu na wa 'rãwi 're ĩsisaze. — ãne te tãma siwasu'u za'ra.

2 Tawamhã Ananiza hã sasedoti ĩpire uptabi hã ma tô ti'ru, ĩ'rata ĩsimasam norĩ ma, te te siwi sadawa pré'é da, Paru hã.

3 Taha wa, te Paru hã asa tãma tinha:

— Oro wama roti'wa za a hã, ma aiwasédé hã ĩ'ãma ĩ'manha. A hã ãme te asã, ĩpibu da, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ére zarina 're ĩmorĩzéb zô. Tane nherẽ, ĩsimiroti hã ma tô ĩ'upa. Da te ĩzadawa pré'é da, ma tô dama ĩ'ru. Ta hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti zarinaĩ õ di. Taha wa, te za ai'azã. — ãne te tãma tinha, Paru hã.

4 Tawamhã ã'rata ãsimasam norã hã te tãma nharã za'ra, ãne:

— E marã da, ma tã sasedoti ãpire uptabi ãma ãwasé.

5 Tawamhã Paru te asa tãma nharã za'ra:

— E nare ta hã sasedoti dama ãpire. Te waihu'u õ di. Te waihu'u 'wa'ãhã, te tãma nharã õ di aré. 'Re ãhãimana u'ãsi mono mreme u'éré 'rata na wa tã ãne hã waihu'u za'ra ni: "Ni'wa hã dama ãpire wamhã, tãma 're aimreme waseté za'ra wa'aba mono õ di za." ãne ma tã wama waihu'u za'ra. — ãne Paru te asa tãma nharã za'ra.

6 Tawamhã Paru hã ma tã waihu'u, dama roti'wa norã, sina ãsipo'o za'ra zé hã. Ni'wam norã hã sadusezu, duré ni'wam norã hã ãrisezu. Tawamhã, ma tã dama si'mahã, ãne:

— Wasiré Izarazéhé nhihudu norã, ãwapari za'ra wa'aba. Wa hã ãrisezu. ãmama norã zama ãrisezu. Dadã'ã nheré, apã dahãiwa'utuzé wasu'u hã te sazei wa, wa asõ're ãzab za'ra wa'wa, asiwi ãwaihu'u za'ra wa'aba da, taha zõ si 're ãnhimipari u'ãsi mono wa. — ãne ma tã dama si'mahã.

7 Tawamhã mreme pari, tame ãsi'rã'õtõ norã hã ma tã sina ãsipo'ozéb zarina sima nharã za'ra, ãrisezu norã hã, sadusezu norã me. ⁸⁻⁹ ãrisezu norã nhimizazézé hã, ãne: 'Re dadã'ã za'ra mono nheré, apã 're ãdahãiwa'utu za'ra mono na, duré hãiwa ãma 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, romhuri'wa norã hã tã sena na 're ãhãimana za'ra mono na, duré dapé'ézani hã dawi 're wairébé mono wamhã, nimomo 're ãdanomro mono na hã. ãne ãrisezu norã nhimizazézé hã. Tane nheré, sadusezu norã hã ãne na simizaze za'ra õ di, ta norã hã. 'Re ãdahãiwa'utu za'ra mono zé hã, mare di, u. Duré hãiwa ãma 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, romhuri'wa norã hã, mare di, u. Duré dapé'ézani, dawi 're wairébé mono wamhã, nimomo 're ãdanomro mono õ di za, u. ãne sadusezu norã nhimizazézé hã. Taha wa, ma tã 're sisadawa 'rui u'ãsi za'ra, ãrisezu norã hã, sadusezu norã me.

Tawamhã 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti 'rata na dama rowahutu'wa norã hã, ãrisezu na 're ãhãimana za'ra mono norã hã hãiwi ma tã aimasa, Paru, da te dasiwi ã'ãrizé hã te te siwi wé'õ wa. ãne te mreme 'rãihã na nasi ãma si'mahãrã za'ra:

— Aibã hã, õ hã wa tã waihu'u za'ra ni. Tiwasédé hã te te ãri õ di. ãté hãiwa ãma 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma romhuri'wa, ma tã tãma rowasu'u. ãté ni'wai pé'ézani, ma tã nima hawi tãma rowasu'u. — ãne te ãrisezu norã hã nasi ãma si'mahãrã za'ra.

10 Tawamhã damreme tete na dasi'wapé za'ra wa, da'wapéi'wa norã nhib'apito hã ma tã ãma hãtãrã, Paruhu ãma, da te dasiwi hãiba'ëi mono õ'umhasite. Taha wa, ma tã da'wapéi'wa norã ma 'ru za'ra:

— Sô ai'aba'réi wa'aba, asiwi wazere aba da, dawa'wa hawi. Tawamhã wanhorôwa u te za we asiwi ïsaprôni 'wa apâ. — ãne te tãma 'ru za'ra.

¹¹ Tawamhã taha mara na Wanhib'apito hã ma tô tãma sihâi'ré, Paruhu ma. Te tãma tinha, ãne:

— Aipahi tō. ãme Zeruzarē ãma ma tô dama ïwasu'u pa. Roma na 'ri nho'ômo nhisi ãma te za duré ôhō na si dama ïwasu'u, niwamhã.

Zudezu norĩ hã Paru te te sima ï'ru za'ra zé wasu'u

¹² Tawamhã awē rowa'a wi, zudezu norĩ hã ma tô pi'uriwi si'rã'ôto. Te sima 'ru za'ra, Paru hã te te siwi wĩrĩ da. ãne te sima ãma roti za'ra:

— Paru hã wa te wasiwi wĩrĩ aba. Tawamhã 'Re ïhâimana u'âsi mono ma, wa za wasi'ru za'ra ni, wa te wasiwi wĩrĩ ô wamhã, te te wa'uprosi da, wa te wasima ï'ruzé hã wa te ãma uwaimrami za'ra ô wamhã. Wa te wasima ï'ruzé hã wa te ãma uwaimrami za'ra ô ré, wasaihuri ô di za. Duré wa te âhuri ô di za. — ãne ma tô sima roti za'ra, Paruhu ãma. ¹³ Aibã hã 40 nhipai u ïhâiba hã ma tô ãne sima 'ru za'ra. ¹⁴ Tawamhã zudezu norĩ hã ma tô ai'aba'ré, 'Re ïhâimana u'âsi mono ma, da'ãma romhuri'wa ïpire norĩ u, dama ïpire norĩ u zama. Te tãma nharĩ za'ra, ãne:

— Paru hã wa tô wasima 'ru za'ra ni, wa te wasiwi wĩrĩ da. 'Re ïhâimana u'âsi mono ma, wa tô duré wasi'ru za'ra ni, te te wa'uprosi da, Paru hã wa te wasiwi wĩrĩ ô wamhã. Tawamhã wa te wasiwi wĩrĩ ô ré hã, wasaihuri ô di za. ¹⁵ ãhãna, ma'ãpé da'wapéi'wa norĩ nhib'apito ma, waihu'u za'ra wa'aba, asi'rã'ôto aba zém na. Dama roti'wa norĩ me, uburé asi'rã'ôto aba zém na tãma waihu'u za'ra wa'aba, Paru te te ï'manharizé hã waihu'u pese za'ra wa'aba da newa, Paru hã te te we atême saprôni za'ra wa'aba da. Tawamhã wa norĩ hã bâdâdi wã wa, wa za sô asimro ni, atême wisi za'ra wa'aba ô ré, wa te wasiwi wĩrĩ da. — ãne te tãma nharĩ za'ra.

¹⁶ Tawamhã 'ritéi'wa hã ma tô wapari za'ra, sô ïdanhimipari za'ra na hã. 'Ritéi'wa hã Paruhu 'ra wapté, ïhidiba 'ra. Taha wa, te Paruhu u mo, da'wapéi'wa norĩ nhorôwa u te te po're pu'u da. ¹⁷ Tawamhã Paru hã ma tô sô hã, da'wapéi'wa norĩ wada'uri'wa zô. Te tãma tinha, ãne:

— ã hã 'ritéi'wa hã ãma saprôni, asib'apito u te te tãma rowasu'u da. Marĩ hã te te ïwaihu'uzém na te za tãma rowasu'u. — ãne te tãma tinha.

¹⁸ Tawamhã ïwada'uri'wa hã ma tô saprô, apito u. Te tãma tinha, apito ma:

— Paru hã da'wapéi'wa norĩ te te 'madâ'â za'ra da, wanhorôwa ãma ïsa hã ma tô ïzô hã. Ta hã ma tô ïma tinha, 'ritéi'wa hã te we atême saprôni da. Ta hã, marĩ hã te te ïwaihu'uzém na

te te aima rowasu'u da, ma tô ìma tinha, te we atême saprõni da. — ãne te tãma wasu'u.

¹⁹ Tawamhã da'wapéi'wa norĩ nhib'apito hã ma tô 'ritéi'wa hã pa'â. Danhiti ma tô saprõ, te te tãma rowasu'u da, ãne:

— E marĩ te za bété ìma ìwasu'u. — ãne te sadanha.

²⁰ Tawamhã ma tô asa tãma rowasu'u:

— Zudezu norĩ hã ma tô sima 'ru za'ra, Paru hã awêpsi te te aiwi waptêrẽ za'ra da, dama roti'wa norĩ nho're sab da, ìtême satõrĩ za'ra da. Paru te te ì'manharizé hã te te waihu'u pese za'ra da newa, te za aiwi waptêrẽ za'ra. ²¹ Tawamhã ìtême satõrĩ za'ra da, saze za'ra õ di za. Tô'ã. Aibã norĩ hã 40 nhipai u ìhãiba hã ma tô sima 'ru za'ra, te te siwi wĩrĩ da. Te te siwi wĩrĩ õ ré hã, saihuri õ di za, u. Duré â hã te te âhuri õ di za, u. 'Re ìhãimana u'âsi mono ma, ma tô duré si'ru za'ra, te te uprosi da, te te sima ì'ru za'ra zé hã te te âma uwaimrami za'ra õ wamhã. Te za, u, sô aima'urĩ za'ra. Asa tãma ìrowaihu'u za'ra zéb zô si, te ãhãna hã mapari za'ra. — ãne te tãma rowasu'u.

²² Tawamhã apito hã te sadawa uwati, 'ritéi'wa hã, ãne:

— Ni'wai ma, ìma ìrowasu'uzém na hã rowasu'u tã za. — ãne te sadawa uwati, apito hã. Taha pari, te tãma rob'ru, morĩ da.

Apito Perihi u, Paru da te ìsaprõnizé wasu'u

²³ Tawamhã da'wapéi'wa norĩ nhib'apito hã te oto sô tihârâ zahuré, tizapari da'wapéi'wa wada'uri'wa norĩ zô. ãne te tãma rob'ru zahuré:

— Ma'âpé sô aihârâ aba, da'wapéi'wa norĩ zô, para na 're ìnomro mono hã 200 na ìhãiba norĩ zô, duré awaru na 're ìnomro mono hã 70 na ìhãiba norĩ zô, duré ìsi'uwazi'wa na dapãrĩ'wa norĩ hã 200 na ìhãiba norĩ zô. Mara sime na te za aiwairébé 'wa, Sézareza u ai'aba'rúi wa'aba da. ²⁴ Awaru hã te za ì'ubumroi wa'wa, Paru hã ãma ìmorizéb da. Awaru na te za asiwi ìsaprõni waré wa'wa, Peri na danhib'apito nhisi u, asiwi ãwisi wê wa'aba da. — ãne te tãma rob'ru zahuré.

²⁵ Tawamhã da'wapéi'wa norĩ nhib'apito hã Zeruzarê ãma 're ìsãmra mono hã ma tô Perihi ma rob'ui'ééré. ãne ìsimi'ui'ééré hã:

²⁶ “Peri, wanhib'apito, uburé na da'madâ'â'wa, wa ãma asawi.

“Wa hã, Caradiu Risi'asi.

²⁷ “Ã hã aibã hã ma tô zudezu norĩ hã siwi ti'â. Te aré siwi tiwĩ. Tawamhã wa hã wa tô ìtême wi, da'wapéi'wa norĩ me. Wa tô dawĩ ãma wasisaprĩ za'ra ni, romanu na 're ìhãimana mono na te waihu'u wa oto. ²⁸ Wa tô ìsima wê, ìwasédé hã da te ãma ìsa'razé hã te waihu'u da. Taha wa, wa tô saprõ, zudezu norĩ ma roti'wa norĩ tême. ²⁹ Taha wa, wa tô waihu'u oto. Marĩ ìwasédé hã te ãma waihu'u õ di, da te ìwĩrizeb da hã, duré dazazéb 're, da te dasiwi ìsêrizeb da hã. Mare di. Zudezu norĩ 're ìhãimana za'ra mono zé wa'rãmi, 're ìhãimana mono zém na

si ma tô ĩwasédé hã siwi ãma sa'ra. ³⁰ Zudezu norĩ hã te te siwi wĩrĩ da, te te sima ĩ'ru za'ra zé hã ma tô duré ĩma waihu'u ni. Te waihu'u wi, wa tô ãma atême satõ, sa'ëtê. ĩwasété na tãma ĩnharĩ'wa norĩ ma, wa tô duré ãma rob'ru za'ra, ãma atême si'aba'ré da, asõ'a te te ĩwasédé hã ãma sa'ra da. ãne si, wa ãma aima rob'ui'ééré.”

³¹ Tawamhã da'wapéi'wa norĩ hã te te tãma ĩ'ru za'ra zém na ma tô ãma uwaimrami za'ra. Paru hã ma tô siwi saprõ. Tawamhã tô ã mara na ma tô aihutu, Ātipatiridi na 'ri nho'õmo nhisi u. ³² Tawamhã awêpsi, da'wapéi'wa norĩ, para na ĩsi'aba'ré norĩ hã ma tô apã ai'aba'ré, tinhorõwa u. Paru hã ma tô rême za'ra, awaru na 're ĩnomro mono norĩ si te te siwi saprõni da oto. ³³ Tawamhã ta norĩ hã ma tô siwi saprõ, Sézareza u. Tamomo sihutu wi, ma tô awa'awi siwi saprõ Paru hã, apito u. Tawamhã ma tô apito ma rob'ui'ééré hã sõmri za'ra. ³⁴ Apito, ma tô sõré, rob'ui'ééré hã. Te te sõré parip si, ma tô Paru sadanha:

— E niha asipti'a nhisi hã.

Tawamhã te asa tãma tinha:

— Sirisiza na ĩnhipti'a nhisi hã.

³⁵ Tawamhã te te waihu'u wamhã, apito hã te tãma tinha:

— Aiwasédé hã te te ai'ãma ĩsa'ra norĩ hã we sihutu wapsi, wa za aiwapa, ta norĩ siré. — ãne te tãma tinha.

Tawamhã ma tô da'wapéi'wa norĩ ma Paru hã 'ru za'ra, Erodihĩ nhorõwa ãma te te siwi sêrê da. Te te duré siwi 'madâ'á pese da zama, te tãma 'ru za'ra.

24

Zudezu norĩ hã Paruhu ãma ĩwasédé te te siwi ãma ĩhirizé wasu'u

¹ Tawamhã bâdâ hã 5 na ma tô ãma ne, Erodihĩ nhorõwa ãma hãimana ré hã, Paru hã. Tawamhã Ananiza hã, 'Re ĩhãimana u'âsi mono ma da'ãma romhuri'wa ĩpire uptabi hã ma tô Sézareza u wi, sasedoti ĩpire uptabi hã. Ni'wam norĩ hã, da'madâ'â'wa norĩ hã ma tô siré te te simro. Danhimirob'manharĩzém na dawasu'u'wa zama te siré saprõni za'ra, Téturu na ĩsisi hã. Ta norĩ hã apito Perihĩ ma, ma tô ĩwasédé hã siwi ãma tihi, Paruhu ãma. ²⁻³ Tawamhã apito Peri hã ma tô Paruhu zô hã, danho're sab da. Taha pari, Téturu hã ma tô oto Paruhu ãma ĩwasédé hã ãma tihi. Apito ma, te rowasu'u, ãne:

— Roti'wa, a hã aiwê uptabi di. A hã wama 're roti wê u'âsi mono wa, wa rowê na si 're wahãimana za'ra ãhãna hã. Wa'madâ'â'wa norĩ ma, ma tô 're ĩroti wê u'âsi mo, daro mono bâ te te 're wa'madâ'â wê za'ra mono da, marĩ ĩwasédé hã te te wama 're pese za'ra mono da. Tawamhã waro mono bâ, asimipawaptobzém na wama 're asõpru mono wa, wa

wa te 're aiwēsāmri u'âsi za'ra. ⁴ Tane nherē, ĭwapari wa'a ō'umnhasite, ĭmreme syry na wa za aima rowasu'u. Asōpru wa, da'upana te aima rowasu'u wamhã, âté aima wē di za, ĭwapari da hã. ⁵ Ō hã aibã hã wa tô waihu'u za'ra ni, timreme na daré ro'wa'rutu'wa na hã. Duré daro mono bâ zudezu norĩ hã te te ĭropéi mono tēme 're morĩ wamhã, ma tô te te da'ãma 're aro'wa'rutu. Duré nazarenu na dasina dasipo'ozém nhisi niwĩ, 're ĭnomro mono ma hã pire di, ō hã. ⁶ 'Re ĭhâimana u'âsi mono âma 're ĭdawata za'ra mono zé hã te aré wawi wasété, 'ri hã. Tazahã wa tô wasiwi âri ni. ⁷ Tawamhã apito Risi'asi hã ma tô watēme wi. Sa'ētē ma tô wawi ti'â, Paru hã. ⁸ Ta hã ma tô ĭwasété na tâma ĭnharĩ'wa norĩ ma 'ru za'ra, asō'a simasab da, te te aima wasu'u za'ra da. Taha wa, ã hã aibã hã sadawa pibui wamhã, tô sena na te za ĭwaihu, ĭwasédé hã wa te wasiwi âma ĩsa'razém na hã. — Āne te Téturu hã apito sada wada'u.

⁹ Tawamhã zudezu norĩ, tame ĩsimasam norĩ hã te duré sadawa waptob za'ra, ĭwasu'u tô sena na.

Paru hã, Perih iuiwada ĩsiwasu'uzé

¹⁰ Tawamhã apito hã ma tô Paruhu ma tinhib'rada sarõtō, timreme hã te te oto wazere da. Taha wa, Paru hã timreme hã ma oto waze, âne:

— Ma tô ai'ãma tiwahub ahã, âme dama rowairébé'wa na 're aihâimana mono ré hã. Āne hã ĭma waihu'u pese di. Taha wa, asō'a ĩsi'uihã na aima ĩsiwasu'u da hã, ĭma wē di. ¹¹ ĭmreme hã sena na te za ĭwaihu. Nimosi, wa tô wi, Zeruzarē u hã. Bâdã 12 na ma tô ĩ'ãma ne, tame ĭnhamra ré hã. 'Re ĭhâimana u'âsi mono âma ĭwata da, wa tô wi. Tawamhã 'Re ĭhâimana u'âsi mono âma 're ĭdawata za'ra mono zéb âma 'ri 'wawi wa'ra 're, ĭnhamra ré, ĩsiré zudezu norĩ hã ma tô ĩsãmri za'ra. ¹² Tane nherē, ĭmreme na te ĭdazadawa 'razãri na hã te te ĭwapari za'ra ō di. Zudezu norĩ te, rowahutuzé mono bâ ĭmreme na te dazada'rãmi ō di. Duré 'ri babab zama te da'azada'rãmi mono ō di. ¹³ Taha wa, ĭwasété newa, tô sena na te te siwi ĩ'ãma sa'ra waihu'u ō di. Mare di. ¹⁴⁻¹⁵ Āne wa za aima ĩsiwasu'u. 'Re ĭdanomro mono zép téb zarina, wa tô te 're romhuri, 'Re ĭhâimana u'âsi mono ma. 'Re ĭdanomro mono zép té wasu'u hã te zudezu norĩ hã te te siwi 're wē'ō za'ra, senai ō newa. Tane nherē, 'Re ĭhâimana u'âsi mono nhimiroti hã, wahi'rata norĩ nhib'apito nhimiroti hã wa tô uburé saze, Mozési te te âma ĩrob'ui'ééré hã. ĩsadawa wasu'u 'rata 'wa norĩ nhimi'ui'ééré hã wa tô duré saze. ĭwasédé hã te te siwi ĩ'ãma ĩsa'ra norĩ hã 'Re ĭhâimana u'âsi mono âma te te ĩsasômri za'ra ne, wa duré wa hã âma sasō. Dadã'ã nherē, aihĩni apã te te 're ĩda'ahãiwa'utu mono zém na wa tô âma sasō, ĩwē hã duré ĭwasédé hã apã te te 're ĩda'ahãiwa'utu mono zém na hã. ¹⁶ Taha wa, ĩwē hã te 'manharĩ tō da hã, ĩwa'a ō di, ĩp'ē wapu na 're ĩsi'madã'ã u'âsi mono da

si, 'Re ìhâimana u'âsi mono nho'a, duré danho'a zama. — ãne te Paru hã tâma siwasu'u, apito Perihi ma.

¹⁷ Te duré tâma siwasu'u, ãne:

— Zeruzarê nhiti 're ìmorĩ ré, ma tô ì'ãma tiwahub ahâ. Tawamhã tamomo wa tô apâ mo, danhibzari hã te âri da, ìsiré norĩ ma, te sômri da. Duré danhimizama hã da te ìsimro hã 'Re ìhâimana u'âsi mono ma, te sômri da, ãma ìwata da, wa tô apâ mo. ¹⁸⁻¹⁹ ãne te 'manharĩ da, wa tô ìsipese, wasiré zudezu norĩ 're ìhâimana za'ra mono zéb zarina, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã te te ìwêsâmri da. Tawamhã zudezu norĩ hã Azi'a na danhipti'a nho'ômo nhisi hawi ìsihudu hã ma tô ì'madâ'â za'ra, 'Re ìhâimana u'âsi mono ãma 're ìdawata za'ra mono zéb ãma 'ri 'wawi wa'ra 're. Tame te te ì'madâ'â za'ra wamhã, ì'rata dasi'rã'ôõtô ô di. Da te ìmreme 'razâri ô di. Rowê si. Ta norĩ hã te te ì'madâ'â za'ra norĩ hã marĩ ìwasédé hã te te ì'ãma waihu'u za'ra wamhã, we si'aba'rúi 'wa'âhã, aré wê di, asõ'a ìwasédé hã te te ì'ãma sa'ra da. ²⁰ Ta norĩ hã we si'aba'rúi ô wamhã, âté asõ'a ìsimasam norĩ si te za aima ìwasu'u za'ra. Dama roti'wa norĩ nho're ìzab ré, marĩ ìwasédé hã te te ì'ãma ìwaihu'u za'ra zém na, te za ìwasu'u za'ra, ãme ìzab ré. ²¹ Wa hã wa za aima ìsiwasu'u, te ì'mahârâzém na, dama ìpire norĩ nho're ìzab ré, ãne: “Ã bâtâ na wa asõ'a ìzab za'ra wa'wa, ìpibui pese za'ra wa'aba da. Dadâ'â nherê, apâ dahâiwa'utuzé, te sazei wa, 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiroti na 're ìmorizéb zô te za ìpibu za'ra wa'wa.” ãne si wa tô ìsi'mahã, dama ìpire norĩ nho'a ìzab ré. Áté ãne ìmreme wamhã, te ì'ãma rosa'rata za'ra, ìwasété na. — ãne te Paru hã siwasu'u, apito Perihi ma.

²² Tawamhã apito Peri te tâma tinha:

— Zahadu, apito Risi'asi wei wisi wapsi, wa za niha hã aima rowairébé. — ãne te tâma tinha.

Apito Peri hã ma tô waihu'u pese, 're ìdanomro mono zép té hã. Tane nherê, te te ãma wapari 'râsutu ô di.

²³ Tawamhã apito Peri hã ma tô da'wapéi'wa norĩ wada'uri'wai ma waihu'u, ãne:

— 'Madâ'â pese za'ra wa'aba za, ã hã aibã hã aiwi simani za'ra wa'aba tô da. Tazahã, marĩ hã te te 'manharĩ da, te te sima wê wamhã, syry na te za tâma ìrowairébé 'wa. Duré, ìsiré norĩ hã ìhâimanazéb da, te te pawaptob za'ra da, we ìtême sisisi wamhã, wê'ô za'ra wa'aba ô di za, tiwi. — ãne ma tô tâma waihu'u, apito hã.

Paru hã Apito Perihi nho're ìsabzé wasu'u, Durusiraha nho're me

²⁴ Bâdã hã siwaptom na ãma ne pari, ma tô apito Peri hã Paruhu zô hã, timro me, Durusiraha me. Durusira hã, zudezu. Tawamhã Cristu Zezusi hã da te dasina 're ì'umnhasi za'ra mono zém na ma tô Paru hã tâma rowasu'u zahuré.

Apito Peri hã ma tô ĩsimirowasu'u hã wapari pese. ²⁵ Īwē na si 're ĩdanomro mono zém na ma tô tãma rowasu'u, marĩ hã ĩwasédé hã da te dasiwi ĩwē'òzém na zama. 'Re danomro wasété mono wa, rob'rãsutu u 'Re ĩhãimana u'ãsi mono, za niha te te dama ĩrob'manharĩ pipa zém na ma tô duré tãma rowasu'u. Āne hã te te tãma awasu'u wa, ma tô apito Peri hã tipahi. Taha wa, te tãma tinha, Paruhu ma:

— Āhãna te za aimo a'â. Niwa te ĩsima wē wapsi, wa za duré asô hã apâ, te aiwapari da.

²⁶ Tawamhã Paruhu ãma te rosa'rata, rob'uiirazém na tãma siwa'ábâ da newa, dazazém hawi watobro da. Taha wa, te nasi sô hã, te te sima rowasu'u zahuré da.

Paru hã Pesituhu ma, ĩsiwasu'uzé wasu'u

²⁷ Tawamhã maparane ma tô ãma tiwahu, Sezariza ãma sãmra ré, dazazéb 're, Paru hã. Tawamhã Posi'u Pesitu hã te za oto si'apito, Perihĩ nhowa're're. Taha wa, apito Peri hã sisa'u ma tô tizadawa ãma tirē, dazazéb 're, hãimana u'ãsi da Paru hã, ĩsa'u hã. Zudezu norĩ ma, rowēzéb da, ma tô ãne hã tizadawa hã ãma tirē.

25

¹ Tawamhã Pesitu hã tame si'apito wamhã, bådâ si'ubdatô ãma ne pari, te oto mo Zeruzarē u, Sézareza hawi. ² Zeruzarē u wisi wamhã, sasedoti ĩpire norĩ hã duré zudezu norĩ ma, roti'wa norĩ zama ma tô tãma wasu'u za'ra Paru hã, wasété ré ne. ³ Ma tô tiwi waptērē za'ra, Paru hã te te tãma satōrĩ za'ra da, Zeruzarē u. Ta norĩ hã bådâdi wã wa, te te siwi wĩrĩ da, aré ãma siwada'uri za'ra na dâ'ãsina, ma tô tiwi waptērē za'ra, Zeruzarē u te te satōrĩ da. ⁴ Tawamhã apito Pesitu hã ma tô asa tãma nharĩ za'ra, ãne:

— Paru hã Sézareza ãma te nhamra dazazéb 're, da'wapéi'wa norĩ hã te te siwi 'madâ'â pese za'ra da tame. Tamomo wa za apâ morĩ su. ⁵ Taha wa, dama ĩmreme pire norĩ hã asiwa'wa hawi, asiwi satōrĩ za'ra wa'aba za, ĩme si'aba'ré da. Īwasédé hã te te ãma hiri ze za'ra wamhã, tamep si te za tãma nharĩ za'ra, ĩnho'a. — Āne te apito Pesitu hã tãma nharĩ za'ra.

⁶ Tawamhã bådâ hã 8 na até niwamhã 10 na ma tô ãma ne, Zeruzarē ãma sãmra ré hã, apito Pesitu hã. Taha pari, ma tô mo apâ, Sézareza u. Wisi wamhã, awē te oto nhamra, dapa'uwati'wa simasisizém na. Tawamhã Paruhu zô ma tô da'mazatô, te te ĩtēme siwi saprõni da. ⁷ Tawamhã Paru hã ĩtēme wisi wamhã, zudezu norĩ hã Zeruzarē hawi ĩsi'aba'ré norĩ hã ma tô siwi uirĩ. Taha wa, apito ma, ma tô wasu'u wasété uptabi za'ra, Paru hã. Tane nherē, tô sena na ĩwasédé hã te te siwi ãma sa'ra waihu'u ô di, zudezu norĩ hã.

⁸ Tawamhã Paru hã ma tô apito ma siwasu'u, ãne:

— Zudezu norĩ nhimiroti wa'rãmi, ĩwasédé hã te 'manharĩ õ di. Mare di. 'Re ĩhãimana u'ãsi mono ãma 're ĩdawata za'ra mono zéb ãma duré ĩwasédé hã te 'manharĩ õ di. Duré Roma ãma apito Sézaha ma, marĩ hã te 'manharĩ õ di, danhipai u danhib'apito ma hã. — ãne ma tô Paru hã si'wawi aimapa.

⁹Tawamhã apito Pesitu hã te asa tãma tinha:

— E Zeruzarẽ u aimorĩ da hã, aima wẽ di, tame da te asadanharĩ za'ra da, ĩnho'a. — ãne te sadanha, zudezu norĩ ma, ĩmreme te te tãma ãma uwaimrami za'ra da, tãma ĩrowẽ za'ra zéb da.

¹⁰Tawamhã Paru, te asa tãma tinha:

— Mare di. ĩmorĩ da hã, te ĩsima rowẽ õ di. Roma ãma apito Sézaha zadawa para, te ãme 're ĩda'apa'uwati mo. Taha wa, ãmep si te za siwi ĩzadanha, ĩhãimanazém na. Marĩ ĩwasédé hã te 'manharĩ õ di, zudezu norĩ ma hã. ãne na hã aima ĩwaih'u'u pese di, a hã. ¹¹Marĩ ĩwasédé hã te 'manharĩ 'wa'ãhã, da te dasiwi ĩwĩrĩ da hã, aré ĩsisawi õ di. Tane nherẽ, ĩwasédé hã te te siwi ĩ'ãma ĩsa'ra hã tô senai õ wamhã, ni'wa hã te te tãma ĩza'rúi waih'u'u za'ra õ di. Taha wa, Roma na 'ri nho'õmo nhisi u si te za ĩzatõ, apito Sézaha nho're ĩzab da, taha ma si ĩsiwasu'u da, tame. — ãne te tãma si'ru, Paru hã.

¹²Tawamhã Paruhu mreime hã te te wapari wamhã, apito Pesitu hã ĩsimiroti na ãma ĩsime za'ra norĩ me, ma tô sima ãma roti za'ra. Taha parip si, ma tô asa Paruhu ma tinha, ãne:

— Ma tô ĩma asi'ru, Roma ãma apito Sézaha u te asatõrĩ da. Tane tô. Te za tô ĩtẽme aimo. — ãne ma tô tãma rowairébé, apito Pesitu hã.

Paru hã Apito Adaripaha nho're ĩsabzé wasu'u, Berenisihĩ nho're me

¹³Tawamhã, syry na ãma ronomro pari, apito Adaripa norĩ hã ma tô tihidiba me aimasisi zahuré, Sézareza u. Berenisĩ na ĩhidiba nhisi hã. Apito Pesitu hã te te sabu zahuré da, ma tô ĩtẽme aimasisi. ¹⁴⁻¹⁵Tawamhã tame simasisi ré, bådã hã umro na ãma ne pari, ma tô apito Pesitu hã apito Adaripaha ma wasu'u, Paru hã. Te tãma tinha, ãne:

— ãme aibã hã te za, dazazéb 're, apito Peri hã sisa'u te te dama ĩ'ru hã, dazazéb 're, hãimana u'ãsi da, ĩsa'u hã. Tawamhã Zeruzarẽ u ĩmorĩ wamhã, sasedoti ĩpire norĩ hã duré zudezu norĩ ma roti'wa norĩ me, ma tô ĩma wasu'u za'ra, Paru hã wasété ré ne. Te dama hãiba 'ru da, ma tô ĩwasédé hã siwi ãma tihi. ¹⁶Tane nherẽ, wa tô asa tãma nharĩ za'ra, ãne: “Mare di. Wa norĩ hã, romanu norĩ hã ãne wa te 're 'manharĩ za'ra mono õ di. Dasi'wawi 're dasimapa za'ra mono õ ré, wa te 're dahãiba za'rúi waih'u'u za'ra mono õ di. Te te dama 're ĩnharĩ za'ra mono norĩ nho'a 're dasimasa mono wapsi, te za a'ã 're dasiwasu'u za'ra, sena zõ.” ãne wa tô asa tãma nharĩ

za'ra, sasedoti norĩ ma. ¹⁷ Tawamhã ta norĩ hã ma tô we ĩsiré ai'aba'ré. Tawamhã awēm na hã awa'awi wa tô sô nhamra, dapa'uwatizéb âma. Wa tô dama ti'ru, da te we ĩtēme saprõni da, aibã hã. ¹⁸ Tawamhã tãma ĩnharĩ'wa norĩ hã ma tô sada aimasa. Tane nherē, marĩ na te te wasu'u wasété za'ra õ di. ĩwasété uptabi newa, wa tô aré âma rosa'rata. Tane nherē, ânei õ di oto, ĩnhimirosa'rada hã. ¹⁹ Zudezu norĩ nhimizazezém na sisada'âbã za'ra wa, marĩ hã ĩwasété na te te âma hiri za'ra neza. Aibã hã Zezusi na ĩsisi hã dâ'â nherē, apã ĩhãiwa'utu na te te dama 're wasu'u u'âsi mono wa, ma tô ĩwasété na tãma nharĩ za'ra. ²⁰ Taha wa, wa hã ĩsimi'manharizéb zô te pibui waihu'u õ di, âmehã. Taha wa, wa tô sadawa pibu aré, Zeruzarē u morĩ da, te te sima rowē zô, tame da te dasiwi sadanharĩ da. ²¹ Tane nherē, ma tô ĩwi rowaptē, Roma âma apito Sézaha u si te satõrĩ da, duré da'wapéi'wa norĩ nhib'rata sãmra da a'â, tamomo te satõrĩ õ ré. Taha wa, wa tô dama ti'ru, da te dasiwi âma ropti da, âme sãmra da a'â Paru hã, apito Sézaha u te satõrĩ õ ré. — Āne apito Pesitu hã ma tô tãma rowasu'u, apito Adaripaha ma.

²² Tawamhã mreme parip si, Adaripa te tãma tinha, Pesituhu ma:

— Aibã mreme hã te wapari hã, wa ĩsima wē.

Tawamhã Pesitu te asa tãma tinha:

— Tane tô, awēpsi te za ĩwapa.

²³ Tawamhã awēpsi apito Adaripa norĩ hã Berenisihĩ me, ma tô tizasi zahuré, apito te, dasi'rã'õtözéb u. Uza wē ré, duré sima sipese na, ma tizasi zahuré, dama pire wē te, âma datob'uzu za'ra da. Da'wapéi'wa norĩ nhib'apito norĩ me ma tô asisi, 'ri nho'õmo âma dama ĩpire norĩ me zama. Tawamhã apito Pesitu hã ma tô Paru hã dama ti'ru, te te ĩtēme siwi saprõni da. ²⁴ Te te ĩtēme siwi saprõni wamhã, Pesitu hã ma tô dama tinha, âne:

— Apito Adaripa, duré âme 're asimroi wa'aba mono norĩ, ĩwapari za'ra wa'aba. Āhãta te za, aibã hã. Zeruzarē âma ĩnhamra ré hã zudezu norĩ hã aihĩni ma tô siwi âma ĩwasutu. Āmeb zama te siwi âma ĩwasutu, dâ'â da. Ā hã hãiba ré 're morĩ u'âsi wamhã, te za, u, te te da'âma 're rowasété. ²⁵ Tane nherē, marĩ na hã te waihu'u õ di, da te dasiwi ĩwĩrızéb da hã. Tawamhã õ hã si'uihã na ma tô ĩwi rowaptē, Roma âma apito Sézaha u te satõrĩ da. Taha wa, wa tô âma saze tô, te ĩtēme satõrĩ da. ²⁶ E niha, wa za tawamhã bété ĩwasété na tãma rob'ui'ére, Roma âma wanhib'apito ma. Marĩ na sena na ĩwasédé hã da te âma ĩsa'razém na hã te waihu'u õ di, wa hã. Baba di. Taha wa, wa tô sô hã, asõ're sab za'ra wa'aba da, apito Adaripaha nho'reb zama. Marĩ zô te za asiwi ĩ'madâ'â 'wa pé, marĩ na pé te âma rob'ui'ére da, wanhib'apito ma. ²⁷ ĩwasédé hã da te âma ĩsa'razém na te tãma rob'ui'ére waihu'u õ di. E niha da,

wa za bété taré itême satõ, aibâ hã da'wapéi'wa norĩ me morĩ da, Sézaha nho're sab da, si'uihã na tãma siwasu'u da. Marĩ hã iwasédé hã da te ãma isa'razé hã hãimana õ nherẽ, te itême satõrĩ waihu'u õ di. — ãne te apito Pesitu hã dama tinha.

26

Paru hã apito Adaripaha nho're, dama isiwasu'uzé wasu'u

¹ Tawamhã apito Adaripa ma tô Paruhu ma tinha, ãne:

— ãhãna, asi'uihã na te za wama asiwasu'u, aihãimanazém na.

Taha wa, Paru hã ma tô tinhib'rada hã dama wẽ, apito Adaripaha ma siwasu'u da. Taha pari, te ãne tãma siwasu'u oto danho'a:

² — Apito Adaripa, ito ti ãhãna hã, asõ'a za oto aima isiwasu'u wa. Zudezu norĩ hã iwasédé hã te te iãma ihiri za'ra zém na wa za isiwasu'u na wa'rã. ³ Zudezu norĩ hã 're inomro mono zé hã aima waihu'u pese di. Isisada'rãmi za'ra zé hã, aima waihu'u pese di duré. Taha wa, wa aiwi rowaptẽ, asimi'ẽ na iwapari da.

⁴ — Iprédu wi, 're ihãimana mono zém na ma tô uburé zudezu norĩ hã iwaihu'u za'ra. Irob ãma 're ihãimana mono ré, ma tô iwaihu'u za'ra, 're ihãimana mono zém na hã. Zeruzarẽ ãma ma tô duré iwaihu'u za'ra, tame 're ihãimana mono ré hã. ⁵ Parisezu norĩ siré, wa tô 're ihãimana. Wasiré zudezu norĩ hã Mozésihi nhimi'ui'ére zarina sipai ãna 're ihãimana za'ra mono zém nhipai u 're iwahãimana za'ra mono zé hã, wasiré parisezu norĩ hã. ãne isãna'rata hawimhã, 're ihãimana mono zé hã. Zudezu norĩ hã sena na te te aima iwasu'u ze za'ra 'wa'ãhã, ãne na hã te aré aima iwasu'u wẽ za'ra. ⁶ Dadã'ã nherẽ, apã te te 're ida'ahãiwa'utu mono zéb zõ, wa 're inhimipari u'ãsi, 'Re ihãimana u'ãsi mono, wahi'rata norĩ ma, te te iropisutu zõ. Taha zarina, ma tô zudezu norĩ hã ã bâtã na iwasédé hã iãma hiri za'ra. ⁷⁻⁸ Wahi'rata norĩ, 12 na ihãiba norĩ nhihudu mono bâ, wa wanhimi'ẽ na ãma 're wawata za'ra, 'Re ihãimana u'ãsi mono ãma hã. Rowa'a na wa ãma 're wawata za'ra, barana zama. 'Re ihãimana u'ãsi mono te te wama iropisutu zõ, wa wanhimipari sina ãma 're wawata u'ãsi za'ra. Ohõ zõ 're inhimipari mono wa, te zudezu norĩ hã iwasédé hã iãma sa'ra. Iwapari'wa norĩ, e marĩ wa, te 'Re ihãimana u'ãsi mono ãma 're irosa'rata upa za'ra wa'aba mo, te te 're ida'ahãiwa'utu mono zéb da hã, tãma iwaihu'u õ newa.

⁹ — Wa tô aré isina rosa'rata, Zesusihi zazei'wa norĩ ãma te 're rowasutu u'ãsi mono da, Nazaré ãma aré 're isãmra mono zazei'wa norĩ ãma. ¹⁰ Tawamhã Zeruzarẽ ãma ma, wa tô ãne hã te tãma 're manharĩ za'ra. Sasedoti ipire norĩ zadawa para, wa tô te 're maza, dazazéb 're, 'Re ihãimana u'ãsi mono nhib'a'uwẽ

norĩ hã. Duré da te dasiwi 're simroi mono da, da te dasima 're hãiba za're za'ra mono wamhã, wa tô te ãma 're dazaze za'ra. ¹¹ Taha wa, wa tô te ãma 're arowasété, rowahutuzé mono bâ, Zezusi hã te te siwi 're wẽ'õ za'ra mono da, ĩsazei'wa norĩ hã. Ta norĩ zada ĩzahi uptabi wa, wa tô 'ri nho'õmo mono bâ te ãma 're rowasété za'ra, darob amoi ãma zama.

¹² — Taha da, nimahã bâtã na wa tô duré mo Damasitu u, ĩsazei'wa norĩ zô, ãne hã te tãma 'manharĩ za'ra da. 'Re ĩhãimana u'âsi mono ma, da'ãma romhuri'wa ĩpire norĩ hã ma tô ĩzatõrĩ za'ra. Rob'ui'ééré ma tô ĩma sômri za'ra, ĩsazei'wa norĩ ãma te 're rowasété za'ra mono da, ĩsadawa parab za'ra. ¹³ Apito, tane nherẽ, ma tô aimawi ĩma tiromhãiba. Damasitu u ĩmorĩ ré, abzuma wa'wa ma tô rowa'a za'ëtẽ uptabi hã ĩma ai'ubuzi, hãiwa hawi. Bâtã nhimirowa'a nhipai u, rowa'a za'ëtẽ uptabi di. ĩsiré ĩsi'aba're norĩ uwaibaba zama ma tô ai'ubuzi. ¹⁴ Tawamhã aihĩni wa tô warere'e ni, ti'ai wa. Wa hã ni'wai mreme hã wa tô wapa. ãne te ĩma tinha, ebreusi norĩ mreme na: “Saru, Saru, e marĩ wa, te ĩwi 're ĩrowasutu u'âsi mo. Aip'ẽ'ẽ 'remhã ma tô 're asi'u'a u'âsi mo, powawẽ hã wedehu 'rã'wa na da te zusi wa, te te sina mei wa, ĩsi'u'a ne.”

¹⁵ — Tawamhã wa tô asa 'mahã: “Apito, e 'wa hã a hã.”

— Tawamhã Wanhib'apito te asa ĩma tinha: “Wa hã Zezusi, te ĩwi 're ĩrowasutu u'âsi mo. ¹⁶ Ma'ãpé aiwahutu, hãiwi asab da. Wa we aima ĩsiahĩ're, te ĩsima aipisutu da, ĩma romhuri'wa da. ã bâtã na ĩzabuzém na te za dama 're ĩwasu'u u'âsi mo. Duré zahadu wapsi te aima ĩwaihu'uzém na zama, te za dama 're ĩzadawa wasu'u u'âsi mo. ¹⁷ Wa hã wa za te 're ai'madã'ã, asiré zudezu norĩ, ĩsahi norĩ wi, te 're asõ'reptui mono da, duré zudezu'õ norĩ wi, te 're asõ'reptui mono da zama. Zudezu'õ norĩ tẽme, wa za oto asatõ. ¹⁸ Datob'a ne 're danomro mono wa, da te 're ĩdato pese za'ra mono ne, te za 'Re ĩhãimana u'âsi mono nhimiroti na 're ĩpo're pu'u za'ra mo, zudezu'õ norĩ hã. Robra na 're ĩnomro mono hã te za 're ĩ'awaibui mo, rowa'a na oto 're nomro mono da, ta norĩ hã. Satanasihi nhiptetezém hawi te za 're ĩ'apizari mo, 'Re ĩhãimana u'âsi mono niwĩ 're nomro mono da oto, te te sina 're ĩ'umnhasi za'ra mono zéb zarina, 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã ĩwasédé hã te te tãma 're apari mono da, duré ãma 're sib'a'uwẽ za'ra mono da oto dame.” ãne ma tô Wanhib'apito hã ĩma pisutu, zudezu'õ norĩ hã. — ãne ma tô Paru hã siwasu'u, apito Adaripaha ma, tihãimanazém na te te ãma ĩsaprĩzém na hã.

Paru hã tinhimiromhuri na ĩsiwasu'uzé

Tawamhã Paru te duré siwasu'u, ãne:

¹⁹ — Apito Adaripa, ĩwapari. Hãiwa hawi te ĩsabui mreme hã wa hã te sadawa rẽme õ di. ²⁰ Damasitu ãma uimrehẽne wa tô Zezusihi zadawa wasu'u na hã dama ãma sãna'rata.

Taha parip si, Zeruzarẽ âma wa tô duré dama âma rowasu'u. Taha parip si, wa tô duré Zudeza na danhipti'a nho'ômo nhisi âma dama sadawa wasu'u, zudezu norĩ ma, zudezu'õ norĩ ma zama. Ta norĩ hã tiwasédé hã te te 're rême za'ra mono da, duré 'Re ìhâimana u'âsi mono niwĩ 're nomro wẽ mono da, wa tô te tâma âma 're rowasu'u za'ra, tô sena tiwasété wi 're ìsipizari za'ra mono na, da te 're waihu'u za'ra mono da. ²¹ Taha 'ru te, ni'wam norĩ hã zudezu norĩ hã ma tô siwi ì'â, 'Re ìhâimana u'âsi mono âma 're ìdawata za'ra mono zéb âma 'ri 'wawi wa'ra 're, ìnhamra ré. Te aré siwi ìwĩ. ²² Tane nherẽ, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã ma tô te te 're ìpawaptob u'âsi. Taha wa, â bâtâ na ìhâiba ré, wa zahadu 're ìhâimana. Taha wa, zahadu wa nasi dama sadawa wasu'u, dama ìwapu norĩ ma, duré dama ìpire norĩ ma zama. Uburé Mozésihi nhimirowasu'u zarina, duré 'Re ìhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa norĩ nhimirowasu'u zarina, wa tô te dama 're sadawa wasu'u. Ìnhimizadawa wasu'uzém na âma ìsipai õ di. Romhâ ré ma tô ta norĩ hã te te dama 're wasu'u za'ra, âne: ²³ "Danho'reptui'wa da, 'Re ìhâimana u'âsi mono te te ìpisudu hã te za robzépata za'êtê. Te za dasiwi wĩrĩ ni. Dadâ'â nherẽ, apâ te te 're ìdahâiwa'utu mono zéb da na te za sãna'rata. Tawamhã te za dama waihu'u za'ra, rowa'a na 're ìdanomro wẽ mono zé hã. Apâ ìhâiwa'utuzéb za'u si, te za âne hã zudezu norĩ ma waihu'u za'ra, zudezu'õ norĩ ma zama." Æne ma tô romhâ ré dama sadawa wasu'u za'ra. Taha na wa tô duré wa hã dama rowasu'u. — Æne te siwasu'u Paru hã, apito Adaripaha ma.

²⁴ Æne siwasu'u ré, ma tô apito Pesitu hã sadawa 'razâ. Mreme 'râihâ na te tâma tinha, âne:

— Paru, ma tô aiwamna, ai'râzadâ'â wa. Asimirosa'rata ahâ wa, ma tô ai'râsiwamna.

²⁵ Tawamhã Paru te asa tâma tinha:

— Ìnhib'apito, mare di. Ìsiwamnarĩ õ di. Ìmreme hã tô sena. Ìmreme wẽ di. — Æne te asa tâma tinha, apito Pesituhu ma. ²⁶ Tawamhã apito Adaripaha ma, te duré tinha:

— Apito Adaripa, Zezusi hã ti'ai âma 're morĩ ré hã uburé marĩ hã tâma 're ìromhâimana mono zém na hã aima waihu'u pese di, idâ'ázém na hã duré ìhâiwa'utuzém na zama. Da'ahâ na ma tô âma 're danhopré. Taha wa, apito Adaripa, a zama ma tô ìwaihu, uburé Zezusihi wasu'u hã te aima ìwasu'u hã. Taha wa, sena na, wa aima ìsiwasu'u ìpahi âna, waihu'u da. ²⁷ Apito Adaripa, e 'Re ìhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa norĩ nhimirowasu'u hã sena na ma tô ìsaze. Ma ìsaze tô. Æne na wa tô ìsina aiwaihu'u.

²⁸ Tawamhã apito Adaripa, ma tô mreme to na Paruhu ma tinha:

— E tane na duréi ìma rowasu'u bâ, wa za bété âma asaze, Cristu hã te saze da.

²⁹ Tawamhã Paru te asa tãma tinha:

— Ìmreme 'rutu na niha wamhã, ìmreme pa na te aima rowasu'u wamhã, tô marĩ õ di. ãhã si ìpire hã, ìsine 're ìsazei pese mono da hã. Taha da, wa 'Re ìhâimana u'âsi mono ma ai'ãma 're ìmreme u'âsi, uburé ã bâtâ na ìwapari'wa norĩ ãma zama, te ìsima wẽ õ nherẽ, Cristu hã saze za'ra wa'aba 'ru te, ìsine da te aipawasisi za'ra wa'aba da hã. — ãne te asa tãma tinha, Paru hã.

³⁰ Tawamhã apito Adaripa hã duré apito Pesitu hã duré Berenisi hã, duré uburé ìsiré ìsi'ubumro norĩ zama ma tô tiwahutu za'ra aihĩni. ³¹ Te oto tiwi ai'aba're. Tiwi si'aba're za'u si, ma tô sima ãma nharĩ za'ra, ãne:

— Õ hã aibã hã marĩ ìwasédé hã te te 'manharĩ õ di, da te dasiwi ìwĩrĩzéb da hã, niha wamhã, dazazéb 're, da te dasiwi ìsērẽ da hã.

³² Tawamhã Adaripa te tãma tinha, Pesituhu ma:

— Õ hã, aibã hã Roma ãma apito Sézaha nho're sab da, te te rowaptērẽ õ 'wa'ãhã, wa aré tãma rowairébé za'ra ni, apã 're morĩ da. Tane nherẽ, waihu'u õ di oto. — ãne te tãma tinha, Pesituhu ma.

27

Paru hã Roma u morĩ da, timorizém na te te ìsãna'ratazẽ wasu'u

¹ Tawamhã apito Pesitu hã ma tô oto tãma ropibu, Paruhu ma, Itaria na danhipti'a nho'õmo nhisi u morĩ da, rowa'u'u na uba'renem na hã. Tawamhã wa hã, Rucasi hã wa tô ìme mo. Zuri'u na da'wapéi'wa norĩ wada'uri'wa nhisi hã ma tô duré wame satõ, Paruhu 'madâ'ã'wa da hã, duré pawasisi ré ìsiré ìsi'aba're norĩ 'madâ'ã'wa da hã. Da'wapéi'wa wada'uri'wa nhimi'ubumro norĩ hã Danhipai u, Apito te na ìwaptērẽ hã. ² Tawamhã rowa'u'u na uba'reneb 're, wa tô asisi ni, Adaramitu hawi we ìsimizazãri na, wasi'aba're da. Azi'a na danhipti'a nho'õmo nhisi u ã zada'rei baba wara ré, uba'rene nhimizahãrizé mono bâ te za simizahãri. Aibã hã Aritacu na ìsisi hã te wame mo, Tesaronita na 'ri nho'õmo nhisi ãma 're ìsãmra mono hã, Masédoniza na danhipti'a nho'õmo nhisi 'remhã. Tawamhã ma tô oto waré tiwarã za'ra. ³ Tawamhã awẽpsi, wa tô aihutu ni, Sido na 'ri nho'õmo nhisi u. Tame, Zuri'u hã ìwẽ na te te pawaptob da, ma tô Paruhu ma waprosi, tame ìsazei'wa norĩ u morĩ da a'ã, ta norĩ hã Paruhu ãma sime za'ra da, ìhâimanazéb da hã. ⁴⁻⁵ Tawamhã Sido hawi ma tô oto waré wara, uba'rene hã. Wasi'aba'rei wamhã, rowa'u hã te we wawa'rãmi rowapõ, sa'ëtẽ. Taha wa, Sipri na rob're za'iti nhisi uwaibaba, rowa'u'u syry niwĩ, te waré wara, ã poré wa'wai baba, Sirisiza na danhipti'a nho'õmo nhisi uwaibaba. Pãpiriza na danhipti'a nho'õmo nhisi uwaibaba ma tô duré

wara. Tawamhã wa tô aihutu ni, Miha na 'ri nho'ômo nhisi u. Risiza na danhipti'a nho'ômo nhisi ãma te za, Miha hã. ⁶ Tame da'wapéi'wa norĩ wada'uri'wa hã ma tô rowa'u'u na uba'reneb amo hã tisã, Aresãdiriza na 'ri nho'ômo nhisi hawi ĩwara hã, Itaria na danhipti'a nho'ômo nhisi u ĩwara da hã. Tawamhã ma tô wama rob'ru za'ra, ĩ're wanhisisi da.

⁷ Tawamhã rowa'u'u na uba'rene hã ma tô si'ãsi, waré za'ra, wara pire wa. Bâdâ ahâ na te ãma si'utõrĩ, si'ãsi mono ré hã. Tawamhã Sinidu na 'ri nho'ômo nhisi 'rata, ma tô waré mazazâ a'â. Tawamhã rowa'u hã te zahadu wei wawa'rãmi rowapõ. Taha wa, uba'rene hã Cereta na rob'ré za'iti nhisi u ma tô waré wara. Tawamhã Saramona na romnhisi uwaibaba rowa'u'u syry niwĩ ma tô waré uirĩ za'ra. ⁸ Â zada'rúi baba te wara u'â. Wara pire di. Wara pire nherẽ, wa tô aihutu ni, Uba're nhimizahâri wẽ zém na 'ri nho'ômo nhisi u, Raséza na 'ri nho'ômo nhisi 'ratamhã.

⁹ Tamemhã wa tô asimroi hã ni. Dawasété parizém na 're ĩdasipo're pu'u za'ra mono zé bâtâ za'u si, te rowa'u'u wawẽ hã 're pusi, wahup sidâpâsi. Taha wa, â wa'wai baba, 're danomro mono õ di oto, rowa'u'u wawẽ nhimimnhasi te. Taha wa, Paru hã ma tô dama roti, âne:

¹⁰ — Aibâ norĩ, ĩwapari za'ra wa'aba. Âhãna â nhisi baba wasi'aba'rúi wamhã, wama romnhimimnhasi za'ra di za. Uba'rene hã te za waré aiprub za'ra. Taha wa, ĩ're ĩromnhimi'wara hã te za rere'e, âi ba. Duré wa norĩ hã âté wa za ai'utõrĩ ni. Âne wa tô waihu'u. — Âne te tâma nharĩ za'ra, Paru hã.

¹¹ Tane nherẽ, da'wapéi'wa norĩ wada'uri'wa hã Paruhu nhimirowasu'u hã te te sazei õ di. Uba'rene tede'wa norĩ mreme si ma tô saze, ĩ'maprabawai mreme zama. ¹² Tame uba'rene nhimizahârizéb ãma, rowa'u'u wawẽ hã 're pusi mono ré, rowa'u'u na uba'rene hã nomro wẽ waihu'u õ di. Taha wa, da'ahâ na ma tô dasima wẽ za'ra ni, õ hawi dasi'aba'rúi da, Cereta ãma Penisi na uba're nhimizahârizém nhisi u sihutu hã, tame uba'rene hã nomro wẽ da, rowa'u'u wawẽ hã tamemhã te te 're rowapõrĩ mono õ wa.

Â poré ãma rowa'u ĩsa'êne hã te te ĩrowapõrĩzé wasu'u

¹³ Tawamhã rowa'u ĩsyryre hã hãiwa'a're nhimi'e hawi ma tô watobro. Syry na ma tô rowapõ. Taha wa, ma tô ãma rosa'rata za'ra, te te sima ĩwẽ za'ra zéb uwaibaba si'aba'rúi da, sihutu waré da newa. Uba're tétézé hã ma tô wazere za'ra, â 'rowi ĩsimi'wara hã. Tawamhã rowa'u'u na uba'rene hã ma tô waré wara, â zada'rúi baba, Cereta na rob'ré za'iti nhisi zababa. ¹⁴ Tane nherẽ, zahadu wasina wapahã za'ra õ ré, ma tô rowa'u'u za'ene hã awa'awi wei watême rowapõrĩ za'ra, rob'ré za'iti hawi. Rowa'u'u za'ene hã, Nodesiti na da te 're ĩsisi za'ra mono, bâtâ pusizém nhimire hawimhã 're pusi

u'âsi mono wa. ¹⁵ Tawamhã â zada'reí baba awa'awi wara da, wa aré wa te si'oto pibu za'ra. Tane nherê, te wawi tiwara u'âsi za'ra. Taha wa, wa tô tâma 'marême za'ra ni, si'uihã na wara da oto, rowa'u'u zarina. ¹⁶⁻¹⁷ Tawamhã Cazuda na rob're za'iti 'rare nhisi uwaibaba ma tô wara, rowa'u'u syry niwĩ. Tamomo wara ré, uba're 'rare hã ãna're na wa te wasiwi ãsi'u hã wa tô wasiwi wazere ni, â hawi, siprup tô da. Pire uptabi nherê, ma tô uba're na romhuri'wa norĩ hã siwi sarõtõ, uba're ãsa'êtê 're, te te siwi sêrê da. Uba're za'êne hã ma tô duré te te siwi wasisi, wedenhorõ rutu na sipo'o tô da. Ribiza na danhipti'a nho'õmo nhisi ãma â zaihã uwaibaba supara uwa niwĩ, wara õ'umnhasite, ma tô ãma tihâtã'ã za'ra. Taha wa, ma tô zazahã wawê hã ã'maprabazé hã siwi si'ra, tamomo wara tô da. Tawamhã rowa'u'u wawê zababa ma tô uba'reneb za'êne hã wara. ¹⁸⁻¹⁹ Rowa'u'u za'êne hã pupu'u za'êtê di. Ropupu'u za'êtê uptabi di. Tawamhã wa'ãma awê wamhã, te te dama wede za'ra da, ãma ãsihãiba waptob za'ra hã ma tô siwi sãmra na'rata za'ra, âi ba, rowa'u'u na uba'rene hã wapu na waré wara da oto. Ma duré ãma ti'awê, rowa'u'u za'êtê na hã. Tawamhã ã'maprabã'wa norĩ hã ma tô ãpru hã uba're na romhurizé hã syry na siwi sãmra, âi ba.

²⁰ Awê sidãpãsi te hãiwarutu u'âsi. Taha wa, bådã hã te te urĩrĩ õ di. Wasi zama te te urĩrĩ za'ra õ di. Rowa'u'u wawê si te zahadu nomro. Tã hã pĩni za'êtê di duré. Tawamhã wasisõ'reptu za'ra zéb zõ, wa te rosa'rata za'ra õ di oto. Sõ wanhipari za'ra õ di oto.

²¹ Tawamhã wasaihuri ãna wahãimana za'ra ré, wa'ãma ropsi'utõrĩ za'ra wamhã, ma tô Paru hã hãiwi za, ãwa'wab za'ra. ãne te tâma rowasu'u za'ra:

— Aibã norĩ, ãwapari za'ra wa'aba. E marĩ da, ãmreme hã saze za'ra wa'aba õ di bété. ãmreme hã saze za'ra wa'aba 'wa'ãhã, aré Cereta hawimhã wawairébé õ di. Taha 'wa'ãhã, aré wama rowê za'ra di, ãhãna hã. Aré ãma wasi'uba za'ra õ di. ²² Tane nherê, sada asib'ru za'ra wa'aba. Ni'wa hã dã'ã õ di za. Uba'renep si te za wawi aiprub za'ra. ²³ Wa hã, 'Re ãhãimana u'âsi mono nhib'a'uwê, te tâma 're ãromhuri u'âsi mono hã. Barana, hãiwa ãma tâma ãromhuri'wa hã ma tô we ãtême wi. ²⁴ Te ãma tinha, ãne: “Paru, aipahi tõ. Tô sena Roma ãma apito Sêzaha nho're te za asa, asi'uihã na tâma asiwasu'u da. 'Re ãhãimana u'âsi mono hã aima ãsõprubzéb zarina ma tô pisutu, aihĩni asiré ãsi'aba're norĩ hã aiji dã'ã za'ra tõ da.” ãne ma tô ãma tinha. ²⁵ Taha wa, ãhãna aipahi za'ra wa'aba õ di za. Sada asib'ru za'ra wa'aba. 'Re ãhãimana u'âsi mono hã ãma umnhasi uptabi di. Uburé te te ãma ãwaihu'u zarina, te za tô wama ãma uwaimrami za'ra. ²⁶ Tazahã nimomo, rob're za'iti u uba'rene hã te za waré time, rowa'u hã. — ãne ma tô Paru hã po're pu'u za'ra.

²⁷ Tawamhã 14 na ma tô wa'ãma timara za'ra, rowa'u'u za'ëne hã wawi nomro za'ra ré hã. Taha wa, te rowa'u'u na uba'rene hã zahadu waré si'ãsi za'ra siwa'ru, Mediteranizu na âporé nhisi wa'wai baba. Tawamhã mara wa'wa ma tô uba're na romhuri'wa norĩ hã waihu'u za'ra, â zadaré u ĩropsi'utõrĩ na hã. ²⁸ Taha wa, wedenhorõ na êtê nhi'õmore hã ma tô siwi time, âi ba, â 'reptõ zõ te te siwi ãma pibu da. Tawamhã ma tô waihu'u za'ra, 36 na â 'rehâ pibuzé hã. Tawamhã syry na ãma ronomro pari, ma duré siwi pibu. ²⁷ na â 'rehâ pibuzé hã oto. ²⁹ Tawamhã uba'rene hã êtê wa'wai baba wara õ'umnhasite, te sima simimnhasi za'ra, ãne hã te te prub õ'umnhasite. Taha wa, ma tô ĩna're hawi ĩtétézé hã maparane si'uiwa na siwi wabzu âi ba, simi'wara da, uba're hã wara tõ da. Tawamhã rowa'a zõ te te rob'madâ'â za'ra. ³⁰ Tawamhã uba're na romhuri'wa norĩ hã ma tô sisawi za'ra, uba'renem hawi siwaprosi wairébé da. Uba're 'rare hã ma tô sisada si'ra za'ra âi ba, uba'renep tétézé hã ĩwata ãma zama te te siwi wabzuri da newa. ³¹ Tane nherê, Paru hã ma tô da'wapéi'wa norĩ ma ãne hã waihu'u, ĩwada'uri'wa norĩ ma zama:

— Õ norĩ hã wa'rata si'ubumroi õ wamhã, asisõ'reptui waihu'u za'ra wa'aba õ di za. — ãne ma tô Paru hã tãma waihu'u za'ra.

³² Tawamhã da'wapéi'wa norĩ hã ma tô wedenhorõ hã siwi sizã, uba're 'rare nhi'õmozé hã. Baba na ma tô wawi tiwara za'ra, uba're 'rare hã.

³³ Tawamhã hãiwaza wi, ma tô Paru hã tãma roti za'ra, tisa hã te te huri da oto, siptete za'ra hã. ãne te tãma roti za'ra:

— Bãdã hã 14 na ma tô ai'ãma ai'utõrĩ za'ra wa'wa, asaihuri aba ãna hã, rowa'u te te ĩsazãrizéb zõ asimipari za'ra wa'aba ré hã. ³⁴ ãhãna wa za aima roti za'ra wa'wa, asaihuri aba da oto, asiptete sina aihãimana za'ra wa'aba da. Ni'wa hã dã'ã õ uptabi di za. Aihĩni te za aihãiba ré ré aiwairébé 'wa. — ãne te tãma roti za'ra, Paru hã.

³⁵ Tawamhã mreme pari, ma tô ti'ã, ĩ'u'ëne hã. 'Re ĩhãimana u'ãsi mono ma, ma tô mre danho'a, ĩsõprum na ãma wata da. Taha pari, ma tô ĩ'u'ëne hã sima wë'ë, te te 'rëne da.

³⁶ Tawamhã aihĩni ma tô oto sada aptete za'ra ni. Taha wa, ma tô tisa hã tihu oto. ³⁷ 276 na wahãiba za'ra hã uba'reneb 'remhã. ³⁸ Tawamhã wasaihuri pari, uburé amho hã uba'reneb 're ĩsimi'wara hã ma tô oto siwi sa'wa âi ba, uba'rene hã wapu na waré wara da oto.

Rob u aihĩni dahãiba ré ĩdawairébézé wasu'u

³⁹ Tawamhã rowa'a pese wamhã, ro hã te te waihu'u za'ra õ di, uba're na romhuri'wa norĩ hã. Taré ma tô supara hã siwi tisã, êtê 'rãihã papara ĩnomro hã, â zaihã na. Tawamhã ma

tô âma siwada'uri za'ra, rowa'u'u na uba'rene hã tame te te siwi hiri da. ⁴⁰ Tawamhã uba're tétézé hã â 'rowi ĩsimi'wara hã ma tô siwi sihâri za'ra, ĩsa'u 're simi'wara mono da oto, â 'rowi. Uba're wabzurizé hã ma tô siwi wasihu, te te siwi pi'ra da. Uba're wata âma ma tô zazahâi wa'õno hã siwi sasõ, rowa'u hã te te âma saprõni da, supara u. Tawamhã â zaihã u te oto waré wara, uba'rene hã. ⁴¹ Tazahã sitême â wara sitob u ma tô uba're hã âzé, supara ahã u, â 'rowi 're ĩnomro mono u. Taha wa, supara hã ma tô ĩwada hã ti'â. Rési waihu'u õ di oto, uba'rene hã. Tawamhã, â sisasisi za'ëté wamhã, te te nasi ĩwabzuri na ma tô na'rehaipo'o.

⁴² Tawamhã da'wapéi'wa norĩ hã te âma siwada'uri za'ra, ĩpawasisi ré norĩ âma, te te siwi simro da, tiwi zâribi za'ra wa, tiwi simani za'ra õ'umnhasite. ⁴³ Tane nherẽ, ĩwada'uri'wa hã te âma pa'uwati za'ra, Paru te te sõ'reptu da, te te sima wẽ wa. Tawamhã te tãma rob'ru za'ra, ĩzâribi waihu'u pese norĩ hã âi ba rere'e da, zâribi uimrehẽne za'ra da, rob u, ⁴⁴ duré ni'wam norĩ hã, ĩzâribi waihu'u'õ norĩ hã wede hâpâ na duré uba're ĩsiprum na te te tété za'ra mono sina ĩsarina zâribi za'ra da. Tawamhã aihĩni ma tô rob u wairé. Ni'wa hã dâ'â õ di. Ni'wa hã u'a õ di duré. Rowẽ na ma wairé.

28

Maruta âma Paru norĩ ĩsi'ubumrozé wasu'u

¹ Tawamhã rob u wawairébé wẽ wamhã, wa tô rowaihu'u za'ra ni oto. Maruta na rob'ré za'iti nhisi u wa tô wawairébé ni, rowẽ na. ² Tame 're ĩsi'ubumroi mono norĩ hã ma tô siwi wawaibui wẽ. Tã hã wawi ta'a za'ra wa, duré rowahã zé wa, ma tô uzâ hã wama ro'o za'ra, wahâi'ro za'ra da. Taha wa, ma tô wama tirowẽ za'ra oto. ³ Tawamhã Paru hã ma tô mi hã waibu, unhama nhisiwi te te sa'ra da. Te te sa'ra wamhã, wahi hã ma tô mimi hawi watobro. Watobro wamhã, ma ĩsib'rata wi tisa, unhama wa'ro zé te. ĩsib'rata na te âma 're sipra. ⁴ Tawamhã tame 're ĩsi'ubumroi mono norĩ hã, Paruhu nhib'rata na wahi hã te te sãmri za'ra wamhã, te sima rowasu'u za'ra, âne:

— Ôhõta aibã hã wahi ma te tisa, ĩsib'rata wi. Te za oto dârâ. Āté tô dapãrĩ'wa. Taha wa, â hawi sisõ'reptu nherẽ, te za âté tô dârâ. — Āne te sima rowasu'u za'ra.

⁵ Tane nherẽ, Paru hã ma tô wahi ré 're sib'ratai wẽrẽ. 'Re sib'ratai wẽrẽ mono wamhã, unhama wa'wa ma waptãrã, wahi hã. Āma sépu'u õ di. ⁶ Te âma rosa'rata wasété za'ra, âté sib'rata dupto da newa, âté dâ'â sirõmo da newa, õne haré. Tane nherẽ, te te siwi 'madã'â hã nherẽ, marĩ hã âma hãimana õ di. Rowẽ na te tihãiba, Paru hã. Tawamhã Paru hã dapãrĩ'wa na âma ĩsimirosa'rata za'ra zé hã ma tô rême za'ra. Taha wa, te âne sima wasu'u za'ra oto:

— Ta hã ãhãiba'õ, ãwaihu'upe. — ãÑe te sima rowasu'u za'ra.

⁷Taha 'rata te Pubiri'u na 're hãimana, rob're za'iti ãma danhib'apito hã. ãIpti'a hã romhuture di. Ta hã ma tã wawaibui wã, ã'rata wasi'ubumro da a'ã, ãsõrõwa ãma. Tawamhã bãdã si'ubdatõ ma tã wa'ãma ne, tame wasi'ubumroi ré hã. ⁸ãMama hã hãzé ré te nomro, waptã. Wa'ro za'ëtã di, ãsãnapru zama. Tawamhã Paru hã ma tã ãtãme ãzé, te te sabu da. 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, ma tã ãma mre. ãMa mre me pari, ma tã tinhib'rada hã ãma tino. Taha wa, ma tã séptãrã. ⁹Taha parimhã, uburé ãhãzé ré nori hã ma tã Paruhu tãme we si'ré. Tawamhã ma tã uburé apese. ¹⁰ãÑe hã Paru te te apese pari, ma tã wama tinhoprub za'ra, marã ahã na. Tame wasi'ubumroi ré, a'amo si'ubdatõ ma tã wa'ãma ai'utõ, rob're za'iti ãma hã. Tawamhã, wasi'aba're da wamhã, ma tã wasazãb da hã te te wama sé, uba'reneb 're.

Roma u ãwasihutuzã wasu'u

¹¹Tawamhã tame a'amo si'ubdatõ wa'ãma si'utõri pari, wa tã uba'reneb 're asisi ni oto, ta hawi ãma wasi'aba're da. ãHãiba'õ si'ubza na uba're nhisi hã. Aresãdiriza hawi ma tã wei mazazã, rob're za'iti u, tame nomro da a'ã, rowa'u'u wahã 're sa'wari mono ré. ¹²Tawamhã Siracusa na 'ri nho'õmo nhisi u wa tã aihutu uimrehãne ni. Tame wasi'ubumroi ré, bãdã si'ubdatõ ma wa'ãma ne. ¹³Ta hawi, ma tã warã si'ãsi rowa'u'u na uba'rene hã, rowa'u'u wa'rãmi. Tawamhã Rezi'u na 'ri nho'õmo nhisi u, wa tã aihutu ni. Awãpsi, rowa'u'u ma tã we rowapõ, hãiwa'a're nhimi'e hawi, wasi'aba'rãzãb zarina. Tawamhã bãdã maparane wa'ãma ne parip si, wa tã durã aihutu ni, Pozu'ori na 'ri nho'õmo nhisi u. Tame uba'rene hã wa tã rãme za'ra ni. ¹⁴Tame wa tã sãpãtã za'ra ni, ãsazei'wa nori hã. Ma tã wahãiba waptãrã za'ra, misi romhuri na ã'rata wahãimana za'ra da a'ã. Taha parip si, wa tã Roma na 'ri nho'õmo nhisi u ai'aba're ni, wapara na. ¹⁵Tawamhã ãsazei'wa nori hã, Roma ãma 're ãsi'ubumroi mono nori hã ma tã wawas'u hã wapari za'ra. Taha wa, Apizu ãma rowedezãm na 'ri wa'õtõ nhisi u wasihutu wamhã, Roma hawi ãsazei'wa nori me wa tã wasi'uzusi za'ra ni. Durã, Si'ubdatõ Daza'warizãm na 'ri wa'õtõ nhisi u wasihutu wamhã, ãsazei'wa hãiba amo nori hã ma tã durã ãsa'u hã wa'uzusi za'ra, Roma hawi. Tawamhã Paru hã te te dazabui wamhã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ãma te tiwata, ãsõprum na. Ma tã durã tãma rowã watobro.

Paru hã, Roma ãma oto 're ãsãmra mono zã wasu'u

¹⁶Tawamhã Roma u wasihutu wamhã, da'wapãi'wa nori wada'uri'wa hã ma tã Paruhu ma pisutu, hãiba pisutu 're hãimana mono da, danhorõwa ãma. Da'wapãi'wa si te za ã'rata 're hãimana, te te 're 'madãã mono da.

¹⁷Tawamhã bådã si'ubdatõ ãma ne pari, ma tô dazô hã Paru hã, zudezu norĩ ma ĩpire norĩ zô, ĩtẽme si'rã'õtõ da. ĩtẽme si'rã'õtõ wamhã, te tãma nharĩ za'ra:

— Wasiré Izarazéhé nhihudu norĩ, ĩwapari pese za'ra wa'aba za. Wasiré norĩ ma, ĩwasédé hã te 'manharĩ õ nherẽ, duré wahi'rata norĩ nhimiroti zarina 're ĩwahâimana za'ra mono zéb ãma ĩsipai õ nherẽ, ma tô Zeruzarẽ ãma siwi ĩ'ã, wasiré norĩ hã. Romanu norĩ ma, ma tô ĩnhomri za'ra. ¹⁸Tawamhã romanu norĩ hã ĩwasété zô ma tô siwi ĩzadanha. Tane nherẽ, ĩwasédé hã te te ĩ'ãma sãmri za'ra õ di, da te dasiwi ĩwĩrĩzéb da hã. Taha wa, dazazém hawi te te ĩwazere za'ra da, te sima ĩ'ru za'ra. ¹⁹Tane nherẽ, zudezu norĩ hã ĩwatobro tõ da, ma tô siwi ĩwẽ'õ. Taha wa, wa tô rowaptẽ, we ĩmorĩ da, apito Sézaha nho're ĩzab da, tãma ĩsiwasu'u da. Tane nherẽ, apito Sézaha ma, ĩsiré norĩ wasété na te ĩnharĩ da hã, we ĩmorĩ õ di. ²⁰Taha wa, wa tô asô ĩhârâ za'ra wa'wa, te asabu za'ra wa'aba da, aima ĩsiwasu'u za'ra wa'aba da. Izarazéhé nhihudu norĩ hã sô ĩsimipari za'ra ãma te sasõmri wa, wa ĩpawasisi ré 're ĩnhamra. — ãne ma tô tãma waihu'u za'ra.

²¹Tawamhã te asa tãma nharĩ za'ra, Paruhu ma:

— Zudeza hawi rob'ui'ére na aiwasu'u hã da te wei watẽme 'mai'ãwisi za'ra õ di. Duré wasiré norĩ hã we watẽme nasi sihutu nherẽ, aiwasu'u wasédé hã we te te 'mai'ãwisi õ di. ²²Tane nherẽ, wa tô wasima aiwẽ za'ra ni, asimirosa'rada hã wa te wapari za'ra da, duré wa te waihu'u za'ra da. A hã dasima ĩdasipo'ozép tém niwĩ, te 're aihâimana mo. Ta niwĩ 're ĩdahâimana za'ra mono hã, te ĩwasété na da te dasima 're rowasu'u za'ra, daro mono bâ. ãne hã wa te waihu'u za'ra wa, wa tô wasima aiwẽ za'ra ni, wa te aiwapari za'ra da. — ãne te asa tãma nharĩ za'ra.

²³Tawamhã ma tô sima pisutu za'ra, nimahã båtã na ĩtẽme dasi'rã'õtõ da. Taha wa, ma tô da'ahã na ĩtẽme tasi'rã'õtõ ni, Paru hã ĩsãmrazéb u hã. Båtã bâ ma tô dama romhu, 'Re ĩhâimana u'âsi mono, da'ãma 're ĩsib'a'uwẽ mono zé wasu'u na. Mozésihi nhimi'ui'ére zarina, duré 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa norĩ nhimi'ui'ére 'rata zarina, ma tô tãma ãma rowasu'u pese za'ra, Zezusi hã Danho'reptui'wa da, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te ĩpisutu na da te saze za'ra da.

²⁴Tawamhã, ĩmreme da te wapari za'ra wamhã, ni'wam norĩ hã ma tô saze za'ra. Aimawi norĩ hã te te ãma saze za'ra õ di. ²⁵Tawamhã tiwi si'aba'rúi õ ré, ma tô Paru hã duré tãma nharĩ za'ra:

— Duréihã 'Re ĩhâimana u'âsi mono pẽ'ẽzani hã ma tô ti-zadawa wasu'u'wai ma waihu'u, Iza'izaha ma, aih'i'rata norĩ ma, te te sadawa wasu'u za'ra da. ²⁶ãne ma tô Iza'izaha ma waihu'u, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã:

“Aimorĩ oto, asiré norĩ tẽme, tãma ĩzadawa wasu'u za'ra da.

ãne te za tãma ĩzadawa wasu'u za'ra: ĩnhimiroti hã

aipo're na 're wapari u'âsi za'ra wa'aba mono nherẽ, taré te za 're ĩwapari za'ra wa'aba mo, ãma 're waihu'u za'ra wa'aba mono ãna. Duré ĩnhimiromhuri hã atõmo na 're 'madâ'â u'âsi za'ra wa'aba mono nherẽ, taré te za 're ĩ'madâ'â za'ra wa'aba mo, ãma 're waihu'u za'ra wa'aba mono ãna.' ãne te za tãma ĩzadawa wasu'u za'ra.

27 E marĩ wa, te za ãne hã tãma ĩzadawa wasu'u za'ra. Ta norĩ hã tipẽ'ẽ 're, te te 're ĩrosa'rata za'ra mono zé hã te sitom haré ĩré 're hãimana u'âsi za'ra, te te ĩ'ãma 're rosa'rata wẽ za'ra mono õ wa. Po're sitom haré, te duré 're hãimana za'ra, ĩnhimiroti hã te te 're wapari ze za'ra mono õ wa. Duré tõmo sitom haré te 're hãimana za'ra, ĩnhimiromhuri hã tãma 'madâ'â ze za'ra õ wa.

ãnei õ 'wa'ãhã, te aré ĩnhimiromhuri hã te te 're 'madâ'â ze za'ra, titõmo na. Te aré duré te te 're wapari ze za'ra, ĩnhimiroti hã. Te aré duré te te 're ĩwaihu'u pese za'ra, tipẽ'ẽ 're, te te ĩ'ãma 're rosa'rata wẽ za'ra mono wa. Taha zarina si, te aré duré ĩtẽme 're sipizari za'ra, tiwaseté wi hã. Tawamhã dahâzé wa, da te 're ĩdapese za'ra mono ne, wa aré ĩwasédé hã te tãma 're apari, te ãma 're ab'madâ'â tõ mono da oto.”

ãne ma tõ 'Re ĩhãimana u'âsi mono pẽ'ezani hã Iza'izaha ma waihu'u, sena na, ĩsiré zudezu norĩ ãma hã. — ãne ma tõ Paru hã tãma rowasu'u za'ra, zudezu norĩ ma.

28 Tawamhã Paru te duré tãma rowasu'u za'ra:

— Taha wa, ma'ãpé waihu'u pese za'ra wa'aba. 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã te za oto zudezu'õ norĩ ma waihu'u, tinhiminho'reptuzé wasu'u hã. Ta norĩ hã te za oto te te 're wapari za'ra. — ãne ma tõ Paru hã timreme hã tãma 'rãsutu za'ra.

29 Tawamhã ãne na te te tãma rowasu'u za'ra pari, zudezu norĩ hã ma wairé, si'aba're da oto. Tawamhã si'aba're sina, ma tõ Paruhu mreme na sa'ëté sisada'rãmi za'ra.

30 Tawamhã maparane ma tõ ãma tiwahu, Paruhu ãma, danhorõwa hã taré te te sima ĩwa'ãbã mono zéb 'remhã. Tame, da'ahã na ma tõ ĩtẽme 're dasihutu. Dasihutu sidãpãsi, ma tõ te te 're da'awaibui wẽ, ĩtẽme 're danhisisi mono da. 31 Pahi ãna, duré da te tiwi 're sadawa uwati za'ra mono ãna, ma tõ te te dama 're rowasu'u, 'Re ĩhãimana u'âsi mono, da'ãma 're ĩsib'a'uwẽ mono zé wasu'u na hã, duré Wanhib'apito Zezu Cristuhu wasu'u na zama.

Roma norĩ

Roma norĩ ma, Paru te te ĩrob'ui'ééréé

Ībaihâ wasu'uzé

Paru hã Corĩtu na 'ri nho'õmo nhisi âma sãmra ré, ma tô ã ĩbaihâ na hã âma rob'ui'ééré. Ma tô sima rosa'rata, Roma u tisiré ĩsazei'wa norĩ hã te te sabu za'ra da, te te po're pu'u za'ra da, 'Re ĩhâimana u'âsi mono âma siptete sina 're nomro mono da. Morĩ õ ré hã, rob'ui'prazé hã te za a'â ti'â Zeruzarê u, ĩsazei'wa norĩ ma, Masédoniza hawi danhoprubzé hã. Paru hã ma tô wama waihu'u za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono, sa'êtê na wama 're ĩsõpru mono zéb zarina, ĩ'ra hã wazada dâ'â da, te te we ĩsõmrizém na hã. Paru hã ma tô duré wama waihu'u za'ra, âne: Zezusi hã da te dasina 're ĩ'umnhasi za'ra mono zéb zarina si, te za 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te 're da'awêsâmri, dawasédé hã te te oto da'âma 're ĩ'ab'madâ'â mono õ zéb zarina. ĩsimiroti 'rata na Mozési te te âma ĩrob'ui'ééré hã da te 're ĩ'madâ'â za'ra mono zéb zarina, te te 're da'awêsâmri mono õ di.

Paru te te ĩdazawizé wasu'u

¹ Wa hã Paru, Cristu Zezusihi ma romhuri'wa, wa âma aima rob'ui'ééré za'ra wa'wa, Roma na 'ri nho'õmo nhisi âma 're aihâimana za'ra wa'aba mono norĩ ma. 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ma tô ĩpisutu, ĩsadawa wasu'u na te tâma 're romhuri mono da, Zezusihi wasu'uwê hã te te wama 're ĩ'awaihu'u mono hã te dama 're wasu'u u'âsi mono da, ĩsadawa para.

² 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ma tô duréihã dama ropisutu siro, ĩwasu'uwê na hã. Duréihã ĩsadawa wasu'u 'rata 'wa norĩ hã, ma tô âne na âma rob'ui'ééré sirõmo za'ra, ĩbaihâ na hã. ³ E 'wai wasu'uwê, ã hã. 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'ra, Wanhib'apito Zezu Cristuhu wasu'uwê. Ta hã Zezusi hã ti'ai âma dahâiba na dasine 're ĩhâimana mono na, wama waihu'u pese za'ra di, apito Dawihi nhihudu 're morĩ wa. ⁴ Duré 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'ra na, wama waihu'u pese za'ra di, dâ'â uptabi nherê, ĩmama hã tiwaihu'u pese na te te hâiwa'utu wa. Duré Timama hawi we ĩmorĩ na hã wama waihu'u pese za'ra di. Duré 're ĩmorĩ wê na zama, wama waihu'u pese za'ra di. ⁵ 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã tinhoprubzéb zarina ma tô Cristuhu ma ĩhâiba na roti, te te ĩpisutu da, ĩpire na te dama 're sadawa wasu'u mono da. Cristuhu ma, te 're romhuri wê mono da, ma tô ĩpisutu, ĩnhimromhurizéb zarina dapoto mono bâ, da te 're sazei pese za'ra mono da, duré da te 're sazei pese za'ra mono wa, ĩsimiroti si, da te 're 'madâ'â pese za'ra mono da. ⁶ A norĩ wa'aba ma zama, te 're sadawa wasu'u mono da, ma tô ĩpisutu 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã, wasiré Zezu Cristuhu nhib'a'uwê

oto 're anomro aba mono da, te te 're ĩ'aipisutu za'ra wa'aba mono norĩ ma hã.

⁷ 'Re ĩhãimana u'âsi mono ma, asawi pese za'ra wa'aba di. Taha si ma tô aipisutu za'ra wa'wa, ĩsib'a'uwẽ si oto 're anomro aba mono da, tãma. Taha wa, wa ãhãna aima ãma rob'ui'éré za'ra wa'wa, Roma na 'ri nho'õmo nhisi ãma 're aihãimana za'ra wa'aba mono norĩ ma.

Wamama ma, wa ai'ãma 're ĩmreme u'âsi za'ra wa'wa, 'Re ĩhãimana u'âsi mono ma, duré Wanhíb'apito Zezu Cristuhu ma zama, ĩsimizawizé hã ai'ãma 're hãimana u'âsi za'ra wa'aba mono da, rowẽ u'âsi, ãma 're anomro aba mono da.

Roma u, Paru hã datême ĩsisatõrĩzé wasu'u

⁸ ãhãna, wa za ĩnhíb'apito ãma uimrehẽne ĩwata, ĩmreme na, 'Re ĩhãimana u'âsi mono ãma, Zezu Cristuhu nhimipawap-tobzéb zarina 're sazei pese za'ra wa'aba mono wa, aiwasu'u za'ra wa'wa hã daro mono bâ da te 're waparĩ za'ra mono wa. ⁹⁻¹⁰ Wa hã 're ĩsihãiba zawi mono ãna, wa 'Re ĩhãimana u'âsi mono ma, te 're romhuri u'âsi, ĩ'ra wasu'uwẽ hã te dama 're ĩwasu'u mono zém na hã. Wa ai'ãma 're ĩsipo're pu'u u'âsi za'ra wa'wa. Wa duré ai'ãma 're ĩmreme u'âsi za'ra wa'wa, 'Re ĩhãimana u'âsi mono ma. Tô sena, wa ãne na aima rowasu'u za'ra wa'wa, 'Re ĩhãimana u'âsi mono ma, ãne hã tãma waihu'u pese uptabi wa. Taha wi si, wa nasi ĩsima rowaptêrê u'âsi ãhãna hã, te te sima ĩwézéb uwaibaba te te ĩma ãma uwaimrami da, ãma atême ĩmorĩ za'ra wa'aba da. ¹¹ Te asabu su'u za'ra wa'aba da si, wa tô ĩsima rowẽ si'aba'ré, 'Re ĩhãimana u'âsi mono, Tipê'êzani na rowẽ te te dama 're ĩ'aipisutu mono zém na, te ãma aipawaptob za'ra wa'aba da, asiptete sina ãma 're anomro aba mono da. ¹² Atême ãma ĩwisi za'ra wa'aba wamhã, wa za aihĩni wasipawaptob za'ra ni, Zezusi wa te 're ĩsazei pese za'ra mono zém na, wanhiptete na ãma 're wanomro mono da.

¹³ ĩsisãnawã norĩ, ãne na aima ĩsiwasu'u za'ra wa'aba da, wa tô ĩsima wẽ, waihu'u za'ra wa'aba da. Wa tô te ĩsima 're rosa'rata u'âsi, te asabu za'ra wa'aba da. Tane nherẽ, atême ãma ĩmorĩ su'u aba da nherẽ, te marĩ hã ĩma 're hãimana u'âsi, õne u'âsi. Zudezu'õ norĩ hã daro mono bâ 're ĩsi'ubumroi mono hã, ĩwasu'uwẽ hã te tãma 're ĩwasu'u za'ra mono zém na, te te 're saze za'ra mono wa, wa tô te 're awaibu, 'Re ĩhãimana u'âsi mono ma. Tane da, wa tô duré te ĩsima 're rowẽ, airo wa'aba ãma asiré zudezu'õ norĩ hã te duré tãma 're awaibu mono da, tame. ¹⁴ E marĩ wa, wa tô ĩsima wẽ, ãne na te aipawaptob za'ra wa'aba da. Wa hã uburé te 're da'apawapto mono da, 'Re ĩhãimana u'âsi mono te te ĩpisudu. Taha wa, wa za tô te 're da'apawaptob u'âsi, 'ri nho'õmo mono bâ 're ĩdahãimana za'ra mono norĩ hã, duré marã 'rowi 're ĩdahãimana za'ra mono norĩ hã, duré rowaihu'u pese 'wa norĩ hã, duré rowaihu'u'õ'wa

norĩ hã. Ta norĩ hã wa za uburé te 're apawaptob u'âsi, dawaptêrê mono bâ. ¹⁵ Taha wa, wa âma atême ĩsima rowê uptabi za'ra wa'wa, Roma âma 're aihâimana za'ra wa'aba mono norĩ ma, ĩwasu'u'uwê na tame te duré aima 're rowasu'u za'ra wa'aba mono da.

Zezihi wasu'uwê nhipede

¹⁶ Wa hã, Zezihi wasu'uwê hã te dama 're wasu'u tã mono da, 're ĩnhisé mono ò di. E marĩ wa. 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã siptete uptabi wa, ĩwasu'uwê na te te âma 're da'anho'reptui mono da, Zezusi te te sina 're ĩ'umnhasi za'ra mono norĩ hã. Zudezu norĩ si ma tã ĩsãna'rata hawimhã te te 're sã'reptu za'ra aré. Tane nherê, te oto âhãna hã zudezu'õ norĩ zama te te 're anho'reptu. ¹⁷ Zezihi wasu'uwê hã e marĩ, wa za wa te âma 're waihu'u za'ra. 'Re ĩhâimana u'âsi mono, da te 're saze za'ra mono wapsi, dawasédé hã te te oto da'âma 're ĩ'ab'madá'â mono ò zarina, te te 're ĩda'awêsãmri mono zé, taha wasu'u. Duréihã Habatuti hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa hã ma tã âne na âma rob'ui'ére:

“Ni'wam norĩ hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te 're saze za'ra mono wamhã, ta norĩ si te za te te 're awêsãmri, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã, ĩwasédé hã te te oto âma 're ĩ'ab'madá'â mono ò zarina, po're'õ nherê, te te 're hã za'ra mono tã da. Ta norĩ si te za duré rowê u'âsi, âma 're hâimana za'ra.”

Âne na ma tã ĩwasu'u na âma rob'ui'ére.

Dapo're âna 're ĩdanomro mono na rowasu'u

¹⁸ 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ma tã âne hã wama waihu'u sirõmo za'ra, dapo're'õ na 're ĩdanomro mono norĩ hã za te te 're ĩda'ahã za'ra mono zém na. Ta norĩ hã te tipê'ê na te te sima 're rosa'rata wasété u'âsi za'ra. Hâimana wasété uptabi na, te duré dama 're hâimana u'âsi za'ra. Ta norĩ hã tiwasété si te te 're 'manharĩ za'ra mono wa, te 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti tã sena uptabi hã te te dawĩ 're 'wa'rutu za'ra, âne na roti ĩwê hã da te 're waihu'u za'ra mono tã da. ¹⁹ 'Re ĩhâimana u'âsi mono 're ĩhâimana mono zé hã, da te 're ĩwaihu'u za'ra mono zéb da hã, dama waihu'u pese di. E marĩ wa. 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã dawĩ 're si'udã mono ò wa. Uburé marĩ hã te te ĩ'apoto mono hã sã'awi da te 're ĩ'madá'â za'ra mono zéb zarina, te da te 're waihu'u za'ra, 're ĩhâimana mono zé hã. Taha wa, da te 're ĩwaihu'u za'ra mono zéb da hã dama waihu'u pese nherê, dapo're âna 're danomro mono wa, te 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te 're da'ahã za'ra. ²⁰ Duréihã ĩsãna'rata hawimhã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono, ma tã te te ro'apoto, tiwaihu'u pese na. Tiwaihu'u pese na te te ro'apoto mono wa, ta hawim haré te ĩsimiwaihu'u pese zém na, duré tã sena 're ĩhâimana mono na, da te âma 're waihu'u pese za'ra, ĩhãiba hã da te 're 'madá'â waihu'u za'ra mono ò nherê.

E marĩ zarina tawamhã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono, 're ãhãimana mono na te za tã sena na da te ãma 're waihu'u pese za'ra. 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã uburẽ marĩ hã te te ã'apoto mono hã da te 're ã'madã'ã za'ra mono zẽb zarina, te oto da te ãma 're waihu'u za'ra, ãwaihu'u pese na, durẽ tã sena õne u'ãsi 're ãhãimana mono na. Taha wa, tã sena 're hãimana mono nherẽ, da te dasiwi 're udã waihu'u za'ra mono õ di za, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã. ²¹ Ta hã tã sena 're ãhãimana mono na, da te dasiwi 're waihu'u za'ra mono nherẽ, tã sena da te dasiwi 're ãhãimana wazẽ mono na, da te tãma ãma 're uwaimrami za'ra mono õ di, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma hã. Durẽ sõprub uptabi nherẽ, ãma 're dawata za'ra mono õ di. Taha upana, te marĩ na si siwa'ru da te 're rosa'rata wasẽtẽ za'ra. Dapẽ'ẽ 're, robra u'ãsi 're dahãimana za'ra mono wa, te danhimirosa'rata na da te 're upa za'ra. ²² Dapo're'õ na 're ãdanomro mono norĩ hã uburẽ marĩ hã te te 're waihu'u pese za'ra mono newa, te tarẽ sina 're wata za'ra, dama. Tane nherẽ, te ta norĩ hã simiza'rese ãna 're nomro. ²³ 'Re ãhãimana u'ãsi mono upana, te ta norĩ hã rob'manharĩ ãma si 're wata za'ra, a'uwẽ na dahãiba 'manharĩ ãma, durẽ si hãiba ne 'manharĩ ãma, durẽ abaze hãiba ne 'manharĩ ãma, durẽ di'i na 're ãnomro mono norĩ hãiba ne 'manharĩ ãma.

²⁴ Ta norĩ hã simiza'rese'õ uptabi na 're hãimana u'ãsi za'ra mono wa, ma tã 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã te te sima ãma 're aroti, ãne: "Ta norĩ hã po're za'ra õ wa, wa za oto rẽme za'ra. Te tãma 're roti za'ra mono õ di za oto. Si'uihã na te za oto 're hãimana za'ra." ãne ma tã 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã te te sima ãma 're aroti, ta norĩ ãma hã. Taha wa, te oto marĩ ãwasẽtẽ si te te sima 're ãwẽ u'ãsi za'ra mono zẽb zarina, te te 're 'manharĩ u'ãsi za'ra, ta norĩ hã. Tihãiba na zama te durẽ 're siwasẽtẽ uptabi za'ra oto, si'uihã na. ²⁵ 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti hã tã sena nherẽ, te ãmreme upana aimawi si te te 're wapari za'ra, tã sena'õ hã. Ropoto'wai upana, te ãsimipoto ãma si 're wata za'ra, ta norĩ hã.

'Re ãhãimana u'ãsi mono ãma si, 're dawata u'ãsi za'ra mono za. Õhõ si, tã sena hã.

²⁶ Tawamhã dapo're'õ na 're ãdanomro mono norĩ hã, Ropoto'wa nhimipoto ãma si 're dawata za'ra mono wa, ma tã oto 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã te te 're da'arẽme, dawasẽtẽ si da te dasima 're ãwẽ za'ra mono zẽb zarina si, dahãiba na 're dasiwasẽtẽ za'ra mono da, dasi'uihã na. ãne da hã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã te te dama 're apisutu mono õ nherẽ, te dasi'uihã na pi'õ si'uiwa na dasina 're dawasẽtẽ za'ra. ²⁷ Tane aibã norĩ hã pi'õ na dasina 're ãdamro za'ra mono zẽb upana, te aibã si'uiwa na si te te sina 're rosa'rata wasẽtẽ uptabi za'ra, pi'õi upana, aibã si'uiwa 're ãsi'ruiwapari za'ra mono na. Dasi'uihã na te aibã si'uiwa na dasina 're dawasẽtẽ za'ra.

Taha wa, te za 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te 're da'ahã za'ra, dapo're'õ si, da te dasi'ãma 're ĩ'manharĩ za'ra mono zéb uwaibaba, 're danomro mono wa.

²⁸ Dapo're'õ na 're ĩdanomro mono norĩ hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti tô sena hã te te siwi 're wẽ'õ pese za'ra mono wa, te za 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te 're arẽme, si'uihã na te te sima 're ĩrosa'rata wasété za'ra mono zéb uwaibaba si, tiwasédé hã te te 're 'manharĩ u'âsi za'ra mono da. ²⁹ Ta norĩ hã wasété uptabi na te 're hâimana za'ra. Marĩ zô si te te sima 're rob'ruiwapari za'ra. Te duré te te dama 're rob'manharĩ wasété za'ra. Marĩ na te te 're da'ruiwapari u'âsi za'ra. Te duré te te 're danhimro. Siti'ru sina, te ta norĩ hã dazô 're nomro, te te dama 're nharĩ za'ra mono da. Sadawa nhipese uptabi na, te 're hâimana za'ra. Niha te te dama 're rob'manharĩ za'ra mono da, te da'ãma te te sima 're rosa'rata wasété u'âsi za'ra. Taré te te sima 're dabâsi wasété u'âsi za'ra duré. ³⁰ Daza're'ra nherẽ, te duré ta norĩ hã te te sima 're dabâsi wasété za'ra. 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te duré siwi 're ruiwapari. Te duré te te dama 're nharĩ wasété u'âsi za'ra. Danhipai u dama pire na dama 're hâimana za'ra mono newa, te 'rãwi tipẽ'ẽ na sina 're wata za'ra. Taha wa, te sô'awi timreme na dama 're siwasu'u za'ra, marĩ tãma ĩwaihu'u pese za'ra na. Marĩ te te 're ĩwaihu'u za'ra mono zéb zarina si te te 're 'manharĩ za'ra, marĩ ĩwasétére hã. Timama norĩ nhimiroti hã te te 're wapari za'ra mono õ di duré. ³¹ Marĩ ĩwasété zô si, te ta norĩ hã sima 're sôpré. Simiroti na saprĩ ahã na te 're hâimana za'ra. Da'ãma 're pẽ'ézé za'ra mono õ di. Duré da'ãma 're siwamri za'ra mono õ di. ³² 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ma tô ãne na da'ãma sima roti siro, dapo're'õ na 're danomro mono wa, ĩsiré ĩ'rata za 're ĩdahâimana u'âsi za'ra mono õ na hã. Dapo're'õ norĩ ma hã, ãne hã tãma waihu'u pese za'ra di. Tane nherẽ, te tihâimana wasété si te te sima 're ruiwapari u'âsi za'ra, te te 're rẽme za'ra mono ãna. Tane nherẽ, uburé tiwasédé hã te te 're ĩ'manharĩ za'ra mono zém nhipai u, te duré marĩ ĩwasédé hã te te 're 'manharĩ za'ra. Ni'wam norĩ hã ĩsine 're hâimana wasété za'ra mono wa, te ta norĩ si te te 're wẽsãmri za'ra.

2

Īpo're'õ norĩ, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te siwi 're ĩ'awẽ'õ mono zé wasu'u

¹ A norĩ wa'wa hã, dapo're'õ na 're ĩdanomro mono norĩ ãma, ĩwasédé hã ãma 're sa'ra za'ra wa'aba mono wamhã, te za 're aiwasété za'ra wa'aba mo. E marĩ wa. Dasine aiwasédé hã 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono wa, aiwa. Taha wa, dasine 're aihâimana za'ra wa'aba mono nherẽ, dawasédé hã da'ãma 're sa'ra za'ra wa'aba mono wamhã, te za 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te 're aiwẽ'õ pese za'ra wa'wa dasiré. Taha wa, aiwasété ãna 're aihâimana za'ra wa'aba mono zém na 're asi'madã'ã

waihu'u za'ra wa'aba mono õ di za. ² 'Re ãhâimana u'âsi mono hã dapo're'õ na 're ãdanomro mono norĩ hã te te 're ã'awaihu'u mono zéb zarina, te tõ te te 're awẽ'õ pese, ã'uwaibaba si. ãne hã, uburé wama waihu'u pese za'ra di. ³ Tane nherẽ, a norĩ wa'wa hã dawasédé hã da'ãma 're ãsa'ra za'ra wa'aba mono na, te aiwasédé hã 're ã'manharĩ za'ra wa'aba mo. E 'Re ãhâimana u'âsi mono nhimihâzé wi, 'rãwi 're asisõ'reptu za'ra wa'aba mono da bâ, te ãne 're ã'manharĩ za'ra wa'aba mo. ⁴ Áte te za ãne asima 're ãnharĩ za'ra wa'aba mo: "Re ãhâimana u'âsi mono hã simizawi pese uptabi di. Dasi'uihã na dawasédé hã da te 're 'manharĩ u'âsi za'ra mono nherẽ, da'ãma 're wa'a su'u mono õ di. Taha wa, ãwasédé te 're 'manharĩ mono nherẽ, te te 're ã'ahãri su'u mono õ di." ãne hã asi'uihã na asi'ãma 're rosa'rata za'ra wa'aba mono õ di za. 'Re ãhâimana u'âsi mono hã aiwasété wi 're aipizari za'ra wa'aba mono da si, te simi'ẽ na te te 're ai'madã'ã za'ra wa'wa, simizawi pese uptabi na. E ãne hã zahadu aima waihu'u za'ra wa'aba õ di bété. ⁵ A norĩ wa'wa hã aipẽ'ẽ tete u'âsi, te 're aihãimana za'ra wa'aba mo. Taha wa, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã te za ropsi'utõrízéb u hã nimahã na bãdã hã ãwa ãwaptã'ãzéb ãma, dazu aihã za'ra wa'wa, dawasété wa, za te te ãda'awẽ'õzéb ãma hã. Tame te za oto tinhimihâzé hã dama ãma uwaimra, ã'uwaibaba si. ⁶ Marĩ hã da te 're ã'manharĩ za'ra mono zéb uwaibaba, te za 'Re ãhâimana u'âsi mono hã te te dama 're awa'ãbã, ãwẽ na hã duré ãwasété na hã. ⁷ Ni'wam norĩ si te marĩ hã simi'ẽ na te te dama 're 'manharĩ u'âsi za'ra, ãwẽ hã. Ta norĩ hã 'Re ãhâimana u'âsi mono si te te 're wẽsãmri za'ra mono da, te sina 're simipari za'ra, duré ã'rata 're ãsi'ubumroi u'âsi mono zé, te te tãma 're apisutu mono da. Ta norĩ ma si, te za tõ 'Re ãhâimana u'âsi mono hã te te 're apisutu, 're ãsi'ubumroi u'âsi mono zéb da hã, ã'rata. ⁸ Duré ni'wam norĩ hã sima si te marĩ na te te 're rosa'rata za'ra, hãiba pisutu ãma 're hãimana za'ra mono da. Ta norĩ hã uburé marĩ ãwẽ hã te te siwi 're wẽ'õ za'ra, marĩ ãwasété na si 're hãimana za'ra mono da. Ta norĩ si te za 'Re ãhâimana u'âsi mono hã sa'ëté te te 're ahã za'ra, po're õ wa. ⁹ Uburé dawasété si, da te 're ã'manharĩ za'ra mono norĩ hã te za te te 're robzépata za'ëté za'ra, zudezu norĩ hã, duré zudezu'õ norĩ zama. ¹⁰⁻¹¹ E ni'wam norĩ hã taré zudezu na 're hãimana za'ra mono wa, te za tinhimihâzé hã te te tãma 're ba'a za'ra, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã. Mare di. Taha zarina, tinhimihâzé hã te te tãma 're ba'a za'ra mono õ di za. Duré e ni'wam norĩ hã taré zudezu na 're hãimana za'ra mono wa, te za ãwẽ hã te te tãma 're anhomri, danhipai u. Mare di. Uburé aiwapsi 'Re ãhâimana u'âsi mono ma hã, dapoto mono bã. Tane nherẽ, uburé ãwẽ si te te 're ã'manharĩ za'ra mono norĩ ma si, te za 'Re ãhâimana u'âsi mono hã ãwẽ hã te te tãma 're anhomri, zudezu norĩ ma, duré zudezu'õ norĩ ma zama. Rowẽ uptabi si, te za ta norĩ ma si te te 're apisutu. Ta norĩ si te za te te 're awẽsãmri.

12 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiroti na, duréihã Mozési te te ìrob'ui'érezé hã zudezu'ô norĩ ma, tãma 're hâimana za'ra mono ô di. Tãma 're hâimana za'ra mono ô nherê, tiwasété na si 're hâimana za'ra mono wamhã, e 'Re ìhâimana u'âsi mono 'rata 're ìsi'ubumroi u'âsi mono zéb da hã, te za te te sina 're uwaimrami za'ra. Mare di. Te te sina 're uwaimrami za'ra mono ô di za. 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ére hã zudezu norĩ ma si, te 're hâimana za'ra. Taha wa, ta norĩ hã tiwasédé te te 're 'manharĩ za'ra mono wa, te za 'Re ìhâimana u'âsi mono hã tinhimiroti na rob'ui'ére zarina, te te tãma 're arowairébé, ìwasété na te te 're ì'awaihu'u mono zéb uwaibaba. 13 E 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ére hã, taré dapo're na da te 're waparĩ za'ra mono nherê, te za 'Re ìhâimana u'âsi mono hã te te 're da'awêsãmri. Mare di. Ìsimiroti zarina 're dahâimana wê za'ra mono wapsi, te za te te 're da'awêsãmri, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã. 14 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiroti na Mozési te te ìrob'ui'érezé hã zudezu'ô norĩ ma, tãma 're hâimana za'ra mono ô di. Tãma 're hâimana za'ra mono ô nherê, si'uihã na ìsimiroti zarina 're hâimana wê za'ra mono wamhã, 'Re ìhâimana u'âsi mono ma, te za te te tãma ãma 're uwaimrami za'ra, tãma 're hâimana za'ra mono ô nherê, 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiroti na ìbaihã hã. 15 Ta norĩ hã si'uihã na 're hâimana wê za'ra mono wamhã, 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiroti hã ìpê'ê 're, tãma 're ìhâimana u'âsi za'ra mono zé, te wasu'u. Duré ìwê hã te te dama 're 'manharĩ za'ra mono wamhã, 'rãwi te za tipê'ê na 're sisaze za'ra. Duré marĩ ìwasédé hã te te 're 'manharĩ za'ra mono wamhã, 'rãwi te za tiwasété na 're sisãmri za'ra. Taha wa, tipê'ê na 'rãwi 're sisaze za'ra mono wamhã, duré 'rãwi tiwasété na 're sisãmri za'ra mono wamhã, 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiroti, ìpê'ê 're, tãma 're ìhâimana u'âsi za'ra mono zé, te wasu'u. 16 Æne hã ìwasu'uwê na te dama 're ìrowasu'u mono zéb zarina, te za tô nimahã na tiromhãiba, 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimipisutuzéb zarina, Zezu Cristu hã da'ãma ìsipo'ozéb da hã. 'Rãwi dasima si da te 're ìrosa'rata za'ra mono na te za oto da'awaihu'u. Taha zarina te za dama arowairébé oto, Cristu hã.

Mozési hã 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiroti na te te ìrob'ui'érezém na rowasu'u

17 Zudezu norĩ, ãhãna wa za ai'ãma rob'ui'ére za'ra wa'wa. A norĩ wa'wa hã, danhipai u 'Re ìhâimana u'âsi mono te te 're asawi pese uptabi za'ra wa'aba mono na, te dama 're asiwasu'u za'ra wa'aba mo, ìsib'a'uwê 're anomro aba mono wê te. 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiroti na Mozési te te ìrob'ui'érezé hã, aima wa'aba si 're hâimana za'ra wa'aba mono wê te, te ato sina 're anomro aba mo, aima wa'aba si 're hâimana za'ra wa'aba mono wa, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã te te 're aiwêsãmri za'ra wa'aba mono da newa, aiwasédé hã te te oto ai'ãma 're ì'ab'madã'ã za'ra wa'aba mono ô zarina.

18 'Re ìhâimana u'âsi mono te te aima 're ì'apisutu aba mono zéb zarina 're ì'manharĩ za'ra wa'aba mono zéb da hã, aima waihu'u pese za'ra wa'aba di. Duré 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ééré hã ma tô 're ìwaihu'u za'ra wa'aba mo, âma 're anomro wê wa'aba mono da.

19 Æne na te duré asi'âma si 're ìrosa'rata upa za'ra wa'aba mo: "Wa norĩ si datob'a ne 're ìdanomro mono norĩ hã, wa wa te 're simro, tô sena. Robra u'âsi 're ìdanomro mono norĩ ma, wa wa te 're rowa'a za'ra. 20 Duré 're ìdahâimana wê za'ra mono zéb da hã, da te 're ìwaihu'u za'ra mono õ norĩ ma hã, wa wa te 're roti za'ra ìwê na, duré ai'uté ne hâimana nhimiza'rese âna 're ìhâimana za'ra mono norĩ ma zama." Æne na te asi'âma 're ìrosa'rata upa za'ra wa'aba mo. Duré 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ééré hã aima 're hâimana za'ra wa'aba mono wê te, te duré âne na asi'âma 're ìrosa'rata upa za'ra wa'aba mo: "Wa norĩ ma si, wama waihu'u pese za'ra di, uburé roti ìwê hã tô sena uptabi hã." Æne na te duré asi'âma 're aiwata za'ra wa'aba mo. 21 E marĩ wa, a norĩ wa'wa hã dama 're roti za'ra wa'aba mono nherê, 'râwi duré asima zama 're roti za'ra wa'aba mono õ di. Marĩ na dawĩ 're danhipsaihuri za'ra mono tô da, dama 're roti za'ra wa'aba mono nherê, te a norĩ wa'aba zama marĩ na dawĩ 're asipsaihuri za'ra wa'aba mo. 22 Duré damro na dasiwi 're danhipsaihuri za'ra mono tô da, dama 're roti za'ra wa'aba mono nherê, te duré a norĩ wa'wa hã aimro na asiwi 're asipsaihuri za'ra wa'aba mo. Duré uburé romhâiba 'manharĩ hã 'Re ìhâimana u'âsi mono upana, âma 're ìdawata za'ra mono zé hã asiwi 're wê'õ pese za'ra wa'aba mono nherê, te 'ri para 're ìsimasa mono zéb u 're asisisi aba mo, marĩ, 're simi'uri za'ra wa'aba mono da. 23 A norĩ wa'wa hã zudezu na da te 're aiwaptêrê za'ra wa'wa, 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ééré hã aima wa'aba si 're hâimana mono wê te, te dama asina 're ìwasu'u za'ra wa'aba mo. Tane nherê, ìsimiroti si 're 'madâ'â za'ra wa'aba mono õ di. Duré asiwi 're wazéb za'ra wa'aba mono õ di. Taha zarina, zudezu'õ norĩ ma hã tâma wê za'ra õ di, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã. 24 Æne ma tô duréihã ai'âma rob'ui'ééré sirõmo za'ra wa'wa, 'Re ìhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa hã:

"A norĩ wa'wa hã zudezu na 're aihâimana za'ra wa'aba mono, 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiroti zarina si 're aihâimana za'ra wa'aba mono õ wa, te zudezu'õ norĩ hã 'Re ìhâimana u'âsi mono âma te te 're wasété za'ra."

Æne ma tô duréihã ai'âma rob'ui'ééré za'ra wa'aba ni, ìbaihã na hã.

25 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ééré hã 're 'madâ'â pese za'ra wa'aba mono wamhã, ì'uwaibaba te za 're asisihâiwata nhihâri za'ra wa'aba mo. Tane nherê, ìsimiroti si 're 'madâ'â pese za'ra wa'aba mono õ wamhã, sihâiwata nhihâri âna 're ìnomro mono norĩ ne, te za tâma 're

aihâimana za'ra wa'aba mo, 'Re îhâimana u'âsi mono ma hã aiwa. ²⁶ Zudezu'õ norĩ hã sihâiwata nhihâri âna 're nomro mono nherẽ, Ìsimiroti 'rata na si 're hâimana wẽ za'ra mono wamhã, Ìsib'a'uwẽ ne, te za 'Re îhâimana u'âsi mono hã te te 're 'madâ'â za'ra, zudezu norĩ ne. ²⁷ A norĩ wa'wa hã zudezu na 're aihâimana za'ra wa'aba mono hã, 'Re îhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ére hã 're 'madâ'â pese za'ra wa'aba mono õ di, Ìbaihã na rob'ui'ére hã aima 're hâimana za'ra wa'aba mono nherẽ, duré asihâiwata nhihâri ré 're aihâimana za'ra wa'aba mono nherẽ. Tane nherẽ, ni'wam norĩ hã zudezu'õ norĩ hã sihâiwata nhihâri ré, 're hâimana za'ra mono õ nherẽ, te 'Re îhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rada hã te te 're 'madâ'â pese za'ra. Taha zarina te za 'Re îhâimana u'âsi mono hã te te siwi 're aiwẽ'õ pese za'ra wa'wa, te te 're aihã za'ra wa'aba mono da, zudezu'õ norĩ si Ìsimiroti hã te te 're 'madâ'â pese za'ra mono wa, ai'upana za'ra wa'aba. ²⁸⁻²⁹ A norĩ wa'wa hã, e asihâiwata nhihâri ré 're anomro aba mono wa, te 'Re îhâimana u'âsi mono nhib'a'uwẽ uptabi na 're aihâimana za'ra wa'aba mo. E danho'a uburé marĩ hã zudezu hâimanazéb zarina si 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono wa, te za 'Re îhâimana u'âsi mono nhib'a'uwẽ uptabi hã 're anomro aba mo. Mare di. Æne hã Ì'uwaibaba nherẽ, Ì'uwaibaba õ di, 'Re îhâimana u'âsi mono ma hã. 'Râwi aipẽ'ẽ 're, Ìsimiroti hã aima 're hâimana u'âsi za'ra wa'aba mono wapsi, tawapsi te za Ìsib'a'uwẽ uptabi na 're aihâimana za'ra wa'aba mo, 'Re îhâimana u'âsi mono pẽ'êzani nhimipawaptob zarina si. 'Re îhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ére hã danho'a 're Ìwapari za'ra wa'aba mono zém na, tawamhã, Ìsib'a'uwẽ uptabi na 're anomro aba mono õ di za. 'Râwi aipẽ'ẽ 're, Ìsimiroti hã aima 're hâimana u'âsi za'ra wa'aba mono wapsi, tawapsi te za Ìsib'a'uwẽ uptabi na 're aihâimana za'ra wa'aba mo. Ìsib'a'uwẽ uptabi na 're îhâimana za'ra mono norĩ hã ti'ai âma ré, da te 're wẽsãmri za'ra mono dai õ nherẽ, te 'Re îhâimana u'âsi mono si te te sima 're wasu'u wẽ za'ra.

3

'Re îhâimana u'âsi mono hã, tô sena na te te dama 're Ì'aropisutu mono zém na rowasu'u

¹ Tawamhã zudezu na 're Ì'aihâimana za'ra wa'aba mono zé hã, e taré, te bété asihâiwata nhihâri ré 're anomro aba mo. E taré, 'Re îhâimana u'âsi mono ma hã. ² Mare di. Tô sena tãma hã, zudezu na 're aihâimana za'ra wa'aba mono zé hã. Tãma wẽ di, 'Re îhâimana u'âsi mono ma hã. E niha, wa za tawamhã Æne hã waihu'u za'ra ni, zudezu norĩ 're îhâimana za'ra mono zé hã. Duréihã 'Re îhâimana u'âsi mono hã ma tô zudezu norĩ si te te sima 're awẽ, Ìsimiroti na rob'ui'ére 'rada hã uburé da'udãna te te 're 'madâ'â pese za'ra mono da, dawĩ simani tô da. ³ Tane nherẽ, ni'wam norĩ hã zudezu norĩ hã

'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiroti zarina 're ìnomro mono na hã te te tãma ãma 're uwaimrami za'ra mono ò di. E tawamhã 'Re ìhâimana u'âsi mono hã asa te te tãma ãma 're uwaimrami za'ra mono ò di za, uburé marĩ na te te tãma ãma 're ìropisutu za'ra mono zéb zarina. ⁴Te za tô te te tãma ãma 're uwaimrami u'âsi za'ra, te te tãma 're ì'aropisutu mono zéb zarina. Uburé ti'ai ãma dazadawa nhipese na dasima 're dahâimana za'ra mono nherẽ, 'Re ìhâimana u'âsi mono si, sadawa nhipese ò di, tô sena. Duréihã ma tô ãne na ãma rob'ui'ééré Dawi hã, 'Re ìhâimana u'âsi mono ãma hã:

“A hã marĩ na dama 're roti mono wamhã, tô sena asadawa nhipese ò na te za da te 're aiwaihu'u za'ra, tô sena asimiroti hã. Duré ni'wam norĩ hã asadawa nhipe te te ai'ãma 're sa'ra mono wamhã, ta norĩ si ìsadawa nhipese na te za da te dasiwi 're waihu'u za'ra, ai'upana.”

Ãne na ma tô duréihã rob'ui'ééré Dawi hã, ìbaihã na hã.

⁵ Ni'wam norĩ hã te ãne na te te si'ãma 're rosa'rata upa za'ra: “Wa norĩ hã wahâimana wasété na si, wa za oto 're wahâimana za'ra, 're ìwanomro wasété uptabi mono na, da te 're wawaihu'u za'ra mono wa, 'Re ìhâimana u'âsi mono si wasété ãna 're ìmorĩ wẽ uptabi na, da te 're waihu'u za'ra mono da, wanhipai u. Tawamhã, wahâimana wasété na 're wahâimana za'ra mono nherẽ, e te za te te 're wa'ahã za'ra, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã. Mare di. Te te 're wa'ahã za'ra mono ò di za.” Ãne te ni'wam norĩ hã te te si'ãma 're rosa'rata upa za'ra. ⁶ E tawamhã ì'uwaibaba te ta norĩ hã ãne na hã te te 're rosa'rata za'ra. Mare di. ì'uwaibaba ò di. 'Re ìhâimana u'âsi mono hã te tô ì'uwaibaba si te te 're da'ahã za'ra. ì'uwaibaba na si te marĩ na te te dama 're arowairébé. Ãne zarina te te dama 're arowairébé mono ò 'wa'áhã, aré te te da'awẽ'ò waihu'u ò di, za da'ãma ìsipo'ozéb ãma hã, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã.

⁷ Até ni'wam norĩ hã te za duré ãne na te te si'ãma 're rosa'rata upa za'ra: “Wa norĩ hã wawasédé, wa te 're 'manharĩ za'ra mono wamhã, até te za ãne na da te wa'ãma 're rosa'rata za'ra: ‘Ò norĩ hã wasété uptabi na te 're nomro. 'Re ìhâimana u'âsi mono si, te wẽ uptabi na 're hâimana, òhõ si siwaprosi.’ Ãne na te za 'Re ìhâimana u'âsi mono si 're ìmorĩ wẽ uptabi na, da te dasiwi 're waihu'u za'ra, wawasété si, wa te 're ì'manharĩ za'ra mono na, da te 're ìwawaihu'u za'ra mono zém na hã. E tawamhã ì'uwaibaba, 'Re ìhâimana u'âsi mono, wawasédé te te wa'ãma 're ì'aza'ra mono zéb da hã. Mare di. ì'uwaibaba ò di.” Ãne na te duré ni'wam norĩ hã te te si'ãma 're rosa'rata upa za'ra. ⁸ Taha zarina te duré te te sima 're nharĩ za'ra: “Wawasété si, wa za tô wa te 're 'manharĩ u'âsi za'ra, 'Re ìhâimana u'âsi mono si ìwẽ uptabi na, da te dasiwi 're ìwaihu'u za'ra mono zéb da hã.” Ni'wam norĩ hã ma tô ãne na ìnhimiroti wasédé hã ì'ãma sa'ra, ìsi'uihá na ãne hã te ãma ìwaihu'u za'ra newa. Ma tô ì'ãma wasété za'ra. Taha wa, te

za 'Re ãhâimana u'âsi mono hã ta norĩ si siwi wẽ'õ pese za'ra, ã'uwaibaba.

Dahâimana wasété na 're ãdahâimana za'ra mono na rowasu'u
 9 Tawamhã wa norĩ hã zudezu norĩ hã e taré zudezu na 're wahâimana za'ra mono wa, te za, zudezu'õ norĩ hâimanazém nhipai u, te te 're wa'awêsãmri, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã. Mare di. Uburé aiwapsi tãma 're ãdahâimana za'ra mono zé hã. Uburé dahâimana wasédé hã da te 're ã'manharĩ za'ra mono na si te 're dahâimana za'ra, zudezu norĩ hã duré zudezu'õ norĩ zama. Dawasété hawi, dasi'uihã na 're dawairébé waihu'u mono õ di, dama siptete wa, dawasédé hã. ãne, wa tô aima waihu'u pari za'ra wa'wa. 10 Duréihã ma tô ãne na ni'wam norĩ hã ãma rob'ui'éré za'ra:

“Ni'wam norĩ hã si'uihã na 're ãnomro wẽ mono zém na, 'Re ãhâimana u'âsi mono te te 're ãwasu'u wẽ za'ra mono zéb da hã, robaba di. Uburé 're ãdanomro wasété mono na si, te 're dahâimana za'ra.

11 Duré ni'wam norĩ hã ãne te te waihu'u za'ra õ di, dawẽ na 're ãdanomro mono zé hã. Duré ni'wam norĩ hã 'Re ãhâimana u'âsi mono zô 're sõpré mono õ di, ãhâimanazém na te te 're ãwaihu'u za'ra mono zéb da hã. ãne hã tãma robaba uptabi di, 'Re ãhâimana u'âsi mono ma hã.

12 A'uwẽ mono bâ ma tô 'Re ãhâimana u'âsi mono wi, 're dasipizari za'ra.

Dasi'uihã na marĩ ãwẽ hã da te 're 'manharĩ waihu'u za'ra mono õ di. Taré ma tô 're danomro. Ni'wam norĩ hã marĩ ãwẽ hã te te 're 'manharĩ za'ra mono õ di. Mare uptabi di.

13 Uburé danhoto hã wasété di. Wasété uptabi di.

Danhoto wasété na te dazadawa nhipese na, da te dasima 're nharĩ wasété za'ra.

Duré wahi hã te te 're dahãzu mono wa, ti'wa wa'u na te te 're ãdanhimroi mono ne, te damreme na da te dasima 're nharĩ wasété za'ra, rowẽ hã da te dasiwi 're uprosi za'ra mono da.

14 Damreme ãwasété uptabi na si te dasi'ãma da te 're wasété za'ra.

15 Dasi'aba'ré na te duré 're dasi'u'a za'ra. Dasi'aba'ré na te duré 're dasisimro.

16 Daro mono bâ 're danomro mono sidâpâsi, te da te dasiwi 're rowamnarĩ u'âsi za'ra. Taha wa, te dasisa'u hã robzei'õ u'âsi 're dahâimana za'ra.

17 Rowẽ na 're ãdahâimana za'ra mono zéb da hã, marĩ hã ãwẽ hã da te dasima 're 'manharĩ waihu'u za'ra mono õ di.

18 'Re ãhâimana u'âsi mono zama, da te dasiwi 're hâimana wazé mono õ di.”

ãne na ma tô 'Re ãhâimana u'âsi mono nhimiroti na da'ãma rob'ui'éré sirõmo za'ra.

19 Duréihã 'Re ãhâimana u'âsi mono nhimiroti na ma tô Mozési hã rob'ui'éré, zudezu norĩ ma, õhõ na si ãma 're

hâimana za'ra mono da. Taha wa, 'Re îhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ééré hã 're hâimana sirômo mono wa, ni'wa hã tiwê na 're îmorî wasété ô na dama 're siwasu'u waihu'u mono ô di. Uburé dawasété na 're dasisâmri za'ra mono da si, te dama 're hâimana, rob'ui'ééré 'rada hã, duré 'Re îhâimana u'âsi mono, dawasété na te te 're îda'awê'ô mono zé hã da te dasina 're waihu'u za'ra mono da. ²⁰ E 'Re îhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ééré zarina, marî hã da te 're î'manharî wê za'ra mono na, te za te te sima da'âma 're aroti, dawasédé hã te te oto da'âma 're ab'madâ'â tô mono da, taha zarina te te oto 're da'awêsâmri mono da, dapo're'ô nherê, te te 're da'ahâ za'ra mono tô da. Mare di. Taha nai ô di. Uburé marî hã da te 're î'manharî wasété za'ra mono na, 'râwi 're dasiwaihu'u za'ra mono da si, te dama 're hâimana, rob'ui'ééré 'rada hã.

'Re îhâimana u'âsi mono te te 're îda'awêsâmri mono zém na rowasu'u

²¹ Tane nherê, 'Re îhâimana u'âsi mono ma tô oto dama waihu'u, te te 're îda'awêsâmri mono zém na hã, sô'awi da te oto 're îwaihu'u za'ra mono zéb da hã. 'Re îhâimana u'âsi mono hã te te sima da'âma 're aroti mono ô di, uburé marî hã da te 're î'manharî wê za'ra mono zéb zarina, dawasédé hã te te oto da'âma 're î'ab'madâ'â mono ô zéb da hã, taha zarina te te oto 're îda'awêsâmri mono zéb da hã. Duréhã 'Re îhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ééré'wa norî hã ma tô âne na âma rob'ui'ééré za'ra, 'Re îhâimana u'âsi mono te te 're îda'awêsâmri mono zém na hã. ²² Zezu Cristu, Danho'reptui'wa na da te dasina 're î'umnhasi za'ra mono zém na si, ma tô 'Re îhâimana u'âsi mono hã te te sima da'âma 're aroti, dawasédé hã te te oto da'âma 're ab'madâ'â tô mono da, taha zarina si te te oto 're da'awêsâmri mono da, dawasété na 're danomro mono nherê, te te oto 're da'ahâ za'ra mono tô da. Uburé Zezu Cristu te te 're îsaze za'ra mono norî si, te te oto 're awêsâmri. Âne hã aiwapsi te uburé tâma 're hâimana za'ra, zudezu norî hã, duré zudezu'ô norî zama. ²³ A'uwê mono bâ te uburé dawasété na 're danomro. Taha wa, te 'Re îhâimana u'âsi mono nhiti 're dahâimana za'ra, 're îmorî wê uptabi nhiti. ²⁴ Tane nherê, 'Re îhâimana u'âsi mono nhiti 're dahâimana za'ra mono nherê, Zezusi te te 're îsaze za'ra mono norî hã te te 're awêsâmri, da'âma 're îpê'êzé mono zéb zarina, asa tâma 're îdasiwa'âbâ za'ra mono zéb zô, sina 're simnhasi mono âna. Cristu Zezusi hã tidâ'âzém na ma tô da'awa'â. Taha wa, ma tô dawasété hawi te te 're da'awaibu. Taha na si te oto 'Re îhâimana u'âsi mono hã te te 're da'awêsâmri, dawasédé hã za oto te te da'âma 're î'ab'madâ'â mono ô zéb zarina. ²⁵ 'Re îhâimana u'âsi mono hã ma tô Zezusi hã pisutu, dazada îdâ'âzém na dawasédé, da te 're î'manharî za'ra mono zé hã te te dama 're aparî mono da, taha zarina tiwi 'rusimani da, îwa'râmi da'âma 're pê'êzé mono da. Duré taha na si te te 're

ĩda'awēsāmri mono zé hã, 'rãwi da te dasina 're waihu'u za'ra mono da, ma tô ãne da pisutu, Zezusi hã. Zezusi hã da te 're sazei pese za'ra mono wapsi, te za dawasédé hã te te dama 're apari. 'Re ãhãmmana u'ãsi mono hã da'ãma 're wa'a su'u mono õ wa, dawasédé hã te te da'ãma 're ab'madâ'â mono õ di aré. ²⁶ Tane nherẽ, ãhãna hã dawasédé hã da te 're ã'manharĩ za'ra mono zém na, te te da'ãma 're ab'madâ'â mono ãna 're hãmmana mono õ di oto. Te oto te te ãma 're da'ab'madâ'â u'ãsi, uburé marĩ hã ã'uwaibaba si te te 're ã'ab'manharĩ wẽ mono na, da te dasina 're waihu'u za'ra mono da, duré uburé Zezusi hã da te 're ãsazei pese za'ra mono norĩ hã te te 're ãda'awēsãmri mono na, da te dasina 're waihu'u za'ra mono da.

²⁷ E tawamhã wasi'uihã na, wa za wawẽ na wasina 're wawata za'ra, 'Re ãhãmmana u'ãsi mono te te 're ãwa'awēsãmri mono na hã. Mare di. E marĩ wa. 'Re ãhãmmana u'ãsi mono nhimiroti si, wa te 're ã'madâ'â pese za'ra mono na, te te sima wa'ãma 're aroti mono õ na dâ'ãsina, taha zarina wawasédé hã te te wa'ãma 're ab'madâ'â tõ mono da. Taré, Zezusi hã wa te 're ãsazei pese za'ra mono na, te te sima wa'ãma 're aroti, taha zarina wawasédé hã te te oto wa'ãma 're ab'madâ'â tõ mono da, taha zarina te te 're wa'awēsãmri mono da. ²⁸ ãne hã wa tô wasina waihu'u pese za'ra ni oto. Tô sena, Zezusi hã da te dasina 're umnhasi za'ra mono wapsi, te za tô 'Re ãhãmmana u'ãsi mono hã te te sima da'ãma 're aroti, dawasédé hã te te oto da'ãma 're ã'ab'madâ'â mono õ zéb zarina, te te oto 're ãda'awēsãmri mono zéb da hã. Ta hã te te sima da'ãma 're aroti mono õ di, ãsimiroti na rob'ui'ééré 'rata zarina, marĩ hã uburé da te 're ã'manharĩ wẽ za'ra mono na, dawasédé hã te te oto da'ãma 're ã'ab'madâ'â mono õ zéb da hã, taha zarina te te duré 're ãda'awēsãmri mono zéb da hã. ãne wasu'u zarina, wa tô wa norĩ hã wasina waihu'u pese za'ra ni oto. ²⁹ E zudezu norĩ nhib'apito si, te 'Re ãhãmmana u'ãsi mono hã 're hãmmana. E zudezu'õ norĩ ma hã, 're hãmmana mono õ di bété. Ta norĩ ma zama te duré 're hãmmana. ³⁰ 'Re ãhãmmana u'ãsi mono hã tô sena, misire uburé Danhib'apito uptabi hã. Zezusi hã te te 're ãsazei pese za'ra mono zéb zarina si, te za te te sima ãma 're aroti, ãwasédé hã te te oto ãma 're ab'madâ'â tõ mono da, taha zarina si te te oto 're awēsãmri mono da, zudezu norĩ hã, duré zudezu'õ norĩ zama. ³¹ Zezusi hã da te dasina 're ã'umnhasi za'ra mono zém na si, 'Re ãhãmmana u'ãsi mono hã dawasédé hã te te oto da'ãma 're ab'madâ'â tõ mono da, te te sima da'ãma 're aroti mono wamhã, e tawamhã, 'Re ãhãmmana u'ãsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ééré hã, wama hã taré hã. E wa te 're 'madâ'â pese za'ra mono õ di za. Wa za tô taha zama, wa te 're 'madâ'â pese za'ra, tô sena wa.

4

Abra'ãhã wasu'u, 'Re ãhãmmana u'ãsi mono te te 're ãsazei pese

mono zém na

¹ Āhāna hā wasiré zudezu norī hi'rada, wa za aima wasu'u za'ra wa'wa, Abra'ā hā. ² Ta hā uburé marī hā te te 're ī'ab'manharī wē mono na, 'Re īhāimana u'āsi mono, īwasédé hā te te oto āma 're 'madâ'â mono tō da, te te sima āma roti 'wa'āhā, duré taha zarina Abra'ā hā 'rāwi tiwē na sina 're wata mono 'wa'āhā, te aré tō sena 'rāwi sina 're wata. Tane nherē, marī hā te te 're ī'ab'manharī wē mono na, 'rāwi sina 're wata waihu'u mono ō di Abra'ā hā, taha zarina 'Re īhāimana u'āsi mono hā te te sima āma roti ō wa, īwasédé hā te te oto āma 're ī'madâ'â mono ō zarina, te te īwēsāmriezéb da hā. ³ Duréhā Abra'āhā wasu'u na, ma tō ni'wa hā āma rob'ui'éré, āne na hā:

“Abra'ā hā 'Re īhāimana u'āsi mono si, ma tō te te sina 're umnhasi u'āsi, te te tāma īropisutuzém na hā. Taha āma si, ma tō sasō. Taha wa, ma tō 'Re īhāimana u'āsi mono hā sima āma roti, īwasédé hā te te oto āma 're 'madâ'â tō mono da, duré taha zarina si te te oto wēsāmri da. Taha wa, tāma wē uptabi di, 'Re īhāimana u'āsi mono ma hā.”

Āne ma tō Abra'āhā wasu'u na āma rob'ui'éré ni'wa hā, ībaihā na hā. Ā hā Abra'ā hā, marī hā te te 're ī'ab'manharī wē mono na, 'rāwi sina 're īwata mono ō zé wasu'u. ⁴ Ni'wam norī hā te te dama 're romhuri za'ra mono wamhā, da te 're īpawa'ābā za'ra mono ré, te 're hāimana za'ra. E sōpru wa, te za taré īsib'apito hā rob'ui'prazé hā te te tāma 're sōmri za'ra. Mare di. Sōpru wa, te te tāma 're sōmri za'ra mono ō di. Te te tāma 're īromhuri za'ra mono zé wa'rāmip si, te za te te tāma 're sōmri za'ra, īpawa'ā hā. ⁵ Tanei ō di, 'Re īhāimana u'āsi mono hā. Marī hā da te 're ī'manharī wē za'ra mono na, te 'rāwi 're dasi'madâ'â ze za'ra, taha na si 'Re īhāimana u'āsi mono hā dawasédé hā te te oto da'āma 're ī'ab'madâ'â mono ō na, te te sima da'āma 're aroti mono newa. Tane nherē, te te sima da'āma 're aroti mono ō di, taha na dawasédé hā te te oto da'āma 're ab'madâ'â tō mono da, taha zarina te te oto 're īda'awēsāmri mono zéb da hā. 'Re īhāimana u'āsi mono hā da te dasina 're umnhasi za'ra mono wapsi, te za te te sina 're da'awēsāmri, dawasédé hā za oto te te da'āma 're ab'madâ'â mono ō wa, duré dawasété na 're danomro mono nherē, te te 're da'ahā za'ra mono tō da. ⁶ 'Re īhāimana u'āsi mono te te sima da'āma 're aroti mono ō di tō, uburé marī hā da te 're ī'manharī wē za'ra mono zéb zarina, dawasédé hā te te oto da'āma 're ī'ab'madâ'â mono ō zéb da hā, taha zarina te te oto 're īda'awēsāmri mono zéb da hā. Da te 're īsaze za'ra mono zém na si te te oto te te 're da'awēsāmri tō. Taha zarina, dama 're īrowē uptabi za'ra mono zém na hā, ma tō Dawi hā āne na āma rob'ui'éré, duréhā:

⁷ “Ni'wam norī ma hā, 'Re īhāimana u'āsi mono hā īwasédé te te oto āma 're 'madâ'â za'ra mono ō wamhā, ta norī ma si, tāma 're rowē za'ra mono di za, īwasété na oto āma 're po're pu'u za'ra mono ō wa, ta norī āma hā.

8 'Re ìhâimana u'âsi mono hã ìwasédé hã te te oto âma 're sa'rata za'ra mono ô wa, tâma 're rowê za'ra mono di."

Ãne na ma tô Dawi hã âma rob'ui'ééré, dama 're ìrowê uptabi za'ra mono zém na.

9 Ãne hã, e sihâiwata nhihâri ré 're ìnomro mono norĩ si, te za rowê uptabi na 're nomro. E ã norĩ si, te wasu'u, Dawi hã. Mare di. Sihâiwata nhihâri ãna 're ìnomro mono norĩ zama, te wasu'u. Ãne na, wa tô aima waihu'u pari za'ra wa'wa, Abra'ãhã wasu'u na rob'ui'ééré hã, duréihã:

"Abra'ã hã 'Re ìhâimana u'âsi mono si, ma tô te te sina 're umnhasi u'âsi, te te tâma ìropisutuzém na hã. Taha âma si ma tô sasô. Taha wa, ma tô 'Re ìhâimana u'âsi mono hã sima âma roti, ìwasédé hã te te oto âma 're 'madâ'â tô mono da, duré taha zarina si te te oto wêsãmri da. Taha wa, tâma wê uptabi di, 'Re ìhâimana u'âsi mono ma hã."

Ãne, wa tô aima waihu'u za'ra wa'wa. 10 E tawamhã Abra'ã hã sihâiwata nhizâri sirômo, ma tô 'Re ìhâimana u'âsi mono hã sima âma roti, te te wêsãmri da. Mare di. Sihâiwata nhizâri ô ré, ma tô wêsã. 11 'Re ìhâimana u'âsi mono hã, Abra'ã hã te te sina ì'umnhasi pese zém na si, ma tô wêsã, sihâiwata nhizâri ô nherê. Taha wa, sihâiwata nhizâri ô ré, Abra'ã hã, 'Re ìhâimana u'âsi mono te te ìwêsãmrizém na hã, te wama wasu'u, tô sena na uburé da te 're ìwaihu'u za'ra mono zéb da hã. Taha wa, Abra'ã hã uburé 'Re ìhâimana u'âsi mono, da te dasina 're ì'umnhasi za'ra mono norĩ hi'rada, ta hã. Sihâiwata nhihâri ô nherê, 'Re ìhâimana u'âsi mono te te 're ì'awêsãmri mono norĩ hi'rada. 12 Duré, ìsihâiwata nhihâri ré norĩ hi'rada, zudezu norĩ hi'rada. E tawamhã sihâiwata nhihâri ré 're hâimana za'ra mono wa, te ta norĩ hi'rada hã 're hâimana, Abra'ã hã. Mare di. Abra'ã hã sihâiwata nhizâri ô ré, 'Re ìhâimana u'âsi mono te te ìsazei pese ne, ìsine te te 're ìsazei pese za'ra mono norĩ hi'rata si, te 're hâimana, Abra'ã hã.

Abra'ãhã ma, 'Re ìhâimana u'âsi mono te te ìropisutuzé wasu'u

13 Duréihã 'Re ìhâimana u'âsi mono hã Abra'ãhã ma, ma tô ropisutu, uburé danhipti'ai mono bâ te te tâma 're anhomri mono da, ìsihudu norĩ ma ropibu ma, ìsihudu sidâpâsi. E ìsimiroti hã uburé te te 're 'madâ'â pese uptabi mono wa, duré nimahã na marĩ na misi ìsimiroti na te te upai ô wa, ma tô ãne na tâma ropisutu. Mare di. Taha wab ô di. 'Re ìhâimana u'âsi mono te te ìsazei pese na, te te wêsãmri wa, ma tô ãne na tâma ropisutu siro. 14 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiroti 'madâ'â'wa norĩ hã zudezu norĩ hã, ìsimiroti te te 're ì'madâ'â pese za'ra mono zéb zarina, 'Re ìhâimana u'âsi mono, ta norĩ ma, uburé danhipti'ai mono bâ te te tâma 're ì'anhomri mono da hã, te te ropisutu 'wa'ãhã, taré te aré da te 're saze za'ra, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã. Marĩ dai ô di aré. Taré te aré 'Re ìhâimana u'âsi mono hã dama ropisutu, daro hã te te dama

're ï'anhomri mono zém na hã. Dama hã, aré marĩ õ di. ¹⁵ 'Re ïdahâimana wẽ za'ra mono zéb da hã, dasi'uihã na da te dasima 're ïpisutu za'ra mono zé hã dama 're hâimana za'ra mono õ 'wa'âhã, aré da te âma 're upai waihu'u za'ra mono õ di. Tane, 'Re ïhâimana u'âsi mono nhimiroti na Mozési te te ïrob'ui'éérézé hã dama 're hâimana za'ra mono õ 'wa'âhã, aré da te âma 're upai waihu'u za'ra mono õ di duré. Tane nherẽ, te tô dama 're hâimana, ïsimiroti na rob'ui'ééré rada hã. Taha wa, da te 're waihu'u pese za'ra mono nherẽ, da te 're 'madâ'â pese za'ra mono õ wamhã, 'Re ïhâimana u'âsi mono te te 're ïda'ahã za'ra mono zé, te wasu'u.

¹⁶ Tawamhã e marĩ hawi, ma tô 'Re ïhâimana u'âsi mono hã Abra'âhã ma ropisutu, ïsihudu norĩ ma ropibu ma. Abra'ã hã te te ïsazei pese zém hawi, ma tô tâma ropisutu. Te te tâma ïropisutuzé wa'rãmi, asa tâma ïsiwa'âbâzéb zô 're ïsimnhasi mono õ na, da te dasina 're ïwaihu'u pese za'ra mono zéb da hã, ma tô 'Re ïhâimana u'âsi mono hã Abra'ã te te ïsazei pese zém hawip si, tâma ropisutu. E Mozésihi nhimi'ui'ééré 'madâ'â'wa norĩ ma si, te 'Re ïhâimana u'âsi mono nhimiropisutuzé hã tâma 're hâimana za'ra, zudezu norĩ te te 're ïsazei pese za'ra mono norĩ ma si. Mare di. Abra'ã hã, 'Re ïhâimana u'âsi mono si te te sina ï'umnhasi ne, uburé 're ïdahâimana za'ra mono norĩ ma zama, te tâma 're hâimana za'ra, 'Re ïhâimana u'âsi mono nhimiropisutuzé hã. E marĩ wa. Abra'ã hã uburé wahi'rata wa, uburé wasiré ïsazei'wa norĩ hi'rata wa. ¹⁷ Duréhã ni'wa hã ma tô âne na 'Re ïhâimana u'âsi mono mreme na rob'ui'ééré, Abra'âhã âma hã:

“Wa hã wa tô aipisutu, daro mono bâ da te dasina 're ï'umnhasi za'ra mono norĩ hi'rata na, da te 're asisi za'ra mono da.”

Âne ma tô 'Re ïhâimana u'âsi mono nhimipisutuzém na âma rob'ui'ééré. 'Re ïhâimana u'âsi mono nhimiropisutuzé hã, tô sena. Pire uptabi di. E marĩ wa. Ô hã tô sena, 're hâimana mono wa. Taha si, ma tô Abra'ã hã te te sina 're umnhasi u'âsi. Taha si, 're dadâ'â za'ra mono nherẽ, dahâiwa'utu'wa hã te 're hâimana. Taha si marĩ õ ré, Ropoto mono 'wa hã. ¹⁸⁻¹⁹ Duréhã Abra'ã hã 100 na âma ïwahubzéb u hã romhutu na ma tô 'Re ïhâimana u'âsi mono hã tâma ropisutu, âne: “Asihudu sidâpâsi, da'ahã uptabi di za.” Âne rob'ui'ééré 'rata na ïwasu'u hã. Abra'ã hã romhutu na ma tô tidâ'ázé hã sina waihu'u, ïhâiba sib'aware na hã oto. Timro zama ma duré waihu'u, 'ra waihu'u õ na, Sara hã. Tane nherẽ, siptete sina ma tô 'Re ïhâimana u'âsi mono si saze, za ï'ra te te tâma ïsômri zém na hã. Te te 're wawâi mono âna, te sô 're simipari u'âsi, 'Re ïhâimana u'âsi mono nhimiropisutuzéb zô hã, marĩ hã tâma hâimana õ nherẽ, sô 're ïsimipari mono zéb da hã. Taha wa, ma tô 'Re ïhâimana u'âsi mono hã pisutu, daro mono bâ da te 're ïsazei

pese za'ra mono norĩ hi'rata na, da te 're sisi za'ra mono da. ²⁰ 'Re ãhâimana u'âsi mono te te tãma ãropisutuzém na hã te te ãma wawãi õ di. ãmreme hã te te ãsazei pese zéb zarina, ma tô siptete uptabi na 're hãimana. Te duré ãma 're wata u'âsi. ²¹ 'Re ãhâimana u'âsi mono te te tãma ãropisutuzé hã za te te tãma ãma ã'uwaimramizéb zô, te te 're sazei pese u'âsi. Te te sazei utõrĩ õ di, Abra'ã hã. ²² Taha wa, te te ãsazei pese na ma tô sima ãma roti 'Re ãhâimana u'âsi mono hã, ãwasédé hã te te oto ãma 're 'madã'ã mono tõ da, taha zarina te te wësãmri da, duré po're'õ nherê, za te te azãri tõ da, dame. ²³ Duréihã rob'ui'ére 'rata na Abra'ãhã wasu'u hã, 'Re ãhâimana u'âsi mono te te ãwësãmrizém na hã, taha wasu'u si õ di. ²⁴ Wa norĩ zama, wa te wasina 're ã'umnhasi za'ra mono norĩ hã te za duré te te 're wa'awësãmri, Wanhib'apito Zezusihi hã'wa'utu'wa, wa te wasina 're ã'umnhasi za'ra mono norĩ hã. ²⁵ 'Re ãhâimana u'âsi mono hã ma tô Zezusi hã dama tisõ, da te dasiwi wĩrĩ da, wawasété na 're wanomro mono wa. Ma tô duré hã'wa'utu, taha na te te 're wa'awësãmri mono da, wawasédé hã te te oto wa'ãma 're ab'madã'ã tõ mono da, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã.

5

Cristuhu zazei'wa, toi u'âsi 're ãnomro mono zé wasu'u

¹ Wanhib'apito Zezu Cristu hã ma tô wazada tidã'ã za'ra, wa'upana. Taha wa, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã ma tô te te sima wa'ãma 're aroti, wa te 're ãsazei pese za'ra mono na, wawasédé hã te te oto wa'ãma 're ab'madã'ã tõ mono da, taha zarina si te te duré 're wa'awësãmri mono da, wawasété na 're wanomro mono nherê, te te 're wa'ahã za'ra mono tõ da. Taha wa, rowê u'âsi, wa oto ãma 're wanomro, 'Re ãhâimana u'âsi mono ãma hã. ² Zezusi hã wa te wasina 're umnhasi za'ra mono wa, te 'Re ãhâimana u'âsi mono hã ãwê si te te wama 're ab'madã'ã. Taha na si, wa oto wa norĩ hã 're wahãimana za'ra. Niwapsi te za 'Re ãhâimana u'âsi mono hã te te wama 're apisutu, ãwaihu'u pese zarina ãhãiba na rowa'a za'ëtê na ãsiré 're wahãimana u'âsi za'ra mono da, rowê uptabi na. Taha wa, wato sina, wa sô 're wanhimipari za'ra, wa te 're sazei utõrĩ za'ra mono ãna. ³ Duré Cristuhu zazei'wa, 're wanomro mono 'ru te, da te wama 're rob'manharĩ za'ra mono wa, wa te 're robzépata za'ra mono ré, wa watoi u'âsi 're wahãimana za'ra õne haré, wa te 're ãrobzépata za'ra mono zéb zarina, õhõ ãma si wanhiptete sina 're ãwahãimana za'ra mono zéb da hã, wa te wasima ãma 're sa'ëtê za'ra mono wa. ãne hã wa te wasina 're waihu'u pese za'ra mono wa, wa za watoi u'âsi 're wahãimana za'ra. ⁴ Tawamhã wanhiptete sina, ãma 're ãwahãimana za'ra mono zéb da hã, wa te tãma ãma 're uwaimrami za'ra mono wamhã, te za 'Re ãhâimana u'âsi mono hã wa'ãma 're wata za'ra. Tawamhã wa'ãma 're ãwata za'ra mono zém na, wa te wasina

're waihu'u za'ra mono wamhã, marĩ te te wama 're ĩ'apisutu mono zéb zô, wa te 're wawã za'ra mono ãna, wa za wasina 're wanhimipari u'âsi za'ra. ⁵ ãne zô si 're wanhimipari za'ra mono wamhã, taré sô 're wanhimipari za'ra mono ô di za. Taré, wa te wasina 're umnhasi baba za'ra mono ô di za. E marĩ wa. 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã Tipê'êzani te te wama 're ĩ'anhomri mono na, tinhimizawi pese zé hã te te wama 're awaihu'u mono wa, taré, wa te wasina 're umnhasi baba za'ra mono ô di za. Taha wa, taré sô 're wanhimipari za'ra mono ô di za, marĩ ĩwê hã te te wama 're ĩ'apisutu mono zô hã.

⁶ Duréihã 're ĩdahâimana za'ra mono na'rata zém hawimhã, marĩ da te 're ĩ'manharĩ wê za'ra mono zém na hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te da'ãma sima 're aroti mono ô di, taha zarina dawasédé hã te te oto da'ãma 're ab'madâ'â tō mono da, duré dapo're'ô nherê, te te 're da'ahâ za'ra tō mono da. Ta hawim haré, dahâimana wê zém na 'râwi 're dasi'madâ'â waihu'u za'ra mono ô di, dawasédé hã te te da'ãma 're ĩ'ab'madâ'â mono ô zarina, te te 're ĩda'awêsãmri mono zéb da hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. Taha ré, ma tō Cristu hã dazada dêrâ, uburé dawasété na 're ĩdahâimana za'ra mono norĩ zada, 'Re ĩhâimana u'âsi mono, bâdâ te te ãma ĩpisutuzé hã ĩwa ĩwaptã'ázém na. ⁷ Ni'wa hã uburé danhimiroti wê hã te te 're 'madâ'â pese mono nherê, taha upana ĩda'matâ'â da hã, mare di. Ni'wa hã da'ãma 're ĩsiwamri mono, 're 'maihamana mono wamhã, taha upana si ĩda'matâ'â da hã, âté te za 're si'madâ'â za'ra. ⁸ Tanei ô di, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimizawizé hã. Wa norĩ hã wawasété na 're wahâimana za'ra mono nherê, ma tō Cristu hã pisutu, wazada dâ'â da, wa'upana. ãne hã ma tō 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te wama 're awaihu'u, te te 're ĩwa'azawi pese mono zém na hã. ⁹ Zezusi wazada ĩdâ'ázém na, ma tō 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te 're wa'awêsãmri, wawasédé hã te te oto wa'ãma 're ĩ'ab'madâ'â mono ô zarina. ãne wa, te za duré Zezusi hã tidâ'ázém na te te 're wa'anho'reptu, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimihâzé wi, ro hã za ĩsi'utõrĩzéb ãma hã. ¹⁰ 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhitob'ru, wa aré 're wanomro. Tane nherê, ti'ra dâ'ázém na ma tō wa'ãma 're siwadi za'ra oto. Tawamhã ĩsiwadi oto 're wahâimana za'ra mono wa, te za tō oto Zezusi hã te te 're wa'anho'reptu, dâ'â nherê, apâ hãiwatu wa, dâ'â ãna 're hâimana u'âsi mono wa za oto. ¹¹ Tane nherê, taha si ô di. 'Re ĩhâimana u'âsi mono ãma, wa duré watoi u'âsi 're wahâimana za'ra, Wanhib'apito Zezu Cristu dâ'ázém na, wa'ãma 're siwadi za'ra mono wa oto.

Adãhã wasu'u, Cristuhu wasu'u me

¹² Tawamhã e ma hawi, ma tō dawasédé hã tinhana'rata. Adã hã ma tō duréihã tiwasété 'rata. Ta hawimhã ma tō dawasédé hã te te ropé, uburé dapoto mono bâ. Ta hawim haré, te aihĩni 're dadâ'â u'âsi za'ra, dawasété na 're danomro

mono wa. ¹³⁻¹⁵ Dawasété âna 're ĩdahâimana za'ra mono zéb da, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti hã dama 're hâimana za'ra mono õ nherê, dawasédé hã te te da'âma 're aza'ra mono õ di, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. Tane nherê, duréihã Mozésihi ma, tinhimiroti hã te te waihu'u õ ré, duré te te rob'ui'ééré õ ré, te dawasété na si 're dahâimana u'âsi za'ra. ĩsimiroti na rob'ui'ééré hã dama 're hâimana za'ra mono õ nherê, dawasété na si 're dahâimana za'ra mono wa, ma tô Adãhã wasété na'rata hawim haré 're dadâ'â u'âsi za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti hã dapê'ê 're, dama 're hâimana za'ra mono nherê, da te dasina tâma âma 're uwaimrami za'ra mono õ wa. Mozésihi ma, za oto 'Re ĩhâimana u'âsi mono, tinhimiroti te te ĩwaihu'uzéb u hã, dawasété na si 're danomro u'âsi mono wa, ma tô 're dadâ'â u'âsi za'ra. Adãhã wi, 'Re ĩhâimana u'âsi mono, rob'rã te te sawi nherê, te te sadawa 'madâ'â âna, ma tô tiwasédé hã 'manha. ãne hã Adãhã wasété ne, aiwa da te 're 'manharĩ za'ra mono õ nherê, ma tô aihĩni 're dadâ'â u'âsi za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te dama ĩrotizé hã, sô'awi dama 're hâimana za'ra mono õ nherê.

Adã hã wasété na'rata wamhã, ma tô ĩpire uptabi hã 'manha, tiwasédé hã. Taha uirĩ na si, ma tô Zezusi hã marĩ ĩpire uptabi hã 'manha duré ĩwê hã, ti'ai âma 're morĩ ré. Taha wa, Zezusihi ne Adã hã, marĩ ĩsine ĩpire hã te te 'manharĩ wa. Tane nherê, aiwab õ di, ĩsimi'manharĩzé hã. 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ĩwê te te dama 're ĩ'anhomri mono hã, Adãhã wasété nei õ di. Adã hã tiwasédé te te ĩ'manharĩzém hawi, ma tô oto uburé 're dadâ'â u'âsi za'ra, tô sena. Tane nherê, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ĩwê hã te te dama 're ĩ'ab'manharĩ mono zé hã pire uptabi di, Adã hã tiwasédé te te ĩ'manharĩzém nhipai u. Wê uptabi di. E marĩ tawamhã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono, ĩwê hã te te dama 're ĩ'ab'manharĩ mono zé hã. Zezusi hã sisawi âna tihâiba na te te 're ĩda'azawi pese mono na, ma tô te te dama 're ab'manharĩ wê, tinhoprubzéb zarina. ¹⁶ Adã hã tiwasédé te te ĩ'manharĩzém hawim haré, te dawasédé hã da te 're 'manharĩ u'âsi za'ra oto. Taha zarina, ma tô 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te siwi 're da'awê'õ pese, dawasédé hã te te da'âma 're ĩ'awaihu'u mono zéb zarina. Tane nherê, ta hawim haré, dawasédé hã da te 're 'manharĩ u'âsi za'ra mono nherê, dama ĩsõprubzém na te oto da'ahã na te te 're da'awêsãmri 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã, ĩ'ra dazada ĩdâ'ázém na. ãne wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono, dama 're ĩsõpru mono zé hã, pire uptabi di, Adãhã nhimi'manharĩzé ma hã. ¹⁷ Tô sena aibã hã misi, tiwasédé te te ĩ'manharĩ na'rata hawi, ma tô oto 're dadâ'â u'âsi za'ra. Tane nherê, Zezu Cristu hã aibã misi nherê, ĩsimi'manharĩzé hã pire uptabi di, aibã tiwasédé te te ĩ'manharĩ na'rata zém nhipai u. Wê uptabi di. 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ĩwê uptabi hã te te tâma 're ĩ'apisutu mono norĩ si, te za hâimana pire na ĩsiré 're hâimana u'âsi za'ra, tinhoprubzé hã te te tâma

're ĩ'anhomri mono norĩ si. ĩsõprubzé hã te te 're ĩda'awẽsãmri mono zé, te wasu'u. Cristu ĩdâ'âzém na te za hãimana pire na ĩsiré 're hãimana u'âsi za'ra.

¹⁸ Aibã hã misi tiwasédé hã te te ĩ'manharĩzém hawi, ma tô 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã uburé te te 're da'awẽ'õ pese, dawasédé hã te te da'ãma 're ĩ'awaihu'u mono zéb zarina. Tane, misi Zesusihi nhimi'manharĩ wẽ zém na, te za oto 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã te te 're da'anho'reptu, dapẽ'ẽ 're, dadã'ã u'âsi ne 're ĩdanomro mono zém hawi, ĩ'rata 're dahãimana u'âsi za'ra mono da oto. ¹⁹ Aibã hã misi nherẽ, 'Re ĩhãimana u'âsi mono te te ĩwapari õ hawimhã, ma tô oto uburé dawasété na si 're dahãimana za'ra. Tane duré, aibã hã misi nherẽ, 'Re ĩhãimana u'âsi mono te te ĩwapari pese zém hawi te za oto 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã te te 're da'awẽsãmri, Zezu Cristu te te ĩwapari pese zém hawimhã.

²⁰ Duréihã 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã ma tô Mozésihi ma tinhimiroti hã waihu'u, te te ãma rob'ui'ére da, ãma 're dasipo're pu'u za'ra mono wa, dawasédé hã da te oto dasina 're waihu'u za'ra mono da. Tane nherẽ, ma tô dawasédé hã da te dasima 're sa'ëtẽ u'âsi za'ra. Tane nherẽ, dawasédé da te dasima 're ĩsa'ëtẽ za'ra mono zém nhipai u, ma tô 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã te te dama 're arob'manharĩ wẽ, da'ãma 're ĩsiwamri u'âsi mono zéb zarina. ²¹ ãne na rowasu'u na, wa za oto aima 'rãsutu za'ra wa'wa. Dawasété na si 're danomro u'âsi mono wa, ma tô aré dapẽ'ẽ 'remhã, dadã'ã ne 're dahãimana u'âsi za'ra, 'Re ĩhãimana u'âsi mono nhiti. Tane nherẽ, tinhimizawi pese zéb zarina, ma tô 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã Wanhib'apito Zezu Cristu dâ'âzéb zarina te te sima 're wa'awẽ, taha zarina si rowẽ uptabi na 're wanomro u'âsi mono da oto.

6

'Re ĩdanomro mono zép té wasu'u

¹ 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã, simizawi pese uptabi di. Te wa'ãma 're pẽ'ézé u'âsi. Taha wa, wawasédé hã wa te 're 'manharĩ za'ra mono nherẽ, tinhimizawizé hã te te wawi 're azawi mono õ di. Wawasédé, wa te 're ĩ'manharĩ za'ra mono zé hã, te duré te te wama 're apari. E tawamhã, wawasédé, wa te 're ĩ'manharĩ za'ra mono zé hã te te wama 're apari mono nherẽ, wa za wawasédé hã duré apã wa te 're 'manharĩ u'âsi za'ra, apã te te duré wama 're apari zahu mono da. E taha da, wa za wawasété u'âsi 're wahãimana za'ra. ² Mare di. 'Re dadã'ã za'ra mono wa, marĩ zô, da te oto 're ĩrob'ruiwapari za'ra mono õ ne, wa norĩ hã wawasété zô, wa te oto 're rob'ruiwapari za'ra mono õ di za. Taha wa, wawasédé hã wa te duré 're 'manharĩ zahu za'ra mono õ di za oto. ³ Wa norĩ hã ã dawabzuri, wa te 're 'manharĩ za'ra mono wamhã, Cristu Zesusihi siré, 'rãwi oto 're ĩwanomro mono zé, te wasu'u,

simisutu. Īsiré oto 're ĩwanomro mono ne, wa tō duré ĩsiré 're wadâ'â za'ra, simisutu. Āne hã aima waihu'u pese za'ra wa'aba di. ⁴Tawamhã, â dawabzuri hã oto wa te 're 'manharĩ za'ra mono wamhã, â da te 're ĩwanhamra mono zé, Cristuhu siré 're ĩwadâ'â za'ra mono zé, te wa'ãma simiré'é. Ab're 're, ĩsiré da te 're ĩwanheme mono zéb zama, te wasu'u. E marĩ da, wa tō Zezusihi siré 're wadâ'â za'ra. Cristu hã dâ'â nherē, Īmama hã tiwaihu'u pese na te te ĩhâiwa'utu ne, 're ĩwanomro mono zép tém na si, oto 're ĩwahâimana za'ra mono zéb da hã, wa tō ĩsiré 're wadâ'â za'ra, wa norĩ hã. Āne wa'ãma ĩsimiré'ézé hã.

⁵Wa norĩ hã Cristuhu siré, wa tō 're wadâ'â za'ra, wawasété zô, wa te oto 're rob'ruiwapari za'ra mono õ wa, 're dadâ'â za'ra mono wa, marĩ zô, da te oto 're ĩrob'ruiwapari za'ra mono õ ne. Āne hã simisutu ma tō 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã wahâiba na atob za'ra, Cristuhu tême. Duré Cristu hã dâ'â uptabi nherē, Īmama te te ĩhâiwa'utu ne, te za duré wa norĩ hã te te 're wa'ahâiwa'utu. Taha na te za duré Cristuhu tême wahâiba na atob za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. ⁶Wawasété na 're ĩwanomro 'rata mono zé hã, tâibâ oto. Cristu hã wedepo'o nhonhi'rãmi na ĩdâ'â ne, ma tō 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te wama 're a'uprosi, 're ĩwanomro 'rata mono zé hã. Marĩ ĩwasétére si, wa te wasima 're ĩ'ruiwapari u'âsi za'ra mono zém hawi, te te 're wa'anho'reptui mono da, ma tō te te wama 're a'uprosi, 're ĩwanomro 'rata mono zé hã. Wawasédé hã wa te 're sahãri waihu'u za'ra mono ãna, 're wanomro mono tō da, ma tō te te wama 're a'uprosi. Āne hã wama waihu'u pese za'ra di. ⁷'Re dadâ'â za'ra mono wamhã, dawasédé hã da te 're 'manharĩ waihu'u za'ra mono õ di oto. Tane, 're ĩdâ'â za'ra mono norĩ ne, Cristuhu siré 're wadâ'â za'ra mono wa, wawasédé hã wa te 're 'manharĩ u'âsi za'ra mono õ di za oto. ⁸Taha wa, Cristuhu siré 're wadâ'â za'ra mono wa, wa za wa te wasina 're waihu'u pese za'ra tō sena na, za ĩsine 're ĩwahâiwa'utu za'ra mono zéb da hã, duré ĩsiré za 're ĩwahâimana u'âsi za'ra mono zém na hã. ⁹Āne na, wa tō duré wasina waihu'u pese za'ra ni. Cristu hã dâ'â uptabi nherē, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te hâiwa'utu wa, taha wa, niwamhã tidâ'â na te te sahu õ di za, ĩdâ'âzé hã sib'uwere wa oto, Zezusihi ma hã. ¹⁰Dâ'â wamhã, misi haré ma tō dawasété nhiptetezé hã uprosi. Taha wa, oto dâ'â parimhã, Timama ma, te oto 're hâimana u'âsi, Cristu hã. ¹¹Taha wa, te za ãne na asi'ãma 're ĩrosa'rata za'ra wa'aba mo: “‘Re dadâ'â za'ra mono wa, marĩ zô, da te oto 're ĩrob'ruiwapari za'ra mono õ ne, wawasété zô, wa te oto 're rob'ruiwapari za'ra mono õ di za, wa norĩ hã. 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, wa te oto 're ĩromhuri za'ra mono da si, wa za oto 're wahâimana za'ra. Cristu Zezusihi ãma si, wa za oto 're wahâimana za'ra.” Āne si

te za asima āma 're ĩrosa'rata za'ra wa'aba mo.

¹² 'Rāwi marī na asima 're ĩrosa'rata wasété za'ra wa'aba mono zé hā 're 'madâ'â za'ra wa'aba mono tō da, te za aiwasété wi asina 're asiptete za'ra wa'aba mo, aipě'ē na. ¹³ Marī ĩwasédé hā 're 'manharī za'ra wa'aba mono tō da, te za aihâiba hā 're ĩ'madâ'â pese za'ra wa'aba mo, aihâiba hawim na marī 're 'manharī za'ra wa'aba mono tō da. 'Re atâ'â za'ra wa'aba mono wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te 're ĩ'aihâiwa'utu za'ra wa'aba mono ne, te 're aihâimana za'ra wa'aba mo, 're anomro aba mono zép tém na hā. Taha wa, te za 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma si, 're asisōmri za'ra wa'aba mo, misi haré. Taha ma si, te za aihâiba hā 're ĩsōmri za'ra wa'aba mo ōne haré, marī ĩwē si āma 're ĩ'manharī za'ra wa'aba mono zéb da hā. ¹⁴ 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'éré hā asina tāma āma 're ĩ'uwaimrami za'ra wa'aba mono zéb zarina, aiwasédé hā te te oto ai'āma 're ab'madâ'â aba mono tō da, 're asi'madâ'â za'ra wa'aba mono ō di za. Tinhimizawi pese zém na si, ma tō 'Re ĩhâimana u'âsi mono hā ai'āma 're pě'ézé za'ra wa'wa, aiwasété na 're aihâimana za'ra wa'aba mono nherē. Taha zarina si, ma tō te te 're aiwēsāmri za'ra wa'wa. Taha wa, te za aiwasété wi asina 're asiptete u'âsi za'ra wa'aba mo oto.

'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, 're ĩdasisōmri za'ra mono zé wasu'u

¹⁵ Tawamhā áté āne te za asima 're ĩnharī za'ra wa'aba mo: "Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti na Mozési te te ĩrob'ui'érézé hā wa te 're ĩ'madâ'â pese za'ra mono zéb zarina, te te sima wa'āma 're aroti mono ō di, taha zarina wawasédé hā te te oto wa'āma 're ab'madâ'â tō mono da, taha zarina te te 're wa'awēsāmri mono da. Tinhimizawi pese zéb zarina si, ma tō te te 're wa'awēsāmri, wawasété na 're wahâimana za'ra mono nherē, wa'āma 're pě'ézé za'ra mono wa. Taha wa, wa za wawasédé hā duré apâ wa te 're 'manharī u'âsi za'ra ōne u'â, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hā dawasété nherē, simizawi pese wa." Āne na asima 're rosa'rata za'ra wa'aba mono ō di za. Tō'ā. ¹⁶ A norī wa'wa hā dama 're romhuri za'ra wa'aba mono da, aihâiba hā dama 're sōmri za'ra wa'aba mono wamhā, taha nhimiwada'uri na si, te za tō 're aihâimana za'ra wa'aba mo. Āne hā aima waihu'u pese za'ra wa'aba di. Tane, aihâiba hā aiwasété ma, 're sōmri za'ra wa'aba mono wamhā, te za tō āma 're asiwasété za'ra wa'aba mo. Taha zarina te za atâ'â u'âsi ne, 're aihâimana za'ra wa'aba mo, aipě'ē 're, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nheti. Tane nherē, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, aihâiba hā 're sōmri za'ra wa'aba mono wamhā, taha nhimiwada'uri na si te za 're aihâimana za'ra wa'aba mo. Tawapsi te za oto te te 're aiwēsāmri za'ra wa'wa. ¹⁷ Aiwasété na si, ma tō aré 're aihâimana u'âsi za'ra wa'aba mo, 're sahâri waihu'u za'ra wa'aba mono āna. Tane nherē, āne 're aihâimana za'ra wa'aba mono ō di oto. 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te aima 're

ĩroti za'ra wa'aba mono zép si, te oto 're ĩ'madâ'â pese za'ra wa'aba mo. Taha wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono âma si, wa za 're wawata za'ra. ¹⁸ 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã tinhiptetezê hã ma tô te te aima 're sômri za'ra wa'wa, aiwasété âna oto âma 're anomro aba mono da. Ma tô duré aima si'apito za'ra wa'wa, aiwê na si oto tâma 're aihâimana za'ra wa'aba mono da. ¹⁹ 'Re ĩdahâimana za'ra mono zém na, wa tô aima âma romnhimiré'é za'ra wa'wa, ĩnhimirowasu'u na hã asi'uihã na sada asimirosa'rata nhiptete waihu'u za'ra wa'aba ô wa. Aihâiba hã aiwasété ma, ma tô 're ĩsômri za'ra wa'aba mo aré, taha na si 're aihâimana za'ra wa'aba mono da, aihâiba na asina 're aiwasété za'ra wa'aba mono da. Tane nherê, aihâiba hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma si, te za oto 're ĩsômri za'ra wa'aba mo, taha nhimiroti na si oto 're aihâimana za'ra wa'aba mono da, aihâimana wê uptabi na.

²⁰ Aiwasédé hã 're sahâri waihu'u za'ra wa'aba mono âna, 're aihâimana za'ra wa'aba mono ré, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te aima 're ĩroti za'ra wa'aba mono zéb zarina 're aihâimana za'ra wa'aba mono ô di aré. ²¹ Aiwasété na si 're aihâimana za'ra wa'aba mono ré, e marĩ ma tô aima 're hâimana za'ra wa'wa, 're ĩ'manharĩ za'ra wa'aba mono zé wa'rãmihã, âma aima 're ĩrowê za'ra wa'aba mono zéb da hã. Robaba di. Taha na asimi'manharĩ wasété za'ra wa'aba zém na âma 're aséb za'ra wa'aba mono di oto. Áne si, da te 're 'manharĩ u'âsi za'ra mono wanhã, dapê'ê 're, dadâ'â u'âsi ne, te za tô 're dahâimana za'ra. ²² Tane nherê, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã tinhiptetezê hã ma tô te te aima 're sômri za'ra wa'wa oto, aiwasété âna âma 're anomro aba mono da oto. Ma tô duré aima si'apito za'ra wa'wa, taha ma si oto 're romhuri za'ra wa'aba mono da. Taha wa, ma tô, tiwi 're asisawi za'ra wa'aba mono âna, aihâiba hã tâma 're ĩsômri za'ra wa'aba mo. Taha wa'rãmi te za rowê uptabi na ĩ'rata 're aihâimana u'âsi za'ra wa'aba mono zé hã te te aima 're apisutu 'wa oto. ²³ Dawasété na si 're ĩdanomro mono zé wa'rãmi, te za dadâ'â u'âsi ne 're dahâimana za'ra dapê'ê 're, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhiti. Wanhĩb'apito Cristu Zesusihi âma si 're danomro mono wapsi, te za 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã sôpru wa, te te dama 're apisutu, ĩ'rata 're ĩdahâimana u'âsi za'ra mono zéb da hã, asa tâma 're ĩdasiwa'âbã za'ra mono zéb zô, sina 're simnhasi mono âna.

7

Ĩmro'ô norĩ mrozém na rowasu'u na ĩsimiré

¹ ĩsisânawã norĩ, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ére hã aima waihu'u pese za'ra wa'aba di. Taha wa, âhãna ĩnhimi'ui'ére na te aima ĩrowasu'u za'ra wa'aba zé hã, aima waihu'u pese za'ra wa'aba di za duré. Ni'wa hã ti'ai âma 're hâimana mono ré, te za 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti

hã pire na tãma 're hâimana, ti'ab ré 're ĩdanomro mono zém na roti hã. Tane nherê, dâ'â wamhã oto, tãma 're hâimana mono õ di za oto, ĩsarina 're ĩhâimana mono zéb da hã. E marĩ wa. Tô oto dâ'â wa. ² Āne na wa za aima romnhimiré'é za'ra wa'wa. Pi'õ norĩ hã ĩmro hã tiwi 're dâ'â za'ra mono õ ré, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti 'madâ'â sina, te te 're rême waihu'u za'ra mono õ di za. ĩmro tiwi 're dâ'â za'ra mono wapsi, te za oto 're mro za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti zarina, aimawi aibã na, pi'õi wi ĩmro 're dâ'â za'ra mono wa, timro na te te 're sahu tõ za'ra mono da, te te ãma roti õ wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. ³ Tane nherê, pi'õ norĩ hã ĩmro hã tiwi 're dâ'â za'ra mono õ nherê, aibã aimawi ré 're hâimana za'ra mono wamhã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti zarina 're hâimana za'ra mono õ wa, te za ĩpo're'õ hã da te ãma 're sa'ra, pi'õ norĩ ãma hã, tihãiba na tiwasédé te te 're 'manharĩ za'ra mono wa. ĩmro tiwi 're dâ'â za'ra mono wapsi, te za oto 're mro za'ra, aibã aimawi na. Tawapsi tihãiba na tiwasédé hã te te 're 'manharĩ za'ra mono õ di za, apã 're mro za'ra mono wa. Āne hã aima waihu'u pese za'ra wa'aba di. ⁴ ĩsisãnawã norĩ, tane duré, a norĩ wa'wa hã. Cristu hã wedepo'o nnonhi'rãmi na asada dâ'â za'ra wa'aba wa, ma tô ĩsiré 're atã'ã za'ra wa'aba mo. Taha wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'éré hã asina tãma ãma 're ĩ'uwaimrami za'ra wa'aba mono zéb zarina, aiwasédé hã te te oto ai'ãma 're ab'madã'ã aba mono tõ da, 're asi'madã'ã za'ra wa'aba mono õ di za. Tãibã oto. 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te ĩhã'wa'utu nhĩb'a'uwẽ si, wa oto 're wanomro, taha ma si, wa te oto 're romhuri za'ra mono da, ĩwẽ na si. Pi'õi wi, ĩmro tiwi 're dâ'â za'ra mono wamhã, ĩsimiroti hã te te 're wapari za'ra mono õ di za oto. 'Re mro zahu za'ra mono wapsi, te za duré timro tém nhimiroti hã te te 're 'madã'ã pese za'ra. Tane hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'éré hã asina tãma ãma 're ĩ'uwaimrami za'ra wa'aba mono zéb zarina, 'Re ĩhâimana u'âsi mono, aiwasédé hã te te oto ai'ãma 're ab'madã'ã aba mono tõ da, 're asi'madã'ã za'ra wa'aba mono õ di za oto, pi'õi wi ĩmro 're dâ'â za'ra mono wa, ĩsimiroti te te oto 're ĩ'madã'ã za'ra mono õ ne hã. Tãibã oto. Cristuhu ãma si, te za oto 're anomro aba mo, pi'õ hã apã 're ĩmro zahu za'ra mono norĩ, timro tém nhimiroti te te 're ĩwapari pese za'ra mono ne. ⁵ Wahãimana wasété na 're wahãimana za'ra mono ré, wa tô marĩ ĩwasété zõ si, wa te 're rob'ruiwapari za'ra aré. Taha ré, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'érezé hã, wawasété ãna 're ĩwanomro mono zé waihu'uzéb da, wama 're hâimana za'ra mono nherê, duré wama waihu'u pese za'ra nherê, taha upana si, wa tô marĩ ĩwasété zõ si, wa te 're rob'ruiwapari za'ra, tô õhõ zõ si, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te wawi 're ĩ'azawi mono zõ si. Taha zarina wa tô aré wapẽ'ẽ 're, wadã'ã u'âsi ne 're wahãimana

za'ra, 'Re ihâimana u'âsi mono nhiti. ⁶ Tane nherê, 'Re ihâimana u'âsi mono hã ma tô te te wama 're apisutu oto, ĩsimiroti na rob'ui'ééré 'rada hã wa te wasina tãma ãma 're ĩ'uwaimrami za'ra mono zéb zarina, wawasédé hã te te wa'ãma 're ĩ'ab'madâ'â mono zéb da, 're wasi'madâ'â za'ra mono tã da oto. ĩsimiroti na rob'ui'ééré 'rada hã wa te wasina tãma ãma 're ĩ'uwaimrami za'ra mono zéb zarina, te te 're ĩwa'anho'reptui mono zéb zô, 're wanhopré mono sina, wa te oto tãma 're romhuri za'ra mono ô di, 're ĩwahâimana 'rata za'ra mono zém na hã. ĩpê'êzani hã te te wama 're ĩ'aroti mono zéb zarina si, wa oto wa te tãma 're romhuri za'ra, wahâimanazép tém na si.

'Re ihâimana u'âsi mono nhimiroti, da te oto ĩwaihu'u za'ra zéb zarina, dawasété na 're ĩdasiwaihu'u za'ra mono zé wasu'u

⁷ Tawamhã e 'Re ihâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ééré hã wasété di, Mozési te te ãma ĩrob'ui'ééré na hã. Mare di. Wasété ô di. ãhã wasu'u hawi, wa tô wa hã ĩwasété na ĩsiwaihu'u, 'rãwi. ãne, 'Re ihâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata wasu'u hã: "Marĩ ĩwê hã dawĩ 're 'ruiwaparĩ za'ra wa'aba mono ô di za." ãne hã te waihu'u ô 'wa'ãhã, aré ĩwasété na ĩsiwaihu'u ô di, marĩ te ĩsima ĩ'ruiwaparizém na hã. ⁸ ãhã wasu'u na te oto waihu'u wamhã, marĩ hã te dawĩ 're ĩ'ruiwaparĩ mono zéb da si, wa tô te ĩsima 're rosa'rata u'âsi, 're ihâimana wasété mono zéb zarina. 'Re ihâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ééré hã dama waihu'u za'ra ô wa, dawasété na 're dasisãmri waihu'u za'ra mono ô di. Wa hã bété. 'Re ihâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata wasu'uzéb zarina si, wa tô ĩsiwaihu'u, ĩwasété na hã. ⁹⁻¹⁰ Duréihã 'Re ihâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na rowasu'u hã te waihu'u ô nherê, wa tô aré ĩsi'ãma rosa'rata na te 're upa. ĩwasété na 're ĩsi'madâ'â mono ãna, wa tô 're ihâimana. Tane nherê, ĩsimiroti 'rata na rob'ui'ééré wasu'u hã te oto waihu'u wamhã, ãne na te oto ĩsi'ãma 're rosa'rata mono ô di. 'Re ihâimana u'âsi mono ma, ĩwasété na aré 're ihâimana mono zém na hã wa tô ĩsi'ãma waihu'u. ĩdâ'â u'âsi, wa tô aré 're ihâimana, ĩpê'ê 're. 'Re ihâimana u'âsi mono hã ma tô ĩnhimiroti 'rata na rob'ui'ééré hã wama sômri za'ra, wa te wasina tãma 're ĩ'uwaimrami za'ra mono zéb zarina, rowê uptabi na ãma 're wanomro wê mono da. Tane nherê, te ĩsina tãma uwaimrami ô di, wa hã. Taha wa, wa tô aré ĩdâ'â u'âsi 're ihâimana u'âsi, 'Re ihâimana u'âsi mono nhiti. ¹¹ 'Re ihâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata si te 're ĩ'madâ'â pese mono na, ĩwasédé hã te te oto ĩ'ãma 're 'madâ'â tã mono da, te te sima ĩ'ãma roti da newa, wa tô aré ĩnhimiza'rese ãna 're ihâimana. Taha zarina, wa tô aré ĩpê'ê 're, ĩdâ'â u'âsi 're ihâimana, 'Re ihâimana u'âsi mono nhiti.

¹² Tane nherê, ĩsimiroti 'rata na Mozési te te ĩrob'ui'ééré hã wê uptabi di. ĩsarina si te wama 're hâimana, ĩwê uptabi si.

¹³ E tawamhã, 'Re ihâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na

rob'ui'ééré hã wẽ uptabi nherẽ, e taha zarina, wa tô aré ìpě'ě 're, ìdâ'â u'âsi 're ìhâimana. Mare di. Ìwasété na 're ìhâimana 'rata mono zéb zarina si, wa tô aré ìdâ'â u'âsi 're ìhâimana. Taha zarina, wa tô 're ìhâimana wasété mono zém na ìsina waihu'u. Uburé marĩ ìwasédé hã da te 're ì'manharĩ za'ra mono zé hã ìwasété uptabi na wa tô duré waihu'u.

Paru hã 'râwi tinhimirosa'rata wasété na ìsi'wapéze wasu'u

14 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na Mozési te te ãma ìrob'ui'ééré hã e ma hawimhã. Ìpě'ězani hawip si. Tane nherẽ, ta hawimhã, wa hã 're ìhâimana mono õ di. A'uwẽ hãiba na 're ìmorĩ wa, wa ìhâimana nhib'uware na 're ìhâimana, ìsi'uihã na ìsina ìnhiptete waihu'u õ na hã. 'Re ìhâimana wasété mono zé ma si, wa ìhãiba hã te 're sòmri u'âsi. 15 Ìnhimiza'rese ãna, wa duré 're ìhâimana, ìwasédé hã te 're ì'manharĩ mono zém na, te ìsina waihu'u õ wa, 'râwimhã. Uburé marĩ ìwẽ si te 're ab'madâ'â mono da nherẽ, taha si te 're 'madâ'â mono õ di. Uburé marĩ hã te 're ab'manharĩ tã mono da, te ìsiwi 're awẽ'õ mono nherẽ, wa tô te te 're ab'manharĩ tã, ìwẽ upana. 16 Uburé marĩ hã te 're ab'manharĩ tã mono da, te ìsiwi 're awẽ'õ mono nherẽ, ìwẽ upana te 're ab'manharĩ mono wamhã, wa ìsina waihu'u, 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ééré, ìwẽ si 're ìhâimana mono na hã, ìsarina si. 17 Uburé marĩ ìwasédé hã te 're ab'manharĩ mono da, te ìsima 're awẽ mono õ nherẽ, ìwasédé hã ìpě'ě 're, ìma 're ìhâimana mono zéb zarina, wa te te 're ab'manharĩ u'âsi tã, te ìsiwi 're wẽ'õ waihu'u mono ãna. 18 Marĩ ìwẽ hã ìpě'ě 'remhã ìma 're hãimana mono õ di. ãne hã ìma waihu'u pese di. Uburé marĩ ìwẽ si te 're ab'manharĩ mono da, te ìsima 're awẽ mono nherẽ, te ìsina 're uwaimrami waihu'u mono õ di, ìsi'uihã na hã. 19 Uburé marĩ ìwẽ si te 're ab'madâ'â mono da nherẽ, taha si te 're 'madâ'â mono õ di. Taha upana, wa ìwasété si te 're ab'manharĩ, ãne hã te 're ab'manharĩ tã mono da, te ìsiwi 're awẽ'õ mono nherẽ. 20 Uburé marĩ ìwasédé hã te ìsima 're awẽ'õ mono nherẽ, te 're ab'manharĩ mono wamhã, e ìsi'uihã na te ìsima ìwězéb zarina, wa te te 're ab'manharĩ. Mare di. Ìwasédé hã ìpě'ě 're, ìma 're ìhâimana u'âsi mono zéb zarina si, wa te te 're ab'manharĩ.

21 ãne hã wa tô uburé ìsina waihu'u, 're ìhâimana mono zém na hã. Marĩ ìwẽ si te 're ab'manharĩ u'âsi mono da, te ìsima 're wẽ mono nherẽ, wa ì'upana marĩ ìwasété zõ si 're ìsipizari, te ìsiwi 're awẽ'õ waihu'u mono ãna. 22 Wa hã 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiroti wẽ wasu'u na hã 'râwi wa tô te ìsima 're wẽ u'âsi, ìpě'ě 'remhã. 23 Tane nherẽ, aimawĩ 're ìhâimana mono zéb da hã, te ìma 're hãimana u'âsi, ìpě'ě 'remhã, ìnhimirosa'rata wasédé hã. Ìpě'ě 'remhã ìnhimirosa'rata wasédé hã duré ìnhimirosa'rata wẽ hã te 'râwi nherẽ, 're si'wapé u'âsi zahuré, ìwasédé hã te 're ì'manharĩ mono zéb

da hã, duré te ĩsima 're ĩwẽ mono zéb zarina, ĩwẽ hã te 're ĩ'manharĩ mono zéb da hã. Ni'wam norĩ hã danhimiwada'uri zarina si 're hãimana za'ra mono wamhã, marĩ hã te te sima 're ĩwẽ za'ra mono zéb zarina, te te 're 'manharĩ waihu'u za'ra mono õ di. Tane duré, wa hã marĩ ĩwẽ si te 're ab'manharĩ u'âsi mono da, te ĩsima 're wẽ mono nherẽ, marĩ ĩwasédé hã ĩpê'ẽ 'remhã ĩma 're ĩhãimana mono zarina, wa marĩ ĩwasédé hã te 're ab'manharĩ tô. ²⁴⁻²⁵ Wa hã ĩwasété u'âsi 're ĩhãimana mono zém na, 'rãwi 're ĩsipo're pu'u mono wa, wa 're ĩsiwẽ'õ u'âsi. 'Re ĩhãimana u'âsi mono nhimiroti zarina si 're ĩhãimana u'âsi mono da, te ĩsima 're rosa'rata wẽ u'âsi mono nherẽ aré, tane nherẽ, ĩpê'ẽ 're, ĩwasédé hã ĩma 're ĩhãimana u'âsi mono zéb zarina si, wa 're ĩhãimana u'âsi tô. E 'wa hã te za ãne wamhã, ĩnho'reptu, ĩpê'ẽ 're, ĩdâ'â u'âsi 're ĩhãimana mono zém hawimhã. 'Re ĩhãimana u'âsi mono si te za ĩnho'reptu, ĩdâ'â u'âsi 're ĩhãimana mono zém hawi, Wanhíb'apito Zezu Cristuhu nhimipawaptobzéb zarina hã. Taha wa, wa oto taha ãma si 're ĩwata u'âsi.

8

'Re ĩhãimana u'âsi mono pẽ'êzani te te dama 're ĩ'awẽ mono zéb zarina si, 're ĩdanomro wẽ mono zé wasu'u

¹ Taha wa, Cristu Zezusihi ãma 're ĩnomro mono norĩ hã, 'Re ĩhãimana u'âsi mono te te siwi 're awẽ'õ mono õ di za oto. Taha zarina, te te hã za'ra õ di za. ² 'Re ĩhãimana u'âsi mono pẽ'êzani hã ma tô te te 're wa'apisutu, Cristu Zezusihi ãma si 're wanomro wẽ u'âsi mono da. Taha zarina, ma tô ĩwasété u'âsi 're ĩhãimana mono nherẽ, ĩnho'reptu, ĩpê'ẽ 're, ĩdâ'â u'âsi aré 're ĩhãimana mono zém hawi. Tiwaihu'u pese na ma tô ãne hawi ĩnho'reptu. ³ 'Re ĩhãimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na Mozési te te ĩrob'ui'érezé hã wa te 're ĩ'madâ'â pese za'ra mono zéb zarina, te te sima wa'ãma 're aroti mono õ di za 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã, wawasédé hã te te oto wa'ãma 're ab'madâ'â tô mono da, taha zarina te te oto 're wa'awêsãmri mono da. E marĩ wa. Wawasété u'âsi wahãimanazém hawi, wanhíb'uware na 're wanomro u'âsi mono wa. Taha wa, wa te wasina 're uwaimrami waihu'u za'ra mono õ di, 'Re ĩhãimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ére hã. Wawasété si, wa te 're ĩ'manharĩ za'ra mono zé hã ma tô te te siwi 're awẽ'õ pese, 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã. Taha wa, ma tô ti'ra hã we satõ ti'ai u, da'upana dazada dâ'â da, dawasété u'âsi 're ĩdahãimana za'ra mono zém hawi, te te 're da'anho'reptui mono da. Ti'ai ãma dahãiba na ma tô 're mo, Cristu hã. Tane nherẽ, dasine ti'ai ãma hã tiwasédé hã te te 're ab'manharĩ mono õ di, tihãiba na hã. ⁴ ãne ma tô 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã 'manha, ĩsimiroti na rob'ui'ére hã wa te wasina 're ĩ'uwaimrami za'ra mono zéb da hã, ĩpê'êzani, wa te 're ĩ'madâ'â pese za'ra mono zéb zarina,

wapě'ě 're wanhimirosa'rata wasété na 're wahâimana za'ra mono õ wamhã. ⁵ Ni'wam norĩ hã 're ãhâimana wasété za'ra mono ma si, tihâiba te te 're ãsõmri u'âsi za'ra mono norĩ hã ta norĩ hã te siwa'ru 'rãwi te te sima 're ãwě za'ra mono zéb zarina si, te te 're rosa'rata wasété u'âsi za'ra. Tane nherě, ni'wam norĩ hã 'Re ãhâimana u'âsi mono pě'ězani nhimiroti zarina si 're ãhâimana za'ra mono norĩ hã, ta norĩ si te te sima 're rosa'rata wě u'âsi za'ra, Ĩpě'ězani te te tãma 're ãwě za'ra mono zéb zarina si. ⁶ Ni'wam norĩ hã tihâimana wasété ma si, tihâiba te te 're sõmri u'âsi za'ra mono wamhã, ta norĩ hã te za tipě'ě 're, dâ'â u'âsi 're hâimana za'ra, 'Re ãhâimana u'âsi mono nhiti. Tane nherě, ni'wam norĩ hã 'Re ãhâimana u'âsi mono pě'ězani te te tãma 're ãwě za'ra mono zéb zarina si, 're hâimana wě za'ra mono wamhã, ta norĩ si te za 'Re ãhâimana u'âsi mono 'rata 're hâimana u'âsi za'ra, robzei u'âsi na. ⁷ Ni'wam norĩ hã siwa'ru 'rãwi te te sima 're ãwě za'ra mono zéb zarina si, te te 're rosa'rata wasété u'âsi za'ra mono wamhã, ta norĩ hã te za 'Re ãhâimana u'âsi mono nhitob'ru 're hâimana za'ra. Ta norĩ hã 'Re ãhâimana u'âsi mono nhimiroti te te 're 'madâ'â za'ra mono õ di. Te te 're 'madâ'â waihu'u za'ra mono õ di, tõ. ⁸ Ni'wam norĩ hã tihâimana wasété ma, tihâiba te te 're sõmri u'âsi za'ra mono wamhã, ta norĩ ma, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã tãma 're toi waihu'u za'ra mono õ di za.

⁹ Tane nherě, a norĩ wa'wa hã aipě'ě 're, aiwasédé hã aima 're ãhâimana za'ra wa'aba mono zéb zarina, 're anomro aba mono õ di oto. 'Re ãhâimana u'âsi mono pě'ězani te te aima 're ĩpisutu za'ra wa'aba mono zéb zarina si, te oto 're aihâimana wě za'ra wa'aba mo, Ĩpě'ězani hã sena na aipě'ě 're, 're sãmra za'ra wa'aba mono wamhã. Ni'wam norĩ ma, Ĩpě'ězani, ĩpě'ě 're, tãma 're hâimana za'ra mono õ wamhã, ta norĩ hã Cristuhu nhib'a'uwě 're hâimana za'ra mono õ di. ¹⁰ A norĩ wa'wa hã Cristu, aipě'ě 're, aima 're hâimana za'ra wa'aba mono nherě, niwamhã te za aihâiba za'ra wa'wa hã aiwi 're si'utõrĩ za'ra wa'wa, aiwasédé hã aima 're hâimana za'ra wa'aba mono wa. Tane nherě, 'Re ãhâimana u'âsi mono te te 're ĩ'aiwěsãmri za'ra wa'aba mono zéb zarina si, te za Ĩpě'ězani hã te te 're aipisutu za'ra wa'wa, ĩ'rata 're asimroi u'âsi aba mono da. ¹¹ 'Re ãhâimana u'âsi mono hã Zezusihi hãiwa'utu'wa hã, Ĩpě'ězani te aipě'ě 're, 're sãmra za'ra wa'wa. Tõ õ hã Cristu te te ãhãiwa'udu hã te za aihâiba hã niwamhã aiwi 're si'utõrĩ pese za'ra wa'aba mono nherě, te te 're aihãiwa'utu za'ra wa'wa, Ĩpě'ězani hã aipě'ě 're, 're ãsãmra za'ra wa'aba mono zéb zarina.

¹² Ĩsisãnawã norĩ, taha wa, wapě'ě 'remhã wanhimirosa'rata wasété na 're ãwahâimana za'ra mono zé hã, mare di za oto. ¹³ Aipě'ě 'remhã asimirosa'rata wasété na 're aihâimana za'ra wa'aba mono wamhã, te za atã'ã u'âsi ne 're anomro aba mo, 'Re ãhâimana u'âsi mono nhiti. 'Re

ĩhâimana u'âsi mono pẽ'êzani nhimipawaptobzém na, uburé aiwasédé 're ĩ'manharĩ za'ra wa'aba mono zé hã asiwi 're uprosi pese za'ra wa'aba mono wapsi, te za 're aihâimana u'âsi za'ra wa'aba mo, 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'rata. ¹⁴ Uburé 'Re ĩhâimana u'âsi mono pẽ'êzani 'madâ'â sina 're ĩhâimana za'ra mono norĩ si, te 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'ra, 're nomro, ĩpẽ'êzani te te 're ĩsimroi wẽ mono norĩ hã. ¹⁵ E marĩ da, ma tô 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã Tipẽ'êzani te te aima 're sômri za'ra wa'wa. E ĩsimirob'manharĩzé ma, 're aipahi za'ra wa'aba mono sina, tâma 're romhuri za'ra wa'aba mono da, ma tô te te aima 're sômri za'ra wa'wa. Mare di. Taha dai õ di. 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ai'âma 're 'ra za'ra wa'aba mono da si, ma tô te te aima 're sômri za'ra wa'wa, Tipẽ'êzani hã. Taha nhimipawaptobzéb zarina, wa 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã wa te 're 'mahârâ za'ra, âne: "Wamama, Wamama." Âne wa te 're ĩ'mahârâ za'ra mono zé hã. ¹⁶ Wa norĩ hã 'râwi wapẽ'ê 're, wa tô wa te wasina 're waihu'u pese za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'ra oto 're ĩwahâimana za'ra mono na. Duré ĩpẽ'êzani hã te te wama 're ĩ'awaihu'u mono zéb zarina zama, wa tô 'râwi wa te wasina 're waihu'u za'ra, ĩ'ra oto 're ĩwahâimana za'ra mono na. ¹⁷ 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'ra, oto 're wanomro mono wa, marĩ ĩwẽ na tinhib'a'uwẽ ma, 're ĩsõpru mono zéb da, te te tâma 're ĩropisutu za'ra mono zéb ré, wa za 're wahâimana za'ra. Duré uburé marĩ ĩwẽ na Cristuhu ma, ĩsõprubzéb da, te te tâma ĩropisutuzéb ré, wa za ĩsiré 're wahâimana za'ra. Zezusihi ne, wa te 're robzépata za'ra mono wamhã, wa za ĩsine rowẽ uptabi na 're wahâimana za'ra.

'Re ĩhâimana u'âsi mono, tizazei'wa norĩ ma, za ĩwẽ te te tâma 're ĩ'apisutu mono zé wasu'u

¹⁸ Ti'ab ré, wa te 're ĩrobzépata za'ra mono zé hã, taré, 'Re ĩhâimana u'âsi mono, za ĩwẽ hã te te wama 're ĩ'apisutu mono zé ma hã. Tô sena, wa tô âne na waihu'u, wa hã. ¹⁹ 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã uburé te te ĩ'apoto mono hã, simisutu te umnhasi sina sô 're simipari za'ra, bâdâ ĩwa ĩwaptã'ázéb zô, uburé ti'ra na sô'awi za te te oto dama ĩwasu'u hãiré za'ra zô. ²⁰⁻²¹ 'Re ĩhâimana u'âsi mono, marĩ te te ĩ'apoto mono hã te wasété na 're hâimana za'ra, a'â. Tinhimipoto mono bâ, niha tâma 're ĩhâimana za'ra mono zéb da, te te tâma 're apisutu mono nherê, te te sina tâma âma 're uwaimrami za'ra mono õ di. Siwa'ru te a'â 're hâimana za'ra, siwamnarĩ na. Tane nherê, âne na si'uihã na 're hâimana za'ra mono õ di. 'Re ĩhâimana u'âsi mono si, ma tô tâma pisutu za'ra, siwa'ru a'â 're hâimana za'ra mono da. Niwapsi uburé marĩ te te ĩ'apoto mono hã wasété u'âsi 're ĩhâimana za'ra mono hawi, te za anho'reptu. Taha zô, wa sô 're wanhimipari u'âsi za'ra, siwamnarĩ âna oto 're hâimana za'ra mono da. Tawamhã wasine, robzei u'âsi

te za oto 're hâimana za'ra, 'Re îhâimana u'âsi mono 'ra, oto 're wanomro mono wa, rowë u'âsi 're îwahâimana za'ra mono ne. ²² Pi'oi âma, îwasã 're sépu'u za'ra mono wamhã, te za 're wab'ëtë za'ra, 're séptâ'â za'ra mono hâ. Tane te za duré uburé marĩ hã 'Re îhâimana u'âsi mono te te î'apoto mono hã a'â 're wab'ëtë za'ra, ti'ab ré, wasété na 're îhâimana za'ra mono zém hawi 're wairébé mono hâ. ãne hã wama waihu'u pese za'ra di oto. ²³ Tane nherë, uburé ropodo hã ta norĩ si 're wab'ëtë za'ra mono ô di. Wa norĩ zama, wa 're wawab'ëtë u'âsi za'ra, 'Re îhâimana u'âsi mono hã tinhoprubzéb zarina, îmorĩ'rata na Tipë'ëzani, te te wama 're anhomri mono wa, wapë'ë 're, 're îsâmra u'âsi mono da hã. 'Râwi wapë'ë na, wa 're wawab'ëtë u'âsi za'ra, 'Re îhâimana u'âsi mono hã uburé ti'ra na sô'awi za te te oto dama îwawasu'u hâi'rë za'ra zéb zô, 're wanhimipari za'ra mono ré. Duré ti'ab ré, wanhib'uwere na wahâimana wasété na 're îwahâimana za'ra mono zém hawi, za te te 're îwa'awaibui mono zéb zô, 're wanhimipari za'ra mono ré, wa 're wawab'ëtë u'âsi za'ra. ²⁴⁻²⁵ 'Re îhâimana u'âsi mono, îwë si za te te wama 're î'apisutu mono zéb zô, wa te 're wawã za'ra mono ãna, sô 're îwanhimipari za'ra mono zéb zarina, ma tô te te 're wa'anho'reptu. Ti'ab ré, marĩ zô 're wanhimipari za'ra mono ré, wa te oto 're 'madâ'â za'ra mono wamhã, e wa za ône u'âsi sô 're wanhimipari za'ra. Mare di. Tâibâ oto, sô 're îwanhimipari za'ra mono zé hã za. Marĩ zô 're îwanhimipari za'ra mono zé hã, zahadu wa te 're 'madâ'â za'ra mono ô ré si, wa za tô wanhiptete sina sô 're wanhimipari u'âsi za'ra, wa te 're sazei utõrĩ za'ra mono ãna.

²⁶ Tane duré 'Re îhâimana u'âsi mono, îwë hã za te te wama 're î'apisutu mono zéb zô, wasina sô 're wanhimipari wa'a za'ra mono wamhã, Îpë'ëzani si te za te te 're wa'apawapto, sô 're wanhimipari wa'a za'ra mono tõ da. Duré, wa norĩ hã niha 'Re îhâimana u'âsi mono ma, wasi'âma 're îwamreme zusi mono zéb da hã, wa te wasina tâma ãma 're uwaimrami waihu'u za'ra mono dai ô nherë, te za Îpë'ëzani si wa'âma 're mreme u'âsi, 'Re îhâimana u'âsi mono ma, wahâiba mono bâ, wa'âma 're pë'ëzé uptabi mono sina. Wasi'uihã na îwë hã wa te tiwi 're îwaptërë za'ra mono zém na, wa te tâma ãma 're uwaimrami waihu'u za'ra mono dai ô nherë, te ôhõ si wa'âma 're mreme u'âsi, te te 're wa'apawapto mono da, Îpë'ëzani hã. ²⁷ 'Re îhâimana u'âsi mono hã dapë'ë 're, uburé danhimirosa'rada hã tâma waihu'u pese di. Taha wa, Îpë'ëzani nhimirosa'rada hã tâma waihu'u pese di duré. 'Re îhâimana u'âsi mono te te tâma 're î'awë mono zéb uwaibaba si, te Îpë'ëzani hã îsib'a'uwë norĩ ãma 're mreme u'âsi. ²⁸ 'Re îhâimana u'âsi mono zawi pese 'wa norĩ da, marĩ îwasédé hã ahâ na sada 're hâimana za'ra mono nherë, te za 'Re îhâimana u'âsi mono hã îwë si te te tâma 're apisutu îwa'râmi,

te te sima 're ï'awē mono zéb zarina, tinhib'a'uwē da, te te sima 're ï'apisutu mono norĩ ma hã. ãne hã wama waihu'u pese za'ra di oto wa norĩ hã. ²⁹ Duréihã marĩ õ ré hã, 'Re ïhâimana u'âsi mono te te sima ãma ïrotizéb zarina, te te sima 're ïwa'apisutu mono norĩ hã, ï'ra ne, tô Zezusihi ne, oto 're wahâimana za'ra mono da, ma tô duré te te 're wa'apisutu siro. Ta hã uburé ïsazei'wa norĩ dub'rada, 're hâimana mono da, ma tô ãne te te 're wa'apisutu siro, sima. ³⁰ Duré 'Re ïhâimana u'âsi mono te te sima 're ïwa'apisutu mono norĩ hã ma tô te te sima 're wa'awē, ïtēme 're wanomro mono da, wa te 're saze za'ra mono da. Tawamhã ïtēme 're wanomro mono wamhã, ma tô duré te te 're wa'awēsãmri, wawasédé hã te te oto wa'ãma 're ï'ab'madâ'â mono õ zarina. Ma tô duré te te wama 're apisutu siro, niwapsi ï'ra Zezusi 're ïmorĩ wē uptabi ne, 're wahâimana za'ra mono da oto.

Cristuhu nhimizawi pese zé hã dawĩ ïsi'utõrĩ'õzé wasu'u

³¹ 'Re ïhâimana u'âsi mono hã ãne hã te te wama 're apisutu mono wamhã, e niha za tawamhã. Ta hã, wa niwĩ oto 're hâimana za'ra mono wa, e 'wa hã te za wa'ãma ai'uté. Mare di. Uburé wanhitob'ru norĩ nhiptetezé hã, tarére 'Re ïhâimana u'âsi mono ma hã. ³² 'Re ïhâimana u'âsi mono hã ti'ra te te wawĩ sawĩ za'ra õ di, wazada dâ'â za'ra tô da. Wa'udâna ma tô wama sãmri za'ra tô, te te wawĩ sawĩ ãna. E tawamhã uburé marĩ ïwē hã te te wama 're anhomri mono õ di za. Te te wawĩ 're azawĩ mono ãna, te za tô te te wama 're anhomri, 'Re ïhâimana u'âsi mono hã. ³³⁻³⁴ Wa norĩ hã 'Re ïhâimana u'âsi mono, tinhib'a'uwē da, te te sima 're ïwa'apisutu mono norĩ si, ma tô te te 're wa'awēsãmri, wawasédé hã te te oto wa'ãma 're ï'ab'madâ'â mono õ zarina. E ni'wam norĩ hã wawasédé te te wa'ãma 're sa'ra mono da bâ bété. Ni'wam norĩ hã, wawasédé te te wa'ãma 're sa'ra waihu'u mono õ di za oto. ãne wa za duré aima waihu'u za'ra wa'wa. Cristu Zezusi hã ma tô wazada dârâ, wa'upana. Apâ ma tô duré hâiwa'udu. Taha wa, te oto Timama nhimire niwĩ 're sãmra, dama pire na. Timama ma, te duré te te 're wa'awasu'u wē u'âsi, wazada ïdâ'âzéb zarina, wawasédé hã te te wa'ãma 're ab'madâ'â tã mono da oto. ãne wa, e ni'wam norĩ hã wawasété na te te wama 're nharĩ zahu za'ra mono da bâ oto. Mare di. ³⁵ Cristu hã te te 're wa'azawi pese uptabi. E 'wa hã te Cristuhu nhimizawi pese zém nhiti te te 're ïwa'azani mono da hã, 're hâimana. Ni'wai õ uptabi di. Tane nherē, áté wa za a'â wa te 're robzépata za'ëtē za'ra. Áté marĩ ïwasédé hã te za a'â wazô 're wairébé. Áté ïsazei'wa 're wanomro mono wa, te za a'â da te wama 're rob'manharĩ wasété za'ra. Áté mra hã wa za a'â wa te 're sépata za'ra. Áté wanhibrob ãna, wa za a'â 're wahâimana za'ra. Áté te za duré a'â da te wama 're amhâzépa za'ra, da te 're wanhimroi mono da. Áté te za duré da te 're wanhimro. E tawamhã, ãne na wa

te 're robzépata za'ra mono 'ru te, te za Cristu te te 're ĩwa'azawi pese mono zé hã, wawi 're si'utõrĩ za'ra. Mare di. Wawi 're si'utõrĩ waihu'u za'ra mono õ di za. ³⁶ Duréihã apito Dawi hã ma tô ãne na wa'ãma rob'ui'ééré siro, za wa te 're ĩrobzépata za'ra mono zém na hã:

“Wamama, 'Re ĩhâimana u'âsi mono, wa norĩ hã asib'a'uwẽ 're wanomro mono wa, wama romnhimimnhasi u'âsi na, wa 're wahâimana za'ra, da te 're wanhimroi mono õ'umnhasite.

Pone'ërebâi ãma 're dapê'ëzé za'ra mono ãna, dasazéb da, da te 're ĩsimroi mono ne, te da te dasima 're wawẽ za'ra, da te 're wanhimroi mono da, da te 're wa'ruiwapari za'ra mono wa oto.”

Ãne duréihã Dawi hã te te wa'ãma ĩrob'ui'ééré sirõmo za'ra hã, te 're hâimana, ĩbailhã na hã.

³⁷ E tawamhã, uburé marĩ ĩwasédé hã wazada 're ĩhâimana za'ra mono zéb zarina, te za Cristu te te 're ĩwa'azawi pese mono zé hã wawi 're si'utõrĩ za'ra. Mare di. Uburé marĩ na da te wama 're rob'manharĩ wasété za'ra mono da nherẽ, ta hã te te 're ĩwa'azawi pese mono, te za te te 're wa'apawapto, Cristuhu si, wanhitob'ru norĩ ãma wa te ãma 're ai'uté pese za'ra mono da. ³⁸ Uburé marĩ hã wazada 're ĩhâimana za'ra mono zém hawi, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã tinhimizawi pese zé hã te te wawi 're ĩ'azani mono da hã, mare di. ãne na sena na, wa tô ĩsina waihu'u, wa hã. Wahâiba ré ré 're wahâimana za'ra mono wamhã, duré oto 're wadâ'â za'ra mono nherẽ, tinhimizawi pese zé te te wawi 're azani mono õ di za. Duré ĩhâiba'õ norĩ hã ĩsib'apito norĩ zama, te te wawi 're sani waihu'u za'ra mono õ di, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te 're ĩwa'azawi pese mono zé hã. Duré, ã bâtâ na marĩ hã wazada 're hâimana za'ra mono 'ru te, te te wawi 're azani mono õ di za, tinhimizawi pese zé hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. Duré niwamhã uburé marĩ hã za wazada 're hâimana za'ra mono 'ru te, te te wawi 're ĩ'azani mono da hã, mare di za tô. ³⁹ Uburé marĩ hã hâiwa na 're ĩsimasa mono hã duré ti'ai 'rowi 're ĩhâimana za'ra mono hã te te wawi 're sawi waihu'u za'ra mono õ di za, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimizawi pese zé hã. Uburé 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te ĩ'apoto mono hã, niwamhã te te wawi 're sani waihu'u za'ra mono õ di za tô, ĩsimizawi pese zé hã. Robaba uptabi di. Wanhib'apito Cristu Zezusihi ãma si 're wanomro mono wa, te te 're wa'azawi pese uptabi, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã, õne u'âsi.

9

Izarazéhé nhihudu norĩ, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te sima 're ĩ'apisutu mono zé wasu'u

¹ Tô sena, wa za aima rowasu'u za'ra wa'wa. Wa hã Cristuhu te, 're ĩmorĩ wa, 're ĩzadawa nhipese mono õ di. 'Re

ĩhâimana u'âsi mono pẽ'ězani te te ĩma ĩwaihu'uzéb zarina, duré 'râwi ĩpẽ'ẽ na te ĩsi'âma 're ĩrosa'rata mono zéb zarina, wa tô waihu'u, dama 're ĩzadawa nhipese mono õ na hã. ²⁻³ ĩsiré zudezu norĩ âma hã, âma 're ĩpẽ'êzé uptabi za'ra mono di, Cristu hã te te siwi 're wẽ'õ za'ra mono wa. Taha wa, te duré ĩwi 're robzei'õ pese, ĩpẽ'ẽ 'remhã. Ta norĩ âma 're ĩpẽ'êzé uptabi za'ra mono wa, wa aré te ĩsima 're rosa'rata u'âsi ĩpẽ'ẽ na, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, ĩsipisutu da, ĩ'upana za'ra te te 're ĩwẽ'õ mono da, duré Cristuhu nhiti, ĩ'upana 're ĩhâimana u'âsi za'ra mono da. ãne hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te ĩma 'manharĩ dai õ nherẽ, wa taré ĩsiwaihu'u, ĩsiré zudezu norĩ âma 're ĩpẽ'êzé uptabi za'ra mono zém na. ãne na, wa tô aima ĩsiwasu'u za'ra wa'wa, 're ĩzadawa nhipese mono õ na hã. ⁴ Ta norĩ hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimipisudu, te 're hâimana za'ra. Ta norĩ âma, ma tô 're 'ra za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. Ta norĩ ma si, ma tô rowa'a na aré ĩ'rata 're sãmra za'ra 'râwi, ĩwaihu'u pese zé hã duré ĩhâimana wẽ zé hã te te waihu'u za'ra da. Simisutu siré, âma 're hâimana u'âsi za'ra mono da, ma tô duré marĩ ĩwẽ hã te te tãma 're apisutu. ĩsimiroti na Mozési te te ĩrob'ui'érezé hã ma tô duré tãma sômri za'ra. Ta norĩ ma, ma tô duré 're siwaihu'u za'ra, ĩ'uwaibaba si âma 're ĩwata za'ra mono zéb da hã. Ta norĩ ma, ma tô duré ahã na te te tãma 're aropisutu, zudezu norĩ ma, za te te tãma âma 're ĩ'a'uwaimrami mono zém na hã. ⁵ Wahi'rata norĩ nhihudu uptabi, te ta norĩ hã 're hâimana za'ra, dama ĩpire uptabi za'ra norĩ nhihudu. Cristu hã zudezu hãiba na, ma tô podo, ti'ai âma. Cristu hã ta hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono, uburé marĩ hã te te 're ĩ'ab'madâ'â mono. Taha âma uburé 're wawata u'âsi za'ra wa'aba mono. Tô sena, wa ãne na aima âma rowasu'u za'ra wa'wa.

⁶ E tawamhã, Izarazéhé nhihudu norĩ hã Cristu te te siwi 're wẽ'õ za'ra mono wa, te te tãma âma 're a'uwaimrami mono õ di, 'Re ĩhâimana u'âsi mono, te te tãma 're ĩropisutu za'ra mono zém na hã. Ma tô te te tãma âma 're a'uwaimrami, tô. Izarazéhé nhihudu norĩ hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimipisudu hã aihĩni 're hâimana za'ra mono õ di, ĩsib'a'uwẽ uptabi, 're nomro mono da. ⁷ Duré Abra'ãhã nhihudu sidápâsi ĩsihudu norĩ hã, ĩsihudu ahã na za 're ĩhâimana za'ra mono na, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te tãma ĩropisutuzéb zarina, aihĩni uptabi, âma 're hâimana za'ra mono õ di, 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'ra uptabi hã 're ĩhâimana za'ra mono na hã. Duréihã 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ma tô ãne na Abra'ãhã ma ropisutu, romhã ré: "Izatihi nhihudu norĩ si, te za ĩnhib'a'uwẽ uptabi hã 're hâimana za'ra." ãne ma tô tãma waihu'u siro, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. ⁸ Taha wa, Abra'ãhã nhihudu mono norĩ hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'ra, aihĩni 're ĩnomro mono õ na, te wasu'u ã hã, duréihã Abra'ãhã ma, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te ĩwaihu'uzém na.

Abra'ã hã 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiropisudu hã te te ãma ìsaze ne, tane duré ìsimiropisutu na, da te 're ìsaze za'ra mono norĩ si, te za Abra'ãhã nhihudu ne oto 're dahâimana za'ra. ⁹ Duréihã 'Re ìhâimana u'âsi mono hã Abra'ãhã ma, te te ìropisutuzé hã, ãne ìsimiroti wasu'u hã: “Wahub amo na, wa za duré we atême wi, tô ã a'amo za duré ìwa ìwaptã'ázém na. Tawamhã apã we atême ìwisi ô ré, te za Saraha ma ì'ra podo, aibã na.” ãne duréihã Abra'ãhã ma, 'Re ìhâimana u'âsi mono te te ìropisutuzé hã.

¹⁰ Tawamhã Saraha 'ra hã ma tô tiprédu oto, Izati hã. Ta hã wahi'rada. Prédu wamhã, ma tô timro, Rebecaha ãma. Ta hã ma tô duré ti'ra, ì'ra maparane ìsi'ubza hã, aibã zahuré hã. ¹¹⁻¹² Tane nheré, ìdi'i 're, zahadu hâimana zahuré nheré, duré marĩ ìwé hã te te waihu'u zahuré ô nheré, zahadu marĩ ìwasédé hã te te duré waihu'u zahuré ô nheré, ma tô ãne 'Re ìhâimana u'âsi mono hã tãma waihu'u siro, Rebecaha ma: “Ìdub'rada hã te za tinoi ma wapu na 're hâimana.” ãne ma tô 'Re ìhâimana u'âsi mono hã ìno si sima pisutu, tidub'rata ma, pire na 're hâimana mono da. E marĩ hã te te 're ì'manharĩ wé zahuré mono zéb zarina, ma tô ìno si sima pisutu, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã. Mare di. Taha wab ô di. Si'uihã na te te sima ìwézéb uwaibaba, ma tô sima pisutu, ìno si. ¹³ ãne na hã 'Re ìhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa hã ma tô ìmreme na rob'ui'ééré, ìbaihã na hã: “Zacoho si, ìma sawi di. Eza'uhu si, wa tô ìsiwi wé'ô.” ãne 'Re ìhâimana u'âsi mono, si'uihã na te te sima ìwézéb zarina, Zaco te te sima ìpisutuzé hã, ìdub'rata upana.

¹⁴ Até ãne na te za asima 're ìrosa'rata za'ra wa'aba mo: “'Re ìhâimana u'âsi mono hã te te sima ìwézéb zarina, ìno si te te sima ìpisutu na hã ma tô ãma upa. ì'uwaibaba ô di.” ãne na hã asima ãma 're rosa'rata za'ra wa'aba mono ô di za. ì'uwaibaba si te te dama ãma 're a'uwa'imrami u'âsi, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã. Te te dama ãma 're a'upai mono ô di. ¹⁵ Duréihã Mozésihi ma, ma tô ãne na siwasu'u: “Ni'wam norĩ ãma 're ìpě'ézé za'ra mono da, te ìsima 're wé za'ra mono wamhã, wa za tô ãma 're ìpě'ézé za'ra, ãma 're ìsiwãrĩ za'ra mono da, ta norĩ ãma hã. Duré ni'wam norĩ ãma 're ìpě'ézé za'ra mono da, te ìsima 're wé za'ra mono ô wamhã, ãma 're ìpě'ézé za'ra mono ô di za tô, ta norĩ ãma hã, te 're apawapto mono da.” ãne Mozésihi ma, ìsiwaihu'uzé hã, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã. ¹⁶ Taha wa, da te dasima 're ìwé za'ra mono zéb zarina, te te 're da'apisutu mono ô di, da'ãma 're ìpě'ézé mono zém na hã, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã. Duré dasi'uihã na sô 're ìdasiwasutu za'ra mono na, te te 're da'apisutu mono ô di, da'ãma 're ìpě'ézé mono zém na hã. Si'uihã na te te sima 're ìda'awé mono zéb zarina si, te za tô da'ãma 're pě'ézé, da'ãma 're ìsiwãrĩ mono zéb da hã.

17 Duréhã ma tô Mozési hã ãne na ãma rob'ui'ééré, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã apito Para'oho ma te te ìrowasu'uzém na, ãne:

“Wa hã wa tô aipisutu, dama asi'apito da. Wa tô duré nasi ai'rãnhito, asimirosa'rata nhiptete na aihâimana mono da, a'â. Wa tô duré nasi aima rob'manharĩ wasété, ìnhimiwaihu'u pese zém na, da te 're ìwaihu'u za'ra mono da, duré daro mono bâ ìnhisi na, da te 're ìwaihu'u pese za'ra mono da oto.”

Ãne duréhã apito Para'oho ma, ìsiwasu'uzém na ma tô ìbaihã na ãma rob'ui'ééré, Mozési hã. 18 Taha wa, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã ni'wam norĩ ãma 're pẽ'ézé za'ra mono da, te te sima 're wẽ za'ra mono wamhã, te za tô ãma 're pẽ'ézé za'ra, ãma 're siwãrĩ za'ra mono da. Duré te te sima 're ìda'awẽ mono zéb uwaibaba, te za te te 're da'a'rãnhito, danhimirosa'rata wasété nhiptete na a'â 're dahâimana za'ra mono da.

'Re ìhâimana u'âsi mono, te te sima 're ìda'awẽ mono zéb zarina si, marĩ hã te te dama 're ì'apisutu mono zé wasu'u

19 Áté ni'wam norĩ hã ãne wa'rãmi te za te te ìma 're nharĩ za'ra, asiré 're aihâimana za'ra wa'aba mono norĩ hã. Áté ãne te za ta norĩ hã te te ìma 're nharĩ za'ra: “'Re ìhâimana u'âsi mono hã danhimirosa'rata wasété nhiptete na a'â 're dahâimana za'ra mono da, te te 're da'a'rãnhito mono wamhã, ãne wamhã, e niha te za te te siwi 're da'awẽ'õ. Te te siwi 're da'awẽ'õ waihu'u mono õ di za. E 'wa hã, te 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimipisutu da, hâimana nhiptete na 're hâimana. Robaba di. Ni'wai õ di.” Áté, ãne te za ni'wam norĩ hã te te ìma 're nharĩ za'ra, te te 're waihu'u za'ra mono õ nherẽ. 20 E a norĩ wa'wa hã 'Re ìhâimana u'âsi mono ma, aipire za'ra wa'aba bâ, te za ãne na ìma 're ìnharĩ za'ra wa'aba mo. Piza na zé 'manharĩ hã, e ti'manharĩ'wa te za sina sadanharĩ za'ra, ãne: “E marĩ da, ma tô ãne ìwa'ab'manha.” Ãne na te te sina sadanharĩ waihu'u za'ra õ di za. 21 Ì'manharĩ'wa hã te te sima ìwězéb uwaibaba si, te za zé hã te te 're ab'manharĩ, piza na. Zé hã te te su pese wamhã, misi te za oto sada ub'rã. Tawamhã te za sima rosa'rata, piza maparane te te sima 'manharĩ da, ãma. Tawamhã te te ì'manharĩ 'rada hã, wẽ uptabi na te za 'manha, ì'madã'â ze da hã. Duré ìhãiba amo hã si'aba're na te za 'manha, wẽ prã na, ta hã marĩ da si 're hâimana mono da, taré.

22 Tane te za duré 'Re ìhâimana u'âsi mono hã wa'manharĩ'wa hã marĩ hã te te wama 're apisutu, zé 'manharĩ'wa ne. Te te sima 're ìwẽ mono zéb zarina, te za uburé marĩ hã te te dama 're apisutu, ìwẽ hã duré ìwẽ prã hã. Ta hã te te sima 're wẽ u'âsi, tiwaihu'u pese na dapo're'õ norĩ hã te te 're ahã za'ra mono da, taha zarina ìsimihã nhiptetezém na da te dasina 're waihu'u za'ra mono da. Tane nherẽ, te te siwi 're ì'awẽ'õ

pese mono norĩ âma hã, 're wa'a su'u mono õ di, za te te 're ãda'uprosi za'ra mono norĩ âma hã. ²³ ãne hã ma tô duré te te sima 're wẽ, pire na 're ãhâimana wẽ uptabi mono zém na, dama 're siwaihu'u mono da. Uburé wa'âma 're ãpẽ'êzé mono zéb zarina, wa'âma 're ãsiwãrĩ za'ra mono norĩ ma, ma tô ãne na wama 're siwaihu'u, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã. Wa norĩ hã ma tô oto te te 're wa'apisutu siro, rowẽ uptabi âma ãrata 're wahâimana u'âsi za'ra mono da. ²⁴ Wa norĩ hã ma tô 'Re ãhâimana u'âsi mono hã te te 're wa'apisutu, ãsib'a'uwẽ uptabi hã oto 're wanomro mono da. E 'wam norĩ hã tawamhã, 'Re ãhâimana u'âsi mono te te 're ã'apisutu mono norĩ hã. Wa norĩ hã zudezu norĩ hã aihĩni õ nherẽ, duré zudezu'õ norĩ hã aihĩni õ nherẽ, ma tô wasiwazari te te 're wa'apisutu, ãsib'a'uwẽ oto 're wanomro mono da, wasiré. ²⁵ Duréihã 'Re ãhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa hã ma tô ãmreme na rob'ui'ééré, Ozéza na ãsisi hã. Zudezu'õ wasu'u na ma tô ãne na rob'ui'ééré:

“ãnhib'a'uwẽ'õ, aré 're ãnomro mono norĩ hã, wa za oto ãnhib'a'uwẽ na te 're sisi za'ra.

Aré te 're ãsawi za'ra mono õ norĩ hã, wa za oto ãma ãsawi pese na te 're waptẽrẽ za'ra.

²⁶ Tirob âma 're si'ubumroi mono ré, wa tô aré te tãma 're nharĩ za'ra, ãne: A norĩ wa'wa hã ãnhib'a'uwẽ'õ te 're aihâimana za'ra wa'aba mo. Tane nherẽ, tame 're si'ubumroi mono ré, wa za oto ãra na te 're sisi za'ra, wa hã 'Re ãhâimana u'âsi mono 'ra na.”

ãne Ozéza, ãmreme na te te ãrob'ui'éérézé wasu'u hã.

²⁷⁻²⁸ Iza'iza hã ma tô duré ãne na âma rob'ui'ééré, Izarazéhé nhihudu norĩ âma hã:

“Re ãhâimana u'âsi mono hã Wanhib'apito hã te za sa'ëtẽ da'ahã za'ra waptu sina, daro mono bâ dawasété na te te 're ãda'awaihu'u mono zéb zarina. Taha wa, Izarazéhé nhihudu norĩ hã â poré zaihã na supara 're ãsimi'wara mono ne, ahã uptabi nherẽ, te za umro na si te te 're anho'reptu, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã.”

ãne Iza'iza hã, Izarazéhé nhihudu norĩ âma te te ãrob'ui'éérézé hã.

²⁹ Iza'iza hã ma tô duré ãne na rob'ui'ééré:

“Wanhib'apito hã danhipai u ãsiptete uptabi, te 're hâimana. Õ hã uburé wahi'rata norĩ hã zudezu norĩ hã te te wawi 're a'uprosi mono 'wa'ãhã, wa aré wasiré zudezu norĩ hã 're wasi'utõrĩ pese, Sodoma na 'ri nho'õmo nhisi âma uburé ãdasi'utõrĩ ne, duré Domora na 'ri nho'õmo nhisi âma ãdasi'utõrĩ ne. Tane nherẽ, ma tô ni'wam norĩ âma tipẽ'êzé za'ra, te te sõ'reptu za'ra da, uburé si'utõrĩ tõ da, wasiré zudezu norĩ hã.”

Zudezu norĩ hã Cristu te te siwi 're ãwẽ'õ za'ra mono zé wasu'u

³⁰ E marĩ te wama wasu'u za'ra, tawamhã, ã hã. E niha, wa za tawamhã ãma waihu'u za'ra ni, ãhã wasu'u na hã. ãne, wa za ãma waihu'u za'ra ni. Zudezu'õ norĩ hã 'Re ìhâimana u'âsi mono, ìwasédé hã te te ãma 're ì'ab'madâ'â mono õ zarina, te te 're ìwêsãmri za'ra mono zéb da hã, te te aré sô 're rob'ruiwapari za'ra mono õ nherê, ma tô te te 're awêsãmri, taré te te 're ìsaze za'ra mono zém na si nherê. ³¹ Tane nherê, Izarazéhé nhihudu norĩ hã 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na Mozési te te ìrob'ui'ééré hã te te 're ì'madâ'â pese za'ra mono na, 'Re ìhâimana u'âsi mono, ìwasédé te te oto ãma 're ab'madâ'â tô mono da, duré taha zarina te te 're awêsãmri mono da, te te sima ãma 're aroti mono newa, ma tô ta norĩ hã taré sô 're si'wapé za'ra, te te 're ì'awêsãmri mono zéb zô. 'Re ìhâimana u'âsi mono hã, ìwasédé hã te te ãma 're ì'ab'madâ'â mono õ zarina, te te 're ìwêsãmri za'ra mono zéb da hã, te te sina tãma 're uwaimrami za'ra mono õ di, ta norĩ hã. ³² E marĩ wa, te te sina tãma 're uwaimrami za'ra mono õ di. 'Re ìhâimana u'âsi mono te te 're ìsazei pese za'ra mono zém na si, te te 're ìwêsãmri za'ra mono zéb da hã, 're si'madâ'â za'ra mono õ wa, 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ééré na si 're si'madâ'â ze za'ra mono wa. Cristuhu ãma, wa za oto êne hã aima ãma simiré'é za'ra wa'wa. Êtê tómo wawê hã bâdâdi wa, 're sa'wari mono wa, te za ãma 're dasi'marõpãrĩ za'ra. Taha wa, te za 're dasirême za'ra. Tane duré, zudezu norĩ hã ma tô Cristu te te siwi 're ìwê'õ za'ra mono zém na si'uihã na sima 're simiza'repese za'ra, wedepo'o nhonhi'rãmi na dazada ìdâ'ázé hã taré newa, Cristu hã da te 're ìsaze za'ra mono zém na, 'Re ìhâimana u'âsi mono te te 're ìda'anho'reptui mono õ newa. ³³ Duréihã Iza'iza hã ma tô ãne na ãma rob'ui'ééré, 'Re ìhâimana u'âsi mono mreme na:

“Ma'ãpé, ìwapari pese za'ra wa'aba. Zeruzarê u, wa za ni'wa hã satõ, Si'ã na sa'a nhisi u. Êtê tómo wawê hã bâdâdi wa, dawi 're ìsa'wari mono hã, te te 're da'marõpãrĩ za'ra mono wa, 're ìdasirême za'ra mono ne, 'Re ìhâimana u'âsi mono 'rata 're ìdanomro u'âsi mono zé hã da te dasina 're uwaimrami za'ra mono õ di za, da te dasiwi 're wê'õ pese za'ra mono wa, 'Re ìhâimana u'âsi mono Zeruzarê u te te ìsatõrĩ hã.

Tane nherê, ni'wam norĩ hã te te sina 're umnhasi za'ra mono wamhã, taré te te sina 're umnhasi baba za'ra mono õ di za. ìwê hã te za tô te te tãma ãma 're a'uwaimrami, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã. Taha wa, tãma 're rowê u'âsi za'ra mono di za.”

ãne ma tô duréihã Iza'iza hã ãma rob'ui'ééré siro, Cristu za da te dasiwi ìwê'õzém na hã.

10

¹ Ìsisãnawã norĩ, 'Re ìhâimana u'âsi mono te te 're ìda'anho'reptui mono zé hã, uburé ìsiré zudezu norĩ hã te

te sina tãma 're uwaimrami za'ra mono da, wa tô ïsima wẽ uptabi za'ra. Taha da, wa ta norĩ ãma 're ïmreme u'âsi za'ra, 'Re ïhâimana u'âsi mono ma. ² Ta norĩ hã te te sima 're wẽ uptabi za'ra, 'Re ïhâimana u'âsi mono ma, 're sisõmri u'âsi za'ra mono da, õhõ ma si, te te 're romhuri pese za'ra mono da. ãne na, wa tô ïsi'uihã na ãma waihu'u pese za'ra, tô sena. Tane nherẽ, 'Re ïhâimana u'âsi mono ma, da te 're ïromhuri pese za'ra mono zé hã te te waihu'u pese za'ra õ wa, te te sina tãma 're uwaimrami za'ra mono õ di. ³ 'Re ïhâimana u'âsi mono, dawasédé te te oto da'ãma 're ï'ab'madâ'ã mono õ zarina, te te 're ïda'awësãmri mono zé hã, tãma waihu'u pese za'ra õ di. Te te 're ïda'awësãmri mono zéb da, 'Re ïhâimana u'âsi mono te te tãma 're ïpisutu za'ra mono zé hã, te te 're 'madâ'ã pese za'ra mono õ di, ta norĩ hã. Si'uihã na te te sima 're ïpisutu za'ra mono zéb zarina si, ma tô 'rãwi sô 're si'wapé za'ra, taha na te te 're wësãmri za'ra mono da newa. ⁴ 'Re ïhâimana u'âsi mono nhimiroti na Mozési te te ïrob'ui'ééré hã da te 're ï'madâ'ã pese za'ra mono na, da te ãma 're rosa'rata u'âsi za'ra mono õ di za oto, taha zarina 'Re ïhâimana u'âsi mono, te te sima da'ãma 're aroti mono newa, dawasédé te te oto da'ãma 're ab'madâ'ã tõ mono da, duré taha zarina te te 're ïda'awësãmri mono zéb da hã. Tãibã. ãne hã ma tô Cristu hã dawí uprosi. Ta hã Danho'reptui'wa na te te sina 're ï'umnhasi za'ra mono norĩ si, te za 'Re ïhâimana u'âsi mono hã te te 're awësãmri, ïwasédé hã te te oto ãma 're ï'ab'madâ'ã mono õ zarina, po're'õ nherẽ, te te 're ahã za'ra tõ mono da.

'Re ïhâimana u'âsi mono te te 're ïda'anho'reptui mono zé wasu'u

⁵ Duréihã Mozési hã ma tô ãne na rob'ui'ééré:

“Ni'wa hã ïsimiroti na rob'ui'ééré hã uburé te te 're 'madâ'ã pese uptabi mono wapsi, nimahã na marĩ na misi ïsimiroti na te te upai õ wapsi, tawapsi te za rowẽ na 're hâimana u'âsi, 'Re ïhâimana u'âsi mono 'rata.”

ãne ma tô Mozési hã ãma rob'ui'ééré. ⁶⁻⁸ Tane nherẽ, ni'wa hã ãne te te 'manharĩ waihu'u õ di, ïsimiroti zarina uptabi hã. Ni'wa hã ïsimiroti upai'õ'wa hã 're morĩ õ di. Robaba di. Áté ãne na te za 'rãwi asima 're ïnharĩ za'ra wa'aba mo: “E'wa hã te za hãwa u mo, Cristu hã apã we te te saprõni da, wa'upana wazada ïdã'ã za'ra da hã.” ãne hã asima 're nharĩ za'ra wa'aba mono õ di za, Cristu hã Danho'reptui'wa da, 'Re ïhâimana u'âsi mono te te ïpisudu hã wei morĩ õ newa, ti'ai u.

Áté te za duré ãne na 'rãwi asima 're ïnharĩ za'ra wa'aba mo: “E'wa hã te za mo, adã 're ïhâimana za'ra mono zéb u, Cristu hã te te hãwa'utu da apã.” ãne hã asima 're nharĩ za'ra wa'aba mono õ di za duré, Cristu hã apã hãwa'utu õ newa, ab're hawí. 'Re ïhâimana u'âsi mono, da te 're saze za'ra mono wapsi, te

te 're ĩda'awēsāmri mono zém na, ma tō Mozési hã āne na āma rob'ui'éré, duréihã:

“Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u hã ma tō aipě'ě 're, 're ĩsazei pese za'ra wa'aba mo, 'râwi. Taha na, ma tō duré dama 're asiwasu'u u'âsi za'ra wa'aba mo, asadawa na.”

Āne Mozési te te āma ĩrob'ui'érézė hã. Taha na, wa tō duré wa norĩ hã wa te dama 're sadawa wasu'u za'ra, Cristu, da te 're sazei pese za'ra mono wapsi, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te 're ĩda'awēsāmri mono zém na, dawasédė te te oto da'āma 're ĩ'ab'madâ'ā mono õ zarina. ⁹ Zezusi hã Asib'apito uptabi na, asadawa na danho'a 're sisi za'ra wa'aba mono wamhã, duré 'râwi aipě'ě 're 'Re ĩhâimana u'âsi mono, Zezusi te te ĩhâiwa'utuzém na, 're sazei pese za'ra wa'aba mono wamhã, tawapsi te za te te 're asõ'reptu za'ra wa'wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. ¹⁰ Zezusi hã wapě'ě 're, wa te wasina 're ĩ'umnhasi za'ra mono zém na, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te 're ĩwa'awēsāmri mono zė hã. Zezusi hã Wanhib'apito na danho'a, wa te dama 're ĩsisi za'ra mono zém na, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te 're ĩwa'anho'reptui mono zė hã. ¹¹ Duréihã Iza'iza hã ma tō duré āne na ĩbaihã na rob'ui'éré: “Re ĩhâimana u'âsi mono hã, Danho'reptui'wa da, te te ĩpisudu hã da te dasina 're umnhasi za'ra mono wamhã, niwamhã te te sina 're umnhasi baba za'ra mono õ di za. Te za te te dama āma 're a'uwaimrami u'âsi.” Āne Iza'iza hã te te āma ĩrob'ui'érézė hã. ¹² Zudezu norĩ hã zudezu'õ norĩ me, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma hã, tō õhõ si, tãma 're ĩhâimana za'ra mono zė hã. Siwanzari, tãma 're hâimana za'ra mono õ di oto ta norĩ hã. 'Re ĩhâimana u'âsi mono, uburé Danhib'apito uptabi, te dama 're hâimana. Taha wa, ni'wam norĩ hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te 're sõ'reptu za'ra mono da, te te tiwi 're waptěrė za'ra mono wamhã, ta norĩ ma, te za tō te te tãma āma 're a'uwaimrami, dama 're ĩsõpru mono zėb zarina. ¹³ Duréihã 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa hã ma tō duré āne na rob'ui'éré:

“Ni'wam norĩ hã Danhib'apito uptabi te te 're sõ'reptu za'ra mono da, te te tiwi 're waptěrė za'ra mono wamhã, ta norĩ hã te za tō te te 're anho'reptu, ĩhâiba mono bã.”

Āne duréihã 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa te te āma ĩrob'ui'érézė hã.

¹⁴ E niha te za tawamhã da te tiwi 're waptěrė za'ra, te te 're da'apawapto mono da hã, Cristu, da te dasina 're umnhasi za'ra mono õ nherė. Āne wamhã, dama waihu'u õ di. Duré Zezusihi wasu'uwė hã dapore'õ na da te 're wapari za'ra mono õ ré hã, e niha te za da te dasina 're umnhasi za'ra, Zezusi hã. Da te dasina 're umnhasi waihu'u za'ra mono õ di. E niha te za duré Zezusihi wasu'uwė na, da te 're dapawapto za'ra mono õ nherė, da te 're wapari za'ra. Dama waihu'u õ di. ¹⁵ Duré, e niha te aré Zezusihi zadawa wasu'u'wa

norĩ hã daro mono bâ datême 're nomro, ãmreme na te te 're dapawaptob za'ra mono da, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã te te datême 're satõrĩ za'ra mono õ nherẽ. ãne wamhã, te te ãma 're dapawapto waihu'u za'ra mono õ di aré. Tane nherẽ, 'Re ãhãimana u'ãsi mono, ma tã te te datême 're satõrĩ za'ra tã. Duréihã Iza'iza hã ma tã ãne na ãma rob'ui'ére:

“Rowasu'u wẽ hã nima hawi da te dama 're ãwisi za'ra mono wamhã, dama 're rowẽ uptabi za'ra mono di za.”

ãne ma tã Iza'iza hã romhã ré rob'ui'ére, Zesusihi wasu'uwẽ hã ãsada wa wasu'u'wa norĩ hã te te oto datême 're ãwisi za'ra mono zém na hã.

¹⁶ Tawamhã Zesusihi wasu'uwẽ hã, ãsada wa wasu'u'wa norĩ hã te te oto datême 're ãwisi za'ra mono nherẽ, uburé da te ãma 're saze za'ra mono õ di, wẽ nherẽ. Iza'iza hã ma tã duré ãne na ãma rob'ui'ére, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, te te ãnharĩzém na: “Wanhib'apito, wa te dama 're asada wa wasu'u' za'ra mono wamhã, e ma tã aiwasu'u na da te 're wazaze za'ra. Mare di. Da te ãma 're wazaze za'ra mono õ di.” ¹⁷ Tane nherẽ, Cristuhu wasu'uwẽ na, da te ãma 're dapawaptob za'ra mono õ nherẽ, da te ãma 're sasõmri waihu'u za'ra mono õ di. Cristuhu wasu'uwẽ hã dapo're na da te 're wapari za'ra mono wapsi, te za da te 're saze za'ra.

¹⁸ E zudezu norĩ hã zahadu ãwasu'uwẽ hã te te 're wapari za'ra mono ã bâ bété. ãwasu'uwẽ hã ma tã te te 're wapari za'ra aré ta norĩ hã, tã sena. Duréihã Dawi hã ma tã ãne na ãma rob'ui'ére:

“ãsada wa wasu'u'wa norĩ mreme hã ma tã daro mono bâ te te 're ropé.

Ta hã ma tã ropã dapo're na da te 're wapari za'ra, daro mono bâ.”

ãne ma tã Dawi hã ãma rob'ui'ére.

¹⁹ E tawamhã, Izarazéhé nhihudu norĩ hã ãwasu'uwẽ te te 're wapari za'ra mono wamhã, e te te 're waihu'u za'ra mono õ di. Ma tã te te 're waihu'u za'ra. Tane nherẽ, tipẽ'ẽ na te te sima 're wẽ za'ra mono õ di, te te 're ãsaze za'ra mono da hã. Zudezu'õ norĩ si, ma tã te te sima 're wẽ za'ra, te te 're saze za'ra mono da. ãne na, ma tã Mozési hã duréihã ãma rob'ui'ére 'rata, zudezu norĩ ma 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te tãma ãrowaihu'u za'ra zém na hã:

“ãnhib'a'uwẽ'õ aré 're ãnomro mono norĩ hã oto ãma 're ãnhib'a'uwẽ za'ra mono wa, te za oto ta norĩ hã asiwi 're ãruiwapari za'ra wa'aba mo, ãzadawa parab õ nherẽ.

Ta norĩ hã aré te te 're ãwaihu'u pese za'ra mono õ nherẽ, wa tã ãma 're ãnhib'a'uwẽ za'ra aré. Taha wa, te za asib'ru na sada 're ãhãimana u'ãsi za'ra wa'aba mo, ãzadawa parab õ nherẽ.”

ãne zudezu norĩ ma, 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te ãrowaihu'u mono zé hã.

²⁰ Iza'iza hã ma tô duré ãne na ĩsa'u ãma rob'ui'ééré, zudezu'õ norĩ wasu'u na hã. Zudezu norĩ hã te te siwi 're ĩwě'õ pese za'ra mono zém na, ma tô siptete sina ãma rob'ui'ééré, 'Re ĩhâimana u'âsi mono mreme na:

“Ni'wam norĩ hã aré ĩzô 're sôpré u'âsi mono õ nherě, ma tô te te siwi 're ĩsãmri za'ra.

ĩzô 're sinharĩ za'ra mono õ nherě, wa tô ta norĩ ma 're ĩsiwaihu'u za'ra.”

²¹ ãne na ma tô duré Iza'iza hã zudezu norĩ ãma rob'ui'ééré, 'Re ĩhâimana u'âsi mono mreme na:

“Wa hã wa tô aré Izarazéhé nhihudu norĩ zô 're ĩnhimiwě u'âsi za'ra, te 're azawi pese mono wa, apâ ĩtēme we 're sihutu mono da. Ta norĩ hã po're ãna 're nomro u'âsi mono wa, te te siwi 're ĩwě'õ pese za'ra mono nherě, wa tô aré sô 're ĩnhimiwě u'âsi za'ra, te 're ĩsawi pese za'ra mono zéb zarina.”

ãne ma tô Iza'iza hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono mreme na ãma rob'ui'ééré, Izarazéhé nhihudu norĩ ãma hã.

11

'Re ĩhâimana u'âsi mono, Izarazéhé nhihudu norĩ ãma 're ĩpě'ězé mono zé wasu'u

¹ E tawamhã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã tinhib'a'uwě norĩ hã ma tô te te siwi 're wě'õ za'ra, Izarazéhé nhihudu norĩ hã. Mare di. Te te siwi 're awě'õ mono õ di. Mare uptabi di. Wa hã bété, Izarazéhé nhihudu 're ĩmorĩ hã, duré Abra'ãhã nhihudu 're ĩmorĩ hã. Duré Bězamihi nhihudu norĩ siré 're ĩmorĩ wamhã, e ma tô siwi ĩwě'õ, Izarazéhé nhihudu 're ĩmorĩ nherě. Mare di. Te te siwi ĩwě'õ õ di, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. ²⁻³ Tinhib'a'uwě norĩ hã, tô sena te te siwi 're awě'õ mono õ di 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã, duréihã ĩsãna'rata hawimhã, te te sima 're ĩ'apisutu mono norĩ hã. Duréihã Eriasi hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa hã ma tô Izarazéhé nhihudu norĩ ãma ĩwasété na ãma sa'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma. ãne na te te ãma ĩrob'ui'éérézé hã, aima waihu'u pese za'ra wa'aba di. ãne ma tô ãma rob'ui'ééré:

“Wanhib'apito, asadawa wasu'u 'rata 'wa norĩ hã ma tô ta norĩ hã te te 're simro. Duré ětē za'ra 'manharĩ hã, ĩsisiwi aima danhoprubzéb da, marĩ, da te ĩwa 're ĩsa'ra za'ra mono zé hã ma tô uburé te te 're prub za'ra, ěne hã. ĩsiwaprosi uptabi, wa oto 're ĩhâimana, te 're ĩ'asawi pese mono hã. Taha 'ru te, te duré ĩzada 're hâimana za'ra, ĩzama te te siwi ĩwĩrĩ da.”

ãne Eriasi hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, Izarazéhé nhihudu ãma ĩwasété na te te ĩsa'razém na te te ãma ĩrob'ui'ééré hã, ĩbaihã na. ⁴ Tawamhã 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã e niha ma tô asa tãma waihu'u, Eriasihi ma. ãne ma tô tãma waihu'u:

“Āme ĭnhib'a'uwē nhipiti'ai āma hā, wa tō te ĭsima 're sawi pese za'ra, 7 miu na ĭhāiba za'ra hā, tisiré norĩ wazari si'utōrĩ tō da dame, ĭhāiba'ō na dame āma 're ĭwata za'ra mono ō norĩ hā, Ba'a na romhāiba nhisi āma hā. Ta norĩ si, te ĭzarina 're hāimana u'āsi za'ra.”

Āne 'Re ĭhāimana u'āsi mono hā Eriasihi ma, asa te te ĭwaihu'uzém na rob'ui'éré hā. ⁵ Tane te duré āhāna hā dama 're romhāimana za'ra. Da'āma 're pē'ézé mono wa, da'āma 're ĭsiwārĩ mono zéb zarina, ma tō 'Re ĭhāimana u'āsi mono hā Izarazéhé nhihudu norĩ hā te te sima 're apisutu, umro na, ĭsib'a'uwē uptabi si oto 're hāimana za'ra mono da. ⁶ E tawamhā, marĩ hā te te 're ĭ'manharĩ wē za'ra mono zéb zarina, ma tō te te sima 're apisutu, 'Re ĭhāimana u'āsi mono hā, zudezu norĩ hā. Mare di. Taha zarina te te sima 're apisutu mono ō di. Taré āma 're ĭpē'ézé za'ra mono zéb zarina, āma 're siwārĩ ze za'ra mono wa, ma tō si'uihā na te te sima 're apisutu, ōhō āma si 're hāimana u'āsi za'ra mono da. Marĩ hā da te 're ĭ'manharĩ wē za'ra mono zéb zarina, te te sima 're da'apisutu mono 'wa'āhā, āne zarina 'wa'āhā, aré senai ō di, 'Re ĭhāimana u'āsi mono, da'āma 're ĭpē'ézé mono zéb zarina si, da'āma 're ĭsiwārĩ mono zé hā.

⁷ Tawamhā e niha, wa za āne na hā āma waihu'u pese za'ra ni. Āne, wa za oto āma waihu'u za'ra ni. Izarazéhé nhihudu norĩ hā 'Re ĭhāimana u'āsi mono, ĭwasédé hā te te oto āma 're ab'madā'ā tō mono da, duré taha zarina te te 're ĭwēsāmri za'ra mono zéb da hā, sō 're sōpré u'āsi mono nherē, te te sina tāma āma 're uwaimrami za'ra mono ō di, ta norĩ hā. 'Re ĭhāimana u'āsi mono, umro na te te sima 're ĭpisutu za'ra mono norĩ si, ma tō te te sina tāma 're uwaimrami za'ra, 'Re ĭhāimana u'āsi mono te te 're ĭwēsāmri za'ra mono zém na hā. Tane nherē, ni'wam norĩ hā Izarazéhé nhihudu nherē, 'Re ĭhāimana u'āsi mono nhiti 're ĭhāimana za'ra mono norĩ hā, ta norĩ si ma tō 'Re ĭhāimana u'āsi mono hā po're nhitob za'ra, ĭmreme hā te te 're waihu'u za'ra mono āna, a'ā 're nomro mono da. ⁸ Duréihā Mozési hā ma tō āne na āma rob'ui'éré:

“‘Re ĭhāimana u'āsi mono hā ma tō ta norĩ hā tiwaihu'u pese na te te 're po're nhitob za'ra, simipari āna 're hāimana za'ra mono da a'ā. Ta norĩ hā ma tō duré te te 're 'rāiwamnarĩ za'ra, rosa'rata waihu'u āna, a'ā 're nomro mono da. Taha wa, te ta norĩ hā 'Re ĭhāimana u'āsi mono te te siwi 're waihu'u za'ra mono āna, siwa'ru 're hāimana za'ra.”

Āne duréihā Mozési hā te te āma ĭrob'ui'érézé wasu'u hā. ⁹ Dawi hā ma tō duré āne na ta norĩ āma rob'ui'éré za'ra, zudezu norĩ āma hā:

“‘Re ĭhāimana u'āsi mono hā ta norĩ ma, ĭwē na tāma 're sōprub za'ra mono wē te, ma tō 're si'madā'ā ze za'ra, taha na tāma 're rowē za'ra mono da newa. Taha wa, marĩ

wasété pire na 're si'marõpãrĩ za'ra mono neza, 'rãwi.
Duré 'Re ìhâimana u'âsi mono hã te te hã za'ra neza.

10 Te te duré 're tõmo nhitob za'ra mono neza, datob'a na 're ìdanomro mono ne, 're nomro mono da oto. Duré ta norĩ hã marĩ pire hã da te 're 'wasari mono wa, ìré 're ìdanhihãpã za'ra mono ne, te te 're robzépata u'âsi za'ra mono neza."

Ãne duréihã Dawi hã Izarazéhé nhihudu norĩ ãma, te te ìrob'ui'éérézé wasu'u hã.

11 E tawamhã, zudezu norĩ hã 'Re ìhâimana u'âsi mono wi, 're si'marõpãrĩ za'ra mono nherê, apã ìtême 're wahutu waihu'u za'ra mono õ di za. E tawamhã apã ìtême 're sipizari waihu'u za'ra mono õ di za. Te za tô apã ìtême 're sipizari za'ra. Ta norĩ hã 'Re ìhâimana u'âsi mono wi, 're sipizari za'ra mono wa, tiwasédé hã te te 're 'manharĩ za'ra mono wa, ma tô 'Re ìhâimana u'âsi mono hã zudezu'õ norĩ ma a'â pisutu za'ra, te te 're ìda'anho'reptui mono zé hã. Zudezu norĩ hã te te ãma 're ruiwapari za'ra mono da, ma tô zudezu'õ norĩ ma a'â pisutu za'ra, te te 're ìda'anho'reptui mono zé hã, zudezu norĩ hã apã ìtême 're sipizari za'ra mono da, te te 're ìda'anho'reptui mono zém niwĩ. 12 Zudezu norĩ hã 'Re ìhâimana u'âsi mono te te 're ìwêsãmri za'ra mono zéb da hã, te te sina tãma 're uwaimrami za'ra mono õ wa, ma tô 'Re ìhâimana u'âsi mono hã zudezu'õ norĩ ma, hãiwa hawi marĩ ìwê na tãma 're sõprub za'ra, daro mono bâ. Tawamhã zudezu norĩ hã 'Re ìhâimana u'âsi mono niwĩ, ahã uptabi na apã za ìtême 're sipizari za'ra mono wamhã, tawapsi, te za oto marĩ ìwê uptabi hã te te dama 're anhomri, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã hãiwa hawi, uburé tinhib'a'uwê norĩ ma hã.

Zudezu'õ norĩ, 'Re ìhâimana u'âsi mono te te 're ì'anho'reptui mono zé wasu'u

13 Zudezu'õ norĩ, wa za oto aima ìsiwasu'u za'ra wa'wa. Wa hã Cristuhu zadawa wasu'u'wa, wa aima 're ìhâimana za'ra wa'wa. Wa hã te aima 're ìromhuri za'ra wa'aba mono zé hã, taréi õ di. Taha wa, wa za tô ìnhimi'ê na te aima 're romhuri u'âsi za'ra wa'wa. 14 Wa hã te aima 're romhuri za'ra wa'aba mono wa, ìsiré zudezu norĩ hã te te ãma 're ai'ruiwapari za'ra wa'aba mono da, wa tô ta norĩ si te ìsima 're wê za'ra, ni'wam norĩ hã apã 'Re ìhâimana u'âsi mono u 're sipizari za'ra mono wa, te te 're anho'reptui mono da. 15 Ta norĩ hã te te 're saze za'ra mono õ wa, ma tô 'Re ìhâimana u'âsi mono hã asa te te siwi 're awê'õ, a'â. Ãne wa, ma tô a'â ai'ãma si 're siwadi za'ra wa'wa, zudezu'õ norĩ ãma hã. Tane nherê, ta norĩ hã niwapsi 'Re ìhâimana u'âsi mono u, apã 're ìsipizari za'ra mono zéb zarina, te te 're wêsãmri za'ra mono wa, te za oto rowê uptabi na 're hãimana za'ra, ìwasédé hã te te oto ãma 're ì'ab'madã'ã mono õ zarina. 'Re dadã'ã za'ra mono wa, apã 're dahãiwa'utu

za'ra mono wa, dama 're ĩrowē za'ra mono ne, te za oto ta norĩ hã rowē uptabi na 're hãimana za'ra.

16 Āne na, wa za oto aima āma romnhimiré'é za'ra wa'wa. Ĩ'u'ētē wapu hã da te 're 'manharĩ za'ra mono wamhã, sebre õ ré, te za syry na da te 're po'o za'ra, 'Re ĩhãimana u'âsi mono ma, da te 're sômri za'ra mono da. Misi ĩ'u'ētē wa'õno hã da te tãma 're sômri za'ra mono nherē, wahuré da te tãma 're ĩsômri za'ra mono zé, te wasu'u. Duré áté ni'wa hã te za 'Re ĩhãimana u'âsi mono ma tinha, āne: “Ā hã wede 're ĩsa mono zari hã wa aima pisutu, ate da.” Āne hã wede hã zahadu 're sa mono ré, ni'wa hã wedezari si 'Re ĩhãimana u'âsi mono te da, te te tãma pisutu nherē, ĩpanhipti zama ĩte hã za. Ā hã wedezari hã, Izarazéhé nhihudu norĩ hi'rata norĩ, te wasu'u. Duré ĩpanhipti hã ta norĩ nhihudu norĩ, te wasu'u. Izarazé norĩ hi'rata norĩ hã, 'Re ĩhãimana u'âsi mono ma si, 're hãimana za'ra mono da, te te 're ĩpisutu za'ra mono ne, te za duré ĩsihudu norĩ zama tãma 're hãimana za'ra, wedezari si 'Re ĩhãimana u'âsi mono te da, da te tãma 're pisutu za'ra mono nherē, ĩpanhipti zama ĩte ne.

17 Āne na, wa za duré aima āma romnhimiré'é za'ra wa'wa. Āté azeitona wede hã te a'ubuni wi 're sa, oriwera na ĩsisi hã 'madâ'â āna ĩprédu hã, tede'wai õ nherē. Ta hã zudezu'õ norĩ, te wasu'u. Duré azeitona wede hãiba amo hã te duré 're sa, danho'a da te dasiwi 're ĩ'madâ'â pese mono hã. Ta hã zudezu norĩ, te wasu'u. Tawamhã áté azeitona wede hã danho'a 're ĩsa mono panhipti hã te za nima niwĩp si panhipti nhi'ē za'ra ni, taré simi'wara da, dasiré 're 'rã za'ra mono õ wa. Ta hã, zudezu norĩ hã 'Re ĩhãimana u'âsi mono te te 're ĩsaze za'ra mono õ norĩ, te wasu'u. Āté a'ubuni wi azeitona wede 're ĩsa mono panhipti hã te za misi wē'ē ni, azeitona wede hãiba amo hã dama ĩ'madâ'â pese u ĩwede wãi wa, da te āma wasisi da, dasiré oto 're 'rãi mono da. Ta hã, zudezu'õ norĩ āma, 'Re ĩhãimana u'âsi mono, oto āma 're ĩsib'a'uwē za'ra mono zé, te wasu'u. Tawamhã azeitona wede, dama ĩ'madâ'â pese wede wa'u na te za oto tipanhipti prédu, wē na, a'ubuni wi azeitona wede 're ĩsa mono panhipti hã rob'rãi wede amoi u, da te āma ĩwasi hã. Tane duré, zudezu norĩ ma, 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã marĩ wē na tãma 're ĩsõprub za'ra mono zé hã, te duré aima 're hãimana za'ra wa'wa oto, zudezu'õ norĩ na 're aihãimana za'ra wa'aba mono ma hã. 18 Taha wa, rob'rãi wede, dama ĩ'madâ'â pese panhipti hã 're 'rã za'ra mono õ wa, da te 're ĩsi'ē za'ra mono ne, 'Re ĩhãimana u'âsi mono a'â te te siwi 're ĩ'awē'õ mono norĩ ma, aipire na tãma 're aihãimana za'ra wa'aba mono zém na, asina 're sa'ra wa'aba mono õ di za. E ĩwede panhipti wa'ui hawi, te ĩwede zari hã 're prédu za'ra. Mare di. ĩwede zari hawip si, te ĩwede panhipti hã 're prédu za'ra. Tane, a norĩ wa'wa hã zudezu norĩ ma, aipire na 're

aihâimana za'ra wa'aba mono õ di. Taha wa, aipire na tâma 're aihâimana za'ra wa'aba mono zém na, 'râwi asina 're aiwata waihu'u za'ra wa'aba mono õ di za.

¹⁹ Zudezu'õ norĩ, âté âhã wasu'u zarina, te za âne asima 're ãnarĩ za'ra wa'aba mo: “Re ãhâimana u'âsi mono hã rob'rãiwede panhipti, da te 're ãsi'ẽ za'ra mono ne, e marĩ da, ma tô te te siwi 're awẽ'õ, zudezu norĩ hã. Wa norĩ hã ãwa'rãmi 're wahâimana za'ra mono da, ma tô ta norĩ hã te te siwi 're awẽ'õ. Rob'rãiwede amo panhipti hã ãwede amo na da te âma 're ãwasisi za'ra mono ne, wa oto wa norĩ hã 're wahâimana za'ra, ãupana za'ra.” ²⁰ Æne na asima 're ãnarĩ za'ra wa'aba mono wamhã, ãuwaibaba te za tô asima âma 're ãrowaihu'u za'ra wa'aba mo, ta norĩ âma hã. Ta norĩ hã ma tô te te 're awẽ'õ tô siwi, te te 're saze za'ra mono õ wa. A norĩ wa'aba si 're sazei pese za'ra wa'aba mono wa, te tô ta norĩ wa'rãmi 're aihâimana za'ra wa'aba mo. Tane nherẽ, a norĩ wa'wa hã asina 're aiwata za'ra wa'aba mono õ di za. Tô'ã. Taha wa, te za 'Re ãhâimana u'âsi mono si asiwi 're ãwazéb za'ra wa'aba mo. ²¹ E 'Re ãhâimana u'âsi mono hã zudezu norĩ ma, tinhimihãzé te te tâma 're ba'a za'ra mono õ nherẽ, te za bété a norĩ wa'aba ma tinhimihãzé hã te te aima 're ba'a za'ra wa'wa, tiwi 're aipizari za'ra wa'aba mono wamhã. Mare di. Te za tô te te 're aihã za'ra wa'wa, tiwi 're aipizari za'ra wa'aba mono wamhã. Taha wa, te za 'Re ãhâimana u'âsi mono si asiwi 're ãwazé pese za'ra wa'aba mo. ²² Æhã wasu'u na, wa za 'Re ãhâimana u'âsi mono nhimizawi pese zé hã âma waihu'u za'ra ni. ãsimihãzé pire na zama, wa za duré âma waihu'u pese za'ra ni. Tiwi 're ãsi'marõpãrĩ pese za'ra mono norĩ si, te za te te 're ahã za'ra za'ëté. Tane nherẽ, a norĩ wa'wa hã 'Re ãhâimana u'âsi mono te te 're asawi pese za'ra wa'aba mono zéb zarina, marĩ ãwẽ na te te 're aipawaptob za'ra wa'aba mono zéb da hã, tâma asina 're uwaimrami u'âsi za'ra wa'aba mono wamhã, te za tô rowẽ hã te te aima 're pisutu u'âsi za'ra wa'wa, hãwa hawi, ai'ãma 're ãpẽ'ézé za'ra wa'aba mono zéb zarina. Æne na tâma asina 're uwaimrami za'ra wa'aba mono õ wamhã, a norĩ wa'aba zama te za te te siwi 're aiwẽ'õ pese za'ra wa'wa, rob'rãiwede panhipti hã 're 'rã za'ra mono õ wa, da te 're ãsi'ẽ za'ra mono ne. ²³ Duré zudezu norĩ hã Zezusihi zazei'õ'wa na 're ãhâimana za'ra mono norĩ hã, 'Re ãhâimana u'âsi mono u oto 're sipizari za'ra mono wamhã, te za oto apã âma 're sib'a'uwẽ za'ra, ta norĩ âma. Æne hã 'Re ãhâimana u'âsi mono ma, waihu'u pese di, zudezu norĩ ma, apã te te 're ãmanharĩ wẽ za'ra mono zéb da hã. ²⁴ Æne na, wa za oto rowasu'u na aima 'rãsutu za'ra wa'wa, azeitona wede panhipti wasu'u na âma ãsimiré'ézém na hã. A norĩ wa'wa hã zudezu'õ na 're aihâimana za'ra wa'aba mono norĩ hã, a'ubuni wi azeitona wede panhipti, da te 'maiwẽ'ei wa, azeitona wede dama ãmadã'ã pese wede u, da te âma

ĩwede wasisi ne, te oto simisutu 're aihâimana za'ra wa'aba mo, zudezu norĩ me. Duré zudezu norĩ hã azeitona wede dama ĩ'madâ'â pese panhipti ne, te 're hâimana za'ra. Taha wede panhipti hã da te 're si'ei mono wa, da te 're ĩsâmra mono hã ĩ'madâ'â'wai ma, tãma wapure di, tã ĩwede na apã te te ãma 're ĩ'ato mono da hã. Tane duré, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma hã wapure di, zudezu norĩ ãma apã 're ĩsib'a'uwẽ za'ra mono zéb da hã, ta norĩ hã tiwi 're sipizari za'ra mono nherẽ, aré.

Zudezu norĩ hã, ahã na 'Re ĩhâimana u'âsi mono u, za apã 're ĩsipizari za'ra mono zé wasu'u

²⁵ ĩsisânawã norĩ, zudezu'õ na da te 're aiwaptẽrẽ za'ra wa'aba mono norĩ hã, marĩ aré dama ĩwaihu'u'õ na roti pire wasu'uzém na wa za oto aima rowasu'u za'ra wa'wa, asimiza'rese ãna 're aihâimana za'ra wa'aba mono tã da. Zudezu norĩ upana, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ai'ãma wa'aba si 're sib'a'uwẽ mono newa, 'rãwi asi'ãma 're aiwata za'ra wa'aba mono tã da, wa za oto ãne na aima rowasu'u za'ra wa'wa. Izarazéhé nhihudu norĩ hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono wi, pẽ'ẽ tete uptabi na 're hâimana za'ra mono nherẽ, pẽ'ẽ tete u'âsi, tiwi 're hâimana za'ra mono õ di za. Duréhã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te sima ĩpisutu sirõmo zéb zarina, zudezu'õ norĩ hã da'ahã uptabi na Cristu za da te 're ĩsaze za'ra mono norĩ za'ratazé hã, oto ĩwa waptã'ã wapsi, te za oto zudezu norĩ hã ahã uptabi na ĩtẽme 're sipizari za'ra, õhõ ãma si oto 're nomro mono da. ²⁶ ãne 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te 're ĩsõ'reptu za'ra mono zéb da hã, Izarazéhé nhihudu norĩ hã. ãne na ma tã duréhã Iza'iza hã ãma rob'ui'ééré siro, ta norĩ ãma hã:

“Danho'reptui'wa da hã, Zeruzarẽ ãma Si'ã na sa'a nhisi ãma, dasiré za 're ĩhâimana mono hã, tame.

Ta hã Zacoho nhihudu norĩ 're ĩwasété za'ra mono zé hã te za te te tãma 're aparĩ.

²⁷ 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ma tã ta norĩ ãma tinhimirosa'rada hã waihu'u siro, ãne: ‘Ta norĩ ma, te ĩropisutuzé hã wa za tã tãma ãma uwaimrami za'ra, ĩwasédé te tãma 're ĩ'aparĩ mono zém na.’ ”

ãne Iza'iza hã ta norĩ ãma te te ĩrob'ui'éérézẽ wasu'u hã.

²⁸ Zudezu norĩ hã Cristuhu wasu'uwẽ hã ma tã ahã na te te siwi 're wẽõ za'ra. Taha wa, te oto 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhitob'ru ne 're hâimana za'ra. Taha wa'rãmi, ma tã ai'ãma 're siwadi za'ra wa'wa, asiré zudezu'õ norĩ ãma hã. Tane nherẽ, ĩsib'a'uwẽ 're nomro mono da, te te pisutu za'ra wa, te ta norĩ hã te te 're azawi pese u'âsi sima, ta norĩ hi'rata ma, te te sina ĩropisutu za'ra zéb zarina. ²⁹ 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te sima 're da'apisutu mono nherẽ, duré marĩ ĩwẽ na dama 're sõprub za'ra mono nherẽ, e te za tinhimirosa'rada na te te ãma 're saprĩ. Mare di. Misi haré, ĩsimirosa'rada hã te tãma 're hâimana u'âsi. ³⁰ Duréhã, aihĩ'rata norĩ wa'wa hã 'Re ĩhâimana

u'âsi mono nhimiroti hã te te 're wapari za'ra mono ãna, ma tô aré 're hâimana za'ra, zudezu'õ norĩ hã. Tane nherẽ, zudezu norĩ hã 'Re ãhâimana u'âsi mono si te te 're sazei pese za'ra mono õ wa, ma tô oto ai'ãma 're pẽ'êzé za'ra wa'wa, ai'ãma 're sib'a'uwẽ za'ra wa'aba mono da, zudezu'õ 're aihâimana za'ra wa'aba mono nherẽ. ³¹ A norĩ wa'wa hã aré asimipari ãna 're anomro aba mono nherẽ, ai'ãma 're ãpẽ'êzé za'ra wa'aba mono ne, te za oto duré zudezu norĩ ãma zama 're pẽ'êzé 'Re ãhâimana u'âsi mono hã, po're ãna duré ta norĩ hã tiwi 're hâimana za'ra mono nherẽ. ³² 'Re ãhâimana u'âsi mono wi, danhimipari ãna 're danomro mono wa, ma tô te te siwi 're da'awẽ'õ pese, dawasédé hã te te da'ãma 're ã'ab'madâ'ã mono hawi. Dazazéb 're, da te 're danheme mono wa, apâ dasi'uihã na 're ãdawairébé waihu'u mono õ ne, dawasété hawi 'rãwi 're dasisõ'reptui waihu'u za'ra mono õ di. Taha na, dasi'uihã na da te dasina 're waihu'u za'ra mono da, ma tô te te siwi 're da'awẽ'õ. Uburé da'ãma 're pẽ'êzé mono da, ma tô ãne hã te te dama 're apisutu, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã.

Ãwaihu'u pese na 'Re ãhâimana u'âsi mono wasu'u

³³ 'Re ãhâimana u'âsi mono hã uburé da'ãma 're ãsiwamri mono zé hã tãma sa'êtẽ uptabi di, te te dama 're ã'ab'manharĩ wẽ mono zéb da hã. ãwaihu'u pe hã tãma sa'êtẽ uptabi di duré. E 'wa hã te za marĩ hã te te sima 're ã'apisutu mono zé hã tiwi waihu'u. E 'wa hã te za duré tiwi waihu'u, uburé marĩ hã te te 're ã'ab'manharĩ mono zé hã. ³⁴ Duréihã Iza'iza hã ma tô ãne na ãma rob'ui'ééré:

“E 'wai ma, Wanhib'apito nhimirosa'rada hã waihu'u pese di. E 'wa hã roti na tãma ãwa'rãmi'wa da hã, te 're hâimana. Robaba di.”

³⁵ Wahi'rata hãiba amo hã ma tô duré ãne na ãma rob'ui'ééré, Zo na ãsisi hã:

“Re ãhâimana u'âsi mono si, roptede'wa 're hâimana mono nherẽ, e niha te za ni'wa hã marĩ hã tãma tisõ, ãwa'rãmi marĩ na te te tãma ãwa'ãbã da hã. ãne hã robaba uptabi di, tãma hã.”

Ãne ma tô Zo hã rob'ui'ééré, duréihã.

³⁶ 'Re ãhâimana u'âsi mono si ma tô uburé te te aropoto, sima. Taha wa, te uburé marĩ hã te te 're ab'madâ'ã, tiwaihu'u pese na. ãne wa, 'Re ãhâimana u'âsi mono ãma, aihĩni, ãma 're wawata u'âsi za'ra wa'aba mono za. Tane tô.

12

'Re ãhâimana u'âsi mono ma, 're ãdasisõmri za'ra mono zé wasu'u

¹ ãsisãnawã norĩ, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã e wa'ãma 're pẽ'êzé mono õ di, wa'ãma 're ãsiwãrĩ mono zéb da hã. Wa'ãma 're ãpẽ'êzé mono zé hã, tãma sa'êtẽ uptabi di. Taha wa, wa za

oto aima roti pese za'ra wa'wa, ãne na hã. 'Re ìhâimana u'âsi mono ma si, te za 're asisômri u'âsi za'ra wa'aba mo, tiwi 're asisawi za'ra wa'aba mono ãna. Taha ma si, te za aiwê uptabi na tâma 're aihâimana za'ra wa'aba mo, te te 're ai'madâ'â wê u'âsi za'ra wa'aba mono da. Æhã zarina, ãma 're anomro wê u'âsi aba mono wamhã, taha si tô sena, ãma 're ì'aiwata za'ra wa'aba mono zé hã. ²Ti'ai ãma dahâimana wasété na 're ìdanomro mono nori ãma hã, 're sasômri za'ra wa'aba mono ô di za. 'Re ìhâimana u'âsi mono wi si, te za 're ìrowaptêrê u'âsi za'ra wa'aba mo, asimirosa'rata wê na si, aipê'ê 're, 're aihâimana za'ra wa'aba mono zé hã te te aima 're pisutu za'ra wa'aba mono da, 're aihâimana za'ra wa'aba mono zép tém na si, oto 're anomro aba mono da. Tawapsi te za 'Re ìhâimana u'âsi mono, te te aima 're ìpisutu za'ra wa'aba mono hã asina 're ìwaihu'u pese za'ra wa'aba mo, marî ìwê si tâma 're ì'manharî za'ra wa'aba mono zém na hã.

³'Re ìhâimana u'âsi mono hã tinhimizawi pese zéb zarina, ma tô ìpisutu, ìsadowa wasu'u'wa na oto 're ìhâimana mono da. Taha wa, wa za oto ãne na aima roti pese za'ra wa'wa. Dama aipire na, duré dama aiwê na 're aihâimana za'ra wa'aba mono ô nherê, 'râwi aipire na 're asi'madâ'â za'ra wa'aba mono ô di za. 'Re ìhâimana u'âsi mono, ma tô te te sima 're aipisutu za'ra wa'wa, ôhõ ãma si oto 're anomro aba mono da. Tane nherê, aihîni ìsazei'wa, asiré 're anomro aba mono nherê, ni'wam nori si te ìsazei pese 'wa hã 're hâimana za'ra. Duré ni'wam nori hã ìsazei prâi 'wa, te 're hâimana za'ra. ìsazei prâi 'wa nori hã 're sazei pese za'ra wa'aba mono newa, 'râwi asi'ãma 're rosa'rata za'ra wa'aba mono ô di za, 're sazei pese za'ra wa'aba mono ô nherê. ⁴Dahâiba misi nherê, dahâiba na hã marî hã dama 're ìhâimana za'ra mono hã ahâ di, tite mono bâ te te 're ìromhuri za'ra mono zéb da hã, dapara hã duré danhib'rada hã, duré dato hã, uburé ìré 're ìdahâimana za'ra mono hã. ⁵Tane hã wa oto wa nori hã wasiré ìsazei'wa nori hã Cristuhu ãma, wa'ahâ nherê, 're wahâimana za'ra, simisutu. Dahâiba misi nherê, dahâiba na marî hã ahâ na dama 're ìhâimana za'ra mono hã, tite mono bâ te te 're ìromhuri za'ra mono ne, wa oto wa nori hã wasiré ìsazei'wa nori hã wanhimromhuri mono bâ sipu'u pese na, wa te 're romhuri za'ra, 'Re ìhâimana u'âsi mono ma, dahâiba misi 're ìdahâimana za'ra mono ne, simisutu wasiré 're wahâimana za'ra mono wa oto. ⁶Taha wa, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã simizawi pese uptabi wa, romhuri te te wama 're ì'apisutu mono zéb zarina, wasipu'u pese na, wa za wa te tâma 're romhuri za'ra, wate mono bâ, ãma 're ìwasipawaptob za'ra mono zéb da hã. 'Re ìhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u na, sena na ìsazei'wa nori ma si te te ãma 're ìrowasu'u za'ra mono zéb da, te te sima 're wa'apisutu mono wamhã, taha zarina si, wa za tô ãma

're wasipawaptob u'âsi za'ra. Īsimiroti zarina si, wa za wa te 're sadawa wasu'u za'ra, wasiré ĩsazei'wa norĩ ma. ⁷ Duré ni'wam norĩ hã ĩsazei'wa norĩ pawapto'wa da, te te sima 're apisutu mono wamhã, ta norĩ zama te za tô taha zarina si te te tãma 're dapawaptob u'âsi za'ra. Duré 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti na dama rowahutu'wa da, te te sima 're ĩ'apisutu mono norĩ hã te za tô ta norĩ zama ĩsarina si te te ãma 're dapawaptob za'ra. ⁸ Duré ni'wam norĩ hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te sima 're apisutu mono wamhã, te za ĩsazei'wa norĩ ma, ĩsimiroti zarina si te te 're rowahutu za'ra, te te 're wapari za'ra mono wa, pẽ'ẽ toi u'âsi, ãma 're hâimana za'ra mono da, siptete sina. Duré ni'wam norĩ hã tinhibrom na dama 're sôprub za'ra mono da, te te sima 're apisutu mono wamhã, te za tô ta norĩ hã dawĩ 're sôti za'ra mono ãna, dama ãma 're sôprub za'ra, sa'ëtẽ na. Duré ni'wam norĩ hã ĩsazei'wa norĩ 'madâ'â'wa da, te te 're apisutu mono wamhã, te za tô simi'ẽ na te te 're 'madâ'â u'âsi za'ra, ta norĩ zama. Duré ni'wam norĩ hã te te sima 're apisutu mono wamhã, ta norĩ zama te za da'ãma 're pẽ'ẽzé za'ra, dahâzé ré norĩ ãma, duré dawĩ 're ĩrobzei'õ za'ra mono norĩ ãma. To sina, te za ãne zarina te te 're dapawaptob za'ra, ta norĩ hã. ãne wa za wa te wasima 're rob'ma'wamarĩ, romhuri mono bâ, dahâiba hã misi nherẽ, dahâiba na marĩ hã ahâ na dama 're ĩhâimana za'ra mono hã tite mono bâ te te sima 're ĩromhuri za'ra mono ne.

⁹ Taré asimizawizé hã aima 're hâimana za'ra wa'aba mono tã da, te za tô sena asimizawi pese zé hã aima 're hâimana u'âsi za'ra wa'wa. Uburé marĩ wasété nhiti, te za 're aihâimana za'ra wa'aba mo, asiwi 're wẽ'õ pese za'ra wa'aba mono sina. Uburé aihâimanazé ĩwẽ na si te za oto 're aihâimana za'ra wa'aba mo. ¹⁰ Dasisânawãĩ uptabi hã 're ĩdasisawi pese za'ra mono ne, te za a norĩ wa'wa hã 're asisawi pese za'ra wa'aba mo, Cristuhu ãma asisânawã oto asiré 're aihâimana za'ra wa'aba mono wa. Te za duré 're asiwazé pese za'ra wa'aba mo. ¹¹ Aiwa'a ãna, te za duré 're ĩromhuri pese za'ra wa'aba mo. Wanhĩb'apito ma si, te za asimi'ẽi uptabi na 're ĩromhuri u'âsi za'ra wa'aba mo, aihâiba tiwi 're sawi za'ra wa'aba mono ãna. ¹² Uburé marĩ ĩwẽ hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono, za te te wama 're ĩ'apisutu mono zéb zô, wa za sô 're wanhĩmpari za'ra mono sina, 're wahâimana za'ra, wato sina. Zezusihi zazei'wa oto 're anomro aba mono wa, da te 're ai'ruiwapari za'ra wa'aba mono nherẽ, te za asiptete sina ãma 're anomro u'âsi aba mo. 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, te za 're aimreme zusi u'âsi aba mo. ¹³ Asiré ĩsazei'wa norĩ wi, marĩ zô tiwi 're ĩrowaptâ'â za'ra mono zéb zarina, te za asimarĩ na 're ĩpawaptob za'ra wa'aba mo. Duré darob amoi hawi atẽme 're sihutu aba mono wamhã, te za sô 're atob'uzu za'ra wa'aba mo, asiré ĩsazei'wa norĩ zô hã, asõrõwa u 're 'mazasi

za'ra wa'aba mono da.

¹⁴ Duré Zezusihi zazei'wa 're anomro aba mono 'ru te, da te 're ai'ruiwapari za'ra wa'aba mono wa, da te aima 're rob'manharĩ wasété za'ra wa'aba mono wamhã, ãne wamhã, 'Re ìhâimana u'âsi mono ma, 're dahâiba 'ru za'ra wa'aba mono ò di za, te te 're da'ahâ za'ra mono da. Rowê hã te te tâma 're ì'apisutu mono da si, te za da'âma tâma 're aimreme zusi aba mo. ¹⁵ Ni'wam norĩ hã toi uptabi na 're hâimana za'ra mono wamhã, ìsine te za 're atoi uptabi za'ra wa'aba mo, ìsiré. Duré ni'wam norĩ hã pẽ'êzé uptabi na 're hâimana za'ra mono wamhã, ìsine te za duré aipẽ'êzé uptabi na ìsarina 're aihâimana za'ra wa'aba mo. ¹⁶ Duré simisutu te za asimirosa'rata na 're asisazei pese za'ra wa'aba mo, asiré ìsazei'wa nherê, asisada 're rosa'rata wasété za'ra wa'aba mono tõe da. Duré aiwê na 'râwi asina 're aiwata za'ra wa'aba mono ò di za. Duré dama ìpire norĩ zapari, marĩ na romhuri wapu na da te dasima 're ìromhuri za'ra mono zé hã asiwi 're wê'ò za'ra wa'aba mono ò di za, 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono tõe da, ta hã wapu nherê. Duré asiré norĩ nhipai u aiwaih'u'u pese na 'râwi asi'âma 're rosa'rata za'ra wa'aba mono ò di za.

¹⁷ Duré da te aima 're rob'manharĩ wasété za'ra wa'aba mono wamhã, asa dama ãma 're wa'rãmi wasété za'ra wa'aba mono ò di za. Marĩ ìwê si 're ì'manharĩ za'ra wa'aba mono na si, te za asima 're asôpré u'âsi aba mo, ìsazei'wa 're anomro aba mono wa, da te ai'âma 're rosa'rata wasété za'ra wa'aba mono tõe da. ¹⁸ Asada 're dahâimana za'ra wa'aba mono nherê, rowê na si dasiré 're aihâimana u'âsi za'ra wa'aba mono da, te za asina 're ìrosa'rata wê u'âsi za'ra wa'aba mo. ¹⁹ Duré nimahã na, da te aima 're rob'manharĩ wasété za'ra wa'aba mono wamhã, 'Re ìhâimana u'âsi mono upana asi'uihã na 'râwi 're asi'ruiwa'âbã za'ra wa'aba mono ò di za. Taha si, tinhimihâzém na te te 're ai'ruiwa'âbã za'ra wa'aba mono da, te za òhõ si 're ì'madâ'â za'ra wa'aba mo. Duréihã ãne na ma tõe Wanhib'apito mreme na rob'ui'ééré, Mozési hã:

“Wa hã ìsiwaprosi, wa za te 're da'a'ruiwa'âbã. Ìwétési, wa za te dama ãma 're awa'rãmi, marĩ, da te 're ì'manharĩ wasété za'ra mono zém na hã.”

Ãne duréihã Wanhib'apito mreme na rob'ui'ééré wasu'u hã, ìbaihã na hã. ²⁰ Duré ãne 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiroti amo na rob'ui'ééré wasu'u hã:

“Asitob'ru norĩ hã mra te te 're sépata za'ra mono wamhã, ìsa na te za 're ìpawaptob za'ra wa'aba mo. Duré 'rubu wamhã, te za tâma 're ì'òb za'ra wa'aba mo. ãne zarina, asitob'ru norĩ ma, 're 'manharĩ wê za'ra wa'aba mono wamhã, ta norĩ hã 'râwi 're siwaih'u'u za'ra mono wa, te za aima 're siséb za'ra wa'wa.”

Ãne duréihã 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiroti na rob'ui'ééré wasu'u hã. ãhã zarina si te za dama 're ì'manharĩ wê u'âsi za'ra wa'aba mo. Taha wa, a norĩ wa'wa hã 'râwi asi'uihã na 're

asi'ruiwa'âbâ za'ra wa'aba mono õ di za. ²¹ Âhã wasu'u na, wa za oto ãnhimirowasu'u na hã aima 'rãsutu za'ra wa'wa. 'Rãwi dasi'uihã na 're ãdasi'ruiwa'âbâ za'ra mono zém na hã da'ãma 're sasômri za'ra wa'aba mono õ di za. Marĩ ãwẽ si te za dama 're ãmanharĩ wẽ u'ãsi za'ra wa'aba mo, taha na dahãimana wasédé hã dawi 're uprosi za'ra wa'aba mono da, duré taha zarina, tô sena oto ai'ãma 're dasiwadi za'ra wa'aba mono da.

13

Ti'ai ãma dama ãpire norĩ nhimiroti, da te 're ãwapari pese za'ra mono zéb da na rowasu'u

¹ Ti'ai ãma dama ãpire norĩ hã, roti'wa norĩ hã si'uihã na 're sipisutu za'ra mono õ di, dama 're si'apito za'ra mono da hã. 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te 're ã'apisutu mono zarina si, te dama 're hãimana za'ra uburé. Taha wa, te za uburé aihãni 're ãwapari pese za'ra wa'aba mo, ãsimiroti hã. ² Ni'wam norĩ hã dama ãpire norĩ nhimiroti te te siwi 're wẽ'õ za'ra mono wamhã, taha si te te siwi 're wẽ'õ za'ra mono õ di za. ã'u'ãbã te za duré 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te 're ã'apisutu mono zé hã te te siwi 're wẽ'õ za'ra. ãne hã ni'wam norĩ te te 're 'manharĩ wasété za'ra mono wamhã, 'rãwi te za si'uihã na te te sisada 're sani za'ra, ti'ai ãma dama ãpire norĩ nhimihãzé hã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa para. ³ ãne, marĩ te te 're ãmanharĩ wasété za'ra mono norĩ si, te za dama ãpire norĩ nhimihãzé ma, 're pahĩ za'ra. Tanei õ di, marĩ te te 're ãmanharĩ wẽ za'ra mono norĩ hã. Dama ãpire norĩ ma, 're pahĩ za'ra mono õ di za. Taha wa, te za ãwẽ si 're ãmanharĩ za'ra wa'aba mo, dama ãpire norĩ ma, tãma 're aipahĩ za'ra wa'aba mono ãna, 're aihãimana za'ra wa'aba mono da. Tawapsi te za te te 're aiwẽsãmri za'ra wa'wa, ti'ai ãma dama roti'wa norĩ hã. ⁴ Ta norĩ hã te 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa para, te te 're romhuri za'ra, ãwẽ na si te te 're aipawaptob za'ra wa'aba mono da, taha zarina, rowẽ na 're asimroi wa'aba mono da. Tane nherẽ, marĩ ãwasété si 're 'manharĩ u'ãsi za'ra wa'aba mono wamhã, te za tô tãma 're aipahĩ za'ra wa'aba mo. E marĩ wa. Dama ãpire norĩ hã tô sena siptete uptabi wa, te te 're ãdahã za'ra mono zéb da hã. 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa para, te ãsimipari'õ norĩ hã te te 're hã za'ra. ⁵ ãne wa, te za uburé ti'ai ãma dama roti'wa norĩ nhimiroti hã 're ãwapari pese za'ra wa'aba mo, asimipari õ wa, 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te 're aiwẽ'õ pese za'ra wa'aba mono zéb zarina, te te 're aihã za'ra wa'aba mono tõ da. Duré 're aihãimana wẽ za'ra wa'aba mono zém na, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, tãma ãma 're ãuwaimrami za'ra wa'aba mono na, aipẽ'ẽ 're asimirosa'rata na asina 're waihu'u pese za'ra wa'aba mono da, te za ãsarina dama ãpire norĩ nhimiroti hã 're ãwapari pese za'ra wa'aba mo.

⁶ Taha wa, dama ĩpire norĩ nhimipisutuzéb zarina te za duré rob'uprazé hã syry na tãma 're ĩpo'o za'ra wa'aba mo, ti'ai ãma dama ĩpire norĩ ma. E marĩ wa. Dama ĩpire norĩ hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa para, te te 're romhuri za'ra mono wa. ⁷ Taha wa, te za tō ĩsarina tãma 're ĩpo'o za'ra wa'aba mo, aipawa'âbâzé hã duré uburé marĩ uiprazé hã. Te za duré tãma 're aihâimana préduub za'ra wa'aba mo, dama roti'wa norĩ ma.

'Re ĩdasisawi pese za'ra mono zé wasu'u

⁸ Wa'âbâ ãna, dawĩ 're ĩrowaibui wa'aba mono zém na hã, taré dama 're ropisutu za'ra wa'aba mono õ di za. Te za dama ãma 're ĩ'uwaimrami za'ra wa'aba mo, dama 're ĩropisutu za'ra wa'aba mono zéb zarina. Asimizawizém na si te za 're ĩdazawi pese za'ra wa'aba mo. 'Re dazawi pese za'ra wa'aba mono wamhã, uburé 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na Mozési te te ĩrob'ui'érezém na te za asina tãma ãma 're ĩ'uwaimrami za'ra wa'aba mo. ⁹ Duréihã 'Re ĩhâimana u'âsi mono, Mozésihi ma, te te ĩwaihu'uzéb zarina te te ãma dama ĩrob'ui'érezé hã, ãne:

“Aimro na asiwĩ 're asipsaihuri za'ra wa'aba mono õ di za.

Duré 're danhimroi wa'aba mono õ di za. Duré dawĩ 're asipsaihuri za'ra wa'aba mono õ di za. Duré marĩ

ĩwẽ hã dawĩ 're 'ruiwapari za'ra wa'aba mono õ di za.”

Ãne duréihã 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti hã, dahâimanazé mono bâ. Ã norĩ hã, duré aimawi hã ĩsimiroti hã ahâ uptabi nherẽ, simisutu haré te wasu'u ĩsimiroti hã, ãne:

“Te za 're ĩdazawi pese za'ra wa'aba mo, duré aihâimanazé hã 'rãwi asima 're ĩsawi pese za'ra wa'aba mono ne.”

Ãne ĩsimiroti hã sa'ëtẽ uptabi nherẽ, misi ĩsimiroti hã te wasu'u, simisutu haré. ¹⁰ Ni'wam norĩ hã te te 're dazawi pese za'ra mono wamhã, marĩ hã ĩwasédé hã te te dama 're 'manharĩ waihu'u za'ra mono õ di za. Taha wa, ni'wam norĩ hã te te 're dazawi pese za'ra mono wamhã, ta hã uburé 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti 'madâ'â pese 'wa, te za 're hâimana za'ra.

¹¹ Zezusi hã we apã wazô ĩmorĩzéb u hã romhuture di oto, te te ĩwanho'reptu za'ra zé hã te te oto wama ĩrãsutu za'ra da hã. Cristu hã duréj, wa te wasina 're ĩ'umnhasi na'rata za'ra mono hawim nherẽ, romhuture di oto, wama hã. Taha wa, te za oto asimiza'rese 're aihâimana za'ra wa'aba mo, darési ãna 're ĩdanhotō za'ra mono ne, asimiza'rese ãna 're aihâimana tō za'ra wa'aba mono da. Ãne na ti'ai ãma 're ĩwahâimana hutu za'ra mono zé hã aima waihu'u pese za'ra wa'aba di. Ãne wa, te za 're ĩdazawi pese za'ra wa'aba mo.

¹² Robra ĩsi'utōrĩzéb u hã romhuture di oto, ti'ai ãma ré dawasédé, da te 're ĩ'manharĩ za'ra mono hã. Tãibã za oto. Cristu hã we apã morĩ wapsi, rowa'a si te za oto 're hâimana u'âsi, robra wa'rãmi. Taha wa, robra 'rowi dawasédé, da

te 're ĩmanharĩ za'ra mono ne, 're wanomro mono õ di za oto. Wawasédé hã wa za oto wa te 're sahãri pese za'ra. Duré Zezusihi nhimirowa'a na si wa za 're wanomro, robra wi wanhiptete sina ãma 're ĩwahãimana za'ra mono zéb da hã, danhimnhi'ãsi na dawĩ 're ĩdasisõpa za'ra mono ne. ¹³ Wawasété ãna, wa za oto 're wanomro wẽ, rowa'a na 're ĩdanomro mono ne. Ázé wa te dame 're âhuri mono õ di za, dato ĩwasété u 're dasi'rã'õtõ mono wa, siwa'ru da te 're ĩâhuri mono ne, 're wa'rã siwamnarĩ tõ za'ra mono da. Duré siwa'ru wahãimanazé ĩwasédé hã wa te 're 'manharĩ u'âsi za'ra mono õ di za, pi'õ na aibã na zama. Duré marĩ na 're ĩwasiwẽ'õ za'ra mono hawi, wa te wasima 're nharĩ za'ra mono õ di za. Duré marĩ na 're wasi'ruiwapari za'ra mono õ di za. ¹⁴ Siwa'ru 'rãwi asima ĩwězéb zarina, aipẽ'ẽ 're asimirosa'rata wasété aba na ãma 're rosa'rata za'ra wa'aba mono õ di za. Wanhib'apito Zezu Cristu 're ĩmorĩzém na si te za oto 're aihãimana za'ra wa'aba mo, ĩsine.

14

Īsazei'wa nherẽ, sib'uware na 're ĩnomro mono norĩ wasu'u

¹ Īsazei'wa nherẽ, sib'uware na 're ĩnomro mono norĩ zõ, te za asitẽme sõ 're aihãsi aba mo. Īsimirosa'rata za'ra hã aimawi nherẽ, aiwab õ nherẽ, tãma 're nharĩ wasété za'ra wa'aba mono õ di za. Tane nherẽ, te za sõ 're atob'uzu za'ra wa'aba mo. ² Ni'wam norĩ hã ĩsazei'wa norĩ hã uburé tisazéb zõ te 're sõpré, te te 're huri mono da, romnhi zõ zama, 'Re ĩhãimana u'âsi mono te te tiwi 're ĩsawi za'ra mono õ na, 'rãwi 're ĩsisaze za'ra mono zéb zarina. Tane nherẽ, ni'wam norĩ hã ĩsazei'wa nherẽ, te za romnhi hã te te siwi 're wẽ'õ za'ra, te te 're huri mono tõ da, 'Re ĩhãimana u'âsi mono te te tiwi 're sawi za'ra mono newa. ³ Taha wa, ni'wam norĩ hã uburé romnhi te te 're ĩhuri mono norĩ hã te te siwi 're wẽ'õ za'ra mono õ di za, romnhi na dame 're ĩsaihuri mono õ norĩ hã. Duré ni'wam norĩ, romnhi na dame 're ĩsaihuri mono õ norĩ zama, te te siwi 're wẽ'õ za'ra mono õ di za, uburé siwa'ru romnhi te te 're ĩhuri mono norĩ hã. E marĩ wa. 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã ma tõ te te 're awẽsãmri õ norĩ hã, romnhi na dame 're ĩsaihuri mono õ norĩ me. ⁴ E a norĩ wa'wa hã ĩsib'apito za'ra wa'aba bâ, te za marĩ tiwi 're ĩwẽ'õ za'ra wa'aba mo, ĩsib'apito upana. Taha si te za te te 're waihu'u za'ra, ĩhãimana wasété na, duré ĩhãimana wẽ na zama. Tawamhã ĩsazei'wa norĩ hã te za siptete u'âsi 're hãimana za'ra. E marĩ wa. Wanhib'apito 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã tiwaihu'u pese na te te 're siptete u'âsi za'ra mono wa.

⁵ Ni'wam norĩ hã ĩsazei'wa norĩ hã te 'rãwi te te si'ãma 're rosa'rata za'ra, nima hã bâdã hã romhuri'özé hã ĩwa 're ĩrere'e mono sidãpãsi, bâdã dama 're ĩpire za'ra mono zém na hã. Duré ni'wam norĩ, ĩsazei'wa norĩ hã te te da'ãma 're rosa'rata

za'ra asa, aiwapsi bādâ hã uburé dama 're hâimana za'ra mono nherê, âma 're ïdahâimana za'ra mono zéb da hã. Taha wa, ate wa'aba mono bâ romhuri'ôzé bātâ mono na asimirosa'rata mono bâ te za asiptete sina âma 're aihâimana za'ra wa'aba mo, tô ôhõ na si. ⁶ Ta norĩ hã nimahã bādâ hã romhuri'ôzé hã dama 're ïpire za'ra mono zém na te te si'âma 're ïrosa'rata za'ra mono norĩ hã, Wanhib'apito âma 're wata za'ra mono da, te âne te te 're 'manharĩ za'ra. Duré ni'wam norĩ hã uburé siwa'ru romnhi te te 're ïhuri mono norĩ hã te âne te te 're 'manharĩ za'ra, Wanhib'apito 'Re ïhâimana u'âsi mono âma 're wata za'ra mono da, dasa na dama 're sõpru mono wa. Duré ni'wam norĩ hã romnhi na dame 're ïsaihuri mono ô norĩ hã, te âne duré te te 're 'manharĩ za'ra aiwa, 'Re ïhâimana u'âsi mono âma 're wata za'ra mono da, waihu'u pese wa, duré sõprub uptabi wa. ⁷⁻⁸ Wasi'uihã na 'rãwi wahâiba misire nherê, wasina 're wahâimana za'ra mono ô di za. Wanhib'apito te te wama 're ï'apisutu mono zéb zarina si, wa tãma 're wahâimana za'ra. Duré wasi'uihã na bādâ hã wadâ'âzé hã wa te wasima 're pisutu waihu'u za'ra mono ô di za. Wanhib'apito te te wa'âma 're ï'apisutu mono zéb zarina si, wa za 're wadâ'â za'ra, ôhõ ma. Taha wa, wahâiba ré 're wahâimana za'ra mono ré, duré oto 're wadâ'â za'ra mono wanhã, ïsib'a'uwê, wa za 're wahâimana u'âsi za'ra, simisutu. ⁹ Cristu hã dâ'â nherê, ma tô apã hãiwa'udu, hãiba ré 're ïhâimana za'ra mono norĩ nhib'apito da hã, duré 're ïdâ'â za'ra mono norĩ nhib'apito da zama. Uburé ïsazei'wa norĩ nhib'apito da, ma tô hãiwa'udu apã. Taha wa, wa ïsib'a'uwê 're wahâimana u'âsi za'ra oto, simisutu. ¹⁰ Tane nherê, e marĩ wa, te bété asisãnawã norĩ hã 're ïwê'õ za'ra wa'aba mo, asiré ïsazei'wa 're anomro aba mono nherê. E marĩ wa, te 're ï'ruiwapari u'âsi za'ra wa'aba mo, asisãnawã nherê. Niwapsi wa za uburé 'Re ïhâimana u'âsi mono nho're aimasam ni, te te wa'awaihu'u da, wahâimana wê na, wahâimana wasété na zama. Tamep si za te te da'awê'õ na dâ'âsina, asi'uihã na 're asiwê'õ pese za'ra wa'aba mono ô di za, ti'ab ré. ¹¹ Duréihã 'Re ïhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa, ma tô âne na âma rob'ui'ééré, ïmreme na:

“Wa hã uburé Danhib'apito, tô sena 're ïhâimana mono zé hã aima waihu'u pese za'ra wa'aba di. Duré tô sena aima ïsiwasu'u za'ra wa'aba zéb zarina, wa duré tô sena aima ropisutu za'ra wa'wa. Âne, wa aima ropisutu za'ra wa'wa. Niwapsi te za a'uwê mono bâ dahi'rãtitõ ïnho're ïma ana ni, dama ïpire uptabi wa. Tawamhã tame dapoto mono bâ te za ïnhisi za'ra ni, ïnhisi na 'Re ïhâimana u'âsi mono na.”

Âne ma tô ïbaihã na âma rob'ui'ééré, 'Re ïhâimana u'âsi mono mreme na rob'ui'ééré'wa hã.

¹² Tamep si, wa za oto wasi'uihã na tãma wasiwasu'u za'ra

ni wahâiba mono bâ, ti'ab ré wahâimanazém na, uburé marĩ hã wa te 're ĩ'manharĩ za'ra mono zém na hã.

¹³ Taha wa, wasiré ĩsazei'wa nherẽ, 're ĩwasiwẽ'õ za'ra mono zé hã wa za oto rême pese za'ra ni. Āne zô si, te za asina 're asõpré wa'aba mo, marĩ ĩwẽ hã 're ĩ'manharĩ za'ra wa'aba mono zéb zô. Marĩ hã 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono ré, asiré ĩsazei'wa norĩ hã te te 're ai'madâ'â za'ra wa'aba mono wa, asarina wa'aba tiwasété na 're si'marõpãrĩ tõ za'ra mono da, te za marĩ ĩwẽ si 're ĩ'manharĩ u'âsi za'ra wa'aba mo. ¹⁴ Wa hã Wanhib'apito Zezusihi âma 're ĩhâimana mono wa, wa tô ĩsina waihu'u sena na, uburé dasa hã ĩwẽ na hã, duré ĩwasété õ na si. Tane nherẽ, ni'wam norĩ hã te za âne hã te te âma 're rosa'rata upa za'ra: "Ā hã romnhi hã, wasétére di. 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma hã wẽ õ di, wa te 're ĩhuri mono da hã." Āne hã ni'wam norĩ hã te te âma 're rosa'rata za'ra mono wamhã, õ norĩ ma si, romnhi hã wasété di tô. Tane nherẽ, te te siwi 're wẽ'õ za'ra mono nherẽ, te te 're huri mono wamhã, dawasédé te wasu'u. ¹⁵ Āté marĩ dasa hã te za 're ĩhuri aba mo, asiré ĩsazei'wa norĩ te te siwi 're ĩwẽ'õ za'ra mono hã. Tawamhã, 're huri aba mono wamhã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te dawĩ 're awẽ'õ mono newa, âté te za âne na tiwi 're ĩrobzei'õ za'ra wa'aba mo, tô õ norĩ wi hã. Āne wamhã, asimizawi pese zé hã tâma âma 're uwaimrami za'ra wa'aba mono õ di za. Tâma sawi uptabi za'ra wa, ma tô Cristu hã sada tidâ'â za'ra. Taha wa, romnhi hã asiré ĩsazei'wa norĩ te te 're ĩwẽ'õ za'ra mono hã, 're huri aba mono õ di za, 're huri aba mono wa, ta norĩ hã asa na tiwi 're ĩrobzei'õ za'ra mono zéb zarina, tiwasété na 're ĩsi'marõpãrĩ za'ra mono na 're si'utõrĩ tõ mono da. ¹⁶ Āne hã marĩ hã aima wasété aba õ nherẽ, 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono õ di za, da te 're aiwasu'u wasété za'ra wa'aba mono tõ da. ¹⁷ E marĩ wa. 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ĩsazei'wa norĩ âma 're ĩsib'a'uwẽ mono zé hã, dasa hã da te 're ĩwẽ'õ za'ra mono zé, te te wasu'u õ di. Uburé marĩ hã da te 're ĩ'âhuri mono zéb zama te te wasu'u õ di duré. E marĩ te wasu'u tawamhã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono, da'âma 're ĩsib'a'uwẽ mono zé hã. Ta hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti zarina 're ĩdanomro wẽ mono zé, te wasu'u. Duré 'Re ĩhâimana u'âsi mono, Tipẽ'ézani na te te 're ĩda'apawapto mono zéb zarina, rowẽ uptabi na 're ĩdanomro mono zé, te wasu'u, dato sina. ¹⁸ Āne na ni'wam norĩ hã Cristuhu ma, te te 're romhuri wẽ za'ra mono wamhã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, te za te te sina 're rowẽ zani za'ra, uburé 're ĩhâimana wẽ za'ra mono zém na. Tawamhã te za duré da te 're wẽsãmri za'ra, ti'ai âma ré.

¹⁹ Taha wa, rowẽ na wasiré 're ĩwahâimana za'ra mono zéb zô si, wa za wasima 're wanhopré. Wanhib'apito âma wahâimana nhiptete u'âsi 're wanomro mono da, 're ĩwasipawapto za'ra mono zém na, wa za duré 're wanomro u'âsi. ²⁰ Tawamhã dasa siwa'ru 're huri aba mono wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono,

danhiptete sina âma 're ĩdanomro mono zéb da, te te da'âma 're ĩromhuri wẽ mono zé hã tiwi 're uprosi za'ra wa'aba mono tō da, âté 're huri aba mono õ di za, siwa'ru dasa hã, romnhi hã. Tô sena uburé dasa hã ĩwẽ si da te 're ĩhuri mono da hã. Tane nherẽ, dasa hã siwa'ru 're huri aba mono ré, asiré ĩsazei'wa nherẽ, sib'aware na 're ĩnomro mono norĩ hã te te 're ai'madâ'â za'ra wa'aba mono wa, asarina wa'aba tiwasété na 're si'marõpãrĩ za'ra mono wamhã, tawamhã, aiwasédé te za tō 're ĩmanharĩ za'ra wa'aba mo. ²¹ Taha wa, romnhi hã siwa'ru 're huri aba mono õ di za, duré uwa 'rãĩ wa'u ĩsé hã 're âhuri aba mono õ di za, taha zarina asiré ĩsazei'wa norĩ hã tiwasété na apã 're si'marõpãrĩ tō za'ra mono da. Duré siwa'ru marĩ aimawimhã 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono wa, ni'wam norĩ hã tiwasété na apã 're si'marõpãrĩ tō za'ra mono da, 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono õ di za. ²² 'Re ĩhâimana u'âsi mono si te te âma 're awaihu'u mono da, te za 'rãwi asima si âma 're ĩrosa'rata za'ra wa'aba mo, siwa'ru romnhi 're huri aba mono wa, âma 're ĩ'upa za'ra wa'aba mono õ zém na hã. Ni'wam norĩ hã uburé siwa'ru, tisa te te sima 're ĩwẽ uptabi za'ra mono zéb zarina, te te 're ĩhuri mono na, 're siwẽ'õ za'ra mono õ wamhã, ĩpẽ'ẽ 're tãma 're rowẽ uptabi za'ra mono di za. Duré ni'wam norĩ hã siwa'ru dasa hã te te siwi 're ĩwẽ'õ za'ra mono zéb zarina, te te 're ĩhuri mono õ na, 're siwẽ'õ za'ra mono õ wamhã, ĩpẽ'ẽ 're tãma 're rowẽ uptabi za'ra mono di za duré, âne hã aiwa. ²³ Tane nherẽ, ni'wam norĩ hã romnhi siwa'ru te te 're huri mono nherẽ, 'rãwi âma 're siwawã za'ra mono wamhã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te za te te 're wẽ'õ za'ra, tisa na 're ĩsiwawã za'ra mono zéb zarina. Tane hã marĩ hã wa te 're 'manharĩ za'ra mono nherẽ, 'rãwi âma 're wasiwawã za'ra mono wamhã, taha na wa za wawasédé hã wa te 're 'manharĩ za'ra.

15

ĩsazei'wa norĩ, prédup sina 're ĩsipawaptob za'ra mono zé wasu'u

¹ Wa norĩ hã wanhiptete sina, Wanhib'apito âma, wa te 're ĩsasõmri u'âsi za'ra mono norĩ hã, marĩ, wa te wasima 're ĩwẽ za'ra mono zéb zarina si, wa te 're 'manharĩ za'ra mono õ di za. Wasiré ĩsazei'wa nherẽ, hâimana nhib'aware na 're ĩhâimana za'ra mono norĩ hã, wa za wa te 're pawaptob za'ra, hâimana nhiptete na wasiré âma 're hâimana u'âsi za'ra mono da. ² Wasiré ĩsazei'wa norĩ hã marĩ te te sima 're ĩwẽ za'ra mono zéb zarina, wa za wa te âma 're sazei pese za'ra, marĩ ĩwẽ na si, wa te âma 're pawaptob u'âsi za'ra mono da, hâimana prédup sina oto âma 're hâimana u'âsi za'ra mono da. ³ Cristu hã bété, ti'ai âma 're morĩ ré hã, e sima si ma tō tihâimanazéb da hã 're si'madâ'â. Mare di. 'Rãwi tihâimanazém na si, 're si'madâ'â mono õ di. Âne na duréihã ma tō ni'wa hã ĩwasu'u na âma rob'ui'ére siro:

“**Īmama**, ni'wam norĩ hã te te ai'ãma 're ĩwasété za'ra mono norĩ hã ma tô ai'u'âbâ ĩ'ãma zama te te 're wasété za'ra. Tane nherẽ, aimawi 're ĩhâimana mono zéb da hã, te ĩsima pisutu õ di, ĩsi'uihã na hã.”

Āne na ma tô duréihã ĩbahiã na ãma rob'ui'ééré, ĩwasu'u na hã. ⁴Uburé 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ééré hã, e taré ma tô tinhimiroti hã te te dama 're apisutu, da te ãma 're ĩrob'ui'ééré za'ra mono zéb da hã. Mare di. Taré te te dama 're apisutu mono õ di. ĩsimiroti hã wa te 're waihu'u pese za'ra mono da, ma tô ãne hã te te dama 're apisutu. 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ééré hã wa te 're sôré u'âsi za'ra mono wamhã, wanhiptete sina wa za ãma 're wahâimana u'âsi za'ra, marĩ na uburé wa te 're robzépata za'ra mono nherẽ. Wa te 're sôré u'âsi za'ra mono wamhã, te za wama 're rowẽ za'ra, wawi 're robzei'õ za'ra mono ãna, 're ĩwahâimana za'ra mono zéb da hã. Ōhõ umnhasi sina, wa za tô ãhã zarina si 're wahâimana za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'rata 're ĩwahâimana u'âsi za'ra mono zéb zô, wasina 're wanhimipari za'ra mono sina. ⁵'Re ĩhâimana u'âsi mono si dapisutu'wa hã, uburé marĩ na da te 're robzépata za'ra mono nherẽ, danhiptete sina ãma 're ĩdahâimana u'âsi za'ra mono da hã. Taha si te te sina dama 're ĩ'arowẽ zani mono hã, dawĩ 're robzei'õ za'ra mono ãna, ãma 're ĩdahâimana za'ra mono zéb da hã. Taha wa, wa tô te ĩsima 're aiwẽ za'ra wa'wa, ta hã aihĩni te te 're aipawaptob za'ra wa'aba mono da, asiré ĩsazei'wa norĩ hã simisutu asimirosa'rata na 're asisazei pese za'ra wa'aba mono da oto, Cristu Zezusi 're ĩmorĩ wẽ zéb zarina. ⁶Asimirosa'rata na 're asisazei u'âsi za'ra wa'aba mono wapsi, te za 'Re ĩhâimana u'âsi mono ãma Wanhĩb'apito Zezu Cristuhu mama ãma simisutu u'âsi, ãma 're aiwata za'ra wa'aba mo.

Zudezu'õ norĩ hã, Cristuhu wasu'uwẽ te te oto ĩwaihu'u za'ra zé wasu'u

⁷Cristu hã sitẽme te te 're ĩ'aiwaibui wa'aba mono ne, te za aihãiba zô asisô 're atob'uzu za'ra wa'aba mo, 're asisawi pese za'ra wa'aba mono sina. Taha zarina, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ãma 're dawata u'âsi za'ra mono da, te za ãne asima 're ĩ'manharĩ wẽ u'âsi za'ra wa'aba mo. ⁸Cristu hã ma tô we ti'ai u datẽme mo, zudezu norĩ hã te te 're apawapto mono da, duréihã zudezu norĩ hi'rata ma, dama ĩpire za'ra norĩ ma, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te tãma 're ĩropisutu za'ra mono zéb zarina, te te dama ãma 're a'uwaimrami mono da, duré uburé 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te dama ãma 're ĩ'a'uwaimrami mono zém na, tô sena na da te ãma 're waihu'u pese za'ra mono da. ⁹Duré zudezu'õ norĩ hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono, da'ãma 're ĩpẽ'ézé mono zé hã te te oto sina 're waihu'u za'ra mono wa, ãma 're wata za'ra mono da, ma tô we Cristu hã zudezu norĩ

u satõ, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã. Duréihã ãne rob'ui'ééré na ìwasu'u hã:

“Wa hã zudezu'õ norĩ siré 're ìhâimana mono ré, wa za ìsiré za'ra, ai'ãma 're ìwata u'âsi.

Ìnho're na zama, wa za duré ai'ãma 're ìwata u'âsi.”

¹⁰ Duré rob'ui'ééré amo na ìwasu'u hã, ãne:

“A norĩ wa'wa hã zudezu'õ na 're aihâimana za'ra wa'aba mono norĩ, ma'ãpé simisutu asiré atoi uptabi na, ãma 're aihâimana za'ra wa'aba mono, 'Re ìhâimana u'âsi mono nhib'a'uwẽ norĩ me.”

¹¹ Duré rob'ui'ééré amo na ìwasu'u hã, ãne:

“Zudezu'õ na 're aihâimana za'ra wa'aba mono norĩ, ma'ãpé Wanhib'apito ãma si 're aiwata u'âsi za'ra wa'aba mono, uburé aipoto mono bâ 're aihâimana za'ra wa'aba mono norĩ hã.”

¹² Iza'iza hã ma tô duré ãne na ãma rob'ui'ééré siro:

“Niwapasi te za Zéséhé nhihudu hã we datême wi, apito Dawihi mama nhihudu hã.

Wei wisi wapsi, te za 'Re ìhâimana u'âsi mono hã tâma pisutu, zudezu'õ norĩ nhib'apito, 're hâimana mono da oto, daro mono bâ.

Tawamhã ta norĩ hã te za te te siwi 're umnhasi, marĩ ìwẽ hã te te tâma 're ìpisutu za'ra mono zéb zarina, za te te tâma ãma 're ì'uwaimrami za'ra mono zém na hã.”

Ãne duréihã Iza'iza hã te te ãma ìrob'ui'éérézê hã, 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiropisutuzém na. Ã hã, 'Re ìhâimana u'âsi mono te te dama ìropisutuzém na, ma tô oto dama ãma uwaimra.

¹³ 'Re ìhâimana u'âsi mono hã waihu'u pese wa, te za te te 're wa'apawaptob u'âsi, marĩ ìwẽ hã te te wama 're ìpisutu za'ra mono zéb zarina, za te te wama ãma 're ì'a'uwaimrami mono zéb zô, wa te wasiwi 're umnhasi za'ra mono sina, sô 're wanhimipari u'âsi za'ra mono da. Taha wa, wa ai'ãma tâma 're ìmreme u'âsi za'ra wa'wa, atoi uptabi na 're aihâimana u'âsi za'ra wa'aba mono da, duré rowẽ si te te aima 're pisutu za'ra wa'aba mono da, asina 're umnhasi za'ra wa'aba mono wa. Ìpê'êzani nhimipawaptobzéb zarina, marĩ ìwẽ uptabi hã 'Re ìhâimana u'âsi mono, za te te aima 're ìsômri za'ra wa'aba mono zéb zô, asiwi 're umnhasi za'ra wa'aba mono sina, sô 're asimipari za'ra wa'aba mono zém na, 'rãwi asima ãma 're sa'êtê za'ra wa'aba mono da, wa tô te ìsima 're aiwẽ za'ra wa'wa.

Paru hã, 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimipawaptobzém na te te 're ìda'apawapto mono zé wasu'u

¹⁴ Ìsisãnawã norĩ, wa hã wa tô ai'ãma waihu'u pese za'ra wa'wa, asimizawi pese sina oto 're anomro wẽ wa'aba mono zém na hã. Duré aima waihu'u pese za'ra wa'aba di oto, 're

aihâimana wê za'ra wa'aba mono zéb da hã. Āne hã wa tô duré ai'āma waihu'u pese za'ra wa'wa, Wanhib'apito nhimiroti na oto asima 're ĩroti waihu'u pese za'ra wa'aba mono zém na zama. ¹⁵⁻¹⁶ Tane nherē, āhāna ĩnhimi'ui'éré na, wa tô sō'awi aima rowasu'u za'ra wa'wa, ĩsina ĩpahi āna, rowasu'u ahā na te āma aipo're pu'u za'ra wa'aba da. Te aiwi udā waihu'u za'ra wa'aba āna, wa tô ĩnhimi'ui'éré na hã aima rowasu'u pese za'ra wa'wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã sōprum na te te ĩpisutu wa, Cristu Zezusihi ma si te oto 're romhuri mono da, zudezu'ō norĩ hã te tãma 're apawapto mono da. Sasedoti norĩ hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, te te da'āma 're ĩromhuri za'ra mono ne, wa duré wa hã zudezu'ō norĩ āma te 're romhuri u'âsi, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, Zezusihi wasu'uwē na te 're pawapto za'ra mono wa, te te 're ĩsaze za'ra mono zéb zarina, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te 're wēsāmri za'ra mono da. 'Re ĩhâimana u'âsi mono pē'ēzani nhimipisutuzéb zarina, ta norĩ hã ĩsib'a'uwē oto 're nomro mono wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te 're ĩwēsāmri za'ra mono zéb da hã, wa āne na hã te tãma 're romhuri u'âsi. ¹⁷ Cristu Zezusihi āma si oto 're ĩhâimana mono wa, wa 're ĩsi'uze, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma si, te 're ĩromhuri mono zém na hã oto. ¹⁸ Te 're ĩrowasu'u wē mono zéb zarina, duré te 're ĩromhuri wē mono zéb zarina ma tô zudezu'ō norĩ hã te te 're wapari pese za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. E tawamhã ĩsi'uihã na ĩwaihu'u pese na te 're ĩ'ab'manharĩ wē mono na, wa za dama ĩsina 're ĩwata. Mare di. Āne hã ĩ'uwaibaba ō di. Cristuhu nhimipawaptozbéb zarina si, wa tô te tãma 're romhuri u'âsi za'ra, ĩwasu'uwē na hã. ¹⁹ 'Re ĩhâimana u'âsi mono pē'ēzani hã tiwaihu'u pese na te te 're ĩpawapto mono zém na si, wa tô marĩ dama ĩ'manharĩ waihu'u'ō hã te dama 're ab'manharĩ, zudezu'ō norĩ hã tô sena te te 're saze za'ra mono da, ta norĩ hã. Zeruzarē hawi, Iririza u 're ĩmorĩ ré, wa tô daza'rui mono bâ te dama 're rowasu'u, Cristuhu wasu'uwē na hã. ²⁰ Wa hã wa tô āne hã te ĩsima 're rosa'rata u'âsi, Cristuhu wasu'uwē hã zahadu dapo're na da te 're ĩwapari za'ra mono ō norĩ u si, 're ĩmorĩ da, daza'rui mono bâ ĩwasu'uwē na te āma 're da'apo're pu'u mono da. Wanhib'apito wasu'uwē na danhimi'u'ēi 'rata u 're ĩzasi tō mono da, wa tô āne na te ĩsima 're rosa'rata u'âsi. ²¹ Duréihã Iza'iza hã ma tô āne na Cristuhu āma rob'ui'éré:

“Ni'wam norĩ ma, ĩwasu'uwē hã da te tãma 're ĩwaihu'u za'ra mono ō norĩ hã te za oto ta norĩ hã 'râwi āma 're siwaihu'u za'ra, ĩwasu'uwē hã da te oto tãma 're wasu'u za'ra mono wa.

Te te 're wapari za'ra mono āna, aré 're ĩhâimana za'ra mono norĩ hã te za oto 'râwi si'āma te te 're waihu'u pese za'ra, 're ĩhâimana wê za'ra mono zém na hã.”

Paru hã, timreme te te sisōwa ĩsōmrizé wasu'u, Roma u morĩ

da

22-24 Wa hã wahub ahâ na, wa tô te ĩsima 're rosa'rata u'âsi, te ĩsima 're ĩrowê mono zéb uwaibaba, atême ĩmorĩ za'ra wa'aba da, te asabu za'ra wa'aba da. Tane nherê, zahadu âmehã ĩma romhuri ahâ di. Taha wa, nimahã na hã âma atême ĩwatobro waihu'u aba ô di. Tane nherê, âhãna hã ĩnhimiromhuri hã âmehã te oto 'rãsutu wamhã, atême âma ĩmorĩ aba da si, wa tô ĩsima waihu'u. Taha wa, wa tô ĩsima pisutu pese, Esipãnha na romnhisi u ĩmorĩ ré, te asabu za'ra wa'aba da. Âne wa tô duré ĩsima rosa'rata, atême âma ĩwisi za'ra wa'aba wamhã, niha bātâ na a'â ai'rata ĩnhamra za'ra wa'aba da, ĩma ĩrowê zarina, duré marĩ na asiwi ĩpawaptob za'ra wa'aba da, Esipãnha u ĩmorĩzéb da hã. Taha parip si, wa za oto aihawi ĩmorĩ 'wa. ²⁵ Tane nherê, wa za a'â Zeruzarê u si mo, â awa'awi hã, tame 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhĩb'a'uwê 're ĩsi'ubumroi mono norĩ hã te duré pawaptob za'ra da a'â. ²⁶ Masédoniza na danhipti'a nho'ômo nhisi âma, duré Ataza na danhipti'a nho'ômo nhisi âma, zudezu'ô na ĩsazei'wa na oto 're ĩhâimana za'ra mono norĩ hã ma tô sima wê za'ra, rob'uiprazé hã te te siwi ubumro da, Zeruzarê âma ĩsazei'wa norĩ te te siwi âma pawaptob za'ra da, simarĩ âna 're ĩhâimana za'ra mono norĩ hã, zudezu norĩ hã. Ta norĩ nhoprub za'ra zé hã, ĩsi'uihã na te tãma âri za'ra da Zeruzarê u, taha da, wa za a'â tamomop si mo. ²⁷ Ta norĩ hã zudezu'ô na ĩsazei'wa norĩ hã si'uihã na ma tô sima pisutu za'ra, te te siwi âma ĩpawaptob za'ra zéb da hã, zudezu norĩ hã. Âne hã tô ĩ'uwaibaba ma tô siwi âma pawaptob za'ra. E marĩ wa. Duréhã zudezu norĩ ma, ma tô 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã tiwasu'uwê na tãma siwaihu'u na'rata za'ra, tipê'ê na robzei u'âsi âma 're nomro mono da. Taha na ma tô zudezu'ô norĩ hã te te siwi âma 're pawaptob za'ra ĩwasu'uwê na, aiwapsi oto ôhõ âma si 're hâimana za'ra mono da. Âne wa'rãmi, te za tô zudezu'ô norĩ hã tinhimarĩ na te te siwi 're pawaptob za'ra, zudezu norĩ hã, tô ĩsarina si. ²⁸ Tawamhã âme ĩnhimiromhuri te 'rãsutu parimhã, rob'uiprazé, da te dasiwi ĩ'ubumro hã ubuni na ĩsazei'wa norĩ ma, te âwisi wê parip si, wa za oto mo, Esipãnha u ĩmorĩ da hã. Tawapsi, wa za aiwa'wai baba ĩmorĩ aba ré, asabu za'ra wa'wa oto. ²⁹ Tawamhã, atême ĩwisi za'ra wa'aba wamhã, Cristuhu nhoprubzém na, sa'êtê uptabi na te za aihĩni wama âma tirowê za'ra.

³⁰ ĩsisãnawã norĩ, wa za oto aiwi rowaptêrê za'ra wa'wa ĩsi'âma, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, asiptete sina ĩ'âma 're aimreme zusi aba mono zéb da hã. Wanhib'apito Zezu Cristuhu zazei'wa, wasiré oto 're wahâimana za'ra mono wa, duré 'Re ĩhâimana u'âsi mono pê'êzani nhimipawaptobzéb zarina, oto 're wasisawi pese uptabi za'ra mono wa, wa âne na aiwi rowaptêrê za'ra wa'wa. ³¹ E marĩ da. Zudeza na danhipti'a

nho'ōmo nhisi āma ĩsazei'ō'wa norĩ 're ĩhâimana za'ra mono norĩ hã, niha te te ĩma rob'manharĩ za'ra tō da, te za ĩ'āma tiwi ĩrowaptērē u'āsi za'ra wa'aba mo. Duré Zeruzarē āma 'Re ĩhâimana u'āsi mono nhib'a'uwē 're ĩhâimana za'ra mono norĩ hã, ta norĩ hã zudezu na ĩwamrĩ za'ra wē te, zudezu'ō norĩ nhoprubzé hã za te āma ĩ'āri hã te te siwi wē'ō za'ra tō da, te za duré ta norĩ āma zama āma aimreme zusi u'āsi 'wa. ³² ĩtoi uptabi na āma atēme ĩwisi za'ra wa'aba da, te za ĩ'āma aimreme zusi u'āsi 'wa. 'Re ĩhâimana u'āsi mono, ĩmorizé hã te te ĩma pisutu wapsi, wa za tō āma atēme ĩwisi 'wa. Tawapsi ĩma rowē uptabi di za, wasiré ĩsazei'wa norĩ hã 'rãwi wasisabu za'ra wē te. Te āma wazere wamhã, wa za a'â ai'rata ĩwa'utu za'ra wa'wa. ³³ 'Re ĩhâimana u'āsi mono hã wama rowē nhomri'wa hã 'rãwi asiré 're hâimana u'āsi za'ra wa'aba mono da, wa tō te ĩsima 're aiwē u'āsi za'ra wa'wa. Tane tō.

16

Paru, tisiwadi norĩ te te ĩ'azawizé wasu'u

¹ Āne, wa za aima wasu'u za'ra wa'wa, wahidiba Pebi na ĩsisi hã. Ta hã simizawi pese di. Sētireza na 'ri nho'ōmo nhisi āma, te ĩsazei'wa norĩ hã te te 're apawaptob u'āsi. ² Da'ahã na ma tō te te 're da'apawapto pese. ĩzama te duré te te 're ĩpawapto. Taha wa, ma'āpé asiwi āri wē wa'aba za, wasiré Wanhib'apito zazei'wai wa, 'Re ĩhâimana u'āsi mono nhib'a'uwē, 're ĩsiwaiwai wē mono zém na. Marĩ zō tiwi rowaptã'â wamhã, te za duré marĩ na asiwi ĩpawaptob za'ra wa'wa.

³ Ma'āpé, duré ĩma sawi za'ra wa'aba, Prisira norĩ hã Atiraha me, te āma ĩsawi zahuré zéb zarina, rob'ui'ééré na. ⁴ Ta norĩ hã ĩsiré te te 're ĩromhuri zahuré mono, Cristu Zezusihi wasu'u na. Ta norĩ hã da te pãrĩ da nherē, ma tō sisawi āna te te 're ĩpawaptob u'āsi zahuré, pahi āna. Taha wa, te te 're ĩpawaptob zahuré mono zém na, wa tō te 're uzei u'āsi zahuré. Tane nherē, ĩwétési te āma 're uze zahuré mono ō di. Uburé zudezu'ō norĩ hã ĩsazei'wa norĩ hã te duré te te āma 're uzei u'āsi za'ra, daro mono bâ siré 're ĩsi'rã'ōtō mono norĩ hã. ⁵ Ma'āpé, duré uburé ĩma sawi za'ra wa'aba, Prisira norĩ nhorōwa u ĩsazei'wa norĩ, siré 're ĩsi'rã'ōtō mono norĩ hã, rowahutu u.

Duré asiwi ĩma sawi za'ra wa'aba, ĩsiwadi ĩma ĩsawi pe hã, Epenetu na ĩsisi hã. Ta hã ma tō saze na'rata Cristu hã, Azi'a na danhipti'a nho'ōmo nhisi āma. ⁶ Duré Mariza hã asiwi ĩma sawi wa'aba. Ta hã te te aima 're romhuri pese za'ra wa'wa, simi'ēi uptabi na. ⁷ Duré asiwi ĩma sawi zahuré wa'aba, Ādoronitu norĩ hã, Zuni'asihi me. Ta norĩ hã ĩsiré zudezu norĩ, ma tō ĩsiré tihâimana zahuré, dazazéb 'remhã. Cristuhu zadawa wasu'u'wa norĩ siré te te 're romhuri zahuré mono wa, tãma waihu'u pese za'ra di, ĩsiré romhuri'wa norĩ ma hã. Ta norĩ hã ma tō ĩwana saze na'rata zahuré, Cristu hã.

⁸ Ma'āpé duré asiwi ĩma sawi wa'aba, ĩsiwadi uptabi hã, Āprizatu na ĩsisi hã. Ta hã te Cristu ãma si 're hãimana. ⁹ Duré Ubanuhu zama asiwi ĩma sawi wa'aba, wasiré romhuri'wa hã Cristuhu ma. Esitati hã ĩsiwadi zama te za duré asiwi ĩma ĩsawi wa'wa, ĩma ĩsawi pe hã. ¹⁰ Ma'āpé duré asiwi ĩma sawi wa'aba, Aperi hã. Ta hã marĩ na da te 're pibui ahã mono nherẽ, niwa Cristuhu wi sipi'rai waihu'u õ di. Duré asiwi ĩma sawi za'ra wa'aba, Arisitoburuhu nhorõwa 're, 're ĩhãimana za'ra mono norĩ hã. ¹¹ Duré, Erodĩ'ã hã asiwi ĩma sawi wa'aba, ĩsiré zudezu hã. Duré wasiré ĩsazei'wa norĩ hã Nasizuhu nhorõwa 're, 're ĩhãimana za'ra mono norĩ hã asiwi ĩma sawi za'ra wa'aba duré.

¹² Tiripena norĩ hã te za duré asiwi ĩma ĩsawi zahuré wa'wa, Tiripozaha me. Ta norĩ hã te Wanhib'apito ma, te te 're romhuri zahuré. Duré wahidiba hã ĩma ĩsawi pe hã asiwi ĩma sawi wa'aba, Pezidi na ĩsisi hã. Ta hã simi'ẽ na te duré Wanhib'apito ma, te te 're romhuri pese, wa'a ãna. ¹³ Ma'āpé duré asiwi ĩma sawi wa'aba, Rupu hã. Ta hã te duré te te 're romhuri pese, Wanhib'apito ma. ĩna zama te za duré asiwi ĩma ĩsawi wa'wa. Ta hã ĩna õ nherẽ, ma tõ te te 're ĩpawapto pese, dana hã ti'ra te te 're ĩpawapto pese za'ra mono ne. ¹⁴ Asĩtitu norĩ hã te za duré asiwi ĩma ĩsawi za'ra wa'wa, Predotihĩ me, duré Emesi, duré Patorobasi, duré Emasi hã. Duré uburé ĩtẽme 're ĩsi'rã'õtõ mono norĩ hã asiwi ĩma sawi za'ra wa'aba, ĩsazei'wa norĩ hã. ¹⁵ Ma'āpé duré asiwi ĩma sawi za'ra wa'aba, Pirorodu norĩ hã, Zurizaha me, duré Nere'u norĩ hã ĩhidiba me, duré Orĩpasihi zama. Duré ta norĩ siré 're ĩsi'rã'õtõ mono norĩ hã te za asiwi ĩma ĩsawi za'ra wa'wa, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono nhib'a'uwẽ norĩ hã.

¹⁶ Uburé asiré ĩsazei'wa 're aihãimana za'ra wa'aba mono wa, te za asõ'utu na asisawi sina 're asitob'rata hãrã za'ra wa'aba mo.

Āmemhã uburé Cristuhu zazei'wa norĩ hã, ĩ'upsãtã mono bã sitẽme 're ĩsi'rã'õtõ mono norĩ hã te duré ãma asawi za'ra wa'wa.

Paru hã, roti na za oto te te ĩrãsutuzém na rowasu'u

¹⁷ ĩsisãnawã norĩ, wa za oto ĩnhimiroti na aima 'rãsutu za'ra wa'wa. Ni'wam norĩ hã te aimawi tinhimirosa'rata na te te ãma 're 'wa'rutu za'ra, ĩsazei'wa norĩ wi. Te te tiwi ãma 're 'wa'rutu za'ra mono wa, te ĩsazei'wa norĩ hã ĩmreme hã te te 're waparĩ za'ra. Taha zarina, te duré sima ãma 're siwanhizari. Ta norĩ nhimirob'manharĩ wasété zéb zarina, te ĩsazei'wa norĩ hã 're si'marõpãrĩ za'ra, tiwasété na. Zesusihĩ nhimiroti na, da te aima 're ĩroti za'ra wa'aba mono zéb upana, te ta norĩ hã te te dama 're roti za'ra, aimawi na si. Taha wa, te za tiwi 're asisawi pese za'ra wa'aba mo, ta norĩ siré 're aihãimana za'ra wa'aba mono tõ da. ¹⁸ Ta norĩ hã Wanhib'apito Cristuhu ma,

te te 're romhuri za'ra mono õ di. Te te sima 're ïwẽ za'ra mono zéb zarina si, te marĩ ïwasété zô si 're sõpré. Ta norĩ hã sadawa nhipese nherẽ, te ïsimiroti hã sena newa da te 're wapari ze za'ra, danhimirosa'rata nhib'uware na 're ïdahâimana za'ra mono norĩ hã. Mreme wapari zei wa, duré asa ïmreme hã da te dasima 're wẽ za'ra mono da, te taré timreme amo na te te dama 're rowasu'u za'ra, da'ãma 're wata za'ra mono sina. Tawamhã taha zarina, te za awa'awi ïmreme na da te 're saze za'ra. ¹⁹ Tanei õ di, a norĩ wa'wa hã. Zesusihi wasu'uwẽ 're ïwapari pese za'ra wa'aba mono zém na, ma tô daro mono bâ ïsazei'wa norĩ hã aiwasu'u za'ra wa'wa hã te te 're wapari ze za'ra. Taha wa, ma tô ãma asina ïma 're ïrowẽ zani za'ra wa'aba mo.

Áne wa, wa za duré aima roti za'ra wa'wa. Asimiza'rese sina, te za marĩ ïwẽ hã 're ïmanharĩ za'ra wa'aba mono zéb da si, asina 're asõpré wa'aba mo. Marĩ ïwasédé hã 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono da, asima 're 'madâ'â za'ra wa'aba mono õ di za. Te za tiwi 're asiptete za'ra wa'aba mo, aiwasété wi hã. ²⁰ Rowẽ na 're ïdanomro mono zé hã, 'Re ïhâimana u'âsi mono hawimhã. Ta hã te za rowêzé hã te te aima 're anhomri 'wa. Wahi hã dapara na da te 're ïwati'i za'ra mono ne, te za Satanasihi nhiptetezé hã romhutu na te te tiwi 're a'uprosi 'Re ïhâimana u'âsi mono hã, tô õ hã Satanasi hã asahâpã 're hâimana za'ra wa'aba mono da oto.

Wanhib'apito Zesusihi wi, wa wa te tiwi 're rowaptêrẽ u'âsi, tinhimipawaptobzé hã te te aima 're sõmri za'ra wa'aba mono da, ai'rata 're hâimana u'âsi za'ra wa'aba mono da.

²¹ Timotiu hã, ãme ïsiré romhuri'wa hã te duré ãma asawi za'ra wa'wa. Duré ïsiré zudezu norĩ te duré ãma asawi za'ra wa'wa, Rusizu norĩ hã, Zasãhã me, duré Sosipaturu hã.

²² Wa hã, Tési'u hã wa duré ãma asawi za'ra wa'wa, Wanhib'apito ãma wasiré 're wahâimana za'ra mono wa. Wa hã Paru te te ïma ï'awaihu'u mono zéb zarina, wa tô rob'ui'ére, ã ïbaihã na hã.

²³⁻²⁴ Wa hã Paru, ãne wa za duré ãma aima waihu'u za'ra wa'wa. Da'izu hã tinhorõwa u te te ïmazébré hã, te duré ãma asawi za'ra wa'wa. Taha nhorõwa ãma, te wasiré ïsazei'wa norĩ hã 're si'rã'õtõ u'âsi. Duré Erasitu hã ãme 'ri nho'õmo ãma danhib'apito ma, rob'ui'prazé za'rata na romhuri'wa hã, te ãma asawi za'ra wa'wa. Wasisãnawã Tu'atu na ïsisi zama, te duré ãma asawi za'ra wa'wa.

Paru hã, 'Re ïhâimana u'âsi mono ãma ïwatazé wasu'u

²⁵⁻²⁶ 'Re ïhâimana u'âsi mono ãma si, wa za 're wawata u'âsi za'ra. Taha ma si, tãma waihu'u pese di, te te 're ïwa'apawapto mono zéb da hã, Zezu Cristuhu wasu'uwẽ hã wa te 're ïsaze za'ra mono zé hã wa te 're rême za'ra mono ãna, wanhiptete u'âsi ãma 're ïwanomro mono zéb da hã. Taha wasu'uwẽ hã wa tô te dama 're wasu'u u'âsi. Duréihã ïwasu'uwẽ hã, 'Re ïhâimana

u'âsi mono te te dama 're awaihu'u mono õ di. Ìwasu'uwẽ hã dama sa'rese ãna, ma tô aré 're danomro. Tane nherẽ, ma tô 'Re ìhâimana u'âsi mono hã Ìwasu'uwẽ hã dama waihu'u oto, ìsadawa wasu'u 'rata 'wa norĩ nhimi'ui'ééré hawimhã. Taha wa, te oto ìsimiwada'urizéb zarina si, da te 're waihu'u za'ra daro mono bã, da te ãma 're ìsazei pese za'ra mono zéb da hã, duré da te 're ìwapari pese za'ra mono zéb da hã oto.

²⁷ 'Re ìhâimana u'âsi mono hã misire te 're hâimana. Òhõ si siwaprosi uburé marĩ hã tãma waihu'u pese di, taha ma si. Taha wa, taha ãma si, wa za 're wawata u'âsi za'ra, Zezu Cristu te te wama 're ì'ab'manharĩ wẽ mono zéb zarina si. Tane tô.

1 Corītu norī

Corītu norī ma, Paru te te ĩrob'ui'ééré na'rata zé

Ībaihâ wasu'uzé

Paru hã Corītu u morī wamhã, ma tō 'Re ĩhâimana u'âsi mono mreme na dama rowasu'u. Taha wa, ĩsa'u hã ma tō ĩsimirowasu'u wē zarina ĩsazei'wa norī hã dasina tahã'â ni.

Ā ĩbaihã na ma tō Paru hã tãma ãma rob'ui'ééré za'ra Corītu ãma ĩsazei'wa norī ma hã, ni'wam norī hã wasété na 're ĩhâimana za'ra mono wasu'u hã te te wapari wa, duré sina 're sipo'o za'ra mono wa, siré ĩsazei'wa nherē. Taha wa, ma tō tãma waihu'u za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhib'a'uwē norī hã ĩ'uwaibaba si 're ĩnomro mono zém na hã.

Paru hã te te tãma rob'ui'ééré za'ra wana ré hã, ma tō rob'ui'ééré hã tãma me za'ra, Corītu norī hã Paruhu ma. Taha na ma tō siwi sadanha, tinhimi'ui'ééré za'ra na marī hã tãma 're ĩhâimana za'ra mono zém na, ro'wa'rudu hã. Capituru 7 ãma hã ma tō Paru hã asa tãma ãma rowasu'u za'ra, te te ĩsadanharī za'ra zém na hã. Ma tō duré tãma waihu'u za'ra, ĩsazei'wai mono bâ 'Re ĩhâimana u'âsi mono pē'ězani hã romhuri mono bâ te te tãma 're ĩ'apisutu mono zém na hã (capituru 12, 14 ãma hã). Capituru 13 ãma ma tō duré rowasu'u, 're ĩdasisawi za'ra mono zém na hã. Capituru 15 ãma hã te duré rowasu'u, Zezusi hã dâ'â nherē, sena na apâ ĩhâiwa'utuzém na hã, duré taha zarina, wa norī zama apâ 're ĩwahâiwa'utu za'ra mono zém na hã.

Paru te te ĩdazawizé wasu'u

¹⁻² Wa hã Paru, wa ãma aima rob'ui'ééré za'ra wa'wa, Corītu na 'ri nho'ōmo nhisi ãma, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhib'a'uwē 're aihâimana za'ra wa'aba mono norī ma. Wasisānawã Sotēni hã te duré ãma asawi za'ra wa'wa.

'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ma tō ĩpisutu, te te sima ĩwēzéb zarina, Cristu Zezusihi zadawa wasu'u'wa, 're ĩhâimana mono da, ĩsadawa para. A norī wa'aba zama, ma tō te te 're aipisutu za'ra wa'wa, ĩsib'a'uwē si oto ãma 're anomro wē wa'aba mono da, Cristu Zezusihi ãma. Daro mono bâ, uburé Wanhib'apito Zezu Cristuhu ãma 're aiwãta za'ra wa'aba mono norī ma zama, wa ãne aima rob'ui'ééré za'ra wa'wa. Aiwa, wa tō Wanhib'apito na wa te 're sisi za'ra, simisutu.

³ Wamama ma, wa ai'ãma 're ĩmreme u'âsi za'ra wa'wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, duré Wanhib'apito Zezu Cristuhu ma zama, ĩsimizawizé hã ai'ãma 're hâimana u'âsi za'ra wa'aba mono da, rowē u'âsi, ãma 're anomro aba mono da.

'Re ĩhâimana u'âsi mono, tinhoprubzéb zarina, ĩwē si te te dama 're ĩ'anhomri mono zé wasu'u

4 'Re ĩhâimana u'âsi mono âma, wa 're ĩwata u'âsi, ĩwê hã te te aima 're sômri za'ra wa'aba mono wa, Cristu Zezusihi âma si oto 're anomro aba mono zéb zarina. 5 Cristuhu âma 're anomro aba mono wa, ma tô 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ĩwê ši te te aima 're sômri za'ra wa'wa. Ma tó duré te te 're aipawaptob za'ra wa'wa, ĩwasu'uwê na dama 're rowasu'u za'ra wa'aba mono da, duré 're ĩhâimana mono zém na, 're waihu'u pese za'ra wa'aba mono da. 6 Cristuhu wasu'uwê hã ma tô 're ĩsazei pese za'ra wa'aba mo. Taha zarina, te oto asiptete sina âma 're anomro aba mo. 7 Taha wa, Wanhib'apito Zezu Cristu apâ we ĩmorízéb zô, 're asimipari za'ra wa'aba mono ré, 'Re ĩhâimana u'âsi mono, tinhoprubzéb zarina ĩwê hã te te aima 're ĩsômri za'ra wa'aba mono zéb zô, aiwi 're rowaptâ'â za'ra wa'aba mono ô di za oto. 8 Wanhib'apito Zezu Cristu te za duré te te 're aipawaptob u'âsi za'ra wa'wa, asiptete sina âma 're anomro aba mono da. Nimahã bâtâ na za we apâ ĩmorízéb u, tiwi 're aipizari za'ra wa'aba mono tó da, te za te te 're aipawaptob u'âsi za'ra wa'wa, ti'ab ré Zezusi hã 're udâ za'ra wa'aba mono wa, tô taha bâtâ na aiwasédé hã te te ai'âma sa'ra za'ra wa'aba tó da. 9 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã wama umnhasi za'ra di, uburé te te wama 're ĩ'aropisutu mono zéb zarina, te te wama âma 're ĩ'a'uwaimrami mono zéb da hã. Ta hã ma tô te te 're aipisutu za'ra wa'wa, ĩ'ra siré 're anomro aba mono da, Wanhib'apito Zezu Cristuhu siré.

Īsazei'wa norĩ, siwanhizari 're ĩhâimana za'ra mono zé wasu'u

10-11 Īsisânawã norĩ, Corowihi nhorôwa âma 're ĩhâimana za'ra mono norĩ hã ma tô we ĩma aiwasu'u za'ra wa'wa, 're asisada'âbâ u'âsi za'ra wa'aba mono zém na hã, asiwanhizari âma 're aihâimana za'ra wa'aba mono zém na hã. Taha wa, Wanhib'apito Zezu Cristuhu zadawa para, wa za oto aima âma roti pese za'ra wa'wa, simisutu âma 're asisazei pese za'ra wa'aba mono da, asiwanhizari, âma 're aihâimana za'ra wa'aba mono tó da. Misi haré te za oto 're ĩpisutu za'ra wa'aba mo, simisutu asiré âma 're aihâimana za'ra wa'aba mono da oto. 12 Æne wa za aima waihu'u za'ra wa'wa. Ni'wam norĩ me asiré 're aihâimana za'ra wa'aba mono nherê, te âne dama 're asiwasu'u za'ra wa'aba mo: "Wa norĩ hã Paruhu nhimiroti si, wa za wa te 're 'madâ'â za'ra." Duré ni'wam norĩ hã te 're siwasu'u za'ra, âne: "Wa norĩ hã Aporuhu nhimiroti si, wa za wa te 're 'madâ'â za'ra." Duré ni'wam norĩ hã te 're siwasu'u za'ra, âne: "Wa norĩ hã Pedruhu nhimiroti si, wa za wa te 're 'madâ'â za'ra." Duré ni'wam norĩ hã te âne 're siwasu'u za'ra: "Wa norĩ hã Cristuhu nhimiroti si, wa za wa te 're 'madâ'â za'ra." Æne te dama 're asiwasu'u za'ra wa'aba mo, aimreme si'ahâ aba na. 13 Tane nherê, Cristuhu zazei'wa norĩ hã te oto simisutu 're hâimana za'ra. Siwanhizari âma 're hâimana waihu'u za'ra mono ô di. Mare di. E wa hã Paru, wa tô asada

īdâ'â za'ra wa'wa, wedepo'o nnonhi'râmi na. Mare di. Wa hâi ò di. E ĩnhisi na ma tô â dawabzuri hã da te aima 're 'manharĩ za'ra wa'wa, Zezusihi nhisi upana. Mare di. Wa hâi ò di.

14-15 Ai'rata 're ĩhâimana za'ra wa'aba mono ré, ai'âma 're ĩnhib'a'uwê za'ra wa'aba mono da, te ĩsima 're aiwê za'ra wa'aba mono 'wa'âhã, ai'ahã na wa aré â dawabzuri hã te aima 're 'manharĩ za'ra wa'wa, ĩnhisi na. Tane nherê, ai'ahã na te aima 're ab'manharĩ aba mono ò di. Crisipu norĩ ma si, wa tô â dawabzuri hã tâma 'manharĩ zahuré, Da'izuhu me. Āne wa, wa tô 'Re ĩhâimana u'âsi mono âma 're ĩwata u'âsi. Taha wa, a norĩ wa'wa hã ĩnhisi na â dawabzuri hã te aima 're ĩ'manharĩ za'ra wa'aba mono na, dama 're asiwasu'u za'ra wa'aba mono ò di za. ¹⁶ Āne na wa tô duré ĩsina po're puru, Esitépanasihi ma zama, â dawabzuri te ĩ'manharĩzém na hã. Duré ĩsôrôwa âma ĩsiré 're ĩhâimana za'ra mono norĩ ma zama, wa tô tâma 'manharĩ za'ra ĩsiré. Āma ĩpo're pu'u za'ra ò di oto, ni'wam norĩ âma hã, â dawabzuri te tâma ĩ'manharĩ za'ra zém na hã. Ta norĩ ma si, wa tô 'manharĩ za'ra. ¹⁷ Ā dawabzuri hã te dama 're ab'manharĩ mono da, te te datême ĩzatõrĩ ò di, Cristu hã. ĩwasu'uwê si te dama 're wasu'u mono da, ma tô datême ĩzatõ. Taha wa, ti'ai âma danhimirowaihu'u na da te dama 're ĩroti za'ra mono nei ò di wa hã, te dama 're ĩrowasu'u mono zé hã. Ti'ai âma danhimirowaihu'u na Cristu te dama 're wasu'u mono 'wa'âhã, wedepo'o nnonhi'râmi na dazada ĩdâ'âzé wasu'u hã te aré wapu na dama 're hâimana. Tane 'wa'âhã, Cristuhu wasu'uwê hã marĩ dai ò di aré, da te âma 're saze za'ra mono wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te âma 're ĩda'anho'reptui mono da hã.

'Re ĩhâimana u'âsi mono waihu'u pese na rowasu'u

¹⁸ 'Re ĩhâimana u'âsi mono, za te te ĩ'uprosi za'ra norĩ hã, wedepo'o nnonhi'râmi na Cristuhu dâ'âzé wasu'u na te te âma 're rosa'rata upa za'ra, sima, taré newa. Wa norĩ si uburé 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te 're ĩwa'anho'reptui mono norĩ si, wa tô wa te 're waihu'u za'ra, Cristuhu dâ'âzé hã ĩpire na hã. Taha wasu'u hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono waihu'u pe, te wasu'u. Taha si waihu'u pese uptabi di, te te 're ĩda'anho'reptui mono da hã, Cristu hã dazada ĩdâ'âzéb zarina. ¹⁹ Āne duréhã 'Re ĩhâimana u'âsi mono mreme na ĩsadawa wasu'u'wa nhimi'ui'ére hã:

“Ni'wam norĩ hã ĩnhimirowaihu'u pese na te 're pawaptob za'ra mono ò nherê, tinhimirowaihu'u pese na 'râwi 're si'madâ'â ze za'ra mono wamhã, wa za ĩsimirowaihu'u pese zé hã te tiwi 're a'uprosi, ta norĩ wi, ti'ab ré danhimirosa'rata waihu'u pese na 're ĩdahâimana za'ra mono zé hã marĩ dai ò na 'râwi da te dasina 're ĩwaihu'u pese za'ra mono zéb da hã oto.”

Āne na hã duréhã 'Re ìhâimana u'âsi mono mreme na rob'ui'ééré, te wasu'u.

²⁰ Ti'ai âma danhimirowaihu'u pe hã, tarére 'Re ìhâimana u'âsi mono ma hã. 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiroti na Mozési te te âma ìrob'ui'ééré zarina, dama rowahutu'wa nori nhimirowaihu'u pe hã tarére duré, tâma hã. Duré danhimiroti waihu'u pese na, 'râwi da te dasima âma 're ìroti nhipese za'ra mono zé hã tarére tâma hã. Uburé danhimirowaihu'u pese na dahâimanazé hã wapure di tâma hã, 'Re ìhâimana u'âsi mono waihu'u pese ma hã. Āne, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã tiwaihu'u pese na te te dama 're ì'ab'manharĩ mono zéb zarina, wa tô waihu'u za'ra ni.

²¹ Tinhimirosa'rata waihu'u pese na ma tô 'Re ìhâimana u'âsi mono hã sima pisutu, dasi'uihã na danhimirosarata waihu'u pese na 'râwi da te 're waihu'u za'ra mono tô da, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã. Zezusi hã dazada ìdâ'âzé wasu'u hã, wa te dama 're ìwasu'u za'ra mono hã taré newa te dasima da te âma 're rosa'rata upai u'âsi za'ra. Tane nheré, 'Re ìhâimana u'âsi mono, ma tô sima pisutu, taha wasu'u na si te te 're anho'reptui mono da, te te sina 're ì'umnhasi za'ra mono nori hã. ²² Zudezu nori hã marĩ dama ì'manharĩ waihu'u'ô hã, 'Re ìhâimana u'âsi mono te te 're ì'ab'manharĩ mono zéb zô si, te 're sôpré. Duré zudezu'ô nori hã uburé marĩ te te 're ìwaihu'u pese za'ra mono zéb da si, te sima te te 're wê u'âsi za'ra. ²³ Tane nheré, wa nori hã Cristu, wedepo'o nhonhi'rãmi na dazada ìdâ'âzé wasu'u si, wa tô wa te dama 're wasu'u za'ra. Tane nheré, ma tô taha wasu'uwê hã zudezu nori hã te te siwi 're wê'ô za'ra. Zudezu'ô nori zama ma tô duré te te sima âma 're rosa'rata upai u'âsi za'ra, taré newa, marĩ da ìhâimana ô newa, ìwasu'uwê hã. ²⁴ Ni'wam nori si ma tô 'Re ìhâimana u'âsi mono hã te te sima 're pisutu za'ra, tinhib'a'uwê da, ni'wam nori hã zudezu, duré ni'wam nori hã zudezu'ô. Ta nori si te Cristuhu dâ'âzé wasu'u, te te 're wapari za'ra. Tawamhã âne hã, e marĩ te tâma wasu'u za'ra, Cristu, wedepo'o nhonhi'rãmi na ìdâ'âzé wasu'u hã. Danhipai u 'Re ìhâimana u'âsi mono waihu'u pe, te tâma wasu'u za'ra. Duré ìsimiroti wê uptabi, te tâma wasu'u za'ra. ²⁵ 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiroti si, danhipai u ìwê uptabi hã tô. Duré danhipai u waihu'u pese uptabi di.

²⁶ Ĭsisānawã nori, ma'âpé asina aipo're pu'u za'ra wa'aba, 'Re ìhâimana u'âsi mono, tinhib'a'uwê da, te te 're aipisutu za'ra wa'aba mono ô ré, 're aihâimana 'rata za'ra wa'aba mono zém na. Ai'umro wa'aba na si ma tô asiré nori ma, asimirosa'rata waihu'u pese na si, aré 're aihâimana za'ra wa'aba mo. Ai'umro wa'aba na si, ma tô asima aipire na aré 're aihâimana za'ra wa'aba mo. Ai'umro wa'aba na si, ma tô dama ìpire nori 'ra na 're aihâimana za'ra wa'aba mo aré. Ai'ahã wa'aba na ma tô dama aiwapu na dama 're aihâimana

za'ra wa'aba mo. ²⁷ Tane nherē, ni'wam norī hā dama hāimana nhimiza'rese'ō na, ĩsazei'ō'wa norī te te āma 're ĩrosa'rata za'ra mono norī hā ta norī si ma tō 'Re ĩhāimana u'āsi mono hā te te sima 're pisutu za'ra, ĩsib'a'uwē si 're nomro mono da. E marī da, ma tō ta norī si te te sima 're pisutu za'ra, 'Re ĩhāimana u'āsi mono hā. ĩsazei'ō'wa norī hā simirosa'rata waihu'u pese newa 're ĩsi'madā'ā ze za'ra mono norī hā, oto sisēm na 're hāimana za'ra mono da. Duré ĩsazei'ō'wa norī ma ĩwapu za'ra hā, ma tō duré te te 're pisutu za'ra, ĩsib'a'uwē 're nomro mono da. ĩsazei'ō'wa norī ma, ĩpire za'ra hā oto sisēm na 're hāimana za'ra mono da, ma tō dama ĩwapu norī si te te 're pisutu za'ra, ĩsib'a'uwē 're nomro mono da. ²⁸ ĩsazei'ō'wa norī ma 're ĩhāimana wapu za'ra mono norī hā ma tō 'Re ĩhāimana u'āsi mono hā te te 're pisutu za'ra, ĩsib'a'uwē si 're nomro mono da, ĩsazei'ō'wa norī te te siwi 're ĩwē'ō pese za'ra mono norī hā. ĩsazei'ō'wa norī ma, pire na 're ĩhāimana za'ra mono zé hā te te tiwi 're a'uprosi mono da, ma tō dama ĩwapu norī si te te 're pisutu za'ra, ĩsib'a'uwē si oto 're nomro mono da. ²⁹ E marī da, ma tō āne hā te te dama 're ab'manharī, 'Re ĩhāimana u'āsi mono hā. Ni'wam norī hā tinhimirosa'rata waihu'u pese na 'rāwi ĩsō'a, sina 're wata tō za'ra mono da, ma tō āne te te dama 're ab'manharī, duré dama pire wē te, 'rāwi dama sina 're wata tō za'ra mono da. ³⁰ 'Re ĩhāimana u'āsi mono nhimipisutuzéb zarina si, te oto Cristu Zezusihi āma 're anomro aba mo. Cristuhu āma si oto 're anomro aba mono wa, te tinhimirowaihu ĩwē hā te te aima 're waihu'u u'āsi za'ra wa'wa. Cristuhu dā'āzēm na si, ma tō 'Re ĩhāimana u'āsi mono hā te te 're wa'awēsāmri, wawasédé hā te te oto wa'āma 're ĩ'ab'madā'ā mono ō zarina. Taha zarina si, ma tō duré te te 're wa'apisutu, ĩsib'a'uwē si oto tāma 're wahāimana wē za'ra mono da. Taha zarina si, ma tō duré wawasété hawi wa'anho'reptu, sitēme te te 're wa'awaibui mono da. ³¹ Taha wa, wa norī hā ĩsazei'wa oto 're wanomro mono wa, wato sina 're ĩwahāimana za'ra mono zém na dama 're wasiwasu'u za'ra mono wanhā, Wanhīb'apito nhimipawaptobzém na si, wa za tō dama 're wasiwasu'u wē za'ra, wato sina 're ĩwahāimana za'ra mono na hā. Duréihā 'Re ĩhāimana u'āsi mono zadawa wasu'u'wa hā ma tō āne na āma rob'ui'ére:

“Ni'wam norī hā to sina oto 're hāimana za'ra mono wanhā,
 Wanhīb'apito te te 're ĩpawaptob za'ra mono zém na si, te
 za tō dama 're siwasu'u wē za'ra, to sina oto 're ĩhāimana
 za'ra mono zém na hā.”

Āne duréihā ĩbaihā na āma rob'ui'ére hā.

2

Cristu hā wedepo'o nhonhi'rāmi na dazada ĩdā'āzé wasu'u

¹ Īsisānawã norĩ, ma'ãpé ĩ'ãma aipo're pu'u za'ra wa'aba. Wa hã atême ãma ĩmorĩ aba wamhã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti hã aré dama ĩwaihu'u'õ hã, wa tô te aima 're wasu'u za'ra wa'wa. E tawamhã ĩmreme wapari ze na, 're ĩwapari za'ra wa'aba mono da si, wa tô te ĩsi'ãma 're rosa'rata, ĩnhimiroti wẽ wa, ĩ'ãma 're atob'uzu za'ra wa'aba mono da. Mare di. E ti'ai ãma danhimirowaihu'u pese na da te dama 're ĩroti za'ra mono ne, wa tô te aima 're rowasu'u za'ra wa'wa. Mare di. Tanei õ di, ĩnhimirowasu'u hã. ² Ai'rata 're ĩnhamra aba mono ré, wa tô ĩsima pisutu pese, Zezu Cristuhu wasu'uwẽ si te aima 're wasu'u za'ra wa'aba mono da, 'Re ĩhâimana u'âsi mono, Danho'reptui'wa da, Zezusi te te ĩpisudu hã wedepo'o nhonhi'rãmi na dazada ĩdâ'âzé wasu'u si. ³ Atême ãma ĩmorĩ aba wamhã, ĩpẽ'ẽ 'remhã ĩnhib'uware di. Taha wa, wa tô ĩpahi te, rẽrẽ, ĩnhimiromhuri na 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, te ãma 're ĩ'uwaimrami mono zém na hã te 're 'wanhi'riti mono õ'umnhasite. ⁴ Zezusihi wasu'uwẽ, te aima 're wasu'u za'ra wa'aba mono wamhã, ti'ai ãma danhimirowaihu'u pese na da te dama 're ĩroti za'ra mono ne, te aima 're rowasu'u za'ra wa'aba mono õ di, ãma 're ĩzaze za'ra wa'aba mono da hã. 'Re ĩhâimana u'âsi mono pẽ'ẽzani hã tiwaihu'u pese na te te 're ĩ'aipawaptob za'ra wa'aba mono na si, ma tô sena na 're ĩsazei pese za'ra wa'aba mo, Zezusihi wasu'uwẽ hã. ⁵ Taha wa, ti'ai ãma danhimirowaihu'u pese zarina, Zezusi hã Danho'reptui'wa na 're saze za'ra wa'aba mono õ di. Mare di. 'Re ĩhâimana u'âsi mono, tiwaihu'u pese na te te 're ĩ'aipawaptob za'ra wa'aba mono zéb zarina si, ma tô ãma 're ĩsazei pese za'ra wa'aba mo.

'Re ĩhâimana u'âsi mono waihu'u pese na rowasu'u

⁶ Ti'ai ãma ĩsazei'õ'wa norĩ nhimirowaihu'u zarina, te aima 're rowasu'u za'ra wa'aba mono õ di. Hãiwa hawi dahâimanazém na rowaihu'u na si, wa tô ĩsazei'wa norĩ ma, te tãma 're rowasu'u za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono pẽ'ẽzani te te tãma 're ĩwaihu'u za'ra mono zéb zarina si, prédub sina ãma 're ĩhâimana za'ra mono norĩ ma hã. Ā hã roti hã ti'ai ãma ĩsazei'õ'wa norĩ nhimiroti nei õ di. Daro mono bâ dama rotiva norĩ nhimiroti nei õ di. Ta norĩ nhimiroti nhiptetezé hã daro mono bâ te za tiwi 're si'utõrĩ za'ra. ⁷ E 'wa ĩwaihu'u pese nhimiroti, te dama 're ĩwasu'u mono hã bété. 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti hã aré dama ĩwaihu'u'õ si, wa wa hã te dama 're wasu'u u'âsi, ĩwaihu'u pese zarina ĩsimiroti wẽ uptabi si. Ta hã ma tô aré dawĩ udâ, da te 're waihu'u za'ra mono tõ da a'â, ĩsimiroti wẽ wasu'u hã. Tane nherẽ, te te aropoto mono õ ré, ma tô te te sima 're wa'apisutu siro, ĩwaihu'u pese siré si oto 're wahâimana u'âsi za'ra mono da, rowẽ uptabi na. ⁸ Tiwaihu'u pese zarina, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimirowaihu'iwẽ uptabi hã te te waihu'u za'ra õ di, ti'ai ãma dama rotiva norĩ hã

Īsazei'ō'wa norī hā. Te te waihu'u za'ra 'wa'āhā, Wanhib'apito, danhipai u ĩwaihu'u pe hā te te siwi wīrī ō di aré, wedepo'ō nhonhi'rāmi na hā. ⁹Tane nherē, ta norī hā te te waihu'u za'ra ō di tō. Duréhā 'Re ĩhāimana u'āsi mono zadawa wasu'u'wa hā ma tō āne na āma rob'ui'ére siro:

“Re ĩhāimana u'āsi mono zawi pese 'wa norī ma, ĩwē hā te te tāma 're ĩ'apisutu mono zé hā, te te tāma āma 're ĩ'a'uwaimrami mono zéb da hā, dasi'uuihā na datōmo na da te 're 'madā'ā waihu'u za'ra mono ō di. Duré dapo're na da te 're wapari waihu'u za'ra mono ō di. Duré dapē'ē na dasi'uuihā na da te dasina 're waihu'u za'ra mono ō di, da te dasina āma 're ĩ'uwaimrami za'ra mono zéb da hā, 'Re ĩhāimana u'āsi mono, ĩwē hā tinhib'a'uwē norī ma, te te 're ĩ'apisutu mono hā.”

Āne duréhā ĩwasu'u na āma rob'ui'ére, ĩbaihā na hā.

¹⁰ Wama si, ma tō tinhimiroti hā dama ĩwaihu'u'ō hā te te wama 're awaihu'u, 'Re ĩhāimana u'āsi mono hā. Tipē'ēzani na si ma tō te te wama 're awaihu'u tō. 'Re ĩhāimana u'āsi mono pē'ēzani ma si, waihu'u pese di tō, 'Re ĩhāimana u'āsi mono nhimiroti te te wama 're ĩ'awaihu'u mono zéb da hā. E marī wa. Uburé marī hā tāma waihu'u pese wa, ĩpē'ēzani ma hā. 'Re ĩhāimana u'āsi mono, uburé te te sima 're ĩ'aroti mono zé hā dama ĩwaihu'u'ō hā, tāma waihu'u pese di. Uburé marī na 're ĩhāimana mono zém na zama, tāma waihu'u pese di, ĩpē'ēzani ma hā. ¹¹ Ni'wa hā 'rāwi tipē'ē na tihāimanazém na, te te sima 're ĩ'awaihu'u mono zé hā, e 'wa hā te za ĩmana'rāmi hawim nherē, tiwi waihu'u. ĩ'upana nherē, da te tiwi waihu'u ō di za, ĩhāimanazé hā. Marī na 'rāwi sima ĩrosa'rata'wai ma si, waihu'u pese di, 're ĩhāimana mono zé hā. Tane duré, 'Re ĩhāimana u'āsi mono hāimanazé hā ĩpē'ēzani ma si, waihu'u pese di. Taha wi hā, ni'wa te te duré waihu'u ō di. ¹² Īsazei'ō'wa norī nhimirosa'rata zarina, oto 're wahāimana za'ra mono ō di, wa norī hā. 'Re ĩhāimana u'āsi mono pē'ēzani ré si, wa oto 're wahāimana za'ra, hāiwa hawi te te wei watēme ĩsatōrī ré si. ĩwē hā te te wama 're ĩ'anhomri mono na, wa te 're waihu'u za'ra mono da, ma tō Tipē'ēzani hā wei watēme satōrī za'ra, 'Re ĩhāimana u'āsi mono hā.

¹³ Taha wa, wa norī hā ti'ai āma danhimirowaihu'u pese zarina, wa te oto dama 're rowasu'u za'ra mono ō di. 'Re ĩhāimana u'āsi mono pē'ēzani te te wama 're ĩ'aroti mono zéb zarina si, wa oto wa te dama 're rowasu'u za'ra. ĩpē'ē 're, ĩpē'ēzani tāma 're ĩhāimana za'ra mono norī ma si, wa ĩsimiroti wē hā wa te tāma 're wasu'u za'ra, 'Re ĩhāimana u'āsi mono hāimanazé wasu'uwē na hā. ¹⁴ 'Re ĩhāimana u'āsi mono pē'ēzani te te wama 're ĩ'aroti mono zé hā, te ĩsazei'ō'wa norī hā te te siwi 're wē'ō pese za'ra, taré newa, duré 'rāwi si'uuihā na rosa'rada

hã te te ãma waihu'u pese za'ra õ wa, ta norĩ hã. 'Re ãhãimana u'ãsi mono pẽ'ẽzani, ãpẽ'ẽ 're, tãma 're hãimana za'ra mono õ nherẽ, te te ãma 're waihu'u za'ra mono õ di tõ. 'Re ãhãimana u'ãsi mono pẽ'ẽzani na si, te za da te ãma 're waihu'u za'ra. ¹⁵ 'Re ãhãimana u'ãsi mono pẽ'ẽzani, ãpẽ'ẽ 're, tãma 're ãhãimana za'ra mono norĩ si, te oto te te 're waihu'u za'ra, uburẽ te te tãma 're ãroti za'ra mono zẽb zarina, niha oto 're ãhãimana za'ra mono zẽb da hã. Taha wa, ãsazei'õ'wa norĩ hã te te oto 're wawaihu'u za'ra mono õ di, aimawi 're wahãimana za'ra mono wa oto. ¹⁶ Durẽihã 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u'wa hã ma tõ ãhã wasu'u na ãma rob'ui'éré siro, ãne na hã:

"E 'wa hã, Wanhib'apito nhimirosa'rada hã te te tiwi ãwaihu'u da bã bété. E 'wa hã te te durẽ tãma ãroti da bã."

Ãne durẽihã ãhã wasu'u na ãma ãrob'ui'éré hã, Wanhib'apito nhimirosa'rada, dasi'uihã na da te tiwi 're ãwaihu'u za'ra mono õ zẽm na hã. Tane nherẽ, wa tõ wa norĩ hã Cristuhu nhimirosa'rada hã waihu'u pese za'ra ni, 'Re ãhãimana u'ãsi mono pẽ'ẽzani, wapẽ'ẽ 're, oto wama 're hãimana za'ra mono wa, te te wama 're ãwaihu'u mono zẽm na hã.

3

Paru hã Aporuhu me, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, te te 're ãromhuri zahuré mono zẽ wasu'u

¹ ãsisãnawã norĩ, 'Re ãhãimana u'ãsi mono pẽ'ẽzani, ãpẽ'ẽ 're, tãma 're ãhãimana za'ra mono norĩ ma si, wa Zezusihi wasu'uwẽ si, wama ãpire uptabi si, te tãma 're wasu'u za'ra, dama ãsa'rese'õ hã. Tane nherẽ, ai'rata 're ãnhamra aba mono ré, ãne na te aima 're rowasu'u waihu'u za'ra wa'aba mono õ di. E marĩ wa. ãsazei'õ'wa norĩ 're ãhãimana za'ra mono ne, zahadu 're aihãimana za'ra wa'aba mono wa, durẽ ai'uté hã marĩ te te 're ãsa'rese za'ra mono õ ne, Zezusihi wasu'uwẽ hã 're wapari za'ra wa'aba mono nherẽ, asima 're waihu'u pese za'ra wa'aba mono õ wa. ² Ai'uté hã tisai uptabi na 're saihuri waihu'u mono õ wa, te za tina hãiwa'u si te te 're wapsõmri za'ra. ãna hã ãsai uptabi hã te te tãma 're sõmri waihu'u za'ra mono õ di. Tane, wa tõ wa hã roti ãwapure na si te aima 're roti za'ra wa'wa, Zezusihi wasu'uwẽ na hã, zahadu aima pibui prã za'ra wa'aba wa, 're ãwaihu'u pese za'ra wa'aba mono zẽb da hã. ãhãna hã bété. Zahadu tõ aima waihu'u pese za'ra wa'aba õ di. ³ E marĩ wa. ãsazei'õ'wa norĩ 're ãhãimana za'ra mono zẽb zarina, zahadu 're anomro aba mono wa. Taha wa, te zahadu 're asi'ruiwapari za'ra wa'aba mo, marĩ na. Te durẽ 're asisada'ãbã u'ãsi za'ra wa'aba mo.

Ãne na 're aihãimana za'ra wa'aba mono zẽ hã, e marĩ te aima wasu'u za'ra wa'wa. Cristu hã 're saze za'ra wa'aba mono õ ré, aiwasété na 're aihãimana za'ra wa'aba mono zẽ,

zahadu 're ĭrēme waihu'u za'ra wa'aba mono ō zé, te aima wasu'u za'ra wa'wa, ĭsazei'ō'wa norĭ 're ĭhâimana za'ra mono zém ne hã. ⁴ Ni'wam norĭ me asiré 're aihâimana za'ra wa'aba mono nherē, te āne dama 're asiwasu'u za'ra wa'aba mo: "Wa norĭ hã Paruhu nhimiroti si, wa wa te 're 'madâ'â za'ra." Duré ni'wam norĭ hã te āne 're siwasu'u za'ra: "Wa norĭ hã Aporuhu nhimiroti si, wa wa te 're 'madâ'â za'ra." Āne na dama 're asiwasu'u za'ra wa'aba mono wamhã, e marĭ te wasu'u. Tō ĭsazei'ō'wa norĭ 're ĭhâimana za'ra mono zém na, zahadu 're aihâimana wasété za'ra wa'aba mono zé, te aima wasu'u za'ra wa'wa.

⁵ Tazahã, āhã zarina si te za wa'āma 're ĭrosa'rata u'âsi za'ra wa'aba mo. Wa norĭ hã 'Re ĭhâimana u'âsi mono ma si, wa te 're ĭromhuri mono, wa 're wahâimana. ĭwasu'uwē na, wa te aima 're ĭrowasu'u za'ra wa'aba mono zéb zarina, te oto asina 're ĭ'umnhasi za'ra wa'aba mo, Wanhĭb'apito hã. Ta hã te te wama ĭpisutuzéb zarina si, wa wa te tãma 're romhuri pese. Taha da si, wa wa norĭ hã 're wahâimana. ⁶ Wa hã Paru, buru na da te dasima 're robdi'i za'ra mono ō ré, da te 're ĭrobzuri mono ne, wa tō dawana te aima 're rowasu'u za'ra wa'wa, Cristuhu wasu'uwē na hã. Duré, da te 're robzuri mono pari, da te oto 're ĭrobdi'i za'ra mono ne, ma tō Aporu hã ĭza'u hã te te aima āma 're rowasu'u wē za'ra wa'wa. Tane nherē, 'Re ĭhâimana u'âsi mono si waihu'u pese di, te te 're ĭ'aipawaptob za'ra wa'aba mono zéb da hã, āma 're aihâimana prédub za'ra wa'aba mono da, Zezusihi si asina 're umnhasi u'âsi za'ra wa'aba mono da. Buru na hã 'Re ĭhâimana u'âsi mono waihu'u pese na si, dama 're ĭro'wanhipré za'ra mono ne, ma tō 'Re ĭhâimana u'âsi mono si te te 're aipawaptob za'ra wa'wa, āma 're aihâimana prédub za'ra wa'aba mono da. ⁷ Taha wa, robzuri'wa norĭ ne, ĭwasu'uwē na te te dama 're ĭrowasu'u 'rata za'ra mono norĭ hã, pire na 're hâimana za'ra mono ō di. Duré robdi'i'wa norĭ ne, daza'u te te dama āma 're ĭrowasu'u za'ra mono norĭ hã, duré dama pire na 're hâimana za'ra mono ō di. 'Re ĭhâimana u'âsi mono si, te pire uptabi na 're hâimana u'âsi, taha si te te 're da'apawapto wē mono wa, Zezusihi ne dahâimana prédup sina, oto 're ĭdahâimana za'ra mono zéb da hã. ⁸⁻⁹ Robzuri'wa norĭ hã robdi'i'wa norĭ me, tãma 're ĭro'wanhipré za'ra mono da si, te aiwa simisutu te te 're romhuri za'ra. Tane duré, wa hã ĭwasu'uwē na te aima 're rowasu'u 'rata za'ra wa'aba mono wamhã, duré Aporu hã ĭza'u te te aima āma 're rowasu'u za'ra wa'aba mono wamhã, aiwa wa tō wa zahuré, wa te wasima 're aiwē za'ra wa'wa, ĭwasu'uwē hã 're waihu'u pese za'ra wa'aba mono da. 'Re ĭhâimana u'âsi mono ma si, wa wa zahuré, wa te tãma 're romhuri, aiwa. Taha wa, wa te tãma 're ĭromhuri mono zéb zarina, te za 'Re ĭhâimana u'âsi mono hã wapawa'â, ĭwē uptabi na.

Duré daburu hã, e 'wa te hã. E āma ĭromhuri'wa norĭ te

hã, buru hã. Mare di. Misire ãtede'wa na te 're hãimana, buru tede'wa hã. Tane duré, a norĩ wa'wa hã ãnhib'a'uwẽ, 're anomro aba mono õ di. Duré Aporuhu nhĩb'a'uwẽ, 're anomro aba mono õ di. Mare di. 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhĩb'a'uwẽ si, te oto 're aihãimana za'ra wa'aba mo.

Ãne wa za duré aima ãma romnhimiré'é za'ra wa'wa, 'ri na. 'Ri hã 'ri'wa norĩ tei õ di. 'Ri tede'wa te, 'ri hã. Tane, a norĩ wa'wa hã wanhib'a'uwẽ, 're anomro aba mono õ di, ãwasu'uwẽ na, wa te aima 're rowasu'u za'ra wa'aba mono nherẽ. E marĩ wa. 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhĩb'a'uwẽ si, oto 're anomro aba mono wa. ¹⁰ 'Ri na romhuri'wa norĩ hã 'ri na'rata uimrehẽne, te za siwi 'manha, sipese na. Tane duré wa hã, ãnhiromhuri wẽ na, wa tô sãna'rata, te aima 're ãrowasu'u za'ra wa'aba mono na hã, Cristuhu wasu'uwẽ na, 'Re ãhãimana u'ãsi mono, tiwaihu'u pese na te te oto 're ãpawapto mono zéb zarina. Duré 'ri na'rada hã da te dasiwi 'manharĩ pari, ãhãiba amo norĩ hã ãsisiwi te te oto siwi ã'ri ne, tane te duré ni'wam norĩ hã te te aima ãma 're rowasu'u za'ra wa'wa, ãza'u hã. 'Ri na'rata 'manharĩ nhisiwi, da te dasiwi 'ri wamhã, pibui pese na te za dasiwi 'ri ni, marĩ ãwẽ na si. Tane ni'wam norĩ hã Cristuhu wasu'uwẽ na te te dama 're rowasu'u za'ra mono wamhã, pibui pese na te za oto te te dama ãma 're rowasu'u za'ra, ã'uwaibaba si. ¹¹ 'Ri'wa norĩ hã, 'ri na'rada te te siwi 'manharĩ wamhã, misire ãwẽ uptabi si te za tô siwi 'manha. Tane duré, misire ãwasu'uwẽ hã te 're hãimana, dawana te aima 're ãwasu'u za'ra wa'aba mono hã, tô õ hã Zezu Cristuhu wasu'uwẽ hã. ãwasu'u aimawi hã 're 'maihãimana mono õ di, da te ãma 're saze za'ra mono wa, 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te ãma 're ãda'anho'reptui mono zéb da hã. ¹²⁻¹³ Ni'wam norĩ hã, 'ri na'rata 'manharĩ nhisiwi te te siwi 'ri wamhã, ãté marĩ hã unhama ro'o na 're ãsi'unhama mono õ na si, te za siwi 'ri, ãwa'ãbã za'ëtẽ na, ëtẽ'ubuzi pré oru na, duré ëtẽ'ubuzi'a prata na, duré ëtẽ waipo na. Áté ãhãiba amo norĩ hã te za marĩ ãwa'ãbã syryre na si siwi 'ri, unhama wa ãro'o pese na si, wede na hã, duré du na hã, duré amnho teihi na hã. Tawamhã nimahã na 'ri hã ro'o nherẽ, si'unhama õ wamhã, te za waihu'u za'ra ni, marĩ ãwẽ na si 'ri'wa norĩ hã te te siwi ã'manharĩ na hã. Tazahã si'unhama wamhã, te za marĩ ãwẽ prä na si te te siwi ã'manharĩ na waihu'u za'ra ni. Tane te ni'wam norĩ hã Cristuhu wasu'uwẽ na, ã'uwaibaba si te te dama 're rowasu'u za'ra. Duré ni'wam norĩ hã senai'õ na te te dama ãma 're roti za'ra. Tawamhã niwapsi te za 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã pibu za'ra, Zesusihi wasu'u na te te dama 're ãrowasu'u za'ra mono zé hã, pé tô sena zô. Za da'ãma ãsipo'ozéb ãma, te za pibu za'ra. Tawamhã te za waihu'u za'ra, sena na Cristuhu wasu'uwẽ na te te dama 're ãrowasu'u za'ra mono norĩ hã, duré senai'õ na te te dama 're ãrowasu'u za'ra mono norĩ zama. ¹⁴ 'Ri'wa norĩ hã marĩ ãwẽ na si te te siwi 'ri wa, unhama

ro'o na zata õ wamhã, 'ri tede'wa hã te za waihu'u, tiwi ïzata õ na hã, tãma 're ïsab u'âsi mono na hã. Taha zarina, te za 'ri'wa norĩ ma, marĩ ïwẽ hã tãma sõmri za'ra, ïwa'rãmi. Tane duré, ni'wam norĩ hã ïwasu'uwẽ na tã sena na te te dama 're ïrowasu'u za'ra mono zém na, 'Re ïhãimana u'âsi mono, te te waihu'u za'ra wamhã, tawapsi te za ïwẽ hã tãma sõmri za'ra ïwa'rãmi, za da'ãma ïsipo'ozéb ãma hã. ¹⁵ Duré 'ri'wa norĩ hã marĩ ïwẽ prã na si te te siwi 'ri wa, unhama ro'o na zata wamhã, 'ri tede'wa nhoprubzé hã te te sina uwaimrami za'ra õ di za, 'ri'wa norĩ hã. Te za simini za'ra, 'ri tede'wa nhoprubzé hã. Tane duré, ni'wam norĩ hã taré ãma 're datob'uzu za'ra mono da, Cristuhu wasu'uwẽ na te te dama 're rowasu'u za'ra mono wamhã, 'Re ïhãimana u'âsi mono hã ïwẽ hã te te tãma 're sõmri za'ra mono õ di za ïwa'rãmimhã, za da'ãma ïsipo'ozéb ãma hã. Ta norĩ hã te za tã simini za'ra. 'Re ïhãimana u'âsi mono nhoprubzé hã za te te simini za'ra nherẽ, tane nherẽ, te za tã sõ'reptu za'ra, ropipa hawi.

Áté ni'wa hã 'ri para sãmra ré, te za ïsõrõwa hã ïré ãro. Tawamhã áté unhama ro'o za'ëtẽ 'rowi nherẽ, te za watobro rob u, sisõ'reptu da. Tawamhã aré dâ'ã da nherẽ, te za 'rãwi sisõ'reptu. Tane, ni'wam norĩ hã taré ãma 're datob'uzu za'ra mono da, Cristuhu wasu'uwẽ na te te dama 're ïrowasu'u za'ra mono norĩ hã, ropipa u si'aba'rẽ da nherẽ, te za 'Re ïhãimana u'âsi mono hã sõ'reptu za'ra, Cristuhu zazei'wa 're hãimana za'ra mono wa. Tinhoprubzé hã za te te tãma sõmri za'ra dai õ nherẽ, te za tã ta norĩ hã sõ'reptu za'ra, 'Re ïhãimana u'âsi mono hã. ¹⁶ Duréihã 'Re ïhãimana u'âsi mono ãma 're ïdawata za'ra mono zéb 're, ma tã õ hã dama 're hãimana, 'ri ïwẽ uptabi wa. Tane te oto aipẽ'ẽ 're, ai'ãma 're sõrõwa za'ra wa'wa. ïpẽ'ëzani hã te oto aipẽ'ẽ 're, 're sãmra u'âsi za'ra wa'wa. E ãne hã 'rãwi asina waihu'u za'ra wa'aba õ di bété. ¹⁷ 'Re ïhãimana u'âsi mono hã tite da si, ma tã sima pisutu, ti'ai ãma ïsõrõwa 're, 'ri 're wa'wa hã siwaprosi ãma 're hãimana mono da, wẽ uptabi na. Tane ma tã duré a norĩ wa'wa hã aipisutu za'ra wa'wa, ïsib'a'uwẽ si oto 're anomro aba mono da, taha ãma si 're aihãimana wẽ u'âsi za'ra wa'aba mono da. Taha wa, ni'wam norĩ hã apã te te 're aiwasété za'ra wa'aba mono wamhã, 'Re ïhãimana u'âsi mono si te za ta norĩ hã te te 're a'uprosi.

¹⁸ A norĩ wa'wa hã aihãimanazé senai'õ na, taré 'rãwi asima 're asadawa nhipese za'ra wa'aba mono õ di za. Ni'wam norĩ hã asiré 're aihãimana za'ra wa'aba mono nherẽ, te rosa'rada hã te te si'ãma 're upa za'ra, waihu'u pese newa, ti'ai ãma ïsazei'õ'wa norĩ nhimirowaihu'u pese si te te 're waihu'u za'ra mono nherẽ, te te sima 're ïruiwapari za'ra mono hã. 'Re ïhãimana u'âsi mono nhimiroti ïwẽ uptabi hã ta norĩ hã te te 're waihu'u za'ra mono õ nherẽ, te 'rãwi waihu'u pese newa, te te si'ãma 're rosa'rata upa za'ra, asiré 're aihãimana za'ra wa'aba

mono norī hã. Taha wa, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono nhimiroti ĩwẽ uptabi zô si, te za asima 're asõpré u'ãsi aba mo, asimiza'rese sina 're aihãimana za'ra wa'aba mono da. ĩsazei'õ'wa norī hã asimiza'rese ãna 're aihãimana za'ra wa'aba mono newa, te za te te ai'ãma 're rosa'rata upa za'ra wa'wa. Tane nherẽ, te za tã 're aihãimana wẽ za'ra wa'aba mo, asimiza'rese sina. ¹⁹ Ti'ai ãma ĩsazei'õ'wa norī hã tinhimirowaihu hã te te sima 're ĩruiwaparī u'ãsi za'ra mono hã, tarére 'Re ĩhãimana u'ãsi mono ma hã. Duréhã ma tã ãne na ni'wa hã 'Re ĩhãimana u'ãsi mono ãma rob'ui'ére siro, ĩbaihã na hã:

“'Re ĩhãimana u'ãsi mono hã te ĩsazei'õ'wa norī nhimirowaihu'u na 're ĩhãimana za'ra mono norī ma, te te tãma 're rob'manharī za'ra, tinhimirowaihu'u pese na, 'rãwi 're sisimini za'ra mono da.”

²⁰ Apito Dawi hã ma tã duré ãne na ãma rob'ui'ére siro, duréhã:

“ĩnhib'apito ma si, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono ma si, waihu'u pese di, ti'ai ãma ĩsazei'õ'wa norī nhimirowaihu hã marī da, ĩhãimana õ na hã. Tarére tãma hã, ĩsazei'õ'wa norī nhimirowaihu hã.”

Ãne duréhã apito Dawihi nhimi'ui'ére, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono wasu'u na hã. ²¹⁻²² Ni'wam norī hã asiré 're aihãimana za'ra wa'aba mono hã te sina 're wata za'ra mono sina, te te sima 're nharī za'ra, ãne: “Paruhu nhimiroti si, wa za wa norī hã wa te 're 'madã'ã za'ra, uburé rowahutu'wa norī nhimiroti nhipai u, wẽ uptabi wa.” Ni'wam norī hã te duré ãne te te sima 're nharī za'ra: “Wa norī hã Aporuhu nhimiroti si, wa za wa te 're 'madã'ã za'ra, uburé rowahutu'wa norī nhimiroti nhipai u, wẽ uptabi wa, wama hã.” Ãne na 'rãwi asima 're rosa'rata za'ra wa'aba mono õ di za. Wa hã Paru, duré Aporu, duré Pedru, duré uburé wasiré rowahutu'wa norī zama, simisutu wa wasiré wa te aima 're romhuri za'ra wa'wa, Zezusi hã 're ĩsazei pese za'ra wa'aba mono da si. Uburé marī hã ti'ai ãma 're ĩhãimana za'ra mono hã, te aima 're hãimana za'ra wa'wa. Aihãiba ré ré, 're aihãimana za'ra wa'aba mono zé hã te duré aima 're hãimana za'ra wa'wa, Zezusihi ãma si 're anomro aba mono zéb da hã. 'Re atã'ã za'ra wa'aba mono zé hã, te duré aima 're hãimana za'ra wa'wa. Ãhãna uburé marī hã ai'ãma 're ĩromhãimana za'ra wa'aba mono zé hã, te aima 're hãimana za'ra wa'wa, za ai'ãma 're ĩromhãimana za'ra wa'aba mono zéb zama, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono te te aima 're ĩpisutu za'ra wa'aba mono zéb zarina, Zezusihi si 're sazei pese za'ra wa'aba mono da. Ãne te uburé marī hã aima 're hãimana za'ra wa'wa, ĩsazei'wa norī ma hã. ²³ Duré a norī wa'wa hã te Cristuhu ma si 're aihãimana za'ra wa'aba mo, ĩsib'a'uwẽ na hã. Ta hã, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono te te pisutu wa, ma tã wei mo ti'ai u, Danho'reptui'wa da hã. Taha wa, Cristuhu nhib'a'uwẽ na si, te za asima 're asiwasu'u za'ra wa'aba mo.

Wanhib'a'uwē na, asima 're asiwasu'u za'ra wa'aba mono ō di za.

4

Paru hã, Cristuhu zadawa wasu'u'wa na dama ĩsiwasu'uzé wasu'u

¹ Wa hã Paru, duré Aporu, duré ni'wam norĩ me, wa Cristuhu ma si, wa te 're romhuri za'ra. Īwasu'uwē hã dama ĩwaihu'u'ō hã, ĩ'uwaibaba si, wa te dama 're wasu'u za'ra mono da, ma tō wapisutu za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. Taha na si, wanhimromhurizé hã. Taha wa, te za ãne na si wa'ãma 're ĩrosa'rata za'ra wa'aba mo. ² Ni'wa hã ĩsibro, da te tãma 're 'madâ'â mono da, te te sima da'maipisutu wamhã, e niha ĩhâimanazé hã za, tãma ĩrob'madâ'â'wa da hã. ĩsib'apito ma, tãma umnhasi na, te za te te tãma 're rob'madâ'â wē, te te wēsãmri da. ³ Wa hã bété. 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, ĩ'umnhasi na, wa tō te dama 're rowasu'u, Cristuhu wasu'uwē na hã. Tane nherē, a norĩ wa'wa hã ĩ'umnhasi na ĩwasu'uwē na te dama 're ĩrowasu'u mono na asiwi ĩwaihu'u aba zéb zarina, asiwi ĩwēsãmri aba zô, ĩsina 're ĩnhimnhasi mono ō di. Mare di. Duré ni'wam norĩ hã te te siwi ãma ĩwaihu'u za'ra zô, ĩsina 're ĩnhimnhasi mono ō di. ĩzama, 're ĩsi'umnhasi mono na, ĩwasu'uwē hã te dama 're ĩwasu'u mono na hã 'râwi ĩsi'uihá na ĩsiwaihu'u da hã, mare di. ⁴ Āhãna hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono wi, te ãma ĩ'upazém na hã marĩ ō di, ĩnhimirosa'rata 'remhã oto. E taha zarina, tãma ĩ'umnhasi sina, ĩwasu'uwē te dama 're ĩwasu'u mono zé, te wasu'u. Mare di. Wanhib'apito si te za ĩwaihu'u, tãma ĩ'umnhasi na hã, duré tãma ĩ'umnhasi ō na hã. ⁵ Taha wa, bâta na, Wanhib'apito uburé za te te ĩda'awaihu'uzé wana, asiwi ĩwaihu'u aba zarina, asiwi ĩwē'ō za'ra wa'aba da, asima ĩ'ãma 're rosa'rata za'ra wa'aba mono ō di za, Wanhib'apito apã wei morĩ ō ré hã. Ni'wam norĩ zama asiwi ĩwaihu'u aba zéb zarina, asiwi wē'ō za'ra wa'aba da, asima ãma 're rosa'rata za'ra wa'aba mono ō di za, bâta na Wanhib'apito za da'ãma ĩsipo'ozé wana. Taha si te za dawĩ a'upsibi nhamra oto sō'awi, uburé dapē'ē 're, 'râwi da te dasima 're ĩrosa'rata za'ra mono zé hã. Marĩ hã barana, da te 're 'madâ'â za'ra mono da, da te 're ĩ'uiwē za'ra mono ne, te za Wanhib'apito hã sō'awi oto dawĩ a'upsibi nhamra, uburé marĩ hã da te 're 'manharĩ za'ra mono da, da te dasima 're ĩwē za'ra mono zém na, danhimirosa'rada hã. Tawapsi te za 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã wasu'u wē za'ra ni'wam norĩ hã, ti'ab ré tihâimana wē zém na te te tãma ãma 're uwaimrami za'ra mono wa, te te 're ĩ'awaihu'u mono zéb zarina.

⁶ ĩsisānawã norĩ, te 're aipawaptob za'ra wa'aba mono da, wa tō ãne na aima ĩsiwasu'u za'ra wa'wa ĩhâimanazém na hã, Aporuhu hâimanazém na zama. 'Re ĩhâimana u'âsi mono

nhimiroti 'rata na rob'ui'éré zarina si, 're aihâimana za'ra wa'aba mono da, wa tô âne na aima roti za'ra wa'wa, wasiré rowahutu'wa norĩ hã tisiré norĩ nhimiroti nhipai u, wẽ uptabi newa, ta norĩ niwĩ 're aihâimana za'ra wa'aba mono wẽ te, asina 're aiwata za'ra wa'aba mono tō da. ⁷ E asiré norĩ nhipai u 're aihâimana pire za'ra wa'aba mono bâ, te bété âne na 're asi'madâ'â ze za'ra wa'aba mo. E marĩ te aré aima 're hâimana za'ra wa'wa, 'Re ãhâimana u'âsi mono te te aima 're sômri za'ra wa'aba mono õ 'wa'âhã. Marĩ ãwẽ hã aima 're hâimana za'ra wa'aba mono õ di aré. Uburé ãwẽ hã 'Re ãhâimana u'âsi mono nhoprubzéb si, te oto aima 're hâimana za'ra wa'wa. E marĩ wa, te bété asina 're aiwata za'ra wa'aba mo, uburé marĩ ãwẽ hã aima 're ãhâimana za'ra wa'aba mono hã, 'Re ãhâimana u'âsi mono nhoprubzéb õ newa, aihawim na aima 're wairébé aba mono newa.

⁸ A norĩ wa'wa hã, 'Re ãhâimana u'âsi mono, Tipẽ'êzani na rowẽ te te aima 're ãpisutu za'ra wa'aba mono zô, aiwi sô 're ãrowaptâ'â za'ra wa'aba mono õ na, te 'râwi 're asi'madâ'â ze za'ra wa'aba mo, dasa hã da te 're huri mono wa, da te 're ãmahâpãrĩ pese za'ra mono ne. E âne bâ, te 'râwi asi'âma 're ãrosa'rata ze za'ra wa'aba mo. Danhibro pese wa, marĩ zô dawĩ 're ãrowaptâ'â za'ra mono õ ne, te asina 're aiwata za'ra wa'aba mo, 'Re ãhâimana u'âsi mono, Tipẽ'êzani na rowẽ te te aima 're ãpisutu za'ra wa'aba mono zô, aiwi 're rowaptâ'â za'ra wa'aba mono õ newa. Ti'ai âma danhib'apito norĩ hã tinhib'a'uwẽ norĩ ma, pire na 're ãhâimana za'ra mono ne, te asiré ãsazei'wa norĩ ma aipire na 're aihâimana za'ra wa'aba mono na 're asi'madâ'â ze za'ra wa'aba mo, wa norĩ hã 'Re ãhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa norĩ hã danhib'apito norĩ ne wapire na 're wahâimana za'ra mono õ nherẽ. E âne hã ã'uwai'baba bâ. Wẽ di tô. Tane hã aima wẽ za'ra wa'aba ze te bâ, taha na si 're aihâimana za'ra wa'aba mono, aipire na ãsazei'wa norĩ ma âma 're aihâimana za'ra wa'aba mono da. Niha hã 'wa'âhã, wa aré wa norĩ zama wapire na asiré 're wahâimana za'ra wa'wa, uburé ãsazei'wa norĩ ma hã. ⁹ Wa norĩ hã Zezusihi zadawa wasu'u'wa na dama 're ãwahâimana za'ra mono hã, ãsazei'wa norĩ ma, wawapure na damana wawi taré 're ãwahâimana za'ra mono da si, ma tô te te 're wa'apisutu. Wa hã âne na wa tô rosa'rata na hã ãsina waihu'u. Ni'wam norĩ hã marĩ te te 're ãmanharĩ wasété za'ra mono zéb zarina, te za da te dasima âma 're roti za'ra, dasisõ'a da te 're simroi mono wa, âma 're dawa'ẽ za'ra mono da. Tane duré, wa norĩ hã sõ'awi wa te dama 're sadawa wasu'u za'ra mono da, ma tô 'Re ãhâimana u'âsi mono hã te te 're wa'apisutu, da te dasiwi 're wawẽ'õ za'ra mono wa, uburé dasisõ'a wa'âma 're dawa'ẽ za'ra mono da nherẽ, duré hãwa âma 'Re ãhâimana u'âsi mono ma, romhuri'wa norĩ nho'a zama. ¹⁰ Cristuhu wasu'uwẽ na si, wa te dama 're rowasu'u za'ra mono wa, te ãsazei'õ'wa norĩ hã wanhimiza'rese'õ na

're ĭwahâimana za'ra mono na te te wa'ãma 're rosa'rata upa za'ra. E a norĭ wa'wa hã, 'Re ĭhâimana u'âsi mono nhimiroti, wanhipai u aima waihu'u pese za'ra wa'aba bâ, te ãne hã 'rãwi asimirosa'rada hã asi'ãma 're ĭ'manharĭ za'ra wa'aba mo, Cristuhu ãma 're aihâimana za'ra wa'aba mono na. Duré wa norĭ hã ĭsazei'ô'wa norĭ ma, wawapure na 're ĭwahâimana za'ra mono na, te ta norĭ hã te te wa'ãma 're rosa'rata za'ra. E a norĭ wa'aba si, tãma aipire za'ra wa'aba bâ, te bété 'rãwi ãne na asi'ãma 're ĭrosa'rata za'ra wa'aba mo. Duré wa norĭ hã dama wawapure na 're ĭwahâimana za'ra mono na, da te wa'ãma 're rosa'rata za'ra mono wa, da te dasiwi 're wawazéb za'ra mono ô di. Áté a norĭ wa'aba si, da te 're aiwazé pese za'ra wa'aba mono na, te 'rãwi asi'ãma 're ĭrosa'rata ze za'ra wa'aba mo. E ãne hã ĭ'uwaibaba. ¹¹ Wa norĭ hã bété, ĭwasu'uwē na si, wa te dama 're ĭrowasu'u za'ra mono norĭ hã. E niha ãhãna wahâimana za'ra zé hã. Nimomo 're wanomro mono wamhã, wa za tô mra hã wa te 're sêpata za'ra, 'rubu zama. Wa'uza hã'ratare ré si, wa za tô 're wanomro. Te za duré da te 're wahã za'ra, danhib'rata na, da te 're ĭwa'ruiwapari za'ra mono zéb zarina. Daro mono bâ 're wanomro mono ré, 're ĭwanhimi'wara mono zéb da, da te wama 're pisutu za'ra mono ô di za. Hãwi si, wa za 're wanomro u'âsi. ¹² Wahâimanazéb da hã, wawasutu nherē, wa wanhib'rata na wa te 're romhuri pese za'ra. Duré da te wa'ãma 're wasété za'ra mono nherē, wa da'ãma 're wamreme zusi u'âsi, 'Re ĭhâimana u'âsi mono ma, ĭwē hã te te dama 're anhomri mono da. Duré da te wama 're rob'manharĭ wasété za'ra mono nherē, wa wanhiptete na ôhõ ãma si 're wahâimana za'ra, asa wa te dama ãma 're wa'rãmi za'ra mono ãna. ¹³ Duré da te dasima 're wawasuu wasété za'ra mono nherē, wa wamreme wē na si, wa te dama ãma 're wa'rãmi za'ra, wawaimri na. Duré, ropuru hã da te dasiwi 're ĭsa'wari za'ra mono ne, te da te dasiwi 're wawē'ô pese za'ra. Æne 're ĭwahâimana za'ra mono zé hã, ãhãna hã.

¹⁴ E ãne na te aima ĭroti za'ra wa'aba zé ma, asiséb za'ra wa'aba da, wa tô ãne na aima ãma rob'ui'ééré za'ra wa'wa. Mare di. Taha dai ô di. Taré ĭnhimiroti hã waihu'u pese za'ra wa'aba da, wa ãne na aima ãma rob'ui'ééré za'ra wa'wa, ĭ'ra ne oto ĭma 're aihâimana za'ra wa'aba mono wa, ĭma asawi uptabi za'ra wa'aba wa. ¹⁵ Áté da'ahã na te oto da te aima 're roti u'âsi za'ra wa'wa, Zezusihi nhimiroti wē na hã, taha na si ãma 're anomro wē wa'aba mono da. Da'ra hã da te dasisô 're ĭ'madã'ã pese za'ra mono ne, te ta norĭ hã te te 're ai'madã'ã pese za'ra wa'wa, Zezusi hã 're rēme za'ra wa'aba mono tô da. Tane nherē, ĭsiwaprosi wa aimama uptabi aba ne, aima 're ĭhâimana za'ra wa'wa. ĭwasu'uwē na te aima 're ĭrowasu'u za'ra wa'aba mono zéb zarina, Cristu Zezusi hã 're saze za'ra wa'aba mono wa, wa oto aimama uptabi aba ne, 're ĭhâimana, da'ra hã damama nhimiromhuri hawi, dama 're

Īpoto za'ra mono ne. ¹⁶ Taha zarina, wa za oto aima roti za'ra wa'wa, Cristuhu nhirã zarina 're ĩmorĩ wẽ ne, oto 're anomro wẽ wa'aba mono da, aima ãma 're ĩsisanho za'ra wa'aba mono zéb zarina. ¹⁷ Taha da, wa tô Timotiu hã atẽme satõrĩ za'ra wa'wa, te te ãma 're aipawaptob za'ra wa'aba mono da. Ta hã ĩ'ra ne, oto ĩma 're hãimana mono wa, ĩma sawi uptabi di duré. Ta hã te Wanhib'apito si te te 're 'madâ'â pese, tiwi sipi'rai ãna. Ta hã atẽme wisi aba wapsi, te za Cristu Zezusihi ãma si 're ĩhãimana mono zém na ãma aipo're pu'u za'ra wa'wa, daro mono bâ ĩsazei'wa norĩ hã 're ĩsi'rã'õtõ mono norĩ ma, te 're ĩroti mono zém na zama.

¹⁸ Ni'wam norĩ hã 'Re ĩhãimana u'âsi mono nhimiroti na, ĩnhipai u te te 're ĩwaihu'u pese za'ra mono na, ma tô 'rãwi 're si'madâ'â pire za'ra, asiré 're aihãimana za'ra wa'aba mono norĩ hã. Taha wa, ta norĩ ma ĩpahi za'ra newa, ma tô ĩ'ãma rosa'rata za'ra, atẽme wa'aba, za ãma ĩmorĩ su'u õ na hã. Taha zarina, ma tô duré 'rãwi sina 're wata za'ra. ¹⁹⁻²⁰ Tane nherẽ, Wanhib'apito te te ĩma pisutu wamhã, wa za tô ãma atẽme ĩmorĩ su'u za'ra wa'wa, romhutu na. Ni'wam norĩ hã 'Re ĩhãimana u'âsi mono nhib'a'uwẽ 're nomro mono wamhã, timreme nhipse na Cristuhu wasu'uwẽ na te te dama 're rowasu'u za'ra mono õ di za, da te 're wapari ze za'ra mono da. 'Re ĩhãimana u'âsi mono pẽ'ězani, tiwaihu'u pese na te te 're ĩpawaptob za'ra mono zém na si, te za te te 're dapawaptob za'ra, da te ãma 're saze za'ra mono da. Taha zarina si, te za ãma 're hãimana wẽ u'âsi za'ra, ta norĩ hã.

Taha wa, ãma atẽme ĩmorĩ za'ra wa'aba wamhã, wa za ĩsina aiwaihu'u za'ra wa'wa, aiwaihu'u pese na 'rãwi 're asi'madâ'â ze za'ra wa'aba mono norĩ hã. 'Re ĩhãimana u'âsi mono pẽ'ězani, tiwaihu'u pese na te te 're aipawaptob za'ra wa'aba mono zéb zarina, sena na 're ĩdapawaptob za'ra wa'aba mono na, wa za duré ĩsina aiwaihu'u za'ra wa'wa, sena na ãma 're ĩdapawaptob za'ra wa'aba mono õ na zama. Asina 're aiwata za'ra wa'aba mono sina, aiwaihu'u pese na dama 're asiwasu'u za'ra wa'aba mono zép si, te waihu'u tõ da, wa za ãma atẽme ĩmorĩ za'ra wa'wa, sena na 'Re ĩhãimana u'âsi mono pẽ'ězani nhimipawaptobzéb zarina, 're aihãimana za'ra wa'aba mono na si, 'rãwi te aiwaihu'u za'ra wa'aba da, ĩsi'uihã na. ²¹ ãne, wa tô aima ãma roti za'ra wa'wa. Tawamhã, e ma hã te za asima ĩwẽ za'ra wa'wa. Atẽme ãma ĩmorĩ aba wamhã, e da'ra, da te 're ĩhã za'ra mono ne, wa za ĩmreme na aihã za'ra wa'wa, ĩnhimiroti hã 're wapari za'ra wa'aba mono õ 'ru te. Áté wa za tô aihã za'ra wa'wa, aihãimanazém na 're uwaimrami za'ra wa'aba mono õ wamhã. E ĩhãimanazém na atãma na wa za aima ĩhãimana za'ra wa'wa, ĩnhimizawi pese zéb zarina, ĩnhimiroti hã 're wapari pese za'ra wa'aba mono wẽ te. Ma'ápé, 'rãwi oto asi'uihã na asima pisutu za'ra wa'aba,

niha 're anomro aba mono zéb da hã.

5

Aibã hã ĩsazei'wa norĩ wazari, 're ĩ'maihãimana wasété mono zé wasu'u

¹ Airom hawimhã, wa tô aiwasu'u wasédé hã wapari za'ra wa'wa, ni'wa hã asiré wa'aba nherē, pi'õ na hãimana wasété na 're ĩhãimana mono na hã. Ta hã ma tô, u, timama mro hã ti'â. Taha wa, te oto siré 're hãimana zahuré. Āne hã wasété uptabi di, 'Re ĩhãimana u'âsi mono ma hã. ĩsazei'õ'wa norĩ hã 're hãimana wasété uptabi za'ra mono nherē, ta norĩ ma zama, wē za'ra õ di, āne hã. Tane nherē, te asiré ĩsazei'wa hã dame 're 'maihãimana wasété, aibã hã. Āne hã wasété uptabi di. ² 'Re ĩhãimana u'âsi mono nhimiroti hã aima ĩwaihu'u pese za'ra wa'aba na, 'rãwi 're asi'madã'ã ze za'ra wa'aba mono nherē, e marĩ wa, asiwi wē'õ za'ra wa'aba õ di bété, asõ'a za'ra wa'aba, aibã tina waptém na ĩsipsaihuri hã. Aibã hãimana wasété zarina, aiwi ĩrobzei'õ za'ra wa'aba na, te aré asiwaihu'u za'ra wa'wa, asiré ĩsazei'wa 're hãimana mono wa. Taha zarina, te aré tiwi ĩrosawi za'ra wa'wa, rowahutu u asiré 're hãimana aba mono tã da oto. E āne hã tiwi sizãri za'ra wa'aba õ di bété. ³⁻⁵ Wa hã ai'rata ĩnhamra aba õ nherē, wa tô romhã hawim nherē, te āma 're rosa'rata u'âsi, aibã 're ĩhãimana wasété mono āma hã. Tane nherē, ai'rata ĩnhamra za'ra wa'aba ne, wa za aima āma roti za'ra wa'wa. Āne wa tô waihu'u, Wanhib'apito Zezu Cristuhu zadawa para. Taha wa, te za misi bãtã na asi'rã'õtõ 'wa, aibã zada. Tawamhã asiré sébré aba wamhã, ĩnhimirosa'rata zarina, duré Wanhib'apito Zezu Cristuhu zadawa para, te za aibã ĩwasédé hã asiwi ĩsa'réi wa'wa a'ã asisiti, Satanasihhi ma, ta hã te te tãma 're rob'manharĩ wasété mono wa, robzei'õ te te sina waihu'u da, tiwasédé hã te te oto rēme pese da, tihãimana wasété na ĩsiwaihu'uzém na hã. Āne da, te za asiwi ĩsa'réi wa'wa a'ã, Satanasihhi ma, Wanhib'apito hã nimahã bãtã na apã wei morĩ wapsi, te te sõ'reptu da.

⁶ Aiwaihu'u pese na 'rãwi asina 're aiwata za'ra wa'aba mono zé hã, e wē di. Wē õ di. Āne, wa za aima āma romnhimiré'é za'ra wa'wa, asina ĩwaihu'u za'ra wa'aba zéb da hã. ĩ'u'ětē wapuzé hã syryre na te za da te āma 're wazari za'ra, ĩduptobzéb da hã, ĩ'u'ēne hã. Syry na da te āma 're wazari za'ra mono nherē, sa'ětē di za oto, ĩ'u'ēne hã. Tane duré, aibã hã tiwasédé te te 're ĩ'manharĩ mono hã misi nherē, te za asiré ĩsazei'wa norĩ hã āma 're hãimana wasété za'ra, te te āma 're sasõmri za'ra mono wa, ĩwasété na hã. E āne hã zahadu aima pibui prã za'ra wa'aba di bété. ⁷⁻⁸ Āne, wa za duré aima āma romnhimiré'é za'ra wa'wa. 'Re ĩhãimana u'âsi mono, zudezu norĩ hi'rata norĩ hã Ezitu hawi te te ĩsõ'reptu za'ra zém na, 're

sipo're pu'u za'ra mono da, tisa te te 're huri mono wamhã, te za ĩ'u'ětē wapuzé hã rob u te te 're sa'ra a'â, 'ri mono bâ, 'ri para 're ĩsimi'wara mono hã. Taha zarina, te za ĩ'u'ětē duptoi'õ na si tisa hã te te 're huri, Pascowa na dato nhisizém na hã. Tane duré, a norĩ wa'wa hã te za aiwasédé hã oto 're ĩrême pese za'ra wa'aba mo, 're aipoto téb za'ra wa'aba mono zéb zarina si, ĩ'u'ětē wapuzé hã rob u da te dasisiti 're ĩsani za'ra mono ne.

Zudezu norĩ hã, Pascowa na tisa te te 're huri mono wamhã, ĩhi'rata norĩ ma, 'Re ĩhâimana u'âsi mono, tinhimihâzé te te tâma ĩba'a za'ra zém na, âma 're sipo're pu'u za'ra mono wamhã, te za âma 're toi u'âsi za'ra. Tane ma tô duré Cristu hã wazada dârâ, wawasédé hã te te wama 're ĩ'apari mono da hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. Taha wa, zudezu norĩ hã Pascowa na tito te te 're ĩ'manharĩ za'ra mono ne, wa za oto wa norĩ zama 're watoi u'âsi za'ra, Cristuhu âma si oto 're wanomro mono wa. Zudezu norĩ hã ĩ'u'ětē wapuzém na tisa te te 're huri mono õ di, Pascowa na tito te te 're 'manharĩ za'ra mono wamhã. ĩ'u'ětē duptoi'õ na si, te tisa hã te te 're huri. Tane, wa norĩ hã wasiré ĩsazei'wa norĩ hã, wa za wahâimanazéb 'rada ĩwasédé hã wa te 're rême pese za'ra. Wawasédé hã oto wa te 're 'manharĩ za'ra mono âna, wa za 're wahâimana wê u'âsi za'ra, wanhimirosa'rada hã sena na si, duré wahâimanazé sena na si.

⁹ Āne wana ré, ĩnhimi'ui'ééré na, wa tô aré aima roti pese za'ra wa'wa, aibã norĩ, pi'õ na tiwasédé te te 're ĩ'manharĩ za'ra mono norĩ âma 're asapa'a za'ra wa'aba mono tã da, duré pi'õ norĩ, aibã na tiwasédé te te 're ĩ'manharĩ za'ra mono norĩ âma 're asapa'a za'ra wa'aba mono tã da. ¹⁰ Āne na te aima roti za'ra wa'aba wamhã, ĩsazei'õ'wa norĩ âma, te aima roti za'ra wa'aba õ di, dahâiba na dawasédé, da te 're ĩ'manharĩ za'ra mono norĩ âma hã. 'Re simarĩ ahã za'ra mono da, danhibrom na te te 're ĩda'ruiwapari za'ra mono norĩ âma, te aima roti za'ra wa'aba õ di, duré danhibrom na dawĩ 're ĩsipsaihuri za'ra mono norĩ âma, duré 'Re ĩhâimana u'âsi mono upana romhâiba 'manharĩ âma 're ĩwata za'ra mono norĩ âma. Ta norĩ nhiti 're aihâimana za'ra wa'aba mono tã da, te aima roti za'ra wa'aba õ di, ĩsazei'õ'wa norĩ nhiti. Mare di. Uburé ĩsazei'õ'wa norĩ nhiti 're aihâimana waihu'u za'ra wa'aba mono õ di tô. ¹¹ Āne si, wa tô aima roti za'ra wa'wa, ni'wam norĩ hã Zesusihi zazei'wa na dama 're siwasu'u za'ra mono nherē, 're hâimana wasété za'ra mono wamhã, ta norĩ hâimanazém na âma 're asapa'a za'ra wa'aba mono tã da. Āté ĩsazei'wa na dama 're siwasu'u za'ra mono nherē, te pi'õi hâiba na tiwasédé te te 're 'manharĩ za'ra, aibã wamhã. Duré pi'õi wamhã, âté aibã hâiba na te tiwasédé te te 're 'manharĩ za'ra. Duré âté 're simarĩ ahã za'ra mono da si, te danhibrom na te te 're da'ruiwapari za'ra. Duré âté 'Re ĩhâimana u'âsi mono upana, te romhâiba 'manharĩ âma

si 're wata za'ra. Duré âté dawasédé hã taré te te da'ãma 're ãsa'ra mono na, te ta norĩ hã te te dama 're rowasu'u wasété za'ra. Âté âzézei'wa te duré 're hãimana za'ra. Âté danhibrom na te duré dawĩ 're sipsaihuri za'ra. Âne hã ni'wam norĩ hã zahadu tihãimana wasété na 're hãimana u'ãsi za'ra mono nherê, asiré ãsazei'wa na aima 're siwasu'u za'ra wa'aba mono wamhã, ihãimanazém na ãma 're asapa'a za'ra wa'aba mono õ di za. Duré nimahã bâtã na ãsiré 're asaihuri aba mono da hã, mare di za.

¹²⁻¹³ Wa norĩ hã wasiré ãsazei'wa norĩ hã, ãsazei'õ'wa norĩ hãimanazé, wa te wasiwi 're waihu'u za'ra mono wa, wa te wasiwi 're ãwẽ'õ za'ra mono da hã, 'rãwi 're wasipisutu za'ra mono õ di za. Mare di. 'Re ãhãimana u'ãsi mono si, te za Zezusihi zazei'õ'wa norĩ hã te te 're awaihu'u, te te siwi 're ã'awẽ'õ mono da hã. E tawamhã, ni'wam norĩ hã rowahutu u asiré 're asi'rã'õtõ aba mono nherê, marĩ ãwasédé hã te te 're ãmanharĩ za'ra mono zéb zarina, asiwi 're wẽ'õ za'ra wa'aba mono õ di za. Te za tô asiwi 're ãwẽ'õ za'ra wa'aba mo, asiré 're aihãimana za'ra wa'aba mono wa. Duréihã 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u'wa hã ma tô ãne na ãma rob'ui'ére, ãbaihã na hã:

“Ni'wam norĩ hã 're nomro wasété mono wamhã, te za oto asisiti tãma 're ãrob'ru za'ra wa'aba mo, asiré wa'aba 're hãimana za'ra mono tõ da.”

Ãne duréihã ãma rob'ui'ére hã.

6

Ãsazei'wa norĩ hã sisada 're ãhãimana za'ra mono zé wasu'u

¹ Ni'wa hã asiré ãsazei'wa nherê, marĩ hã te te aiwi 're 'mai'manharĩ wasété aba mono wa, sada 're ai'maihãimana aba mono wamhã, e ãsazei'õ'wa norĩ u, te za 're ãsimroi wa'aba mo, marĩ te te aiwi 're ãmanharĩ wasété aba mono zém na, tãma 're wasu'u za'ra wa'aba mono da, dama rowairébé'wa norĩ ma. Mare di. ã'uwaibaba õ di. 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhib'a'uwẽ u si, te za 're ãsimroi wa'aba mo, ta norĩ si te te 're waihu'u za'ra mono da, marĩ hã te te aiwi 're ãmanharĩ wasété aba mono zém na hã, tãma 're wasu'u za'ra wa'aba mono da. ² Apto'oré si, da'ãma ãsipo'ozéb ãma, wa norĩ hã 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhib'a'uwẽ norĩ hã, Cristuhu siré, wa za wapire na dama rowairébé za'ra ni, 're ãdahãimana wasété za'ra mono zém na hã. Oro ãne hã aima waihu'u pese za'ra wa'aba za. ãne hã Cristuhu siré, wapire na za wa te dama rowairébé za'ra wamhã, e tawamhã ti'ab ré, marĩre hã asiré ãsazei'wa norĩ wi 're 'mai'manharĩ wasété aba mono wa, asisada 're ai'maihãimana aba mono wamhã, e aima waihu'u pese za'ra wa'aba õ di bété, ã'uwaibaba tô sena asima ãma 're asiwaihu'u za'ra wa'aba mono zéb da hã, marĩ asiwi 're ãmai'manharĩ wasété aba mono zém na hã. ãne hã tô aima waihu'u pese za'ra wa'aba di, ãma 're asiwaihu'u za'ra wa'aba

mono zéb da hã. ³ Duréhã 'Re ìhâimana u'âsi mono ma, hâiwa ãma romhuri'wa norĩ hã tiwi ìsipizari za'ra hã, wa za duré wapire na tâma rowairébé za'ra ni ìsiré, za da'ãma ìsipo'ozéb ãma hã. E ãne hã zahadu aima pibui prã za'ra wa'aba di bété. Taha wa, ti'ab ré, marĩ wa, wasisada 're wahâimana za'ra mono wamhã, wa za wawaimri wa te wasima 're rowaihu'u za'ra, apã wama 're rowẽ za'ra mono da. ãne wamhã, wa za tô wa te wasina ãma 're uwaimrami za'ra, wasima. ⁴ Taha wa, marĩ hã asiré ìsazei'wai wi 're 'mai'manharĩ wasété aba mono wa, asisada 're ai'maihâimana aba mono wamhã, e marĩ wa, te ìsazei'õ'wa norĩ u 're asisimroi wa'aba mo, ta norĩ si aiwasété na te te 're aiwaihu'u za'ra wa'aba mono da hã, ta norĩ hã asiré ìsazei'wa na 're hâimana za'ra mono õ nherẽ, dawasété na dawaihu'u'wa norĩ hã. ⁵ Ìnhimiroti ma, aséb za'ra wa'aba da nherẽ, wa ãne na aima rowaihu'u za'ra wa'wa. E asiré ìsazei'wa, 're 'mai'hâimana mono ã bâ bété, aiwasété na aiwaihu'u aba 'wa da hã. ⁶ E ãne hã ì'uwaibaba bâ, te asiré ìsazei'wa 're aihâimana za'ra wa'aba mono nherẽ, asisada 're aihâimana za'ra wa'aba mo, ìsazei'õ'wa norĩ u si 're asisimroi wa'aba mono da, ta norĩ si te te 're aiwaihu'u za'ra wa'aba mono da, aiwasété aba na. E ãne hã ì'uwaibaba, aima za'ra wa'aba hã.

⁷ ãne zarina, asisada 're aihâimana za'ra wa'aba mono wa, dama rowairébé'wa norĩ u, 're asisimroi wa'aba mono wamhã, ìsazei'wai hâimanazém na asima 're uwaimrami za'ra wa'aba mono õ di za. Ni'wam norĩ hã asiré ìsazei'wa nherẽ, te te aima 're rob'manharĩ wasété za'ra wa'aba mono wamhã, tâma ãma 're wa'rãmi za'ra wa'aba mono ãna, te za tô õne haré 're aihâimana za'ra wa'aba mo. Ni'wam norĩ hã asibrom na aiwi 're sipsaihuri za'ra wa'aba mono wamhã, tâma ãma 're wa'rãmi za'ra wa'aba mono õ di za duré. Tawapsi, te za asina ãma 're ì'uwaimrami za'ra wa'aba mo, ìsazei'wai hâimanazém na hã. ⁸ Tane nherẽ, a norĩ wa'wa hã asiré ìsazei'wa nherẽ, dawasété na dawaihu'u'wai u, 're asisimroi wa'aba mono wa, te tô asima 're ìrob'manharĩ wasété za'ra wa'aba mo, 'rãwi. Taha wa, te duré asima 're asimiza'repese za'ra wa'aba mo 'rãwi, ãne na hã, asiré ìsazei'wa 're aihâimana za'ra wa'aba mono nherẽ. ⁹⁻¹⁰ Tiwasété si te te 're ì'manharĩ u'âsi za'ra mono norĩ hã, ta norĩ hã 'Re ìhâimana u'âsi mono, da'ãma 're ìsib'a'uwẽ mono zé hã te te dame sina 're uwaimrami za'ra mono õ di za. E ãne hã, zahadu waihu'u za'ra wa'aba õ di bété. ãne na hã taré 'rãwi asima 're asadawa nhipese za'ra wa'aba mono õ di za. Dahâiba na dawasédé te te 're ì'manharĩ za'ra mono norĩ hã, ta norĩ hã 'Re ìhâimana u'âsi mono, da'ãma 're ìsib'a'uwẽ mono zém na, dame 're hâimana za'ra mono õ di za, duré 'Re ìhâimana u'âsi mono upana, romhâiba 'manharĩ ãma 're ìwata za'ra mono norĩ hã, duré damro na dawĩ 're ìsimisaihuri za'ra mono norĩ hã, duré aibã si'uiwa na 're ìsiwasété za'ra mono norĩ hã, duré danhibrom na dawĩ 're ìsipsaihuri za'ra mono

norĩ hã, duré danhibrom na te te 're ĩda'ruiwapari za'ra mono norĩ hã, duré âzézei'wa 're ĩhâimana za'ra mono norĩ hã, duré te te da'ãma 're ĩwasété za'ra mono norĩ hã, duré danhibrob zô dapãrĩ'wa norĩ hã. Ta norĩ hã dasiré 're hâimana za'ra mono õ di za, 'Re ĩhâimana u'âsi mono, da'ãma 're ĩsib'a'uwẽ mono zéb ãma hã. ¹¹ ãne na si, ma tô ni'wam norĩ hã aré 're aihâimana wasété u'âsi za'ra wa'aba mo, 're saze za'ra wa'aba mono õ ré hã. Tane nherẽ, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã Zezusihi dâ'âzém na, ma tô oto te te 're ai'upsô za'ra wa'wa, aiwasété hawi. Ma tô duré te te 're aipisutu za'ra wa'wa, ĩsib'a'uwẽ si oto ãma 're anomro wẽ wa'aba mono da. Aiwasédé hã te te oto ai'ãma 're ĩ'ab'madâ'â aba mono õ zéb zarina, ma tô duré te te 're aiwêsãmri za'ra wa'wa, Wanhib'apito Zezu Cristuhu zadawa para, 'Re ĩhâimana u'âsi mono pẽ'êzani nhimipawaptobzém na hã.

Dahâiba na 're ĩdasiwasété za'ra mono zé wasu'u

¹² Ni'wam norĩ hã asiré ĩsazei'wa 're ĩhâimana za'ra mono norĩ hã te ãne te te sima 're nharĩ za'ra: "Marĩ hã wa te 're 'manharĩ za'ra mono tõ da, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te wawi 're awẽ'õ mono õ nherẽ, wa norĩ zama, wa te wasiwi 're wẽ'õ za'ra mono õ di za, wa te 're 'manharĩ za'ra mono tõ da. Wa za tô wa te 're 'manharĩ za'ra, wa te wasima 're ĩwẽ za'ra mono zéb uwaibaba." ãne na te ni'wam norĩ hã te te sima 're nharĩ za'ra. Tane tô. Ta hã wẽ di. Tane nherẽ, marĩ hã te 're hâimana za'ra, ĩwẽ prã hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te wawi 're ĩ'awẽ'õ mono õ hã. Tane nherẽ, taha si, wa te 're 'manharĩ za'ra mono õ di za. Duré wa hã marĩ hã te 're 'manharĩ mono tõ da, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te ĩwi 're awẽ'õ mono õ nherẽ, ãté taha zô si, wa za ĩsima te 're rob'ruiwapari u'âsi. ãne tõ da, taha zarina 're ĩhâimana mono õ di za. ¹³ Ni'wam norĩ hã te duré ãne na te te sima 're nharĩ za'ra: "Wasa hã wadub 'reb da si, te wama 're hâimana za'ra. Duré wadu hã wasaj ubumrozéb da si, te wama 're hâimana za'ra. Tane, te duré wahâiba hã misi wama 're hâimana za'ra wahâiba mono bâ, uburé marĩ hã siwa'ru wa te ãma 're ĩ'manharĩ za'ra mono zéb da hã." ãne te ni'wam norĩ hã 'rãwi te te si'ãma 're rosa'rata wasété za'ra, tihâiba na hã. Tane nherẽ, dasa hã duré dadu hã niwapsi te za 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã uprosi uburé. Dasa hã da te 're huri mono wamhã, dawasédé, da te ãma 're 'manharĩ za'ra mono õ di. Tane nherẽ, aihâiba na asiwi 're asipsaihuri za'ra wa'aba mono zéb da hã, aihâiba aimawi hã aima 're hâimana za'ra wa'aba mono õ di. Wanhib'apito ma, wa te ãma 're ĩromhuri pese za'ra mono zéb da si, te wahâiba hã wama 're hâimana za'ra. Taha si te wahâiba hã te te wama 're ab'madâ'â pese, Wanhib'apito hã. ¹⁴ Wanhib'apito hã dâ'â uptabi nherẽ, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te ĩhâiwa'utu ne, te za wa'ahâiwa'utu, tiwaihu'u pese na. Taha wa, te wahâiba hã pire na wama 're hâimana za'ra oto, taré hã õ wa.

15 A norī wa'wa hã aihâiba mono bâ, te oto Cristuhu nhib'a'uwê si 're anomro aba mo. Taha siré si, te oto 'râwi âma 're aihâimana za'ra wa'aba mo. E âne hã 'râwi asina waihu'u za'ra wa'aba ã bâ bété. E tawamhã, Cristuhu nhib'a'uwê oto 're wanomro mono nherê, wa za pi'õi wasété hâiba hã wa te wasina 're tob za'ra. Mare di. 16 Duré aibã hã pi'õi wasété hâiba hã te te sina hâiba to wamhã, ìhâiba hã misi ne oto, maparane ìhâiba nherê. E âne hã zahadu aima waihu'u za'ra wa'aba ò di bété. Duréihã 'Re ìhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa, ma tô âne na ìmreme na âma rob'ui'ére, pi'õi wasu'u na hã:

“Aibã hã pi'õi me siré 're simi'wara mono wamhã, ìhâiba hã misi ne oto, maparane ìhâiba nherê. Misi tô oto ìhâiba zahuré hã.”

Âne duréihã 'Re ìhâimana u'âsi mono mreme na rob'ui'ére, ìbaihã na hã. 17 Tane nherê, ni'wam norī hã Wanhib'apito te te sina 're hâiba tob za'ra mono wamhã, 'râwi te za ìsiré 're hâimana za'ra, ìpê'ê 're.

18 Taha wa, ma'âpé, dahâiba na dawasédé, da te 're ì'manharī za'ra mono wi, asina 're asiptete u'âsi za'ra wa'aba mono. Dawasédé aimawi hã da te 're 'manharī za'ra mono wamhã, âma 're dasihâiba wasété za'ra mono ò di. Aibã norī hã pi'õ na tiwasédé te te 're 'manharī za'ra mono wapsi, te za âma 're sihâiba wasété za'ra. Duré, pi'õ norī hã aibã na tiwasédé te te 're 'manharī za'ra mono wapsi, te za duré ta norī hã âma 're sihâiba wasété za'ra aiwa. 19 'Re ìhâimana u'âsi mono pē'êzani si, te oto aipē'ê 're ai'âma 're sôrōwa za'ra wa'wa. Aipē'ê 're, te oto aima 're hâimana u'âsi za'ra wa'wa. 'Re ìhâimana u'âsi mono hã ma tô te te aima 're sômri za'ra wa'wa. Taha wa, aihâiba za'ra wa'wa hã ate za'ra wa'aba ò di oto. 'Re ìhâimana u'âsi mono te si, te aihâiba hã 're hâimana za'ra wa'wa oto. E âne hã zahadu asina waihu'u za'ra wa'aba ò di bété. 20 E marī wa, aihâiba hã ate za'ra wa'aba ò di oto. 'Re ìhâimana u'âsi mono, ma tô aiwa'âbã za'ra wa'wa, Cristuhu dâ'âzém na. Taha wa, uburé marī hã aihâiba na tâma 're ì'manharī wê za'ra wa'aba mono zém na, te za âma 're aiwata u'âsi za'ra wa'aba mo, 'Re ìhâimana u'âsi mono âma hã.

7

Dasina damrozém na rowasu'u

1 Rob'ui'ére na we asiwi ìzadanhari za'ra wa'aba zém na, wa za oto aima roti za'ra wa'wa. E aibã norī hã 're mro za'ra mono ò nherê, tâma 're rowê za'ra mono di za. Até tane nherê, tâma 're rowê za'ra mono di za tô. 2 Tane nherê, aibã norī hã mro âna 're hâimana za'ra mono nherê, pi'õ na tiwasédé te te 're ì'manharī za'ra mono zé hã, ahã uptabi di duré. Pi'õ norī hã mro âna 're hâimana za'ra mono nherê, aibã na tiwasédé te te 're ì'manharī za'ra mono zé hã, ahã uptabi di duré. Taha

wa, aibâ norĩ hã te za tô 're mro za'ra, timro me si 're hâimana za'ra mono da. Āne hã wẽ uptabi di, pi'õ aimawi na tiwasédé te te 're 'manharĩ za'ra mono tō da. Duré pi'õ norĩ hã te za tô 're mro za'ra aibâ na, timro me si 're hâimana za'ra mono da, ta norĩ zama, aibâ aimawi na tiwasédé te te 're 'manharĩ za'ra mono tō da. ³ Aibâ norĩ hã pi'õ na oto 're mro za'ra mono wamhã, timro wi, tihâiba hã te te 're sawi za'ra mono õ di za oto. Duré pi'õ norĩ hã aibâ na oto 're mro za'ra mono wamhã, duré timro wi tihâiba hã te te 're sawi za'ra mono õ di za oto. ⁴ Pi'õ norĩ hã 're mro za'ra mono wamhã, ihâiba hã ĩtei õ di oto. Īmro te hã oto, ihâiba hã. Tane duré aibâ norĩ hã 're mro za'ra mono wamhã, ĩtei õ di oto, ihâiba hã. Īmro te hã oto, āne hã aiwa. ⁵ Taha wa, aimro ré 're aihâimana za'ra wa'aba mono norĩ, aimro wi aihâiba hã 're sawi za'ra wa'aba mono õ di za oto. Āté nimahã bātâ na si te za āma 're asisaze za'ra wa'aba mo, aimro ma, aihâiba hã a'â 're sōmri za'ra wa'aba mono tō da, 'Re ihâimana u'âsi mono ma si, a'â 're asisōmri za'ra wa'aba mono da, tãma 're aimreme zusi aba mono zéb da si. Āne wamhã, 'Re ihâimana u'âsi mono ma, 're aimreme zusi aba mono pari, aihâiba hã aimro wi 're sawi za'ra wa'aba mono āna, te za tô aihâiba na apâ asima āma 're atob za'ra wa'aba mo, aiwasédé hã aihâiba na 'râwi nherē, aimro õ ne, asiwi 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono tō da, asina 're asiptete za'ra wa'aba mono õ wa, Satanasi hã te te 're aipibu za'ra wa'aba mono tō da.

⁶ A norĩ wa'wa hã uburé asina 're aimro za'ra wa'aba mono da hã, te aima 'ru za'ra wa'aba õ di. Asi'uihã na asima 're ĩwē za'ra wa'aba mono zém na si, 're aimro za'ra wa'aba mono da hã, te aiwi wē'õ za'ra wa'aba õ di. ⁷ Tane nherē, wa hã ĩmro õ na 're ihâimana mono zéb zarina, aimro āna 're aihâimana za'ra wa'aba mono zéb da hã, ĩma wē di aré. Tane nherē, 'Re ihâimana u'âsi mono hã aiwa te te dama 're apisutu mono õ di, dahâiba mono bâ, niha 're idahâimana za'ra mono zéb da hã. Dasisarina si 're idahâimana za'ra mono õ na hã, taha si te za te te dama 're apisutu, damro ré 're dahâimana za'ra mono da, duré damro āna 're idahâimana za'ra mono da hã.

⁸ Aimro āna 're aihâimana za'ra wa'aba mono norĩ ma, wa za oto aima roti za'ra wa'wa, pi'õi mrotō norĩ ma zama. Ōne haré, 're aihâimana za'ra wa'aba mono da hã, wẽ di, wa hã ĩmro õ na 're ihâimana mono ne. Āne hã ĩma wẽ uptabi di. ⁹ Tane nherē, dahâiba na dawasété wi 're idanhiptete za'ra mono õ si, wē õ di. Taha wa, aihâiba na aiwasété wi, asina 're asiptete waihu'u za'ra wa'aba mono õ wamhã, te za tô asina 're aimro za'ra wa'aba mo, asisô 're rowasutu zahu za'ra wa'aba mono tō da oto.

¹⁰ Aimro ré, 're aihâimana za'ra wa'aba mono norĩ ma, wa za oto aima roti pese za'ra wa'wa. Tane nherē, ĩsi'uihã na

īnhimirosa'rata na te aima roti za'ra wa'aba ō di za. Wanhib'apito nhimiroti na si, wa za aima roti za'ra wa'wa, āne na hā: Pi'ō norī hā timro te te 're rēme za'ra mono ō di za. ¹¹ Tane nherē, āté pi'ō norī hā te za timro hā te te 're rēme za'ra. Āne hā te te 're 'manharī za'ra mono wamhā, aibā aimawi na 're mro zahu za'ra mono ō di za. Timro 'rata u si, te za apā 're sipizari za'ra. Āne na te te āma 're sahu ze za'ra mono ō wamhā, mro āna te za tō 're hāimana u'āsi za'ra. Duré aibā norī hā timro te te 're rēme za'ra mono ō di za, āne hā tō aiwa.

¹² A norī wa'wa hā 're saze za'ra wa'aba mono ō ré, asina 're aimro za'ra wa'aba mono norī ma, wa za oto aima roti za'ra wa'wa. Wanhib'apito hā ti'ab ré, āne na te te dama 're roti mono ō nherē, tane nherē, wa za aima āma roti za'ra wa'wa, āne: Aibā norī hā īsazei'wa na 're hāimana za'ra mono nherē, īmro hā īsazei'ō'wa na tāma 're hāimana za'ra mono wamhā, duré pi'ō hā timro siré 're hāimana u'āsi za'ra mono da, te te sima 're sawi pese za'ra mono wamhā, āne wamhā, aibā norī hā timro hā te te 're rēme za'ra mono ō di za. ¹³ Duré pi'ō norī hā īsazei'wa na 're hāimana za'ra mono nherē, īmro hā īsazei'ō'wa na tāma 're hāimana za'ra mono wamhā, duré aibā hā timro siré 're hāimana u'āsi za'ra mono da, te te sima 're sawi pese za'ra mono wamhā, āne wamhā, pi'ō norī hā timro hā te te 're rēme za'ra mono ō di za duré. ¹⁴ Duré aibā norī hā īsazei'ō'wa na 're hāimana za'ra mono nherē, īmro hā īsazei'wa na tāma 're hāimana za'ra mono wamhā, 'Re īhāimana u'āsi mono hā pi'ō norī ma, rowē te te tāma 're īpisutu za'ra mono zéb u'ābā, te za tō duré aibā norī ma, te te tāma 're pisutu za'ra rowē hā, īmro hāiba u'ābā, īsazei'ō'wa na 're hāimana za'ra mono nherē, aibā norī hā. Duré pi'ō norī hā īsazei'ō'wa na 're hāimana za'ra mono nherē, īmro hā īsazei'wa na tāma 're hāimana za'ra mono wamhā, 'Re īhāimana u'āsi mono hā aibā norī ma, rowē te te tāma 're īpisutu za'ra mono zéb u'ābā, te za tō duré pi'ō norī ma, te te tāma 're pisutu za'ra rowē hā, īmro hāiba u'ābā, īsazei'ō'wa na 're hāimana za'ra mono nherē, pi'ō norī hā. Ānei ō 'wa'āhā, te aré ī'ra norī hā īsazei'ō'wa norī 'ra ne, 're hāimana za'ra, 'Re īhāimana u'āsi mono ma hā. Tazahā īmama norī hāiba u'ābā, te za tō rowē si te te tāma 're apisutu, 'Re īhāimana u'āsi mono hā. ¹⁵⁻¹⁶ Duré, ni'wam norī hā īsazei'ō'wa 're hāimana za'ra mono wamhā, timro hā īsazei'wa te te 're rēme za'ra mono da, te te sima 're wē za'ra mono wamhā, īmro hā te te tiwi 're rosawi za'ra mono ō di za, īsazei'wa si'uīwa sima 're hāimana za'ra mono ō wa. Si'uīhā na te za tō 're wairébé, īsazei'ō'wa hā. 'Re īhāimana u'āsi mono hā ma tō te te sima 're aiwē za'ra wa'wa, robze sina āma 're aihāimana za'ra wa'aba mono da. Taha wa, aimro hā īsazei'ō'wa aima 're hāimana za'ra wa'aba mono wa, te te oto 're aiwē'ō za'ra wa'aba mono wamhā, te za tō tāma 're īwaprosi waré za'ra wa'aba mo, te te tō 're airēme za'ra wa'aba mono da.

Pi'õ norĩ, ãsazei'wa 're anomro aba mono wamhã, duré aimro hã Wanhib'apito te te 're saze za'ra mono õ nherẽ, e te za te te 're saze za'ra, nimahã bõtã na hã, Cristu hã. Áté te za tô te te 're saze za'ra. Áté te te 're saze za'ra mono õ di za. ãne hã aima waihu'u za'ra wa'aba õ di. Duré aibã norĩ, ãsazei'wa 're anomro aba mono wamhã, aimro hã te te 're saze za'ra mono õ nherẽ, e te za te te 're saze za'ra, nimahã bõtã na hã. ãne hã aima waihu'u za'ra wa'aba õ di duré. Taha wa, aimro hã ãsazei'õ'wa na aima 're hãimana za'ra wa'aba mono wa, te te oto 're aiwẽ'õ za'ra wa'aba mono wamhã, ãhãimanazéb zarina, te za tô tãma 're ãwaprosi waré za'ra wa'aba mo, te te tô 're airẽme za'ra wa'aba mono da.

17 Wanhib'apito hã te te aima 're ãpisutu za'ra wa'aba mono zéb zarina si, te za oto 're aihãimana u'ãsi za'ra wa'aba mo. 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã tinhib'a'uwẽ da, te te sima 're aipisutu za'ra wa'aba mono õ ré, niha 're ã'aihãimana za'ra wa'aba mono zém hawi, 're aiwairébé aba mono zém na, 're asi'madã'ã za'ra wa'aba mono õ di za, zudezu na, duré zudezu'õ na. Õne haré te za oto 're aihãimana u'ãsi za'ra wa'aba mo. ãne na si, wa tô wa hã te dama 're aroti u'ãsi, daro mono bã ãsazei'wa norĩ hã siré 're ãsi'rã'õtõ u'ãsi mono norĩ ma hã. 18 Ni'wam norĩ hã sihãiwata nhihãri ré, 're hãimana za'ra mono wamhã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã tinhib'a'uwẽ da, te te oto sima 're pisutu za'ra mono wamhã, e taha zarina te za ta norĩ hã 're si'madã'ã ze za'ra, tinhihãiwata nhihãrizé hã te te sima 're pari za'ra mono da, apã sihãiwata nhihãri õ ré, 're ãnomro mono ne, 're hãimana za'ra mono da. Mare di. ãne na hã 're si'madã'ã za'ra mono õ di za. Õhõ haré te za tô 're nomro. Duré ni'wam norĩ hã sihãiwata nhihãri õ nherẽ, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã tinhib'a'uwẽ da, te te oto sima 're pisutu za'ra mono wamhã, e taha zarina, te za ta norĩ hã 're sisihãiwata nhihãri za'ra. Mare di. 'Re sisihãiwata nhihãri za'ra mono õ di za. Õhõ haré te za tô oto 're nomro, ta norĩ hã. 19 Danhãiwata nhihãri ré si 're ãdahãimana za'ra mono zé hã marĩ dai õ di, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma hã. Duré danhãiwata nhihãri õ nherẽ, 're ãdahãimana za'ra mono zé hã marĩ dai õ di, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma hã, ãne hã tô aiwa. ãne si tãma ãpire hã, 're ãdahãimana za'ra mono zéb da hã. 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti, da te 're 'madã'ã pese za'ra mono sina 're ãdanomro wẽ mono zép si, tãma ãpire hã. 20 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã tinhib'a'uwẽ da, te te sima 're aipisutu za'ra wa'aba mono wamhã, e niha 're ã'aihãimana za'ra wa'aba mono zé hã za. Õne haré te za tô aihãimanazém na 're aihãimana za'ra wa'aba mo, dapoto mono bã da te 're aiwamri za'ra wa'aba mono zéb zarina, duré aipire na dama 're aihãimana za'ra wa'aba mono zéb zarina, duré aiwapu na dama 're aihãimana za'ra wa'aba mono zéb zarina. 21-22 Ai'uiupra'wa norĩ ma, aipawa'ãbã ãna tãma 're

romhuri za'ra wa'aba mono ré, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã tinhib'a'uwẽ da, te te oto sima 're aipisutu za'ra wa'aba mono wamhã, aipawa'âbâ ãna 're ĩromhuri za'ra wa'aba mono zém na, asina 're aihâtâ'â za'ra wa'aba mono õ di za. Tane nherẽ, âté nimahã bâtâ na si te za tô oto te te aima 're pisutu za'ra wa'wa, aipawa'âbâ ãna tâma 're romhuri za'ra wa'aba mono tã da oto. ãne zarina si, te za oto 'râwi 're asi'madâ'â za'ra wa'aba mo, tiwi 're aiwairébé aba mono da, romhuri hawi, asi'uihã na oto asima 're romhuri za'ra wa'aba mono da. Ai'uiupra'wa norĩ ma, aipawa'âbâ ãna tâma 're romhuri za'ra wa'aba mono ré, Cristuhu ãma oto 're anomro aba mono da, Wanhib'apito te te 're aipisutu za'ra wa'aba mono norĩ hã, te oto robzei u'âsi na 're aihâimana za'ra wa'aba mo. Da te 're ĩ'uiupra za'ra mono norĩ, wa'âbâ ãna te te oto dama 're romhuri za'ra mono tã da, da te tâma 're ĩpisutu za'ra mono ne, ma tô Cristu hã te te 're aipisutu za'ra wa'wa, aiwasété u'âsi 're anomro aba mono tã da, aiwasédé hã oto 're rême pese za'ra wa'aba mono da. Tane duré asi'uihã na asima 're romhuri za'ra wa'aba mono ré, Cristuhu ãma 're anomro aba mono da, Wanhib'apito te te 're aipisutu za'ra wa'aba mono norĩ hã, te oto Cristuhu nhib'a'uwẽ si 're anomro aba mo. Taha zarina si, te oto ĩsimiroti hã 're ĩ'madâ'â pese za'ra wa'aba mo, da te 're ĩ'uiupra za'ra mono norĩ hã tinhib'apito nhimiroti si te te 're ĩ'madâ'â pese za'ra mono ne. ²³ Tidâ'âzém na ma tô Cristu hã aiwa'âbâ za'ra wa'wa, aiwasété u'âsi 're anomro aba mono tã da oto. Taha wa, ĩsazei'õ'wa norĩ ma, 're aihâimana za'ra wa'aba mono õ di za oto. ²⁴ ĩsisânawã norĩ, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã tinhib'a'uwẽ da, te te sima 're aipisutu za'ra wa'aba mono wamhã, õne haré aihâimanazéb u'âsi za'ra wa'aba na si, te za 're aihâimana za'ra wa'aba mo, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ãma si.

Mro ãna 're ĩhâimana za'ra mono zé wasu'u

²⁵ Rob'ui'ére na we asiwi ĩzadanharĩ za'ra wa'aba zém na, wa za duré ãma aima roti za'ra wa'wa, mro ãna zahadu 're ĩhâimana za'ra mono norĩ na hã. Wanhib'apito hã ti'ai ãma 're morĩ ré, ãne na te te dama ãma 're roti mono õ nherẽ, wa za aima ãma roti za'ra wa'wa. Wanhib'apito hã tinhoprubzéb zarina, ma tô te te 're ĩpawapto, dama ĩ'umnhasizéb zarina, ĩsimiroti zarina si, te dama ãma 're roti mono da. Taha zarina, wa za tô oto aima ãma roti za'ra wa'wa. ²⁶ ãhãna Zesusihi zazei'wa oto 're wanomro mono wa, te da te wama 're rob'manharĩ wasété za'ra, wa te 're robzépata za'ra mono da. Taha wa, wa za oto aima roti za'ra wa'wa, aimro ré 're aihâimana za'ra wa'aba mono wamhã, taha haré asima 're aihâimana u'âsi za'ra wa'aba mono da, duré aimro õ nherẽ, 're aihâimana za'ra wa'aba mono wamhã, õne haré 're aihâimana za'ra wa'aba mono da. ²⁷ Aibã norĩ, aimro ré 're aihâimana

za'ra wa'aba mono norĩ hã, asima 're rosa'rata wasété za'ra wa'aba mono õ di za, 're ĩrēme za'ra wa'aba mono zém na da hã. Duré zahadu aimro āna 're aihâimana za'ra wa'aba mono norĩ hã, asima 're rosa'rata za'ra wa'aba mono õ di za, 're aimro za'ra wa'aba mono zéb da hã. ²⁸ Tane nherē, âté te za tô asima 're ĩwē za'ra wa'aba mo, 're aimro za'ra wa'aba mono da. E tawamhã aiwasédé te za 're ĩ'manharĩ za'ra wa'aba mo. Mare di. ĩwē si te za tô 're ĩ'manharĩ za'ra wa'aba mo. Duré pi'õi hãiba préduptém norĩ hã 're mro za'ra mono wamhã, e te za tiwasédé hã te te 're 'manharĩ za'ra. Mare di. Tiwasédé hã te te 're 'manharĩ za'ra mono õ di za. Āne, wa hã wa tô aré te ĩsima 're aiwē za'ra wa'wa, asina 're aimro za'ra wa'aba mono wa, 're robzépata za'ra wa'aba mono tō da. Āne tō da, wa tô aima roti za'ra wa'wa, asina 're aimro za'ra wa'aba mono tō da.

²⁹ ĩsisānawā norĩ, tô sena, wa za āne hã aima waihu'u za'ra wa'wa. Romhuture di oto, ĩrob'rāsutuzéb u hã. Taha wa, taha õ ré, Wanhib'apito ma si, wa te 're ĩromhuri pese za'ra mono zéb da si, wa za 'rãwi wasina 're wanhopré u'âsi. Taha wa, aibã norĩ, aimro ré 're aihâimana za'ra wa'aba mono norĩ hã, aimro zawĩ na si 'rãwi asima āma 're rosa'rata za'ra wa'aba mono õ di za. ³⁰ Duré asisô 're aiwa'õ za'ra wa'aba mono wamhã, taha na si 're rosa'rata za'ra wa'aba mono õ di za. Duré aima 're ĩrowē za'ra wa'aba mono zéb zarina, ato sina 're anomro aba mono wamhã, taha na si 're rosa'rata za'ra wa'aba mono õ di za. Duré marĩ hã asima 're uipra za'ra wa'aba mono wamhã, taha na si 're rosa'rata za'ra wa'aba mono õ di za, asima. ³¹ Ti'ai āma uburé marĩ na 're romhuri za'ra wa'aba mono nherē, taha si asima 're wē uptabi za'ra wa'aba mono õ di za. E marĩ wa. Uburé marĩ hã ti'ai āma, da te 're ĩ'madâ'â za'ra mono hã te za dawĩ 're si'utõrĩ u'âsi za'ra. Taha wa, hãiwa āma uburé marĩ ĩwē si 're ĩhâimana za'ra mono zô si, te za sô 're ĩrob'ruiwapari u'âsi za'ra wa'aba mo.

³² Wa hã wa ĩsima te 're aiwē za'ra wa'wa, ti'ai āma marĩ zô si asima 're asõpré wa'aba mono zarina, asina 're aihâtâ'â tō za'ra wa'aba mono da. Aibã norĩ hã mro āna 're ĩhâimana za'ra mono norĩ hã Wanhib'apito ma, te te 're ĩromhuri za'ra mono zém na da si, te za sima 're sõpré u'âsi, taha zarina 're ĩhâimana u'âsi mono hã te te 're 'madâ'â ze za'ra mono da. ³³ Tane nherē, aibã norĩ hã mro ré 're hâimana za'ra mono wē te, te za ti'ai āma marĩ zô zama sima 're sõpré u'âsi, timro udâna, rowē na tãma 're ĩhâimana za'ra mono zéb da hã. ³⁴ Taha wa, maparane ĩsimiromhuri te tãma 're hâimana za'ra, aibã norĩ ma hã, te te sima sô 're ĩrob'ruiwapari za'ra mono hã, Wanhib'apito ma, duré timro ma zama.

Duré, pi'õi hãiba préduptém norĩ, mro āna 're ĩhâimana za'ra mono hã, duré pi'õ préduptém norĩ, mro āna 're ĩhâimana za'ra mono hã ta norĩ hã te za simi'ē na Wanhib'apito ma si, te te

tâma 're romhuri za'ra, wa'wa âna. Wanhîb'apito ma si, tâma 're sihâiba nhomri u'âsi za'ra mono da, te za tô sena te te sima 're wê za'ra, mro âna 're hâimana za'ra mono wa, ta norî hã. Tane nherê, pi'ô norî, mro ré 're îhâimana za'ra mono norî hã, te za ti'ai âma marî zô si sima 're sôpré u'âsi, timro udâna, robze na âma 're hâimana za'ra mono da.

³⁵ Aiwi 're robzei'ô za'ra wa'aba mono wa, aihâiba zeî ô na 're aihâimana za'ra wa'aba mono da, âne na te aima roti za'ra wa'aba ô di. Taré îwê na si te aipawaptob za'ra wa'aba da, wa âne na aima roti za'ra wa'wa. Wa duré te îsima te 're aiwê za'ra wa'wa, îwê si 're 'manharî za'ra wa'aba mono da, duré asimirosa'rata na Wanhîb'apito ma 're asimi'ê za'ra wa'aba mono da, tâma 're romhuri pese za'ra wa'aba mono da, tiwi 're asihâiba zawi za'ra wa'aba mono âna.

³⁶ Âté ni'wam norî hã te za sina aiwê zahuré, sina mro zahuré da. Tawamhã sina mro zahuré ô ré, âté aibâ hã te za pi'ôi hâiba na si te te sima âma 're rosa'rata u'âsi, za âma îmro hâiba na si, tiwasété wi siptete waihu'u âna. Âté te za duré te te sô 're rowasutu u'âsi. Âne na siwaihu'u wamhã, te za tô âma timro su'u, te te sima îwêzéb zarina. Âma mro da tô. Tawamhã, oto âma mro wamhã, tiwasédé hã te te âma 'manharî ô di za. Mare di. ³⁷ Duré aibâ hã âté si'uihã na te za sima pisutu, mro âna a'â 're hâimana mono da. Âne wamhã, âté te za pi'ôi wi, tihâiba na sina 're siptete u'âsi. Âne wamhã, te te sima îwêzéb zarina, mro âna a'â 're hâimana mono wamhã, wê di za tô. Âne hã îwasété ô di. ³⁸ Taha wa, aibâ norî hã 're mro za'ra mono wamhã, îwê si te za tô te te 're 'manharî za'ra. Duré 're mro za'ra mono ô wamhã, îwê uptabi si te za tô te te 're 'manharî za'ra.

³⁹ Pi'ô norî hã îmro hã tiwi 're dâ'â za'ra mono ô ré, te te 're rême waihu'u za'ra mono ô di za. Tiwi 're dâ'â za'ra mono wapsi, te za oto pibui pese na timro na te te 're sahu za'ra, aibâ aimawi na. Tane nherê, aibâ îsazei'ô'wa na 're mro za'ra mono ô di za. Aiwa îsazei'wa si'uiwa na te za sina 're mro za'ra. ⁴⁰ Tane nherê, pi'ôi mrotô norî hã 're mro zahu za'ra mono ô wamhã, tâma 're rowê uptabi za'ra mono di za, ta norî ma hã. Âne ta norî âma înhimirosa'rada hã. 'Re îhâimana u'âsi mono pê'ézani te te îma îwaihu'uzéb zarina, wa âne na aima roti za'ra wa'wa, âne si.

8

Romhâiba 'manharî ma, dasazé da te tâma 're îsômri za'ra mono zé wasu'u

¹ Rob'ui'ére na we asiwi îzadanharî za'ra wa'aba zém na, wa za duré aima âma roti za'ra wa'wa, waihu'u pese newa romhâiba 'manharî âma 're îdawata za'ra mono zéb da, dasa hã da te tâma 're îsômri za'ra mono zém na, romhâiba 'manharî

ma hã. Āne ma tô we ĩma asiwasu'u za'ra wa'wa, rob'ui'ére na hã: “Wa norĩ hã ĩsazei'wa oto 're wanomro mono wa, wama waihu'u pese za'ra di, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti hã. Taha zarina, wa za marĩ hã dasiré, wa te 're 'manharĩ za'ra, wa te wasima 're ĩwē za'ra mono zéb zarina.” Āne na ma tô we ĩma asiwasu'u za'ra wa'wa. Tane tô. Uburé wa norĩ ma hã wama waihu'u pese za'ra di tô, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti hã. Tane nherē, marĩ hã da te 're waihu'u pese za'ra mono wē te, te za 're dasi'madâ'â ze za'ra, 'râwi. Tane nherē, ĩsazei'wa norĩ hã 're ĩsisawi pese za'ra mono zéb zarina si, te za 're sipawaptob u'âsi za'ra, siptete sina siré âma 're hâimana u'âsi za'ra mono da. ² Ni'wam norĩ hã rowaihu'u pese 'wa newa, 'râwi 're si'madâ'â ze za'ra mono wamhã, sena na ta norĩ hã, marĩ te te 're waihu'u za'ra mono õ di za. Mare di. ³ Tane nherē, ni'wam norĩ hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono si te te 're sawi pese za'ra mono wapsi, te za tinhib'a'uwē na te te sina 're awaihu'u u'âsi, ta hã.

⁴ Duré, waihu'u pese newa, romhâiba 'manharĩ âma 're ĩdawata za'ra mono zéb da, dasa, da te tãma 're ĩsõmri za'ra mono na, wa za oto aima roti za'ra wa'wa. E romhâiba 'manharĩ ma, dasa, da te tãma 're ĩsõmri za'ra mono na, te za a norĩ wa'wa hã dame âma 're asaihuri aba mo, ĩsazei'wa 're anomro aba mono nherē. E dame âma 're asaihuri aba mono õ di za. Āne, wa za aima âma waihu'u za'ra wa'wa. Romhâiba 'manharĩ âma 're ĩdawata za'ra mono hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nei õ di. ĩwaihu'u pese zéb da hã, marĩ hã tãma hâimana õ di. Robaba uptabi di. Taré ta hã rob'manharĩ. Āne hã wama waihu'u pese za'ra di. Siwaprosi, te 'Re ĩhâimana u'âsi mono si 're hâimana, waihu'u pese uptabi na. ĩsine hã marĩ hã ĩwaihu'upe hã 're 'mai'hâimana mono õ di, aimawi hã. Robaba uptabi di. Āne hã wama waihu'u pese za'ra di duré. ⁵ Tane nherē, ni'wam norĩ hã ma tô te te 're saze za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nei õ nherē, waihu'u pese uptabi na 're hâimana za'ra mono newa, hâiwa nhirõtõ na, duré ti'ai âma zama, ĩhâiba'õ norĩ hã. ĩsib'apito za'ra hã ahâ uptabi na tãma 're hâimana za'ra mono õ nherē, ma tô te te âma 're saze za'ra. ⁶ Tane nherē, te siwaprosi wama 're hâimana, 'Re ĩhâimana u'âsi mono si, wasiré wa te 're ĩsaze za'ra mono norĩ ma hã. Ta hã uburé Wamama, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. Taha ma si, wa oto 're wahâimana za'ra. Wanhíb'apito si te duré siwaprosi 're hâimana, Zezu Cristuhu si. Taha si, ma tô Timama zadawa para te te ro'apoto. Taha nhimipawaptobzéb zarina si, ma tô 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te 're wa'anho'reptu, õhõ âma si 're wahâimana u'âsi za'ra mono da oto.

⁷ Tane nherē, ni'wam norĩ hã ĩsazei'wa na oto 're hâimana za'ra mono nherē, âne na te te waihu'u za'ra õ di ta norĩ hã, rosa'rata nhíb'uware na si 're hâimana za'ra mono wa.

Te te 're saze za'ra mono õ ré, romhâiba 'manharĩ âma, aré dame âma 're wata u'âsi za'ra mono wa, te zahadu ta hawim haré te te âma 're rosa'rata u'âsi za'ra, romhâiba 'manharĩ âma hã, 'Re ãhâimana u'âsi mono ne, waihu'u pese newa. Taha wa, dasa hã romhâiba 'manharĩ ma, da te 're ãsõmri za'ra mono hã te te duré dame 're huri mono wa, te ta norĩ hã rosa'rata na te te âma 're upa u'âsi za'ra, âne: “Ã hã dasa hã romhâiba 'manharĩ ma, da te 're ãsõmri za'ra mono na, 're wasaihuri mono wamhã, wa za wawasédé hã wa te âma 're 'manharĩ za'ra.” Æne te za ta norĩ hã 're siwẽ'õ za'ra, tinhimirosa'rata nhib'uware na 're hâimana za'ra mono wa. Romhâiba 'manharĩ hã 'Re ãhâimana u'âsi mono ne, waihu'u pese newa, dasa hã da te tâma 're ãsõmri za'ra mono hã te te dasiré 're huri mono wamhã, te za âne na hã 're siwẽ'õ za'ra, ta norĩ hã. ⁸Tazahã, dasa hã wa te 're ãhuri mono zéb zarina, duré wa te 're ãhuri mono õ zéb zarina, te te 're wa'awêsãmri mono õ di za, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã. Marĩ hã wa te 're huri tã mono da, wa te wasima 're ãpisutu za'ra mono zéb zarina, te te siwi 're wa'awẽ'õ mono õ di za. Duré marĩ hã wa te 're huri mono da, wa te wasima 're ãpisutu za'ra mono zéb zarina, te te 're wa'awêsãmri mono õ di za.

⁹ Æté te za tã asima 're ãwẽ za'ra wa'aba mo, dasa hã romhâiba 'manharĩ ma, da te 're ãsõmri za'ra mono na dame 're asaihuri aba mono da, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã za te te siwi 're aiwẽ'õ za'ra wa'aba mono õ na dâ'âsina. Tane nherẽ, te za 're asi'madâ'ã u'âsi za'ra wa'aba mo, ta hã dasa hã 're huri aba mono wa, asiré ãsazei'wa nherẽ, sib'uware na 're ãnomro mono norĩ hã apã tiwasété u 're rere'e mono tã da. ¹⁰ Æté dasa hã romhâiba 'manharĩ ma, da te tâma 're ãsõmri za'ra mono na, te za 're asaihuri aba mo dasiré, romhâiba 'manharĩ âma 're ãdawata za'ra mono zéb âma hã, 'ri paramhã. Æté 'Re ãhâimana u'âsi mono hã te te siwi 're aiwẽ'õ za'ra wa'aba mono õ na dâ'âsina, te za tã asina 're aihâtã'ã za'ra wa'aba mono ãna, dasiré âma 're asaihuri aba mo. Tawamhã æté asiré ãsazei'wa nherẽ, sib'uware na 're ãnomro mono norĩ hã te za te te 're ai'madã'ã za'ra wa'wa, dame âma 're asaihuri aba mono ré hã. Tawamhã, dasa hã romhâiba 'manharĩ ma, da te tâma 're ãsõmri za'ra mono hã te te 're huri mono tã da, te te aré siwi 're wẽ'õ za'ra mono nherẽ, e te za te te sima 're wẽ za'ra, dame âma 're saihuri mono da, asine wa'aba. Te za tã te te sima 're wẽ za'ra. E marĩ wa. Dame âma 're asaihuri aba mono ré, te te âma 're ai'madã'ã za'ra wa'aba mono wa. ¹¹ Tawamhã taha zarina, oto âma 're saihuri mono wamhã, te za 'rãwi 're siwẽ'õ za'ra, asiré ãsazei'wa nherẽ, sib'uware na 're ãnomro mono norĩ hã, te te aré siwi 're wẽ'õ za'ra mono nherẽ, te te oto dame 're huri mono wa. Taha wa, te za Cristu te te 're ãsaze za'ra mono zém na si'uihã na 're sisimini za'ra, ta hã sada dã'ã za'ra nherẽ. ¹² Æne hã 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono wamhã,

asiré ĩsazei'wa norĩ wi, te za aiwasédé hã 're ĩ'manharĩ za'ra wa'aba mo. Taha zarina, ta norĩ hã marĩ hã te te aré siwi 're wē'õ za'ra mono nherē, te te oto 're 'manharĩ za'ra mono wa, te za 're siwē'õ pese za'ra. Āne na aiwasédé hã tiwi 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono wamhã, ta norĩ hãiba siré te za Cristuhu wi zama aiwasédé hã 're ĩ'manharĩ za'ra wa'aba mo. ¹³ Āté ĩsisānawã norĩ hã te za te te sima 're rosa'rata za'ra, dasa hã romhãiba 'manharĩ ma, da te 're ĩsõmri za'ra mono na, dasiré āma 're saihuri mono wa, tiwasédé te te 're ĩ'manharĩ za'ra mono na hã. Āne wamhã, taha na wa hã dame 're ĩsa zahu mono õ di za oto, ĩsisānawã norĩ hã tiwasété u 're sipizari zahu za'ra mono tõ da, apã.

9

Zezihi zadawa wasu'u'wa na, Paru hã dama ĩsiwasu'uzé wasu'u

¹⁻² Ni'wam norĩ hã ma tō te te ĩ'āma 're rosa'rata za'ra, Zezihi zadawa wasu'u'wa, sena na dama 're ĩhãimana mono õ na hã. Tane nherē, a norĩ wa'wa hã ma tō ĩ'āma ĩwaihu'u za'ra wa'wa, sena na ĩsadawa wasu'u'wa, 're ĩhãimana mono na hã.

Wa hã danhimiroti zarina, 're ĩhãimana mono õ di. 'Re ĩhãimana u'āsi mono si, ma tō ĩpisutu, Zezihi zadawa wasu'u'wa, dama 're ĩhãimana mono zéb da hã, ĩsadawa para. Wanhib'apito Zezusi hã wa tō duré sabu, ĩtõmo na. A norĩ wa'wa hã bété. E 'wa simiroti zarina, ma tō 're ĩsaze za'ra wa'aba mo. Wanhib'apito ma, te ai'āma 're ĩromhuri za'ra wa'aba mono zéb zarina, ma tō 're ĩsaze za'ra wa'aba mo. Tawamhã, e marĩ te wasu'u, ā hã, Zezusi hã te aima 're ĩwasu'u za'ra wa'aba mono zéb zarina, 're ĩsaze za'ra wa'aba mono zé hã. 'Re ĩhãimana u'āsi mono nhimipisutuzéb zarina, wa hã tō sena dama Zezihi zadawa wasu'u'wa, te aima ĩwasu'u za'ra wa'wa.

³ Ni'wam norĩ hã, Zezihi zadawa wasu'u'wa na, tō sena dama 're ĩhãimana mono õ na hã te te dama 're ĩwasu'u za'ra mono wa, wa tō āne tãma 're ĩsiwaihu'u za'ra. ⁴ Wa norĩ hã Zezihi zadawa wasu'u'wa norĩ hã, wasazéb da, duré wahãimanazéb da, wa'āma 're ana wa'aba mono wamhã, e ĩuwaibaba, wa za wa'ābã āna, wa te 're waibu, wa'āma 're ana wa'aba mono zé hã. ĩuwaibaba, wa za tō wa te 're waibu. ⁵ Zezihi zadawa wasu'u'wa norĩ, wasiré norĩ hã Zezusi te te dama 're sadawa wasu'u za'ra mono da, nimomo 're nomro mono wamhã, timro hã te za siré te te 're simro. Duré Wanhib'apito no norĩ zama, te za timro hã siré te te 're simro. Pedru hã te za duré timro hã siré te te 're saprõni. Wa hã bété. ĩmro ré, 're ĩhãimana mono 'wa'āhã, duré ĩsazei'wa si'uiwa 're wahãimana mono wamhã, e ĩuwaibaba 're ĩhãimana mono õ di aré, daza'rui mono bã, ĩsiré te 're saprõni mono wamhã. Duré wasazéb da, ĩmro āma zama, 're ana wa'aba mono wamhã,

e ĩ'uwaibaba õ di aré. ĩ'uwaibaba tô aré, wahâimanazé hã. ⁶ Wa hã Paru, duré ĩsiré romhuri'wa Banabé hã, Zezusihi zadawa wasu'u'wa norĩ siré, 're wahâimana mono nherê, e wa norĩ si, wa za wanhib'rata na wa te wasima 're romhuri pese, wasazéb da hã, âma 're ĩwahâimana mono zéb da hã. E âne hã rob'uwaibaba bâ bété. ⁷ Da'wapéi'wa norĩ hã bété. E tinhib'apito ma, te te 're romhuri za'ra mono ré, te za si'uihã na 're siwa'âbã za'ra, tihâimanazéb da hã. Mare di. Si'uihã na 're siwa'âbã za'ra mono õ di za. Duré uwa 'ru na romhuri'wa norĩ hã te te 're 're za'ra mono pari, uwa 'ru 'rã hã oto 're 'rã prédub za'ra mono wamhã, e misi si te te sima 're suhãri za'ra mono õ di za, te te 're huri mono da. Te za tô misi si te te sima 're suhãri za'ra, romhuri'wa norĩ hã. Duré dama pone'ërebã 'madã'â'wa norĩ hã, e a'ubuni wi te te 're 'madã'â za'ra mono ré, ĩhãwa'u hã te te 're âhuri mono õ di za. Te za tô te te sima 're hãwa'u za'ra, te te 're âhuri mono da.

⁸ Âne na danhimirosa'rata zarina, te âma aima rowasu'u za'ra wa'aba õ di. Duréhã 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti na Mozési te te âma ĩrob'ui'érezéb zarina si, wa aima âma rowasu'u za'ra wa'wa. ĩsi'uihã na hã, mare di. ⁹⁻¹⁰ Âne duréhã Mozési te te âma ĩrob'ui'érezé hã:

“Aro 'rã ne hã, powawê hã tipara na te te aima 're sub za'ra wa'aba mono ré, 're wata wasisi za'ra wa'aba mono õ di za, 're saihuri tō mono da.”

Âne duréhã 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti na rob'ui'ére hã te 're hâimana. E tawamhã, powawê si te 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te 're azawi. Mare di. Taha zawi nhipai u, te duré wa norĩ hã te te 're wa'azawi pese. Taha wa, duréhã âne na te te rowasu'u wamhã, taha wasu'u nhipai u, ma tô duré wa'âma zama romnhimir'é. Buru da, ti'a te te 're ĩhãibãdã za'ra mono norĩ hã duré oto 're 'rãiré za'ra mono wa, te te 're ĩrãihãri za'ra mono norĩ hã, e buru tede'wa te te tãma 're ĩpo'o za'ra mono zéb zô, 're simnhasi za'ra mono õ di za. Te za tô sô 're simnhasi za'ra. Âne hã aiwa, te wasu'u. ¹¹ Tane duré, robzuri'wa norĩ hã ro ubuni ré te te 're ĩrobzuri za'ra mono ne, wa tô Cristuhu wasu'uwê na wa te 're aipawaptom na'rata za'ra wa'wa. E tawamhã âne hã ĩbãi õ di, aima za'ra wa'aba hã, wanhipawaptobzé wa'rãmi, marĩ zô aiwi 're wanhimnhasi za'ra wa'aba mono wamhã, wasazéb da hã, âma 're ĩwahâimana za'ra mono zéb da hã. Wa za tô 're wanhimnhasi za'ra, rob'uwaibaba wa. ¹² Ni'wam norĩ hã Cristuhu wasu'uwê na te te 're ĩdapawaptob za'ra mono norĩ hã, tô ĩbãre te marĩ na 're ĩpawaptob u'âsi za'ra wa'aba mo, âma 're ĩhâimana za'ra mono zéb da hã. Tawamhã wa norĩ hã Zezusi, wa te aima 're wasu'u 'rata za'ra wa'aba mono nherê, e ta norĩ nhipai u, marĩ zô aiwi 're wanhimnhasi za'ra wa'aba mono õ di za bété. E âne hã ĩsarinai õ di, aima za'ra wa'aba hã. Âne hã, tô ĩsarina.

Ī'uwaibaba nherē, niwamhã marĩ zô, aiwi 're wanhimnhasi za'ra wa'aba mono õ di. Mare di. Duré, wa te aiwi 're rowaptērē za'ra wa'aba mono ãna, wa tô wa te 're robzépata za'ra, ĩwasu'uwē ré daro mono bâ, wa te 're ĩropéi mono zé hã, wa te dawĩ ãma 're 'wa'rutu tō za'ra mono da. ¹³ 'Re ĩhâimana u'âsi mono ãma 're ĩdawata za'ra mono zéb 're, 'ri 'rãihã 'remhã sasedoti norĩ hã, ta norĩ hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, danhoprubzéb da, dasa hã da te tãma 're ĩsômri za'ra mono hã, te za te te sima 're po'o za'ra syry na, ãma 're saihuri mono da. Danhimizama hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, danhoprubzéb da, da te tãma 're ĩsômri za'ra mono nhi zama, te za duré te te sima 're po'o za'ra syry na, da ãma romhuri'wa norĩ hã, wedeza ne na 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, te te 're ĩzata za'ra mono hã. E ãne hã aima waihu'u za'ra wa'aba õ di bété. ¹⁴ Tane duré, Wanhib'apito hã ma tô te te wama 're pisutu za'ra, ĩwasu'uwē hã wa te dama 're ĩwasu'u za'ra mono norĩ ma hã, danhibzari na da te 're ĩwapawaptob za'ra mono na, ãma 're ĩwahâimana za'ra mono zéb da hã, wanhimirowasu'u wē wa'rãmimhã, dama.

¹⁵ Tane nherē, nimahã na hã marĩ zô aima ĩnhimnhasi za'ra wa'aba õ di, asibzari na asiwi 're ĩpawaptob za'ra wa'aba mono da hã, Cristuhu wasu'uwē na te 're aipawaptob za'ra wa'aba mono wa'rãmimhã. Mare di. Taha wasu'u na si, wa ãma 're ĩtoi uptabi, ĩpē'ē 'remhã, ĩnhimiromhuri wa'rãmi, marĩ zô aima 're ĩnhimnhasi za'ra wa'aba mono õ wa. Duré marĩ zô aima ĩnhimnhasi za'ra wa'aba zém na, te sãna'rata da, te ĩsina aima ãma rob'ui'ééré za'ra wa'aba õ di, ãhãna hã. ãne 'wa'âhã, aré ĩma 're robzei mono õ di. ĩdã'â da si, aré ĩnhimirosa'rada hã. ¹⁶ ĩwasu'uwē hã wa tô te dama 're wasu'u u'âsi, tô. Tane nherē, e taha zarina si, wa za ĩhâimanazém na 'rãwi 're ĩsi'madã'â ze. Mare di. 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimipisutuzéb zarina si, wa ãne na te tãma 're romhuri u'âsi. ĩsi'uihã na te tãma 're romhuri mono õ di, ãne na hã. ĩwasu'uwē hã te dama 're wasu'u mono õ 'wa'âhã, aré ĩma 're ropipa uptabi mono di. ¹⁷ ãne na te tãma 're ĩromhuri mono zéb da hã, wa hã ĩsi'uihã na ĩsipisutu 'wa'âhã, aré ĩbãre ĩpawa'âbã ré, ĩwasu'uwē na te tãma 're ĩromhuri mono zé hã. Tane nherē, ĩsi'uihã na ĩsipisutu õ di. 'Re ĩhâimana u'âsi mono si, ma tô ĩpisutu, taha ma ĩ'umnhasi zarina, te tãma 're romhuri wē u'âsi mono da. ¹⁸ E marĩ na tawamhã, ĩpawa'âbãzé hã. 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa norĩ siré 're ĩhâimana mono nherē, marĩ zô dama 're ĩnhimnhasi mono õ zarina, da te 're ĩpawa'âbã mono ãna, wa ĩwasu'uwē si te dama 're wasu'u. Taha na si, wa 're ĩtoi u'âsi. Taha na si ĩpawa'â hã, ãma 're ĩtoi u'âsi mono zém na si.

¹⁹ Wa hã ĩpawa'âbã ré, 're ĩhâimana mono õ di. Taha wa, ĩwada'uri zarina si, te 're romhuri mono õ di. Tane nherē, wa tô

ĩsima wẽ, dapawa'âbâ ãna dama romhuri'wa norĩ ne, te dama 're romhuri u'âsi mono da, ĩnhimirowasu'u zarina, Cristu hã da te 're ĩsaze za'ra mono da si, da'ahâ na. ²⁰ Zudezu norĩ hã ĩwasu'uwẽ na te 're pawaptob za'ra mono da, ĩ'rata 're ĩhâimana za'ra mono ré, zudezu hâimanazéb zarina, wa tô 're ĩhâimana, ĩnhimirowasu'u zarina, ta norĩ hã ahâ na te te 're saze za'ra mono da, Cristu hã. Ta norĩ hã duréhã 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na Mozési te te ãma ĩrob'ui'érezé hã te zahadu te te 're 'madâ'â pese za'ra, taha zarina, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te 're ĩwêsãmri za'ra mono da si. Tane hã, wa hã ĩ'rata 're ĩhâimana za'ra mono ré, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata zarina, wa tô ta norĩ hâimanazéb zarina si 're ĩhâimana, ta hã te 're ĩ'madâ'â pese mono zéb zarina, te te 're ĩwêsãmri mono da newa, ĩsine za'ra, ãne na ĩsina 're ĩnhimnhasi mono õ nherẽ. Sõ'awi te tiwi wẽ'õ za'ra õ di, zudezu norĩ hâimanazé hã. Da'ahâ na da te 're saze za'ra mono da si, wa tô ãne na si te 're rosa'rata. ²¹ Tane duré, zudezu'õ norĩ 'rata, 're ĩhâimana mono ré, ta norĩ hâimanazéb zarina, wa tô duré 're ĩhâimana. Zudezu norĩ nhimiroti hã te 're 'madâ'â pese mono õ di. E tawamhã 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti hã te 're 'madâ'â mono õ di, zudezu'õ norĩ 'rata 're ĩhâimana mono ré hã. Wa tô te 're 'madâ'â u'âsi tô. Cristuhu nhimiroti si, wa tô te 're 'madâ'â u'âsi. ãne si, wa tô te 're 'manharĩ, ta norĩ zama ahâ na Wanhib'apito te te 're saze za'ra mono da, zudezu'õ norĩ hã. ²² Duré ni'wam norĩ hã wasiré Zezusihi zazei'wa 're hâimana za'ra mono nherẽ, sib'uware na ãma 're ĩhâimana za'ra mono norĩ hã ĩwasu'uwẽ na te 're apawapto mono wamhã, wa za ta norĩ hâimanazéb zarina si 're ĩhâimana, ĩnhimipawaptobzéb zarina, te te 're sazei pese za'ra mono da. ãne hã dapoto mono bâ 're ĩdahâimana za'ra mono zép sidâpâsi, wa za dasine dama 're ĩhâimana, da'ahâ na Cristu hã da te 're ĩsaze za'ra mono zéb da si.

²³ Cristuhu wasu'uwẽ hã daro mono bâ da te 're ĩwaihu'u za'ra mono zéb da si, wa ãne dama 're ĩhâimana. Duré ĩwasu'uwẽ zarina, 'Re ĩhâimana u'âsi mono, ĩsazei'wa norĩ ma, uburé marĩ ĩwẽ hã te te tãma 're ĩ'anhomri mono zém na, dame 're ĩhâimana mono da, wa tô ãne dama 're ĩhâimana. ²⁴ ãne, wa za oto aima ãma romnhimiré'é za'ra wa'wa. Dawara na da'ahâ na 're dasipibu za'ra mono nherẽ, âté misi te za ni'wa hã dawĩ watobro. Tawamhã dawĩ ĩwatobro si, te za marĩ ĩwẽ hã sima ti'â. ãne hã aima waihu'u pese za'ra wa'aba di. Tane duré, a norĩ wa'wa hã te za asiptete sina Cristuhu ãma si 're anomro wẽ wa'aba mo, marĩ ĩwẽ uptabi hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te aima 're ĩpisutu za'ra wa'aba mono zép si, asina 're uwaimrami za'ra wa'aba mono da, ni'wa hã dawara na wara tete wa, dawĩ watobro wẽ te, marĩ ĩwẽ hã te te sima ĩ'âri ne. ²⁵ Ni'wa hã dawara na dame hâimana da, te te sima wẽ wamhã, te za nasi sipibu, dazada sihâiba wapu da. Tawamhã

dawi watobro wamhã, ropsu 'manharĩ na te za ãma sõpre ni, te te da'mairẽme wẽ te. Tane nherẽ, te za tiwi tiwaseté su'u, ropsu 'manharĩ hã. Tanei õ di, wa norĩ hã. Īsi'utõrĩõ zõ si, wa za Cristuhu ãma si wasina 're wanhiptete u'ãsi za'ra, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono, marĩĩwẽ uptabi hã te te wama 're ĩ'apisutu mono zõ si. ²⁶ Dawara na 're dasipibu za'ra mono wamhã, siwa'ru dasiwi 're dasisa'rei mono õ di. Awa'awi u'ãsi te za 're dasisa're, 're dasirẽme za'ra mono da. Tane duré, wa hã siwa'ru 're ĩhãimana mono õ di, Cristuhu ãma hã. Taha ãma si, wa za õhõ haré 're ĩhãimana u'ãsi, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono, ĩwẽ uptabi hã te te ĩma ĩpisutuzéb zõ si, ĩ'upana marĩ zõ tiwi 're ĩsipai mono ãna. ãne duré, sib'rata ubu ré, da'wapéi'wa norĩ hã da'ubu wi simi'ahãri waihu'u õ wamhã, taré te za nasi da'ãma pahairĩ siwa'ru, te te da'ãma simirei ãna. Tanei õ di, wa hã. Siwa'ru 're ĩhãimana mono õ di. Cristuhu ãma 're ĩhãimana wẽ mono zém na si, wa ĩsina te tãma ãma 're uwaimrami u'ãsi, Cristuhu ma hã. ²⁷ Ni'wa hã dame wara da, te te sima wẽ wamhã, te za 're siwasutu u'ãsi, dazada siptete da. Tane, wa duré wa hã 'rãwi 're ĩsi'wapéi u'ãsi, ĩwasété na 're ĩhãimana 'rata mono zéb zarina, 're ĩhãimana tõ mono da oto. Īpẽ'ẽ 're, te ĩsima 're ĩrosa'rata wasété mono zé hã wa tõ oto 'rãwi te ĩsima 're a'uprosi. Taha wa, wa tõ ãne si te ĩsima 're ab'manharĩ, ĩnhimirowasu'u zarina, da'ahã na da te 're saze za'ra mono nherẽ, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono, ĩwẽ uptabi hã te te ĩma pisutu nherẽ, 'rãwi te ĩsiwi simini tõ da.

10

Romhãiba 'manharĩ ãma 're ĩdawata za'ra mono zé wasu'u

¹ Īsisãnawã norĩ, ãne hã wa za oto aima ãma rob'rãzarõtõ za'ra wa'wa, aima ãma ĩpo're pu'u za'ra wa'aba zém na, ãma 're aipo're simrami za'ra wa'aba mono tõ da. Duréihã wahi'rata norĩ hã Mozési hã Ezitu hawi te te sani za'ra wamhã, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono hã hãiwa'a na te mo ĩsõwab za'ra, bãdãdi te te tãma wasu'u za'ra mono da, te te 'madã'ã pese za'ra mono da. Â pré na pu'u nhisi wa'wai baba, ma tõ duré te te simro, rob'ré na, zara u te te saprĩ za'ra da, ezipsiu norĩ wi, te te sõ'reptu za'ra da. ² ãne na hãiwa'a 'rowi 're danomro mono wa, duré â wa'wai baba rob'ré na da te saprĩ za'ra wa, ma tõ Mozésihi ãma uburé da te ãma 're sasõmri za'ra, wa norĩ hã â dawabzuri, wa te 're 'manharĩ za'ra mono wa, Cristuhu ãma, wa te oto 're ĩsasõmri za'ra mono ne. ³ Duré a'ubuni wi 're danomro mono ré, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono, hãiwa hawi te te 're ĩdapawapto mono na, ma tõ dasa da te 're huri, uburé. ⁴ Â hã 'Re ĩhãimana u'ãsi mono te te dama ĩ'õb za'ra mono na ma tõ duré da te 're âhuri, aihĩni pese. Êtẽ zahãbã ĩtõmo wawẽ sipo'ozém hawi 're ĩpu'u mono na, ma tõ da te 're âhuri,

Īsimipawaptobzéb zarina. Ētē zahâbâ hã a'ubuni wi 're ĩsa mono na, â hã da te âma 're ĩâhuri mono ne, ma tô Cristu hã 'râwi dasiré 're hâimana, te te 're da'apawapto mono da. ⁵ Tane nherē, âne na 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te 're dapawapto mono nherē, ma tô da'ahâ na siwi da'awē'õ, dapo're âna 're danomro mono 'ru te. Taha wa, a'ubuni wi 're danomro mono ré, ma tô te te 're da'a'uprosi, danhimizahâri mono sidâpâsi.

⁶ E marĭ, te tawamhã wama wasu'u za'ra, âne na wahi'rata norĭ wasu'u hã. Ta norĭ ne, wawasété si, wa te wasima 're 'ruiwaparĭ za'ra mono tō da, te wama wasu'u za'ra. ⁷ Duré ta norĭ ne, romhâiba 'manharĭ âma waihu'u pese newa, âma 're ĩdawata za'ra mono âma, 're wawata za'ra mono tō da, te duré wama wasu'u za'ra. Duréhã 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa, ma tô âne na ĩbaihã na âma rob'ui'ére:

“Tawamhã dato hã ma tô dasiwi 'manharĭ ni, powawē hâiba ne, oru 'manharĭ âma ĩdawata za'ra zéb da hã. Taha wa, ma tô duré siwa'ru âma apese za'ra ni, dahâimana wasété si dama wē za'ra wa.”

Āne na duréhã dawasédé, da te dasiwi ĩ'manharĭ za'ra zé wasu'u na rob'ui'ére hã. ⁸ Ta norĭ hã wahi'rata norĭ hã ahâ na ma tô duré aibâ norĭ hã pi'õ na tiwasédé hã 'manharĭ za'ra. Āne wa, ma tô duré 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã da'uprosi, 23 miu na dahâiba hã. Taha wa, wa norĭ hã wawasédé hã âne na wa te 're 'manharĭ za'ra mono õ di za, wahi'rata norĭ ne. ⁹ Ta norĭ hã ma tô duré tiwasédé hã 'manharĭ za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã niha te te tâma rob'manharĭ za'ra õ zô, te te pibu za'ra da. Āne 'ru te, ma tô duré wahi nhipsari na hã da'ahâ na da'uprosi, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. Āne na hã wa norĭ zama, wa te 're pibu za'ra mono õ di za, Wanhib'apito hã, wawasédé hã wa te 're ĩ'manharĭ za'ra mono na, niha te te wama 're arob'manharĭ mono õ zô. ¹⁰ Wahi'rata norĭ hã ma tô duré Mozésihi ma nharĭ wasété za'ra. Ma tô tâma aiwapsari za'ra. Taha wa, ma tô 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã hâiwa âma tâma ĩromhuri'wa hã we satõ, dapârĭ'wa na ĩsisi hã, ta hã te te da'uprosi da. Āne tō da, wa norĭ hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, wa te tâma 're nharĭ wasété za'ra mono õ di za.

¹¹ Āne ma tô wahi'rata norĭ ma tiromhâiba duréhã, tiwasédé te te 're ĩ'manharĭ za'ra mono zéb zarina, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te 're ĩhã za'ra mono zém na, da te 're waihu'u za'ra mono da. Ma tô duré âne na ni'wa hã âma rob'ui'ére, âma 're ĩwasipo're pu'u za'ra mono zéb da hã, ĩsine wa te 're 'manharĭ za'ra mono tō da. Romhuture di oto, waré ĩrob'rãsutuzéb u hã. Taha wa, wa za wanhimiza'rese 're wahâimana u'âsi za'ra.

¹² Taha wa, Cristuhu âma asiptete sina 're aihâimana za'ra wa'aba mono na, 're asi'madâ'â ze za'ra wa'aba mono wamhã, te za asimiza'rese sina pé 're aihâimana za'ra wa'aba mo, aiwasété u apã 're airere'e aba mono tō da. ¹³ Tô sena,

asiptete sina āma 're anomro u'āsi aba mono zô, 'Re ĩhâimana u'āsi mono hã te te 're aipibu za'ra wa'aba mono wamhã, aimawi na te te 're aipibu za'ra wa'aba mono õ di za, ĩpire uptabi na hã. Tô õhõ na si te te 're ĩda'apibui mono zém na si, te za tô te te 're aipibu za'ra wa'wa. 'Re ĩhâimana u'āsi mono hã uburé wama umnhasi za'ra di, marĩ na uburé te te wama 're ĩ'aropisutu mono zém na hã. E tawamhã, asiptetezém nhipai u, te za ĩpire uptabi na te te aipibu na 're sahu za'ra wa'wa, aiwasété u apã tiwi 're airere'e aba mono da. Mare di. Tô sena, asiptete sina āma 're anomro u'āsi aba mono zô, te te 're aipibu za'ra wa'aba mono wamhã, te za niha te te aima 're pisutu za'ra wa'wa, rowē ré ĩhawi 're aiwairébé aba mono zéb da hã, õne haré asiptete sina āma 're anomro u'āsi aba mono da.

¹⁴Taha wa, ĩsisānawã norĩ, ĩma asawi pese za'ra wa'aba norĩ hã, waihu'u pese newa romhãiba 'manharĩ āma 're ĩdawata za'ra mono zém na, da'āma 're sasõmri za'ra wa'aba mono õ di za. Taha nhiti te za 're aihâimana u'āsi za'ra wa'aba mo. ¹⁵A norĩ wa'wa hã te oto asimiza'rese 're aihâimana za'ra wa'aba mo, tô. Taha wa, āhãna te aima āma ĩrowasu'u za'ra wa'aba zém na, te za āma 're ĩrosa'rata pese za'ra wa'aba mo, ĩ'uwaibaba te aima āma uwaimrami za'ra wa'aba zô. ¹⁶Zezusi hã wazada ĩdã'ázém na 're ĩwasipo're pu'u za'ra mono zéb da, wasiré 're wasi'rã'õtõ mono wa, 'Re ĩhâimana u'āsi mono āma 're wawata za'ra mono pari, wa za hãsizém na uwa 'rãĩ wa'u ĩsé hã wa te 're âhuri. Āne hã wasiré, wa te 're âhuri mono wamhã, Cristuhu wi ĩwapru hã tiwi pu'u wa, wazada ĩdã'ázéb zarina, te rowēzé hã wahãiba mono bâ wama 're hâimana za'ra. Duré ĩ'u'êne hã wasiré, wa te 're huri mono da, wa te wasima 're wē'ē za'ra mono wamhã, Cristu hã da te dasiwi ĩhãibapru wa, wazada ĩdã'ázéb zarina, te duré wahãiba mono bâ rowēzé hã wama 're hâimana za'ra. ¹⁷Zezusi hã wazada ĩdã'ázém na 're wasipo're pu'u za'ra mono da, wasiré 're wasi'rã'õtõ mono wamhã, wa'ahã nherē, wa za ĩ'u'êne hã wa te wasima 're wē'ē za'ra, misi nherē, wa te 're ĩhuri mono da hã. E marĩ te wama wasu'u za'ra, misi ĩ'u'êne hã. Wa norĩ hã wasiré ĩsazei'wa norĩ hã wa'ahã nherē, simisutu Cristuhu siré 're ĩwahâimana za'ra mono zé, te wama wasu'u za'ra. Misi dahãiba ne oto 're ĩwahâimana za'ra mono zé, te wama wasu'u za'ra.

¹⁸Izarazéhé nhihudu norĩ hã bété. Ta norĩ hã 'Re ĩhâimana u'āsi mono ma, 're sõprub za'ra mono da, tinhimizama te te 're simroi mono wa, wedeza ne na tãma danhoprubzé nomrizé nhisiwi, da te 're zata za'ra mono õ ré, te za syry na te te sima 're po'o za'ra, ĩnhi hã, āma 're saihuri mono da. Āne wamhã, 'Re ĩhâimana u'āsi mono siré te za 're hâimana za'ra. Tane duré, a norĩ wa'wa hã waihu'u pese newa, romhãiba 'manharĩ āma 're dawata za'ra mono da, danhimizama da te tãma 're ĩsõmri za'ra mono nhi na, dasiré āma 're asaihuri aba

mono wamhã, te duré dasiré ãma 're aiwata za'ra wa'aba mo, romhãiba 'manharĩ ãma. E ãne hã aima wẽ za'ra wa'aba di. Mare di. Ta hã wẽ õ di, ãma 're ì'aiwata za'ra wa'aba mono hã, dame. ¹⁹ ãne na te aima ãma ìrowaihu'u za'ra wa'aba mono zé hã, e marĩ te wama wasu'u za'ra. E romhãiba 'manharĩ hã, 'Re ìhãimana u'ãsi mono, waihu'u pese na 're ìhãimana mono ne, 're ìhãimana za'ra mono zé, te wama wasu'u za'ra. Mare di. Duré dasa hã romhãiba 'manharĩ ma, da te 're ìsõmri za'ra mono hã, e pire na te wama 're hãimana za'ra. Mare di. Wama hã, taré hã. ²⁰ ãne si, wa za duré aima ãma rowaihu'u za'ra wa'wa. Ìsazei'õ'wa norĩ hã wedeza ne na dasa te te 're zata za'ra mono wamhã, 'Re ìhãimana u'ãsi mono ma, ta norĩ hã ãma 're sõprub za'ra mono õ di. Wa'uburé norĩ ma si, te ta norĩ hã tãma ãma 're sõprub za'ra, ãma 're ìwata za'ra mono da hã. Taha wa, a norĩ wa'wa hã dasa, ta norĩ ma, da te 're ìsõmri za'ra mono na ãma 're asaihuri aba mono wamhã, wa'uburé norĩ ãma te za ìsiré 're aihãimana za'ra wa'aba mo. Taha wa, ãne hã dame 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono da, wa hã te ai'ãma 're rosa'rata za'ra wa'aba mono õ di. Mare di. ²¹ A norĩ wa'wa hã Cristuhu zazei'wa oto 're anomro aba mono wa, te tô asiré 're asi'rã'õtõ aba mo, uwa 'rã wa'u ìsé hã asiré 're âhuri aba mono da, hãsizém na, Wanhib'apito wi, ìwapru tiwi pu'u wa, wazada ìdã'âzém na ãma 're asipo're pu'u za'ra wa'aba mono zéb da hã. Taha wa, wa'uburé norĩ ãma 're dawata za'ra mono da, marĩ hã dasiré da te 're âhuri mono wamhã, ãma dame 're aihãimana waihu'u za'ra wa'aba mono õ di za, ta norĩ nhimihãsizém na ìsiré 're âhuri aba mono tõ da. Duré Wanhib'apito hãiba, da te dasiwi hãibapru wa, wazada ìdã'âzém na ãma 're asipo're pu'u za'ra wa'aba mono da, te duré ì'u'êne hã asiré 're ìhuri aba mo. E tawamhã ì'uwaibaba, te za tô dame 're ì'manharĩ za'ra wa'aba mo, ìsazei'õ'wa norĩ siré 're asaihuri aba mono wamhã, wa'uburé norĩ ãma 're dawata za'ra mono da, dasa hã da te dasima 're 'manharĩ za'ra mono wamhã. E tô ì'uwaibaba ãne hã aima za'ra wa'aba hã. ²² ãne hã 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono wamhã, Wanhib'apito hã te za asada 're hãimana za'ra wa'wa, ì'upana wa'uburé norĩ ãma si 're aiwata za'ra wa'aba mono wa. ãne zarina, wazada 're hãimana za'ra mono wamhã, e Wanhib'apito nhiptetezém nhipai u, wanhiptetezé hã wama 're hãimana za'ra mono bâ, wa za ìsimihâzé wi 're wawairébé. Mare di. Tiwi 're wawairébé waihu'u mono õ di za.

²³ Ni'wam norĩ hã asiré ìsazei'wa 're ìhãimana za'ra mono norĩ hã, te ãne na te te sima 're nharĩ za'ra: "Marĩ hã wa te 're 'manharĩ za'ra mono tõ da, 'Re ìhãimana u'ãsi mono te te wawi 're awẽ'õ mono õ nherẽ, wa norĩ zama, wa te wasiwi 're wẽ'õ za'ra mono õ di za, wa te 're 'manharĩ za'ra mono tõ da. Wa za tô wa te 're 'manharĩ za'ra, wa te wasima 're ìwẽ za'ra mono zéb uwaibaba si." ãne ma tô ni'wam norĩ hã te te sima 're waihu'u za'ra. Tane hã wẽ di tô. Tane nherẽ, marĩ hã 'Re

īhâimana u'âsi mono te te wawi 're awē'ō mono ō nherē, âté wa te 're 'manharī za'ra mono wa, wa za wasiré ĩsazei'wa norī wi, wa te âma 're 'wa'rutu za'ra. Taha wa, marī hã dazu wa te 're 'manharī za'ra mono ō di za, wasiré ĩsazei'wa norī wi, wa te âma 're 'wa'rutu tō za'ra mono da. Duré wasiré ĩsazei'wa norī hã, Cristuhu âma si siptete sina 're nomro mono da, wa te 're ĩpawaptob za'ra mono da si, wa za tō uburé marī hã ĩwē si wa te 're 'manharī za'ra. ²⁴ Râwip si 're asipawaptob za'ra wa'aba mono da, asina 're rosa'rata za'ra wa'aba mono ō di za. Asiré ĩsazei'wa norī hã 're pawaptob za'ra wa'aba mono da si, te za ta norī âma si 're ĩrosa'rata u'âsi za'ra wa'aba mo.

²⁵ Romnhi hã da te dasima 're ĩwede za'ra mono zéb âma, da te 're ĩ'uipra za'ra mono hã, te za asina aihâtâ'â âna 're ĩhuri aba mo romnhi hã, nima hawib zô asimnhasi aba âna. Romhâiba 'manharī ma, da te 're ĩsômri za'ra mono na, 're rosa'rata za'ra wa'aba mono âna aipē'ê 're, âma 're asiwē'ō za'ra wa'aba mono ō di za. ²⁶ Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa hã ma tō âne na âma rob'ui'éré, duréihã:

“Uburé ti'a hã Wanhib'apito te hã. Duré uburé marī hã ti'ai âma 're ĩhâimana za'ra mono hã, Wanhib'apito te hã. Taha wa, uburé dasazé hã wē di, âma 're ĩwasaihuri mono zéb da hã.”

Âne duréihã âma ĩrob'ui'ééré hã te 're hâimana.

²⁷ ĩsazei'ō'wa hã ĩsiré ai'masai wa'aba da, asô 'maihârâ aba wamhã, te za tō ĩsiré ai'masai wa'wa, asima 'maiwē wa'aba wamhã. Tawamhã uburé dasazé hã da te aima ĩ'a za'ra wa'wa hã te za tō ĩhuri 'wa, nima hawi, da te 'mai'âwisi zô, da'mazadanharī aba âna, 'râwi aipē'ê 're wa'aba, asi'maiwē'ō wa'aba zarina. ²⁸⁻²⁹ Tane nherē, âté ni'wa hã te za âne na aima 'maiwaihu'u 'wa: “Â hã dasazé hã romhâiba 'manharī ma, da te 're ĩsômri za'ra mono.” Âne hã ni'wa te te aima wasu'u za'ra wa'aba wamhã, taha na ai'masai wa'aba ō di za. E 'râwi aipē'ê na asi'maiwē'ō wa'aba tō da, wa âne aima waihu'u za'ra wa'wa. Mare di. Taré dasa hã te te aima ĩ'maiwasu'u wa'aba wi, rosa'rada hã si'wa'rutu tō da, wa âne aima roti za'ra wa'wa, taha na asaihuri aba tō da.

E tawamhã, romnhi hã romhâiba 'manharī ma, da te 're ĩsômri za'ra mono na, wa za 're ĩsa, romhâiba 'manharī âma dame 're ĩwata mono ō nherē. Âne, wa 'râwi te ĩsima âma 're rosa'rata u'âsi. ³⁰ Re ĩhâimana u'âsi mono hã sôpru wa, âma 're wawata za'ra mono sina, wasa hã wa te 're huri mono wamhã, e ĩ'uwaibaba te za ni'wa hã te te dama 're wawasu'u wasété za'ra, tō ō hã wa te 're ĩhuri mono na hã. Mare di. Taré te za ni'wa hã te te dama 're wawasu'u wasété za'ra, tō sena newa.

³¹ Âne, wa za duré aima âma 'râsutu za'ra wa'wa, â ĩnhimirowasu'u na hã. Uburé marī hã te za 're ĩ'manharī wē u'âsi za'ra wa'aba mo, 're asaihuri aba mono wamhã, duré 're âhuri aba mono wamhã, duré marī aimawi hã 're 'manharī

za'ra wa'aba mono wamhã, taha zarina si, 'Re ìhâimana u'âsi mono âma 're dawata za'ra mono da. ³² Marĩ hã 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono õ di za oto, da te âma 're ai'madã'ã za'ra wa'aba mono wa, dawasété u 're darere'e mono tõ da. Æne hã dazada 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono õ di za, zudezu norĩ da, duré zudezu'õ norĩ da, duré 'Re ìhâimana u'âsi mono nhib'a'uwê 're ìhâimana za'ra mono norĩ da. ³³ Wa hã bété. E niha dama 're ìhâimana mono zé hã. Æne si, wa tõ te ìsima 're da'awê, uburé marĩ hã te 're ì'ab'manharĩ wê mono zém na, te âma 're da'apawapto mono da. ìsima si, Æne na 're ìhâimana mono õ di. Uburé, wa dama 're ìhâimana, 'Re ìhâimana u'âsi mono te te 're ìda'anho'reptui mono zé hã da te dasina 're uwaimrami za'ra mono da, ìnhimipawaptobzéb zarina.

11

Aibã norĩ hã timro nhipai u 're ìhâimana za'ra mono zé wasu'u

¹ Wa hã 're ìmorĩzém na aima ãma 're ìsisanho za'ra wa'aba mono zéb zarina, te za 're anomro wê wa'aba mo. Cristu hã ti'ai ãma 're morĩ ré, wama ãma 're ìsisanho za'ra mono zéb zarina, wa hã 're ìhâimana mono ne, te za duré 're anomro wê wa'aba mo. ² A norĩ wa'wa hã te oto ì'ãma 're aipo're pu'u u'âsi za'ra wa'aba mo, 're ìhâimana mono zém na hã, duré uburé te aima ãma 're ìrowasu'u za'ra wa'aba mono zém na hã. Ìsazei'wa norĩ 're ìhâimana za'ra mono zém na roti hã da te ìma 're ìwaihu'u za'ra mono zéb zarina, te oto 're anomro u'âsi aba mo, te aima ãma 're ìroti za'ra wa'aba mono zéb zarina si. Taha wa, wa ai'ãma 're ìwata u'âsi za'ra wa'wa. ³ Tane nherê, aimawi na te aima ãma ìrowasu'u za'ra wa'aba da hã, wa tõ ìsima wê. Cristu hã uburé aibã norĩ nhib'apito, te 're hâimana. Duré aibã norĩ hã uburé timro norĩ nhib'apito, te 're hâimana za'ra. Duré 'Re ìhâimana u'âsi mono hã ta hã, Cristuhu nhib'apito te 're hâimana. ⁴ A norĩ wa'wa hã, zudezu'õ na te 're aihâimana za'ra wa'aba mo. Taha wa, zudezu'õ na 're aihâimana za'ra wa'aba mono zéb zarina, te za tõ uburé marĩ hã 're ì'manharĩ za'ra wa'aba mo. Ìsazei'wa norĩ hã asiré 're ai'rã'õtõ aba mono ré, aibã norĩ hã 'rã ubu ré, 'Re ìhâimana u'âsi mono ma, 're mreme zusi mono wamhã, duré 'rã ubu ré, 'Re ìhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u na te te dama 're rowasu'u za'ra mono wamhã, e marĩ te ta norĩ hâimanazé hã wama wasu'u za'ra. Ta norĩ hã Cristu te te siwi 're ìwazéb za'ra mono õ zé, te wama wasu'u za'ra, zudezu'õ norĩ hâimanazéb uwaibaba õ wa, Æne hã. ⁵ Duré pi'õ norĩ hã 'rã ubu ãna, 'Re ìhâimana u'âsi mono ma, 're mreme zusi mono wamhã, duré 'rã ubu ãna, 'Re ìhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u na te te dama 're romhuri za'ra mono wamhã, ta norĩ ma, ìmro hã tãma 're wazéb za'ra mono õ di. E marĩ wa. Pi'õ 'rã ubuzé hã timro zapari 're ìhâimana za'ra mono zé, te te dama wasu'u wa,

zudezu'õ norĩ hâimanazéb zarina. Pi'õ norĩ hã marĩ ïwasédé hã te te 're 'manharĩ za'ra mono wa, te za da te 're 'rãpari za'ra, sisém na 're hâimana za'ra mono da a'â. Tane duré, pi'õ norĩ hã 'rã ubu âna, 'Re ïhâimana u'âsi mono ma, 're mreme zusi mono wamhã, pi'õ, da te 're ï'rãpari za'ra mono ne, te za a'â 're hâimana za'ra ta norĩ hã, sisém na. ⁶ ãne hã pi'õ norĩ, 'rã ubu âna 're hâimana za'ra mono wamhã, ãne hã wê te bâ, te za tô 're si'rãpari za'ra, sisém na dama 're ïhâimana za'ra mono zéb da hã oto. Tawamhã 're si'rãpari za'ra mono wa, duré taré 're siséré nhihâri za'ra mono wa, dama sisém na 're hâimana za'ra mono tô da, te za 'rã ubu ré, dame 're hâimana za'ra, ïsazei'wa norĩ hã 're si'rã'õtõ mono ré. ⁷ Tane nherê, ïsazei'wa norĩ, siré 're si'rã'õtõ mono ré, aibã norĩ hã 'rã ubu ré, dasiré 're hâimana za'ra mono õ di za. E marĩ wa. 'Re ïhâimana u'âsi mono ne, 're hâimana za'ra mono wa, ta norĩ hã. Tane nherê, pi'õ norĩ hã aibã norĩ zapari 're ïhâimana za'ra mono zé hã, pi'õi ma, aibã ïpirezé, te wasu'u. ⁸ Duréihã 'Re ïhâimana u'âsi mono hã, pi'õi hãiba na aibã hã te te poto õ di. Aibã hãiba na si, ma tô pi'õ hã poto. ⁹ Duré aibã hã pi'õi ma, 're hâimana mono da, te te poto õ di, 'Re ïhâimana u'âsi mono hã. Pi'õ si, ma tô tãma poto, aibã ma, 're ïhâimana mono da hã. ¹⁰ Taha wa, ïsazei'wa norĩ hã rowahutu u 're si'rã'õtõ mono wamhã, pi'õ norĩ hã te za tô 'rã ubu ré dasiré 're hâimana za'ra. E marĩ wa. Timro norĩ zapari 're ïhâimana za'ra mono zém na, da te âma 're waihu'u za'ra mono da, duré hãiwa ãma 'Re ïhâimana u'âsi mono ma romhuri'wa norĩ hã te te ïré 're 'madâ'â za'ra mono wa, te te siwi 're wê'õ za'ra mono tô da, zudezu'õ norĩ hâimanazé hã te te sina 're uwaimrami za'ra mono da. ¹¹ Tane nherê, wa norĩ hã Wanhib'apito ãma oto 're wanomro mono wa, aibã norĩ hã pi'õi ãna 're hâimana waihu'u za'ra mono õ di za oto. Duré pi'õ norĩ zama, aibã ãna 're hâimana waihu'u za'ra mono õ di za. ãne hã aiwa te wama wasu'u za'ra. ¹² Duréihã 'Re ïhâimana u'âsi mono hã aibã hãiba na ma tô pi'õ hã poto 'rata tô. Tane nherê, te oto ta hawim haré aibã norĩ hã pi'õi hãiba hawi dama 're poto u'âsi za'ra. 'Re ïhâimana u'âsi mono si, ma tô uburé marĩ hã te te apoto, aibã norĩ zama, duré pi'õ norĩ zama.

¹³ E tawamhã ï'uwaibaba, te za pi'õ norĩ hã 'rã ubu âna, 'Re ïhâimana u'âsi mono ma, 're mreme zusi, ïsazei'wa norĩ hã siré 're si'rã'õtõ mono wamhã. Ma'ãpé, a norĩ wa'wa hã asi'uihã na ãma waihu'u za'ra wa'aba, ãne na hã. ¹⁴ Aibã norĩ hã séré pa ré, 're nomro mono wamhã, wê'õ nherê, te siséb ãna ïré 're hâimana za'ra, tihâimanazéb zarinaĩ õ nherê, zudezu'õ norĩ hâimanazéb zarinaĩ õ nherê. ãne hã 'rãwi wapê'ê na dahâimanazém na, wa te wasina 're ïwaihu'u za'ra mono zéb zarina, wa ãne na aima ãma roti za'ra wa'wa. ¹⁵ Tane nherê, pi'õ norĩ hã séré pa ré, 're hâimana za'ra mono wamhã, dama 'madâ'â ze ti. E marĩ wa. 'Re ïhâimana u'âsi mono si, ma tô ïséré

pa hã te te tãma 're pisutu za'ra, pi'õ norĩ ma hã, ãrãzuwazéb da hã. ¹⁶ Áté ni'wam norĩ hã asiré 're ãhãmãna za'ra wa'aba mono norĩ hã te za ãne na sina ãzadawa 'ru za'ra, pi'õ norĩ hã 'rã ubu ré 're ãhãmãna za'ra mono wasu'u na hã, te te ãzaze za'ra õ wa. ãne wamhã, wa za ãne na si ãzadawa na tãma ãma wa'rãmi za'ra. Wa norĩ hã aimawi na, wa te dama 're roti za'ra mono õ di. Mare di. Duré 'Re ãhãmãna u'ãsi mono nhib'a'uwē, siré 're ãsi'rã'õtõ mono norĩ hã te duré õhõ na si te te ãma 're rosa'rata za'ra, pi'õ norĩ hã 'rã ubu ré, 're ãhãmãna za'ra mono wasu'u na si.

Zezusi hã dazada ãdã'ázém na ãma 're dasipo're pu'u za'ra mono da, dasiré 're ãdasaihuri mono zé wasu'u

¹⁷ Aimawi na wa za oto aima ãma roti za'ra wa'wa, aihãmãnazém na 're ã'upa za'ra wa'aba mono zém na hã. Taha wa, ai'ãma ãwata za'ra wa'aba õ di za, ãhã na hã. Rowahutu u asiré 're ãsi'rã'õtõ aba mono wamhã, asiptete sina Cristuhu ãma 're anomro aba mono zéb da, 're asipawaptob za'ra wa'aba mono õ di. Marĩ na si, ma tã ã'upana asiwi 're ãro'wa'rutu za'ra wa'aba mo. ¹⁸ ãne uimrehēne, wa za a'ã ai'ãma rob'ui'éré za'ra wa'wa. Ma tã we ãma aiwasu'u za'ra wa'aba ni, asiré 're ãsi'rã'õtõ aba mono nherē, asima aipo'o aba na hã, 're asisada'ãbã za'ra wa'aba mono 'ru te. ãne na syry na wa tã dazaze, da te we ãma aiwasu'u wasété za'ra wa'aba zém na hã. Áté tã sena, ãne hã. ¹⁹ ãne hã wē'õ nherē, áte wē di tã. E marĩ wa. Asiwi aipo'o aba wamhã, ni'wam norĩ hã wa za wa te 're waihu'u za'ra, tã sena, Zezusihi zazei uptabi 'wa, 're ãhãmãna za'ra mono na hã. ²⁰ Asiré 're ãsaihuri aba mono da, 're ãsi'rã'õtõ aba mono wamhã, Wanhĩb'apito hã wazada ãdã'ázém na 're asipo're pu'u za'ra wa'aba mono zéb da, tãma ãma 're uwaimrami za'ra wa'aba mono õ di. Marĩ aimawi hã 're ãmanharĩ za'ra wa'aba mono da si, te 're ãsi'rã'õtõ aba mo, siwa'ru. ²¹ Aihĩni, asitēme 're aihutu aba mono õ ré, te za ni'wam norĩ si dawana tisa hã te te 're huri, si'aba'rã na. Taha wa, te za ni'wam norĩ hã tisa hã te te 're simini za'ra, ãwana 're dasihutu mono wa. Taha wa, te za tã ãwana da te 're uprosi za'ra. Ni'wam norĩ hã te za duré 're 'rã idi'iti za'ra, uwa 'rãni wa'u ãsã hã sa'ētē na te te 're ãhuri mono wa. ²² E niha. E asõrõwa hã aima 're ãhãmãna za'ra wa'aba mono ã bã, asapa'ãbã asa hã ãwa 're ãhuri aba mono zéb da hã. Asiré 're ãsi'rã'õtõ aba mono ré, ãne hã asiwi 're 'manharĩ wasété za'ra wa'aba mono wamhã, asiré 'Re ãhãmãna u'ãsi mono nhib'a'uwē, 're ãruiwapari za'ra wa'aba mono zé, te aima wasu'u za'ra wa'wa. ãne hã asima 're 'manharĩ wasété za'ra wa'aba mono wa, te duré ãsimarĩ'õ norĩ hã 're wazéb za'ra wa'aba mono ãna, 're aihãmãna za'ra wa'aba mo. ãne wamhã, e niha wa za ai'ãma waihu'u za'ra wa'wa. E ãne zarina, wa za

duré ai'ãma 're ĩwata za'ra wa'wa. Mare uptabi di, ai'ãma 're ĩwata za'ra wa'aba mono da hã.

²³ Duréihã Wanhíb'apito te te ĩma ĩwaihu'uzém na, wa tó ãne na aima waihu'u pari za'ra wa'wa: Zudasi hã Zezusi te te dama ĩhãiba nhomrizém na, tó taha barana ma tó Wanhíb'apito Zezusi hã ĩ'u'êne hã ti'ã. ²⁴ Tawamhã 'Re ĩhãimana u'âsi mono ãma te tiwata, sôpru wa. Taha pari, ma tó te te wê'ê, ĩ'u'êne hã. ãne te tãma nharĩ za'ra, tisiré 're ĩnomro mono norĩ ma: “Ã hã ĩ'u'êne hã ĩhãiba te wasu'u, asada ĩsisômri za'ra wa'aba zé hã. ã hã te za 're ĩhuri aba mo, ĩ'ãma 're asipo're pu'u u'âsi za'ra wa'aba mono zéb da hã.” ãne ma tó sina tãma rowasu'u za'ra, Zezusi hã. ²⁵ Tawamhã saihuri pari, tó òne ma tó duré hãsizé hã ti'ã, uwa 'ru 'rãĩ wa'ui ré hã. ãne te duré tãma nharĩ za'ra: “Ã hã rob'rãĩ wa'u hã, ĩwapru hã asada za'ra wa'aba za ĩwi pu'u wamhã, 'Re ĩhãimana u'âsi mono te te dama ĩropisutuzép té, tó sena za te te dama ãma 're ĩ'a'uwaimrami mono zé, te wasu'u. ã hã 're âhuri aba mono sidâpâsi, te za ĩ'ãma 're asipo're pu'u u'âsi za'ra wa'aba mono zéb da, 're ĩ'manharĩ za'ra wa'aba mo, òne u'âsi.” ãne ma tó duré sina tãma rowasu'u za'ra, Zezusi hã. ²⁶ Tawamhã, ĩ'u'êne hã 're huri aba mono wamhã, duré rob'rãĩ wa'u hã 're âhuri aba mono wamhã, ta hã, Wanhíb'apito dazada ĩdâ'ázém na 're asipo're pu'u za'ra wa'aba mono zé, te aima wasu'u za'ra wa'wa, za we apâ ĩmorĩzéb u hã.

²⁷ Taha wa, ni'wam norĩ hã Wanhíb'apito ãma 're ĩsipo're pu'u za'ra mono zéb da, ĩ'u'êne hã te te siré 're huri mono wamhã, duré rob'rãĩ wa'u hã te te siré 're âhuri mono wamhã, siséb ãna siré 're si'rã'òtõ mono wamhã, ta norĩ hã te za Wanhíb'apito hãiba na, tiwasédé hã te te ãma 're 'manharĩ za'ra, ĩwapru na zama, dazada ĩdâ'ázé hã taré newa, siwa'ru te te 're huri mono wa, ĩ'u'êne hã, duré siwa'ru te te 're âhuri mono wa, rob'rãĩ wa'u hã. ²⁸⁻²⁹ Ni'wam norĩ hã Wanhíb'apito dazada dâ'â da, ĩsihãiba nhomrizém na, te te 're rosa'rata za'ra mono ãna, ĩ'u'êne hã te te 're huri mono wamhã, duré rob'rãĩ wa'u hã te te 're âhuri mono wamhã, taha zarina, te za 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã ta norĩ hã te te 're hã za'ra. Taha õ'umnhasite, te za a'ã aipê'ẽ na 'rãwi 're asi'madâ'â za'ra wa'aba mo, asimirosa'rata wasédé hã aima 're hãimana za'ra wa'aba mono zô, taha uimrehêne, a'ã asima 're pari za'ra wa'aba mono da. Taha parip si, te za oto ĩ'u'êne hã asiré 're ĩhuri aba mo. Duré taha parip si, te za oto rob'rãĩ wa'u hã asiré 're ĩ'âhuri aba mo. ³⁰ Taha wa, ni'wam norĩ hã ãne hã te te a'ã 're 'manharĩ za'ra mono õ wa, te ta norĩ hã hãzé u'âsi 're hãimana za'ra ahã na, asiré 're ĩhãimana za'ra wa'aba mono norĩ hã. Ni'wam norĩ hã te duré sib'uwa u'âsi 're hãimana za'ra. Ni'wam norĩ hã ma tó duré 're dâ'â za'ra, ãne wa.

³¹ Wasiré 're wasaihuri mono õ ré, wanhimirosa'rata wasédé hã wama 're hâimana za'ra mono zô, a'â wapë'ê na 'râwi 're wasi'madâ'â za'ra mono wamhã, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã te te 're wa'ahâ za'ra mono õ di za. E marĩ wa. 'Re wasiwë'õ za'ra mono wa, 're ìwahâimana za'ra mono na, marĩ na, wa te 're ìupa za'ra mono na hã. ³² Tane nherê, ti'ab ré te za tô wawasédé hã te te wa'âma 're ì'awaihu'u mono zéb zarina, te te 're wa'ahâ za'ra, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã. E marĩ wa. Te te 're wa'azawĩ pese mono wa, taha zarina, apã wa te âma 're sasômri pese za'ra mono da. Nimahã na, uburé ìsazei'õ'wa norĩ zu, za te te siwi wa'awë'õ tô da, te za tô âne wa, te te 're wa'ahã za'ra, ti'ai âma 're wanomro mono ré.

³³ Ìsisânawã norĩ, âne na wa za oto aima âma 'rãsutu za'ra wa'wa, Wanhib'apito dâ'âzém na 're asipo're pu'u za'ra wa'aba mono zéb da, asiré 're asaihuri aba mono zém na hã. Taha wa, te za a'â asisô 're asimipari za'ra wa'aba mo, aihĩni asitême 're aihutu aba mono wapsi, asiré âma 're asaihuri aba mono da. Æne hã wë di. ³⁴ Ni'wam norĩ hã asiré 're ìhâimana za'ra wa'aba mono norĩ hã, mra te te 're simroi mono wamhã, tinhorõwa âma si te za a'â tisa hã te te 're huri. Taha parip si, te za oto asitême 're aihutu aba mo, asiré 're asi'rã'õtõ aba mono da. 'Re ìhâimana u'âsi mono hã te te siwi 're aiwë'õ za'ra wa'aba mono tô da, te za âne si ì'uwaibaba 're ì'manharĩ za'ra wa'aba mo.

Nimahã na, âma atême ìmorĩ aba wapsi, wa za aimawi na aima âma roti za'ra wa'wa, rob'ui'éré na we asiwi ìzadhanarĩ za'ra wa'aba zém na hã.

12

'Re ìhâimana u'âsi mono, Tipë'ëzani na romhuri mono bâ te te dama 're ì'apisutu mono zé wasu'u

¹ Ìsisânawã norĩ, wasiré ìsazei'wa norĩ hã romhuri mono bâ, 'Re ìhâimana u'âsi mono pë'ëzani nhimipawapto waihu'u pese na, âma 're ìsipawaptob za'ra mono zéb da hã, ta hã te te tãma 're ìpisutu za'ra mono zém na, wa za oto aima âma roti za'ra wa'wa, sena âma 're ìwaihu'u za'ra wa'aba mono zéb da hã, rosa'rata na âma 're upa za'ra wa'aba mono tô da.

² A norĩ wa'wa hã 'Re ìhâimana u'âsi mono, 're waihu'u za'ra wa'aba mono õ ré, ma tô wa'uburé hã te te 're aiwada'uri u'âsi za'ra wa'wa, tô sena newa, romhãiba 'manharĩ hã tarére nherê, mreme õ nherê, ta norĩ âma si 're aiwata za'ra wa'aba mono da, waihu'u pese newa. Æne hã aima waihu'u pese za'ra wa'aba nherê, wa taré âma aipo're pu'u za'ra wa'wa.

³ Tane nherê, wa ìsima aiwë za'ra wa'wa, aimawi roti hã waihu'u za'ra wa'aba da oto. Æté ni'wam norĩ hã te za âne na Zezusi hã te te dama 're wasu'u za'ra: "Zezusihi ma, marĩ ìwasétére si tãma 're hâimana mono neza, 'Re ìhâimana u'âsi

mono nhimirob'manharīzēm na.” Āne na hã ni'wam norī hã 'Re īhâimana u'âsi mono pē'ēzani nhimipawaptobzéb ré, 're īnomro mono norī hã, te te dama 're wasu'u waihu'u za'ra mono ō di. Mare di. Duré âté ni'wam norī hã te za āne na te te dama 're wasu'u za'ra, Zezusi hã: “Zezusi hã, taha Wanhib'apito, danhipai u.” Ni'wam norī hã 'Re īhâimana u'âsi mono pē'ēzani nhimipawaptobzéb zarinaī ō nherē, āne na tô sena te te dama 're wasu'u waihu'u za'ra mono ō di.

4 'Re īhâimana u'âsi mono pē'ēzani hã misi nherē, te īsazei'wa norī ma, romhuri hã te te 're apisutu, tinhimiromhuri mono bâ sipu'u pese na āma 're sipawaptob za'ra mono da. 5 Duré Wanhib'apito hã misire nherē, wasipu'u pese na, wa wa te tãma 're romhuri za'ra, wanhimiromhuri mono bâ, wasiré īsazei'wa norī hã. 6 Duré, 'Re īhâimana u'âsi mono hã misi nherē, ōhō si te tiwaihu'u pese na te te 're wa'apawapto, romhuri hã sipu'u pese na, wa te tãma āma 're īrob'ma'wamarī za'ra mono zéb da hã. 7 Wahâiba mono bâ, ma tô romhuri hã te te wama 're apisutu 'Re īhâimana u'âsi mono hã, Īpē'ēzani hã sena na wapē'ē 're, 're īhâimana za'ra mono na, wa te wasina 're waihu'u za'ra mono da, duré wasiré īsazei'wa norī hã āma 're wasipawapto wē u'âsi za'ra mono da. 8 'Re īhâimana u'âsi mono pē'ēzani hã ni'wam norī si, te za te te 're pisutu za'ra, tô sena ta norī hã tinhimirosa'rata waihu'u pese na te te dama āma 're roti wē za'ra mono da, hâiwa hawī dahâimanazēm na rowaihu'u na hã. Ni'wam norī si, te za duré te te 're pisutu za'ra, rowaihu dama īwaihu'u'ō na, te te dama āma 're roti wē u'âsi za'ra mono da. 9 Ni'wam norī si, te duré 'Re īhâimana u'âsi mono hã te te 're pisutu za'ra, ta norī hã Cristu hã te te sina 're umnhasi pese za'ra mono da, tisiré īsazei'wa norī nhipai u. Ni'wam norī si te duré te te 're pisutu za'ra, īwaihu'u pese zarina, te te āma 're dapeše za'ra mono da, 're dahâzé za'ra mono wamhã. 10 'Re īhâimana u'âsi mono waihu'u pese na si, marī dama ī'manharī waihu'u'ō hã te te dama 're 'manharī za'ra mono da, ni'wam norī si te duré te te 're pisutu za'ra. Duré 'Re īhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u na, sena na te te dama āma 're rowasu'u za'ra mono da, te duré ni'wam norī si te te 're pisutu za'ra. Ni'wam norī si, te duré te te 're pisutu za'ra, 'Re īhâimana u'âsi mono, da te dasima 're īsadawa wasu'u za'ra mono zé hã te te āma 're pibu za'ra mono da, tô sena uptabi na hã te te 're waihu'u za'ra mono da, wa'uburé norī hawim hãī ō'umnhasite. Damreme dama īwaihu'u'ō na zama, 'Re īhâimana u'âsi mono te te dama 're sadawa wasu'u za'ra mono da, te duré ni'wam norī si te te 're pisutu za'ra, timreme nai ō nherē, te te dama āma 're īsadawa wasu'u za'ra mono zéb da hã. Ni'wam norī si, te duré 'Re īhâimana u'âsi mono pē'ēzani hã te te 're pisutu za'ra, damreme dama īwaihu'u'ō na 'Re īhâimana u'âsi mono, da te dasima 're īsadawa wasu'u za'ra

mono zé hã sô'awi te te dama ãma 're wasu'u pese za'ra mono da oto, da te 're ĩwaihu'u za'ra mono zéb da hã. ¹¹ Tô ôhõ si te misi nherê, 'Re ĩhâimana u'âsi mono pê'êzani hã romhuri te te dama 're apisutu, ĩsazei'wai mono bâ, te te sima 're ĩda'awê mono zéb zarina, ãma 're ĩdasipawaptob za'ra mono zéb da hã.

Dahâiba misi ne, ĩsazei'wa norĩ hã 're ĩhâimana za'ra mono zé wasu'u

¹² Āne, wa za aima ãma romnhimiré'é za'ra wa'wa, ĩwaihu'u za'ra wa'aba zéb da hã. Wahâiba hã misi nherê, wahâiba na marĩ hã wama 're ĩhâimana za'ra mono hã ahâ di, wapara hã duré wanhib'rada hã duré wapo're hã, duré aimawi hã. Tane nherê, misi te tô wahâiba hã wama 're hâimana za'ra, wahâiba mono bâ. Tane duré, wa norĩ hã wasiré ĩsazei'wa norĩ hã wa'ahâ uptabi nherê, wa oto simisutu ãma 're wanomro, wahâiba misi ne. ¹³ Wa norĩ hã wasiré ĩsazei'wa norĩ hã aiwa 're wahâimana za'ra mono ô di. Ni'wam norĩ hã zudezu. Duré ni'wam norĩ hã zudezu'ô. Duré ni'wam norĩ hã pawa'âbâ ãna ĩwada'uri zarina si, te te dama 're ĩromhuri za'ra mono. Duré ni'wam norĩ hã wada'uri ãna si'uihâ na 're ĩhâimana za'ra mono. Āne hã aiwa 're wahâimana za'ra mono ô nherê, simisutu wa oto 're wahâimana za'ra, wahâiba misi ne, 'Re ĩhâimana u'âsi mono pê'êzani na â dawabzuri uburé, wa te 're 'manharĩ za'ra mono wa, duré 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã, Tipê'êzani, uburé te te wama 're anhomri mono wa, wapê'ê 're, oto 're ĩsâmra mono da hã.

¹⁴ Wahâiba na marĩ hã misi wama 're hâimana za'ra mono ô di. Marĩ hã ahâ na te tô wahâiba na hã wama 're hâimana za'ra, tite mono bâ te te 're ĩromhuri za'ra mono zéb da hã, wapara hã, duré wanhib'rada hã, duré wato hã, uburé ĩré 're ĩwahâimana za'ra mono hã. Tane ma tô duré 'Re ĩhâimana u'âsi mono pê'êzani hã romhuri hã sipu'u pese na te te wama 're apisutu, ãma 're ĩwasipawaptob za'ra mono zéb da hã. ¹⁵ Āne, wa za duré aima ãma simiré'é za'ra wa'wa taré, wahâiba na marĩ hã wama 're ĩhâimana za'ra mono zém na hã. Āté wapara, te aré wama siwasu'u, ãne: "Wa hã asib'rata ô di. Taha wa, wa taré aihâiba na ai'ãma 're ĩhâimanare. Marĩ dai ôre di, wa hã." E ãne hã aré ĩ'uwaibaba. Mare di. Pire na te tô wama 're hâimana u'âsi za'ra, wapara hã. ¹⁶ Āté wapo're hã te aré duré wama siwasu'u, ãne: "Wa hã atômo ô di. Taha wa, wa taré aihâiba na ai'ãma 're ĩhâimana. Marĩ dai ô di, wa hã." E ãne hã aré duré ĩ'uwaibaba. Mare di. Pire na te tô wama 're hâimana u'âsi za'ra, wapo're hã. ¹⁷ Duré, wahâiba na watômo si wama 're hâimana za'ra mono 'wa'âhã, e niha wa aré 're wanhimipari za'ra. 'Re wanhimipari waihu'u za'ra mono ô di aré, tô. Duré wahâiba na wapo're si wama 're hâimana za'ra mono 'wa'âhã, e niha wa aré 're wanhimhã za'ra. 'Re wanhimhã waihu'u za'ra mono ô di tô aré. ¹⁸ Tane nherê, ãne na hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te 're wa'apoto mono ô di. Te te sima 're ĩ'awê mono zéb zarina

si, ma tô marĩ ahâ na te te wama 're ab'manharĩ, wahâiba na ĩré 're ĩwahâimana za'ra mono zéb da hã. ¹⁹ Wahâiba na marĩ hã ahâ na wama 're hâimana za'ra mono õ 'wa'âhã, aré wahâiba hã wama 're hâimana za'ra mono õ di. ²⁰ Tane nherê, marĩ ahâ na te tô wama 're hâimana za'ra wahâiba na hã, wahâiba misi nherê. Taha wa, wa tô 're wahâimana za'ra.

²¹ Até wato hã te aré wanhib'rata ma tinha, âne: “A hã tarére hã. Marĩ dai õ di, ĩma hã.” E âne hã aré ĩ'uwaibaba. Até wa'rã hã te aré duré wapara ma tinha, âne: “A hã tarére hã. Marĩ dai õ di, ĩma hã.” Âne hã ĩ'uwaibaba õ di tô duré aré. ²² Nima norĩ hã wahâiba na marĩ hã wama 're ĩhâimana za'ra mono hã sib'uware na wama 're hâimana za'ra mono newa. Tane nherê, te tô pire na wama 're hâimana za'ra. ²³ Duré nima norĩ si, wahâiba na wama 're ĩhâimana za'ra mono hã wama wapure na, tarére wama 're hâimana za'ra mono newa, wa za ta norĩ ma 're wanhipese za'ra, wa te 're ĩhâiba'ubu wê za'ra mono zém na hã, nimahã ma si, rowazéb tõ da. ²⁴⁻²⁵ Nima norĩ ré si, wa ai'uréiwi ĩré 're wahâimana za'ra, rowazéb âna. 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ma tô te te sima 're wa'awê, uburé marĩ hã wahâiba na wama 're ĩhâimana za'ra mono hã, si'u te te wama âma 're ĩromhuri za'ra mono zéb da hã, sima 're siwanhizari za'ra mono âna, aihĩni 're sisawi pese za'ra mono da. Âne da si, ma tô 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã wahâiba te te wama 're ab'manharĩ, wahâiba na hã nima norĩ si wama wapu newa, pire na tô uburé wama 're hâimana za'ra mono da, simisutu haré. Tane duré, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ma tô te te sima 're wa'awê, wasiré ĩsazei'wa norĩ hã, simisutu haré wa te tâma 're romhuri za'ra mono da, wasiwi 're wasiwanhizari za'ra mono âna. Ma tô te te sima 're wa'awê, wapire na wasima 're ĩwahâimana za'ra mono zéb da hã, aiwapsi. ²⁶ Wapara hã marĩ âma sépu'u wa, te te robzépata wamhã, taha u'âbã, te za uburé wahâiba hã ĩsabâdã robzépata za'ra. Tane duré, ni'wa hã wasiré ĩsazei'wa, marĩ na te te robzépata wamhã, wa norĩ zama, wa za duré ĩsabâdã robzépata za'ra ni. Duré, ni'wa hã wasiré ĩsazei'wa hã ĩsimiromhuri wê na da te dasima wasu'u wê za'ra wamhã, wa norĩ zama, wa za duré ĩsabâdã 're wato za'ra.

²⁷ A norĩ wa'wa hã te tô simisutu haré, Cristuhu nhib'a'uwê asiré 're anomro aba mo, aihâiba misi aima 're ĩhâimana za'ra wa'aba mono ne. Duré dahâiba na marĩ hã tite mono bâ te te 're ĩ'manharĩ za'ra mono zéb da hã, dama 're ĩhâimana za'ra mono ne, te a norĩ wa'wa hã aihâiba mono bâ tâma 're aihâimana za'ra wa'aba mo, Cristuhu ma si, asimiromhuri aba mono bâ, tâma 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono da. ²⁸ Âne ma tô 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã romhuri hã te te wama 're apisutu, wate mono bâ ĩsimipawapto waihu'u pese na tâma âma 're ĩwasipawapto za'ra mono zéb da hã, wasiré ĩsazei'wa norĩ hã. Romhuri hã danhipai u ĩpire uptabi hã ma tô ni'wam norĩ

ma si te te 're apisutu, Zezusi hã te te 're ãsada wasu'u za'ra mono zéb da hã, ãsazei'õ'wa norĩ ma, Zezusihi zadawa para. Romhuri aimawi hã ãpire hã ma tô duré ni'wam norĩ ma si, te te 're apisutu, 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u na, sena na ãsazei'wa norĩ ma si te te ãma 're ãrowasu'u za'ra mono zéb da hã. Duré ãsazei'wa norĩ 're ãhãimana wẽ za'ra mono zéb da hã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti zarina, te te dama ãma 're ãroti za'ra mono zéb da hã, ma tô duré ni'wam norĩ ma ãsimiromhurizéb da hã, te te tãma 're apisutu, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã. 'Re ãhãimana u'ãsi mono waihu'u pese na, marĩ dama ãmanharĩ waihu'u'õ hã te te dama 're 'manharĩ za'ra mono da, ma tô duré ni'wam norĩ ma si te te 're apisutu, ãsimiromhurizéb da hã. Ma tô duré ni'wam norĩ si te te 're pisutu za'ra, ãwaihu'u pese zarina te te ãma 're dapese za'ra mono da, 're dahãzé za'ra mono wamhã. Duré marĩ zô, tiwi 're ãrowaptã'ã za'ra mono norĩ ãma 're sina u'ãsi mono da, ma tô duré ni'wam norĩ hã te te 're apisutu, ãsibrob'õ norĩ ãma hã, duré ãhãzé ré norĩ ãma hã. Duré ãsazei'wa norĩ 'madã'ã'wa, dama 're hãimana za'ra mono da, ma tô duré ni'wam norĩ hã te te 're apisutu. Duré damreme dama ãwaihu'u'õ na te te dama 're sadawa wasu'u za'ra mono da, ma tô ni'wam norĩ si te te 're apisutu, timreme nai õ nherẽ, te te dama ãma 're ãsada wasu'u za'ra mono zéb da hã. ²⁹ E tawamhã ãsazei'wa norĩ hã te te uburé Zezusihi zadawa wasu'u'wa na 're hãimana za'ra, ãsazei'õ'wa norĩ ma hã. Mare di. Uburé ãne na dama 're hãimana za'ra mono õ di. E uburé te duré 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u'wa na 're hãimana za'ra, ãsazei'wa norĩ ma hã. Mare di. Duré e uburé te 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti na dama roti'wa na 're hãimana za'ra, ãsazei'wa norĩ 're ãhãimana wẽ za'ra mono zéb da, te te dama 're roti za'ra mono da hã. Mare di. Duré, e uburé te ãsazei'wa norĩ hã marĩ dama ãmanharĩ waihu'u'õ hã te te dama 're 'manharĩ za'ra, 'Re ãhãimana u'ãsi mono waihu'u pese zarina. Mare di. ³⁰ Duré, e uburé te za te te 're dapese za'ra, 're dahãzé za'ra mono wamhã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono waihu'u pese zarina hã. Mare di. Ni'wam norĩ si te za tô ãne na hã 're hãimana za'ra. Duré, e uburé te za damreme dama ãwaihu'u'õ na te te dama 're sadawa wasu'u za'ra, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã. Mare di. Duré e uburé te za sõ'awi te te dama 're wasu'u pese za'ra, damreme dama ãwaihu'u'õ na 'Re ãhãimana u'ãsi mono, da te dama 're ãsada wasu'u za'ra mono zém na hã. Mare di. Uburé ãne na dama 're hãimana za'ra mono õ di. Tite mono bã, te za misi si ãsazei'wa norĩ hã romhuri hã te te ãma tãma 're 'manharĩ za'ra. ³¹ Tane nherẽ, romhuri hã danhipai u dama ãpire norĩ zô si, te za sô 're ãrob'ruiwapari u'ãsi za'ra wa'aba mo, asiré ãsazei'wa norĩ hã ãma 're asipawaptob za'ra wa'aba mono zéb da hã.

Aimawi na, wa za oto aima ãma rowasu'u za'ra wa'wa, ã norĩ wasu'u nhipai u ãwasu'u wẽ uptabi na hã, ãma 're anomro wẽ uptabi aba mono zéb da hã.

13

Danhimizawi pese zém na rowasu'u

1 Ti'ai āma hāiwa āma zama, uburé damreme mono bâ te dama 're arowasu'u wē mono nherē, ĩnhimizawi pese zé hã aré ĩma 're hāimana mono õ wamhã, piza'a 're baihã 'manharĩ tede hã, da te 're tata'a za'ra mono wa, 're wamreme 'rãihã za'ra mono wa, da te 're ĩwapari a za'ra mono ne, wa aré taré te dama 're arowasu'u. Āne wamhã, marĩ dai õ di aré, dama 're ĩnhimirowasu'u mono zé hã.

2 'Re ĩhāimana u'āsi mono hã te dama 're sadawa wasu'u wē mono nherē, duré uburé roti hã ĩma waihu'u pese nherē, duré uburé rowaihu hã dama ĩwaihu'u'õ hã ĩma waihu'u pese nherē, ĩnhimizawi pese zé hã ĩma 're hāimana mono õ wamhã aré, taré, wa aré 're ĩhāimana, 'Re ĩhāimana u'āsi mono ma hã. Marĩ dai õ di aré, 're ĩhāimana mono zé hã. Āté ĩma waihu'u pese di aré, te tãma nharĩ da, êtē 'rãihã ma, si'ré da, 'Re ĩhāimana u'āsi mono si, te 're umnhasi mono wa. Āne da, 'Re ĩhāimana u'āsi mono te 're umnhasi mono nherē, ĩnhimizawi pese zé hã ĩma 're hāimana mono õ wamhã, aré marĩ dai õ di, 're ĩhāimana mono zé hã.

3 Duré uburé ĩnhibro hã ĩsibrob'õ norĩ ma, te 're anhomri mono nherē, ĩnhimizawi pese zé hã ĩma 're ĩhāimana mono zarinaĩ õ wamhã, tarére aré, dama 're ĩnhopru mono zé hã. Duré ĩsazei'wa 're ĩhāimana mono wa, da te 're ĩruiwapari mono zéb zarina, da te dasiwi ĩzata da, duré dawi ĩsihãiba zawi õ nherē, tane nherē, duré tarére aré, ĩnhimi'manharĩ wē zé hã, ĩnhimizawi pese zé hã ĩma 're hāimana mono õ wamhã.

4 E niha tawamhã, danhimizawi pese na, Cristuhu āma za 're ĩdahāimana za'ra mono zé hã. ĩsazei'wa norĩ hã simizawi pese na 're hāimana za'ra mono wamhã, marĩ na da'āma 're wa'a su'u za'ra mono õ di za. Da'āma 're ĩpě'ězé za'ra mono zarina, te za tō te te 're dapawaptob u'āsi za'ra. Duré marĩ na 're si'ruiwapari za'ra mono õ di za. Duré tiwē na sina 're wata za'ra mono õ di za. Duré danhipai u'pire na 're ĩhāimana za'ra mono na, 're si'madã'ã ze za'ra mono õ di za.

5 Duré hāimana nhiséb āna, da'āma 're to za'ra mono õ di za. Duré 'rãwi tihāimanazéb da si, te te si'āma 're rosa'rata za'ra mono õ di za. Duré wara sina, dazada 're siti'ru za'ra mono õ di za. Duré da te tãma 're rob'manharĩ wasété za'ra mono wamhã, dawasédé te te da'āma 're 'madã'ã u'āsi za'ra mono õ di za. Āne ĩsazei'wa norĩ, simizawi pese na 're ĩhāimana za'ra mono zéb da hã.

6 Āne duré, ĩsazei'wa norĩ, simizawi pese na 're ĩhāimana za'ra mono zéb da hã. Dahāimana wasété na 're ĩdahāimana za'ra mono zé wasu'u hã te te 're wapari za'ra mono wamhã, te te āma sima 're rowē za'ra mono õ di za, ĩsazei'wa norĩ hã. 'Re

īdanomro wē mono zé wasu'u na si, te za āma 're toi uptabi za'ra, tō sena na.

⁷ Duré, da te tāma 're rob'manharī wasété u'âsi za'ra mono nherē, tiwi 're robzei'ō za'ra mono ō di za. Duré dawasété wasu'u hā te te 're wapari za'ra mono wamhā, awa'awi te te siwi 're dawē'ō za'ra mono ō di za. Īwē si, da te 're 'manharī u'âsi za'ra mono da si, te za te te sima 're dawē za'ra. Duré da te tāma 're rob'manharī wasété za'ra mono nherē, duré te te 're robzépata za'ra mono nherē, te za siptete sina 're hâimana u'âsi za'ra, simi'ē na. Āne ĩsazei'wa norī hā simizawi pese uptabi na, 're ĩhâimana za'ra mono zé hā za.

⁸ ĩsazei'wa norī hā, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te dama 're ĩsadawa wasu'u za'ra mono zé hā, niwapsi te za te te tiwi 're anhihâri, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hā, ta norī hā te te dama āma 're sadawa wasu'u za'ra mono tō da oto. Duré ĩsazei'wa norī hā timreme nai ō nherē, damreme amo na te te dama 're ĩrowasu'u za'ra mono zé hā, te za duré te te tiwi 're anhihâri. Duré 'Re ĩhâimana u'âsi mono pē'ēzani na, da te 're ĩrowaihu'u za'ra mono zé hā, niwapsi te za duré te te dawi 're anhihâri. ĩsazei'wa norī nhimizawi pese zép si, si'utōrī waihu'u ō di za. Taha si, te za ōne u'â 're hâimana u'âsi.

⁹ Wa norī hā 'Re ĩhâimana u'âsi mono pē'ēzani na, wa te 're ĩrowaihu'u za'ra mono zé hā, wama waihu'u pese za'ra ō di, uburé hā. Syry na, wa tō wa te 're waihu'u za'ra. Duré 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u hā, uburé wama waihu'u pese za'ra ō di. Taha zama, wa tō duré syry na wa te 're waihu'u za'ra.

¹⁰ Tane nherē, nimahā bātâ na Zezusi hā apâ wei morī wamhā, ĩsine za oto 're wahâimana za'ra mono wa, tâibâ za oto syry na 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u, wa te 're ĩwaihu'u za'ra mono zé hā. Duré tâibâ za oto syry na ĩpē'ēzani na, wa te 're ĩrowaihu'u za'ra mono zé hā.

¹¹ Wa hā 'watébrémi ré hā, ai'uté mreime na, wa tō 're ĩmreme aré. Duré ai'uté nhimirosa'rata zarina, wa tō duré te 're rosa'rata aré, ĩpē'ē 'remhā. Tane nherē, oto ĩprédu wamhā, ai'uté hâimanazém na, 're ĩhâimana mono ō di oto. Wa tō oto rēme pese, ai'uté ré ĩhâimanazé hā.

¹² Tane duré, wa norī hā dasi'madâ'âzé ĩ'uzurire na āma 're ĩdasi'madâ'â pibui prā za'ra mono ne, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hâimanazé hā wama waihu'u prā za'ra di, ti'ai āma 're wahâimana za'ra mono ré hā. Tane nherē, nimahā na si, wa za 'râwi wa te 're 'madâ'â za'ra oto, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hā. Tawapsi wama waihu'u pese za'ra di za oto, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hâimanazé hā. 'Re ĩwahâimana za'ra mono zém na, te te 're ĩwa'awaihu'u pese mono ne, wama waihu'u pese za'ra di za.

¹³ Āne, wa za oto aima āma 'rāsutu za'ra wa'wa, ĩsazei'wa norī nhimizawi pese hâimanazém na hā. 'Re ĩhâimana u'âsi mono

hã da te dasina 're ĩ'umnhasi pese za'ra mono zé hã, si'utõrĩ õ di za. Duré 'Re ĩhâimana u'âsi mono umnhasi sina, ĩwẽ zô dasina 're ĩdanhimipari za'ra mono zé hã, si'utõrĩ õ di za. Duré 're ĩdanhimizawi pese za'ra mono zé hã, si'utõrĩ õ di za. E ma hã tawamhã, danhipai u ĩpire uptabi hã. 'Re ĩdanhimizawi pese za'ra mono zé, ta hã danhipai u, ĩpire uptabi na te za 're hâimana.

14

Damreme dama ĩwaihu'u'õ na, 'Re ĩhâimana u'âsi mono, da te dasima 're ĩsadawa wasu'u za'ra mono zé wasu'u

¹ Asimizawi pese na 're aihâimana za'ra wa'aba mono zéb zô si, te za uburé dama 're ĩromhuri za'ra wa'aba mono zém nhipai u, asima sô 're ĩrob'ruiwapari u'âsi za'ra wa'aba mo, ĩwẽ uptabi zô si. Tane nherẽ, 'Re ĩhâimana u'âsi mono pẽ'ẽzani, romhuri hã sipu'u pese na ãma 're sipawaptob za'ra mono da, ĩsazei'wa norĩ ma, te te 're ĩ'apisutu mono zéb zô, te za duré asima sô 're ĩrob'ruiwapari u'âsi za'ra wa'aba mo. E marĩ ĩpire uptabi zô, te za tawamhã, asima sô 're ĩrob'ruiwapari u'âsi za'ra wa'aba mo. 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u na, sena na ĩsazei'wa norĩ ma, da te 're ĩrowasu'u za'ra mono zéb zô si, te za asima 're ĩrob'ruiwapari u'âsi za'ra wa'aba mo, ĩwẽ uptabi zô si. ² Ni'wam norĩ hã timreme nai õ nherẽ, damreme dama ĩwaihu'u'õ na te te dama ãma 're rowasu'u za'ra mono wamhã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma si, mreme pibui pese za'ra di za, ta norĩ nhimirowasu'u hã damreme dama ĩwaihu'u'õ na hã. Ta norĩ hã te te dama ãma 're rowasu'u za'ra mono wamhã, taré te za da te 're wapari za'ra, dama sadaihu'u za'ra õ wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono pẽ'ẽzani nhimipawaptobzéb zarina, marĩ dama ĩwaihu'u'õ na si, 're mreme zusi mono wa, ta norĩ hã. ³ Tane nherẽ, ni'wam norĩ hã damreme uwaibaba, 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u na, sena na ĩsazei'wa norĩ ma, te te ãma 're rowasu'u za'ra mono wamhã, taha na si te za ĩsazei'wa norĩ hã 're sipawaptob u'âsi za'ra, Wanhib'apito ãma siptete sina 're nomro mono da, pẽ'ẽ wẽ na. Taha zarina si, te za duré tãma 're rowẽ wairébé apâ, tiwi 're robzei'õ za'ra mono wamhã. ⁴ Ni'wa hã timreme nai õ nherẽ, damreme dama ĩwaihu'u'õ na te te dama rowasu'u wamhã, 'râwip si te ãma sipawapto, Wanhib'apito ãma siptete na 're hâimana u'âsi mono da. Te te ãma dapawapto waihu'u õ di za, dama sadaihu'u õ wa. Tane nherẽ, ni'wa hã damreme uwaibaba, 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u na ĩsazei'wa norĩ ma, te te rowasu'u wamhã, aihĩni te za wapari waihu'u za'ra, taha zarina oto ãma 're sipawaptob za'ra mono da, Wanhib'apito ãma ta norĩ hã siptete sina ãma 're hâimana za'ra mono da oto.

⁵ Wa hã wa tō ĩsima te 're aiwẽ za'ra wa'wa, uburé aimreme aba nai õ nherẽ, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã dama 're sadawa

wasu'u za'ra wa'aba mono da, damreme dama ĩwaihu'u'õ na hã. Tane nherẽ, taha nhipai u, wa tô duré te ĩsima 're aiwẽ uptabi za'ra wa'wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u na damreme uwaibaba si, dama 're rowasu'u za'ra wa'aba mono da. E marĩ wa. 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u na damreme uwaibaba, te te dama 're ĩrowasu'u za'ra mono norĩ si, te za danhipai u pire na 're hâimana za'ra, ĩsazei'wa norĩ ma. Ni'wam norĩ hã timreme nai õ nherẽ, damreme dama ĩwaihu'u'õ na, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te dama 're sadawa wasu'u za'ra mono pari, ta norĩ nhimirowasu'u nhipai u, sô'awi da te oto dama 're wasu'u pese za'ra mono wapsi, tawapsi te za oto damreme dama ĩwaihu'u'õ na dama ĩsadawa wasu'u'wa norĩ hã pire na 're hâimana za'ra, aiwa 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u na damreme uwaibaba, te te dama 're ĩrowasu'u za'ra mono norĩ me. Tawapsi te za oto ĩsazei'wa norĩ hã ãma 're sipawaptob u'âsi za'ra, siptete sina Wanhíb'apito ãma 're nomro u'âsi mono da, ta norĩ hã. ⁶ ĩsisãnawã norĩ, ãne wa za oto aima ãma rowasu'u za'ra wa'wa. Niwapsi wa za ãma atẽme ĩmorĩ 'wa, te aipawaptob za'ra wa'aba da. Tawamhã, atẽme ãma ĩmorĩ aba wamhã, duré damreme dama ĩwaihu'u'õ na si, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te aima sadawa wasu'u za'ra wa'aba wamhã, e tô ĩ'uwaibaba, wa aré ãma aipawapto wẽ za'ra wa'wa. Mare di. Marĩ dai õ di aré, damreme dama ĩwaihu'u'õ na te aima ĩsadawa wasu'u za'ra wa'aba zé hã. Aimreme aba na, te aima ãma rowasu'u za'ra wa'aba wapsi, te aré ĩwapari waihu'u za'ra wa'wa, 'rãwi oto ãma 're asipawaptob za'ra wa'aba mono da, marĩ dama ĩwaihu'u'õ na 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te ĩma ĩwaihu'uzém na hã, duré 'rãwi 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti te ĩwaihu'u na hã, duré 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u na hã, duré ĩsazei'wa norĩ hâimanazém na roti na hã.

⁷ ãne, wa za duré aima ãma romnhimiré'é za'ra wa'wa, ĩwaihu'u za'ra wa'aba zéb da hã. Danhimnhihârazé ĩsyryre hã ãma 're danhimnhihãsi mono wamhã, ĩwapari pibui pese na ãma 're danhimnhihãsi mono õ nherẽ, da te 're wapari waihu'u za'ra mono õ di, danhimnhihârazé hã. Duré, rowamremezé hã da te ãma 're rowamreme za'ra mono wamhã, ĩwapari pibui pese na, da te ãma 're rowamreme za'ra mono õ nherẽ, da te 're wapari waihu'u za'ra mono õ di, rowamremezé hã. ⁸ Duré da'wapéi'wa norĩ zô, danhimnhihârazém na 're danhimnhihãsi mono wamhã, e siwa'ru sô 're danhimnhihãsi mono nherẽ, te za dasi'wapé da hã, sima 're sipese za'ra, da'wapéi'wa norĩ hã. Mare di. ⁹ Tane duré, a norĩ wa'wa hã damreme dama ĩwaihu'u'õ na si, dama 're rowasu'u za'ra wa'aba mono wamhã, e niha te za da te ãma 're asadaihu'u za'ra wa'wa, da te ãma 're aiwapari waihu'u za'ra wa'aba mono da hã. Da te ãma 're asadaihu'u za'ra

wa'aba mono õ di za tō. Asimirowasu'u za'ra wa'aba na hã, rowa'u'u si te za taré te te ãma 're ropé, nimomo. ¹⁰ Daro mono bâ, te tō damreme mono bâ ahâ uptabi na dama 're hâimana za'ra, râwi ãma 're ĩdasisadaihu'u za'ra mono zéb da hã, damremezém na hã. ¹¹ Tane nherê, ni'wa hã damreme ĩma ĩwaihu'u'õ na, te te ĩma rowasu'u wamhã, ĩsiré a'uwê'õ na, wa za ĩsina waihu'u, ĩma sadaihu'u õ wa. Duré wa hã ĩsiré a'uwê'õ na, te za duré sina ĩwaihu'u, tãma ĩzadaihu'u õ wa. Tane duré, ni'wam norĩ hã timreme nai õ nherê, damreme dama ĩwaihu'u'õ na, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te dama 're sadawa wasu'u za'ra mono wamhã, da te ãma 're sadaihu'u za'ra mono õ di za. Taré te za da te 're wapari za'ra, dama sadaihu'u za'ra õ wa, ta norĩ hã. ¹² A norĩ wa'wa hã bété. Ma tō sō 're asõpré u'âsi aba mo, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã Tipê'êzani na, romhuri mono bâ te te aima 're ĩpisutu za'ra wa'aba mono zéb zô, ãma 're asipawaptob za'ra wa'aba mono zéb da hã. Romhuri hã õhõ si 're hâimana za'ra mono õ di, ĩpire uptabi na hã. Sisarina si õ di, romhuri hã. Taha wa, romhuri ĩwê uptabi zô si, te za asima 're ĩrob'ruiwapari u'âsi za'ra wa'aba mo, ãma 're asipawaptob za'ra wa'aba mono zéb da hã, Wanhib'apito ãma asiptete sina 're anomro u'âsi aba mono da, taha ãma si.

¹³ Taha wa, ni'wam norĩ hã timreme nai õ nherê, damreme dama ĩwaihu'u'õ na, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te dama 're sadawa wasu'u za'ra mono wamhã, ta norĩ hã te za duré te te tiwi 're rowaptêrê za'ra, ĩpê'êzani si romhuri te te tãma 're pisutu pese za'ra mono da, ta norĩ ma hã, damreme dama ĩwaihu'u'õ na 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u hã, sō'awi te te oto dama 're wasu'u pese za'ra mono da. ¹⁴ Wasiré ĩsazei'wa norĩ hã 're wasi'rã'õtõ mono wamhã, wa hã damreme ĩma waihu'u õ nherê, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, ãma 're ĩmreme mono wamhã, te ãma 're rosa'rata waihu'u mono õ di, ĩma waihu'u pese õ wa. 'Râwi ĩpê'ê na si, wa tãma 're ĩmreme. ¹⁵ E niha tawamhã, ĩ'uwaibaba si te 're ĩ'manharĩ mono zéb da hã. ĩpê'ê na, wa za tō tãma 're ĩmreme 'râwi, damreme ĩma ĩwaihu'u'õ na hã. Tane nherê, wa za duré wamremezém na tãma 're ĩmreme, te ãma 're ĩrosa'rata pibui pese mono zéb da hã. Duré wasiré ĩsazei'wa norĩ siré 're ĩnho're mono wamhã, wa za tō 'râwi ĩpê'ê na 're ĩnho're, damreme ĩma ĩwaihu'u'õ na hã. Tane nherê, taha nhipai u, wa za duré wamremezém na 're ĩnho're, te ãma 're ĩrosa'rata pibui pese mono zéb da hã. Taha wa, ãne te za duré a norĩ wa'wa hã 're ĩ'manharĩ za'ra wa'aba mo. ¹⁶ A norĩ wa'wa hã asiré 're asi'rã'õtõ aba mono wamhã, áté te za aipê'ê na si 'Re ĩhâimana u'âsi mono ãma 're aiwata za'ra wa'aba mo, damreme dama ĩwaihu'u'õ na si, tãma 're aimreme zusi aba mono ré. ãne wamhã, e niha te za aiwapari'wa norĩ hã ãma 're aiwata za'ra wa'aba

mono zém na, te te 're ai'uzei pese za'ra wa'wa, aimreme na te te 're asadaihu'u za'ra wa'aba mono õ nherê, ta norĩ hã. ¹⁷ ãne hã 'Re ãhãimana u'ãsi mono ãma 're aiwata za'ra wa'aba mono zé hã wê nherê, tane nherê, asiré 're asi'rã'õtõ aba mono norĩ hã ãma 're sipawapto waihu'u za'ra mono õ di, siptete sina Wanhib'apito ãma 're ãnomro u'ãsi mono zéb da hã. ¹⁸ Wa hã ãsiwaprosi, wa asipai u wa'aba, damreme ãma ãwaihu'u'õ na 're ãmreme u'ãsi. Taha zarina, wa 'Re ãhãimana u'ãsi mono ãma 're ãwata u'ãsi. ¹⁹ Tane nherê, wasiré ãsazei'wa norĩ hã 're wasi'rã'õtõ mono ré, damreme dama ãwaihu'u'õ na, ãnhimirowasu'u pa uptabi na te dama 're arowasu'u mono wamhã, e ãne hã wê di aré, ãma 're ãdasipawapto za'ra mono zéb da hã. Wê prã ti aré, ãma hã. ãnhimirowasu'u 'rutu na nherê, damreme dama ãpibui pese na te dama 're rowasu'u mono wapsi, tawapsi wê uptabi di aré ãma hã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ãnhimiroti na te dama ãma 're ã'aroti mono zéb da hã.

²⁰ ãsisãnawã norĩ, ai'uté norĩ hã siwa'ru te te sima 're ãrosa'rata za'ra mono ne, asima ãma 're rosa'rata za'ra wa'aba mono õ di za, te aima ãma ãrowasu'u za'ra wa'aba zém na hã. Duré ai'utépré norĩ hã tiwasédé te te 're ã'manharĩ za'ra mono õ ne, te za aiwasété ãna 're anomro aba mo. Aihãimana préduub sina, te za asima ãma 're ãrosa'rata u'ãsi za'ra wa'aba mo. ²¹ Duréhã 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u'wa hã ma tô ãne na ãma rob'ui'ééré, 'Re ãhãimana u'ãsi mono mreme na hã: "Darob amoi hawi te za ãnhib'a'uwê norĩ ma, da te 're ãzadawa wasu'u za'ra, dasimremezém na, ãnhib'a'uwê norĩ ma, damreme tãma ãsa'rese'õ za'ra na. Tane nherê, ãnhib'a'uwê norĩ hã te te 're ãwaparĩ za'ra mono õ di za, po're ãna 're nomro u'ãsi mono wa, ta norĩ hã."

ãne duréhã Wanhib'apito, zudezu norĩ ãma te te ãwaihu'u sirõmo za'ra zé hã, ãbaihã na hã.

²² Taha wa, damreme dama ãwaihu'u'õ na 'Re ãhãimana u'ãsi mono, da te dasima 're ãsadawa wasu'u za'ra mono zé, ãsazei'õ'wa norĩ ma ropibu ma, ta norĩ hã 'Re ãhãimana u'ãsi mono waihu'u pe hã te te 're ãwaihu'u za'ra mono zéb da hã. ãsazei'wa norĩ ma, rowasu'uzéb dai õ di, ã hã. Tane nherê, damreme uwaibaba, dama ãwaihu'u pese na ni'wam norĩ hã 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te dama 're ãsadawa wasu'u za'ra mono zé hã, ãsazei'wa norĩ ma ropibu ma, 'Re ãhãimana u'ãsi mono za ãwê na tãma 're ãsõprub za'ra mono zém na, te te sina 're ãwaihu'u sirõmo za'ra mono zéb da hã, ã hã. ãsazei'õ'wa norĩ ma, rowasu'uzéb dai õ di, ã hã. ²³ ãté asiré ãsazei'wa norĩ me, te za asiré asi'rã'õtõ 'wa, uburé. Tawamhã ãté te za damreme aima ãwaihu'u aba õ na, ai'ahã wa'aba na asima ãrowasu'u za'ra wa'wa. Tawamhã ãté tane ré, te za ãsazei'õ'wa norĩ hã asisi, atême wa'aba, ãsazei'wai hãimanazé, te te waihu'u

za'ra õ nherẽ, te te aiwapari za'ra wa'aba da. ãne wamhã, e niha te za õ norĩ hã ai'ãma rosa'rata za'ra wa'wa. Áté te za ai'ãma rosa'rata waseté za'ra wa'wa, ai'rã siwamnarĩ za'ra wa'aba newa. ²⁴ Tane nherẽ, áté asiré asi'rã'õtõ aba ré, te za aimreme aba na si 'Re ìhâimana u'âsi mono, dama ìsadawa wasu'u za'ra wa'wa, ai'ahã wa'aba na. Tane ré, ìsazei'õ'wa norĩ hã atême sisisi aba wamhã, ta norĩ hã te za oto 'rãwi tipë'ê na tiwaseté na siwaihu'u za'ra, 'Re ìhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u hã timremezém na te te oto ìwapari za'ra zéb zarina, ìsazei'wa norĩ 're ìhâimana za'ra mono zé, te te ìwaihu'u za'ra õ norĩ hã. Taha zarina, te za oto siwë'õ pese za'ra, tiwaseté na ìsiwaihu'u za'ra zéb zarina. ²⁵ 'Rãwi sima si, te te 're ìrosa'rata za'ra mono zé hã te za oto tiwi waihu'u za'ra ni, ìmana'rãmi hawi. Tawamhã, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã, tãma ìpire za'ra na te te oto sina waihu'u za'ra wa, te za oto hi'rãtitõ tãma ana, ãma wata za'ra da. Tawamhã ãne te za oto ta norĩ hã 'Re ìhâimana u'âsi mono hã te te aima 're wasu'u za'ra wa'wa: "Re ìhâimana u'âsi mono hã te nare asõ'a wa'aba, aima 're hâimana za'ra wa'wa." ãne te za te te aima 're wasu'u za'ra wa'wa, ìsazei'õ'wa norĩ hã.

Ìsazei'wa norĩ hã 're si'rã'õtõ mono wa, marĩ ìuwaibaba si te te 're ìmanharĩ za'ra mono zé wasu'u

²⁶ ìsisãnawã norĩ, ãhã wasu'u na, wa za oto aima 'rãsutu za'ra wa'wa. Asiré 're asi'rã'õtõ aba mono wamhã, ni'wam norĩ si te za aima 're sõ're za'ra wa'wa, ìsazei'wa nho'rezém na. Ni'wam norĩ si te za duré ìsazei'wa norĩ 're aihâimana za'ra wa'aba mono zém na, te te aima 're roti za'ra wa'wa. Ni'wam norĩ si te za duré marĩ ìwaihu'u'õ hã te te aima 're waihu'u za'ra wa'wa, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã ta norĩ ma si, te te 're ìwaihu'u za'ra mono zéb zarina. Timreme nai õ nherẽ, te za duré ni'wam norĩ si 'Re ìhâimana u'âsi mono hã te te aima 're sadawa wasu'u za'ra wa'wa, damreme aima ìwaihu'u za'ra wa'aba õ na hã. Ni'wam norĩ si te za duré aimreme aba zarina, te te aima ãma 're wasu'u pese za'ra wa'wa sõ'awi, aré damreme aima ìwaihu'u za'ra wa'aba õ na 'Re ìhâimana u'âsi mono, da te aima 're ìsadawa wasu'u za'ra wa'aba mono zé hã. Asimiromhuri aba mono bâ, te za ãma 're asipawaptob u'âsi za'ra wa'aba mo aihâiba mono bâ, Wanhib'apito ãma si asiptete sina 're anomro aba mono da. ²⁷ Aihĩni 're ai'rã'õtõ aba mono ré, ni'wam norĩ hã damreme dama ìwaihu'u'õ na te te aima 're rowasu'u za'ra wa'aba mono wamhã, ma-parane te za te te aima 're 'mairowasu'u wa'wa. Si'ubdatõ dahâiba wamhã, wë di duré. Tane nherẽ, ta norĩ nhipai u hã asima 're 'mairowasu'u za'ra wa'aba mono õ di za, damreme aima ìwaihu'u aba õ na hã. Si'ubdatõ haré te za asima 're ì'mairowasu'u wa'aba mo. Duré sisarina si, te za ta norĩ hã atãma te te aima 're rowasu'u za'ra wa'wa. Taha parimhã, te za oto ni'wa hã sõ'awi te te aima ãma 're wasu'u pese za'ra

wa'wa, aimreme aba na oto 're ĭwaihu'u za'ra wa'aba mono zéb da hã, asi'uihã na wa'aba. ²⁸ Tane nherë, ni'wa hã aimreme aba na aima ĭwasu'u pese aba 'wa da hã, asiré 're 'maihamana aba mono õ wamhã, tawamhã, damreme dama ĭwaihu'u'õ na 'Re ĭhãimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa norĩ hã te za ari'iwi 're si'ubumro. Tipë'ë na si, te za 're mre me zusi, 'Re ĭhãimana u'âsi mono ma, damreme tâma ĭwaihu'u za'ra õ na hã. ²⁹ Asiré 're asi'rã'õtõ aba mono ré, ni'wam norĩ hã aimreme aba na 'Re ĭhãimana u'âsi mono te te aima 're sadawa wasu'u za'ra wa'aba mono wamhã, maparane te za tõ te te aima 're 'mairowasu'u wa'wa. Si'ubdatõ dahãiba wamhã, wë di duré. ãne wamhã, ni'wam norĩ hã asiré ĭsazei'wa norĩ hã te za ĭsimirowasu'u za'ra zëm na te te sima âma 're rowaihu'u pese za'ra, 'Re ĭhãimana u'âsi mono hawib zõ, tõ sena zõ, te te âma ĭwaihu'u pese za'ra zéb da hã. ³⁰ Tawamhã duré, ni'wa hã te te aima rowasu'u za'ra wa'aba ré, âté ni'wa ĭhãiba amoi ma, te za 'Re ĭhãimana u'âsi mono hã tâma waihu'u, tizadawa wasu'u hã, taha zama te te oto aima sadawa wasu'u za'ra wa'aba da. ãne wamhã, aima rowasu'u 'rata aba 'wa hã te za tinhimirowasu'u hã sazã, õhõ si te te oto aima sadawa wasu'u za'ra wa'aba da. ³¹ Taha zarina si, te za oto 'Re ĭhãimana u'âsi mono hã sisãna'repsi asima 're ĭsadawa wasu'u za'ra wa'aba mo, aihĩni oto âma 're ĭwaihu'u pese za'ra wa'aba mono zéb da hã asi'uihã na, duré aipë'ë wë wa'aba zarina, asiptete sina âma 're anomro aba mono da oto. ³²⁻³³ 'Re ĭhãimana u'âsi mono hã, marĩ hã siwa'ru, wa te 're ĭ'manharĩ za'ra mono zéb da hã, te te sima 're wa'awë mono õ di. Rowë na wawaimri wasiré 're wahãimana za'ra mono da si, ma tõ te te sima 're wa'awë. Taha wa, ni'wam norĩ hã damreme uwaibaba si, 'Re ĭhãimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa na te te dama 're rowasu'u za'ra mono wamhã, te za 're si'madã'ã pese za'ra, siwa'ru te te dama 're rowasu'u za'ra mono tõ da, rowahutu zõ, 're dasi'rã'õtõ mono sidãpãsi, te te 're damreme nhihãri za'ra mono tõ da. Daro mono bã ĭsazei'wa norĩ, siré 're ĭsi'rã'õtõ mono norĩ 're ĭhãimana za'ra mono zéb uwaibaba si, te za te te dama âma 're rowasu'u za'ra, ĭsadawa wasu'u'wa norĩ hã.

³⁴ ĭsazei'wa norĩ, asiré 're asi'rã'õtõ aba mono wamhã, pi'õ norĩ hã te za ari'iwi dame 're si'ubumro, 're ĭwahãimana za'ra mono zéb zarina. Timro norĩ zapari, te za tõ 're hãimana za'ra pi'õ norĩ hã, duréihã 'Re ĭhãimana u'âsi mono nhimiroti na, Mozési ãne na te te âma ĭrob'ui'érezéb zarina. Taha wa, asiré 're asi'rã'õtõ aba mono wamhã, pi'õ norĩ hã te te sima 're robzanhamri za'ra mono õ di za, timreme na asima 're rowasu'u za'ra wa'aba mono ré, te te 're ro'wa'rutu tõ za'ra mono da. ³⁵ Pi'õ norĩ hã dasi'rã'õtõzéb âma, rowahutu'wa norĩ nhimirowahudu hã te te 're wapari za'ra mono wamhã, tâma ĭwaihu'u za'ra õ hã te te oto 're waihu'u pese za'ra mono da, te te sima 're wë za'ra mono wamhã, 'rip si te za timro hã te te

ãma 're sadanharĩ za'ra, waimri si. Īsazei'wa norĩ hã aihĩni 're asi'rã'õtõ aba mono ré, pi'õ norĩ hã timreme na te te dawĩ 're sihãri za'ra mono wamhã, wẽ õ di za, pi'õ norĩ mreme hã.

³⁶ E 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u hã dawana waihu'u za'ra wa'aba bã, te za ãne 're aihãimana za'ra wa'aba mo, Īsazei'wa norĩ 're ãhãimana za'ra mono zéb zarinaĩ õ nherẽ. E a norĩ wa'aba ma si, ma tõ aima ãma wasu'u za'ra wa'aba ni. ³⁷ Āhãna te aima ãma ĩrob'ui'éré za'ra wa'aba zé hã, ĩsi'uihã na ĩnhimiroti na hãĩ õ di. Wanhib'apito zadawa para, wa aima ãma rob'ui'éré za'ra wa'wa, ĩsimiroti zarina si. Ma'ãpé, ãne hã asi'uihã na ãma waihu'u za'ra wa'aba, 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u'wa na asi'ãma 're ĩrosa'rata za'ra wa'aba mono norĩ hã, duré aimawi romhuri mono bã, Tipẽ'ézani na te te aima 're ĩpisutu za'ra wa'aba mono zém na asi'ãma 're ĩrosa'rata za'ra wa'aba mono norĩ hã. ³⁸ Āne na ĩnhimiroti na, ni'wam norĩ hã te te 're ĩzaze za'ra mono õ wamhã, tawamhã, ĩsazei'õ'wa na te za ta norĩ ãma 're ĩrosa'rata u'ãsi za'ra wa'aba mo. Taha wa, a norĩ wa'wa hã ta norĩ nhimiroti hã 're 'madã'ã za'ra wa'aba mono õ di za oto.

³⁹ Īsisãnawã norĩ, ãne wa za ãhã wasu'u na hã aima ãma 'rãsutu za'ra wa'wa. Aimreme aba zém na, 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u'wa 're aihãimana za'ra wa'aba mono da, te za 'rãwi 're asi'madã'ã za'ra wa'aba mo. Duré damreme dama ĩwaihu'u'õ na, 'Re ãhãimana u'ãsi mono, asima 're sadawa wasu'u za'ra wa'aba mono tõ da, 're asisadawa uwati za'ra wa'aba mono õ di za. ⁴⁰ Asiré 're asi'rã'õtõ aba mono wamhã, uburé marĩ hã te za ĩ'uwaibaba si 're ĩ'manharĩ za'ra wa'aba mo, ĩpibui pese zarina si, aiwaimri wa'aba.

15

Cristu ĩhãiwa'utuzé wasu'u

¹ Īsisãnawã norĩ, ãne wa za duré ãma aipo're pu'u za'ra wa'wa. Duréhã Zezusihi wasu'uwẽ na, wa tõ te aima 're rowasu'u za'ra wa'wa. Taha zarina, ma tõ oto asima ĩwẽ za'ra wa'wa, asiptete sina ãma 're anomro u'ãsi aba mono da oto.

² Āhã wasu'uwẽ hã te aima ãma 're ĩwasu'u za'ra wa'aba mono zé hã, asiptete sina 're sazei utõri za'ra wa'aba mono õ wapsi, te za 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te 're asõ'reptu za'ra wa'aba mono zé hã asina 're ĩ'uwa'imrami za'ra wa'aba mo. Tane nherẽ, áté 'Re ãhãimana u'ãsi mono, asina 're umnhasi uptabi za'ra wa'aba mono õ wamhã, te te 're ĩ'asõ'reptu za'ra wa'aba mono zé hã asina 're uwaimrami za'ra wa'aba mono õ di za.

³⁻⁴ Zezusihi wasu'uwẽ hã danhipai u ĩpire uptabi hã, wa tõ te aima 're wasu'u za'ra wa'wa, da te ĩma 're ĩrowasu'u za'ra mono zéb zarina. Āne, Zezusihi wasu'u hã ĩpire uptabi hã: Cristu hã ma tõ, u, wazada dãrã, uburé wawasété na 're ĩwahãimana za'ra mono norĩ zada. Taha pari, ma tõ dasiwi sêrẽ ni, u, ab're 're. Tawamhã bãdã maparane ãma si'utõri õ ré, ma tõ

duré Īmama hã hãiwa'utu, 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã. Āne ma tãma tiromhãiba, duréihã 'Re ĩhãimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa norĩ hã ĩbahiã na te te ãma ĩrob'ui'éré sirõmo za'ra zéb zarina. ⁵ Tawamhã Zezusi hã hãiwa'utu pari, Pedruhu ma, ma tã sihãiré. Taha pari, ma tã duré tizadawa wasu'u'wa norĩ ma zama sihãiré za'ra, 12 na aré ĩsiré 're ĩnomro mono norĩ ma hã. ⁶ Taha parimhã, ma duré tizazei'wa norĩ nho'a sihãiré, 500 na ĩhãiba za'ra norĩ nho'a, aihĩni siré si'ubumroi ré. Ta norĩ hã te zahadu dâ'ã ãna 're hãimana za'ra. Ni'wam norĩ si, ma tã tidã'ã za'ra, umro na. ⁷ Taha pari, ma tã duré Ti'aduhu ma sihãiré. Taha za'u si, ma duré dama ĩsadawa wasu'u'wa da, za daro mono bã te te ĩsatõrĩ za'ra norĩ ma, sihãiré za'ra, uburé te te hãiba pibu za'ra da.

⁸ Taha wa, ĩma hã robduma si, ma tã duré sihãiré, Zezusi hã. Ni'wa hã daza'u si poto wa, marĩ ĩwẽ uptabi hã dasiré te te sina ĩ'uwaimrami õ ne, wa tã wa hã daza'u si Zezusi hã 'madã, ĩtõmo na, ĩma sihãiré wa. ⁹ Wa hã uburé ĩsiré Zezusihi zadawa wasu'u'wa norĩ zapari, wa 're ĩhãimana, tãma ĩwapu za'ra na. E marĩ wa. Te sazei õ ré, wa tã 'Re ĩhãimana u'âsi mono nhib'a'uwẽ ma, te tãma 're rob'manharĩ wasété u'âsi za'ra. Taha wa, ĩbãĩ õ di aré, ĩsadawa wasu'u'wa na, da te 're ĩwaptẽrẽ za'ra mono zé hã. ¹⁰ Tane nherẽ, 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã tinhimizawi pese zéb zarina si, ma tã ĩma tinhopru, tã õhõ na si dama 're ĩhãimana mono da oto, Cristuhu zadawa wasu'u'wa na. E tawamhã, taré ma tã ĩma tinhopru, 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã. Mare di. Wa tã te ĩsina tãma 're uwaimrami u'âsi. Uburé ĩsiré Cristuhu zadawa wasu'u'wa norĩ hã, wa tã romhuri na te 're 'rãnhpai u'âsi za'ra. Tane nherẽ, ĩsi'uihã na te dama 're romhuri mono õ di. 'Re ĩhãimana u'âsi mono si, ma tã te te 're ĩpawapto, ãne na te dama 're romhuri mono da, ĩma ĩsõprubzéb zarina si. ¹¹ Āté, wa hã wa tã aima wasu'u na'rata za'ra wa'wa, Zezusihi wasu'uwẽ hã. Āté ĩsiré norĩ si ma tã aima wasu'u na'rata za'ra wa'wa. Āne hã wẽ di tã, ĩma hã. E marĩ wa. Wa norĩ hã Cristuhu zadawa wasu'u'wa norĩ hã, misire Zezusihi wasu'uwẽ hã wa te dama 're wasu'u za'ra mono wa, tã õhõ si wa. Tã taha wasu'uwẽ si, ma tã oto 're ĩsaze za'ra wa'aba mo, a norĩ wa'wa hã.

'Re dadã'ã za'ra mono nherẽ, apã 're ĩdahãiwa'utu za'ra mono zé wasu'u

¹² Āne, wa za duré ãma aima rowasu'u za'ra wa'wa. Ni'wam norĩ hã asiré 're hãimana za'ra wa'aba mono nherẽ, te ãne ta norĩ hã te te sima 're nharĩ za'ra: "Re dadã'ã za'ra mono wamhã, apã 're dahãiwa'utu za'ra mono õ di za, niwamhã. Mare uptabi di za." Āne te ni'wam norĩ hã te te sima 're nharĩ za'ra. E ãne hã tã sena. Mare di. Cristu hã dã'ã nherẽ, 'Re ĩhãimana u'âsi mono apã te te ĩhãiwa'utu na, sena na, wa te dama 're wasu'u za'ra mono nherẽ, e niha te bété ãne na te

te āma 're rosa'rata upa siroptub za'ra, asiré 're ĩhāimana za'ra wa'aba mono norĭ hā. ¹³ 'Re dadā'ā za'ra mono nherē, apā ĩdahāiwa'utu za'ra zé hā tō senai ō 'wa'āhā, e marĭ te aré wama wasu'u za'ra. Cristu, apā ĩhāiwa'utuzé wasu'u hā, tō senai ō na, te aré tō wama wasu'u za'ra. Āne hā aiwa aré tō, wama hā. ¹⁴ Duré, Cristu hā 'Re ĩhāimana u'āsi mono, sena na te te apā hāiwa'utu ō 'wa'āhā, aré marĭ dai ō di, Zezusihi wasu'uwē, wa te dama 're ĩwasu'u za'ra mono zé hā. Taré 'wa'āhā, aré marĭ dai ō di duré, Cristuhu āma 're ĩsasōmri za'ra wa'aba mono zé hā. Taré te aré 're ĩsaze za'ra wa'aba mo, marĭ dai ō nheré aré. ¹⁵ 'Re dadā'ā za'ra mono nherē, apā 're ĩdahāiwa'utu za'ra mono zé hā tō senai ō 'wa'āhā, Cristu hā 'Re ĩhāimana u'āsi mono, apā te te ĩhāiwa'utuzé hā, aré tō senai ō di duré, āne hā aiwa. Senai ō 'wa'āhā, wa norĭ hā wazadawa nhipse na, wa aré taré wa te dama 're wasu'u za'ra 'Re ĩhāimana u'āsi mono hā, Cristu apā te te ĩhāiwa'utuzém na, wa te dama 're rowasu'u u'āsi za'ra mono wa. Tarére aré tō, dama wanhimirowasu'u za'ra hā. ¹⁶ 'Re dadā'ā za'ra mono nherē, apā ĩdahāiwa'utu za'ra zéb da hā tō senai ō 'wa'āhā, Cristu, apā ĩhāiwa'utuzé wasu'u hā, tō senai ō na te aré wama wasu'u za'ra tō. ¹⁷ Duré, 'Re ĩhāimana u'āsi mono hā Cristu apā te te ĩhāiwa'utuzé hā tō senai ō 'wa'āhā, aré tarére, Cristuhu āma 're ĩsasōmri za'ra wa'aba mono zé hā, aiwasété wa, asada ĩdā'ā aba zém na, 're ĩsaze za'ra wa'aba mono zé hā. ĩhāiwa'utuzé hā senai ō 'wa'āhā, 'Re ĩhāimana u'āsi mono te te siwi 're aiwē'ō pese za'ra wa'aba mono haré, te aré tō zahadu aiwasété ré, 're anomro u'āsi aba mo, ōne haré, aiwasédé hā te te aima 're pari za'ra wa'aba mono āna. ¹⁸ Duré, Cristuhu hāiwa'utuzé hā senai ō 'wa'āhā, uburé ĩsazei'wa, 're ĩdā'ā za'ra mono norĭ hā te aré ĩpē'ē 're, dā'ā u'āsi 're hāimana za'ra, 'Re ĩhāimana u'āsi mono nhiti. ¹⁹ Cristu hā apā hāiwa'utu ō 'wa'āhā, tō ĩbāre te aré wa'āma 're dapē'ézé uptabi za'ra, wasiré ĩsazei'wa 're ĩwahāimana za'ra mono norĭ āma hā. E marĭ wa. Marĭ dai ō wa aré, wa te āma 're ĩsasōmri za'ra mono zé hā, marĭ da ne, wa te 're saze za'ra mono wa, ti'ab ré.

²⁰ Tazahā, 'Re ĩhāimana u'āsi mono hā ma tō apā hāiwa'utu tō sena, Cristu hā. E marĭ te tawamhā, wama wasu'u za'ra, Cristu apā ĩhāiwa'utuzé hā. Niwapsi uburé ĩsazei'wa 're ĩdā'ā za'ra mono norĭ hā, tō sena za apā 'Re ĩhāimana u'āsi mono te te ĩhāiwa'utu za'ra zé, te wama wasu'u za'ra. Taréi ō di, ā hā. ²¹⁻²² Duréihā aibā hā ma tō tiwasété 'rata, Adā na ĩsisi hā. Taha nhirā na, te oto dadā'āzé hā uburé dama 're hāimana za'ra. E marĭ wa. Taha nhihudu si, 're dahāimana za'ra mono wa. Tane duré, aibā marĭ ĩwē hā te te ĩ'manharĭzéb zarina, te oto dahāiwa'utuzé hā dama 're hāimana za'ra, aiwab zahuré, āne hā. Cristu na ĩsisi hā. Taha āma si 're ĩnomro mono norĭ ma, te za dahāiwa'utuzé hā tāma 're hāimana za'ra, ōne u'āsi. ²³ Cristu

hã ma tô tihâiwa'utu na'rata. Niwa ti'ai u, za we apâ dazô morĩ wapsi, te za ĩsib'a'uwẽ norĩ hã tihâiwa'utu za'ra. ²⁴⁻²⁵ Tawapsi, te za oto rob'rãsutuzé hã ĩwa waptãrã. Tawapsi te za uburé dama ĩpire norĩ nhiptetezé hã tiwi a'uprosi Cristu hã, ti'ai ãma uburé dama roti'wa norĩ wi hã, hãiwa nhirõtô na uburé ĩhãiba'õ norĩ wib zama. 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã uburé tinhitob'ru norĩ ãma te te ĩ'ai'utézéb u si, te za Cristu hã te te 're da'ab'madã'ã, pire na. Taha parip si, te za oto Timama ma ĩsib'a'uwẽ hã sômri za'ra, õhõ si te te 're ab'madã'ã u'âsi mono da oto, pire uptabi na. ²⁶ Dadã'ázé hã te dazada 're hãimana. Ta hã te za oto Cristu hã uprosi pese, da'rãsutu ãma hã. ²⁷ Duréihã apito Dawi hã ma tô ãne na ãma rob'ui'ééré siro, Cristuhu ãma: "Ta hã ma tô 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã pisutu, uburé marĩ hã pire na te te 're ab'madã'ã mono da, siwaprosi."

Ãne duréihã Cristuhu ãma, Dawi te te ĩrob'ui'ééré siro hã te 're hãimana. E tawamhã, pire na dama 're ĩhãimana mono zéb da, Cristuhu pisutu'wai ma zama, te za pire na tãma 're hãimana, 'Re ĩhãimana u'âsi mono ma. Mare di. Taha ma zama, te te wasu'u õ di, ãne hã. Sisapari ma si, ma tô pisutu, 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã. Ãhã wasu'u hã wama pibui pese za'ra di oto. ²⁸ 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã te za te te 're da'apisutu, Cristuhu nhimi'madã'ã si oto 're dahãimana za'ra mono da. Tawapsi, te za oto ti'ra hã pisutu 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã, ĩsapari 're hãimana mono da oto, ĩmama si te te oto 're da'ab'madã'ã u'âsi mono da, danhipai u dama pire uptabi na.

²⁹ Ãne, wa za duré aima ãma rowasu'u za'ra wa'wa, za ĩdahãiwa'utu za'ra zé wasu'u na hã. Ni'wam norĩ hã asiré 're ĩhãimana za'ra wa'aba mono norĩ hã ma tô â dawabzuri hã da te tãma 're 'manharĩ za'ra, ĩsazei'wa norĩ, â dawabzuri da te tãma 're 'manharĩ za'ra mono õ ré, 're ĩdã'ã za'ra mono norĩ upana, ĩsazei'wa norĩ zu hãiwa'utu za'ra da. E marĩ da, ma tô bété ta norĩ hã ãne hã te te 're 'manharĩ za'ra, dahãiwa'utuzé wasu'u hã te te 're sazei uptabi za'ra mono õ nherẽ. Ãne wamhã, e tô ĩ'uwaibaba, aima za'ra wa'aba hã. ³⁰ Wa norĩ hã bété, Cristuhu ma, wa te 're ĩromhuri pese za'ra mono norĩ hã. Wama romnhimimnhasi na, wa 're wahãimana u'âsi za'ra bâtã sidãpãsi, ĩwasu'uwẽ hã wa te dama 're wasu'u za'ra mono 'ru te, niha da te wama 're rob'manharĩ za'ra mono õ'umnhasite, da te 're ĩwa'ruiwapari za'ra mono zéb zarina. Tawamhã dahãiwa'utuzé wasu'u hã senai õ 'wa'ãhã, e marĩ da, wa aré bété wa te tãma 're romhuri za'ra Cristuhu ma hã, wama romnhimimnhasi uptabi za'ra nherẽ. Marĩ dai õ di tô aré, tãma wanhimromhuri za'ra hã. ³¹ ĩsisãnawã norĩ, awẽ sidãpãsi aré 're ĩdã'ã u'âsi mono nherẽ, wa tô te dama 're rowasu'u u'âsi, ĩwasu'uwẽ na. Wa norĩ hã Wanhib'apito Cristu Zesusihi ãma simisutu oto 're wanomro mono wa, tô

sena aima 're ĩtoi uptabi za'ra wa'aba mono zéb zarina, wa tó sena na aima ĩsiwasu'u za'ra wa'wa, ãne na hã. ³² Épézu ãma, ni'wam norĩ hã ma tó ĩzada tihãimana wasété za'ra, robzahi hã dazô 're ĩwairébé mono ne. Ta norĩ 'rata, ĩhãimana ré hã, ĩma romnhimimnhasi uptabi di, te te siwi ĩwĩrĩ da newa. Tawamhã, dahãiwa'utuzé wasu'u hã taré wamhã, e sena aré ĩnhimiromhuri hã, Cristuhu ma hã, ĩma romnhimimnhasi nherẽ, te tãma romhuri wamhã aré. ãne hã ĩ'uaibaba ô di aré, ĩma hã. Taré aré, te 're ĩromhuri mono zé hã. Dahãiwa'utuzé wasu'u hã tó senai ô 'wa'ãhã, ti'ai ãma 're wahãiba si'utõrĩ pese za'ra mono 'wa'ãhã, ĩ'uaibaba wa aré danhimiroti wasété na, wa te da'ãma 're sasõmri za'ra. ãne danhimiroti wasédé hã: “Áté romhutu na, wa za wasi'utõrĩ. Áté awẽpsi. Taha wa, ãhãna hã watozém na si siwa'ru wato za'ra wa'aba, wanhirõiwi da, wasazém na, duré âzé na.” ãne wamhã, wa aré tó ĩbãre, wa te da'ãma 're sasõmri za'ra, dahãiwa'utuzé wasu'u hã tó senai ô 'wa'ãhã aré. ³³ ãne wa, te za dawi 're asi'madã'ã pese za'ra wa'aba mo, danhimiroti wasédé hã tó sena newa, da'ãma 're sasõmri za'ra wa'aba mono tó da. Taha na da'ãma 're sasõmri za'ra wa'aba mono wamhã, ta norĩ ne te za oto 're aihãimana wasété za'ra wa'aba mo. ³⁴ Ni'wam norĩ hã asiré 're ĩhãimana za'ra wa'aba mono norĩ hã 'Re ĩhãimana u'ãsi mono hã 'rãwi te te 're waihu'u za'ra mono ô di. E ãne na 're siséb za'ra mono ãna. Asimiza'rese ãna 're aihãimana za'ra wa'aba mono zém hawi, te za oto aipizari za'ra wa'wa, aiwasédé hã rẽme pese za'ra wa'aba da, aiwẽ uptabi na si 're anomro aba mono da oto.

'Re ĩhãimana u'ãsi mono hã za te te da'ahãiwa'utu wa, dahãiba té wasu'u

³⁵ Áté ni'wam norĩ hã asiré 're aihãimana za'ra wa'aba mono norĩ hã te za ãne 're sisadhanarĩ za'ra: “E niha te za merẽ 'Re ĩhãimana u'ãsi mono hã da'ahãiwa'utu. 'Re dadã'ã za'ra mono wa, 're dahãiba si'utõrĩ pese za'ra mono nherẽ, e niha te za merẽ ãne nherẽ, apã da'ahãiwa'utu.” ³⁶ E niha te asimirosa'rata waihu'u ãna, ãne na 're ĩ'upa za'ra wa'aba mo. Amnho potozém na, wa za pé aima ãma simiré'é za'ra wa'wa, waihu'u za'ra wa'aba da. Amnho hã da te 're zuri mono wamhã, ĩtomhã 're si'utõrĩ mono ô nherẽ, 're 'wanhipré za'ra mono ô di. ³⁷ Duré, tridu hã aro 'rã ne hã da te 're zuri mono wamhã, duré aimawi amnho hã da te 're zuri mono wamhã, e ĩteihi zama te za ĩsu da te 're zuri. Mare di. ĩnhama uptabi si te za da te 're zuri, pibui pese na 're poto za'ra mono da, amnho hã. ³⁸ Amnho hã da te 're zuri mono wamhã, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono hã te te ĩ'aropoto mono hawim haré, te te sima 're ĩ'apisutu mono zéb zarina si, te za dama 're 'wanhipré wairébé, sipu'u pese na.

³⁹ Duré, ti'ai âma uburé hâiba ré 're ãhâimana za'ra mono hã aiwapsi õ di. A'uwẽ hâiba hã aimawi. Duré abaze norĩ hâiba hã aimawi. Duré pe'a norĩ hâiba hã, aimawi. Duré si norĩ hâiba hã aimawi.

⁴⁰ Duré, hâiwa âma 're ãhâimana za'ra mono norĩ hâiba hã aiwab õ di, ti'ai âma 're ãdahâimana za'ra mono norĩ hâiba ne hã. Hâiwa âma si, dahâiba hã wẽ uptabi di. Duré 'madâ'â ze uptabi di. Ti'ai âma dahâiba hã wẽ nherẽ, duré 'madâ'â ze nherẽ, aiwab õ di, hâiwa âma dahâiba ne hã. ⁴¹ Bâdâ hã bété. Ta hã 'madâ'â ze ti. Wẽ uptabi di. A'amo hã 'madâ'â ze uptabi di duré. Uburé wasi hã hâiwa na 're ãsimasa mono hã, 'madâ'â ze ti duré. Tane nherẽ, uburé aiwapsi 're hâimana za'ra mono õ di, ã'madâ'â ze da hã. Duré uburé wasi norĩ hã aiwapsi 're simasa mono õ di, ã'madâ'â ze da hã.

⁴² Tane duré, za niwa 'Re ãhâimana u'âsi mono te te ãda'ahâiwa'utuzé hã. Amnho hã da te 're zuri mono wamhã, ãtomhã 're si'utõrĩ mono wapsi, te za 're 'wanhipré za'ra. Tane duré, ti'ab ré, 're dadâ'â za'ra mono pari, ab're 're, da te oto 're danheme mono wamhã, te za tô 're dahâiba si'utõrĩ za'ra. Tane nherẽ, 'Re ãhâimana u'âsi mono te te oto da'ahâiwa'utu wamhã, dahâiba hã aiwa dama 're hâimana za'ra mono õ di za oto. 'Re dahâiba si'utõrĩ za'ra mono ãna, te za oto ãré 're dahâimana u'âsi za'ra, õne u'â. ⁴³ 'Re dadâ'â za'ra mono wa, dahâiba hã ab're 're, da te 're sême mono wamhã, wasété uptabi di oto, dahâiba hã. Duré, marĩ hã te te 'manharĩ waihu'u õ di dahâiba hã, marĩ dai õ wa oto. Tane nherẽ, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã te te oto da'ahâiwa'utu wamhã, dahâiba hã wẽ uptabi di za oto. 'Madâ'â ze uptabi di za duré. Tawapsi, danhiptete uptabi na te za ãré 're dahâimana u'âsi za'ra oto. ⁴⁴ 'Re dadâ'â za'ra mono wa, dahâiba hã ab're 're, da te 're ãsême mono hã, ti'ai âma ré hã, dahâiba si, danhi ré si, duré dahi ré si. Tazahã 'Re ãhâimana u'âsi mono hã za te te da'ahâiwa'utu wamhã, dahâiba aimawi ré, te za oto 're dahâimana za'ra, ãpẽ'êzani nhimipisutuzéb zarina. Ti'ab ré, te tô dahâiba na 're dahâimana za'ra. Taha zarina, te duré hâiwa âma dahâiba aimawi ré 're dahâimana za'ra, 'Re ãhâimana u'âsi mono pẽ'êzani nhimipisutuzéb zarina. ⁴⁵ Duréihã Mozési hã ma tô ãne na âma rob'ui'ére:

“Re ãhâimana u'âsi mono hã ma tô aibã hã poto 'rata, Adã na ãsisi hã. A'uwẽ hâiba na 're morĩ da, ma tô poto 'rata tô.”

Ãne duréihã âma ãrob'ui'ére hã. Tane nherẽ, Adãhã ne te 're hâimana, 'Re ãhâimana u'âsi mono 'rata, dadâ'â ãna 're danomro mono da, te te dama 're ã'apisutu mono hã, ãpẽ'êzani nhimipisutuzéb zarina. Ta hã Zezusi. ⁴⁶ E tawamhã hâiwa âma hã dahâiba aimawi ré, ma tô 're dahâimana na'rata za'ra. Mare di. Ti'ai âma dahâibazém na, te tô a'ã ãré 're dahâimana na'rata za'ra, ti'ai âma ré hã. Niwapsi te za hâiwa âma dahâiba ãwẽ

uptabi ré si 're dahâimana za'ra. ⁴⁷ Duréihã aibã te te dama ĩpoto 'rada hã ma tô ti'a na 'manha, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. Tane nherê, taha uirĩ na si, ma tô aibã aimawi hã wei mo hãiwa hawimhã, ti'ai u, Adãhã ma ĩpire uptabi hã, ĩwê uptabi hã. ⁴⁸ Uburé ti'ai ãma 're ĩdahâimana za'ra mono norĩ hã te Adãhã hãiba ne, ĩré 're dahâimana za'ra, ti'ai 'manharĩ na ĩhãiba na'rata ne ré. Tane nherê, ni'wam norĩ si hãiwa ãma za 're ĩhâimana za'ra mono norĩ si, te za hãiwa ãma 're ĩmorĩ hãiba ne ré 're hãimana u'âsi za'ra, tô Cristuhu hãiba ne ré. ⁴⁹ Wa norĩ hã, aibã ti'ai 'manharĩ na ĩhãiba na'rata ne ré, wa ti'ab ré ĩré 're wahâimana za'ra. Tane, wa za duré niwapsi hãiwa hawi we ĩmorĩ hãiba ne ĩré 're wahâimana u'âsi za'ra. Taha wa, wa za oto ĩsine 're wahâimana u'âsi za'ra, õne u'âsi.

⁵⁰ ĩsisãnawã norĩ, ãne wa za aima ãma waihu'u za'ra wa'wa, tô sena. Ti'ai ãma ré wahãiba hã wanhi ré hã duré wawapruĩ ré hã, taha ré, hãiwa u ĩré 're wanhisisi waihu'u mono õ di za, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã da'ãma 're ĩsib'a'uwê mono zéb u hã. E marĩ wa. Ti'ai ãma ré wahãiba hã za wawi 're ĩsi'utõrĩ za'ra mono hã, hãiwa ãma ĩré 're wahâimana waihu'u za'ra mono õ di za oto, 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'rata ĩré 're ĩwahâimana u'âsi za'ra mono zéb da hã.

⁵¹⁻⁵² Marĩ hã aré dama ĩwaihu'u'õ hã wa za oto aima wasu'u hãiré za'ra wa'wa, sõ'awi. Ma'ãpé ĩwapari pese za'ra wa'aba za. Wa norĩ hã Zesusihi zazei'wa norĩ hã, ti'ab ré uburé wasi'utõrĩ sirõmo õ di za, rob'rãsutuzé wana hã. Rob'rãsudu hã oto ĩwa ĩwaptã'ãzé waihu'uzéb da, danhimnhihãrãzé da'rãsutu'wa, da te oto wapari za'ra wamhã, uburé ti'ai ãma zahadu wahãiba ré ré 're ĩwanomro mono norĩ hã, wa za awa'awi wahãiba na saprĩ za'ra ni, waptu na 're ĩdatõmo si'rãmi za'ra mono ne. Danhimnhihãrã hã da te wapari za'ra wi, ni'wam norĩ hã ĩsazei'wa norĩ hã dawana 're ĩdã'ã za'ra mono hã te za apã ahãiwa'utu, dã'ã ãna oto 're hãimana u'âsi za'ra mono da, ĩhãiba tiwi 're si'utõrĩ waihu'u za'ra mono ãna. Tawamhã wa norĩ zama wahãiba ré ré 're ĩwanomro mono norĩ hã, wa za duré wahãiba ĩtém na saprĩ za'ra ni, za oto wawi 're ĩsi'utõrĩ za'ra mono õ na hã. ⁵³ Ti'ai ãma ré hã, wahãiba hã si'utõrĩ pese di. Tane nherê, wa za tô niwapsi wahãiba ĩtém na saprĩ za'ra ni, za oto wawi 're ĩsi'utõrĩ waihu'u za'ra mono õ na hã, ĩré 're wahâimana u'âsi za'ra mono da oto, õne u'âsi. ⁵⁴⁻⁵⁵ ãne hã niwa za wama romhãimana za'ra wamhã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa norĩ hã duréihã te te ãma ĩrob'ui'éré sirõmo zahuré zéb zarina, te za tô wama ãma uwaimrami za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã, za apã ĩwahãiwa'utu za'ra zém na hã. ãne duréihã ãma ĩrob'ui'éré siro hã:

“Re ĩdadã'ã za'ra mono zém na, te za 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ãma ai'uté. Te za uprosi pese oto. 'Re ĩdadã'ã za'ra mono zé hã, e mahãta tawamhã te te da'ãma ĩ'ai'uté

za'ra zéb da hã. Marĩ õ di oto. Robaba uptabi di. Duré, e mahãta te ĩsiptetezé hã tãma 're hãimana oto, te te ãma 're ĩda'a'uprosi mono zéb da hã, apa'apa 'wa nhi'oto nhipsari ne hã. Marĩ õ uptabi di oto, tãma hã.”

Ãne duréhã ãma ĩrob'ui'ééré siro hã te 're hãimana, za dama ĩromhãimanazém na hã.

⁵⁶ E marĩ wa, ma tã aré 're ĩwadâ'â za'ra mono zé hã siptete na wazada 're hãimana za'ra. Wawasété na 're ĩwanomro mono zéb zarina, ma tã aré tã siptete na wazada 're hãimana za'ra, te te 're ĩwa'a'uprosi mono zéb da hã. Duré 'Re ĩhãimana u'âsi mono nhimiroti na Mozési te te ãma ĩrob'ui'éérézéb zarina, 're wanomro wê mono õ wa, ma tã aré te te siwi 're wa'awê'õ pese, 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã. ⁵⁷ Tane nherê, 'Re ĩhãimana u'âsi mono ãma si, 're wawata u'âsi za'ra wa'aba mono za. E marĩ wa. Ôhõ si, ma tã 're ĩwadâ'â za'ra mono zém na hã wama ãma ai'uté za'ra, Wanhib'apito Zezu Cristuhu si, ĩwê uptabi hã te te wazada ĩ'manharizém na hã.

⁵⁸ ĩsisãnawã norĩ, ĩma asawi pese za'ra wa'aba norĩ hã, taha wa, te za asiptete u'âsi Cristuhu ãma si 're anomro aba mo, tiwi 're aipizari za'ra wa'aba mono ãna. Wanhib'apito ma, 're ĩromhuri za'ra wa'aba mono zé hã taréi õ di. Ãne na asina waihu'u za'ra wa'aba wa, te za tãma 're ĩromhuri pese u'âsi za'ra wa'aba mo, asimi'ê na.

16

Zeruzarê ãma ĩsazei'wa norĩ ma, rob'uiprazé da te dasiwi ĩrã'õtõzé wasu'u

¹ ĩsazei'wa norĩ ma, rob'uiprazé hã asiwi ĩrã'õtõ aba zéb da na, wa za oto aima ãma roti za'ra wa'wa. Darasiza na danhipti'a nho'õmo nhisi ãma ĩsazei'wa norĩ, daza'rui mono bâ siré 're ĩsi'rã'õtõ mono norĩ ma, te tãma ĩroti za'ra zém na, wa za aima roti za'ra wa'wa, duré a norĩ wa'aba zama 'manharĩ za'ra wa'aba da. ² Dumidu sidâpâsi 're sãmra aba mono da, te za rob'uiprazé hã 're ĩpo'o u'âsi za'ra wa'aba mo, aihãiba mono bâ wa'aba. Aipawa'â hã syry na 're waibui wa'aba mono wamhã, syry na te za 're ĩpo'o za'ra wa'aba mo. Duré sa'êtê na 're waibui wa'aba mono wamhã, sa'êtê na te za duré 're ĩpo'o za'ra wa'aba mo. Atême ĩwisi aba wapsi, asiwi rã'õtõ aba da, asima rosa'rata za'ra wa'aba õ di za. ĩwana ré, te za asiwi 're ĩrã'õtõ u'âsi aba mo dumidu sidâpâsi, ĩzõ nomro sirõmo da. ³ Tawamhã atême ãma ĩwisi aba wapsi, asiwi ĩpisutu za'ra wa'aba norĩ hã wa za ĩré satõrĩ za'ra Zeruzarê u, asõprubzéb za'ra wa'aba ré hã, te te siwi âri da. Rob'ui'ééré ré zama, wa za satõrĩ za'ra, wa te ĩwêsãmri za'ra norĩ wasu'u na rob'ui'ééré hã. ⁴ Tawamhã, âté ĩzama wa za ĩsima rowê, Zeruzarê u ĩmorĩ

da hã. Taha wapsi, wa za ĩsiré ĩmorĩ za'ra, asiwi ĩpisutu za'ra wa'aba norĩ siré hã.

Paru hã za datême ĩmorĩzém na dama ĩsiwasu'uzé wasu'u

⁵ Wa tó ĩsima rowairébé, Masédoniza na danhipti'a nho'ómo nhisi u, a'â ĩmorĩ da, tame ĩsazei'wa norĩ siré a'â ĩnhamra hutu da. Masédoniza hawip si, wa za oto âma atême ĩmorĩ 'wa, tamomo. ⁶ Tawamhã, atême âma ĩwisi aba wamhã, âté wa za ai'rata ĩhâimana hã za'ra wa'wa. Áté rowa'u'u wahâ 're sa'wari mono ré, wa za a'â ai'rata ĩnhamra hã za'ra wa'wa. Tamep si, te za asiwi ĩpawaptob za'ra wa'wa, nimomo ĩmorĩzéb da hã, rowē na ĩmorĩ da, aihawi za'ra wa'aba. ⁷ Âma atême ĩwisi za'ra wa'aba wamhã, ai'rata ĩnhamra hutu za'ra wa'aba da, te ĩsina roti ô di. Ai'rata ĩnhamra hã za'ra wa'aba da si, wa tó ĩsima wē. Âne na dâ'âsina, awa'awi âma atême ĩwisi aba ô di za. Nimahã na si, wa za âma atême ĩmorĩ za'ra wa'wa. Tawapsi, wa za ai'rata ĩnhamra hã za'ra wa'wa, Wanhib'apito te te ĩma pisutu pese wapsi.

⁸ Taha wa, wa za a'â âme nhamra Épézu âma, Pētecoti na bātâ nhisi hã za ĩwa ĩwaptã'ázéb u, datoĩ 'manharĩzéb u. ⁹ ĩnhimiromhuri wē'ô'wa norĩ hã ahâ uptabi nherē, ma tó 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ĩnhowa ropese ĩma, âme te tãma 're ĩromhuri mono zéb da hã. Taha wa, âmemhã ĩma romhuri ahâ uptabi di za, Zezusihi wasu'uwē na te dama 're ĩromhuri mono zéb da hã.

¹⁰ Duré, Timotiu hã atême âma wisi za'ra wa'aba wamhã, ma'âpé asiwi sawi wē za'ra wa'aba za, sina hâtâ'â âna ai'rata sãmra aba da. Wa hã Wanhib'apito ma, te 're ĩromhuri mono ne, te duré taha zama te te tãma 're romhuri. Taha wa, te za asiwi ĩsawi pese za'ra wa'wa. ¹¹ Mreme wapu na 're hâimana mono newa, duré taré 're ĩhâimana mono newa, asiwi wē'ô za'ra wa'aba ô di za, âma atême wisi za'ra wa'aba wamhã. Te za âma ana wa'wa, rowē na aihawi wa'aba wei morĩ da apâ, we ĩtême wisi su'u da. Taha wa, wa zahadu sô mapari za'ra a'â, ĩsiré romhuri'wa norĩ zô zama.

¹² Wasisānawā Apuru hã wa za duré aima âma wasu'u za'ra wa'wa. Wa tó aré nasi tãma roti u'âsi, wasiré ĩsazei'wa norĩ siré âma atême morĩ za'ra wa'aba da, te te asabu za'ra wa'aba da. Tane nherē, te te sima rowē ô di, ta norĩ siré âma atême ĩmorĩ za'ra wa'aba da hã. Marĩ hã tãma hâimana ô wapsi, te za, u, âma atême timorĩ za'ra wa'wa, te te asabu za'ra wa'aba da.

Paru hã roti na za te te oto dama ĩrãsutuzém na rowasu'u

¹³ Asimiza'rese te za asimirosa'rata na 're aihâimana za'ra wa'aba mo. Cristuhu nhimiroti zarina si 're anomro u'âsi aba mono da, te za sada 're asiptete za'ra wa'aba mo. Aihâimana prédup sina te za 're aihâimana za'ra wa'aba mo, asina 're aihâtâ'â za'ra wa'aba mono âna. Asiptete sina te za âma 're

anomro aba mo, tiwi 're aipizari za'ra wa'aba mono āna. ¹⁴'Re asimizawi pese za'ra wa'aba mono zéb zarina, te za uburé marī hā dama 're ī'manharī wē u'āsi za'ra wa'aba mo.

¹⁵⁻¹⁶ Esitépanasihi āma, wa za oto aipo're pu'u za'ra wa'wa, īsōrōwa āma īsiré 're īhâimana za'ra mono norī āma zama. Ta norī hā ma tō sazei 'rata za'ra, Ataza na danhipti'a nho'ōmo nhisi āma, 're īsi'ubumroi mono norī hā. Ta norī hā, 'Re īhâimana u'āsi mono nhib'a'u'wē 're īhâimana za'ra mono norī hā simi'ē na te te 're pawaptob u'āsi za'ra mono da si, ma tō 're si'madâ'â za'ra. Āne hā aima waihu'u pese za'ra wa'aba di. Taha wa, īsisānawā norī, ta norī nhimiroti hā te za 're ī'madâ'â pese za'ra wa'aba mo, īsiré norī hā simi'ē na te te 're īromhuri pese za'ra mono norī nhimiroti zama.

¹⁷⁻¹⁸ Esitépanasi norī hā we ītēme sihutu wamhā, ma tō īma rowē watobro, Potunatu norī hā Aca'ituhu me. Wa hā ai'rata 're īnhamra aba mono ō wa, wa ai'āma 're īpē'ézé u'āsi za'ra wa'wa. Tane nherē, ta norī hā ai'upana wa'aba we ītēme sihutu wa, ma tō sina īma rowē wazere za'ra, te te sina aima 're īrowē zani u'āsi za'ra wa'aba mono ne. Ta norī hā te za asima 're īwasu'u wē u'āsi za'ra wa'aba mo.

¹⁹ Azi'a na danhipti'a nho'ōmo nhisi āma īsazei'wa norī, siré 're īsi'rā'ōtō mono norī hā te āma asawi za'ra wa'wa. Atira hā te duré āma asawi za'ra wa'wa, Prisiraha me. Uburé īsōrōwa āma rowahutu u siré 're īsi'rā'ōtō u'āsi mono norī zama, te duré āma asawi za'ra wa'wa. Simisutu, Wanhīb'apito āma oto 're anomro aba mono wa, te āma asawi za'ra wa'wa. ²⁰ Āme wasisānawā norī 're īsi'ubumroi mono norī hā te duré uburé āma asawi za'ra wa'wa.

Duré 're asirā'ōtō aba mono wamhā, te za uburé asiré īsazei'wa na 're aihâimana za'ra wa'aba mono wa, asō'utu na asisawi sina 're asitob'rata hârâ za'ra wa'aba mo.

²¹ Wa hā Paru, īsi'uihâ na wa za oto aima rob'ui'ére na 'rāsutu za'ra wa'wa, īnhib'rata na te āma asawi za'ra wa'aba zéb da hā.

²² Wanhīb'apito zawi'ō'wa norī ma, 'Re īhâimana u'āsi mono hā, rowē'ō te te tāma 're apisutu mono za.

Wanhīb'apito, apâ we aimorī su'u za.

²³ Wanhīb'apito Zezusihi ma, wa ai'āma tāma 're īmreme u'āsi za'ra wa'wa, te te 're asawi pese za'ra wa'aba mono wa, te te 're aipawaptob u'āsi za'ra wa'aba mono da.

²⁴ Cristu Zezusihi āma simisutu oto 're wanomro mono wa, wa asawi na āma 'rāsutu za'ra wa'wa, īma asawi uptabi za'ra wa'aba wa.

2 Corĩtu norĩ

Paru hã, maparane ãma te te duré

ĩrob'ui'éérézé, Corĩtu norĩ ma

Ībaihã wasu'uzé

Īmorĩ'rata na Paru hã te te Corĩtu norĩ ma rob'ui'ééré parimhã, ma tô duré aimawi na tâma rob'ui'ééré za'ra, ĩbaihã 're, dama ĩhâimana õ na. Rob'ui'ééré hã ĩtême wisi za'ra wamhã, ma tô tiwi tirobzei'õ za'ra, tinhimi'ui'ééré na hã ĩwasété na te te tâma nharĩ za'ra wa, Paru hã. Nima norĩ hã ma tô duré Paruhu ãma rosa'rata za'ra, sena na Zezusihi zadawa wasu'u'wa na 're ĩmorĩ õ na hã. Ma tô duré tâma nharĩ za'ra, ĩsazei'wa norĩ hã tiwasédé hã te te ĩ'manharĩ za'ra norĩ ma, te te rowairébé 'ru te. Taha wa, Paru hã tinhimi'ui'ééré na ma tô asa sa'ětē tâma nharĩ za'ra, sada ĩhâimana za'ra norĩ ma. Ma tô duré tâma siwasu'u za'ra, Zezu Cristu hã sena na te te ĩtême ĩsatõrĩ za'ra na hã. Ma tô duré wama rowasu'u za'ra, sena na Zezusihi nhirã zarina si 're ĩdanomro mono zém na hã, duré 're ĩwanomro mono zép tém na, Zezusihi nhimi'manharĩ wě zéb zarina.

¹ Wa hã Paru, wa ãma aima rob'ui'ééré za'ra wa'wa, Corĩtu na 'ri nho'õmo nhisi ãma, ĩwasu'u'wē u 're asi'rã'õtõ aba mono norĩ ma, asiré. Uburé Ataza na danhipti'a nho'õmo nhisi ãma, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhib'a'uwē 're aihâimana za'ra wa'aba mono norĩ ma zama, wa ãma aima rob'ui'ééré za'ra wa'wa. 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ma tô ĩpisutu, Cristu Zezusihi zadawa wasu'u'wa na ĩsadawa para dama 're ĩhâimana mono da, daro mono bâ, te te sima ĩwězéb uwaibaba.

Wano hã te duré ãma ĩzadawa wapto, uburé te aima ãma ĩrowasu'u za'ra wa'aba zém na hã, Timotiu na wano nhisi hã.

² Wamama ma, wa ai'ãma 're ĩmreme u'âsi za'ra wa'wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, duré Wanhib'apito Zezu Cristuhu ma zama, ĩsimizawizé hã ai'ãma 're hâimana u'âsi za'ra wa'aba mono da, rowē u'âsi, ãma 're anomro aba mono da.

Paru hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ãma ĩwatazé wasu'u

³ 'Re ĩhâimana u'âsi mono ãma si, 're wawata za'ra wa'aba mono za, Wanhib'apito Zezu Cristuhu mama ãma. Ta hã te wa'ãma 're siwamri u'âsi. Te duré te te 're wa'apawaptob u'âsi, wapē hã ĩ're wama 're simi'wara u'âsi mono da. ⁴ Wa hã, duré Timotiu, uburé marĩ ĩpire hã wa te 're sépata mono wamhã, te za tô te te 're wapawapto, wapē ĩ're wama 're sa'wari mono da. Taha wa, wama waihu'u pese di oto duré, ĩsarina, wa te 're ĩdapawapto mono zéb da hã, wasine 're dapē'ē nhimi'wara mono da, marĩ ĩpire hã da te 're sépata za'ra mono wamhã. 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te 're ĩwapawapto mono ne, wa za tô wa

norī zama wa te 're dapawaptob za'ra, dapē hā ī're dama 're simi'wara mono da apâ. ⁵ Wa norī hā Cristuhu zazei'wa 're wahâimana mono wa, wa wa te 're robzépata, ti'ab ré Cristu hā te te 're ĩrobzépata mono ne. Īsine, wa te 're robzépata mono nherē, ta hā te za te te 're wapawaptob u'âsi, wapē ī're wama 're sa'wari mono da, wato sina duré 're wahâimana u'âsi mono da. ⁶ Wa norī hā, Cristu, wa te dama 're sadawa wasu'u mono wa, te da te wama 're rob'manharī wasété u'âsi. Taha zarina, wa te 're robzépata mono nherē, wama 're rowē mono di. E marī wa. Wanhimiromhuri zarina 're ĩsaze za'ra wa'aba mono zéb zarina, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te 're asō'reptu za'ra wa'aba mono wa, duré ĩsimipawaptobzéb zarina, aipē hā ī're aima 're simi'wara aba mono wa. Wa norī hā wa te 're robzépata mono wamhā, te tō 'Re ĩhâimana u'âsi mono hā te te 're wapawapto, wapē ī're wama 're sa'wari u'âsi mono da. Āne hā aima waihu'u pese za'ra wa'aba wa, te za 'râwi asima 're ĩnharī za'ra wa'aba mo, āne: "Paru norī hā te te 're robzépata zahuré mono nherē, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te 're ĩpawaptob u'âsi zahuré mono ne, te za duré te te 're wa'apawapto, wapē ī're wama 're simi'wara u'âsi mono da." Āne te za 'râwi asima 're ĩnharī za'ra wa'aba mo. Taha wa, wasine 're robzépata za'ra wa'aba mono wamhā, te za asiptete sina āma 're anomro aba mo, 'Re ĩhâimana u'âsi mono āma. Tawamhā, te te 're ĩwapawapto mono ne, te za tō 'Re ĩhâimana u'âsi mono hā te te 're aipawaptob za'ra wa'wa, aipē ī're aima 're simi'wara aba mono da. ⁷ Āne na, wa tō wa te ai'āma 're rosa'rata u'âsi za'ra wa'wa, 're robzépata za'ra wa'aba mono nherē, 'Re ĩhâimana u'âsi mono za 're ĩrēme za'ra wa'aba mono ō na hā. Taha wa, wasine 're robzépata za'ra wa'aba mono wamhā, tō sena te za duré 'Re ĩhâimana u'âsi mono hā te te 're aipawaptob za'ra wa'wa, te te 're ĩwapawaptob u'âsi mono ne, apâ 're aipē'ē nhimi'wara u'âsi aba mono da.

⁸ Wasisānawā norī, wa duré wasima wē ni, wa te āma aipo're pu'u za'ra wa'aba da, Azi'a na danhipti'a nho'ōmo nhisi āma wahâimana ré, rowasédé hā wazada ĩhâimanazém na hā. Tame, wa te robzépata za'ētē uptabi wa, wa tō aré wasina rosa'rata ni, sena na oto wadâ'â da newa. ⁹ Āne, wa tō wasina rosa'rata ni, 'râwi: "Tō sena, wa za wadâ'â ni, romhutu na." Tawamhā e marī da, ma tō āne hā wazada tiromhâiba bété. 'Râwi wawaihu'u pese na 're wasi'madâ'â tō mono da, 'Re ĩhâimana u'âsi mono si, wa te 're umnhasi pese mono da si, ma tō āne hā wazada tiromhâiba. 'Re ĩhâimana u'âsi mono si waihu'u pese di, te te 're ĩda'ahâiwa'utu mono da hā. Duré tāma dawaihu'u pese di, te te 're ĩda'ab'madâ'â mono da hā, rowasédé hā dazada 're hâimana mono wamhā. ¹⁰ Ta hā ma tō wanho'reptu tō, wadâ'âzém hawi, wa te wasina romnhimimnhasi uptabi nherē. Taha zarina, te za te te 're

wanho'reptu duré, wazada 're ĩromhâimana wasété mono zém hawi. Taha wa, wama umnhasi uptabi di, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te 're ĩwanho'reptui mono da hã. ¹¹ A norĩ wa'wa hã wa'ãma 're aimreme zusi aba mono zém na 're wapawaptob za'ra wa'aba mono wamhã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te za te te 're aiwapari za'ra wa'wa, te te 're wanho'reptui u'âsi mono da. Āne wamhã, ĩwē na si te za tō wama 're sōprub u'âsi. Taha zarina, te za tō da'ahã na āma 're dawata za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono āma hã, ĩwē na si wama 're sōprub u'âsi mono wa.

Paru hã datēme morĩ tō da, te te āma ĩsaprĩzé wasu'u

¹² Ni'wam norĩ hã asiré 're hâimana za'ra wa'aba mono nherē, ma tō wahâimana nhipese na hã wa'ãma siwi tihi. Tane nherē, senai ō di ta hã. Wa norĩ hã 'rãwi wapē'ē na 're wasiwē'ō mono ō di. E marĩ wa. Marĩ hã wa te ai'ãma 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono ō wa, 're wahâimana wē u'âsi mono wa. Pi'uriwi aiwi 're wahâimana za'ra wa'aba mono ō di. Marĩ ĩwē si, wa tō wa te aima 're 'manharĩ za'ra wa'wa. Ti'ai āma ĩsazei'ō'wa norĩ nhimirowaihu'u pese zarina, 're wahâimana mono ō di. 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimizawi pese zéb zarina si, wa āne na hã 're wahâimana oto. ¹³⁻¹⁴ Wa te āma aima ĩrob'ui'ééré za'ra wa'aba zé hã e pire di, 're sōré za'ra wa'aba mono wamhã, duré āma ĩwaihu'u za'ra wa'aba da hã. Mare di. Aima wapu za'ra wa'aba di. E marĩ wa. Wazadawa nhipese na, marĩ na wa te āma aima rob'ui'ééré za'ra wa'aba ō wa, aimawi na wa te āma aima 're roti za'ra wa'aba mono ō wa duré. Āne na hã sena na 're ĩwahâimana mono zé hã aima waihu'u pese za'ra wa'aba ō di. Tane nherē, wa tō wa te wasima 're aiwē za'ra wa'wa, nimahã na asiwi wawaihu'u pese za'ra wa'aba da, wazadawa nhipese ō na 're ĩwahâimana mono na hã. Tawapsi te za Wanhib'apito Zezusi hã nimahã bātã na apã we ĩmorĩzéb āma, wa'ãma atob'uzu za'ra wa'wa, wa norĩ hã za duré ai'ãma ĩwatob'uzu za'ra wa'aba ne, tō taha bātã na hã.

¹⁵⁻¹⁶ 'Re ĩhâimana mono zém na, ĩwēsãmri za'ra wa'aba newa, wa tō aré ĩsima rowē, ā hawi Masédoniza na danhipti'a nho'ōmo nhisi hawi, apã ĩmorĩ wamhã, āma atēme ĩmorĩ aba na, te sahu da duré. Masédoniza u we ĩmorĩ 'rata wa, āma atēme ĩmorĩ aba ne, duré āma atēme ĩwisi aba da, te asabu na sahu za'ra wa'aba da, wa tō ĩsima rowē aré. Āhã wamhã, te aré asiwi ĩpawapto wa'wa, Zudeza u ĩmorĩzéb da hã. Āne 'wa'áhã, aré maparane ĩnhimipawapto wē zé hã aima wa'aba hã, ĩnhimiromhuri na hã. ¹⁷ Tane nherē, āma atēme ĩmorĩ aba zém na, te sahu ō di. Masédoniza hawi apã ĩmorĩ ré, āma atēme ĩsipai waihu'u za'ra wa'aba ō di tō. Marĩ hã ĩma hâimana wa, wa tō ĩnhimirosa'rata na āma saprĩ, āma atēme ĩmorĩ aba tō da a'â. Āne wa, ni'wam norĩ hã asiré 're ĩhâimana za'ra wa'aba

mono norī hã ma tô ĩãma rosa'rata wasété za'ra, ĩzadawa nhipese na hã, ĩmreme hã tô senai õ newa. E ĩnhimirosa'rata na 'rãwi te ĩsiwi ro'wa'rutu wa, wa tô ãne hã ĩsima pisutu, ãma atême ĩmorĩ aba tõi da hã. Mare di. E ĩsazei'õ'wa norĩ hã sima si 'rãwi te te 're ĩrosa'rata za'ra mono ne, wa tô ãne hã ĩsima pisutu. Mare di. ãne wab õ di. ĩsazei'õ'wa norĩ hã marĩ na te te dama 're ropisutu za'ra mono wamhã, awa'awi te za te te dawi ãma 're saprĩ za'ra, simirosa'rata na saprĩ pese wa, ta norĩ hã. ĩsimiropisutu na ropsi'ãri õ nherẽ, te za te te dama 're nharĩ za'ra, siwa'rãmi. E ãne, 're ĩhãimana mono zé hã, wa hã. Mare di. ãnei õ di. ¹⁸ 'Re ĩhãimana u'ãsi mono hã, dama umnhasi uptabi di. Niwamhã dama sadawa nhipese õ di. Ta hã ma tô ĩpisutu, te dama 're sadawa wasu'u mono da, sena na. Taha wa, wa hã nimahã na hã aima ĩzadawa nhipese za'ra wa'aba õ di. Te aima 're ĩrowasu'u za'ra wa'aba mono zé hã, taréi õ di. ĩnhimirosa'rata waptu na hã te ãma 're saprĩ mono õ di. ¹⁹ Zezu Cristu hã bété, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono 'ra hã. Ta hã tinhimiroti ahã na te te ãma 're azaprĩ mono õ di. Tô õhõ si ĩsimiroti hã te tãma 're hãimana. Tane duré, wa norĩ hã ĩsadawa wasu'u'wa norĩ hã, Sira hã duré Timotiu hã, tô ĩ'uwaibaba si, wa tô wa te aima 're wasu'u za'ra wa'wa. Ta norĩ me, wa tô wa te aima 're sadawa wasu'u za'ra wa'wa, Cristu hã. ²⁰ 'Re ĩhãimana u'ãsi mono, ĩwẽ na te te dama 're ĩ'aropisutu mono zé hã ahã uptabi nherẽ, ma tô Zezu Cristu hã pisutu, uburé te te dama ãma 're ĩ'a'uwaimrami mono da hã. Taha wa, Zezusi hã wama umnhasi di oto, uburé te te wama ãma 're ĩ'a'uwaimrami mono da hã. Wa norĩ hã wasiré ĩsazei'wa norĩ hã wasiré 're wasi'rã'õtõ mono wamhã, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono ãma 're wawata za'ra mono wamhã, wa 're wamreme zusi, ãne: "Tane tõi." E marĩ te wasu'u, ã hã. Cristu, tõi sena uburé marĩ na te te wama 're ĩ'a'uwaimrami mono zé, te wasu'u. Tane duré, wa norĩ hã ĩsadawa wasu'u'wa norĩ hã sena na, wa wa te aima 're rowasu'u za'ra wa'wa, ĩwasu'uwẽ wasu'u na hã. ²¹ 'Re ĩhãimana u'ãsi mono hã ma tô te te 're wapawaptob u'ãsi za'ra, wanhiptete sina Cristuhu ãma 're wahãimana za'ra mono da. A norĩ wa'aba zama, te duré te te 're aipawaptob u'ãsi za'ra wa'wa, asiptete sina ãma 're anomro u'ãsi aba mono da. 'Re ĩhãimana u'ãsi mono hã ma tô wapisutu za'ra, ĩwasu'uwẽ na, wa te tãma 're romhuri za'ra mono da, wa norĩ hã. ²² Tipẽ'ëzani hã ma tô duré te te wama 're anhomri, wapẽ'ë 're, wama 're ĩhãimana za'ra mono da hã. E marĩ te tawamhã wama wasu'u za'ra, ĩpẽ'ëzani hã wapẽ'ë 're, 're ĩhãimana mono zé hã. 'Re ĩhãimana u'ãsi mono nhib'a'uwẽ 're ĩwahãimana za'ra mono zé, te wama wasu'u za'ra. Duré, ĩpẽ'ëzani hã wapẽ'ë 're, oto 're sãmra mono wa, wa za wa te 're waihu'u pese za'ra, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono, sena na za te te wama ãma 're ĩ'a'uwaimrami mono zém na hã, uburé te te wama 're ĩ'aropisutu

mono zéb zarina.

²³ Wa hã apâ ĩmorĩ wamhã, ãma atême ĩsipa za'ra wa'aba õ di tô, Corĩtu u hã. E marĩ wa. Marĩ hã 'manharĩ wasété za'ra wa'aba wa, te aihã za'ra wa'aba tõi da, ãma atême ĩwisi aba õ di tô, apâ. Tô sena, wa ãne hã aima ĩsiwasu'u za'ra wa'wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nho'a. Taha wa, ĩzadawa nhipese wamhã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te za tô ĩ'azã. ²⁴ E wa norĩ hã asib'apito aima 're wahâimana za'ra wa'aba mono bâ, te za bété wanhimiroti hã 're ĩsaze za'ra wa'aba mo. Mare di. Asib'apito hã aima 're wahâimana za'ra wa'aba mono õ di. A norĩ wa'wa hã te asiptete sina ãma 're anomro aba mo, Cristuhu ãma, 're sazei utõrĩ za'ra wa'aba mono ãna. Taré, wa wasiré wa te tãma 're romhuri za'ra, ato sina ãma 're aihâimana za'ra wa'aba mono zéb da hã.

2

¹ ãne wa, wa tô ĩsima ãma saprĩ, apâ ãma atême ĩmorĩ aba tõi da a'â, te ĩsina aima ropisutu za'ra wa'aba nherẽ, ĩmreme na te duré aihã za'ra wa'aba wa, aiwi robzei'õ za'ra wa'aba tõi da. ãma atême ĩmorĩ 'rata za'ra wa'aba wamhã, ĩnhimiroti na te aihã za'ra wa'aba zém na hã ma tô aiwi tirobzei'õ za'ra wa'wa. ãne tõi da duré, ãma atême ĩmorĩ aba õ di za a'â. ² ãma atême ĩmorĩ za'ra wa'aba 'wa'ãhã, áté te aré aiwi tirobzei'õ pese za'ra wa'wa duré, ai'rata ĩnhamra aba wamhã. ãne wamhã, e 'wam norĩ hã te aré sina ĩma rowẽ wazere za'ra, ĩwi robzei'õ pese wamhã. Ni'wai õ di aré, áté. E marĩ wa. A norĩ wa'aba wi, aiwi robzei'õ za'ra wa'aba wa. ³ ãne wa, wa tô rob'ui'ééré si ãma aima sõmri za'ra wa'wa a'â, te ĩsina ĩropisutuzém nhibrobre. Wa tô ĩsima rosa'rata, ãne: “Áté ĩtême ĩmorĩ za'ra wamhã, te za ĩwi tirobzei'õ pese, ĩnhimiroti hã te te 're wapari za'ra mono õ wa, ta norĩ hã. ãne wa, wa za rob'ui'ééré si tãma sõmri za'ra a'â. Tawamhã, ĩnhimiroti hã te te saze za'ra wamhã, ĩto sina, wa za ĩtême ĩmorĩ za'ra oto. ãne wamhã, tãma ĩto za'ra zéb zarina, te za duré to sina sima 're hâimana za'ra, ta norĩ hã.” ãne wa tô ĩsima rosa'rata, ai'ãma za'ra wa'aba hã. 'Re aihâimana za'ra wa'aba mono zém na, 're ĩtoi mono õ di. E ãne hã ĩ'uwaibaba, ĩma hã. E wẽ di. Mare di. Taha wa, wa tô a'â rob'ui'ééré si ãma aima sõmri za'ra wa'wa. ⁴ Te ãma aima rob'ui'ééré 'rata za'ra wa'aba wamhã, wa tô ai'ãma robzépata za'ëtẽ za'ra wa'wa, ĩpẽ'ẽ 're. ãne wa, ĩpẽ'ẽzé uptabi di. Taha wa, wa tô aiwa'õ duré. E tawamhã, aiwi robzei'õ za'ra wa'aba da, wa tô ãne na hã ãma aima rob'ui'ééré za'ra wa'wa. Mare di. ãne da hã õ di. ĩma asawi uptabi za'ra wa'aba zém na asiwi ĩwaih'u'u za'ra wa'aba da si, wa tô ãne na hã ãma aima rob'ui'ééré za'ra wa'wa.

Aibã ãma, ĩwasédé hã da te oto 're ĩ'madã'ã za'ra mono õ zé wasu'u

⁵ Ni'wa hã aibã hã, asiré 're ìhâimana za'ra wa'aba mono hã misi ma tô tihâimana wasété na sina ìwi robzei'õ. Tane nherê, e ìwi si ma tô tirobzei'õ. Mare di. A norĩ wa'aba wi zama, ma tô aiwi tirobzei'õ za'ra wa'wa syry na, aibã 're ìhâimana wasété mono zém na hã. E aiwi robzei'õ pese za'ra wa'aba wa, wa tô âne na hã aima rowasu'u za'ra wa'wa. Mare di. Syry na ma tô aiwi tirobzei'õ za'ra wa'wa. Ìwi si ma tô tirobzei'õ pese, tiwasédé hã te te 're ab'manharĩ mono wa, aibã hã. ⁶ Õ hã aibã hã ma tô asiwi ìwê'õ za'ra wa'wa. Ai'ahã wa'aba na ma tô asiwi ìwaihu'u za'ra wa'wa ta hã, asiré 're asi'rã'õtô aba mono wa, asiré 're hâimana za'ra wa'aba mono tô da a'â. Âne hã wê di tô. ⁷ Tane nherê, a norĩ wa'wa hã ìwasédé hã âma 're 'madã'â za'ra wa'aba mono õ di za oto. Tãibã. Ma tô siwê'õ, tiwasété na hã. Apã te za asiwi ì'ârĩ wê wa'wa, robze na asiré 're hâimana aba mono da oto apã. Tiwi robzei'õ pese wa, 'Re ìhâimana u'âsi mono te te rême tô da, te za apã asiwi ì'ârĩ wê wa'wa. ⁸ Taha wa, ma'ápé asiwi pawapto wê wa'aba, aima ìsawi pese za'ra wa'aba zém na, te te sina aiwaihu'u pese za'ra wa'aba da, robzei'õ u'âsi 're hâimana tô mono da, asiti za'ra wa'aba. ⁹ Ìnhimi'ui'éré 'rata na, wa tô aima âma roti za'ra wa'wa, aibã hã tô õ hã asiwi wê'õ za'ra wa'aba da. Ìnhimiroti si 'madã'â za'ra wa'aba zô, wa tô aima âma rob'ui'éré za'ra wa'wa, aibã hãiba na hã. ¹⁰ A norĩ wa'wa hã, dawasédé da te 're ì'manharĩ za'ra mono zém na hã oto da'âma 're 'madã'â za'ra wa'aba mono tô da, asima 're pisutu za'ra wa'aba mono wamhã, ìzama te oto da'âma 're ab'madã'â mono õ di za tô. Taha wa, aibã hã tiwasédé ìpire hã tô sena te te 'manharĩ wamhã, wa za tô ìsima pisutu, asarina wa'aba, ìwasédé hã te oto âma 're 'madã'â tô mono da, simisutu ato sina asiré 're aihâimana za'ra wa'aba mono da apã. Cristuhu nho'a, wa âne na hã aima ìsiwasu'u za'ra wa'wa, ìwasédé hã za te oto âma 're ì'madã'â mono õ na hã, aibã âma hã. ¹¹ Aibã hã tiwasédé te te 're ì'manharĩ mono zém na hã, wa te oto âma 're 'madã'â za'ra mono tô da, wa te wasima pisutu za'ra õ wamhã, Satanasi hã te za tizadawa nhipese zéb zarina, wama 're simiza'repese za'ra. Marĩ na te za te te wawi 're ro'wa'rutu u'âsi za'ra, wasiré ìsazei'wa norĩ wi, robzei'õ âna wasiré 're wahâimana za'ra mono da oto. Satanasihi hâimanazé hã wama waihu'u pese za'ra di. Taha wa, wa za tô wasima pisutu pese za'ra ni, ìwasédé hã wa te oto âma 're 'madã'â za'ra mono tô da, aibã âma hã.

Paru hã Torowadi âma sãmra ré, hâtã'â na ìsãmrazé wasu'u

¹² Âne wa za duré aima ìsiwasu'u za'ra wa'wa. Torowadi na 'ri nho'õmo nhisi u, wa tô mo, tame Cristuhu wasu'u wê hã te dama wasu'u da. Tamomo ìmorĩ wamhã, Wanhíb'apito hã ma tô ìma 'ridawa ìnhowa, tame te oto tãma romhuri da. ¹³ Tane nherê, wa tô ìhâtã'â sina ìhâimana, wasisãnwã Titu hã

ĭzô sāmra ô wa, tame te sōpētē da nherē aré. Taha wa, wa tô ône haré ta hawi mo, Masédoniza u we ĭmorī da.

Wedewa'u ĭsadazei uptabi hā dama 're ĭsadazei pu'u mono ne, Cristuhu wasu'uwē na da te āma 're ĭropéi mono zé wasu'u

¹⁴ Tane nherē, 'Re ĭhâimana u'âsi mono āma si, wa za 're ĭwata u'âsi. Ta hā te za sisarina te te 're wa'anhimroi u'âsi, Cristuhu āma 're ĭwahâimana za'ra mono zéb zarina, wa'āma 're sib'a'uwē za'ra mono wa. Da'wapéi'wa norī nhib'apito hā tinhitob'ru norī āma te te ai'uté za'ra wē te, da'ahâ nho'a sisarina te te 're ĭsimroi mono ne, taha ma si wa te oto tāma 're romhuri za'ra mono da, te za sisarina si te te 're wanhimroi u'âsi, 'Re ĭhâimana u'âsi mono hā. Te duré te te 're wapawaptob u'âsi za'ra, Cristuhu wasu'uwē si daro mono bâ wa te dama āma 're ropéi mono da, Cristu hā aihīni da te oto 're waihu'u za'ra mono da. Wedewa'u ĭsadaze hā da te 're zata za'ra mono wa, 're ĭsadazei pu'u za'ra mono ne, wa za wa te dama āma 're ropé, Cristuhu wasu'uwē hā. ¹⁵⁻¹⁶ Wedewa'u ĭsadaze hā 're sadazei wairébé mono wa, dama 're ĭwē wairébé mono ne, te duré 'Re ĭhâimana u'âsi mono hā wama 're toi u'âsi za'ra, Cristuhu wasu'uwē hā wa te dama 're wasu'u za'ra mono wē te. Tane nherē, aiwa da te dasima 're wē za'ra mono ô di, Cristuhu wasu'uwē hā. Ni'wam norī hā ĭwasu'uwē te te siwi 're wē'ô za'ra mono wamhā, ta norī hā te za tipē'ē 're dâ'â u'âsi ne 're hâimana u'âsi za'ra, 'Re ĭhâimana u'âsi mono nhiti. Marī hā dama uzé pire wa, da te dasiwi 're ĭwē'ô za'ra mono ne, te ta norī hā te te siwi 're wē'ô pese za'ra, ĭwasu'uwē hā. Ni'wam norī si ĭwasu'uwē te te sima 're ĭwē za'ra mono norī si, te za 'Re ĭhâimana u'âsi mono hā te te 're anho'reptu, hâiwa āma ĭ'rata 're si'ubumroi u'âsi mono da. Ta norī ma si, tāma 're wē u'âsi za'ra mono di Cristuhu wasu'uwē hā, marī ĭsadazei uptabi hā 're sadazei wairébé mono wa, dama 're ĭwē wairébé mono ne. E 'wa hā 're hâimana mono bâ, si'uihâ na tiwaihu'u pese na Cristuhu wasu'uwē na romhuri na te te āma 're ĭ'uwaimrami mono da hā, 'Re ĭhâimana u'âsi mono ma. Ni'wa hā sada hâimana ô di. ¹⁷ Ni'wam norī hā 're simarī ahâ za'ra mono da si, te 'Re ĭhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u na te te dama 're romhuri za'ra. Tane nherē, wa norī hā ta norī ne, 're wahâimana za'ra mono ô di. Marī aimawi zô, wa te wasima 're romhuri za'ra mono ô di wa norī hā, 'Re ĭhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u na hā. Cristuhu waihu'u pese zarina si, wa tô wa te dama 're rowasu'u za'ra sena na, 'Re ĭhâimana u'âsi mono nho'a, āne da, te te wapisutu za'ra wa, ta hā.

3

'Re ĭhâimana u'âsi mono hā te te dama ĭropisutuzép té wasu'u

¹ Āne na aima wasiwasu'u za'ra wa'aba wa, te za duré wa'āma ĭrosa'rata za'ra wa'wa āté, 'râwi wasina ĭwawatazém na

hã. E wanhimiromhuri na wawasu'u na rob'ui'ére ré, wa tô ãma atême za'ra wa'aba hã wanem ni, sena na 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa na, wa te dama 're ĩromhuri mono zé wasu'u na rob'ui'ére ré hã. Mare di. Ni'wam norĩ si te za atême 're sihutu 'wa, nima hawimhã, ĩsimiromhuri wasu'u na rob'ui'ére ré hã. Duré aihawi wa'aba hã, ĩsimiromhuri na dama 're ĩwasu'u za'ra wa'aba mono zéb ré, te za ta norĩ hã 're nomro, nimomo. Tane hãĩ õ di, wa norĩ hã. ² Darob amoi u, 're wane mono wamhã, asimirob'ui'ére za'ra wa'aba ré, 're wane mono õ di, da te dasiwi 're ĩwawaihu'u mono zéb da hã. Mare di. Cristuhu wasu'uwẽ na wanhimiromhuri zarina 're saze za'ra wa'aba mono wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ãma si 're anomro wẽ wa'aba mono zém na, da te 're aiwaihu'u za'ra wa'aba mono wamhã, taha zarina si te za da te dasiwi 're wawaihu'u, sena na 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa na dama 're ĩwahâimana mono na hã. ³ Wanhimiromhuri zarina si, Cristu hã 're saze za'ra wa'aba mono wa, te taha na si da te 're wawaihu'u, Cristuhu zadawa para si, wa te dama 're ĩromhuri mono zém na hã, danhimirob'ui'ére hã da te 're sôré za'ra mono wa, marĩ hã da te ãma 're ĩwaihu'u za'ra mono ne. Tane nherẽ, marĩ na da te 're ĩrob'ui'ére za'ra mono zéb zarina, 're saze za'ra wa'aba mono õ di, a norĩ wa'wa hã. 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ĩsi'utõrĩ'õ pẽ'ẽzani nhimipawaptobzéb zarina si, ma tô 're ĩsaze za'ra wa'aba mo. E êtẽ tõmo baihã na rob'ui'ére zarina, ma tô 're ĩsaze za'ra wa'aba mo. Mare di. 'Re ĩhâimana u'âsi mono pẽ'ẽzani hã marĩ hã aipẽ'ẽ 're te te aima 're ĩwaihu'u za'ra wa'aba mono zéb zarina si, ma tô oto 're ĩsaze za'ra wa'aba mo, Cristu hã.

⁴ A norĩ wa'wa hã wanhimiromhuri zarina, ma tô oto 're ĩsaze za'ra wa'aba mo. Taha zarina te za oto asiwi ĩwawaihu'u za'ra wa'wa, sena na Cristuhu zadawa para si, wa te dama 're ĩromhuri mono na hã. Cristuhu nhimipawaptobzéb zarina si, wa tô wa norĩ hã sena na wasina waihu'u ni, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nho'a. ⁵ E wa norĩ hã wasi'uihã na wama waihu'u pese di ãne hã, Cristuhu wasu'uwẽ na wa te dama 're ĩrowasu'u mono zéb da hã. Mare di. 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te 're ĩwapawapto mono zéb zarina si, wama waihu'u pese di, ĩwasu'uwẽ na, wa te dama 're ĩromhuri mono zéb da hã, taha zarina, da te 're saze za'ra mono da. ⁶ Taha si ma tô te te 're wapawapto, te te dama ĩropisutuzép téb zarina, wa te dama 're romhuri wẽ mono da. E niha tawamhã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te dama ĩropisutuzép té hã. E 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na Mozésihi nhimi'ui'ére, te wasu'u, ã hã. Mare di. 'Re ĩhâimana u'âsi mono pẽ'ẽzani nhimipawaptobzéb zarina 're ĩdanomro mono zép té, te wasu'u, ã hã. Mozésihi nhimi'ui'ére zarina 're danomro mono nherẽ, e taha zarina te za 're dasisõ'reptu za'ra, ropipa hawimhã. Mare di. Ni'wa hã te te sina uwaimrami waihu'u õ di, Mozésihi nhimi'ui'ére hã. 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te dama ĩropisutuzép té hã

da te 're saze za'ra mono wapsi, te za Īpē'ēzani hã te te 're da'anho'reptu ropipa hawi, rowē na ĩsiré 're dahâimana u'âsi za'ra mono da oto.

⁷⁻⁸ Duréihã 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ma tô tinhimiroti na rob'ui'ééré, êtē tōmo baihã na, Mozésihi ma, te te sōmri da. Rowa'a za'ētē na ma tô 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ĩtēme wī, Mozésihi u hã. Tawamhã, Mozési hã êtē tōmo baihã na rob'ui'ééré te te mrami pari, Izarazéhé nhihudu norī u sa'a hawi apã te te ĩtēme ĩré si'ra za'ra wamhã, ĩ'ubu na hã rowa'a hã sa'ētē di. Sa'a hawi, morī ré, ĩ'ubu na rowa'a hã syry na sipari nherē, tawamhã, Izarazéhé nhihudu norī hã titōmo na te te 'madâ'ã hã waihu'u za'ra õ di, Mozési hã. E marī wa. 'Re ĩhâimana u'âsi mono hawi wa, rowa'a hã. 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rada hã êtē tōmo baihã na rob'ui'ééré hã, ĩsimirowa'a ré, Mozési hã te te datēme āwisi nherē, wē nherē, taha si, da te 're ĩ'madâ'ã za'ra mono zéb zarina, 're dasisō'reptu waihu'u za'ra mono õ di. ĩsimiroti 'rada hã wē nherē, taha nhipai u wē uptabi di, Īpē'ēzani nhimipawaptobzé hã, taha zarina, 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'rata 're ĩdanomro u'âsi mono zéb da hã, rowē uptabi āma hã. ⁹ 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã tinhimiroti 'rata na êtē tōmo baihã na rob'ui'ééré hã Mozésihi ma, te te ĩsōmri hã wē nherē, da te dasina 're uwaimrami waihu'u za'ra mono õ wa, ma tô 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te siwi 're da'awē'õ. Tane nherē, te te dama ĩropisutuzép té hã taha si wē uptabi di. E marī wa. Taha zarina, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te oto 're wa'awēsãmri mono wa, duré taha zarina, wawasédé hã te te oto wa'āma 're ab'madâ'ã mono õ wa, Wamama hã. ¹⁰ Duréihã Mozési hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti na rob'ui'ééré ré êtē tōmo baihã ré, te te si'rai wamhã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te, rowa'a na te ĩré mo, wē wa, ĩsimiroti hã. Tane nherē, rowa'a hã ma tô ai'utõ. 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te dama ĩropisutuzép tép si, wē uptabi di oto, Cristuhu wasu'uwē na hã. ¹¹ 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rada hã wē wa, ma tô Mozésihi hãiba na tirowa'a, êtē tōmo baihã na rob'ui'ééré hã te te mrami ré hã. Tane nherē, āma ronomro hã õ di, rowa'a na hã. 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te dama ĩropisutuzép tép si wē uptabi di, taha si 're si'utõrī waihu'u mono õ wa za, te te 're ĩda'anho'reptui mono zé wasu'u wē hã.

¹² 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te dama ĩropisutuzép té hã, niwamhã wawi 're si'utõrī za'ra mono dai õ wa, wa taha umnhasi sina, wa te 're 'madâ'ã u'âsi. Taha wa, wapahi āna, wa tô wa te dama 're wasu'u u'âsi, ta hã. ¹³ Tawamhã Mozési hã ma tô 'rã ubu ré datēme simasisi, ĩ'ubu na rowa'a hã tiwi ĩsi'utõrī na te te siwi waihu'u za'ra tō da, Izarazéhé nhihudu norī hã. Tanei õ di, wa norī hã. Cristuhu wasu'uwē hã wa te dama 're wasu'u za'ra mono wamhã, wanhiséb āna, wa za tô wa te dama āma 're rowasu'u za'ra, niwamhã dawī 're

si'utōrī mono dai ō wa za. ¹⁴⁻¹⁵ Duréhā Izarazéhé nhihudu norī hā ma tō 'rāihatob za'ra. Taha wa, 'Re ĩhāimana u'âsi mono nhimiroti hā te te 're waihu'u za'ra mono ō di, niha te te sina tāma 're ĩ'uwaimrami za'ra mono zéb da hā. Ta hawim haré, te zahadu da'rā ubu ré 're ĩdahāimana za'ra mono ne, 'Re ĩhāimana u'âsi mono te te tāma ĩropisutu za'ra zéb 'rata na rob'ui'éré hā te te sima 're sōré u'âsi za'ra, rowahutuzéb āma, ĩsimiroti 'rada hā te te 're ĩ'madâ'â pese za'ra mono zéb zarina, te te 're sō'reptu za'ra mono da newa, ta norī hā. Tane nherē, ni'wam norī hā Cristuhu āma 're nomro mono wapsi, te za da'rā ubu āna 're ĩdahāimana za'ra mono ne 're hāimana za'ra, ta norī si. ¹⁶ Ni'wam norī hā Wanhib'apito wasu'uwē u 're sipizari za'ra mono wapsi, te za da'rā ubu āna 're ĩdahāimana za'ra mono ne, 're hāimana u'âsi za'ra, ta norī ma si, oto waihu'u pese za'ra wa za. ¹⁷ Wanhib'apito si, wa te 're saze za'ra mono wamhā, Tipē'ēzani ma, te za te te 're wa'apisutu, taha si te te 're wa'apawapto mono da, rowē na āma 're wanomro mono da, marī na wasi'uihā na wa te wasina tāma āma 're ĩ'uwaimrami za'ra mono zém na, 'rāwi 're wasi'madâ'â za'ra mono tō da, duré taha zarina, 'Re ĩhāimana u'âsi mono hā te te 're wa'anho'reptui mono da newa. ¹⁸ Wa norī hā wasiré ĩsazei'wa norī hā da'rā ubu āna ne, wa oto 're wahāimana za'ra. Taha wa, Wanhib'apito 're ĩmorī wē uptabi zé hā wama waihu'u pese za'ra di oto. ĩpē'ēzani te te 're ĩwa'apawapto mono zéb zarina, wa za oto 're ĩwanomro wē mono zém na, wa te wasima āma 're sa'ētē za'ra, ĩsine āma 're ĩwahāimana za'ra mono zéb da hā.

4

Piza na zé'a 'manharī na romnhimiré'ézé wasu'u

¹ 'Re ĩhāimana u'âsi mono hā ma tō tinhimizawi pese zéb zarina wapisutu, ĩsadawa wasu'u na wa te tāma 're romhuri mono da. Taha wa, wawi 're robzei'ō mono āna, wa tō 're wahāimana u'âsi. ² Ni'wam norī hā asiré 're hāimana za'ra wa'aba mono nherē, ma tō wawasédé hā wa'āma sa'ra za'ra, wahāimana nhipese sina dawī 're wahāimana mono newa. Uburé marī hā pi'uriwi da te 're ĩ'manharī wasété za'ra mono zé hā, wa tō wa te wasiwi 're awē'ō. 'Re ĩhāimana u'âsi mono zadawa wasu'u hā, wa te dawī āma 're 'wa'rutu mono ō di. Ōhō si, wa tō sō'awi wa te dama 're wasu'u u'âsi, sena na, 'Re ĩhāimana u'âsi mono nho'a. Āhā zarina, te za 'rāwi dapē'ē na da te 're wawaihu'u za'ra, wazadawa nhipese āna, 're ĩwahāimana mono zém na hā. ³ Cristuhu wasu'uwē hā wa te dama 're ĩwasu'u mono hā suwai haré te ni'wam norī wi 're hāimana zahadu, 'Re ĩhāimana u'âsi mono nhiti, za 're ĩnomro u'âsi mono norī wi. ⁴ Ta norī hā, Cristu te te 're saze za'ra mono ō wa, ma tō Wa'uburé hā ĩpo're'ō norī nhib'apito hā te te 're apo're

nhito, tob'a ne 're hâimana za'ra mono da. Taha wa, Cristuhu wasu'uwẽ hã wẽ uptabi nherẽ, rob'uiwẽzém ne, te te dama 're rowa'a za'ra mono nherẽ, te te 're waihu'u za'ra mono õ di, ta norĩ hã. Cristu hã aiwa Timama ne 're morĩ wẽ uptabi nherẽ, ta norĩ hã te te siwi 're waihu'u za'ra mono õ di, sena na ĩwasu'uwẽ na hã. ⁵ Wa norĩ hã wa'ãma si 're atob'uzu za'ra wa'aba mono da, duré wanhimiroti si 're 'madâ'â za'ra wa'aba mono da, wa te ãma aima 're rowahutu za'ra wa'aba mono õ di. Zezu Cristuhu si, wa tô wa te aima 're wasu'u za'ra wa'wa, uburé Wanhib'apito na 're waihu'u za'ra wa'aba mono da si. Taré, wa wa norĩ hã aima romhuri aba 'wa hã 're wahâimana. Zezusihi si 're ĩsazei pese za'ra wa'aba mono zéb da si, wa tô wa norĩ hã wa te aima 're sadawa wasu'u za'ra wa'wa. ⁶ Duréihã ropoto na'rata hawimhã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma tô tinha, ãne: “Ãhãna hã robra si 're asa'wari mono nherẽ, oto airowa'a na.” ãne te tinha. Tane ma tô duré wapẽ'ẽ 're, te te wama 're arowa'a oto, ĩsadawa wasu'u hã wa te oto ãma 're ĩwaihu'u pese za'ra mono zéb da hã. Cristu hã ma tô wama waihu'u za'ra, ĩmama 're ĩmorĩ wẽ uptabi na hã.

⁷ Áté ni'wa hã te za marĩ ĩwẽ uptabi hã ĩwa'âbâ za'êne hã piza na zé'a 'manharĩ 're tisẽ, piza ĩsipo'o pese wa, ĩ'manharĩ uwa wa. Tane duré, wa norĩ hã wahâiba nhib'uware nherẽ, wa marĩ ĩwẽ uptabi hã wa te dama 're wasu'u, tô Cristuhu wasu'uwẽ hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono si ĩwaihu'u pese na, da te 're waihu'u za'ra mono da, wawaihu'u pese newa, wa'ãma si, da te 're rosa'rata za'ra mono tô da. ⁸ Wa norĩ hã Cristuhu zadawa wasu'u'wa norĩ hã marĩ ahâ na wazada 're hâimana mono nherẽ, da te wa'ãma 're ai'uté waihu'u mono õ di. Duré da te dasiwi 're wa'ruiwapari mono wa, wa'rã 'remhã wama 're ro'wa'rutu mono nherẽ, wasina 're wahâtâ'â mono wa, wawi 're robzei'õ waihu'u mono õ di. ⁹ Wanhitob'ru norĩ hã te te wa'ãma 're rob'manharĩ wasété u'âsi za'ra mono nherẽ, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã niwa te te warême õ di. Ta norĩ hã te te siwi 're wa'ahâri mono nherẽ, wazô 're rob'é'é waihu'u mono õ di. ¹⁰⁻¹¹ Da te dasiwi wapãrĩ da si, te da te wa'ãma 're rosa'rata u'âsi za'ra aré, Zezusi hã da te dasiwi ĩwĩrĩ ne da. Zezusihi wasu'uwẽ hã wa te dama 're wasu'u mono wa, wa wasina romnhimimnhasi na 're wahâimana. E marĩ te wasu'u tawamhã, da te wa'ãma 're rob'manharĩ wasété u'âsi mono nherẽ, wasi'utõrĩ'õzé hã. Cristu hã dâ'â nherẽ, apâ ĩhâiwa'utuzé, te wasu'u, sena na ĩwaihu'u pese zéb da hã. ¹² Taha wa, Cristuhu wasu'uwẽ na wa te dama 're rowasu'u mono wa, wa awẽ sidâpâsi wasina romnhimimnhasi na 're wahâimana u'âsi. Taha zarina te za oto a norĩ wa'wa hã rowẽ na 're anomro u'âsi aba mo, 'Re ĩhâimana u'âsi mono siré si.

¹³ Duréihã apito Dawi hã ma tô ãne na ãma rob'ui'ééré: “Re ĩhâimana u'âsi mono hã wa tô te ĩsina 're umnhasi, te te 're ĩpawapto mono da. Taha wa, ĩmreme ãna 're ĩhâimana

waihu'u mono õ di. Wa tô te dama 're wasu'u u'âsi, ĩsimiroti hã tô sena wa." ãne duréhã apito Dawihi nhimi'ui'ééré, ĩbaihá na hã. Tane duré wanhimirosa'rada hã. 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã wa te wasina 're umnhasi pese mono wa, duré wa te 're sazei pese mono wa, wa ĩsadawa wasu'u na wa te aima 're rowasu'u u'âsi za'ra wa'wa. ¹⁴Wanhib'apito Zezusihi hãwa'utu'wa hã te za duré wahãwa'utu, Zezusihi ãma si 're wahãimana mono wa. Tawamhã asiré wa'aba te za sitême wazaprõ, hãwa u. ãne hã wama waihu'u pese za'ra di oto. ¹⁵Wa norĩ hã ai'madã'ã sina za'ra wa'aba, wa marĩ hã ahã na wa te 're sépata. Tawamhã Cristuhu wasu'uwẽ na daro mono bã wa te 're da'apawapto mono wamhã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimizawi pese zéb zarina, da'ãma 're ĩsiwãrĩ mono zé hã, wa za wa te dama ãma 're aropé, da'ahã uptabi na oto ĩré 're dahãimana za'ra mono da. Taha zarina te za da'ahã na ãma 're dawata za'ra oto, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ãma hã, tinhoprubzéb zarina, da'ãma 're siwãrĩ mono wa, te te duré 're da'anho'reptui mono wa oto.

Datõmo na dama ĩ'madã'ã waihu'u'õ zõ, da te 're ĩrob'ruiwapari za'ra mono zé wasu'u

¹⁶Taha wa, wawi 're robzei'õ waihu'u mono õ di, romhuri hã wa te aré 're ĩsahãri mono zéb da hã. Mare di. Awẽ sidãpãsi wahãiba prédubzéb u, wahãiba téb ré wanhiptetezé hã wawi 're si'ré u'âsi mono nherẽ, wa wapẽ'ẽ 're apã 're wanhiptete u'âsi. Taha wa, wawi 're robzei'õ waihu'u mono õ di tô. ¹⁷Ti'ab ré, wa za tô wa te 're robzépata a'ã. Tane nherẽ, ta hã wama wapure di. E marĩ wa. Taha wa'rãmi, te za 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ĩwẽ uptabi na duré ĩpire uptabi na te te wama 're wa'ãbã, ĩsi'utõrĩ'õ na hã. Ti'ab ré, wa te 're robzépata za'ëtẽ mono nherẽ, taha nhipai u wẽ uptabi di za, ĩwẽ na te te wama ĩropisutu sirõmo zé hã. ¹⁸Uburé marĩ hã ti'ab ré, datõmo na da te 're ĩ'madã'ã za'ra mono si, si'utõrĩ pese di, ta hã. Hãwa ãma hã marĩ hã datõmo na da te 're ĩ'madã'ã waihu'u za'ra mono õ si, 're si'utõrĩ waihu'u mono õ di za. Te za 're hãimana u'âsi za'ra. Taha wa, ti'ab ré datõmo na da te 're ĩ'madã'ã za'ra mono zõ si, wa te 're rob'ruiwapari mono õ di za. Datõmo na da te 're ĩ'madã'ã waihu'u za'ra mono õ zõ si, wa za wa te 're rob'ruiwapari u'âsi, wa norĩ hã.

5

¹Wahãiba hã 'ri na, wa za oto ãma aima simiré'é za'ra wa'wa. A'ubuni wi 're dazãmorĩ mono ré hã, romhã 'manharĩ na 'ri hã ĩwa 're dasi'ubumroi hutu mono ré, te za dasisa'u da te dasiwi 're 'ri nhamra. Tane duré, wa norĩ hã. Ti'ai ãma 're wahãimana hutu za'ra mono ré, te za wahãiba hã wawi 're si'utõrĩ za'ra. 'Ri ĩwẽ uptabi hã dama 're simasam hã mono da, te za duré ĩwẽ na da te dasima 're 'ri za'ra. Tane te za

duré 'Re ĭhâimana u'âsi mono hã wahâiba té hã te te wama 're ab'manharĭ, ĭwē uptabi hã, hâiwa âma za wawi 're ĭsi'utōrĭ waihu'u za'ra mono ô hã, taha ré si oto ĭ'rata 're wahâimana u'âsi za'ra mono da. Āne hã wama waihu'u pese za'ra di oto, wa norĭ ma hã. ² Ti'ai âma wahâiba ré ré, wa wa te sô 're rob'ruiwapari u'âsi za'ra, hâiwa âma wahâiba ĭtém na za oto 're ĭwahâimana za'ra mono zéb zô, âme ti'ai âma da'uza ĭhâ tém na 're dasi'uza za'ra mono da, da te sô 're ĭrob'ruiwapari za'ra mono ne. ³ Ai'uréiwi 're danomro mono wa, dama 're ĭdanhiséb za'ra mono ne, hâiwa âma hã wahâiba âna 're wahâimana za'ra mono ô di za. Wahâiba téb ré si, wa za tô 're wahâimana u'âsi za'ra. ⁴ Ti'ai âma wahâiba ré u'âsi 're wahâimana za'ra mono ô di za. Ti'ab ré, wa 're wawab'êtē u'âsi za'ra, wa te 're robzépata za'êtē za'ra mono wa, wahâiba na hã. E tawamhã wa za wa te wasima 're rosa'rata za'ra, 're wadâ'â su'u za'ra mono da, wahâiba zô 're rob'é'é za'ra mono hã. Mare di. Āne na hã wa te wasina 're rosa'rata za'ra mono ô di za, wa norĭ hã. Tane nherē, wa za tô sô 're watob'uzu u'âsi za'ra, 'Re ĭhâimana u'âsi mono hã wahâiba ĭtém na ĭsi'utōrĭ waihu'u'ô na, za te te wama âma 're ĭazaprĭ mono zéb zô. Āne wamhã, ti'ab ré aré wahâiba hã wawi 're si'utōrĭ za'ra mono da nherē, wa za taha wa'râmi ĭsi'utōrĭ'ô ré 're wahâimana u'âsi za'ra. ⁵ 'Re ĭhâimana u'âsi mono si, ma tô te te wama 're apisutu siro, âne hã. Tipē'èzani hã ma tô te te wama 're anhomri, sena na wahâiba ĭté hã za te te wama 're ĭ'anhomri mono na, wa te wasina 're waihu'u za'ra mono da.

⁶ Taha wa, wa za 'Re ĭhâimana u'âsi mono umnhasi sina 're wahâimana za'ra a'â, wato sina. Wahâiba hã ti'ab ré, za wawi 're ĭsi'utōrĭ za'ra mono ré, 're wanomro mono wa, wa a'â hâiwa âma Wanhib'apito 're ĭsâmra mono zém nhiti 're wahâimana za'ra, za 're ĭwahâimana u'âsi za'ra mono zém nhiti zama. ⁷ Wa norĭ hã, uburé marĭ hã hâiwa âma 'Re ĭhâimana u'âsi mono, za te te wama 're ĭ'anhomri mono hã, ti'ab ré watōmo na romhã ré, wa te 're ĭ'madâ'â za'ra mono zéb zarina, 're wahâimana za'ra mono ô di. Uburé te te sima wa'âma 're ĭ'aropisutu mono zém na, wa te 're ĭsaze za'ra mono zéb zarina si, wa âma 're wahâimana za'ra, watōmo na wa te wasisōwa 're 'madâ'â za'ra mono ô nherē, romhã ré. ⁸ Wa norĭ hã wato sina, wa oto 're wahâimana u'âsi za'ra. E marĭ wa. Ti'ab ré, wahâiba hã wawi 're si'utōrĭ pese za'ra mono nherē, wē uptabi di za, taha nhowa're're, hâiwa âma Wanhib'apito 'rata 're ĭwahâimana u'âsi za'ra mono zé hã. ⁹ Tane nherē, 'Re ĭhâimana u'âsi mono hã 're ĭwahâimana za'ra mono zém na, wa'âma 're toi u'âsi mono da si, wa za 'râwi 're wasi'madâ'â za'ra, ti'ai âma wahâiba ĭ'ratare ré, duré hâiwa âma wahâiba ĭtéb ré. ¹⁰ E marĭ wa, wa za âhã zô si, wa te 're rob'ruiwapari u'âsi za'ra, ti'ab ré hã. Niwapsi, wa za tô uburé Cristuhu nho're aimasam ni, te te wa'awaihu'u da, wahâimana wē na, duré wahâimana wasété na zama. Tame te

za oto niha te te wama 're arowairébé, ti'ai āma uburé marī, wa te 're ī'manharī za'ra mono zéb zarina, ĩwē na, duré ĩwasété na zama.

'Re ĩhâimana u'âsi mono hã da'ãma 're ĩsiwadi mono zé wasu'u

¹¹ Wa norī hã Zezusihi zadawa wasu'u'wa norī hã, wa tō Wanhīb'apito hã wa te wasiwi 're wazéb za'ra. Taha zarina, wa tō duré wa te 're dapawaptob za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono u si, 're dasipizari za'ra mono da. Wa norī hã marī zô si, wa te 're dapawaptob za'ra mono õ di. Mare di. 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma si, wawaihu'u pese za'ra di, uburé 're ĩwahâimana za'ra mono zém na hã. Taha wa, ĩwē si, wa te 're ī'manharī za'ra mono zé hã, tãma waihu'u pese di duré. Āne na hã sena na aipě'ě 're, áté aima waihu'u pese za'ra wa'aba di duré. ¹²⁻¹³ Ni'wam norī hã zudezu norī hâimanazéb uwaibaba, danho'a dama 're hâimana za'ra mono wē te, te sina 're wata za'ra. Ta norī hã ma tō wanhimiromhuri hã te te 're 'madâ'â za'ra. Tane nherē, wapě'ě 're wanhimirosa'rada hã, ta norī hã te te wawi 're waihu'u za'ra mono õ di. Taha wa, te ta norī hã te te dama wa'ãma 're romnomri za'ra, āne: "Paru norī hã simiza'rese āna, te 're hâimana za'ra. Ma tō duré rãihaiwamnarī za'ra." Wē di tō. Tane nherē, wa norī hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma si, wa za tō wa te 're romhuri u'âsi za'ra, wanhimiromhuri na āma 're wawata za'ra mono da. Ta norī hã te duré āne te te wa'ãma dama 're romnomri za'ra: "Paru norī hã te simirosa'rata nhipse na te te dama 're rowasu'u za'ra, ĩsimiroti hã sena newa, da te āma 're saze za'ra mono da." Wē di tō. Wa'ãma romnomri wasété nherē, wa tō wa te aima 're romhuri u'âsi za'ra wa'wa, wanhimi'ě na. E wasina 're wawata za'ra mono da, wa āne hã aima wasiwasu'u za'ra wa'aba ni. Mare di. Dama 're wawasu'u wē za'ra wa'aba mono da, wa āne na aima wasiwasu'u za'ra wa'aba ni, 'rãwi wanhimirosa'rada ĩwē hã da te wa'ãma 're ĩwaihu'u za'ra mono da si, ĩré 're ĩwahâimana za'ra mono hã 'rãwi. ¹⁴ Cristu hã te te 're wa'azawi pese mono wa, wa wanhimi'ě na, wa te tãma 're romhuri za'ra, da'ãma. Wa norī hã wasima si, 'rãwi 're wasi'madâ'â za'ra mono õ di za. Dawasété wa'ábázéb da, ma tō Cristu hã uburé dazada dârâ da'upana, dawasété wi 'rãwi 're dasiwa'âbâ za'ra mono da, daši'uinhã na dasisada 're dadâ'â waihu'u za'ra mono õ wa. ¹⁵ Āma 're ĩnomro té mono norī hã, sima si āma 're hâimana za'ra mono tō da, ma tō dazada dârâ, Cristu hã. Taha zarina, te za sada ĩdâ'â za'ra ma si 're hâimana za'ra, duré sada ĩhãiwãutu za'ra ma si, Cristuhu ma si.

¹⁶ Āne wa, ti'ai āma ĩsazei'õ'wa norī nhimirosa'rata zarina, wa te da'ãma 're rosa'rata za'ra mono õ di za oto, 're ĩdahâimana za'ra mono zém na hã. Wa hã bété. ĩsazei'õ'wa norī nhimirosa'rata zarina, wa tō te 're rosa'rata aré, Cristu 're ĩhâimana mono zém na hã, taré newa. Tane nherē, taha zarina,

te āma 're rosa'rata mono ō di oto, wa hā. ¹⁷ Ni'wam norī hā Cristu te te 're saze za'ra mono wa, simisutu tihāiba na sina 're sitob za'ra mono wamhā, 're īdapoto téb za'ra mono zéb ré si, te za oto 're hāimana za'ra. Taha wa, te za 're īnomro 'rata mono zé hā tāma 're si'utōrī za'ra. Tāibā za oto. Taha wa'rāmi, te za oto 're īdahāimana téb za'ra mono zém na si 're hāimana za'ra, īwē na si. ¹⁸ Āne hā ma tō īwē si te te wama 're ab'manharī, 'Re īhāimana u'āsi mono hā, āma 're īwanomro mono zép téb da hā. Īsitob'ru na, wa tō aré tāma 're wahāimana za'ra. Tane nherē, Cristuhu dā'āzém na, ma tō wa'āma 're siwadi za'ra oto. Wa norī hā dama īsadawa wasu'u'wa norī hā ma tō duré wama pisutu za'ra, wa te da'āma 're īromhuri za'ra mono zéb da hā, taha zarina, da'āma zama 're siwadi mono da duré, wasine. ¹⁹ Cristuhu dā'āzém na 'Re īhāimana u'āsi mono, da'āma 're īsiwadi mono zé wasu'u na, wa wa te dama 're rowasu'u za'ra, dawasété na oto da'āma 're īpo're pu'u mono ō zéb zarina hā. Ma tō oto wama pisutu za'ra, āne na, wa te dama 're rowasu'u za'ra mono da.

²⁰ Taha wa, ma tō Cristu hā datēme wazatōrī za'ra, īsadawa para, wa te dama 're sadawa wasu'u za'ra mono da. Āne, wa wa te dama 're roti pese za'ra, Cristuhu nhisi na: “Ma'āpé, 'rāwi asi'madā'ā za'ra wa'aba, 'Re īhāimana u'āsi mono hā ai'āma siwadi za'ra wa'aba da oto.” Āne na ma tō wa'u'ābā te te dama 're aroti pese, 'Re īhāimana u'āsi mono hā. ²¹ Cristu hā ti'ai āma 're morī ré, ma tō wasété āna 're hāimana u'āsi. Tiwasédé hā te te 'manharī ō nherē, 'Re īhāimana u'āsi mono hā ma tō uburé wawasédé, wa te 're ī'manharī za'ra mono zém na hāiba wati'i, wa'upana za'ra, Cristuhu āma 're wanomro mono wa, te te oto 're īwa'awēsāmri mono zéb da hā.

6

¹ Wa norī hā 'Re īhāimana u'āsi mono siré, wa te tāma 're īromhuri za'ra mono norī hā, wa za oto aima āma roti pese za'ra wa'aba ni. 'Re īhāimana u'āsi mono, ma tō tinhimizawi pese zéb zarina, aima 're sōprub za'ra wa'wa, īwē na hā. Taha wa, īsazei'wa na taré dama 're asiwasu'u za'ra wa'aba mono ō di za. 'Re aihāimana za'ra wa'aba mono zém na, te za asa īwa'rāmi asina tāma 're ī'uwaimrami u'āsi za'ra wa'aba mo, 'Re īhāimana u'āsi mono ma hā. ² Duréihā Iza'iza hā ma tō 'Re īhāimana u'āsi mono mreme na rob'ui'éré, āne:

“Ai'āma īpē'ézézéb da, bādā te īsima īpisutuzém na, wa tō ai-wapa. Te ī'asō'reptuzéb da, bādā hā īwa waptā'ā wamhā, wa tō aipawapto tō.”

Āne duréihā 'Re īhāimana u'āsi mono mreme na rob'ui'éré hā. Ma'āpé, īwapari pese za'ra wa'aba. Bādā ma tō oto īwa waptārā, 'Re īhāimana u'āsi mono nhimizawi pese zé hā asi'uihā na asima tiwi waptērē za'ra wa'aba da, duré te te asō'reptu za'ra wa'aba da.

³ Wa norī hā wa 're wasi'madâ'â za'ra 'râwi, 're ĩwanomro wē mono zô, ni'wam norī hā wahâimanazém na te te 're wa'madâ'â za'ra mono wa, taha zarina, tiwasété na oto 're si'marôpārī za'ra mono tō da, Cristuhu wasu'uwē hā duré te te siwi 're wē'ō za'ra mono tō da. Wa te dama 're ĩromhuri za'ra mono zé hā, da te dasiwi 're wē'ō za'ra mono tō da, wa āne na 'râwi 're wasi'madâ'â za'ra, wa norī hā. ⁴ A norī wa'wa hā, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, wa te 're ĩromhuri za'ra mono zém na si, asiwi wawaihu'u za'ra wa'aba da, wa uburé marī hā wē na wa te 're 'manharī za'ra. E niha tawamhā, 're ĩwahâimana za'ra mono zé hā. Uburé marī na, wa te 're robzépata za'ra mono nherē, duré rowasédé hā wazada 're wairébé u'âsi mono nherē, wa wanhiptete sina āma 're wanomro u'âsi, wa te 're sazei'ō utōrī za'ra mono āna. ⁵ 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa oto 're wahâimana za'ra mono wa, ma tō da te dasiwi 're wahâ za'ra. Ma tō duré nasi dasiwi wanHEME ni, dazazéb 're. Wazada 're dahâimana wasété za'ra mono wa, te da te wawi 're ro'wa'rutu u'âsi za'ra, Wanhib'apito, wa te dama 're sadawa wasu'u za'ra mono ré hā. Wanhimiromhuri na, wa dama 're wasiwasutu za'ētē u'âsi za'ra, Wanhib'apito wasu'uwē na hā. Āne wamhā, wanhotō āna ma tō duré wa'āma 're awē za'ra, nimahā mara na hā. Wasai āna, wa duré nimahā bâtâ na hā 're wasi'ubumro. ⁶ Āne na, wa te 're robzépata za'ra mono nherē, wa tō 're wanomro wē u'âsi. 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimirowaihu'u si, wa tō oto wa te 're waihu'u pese za'ra. Taha wa, wawara sina dazada 're wazahi za'ra mono ō di oto. Wanhimizawi pese na si, wa oto 're wahâimana za'ra. 'Re ĩhâimana u'âsi mono pē'ēzani nhimipawaptobzéb zarina si, wa duré wa te dama 're romhuri za'ra. Wazadawa nhipese āna, wa sena na si, wa te 're dazawi pese za'ra. Āne zarina, te za asiwi ĩwawaihu'u za'ra wa'wa, sena na 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa, dama 're ĩwahâimana za'ra mono na hā. ⁷ ĩwasu'uwē hā wa tō, tō sena wa te dama 're wasu'u za'ra. 'Re ĩhâimana u'âsi mono waihu'u pese zarina si, wa tō āne na wa te dama 're romhuri za'ra. 'Re ĩwanomro wē mono zém na si, wa tō wanhitob'ru norī da, 're wahâimana za'ra, ta norī āma, wa te 're ai'uté za'ra mono da. Taha na, wa duré ta norī āma 're wasimanawawi u'âsi za'ra, wanhitob'ru norī āma hā. ⁸ Āne na te za tō asiwi ĩwawaihu'u za'ra wa'wa, sena na 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa, dama 're ĩwahâimana za'ra mono na hā. Taha wa, te ni'wam norī hā 're ĩwanomro wē mono zém na te te wa'āma 're rosa'rata za'ra. Te te duré dama 're wawasu'u wē za'ra. Tane nherē, te ni'wam norī hā te te wa'āma 're wasété za'ra taré. Te duré te te dama 're wawasu'u wasété za'ra. Sena na dama 're wasiwasu'u u'âsi za'ra mono nherē, te wazadawa nhipe hā te te wa'āma 're sa'ra u'âsi. ⁹ Wa norī hā daro mono bâ ĩsazei'wa norī ma, wawaihu'u pese za'ra nherē,

te ni'wam norĩ hã taré na si te te wa'ãma 're rosa'rata za'ra. Wa te wasina 're romnhimimnhasi u'âsi za'ra mono wa, aré 're wadâ'â za'ra mono da nherê, wa zahadu wahâiba ré ré 're wahâimana za'ra. Da te 're wahâ za'ra mono nherê, da te dasiwi wa'uprosi waihu'u ô di. ¹⁰ Nimahã bâtâ na, da te dasina 're wapê'êzé zani za'ra mono nherê, wa watoi u'âsi 're wahâimana za'ra, 'Re ìhâimana u'âsi mono âma si. Duré wanhibrob'ô na 're wahâimana za'ra mono nherê, wa wa te 're dapawaptob za'ra, ìwasu'uwê na si, danhibro pese ne, rowê na 're dahâimana u'âsi za'ra mono da, 'Re ìhâimana u'âsi mono siré. Wa norĩ hã wanhimarĩ ô nherê, 'Re ìhâimana u'âsi mono, uburé te te wama 're ì'anhomri mono ré si, wa oto 're wanomro, ìwê uptabi ré si.

¹¹⁻¹² Corĩtu âma 're aihâimana za'ra wa'aba mono norĩ, sô'awi wa tô aima 're wasiwasu'u za'ra wa'wa, 're ìwahâimana za'ra mono zém na hã. Aiwĩ 're wasi'udâ waihu'u za'ra wa'aba mono ô di. Wanhimizawizém na, wa te duré 're ai'mararé za'ra wa'aba mono ô di. A norĩ wa'aba si te asimizawizém na 're ìwa'mararé za'ra wa'aba mo. ¹³ Taha wa, ìra ne oto ìma 're aihâimana za'ra wa'aba mono wa, wa za ãne na aima roti za'ra wa'wa, asawi pese za'ra wa'aba sina: Ma'âpé, aipê'ê na asiwi 're wazawi pese za'ra wa'aba mono, wa norĩ hã wapê'ê na, wa te 're ì'asawi pese za'ra wa'aba mono ne.

Aiwab ô na 're ìdahâimana za'ra mono zé wasu'u

¹⁴ Cristuhu zazei'wa na 're aihâimana za'ra wa'aba mono norĩ, ìsazei'ô'wa norĩ hâimanazém na, ìsu 're aihâimana waihu'u za'ra wa'aba mono ô di za oto. Rowa'a na 're ìdanomro wê mono zé hã, duré robra na 're ìdanomro wasété mono zé hã, e aiwa bâ. Mare di. Aiwab ô di. Taha wa, ìsazei'ô'wa norĩ siré, 'râwi 're aihâimana waihu'u za'ra wa'aba mono ô di za tô. Tô'ã. ¹⁵ Cristu hã bété. E Satanasihĩ me, te siré 're hâimana zahuré, aiwa. E tinhimirosa'rata na te duré 're sisaze zahuré, 're siwê'ô zahuré mono âna. Mare di. Tane duré, ìsazei'wa norĩ hã aiwa 're hâimana za'ra mono ô di, ìsazei'ô'wa norĩ me hã. ãne hã baba uptabi di, wama hã. ¹⁶ Romhâiba 'manharĩ hã âma 're ìdawata za'ra mono zé hã, e 'Re ìhâimana u'âsi mono âma 're ìdawata za'ra mono zéb 're, te aré da te 're sa'ra, 'ri 'râihã wa. Mare di. E marĩ wa. Aiwab ô wa, dama hã. Tane duré, wa norĩ hã 'Re ìhâimana u'âsi mono âma 're ìwata za'ra mono ô norĩ siré, 're wahâimana waihu'u za'ra mono ô di za oto. E marĩ wa. 'Re ìhâimana u'âsi mono hã wapê'ê 're, wa'ãma 're sôrôwa za'ra mono wa oto. Taha wa, 'Re ìhâimana u'âsi mono nhorôwa ne, wa oto 're wahâimana za'ra wasiré ìsazei'wa norĩ hã, 'ri 'râihã wam ne, wapê'ê 're, 're sãmra mono wa oto. Duréihã 'Re ìhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa norĩ hã ma tô ìmreme na rob'ui'ére za'ra, romhã ré ìsib'a'uwê norĩ âma hã, ãne:

“Ìnhib'a'uwê norĩ siré, wa za oto 're ìhâimana u'âsi za'ra, 'râwi ì'rata. Wa za ìsiré 're ìmorĩ u'âsi za'ra.

Īsib'apito, wa za oto tãma 're ĩhãimana za'ra.

Tawamhã ĩnhib'a'uwẽ te za duré ĩma 're hãimana za'ra.”

¹⁷ Āne duré Danhib'apito mreme na rob'ui'ére wasu'u amo hã:

“Dapo're āna 're ĩdanomro mono norĩ hã, te za oto asiwi 're ĩrẽme za'ra wa'aba mo, ta norĩ hãimana wasété zẽm nhiti, 're aihãimana za'ra wa'aba mono da oto.

Dapo're'õ norĩ hã uburé marĩ hã te te siwi 're ĩ'manharĩ wasété za'ra mono zé hã, tiwi 're upi zahu za'ra wa'aba mono õ di za oto. Tawapsi, wa za oto ĩsitẽme te 're aiwaibui wẽ wa'wa.

¹⁸ Tawapsi, wa za duré Aimagama 'wa hã aima 're ĩhãimana za'ra wa'wa. Tawamhã ĩ'ra te za oto ĩma 're aihãimana za'ra wa'aba mo.”

Āne ma tõ 'Re ĩhãimana u'ãsi mono hã danhipai u ĩsiptete uptabi hã tinhib'a'uwẽ norĩ ma, ropisutu siro.

7

¹ Īsisãnawã norĩ, ĩma asawi pese za'ra wa'aba norĩ hã, āne hã uburé 'Re ĩhãimana u'ãsi mono te te wama 're ĩ'aropisutu mono zé hã, oto wama 're hãimana za'ra mono wa, uburé marĩ ĩwasété wi, wa za 're wasi'madã'ã pese za'ra, āma 're wasihãiba wasété za'ra mono tõ da, duré 'rãwi wapẽ'ẽ 're, āma 're wasiwasété za'ra mono tõ da. Taha wa, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono hã wa za wa te wasiwi 're wazé pese za'ra. Wa za duré tãma 're wasisõmri u'ãsi za'ra, āma 're wanomro wẽ u'ãsi mono da.

Paru hã dama 're ĩtoi u'ãsi mono zé wasu'u

² Ma'ãpé, asiwi 're wazawi wẽ za'ra wa'aba mono, apã 're wawaibui wẽ wa'aba mono da. Ni'wam norĩ hã asiré 're hãimana za'ra wa'aba mono nherẽ, ma tõ wawasédé hã wa'ãma sa'ra. Tane nherẽ, asiré wa te aima romhuri za'ra wa'aba ré hã, marĩ ĩwasédé hã wa te aima 'manharĩ za'ra wa'aba õ di, nimahã na hã. Duré wanhimiromhuri zarina, aihãimana wasété na asi'marõpãrĩ za'ra wa'aba õ di 'rãwi. Duré rob'ui'prazéb zõ, marĩ hã taré, wa te aima 'manharĩ nhipese za'ra wa'aba õ di. Mare uptabi di. ³ E aiwasédé hã te ai'ãma sa'ra wa'aba da, wa āne āma aima rowasu'u za'ra wa'wa. Mare di. Āne da hãĩ õ di. A norĩ wa'wa hã wama asawi uptabi za'ra wa'aba di. Taha wa, niha wama 're romhãimana za'ra mono wa, 're wadã'ã za'ra mono da nherẽ, wama 're rowẽ za'ra mono di za. Āne na, wa tõ aima wasiwasu'u pari za'ra wa'aba ni. ⁴ A norĩ wa'wa hã ĩma ai'umnhasi za'ra wa'aba di oto. Wa aima 're ĩtoi u'ãsi za'ra wa'wa. Aiwasu'u wẽ wa'aba na, ma tõ asina ĩma 're ĩrowẽ zani za'ra wa'aba mo. Rowasédé hã wazada 're wairébé u'ãsi mono nherẽ, wa ĩtoi uptabi na 're ĩhãimana u'ãsi.

⁵ Masédoniza u, we wasimasisi wamhã, wa te ãma ãpusi waihu'u õ di. ãmemhã wazada hã ro'wa'rutu uptabi di, da'ahã na wazada dahãimana za'ra wa. Duré ai'ãma wahâtã'ã za'ëtê za'ra wa'aba di. E marĩ wa. Wanhib'apito wasu'uwê nhiti, aipizari za'ra wa'aba õ'umhasite. ⁶ Re ìhãimana u'ãsi mono hã, taha si dapê'ê nomri'wa hã te 're hãimana, dawĩ 're robzei'õ za'ra mono nherê. Ta hã ma tô wapê'ê hi, Titu hã aihawi wa'aba, nimosi wei watême wisi wa. ⁷ E tawamhã, Titu wei watême ìwisizém na si, ma tô wapê hã ì're wama da'wa. Mare di. Taha na si õ di. Aiwasu'u wê wa'aba na zama, ma tô wapê hã ì're wama da'wa, duré Titu hã asiwi ìpê'ê hiri aba na aiwasu'u wê za'ra wa'aba na zama. Ta hã Titu hã ma tô wama aiwasu'u wê za'ra wa'wa, ãne: "Corĩtu na 'ri nho'õmo nhisi ãma ìsazei'wa norĩ hã te sima aiwê za'ra, 'rãwi te te duré asabu za'ra da, tãma asawi uptabi za'ra wa. Ta norĩ hã ma tô duré 'rãwi sina tipê'êzé za'ra, marĩ hã ìwasétére hã te te siwi ì'manharĩ za'ra zém na hã. Te duré sima aiwê za'ra, te te siwi ai'upari wê za'ra da, asitob'ru norĩ wi." ãne na ma tô wama aiwasu'u wê za'ra wa'wa, Titu hã. Taha wa, aima ìtoi uptabi za'ra wa'aba di, ãhãna hã.

⁸ Rob'ui'ééré te aima ìsõmri 'rata za'ra wa'wa hã sõré za'ra wa'aba wamhã, ma tô aiwi tirobzei'õ pese za'ra wa'wa, te ãma aima ìnharĩ za'ra wa'aba zém na hã. Taha wa, wa tô wa hã ìsiwi ãma robzei'õ, te aiwi ãma ìrobzei'õ za'ra wa'aba zém na hã. Tane nherê, te ãma ìsiwi robzei'õ na sahu õ di oto. E marĩ wa. Te aiwi ãma ìrobzei'õ za'ra wa'aba zém na, ãma aihãimana za'ra wa'aba õ wa oto. ⁹ Taha wa, wa hã ìtoi uptabi di, ãhãna hã. E ìnhimi'ui'ééré na te aiwi robzei'õ pese za'ra wa'aba wa, wa ìto sina ìhãimana. Mare di. Aiwi ìrobzei'õ pese za'ra wa'aba zéb zarina, aiwasété wi aipizari za'ra wa'aba wa, wa ìto sina ìhãimana. 'Re ìhãimana u'ãsi mono te te aima ìwê za'ra wa'aba zéb zarina si, ma tô aiwi tirobzei'õ za'ra wa'wa. Taha wa, wa hã marĩ ìwasédé hã te ãma aima 'manharĩ za'ra wa'aba õ di, ìnhimi'ui'ééré na te ãma aima ìnharĩ za'ra wa'aba zém na hã. ¹⁰ ìsazei'õ'wa norĩ hã 're ìnomro wasété mono zéb zarina, robzei'õ u'ãsi 're hãimana za'ra mono wa, te ta norĩ hã dã'ã u'ãsi ne 're hãimana za'ra, tipê'ê 're. Tane nherê, 'Re ìhãimana u'ãsi mono te te dama 're ì'apisutu mono zéb zarina si, dawĩ 're robzei'õ pese za'ra mono wamhã, tawapsi te za dawasété wi 're dasipizari za'ra. Taha zarina si, te za oto 'Re ìhãimana u'ãsi mono hã te te 're da'anho'reptu. ãne wamhã, 're ìdahãimana wasété za'ra mono zém na 're dasiwê'õ za'ra mono õ di za oto. ¹¹ Ma'ãpé, ãne na ãma asipo're pu'u za'ra wa'aba, 'Re ìhãimana u'ãsi mono te te sima aiwê za'ra wa'aba zéb zarina, aiwi ìrobzei'õ pese za'ra wa'aba zém na hã. Taha zarina, ma tô oto asiwaihu'u za'ra wa'wa, uburé ìwasédé hã 'rãwi asiwi wê'õ pese za'ra wa'aba da. Taha wa, ma tô oto

asima ĭwē uptabi za'ra wa'wa, aiwasédé hã 're ĭ'manharĩ za'ra wa'aba mono zém na ĭma asiwasu'u za'ra wa'aba da, apâ asima ropese za'ra wa'aba da. Ma tô duré asiwē'ô pese za'ra wa'wa, aiwasédé hã aima ĭhâimana za'ra wa'aba zém na hã. 'Re ĭhâimana u'âsi mono nhimihâzém na, ĭsadawa para ĭmreme na te aihâ za'ra wa'aba ô'umnhasite, ma tô ĭma aipahi za'ra wa'wa. Tane nherē, ma tô asima ĭwē za'ra wa'wa oto, apâ âma atēme ĭmorĩ aba da, wasisabu su'u za'ra da. ĭ'uwaibaba na si, niha âma rosa'rata za'ra wa'aba da, ma tô asi'madâ'â za'ra wa'wa, aibâ hã tiwasédé te te ĭ'manharĩzém na hã asiwi wē'ô za'ra wa'aba da. Taha wa, aiwasédé hã âma 'manharĩ za'ra wa'aba ô di. Âne, wa tô âma aiwaihu'u za'ra wa'wa.

¹² Taha wa, e taré aibâ hã tiwasédé te te da'âma ĭ'manharĩ âma, ĭpē'ézé wa, wa tô âne na âma aima rob'ui'ééré za'ra wa'wa, taha hâiba na te âma aima nharĩ za'ra wa'aba da. Mare di. Duré e taré aibâ hã te pawaptob da, wa tô âma aima rob'ui'ééré za'ra wa'wa, âne na hã. Mare di. A norĩ wa'wa hã aima wazawĩ pese za'ra wa'aba wa, ĭnhimiroti hã 're ĭ'madâ'â za'ra wa'aba mono na 'Re ĭhâimana u'âsi mono nho'a 'râwi asiwaihu'u za'ra wa'aba da si, wa tô âne na hã âma aima rob'ui'ééré 'rata za'ra wa'wa. ¹³ Âne hã wa te ai'âma waihu'u za'ra wa'aba wa, ma tô apâ wapē hã ĭ're wama da'wa. Tane nherē, taha zarina si ô di, aima wato za'ra wa'aba zé hã. Titu hã we watēme wisi wamhã, ma tô wama aiwasu'u wē za'ra wa'wa. Ai'rata sãmra aba ré hã, ma tô, u, asiwi ĭpē'ē hiri 'wa, asiwi ĭpawapto wē wa'aba zém na hã. Âne wa, ma tô, to sina we watēme wi, aihawi wa'aba hã. Âne wa, wa duré wa norĩ hã watoi uptabi na wahâimana, ĭsabâdâ hã. ¹⁴ Titu hã âma atēme morĩ aba ô ré, wa tô tâma aiwasu'u wē za'ra wa'wa, ĭsôwa, te te aiwaihu'u sirômo za'ra wa'aba da. Taha wa, taré te âma tâma ai'umnhasi baba za'ra wa'aba ô di, ĭsôwamhã. Wa norĩ hã wazadawa nhipese âna, wa tô wanhimirowasu'u wē na si, wa te aima 're rowasu'u u'âsi za'ra wa'wa, tô sena na âma 're ĭwawaihu'u za'ra wa'aba mono zéb da hã. Taha zarina, Tituhu ma, wa te ĭ'aiwasu'u wē za'ra wa'aba zém na hã, tô sena na te za taha zarina si oto da te 're aiwaihu'u za'ra wa'wa, a norĩ wa'wa hã. ¹⁵ Titu hã ai'rata sãmra aba ré, ma tô ĭsimiroti hã asiwi ĭwapari pese za'ra wa'wa. Ma tô duré asina aihâtâ'â za'ra wa'aba nherē, asiwi ĭ'âri wē wa'wa, marĩ na tâma âma asina uwaimrami za'ra wa'aba ô wa, te te siwi aiwē'ô za'ra wa'aba ô'umnhasite. Taha wa, tâma asawi pese za'ra wa'aba di, âne na ai'âma po're si'âri za'ra wa'aba ô wa. ¹⁶ Taha wa, wa hã duré, aima ĭto za'ëtē za'ra wa'aba di. E marĩ wa. ĭma ai'umnhasi za'ra wa'aba wa, âne na hã oto.

8

ĭsibrob'ô norĩ ma, 're ĭdanhoprub za'ëtē za'ra mono zé wasu'u

¹ Wasisānawā norī, wa wasima aiwē za'ra wa'aba ni, 'Re ĩhāimana u'āsi mono hā tinhimizawi pese zéb zarina, ĩsazei'wa norī ma, 're ĩsōpru mono zé wasu'u hā, waihu'u za'ra wa'aba da, Masédoniza na danhipti'a nho'ōmo nhisi āma rowahutu u, siré 're ĩsi'rā'ōtō mono norī ma, 're ĩsōpru mono zé wasu'u hā. ² Ta norī hā da te āma 're ĩrowasété za'ra mono na, te te 're robzépata za'ētē za'ra mono nherē, duré sibrob āna 're hāimana za'ra mono nherē, ma tō to sina, dama tinhoprub za'ētē za'ra, tite rob'uiprazém na hā. ³⁻⁴ Marī hā sa hāimana za'ra ō nherē, ma tō sa'ētē na dama sōmri za'ra, tinhoprubzém na te te āma dazawi za'ra da. Si'uihā na ma tō sima pisutu za'ra, āne na wa te āma saze za'ra wa, Zeruzarē āma 'Re ĩhāimana u'āsi mono nhib'a'uwē norī te te siwi āma pawaptob za'ra da, te te sima ĩwē uptabi za'ra zéb zarina. Taha wa, wē di āne hā, dama āma ĩsōprub za'ra zé hā, Masédoniza āma ĩsazei'wa norī nhoprubzé hā. ⁵ Wa norī hā āne zō, wanhimipari ō nherē, ma tō Wanhib'apito ma uimrehēne sisōmri za'ra ta norī hā, taha ma si 're hāimana za'ra mono da. Taha zarina, ma tō duré wama sisōmri za'ra, te te wapawaptob za'ra da, 'Re ĩhāimana u'āsi mono te te tāma ĩpisutu za'ra zéb zarina hā. ⁶ Titu hā āma atēme morī 'rata aba wanhā, ma tō rob'uiprazé ubumro na sāna'rata, asōprub za'ra wa'aba zém na hā. Taha wa, wa tō tāma roti pese ni, duré āma atēme morī aba wanhā, rob'uiprazé ubumro na te te āma sizusi da, romhuri hā wē uptabi na te te uprosi da. ⁷ A norī wa'wa hā te Cristu hā aima umnhasi za'ra wa'aba wa, āma 're ĩsasōmri pese za'ra wa'aba mo. 'Re ĩhāimana u'āsi mono nhimiroti na, te aimreme wē na dama 're ĩrowasu'u za'ra wa'aba mo. ĩsimiroti hā ma tō duré 're ĩwaihu'u pese za'ra wa'aba mo. Taha wa, asimi'ē na te 're ĩromhuri pese za'ra wa'aba mo, 'Re ĩhāimana u'āsi mono hā te te aima 're ĩwē za'ra wa'aba mono zéb zarina. Te duré asiwi 're ĩwazawi pese za'ra wa'aba mo. Āne hā aima sa'ētē uptabi za'ra wa'aba di, 're aihāimana za'ra wa'aba mono zém na hā. Taha wa, te za sa'ētē na dama asōprub za'ra wa'wa duré.

⁸ Āne hā wa hā te āma aima 'ru za'ra wa'aba ō di. Taré wa aima āma roti za'ra wa'wa, ĩnhimiroti zarina, 'manharī za'ra wa'aba wanhā, 're ĩdazawi pese za'ra wa'aba mono zém na, sena na da te 're aiwaihu'u za'ra wa'aba mono da. Masédoniza āma ĩsazei'wa norī hā simi'ē na te te 're ĩdapawaptob za'ra mono ne zō pé, wa āne na taré āma aipibu za'ra wa'wa. ⁹ Wanhib'apito Zezu Cristuhu nhimizawi pese zé hā aima waihu'u pese za'ra wa'aba di oto. Ta hā Timama siré robze na 're hāimana u'āsi mono nherē, ma tō hāiwa āma tihāimanazé hā we tirē a'ā, ti'ai āma si'a'uwē da, te te a'ā dame 're robzépata mono da. Asada za'ra wa'aba, ma tō dawazari si'a'uwē, taha zarina, a norī wa'aba zama 'Re ĩhāimana u'āsi mono 'rata 're

asimroi u'âsi aba mono da, hâiwa âma hã. Taha wa, Wanhib'apito hã sisawi âna 're îhâimana mono ne, te za asisawi âna dama asôprub za'ra wa'wa, ate rob'uiprazé wa'aba na hã.

10-11 Īnhimirosa'rada hã wa za oto aima waihu'u za'ra wa'wa, rob'uiprazé asiwi ĩ'ubumroi wa'aba zém na hã. Wahub 'rata na ma tô dawana asima ĩpisutu za'ra wa'wa, rob'uiprazé hã asiwi ĩ'rã'ôtô aba zéb da hã. Dawana ma tô duré rob'uiprazé ubumro na âma ĩsâna'rata za'ra wa'wa. Taha wa, ma'âpé asiwi uprosi wě wa'aba, rob'uiprazé ubumro hã. Ato sina, âma asisaze za'ra wa'aba ne, te za oto âhãna hã âma ĩ'uwaimrami za'ra wa'wa duré, rob'uiprazém na hã, aihâiba mono bâ aima 're îhâimana za'ra wa'aba mono zéb zarina, niha wamhã, ĩsa'êtê zarina, niha wamhã, ĩsyry zarina. ¹² Ato sina, âma asôprub za'ra wa'aba wamhã, 'Re îhâimana u'âsi mono si te za asôprubzém na aiwêsâmri za'ra wa'wa. Asimarĩ aba ô wa, tô syry na ĩsômri za'ra wa'aba zéb zarina, te za duré âma aiwêsâmri za'ra wa'wa, ato sina âma asôprub za'ra wa'aba wa.

13-14 E a norĩ wa'aba si, sa'êtê na ĩsômri za'ra wa'aba na, da'upana âma robzépata za'ra wa'aba da, wa âne na aima roti za'ra wa'wa. Mare di. Taré âhãna hã sa'êtê na aima hâimana za'ra wa'aba wa, te za âma ĩpawaptob za'ra wa'wa, Zeruzarê âma ĩsazei'wa norĩ hã, marĩ zô tiwi 're rowaptâ'â za'ra mono wa. Tawamhã, nimahã na marĩ zô, aiwi 're rowaptâ'â za'ra wa'aba mono wamhã, te za duré ta norĩ hã marĩ na te te 're aipawaptob za'ra wa'wa, asa, sa'êtê na tâma hâimana za'ra wamhã. Âne wamhã, aiwa te za asôprubzém na asima âma 're ĩwa'râmi za'ra wa'aba mo. ¹⁵ Duréihã Mozési ma tô âne na âma rob'ui'éré, Izarazéhé nhihudu norĩ hã a'ubuni wi simizahâri mono sidâpâsi, mana na dasazém nhisi hã te te siwi ĩ'ubumroi mono na hã:

“Ni'wam norĩ hã sa'êtê uptabi na te te sima ubumro za'ra mono nherê, tâma si'atarême za'ra mono ô di, tisiré norĩ hã te te âma pawaptob za'ra mono wa. Taha wa, ni'wam norĩ hã syry na te te sima ubumro za'ra nherê, ta norĩ wi tiwi sô rowaptâ'â za'ra ô di, ĩsazéb zô hã.”

Âne duréihã âhã wasu'u na, Mozési te te âma ĩrob'ui'érézé hã, ĩbaihã na hã. Tane duré, a norĩ wa'wa hã te za 're asipawapto pese za'ra wa'aba mo, aiwa 're aihâimana za'ra wa'aba mono da.

Titu hã to sina datême ĩmorîzé wasu'u

¹⁶ 'Re îhâimana u'âsi mono, ma tô Tituhu ma pisutu, tâma asawi pese za'ra wa'aba zéb zarina, te te aipawaptob za'ra wa'aba da, wa norĩ hã wa te duré 're ĩ'asawi pese za'ra wa'aba mono ne. Taha wa, wa âma wawata ni, 'Re îhâimana u'âsi mono âma hã, tô sena wa, ô hã. ¹⁷ Tawamhã ône haré ma tô Titu hã sina wazaze, âma atême ĩmorĩ aba zém na da hã.

Taha wa, si'uihâ na te te âma sima ĩrowězéb zarina, to sina te za tô âma atême timorĩ za'ra wa'wa âhâna hã, atême za'ra wa'aba. ¹⁸ Wasisânawã hã wa za duré ĩsiré âma atême satõrĩ za'ra wa'aba ni, aibâ hã. Âme ĩsazei'wa norĩ hã ma tô te te sima 're wasu'u wě za'ra, Cristuhu wasu'uwě na simiromhuri wě uptabi wa, ta hã. ¹⁹ Duré dama simiromhuri wě uptabi wa, ma tô ĩsazei'wa norĩ hã siwi pisutu, Zeruzarē u ĩsazei'wa norĩ nhoprubzéb ré, za wasi'aba'rēi wa, âma wasiré morĩ da. Tawamhã Wanhib'apito âma wawatazéb da, wa za tô âne hã 'manharĩ ni, duré wato sina, wa te 're ĩda'apawapto mono zém na, da te wawaihu'u za'ra da.

²⁰ Wanhimisaihuri hã da te wa'âma nomri tō da, wa za asõprub za'ra wa'aba zé hã wasitême wa te wasiwi 'madâ'â pese za'ra, wasi'aba'rēi wamhã. ²¹ ĩ'uwaiababa, wa te âma ĩ'uwaimrami za'ra da si, wa tô ĩré wasima rob'madâ'â za'ra ni, Wanhib'apito nho'a, duré uburé danho'a zama.

²² Wasisânawã hãiba amo hã wa za duré âma atême satõrĩ za'ra wa'aba ni, Titu norĩ siré, âma morĩ da. Ta hã wa tô nasi pibu za'ra ni, simi'ě na te te 're romhuri mono zō, Wanhib'apito ma. Taha wa, wa tô waihu'u za'ra ni, tô sena ĩsimi'ě na hã, duré to sina te te 're ĩromhuri mono na hã. Ta hã aiwasu'u wě za'ra wa'wa hã te te wapari wa, tãma ai'umnhasi uptabi za'ra wa'aba di, za rob'uiprazém na dama asõprub za'ra wa'aba zém na hã. Taha wa, toi uptabi di âhâna hã, rob'uiprazé ubumro na za te te âma aipawaptob za'ra wa'aba wa. ²³ Titu hã bété. Ta hã ĩsiré Wanhib'apito ma romhuri'wa te 're hãimana, Cristuhu wasu'uwě na ĩsiré te te 're ĩ'aipawaptob za'ra wa'aba mono. Duré wasisânawã hãiba amo norĩ hã za ĩsiré âma ĩneb zahuré da hã, ta norĩ hã te za tisiré ĩsazei'wa norĩ zadawa para, âma atême ĩne wa'aba na siwasu'u zahuré, aima za'ra wa'aba hã. Ta norĩ hã simiromhuri wě uptabi wa, te za Cristuhu âma si 're dawata za'ra. ²⁴ Taha wa, ma'âpé ĩwě na si uburé marĩ na hã âma tãma uwaimrami za'ra wa'aba za, asimizawi pese aba zém na te te aiwaihu'u za'ra wa'aba da, duré sena na, wa te dama 're ĩ'aiwasu'u wě za'ra wa'aba mono zém na, te te aiwaihu'u za'ra wa'aba da. Duré âme ĩsazei'wa norĩ, siré 're ĩsi'rã'õtō mono norĩ hã, âne na te te aiwaihu'u za'ra wa'aba da, te za ĩwě na si tãma âma ĩ'uwaimrami za'ra wa'wa.

9

Zudeza âma ĩsazei'wa norĩ ma, ĩdanhoprub za'ra zé wasu'u

¹ E wa hã wa za âne na aima âma roti na sahu za'ra wa'wa, ĩnhimi'ui'ééré na hã, Zudeza na danhipti'a nho'õmo nhisi âma 'Re ĩhãimana u'âsi mono nhib'a'uwě norĩ ma, asõprub za'ra wa'aba da, dame. Mare di. Âne na, te aima âma roti na sahu za'ra wa'aba õ di za, âhâna hã. ² E marĩ wa. Zudeza âma

Īsazei'wa norī hā asiwi pawaptob za'ra wa'aba da, asi'uihā na ato sina, āma asima rosa'rata za'ra wa'aba wa. Āne na, wa tō wa hā āma aiwaihu'u za'ra wa'wa, tō sena na. Āme Masédoniza na danhipti'a nho'ōmo nhisi āma Īsazei'wa norī re ĩhāimana za'ra mono norī ma, wa tō aiwasu'u wē za'ra wa'wa. Āne, wa tō ta norī ma hā tāma aiwasu'u wē za'ra wa'wa: "Ataza na danhipti'a nho'ōmo nhisi āma Īsazei'wa norī hā ma tō rob'uiprazé ubumro na sāna'rata za'ra, wahub 'rata na hā." Āne na, wa tō tāma aiwasu'u wē za'ra wa'wa. Rob'uiprazé hā ato sina, asiwi ĩ'ubumro sirōmo za'ra wa'aba zéb zarina, ma tō ta norī zama sima āma rosa'rata za'ra, to sina, aiwa asine wa'aba, te te siwi 'manharī wē da, aiwab da. ³ Āne na, wa tō dama aiwasu'u wē za'ra wa'wa. Tane nherē, wa za ĩsisōwa āma atēme satōrī za'ra wa'wa, wasisānawā norī hā, rob'uiprazé ubumro na te te aipawaptob za'ra wa'aba da, ĩwana ré asiwi 'rā'ōtō pari aba da, te dama aiwasu'u wē za'ra wa'aba zéb zarina. Duré te dama aiwasu'u wē za'ra wa'aba zém na, taré te ai'umnhasi baba za'ra wa'aba tō da, wa za tō āne hā 'manha. ⁴ Āté Masédoniza hawimhā, wasisānawā norī hā te za āma ĩsiré ai'aba'ré, atēme za'ra wa'aba. Tawamhā, āma atēme wasihutu aba wamhā, rob'uiprazé hā asiwi 'rā'ōtō pari aba ō wamhā, āté wa aré aima aséb za'ra wa'aba ni, taré wa te ai'umnhasi baba za'ra wa'aba wa. A norī wa'wa hā bété. Te aré tō aséb za'ra wa'wa, tō sena ĩ'ubumro na, āma uwaimrami za'ra wa'aba ō wa. ⁵ Taha wa, wa tō āne rosa'rata ĩsima, wasisānawā norī hā ĩsisōwa te āma atēme satōrī za'ra wa'aba da, rob'uiprazé ubumro na te te aipawaptob za'ra wa'aba da, asiwi 'rā'ōtō pari aba hā ĩzō, ĩma ĩropisutu za'ra wa'aba zéb zarina. Tawamhā, āma atēme ĩwisi za'ra wa'aba wamhā, ōne haré wa za ti'ā, asi'uihā na ato sina, dama asōprub za'ra wa'aba zém na, da te dasiwi aiwaihu'u za'ra wa'aba da.

⁶ Āne na, wa za duré āma aipo're pu'u za'ra wa'wa, āma rosa'rata za'ra wa'aba da. Amnho hā syry na da te 're ĩzuri mono zéb zarina, te za syry na da te 're ubumro za'ra, dama 're 'rā préduub za'ra mono wamhā. Sa'ētē na, da te 're zuri mono wapsi, te za oto sa'ētē na da te 're ubumro za'ra. Tane duré, dasima 're ĩdanhoprub za'ra mono zéb zarina, te za 'Re ĩhāimana u'āsi mono hā dama 're sōpru, ĩwa'rāmi. ⁷ Rāwi aipē'ē 're, asima ĩwaihu'u za'ra wa'aba zéb zarina si, te za aihāiba mono bâ dama asōprub za'ra wa'wa, āté sa'ētē na, āté syry na. Robzei'ō nherē, dama asōprub za'ra wa'aba ō di za. Duré taré da te aima ĩ'ru za'ra wa'aba zéb zarina, dama asōprub za'ra wa'aba ō di za. Mare di. Asi'uihā na si te za asima ĩwē za'ra wa'aba zéb zarina, dama asōprub za'ra wa'wa, ato sina. Āne si ĩwē uptabi hā, 'Re ĩhāimana u'āsi mono ma hā, dato sina dasima 're ĩdanhoprub za'ra mono zé hā. ⁸ 'Re ĩhāimana u'āsi

mono hã waihu'u pese uptabi di, uburé marĩ ĩwẽ hã te te aima 're ĩ'anhomri aba mono da hã, marĩ zô aiwi 're rowaptâ'â za'ra wa'aba mono tō da, ãma 're aihâimana za'ra wa'aba mono zéb da hã, duré ãma 're ĩdapawaptob za'ra wa'aba mono zéb da hã. ⁹Duréihã ni'wa hã ma tō ãne na rob'ui'ééré, ĩbaihã na hã:

“Īsibrob'ō norĩ ma, te 're sōprub u'âsi, sa'êtē na. Īsimizawi pese zé hã dawĩ 're si'utōrĩ waihu'u za'ra mono ō di za. Te za dama 're hâimana u'âsi za'ra.”

Āne duréihã rob'ui'ééré wasu'u hã.

¹⁰E 'wa hã te robzâ hã robzuri'wa norĩ ma, te te 're anhomri. E 'wa hã, te dasazé hã te te dama 're anhomri. Ta hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono. Tane te za duré ĩsōprubzé hã aima 're sa'êtē za'ra wa'wa, dama 're asōprub za'ra wa'aba mono zé wa'rãmi, sa'êtē uptabi na oto dama ãma 're asōprub za'ra wa'aba mono da, nimahã na hã. ¹¹Sa'êtē na te za tō ĩwẽ hã te te aima 're sōmri u'âsi za'ra wa'wa, taha zarina, oto a norĩ wa'wa hã sa'êtē na ãma 're dapawaptob u'âsi za'ra wa'aba mono da, aiwab da. Taha wa, ãa'hã na te za oto 'Re ĩhâimana u'âsi mono ãma tawata za'ra ni, asōprub za'ra wa'aba zé hã za wa te datēme ãwisi za'ra wẽ te. ¹²Īwẽ hã te za tō ĩ'manharĩ za'ra wa'wa, ãne na dapawaptob za'ra wa'aba warnhã. E marĩ wa. Ta norĩ wi hã, marĩ zô tiwi 're rowaptâ'â za'ra mono ō di za oto, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhib'a'uwẽ norĩ wi hã, Zudeza ãma 're ĩhâimana za'ra mono norĩ wi hã. Taha zarina, te za duré ahã na oto ãma 're wata za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ãma hã. ¹³A norĩ wa'wa hã tãma asōprub za'ra wa'aba zém na, pawaptob za'ra wa'aba wa, te za tãma ãma ĩ'uwa'imrami za'ra wa'wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma hã. Taha wa, ahã na te za tō 'Re ĩhâimana u'âsi mono ãma tiwata zara, Cristuhu wasu'uwẽ zarina 're anomro wẽ wa'aba mono na, duré asōprub uptabi na pawaptob za'ra wa'aba wa, ta norĩ hã, duré darob amoi ãma 're ĩhâimana za'ra mono norĩ hã, pawaptob za'ra wa'aba wa. ¹⁴Ta norĩ hã te te 're asawi pese za'ra wa'aba mono wa, te za ai'ãma 're mreme zusi u'âsi 'wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, ta hã tinhimizawi pese zéb zarina, te te aipisutu za'ra wa'aba wa, asimarĩ na tãma asōprub za'ra wa'aba da, ĩsimarĩ'ō norĩ ma hã. ¹⁵'Re ĩhâimana u'âsi mono ãma si, wa za 're wawata u'âsi za'ra, ti'ra na wama ĩsōprub za'ra zé wa'rãmi. 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhoprubzé hã wẽ uptabi nherē, damreme na ĩ'uwaibaba, da te dasima ãma 're ĩrowasu'u za'ra mono da hã, da te dasima ãma 're uwa'imrami waihu'u za'ra mono ō di.

10

'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa para, Paru te te dama 're ĩsadawa wasu'u mono zé wasu'u

¹Ni'wam norĩ hã asiré wa'aba, 're ĩhâimana za'ra mono norĩ hã te ãne te te sima 're ĩbãsi za'ra: “Paru hã wa'rata sãmra

ré hã, wama pahi za'ra di, marĩ na te te wama ĩnharĩ za'ra da hã, wanho'a. Wanhiti 're hãimana mono wapsi, te mreme pahi ãna te te wama 're anharĩ, tinhimi'ui'ére na si.” E ãne hã ĩma 're hãimana mono bâ. Mare di. Wa hã Paru, wa za oto aima ãma roti za'ra wa'wa. Īwapari pese za'ra wa'aba za. Cristuhu nhisi na, wa za ãma aima roti za'ra wa'wa ãhãna hã, ta hã simizawi pese wa, duré atãma na 're hãimana u'âsi mono wa. Marĩ da, 're sisapêtê waihu'u mono ô di, ta hã. ² Ni'wam norĩ hã ma tô ãne na ĩma nharĩ za'ra, ĩhãiba na: “Paru hã ĩsazei'ô'wa norĩ ne, te 're hãimana.” ãne te ni'wam norĩ hã ĩ'ãma rosa'rata za'ra. Taha wa, apã ãma atême ĩmorĩ aba wamhã, áté ĩmreme tete na, wa za tô aima roti za'ra wa'wa, ĩpahi ãna, ãne hã te ĩsima wê ô nherê. Taha wa, ĩwasu'u wasédé hã wapari za'ra wa'aba ô di za, ãne na te aima nharĩ za'ra wa'aba tô da, asõ'a za'ra wa'aba. ³ Wa norĩ hã ti'ai ãma, wa dawazari 're wahãimana tô, uburé ĩsazei'ô'wa norĩ wazari. Tane nherê, ti'ai ãma 're ĩdahãimana za'ra mono zéb zarina, wa te 're a'wapéi mono ô di, 'Re ĩhãimana u'âsi mono nhitob'ru norĩ hã. Mare di. ⁴ Ti'ai ãma 're ĩdas'i'wapé za'ra mono zém na, wa te 're a'wapéi mono ô di duré. 'Re ĩhãimana u'âsi mono nhimnhi'ãsi na si, wa tô wa te 're a'wapéi u'âsi, ĩwaihu'u pese zarina. ĩsitob'ru norĩ nhiptetezé hã wa te tiwi ãma 're ĩ'a'uprosi mono zéb da hã, wa ãhã na si wa te 're a'wapéi u'âsi, ta norĩ hã, 'Re ĩhãimana u'âsi mono nhimnhi'ãsi na si. ⁵ Taha na si, wa duré danhimiroti tô senai'ô hã wa te dawĩ 're a'uprosi. Ni'wam norĩ hã tiwê na sina 're wata za'ra mono wa, te 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã tãma waihu'u ãna, 're hãimana za'ra. ãne na danhimirosa'rata wasédé hã, wa duré wa te dawĩ 're a'uprosi u'âsi, 'Re ĩhãimana u'âsi mono nhimnhi'ãsi na, ĩwaihu'u pese zarina. Uburé Cristuhu nhitob'ru norĩ nhimirosa'rata wasédé hã wa duré wa te tiwi 're awaibui u'âsi, Cristuhu nhimiroti zarina si, te te oto 're rosa'rata za'ra mono da, ta norĩ hã ĩwê na si. ⁶ A norĩ wa'wa hã te oto Cristuhu ãma 're ĩsasômri pese za'ra wa'aba mo. Tane nherê, ni'wam norĩ hã asiré 're hãimana za'ra wa'aba mono nherê, Cristuhu wi, apã tihãimana wasété zô 're sipizari za'ra mono wa, wa za ta norĩ zada 're wahãimana, wa te wasiwi ĩwê'ô za'ra zéb zarina, niha wa te dama ãma roti za'ra da, ta norĩ hãiba na hã.

⁷ Atõmo na wahãiba mana wawi, asiwi 're ĩwa'madâ'â za'ra wa'aba mono zéb zarina si, ma tô asiwi 're ĩwawê'ô za'ra wa'aba mo. Ni'wam norĩ hã asiré wa'aba, 're ĩhãimana za'ra mono norĩ hã te ãne na te te si'ãma 're rosa'rata upa za'ra 'rãwi: “Wa norĩ si, wa Cristuhu zadawa para, wa te 're romhuri za'ra.” ãne na asi'ãma rosa'rata za'ra wa'aba ze te bâ, ma'ãpé apã asi'ãma rosa'rata pese za'ra wa'aba. E marĩ wa. Wa norĩ zama, Cristuhu zadawa para dama romhuri'wai wa.

⁸ Wanhīb'apito hã ma tô wapisutu, ĩsadawa para, wa te 're aipawaptob za'ra wa'aba mono da. E tawamhã, wanhimi-pawaptobzéb zarina, ãma 're anomro wẽ wa'aba mono zé hã, wa te aiwi 're uprosi za'ra wa'aba mono da, ma tô ãne hã wama pisutu. Mare di. ĩsadawa para, wa te 're ĩ'aipawaptob za'ra wa'aba mono zéb zarina, asiptete sina ãma 're anomro aba mono da si, ma tô wapisutu, Wanhīb'apito hã. Āhã zarina si, aima 're ĩsiwasu'u za'ra wa'aba mono wa, ãma 're ĩnhisé mono õ di, tô sena aima 're ĩsiwasu'u za'ra wa'aba mono wa, ãne na hã. ⁹ ĩnhimi'ui'éré na te aima ãma ĩroti za'ra wa'aba zé ma, aipahĩ za'ra wa'aba da hã, te amo ĩsima aiwẽ za'ra wa'aba õ di. ¹⁰ Ni'wam norĩ hã te duré te te sima 're ĩwasu'u za'ra, ãne: “Paruhu nhimiroti hã pire uptabi di, tinhimi'ui'éré na si te te wama 're ĩroti za'ra mono zém na hã. Mreme tete sina, te za duré ãma wama roti pese za'ra, tinhimi'ui'éré na hã. Tane nherẽ, wa'rata sãmra wamhã, marĩ dai õ di. Wama mreme wapu za'rare di.” Āne te ni'wam norĩ hã te te sima 're ĩbãsi za'ra, ĩza're'ra si. ¹¹ Tane nherẽ, asiti wahâimana za'ra wa'aba ré, wanhimi'ui'éré na wamreme tete sina, wa te aima ãma ĩroti za'ra wa'aba zéb zarina, wa za duré wahâimana pire na ai'rata wahâimana za'ra wa'aba ni, apã ãma wane wamhã, atême za'ra wa'aba. Āne hã ma'ãpé wa'ãma waihu'u za'ra wa'aba, rosa'rata na wa'ãma ĩ'upa za'ra wa'aba norĩ hã.

¹² Ta norĩ hã danhipai u 're ĩhâimana wẽ za'ra mono na, ma tô 're si'madã'ã ze za'ra. Tane nherẽ, wa norĩ hã aiwab da hã, wa te wasina rosa'rata waihu'u õ di, wawẽ na hã. Tane nherẽ, te ta norĩ hã ĩsimiza'rese'õ ne 're hâimana za'ra. Tihâimana wẽ zéb zô si, te ta norĩ hã 'rãwi sina 're sôpré, taha na si danhipai u 're hâimana wẽ za'ra mono da newa. ¹³ Tane nherẽ, wa norĩ hã tô ĩbãre, wa aima wasiwasu'u za'ra wa'aba ni. 'Re ĩhâimana u'ãsi mono te te wama ĩpisutuzém nhipai u, aima wasiwasu'u za'ra wa'aba õ di. Romhuri hã, 'Re ĩhâimana u'ãsi mono te te wama ĩpisutuzéb zarina si, wa tô wa te dama 're romhuri, a norĩ wa'aba ma zama. Taha na si, wa aima wasiwasu'u za'ra wa'aba ni, wa te dama 're ĩromhuri wẽ mono zém na si. ¹⁴ 'Re ĩhâimana u'ãsi mono te te wama ĩpisutuzéb zarina si, wa tô ãma wanem na, atême za'ra wa'aba, dawana ĩsadawa para, wa te aipawaptob za'ra wa'aba da. Te te wama ĩpisutuzém nhipai u, wa te tiwi ãma upai õ di, Cristuhu wasu'uwẽ hã wa te aima wasu'u 'rata za'ra wa'aba wamhã. ¹⁵ Duré, danhimirohuri na nherẽ, taré wa norĩ hã da'upana wazadawa nhipese na 're wasiwasu'u mono õ di, aima za'ra wa'aba hã. Taré, wa wa norĩ hã wa te wasima 're aiwẽ za'ra wa'wa, Cristuhu ãma 're ĩsasõmri za'ra wa'aba mono zém na, asima ãma 're sa'ëté za'ra wa'aba mono da, taha zarina, wa te aima 're ĩromhuri za'ra wa'aba mono zém na si, wa te aima ãma 're sa'ëté za'ra wa'aba mono da, 'Re ĩhâimana u'ãsi mono te te wama ĩpisutuzéb

zarina si. ¹⁶ Tawapsi, wa za datēme 're wane, darob amoi u, airom nhiti za'ra wa'aba 're ĩdahāimana za'ra mono norĩ ma, ĩwasu'uwē hā wa te dama 're wasu'u mono da. Cristuhu wasu'uwē na ni'wa hā te te dama 're ĩromhuri mono ō zéb u si, wa za oto 're wane, darob amoi u hā, ĩwasu'uwē na, da te dama āma 're romhuri za'ra mono nherē, taré wazadawa nhipese na, da'upana dama 're wasiwasu'u tō mono da.

¹⁷ Āne na ma tō duréihā ni'wa hā ĩbaihā na āma rob'ui'ére, 'Re ĩhāimana u'āsi mono mreme na:

“Ni'wam norĩ hā to sina oto 're hāimana za'ra mono wamhā, Danhib'apito te te 're ĩpawapto wē za'ra mono zém na si, te za tō dama 're siwasu'u wē za'ra, to sina oto āma 're ĩhāimana za'ra mono zém na hā.”

Āne duréihā rob'ui'ére hā, 'Re ĩhāimana u'āsi mono mreme na hā. ¹⁸ Ni'wam norĩ hā tiwē na 'rāwi 're ĩsi'madâ'â ze za'ra mono norĩ hā, Wanhib'apito te te 're wēsāmri za'ra mono ō di, ta norĩ hā. E marĩ wa. Te te sima 're ĩ'awasu'u wē mono norĩ si, te za te te 're awēsāmri, Wanhib'apito hā.

11

Cristuhu wasu'uwē upana, roti senai'ō na te te dama 're ĩroti za'ra mono norĩ wasu'u

¹ Āhāna, wa za ĩsisōwa āma ĩsina aipo're pu'u za'ra wa'wa, ĩ'āma aiwa'a za'ra wa'aba tō da, ĩnhimiza'rese'ō na ĩ'āma 're rosa'rata za'ra wa'aba mono nherē. ² Wa hā te 're asawi pese za'ra wa'aba mono wa, wa tō te ai'āma 're rosa'rata u'āsi za'ra wa'wa, 'Re ĩhāimana u'āsi mono te te 're ĩ'asawi pese za'ra wa'aba mono ne. Ni'wa hā aibā ma, ti'ra ubuni hā mro da, te te tāma ĩpisutu ne, wa tō aipisutu za'ra wa'wa, Cristuhu ma si oto 're aihāimana za'ra wa'aba mono da. ³ Tane nherē, wa oto ĩhâtâ'â sina, te ai'āma 're rosa'rata u'āsi za'ra wa'wa. E marĩ wa. Cristuhu āma si, 're sasōmri pese za'ra wa'aba mono nherē, até ni'wam norĩ hā roti tō senai'ō na taré te te aima 're ĩrowasu'u za'ra wa'aba mono zéb zarina, te za Cristuhu wasu'uwē hā ĩrēme za'ra wa'wa. Duréihā Wa'uburé hā wahi na sihāiba wa, Ewaha ma, sadawa nhipese na te te ĩrowasu'u ne, te za tō até ni'wam norĩ hā te te aima 're rowasu'u za'ra wa'wa, roti tō senai'ō na hā. ⁴ Zezusihi wasu'uwē tō sena uptabi si, wa tō aré aima wasu'u za'ra wa'aba ni. Tawamhā taha wasu'u na, wa te aima ĩrowasu'u za'ra wa'aba zéb zarina, ma tō ĩsaze za'ra wa'wa. Taha zarina, ma tō duré asima ĩwē za'ra wa'wa, 'Re ĩhāimana u'āsi mono pē'ēzani hā aipē'ē 're, aima 're hāimana u'āsi za'ra wa'aba mono da. Tane nherē, ni'wam norĩ hā Zezusihi wasu'uwē upana, tō senai'ō na te te aima 're rowasu'u za'ra wa'aba mono nherē, Wanhib'apito wasu'uwē ne, tō senai'ō nherē, 'rāwi asiwi 're wē'ō za'ra wa'aba mono ō di. Ōne haré ma tō āma 're ĩsasōmri za'ra

wa'aba mo. 'Re ĩhâimana u'âsi mono pê'êzani upana, ma tô ĩhâiba'ô mreme si asima 're ĩwê za'ra wa'aba mo.

⁵ E ta norĩ hã Cristuhu zadawa wasu'u'wa pâ, ma tô bété ĩsimirowasu'u na âma ĩsaze za'ra wa'wa. E ĩnhimiromhuri hã tãma wapu bâ, ta norĩ nhimiromhuri ma hã. ⁶ Āté ĩmreme hã, ĩma pibu prã ti tô, da'ahâ nho'a te dama 're ĩrowahutu mono zéb da hã. Tane nherê, Cristuhu wasu'uwê si, tô sena hã ĩma waihu'u pese di. Āne na ma tô oto ĩ'âma ĩwaihu'u pese za'ra wa'wa, a norĩ wa'wa hã.

⁷ Asiwi ĩpawa'âbâ aba âna, wa tô 'Re ĩhâimana u'âsi mono wasu'uwê na si te 're aipawaptob za'ra wa'wa. Taha wa'rãmi, a norĩ wa'aba si, ĩma aipire na aihâimana za'ra wa'aba da, wa tô ĩhâimanazéb da hã, ĩsi'uihã na nasi wa'â, ĩpire na aima ĩhâimana za'ra wa'aba tô da. E âne wamhã, ĩwasédé wa tô 'manha. E tô 're ĩhâimana mono zéb zarina, ma tô âne na ĩ'âma ĩrosa'rata wasété za'ra wa'wa, asima. ⁸ Cristuhu wasu'uwê na te aipawaptob za'ra wa'aba da, ai'rata ĩnhamra aba ré, rob'uiprazém na ĩma asôprub za'ra wa'aba ô nherê, ma tô ai'upana za'ra wa'aba, ĩsazei'wa norĩ hã ĩpawaptob za'ra, darob amoi âma 're ĩsi'ubumroi mono norĩ hã. Ta norĩ hã Wanhib'apito wasu'uwê na te pawaptob za'ra dai ô nherê, ma tô tite rob'uiprazém na ĩpawaptob za'ra, aima wa'aba si, te âma ĩromhurizéb da hã. ⁹ Ai'rata ĩnhamra aba ré, asimarĩ zô, te aiwasutu za'ra wa'aba da, te nasi aiwi rowaptêrê za'ra wa'aba ô di, marĩ zô ĩwi rowaptâ'â wamhã. Wasisânawã norĩ si, ma tô uburé marĩ na siwi ĩpawapto, âma ĩhâimana mono zéb da hã, Masédoniza hawi, âma ĩsiré ĩsi'aba'ré norĩ hã. Taha wa, ai'rata ĩnhamra aba ré hã, ĩnhiwari na hã te nasi ropire hã aima 'manharĩ za'ra wa'aba ô di. Tane, wa za duré ĩhâimana, apã ĩmorĩ na te sahu wamhã, âma atême za'ra wa'aba. ¹⁰ Ni'wa hã marĩ na te wari âna, wa tô aipawaptob za'ra wa'wa, ai'rata ĩnhamra aba ré hã, asiwi ĩpawa'âbâ aba âna. Āne hã ĩma wê uptabi di tô. Āhã wasu'u hã da te ĩwi pari waihu'u ô di, Ataza na danhipti'a nho'ômo nhisi âma, 're ĩdahâimana za'ra mono norĩ hã. Cristuhu nhimiroti hã tô sena uptabi, te 're hâimana. Tane duré, wa hã tô sena, wa âne na aima âma rowaihu'u za'ra wa'wa. ¹¹ E marĩ wa, wa tô ĩnhiwari âna aima romhuri za'ra wa'wa. E ĩma asawi za'ra wa'aba ô wa. Mare di. ĩma asawi uptabi za'ra wa'aba di. Āne na ma tô 'Re ĩhâimana u'âsi mono si ĩwaihu'u, 're ĩhâimana mono zém na hã.

¹² Zezusihi zadawa wasu'u'wa newa, tô senai'ô na te te dama 're ĩroti za'ra mono norĩ hã, aiwa ĩsine hã te te dama 're ĩromhuri za'ra mono na dama 're siwasu'u za'ra mono tô da, wa za tô ĩpawa'âbâ âna te 're da'apawaptob u'âsi. ¹³ Ta norĩ hã Zezusihi zadawa wasu'u'wa na, tô sena 're hâimana za'ra mono ô di. Sadawa nhipese na, te tô te te 're romhuri za'ra,

Zezusihi zadawa wasu'u'wa newa, da te āma 're rosa'rata wē za'ra mono da, dasima. ¹⁴ Tô ĩbāre, te ta norĩ hã āne hã te te 're 'manharĩ za'ra. E marĩ wa. Satanasihi nhimiroti na si, te te dama 're romhuri za'ra mono wa, ta norĩ hã. Duré Satanasihi ma hã waihu'u pese di, tihāiba na rowa'a na dama 're ĩsihāi're mono da hã, hāiwa āma 'Re ĩhāimana u'āsi mono ma romhuri'wa newa, da te āma 're saze za'ra mono da. ¹⁵ Taha wa, tô ĩbāre te za tāma ĩromhuri'wa norĩ hã ĩsadawa para, sadawa nhipese na dama 're hāimana za'ra, 'Re ĩhāimana u'āsi mono ma, romhuri wē 'wa, 're hāimana za'ra mono newa, da te āma 're ĩrosa'rata wē za'ra mono zéb da hã, dasima. Taha wa, ta norĩ hã tiwasédé te te 're ĩ'manharĩ za'ra mono zéb zarina, te za tô 'Re ĩhāimana u'āsi mono hã te te 're ahā za'ra.

Paru hã te te 're ĩrobzépata mono zé wasu'u

¹⁶ Āne wa za ĩsiwasu'u na āma aima sahu za'ra wa'wa. ĩnhimiromhuri wē na, aima ĩsiwasu'u za'ra wa'aba mono nherē, ĩnhimiza'rese āna 're ĩhāimana mono zém na, ĩ'āma rosa'rata za'ra wa'aba ô di za. Tane nherē, áté te za tô āne na ĩ'āma ĩrosa'rata za'ra wa'wa, ĩnhimiza'rese ô na 're ĩhāimana mono zém na hã. Āne wa, te za tô asiwi ĩwē'ô za'ra wa'aba āna, ĩwapari pese za'ra wa'wa, Wanhib'apito wasu'uwē na te dama 're ĩromhuri wē mono zém na hã aima ĩsiwasu'u za'ra wa'aba da. 'Re ĩhāimana u'āsi mono zadawa wasu'u uptabi ô 'wa norĩ, aima 're siwasu'u pari za'ra wa'aba mono nherē, wa za tô aima ĩsiwasu'u za'ra wa'wa. ¹⁷ Áté Wanhib'apito te te ĩma ĩwaihu'uzéb zarina, aima ĩsiwasu'u za'ra wa'aba ô di, āhã na hã. Áté danhimiza'rese āna 're ĩdahāimana za'ra mono zéb zarina si, wa za aima ĩsiwasu'u za'ra wa'wa, ĩnhimiromhuri wē na hã. ¹⁸ Ni'wam norĩ hã te Wanhib'apito wasu'uwē na te te dama 're ĩromhuri wē za'ra mono zém na hã aima 're siwasu'u za'ra wa'wa, āma 're ĩwēsāmri za'ra wa'aba mono zéb da hã. Tane, wa za duré wa hã aima ĩsiwasu'u za'ra wa'wa, Wanhib'apito wasu'uwē na te dama 're ĩromhuri wē mono zém na hã, asiwi ĩwaihu'u za'ra wa'aba da. ¹⁹ A norĩ wa'wa hã asimiza'rese sina 're ĩ'aihāimana za'ra wa'aba mono zém na, 'rāwi 're asi'madā'ā ze za'ra wa'aba mono nherē, e niha te bété simiza'rese āna 're ĩhāimana za'ra mono norĩ nhimiroti si, 're ĩwapari pese za'ra wa'aba mo, asiwi 're wē'ô za'ra wa'aba mono āna. Tane duré, wa hã ĩnhimiza'rese āna 're ĩhāimana mono di pâ, te za pé ĩzama asiwi ĩwapari pese za'ra wa'wa duré. ²⁰ Ni'wam norĩ hã ma tô 're ĩhāimana za'ra mono zéb zarina, 're aihāimana za'ra wa'aba mono da, te te aima 're 'rui u'āsi za'ra wa'wa, ta norĩ zadawa para si, uburé marĩ hã 're ĩ'manharĩ za'ra wa'aba mono zéb da si. Tane nherē, asiwi 're wē'ô za'ra wa'aba mono ô di, ta norĩ hã. Sadawa nhipese na, aiwi 're sipsaihuri u'āsi za'ra wa'aba mono nherē, duré ta norĩ ma si, 're aihāimana za'ra wa'aba mono da, te te 're

aiwaibui wa'aba mono nherē, e niha bâ bété, asiwi wē'ō za'ra wa'aba ō di. Ta norī si, aima pire na 're hâimana za'ra wa'aba mono newa, 'râwi 're si'madâ'â ze za'ra mono nherē, duré te te ai'âma 're wasété za'ra wa'aba mono da, atob'rata wi te te 're aihâ za'ra wa'aba mono nherē, e asiwi 're wē'ō za'ra wa'aba mono âna bété. ²¹ Wa hã âne, te aima 're ĩ'manharĩ za'ra wa'aba mono da hã, âté aré sada ĩnhib'uware di. Ta norī si tinhimirosa'rata na sina 're siptete za'ra mono di, âne te te aima 're ĩrob'manharĩ wasété za'ra wa'aba mono zéb da hã. E âne da, 're ĩhâimana mono bâ, wa hã. Mare di.

Ta norĩ hã marĩ wasu'u wē na, dama 're ĩsiwasu'u za'ra mono zém na hã te te siwi âma ĩwabzu za'ra ō di, Wanh'apito wasu'uwē na te dama 're ĩromhuri wē mono zém na hã. Tane nherē, wa hã âne na aima ĩsiwasu'u za'ra wa'aba 'wa'âhã, âté tô ĩnhimiza'rese'ō ne, wa aré aima 're ĩhâimana za'ra wa'wa. ²² Zesusihi zadawa wasu'u'wa newa, tô senai'ō na te te aima 're ĩroti za'ra wa'aba mono norĩ hã te sina aima 're wata za'ra wa'wa, ebreusi na 're ĩhâimana za'ra mono na hã, duré Izarazéhé nhihudu 're ĩhâimana za'ra mono na hã, duré Abra'âhã nhihudu 're ĩhâimana za'ra mono na hã. Tane, wa duré wa hã ebreusi na 're ĩhâimana, duré Izarazéhé nhihudu, duré Abra'âhã nhihudu, âne hã aiwa tô wama za'ra hã. ²³ Cristuhu ma romhuri'wa na, te duré ta norĩ hã aima 're siwasu'u u'âsi za'ra wa'wa. Tane nherē, wa wa hã ta norĩ nhipai u, Cristuhu ma romhuri'wa na 're ĩhâimana. (Âté ĩnhimiza'rese ō na 're ĩhâimana mono na, ĩ'âma rosa'rata za'ra wa'aba da nherē, wa za tô âne na aima ĩsiwasu'u za'ra wa'wa.) E marĩ wa, wa ta norĩ nhipai u Cristuhu ma romhuri wē 'wa na 're ĩhâimana. Wa tô te tâma 're romhuri pese uptabi, ta norĩ nhipai u. Dazazéb 're, ma tô da te dasiwi 're ĩzai u'âsi, ta norĩ 're ĩhâimana za'ra mono zém nhipai u. Ma tô duré da te dasiwi 're ĩ'ahâri u'âsi, powawē hânhorō na, senai'ō na rowasu'u'wa norĩ hã da te dasiwi 're ĩhâ za'ra mono zém nhipai u. Âne wa, wa tô aré 're ĩdâ'â u'âsi, te ĩsina 're romnhimimnhasi za'ëtē mono wa. ²⁴ ĩsiré zudezu norĩ hã ma tô duré nimahã na hã te te siwi 're ĩpré'é. Âne hã nimahã bâtâ na ma tô 5 na ĩzada tiromhâiba. Misi bâtâ na, 39 na da te dasiwi 're ĩpré'é mono zé hã, zudezu norĩ hã te te sima 're ĩrob'manharĩ za'ra mono zéb zarina. ²⁵ Romanu norĩ hã ma tô duré te te siwi 're ĩpré'é, wedehu na. Âne hã nimahã bâtâ na si'ubdatō oto, ĩzada ĩromhâimana wasété zé hã. Êtē na ma tô duré dasiwi ĩhâ ni, da te dasiwi âma ĩwĩrĩ da. Duré, uba're hã ma tô ĩré âzé, â 'rowi, â sisasi hã sa'ëtē wa. Âne, taha na si'ubdatō te ĩrobzépatazé hã duré. Âne hã uba're hã misi â na ĩré sipo'o pese wamhã, bâtâ na wa tô â poré wa'wa ĩhâimana, bâtâ bâre, mara bâre duré. ²⁶ Daro mono bâ 're ĩmorĩ ré hã, ĩma romnhimimnhasi uptabi nherē, wa tô âpré na te 're saprĩ,

panho'ōmo na hã. Duré danhipsaihuri ahâ di, bådâdi na hã, danhibrob zô dapãrĩ'wa norĩ hã. Ni'wam norĩ hã ĩsiré zudezu norĩ 're hâimana za'ra mono nherê, ma tô ĩzada 're hâimana wasété u'âsi za'ra, zudezu'ō norĩ zama. 'Ri nho'ōmo mono bâ, ma tô duré da te dasima 're ĩ'ru za'ra, niha da te ĩma 're rob'manharĩ za'ra mono da. A'ubuni wi 're ĩmorĩ ré hã, ĩsina romnhimimnhasi na, wa tô duré 're ĩhâimana, â poré na zama 're ĩmorĩ ré hã. Ni'wam norĩ hã tô sena Cristuhu zazei'wa 're hâimana za'ra mono newa, ma tô duré ĩzada 're hâimana za'ra, ta norĩ zama. Taha wa, ĩsina romnhimimnhasi uptabi nherê, wa tô 're ĩhâimana u'âsi. ²⁷ Duré âma 're ĩhâimana mono zéb da hã, wa tô te ĩsima 're romhuri pese, ĩnhib'rata na. Bâtâ ahâ na ma tô duré ĩnhotô âna ĩ'âma 're awê. Mram na zama te robzépata ahâ di, 'rubu na zama. ĩsai âna te 're ĩromhuri mono zém na hã, wa tô duré te 're robzépata. ĩ'uza âna 're ĩhâimana mono zém na zama, wa tô duré te 're robzépata. ²⁸ Tane nherê, taha si ō di, te 're ĩrobzépata mono zé hã. Awê sidâpâsi, wa ĩpê'ê na te 're robzépata u'âsi, daro mono bâ ĩsazei'wa norĩ, siré 're ĩsi'rã'ōtô mono norĩ âma, te âma 're rosa'rata u'âsi za'ra mono wa. Ta norĩ âma 're ĩhâtâ'â za'êtê za'ra mono di duré. ²⁹ Ni'wam norĩ hã ĩsazei'wa norĩ hâimanazéb 're, sib'uware na 're ĩhâimana za'ra mono norĩ âma hã, e niha wa za te âma 're rosa'rata za'ra. Ta norĩ âma hã wa za tô âma 're ĩpê'êzé za'ra. Duré ni'wam norĩ hã tisiré nhimi'manharĩ wasété zarina, tiwasété na 're si'marõpãrĩ za'ra mono 'ru te, wa za sada 're ĩhâimana za'ra, tiwasédé te te 're ĩ'manharĩ 'rata za'ra mono norĩ zada hã, ta norĩ hã po're âna 're hâimana za'ra mono wa.

³⁰ Áté niwapsi, wa za tô âne na hã aima ĩsiwasu'u za'ra wa'wa, uburé marĩ na te 're ĩrobzépata mono zém na si, taha zarina, marĩ da hã, ĩsi'uihâ na ĩnhib'uware na 're ĩhâimana mono zém na, asiwi ĩwaihu'u za'ra wa'aba da. ³¹ 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã, Wanhib'apito Zezusihi mama hã, taha ma si ĩwaihu'u pese di, ĩzadawa nhipese âna aima ĩsiwasu'u za'ra wa'aba zém na hã za. Taha âma si, wa za 're wawata u'âsi za'ra, wa norĩ hã. ³² Uburé marĩ da, ĩsi'uihâ na ĩnhib'uware na 're ĩhâimana mono zém na hã wa za aima âma ĩsiwasu'u za'ra wa'wa. Damasitu na 'ri nho'ōmo nhisi âma ĩnhamra ré, apito Aretaha zapari da'madâ'â'wa hã ma tô damrami'wa norĩ ma ĩ'ru, 'ri nho'ōmo 'wawi wa'ra, 'ridawa nhitob za'êtê mono bâ, te te ĩzô rob'madâ'â za'ra mono da, te te siwi ĩsãmri wa, te te siwi ĩ'âri da. ³³ Tane nherê, ni'wam norĩ hã ma tô si'ōtô na siwi ĩ'âma si'ra, 'ri nho'ōmo 'wawi wa'ra zadazâri hawi. Taha wa, wa tô rowê na dawı watobro rob u, da'wapéi'wa norĩ wi hã.

12

Paru hã, sõtô 'rowım ne, marĩ hã te te ĩ'ab'madâ'âzé wasu'u

¹ Marī dai ō nherē, wa za duré āne na aima āma ĩsiwasu'u za'ra wa'wa, ĩnhimiromhuri wē na hā, Zezusihi zadawa wasu'u'wa, tō sena 're ĩhâimana mono na, asiwi ĩwaihu'u za'ra wa'aba da. Zezusihi zadawa wasu'u'wa newa, tō senai'ō na te te aima 're ĩroti za'ra wa'aba mono nori hā te sina 're wata za'ra, sōtō 'rowim ne, marī hā ta nori si te te 're sabu za'ra mono newa, danhotō 'rowi, da te 're ĩrosawērē za'ra mono ne. Tane nherē, wa tō duré ĩzama marī ĩwaihu'u'ō hā te 're azabu, ĩnhotō 'rowim ne, Wanhib'apito te te ĩma 're ĩ'awaihu'u mono zéb zarina si. ² Duréhā 'Re ĩhâimana u'âsi mono, ma tō ĩzaprō, hâiwa u, 're ĩsāmra mono zéb u hā. Wa hā Cristuhu zazei'wa. ĩnhotō 'rowim ne, hâiwa u ĩmorizém na hā 14 na ma tō ĩ'āma tiwahu oto. Até ĩhâiba u'âsi na, wa tō wi. Até ĩpē'ezani na si. Wa hā ĩsiwaihu'u ō di. 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma si, waihu'u pese di, āne hā. ³⁻⁴ Āne na hā 'râwi āma ĩsiwaihu'u ō di tō, wa hā. Até ĩpē'ezani na si, wa wi, tō. Até ĩhâiba wahuré. 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma si, āne hā tāma waihu'u pese di. Āne si, wa tō wa hā ĩsiwaihu'u. Rowē uptabi u hā wa tō wi, tō. Tame rowasu'u ĩwē uptabi hā wa tō te awapari, ĩsi'uihâ na. Rowasu'u wē uptabi wa, damreme na ĩ'uwaibaba da te dasima āma 're ĩrowasu'u za'ra mono zéb da hā, da te dasima āma 're uwaimrami waihu'u za'ra mono ō di. ⁵ Āne na ĩma romhâimana wamhā, até ĩbâre, wa aré aima ĩsiwasu'u za'ra wa'wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te ĩwēsāmrizém na hā. Tane nherē, taha na aima ĩsiwasu'u za'ra wa'aba ō di za. ĩsi'uihâ na marī da, ĩnhib'uware na 're ĩhâimana mono zém na si, wa za aima ĩsiwasu'u za'ra wa'wa, asiwi āma ĩwaihu'u za'ra wa'aba da hā. ⁶ Āne na ĩma ĩromhâimanazém na aima ĩsiwasu'u za'ra wa'aba da, te ĩsina rosa'rata 'wa'âhâ, e ĩnhimiza'rese'ō ne, wa aré aima ĩsiwasu'u za'ra wa'wa. Mare di. E marī wa. Tō sena, āne na aré aima ĩsiwasu'u za'ra wa'aba wa. Tane nherē, taha na aima ĩsiwasu'u za'ra wa'aba ō di za. ĩnhimiromhuri hā 're ĩ'madâ'â za'ra wa'aba mono zéb zarina si, duré ĩnhimiroti hā aipo're na 're ĩwapari za'ra wa'aba mono zéb zarina si, te za ĩhâimanazém na ĩ'āma 're ĩrosa'rata za'ra wa'aba mo, asima.

⁷ Danhotō 'rowi, da te 're ĩrosawērē za'ra mono ne, wa tō marī ĩwē uptabi hā te ab'madâ'â tō, ĩnhotō 'rowi te ĩrosawērē ne. Taha wa, danhipai u dama ĩpire newa, 'râwi āma 're ĩsi'madâ'â zei mono tō da, ma tō 'Re ĩhâimana u'âsi mono hā ĩma pisutu, ĩhâiba na te tō 're robzépata mono da, marī na, ro'wa hā te te 're dahâzu mono wa, da'āma 're 'wasi'ē za'ra mono wa, da'āma 're ĩsépu'u siroptub za'ra mono ne. Taha zarina, te tō Satanasi hā te te 're ĩpibui u'âsi, te āma 're ĩrobzépata u'âsi mono zéb da hā. Tane nherē, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hā te te tiwi 're ĩzawi mono ō di, āne na te te 're ĩpibu tō mono da hā. E marī wa. Dama ĩpire newa, 'râwi te ĩsina 're rosa'rata

tō mono da. ⁸ Taha wa, wa tō si'ubdatō Wanhīb'apito wi hā ĩsima rowaptē, tō ōhō na te 're ĩrobzépata mono zém na hā ta hā simisaré te te ĩ'āma sizāri da, te āma 're robzépata zahu tō mono da. ⁹ Tane nherē, āne si ma tō nasi ĩma waihu'u asa, te tiwi rowaptērē wamhā: “Te ai'āma sizāri ō di za. ĩnhimizawi pese zéb zarina si, te za 're aihāimana mo. Asi'uihā na marī da hā, asīb'uware na 're aihāimana mono nherē, te za asiptete sina ĩ'āma 're aihāimana mo, ĩnhimipawaptobzéb zarina.” Āne si, ma tō nasi ĩma waihu'u na wa'rā asa, Wanhīb'apito hā. Taha wa, ĩsi'uihā na marī da hā, ĩnhīb'uware na 're ĩhāimana mono zém na si, wa za tō ĩto sina aima ĩsiwasu'u za'ra wa'wa, taha wa'rāmi Cristuhu nhiptetezéb ré si, 're ĩhāimana u'āsi mono da. ¹⁰ ĩsi'uihā na marī da hā, ĩnhīb'uware na 're ĩhāimana mono nherē, duré Cristuhu ma, te 're romhuri mono wa, da te ĩ'āma 're wasété za'ra mono nherē, duré ĩma ropire na 're ĩhāimana mono nherē, duré da te ĩma 're rob'manharī wasété za'ra mono nherē, duré marī na te 're robzépata mono nherē, wa ĩto sina 're ĩhāimana u'āsi. E marī wa. ĩsi'uihā na marī da hā, ĩnhīb'uware na 're ĩhāimana mono nherē, wa za taha wa'rāmi, ĩnhiptete sina 're ĩhāimana, Cristuhu nhimipawaptobzém na si.

Corĭtu āma ĩsazei'wa norĭ āma, Paru hā ĩhātâ'â za'ra zé wasu'u

¹¹ Cristuhu zadawa wasu'u'wa na, asiwi ĩwaihu'u za'ra wa'aba ō wa, wa tō ĩnhimiromhuri wē na si aima ĩsiwasu'u za'ra wa'wa, āne hā te ĩsima wē ō nherē. Āté ĩnhimiza'rese'ō ne, wa tō āne na aima ĩsiwasu'u za'ra wa'wa, a norĭ wa'wa hā dama 're ĩwasu'u wē za'ra wa'aba mono ō 'ru te. 'Re ĩhāimana u'āsi mono te te 're ĩpawapto mono ō 'wa'āhā, aré marī dai ō di, 're ĩhāimana mono zé hā tō. Tane nherē, Zesusihi zadawa wasu'u'wa newa, senai'ō na te te aima 're ĩroti za'ra wa'aba mono norĭ ma, ĩwapu na tāma 're ĩhāimana za'ra mono ō di. ¹² Ai'rata ĩnhamra aba ré, wa tō ĩnhimi'ē na marī dama ĩ'manharī waihu'u'ō hā aima 'manharī za'ra wa'wa, Zesusihi zadawa wasu'u'wa norĭ nhimiromhuri na. Āne zarina, te za sena na Zesusihi zadawa wasu'u'wa na asiwi ĩwaihu'u za'ra wa'wa. ¹³ E tawamhā ai'upana wa'aba si, wa tō darob amoi āma ĩsazei'wa norĭ 're ĩhāimana za'ra mono norĭ hā te 're apawapto pese, ta norĭ si ĩma sawi pese za'ra wa. Mare di. E marī na, wa tō bété a norĭ wa'wa hā ai'mararé za'ra wa'wa, sena Zesusihi zadawa wasu'u'wa na asiwi ĩwaihu'u za'ra wa'aba ō zéb da hā. Āté asimarī aba zô, te 're aiwasutu za'ra wa'aba mono ō zém na si, wa tō ai'mararé za'ra wa'wa, ai'rata ĩnhamra aba ré hā. Ma'āpé, āne na ĩwasédé hā te aima 'manharī wasété za'ra wa'aba ze te bâ, ĩma pari za'ra wa'aba.

¹⁴ Si'ubdatō āma, wa za oto āma atēme ĩmorĭ 'wa, te duré asabu na sahu za'ra wa'aba da. Tawamhā, āma atēme ĩmorĭ

aba wamhã, asiwi ĩpawa'âbã aba da, te aiwi rowaptêrê za'ra wa'aba õ di za, asimari zô, ãma atême ĩmorĩ aba õ wa za. Taré Cristuhu wasu'uwê na te aipawaptob za'ra wa'aba da si, wa za tô ãma atême ĩmorĩ 'wa. E damama norĩ ma, te za da'ra norĩ hã te te 're ubumroi pese za'ra, dasazé hã. Mare di. Damama norĩ si, te za te te 're rob'ubumroi pese za'ra, ti'ra sazéb da hã. Tane duré wa hã, aimama aba ne, aima 're ĩhâimana za'ra wa'aba mono wa, te 're aipawaptob za'ra wa'aba mono da si, wa tô te ai'ãma 're rosa'rata u'âsi za'ra wa'wa, ĩsima. Taha wa, asiwi ĩpawa'âbã aba õ di za. ¹⁵ Tawamhã, ãma atême ĩmorĩ za'ra wa'aba wamhã, ĩto sina, wa za uburé ĩnhimari hã uprosi, te ãma aipawaptob za'ra wa'aba da, te ãma ĩ'ári hã za. Taha da, wa za duré aima romhuri pese za'ra wa'wa, ĩwasutu uptabi nherê. ãne na hã ĩma asawi pese za'ra wa'aba nherê, e te za duré ĩzawi za'ra wa'aba zém na hã ĩwi asisawi za'ra wa'wa, aiwétési.

¹⁶ Asiwi ĩpawa'âbã za'ra wa'aba da, te aiwi ĩrowaptêrê za'ra wa'aba õ na, ma tô asina ĩwaihu'u za'ra wa'wa tô. Tane nherê, ma tô ni'wam norĩ hã rosa'rata na ĩ'ãma upa za'ra, rob'uiprazé hã ĩzadawa nhipese na te aiwi ĩ'ubumroi wa'aba na hã. E ãne hã ĩ'uwaibaba. Mare di. ĩ'uwaibaba õ di. ¹⁷ Wasisãnawã norĩ hã, ĩzadawa para ãma atême si'aba'rei wa'aba da, te ãma ĩsatõrĩ za'ra hã e ma tô aima sadawa hapese za'ra wa'wa, rob'uiprazém na. Mare di. ãne na hã aima sadawa nhipese za'ra wa'aba õ di, ta norĩ hã. ¹⁸ Titu hã bété. Ta hã wa tô duré ãma atême satõrĩ 'wa, ãma atême morĩ aba da. Wasisãnawã hãiba amo hã wa tô duré ãma ĩsiré satõ. E Titu hã ma tô tawamhã aima sadawa hapese 'wa, asimari aba zô hã. Mare di. Tane duré, wa hã 're ĩhâimana mono zé hã. Aiwapsi wahâimanazé hã, rob'uiprazém na aiwi 're ĩwanhimisaihuri aba mono õ na hã.

¹⁹ E taré wa'ãma 're rosa'rata wê za'ra wa'aba mono da, wa ãne na aima wasiwasu'u za'ra wa'aba ni. Mare di. Cristuhu zazei'wa oto 're wahâimana mono wa, wa ãne na aima wasiwasu'u za'ra wa'aba ni, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nho'a. Wasisãnawã norĩ, wama asawi pese za'ra wa'aba norĩ hã, wa te 're aipawaptob za'ra wa'aba mono da si, wa tô uburé mari hã wa te 're ab'manharĩ, asiptete sina Cristuhu ãma si 're anomro aba mono da oto. ²⁰ Ai'ãma 're ĩhâtâ'â za'ra wa'aba mono sina, wa tô ai'ãma te 're rosa'rata u'âsi za'ra wa'wa, za ãma atême ĩmorĩ aba na dâ'ásina, duré 're aihâimana za'ra wa'aba mono zém na, za te aiwêsãmri za'ra wa'aba õ na dâ'ásina. Áté a norĩ wa'wa hã te za duré asiwi ĩwê'õ za'ra wa'wa, za ãma atême ĩmorĩ za'ra wa'aba wamhã. Áté ãhãna hã te 're asisada'âbã u'âsi za'ra wa'aba mo 'rãwi. Áté te duré mari na 're asi'ruiwapari za'ra wa'aba mo. Áté te duré asisada 're asiti'ru za'ra wa'aba mo. Áté asi'ãma si te duré 're ĩrosa'rata

za'ra wa'aba mo. Āté te duré asi'āma 're ĭwasété za'ra wa'aba mo. Āté te asima 're ĭdabāsi wasété za'ra wa'aba mo. Āté dama aipire newa, te duré 'rāwi 're asi'madâ'â ze za'ra wa'aba mo. Āté siwa'ru te duré 're aihâimana za'ra wa'aba mo. Āne na 're aihâimana za'ra wa'aba mono ō'umnhasite, wa ai'āma 're ĭhâtâ'â u'âsi za'ra wa'wa. ²¹ Āma atēme ĭwisi aba wamhā, áté ĭpě'ézé te, wa za aiwa'ō, ai'āma ĭpě'ézé uptabi za'ra wa'aba wa. Duréhā ai'ahā na ma tō aiwasédé hā 're ĭ'manharĭ za'ra wa'aba mo aré. Ma tō duré asina 're asipsaihuri za'ra wa'aba mo, pi'ō na, aibā na zama. Asiséb āna, ma tō marĭ ĭwasétére zō si asima 're asōpré wa'aba mo. Āne na aiwasédé hā 're 'manharĭ za'ra wa'aba mono nherē, aiwasété wi 're aipizari za'ra wa'aba mono ō wa, áté te za ĭwi tirobzei'ō pese. Taha wa, áté ĭnhiséb di za, ĭnhib'apito ma hā, 'Re ĭhâimana u'âsi mono ma hā, ai'āma za'ra wa'aba hā.

13

Paru hā roti na te te ĭrāsutuzém na rowasu'u

¹ Si'ubdatō āma, wa za oto ĭmorĭ na āma atēme sahu za'ra wa'wa, te asabu za'ra wa'aba da. Duréhā Mozési hā ma tō āne na ĭbaihā na rob'ui'ééré, 'Re ĭhâimana u'âsi mono nhimiroti na hā: "Ni'wam norĭ da, 're dawasété za'ra mono wamhā, maparane dahâiba ma, te za 're siwasu'u za'ra, ta norĭ hā danho'a te te 're sadawa waptob za'ra mono da, tāma 're ĭsiwasu'u za'ra mono zém na hā." Āne duréhā 'Re ĭhâimana u'âsi mono nhimiroti na rob'ui'ééré hā. Tawamhā, wa hā āma atēme ĭmorĭ aba wamhā, taha zarina, wa za tō sena zarina, aiwasété za'ra wa'aba na hā aiwaihu'u za'ra wa'wa. ² Maparane āma, atēme āma ĭmorĭ aba wamhā, wa tō aima waihu'u sirōmo za'ra wa'wa, aiwasédé 're ĭ'manharĭ u'âsi za'ra wa'aba mono norĭ, za te ĭ'aihā za'ra wa'aba zém na hā. ĭnhimi'ui'ééré na, wa za oto āne na aima āma sahu za'ra wa'wa, asiti wa'aba ĭhâimana nherē. Āma atēme ĭmorĭ aba wamhā, ĭnhimi'ahârizé hā te aima ba'a za'ra wa'aba ō di za, aiwasédé 're ĭ'manharĭ u'âsi za'ra wa'aba mono norĭ ma hā, duré ĭza'u si tiwasété zō 're ĭsipizari za'ra mono norĭ ma zama. ³ Sena na Cristuhu zadawa para, te aima 're ĭrowasu'u za'ra wa'aba mono na, asiwi ĭwaihu'u za'ra wa'aba da, ma tō āne na asima ĭ'āma ĭrosa'rata za'ra wa'wa. Tane tō wē di, ĭma hā. Āma atēme ĭmorĭ aba wamhā, Cristuhu zadawa para, wa za tō aihā za'ra wa'wa. Tawamhā, áté te za oto asiwi ĭwaihu'u za'ra wa'wa, sena na Cristuhu zadawa para, te aima 're ĭrowasu'u za'ra wa'aba mono na hā. Cristu hā niha te te aima ĭrob'manharĭ za'ra wa'aba zéb da hā, e sib'uware di, asada za'ra wa'aba hā za. Mare di. Siptete uptabi di ta hā, te te ĭ'aihā za'ra wa'aba zéb da hā. ⁴ Cristu hā wedepo'o nhonhi'rāmi na, da te dasiwi sasōmri wamhā, ĭhâiba hā sib'uware di. Tane nherē,

'Re ĭhâimana u'âsi mono nhiptetezém na ma tô apâ hâiwa'udu, 're hâimana u'âsi mono da oto. Tane, wa tô duré wa norĭ hã wanhib'uware na 're wahâimana. Tane nherĕ, 'Re ĭhâimana u'âsi mono nhiptetezém na, wa duré 're wahâimana, Cristuhu ne. Taha zarina, wa za niha aima rob'manharĭ za'ra wa'aba ni, wasi'uihã nai õ nherĕ.

⁵ Aipĕ'ĕ 're, te za a'â 'râwi asi'madâ'â za'ra wa'wa, ĭsazei'wa norĭ hâimanazéb zarina, tô sena 're aihâimana za'ra wa'aba mono zô. Āne na asina tãma 're uwaimrami za'ra wa'aba mono wamhã, Zezu Cristu, aipĕ'ĕ 're, 're ĭsãmra aba mono na, te za asina ĭwaihu'u za'ra wa'wa. E ãne hã asina 're waihu'u za'ra wa'aba mono õ di bété. Tane nherĕ, Cristu hã aipĕ'ĕ 're, 're sãmra aba mono õ wamhã, asina tãma 're ĭ'uwaimrami za'ra wa'aba mono õ na, te za asina ĭwaihu'u za'ra wa'wa, asi'uihã na. ⁶ Wa hã wa ãma ĭsima aiwĕ za'ra wa'wa, ãma atĕme ĭmorĭ aba wamhã, asiwi wawaihu'u za'ra wa'aba da, 'Re ĭhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa norĭ 're ĭhâimana za'ra mono zém na, wa te wasina ãma ĭ'uwaimramizém na hã. ⁷ Wa duré 're wamreme u'âsi, ai'ãma za'ra wa'aba, 'Re ĭhâimana u'âsi mono ma, ta hã te te 're aipawaptob u'âsi za'ra wa'aba mono da, marĭ ĭwasétĕre hã 're 'manharĭ za'ra wa'aba mono tã da. E ai'ãma za'ra wa'aba, wa te 're ĭromhuri mono na, da te dasiwi 're wawĕsãmri mono da, wa ãne hã ai'ãma 're wamreme u'âsi za'ra wa'wa. Mare di. Taré a norĭ wa'wa hã ĭwĕ si oto 're 'manharĭ u'âsi za'ra wa'aba mono da si, wa ai'ãma 're wamreme u'âsi za'ra wa'wa, 'Re ĭhâimana u'âsi mono ma hã. ĭwĕ si tô 're 'manharĭ za'ra wa'aba mono wamhã, wa te aihã za'ra wa'aba õ di za. Āne wamhã, átĕ te za ãne na wa'ãma ĭrosa'rata za'ra wa'wa, asima: “Oro Paru norĭ hã, Zesusihi zadawa wasu'u'wa, tô sena 're hâimana zahuré mono za, te te wahã za'ra õ di.” Áté ãne na te za wa'ãma ĭrosa'rata za'ra wa'wa. Tane nherĕ, wama wĕ di tô, ĭwĕ si tô 're 'manharĭ u'âsi za'ra wa'aba mono wamhã. ⁸ Cristuhu wasu'uwĕ hã tô sena uptabi hã, ni'wa hã te te dawĭ pari waihu'u õ di, dama siptete uptabi wa, ĭwasu'uwĕ hã. Taha zarina si, wa za tô 're wahâimana, wa norĭ hã, 'râwi wa te wasiwi 're wĕ'õ mono ãna. ⁹ A norĭ wa'wa hã tô sena Cristuhu ãma asiptete sina 're anomro wĕ wa'aba mono wamhã, wa za tô aima 're wato za'ra wa'wa. Āne wamhã, Cristuhu zadawa para, wa te aihã za'ra wa'aba õ di za. Wa te aihã za'ra wa'aba õ wamhã, átĕ ni'wam norĭ hã te za wa'ãma sima rosa'rata wasétĕ za'ra, wawĕ'õ'wa norĭ hã, aima wapahi za'ra wa'aba na hã. Tane nherĕ, wĕ di tô wama hã, tô sena Cristuhu ãma si oto 're anomro wĕ wa'aba mono wamhã. ¹⁰ Āne wa, wa asiti ĭnhamra aba ré, aima ãma rob'ui'ére za'ra wa'wa, za ãma atĕme ĭwisi aba wa, asõ'a te aima nharĭ za'ra wa'aba tã da, Wanhib'apito zadawa para te te ĭma ĭpisutuzéb zarina. Ma tô ĭma pisutu tô, ĭsadawa para si te 're aipawapto wĕ za'ra wa'aba mono da. E tawamhã

īnhimipawaptobzéb zarina, āma 're anomro wē wa'aba mono zé hā te aiwi 're uprosi za'ra wa'aba mono da, ma tō āne hā īma pisutu. Mare di. Taré īsadawa para si, te 're aipawapto wē za'ra wa'aba mono zéb zarina, asiptete sina āma 're anomro aba mono da si, ma tō īma pisutu tō, Wanhib'apito hā.

¹¹ Īsisānawā norī, īnhimi'ui'éré na wa za oto aima āma 'rāsutu za'ra wa'wa. 'Re aihâimana wasété za'ra wa'aba mono zé hā te za oto irēme pese za'ra wa'wa. Te aima 're ĩroti za'ra wa'aba mono zé hā te za 're ĩwapari pese za'ra wa'aba mo. Taha wa, te za simisutu asimirosa'rata na 're asisazei pese za'ra wa'aba mo. Rowē na si asiré 're aihâimana u'âsi za'ra wa'aba mono da, te za duré asina 're ĩrosa'rata wē u'âsi za'ra wa'aba mo. Āne wanhā, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hā ĩsimizawi pe hā, te za 'rāwi asiré 're hâimana u'âsi za'ra wa'wa, dama rowē nhomri'wa hā.

¹² Taha wa, te za uburé asiré ĩsazei'wa na 're aihâimana za'ra wa'aba mono wa, asō'utu na asisawi sina 're asitob'rata hārā za'ra wa'aba mo.

Āme, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhib'a'uwē 're ĩsi'ubumroi mono norī hā te āma asawi za'ra wa'wa, uburé.

¹³⁻¹⁴ Wanhib'apito Zezu Cristuhu ma, wa ai'āma 're ĩmreme u'âsi za'ra wa'wa, ta hā te te 're asawi pese za'ra wa'aba mono wa, te te 're aipawapto u'âsi za'ra wa'aba mono da. 'Re ĩhâimana u'âsi mono hā tinhimizawi pese zéb zarina, ĩwē si te te aima 're pisutu za'ra wa'aba mono da, wa duré ai'āma tāma 're ĩmreme u'âsi za'ra wa'wa, duré ĩpē'ēzani hā te te 're aipawapto u'âsi za'ra wa'aba mono da, simisutu āma 're anomro wē wa'aba mono da, taha āma si.

Darasiza norĩ

Darasiza norĩ ma, Paru te te ĩrob'ui'érézé

Ībaihâ wasu'uzé

ZeZusi hã hãwa u apã ĩmorĩzéb u hã, zudezu norĩ si ma tã ĩsimirowasu'u na te te 're saze za'ra. Ta norĩ si te uburé sihãiwata nhihãri ré 're hãimana za'ra, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono hã Abra'ãhã ma, te te ĩpisutuzéb zarina. ZeZusi hã hãwa u apã morĩ za'u si, ma tã ĩwasu'uwẽ hã datẽme ropé, zudezu'õ norĩ u hã, ĩsihãiwata nhihãri'õ norĩ u hã.

Ni'wam norĩ hã zudezu norĩ hã Darasiza na danhipti'a nho'õmo nhisi ãma 're ĩsi'ubumroi mono norĩ hã ma tã Paru hã zudezu'õ norĩ ma wasu'u za'ra, ĩsimiroti na te te ãma ĩ'uwaimrami õ na hã. Ta norĩ hã ma tã ãne hã dama roti za'ra: 'Re ĩhãimana u'ãsi mono nhimiroti 'rata na Mozési te te ãma ĩrob'ui'éré zama te za da te 're 'madã'ã pese za'ra, te te 're da'awẽsãmri mono da. Taha da, te za duré 're dasihãiwata nhihãri za'ra. ãne na roti hã Paru hã ma tã siwi wẽ'õ pese. ZeZusi hã wazada dã'ã wa, duré taha zarina wawasédé hã te te wama 're apari mono wa, dasihãiwata nhihãrizé hã marĩ dai õ di. ZeZusihi wapru na si te za te te 're da'a'upsõ, dawasété wi. ãne wa, ma tã Paru hã tãma rob'ui'éré za'ra, Darasiza norĩ ma hã, aimawi hã te te 're 'manharĩ za'ra mono tã da, ZeZusihi si te te sina 're umnhasi pese za'ra mono da, taha zarina si 'Re ĩhãimana u'ãsi mono pẽ'ézani hã ĩpẽ'ẽ 're, 're sãmra za'ra mono da.

1-2 Wanhĩb'apito nhĩb'a'uwẽ norĩ, daza'rui mono bã Darasiza na danhipti'a nho'õmo nhisi 'remhã 're aihãimana za'ra wa'aba mono norĩ, wa hã Paru, wa ãma asawi za'ra wa'wa. Uburé wasiré ĩsazei'wa norĩ hã te duré timreme na ãma asawi za'ra wa'wa, ĩrata ĩsi'ubumro norĩ hã. ãne wa za ãma aimã rob'ui'éré za'ra wa'wa. Wa hã ZeZu Cristuhu zadawa wasu'u'wa, wa 're mo, ĩsadawa para. Ni'wam norĩ hã te te siwi ĩpisutu õ di, dazadawa para ĩsadawa wasu'u'wa na 're ĩhãimana mono da. Mare uptabi di. ZeZu Cristuhu si ma tã Wamama me si, simã ĩpisutu zahuré, ab're hawi ti'ra hãwa'utu'wai me.

3 Wamama ma, wa ai'ãma 're ĩmreme u'ãsi za'ra wa'wa, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono ma, duré Wanhĩb'apito ZeZu Cristuhu ma zama, ĩsimizawizé hã ai'ãma 're hãimana u'ãsi za'ra wa'aba mono da, rowẽ u'ãsi, ãma 're anomro aba mono da.

4 Wanhĩb'apito 'Re ĩhãimana u'ãsi mono te te tãma ĩwẽzéb uwaibaba, ma tã ZeZu Cristu hã wazada sisõ, wazada dã'ã da, te te wa'awa'ãbã da, 're wanomro wasété mono wa, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono te te wahã za'ra tã da, rob'rãsutuzéb ãma hã, duré dapo're'õ na 're ĩdanomro mono norĩ ne, 're wanomro

u'âsi tō mono da. ⁵ Wamama hã wẽ uptabi wa, âma 're wawata u'âsi za'ra wa'aba mono.

Aimawi rowasu'u hã Wanhib'apito wasu'u'uwẽ ne, aiwa 're maihâimana mono õ na rowasu'u

⁶ ãhãna wa ai'âma ïtob'uzu za'ra wa'wa. E marĩ wa. Tãma asawi uptabi za'ra wa'aba wa, ma tō Cristu hã asõ'reptu za'ra wa'wa. Taha zarina, 'Re ïhâimana u'âsi mono hã ma tō sima aipisutu za'ra wa'wa, ïsib'a'uwẽ si oto 're anomro aba mono da. Tane nherẽ, ma tō aiwara sina, 'Re ïhâimana u'âsi mono wi 're aipizari za'ra wa'aba mo, asimirosa'rata na, aimawi rowasu'u hã Cristuhu wasu'u'uwẽ me aiwam newa. ⁷ Aimawi rowasu'u hã Cristuhu wasu'u'uwẽ me, aiwa 're hâimana mono õ di. Mare uptabi di. E marĩ wa, wa tō ãne aima waihu'u za'ra wa'wa. Ni'wam norĩ hã ma tō sima wẽ za'ra, Cristuhu wasu'u'uwẽ upana te te ãma saprĩ za'ra da, aimawi rowasu'u u. Ta norĩ hã ma tō aimawi tinhimirowasu'u na aiwi ro'wa'rutu za'ra wa'wa. ⁸ Wa norĩ hã wa tō aima rowasu'u za'ra wa'aba ni, Zezu Cristuhu wasu'u'uwẽ na. Tane nherẽ, nimahã na Cristuhu wasu'u'uwẽ upana, wa te dama 're rowasu'u za'ra mono wamhã, te za 'Re ïhâimana u'âsi mono hã te te 're wa'awẽ'õ pese. Tane duré nimahã na hãiwa âma tãma ïromhuri'wa norĩ hã ïwasu'u'uwẽ upana, we te te dama 're rowasu'u za'ra mono wamhã, te za duré te te siwi 're awẽ'õ pese. ⁹ ãne hã wa tō aima waihu'u za'ra wa'aba ni. Taha wa, wa za duré aima ãma sahu za'ra wa'wa, wa te aima ïwaihu'u za'ra wa'aba zém na. Ni'wam norĩ hã wanhimirowasu'u zarina si, Zezu Cristuhu wasu'u'uwẽ na te te dama 're rowasu'u za'ra mono õ wamhã, te za 'Re ïhâimana u'âsi mono hã te te siwi 're awẽ'õ pese. ¹⁰ E ïnhimiroti na ï'ãma 're ïdawata za'ra mono zéb zô, wa ïsina 're ïnhimipari. Mare di. 'Re ïhâimana u'âsi mono si ï'ãma 're ïwata mono zéb zô si, wa ïsina 're ïnhimipari. Ti'ai ãma ï'ãma 're dawata za'ra mono da, 'rãwi ïsi'uihã na te ïsina 're rosa'rata mono 'wa'âhã, Zezu Cristuhu ma romhuri'wa, 're ïhâimana mono õ di aré.

¹¹ ïsisãnawã norĩ, ma'ãpé niha we ï'ãma waihu'u za'ra wa'aba. Ti'ai ãma 're ïdahâimana za'ra mono norĩ nhimirowasu'u zarina ñ di, Zezu Cristuhu wasu'u'uwẽ te dama 're ïwasu'u mono hã. ¹² Ni'wa ãne na hã te te ãma 're ïpo're pu'u mono õ di, ti'ai ãma wasiré 're ïwahâimana za'ra mono norĩ hã. Ni'wa hã te te duré ïma 're rowasu'u mono õ di, te ïwaihu'u pese zéb da hã. Mare di. Si'uihã na ma we hãiwa hawi ïma siwaihu'u Zezu Cristu hã, ïwasu'u'uwẽ na te ïwaihu'u pese zéb da hã.

Paru hã Wanhib'apito zadawa wasu'u'wa na te te ïsãna'ratazém na ïsiwasu'uzé wasu'u

¹³⁻¹⁴ Wa hã wasiré zudezu norĩ nhimizazezéb zarina 're ïmorĩ ré, wa tō ïsima wẽ upta, wasiré ïwaprédu mono norĩ

nhipai u, wahi'rata norĩ nhimiroti zarina si, 're ĩmorĩ da. Āne 're ĩmorĩ ré, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhib'a'uwẽ norĩ ma, ĩwasété na wa tô te 're arob'manharĩ aré, Wanhib'apito zazei'wa norĩ ma hã. Wa tô te ĩsima 're awẽ, te 're uprosi mono da. Āne ma tô ĩwasu'u wasédé hã 're ĩwapari za'ra wa'aba mo.

¹⁵⁻¹⁶ Tawamhã bâdâ ma tô oto ĩwa waptârã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ti'ra te te ĩma ĩwaihu'uzém na, ĩ'ra wasu'uwẽ na si, zudezu'õ norĩ ma, te 're wasu'u mono da. Taha da, ĩpoto õ ré, ma tô sima ĩpisutu siro, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. Taha wa, tâma ĩzawi uptabi wa, ma tô oto ĩzô hã, tâma ĩromhuri'wa na oto 're ĩhâimana mono da.

Tawamhã e 'wa hã wa tô sadawa pibu, āne zarina te dama 're ĩsadawa wasu'u mono da hã. Mare di. Ni'wa hã āne na te sadawa pibui õ uptabi di. ¹⁷ Duré Zeruzarẽ u, a'â ĩmorĩ õ di, Cristu hã tizadawa wasu'u'wa da, ĩwana te te sima ĩpisutu za'ra norĩ u, te sabu za'ra da. Mare di. Daza'rui amoi u si, wa tô a'â mo, Arabiza u. Tame ĩnhamra pari, wa tô apâ mo, Damasitu na 'ri nho'õmo nhisi u. ¹⁸ Si'ubdatõ ma tô oto ĩãma tiwahu, Wanhib'apito āma te ĩsasõmrizém na hã. Tawamhã Zeruzarẽ u wa tô oto mo, Pedru hã te hãiba pibu da. Tame ma tô romhuri hã maparane ĩãma ai'utõ, ĩ'rata ĩnhamra ré. ¹⁹ Pedruhu siré norĩ hã aihĩni te sõpêtẽ za'ra õ di, Cristuhu zadawa wasu'u'wa norĩ hã. Ti'aduhu si, wa tô sõpêtẽ. Wanhib'apito sisémemhã ta hã.

²⁰ Tô sena, wa rob'ui'ére na aima rowasu'u za'ra wa'wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nho'a.

²¹ Tawamhã Zeruzarẽ hawi wa tô oto watobro, daza'rui u ĩmorĩ da, Siriza u, duré Sirisiza u. ²² Zahadu te te siwi ĩhãiba pibu za'ra õ di, Zesusihi zazei'wa norĩ hã daza'rui mono bâ, Zudeza na danhipti'a nho'õmo nhisi āma siré 're ĩsi'rã'õtõ mono norĩ hã. ²³ Taré ma tô ĩwasu'u wẽ si te te 're wapari za'ra, ta norĩ hã. Āne ĩwasu'u wẽ hã: “Paru hã ma tô te te wa'ãma 're arowasété aré, Wanhib'apito āma, wa te 're sasõmri tã za'ra mono da. Tane nherẽ, Zezu Cristuhu wasu'uwẽ na te oto te te 're da'apawapto, Wanhib'apito āma da te 're sasõmri za'ra mono da.” Āne na si ma tô ĩwasu'u wẽ hã te te 're ropé. ²⁴ Taha wa, Wanhib'apito zazei'wa norĩ hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono āma si, te 're wata u'âsi za'ra, te te ĩnho'reptui wẽ te.

2

Ti'adu norĩ u, Paru norĩ ĩshitutuzé wasu'u

¹ Tawamhã 14 na ĩãma wahu pari, wa tô apâ mo, Zeruzarẽ u. Tamomo ĩmorĩ wamhã, Banabé hã te ĩsiré mo. Titu hã wa duré ĩsiré saprõ. ² 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã za apâ ĩmorizém na, te te ĩma waihu'u sirõmo wa, wa tô apâ mo. Tawamhã 'ri nho'õmo u wasihutu wamhã, aibã dama ĩpire na 're ĩhâimana

za'ra mono norĩ me, wa tô wahâiba pisutu wasi'rã'õtõ ni. Taha wa, wa tô ta norĩ ma ĩsiwaihu'u, zudezu'õ norĩ ma, Wanhib'apito wasu'uwẽ hã te tãma 're ĩwaihu'u za'ra mono zém na. Te te ãma ĩzaze za'ra zô, wa tô ĩnhimiromhurizém na tãma ĩsiwasu'u za'ra, te te ãma ĩzaze za'ra õ wa, taré 're hâimana mono tõ da, ĩnhimiromhurizé hã. ³ Tawamhã ma tô ta norĩ hã ãma ĩzaze za'ra, zudezu'õ norĩ ma, te tãma 're ĩrowasu'u za'ra mono zém na. Taha wa, te te siwi pisutu za'ra õ di, Titu hã ĩsiré 're ĩmorĩ hã, sizudezu da. Titu hã deredu na ĩpodo, zudezu'õ. Tane nherẽ, te te siwi pisutu õ di, sihâiwata nhizãri ré 're morĩ da, tawapsi sizudezu da. Mare di. ⁴ Ni'wam norĩ si, zudezu norĩ hã ma tô ĩ'upana sima wẽ za'ra, Titu hã sihâiwata nhizãri ré 're morĩ da. Ta norĩ hã wasiré Wanhib'apito zazei uptabi 'wa 're nomro mono newa, ma tô hâimana nhipese sina wasiré 're si'rã'õtõ, wapsã'a ne wahâimanazé ma, te te 're ropibu za'ra mono da, rowẽ na 're ĩwahâimana za'ra mono zéb zô, Cristu Zezusihi ãma. Ta norĩ hã zudezu norĩ hã, ma tô sima wawẽ za'ra, ĩsine 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ééré zarina, wa te 're rob'manharĩ u'âsi za'ra mono da, taha zarina wanho'reptuzé hã wa te wasina 're uwaimrami za'ra mono da newa. ⁵ Tane nherẽ, ta norĩ nhimirosa'rata na, wa te ãma saze za'ra õ di. Mare uptabi di. Wa tô wasima wẽ za'ra ni, Zezu Cristuhu wasu'uwẽ uptabi si, aima 're hâimana za'ra wa'aba mono da. Taha wa, ta norĩ nhimirosa'rata na hã wa te ãma saze za'ra õ di.

⁶ Dama ĩpire za'ra norĩ ma, ĩnhimiromhurizém na tãma ĩsiwaihu'u za'ra parimhã, marĩ asa te te ĩma waihu'u za'ra õ di, ĩsadawa nhipai u, zudezu'õ norĩ ma te tãma 're ĩrowasu'u za'ra mono zéb da hã. Ta norĩ hã pire na dama 're hâimana za'ra mono nherẽ, ĩpire na te 're rosa'rata mono õ di, wa hã. E marĩ wa. 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã dapire na te te da'ãma 're rosa'rata mono õ wa. Tãma taré hã. ⁷ ãne si ma tô aibã norĩ hã siwi ĩwaihu'u za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono tô sena te te ĩpisutu na, zudezu'õ norĩ ma, Wanhib'apito wasu'uwẽ hã te tãma 're wasu'u za'ra mono da, Pedru hã te te ĩpisutu ne, tisiré zudezu norĩ ma, te te 're rowasu'u mono da. ⁸ 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ma tô Pedru hã te te 're pawapto tiwaihu'u pese na, tisiré zudezu norĩ ma, Cristu hã te te tãma 're ĩwasu'u za'ra mono zéb da hã, ta norĩ u si te te satõrĩ wa. Tane duré wa hã tiwaihu'u pese na ma tô te te 're ĩpawapto, zudezu'õ norĩ ma, Cristu te tãma 're ĩwasu'u za'ra mono zéb da hã, ta norĩ u si te te ĩzatõrĩ wa, wa hã. ⁹ Taha wa, ma tô oto Ti'adu norĩ hã ĩ'ãma waihu'u za'ra, tãma ĩzawi pese wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te sima ĩpisutuzém na hã. Õ norĩ hã ĩsimiroti pire na ma tô Wanhib'apito zazei'wa norĩ hã ãma waihu'u za'ra, Ti'adu hã, Pedru hã, duré Zuwã. Tawamhã ta norĩ hã 'Re

ĩhâimana u'âsi mono te te ĩpisutuzém na te te ĩãma waihu'u za'ra wa, ma tô tinhib'rata na siwi wazawi za'ra, Banabéhé me. Wama wê za'ra di, wa norĩ hã zudezu'õ norĩ u si 're waneb da, Cristuhu wasu'uwê na, wa te tãma 're romhuri za'ra mono da. Duré wama wê za'ra di, Ti'adu norĩ si, tisiré zudezu norĩ u si 're nomro mono da, Pedru norĩ me. ãne na wa tô wanhimirosa'rata na wasisaze za'ra ni. ¹⁰ ãne si ma tô wama waihu'u za'ra, Ti'adu norĩ hã, Wanhib'apito zazei'wa norĩ ĩsimarĩ'õ norĩ hã wanhimarĩ na wa te 're pawapto u'âsi za'ra mono da, 're wapo're simrami za'ra mono ãna. ãne zô, wa ĩsima te 're rosa'rata u'âsi, ĩwê na si te 're da'apawapto mono da.

Paru hã Pedruhu ma te te ĩrowaihu'uzé

¹¹⁻¹² Tawamhã Ātizotiza ãma ĩnhamra ré, ma tô wi Pedru hã, ĩzarina. Tawamhã zudezu'õ norĩ ãma tinhimirosa'rata na te te upai wa, wa tô danho'a tãma rowaihu'u. ãne tinhimirosa'rata na te te ĩ'upazé hã. Ātizotiza u wisi wamhã, ma tô aré zudezu'õ norĩ me 're sa, Wanhib'apito zazei'wa norĩ me hã. Tawamhã ĩsarina si ma duré aibã norĩ hã aihutu, Ti'aduhu hawimhã. Ta norĩ hã ma tô te te sima 're wê za'ra, Wanhib'apito zazei'wa norĩ zudezu'õ hã, sihâiwata nhihâri ré si 're nomro mono da, tawapsi sizudezu za'ra da. Tawamhã zudezu'õ norĩ hã, Wanhib'apito zazei'wa oto wasiré 're wahâimana za'ra mono nherê, ma tô Pedru hã tiwi sisawi za'ra, oto dasiré 're sa tô mono da. E marĩ wa. Zudezu'õ norĩ siré 're sai u'âsi mono wa, te te siwi wê'õ za'ra õ'umnhasite, we ĩsihutu norĩ hã. ¹³ Tawamhã Pedruhu ne dazadamnhasi te, te oto ĩsiré zudezu norĩ hã tiwi sisawi za'ra, zudezu'õ norĩ wi, Wanhib'apito zazei'wa oto wasiré 're wahâimana za'ra mono nherê. Banabéhé zama ma tô dazadamnhasi te, tiwi sisawi za'ra. ¹⁴ ãne na ma tô Pedru norĩ hã tinhimirosa'rata na upa za'ra, zudezu'õ norĩ ãma. Tô sena Cristuhu wasu'uwê zarina si oto dama 're hâimana za'ra mono õ di, Pedru norĩ hã. ãne wa tô ãma waihu'u za'ra. Taha wa, wa tô Pedruhu ma tinha, uburé Wanhib'apito zazei'wa norĩ nho'a, ãne: "A hã zudezu nherê, ma tô zudezu'õ norĩ siré 're asai mo aré, a hã zudezu'õ 're aihâimana mono newa. E niha ma tô bété oto tiwi asisawi za'ra, zudezu'õ norĩ wi, a'ã sizudezu za'ra da, ĩsazei'wa norĩ hã." ãne wa tô tãma tinha.

¹⁵ Wa norĩ hã zudezu na wa tô wapoto ni. Zudezu'õ na wapoto õ di, siwa'ru 're ĩnomro mono norĩ ne. ¹⁶ Wa norĩ hã wa tô oto marĩ hã waihu'u ni, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te 're ĩda'awêsãmri mono zém na hã. Zezu Cristu, Danho'reptui'wa na da te dasina 're umnhasi za'ra mono wamhã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono, dawasédé hã te te da'ãma 're ĩ'ab'madâ'ã mono õ zéb zarina, te oto te te 're da'awêsãmri. Taha zarina, dawasété 'ru te, te te dahã za'ra õ di za, rob'rãsutuzéb ãma hã. ĩsimiroti

na Mozési te te ĩrob'ui'ééré 'rata zarina, da te 're rob'manharĩ za'ra mono nherẽ, taha zarina te te dama 're apari mono õ di za, dawasédé hã. ãne na wa tô oto waihu'u ni, wa norĩ hã. ¹⁷ Taha wa, Cristu Zezusi hã wa tô wasina umnhasi za'ra ni, taha zarina si wawasédé hã te te oto wa'ãma 're ab'madâ'â tã mono da, tawapsi te te 're wa'awêsãmri mono da, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. ĩsimiroti na rob'ui'ééré zarina, da te 're rob'manharĩ za'ra mono nherẽ, taha zarina te te dama 're awaihu'u mono õ di za, dawasédé te te da'ãma 're ĩ'ab'madâ'â mono õ na. Taha wa, wa norĩ hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ééré zarina, wa te 're ĩrob'manharĩ mono zém na wa te 're 'madâ'â mono õ di oto, taha zarina wawasédé hã te te wa'ãma 're ĩ'ab'madâ'â mono õ zéb zarina, te te 're wa'awêsãmri mono da, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. Wa norĩ hã Cristu, Danho'reptui'wa na wa tô wasina saze ni, taha zarina si wawasédé hã te te wa'ãma 're ab'madâ'â tã mono da, tawapsi te te 're wawêsãmri mono da, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. ĩsimiroti na rob'ui'ééré 'rata zarina wa te 're ĩrob'manharĩ mono zém na, wa te 're 'madâ'â mono õ di oto, taha zarina, te te wanho'reptu dai õ wa. ãne wa, ma tô ni'wam norĩ hã wama nharĩ za'ra, zudezu norĩ hã, wanhimirosa'rata na wa te ãma upa newa, aimawi na. E niha tawamhã. Cristu te te wama ĩwaihu'uzéb zarina, wanhimirosa'rata na wa te ãma upai 'wa'ãhã, te aré Cristu hã wanhowa ãma upa na'rata, te te wama ĩwaihu'uzém na hã. E tô sena, ma tô Cristu hã wanhowa ãma upa na'rata. Mare di. Te te ãma upai waihu'u õ di. Robaba uptabi di. ¹⁸ Wa hã wa oto te dama 're awaihu'u u'âsi, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ééré zarina, da te 're rob'manharĩ za'ra mono nherẽ, taha zarina, 'Re ĩhâimana u'âsi mono za te te 're ĩda'anho'reptui mono õ na. Tawamhã nimahã na ĩnhimirosa'rata na te saprĩ wamhã, wa za tô tãma ãma upa. Tawapsi ĩwẽ'õre di za. ¹⁹⁻²⁰ ãne te aré ĩnhimirosa'rata 'rada hã ĩma 're hâimana: 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ééré zarina te 're rob'manharĩ mono wamhã, taha zarina si ĩwasédé hã te te ĩ'ãma 're 'madâ'â mono õ di za. Tawapsi te za oto te te 're ĩwêsãmri. Taha zarina ĩwasété 'ru te, rob'rãsutuzéb ãma te te ĩ'azãri õ di za, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. ãhãna ĩnhimirosa'rata 'rada hã te oto ĩza'u 're simi'wara. Ta hã wa tô oto rême pese ĩsipara, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te ĩma ĩwaihu'uzéb uwaibaba si 're ĩmorĩ da. Zezu Cristu, wedepo'o nhonhi'rãmi na dâ'ã wa, ĩsiré ĩdã'ã ne, ĩsi'uihã na te ĩsima 're ĩrosa'rata mono zém na 're ĩhâimana mono õ di oto, Cristuhu si oto ĩpê'ê 're, 're hâimana mono wa, 're ĩwada'uri wẽ mono 'wa da hã. Cristu hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'ra. Ta hã te te 're ĩzawi pese mono wa, ma tô ĩzada sisõ, ĩzada dã'ã da. Taha wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'ra umnhasi sina, wa oto 're ĩhâimana. ²¹ Wa hã te ĩsiwi 're wẽ'õ mono õ

di oto, 'Re ìhâimana u'âsi mono te te 're ìzawî pese mono zé hã, Cristu te te ìwa'âbâzém na dazada ìdâ'âzém na hã. Taha wa, ìsi'uihã na ìsisõ'reptu dai õ wa, 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ére zarina te 're ìrob'manharî mono zém na, te 're ab'madâ'â mono õ di oto, taha zarina, ìwasédé hã te te ì'âma 're ab'madâ'â tõ mono da, te te 're ìwêsãmri mono da oto, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã. Dasi'uihã na dasisõ'reptu dai õ wa, 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ére zarina, da te 're rob'manharî za'ra mono nherê, taha zarina te te dama 're apari mono õ di dawasédé hã, da te 're ì'manharî za'ra mono zé hã. Æne 'wa'âhã, aré marî dai õ di, Zezu Cristu dazada ìdâ'âzé hã. Taha wa, te oto ìsiwi 're wê'õ mono õ di, 'Re ìhâimana u'âsi mono te te 're ìzawî pese mono zé hã, Cristu te te ìwa'âbâzém na, dazada ìdâ'âzém na hã. Mare uptabi di. Æne Pedruhu ma, te ìrowaihu'uzé hã.

3

'Re ìhâimana u'âsi mono te te 're ìda'awêsãmri mono zém na rowasu'u

¹ Darasiza nhihudu norî, e niha te rosa'rata waihu'u ãna 're anomro aba mo. Zezu Cristu hã wedepo'o nhonhi'rãmi na wazada ìdâ'âzém na, wa tõ te aima ãma 're rowasu'u pese za'ra wa'wa aré. E 'wa hã ma tõ aiwi udâ za'ra wa'wa, taré waihu'u zawã za'ra wa'aba da. ² Ma'âpé we ìma waihu'u za'ra wa'aba. E marî wa, ma tõ 'Re ìhâimana u'âsi mono hã Tipê'êzani hã we aima sômri za'ra wa'wa, aipê'ê 're. E ìsimiroti 'rata na rob'ui'ére zarina, 're ìrob'manharî za'ra wa'aba mono zéb zarina, ma tõ we Tipê'êzani hã aima sômri za'ra wa'wa. Mare di. E Zezu Cristuhu wasu'uwê hã aipo're na wapari za'ra wa'aba pari, tõ sena ìwasu'uwê na asina 're saze za'ra wa'aba mono wa, ma tõ we aima sômri za'ra wa'wa. Taha wa, ma tõ we Tipê'êzani hã aima sômri za'ra wa'wa tõ, aipê'ê 're, 're sãmra za'ra wa'aba mono da oto. ³ E niha bété rosa'rata waihu'u ãna, te oto 're anomro aba mo. 'Re ìhâimana u'âsi mono, Tipê'êzani te te aima ìsômri za'ra wa'aba zarina, ma tõ aihâimanazép tém na ãma ìsãna'rata za'ra wa'wa, ìwê na. E niha te bété oto 'rãwi 're asi'madâ'â za'ra wa'aba mo asi'uihã na, asina uwaimrami za'ra wa'aba da newa, asisõ'reptu za'ra wa'aba zé hã. ⁴⁻⁵ E taré ma tõ ìwê hã asina 're ìwaihu'u za'ra wa'aba mo, marî hã ãma waihu'u za'ra wa'aba ãna. 'Re ìhâimana u'âsi mono si, ma tõ we Tipê'êzani hã aipê'ê 're aima sômri za'ra wa'wa. Ma tõ duré marî dama ì'manharî waihu'u õ hã te te aima 're 'manharî wê za'ra wa'wa, tiwaihu'u pese na. E marî wa. E ìsimiroti na rob'ui'ére 'rata zarina 're rob'manharî za'ra wa'aba mono wa. Mare di. Taha zarina ò di. Zezu Cristuhu wasu'uwê hã aipo're na wapari za'ra wa'aba pari, Cristu Danho'reptui'wa na asina 're umnhasi za'ra wa'aba

mono wa, ma tô we Tipě'ězani hã aima sômri za'ra wa'wa, 'Re ãhãimana u'âsi mono hã. Taha zarina si, ma tô duré marĩ dama ĩ'manharĩ waihu'u'õ hã te te aima 're 'manharĩ wě za'ra wa'wa, tiwaihu'u pese na.

⁶ Tane Abra'ã hã. Ta hã ma tô 'Re ãhãimana u'âsi mono hã te te sina 're umnhasi pese, te te tãma ĩropisutuzé za te te tãma ãma ĩ'uwaimrami na hã. Taha wa, 'Re ãhãimana u'âsi mono hã ma tô te te 're wěsãmri, Abra'ã hã. Duréihã ãne Abra'ãhã wasu'u na ma tô rob'ui'ééré ĩbahã na, 'Re ãhãimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa hã. ⁷ Tawamhã Cristu Danho'reptui'wa na, da te dasina 're umnhasi za'ra mono wamhã, simisutu Abra'ãhã nhihudu na, te za oto te te 're da'anhisi, 'Re ãhãimana u'âsi mono hã. ãne hã wa tô aima waihu'u za'ra wa'wa, waihu'u za'ra wa'aba da asina. ⁸ Zahadu romhã uptabi nherē, ma tô zudezu'õ norĩ ãma sima roti, 'Re ãhãimana u'âsi mono hã. ãne ĩsimiroti hã: Zudezu'õ norĩ hã, Cristu Danho'reptui'wa na te te sina 're umnhasi za'ra mono wamhã, ta norĩ ma zama te za duré tãma 're ĩrowě za'ra mono zéb da hã te te tãma 're apisutu, 'Re ãhãimana u'âsi mono hã. ĩwasédé hã te te oto ãma 're ĩ'ab'madã'ã mono õ zéb zarina, te za te te 're awěsãmri. Taha zarina dawasété 'ru te, te te ahã za'ra õ di za, rob'rãsutuzéb ãma hã. ãne ĩsimiroti hã zudezu'õ norĩ ãma hã. Taha wa, ma tô ãne Abra'ãhã ma waihu'u siro, 'Re ãhãimana u'âsi mono hã: "Aima te ĩropisutuzém na asina ĩzazei pese zéb zarina, wa za dama 're ĩrowě za'ra mono zéb da hã te dama 're apisutu, daro mono bã." ãne ma tô ĩwasu'uwě na romhã ré ãma po're pu'u siro. ⁹ Abra'ã hã ma tô 'Re ãhãimana u'âsi mono hã te te sina 're sazei pese, te te tãma ĩropisutuzém na. Taha wa, rowě te te tãma ĩpisutuzéb zarina, ma tô rowě uptabi na 're hãimana. Tane duré Cristu Danho'reptui'wa na, da te dasina 're saze za'ra mono wamhã, Abra'ãhã ma te te ĩpisutu ne, te za dama 're ĩrowě za'ra mono zéb da hã te te dama 're apisutu, 'Re ãhãimana u'âsi mono hã.

¹⁰ Tane nherē, ĩsimiroti na rob'ui'ééré 'rata zarina, da te 're ĩrob'manharĩ za'ra mono zém na 're danhopré mono wamhã, taha zarina, 'Re ãhãimana u'âsi mono te te 're da'anho'reptui mono da newa, e niha te za tawamhã dama 're romhãimana za'ra. Õne haré, ĩsimiroti mono bã da te dasina tãma ãma 're uwaimrami za'ra mono õ wa, te za tô te te siwi 're da'awě'õ, 'Re ãhãimana u'âsi mono hã. Duréihã ma tô ãne na rob'ui'ééré ni:

"'Re ãhãimana u'âsi mono nhimiroti mono bã, taha na rob'ui'ééré hã te ĩbahã na dama 're hãimana, da te dasina tãma ãma 're uwaimrami za'ra mono da. ãne zarina, ĩsimiroti mono bã, da te dasina tãma ãma 're uwaimrami za'ra mono õ wamhã, te za te te siwi 're da'awě'õ, 'Re ãhãimana u'âsi mono hã."

Ãne ma tô ãhã wasu'u na rob'ui'ééré, ãsada wasu'u'wa hã. ¹¹ E ãne te za te te dama 're awaihu'u, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã: "Ãnhimiroti na rob'ui'ééré 'rata zarina, 're ãrob'manharã za'ra wa'aba mono zéb zarina, te ai'ãma 're ab'madã'ã aba mono õ di za oto, aiwasété 'wa hã. Wa za oto te 're ai'awêsãmri 'wa. Taha zarina, aiwasété 'ru te, te aihã za'ra wa'aba õ di za." E ãne te za te te dama 're awaihu'u. Mare di. Duréhã ma tô ãne na rob'ui'ééré ni:

"Re ãhãimana u'ãsi mono, Danho'reptui'wa na da te dasina 're ãumnhasi za'ra mono zéb zarina si, dawasédé hã te te da'ãma 're ab'madã'ã mono õ di za. ãne wamhã, te za rowẽ uptabi na 're dahãimana u'ãsi za'ra."

Ãne na da te ãma rob'ui'ééré wa, wa tô waihu'u za'ra ni tô. ¹² Duréhã ma tô duré ãne na rob'ui'ééré ni:

"Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti mono bã, da te dasina tãma ãma 're uwaimrami u'ãsi za'ra mono wamhã, rowẽ uptabi na te za 're dahãimana u'ãsi za'ra."

Ãne ãwasu'u na rob'ui'ééré hã. Tane nherẽ, Cristuhu wasu'u zõ, te zahadu 're rob'é'é, Cristu Danho'reptui'wa na da te dasina 're umnhasi za'ra mono da, dama 're ãrowẽ za'ra mono zéb da hã.

¹³ Wa norã hã wa te dame wasina tãma ãma 're uwaimrami za'ra mono õ di, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti mono bã. Taha wa, te aré siwi wa'awẽ'õ, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã. Tawapsi wawasété 'ru te, te aré wahã za'ra. Tane nherẽ, te te 're wahã za'ra mono tõ da, ma tô Cristu hã wẽ nherẽ, wazada sisõ, wa'upana 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te azãri da. Taha na ma tô wa'awa'ã, Cristu hã. Duréhã ma tô ãne na ãma rob'ui'ééré ni:

"Ni'wa hã wasété uptabi wa, te za dasiwi wãrã ni. Taha pari, wede na te za dasiwi sasõmri ni, da te ãma waihu'u za'ra da, wasété uptabi wa, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma ãwẽ õ na."

Ãne ãwasu'u na rob'ui'ééré hã. Tawamhã ãma ãrob'ui'éérézéb zarina, Cristu hã wẽ nherẽ, wedepo'o nhonhi'rãmi na sa'o ré, ma tô siwi wẽ'õ, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã. Wa'upana ma tô azã, wasété õ nherẽ. ¹⁴ ãne ma tô Cristu Zezusi hã wa'awa'ãbã pa. E marã da. Simisutu ãsib'a'uwẽ oto 're wanomro mono wa, zudezu'õ norã ma zama, ãwẽ na 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te tãma ãma 're a'u'uwaimrami mono da, Abra'ãhã ma te te ãropisutuzéb zarina, duré wahãiba mono bã wapẽ'ẽ 're, Tipẽ'êzani hã te te wama 're anhomri mono da, te te wama ãropisutu za'ra zéb zarina, Zezu Cristu hã Danho'reptui'wa na, wa te wasina 're umnhasi za'ra mono wa.

'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti 'rata na rowasu'u, Abra'ãhã ma ãwẽ na te te tãma ãropisutuzém na rowasu'u me

15 Īsisānawā norī, āne wa za oto aima āma romnhimiré'é za'ra wa'wa, 're ĩwahāimana za'ra mono zém na. Āté ni'wam norī hā te za marī ĩwē na sima roti zahuré. Tawamhā tō sena za te te sima āma ĩ'uwaimrami zahuré pibu ma, te za danho'a rob'ui'ééré zahuré tinhisi na, da te āma waihu'u zahuré da. Taha parimhā, te te sima āma uwaimrami zahuré tō da, ni'wa hā te te tiwi ĩsizāri zahuré da hā, mare di. Duré, ni'wa hā tinhimiroti na te te āma 'rānhipa zahuré ō di za. Ma tō āma sisazei pari zahuré. 16 Tane Abra'āhā ma, ĩsipai u ĩsihudu na zama, 'Re ĩhāimana u'āsi mono te te ĩropisutuzé hā. Āhā wasu'u na, da te āma rob'ui'ééré wamhā, ĩsihudu norī hā da te wasu'u za'ra ō di. ĩsihudu norī hā da te wasu'u za'ra 'wa'āhā, te aré ĩsihudu ahā na wasu'u ni. ĩsihudu misi, te wasu'u. Ta hā Cristu. 17 Wa za oto aima rowasu'u pese za'ra wa'wa, te aima āma ĩsimiré'é aba zém na. 'Re ĩhāimana u'āsi mono hā ma tō Abra'āhā ma ĩwē na ropisutu. Tō sena te te tāma āma uwaimrami da, ma tō tāma siwasu'u. Taha pari, te te tāma ĩropisutuzém na hā ma tō da'āma tiwahub ahā uptabi, 430 na. Tawamhā ma tō tinhimiroti mono bâ dama waihu'u 'rata. E taha wa, ĩwē na te te dama āma uwaimrami ō di za, Abra'āhā ma, te te ĩropisutuzém na hā. E taha wa, te za tinhimirotisutu na āma saprī, te te dama āma uwaimrami tō da. Mare di. Te za tō te te dama āma 're a'uwaimrami u'āsi, Abra'āhā ma, te te ĩropisutuzéb zarina. 18 Abra'āhā ma, ĩwē na te te tāma ropisutu wa, taha zarina ma tō āma tāma uwaimra. Tane ĩwē na te te dama ropisutu wa, taha zarina si, te za tō te te āma dama 're a'uwaimrami, sô 're simipari mono āna, marī na ĩsimiroti hā a'ā da te dasina tāma āma 're ĩ'uwaimrami za'ra mono zéb zô.

19 Abra'ā hā 're hāimana mono ré, ma tō ĩwē na tāma ropisutu siro 'Re ĩhāimana u'āsi mono hā, ĩsipai u ĩsihudu ma, te te tāma āma 're a'uwaimrami mono da. Abra'āhā za'u si, ma tō oto tinhimiroti mono bâ dama waihu'u, 'Re ĩhāimana u'āsi mono hā. E marī da. Dawasété na 're danomro mono wa, 'Re ĩhāimana u'āsi mono ma, dawasété na 'rāwi 're dasiwaihu'u za'ra mono da. Taha da, ma tō tinhimiroti hā dama waihu'u. Abra'āhā nhihudu, ti'ai u we ĩmorízéb u si, te za pire na 're hāimana, 'Re ĩhāimana u'āsi mono nhimiroti zarina, zudezu norī te te 're ĩrob'manharī za'ra mono zéb da hā. 'Re ĩhāimana u'āsi mono hā tinhimiroti hā te te dama 're awaihu'u mono da, ma tō tinhimiroti na rob'ui'ééré hā hāiwa āma tāma ĩromhuri'wa norī ma tisō, aibā ma te te siwi sômri da, ĩsipai u. 20 Ni'wa hā ti'ai āma si'uihā na tinhimiroti hā te te dama waihu'u wamhā, ni'wa hā ĩsāna'remhā hāimana ō di, ĩsimiroti hā te te dama ĩwaihu'u da hā. Tane 'Re ĩhāimana u'āsi mono hā. Si'uihā na ma tō Abra'āhā ma waihu'u, ĩwē na za te te tāma āma 're ĩ'a'uwaimrami mono na hā.

'Re ĩhāimana u'āsi mono nhimiroti 'rata na, Mozési te te āma ĩrob'ui'éérézé wasu'u

²¹ Abra'āhā za'u si, ma tō oto tinhimiroti mono bā dama waihu'u, 'Re ĩhāimana u'āsi mono hā. E taha wa, te te dama āma uwaimrami ō di za ĩwē na, Abra'āhā ma, aré te te ĩropisutuzéb zarina. Mare di. Te za tō te te dama āma 're a'uwaimrami u'āsi. Uburé marĩ hā ĩsimiroti zarina, da te dasina tāma āma 're ĩ'uwaimrami za'ra mono da hā, dama waihu'u za'ra 'wa'āhā, 'Re ĩhāimana u'āsi mono te aré te te dama 're apisutu, rowē uptabi na 're dahāimana za'ra mono da. ²² Tane nherē, daro mono bā te dawasété na 're danomro. Dasi'uihā na dawasété wi 're dasipizari waihu'u za'ra mono ō di tō. Āne, da te ĩwaihu'u za'ra zéb da hā, ma tō 'Re ĩhāimana u'āsi mono zadawa wasu'u'wa hā āma rob'ui'éré. E marĩ da. Zezu Cristu Danho'reptui'wa na, da te dasina 're umnhasi za'ra mono da, tawapsi 'Re ĩhāimana u'āsi mono ĩwē hā te te dama āma 're uwaimrami mono da, te te dama ĩropisutuzéb zarina.

²³ Bādā ĩwa waptā'ā ō ré, Zezu Cristu Danho'reptui'wa na da te dasina 're umnhasi za'ra mono ō ré hā, āne aré dahāimanazé hā. 'Re ĩhāimana u'āsi mono hā ma tō zudezu norĩ hā tinhimiroti 'rata na te te 're a'uwati, Cristuhu wasu'uwē hā sō'awi te te wama waihu'u za'ra ō ré hā, Cristu Danho'reptui'wa na wa te wasina 're ĩ'umnhasi za'ra mono zéb da hā oto. ²⁴ 'Re daprédub za'ra mono ō ré, da'madā'ā'wa hā te te dama 're ĩroti mono ne, ma tō 'Re ĩhāimana u'āsi mono hā tinhimiroti 'rata na te te 're wa'a'uwati aré, Cristu hā datēme wei morĩ ō ré. Ta hā te we oto datēme mo, te te dawa'ābā da, Danho'reptui'wa na wa te wasina 're ĩsaze za'ra mono zéb zarina, wawasédé hā te te wa'āma 're ab'madā'ā tō mono da oto, 'Re ĩhāimana u'āsi mono hā, taha zarina te te 're wa'awēsāmri mono da oto.

²⁵⁻²⁶ Ma tō oto bādā hā ĩwa waptārā, Cristu hā wa te wasina 're ĩ'umnhasi za'ra mono zéb da hā. Taha wa, 'Re ĩhāimana u'āsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'éré zarina, wa te 're ĩrob'manharĩ za'ra mono zéb da hā, pire na wama 're hāimana za'ra mono ō di oto, Mozési te te āma ĩrob'ui'éré hā. E marĩ wa. A norĩ wa'wa hā ma tō Cristu Zezusi hā Danho'reptui'wa na asina 're ĩsaze za'ra wa'aba mo. Taha wa, te oto simisutu 'Re ĩhāimana u'āsi mono 'ra, 're anomro aba mo, aihĩni. ²⁷ Ma tō duré ā dawabzuri hā ĩ'manharĩ za'ra wa'wa, Cristu 're ĩmorĩzém na si oto āma 're anomro wē wa'aba mono da, simisutu Cristuhu nhib'a'uwē 're anomro aba mono wa. ²⁸⁻²⁹ Taha zarina, 'Re ĩhāimana u'āsi mono hā te te siwi 're da'aba'a waihu'u mono ō di, zudezu norĩ hā, duré zudezu'ō norĩ hā, ĩwada'uri zarina si, pawā'ābā āna dama romhuri'wa norĩ hā, duré wada'uri āna si'uihā na 're ĩhāimana za'ra mono norĩ hā, aibā norĩ hā, duré pi'ō norĩ hā. Simisutu Cristu Zezusihi nhib'a'uwē si, te 're aihāimana za'ra wa'aba mo. Taha wa, te oto Abra'āhā nhihudu na te te 're asisi za'ra wa'wa, 'Re ĩhāimana u'āsi mono hā. Āhā wa, ĩwē na si, Abra'āhā ma te te ĩropisutuzéb zarina, te za ĩwē na si te te aima āma 're

a'uwaimrami 'wa, Aimama 'wa hã.

4

1-2 Æne wa za duré marĩ hã aima waihu'u za'ra wa'wa, romnhimiré'é na ĩwaihu'u za'ra wa'aba zéb da hã. Áté ai'uté mama tō hã te 're 'maiĥâimana, 'watébrémi hã. Prédu wapsi, ĩte hã za, ĩmama hã dá'â õ ré, tinhibrom na te te tãma ãma ĩropisutuzé hã. Tane nherē, uburé timama nhibrob ré, za 're hãimana mono nherē, prédu õ ré te za danhimarĩ ãna te te dama 're ĩromhuri za'ra mono norĩ ne, 're hãimana. Te za a'â da te dasiwi 're 'madâ'â, hãimana wē na 're hãimana mono zô. ĩmama nhibro hã te za duré da te tãma 're 'madâ'â pese, 'watébrémi ma. Æne te za a'â ĩ'ra hã 're hãimana, ãma ĩwahubzé hã bâdâ hã ĩwa waptã'ã õ ré, ĩmama tinhibrom na te te tãma ĩropisutuzé hã. ³Tane wa norĩ hã, ai'uté ne, roti tō sena wama ĩwaihu'u pese za'ra õ zarina, wa tō aré 're wahãimana za'ra, roti da te wama 're ĩwaihu'u 'rata za'ra mono zéb zarina. ⁴Tawamhã bâdâ hã ma tō ĩwa waptãrã oto, 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã ti'ra ãma te te ĩrotizéb zarina, ti'ai u we te te ĩsatõrĩ da hã. We te te satõrĩ wamhã, ma tō pi'õi ma ĩ'ra hã podo oto, zudezu na. Zudezu na poto wa, pire na ma tō tãma 're hãimana, 'Re ĩhãimana u'âsi mono nhimiroti hã, Mozésihi ma te te 're ĩ'waihu'u mono hã. ⁵E marĩ da, ma tō ti'ra hã we satõ, 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã. Wanho'reptuzé hã wa te wasina 're uwaimrami za'ra mono da, ĩsimiroti na rob'ui'ére 'rata zarina, wa te 're ĩrob'manharĩ za'ra mono na 're ĩwanhopré za'ra mono norĩ hã te te wa'awa'âbâ da, ma tō we satõ, wa'ãma 're 'ra za'ra mono da oto, 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã.

⁶Tawamhã ĩ'ra oto 're ĩwanomro mono na 'rãwi 're wasi-waihu'u za'ra mono da, ma tō we ti'ra pē'ēzani hã te te wama 're anhomri, wapē'ē mono bâ wama 're hãimana za'ra mono da, 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã Wamama na, wa te 're sisi za'ra mono da oto. ⁷Taha wa, robzei'õ na danhimiwada'uri zarina si, dapawa'âbâ ãna 're ĩhãimana za'ra mono norĩ ne, 're aihãimana za'ra wa'aba mono õ di oto. 'Re ĩhãimana u'âsi mono 'ra si, te oto 're anomro aba mo. Æne wa, uburé marĩ wē na ti'ra norĩ ma, te te ĩropisutuzéb zarina, te za tō te te aima ãma 're a'uwaimrami 'wa, Aimama 'wa hã.

⁸Zudezu'õ norĩ, aima sa'rese za'ra wa'aba õ di aré, 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã. Taha wa, ma tō ĩ'upana aimawi nhimiwada'uri na 're aihãimana za'ra wa'aba mo danhimiwada'uri zarina si, pawa'âbâ ãna 're ĩhãimana za'ra mono norĩ ne, robzei'õ na. ⁹'Re ĩhãimana u'âsi mono hã ma tō oto Aimama na asiwi ĩwaihu'u za'ra wa'wa. Taha wa, aima 're rowē za'ra wa'aba mono di oto. Taha nhipai u, ti'ra na te te oto sina ai'awaihu'u aba wa, aima 're rowē uptabi za'ra wa'aba mono di. Æne wamhã, e niha te za bété apã aipizari za'ra

wa'wa, asimizazezéb 'rata u, taha zarina asina uwaimrami za'ra wa'aba õ nherẽ, asõ'reptu za'ra wa'aba zé hã, duré taha zarina rowẽ si aima 're hâimana za'ra wa'aba mono õ nherẽ. E niha te za bété asima ïwẽ za'ra wa'wa, danhimiwada'uri zarina si pawa'âbâ âna 're ïhâimana za'ra mono norĩ ne, apâ 're aihâimana za'ra wa'aba mono da, robzei'õ na. ¹⁰ Bâdâ ïpire hã marĩ 'manharĩzéb da hã, te oto zudezu norĩ zarina 're ï'madâ'â za'ra wa'aba mo, a'amo zama, wahub zama. ¹¹ ãne wa, wa ai'ãma 're ïhâtâ'â za'ra wa'wa. E marĩ wa. Wanhib'apito wasu'uwẽ na 're ïsiwasutu wẽ mono nherẽ, te 're aipawaptob za'ra wa'aba mono zé hã, e taré te za 're hâimana.

¹² ïsisânawã norĩ, wa hã zudezu nherẽ, ai'rata ïnhamra aba ré, wa tô zudezu'õ newa asine 're ïmorĩ 'wa. Taha wa, ma'ápé ïsine 're anomro aba mono. Atẽme amo ïmorĩ 'rata aba wamhã, marĩ hã ïma 'manharĩ wasété za'ra wa'aba õ di, ïhâiba na hã. ¹³ ïhâzé si ï'ãma watobro wa, wa tô ai'rata ïnhamra za'ra wa'wa. ãhã wa, wa tô Zezu Cristuhu wasu'uwẽ na aima rowasu'u na'rata za'ra wa'wa. ãne na ma tô ï'ãma ïwaihu'u za'ra wa'wa aré. ¹⁴ Tawamhã ïhâzé ré, atẽme ïwisi za'ra wa'aba nherẽ, ïhâzé wa, asiwi ïwẽ'õ za'ra wa'aba õ di. Mare di. Hâiwa ãma 'Re ïhâimana u'âsi mono ma romhuri'wa, wẽ na asiwi ï'ári aba ne, niha wamhã, Cristu Zezusi, wẽ na asiwi ï'ári aba ne, ma tô wẽ na asiwi ï'ári 'wa. ¹⁵ E niha bété oto ãhãna hã. Aré aima 're rowẽ za'ra wa'aba mono di, ai'rata ïnhamra aba wa. ãhã wa, aima waihu'u pese za'ra wa'aba 'wa'ãhã, te aré ato hã ïsani za'ra wa'wa, ïma sômri za'ra wa'aba da, ato hã. ¹⁶ E niha te bété oto ãhãna hã ï'ãma ïrosa'rata za'ra wa'wa. E aiwẽ'õ wa'aba 'wa na si, te za oto ï'ãma ïrosa'rata za'ra wa'wa, rowasu'u tô sena na si te aima 're rowasu'u za'ra wa'aba mono nherẽ.

¹⁷ Aibã norĩ, aimawi rowasu'u'wa norĩ hã te sima aiwẽ za'ra wa'wa, ta norĩ nhimirowasu'u si asima 're wẽ za'ra wa'aba mono da, tô sena tinhimirowasu'u wẽ na te te 're aipawaptob za'ra wa'aba mono da newa. E marĩ da. ïnhimirowasu'u nhiti, asina 're aipahã za'ra wa'aba mono da ïtẽme, ïnhimiroti nhipai u, õ norĩ nhimiroti si asima 're wẽ uptabi za'ra wa'aba mono da oto. ¹⁸ Roti ïwẽ na si, da te 're aipawaptob za'ra wa'aba mono da, da te dasima 're aiwẽ za'ra wa'aba mono wamhã, ïma wẽ di tô, ai'rata ïnhamra aba ré, duré ïhâiba za're'ra zama. ¹⁹ ï'ra norĩ, ïma asawi pese za'ra wa'aba norĩ hã, pi'õ tiwasã te te 're ïsépata za'ra mono ne, wa tô wa hã ïpẽ hã te ai'ãma 're sépata za'ra wa'wa, Zezu Cristu 're ïmorĩzém na 're anomro aba mono õ wa. ãma 're anomro wẽ wa'aba mono wapsi, ïma rowẽ di za. ²⁰ ãhãna ai'ãma ïhâtâ'â za'ra wa'aba di. ãhã wa, ïnhimirosa'rada hã ahã di, ai'ãma za'ra wa'aba hã. Ai'rata ïhâimana za'ra wa'aba neza, ïwaimri te oto aima rowaihu'u za'ra wa'aba da.

Sara norĩ wasu'u hã, Adaha wasu'u me

²¹ Uburé õ nherē, ma tô asima ĩwē za'ra wa'wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ééré zarina, 're rob'manharĩ za'ra wa'aba mono da, taha zarina si 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te 're asõ'reptu za'ra wa'aba mono da newa. E aima waihu'u za'ra wa'aba õ di, 'Re ĩhâimana u'âsi mono wasu'uwē hã, Abra'ãhã 'ra norĩ ãma hã. ²² ãne ta norĩ wasu'u na, rob'ui'ééré hã: Abra'ãhã 'ra norĩ hã, maparane aibã hã. ĩmorĩ'rada hã Adaha 'ra, ĩwada'uri zarina si pawa'ãbã ãna 're ĩhâimana mono 'ra. Duré ĩhãiba amo hã Saraha 'ra hã wada'uri ãna 're ĩhâimana mono 'ra, te 're hãimana. ²³ Dasi'uihã na dahâimanazém na 're ĩda'ra za'ra mono na ma ĩ'ra hã tãma podo, romhuri'wai ma. Abra'ãhã 'ra hãiba amo hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te tãma ĩropisutuzéb zarina, ma ĩ'ra hã tãma podo, wada'uri ãna 're ĩhâimana mono ma hã, Saraha ma. ãne Abra'ãhã 'ra norĩ wasu'u hã. ²⁴ Marĩ te te ĩwasu'uzé hã, te pi'õ norĩ hã wasu'u zahuré. 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te sima da'ãma ĩrotizé hã te pi'õ norĩ wasu'u zahuré. Maparane te te sima da'ãma ĩrotizé hã. ĩmorĩ'rada hã Sina'i na êtē 'rãihã nhisi ãma, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te sima da'ãma ĩrotizé. Ta hã, Ada te wasu'u. Adaha 'ra hã ma tô tina zabãdã danhimiwada'uri zarina 're hãimana, robzei'õ na. Tane Sina'i ãma 'Re ĩhâimana u'âsi mono, te te sima da'ãma ĩrotizém niwĩ 're ĩdanomro mono norĩ hã, Adaha 'ra ne, danhimiwada'uri zarina pawa'ãbã ãna 're ĩdahâimana za'ra mono ne, te robzei'õ na 're dahâimana za'ra, ãhãna hã. ²⁵ Arabiza na daza'ru nhisi ãma, Sina'i na êtē 'rãihã nhisi hã, Ada te wasu'u. Zeruzarē na 'ri nho'õmo nhisi, Ada te duré wasu'u. E marĩ wa. Zeruzarē 're, 're ĩdahâimana za'ra mono norĩ hã danhimiwada'uri zarina, dapawa'ãbã ãna 're ĩdahâimana za'ra mono norĩ ne, te robzei'õ na 're dahâimana za'ra. ²⁶ ãnei õ di, Zeruzarē ĩhãiba amo hã, hãiwa ãma 're ĩsa mono hã. Rowē na si, te ĩwa 're dahâimana za'ra. Zeruzarē hã hãiwa ãma 're ĩsa mono hã, wana Sara hã te wasu'u. ²⁷ Duréhã, ma tô pi'õ ĩ'ra õ na ãma romnhimiré'é 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã, Zeruzarē 're, 're ĩhâimana za'ra mono norĩ ãma. ãne te 'mahã:

“Pi'õ, ai'ra hã niwa aima 'maipoto õ nherē, ma'ãpé 're atoi u'âsi mono, aipé'ē 're. Aimro hã te te airēme nherē, ai'ra ahã di za. Pi'õ timro ré, 're ĩsãmra mono zém nhipai u, ai'ra ahã di za. Taha wa, te za rowē te, 're atoi u'âsi mo.”

ãne te 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã 'ri nho'u hã 'mahã.

²⁸ ĩsisãnawã norĩ, ãhã wasu'u zarina, te oto Abra'ãhã nhihudu na te te 're asisi za'ra wa'wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. Izati hã ma tô podo, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã Abra'ãhã ma, te te ĩropisutuzéb zarina. Tane te te tãma ĩropisutuzéb zarina, te oto Abra'ãhã nhihudu na te te 're asisi za'ra wa'wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. ²⁹ Abra'ã hã 're morĩ ré, ma tô Izatihi

ma nharĩ wasété, dasi'uihâ na dahâimanazém na 're ĩda'ra za'ra mono na ĩpodo hã. 'Re ĩhâimana u'âsi mono pẽ'ẽzani, te te ĩpawaptobzém na ĩpoto ma, ma tô nharĩ wasété. Tane duré ãhãna hã te za 're romhâimana. ³⁰ E niha tawamhã duréi wasu'u na rob'ui'ééré hã. ãne ĩwasu'u hã:

“Ī'ra ré satõrĩ, pi'õ hã romhuri'wa hã. Īmama, tinhibrom na tãma ãma sipo'o zahuré õ di za, danhimiwada'uri zarina 're ĩhâimana mono õ 'ra me.”

ãne ĩwasu'u na rob'ui'ééré hã. ³¹ ãhã wa, ĩsisãnawã norĩ, wa za oto marĩ hã ĩwasu'u na waihu'u za'ra ni. 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã Adaha nhihudu na te te 're wa'anhisi mono õ di za oto, danhimiwada'uri zarina 're ĩmorĩ nhihudu, 're ĩwahâimana za'ra mono na hã. Mare di. Danhimiwada'uri zarina 're ĩhâimana mono õ nhihudu, 're ĩwahâimana za'ra mono na, te oto te te 're wa'anhisi, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã, Saraha nhihudu uptabi na. Taha wa, wa norĩ hã wama 're rowẽ uptabi za'ra mono di oto.

5

Wanhib'apito ãma rowẽ na 're ĩdahâimana za'ra mono zém na rowasu'u

¹ Zezu Cristu hã ma tô wa'anho'reptui pa, rowẽ na ãma 're wahâimana za'ra mono da. Taha wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ééré zarina, wa te 're ĩrob'manharĩ za'ra mono zém na, 're wanhopré mono õ di za oto, taha zarina te te 're wa'anho'reptui mono õ wa. ãne wamhã, tô senai'õ na rowasu'u'wa norĩ wi 're asiptete za'ra wa'aba mono za, ĩsimiroti na 're aihâimana za'ra wa'aba mono wa, apã robzei'õ na 're anomro aba mono tõ da.

² Ma'ãpé asina ĩwapari pese za'ra wa'aba za. Wa hã Paru, marĩ hã wa za aima waihu'u za'ra wa'wa. Da te 're asihâiwata nhihâri za'ra wa'aba mono da, asizudezu za'ra wa'aba da, asina dazaze za'ra wa'aba wamhã, taha zarina 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te 're asõ'reptu za'ra wa'aba mono da newa, e niha za tawamhã. Cristu hã wazada dá'â nherẽ, te te 're wa'anho'reptui mono da, taré te za 're sa'wari, asada ĩdá'â za'ra wa'aba zé hã. ³ Wa za duré aima ãma sahu za'ra wa'wa, te aima ĩwaihu'u za'ra wa'aba zém na hã. Ni'wam norĩ hã da te sihâiwata nhihâri za'ra da, te te sina dazaze za'ra wamhã, taha zarina 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te 're sõ'reptu za'ra mono da newa, e niha te za tawamhã 're hâimana za'ra, ta norĩ hã. Danhĩhâiwata nhihâri siré, te za õne haré 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti mono bã te te sina tãma ãma 're uwaimrami za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te siwi 're awẽ'õ tõ mono da.

⁴ Zudezu norĩ ne, ma tô 'rãwi 're asi'mai'madã'â aba mo, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ééré zarina 're rob'manharĩ za'ra wa'aba mono da, taha zarina, 'Re ĩhâimana u'âsi mono, aiwasédé hã te te ai'ãma 're ab'madã'â aba mono õ

wa, te te 're aiwēsāmri za'ra wa'aba mono da oto, taha zarina aiwasété 'ru te, te te aihâ za'ra wa'aba tō da, rob'rāsutuzéb āma hã. Āne taré 'mairosa'rata aba wamhã, ma tō Zezu Cristuhu wi asina ai'maipahã wa'wa, asimirosa'rata na. Āhã wa, ma tō 'râwi asiwi ĩ'maiwē'ō wa'wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nho-prubzé hã Cristu tidâ'âzém na, te te 're ĩda'anho'reptui mono zéb da hã. ⁵ Ānei ō di, wa norĩ hã. Cristu Danho'reptui'wa na, wa tō wasina wa te 're saze za'ra. Taha zarina, wa wasina sô 're wanhimipari za'ra, rob'rāsutuzéb āma hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te wama ĩwaihu'u za'ra zéb zô, wawasédé te te oto wa'āma 're ĩ'ab'madâ'â mono ō zéb zarina, te te 're ĩwa'awēsāmri mono zém na. Āne 'Re ĩhâimana u'âsi mono pē'ēzani te te wama 're ĩ'awaihu'u mono zéb zarina, wa wasina sô 're wanhimipari za'ra oto. ⁶ Simisutu Cristu Zezusihi nhib'a'uwē oto 're wanomro mono wamhã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te 're wa'aba'a mono ō di za, ĩsihâiwata nhihâri ré norĩ hã, ĩsihâiwata nhihâri ō norĩ me. Zudezu na duré zudezu'ō na 're ĩwahâimana za'ra mono zém na hã, te te oto 're wa'awaihu'u mono ō di za. Zezu Cristu Danho'reptui'wa na, wa te wasina 're umnhasi za'ra mono wa, wanhimizawi pese na 're ĩwahâimana za'ra mono zém na si, te za oto te te 're wa'awaihu'u, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã.

⁷ A norĩ wa'wa hã ma tō aré tō sena rowasu'u na 're anomro aba mo. E 'wa simirowasu'u hawi, ma tō sena rowasu'u na asima āma apa za'ra wa'wa. ⁸ E asima āma apa za'ra wa'aba da, ma tō 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã aima waihu'u za'ra wa'wa, sima asô ĩhârâ za'ra wa'wa hã. Mare di. ⁹ ĩ'rada hã wa za aima sadawa wahutu za'ra wa'wa, āne: "Ī'u'ētē wapuzé hã syryre na da te ahiri nherē, te za timapu, ĩ'u'ētē wapu hã." Tane duré aimawi na, da te dama 're rowasu'u za'ra mono wamhã, te za da te āma 're ropé, rowasu'u senai'ō na hã. ¹⁰ Tane nherē, simisutu Wanhib'apito nhib'a'uwē 're wanomro mono wa, wa za te 're ai'umnhasi za'ra wa'wa, te aima ĩwaihu'u za'ra wa'aba zéb zarina si, za apâ 're aihâimana za'ra wa'aba mono na. Aibã hã dama pire na 're hâimana mono nherē, aimawi tinhimirowasu'u na te te aiwi 're ro'wa'rutu za'ra wa'aba mono wa, tãma 're rowē mono ō di za, ta hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono si za te te azâri wa.

¹¹ ĩsisānawã norĩ, wedepo'o nnonhi'rãmi na Zezu Cristu dazada ĩdâ'âzé hã wa tō te dama 're wasu'u u'âsi, da te āma 're saze za'ra mono da. Taha wa, ma tō zudezu norĩ hã te te siwi 're ĩwē'ō za'ra, ĩmreme zarina te dama 're rowasu'u mono ō wa. Tã norĩ hã te duré taré te te dama 're ĩwasu'u za'ra, danhahâiwata nhihâri wapsi, 're dasizudezu za'ra mono da, te dama 're awaihu'u mono newa. Āne zahadu zudezu'ō norĩ ma, te 're arowaihu'u mono 'wa'âhã, e te aré zudezu norĩ hã te te siwi 're ĩwē'ō za'ra, te dama 're ĩrowasu'u mono zém na

hã. Mare di. Te te siwi 're ãwẽ'õ za'ra mono õ di aré ãma.
¹² Aimawi tinhimirowasu'u na te te aiwi 're ãro'wa'rutu za'ra wa'aba mono norĩ hã, tinhihãiwata nhihãri siré, te za pé 're si're zani za'ra, wẽ te bâ.

¹³ Ìsisãnawã norĩ, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã ma tô aima pisutu za'ra wa'wa, rowẽ na ãma 're aihãimana za'ra wa'aba mono da, ãsimiroti na rob'ui'éré 'rata zarina, 're ãrob'manharĩ za'ra wa'aba mono zém na 're asõpré wa'aba mono tõ da, taha zarina, 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te 're asõ'reptu za'ra wa'aba mono dai õ wa. Tane nherẽ, rowẽ na 'Re ãhãimana u'ãsi mono ãma 're aihãimana za'ra wa'aba mono wẽ te, marĩ ãwẽ'õ na aipẽ'ẽ 're, asima 're rosa'rata za'ra wa'aba mono wamhã, asina ãma 're rob'manharĩ za'ra wa'aba mono õ di za. ãne te za oto 're anomro aba mo. Asimizawi pese za'ra wa'aba zéb zarina si, te za 're asipawaptob za'ra wa'aba mo asib'rata na, asimarĩ na zama, asimiroti na zama. ¹⁴ 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti 'rada hã ahã uptabi nherẽ, simisutu haré te wasu'u, ãsimiroti hã ãne: "Ma'ãpé, 're dazawi pese za'ra wa'aba mono za. Marĩ ãwẽ na asima 're ãrosa'rata za'ra wa'aba mono ne, te za duré dama zama sô 're asõpré wa'aba mo." ãne si ãsimiroti hã. ¹⁵ Tane nherẽ, abaze zahi 're ãsisimroi mono ne, asisada 're asiti'ruĩ u'ãsi za'ra wa'aba mono wamhã, asina asapa'a za'ra wa'aba õ di za.

Wamama pẽ'ẽzani nhimiwada'uri zarina si, rowẽ na 're ãdanomro mono zém na rowasu'u

¹⁶⁻¹⁷ Wa norĩ hã marĩ ãwẽ'õ na áté 'rãwi wapẽ'ẽ 're, wa za wasima wa te 're rosa'rata za'ra. ãne na te te sima 're wa'awẽ mono õ di, 'Re ãhãimana u'ãsi mono pẽ'ẽzani hã. Marĩ ãwẽ na si 'rãwi wapẽ'ẽ 're, wa te wasima 're rosa'rata za'ra mono da, te za te te sima 're wa'awẽ. Tawamhã marĩ ãwẽ'õ na 'rãwi wapẽ'ẽ 're, wa te wasima 're rosa'rata za'ra mono wamhã, te za te te 're wa'a'uwati, 'Re ãhãimana u'ãsi mono pẽ'ẽzani hã, wa te wasina ãma 're rob'manharĩ za'ra mono tõ da. Taha wa, wa za ãne aima waihu'u za'ra wa'wa. Ma'ãpé, 'Re ãhãimana u'ãsi mono pẽ'ẽzani nhimiwada'uri zarina si, 're anomro aba mono za oto. Tawamhã siwa'ru marĩ ãwẽ'õ na aipẽ'ẽ 're asima 're rosa'rata za'ra wa'aba mono nherẽ, asina 're rob'manharĩ za'ra wa'aba mono õ di za. ¹⁸ ãne 'Re ãhãimana u'ãsi mono pẽ'ẽzani nhimiwada'uri zarina si, 're aihãimana za'ra wa'aba mono wamhã, ãsimiroti na rob'ui'éré 'rata zarina 're ãrob'manharĩ 'rata za'ra wa'aba mono zém na, 're asõpré wa'aba mono õ di za oto, taha zarina 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te 're asõ'reptu za'ra wa'aba mono dai õ wa.

¹⁹ Dasi'uihã na danhimirosa'rata wasété zarina 're ãdanomro mono zé wasu'u hã, wa tô waihu'u za'ra ni. ãne te 're danomro wasété. Siwa'ru te tiwasédé hã pi'õ na te te 're 'manharĩ u'ãsi za'ra, aibã na zama. Siwa'ru te dasina 're dahãimana za'ra.

Danhiséb āna, te marĩ ĩwasédé hã da te 're 'manharĩ za'ra. ²⁰ Duré 'Re ĩhâimana u'âsi mono upana, te romhâiba 'manharĩ āma 're dawata za'ra. Te duré tãma 're damreme zusi. Duré abzé 'manharĩ'wa, te 're danomro. Duré te 're dasi'ruiwapari za'ra. Te duré 're dasisada'âbâ za'ra. Duré marĩ na te 're dasi'ruiwapari za'ra. Dasi'aba'ré na te 're dazahi za'ra. Duré marĩ ĩwē zô, te dasima si 're danhopré. Te duré 're dasirême za'ra, 'râwi dasi'rata 're dahâimana za'ra mono tô da. ²¹ Marĩ na te 're dasisô'ru za'ra. Duré da'rã siwamnarĩ na te 're dahâimana za'ra, âzézei'wa 're dahâimana za'ra mono wa. Datoi wasétére u, te 're dasi'rã'õtô, siwa'ru da te 're âhuri mono da, âzé hã. Tane te duré 're hâimana, da te 're ĩ'manharĩ wasété za'ra mono zé hã. Taha wa, wa za āma sahu, te aima ĩwaihu'u za'ra wa'aba zém na. Āne 're danomro wasété mono wamhã, hâiwa u, 'Re ĩhâimana u'âsi mono u 're ĩdanhisisi mono da hã mare di, Danhib'apito uptabi u, ĩwē uptabi si, tinhib'a'uwē norĩ ma, te te tãma 're ĩ'anhomri mono da hã.

²² Āne 're danomro wasété mono ô di za, 'Re ĩhâimana u'âsi mono pê'êzani nhimiwada'uri zarina 're danomro mono wamhã. Te za da te 're dazawi pese za'ra. Duré dapê'ê 're datoi u'âsi, te za 're dahâimana za'ra. Duré dapê'ê toi u'âsi, te za 're dahâimana za'ra. Duré dawara sina dasisada 're dazahi za'ra mono ô di za. Duré danhimizawi pese na te za 're dahâimana za'ra. Duré marĩ ĩwē na te za dama 're danhoprub za'ra. Duré tô sena wa, ropisutu wē, te za da te dama āma 're rob'manharĩ za'ra. ²³ Duré dawaimri te za dama 're dahâimana za'ra. Duré dawasété wi, dasina 're danhiptete za'ra mono sina, te za 're dahâimana za'ra. Āne 're dahâimana za'ra mono tô da, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti hã robaba di. ²⁴ Cristu Zezusihi nhib'a'uwē 're ĩdahâimana za'ra mono norĩ hã, tiwasédé hã aré te te 're 'manharĩ ze za'ra mono nherē, duré tiwasété zô aré te te 're rowasutu za'ra mono nherē, 'râwi te za te te siwi 're wē'ô pese za'ra, te te 're 'manharĩ za'ra mono tô da oto. ²⁵ 'Re ĩhâimana u'âsi mono pê'êzani hã ma tô wama tisô, wahâimanazép té hã ĩwē hã. Taha wa, ma'âpé ĩsimiwada'uri zarina si, 're wanomro wē wa'aba mono. ²⁶ Danhipai u, wapire na 're wahâimana za'ra mono newa, 'râwi wapê'ê na wasina 're wawata za'ra mono ô di za, da te wama 're nharĩ za'ra mono tô da. Duré wanhipai u, dapire na 're ĩdahâimana za'ra mono na, wa te 're da'ruiwapari za'ra mono ô di za.

6

Roti ĩwē na 're ĩdasipawaptob za'ra mono zém na rowasu'u

¹ ĩsisānawã norĩ, āne wa za duré aima waihu'u za'ra wa'wa. Āté ni'wa hã te za tihâimanazém na upa. Tawamhã 'Re ĩhâimana u'âsi mono pê'êzani nhimiwada'uri zarina si 're

aihâimana za'ra wa'aba mono wamhã, te za aiwaimri 're ĩpawapto pese za'ra wa'aba mo, apã 're hâimana wẽ mono da, ni'wa hã. 'Re pawapto za'ra wa'aba mono wamhã, ma'ãpé 'rãwi a'ã asina 're asõpré wa'aba mono za, a norĩ wa'aba zama, wa'rui'wa nhimiwada'uri zarina, aihâimanazém na 're upa za'ra wa'aba mono tõ da. ² Marĩ wa, aiwi 're robzei'õ za'ra wa'aba mono wamhã, ma'ãpé 're asipawapto pese za'ra wa'aba mono za, roti ĩwẽ na si. ãne wamhã, Cristuhu nhimiroti wẽ 'madã'ã'wa te za tõ 're aihâimana za'ra wa'aba mo. ³ ãté ni'wa hã simiroti pire newa, te za 'rãwi tinhimiroti pire na 're si'madã'ã ze. ãne wamhã, 'rãwi te za tipẽ'ẽ na sima 're sadawa nhipese. ⁴⁻⁵ Romhuri hã te wama 're hâimana za'ra wahãiba mono bã, wa te wasina 're ĩ'madã'ã pese za'ra mono da hã. ãne wa, wa za aihĩni 'rãwi wa te wasima 're rosa'rata pese za'ra, wa te wasina 're 'madã'ã pese za'ra mono da, wanhimirohuri hã. Wa te wasina 're 'madã'ã pese za'ra mono wamhã, wa za 'rãwi wapẽ'ẽ 're wasima 're wato za'ra. Danhimirohuri hã wanhimirohuri me aiwab õ na, wa te da'ãma 're rosa'rata za'ra mono õ di za.

⁶ ãté ni'wa hã Zezu Cristuhu wasu'uwẽ na, te za te te 're aipawapto za'ra wa'wa. ãne wamhã, te za asimarĩ na tãma 're asõprub za'ra wa'aba mo asa.

⁷ Ma'ãpé ĩwapari pese za'ra wa'aba za. 'Re ĩhâimana u'ãsi mono wi, simani õ di za, dahâimana wẽ wa'rãmimhã, ĩwẽ na te te dama ãma 're ĩ'a'uwaimrami mono da hã, duré dahâimana wasété wa'rãmimhã, ĩwasété na te te dama ãma 're ĩ'a'uwaimrami mono da hã. ãhã wasu'u hã tõ sena wa, senai õ na ãma 're rosa'rata za'ra wa'aba mono õ di za, 'rãwi aipẽ'ẽ 're asima 're asadawa nhipese za'ra wa'aba mono tõ da. ⁸ Danhimirosa'rata wasété zarina 're danomro u'ãsi mono wamhã, te za 'Re ĩhâimana u'ãsi mono nhiti 're dahâimana u'ãsi za'ra, rowẽ ĩsi'utõrĩ'õ nhiti. 'Re ĩhâimana u'ãsi mono pẽ'ezani nhimiwada'uri zarina si 're danomro mono wamhã, te za rowẽ ĩsi'utõrĩ'õ ãma 're dahâimana u'ãsi za'ra, 'Re ĩhâimana u'ãsi mono 'rata. ⁹ Taha wa, ma'ãpé wawa'a ãna marĩ ĩwẽ na, wa te 're dapawapto u'ãsi za'ra wa'aba mono za, wa norĩ hã. Tawamhã bãdã ĩwa waptã'ã wapsi, 'Re ĩhâimana u'ãsi mono te te wa'ãma sima ĩrotizé hã te za ĩwa'rãmi marĩ ĩwẽ hã te te wama 're anhomri. ¹⁰ ãne wa, wama ĩwaih'u pese zarina, wa za dahãiba mono bã marĩ ĩwẽ na, wa te 're dapawapto za'ra. Wa te 're ĩdapawapto za'ra mono zém nhipai u, wa za wasiré ĩsazei'wa norĩ hã marĩ ĩwẽ na 're wasipawapto pese za'ra.

Paru hã roti na te te ĩrãsutuzé wasu'u

¹¹ ãhãta ĩnhimi'ui'ére ĩsa'ëté na, wa aima rob'ui'ére za'ra wa'wa, ĩsi'uihã na ĩnhib'rata na. ¹² Ni'wam norĩ hã ma tõ te te aima 're roti zadawa za'rúi'õ za'ra wa'wa, asihãiwata nhihãri

ré, 're anomro aba mono da, tawapsi asizudezu za'ra wa'aba da. E marĩ da. Īsiré zudezu norĩ si ģma 're wata za'ra mono da, te te aima ĩroti za'ra wa'aba zém na hã. Cristu wedepo'o nhonhi'rãmi na wazada dâ'â wamhã, ma tō wa'awa'ãbã pa. Tane nherẽ, taha wasu'u si te te aima 're wasu'u za'ra wa'aba mono õ di, ĩsimirowasu'u na te te siwi 're wẽ'õ za'ra mono tō da, ĩsiré zudezu norĩ hã. ¹³ Ta norĩ hã sihãiwata nhihãri ré, 're nomro mono nherẽ, uburé marĩ na 'Re ĩhãimana u'ãsi mono nhimiroti 'rada hã te te sina tãma ģma 're uwaimrami za'ra mono õ di. Tane nherẽ, ma tō te te sima 're aiwẽ za'ra wa'wa, ĩsimiroti zarina, aipibu pese na 're anomro aba mono da, ĩré 're anomro aba mono wa, tisiré zudezu norĩ ma, sina 're wata za'ra mono da, ĩsimiroti zarina oto 're ĩ'aihãimana za'ra wa'aba mono na hã. ¹⁴ Tanei õ di, wa hã. Wanhib'apito Zezu Cristuhu ģma si, wa za 're ĩwata u'ãsi, wedepo'o nhonhi'rãmi na wazada ĩdã'ã ģma. Taha wa, tiza'ozém na wazada dâ'ã wa, ĩwi 're ĩdadã'ã za'ra mono ne, duré wa hã dawĩ ĩdã'ã ne, ti'ai ģma danhimirosa'rata na 're ĩhãimana mono õ di oto. ¹⁵ Danhãiwata nhihãri ré si, 're ĩdahãimana za'ra mono zé hã, marĩ dai õ di, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono ma hã. Duré danhãiwata nhihãri ģna 're ĩdahãimana za'ra mono zéb zama marĩ dai õ di, tãma hã. Dahãimanazép tém na, ĩwẽ na si oto 're dahãimana za'ra mono wamhã, taha si tãma wẽ uptabi di. ¹⁶ Ōhõ wasu'u zarina 're dahãimana za'ra mono wamhã, wa ĩsima te 're da'awẽ, rowẽ na 're danomro mono da, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono da'ãma 're ĩpẽ'ézé mono zéb zarina. Taha da, wa za da'ãma te tiwi 're rowaptẽrẽ u'ãsi, uburé 'Re ĩhãimana u'ãsi mono nhib'a'uwẽ norĩ ģma.

¹⁷ Wa hã Zezusihi ma romhuri'wa, wa 're ĩhãimana, ĩsimiwada'uri na. Da te ĩma 're ĩrob'manharĩ wasété za'ra mono zéb zarina, ĩhãiba hã'ëtẽ ré, 're ĩmorĩ wa, ĩpibui pese di, tãma ĩromhuri'wa 're ĩmorĩ na hã. Te te oto sahãri za'ra, aimawi tinhimiroti na te te ĩwi 're ĩro'wa'ré za'ra mono norĩ hã.

¹⁸ ĩsisãnawã norĩ, Wanhib'apito Zezu Cristuhu wi, wa za te tiwi 're rowaptẽrẽ u'ãsi, aihãiba za'ra wa'aba na hã, tãma asawi za'ra wa'aba wa, te te 're aipawaptob u'ãsi za'ra wa'aba mono da.

Tane tō.

Épézu norĩ

Épézu norĩ ma, Paru te te ĩrob'ui'éérézé

Ībaihâ wasu'uzé

Ā ĩbaihâ hã Paru hã ma tô Zezusihi zazei'wa norĩ ma sômri za'ra, Épézu na 'ri nho'ômo nhisi u. Tame ma tô Paru hã aré 're sãmra. Maparane ma tô âma tiwahu, 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u na te te dama 're rowasu'u mono ré hã. Āma ronomro wapsi, ma tô ā ĩbaihâ na tâma âma rob'ui'ééré za'ra, 'ri nho'ômo amoi hawi, dazazéb 're hâimana sirômo. Capituru 1-3 âma hã Paru hã ma tô dama waihu'u, Zezusihi zazei'wa norĩ hã misi haré simisutu 're ĩhâimana za'ra mono na hã, zudezu norĩ hã duré zudezu'ô norĩ zama, sina 're siwanhizari za'ra mono âna, Zezusi hã uburé zada dá'â za'ra wa, duré 'Re ĩhâimana u'âsi mono pê'êzani hã ĩpê'ê 're 're sãmra za'ra mono wa, aiwa. Capituru 4-6 âma ma tô duré dama waihu'u, 're danomro mono zép tém na hã. Ma tô duré tâma roti za'ra, damama norĩ ma hã, duré da'ra norĩ ma, duré damro norĩ ma hã, dama romhuri'wa norĩ ma zama, ĩ'uwaibaba tisiré norĩ ma, 're ĩhâimana za'ra mono zéb da hã.

¹ Wa hã Paru, Cristu Zezusihi zadawa wasu'u'wa, wa 're ĩhâimana, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te sima ĩwêzéb zarina. Taha wa, wa âma aima rob'ui'ééré za'ra wa'wa, Épézu na 'ri nho'ômo nhisi âma, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhib'a'uwê, 're ĩ'aihâimana za'ra wa'aba mono norĩ ma. A norĩ wa'wa hã ma tô ône u'â Zezusihi âma si 're anomro aba mo, aihâimana nhiptete sina.

² Wamama ma, wa ai'âma 're ĩmreme u'âsi za'ra wa'wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, duré Wanhib'apito Zezu Cristuhu ma zama, ĩsimizawizé hã ai'âma 're hâimana u'âsi za'ra wa'aba mono da, rowê u'âsi, âma 're anomro aba mono da.

Cristuhu âma 're ĩdanomro mono norĩ ma, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhoprubzé wasu'u

³ 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã sôpru uptabi di, Wanhib'apito Zezu Cristuhu mama hã. Ta hã Cristuhu âma 're wanomro mono wa, ma tô marĩ mono bâ wama 're sôpru, uburé marĩ wê na, hâiwa hawi. Taha wa, wama 're sôprub za'ra mono wa, âma 're wawata u'âsi za'ra wa'aba mono za. ⁴ Ta hã ti'a te te potô ré, ma tô romhâ ré te te 're wa'apisutu siro, tinhib'a'uwê da, Cristuhu âma za 're wanomro mono wa, wawê uptabi na âma 're wanomro mono da, marĩ, wa te 're 'manharĩ wasété za'ra mono âna. Ta hã te te 're wa'apoto mono ô ré, ma tô romhâ ré te te 're wa'azawi pese. ⁵ Tâma rowê wa, ma tô wa'âma sima roti siro, wa'âma 're 'ra za'ra mono da, Zezu Cristu za te te

ĩwawa'âbâzéb zarina. Te te sima 're wa'awē uptabi mono wa, ma tô âne sima roti siro, wa'ãma za'ra. ⁶ Wamama hã te te 're wa'azawi pese mono wa, ma tô oto wa'ãma uwaimrami wē za'ra, ĩ'ra tãma ĩsawi hã te te ĩwa'awa'âbâzéb zarina. Taha wa, wa za ãma 're wawata u'âsi za'ra.

⁷⁻⁸ Cristu hã wedepo'o nhonhi'rãmi na wazada dâ'â wamhã, ma tô tidâ'âzém na wa'awa'â. Marĩ, wa te 're ĩ'manharĩ wasété za'ra mono zé hã ma tô te te wama 're aparĩ, wawasédé hã te te wa'ãma 're ab'madâ'â tō mono da oto. ãne wamhã, ma tô Wamama hã wa'ãma uwaimrami wē, sa'ëtē na tãma 're hãimana mono wa, te te 're ĩwa'azawi pese mono zé hã. ⁹⁻¹⁰ Te te da'ãma sima ĩrotizé hã dama waihu'u pese ãna ma tô dawĩ 're hãimana aré. Tane nherē, rosa'rata wē waihu'uzé hã sa'ëtē na tãma 're ĩhãimana mono zéb zarina, ma tô oto wama waihu'u za'ra, Cristu za te te da'ãma tãma ĩ'uwaimramizém na. Tawamhã niwapsi bådã te te sima ĩpisutuzém na te za da'ãma uwaimra, te te da'ãma sima ĩrotizé hã. Tawapsi te za uburé tinhimipoto ma nharĩ za'ra, hãiwa ãma, ti'ai ãma zama, simisutu Cristuhu nhimiroti na 're dahãimana za'ra mono da, ta hã da'madâ'â'wai uptabi, dama 're hãimana mono wa.

¹¹⁻¹² 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã marĩ na te te sima 're aroti mono wamhã, te za tô te te ãma 're a'uwaimrami. Ta hã ma tô wa'apisutu siro, ĩsib'a'uwē 're wanomro mono da, Cristuhu ãma za 're wañomro mono wa. ãne duréhã te te wa'ãma sima ĩrotizéb zarina, ma tô wa'ãma uwaimrami za'ra, danho'reptui'wa zô 're ĩwanhimipari 'rata za'ra mono norĩ ma, ãma 're ĩwawata u'âsi za'ra mono zéb da hã.

¹³ A norĩ wa'aba zama te oto wasiré Cristuhu ãma 're anomro aba mo. Danho'reptui'wai wasu'uwē hã ma tô ĩwapari za'ra wa'wa, asi'uihã na. Tô sena Cristuhu wasu'uwē hã. Tawamhã wapari za'ra wa'aba wamhã, ma tô Danho'reptui'wa na asina 're ĩ'umnhasi za'ra wa'aba mo, Cristu hã. Taha zarina ma tô 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã Tipē'ězani hã we aima sōmri za'ra wa'wa, 'rãwi asina 're waihu'u za'ra wa'aba mono da, ĩsib'a'uwē oto 're anomro aba mono na. ãne ma tô ai'ãma uwaimrami wē za'ra wa'wa, te te dama ĩropisutuzéb zarina. ¹⁴ Tawamhã niwapsi te za uburé marĩ ĩwē hã te te wama 're anhomri, tizazei'wai mono bâ. Duré ĩsib'a'uwē 're wahãimana za'ra mono wa, te za rowasété hawi wa'awaibui pese. Tawapsi wama 're rowē za'ra mono di za. ãne tô sena za te te wama ãma ĩ'a'uwaimramizém na, wa te ãma waihu'u za'ra da, ma tô Tipē'ězani hã te te wama 're anhomri. Taha wa, ãma 're wawata u'âsi za'ra wa'aba mono za.

Īsazei'wa norĩ ma, Paru te te ĩrowaptērēzé wasu'u, 'Re ĩhãimana u'âsi mono wi

15 Aiwasu'u wē za'ra wa'wa hã ma tô we ïtēme waptārã, Wanhîb'apito Zezusihi zazei'wa oto 're anomro aba mono na, duré asiré ïsazei'wa norĩ 're ïsawi pese za'ra wa'aba mono na zama. 16 Taha zarina, wa õne u'âsi 're ïto, 'Re ïhâimana u'âsi mono ma, aiãma za'ra wa'aba. Duré tãma 're ïmreme mono wamhã, aima za'ra wa'aba zama wa tô te tiwĩ 're rowaptērē u'âsi, hãiwa u aiãma 're ïpo're si'ari za'ra wa'aba mono ãna. 17 Wamama hã waihu'u pese za'ētē dâ'â sina, wa aima za'ra wa'aba te tiwĩ 're rowaptērē u'âsi, hãiwa hawi dahâimanazém na rowaihu hã Tipē'ēzani na te te aima 're sômri u'âsi za'ra wa'aba mono da, duré Wamama hã ïhâimanazém na 'rãwi 're waihu'u za'ra wa'aba mono da, 'Re ïhâimana u'âsi mono hã, Wanhîb'apito Zezu Cristuhu 'madâ'â'wa hã. 18-19 Wa hã wa ïsima wē, 'Re ïhâimana u'âsi mono te te 're aipawaptob za'ra wa'aba mono da, ïsimiroti hã 're waihu'u pese za'ra wa'aba mono da, duré rowē uptabi zô te te ï'aipisutu za'ra wa'aba zé wasu'u hã, 're waihu'u za'ra wa'aba mono da. Duré uburé marĩ ïwē uptabi na wama 're ïsõprub za'ra mono zéb da hã tinhib'a'uwē norĩ ma, te te ïropisutuzéb zarina, taha wasu'u zama 're waihu'u za'ra wa'aba mono da, wa ïsima aiwē za'ra wa'wa. 20 Wa duré aima za'ra wa'aba te tiwĩ 're rowaptērē u'âsi, te te 're aipawaptob u'âsi za'ra wa'aba mono da, ïwaihu'u pe hã asina 're waihu'u za'ra wa'aba mono da. Tiwaihu'u pese na ma tô Cristu hã ab're hawi hãiwa'utu, dâ'â nherē. Taha pari, ma tô pisutu, pire na ïsimire niwĩ 're sãmra mono da, hãiwa ãma. 21 Tame te pire uptabi na dama 're hãimana, pire na hãiwa ãma 're ïhâimana za'ra mono norĩ ma, duré tame siptete na 're ïhâimana za'ra mono norĩ ma zama. Ti'ai ãma duré hãiwa ãma zama tipire na te te ãma wabzu za'ra õ di, dama ïpire za'ra norĩ hã. Õne u'â te za tipire na te te 're da'a'rãhipai u'âsi. 22-23 'Re ïhâimana u'âsi mono hã ma tô Cristu hã pisutu, dama pire na 're hãimana mono da, ïsimipoto mono bâ. Ma tô duré Cristu hã pisutu, ropã tinhib'a'uwē norĩ 'madâ'â'wa da, õhõ si uburé Danhib'apito dama 're hãimana mono wa. Wahãiba hã misi nherē, wahãiba na marĩ mono bâ wama 're ïhâimana za'ra mono ne, te Cristuhu hãiba wasu'u, ïsib'a'uwē norĩ hã. ïsib'a'uwē norĩ hã tãma 're hãimana za'ra mono wa, marĩ zô tiwĩ 're rowaptâ'â mono õ di, Cristuhu wi hã. Ta hã te ropã 're hãimana u'âsi, uburé marĩ hã 're ïhâimana za'ra mono zéb da hã, ïsadawa para.

2

Dapē'ē 're dadâ'â u'âsi 're ïdanomro mono zém hawi, danho'reptuzé wasu'u

1 Duréihã a norĩ wa'wa hã aipē'ē 're, 're atâ'â za'ra wa'aba mono ne, te 're anomro aba mo aré, 'Re ïhâimana u'âsi mono

nhimiroti na 're anomro aba mono õ wa, duré aiwasédé hã 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono wab zama. ² Īsazei'õ'wai hâimanazém na ma tô aré 're aihâimana za'ra wa'aba mo, wa'uburé norĩ nhib'apito nhimiroti na zama. Hâiwa nho're âma te ta norĩ hã 're hâimana za'ra. Īsimiroti hã tãma pire za'ra di, ĩpo're'õ norĩ ma hã. Taha wa, te ta norĩ hã ĩsimiroti na si 're nomro, 'Re ĩhâimana u'âsi mono wapari'õ'wa norĩ hã. ³ Tane wa norĩ hã wanhimirosa'rata wasété zarina, wa tô aré 're wanomro. Wa te wasima 're ĩwê za'ra mono zéb zarina, wa tô aré wa te wasima âma 're uwaimrami za'ra. Āne 're wahâimana wasété za'ra mono wa, te aré dazu wahâ za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã.

⁴⁻⁵ Tane nherē, wawasété na 're wanomro mono wa, 're ĩwadâ'â za'ra mono ne, 're wahâimana za'ra mono nherē, ma tô Cristu te te ĩhâiwa'utuzém ne wapē'ē 're te te 're wa'ahâiwa'utu, rowē na si oto âma 're wanomro mono da. Āne ma tô wama âma uwaimrami wē za'ra 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã, ĩpē'ézézé hã sa'ētē na tãma 're hâimana mono wa, duré tãma wazawi uptabi za'ra wa. Taha wa, te te 're ĩwa'anho'reptui mono zé wa'râmi, marĩ zô 're simipari mono âna, ma tô te te 're wa'anho'reptu. ⁶ Ta hã Cristu ab're hawi te te ĩhâiwa'utu ne, ma tô wapē'ē 're te te 're wa'ahâiwa'utu, hâiwa âma 're wasi'ubumroi u'âsi mono da, Cristu Zezusihi 'rata. ⁷ E marĩ da. Da te waihu'u za'ra da, ĩsimizawizé hã sa'ētē na tãma 're ĩhâimana mono hã, wa'uiri na 're ĩdahâimana za'ra mono norĩ hã. Āne te za da te 're waihu'u za'ra, Cristu Zezusi te te 're ĩda'azawi pese mono zéb zarina.

⁸ 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te 're asawi pese za'ra wa'aba mono zéb zarina, ma tô asõ'reptu za'ra wa'wa, Wa'anho'reptui'wa hã asina 're ĩ'umnhasi za'ra wa'aba mono zéb zarina. Asi'uihâ na 're asisõ'reptui waihu'u za'ra wa'aba mono õ di. Sõpru wa, ma tô Wamama hã aima âma uwaimrami za'ra wa'wa, asõ'reptu za'ra wa'aba zé hã. ⁹ Marĩ hã ahâ na 're 'manharĩ wē za'ra wa'aba mono nherē, taha zarina te te 're asõ'reptu za'ra wa'aba mono õ di 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã, 'râwi asi'âma wa'aba 're a'maiwata aba mono tō da, asi'uihâ na asi'manho'reptui wa'aba da newa. ¹⁰ Cristu Zezusihi âma 're wanomro mono wa, ma tô 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã wama sōmri za'ra wahâimanazé ĩté hã, wa te âma dama 're rob'manharĩ wē za'ra mono da, duré ĩwê na wa te 're dapawaptob za'ra mono da, te te wa'âma ĩroti sirõmo zéb zarina.

Zudezu norĩ, zudezu'õ norĩ me aihĩni Cristuhu âma oto 're ĩnomro mono zé wasu'u

¹¹⁻¹² A norĩ wa'wa hã ma tô zudezu'õ na 're aipoto za'ra wa'aba mo. Taha wa, ma tô asihâiwata nhihâri aba õ na te te 're asisi za'ra wa'wa, zudezu norĩ hã. Ta norĩ si ma tô

tinhihâiwata nhihâri ré na 're sisisi za'ra, tihâiba na te te sima 're ĩmanharĩ za'ra mono zéb zarina. Ma'ápé rosa'rata za'ra wa'aba, 're aihâimana 'rata za'ra wa'aba mono zém na. Cristu hã Danho'reptui'wa na waihu'u za'ra wa'aba õ wa, âma 're anomro aba mono õ di aré. A norĩ wa'wa hã zudezu'õ wa, Izarazéhé nhihudu norĩ siré 're anomro aba mono õ di duré. Taha wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã tinhib'a'uwê norĩ ma si, ĩwê na te te ĩropisutuzém na 're waihu'u za'ra wa'aba mono âna, ma tô aré 're aihâimana za'ra wa'aba mo. Âne wa, rowê uptabi zô 're asimipari za'ra wa'aba mono âna, ma tô 're anomro aba mo. Duré 'Re ĩhâimana u'âsi mono hâimanazém na sena na waihu'u za'ra wa'aba âna, ma tô 're anomro aba mo aré.

13 Tane nherê, dasisiti 're ĩdahâimana za'ra mono ne, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhiti, romhâ na 're aihâimana za'ra wa'aba mono õ di oto, asimirosa'rata aba na. Cristu hã wazada ĩdâ'âzéb zarina, ma tô Wamama hã sitême ai'âwisi za'ra wa'wa, Cristu Zezusihi âma oto 're anomro aba mono da, 'râwi ĩrata 're aihâimana za'ra wa'aba mono da oto, asimirosa'rata aba na. 14 Cristu hã ma tô wawi uprosi za'ra, 're ĩwasi'ruiwapari za'ra mono zé hã. Taha wa, aihĩni wa oto ĩsib'a'uwê 're wahâimana za'ra, zudezu norĩ hã, zudezu'õ norĩ me. 'Re wasisawi pese za'ra mono sina, wa oto 're wanomro. 15 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ére hã sa'êtê na ma tô zudezu norĩ ma si 're hâimana za'ra, marĩ hã te te tãma âma 're ĩuwaimrami za'ra mono zéb da hã, taha zarina ĩwasédé hã te te tãma 're ĩ'apari mono zéb da hã duré. Cristu hã wazada ĩdâ'âzéb zarina, tâibâ oto 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rada hã, marĩ na dawasédé hã te te dama 're ĩ'apari mono zéb da hã. Misi dahâiba ne, aiwapsi wa oto 're wahâimana za'ra, zudezu norĩ, zudezu'õ norĩ me, wahâimanazép tém na si, ĩwê na si âma 're wanomro mono da, duré wasisawi pese sina oto 're wahâimana za'ra mono da wasiré. 16 Cristu hã wedepo'o nhonhi'rãmi na wazada ĩdâ'âzém na ma tô wawi uprosi za'ra, 're ĩwasi'ruiwapari za'ra mono zé hã, aihĩni tizazei'wa norĩ hã te te 're wa'anhimroi mono da si oto, 'Re ĩhâimana u'âsi mono u. 17 Cristu hã ti'ai u wei morĩ wa, ma tô rowasu'uwê na te te 're da'apo're pu'u, rowê na 're ĩdahâimana za'ra mono zém na hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono oto te te 're ĩda'awêsãmri mono zéb zarina. E marĩ da. Zudezu'õ norĩ hã rowê na âma 're aihâimana za'ra wa'aba mono da, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti ré, 're anomro aba mono õ norĩ hã, duré zudezu norĩ, rowê na âma 're wahâimana za'ra mono da, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti ré, 're ĩwanomro mono norĩ hã. 18 Cristu hã wazada dâ'â wa, duré wama 're hâimana za'ra mono wa, te za oto ĩpê'êzani hã simisutu te te 're wa'apawapto, Wamama u 're ĩwasihutu mono zéb da hã wanhimirosa'rata na. Tawamhã tãma 're wamreme zusi mono wamhã, te za te te 're wa'awapari u'âsi, zudezu norĩ

hã, zudezu'õ norĩ me.

¹⁹ Taha wa, zudezu'õ nherẽ, dasiré'õ ne 're aihâimana za'ra wa'aba mono õ di oto. 'Re ãhâimana u'âsi mono nhĩb'a'uwẽ te oto dame 're aihâimana za'ra wa'aba mo. Te duré dame ã'ra 're aihâimana za'ra wa'aba mo oto. ²⁰ Êtẽ 'manharĩ na wa za 'ri na ai'ãma simiré'é za'ra wa'wa. Êtẽ na'rata nhisiwi, da te dasiwi 're ã'ri za'ra mono ne, ma tũ Cristuhu wasu'uwẽ na te te 're aipawaptom na'rata za'ra wa'wa, ãsada wa wasu'u'wa norĩ hã. Duré Wamama pẽ'ẽzani, marĩ hã te te tãma ãwaihu'u za'ra zéb zarina, duréihã 'Re ãhâimana u'âsi mono te te dama 're ãsada wa wasu'u za'ra mono norĩ zama ma tũ te te 're aipawaptob za'ra wa'wa. 'Ri uparizéb da, 'ri na'rata wẽ'ẽzéb ãma, êtẽ tũmo hãpã wawẽ na, wa za Zezu Cristuhu ãma simiré'é, wapawapto uptabi 'wa wama 're hãimana za'ra mono wa, ta hã. ²¹ Êne hã misi 'ri na simisutu 're ãsimi'wara mono ne, te za te te 're wa'apawapto Cristu hã, wa'ãma 're ãsõrõwa za'ra mono da hã, aiwapsi 're wahãimana za'ra mono da. ²² Tane a norĩ wa'wa hã, êtẽ ahã na 'ri misi da, da te dasiwi ã'ri ne, te za te te aima 're nharĩ u'âsi za'ra wa'wa, simisutu Wanhib'apito ãma 're aihâimana za'ra wa'aba mono da, ãsõrõwa misi tãma 're aihâimana za'ra wa'aba mono da oto, 'Re ãhâimana u'âsi mono ma, ãpẽ'ẽzani hã aipẽ'ẽ za'ra wa'aba 're, 're ãhâimana mono zéb zarina.

3

Paru hã zudezu'õ norĩ ãma te te 're ãromhuri mono zé wasu'u

¹ Taha wa, wa hã Paru, wa 'Re ãhâimana u'âsi mono wi, te tiwi 're rowaptẽrẽ u'âsi, aima za'ra wa'aba. Zudezu'õ norĩ, Cristu Zesusihi zadawa wasu'u'wa wa 're mo, ãwasu'uwẽ na te 're aipawaptob za'ra wa'aba mono da. Taha 'ru te, ma tũ dasiwi ãnherẽ ni, dazazéb 're, ãzab da. ² 'Re ãhâimana u'âsi mono hã simizawi pese wa, ma tũ romhuri hã ãma tisõ, aima 're ãrowẽ za'ra wa'aba mono zéb da hã. ãne na ma tũ ãwari za'ra wa'wa, tũ. ³⁻⁴ Duréihã te te sima da'ãma ãrotizé hã aré dama ãwaihu'u'õ hã ma tũ ãma waihu'u, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã. Nimosi wa tũ syry na ãma aima rob'ui'ére za'ra wa'wa, waihu'u za'ra wa'aba da. ⁵ Zudezu'õ norĩ ãma te te sima ãrotizé hã te te dama waihu'u õ di aré, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã. ãhãna nimosi ma tũ Cristuhu zadawa wasu'u'wa norĩ ma waihu'u, te te sima da'ãma ãrotizé hã, Tipẽ'ẽzani na ta norĩ ma te te ãwaihu'uzéb zarina. Duré marĩ hã te te tãma ãwaihu'u za'ra zéb zarina, dama ãsada wa wasu'u'wa norĩ ma zama, ma tũ tãma waihu'u za'ra, te te sima da'ãma ãrotizé hã. ⁶ Rowasu'u wẽ hã aré dama ãwaihu'u'õ hã 're ãhâimana mono hã, ãne. Zudezu'õ norĩ hã Cristuhu wasu'uwẽ te te 're saze za'ra mono wa, marĩ ãwẽ na zudezu norĩ ma 're ãsõpru mono zéb da hã, 'Re ãhâimana u'âsi mono te te tãma 're ãropisutu za'ra mono zéb ré, te za 're

hâimana za'ra. Simisutu te za oto 're hâimana za'ra, dahâiba misi ne. Cristu Zezusihi âma oto 're nomro mono wa, 'Re îhâimana u'âsi mono hã tinhib'a'uwê norĩ ma, marĩ ïwê na te te tâma îropisutuzéb zarina, te za zudezu'õ norĩ ma zama te te tâma âma 're a'uwaimrami, zudezu norĩ zu. ãne zudezu'õ norĩ âma te te sima îrotizé hã.

⁷ 'Re îhâimana u'âsi mono hã simizawi pese wa, ma tô îpisutu, tâma îromhuri'wa 're îmorĩ da, Cristuhu wasu'uwê hã te dama 're wasu'u mono da, tiwaihu'u pe hã te te îma sômri wa. ⁸ Îwana îsazei'wa norĩ hã ïwê na te sipa za'ra õ di. Ta norĩ si ma tô tiwê na ïnhipa za'ra. Tane nherê, ma tô îpisutu, zudezu'õ norĩ ma te tâma 're wasu'u za'ra mono da, ïwê hã sa'êtê na Cristuhu ma 're îhâimana mono hã dama âma 're îsõpru mono zéb da hã. ⁹ Ropoto mono 'wa hã ma tô aré pisutu, ropoto na'rata hawimhã dama waihu'u âna a'â 're hâimana mono da, te te da'âma sima îrotizé hã. Nimosi ma tô îpisutu, te dama 're rowasu'u mono da, za oto te te dama âma î'uwaimramizém na hã te te sima da'âma îrotizéb zarina. ¹⁰⁻¹¹ Ta hã ma tô sima wê, hâiwa âma pire na 're îhâimana za'ra mono norĩ hã te te waihu'u za'ra da oto, hâiwa hawi dahâimanazém na rowaihu'u wê hã ahâ na tâma 're îhâimana mono na hã. Simisutu îsib'a'uwê norĩ hã oto tâma 're hâimana za'ra mono wa, te za oto âne na waihu'u za'ra, duréihã te te sima da'âma îrotizé hã te te da'âma uwaimrami wa, Wanhib'apito Cristu Zezusi te te îda'anho'reptuzéb zarina. ¹² Taha wa, Wanhib'apito âma oto 're wanomro mono wa, duré îsimipawaptobzém na wa te wasina 're î'umnhasi za'ra mono zéb zarina, wa za wasina wapahi âna îtême 're wasihutu wanhimirosa'rata na, 'Re îhâimana u'âsi mono u, robze na tâma 're wamreme zusi mono da. ¹³ ãne wa, wa hã te îrobzépata na î'âma 're rosa'rata za'ra wa'aba mono wa, aiwi 're robzei'õ za'ra wa'aba mono õ di za. Cristuhu wasu'uwê hã wa tô te aima 're wasu'u za'ra wa'wa, aima 're îrowê za'ra wa'aba mono zéb da hã. Taha wa, Cristuhu wasu'uwê hã te dama 're wasu'u mono 'ru te, rowasédé hã da te îma 're 'manharĩ za'ra mono nherê, îma 're rowê mono di. ãne wa, te îrobzépata na î'âma 're rosa'rata za'ra wa'aba mono wa, aiwi 're robzei'õ za'ra wa'aba mono õ di za.

Cristuhu nhimizawi pese zé wasu'u

¹⁴ Taha wa, îhi'rãtitõ, wa 're îsimasisi, Wamama wi te tiwi 're rowaptêrê u'âsi mono da, aima za'ra wa'aba. ¹⁵ Õhõ si Wamama wa, wa î'ra 're wahâimana za'ra îsazei'wai mono bâ, hâiwa âma ti'ai âma zama 're îwahâimana za'ra mono norĩ hã. ¹⁶⁻¹⁹ Wamama te hã îwaihu'u'upe hã, te sa'êtê na 're hâimana tâma. ãne wa, wa tiwi te 're rowaptêrê u'âsi, aima za'ra wa'aba, Tipê'êzani na te te 're aipawaptob u'âsi za'ra wa'aba mono da, aihâimana nhiptete sina, âma 're aihâimana u'âsi za'ra wa'aba mono da, Cristu hã aipê'ê 're, 're sãmra u'âsi za'ra wa'aba

mono da, ĩwaihu'u pese na asina 're ĩ'umnhasi za'ra wa'aba mono zéb zarina. Wa duré aima za'ra wa'aba, te tiwi 're rowaptērē u'âsi, te te 're aipawaptob u'âsi za'ra wa'aba mono da, dazawizé hã aima 're ĩhâimana za'ra wa'aba mono zéb zarina, dama 're 'manharĩ wē u'âsi za'ra wa'aba mono da. Dazawizé hã sa'ētē uptabi na, te Cristuhu ma 're hâimana. Āne wamhã, uburé asiré ĩsazei'wa norĩ me, te te 're asawi pese za'ra wa'aba mono na, 'râwi asina 're waihu'u za'ra wa'aba mono da, wa ĩsima aiwē za'ra wa'wa, ti'ab ré wa te wasina 're waihu'u uptabi za'ra mono õ nherē, Cristu te te 're ĩwa'azawi pese mono zé hã. E marĩ da. Uburé marĩ ĩwē si, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma 're ĩhâimana za'ra mono ne, aima zama 're hâimana za'ra wa'aba mono da, dazawizé hã, dahâimanazém na rowaihu'u wē zama.

²⁰ 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã waihu'u pese di, te te wama āma 're ĩ'a'uwaimrami mono zéb da hã, marĩ ĩwē zô wa te 're ĩrosa'rata za'ra mono zém nhipai u, duré marĩ ĩwē hã wa te tiwi 're ĩwaptērē za'ra mono zém nhipai u zama. Tiwaihu'u pese na te te 're ĩwa'apawapto mono zéb zarina, tãma waihu'u pese di, ĩwē na te te wama āma 're ĩ'a'uwaimrami mono zéb da hã. ²¹ Taha wa, ĩsazei'wai mono bâ Zezu Cristuhu āma 're ĩwanomro mono norĩ, Wamama āma 're wawata u'âsi za'ra wa'aba mono za.

4

Misi Cristuhu hãiba ne, aihĩni ĩsazei'wa norĩ 're ĩhâimana za'ra mono zém na rowasu'u

¹ Taha wa, wa za aima roti za'ra wa'wa, Wanhíb'apito ma romhuri'wa 're ĩmorĩ 'ru te, 're ĩza mono ré, dazazéb 're. Ma'āpé dama 're aihâimana wē za'ra wa'aba mono za, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te sima 're ĩ'aiwē za'ra wa'aba mono zéb uwaibaba. Taha da, ma tô te te sima 're aipisutu za'ra wa'wa. ² Āne te za 're anomro aba mo. Aipire na asina 're asōpré wa'aba mono õ di za. Duré aiwamri te za dama 're aihâimana za'ra wa'aba mo, aihâimana wē na. ³ Wamama hã ma tô Tipē'ēzani na te te wama 're anharĩ, rowē na oto wasiré 're wanomro mono da. Taha wa, āne 're aihâimana u'âsi za'ra wa'aba mono da, te za 'râwi asina 're asōpré wa'aba mo. ⁴ Cristuhu nhib'a'uwē mono bâ misi dahãiba ne, wa simisutu 're wahâimana za'ra. Misi te ĩpē'ēzani hã 're hâimana. Taha si te wama 're hâimana za'ra, wapē'ē mono bâ. Duré õhõ zô si wa 're wanhimipari za'ra oto, rowē uptabi zô. Taha zô 're asimipari za'ra wa'aba mono da, ma tô tnhib'a'uwē da, aipisutu za'ra wa'wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. ⁵ Õhõ si, Danhib'apito te 're hâimana. Õhõ si, te Wanhíb'apito wasu'uwē hã 're hâimana, wa te āma 're ĩsaze za'ra mono zéb da hã. Õhõ zadawa para si,

wa tô â dawabzuri hã wa te 're 'manharĩ za'ra. ⁶ Ôhõ si uburé Damama te 're hâimana, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã. Ôhõ si danhipai u te ropâ 're hâimana. Te duré wapẽ'ẽ mono bâ 're sãmra.

⁷ Cristu hã ma tô marĩ ãwẽ na ã'madâ'â waihu'u õ na wama 're sõprub za'ra, wahãiba mono bâ, te te wama 're ã'apisutu mono zéb zarina, wa te tãma 're ãdapawaptob za'ra mono zéb da hã.

⁸ Duréihã ma tô ãne na rob'ui'ére ni, ãbaihã na hã:

“Hãimo morĩ wamhã, dawi watobro wa, ma tô sisarina da'ahã na te te danhimro. Marĩ ãwẽ na ma tô duré dama 're sõpru.”

Ãne 'Re ãhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa nhimirowasu'u na rob'ui'ére hã.

⁹ E marĩ te wasu'u, hãimo ãmorĩzé hã. A'â ti'ai u ãmorĩzé te wasu'u, ta hawi hãimo morĩ wa. ¹⁰ Ti'ai u we ãmorĩ hã ma tô apã mo, hãiwa nhipai u ropã uburé da'madâ'â'wa dama 're hãimana mono da. ¹¹ Cristu hã ma tô ni'wam norĩ hã pisutu za'ra, ãsadawa wasu'u'wa 're nomro mono da. Ni'wam norĩ ma hã ma tô duré pisutu za'ra, marĩ te te tãma ãwaihu'u za'ra zéb zarina, 'Re ãhâimana u'âsi mono te te 're sadawa wasu'u za'ra mono da, ãsazei'wa norĩ ma. Duré ni'wam norĩ hã ma tô pisutu za'ra, ãwasu'uwẽ na te te 're dapo're pu'u za'ra mono da. Duré ni'wam norĩ hã ma tô pisutu za'ra, dama rowahutu'wa da, ãsimiroti na te te 're dapawaptob za'ra mono da, ãma 're dahãimana wẽ za'ra mono da. ¹² Ãne ma tô Cristu hã da'apisutu, 'Re ãhâimana u'âsi mono nhib'a'uwẽ norĩ te te 're pawaptob za'ra mono da, taha zarina 're sipawapto pese za'ra mono wa, siptete sina 're hãimana za'ra mono da. ¹³ Tawamhã aihĩni wa za oto wanhimirosa'rata na wasina wa te 're sazei pese za'ra, Wanhib'apito wasu'uwẽ hã wa te ãma 're ãsaze za'ra mono zém na hã. Duré aihĩni wa za oto 'rãwi wa te 're waihu'u za'ra, 'Re ãhâimana u'âsi mono 'ra hã, niha 're ãhâimana mono na. Ãne wamhã, wahãimana wẽ zé, wa za wasina wa te 're sa'ëtẽ za'ra. Tawamhã wa za oto wasina wa te 're uwaimrami za'ra, Cristuhu ne 're ãwanomro wẽ uptabi mono zé hã. ¹⁴ Ãne wamhã, ai'uté ne wanhimiza'rese ãna 're wanomro mono õ di za oto. Tawamhã dazadawa nhipese na da te wama 're roti za'ra mono nherẽ, roti tô senai'õ hã wa te 're wapari za'ra mono õ wa, roti tô senai'õ niwĩ 're wasipizari za'ra mono õ di za. ¹⁵ Wa norĩ hã roti tô sena na si, wa za wasina wa te 're roti za'ra, 're wasisawi pese za'ra mono sina. Ãne wamhã, wahãimana wẽ na, wa za wa te 're sa'ëtẽ za'ra. Tawamhã wa za oto wa te wasina 're uwaimrami za'ra, Cristuhu ne 're ãwanomro wẽ uptabi mono zé hã, Wanhib'apito ne. ¹⁶ Marĩ mono bâ wahãiba bâ wama 're hãimana za'ra mono nherẽ, wa za wa'rã zadawa para si marĩ hã wa te 're 'manharĩ za'ra. Tane wa norĩ hã Wanhib'apito zadawa para si marĩ hã wa te 're 'manharĩ za'ra mono wamhã, rowẽ na wa za wasiré 're

wahâimana za'ra. Tawamhã 're ĩwasisawi pese za'ra mono zéb zarina, wa za 're wasipawaptob za'ra, wa te wasima 're sa'ětë za'ra mono da, wahâimana wẽ zé hã.

Cristuhu ãma oto 're ĩdanomro mono zép té wasu'u

¹⁷ Taha wa, tô sena Wanhib'apito zadawa para wa za oto aima roti za'ra wa'wa, Wanhib'apito zazei'õ'wa norĩ ne 're anomro aba mono tã da, ta norĩ nhimirosa'rada hã tô senai õ wa. ¹⁸ Tob'a na 're ĩnomro mono norĩ ma, rob'madã hã tãma ĩwaihu'u za'ra õ ne, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti uwaibaba rosa'rada hã tãma waihu'u za'ra õ di, ĩsazei'õ'wa norĩ ma hã. Ta norĩ hã te te sima 're wẽ za'ra mono õ wa, ĩsimiroti hã te te 're wapari za'ra mono da, te za tiwasété na siwaihu'u ãna 're hâimana za'ra. Taha wa, rowẽ na ãma 're ĩdahâimana za'ra mono zéb ré, 're hâimana za'ra mono õ di za. ¹⁹ Siséb ãna te ta norĩ hã te te sina 're rob'manharĩ wasété za'ra, tihâimana wasété na. Tiwasété zô si te duré sima 're sõpré, marĩ ĩwasété na si 're hâimana za'ra mono da.

²⁰ E ãne 're aihâimana za'ra wa'aba mono da, ma tô Cristu hã ĩhâimanazém na 're ĩwaihu'u za'ra wa'aba mo. Mare di. ²¹ A norĩ wa'wa hã ma tô Cristuhu wasu'uwẽ hã aipo're na 're ĩwapari za'ra wa'aba mo. Oto ĩsiré 're aihâimana za'ra wa'aba mono wa, Zesusihi hawi roti tô sena hã aima waihu'u pese za'ra wa'aba di. ²² 'Re anomro wasété aba mono da si, te aré asima 're ĩrosa'rata za'ra wa'aba mo. Taha wa, te aré aiwi 're si'utõrĩ za'ra wa'wa, 're anomro wẽ wa'aba mono zé hã. Tane nherẽ, te za oto ĩrẽme pese za'ra wa'wa, 're aihâimana wasété za'ra wa'aba mono zé hã. ²³ Asimirosa'rata wẽ na si te za oto 're ĩrosa'rata za'ra wa'aba mo, taha zarina 're aihâimana wẽ za'ra wa'aba mono da oto. ²⁴ Da'uza hã ĩhã tém na 're ĩdasi'uza za'ra mono ne, te za oto aihâimanazép tém na si 're aihâimana za'ra wa'aba mo, ĩwẽ na si. Taha da, ma tô 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã aipoto téb za'ra wa'wa aipë'ẽ 're, ĩsine 're anomro wẽ wa'aba mono da, tô sena dama 're aihâimana wẽ za'ra wa'aba mono da oto.

²⁵ Taha wa, dama 're asadawa nhipese za'ra wa'aba mono õ di za oto. Aihâiba mono bâ te za tô sena na si asima 're ĩrowasu'u za'ra wa'aba mo. ²⁶⁻²⁷ Nimahã na 're asiti'ru za'ra wa'aba mono wamhã, 're aiwasété za'ra wa'aba mono õ di za, aiwasédé hã 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono tã da. Duré asiti'rui ré bâdá hã wahuré ai'ãma 're si'utõrĩ za'ra wa'aba mono tã da, te za asiwi 're ĩwẽ'õ za'ra wa'aba mo, Wa'uburé nhimiwada'uri zarina aiwasédé hã 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono tã da dama.

²⁸ Danhibrom na dawĩ 're asimisaihuri za'ra wa'aba mono hã 're asimisaihuri za'ra wa'aba mono õ di za oto. Te za oto asib'rata na 're ĩromhuri za'ra wa'aba mo, aihâimana wẽ na oto 're aihâimana za'ra wa'aba mono da, duré asimiromhuri na ĩsibrob'õ norĩ hã 're pawaptob za'ra wa'aba mono da, ãne si wẽ wa.

²⁹ Aimreme wasété na dama 're aimreme zusi aba mono ò di za oto. Aimreme wē na si te za oto dama 're aimreme zusi aba mo, asimiroti wē na si 're dapawaptob za'ra wa'aba mono da āma. ³⁰ 'Re aihâimana wasété za'ra wa'aba mono ò di za, aihâimanazém na Wamama pē'ēzani wi 're robzei'ò tō za'ra wa'aba mono da. E marī wa. Īpē'ēzani hã te wapē'ē 're, wama 're hâimana za'ra, wapibui pese zéb da hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te, tãma 're ĩwahâimana za'ra mono na, bådâ ĩwa waptã'ã ò ré, te te ĩwa'anho'reptuzéb da hã. ³¹ Taha wa, te za oto 're ĩrēme pese za'ra wa'aba mo, aipē'ē na 're ĩda'ruiwapari za'ra wa'aba mono zé hã. Asiti'ru zama te za 're ĩrēme pese za'ra wa'aba mo, asahi zama duré. Aimreme 'rãihã sina, duré dama 're nharī za'ra wa'aba mono ò di za. Da'ãma 're wasété za'ra wa'aba mono ò di za duré. Dama 're rob'manharī wasété za'ra wa'aba mono ò di za duré. ³² Marī ĩwē na te za dama 're asõprub za'ra wa'aba mo, aipē'ēzé sina. 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã Cristu dazada dâ'â wa, te te ai'ãma 're 'madâ'â za'ra wa'aba mono ò di oto, 're ĩ'manharī wasété za'ra wa'aba mono zé hã. Taha wa, a norī wa'wa hã ĩwasédé hã da te aima 're 'manharī za'ra wa'aba mono nherē, ĩsine dawasédé hã da'ãma 're 'madâ'â za'ra wa'aba mono ò di za oto.

5

'Re ĩhâimana u'âsi mono 'ra na oto 're ĩdanomro mono zé wasu'u

¹ A norī wa'wa hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'ra oto 're anomro aba mono wa, tãma asawi za'ra wa'aba di. Taha wa, te za ĩsirã zarina si oto 're anomro aba mo. ² Cristu te te 're ĩwa'azawi pese mono zéb zarina, te za oto 're ĩdazawi pese za'ra wa'aba mo. Ta hã te te 're wa'azawi pese mono wa, ma tō sisawi āna sisõ, wazada dâ'â da. Taha wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma 're ĩdanhoprub za'ra mono zéb zarina, sisawi āna sisõmri wa, Wamama ma wē uptabi di, wazada ĩdâ'âzé hã.

³ A norī wa'wa hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhib'a'uwē 're anomro aba mono nherē, siwa'ru aiwasédé hã 're 'manharī za'ra wa'aba mono ò di za, pi'õ na aibã na zama. Duré aihâimana nhiséb'õ na 're anomro aba mono ò di za. Duré danhibrom na 're da'ruiwapari za'ra wa'aba mono ò di za, ta hã ĩ'uwaibaba ò wa 're ĩdahâimana wasété za'ra mono zé hã. ⁴ Duré aimreme nhiséb'õ na asima 're rowasu'u wasété za'ra wa'aba mono ò di za. Aimreme to na asima 're rowasu'u wasété za'ra wa'aba mono ò di za duré, āne hã ĩ'uwaibaba ò wa, Wamama nhib'a'uwē 're ĩwanomro mono zéb da hã. Wama 're ĩsõpru mono zém na si, te za asima 're ĩrowasu'u za'ra wa'aba mo oto, Wamama āma si 're aiwata za'ra wa'aba mono da. ⁵ Taha wa, te za oto ĩwaihu'u za'ra wa'wa, āne: Sina 're ĩsipsaihuri za'ra mono norī hã, duré dahâimana nhiséb'õ na 're ĩnomro mono norī hã ĩtēme 're sisisi mono ò di za, 'Re ĩhâimana u'âsi mono u hã, duré Cristuhu u hã, da'ãma 're ĩsib'a'uwē zahuré mono zéb u hã. Duré danhibrom na te te

're ĩda'ruiwapari za'ra mono norĩ zama ĩtẽme 're sisisi mono õ di za, marĩ zõ si te te sima 're rosa'rata u'âsi za'ra mono wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono upana. Taha wa, ta norĩ hã marĩ ĩwẽ na tinhĩb'a'u'uwẽ norĩ ma te te ĩropisutuzéb ré, 're hâimana za'ra mono õ di za.

⁶ Ta norĩ hã po're'õ u'âsi 're nomro mono wa, te za nimahã na tâma rob'manharĩ pipa za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. Tane nherẽ, áté ni'wam norĩ hã te za sadawa nhipese na te te aima 're rowasu'u za'ra wa'wa, za te te ĩdahã za'ra õ na hã. Āne te te aima 're rowasu'u za'ra wa'aba mono nherẽ, 're wapari za'ra wa'aba mono õ di za, ĩsimirowasu'u tõi senai'õ wa, ta norĩ hã. ⁷ Taha wa, ĩpo're'õ norĩ siré hã 're anomro wasété aba mono õ di za oto. ⁸⁻⁹ A norĩ wa'wa hã roti sena hã aré waihu'u za'ra wa'aba õ di, Cristuhu nhimiroti hã. Taha wa, datob'a na 're ĩdanomro mono ne, ma tõi aré robra na 're anomro aba mo, aiwasété na. Cristuhu āma oto 're anomro aba mono wa, rowa'a na damorĩ wẽ na 're ĩdanomro mono ne, te oto ĩsimiroti ré 're anomro aba mo. Taha wa, te za oto āma 're anomro wẽ wa'aba mono sina, 're aihâimana za'ra wa'aba mo. Ni'wam norĩ hã Wanhib'apito nhimiroti na 're nomro mono wamhã, te za te te dama 're rob'manharĩ wẽ za'ra. Te za duré 're nomro wẽ. Duré tõi sena na si te za te te dama 're rowasu'u za'ra. Dahâimanazé tõi sena na si te za dama 're hâimana za'ra. Taha wa, a norĩ wa'wa hã roti sena zarina si te za oto 're anomro wẽ wa'aba mo, Cristuhu nhimiroti na. ¹⁰ Āne te za 'rãwi asima 're ĩnharĩ za'ra wa'aba mo, asimirosa'rata na: "E niha wa za 're mo, Wanhib'apito te te ĩwẽsãmrizéb da hã." Āne te za 'rãwi asima 're ĩnharĩ za'ra wa'aba mo, āma 're anomro wẽ wa'aba mono da. ¹¹ ĩsazei'õ'wa norĩ siré, marĩ ĩwasédé hã 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono õ di za oto, ĩpẽ'ẽ 're, robra u'âsi 're ĩnomro mono norĩ siré hã. Ta norĩ ma, te za 're ĩroti pese za'ra wa'aba mo, te te 're sahãri za'ra mono da, tinhimi'manharĩ wasété zé hã. ¹² ĩpo're'õ norĩ hã te marĩ ĩwasédé hã pi'uriwi te te 're 'manharĩ za'ra. Ta norĩ nhimi'manharĩ wasété zé hã wasété uptabi wa, taha na si āma wanhiséb uptabi za'ra di, wa te āma wasima 're ĩrowasu'u za'ra mono zéb da hã. Taha wa, te za ta norĩ ma 're ĩroti pese za'ra wa'aba mo, te te 're sahãri za'ra mono da, tinhimi'manharĩ wasété zé hã. ¹³⁻¹⁴ Robra wa, wa te ro'o wamhã, wa za marĩ hã wa te 're waihu'u za'ra, tõi sena ĩhâimanazém na. Tane bådã te te dama 're rob'u'iwẽ za'ra mono wamhã, rob'madã'ã pese di za dama. Duréihã wahi'rada, ma tõi āne na roti:

"A hã 're asõtõ u'âsi mono hã, ai'utu. Te za aiwahu, 're ĩdadã'ã u'âsi za'ra mono zém hawi. Tawamhã Cristu hã te te dama 're ĩrob'u'iwẽ mono ne, te za roti sena hã aima waihu'u."

Āne wahi'rata nhimiroti hã dama.

15 Taha wa, wa za aima roti za'ra wa'wa, 'râwi asina 're asôpré u'âsi aba mono da, 're anomro wê wa'aba mono zéb da. Sena na roti wê waihu'u'ô'wa ne, 're anomro wasété aba mono ô di za oto. Roti sena hã oto aima waihu'u pese za'ra wa'aba wa, te za âma 're anomro wê wa'aba mo, tô sena roti wê zarina si. 16 Âhãna uburé dawasédé hã te daro mono bâ 're hâimana. Taha wa, wama 're hâimana za'ra mono ré bádâ hã, wa za wa te 're dapawapto wê za'ra. 17 Tawamhã danhimiza'rese âna 're îdanomro mono ne, 're anomro aba mono ô di za. Wanhîb'apito te te sima 're î'ai'awê wa'aba mono zéb zô si, te za 're asôpré u'âsi aba mo, asina tâma 're uwaimrami za'ra wa'aba mono da.

18 Âsipãrî na 're asi'râiwamnarî za'ra wa'aba mono ô di za oto, taha zarina siwa'ru 're anomro wasété aba mono tô da. Wanhîb'apito pê'êzani nhimiwada'uri na si te za oto 're aihâimana za'ra wa'aba mo, robze sina âma 're anomro aba mono da oto. 19 Aima âma 're îrobze za'ra wa'aba mono zéb da hã, te za 're asô're za'ra wa'aba mo, Wanhîb'apito pê'êzani te te aima 're îwaihu'u za'ra wa'aba mono zéb zarina. Wanhîb'apito hã sôpru wa, te za rowê zarina tâma 're asô're za'ra wa'aba mo, âma 're aiwata za'ra wa'aba mono da, asô're wa'aba na. 20 Wamama hã sôprub di, 'Re îhâimana u'âsi mono hã. Taha wa, uburé marî wê na wama 're îsôprub za'ra mono zéb zarina, te za âma 're aiwata u'âsi za'ra wa'aba mo, Wanhîb'apito Zezu Cristuhu zadawa para. 21 A norî wa'wa hã ma tô Cristu hã 're îwapari pese za'ra wa'aba mo, Asib'apito wa'wa hã. Taha zarina, te za 're asiwapari pese za'ra wa'aba mo.

Îmro ré norî ma, rotizé wasu'u

22 Pi'ô norî, aimro nhimiroti te za 're îwapari pese za'ra wa'aba mo, Wanhîb'apito nhimiroti 're îwapari pese za'ra wa'aba mono zéb zarina. 23 E marî wa. Aimro za'ra wa'wa hã asipai u 're hâimana za'ra wa'aba mono wa, Cristu tinhîb'a'uwê norî nhîpai u 're îhâimana mono ne, ta norî nho'reptui'wa 're hâimana mono wa. 24 Îsib'a'uwê norî hã Cristuhu nhimiroti te te 're îwapari pese za'ra mono ne, te za pi'ô norî hã aimro nhimiroti 're îwapari pese za'ra wa'aba mo.

25 Aibâ norî, Cristu hã tinhîb'a'uwê norî te te 're î'azawi pese mono ne, te za aimro hã 're îsawi pese za'ra wa'aba mo, tihâiba hã sawi âna te te îsômri ne, sada dâ'â za'ra da. 26 Marî hã â na da te 're î'upsô za'ra mono ne, ma tô tinhimiroti na wawasété hawi te te 're wa'a'upsôî wê wapê'ê 're, 're wanomro wê mono da, îsib'a'uwê si oto 're wahâimana za'ra mono da tâma. 27 Âne ma tô sina uwaimra dama, zazahâ îhâi uptob ô ne, duré îhâ'râ'ru'ô ne zama, hâimana wê uptabi na 're hâimana za'ra mono da, îsib'a'uwê norî hã. 28 Aibâ norî, Cristu te te 're îwa'azawi pese mono zéb zarina, te za aimro hã 're îsawi pese

za'ra wa'aba mo. 'Re sawi pese za'ra wa'aba mono wa, marĩ ĩwē zô asima 're asôpré wa'aba mono ne, te za duré aimro ma zama ĩwē zô 're asôpré wa'aba mo. Tawamhã marĩ hã ĩwē zô aimro ma 're asôpré wa'aba mono zém na, te za marĩ hã ĩwē zô asima zama 're asôpré wa'aba mo. ²⁹⁻³⁰ Ni'wam norĩ hã sima 're sipese u'âsi za'ra mono wamhã, 're saihuri mono âna 're si'ubumroi u'âsi mono ô di za. Te za 're saihuri u'âsi. Te za duré 're si'madâ'â pese za'ra, Cristu te te wama 're ĩ'ab'manharĩ wē mono ne, tinhib'a'uwē norĩ ma. ³¹ Āne ĩwasu'u na rob'ui'ééré hã: “Dasina 're damro za'ra mono wamhã, dahâiba maparane nherê, te za oto dahâiba misi ne damro me si 're dasi'ubumro, misi haré.” ³² Āhã wasu'u hawi wa tô waihu'u za'ra ni, aré dama waihu'u ô nherê, âne na hã. Aibã ĩmro hã, Cristu te wasu'u. Duré pi'ô ĩmro hã ĩsib'a'uwē norĩ, te wasu'u. ³³ Aima za'ra wa'aba zama, te rowasu'u hã 're hâimana, âma 're aihâimana za'ra wa'aba mono zéb da hã oto. Taha wa, aibã norĩ, te za aimro 're ĩsawi pese za'ra wa'aba mo. 'Re ĩsawi pese za'ra wa'aba mono zéb zarina, marĩ ĩwē zô asima 're asôpré wa'aba mono ne, te za duré aimro ma zama 're asôpré wa'aba mo, ĩwē zô. Duré pi'ô norĩ, aimro hã te za 're ĩwazéb za'ra wa'aba mo.

6

Da'ra norĩ ma, damama norĩ ma, duré dana norĩ ma zama rotizé wasu'u

¹ Da'ra norĩ, Wanhib'apito nhimiroti 're ĩwapari pese za'ra wa'aba mono zarina, te za aimama nhimiroti hã 're ĩwapari pese za'ra wa'aba mo, ana nhimiroti zama. ²⁻³ 'Re asimipari pese za'ra wa'aba mono sina, te za 're aihâimana wē za'ra wa'aba mo aimama ma, duré ana ma zama, rowē na 're aihâimana za'ra wa'aba mono da, duré 're aihâimana hã za'ra wa'aba mono da, ti'ai âma. Āne 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rada hã te 're hâimana, taha zarina marĩ ĩwē hã za te te dama âma 're ĩ'a'uwaimrami mono na hã. Duréihã ma tô âne 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã dama roti:

“Aimama nhimiroti hã te za 're ĩwapari pese za'ra wa'aba mo, ana nhimiroti zama. Ta norĩ nhimiroti hã 're wapari pese za'ra wa'aba mono wamhã, aima 're rowē za'ra wa'aba mono di za. Duré 're atâ'â su'u za'ra wa'aba mono ô di za. Te za 're asi'ĩhi pese za'ra wa'aba mo.”

Āne ma tô aré dama roti. Simiroti pire di, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. Taha wa, te za aimama nhimiroti hã 're ĩwapari pese za'ra wa'aba mo, ana nhimiroti zama.

⁴ Damama norĩ, ai'ra ma hã 're 'manharĩ wasété za'ra wa'aba mono ô di za, asada 're sahi za'ra wa'aba mono tō da. Te za asimiroti wē na si 're ĩpawapto wē za'ra wa'aba mo,

Wanhib'apito nhimiroti zarina, ai'ra norĩ wa'wa hã 're nomro wẽ mono da.

Pawa'âbâ âna dama romhuri'wa norĩ ma, duré danhib'apito norĩ ma, rotizé wasu'u

⁵ Aipawa'âbâ âna aiwada'uri zarina si dama romhuri'wa norĩ, asib'apito mreme hã te za 're ĩwapari pese za'ra wa'aba mo, 're wazéb za'ra wa'aba mono sina. Cristuhu ma 're ĩromhuri za'ra wa'aba mono ne, te za tô sena asib'apito mreme hã 're ĩwapari pese za'ra wa'aba mo. ⁶ E asib'apito nho'a si te za romhuri hã tãma 're ĩ'madâ'â pese za'ra wa'aba mo. Mare di. Īsa're'ra nherẽ, te za romhuri hã tãma 're ĩ'madâ'â pese za'ra wa'aba mo, te te 're aiwêsâmri za'ra wa'aba mono da, asimiromhuri na. Cristuhu ma 're ĩromhuri za'ra wa'aba mono ne, te za duré ti'ai âma asib'apito ma romhuri hã 're ĩ'madâ'â pese za'ra wa'aba mo, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te sima 're ĩwẽ mono zéb zarina. ⁷ Ato sina te za tãma 're ĩromhuri za'ra wa'aba mo, asib'apito za'ra wa'aba ma, Asib'apito uptabi aba ma 're ĩromhuri za'ra wa'aba mono ne. ⁸ Wapawa'âbâ âna wawada'uri zarina si dama romhuri'wa 're ĩwahâimana za'ra mono norĩ, duré wawada'uri âna wasi'uihã na 're ĩwahâimana za'ra mono norĩ me zama, wa te dama 're ĩ'manharĩ wẽ za'ra mono wa'rãmi, te za Wanhib'apito hã te te wama 're wa'âbâ za'ra. Āhã wasu'u na te za 're asipo're pu'u u'âsi za'ra wa'aba mo.

⁹ Danhib'apito norĩ, aima romhuri'wa norĩ ma, wa tô tãma roti za'ra, romhuri hã te te aima 're 'madâ'â pese za'ra wa'aba mono da, to sina. Taha wa, te za aima romhuri'wa norĩ ma 're ĩ'manharĩ wẽ za'ra wa'aba mo. Tãma 're ropipa za'ra wa'aba mono õ di za. Misi Asib'apito wa'wa te oto aima 're hâimana za'ra wa'wa hâiwa âma, aima romhuri'wa norĩ nhib'apito zama. Aiwapasi te za te te aima 're wa'âbâ za'ra wa'wa, 're ĩromhuri wẽ za'ra wa'aba mono zéb zarina.

'Re ĩhâimana u'âsi mono hã wa'rui'wa zada, tiwaihu'u pese na te te 're ĩda'apawapto mono zé wasu'u

¹⁰ Wa za oto roti na aima 'rãsutu za'ra wa'wa. A norĩ wa'wa hã Wanhib'apito siré si te 're aihâimana za'ra wa'aba mo. Taha wa, Wanhib'apito ma si ĩwaihu'upe hã sa'ëtẽ na tãma 're hâimana mono wa, te za ĩwaihu'u pese zarina aihâimana nhiptete sina 're anomro aba mo. ¹¹ Dasi'wapé 'manharĩ'wa norĩ hã te za sisada 're si'uza za'ra. Tane te za 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimipawaptozbéz ré, 're anomro aba mo, Wa'uburé nhimiroti da, asiptete sina sada 're aihâimana za'ra wa'aba mono da. ¹² Wa norĩ hã wasiré 're ĩwahâimana za'ra mono norĩ me, 're wasi'wapé za'ra mono õ di. Wa'uburé norĩ me si, wa za 're wasi'wapé za'ra, hâiwa nho're âma simiroti wasété na 're ĩhâimana za'ra mono norĩ me. Wa'uburé norĩ hã ti'ai âma dapo're'õ na 're ĩdanomro mono norĩ ma, simiroti pire di,

Wanhib'apito nhimiroti waihu'u'õ'wa 're danomro mono wa.
 13 Taha wa, 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimipawaptobzéb ré, te za 're aihâimana za'ra wa'aba mo. Tawamhã wa'uburé norĩ hã nimahã bâtâ na asô 're sihotu aba mono wamhã, te za 're ì'wapé za'ra wa'aba mo. Tawamhã 're ì'wapé za'ra wa'aba mono na, ãma 're ai'uté za'ra wa'aba mono wa, te za ta norĩ wi 're aiwairébé aba mo.

14 Taha wa, te za asimiza'rese sina 're aihâimana za'ra wa'aba mo. Da'usisizé Ìsa'ëtē na, te za 're asi'usisi za'ra wa'aba mo. Da'usisizé Ìsa'ēne hã tō sena 're ìdahâimana za'ra mono zé, te wasu'u. Duré danho'utu'ubuzé ìtete na te za 're asi'uzza za'ra wa'aba mo. Danho'utu'ubuzé ìtede hã 're ìdanomro wē mono zé, te wasu'u. 15 Duré dapara'uza ìtete na te za 're asipara'uza za'ra wa'aba mo. Dapara'uza ìtede hã ìwasu'uwē na datoï u'âsi da te 're ìdapo're pu'u za'ra mono zé, te wasu'u, rowē u'âsi Wamama siré 're ìdanomro mono zéb da hã oto. 16 Duré ìbaihã 'manharĩ hã te za 're ì'wasari aba mo asi'wawi, da te 're aihãzup tō wa'aba mono da, po'o 'wa ro'o na. Wa'uburé nhimiroti, wa te 're wapari za'ra mono tō da, Wamama ìwaihu'u pese na wa te wasina 're ì'umnhasi za'ra mono zé, te wasu'u, ìbaihã 'manharĩ hã. 17 Da'rãzaza ìtete na te za 're asi'rãzaza za'ra wa'aba mo. Da'rãzaza ìtede hã wanho'reptuzé, te wasu'u. Duré sib'ézé 'wa pa hã te za asiré 're ì'wasari u'âsi aba mo. Sib'ézé 'wa pa hã 'Re ìhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u, te wasu'u, Ìpē'ēzani hã te te wama 're awaihu'u mono da, Ìsimiroti hã. 18 Te aima ìroti za'ra wa'aba zéb zarina, te za uburé 're ì'manharĩ u'âsi za'ra wa'aba mo. Duré ìpē'ēzani te te wama 're ì'waihu'u mono zéb zarina, te za Wamama ma 're aimreme zusi aba mo. Te za tiwi 're ìrowaptērē u'âsi za'ra wa'aba mo, te te 're aipawaptob za'ra wa'aba mono da. Asimiza'rese sina te za 're aihâimana za'ra wa'aba mo, tãma 're aimreme zusi aba mono da. Aiwi 're robzei'õ za'ra wa'aba mono õ di za. 'Re ìhâimana u'âsi mono nhìb'a'uwē 're ìhâimana za'ra mono norĩ ma, te za duré tiwi 're ìrowaptērē u'âsi za'ra wa'aba mo, te te 're apawaptob u'âsi mono da, daro mono bâ. 19 Ìma zama te za duré tiwi 're ìrowaptērē za'ra wa'aba mo, timreme te te ìma 're awaihu'u u'âsi mono da, wē na te dama 're sadawa wasu'u mono da, ìpahi ãna, Cristuhu wasu'uwē hã aré dama ìwaihu'u'õ hã, da te 're waihu'u za'ra mono da oto. 20 Cristu hã te te datēme ìzatōrĩ wa, wa oto ìsadawa wasu'u'wa 're mo, dazazéb 're, 're ìza mono nherē. Taha wa, ìpahi ãna te dama 're sadawa wasu'u mono da, te za tiwi 're ìrowaptērē u'âsi za'ra wa'aba mo, Wamama wi.

Paru te te dama ìroti 'rãsutu zéb ãma, te te ìda'azawizé

21 Titicu hã te za aima ìwasu'u za'ra wa'wa, waihu'u za'ra wa'aba da, ìhâimanazé hã. Ta hã wapawapto wē 'wa, Wanhib'apito ma romhuri'wa duré, wama ìsawi pe hã. 22 Ìme

ĩwahâimana za'ra na te te aima rowasu'u za'ra wa'aba da, wa tô atême satõrĩ za'ra wa'wa, rowasu'u wě zarina, rowě na 're aihâimana za'ra wa'aba mono da oto.

²³ 'Re ĩhâimana u'âsi mono Wamama wi, duré Wanhíb'apito Zezu Cristuhu wi, wa za aima za'ra wa'aba te tiwi 're rowaptêrě u'âsi, te te 're aipawaptob u'âsi za'ra wa'aba mono da, rowě u'âsi âma 're anomro aba mono da, duré 're asisawi pese za'ra wa'aba mono sina 're anomro aba mono da, ta norĩ hã waihu'u pese zahuré wa, asina 're 'madâ'â u'âsi za'ra wa'aba mono da. ²⁴ Uburé Wanhíb'apito Zezu Cristuhu zawi pese 'wa norĩ ma, wa za te tiwi 're rowaptêrě u'âsi, ta norĩ hã Wanhíb'apito tô sena te te 're sawi pese za'ra mono wa, Wamama hã ĩwě na te te 're apawaptob u'âsi mono da.

Piripu norĩ

Piripu norĩ ma, Paru te te ĩrob'ui'érézé

Ībaihâ wasu'uzé

Ā ĩbaihâ hã Paru hã ma tô 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhĩb'a'uwê norĩ ma sômri za'ra, Piripu na 'ri nho'ômo nhisi u. Paru norĩ hã Siraha me, ĩmorĩ'rata na Piripu u simasisi zahuré wamhã, ma tô ĩsazei'ô'wa norĩ hã siwi tiza, dazazéb 're. Tame sima'wara ré hã ma tô dazazéb 're, da'madâ'â'wa hã pawaptob zahuré, ĩmro zama, duré ĩ'ra norĩ zama, Zezusi hã te te saze za'ra da. Awê ma tô oto tâma waprosi zahuré ni, pusi da apã.

Ā ĩbaihâ hã darob amoi ãma dazazéb 're oto sãmra ré, ma tô ãma rob'ui'éré, Piripu norĩ ma. Paru hã ma tô tâma waihu'u za'ra, ãne: Zezusihi zazei'wa norĩ hã te za tô te te 're robzépata za'etê za'ra. ĩsazet'e'wa norĩ ãma ma tô duré tihâtâ'â za'ra, senai'ô na rowasu'u'wa norĩ hã ĩwazari 're hâimana za'ra mono wa. Ma tô duré tâma siwasu'u za'ra, te te 're ĩsawi pese za'ra mono na hã. Ma tô duré tâma roti za'ra, Cristuhu nhirã zarina si 're nomro mono da, ta hã sina 're ĩwata mono ô ne. 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te tâma 're ĩwê za'ra mono zéb zarina si, te te 're 'manharĩ za'ra mono da, ma tô duré tâma roti za'ra, Cristu hã wedepo'o nnonhi'rãmi na dâ'â wa, ĩmama hã te te tâma ĩpisutuzéb zarina, te te sina tâma ĩ'uwaimrami ne.

¹ Wa hã Paru, duré Timotiu, Cristu Zezusihi ma romhuri'wa norĩ, wa ãma aima rob'ui'éré za'ra wa'aba ni, Piripu na 'ri nho'ômo nhisi ãma uburé 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhĩb'a'uwê 're aihâimana za'ra wa'aba mono norĩ ma. Uburé Cristu Zezusihi ãma si 're anomro aba mono norĩ ma, wa ãma aima rob'ui'éré za'ra wa'wa, ĩsazei'wa norĩ 'madâ'â'wa 're ĩhâimana za'ra mono norĩ ma zama, duré dapawapto'wa na 're ĩhâimana za'ra mono norĩ ma zama.

² Wamama ma, wa ai'ãma 're ĩmreme u'âsi za'ra wa'wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, duré Wanhĩb'apito Zezu Cristuhu ma zama, ĩsimizawizé hã ai'ãma 're hâimana u'âsi za'ra wa'aba mono da, rowê u'âsi, ãma 're anomro aba mono da.

Paru hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, Piripu norĩ ãma 're ĩmreme mono zé wasu'u

³ Ai'ãma 're ĩpo're pu'u za'ra wa'aba mono sidâpâsi, wa 'Re ĩhâimana u'âsi mono ãma 're ĩwata u'âsi, ĩnhĩb'apito ãma.

⁴ Duré 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, ai'ãma 're ĩmreme za'ra wa'aba mono sidâpâsi, wa ãma aima 're ĩtoi u'âsi za'ra wa'wa, aihãiba mono bâ wa'aba. ⁵ Cristuhu wasu'uwê hã 're ĩwapari na'rata za'ra wa'aba mono zém hawim haré, te oto ĩsiré ãma 're ĩromhuri u'âsi za'ra wa'aba mo, wa te dama ãma 're ĩropéi

mono zém na hã. Taha wa, wa ĩto sina ai'ãma 're ĩmreme u'ãsi za'ra wa'wa, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono ma hã. ⁶ Ta hã te te asõ'reptu za'ra wa'aba zém na, ĩwẽ na te te ai'ãma ĩsãna'rata za'ra wa'aba zéb zarina, te za te te 're aipawaptob u'ãsi za'ra wa'wa õne u'â, ti'ai u apâ we ĩmorĩzéb u, Cristu Zezusi hã. Taha õ ré, te te aiwi sazâri waihu'u za'ra wa'aba õ di za, te te 're aipawaptob za'ra wa'aba mono zé hã. ĩwẽ si te za tô te te aima 're 'manharĩ u'ãsi za'ra wa'wa, ãma 're anomro wẽ u'ãsi aba mono da. ãne wa tô ai'ãma waihu'u za'ra wa'wa, tô sena na. ⁷ ĩ'uwaibaba wa tô ãne na hã ai'ãma waihu'u za'ra wa'wa. E marĩ wa. ĩpẽ'ẽ 're, ĩma asawi za'ra wa'aba zé hã ĩma 're hãimana u'ãsi mono wa. Romhuri ĩwẽ uptabi hã, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono, tinhimizawi pese zéb zarina te te ĩma ĩpisutuzém na, ma tô ĩsiré tãma 're ĩromhuri za'ra wa'aba mo, tô. ãhãna dazazéb 're, 're ĩhãimana mono ré, ma tô a norĩ wa'aba zama 're ĩromhuri za'ra wa'aba mo ĩsiré. Duré dazazéb 're, 're ĩhãimana mono õ ré hã ma tô duré ĩsiré dama 're ĩwasu'u za'ra wa'aba mo, Cristu hã. Taha wasu'u wẽ hã senai õ newa da te ĩma 're ĩnharĩ za'ra mono ma, te dama 're anharĩ mono ré hã, ma tô ĩsiré 're ĩromhuri za'ra wa'aba mo, duré sena na da te 're waihu'u za'ra mono da, te dama 're wasu'u mono ré hã, damreme wa'rãmi. ⁸ 'Re ĩhãimana u'ãsi mono ma si, tãma ĩwaihu'u pese di, sena na ĩma asawi uptabi za'ra wa'aba na hã, duré ai'ãma 're ĩpẽ'ẽzé uptabi za'ra wa'aba mono na zama. Cristu Zezusihi ma, tãma asawi uptabi za'ra wa'aba ne, wa tô duré wa hã te 're asawi pese za'ra wa'wa duré.

⁹ 'Re ĩhãimana u'ãsi mono ma, wa duré ai'ãma 're ĩmreme u'ãsi za'ra wa'wa, te te 're aipawaptob u'ãsi za'ra wa'aba mono da, 're ĩdazawi za'ra wa'aba mono zé hã aima 're sa'ëtẽ u'ãsi za'ra wa'aba mono da, duré 'Re ĩhãimana u'ãsi mono nhimirowaihu hã 're waihu'u pese za'ra wa'aba mono da. Duré uburé marĩ hã ĩwẽ na ãma 're waihu'u za'ra wa'aba mono da, wa ai'ãma 're ĩmreme u'ãsi za'ra wa'wa, duré ĩwasété na ãma 're waihu'u za'ra wa'aba mono da, asiwi 're wẽ'õ za'ra wa'aba mono da. ¹⁰ Tawapsi te za ĩwẽ si asima 're ĩpisutu u'ãsi za'ra wa'aba mo, ãma 're anomro wẽ wa'aba mono da hã. ãne wapsi, 'ráwi aiwasété na 're asi'marõpãrĩ za'ra wa'aba mono õ di za, nimahã na Cristu apâ we ĩmorĩzéb u hã. ãhã zarina si, te za aiwasété wi, aihãimana nhiptete sina 're anomro u'ãsi aba mo. ¹¹ Taha wa, te za ĩwẽ si 're ĩ'manharĩ u'ãsi za'ra wa'aba mo, Zezu Cristuhu nhimipawaptobzéb zarina si. ãne na ãma 're aihãimana wẽ za'ra wa'aba mono zém na da te 're aiwaihu'u za'ra wa'aba mono wamhã, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono ãma si te za 're dawata za'ra. Tane da, wa ai'ãma 're ĩmreme u'ãsi za'ra wa'wa, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono ma hã.

Paru hã Cristuhu ma si, 're ĩsisõmri mono zé wasu'u

12-13 *Ī*sisānawā norī, e āme ropipa hā *ī*ma *ī*hâimanazéb zarina, ma tô Cristuhu wasu'uwē na te te datēme *ī*ropézé hā mazazâ. Mare di. Āne *ī*ma romhâimana nherē, ma tô da'ahâ na da te 're saze za'ra, Wanhīb'apito wasu'uwē hā. Āne na *ī*āma waihu'u za'ra wa'aba da, wa tô *ī*sima aiwē za'ra wa'wa. Dazazéb 're *ī*hâimanazém na, ma tô da'wapéi'wa norī hā danhib'apito nhorōwa 'madâ'â'wa norī hā siwi *ī*waihu'u uburé, Cristuhu ma romhuri'wa 're *ī*hâimana mono 'ru te, da te dasiwi *ī*nherézém na hā. Da'ahâ na ma tô duré āne na *ī*waihu'u za'ra ni, āhā 'remhā. Dazazéb 're, da te dasiwi *ī*nherē ō 'wa'āhā, ta norī hā Cristuhu wasu'uwē hā te te wapari za'ra ō di aré. ¹⁴ Duré dazazéb 're *ī*hâimana wa, te oto wasisānawā norī hā ahâ na te te sina 're umnhasi u'âsi za'ra Wanhīb'apito hā, taha si te te 're *ī*pawaptob u'âsi mono wa. Taha wa, pahi āna te oto 'Re *ī*hâimana u'âsi mono wasu'u hā te te dama 're wasu'u za'ra, te te sina 're danhimimnhasi za'ra mono nherē, ta norī hā. ¹⁵ Ni'wam norī hā *ī*siniwī da'ahâ na 're dahâimana za'ra mono da si, te Cristuhu wasu'uwē hā te te dama 're wasu'u za'ra, *ī*nhimiromhuri wē zarina, da'ahâ na da te 're saze za'ra mono 'ru te, te te āma 're *ī*ruiwapari za'ra mono wa, ta norī hā. Ni'wam norī si te *ī*uwaibaba te te dama āma 're rowasu'u za'ra, te te āma 're *ī*pawaptob za'ra mono da, sena na ta norī si te te sima 're wē uptabi za'ra mono wa. ¹⁶ Ta norī ma, tāma *ī*zawī za'ra zarina, te Cristu hā te te dama 're wasu'u za'ra, 'Re *ī*hâimana u'âsi mono hā romhuri te te *ī*ma *ī*sōmri na te te āma *ī*waihu'u za'ra wa, Cristuhu wasu'uwē hā senai ō newa da te *ī*ma 're *ī*nharī za'ra mono norī ma, tô sena na te dama 're *ī*'anharī mono na hā, damreme wa'rāmimhā. ¹⁷ Tane nherē, *ī*nhimiromhuri na te te 're *ī*ruiwapari za'ra mono norī hā simirosa'rata wē na te te dama 're wasu'u za'ra mono ō di, Cristu hā. Sima si te te 're *ī*rosa'rata za'ra mono zéb zarina si, te ta norī hā te te dama āma 're rowasu'u za'ra, taré da'ahâ na *ī*simirowasu'u wē niwī 're dahâimana za'ra mono da. Ma tô duré te te 're rosa'rata za'ra, āne hawi te āma 're robzépata za'ētē mono da, dazazéb 're, 're *ī*hâimana mono ré.

18-19 Tane nherē, wē di tô, *ī*ma hā. Ni'wam norī hā simirosa'rata wē na Cristu te te dama 're wasu'u za'ra mono wamhā, duré ni'wam norī hā sima si te te 're *ī*rosa'rata za'ra mono zéb zarina, Cristu te te dama 're wasu'u za'ra mono nherē, wē di tô *ī*ma hā. E marī wa. Cristuhu si te te dama 're wasu'u za'ra mono wa, ta norī hā. Taha si tô *ī*pire uptabi hā te tô wama 're hâimana. Taha wa, āma *ī*to ti, wa hā. *ī*āma 're aimreme zusi aba mono zéb zarina, duré Zezu Cristuhu pē'ēzani nhimipawaptobzéb zarina, wa za rowē na watobro, āne na *ī*ma *ī*romhâimana wasété zém hawi. Āne hā *ī*ma waihu'u pese wa, wa rowē u'âsi 're *ī*hâimana tô. ²⁰ Taha wa, wa tô wa hā *ī*pē'ē 're, 're *ī*si'madâ'â pese, niwamhā *ī*nhimiromhuri na

'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, te âma 're ĩ'uwaimrami mono zém na ĩzô 're robaba tō mono da, õne u'âsi ĩpahi âna te tãma 're romhuri u'âsi mono da, âhãna zama. Âne wa, wa 'rãwi te ĩsima 're 'ruiwapari u'âsi. Âne na tō sena âma 're ĩhâimana mono zém na da te 're ĩwaihu'u za'ra mono wamhã, te za Cristuhu âma si 're dawata za'ra, ĩhãiba ré ré, âma 're ĩhâimana mono na hã, duré âté ĩdã'â da nherê, âma 're ĩhâimana u'âsi mono na zama. ²¹ E marĩ da, wa za 're ĩhâimana tawamhã, ĩhãiba ré ré hã. Cristuhu ma 're ĩsisõmri u'âsi mono da si, 're ĩhâimana mono zé hã. Duré ĩdã'â da wamhã, ĩma wẽ uptabi di duré. ĩhãiba ré 're ĩhâimana mono ré, ĩma 're ĩrowẽ mono zém nhipai u, ĩma wẽ uptabi di za, ĩdã'â wamhã. Âne hã wa tō te ĩsina 're waihu'u u'âsi. ²² E ma hã wa za tawamhã ĩsima wẽ. E da te dasiwi ĩwĩrĩ su'u da si. E ĩhãiba ré ré 're ĩhâimana mono da si a'â. Wã hã 'rãwi te ĩsima pisutu waihu'u õ di, ĩsi'uĩhã na hã. Tane nherê, aré ĩma wẽ di tō, ĩhãiba ré ré a'â 're ĩhâimana siroptu mono da hã. E marĩ wa. Âne wamhã, romhuri ĩwẽ hã wa aré te tãma 're ab'manharĩ u'âsi a'â, Cristuhu ma, te tãma 're ĩda'awaibui mono zém na hã. ²³ ĩnhimirosa'rada hã maparane te 're si'wapé zahuré, ĩpẽ'ẽ 'remhã. Ti'ai âma 're ĩmorizé hã te rême da, wa ĩsima wẽ tō, Cristuhu siré 're ĩhâimana mono da oto, hãwa âma. Âne wamhã, ĩma 're rowẽ uptabi mono di aré, ti'ai âma 're ĩhâimana mono zém nhipai u hã. ²⁴ Tane nherê, ai'udãna za'ra wa'aba, a'â ti'ai âma 're ĩhâimana mono da hã, ĩma wẽ uptabi di aré, te 're aipawaptob za'ra wa'aba mono da hã a'â. ²⁵ Âne na hã wa tō, tō sena na ĩsina waihu'u. Taha wa, 'rãwi wa tō duré ĩsina waihu'u, za a'â asiré 're ĩhâimana za'ra wa'aba mono na hã, ĩnhimipawaptobzéb zarina 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã asina 're ĩ'umnhasi za'ra wa'aba mono zém na asima âma 're sa'êtẽ za'ra wa'aba mono da, duré ato sina âma 're anomro aba mono da hã. ²⁶ Âne wamhã, nimahã na apã âma atẽme ĩmorĩ za'ra wa'aba wamhã, te za Cristu Zezusihi âma aiwata za'ra wa'wa, ĩzabu za'ra wa'aba zém na.

²⁷ Niha za ĩma romhâimana nherê, te za Cristuhu wasu'uwẽ zarina si 're anomro wẽ wa'aba mo, taha si aima pire za'ra wa'aba wa, âma 're aihâimana za'ra wa'aba mono zéb da hã. Âne 're aihâimana za'ra wa'aba mono ré, âma atẽme ĩmorĩ za'ra wa'aba wamhã, wa za ai'ãma waihu'u za'ra wa'wa, simisutu asiptete sina asitob'ru norĩ da, 're aihâimana za'ra wa'aba mono zém na hã, asimirosa'rata misi na, taha zarina 'Re ĩhâimana u'âsi mono, da te dasina 're umnhasi za'ra mono da, Cristuhu wasu'uwẽ hã da te 're ĩsaze za'ra mono zéb zarina. Duré âté âma atẽme ĩmorĩ za'ra wa'aba õ nherê, wa za tō õhõ na si ai'ãma waihu'u za'ra wa'wa, simisutu asiptete sina âma 're aihâimana za'ra wa'aba mono na hã. ²⁸ Asitob'ru norĩ ma, 're aipahi za'ra wa'aba mono da hã, mare di, Cristuhu

zazei'wa norĩ 'ruiwapari'wa norĩ ma hã. ãne hã aipahi ãna sada 're aihâimana za'ra wa'aba mono wamhã, te za ta norĩ hã 'rãwi 're siwaihu'u za'ra, 'Re ãhâimana u'ãsi mono za te te ã'uprosizém na hã, duré a norĩ wa'aba si za te te ã'so' reptu za'ra wa'aba zém na hã. ²⁹ Tinhoprubzéb zarina ma tô aima pisutu za'ra wa'wa, Cristuhu si asina 're umnhasi za'ra wa'aba mono da, Danho'reptui'wa na. Ma tô duré aima pisutu za'ra wa'wa, Cristu dama 're wasu'u za'ra wa'aba mono wa, da'ãma 're ãrobzépata za'ra wa'aba mono zém hawi, Cristuhu si da te 're saze za'ra mono da. ³⁰ Tame ai'rata ãnhamra za'ra wa'aba ré, ma tô asiwi ã'madã'ã za'ra wa'wa, rowasédé hã da te ã'manharĩ na ãma, te robzépata da. Taha na, zahadu te ãrobzépata u'ãsi na ma tô ãhãna hã ãwasu'u hã ãwapari za'ra wa'wa. Tane te za duré a norĩ wa'wa hã 're ãrobzépata za'ra wa'aba mo ãsine, rowasédé hã da te aima 're ã'manharĩ za'ra wa'aba mono zém na hã za.

2

Cristu hã ti'ai u wei morĩ wa, dame ãsi'a'uwézé wasu'u

¹ Cristuhu ãma 're aihâimana za'ra wa'aba mono wa, te oto asiptete sina ãma 're anomro aba mo, tiwi 're aipizari za'ra wa'aba mono ãna. Cristu hã te te 're asawi pese za'ra wa'aba mono na, 'rãwi asina 're ãwaihu'u za'ra wa'aba mono zéb zarina, te duré aima 're rowé wairébé u'ãsi 'wa, asina 're aihãtã'ã za'ra wa'aba mono ãna. 'Re ãhâimana u'ãsi mono pẽ'ézani siré te duré asiré 're aihâimana za'ra wa'aba mo, simisutu. Da te 're robzépata za'ra mono wamhã, ma tô duré da'ãma 're aipẽ'ézé za'ra wa'aba mo, 're dapawaptob za'ra wa'aba mono da. ² Taha wa, ma'ãpé duré asiwi ãma sisiwi wa'aba, ãma 're ãrowé pusi u'ãsi mono zéb da hã, ai'ãma za'ra wa'aba. Aiwapsi te za 're ãrosa'rata za'ra wa'aba mo. Aiwapsi te za duré 're asisawi pese za'ra wa'aba mo. Simisutu rosa'rata wẽ na, te za misi haré rosa'rada hã 're ã'manharĩ u'ãsi za'ra wa'aba mo, uburé marĩ na ãma 're asisaze za'ra wa'aba mono da. ã norĩ na te za asiwi ãma ãsisiwi za'ra wa'wa. Tawapsi, ãma 're rowé uptabi mono di za duré, ai'ãma za'ra wa'aba hã. ³ 'Rãwi asima si 're ãrosa'rata za'ra wa'aba mono zéb zarina, marĩ hã asima 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono õ di za. Duré aipire na dama 're aihâimana za'ra wa'aba mono newa, taré asina 're aiwata za'ra wa'aba mono da, marĩ hã asima 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono õ di za. Duré dama aipire na 're asi'madã'ã ze za'ra wa'aba mono õ di za. Taha wa'rãmi te za ãwẽ na si 're ãdahâimana wazéb za'ra wa'aba mo, aima dapire na da'ãma 're ãrosa'rata za'ra wa'aba mono zéb zarina. ⁴ Asima 're ãwẽ za'ra wa'aba mono zéb uwaibaba si, asima si 're aihâimana za'ra wa'aba mono õ di za. Taha nhipai u, te za duré asiré norĩ ãma zama 're aipo're pu'u u'ãsi za'ra wa'aba mo, te te sima 're ãwẽ za'ra mono zéb zarina, 're pawaptob za'ra wa'aba mono da.

⁵ Cristu Zezusi hã sima si 're hâimana mono õ di. Taha wa, ãsimirosa'rata ne, te za duré a norĩ wa'wa hã 're ãrosa'rata wẽ za'ra wa'aba mo.

⁶ Ta hã 'Re ãhâimana u'âsi mono ne, aiwa uptabi 're hâimana u'âsi mono nherẽ, ti'ai u wei morĩ wamhã, 'Re ãhâimana u'âsi mono ne waihu'u pese na 're hâimana u'âsi mono da hã, sisawi õ di. Sisawi ãna, ma tô wei mo tô, ti'ai u hã.

⁷ Si'uihã na te te sima ãwêzéb zarina, ma tô tirẽ a'â, 'Re ãhâimana u'âsi mono ne, pire uptabi na 're ãhâimana mono zé hã. Ti'ai u wei morĩ wamhã, dazapari dama romhuri'wa ne, ma tô dama 're hâimana. Taha wa, ma tô si'a'uwẽ, dasine 're hâimana mono da, a'â.

⁸ A'uwẽ hãiba na dasine 're hâimana mono wamhã, ma tô sima pisutu, dazapari dama wapu na 're hâimana mono da a'â. 'Re ãhâimana u'âsi mono hã ma tô duré te te 're wapari pese, tidâ'ázéb u. Marĩ 'manharĩ wasété 'wa norĩ pãrĩzém na wedepo'o nhonhi'rãmi na dâ'â da nherẽ, ma tô Timama hã te te 're wapari pese, sisawi ãna.

⁹ Taha wa, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã ma tô tãma pisutu, dâ'â nherẽ, apã hãiwa'utu wa, danhipai u pire uptabi na 're hâimana mono da oto, wẽ uptabi na. Ma tô duré ãsisi hã tãma pisutu, dama sisi pire uptabi na 're hâimana mono da, uburé danhisi nhipai u.

¹⁰⁻¹¹ Taha wa, niwapsi te za aihĩni pese dahi'rãtitõ tãma ana ni, Zezusihi ma, dama ãsisi pire uptabi ma. ãne da, ma tô 'Re ãhâimana u'âsi mono hã tãma pisutu, pire uptabi na 're hâimana mono da. Hãiwa ãma uburé pese hãiba ré 're ãhâimana za'ra mono norĩ hã, duré ti'ai ãma uburé pese hãiba ré 're ãhâimana za'ra mono norĩ zama, te za dahi'rãtitõ tãma ana ni, dama pire wa, adã 're ãhâimana za'ra mono zéb ãma uburé pese 're ãhâimana za'ra mono norĩ zama. Tawamhã tame te za uburé pese dasisõ'a dasiwi sisi za'ra ni oto, ãne: "Õ hã Zezu Cristu, uburé Danhib'apito." ãne na Zezu Cristuhu ãma dawata za'ra wamhã, taha u'ãbã, te za duré 'Re ãhâimana u'âsi mono ãma tawata za'ra ni, Wamama ãma hã.

Cristuhu zazei'wa norĩ hã te te dama 're ãrowa'a za'ra mono zé wasu'u

¹² ãsisãnawã norĩ, ãma asawi pese za'ra wa'aba norĩ hã, ma'ãpé ãwapari pese za'ra wa'aba za. Wa hã tame ai'rata ãhâimana za'ra wa'aba ré, ma tô ãnhimiroti hã ãwapari pese za'ra wa'wa. Tane nherẽ, ãhãna oto ai'rata ãhâimana za'ra wa'aba õ nherẽ, te duré ãnhimiroti hã ãwapari pese za'ra wa'wa, ãma atẽme ãwisi za'ra wa'aba õ nherẽ. Aihâimana prédup sina, te za 're ãromhuri pese za'ra wa'aba mo, 'Re ãhâimana u'âsi mono te te asõ'reptu za'ra wa'aba zéb zarina, 're anomro wẽ wa'aba mono zém na tãma ãma asina 're

uwaimrami u'âsi za'ra wa'aba mono da. ¹³ E marĩ wa. 'Re ãhâimana u'âsi mono hã aipê'ê 're, te te ai'ãma 're romhuri u'âsi za'ra wa'aba mono wa, ãsimipawaptobzém na marĩ na ãma 're sazei pese za'ra wa'aba mono da, duré taha zarina ã'uwaibaba si marĩ hã tãma 're 'manharĩ wê za'ra wa'aba mono da, te te sima 're ã'aiwê za'ra wa'aba mono zéb uwaibaba.

¹⁴ Marĩ na 're nharĩ wasété za'ra wa'aba mono ãna, te za uburé marĩ hã 're ã'manharĩ wê u'âsi za'ra wa'aba mo. Duré 're asisada'ãbã za'ra wa'aba mono ãna, te za marĩ iwê si uburé 're ã'manharĩ u'âsi za'ra wa'aba mo. ¹⁵ ãne na te za tô 're aihâimana wê za'ra wa'aba mo, aiwasédé hã sena na da te ai'ãma 're sa'ra wa'aba mono tô da, duré marĩ 're 'manharĩ wasété za'ra wa'aba mono õ wa, aiwê na 're anomro aba mono da. A norĩ wa'wa hã 'Re ãhâimana u'âsi mono 'ra, 're ã'anomro wê wa'aba mono norĩ hã, wasété uptabi na 're ãhâimana za'ra mono norĩ wazari, duré tiwasété na 're ãsiwamnarĩ pese za'ra mono norĩ wazari, 're aihâimana za'ra wa'aba mono nherê, te za dama 're ãrowa'a za'ra wa'aba mo, 're anomro wê wa'aba mono zém na, wasi hã hãiwa na te te dama 're ãrowa'a za'ra mono ne. ¹⁶ Taha wa, rowasu'u iwê uptabi hã te za dama 're ãsômri za'ra wa'aba mo, ãma 're ãdanomro wê u'âsi mono zéb da hã. ãne hã dama 're 'manharĩ wê u'âsi za'ra wa'aba mono wamhã, wa za aima 're ãto za'ra wa'wa, Cristu za we apã ãmorizéb ãma hã. E marĩ wa, wa za aima 're ãto za'ra wa'wa tamemhã. Ti'ab ré, ai'rata 're ãnhamra aba mono ré, taré te ai'ãma 're ãromhuri pese za'ra wa'aba mono õ zém na hã, ãsiwaihu'u wa za wa hã, wa za tame aima 're ãto za'ra wa'wa, Cristu za apã we ãmorizéb ãma hã.

¹⁷ Sasedoti norĩ hã 'Re ãhâimana u'âsi mono ma, da'ãma romhuri'wa norĩ hã danhimizama na tãma danhoprubzé te te tãma 're ãzata za'ra mono ne, ma tô a norĩ wa'wa hã tãma 're asisômri u'âsi za'ra wa'aba mo, tiwi 're asisawi za'ra wa'aba mono ãna, asina 're ã'umnhasi za'ra wa'aba mono zéb zarina. Duré sasedoti norĩ hã uwa 'ru 'rã'i wa'u ãsé hã, 'Re ãhâimana u'âsi mono ma danhoprubzé, danhimizama te te tãma 're ãzata za'ra mono nhisiwi, te te 're ãsa'wari za'ra mono ne, ãté ãwapru hã wa za sa'wa, sena na za da te dasiwi ãwĩrĩ wamhã, ãdã'ázém na 'Re ãhâimana u'âsi mono ma, ãsina ãnhoprubzéb da. ãne na za ãma romhâimana nherê, ãma rowê uptabi di za. Duré aima ãtoi uptabi za'ra wa'aba di za, ãne na ãma romhâimana nherê. ¹⁸ Taha wa, te za duré a norĩ wa'aba zama ãzabãdã ãma ato za'ra wa'wa ãsiré.

Timotiuhu wasu'u, Epaprodituhu wasu'u me

¹⁹ Aiwasu'u wê za'ra wa'wa hã za te wapari wa, ãma rowê hã, ãwasu'u hã za wapari za'ra wa'aba wa, za aima ãrowê za'ra wa'aba ne. Taha wa, wa tô ãsima wê, Timotiu hã te ãma atême satõrĩ su'u za'ra wa'aba da. Wanhĩ'apito Zezusi hã ãne hã sena na te te ãma pisutu wamhã, wa za tô ãma atême satõrĩ

za'ra wa'wa, aima ĭwasu'u za'ra wa'aba 'wa da hã, duré apâ we ĭtême wisi wa, te te ĭma aiwasu'u za'ra wa'aba da hã. ²⁰ Āmemhã ni'wa hã ĭma hâimana õ di, ĭsine te te 're ĭ'asawi pese za'ra wa'aba mono 'wa hã. Tô õhõ si, te ĭsine te te 're asawi pese za'ra wa'wa. Taha si te tô sena ai'âma 're hâtâ'â u'âsi za'ra wa'wa Timotiu hã, rowẽ na si âma 're aihâimana za'ra wa'aba mono da. ²¹ Tanei õ di, ni'wam norĩ hã. 'Râwi te sima si marĩ zô 're sôpré, te te sima 're ĭwẽ za'ra mono zéb uwaibaba si. Zezu Cristu te te tãma 're ĭ'awẽ mono zéb zô, sima 're sôpré mono õ di, ta norĩ hã. ²² Tane nherẽ, Timotiu hã 're ĭmorĩ wẽ na ma tô ĭwaihu'u za'ra wa'wa, da te 're pibui wasété mono nherẽ, 're ĭsipizari mono õ na hã. Ta hã ma tô ĭsiré te te 're romhuri u'âsi, Cristuhu wasu'uwẽ na hã. Ni'wa hã timama siré si te te 're ĭromhuri u'âsi mono ne, ma tô ĭsiré te te 're romhuri u'âsi, ta hã. ²³ Taha wa, wa tô ĭsima wẽ tô, âme niha za ĭma ĭromhâimanazém na, te ĭsina waihu'u wamhã, Timotiuhu si te âma atême satõrĩ za'ra wa'aba da, romhutu na, taha si te te aima ĭwasu'u za'ra wa'aba da. ²⁴ Wanhib'apito si wa tô ĭsina umnhasi, te te ĭma pisutu da, ĭzama âma atême ĭmorĩ za'ra wa'aba da, romhutu na.

²⁵ Wasisânawã Epaproditu hã ma tô we ĭtême ĭsatõrĩ za'ra wa'wa, te te ĭma asadawa wasu'u za'ra wa'aba da, duré nasi ĭ'âma siwãrĩ da, te robzépata wa, marĩ zô nasi ĭwi ĭrowaptâ'â na hã. Cristuhu wasu'uwẽ na ĭsiré romhuri'wa ta hã, duré wanhitob'ru norĩ, wasiré wa te 're ĭ'a'wapéi mono. Wẽ uptabi di, ta hã. Tane nherẽ, wa tô waihu'u, Timotiuhu wana, te âma atême satõrĩ za'ra wa'aba da apâ. ²⁶ Ta hã te te duré apâ asabu ze za'ra wa'aba di, uburé ai'âma pẽ'êzé za'ra wa'aba wa. Duré ai'âma hâtâ'â za'etê za'ra wa'aba di, âme ĭhâzé na ĭsiwasu'uzé hã wapari za'ra wa'aba wa. Taha wa, wa za tô âma atême satõrĩ su'u za'ra wa'wa, Timotiuhu wana. ²⁷ Tô sena ma tô aré dârâ tô, hâzé wa. Tane nherẽ, 'Re ĭhâimana u'âsi mono hã ma tô âma aiwamri, dâ'â tô da. Taha âma si õ di, ĭsiwamrizé hã. Te te pese wamhã, ĭ'âma zama ma tô duré aiwamri, ĭwi robzei'õ nherẽ, robzei'õ uptabi tô da ĭwi, ĭsipai u. ²⁸ Taha wa, wa ĭsima wẽ upta oto, te âma atême satõrĩ su'u za'ra wa'aba da apâ, atõmo na sabu za'ra wa'aba wa, aima rowẽ uptabi za'ra wa'aba hã. Duré wa hã ai'âma ĭhâtâ'â za'ra wa'aba zéb zarina, ĭwi ĭrobzei'õzé hã ĭma si'utõrĩ hã, asabâdâ za'ra wa'aba. ²⁹⁻³⁰ Taha wa, ma'âpé âma atême wisi aba wamhã, asiwi sawi wẽ za'ra wa'aba za Epaproditu hã, ato sina za'ra wa'aba, wasiré Wanhib'apito zazei'wa oto 're wahâimana za'ra mono na dâ'âsina, duré wasi'âma 're wasisânawã za'ra mono wa. Te za duré asiwi ĭhâimana wazéb za'ra wa'wa. Ni'wam norĩ hã ĭsine 're ĭhâimana wẽ za'ra mono norĩ zama, te za duré asiwi ĭhâimana wazéb za'ra wa'wa. E marĩ zarina, te za asiwi ĭhâimana wazéb za'ra wa'wa, Epaproditu hã. Ta hã

tãma romnhimimnhasi nherẽ, ma tô sisawi ãna romhuri pese, Cristuhu ma. Taha na, te aré dêrâ. A norĩ wa'wa hã romhã na asimroi wa'aba wa, asiwi ãpawapto waihu'u aba õ wa, ma tô õhõ si ãpawapto pese, ai'upana za'ra wa'aba. Æne wa, te za ato sina apã asiwi ã'ari wẽ wa'wa, atẽme wisi za'ra wa'aba wẽ te.

3

Dasihawim na dasisõ'reptuzé da te dasina 're ãuwaimrami waihu'u za'ra mono õ zé wasu'u

¹ Æsisãnawã norĩ, ma'ãpé asima 're atoi u'ãsi za'ra wa'aba mono za, Wanhib'apito ãma oto 're anomro aba mono wẽ te. Te aima ãrob'ui'ééré 'rata za'ra wa'aba zém na, te ãma aima ãsisiwi za'ra wa'aba zém na hã, te ãsiwi ãma ro'wa'réré õ di za. Mare di. Ai'udãna za'ra wa'aba, wa za tô ãnhimi'ui'ééré na aima ãma sahu za'ra wa'wa, te ãma aima ãrob'ui'ééré 'rata za'ra wa'aba zém na hã, tô sena Cristuhu wasu'uwẽ hã 're ãsaze za'ra wa'aba mono zém na, asina 're asiptete u'ãsi za'ra wa'aba mono da. ² Taha wa, te za a norĩ wa'wa hã 're asi'madã'ã pese za'ra wa'aba mo, wapsã dazada 're ãsiwamnarĩ za'ra mono ne, rosa'rata wasété na dazada 're ãhãimana za'ra mono norĩ wi. Marĩ ãwasété si te ta norĩ hã te te 're 'manharĩ za'ra. Æne te ta norĩ hã te te dama 're rowasu'u za'ra: "Aibã norĩ hã Cristu te te 're saze za'ra mono da, te te sima 're wẽ za'ra mono wamhã, te za da te 're sihãiwata nhihãri za'ra, taha zarina 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã ãma 're sib'a'uwẽ za'ra mono da." Æne te ta norĩ hã te te dama 're roti za'ra, senai'õ na. Tane nherẽ, te ta norĩ hã dahãiba hã taré te te dawi 're wamnarĩ za'ra, taha zarina 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã ãma 're sib'a'uwẽ za'ra mono da newa. ³ Ta norĩ hã sena na 're hãimana za'ra mono õ di, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhib'a'uwẽ na hã. Wa norĩ si, wa 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhib'a'uwẽ uptabi hã 're wahãimana za'ra, Æpẽ'ẽzani nhimipawaptobzém na ãma 're wawata za'ra mono wa. Taha wa, marĩ hã wasi'uihã na wa te 're ã'manharĩ za'ra mono zém na 'rãwi 're wasi'umnhasi za'ra mono õ di, wasihawim na wanho'reptuzé hã wa te wasina ãma 're ãuwaimrami za'ra mono da hã. Cristu Zezusi, ãwẽ te te wama ã'manharĩ za'ra zém na si, wa tô wa te wasima ãma 're rowẽ za'eté uptabi za'ra, taha zarina si te te oto 're wa'anho'reptui mono wa, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã. ⁴ Ni'wam norĩ hã te tô 'rãwi 're si'madã'ã ze za'ra, marĩ hã si'uihã na te te 're ã'manharĩ za'ra mono zém na hã, taha zarina, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã ãma 're sib'a'uwẽ za'ra mono da newa. Marĩ hã wasihawi wasi'uihã na wa te 're ã'manharĩ za'ra mono zém na, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã te te 're wa'anho'reptui mono 'wa'ãhã, tô ãbãre wa aré wa hã danhipai u 're ãsi'umnhasi, marĩ hã ãsihawi te 're ã'ab'manharĩ mono zém na hã, taha zarina, ãsi'uihã na ãsisõ'reptuzé hã te ãsina ãma uwaimrami da. ⁵ E marĩ wa. Æwaptã'ãzém hawi bãdã hã 8 na ã'ãma ne parimhã,

ma tō īnhihâiwata nhizâri ni, zudezu norĩ 're īhâimana za'ra mono zéb zarina. Wa hã Izarazéhé nhihudu 're īhâimana mono. Duré ĩ'ra Bēzamiĥĩ nhihudu 're īhâimana mono. Wa hã duré ebreusi uptabi. E marĩ wa. Īhi'rata norĩ hã uburé ebreusi uptabi 're hâimana za'ra mono wa, da te 're wa'ru za'ra mono ãna. Duré parisezu na dame 're īhâimana mono wa, wa tō 'Re īhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rada hã te 're 'madâ'â pese, Mozési te te ãma ĩrob'ui'éré hã, ĩsimiroti na hã. ⁶ Wasiré zudezu norĩ hâimanazém na, 'Re īhâimana u'âsi mono ma, 're īhâimana mono da, wa tō 're ĩsiwasutu u'âsi aré. Taha wa, Zezusihi zazei'wa norĩ ma, wa tō te tãma 're rob'manharĩ wasété za'ra, Zezusi hã 'Re īhâimana u'âsi mono 'ra õ newa, ta norĩ hã te 're ĩ'ruiwapari za'ra mono zéb zarina, te te 're robzépata za'ra mono da. Uburé 'Re īhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rada hã wa tō duré te 're 'madâ'â pese tō, taha zarina 'Re īhâimana u'âsi mono te te ĩwēsãmri da newa. Taha wa, nima hã ĩsimiroti te ãma ĩ'upa na da te dasiwi ĩwaih'u õ di.

⁷ Āne na 're īhâimana 'rata mono zém na aima ĩsi'rãzarõtõ za'ra wa'aba zé hã ĩma wē di aré, taha si ĩma pire wa, taha zarina 'Re īhâimana u'âsi mono te te ĩwēsãmri da newa. Tane nherē, Cristuhu ma oto 're īhâimana mono wamhã, tarére oto ĩma hã, 're īhâimana 'rata mono zé hã. ⁸ 'Re īhâimana u'âsi mono te te ĩwēsãmri da, uburé marĩ hã ĩsihawim na te 're ĩ'ab'manharĩ mono zé hã taré uptabi oto ĩma hã. Misi te ĩpire uptabi hã ĩma 're hâimana oto. Īnhib'apito, Cristu Zezusi hã 'rãwi te ĩwaih'u pese da si, te ĩma 're hâimana oto, taha si. Marĩ zõ 're īnhimipari mono õ di oto, ta hã ĩma tarére wa. Roprum ne, te ta hã ĩma 're hâimana oto, 're īhâimana 'rata mono zé hã. Taha wa, Cristuhu niwĩ īhâiba na te ĩsaprĩ wē da si, wa 're ĩsi'madâ'â wē u'âsi. ⁹ Misi haré Cristuhu ãma si oto 're īhâimana mono da, wa tō īhâimanazéb 'rada hã 'rãwi ĩsiwi wē'õ pese. 'Re īhâimana u'âsi mono nhimiroti na Mozési te te ãma ĩrob'ui'éré hã, ĩsi'uihã na te 're ĩ'madâ'â pese mono na 'Re īhâimana u'âsi mono te te ĩwēsãmri da, ĩsina 're īnhimipari mono õ di oto. Cristu hã te ĩsina 're ĩ'umnhasi mono zéb zarina si, 'Re īhâimana u'âsi mono te te ĩwēsãmrizéb ré si, wa oto 're īhâimana, taha si te te ĩpisutu wa oto. ¹⁰⁻¹¹ Cristu hã 'rãwi te ĩwaih'u pese da si, wa tō ĩsima wē, wa hã. Ta hã dâ'â nherē, apã hãiwãutu wa, te oto siptete sina 're hâimana u'âsi. Tane duré, wa hã 're īhâimana 'rata mono zé hã oto ĩma si'utõrĩ wa, duré taha wa'rãmi īhâimanazép tém na si oto 're īhâimana mono wa, wa ĩsima wē, īnhiptete sina taha ãma si oto 're īhâimana mono da, ĩsimipawaptobzé ĩwē ré si. Āne hã wa tō duré ĩsima wē, Cristu hã ti'ab ré te te 're ĩrobzépata mono ne, te 're ĩrobzépata mono da si, ĩsine. Cristu hã dazada ĩdâ'â ne, 're īhâimana 'rata mono zé hã ĩma ĩsi'utõrĩ da si, wa tō ĩsima wē, 'Re īhâimana u'âsi mono

hã te te sima ãwẽ wamhã, te te ãma pisutu da, ãsiré 're ãhãimana u'ãsi mono zéb da hã.

Dawara na romnhimiré'ézé wasu'u

¹² Wa hã uburé marĩ hã 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te ãma ãpisutuzéb zarina, 're ãhãimana mono zém na te ãsina 're ãuwaimrami mono na, 're ãsi'madã'ã mono õ di. Mare di. Zahadu te ãsina uwe õ di, wa hã. Tane nherẽ, wa tô taha zô 're ãsiwasutu u'ãsi, ãwẽ uptabi hã nimahã na te ãsina sô'õtô da. ãhã da, ma tô Cristu Zezusi hã ããma tinhib'a'uwẽ. ¹³ ãsisãnawã norĩ, wa hã 'rãwi 're ãsi'madã'ã mono õ di tô, 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te ãma ãpisutuzéb zarina, 're ãhãimana mono zém na te ãsina ãuwaimrami na hã. Dawara na 're dasirẽme za'ra mono da, 're dasipibu za'ra mono wamhã, dasibabarãi u apã da te 're rob'madã'ã za'ra mono õ di. Dasisõwap si te da te 're rob'madã'ã za'ra, õne haré. Tane duré, wa hã marĩ te 're ã'ab'manharĩ mono zém na 're ãsipo're pu'u zahu mono õ di. Mare di. E marĩ wa. Õne haré marĩ ãwẽ hã ãnhowa 're ãhãimana mono zô si, wa tô te 're rob'ruiwapari u'ãsi. ¹⁴ Marĩ ãwẽ hã da te dasina 're sô'õtô za'ra mono da, taha zô 're dasirẽme za'ra mono wamhã, awa'awi u'ãsi 're ãdasisa'rei mono ne, wa marĩ ãwẽ uptabi zô 're ãsiwasutu u'ãsi, Cristu Zezusihi dã'ázém na 'Re ãhãimana u'ãsi mono, 're ãhãimana mono zép té, za te te ãma ãsõmri zô si.

¹⁵ Wa norĩ hã 'Re ãhãimana u'ãsi mono pẽ'ézani te te wama 're ã'awaihu'u mono zém na si, waprédup sina ãma 're ãwahãimana za'ra mono norĩ hã, ãne zô wa za tô wa te ãma 're rosa'rata u'ãsi za'ra. Wa za tô ãhã zô si wasima wa te 're rob'ruiwapari u'ãsi za'ra. Tane nherẽ, ni'wam norĩ hã asiré 're ãhãimana za'ra wa'aba mono hã rosa'rada aimawi na ã'upana te te 're rosa'rata za'ra mono wamhã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã te za te te tãma 're waihu'u za'ra, tô õhõ na si wasiré te te ãma 're rosa'rata za'ra mono da oto. ¹⁶ 'Re ãhãimana u'ãsi mono pẽ'ézani te te wama 're ã'awaihu'u mono zém na si, wa za tô ãma 're wahãimana za'ra, tô õhõ na si.

¹⁷ ãsisãnawã norĩ, ma'ãpé 're ãmorĩ wẽ ne, ãsine 're anomro wẽ wa'aba mono za. Ni'wam norĩ ma, tãma ãma 're ãwasisanho za'ra mono zéb zarina, wasine 're ãhãimana wẽ za'ra mono norĩ ne, te za a norĩ wa'aba zama ãma 're aihãimana wẽ za'ra wa'aba mo. ¹⁸ Ni'wam norĩ hã ahã na Cristu hu zazei'wa 're hãimana za'ra mono newa, te tihãimana wasété zarina, Cristu hã wedepo'o nhonhi'rãmi na dazada ãdã'ázé wasu'u da, 're hãimana za'ra. ã norĩ wasu'u na hã ahã na wa tô te ãma aima 're rowasu'u za'ra wa'wa. Tane nherẽ, ãhãna wa duré aima ãma sahu za'ra wa'wa, ãwawa sina te ãma aima rowasu'u za'ra wa'aba nherẽ, rob'ui'ére na hã. ¹⁹ Ta norĩ hã 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhitĩ, dapẽ'ẽ 're dadã'ã u'ãsi ne 're ãdahãimana za'ra mono zéb u, te za 're nomro, ropipa u. E marĩ wa. Ta norĩ hã te

te sima 're ĩwě za'ra mono zéb uwaibaba si, te marĩ hã tihâiba ma te te 're 'ruiwapari za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono upana. E ta norĩ hã tihâimana wasété na 'râwi 're siwě'ô za'ra mono â bâ, te bété sina 're wata za'ra, 're ĩhâimana wě uptabi za'ra mono na hã. Ti'ai âma uburé marĩ hã ĩwasété na si, te ta norĩ hã te te sima 're rosa'rata wasété u'âsi za'ra. ²⁰ Tane nherě, wa norĩ ma hã ti'ai âma waza'rui uptabi hã wama 're hâimana za'ra mono ô di. Hâiwa âma si te waza'rui uptabi hã wama 're hâimana za'ra. Ta hawi za wei wazô ĩmorĩ zô si, wa wato sina wasina sô 're wanhimipari u'âsi za'ra, Wanho'reptui'wa zô, Wanhib'apito Zezu Cristuhu zô si. ²¹ Taha si te uburé marĩ hã tiwaihu'u pese na te te 're ab'madâ'â, siptete uptabi wa. Taha wa, tiwaihu'u pese na te za wahâiba ĩtém na wama âma saprĩ za'ra, wahâiba ĩsib'uwere ré 're ĩwanomro 'rata mono zém hawi, ĩsi'utôrĩ pese hawi. Tawamhã wahâiba ĩtéb ré, Cristuhu hâiba ne ĩwě uptabi ré, wa za oto 're wahâimana u'âsi za'ra, ĩ'rata.

4

Paru hã te te dama ĩroti 'rãsutuzé wasu'u

¹ Taha wa, ĩsisânawã norĩ, ĩma asawi pese za'ra wa'aba norĩ hã, ma'âpé Wanhib'apito âma asiptete sina 're aihâimana u'âsi za'ra wa'aba mono za. Ai'âma ĩpě'ézé uptabi za'ra wa'aba wa, 'râwi te asabu za'ra wa'aba neza. Romhã na nherě, te asina ĩma 're ĩrowě zani za'ra wa'aba mo. Taha wa, wa tô te dama 're aiwasu'u wě za'ra wa'wa, ĩto sina. Āne wa, te za asiptete sina ôhõ âma si 're aihâimana u'âsi za'ra wa'aba mo.

² ĩhidiba norĩ, Ewodiza duré Sĭtiti, âne wa za aima roti pese 'wa, asisada 're aihâimana wasété aba mono wa. A norĩ wa'wa hã Wanhib'apito nhib'a'uwě, 're aihâimana aba mono wa, ma'âpé rowě na si apâ asiré 're aihâimana aba mono, asisada 're aihâimana wasété aba mono âna. ³ Duré a hã ĩpawapto wě 'wa, ma'âpé â pi'ô norĩ hã pawaptob zahuré na. Ta norĩ hã ma tô ĩsiré te te 're romhuri pese zahuré, Cristuhu wasu'uwě na wa te dama âma 're ĩropéi mono na hã. Temetihi siré zama ma tô te te 're romhuri zahuré, duré uburé ĩsiré romhuri'wa norĩ siré zama. Uburé te â norĩ nhisi hã dame 're hâimana za'ra ĩbaihã na hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'rata za 're ĩdahâimana u'âsi za'ra mono norĩ nhisi ré, ĩbaihã 're ĩhâimana mono na hã.

⁴ Ma'âpé atoi u'âsi 're aihâimana za'ra wa'aba mono, Wanhib'apito âma oto 're anomro aba mono na dâ'âsina. Wa za duré aima âma sahu za'ra wa'wa. Ma'âpé atoi u'âsi âma 're aihâimana za'ra wa'aba mono za.

⁵ Aiwaimri te za dama 're aihâimana za'ra wa'aba mo, ĩwě na. E marĩ wa. Wanhib'apito hã za we apâ morĩ su'u na dâ'âsina. ⁶ Marĩ na 're aihâtâ'â za'ra wa'aba mono âna, te za oto 're aihâimana za'ra wa'aba mo. 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, 're aimreme zusi aba mono zép sidâpâsi, te za duré tiwi 're

ĩrowaptêrê za'ra wa'aba mo, uburé marĩ zô aiwi 're ĩrowaptâ'â za'ra wa'aba mono zém na hã. Aipê'ê 're, âma 're aiwata za'ra wa'aba mono sina, te za asi'âma tâma 're aimreme zusi aba mo. ⁷ Rowê hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te wama 're ĩ'apisutu mono hã, ĩwê uptabi hã te wama 're hâimana za'ra, da te 're ĩwaihu'u za'ra mono ô hã. Taha si te za te te 're aipê'ê nomri wê za'ra wa'wa, marĩ na 're aihâtâ'â za'ra wa'aba mono âna 're aihâimana za'ra wa'aba mono da, Cristu Zezusihi âma oto 're anomro aba mono zéb zarina. Âne hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono hawi rowê hã aima 're hâimana za'ra wa'aba mono da, te za asi'âma tâma 're aimreme zusi u'âsi aba mo.

⁸ ĩsisânawã norĩ, ĩnhimiroti na wa za oto âma aima 'rãsutu za'ra wa'wa, âhãna te âma aipo're pu'u za'ra wa'aba zém na hã. Uburé marĩ hã tô sena 're ĩhâimana za'ra mono na si te za asima 're ĩrosa'rata za'ra wa'aba mo, duré marĩ hã da te dasima 're ĩwazéb za'ra mono na hã, duré uburé marĩ hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma ĩwê uptabi na hã, duré marĩ hã wasété âna 're ĩhâimana za'ra mono na hã, duré uburé marĩ ĩwê hã da te 're ĩsawi pese za'ra mono na hã, duré uburé marĩ hã wê wa, âma 're ĩdatob'uzu za'ra mono na hã. Âne na si te za uburé marĩ ĩwê uptabi na asima 're ĩrosa'rata za'ra wa'aba mo, da te dasima 're ĩwasu'u wê za'ra mono na si. ⁹ Te aima 're rowasu'u za'ra wa'aba mono ré, aipo're na 're ĩwapari za'ra wa'aba mono zéb zarina, ma tô 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti hã ĩwaihu'u pese za'ra wa'wa. Duré ai'rata 're ĩnhamra aba mono ré, atômo na asiwi 're ĩ'madâ'â aba mono na, ma tô duré ĩwaihu'u pese za'ra wa'wa. Âne na uburé marĩ na aima 're ĩsisanho za'ra wa'aba mono zéb zarina, te za 're aihâimana wê za'ra wa'aba mo. Âne wamhã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã wama rowê nhomri'wa hã te za 'râwi asiré 're hâimana u'âsi za'ra wa'wa.

Paru hã danhoprubzé wa'rãmi, da'âma ĩwatazé wasu'u

¹⁰ Âne wa, aima ĩtoi uptabi za'ra wa'aba di âhãna hã, aré ai'âma 're rob'é'é hã za'ra wa'aba mono nherê, apâ ĩ'âma asipo're pu'u za'ra wa'aba wa, we ĩma asôprub za'ra wa'aba zém na hã. Taha wa, wa Wanhib'apito âma ĩwata, ĩtoi uptabi wa, aima za'ra wa'aba hã. Âté ĩ'âma 're aipo're pu'u u'âsi za'ra wa'aba mono nherê, marĩ hã aima 're hâimana za'ra wa'aba mono ô di, we ĩma asôprub za'ra wa'aba zém na asiwi ĩzawi za'ra wa'aba zéb da hã. Tane nherê, ma tô ĩ'âma 're aipo're pu'u u'âsi za'ra wa'aba mo tô. ¹¹ E tawamhã, nimahã na marĩ zô ĩwi ĩro'wanhi'riti zarina, ĩsina 're ĩhâtâ'â mono wa, wa âne aima ĩsiwasu'u za'ra wa'wa, âhãna hã. Mare di. Taha wab ô di. Âté nimahã na marĩ zô ĩwi 're ro'wanhi'riti mono nherê, duré niha ĩma 're romhâimana mono nherê, wa ĩsina 're ĩhâtâ'â mono âna 're ĩhâimana u'âsi tô. ¹² Âne hã ĩma waihu'u pese di, marĩ zô dawĩ 're ĩro'wanhi'riti za'ra mono zém

na 're ĩdahâimana za'ra mono zé hã. ãne hã te dame pibui ahâ di. Duré danhimarĩ ahâ na 're ĩdahâimana za'ra mono zé hã ĩma waihu'u pese di. Niha ĩma 're romhâimana mono nherẽ, wa tô waihu'u, robzei u'âsi 're ĩhâimana mono zém na hã. Nimahã na hã ĩsai ahâ wamhã, duré mra te 're sépata mono nherẽ, tane nherẽ, ĩma 're rowẽ u'âsi mono di, ãne hã aiwa ĩma hã. Nimahã na hã marĩ zô ĩwi 're ro'wanhi'riti mono õ wamhã, duré áté marĩ zô ĩwi 're ro'wanhi'riti mono nherẽ, ĩma rowẽ di. ãne wa, wa ĩto sina 're ĩhâimana. E marĩ wa. ĩma 're ĩromhâimana mono zé hã aiwa wa. ¹³ ãne hã niha ĩma 're romhâimana mono nherẽ, sada 're ĩnhiptete mono di. E marĩ wa. Cristu hã ĩnhiptetezé te te ĩma sada 're anhomri u'âsi mono wa.

¹⁴ Tane nherẽ, ĩma wẽ uptabi di, we asiwi ĩpawaptob za'ra wa'aba zé hã, ãhãna ãme te robzépata ré hã. ¹⁵ Piripuu ãma 're aihâimana za'ra wa'aba mono norĩ, tame duréihã ĩnhiptete zarina, Cristuhu wasu'uwẽ hã wapari na'rata za'ra wa'aba wamhã, a norĩ wa'aba si ma tô ĩ'ãma ana wẽ wa'wa, ĩma asõprub za'ra wa'aba zém na hã, rowahutu u asiré 're asirã'õtõ aba mono norĩ hã. Masédoniza na asipti'a nho'õmo nhisi hawi wa'aba oto ĩmorĩ wamhã, ĩsazei'wa norĩ hã daza'ruĩ amoi ãma 're ĩhâimana za'ra mono norĩ hã ĩ'ãma sina za'ra õ di, asine za'ra wa'aba hã. A norĩ wa'aba si ma tô asiwi ĩpawapto wẽ wa'wa tô, ãma ĩhâimanazéb da hã. ãne hã aima waihu'u pese za'ra wa'aba di. ¹⁶ Duré aihawi za'ra wa'aba ĩmorĩ wamhã, Tesaronita na 'ri nho'õmo nhisi ãma ĩnhamra ré hã, ma tô duré ĩpawaptobzéb da hã nasi asiwi ĩsõmri za'ra wa'wa, ĩma, marĩ zô nasi ĩwi rowaptã'ã sidãpãsi. ¹⁷ E asõprub za'ra wa'aba zém na ĩma ãma sahu za'ra wa'aba da, wa tô ãne hã aima waihu'u za'ra wa'wa. Mare di. ĩsãna'rata hawi ĩ'ãma 're ana wa'aba mono zéb zarina, 'Re ĩhâimana u'âsi mono si, ĩwẽ na za te te aipawa'ãbã za'ra wa'aba na te te aima ãma sa'ëtẽ za'ra wa'aba da si, wa tô te ai'ãma 're 'madã'ã u'âsi za'ra wa'wa. ¹⁸ ãme wa tô uburé marĩ hã ĩsima waibui wẽ, we asiwi ĩpawaptob za'ra wa'aba zé hã. Epaprodu tu hã ma tô we ĩma ãwisi wẽ, we ĩma asõprub za'ra wa'aba zé hã. Taha wa, marĩ zô ĩwi rowaptã'ã õ di oto. Sa'ëtẽ na te za oto marĩ hã ĩma tihãiba. ãne wa, wa ĩsina ai'uze za'ra wa'wa, we ĩma asõprub za'ra wa'aba zém na hã. Asõprub za'ra wa'aba zé hã wẽ uptabi di, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma hã. Wedewati ĩsadaze hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, da te 're ĩzata za'ra mono zéb zarina, tãma ãma 're ĩrowẽ pusi mono ne, tãma wẽ uptabi di duré ãhãna hã, we ĩma asõprub za'ra wa'aba zé hã. ¹⁹ A norĩ wa'aba ma zama, te za 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ĩnhib'apito hã uburé marĩ hã ĩwẽ uptabi hã te te aima 're sõmri za'ra wa'wa sa'ëtẽ na, marĩ zô aiwi 're rowaptã'ã za'ra wa'aba mono wamhã,

duré aiwi 're robzei'õ za'ra wa'aba mono wamhã. Tinhibro hã te za sa'ëtê na te te aima 're sômri za'ra wa'wa ïwê hã, Cristu Zesusihi âma tô sena 're anomro aba mono zêb zarina.
²⁰ Taha wa, Wanhîb'apito 'Re ïhâimana u'âsi mono âma si, 're wawata u'âsi za'ra wa'aba mono za, Wamama âma si. Tane tô.

Paru hã te te ïdazawi 'rãsutu zé wasu'u

²¹ Ma'âpé uburé ïma âma sawi za'ra wa'aba, 'Re ïhâimana u'âsi mono nhib'a'uwê oto 're ïhâimana za'ra mono norï hã tamemhã, Cristu Zesusi, Danho'reptui'wa na te te sina 're ï'umnhasi za'ra mono norï hã.

Âme ïsisânawã norï hã, ïsiré romhuri'wa norï hã ï'rata 're ïhâimana za'ra mono hã te duré âma asawi za'ra wa'wa, ïsiré.
²² Uburé 'Re ïhâimana u'âsi mono nhib'a'uwê norï, âme 're ïhâimana za'ra mono norï hã te duré âma asawi za'ra wa'wa. Apito Sezaha nhorõwa âma 'ri 'rãihã 're, romhuri'wa norï zama te duré âma asawi za'ra wa'wa dame, wasiré ïsazei'wa norï hã.

²³ Wanhîb'apito Zezu Cristuhu ma, wa ai'âma 're ïmreme u'âsi za'ra wa'wa, ta hã te te 're asawi pese za'ra wa'aba mono wa, te te 're aipawaptob u'âsi za'ra wa'aba mono da.

Corosu norĩ **Corosu norĩ ma, Paru te te ĩrob'ui'éérézé** **Ībaihâ wasu'uzé**

Paru hã darob amoi âma dazazéb 're hâimana sirõmo, ma tô rowasu'u hã wapa, Zezusihi zazei'wa norĩ ma, roti senai'õ na da te tâma 're ĩrowasu'u za'ra mono zém na hã, Corosu âma 're ĩsi'ubumroi mono norĩ ma hã. Taha wa, Paru hã ma tô Corosu norĩ ma rob'ui'ééré za'ra, roti senai'õ wi, te te uwati za'ra da. Ma tô duré tâma roti za'ra, Zezusi hã apâ te te saze za'ra da, Epaprasi hã ĩmorĩ'rata na te te tâma ĩwaihu'u za'ra zéb zarina. Epaprasi hã Corosu âma ĩsazei'wa norĩ 'madâ'â'wa, ta hã. Paru hã ma tô duré tâma waihu'u za'ra, âne: Zezusihi si siminho'reptu waihu'u pese di. Duré taha si dawasédé hã te te dama 're aparĩ waihu'u pese mono di.

1-2 Wa hã Paru, Cristu Zezusihi zadawa wasu'u'wa, wa 're ĩhâimana, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te sima ĩwězéb zarina. Taha wa, wa âma aima rob'ui'ééré za'ra wa'wa, Corosu na 'ri nho'õmo nhisi âma 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhib'a'uwě 're aihâimana za'ra wa'aba mono norĩ ma. Wasisânawã Timotiu te duré âma asawi za'ra wa'wa. A norĩ wa'wa hã te oto wasiré wasisânawã wa, 're anomro wě wa'aba mo Cristuhu âma si, tiwi 're aipizari za'ra wa'aba mono âna.

Wamama ma, wa ai'âma 're ĩmreme u'âsi za'ra wa'wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, ĩsimizawizé hã ai'âma 're hâimana u'âsi za'ra wa'aba mono da, rowě u'âsi, âma 're anomro aba mono da.

Paru hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono âma ĩwatazé wasu'u

³ 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, ai'âma 're wamreme zusi aba mono sidâpâsi, wa âma 're wawata u'âsi za'ra, Wanhib'apito Zezu Cristuhu mama âma hã. ⁴ Cristu Zezusihi si asina 're ĩ'umnhasi za'ra wa'aba mono zé wasu'u hã, duré uburé 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhib'a'uwě 're ĩsawi pese za'ra wa'aba mono zé wasu'u hã wa te 're wapari za'ra mono wa, wa âma 're wawata u'âsi za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono âma, âne na oto 're aihâimana wě za'ra wa'aba mono wa. ⁵ Cristuhu wasu'uwě hã tô sena uptabi hã ĩmorĩ'rata na da te atême âwisi za'ra wa'aba wamhã, tame ma tô ĩwapari na'rata za'ra wa'wa, ĩwě uptabi hã hâiwa âma dazô 're ĩsimi'wara mono zé wasu'u hã, duré taha zô si 're ĩdanhimipari u'âsi za'ra mono zé wasu'u zama. Taha zô asina 're asimipari za'ra wa'aba mono zéb zarina, ma tô Cristuhu si asina 're ĩ'umnhasi pese za'ra wa'aba mo. Taha zarina ma tô duré 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhib'a'uwě norĩ hã 're ĩsawi pese za'ra wa'aba mo. Hâiwa âma, wě uptabi na asô 're ĩsimi'wara aba mono hã, te tô 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te asô 're 'madâ'â' pese za'ra wa'wa. Taha zô si te tô asina

're asimipari u'âsi za'ra wa'aba mo. ⁶ Cristuhu wasu'uwê hã ma tô da te âma ropé oto, ropâ. Taha wa, ma tô îsazei'wa norĩ hã dasina tahâ'â ni oto. Taha wa, ma tô dahâimanazém na da te 're saprĩ za'ra, îwê u hã. Tane ma tô duré îwasu'uwê hã aima 're hâimana za'ra wa'wa, îwapari na'rata za'ra wa'aba zém hawimhã. Tame ma tô oto îwaihu'u za'ra wa'wa, tô sena na 'Re îhâimana u'âsi mono te te 're îda'azawi pese mono zém na hã. ⁷ Epaprasihî nhimirowasu'u zarina, ma tô âma îwaihu'u za'ra wa'wa. Ta hã Cristuhu ma wasiré romhuri'wa, wama îsawi pe hã. Simi'ê na te Cristuhu ma, te te ai'âma 're romhuri pese za'ra wa'wa, wa'upana. ⁸ Ta hã ma tô wama aiwasu'u wê za'ra wa'wa, 'Re îhâimana u'âsi mono p'ê'ezani te te 're aipawaptob za'ra wa'aba mono zéb zarina, asimizawi pese zé hã oto îwaihu'u za'ra wa'aba zém na hã.

⁹ Taha wa, aiwasu'u wê hã wa te îwapari na'rata za'ra wa'aba zém hawim haré, wa tô ône u'âsi ai'âma 're wamreme zusi u'âsi 'wa, 'Re îhâimana u'âsi mono ma. Ta hã te te sima 're aiwê za'ra wa'aba mono zéb uwaibaba, niha oto âma 're aihâimana za'ra wa'aba mono da, duré te te aima 're waihu'u za'ra wa'aba mono da, wa tô wa te tiwi aima 're rowaptêrê u'âsi za'ra wa'wa. Îp'ê'ezani hã te za tô te te 're aipawaptob u'âsi za'ra wa'wa, hâiwa hawi dahâimanazém na rowaihu îwê uptabi hã oto âma waihu'u za'ra wa'aba da, taha zarina 'Re îhâimana u'âsi mono te te sima 're aiwê za'ra wa'aba mono zé hã asina 're waihu'u za'ra wa'aba mono da oto, 'râwi. ¹⁰ Tawapsi, te za Wanhib'apito zazei'wa hâimanazéb zarina 're anomro wê wa'aba mono zém na, tâma âma asina 're î'uwaimrami za'ra wa'aba mo. Marĩ îwê si 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono wamhã, Wanhib'apito hã te za toi uptabi na aihâimanazém na te te 're ai'uzei pese za'ra wa'wa. Tawamhã 're aihâimana wê za'ra wa'aba mono zém hawi, te za tô marĩ 're î'manharĩ wê za'ra wa'aba mono zém na asima 're îsa'êtê za'ra wa'aba mo. Tawamhã 'Re îhâimana u'âsi mono hã îwaihu'u za'ra wa'aba zém na te za duré asima 're îsa'êtê za'ra wa'aba mo, asi'uihã na. ¹¹ Wa duré wa te tiwi aima 're rowaptêrê u'âsi za'ra wa'wa, 'Re îhâimana u'âsi mono wi hã, tiwaihu'u pese na îwê uptabi na si te te 're aipawaptob za'ra wa'aba mono da, asiptete u'âsi âma 're anomro aba mono da, taha na si. Âne wamhã, te za tô ato sina asiptete sina âma 're anomro aba mo. Duré âne wamhã, uburé marĩ na 're robzépata za'ra wa'aba mono nherê, asa dama âma 're wa'râmi za'ra wa'aba mono ô di za. ¹² Âne wamhã, Wamama âma te za duré âma 're aiwata u'âsi za'ra wa'aba mo. Ta hã ma tô aima pisutu za'ra wa'wa, hâiwa âma tinhîb'a'uwê norĩ ma, îwê uptabi hã te te sô 're î'apisutu mono hã aima wa'aba zama aima 're hâimana za'ra wa'aba mono da dasine, da'âma 're îsib'a'uwê mono zéb âma hã rowa'a za'êne 're îsa'wari u'âsi mono âma hã. ¹³ Ta hã

ma tô wa'anho'reptu tô, robra hawi, Satanasihi nhiptetezém hawi. Ta hawi ma tô te te 're wa'awaibu, ĩ'ra nhimi'madâ'â si oto tâma 're wahâimana za'ra mono da, tâma ĩsawi uptabi nhimi'madâ'â si. ¹⁴ Ti'ra dâ'âzém na ma tô wa'awa'â, marĩ wa te 're ĩ'manharĩ wasété za'ra mono zé hã te te wama 're apari mono da, taha zarina wawasédé hã te te wa'âma 're ab'madâ'â tō mono da oto.

Cristu hã 're ĩhâimana mono zé wasu'u

¹⁵ Cristu hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono ne, te tô 're mo, aiwa wa. Tane nherê, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã datōmo na da te dasiwi 're 'madâ'â waihu'u za'ra mono õ di. ĩ'ra si ma tô da te dasiwi 're 'madâ'â za'ra datōmo na, ti'a 're morĩ ré hã. Ta hã duréhã marĩ õ uptabi ré hã, te tô 're hâimana u'âsi, ĩ'ra hã. Uburé ropoto nhipai u, te ta hã pire uptabi na 're hâimana. ¹⁶ Ōhõ si ma tô Timama zadawa para uburé marĩ hã te te apoto, hâiwa âma, duré ti'ai âma zama, datōmo na da te 're ĩ'madâ'â za'ra mono hã, duré da te 're ĩ'madâ'â waihu'u za'ra mono õ zama. Uburé hâiwa nho're âma dapo're'õ norĩ ma simiroti pire na 're ĩhâimana za'ra mono norĩ zama ma tô te te apoto, ĩhâiba'õ norĩ hã. Uburé marĩ hã taha ma si 're hâimana za'ra mono da, ma tô te te ro'apoto tô, Timama zadawa para. ¹⁷ Cristu hã õne u'âsi te tô 're hâimana, marĩ õ uptabi ré hã. Ta hã te uburé marĩ hã tinhimipoto mono bâ te te 're atété tiwaihu'u pese na, si'wa'rutu na tiwi 're hâimana za'ra mono âna, tâma 're hâimana za'ra mono da, simisutu. ¹⁸ Ta hã uburé tizazei'wa norĩ 'madâ'â'wa te 're hâimana, pire uptabi na. Ta hã dapisutu'wa, 're ĩdapoto téb za'ra mono zéb da hã. Dâ'â nherê, apâ hâiwa'utu wa, te oto dama pire na 're hâimana u'âsi, uburé za ĩdahâiwa'utu za'ra norĩ nhipai u. Taha wa, te oto danhipai u pire uptabi na 're hâimana tô. ¹⁹ 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te sima ĩwězéb zarina, ma tô ti'ra hã pisutu, ĩsine uptabi 're hâimana mono da, aiwa. ²⁰ Ma tô duré sima âma roti siro, ĩ'ra hã wedepo'o nnonhi'rãmi na dazada ĩdâ'âzém na oto da'âma 're siwadi mono da, uburé hâiwa âma 're ĩdahâimana za'ra mono norĩ âma hã, duré uburé ti'ai âma 're ĩdahâimana za'ra mono norĩ âma zama.

²¹ A norĩ wa'wa hã ma tô aré 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhiti si 're anomro aba mo, aipê'ê 're wa'aba hã. Asitob'ru na ma tô âma 're ĩrosa'rata za'ra wa'aba mo aré, aipê'ê 're marĩ ĩwasété na si asima 're rosa'rata za'ra wa'aba mono wa. Duré marĩ ĩwasété si 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono wa, ma tô aré ĩsiti 're aihâimana za'ra wa'aba mo. ²² Tane nherê, ĩ'ra hã dasiré a'uwê hâiba na dazada ĩdâ'âzéb zarina, te oto ai'âma 're siwadi za'ra wa'wa, romhutu'õmhã sisõ're te te asõré wa'aba da, aiwasédé hã da te ai'âma sa'ra waihu'u aba õ wa za tamemhã oto, Cristu hã tidâ'âzém na aiwasédé te te aima 're ĩ'apari aba mono zéb zarina. ²³ Taha wa, õne haré te za Cristuhu wasu'uwê si asina

're ĩ'umnhasi za'ra wa'aba mo asiptete sina, 'ri hã ětẽ nhisiwi siptete na 're sa mono wa, simeĩ waihu'u õ na 're ĩsa mono ne. Te za tũ ģma 're aihãimana u'ãsi za'ra wa'aba mo, tiwi asina 're aipahã za'ra wa'aba mono ģna. ĩmorĩ'rata na Cristuhu wasu'u wẽ hã wapari na'rata za'ra wa'aba wamhã, ĩwẽ uptabi hã hãiwa ģma asõ 're ĩsimi'wara aba mono wasu'u wi, tiwi asina 're ai'rẽ za'ra wa'aba mono õ di za, sõ 're asimipari za'ra wa'aba mono wasu'u wi hã. Ąhã wasu'u wẽ hã ropã ma tũ da te dasima 're wasu'u za'ra, da te 're waihu'u za'ra mono da. Durẽ wa hã Paru, wa ģhã wasu'u wẽ na te dama 're romhuri u'ãsi.

Paru hã ĩsazei'wa norĩ te te 're ĩpawaptob za'ra mono zẽ wasu'u

²⁴ Wa hã ai'udãna za'ra wa'aba, te ai'ãma 're robzẽpata za'ra wa'aba mono nherẽ, wa ĩto sina 're ĩhãimana. Cristuhu ma si, te 're romhuri mono wa, wa tũ te 're robzẽpata za'etẽ tũ, ta hã ti'ai ģma 're morĩ rẽ, dazada te te ĩrobzẽpata ne. Tane nherẽ, Cristuhu nhib'a'uwẽ norĩ ma, ĩnhimiromhuri na te tãma ģma 're uwaimrami mono da, wa za tũ taha na te 're robzẽpata u'ãsi. ²⁵ 'Re ĩhãimana u'ãsi mono hã ma tũ ĩpisutu, ĩsib'a'uwẽ norĩ te tãma 're apawapto mono da. Ai'udãna za'ra wa'aba te 're romhuri mono da, ma tũ romhuri hã ĩma tisõ, uburẽ ĩsada wã wasu'u wẽ na te aima 're rowasu'u za'ra wa'aba mono da. ²⁶ Ąhã wasu'u hã 'Re ĩhãimana u'ãsi mono, ĩsãna'rata hawimhã te te arẽ dama 're ĩ'awaihu'u mono õ hã ma tũ oto sõ'awi dama upsibi nhamra, tinhib'a'uwẽ norĩ ma si. ²⁷ 'Re ĩhãimana u'ãsi mono hã ma tũ sima ģma roti, ģhã wasu'u hã ĩwẽ uptabi hã arẽ da te 're ĩwaihu'u za'ra mono õ hã te te oto dama awasu'u hãi'rẽ da sõ'awi, dapoto mono bã da te oto 're waihu'u za'ra mono da, zudezu'õ norĩ zama. Ąhã wasu'u hã arẽ da te 're ĩwaihu'u za'ra mono õ hã, ģne: Cristu hã te oto aipẽ'ẽ 're, 're sãmra za'ra wa'wa. Taha wa, te za tũ taha zõ si 're asimipari za'ra wa'aba mo, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono, ĩwẽ uptabi hã za te te wama 're ĩ'apisutu mono zõ si. Ąne 'Re ĩhãimana u'ãsi mono wasu'u hã, ģ hã arẽ da te 're ĩwaihu'u za'ra mono õ hã.

²⁸ Taha wa, Cristuhu si wa oto wa te dama 're wasu'u za'ra. Hãiwa hawi dahãimanazẽm na rowaihu ĩwẽ hã wa te 're ĩwaihu'u za'ra mono zẽb zarĩna, wa tũ wa te 're da'uwati wẽ za'ra dahãiba mono bã, marĩ hã da te 're 'manharĩ wasetẽ za'ra mono tũ da. Wa tũ durẽ wa te dama 're roti za'ra, marĩ da te 're 'manharĩ wẽ za'ra mono da, ĩ'uwaibaba si. Ni'wam norĩ hã Cristuhu ģma prẽdup sina 're ĩnomro mono norĩ hã 'Re ĩhãimana u'ãsi mono nho're u, wa te 're simroi mono da, wa tũ ģne hã wa te dama 're roti za'ra, rosa'rata wẽ hã wa te oto 're ĩwaihu'u za'ra mono zẽm hawimhã. ²⁹ Ąne da, wa tũ 're ĩsi'wapẽi u'ãsi, ĩnhiptete sina te tãma 're romhuri mono da.

Cristu hã tinhiptetezé te te ĩma 're sōmri mono wa, wa ĩré te
 āma 're romhuri pese, taha na si 're ĩnhiptete uptabi mono wa.

2

¹ Wa hã wa ĩsima wē āne hã, te ai'āma 're ĩromhuri pese za'ra
 wa'aba mono na asiwi ĩwaihu'u za'ra wa'aba da, ĩhâiba pibu
 za'ra wa'aba õ nherê. Duré Radiseza na 'ri nho'õmo nhisi āma
 ĩsazei'wa norĩ 're ĩsi'ubumroi mono norĩ āma te 're ĩromhuri pese
 mono na asiwi ĩwaihu'u za'ra wa'aba da, wa duré ĩsima wē,
 daro mono bâ ni'wam norĩ āma te duré 're ĩromhuri pese mono
 na zama, uburé te te ĩhâiba pibu za'ra õ norĩ āma hã. ² Ta
 norĩ hã tipê'ēzani wē ré, siptete sina 're hâimana za'ra mono
 da, wa tô te āma 're romhuri pese za'ra. A norĩ wa'aba āma
 zama wa tô duré te 're romhuri pese, aipê'ēzani wē ré asiptete
 sina 're aihâimana za'ra wa'aba mono da. Taha wa, te za 'râwi
 simisutu siré 're hâimana za'ra ta norĩ hã, 're ĩsisawi pese za'ra
 mono zéb zarina. A norĩ wa'aba zama te za duré āne zarina
 simisutu asiré 're aihâimana za'ra wa'aba mo. Tawamhã,
 'Re ĩhâimana u'âsi mono wasu'uwē hã aré dama ĩwaihu'u'õ hã
 te te oto waihu'u pese za'ra wa, te za tô sena na te te 're
 waihu'u za'ra, a norĩ wa'aba zama. 'Re ĩhâimana u'âsi mono
 wasu'u hã aré dama ĩwaihu'u'õ hã, ā hã Cristuhu wasu'uwē,
 te dama wasu'u. ³ Cristu hã rowasu'u aré dama ĩwaihu'u'õ na
 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti wē wasu'u waihu'u'wa, ta
 hã. Êtê'ubuzi ĩwa'âbâ za'ēne hã ti'ai 'rowi 're simi'wara mono
 nherê, da te oto 're ĩsöpêtê za'ra mono ne, ma tô Cristu hã
 te te dama 're wasu'u hâi'rê sō'awi, 'Re ĩhâimana u'âsi mono
 nhimiroti wē wasu'u hã.

⁴ Ni'wam norĩ hã roti senai'õ na taré te te aima 're ĩrowasu'u
 za'ra wa'aba mono hã wapari ze nherê, āma 're saze za'ra
 wa'aba mono tõ da, wa āne na aima nharĩ za'ra wa'wa.

⁵ Ai'rata ĩnhamra aba õ nherê, ĩpê'ē na wa tô te ai'āma
 're rosa'rata u'âsi za'ra wa'wa, 'râwi asiré 're ĩhâimana za'ra
 wa'aba mono ne. Cristu hã asina 're ĩ'umnhasi za'ra wa'aba
 mono zém na, simisutu asiré 're aihâimana nhiptete za'ra
 wa'aba mono wa, wa ai'āma 're ĩtoi u'âsi za'ra wa'wa, romhã
 na nherê.

Cristuhu āma 're ĩdanomro mono zé wasu'u

⁶ Taha wa, Cristu Zezusi hã Asib'apito za'ra wa'aba na 're
 saze za'ra wa'aba mono wa, ma'ápé simisutu ĩsiré āma 're
 aihâimana u'âsi za'ra wa'aba mono za, 'râwi. ⁷ Rowede hã sari
 pa na 're simasa mono wamhã, 're sina waihu'u mono õ di.
 Tane duré a norĩ wa'wa hã Cristu te te 're ĩ'aipawaptob za'ra
 wa'aba mono zéb zarina si, te za aihâimana nhiptete sina āma
 're aihâimana za'ra wa'aba mo. Tawamhã taha si asina 're
 ĩ'umnhasi za'ra wa'aba mono zém na te za asima 're ĩsa'êtê za'ra
 wa'aba mo, Cristuhu wasu'uwē na tô sena da te aima āma 're
 ĩrowasu'u za'ra wa'aba mono zéb zarina. Te za duré āma 're

aiwata u'âsi za'ra wa'aba mo, 'Re ãhâimana u'âsi mono ãma, Cristuhu nhimipawaptobzéb zarina.

⁸ Taha wa, te za 're asi'madâ'â pese za'ra wa'aba mo, dasi'uihâ na senai'õ na danhimirosa'rata nhipese na da te aima 're roti za'ra wa'aba mono wamhã, ãma 're dazaze za'ra wa'aba mono tõ da, tõ sena newa taha ãma si 're aihâimana za'ra wa'aba mono tõ da. Ni'wam norĩ hã danhimi-wada'uri zarina pawa'âbã ãna te te dama 're ãromhuri za'ra mono ne, robzei'õ na apã 're aihâimana za'ra wa'aba mono õ'umnhasite, te za dawi 're asi'madâ'â pese za'ra wa'aba mo. Danhimirosa'rata nhipe hã Cristuhu hawib õ di. Dahi'rata sidâpâsi tõ senai'õ na taré da te dasima 're ãroti za'ra mono zém hawimhã ta hã, duré ãhâiba'õ norĩ hã wasété uptabi na 're ãhâimana za'ra mono norĩ hã ropã siptete sina marĩ te te 're ã'madâ'â za'ra mono hawimhã, danhimirosa'rata nhipe hã. ⁹ Cristu hã ti'ai ãma a'uwẽ hãiba na 're morĩ ré, te tõ 'Re ãhâimana u'âsi mono ne 're hãimana, aiwa uptabi wa. Taha wa, marĩ zõ tiwi 're rowaptã'â mono õ di, Cristuhu wi hã. ¹⁰ Tane duré a norĩ wa'wa hã, Cristuhu ãma 're anomro aba mono wa, marĩ zõ aiwi 're rowaptã'â za'ra wa'aba mono õ di, rowẽ na ãma 're ã'anomro u'âsi aba mono zéb da hã. Cristu hã uburé ãhâiba'õ norĩ 'madâ'â'wa norĩ nhipai u, te pire uptabi na 're hãimana u'âsi, siwaprosi õhõ si.

¹¹ Zudezu norĩ hã te 're sisihãiwata nhihãri za'ra, 'Re ãhâimana u'âsi mono nhib'a'uwẽ 're ãnomro mono na da te ãma 're ãwaihu'u za'ra mono zéb da hã. Tane duré, wa norĩ hã Cristuhu ãma oto 're wanomro mono wa, ta hã ma tõ wapẽ'ẽ 're wanhimirosa'rata wasété na 're ãwanomro wasété mono zé hã te te wawi 're anihãri, wawẽ na si oto ãma 're wahãimana za'ra mono da. ¹² A dawabzuri hã 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono wamhã, ã da te 're asãmra aba mono zé hã, Cristuhu siré 're atã'ã za'ra wa'aba mono zé, te ai'ãma simiré'é za'ra wa'wa. Ab're 're, ãsiré da te 're aséme aba mono zéb zama, te ai'ãma simiré'é za'ra wa'wa. Ta hã 're anomro 'rata aba mono zé hã oto 're ãrẽme pese za'ra wa'aba mono zé, te aima wasu'u za'ra wa'wa. Duré Cristu hã dã'ã uptabi nherẽ, ãmama hã tiwaihu'u pese na te te ãhãiwa'utu ne, ma tõ duré ãsiré aihãiwa'utu za'ra wa'wa. ãsiré 're aihãiwa'utu za'ra wa'aba mono zé hã 're anomro aba mono zép té, te oto aima wasu'u za'ra wa'wa. 'Re ãhâimana u'âsi mono hã ãwaihu'u pese na asina 're ã'umnhasi za'ra wa'aba mono zéb zarina, ma tõ ãne hã aima pisutu za'ra wa'wa, taha ãma si 're anomro aba mono zép téb da hã oto. ¹³ A norĩ wa'wa hã aipẽ'ẽ 're, 're atã'ã za'ra wa'aba mono ne, ma tõ aré 're anomro aba mo, aiwasété si 're 'manharĩ u'âsi za'ra wa'aba mono wa, duré 'Re ãhâimana u'âsi mono nhiti 're aihãimana u'âsi za'ra wa'aba mono wa aré. Taha ré, ma tõ oto 'Re ãhâimana u'âsi mono hã te te aima 're pisutu za'ra wa'wa,

're anomro aba mono zép téb da hã, aipě'ě 're ato sina ãma 're anomro u'âsi aba mono da, Cristu hã dâ'â uptabi nherě, apâ te te ãhâiwa'utu ne. Taha wa, wawasédé wa te 're ã'manharĩ za'ra mono zé hã te te oto wa'ãma 're ab'madâ'â mono õ di za, ta hã. ¹⁴ Wawasédé wa te 're ã'manharĩ za'ra mono zém na te te aré wa'ãma sima ĩrob'ui'ééré za'ra zé hã ma tô te te wama 're apari, wawasété na wa te aré tãma 're ĩwa'âbâ za'ra mono õ na wa'ãma rob'ui'ééré hã. ĩsimiroti hã wa te wasina ãma 're ĩ'uwaimrami za'ra mono õ zarina, wawasété na te te wa'ãma 're ĩ'arob'ui'ééré mono zé hã ma tô te te wama 're a'uprosi oto. Niha 're ĩdahâimana za'ra mono zéb da, duréihã te te dama 're ĩ'aroti 'rata mono hã ma tô duré te te dama 're a'uprosi oto. Cristu hã wedepo'o nhonhi'rãmi na wazada ĩdâ'âzém na ma tô te te wama 're a'uprosi tô. ¹⁵ Uburé hãiwa nho're ãma ĩhãiba'õ norĩ nhiptetézé hã ma tô tiwi uprosi za'ra 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã, dapo're'õ norĩ ma simiroti pire na tãma 're ĩhãimana za'ra mono norĩ nhiptetézé hã aré. Da'wapéi'wa norĩ nhib'apito hã tinhitob'ru norĩ ãma te te ai'uté za'ra wě te, da'ahã nho'a sisarina te te ĩsimroi mono ne, ma tô danho'a ta norĩ ãma ai'uté za'ra, wedepo'o nhonhi'rãmi na Cristuhu dâ'âzém na hã, Cristuhu ma wapu na 're ĩhãimana za'ra mono na, uburé da te oto 're waihu'u za'ra mono da.

¹⁶ Āté ni'wam norĩ hã te za ãne na te te aima 're roti za'ra wa'wa: "Romnhi hã siwa'ru 're huri aba mono õ di za. Duré uwa 'ru 'rãi wa'u ĩsé hã siwa'ru bâtã na 're âhuri aba mono õ di za. Duré sabadu na romhuri zahârizém na 're romhuri za'ra wa'aba mono õ di za. Duré a'amo hã 're pusi mono sidâpâsi, 'Re ĩhãimana u'âsi mono ma, dato da te tãma 're 'manharĩ za'ra mono wamhã, te za dame 're ĩ'madâ'â pese za'ra wa'aba mo. Bâdâ ahã na pire na dama 're ĩhãimana za'ra mono zama, te za dame 're ĩ'madâ'â pese za'ra wa'aba mo, 'Re ĩhãimana u'âsi mono ãma 're ĩdawata za'ra mono zéb da, dama ĩpire mono hã. Āne hã asina tãma ãma 're uwaimrami za'ra wa'aba mono wapsi, te za 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã te te 're aiwěsãmri za'ra wa'wa." Āne na ni'wam norĩ hã te te aima 're roti za'ra wa'aba mono wamhã, ãma 're saze za'ra wa'aba mono õ di za, dasi'uihã na danhimi'manharizém hawi 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã te te 're da'awěsãmri mono dai õ wa. ¹⁷ Da'awã da te 're 'madâ'â za'ra mono wamhã, dahãiba uptabi hã dama 're ĩhãimana za'ra mono na te za da te 're waihu'u za'ra. Tane nherě, da'awã si hã marĩ ãma 're hãimana mono õ di, ĩpire hã. Tane duré, danhimiroti zarina uburé danhimi'manharizé mono hã. Marĩ ĩ'uptabi hã dama ãma 're hãimana za'ra mono õ di. ĩwě hã za dama 're ĩhãimana za'ra mono zép si, te wasu'u. Marĩ ĩwě uptabi hã, ta hã Cristu te tô wama wasu'u za'ra, taha si. ¹⁸ Āté ni'wam norĩ hã te za sadawa nhipese na dama 're siwasu'u za'ra, dama wapu na 're ĩhãimana za'ra mono

na, 'râwi 're si'madâ'â ze za'ra mono nherê. Até te za duré ta norĩ hã hãiwa âma romhuri'wa norĩ âma si 're wata za'ra, 'Re ãhâimana u'âsi mono upana. Tawamhã até ta norĩ hã te za aima roti za'ra wa'wa, âne: "A norĩ wa'wa hã wasine 're aihâimana za'ra wa'aba mono õ wamhã, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã ãwê uptabi hã te te aima sômri za'ra wa'aba õ di za. Te za ãsimini za'ra wa'wa." Áne na ta norĩ hã te te aima 're nharĩ za'ra wa'aba mono wamhã, âma 're saze za'ra wa'aba mono õ di za. Tô'ã. Ta norĩ hã marĩ aimawi hã dama ãwaihu'u'õ hã sôtõ 'rowim ne, te 're ãsabu za'ra mono na dama 're ãsiwasu'u za'ra mono na, te 're si'madâ'â ze za'ra, dama pire na 're hãimana za'ra mono newa, 'Re ãhâimana u'âsi mono waihu'u'õ'wa norĩ nhimirosa'rata wasété zarina. ¹⁹ Ta norĩ hã Cristuhu wasu'u'wê si te te sima 're tété za'ra mono õ di. Cristu hã uburé tizazei'wa norĩ 'madâ'â'wa te pire na 're hãimana taha si, da'rã hã dahãiba ma pire na 're ãhâimana za'ra mono ne. Dahãiba na danhorõ 're ãhâimana za'ra mono hã te dahi hã te te sitême 're tété tete za'ra, danhiptete sina âma 're dahãimana za'ra mono da, dahãiba na hã. Tane duré Cristu hã te za tinhib'a'u'wê norĩ hã te te 're apawapto, ta norĩ hã 're sipawapto za'ra mono da, siptete sina âma 're hãimana u'âsi za'ra mono da. Te za duré te te 're apawapto, prédup sina âma 're ãhâimana za'ra mono zém na te te sima 're sa'êtê u'âsi za'ra mono da, 'Re ãhâimana u'âsi mono te te tâma 're ã'awê mono zéb zarina.

Cristuhu siré 're ãdahãiwa'utu za'ra mono zé wasu'u

²⁰ Cristu hã dá'â wamhã, 're anomro 'rata aba mono zé hã ma tô ãsiré aiwi ai'utõrĩ za'ra wa'wa. Taha wa, ti'ai âma danhimiroti zarina 're aihâimana za'ra wa'aba mono õ di za oto, taha zarina 'Re ãhâimana u'âsi mono te te 're aiwêsãmri za'ra wa'aba mono dai õ wa. Ta hã tâibã oto. Ta hawi ma tô ãhawi aiwairébé 'wa. E marĩ da, te bété zahadu âne hã ãsazei'õ'wa norĩ nhimiroti hã asina 're ãsazei pese za'ra wa'aba mo, taha na zahadu 're aihâimana za'ra wa'aba mono õ nherê. ²¹⁻²² Ni'wam norĩ hã te âne te te aima 're roti za'ra wa'wa, 'Re ãhâimana u'âsi mono nhimiroti na newa: "Ã hã dasa hã asib'rata na âri õ di za, wasété wa. Duré ã hã téi'wai õ di za, asadawa na. Duré ã hã asib'rata na upi tõ. Wasété uptabi di." Áne hã te ni'wam norĩ hã dasa na te te aima 're roti wasété za'ra wa'wa, 're upi za'ra wa'aba mono tõ da. Tane nherê, dasai mono bâ dama 're hãimana hutu za'ra mono di. Taha wa, dasa da te dasiwi 're ãsawi za'ra mono zém na roti hã tarére duré. Marĩ dai õ di âne hã, 'râwi dasi'uihã na da te dasima 're ãrosa'rata za'ra mono zé hã. ²³ Dasa na te te dama 're ãroti wasété za'ra mono norĩ hã waihu'u pese newa, te ta norĩ âma da te 're sasômri za'ra. Tane nherê, ta norĩ hã waihu'u pese na 're hãimana za'ra mono õ di. Ta norĩ hã te âne te te 're dawada'uri za'ra, hãiwa âma 'Re ãhâimana u'âsi mono ma romhuri'wa norĩ âma si 're dawata za'ra mono da, 'Re ãhâimana

u'âsi mono upana. Ta norĩ hã 'râwi sina 're wata u'âsi za'ra mono nherẽ, te dama wapu na 're ãhâimana za'ra mono na dama 're siwasu'u za'ra, sadawa nhipese na. Dasa hã te te siwi 're ãwẽ'õ za'ra mono na te ta norĩ hã te te 're robzépata za'ra tihâiba na, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã taha zarina te te 're wẽsãmri za'ra mono da newa. Tane nherẽ, taré uptabi ta hã. Marĩ dai õ di, dasi'uinhã na dasai mono bâ da te dasima 're ãroti za'ra mono zé hã. E dasi'uinhã na da te dasima 're ãroti za'ra mono na 're wahâimana za'ra mono wa, wa za wa te wasina ãma 're uwaimrami za'ra, wanhimirosa'rata wasété zarina marĩ ãwasédé hã wa te 're 'manharĩ za'ra mono tõ da. Mare di. Sib'uware di, marĩ da, wama 're hâimana za'ra mono õ wa, ta hã.

3

¹ Cristu hã dã'â uptabi nherẽ, 'Re ãhâimana u'âsi mono te te apã ãhâiwa'utu ne, ma tõ a norĩ wa'aba zama aihâiwa'utu za'ra wa'wa, aipẽ'ẽ 're atã'ã u'âsi ne 're aihâimana za'ra wa'aba mono zém hawi, 're anomro aba mono zép téb da hã oto. Taha wa, mã'ápé ãwẽ uptabi hã hâiwa ãma asõ 're ãsimi'wara aba mono zõ si, 're rob'ruiwapari u'âsi za'ra wa'aba mono za. Tame te oto Cristu hã danhib'apito simasisizéb ãma 're sãmra u'âsi pire na, Timama nhimire niwĩ, 'Re ãhâimana u'âsi mono nhimire niwĩ. ² Hâiwa ãma uburé marĩ wẽ uptabi na 're ãhâimana za'ra mono na si, te za asima ãma 're ãrosa'rata u'âsi za'ra wa'aba mo. ãme ti'ai ãma uburé marĩ 're ãhâimana za'ra mono na asima 're rosa'rata za'ra wa'aba mono õ di za oto. ³ 'Re anomro 'rata aba mono zé hã ma tõ aima ai'utõrĩ za'ra wa'wa oto. 'Re ãhâimana u'âsi mono ãma Cristuhu siré 're anomro aba mono zép tém na da te ai'ãma 're rosa'rata waihu'u za'ra wa'aba mono õ di zahadu. E marĩ wa. 'Re ãhâimana u'âsi mono hã zahadu te te dama 're awaihu'u mono õ wa, ãne na hã. ⁴ Cristuhu ãma si tõ sena 're wahâimana za'ra mono wamhã, taha na si ãma 're ãwanomro mono zép té, te wama wasu'u za'ra. Ta hã nimahã na tinhimirowa'a na ti'ai u apã wei morĩ wamhã, a norĩ wa'wa hã te za duré danho'a ãsiré aihâimana za'ra wa'wa, ãsine aiwẽ uptabi na 're aihâimana za'ra wa'aba mono na, da te ãma aiwaihu'u za'ra wa'aba da hã.

'Re ãdanomro mono zép té wasu'u

⁵ Ti'ai ãma ãsazei'õ'wa norĩ hâimanazéb zarina, marĩ wasété zõ 're ãrob'ruiwapari za'ra wa'aba mono zé hã te za asiwi 're ã'uprosi pese za'ra wa'aba mo asiwi, 're dadã'ã za'ra mono wa, marĩ zõ da te oto 're ãrob'ruiwapari za'ra mono õ ne. Pi'õ na aibã na zama siwa'ru aiwasédé, 're ã'manharĩ za'ra wa'aba mono zé hã te za 're ã'uprosi pese za'ra wa'aba mo asiwi, duré asisõ 're ãrowasutu za'ra wa'aba mono zé hã, duré marĩ wasété zõ si asima 're ãrob'ruiwapari za'ra wa'aba mono zé hã, duré

danhipai u asibro pese na 're aihâimana za'ra wa'aba mono da, marĩ zô si asima 're asôpré wa'aba mono zé hã. ãne hã 'Re ãhâimana u'âsi mono ma, wê õ di, marĩ zô ã'upana asima 're ãrob'ruiwapari za'ra wa'aba mono zé hã. Taha wa, te za tô uburé aiwasédé hã asiwi 're ã'uprosi pese za'ra wa'aba mo, aiwi 're si'utõrĩ pese za'ra wa'aba mono wa, 're anomro wê wa'aba mono da oto. ⁶ ãne hã dawasété si, da te dasima 're ã'ruiwapari za'ra mono zéb zarina, te za 'Re ãhâimana u'âsi mono hã dama arob'manharĩ za'ëté ãpipa na hã, te te siwi ãda'awê'õ pese zéb zarina. ⁷ A norĩ wa'aba zama ma tô aré ãne na 're aihâimana za'ra wa'aba mo, aiwasété si asima 're ã'ruiwapari za'ra wa'aba mono zéb zarina, aré ãma 're aihâimana za'ra wa'aba mono ré hã.

⁸ Taha wa, te za uburé marĩ hã 're ã'manharĩ wasété za'ra wa'aba mono zé hã ãrême pese za'ra wa'wa oto, 're ãda'ruiwapari za'ra wa'aba mono zé hã, duré asisada 're asiti'ru za'ra wa'aba mono zé hã, duré niha dama 're rob'manharĩ za'ra wa'aba mono da, asima da'ãma 're ãrosa'rata wasété za'ra wa'aba mono zé hã, duré da'ãma 're ãwasété za'ra wa'aba mono zé hã, duré uburé aimreme wasété 'wa hã. ã norĩ hã te za uburé ãrême pese za'ra wa'wa. ⁹ Taré asima 're asadawa nhipse za'ra wa'aba mono õ di za oto, 're anomro 'rata aba mono zé hã 're rême pese za'ra wa'aba mono nherê, uburé aiwasédé 're ã'manharĩ za'ra wa'aba mono zé hã. ¹⁰ Taha wa'rãmi, te oto 're ãdanomro mono zép tém na si 're anomro aba mo, ãwê na. 'Re ãhâimana u'âsi mono, ma tô te te 're aipoto téb za'ra wa'wa aipê'ê 're, ãsine 're aihâimana u'âsi za'ra wa'aba mono da oto, taha zarina õhõ si 're waihu'u pese za'ra wa'aba mono da. ¹¹ Taha wa, dapoto mono bâ dasipu'u pese na tâma 're dahâimana za'ra mono nherê, te te siwi 're da'ahâiba wê'õ mono õ di oto, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã. E marĩ wa. Cristuhu zazei'wa norĩ hã aiwapsi te te 're azawi pese mono wa, zudezu'õ norĩ hã zudezu norĩ me, duré sihâiwata nhihâri ré 're ãnomro mono norĩ hã, duré sihâiwata nhihâri ãna 're ãnomro mono norĩ hã, duré a'uwê pahĩ norĩ, marãĩ 'rowi 're ãhâimana za'ra mono hã darob amoi ãma, duré ãwada'uri zarina si pawa'ãbã ãna te te dama 're ãromhuri za'ra mono norĩ hã, duré wada'uri ãna si'uihã na 're ãhâimana za'ra mono norĩ hã. ãne hã te uburé ãsazei'wa norĩ hã aiwapsi tâma 're hâimana za'ra, 'Re ãhâimana u'âsi mono ma hã. Cristuhu si te pire uptabi na wama 're hâimana za'ra, danhipai u. Taha si wama ãpire uptabi za'ra hã, wasiré ãsazei'wa norĩ ma hã. Taha si te za tizazei'wa norĩ pê'ê 're, 're sãmra, ãhâiba mono bâ.

¹² A norĩ wa'wa hã 'Re ãhâimana u'âsi mono nhĩb'a'uwê, te tô 're aihâimana za'ra wa'aba mo. Ta hã te te 're asawi pese za'ra wa'aba mono wa, ma tô sima aipisutu za'ra wa'wa, taha ma si tâma 're aihâimana za'ra wa'aba mono da oto. Taha

wa, da te 're robzépata za'ra mono wamhã, te za da'ãma 're aiwamri za'ra wa'aba mo. Te za duré 're ìdapawapto wẽ za'ra wa'aba mo. Asiré norĩ ma, aipire na 're aihâimana za'ra wa'aba mono na, 'rãwi 're asi'madâ'â ze za'ra wa'aba mono õ di za. Aiwaimri te za dama 're aihâimana za'ra wa'aba mo. Duré aiwara sina dazada 're asahi za'ra wa'aba mono õ di za, ¹³ Ni'wam norĩ hã asiré nherê, marĩ na te te aiwi 're ro'wa're za'ra wa'aba mono nherê, ãma 're aiwa'a za'ra wa'aba mono õ di za, ta norĩ ãma hã. Duré marĩ na te te aiwi 're ro'wa're za'ra wa'aba mono nherê, ãma 're 'madâ'â u'âsi za'ra wa'aba mono õ di za. Wanhib'apito hã aiwasédé te te oto ai'ãma 're ĩ'ab'madâ'â aba mono õ ne, ãma 're 'madâ'â za'ra wa'aba mono õ di za, ta norĩ ãma hã. ¹⁴ Danhipai u, dama ĩpire uptabi na roti hã, ãne: Te za 're asisawi pese za'ra wa'aba mo. Taha zarina si, te za uburé asiré ĩsazei'wa norĩ hã rowẽ na asiré 're aihâimana za'ra wa'aba mo, aihâiba za'ra wa'wa hã misi ne. ¹⁵ Cristu hã te za te te 're aipawapto u'âsi za'ra wa'wa, rowẽ na asiré ãma 're aihâimana za'ra wa'aba mono da. Taha wa, te za aipẽ'ẽ 're ĩré 're anomro u'âsi aba mo, uburé marĩ hã ĩ'uwaibaba si ãma 're ĩ'manharĩ za'ra wa'aba mono zéb da hã, 'rãwi asina 're waihu'u za'ra wa'aba mono da. 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ma tô aipisutu za'ra wa'wa, simisutu dahâiba misi ne, asiré 're aihâimana za'ra wa'aba mono da, taha zarina aipẽ'ẽ 're rowẽ na asiré 're aihâimana za'ra wa'aba mono da, ãma. Taha wa, te za ãma 're aiwata u'âsi za'ra wa'aba mo, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ãma si. ¹⁶ Cristuhu wasu'uwẽ na te za ãma 're asipo're pu'u u'âsi za'ra wa'aba mo, aipẽ'ẽ 're aima 're hâimana u'âsi za'ra wa'aba mono da, taha zarina aihâimana wẽ na 're anomro aba mono zé hã asima 're sa'êtê za'ra wa'aba mono da oto. 'Re ĩhâimana u'âsi mono hawi, dahâimanazém na rowaihu ĩwê hã ãma 're ĩwaihu'u za'ra wa'aba mono zéb zarina, te za dama ãma 're ĩroti pese za'ra wa'aba mo. 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã sôprub uptabi wa, te za tâma 're asõ're u'âsi za'ra wa'aba mo, aipẽ'ẽ 're ãma 're aiwata za'ra wa'aba mono sina. ĩpẽ'êzani te te aima 're ĩwaihu'u za'ra wa'aba mono zém na, te za rowẽ zarina tâma 're asõ're za'ra wa'aba mo, Saumusi na ĩbaihã nhisi na tâma 're ĩdanho're za'ra mono zém na zama, duré Wanhib'apito ãma 're ĩdanho're za'ra mono na zama. ¹⁷ Uburé marĩ hã 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono wamhã, duré uburé marĩ na 're aimreme zusi aba mono wamhã, Wanhib'apito Zesusihi zadawa para si, te za uburé marĩ hã 're ĩ'manharĩ wẽ u'âsi za'ra wa'aba mo. Tawamhã Zesusi hã ĩwê uptabi hã wanhowa te te ĩ'manharĩ wẽ zéb zarina, te za tô marĩ hã 're ĩ'manharĩ wẽ u'âsi za'ra wa'aba mo, Wamama 'Re ĩhâimana u'âsi mono ãma 're aiwata za'ra wa'aba mono sina.

'Ri 're, 're ĩdahâimana za'ra mono norĩ ma rotizé wasu'u

¹⁸ Pi'õ norĩ, aimro nhimiroti hã te za 're ĩwapari pese za'ra wa'aba mo, Cristuhu zazei'wa tô sena ãma 're ĩhâimana za'ra

mono zéb zarina.

¹⁹ Aibâ norĩ, aimro te za 're ĩsawi pese za'ra wa'aba mo. Tâma 're aihâimana wasété za'ra wa'aba mono âna, te za asima 're ĩsawi pese za'ra wa'aba mo.

²⁰ Ai'uté norĩ, aimama nhimiroti te za 're ĩwapari pese za'ra wa'aba mo, ana nhimiroti zama, Cristuhu zazei'wa oto 're ĩhâimana za'ra mono zéb zarina. E marĩ wa. 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te aima 're wẽ za'ra wa'aba mono wa, âne hã.

²¹ Damama norĩ, ai'ra norĩ ma, ai'aba'ré na aimreme hã 're sani za'ra wa'aba mono õ di za, ta norĩ hã te te sina 're aimreme wazéb za'ra wa'aba mono wa, tiwi 're robzei'õ pese za'ra mono tõ da.

²² Aiwada'uri zarina si, aipawa'âbâ âna dama romhuri'wa norĩ, ti'ai âma asib'apito norĩ mreme hã te za 're ĩwapari pese za'ra wa'aba mo. E asib'apito norĩ hã 'râwi titõmo na te te 're ai'madâ'â za'ra wa'aba mono wapsi, te za romhuri hã tâma 're ĩ'madâ'â pese za'ra wa'aba mo, asimiromhuri na te te 're aiwêsâmri za'ra wa'aba mono zéb da hã. Mare di. ĩhâiba za're'ra nherê, te za tõ romhuri hã tâma 're ĩ'madâ'â pese za'ra wa'aba mo, Wanhib'apito hã asiwi 're ĩwazéb za'ra wa'aba mono zéb zarina. ²³ Ato sina te za tõ tâma 're ĩromhuri u'âsi za'ra wa'aba mo asib'apito norĩ ma, hâiwa âma Wanhib'apito 're ĩsâmra mono ma, ato sina 're ĩromhuri za'ra wa'aba mono ne. ²⁴ Aipawa'âbâ aba zé hã hâiwa âma asô 're ĩsimi'wara aba mono hã, Wanhib'apito hã za te te aima ĩsõmri za'ra wa'aba na asina waihu'u sirõmo za'ra wa'aba wa, te za âne hã tõ sena ti'ai âma asib'apito norĩ ma 're ĩromhuri wẽ u'âsi za'ra wa'aba mo. Tane nherê, ta norĩ ma si 're romhuri za'ra wa'aba mono õ di. Ta norĩ u'âbâ, te Wanhib'apito Cristuhu ma zama 're ĩromhuri za'ra wa'aba mo, ta hã Wanhib'apito uptabi wama 're hâimana mono wa. ²⁵ Ni'wam norĩ hã tiwasété si te te 're 'manharĩ u'âsi za'ra mono wamhã, taha wa'râmi te za 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã hã za'ra, nimahã na hã. E marĩ wa. Ni'wam norĩ hã po're'õ na 're nomro u'âsi mono nherê, tinhimihâzé te te tâma ba'a waihu'u za'ra õ wa za, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã, dama pire na 're ĩhâimana za'ra mono norĩ hã, dama wapu na 're ĩhâimana za'ra mono norĩ zama.

4

¹ Danhib'apito norĩ, pawa'âbâ âna aima romhuri'wa norĩ ma, te za 're ĩmanharĩ wẽ u'âsi za'ra wa'aba mo, ĩuwaibaba si. Asib'apito za'ra wa'wa hã hâiwa âma 're ĩsâmra mono hã te te 're ai'madâ'â u'âsi za'ra wa'aba mono na, asina 're waihu'u za'ra wa'aba mono wa, te za âne na hã tâma 're ĩmanharĩ wẽ u'âsi za'ra wa'aba mo, aima romhuri'wa norĩ ma hã.

'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, 're damreme zusi mono da, rotizé wasu'u

² 'Re ìhâimana u'âsi mono ma, te za 're aimreme zusi aba mo, òne u'âsi. Asimiza'rese te za tâma 're aimreme zusi aba mo, âma 're aiwata za'ra wa'aba mono sina. ³ 'Re ìhâimana u'âsi mono ma, 're aimreme zusi aba mono wamhã, wa'âma zama te za duré tâma 're aimreme zusi aba mo, ta hã te te wama 're a'ridawa mono da, ìmreme wasu'u hã wa te dama 're wasu'u za'ra mono da, Cristuhu wasu'uwẽ aré dama ìwaihu'u'õ hã wa te dama 're waihu'u za'ra mono da oto. Taha para, ma tô oto dasiwi ì'âri ni, dazazéb 're, da te ìnherẽ da. Taha wa, wa oto taha 're nhamra. ⁴ Taha wa, ma'ãpé 'Re ìhâimana u'âsi mono ma si, ì'âma 're aimreme zusi aba mono za, taha si te te 're ìpawaptob u'âsi mono da, Cristuhu wasu'uwẽ dama ìwaihu'u'õ hã ìpibu pese na si te dama 're wasu'u mono da, da te oto âma 're ìwaihu'u pese za'ra mono zéb da hã, ãhã da si te te ìpisutu wa, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã.

⁵ Asimirosa'rata wẽ, oto âma 're ìwaihu'u za'ra wa'aba mono zéb zarina, te za Cristuhu zazei'õ'wa norĩ ma aihâimana prédup sina tâma 're aihâimana za'ra wa'aba mo. Duré 're danhopêtẽ za'ra wa'aba mono sidâpâsi, te za Cristuhu wasu'uwẽ hã dama 're ìwasu'u za'ra wa'aba mo, dasiré 're aihâimana za'ra wa'aba mono ré hã, da te 're waihu'u za'ra mono âna 're dahâimana za'ra mono tõ da, Cristuhu wasu'uwẽ hã. ⁶ Ìsazei'õ'wa norĩ ma, 're rowasu'u za'ra wa'aba mono wamhã, aimreme wẽ na si te za tâma 're ìrowasu'u za'ra wa'aba mo, tâma âma 're rowẽ zani za'ra wa'aba mono da, aimreme wẽ na te te âma 're aiwaparì ze za'ra wa'aba mono da. Ìne wamhã, ì'uwaibaba si te za tô aimreme na tâma âma 're ìwa'rãmi za'ra wa'aba mo, Cristuhu wasu'uwẽ na te te âma 're asadanharĩ za'ra wa'aba mono zéb uwaibaba.

Paru hã te te ìdazawi 'rãsutu zé wasu'u

⁷ Wasisãnawã Titicu hã, wama ìsawi pe hã te za aima ìwasu'u za'ra wa'wa, âme ìhâimana na hã. Ta hã wasiré Wanhib'apito ma romhuri wẽ 'wa, te tô wama umnhasi na 're hâimana. ⁸ Taha wa, wa za oto atẽme âma satõrĩ za'ra wa'wa ã ìnhimi'ui'ére ré, âme rowẽ na ìwahâimana za'ra na te te aima wawasuu wẽ za'ra wa'aba da, taha zarina aima rowẽ wairébé aba da, wazabãdã. ⁹ Taha siré, te za duré Onezimo hã âma mo, wasisãnawã wama ìsawi pese hãiba amo hã, wama ì'umnha hã ta hã duré, tame asiré ìsazei'wa norĩ, asiré 're aihâimana za'ra wa'aba mono hã. Ta norĩ si te za aima rowasu'u za'ra wa'wa, âme ìromhâimanazém na hã, duré ìwahâimana za'ra zém na zama.

¹⁰ Aritacu hã âme dazazéb 're, ìsiré ìhãiba hã te âma asawi za'ra wa'wa, timreme na. Marcusi hã te duré âma asawi za'ra wa'wa, Banabéhé mama amoi 'ra hã. Taha na wa tô nimahã na hã aima âma roti pari za'ra wa'wa, niwa atẽme wisi za'ra wa'aba wamhã, asiwi sawi wẽ wa'aba da. ¹¹ Zuzuwé hã te duré âma asawi za'ra wa'wa, Zusitu na ìsisi amo hã. Ì norĩ

hã zudezu na 're ìhâimana za'ra mono, si'ubdatô ìhâiba za'ra hã. Ìsiré romhuri'wa norî hã ahâ uptabi nherê, si'ubdatô si te zudezu norî hã te te ìsiré 're romhuri za'ra, tô ã norî hã, 'Re ìhâimana u'âsi mono, da'âma 're ìsib'a'uwê mono zéb u, wa te tâma 're ìda'awaibui mono na hã. Ì norî hã ma tô siwi ìpawapto pese za'ra tô.

¹² Epaprasî te duré âma asawî za'ra wa'wa, tame asiré ìsazei'wa norî siré 're ìhâimana mono hã, Cristu Zezusihi ma romhuri'wa hã. Ta hã te ai'âma 're mreme u'âsi 'wa simi'ê na, 'Re ìhâimana u'âsi mono ma, taha si te te 're aipawapto u'âsi za'ra wa'aba mono da, asiptete sina âma 're anomro aba mono da, duré aihâimana prédup sina 're aihâimana wê za'ra wa'aba mono da, ta hã te te aima 're ìwê za'ra wa'aba mono zéb zarina si. Cristu hã asina 're ì'umnhasi za'ra wa'aba mono zém na 're asiptete za'ra wa'aba mono da, te duré ai'âma 're mreme u'âsi 'wa. ¹³ Ta hã te te ai'âma 're ìromhuri pese za'ra wa'aba mono na, wa tô ta hã ìsi'uihã na waihu'u. Radiseza na 'ri nho'ômo nhisi âma ìsazei'wa norî 're ìhâimana za'ra mono norî âma, te te 're ìromhuri pese mono na wa tô duré waihu'u. Duré Ìrapuri na 'ri nho'ômo nhisi âma ìsazei'wa norî 're ìsi'ubumroi mono norî âma, te te 're ìromhuri pese mono na zama, wa tô waihu'u, ta hã.

¹⁴ Rucasi hã, dawede'wa wama ìsawî pe hã te duré âma asawî za'ra wa'wa. Demasihi zama te duré âma asawî za'ra wa'wa.

¹⁵ Ma'âpé, duré wasisânawã norî hã wama sawî za'ra wa'aba, Radiseza na 'ri nho'ômo nhisi âma 're ìsi'ubumroi mono norî hã. Duré Nipaha zama wama sawî za'ra wa'aba. Duré taha nhorôwa âma Cristuhu zazei'wa, siré 're ìsi'rã'ôtô u'âsi mono norî zama, wama sawî za'ra wa'aba. ¹⁶ Ì hã te âma aima ìrob'ui'ééré za'ra wa'wa hã asisô'a asima sôré pari za'ra wa'aba wamhã, te za asiwi ìsômri 'wa, Radiseza u, tame ìsazei'wa norî hã sisô'a te te duré sima sôré za'ra da. Duré Radiseza u te dama ìrob'ui'ééré hã te za duré ìwa'rãmi aima sômri za'ra wa'wa, ta hã duré asima sôré za'ra wa'aba da. ¹⁷ Atipuhu ma, ma'âpé âne hã 'maiwaihu'u aba za: "Re ìhâimana u'âsi mono, romhuri te te aima ìpisudu hã 'mairême ô di za. Uburé te za tâma âma ì'a'uwaimrami mo." Ì âne hã te za tâma ì'maiwaihu'u 'wa, Atipuhu ma hã.

¹⁸ Wa hã Paru, wa ìnhimi'ui'ééré na âma asawî za'ra wa'wa. Ma'âpé ì'âma 're aipo're pu'u u'âsi za'ra wa'aba mono za, dazazéb 're zahadu ìhâimana na hã.

Rowê u'âsi 're aihâimana za'ra wa'aba mono za, Wamama hã ai'âma 're ìsiwãrî za'ra wa'aba mono zéb zarina.

1 Tesaronita norĩ

Tesaronita norĩ ma, Paru te te ĩrob'ui'ééré na'rata zé

Ībaihâ wasu'uzé

Paru norĩ hã Tesaronita u si'aba'réi wamhã, da'ahã na ma tô saze za'ra ni, ĩsimiromhuri za'ra na hã. Tazahã zudezu norĩ hã Zezusihi zazei'õ'wa norĩ hã ma tô sada tihâimana za'ra, te te siwi wĩrĩ da. Taha wa, Paru norĩ hã ma tô dahawi aimani zahuré, Siraha me, Bereza na 'ri nho'õmo nhisi u. Tane nherẽ, zudezu norĩ hã ma tô ĩsarina ai'aba'ré, Tesaronita hawi (Atusi 17.1-13). Tawamhã âma ronomro wapsi, Timotiu hã ma tô Tesaronita âma ĩsazei'wa norĩ wasu'u wẽ hã tâma âwisi za'ra, Paru norĩ ma, Corĩtu âma hâimana za'ra ré. Taha wa, Paru hã ma tô Tesaronita norĩ ma rob'ui'ééré za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono âma siptete sina 're ĩnomro mono na ĩwasu'u za'ra hã te te wapari wa, tâma ĩrowẽ na hã.

Ma tô duré pawaptob za'ra, ĩsisãnawã norĩ hã tiwi 're ĩdâ'â za'ra mono norĩ wi, 're robzei'õ tô za'ra mono da, Zezusi hã apã we ĩmorĩzéb zô, wato sina 're wanhimipari za'ra mono na dâ'âsina.

¹ ĩsazei'wa norĩ, wa hã Paru, Sira, duré Timotiu, wa âma aima rob'ui'ééré za'ra wa'aba ni, Tesaronita na 'ri nho'õmo nhisi âma asiré 're asi'rã'õtõ aba mono norĩ ma.

Wamama hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã, duré Wanhib'apito Zezu Cristu hã te asina 're ĩ'umnhasi za'ra wa'aba mo, ĩsib'a'uwẽ, 're aihâimana za'ra wa'aba mono da. Wa norĩ hã ta norĩ ma, wa ai'âma 're wamreme zusi u'âsi 'wa, ĩsimizawizé hã ai'âma 're hâimana u'âsi za'ra wa'aba mono da, rowẽ u'âsi, âma 're anomro aba mono da.

Tesaronita âma ĩsazei'wa norĩ, tô sena 're ĩhâimana wẽ za'ra mono zé wasu'u

² Wa norĩ hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono âma, wa 're wawata u'âsi za'ra, 're aihâimana wẽ za'ra wa'aba mono wa. Ai'âma 're wamreme zusi aba mono wamhã, wa duré wa te tiwi 're rowaptẽrẽ za'ra, te te 're aipawaptob za'ra wa'aba mono da.

³ Tâma 're wamreme zusi mono sina, wa ai'âma 're wapo're pu'u u'âsi za'ra wa'wa, 're aihâimana wẽ za'ra wa'aba mono zém na, âma 're wawata za'ra mono da. A norĩ wa'wa hã sazei pese za'ra wa'aba wa, marĩ ĩwẽ si te 're ĩ'manharĩ za'ra wa'aba mo. Wamama hã, Wanhib'apito 'Re ĩhâimana u'âsi mono, te 're ĩsawi pese za'ra wa'aba mo. Taha zarina, te duré 're ĩdazawi pese za'ra wa'aba mo. Taha wa, dawi 're asisawi za'ra wa'aba mono õ di, marĩ ĩwẽ hã dama 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono tô da. Duré Wanhib'apito Zezu Cristu we ĩmorĩzéb zô, asimi'ẽ

na te sô 're asimipari u'âsi za'ra wa'aba mo. ãne na 're anomro wẽ wa'aba mono na, wa ai'ãma 're wapo're pu'u u'âsi za'ra wa'wa, wawa'a ãna, Wamama ma 're wamreme zusi mono wamhã. ⁴ Wasiré ãsazei'wa norĩ, wa tô duré ai'ãma waihu'u za'ra wa'aba ni, 'Re ãhãimana u'âsi mono te te 're asawi pese za'ra wa'aba mono na hã, duré ãsib'a'uwẽ 're anomro aba mono da, te te sima aipisutu za'ra wa'aba na hã.

⁵ Zezusihi wasu'uwẽ na, wa te aima rowasu'u za'ra wa'aba wamhã, taré wamreme na si, wa te aima ãma rowasu'u za'ra wa'aba õ di. 'Re ãhãimana u'âsi mono pẽ'ẽzani hã tiwaihu'u pese na te te 're ãwapawaptob za'ra mono zém na, wa tô duré aima rowasu'u za'ra wa'aba ni. Zezusihi wasu'uwẽ hã tô sena na, wa te 're ã'umnhasi za'ra mono zéb zarina, wa tô duré aima ãma rowasu'u za'ra wa'aba ni. Taha wa, wa tô ai'ãma waihu'u za'ra wa'aba ni, 'Re ãhãimana u'âsi mono te te sima ã'aiwẽ za'ra wa'aba na hã. Duré a norĩ wa'wa hã ma tô wa'ãma ãwaihu'u za'ra wa'wa, ai'rata wahãimana za'ra wa'aba ré, 're ãwanomro wẽ mono zém na, wa te aipawaptob za'ra wa'aba da. ⁶ ãne wa tô aima ãma asanho za'ra wa'aba ni, Wanhib'apito hã ti'ai ãma 're morĩ ré, wama ãma ãsisanho ne. Tawamhã ãwasu'uwẽ ma tô ãsaze za'ra wa'wa. Ma tô 're anomro wẽ wa'aba mo, wasisanhozéb zarina, duré Wanhib'apito sisanhozéb zarina. ãwaihu'u pese pẽ'ẽzani hã ma tô te te 're aipawaptob u'âsi za'ra wa'wa, atoi uptabi za'ra wa'aba na 're sazei pese za'ra wa'aba mono da, da te ai'ãma 're ãrowasété za'ra wa'aba mono na 're robzépata za'ra wa'aba mono nherẽ.

⁷ Taha na a norĩ wa'wa hã ma tô duré dama ãma asanho za'ra wa'wa, aihĩni ãsazei'wa norĩ, Masédoniza na danhipti'a nho'õmo nhisi ãma 're ãsi'ubumroi mono norĩ ma, duré Ataza na danhipti'a nho'õmo nhisi ãma 're ãsi'ubumroi mono norĩ ma zama. ⁸ Tame 're ãsi'ubumroi mono norĩ hã ma tô 'Re ãhãimana u'âsi mono zadawa wasu'u hã wapari za'ra, a norĩ wa'wa hã dama 're sadawa wasu'u pese za'ra wa'aba mono wa, Wanhib'apito wasu'uwẽ hã. Duré ãsipai u, daza'rui mono bâ ma tô ãsadawa wasu'u hã datême waptã'ã. Duré 're ãsazei pese za'ra wa'aba mono na, ma tô aiwasu'u wa'wa hã da te 're wapari za'ra, daro mono bâ. Taha wa, wa norĩ hã 're ãsaze za'ra wa'aba mono na, wa te duré dama 're aiwasu'u za'ra wa'aba mono õ di, aiwasu'u za'ra wa'wa hã da te 're wapari sirõmo za'ra mono wa. ⁹ Aiwasu'u wapari'wa norĩ hã, si'uihã na te wama rowasu'u za'ra, atême ãwasihutu aba zém na. Ma tô, u, asima ãwawẽ za'ra wa'wa. Te duré wama aiwasu'u za'ra wa'wa, ãne: "Ta norĩ hã, 'Re ãhãimana u'âsi mono te te 're sazei pese za'ra. Taha wa, romhãiba 'manharĩ ãma, nasi wata za'ra õ di oto. Te te tãma 're romhuri za'ra mono õ di oto. Ma tô rême pese za'ra. 'Re ãhãimana u'âsi mono si, tô sena hã, u. Taha wa, ãsadawa wasu'u, ma tô saze za'ra. Taha wa, te taha na si

te te tãma 're romhuri pese za'ra. ¹⁰ Ī'ra hã hãiwa hawi apã we ĩmorĩzéb zô, te 're simipari u'âsi za'ra, ab're hawi apã te te ĩhãiwa'utu zô." Āne te wama aiwasu'u za'ra wa'wa. Tane tô. Ta hã Zezusi hã, Wanho'reptui'wa. Ma tô wanho'reptu za'ra, 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã za te te ĩdahã za'ra zé wi hã.

2

Tesaronita ãma Paru hã ĩwẽ na si te te ĩromhurizé wasu'u

¹ Wasisãnawã norĩ, ai'rata wasi'ubumroi wa'aba ré, aima wanhimiromhuri za'ra wa'aba zé hã taré õ di. Tô sena, wa tã aipawaptob za'ra wa'aba ni, sazei pese za'ra wa'aba da. Āne na ma tã wa'ãma ĩwaihu'u za'ra wa'wa. ² Piripu na 'ri nho'õmo nhisi hawi, wa tã atẽme aihutu aba ni. Tame wasi'ubumroi ré, wa tã robzépata za'ra ni, ĩsazei'õ'wa norĩ nhimiházém na, duré damreme wasété na zama. Taha wasu'u na ma tã wa'ãma ĩwaihu'u za'ra wa'wa. Tane nherẽ, Wanhib'apito 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã ma tã wapawaptob za'ra, wapahi ãna, ĩsadawa wasu'u hã wa te aima wasu'u za'ra wa'aba da, Cristuhu wasu'uwẽ na hã. Taha wa, wamreme wa'rãmi, da te wawi ro'wa'rutu za'ra nherẽ, wa tã ĩwasu'uwẽ na aima rowasu'u za'ra wa'aba ni tã, wapahi za'ra ãna. ³ Roti tã sena na si, wa aima roti za'ra wa'aba ni, ãhãna hã. Rowasu'u wẽ upana, wa te aima roti za'ra wa'aba õ di. Duré marĩ ĩwẽ hã wa te wasima waibu da, wa te ai'ãma 're rosa'rata za'ra wa'aba mono õ di. Marĩ ĩwẽ hã wa te aiwi udã za'ra wa'aba õ di. ⁴ Mare di. Ānei õ di. Tô sena, 'Re ĩhãimana u'âsi mono te te sima 're ĩwawẽ za'ra mono zéb zarina, te te wapisutu za'ra wa, wa ĩwasu'uwẽ na wa te dama 're rowasu'u za'ra, ãne na romhuri'wa da, te te wawẽsãmri za'ra wa.

Tawamhã wanhimirowasu'u wẽ wa, taré wama dato za'ra da, wa te wasina 're rosa'rata za'ra mono õ di. Mare di. 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã te te 're ĩwawẽsãmri za'ra mono da si, wanhimirosa'rata za'ra hã. Ōhõ si te za te te 're wapibu za'ra, 're ĩwanomro wẽ mono zéb zô, ĩwẽ na si 're ĩwanhimirosa'rata za'ra mono zéb zô zama. Taha wa, ĩsadawa wasu'u na, wa te dama 're ĩrowasu'u wẽ za'ra mono na, wa'ãma 're toi mono da, wa wa te wasina 're rosa'rata za'ra.

⁵ Ai'rata wahãimana za'ra wa'aba ré, taré wamreme to na ai'ãma wawata za'ra wa'aba õ di. Duré marĩ ĩwẽ hã wanhimirowahutu wa'rãmi, wama sãmri za'ra wa'aba da, wa te wasina rosa'rata za'ra õ di. Āne na ma tã wa'ãma ĩwaihu'u za'ra wa'wa. 'Re ĩhãimana u'âsi mono ma, waihu'u pese di, ãne na wapẽ'ẽ 're, wanhimirosa'rata za'ra hã. ⁶ Wanhimirowahutu wẽ na wa'ãma 're aiwata za'ra wa'aba mono da, wa te wasina rosa'rata za'ra õ di. Duré, aimawi norĩ hã ãne zarina, wa'ãma wata za'ra da, wa te wasina rosa'rata za'ra õ di duré. ⁷ Cristu hã ma tã wazatõrĩ za'ra, ĩwasu'uwẽ hã wa te dama 're waihu'u za'ra mono da, ĩsadawa para. Taha wa, dama wamreme pire

za'ra di. Tane nherẽ, wamreme pire na, wa te duré 're aiwari za'ra wa'aba mono õ wa, wa te ãma aiwi robzei'õ za'ra wa'aba õ di. Mare di. ãnei õ di, wa te aima ã'manharĩ za'ra wa'aba zé hã. Wamreme wẽ na si, wa tô aima rowasu'u za'ra wa'aba ni. Wa tô ai'madâ'â pese za'ra wa'aba ni, dana norĩ hã ti'ra te te 're ã'madâ'â pese za'ra mono ne. ⁸ 'Re ãhãmãna u'ãsi mono zadawa wasu'u hã, ãwasu'uwẽ hã wawa'a ãna, wa tô aima wasu'u za'ra wa'aba ni, wama asawi pese za'ra wa'aba wa. Taha wa, aiwi 're wasisawi za'ra wa'aba mono õ di, wa te 're aipawaptob za'ra wa'aba mono tã da. Tô sena, a norĩ wa'wa hã wama asawi uptabi za'ra wa'aba di.

⁹ Wasisãnawã norĩ, ãne na te tô wa'ãma 're aipo're pu'u u'ãsi za'ra wa'aba mo, 're ãwanomro wẽ mono zém na. Wa norĩ hã wahãimanazéb da, wa tô wasima romhuri pese za'ra ni, wapata'ã nherẽ, duré wawasutu nherẽ. Bãtã sidãpãsi wasi'uihã na wanhib'rata na wa tô romhuri za'ra ni, wahãimanazéb da. Bãdã 'rãiwatobro õ ré, duré bãdã sébré nherẽ, wa tô wasima romhuri za'ra ni, wa te aiwari za'ra wa'aba tã da, wama asõprub za'ra wa'aba na wapire na wa'madã'ã za'ra wa'aba tã da, 'Re ãhãmãna u'ãsi mono zadawa wasu'u na, wa te aima rowasu'u za'ra wa'aba ré.

¹⁰ A norĩ wa'wa hã ma tô ãwawaihu'u za'ra wa'wa, asõ'a za'ra wa'aba, 're ãwanomro mono zé hã. 'Re ãhãmãna u'ãsi mono hã ma tô duré wawaihu'u za'ra, 're ãwanomro wẽ mono zém na hã. Wawasédé hã wa te 'manharĩ za'ra õ di. ãwẽ na si wa tô wahãimana za'ra ni, asõ'a za'ra wa'aba. 'Re ãhãmãna u'ãsi mono nhimiroti na hã ãma wasipa za'ra õ di. ãne ãma 're ãwanomro mono zé hã, tô ãbã. ¹¹ Damama hã, dahãimanazém na te za ti'ra norĩ ma rowahutu. Tane, wa norĩ hã aihãiba bã wa'aba, wa tô aima rowahutu za'ra wa'aba ni, 'Re ãhãmãna u'ãsi mono zadawa wasu'u na 're anomro wẽ wa'aba mono da. ¹² Duré da te aima 're amhãzépa za'ra wa'aba mono nherẽ, wa tô ãma aima robze za'ra wa'aba ni ãwasu'uwẽ na, aiwi 're robzei'õ tã za'ra wa'aba mono da. Wa tô aima roti pese za'ra wa'aba ni, 'Re ãhãmãna u'ãsi mono nho'a 're anomro wẽ wa'aba mono da, toi uptabi na te te 're ai'madã'ã za'ra wa'aba mono da. Ta hã ma tô te te sima 're aiwẽ za'ra wa'wa, hãiwa ãma ãhãiba na rowa'a na ãsiré 're aihãimana u'ãsi za'ra wa'aba mono da, rowẽ uptabi na.

¹³ 'Re ãhãmãna u'ãsi mono zadawa wasu'u hã wa te aima ãwasu'u za'ra wa'wa hã wapari za'ra wa'aba wamhã, ma tô asima ãwẽ za'ra wa'wa. Taré ti'ai ãma aibã nhimirowasu'u newa, ãma rosa'rata za'ra wa'aba õ di. Tô sena 'Re ãhãmãna u'ãsi mono mreme na, ma tô ãma ãrosa'rata za'ra wa'wa. Tane tô, 'Re ãhãmãna u'ãsi mono zadawa wasu'u na si wanhimirowasu'u za'ra hã. ãsadawã wasu'u hã te tô ai'ãma te te 're romhuri pese za'ra wa'wa, aipẽ'ẽ 're, ãwẽ na si 're anomro aba mono da. Taha wa, 'Re ãhãmãna u'ãsi mono ãma si, wa 're

wawata za'ra, ĩmreme hã asina 're waihu'u za'ra wa'aba mono wa.

Īsazei'wa norĩ te te 're ĩrobzépata za'ra mono zé wasu'u

¹⁴ Zudeza na danhipti'a nho'õmo nhisi ãma hã, aiwana za'ra wa'aba, ma tô da te 're sazei pese za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u hã, ĩwasu'uwẽ hã. Tawamhã, Cristu Zezusihi ãma ma tô 're danomro, ĩsazei'wa norĩ, siré 're ĩsi'rã'õtô mono norĩ hã. Tawamhã, ĩsiré norĩ hã ĩsazei'õ'wa norĩ hã ma tô te te ãma 're rowasété za'ra, ĩsazei'wa norĩ hã te te 're saze za'ra mono tã da, ĩwasu'uwẽ hã, tisiré nherẽ. Tane, a norĩ wa'wa hã wasiré ĩsazei'wa norĩ hã, ta norĩ ne, ma tô 're ĩrobzépata za'ra wa'aba mo, asiré norĩ hã asada 're sahi za'ra wa'aba mono wa, Zudeza norĩ ne. ¹⁵ Duréihã, zudezu norĩ hã ma tô te te 're simro, 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa norĩ hã. Duré, ãhãna zama ĩsihudu norĩ hã ĩhi'rata norĩ hã te te 're ĩrob'manharĩ za'ra mono zéb zarina, ma tô siwi tĩwĩ, Wanhib'apito Zezusi hã. Ma tô duré te te wa'ãma 're rowasété za'ra, ĩwasu'uwẽ hã wa te dama 're wasu'u za'ra mono tã da. Ma tô sisiti siwi wazatõrĩ za'ra, ĩsiti wasi'aba'ré da. Ma tô duré uburé da'ãma tinhitob'ru za'ra. Taha wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, wẽ õ di, 're ĩhâimana za'ra mono zé hã. ¹⁶ Tawamhã, wa norĩ hã zudezu'õ norĩ ma, wa tô wa te tãma 're rowasu'u za'ra ĩwasu'uwẽ na, da te 're sazei pese za'ra mono da, Zezusi hã te te 're da'anho'reptui mono da. Tawamhã, ta norĩ hã zudezu nherẽ, ĩsazei'õ'wa norĩ hã, ma tô te te wawĩ 're ro'wa'rutu za'ra, te te 're wazadawa uwati za'ra mono da aré, ĩwasu'uwẽ na wa te dama 're rowasu'u za'ra mono tã da. ãne tiwasété na 're ĩhâimana za'ra mono zém na, ma tô 're siwasété za'ëtê za'ra. Tawamhã, tâibã oto. 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ma tô wawĩ ro'wa'rutu'wa norĩ hã te te 're wẽ'õ pese za'ra. Rowẽ'õ, ma tô duré tãma pisutu za'ra. Tawamhã, ĩsiti te za oto 're nomro u'âsi.

Paru hã Tesaronita u apã ĩmorizém na ĩsiwasu'uzé wasu'u

¹⁷ Wasisãnawã norĩ, ĩsazei'õ'wa norĩ nhimirob'manharizéb zarina, wasi'aba'ré na aihawi za'ra wa'aba, wasi'aba'rúi wamhã, asiti za'ra wa'aba, wa a'ã 're wasi'ubumro. Tane nherẽ, ai'rata 're ĩwasi'ubumroi u'âsi aba mono ne, wa wanhimirosa'rata na wa te ai'ãma 're rosa'rata wẽ u'âsi za'ra wa'wa. Awa'awi hã wapẽ'ézé uptabi na, wa 're wahâimana za'ra. Taha wa, apã atême wasihutu su'u aba da, wa tô wasima waihu'u za'ra ni, wa te asabu za'ra wa'aba da. ¹⁸ Wa te duré asabu téb za'ra wa'aba neza. Wa hã Paru hã, apã atême ĩmorĩ aba neza. Taha wa, atême ĩmorĩ aba da, bádã, wa tô nasi ĩsima pisutu. Tane nherẽ, Satanasi hã wanhitob'ru hã ma tô nasi wa'ãma ro'wa'rutu za'ra, ãma atême ĩwisi za'ra wa'aba tã da. ¹⁹ Tane tô. Ni'wam norĩ me asõwa're're za'ra wa'aba, wasisõpêtê za'ra õ di za, Wanhib'apito Zezusi apã wei morĩ

wamhã. Ni'wam norĩ hã, asõwa're're za'ra wa'aba, te te wama 're rowẽ zani za'ra mono õ di za. Wanhib'apito wei morĩ wamhã, ni'wam norĩ hã asõwa're're za'ra wa'aba, te te dama wawaihu'u za'ra õ di za, tô sena aima za'ra wa'aba, wa te 're ãsawã wasu'u za'ra mono zém na. ²⁰ Tane tô, wato sina, wa wa te 're aiwasu'u wẽ za'ra wa'wa dama, a norĩ wa'wa hã wama 're rowẽ zani za'ra wa'aba mono wa, 'Re ãhãmãna u'ãsi mono 're ãsaze za'ra wa'aba mono zém na.

3

Timotiu hã ãsazei'wa norĩ ma rowẽ zô, Tesaronita u ãmorĩzẽ wasu'u

¹⁻³ Tawamhã, ai'ãma wapẽ'ẽzẽ uptabi za'ra wa'aba wa, apã wasi'aba'rézéb zô wanhimipari waihu'u za'ra õ di oto. Taha wa, wa tô wasisaze za'ra ni, Timotiu hã wa te ãma atẽme satõrĩ za'ra wa'aba da, wa hã ãsiwaprosi Atena na 'ri nho'õmo nhisi ãma ãnhamra da nherẽ. Tawamhã, wa tô ãma atẽme satõrĩ za'ra wa'aba ni, Timotiu hã. Ta hã wasiré ãsazei'wa, 'Re ãhãmãna u'ãsi mono ma romhuri'wa, Cristuhu wasu'uwẽ na te te dama 're rowasu'u mono da, wasiré. Taha wa, wa tô atẽme satõrĩ za'ra wa'aba ni, te te 're aipawaptob za'ra wa'aba mono da, aihãmãna nhiptete sina 're sazei pese za'ra wa'aba mono da, ãwasu'uwẽ hawi apã 're aipizari za'ra wa'aba mono tô da, da te ai'ãma 're rowasété pese za'ra wa'aba mono nherẽ. A norĩ wa'wa hã aima waihu'u pese za'ra wa'aba di, 'Re ãhãmãna u'ãsi mono nhimipisutu zarina, da te wa'ãma 're rowasété za'ra mono wa, wa te 're ãrobzépata za'ra mono na hã. ⁴ ãne na wa tô ãwana aima rowaihu'u sirõmo za'ra wa'wa, ai'rata wasi'ubumroi wa'aba ré, za da te wama 're ãrob'manharĩ pipa za'ra mono zém na hã. ãhãna, tô sena na ma tô asina ãwaihu'u za'ra wa'wa, tô wa'ãma 're romhãmãna za'ra mono wa. ⁵ Taha wa, asada 're dazahi za'ra wa'aba mono wa, apã ãma atẽme ãmorĩ aba neza, 're ãsazei'õ utõrĩ za'ra wa'aba mono zé hã te aiwi waihu'u za'ra wa'aba da. Taha wa, Timotiu hã wa tô ãma atẽme satõrĩ za'ra wa'wa, apã te te we wama aiwasu'u za'ra wa'aba da. Wa'uburé hã dawasété da, dawada'uri'wa hã te te aipibu za'ra wa'aba wa, 're saze zahãri za'ra wa'aba mono õ'umhasite, wa tô ai'ãma 're ãhãtã'ã za'ra wa'wa. Aima wanhimiromhuri za'ra wa'wa hã taré 're hãmãna mono õ'umhasite, wa tô ãma atẽme satõrĩ za'ra wa'wa Timotiu hã, te te aiwaihu'u za'ra wa'aba da.

Tesaronita hawi, Timotiuhu nhimirowasu'u wẽ na Paru norĩ ãto za'ra zé wasu'u

⁶ Tawamhã Timotiu hã ma tô we apã watẽme tiwisi za'ra, aihawi za'ra wa'aba. Ma tô aiwasu'u wẽ za'ra wa'wa hã wei wama ãwisi. Wa te wapari ze za'ra di, aiwasu'u wẽ za'ra wa'wa hã. Cristu hã te, u, asina 're ã'umhasi pese za'ra wa'aba mo. Asimizawi pese za'ra wa'aba na te, u, 're anomro aba

mo. Duré, ĩwě na si te, u, wa'ãma 're ĩrosa'rata za'ra wa'aba mo. ĩwazabu za'ra wa'aba da si, te, u, 're asimipari za'ra wa'aba mo. Āne, aiwasu'u wě za'ra wa'wa hã, wa te wapari ze za'ra di. Tane tō, wa norĩ zama wa te asabu za'ra wa'aba neza. Wa duré sō mapari za'ra ni aré, wa te ĩ'asabu za'ra wa'aba zéb zō. ⁷ Wasisānawã norĩ, da te wa'ãma 're rowasété za'ra mono nherē, duré marĩ ĩpire na wa te 're robzépata za'ra mono nherē, 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u hã 're sazei pese za'ra wa'aba mono wa, wa tō apã pē'ē daba'wara pese ni. ⁸ Āne wa, wahâtâ'â ãna wa oto 're wahâimana za'ra apã, Wanhib'apito ãma asiptete sina ãma 're anomro aba mono wa. ⁹ Taha wa, wa oto Wanhib'apito 'Re ĩhâimana u'âsi mono ãma 're wawata u'âsi za'ra, ĩsō'a, wama 're robze zani za'ra wa'aba mono wa, Zezusi hã asina 're ĩ'umnhasi pese za'ra wa'aba mono zém na hã. ¹⁰ Awě sidâpâsi, wa wanhimi'ē na tãma 're wamreme zusi, bātã na barana zama, ta hã te te wama pisutu za'ra da, nimahã na ãma atēme wasi'aba'réri wa'aba da, wasisabu za'ra da apã, duré zahadu ĩwaihu'u za'ra wa'aba ô hã, wa te aima waihu'u za'ra wa'aba da, 're ĩsazei uptabi za'ra wa'aba mono zéb da hã.

¹¹ Wanhib'apito 'Re ĩhâimana u'âsi mono wi, Wamama wi hã, duré Wanhib'apito Zezusihi wi hã, wa wa te 're rowaptērē za'ra, te te wama ropese za'ra da, apã wasihutu da, atēme wa'aba. ¹² Tō sena ma tō 're asisawi pese za'ra wa'aba mo. Uburé ma tō duré 're ĩdazawi pese za'ra wa'aba mo. Tane tō, wě di. Taha wa, wa duré wa te tiwi 're rowaptērē za'ra, Wanhib'apito wi, te te 're aipawaptob za'ra wa'aba mono da, awě sidâpâsi asimizawi pese za'ra wa'aba zé hã, te te aima 're sa'ētē za'ra wa'aba mono da. Sa'ētē na, wa te 're ĩ'asawi pese za'ra wa'aba mono zém ne, aiwa sa'ētē na 're dazawi pese za'ra wa'aba mono da, wa wa te tiwi 're rowaptērē za'ra. ¹³ Tawamhã taha na te za te te 're aipawaptob u'âsi za'ra wa'wa, aihâimana nhiptete za'ra wa'aba sina, ĩwě uptabi na si ãma 're anomro aba mono da. Tawamhã Wanhib'apito Zezusi hã, uburé tinhib'a'uwě norĩ me, wei wazô si'aba'réri wapsi, asi'wa'rutu za'ra wa'aba ãna te za ĩsō'a aimasa wa'wa, Wamama 'Re ĩhâimana u'âsi mono nho'a.

4

'Re ĩdanomro wě mono zéb zarina, 'Re ĩhâimana u'âsi mono, dama 're ĩtoi mono zé wasu'u

¹ Wasisānawã norĩ, wa tō aima waihu'u pari za'ra wa'aba ni, niha 're anomro wě wa'aba mono da, taha zarina, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ai'ãma 're to za'ra wa'aba mono da. Taha zarina, te tō ãma 're anomro wě wa'aba mo oto. Āhãna wa za duré aima roti pese za'ra wa'aba ni, 're anomro wě

wa'aba mono zém nhipai u, asima 're sa'ētē za'ra wa'aba mono da, Wanhīb'apito Zezusihi zadawa para. ²Taha zadawa para, wa te aima 're ĩroti za'ra wa'aba mono zé hã ma tō ĩwaihu'u pese za'ra wa'wa. ³'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ma tō te te sima 're aiwē za'ra wa'wa, 're anomro wē wa'aba mono da, duré pi'ō norĩ, duré aibâ norĩ zama aihâiba na asiwi 're ĩasipsaihuri si'uiwa za'ra wa'aba mono zé hã ai'ãma 're hâimana za'ra wa'aba mono tō da oto. ⁴Aibâ norĩ hã aimro si te za 're ĩ'madâ'â za'ra wa'aba mo, aiwasédé hã 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono tō da. ⁵Rowasutu zô si asima 're rob'ruiwapari za'ra wa'aba mono ò di za. Ta hã, ĩsazei'ô'wa norĩ 're ĩhâimana za'ra mono zé, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te waihu'u za'ra ò wa. ⁶Tane 're anomro aba mono ò di za. ĩsazei'wa norĩ hã, asisânawã te 're anomro aba mo. Taha wa, asisânawãĩ mro nherē, asiwi 're upi za'ra wa'aba mono ò di za, asiwi 're asipsaihuri za'ra wa'aba mono tō da, aiwasédé hã asi'ãma 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono tō da. Tane, ni'wa hã tiwasédé te te 're 'manharĩ mono wamhã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te za niha tãma rob'manha. ãne tō sena, wa tō aima waihu'u za'ra wa'aba ni, waihu'u pese za'ra wa'aba da. Tane nherē, wa duré ãma aima sahu za'ra wa'aba ni. ⁷Aibâ norĩ, aimro hâiba upana aimawi pi'ō hã 're upi za'ra wa'aba mono ò di za. Duré pi'ō norĩ hã aimro hâiba upana aimawi aibâ hã 're upi za'ra wa'aba mono ò di za. Dahâimana nhiséb ò ré, 're wanomro mono da, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te sima 're wa'apisutu mono ò di. Wanhimi'ē na ãma 're wanomro wē uptabi mono da si, ma tō te te sima 're wa'apisutu. ⁸Taha wa, ãne wa te aima ĩroti za'ra wa'wa hã, asiwi wē'ō za'ra wa'aba ò di za. Ni'wa hã te te siwi wē'ō wamhã, e ta hã ti'ai ãma dahâiba te za siwi wē'ō. Mare di. 'Re ĩhâimana u'âsi mono te za siwi wē'ō, wama Tipē'ēzani nhomri'wa hã.

⁹Īsazei'wai mono bâ 're asisawi pese za'ra wa'aba mono zém na, wa te aima rob'ui'ééré za'ra wa'aba ò di za oto. Tō sena ma tō 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã si'uihã na ãma aima rowahutu za'ra wa'wa, 're asisawi pese za'ra wa'aba mono zéb da hã. ¹⁰Ma tō 're ĩdazawi pese za'ra wa'aba mo tō, Masédoniza na danhipti'a nho'ômo nhisi ãma 're ĩdasi'ubumroi mono norĩ hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te 're ĩsaze za'ra mono norĩ hã. Tane nherē, wa aima roti pese za'ra wa'aba ni, asimizawi pese zém nhipai u, asima 're sa'ētē za'ra wa'aba mono sina, ĩwē uptabi hã 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono da. ¹¹Ai'rata wasi'ubumroi wa'aba ré, ãne wa tō aima roti za'ra wa'aba ni, rowē na si 're aihâimana za'ra wa'aba mono da, duré asima 're ropibui wē za'ra wa'aba mono da, duré asimi'ē na asi'uihã na aihâimanazéb da, 're romhuri za'ra wa'aba mono da, aihâiba mono bâ wa'aba. ãne, wa tō aima roti za'ra wa'aba ni. ãne ĩwē uptabi hã te za tō 're ĩ'manharĩ u'âsi za'ra wa'aba

mo. ¹² Tawamhã danho'a 're anomro wě wa'aba mono wa, ĩsazei'õ'wa norĩ hã te za te te 're aiwěšãmri za'ra wa'wa. Te za te te 're aiwazéb za'ra wa'wa. Duré asimi'ẽ na 're romhuri za'ra wa'aba mono wamhã, 're dawari za'ra wa'aba mono ãna, te za 're anomro aba mo.

Apâ 're ĩdahâiwa'utu za'ra mono zé wasu'u

¹³ Wasisânawã norĩ, ni'wa hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono zazei'õ'wa hã, dawí dâ'â wamhã, ĩsiré norĩ hã te za ãma 're pẽ'ézé pese za'ra, apâ 're ĩdahâiwa'utu za'ra mono zé wasu'u hã te te 're waihu'u za'ra mono õ wa. Tanei õ di za, a norĩ wa'wa hã. Taha wa, wa wasima wě za'ra ni, sena na waihu'u za'ra wa'aba da, dadâ'â wasu'u hã. ¹⁴ Zezusi hã ma tô dârâ. Ma tô pẽ'ehai'utõ. Pẽ'ẽ si'utõrĩ nherẽ, ma tô apâ hâiwa'udu. Āhãna te 're morĩ u'â oto. Āne na wa tô saze za'ra ni. Taha wa, wa tô duré waihu'u za'ra ni, ĩsazei'wa norĩ hã 're dâ'â za'ra mono wamhã, apâ 're ĩhâiwa'utu za'ra mono na hã. 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te za apâ te te 're ahâiwa'utu, Zezusi te te apâ ĩhâiwa'utu ne. ¹⁵ Tawamhã, Wanhib'apito we apâ wazô morĩ wamhã, ãté wa norĩ hã zahadu wahâiba ré 're wanomro mono ré, te za wei mo. Tane nherẽ, 're ĩdâ'â za'ra mono norĩ wana, ĩtẽme wasihutu õ di za. Āne Wanhib'apito te te wama ĩrowahutu za'ra zarina, wa aima rowasu'u za'ra wa'aba ni. ¹⁶ Tô sena, Wanhib'apito hã te za wei wazô si'ra, hâiwa hawi. Tawamhã, te za tãma wa'ru za'ra, hâiwa ãma tãma ĩromhuri pese 'wai ma. Hâiwa ãma tãma ĩromhuri pese 'wa hã, te za wei hã, hârâ 'râihã na, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimnhihârâzém na. Tawamhã, ĩsazei'wa norĩ hã 're ĩdâ'â za'ra mono norĩ hã, ta norĩ uimrehẽne te za apâ hâiwa'utu za'ra. ¹⁷ Tawamhã wa norĩ hã ĩsazei'wa norĩ hã, zahadu wahâiba ré ré 're ĩwahâimana za'ra mono norĩ hã, apâ ĩhâiwa'utu za'ra norĩ me, ĩsazei'wa norĩ me, te za sitẽme wa'ubumro awa'awi, hâiwa'a ãma. Tawamhã, Wanhib'apito hã wa za oto aihĩni sõpêtẽ za'ra ni, hâiwa nho're ãma. Tawamhã, ĩ'rata wa za 're wahâimana u'âsi za'ra. ¹⁸ Āne te za ĩwasu'u na 're asipawaptob u'âsi za'ra wa'aba mo.

5

Wanhib'apito apâ wei morĩ õ ré, 're ĩdanomro wě mono zé wasu'u

¹ Wasiré ĩsazei'wa norĩ, Wanhib'apito apâ wei wazô ĩmorĩzé hã, wa tô aima waihu'u pese za'ra wa'aba ni. Tane nherẽ, wa za duré apâ aima ãma rob'rãzarõtõ za'ra wa'wa, rob'ui'ére na. Niwapsi, te za wei mo apâ wazô. Tane nherẽ, bâdâ hã wa te waihu'u za'ra õ di. Nimahã na we ĩmorĩzé hã, wa te waihu'u za'ra õ di. A norĩ wa'wa hã ma tô ãne hã ĩwaihu'u pese za'ra wa'wa. ² Wanhib'apito apâ wei morĩ wapsi, awa'awi te za wei mo. Tane tô, ni'wa hã barana simisaihuri da, marĩ zô 'ri para u sébré wamhã, 'ri para ĩsi'ubumro norĩ hã te za tãma a'rãmi

za'ra, sô simipari za'ra õ nherẽ, sébré wa. Tane, Wanhíb'apito apâ we ãmorĩzéb zô 're danhimipari za'ra mono õ ré, te za wei mo. ³Sô 're danhimipari za'ra mono õ wa, te za ãsazei'õ'wa norĩ hã da te dasima 're rowasu'u za'ra, ãne: "Rowẽ na wa za oto 're wasi'ubumroi u'ãsi, marĩ hã wazô 're wairébé mono ãna." ãne te za dasima da te 're rowasu'u za'ra, da te 're waihu'u za'ra mono õ wa. ãne, da te dasima 're rowasu'u za'ra mono wapsi, tawapsi, awa'awi te za ropipa hã dazô watobro, Wamama hã za te te dama ãrob'manharĩzém na hã. Tiwi dasimani waihu'u za'ra õ di za, pi'oi ma, ã'ra tãma 're rere'e mono da, ãwasã ãma 're sépu'u za'ra mono wa, ai'uté zépu hã tiwi 're ãsimani za'ra mono õ ne.

⁴Wasiré ãsazei'wa norĩ, a norĩ wa'wa hã Wanhíb'apito apâ wei ãmorĩzéb zô, te sô 're asimipari za'ra wa'aba mo. Taha wa, awa'awi za wei morĩ nherẽ, tãma a'rãmi za'ra wa'aba õ di za, barana ãsimisaihuri norĩ ma, 're ãdasi'rãmi za'ra mono ne. ⁵Tawamhã Wanhíb'apito apâ we ãmorĩzéb zô, aihĩni 're ãasimipari za'ra wa'aba mono norĩ hã, rowa'a na 're ãdahãimana za'ra mono zém ne, 're aihãimana za'ra wa'aba mono zé hã, a norĩ wa'wa hã ti'ai ãma. Apâ we ãmorĩzéb zô 're ãdanhimipari za'ra mono õ norĩ ne, robra na 're wahãimana za'ra mono õ di tô, wa norĩ hã. ⁶Taha wa, 're ãdanhótô za'ra mono ne, wanhimiza'rese ãna 're wahãimana za'ra mono tã da, wa za sô 're wanhopré u'ãsi. ⁷Barana si te rosa'rese ãna 're danhotô za'ra. Barana si te duré ãzézei'wa norĩ hã 're siwamnarĩ za'ra. ⁸Tazahã, wa norĩ hã Wanhíb'apito apâ we ãmorĩzéb zô, 're wanhimipari za'ra mono wa, wanhimi'ẽ na sô 're wanhopré mono sina, wa za 're wahãimana za'ra. Tawamhã wa za wasi'upari za'ra ni, wanhitob'ru wi, Wanhíb'apito wa te 're ãsaze za'ra mono zém na, duré 're ãwanhimizawi pese za'ra mono zém na, duré Zezusi te te 're ãwanho'reptu za'ra mono zéb zô, 're ãwanhimipari za'ra mono zém na. Da'wapéi'wa norĩ hã, tinhó'utu'u ãhãtete na, duré ã'rãzaza ãhãtete na te 're si'uza za'ra, tinhitob'rui wi, da te 'manhiptã'ã tã da. ãne, Wanhíb'apito wa te 're ãsaze za'ra mono zém na, duré 're wanhimizawi pese za'ra mono zém na, wa za 're wahãimana za'ra, wapẽ'ẽ wẽ te te wawi wasété tã da, wanhitob'ru hã. Duré Zezusi te te 're ãwanho'reptu za'ra mono zéb zô, 're ãwanhimipari za'ra mono zém na, wa za 're wahãimana za'ra, wanhimirosa'rata na te te wawi ro'wa'rutu tã da.

⁹Tane tô. 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã niha te te wama 're arob'manharĩ mono da, te te sima 're wa'awẽ mono õ di. Ma tô te te sima 're wa'awẽ, Wanhíb'apito Zezu Cristu hã te te 're wa'anho'reptui mono da. ¹⁰Ta hã ma tô wazada dãrã, ã'rata 're wasi'ubumroi mono da. Tawamhã, apâ wei wazô morĩ wapsi, wahãiba ré 're ãwanomro mono norĩ hã, duré wawana 're ãdadã'ã za'ra mono norĩ me, wa za ã'rata wasiré

're wasi'ubumroi u'âsi. ¹¹ Taha wa, te za 're asipawaptob za'ra wa'aba mo, aipê'ê wê za'ra wa'aba na asiptete sina 're aihâimana za'ra wa'aba mono da. Tô sena na âhâna hã âma 're asipawaptob za'ra wa'aba mono ne, te za duré âma 're asipawaptob u'âsi za'ra wa'aba mo, ône u'âsi.

'Re ïdanomro wê mono zéb da na roti wasu'u

¹² Wasiré ïsazei'wa norĩ, wa aima roti za'ra wa'aba ni, te te aima 're ïromhuri za'ra wa'aba mono norĩ hã 're hâimana wazéb za'ra wa'aba mono da. Ta norĩ hã, Wanhib'apito ma romhuri'wa norĩ. Taha wa, te za marĩ hã ïwê si te te aima 're wê za'ra wa'wa. Duré timreme wê na si te za aima te te 're roti za'ra wa'wa. Tawamhã, ta norĩ mreme, te za 're ïwapari pese za'ra wa'aba mo. ¹³ Ta norĩ hã te te aima 're romhuri pese za'ra wa'aba mono wa, te za 're ïwazéb za'ra wa'aba mo. Te za duré 're ïsawi pese za'ra wa'aba mo. Asima 're aimreme wasété za'ra wa'aba mono âna, te za asiré 're aihâimana za'ra wa'aba mo, rowê na.

¹⁴ Wasiré ïsazei'wa norĩ, wa za duré aima roti za'ra wa'aba ni. Ni'wam norĩ hã 're wa'a za'ra mono wamhã, te za tâma 're ïroti pese za'ra wa'aba mo, simi'ê na si'uinhã na te te sima 're romhuri za'ra mono da. Duré ni'wam norĩ hã robzei ô wamhã, te za 're ïpawaptob za'ra wa'aba mo, robzei'ô u'âsi 're nomro tō mono da. Duré ni'wam norĩ hã, 'Re ïhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u te te waihu'u za'ra nherê, ïwê na si 're nomro mono da, te te sima 're rosa'rata za'ra mono ô wamhã, te za 're ïpawaptob za'ra wa'aba mo. Da'âma 're aiwa'a za'ra wa'aba mono ô di za. Aiwaimri te za 're aihâimana za'ra wa'aba mo, sada. ¹⁵ Ni'wai ma ïwê'ô hã da te 'manharĩ wamhã, te za 're asipawaptob za'ra wa'aba mo, asa marĩ ïwê'ô hã dama 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono tō da. Marĩ ïwê'ô hã da te aima 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono nherê, ïwê na si te za 're asipawaptob za'ra wa'aba mo, asa tâma âma 're wa'rãmi za'ra wa'aba mono tō da. ïwê na si te za asima 're ï'manharĩ u'âsi za'ra wa'aba mo, asiré ïsazei'wa norĩ ma. ïburé te za dama 're ï'manharĩ wê u'âsi za'ra wa'aba mo, a'uwê mono bâ.

¹⁶ 'Re atoi uptabi za'ra wa'aba mono na, te za 're anomro u'âsi aba mo. ¹⁷ 'Re ïhâimana u'âsi mono ma, te za 're aimreme zusi u'âsi aba mo. ¹⁸ Wê wa, te za âma 're aiwata u'âsi za'ra wa'aba mo. Rowê na 're anomro aba mono wamhã, duré robzei'ô na 're anomro aba mono nherê, wê wa, te za âma 're aiwata u'âsi za'ra wa'aba mo. ãne na 're aihâimana za'ra wa'aba mono da, 'Re ïhâimana u'âsi mono, ma tô aima pisutu za'ra wa'wa, Cristu Zezusihi nhib'a'uwê 're anomro aba mono wa.

¹⁹ 'Re ïhâimana u'âsi mono pê'êzani nhimipawaptobzém na asiwi 're ro'wa'rutu za'ra wa'aba mono ô di za. ²⁰ Ni'wa hã, 'Re ïhâimana u'âsi mono pê'êzani zarina, marĩ hã te te waihu'u wamhã, ïsimirowasu'u hã asiwi wê'ô za'ra wa'aba ô di za, taré

newa. ²¹ Uburé marĩ hã te za 're ĩpibu za'ra wa'aba mo, ĩwẽ zô. Tawamhã, marĩ ĩwẽ si te za asima 're ĩtété za'ra wa'aba mo. ²² Uburé marĩ ĩwasédé hã te za asiwi 're ĩwẽ'õ pese za'ra wa'aba mo, ĩré 're anomro aba mono tõ da.

²³ 'Re ĩhâimana u'âsi mono wi, rowẽ nhomri'wai wi, wa wa te 're rowaptẽre za'ra, te te 're aipawaptob za'ra wa'aba mono da, asimi'ẽ na ĩsine, ĩwẽ na si ãma 're aihâimana u'âsi za'ra wa'aba mono da, duré uburé asimirosa'rata wẽ na si, 're aihâimana u'âsi za'ra wa'aba mono da. Wanhíb'apito Zezu Cristu hã apâ wei wazô morĩ wamhã, ĩwẽ na si te za ai'madâ'â za'ra wa'wa. ²⁴ 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã tinhib'a'uwẽ da, te te 're ĩ'aipisutu za'ra wa'aba mono hã, umnhasi uptabi wa, te za tô te te 're aipawaptob za'ra wa'wa, ĩwẽ na si 're anomro u'âsi aba mono da.

Rob'ui'ére 'rãsutu zé

²⁵ Wasiré ĩsazei'wa norĩ, te za wa'ãma 're aimreme zusi aba mo, Wamama ma.

²⁶ Uburé asiré ĩsazei'wa 're aihâimana za'ra wa'aba mono wa, te za asõ'utu na asisawi sina 're asitob'rata hârâ za'ra wa'aba mo.

²⁷ Wanhíb'apito zadawa para, ĩmreme pire na wa aima nharĩ za'ra wa'wa, ã hã wa te aima ĩrob'ui'ére za'ra wa'wa hã, dama 're sôré za'ra wa'aba mono da, ĩsazei'wai mono bâ.

²⁸ Wanhíb'apito Zezu Cristuhu wi, wa wa te 're rowaptẽre za'ra, tinhimipawaptobzé hã te te aima sômri za'ra wa'aba da, ai'ãma 're hâimana za'ra wa'aba mono da.

2 Tesaronita norĩ **Paru hã, maparane ãma te te duré** **ĩrob'ui'érézé, Tesaronita norĩ ma** **Ībaihã wasu'uzé**

Paru hã Tesaronita ãma Zezusihi zazei'wa norĩ ma, ĩmorĩ'rata na te te rob'ui'éré pari, ma tô duré tinhimi'ui'éré na tãma ãma sahu za'ra, maparane ãma.

Ni'wam norĩ hã Tesaronita norĩ hã ma tô te te dama 're rowasu'u za'ra, Zezusi hã apã we ĩmorĩ pari na hã. Nima norĩ hã ma duré te te 're rowasu'u za'ra, Zezusi hã apã we ĩmorizéb u hã ĩromhuture na hã. Taha wa, ma tô danhimromhuri na sahãri za'ra ni. Taha wa, ma tô 'ribabam na si dawĩ 're hãimana za'ra, dasa na Zezusihi zô simipari za'ra mono sina. Taha wa, Paru hã ma tô tãma roti za'ra, ãne na 're hãimana za'ra mono tô da.

Ma tô duré tãma waihu'u za'ra, rowasédé hã duré dawasédé hã Satanasihi nhiptete zarina za ĩsa'ětē u'âsi mono na hã, Zezusi apã za we ĩmorizéb u hã. Tamemhã 'Re ĩhãimana u'âsi mono si te za oto ãma ai'uté, Satanasihi ãma hã. ĩsiptede hã te za tiwi uprosi.

1-2 Īsazei'wa norĩ, wa hã Paru, Sira, duré Timotiu, wa ãma aima rob'ui'éré za'ra wa'aba ni, Tesaronita na 'ri nho'õmo nhisi ãma asiré 're asirã'õtõ aba mono norĩ ma.

Wamama hã 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã, duré Wanhib'apito Zezu Cristu hã te asina 're ĩ'umnhasi za'ra wa'aba mo, ĩsib'a'uwē 're aihãimana za'ra wa'aba mono da. Wamama ma, wa ai'ãma 're wamreme zusi u'âsi 'wa, 'Re ĩhãimana u'âsi mono ma, duré Wanhib'apito Zezu Cristuhu ma zama, ĩsimizawizé hã ai'ãma 're hãimana u'âsi za'ra wa'aba mono da, rowē u'âsi, ãma 're anomro aba mono da.

Zezu Cristu apã wei morĩ wa, dahãimanazéb zarina za te te dama ĩrowairébézé wasu'u

³ Wasisãnawã norĩ, 'Re ĩhãimana u'âsi mono ãma, wa 're wawata u'âsi za'ra, 're aihãimana wē za'ra wa'aba mono wa. Ta hã te te 're aipawaptob za'ra wa'wa, tiwaihu'u pese na. Tawamhã ma tô oto 're ĩsazei pese za'ra wa'aba mo. Awē sidãpãsi 're ĩsazei pese za'ra wa'aba mono zé hã, te ãma 're ĩsa'ětē za'ra wa'aba mo. Aihãiba mono bã, te 're asisawi za'ra wa'aba mo. Duré awē sidãpãsi 're asisawi pese za'ra wa'aba mono zé hã te ãma 're ĩsa'ětē za'ra wa'aba mo. Taha wa, 'Re ĩhãimana u'âsi mono ãma, wa 're wawata u'âsi za'ra. ãne, wa te 're 'manharĩ za'ra mono da, wama wē za'ra di. Tô ĩ'uwaibaba si. ⁴ Taha wa, wa norĩ hã wa wa te 're aiwēsãmri

za'ra wa'wa, wato sina. Īsazei'wa norĩ hã, daro mono bâ siré 're ĩsi'rã'õtõ mono norĩ ma, wa tô wa te 're aiwasu'u wẽ za'ra wa'wa. Tawamhã, 're sazei pese za'ra wa'aba mono wa, ma tô da te ai'ãma 're rowasété za'ra wa'wa. Īwasédé hã da te aima 're ĩ'manharĩ za'ra wa'aba mono zé hã, ma tô 're ĩsépata za'ra wa'aba mo. Tazahã, asimi'ẽ na te asina 're ĩ'umnhasi za'ra wa'aba mo. Taha na, wa tô wa te dama 're aiwasu'u wẽ za'ra wa'wa, wapẽ'ẽ 're wato sina.

⁵ Tawamhã, wa tô wa norĩ hã waihu'u za'ra ni. 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã, sena na te za dahâimanazém na te te dama 're arowairébé. A norĩ wa'wa hã 're sazei pese za'ra wa'aba mono wa, te 're ĩrobzépata za'ra wa'aba mo. Tawamhã 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te 're aipawaptob za'ra wa'wa, ãma 're anomro wẽ u'âsi aba mono da. Taha wa, te za te te 're aipisutu za'ra wa'wa, ĩ'rata 're aihâimana u'âsi za'ra wa'aba mono da, ĩsimiroti ré 're anomro wẽ u'âsi aba mono da. Taha wa, za ĩré 're anomro wẽ wa'aba mono wa, te a'â 're ĩrobzépata za'ra wa'aba mo, asirõiwi da, 're sazei pese za'ra wa'aba mono wa. ãne na te te 're aipawaptob za'ra wa'aba mono na, wa tô waihu'u za'ra ni, tô ĩbâ ĩsimirowairébézé hã.

⁶ Tane tô, 'Re ĩhâimana u'âsi mono, tô sena. Tawamhã, te za niha te te dama 're arob'manharĩ, te te aima 're ĩrob'manharĩ wasété za'ra wa'aba mono norĩ ma. ⁷ Duré te za aipawaptob za'ra wa'wa, rowẽ na si 're aihâimana za'ra wa'aba mono da. Wa norĩ zama, robzépata na 're ĩwahâimana za'ra mono norĩ zama, te za wapawaptob za'ra, rowẽ na si 're wahâimana za'ra mono da. Tô sena, te za Wanhib'apito Zezusi hã wei wama sihãiré hãiwa hawi, te te tãma 're ĩromhuri pese za'ra mono norĩ me. Tawamhã, wei morĩ wamhã, te za tô dahã za'ra. Te za duré wa norĩ hã wapawaptob za'ra. ⁸ Tawamhã unhamaro'o wa'wam ne, te za we nhamra, Zezusi hã. Niha te za dama arob'manha, 'Re ĩhâimana u'âsi mono, da te dasima 're ĩwẽ'õ pese za'ra mono norĩ ma, duré Wanhib'apito Zezusihi nhiminho'reptuzém na, ĩwasu'uwẽ te te 're ĩsazei õ za'ra mono norĩ ma zama. ⁹ Ta norĩ hã te za sisiti satõrĩ za'ra, ĩsiti 're si'ubumroi u'âsi mono da, rowẽ'õ u'âsi na. Taha na te za te te 're robzépata u'âsi za'ra. Tawamhã, Wanhib'apito nhiti 're dahâimana za'ra mono wamhã, tiwaihu'u pese na marĩ hã rowẽ uptabi na, te te 're da'apawapto mono õ di za. Taha ré 're dahâimana za'ra mono õ di za. ãne, sena na te za dama arowairébé. ¹⁰ Tawamhã, wei morĩ wamhã, ĩsimiroti zarina 're danomro wẽ mono da, te te 're ĩdapawaptob za'ra mono norĩ hã te za ãma tiwata za'ra, te te sina 're ĩ'umnhasi za'ra mono norĩ hã. Te za tô ãma titob'uzu za'ra. A norĩ wa'aba zama, wanhimirowasu'u zarina ĩwasu'uwẽ na 're ĩsaze za'ra wa'aba mono norĩ hã, te za ãma dame aiwata za'ra wa'wa. Te za duré ãma atob'uzu za'ra wa'wa. Tane tô, bâdã ĩpire, ĩwa waptã'ã

wapsi, te za uburé dama ãma uwaimra.

¹¹Taha wa, Wanhib'apito 'Re ìhâimana u'âsi mono wi, wa wa te 're rowaptêrê u'âsi za'ra, ìwê na te te 're aipawaptob za'ra wa'aba mono da, taha zarina, 're Ìdanomro mono zép tém na 're anomro wê wa'aba mono da, te te aima 're Ìpisutu za'ra wa'aba mono zéb zarina si. Wa duré wa te tiwi 're rowaptêrê za'ra, asimirosa'rata wê 'manharĩ'wai wa'wa hã, tiwaihu'u pese na te te aima ãma 're uwaimrami za'ra wa'aba mono da, marĩ hã, ìwê si 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono da, 're sazei pese za'ra wa'aba mono wa. ¹²Tawamhã Wanhib'apito Zezusihi ãma te za 're dawata za'ra, Wanhib'apito 'Re ìhâimana u'âsi mono me, te te 're Ìaipawaptob za'ra wa'aba mono zém na ãma 're aihâimana wê za'ra wa'aba mono wa. Te za duré te te dama 're aiwasu'u wê za'ra wa'wa, Wanhib'apito Zezusi hã.

2

Wanhib'apito Zezu Cristu apâ za we ìmorîzé wasu'u

¹⁻³Ãté ni'wa hã ma tô aima rowasu'u za'ra wa'wa, Wanhib'apito Zezu Cristu za apâ wei wazô ìwisizém na hã. Ãté bâdâ hã ìwa waptã'ã newa, ma tô aima rowasu'u za'ra wa'aba ni. Tawamhã ìwasu'u hã tô sena newa, ãma 're rosa'rata za'ra wa'aba mono ô di za, 're aipê'êwara za'ra wa'aba mono tô da. Ãté 'Re ìhâimana u'âsi mono hã, marĩ hã ni'wai ma, te te ìwaihu'u zarina newa, âté duré marĩ hã te te ìwaparĩ zarina newa, âté duré wanhimi'ui'éré zarina newa, ni'wa hã ma tô ãne aima rowasu'u za'ra wa'wa. Mare di. ãne danhimirowasu'u hã 're saze za'ra wa'aba mono ô di za, dazadawa nhipese na da te aiwi 're udâ tô za'ra wa'aba mono da. Wanhib'apito wei morĩ ô ré, daro mono bâ te za 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiroti zada 're dahâimana za'ra. Duré ni'wa hã ìwasété uptabi hã te za dama sihâi'ré. Ta hã, ropipa ãma za oto 're ìhâimana mono zé hã. ⁴Ta hã, 'Re ìhâimana u'âsi mono upana waihu'u pese newa, ãma 're ìdawata za'ra mono norĩ hã te za dawi wê'ô za'ra, ta norĩ ãma 're dawata za'ra mono tô da oto. Romhâiba hã te za duré dawi wê'ô za'ra, ãma 're dawata za'ra mono tô da. Duré 'Re ìhâimana u'âsi mono te te dama 're Ìapisutu mono hã te za dawi wê'ô za'ra. Uburé ãma 're ìdawata za'ra mono na te te ãma ìda'rãnhipa na, te za siwasu'u dama: “Wa hã, Ìwaihu'upe. Wa hã 'Re ìhâimana u'âsi mono.” ãne te za siwasu'u. Tawamhã ti'ai ãma 'Re ìhâimana u'âsi mono ãma 're ìdawata za'ra mono zéb u, te za âzé, tame sãmra da.

⁵Tawamhã e ma tô aiwi aimani za'ra wa'wa, ãne na hã te aima ìrowahutu za'ra wa'aba zé hã ai'rata ìnhamra za'ra wa'aba ré hã. ⁶Tane nherê, aibã ìwasété uptabi hã 'Re ìhâimana u'âsi mono, bâdâ te te tâma Ìpisutu ô ré, we datême watobro ô

di za a'â. Niwa bâdâ hã ãwa waptã'ã wapsi, te za wei watobro, 'Re ãhãimana u'âsi mono nhimipisutuzém na si. Æne na hã ma tô duré ãwaihu'u za'ra wa'wa. ⁷ Æhãna pi'uriwi, ma tô Wa'uburé hã tinhimiromhuri na ãma sãna'rata. Tawamhã 'Re ãhãimana u'âsi mono te te tiwi ãsawizé hã te za a'â ãma 're hãimana, ãwasété uptabi ãma, bâdâ ãwa waptã'ã õ wa a'â. Taha parip si, te te tiwi ãsawizé hã ãma 're hãimana mono õ di za oto. ⁸ Tawamhã ãwasété uptabi hã te za we sihã'i'ré oto, danho'a te te romhuri da. Tane nherê, Wanhib'apito Zezusi hã wei morĩ wamhã, tizadawa wa'u'u na te za tĩwĩ. Rowa'a za'ëtê ré wei wisi wamhã, ãwasété uptabi hã tâibã za oto. ⁹ Tane nherê, Wanhib'apito wei morĩ õ ré, te za ãwasété uptabi hã Satanasihĩ waihu'u pese zéb zarina, te te dama 're romhõsi. Marĩ hã tô sena newa, da te ãma ãwaihu'u za'ra zéb da hã, duré marĩ na ãdatob'uzu za'ra zéb da, te za te te dama 're romhõsi. ¹⁰ Tinhimiromhuri wasété na te za dawĩ udã pese za'ra, 'Re ãhãimana u'âsi mono nhiti za 're ãdahãimana u'âsi za'ra mono norĩ wi. Ta norĩ hã te ãwasu'uwẽ hã te te siwi 're wẽ'õ za'ra, tô sena ãwasu'uwẽ hã. Taha wa, ta norĩ hã te te 're sõ'reptu za'ra mono õ di za, 'Re ãhãimana u'âsi mono hã. ¹¹ Tô sena ãwasu'uwẽ hã da te dasiwi 're wẽ'õ za'ra mono wa, 'Re ãhãimana u'âsi mono hã te te dapawaptob õ di za. Tawamhã, te te dapawaptob õ wamhã, te za oto dama pisutu za'ra, tizadawa nhipese na tô sena newa te te dawĩ ã'udã nhimiroti si, da te 're sazei pese za'ra mono da oto. ¹² Taha wa, sisiti te za dazatõrĩ za'ra ropipa u, tô sena ãwasu'uwẽ hã da te 're ãsaze za'ra mono õ norĩ hã, ãwasété si, da te dasima 're ãwẽ za'ra mono norĩ hã.

'Re ãdasisõ'reptu za'ra mono zé wasu'u

¹³ Wasisãnanã norĩ, 'Re ãhãimana u'âsi mono ãma, wa 're wawata u'âsi za'ra, ãma 're anomro wẽ wa'aba mono wa, Wanhib'apito te te 're ã'asawi pese za'ra wa'aba mono norĩ hã. 'Re ãhãimana u'âsi mono hã ma tô marĩ õ uptabi ré sima aipisutu za'ra wa'wa, ãmorĩ'rata na te te 're asõ'reptu za'ra wa'aba mono da. Tawamhã, Tipẽ'êzani hã ma tô te te aima 're anhomri 'wa, ãtême 're anomro wẽ wa'aba mono da. Ma tô duré ai'ãma tinhib'a'uwẽ uptabi za'ra wa'wa. Ma tô duré te te 're aipawaptob u'âsi za'ra wa'wa, tô sena ãwasu'uwẽ hã 're sazei pese za'ra wa'aba mono da. ¹⁴ Te te 're asõ'reptu za'ra wa'aba mono da, ma tô aipẽ'ê 're aima nharĩ za'ra wa'wa, ãwasu'uwẽ, wa te aima wasu'u za'ra wa'aba wamhã, Wanhib'apito Zezu Cristuhu siré rowẽ uptabi ré 're aihãimana u'âsi za'ra wa'aba mono da, ãsine rowa'a za'ëtê ré. ¹⁵ Tawamhã, wasiré ãsazei'wa norĩ, 're sazei pese za'ra wa'aba mono za, sena na wa te aima 're ãrowahutu za'ra wa'aba mono hã. Uburé wamreme na duré uburé wanhimi'ui'ére na, wa te aima ãma 're ãrowahutu za'ra wa'aba mono zé hã te za 're ãsazei pese za'ra wa'aba mo, ãsarina 're anomro wẽ wa'aba mono da.

16-17 'Re ihâimana u'âsi mono hã Wamama hã, te te 're wa'azawi pese. Te duré te te 're wa'apawapto, wapẽ'ẽ 're, 're wanomro wẽ u'âsi mono da, wahâimana nhiptete sina wanhimi'ẽ na sô 're wanhimipari u'âsi za'ra mono da, ãwẽ zô. Taha wa, wa za Wamama wi, wa te 're rowaptẽrẽ u'âsi za'ra, duré Wanhib'apito Zezu Cristuhu wi zama, ato sina 're aihâimana za'ra wa'aba mono da, duré asiptete sina ãwẽ na si tãma 're romhuri pese za'ra wa'aba mono da, asimirowasu'u wẽ za'ra wa'aba na.

3

Paru norĩ ãma ãsazei'wa norĩ 're ãmreme zusi mono zé wasu'u

¹ Wasisãnawã norĩ, te za wa'ãma 're aimreme zusi aba mo, 'Re ihâimana u'âsi mono ma, te te 're wapawapto u'âsi za'ra mono da, Wanhib'apito zadawa wasu'u hã, dahãiba mono bã da te 're wapari su'u za'ra mono da, da te 're saze za'ra mono da, asine za'ra wa'aba. ² Tazahã, aihĩni da te 're saze za'ra mono õ di, ãsadowa wasu'uwẽ hã. Taha wa, te za duré wa'ãma tãma 're aimreme zusi aba mo, te te dawĩ wanho'reptu za'ra da, ãwasété uptabi na si 're ãdanomro mono norĩ wi.

³ Wanhib'apito Zesusihi si, umnhasi za'etẽ di. Taha wa, te za te te 're aipawapto za'ra wa'wa, 're sazei utõrĩ za'ra wa'aba mono tõ da, aihâimana nhiptete sina ãma 're anomro aba mono da. Duré Wa'uburé wi, ãwasété uptabi wi, te za tiwi aihãiba zawĩ za'ra wa'wa. ⁴ Wa norĩ hã Wanhib'apito ãma simisutu 're wanomro mono wa, wa wa te ai'ãma 're umnhasi za'ra wa'wa. Taha wa, wa aiwaihu'u za'ra wa'aba ni, tõ sena, wanhimiroti zarina ãma 're ã'anomro aba mono na hã. Tane tõ, õne u'ã te za ãma 're anomro aba mo.

⁵ 'Re ihâimana u'âsi mono wi, wa wa te 're rowaptẽrẽ u'âsi za'ra, ãsimizawizé hã asina waihu'u pese za'ra wa'aba da, duré Cristuhu nhimipawaptozbézarina asimi'ẽ na ãma 're ã'aihâimana za'ra wa'aba mono zé hã asina waihu'u pese za'ra wa'aba da.

Ãsazei'wa norĩ, tinhimarĩ zô te te sima 're ãromhuri za'ra mono zé wasu'u

⁶ Wasisãnawã norĩ, Wanhib'apito Zezu Cristuhu zadawa para, wa aima roti pese za'ra wa'aba ni, ni'wam norĩ wi, a'ã 're aihâimana za'ra wa'aba mono da. Ta norĩ hã asiré ãsazei'wa norĩ nherẽ, wa'a u'âsi te 're hãimana za'ra. Wanhimiroti zarina 're hãimana za'ra mono õ di. Taha wa, ihãiba zu 're aihâimana za'ra wa'aba mono õ di za. ⁷ Wa norĩ hã ai'rata wahâimana za'ra wa'aba ré, wa tõ ãma aima asanho za'ra wa'aba ni, ãsazei'wa norĩ hãimanazém na hã. Siwa'ru 're wahâimana za'ra mono õ di. Mare di. Taha wa, ãma aima ãwasisanho za'ra wa'aba zé hã ma tõ ãwaihu'u za'ra wa'wa, ãsarina ãma 're anomro wẽ wa'aba mono da. ⁸ Ai'rata wahâimana za'ra

wa'aba ré, dasa hã wa'âbâ ãna wa te 're huri mono õ di. Wa tô wa te wasima 're romhuri pese za'ra, wapatâ'â nherẽ, duré wawasutu nherẽ. Bâdâ 'rãi watobro õ ré, duré bâdâ sébré nherẽ, wa tô wa te wasima 're romhuri za'ra, wama 're asõprub za'ra wa'aba mono na, aima wapire za'ra wa'aba na 're wahâimana za'ra mono tõi da. ⁹ Wanhîb'apito wasu'uwẽ na, wa te aima 're ãromhuri za'ra wa'aba mono zé wa'rãmi, marĩ na 're wapawaptob za'ra wa'aba mono da, wama 're ãru za'ra wa'aba mono zé hã, tô sena te aré tô wama 're ãru za'ra wa'aba mo. Tane nherẽ, marĩ na wa te 're rowaptẽrẽ za'ra mono õ di, ai'rata 're wahâimana za'ra wa'aba mono ré hã. ãne wa tô aima ãma asanho za'ra wa'aba ni, 're ãwahâimana za'ra mono zéb zarina, 're anomro aba mono da. ¹⁰ Ai'rata 're wahâimana za'ra wa'aba mono ré hã, wa tô ãne na nasi aima roti za'ra wa'aba ni: "Ni'wa hã, romhuri te te siwi 're wẽõõ mono wamhã, dame 're sai mono õ di za, mram na hã."

¹¹ Ni'wam norĩ hã asiré wa'aba 're ãsi'ubumroi mono norĩ hã, ãsazei'wa nherẽ, taré te, u, 're hâimana za'ra. Te te 're romhuri za'ra mono õ di, u. Taré te, u, te te dawĩ 're ro'wa'rutu za'ra, da te 're ãromhuri pese za'ra mono norĩ wi. ãne wa, wa aima ãma sahu za'ra wa'aba ni, wanhimiroti na hã. ¹² Tawamhã Wanhîb'apito Zezu Cristuhu zadawa para, wa tãma roti pese za'ra ni, ta norĩ ma, rowẽ na te te 're romhuri pese za'ra mono da, tihâimana za'ra zéb da hã. ¹³ Wasisãnawã norĩ, marĩ hã dama 're 'manharĩ wẽ za'ra wa'aba mono da, 're aiwa'a za'ra wa'aba mono tõi.

¹⁴ ã rob'ui'éré na wa te aima ãnharĩ za'ra wa'aba na, ni'wa hã asiré ãsazei'wa nherẽ, ãma 're morĩ wẽ da, te te sima wẽ õ wamhã, ta hã te za oto ãma ãwaihu'u za'ra wa'wa. Tawamhã, ãhãiba zu ãma 're anomro aba mono da, asima 're wẽ za'ra wa'aba mono õ di za, siséb za'ra da, ta norĩ hã. ¹⁵ Tane nherẽ, asitob'ru na ãma 're rosa'rata za'ra wa'aba mono õ di za. Asisãnawã ma, 're ãroti za'ra wa'aba mono ne, te za tô tãma 're ãroti pese za'ra wa'aba mo.

Rob'ui'éré na rowasu'u rãsudo

¹⁶ Wanhîb'apito wi, wama rowẽ nhomri'wai wi, wa wa te 're rowaptẽrẽ za'ra, rowẽ u'ã hã ai'ãma 're hâimana u'ãsi za'ra wa'aba mono da.

¹⁷ ãsi'uihã na wa aima ãma rob'ui'éré za'ra wa'wa, ãnhîb'rata na, ãhã na hã: "Wa hã Paru, wa asawi za'ra wa'wa." ãne u'ãsi, wa nasi dama rob'ui'éré, ãnhisi na. ãne wa aima rob'ui'éré za'ra wa'wa.

¹⁸ Wanhîb'apito Zezu Cristuhu wi, wa wa te 're rowaptẽrẽ za'ra, ãsimizawizé hã uburé aihãiba mono bâ ai'ãma 're hâimana za'ra wa'aba mono da.

1 Timotiu

Paru hã Timotihu ma, te te ãrob'ui'ééré na'rata zé

Ïbaihã wasu'uzé

Ã Ïbaihã na Paru hã aibã ãprédupté ma, ma tô rob'ui'ééré, Timotiu na ãsisi ma. Ta hã ãsazei'wa. ãmama hã deredu, zudezu'õ. ãna si zudezu hã. Paru hã 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u na te te dama 're rowasu'u mono da, zahadu daro mono bã 're morĩ ré, ma tô Timotiu hã ãsiré 're mo. Tawamhã Paru hã timorĩ na te te uzusi da, Épézu hawi watobro wamhã, Timotiu hã te tame ãsa'u nhamra. Tawamhã tame zahadu sãmra ré, ma tô ã Ïbaihã na rob'ui'ééré hã Paru hã tãma time.

1-2 ã'ra Timotiu, wa hã Paru, Cristu Zezusihi zadawa wasu'u'wa, wa ãma aima rob'ui'ééré. Wanhib'apito wasu'uwé na te ãma aipo're pu'uzéb zarina, ãsazei'wa oto 're aimorĩ wa, wa ã'ra na asisi. 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã Wanho'reptui'wa hã ma tô ãpisutu, te dama 're sadawa wasu'u mono da. Taha da, ma tô Cristu Zezusihi zama ãpisutu. Ôhõ zô si, wa sô 're wanhimipari za'ra, marĩ ãwé uptabi hã te te wama ãpisutu za'ra zéb zarina, te te wama ãma 're a'uwaimrami mono da.

Wamama ma, wa ai'ãma 're ãmreme u'ãsi, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, duré Wanhib'apito Cristu Zezusihi ma zama, ãsimizawizé hã ai'ãma 're hãimana u'ãsi mono da, duré ai'ãma 're pë'ézé u'ãsi zahuré mono da, rowé u'ãsi, ãma 're aimorĩ da.

3 Masédoniza na danhipti'a nho'õmo nhisi u ãmorĩ u'ãbã, wa tô ai'ãma ropti, Épézu ãma a'ã asãmra da. Tane da, wa za duré ãzadawa na aima ãma sahu, tame a'ã asãmra da. Tame ni'wam norĩ hã te ãsazei'wa norĩ ma, siwa'ru te te 're rowasu'u za'ra. Taha wa, te za a'ã tame asã, sadawa uwati za'ra da, tinhimirowasu'u hã te te sahãri pese za'ra da. 4 Ta norĩ hã te dahi'rata norĩ nhimirob'rãzarõtõ 'ratatare hã te te 're 'madã'ã za'ra. Dahi'rata sidãpãsi dahi'rata nhisi wasu'u zama, te ta norĩ hã te te 're 'madã'ã za'ra. Taha zarina, te ãma 're dasisada'ãbã za'ra. ãne wamhã, ta norĩ hã te te 're dapawaptob za'ra mono õ di, Wanhib'apito zazei'wa norĩ 're hãimana wé za'ra mono da. 5 E marĩ da, wa tô ãne hã aima waihu'u. Wa tô ãsima aiwé, ãsazei'wa norĩ hã 're pawaptob za'ra mono da, Wamama zawi pese 'wa 're nomro mono da, dazawi pese 'wa zama. ãsazei'wa norĩ hã simirosa'rata wé ré si, te za 're nomro. ãne wamhã, marĩ te te 're ãmanharĩ wasété za'ra mono na, 'rãwi 're siwé'õ za'ra mono õ di za. Wanhib'apito zazei uptabi 'wa, te za 're nomro. Tawamhã te aima ãwaihu'uzéb zarina 're nomro mono wamhã, te za tô

dasisawizé hã ãpẽ'ẽ 're tâma 're hâimana za'ra. ⁶ Ni'wam norĩ hã te aima ãwaihu'uzéb zarina, 're nomro mono õ di oto. Roti sena hawi, ma tô aipizari za'ra. Taha wa, te taré marĩ ãpire õ na si ãma 're sisada'âbã za'ra. ⁷ Ta norĩ hã te te sima 're wẽ za'ra, 'Re ãhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ére na dama rowahutu'wa, 're nomro mono da. Tane nherẽ, tâma waihu'u pese za'ra õ di, ãsimiroti hã. Tâma waihu'u pese za'ra newa, tazahã tâma pibu prã za'ra di, te te dama 're ãrowasu'u za'ra mono zé hã.

⁸ Re ãhâimana u'âsi mono nhimiroti hã, Mozési te te dama 're ã'awaihu'u mono hã wẽ di, da te dama ãma 're ãroti za'ra mono zéb da hã. ãne wama waihu'u pese za'ra di. ⁹⁻¹⁰ E 're ãnomro wẽ mono norĩ ma, rotizéb da, te 're hâimana, Wamama nhimiroti hã. Mare di. Roti wẽ wẽ'õ'wa norĩ ma, rotizéb da, te 're hâimana. Duré rob'manharĩ wasété'wa norĩ ma zama, rotizéb da, te 're hâimana. Duré 'Re ãhâimana u'âsi mono nhimiroti wẽ'õ'wa norĩ ma zama, rotizéb da, te 're hâimana. Duré ãwasété norĩ ma zama, rotizéb da, te 're hâimana. Duré 'rãwi pesere dasisõ 're ãda'a're nhĩ'oto za'ra mono norĩ ma zama, rotizéb da, te 're hâimana. Duré uburé romhuri Wamama te hã, te te ãma 're ãwasété za'ra mono norĩ ma zama, rotizéb da, te 're hâimana. Duré timama te te 're ãsimroi mono norĩ ma zama, rotizéb da, te 're hâimana. Duré tina te te 're ãsimroi mono norĩ ma zama, rotizéb da, te 're hâimana. Duré dapãrĩ'wa norĩ ma zama, rotizéb da, te 're hâimana. Duré dahãiba na da'ãma 're ãsipsaihuri za'ra mono norĩ ma zama, rotizéb da, te 're hâimana. Duré aibã si'uiwa dasina 're ãdanhipsaihuri za'ra mono norĩ ma zama, rotizéb da, te 're hâimana. Duré ãwada'uri zarina si pawa'ãbã ãna dama romhuri'wa da, a'uwẽ hã da te dasiwi 're ãsimi'uri za'ra mono norĩ ma zama, rotizéb da, te 're hâimana. Duré 're ãsadawa nhípese za'ra mono norĩ ma zama, rotizéb da, te 're hâimana. Duré timreme hã tô sena na dama 're siwasu'u za'ra mono nherẽ, taré te te sina 're ãroti za'ra mono norĩ ma zama, rotizéb da, te 're hâimana. Duré roti tô sena'õ na siwa'ru, ãma 're ãdanomro wasété mono norĩ ma zama, rotizéb da, te 're hâimana, 'Re ãhâimana u'âsi mono nhimiroti hã. ¹¹ Roti tô sena na si, wa tô te dama ãma 're aroti, Wanhib'apito wasu'u'uwẽ na te dama 're rowasu'u mono wanhã. Wẽ uptabi di, Wanhib'apito wasu'u hã. Taha da, ma tô ãma pisutu, ãwasu'u'uwẽ na te ãma 're da'apo're pu'u mono da, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã, rowẽ u'âsi 're ãmorĩ hã.

Paru hã Wanhib'apito ãma ãwatazém na rowasu'u

¹²⁻¹³ ãhãna wa za ãma ãwata, Wanhib'apito Cristu Zesusihi ãma hã. Ta hã ma tô ãwaihu'u siro, ãnhimromhuri hã za te tâma ãma 're ãuwaimrami mono na hã. Taha zarina ma tô ãpisutu, dapawaptom na te tâma 're romhuri mono da. Taha da, ma tô te te 're ãnhiptete u'âsi. Taha wa, wa za ãma 're

ĩwata u'âsi, ĩma 're rowẽ mono wa. Wanhíb'apito ãma wa tô aré te ãma 're wasété aré, ĩmreme wasété na. Ĩsazei'wa norĩ hãiba u'âbã, wa tô aré te tãma 're rob'manharĩ wasété. Ta norĩ hãiba u'âbã, wa tô aré sada 're ĩzahi. Wanhíb'apito hã Danho'reptui'wa na 're ĩmorĩ na hã ĩma waihu'u õ di aré. Te duré sazei õ di aré. Taha wa, zahadu ĩnhimiza'rese ãna 're ĩmorĩ wa, ma tô ĩ'ãma tipẽ'êzé, 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã, te te ĩ'azãri tã da. ¹⁴ Wanhíb'apito hã tinhimizawi pese zém na ma tô ĩpawapto pese, te saze da, duré dazawizéb da, ĩma hãimana da. Aihĩni Cristu Zezusihi ãma 're ĩhãimana za'ra mono norĩ hã te te 're ĩpawapto za'ra mono ne, ma tô ĩpawapto duré. ¹⁵ Ti'ai u ma tô wei mo, Cristu Zezusi hã, 're ĩdanomro wasété mono hawi te te 're da'anho'reptui mono da. ãne te dasima da te 're rowasu'u za'ra. Danhimirowasu'u hã tô sena wanhã, aihĩni ãma 're ĩdasisaze za'ra mono da hã, ĩma wẽ di. Wa hã dawasété nhipai u, ĩwasédé hã sa'ëtẽ di. ¹⁶ Tane nherẽ, ma tô ĩ'ãma tipẽ'êzé, te te ĩ'azãri tã da, 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã. E marĩ da. Cristu Zezusi hã ĩ'ãma wa'a su'u õ wa, da'ãma ĩwa'a su'u õ na, da te ãma 're waihu'u za'ra mono da, za ĩza'u da te dasina 're ĩ'umnhasi za'ra mono norĩ hã, ĩ'rata 're dahãimana u'âsi za'ra mono da, rowẽ u'âsi ãma. ¹⁷ Taha wa, Danhíb'apito uptabi ãma si wa za 're wawata u'âsi za'ra. Ta hã Apito u'âsi te dama 're sãmra, ĩdã'ã'õ hã, ni'wa hã niwa te te ĩ'madã'ã õ hã. Õhõ si Danhíb'apito uptabi hã, 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã. Wẽ uptabi wa, wa za ãma 're wawata u'âsi za'ra.

¹⁸⁻¹⁹ Duréi pese hã ma tô ni'wam norĩ hã Wamama zadawa hawimhã marĩ na aima rowasu'u za'ra, za tãma asimiromhuri na ĩwaihu'u sirõmo zéb da. Taha zarina ĩ'ra Timotiu, wa za aima ti'ru, da te aima ĩwaihu'uzé hã asina 're 'madã'ã u'âsi mono da, roti tô senai õ da, ãma 're 'wapéi u'âsi mono da. ãne te za 're aimo, ãma 're 'wapéi u'âsi mono da. Roti tô sena si te za 're ĩ'madã'ã pese mo, Zezu Cristuhu wasu'uwẽ hã wa te 're ĩsaze za'ra mono zép si. Te za duré 're aimorĩ wẽ. ãne wanhã, aiwasété õ wanhã, 'rãwi 're asisãmri mono õ di za, aiwasété na. ãhãna ni'wam norĩ hã tiwasété na 're sisãmri za'ra mono nherẽ, 're siwẽ'õ za'ra mono õ di. Taha wa, ma tô oto sazei utõrĩ za'ra, Wanhíb'apito nhimiroti hã wa te 're ĩsaze za'ra mono zé hã. ²⁰ ãne Imenezu norĩ hã te oto 're tĩneb zahuré, Aresãdirihi me. Taha wa, wa tô a'ã tãma hãiba za'ré zahuré, Satanasihĩ ma, robzei'õ hã a'ã te te sina waihu'u zahuré da. E marĩ da. Roti tô sena upana te te dama 're rowasu'u zahuré mono tã da, taha u'âbã te te 're wẽ'õ zahuré mono tã da, 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã.

2

'Re ĩhãimana u'âsi mono ma, 're ĩdamreme zusi mono zém na

rowasu'u

¹ Āhāna marī ĩpire na wa za aima rowasu'u. 'Re ĩhāimana u'āsi mono ma 're damreme zusi mono wamhā, te za uburé da'āma tāma 're damreme zusi, te te 're da'apawapto mono da. Marī zō dawi 're rowaptā'ā za'ra mono wamhā, uburé dama te za da te tiwi 're rowaptērē za'ra, marī hā te te dama 're anhomri mono da. Duré marī na dama 're sōpru mono wamhā, te za āma 're dawata za'ra. ² Danhib'apito mono bā, dama 're ĩhāimana za'ra mono norī āma, te za tāma 're damreme zusi, uburé dama ĩpire za'ra norī āma zama. E marī da. Ta norī hā te te dama 're roti wē za'ra mono da, taha zarina 're dasi'wapé za'ra mono ō wa, rowē na dasiré 're wanomro mono da, duré dama 're wahāimana wē za'ra mono da, 'Re ĩhāimana u'āsi mono nhimiroti 'madā'ā sina. ³⁻⁴ 'Re ĩhāimana u'āsi mono hā Wa'anho'reptui'wa. Ta hā ma tō te te sima 're da'awē, uburé te te 're da'anho'reptui mono da. Ma tō duré te te sima 're da'awē, aihīni pese ĩsimiroti hā da te 're waihu'u za'ra mono da, āma 're danomro wē mono da, ĩsimiroti hā tō sena uptabi wa. Aihīni āma 're wamreme zusi mono wamhā, tāma rowē di. Taha wa, te za wama 're to za'ra.

⁵ Misire hāiwa āma 're ĩhāimana mono si, uburé Danhib'apito uptabi hā. Misire da'āwisi wē 'wa Wamama u hā. Ta hā Cristu Zezusi, aibā na 're ĩhāimana mono. ⁶ Ta hā ma tō dazada sisō, uburé te te da'awa'ābā da. 'Re ĩhāimana u'āsi mono hā bādā te te ĩpisutuzēm na, ma tō da'awa'ā. Taha wa, 'Re ĩhāimana u'āsi mono te te sima 're ĩda'awē mono zé hā, uburé pese te te 're ĩda'anho'reptui mono zéb da hā, wa tō waihu'u za'ra ni. ⁷ Ta hā ma tō ĩpisutu, ĩsadawa wasu'u'wa 're ĩhāimana mono da, zudezu'ō norī hā te 're po're pu'u za'ra mono da, ĩsadawa para, Wanhib'apito wasu'u'wē na. E marī da. Wanhib'apito hā te te 're saze za'ra mono da, duré te te āma 're sasōmri za'ra mono da, ĩsimiroti zarina si 're nomro wē mono da, tō sena uptabi wa, ĩsimiroti hā. ĩzadawa nhipese na aima ĩsiwasu'u ō di. Tō sena wa tō aima 're ĩsiwasu'u.

⁸ Wa za oto aima waihu'u, te ĩsima 're ĩda'awē mono zém na hā. Aibā norī hā nimame 're ĩhāimana za'ra mono zé mono bā te za 're mreme zusi, 'Re ĩhāimana u'āsi mono ma. Ta norī hā dama 're hāimana wē za'ra mono wamhā, te za tāma 're mreme zusi, tāma 're simiwē za'ra mono sina, hāiwa u. Te te 're ĩda'ruiwapari za'ra mono da hā, mare di. Duré tizadawa na 're ĩsi'wapé za'ra mono da hā, mare di.

⁹⁻¹⁰ Pi'ō norī hā, aibā norī te te sima 're 'madā'ā ze za'ra mono da, dama 're si'uza wamnarī za'ra mono ō di za. Duré dama 'madā'ā ze da, 're siséré tété wē za'ra mono da hā mare di. Duré tinho'rebzui wē na si, sima 're ĩsipese za'ra mono da hā mare di. Duré tinhipsisi wē na si, sima 're ĩsipese za'ra mono da hā mare di. Duré da'uzazé ĩwa'ābā za'ētē na si, 're

ĩsi'uzã za'ra mono da hã mare di. Dama rob'manharĩ wẽ zéb zô si, te za sina 're sôpré, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti 'madã'ã'wa na 're ĩsiwasu'u za'ra mono zéb zarina.

¹¹ ĩsazei'wa norĩ 'madã'ã'wa norĩ hã te te dama 're rowahutu za'ra mono ré, te za pi'õ norĩ hã ari'iwi te te 're wapari za'ra. ĩ'madã'ã'wa norĩ zapari 're ãhãimana za'ra mono na te za 're si'madã'ã'wa za'ra pi'õ norĩ hã, ari'iwi te te 're ĩwapari za'ra mono da hã. ¹²⁻¹³ Pi'õ norĩ hã aibã norĩ ma, te te 're ĩrowahutu za'ra mono da hã, mare di. Aibã norĩ ma, timreme pire na 're si'madã'ã'wa za'ra mono õ di za. Ari'iwi te za 're si'ubumro, pi'õ norĩ hã. E marĩ wa, wa ãne aima waihu'u. 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã ma tô aibã hã poto na'rata, Adã na ĩsisi hã. Taha za'u si ma duré pi'õ hã poto, Ewa hã. ¹⁴ Pi'õ si, Wa'uburé nhimiroti hã tô senai'õ na te te waihu'u õ di. Tanei õ di, Adã hã. Pi'õ si Wa'uburé nhimiroti hã tô senai'õ na te te ĩwaihu'u õ zéb zarina, ma tô Wamama nhimiroti na upa na'rata. ¹⁵ Tane nherẽ, pi'õi mono bã hãimana wẽ na 're hãimana za'ra mono wamhã, tãma 're rowẽ za'ra mono di za. Wanhib'apito umnhasi sina, te za 're hãimana za'ra. Te za duré te te 're dazawi pese za'ra. Hãimana wẽ uptabi na te za dama 're hãimana za'ra. Tawamhã, ĩwasã hã ãma 're sépu'u za'ra mono wamhã, ĩ'ra hã tãma 're rere'e wẽ mono da, te za Wamama hã te te 're anho'reptu, pi'õ norĩ hã.

3

Wanhib'apito zazei'wa norĩ 'madã'ã'wa na rowasu'u

¹ Ā hã te aima ĩwaihu hã, tô sena uptabi. Āté ni'wa hã te za sima wẽ, ĩsazei'wa norĩ hã te te 're 'mai'madã'ã'wa mono da. Āne wamhã, te te sima ĩwézé hã wẽ di, da'madã'ã'wa na te te 're ĩ'mairomhuri mono da hã. ² ĩsazei'wa norĩ 'madã'ã'wai mono bã, te za 're hãimana wẽ za'ra. Tawamhã, ĩwasédé hã da te ãma 're ĩsa'ra mono da hã, mare di. Timro uptabi si te za te te sima 're 'madã'ã'wa za'ra, misi haré. Hãimana prédum na te za dama 're hãimana za'ra. Tiwasété wi te za sina 're siptete u'ãsi za'ra, 're nomro wẽ mono da. Te za duré dama 're hãimana wẽ za'ra. Duré ĩtême 're dasihutu mono wamhã, te za te te 're da'mazasi su'u za'ra. Duré roti na rowaihu hã te za tãma 're hãimana za'ra, te te ãma 're ĩdapawaptob za'ra mono zéb da hã. ³ Duré âzézei'wa, 're nomro mono õ di za. Duré da'ahãri ze i'wa, 're hãimana za'ra mono õ di za. Simizawi pese uptabi na, te za dama 're hãimana za'ra. Duré rob'uiprazéb zô si te te sima 're rob'ruiwapari za'ra mono õ di za. ⁴ Ti'ra norĩ hã te za duré te te 're pawapto pese za'ra, timama mreme si te te 're 'madã'ã'wa pese za'ra mono da, timama hã ĩsimiroti na te te 're wazéb za'ra mono da. ⁵ Da'madã'ã'wa norĩ hã ĩ'ra norĩ hã tãma 're nomro wẽ mono da, te te 're pawapto pese za'ra mono õ nherẽ, e niha te za tawamhã 'Re ãhãimana u'ãsi mono

zazei'wa norĩ hã te te 're pawaptob za'ra duré, 're nomro wẽ mono da, ta norĩ zama. Te te 're pawapto waihu'u za'ra mono õ di za. ⁶ Ni'wa hã Wanhib'apito te te ãsazézém na ãma ronomro õ nherẽ, da'madâ'â'wa na 're 'mai hãimana mono õ di za. E marĩ wa. ãsazeté'wa hã da'madâ'â'wa, 're 'mairorĩ wamhã, âté da'madâ'â'wai wa, te za 'rãwi sina 're 'maiwata, tipire na taré. ãne wamhã, 'Re ãhãimana u'âsi mono hã wa'uburé norĩ nhib'apito hã 'rãwi sina 're wata mono wa, te te ãwẽ'õ ne, te za ta hã wẽ'õ. ⁷ ãsazei'wa norĩ 'madâ'â'wai mono bâ te za dama 're hãimana wẽ za'ra. ãne wamhã, dama 're ãhãimana wẽ mono zém na te za ãsazei'õ'wa norĩ zama te te dama 're wasu'u wẽ za'ra. Dama 're hãimana wẽ za'ra mono õ wamhã, te za damreme hã te te sina 're 'rã'õtõ za'ra. ãne wamhã, wa'uburé norĩ nhib'apito te te da'ãma sima ãroti wasété zé hã te za te te sina 're 'mai'uwaimrami tãma, da'madâ'â'wa norĩ hã.

Dapawapto'wa norĩ wasu'u

⁸ Dapawapto'wai mono bâ te za 're hãimana wẽ za'ra. Duré âzézei'wa na 're hãimana za'ra mono õ di za. Rob'uiprazéb zô si mreme si'ahã na 're hãimana za'ra mono õ di za. ⁹ Wanhib'apito nhimiroti hã aré dama sa'rese õ nherẽ, ma tô oto te te dama 're awaihu'u, 'Re ãhãimana u'âsi mono hã, da te ãma 're ãsaze za'ra mono zéb da hã. ãsimiroti hã tô sena wa, te za dapawapto'wa norĩ hã te te 're 'madâ'â pese za'ra, hãimana wẽ sina. ãwasu'uwẽ hã tô sena na te za te te 're saze za'ra. ãne wamhã, 'rãwi tipẽ'ẽ na 're siwẽ'õ za'ra mono õ di za, tô sena na te te 're ãsaze za'ra mono õ na hã. ¹⁰ Dapawapto'wa da, da te dasiwi pisutu õ ré hã, te za a'ã da te dasiwi 're 'mai'madâ'â, dama 're ã'mai hãimana wẽ mono zô. Tawamhã dama 're 'mai hãimana wẽ mono wamhã, te za oto dapawapto'wa na 're 'mai hãimana. ¹¹ ãmro zama te za dama 're hãimana wẽ, pi'õ hã. Damreme hã ãwẽ'õre na te te dama 're robzanhamri mono õ di za. Hãimana prédup sina te za dama 're hãimana. Tiwasété wi, te za sina 're siptete. Hãimana nhiptete na, te za 're hãimana. ¹² Dapawapto'wai mono bâ timro uptabi si te za sima te te 're 'madâ'â pese za'ra, misi haré. Duré ti'ra norĩ hã te za te te 're 'madâ'â pese za'ra, 're nomro wẽ mono da. Duré uburé ãsõrõwa ãma ãsiré 're ãhãimana za'ra mono norĩ zama, te za te te 're 'madâ'â pese za'ra, ta norĩ zama 're nomro wẽ mono da. ¹³ Dapawapto'wa norĩ hã te te 're dapawapto wẽ za'ra mono wamhã, ãsimipawapto wẽ na te za da te 're wasu'u wẽ za'ra. ãne wamhã, mreme nhiséb ãna te za duré dama 're siwasu'u za'ra, Cristu Zezusi hã te te 're ãsaze za'ra mono zém na hã.

Wanhib'apito wasu'uwẽ hã dama ãsihã'i'réze wasu'u

¹⁴⁻¹⁵ Atême ãma ãwisi su'u da hã ãma wẽ nherẽ, ãma ãwisi su'u õ na dâ'ásina, wa ãne na ãma aima rob'ui'ére. E marĩ

da. Niha dama 're ĩwahâimana za'ra mono zéb da na waihu'u da. Wa norĩ hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'ra, wa 're wanomro. ĩsib'a'uwẽ, wa oto 're wahâimana za'ra, daro mono bâ wa te 're ĩsaze za'ra mono hã. Wanhĩb'apito nhimiroti hã tō sena wa, ĩsazei'wa mono bâ wa za wa te 're 'madâ'â u'âsi za'ra. Ône haré te za dama 're hâimana u'âsi, da te âma 're ĩsaze za'ra mono zéb da hã. ¹⁶ Tō sena Zezu Cristuhu wasu'uwẽ hã wẽ uptabi di, aré dama sa'rese ô nherẽ, Wamama hã te te oto dama ĩhâi're hã wa te 're ĩsaze za'ra mono zé hã, âma 're ĩwanomro wẽ mono zéb da hã. Āne te te dama ĩwaihu'uzé hã:
 “A'uwẽ na ma podo, ti'ai âma.

Duré tō sena ĩ'ra 're ĩmorĩ wẽ uptabi na, ma tō Tipẽ'ēzani na dama waihu'u za'ra.

Duré hãiwa âma 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma romhuri'wa norĩ hã ma tō titōmo na 'madâ'â za'ra.

Duré a'uwẽ mono bâ 're ĩdahâimana za'ra mono norĩ hã ma tō ĩwasu'uwẽ na da te 're dapo're pu'u za'ra, daro mono bâ.

Ma tō duré da te dasina 're umnhasi za'ra.

Duré rowẽ uptabi u ma tō mo, hãiwa u.”

Āne Zezu Cristuhu wasu'uwẽ na Wamama hã te te dama ĩwaihu'uzé hã.

4

Danhimiroti senai'ō na rowasu'u

¹ 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã, Tipẽ'ēzani na ma tō âne dama waihu'u: “Rob'rāsutuzéb u romhuture wapsi, te za ni'wam norĩ hã ĩzadawa para ô nherẽ, rēme za'ra, Zezu Cristuhu nhimiroti hã aré te te 're ĩsaze za'ra mono zé hã. ĩhãiba'ō norĩ nhimiroti hã tō sena newa te za te te 're wapari za'ra, wa'uburé norĩ nhimiroti zarina 're nomro mono da oto.” Āne ma tō dama waihu'u. ² Wa'uburé nhimiroti hã te za te te datēme 're ropé, aibã norĩ zadawa hawi. Aibã norĩ hã roti tō sena na te te dama 're rowasu'u za'ra mono newa, te sadawa nhipese na te te dama 're rowasu'u za'ra. Tane nherẽ, ta norĩ hã 'rãwi 're siwaihu'u za'ra mono ô di, tizadawa nhipese na hã. ³ Ta norĩ hã te za dasina 're ĩdamro za'ra mono zé hã dawĩ sawi za'ra, dasina 're damro za'ra mono tō da, dasiwaprosi 're dahâimana za'ra mono da. Te za duré dasazé hã dawĩ sawi za'ra, marĩ mono bâ 're dasaihuri tō mono da, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã uburé dasazé hã te te apoto mono nherẽ, âma 're ĩdasaihuri mono zéb da hã. ĩsazei'wai mono bâ wama waihu'u pese za'ra di, dasazém na ĩsimiroti hã. Āne wa, sōpru wa, âma 're wawata za'ra mono pari, wa za ĩsimipoto na 're wasaihuri. ⁴⁻⁵ Uburé dasazé hã wẽ di, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimipodo hã âma 're ĩwasaihuri mono zéb da hã. Wẽ wa, wa te wasiwi 're wẽ'ō za'ra mono ô di za, âma 're wasaihuri mono tō da hã. Sōpru wa, âma 're wawata za'ra mono sina, wa za âma 're wasaihuri, ĩwẽ na te te nharĩ wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã.

Āne wamhã, tãma wẽ di, ĩsimipoto na 're ĩwasaihuri mono zéb da hã.

⁶ Tawamhã uburé te aima ĩ'awaihu'uzéb zarina si, te za wasiré ĩsazei'wa norĩ ma 're ĩ'awaihu'u mo. Āne wamhã, Cristu Zezusihi ma, romhuri wẽ 'wa, te za tō 're aimo. Wanhīb'apito nhimiroti hã wa te 're ĩsaze za'ra mono zéb zarina, 're aimorĩ u'âsi sina, te za tãma 're ĩwaihū'u u'âsi za'ra mo, roti tō sena zarina zama, āma 're aimorĩ u'âsi ne. Ōhō na si 're aimorĩ wamhã, asiptete sina te za 're aihâimana mo, Wanhīb'apito āma hã. ⁷ Dahi'rata norĩ nhimirob'rãzarõtō 'ratore hã 're wapari mono ō di za. Ta norĩ hã ĩsazei'ō'wa norĩ te hã, tarére. Ta hã te za asima 're ĩ'madâ'â pese mo, 're aihâimana wẽ mono da, Wamama nhimiroti zarina. ⁸⁻⁹ Āne wa za duré aima waihu'u. Āté ni'wam norĩ hã te za te te sima 're pisutu za'ra, 're sihâiba wairob za'ra mono da, dahâiba wairobzẽ hã wẽ wa, dahâiba ma hã. Āne hã dama 're rowẽ za'ra mono nherẽ, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti zarina 're danomro wẽ mono da, da te dasima 're pisutu pese za'ra mono wamhã, dama 're rowẽ uptabi za'ra mono di za. Rowẽ na te za āma 're danomro, ti'ai āma, hâiwa āma zama. Tō sena wa tō aima rowaihu'u. Āhã wasu'u hã tō sena wa, aihĩni te za da te āma 're saze za'ra. ¹⁰ Taha da, wa za sada 're wanhiptete u'âsi za'ra, wa te 're dapawaptob za'ra mono da, da te āma 're saze za'ra mono da. 'Re morĩ u'âsi wa, wa tō wasina wa te 're umnhasi za'ra, te te 're wapawaptob u'âsi za'ra mono da. Ta hã uburé Danho'reptui'wa, te 're hâimana. ĩsazei'wai mono bâ te za tō te te 're wa'anho'reptu.

¹¹ Taha wa, uburé te aima ĩ'awaihu'uzém na te za ĩsazei'wa norĩ ma 're ĩ'awaihu'u mo, asimiroti pire sina. ¹² Aihâiba prédu pese ō nherẽ, te za 're aimorĩ wẽ, aiprédu pese ō wa, asimiroti na ĩsazei'wa norĩ hã te te 're aiwẽ'ō za'ra mono tō da. Te za dama 're asanho mo, aimreme wẽ na, duré dama aihâimana wẽ na, duré asimizawi pese na, duré asimirosa'rata wẽ na. Taha na, te za dama 're asanho mo, asirã zarina 're nomro wẽ mono da, ĩsazei'wa norĩ hã. ¹³ Nimahã na wa za āma atẽme wi. Ma'ãpé, āma atẽme ĩwisi ō ré hã, dama 're sōré u'âsi mono za, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ére hã. Te za duré Wanhīb'apito wasu'u wẽ na dama 're ĩrowasu'u u'âsi mo. Te za duré 're ĩdapawaptob u'âsi mo, ĩsimiroti zarina 're danomro wẽ mono da. Taha da, te za asina 're ĩ'madâ'â u'âsi mo. ¹⁴ Marĩ ĩwẽ hã ma tō Wamama hã aipẽ'ẽ 're aima tisō, āma 're ĩdapawapto mono zéb da hã. Hâiwa hawi te te tãma ĩwaihū'u za'ra zém na, ma tō ĩsadawa wasu'u'wa norĩ hã aima waihu'u za'ra, ĩwẽ hã za te te aima ĩsōmri na. Duré ma tō da'madâ'â'wa norĩ hã, tinhib'rada hã ai'āma sa'ra za'ra, ai'rã nhisiwi. Taha ré ma tō 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ĩwẽ hã aima tisō. Taha zarina, te za asina tãma 're ĩ'uwaimrami u'âsi mo, dapawaptom

na, asimiromhuri hã Wamama ma.

¹⁵ Uburé te aima ï'awaihu'u mono zéb zarina, te za asina 're ï'madá'â u'âsi mo. Ôhõ si te za asima 're ïpisutu pese mo, asina 're ï'uwaimrami mono zéb da si. Æne wamhã, dapawaptom na rowaihu hã asima âma 're ïsa'ëtê mono na te za da te ai'âma 're waihu'u za'ra. ¹⁶ 'Re aimorï wê da, duré ï'uwaibaba si dama 're sadawa wasu'u mono da, te za 'rãwi 're asi'madá'â pese mo. Æne wamhã, te za 're asisõ'reptui u'âsi mo. Aiwapari'wa norï zama, te za 're ï'anho'reptui u'âsi mo.

5

Ïsazei'wa norï pawaptobzém na rowasu'u

¹ Æté aibã ïprédu hã te za tihâimanazém na 'mai'upa. Æne wamhã, aimreme ïpire na tâma nharï õ di za. Aimama ma, 're aimreme wê mono ne, te za duré aimreme wê na 're ïpawapto mo, 're morï wê da oto. Duré ïpréduptém norï hã te za aimreme wê na 're ï'apawapto mo, aimreme wê na ano norï hã 're ï'apawapto mono ne. ² Duré pi'õ ïprédum norï hã te za aimreme wê na 're ï'apawapto mo, aimreme wê na ana hã 're ïpawapto mono ne. Duré pi'õ ïpréduptém norï hã te za aimreme wê na 're ï'apawapto mo, aimreme wê na si aihidiba norï hã 're ï'apawapto mono ne. Aiprédup sina te za ta norï ma 're aihâimana mo.

³ Pi'õi mrotõ norï pawapto'wa da hã ni'wai õ uptabi wamhã, te za marï na 're ï'apawapto pese mo. ⁴ Pi'õi mrotõ 'ra norï hã 're hâimana za'ra mono wamhã, tiwarahuzé wa'rãmi, te za tina hã marï na te te 're pawapto pese za'ra. Duré pi'õi mrotõ nhihudu norï hã 're hâimana za'ra mono wamhã, tiwarahuzé wa'rãmi, te za ti'rata norï hã marï na te te 're pawapto pese za'ra. Æne te za 'Re ïhâimana u'âsi mono nhimiroti zarina te te tâma âma 're uwaimrami za'ra, âne si tâma wê wa. ⁵ Pi'õi mrotõ hã âté siwaprosi te 're 'manhamra. ïpawapto'wa da hã, ni'wai õ uptabi di. Tane wamhã, 'Re ïhâimana u'âsi mono zõ si, te za 're simnhasi, marï na te te 're pawapto mono da. Bâtã na te za tâma 're mreime u'âsi, barana zama, marï na te te 're pawapto mono da. ⁶ Pi'õi mrotõ hãiba amo hã, âté âne 're 'mai'hâimana mono õ di za. Æté marï zõ si te za sina 're simnhasi u'âsi. Æne wamhã, ïpê'ê 're dâ'â u'âsi ne, te za oto 're 'maimo. ⁷ Taha wa, te za tâma 're ïroti pese za'ra mo, ïsazei'wa norï ma, ïmrotõ norï âma te aima ïroti mono zé hã te te siwi 're 'madá'â pese za'ra mono da. Tawamhã ïsazei'wa norï hã damreme hã te te sina 're 'rã'õtõ za'ra mono õ di za. ⁸ Æté ni'wam norï hã tinhimarï na te te 're pawapto pese za'ra mono õ di za, tisisânawã norï hã. Æté ïsõrõwa 're, 're ïhâimana za'ra mono norï zama, te te 're pawaptob za'ra mono

õ di za. Āne wamhã, Wanhib'apito nhimiroti zarina te te 're pawapto pese za'ra mono õ wamhã, te aré ĩsazei'õ'wa ne oto 're nomro. Āne wamhã, te te 're ĩpawaptob za'ra mono õ na, te aré ĩsazei'õ'wa norĩ hã 'rãnhipa za'ra, tihãimana wasété na hã.

9-10 Pi'õi mrotõ hãiba tém norĩ nhisi na 're rob'ui'ééré za'ra mono õ di za, pi'õi mrotõ si'ĩhi norĩ nhisi zu hã. 60 na ãma 're wahub za'ra mono parip si, te za ĩsisi na da te 're rob'ui'ééré za'ra, ti'amo'aba si te te 're 'madâ'â pese za'ra mono wamhã, duré ti'ra norĩ hã te te 're warahu wẽ za'ra mono wamhã, duré te te 're da'mazasi su'u za'ra mono wamhã, duré dawĩ 're sipa zawi za'ra mono ãna, ĩsazei'wa norĩ ma, te te 're romhuri za'ra mono wamhã, dapara upsõ na zama, duré robzei'õ na 're ĩdanomro mono norĩ hã te te 're pawapto za'ra mono wamhã, duré simi'ẽ na te te dama 're 'manharĩ wẽ u'âsi za'ra mono wamhã. Āne wamhã, pi'õi mrotõ norĩ hã dama waihu'u pese za'ra di za, te te 're ĩdapawaptob za'ra mono na, siwaptom na. Tawapsi, te za ĩsisi na da te 're rob'ui'ééré za'ra, pi'õi mrotõ si'ĩhi norĩ nhisi zu.

11 Pi'õi mrotõ hãiba tém norĩ nhisi na ĩhi norĩ nhisi zu, ãma 're rob'ui'ééré za'ra mono õ di za. E marĩ wa. Āté hãiba téb uptabi ré, 're mrotõ za'ra mono wa, te za te te sima 're wẽ uptabi za'ra, timro na te te 're sahu za'ra mono da. Āté Cristuhu ma si te te 're romhuri za'ra mono da, te te sima 're wẽ uptabi za'ra mono õ di za oto. 12 Tawamhã timro na te te ãma 're sahu za'ra mono wamhã, Cristuhu ma, te te sina 're ĩroti za'ra mono zé hã ãma 're nomro mono õ di za oto. Taha wa, áté te za oto da te dasiwi 're wẽ'õ za'ra, ãma 're sõpré u'âsi mono õ wa. 13 Duré pi'õi mrotõ hãiba tém norĩ nhisi na ĩhi norĩ nhisi zu, 're rob'ui'ééré za'ra mono wamhã, áté dawaptom na te za dama 're wa'a za'ra. Āté sihãwi na te za 'ri babap si oto 're nomro, mro õ wẽ te. Āté marĩ te te wapari wamhã, te za te te dama 're rowasu'u za'ra. Āté aĩmawi timreme na te za te te dawĩ ãma 're ro'wa'rutu za'ra. Āté marĩ na taré 're sõpré mono ãna, te za te te dama 're rowasu'u za'ra. 14 Taha wa, wa tô ĩsima wẽ za'ra, duré apã timro na te te 're sahu za'ra mono da, pi'õi mrotõ hãiba tém norĩ hã. Te za duré apã 're 'ra za'ra. Tawamhã tinhorõwa ãma te za ti'ra norĩ hã te te 're 'madâ'â pese za'ra. Āne dama 're hãimana wẽ za'ra mono wamhã, damreme hã te te sina 're 'rã'õtõ za'ra mono õ di za, wazawi'õ'wa norĩ mreme hã. 15 Āne wa tô aima waihu'u. E marĩ wa. Ni'wam norĩ hã ma tô wairé, pi'õi mrotõ norĩ hã, Wanhib'apito nhimiroti wẽ nhiti, Satanasihi nhimiroti si te te oto 're 'madâ'â za'ra mono da. Taha wa, wa tô ãne na aima waihu'u.

16 Pi'õ hã ĩsazei'wa 're 'maimorĩ wamhã, te za pi'õi mrotõ hã marĩ na te te 're 'maipawaptob u'âsi, tina wamhã, ti'rata wamhã. Āne wamhã, rosa'rata pire hã pi'õi mrotõ norĩ ãma te

te āma 're sépata za'ra mono ō di za, ĩsazei'wa norĩ hã. Tãma waihu'u pese za'ra di za, pi'ŕi mrotō hã 'ra āna 're ĩhãimana za'ra mono norĩ si te te 're ĩpawaptob za'ra mono da hã.

Īsazei'wa norĩ 'madã'ã'wai wasu'u

17-18 Aibã norĩ hã ĩsazei'wa norĩ te te 're 'madã'ã wẽ za'ra mono wamhã, te za ĩwa'rãmi marĩ ĩwẽ hã te te tãma 're sŕmri za'ra, ĩsazei'wa norĩ, siré 're ĩsi'rã'ŕtō mono norĩ hã. Cristuhu wasu'uwẽ na te te tãma 're rowasu'u za'ra mono wamhã, duré ĩsimiroti wasu'u na te te 're pawaptob za'ra mono wamhã, marĩ hã ĩwẽ hã sa'ëtẽ na te te tãma 're ĩsŕmri za'ra mono da hã, wẽ di. Āne hã wa tŕ waihu'u za'ra ni, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono nhimiroti 'rata hawimhã, āne:

“Powawẽ hã aro 'rã ne tipara na dasazéb da, te te aima 're sub za'ra wa'aba mono ré hã, 're wata wasisi za'ra wa'aba mono ō di za, 're saihuri tŕ mono da.”

Āne hã, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono nhimiroti na rob'ui'éré 'rada hã. Duré ĩsimiroti hãiba amo hã āne:

“Romhuri'wa norĩ hã te te dama 're romhuri za'ra mono wamhã, tŕ ĩ'uwaibaba te za da te 're pawa'ãbã za'ra.”

Taha zarina te za ĩsazei'wa norĩ hã da'madã'ã'wa norĩ hã te te 're pawaptob za'ra asa, marĩ na.

19 Āté da'madã'ã'wai āma te za ni'wa hã ĩwasédé hã āma tihi. Tawamhã, siwaprosi te te āma hiri wamhã, wapari ō di za, ĩmreme hã. Āté si'ubdatŕ te za āma sisadawa waptob za'ra, āma ĩ'madã'ã'wa norĩ hã, ĩwapari'wa norĩ hã. Āté maparane te za āma sisadawa waptob zahuré. Āne wamhã, da'madã'ã'wa zŕ te za aihã, ĩhãimanazém na sadawa pibu da. 20 Tawamhã tŕ sena tiwasédé hã te te 'manharĩ wamhã, te za ĩsazei'wa norĩ nho'a tãma ĩroti, tiwasété na te te āma sahu tŕ da. Danho'a te za tãma ĩroti, ĩsipai u da'madã'ã'wa hãiba amo norĩ hã sina 're hãtã'ã za'ra mono wa, ĩsine tiwasédé hã te te 're 'manharĩ za'ra mono tŕ da, ta norĩ hã.

21 Da'madã'ã'wa hã aima sawi uptabi nherẽ, te za danho'a tãma ĩroti, tiwasété na te te āma sahu tŕ da. Asimiroti na 're da'mairẽme mono ō di za. 'Re ĩhãimana u'ãsi mono hã te we te te 're wa'ab'madã'ã, Cristu Zezusihi me. Hãiwa āma romhuri'wa norĩ zama, te duré te te we 're wa'madã'ã za'ra, 're ĩnomro wẽ mono norĩ hã. Taha wa, ta norĩ nho'a 're wanomro mono wa, da'madã'ã'wa norĩ āma te aima ĩroti mono zé hã te za 're ĩ'madã'ã pese mo.

22-25 Āne wa za duré aima waihu'u. Īsazei'wa norĩ 'madã'ã'wa da, da'maipisutu da wamhã, asapa'ãbã da'maipisutu ō di za, aiwara sina. Asapa'ãbã asib'rada hã da'rã nhisiwi 're aza'ra mono ō di za, Wanhib'apito ma, romhuri'wa da, 're da'apisutu mono da. E marĩ wa, wa āne aima waihu'u. Asimipisudu hã dama 're hãimana wẽ prã za'ra mono wamhã, ĩsabãdã da te dasiwi 're aiwẽ'ŕ za'ra mono ŕ'umnhasite. Te za 'rãwi 're

asi'madâ'â u'âsi mo, asimiroti na duré aihâimanazém na 're upa tō mono da.

Wa za a'â aima waihu'u, asi'âma waihu'u da. Â si 're hâsi mono nherê, te za oto uwa 'râi wa'u îsé hã syry na 're îhâsi mo, âma 're asiwede mono da. E marĩ da. 'Re asai mono wa, 're adi'izé u'âsi tō mono da. Aihâzé hã te te aimrami siwapto wa, asib'uwa na 're aimorĩ wa, te za 're îhâsi u'âsi mo, syry na.

Âne wa za duré aima waihu'u, da'madâ'â'wa da, asapa'abâ 're îda'apisutu mono õ zém na hã za. Âté ni'wam norĩ hã sō'awi tiwasédé hã te te 're 'manharĩ za'ra mono wamhã, îwasété na dama waihu'u pese za'ra di za, 'Re îhâimana u'âsi mono hã bâtâ na dahâimanazém na te te da'awaihu'u õ ré hã. Âté nimahã na si te za ta norĩ hã îwasété na da te 're waihu'u za'ra. Âté ni'wam norĩ hã te te dama 're î'manharĩ wê za'ra mono zém na, dama waihu'u pese za'ra di za. Âté nimahã na si te za ta norĩ hã da te 're waihu'u za'ra, te te dama 're î'manharĩ wê za'ra mono zém na. Âne wa, wa tō âne na hã aima roti, asapa'abâ 're da'apisutu tō mono da, da'madâ'â'wa da hã.

6

¹ Îwada'uri zarina si, pawa'âbâ âna dama romhuri'wa norĩ hã te za titede'wa hã îsimiroti na te te 're wazéb za'ra. Âne 're hâimana za'ra mono õ wamhã, âté te za 'Re îhâimana u'âsi mono nhisi na da te âma 're wasété za'ra. Âté wa'âma zama te za duré da te 're wasété za'ra, îsazei'wa norĩ ma, wa te 're roti wasété za'ra mono newa. ² Âté pawa'âbâ âna dama romhuri'wa norĩ tede'wa hã te za îsazei'wa 're 'maimo. E tawamhã îmreme hã te te 're 'madâ'â pese za'ra mono õ di za, îsisânawâ ne tâma 're 'mai'hâimana mono nherê, îtede'wa hã. Mare di. Îsimiroti na te za te te 're wazéb za'ra. Îsazei'wa 're 'maimorĩ wa, duré tâma sawi pese za'ra wa, te za titede'wai ma, te te tâma 're romhuri wê uptabi za'ra. Âne na te aima 're îroti mono zéb zarina, te za îsazei'wa norĩ ma 're î'aroti pese mo, âma 're nomro wê mono da.

³⁻⁵ Âté ni'wam norĩ hã aimawi na te za îsazei'wa norĩ ma te te tâma 're rowasu'u za'ra. Âté Wanhib'apito Zezu Cristuhu nhimiroti na te te âma 're saze za'ra mono õ di za, ta norĩ hã, tō sena nherê, Wanhib'apito nhimiroti hã rowê na âma 're îdanomro mono zéb da hã, duré dawê na si âma 're îdanomro mono zéb da hã. Âne wamhã, roti tō sena hã tâma waihu'u za'ra õ di za. Taré te za tinhimiroti wê na 'râwi sina 're wata za'ra. Ta norĩ ma, wê di, marĩ wasu'u na 'râwi âma 're îsada'âbâ za'ra mono da hã, duré 'râwi timreme na 're îsi'wapé za'ra mono da hã. Taha zarina, te za tisi'ruiwapari na te te sima âma 're wa'râmi za'ra, âma 're sisada'âbâ za'ra mono da. Te za duré te te 're dawasu'u wasété za'ra. Te za duré si'âma te te 're rosa'rata wasété za'ra. Roti tō sena hã tâma waihu'u

pese za'ra õ wa, roti tô sena zarina si te te 're rosa'rata wẽ za'ra mono õ di za. Ta norĩ hã te te sima 're rosa'rata siwamnarĩ za'ra, ĩsazei'wa norĩ hã rob'uiprazé hã te te tãma 're sòmri za'ra mono da, ĩsimirowasu'u wa'rãmi, sibro pese na 're hãimana za'ra mono da. ⁶ 'Re ĩhãimana u'âsi mono nhimiroti 'madâ'â'wa, 're wanomro mono wamhã, duré marĩ zô si wasima 're wanhopré mono ãna 're wanomro mono wamhã, wama 're rowẽ uptabi za'ra mono di za. ⁷ E rob'uiprazé ma tô wazababa 're wairébé, wana dub're hawi 're wapoto za'ra mono wamhã. Mare di. Wa'ubana wa tô 're wapoto za'ra. Duré 're wadâ'â za'ra mono wamhã, e wanhimarĩ hã wa za wasiré wa te 're 'wasari. Mare di. ⁸ Taha wa, ti'ab ré, wasai ré 're wahãimana za'ra mono wamhã, duré wa'uza ré 're wahãimana za'ra mono wamhã, marĩ zô si wasima 're wanhopré za'ra mono õ di za, marĩ na wa te wasima ãma 're ĩrowẽ za'ra mono zéb da hã. ⁹ Rob'uiprazéb zô, da te dasima 're rosa'rata siwamnarĩ u'âsi za'ra mono wamhã, ãté te za da te 're wapari za'ra, rob'uiprazém na wa'uburé te te dama 're ĩ'aroti wasété mono zé hã. ãne wamhã, ãté ĩsimiroti hã da te 're rême waihu'u za'ra mono õ di za oto. Áté rosa'rata ãna te za ĩsimiroti zarina, marĩ zô si oto da te 're rob'ruiwapari za'ra, marĩ wasété zô zama. ãne wamhã, te za oto dawitirobzei'õ pese za'ra. Rowẽ u'âsi 're ĩdanomro mono zé hã tãma 're hãimana za'ra mono õ di za oto. ¹⁰ E marĩ wa. Rob'uiprazéb zô si, da te dasima 're rosa'rata za'ra mono wamhã, siwa'ru te za marĩ hã ĩwasédé hã da te 're 'manharĩ za'ra. Ni'wam norĩ hã roti wẽ hã aré te te 're ĩsaze za'ra mono zém hawi, ma tô 're sipa za'ra, rob'uiprazéb zô si te te sima 're rob'ruiwapari za'ra mono wa. Ta norĩ hã te oto robzei'õ si te te 're sépata za'ra.

¹¹ A hã 'Re ĩhãimana u'âsi mono ma romhuri'wa. Taha wa, ta norĩ ne 're aimorĩ õ di za. Te za 're aihãimana wẽ u'âsi mo, 'Re ĩhãimana u'âsi mono nhimiroti zarina si. Õhõ si te za 're ĩ'madâ'â pese mo, 'Re ĩhãimana u'âsi mono si, ai'ãma 're siwãrĩ u'âsi mono da. Te za duré 're ĩda'azawi pese mo. Rowasédé hã taré da te aima 're 'manharĩ za'ra mono nherẽ, asiptete sina te za Wanhib'apito ãma 're aimorĩ u'â. Atoi u'âsi te za 're aimo. Taha na si 're aimorĩ da, te za asina 're ĩ'madâ'â u'âsi mo. ¹² A hã ĩsazei'wa, 're aimorĩ wa, te za sô 're asi'wapéi u'âsi mo, 're ĩ'aimorĩ wẽ zéb zô, rowẽ u'âsi 're aihãimana u'âsi mono zéb da hã, hãiwa ãma hã asina uwaimrami da. Taha da, ma tô bātã na aipisutu 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã, da'ahã norĩ nho'a ĩsazei'wa na asiwaihu'u wẽ zém na. ¹³⁻¹⁴ Āhãna, wa za aima pisutu, uburé te aima ĩroti mono zé hã asina 're 'madâ'â u'âsi mono da. 'Re ĩhãimana u'âsi mono nho'a, wa aima pisutu, ti'ai ãma 're ĩdanomro mono zé hã te te dama 're ĩ'apisutu mono nho'a. Cristu Zezusihi nho'a zama wa aima pisutu, Põsi'u Piratuhu ma, tihãimanazém na ĩsiwaihu'u wẽ nho'a zama. Uburé te aima

ĩroti mono zé hã te za asina 're ĩ'madâ'â u'âsi mo, apâ we ĩmorĩzéb u, Wanhib'apito Zezu Cristu hã. Asina 're 'madâ'â u'âsi mono wamhã, tawamhã da te aima 're nharĩ za'ra mono õ di za, asina 're ĩ'madâ'â mono õ zém na hã. ¹⁵ Bâdâ te te ĩpisutuzém na te za 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã tãma tinha, apâ wei morĩ da, Wanhib'apito hã. Wẽ uptabi di, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. Ôhõ si uburé Danhib'apito uptabi. Uburé ti'ai âma danhib'apito norĩ nhipai u, pire uptabi di. Uburé dama ĩpire norĩ nhipai u, pire uptabi di. ¹⁶ Ôhõ si siwaprosi 're ĩmorĩ u'â hã. Ta hã, rowa'a za'êtê na te 're hâimana u'âsi. Taha wa, ni'wa hã ĩtême ĩsébré da hã mare di. Da te dasiwi ĩhâiba pibu da hã, mare di duré. Ta hã wẽ uptabi di. Waihu'u pese di duré. Taha wa, wa za âma 're wawata u'âsi za'ra.

¹⁷ Āne te za duré ĩsibrob ahâ norĩ ma 're ĩ'aroti mo, sibrob ahâ wẽ te, 'râwi sina 're wata tõ za'ra mono da. Danhibro hã dama 're hâimana u'âsi za'ra mono õ di za, dama âma 're ĩrowẽ za'ra mono zéb da hã. Taha wa, tinhibrop si te te 're 'madâ'â za'ra mono õ di za. 'Re ĩhâimana u'âsi mono zô si, te za 're simnhasi za'ra, taha si, marĩ wẽ na uburé wama 're sôpru mono wa, wama âma 're ĩrobze za'ra mono zéb da hã. ¹⁸ Āne te za duré ĩsibrob ahâ norĩ ma 're ĩ'aroti mo, te te dama 're 'manharĩ wẽ u'âsi za'ra mono da. Te za duré uburé marĩ wẽ na dama 're sôprub za'ra. Te za duré simi'ê na marĩ na te te 're dazari u'âsi za'ra. ¹⁹ Āne wamhã, ĩte uptabi da hã te za marĩ hã ĩwẽ hã sô 're simi'wara u'âsi za'ra, niwab da hã. Duré rowẽ u'âsi te za ta norĩ hã 're hâimana u'âsi za'ra, hâiwa âma.

²⁰⁻²¹ Timotiu, ma'âpé roti hã tô sena si asina 're 'madâ'â u'âsi mono za, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te aima ĩwaihu'uzé hã, âma 're ĩda'apawapto mono zéb da hã. Ni'wam norĩ hã taré te dama 're siwasu'u za'ra, roti tô sena hã tãma ĩwaihu'u za'ra na hã. Tane nherẽ, Zezu Cristuhu nhimiroti hã wa te 're ĩsaze za'ra mono zém hawi, ma tô ta norĩ hã 're sipa za'ra. Ta norĩ hã te te dama 're ĩrowasu'u za'ra mono zé hã, Wanhib'apito nhimiroti zarinaĩ õ di. Taha wa, roti tô senai'õre wi, te za asina 're asiptete u'âsi mo, 're wapari tõ mono da.

Wa ĩsima aiwẽ za'ra wa'wa, rowẽ u'âsi 're anomro aba mono da, Wamama te te 're ĩ'aipawaptob za'ra wa'aba mono zéb zarina si.

2 Timotiu

Paru hã, maparane ãma te te duré ĩrob'ui'érézé, Timotiuhu ma ĩbaihã wasu'uzé

Ã ĩbaihã na ma tô Paru hã Timotiuhu ma tinhimi'ui'éré na tãma ãma sahu, maparane ãma. Roma ãma dazazéb 're, hãimana sirõmo, ma tô tãma rob'ui'éré. Tidâ'âzé hã ma tô sina waihu'u, ĩromhutu na hã oto. Taha wa, ma tô tãma roti, Timotiuhu ma, 'Re ĩhãimana u'âsi mono si te te sina 're umnhasi pese mono da, duré Zezusihi ma, te te 're romhuri wě mono da zama. Ma duré tãma waihu'u, da'madâ'â'wa na sena na 're hãimana mono da.

¹⁻² Ĩ'ra Timotiu, ĩma asawi pe hã, wa hã Paru wa ãma aima rob'ui'éré. 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã te te sima ĩwězéb uwaibaba, ma tô ĩpisutu, Cristu Zezusihi zadawa wasu'u'wa, 're ĩmorĩ da. 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã ma tô dama ropisutu, rowě na ĩrata 're dahãimana u'âsi za'ra mono da, Cristu Zezusihi ãma 're danomro mono wa. Āne wa, taha wasu'u na te dama 're rowasu'u mono da, ma tô oto datēme ĩzatō.

Wamama ma, wa ai'ãma 're ĩmreme u'âsi, 'Re ĩhãimana u'âsi mono ma, duré Wanhib'apito Cristu Zezusihi ma zama, ĩsimizawizé hã ai'ãma 're hãimana u'âsi mono da, duré ai'ãma 're pē'ēzé u'âsi zahuré mono da, rowě u'âsi, ãma 're aimorĩ da.

Paru hã Timotiuhu ma, te te ĩrotizé wasu'u

³ 'Re ĩhãimana u'âsi mono ãma, wa 're ĩwata u'âsi. Marĩ na te tiwi ãma ĩ'upazém na, te te oto ĩ'ãma 're ab'madâ'â mono ō wa, wa oto rowě na te tãma 're romhuri u'âsi. Tane duréhã ma tô duré ĩhi'rata norĩ hã te te tãma 're romhuri za'ra. Tawamhã tãma 're ĩmreme mono wamhã, bātã na wa aima te tiwi 're rowaptērē u'âsi, barana zama, te te 're aipawaptob u'âsi mono da. ⁴ Aiwa'ōzém na ai'ãma ĩpo're pu'u wa, wa ĩsima rowě za'ētē, te asabu da, rowě uptabi na 're ĩhãimana mono da. ⁵ Duré Wanhib'apito zazei'wa na tô sena 're aihãimana mono na, wa ai'ãma po're puru. Ai'rada Ro'idi norĩ hã ma tô ana me hã Wanhib'apito zazei'wa na 're hãimana zahuré, E'unisihi me. Ta norĩ ne, tô sena Wanhib'apito zazei'wa 're aimorĩ na, tô ĩma aiwaihu'u pese di. ⁶ Āne wa, wa za ãma aipo're pu'u oto, 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã sōpru wa, te te aima ĩsōmrizém na, dapawaptom na tãma 're romhuri mono da. Ai'rã nhisiwi ĩnhib'rada hã te hiri wamhã, ma tô aipē'ē 're aima tisō, ĩwě hã. Taha wa, ma'ápé asimi'ē na tãma 're romhuri u'âsi mono. ⁷ E wasina wapahi sina 're wahãimana za'ra mono da, ma tô 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã Tipē'ēzani hã te te wama 're

anhomri. Mare di. Wanhiptete sina ãma 're wahâimana za'ra mono da, duré wanhimizawi pese sina 're wahâimana za'ra mono da, duré wanhimirosa'rata na hã atãma 're wahâimana za'ra mono da, ma tô te te wama 're anhomri, Tipê'êzani hã.

⁸ ãne wamhã, 're asisé mono õ di za, Wanhib'apito wasu'uwẽ hã dama 're wasu'u tõi mono da. Duré ãma 're asisé mono õ di za, ãwasu'u na. Wanhib'apito wasu'uwẽ na te dama 're rowasu'u mono 'ru te, ma tô dasiwi ãnherẽ ni, dazazéb 're. Taha wa, wa oto te 're robzépata. ãne wa, ma'ãpé 'Re ãhâimana u'ãsi mono hã tinhiptede te te aima ãsõmri na, sada 're asiptete mono, ãsine 're robzépata mono da. ⁹ 'Re ãhâimana u'ãsi mono hã ma tô te te 're wa'anho'reptu, rowasété hawi. Ma tô duré te te sima 're wa'apisutu, ãsib'a'uwẽ oto 're wahâimana za'ra mono da, wawẽ uptabi na. E marĩ wa, ma tô sima wa'apisutu. E marĩ ãwẽ hã wa te dama 're 'manharĩ za'ra mono wa. Mare di. Taha wab õ di. Taré te te sima 're wa'awẽ mono wa, duré simizawi pese wa, ma tô te te 're wa'anho'reptu. Ma tô duré wa'ãma tinhib'a'uwẽ za'ra. Zahadu ropoto na te te sãna'rata õ ré hã, 'Re ãhâimana u'ãsi mono hã simizawi pese wa, ma tô sima wa'ãma roti sirõmo za'ra, te te 're wa'apawapto mono da, Cristu Zezusihi nhiminho'reptuzém na hã. ¹⁰ Wanho'reptui'wa Cristu Zezusi we datẽme ãwisizém na, ma tô oto wama siwaihu'u za'ra, tinhimipawaptozbém na. 'Re ãdadã'ã za'ra mono zé wasu'u hã, pipa nherẽ, ma tô wawi uprosi za'ra wapahi hã, Wanho'reptui'wa hã. Duré Wanho'reptui'wai wasu'uwẽ hã wa te 're ãsaze za'ra mono zéb zarina, ma tô wama waihu'u za'ra, rowẽ na 're ãdahâimana u'ãsi za'ra mono zé wasu'u na hã.

¹¹ Taha wasu'uwẽ na te 're da'apo're pu'u mono da, ma tô 'Re ãhâimana u'ãsi mono hã ãpisutu, Wanhib'apito zadawa wasu'u'wa 're ãmorĩ da, ãsimiroti na te 're da'apawapto mono da. ¹² Taha wa, te te ãpisutuzéb zarina, te ãsina uwaimrami wa, wa oto te 're robzépata. Tane nherẽ, 're ãnhisé mono õ di, ãsada wa wasu'u'wa 're ãmorĩ tõi da. Wanhib'apito hã wa ãsina te 're umnhasi, te te 're ãpawapto u'ãsi mono da. Ta hã ãma waihu'u pese di, ãwaihu'u pese na hã. Wa hã wa tô tãma ãsihãiba nho, tô sena tãma waihu'u pese wa, te te 're ã'madã'ã mono zéb da hã, bãdã ãwa waptã'ã õ ré, apã we ãmorĩzéb u hã. ¹³ ãne wamhã, roti tô sena hã te aima 're ã'awaihu'u mono hã, te za 're ã'madã'ã u'ãsi mo. Cristu Zezusihi ãma 're aimorĩ wa, te za Wanhib'apito umnhasi sina, 're aihâimana mo. Te za duré 're ãda'azawi pese mo. ¹⁴ Roti tô sena hã te aima 're ã'awaihu'u mono hã, wẽ uptabi di. Ta hã te za 're ã'madã'ã pese mo, ãma 're ãda'apawapto mono da hã, aimawi rowasu'u na da te ãma saprĩ za'ra tõi da. Taha da, te za te te 're aipawapto u'ãsi, 'Re ãhâimana u'ãsi mono pẽ'êzani hã, wapẽ'ẽ 're, 're ãhâimana mono

hã.

¹⁵ Azi'a na danhipti'a nho'ômo nhisi ãma, uburé ïsazei'wa norĩ hã ma tô ïrême za'ra. Pideru norĩ zama, ma tô Emozenihi me dame ïrême zahuré. Æne hã aima waihu'u pese di. ¹⁶⁻¹⁷ Onesiporuhu si ma tô tinhimipawaptobzém na nasi ïma rowẽ zani. Taha wa, wa ïsima wẽ, Wanhib'apito hã Onesiporu norĩ hã, duré ïsôrôwa ãma ïsiré 're ïhâimana za'ra mono norĩ zama, ïwẽ na te te 're apawapto mono da. Ta hã ïma 're sisé mono ô di, ïwasu'u na hã. Taha wa, Roma na 'ri nho'ômo nhisi u wei wisĩ wamhã, ma tô te te ïzô aba, te te ïnhopêtẽ da. ¹⁸ Æne wa, wa ïsima wẽ, Wanhib'apito hã ïwẽ na te te ãma tãma uwaimrami da, bådâ ïwa ïwaptã'ázém na, dahâimanazém na te te ïda'awaihu'uzéb da hã. Onesiporu hã ma tô marĩ mono bâ nasi ïpawapto, Épézu ãma 're ïhâimana mono ré hã. Æne na hã aima waihu'u pese di.

2

Paru hã Timotiuhu ma, roti te te tãma ïsômrizém na rowasu'u

¹ ï'ra, ma'ãpé ïwapari pese, asina. Cristu Zezusihi ãma wa 're wanomro. Æne wa, te za ïsimipawaptobzéb zarina, asiptete sina ãma 're aihâimana mo. ² ïnhimirowasu'u hã ma tô aipo're na 're ïwapari mo, ïsazei'wa norĩ nho'a te dama 're rowasu'u mono wamhã. Ta norĩ hã ahâ di. Tawamhã 're ï'awapari mono zé hã te za aibâ norĩ ma 're ï'awaihu'u mo, aima ï'umnhasi za'ra norĩ ma hã, tãma waihu'u pese za'ra wamhã, ïnhimirowasu'uzém na te te duré ãma 're uzusi za'ra mono da, dapawaptom na.

³ Da'wapéi'wa dama ï'umnha hã dasi'wapéi 're, hâimana wamhã, te te 're robzépata tõe mono da, sisawi ô di za. Tane a hã, Cristu Zezusihi nhib'a'uwẽ na 're aihâimana mono wa, te za asina 're ïsazei u'âsi mo, asisawi ãna ïsine 're robzépata mono da. ⁴ Da'wapéi'wa norĩ hã tinhib'apito ma te te 're romhuri za'ra mono ré hã tãma wẽ za'ra di, ïsib'apito ïsimiromhuri na te te 're awêsãmri mono da. Æne wa, tinhimiromhuri upana, marĩ mono bâ te te sima 're rosa'rata za'ra mono ô di za, te te sima ãma 're uwaimrami za'ra mono da. ⁵ Duré, ni'wa hã dawara na hâimana wamhã, dawí watobro nherẽ, marĩ ïwẽ hã te te sima âri ô di za, dawara na roti hã te te sina 'madâ'â ô wamhã. Dawara na roti hã te te sina ï'madâ'ázéb zarina si, te za marĩ ïwẽ hã sima ti'â, dawí watobro wamhã. ⁶ Duré, buru na romhuri pire 'wa hã, amnho hã uburé da te ubumroi pari, ïmorĩ'rata na te za tite da âri 'rata. ⁷ Ma'ãpé, ãma 're rosa'rata u'âsi mono, te aima ïrowasu'uzém na hã. Æne wamhã, Wanhib'apito hã te za te te 're aipawapto, ahã wasu'u na hã 're aawaihu'u mono da.

⁸ Ma'ápé, Zezu Cristuhu ãma 're rosa'rata pese mono. Ta hã dâ'â nherê, ma tô ab're hawi hâiwa'udu, Dawihi nhihudu hã. Wanhîb'apito wasu'uwê na te 're da'apo're pu'u mono wamhã, taha wasu'u na wa tô te dama 're rowasu'u u'âsi. ⁹Tawamhã Wanhîb'apito wasu'uwê na te dama 're rowasu'u mono 'ru te, wa oto te 're robzépata. Īwasédé hã te 're 'manharĩ mono newa, wa oto 're ĩza, dazazéb 're, ĩsi'uwazi nhorõ rutu na ĩpawasisi ré. Tane nherê, 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u hã pawasisi ãna ne, te 're hâimana u'âsi. Te za da te dama ãma 're rowasu'u u'âsi za'ra. ¹⁰ Te ĩrobzépata da hã ĩma pire nherê, ĩsisawi õ di, te robzépata tã da hã. Te 're robzépata mono nherê, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã tinhib'a'uwê da, te te sima ĩpisutu za'ra norĩ hã wa za te 're apawaptob u'âsi, Cristu Zezusi hã te te 're saze za'ra mono da, taha zarina tinho'reptuzé hã te te sina 're uwaimrami za'ra mono da, rowê na ĩ'rata 're hâimana u'âsi za'ra mono da. ¹¹ Tô sena da te dasima 're ĩrowasu'u za'ra mono zé hã ãne:

“Cristuhu siré 're wadâ'â za'ra mono wa, duré ta hã dâ'â uptabi nherê, ab're hawi hâiwa'utu wa, wa za ĩsiré 're wahâimana u'âsi za'ra.

¹² Robzépada hã wa te wasina 're waihu'u za'ra mono nherê, wanhiptete sina ãma 're wahâimana u'âsi za'ra mono wamhã, wa za Cristuhu siré wapire na wa te 're da'madâ'â u'âsi za'ra. Cristuhu zazei'õ'wa na dama 're wasiwasu'u za'ra mono wamhã, tizazei'wa na te te sina 're wa'awaihu'u mono õ di za. Te za te te siwi 're wa'awê'õ oto.

¹³ Wa norĩ hã Wanhîb'apito ma, wa tô wasina tâma ropisutu za'ra ni, ãma 're wanomro u'âsi mono da. Tawamhã wa te wasina ãma tâma 're uwaimrami za'ra mono õ nherê, Wanhîb'apito hã wama umnhasi za'ra di, uburé te te wama 're ĩ'aropisutu mono zé hã te te wama ãma 're ĩ'a'uwaimrami mono zéb da hã. Marĩ na taré te te dama ĩ'aropisutu da hã, mare di.”

¹⁴ Āhã wasu'u na te za asimi'madâ'â norĩ hã ãma 're ĩpo're pu'u za'ra mo. Te za duré aihâimana prédup sina tâma 're ĩ'aroti mo, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nho'a 're wahâimana za'ra mono nherê, taré marĩ wasu'u na 're sisada'âbã za'ra mono tã da. Dasisada'âbãzé hã wê õ wa, taha zarina 're dahâimana za'ra mono wamhã, te za dawî 're si'utõrĩ, dahâimana wê zé hã. ¹⁵ Romhuri'wa nhimiromhuri hã wê wamhã, tin-himiromhuri ma, 're sisé mono õ di za. Tane te za sada 're asiptete u'âsi mo, ĩ'uwaibaba si roti tô sena na si 're da'apawapto mono da, asimiromhuri na te te 're aiwêsãmri mono da, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. ¹⁶ 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti zarinaĩ õ na rowasu'u'wa norĩ nhiti, te za 're aihâimana mo. Ta norĩ nhimirowasu'u zarina, 're dahâimana za'ra mono wamhã, te za danhimirosa'rata na

dasina 're dapahâ za'ra, Wamama nhimiroti nhiti. ¹⁷ Ta norĩ nhimirowasu'u hã da'wa're ne, te 're hâimana. Da'wa're hã sa'êtê wamhã, te za uprosi, danhi hã. Tane, ta norĩ nhimirowasu'u hã ãsazei'wa norĩ ãma te te ropéi mono wamhã, te za tiwi uprosi za'ra, dahâimana wê zé hã. Tane, Imenezu norĩ nhimirowasu'u hã Piretuhu nhimirowasu'u me. ¹⁸ Ta norĩ hã senai'õ na rowasu'u na te te dama 're rowasu'u zahuré, ãne: "Tâibâ, bâdâ ma tô ãwa waptã'ã pa, 'Re ãhâimana u'âsi mono ab're hawi te te ãda'ahãiwa'utuzéb da hã. Niwab da hã te te ãma sahu õ di za, te te ãda'ahãiwa'utuzém na hã." ãne ta norĩ nhimirowasu'u hã. Taha zarina ma tô dawĩ uprosi zahuré, Wanhib'apito wasu'uwê na da te 're ãsaze za'ra mono zé hã. ¹⁹ Tane nherê, êtê 'manharĩ na 'ri na'rada hã, siptete na 're ãhâimana mono ne, te za 'Re ãhâimana u'âsi mono nhimiroti hã pire na 're hâimana u'âsi. ãne ãsimiroti na rob'ui'ére hã: "Wanhib'apito hã te za tinhib'a'uwê norĩ hã tite na te te 're awaihu'u." ãne duré ãma ãrob'ui'ére hãiba amo hã: "Ni'wam norĩ hã Wanhib'apito nhĩb'a'uwê na dama 're siwasu'u za'ra mono wamhã, te za tiwasédé hã rême pese za'ra, 're nomro wê mono da oto." ãne ãsimiroti na rob'ui'ére hã.

²⁰ 'Ri wawê ãma hã piza hã ahã na te 're hâimana za'ra, êtê'ubuzi pré oru 'manharĩ hã, duré êtê'ubuzi'a prata 'manharĩ hã, duré wede 'manharĩ hã, duré zé'a 'manharĩ hã. Nima norĩ hã, marĩ da hã wê uptabi di, marĩ hã da te ãma 're ãmanharĩ za'ra mono zéb da hã. Duré nima norĩ hã marĩ da hã wê uptabi õ di, marĩ hã da te ãma 're ãmanharĩ za'ra mono zéb da hã. ²¹ Tane ni'wam norĩ hã te aima ãwaihu'u mono zéb zarina, tô senai'õ na rowasu'u'wa nhimiroti hã te te siwi 're wê'õ pese za'ra mono wamhã, Wanhib'apito ma, wê uptabi di za, romhuri hã za te te tãma 're ãapisutu mono da hã. ãne wa, Wanhib'apito ma, sisõmri za'ra wa, te za tãma pisutu za'ra, ãwê na te te tãma 're dapawaptob za'ra mono da. ²² ãne wa, dahãiba téb ré, dawasété zô 're ãdasiwasutu za'ra mono norĩ ne, 're aihãimana mono õ di za. Te za asina 're ãrosa'rata u'âsi mo, aihãimana wê na 're aihãimana mono da, duré Wanhib'apito umnhasi sina 're aihãimana mono da zama, duré asimizawi pese na 're aihãimana mono da zama, duré rowê na si dasiré 're aihãimana mono da zama. Taha da, te za asina 're ãrosa'rata u'âsi mo, uburé Wanhib'apito zazei'wa norĩ me, hãimana wê sina, ãsimipawaptobzéb zô te te tiwi 're ãrowaptêrê za'ra mono norĩ me. ²³ Siwa'ru marĩ na 're dasisada'ãbã za'ra mono wamhã, 're dawapari mono õ di za. ãne, da te 're dazada'ãbã za'ra mono wamhã, te za oto damreme na 're dasi'wapé za'ra. ãne na aima waihu'u pese di. ²⁴ Ni'wa hã Wanhib'apito ma romhuri'wa na 're hãimana mono wamhã, timreme na te te 're da'a'wapéi mono õ di za.

Simizawi pese na te za dama 're hâimana, aihîni ma. Waimri na te za duré te te dama 're arowaihu'u, waptu na dazada 're sahi mono âna. ²⁵⁻²⁶ Ni'wam norî hã îsimiroti na hã sada 're hâimana za'ra mono wamhã, atâma te za tinhimiroti wê na te te 're pawaptob za'ra, tinhimirosa'rata na te te âma saprî za'ra da, Wamama nhimiroti hã tô sena na te te sina waihu'u za'ra da oto, Îsimipawaptobzéb zarina. Wa'uburé norî nhîb'apito hã ma tô aré tâma 're sadawa nhipese za'ra, te te sima 're îda'awê mono zéb uwaibaba, îsimiroti na 're hâimana za'ra mono da. Tane nherê, a'uwê norî hã tinhimirosa'rata na te te âma saprî za'ra wamhã, te za oto Wa'uburé nhimiroti hawi 're wairébê. Taha da, te za Wanhib'apito ma romhuri'wa hã atâma te te 're apawapto, tinhimiroti wê na hã.

3

Rob'rāsutu u, za 're îdahâimana wasété za'ra mono zém na rowasu'u

¹ Wa za oto marî na aima rowasu'u, âma 're rosa'rata mono da. Nimahã na rob'rāsutu u hã romhuture wamhã, dama ropire di za. ² Âne dahâimanazé hã za: Dasima si te za marî zô 're danhopré. Duré rob'uiprazéb zô si te za da te dasima 're rob'ruiwapari za'ra. Duré 'râwi dapê'ê na, te za marî na dasina 're dawata za'ra. Duré te za da te dasima 're nharî wasété za'ra. Duré marî na dama 're danhoprub za'ra mono nherê, danhoprum na da'âma 're dawata za'ra mono ô di za. Duré damama norî nhimiroti hã da te 're wapari za'ra mono ô di za. 'Re îhâimana u'âsi mono nhimiroti hã da te 're wazéb za'ra mono ô di za duré. ³ Duré 're îdasisawi pese za'ra mono zé hã dama 're hâimana mono ô di za, dapê'ê 'remhã. Duré da'âma dapê'êzézé hã dama 're hâimana za'ra mono ô di za. Duré taré te za dawasédé hã da te da'âma 're sa'ra za'ra. Duré dawasété wi dasina 're danhiptete za'ra mono ô di za. Duré dazahi u'âsi te za 're dahâimana za'ra. Duré 're îdahâimana wê za'ra mono norî hã te za taré dasi'upana da te 're 'ruiwapari za'ra. ⁴ Duré dasiré nherê, te za 'râwi dasisada 're dahâimana za'ra. Duré dapê'ê 're, rosa'rata waptu na, marî îwasédé hã te za da te 're 'manharî za'ra. Duré danhipai u dawaihu'u pese newa, te za 'râwi dapê'ê na dasina 're dawata za'ra. Duré 'Re îhâimana u'âsi mono zawî'wa, 're danomro mono ô di za. Ta hã dama wê ô di za. Dato si dama îwê hã za oto. ⁵ 'Re îhâimana u'âsi mono nhimiroti na 're dahâimana wê za'ra mono da, da te dasima 're wê za'ra mono newa, tazahã, da te dasima 're wê za'ra mono ô di za, tiwaihu'u pese na te te 're îda'apawapto mono da hã, âma 're îdahâimana wê za'ra mono zéb da hã. Taha wa, te za ta norî nhiti 're aihâimana mo. ⁶ Ta norî hã hâimana nhipese na danhorôwa u te za datême 're sihutu. Te za pi'ô norî hã tizadawa nhipese na te te 're 'râmi za'ra. Tawamhã sib'uwa na 're hâimana za'ra mono wamhã, te za

te te ãma 're sasõmri za'ra. Pi'õ norĩ hã marĩ ahã na te te 're 'manharĩ wasété za'ra mono wa, te za robzei'õ na 're hãimana za'ra. Siwa'ru te za ta norĩ hã 're hãimana za'ra, te te sima 're ãwẽ za'ra mono zéb uwaibaba. ⁷ Pi'õ norĩ hã, ni'wam norĩ nhimirowasu'u hã te te 're wapari ze za'ra mono nherẽ, roti tã sena hã niwa te te ãwaihu'u za'ra da hã, mare di za. ⁸ Duréihã ma tã aibã norĩ hã Mozésihi nhimiroti da, sada 're hãimana zahuré, Zanesi norĩ hã Zabirihĩ me. Tane ãhãna senai'õ na rowasu'u'wa norĩ hã te tã sena roti zãda 're hãimana za'ra. Ta norĩ nhimirosa'rata wẽ hã robaba di. Duré Wanhĩb'apito ãma ãsimirowasu'u hã tã senai õ di. Taha wa, te za 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã ta norĩ hã te te siwi 're awẽ'õ. ⁹ Zanesi norĩ hã Zabirihĩ me, ma tã dasiwi waihu'u zahuré ni, ãsimiza'rese'õ na. Tane te za oto ãsimiza'rese'õ na dasiwi waihu'u za'ra ni, senai'õ na rowasu'u'wa norĩ hã. Tawamhã ta norĩ nhimirowasu'u hã da te 're wapari hã za'ra mono õ di za oto.

Paruhu nhimiroti 'rãsutu na rowasu'u

¹⁰⁻¹¹ A hã ma tã ãwaihu, ãnhimiroti na, duré ãhãimanazém na, duré dapawaptõm na ãnhimiromhuri na te ãsina 're ãroti mono zém na, duré Wanhĩb'apito umnhasi sina 're ãhãimana mono zém na, duré da'ãma ãwa'a su'u õ na 're ãhãimana mono zém na, duré te 're ãda'azawi pese mono zém na, duré marĩ ahã na ãzãda 're hãimana mono nherẽ, Wanhĩb'apito ãma ãsina ãnhiptete sina 're ãhãimana mono zém na zama. Ma tã duré ãwaihu, da te ãma 're ãrob'manharĩ wasété za'ra mono zém na hã, duré te 're ãrobzépata mono zém na hã. Ma tã duré ãwaihu, marĩ hã ãzõ 're ãwairébé mono zém na hã, ãtizotiza na 'ri nho'õmo nhisi ãma, duré Iconizu ãma, duré Risitira ãma. ãpipa na da te ããma 're rob'manharĩ wasété za'ra mono wa, wa tã te 're robzépata za'ëtẽ. Tane nherẽ, ãdá'ã tã da, ma tã Wanhĩb'apito hã nasi ãnho'reptu a'ã. ¹² Cristu Zezusihi ãma 're dahãimana wẽ za'ra mono da, da te dasima 're wẽ za'ra mono 'ru te, dasi'uihã na te za tã ãsazei'wa norĩ ma, da te 're rob'manharĩ wasété za'ra. ¹³ ãwasété norĩ hã, duré ãhãimana nhipese norĩ hã te za 're siwasété pese za'ra. ãsãdawa nhipese na te za da te ãma 're sasõmri za'ra. Te za duré dapẽ'ẽ 're dasima 're dazãdawa nhipese za'ra. ¹⁴ Tane nherẽ, ta norĩ ne 're aihãimana mono õ di za. Tã sena roti hã ma tã dawi 're ãawaihu'u mo. Taha na si te za 're aihãimana u'ãsi mo. Roti hã tã sena hã ma tã asina 're ãsazei mo. Tã sena roti na aima rowaihu'u'wa norĩ hã, aima waihu'u pese za'ra di. ¹⁵ Watébrémi na 're aihãimana mono zém hawi, aima waihu'u pese di, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'ére hã. Taha zarina hãiwa hawi rowaihu hã te aima 're hãimana, asõ'reptuzé hã asina ãuwaimramizéb da hã, Cristu Zezusihi zazei'wa 're aimorĩ wa. ¹⁶ Uburé ãsimiroti wẽ na rob'ui'ére hã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te dama 're ãawaihu'u mono zéb zarina si, te dama

're hâimana za'ra. Āne wa, ĩsimiroti mono bâ wě di, roti tô sena na, da te āma 're ĩdapawaptob za'ra mono zéb da hã. Duré wě di, ĩsimiroti hã, danhimiroti tô senai'õ na, da te dama āma 're ĩrowaihu'u za'ra mono zéb da hã. Duré wě di, ĩsimiroti hã, dahâimanazém na da te 're upa za'ra mono wamhã, da te dama āma 're ĩroti za'ra mono zéb da hã, āma 're ĩdahâimana wě za'ra mono da hã oto. ¹⁷ Taha da, te dama 're hâimana, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti hã, tãma ĩromhuri'wa norĩ ma ĩwaihu'u pese zéb zarina, ĩwě na te te tãma āma 're ĩdapawaptob za'ra mono zéb da hã.

4

¹⁻² Wa za oto marĩ hã aima ti'ru, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nho'a, Cristu Zezusihi nho'a zama. Nimahã bātã na te za Cristu Zezusi hã dahâimanazém na da'awaihu'u, dawasété na, dawě na zama. Taha zarina, te za aihĩni norĩ ma dama arowairébé, dahâiba ré norĩ ma, duré adâ'â norĩ ma zama. Wanhíb'apito hã te za wei mo apã, Danhíb'apito uptabi na oto dama 're sãmra mono da. Āne wa, wa za aima ti'ru. Ma'ãpé, Wanhíb'apito wasu'uwě na dama 're rowasu'u u'âsi mono za. Asô danhimiparizém na, duré asô danhimipari õ zém na zama, te za Wanhíb'apito wasu'uwě na 're ĩda'apo're pu'u u'âsi mo. Da'āma aiwa'a āna, te za asimiroti na 're ĩda'apawapto mo, dawasété na 'rãwi 're dasisãmri za'ra mono da, dawasédé hã da te 're rěme pese za'ra mono da, dawě na si oto 're dahâimana za'ra mono da. ³ E marĩ wa, wa āne aima ti'ru. Nimahã na hã sena roti hã da te 're wapari ze za'ra mono õ di za. Rowasu'u hã da te 're ĩwapari ze za'ra mono zéb uwaibaba si, te za da te 're wapari za'ra. Dama rowahutu'wa da, te za da'ahã na da te dasima 're pisutu za'ra, rowasu'u hã da te 're ĩwapari ze za'ra mono zéb uwaibaba si, te te dama 're wasu'u za'ra mono da. ⁴ Roti tô sena uptabi hã te za da te 're rěme za'ra, da te 're wapari za'ra mono tã da, dahi'rata norĩ nhimirob'rãzarõtõ 'rata si, da te 're wapari za'ra mono da oto. ⁵ Ta norĩ ne 're aihâimana mono õ di za. Asimiza'rese te za 're aihâimana mo. Aihâiba na te za 'rãwi 're asi'madã'ã mo. Duré, Wanhíb'apito zazei'wa 're aimorĩ 'ru te, da te aima 're rob'manharĩ wasété za'ra mono nherě, 're asisawi mono õ di za, 're robzépata mono tã da hã. Te za duré Wanhíb'apito wasu'uwě na 're ĩda'apo're pu'u u'âsi mo, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te aima ĩpisutuzéb zarina, asimirohuri na tãma āma 're uwaimrami mono da.

⁶ Wa za oto aima ĩsiwasu'u. ĩnhibãdã hã romhuture di oto. Wanhíb'apito zadawa wasu'u'wa 're ĩmorĩ 'ru te, za da te dasiwi ĩwĩrĩ nherě, ĩdã'ã tã da, ĩsisawi õ di za. ⁷⁻⁸ 'Re dasi'wamhãri za'ra mono wa, danhiptete na dasiwi 're ĩdawairébé mono ne, wa tô wa hã ĩnhiptete na 're ĩpusi.

Duré dawara na dawī īwatobro ne, wa 're īhâimana, Wanhib'apito ma, īnhimiromhuri na te īsina tãma uwaimrami pari wa. Cristu umnhasi sina, wa tô duré 're morī u'â, īsimiroti 'madâ'â sina. Ni'wa hã dawara na dawī watobro wē te, te za ropsu 'manharī hã sô tihâiba, da te âma īsōprezéb da hã. Tane, te marī īwē uptabi hã īzô 're hâimana, Wanhib'apito ma, īnhimiromhuri na te īsina tãma uwaimrami wē te. Nimahã na te za bâdâ hã īwa waptârã, Wanhib'apito apâ we īmorīzéb da hã, dahâimanazém na te te īda'awaihu'uzéb zarina, te te dama ī'arowairébézéb da hã. Tawapsi, ta hã wē uptabi wa, te za marī īwē uptabi hã īma pisutu, ī'uwaibaba si. E īma si te za pisutu. Mare di. Aihīni Wanhib'apito zawi te, wei īmorīzéb zô 're īsimipari za'ra mono norī ma zama, te za duré marī īwē uptabi hã tãma pisutu za'ra.

Paru hã Timotiuhu ma, marī na te te īpo're pu'uzém na rowasu'u

⁹ Ma'ápé, asima rowairébé su'u, we ītēme aimorī su'u da, īzabu da. ¹⁰ Demasi hã ī'ãma sapa'a ô di oto. Ma tô īwi watobro, Tesaronita na 'ri nho'ômo nhisi u morī da, marī hã te te sima awē wa, taha na oto 're morī da. Teresēti hã ma tô mo, Darasiza na danhipti'a nho'ômo nhisi u. Titu hã ma tô duré mo, Damasiza na danhipti'a nho'ômo nhisi u. ¹¹ Rucasihī si te ī'rata nhamra. Āne wamhã, Marcusihī zô rowaimrami mono za, sōpētē da, asiré we saprōni da, īnhimiromhuri na te te 're īpawapto mono da. ¹² Wa hã wa tô Titicu hã satō, Épézu na 'ri nho'ômo nhisi u morī da. ¹³ Tawamhã, we aimorī wamhã, īsi'ubuzé hã we īma âri za, Capuhu nhorōwa âma te īrēme hã, Torowadi na 'ri nho'ômo nhisi âma. Ībaihã zama, we īma duri za. Ībaihã hã romhã 'manharī hã, īma wē uptabi wa, ta norī zama we īma duri za.

¹⁴ Aresâdiri hã ma tô īwi ro'wa'rutu pese, īsi'uwazi na romhuri'wa hã. Wanhib'apito si te za tãma âma wa'rã, marī te te īma ī'ab'manharī wasété zé wa'rãmimhã. ¹⁵ Taha aibã hã ma tô wanhimirowasu'u na hã wazada tihâiba, sahi sina. Ma'ápé tiwi 're asi'madâ'â pese mono za.

¹⁶ Da'ãma rowairébé'wai ma, īsiwasu'u 'rata wamhã, īhâimana wasété ô zém na hã, ni'wa hã ī'ãma sapa'a ô di aré, tinhimiroti na ī'ãma sime da. Aihīni ma tô īwi sina tipahã za'ra. Tane nherē, te īsima wē ô di, da te īrēmezém na te te dama âma ī'awa'rãmi da hã, 'Re īhâimana u'âsi mono hã. ¹⁷ Da te īrēme za'ra nherē, ma tô Wanhib'apito hã ī'rata tihâiba, te te īnhiptete da, 'ri para zudezu'ô norī ma, te rowasu'u da, Wanhib'apito wasu'uwē na. Āne wamhã, ma tô Wanhib'apito hã īnho'reptu, īdâ'â tō da a'â. ¹⁸ Tane te za Wanhib'apito hã duré rowasété hawi īnho'reptu, hãiwa u te te ī'ãwisi wē da,

tinhib'a'uwẽ norĩ te te 're ã'ab'madâ'â mono zéb u hã. Ta hã wẽ uptabi wa, aihĩni wa za ãma 're wawata u'âsi za'ra.

Paru hã sisa'u te te ãdazawizém na rowasu'u

¹⁹ Ma'ãpé ãma sawi zahuré na, Prisira norĩ hã Atiraha me. Duré ãma sawi za'ra na, Onesiporuhu nhorõwa 're, 're ãhãimana za'ra mono norĩ hã. ²⁰ Erasitu hã ma tô ãza'u nhamra, Corĩtu na 'ri nho'õmo nhisi ãma. Toropimu hã hãzé wa, wa tô tirẽ, Miretu na 'ri nho'õmo nhisi ãma. ²¹ Ma'ãpé, niha asina rosa'rata, rowa'u'u wahã 're sa'wari mono õ ré, we aimorĩzéb da hã. Wasiré ãsazei'wa norĩ hã te ãma asawi za'ra, Eburu, duré Pudeti, duré Rino, duré Caradiza. Uburé ãsazei'wa hãiba amo norĩ hã te duré ãma asawi za'ra.

²² Timotiu, wa ãsima aiwẽ, Wanhib'apito hã 'rãwi aipẽ'ẽ 're, 're ãsãmra mono na, asina 're waihu'u u'âsi mono da. Duré 'Re ãhãimana u'âsi mono wi, wa tô te tiwi 're waptẽrẽ u'âsi, ãsimizawizé hã uburé ai'ãma za'ra wa'aba 're hãimana u'âsi mono da.

Titu Tituhu ma, Paru te te ĩrob'ui'ééréé Ībaihâ wasu'uzé

Ā ĩbaihâ hã Paru hã aibã ĩprédupté ma, ma tô rob'ui'ééré, Titu na ĩsisi ma. Ta hã Paruhu siwadi uptabi, duré 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma romhuri na ĩpawapto'wa (Darasiza. 2.1-3). Titu hã zudezu õ di. Ta hã deredu na ĩwaptêrê. Tereta na rob're za'iti nhisi âma, ma tô Zezusihi zazei'wa norĩ hã 're hâimana za'ra. Tame ma tô Paru hã Titu hã tirê, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma romhuri hã te te 'manharĩ da. Ā ĩbaihâ na ma tô tâma rob'ui'ééré, Tereta âma hã te te 're da'ab'madâ'â wê mono da, duré 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhib'a'uwê norĩ hã te te 're apisutu mono da, ĩsazei'wa norĩ 'madâ'â'wa da hã.

Paru hã wama zama, ma duré waihu'u za'ra, âne: Ni'wam norĩ hã si'uihã na tinhiptete na tiwasété wi hã 're wairébé waihu'u mono õ di. Tazahã 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã wama ĩsôprub za'ra zém na si wanho'reptuzé hã Cristuhu dá'ázém na si.

¹ Wa hã Paru, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma romhuri'wa, duré Zezu Cristuhu zadawa wasu'u'wa 're ĩmorĩ, wa âma aima rob'ui'ééré. Zezu Cristu hã ma tô ĩpisutu, te te datême ĩzatõrĩ da, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhib'a'uwê norĩ u, te tâma 're apawapto mono da, Wanhib'apito umnhasi sina 're hâimana za'ra mono da, duré Wanhib'apito âma tô sena rowasu'u wê na te 're apawapto mono da, âma 're nomro wê mono da. Taha da, ma tô datême ĩzatõ. ² 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã sadawa nhipese õ di. Marĩ te te apoto mono õ ré, ma tô tizazei'wa norĩ âma sima roti siro, rowê ĩsi'utõrĩ'õ âma ĩ'rata 're hâimana u'âsi za'ra mono da. Taha zô si, wa wasina 're wanhimipari u'âsi za'ra. ³ Tawamhã bâdâ ma tô oto ĩwa waptãrã, te te dama ĩwaihu'uzéb da hã, âhã wasu'u hã. Taha wa, ma tô we ĩma tisõ, tinhimiroti hã, ĩsadawa para te dama 're sadawa wasu'u mono da, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã Wa'anho'reptui'wa hã.

⁴ Titu, taha wa, wa âma aima rob'ui'ééré. Te ĩ'aipawaptobzéb zarina, wasiré Wanhib'apito zazei'wa 're aimorĩ wa, ĩ'ra na wa asisi, asawĩ te.

Wamama ma, wa ai'âma 're ĩmreme u'âsi, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, duré Wanhib'apito Cristu Zezusihi ma zama, ĩsimizawizé hã ai'âma 're hâimana u'âsi mono da, rowê u'âsi, âma 're aimorĩ da.

Cereta na rob're za'iti nhisi âma, Titu te te 're ĩdapawapto mono zé wasu'u

⁵ Titu, Cereta na rob're za'iti nhisi âma wa tô airê, tame asãmra da a'â. E marĩ da. Romhuri hã ĩ'uwaibaba dama hiri da.

Duré ĩprédum norĩ hã 're apisutu mono da, 'ri nho'õmo mono bâ ĩsazei'wa norĩ te te 're 'madâ'â za'ra mono da. Tawamhã te aima ĩrotizéb zarina si, te za oto 're ĩ'apisutu mo. ⁶ Āne wa tō aima roti, ta norĩ āma. Wě na 're ĩnomro mono norĩ si te za 're ĩ'apisutu mo, da'madâ'â'wa da. Wě na 're nomro mono wa, ĩwasédé hã da te āma 're ĩsa'ra mono õ norĩ si, te za 're ĩ'apisutu mo. Timro uptabi si te te 're ĩ'madâ'â za'ra mono norĩ si, te za 're ĩ'apisutu mo, da'madâ'â'wa da hã. Ĩ'ra norĩ hã tō sena ĩsazei'wa 're ĩnomro mono norĩ mama si, te za 're ĩ'apisutu mo. Ĩ'ra norĩ hã po're õ wamhã, duré te te 're rowasutu za'ra mono wamhã, te za ĩwasu'u na da te āma 're ropé. Tawamhã ta norĩ mama hã 're apisutu mono õ di za, da'madâ'â'wa da hã.

⁷ Da'madâ'â'wa norĩ hã te za dama 're hâimana wě za'ra, 're nomro wasété mono wa, da te dasiwi 're wě'õ tō za'ra mono da. 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, te te 're da'madâ'â za'ra mono wa, dama 're hâimana wě za'ra mono di za. Āne te za 're nomro, da'madâ'â'wa norĩ hã. Dama pire wě te, 'râwi sina 're wata za'ra mono õ di za. Duré hâimana nhiti'ru na 're hâimana za'ra mono õ di za. Duré âzézei'wa na 're nomro mono õ di za. Duré sahi wa, te te 're dahã za'ra mono õ di za. Duré sadawa nhipese na te te dama 're rob'râmi za'ra mono õ di za. ⁸ Te za duré te te 're da'mazasi su'u za'ra. Duré 're nomro wě mono da si, te za te te sina 're rosa'rata za'ra. Duré hâimana prédum na, te za 're hâimana za'ra. Te za duré dama 're hâimana wě za'ra. 'Re ĩhâimana u'âsi mono āma si te za 're nomro wě. Duré tihâiba na te za sina 're siptete za'ra, 're nomro wě mono da. ⁹ Wanhib'apito wasu'uwě, te dama 're ĩwasu'u mono hã tō sena. Taha wa, te za da'madâ'â'wa norĩ hã ĩwasu'uwě hã te te 're 'madâ'â pese za'ra, ĩ'uwaibaba si te te dama āma 're roti za'ra mono da, rowě na si Wanhib'apito āma 're danomro mono da, duré 're siwaihu'u za'ra mono da, tinhimiroti na te te 're ĩ'upa za'ra mono norĩ hã.

¹⁰ Āhãna te aibã norĩ hã ahã na 're hâimana za'ra, ĩsazei'wa nherē, Wanhib'apito nhimiroti na te te 're ĩwawapari za'ra mono õ norĩ hã. Ta norĩ nhimirowasu'u hã dama ĩ'uwaibaba õ di. Tizadawa nhipese na te ta norĩ hã te te dama 're rob'râmi za'ra. Āne te 're dahâimana za'ra da'ahã na, zudezu na 're ĩdapoto za'ra mono hã. ¹¹ Taha wa, te za ta norĩ wi 're ĩ'azawi mo, aimawi na ĩsazei'wa norĩ ma te te 're rowasu'u za'ra mono tō da. E marĩ wa. Ta norĩ nhimirowasu'u zarina, ma tō ni'wam norĩ hã 're sipa za'ra, roti tō senai'õ niwĩ, damama siré 're ĩdahâimana za'ra mono norĩ hã. Aimawi rowasu'u'wa norĩ hã rob'uiprazé hã da te tãma 're sômri za'ra mono da, te te sima 're rosa'rata za'ra, rowahutu wa'rãmi. ¹² Cereta nhihudu hã tō sena na ma tō tisiré norĩ hâimanazém na rowasu'u. Āne te tinha, romhã ré dapo're pu'u'wa hã: “Cereta nhihudu norĩ hã sadawa nhipese na te 're nomro. Abaze zahi ne, te duré 're

nomro, sahi u'âsi. Wa'a za'ra nherê, te tisa zô si 're sôpré.” Āne te dawasu'u, romhâ ré dapo're pu'u'wa hã. ¹³ Īsimirowasu'u hã tô sena. Taha wa, aimreme pire na te za ĩsazei'wa norĩ ma 're ĩ'aroti mo, Wanhib'apito nhimiroti si te te 're sazei pese za'ra mono da, rowê na âma 're hâimana za'ra mono da. ¹⁴ Zudezu norĩ nhimirot'ràzarõtô 'rada hã tô senai ô wa, te te 're wapari za'ra mono ô di za, ĩsazei'wa norĩ hã. Duré Wanhib'apito âma tô sena roti hã te te siwi 're ĩwê'ô za'ra mono norĩ nhimiroti hã te te 're wapari za'ra mono ô di za. ¹⁵ Danhimirosa'rata wê u'âsi 're danomro mono wamhã, uburé marĩ ĩwê na 'râwi âma 're dasiwasété za'ra mono ô di za. Tane nherê, danhimirosa'rata wasété u'âsi 're danomro mono wamhã, marĩ wê nherê, da te âma 're rosa'rata wasété za'ra mono wamhã, te za 'râwi âma 're dasiwasété za'ra, ĩsazei'ô'wa norĩ hã. Tane nherê, dawasété na 'râwi 're dasiwaihu'u za'ra mono âna, te za 're dahâimana za'ra. ¹⁶ Ta norĩ hã te 're siwasu'u za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te ĩwaihu'u za'ra na. Tane nherê, 're nomro wasété mono wa, tô senai ô di, 're ĩsiwasu'u za'ra mono zé hã. Te te 're ĩda'ruiwapari za'ra mono zép si, te tãma 're hâimana za'ra. Duré po're'ô u'âsi te 're nomro. Marĩ ĩwê hã te te 're 'manharĩ waihu'u za'ra mono ô di, ta norĩ hã.

2

Rowasu'u uwaibaba na si rowasu'u

¹ Titu, rowasu'u uwaibaba si te za ĩsazei'wa norĩ ma 're ĩrowahutu mo, âma 're nomro wê mono da. ² Aibã ĩhi norĩ ma, te za 're ĩ'aroti mo, hâimana prédum na 're hâimana za'ra mono da, tiwasété wi sina 're siptete za'ra mono sina, 're hâimana za'ra mono da. Wanhib'apito nhimiroti si te za duré te te 're sazei pese za'ra, ta hã tô sena wa. Te za duré te te 're dazawi pese za'ra. Marĩ hã sada 're hâimana za'ra mono nherê, Wanhib'apito âma si te za 're hâimana u'âsi za'ra. ³⁻⁴ Pi'ô ĩhi norĩ ma zama, te za duré 're ĩ'aroti mo, hâimana wê uptabi na 're hâimana za'ra mono da. Te te 're dawasu'u wasété za'ra mono ô di za, dama. Ázézei'wa 're hâimana za'ra mono ô di za. Roti wê na si te za ĩ'ra ré norĩ hã te te 're pawaptob za'ra, timro hã duré ti'ra norĩ zama te te 're sawi pese za'ra mono da. ⁵ Te za sina 're siptete za'ra, 're nomro wê mono da, ĩ'ra ré norĩ hã. 'Ri 're, romhuri wê 'wa te za 're hâimana za'ra. Duré timro mreme te za te te 're 'madâ'â pese za'ra. Tawamhã da te tãma 're nharĩ wasété za'ra mono ô di za, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti na oto 're nomro wê mono wa, ĩ'ra ré norĩ hã.

⁶ 'Ritéi'wa norĩ ma zama, te za duré 're ĩ'aroti pese mo, sina 're siptete za'ra mono sina, 're nomro wê mono da. ⁷ A hã aihâimana wê na, te za dama âma 're asanho mo, asirã zarina si 're danomro wê mono da. Dama 're rowahutu mono wamhã, aimreme tô sena na si, te za dama 're ĩrowahutu mo. ⁸ ĩwasu'u

uwaibaba si, te za dama 're ĩrowahutu mo, da te aima 're nharĩ za'ra mono tō da, taré da te aima 're nharĩ za'ra mono wa, timreme niwĩ wawē'ō'wa norĩ hã 're siséb za'ra mono da.

⁹ ĩwada'uri zarina si, pawa'âbâ âna dama romhuri'wa norĩ ma zama, te za 're ĩ'aroti mo, tinhib'apito mreme hã te te 're wapari pese za'ra mono da, ĩsimiromhuri na te te 're wēsâmri za'ra mono da, ĩsib'apito hã. Romhuri'wa norĩ hã timreme na te te tãma 're wa'rãmi za'ra mono ò di za, tinhib'apito ma hã. ¹⁰ Duré marĩ hã tinhib'apito wi te te 're simi'uri za'ra mono ò di za. Te za te te tãma 're romhuri wē za'ra, te te tiwi 're upa za'ra mono âna. Tawamhã 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti zarina si 're nomro wē mono wa, te za Wa'anho'reptui'wa nhimiroti wē na 're dawata za'ra.

¹¹ 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ma tō dama siwaihu'u, tinhimizawi pese zém na, uburé te te 're ĩda'anho'reptui mono zéb da hã. ¹² Ta hã te te 're wa'azawi pese mono wa, ma tō wama waihu'u, wa te 're rēme pese za'ra mono da, ĩsazei'ō'wa norĩ hâimanazé hã, dawē te, wawasété zô wa te 're rowasutu tō za'ra mono da, ti'ab ré wasina 're wanhiptete za'ra mono da, 'Re ĩhâimana u'âsi mono âma si 're wanomro wē mono da. ¹³ Âne wa za 're wanomro, Wa'anho'reptui'wa zô wanhimipari sina. Wa za rowē u'âsi 're wahâimana za'ra, wasina 're wanhimipari za'ra mono sina. Rowa'a za'êtē ré, apâ wei morĩ wapsi, wa za watōmo na 'madâ'â za'ra ni, danhipai u 're ĩhâimana mono hã, Wanhib'apito Zezu Cristu hã. ¹⁴ Ta hã ma tō wazada sisō, wazada dâ'â da, 're ĩwanomro wasété mono hawi, te te 're wa'anho'reptui mono da, ĩsib'a'uwē si 're wahâimana za'ra mono da. E marĩ da. Sena na 're wanomro mono da oto, duré wawa'a âna ĩwē na wa te 're dapawaptob za'ra mono da.

¹⁵ ĩnhimiroti zarina si, te za 're ĩda'apawapto mo, Wanhib'apito âma 're danomro wē mono da. 'Re danomro wasété mono tō da, te za dawĩ 're ĩ'azawi pese mo. Wanhib'apito zadawa para te za aimreme pire na dama 're ĩ'aroti mo, asimiroti wapu wa, da te dasiwi 're aiwē'ō za'ra mono tō da, dama 're ĩ'aroti mono na hã.

3

ĩsazei'wa norĩ hã 're ĩhâimana wē za'ra mono zé wasu'u

¹ Titu, ĩsazei'wa norĩ hã te za 're ĩ'apo're pu'u u'âsi mo, dama ĩpire norĩ nhimiroti si te te 're wapari pese za'ra mono da, roti'wa norĩ nhimiroti zama. Simi'ē na te za ĩmreme hã te te tãma âma 're uwaimrami za'ra. ² Duré te te 're dabâsi wasété za'ra mono ò di za. Te te duré 're dazada'âbâ za'ra mono ò di za. Simizawi pese na si, te za 're hâimana za'ra. Duré waimri na te za uburé dama 're hâimana za'ra, hâimana wē na. ³ Wa norĩ zama, Cereta nhihudu norĩ ne, wanhimiza'rese âna, wa aré 're wanomro. Wapo're'ō u'âsi, wa aré 're wahâimana

za'ra. Dazadawa nhipese na ma tô da te wama 're rob'râmi za'ra. Uburé marĩ hã sipu'u pese na, wa tô aré wa te wasima 're wẽ za'ra, ãwẽ newa, ãma wama 're robze za'ra mono da. Wa tô duré wa te dama 're rob'manharĩ wasété za'ra. Danhimarĩ na da'ruiwapari hã ma tô wama 're hâimana za'ra duré. Wawasédé wa te 're 'manharĩ za'ra mono 'ru te, ma tô da te 're wa'ruiwapari za'ra aré. Wa norĩ hã wa tô duré asa wa te 're da'ruiwapari za'ra aré. ⁴ Tane nherẽ, wawasété na 're wanomro mono nherẽ, tinhoprubzém na ma tô dama 're siwaihu'u, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã Wanho'reptui'wa hã. Duré uburé te te 're ãda'azawi pese mono zém na zama, ma tô dama 're siwaihu'u. ⁵ 'Re ãwanomro wasété mono hawi, ma tô te te 're wa'anho'reptu. E 're wanomro wẽ mono wa, duré e wa te dama 're rob'manharĩ wẽ za'ra mono wa, ma tô te te 're wa'anho'reptu. Mare di. Wa'ãma 're ãpẽ'ézé mono zarina, ma tô te te 're wa'anho'reptu. Tipẽ'ézani te te wama 're ã'anhomri mono na, ma tô wapẽ'ẽ 're te te 're wa'apoto té. Wawasété hawi, ma tô wapẽ'ẽ 're, te te 're wa'a'upsô, ãma 're wanomro wẽ mono da oto. ⁶ Sôpru uptabi wa, ma tô wei wama te te 're anhomri Tipẽ'ézani hã, Zezu Cristu te te 're ãwa'anho'reptui mono zéb zarina. Wẽ uptabi di, ãpẽ'ézani hã. ⁷ Wawasété na 're wanomro mono nherẽ, ma tô te te 're wa'azawi pese, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã. Taha wa, ma tô te te 're wa'awẽsãmri, wawasédé hã te te oto wa'ãma 're ã'ab'madâ'â mono ô zéb zarina, rowẽ ãsi'utô'rĩ'ô ãma ã'rata 're wasi'ubumroi u'âsi mono da. Taha wa, wa za wasina sô 're wanhimipari u'âsi za'ra, ã'rata 're ãwasi'ubumroi u'âsi mono zéb zô hã. ⁸ Te aima ãrowasu'uzé hã tô sena.

Taha wa, te za ãsazei'wa norĩ ma 're ã'aroti mo, marĩ wẽ na te te 're dapawaptob u'âsi za'ra mono da. Te aima 're ãrowasu'u mono zé hã wẽ uptabi di, dama 're ãrowẽ za'ra mono zéb da hã. ⁹ Ni'wam norĩ hã zudezu norĩ hi'rata norĩ nhisi wasu'u na, te ãma 're sisada'âbâ za'ra. 'Re ãhâimana u'âsi mono nhimiroti, zudezu norĩ ma 're ãhâimana za'ra mono na zama, te duré 're sisada'âbâ za'ra. ãne wamhã, dama 're ãrowẽ za'ra mono zé hã, mare di. Taha wa, marĩ na 're ãdisisada'âbâ za'ra mono zé hã, 're wapari mono ô di za. ¹⁰ ãté ni'wa hã te za aimawi tinhimirowasu'u na te te 're ro'wa'rutu, ãsazei'wa norĩ wi. Taha zarina, ãsazei'wa norĩ hã sima ãma 're siwanhizari za'ra mono wamhã, te za tãma 're ã'aroti mo, ãne na te te dama 're rowasu'u tô mono da. Taha parimhã te te aiwapari ô wamhã, te za duré tãma ãma ãsahu. Taha na duré te te aiwapari ô wamhã, ma'ãpé, tiwi 're asi'madâ'â pese mono. Tawamhã ãsiré 're aihâimana mono ô di za oto. ¹¹ E marĩ wa. Tãma roti nherẽ, te te ã'aiwapari ô na, waihu'u wa. Roti sena hawi sipai wa, te za ãwasété na dasiwi waihu'u ni.

Paru hã, Tituhu ma te te ĩrowaihu'u 'rãsutu zé

¹² Nimahã na, wa za aibã hã atẽme satõ, ãté Atemasi hã, ãté Titicu hã. Taha wa, ma'ãpé rosa'rata, we aimorĩ da, wasisõpõtẽ da, Nicopuri na 'ri nho'õmo nhisi ãma. Taha na wa tô ĩsima rosa'rata, rowa'u'u wahã nomro ré, tame ĩnhamra da. ¹³ Duré aibã norĩ hã pawaptob zahuré na, Zena norĩ hã Aporuhu me. Danhimirob'manharĩzém na dawasu'u'wa, te 're hãimana, Zena hã. Marĩ hã aima ĩhãimana zarina, te za ĩpawaptob zahuré, marĩ hã tãma hãimana zahuré õ wa, ĩnebzéb da hã. ¹⁴ Wa tô ĩsima wẽ, wasiré ĩsazei'wa norĩ hã marĩ zô dawi 're ro'wanhi'rĩti za'ra mono wamhã, te te 're dapawaptob za'ra mono da, taré 're hãimana za'ra mono tõ da, dapawaptob ãna.

¹⁵ Uburé ĩsiré 're ĩsi'ubumroi mono norĩ hã ma tô timreme na ãma asawi za'ra. Wasiré ĩsazei'wa norĩ hã wa wamreme na ãma sawi za'ra ni, wazawi'wa norĩ hã.

'Re ĩhãimana u'âsi mono wi, wa aima za'ra wa'aba, te tiwi 're rowaptẽrẽ u'âsi, aihĩni te te 're aipawaptob u'âsi za'ra wa'aba mono da, rowẽ u'âsi ãma 're anomro aba mono da.

Piremo Piremohõ ma, Paru te te ĩrob'ui'érézé Ībaihã wasu'uzé

Duréhã ma tô aibã norĩ hã da te 're uipra za'ra, piõ norĩ zama, te te dama 're romhuri za'ra mono da. Taré dasa si, duré da'uzazép si ma tô da te tãma 're sômri za'ra. Romhuri wa'ã hã da te tãma 're sômri za'ra mono õ di. Ma tô duré da te tiwi 're rosawi za'ra, nimomo si'uihã na 're wairébé mono tô da. Āne wa, ma tô robzei āna 're hãimana za'ra, romhuri'wa norĩ hã. Tawamhã nimomo apito norĩ hã te te satõrĩ za'ra õ nherē, si'uihã na 're wairébé mono wa, te za sada 're sahi za'ra. Taha wa, te za dama 'ru za'ra, da te sōpētē za'ra wa, apã da te simroi mono da. Tawamhã apito hã te za nasi hã za'ra áté, romhuri'wa norĩ hã si'uihã na 're wairébé mono 'ru te.

Āne hã tãma waihu'u pese wa, ma tô Paru hã rob'ui'éré, Piremohõ ma. Ta hã ma tô aré uipra aibã hã, Onezimo na ĩsisi hã, tãma ĩromhuri'wa da hã. Tane nherē, ma tô tiwi watobro Onezimo hã, nimomo morĩ da. Morĩ wamhã, Paruhu u ma tô wi. Tawamhã Zezusihi wasu'uwē hã ma tô tãma wasu'u, Paru hã. Taha zarina, ma tô Onezimo hã saze. Taha wa, ma tô Paru hã Piremohõ ma rob'ui'éré, te te āma waihu'u da, Onezimohõ hãimanazép tém na hã. Piremo hã duré ĩsazei'wa. Taha wa, Paru hã ma tô tiwi rowaptē, Piremohõ wi, te te âri wē da, Onezimo hã apã ĩ'rata 're sãmra mono da, ĩsiré ĩsazei'wai wa oto.

1-2 Piremo, a hã wasiwadi wama asawi pe, duré wasiré Cristu Zezusihi ma romhuri'wa. Āhãna, wa hã Paru, wa za asawi, ĩnhimi'ui'éré na. Wano hã Timotiuhu me, wa za asawi ni. Duré Zezusihi zazei'wa norĩ, asõrõwa u siré 're ĩsi'rã'õtõ mono norĩ zama, wa za āma sawi za'ra ni. Duré wahidiba hã Apiza hã wa za āma sawi ni. Duré aibã hã Atipu hã wa za āma sawi ni. Ta hã te duré wasiré Wanhib'apito ma, te te 're romhuri pese. Wa hã Zezu Cristuhu ma romhuri'wai wa, ma tô dasiwi ĩ'âri ni. Dazazéb 're ma tô duré dasiwi ĩnherē ni. Tawamhã dazazéb 're, ĩnhamra ré, wa za aima rob'ui'éré za'ra wa'wa.

3 Wamama ma, wa ai'āma 're wamreme zusi u'âsi, 'Re ĩhãimana u'âsi mono ma, duré Wanhib'apito Zezu Cristuhu ma zama, ĩsimizawizé hã ai'āma 're hãimana u'âsi mono da, rowē u'âsi, āma 're aimorĩ da.

4-5 Piremo, asawi di. Āhãna wa za aima waihu'u, Wamama āma ĩwatazém na, ai'āma hã. Aiwasu'u wē hã ma tô we nasi ĩtēme waptārã. Wanhib'apito Zezusihi zazei'wa te, u, 're aimo. Te duré, u, 're ĩ'azawi pese mo, uburé ĩsazei'wa norĩ hã. Taha wa, aiwasu'u wē hã we ĩtēme 're waptã'ã mono wa, ĩto ti, wa

hã. Duré 'Re ìhâimana u'âsi mono ma, ai'ãma 're ìmreme mono wamhã, wa duré ãma 're ìwata u'âsi, Ìnhib'apito ãma. ⁶ 'Re ìhâimana u'âsi mono hã ma tô uburé Cristuhu zazei'wa norĩ ma 're sôpru, uburé marĩ ìwê na. A hã, Cristuhu zazei'wai wa, wa oto wasiré 're wahâimana za'ra. Tawamhã, wa ai'ãma 're ìmreme, 'Re ìhâimana u'âsi mono ma, te te aima 're awaihu'u pese mono da, aipê'ê 're, uburé marĩ ìwê hã Cristuhu zazei'wa norĩ ma, te te 're ì'anhomri mono hã. ⁷ A hã ìno. Ìma asawi di. 'Re asimizawi pese mono wa, ìto ti. Ìtoi uptabi di, ìpê'ê 'remhã. Taha wa, ìma rowê uptabi di. Duré uburé ìsazei'wa norĩ hã robze na oto 're si'ubumroi mono wa, marĩ na a hã 're apawapto mono wa, ìtoi uptabi di, aima.

⁸ Tawamhã, marĩ na wa za aima rowaihu'u. Wa za duré aiwi rowaptê. Wa hã asiré Cristuhu zazei'wai wa, adub'rada, wa oto 're mo. E taha wa, wa za ãma aima ti'ru, marĩ hã 'manharĩ da. Mare di. Te ãma aima 'rui ò di za. ⁹ Ìma asawi pese wa, wa hã Paru, dazazéb 're ìnhamra nherê, Cristu Zezusihi zadawa wasu'u'wai wa, wa za taré aiwi rowaptê, asi'uihã na si marĩ hã 'manharĩ da. ¹⁰ Ìne ãhãna Onezimohõ ãma, wa za aima rowaihu'u. Wa za duré aiwi rowaptê, Onezimohõ ma. Cristuhu zazei'wa te oto 're mo, ta hã. Wanhib'apito wasu'uwê hã wa tô tâma waihu'u, dazazéb 're ìnhamra ré. Ma tô saze. Taha wa, ì'ra ne, wa ìsina te 're waihu'u oto, Onezimo hã. ¹¹ Te te aima 're romhuri zei mono ãna, te aré 're mo, Onezimo hã. Taha wa, aima wê ò di aré. Tazahã, aimawi ìhâimanazé hã oto. Ma tô aipi'ra. Taha wa, aima wê di za oto. Ìma zama duré wê di.

¹² Ìma sawi di duré. Ìma sawi uptabi nherê, ãhãna wa za oto Onezimo hã atême satõ, ai'rata 're sãmra mono da, apã. ¹³ Ì'rata 're sãmra mono 'wa'ãhã, te aré te te 're ìpawapto, ai'upana. Te te 're ìpawapto mono da, wa tô ìsima wê, dazazéb 're ìnhamra ré, wa hã ìwasu'u wê 'wai wa. ¹⁴ Tane nherê, te za asi'uihã na si tâma ìpisu, apã we ìtême satõrĩ da, aima wê wamhã. Aima wê ò wamhã, mare di za. Ìne wapsi, ìma wê di za. Wa hã te ãma pisutu ò di. Mare di.

¹⁵ Ta hã Onezimo hã ma tô aré airê. Ìté syry na asiti 're sãmra mono nherê, wê di. E marĩ wa, wê di. Atême wisi wapsi, ãté te za oto ai'rata 're sãmra u'âsi. Taha wa, aima wê di za oto, ãté. ¹⁶ Cristuhu zazei'wa te za oto 're mo, Onezimo hã. Pawa'ãbã ãna aima romhuri'wa si 're morĩ ò di za oto. Cristuhu zazei uptabi 'wa oto 're morĩ wa, wano te za oto 're hâimana, Onezimo hã. Tô sena sawi di, ìma. Tawamhã aima sawi uptabi di za oto, ta hã. Asiré ìsazei'wai wa, ano te za oto 're mo, asiré.

¹⁷ Ìhãna, wa za aiwi rowaptê, Onezimohõ ma. Ma'ãpé, atême wisi wi, sawi na za, ai'rata apã 're hâimana u'âsi mono

da oto. Wa hã asiré ĩsazei'wai wa, atême ĩwisi 'wa'âhã, te aré ĩzawi. Tane te za ĩsawi, Onezimo hã, apâ aima 're hâimana mono da. ¹⁸ Āté ai'rata sãmra ré hã, ma tô marĩ hã aiwi wasété. Āté marĩ, ma tô aiwi ti'â, asiti morĩ õ ré. Sena wamhã, ma'ãpé we ĩma waihu'u za, apâ ĩwa'âbâzéb zarina te aima sômri da, ĩsôwa're're, Onezimohõ upana. ¹⁹ Tô sena, ĩmreme hã. Wa hã Paru hã wa za aima wa'â. Āne wa oto aima rob'ui'ééré, waihu'u da. A hã, Zezusihi zazei'wa. Āhãna Zezusihi wasu'u'uwě zarina, robze na te oto 're aimo, ĩwasu'u'uwě hã te aima waihu'u wa, wa hã. ²⁰ Taha wa, wa ãne aima roti. Duré wa aiwi rowaptě, Onezimohõ ma, sawi da, duré ai'rata 're sãmra mono da, a hã ĩno, Cristuhu zazei'wai wa. Āne wamhã, wě di za ĩma.

²¹ Āne, wa aima rob'ui'ééré, ĩnhimiroti hã waihu'u da. Zahadu wapsi, uburé 're ĩ'ab'manharĩ wě mono zé hã, Onezimohõ ãma hã, ĩnhimiroti zarina hã wa za waihu'u. Āté ĩnhimiroti zarina si õ di za. Āté asi'uihã na asimirosa'rata zarina zama, te za tãma ĩ'manharĩ wě. ²² Duré misi wa za aiwi waptě. Ma'ãpé, daza'warizé hã ĩma pisutu, ai'rata za'ra wa'aba a'â ĩnhamra da. A norĩ wa'wa hã ma tô duré ĩma 're ĩrowaptěřě za'ra wa'aba mo, hãiwa u, 'Re ĩhâimana u'âsi mono wi, te te ĩzatõrĩ da, dazazém hawi atême za'ra wa'aba, ĩmorĩ da apâ. Taha wa, wa sô mapa, ĩmorĩzéb zô, atême za'ra wa'aba, ĩma 're ĩrowaptěřě za'ra wa'aba mono zéb zarina, ãma ĩmorĩ da apâ. Āne si.

²³ Āhãna Epaprasi hã te ãma asawi. Ta hã duré Cristu Zezusihi wasu'u'wai wa, dazazéb 're te nhamra, ĩme. ²⁴ Marcusi hã te duré ãma asawi, duré Aritacu hã, duré Demasi, duré Rucasi. Ta norĩ hã, ĩsiré Wanhib'apito ma romhuri'wa norĩ. Āne si, wa ĩnhimirob'ui'ééré hã rãsutu.

²⁵ Wa hã wa duré 're ĩmreme u'âsi, Wamama ma, ai'ãma za'ra wa'aba, Wanhib'apito Zezu Cristu hã te te 're aipawap-tob u'âsi za'ra wa'aba mono da, robzei u'âsi, ãma 're anomro aba mono da.

Ebreusi Ebreusi norĩ ma, rob'ui'éré Ībaihâ wasu'uzé

Ā Ībaihâ na rob'ui'éré hã zudezu norĩ ma hã, Zezusihi zazei'wa norĩ ma hã. Ebreusi hã zudezu norĩ waptêrêzé hãiba amo. Ā Ībaihâ na rob'ui'éré'wa hã ni'wa hã te te waihu'u õ di.

Zudezu norĩ hã Zezusihi zazei'wa norĩ hã ma tô te te 're robzépata za'êtê za'ra, ĩsiré zudezu norĩ hã te te siwi 're wê'õ za'ra mono wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'éré hã te te oto 're 'madâ'â za'ra mono õ newa. Taha wa, ma tô Ebreusi na rob'ui'éré'wa hã ĩsazei'wa norĩ âma tihâtâ'â za'ra, zudezu norĩ nhimizaze 'rata zéb u apâ sipizari za'ra õ'umnhasite. Ma tô duré dama waihu'u za'ra, Zezusi hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'ra uptabi na hã. Ta hã hãiwa âma romhuri'wa norĩ ma, pire uptabi di, ti'ai âma uburé 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma romhuri'wa norĩ ma zama, Mozésihi ma, duré Zuzuwéhé ma.

Ma tô duré dama waihu'u za'ra, âne: Zezusi hã dazada ĩsisõmrizé hã danhipai u wê uptabi di, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, danhimizama hã dasi'udâna da te tâma 're ĩsõmri za'ra mono na hã.

Capituru 11 âma hã ma tô duré wama sisi nhoré za'ra, ni'wam norĩ hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono si te te sina 're ĩ'umnhasi za'ra mono zém na hã, te te 're robzépata za'ra mono nherê.

'Re ĩhâimana u'âsi mono 'ra wasu'u

¹ Duréihã 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ma tô tizadawa wasu'u 'rata 'wa norĩ ma te te 're rowasu'u, ta norĩ hã te te oto wahi'rata norĩ ma âma 're rowasu'u za'ra mono da, ĩsadawa nhipai u hã. Ta norĩ ma, ma tô marĩ na misi si te te tâma 're rowasu'u za'ra, âma ĩpu'u na hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te tâma 're ĩwaihu'u za'ra mono zép sidâpâsi. ² Tane nherê, ti'ra si ma tô oto pisutu, ĩsadawa nhipai u te te oto wama âma 're ĩrowasu'u za'ra mono zéb da hã, rob'râsutuzéb u romhutu na za 're ĩwahâimana za'ra mono norĩ ma. Taha si ma tô Timama zadawa para uburé te te ro'apoto. Taha si ma tô duré pisutu ĩmama hã, niwapsi uburé roptede'wa na 're hâimana mono da oto. ³ Ōhõ si te oto Timama hã ĩwê uptabi na te te dama 're wasu'u, rowa'a ĩsa'êtê na hã. Taha si te Timama ne 're hâimana, aiwa wa. Tinhimiroti nhiptete na te uburé marĩ hã te te 're a'upari wê, 're si'utõrĩ tõ za'ra mono da. Ōhõ si dawasédé hã te te dama 're a'upari mono da, dazada dâ'â wa, taha pari hãiwa'utu wa, te oto 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimire niwĩ 're sãmra, hãiwa âma. Danhipai u ĩwaihu'u pese uptabi nhimire

niwĩ te oto 're sãmra, ĩsiré te te 're da'ab'madâ'â mono da oto, pire uptabi na.

ZeZusi hã hãwiwa ãma romhuri'wa norĩ ma, pire na 're ĩhãimana mono zé wasu'u

⁴ Ĩmama hã ma tũ ĩsisi hã tãma tisõ, sisi pire da, 'Re ĩhãimana u'âsi mono 'ra na ĩsisi da hã, uburé hãwiwa ãma tãma ĩromhuri'wa norĩ nhisi ma, pire uptabi da. Tane ma duré Ĩmama hã pisutu, hãwiwa ãma romhuri'wa norĩ ma, pire uptabi na 're hãimana mono da oto, ĩ'ra hã. ⁵ Duréihã 'Re ĩhãimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa hã ma tũ ãne na ãma rob'ui'ééré, 'Re ĩhãimana u'âsi mono mreme na:

“A hã ĩ'ra te ĩme 're aihãimana mo. Taha wa, wa za oto ĩ'ra na te 're asisi, dama aipire na 're aihãimana mono da oto.”

Ãne duré ĩhãiba amo na rob'ui'ééré hã:

“Wa hã Ĩmama wa za tãma 're ĩhãimana. Taha wa, ĩra te za 're hãimana.”

Ãne duréihã 'Re ĩhãimana u'âsi mono mreme na rob'ui'ééré hã. Tawamhã e hãwiwa ãma tãma ĩromhuri'wa norĩ ãma zama, ma tũ ãne na hã rowasu'u, 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã. Mare di. ZeZusihi ãma si, ma tũ ãne na hã rowasu'u.

⁶ Ãne ma tũ duré ni'wa hã ãma rob'ui'ééré, 'Re ĩhãimana u'âsi mono mreme na, ti'ra hã ti'ai u za te te we ĩsatõrĩzém na, da'ra hã dama 're ĩpoto 'rata za'ra mono ne ĩpire uptabi na hã:

“Uburé hãwiwa ãma ĩma romhuri'wa norĩ hã te za ãma tiwata za'ra.”

Ãne ma tũ ZeZusihi ãma rowasu'u siro, 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã.

⁷ Ãne na si ma tũ hãwiwa ãma romhuri'wa norĩ ãma hã rob'ui'ééré za'ra, ni'wa hã:

“'Re ĩhãimana u'âsi mono hã ma tũ hãwiwa ãma tãma ĩromhuri'wa norĩ hã pisutu za'ra, rowa'u'u ne 're hãimana za'ra mono da, duré unhamo ro'o ne 're hãimana za'ra mono da.”

Ãne na si ma tũ ĩwasu'u za'ra na ni'wa hã rob'ui'ééré.

⁸ Tazahã, ĩ'ra si dama pire uptabi na 're ĩhãimana mono zém na ma tũ rowasu'u 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã, ãne:

“A hã Ropoto'wa. Da'ãma 're asib'a'uwẽ mono zé hã aiwi 're si'utõrĩ mono õ di za. Te za tũ aima 're hãimana u'âsi.

Duré marĩ na 're upai mono ãna, te za 're ĩda'ab'madâ'â u'âsi mo.

⁹ Uburé marĩ ĩwẽ hã da te 're ĩ'manharĩ za'ra mono si, aima wẽ uptabi di. Duré uburé marĩ ĩwasédé hã da te 're ĩ'manharĩ za'ra mono si, ma tũ da'ãma 're ĩ'a'ruiwapari mo.

Taha wa, wa hã 'Re ĩhãimana u'âsi mono, Asib'apito hã wa tũ aipisutu, uburé asiré 're ĩhãimana za'ra mono norĩ nhipai u, aipire na tãma 're aihãimana za'ra mono da, duré ãne zarina ãma 're atoi u'âsi mono da.”

Ãne ma tũ 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã ti'ra ma roti.

¹⁰ ãne ma tô duré ti'ra ma tinha, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã: "A hã uburé Danhib'apito. Duréihã ropoto na'rata hawimhã ma tô ti'a hã ã'manha. Asi'uinhã na ma tô duré hãiwa hã ã'manha.

¹¹⁻¹² Tane nherê, te za niwamhã ai'utõrĩ zahuré, sahuré ta norĩhã, da'uza hã dawĩ 're ãhãsiwamnarĩ su'u za'ra mono ne. Duré da'uza pano pa hã dawĩ 're hãsiwamnarĩ za'ra mono wa, rob u da te oto 're sãmra mono da, da te 're ãhãnhinha za'ra mono ne, te za ta norĩhã ã'uprosi zahuré, ãtép si 'manharĩ zahuré da, ãsõwa're're. Da'uza 'rada hã da te oto dasiwi 're wẽ'õ za'ra mono wa, ãhãtép si da te ãma 're ãsaprĩ za'ra mono ne, te za tô ãtép si ã'manharĩ zahuré, ti'a hã, hãiwa me.

Tane nherê, niwamhã ai'utõrĩ õ di za, a hã. Aiwétési te za 're aihãimana u'âsi mo. Nimahã na hã ãma saprĩ waihu'u õ di za, aihãimanazém na hã. Tô õhõ si, 're aihãimana mono zé hã za."

ãne ma tô 'Re ãhãimana u'âsi mono hã ti'ra ma, waihu'u siro.

¹³ ãne ma tô duré 'Re ãhãimana u'âsi mono hã tãma waihu'u siro:

"ã'rata te za 're asãmra u'âsi mo ãnhimire niwĩ, dama aipire na ãsiré 're aihãimana u'âsi mono da. Asitob'ru norĩ nhiptetezé hã wa za tiwi uprosi za'ra, wapu na aima 're hãimana za'ra mono da oto, duré aima sib'uwere na 're hãimana za'ra mono da oto."

Tawamhã, e hãiwa ãma tãma ãromhuri'wa norĩ ma, ma tô ãne hã waihu'u za'ra, 'Re ãhãimana u'âsi mono hã. Mare di. Ti'ra ma si, ma tô ãne hã waihu'u siro, ta norĩ ma, pire u'âsi 're hãimana mono wa za, Zezusi hã.

¹⁴ E niha tawamhã, hãiwa ãma romhuri'wa norĩ 're ãhãimana za'ra mono zé hã. Ta norĩ hã ãhãiba'õ, 'Re ãhãimana u'âsi mono ma, romhuri'wa norĩ. Ta norĩ si ma tô 'Re ãhãimana u'âsi mono hã te te 're satõrĩ za'ra ti'ai u, za te te ãsõ'reptu za'ra norĩ hã te te 're pawaptob za'ra mono da, ti'ab ré. Taha na si, ta norĩ nhimromhurizé hã.

2

Danho'reptuzé ãwẽ uptabi wasu'u

¹ Taha wa, Cristuhu wasu'uwẽ hã wa te 're ãwapari za'ra mono zép si, wa za wa te 're 'madã'ã pese za'ra, wasina 're wapaã za'ra mono tõ da, tiwi. ² Duréihã 'Re ãhãimana u'âsi mono nhimiroti hã, hãiwa ãma tãma ãromhuri'wa norĩ hã wahi'rata norĩ ma, te te ãwaihu'u za'ra zé hã tô sena na 're ãhãimana mono na ma tô da te 're waihu'u za'ra. Duré ni'wam norĩ hã õhõ si te te 're 'madã'ã za'ra mono õ wa, duré ãsarina si 're nomro wẽ mono õ wa, ma tô 'Re ãhãimana u'âsi mono hã ãsarina te te 're hã za'ra. ³ ãne wa, te te 're ãwa'anho'reptui mono zéb zõ, ãwẽ uptabi zõ, wa te sõ 're rob'ruiwapari za'ra mono õ

nherê, e ĩsimihâzé wi, wa za wasi'uihâ na 're wawairébé. 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te 're ĩwa'anho'reptui mono zé wasu'u na ma tô Wanhîb'apito hã dama rowasu'u 'rata, si'uihâ na. ĩmreme wapari'wa norĩ hã ma tô duré âne na wama âma rowasu'u za'ra, tô sena danho'reptuzém na wa te âma 're ĩsaze za'ra mono zéb da hã. ⁴ 'Re ĩhâimana u'âsi mono zama, ma tô te te 're wa'apawapto, te te 're ĩda'anho'reptui mono zé wasu'u hã, tô sena na 're ĩhâimana mono na wa te wasina âma 're waihu'u pese za'ra mono da oto. Tiwaihu'u pese na marĩ ĩwê hã dama ĩ'manharĩ waihu'u'õ hã ma tô te te dama 're ab'manharĩ wê, âma 're ĩdatob'uzu za'ra mono zé hã, taha zarina tô sena, wa te âma 're ĩwaihu'u pese za'ra mono zéb da hã, te te 're ĩda'anho'reptui mono zé wasu'u hã. Ma tô duré Tipê'êzani ma pisutu, romhuri hã ĩsazei'wai mono bâ te te sima 're ĩ'awê mono zéb zarina, te te tâma 're apisutu mono da, âma 're ĩsipawaptob za'ra mono zéb da hã. Taha zarina, wasi'uihâ na tô sena, wa te âma 're waihu'u pese za'ra mono da, ma tô duré te te 're wa'apawapto, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã.

Zezu Cristu hã Danho'reptui'wai wasu'u

⁵ Za 're ĩdahâimana téb za'ra mono na, wa tô aima âma rowasu'u pari za'ra wa'wa. E taha wa, te za hãiwa âma tâma ĩromhuri'wa norĩ hã pisutu za'ra 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã, ta norĩ hã pire na te te 're da'madâ'â za'ra mono da, za 're ĩdahâimana téb za'ra mono âma hã. Mare di. Ta norĩ hã danhîb'apito da, te te pisutu za'ra õ di. ⁶ Tazahã duréihã ni'wa hã ma tô âne na ĩbailhã na âma rob'ui'ééré, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, te te ĩrowasu'uzém na hã:

“Re ĩhâimana u'âsi mono, e dahâimana pire na aima 're dahâimana za'ra mono bâ, te da'âma 're aipo're pu'u u'âsi mo. E niha da, te bété da'âma 're aiwamri u'âsi mo, a'uwê na si 're dahâimana za'ra mono nherê.

⁷ Ma tô aré dama ĩpisu, hãiwa âma aima romhuri'wa norĩ zapari, dawapu na 're dahâimana za'ra mono da a'â. Tazahã, ma tô oto dama ĩpisu, dapire na oto 're dahâimana za'ra mono da, ĩwê na si.

⁸ Ma tô duré dama ĩpisu oto, uburé marĩ hã niwapsi da te 're 'madâ'â za'ra mono da, dapire na.”

Âne na ma tô duréihã dawasu'u na rob'ui'ééré, ni'wa hã.

'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ma tô oto dama pisutu, niwapsi uburé marĩ hã da te 're ĩ'madâ'â za'ra mono zéb da hã, dapire na. Marĩ hã taré 're 'maihâimana mono õ di za, da te 're ĩ'madâ'â za'ra mono õ na hã. Tane nherê, zahadu uburé marĩ hã da te 're 'madâ'â za'ra mono õ di, ti'a 're dahâimana za'ra mono ré hã. ⁹ Zezusi 're ĩmorîzép si wa tô wa te 're waihu'u pese za'ra. Ta hã ma tô 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã pisutu, ti'ai âma 're hâimana mono ré hã, hãiwa âma tâma ĩromhuri'wa

norĩ ma, wapu na a'â 're hâimana mono da, dasine. Zezusi hã dazada dâ'â da si, ma tô pisutu 'Re ãhâimana u'âsi mono hã, da'ãma 're pẽ'êzé mono wa, da'ãma 're ãsiwãrĩ mono zéb da hã. Ma tô duré pisutu ti'ra hã, pire na dama 're hâimana u'âsi mono da oto, dazada ãdâ'â zarina, te te ãrobzépata na te te sina tãma uwaimrami wa, Timama ma hã. ¹⁰ 'Re ãhâimana u'âsi mono hã ma tô uburé te te ro'apoto. Taha ma si te uburé marĩ hã tãma 're hâimana. Ta hã tô ãbã, ma ti'ra hã pisutu Zezusi hã, dazada dâ'â wa, te te robzépata da a'â, taha zarina te te 're da'anho'reptui mono da, te te sina uwaimrami da, 'Re ãhâimana u'âsi mono te te tãma ãpisutuzéb zarina. Da'ahã na hãiwa ãma rowẽ uptabi na ã'rata 're danomro u'âsi mono da, ma tô ãne da hã tãma pisutu, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã.

¹¹ Zezusi hã Timama nhib'a'uwẽ norĩ pisutu'wa, duré ãsib'a'uwẽ da, Zezusi te te 're ãpisutu za'ra mono norĩ hã misire ãmama za'ra hã tô õhõ si. Taha wa, Zezusi hã ãma 're sisé mono õ di, ta norĩ hã tisisãnawã na za te te 're ã'anhisi mono da hã, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã misire ãmama za'ra wa, simisutu. Te za tô tisisãnawã na te te 're anhisĩ, Zezusi hã. ¹² Duréihã 'Re ãhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa hã ma tô ãne na ãma rob'ui'éré, Zezusi hã Timama ma, za te te tãma ãrowasu'uzém na hã:

“Ûsisãnawã norĩ ma, wa za te tãma 're aiwasu'u wẽ za'ra. Siré 're si'rã'õtõ mono ré, wa za ai'ãma 're ãwata u'âsi, ãsõ'a za'ra.”

¹³ Ma tô duré ni'wa hã ãne na ãma rob'ui'éré, Zezusihi mreme wasu'u na hã:

“Ûzama wa za te ãsina 're umnhasi pese u'âsi, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã.”

Duréihã ãne, Zezusihi mreme wasu'u amo na da te ãma ãrob'ui'érézé hã, ãsazei'wa norĩ ãma hã:

“Ãhãta wa hã wa oto 're ãhâimana, 'Re ãhâimana u'âsi mono 'ra na oto tãma 're ãhâimana za'ra mono norĩ siré, õ hã te te ãma 're ã'apisutu mono norĩ siré.”

Ãne duréihã Zezusihi mreme wasu'u na rob'ui'éré hã.

¹⁴ 'Re ãhâimana u'âsi mono 'ra ne, tãma 're ãhâimana za'ra mono norĩ hã te a'uwẽ hãiba na 're hâimana za'ra, nhi ré, duré wapruĩ ré. Taha wa, ma tô Zezusi hã dasiré si'a'uwẽ, a'uwẽ hãiba na a'â 're morĩ da. Tidã'ázém na Wa'uburé nhiptede hã te te tiwi prub da, ma tô a'uwẽ hãiba na podo, Wa'uburé nhimiromhuri ma, dadã'ázé ma, marĩ zõ dasipibuma 're danhopré tõ mono da oto. ¹⁵ Ni'wam norĩ hã te tô Wa'uburé nhimiromhuri zarina, pahĩ u'âsi 're hâimana za'ra, tidã'ázé ma hã, ãwada'uri zarina si pawa'ãbã ãna te te dama 're ãromhuri za'ra mono hã tinhib'apito nhimiwada'uri na si sina hãtã'ã u'âsi 're ãhâimana za'ra mono ne. Ta norĩ hã tidã'ázé ma, pahĩ ãna oto 're hâimana za'ra mono da, ma tô sada tidã'ã

za'ra, Zezusi hã. ¹⁶ E hãiwa ãma romhuri'wa norĩ hã te te 're pawaptob za'ra mono da, ma tô we ti'ai u mo Zezusi hã, dawazari si'a'uwẽ da. Mare di. Abra'ãhã nhihudu mono bã te te 're ãpawaptob za'ra mono da si, ma tô wei mo. ãne hã wama waihu'u pese za'ra di oto, wa norĩ hã. ¹⁷ Taha wa, tisisãnawã norĩ me, aiwa uptabi a'ã 're hãimana mono da, ma tô si'a'uwẽ Zezusi hã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, da'ãma romhuri'wa ãpire uptabi ne 're hãimana mono da, sasedoti ãpire uptabi ne, tãma umnhasi na te te tãma 're romhuri mono da, da'ãma pẽ'ẽzé uptabi sina. Taha da, ma tô si'a'uwẽ tô, taha zarina dawasédé hã te te oto dama 're aparĩ mono da. Ta hã dasiré si'a'uwẽ õ 'wa'ãhã, ãne hã te te aré sina uwaimrami waihu'u õ di, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma hã. ¹⁸ Zezusi hã ma tô robzépata za'ëtê tô, ti'ab ré. Duré Wa'uburé hã ma tô aré pibu, tiwasédé hã te te 'manharĩ da. Tane nherẽ, te te ãwapari õ zarina, tiwasédé hã te te 'manharĩ õ di. Taha wa, Wa'uburé hã te te oto 're wapibu za'ra mono wamhã, tô õ hã te za te te 're wa'apawapto, ãsine wawasédé hã wa te 're 'manharĩ za'ra mono ãna, wanhiptete sina õhõ ãma si 're wanomro mono da, Zezusihi ãma si.

3

Mozésihi wasu'u, Cristuhu wasu'u me

¹ ãsisãnawã norĩ, a norĩ wa'aba zama ma tô 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã aipisutu za'ra wa'wa, ãsib'a'uwẽ si oto 're anomro aba mono da, hãiwa ãma ãrata 're aihãimana u'ãsi za'ra wa'aba mono da. Taha wa, te za Zezusihi ãma si 're ãrosa'rata u'ãsi za'ra wa'aba mo, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã ti'ai u, we te te ãsatõrĩ na, duré dama ãsadawa wasu'u'wa na. Ta hã sasedoti ãpire uptabi na te wa'ãma te te 're romhuri u'ãsi, ãwasu'uwẽ na wa te 're ãsaze za'ra mono zém na te te 're wa'apawapto mono da. ² Ta hã ma tô 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, umnhasi sina te te tãma 're romhuri wẽ u'ãsi, te te tãma 're ãapisutu mono zéb zarina si. Tane aiwa, duréihã Mozési hã ma tô 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhib'a'uwẽ norĩ ma, umnhasi sina te te tãma 're romhuri wẽ u'ãsi za'ra. ³ Ni'wa hã simiromhuri wẽ na te te sima 'ri wamhã, te za ãma tatob'uzu za'ra ni, ãsimiromhuri wẽ na hã. E tawamhã 'ri na si te za ãma tatob'uzu za'ra ni. Mare di. Taha nhipai u, te za 'ri 'manharĩ'wai ãma zama tatob'uzu za'ra ni. Tane duré, Mozési hã dama pire na 're hãimana mono nherẽ, taha hãimanazém nhipai u hã, Zezusihi si dama pire uptabi di. ⁴ Ti'ai ãma uburé 'ri hã danhib'rata na rob'manharĩ hã si'uihã na 're si'manharĩ za'ra mono õ di. Taha wa, te 'ri'wa norĩ hã 'ri nhipai u, pire na 're hãimana za'ra. Tane nherẽ, 'Re ãhãimana u'ãsi mono si ma tô uburé marĩ hã te te 're ab'manharĩ. Taha wa, te uburé marĩ nhipai u, pire uptabi na 're hãimana u'ãsi ta hã siwaprosi. ⁵ Mozési hã ma tô 'Re

ĩhâimana u'âsi mono ma, umnhasi sina te te tãma 're romhuri wẽ u'âsi, ĩsib'a'uwẽ te te tãma 're ĩpawaptob za'ra mono zẽm na hã. Marĩ na 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã za ti'ab ré te te dama 're ĩ'arowaihu'u mono zẽm na, ma tũ ĩsib'a'uwẽ ma te te 're rowaihu'u sirũmo za'ra, Mozési hã. 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, romhuri'wa na si, te ta hã 're hãimana. ⁶ Tane nherẽ, te Cristuhu si tãma umnhasi na uburẽ ĩsib'a'uwẽ norĩ hã te te tãma 're 'madã'ã pese za'ra, pire uptabi na, 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'ra hã. Wa norĩ hã Cristuhu ãma si 're wanomro mono wa, da te wama 're rob'manharĩ wasété za'ra mono nherẽ, wapahi ãna wanhiptete sina ãma 're wanomro mono wamhã, wa za tũ ĩsib'a'uwẽ na tãma 're wahãimana u'âsi za'ra. 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ĩwẽ si, za te te wama ĩpisutu za'ra zẽb zũ, wama umnhasi sina sũ 're ĩwanhimipari u'âsi za'ra mono zẽb zarina, tiwi 're wasipizari za'ra mono õ wamhã, tawapsi wa za tũ ĩsib'a'uwẽ na tãma 're wahãimana u'âsi za'ra.

'Re ĩhâimana u'âsi mono nhib'a'uwẽ norĩ 're ĩwa'utu za'ra mono zẽ wasu'u

⁷⁻⁸ Duréhã ni'wa hã ma tũ 'Re ĩhâimana u'âsi mono pẽ'ẽzani zadawa para, ãne na ãma rob'ui'ére:

“Ã bãtã na, 'Re ĩhâimana u'âsi mono mreme hã wapari za'ra wa'aba wamhã, aipo're si'ãri 're aihãimana za'ra wa'aba mono õ di za, ai'rã tete aba na. Duréhã aihirata norĩ wa'wa hã ma tũ ãne na hã po're ãna sada tihãimana za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono da. Ta norĩ hã a'ubuni wi 're nomro mono ré, nimahã bãtã na ma tũ tiwasédé hã 'manharĩ za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te sina pibu za'ra da, niha te te tãma rob'manharĩ za'ra õ zũ pé, ãma ĩwa'a su'u za'ra õ na hã.”

Ãne ma tũ ni'wa hã ãma rob'ui'ére.

⁹ Ãne duré, 'Re ĩhâimana u'âsi mono mreme na rob'ui'ére hã: “Aihirata norĩ hã ma tũ siwi ĩpibu, ãma ĩwa'a su'u za'ra õ zarina, niha te tãma rob'manharĩ za'ra õ zũ pé, te te sina ĩpibu za'ra da. ⁴⁰ na ãma wahub za'ra ré, marĩ ĩwẽ na si te 're pawaptob u'âsi za'ra mono nherẽ, ma tũ siwi ĩwẽ'õ, aihirata norĩ wa'wa hã.

¹⁰ Taha wa, wa tũ ta norĩ hã oto ĩsiwi wẽ'õ pese za'ra. Taha wa, wa tũ ãne ĩsima tinha: “Ta norĩ hã ĩzũ si 're sũpré mono õ di oto. ĩnhimiroti zarina si 're ĩhâimana za'ra mono da hã, te te sima 're wẽ za'ra mono õ di duré.’ ãne ta norĩ ãma te ĩsima ĩrotizé hã.

¹¹ Taha wa, te oto ĩsiwi ĩwẽ'õ za'ra zẽb zarina, wa tũ ĩmreme pire na ta norĩ ãma tinha, ãne: “Tũ sena, ta norĩ hã nimahã na hã dame sisisi õ di za, ti'ai wẽ u hã, ĩwa 're ĩwa'utu za'ra mono zẽb da, te aré tãma ĩpisutu za'ra zẽb u hã.’ ”

Ãne duréihã 'Re ìhâimana u'âsi mono mre me na rob'ui'é ré siro hã.

¹² Ìsisã nawã norĩ, 'rãwi te za 're asi'madã'ã pese za'ra wa'aba mo, 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiroti hã asimirosa'rata wasété aba zarina, asiwi 're wê'õ za'ra wa'aba mono wa, tiwi 're aipizari za'ra wa'aba mono tã da, ì'rata 're dasi'ubumroi u'âsi mono da, dapisutu'wai wi hã. ¹³ Awê sidãpãsi te za duré asimiroti na 're asipawaptob u'âsi za'ra wa'aba mo, aipê'ê toi u'âsi Cristuhu ãma si 're anomro wê wa'aba mono da, asiptete sina. Satanasihi nhimiroti wasédé hã wê newa, aiwasédé hã 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono tã da, duré 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiroti hã asiwi 're wê'õ za'ra wa'aba mono wa, ai'rã tete na tiwi 're aihâimana za'ra wa'aba mono tã da, te za tã 're asipawaptob u'âsi za'ra wa'aba mo, rowê na wasiré 're wahâimana za'ra mono ré, ti'ai ãma. ¹⁴ Wa norĩ hã Zezusi, wa te 're ìsaze na'rata za'ra mono zém hawi, wa tã wa te 're umnhasi za'ëtê za'ra. Ta hawim haré, 're ìwadã'ã za'ra mono zéb u, wa te wasina 're umnhasi u'âsi za'ra mono wamhã, tawapsi wa za Zezusihi siré 're wahâimana u'âsi za'ra, ìsine dama wapire na wa te 're da'madã'ã u'âsi za'ra mono da.

¹⁵ Duréihã ni'wa hã 'Re ìhâimana u'âsi mono pẽ'ëzani zadawa para, te te ãma ìrob'ui'é ré na wa za ãma aima sahu za'ra wa'wa, ãma aipo're si'ãri za'ra wa'aba tã da:

“Ã bãtã na, 'Re ìhâimana u'âsi mono mre me hã wapari za'ra wa'aba wamhã, aipo're si'ãri 're aihâimana za'ra wa'aba mono õ di za, ai'rã tete aba na. Duréihã aih'i'rata norĩ hã ma tã ãne na hã po're ãna sada tihâimana za'ra, 'Re ìhâimana u'âsi mono da hã.”

Ãne duréihã ãma rob'ui'é ré, ìbaihã na hã.

¹⁶ E 'wam norĩ hã ma tã bété 'Re ìhâimana u'âsi mono mre me hã te te wapari za'ra nherê, siwi wê'õ pese za'ra. E 'wam norĩ hã te bété wasu'u, ãne na ãma ìrob'ui'é ré hã. Mozési hã 'Re ìhâimana u'âsi mono waihu'u pese na, Ezitu hawi te te ìsimroi mono norĩ, te wasu'u za'ra. Ma'ãpé ãma asipo're pu'u za'ra wa'aba a'ã, asi'uihã na. ¹⁷ Duré, e 'wam norĩ hã ma tã bété 'Re ìhâimana u'âsi mono hã siwi wê'õ pese za'ra, Mozési hã Ezitu hawi te te dazani za'ra pari, 40 na da'ãma wahub ré, a'ubuni wi 're danomro mono ré hã. Tã õ norĩ hã tiwasédé te te ì'manharĩ za'ra norĩ hã ma tã siwi wê'õ pese za'ra. Tiwasédé hã te te ì'manharĩ za'ra zéb zarina, ma tã a'ubuni wi ai'utõ, ta norĩ hã. Ma'ãpé ta norĩ wasu'u na asipo're pu'u za'ra wa'aba duré, waihu'u za'ra wa'aba da. ¹⁸ 'Re ìhâimana u'âsi mono hã ma tã ta norĩ ãma timreme pire na rowaihu'u sirõmo za'ra, ãne: “Ta norĩ hã nimahã na hã sisisi õ di za, ti'ai wê u hã, ìwa 're ìwa'utu za'ra mono zéb da, te aré tãma ìpisutu za'ra zéb u hã.”

Ãne ma tã ta norĩ ãma waihu'u siro, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã, duréihã a'ubuni wi 're nomro mono ré, 'Re ìhâimana u'âsi

mono nhimiroti te te siwi ĩwē'ō za'ra zéb zarina, po're'ō u'âsi tiwi 're ĩhâimana za'ra mono norĩ âma hã. ¹⁹ Tawamhã e marĩ, wa za wa norĩ hã âma waihu'u za'ra ni, ta norĩ wasu'u na hã. Ta norĩ hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono si te te 're saze za'ra mono ō wa, sisisi ō di, ti'ai wē u hã, ĩwa 're wa'utu za'ra mono da, te te aré tãma ĩpisutu za'ra zéb u hã. Taha wa, a norĩ wa'wa hã ta norĩ ne aiwasédé hã 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono ō di za, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti si 're ĩ'madâ'â za'ra wa'aba mono ō na hã.

4

¹ Duréihã wahi'rata norĩ ma, te te ropisutu za'ra wamhã, e ta norĩ ma si ma tô rowē hã tãma pisutu za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. Mare di. Wa norĩ ma zama ma tô wama pisutu za'ra oto, 're ĩdawa'utu u'âsi za'ra mono ne, 're wahâimana za'ra mono da oto, rowē uptabi na. Taha wa, 'rãwi te za 're asi'madâ'â pese za'ra wa'aba mo, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te wama ĩropisutu za'ra zé hã asiwi 're simini za'ra wa'aba mono tô da, duréihã wahi'rata norĩ hã te te ĩsimini za'ra ne. ² Ta norĩ hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiropisutu wē hã te te wapari za'ra nherē, te te sina uwaimrami za'ra ō di, te te âma saze za'ra ō wa. Tane duré, wa norĩ zama wa tô 'Re ĩhâimana u'âsi mono wasu'u wē hã wa te 're wapari za'ra. Tane aiwa ĩsimiropisutu wē na wa te 're saze za'ra mono ō wamhã, wa norĩ zama wa te wasina 're uwaimrami za'ra mono ō di za, te te wama ĩropisutu za'ra zé hã, 're ĩdawa'utu u'âsi za'ra mono ne, 're wahâimana za'ra mono da hã oto, rowē uptabi na hã. ³ 'Re ĩhâimana u'âsi mono, wa te wasina 're ĩ'umnhasi za'ra mono norĩ si, wa za tô wasina wa te 're uwaimrami za'ra, 're ĩdawa'utu u'âsi za'ra mono ne, rowē uptabi na oto âma 're ĩwahâimana u'âsi za'ra mono zéb da hã, te te wama ĩropisutu za'ra zém na hã. 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te sina 're ĩ'umnhasi za'ra mono ō norĩ si te te sina 're uwaimrami za'ra mono ō di za, rowē hã. Duréihã ni'wa hã ma tô âne na âma rob'ui'éré, 'Re ĩhâimana u'âsi mono mreme na, wahi'rata norĩ âma hã:

“Te ĩsiwi ĩwē'ō za'ra zéb zarina, wa tô ĩmreme pire na ta norĩ âma tinha, âne: ‘Tô sena, niwamhã dame sisisi ō di za, ti'ai wē u hã, 're ĩdawa'utu za'ra mono ne, aré ĩwa 're hâimana za'ra mono da, te tãma ĩpisutu za'ra zéb u hã.’”

Âne duréihã 'Re ĩhâimana u'âsi mono mreme wasu'u na rob'ui'éré hã.

E tawamhã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã zahadu te te tãma pisutu za'ra ō wa, te te sina uwaimrami za'ra ō di, wahi'rata norĩ hã. Mare di. Taha wab ō di. Ropoto na'rata hawimhã ma tô uburé marĩ hã te te sima apisutu sirômo, marĩ hã te te dama âma 're ĩ'ab'manharĩ mono zéb da hã. ⁴ Duréihã 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u na ma tô ni'wa hã âne na

ãma rob'ui'ééré, te te ro'apoto mono pari, ãma ã'awëzém na hã, ãne:

“Re ãhãimana u'ãsi mono hã zahadu 6 na bâdâ hã ãma morĩ ré, ma tô te te ro'apoto. Taha pari, ãma awë wamhã, te oto wa'udu, romhuri ãna.”

⁵ ãne tô ôhõ wasu'u hã, duréihã wahi'rata norĩ ãma ni'wa te te ãma ãrob'ui'éérézê hã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono mreme na hã: “Tô sena niwamhã dame sisisi ô di za, ti'ai wë u hã, 're ãdawa'utu u'ãsi za'ra mono ne, aré ãwa 're hãimana za'ra mono da, te tãma ãpisutu za'ra zéb u hã.”

⁶ Duréihã ti'ai wë wa, 're ãdanomro wë mono zé wasu'u wapari 'rata 'wa norĩ hã, ta norĩ hã 're ãdawa'utu u'ãsi za'ra mono ne, ãwa 're hãimana za'ra mono da, 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te tãma ãpisutu za'ra zé hã te te sina uwaimrami za'ra ô di, ãsimiroti hã te te 're 'madâ'â za'ra mono ô wa, ta norĩ hã. E tawamhã ôhõ haré ma tô dawĩ sizâ 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã, 're ãdawa'utu u'ãsi za'ra mono ne, rowë uptabi na 're ãdanomro u'ãsi mono zé hã. Mare di. Si'utõrĩ waihu'u ô di, ta hã. Ni'wam norĩ hã te za tô rowë uptabi na 're ãdahãimana za'ra mono zéb u 're sisisi, 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te tãma ãpisutu za'ra zéb zarina. ⁷ E niha wa za tawamhã ãne na sena na wa te ãma 're waihu'u za'ra. 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã ma tô bâdâ hã tô sena na pisutu, 're ãdawa'utu u'ãsi za'ra mono ne, rowë uptabi na 're ãdanomro mono zéb u 're ãdanhisisi mono zéb da hã. Tawamhã, ãne te te pisutu wamhã, “ã bâtâ na” ma tô sisi, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã. ãne na ma tô apito Dawi hã dama sadawa wasu'u, duréihã wahi'rata norĩ hã a'ubuni wi 're ãnomro mono zém hawi, ãma wahub ahâ za'ra parip si. ãne apito Dawi te te ãma ãrob'ui'éérézém na te aima ãma ãrob'ui'ééré pari za'ra wa'aba zé hã, ãne:

“ã bâtâ na, 'Re ãhãimana u'ãsi mono mreme hã wapari za'ra wa'aba wamhã, aipo're si'ãri 're aihãimana za'ra wa'aba mono ô di za, ai'rã tete aba na.”

⁸ Duréihã Zuzuwé hã ti'ai wë u te te ãdanhimroi mono zé hã, e taha si, 'Re ãhãimana u'ãsi mono, 're ãdawa'utu za'ra mono zéb da, te te dama ãpisutuzé hã, te wasu'u. Mare di. Taha si ô di. Taha si 'wa'ãhã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã niwamhã te te aré wasu'u zahu ô di ãne hã, 're ãdawa'utu u'ãsi za'ra mono ne, rowë uptabi na 're ãdanomro mono zé wasu'u hã. ⁹ 'Re ãdawa'utu u'ãsi za'ra mono ne, rowë uptabi na 're ãdanomro mono zé hã, te tô 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhib'a'uwë norĩ ma 're hãimana u'ãsi, ône u'ã, duréihã ropoto na'rata hawi bâdâ hã 6 na ãma si'utõrĩ pari, bâdâ misi na romhuri ãna ãwa'utu ne, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã. ¹⁰ Ni'wam norĩ hã 're ãdawa'utu u'ãsi za'ra mono ne, rowë uptabi na 're ãdanomro mono zéb da hã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te dama ãpisutuzém na te te sina 're ãuwaimrami za'ra mono norĩ hã, 're siwasutu za'ra mono ô di za oto, taha

na 'Re ìhâimana u'âsi mono te te 're ì'awêsâmri mono zéb da hã. 'Re ìhâimana u'âsi mono hã duréihã te te ro'apoto mono pari, romhuri te te ìsazâri ne, 're siwasutu zahu za'ra mono õ di za oto, ta norî hã apã. ¹¹ Taha wa, rowê uptabi na 're ìwanomro mono zéb zô si, wa za wasima 're wanhopré u'âsi, âma 're wahâimana u'âsi za'ra mono da. Duréihã Izarazéhé nhihudu norî hã a'ubuni wi 're nomro mono ré, 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiroti te te siwi wê'õ pese za'ra wa, ta norî hã te te sina uwaimrami za'ra õ di, 're ìdawa'utu u'âsi za'ra mono zé hã. Ta norî ne, wa te wasiwi 're simini tō za'ra mono da, wa za tō taha zô si wasima 're wanhopré u'âsi, ìwê uptabi zô si. ¹² 'Re ìhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u hã ìhâiba ré ne, te tō wama 're hâimana u'âsi za'ra. Siptete uptabi di duré ìmreme hã, uburé marî hã ìsarina si te te dama âma 're ì'ab'manharî mono zéb da hã, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã. Sib'ézé 'wa si'uiwa ì'wa pese ne, te wama 're hâimana za'ra, ìsadawa wasu'u hã. Sib'ézé ì'wa pese na te za romnhi hã da te 're nhizazari za'ra, ìhi si da te 're urîrî za'ra mono da. Tane duré, 'Re ìhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u hã wa te 're waparî za'ra mono wamhã, 'râwi wapê'ê na wanhimirosa'rada ìwê hã duré ìwasédé hã wa za wa te âma 're waihu'u za'ra. ¹³ Uburé marî hã 'Re ìhâimana u'âsi mono wi, da te 're upsibi waihu'u za'ra mono õ di, te te 're ab'madâ'â tō mono da hã. Ai'uréiwi ne, te uburé marî hã tâma 're hâimana, sō'awi. Taha ma si, wa za nimahã na hã wahâimanazém na tâma wasiwasu'u za'ra ni. Taha wa, wahi'rata norî ne, 're wahâimana za'ra mono õ di za, wa norî hã.

Zezusi hã sasedoti ìpire uptabi na te te da'âma 're ìromhuri mono zé wasu'u

¹⁴ Sasedoti ìpire uptabi na te tō ni'wa hã te te wa'âma 're romhuri u'âsi. Ta hã Zezusi, 'Re ìhâimana u'âsi mono 'ra. Timama u ma tō mo hâiwa u, 'râwi te te tiwi 're rowaptêrê u'âsi mono da, wama za'ra. Taha wa, Zezusi, wa te 're ìsaze za'ra mono zém na tō sena dama 're ìwasiwasu'u za'ra mono zéb zarina, wa za tō ta hawim haré wanhiptete sina âma 're wahâimana u'âsi za'ra. ¹⁵ Tawamhã tō õ hã sasedoti ìpire uptabi na, te te wa'âma 're ìromhuri mono hã, e wahâimana nhib'uware na 're wahâimana za'ra mono nherê, wa'âma 're siwamri mono õ di za, ta hã. Te za tō wa'âma 're siwamri u'âsi. E marî wa. Ta hã ma tō Wa'uburé hã te te 're pibu aré, tiwasédé hã te te 'manharî da, wawasédé hã wa te 're 'manharî za'ra mono da, te te 're ìwa'apibui u'âsi mono ne. Tane nherê, tiwasédé hã te te 'manharî õ uptabi di, Zezusi hã. ¹⁶ Taha wa, wasina 're wahâtâ'â za'ra mono âna, wa za 'râwi wapê'ê 're 'Re ìhâimana u'âsi mono u 're wasihutu, da'âma 're siwârî mono da, te te 're ìda'ab'madâ'â u'âsi mono u hã. Wa'uburé te te 're wa'wapé za'ra mono ré, wa'âma 're

siwamri mono da, duré wa'ãma 're siwãrĩ mono da, wa za ãhã ré wapẽ'ẽ 're, ãtẽme 're wasihutu u'ãsi, 'Re ãhãimana u'ãsi mono u hã.

5

¹ Duréihã ma tô ni'wam norĩ hã 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã te te 're apisutu, tisiré sasedoti norĩ nhĩpai u, pire uptabi na te te 're romhuri za'ra mono da, tisiré zudezu norĩ ãma, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma. Ta norĩ si ma tô 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, danhoprubzé hã te te tãma 're sãmri za'ra da'upana, ãma 're ãwata za'ra mono zéb da hã. Danhimizama ma tô duré da'upana te te tãma 're simro, dawasédé hã te te dama ãma 're ã'apari mono zéb da hã. ² Ta norĩ hã sasedoti ãpire uptabi norĩ hã ma tô hãimana nhĩb'uware na 're hãimana za'ra, ti'ai ãma dasiré 're hãimana za'ra mono wa, aiwa. Taha wa, ni'wam norĩ hã tiwasédé te te 're ã'manharĩ za'ra mono zém na 'rãwi 're ãsiwaihu'u za'ra mono õ norĩ ãma, ma tô sasedoti norĩ hã 're siwamri za'ra, sada 're sahi su'u za'ra mono ãna. E marĩ wa. Ta norĩ hã aiwa tiwasété wi, 're hãimana nhĩptete waihu'u za'ra mono õ wa, ma tô tisiré norĩ ãma 're siwamri za'ra sasedoti norĩ hã, aiwa 're hãimana za'ra mono wa. ³ Duré ta norĩ hã da'udãna si, marĩ hã 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, te te 're sãmri za'ra mono õ di, dawasédé hã te te dama ãma 're ã'apari mono zéb da hã. Si'udãna zama ma tô marĩ hã te te tãma 're sãmri za'ra sasedoti norĩ hã, dasine tiwasédé hã te te 're 'manharĩ za'ra mono wa. ⁴ E tawamhã ma tô 'rãwi ni'wam norĩ hã 're sipisutu za'ra, sasedoti ãpire uptabi na dama 're ãhãimana za'ra mono da hã. Mare di. Dasi'uihã na 're dasipisutu za'ra mono õ di, dapire da hã. 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhĩmipisutu zarina si, ma tô sasedoti ãpire uptabi na hã 're hãimana za'ra. Duréihã Arã hã sasedoti ãpire uptabi na tisiré norĩ ma, 're hãimana mono da, 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te ãpisutu ne, ma tô ta norĩ hã te te 're apisutu, tô õhõ si dapisutu'wai wa.

⁵ Tane duré, Cristu hã si'uihã na sipisutu õ di, sasedoti ãpire uptabi na dama 're ãhãimana mono da hã. 'Re ãhãimana u'ãsi mono si ma tô pisutu. Duréihã ma tô ni'wa hã ãne na ãma rob'ui'ééré, 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te ãrotizém na hã, ti'ra ma: "A hã ã'ra te oto 're aihãimana mo. Taha wa, wa za ã'ra na te 're asisi, dama aipire na 're aihãimana mono dã oto."

⁶ ãne duré, 'Re ãhãimana u'ãsi mono mreme na ãma ãrob'ui'ééré amo hã, Cristuhu ãma hã:

"A hã sasedoti norĩ, dama 're ãhãimana za'ra mono ne, te za dama 're aihãimana u'ãsi mo, duréihã Metizédéti hã sasedoti na pire na dama 're ãhãimana mono ne hã."

ãne duréihã 'Re ãhãimana u'ãsi mono mreme na rob'ui'ééré hã, Cristuhu ãma hã.

⁷ Zezusi hã ti'ai ãma 're morĩ ré, ma tô wawa sina Timama ma mre, mre 'rãihã na, za te te ãrobzépatazém na te te

pawaptob da. Tawamhã 'Re ìhâimana u'âsi mono, Zezusihi mreme te te wapari wamhã, ma tô sima wê tô, te te pawaptob da. Zezusi hã uburé marĩ hã Ìmama te te tãma ìpisutuzéb uwaibaba si, te te 're ab'manharĩ mono da, te te sima 're wê u'âsi mono wa, ma tô Ìmama hã sima wê, te te pawaptob da. 'Re ìhâimana u'âsi mono hã te te sima wê 'wa'âhã, te aré tô tiwaihu'u pese na sô'reptu, dâ'â tô da. ⁸ Zezusi hã 'Re ìhâimana u'âsi mono 'ra, 're hâimana mono nherê, ma tô te te 're robzépata, ti'ai âma 're morĩ ré hã. Taha zarina ma tô âne hã si'âma waihu'u: Ni'wam norĩ hã, 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiroti te te 're 'madâ'â pese za'ra mono da, te te sima 're wê za'ra mono wamhã, taha zarina te za tô te te 're robzépata za'ra, ti'ab ré. Æne ma tô Zezusi hã si'âma waihu'u. ⁹ Tawamhã Zezusi hã ti'ab ré, te te 're robzépata mono nherê, Ìmama te te tãma ìwêzéb zarina si te te 're ab'manharĩ mono wa, ma tô sina uwaimra, uburé ìsimiroti te te 're ì'madâ'â pese za'ra mono norĩ hã te te 're sô'reptu za'ra mono da, hâiwa âma dâ'â âna 're hâimana u'âsi za'ra mono da. ¹⁰ Duréihã 'Re ìhâimana u'âsi mono, ma tô Zezusi hã pisutu, sasedoti ìpire uptabi na dama 're hâimana mono da, tãma da'âma romhuri'wa da, duréihã Metizédéti hã sasedoti na pire na dama 're ìhâimana mono ne, uburé ma, 're hâimana mono da.

'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiroti mono bâ ìpire wasu'u

¹¹ Æne na te duré aima âma rowasu'u za'ra wa'aba da, wa tô aré ìsima wê. Tane nherê, pire di, te aima âma ìwaihu'u za'ra wa'aba zéb da hã. E marĩ wa. Aima rowasu'u hâtob za'ra wa'aba wa. ¹² A norĩ wa'wa hã Cristu, 're ìsaze na'rata za'ra wa'aba mono zém na ma tô ai'âma tironomro pese za'ra wa'wa. Æhã wamhã, te aré oto ìsazei'wa norĩ ma, romnhoré'wa da, 're aihâimana za'ra wa'aba mo, 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiroti na rowasu'u'wa da hã, ta norĩ ma. Tane nherê, te zahadu a norĩ wa'wa hã ìsazeté'wa ne, 're aihâimana za'ra wa'aba mo. 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiroti hã duréihã da te aima 're ìwasu'u na'rata za'ra wa'aba mono zé hã e aima waihu'u za'ra wa'aba ã bâ, te za apâ ìwasu'u na âma aima sahu za'ra wa'aba ni. Ai'uté hã tisai uptabi na 're saihuri waihu'u mono õ wa, te za tinho'u na si 're saihuri. Ìna norĩ hã ìsai uptabi hã te te tãma 're ai waihu'u za'ra mono õ di. Tane, a norĩ wa'aba ma, te za tô 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiroti hã duréihã da te aima 're ìwasu'u na'rata za'ra wa'aba mono zép si, da te aima 're wasu'u za'ra wa'wa apâ, 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiroti ìpire hã zahadu aima pibui prã za'ra wa'aba wa, 're ìwaihu'u pese za'ra wa'aba mono zéb da hã, asi'uihã na hã. ¹³ Ai'uté norĩ ma, tãma waihu'u õ di, 'Re ìhâimana u'âsi mono ma ìwê hã da te 're ì'manharĩ za'ra mono zéb da hã, duré tãma ìwê'õ hã da te 're 'manharĩ za'ra mono tô da hã.

Tane te duré a norĩ wa'wa hã zahadu ãne na 're aihâimana za'ra wa'aba mo. Ai'uté ne, te zahadu asimiza'rese'õ u'âsi 're aihâimana za'ra wa'aba mo, aima waihu'u za'ra wa'aba õ wa. ¹⁴ Ìprédum norĩ si te tisai uptabi na hã 're saihuri. Tane duré, 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiroti ìpire hã tãma ìwaihu'u pese za'ra norĩ si te za waihu'u za'ra, 'Re ìhâimana u'âsi mono ma, ìwẽ si da te 're ì'manharĩ za'ra mono zé hã, duré tãma ìwẽ'õ hã da te 're ì'manharĩ za'ra mono õ zé hã. Uburé marĩ hã ìwẽ zô, duré ìwasété zô, te te 're ìpibu za'ra mono zéb zarina si, te za te te 're waihu'u pese za'ra, ta norĩ ma si waihu'u pese wa.

6

¹ Taha wa, Cristuhu wasu'uwẽ na 're saze za'ra wa'aba mono da, duréihã da te aima ãma 're ìrowasu'u na'rata za'ra wa'aba mono zém na si asima ãma 're rosa'rata u'âsi za'ra wa'aba mono õ di za oto. Taha nhipai u, te za 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiroti mono bâ ìpire uptabi hã 're ìwaihu'u pese za'ra wa'aba mo Cristuhu wasu'uwẽ hã, aihâimana prédub sina ãma 're aihâimana za'ra wa'aba mono da. 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiroti mono bâ, duréihã da te aima ãma 're ìrowasu'u na'rata za'ra wa'aba mono zém na apã asima ãma 're roti zahu za'ra wa'aba mono õ di za oto. Taha na rowasu'u mono hã ma tô 're ìwaihu'u pari za'ra wa'aba mo, dapê'ê 're, dadâ'â u'âsi ne dawasédé, da te 're 'manharĩ za'ra mono pari, ta hawi 're ìdasipizari za'ra mono zém na rowasu'u hã, duré 'Re ìhâimana u'âsi mono, da te dasina 're ì'umnhasi za'ra mono zém na rowasu'u hã. ² Duré â dawabzuri wasu'u na hã apã asima ãma 're roti zahu za'ra wa'aba mono õ di za oto. Ta hã ma tô 're ìwaihu'u pari za'ra wa'aba mo. Rowahutu'wa norĩ hã, tinhib'rada hã da'rã nhisiwi te te 're ìsa'ra mono zarina, romhuri da, te te 're ìdapisutu za'ra mono wasu'u zama ma tô 're ìwaihu'u pari za'ra wa'aba mo, Cristuhu wasu'uwẽ na 're saze za'ra wa'aba mono da, da te aima ãma 're ìrowasu'u na'rata za'ra wa'aba mono zé hã. Tãibã duré, dahâiwa'utuzé wasu'u hã, duré 'Re ìhâimana u'âsi mono za te te dama 're ì'apisutu mono zéb zarina, ìsimirob'manharĩ pipa ãma za 're ìdahâimana u'âsi za'ra mono zé wasu'u hã. Æ norĩ wasu'u mono hã ma tô 're ìwaihu'u pari za'ra wa'aba mo. ³ Taha wa, ã norĩ wasu'u nhipai u, wa za oto roti ìpire uptabi hã wa te 're waihu'u za'ra, wahâimana prédum na oto ãma 're wahâimana za'ra mono da, 'Re ìhâimana u'âsi mono te te wama 're ì'apisutu mono zéb zarina si.

⁴⁻⁶ Æté ni'wam norĩ hã te za 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiroti hã sena na te te 're waihu'u za'ra, taha zarina 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimirowa'a na si 're hâimana za'ra mono da oto. Æté dasa ìse hã da te 're ìtê'ê za'ra mono ne, te za 'Re ìhâimana u'âsi mono nhoprubzé hã tẽ'ê za'ra, ta norĩ hã. Æté 'Re ìhâimana u'âsi mono pẽ'êzani ré, te za duré ta norĩ hã dame

're hâimana za'ra. 'Re ãhâimana u'âsi mono mreḡe hã te za duré até waihu'u za'ra, ãsei uptabi hã, si'uihã na. Até te za duré 'Re ãhâimana u'âsi mono pẽ'ẽzani nhimipawaptobzé hã ãsiré 're hâimana u'âsi za'ra, te te 're waihu'u pese za'ra mono wa, ãma 're ãhâimana wẽ za'ra mono da hã. Até ta norĩ hã Cristuhu nhimipawaptobzé hã te te waihu'u pari za'ra nherẽ, te za oto tiwi 're sipizari za'ra, apã. E tawamhã apã da te 're pizari waihu'u pese za'ra mono di za, 'Re ãhâimana u'âsi mono u hã. Mare di. 'Re ãhâimana u'âsi mono 'ra, wedepo'o nhonhi'rãmi na dâ'ã da, da te dasiwi sasõmri wa, da te dasiwi ãwẽ'õ pese za'ra ne, te za duré ta norĩ hã siwi wẽ'õ pese za'ra oto, Cristu hã. Taha zarina, te za duré Cristuhu ãma da te 're wasété za'ra, Cristuhu wi apã 're sipizari za'ra mono wa, ta norĩ hã.

⁷ ãne wa za oto ti'ai wasu'u na aima ãma romnhimiré'é za'ra wa'wa. Ti'a hã wẽ wamhã, tã hã 're ta'a mono sidãpãsi, te za ãma 're ro'wanhipré wẽ za'ra, ãtede'wa norĩ ma. 'Re ti'ai 'ré su'u mono õ wa, te za ãma 're ro'wanhipré wẽ za'ra, ti'ai wẽ na hã. ãne wa, te za 'Re ãhâimana u'âsi mono hã ãwẽ hã tãma pisutu, ti'ai wẽ ma hã. ⁸ Tazahã, ro'wa si duré wab'ru zama, ãma 're poto za'ra mono wamhã, marĩ dai õ di, ti'a hã. Taha wa, até te za 'Re ãhâimana u'âsi mono hã siwi wẽ'õ pese. ãne wamhã, unhama ro'o na te za uprosi, ti'a hã. ãne 're ãdahâimana za'ra mono zém na romnhimiré hã.

⁹ ãsisãnawã norĩ, ãma asawi pese za'ra wa'aba norĩ hã, ãne na te aima ãma romnhimiré'é za'ra wa'aba nherẽ, ai'ãma 're ãhãtã'ã za'ra wa'aba mono õ di. Sena na wa tô oto ãma aiwaihu'u za'ra wa'wa, marĩ ãwẽ si 're ãmanharĩ za'ra wa'aba mono zém na hã, 'Re ãhâimana u'âsi mono te te 're ãasõ'reptu za'ra wa'aba mono zéb zarina. ¹⁰ 'Re ãhâimana u'âsi mono hã ãuwaibaba si te uburé marĩ hã te te dama 're abmanharĩ, te te dawi ãma 're a'upai mono ãna. Taha wa, tãma 're ãromhuri za'ra wa'aba mono zém na nimahã na hã ãma po're si'ãri õ di za. ãsib'a'uwẽ norĩ hã tãma 're ãpawaptob za'ra wa'aba mono zém na hã, duré tãma 're ãsawi pese za'ra wa'aba mono zém na hã, ãma po're si'ãri waihu'u õ di za. Te za tô ãma 're sipo're pu'u u'âsi, ta norĩ ãma hã. ¹¹ Wa tô ãsima aiwẽ za'ra wa'wa, tô õhõ na si 'Re ãhâimana u'âsi mono ma, 're aihâimana u'âsi za'ra wa'aba mono da, rob'rãsutu u, ãwẽ uptabi zõ 're asimipari za'ra wa'aba mono zé hã asina 're uwaimrami za'ra wa'aba mono da. ¹² Aiwa'a ãna õhõ ãma si 're aihâimana za'ra wa'aba mono da, wa tô te ãsima 're aiwẽ za'ra wa'wa. Ni'wam norĩ hã siptete sina, Cristu te te sina 're ãumnhasi za'ra mono norĩ hã te za 'Re ãhâimana u'âsi mono hã ãwẽ uptabi hã tãma sõmri za'ra, te te tãma ãropisutu za'ra zéb uwaibaba. Ta norĩ, 're ãhâimana za'ra mono ne, Cristu hã asina 're umnhasi za'ra wa'aba mono da, wa tô te ãsima 're aiwẽ za'ra wa'wa.

'Re ãhâimana u'âsi mono hã sena na te te dama ãropisutuzé wasu'u

¹³ Duréihã 'Re ãhâimana u'âsi mono hã Abra'ãhã ma, te te ropisutu wamhã, tinhisi na ma tô tâma ropisutu, ni'wa hã 'Re ãhâimana u'âsi mono ma ãsisi pire hã tâma 're hâimana mono õ wa, ãsisi na te te tâma ãropisutu da hã. ¹⁴ ãne ma tô Abra'ãhã ma ropisutu: "ãwê uptabi hã wa za te aima 're anhomri u'âsi. Asihudu sidâpâsi, ahã uptabi na te za 're hâimana za'ra." ãne ma tô 'Re ãhâimana u'âsi mono hã si'uihã na tâma ropisutu, Abra'ãhã ma hã. ¹⁵ Tawamhã Abra'ã hã wahub ahã na te sô 're simipari, simi'ẽ na. Taha wa, 'Re ãhâimana u'âsi mono, ma tô ãma tâma uwaimra oto, te te tâma ãropisutuzém na hã. ¹⁶ Tane nherẽ, wa norĩ hã marĩ pire na wa te dama 're ropisutu za'ra mono wamhã, dama ãpire norĩ nhisi na, wa za wa te dama 're ropisutu za'ra, sena na da te ãma 're wazaze za'ra mono da, duré da te ãma 're wawawã za'ra mono tô da. ¹⁷ Tane hã ma tô duré 'Re ãhâimana u'âsi mono hã tinhisi pire na tâma ãma ropisutu za'ra, tinhib'a'uwê norĩ ma hã, tinhimirosa'rata na tô sena te te ãma 're ãsaprĩ mono õ na, ta norĩ hã te te ãma 're sazei pese za'ra mono da, 'Re ãhâimana u'âsi mono te te tâma ãropisutu za'ra zéb zarina, ãwê hã za te te sima 're ãwairui mono norĩ hã. ¹⁸ 'Re ãhâimana u'âsi mono hã sadawa nhipese õ uptabi di. Taha wa, te te dama ãropisutuzé hã te te ãma saprĩ waihu'u õ di. Tinhisi pire na te te dama ãropisutuzé hã te te ãma saprĩ waihu'u õ di duré. Taha wa, wa norĩ hã 'Re ãhâimana u'âsi mono, wa'ãma 're sisaprĩ za'ra mono da, ãtẽme 're ãwasisa'rei mono norĩ hã wa za oto wato sina 're wahâimana za'ra, ãwê uptabi zô wasina 're ãwanhimipari u'âsi za'ra mono zé hã, wanhiptete sina wa te wasima 're tété u'âsi za'ra mono da, 'Re ãhâimana u'âsi mono te te wama ãpisutu za'ra zé hã. ¹⁹ Uba're tétézé hã ãi ba da te mei wamhã, te za tété uba're hã, wara tô da. Tane duré, ãwê uptabi zô wasina 're ãwanhimipari u'âsi za'ra mono hã. Taha zô si wasina 're wanhimipari za'ra mono wamhã, wanhiptete u'âsi wa za ãma 're wanomro, wapẽ'ẽ na wa te ãma 're wawã za'ra mono ãna. Zezusi hã wa te wasina 're ã'umnhasi za'ra mono hã sô 're ãwanhimipari za'ra mono hã ma tô ãzé 'ri para u, 'Re ãhâimana u'âsi mono nhorõwa u, hãiwa ãma hã. Zazahã ãhãpa na 'ri 're wa'wa nhitobzé wa'wai baba ma tô ãzé, 'ri 're wa'wa ãwê uptabi u, 'Re ãhâimana u'âsi mono, dazô 're ãsãmra mono zéb u hã. ²⁰ Zezusi hã wa'udãna ma tô tamomo ãzé, wawana za'ra. Ta hã te oto sasedoti ãpire uptabi na dama 're hâimana u'âsi, 'Re ãhâimana u'âsi mono ma, da'ãma romhuri'wa na. Duréihã Metizédéti hã sasedoti na pire na dama 're ãhâimana mono ne, te oto Zezusi hã pire uptabi na dama 're hâimana u'âsi.

7

Metizédétihi wasu'u

¹ Ta hã Metizédéti hã Sarē na 'ri nho'ōmo nhisi āma danhib'apito, ma tō dama 're hāimana. Sasedoti na te duré dama 're hāimana, 'Re ihāimana u'āsi mono ma, da'āma romhuri'wana. Danhipai u dama pire uptabi na 're ihāimana mono ma, romhuri'wana na te 're hāimana. Duréhã Abra'ã norī hã, danhib'apito norī, maparane si'uuiwa na te te āma ai'uté za'ra pari, apā si'aba'réi ré, ma tō sōpētē Metizédéti hã, Abra'ã hã. Taha wa, ma tō mreme pire na Metizédéti hã āma mre, 'Re ihāimana u'āsi mono ma, marī hã iwē si te te tāma 're apisutu mono da, Abra'āhã ma hã. ² Tawamhã Abra'ã norī hã te te da'āma ai'uté za'ra pari, danhibro te te i'wasari hã ma tō po'o, Abra'ã hã. Tinhiptōmo hi bâ ma tō te te po'o. Te te po'o mono pari, ma tō misi tāma tisō, Metizédétihi ma. Metizédétihi nhisi hã: “Danhib'apito, sena na si da'madâ'â'wa” te wasu'u. Duré iwaptērēzéb amo hã “Sarē āma danhib'apito”, iwaptērēzéb amo hã. Sarē hã “rowē” te wasu'u. Taha zarina, Sarē āma danhib'apito na iwaptērēzéb hã, “Danhib'apito, dama rowē nhomri'wa” te wasu'u. ³ Taha mama nhisi ui'ééré hã hāimana ō di, ĩbaihã na hã, ĩna nhisi me hã. ĩhi'rata norī nhisi ui'ééré zama, hāimana ō di duré. ĩwaptã'ázém na āma ĩrob'ui'ééré hã hāimana ō di duré, ĩdã'ázém na ĩrob'ui'ééré na zama. 'Re ihāimana u'āsi mono 'ra ne, te pire na dama 're hāimana u'āsi ta hã, Wanhib'apito ne, sasedoti na da'āma romhuri'wa 're hāimana u'āsi mono wa.

⁴ Metizédéti hã dama pire uptabi di. Ma'āpé āne na āma rosa'rata pese za'ra wa'aba. Abra'ã hã wahi'rata uptabi hã ma tō danhibro hã Metizédétihi ma po'o, pire na dama 're hāimana mono wa, ta hã. Te te da'āma ai'uté za'ra pari, danhibro te te apā siré i'wasari hã tinhiptōmo hi bâ ma te te po'o, Abra'ã hã. Taha pari, misi ma tāma tisō, Metizédétihi ma hã. ⁵ Réwihi nhihudu norī hã sasedoti na dama 're ihāimana za'ra mono hã, 'Re ihāimana u'āsi mono nhimiroti na Mozési te te āma ĩrob'ui'ééré zarina, te za danhibro hã te te dawī 're waibu, tisiré a'uwē norī wi, tō Izarazéhé nhihudu norī wi. Danhibro hã danhiptōmo hi bâ da te 're po'o za'ra mono parip si, misi te za da te tāma 're sōmri za'ra, Réwihi nhihudu norī ma hã. Abra'āhã nhihudu si, siré 're hāimana za'ra mono nherē, te za te te tāma 're sōmri za'ra, Réwihi nhihudu norī ma hã. ⁶ Tawamhã, Metizédéti hã Réwihi nhihudu, 're hāimana mono ō nherē, ma tō Abra'ã hã danhibro hã tāma tisō. Tinhiptōmo hi bâ te te po'o mono pari, ma tō misi tāma tisō. Tawamhã Metizédéti hã mreme pire na ma tō āma mre, 'Re ihāimana u'āsi mono ma, iwē uptabi hã te te tāma 're apisutu mono da, Abra'āhã ma hã. Taha ma, ma tō 'Re ihāimana u'āsi mono hã tāma ropisutu, duréhã. ⁷ 'Re ihāimana u'āsi mono hã iwē

hã te te dama 're apisutu mono da, ni'wa hã da'ãma mreme wamhã, ta hã pire na dama 're ìhâimana mono. Æne hã wama waihu'u pese za'ra di. Taha wa, wa za ãne na ãma waihu'u za'ra ni, Metizédéti hã Abra'ãhã ma, pire na 're ìhâimana mono zém na hã. ⁸ Réwihì nhihudu norì hã, sasedoti na da'ãma romhuri'wa norì hã te za tô te te dawì 're waibu danhibro hã, danhoprubzé da te tâma 're ìpo'o za'ra mono hã. Tane nherê, te za uburé ta norì hã 're dâ'â za'ra, Réwihì nhihudu norì hã. Metizédétihi si, dâ'â ãna wama 're ìhâimana mono ne, te wama 're hâimana sasedoti na hã, ìdâ'âzém na ãma ìrob'ui'ééré hã ãma hâimana ô wa, ìbaihã na hã. ⁹⁻¹⁰ Réwi hã uburé sasedoti norì hi'rada te 're hâimana, uburé da'ãma romhuri'wa norì hi'rada, danhoprubzé te te dawì 're ìwaibui mono norì hi'rada. Metizédéti hã Abra'ã te te sôpêtê wamhã, Réwi hã zahadu poto ô di. Tane nherê, te Abra'ãhã hâiba 're tihâiba, tihì'rata hâiba 're. Taha wa, Abra'ã hã danhibro, Metizédétihi ma te te po'o wamhã, taha nhipai u ma duré Réwi hã tâma po'o, Abra'ãhã hâiba 're, hâimana wa. Tawamhã Metizédéti hã Réwihì ma zama pire na 're ìhâimana mono zé, te wasu'u, ã hã.

¹¹ Duréihã 'Re ìhâimana u'âsi mono hã ãma 're dahâimana wê za'ra mono da, tinhimiroti te te dama 're anhomri mono wamhã, ma tô duré sasedoti norì te te da'ãma 're ìromhuri za'ra mono zéb da hã, te te dama 're awaihu'u. Sasedoti norì hã Réwihì nhihudu norì hã tinhimirohuri na 'Re ìhâimana u'âsi mono ma, te te ãma 're uwaimrami uptabi za'ra mono 'wa'ãhã, taha zarina te aré 'Re ìhâimana u'âsi mono hã te te 're da'awêsãmri, dawasédé hã taha zarina te te da'ãma 're ab'madâ'â mono ô wa aré. Tane nherê, ta norì hã tinhimirohuri na te te ãma 're uwaimrami uptabi za'ra mono ô di, 'Re ìhâimana u'âsi mono ma hã. Taha wa, sasedoti ìhâiba amo hã Réwihì nhihudu norì nhibro'bre ìsébré hã te oto dama 're hâimana, Réwihì nhihudu 're hâimana mono ô nherê, duré Arãhã nhihudu hã 're hâimana mono ô nherê. Metizédéti hã sasedoti na pire na dama 're ìhâimana mono ne, te ta hã dama pire uptabi na 're hâimana oto. ¹² Duréihã sasedoti norì hã 'Re ìhâimana u'âsi mono ma da'ãma romhuri'wa norì hã tinhimirohuri na te te tâma ãma 're uwaimrami uptabi za'ra mono ô wa, ta norì nhibro'bre sasedoti ìhâiba amo hã ma tô duré ãzé. Sébré wamhã, ma tô duré 'Re ìhâimana u'âsi mono hã tinhimiroti té hã ìsu dama tisô, sasedoti norì hâimanazém na ìsimiroti 'rata na Mozési te te ãma ìrob'ui'ééré nhowa're're. ¹³ Ta hã sasedoti ìhâiba amo hã danhowa're're ìsébré té hã, Wanhib'apito, te wasu'u. Ta hã Réwihì nhihudu 're hâimana mono ô di. Izarazéhé 'ra hâiba amo nhihudu te 're hâimana. Niwamhã ni'wa hã ìsire Izarazéhé 'ra hâiba amo nhihudu hã sasedoti na dama 're hâimana mono ô di, ìsine da hã. Mare uptabi di. ¹⁴ Wanhib'apito hã Zudaha nhihudu, te 're hâimana. Æne hã dama waihu'u pese uptabi di, ìwasu'u na hã. Mozési

hã, Zudaha nhihudu norĩ ãma te te dama ãma rowasu'u õ di, sasedoti na te te da'ãma 're ĩ'mairomhuri mono da hã.

Sasedoti aimawi hã Metizédétihĩ ne, dama 're ĩhâimana mono zé wasu'u

15 Āhã wasu'u hã wama waihu'u pese za'ra di oto. E marĩ wa. Sasedoti ĩhâiba amo hã oto danhowa're're wama sébré za'ra wa, Metizédéti hã sasedoti na dama 're ĩhâimana mono ne, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma da'ãma romhuri uptabi 'wa da hã oto. 16 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na Mozési te te ãma ĩrob'ui'ééré zarina, ma tô Réwihĩ nhihudu norĩ si, sasedoti na dama 're hâimana za'ra. E tawamhã Wanhib'apito hã Réwihĩ nhihudu 're hâimana mono wa, ma tô âzé, sasedoti na dama 're hâimana mono da. Mare di. Ta hã Réwihĩ nhihudu 're hâimana mono õ di. E marĩ zarina, ma te âzé, tawamhã. Ta hã si'utõrĩ waihu'u õ wa, ma tô âzé, sasedoti na dama 're hâimana u'âsi mono da. Nimahã na hã si'utõrĩ waihu'u õ di za tô, siptete uptabi wa, duré waihu'u pese uptabi wa. 17 Duréihã, ma tô ni'wa hã ĩbaihã na ãma rob'ui'ééré ĩwasu'u na hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono, ti'ra ma te te ĩrotizém na hã, âne:

“A hã, sasedoti norĩ, dama 're ĩhâimana za'ra mono ne, te za sasedoti na dama 're aihâimana u'âsi mo, duréihã Metizédéti hã sasedoti na pire na dama 're ĩhâimana mono ne.”

18-19 Āne wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na Mozési te te ãma ĩrob'ui'ééré hã pire na dama 're hâimana mono õ di oto. E marĩ wa. Marĩ dai õ wa, te te ãma 're ĩda'anho'reptui mono zéb da hã. 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata zarina, da te dasina tãma 're uwaimrami waihu'u za'ra mono õ wa, taha na te te sima da'ãma 're aroti mono õ di, dawasédé hã te te oto da'ãma 're ĩ'ab'madâ'â mono õ zéb da hã, duré taha zarina te te 're ĩda'awêsãmri mono da hã. Taha wa, aimawi hã ĩwē uptabi hã ma tô 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã wama pisutu za'ra oto, sô 're ĩwanhimipari za'ra mono zéb da hã: Cristuhu si te oto sasedoti na pire uptabi na dama 're hâimana. Taha zô si wasina 're wanhimipari za'ra mono wamhã, wa za ĩtēme 're wasihutu wapẽ'ẽ 're 'rãwi, 'Re ĩhâimana u'âsi mono u hã.

20-21 Duréihã sasedoti norĩ hã da'ãma romhuri'wa da, 're sisisi mono wamhã, tinhisi na mreme pire na te te tãma 're ropisutu za'ra mono õ di, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. Tazahã, Zezusi hã dama sisasedoti da, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te oto pisutu wamhã, mreme pire na ma tô tãma ropisutu, âne:

“Wa hã Danhib'apito uptabi, ĩmreme ĩpire na wa za oto aima ropisutu, âne: ‘A hã sasedoti na te za dama 're aihâimana u'âsi mo. Niwamhã te dawĩ aiwazere õ di za, ta hawimhã.’ Āne wa aima ropisutu. ĩnhimiropisutu na te aima ãma ĩsaprĩ da hã, mare uptabi di za.”

Āne ma tō 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã timreme ĩpire na tãma ropisutu siro, ti'ra ma, Zezusihi ma hã.

²² Āne na Zezusihi ma, timreme ĩpire na te te tãma ropisutu wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te dama ĩropisutuzép té ĩwē uptabi hã te wasu'u. Duréihã 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te dama ĩropisutuzém nhipai u ĩwē uptabi hã, te wasu'u.

²³ Duréihã sasedoti norĩ hã ahã uptabi na ma tō sisōwa're're te te da'ãma 're romhuri za'ra, 're si'utōrĩ mono sidâpâsi.

²⁴ Tazahã, Zezusi hã nimahã na tidâ'â na te te sahu õ di za. Ōne u'â te za 're hâimana u'âsi. Taha wa, sasedoti na te za tō dama 're hâimana u'âsi oto, watobro waihu'u āna dawi. ²⁵ Taha wa, te te 're da'anho'reptui waihu'u pese mono di ta hã, da te dasina 're ĩ'umnhasi za'ra mono zéb zarina, 'rãwi dap'ê 're ĩtēme 're ĩdasihutu mono norĩ hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono u hã. 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, da'ãma 're mreime mono da, dama 're hâimana u'âsi mono wa, te te 're da'anho'reptui waihu'u pese mono di, ta hã oto.

²⁶ Taha wa, te oto õhõ si sasedoti ĩpire uptabi na hã wama 're hâimana za'ra, Timama ma, te te wa'ãma 're romhuri mono da. Taha si te 're timorĩ wē uptabi. Ōhõ si ma tō 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te 're wēsãmri, marĩ te te 're ab'manharĩ wasété mono õ wa. Taha wa, ĩwasédé hã sena na da te āma 're sa'ra waihu'u za'ra mono õ di. 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ma tō tãma pisutu, ti'ai āma dawasété na 're ĩdanomro mono norĩ nhiti 're sãmra mono da oto, hãiwa āma danhipai u dama pire uptabi na 're hâimana u'âsi mono da. ²⁷ Duréihã sasedoti norĩ 're ĩhâimana za'ra mono ne, 're hâimana mono õ di, Zezusi hã. Ta norĩ hã awē sidâpâsi te za tinhoprubzé hã si'udãna te te tãma 're sômri 'rata za'ra 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, tiwasété parizéb da hã. Taha pari, te za duré da'udãna zama danhoprubzé hã te te tãma 're sômri za'ra, dawasédé te te dama āma 're apari mono da. Tanei õ di, Zezusi hã sasedoti na te te wa'ãma 're ĩromhuri mono zé hã. Niwa marĩ te te 'manharĩ wasété waihu'u õ wa, awē sidâpâsi si'udãna tinhoprubzé hã te te tãma 're anhomri mono õ di, Timama ma hã. Misi haré ma tō tinhoprubzém na hã tãma sisõ, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, dazada dâ'â da, sihãiba zawi āna tãma sisõmri wamhã, õhõ haré dawasédé hã te te oto āma dama 're ĩ'apari mono zéb da hã. ²⁸ Duréihã 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na Mozési te te āma ĩrob'ui'ére zarina, ma tō sasedoti da, te te 're da'apisutu, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. 'Re danomro wasété mono wa, danhib'uware na 're dahâimana za'ra mono nherē, ma tō āne da hã te te 're da'apisutu. Tane nherē, ma tō 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã timreme pire na ti'ra ma ropisutu, taha si sasedoti na misi wama 're hâimana za'ra mono da oto. Ta hã te uburé marĩ hã ĩmama te te tãma 're ĩ'apisutu mono zéb zarina, te te tãma āma 're a'uwaimrami u'âsi, Timama ma hã.

8

Sasedoti ĩpire uptabi na Zezusi hã wama 're ĩhãimana mono zé wasu'u

¹ Āhãna te aima ãma ĩrowasu'u za'ra wa'aba zé hã, e marĩ te wama wasu'u za'ra, ĩpire hã. Sasedoti ĩpire uptabi hã te oto wama 're hãimana za'ra. Āhã wasu'u si, ĩpire uptabi hã. 'Re ĩhãimana u'ãsi mono 're ĩsãmra mono zém nhimire niwĩ, te pire uptabi na 're sãmra u'ãsi hãiwa ãma, ĩwẽ uptabi nhimire niwĩ. ² Taha si te sasedoti ĩpire uptabi na te te 're romhuri, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono nhorõwa ãma ĩwẽ uptabi 're, hãiwa ãma. Hãiwa ãma 'ri hã ni'wa te te ĩ'ri õ di. Tô õhõ si ma tô ĩwa 're ĩsãmra mono zéb da hã si'uihã na sima 'ri, Danhib'apito uptabi hã.

³ 'Re ĩhãimana u'ãsi mono hã ma tô sasedoti ĩpire uptabi norĩ hã te te 're apisutu, danhoprubzé hã da'upana te te tãma 're sõmri za'ra mono da, ãma 're ĩwata za'ra mono zéb da hã, duré danhimizama hã da'upana te te tãma 're simroi mono da, taha na dawasédé hã te te dama ãma 're ĩ'apari mono zéb da hã. Taha zarina, ma tô duré Cristu hã tinhoprubzém na tãma sihãiba nho, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono ma, sasedoti ĩpire uptabi na taha si wama 're hãimana za'ra mono wa oto. ⁴ Cristu hã ti'ai ãma 're sãmra u'ãsi mono 'wa'ãhã, sasedoti na dama 're hãimana mono õ di aré. E marĩ wa. Sasedoti norĩ hã 'Re ĩhãimana u'ãsi mono ma, danhoprubzé hã da'upana te te tãma 're sõmri za'ra mono da, ĩwana dama 're hãimana u'ãsi za'ra mono wa ta norĩ hã, zudezu norĩ 're ĩhãimana za'ra mono zéb zarina. ⁵ Da'awã da te 're 'madã'ã za'ra mono wamhã, dahãiba uptabi hã dama 're ĩhãimana za'ra mono na te za da te 're waihu'u za'ra. Tane nherẽ, da'awã si hã marĩ hã ãma 're hãimana mono õ di. Tane duré, ti'ai ãma 'Re ĩhãimana u'ãsi mono nhorõwa hã, sasedoti norĩ hã ĩ're te te da'ãma 're ĩromhuri za'ra mono zé hã. Hãiwa ãma 'Re ĩhãimana u'ãsi mono nhorõwa awã ne, te ta hã 're hãimana. Aiwab uptabi õ di. Hãiwa ãma ĩsõrõwa si, ĩwẽ uptabi hã. Duréhã Mozési hã romhã 'manharĩ na 'ri hã 'Re ĩhãimana u'ãsi mono ma, te te 'manharĩ õ ré, ma tô 'Re ĩhãimana u'ãsi mono hã ãne hã tãma pisutu: "Ētẽ 'rãihã na asãmra ré, romhã 'manharĩ na 'ri 'manharĩ da, te aima ĩpisutuzéb uwaibaba si, te za ĩ'manha." Āne ma tô 'Re ĩhãimana u'ãsi mono hã tãma waihu'u, Mozésihi ma hã. ⁶ Tane nherẽ, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono hã ma tô oto tãma pisutu Zezusihi ma, taha si te te oto da'ãma tãma 're romhuri mono da, pire uptabi na, sasedoti norĩ te te da'ãma 're ĩromhuri za'ra mono zém nhipai u. Tane duré, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono te te dama ĩropisutuzép té hã, Cristu hã 'Re ĩhãimana u'ãsi mono ma, te te wa'ãma 're ĩ'ab'madã'ã mono hã. Wẽ uptabi di ta hã, duréhã 'Re ĩhãimana u'ãsi mono te te dama ĩropisutuzéb 'rata ma hã. Danhipai u uptabi hã, marĩ ĩwẽ uptabi na te te dama 're

aropisutu mono wa, te wě uptabi na dama 're hâimana, te te dama ĩropisutuzép té hã.

⁷ Re ĩhâimana u'âsi mono te te dama ĩropisutuzéb 'rada hã wě uptabi 'wa'âhã, te aré tô ôhõ si dama 're hâimana u'âsi. Te te dama ĩropisutuzép té hã te te aré dama pisutu õ di.

⁸ Tane nherẽ, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te dama ĩropisutuzéb 'rada hã ma tô 'rãwi siwi wě'õ. ãne na ma tô dama ãma rowasu'u, duréihã:

“Wa hã Danhib'apito uptabi, wa za oto aima rowasu'u za'ra wa'wa, ãne: Nimahã na hã Izarazéhé nhihudu norĩ ma, wa za ĩnhimiroti té hã tãma pisutu za'ra, Zudaha nhihudu norĩ ma zama.

⁹ Ta norĩ hi'rata norĩ ma, te ĩropisutu 'rata ne, 're hâimana mono õ di za, te dama ĩropisutuzép té hã. Ĩhi'rata norĩ hã Ezitu hawi te simroi mono wamhã, te tãma ĩropisutu za'ra zé wa'rãmi, ĩnhimiroti hã te te 're 'madâ'â za'ra mono õ di, ta norĩ hã. Taha wa, wa tô ta norĩ wi tiwi aipi'ra za'ra, si'uihã na 're hâimana za'ra mono da oto.

¹⁰ Tane nherẽ, nimahã bâtã na wa za te dama ĩropisutuzép té hã tãma pisutu za'ra Izarazéhé nhihudu norĩ ma hã, duréihã te dama ĩropisutuzém nhowa're're. ã hã, wa wa hã Danhib'apito uptabi hã aima wasu'u za'ra wa'wa, ĩnhimiroti tém na te dama ĩropisutuzé hã.

Tawapsi wa za ĩnhimiroti hã ĩpě'ẽ 're te tãma 're anhomri, ĩré 're nomro u'âsi mono wa, te te 're 'madâ'â pese za'ra mono da.

Ta norĩ nhib'apito, wa za oto tãma 're ĩhâimana za'ra. Tawamhã ĩnhib'a'uwẽ na si te za tô ta norĩ hã ĩma 're hâimana za'ra.

¹¹ Wa hã Danhib'apito uptabi hã, ĩnhib'a'uwẽ norĩ te te 're ĩwaihu'u za'ra mono da, te te sima 're ĩwasu'u za'ra mono zéb zarina si, te te 're ĩwaihu'u za'ra mono õ di za oto ta norĩ hã. Duré ĩsisãnawã norĩ te te tãma 're ĩwasu'u za'ra mono zéb zarina si, te te 're ĩwaihu'u za'ra mono õ di za. Si'uihã na te za ĩnhib'a'uwẽ norĩ hã tipě'ẽ na te te 're ĩwaihu'u za'ra oto, dama wapu na 're ĩhâimana za'ra mono norĩ hã, duré dama pire na 're ĩhâimana za'ra mono norĩ zama.

¹² ĩwasédé hã te ãma 're ab'madâ'â mono õ di za oto. Marĩ te te 're ĩ'manharĩ wasété za'ra mono zém na hã 're ĩsipo're pu'u mono õ di za duré.”

ãne 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te dama ĩropisutuzép tém na te te ĩrowasu'uzé hã.

¹³ Duréihã 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te dama ĩropisutu 'rata nhowa're're, te te dama ĩropisutuzép té hã te te dama pisutu wamhã, marĩ dai õ di oto, ĩsimiropisutu 'rada hã. Taha wa, te za oto ai'utõ, marĩ ĩ'ratare hã 're ĩsi'utõrĩ pese za'ra mono ne.

9

Romhâ 'manharĩ na 'ri wasu'u

¹ 'Re ìhâimana u'âsi mono hã duréihã tinhimiropisutu 'rada hã te te dama sômri wamhã, ma tô dama pisutu za'ra, ãma 're ìdawata za'ra mono zéb da hã. Zãmori za'ra ré, danhimizahâri sidâpâsi, romhâ 'manharĩ na 'ri hã da te dasiwi ìsimizusi mono zéb da hã, ma tô duré dama pisutu, ãma 're ìdawata za'ra mono zéb da hã, duré ìwa 're ìsãmra mono zéb da zama. ² Duréihã romhâ 'manharĩ na 'ri hã danhimizahâri sidâpâsi, 'Re ìhâimana u'âsi mono ma, da te dasiwi 're ìsimizusi mono hã maparane te 'ri 're wa'wa hã 're hâimana zahuré. 'Ri 're wa'wa ìmorĩ'rata ãma, te rob'uiwézé sima'warazé hã 're sa. Wedeza hã te duré ìwa 're sa, ì'u'êne hã 'Re ìhâimana u'âsi mono ma, ìwa da te 're ìsa'ra mono zéb da hã. 'Re ìhâimana u'âsi mono te, 'ri 're wa'wa hã ìwê uptabi na ìsisi hã. ³ Duré zazahã ìhâpa na 'ri 're wa'wa nhitobzé babarã niwĩ, 're ìhâimana mono hã maparane ãma 'ri 're wa'wa hãiba amo nhisi hã, 'Re ìhâimana u'âsi mono te, danhipai u ìwê uptabi hã, ìwa 're ìsãmra mono zém na taha nhisi hã. ⁴ Tame te êtê'ubuzi pré oru 'manharĩ na wedeza ne hã 're sa, 'Re ìhâimana u'âsi mono ma, wedewa'u zadaze zatazéb da hã. Wedehã're hã te duré 'ri para 're sa. Wedehã're mana wawimhã, oru 'manharĩ. Duréihã rob'ui'ére na 'Re ìhâimana u'âsi mono te te dama ìropisutuzém na, wedehã're nhisi hã. Wedehã're 're, te oru 'manharĩ hã simhi ne hã 're sa, mana na dasa nhisi hã ì're 're ìsa'wari mono hã. Arãhã nhiwedehu zama te duré wedehã're wa 're sa'wari, duréihã 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimipawaptobzéb zarina, wedehu na ìsuire 're ìwairébé mono hã. Rob'ui'ére hã te duré ìwa 're sa'wari zahuré, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã te te tinhib'a'uwê norĩ ma ìropisutuzém na rob'ui'ére hã, êtê tómo baihá na. ⁵ Wedehã're nhisiwi te duré ropodo hã 're sima'wara zahuré, rob'manharĩ hã ropoto hãiba hã ìsaripi ré hã. 'Re ìhâimana u'âsi mono, tame 're ìsãmra mono zé, te ta norĩ hã wasu'u zahuré. Wedehã're nhisiwi, te ta norĩ hã 're papo zahuré. Wedehã're nhitobzé nhisi hã 'Re ìhâimana u'âsi mono, dawasédé te te dama 're ì'apari mono zém na ìsisi hã. Æne duréihã romhâ 'manharĩ na 'ri wasu'u hã. Tane nherê, ãhãna hã te ãma aima rowasu'u uptabi za'ra wa'aba ô di. Syry na wa tô ãma aima rowasu'u za'ra wa'wa.

⁶ Æne ma tô danhimizahâri sidâpâsi 'ri paramhã marĩ hã sipu'u pese na ìwa da te 're sa'ra. Tawamhã sasedoti norĩ hã 'Re ìhâimana u'âsi mono ma da'ãma romhuri'wa norĩ hã awê sidâpâsi ma tô 're sisisi, 'ri 're wa'wa ìmorĩ'rata u hã, tame ìwa tinhimìromhuri mono bâ marĩ na te te 're romhuri za'ra mono da. ⁷ Tane nherê, sasedoti norĩ nhìb'apito, tisiré norĩ ma ìpire uptabi si ma tô maparane ãma 'ri 're wa'wa u 're zasi, 'Re ìhâimana u'âsi mono te hã, danhipai u ìwê uptabi hã ìwa 're

ĩsãmra mono zéb u hã. Wahub sidâpâsi ma tô misi haré 're zasi. Tamomo 're zasi mono wamhã, danhimizama wapruí ré, te 're zasi, dawasété parizéb da hã, 'Re ãhãmãna u'ãsi mono ma, te te tãma 're sãmri mono da, si'udãna, duré da'udãna zama, duré da te dasina 're waihu'u za'ra mono õ nherẽ, dawasédé da te 're ãmanharĩ za'ra mono zé parizéb da hã. ⁸ E marĩ te tawamhã wama wasu'u za'ra ãne hã, duréihã sasedoti norĩ hã 'Re ãhãmãna u'ãsi mono ma, te te da'ãma 're ãromhuri za'ra mono zé hã. 'Re ãhãmãna u'ãsi mono pẽ'ẽzani hã ma tô ãne hã wama waihu'u za'ra. Duréihã romhã 'manharĩ na 'ri ãma hã, 'ri 're wa'wa ãmorĩ'rata u danhimizama hã dawasété parizéb da, 'Re ãhãmãna u'ãsi mono ma, da te 're ãsimroi mono zé hã, zahadu 're hãmãna mono ré, te 'ri 're wa'wa hãiba amoi u da hã sitom haré 're sa dawí, zahadu. Taha wa, 'Re ãhãmãna u'ãsi mono, ãwa 're ãsãmra mono zéb u hã, zahadu ãtẽme 're danhisi waihu'u mono õ di. ãhã wasu'u, te ã hã wama wasu'u za'ra. ⁹ E marĩ te duré wama wasu'u za'ra, 'ri 're wa'wa ãmorĩ'rata ãma danhimizama ãwa da te 're ãzata za'ra mono zé hã. Danhimizama hã dawasété parizéb da, da te tãma 're ãsãmri za'ra mono zém na, dapẽ'ẽ 're dadã'ã u'ãsi ne 're ãdanomro mono zéb zarina, dawasété si da te 're 'manharĩ za'ra mono wa, 'rãwi 're ãdasiwẽ'õ u'ãsi za'ra mono zé hã da te dasima ãma 're pari waihu'u za'ra mono õ di, dasi'uihã na hã.

Duré, 'Re ãhãmãna u'ãsi mono ma danhoprubzé hã, ãma 're dawata za'ra mono da, da te tãma 're ãsãmri za'ra mono zém na hã da te dasima 're pari waihu'u za'ra mono õ di, dapẽ'ẽ 're dadã'ã u'ãsi ne 're ãdanomro mono zéb zarina, dawasété si da te 're 'manharĩ za'ra mono wa, 're ãdasiwẽ'õ u'ãsi za'ra mono zé hã. ãne, wa te oto ãma 're ãwaihu'u za'ra mono zé hã, ã hã ãpire wasu'u na hã. ¹⁰ 'Re ãhãmãna u'ãsi mono ma, danhoprubzé, da te 're ãsãmri za'ra mono zé hã dapẽ'ẽ 're, da te dasima 're ãrosa'rata za'ra mono zém na te te wama rowasu'u õ di. Taré dasa hã marĩ, da te 're ãhuri mono zém na roti te wasu'u, duré marĩ wa'u, da te 're ããhuri mono zém na rowasu'u zama, duré 're dasihãiba wasété za'ra mono tõ da, 're ãdasi'upsõi pese za'ra mono zém na zama roti. ã norĩ na roti hã taré sõ'awi dahãiba na roti, ma tô dama 're hãmãna za'ra. Tane nherẽ, 'Re ãhãmãna u'ãsi mono hã 're ãdanomro mono zép té hã, te te dama ãpisutuzép tép ãma, ma tô oto dawí ai'utõ, ã norĩ na roti 'rada hã.

¹¹ Cristu hã ma tô oto sisasedoti tõ, sasedoti ãpire uptabi na dama 're hãmãna mono da, 're ãdanomro mono zép té hã ãwẽ uptabi hã te te dama 're ab'madã'ã mono da oto. Tawamhã, hãwa ãma 'ri hã, 'Re ãhãmãna u'ãsi mono hã ãwa 're ãsãmra mono zéb u, ma tô oto ãzé Cristu hã, danhib'rata na da te dasiwi ãri õ u, ropoto wazari ti'ai ãma 're ãsa mono õ u. Ti'ai ãma romhã 'manharĩ na 'ri nhipai u, wẽ uptabi di 'ri hã, hãwa ãma hã. Pire

uptabi na te ta hã 're sab u'âsi. ¹² Tawamhã Cristu hã hãiwã ãma 'ri 're wa'wa u sébré wamhã, misi haré ma tô wanhowab za'ra âzé, 'ri 're wa'wa ãwẽ uptabi u hã, 'Re ãhãimana u'âsi mono, ãwa 're ãsãmra mono zéb u hã. Tamomo ãtẽme sébré wamhã, e pone'ërebãi wapruí ré ma tô âzé. E powawẽ 'ra wapruí ré zama, ma duré âzé, te te tãma ãsõmri da hã, duréihã sasedoti norĩ te te tãma 're ãsõmri za'ra mono ne hã. Mare di. Tiwapruí ré si ma tô ãtẽme ãzé Timama u hã, te te tãma sõmri da, taha na si wawasété hawi te te 're wa'anho'reptui mono da, misi haré. ¹³ Sasedoti norĩ hã 'Re ãhãimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na Mozési te te ãma ãrob'ui'ééré zarina, te za pone'ërebãi wapru hã syry na dahãiba nhisiwi te te 're sa'wari za'ra, niha wamhã, powawẽ ãba'õmo wapru hã, marĩ na dahãiba mana wawip si 're dasihãiba wasété za'ra mono wa, apã te te ãma 're dahãiba wẽ za'ra mono da, taha zarina pibu pese na 'Re ãhãimana u'âsi mono ãma 're dawata za'ra mono da. Niha wamhã, powawẽ 'ra sipi'õ hã da te 're 'wa'a pese za'ra mono wa, taha pro hã 're ãsi'ru'a za'ra mono hã te za duré ta norĩ hã te te dahãiba nhisiwi 're sa'wari za'ra, te te ãma 're dahãiba wẽ za'ra mono da, duré taha na hã. ¹⁴ ãne hã duréihã danhimizama wapru na dahãiba mana wawi marĩ na 're ãdasihãiba wasété za'ra mono parizéb da hã, wẽ nherẽ, taha nhipai u, Cristuhu wapru si siptete uptabi di, dawasété parizéb da hã. E marĩ wa. Taha si wasété ãna 're hãimana u'âsi mono wa. Taha wa, 'Re ãhãimana u'âsi mono pẽ'ëzani waihu'u pese zarina ma tô wazada sisõmri za'ra 'Re ãhãimana u'âsi mono ma, wazada dã'ã da, tiwapru na te te 're wa'a'upsõi mono da, wapẽ'ë 're wadã'ã u'âsi ne 're ãwanomro mono zéb zarina, wawasété si wa te 're 'manharĩ za'ra mono wa, 'rãwi 're ãwasiwẽ'õ u'âsi za'ra mono zé hã te te oto wama 're aparĩ mono da. Taha zarina, wa za oto 'Re ãhãimana u'âsi mono ma si, wa te 're romhuri za'ra, wawẽ na si wahãimanazém na wa te 're upa za'ra mono ãna.

'Re ãhãimana u'âsi mono te te dama ãropisutuzép té wasu'u

¹⁵ Taha wa, te oto Cristuhu si te te dã'ãma 're ab'madã'ã, 'Re ãhãimana u'âsi mono te te dama ãropisutuzép té hã. Tidã'ãzém na ma tô dã'awa'ã Cristu hã, dawasété na 're ãdanomro mono zém hawi te te 're dã'anho'reptui mono da, zahadu 'Re ãhãimana u'âsi mono te te dama ãropisutuzéb 'rada hã dama 're hãimana mono ré. Taha zarina te za oto 'Re ãhãimana u'âsi mono hã tinhĩb'a'uwẽ da, te te 're ã'apisutu mono norĩ hã te te sima 're awaibu, ãwẽ uptabi na te te tãma 're ã'aropisutu mono zéb ré si, 're hãimana u'âsi za'ra mono da ãré, ta norĩ hã.

¹⁶⁻¹⁷ Ni'wa hã dã'ã õ ré, te za tinhĩbrom na sisa'u dama roti, ã'uirĩ na si da te niha dasima ãpo'o mono da hã. Sisõ'a ré, te za ãne na hã ãma rob'ui'ééré ãbahã na hã, pibu pese na ãsibro hã ã'uirĩ na da te dasima ãpo'o mono zéb da hã. Tawamhã, e zahadu dã'ã õ ré, te za te te sima po'o, ãsimi'ui'ééré zarina, te

te tãma ĩroti za'ra zéb zarina. Mare di. ĩ'uirĩ na si te za tã ta norĩ hã ĩsibro hã te te sima po'o, ĩdã'ázem na te te waihu'u za'ra wapsi. Tane duré, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono te te dama ĩropisutuzé hã. ¹⁸ Duréhã sasedoti norĩ hã danhimizama te te 're ĩsimroi mono wapru na te te da'ãma 're romhuri za'ra mono õ 'wa'ãhã, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono te te dama ĩropisutuzéb 'rada hã pire na aré dama 're hãimana mono õ di. Taré te aré dama 're hãimana. ¹⁹ Duréhã Mozési hã ĩmorĩ'rata na ma tã uburé 'Re ĩhãimana u'ãsi mono nhimiroti na dama rowasu'u. Taha pari, ma tã powawé wapru hã â na waza, pone'ërebãi wapru zama. Tawamhã wesuirã suiro panhipti hã ma tã sada si'ë za'ra. Taha pari, simisutu ma tã pone'ërebã zéré na wasisi, da te ĩséré pré na. Tawamhã danhimizama wapru na ma tã ãma di'i, â wazari powawé wapru na hã. Tawamhã ĩbaihã nhisiwi ma tã wesuirã suiro panhipti wasi hã sãsã'ã, danhimizama wapru na te te ãma di'i da, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono nhimiroti na rob'ui'ére ré nhisiwi. Dahãiba nhisiwi zama ma tã duré te te sãsã'ã, te te ãma da'ahãiba di'i mono da, danhimizama wapru na. ²⁰ Tawamhã Mozési hã ãne na te duré dama roti:

“Ã danhimizama wapru hã 'Re ĩhãimana u'ãsi mono te te aima ĩropisutu za'ra wa'aba zé hã, pire na oto aima 're ĩhãimana za'ra wa'aba mono da hã, te aima wasu'u za'ra wa'wa. Taha wa, te te aima ãma ĩroti za'ra wa'aba zéb zarina, te za oto 're ĩ'madá'ã pese za'ra wa'aba mo, tãma ãma 're uwaimrami za'ra wa'aba mono da.”

Ãne te Mozési hã dama ãma roti. ²¹ Tawamhã romhã 'manharĩ na 'ri nhisiwib zama, ma tã duré wesuirã suiro panhipti wasi hã sãsã'ã, danhimizama wapru na te te ãma di'i da. Uburé marĩ hã 'Re ĩhãimana u'ãsi mono ãma 're ĩdawata za'ra mono zéb da, 'ri para 're ĩsimasa mono nhisiwib zama ma duré sãsã'ã, te te ãma adi'i mono da. ²² Tane tã. 'Re ĩhãimana u'ãsi mono nhimiroti 'rata na Mozési te te ãma ĩrob'ui'ére zarina, ma tã danhimizama wapru na marĩ hã da te ãma 're di'i za'ra, 'ri para 're ĩsimasa mono hã, wasété ãna 're simasa mono da, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono ma hã. Dahãiba wib zama, ma tã duré ãma 're dasihãiba di'i za'ra, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono ma, dahãiba wasété ãna oto 're dahãimana za'ra mono da. Danhimizama hã da te 're simroi mono wa, ĩwapru hã tiwi 're ĩsisa'wari za'ra mono na si, te za ãma 're dasihãiba wé za'ra dahãiba mana wawip si, marĩ na 're dasihãiba wasété za'ra mono wamhã.

Cristu hã Timama ma dazada ĩsisõmrízé wasu'u

²³ Ã norĩ hã ti'ai ãma romhã 'manharĩ na 'ri hã, duré uburé marĩ hã ĩwa 're ĩsimasa mono hã, hãiwa ãma 're ĩhãimana za'ra mono ne, te 're hãimana za'ra. Tane nheré, aiwab uptabi õ di, marĩ ĩpire da, 're hãimana za'ra mono õ nheré, 'ri hã ti'ai ãma hã, duré uburé ĩwa 're ĩropsimasa mono hã. Ta hã ma tã sasedoti norĩ hã danhimizama wapru na te te 're di'i

za'ra, taha zarina si 'Re ìhâimana u'âsi mono ma, wasété âna 're hâimana za'ra mono da. Tane nherê, hâiwa âma marĩ hã sena 're ìhâimana za'ra mono hã ìwê na si, 'Re ìhâimana u'âsi mono ma, 're hâimana za'ra mono da, ma tô ìwê uptabi hã sada dârâ. ²⁴ ãne wa, Cristu hã dâ'â pari hâiwa'utu wa, ti'ai âma danhib'rata na 'ri 're, sébré ô di, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã ìwa 're ìsâmra mono zéb u hã. E marĩ wa. Ta hã ti'ai âma 'ri hã, taré hâiwa âma 'ri ì'uptabi ne si 're hâimana mono wa, ì'uptabi ô wa. Hâiwa âma 'Re ìhâimana u'âsi mono hã ìwa 're ìsâmra mono zéb u si ma tô âzé Cristu hã, tame te te oto wa'âma 're romhuri u'âsi mono da, Timama nho'a. ²⁵ 'Re ìhâimana u'âsi mono ma, da'âma romhuri'wa ìpire uptabi hã ma tô duréihã siwaprosi ìtême 're zasi, 'Re ìhâimana u'âsi mono te, 'ri 're wa'wa ìwê uptabi u hã, sasedoti ìpire uptabi hã. Wahub sidâpâsi ma tô ìtême 're zasi misi haré, danhimizama wapru hã te te tâma 're sômri mono da, da'udâna. Tane nherê, Cristu hã wahub sidâpâsi hâiwa âma 'Re ìhâimana u'âsi mono hã ìwa 're ìsâmra mono zéb u hã, ìtême 're zasi u'âsi mono ô di. Misi haré ma tô ìtême âzé, Timama u hã, ôhõ haré dazada tâma sisômri wa, Timama ma hã. ²⁶ Cristu hã wahub sidâpâsi 'Re ìhâimana u'âsi mono ma, dazada 're sisômri u'âsi mono 'wa'âhã, te aré ropoto na'rata hawim haré dazada 're dâ'â u'âsi. Tawamhã robzépata za'êtê na te aré tô te te 're robzépata u'âsi. Tane nherê, za rob'râsutu u ìrob'umhutuzéb u si ma tô misi haré tâma sisõ, 'Re ìhâimana u'âsi mono ma hã, dazada dâ'â da, taha zarina dawasédé hã te te dama 're apari mono da oto, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã. ²⁷ Misi haré te za aihîni 're dadâ'â za'ra. Taha parip si te za 'Re ìhâimana u'âsi mono hã niwapsi da'awaihu'u, dawê na dawasété na zama, taha zarina te te dama arowairébé mono da oto. ²⁸ Tane ma tô duré Cristu hã misi haré dazada dârâ, dawasédé hã da'ahã na te te oto dama âma 're ì'apari mono zéb da hã. Tawamhã ti'ai u apâ wei morĩ zahu wamhã, dazada dâ'â da, wei morĩ ô di za oto, taha zarina dawasédé hã te te duré dama 're ì'apari mono da hã. Mare di. Sô 're ìsimipari za'ra mono norĩ si, te te oto ìsõ'reptu pese za'ra da si, te za wei mo apâ Cristu hã, ta norĩ zô si.

10

¹ 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na Mozési te te âma ìrob'ui'ééré zarina, ìwê hã oto wama 're ìhâimana za'ra mono zém na wa te âma 're waihu'u uptabi za'ra mono ô di. Wahub sidâpâsi ma tô danhimizama hã dasi'udâna da te tâma 're simroi u'âsi, 'Re ìhâimana u'âsi mono ma hã, da te 're sahâri za'ra mono âna. Tane nherê, danhimizama da te tâma 're ìsimroi mono zé hã sib'aware di, dawasédé hã tô sena te te dama 're ì'apari mono da hã, âma 're dawata za'ra mono da, 'râwi dapê'ê 're 'Re ìhâimana u'âsi mono u 're ìdanomro mono norĩ ma hã. Dapê'ê 're, rowê na 're ìdahâimana za'ra

mono zéb da hã, sib'uware di tô, 'Re ìhâimana u'âsi mono ma, danhimizama da te 're ìsimroi mono zé hã. ² 'Re ìhâimana u'âsi mono âma 're ìdawata za'ra mono norî hã danhimizama hã dasi'udâna da te tâma 're ìsimroi mono zém na, ôhõ haré dawasédé hã te te dama 're apari uptabi mono 'wa'âhã, taha zarina 'râwi 're dasiwê'ô u'âsi za'ra mono ô di aré, dawasété na hã. Taha zarina te aré oto danhimizama pãrî hã da te 're sahâri za'ra. ³⁻⁴ Tane nherê, powawê ìba'ômo wapru hã duré pone'ërebâi wapru hã dawasédé hã te te dama 're pari uptabi za'ra mono ô di. Taré te za danhimizama hã wahub sidâpâsi dasi'udâna 'Re ìhâimana u'âsi mono ma, da te 're ìsimroi mono zéb zarina, âma 're dasipo're pu'u u'âsi za'ra, dawasété ré 're ìdahâimana za'ra mono zém na hã.

⁵ Taha wa, Cristu hã ti'ai u wei ìmorîzéb u, ma tô Timama ma tinha, âne:

“Danhimizama na duré dasazém na aima 're danhoprub za'ra mono da, a hã asina sô 're asimipari mono ô di.

Tane nherê, ìhâiba hã ma tô ìma ìsô, da'upana ìsina aima ìnhoprub da hã.

⁶ Danhimizama hã dawasété parizéb da, wahuré da te aima 're ìzata za'ra mono zém na zama, 're atoi mono ô di. Duré dawasété parizéb da, danhoprubzé, da te aima 're ìsômri za'ra mono na zama, asima 're atoi mono ô di.”

⁷ Æne te duré tâma tinha, Timama ma:

“'Re ìhâimana u'âsi mono, wa hã wa wei ãwa mo ti'ai u, ìma ìpisutuzéb zarina, te oto ìsina aima âma uwaimramî da, ìbailhã na ìwasu'u na duréhã da te ì'ãma ìrob'ui'ééré za'ra zéb zarina.”

Æne ma tô Cristu hã Timama ma siwasu'u.

⁸ Æne ma tô Cristu hã ìmorî'rata na Timama ma rowasu'u, tô: “Danhimizama da te aima 're ìzata za'ra mono zô, duré dasazém na aima 're ìdanhoprub za'ra mono zô, asina 're asimipari mono ô di a hã, dawasété parizéb da hã. Asima âma 're atoi mono ô di, taha na hã.” Æne na ma tô Cristu hã Timama ma rowasu'u, Mozési hã ìsimiroti 'rata na te te âma ìrob'ui'ééré zarina, âne hã da te 're 'manharî za'ra mono nherê. ⁹ Taha pari, ma tô duré Timama ma siwasu'u, âne: “Æwa wa tô wei wa hã ti'ai u mo, ìma ìpisutuzéb zarina, te oto ìsina aima âma uwaimrami da.” Æne ma tô Cristu hã Timama ma siwasu'u, duréhã dawasété parizéb da, danhimizama na duré dasazém na 'Re ìhâimana u'âsi mono ma, 're ìdanhoprub za'ra mono zé hã te te oto dawî sina sizâri da, taha nhowa're're tihâiba na tâma sôprub da oto, taha na si dawasédé hã te te dama âma 're ì'apari mono zéb da hã. ¹⁰ Zezu Cristu hã 'Re ìhâimana u'âsi mono te te tâma ìpisutuzéb zarina, te te tâma âma uwaimrami wa, tihâiba na tâma sôpru wa, ma tô te te 're wa'a'upsô wawasété hawi, tâma 're wanomro wê mono da oto. Misi haré ma tô tâma sisô,

dazada dâ'â da, tô ôhõ na si dawasédé hã te te dama ãma 're apari mono da.

¹¹ Sasedoti norĩ hã awẽ sidâpâsi te te da'ãma 're romhuri za'ra, 'Re ãhãmãna u'âsi mono nhorõwa ãma. Danhimizama na 're ãdanhoprub za'ra mono zé hã te ahã uptabi na te te tãma 're sãmri za'ra, 'Re ãhãmãna u'âsi mono ma, tô ôhõ si. Tane nherẽ, ã norĩ hã danhimizama na 're ãdanhoprub za'ra mono zé hã, dawasédé hã te te dama 're pari waihu'u za'ra mono õ di. ¹² Cristuhu si, ma tô misi haré tihãiba hã tãma tisõ, dazada dâ'â da, ôhõ haré dawasédé hã te te dama ãma 're ã'apari mono zéb da hã. Taha pari, te 'Re ãhãmãna u'âsi mono nhimire niwĩ 're sãmra, pire uptabi na ãsiré te te 're da'ab'madâ'â mono da oto, õne u'âsi. ¹³ Tame te oto Cristu hã sô 're simipari u'âsi, 'Re ãhãmãna u'âsi mono hã tinhitob'ru norĩ nhiptetezé hã te te tiwi ã'uprosi za'ra zéb zô hã, tãma sib'uwa uptabire na 're hãmãna za'ra mono da oto, ta norĩ hã. ¹⁴ Misi haré 'Re ãhãmãna u'âsi mono ma, dazada sisãmri wa, ma tô dawasété hawi te te 're da'awaibu, 'Re ãhãmãna u'âsi mono nhib'a'uwẽ si oto ãma 're danomro wẽ mono da.

¹⁵ 'Re ãhãmãna u'âsi mono pẽ'ẽzani hã ma tô ãne na wama waihu'u za'ra, sena na wa te wasina 're waihu'u za'ra mono da. ãne te te wama ãma ãwaihu'u na'rata za'ra zé hã:

¹⁶ "Nimahã bõtã na wa za, te dama ãropisutuzép té hã, dama pisutu, duréihã te dama ãropisutuzém nhowa're're. ãne, wa wa hã Danhib'apito uptabi hã aima wasu'u za'ra wa'wa, ãnhimiroti tém na te dama ãropisutuzé hã.

Tawapsi wa za ãnhimiroti hã dapẽ'ẽ 're te dama 're anhomri, ãré 're danomro u'âsi mono wa, da te 're 'madâ'â pese za'ra mono da, ãnreme hã."

¹⁷ ãne ma tô duré ãwasu'u nhana'remhã wama waihu'u za'ra: "Dawasété na 're ãsipo're pu'u mono õ di za oto, marĩ, da te 're ã'manharĩ wasété za'ra mono zém na hã. Mare uptabi di za."

¹⁸ ãhã wamhã, dawasédé hã 'Re ãhãmãna u'âsi mono te te oto dama 're ã'apari mono zéb da hã, marĩ dai õ di oto, danhimizama na tãma 're ãdanhoprub za'ra mono zé hã, dawasété parizéb da hã. Tãibã oto ta hã.

'Re ãhãmãna u'âsi mono u, 'rãwi dapẽ'ẽ na 're ãdasihutu mono zé wasu'u

¹⁹ ãsisãnawã norĩ, Zezusihi wapru hã tiwi ãpu'uzém na wazada ãdã'ãzéb zarina, wa za oto wasina wapahi ãna 'Re ãhãmãna u'âsi mono u 're wasihutu 'rãwi wapẽ'ẽ na, robzei u'âsi tãma 're wamreme zusi mono da. Duréihã sasedoti norĩ hã, 'Re ãhãmãna u'âsi mono 're ãsãmra mono zéb u, 'ri 're wa'wa u 're ãsisi mono ne, wa za oto wa norĩ hã 'rãwi ãtẽme 're wasihutu, wasina 're wapahi za'ra mono ãna, tãma.

20 Duréihã 'Re ìhâimana u'âsi mono 're ìsãmra mono zéb 're, 'ri 're wa'wa nhitobzé hã zazahã ìhâpa hã te dawì 're hâsipra u'âsi pi'reba, ìtême 're danhisisi tõe mono da. Tane nherê, Cristu hã ma tõe oto wama 'ridawa za'ra tidâ'âzém na, zazahã ìhâpa na 'ri 're wa'wa nhitobzé wa'wai baba, ìtême 're ìdanhisisi mono ne, wapê'ê na ìtême 're wasihutu mono da, 'Re ìhâimana u'âsi mono u, robzei uptabi na ìme 're wanomro u'âsi mono da oto. 21 Sasedoti ìpire uptabi na te oto wama 're hâimana. Taha si te tãma umnhasi na uburê 'Re ìhâimana u'âsi mono nhìb'a'uwê norì hã te te 're ab'madâ'â tãma, pire uptabi na. 22 Wawasété na 're wanomro mono wa, 'rãwi 're ìwasiwê'õ sãmri za'ra mono zé hã ma tõe Cristu hã tiwapru na te te wama 're aparì, duréihã sasedoti norì hã te te ãma 're dahâiba wê za'ra mono da, danhimizama wapru na syry na te te ãma 're ìdahâiba di'i za'ra mono ne. Sasedoti norì hã 're sihâiba wasété za'ra mono ãna, 'Re ìhâimana u'âsi mono u 're sisisi mono da, 're ìsihâiba upsõi pese za'ra mono ne, wa oto wa norì hã wahâiba upsõi pese ne tãma 're wahâimana wê za'ra, 'Re ìhâimana u'âsi mono ma si. Taha wa, wa za oto wapê'ê na 'rãwi ìtême 're wasihutu, wahâimanazé sena ré si, 'Re ìhâimana u'âsi mono u hã, õhõ si wa te oto wasina 're ì'umnhasi za'ra mono zéb zarina. 23 'Re ìhâimana u'âsi mono hã wama umnhasi za'ra di, te te wama 're ì'aropisutu mono zéb uwaibaba, te te wama ãma 're ì'a'uwaimrami mono da hã. Taha wa, wanhiptete sina wa za ìwê uptabi zõe 're wanhimipari u'âsi za'ra, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã te te wama ìropisutu za'ra zém na wa te 're wawã za'ra mono ãna, sena na za wama 're ìhâimana za'ra mono na wa te dama 're ìwasu'u za'ra mono zéb zarina. 24 Wa za duré wasi'ãma 're wapo're pu'u u'âsi za'ra, marì na 're ìwasipawaptob za'ra mono zéb da hã, duré taha zarina 're ìwasisawi pese za'ra mono zém na wa te wasima ãma 're ì'uwaimrami za'ra mono zéb da hã, duré marì wê na wa te wasima ãma 're ìwa'rãmi wê za'ra mono zém na zama. 25 Ni'wam norì hã Cristuhu zazei'wa dasiré 're hâimana za'ra mono wa, rowahutu u dasiré 're si'rã'õtõe mono nherê, ma tõe ta norì hã rosahãri pese za'ra oto. Tane nherê, wa norì hã wasiré 're ìwasi'rã'õtõe mono zé hã wa te wasiwì sazãri za'ra õ di za. Tõe ã. Wa za tõe wasiré 're wasi'rã'õtõe u'âsi, ãma 're wasipawapto pese za'ra mono da, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã wa te wasina 're ì'umnhasi za'ra mono zém na si 're wanhiptete za'ra mono da. E marì wa. Wanhib'apito apã we ìmorìzéb u hã bãdã hã romhutu na aima waihu'u pese za'ra wa'aba wa.

26 Ni'wam norì hã Cristuhu wasu'uwê, sena na 'rãwi te te sina 're waihu'u pese za'ra mono nherê, duré te te sima 're ìwê za'ra mono zéb zarina, 're ìhâimana wasété 'rata za'ra mono zém na si 're hâimana u'âsi za'ra mono wamhã, marì hã 're 'maihâimana mono õ di, ta norì da hã, ìwasédé te te tãma 're ìparì za'ra mono zéb da hã, ta norì ma hã. 27 Ta norì hã 'Re ìhâimana

u'âsi mono zada, 're hâimana za'ra mono wa, te za 'Re ïhâimana u'âsi mono hã uprosi unhama ro'o za'êtê na, te te siwi 're ïwê'ô pese za'ra mono norĩ hã. Taha u hã, te za ta norĩ hã sina pahi na 're simipari za'ra oto. ²⁸ Duréihã 'Re ïhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na, Mozési te te âma ïrob'ui'ééré hã ni'wam norĩ hã te te siwi 're wê'ô pese za'ra mono wamhã, ta norĩ hã ma tô da te dasiwi 're simro, âma 're dapê'ézé waihu'u za'ra mono âna. Marĩ ïwasédé hã ta norĩ hã te te 're 'manharĩ za'ra mono ré, siwaptom na titômo na ï'madâ'â za'ra 'wa norĩ hã, ïwasété na te te dama 're ïwasu'u za'ra mono zéb zarina, ma tô da te dasiwi 're simro, ta norĩ hã. ²⁹ Æne, duréihã 'Re ïhâimana u'âsi mono nhimiroti 'rata wê'ô'wa norĩ ma, 're ropipa za'ra mono di. E niha tawamhã za, 'Re ïhâimana u'âsi mono 'ra, te te siwi 're ï'ruiwapari za'ra mono norĩ ma, 're ïromhâimana za'ra mono zé hã za. Tãma 're ropipa uptabi za'ra mono di za tô. 'Re ïhâimana u'âsi mono hã te za tô ta norĩ hã hã za'ra za'êtê, rob'rãsutuzéb âma hã. Duré 'Re ïhâimana u'âsi mono te te dama ïropisutuzép tém na, Cristu hã dazada ïdâ'âzé hã taré newa, te ta norĩ hã te te âma 're rosa'rata upa za'ra. Ta norĩ hã te duré 'Re ïhâimana u'âsi mono pê'ézani âma te te 're wasété u'âsi za'ra, ïsimizawi uptabi âma. ³⁰ Taha wa, te za tô ta norĩ hã nimahã na hã hã za'ra, 'Re ïhâimana u'âsi mono hã. Duréihã ma tô âne na ni'wa hã âma rob'ui'ééré siro, 'Re ïhâimana u'âsi mono mreme na hã. Æne na hã 'Re ïhâimana u'âsi mono mreme hã wama waihu'u pese za'ra di oto:

“Wa hã ïsiwaprosi wa za te 're da'a'ruiwa'âbâ. ïwétési wa za te dama âma 're awa'rãmi, marĩ, da te 're ï'manharĩ wasété za'ra mono norĩ ma hã.”

Æne duré 'Re ïhâimana u'âsi mono mreme na rob'ui'ééré amo hã:

“Wa hã uburé Danhib'apito uptabi hã wa za ï'uwaibaba uptabi na si te 're da'ahã za'ra, dawasété na ïsiwaprosi te 're ïda'awaihu'u mono zéb zarina.”

Æne 'Re ïhâimana u'âsi mono mreme na rob'ui'ééré hã. ³¹ Ni'wam norĩ hã 'Re ïhâimana u'âsi mono nhib'rata, 're ïrere'e mono ne, te te 're hã za'ra mono wamhã, tãma 're ropipa uptabi za'ra mono di za, ta norĩ ma hã.

³² Ma'ãpé, âma asipo're pu'u za'ra wa'aba, duréihã Cristu hã Danho'reptui'wa na asina 're ïwaihu'u na'rata za'ra wa'aba mono zém na hã, 'Re ïhâimana u'âsi mono nhimipawaptobzéb zarina. Ta hawim haré, Cristuhu zazei'wa oto 're anomro aba mono wa, marĩ na 're robzépata za'êtê za'ra wa'aba mono nherê, ma tô asiptete sina âma 're aihâimana u'âsi za'ra wa'aba mo, tiwi 're aipizari za'ra wa'aba mono âna. ³³ Nimahã na hã ma tô ni'wam norĩ hã danho'a te te ai'âma 're wasété za'ra wa'wa. Ma tô duré da te aima 're rob'manharĩ wasété za'ra wa'wa, danho'a. Duré nimahã na asiré norĩ ma, da te 're rob'manharĩ wasété za'ra mono wamhã, ma tô 're ïpawaptob

za'ra wa'aba mo, ta norĩ zu, da te aima 're rob'manharĩ wasété za'ra wa'aba mono da nherẽ. ³⁴ Dazazéb 're, 're ìhâimana za'ra mono norĩ ãma 're aipẽ'êzé za'ra wa'aba mono zéb zarina, ma tô ta norĩ me aipẽ'ẽ na 're ìrobzépata za'ra wa'aba mo, ìhâiba zu. Duré asibro hã da te aiwi 're waibui wa'aba mono nherẽ, ma tô ato sina 're aihâimana za'ra wa'aba mo. Aiwi 're robzei'õ za'ra wa'aba mono õ di, taha na hã. E marĩ wa. Ti'ai ãma asibrom nhipai u, hãiwa ãma ìwẽ uptabi hã ìsi'utõrĩ'õ hã za aima 're ìhâimana za'ra wa'aba mono na hã aima waihu'u pese za'ra wa'aba wa. ³⁵ Taha wa, Cristu hã aipahi ãna asina 're ì'umnhasi za'ra wa'aba mono zé hã asiwi 're ìwẽ'õ za'ra wa'aba mono zéb zarina, 're rême za'ra wa'aba mono õ di za. Asiptete sina te za tô ãma 're anomro u'âsi aba mo. ãne 're aihâimana za'ra wa'aba mono wamhã, taha zarina te za 'Re ìhâimana u'âsi mono hã ìwẽ uptabi na aima wa'âbã za'ra wa'wa, nimahã na hã. ³⁶ Marĩ na 're robzépata za'ra wa'aba mono nherẽ, duré Cristuhu zazei'wa 're anomro aba mono wa, da te aima 're rob'manharĩ wasété za'ra wa'aba mono nherẽ, te za tô asiptete sina, asina 're ì'umnhasi u'âsi za'ra wa'aba mo, tiwi 're aipizari za'ra wa'aba mono tõ da. ãne zarina, asina tãma ãma 're uwaimrami za'ra wa'aba mono wamhã, 'Re ìhâimana u'âsi mono te te aima 're ìwẽ za'ra wa'aba mono zéb zarina, te za tô tãma 're anomro wẽ wa'aba mo. Tawapsi, te za 'Re ìhâimana u'âsi mono hã te te aima ìropisutu za'ra wa'aba zé hã ìwẽ uptabi hã oto asina ì'uwaimrami za'ra wa'wa. ³⁷ Duréihã 'Re ìhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa hã ma tô ãne ìmreme na rob'ui'ééré, Cristuhu wasu'u na hã:

“Ta hã za we ìmorĩ hã niwamhã oto wei morĩ wamhã, sô rowaptã'ã õ di za. Romhutu na te za tô wei mo.

³⁸ Ni'wam norĩ hã te tãma 're ìwẽ za'ra mono zéb zarina si 're ìnomro wẽ mono norĩ hã, ta norĩ hã Danho'reptui'wa na te te sina 're ìzaze za'ra mono zéb zarina si, wa za te 're awësãmri, ìwasédé hã te ãma 're ab'madã'ã mono õ wa za oto, ta norĩ ãma hã. ãne wa, te za rowẽ uptabi na ì'rata 're hâimana u'âsi za'ra, ta norĩ hã.

Tane nherẽ, ni'wam norĩ hã ìwi 're sipizari za'ra mono wamhã, ãma 're ìto za'ra mono õ di za oto, ta norĩ ãma hã.”

ãne duréihã 'Re ìhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa te te ìmreme na ãma ìrob'ui'éérézé hã, ìbaihá na hã.

³⁹ Tane nherẽ, ta norĩ ne, wa norĩ hã 're wahâimana za'ra mono õ di. Nimahã na 'Re ìhâimana u'âsi mono wi 're wasipizari za'ra mono õ di, ta norĩ ne. Taha wa, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã niwamhã ta norĩ zu te te wa'uprosi õ di za. Taha si wa tô wa te wasina 're umnhasi u'âsi za'ra, te te 're ìwa'anho'reptui mono da hã. Taha zarina te za tô wa norĩ hã wa'anho'reptu, ì'rata oto 're ìwahâimana u'âsi za'ra mono da hã, 'rãwi.

11

'Re ïhâimana u'âsi mono, da te dasina 're ï'umnhasi za'ra mono zé wasu'u

¹ E niha, wa te wasina 're ï'umnhasi za'ra mono zé hã, 'Re ïhâimana u'âsi mono hã. 'Re ïhâimana u'âsi mono hã wa te wasina 're umnhasi za'ra mono wamhã, ta hã te te wama 're ï'apisutu mono zéb zarina, ïwē uptabi zô si 're ïwanhimipari u'âsi za'ra mono na, tô sena za te te wama ãma ï'uwaimrami za'ra na, wa za wa te wasina 're waihu'u za'ra. Duré uburé marĩ hã watōmo na wa te 're ï'madâ'â waihu'u za'ra mono õ zama, wa za duré wa te 're waihu'u za'ra, sena na 're ïhâimana za'ra mono na hã. ãne 'Re ïhâimana u'âsi mono hã wa te wasina 're ï'umnhasi za'ra mono zé hã. ² Duréihã wahi'rata norĩ hã, 'Re ïhâimana u'âsi mono te te sina 're ï'umnhasi za'ra mono zéb zarina si, ma tô 'Re ïhâimana u'âsi mono hã te te 're awēsãmri, ta norĩ hã.

³ 'Re ïhâimana u'âsi mono, wa te wasina 're ï'umnhasi za'ra mono zéb zarina, wa tô, sena na wa te 're waihu'u za'ra, 'Re ïhâimana u'âsi mono te te ïnharĩzéb zarina, marĩ õ uptabi ré, te te ï'aropoto mono na hã. Datōmo na da te 're ï'madâ'â waihu'u za'ra mono õ na si, ma tô te te ro'apoto, watōmo na wa te oto 're ï'madâ'â za'ra mono da hã. ãne na wa tô duré sena na wa te 're waihu'u za'ra, 'Re ïhâimana u'âsi mono si, wa te wasina 're ï'umnhasi za'ra mono zéb zarina hã.

⁴ Abé hã, 'Re ïhâimana u'âsi mono si te te sina 're ï'umnhasi mono zéb zarina, ma tô ïwē uptabi na tãma tinhopru, 'Re ïhâimana u'âsi mono ma. Ca'ĩhĩ nhibzari si, te te wēsãmri õ di, 'Re ïhâimana u'âsi mono hã. Taha wa, Abé hã 'Re ïhâimana u'âsi mono si te te sina 're ï'umnhasi mono zéb zarina, ma tô 'Re ïhâimana u'âsi mono hã wēsã, 're ïmorĩ wē na zama. Taha wa, ma tô Abéhé nhoprubzép si wēsã. ãne na Abé hã 'Re ïhâimana u'âsi mono te te sina 're umnhasi mono wa, duréihã dâ'â nherē, zahadu hãiba ré wama 're ïhâimana za'ra mono ne, te wama 're hãimana za'ra, taha ãma 're wasipo're pu'u u'âsi za'ra mono wa.

⁵ Duré Enoti hã 'Re ïhâimana u'âsi mono te te sina 're ï'umnhasi mono zéb zarina, ma tô hãiba ré ré mo, hãiwa u. 'Re ïhâimana u'âsi mono hã ma tô hãiba ré ré sitēme ti'â. Taha wa, ni'wa te te waihu'u õ di ta hã, idâ'ázém na hã. Duréihã 'Re ïhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa hã ma tô ãne na rowasu'u ïbaihã na, Enotihi wasu'u na hã: “'Re ïhâimana u'âsi mono hã hãiwa u sitēme te te âri õ ré, ma tô Enotihi ma 're to, 're ïmorĩ wē zéb zarina, 'Re ïhâimana u'âsi mono hã.” ⁶ Ni'wam norĩ hã 'Re ïhâimana u'âsi mono te te sina 're umnhasi za'ra mono õ nherē, ta norĩ ma, 're to za'ra mono õ di za, 'Re ïhâimana u'âsi mono hã. Duré ni'wam norĩ hã 'Re ïhâimana u'âsi mono ãma 're wata za'ra mono da, tip'ê na 'rãwi ïtēme 're sihotu mono da, te te sima 're wē za'ra mono wamhã, tô sena 're ïhâimana mono na, te za te te 're saze za'ra a'â. Duré

'Re ìhâimana u'âsi mono zô si 're ìsôpré mono norî ma, ìwê na za te te ta norî ma ìwa'âbâ za'ra na, te za ta norî hã te te sina 're umnhasi u'âsi za'ra.

⁷ Nowé hã, 'Re ìhâimana u'âsi mono si te te sina 're ì'umnhasi mono zéb zarina, ma tô duré âma saze, ropipa hã za dazô ìwatobrozém na 'Re ìhâimana u'âsi mono hã romhâ ré te te âma ìpo're pu'uzém na, zahadu marî hã titômo na te te 'madâ'â ô nherê, Nowé hã. Taha wa, ìsimiroti zarina ma tô uba're za'êne hã 'manha, ti'ra norî hã te te âma sô'reptu za'ra da, timro zama, duré tisanî'aba norî zama. Taha zarina, ma tô 'Re ìhâimana u'âsi mono hã siwi da'awê'ô pese, dawasété na si 're dahâimana za'ra mono wa, Nowéhé si ìsimiroti hã te te 're 'madâ'â pese mono wa. Tawamhã Nowé hã, 'Re ìhâimana u'âsi mono si te te sina 're umnhasi mono wa, ma tô 'Re ìhâimana u'âsi mono hã âma tiwata, âne: "Ãhã si te 're timorî wê." Åne 'Re ìhâimana u'âsi mono hã, Nowéhé âma ìwatazé wasu'u hã.

⁸ Abra'ã hã, 'Re ìhâimana u'âsi mono si te te sina 're ì'umnhasi mono zéb zarina, ma tô duré ìsimiroti na saze, tirom nhiti watobro da, darob amoi u morî da, âma ìsa'ru da hã 'Re ìhâimana u'âsi mono te te tâma ìpisutu u. Tawamhã tirom hawi ma tô watobro tô, darob amoi u morî da, tamomomhã bâdâdi hã te te waihu'u ô nherê. ⁹ 'Re ìhâimana u'âsi mono si te te sina 're ì'umnhasi mono zéb zarina, ma tô darob amoi âma 're sãmra Abra'ã hã, dasiré ô nherê, 'Re ìhâimana u'âsi mono, za âma ìsa'ru da hã te te tâma ìpisutuzéb âma. Tawamhã romhã 'manharî na 'ri wa, te oto 're sãmra, 'ri uptabi ô wa. Izati norî hã ma tô duré romhã 'manharî na 'ri wa, 're simasisi zahuré, Zacoho me. Ta norî ma, ma tô duré ropisutu zahuré, Abra'ãhã ma te te ìropisutu ne, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã. ¹⁰ Abra'ã hã 'ri nho'u ìsi'utôrî'ô zô si ma tô 're simipari u'âsi, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã te te sima ìwê na hãiwa âma te te dama ì'ri zô si. Taha wa, te te siwi wê'ô ô di Abra'ã hã, romhã 'manharî na 'ri hã wasété wa, a'ã ì're 're sãmra tã mono da.

¹¹ Abra'ã hã 'Re ìhâimana u'âsi mono si te te sina 're ì'umnhasi mono zéb zarina, ma tô duré ì'ra hã tâma podo, si'ìhi uptabi nherê, duré ìmro hã Sara hã préduptéb ré, 'ra waihu'u ô nherê. 'Re ìhâimana u'âsi mono te te tâma ìropisutuzém na te te âma sazei pese wa, ma tô ì'ra hã tâma podo tô. ¹² Abra'ã hã si'ìhi uptabi wa, ìdâ'âzéb u romhutu nherê, ma tô ìhâiba hawi da'ahâ uptabi na dasina dahâ'â u'âsi, ìsihudu sidâpâsi. Wasi hã hãiwa na ahâ uptabi na 're ìsimasa mono ne, ma tô da'ahâ uptabi na atébré ni. Å zaihã na supara, ahâ uptabi na 're ìsimi'wara mono ne, ma tô atébré ni.

¹³ Å norî hã 'Re ìhâimana u'âsi mono te te sina 're umnhasi za'ra mono ré, 're dâ'â za'ra mono nherê, 'Re ìhâimana u'âsi mono te te tâma ìropisutu za'ra zé hã te te sima 're waibui mono ô di ta norî hã, ti'ai âma hãiba ré ré 're hãimana za'ra mono ré hã. Tane nherê, 'Re ìhâimana u'âsi mono te te tâma

Īropisutu za'ra zé hã romhã na uptabi na za te te tãma ãma ĩ'uwaimrami za'ra na, sena na te te 're waihu'u za'ra mono wa, ma tô ãma 're to za'ra ta norĩ hã, ti'ai ãma 're nomro mono ré. Ma tô duré sô'awi dama 're siwasu'u za'ra, ti'ai ãma dasiré 're ĩhãimana uptabi za'ra mono õ na hã. ¹⁴ ãne na ta norĩ hã dama 're siwasu'u za'ra mono wamhã, daro hã aimawi ĩtéb zô 're ĩsôpré u'âsi mono zé, te wama wasu'u za'ra, taha na si za oto 're ĩrob uptabi za'ra mono na hã. ¹⁵ Tirob 'rata hawi 're ĩwairébé mono na te te 're rosa'rata za'ra mono õ di, ta norĩ hã. Mare di. ãne 'wa'ãhã, áté apã te aré ta norĩ hã tirob 'rata u 're nomro. ¹⁶ Tane nheré, daro ĩwē uptabi zô si ma tô ta norĩ hã sima 're sôpré, hãiwa ãma sô 're ĩhãimana za'ra mono zô si, ĩwa 're ĩsi'ubumroi u'âsi mono zéb da hã. Taha wa, 'Re ĩhãimana u'âsi mono te te siwi wē'õ za'ra õ di, tinhib'apito na te te 're sisi za'ra mono tã da hã. Taha zarina, ma tô oto tô 'ri nho'u hã ĩwē uptabi hã tãma 'manharĩ za'ra, ĩwa 're ĩsi'ubumroi u'âsi mono zéb da hã, tirop téb ãma.

¹⁷⁻¹⁸ Abra'ã hã 'Re ĩhãimana u'âsi mono si te te sina 're ĩ'umnhasi mono zéb zarina, ma tô aré ti'ra hã tãma tĩwĩ Izati hã, tãma ãma ĩsôprubzéb da, 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã te te pibui wamhã. Taha õ ré, ma tô 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã tãma ropisutu siro, Abra'ãhã ma hã, ãne:

“Ai'ra Izatihi hawip si, te za asihudu norĩ hã ahã uptabi na 're hãimana za'ra, asihudu sidãpãsi te aima ĩropisutuzéb zarina.”

ãne na 'Re ĩhãimana u'âsi mono te te tãma ropisutu nheré, ma tô aré Abra'ã hã ti'ra hã tĩwĩ Izati hã, ĩ'ra si'aibã hã misi tãma poto nheré. Duré ta hawip si za ĩsihudu norĩ hã sitébré da nheré, ma tô aré tãma tĩwĩ, 'Re ĩhãimana u'âsi mono ma hã. ¹⁹ Abra'ã hã ãne ma tô sima rosa'rata: “‘Re ĩhãimana u'âsi mono ma si, waihu'u pese di, 're dadã'ã za'ra mono nheré, apã te te 're ĩda'ahãiwa'utu mono da hã. Taha wa, ĩ'ra hã te aré tãma ĩwĩrĩ hã, te te duré waihu'u pese di, apã te te ĩma ĩhãiwa'utu da hã, te te ĩma ĩropisutuzém na te te ĩma ãma uwaimrami da hã.” ãne ma tô sima rosa'rata, Abra'ã hã. Tawamhã, ĩ'ra Izati hã dã'ã uptabi õ nheré, aré dã'ã wa, apã te te tãma ĩhãiwa'utu ne, ma tô dã'ã ãna tãma tisõ apã, 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã.

²⁰ Duré Izati hã 'Re ĩhãimana u'âsi mono si te te sina 're ĩ'umnhasi mono zéb zarina, ma tô ti'ra norĩ ãma rowaptē tiwi, ĩwē na si te te 're pawaptob u'âsi zahuré mono da, duré ĩwē si te te tãma 're pisutu zahuré mono da, Zaco norĩ ma hã Eza'uhu me.

²¹ Duré Zaco hã 'Re ĩhãimana u'âsi mono si te te sina 're ĩ'umnhasi mono zéb zarina, ma tô Zuzéhé 'ra norĩ ma rowaptē 'Re ĩhãimana u'âsi mono wi, ĩwē na si te te 're pawaptob u'âsi zahuré mono da, duré ĩwē si te te tãma 're pisutu zahuré mono

da. Taha zarina, ma tô duré tisiwazusizém na si'upari sina ãma tiwata, 'Re ìhâimana u'âsi mono ãma, Zaco hã.

²² Duré Zuzé hã 'Re ìhâimana u'âsi mono si te te sina 're ì'umnhasi mono zéb zarina, ma tô tidâ'ázéb u tidub'rata norĩ ma rowaihu'u sirõmo za'ra, Izarazéhé nhihudu norĩ, za Ezitu hawi ìwairébézém na hã. Æne na, 'Re ìhâimana u'âsi mono si te te sina 're umnhasi mono wa, te duré tâma sina roti za'ra, ì'uirĩ na si, ìhi hã te te siwi âri da apâ, tirob 'rata u, tamep si te te siwi sêrê da.

²³ Duré Mozésihi mama norĩ hã, 'Re ìhâimana u'âsi mono si te te sina 're ì'umnhasi zahuré mono zéb zarina, ma tô dawĩ simi'uri zahuré Mozési hã, 'watébrémi na tâma poto zahuré wa. Duré tâma 'madâ'â ze zahuré wa, tâma sawi uptabi zahuré di. Taha wa, ma dawĩ simi'uri zahuré. A'amo hã si'ubdatõ ma tô ãma ai'utõ, te te dawĩ ìsimi'uri zahuré zém na hã. Apito ma, ta norĩ hã pahi zahuré õ di, 'watébrémi na 're ìpoto za'ra mono norĩ hã, te te dama 're a'rui mono nherê. Æne ma tô 'manharĩ zahuré Mozésihi mama norĩ hã, 'Re ìhâimana u'âsi mono si te te sina 're umnhasi zahuré mono wa, duré ta norĩ hã.

²⁴ Mozési hã prédu wamhã, 'Re ìhâimana u'âsi mono si te te sina 're ì'umnhasi mono zéb zarina, ma tô dawĩ sisawi, Ezitu ãma apito Para'oho 'ra sipi'õi 'ra na da te dasima 're wasu'u za'ra mono tõ da, pi'õ te te ìprédum na hã. ²⁵ Apito Para'oho nhorõwa ãma, uburé marĩ ìwasédé hã te te a'â dame 're ì'ab'manharĩ mono da hã, te te sima wê õ di Mozési hã, taha na si wê uptabi newa ãma 're ìtoi mono da hã. 'Re ìhâimana u'âsi mono nhib'a'uwê norĩ siré, te te 're ìrobzépata mono da si, ma tô sima wê. ²⁶ Apito Para'oho nhorõwa ãma 're sãmra u'âsi mono 'wa'âhã, te aré marĩ ìwa'âbâ za'ëtê na tinhibro pese, Ezitu ãma uburé marĩ hã ìwa'âbâ za'êne hã 're ìsimi'wara mono na. Ta hã marĩ wa'âbâ za'ëtê mono hã wê nherê, taha upana marĩ ìwê uptabi si ma tô sima wê, Mozési hã. Danho'reptui'wa da, 'Re ìhâimana u'âsi mono te te ìpisutu ma si, te te 're robzépata mono da si, ma tô sima wê. ìwê hã 'Re ìhâimana u'âsi mono, niwa za te te tâma ìsõmri na si, ma tô te te ãma 're rosa'rata u'âsi, Mozési hã.

²⁷ 'Re ìhâimana u'âsi mono si te te sina 're ì'umnhasi mono zéb zarina, ma tô duré Mozési hã watobro Ezitu hawi, apito Para'o hã te te sima simimnhasi ãna. 'Re ìhâimana u'âsi mono hã datõmo na da te 're 'madâ'â waihu'u za'ra mono õ nherê, Mozési hã titõmo na te te 're ì'madâ'â mono na ne, te te sina 're umnhasi mono wa, apâ sipi'rai õ di, Ezitu u hã. Õne haré ma tô ta hawi watobro, siptete sina. ²⁸ Mozési hã 'Re ìhâimana u'âsi mono si te te sina 're ì'umnhasi mono zéb zarina, ma tô duré Pascowa na dato hã te te 're ì'manharĩ za'ra mono zéb da na tâma roti za'ra Izarazéhé nhihudu norĩ ma hã, ta norĩ hã tisai 'manharĩ na te te ãma sãna'rata za'ra da, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã Mozésihi ma te te ìpisutuzéb zarina. 'Re ìhâimana

u'âsi mono si te te sina 're ĩ'umnhasi mono zéb zarina, ma tō duré Mozési hã tãma roti za'ra Izarazéhé nhihudu norĩ ma hã, tinhimizama wapru na 'ridawa zada're hã te te âma sapré za'ra mono da, hãiwa âma romhuri'wa hã Dapãrĩ'wa na ĩwaptêrê hã, aibã tãma 're ĩpoto'rata za'ra mono hã te te tiwi simroi mono tō da, Izarazéhé nhihudu norĩ wi hã.

²⁹ Duré Izarazéhé nhihudu norĩ hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono si te te sina 're ĩ'umnhasi za'ra mono zéb zarina, ma tō â poré na saprĩ za'ra, zara u, Â pré na â poré nhisi na. Â 'ré na da te 're ĩsaprĩ za'ra mono ne, ma tō rob're na saprĩ za'ra, â zada're amoi u hã, zara u. Tane nherê, ezipsiu norĩ hã rob're na dazarina te te aré saprĩ za'ra da, si'aba'rêi wamhã, ma tō â hã apã ĩré atob za'ra. Taha wa, ezipsiu norĩ hã â poré na ma tō uburé ai'utō.

³⁰ Duré Izarazéhé nhihudu norĩ hã, Zerico na 'ri nho'ômo nhisi âma 'ri 'wawi wa'ra 'rãihã hã ma tō nasi te te uirĩ za'ra, sime da, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te tãma ĩpisutu za'ra zéb zarina. Bãdã hã 7 na ma tō âma ai'utõrĩ za'ra, te te nasi siwi uirĩ za'ra mono ré hã. Tawamhã 'ri 'wawi wa'ra 'rãihã hã ma tō aime. Ta norĩ hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono si te te sina 're ĩ'umnhasi za'ra mono zéb zarina, ma tō aime. ³¹ Duré Ra'abi hã pi'õ aré 're ĩhâimana wasété mono hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono si te te sina 're ĩ'umnhasi mono zéb zarina, ma tō wapsãi'a'wa norĩ hã tinhorõwa u 'mazasi wê zahuré, ti'ai wê zô pi'uriwi dama robzabui'wa norĩ hã. Taha wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te dazu wĩrĩ õ di Ra'abi hã, 'ri nho'ômo âma uburé 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti 'madã'ã'õ'wa norĩ zu hã.

³² Âne na 'Re ĩhâimana u'âsi mono si, da te dasina 're ĩ'umnhasi za'ra mono zém na, ahã uptabi na te âma aima rob'rãzarõtõ za'ra wa'aba neza. Âhã wamhã, ĩnhimirob'rãzarõno hã te aré sina tipahã. E marĩ wa. Ahã uptabi wa. Ahã uptabi di tō, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te sina 're ĩ'umnhasi za'ra mono norĩ hã, zahadu te âma aima ĩrowasu'u za'ra wa'aba õ hã: Zidi'ã hã, duré Barati, duré Sãsã, duré Zepté, duré Dawi, duré Samuwé, duré aimawi norĩ hã uburé 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa 're ĩhâimana za'ra mono norĩ hã. ³³ Ta norĩ hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono si te te sina 're ĩ'umnhasi za'ra mono zéb zarina, ma tō te te da'ãma 're ai'uté za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa para, daro hã te te dawĩ 're waibui mono da. Ta norĩ hã ĩwê si te te 're 'manharĩ u'âsi za'ra mono wa, ma tō ĩwê uptabi hã te te sima 're waibu, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te tãma ĩropisutu za'ra zéb zarina. Duré hu'u zérêpa hã ma tō te te 're sadai're nhitob za'ra tinhib'rata na, te te 're simro tō mono da. ³⁴ Ta norĩ hã ma tō duré unhama ro'o za'êne hã te te 're simro, siwi. Ma tō duré dawĩ 're sisõ'reptu za'ra, sib'ézé 'wapa na da te 're simroi mono da nherê. Sib'uware na 're hâimana za'ra mono nherê, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimipawaptobzém na ma tō siptete na dazada 're hâimana

za'ra. Siptete uptabi na te te 're da'wapé za'ra mono wa, ma tô ta norĩ hã tizahui'wa norĩ hã te te 're wano'õ apâ, darob amoi hawi dazahui'wa norĩ hã. ³⁵ Duré pi'õ norĩ wi, aré tiwi 're ïdâ'â za'ra mono norĩ hã, ma tô apâ tâma 're hâiwa'utu za'ra, pi'õ norĩ ma. Duré ta norĩ hã 'Re ïhâimana u'âsi mono si te te sina 're ï'umnhasi za'ra mono norĩ hã dazazéb 're, 're hâimana za'ra mono ré, 'Re ïhâimana u'âsi mono te te dawí 're udâ za'ra mono 'wa'âhã, taha zarina te aré dazazém hawi da te tâma 're rob'ru za'ra, ta hawi 're wairébé mono da. Tane nherê, ta norĩ hã 'Re ïhâimana u'âsi mono te te dawí 're udâ waihu'u za'ra mono õ di. Taha wa, ma tô danhimirob'manharĩ wasété na 're si'utõrĩ. Rowê uptabi na 're ïdanomro u'âsi mono zéb u hã, 'Re ïhâimana u'âsi mono si te te 're hâiwa'utu za'ra mono da, ma tô âne zô si 're si'madâ'â za'ra, ta norĩ hã. ³⁶ Ni'wam norĩ âma, ma tô duré 're dawa'ê za'ra. Powawê hâiwaré 'manharĩ na ma tô da te dasiwi 're hã za'ra duré. Ni'wam norĩ hã ma tô da te 're pawasisi za'ra, ïsi'uwazi nhorõ rutu na, dazazéb 're, da te 're séme mono da. ³⁷ Ni'wam norĩ hã ma tô duré êtê tómo wawê na da te 're simro. Ni'wam norĩ hã ma tô duré ïhâiba wâiwa âma 're dasiwã za'ra, wede'ézém na ne. Sib'ézé 'wapa na ma tô duré da te 're simro. Pone'ërebâi hã na si ma tô duré ni'wam norĩ hã 're si'uza za'ra. Sibrob âna ma tô duré ta norĩ hã 're hâimana za'ra. Danhimirob'manharĩ wasété na ma tô duré ni'wam norĩ hã te te 're robzépata za'ra, da te 're 'ruiwapari za'ra mono wa. Æne 'Re ïhâimana u'âsi mono si te te sina 're ï'umnhasi za'ra mono norĩ wasu'u 'rãzarõno hã. ³⁸ Ta norĩ hã hâiwi si ma tô 're nomro a'ubuni wi, êtê 'râihâ u zama. Duré êtê 'râihâ zahâpâ êtê're wa, ma tô duré dawí 're si'ubumro, ab're wab zama. Ta norĩ si ma tô 'Re ïhâimana u'âsi mono ma 're hâimana wê za'ra.

³⁹ Ta norĩ âma si ma tô 'Re ïhâimana u'âsi mono hã 're wata za'ra uburé, õhõ si te te sina 're umnhasi za'ra mono wa. 'Re ïhâimana u'âsi mono te te tâma ïropisutu za'ra zéb zarina, ïwê uptabi hã ti'ab ré te te sima 're waibui mono õ nherê, ma tô te te sina 're umnhasi u'âsi za'ra, 're ïsi'utõrĩ za'ra mono zéb u. ⁴⁰ 'Re ïhâimana u'âsi mono hã ïwê uptabi hã niwamhã za te te wama ïsõmri za'ra na, te te sima wa'âma roti sirõmo za'ra wa, ti'ab ré ta norĩ hã te te sima waibui õ di tô, 'Re ïhâimana u'âsi mono te te tâma ïropisutu za'ra zé hã. Uburé wasiré si te za rowê uptabi na ï'rata 're ïhâimana u'âsi za'ra mono zé hã sima waibu za'ra, ta norĩ hã.

12

'Re ïhâimana u'âsi mono hã ti'ai âma damama ne te te 're ïda'ahã za'ra mono zé wasu'u

¹ Duréihã ni'wam norĩ hã 'Re ïhâimana u'âsi mono te te sina 're ï'umnhasi za'ra mono zéb zarina, danho'a 're ïnomro wê mono norĩ hã ahã uptabi na 'râwi wamana wawi 're ïsimasab u'âsi mono ne, wa za ta norĩ âma 're wasipo're pu'u u'âsi za'ra.

Taha wa, wa za uburé marĩ ĩwasédé hã wa te wasiwi 're wě'õ pese za'ra, 're ĩwanomro wě mono zé wi, te te 're wanhowada za'ra mono tō da, te te 're ĩwawasutu u'âsi za'ra mono hã, wawasédé hã. Dawara na 're dasipibu za'ra mono wa, dahâiba wapu na 're dasisa'rei mono da, marĩ ĩpire hã dahâiba na dama 're ĩhâimana za'ra mono hã da te dasisa 're ĩsani za'ra mono ne, wa za wawasédé hã wa te wasiwi 're wě'õ pese za'ra. Tawamhã wanhiptete na wa za tō ãma 're wahâimana za'ra Cristuhu ãma si, tiwi 're wasipizari za'ra mono ãna. Dawara na 're dasipibu za'ra mono wamhã, dawara tete haré dasiwi 're ĩdasisa'rei mono ne, wa za tō wanhiptete na ãma 're wahâimana u'âsi za'ra, Cristuhu ãma si. ² Dawara na 're dasipibu za'ra mono wa, dawara, da te 're ĩrãsutu za'ra mono zéb u si, da te 're ĩrob'madâ'â za'ra mono ne, wa za Zezusihi ãma si wa te wasina 're rosa'rata u'âsi za'ra. Ta hã Zezusi hã ma tō ĩsãna'rata hawimhã te te 're wa'apawapto, 'Re ĩhâimana u'âsi mono si wa te wasina 're umnhasi u'âsi za'ra mono da. Tane te za duré te te 're wa'apawapto u'âsi, 're ĩwadâ'â za'ra mono zéb u, õhõ si wa te wasina 're umnhasi u'âsi za'ra mono da, tiwi 're wasipizari za'ra mono ãna. Ta hã Cristu hã sihâiba zawi õ di, wedepo'o nhonhi'rãmi na dazada dâ'â tō da hã, wedepo'o nhonhi'rãmi hã dazada 're ĩhâimana wasété za'ra mono norĩ pãrĩzép si nherẽ. Taha wa'rãmi, hãiwa ãma to sina 're ĩhâimana u'âsi mono zé hã za tãma 're ĩhâimana mono na, te te sina waihu'u sirõmo wa, taha wa, sihâiba zawi õ di tō, wedepo'o nhonhi'rãmi na dazada dâ'â tō da hã. ãhãna hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimire niwĩ, te oto pire uptabi na 're sãmra, ĩsiré 'rãwi te te 're da'ab'madâ'â u'âsi mono da oto.

³ Ma'ãpé ãma rosa'rata pese za'ra wa'aba, Zezusi hã ti'ab ré te te 're ĩrobzépata mono na hã. Tiwasété si te te 're ĩ'manharĩ za'ra mono norĩ hã te te 're 'ruiwapari za'ra mono wa, te te tãma 're ĩrob'manharĩ wasété za'ra mono zém na, ma tō te te 're robzépata za'ëtẽ, Zezusi hã. Tane nherẽ, siptete u'âsi ma tō 're hâimana. Tane duré a norĩ wa'wa hã te za marĩ ĩwasété wi 're asi'madâ'â pese za'ra wa'aba mo, asiptete sina 're aihâimana za'ra wa'aba mono da, aiwi 're robzei'õ za'ra wa'aba mono tō da. Taha zarina, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã asina 're ĩ'umnhasi za'ra wa'aba mono zé hã aiwi 're si'utõrĩ za'ra wa'aba mono tō da, te za tō asiptete sina 're aihâimana za'ra wa'aba mo. ⁴ Dawasété nhiptete da, asiptete sina 're aihâimana za'ra wa'aba mono nherẽ, zahadu ai'matâ'â aba õ di, da te aima ĩ'mairob'manharĩ za'ëtẽ aba na hã, Zezusi ĩdâ'â ne hã. ⁵ E ma tō bété ãma aipo're si'ãri za'ra wa'wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te aima ĩroti za'ra wa'aba zém na hã, duré ti'ra na te te aima ĩnharĩ za'ra wa'aba zém na hã. ãne ma tō ãhã wasu'u na ni'wa hã ãma rob'ui'ére, duréihã:

“A norĩ wa'wa hã ĩ'ra na ĩma 're aihâimana za'ra wa'aba mono nherẽ, aiwasédé hã 're ĩ'manharĩ za'ra wa'aba

mono zém na 're asisãmri za'ra wa'aba mono da, wa hã Danhib'apito uptabi hã te 're aihã za'ra wa'aba mono wamhã, ĩ'ãma 're rosa'rata upa za'ra wa'aba mono õ di za, taré newa.

Duré apã 're anomro wẽ wa'aba mono da, niha te aima 're rob'manharĩ za'ra wa'aba mono wamhã, aiwi 're robzei'õ za'ra wa'aba mono õ di za. Te za ĩ'ãma asima 're ĩrosa'rata wẽ u'ãsi za'ra wa'aba mo.

⁶E marĩ wa, aiwi 're robzei'õ za'ra wa'aba mono õ di za. Wa hã Danhib'apito uptabi hã uburé te 're ĩ'azawi pese mono norĩ hã te 're ahã za'ra mono wa. Duré tiwasété na 'rãwi 're sisãmri za'ra mono da, uburé ĩ'ra na te 're ĩsisi za'ra mono norĩ hã apã 're nomro wẽ mono da, wa wa hã te tãma 're arob'manharĩ, ta norĩ ma hã.”

Ãne wa, aiwi 're robzei'õ za'ra wa'aba mono õ di za, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono te te 're aihã za'ra wa'aba mono wamhã.

⁷Damama norĩ hã bété. E ti'ra norĩ hã te te 're hã za'ra mono õ di za, po're ãna 're hãimana za'ra mono wamhã. Te za tô te te 're hã za'ra. Tane te duré Aimama 'wa hã 'Re ĩhãimana u'ãsi mono hã te te 're aihã za'ra wa'wa. E marĩ wa. ĩ'ra si tãma 're aihãimana za'ra wa'aba mono wa oto. Taha wa, marĩ na 're robzépata za'ra wa'aba mono nherẽ, te za sada 're asiptete za'ra wa'aba mo, aiwi 're robzei'õ za'ra wa'aba mono ãna. 'Re ĩhãimana u'ãsi mono 'ra si, oto tãma 're aihãimana za'ra wa'aba mono wa, te te 're ĩ'aihã za'ra wa'aba mono zém na asina 're waihu'u pese za'ra wa'aba mono wa, te za sada 're asiptete za'ra wa'aba mo. ⁸Uburé te tô ti'ra norĩ hã te te 're ahã za'ra 'Re ĩhãimana u'ãsi mono hã, tiwasédé hã te te 're ĩ'manharĩ za'ra mono zém na ãma 're siwaihu'u za'ra mono da oto, ta norĩ hã. Taha wa, te te 're ai'mai'ahãri aba mono õ wamhã, ĩ'ra'õ na te za 'rãwi 're ai'masiwaihu'u aba mo. Ãne wamhã, ni'wa hã mama õ wa, da te 're ĩ'ahãri mono õ ne, 're ai'maihãimana aba mono na te za 'rãwi 're ai'masiwaihu'u aba mo, sena na ĩ'ra na tãma 're ai'maihãimana aba mono õ na hã. ⁹Ti'ai ãma wamama uptabi norĩ hã wawasété na 'rãwi 're wasiwaihu'u za'ra mono da, wanhimiza'rese wi te te 're wahã za'ra mono wamhã, wa tô ta norĩ hã wa te 're hãimana wazéb za'ra, wama pire na 're hãimana za'ra mono wa. Taha nhipai u, wa za duré hãiwa ãma Wamama uptabi hã wa te 're wapari pese za'ra, te te 're wa'ahã za'ra mono nherẽ, rowẽ na õhõ ãma si 're wanomro u'ãsi mono da oto. ¹⁰Ti'ai ãma wamama uptabi norĩ hã ma tô wanhimiza'rese wi te te 're wa'ahã za'ra tô, 're waprédub za'ra mono õ ré hã. Wawasété na 'rãwi 're wasiwaihu'u za'ra mono da, ma tô te te 're wa'ahã za'ra, niwamhã ĩ'uwaibaba uptabi õ nherẽ, damama norĩ nhimi'ahãrizé hã. Tazahã, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono si, te ĩ'uwaibaba si te te 're wa'ahã za'ra. Te te 're ĩ'wa'apawapto mono da si, te za tô ti'ai ãma 're wanomro mono ré, te te 're wa'ahã

za'ra, wawasété ãna ãsine 're wahâimana za'ra mono da oto, wa norĩ hã. ¹¹ Wawasédé hã wa te 're ã'manharĩ za'ra mono zém na 'rãwi 're wasiwaihu'u za'ra mono da, 'Re ãhâimana u'ãsi mono te te 're wahã za'ra mono wamhã, awa'awi 're watoi waihu'u za'ra mono õ di, taha na hã. Robzei'õ na si wa za a'ã 're wahâimana za'ra. Tane nherê, 'Re ãhâimana u'ãsi mono te te 're ãwahã za'ra mono zém na oto 'rãwi 're wasiwaihu'u za'ra mono wamhã, duré wa'ãma 're ronomro pese za'ra mono wapsi, te za wapê hã ã're wama 're simi'wara wê oto, õhõ ãma si 're ãwanomro wê mono zéb zarina wa.

'Re ãhâimana u'ãsi mono mreme, da te 're ãwapari pese za'ra mono zé wasu'u

¹² Taha wa, marĩ na 're robzépata za'ra wa'aba mono wamhã, aipê'ê wê zarina te za asiptete sina ãma 're aihâimana za'ra wa'aba mo, 'Re ãhâimana u'ãsi mono ãma si, aiwi 're robzei'õ pese za'ra wa'aba mono wa, tiwi asina 're aipahã za'ra wa'aba mono tõ da. ¹³ Bãdãdi na awa'awi u'ãsi 're ãdanomro mono ne, te za Cristuhu nhirã zarina si awa'awi 're anomro u'ãsi aba mo, ãwê na si. ãne wamhã, ã'rãtêire hã morĩ wasété na 're ãmorĩ ne, ni'wam norĩ hã Cristuhu ãma sib'uwara na 're ãhâimana za'ra mono norĩ hã asine wa'aba, awa'awi u'ãsi 're nomro wê mono wamhã, ta norĩ hã tiwasété na 're si'marõpãrĩ zahu za'ra mono õ di za oto. Apã te za a'ãma 're siptete za'ra wa'wa, ãsazei uptabi 'wa na 're ãaihâimana za'ra wa'aba mono zém na hã.

¹⁴ Rowê zõ te za 're asõpré wa'aba mo, dasiré 're aihâimana za'ra wa'aba mono da. Duré 'Re ãhâimana u'ãsi mono ma si 're asisõmri u'ãsi za'ra wa'aba mono da, te za 're asi'madã'ã pese za'ra wa'aba mo. ãne hã ni'wam norĩ hã 're hâimana wê za'ra mono õ nherê, niwamhã Wanhib'apito hã titõmo na te te dame 'madã'ã za'ra õ di za, ta norĩ hã. ¹⁵ 'Re aihâimana za'ra wa'aba mono zém na, 'Re ãhâimana u'ãsi mono ma, asina ãma 're uwaimrami za'ra wa'aba mono õ wa, tinhoprubzéb zarina, ãwê uptabi hã te te aima 're ãpisutu za'ra wa'aba mono hã 're simini za'ra wa'aba mono tõ da, te za 're asi'madã'ã pese za'ra wa'aba mo. Wede pa hã, ti'ai 'rowi 're simi'wara mono ré hã, taha wa'uzé hã dama simimnhasi õ di. Tane nherê, ãpa hã da te oto 're sa'o'o za'ra mono wa, da te oto 're huri mono wamhã, te za te te 're da'rãiwamnarĩ za'ra, taha pa wa'u hã sé wa. Tane duré, a norĩ wa'wa hã te za ni'wam norĩ wi 're asi'madã'ã pese za'ra wa'aba mo, ta norĩ hã te te aiwi 're rowasété za'ra wa'aba mono tõ da, duré taha zarina a norĩ wa'wa hã 'rãwi aiwasété na 're asi'uptob za'ra wa'aba mono tõ da, ta norĩ zu. ¹⁶ Duréihã Eza'u hã tãma mrab uptabi wa, ma tõ tino nhipi hã tiwi waptê, Zacoho wi. Tawamhã ãmama ma ãpoto'rata zarina, uburé marĩ hã ãmama te te tãma ãpisudu hã, duré 'Re ãhâimana u'ãsi mono, ãwê hã te te tãma ãpisudu

hã ã'upana ãnoi ma 're hãimana mono da, ma tã tinoi ma ti'ru, ãsipi wa'rãmi Eza'u hã, taha na sai õ ré. ãne hã Eza'u hã 're ãhãimana wasété mono ne, te duré ni'wam norã hã asiré 're hãimana wasété za'ra wa'wa. Ta norã wi, te za 're asi'madá'ã pese za'ra wa'aba mo, sina 're ãsipsaihuri za'ra mono norã wi, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hãimanazé te te 're ãwazéb za'ra mono õ norã wi hã. ¹⁷ Tawamhã taha na ãma ronomro parip si, ma tã Eza'u hã timama ma tinha, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, ãma mreme da, ãwẽ hã te te tãma 're anhomri mono da, ãnoi upana. Tane nherẽ, ma tã ãmama hã siwi wẽ'õ, ãma mreme tã da. Taha wa, tiwasédé te te 'manharã pari nherẽ, apã te te sima pari waihu'u õ di, timama ma te te nharã sina, wawa 'rãihã na wawa nherẽ. ãhã wasu'u hã aima waihu'u pese za'ra wa'aba di, ãne na hã.

¹⁸ Duréihã Izarazéhé nhihudu norã hã ma tã Sina'i na êtẽ 'rãihã nhisi u sina rotété za'ra, tame ã'rata si'ubumro da a'ã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono 'rata. Ta hã êtẽ 'rãihã hã danhib'rata na da te upi waihu'u pese di. Tane nherẽ, a norã wa'wa hã tane 're aihãimana za'ra wa'aba mono õ di oto, ãhãna hã. 'Re ãhãimana u'ãsi mono u, aipẽ'ẽ na 'rãwi ãtẽme 're aihutu aba mono wamhã, marã hã asib'rata na 're upi waihu'u za'ra wa'aba mono õ di za. Izarazéhé nhihudu norã si ma tã 'rãwi unhamã ro'o za'ẽne hã 'madã'ã za'ra, êtẽ 'rãihã nhisiwimhã. Tamemhã ma duré hãiwa nhirõtõ 'rãdã hã watobro, ã'rãdã'ãra uptabi hã. Rowa'u'u za'êtẽ zama ma tã duré watobro, êtẽ 'rãihã nhisi ãma hã. ãne ma tã ta norã hã 'madã'ã za'ra titõmo na, Izarazéhé nhihudu norã hã. ¹⁹ Danhimnhihãrãzé hã ãhãrã 'rãihã hã ma tã duré wapari za'ra. 'Re ãhãimana u'ãsi mono mreme zama ma tã duré wapari za'ra, Izarazéhé nhihudu norã hã. Ta hã te te wapari za'ra wamhã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã niha te tãma rob'manharã za'ra õ'umnhasite, ma tã sima wẽ za'ra, Mozésihi ma si te te rowaihu'u mono da, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã, hãiba pisutu. ²⁰ E marã wa, ma tã ta norã hã 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma tipahi za'ra, Izarazéhé nhihudu norã hã. 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã ma tã êtẽ 'rãihã hãiba na tãma roti za'ra, ãne: "Ni'wa hã ã êtẽ 'rãihã hã te te upi wamhã, te za asiwi ãwãrã 'wa, êtẽ na. Asimizama aba zama, te te sina 'mai'upi wamhã, te za ãwãrã 'wa, êtẽ na." ãne ma tã êtẽ 'rãihã hãiba na ta norã ma mreme pire na tãma roti za'ra aré, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã. Taha pipa te, ma tã Izarazéhé nhihudu norã hã sima wẽ za'ra, Mozésihi ma si, hãiba pisutu te te rowaihu'u mono da, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã, taha ma si. ²¹ ã hã te te ã'madá'ã za'ra hã pipa uptabi wa, te Mozési hã 'rãwi sima tinha, ãne: "ãpahi wa, wa tãma rẽrẽ." ãne te sima tinha, Mozési hã. ãne ma tã ropipa uptabi hã êtẽ 'rãihã ãma ãsõ'a ãwatobro za'ra hã 'madã'ã za'ra duréihã, Izarazéhé nhihudu norã hã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono u te te sina rotété

za'ra wamhã.

²² Tazahã, a norĩ wa'wa hã tane 're aihâimana za'ra wa'aba mono õ di oto, ãhãna hã. 'Re ãhâimana u'âsi mono u aipê'ẽ na 'rãwi 're rob'umhutu za'ra wa'aba mono wamhã, hãiwa ãma Si'ã na êtê 'rãihã nhisi u ne, ma tô 're ãrob'umhutu za'ra wa'aba mo. Duré hãiwa ãma Zeruzarê hã 'ri nho'õmo u ne, ma tô 're ãrob'umhutu za'ra wa'aba mo, 'Re ãhâimana u'âsi mono 're ãsãmra u'âsi mono zéb u hã, hãiwa ãma tãma ãromhuri'wa norĩ hã ahã uptabi na, ã'rata 're ãsi'ubumroi mono zéb u zama. ²³ Tame te oto 'Re ãhâimana u'âsi mono nhib'a'uwẽ norĩ hã to sina 're si'rã'õtõ, aibã hã dama 're potõ 'rata za'ra mono wa, dama ãsawi pese ne, 'Re ãhâimana u'âsi mono te te 're ã'azawi pese mono norĩ hã, hãiwa ãma sisi ui'ére ré 're ãhâimana za'ra mono norĩ hã. Tamomo ma tô ãtẽme 're ãrob'umhutu za'ra wa'aba mo, dahãimanazém na ã'uwaibaba si te te 're ãda'awaihu'u mono zéb zarina, dama rowairébé'wai u hã. Duré ti'ai ãma ré ãwẽ si te te 're ãmanharĩ za'ra mono norĩ hã 're ãhâimana za'ra mono zéb u, ma tô duré 're ãrob'umhutu za'ra wa'aba mo, 'Re ãhâimana u'âsi mono te te tãma 're ãwẽ za'ra mono zéb zarina si, rowẽ uptabi na oto 're ãhâimana za'ra mono norĩ u hã. ²⁴ Zezusihi u ma tô duré 're ãrob'umhutu za'ra wa'aba mo. Ta hã te oto 'Re ãhâimana u'âsi mono te te dama ãropisutuzép té hã te te wa'ãma 're ab'madã'ã u'âsi. Duréihã Ca'ĩ hã tino te te wĩrĩ wa, ãwapru hã tiwi pu'u wamhã, 'Re ãhâimana u'âsi mono te te ã'ruiwa'ãbãzé, te wasu'u, Abéhé wapru hã. Tanei õ di, Zezusihi wapru hã. Dazada dá'ã wa, ãwapru hã tiwi pu'u wamhã, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã dawasédé te te dama 're ã'apari mono zé, te wasu'u, Zezusihi wapru hã.

²⁵ Taha wa, te za 're asi'madã'ã pese za'ra wa'aba mo, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã te te aima 're rowasu'u za'ra wa'aba mono wamhã, tiwi 're asipo're nhitob za'ra wa'aba mono tõ da. Duréihã Sina'i na êtê 'rãihã nhisi ãma, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã ti'ai u te te we dama rowasu'u wamhã, ãsimiroti wapari'õ'wa norĩ hã wairébé õ di, te te ãdahã za'ra zé wi hã. Wa norĩ hã bété. E 'Re ãhâimana u'âsi mono hã hãiwa hawi te te wei wama 're aroti wẽ mono nherẽ, tiwi 're wasipizari za'ra mono wamhã, e ãsimihãzé wi wasi'uihã na 're wawairébé mono da bã, wa za wanhimipari ãna 're wanomro u'âsi bété. ²⁶ Duréihã 'Re ãhâimana u'âsi mono hã Sina'i na êtê 'rãihã nhisi ãma te te dama roti wamhã, ma tô ti'a hã sã'sã'ã. Tane nherẽ, taha za'u hã ma tô oto dama ropisutu, ãne: "Ti'a hã niwapsi wa za duré sã'sã'ã, ãrẽme ma. Tawamhã, ti'a si te sã'sã'ã õ di za oto. Hãiwa nhirõtõ zama, wa za ãsu sã'sã'ã, nimahã na hã." ãne 'Re ãhâimana u'âsi mono te te dama ãropisutuzép tém na rob'ui'ére hã. ²⁷ E marĩ te tawamhã wama wasu'u za'ra ãmreme hã, "ãrẽme ma" na hã. Uburé marĩ hã ti'ai ãma, 'Re ãhâimana u'âsi mono nhimipodo hã nimahã na te te sã'sã'ã za'ra wa, za ãsi'utõrĩ mono zé, te wama wasu'u za'ra. Tawamhã taha

nhowa're're, te za ĩwē uptabi hã da te oto ĩsãã'ã waihu'u'õ hã 're hâimana u'âsi za'ra hâiwa ãma, ĩsi'utõrĩ waihu'u'õ hã.

²⁸ 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã 'rãwi te te 're wa'ab'madã'ã mono da, ĩ'rata 're ĩwahâimana u'âsi za'ra mono zéb da hã, ma tô te te wama 're apisutu, da te wawi ãma ĩ'ai'uté waihu'u za'ra õ hã. Taha wa, wa za 'Re ĩhâimana u'âsi mono ãma 're wawata u'âsi za'ra, sõpru wa. Te te sima 're ĩwa'awē mono zéb zarina, wa za ãma 're wawata u'âsi za'ra, wa te wasiwi 're wazéb za'ra mono sina, wama 're toi u'âsi mono da. ²⁹ 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã Wanhib'apito za'ra hã ĩpo're'õ norĩ hã te te uprosi waihu'u pese di, unhama ro'o za'ëtē na marĩ hã 're ĩsi'unhama pese mono ne hã. Taha wa, wa za tô wa norĩ hã ĩmreme hã wa te 're wapari u'âsi za'ra, Wanhib'apito nhimiroti hã.

13

'Re ĩhâimana u'âsi mono hã dama 're ĩtoi mono zé wasu'u

¹ Cristuhu ãma si oto 're asisãnawã za'ra wa'aba mono wa, te za a norĩ wa'wa hã õne u'âsi 're asisawi pese za'ra wa'aba mo oto. ² Darob amoi hawi atēme 're dasihutu za'ra wa'aba mono wamhã, asõrõwa u, te za duré 're ĩda'mazasi wē za'ra wa'aba mo. Ni'wam norĩ hã tinhorõwa u te te 're da'mazasi wē za'ra mono wamhã, hâiwa ãma 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma romhuri'wa norĩ hã ma tô te te 're 'mazasi wē za'ra, tãma sa'rese za'ra õ nherē, hâiwa ãma romhuri'wa norĩ hã. ³ Duré wasiré ĩsazei'wa norĩ ãma te za 're aipo're pu'u u'âsi za'ra wa'aba mo, dazazéb 're, 're ĩsimasa mono norĩ ãma hã, ta norĩ hã asiwi 're pawaptob za'ra wa'aba mono da. Dazazéb 're, ta norĩ siré 're aimasa wa'aba mono ne, te za ãma 're aipo're pu'u u'âsi za'ra wa'aba mo. Duré marĩ na te te 're ĩrobzépata za'ra mono norĩ ãma zama, te za duré 're aipo're pu'u u'âsi za'ra wa'aba mo, ta norĩ siré 're ĩrobzépata za'ra wa'aba mono ne.

⁴ Damro ré norĩ hâimanazé hã te za 're ĩwazé pese za'ra wa'aba mo, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, pire uptabi wa. Aimro si te za asima 're ĩ'madã'ã u'âsi za'ra wa'aba mo. E marĩ wa. Ni'wam norĩ hã tihâiba na tiwasédé hã te te 're 'manharĩ za'ra mono wamhã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te za ta norĩ hã te te 're hã za'ra. Duré ni'wam norĩ hã mro ré nherē, ĩmro'õ na 're sipsaihuri za'ra mono wamhã, te za ta norĩ hã duré te te 're hã za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã.

⁵ Rob'uiprazép si, asima 're sawi za'ra wa'aba mono õ di za. Asibro hã aima 're ĩhâimana za'ra wa'aba mono nhipai u, marĩ zõ 're rob'ruiwapari zahu za'ra wa'aba mono õ di za. Duréihã 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ma tô ãne dama sina ropisutu: "Niwamhã asiti za'ra wa'aba 're ĩhâimana mono õ di za. Duré te airēme waihu'u za'ra wa'aba õ di za." Æne te te dama sina ĩropisutuzém na rob'ui'ére hã, ĩbaihã na hã. ⁶ Taha wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã wa te wasina 're ĩ'umnhasi za'ra

mono zéb zarina, wa za ãne wa te wasima 're nharĩ za'ra, duréhã apito Dawi hã te te sima ãnharĩ ne, ãne:

“Danhib'apito uptabi hã te te 're ãpawaptob u'âsi. Taha wa, ãsina 're ãpahi mono õ di, wa hã.

Ãne wamhã, e niha da te ãma rob'manharĩ da bâ.”

Ãne duréhã Dawi hã 'rãwi te te sima ãnharĩ ne, wa za duré wa norĩ hã wa te wasima 're nharĩ za'ra, ãsine.

⁷ Ma'ãpé ãma asipo're pu'u za'ra wa'aba, 'Re ãhãimana u'âsi mono zadawa wasu'u na ãsãna'rata hawi te te ãma aima 're ãrowasu'u za'ra wa'aba mono norĩ ãma hã, ai'madã'ã'wa za'ra wa'aba norĩ ãma hã. Ta norĩ 're ãhãimana za'ra mono zém na, duré 're ãdã'ã za'ra mono zém na zama, te za ãma 're asipo're pu'u u'âsi za'ra wa'aba mo. Ta norĩ hã 'Re ãhãimana u'âsi mono si te te sina 're ã'umnhasi za'ra mono ne, te za duré a norĩ wa'wa hã ãsine asina 're ã'umnhasi za'ra wa'aba mo, 'Re ãhãimana u'âsi mono hã. ⁸ Zezu Cristu hã tihãimanazém na hã te te ãma 're saprĩ waihu'u mono õ di. Õne u'âsi te tô misi haré ãma 're hãimana u'âsi, bãtã sidãpãsi. ⁹ Cristuhu wasu'u wẽ upana, danhimiroti aimawi na da'ãma 're sasõmri za'ra wa'aba mono õ di za, senã'õ na da te dasima 're ãrowasu'u za'ra mono na hã. 'Re ãhãimana u'âsi mono hã tinhoprubzéb zarina, ãwẽ uptabi hã te te wama 're ã'apisutu mono na si, wa za wapẽ'ẽ 're ãma 're wanhiptete za'ra. Taha si wa norĩ hã wama ãwẽ uptabi za'ra hã. Dasa hã da te dasiwi 're ãsawi za'ra mono na roti hã da te 're ã'madã'ã za'ra mono na, ãma 're danhiptete waihu'u za'ra mono õ di, dapẽ'ẽ remhã. Mare di. E marĩ wa. Taré wa, dasa hã. Taha na ãma 're dasipawapto waihu'u za'ra mono õ di tô, dasa da te dasiwi 're ãsawi za'ra mono na roti na hã.

¹⁰ Duréhã 'Re ãhãimana u'âsi mono ma, da'ãma romhuri'wa norĩ hã, sasedoti norĩ hã dawasété parizéb da, danhimizama te te tãma 're simroi mono wamhã, ta norĩ hã ãnhi na hã 're saihuri waihu'u mono õ di. Tane duré, ni'wam norĩ hã danhimizama wapru na 'Re ãhãimana u'âsi mono hã dawasédé hã zahadu te te dama ãma 're apari mono newa, te za Cristu hã sada ãdã'ã za'ra zé hã ta norĩ hã te te 're simini za'ra. Wa norĩ si Cristuhu zazei'wa norĩ si, wa za wa te wasina ãma 're uwaimrami za'ra, wazada ãdã'ã za'ra zém na hã. ¹¹ Sasedoti norĩ nhib'apito, tisiré norĩ ma ãpire uptabi si wahub sidãpãsi ma tô danhimizama wapru rí ãtème 're sisisi, 'ri 're wa'wa u, 'Re ãhãimana u'âsi mono, ãwa 're ãsãmra mono zéb u hã. Dawasété parizéb da, ma tô ta norĩ hã tãma ãma 're sõprub za'ra, 'Re ãhãimana u'âsi mono ma. Tane nherẽ, ma tô romhá na danhimizama hãiba hã da te 're zata pese za'ra, danhimizahãri sidãpãsi 'ri hã da te dasima 're ãsõré za'ra mono zém nhiti. ¹² ãne wa, ma tô duré Zezusi hã 'ri 'wawi wa'razém nhiti dãrã, te te ãrobzépata za'ëté zarina, tiwapru na taha si te te oto 're da'a'upsõi mono da, dawasété hawi. ¹³ Taha

wa, wa za oto wa norĩ hã Zezusihi u si dawĩ 're wawairébé, taha si tô sena te te 're wa'anho'reptui mono da. Taha wa, wa za tô, 're ĩdanomro 'rata mono zé hã, wa te 're rême pese za'ra. Zezusi hã wazada dâ'â wa, da te dasiwi ĩ'ruiwapari ne, da te 're wa'ruiwapari za'ra mono da nherê, wa za tô ĩtême 're wawairébé, 're ĩwanomro 'rata mono zém hawi, Zezusihi u hã. ¹⁴ Āme ti'ai āma 'ri nho'u hã 're ĩ'maihâimana u'âsi mono hã wama 're 'maihâimana mono õ di, āma 're ĩwahâimana u'âsi za'ra mono zéb da hã. Robaba uptabi di. Hâiwa āma 'ri nho'õmo zô si, wa za wasima 're wanhopré u'âsi, za tame wama 're ĩhâimana u'âsi za'ra mono zô si. ¹⁵ Taha wa, Zezusi hã wazada ĩdâ'âzéb zarina, wa za 'Re ĩhâimana u'âsi mono āma 're wawata u'âsi za'ra, taha si wama 're toi u'âsi za'ra mono da. Duréhã danhimizama na duré dasa na 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, 're danhoprub za'ra mono wa, dama 're ĩtoi mono ne, wa za āma 're wawata u'âsi za'ra, wama 're toi u'âsi mono da. 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã wa te wasina 're ĩ'umnhasi za'ra mono zém na sô'awi dama 're ĩwasiwasu'u za'ra mono na zama, wa za tãma āma 're wanhoprub za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma hã. ¹⁶ Marĩ ĩwê hã 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono da dama, duré 're ĩdapawaptob za'ra wa'aba mono zém na hã, āma 're aipo're simrami za'ra wa'aba mono õ di za. Taha na zama te duré tãma 're asõprub za'ra wa'aba mo, taha na aima 're toi u'âsi za'ra wa'aba mono wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã.

¹⁷ Asiré ĩsazei'wa 'madâ'â'wa norĩ nhimiroti hã te za 're ĩwapari pese za'ra wa'aba mo. Te te aima 're ĩroti za'ra wa'aba mono zéb zarina, te za marĩ hã 're ĩ'manharĩ za'ra wa'aba mo. Ta norĩ hã niwapsi te za 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma siwasu'u za'ra, te te ai'āma 're ĩromhuri za'ra wa'aba mono zém na hã. Taha wa, te ta norĩ hã ai'āma 're hâtâ'â u'âsi za'ra wa'wa, te te 're ĩ'ai'madâ'â za'ra wa'aba mono zém na hã, Cristuhu zazei'wa 're ĩhâimana za'ra mono zém na si 're anomro aba mono da. Ta norĩ nhimiroti hã 're wapari pese za'ra wa'aba mono wamhã, to sina te za tô ta norĩ hã te te ai'āma 're romhuri za'ra wa'wa. Tane nherê, 're wapari za'ra wa'aba mono õ wamhã, robzei āna te za te te 're romhuri za'ra. Āne wamhã, te te 're aipawapto waihu'u za'ra wa'aba mono õ di za, ta norĩ hã.

¹⁸ Ma'āpé, wa'āma 're aimreme zusi u'âsi aba mono za, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma. 'Re ĩwanomro wê mono da si, wa tô wa norĩ hã wa te wasima 're wê u'âsi za'ra. Taha wa, marĩ na 're ĩwahâimana wasété za'ra mono zém na hã 'râwi wapê'ê na 're wasisāmri za'ra mono õ di oto, wama 're hâimana za'ra mono õ wa. ¹⁹ Taha wa, wa duré wa hã ĩsima aiwê uptabi za'ra wa'wa, ĩ'āma zama 're aimreme zusi aba mono da, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te āma ĩzatõrĩ su'u da, atême za'ra wa'aba, te asabu za'ra wa'aba hã.

²⁰⁻²¹ Wanhib'apito Zezusi hã wazada ĩdâ'âzéb zarina, te

oto pone'ërebâ 'madâ'â'wa ne, wama 're hâimana za'ra, wa'madâ'â'wa ïwë uptabi na hã. Wazada ïdâ'âzéb zarina, ma tô 'Re ïhâimana u'âsi mono hã taha na dama ropisutu té, ãma 're dahâimana u'âsi za'ra mono da oto, taha ãma si. Zezusi hã dâ'â nherë, ma tô ïmama hã apâ hâiwa'utu.

'Re ïhâimana u'âsi mono hã dama rowë pisutu'wa hã, ïwë si te te aima 're sômri za'ra wa'aba mono da, wa taha na si te ai'ãma 're umnhasi za'ra wa'wa, taha zarina uburé marï hã te te aima 're ïwë za'ra wa'aba mono zéb zarina si, tãma ãma asina 're uwaimrami za'ra wa'aba mono da. Duré Zezu Cristuhu waihu'u pese na te te 're wa'apawapto mono da, wa duré taha na si te ai'ãma 're umnhasi za'ra wa'wa, ïwë si wa te oto tãma 're 'manharï za'ra mono wa, wa'ãma 're toi u'âsi mono da, 'Re ïhâimana u'âsi mono hã.

Taha wa, Zezu Cristuhu ãma si ãma 're wawata u'âsi za'ra wa'aba mono za. Tane tô.

Rowasu'u 'rãsutuzé wasu'u

²² ïsisãnawã norï, ã te aima ãma ïroti za'ra wa'aba zém na, ma'ãpé aiwaimri ãma rosa'rata pese za'ra wa'aba za. Taha da, wa tô ïmreme 'rutu na ãma aima rowasu'u za'ra wa'wa, ã ïnhimi'ui'ééré na hã. ²³ Wasisãnawã Timotiu hã ma tô dazazém hawi watobro, da te tãma ïrob'ruzéb zarina. ãne hã waihu'u za'ra wa'aba da, wa tô ïsima aiwë za'ra wa'wa. Tawamhã, ta hã we ïtême wisi su'u wamhã, ãme ïnhamra ré, te te ïnhiza wamhã, te za ãma ïsiré mo, atême za'ra wa'aba, taha zama te te duré asabu za'ra wa'aba da, ïsiré.

²⁴ Ma'ãpé uburé ai'madâ'â za'ra wa'aba 'wa norï hã wama sawi za'ra wa'aba za. Uburé 'Re ïhâimana u'âsi mono nhib'a'uwë, tame 're ïhâimana za'ra mono norï zama, wama sawi za'ra wa'aba za duré.

Itaria na danhipti'a nho'õmo nhisi hawi 're ïwairébé mono norï zama te ãma asawi za'ra wa'wa duré, ïsazei'wa norï, siré 're ïsi'ubumroi mono norï hã.

²⁵ 'Re ïhâimana u'âsi mono ma, wa ai'ãma 're ïmreme u'âsi za'ra wa'wa, ïsimizawizé hã aima 're hâimana u'âsi za'ra wa'aba mono da.

Ti'adu Daro mono bâ ãsazei'wa norĩ ma, Ti'adu te te ĩrob'ui'éérézé Ībaihâ wasu'uzé

Ā ĩbaihâ na rob'ui'ééré'wa hã Ti'adu na ĩsisi hã. Zezusihi no, ta hã (Marcusi 6.3). Atusi 21.18 āma hã ma tō Ti'adu hã wasu'u, āne: Zeruzarē āma ĩsazei'wa norĩ 'madâ'â'wa. Ta hã ma tō 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhib'a'u'wē norĩ ma rob'ui'ééré hã tisō, da te āma 're rob'manharĩ wasété za'ra mono wa, daro mono bâ te te ĩropéi mono norĩ ma hã. Ti'adu hã ma tō Wamama zazei'wa norĩ ma waihu'u za'ra, Zezusi hã te te sina 're ĩ'umnhasi za'ra mono zém na taré dama 're siwasu'u za'ra mono tō da, ĩsarina si 're hâimana za'ra mono ō nherē. Nĩ'wam norĩ hã sena na Zezusi hã te te sina 're umnhasi pese za'ra mono wamhã, ĩsiré u'âsi te za 're hâimana wē u'âsi za'ra.

Marĩ ahâ na dazada 're ĩhâimana za'ra mono zém na rowasu'u

¹ Wa hã Ti'adu, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma romhuri'wa, duré Wanhib'apito Zezu Cristuhu ma romhuri'wa, wa 're mo. Uburé 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhib'a'u'wē norĩ, daro mono bâ 're aihâimana za'ra wa'aba mono norĩ hã, wa za ĩnhimi'ui'ééré na āma asawi za'ra wa'wa.

² ĩsisānawã norĩ, marĩ hã ahâ na asada 're hâimana za'ra wa'aba mono nherē, te za atoi u'âsi 're anomro aba mo. ³ E marĩ wa, wa āne aima waihu'u za'ra wa'wa. 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ro'wa'rudu hã te te aima 're ba'a za'ra wa'aba mono ō nherē, te za ĩsimipawaptobzém na asina 're ĩ'madâ'â u'âsi za'ra wa'aba mo. Tawamhã, te za asiptetezé hã asima 're ĩsa'ētē za'ra wa'aba mo, Wanhib'apito āma si 're ĩ'aihâimana za'ra wa'aba mono zéb da hã. ⁴ Tawamhã wē uptabi di za, 're aihâimana za'ra wa'aba mono zé hã. ⁵ 'Re ĩhâimana u'âsi mono hawi, dahâimanazém na rowaihu'u ré 're aihâimana za'ra wa'aba mono ō wamhã, te za asima tiwi 're ĩrowaptērē za'ra wa'aba mo. Ta hã sōpru uptabi di. Duré uburé dama marĩ wē nhomri'wa. Āne wa, tiwi 're ĩrowaptērē za'ra wa'aba mono zéb uwaibaba, te za te te aima 're sōmri za'ra wa'wa, dahâimanazém na rowaihu ĩwē uptabi hã. ⁶ 'Re ĩhâimana u'âsi mono umnhasi sina, te za tiwi 're ĩrowaptērē za'ra wa'aba mo, 'rãwi āma 're asiwawã za'ra wa'aba mono āna. ĩsimipawaptobzém na, 'rãwi āma 're asiwawã za'ra wa'aba mono wamhã, misi asimirosa'rata 'wa aima 're hâimana za'ra wa'aba mono ō di za. Tawamhã rowa'u āsisasi te te āma 're ĩ'a'ube mono ne, te za 're aihâimana za'ra wa'aba mo. ⁷⁻⁸ Āne wamhã, misi asimirosa'rata 'wa aima 're hâimana

za'ra wa'aba mono õ wamhã, duré asiptete sina âma 're aihâimana za'ra wa'aba mono õ wamhã, Wanhib'apito hawi dahâimanazém na rowaihu'uzéb zô, 're asimipari za'ra wa'aba mono õ di za.

⁹ Wasiré ĩsazei'wa norĩ hã simarĩ õ nherë, Wanhib'apito zazei'wai wa, te za tipë'ë na 're toi u'âsi za'ra. ¹⁰ Wasiré ĩsazei'wa norĩ hã sibro pese wë te, tipë'ë na 're to za'ra mono õ di za. Wanhib'apito zazei'wa 're nomro mono wa, te za tipë'ë na si 're toi u'âsi za'ra. Sibro pese nherë, te za, rom na romnhirãrã ne, dawĩ 're hãiba simani za'ra oto. ¹¹ Bãdã hã 'rãĩ watobro wamhã, rowa'ro uptabi wa, te za rob're hã dawĩ 're 'ré za'ra. ĩsirãrã zama te za ti'a'a, ti'ai u. Tawamhã dama 'madã'ã ze nherë, tâibã za oto ĩsirãrã hã. Tane ĩsibro pese norĩ hã rob're 're ĩsi'utõrĩ su'u za'ra mono ne, tinhimromhuri te te 're 'madã'ã za'ra mono zawéré ré, te za 're dã'ã za'ra.

¹² Wa za duré âne aima waihu'u za'ra wa'wa. Marĩ ahã na dazada 're hâimana za'ra mono wamhã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ro'wa'rudu hã te te dama 're ba'a za'ra mono õ nherë, te za danhiptete sina âma 're dahâimana u'âsi za'ra. Âne wamhã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te za âne na da'awaihu'u. Tawamhã ĩsawi pese 'wa 're dahâimana za'ra mono wa, te za tãma wa'ãbã za'ra oto, rowë uptabi na, ĩ'rata 're ĩdahâimana u'âsi za'ra mono zém na, te te dama ĩropisutuzéb zarina. Tawamhã dama 're rowë uptabi za'ra mono di za.

Marĩ zarina dawasédé hã da te 're ĩ'manharĩ za'ra mono zé wasu'u

¹³ Āté ni'wam norĩ hã te za 'rãwi sina rosa'rata wasété za'ra, tiwasédé hã te te ĩ'manharĩ za'ra da hã. Âne wamhã, 'rãwi te te sima 're rosa'rata za'ra mono õ di za: "Re ĩhâimana u'âsi mono hã ma tō ĩnhimirosa'rada hã ĩma tisō, ĩwasédé te ĩ'manharĩ da hã." Âne te te sima 're rosa'rata za'ra mono õ di za. E marĩ wa. 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te sina 're rosa'rata mono õ di, tiwasédé te te 're ab'manharĩ mono da, marĩ wasété na. Duré dawasédé hã da te 're ĩ'manharĩ za'ra mono da hã, te te dama 're rosa'rata mono õ di. ¹⁴ Āté marĩ ĩwasété na te za da te dasima 're rosa'rata za'ra, dawasédé hã da te ĩ'manharĩ za'ra da hã, âma dama 're robze za'ra mono da newa. ¹⁵ Tawamhã dawasété na da te dasima âma 're rosa'rata wasété za'ra mono wamhã, dawasédé hã dasi'uihã na te za da te 're 'manharĩ za'ra. Tawamhã õne u'âsi 're danomro mono wamhã, te za 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhiti 're dahâimana u'âsi za'ra, rowë ĩsi'utõrĩ'õ nhiti.

¹⁶ ĩsisãnawã norĩ, ĩma asawi pese za'ra wa'aba norĩ hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono wasu'uwë na âma 're upa za'ra wa'aba mono õ di za, asimirosa'rata na. ¹⁷ 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã hãiwa na rob'uiwë'wa 'manharĩ'wa hã, hãiwa hawi ma tō marĩ ĩwë na uburé we dama 're sõpru, ĩwë uptabi na si. Ta hã

tihâimanazém na te te saprĩ ò di. Òne u'â, te hâimana wê u'âsi 're hâimana. ¹⁸ Te te sima 're ìda'awê mono zéb uwaibaba, ma tô timreme na te te 're wa'apoto té, wapê'ê 're, uburé ìsimipoto norĩ nhipai u, ìsib'a'uwê tâma 're wahâimana za'ra mono da oto. Ma tô tô sena na timreme na te te 're wa'apoto té, wapê'ê 'remhã.

'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiroti 'madâ'â pese 'wa, 're ìhâimana za'ra mono zé wasu'u

¹⁹ Ìsisânawã norĩ, ìma asawi pese za'ra wa'aba norĩ hã, ãne wa za duré aima waihu'u za'ra wa'wa, ãma 're ì'asipo're pu'u u'âsi za'ra wa'aba mono zéb da hã. Ari'iwi te za a'â 're ìdawapari za'ra wa'aba mo, aiwara sina aimreme hã 're sani za'ra wa'aba mono tō da, duré dazada 're asahi za'ra wa'aba mono tō da. ²⁰ Dahâimana zahi sina 're dahâimana za'ra mono wamhã, e te za 'Re ìhâimana u'âsi mono hã te te 're da'awêsãmri. Mare di. Taha na te te 're da'awêsãmri mono ò di za. ²¹ Taha wa, asima 're aihâimana wasété za'ra wa'aba mono zé hã, duré uburé marĩ hã 're ì'manharĩ wasété za'ra wa'aba mono zéb zama, te za 're ìrême pese za'ra wa'aba mo. 'Re ìhâimana u'âsi mono ma, te za aiwapu na tâma 're asi'madâ'â za'ra wa'aba mo, ìsimiroti hã 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono da. Ta hã ma tô tinhimiroti hã te te aima 're sōmri za'ra wa'wa, 'rãwi aipê'ê 're, aima 're hâimana u'âsi za'ra wa'aba mono da. Ta hã simiroti waihu'u pese di, 're aihâimana wasété za'ra wa'aba mono hawi, te te 're asō'reptu za'ra wa'aba mono zéb da hã.

²² Taré ìsimiroti hã aipo're na 're wapari za'ra wa'aba mono ò di za, ìmreme wapari pese 'wa na, taré 'rãwi asima 're asadawa nhipese za'ra wa'aba mono tō da. Tô sena te za ìsimiroti hã 're ì'madâ'â za'ra wa'aba mo. ²³⁻²⁴ Áté aibã hã rob'madâ'ázém na te za si'madã. Tawamhã si'madã'â pari, morĩ wamhã, awa'awi te za sina po're ha'ã. Tane, 'Re ìhâimana u'âsi mono mreme hã dapo're na da te 're wapari za'ra mono nherê, da te 're 'madã'â za'ra mono ò wamhã, awa'awi te za ãma 're dapo're simrami za'ra. ²⁵ 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiroti hã wê uptabi di. Ta hã wapawapto'wa da, te wama 're hâimana, wawasédé, wa te 're ìrême pese za'ra mono zéb da hã. Tawamhã ìsimiroti na da te 're rosa'rata pese za'ra mono wamhã, duré òne u'âsi ãma 're dahâimana za'ra mono wamhã, taré ìmreme wapari'wa 're danomro mono ò di za. Tô sena ìmreme wapari pese 'wa, te za oto 're danomro. Taha zarina rowê u'âsi te za ãma 're dahâimana za'ra.

²⁶ Áté ni'wam norĩ hã te za taré te te sina 're rosa'rata za'ra, 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiroti 'madã'â'wa na, tô sena newa. Tane nherê, áté 'rãwi 're si'uwati za'ra mono ò di za, 're mreme wasété tō za'ra mono da. ãne wamhã, tô sena 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiroti 'madã'â'wa na 're hâimana za'ra

mono õ di za. Taré te za tinhimirosa'rata na 'râwi sima 're sadawa nhipese za'ra. ²⁷ ãne 're hâimana za'ra mono õ di za, 'Re ãhâimana u'âsi mono nhimiroti 'madâ'â pese 'wa norĩ hã. ãne te za 're hâimana za'ra. ãmama'õ norĩ hã duré ãna'õ norĩ hã te za te 're pawaptob za'ra. Pi'õi mrotõ norĩ zama te za te 're pawaptob za'ra, ropire hã tâma 're hâimana za'ra mono wamhã. Tihâimanazém na te za duré 're sipibu pese za'ra, Wanhib'apito zazei'õ'wa norĩ nhimirosa'rata zarina 're hâimana wasété za'ra mono tõ da. ãne wamhã, te za Wamama hã te te 're da'awaihu'u, tõ sena ãsimiroti 'madâ'â pese 'wa na hã.

2

Aiwapsi danhimizawizém na 're ãdahâimana za'ra mono zém na rowasu'u

¹ ãsisânawã norĩ, ãne wa za duré aima waihu'u za'ra wa'wa. Wanhib'apito Zezu Cristu hã rowa'a za'ëtê ré, te 're hâimana u'âsi, wẽ uptabi na. Tawamhã ãsazei'wa 're aihâimana za'ra wa'aba mono nherẽ, dahâiba 'madâ'â zarina asiwi 're daba'a za'ra wa'aba mono õ di za, asimizawizém na. ² ãté aibã ãsibro pe hã te za ãzé asi'rã'õtõ aba ré, ëtê'ubuzi pré oru 'manharĩ na siptõmo hi wasisi ré, duré uza wẽ ré zama. ãté aibã hã te za duré ãzé ãsimarĩ'õ hã, uza wasété ré. ³ Tawamhã ãté ã'uza wẽ ré ma, te za tâma ãnharĩ 'wa: "ãhãta wedeza ãwẽ. ãme asãmra." Taha pari, te za duré ãsimarĩ'õ ma ãnharĩ 'wa: "Hãiwim haré asa na." Niha wamhã, "ãpapara asãmra, ti'ai wa." ⁴ ãne dama 're nharĩ za'ra wa'aba mono wamhã, aiwab õ di, 're ãdazawi za'ra wa'aba mono zé hã. Asimirosa'rata wasété zarina, te za asiwi 're ãdahâiba ba'a za'ra wa'aba mo, asimizawizéb õ na.

⁵ ãsisânawã norĩ, ãma asawi pese za'ra wa'aba norĩ hã, ma'ãpé ãwapari pese za'ra wa'aba. Ti'ai ãma, ãté simarĩ ãna te za 're hâimana za'ra, 'Re ãhâimana u'âsi mono zawi pese 'wa norĩ hã. Tane nherẽ, Wanhib'apito zazei'wa 're hâimana za'ra mono wa, ma tõ ta norĩ hã pisutu za'ra, uburé marĩ ãwẽ ré, 're hâimana za'ra mono da, tâma 're ãsõprub za'ra mono zéb zarina. Ma tõ duré tâma pisutu za'ra, rowẽ uptabi na ãrata 're hâimana u'âsi za'ra mono da, 're ãsãmra mono zéb ãma, te te tâma ãropisutu za'ra zéb zarina. ⁶ Tane nherẽ, ma tõ a norĩ wa'wa hã ãsibrob'õ norĩ hã 're ãhãiba wẽ'õ za'ra wa'aba mo. Ma'ãpé rosa'rata za'ra wa'aba. E 'wam norĩ hã ma tõ te te aima 're rob'manharĩ wasété za'ra wa'wa, aipawa'ãbã za'ra wa'aba na hã. Duré e 'wam norĩ hã ma tõ datême te te 're asimroi wa'wa, da'ãma rowairébé'wa norĩ u, ãpipa na te te ai'ãma 're rowairébé za'ra wa'aba mono da. ãsibro pese norĩ si, ma tõ ãne na te te aima 're rob'manharĩ wasété za'ra wa'wa. ⁷ Ta norĩ si

ma tô Asib'apito za'ra wa'wa hã te te 're sisi wasété za'ra, wẽ uptabi nherẽ, Cristu hã.

⁸ Ībahã na te tihãiba, Danhib'apito uptabi nhimiroti hã 'Re ĩhãimana u'âsi mono nhimiroti hã. Īsimiroti hã ãne: “Dahãiba mono bâ te za 're ĩdazawi pese za'ra wa'aba mo. Taha zarina marĩ ĩwẽ zô, asima 're asôpré wa'aba mono ne, te za duré uburé ĩwẽ zô dama zama 're asôpré wa'aba mo.” ãne ãma ĩrob'ui'ééré hã, ĩbahã na hã. Tawamhã ĩsimiroti hã 're 'madâ'â pese za'ra wa'aba mono wamhã, wẽ di. ⁹ Tane nherẽ, asimizawizém na asiwi 're daba'a za'ra wa'aba mono wamhã, te za aiwasété na 're aihãimana za'ra wa'aba mo. Taha wa, Wamama nhimiroti hã asimizawizém na hã ãma tâma 're uwaimrami pese za'ra wa'aba mono õ di. ¹⁰ Áté ni'wa hã Wamama nhimiroti, Mozésihi ma te te ĩ'awaihu hã, te za misi ãma tizaihã. ãne wa, te za 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã ĩwasédé hã ãma sa'ra, ĩsimiroti mono bâ te te 're 'madâ'â pese mono õ wa. ¹¹ Ta hã ma tô ãne dama roti aré: “Aimro na asiwi 're asipsaihuri za'ra wa'aba mono õ di za.” Ma tô duré dama roti: “Re danhimroi wa'aba mono õ di za.” ãne ĩsimiroti hã. Tane nherẽ, aimro na asiwi 're asipsaihuri za'ra wa'aba mono õ nherẽ, 're danhimroi wa'aba mono wamhã, aiwasété na te za 're aihãimana za'ra wa'aba mo, Wamama nhimiroti hã 're 'madâ'â pese za'ra wa'aba mono õ wa. ¹² ĩsimiroti hã wapawapto'wa da, te wama 're hãimana za'ra, wawasédé hã wa te 're ĩrẽme pese za'ra mono zéb da hã. Nimahã na te za wahãimanazém na te te 're wa'awaihu'u Wamama hã, ĩsimiroti 'madâ'â pese 'wa na. ãne wa, wa za wamreme wẽ na si wasima wa te 're rowasu'u u'âsi za'ra. Duré wahãimanazé ĩwẽ na si, wa za dama 're wahãimana u'âsi za'ra. ¹³ Nimahã bâta na dahãimanazém na te te da'awaihu'u wapsi, da'ãma 're ĩpê'ézé za'ra mono õ norĩ ãma, pẽ'ézé õ di za, 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã, ti'ab ré da'ãma 're ĩsiwamri za'ra mono õ norĩ ãma hã. Da'ãma 're ĩpê'ézé u'âsi za'ra mono norĩ ãma si, te za ãma 're pẽ'ézé za'ra.

Zezu Cristuhu zazei'wa na 're ĩdaswasu'u za'ra mono zé wasu'u

¹⁴ ĩsisãnawã norĩ, ãne wa za duré aima waihu'u za'ra wa'wa. Áté ni'wa hã te za taré dama 're siwasu'u, Zezu Cristuhu zazei'wa 're ĩmorĩ na, marĩ ĩwẽ na te te 're dapawapto mono õ nherẽ. Tawamhã, e te za sina uwaimra, tinho'reptuzé hã. Mare di. Te te sina uwaimrami õ di za. ¹⁵⁻¹⁶ Áté wasiré ĩsazei'wa norĩ wi, te za marĩ zô tiwi 're ro'wanhi'riti za'ra, ĩ'uzazéb zô, duré ĩsazéb zô, aibã norĩ wi, duré pi'õ norĩ wi. Tawamhã ãne tâma 're nharĩ za'ra wa'aba mono wamhã: “Ma'ãpé, rowẽ na si 're ai'ubumroi wa'aba mono, ai'uza wẽ ré si, duré asai wẽ na si,” ãne wamhã, marĩ zô dawi 're

ĩro'wanhi'rity za'ra mono zéb uwaibaba, dama āma 're uwaim-rami za'ra wa'aba mono õ wamhã, taré dama 're ĩnharĩ za'ra wa'aba mono zé hã za. Āne wamhã, e te za da te 're aiwēsãmri za'ra wa'wa. Mare di. ¹⁷ Tane, Zezu Cristuhu zazei'wa na dama 're dasiwasu'u za'ra mono nherē, marĩ ĩwē na te te 're dapawaptob za'ra mono õ wamhã, taré dama 're ĩdasiwasu'u za'ra mono zé hã.

¹⁸ Āté ni'wa hã te za āne dama siwasu'u: “Wa hã marĩ ĩwē na, wa tō te 're da'apawaptob u'âsi. A hã ma tō dama 're asiwasu'u mo, Zezu Cristuhu zazei'wa 're aimorĩ na.” Āté āne te za dama tinha, ni'wa hã. Tawamhã, wa hã wa aré asa tãma waihu'u, āne: “Ni'wa hã Zezu Cristuhu zazei'wa na dama 're siwasu'u mono nherē, ĩwē na te te 're da'apawapto mono õ wamhã, tō senai õ di, dama 're ĩsiwasu'u mono zé hã. Wa hã Zezu Cristuhu zazei'wa, wa 're mo. E niha te za āne wamhã, dasiwi ĩwaihu'u ni, tō sena na, ĩsazei'wa 're ĩmorĩ na. Marĩ ĩwē na te 're ĩda'apawapto mono zéb zarina si, te za dasiwi ĩwaihu'u ni, tō sena na dama 're ĩsiwasu'u mono na, Zezu Cristuhu zazei'wa 're ĩmorĩ na. ¹⁹ Misire uburé danhib'apito uptabi hã te 're sãmra. Āne na hã aima waihu'u pese di. Taha wasu'u na ma tō āma ĩsaze. Wa'uburé norĩ zama ma tō misire Danhib'apito uptabi wasu'u hã waihu'u za'ra. Taha wa, te pipa te, 're rērē'ē za'ra. ²⁰ E niha te rosa'rata āna 're aihâimana mo. Āté ni'wa hã te za dama 're siwasu'u, Zezu Cristuhu zazei'wa 're ĩmorĩ na. Tane nherē, marĩ ĩwē na te te 're da'apawapto mono õ wamhã, marĩ dai õ di za, dama 're ĩsiwasu'u mono zé hã. Ma'āpé, āne hã waihu'u. ²¹ Duré ma'āpé āma rosa'rata pese, wahi'rada Abra'āhã wasu'u na. E marĩ wa, ma tō 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã wahi'rada hã te te 're wēsãmri. Ti'ra Izati hã te te tiwi sawi āna, te aré tĩwĩ, êtē za'ra nhisiwi, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma ĩsõprubzéb da hã, te te ĩ'ruzéb zarina. Taha wa, ma tō wēsã. ²² Abra'ã hã ma tō mre me 'manha, te te sina 're umnhasi za'êtē mono wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te tãma ĩropisutuzém na, ĩsihudu hã ahâ da. ĩmreme hã te te ĩ'manharĩzéb zarina, wa tō āma waihu'u za'ra ni, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiropisutuzé hã tō sena te te sina 're ĩ'umnhasi mono zém na. ²³ Tō sena, Abra'āhã wasu'u na da te āma ĩrob'ui'ére hã. Āne āma ĩrob'ui'ére hã: ‘Abra'ã hã ma tō 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã, danhib'apito uptabi na waihu'u. Ma tō duré te te sina 're umnhasi za'êtē, 'Re ĩhâimana u'âsi mono, te te tãma ĩropisutuzém na. Taha wa, ma tō 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te 're wēsãmri, Abra'ã hã.’ Āne āma ĩrob'ui'ére hã. Duré, Abra'ã hã tãma sawi pese wa, ma tō sima sisi, tisiwadi uptabi na.” Āne wa aré asa tãma waihu'u. ²⁴ Taha wasu'u zarina, ma'āpé marĩ hã āma waihu'u za'ra wa'aba. Zezu Cristuhu zazei'wa na dama 're dasiwasu'u za'ra mono nherē, marĩ ĩwē na da te 're da'apawaptob za'ra mono õ wamhã, e te za

te te 're da'awēsāmri, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. Mare di. Wanhîb'apito zazei'wa 're danomro mono wamhã, te za marĩ ĩwē na da te 're dapawaptob za'ra. Tawapsi, te za 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te 're da'awēsāmri.

²⁵ Ra'abihi zama ma tō wēsã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ĩsimipawapto wē zém na. Ra'abi hã, pi'õ aré 're ĩhâimana wasété mono. Ta hã ma tō duréhã Izarazéhé nhihudu norĩ hã pawapto zahuré, wapsã'a'wa norĩ hã, pi'uriwi ti'ai wē zô robzabui'wa norĩ hã. Tinhorõwa u ma tō 'mazasi zahuré, tame sôtõ zahuré da, duré sa zahuré da. Bãdãdi amo na pi'uriwi apã datême neb zahuré da, ma tō duré pawapto zahuré. Taha wa, ma tō 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã wēsã pi'õ hã, aibã norĩ hã te te pawapto wē zahuré wa.

²⁶ Wa za duré aima romnhimiré'é za'ra wa'wa. Ni'wa hã dâ'â wamhã, oto ĩpē'êzani hã tâma hâimana õ wa, ĩhãiba hã si te za tihãiba. Tane ni'wa hã Zezu Cristuhu zazei'wa na dama 're siwasu'u mono nherê, marĩ ĩwē na dapawaptob ãna 're hâimana mono wamhã, dama 're ĩsiwasu'u mono zép si, te za taré 're hâimana.

3

Damreme wasété ãna 're ĩdahâimana za'ra mono zém na rowasu'u

¹ ĩsisãnawã norĩ, Wanhîb'apito zazei'wa norĩ ma rowahutu'wa da hã, áté ai'umro na si te za 're asirowahutu'wa za'ra wa'aba mo. E marĩ wa, wa ãne aima waihu'u za'ra wa'wa. Nimahã bãtã na te za wahâimanazém na wa'awaihu'u, Wanhîb'apito hã. Tawamhã wa norĩ hã dama rowahutu'wa nherê, marĩ, wa te 're ĩ'manharĩ wasété za'ra mono zém na, te za sa'êtê wama nharĩ za'ra, Wanhîb'apito hã, wasiré ĩsazei'wa norĩ nhipai u. ² Uburé wa norĩ hã wa za nimahã na wahâimanazém na upa za'ra ni. Ni'wa hã timreme na te te 're upai mono õ 'wa'ãhã, aré 're hâimana wē mono di. Tiwasédé hã te te 're 'manharĩ tõ mono da, 'rãwi sihâimanazéb uwati da hã, aré tâma waihu'u pese di. ³ Marĩ ĩsyryre na wa za aima ãma romnhimiré'é za'ra wa'wa. ĩsi'uwazi nhi'odo hã, wa za awaru zadai're 're, wa te 're sé, wa te wasima ĩwēzéb uwaibaba, wa te wata pi'ra da, awaru hã. ⁴ Uba're wasu'u na, te za duré ãma ĩrosa'rata za'ra wa'wa. Uba're hã sa'êtê nherê, te za rowa'u'u za'êne hã te te 're simro. Tawamhã, ĩwairîzé hã syryre nherê, te za taha na ĩ'mapra'wa hã te te 're pizari uba're hã, te te sima ĩwēzéb uwaibaba, wara da. ⁵ Tane danhoto hã syryre nherê, te za marĩ hã ĩhawi te te 're ropé. Wa za duré unhama ro'o wasu'u na aima ãma romnhimiré'é za'ra wa'wa, ĩsyryre na. Unhama ro hã syryre nherê, te te 're ropéi mono wamhã, te za marã za'êne hã 're sihõmo. ⁶ Tane danhoto hã unhama ro'o ne, te aiwa dama 're hâimana za'ra. Danhoto hawi, te za sipu'u pese na damreme wasédé hã te

te 're ropé. Ta hawi te za 'râwi 're dasiwasété za'ra. Unhama ro hã te za danhimarĩ hã te te dawĩ 're uprosi. Tane danhoto wasété na, te za dahâimana wẽ hã da te dasiwi 're uprosi za'ra. Ropipa hawimhã te za damreme wasédé hã te te dama ãma 're sãna'rata, wa'uburé hã. ⁷ A'uwẽ norĩ hã ti'ai ãma 're ãhâimana za'ra mono hã, siptete di, abaze norĩ da hã, duré si norĩ da hã, duré ti'ai baba di'i na 're ãnomro mono norĩ da hã, duré â na 're ãnomro mono norĩ da zama. ⁸ Tane nherẽ, ni'wa hã si'uinhã na 'râwi si'uwati waihu'u õ di, mreme wasété tõ da hã. Danhoto hã dama 're ãhâimana za'ra mono hã, ta hã ãwasédé. Wahi 'wa wa'u ne dapãrĩ'wa, damreme wasédé hã. ⁹ Wanhoto na wa za uburé Danhib'apito uptabi ãma 're wawata za'ra, Wamama ãma hã. Wa za duré wa te da'ãma 're wasété za'ra, wanhoto ãhãiba amo na, 'Re ãhâimana u'ãsi mono hã te te 're wa'apoto mono nherẽ, ãsine 're wanomro mono da. ¹⁰ Siwazari wazadawa hawip si, te wamreme hã 're wairébé, Wamama ãma 're ãwawata za'ra mono zém na hã, duré wa te da'ãma 're ãwasété za'ra mono zém na zama. ãsisãnawã norĩ, ãne aimreme hã 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono õ di za. ¹¹ Ma'ãpé â na duré rosa'rata za'ra wa'aba. E siwazari te â wẽ hã ub're hawi 're wairébé, â ãsei õ me hã. Mare di. ¹² Ma'ãpé duré rosa'rata za'ra wa'aba, rob'rã na. Azeitona 'rã hã e te za ti'rã, aimawi rowede na, pidera wede na. Mare di. Misi haré ãrã hã. E uwa 'ru u, te za podo ãrã amo hã, pidera na ãrã nhisi hã. Mare di. Taha wazari poto õ di. Tane duré â wẽ hã hâimana õ di, â warĩrĩ wazari. Duré siwazari ub're hawi 're wairébé mono õ di, â hã. Tane aimreme hã siwazari 're sani za'ra wa'aba mono õ di za.

'Re ãhâimana u'ãsi mono hawi dahâimanazém na rowaihu'u na rowasu'u

¹³ E 'wam norĩ hã te 'Re ãhâimana u'ãsi mono hawi dahâimanazém na rowaihu'u ré 're hâimana za'ra, asiré wa'aba hã ãsimirosa'rata za'ëne hã. ãne hã ni'wam norĩ hã asiré 're hâimana za'ra wa'aba mono wamhã, hâimana wẽ na te za 're hâimana za'ra. 'Râwi tiwẽ na sina 're wata za'ra mono õ di za. ãne wamhã, hãiwa hawi rowaihu'u ré 're ãnomro mono na, te za da te ãma 're waihu'u za'ra. ¹⁴⁻¹⁵ Tane nherẽ, aipẽ'ẽ 're marĩ na 're da'ruiwapari za'ra wa'aba mono wamhã, duré marĩ ãwẽ zô asima si 're asõpré wa'aba mono wamhã, hãiwa hawi dahâimanazém na rowaihu'u ré, 're aihâimana za'ra wa'aba mono õ di za. ãne wa, hãiwa hawi dahâimanazém na rowaihu'u ré 're anomro aba mono newa, 'râwi asina 're aiwata za'ra wa'aba mono õ di za, 'râwi asimirosa'rata na asima 're asadawa nhipese za'ra wa'aba mono tõ da. ãne 're dahâimana wasété za'ra mono wamhã, ãsazei'õ'wa nhimirosa'rata wasété zarina, duré Wa'uburé nhimirosa'rata zarina te za 're danomro. Hãiwa hawi, 'Re ãhâimana u'ãsi mono

nhimirosa'rata zarina 're danomro mono õ di. ¹⁶ Marĩ na da te 're da'ruiwapari za'ra mono wamhã, duré marĩ ïwē zô dasima si 're danhopré mono wamhã, rowē hã dama 're hâimana za'ra mono õ di za. Te za dasiwi da te 're ro'wa'rutu za'ra. Te za duré 're dahâimana wasété za'ra. ¹⁷ Hâiwa hawi dahâimanazém na rowaihu'u ré, 're dahâimana za'ra mono wamhã, te za dawasété ãna 're danomro. Roti wē na te za da te 're dapawaptob za'ra, rowē na dasiré 're dahâimana za'ra mono da. Duré danhimizawi pese na, te za 're danomro. Duré danhimipari pese na, te za 're danomro. Duré te za da'ãma 're dapē'êzé za'ra. Te za duré dasina 're dapē'êzé za'ra. Duré marĩ ïwē na te za 're dasipawaptob za'ra. Duré danhimizawizé hã da te dama 're ba'a za'ra mono õ di za. Duré dahâimana zadawa nhipese na 're dahâimana za'ra mono õ di za. ¹⁸ Amnho ïwē hã da te 're zuri mono wamhã, te za ïwē si da te 're ubumro za'ra, amnho hã. Tane roti ïwē na 're dasipawaptob za'ra mono wamhã, rowē na dasiré 're dahâimana za'ra mono da, duré ïsimiroti na 're danomro mono wamhã, dahâimana wē na si te za dasima 're dahâimana za'ra oto.

4

Wamama nhimiroti ma, dawapu na 're ïdanomro mono wasu'u

¹ A norĩ wa'wa hã te aimreme na 're asi'wapé za'ra wa'aba mo. Te duré 're asisada'âbã za'ra wa'aba mo. E marĩ wa. Asimirosa'rata wasété zarina, marĩ zô 're rowasutu za'ra wa'aba mono wa. ² A norĩ wa'wa hã ma tô marĩ hã ahã na asima 're ïwē za'ra wa'aba mo. Tawamhã uburé asima ãma 're uwaimrami za'ra wa'aba mono õ wa, te za sô 're ïdanhimro za'ra wa'aba mo, ãma asima 're uwaimrami za'ra wa'aba mono da. Marĩ na te duré 're ïda'ruiwapari za'ra wa'aba mo. Tawamhã ãma asima 're uwaimrami za'ra wa'aba mono õ wa, te aimreme na 're asi'wapé za'ra wa'aba mo. Marĩ ïwē na 'Re ïhâimana u'âsi mono wi, a'â 're rowaptērē za'ra wa'aba mono õ wa, te te aima 're sômri za'ra wa'aba mono õ di za, ïwē hã. ³ Áté te za asima si tiwi 're ïrowaptērē za'ra wa'aba mo. Tane nherē, asimirosa'rata wasété zarina si, tiwi 're rowaptērē za'ra wa'aba mono wamhã, te te aima 're sômri za'ra wa'aba mono õ di za. ⁴ E Wamama nhimiroti hã 're 'madâ'â za'ra wa'aba mono bâ, te ïsazei'õ'wa norĩ nhimiroti si, 're ï'madâ'â za'ra wa'aba mo. ãne wamhã, Wamama zawi'wa 're aihâimana za'ra wa'aba mono õ di za. E ãne na aima waihu'u za'ra wa'aba õ di bété. ïsazei'õ'wa norĩ nhimiroti si, da te dasima 're wē za'ra mono wamhã, Wamama ãma te za 're sitob'ru za'ra. ⁵ Duréihã ma tô ãne ïmreme na rob'ui'éré, 'Re ïhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa hã, ãne: "Wamama, Tipē'êzani te te wama 're ïsômri mono hã, wapē'ê 're wama 're hâimana za'ra mono da, te te sima 're wa'awē uptabi,

Wamama zawi'wa 're wanomro mono da.” E taré ma tô âne na hã rob'ui'ééré, ĩbahiã na hã. Mare di. Taré te te âma rob'ui'ééré ô di. Tô sena ma tô âma rob'ui'ééré. ⁶ Âne wa, Wamama zawi'wa 're wanomro mono da, te za te te 're wa'apawaptob u'âsi. Duréihã ma tô taha wasu'u na rob'ui'ééré, ĩsadawa wasu'u'wa hã, âne: “Si'uihã na 'rãwi tinhimirosa'rata na 're ĩsi'madâ'â za'ra mono norĩ zada, te za 're hãimana, Wamama hã. 'Rãwi tinhimirosa'rata na 're ĩsi'madâ'â za'ra mono ô norĩ si, te za te te 're apawapto.” Âne âma ĩrob'ui'ééré hã.

⁷ Taha wa, 'Re ĩhãimana u'âsi mono nhimiroti ma, ma'ãpé 're asiwapu za'ra wa'aba mono, ĩsimiroti na si 're anomro aba mono da. Wa'uburé norĩ nhib'apito nhimipibui wasété zé wi, te za 're asiptete za'ra wa'aba mo. Tawamhã si'aba'ré na, te za asiti timorĩ 'wa. ⁸ Ma'ãpé Wamama u asimirosa'rata na 're aihutu aba mono. Tawamhã ô hã te za duré 'rãwi atême 're simasisi 'wa. ĩpo're'ô norĩ, asib'rata u're wa, 're asimisô za'ra wa'aba mono ne, te za 'rãwi aipê'ê na aiwasété na 're asiwê'ô za'ra wa'aba mo, aiwê na 're anomro aba mono da oto. Wamama âma tô sena 're aihãimana za'ra wa'aba mono newa, tô sena âma 're aihãimana za'ra wa'aba mono ô di. Taha wa, ma'ãpé aihãimana wasété wi 're aipizari za'ra wa'aba mono, aihãimana wê na âma 're aihãimana za'ra wa'aba mono da. ⁹ Aiwasété na 'rãwi 're asisãmri za'ra wa'aba mono wa, te za 're ai'ry'ry wa'aba mo. Rowê te, aipê'ê 're, 're ato za'ra wa'aba mono ô di za a'â. Robzei'ô na te za a'â 're aihãimana za'ra wa'aba mo. ¹⁰ Aihãimana wê na tãma 're asiwasu'u za'ra wa'aba mono ô di za, Danhib'apito uptabi ma hã, asina 're aiwata za'ra wa'aba mono tô da. Aihãimana wasété na si te za tãma 're asiwasu'u za'ra wa'aba mo. Tawamhã robzei'ô hawi te za ai'ãma 're sisapri za'ra wa'wa, rowê na oto 're aihãimana za'ra wa'aba mono da.

¹¹ ĩsisãnawã norĩ, asisa're'ra 're asibãsi za'ra wa'aba mono ô di za. Ni'wam norĩ hã tisiré ĩsazei'wai âma, te te âma 're wasété za'ra mono wamhã, niha wamhã, te te 're wê'ô za'ra mono wamhã, tisiré ĩsazei'wai u'âbã, Wanhib'apito nhimiroti hã 're ĩdasisawi pese za'ra mono zé hã te za te te siwi 're wê'ô za'ra. Âne wamhã, ĩsimiroti te te 're 'madâ'â pese za'ra mono âna, te za 're nomro. ¹² 'Re ĩhãimana u'âsi mono si danhipai u roti wê 'manharĩ'wa hã te 're hãimana. Taha si dahãimanazéb zarina da'ãma rowairébé'wai uptabi hã te 're hãimana. Ôhõ ma si waihu'u pese di, te te 're ĩda'anho'reptui mono zéb da hã, duré te te 're ĩda'a'uprozi mono zéb da hã. E a norĩ wa'wa hã dahãimanazéb zarina da'ãma rowairébé'wa pâ, te bété asiré Cristuhu zazei'wa 're ĩwê'ô za'ra wa'aba mo.

Dasisõwa rowaihu'u nhomri na rowasu'u

¹³⁻¹⁴ Ma'ãpé ĩwapari pese za'ra wa'aba. Áté âne te za asisõwa wa'aba, dama 're asiwasu'u za'ra wa'aba mo: “Áté âhãna 'ri

ahâ u wa za ai'aba'ré ni, niha wamhã awêpsi. Tame te za misi wa'ãma tiwahu, rob'uiprazéb zô wa te romhuri za'ra ré, wa te wasima sa'êtê za'ra da, rob'uiprazé hã." Áté ãne te za dama 're asiwasu'u za'ra wa'aba mo. E awêmhã niha ai'ãma ïromhãimana za'ra wa'aba zé hã aima waihu'u pese za'ra wa'aba bâ, te za ãne dama 're asiwasu'u za'ra wa'aba mo. Aihãimana za'ra wa'aba zé hã aiwa romnhizédé ne hã. Romnhizé hã 're hãimana za'ra mono wamhã, te za awa'awi ai'utô. Tane 're aihãimana za'ra wa'aba mono zé hã, aiwa romnhizédé ne te za aiwi 're si'utôri su'u za'ra wa'wa. ¹⁵ Taha wa, te za ãne si asima 're asiwasu'u za'ra wa'aba mo: "Re ïhãimana u'âsi mono te te sima 're wa'awê mono wamhã, marĩ wa te 're ïmanharĩ za'ra mono da hã, wa za tô wa te 're 'manharĩ za'ra." ãne te za asima 're asiwasu'u za'ra wa'aba mo. ¹⁶ Tane nherê, niwa romhãimanazé hã waihu'u pese za'ra wa'aba newa, te 'rãwi asi'uihã na 're asi'madã'ã za'ra wa'aba mo. Ta hã dawasédé. ¹⁷ Taha wa, wa za ãne aima waihu'u za'ra wa'wa. Marĩ ïwê na da te dama ãma 're ïuwaimrami za'ra mono da hã, wê di. Tane nherê, taha wasu'u hã dama waihu'u pese za'ra nherê, marĩ ïwê na da te dama ãma 're uwaimrami za'ra mono ô wamhã, ta hã dawasédé.

5

Ïsibro pese norĩ ãma, Wamama nhimihãzém na rowasu'u

¹ Asimarĩ ahâ na 're aihãimana za'ra wa'aba mono norĩ, ma'ãpé ïwapari pese za'ra wa'aba. Niwapsi te za robzei'ô hã 're ïsépata za'ra wa'aba mo. Taha wa, ïwana ré te za asina 're ai'ry'ry sirômo aba mo. ² Asimarĩ za'ra wa'wa hã te za aiwi 're si'utôri za'ra wa'wa. Duré ai'uzazé ïwê hã te za ïhã tetere hã te te aiwi 're hãzapu'u za'ra wa'wa. ³ Marĩ hã ate za'ra wa'wa hã, êtê'ubuzi pré oru 'manharĩ hã duré êtê'ubuzi'a prata 'manharĩ hã 're si'ubuzi za'êtê za'ra mono ô di za oto. Ta norĩ hã asima si 're ubumroi pese za'ra wa'aba mono wamhã, te za asôti na aiwaihu'u za'ra wa'aba ni. E asibrob ahâ hã asima si 're ïsa'êtê za'ra wa'aba mono zarina, te za rowê hã aima 're hãimana u'âsi za'ra wa'wa. Mare di. Danhimarĩ hã unhama ro'o na, dawĩ 're ïsi'utôri za'ra mono ne, te za rowê hã aiwi ai'utôri za'ra wa'wa. Rob'rãsutuzéb u romhutu nherê, ma tô asima si 're ïsa'êtê za'ra wa'aba mo, rob'ubumro hã. ⁴ Aiburu na romhuri'wa norĩ hã 're pawa'ãbã za'ra wa'aba mono ô di. Ôhõta te aiwapsari za'ra. Hãiwa hawi te za dawapa, amho ubumroi'wa norĩ 're ïsiwapsari za'ra mono zé hã 'Re ïhãimana u'âsi mono hã, danhipai u ïwaihu'u pe hã.

⁵ Ti'ai ãma te asibro hã asima si 're ïubumroi pese za'ra wa'aba mo, asima ãma 're rowê za'ra wa'aba mono da, asibrom na. Wa za aima ãma romnhimire'é za'ra wa'wa. Powawê hã hãipese wamhã, romhuture di oto, da te ïwĩrízéb u hã. Tane, romhuture di oto, 'Re ïhãimana u'âsi mono hã dazu

te te i'aihâ za'ra wa'aba zéb u hã. ⁶Ni'wam norĩ hã marĩ hã te te 're 'manharĩ wasété za'ra mono õ nherẽ, ma tã a norĩ wa'wa hã taré dama 're i'ru za'ra wa'aba mo, da te 're simroi mono da. Ta norĩ ma, waihu'u za'ra õ di, 're İsisõ'reptu za'ra mono zéb da hã.

Wanhib'apito zô danhimi'ẽ na sô 're İdanhimipari za'ra mono zém na rowasu'u

⁷İsisânawã norĩ, rowasédé hã 're hâimana mono nherẽ, te za asimi'ẽ na Wanhib'apito zô 're asimipari za'ra wa'aba mo, apâ wei morĩ õ ré. Ma'ápé rosa'rata za'ra wa'aba, buru tede'wana. Buru tede'wa norĩ hã te simi'ẽ na, tã zô 're simipari za'ra, a'ẽ ta'a zô, duré İpĩni 'räsutuzéb zô zama. Simi'ẽ na te sô 're simipari za'ra, ropoto té te te 're i'ubumro za'ra mono zéb zô, tãma sawi za'ra wa, buru nho hã. ⁸Tane a norĩ wa'wa hã te za duré asimi'ẽ na Wanhib'apito zô 're asimipari za'ra wa'aba mo. Za wei apâ morĩ su'u na dâ'âsina, te za robze na sô 're asimipari u'âsi za'ra wa'aba mo.

⁹İsisânawã norĩ, asima 're aiwapsari za'ra wa'aba mono õ di za, 'Re İhâimana u'âsi mono hã aiwasédé hã te te ai'ãma 're sa'ra za'ra wa'aba mono tã da. Dahâimanazéb zarina da'ãma rowairébé'wa hã we İmorizéb u hã romhuture di oto. ãne wa, asima 're aiwapsari za'ra wa'aba mono õ di za. ¹⁰Duréihã Danhib'apito uptabi zadawa wasu'u 'rata 'wa norĩ hã, da te tãma 're rob'manharĩ wasété za'ra mono nherẽ, ma tã simi'ẽ na te te 're robzépata za'ra, hâimana wẽ na. Tane te za duré ta norĩ wasu'u na 're İrosa'rata u'âsi za'ra wa'aba mo, İsine 're aihâimana za'ra wa'aba mono da. ¹¹Ta norĩ hã te te 're robzépata za'ëtẽ za'ra mono nherẽ, siptete sina ma tã Wamama ãma 're hâimana u'âsi za'ra. Taha wa, tãma 're rowẽ za'ra mono di oto. Taha wasu'u hã wama waihu'u pese za'ra di. A norĩ wa'wa hã ma tã Zoho wasu'u hã 're İwapari za'ra wa'aba mo. 'Re İhâimana u'âsi mono umnhasi sina ma tã ãma 're mo, Zo hã. 'Re İhâimana u'âsi mono hã, İsimizawizé hã sa'ëtẽ uptabi di. Duré da'ãma 're İpẽ'ézé mono zé hã sa'ëtẽ di. ãne wa, Zo hã te te robzépata mono pari, ma tã marĩ hã İwẽ hã apã tãma tisõ.

¹²İsisânawã norĩ, ãhãna marĩ İpire hã wa za aima waihu'u za'ra wa'wa. Marĩ na dama 're ropisutu za'ra wa'aba mono wamhã, te za aimreme uptabi na si dama 're İropisutu za'ra wa'aba mo. ãté ni'wa hã te za marĩ na dama ropisutu. Tawamhã ãté te za ãne dama tinha, tã sena na te te dama İropisutuzém na, da te ãma waihu'u za'ra da: "Re İhâimana u'âsi mono hã hãiwa 'manharĩ'wa, ti'ai 'manharĩ'wa, uburé marĩ 'manharĩ'wa, te 're hâimana. Ta hã ma tã İwaih'u, tã sena na te aima İropisutuzém na." ãté ãne te za ni'wa hã dama tinha, 'Re İhâimana u'âsi mono nhisi hã, te te dama ãma waptob sina. ãne

dama 're nharĩ za'ra wa'aba mono õ di za. Aimreme uptabi na si, te za dama 're ĩropisutu za'ra wa'aba mo, 're sisi za'ra wa'aba mono ãna, aimreme hã tô senai õ wa, Wamama hã aiwasédé hã te te ai'ãma 're sa'ra za'ra wa'aba mono tõ da.

Īhâzé ré norĩ wasu'u

¹³ Áté asiré ĩsazei'wai wa'wa hã te za robzépata. Āne wamhã, te za sina rowaptē, hãiwa u. Duré ni'wa hã rowē tãma hãimana wamhã, tinho're na te za Wamama ãma tiwata. ¹⁴ Duré ni'wa hã hãzé wamhã, te za sô tihârâ za'ra, ĩsazei'wa norĩ pawapto'wa norĩ zô, Wamama wi te te ãma rowaptērē za'ra da, duré azeitona 'rãĩ wa'ui wabre na te te ãma 'rãĩ u'ré za'ra da, Wanhib'apito zadawa para. ¹⁵ Tawamhã, Wanhib'apito umnhasi sina te te tiwi rowaptērē za'ra wamhã, Wanhib'apito te za sõ'reptu, ĩhâzé ré hã. Te za pese. Duré ĩhâzé ré hã tiwasédé hã te te 're ab'manharĩ mono nherē, ĩwasédé te te ãma 're ab'madâ'â mono õ di za oto. ¹⁶ Āne wa, Wanhib'apito hã aihâzé wa, te te 're aipese za'ra wa'aba mono da, marĩ 're 'manharĩ wasété za'ra wa'aba mono wamhã, te za asima 're asiwasu'u za'ra wa'aba mo. Te za duré asima tiwi 're ĩrowaptērē za'ra wa'aba mo, Wanhib'apito wi. Tawamhã dahãimana wē sina, da te tiwi 're rowaptērē za'ra mono wamhã, da te tiwi 're ĩrowaptērē za'ra mono zéb zarina, te za tô te te dama ãma 're a'uwaimrami, Wanhib'apito hã. ¹⁷ Duréihã Wamama zadawa wasu'u'wa hã te 're hãimana, Eriasi hã. Ta hã wasine hã te a'uwē na 're mo. Ta hã ma tô rowaptē hãiwa u, tã we ta'a tõ da, ti'ai u. Taha wa, si'ubdatõ wahu wãiwa, tã we ta'a õ di. ¹⁸ Taha pari, ma tô duré rowaptē, tã we ta'a da. Taha wa, te we tita'a oto. Tawamhã amnho ahã di oto, da te 're ĩ'ubumro za'ra mono zéb da hã.

¹⁹⁻²⁰ Īsisānawã norĩ, ãne wa za duré aima waihu'u za'ra wa'wa. Áté asiré ĩsazei'wa hã te za aipi'ra, roti senai'õ niwĩ. Tawamhã áté misi te za ĩ'maipawapto wa'wa, apã te te sina siri da, roti tô sena niwĩ 're hãimana mono da apã. Āne asimiroti wē na 'manho'reptui wa'aba wamhã, ĩpo're'õ hã, 'Re ĩhãimana u'âsi mono nhiti 're hãimana u'âsi mono õ di za, rowē u'âsi nhiti. Duré Wamama hã te te ãma 'madâ'â õ di za, marĩ hã ahã na tiwasédé hã te te 're ĩ'ab'manharĩ mono zé hã. Te za tãma pari za'ra.

1 Pedru

Ïsazei'wa norĩ ma, Pedru te te ïrob'ui'ééré na'rata zé

Ïbaihâ wasu'uzé

Å Ïbaihâ hã Pedru te te ïrob'ui'ééré hã Zezusihi zazei'wa norĩ hã daro mono bâ 're ïsi'ubumroi mono norĩ ma, ma tô rob'ui'ééré, ïsazei'wa 're nomro mono 'ru te, da te tãma 're ïrob'manharĩ za'ra mono norĩ ma. Ïsazei'wa norĩ hã danhib'rata te te 're robzépata za'ra mono wa, ma tô Pedru hã tinhimi'ui'ééré na pê'êhiri za'ra. Taha na ma tô pawaptob za'ra, siptete sina Zezusihi ãma si 're nomro mono da. Cristu hã wanhowa te te ïrobzépata na hã ma tô duré tãma waihu'u za'ra, duré wa norĩ hã ïsiré 're wanomro mono wa, za ïsine wa te 're ïrobzépata za'ra mono zém na hã. Åne ma tô duré tãma waihu'u za'ra: 'Re ïhâimana u'âsi mono hã ma tô te te 're aipibu za'ra wa'wa, tô sena 're umnhasi za'ra wa'aba mono zô.

¹ Wa hã Pedru, Zezu Cristu te te ïpisudu, ïsadawa wasu'u'wa 're ïmorĩ da. Åhãna wa za ãma aima rob'ui'ééré za'ra wa'wa, 'Re ïhâimana u'âsi mono nhib'a'uwẽ norĩ ma. Aiom nheti te dawazari 're aihâimana za'ra wa'aba mo, danhipti'a nho'õmo mono bâ, Põtu ãma, duré Darasiza ãma, duré Capadosiza ãma, duré Azi'a ãma, duré Bitinha ãma. ² Aipoto za'ra wa'aba õ ré, ma tô Wamama hã sima aipisutu sirõmo za'ra wa'wa, 'Re ïhâimana u'âsi mono hã, ïsib'a'uwẽ oto 're anomro aba mono da. Taha da, ma tô oto Tipẽ'êzani hã aipẽ'ê 're aima sômri za'ra wa'wa, aiwẽ uptabi na oto õhõ ãma si 're anomro aba mono da, duré Zezu Cristuhu nhimiroti si 're wapari pese za'ra wa'aba mono da, duré Cristu hã dazada ïdâ'ázéb zarina, aipẽ'ê 're te te 're ai'a'upsõi wa'aba mono wa, aiwasété ãna ãma 're anomro aba mono da oto.

'Re ïhâimana u'âsi mono ma, wa ai'ãma 're ïmreme u'âsi za'ra wa'wa, ïsimizawizé hã ai'ãma 're hâimana u'âsi za'ra wa'aba mono da, rowẽ u'âsi, ãma 're anomro aba mono da, taha ãma si.

Rowẽ uptabi zô, 're ïdanhimipari za'ra mono zé wasu'u

³ 'Re ïhâimana u'âsi mono ãma si oto 're wawata u'âsi za'ra wa'aba mono, Wanhib'apito Zezu Cristuhu mama ãma. E marĩ wa. Ïpẽ'êzézé hã sa'êtẽ na tãma 're hâimana mono wa, ma tô wa'apoto té, wapẽ'ê 're, wahâimanazép té ïwẽ na si oto ãma 're wahâimana za'ra mono da. Zezu Cristu hã dâ'â uptabi nherẽ, ma tô Ïmama hã ab're hawi hâiwa'utu, tiwaihu'u pese na. Taha zarina, wa za duré wasina sô 're wanhimipari za'ra, 're wadâ'â za'ra mono pari, te te 're ïwa'ahâiwa'utu mono zéb

zô. ⁴Nimahã na, te za marĩ hã ãwẽ hã te te wama 're anhomri, tinhib'a'uwẽ norĩ zô te te 're ã'ab'madã'ã mono hã hãwa ãma. Tame ãwẽ uptabi si te asô 're simi'wara u'ãsi 'wa, dawĩ 're ãsi'utôri waihu'u za'ra mono õ hã, dawĩ 're ãwasété za'ra mono õ hã duré. ⁵Ate za'ra wa'aba da, te ãwẽ hã asô 're hãimana u'ãsi za'ra wa'wa. A norĩ wa'wa hã ãwaihu'u pese na te oto asina 're ã'umnhasi za'ra wa'aba mo. Taha wa, te za ãwasété wi te te 're ai'madã'ã pese za'ra wa'wa, asô'reptui wa'aba zé hã asina uwaimrami za'ra wa'aba da, ro ãsi'utôri'zéb ãma.

⁶Taha wa, te za ãwasu'uwẽ zarina aipẽ'ẽ 're, 're atoi u'ãsi za'ra wa'aba mo, rowasédé hã asada 're hãimana za'ra wa'aba mono wa, 're robzépata za'ra wa'aba mono nherẽ. ⁷Wanhib'apito umnhasi sina 're aihãimana za'ra wa'aba mono zô, te za rowasédé hã asada 're hãimana za'ra wa'wa. Wanhib'apito Zezu Cristuhu ma, wẽ di, Wanhib'apito umnhasi sina 're aihãimana za'ra wa'aba mono zé hã. Êtẽ'ubuzi pré oru hã dama ãsawi pese zém nhipai u, tãma wẽ di. Êtẽ'ubuzi pré oru hã wa'ãbã za'ëtẽ wa, dama sawi pese di, ta hã dama 're hãimana u'ãsi mono dai õ nherẽ. Zata õ zô, te za unhama wa hiri ni, zata õ wa, da te ãwaihu'uzéb da hã, oru uptabi na. Tane, a norĩ wa'wa hã rowasédé hã asada 're hãimana za'ra wa'aba mono nherẽ, Wanhib'apito umnhasi sina 're aihãimana u'ãsi za'ra wa'aba mono wamhã, apã wei morĩ wapsi, te za danho'a ai'ãma tiwata za'ra wa'wa, õhõ umnhasi sina ãma 're ã'aihãimana u'ãsi za'ra wa'aba mono zém na. Tame te za duré marĩ hã ãwẽ hã aima sômri za'ra wa'wa. Rowẽ uptabi hã te za duré aima pisutu za'ra wa'wa. Tawapsi, aima 're rowẽ uptabi za'ra wa'aba mono di za oto. ⁸⁻⁹A norĩ wa'wa hã atõmo na asiwi 're 'madã'ã za'ra wa'aba mono õ di, Zezu Cristu hã. Tane nherẽ, aima sawi uptabi za'ra wa'aba di, Wanhib'apito hã. Atõmo na asiwi 're 'madã'ã za'ra wa'aba mono õ nherẽ, te Wanhib'apito umnhasi sina 're aihãimana za'ra wa'aba mo. Taha wa, aima 're rowẽ za'ra wa'aba mono wa, te aipẽ'ẽ 're, 're atoi u'ãsi za'ra wa'aba mo, ato za'ëtẽ za'ra wa'aba na. E marĩ wa. 'Re aihãimana wasété za'ra wa'aba mono zém hawi, te te 're asô'reptu za'ra wa'aba mono wa. Taha da, te Wanhib'apito hã asina 're ã'umnhasi za'ra wa'aba mo, te te 're asô'reptu za'ra wa'aba mono da.

¹⁰Duréhã aibã norĩ hã te 're hãimana za'ra, 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa hã. Ta norĩ hã danho'reptuzé wasu'u te te waihu'u pese za'ra da, ma tô te te sô 're rosa'rata za'ra. ãwana ré ma tô te te dama 're rowasu'u sirõmo za'ra, danho'reptuzém na, 'Re ãhãimana u'ãsi mono za te te aima ãma 're ã'uwaimrami za'ra wa'aba mono zém na. ¹¹Ãne te ta norĩ hã te te sima 're nharĩ za'ra: "E 'wa hã, Danho'reptui'wa za. E niwa te za tawamhã te te 're da'anho'reptu." Ãne te ta norĩ hã te te sô 're rosa'rata pese za'ra, te te waihu'u

za'ra da. Cristuhu pē'ēzani hã ĩpē'ē 're, 're hâimana za'ra mono wa, ma tō tãma waihu'u sirōmo za'ra, Cristu hã za te te ĩrobzépatazém na. Taha pari, rowē uptabi hã hâiwa ãma za tãma 're ĩhâimana mono na ma tō duré tãma waihu'u sirōmo za'ra. ¹² 'Re ĩhâimana u'âsi mono, ma tō duré ãne hã tãma waihu'u sirōmo za'ra: "Aima wa'aba si, te waihu'u za'ra wa'aba ò di, danho'reptui'wai wasu'u hã. Ai'uirĩ na wa'aba, za 're ĩdahâimana za'ra mono norĩ pibu ma, wa tō ãne hã aima waihu'u sirōmo za'ra wa'wa." ãne ma tō tãma waihu'u za'ra, aipibu ma za'ra wa'aba zama. Wanhíb'apito zadawa wasu'u'wa norĩ hã ma tō oto rowasu'uwē na aipo're pu'u za'ra wa'wa, Cristu te te 're ĩda'anho'reptui mono zém na. Hâiwa hawi, Wanhíb'apito pē'ēzani nhimipawaptobzéb zarina, tō sena Cristuhu wasu'uwē na ma tō aipo're pu'u za'ra wa'wa. Taha wasu'u hã wē uptabi wa, te oto hâiwa ãma romhuri'wa norĩ hã te te sima 're wē uptabi za'ra, te te 're waihu'u pese za'ra mono da.

'Re ĩhâimana u'âsi mono, dahâimana wē da, te te 're ĩda'apisutu mono zé wasu'u

¹³ Zezu Cristu hã nimahã na te za wei mo apâ. Taha wa, te za aihâimana nhimiza'rese 're aihâimana za'ra wa'aba mo. Aihâiba na te za 'rãwi 're asi'madâ'ã za'ra wa'aba mo. Zezu Cristu hã apâ wei morĩ wapsi, te za aima 're ĩrowē za'ra wa'aba mono zé hã aima pisutu za'ra wa'wa, hâiwa ãma. Taha zô si te za asina 're asimipari u'âsi za'ra wa'aba mo. ¹⁴ Taha wa, te za 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti hã 're ĩwapari pese za'ra wa'aba mo. ĩsimiroti hã 're waihu'u za'ra wa'aba mono ò ré, ma tō marĩ hã ĩwasété zô si 're ĩrowasutu za'ra wa'aba mo. Taha zarina 're anomro aba mono ò di za oto. ¹⁵ 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ma tō sima aipisutu za'ra wa'wa, ĩsib'a'uwē si oto 're anomro aba mono da. Ta hã hâimana wē uptabi na, te 're hâimana. Taha wa, te za a norĩ wa'aba zama, aihâimana wē uptabi na oto 're aihâimana za'ra wa'aba mo, ĩsine. ¹⁶ Duréihã ma tō ãne siwasu'u, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã:

"Wa hã ĩhâimana wē uptabi na, wa 're ĩhâimana. Taha wa, a norĩ wa'aba zama te za aihâimana wē uptabi na 're aihâimana za'ra wa'aba aba mo, ĩsine."

ãne ĩsimiroti na rob'ui'éré, ĩbaihã na hã.

¹⁷ A norĩ wa'wa hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma 're aimreme zusi aba mono wamhã, Wamama na te 're ĩsisi za'ra wa'aba mo. Ta hã dahâimanazéb zarina da'ãma rowairébé'wa, te 're hâimana. ãhã wa, 're ĩdahâimana za'ra mono zéb zarina, te za dahâiba mono bâ te te dama ãma 're a'uwaímrami, dahâimana wē zém na, dahâimana wasété na zama. Taha wa, te za 're ĩhâimana mono zém na asiwi 're ĩwazéb za'ra wa'aba mo, Wamama hã, ti'ai ãma 're anomro aba mono ré. ¹⁸ A norĩ wa'wa hã ma tō ĩwaihu'u za'ra wa'wa, aiwa'ábã za'ra wa'aba zé

hã. Cristu hã ma tô aiwa'âbâ za'ra wa'wa, 're anomro wasété aba mono zém hawi, te te 're asõ'reptu za'ra wa'aba mono da, aih'i'rata norĩ ne, 're aihâimana za'ra wa'aba mono tã da oto. E rob'ui'prazém na ma tô Cristu hã aiwa'âbâ za'ra wa'wa, e êtê'ubuzi pré oru na, niha wamhã, e ĩ'a na prata na. Mare di. Ta hã wẽ u'âsi 're hâimana za'ra mono õ di za. Taha na te te aiwa'âbâ za'ra wa'aba õ di. ¹⁹ Dazada ĩdâ'âzém na si ma tô aiwa'âbâ za'ra wa'wa, ĩwapru hã tiwi ĩpu'uzém na. Ta hã te 're mo, pone'ërebâ ĩwẽ uptabi ne, da te dasiwi ĩwĩrĩ da hã, dawasété wa, dawa'âbâzéb da. Cristu hã wẽ uptabi na 're ĩhâimana mono hã ma tô tidâ'âzém na aiwasédé hã wa'âbâ za'ra wa'wa. Ta hã te te ĩwawa'âbâ za'ra zé hã wẽ uptabi di. ²⁰ 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te ro'apoto mono õ ré, ma tô Cristu hã pisutu siro, dazada dâ'â da, dawasété wa'âbâzéb da hã. Āhãna ro ĩsi'utõrĩzéb u hã, ma tô we datême wi oto Cristu hã, aima âma 're ĩrowẽ za'ra wa'aba mono zéb da hã. ²¹ Cristu hã dâ'â uptabi nherẽ, ma tô ab're hawi hâiwa'utu, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã, rowẽ uptabi te te tãma pisutu da, hâiwa âma. Āhã wasu'u hã aima waihu'u pese za'ra wa'aba wa, te oto õhõ si asina 're ĩ'umnhasi za'ra wa'aba mo, te te dama ĩropisutuzé hã te te aima âma uwaimrami za'ra wa'aba da.

²² Wanhib'apito nhimiroti hã, tô sena. A norĩ wa'wa hã ma tô ĩsimiroti hã 're ĩwapari pese za'ra wa'aba mo. Taha wa, marĩ ĩwasété na asima 're rosa'rata za'ra wa'aba mono õ di oto. Aiwẽ na 're anomro aba mono da si, te oto asima 're ĩrosa'rata za'ra wa'aba mo. Dazawizé hã tô sena te oto aima 're hâimana za'ra wa'wa, asiré Wanhib'apito zazei'wa norĩ âma. Taha wa, te za õne u'âsi 're asisawi pese za'ra wa'aba mo. ²³ 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u hã pire na te 're hâimana u'âsi. Niwa si'utõrĩ waihu'u õ di za. Ta hã ma tô oto timreme na aipoto téb za'ra wa'wa aipẽ'ẽ 're, ĩ'ra si oto 're anomro aba mono da. Ti'ai âma damama norĩ si te za nimahã na dawĩ 're si'utõrĩ za'ra. Tanei õ di, Aimama 'wa hã aipẽ'ẽ 're te te 're aipoto téb za'ra wa'aba mono hã. Niwa dame si'utõrĩ waihu'u õ di. ²⁴ Duréhã ma tô āhã wasu'u na āma rob'ui'éré, 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa hã. Āne te rowasu'u:

“Du hã 're wapti'i hã za'ra mono õ ré, te za 're 'ré za'ra. Duré romnhirãrã norĩ hã wẽ nherẽ, te za 're sirãrã a'a za'ra. Tane duré dahâiba hã wẽ nherẽ, te za 're dasi'utõrĩ su'u. ²⁵ Tanei õ di, uburé Danhib'apito nhimiroti hã. Pire na te 're hâimana u'âsi. Niwa si'utõrĩ waihu'u õ di za.”

Āne âma ĩrob'ui'éré hã.

Tawamhã Wanhib'apito wasu'uwẽ na da te 're aipo're pu'u za'ra wa'aba mono wamhã, ma tô uburé Danhib'apito nhimiroti wasu'uwẽ na te te aima 're rowasu'u za'ra wa'wa.

2

¹ Taha wa, te za aiwasédé hã 're ãrême pese za'ra wa'aba mo, dasi'ruiwapari hã, duré dazadawa nhipe hã, duré dahâimanazé tô senai'õ hã, duré danhimarĩ na dasi'ruiwapari hã, duré dasima dawasu'u wasédé hã. ² Ai'uté ãpoto té hã tina hãwa'u zô 're ãry'ry mono ne, te za Wanhĩb'apito nhimiroti zô 're ãrob'ruiwapari za'ra wa'aba mo, ãma 're asiptete za'ra wa'aba mono da, aihãimana wasété hawi asõ'reptuzé hã 'rãwi oto asina 're waihu'u za'ra wa'aba mono da. ³ Wanhĩb'apito dama 're ãsõpru mono zé hã 'rãwi asina 're waihu'u za'ra wa'aba mono wa, wa ãne aima waihu'u za'ra wa'wa.

Ëtẽ na Cristuhu ãma te te ãma ãsimiré'ézé wasu'u

⁴ Ma'ãpé, Wanhĩb'apito u asimirosa'rata na si nherẽ, 're aihutu aba mono. Ta hã wẽ nherẽ, ma tô dasiwi wẽ'õ ni, ãne hã 'ri'wa norĩ te te siwi ãwẽ'õ ne. Tane nherẽ, da te dasiwi wẽ'õ nherẽ, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, wẽ uptabi di, Wanhĩb'apito hã. Tãma sawi uptabi di duré. ⁵ ãne ahã nherẽ, 'ri hã da te dasiwi ãma ãri ne, te za 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã te te aima 're nharĩ za'ra wa'wa, ãsõrõwa na tãma 're aihãimana u'ãsi za'ra wa'aba mono da. E marĩ da. ãsõrõwa ãma tãma ãromhuri'wa norĩ ne, sasedoti norĩ ne, tãma ãromhuri'wa 're aihãimana za'ra wa'aba mono da, duré aihãiba na tãma 're asõprub za'ra wa'aba mono da. Zezu Cristu wazada ãdã'ãzéb zarĩna, tãma 're asõprub za'ra wa'aba mono wamhã, Wamama ma wẽ di, tãma 're ãasõprub za'ra wa'aba mono zé hã. ⁶ Duréihã ãwana ré 'Re ãhãimana u'ãsi mono, ma tô ãtẽ na Zezu Cristuhu ãma simiré'é. ãne te tinha:

“Ëtẽ tãmo wawẽ hã wa tô pisutu, ãnhorõwa ãma te hiri da, Si'ã na 'ri nõ'õmo nhisi ãma. 'Ri na'rata wẽ'ezéb ãma wa za tihi, 'ri hã siptete na sab da. ãne hã ãma wẽ uptabi di. ãma sawi uptabi di duré. Taha umnhasi sina 're dahãimana za'ra mono wamhã, ãwẽ na za te te dama ãma 're a'uwaimrami u'ãsi mono wa, dawi 're robzei'õ za'ra mono õ di za.”

ãne ãma ãrob'ui'ééré hã, ãbailã na hã.

⁷ Ëtẽ na ãsisi hã aima sawi uptabi za'ra wa'aba di, Cristu hã, Danho'reptui'wa na asina 're umnhasi za'ra wa'aba mono wa. Da te dasina 're ãumnhasi za'ra mono õ norĩ ãma, ma tô 'ri'wa norĩ ãma simiré'é, 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u'wa hã. ãne te ta norĩ ãma rowasu'u:

“Ëtẽ tomhãpã wẽ hã 'ri na'ratazéb da hã, wẽ uptabi nherẽ, wasété newa, 'ri'wa norĩ te te aré siwi ãwẽ'õ hã 'ri na'rata uparizéb da, te oto 're sa'wari u'ãsi, pire na.”

ãne ãwasu'u na rob'ui'ééré hã. ⁸ Duré ãtẽ tãmo wawẽ wasu'u amo na rob'ui'ééré hã, ãne:

“ãne hã te za nasi da'marõpãrĩ za'ra.”

Taha na rob'ui'ééré hã, ãne. Êne te te nasi da'marõpãrĩ za'ra wamhã, dama 're rowẽ za'ra mono õ di za. Tane Cristuhu wasu'uwẽ hã da te 're saze za'ra mono õ wamhã, dama 're rowẽ za'ra mono õ di za, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã te te siwi 're ãda'awẽ'õ mono zéb zarina.

⁹ Tanei õ di, a norĩ wa'wa hã. 'Re ãhãimana u'ãsi mono, ma tô sima aipisutu za'ra wa'wa, ãsib'a'uwẽ si oto 're anomro aba mono da. Sasedoti norĩ hã te te sima 're ã'apisutu mono ne, te oto a norĩ wa'wa hã uburé Danhib'apito ma romhuri'wa, 're anomro aba mo, õhõ ãma si 're anomro aba mono da, ãte da. Ta hã robra hawi ma tô rowa'a u sitẽme asõ tihãrã za'ra wa'wa, 're anomro wasété aba mono zém hawi, rowẽ uptabi na si 're anomro aba mono da oto. Taha wasu'u na, tiwaihu'u pese na te te aima ãma 're ã'uwaimrami wẽ za'ra wa'aba mono zém na, ma tô sima aipisutu za'ra wa'wa, ãma 're dapo're pu'u u'ãsi za'ra wa'aba mono da. ¹⁰ A norĩ wa'wa hã 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhib'a'uwẽ 're anomro aba mono õ di aré. ãhãna te oto ãsib'a'uwẽ tãma 're aihãimana za'ra wa'aba mo. Duré da'ãma 're ãpẽ'ézé mono zé hã asina 're waihu'u za'ra wa'aba mono õ di aré. ãhãna ma tô oto asina ãwaihu'u za'ra wa'wa, da'ãma 're ãpẽ'ézé mono zé hã.

Dahãimana wẽ zém na rowasu'u

¹¹ ãsisãnawã norĩ, ãma asawi pese za'ra wa'aba norĩ hã, darom nhiti 're ãdahãimana za'ra mono ne, te 're aihãimana za'ra wa'aba mo, ti'ab ré. Taha wa, marĩ wasété na 'rãwi asima 're rosa'rata za'ra wa'aba mono õ di za, asimirosa'rata wasété zarina 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono tõ da, aiwasété 'wa hã. ¹² A norĩ wa'wa hã Wanhib'apito zazei'õ'wa norĩ wazari, te 're aihãimana za'ra wa'aba mo. Taha wa, te za aihãimana wẽ na si dama 're aihãimana za'ra wa'aba mo. Tawamhã aihãimana wasété na, taré da te aima 're nharĩ za'ra wa'aba mono nherẽ, te za da te 're aiwaihu'u za'ra wa'wa, dama 're aihãimana wẽ za'ra wa'aba mono zém na. Tawamhã Cristu hã apã wei morĩ wapsi, te za 'Re ãhãimana u'ãsi mono ãma tawata za'ra ni, ãsimiroti zarina aihãimana wẽ na, dama 're aihãimana za'ra wa'aba mono wa.

¹³ Wanhib'apito nhib'a'uwẽ oto 're anomro aba mono wa, uburé dama ãpire norĩ nhimiroti hã te za 're ãwapari pese za'ra wa'aba mo. Taha wa, ti'ai ãma danhipai u da'madã'ã'wa nhimiroti hã te za duré 're ãwapari pese za'ra wa'aba mo. ¹⁴ Duré tãma da'madã'ã'wa da, te te 're ãda'apisutu mono norĩ nhimiroti zama, te za 're ãwapari pese za'ra wa'aba mo. ãhãimana wasété norĩ hã, ãsadawa para te te 're hã za'ra mono da, duré ãhãimana wẽ norĩ ãma 're wata za'ra mono da, taha da, ma tô ta norĩ hã pisutu za'ra. ¹⁵ 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã ma tô sima aiwẽ za'ra wa'wa, aihãimana wẽ na dama 're aihãimana za'ra wa'aba mono da. E marĩ da. Aihãimana wẽ na dama

're aihâimana za'ra wa'aba mono nherê, taré da te aima 're nharĩ wasété za'ra wa'aba mono tō da. ¹⁶ Pawa'âbâ âna dama romhuri'wa norĩ ne, robzei'ō na 're aihâimana za'ra wa'aba mono ō di oto, a norĩ wa'wa hã. Tane nherê, Cristuhu âma rowê na 're anomro aba mono nherê, âne taré 'râwi asi'âma 're rosa'rata za'ra wa'aba mono ō di za: Īwasédé te 're 'manharĩ mono nherê, rowê u'âsi wa za 're ĩhâimana. Āne taré 'râwi asi'âma 're rosa'rata za'ra wa'aba mono ō di za. 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma romhuri'wa, 're aihâimana za'ra wa'aba mono wa, te za aihâimana wê na 're aihâimana za'ra wa'aba mo. ¹⁷ Āne wa, te za dahâiba mono bâ 're ĩdahâiba wazéb za'ra wa'aba mo. Uburé asiré ĩsazei'wa norĩ hã te za 're ĩsawi pese za'ra wa'aba mo. 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te za duré asima 're ĩpipa za'ra wa'aba mo, ĩwaihu'u pese uptabi na. Duré ti'ai âma danhipai u da'madâ'â'wa hã te za asiwi 're ĩhâiba wazéb za'ra wa'aba mo.

Pawa'âbâ ō nherê, romhuri'wa norĩ hã 're ĩnomro wê mono zé wasu'u

¹⁸ Aiwada'uri zarina aipawa'âbâ âna dama romhuri'wa norĩ, asib'apito nhimiwada'urizé hã te za 're ĩwapari pese za'ra wa'aba mo, ĩsimizawi pese norĩ mreme hã, duré ĩsimizawi'ō norĩ mreme zama. ¹⁹ Taré nherê, da te aima 're rob'manharĩ za'ra wa'aba mono wamhã, te za 're ĩrobzépata za'ra wa'aba mo. Āne wamhã, ari'iwu te za 're aihâimana za'ra wa'aba mo, taha da, te te sima 're aiwê za'ra wa'aba mono wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. Āne zarina te za te te 're aiwêsâmri za'ra wa'wa. ²⁰ Marĩ hã 're 'manharĩ wasété za'ra wa'aba mono wa, da te 're aihã za'ra wa'aba mono wamhã, ari'iwu 're aihâimana za'ra wa'aba mono nherê, e te za ai'âma 're dawata za'ra wa'wa. Mare di. Aihâimana wê na dama 're aihâimana za'ra wa'aba mono nherê, da te aima 're rob'manharĩ za'ra wa'aba mono wamhã, ari'iwu te za 're ĩsépata za'ra wa'aba mo. Tawamhã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono si te za te te 're aiwêsâmri za'ra wa'wa. ²¹ Cristu hã ma tō robzépata, asada za'ra wa'aba. Ta hã ma tō âne na aima âma asanho za'ra wa'wa, ĩsirã zarina si ari'iwu 're robzépata za'ra wa'aba mono da. Taha da, ma tō sitême asô tihârâ za'ra wa'wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. ²² Cristu hã marĩ na tiwasédé te te 'manharĩ ō uptabi di. Tō sena na te te dama 're rowasu'u mono wa, sadawa nhipese na da te 're wapari mono ō di, dasiwi. ²³ Da te tãma 're nharĩ wasété za'ra mono nherê, asa te te dama âma 're nharĩ wasété mono ō di. Duré da te tãma ĩrob'manharĩ wasété mono na te te robzépata mono nherê, te te dama ropipa ō di asa. 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma si, ma tō sisō, taha si dahâimanazéb zarina da'âma rowairébé'wai wa, te te âma dama 're a'upai mono ō wa. ²⁴ Cristu hã wedepo'o nhonhi'rãmi na dâ'â wamhã, ma tō wawasété wa, wawa'âbâ za'ra, wawasédé hã wa te oto 're 'manharĩ tō za'ra mono da, wahâimana wê

na si oto 're wahâimana za'ra mono da. Îhâiba na da te tâma ãrob'manharĩ wasétézém na, ma tô robzépata za'êtê. Taha zarina, a norĩ wa'wa hã rowê na te oto 're aihâimana za'ra wa'aba mo. ²⁵ Rowê na 're aihâimana za'ra wa'aba mono ô di aré, pone'ërebâ, bâdâdi nhiti 're ãsipa za'ra mono ne, 're anomro aba mono wa aré. Âhãna ma tô apâ aipizari za'ra wa'wa, Da'madâ'â wê 'wai u, ãsarina si oto 're anomro aba mono da, rowê na.

3

Damro ré norĩ hâimanazé wasu'u

¹⁻² Pi'ô norĩ, romhuri'wa norĩ hã tinhib'apito mreme te te 're ãwapari pese za'ra mono ne, te za duré aimro mreme hã 're ãwapari pese za'ra wa'aba mo. Âté aimro za'ra wa'wa hã zahadu te te saze za'ra ô di, 'Re ãhâimana u'âsi mono nhimiroti hã. Tane nherê, tâma 're aihâimana wê za'ra wa'aba mono zéb zarina, te za oto sima wê za'ra, Cristuhu zazei'wa oto 're hâimana za'ra mono da. Te te 're saze za'ra mono da, tâma 're roti za'ra wa'aba mono ô nherê, te za uihã na te te 're saze za'ra. E marĩ wa. Tãma 're aihâimana wê za'ra wa'aba mono wa, duré ãmreme hã 're wapari pese za'ra wa'aba mono wa. ³⁻⁴ Asima 're asipese za'ra wa'aba mono na si, 're asôpré wa'aba mono ô di za, ai'rã waipo ãwê na, duré asô'rebzu ãwê na. Duré ai'uza ãwê na 're rosa'rata za'ra wa'aba mono ô di za. Asimirosa'rata wê na oto 're ãanomro aba mono zéb zô si, te za asima 're asôpré wa'aba mo, duré aiwaimri 're ãaihâimana za'ra wa'aba mono zéb zô zama. Âne si tâma wê uptabi di, 'Re ãhâimana u'âsi mono ma hã. ⁵ Âne si ma tô wahi'rata sipi'ô norĩ hã 're nomro, 're ãhâimana wê za'ra mono norĩ hã. 'Re ãhâimana u'âsi mono si, ma tô ta norĩ hã te te sina 're umnhasi za'ra, te te 're pawapto wê za'ra mono da. 'Re ãnomro wê mono na, ma tô duré ta norĩ hã sina 're sôpré. Taha wa, ma tô timro mreme si te te 're wapari pese za'ra. ⁶ Âne Sara hã ma tô 're mo. Timro mreme hã ma tô te te 're wapari pese, Abra'ãhã mreme hã. Taha wa, ma tô tinhib'apito na te te 're sisi Sara hã, Abra'ã hã. Tane te za duré a norĩ wa'wa hã aimro ma 're aihâimana wê za'ra wa'aba mo. Asina aihâtâ'â ãna, te za duré 're anomro aba mo. Tawamhã Saraha nhihudu na te za te te 're asisi za'ra wa'wa, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã.

⁷ Duré aibã norĩ, aimro siré te oto 're aihâimana za'ra wa'aba mo. A norĩ wa'wa hã aibã wa, aihâiba hã siptete za'ra wa'aba di, aimro hãiba za'ra wa'aba ma hã. Âne hã te za asina ãwaihu'u za'ra wa'wa. Taha wa, te za aimro ma 're aihâimana wê za'ra wa'aba mo. Rowê ãsi'utõrĩ'ô hã te za 'Re ãhâimana u'âsi mono hã aima sômri za'ra wa'wa, hãiwa ãma. Aimro norĩ wa'aba ma zama, te za sômri za'ra. Taha wa, te za aimro ma 're aihâimana wê za'ra wa'aba mo. Tawamhã 'Re ãhâimana u'âsi

mono ma, asiré 're aimreme zusi aba mono wamhã, te za te te 're ai'awapari 'wa, Wamama hã.

Ïsazei'wa norĩ, dama 're hâimana wẽ za'ra mono nherẽ, te te 're ĩrobzépata za'ra mono zé wasu'u

⁸ Īmreme na wa za oto aima 'rãsutu za'ra wa'wa. Asimirosa'rata wẽ na te za aihĩni 're asisazei pese za'ra wa'aba mo. Duré dapẽ'êzé zarina da te 're robzépata za'ra mono wamhã, te za dasiré aipẽ hã 're ĩsépata za'ra wa'aba mo, aipẽ'êzé sina. Duré uburé marĩ wẽ na dama 're rowẽ za'ra mono wa, 're dato za'ra mono wamhã, te za dasiré 're ato za'ra wa'aba mo. Te za duré 're asisawi pese za'ra wa'aba mo. Asima aipire na 're aihâimana za'ra wa'aba mono õ di za. ⁹ Duré asada 're dahâimana wasété za'ra wa'aba mono wamhã, asa dama âma 're wa'rãmi za'ra wa'aba mono õ di za, aihâimana wasété na. Duré dapẽ'ê na taré da te 're ai'ruiwapari za'ra wa'aba mono wa, da te aima 're nharĩ za'ra wa'aba mono nherẽ, asa dama âma 're wa'rãmi za'ra wa'aba mono õ di za, aimreme wasété na hã. Wamama wi si, te za ta norĩ ma 're ĩwaptêrẽ za'ra wa'aba mo, ĩwẽ si te te tãma 're sômri za'ra mono da, ta norĩ ma. ãne da, ma tô Wamama hã sitême asô tihârâ za'ra wa'wa, ĩwẽ na si aima 're sôprub za'ra wa'aba mono da. ¹⁰ Duréihã ãne na ma tô 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa hã dama roti:

"Aihâiba ré ré, robzei u'âsi 're anomro aba mono da, asima 're wẽ za'ra wa'aba mono wamhã, aimreme wasété na dama 're nharĩ za'ra wa'aba mono õ di za. Duré dama 're asadawa nhipese za'ra wa'aba mono õ di za.

¹¹ Te za duré aiwasété wi 're aipizari za'ra wa'aba mo, ĩwẽ si dama 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono da oto. Duré rowẽ na si asiré 're aihâimana za'ra wa'aba mono da si, te za asina 're ĩrosa'rata pese za'ra wa'aba mo.

¹² Hâimana wẽ na dama 're ĩhâimana za'ra mono norĩ si, te za te te 're ab'madâ'â pese, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. Te te duré tiwi 're rowaptêrẽ za'ra mono wamhã, te za te te 're awapari, ĩmreme zarina te te tãma âma 're a'uwaimrami mono da. Tane nherẽ, dahâimana wasété na dama 're dahâimana za'ra mono wamhã, te za dazada 're hâimana."

ãne âma ĩrob'ui'éré hã, ĩbaihã na hã.

¹³ A norĩ wa'wa hã 're anomro wẽ wa'aba mono da, tô sena asina 're rosa'rata za'ra wa'aba mono wamhã, e 'wa hã te za rowasédé hã te te aima 're 'manharĩ za'ra wa'wa. ¹⁴ Tane nherẽ, dama 're aihâimana wẽ za'ra wa'aba mono nherẽ, taré da te aima 're rob'manharĩ wasété za'ra wa'aba mono wamhã, dama 're aipahi za'ra wa'aba mono õ di za. Asimirosa'rata na 're aihâtâ'â za'ra wa'aba mono õ di za duré. ¹⁵ Cristu hã Asib'apito aima 're hâimana za'ra wa'aba

mono wa, te za aihâimana prédup sina 're ïwapari pese za'ra wa'aba mo. Duré Cristu 're ïsaze za'ra wa'aba mono zém na, da te 're asadhanarĩ za'ra wa'aba mono wamhã, awa'awi te za dama 're asiwasu'u waré za'ra wa'aba mo. ¹⁶ Aiwaimri te za 're asiwasu'u za'ra wa'aba mo, aimreme wasété âna. Aihâimana wê na te za dama 're aihâimana za'ra wa'aba mo, asimirosa'rata wasété na 'râwi 're asiwê'ô za'ra wa'aba mono tô da. Tawamhã dama 're aihâimana wê za'ra wa'aba mono wamhã, Cristuhu zazei'wa 're aihâimana za'ra wa'aba mono 'ru te, taré da te aima 're nharĩ wasété za'ra wa'aba mono nherê, te za damreme niwĩ 're danhiséb za'ra. ¹⁷ Até 're aihâimana wê za'ra wa'aba mono 'ru te, te za da te aima 're rob'manharĩ wasété za'ra wa'wa. Æne zarina, 're robzépata za'ra wa'aba mono wamhã, te za ïwaihu'u za'ra wa'wa, 'Re ïhâimana u'âsi mono te te sima 're aiwê za'ra wa'aba mono zéb zarina, a'â 're ïrobzépata za'ra wa'aba mono na. Æne hã te te wama 're awê mono ô di, dama 're ïwahâimana wasété za'ra mono zéb da hã. Dama 're wahâimana wasété za'ra mono wamhã, até te za da te 're wahâ za'ra. Æne zarina, wa te 're robzépata za'ra mono wamhã, ï'uwaibaba wa za tô wa te 're robzépata za'ra. ¹⁸ Misi haré ma tô Cristu hã dazada dêrâ, 're ïdahâimana wasété za'ra mono hawi, te te 're da'anho'reptui mono da. 'Re ïmorĩ wê uptabi hã ma tô dêrâ, 're ïdanomro wasété mono norĩ da, te te 're wa'anhimroi mono da, 'Re ïhâimana u'âsi mono u. Cristu hã dê'â uptabi nherê, ma tô ïmama hã hâiwa'utu, apâ 're hâimana u'âsi mono da. ¹⁹ Tihâiba na u'âsi, te adâ'â norĩ u mo, dazazéb 're, 're ïdasimasa mono ne, nimomo 're ïwairébé mono ô norĩ u. Uburé Danhib'apito uptabi na te te sina po're pu'u za'ra da, te ïtême timorĩ za'ra. ²⁰ Ta norĩ hã Nowé ti'ai âma 're morĩ ré, te te 're wapari za'ra mono ô di, 'Re ïhâimana u'âsi mono nhimiroti hã. Nowé hã 'ri ne uba're, te te 'manharĩ ré, te ta norĩ hã po're âna 're nomro. Tane nherê, da'âma wa'a su'u ô wa, te te da'uprosi su'u ô di, 'Re ïhâimana u'âsi mono hã. Te te oto da'uprosi wamhã, 'ri ne uba're wa, ïsisisi norĩ si, ma â wi sô'reptu za'ra. Ta norĩ hã umro za'ra di. 8 na ïhâiba za'ra hã. ²¹ Ta hã â hã, â dawabzuri, te wasu'u, danho'reptuzé. E da'u're wa, da'upsôzé, te â dawabzuri hã wasu'u. Mare di. 'Re ïhâimana u'âsi mono ma, da te dasi'âma 're ïropisutu za'ra mono zé te wasu'u, â dawabzuri hã. Dawasédé te te dama 're apari mono wa, 'râwi 're dasiwaihu'u za'ra mono ô di oto, dawasété na hã. Taha wa, dama 're ïrowê za'ra mono zéb zarina, te za oto dasina da te tâma 're ropisutu za'ra, âma 're ïdanomro mono zéb da hã. Zezu Cristu hã dê'â uptabi nherê, ïmama hã ab're hawi te te hâiwa'utu wa, apâ 're morĩ wa, te asô'reptuzé hã aima tihâimana za'ra wa'wa. ²² Cristu hã hâiwa u morĩ wa, te oto pire na Timama nhimire niwĩ 're sãmra, Danho'reptui'wa hã.

'Re ìhâimana u'âsi mono ma romhuri'wa norĩ 'madâ'â'wa, te 're hâimana. Uburé hâiwa nho're ãma, pire na duré waihu'u pese na 're ìhâimana za'ra mono norĩ ma zama, te pire uptabi na tâma 're hâimana za'ra.

4

'Re ìdanomro mono zép tém na rowasu'u

¹ Cristu hã ma tô tihâiba na robzépata. Taha wa, te za asina 're asiptete za'ra wa'aba mo, asihâiba zawĩ ãna, ìsine 're ìrobzépata za'ra wa'aba mono zéb da hã. ãne, da te 're robzépata za'ra mono wamhã, marĩ, da te 're ì'manharĩ wasété za'ra mono zé hã, te za oto da te 're rême pese za'ra. ² Taha wa, ti'ai ãma 're aihâimana za'ra wa'aba mono ré, te za 're aihâimana wě za'ra wa'aba mo, 'Re ìhâimana u'âsi mono te te sima 're ìwě mono zéb zarina si. Duré marĩ na asima 're ìrosa'rata wasété za'ra wa'aba mono zéb zarina, 're aihâimana za'ra wa'aba mono õ di za oto. ³ Wahub ahã na ma tô ai'ãma 're si'utõrĩ za'ra wa'wa, 'Re ìhâimana u'âsi mono nhimiroti waihu'u'õ'wai hâimanazém na, 're aihâimana wasété za'ra wa'aba mono ré. Ma tô asisô 're ìrowasutu za'ra wa'aba mo aré. Âzézei'wa te aré 're anomro aba mo. Duré dato ìwě'õre hã 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono ré, ma tô asina 're asipsaihuri za'ra wa'aba mo aré. Duré âzézei'wa 're aihâimana za'ra wa'aba mono wa, ma tô ai'rã siwamnarĩ na 're aihâimana za'ra wa'aba mo. Duré 'Re ìhâimana u'âsi mono upana, ma tô romhâiba 'manharĩ ãma 're aiwata za'ra wa'aba mo, ta hã waihu'u pese newa rob'manharĩ hã. ⁴ 'Re anomro wasété aba mono zé hã, tâibâ oto. Taha wa, siwa'ru dasiré 're aihâimana za'ra wa'aba mono õ wa, te ai'ãma 're tob'uzu za'ra wa'wa, Wamama nhimiroti waihu'u'õ'wa norĩ hã. Taha wa, 're aihâimana wě za'ra wa'aba mono 'ru te, te oto ta norĩ hã taré te te aima 're nharĩ wasété za'ra wa'wa. ⁵ Tane nherë, nimahã na ta norĩ hã 're ìhâimana wasété za'ra mono zém na te te ìwaihu'u za'ra zéb zarina, te za ta norĩ ma rowairébé za'ra, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã. Ta hã te te ìda'awaihu'uzéb zarina, te za romhutu na uburé norĩ ma rowairébé, ìhâiba ré norĩ ma, 're ìdâ'â za'ra mono norĩ ma zama. ⁶ Taha wa, dahâimanazém na za te te dama 're arowairébé mono wa, ma tô Wanhib'apito zadawa wasu'u'wa norĩ hã Cristuhu wasu'uwě na te te 're dapo're pu'u za'ra, da te ãma 're saze za'ra mono da. Ta norĩ wapari'wa norĩ hã ma tô oto tidâ'â za'ra. Ti'ai ãma 're nomro mono ré, ma tô ìwasété na wě'õ za'ra, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã, uburé 're ìdahâimana za'ra mono norĩ hã ìwasété na te te 're ì'awě'õ mono ne. Tane nherë, hâiba ré 're nomro mono ré, ma tô Wanhib'apito zadawa wasu'u'wa norĩ hã Cristuhu wasu'uwě na po're pu'u za'ra, ta norĩ hã rowě ìsi'utõrĩ'õ ãma 're hâimana u'âsi za'ra mono da, 'Re ìhâimana u'âsi mono ne.

'Re dasipawaptob za'ra mono da, dama ìrotizé

⁷ Ro ĩsi'utõrĩzéb u hã, romhuture di oto. Taha wa, te za aihâiba na asina 're asiptete za'ra wa'aba mo. Duré aihâimana nhimiza'rese te za 're aihâimana za'ra wa'aba mo, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, 're aimreme zusi u'âsi aba mono da. ⁸ Dazawizé wasu'u si, ĩpire uptabi hã. Taha zarina si, 're asisawi pese za'ra wa'aba mono sina, te za 're aihâimana za'ra wa'aba mo. E marĩ da. Dazawizé hã aima 're hâimana za'ra wa'aba mono wa, dawasédé hã da'âma 're 'madâ'â za'ra wa'aba mono tõ da, ahâ nherê, da te 're 'manharĩ za'ra mono nherê, dawasédé hã. ⁹ Te za duré 're ĩda'mazasi su'u za'ra wa'aba mo ari'iwi, 're dawata'ẽ za'ra wa'aba mono âna. ¹⁰ 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã sõpru wa, ma tõ aihâiba mono bâ dama 're ĩromhuri za'ra wa'aba mono zéb da hã, aima sõmri za'ra wa'wa, sipu'u pese na. Taha zarina si, te za oto dama âma 're ĩ'uwaimrami za'ra wa'aba mo. ¹¹ Tawamhã dama 're rowahutu za'ra wa'aba mono wamhã, duré dama 're roti za'ra wa'aba mono wamhã, timreme te te aima 're ĩsõmri za'ra wa'aba mono na si, te za dama 're ĩrowasu'u za'ra wa'aba mo. Duré aihâiba na zama 're dapawaptob za'ra wa'aba mono wamhã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono, tinhiptede te te aima 're ĩsõmri za'ra wa'aba mono na, te za 're ĩdapawaptob za'ra wa'aba mo. ãne na hã te za dama âma 're ĩ'uwaimrami za'ra wa'aba mo, 'Re ĩhâimana u'âsi mono âma 're dawata za'ra mono da, Zezu Cristuhu nhib'a'uwẽ 're aihâimana za'ra wa'aba mono wa, dama âma 're ĩ'uwaimrami za'ra wa'aba mono zém na. 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã wẽ uptabi wa, duré waihu'u pese uptabi wa, wa za âma 're wawata u'âsi za'ra.

Wanhib'apito zazei'wa norĩ te te 're ĩrobzépata za'ra mono zé wasu'u

¹² ĩsiwadi norĩ, ĩma asawi pese za'ra wa'aba norĩ hã, ãhãna rowasédé hã da te aima 're 'manharĩ za'etê za'ra wa'aba mono wa, te a'â 're ĩrobzépata za'ra wa'aba mo. Tane nherê, 're ĩrobzépata za'ra wa'aba mono zém na âma 're atob'uzu za'ra wa'aba mono õ di za, da te aima 're rob'manharĩ za'etê za'ra wa'aba mono õ newa. ¹³ Cristu hã aiwana za'ra wa'aba, ma tõ robzépata za'etê. Taha wa, ĩsine 're robzépata za'ra wa'aba mono wa, te za aipê'ẽ 're, 're ato za'ra wa'aba mo. E marĩ wa. Cristu hã tiwaihu'u pese na apâ wei morĩ wapsi, za ato za'ẽne hã aima 're hâimana za'ra wa'aba mono wa. ¹⁴ Áté Cristuhu âma si 're aihâimana za'ra wa'aba mono 'ru te, te za da te aima 're nharĩ wasété za'ra wa'wa. Tane nherê, aima 're rowẽ za'ra wa'aba mono di za. E marĩ wa. 'Re ĩhâimana u'âsi mono pẽ'ezani hã aipê'ẽ 're aima 're hâimana za'ra wa'aba mono wa oto, rowẽ uptabi zé hã. ¹⁵⁻¹⁶ Cristuhu zazei'wa oto 're anomro aba mono nherê, 're danhimroi wa'aba mono õ di za. Duré marĩ na dawĩ 're asipsaihuri za'ra wa'aba mono õ di za. Duré marĩ na dawĩ 're ro'wa'rutu za'ra wa'aba mono õ di za. Duré danhimirosa'rada hã dawĩ 're 'wa'rutu za'ra wa'aba mono õ

di za. Āté nimahã na dama 're aihâimana wasété za'ra wa'aba mono wamhã, te za da te aima 're rob'manharĩ wasété za'ra wa'wa. Āne zarina, 're robzépata za'ra wa'aba mono wamhã, ĩ'uwaiababa te za tô 're ĩrobzépata za'ra wa'aba mo. Tane nherê, Cristuhu zazei'wa 're anomro aba mono 'ru te, 're robzépata za'ra wa'aba mono wamhã, 're aséb za'ra wa'aba mono õ di za. Cristuhu zazei'wa na, da te 're asisi za'ra wa'aba mono wê te, te za 'Re ĩhâimana u'âsi mono ãma si 're aiwata za'ra wa'aba mo.

¹⁷ Bâdâ hã ma tô oto ĩwa waptãrã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te dama ĩ'arowairébézéb da hã, ta hã dahâimanazém na dawaihu'u'wa 're hâimana mono wa. Taha wa, te za a'â tinhib'a'uwê norĩ ma arowairébé, 're ĩwahâimana za'ra mono zém na, te te wa'awaihu'u wa. Tawamhã e niha za ĩsazei'õ'wa norĩ ma te te ĩrowairébézé hã. Wanhib'apito wasu'uwê na, 'Re ĩhâimana u'âsi mono, we te te dama ĩwaihã hã te te ãma saze za'ra õ wa dame, ta norĩ ma, 're rowê za'ra mono õ di za.

¹⁸ Duréihã ãhã wasu'u na ma tô ãne na dama rowasu'u, 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa hã:

“Āté marĩ ahã na te za sada 're hâimana za'ra, 're ĩnomro wê mono norĩ zada hã, tinho'reptuzé hã te te sina 're uwaimrami za'ra mono õ ré. Tawamhã e niha te za tãma 're romhâimana za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono wê'õ'wa norĩ ma hã, siwa'ru 're ĩhâimana za'ra mono norĩ ma hã.”

Āne ta norĩ wasu'u na rob'ui'ééré hã, ĩbaihã na hã.

¹⁹ Āté wa za a'â robzépada hã wa te wasina 're 'madã'ã za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te wama 're ĩ'awê mono zéb zarina. Tane nherê, 'Re ĩhâimana u'âsi mono, wa'apoto mono 'wai umnhasi sina, wa za dama 're wahâimana wê za'ra, ta hã tinhimiropisutu wê na za te te wama ãma 're a'uwaimrami u'âsi mono wa.

5

Wanhib'apito zazei'wa 'madã'ã'wa norĩ ma rowasu'u

¹ Da'madã'ã'wa norĩ, ãhãna wa za aima ĩsiwasu'u za'ra wa'wa. Wa hã da'madã'ã'wa, wa duré 're ĩhâimana. Cristu hã te te robzépata wamhã, wa tô ĩtõmo na 'madã, te te ĩrobzépatazé hã. Wa hã wa za duré ĩsazei'wa norĩ siré, rowê uptabi hã ĩsina waihu'u hãiwa ãma, rowê uptabi hã sõ'awi te te wama pisutu za'ra wapsi, Wanhib'apito hã. ² Taha wa, wa za aima waihu'u za'ra wa'wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã tinhib'a'uwê te te aima 're ĩpisutu za'ra wa'aba mono hã ato sina tãma 're pawaptob za'ra wa'aba mono da, tãma 're aiwa'a za'ra wa'aba mono ãna. Āne da, ma tô sima aiwê za'ra wa'wa, Wamama hã. Rob'ui'prazéb zô tãma 're dapawaptob za'ra wa'aba mono õ di za. Tô sena asima 're ĩwê uptabi za'ra wa'aba mono zéb zarina

si, te za tãma 're ĩdapawaptob za'ra wa'aba mo. ³ Asimi'madã'ã za'ra wa'wa hã tãma 're 'madã'ã pese za'ra wa'aba mono da, ma tã aipisutu za'ra wa'wa, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono hã. Taha wa, a norĩ wa'wa hã dama aipire wẽ te, 're dawada'uri za'ra wa'aba mono õ di za. Asimipawapto wẽ na te za tãma ãma 're asanho wẽ za'ra wa'aba mo, asimi'madã'ã za'ra wa'aba norĩ ma. ⁴ Tawamhã Da'madã'ã wai uptabi hã apã wei morĩ wapsi, tãma 're ĩdapawapto wẽ za'ra wa'aba mono zé wa'rãmi, te za oto aima wa'ãbã za'ra wa'wa, ĩwẽ uptabi na, ĩsi'utõrĩ'õ na oto aima 're hãimana u'ãsi za'ra wa'aba mono da.

⁵ ĩpréduptém norĩ, ĩprédum norĩ mreme si te za 're ĩwapari pese za'ra wa'aba mo. ĩsazei'wa norĩ, aihĩni te za romhuri na 're asipawaptob za'ra wa'aba mo, aipire na 're asi'madã'ã za'ra wa'aba mono ãna. Duréihã ãne na ma tã rob'ui'ééré, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u'wa hã:

“Dapire na 'rãwi 're ĩdasi'madã'ã za'ra mono norĩ da si, te za 're hãimana, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono hã. Dapire na 'rãwi da te dasi'ãma 're ĩrosa'rata za'ra mono õ norĩ si, te za te te 're apawaptob u'ãsi.”

Ãne ãma rob'ui'ééré hã, ĩbaihã na hã.

⁶ Ãhã wa, te za Wamama ma 'rãwi aiwapu na 're asi'madã'ã za'ra wa'aba mo, taha si waihu'u pese uptabi na 're hãimana mono wa. Ãne wamhã, bãdã te te ai'ãma sima ĩpisutuzém na, te za ai'ãma uwaimrami za'ra wa'wa, aipire na oto dama 're aihãimana za'ra wa'aba mono zéb da hã. ⁷ 'Re ĩhãimana u'ãsi mono hã te te 're ai'madã'ã wẽ za'ra wa'wa. Taha wa, marĩ na 're aihãtã'ã za'ra wa'aba mono wamhã, te za tãma 're asiwasu'u za'ra wa'aba mo, marĩ na 're ĩ'aihãtã'ã za'ra wa'aba mono zéb zarina. Taha parimhã, ãma 're rosa'rata za'ra wa'aba mono õ di za oto, marĩ na 're ĩ'aihãtã'ã za'ra wa'aba mono ãma hã.

⁸ Ma'ãpé, aihãimana nhimiza'rese sina 're aihãimana za'ra wa'aba mono. Duré 're asi'madã'ã pese za'ra wa'aba mono. E marĩ wa. Da'rui'wa hã datẽme 're morĩ wa, wa'uburé norĩ nhib'apito hã. Hu'u zéré pa hã wairõ sina, tisa zõ 're ĩnomro mono ne, te datẽme 're morĩ u'ã, Wanhib'apito si da te dasina 're ĩ'madã'ã u'ãsi za'ra mono zé hã te te dawĩ 're a'uprosi mono da. ⁹ Asiré Wanhib'apito zazei'wa norĩ hã daro mono bã 're hãimana za'ra mono 'ru te, da te tãma 're ĩrob'manharĩ za'ra mono zém na, te a'ã te te 're robzépata za'ra, asine za'ra wa'aba. Ã norĩ wasu'u hã ma tã ĩwaihu'u za'ra wa'wa. Taha wa, Wanhib'apito umnhasi sina te za 're aihãimana za'ra wa'aba mo, da'rui'wai wĩ asina 're asiptete u'ãsi za'ra wa'aba mono sina. ¹⁰ Tane nherẽ, 're robzépata hã za'ra wa'aba mono õ ré, rowézé hã te za te te aima ãma 're a'uwaimrami 'wa, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono hã. Taha si te za te te 're asiptete

u'âsi za'ra wa'wa, tiwaihu'u pese na, asiptete u'âsi âma 're aihâimana za'ra wa'aba mono da. Ôhõ ma si te ĩsimizawizé hã sa'êtê na tâma 're hâimana. Taha wa, ma tô sitême asô tihârâ za'ra wa'wa, rowê ĩsi'utõrĩõ âma ĩsiré 're aihâimana u'âsi za'ra wa'aba mono da, Cristuhu nhib'a'uwê oto 're anomro aba mono wa. ¹¹ 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã danhipai u dama pire uptabi na 're hâimana mono wa, wa za taha âma si 're wawata u'âsi za'ra.

Pedru te te ĩdazawizé wasu'u

¹² Sira hã ma tô ĩpawapto, aima ĩnhimiroti syry za'ra wa'aba nherê, te te aima rob'ui'ére za'ra wa'aba da. Ta hã ĩsisânawã ne, te ĩma 're hâimana. Taha wa, ĩma umnhasi di. Wa hã wa tô ĩsima aiwê za'ra wa'wa, ĩnhimiroti na te aipawaptob za'ra wa'aba da, Wanhib'apito âma si asiptete sina 're anomro aba mono da, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimipawaptobzé hã asi'uihã na asina 're waihu'u za'ra wa'aba mono da. Taha wasu'u na si, wa tô te aima 're rowasu'u za'ra wa'wa, tô sena wa. Taha wa, te te 're aipawapto wê za'ra wa'aba mono wa, te za asiptete sina âma 're anomro aba mo.

¹³ Wanhib'apito zazei'wa norĩ hã, Babironiza na 'ri nho'õmo nhisi âma 're ĩhâimana za'ra mono norĩ hã, ma tô Wamama hã sima pisutu za'ra, ĩsib'a'uwê oto 're hâimana za'ra mono da. Ta norĩ zama ma tô timreme na âma asawi za'ra wa'wa. ĩ'ra na te 're ĩsisi mono zama, ma tô duré timreme na âma asawi za'ra wa'wa, Marcusi hã. ¹⁴ Tame te za uburé asiré ĩsazei'wa 're aihâimana za'ra wa'aba mono wa, asõ'utu na asisawi sina 're asitob'rata hârâ za'ra wa'aba mo.

Cristuhu nhib'a'uwê norĩ, rowê na âma 're aihâimana za'ra wa'aba mono da si, wa aima za'ra wa'aba te tiwi 're rowaptêre u'âsi, Wamama wi.

2 Pedru Pedru hã, maparane ãma te te duré ĩrob'ui'éérézé, ĩsazei'wa norĩ ma Ībaihã wasu'uzé

Ā Ībaihã na Pedru hã ma tō duré rob'ui'ééré, Zezusihi zazei'wa norĩ ma, senai'ō na rowasu'u'wa norĩ hã dawazari 're ĩhâimana za'ra mono norĩ mreme hã te te 're wapari za'ra mono tō da. Ta norĩ hã sadawa nhipese na ma tō te te 're rowasu'u za'ra, Zezusi hã za apã we ĩmorĩ ō na hã. Taha wa, ma tō Pedru hã tãma waihu'u za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã da'ãma 're ĩwa'a su'u mono ō zém na hã. Ta hã ma tō te te sima 're da'awē, ĩ'ra hã da te dasina 're umnhasi za'ra mono da, uburé. Senai'ō na rowasu'u'wa norĩ hã wasété uptabi na te 're hâimana za'ra. Taha na ma tō sitēme te te 're dapizari za'ra. Taha wa, Pedru hã ma tō ãma tãma rob'ui'ééré za'ra, nimahã bâta na 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ta norĩ hã za te te ĩhã za'ra zém na hã, duré ĩsine 're ĩdahâimana za'ra mono norĩ zama.

¹ Wa hã Sima Pedru, Zezu Cristuhu ma romhuri'wa, duré ĩsadawa wasu'u'wa, wa ãma aima rob'ui'ééré za'ra wa'wa, wasiré ĩsazei'wa 're ĩ'anomro aba mono norĩ ma. Wanhib'apito 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã wē uptabi di. Wa'anho'reptui'wa Zezu Cristuhu zama wē uptabi di. Wē uptabi zahuré wa, ma tō te te 're aipawaptob za'ra wa'wa, wasine asina 're umnhasi za'ra wa'aba mono da, te te 're asō'reptu za'ra wa'aba mono da.

² 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã, duré Wanhib'apito Zezusi hã, aima waihu'u pese za'ra wa'aba di. Āne wa, wa ai'ãma tãma 're ĩmreme u'âsi za'ra wa'wa, ĩsimizawizé hã ai'ãma 're hâimana u'âsi za'ra wa'aba mono da, duré rowē u'âsi, ãma 're anomro u'âsi aba mono da.

³ 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ma tō tiwaihu'u pese na uburé marĩ ĩwē na wama 're sōpru, wapē'ē 're, ĩsine wawē uptabi na ãma 're ĩwahâimana za'ra mono zéb da hã, duré ĩsine wa te dama 're ĩ'manharĩ wē za'ra mono zéb da zama. ⁴ Āne zarina, te te wama 're ĩ'aropisutu mono zéb zarina, ma tō marĩ ĩwē hã wapē'ē 're, te te wama 're anhomri, sa'ētē na. Wama wē uptabi di, wama 're ĩsōprub za'ra mono zé hã. E marĩ da, ma tō wama 're sōprub za'ra. ĩsine wahâimana wē na oto ãma 're wahâimana za'ra mono da. Āne wamhã, ĩsazei'ō'wa norĩ ne, wawasété zō 're wasiwasutu u'âsi za'ra mono ō di za, wawasété na 're wahâimana za'ra mono da. ⁵⁻⁷ Āne wa, ĩsazei'wa 're aihâimana za'ra wa'aba mono wa, te za sada 're asiptete za'ra wa'aba mo, aiwē uptabi na si ãma 're aihâimana

za'ra wa'aba mono da oto. Duré Wanhib'apito nhimiroti hã te za 're ĩwaihu'u pese za'ra wa'aba mo. Duré aiwasété wi, te za asina 're asiptete za'ra wa'aba mo. Duré ro'wa'rudu hã aiãma 're hãimana za'ra wa'aba mono nherẽ, te za õne haré Wanhib'apito ãma si 're aihãimana za'ra wa'aba mo. Te za duré 'Re ĩhãimana u'âsi mono nhimiroti na si, 're aihãimana wẽ za'ra wa'aba mo. Duré, asisãnawã norĩ hã 're ĩsawi pese za'ra wa'aba mono ne, te za asiré ĩsazei'wa norĩ hã 're ĩsawi pese za'ra wa'aba mo. Te za uburé 're ĩdazawi pese za'ra wa'aba mo duré. ⁸ Āhã zarina si 're aihãimana za'ra wa'aba mono wanhã, te za aihãimana wẽ hã asima 're ĩsa'êtê za'ra wa'aba mo. Āne wanhã, Wanhib'apito Zezu Cristuhu nhimiroti hã taré waihu'u za'ra wa'aba õ di za. Te za tô marĩ ĩwẽ na ãma 're ĩ'uwaimrami u'âsi za'ra wa'aba mo. ⁹ Tane nherẽ, ãne 're aihãimana za'ra wa'aba mono õ wanhã, datob'a na 're ĩdanomro mono ne, te za 're anomro aba mo, duré syry na da te 're ĩrob'madâ'â za'ra mono ne. E marĩ wa. 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã 're ĩ'manharĩ wasété za'ra wa'aba mono zé hã, te te aima 're pari za'ra wa'aba mono nherẽ, ãma 're aipo're si'âri za'ra wa'aba mono wa, te za datob'a na 're ĩdanomro mono ne, 're anomro aba mo.

¹⁰ ĩsisãnawã norĩ, tô sena ma tô 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã aipisutu za'ra wa'wa, ĩsib'a'uwẽ 're anomro aba mono da. Āne wa, te za sada 're asiptete za'ra wa'aba mo, ãma 're aihãimana wẽ za'ra wa'aba mono da, 'rãwi ĩsib'a'uwẽ na asina 're waihu'u za'ra wa'aba mono da. Āne wanhã, Wanhib'apito hã rême za'ra wa'aba õ di za. Duré aiwasété u 're aipizari za'ra wa'aba mono õ di za oto. ¹¹ Taha zarina, te za 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã to sina te te 're ai'a'mazasi 'wa hãiwa u, Wanho'reptui'wai u, Wanhib'apito Zezu Cristuhu u, Danhib'apito uptabi na dama 're ĩhãimana u'âsi mono u.

¹² Āhã wasu'u hã aima waihu'u pese za'ra wa'aba nherẽ, duré asiptete sina ãma 're aihãimana za'ra wa'aba mono nherẽ, wa za te ãma 're aipo're pu'u u'âsi za'ra wa'wa, aiwi simani za'ra wa'aba tã da, ĩwasu'u hã. ¹³⁻¹⁴ ĩma wẽ di tô, ĩhãiba ré 're ĩhãimana mono ré hã, ãhã wasu'u na, te ãma 're aipo're pu'u u'âsi za'ra wa'aba mono da hã, ĩdã'ázéb u romhuture na, te ĩsina waihu'u wa, Wanhib'apito Zezu Cristu te te ĩma ĩwaihu'u sirõmo zéb zarina. ¹⁵ Taha wa, ĩma ĩwaihu'u pese na si, wa za te 're aipawaptob za'ra wa'wa, uburé te aima ãma ĩrob'ui'éré za'ra wa'wa hã, aiwi simani za'ra wa'aba tã da, ĩ'uirĩ na hã.

Wanhib'apito hã rowa'a za'êtê ré, sab ré, te te siwi ĩ'madâ'â na rowasu'u

¹⁶ Wa norĩ hã wa tô Wanhib'apito hã wa te aima 're wasu'u za'ra wa'wa, ĩwaihu'u pese uptabi na, duré za apã we ĩmorĩ na zama. E tawanhã taré danhimirosa'rata nhipese zarina,

wa tô Wanhîb'apito wasu'uwẽ hã wa te aima 're wasu'u za'ra wa'wa. Mare di. Wa norĩ hã Wanhîb'apito Zezu Cristu hã rowa'a za'êtẽ ré, sab ré, wa tô watõmo na 'madâ'â za'ra ni. ¹⁷⁻¹⁸ Ī'rata wa tô aimasam ni, Īmama hã âma wata wamhã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. Hâiwa hawi te we tãma tinha, rowẽ uptabi hawi, âne: “Ă hã ĩ'ra, te 're ĩsawi pese mono, tãma 're ĩto za'êtẽ mono.” Āne te we tãma tinha. Wa norĩ hã wa tô âne wapari za'ra ni, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã hâiwa hawi te te tãma ĩnharĩ na, êtẽ 'râihã ĩwẽ uptabi âma, Wanhîb'apito Zezusihi 'rata wasimasab ré.

¹⁹ Marĩ, wa te ĩsabu za'ra zéb zarina, wa tô waihu'u za'ra ni, tô sena na Danho'reptui'wa na 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa norĩ te te dama 're ĩrowasu'u za'ra mono zém na hã. Awẽ u te za wasi wawẽ hã 're pusi, dama rowa'a'wa da, damorĩ wẽ da. Tane wapawapto'wa da, te wama 're hâimana, ĩsadawa wasu'u 'rata 'wa norĩ nhimirowasu'u hã, âma 're ĩwanomro wẽ mono zéb da hã. Āne wamhã, te za âma 're ĩrosa'rata u'âsi za'ra wa'aba mo. ²⁰⁻²¹ 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa norĩ nhimirowasu'u na rob'ui'éré hã, marĩ te te ĩwasu'uzé hã, ni'wa hã si'uihã na te te waihu'u õ di, te te dama 're ĩ'awaihu'u mono da hã. E marĩ wa. Ta norĩ hã, si'uihã na te te dama 're rowasu'u za'ra mono õ wa. 'Re ĩhâimana u'âsi mono si, ma tô Tipẽ'ézani na te te tãma 're awaihu'u, te te dama 're wasu'u za'ra mono da. Tane, wa norĩ zama ĩsadawa wasu'u'wa norĩ nhimirowasu'u hã, wasi'uihã na wa te 're waihu'u za'ra mono õ di, marĩ te te ĩwasu'uzé hã wa te dama 're ĩwaihu'u za'ra mono da hã. Taha wasu'u hã pire wa, ma'âpé âma 're rosa'rata pese za'ra wa'aba mono, waihu'u za'ra wa'aba da.

2

Senai'õ na rowasu'u'wa norĩ na rowasu'u Zudasĩ 3-16

¹ Duréihã ma tô ni'wam norĩ hã wahi'rata norĩ wazari 're hâimana za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa newa. Tane, tô senai'õ na rowasu'u'wa norĩ hã, te za duré aiwazari 're hâimana za'ra wa'wa. Ta norĩ nhimirowasu'u hã tô sena newa, da te âma 're saze za'ra mono wamhã, te za dahâimana wẽ zé hã dawĩ 're si'utõrĩ za'ra. Wanhîb'apito hã tidâ'ázém na te te 're wa'âbã za'ra mono nherẽ, te za 're simrami za'ra, tinhib'apito zô, tô senai'õ na rowasu'u'wa norĩ hã. Taha wa, te za 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te 're ahã za'ra, 're dâ'â za'ra mono da. ² Ta norĩ hâimanazéb zarina, te za da'ahã na da te âma 're sasõmri za'ra, dahâimana nhiséb'õ na, Wanhîb'apito zazei'wa na dama 're siwasu'u za'ra mono nherẽ. Taha wa, te za da'ahã na Wanhîb'apito nhimiroti ma, da te 're nharĩ wasété za'ra, taré. ³ Tô senai'õ na rowasu'u'wa norĩ hã te za taré rob'ui'prazéb zô, tinhimiroza'rata na si, marĩ

na te te aima 're rowasu'u za'ra wa'wa. Tane nherê, ta norĩ hã ãwasété na 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, waihu'u pese di. Taha wa, ãsimihãzé wi, sisõ'reptu waihu'u za'ra õ di za.

⁴ Tane, hãiwa ãma 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma romhuri'wa norĩ hã, duréihã tiwasédé te te 're 'manharĩ za'ra mono wamhã, tinhimihãzé hã te te tãma ba'a za'ra õ di, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã. Ropipa u ma tã sisiti satõrĩ za'ra, tame 're simasa mono da, pawasisi ré robra ãma. Tame te za ta norĩ hã 're simasa, bãdã ãwa ãwaptã'ãzéb u, dahãimanazém na te te ãda'awaihu'uzéb zarina te te dama ã'arowairébézéb u hã. Tawapsi te za ta norĩ hã hã za'ra. ⁵ Duréi uptabi hã 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã tinhimihãzé hã te te dama ba'a õ di, ti'ai ãma 're ãdahãimana za'ra mono norĩ ma. Á ma, ma tã tinha, â pusi mono da, â na te te da'uprosi da, 're dahãimana wasété za'ra mono wa. Nowé norĩ si ma tã sõ'reptu za'ra, ⁷ na ãhãiba za'ra norĩ me. Nowé hã te te aré dama 're roti u'ãsi, 're dahãimana wê za'ra mono da, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimiroti na. ⁶ Duré, dahãimana wasété wa, ma tã 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã siwi da'awê'õ, Sodoma na 'ri nho'õmo nhisi ãma, duré Domora na 'ri nho'õmo nhisi ãma zama. Unhama ro'õ na ma tã da'uprosi, da te ãma waihu'u za'ra da, dawasété na si 're dahãimana za'ra mono wa, aiwa za te te 're ãda'ahã za'ra mono na. ⁷ Roho si 're morĩ wê wa, ma tã sõ'reptu, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã. Dahãimana nhiséb'õ na, 're dahãimana za'ra mono wa, ma tã tipê'è na aré te te 're robzépata, Ro hã. ⁸ Da'rata 're hãimana mono ré, awê sidãpãsi dawasété na te te 're da'awaihu'u mono wa, duré damreme wasédé hã te te 're awapari mono wa, pẽ'ézé ahã uptabi di, Ro hã. ⁹ 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, waihu'u pese di, Ro hã te te ãsõ'reptuzéb da hã. Tane duré, Wanhib'apito ma waihu'u pese di, ro'wa'rutu hawi te te 're ã'anho'reptui mono zéb da hã, ãsimiroti 'madã'ã pese 'wa norĩ hã. Duré tãma waihu'u pese di, te te 're ãda'ahã za'ra mono zéb da hã, 're ãdanomro wasété mono norĩ hã, bãdã ãwa ãwaptã'ãzéb u hã, dahãimanazém na te te ãda'awaihu'uzéb da hã. Tawapsi te za dahãimanazéb zarina te te dama 're arowairébé, rob'rãsutuzéb ãma. ¹⁰ Dahãimana nhiséb'õ na 're dahãimana za'ra mono wamhã, duré ãsimiroti hã da te dasiwi 're wê'õ za'ra mono wamhã, te za sa'ëtê na da te 're robzépata za'ra, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimihãzéb zarina.

Senai õ na rowasu'u'wa norĩ hã, te simipari ãna 're hãimana za'ra. Ta norĩ hã hãiwa ãma romhuri'wa norĩ hã te te 're wazéb za'ra mono õ di. Timreme na te te ãma 're wasété u'ãsi za'ra, sina pahi za'ra ãna. ¹¹ Hãiwa ãma 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma romhuri'wa norĩ hã, senai'õ na rowasu'u'wa norĩ ma, siptete za'ra di. Duré tãma waihu'u pese za'ra di. Tane nherê, Wanhib'apito nho'a 're hãimana za'ra mono wa, senai'õ na rowasu'u'wa norĩ ãma, 're mreme wasété za'ra mono õ di,

asa. ¹²⁻¹³ Tanei õ di, aibâ norĩ hã senai'õ na rowasu'u'wa norĩ hã. Roti hã uburé tãma waihu'u za'ra õ wamhã, te roti ma te te 're nharĩ wasété za'ra, wẽ nherẽ, roti hã. Ta norĩ hã abaze ne, te rosa'rata ãna 're hãimana za'ra, simiza'rese ãna. Taha zarina, abaze hã da te 're simroi mono wa, 're ãrere'e mono ne, te za ta norĩ hã 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã te te 're hã za'ra, 're ãhãimana wasété za'ra mono zé wa'rãmi.

Ta norĩ hã te marĩ hã te te sima 're wẽ ahã za'ra. Siséb ãna, te rowa'a na te te 're rob'manharĩ wasété za'ra. Taha wa, ta norĩ wazari, 're asaihuri aba mono wa, te ai'ãma 're mreme wasété za'ra wa'wa, ãsazei'õ'wa norĩ hã. ¹⁴ Senai'õ na rowasu'u'wa norĩ hã te pi'õ ãwasété norĩ zõ te te 're rob'madá'ã u'ãsi za'ra. Ta norĩ ma hã wẽ za'ra di, tiwasédé hã te te ãma 're ã'manharĩ u'ãsi za'ra mono zéb da hã. Hãimana nhipse na te ta norĩ hã 're nomro, da te ãma 're sasõmri za'ra mono da. Tawamhã ni'wam norĩ hã siptete sina Wanhĩb'apito ãma 're nomro mono õ wamhã, te za ta norĩ ãma te te 're sasõmri za'ra. Duré senai õ na rowasu'u'wa norĩ hã te tinhimarĩ wẽ zõ si, te te sima 're rob'ruiwaparĩ u'ãsi za'ra. Taha wa, ta norĩ hã tãma wẽ õ di, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma hã. ¹⁵ Ta norĩ hã ma tõ 're ãdanomro wẽ mono zé hã rẽme za'ra, Bara'ã hã 're ãmorizéb zarina, oto 're nomro mono da. Bara'ã hã Be'oho 'ra. Duréihã ma tõ Bara'ã hã sima wẽ, rob'uiprazé hã da te tãma sõmri da, ãsimiromhuri wasété wa'rãmi. ¹⁶ Tawamhã 'Re ãhãimana u'ãsi mono zadawa para, ma tõ ãsimizama hã awaru po'repore hã, a'uwẽ mreme na tãma tinha, simiza'rese ãna 're morĩ tõ da. ãne na ma tõ tiwi sizã, za te te ã'manharĩ wasété zé hã.

¹⁷ Senai'õ na rowasu'u'wa norĩ hã, tinhimirowasu'u na te te ãma 're dapawaptob za'ra mono õ wa, wa za oto marĩ na aima ãma romnhimiré'é za'ra wa'wa. Ta norĩ hã sipti hã 're ã'ã're mono ne, te 're hãimana za'ra. Duré hãiwa nhirõno hã rowa'u hã nimomo te te 're sate mono wa, tã hã ãhawi we 're ãta'a mono õ ne, te 're hãimana za'ra. 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã ma tõ ta norĩ hã pisutu sirõmo za'ra, robra si 're ãsa'wari mono zéb ãma, ãwa 're hãimana u'ãsi za'ra mono da. ¹⁸ Ta norĩ hã simiroti pire newa, 'rãwi sina 're wata za'ra mono sina, te za te te dama 're rowasu'u za'ra, da te dasima 're ãwẽ za'ra mono zéb uwaibaba, 're dahãimana wasété za'ra mono da, dama 're ãrowẽ za'ra mono zéb da newa. ãne wamhã, nimosi ãsazei'õ'wa norĩ hãimana wasétézém hawi 're ãdasipizari za'ra mono norĩ hã, te za oto te te ãma 're sasõmri za'ra, senai'õ na rowasu'u'wa norĩ ãma hã. ¹⁹ Dasi'uihã na dahãimanazém na 're dahãimana wasété za'ra mono nherẽ, rowẽ na si za 're ãdanomro mono na, te ta norĩ hã te te dama 're rowasu'u za'ra, taré. Tane nherẽ, rowẽ na si 're nomro mono õ di, ta norĩ hã, tihãimana wasété hawi ãwairébézéb da hã, tãma waihu'u za'ra õ wa. Marĩ hã da te 're sei hõsi za'ra mono wamhã, dasi'uihã na da te 're rẽme waihu'u za'ra mono õ di za. Tane, senai'õ

na rowasu'u'wa norĩ hã si'uihã na tiwasédé hã te te sahãri waihu'u za'ra õ di. ²⁰ Até ta norĩ hã Danho'reptui'wa na ma tô Wanhíb'apito Zezu Cristu hã te te 're waihu'u za'ra. Taha zarina ma tô Ìsazei'õ'wa hãimana wasétézém hawi 're sipizari za'ra. Tane nherẽ, apã dasiré 're hãimana wasété za'ra mono wamhã, e niha za tawamhã, 're ìhãimana za'ra mono zé hã. Wanhíb'apito hã te te 're saze za'ra mono õ ré, rowẽ'õ na 're ìhãimana za'ra mono zém nhipai u hã, tãma 're rowẽ õ uptabi za'ra mono di za oto. ²¹ Ta norĩ hã hãimana wẽ na 're hãimana za'ra mono da, te te sina 're waihu'u za'ra mono õ ré, ma tô robzei'õ na 're hãimana za'ra. Tazahã, dahãimana wẽ zé hã te te oto siwi 're wẽ'õ pese za'ra mono wa, te oto robzei'õ uptabi na 're hãimana za'ra. ²² Ta norĩ hã apã tiwasété u 're sipizari za'ra mono wa, ma tô te te sina ãma 're uwaimrami za'ra, dahãimanazém na tô sena na da te dasima 're ìnharĩ za'ra mono zé hã, ãne: “Wapsã hã te za apã mo, tinho'o'o zô, te te 'rêne da. Duré uhãbã hã da te 're upsõ za'ra mono nherẽ, te za apã 're si'uptob za'ra, ti'ai wai'o na.”

3

Wanhíb'apito Zezu Cristu hã za apã we ìmorĩzé wasu'u

¹ Ìsiwadi norĩ, ìma asawi pese za'ra wa'aba norĩ hã, wa za duré rob'ui'ére na ãma aima sisiwi za'ra wa'wa, maparane te aima ìrob'ui'ére za'ra wa'aba zéb zarina, rosa'rata wẽ na 're aihãimana za'ra wa'aba mono da. ² Wa tô ìsima wẽ, duréihã 'Re ìhãimana u'ãsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa norĩ nhimiroti na, te ãma aipo're pu'u za'ra wa'aba da. Wa tô duré ìsima wẽ, Wanhíb'apito nhimiroti na zama, te ãma aipo're pu'u za'ra wa'aba da, Wanho'reptui'wa nhimiroti na hã, wasiré ìsadawa wasu'u'wa norĩ hã wa te aima ãma 're ìrowasu'u za'ra wa'aba mono zém na hã. ³⁻⁴ Marĩ Ìpire na, wa za oto aima rowasu'u za'ra wa'wa, waihu'u za'ra wa'aba da. Rob'rãsutu u hã romhuture wamhã, te za ni'wam norĩ hã ãne 're hãimana za'ra. Marĩ ìwasété zô si te za te te 're rowasutu za'ra. ãne te za te te aima 're nharĩ za'ra wa'wa: “Oro apã wei morĩ su'u 'ruza, Zezu Cristu hã. Ropoto na'rata hawimhã, tô õhõ u'ã romhãimanazé hã. Apã wei morĩ õ ré, ma tô wamama norĩ hã wawi 're dâ'ã za'ra.” ãne te za te te aima 're nharĩ za'ra wa'wa. ⁵⁻⁶ Ta norĩ hã te te 're 'madã'ã za'ra mono õ di, duréi pese tímreme na hã hãiwa te te ìpoto na, ti'a te te ìpoto na zama, 'Re ìhãimana u'ãsi mono hã. Ta hã ma tô â na ãma aiwanhiza, â hã ti'a hã te te 're uirĩ mono da oto. Duré ãma ronomro pari, ma tô â pusi. Ma tô tâ si nomro. Ma tô uburé marĩ hã ti'ai ãma hã uprosi, â na. ⁷ Duré 'Re ìhãimana u'ãsi mono mreme zarina, hãiwa norĩ hã ti'ai me te za a'ã 're hãimana zahuré. Bãdã ìwa ìwaptã'ãzéb u, te za dahãimanazéb zarina dama arowairébé, 'Re ìhãimana u'ãsi mono hã. Tawamhã te za da'uprosi, 're

ĩdahâimana wasété za'ra mono norĩ hã. Duré unhama ro'o na te za oto hãiwa norĩ hã uprosi zahuré, ti'ai me.

⁸ Īsiwadi norĩ, ĩma asawi pese za'ra wa'aba norĩ hã, Wanhib'apito hã zahadu apâ wei morĩ õ nherẽ, ma'ãpé marĩ na ãma 're rosa'rata pese za'ra wa'aba mono, aiwi 're simani tõ za'ra wa'aba mono da. Bâdâ hã wa te 're ĩsa'rata za'ra mono nei õ di, Wamama nhimiza'ratazé hã. Bâdâ misi nherẽ, tâma hã wahub ahâ ne. Duré miu na wahum nherẽ, tâma hã misi bâtâ na. ⁹ Wanhib'apito hã wa'a õ di, ĩwẽ na te te dama ĩropisutuzém na, te te dama ãma 're ĩ'uwaimrami za'ra mono da hã. Ai'ãma wa'a su'u za'ra wa'aba õ di, te te ĩ'aihã za'ra wa'aba da hã. E marĩ wa. Te te ĩda'uprosi da hã tâma wẽ õ di. Uburé dawasété wi 're ĩdasipizari za'ra mono da si, tâma ĩwẽ hã, ĩsimiroti zarina 're danomro wẽ mono da si. ¹⁰ Wa za oto aima ãma romnhimire'é za'ra wa'wa, waihu'u za'ra wa'aba da. ĩsipsaihuri hã sô ĩdanhimipari õ zém na si, te za âzé, 'ri para u hã. Tane, Wanhib'apito zô 're ĩdanhimipari za'ra mono õ zém na si, te za wei mo apâ. ãne wamhã, hãiwa te za ai'utõ. Rãrã'ã za'ětẽ uptabi di za. Uburé marĩ hã hãiwa na 're ĩsimasa mono hã te za ai'uzã. Danhipti'ai mono bâ, marĩ hã 're ĩhâimana za'ra mono hã te za si'utõrĩ.

¹¹ Tawamhã, uburé marĩ hã ĩsi'utõrĩzém na hã aima waihu'u pese za'ra wa'aba wa, e niha te za tawamhã 're aihâimana za'ra wa'aba mo. Te za aiwẽ uptabi na 're aihâimana za'ra wa'aba mo, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti zarina si. ¹² Te za duré asimi'ẽ na sô 're asimipari za'ra wa'aba mo, 'Re ĩhâimana u'âsi mono bâdâ te te ĩpisutu zô. Bâdâ hã ĩwa waptã'ã su'u da, te za asiptete sina 're aihâimana wẽ za'ra wa'aba mo. Bâdâ ĩwa waptã'ã wamhã, te za hãiwa hã ai'utõ, unhama ro'o na. Duré uburé marĩ hã hãiwa na 're ĩsimasa mono hã te za ai'utõ. ¹³ ãne za romhâimana wa, hãiwa ĩtéb zô, duré ti'a ĩtéb zô zama, wa za sô 're wanhimipari u'âsi za'ra, tame dawẽ na si 're ĩdahâimana za'ra mono zéb zô. 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ãne ĩwẽ na te te dama ropisutu wa, wa za sô 're wanhimipari u'âsi za'ra.

¹⁴ Taha wa, ĩsiwadi norĩ, ĩma asawi pese za'ra wa'aba norĩ hã, rowẽ zô 're asimipari za'ra wa'aba mono sina, te za sada 're asiptete za'ra wa'aba mo, aihâimana wẽ na 're aihâimana za'ra wa'aba mono da, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã aihâimana wẽ uptabi na, te te 're aiwaihu'u za'ra wa'aba mono da, rowẽ u'âsi ãma 're anomro aba mono da. ¹⁵ Ma'ãpé, ãma 're rosa'rata pese za'ra wa'aba mono, Wanhib'apito hã da'ãma ĩwa'a su'u õ zém na hã. Ta hã te simi'ẽ na 're hâimana, tinhimihâzé wi te te 're ĩda'anho'reptui mono da hã. ãne na ma tõ duré Paru hã wama ĩsawi pe hã aima rob'ui'ére za'ra wa'wa, hãiwa hawi rowaihu'u na 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te tâma ĩwaihu'uzéb zarina. ¹⁶ ãne na ma tõ te te dama 're awaihu'u, Paru hã te te dama ãma 're rob'ui'ére mono wamhã. Nimame te tihâimana

za'ra, ĩsimi'ui'éré pire hã. Ta hã dama pire za'ra di, da te 're ĩwaihu'u za'ra mono zéb da hã. Āne wa, ma tô ni'wam norĩ hã ĩsimiroti na te te āma 're upa za'ra, te te 're waihu'u pese za'ra mono õ wa, wẽ nherẽ, ĩsimiroti hã. Ta norĩ hã Wanhib'apito āma siptete sina 're hãimana za'ra mono õ wa, ma tô Paruhu nhimiroti na te te āma 're upa za'ra. Duré 'Re ĩhãimana u'âsi mono nhimiroti 'rata na rob'ui'éré hãiba amo na zama, ma tô te te āma 're upa za'ra. Taha wa, te za 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã hã za'ra.

¹⁷ ĩsiwadi norĩ, ĩma asawi pese za'ra wa'aba norĩ hã, āne hã aima waihu'u pese za'ra wa'aba wa, ma'āpé 'rãwi 're asi'madãã pese za'ra wa'aba mono, 'Re ĩhãimana u'âsi mono nhimiroti wẽ'õ'wa norĩ nhimirowasu'u hã 're wapari za'ra wa'aba mono tõ da, Wanhib'apito āma asiptete sina 're aihãimana u'âsi za'ra wa'aba mono da. ¹⁸ Ma'āpé, 're aihãimana wẽ u'âsi za'ra wa'aba mono, aihãimana wẽ hã asima 're sa'ětẽ za'ra wa'aba mono da, Wanhib'apito Zezu Cristu te te 're ĩwa'apawapto mono zém na. Duré Wanho'reptui'wa Zezu Cristuhu āma rowaihu hã, te za asima 're ĩsa'ětẽ za'ra wa'aba mo. Ta hã Wanho'reptui'wai wa, wa za āma 're wawata u'âsi za'ra. Tane tô.

1 Zuwã

Ïsazei'wa **norĩ ma, Zuwã te te ïrob'ui'ére** **na'rata zé** **Ïbaihã wasu'uzé**

Ã ïbaihã na rob'ui'ére hã Zuwã hã ãma sisisi õ di. Tane nherẽ, ïsãna'rata hawim na hã dama waihu'u pese za'ra di, ïsimi'ui'ére na hã. Zuwã hã ma tô wama waihu'u za'ra tinhimi'ui'ére na hã, 're wasisawi pese za'ra mono da, 'Re ïhãimana u'âsi mono te te 're ïwa'azawi pese mono ne. Duré rowa'a na si 're wanomro mono da, ma tô wama waihu'u za'ra, wawasédé hã wa te 're 'manharĩ za'ra mono ãna.

Zezu Cristu ïsi'a'uwêzé wasu'u

¹ Wa hã Zuwã, wa za oto aima ãma rob'ui'ére za'ra wa'wa, Wanhib'apito zazei'wa, 're ï'aihãimana za'ra wa'aba mono norĩ ma. Duréihã marĩ õ uptabi ré, 're ïhãimana mono ãma, wa za aima ãma rob'ui'ére za'ra wa'wa. Ta hã ma tô si'a'uwê, ti'ai ãma hã. Ta hã wa tô wa te 're wapari za'ra, ti'ai ãma 're morĩ ré, ïsiré 're ïwanomro mono norĩ hã. Wa tô duré wa te 're hãiba 'madâ'â u'âsi za'ra, watômo na. Dâ'â pari, hãiwa'utu wa, wa tô duré wanhib'rata na hãiba upi za'ra ni. Ta hã 'Re ïhãimana u'âsi mono mreme na ïsisi hã, duré 're ïdanomro mono zép té, te te dama 're ï'apisutu mono. ² Duréihã marĩ õ ré hã Wamama siré te 're hãimana u'âsi, ta hã. Tawamhã ma tô we datême sihãiré, sô'awi ãma 're ïdanhopré mono da hã. Wa norĩ hã wa tô wa te 're 'madâ'â za'ra. Taha wa, sena na wa aima wasu'u za'ra wa'aba ni, 're ïdanomro u'âsi mono zé te te dama 're ï'apisutu mono hã. ³ E marĩ da, wa ãne aima rowasu'u za'ra wa'aba ni, wa te 're ï'madâ'â za'ra mono zém na hã, duré wa te 're ïwapari za'ra mono zém na zama. Wamama siré 'rãwi 're ïwahãimana za'ra mono ne, duré ï'ra siré Zezu Cristuhu siré 'rãwi 're ïwahãimana za'ra mono ne, a norĩ wa'aba zama ïsiré 're aihãimana za'ra wa'aba mono da, wa ãne aima waihu'u za'ra wa'aba ni. ⁴ Watoi uptabi zé hã wa te wasima 're 'masisi za'ra mono da, wa ãne aima ãma rob'ui'ére za'ra wa'aba ni, ãma 're ïwahãimana za'ra mono zéb da hã.

'Re ïhãimana u'âsi mono, rowa'a u'âsi 're ïhãimana mono zé wasu'u

⁵ Zezu Cristu hã ma tô Timama hã te te wama 're sadawa wasu'u za'ra. Taha nhimirowasu'u hã wa te 're ïwapari za'ra mono zém na wa oto aima rowasu'u za'ra wa'aba ni. E niha Timama hã te te wama 're ïsadawa wasu'u za'ra mono zé hã. ãne na wa tô wa te 're wapari za'ra: "Rowa'a wamhã, robra õ di. Tane, 'Re ïhãimana u'âsi mono hã wẽ uptabi wa, marĩ ïwasédé hã ãma 're hãimana mono õ di." ãne Timama hã

te te wama 're ĩsadawa wasu'u za'ra mono zé hã. ⁶ Āté wa za wawasété na 're wahâimana za'ra. Tawamhã, wawasété na 're wahâimana za'ra mono wamhã, robra u'âsi wa za 're wahâimana za'ra, wapẽ'ê 'remhã. Tawamhã robra u'âsi 're wahâimana za'ra mono nherê, 'Re ĩhâimana u'âsi mono siré, 'râwi 're ĩwahâimana za'ra mono na dama 're wasiwasu'u za'ra mono wamhã, wazadawa nhipese na wa za 're wahâimana za'ra, wapẽ'ê 're, robra u'âsi 're wahâimana za'ra mono nherê. Āne wamhã, tô senai ô di, 're ĩwahâimana za'ra mono zé hã. ⁷ Tane nherê, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti zarina 're wahâimana za'ra mono wamhã, rowa'a na 're ĩhâimana mono ne, wa za duré wa norĩ hã rowa'a na 're wahâimana za'ra. Taha zarina, wa za duré 'râwi wasiré âma 're wahâimana za'ra, wasisawi pese sina. 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'ra hã te za duré wawasédé hã te te wama 're apari tidâ'âzém na Zezusi hã, wawasété âna oto âma 're wanomro mono da.

⁸ Āté wa za taré 'râwi wasi'âma wa te 're rosa'rata za'ra, âne: "Wa norĩ hã wawasété âna, wa 're wahâimana za'ra." Āne wasi'âma wa te 're rosa'rata za'ra mono wamhã, wa za 'râwi wasima 're wazadawa nhipese za'ra, wawasété ô na wasina 're ĩwawata za'ra mono na. 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti hã tô sena uptabi hã wapẽ'ê 're, wama 're hâimana za'ra mono ô di, âne wamhã. ⁹ Tane nherê, wawasédé hã wa te 're ĩ'manharĩ za'ra mono na 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, 'râwi 're wasiwê'ô za'ra mono wamhã, te te dama 're ĩ'aropisutu mono zéb zarina, te za te te wama âma 're a'uwaimrami, te te wama âma 're a'upai mono âna. Tâma 're ĩwasiwasu'u za'ra mono zéb zarina, wawasédé hã wa te 're ĩ'manharĩ za'ra mono hã te te wa'âma 're ab'madâ'à mono ô di za oto. Te za te te wama 're apari, wawasédé hã. ¹⁰ Duréihã 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ma tô da'âma waihu'u siro, uburé 're ĩdahâimana wasété za'ra mono zém na hã. Taha wa, wa norĩ hã wawasété âna 're ĩwahâimana za'ra mono na dama 're wasiwasu'u za'ra mono wamhã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono âma, wa ĩsadawa nhipe hã wa te âma 're sa'ra za'ra. Tawamhã 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti hã wapẽ'ê 'remhã, wama 're hâimana za'ra mono ô di za.

2

Zezu Cristu hã Timama ma, te te 're ĩda'apawapto mono zé wasu'u

¹ Ĩ'ra norĩ, ĩma asawi pese za'ra wa'aba norĩ hã, e marĩ da, wa âne na aima rob'ui'ére za'ra wa'wa. Aiwasété âna âma 're aihâimana za'ra wa'aba mono zéb da hã, wa âne ĩnhimi'ui'ére na âma aipo're pu'u za'ra wa'wa. Tane nherê, aiwasédé hã 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono wamhã, 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono nherê, Zezu Cristu hã 're ĩmorĩ wê uptabi hã te za ai'âma 're sisaprĩ za'ra wa'wa, tinhimiroti wê na. Timama

ma, te za āne te te 're aiwasu'u za'ra wa'wa, Zezusi hā: “Ā norī hā, tiwasédé te te 're 'manharī za'ra mono wa, asiwi 're awē'ō mono ō di za. Wa hā wa tô ĩ'upana sada ĩdâ'â za'ra, uburé ĩwasédé hā te tāma 're ĩ'apari mono zéb da hā.” Āne te za Timama wi te te 're rowaptērē, ai'upana za'ra wa'aba. ² Ta hā ma tô wazada dârâ, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hā wawasédé hā te te wama 're ĩ'apari mono zéb da hā. Tane nherē, wazada si dâ'â ō di. Uburé da'udâna dawasédé hā da te 're ĩ'manharī za'ra mono norī zada zama, ma tô dârâ, da'upana.

³ E niha, wa za tawamhā wasina waihu'u pese za'ra ni, 'râwi ĩsiré 're ĩwahâimana za'ra mono na hā. 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti hā wa te 're 'madâ'â pese za'ra mono wapsi, wa za wasina wa te 're waihu'u za'ra, 'râwi ĩsiré 're ĩwahâimana za'ra mono na. ⁴ Āté ni'wa hā te za āne dama 're siwasu'u: “Wa hā, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hâimanazé hā ĩma waihu'u pese di.” Ta hā ĩsimiroti hā te te 're 'madâ'â pese mono ō nherē, te za taré dama 're siwasu'u, sadawa nhipese na. Duré 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti hā tô sena uptabi hā ĩpě'ě 're, tāma 're hâimana mono ō di. ⁵⁻⁶ Tane nherē, ni'wam norī hā 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti si te te 're 'madâ'â pese za'ra mono wamhā, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te 're ĩda'azawi pese mono zém ne, 're ĩsisawi pese za'ra mono zéb zô, ta norī wī tiwi 're rowaptâ'â za'ra mono ō di za. Te za te te tāma āma 're uwaimrami u'âsi za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma. Duré ni'wam norī hā 'Re ĩhâimana u'âsi mono āma 're ĩhâimana za'ra mono na dama 're siwasu'u za'ra mono wamhā, e niha tawamhā, 're ĩhâimana za'ra mono zé hā za. Zezu Cristu hā ti'ai āma 're morī ré, 're ĩhâimana wē mono zém ne, te za 're hâimana wē za'ra. Āne hā wa norī hā 're wahâimana za'ra mono wamhā, wa za sena na wa te wasina 're waihu'u pese za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono āma si 're ĩwahâimana za'ra mono zém na hā.

Duréi nherē, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti té wasu'u

⁷ ĩsisānawā norī, ĩma asawi pese za'ra wa'aba norī hā, āhāna 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te dama ĩrotizép tém na te āma aima rob'ui'ééré za'ra wa'aba ō di. 'Re ĩsaze na'rata za'ra wa'aba mono zém hawi, aima 're ĩhâimana za'ra wa'aba mono zém na, wa āma aima rob'ui'ééré za'ra wa'wa, za 're ĩwasisawi pese za'ra mono zéb da na. Ta hā te 're ĩwapari u'âsi za'ra wa'aba mo. ⁸ 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te dama ĩrotizé hā āhāna te āma ĩrob'ui'ééré hā duréi nherē, āhāna hā duré ité oto. E marī wa. Cristu hā ti'ai āma 're morī ré, ma tô Timama nhimiroti zarina te te 're da'azawi pese, tô ōhō zarina si. A norī wa'aba zama te duré ĩsimiroti zarina 're aihâimana za'ra wa'aba mo, 're asisawi pese za'ra wa'aba mono sina. Taha wa, wa tô oto wa te 're waihu'u za'ra, duréi nherē, āhāna hā ité duré, Wamama nhimiroti hā, ōhō si nherē. Zezusi hā ti'ai āma 're morī ré, ma tô te te dama 're rowasu'u, rowa'a na si 're

danomro wê mono da, robra na si 're danomro wasété tō mono da, danhimiza'rese āna. Taha wa, te oto robra hã te te sina rosapari u'âsi. Īwa'rãmi te rowa'a ĩsa'êne hã te te sina rosa'ré, hãimo.

⁹ Āté ni'wa hã dasiré ĩsazei'wa newa te za taré āne dama 're siwasu'u: "Wa hã, 're ĩmorĩ wê di. Rowa'a na si wa 're ĩhâimana, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti zarina." Āne ni'wa hã dama 're siwasu'u mono nherê, ĩsazei'wa norĩ te te 're a'ruiwapari mono wamhã, ta hã te zahadu robra na 're hâimana. ¹⁰ Ni'wa hã ĩsazei'wa norĩ te te 're azawi pese mono wapsi, te za rowa'a na 're hâimana u'âsi, tipê'ê 're. Tawamhã rowa'a na si 're morĩ wamhã, 're si'marõpãrĩ mono õ di za tiwasété na, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti zarina 're hâimana wê mono wa. ¹¹ Tane nherê, ni'wa hã ĩsazei'wa norĩ te te 're a'ruiwapari mono wamhã, ta hã te zahadu robra u'âsi siwa'ru 're hâimana, tipê'ê 're. Robra na datob'a ne siwa'ru 're ĩdahâimana za'ra mono ne, te 're hâimana wasété.

¹²⁻¹⁴ Ī'ra norĩ, ĩma asawi pese za'ra wa'aba norĩ hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã aiwasété 'wa hã te te ai'āma 're ab'madâ'â aba mono õ di oto, Zezusi hã dazada ĩdâ'ázéb zarina. Duré Wamama hâimanazé hã aima waihu'u pese za'ra wa'aba di. Taha wa, wa aima āma rob'ui'ééré za'ra wa'wa.

Īprédum norĩ, duréihã marĩ õ uptabi ré, 're ĩhâimana mono siré 'rãwi 're aihâimana za'ra wa'aba mono wa, wa duré aima rob'ui'ééré za'ra wa'wa.

Duré ĩpréduptém norĩ, Īwasété uptabi āma ai'uté za'ra wa'aba wa, wa aima rob'ui'ééré za'ra wa'wa. Duré, 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u zarina si asiptete na 're aihâimana za'ra wa'aba mono wa, wa oto āne aima āma rob'ui'ééré za'ra wa'wa.

¹⁵⁻¹⁶ Ti'ai āma dapo're'õ u'âsi 're ĩdanomro mono na, wa za oto aima rowasu'u za'ra wa'wa. Dawasété zô, da te dasima 're ĩrob'ruiwapari u'âsi za'ra mono zé hã, Wamama tei õ di. Duré, datõmo na marĩ hã da te 're 'madâ'â za'ra mono wa, da te dasima 're ĩruiwapari za'ra mono zé hã, Wamama tei õ di. Duré, danhimarĩ ahã wa, 'rãwi dasina 're ĩdawata za'ra mono zé hã, Wamama tei õ di. Duré, dahâimana pire na 'rãwi dasina 're ĩdawata za'ra mono zéb zama, Wamama tei õ di. Uburé marĩ hã ti'ai āma ĩwasétére hã dapo're'õ u'âsi 're ĩdanomro mono norĩ te hã.

Taha wa, ti'ai āma uburé 're ĩdahâimana wasété za'ra mono norĩ ne, aiwasété zô asima 're rob'ruiwapari za'ra wa'aba mono õ di za. Aiwasété zô asima 're rob'ruiwapari za'ra wa'aba mono wamhã, tō sena Wamama hã 're sawi waihu'u za'ra wa'aba mono õ di za.

¹⁷ Ti'ai āma uburé 're ĩdahâimana wasété za'ra mono zé hã ĩsi'utõrízéb u, āhãna hã te te sina rotété u'âsi, duré uburé marĩ ĩwasédé hã da te dasima 're ĩruiwapari za'ra mono zama.

Zahadu wapsi te za ai'utō, simisutu. Ni'wam norī hā 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimipisutuzém na si 're hâimana za'ra mono wapsi, ta norī si te za 're hâimana u'âsi za'ra, si'utōrī âna.

Cristuhu zada za 're ĩhâimana mono wasu'u

¹⁸ Ĩ'ra norī, ĩma asawi pese za'ra wa'aba norī hā, ropsi'utōrīzéb u hā romhuture di oto. Tame te za oto aibâ ĩwasédé hā dama 're hâimana sō'awi, Cristuhu zada 're ĩhâimana mono hā. Cristuhu newa te za ĩsimiroti hā da te 're wapari za'ra. Taha wasu'u hā ma tô 're ĩwapari u'âsi za'ra wa'aba mo. Tane nherē, te duré âhâna wanho'a 're hâimana za'ra ahâ uptabi na, za Cristuhu zada dama 're ĩhâimana mono ne. Taha wa, wama waihu'u pese za'ra di oto, ropsi'utōrīzéb u ĩromhuture na hā. ¹⁹ Ta norī hā ma tô aré wasiré 're si'rā'õtō u'âsi, ĩwasu'uwē u. Wasiré uptabi 're hâimana za'ra mono ô nherē, ma tô aré wasiré 're hâimana za'ra. Wasiré uptabi, 're hâimana za'ra mono 'wa'âhâ, te aré wasiré 're hâimana u'âsi za'ra, 'râwi. Tane nherē, ma tô wahawi 're wairébé. Taha wa, wa tô wasina waihu'u za'ra ni oto, wasiré uptabi 're ĩhâimana za'ra mono ô na hā.

²⁰ A norī wa'wa hā ma tô Zezusi hā 're ĩmorī wē uptabi hā te te 're aipisutu za'ra wa'wa, Timama pê'êzani hā te te aima 're sômri za'ra wa'aba mono da. Taha wa, ma tô oto Wamama nhimiroti tô sena uptabi hā aihâiba mono bâ ĩwaihu'u za'ra wa'wa. ²¹ E Wamama nhimiroti hā tô sena uptabi hā waihu'u za'ra wa'aba ô wa, wa âne âma aima rob'ui'ééré za'ra wa'wa. Mare di. Âne wab ô di. ĩsimiroti hā waihu'u pese za'ra wa'aba wa, wa âne aima âma rob'ui'ééré za'ra wa'wa. Duré 're ĩdazadawa nhipese za'ra mono zé hā 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti tô sena uptabi hawib ô na hā waihu'u pese za'ra wa'aba wa, wa âne aima rob'ui'ééré za'ra wa'wa.

²² E 'wam norī hā bété 're ĩsadawa nhipese za'ra mono hā. Ta norī hā te âne Zezusi hā te te dawī 're udâ za'ra: "Zezusi hā Danho'reptui'wa da, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te ĩpisutu ô di." Ta norī hā sadawa nhipese uptabi na 're ĩhâimana za'ra mono. Ta norī hā te Cristuhu zada 're hâimana za'ra, te te dawī 're udâ za'ra mono wa. ĩmama zada zama te duré 're hâimana za'ra, ta norī hā. ²³ Ni'wam norī hā 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'ra, te te dawī 're udâ za'ra mono wamhâ, ta norī hā ĩmama siré 'râwi 're hâimana za'ra mono ô di. Ni'wam norī si, Zezusi hā Wamama hawī we ĩmorī na te te 're ĩsaze za'ra mono na tô sena dama 're ĩsiwasu'u za'ra mono norī si, te Wamama siré 'râwi 're hâimana za'ra, rowē na.

²⁴ Ma'âpé, ĩwasu'uwē hā 're ĩsaze na'rata za'ra wa'aba mono zém hawī 're ĩwapari za'ra wa'aba mono zém na si 're anomro u'âsi aba mono. Âma 're anomro u'âsi aba mono wapsi, te za duré 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'ra âma 're anomro aba mo, duré

Īmama āma zama. ²⁵ Cristu hã ma tô āne wama ropisutu sirõmo za'ra, 're wadâ'â za'ra mono āna, ĩ'rata 're ĩwasi'ubumroi u'âsi mono zéb da hã.

²⁶ E 'wam norĩ āma, wa aima rob'ui'ééré za'ra wa'wa. Sadawa nhipese na taré te te aima 're ĩroti za'ra wa'aba mono norĩ āma, wa aima rob'ui'ééré za'ra wa'wa. Īsiniwĩ 're aipizari za'ra wa'aba mono da, te ta norĩ hã tinhimiroti tô senai õre na te te 're aipibui u'âsi za'ra wa'wa. ²⁷ Tane nherē, ma tô Cristu hã Timama pē'ēzani hã te te aima 're sōmri za'ra wa'wa. Taha ré, te oto ĩré 're anomro u'âsi aba mo. Aipē'ē 're, te aima 're hâimana u'âsi za'ra wa'wa. Taha wa, roti aimawi zô asina 're asimipari za'ra wa'aba mono õ di za. Taha si te za uburé marĩ ĩwē hã te te aima 're waihu'u za'ra wa'wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono pē'ēzani hã. Tô sena uptabi, ĩsimiroti hã. Taré te te aima 're roti za'ra wa'aba mono õ di. Taha wa, te za ĩsimiroti si 're ĩmadâ'â pese za'ra wa'aba mo. Cristuhu āma si te za duré 're anomro u'âsi aba mo.

²⁸ ĩ'ra norĩ, āne wa za oto aima roti za'ra wa'wa. Zezusi hã apâ wei morĩ õ ré, ma'āpé õhõ āma si 're anomro u'âsi aba mono, apâ za wei morĩ wa, tãma aipahi za'ra wa'aba tõ da, duré rowazép te, tãma ai'rãpo za'ra wa'aba tõ da. ²⁹ Cristu hã 're ĩmorĩ wē uptabi na hã aima waihu'u pese za'ra wa'aba di oto, marĩ na 're ĩsiwasété mono õ na hã. Taha wa, ni'wam norĩ hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te dama 're ĩ'apisutu mono zéb zarina si 're nomro wē mono wamhã, tawapsi te za oto ĩwaihu'u za'ra wa'wa, ta norĩ hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhib'a'uwē, tô sena 're ĩnomro mono na hã.

3

'Re ĩhâimana u'âsi mono 'ra norĩ 're ĩhâimana za'ra mono zé wasu'u

¹ Ma'āpé, āma aipo're pu'u za'ra wa'aba. Wamama hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã, tô sena te te 're wa'azawi pese uptabi. Te te 're wa'azawi pese mono wa, te ti'ra na te te 're wa'anhisi. Taha wa, tô sena, wa oto ĩ'ra hã 're wahâimana za'ra, ĩsazei'wai mono bâ. Dapo're'õ u'âsi 're ĩdanomro mono norĩ hã, Wamama hã te te siwi 're waihu'u za'ra mono õ wa, wa norĩ zama ĩ'ra na te te duré siwi 're wawaihu'u za'ra mono õ di, ta norĩ hã. ² ĩsisānawā norĩ, ĩma asawi pese za'ra wa'aba norĩ hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'ra, wa oto 're wahâimana za'ra. Tane nherē, za 're ĩwahâimana za'ra mono zéb da hã, zahadu wama waihu'u prã za'ra di. Cristu hã apâ wei wazô morĩ wamhã, ĩsine wa za oto 're wahâimana za'ra. Āhã si wama waihu'u pese za'ra di. E marĩ wa, wa za ĩsine 're wahâimana za'ra. Tô sena Cristu hã 're ĩhâimana mono zém na 'rãwi wa te oto wasiwi waihu'u za'ra wa, wa za ĩsine 're wahâimana za'ra. ³ Õhõ zô rob'umnhasi sina, sô 're wanhimipari za'ra mono ré, wa za

uburé marĩ ĩwasédé hã wa te wasiwi 're wě'õ pese za'ra 'rãwi, ĩwē na si 're wahâimana za'ra mono da. Cristu hã wasété ãna 're ĩmorĩ ne, wa za 're wahâimana za'ra.

⁴ E marĩ tawamhã, 're ĩdawasété za'ra mono zé hã. 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti, da te dasiwi 're wě'õ pese za'ra mono wamhã, ta hã dawasédé. Taha wa, ni'wam norĩ hã 're wasété za'ra mono wamhã, ta norĩ hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti te te siwi 're wě'õ za'ra, 'rãwi. ⁵ Tane nherē, Cristu hã ma tô we ti'ai u mo, dawasédé hã te te dama 're apari mono da. Ā hã aima waihu'u pese za'ra wa'aba di. Ta hã 're ĩmorĩ wasété õ, duré marĩ ĩwasédé hã te te 're ĩ'ab'manharĩ mono õ. ⁶ Taha wa, ni'wam norĩ hã Cristuhu ãma si 're hâimana za'ra mono wamhã, ta norĩ hã 're hâimana wasété za'ra mono õ di. Tane nherē, ni'wam norĩ hã 're hâimana wasété u'âsi za'ra mono wamhã, ta norĩ hã Zezusi hã Danho'reptui'wa na te te 're waihu'u za'ra mono õ di. Ta norĩ ma, Zezusi hã tâma waihu'u za'ra õ di tô.

⁷ ĩ'ra norĩ, dahâimana wasété na 're ĩdanomro mono na, da'ãma 're sasômri za'ra wa'aba mono õ di za, danhimiroti senai'õ na dama 're ĩhâimana za'ra mono na zama. Ma'ãpé 'rãwi asina 're asõpré pese aba mono. Ni'wam norĩ hã 're nomro wē mono wamhã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti na sima ãma 're sipa za'ra mono õ wamhã, ta norĩ si 're hâimana wē za'ra mono di, Cristu hã 're ĩmorĩ ne. ⁸ Wa'uburé hã, wa'rui'wa hã ropoto na'rata hawim haré, te tiwasédé hã te te 're ab'manharĩ u'âsi. Taha wa, ni'wam norĩ hã tiwasédé te te 're 'manharĩ u'âsi za'ra mono wamhã, ta norĩ hã Wa'uburé nhĩb'a'uwē te 're hâimana za'ra. Taha nhimiromhuri wasédé hã te te tiwi pari da, ma tô 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'ra hã we ti'ai u datēme mo.

⁹ Ni'wam norĩ hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'ra, 're hâimana za'ra mono wamhã, ta norĩ hã tiwasédé te te 're 'manharĩ u'âsi za'ra mono õ di. Mare di. E marĩ wa. 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ĩpě'ē 're, 're ĩpoto téb za'ra mono zé hã te te tâma 're anhomri mono wa. Duré 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã, ãma 're 'ra za'ra mono wa, tiwasédé hã õne u'âsi te te 're 'manharĩ waihu'u za'ra mono õ di za. ¹⁰ E niha wa za bété waihu'u za'ra ni, 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'ra norĩ hã, duré Wa'uburé 'ra norĩ hã. Ni'wam norĩ hã 're hâimana wē za'ra mono õ wamhã, duré te te 're dazawi pese za'ra mono õ wamhã, ta norĩ hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'ra, 're nomro mono õ di. Āne na wa za ta norĩ hã Wa'uburé 'ra na waihu'u za'ra ni.

'Re ĩdasisawi pese za'ra mono zém na roti wasu'u

¹¹ Duréihã ĩsãna'rata hawimhã, ma tô Zezusihi wasu'uwē hã 're ĩwapari za'ra wa'aba mo, uburé 're ĩwasisawi pese za'ra mono zém na hã. ¹² Duréihã Caĩ, tino te te ĩruiwapari ne, 're wasi'ruiwapari za'ra mono õ di za. Ta hã ĩwasété nhĩb'a'uwē te 're hâimana, Wa'uburé nhĩb'a'uwē. Ta hã ma tô tino tĩwĩ.

E marĩ wa. Īno si 're hâimana wẽ mono wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te wẽsãmri 'ru te.

¹³ Īsisānawã norĩ, ĩpo're'õ norĩ hã te za te te 're ai'ruiwapari za'ra wa'wa. Te te 're ai'ruiwapari za'ra wa'aba mono wa, âte te za 'rãwi asima 're ĩnharĩ za'ra wa'aba mo, âne: “E marĩ wa, te õ norĩ hã te te 're ĩruiwapari za'ra.” Āne hã 'rãwi asima 're nharĩ za'ra wa'aba mono õ di za. Te za tô ĩhâimana wasété norĩ hã te te 're ai'ruiwapari za'ra wa'wa. Āne, wa aima waihu'u za'ra wa'wa, ĩpo're'õ norĩ hã te te 're ai'ruiwapari za'ra wa'aba mono õ newa, 'rãwi asima 're nharĩ za'ra wa'aba mono tô da. ¹⁴ Ni'wam norĩ hã te te 're dazawi pese za'ra mono õ wamhã, ta norĩ hã te dâ'â u'âsi ne 're hâimana za'ra, tipê'ê 'remhã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhiti. Tanei õ di, wa norĩ hã wasiré ĩsazei'wa norĩ hã. 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhiti, wapê'ê 're aré wadâ'â u'âsi ne 're wanomro mono nherê, wa tô ĩhawi 're wawairébê, 'Re ĩhâimana u'âsi mono niwĩ, rowê na oto 're wanomro u'âsi mono da, wapê'ê 'remhã. Āne, wa tô oto wasi'ãma waihu'u pese za'ra ni. 'Re wasisawi pese za'ra mono wa, wa âne hã tô sena na wasi'ãma waihu'u pese za'ra ni. ¹⁵ Dapãrĩ'wa norĩ ma, 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'rata 're ĩdahâimana u'âsi za'ra mono zé hã tãma 're hâimana za'ra mono õ di. Āne hã aima waihu'u pese za'ra wa'aba di. Duré ni'wam norĩ hã te te 're da'ruiwapari za'ra mono wamhã, ta norĩ hã dapãrĩ'wa ne, te 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma hã 're hâimana za'ra. Taha wa, wa te 're da'ruiwapari za'ra mono wamhã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'rata 're ĩdahâimana u'âsi za'ra mono zé hã wama 're hâimana za'ra mono õ di za, aiwa. ¹⁶ E niha wa za, 're ĩdasisawi pese za'ra mono zé hã waihu'u pese za'ra ni. Āne wa za waihu'u pese za'ra ni. Cristu hã te te 're wa'azawi pese mono wa, ma tô sisawi âna wazada dârâ. Taha zarina wa za duré wa norĩ hã 're wasipawaptob za'ra, 're wasisõ'reptu za'ra mono da. 'Re wadâ'â za'ra mono da nherê, wa za tô 're wasipawaptob za'ra, 're wasihâiba zawi za'ra mono âna. Āne 're ĩdasisawi pese za'ra mono zé hã za oto. ¹⁷ Ni'wam norĩ hã marĩ, tãma 're hâimana za'ra mono nherê, marĩ zô dawĩ 're ĩro'wanhi'riti za'ra mono na te te 're dawaihu'u za'ra mono nherê, da'ãma 're pê'ézé za'ra mono õ wamhã, e ta norĩ hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimizawi pese zéb ré te 're hâimana za'ra. Mare di. 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimizawi pese zé hã te te 're waihu'u za'ra mono õ di, ta norĩ hã. ¹⁸ Ī'ra norĩ, e wazadawa na si wa za wa te 're dazawi wapti za'ra. Mare di. Wamreme na si wa te 're dazawi wapti za'ra mono õ di za. Uburé wa za marĩ ĩwê na wa te 're dapawaptob za'ra, wanhimizawizé hã tô sena na.

'Re ĩhâimana u'âsi mono nho'a, dasina dahâtâ'â âna 're ĩdanomro mono zé wasu'u

19 Ōhō na si 're wahâimana za'ra mono wamhã, 'Re ïhâimana u'âsi mono 'ra, 're ïwanomro mono na wa za wasina waihu'u pese za'ra ni, roti tô sena uptabi na si 're ïwanomro mono na. Duré ïsō'a 're wahâimana za'ra mono nherē, 'râwi wasina 're wahâtâ'â za'ra mono tô da, te za wapē hã wama 're siwaihu'u u'âsi za'ra, wapē hã ï're wama 're simi'wara mono da. 20 'Re ïhâimana u'âsi mono ma hã, uburé marĩ hã tãma waihu'u pese uptabi di. Wa norĩ hã marĩ hã wapē'ē na 'râwi wa te 're ïwaihu'u za'ra mono zém nhipai u, uburé marĩ hã tãma waihu'u pese uptabi di. Taha wa, 'Re ïhâimana u'âsi mono 'ra, 're ïwahâimana za'ra mono na 'râwi wapē'ē na 're wasiwawã za'ra mono nherē, te za 'Re ïhâimana u'âsi mono hã wa'ãma 're po're pu'u u'âsi, taha ma uburé marĩ hã tãma waihu'u pese uptabi wa. Wa'ãma 're pē'ēzé uptabi mono wa, te za wapē hã ï're wama 're simi'wara, ï'ra 're ïwahâimana za'ra mono na, 're wasiwawã za'ra mono ō wamhã. 21 ïsisānawã norĩ, ïma asawi pese za'ra wa'aba norĩ hã, wa norĩ hã tô sena 're wahâimana wē za'ra mono wamhã, tawamhã, 'Re ïhâimana u'âsi mono nhib'a'uwē 're ïwahâimana za'ra mono na 'râwi 're wasiwawã za'ra mono ō di za. Āne wamhã, 'Re ïhâimana u'âsi mono ma, wasina 're wapahi za'ra mono ō di za. Wasina wahâtâ'â āna, wa za tãma 're wamreme zusi u'âsi, ïsō'a. 22 Duré, ïsimiroti hã wa te 're 'madâ'â pese za'ra mono wamhã, te te wama 're ï'awē mono zéb uwaibaba si 're wahâimana za'ra mono wamhã, wa te tiwi 're ïrowaptērē za'ra mono zéb uwaibaba si, te za uburé marĩ hã ïwē hã te te wama 're anhomri.

23 E niha tawamhã, 'Re ïhâimana u'âsi mono nhimiroti hã, wa te 're ï'madâ'â pese za'ra mono zéb da hã. Āne ïsimiroti hã. ï'ra Zezu Cristu, wa za wa te wasina 're umnhasi za'ra, Danho'reptui'wa na. Duré te te wama 're ïroti za'ra mono zéb zarina si, wa za 're wasisawi pese za'ra. Āne ïsimiroti hã. 24 Ni'wam norĩ hã 'Re ïhâimana u'âsi mono nhimiroti te te 're 'madâ'â pese za'ra mono wamhã, tô sena te ta norĩ hã āma 're hâimana za'ra, 'Re ïhâimana u'âsi mono āma. Ta hã te duré ï'rata 're sãmra u'âsi za'ra, 'râwi. E niha wa za tawamhã, wasina waihu'u pese za'ra ni, 'Re ïhâimana u'âsi mono, wa'rata 're ïsãmra u'âsi mono zém na hã. Ta hã ma tô Tipē'ēzani hã te te wama 're anhomri, wapē'ē 're, 're sãmra mono da, uburé marĩ hã te te wama 're awaihu'u mono da. Taha na wa za wasina waihu'u za'ra ni, wa'rata 're ïsãmra mono na, 'Re ïhâimana u'âsi mono hã.

4

'Re ïhâimana u'âsi mono nhimiroti upana, dama rowasu'u nhipese'wa norĩ wasu'u

¹ Īsisānawā norī, ĩma asawi pese za'ra wa'aba norī hā, āté ni'wam norī hā te za āne aima 're siwasu'u za'ra wa'wa: “Re ĩhāimana u'āsi mono hā ma tō Tipē'ēzani hā te te wama 're anhomri. Īpē'ēzani te te wama 're ĩ'awaihu'u mono zéb zarina si, wa tō wa te dama 're sadawa wasu'u za'ra.” Āne ni'wam norī hā aima 're siwasu'u za'ra wa'aba mono nherē, ĩsimirowasu'u na 're saze su'u za'ra wa'aba mono ō di za, a'ā. Āhāna hā 'Re ĩhāimana u'āsi mono zadawa wasu'u uptabi 'wa newa, roti tō senai'ō na te te dama 're ĩroti za'ra mono norī hā ahā uptabi di oto. Daro mono bâ te dawazari 're hāimana za'ra. Taha wa, te za uburé roti hā tō sena zō 're ĩpibui u'āsi za'ra wa'aba mo, 'Re ĩhāimana u'āsi mono pē'ēzani hawib zō si.

² E niha te za tawamhā ĩwaihu'u pese za'ra wa'wa, ni'wam norī hā 'Re ĩhāimana u'āsi mono pē'ēzani ré sena na te te dama 're ĩsadawa wasu'u za'ra mono na hā. Āté ni'wam norī hā te za āne sena na aima 're siwasu'u za'ra wa'wa, 'rāwi tipē'ē hawim na te te 're ĩrosa'rata za'ra mono hā: “Zezusi hā ta hā Cristu, tō sena Danho'reptui'wa da, 'Re ĩhāimana u'āsi mono te te ĩpisudu. Ta hā ti'ai āma dawazari poto wa, ma tō si'a'uwē.” Āne aima 're siwasu'u za'ra wa'aba mono wamhā, tō sena na te za āma 're ĩwaihu'u za'ra wa'aba mo oto, 'Re ĩhāimana u'āsi mono zadawa wasu'u uptabi 'wa na, duré Īpē'ēzani ré 're ĩhāimana za'ra mono na zama.

³ Tane nherē, ni'wam norī hā Zezusi hā Danho'reptui'wa da, ti'ai āma dawazari ĩsi'a'uwē na te te dawī 're udā za'ra mono wamhā, ta norī hā 'Re ĩhāimana u'āsi mono pē'ēzani ré 're hāimana za'ra mono ō di, tō sena. Zezusihi zada, 're ĩhāimana mono nhimirosa'rata zarina si te te 're rosa'rata za'ra, tipē'ē na hā. Ma tō ĩwaihu'u sirōmo za'ra wa'wa, Zezusihi zada, 're ĩhāimana mono nhimiroti wasété na, za daro mono bâ dasima da te āma 're ĩropéi mono na. Āhāna ĩsōwam nherē, te ĩsimiroti wasété na 're dahāimana za'ra duré.

⁴ Ī'ra norī, a norī wa'aba si te oto 'Re ĩhāimana u'āsi mono nhīb'a'uwē 're aihāimana za'ra wa'aba mo. 'Re ĩhāimana u'āsi mono zadawa wasu'u uptabi 'wa newa, tō senai'ō na te te dama 're ĩroti za'ra mono norī da, ma tō asiptete sina 're aihāimana za'ra wa'aba mo, asimirosa'rata na. E marī wa. Aipē'ē 're, 're ĩsāmra za'ra wa'aba mono hā, Wa'uburé ma tiwaihu'u pese na siptete uptabi wa, ti'ai āma dawada'uri wasété 'wai ma.

⁵ Ta norī hā 'Re ĩhāimana u'āsi mono zadawa wasu'u uptabi ō 'wa norī hā, te 'Re ĩhāimana u'āsi mono wē'ō'wa norī me 're hāimana za'ra. Taha wa, te 'Re ĩhāimana u'āsi mono wē'ō'wa norī nhimirosa'rata wasété zarina si te te tāma 're rowasu'u za'ra, ta norī hā. Taha na si te te tāma 're rowasu'u za'ra mono wamhā, wapari ze ti, ĩsimiroti wasété za'ra hā, 'Re ĩhāimana u'āsi mono wē'ō'wa norī ma hā.

⁶ Wa norī hā 'Re ĩhāimana u'āsi mono nhīb'a'uwē, wa oto 're wanomro. Ni'wam norī hā 'Re ĩhāimana u'āsi mono hāimanazé hā 'rāwi

te te 're ĩwaihu'u za'ra mono hã, ta norĩ si te te 're wawapari za'ra. Tane nherẽ, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhib'a'uwẽ'õ, 're ĩnomro mono norĩ hã te te 're wawapari za'ra mono õ di, 'Re ĩhâimana u'âsi mono wasu'u na hã. Taha wa, ni'wam norĩ hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono wasu'u na te te 're wawapari za'ra mono õ wamhã, wa za wasina waihu'u pese za'ra ni, Wa'uburé hawi roti tô senai õ zarina 're ĩhâimana za'ra mono na. Duré ni'wam norĩ hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono wasu'u na te te 're wawapari ze za'ra mono wamhã, wa za duré wasina waihu'u pese za'ra ni, 'Re ĩhâimana u'âsi mono pê'êzani hawi roti sena uptabi zarina 're ĩhâimana za'ra mono na hã.

'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimizawi pese zé wasu'u

⁷ ĩsisānawã norĩ, 're ĩdasisawi pese za'ra mono zé hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono te wa, wa za âma 're wasisawi pese uptabi za'ra. Ni'wam norĩ hã te te 're dazawi pese za'ra mono wamhã, ta norĩ hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'ra, te oto 're hâimana za'ra. 'Râwi te duré te te 're waihu'u pese za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hâimanazé hã. ⁸ 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã, simizawi pese uptabi di. Tinhimizawi zarina te uburé marĩ hã te te dama 're ab'manharĩ u'âsi. Taha wa, ni'wam norĩ hã te te 're dazawi pese za'ra mono õ wamhã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono siré 'râwi 're nomro mono õ di, ta norĩ hã. ⁹ 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ma tô tinhimizawi pese zé hã wama waihu'u za'ra. E niha ma tô wama waihu'u za'ra. Ti'ra hã misi nherẽ, ma tô we satõ ti'ai u, taha âma si rowẽ na 're wanomro u'âsi mono da. ¹⁰ Wa norĩ hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono, wama sawi pese za'ra di. Tane nherẽ, te taha nhipai u te te 're wa'azawi pese uptabi. Taha wa, ma tô ti'ra we satõ ti'ai u, wazada dâ'â da, wazada dâ'â wa, wawasété na te te oto 're wa'ab'madâ'â tō mono da. Tô sena ĩsimizawi pese zé hã siwaprosi te tãma 're hâimana, danhipai u.

¹¹ ĩsisānawã norĩ, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ãne hã te te 're wa'azawi pese mono wa, wa za wa norĩ zama taha zarina 're wasisawi pese za'ra, ĩsine. ¹² 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ni'wa titõmo na te te 'madâ'â õ di. Tane nherẽ, 're wasisawi pese za'ra mono wamhã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te za wa'rata 're sãmra u'âsi, 'râwi. Te te 're ĩwa'azawi pese mono zé hã wa za duré wa te wasina âma 're uwaimrami u'âsi za'ra. ¹³ E niha wa za wasina waihu'u pese za'ra ni, 'Re ĩhâimana u'âsi mono âma si 're ĩwanomro mono na, duré õhõ si wa'rata 're ĩsãmra u'âsi mono na. 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ma tô Tipê'êzani hã te te wama 're anhomri. Taha na wa za wa te wasina 're waihu'u pese za'ra. ¹⁴ Wamama hã ma tô ti'ra hã we satõ, Danho'reptui'wa da. Ta hã wa tô wa te 're 'madâ'â za'ra, watõmo na. Āhãna wa oto wa te dama 're wasu'u za'ra, Danho'reptui'wa na, ĩ'ra hã. ¹⁵ Āté ni'wam norĩ hã te za ãne te

te dama 're wasu'u za'ra: “Zezusi hã 'Re ãhâimana u'âsi mono 'ra. Ta hã ma tô 'Re ãhâimana u'âsi mono hã we ti'ai u satõ, Danho'reptui'wa da.” ãne na ni'wam norĩ hã te te dama 're wasu'u za'ra mono wamhã, ta norĩ 'ratap si te 'Re ãhâimana u'âsi mono hã 're hâimana, 'rãwi. Ta norĩ si te 'Re ãhâimana u'âsi mono siré 're hâimana u'âsi za'ra, 'rãwi.

¹⁶ 'Re ãhâimana u'âsi mono hã simizawi pese uptabi di. Tane ni'wam norĩ hã te te 're dazawi pese za'ra mono wamhã, ta norĩ si te 'Re ãhâimana u'âsi mono ãma 're hâimana za'ra, 'rãwi. Ta norĩ 'ratap si te 'Re ãhâimana u'âsi mono hã 're sãmra, 'rãwi. 'Re ãhâimana u'âsi mono te te 're ãwa'azawi pese mono zé hã wama waihu'u pese za'ra di oto. Taha na wa te wasiwi ãma 're wawã za'ra mono õ di oto. ¹⁷ Niwapsi te za Zezusi hã dahâimanazém na da'awaihu'u, za te te da'ãma ã'arowairébézéb ãma hã. Tawamhã 're ãhâimana wasété za'ra mono norĩ si te za hã za'ra oto. Cristu hã ti'ai ãma 're morĩ ré, sihãiba zawi ãna te te 're ãdazawi pese mono ne, ti'ab ré 're wasisawi pese za'ra mono wamhã, tawapsi, wasina wapahi za'ra õ di za, za da'ãma ãsipo'ozéb ãma hã oto. 'Re ãhâimana u'âsi mono te te 're ãwa'azawi pese mono zé hã wa te tãma ãma 're uwaimrami u'âsi za'ra mono wa, wa za wasina wapahi ãna ãsõ'a wahâimana za'ra ni.

¹⁸ 'Re ãhâimana u'âsi mono ma, tãma wazawi pese za'ra nheré, wasina 're wapahi za'ra mono õ di za oto. Te te 're ãwa'azawi pese mono zé hã te te wama ãma 're a'uwaimrami u'âsi mono nheré, tãma 're wapë'ëwara waihu'u za'ra mono õ di za oto. Tane nheré, ni'wam norĩ hã sina pahi na 're hâimana za'ra mono wamhã, tawamhã, te te 're ãsawi pese za'ra mono zém na te te tãma ãma 're uwaimrami za'ra mono õ di za, 'Re ãhâimana u'âsi mono ma. Ta norĩ hã sina pahi u'âsi 're hâimana za'ra mono wa, te za romhã ré robzei'õ na 're hâimana za'ra ti'ab ré, 'Re ãhâimana u'âsi mono hã za da'ãma ãsipo'ozéb ãma te te da'ahã za'ra wa, da te 're ãrobzépata za'ra mono ne.

¹⁹ 'Re ãhâimana u'âsi mono hã ãmorĩ'rata na te te 're wa'azawi pese mono wa, wa duré wa norĩ hã wa te wasiwi 're sawi pese za'ra, asa. Taha wa, wa duré 're wasisawi pese za'ra. ²⁰ ãté ni'wam norĩ hã te za taré ãne dama 're siwasu'u za'ra: “'Re ãhâimana u'âsi mono hã wa wa te 're sawi pese za'ra.” ãne dama 're siwasu'u za'ra mono nheré, te te 're da'ruiwapari u'âsi za'ra mono wamhã, sadawa nhipese na te ta norĩ hã 're hâimana za'ra. Titõmo na 'rãwi te te 're ãmadã'ã za'ra mono norĩ hã te te 're sawi pese za'ra mono õ nheré, e niha te za tawamhã 'Re ãhâimana u'âsi mono hã dahãiba u'ãbã te te siwi 're sawi pese, titõmo na te te siwi 're ãmadã'ã mono õ nheré. ãne wamhã, tãma sawi waihu'u za'ra õ di, ta norĩ ma hã. ²¹ Zezusi hã ma tô ãne te te wama 're roti za'ra: “Ni'wam norĩ hã 'Re ãhâimana u'âsi mono te te siwi 're sawi pese za'ra mono wamhã, taha zarina te za duré te te 're dazawi pese za'ra.” ãne

Īsimiroti hã, wama za'ra hã.

5

Īsazei'wa norĩ hã siptete sina dawi 're ĩhâimana za'ra mono zé wasu'u

¹ Ni'wam norĩ hã, Zezu Cristu, Danho'reptui'wa da, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te ĩpisutu na te te 're sazei pese za'ra mono wamhã, ta norĩ si te 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'ra, 're hâimana za'ra. Ni'wa hã aibã hã wama sawi pese za'ra wamhã, taha u'âbã, wa duré ĩ'ra norĩ hã wa te 're sawi pese za'ra. ² Taha zarina wa za duré ãne hã waihu'u za'ra ni: 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã wama sawi pese za'ra wamhã, duré ĩsimiroti hã wa te 're 'madã'ã pese za'ra mono wamhã, taha u'âbã, wa za ĩ'ra hã tô sena 're wasisawi pese za'ra, wasiré ĩsazei'wa norĩ hã. ³⁻⁴ Tawamhã 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã wa te wasiwi 're sawi pese za'ra mono wamhã, e niha wa za tawamhã 're wahâimana za'ra. Īsimiroti si wa za wa te 're 'madã'ã pese za'ra. E ĩsimiroti hã wama pire za'ra di, wa te 're ĩ'madã'ã pese za'ra mono zéb da hã. Mare di. 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'ra, oto 're wanomro mono wa, wama waihu'u pese za'ra di, wa te tãma ãma 're ĩ'uwaimrami za'ra mono zéb da hã. Taha wa, wanhiptete na wa za 'Re ĩhâimana u'âsi mono wẽ'õ'wa norĩ da, 're wahâimana za'ra, uburé marĩ ĩwasédé hã ti'ai ãma 're ĩhâimana za'ra mono wi. E niha wa za wanhiptete sina ãma 're wahâimana za'ra. Zezusi hã Wanho'reptui'wa na wa te wasina 're ĩ'umnhasi pese za'ra mono zém na wa za wanhiptete sina dawi 're wahâimana za'ra. ⁵ E 'wam norĩ hã te za tawamhã 'Re ĩhâimana u'âsi mono wẽ'õ'wa norĩ zada hã, siptete sina 're hâimana za'ra. Zezusi hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'ra na te te 're ĩsaze za'ra mono norĩ si, te za sada 're hâimana u'âsi za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono wẽ'õ'wa norĩ zada hã.

Cristu hã a'uwẽ hãiba na dasiré ĩpoto na tô sena na da te 're ĩwaihu'u za'ra mono zé wasu'u

⁶⁻⁸ Zezu Cristu hã ti'ai u wei morĩ wamhã, a'uwẽ hãiba na ma tô podo. E niha wa za tawamhã wasiwi waihu'u pese za'ra ni, sena na Zezusi hã a'uwẽ hãiba na ĩpoto na, duré ti'ai ãma a'uwẽ hãiba na 're ĩmorĩ na. Si'ubdatõ ĩwaihu'uzé hã. ĩmorĩ'rata na ĩwaihu'uzé hã ãne: Ti'ai ãma poto wamhã, ã na ma podo, tina dub're hawi, dasine. Duré maparane ãma ĩwaihu'uzéb da hã ãne: Õ hã dá'ã wamhã, ĩwapru hã ma tô tiwi puru, da te dasiwi ĩwa'rézéb ãma hã. Taha na wa za wasiwi waihu'u pese za'ra ni, a'uwẽ hãiba na 're ĩmorizém na. Duré si'ubdatõ ãma ĩwaihu'uzéb da hã ãne: 'Re ĩhâimana u'âsi mono pẽ'ézani, tô sena na si te te wama 're ĩ'awaihu'u mono zém na, wa za duré wa te ãma 're waihu'u pese za'ra. Ta hã te sadawa nhipese ãna 're hâimana u'âsi. Tô sena uptabi na si ĩsimiroti hã. Â na ĩpotozé wasu'u hã,

duré dâ'â wa, ĩwapru tiwi ĩpu'uzé wasu'u hã, duré 'Re ĩhâimana u'âsi mono pẽ'êzani nhimirowasu'u hã, ã norĩ waihu'uzém na marĩ aimawi na wa te ãma 're waihu'u za'ra mono õ di. ãhã wasu'u si wa tô upsâtã pese na wasiwi waihu'u pese za'ra ni, Zezusi hã a'uwẽ hãiba na ĩpotozé wasu'u si. ⁹ Marĩ na tô sena na da te wama 're rowasu'u za'ra mono wamhã, wa za tô wa te ãma 're saze za'ra. Tawamhã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã marĩ hã te te wama 're awaihu'u mono wamhã, e wa te ãma 're saze za'ra mono õ di za. Da te wama 're ĩrowasu'u za'ra mono zém nhipai u hã, wa za tô wa te ãma 're sazei pese za'ra, simiroti pire uptabi wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. E niha tawamhã ma tô wama waihu'u za'ra. Zezusi hã tô sena, ti'ra uptabi na ma tô wama waihu'u za'ra. Taha wa, tô sena wa, wa za wa te ãma 're sazei pese za'ra, õne haré. ¹⁰ Ni'wam norĩ hã, Zezusi, 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'ra hã te te sina 're umnhasi za'ra mono wamhã, ta norĩ si te za tipẽ'ẽ na sena na te te 're waihu'u za'ra, â na ĩpotozé wasu'u na, duré ĩwapru, tiwi ĩpu'uzé wasu'u na. 'Re ĩhâimana u'âsi mono pẽ'êzani te te tãma 're ĩ'awaihu'u mono zéb zarina si, te za sena na te te 're waihu'u za'ra, a'uwẽ hãiba na ĩpoto na, Zezusi hã. Tane nherẽ, ti'ra na Zezusi te te dama 're ĩwaihu'u mono zém na, ni'wam norĩ hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te ãma 're saze za'ra mono õ wamhã, ĩsadawa nhipe hã te te ãma 're sa'ra za'ra, ta norĩ hã. ¹¹ E niha 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã, ti'ra te te dama 're ĩwaihu'u mono zé hã. Ta hã ma tô te te wama 're apisutu, ĩ'ra wazada ĩdâ'âzém na ãma 're ĩwanomro u'âsi mono zéb da hã. ¹² Ni'wam norĩ hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'ra siré, 'rãwi 're nomro mono wamhã, ta norĩ hã te za dâ'â ãna 're hãimana u'âsi za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'rata. Tane nherẽ, ni'wam norĩ hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'ra siré 're nomro mono õ wamhã, ta norĩ hã ĩ'rata dâ'â ãna 're hãimana u'âsi za'ra mono õ di za.

'Re ĩdanomro u'âsi mono zé, da te dasina 're ĩ'uwaimrami za'ra mono zé wasu'u

¹³ E marĩ da, wa ãne aima rob'ui'ééré za'ra wa'wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'ra, asina 're ĩ'umnhasi za'ra wa'aba mono norĩ ma. Aipẽ'ẽ 're, atá'â ãna 're anomro u'âsi aba mono zém na sena na asina waihu'u pese za'ra wa'aba da, wa ãne aima rob'ui'ééré za'ra wa'wa. ¹⁴ 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te wama 're ĩ'awé mono zéb uwaibaba si, uburé marĩ na wa te tiwi 're rowaptêrẽ za'ra mono wamhã, tô sena te za wamreme hã te te 're awapari pese, te te wama ãma 're ĩ'a'uwaimrami mono zéb da hã. Taha wa, wasina wahâtâ'â ãna, wa za 'rãwi wapẽ'ẽ 're ĩtème 're wasihutu, 'Re ĩhâimana u'âsi mono u hã. ¹⁵ Uburé marĩ na wa te tiwi 're ĩrowaptêrẽ za'ra mono zém na te wa'ãma 're po're pu'u u'âsi, wamreme na. Tô sena na, wa tô ãne na waihu'u za'ra ni. Taha zarina wa duré wasina waihu'u pese za'ra ni, za te te wama ãma 're ĩ'a'uwaimrami mono zém na hã.

16-17 Uburé da te 're ĩ'manharĩ wasété za'ra mono zé hã, dawasédé tô, simisutu. Tane nherẽ, ni'wam norĩ hã tiwasédé hã te te 're 'manharĩ za'ra mono nherẽ, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti u tiwasété wi oto 're sipizari za'ra mono wamhã, ô hã te te âma 're ab'madâ'â mono ô di za oto. Tawamhã 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'rata 're ĩdanomro u'âsi mono zé hã, tiwi 're simani za'ra mono ô di za oto.

Tawamhã ni'wam norĩ hã ĩwasédé hã âne na te te 're 'manharĩ za'ra mono wamhã, duré ĩwasété na waihu'u za'ra wa'aba wamhã, te za âma 're aimreme zusi aba mo, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, ĩpě'ě 're, dá'â âna 're ĩhâimana u'âsi za'ra mono zé hã te te tâma 're apisutu mono da oto.

Tane nherẽ, ni'wam norĩ hã tiwasété wi 're ĩsipizari za'ra mono zéb zô, 'Re ĩhâimana u'âsi mono pě'ězani te te tâma 're ĩroti za'ra mono zé hã te te 're wapari za'ra mono ô wamhã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te za ĩwasédé hã te te âma 're ab'madâ'â u'âsi. 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'rata 're ĩdanomro u'âsi mono zé hã te te sina 're uwaimrami za'ra mono ô di za. Tiwasété wi 're sipizari za'ra mono ô nherẽ, e niha te za 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã âma 're siwamri za'ra, te te 're ĩsõ'reptu za'ra mono zéb da hã. Taha wa, ta norĩ âma hã te âma aima roti za'ra wa'aba ô di za, âma 're aimreme zusi aba mono zéb da hã.

18 Ni'wam norĩ hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã âma 're 'ra za'ra mono wa, ĩsib'a'uwě oto 're nomro wě mono wamhã, tiwasédé te te oto 're 'manharĩ u'âsi za'ra mono ô di. 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'ra hã, Zezusi hã oto âma 're sisapri u'âsi za'ra mono wa, tiwasédé hã te te 're 'manharĩ waihu'u za'ra mono ô di oto. Taha wa, ĩwasété uptabi hã te te oto 're upi waihu'u za'ra mono ô di za, Wa'uburé hã. Āne hã wama waihu'u pese za'ra di oto.

19 Ti'ai âma uburé 'Re ĩhâimana u'âsi mono wě'ô'wa norĩ hã ĩwasété uptabi zadawa para te 're hâimana za'ra. Wa norĩ si 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhib'a'uwě, wa 're wanomro. Āne hã wama waihu'u pese za'ra di duré.

20 Āne wa tô duré waihu'u za'ra ni. Zezusi hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'ra hã ma tô wei mo, ti'ai u. Ta hã ma tô tinhimiroti na te te 're wa'apawapto, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã tô sena uptabi hã wa te 're ĩwaihu'u pese za'ra mono zéb da hã. Ī'ra âma, Zezu Cristuhu âma 're wanomro mono wa, wa duré Īmama âma 're wanomro, tô sena uptabi âma. Zezusi hã, ta hã uburé Danhib'apito uptabi. Ta hã dapě'ě 're dadâ'â âna 're ĩdanomro u'âsi mono zé hã, te te dama 're ĩ'apisutu mono. Āne na wa tô wasiwi waihu'u pese za'ra ni.

21 Ī'ra norĩ, ĩma asawi pese za'ra wa'aba norĩ hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono upana waihu'u pese newa, marĩ na 're ĩdawata za'ra mono norĩ wi, te za 're asi'madâ'â pese za'ra wa'aba mo, râwi da'âma 're sasõmri za'ra wa'aba mono tô da.

2 Zuwã

Zuwã hã maparane ãma te te duré

İrob'ui'éérézé, İsavei'wa norĩ ma

İbahiã wasu'uzé

Å İbahiã na rob'ui'ééré na Zuwã hã ma tō İsavei'wa norĩ hã ãma pawaptob za'ra, 're sisawi pese za'ra mono da, duré roti senai'õ hã te te 're wapari za'ra mono tō da, daro mono bâ te te İropéi mono hã.

¹ Wa hã, Wanhib'apito zazei'wa norĩ 'madâ'â'wa, wa ãma aima rob'ui'ééré za'ra wa'wa, tinhib'a'uwē da, 'Re İhâimana u'âsi mono te te 're İ'aipisutu za'ra wa'aba mono norĩ ma. Tame te asiré İsavei'wa norĩ hã asiré 're asirã'õtō u'âsi aba mo. Pĩ'õ norĩ hã ti'ra te te 're İ'madâ'â pese za'ra mono ne, te 're asi'madâ'â pese za'ra wa'aba mo, İsavei'wai mono bâ. Taha wa, simisutu İma asawi pese za'ra wa'aba di, tō sena. Tane nherē, İma si asawi za'ra wa'aba õ di. Uburé Zesusihi wasu'uwē hã te te İwaihu'u pese za'ra norĩ ma zama, asawi za'ra wa'aba di duré. ² İwasu'uwē hã tō sena uptabi hã wasiré wa te 're 'madâ'â pese za'ra mono wa, wa wa te 're asawi pese za'ra wa'wa. Öne u'âsi te za İwasu'uwē hã wasiré 're hâimana u'âsi.

³ Wamama ma, wa 're İmreme u'âsi, 'Re İhâimana u'âsi mono ma, duré İ'ra Zezu Cristuhu ma zama, İsimizawizé hã wa'ãma 're hâimana u'âsi za'ra mono da, ta norĩ ãma si rowē u'âsi, ãma 're wanomro mono da. Wa'ãma 're siwãrĩ u'âsi zahuré mono da, wa duré tãma 're İmreme u'âsi zahuré. Åne te za te te wama 're apisutu zahuré, Wamama nhimiroti si tō sena na wasiré wa te ãma 're İ'madâ'â pese za'ra mono norĩ ma, duré 're İwasisawi pese za'ra mono norĩ ma zama.

İsavei'wa norĩ, tō sena Cristuhu wasu'uwē zarina si 're İhâimana za'ra mono zé wasu'u

⁴ Nĩ'wam norĩ hã asiré 're İ'aihâimana za'ra wa'aba mono norĩ hã İwasu'uwē tō sena zarina si te, u, 're hâimana za'ra, Wamama te te wama 're İ'aroti mono zéb zarina si. Åne hã te wapari wamhã, ma tō İwasu'u wē za'ra hã İma rowē waze. Taha wa, İtoi uptabi di, åhãna hã. ⁵ Wasiré İsavei'wa norĩ, İma asawi pese za'ra wa'aba norĩ hã, åne wa za oto aima roti za'ra wa'wa. Uburé wasiré İsavei'wa norĩ hã, oto 're wasisawi pese za'ra wa'aba mono. Å hã roti hã åhãna si õ di. Duréihã İsãna'rata hawimhã, Zesusi wa te 're İsave na'rata za'ra mono zém hawi, wama 're İhâimana u'âsi za'ra mono, å hã. ⁶ E niha tawamhã, ãma 're İwasisawi pese za'ra mono zé hã za. 'Re İhâimana u'âsi mono nhimiroti si wa za wa te 're 'madâ'â pese za'ra. Åne ma tō İsãna'rata hawimhã, İsimiroti wasu'u hã 're

ĩwapari za'ra wa'aba mo, ãma 're asisawi pese za'ra wa'aba mono sina ãma 're aihâimana u'âsi za'ra wa'aba mono da.

⁷ 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u uptabi 'wa newa, roti tô senai'õ na te te dama 're ĩroti za'ra mono norĩ hã ahâ uptabi di oto. Daro mono bã te dawazari 're hâimana za'ra. Zezu Cristu hã, a'uwẽ hãiba na dasiré ĩpoto õ na, te ta norĩ hã sô 're simrami za'ra dama, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã Danho'reptui'wa da, te te ĩpisudu hã. Ni'wam norĩ hã ta norĩ ne 're hâimana za'ra mono wamhã, te za ĩwaihu'u za'ra wa'wa, roti tô senai'õ na te te dama 're ĩroti za'ra mono hã. Te za duré ĩwaihu'u za'ra wa'wa, Cristuhu zada 're ĩhâimana za'ra mono na hã. ⁸ Taha wa, roti tô senai'õ na te te dama 're ĩroti za'ra mono norĩ wi, te za 're asi'madâ'â pese za'ra wa'aba mo 'râwi, 're ĩromhuri za'ra wa'aba mono zé wa'â hã 're simini tõ za'ra wa'aba mono da. Uburé marĩ ĩwẽ na 'Re ĩhâimana u'âsi mono, za te te aima ĩwa'âbã za'ra wa'aba zé hã ubuni na asima 're waibui wa'aba mono da, te za 'râwi 're asi'madâ'â pese za'ra wa'aba mo.

⁹ Ni'wam norĩ hã Cristuhu nhimiroti si te te 're wapari za'ra mono õ wamhã, tinhimirosa'rata na te te ãma 're uzusi za'ra mono wamhã, ta norĩ hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono siré 'râwi 're hâimana za'ra mono õ di. Tane nherê, ni'wam norĩ hã Cristuhu nhimiroti zarina si 're nomro mono wamhã, ta norĩ si te Wamama siré 're hâimana za'ra 'râwi, ĩ'ra siré zama. ¹⁰ Duré Cristuhu nhimiroti upana te te dama 're ĩroti za'ra mono hã ta norĩ hã atẽme 're sihutu aba mono wamhã, sô 're atob'uzu za'ra wa'aba mono õ di za, asõrõwa u 're sisisi aba mono da. ¹¹ Sô 're atob'uzu za'ra wa'aba mono wamhã, ĩsimiromhuri wasété na te za ĩme 're aiwasété za'ra wa'aba mo, ãma 're sasõmri za'ra wa'aba mono wa.

Zuwãhã nhimi'ui'ére 'rãsutuzé wasu'u

¹² Zahadu marĩ hã ahâ uptabi di, te aima ĩwaihu'u za'ra wa'aba zéb da hã. Tane nherê, ãhãna hã te ĩsima wẽ õ di, ĩbaihã na te aima ãma ĩrob'ui'ére za'ra wa'aba da hã. ãma atẽme ĩmorĩ aba da si, wa ĩsima rob'madã, wasisabu za'ra da. Tawapsi wa za 'râwi wasisadawa 'madã'ã za'ra ni. Tawapsi wasima watoi uptabi za'ra di za oto.

¹³ ãme wasiré ĩsazei'wa norĩ hã te duré ãma asawi za'ra wa'wa, ai'ra waptéb za'ra wa'aba ne, 're ĩnomro mono norĩ hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono, tinhib'a'uwẽ da, te te ĩpisutu za'ra norĩ hã.

3 Zuwā

Zuwā hā si'ubdatō āma te te duré

īrob'ui'éérézé, Da'izuhu ma

Ībaihā wasu'uzé

Ā Ībaihā na rob'ui'ééré hā Zuwā hā ma tô aibā ma tisō, Da'izu na ĩsisi ma. Īsazei'wa norī 'madâ'â'wa, ta hā. Zuwā hā ma tô āma tiwata, ĩsimiromhuri na, duré aibā ĩhâiba amo āma zama, Demetirizuhu āma. Tazahā aibā ĩhâiba amoi ma, ma tô timreme hā pētē, Di'oterepesi na ĩsisi ma, ta hā rob'uwaibaba 're morī ō wa.

¹ Da'izu, a hā ĩsiwadi uptabi, ĩma asawi uptabi di, tô sena. Wa hā, Wanhīb'apito zazei'wa norī 'madâ'â'wa, 're ĩhâimana mono, wa za oto aima āma rob'ui'ééré.

² ĩsiwadi, 're aimorī wē u'âsi wa, te 'râwi asiwē'ō āna 're aihâimana mo, ato sina. Taha wa, wa tô te ĩsima 're aiwē, uburé marī ĩwē si aima 're hâimana u'âsi mono da. Wa duré te ĩsima 're aiwē, aihâzé āna 're aihâimana mono da. ³ 'Re aihâimana mono zém hawi, ma tô wasisānawā norī hā we ĩtēme 're sihutu. We 're sihutu mono sidâpâsi, ma tô siparabâsi te te ĩma 're aiwasu'u wē za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti zarina si 're aihâimana wē mono na hā. Taha wa, aiwasu'u ma hā ĩtoi uptabi di. Ōhō na si te tô 're aihâimana u'âsi mo, rēme waihu'u āna. ⁴ Āne hā ĩ'ra norī āma te 're wapari wē za'ra mono wa, ĩma 're rowē uptabi mono di, Wanhīb'apito wasu'uwē na te āma 're ĩpo're pu'u za'ra mono zéb zarina te te 're ĩsazei pese za'ra mono norī āma. ĩ'ra norī 're ĩhâimana wē za'ra mono wasu'u te 're wapari mono wamhā, ĩma 're rowē uptabi mono di. Marī na uburé rowasu'u hā te 're wapari wē mono nherē, te te siwi āma wabzu ō di, ĩ'ra norī wasu'u te 're ĩwapari zei mono zém na hā.

Da'izuhu wasu'u wē wasu'u

⁵ ĩsiwadi, ĩma asawi pe hā, asimi'ē na te ĩsazei'wa norī āma 're aiwārī u'âsi mo, darob amoi hawi atēme 're ĩsihutu mono norī āma. Ta norī hā aima sa'rese za'ra ō nherē, te ai'umnhasi na tāma 're aihâimana za'ra mo. ⁶ Ta norī hā ma tô asimizawi pese zém na we te te 're aiwasu'u za'ra, āme ĩsazei'wa norī 're ĩsi'rā'ōtō mono norī nho'a. ĩsazei'wa norī hā darob amoi hawi atēme 're ĩsihutu mono norī hā, aihawi nimomo 're nomro mono ō ré, marī na āma 're aiwārī za'ra mono wamhā, wē di, ubana 're nomro tō mono da. Wē uptabi di. 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te aima 're ĩ'awē mono zéb zarina si te za āma 're aiwārī za'ra mo. ⁷ Ta norī hā Wanhīb'apito ma, te te 're romhuri za'ra mono da, ma tô si'uihā na asatōrī za'ra, tirom

hawi, daro mono bâ te te dama 're sadawa wasu'u za'ra mono da. Duré ĩsazei'ô'wa norĩ hã marĩ na âma 're siwãrĩ za'ra mono da, sina sô 're simnhasi za'ra mono ô di, ĩsadawa wasu'u'wa norĩ hã. Mare di. ⁸ Taha wa, wa norĩ si wa za âma 're wasina u'âsi. Zezusihi wasu'uwẽ hã ta norĩ hãiba u'âbã, wa te âma 're ropéi mono da, wa za âma 're wasina u'âsi, tō sena.

Di'oterepesihi wasu'u, Demetirizuhu wasu'u me

⁹ Āne wa za duré âma aima waihu'u. Īnhimi'ui'ére hã tamomo wa tō âma tisō ĩsyryre hã, ĩsazei'wa norĩ hã asiré 're ĩsi'rã'ô'tō mono norĩ ma. Tane nherẽ, te ni'wa hã tame 're sãmra, ĩwẽ'ô'wa hã, Di'oterepesi na ĩsisi hã. Ta hã uburé asiré ĩsazei'wa norĩ ma, si'apito da si te te sina 're rob'ruiwapari u'âsi mono wa, ĩnhimiroti hã te te 're wapari mono ô di, ĩsipai u da'madá'â'wa na 're ĩhâimana mono 'ru te. ¹⁰ Taha wa, atême âma ĩwisi wapsi, wa za ĩsimiromhuri wasété na asiré ĩsazei'wa norĩ hã âma po're pu'u za'ra, ĩsô'a. Ta hã te sadawa nhipese na taré te te dama 're wabâsi wasété u'âsi. Tane nherẽ, taha si ô di, tiwasédé te te 're ĩ'manharĩ mono zé hã. ĩsazei'wa norĩ hã darob amoi hawi ĩtême 're sihutu mono wamhã, ĩsôrôwa u ĩtême 're ĩsisi mono da hã, te te 're dawaihui mono ô di. Ône haré te te tãma 're arob'ru. Duré tame ĩsazei'wa norĩ hã 're ĩsi'ubumroi mono norĩ wi, te duré te te 're awẽ'ô, ĩsiré ĩsazei'wa norĩ hã darob amoi hawi ĩtême 're sihutu mono wa, sô 're hãsi tō mono da, ĩsôrôwa u ĩtême 're sisi tō mono da. Tane nherẽ, ĩsazei'wa norĩ hã te te 're wapari za'ra mono âna, tisiré ĩsazei'wa norĩ hã tinhorôwa u te te 're 'mazasi za'ra mono wa, te duré ô hã da'mazasi'wa norĩ ma, te te tãma 're arob'ru, tisiré ĩsazei'wa norĩ wi 're wairébé mono da, siré 're hâimana tō za'ra mono da oto, rowahutuzéb 'remhã.

¹¹ ĩsiwadi, ĩma asawi pe hã, dapo're âna dawasédé da te 're ĩ'manharĩ za'ra mono ne, 're aihâimana mono ô di za, ô aibã hã 're ĩmorĩ wasété ne hã. Marĩ ĩwẽ zô si te za asima 're ĩrob'madá'â u'âsi mo, 're ĩdahâimana wẽ za'ra mono norĩ ne. Ni'wam norĩ hã marĩ ĩwẽ si te te sima 're 'madã'â za'ra mono wamhã, ta norĩ si te 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhib'a'uwẽ 're hâimana za'ra. Duré ni'wam norĩ hã tihâimana wasété si te te sima 're wẽ uptabi za'ra mono wamhã, ta norĩ hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono hâimanazé hã 'rãwi te te 're waihu'u za'ra mono ô di.

¹² Aibã hã te aihĩni ĩsazei'wa norĩ hã te te siwi 're wasu'u wẽ za'ra, Demetirizu na, ĩsisi hã. Duré 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te tãma 're ĩwẽ mono zéb zarina si, sena na 're ĩhâimana mono na ma tō ĩwaihu, 're ĩhâimana wẽ mono zém na hã, ta hã. ĩzama wa duré te âma 're wasu'u u'âsi, wẽ na dama 're ĩhâimana mono na hã. A hã ma tō, tō sena ĩnhimiroti na hã ĩwaihu.

Zuwã te te ĩrob'ui'ére 'rãsutu zéb âma, ĩsazei'wa norĩ te te ĩ'azawizé

¹³ Zahadu marĩ hã ahã uptabi di, te aima âma ĩwaihu'uzéb da hã. Tane nherẽ, te ĩsima wẽ ô di, ĩbahiã na te aima âma

ĩrob'ui'éré da hã, ãhãna hã. ¹⁴ 'Râwi ãwasisõpêtẽ su'u da si, wa ãsima te rosa'rata u'âsi. Tawapsi wa za 'râwi wasisadawa 'madâ'â ni.

¹⁵ Wa duré ai'ãma 're ãmreme u'âsi, 'Re ãhãimana u'âsi mono ma, rowẽ u'âsi 're aihãimana mono zé hã te te aima 're pisutu u'âsi mono da. ãhãna wasiwadi norĩ zama te ãma asawi za'ra, ãme ãsiré 're ãhãimana za'ra mono norĩ hã. Ma'ãpé, wasiwadi norĩ hã ai'rata 're ãhãimana za'ra mono norĩ hã ãhãiba mono bâ ãma sawi za'ra na.

Zudasi

Īsazei'wa norĩ ma, Zudasi te te ĩrob'ui'érézé Ībahiã wasu'uzé

Ā ĩbahiã na rob'ui'éré hã Zudasi hã ma tô ãma rob'ui'éré. Āté tô õ hã Zezusihi no, Marcusi te te ĩwasu'u hã Marcusi 6.3 ãma hã. Zezusihi zazei'wa norĩ ma, ma tô ã hã tin-himi'ui'éré hã time, roti senai'õ na rowasu'u'wa norĩ da, hãimana nhimiza'rese 're hãimana za'ra mono da.

Zudasi hã ma tô sima wẽ, tinhimi'ui'éré na ĩsazei'wa norĩ hã te te 're pawaptob za'ra mono da, 'Re ĩhãimana u'âsi mono nhimipawaptobzém na hãimana nhiptete sina 're nomro mono da. Ma tô duré tãma roti za'ra, 'Re ĩhãimana u'âsi mono zadawa wasu'u hã te te dawĩ 're ĩ'udã za'ra mono norĩ hã te te 're wapari za'ra mono tô da, 'Re ĩhãimana u'âsi mono za te te 're ĩhã za'ra mono norĩ hã.

1 Wa hã Zudasi, Zezu Cristuhu ma romhuri'wa, duré Ti'aduhu no, wa aima ãma rob'ui'éré za'ra wa'wa. 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã ma tô te te 're aipisutu za'ra wa'wa, ĩsib'a'uwẽ oto 're aihãimana za'ra wa'aba mono da. Taha wa, tãma asawi pese za'ra wa'aba di, Wamama ma hã. Duré Zezu Cristu hã te te 're ai'madã'ã pese za'ra wa'aba mono di oto.

2 Wa hã wa ai'ãma 're ĩmreme u'âsi za'ra wa'wa, 'Re ĩhãimana u'âsi mono ma, da'ãma 're ĩpẽ'ézé mono zé hã aima 're hãimana u'âsi za'ra wa'aba mono da, sa'ëtê na, duré rowẽ hã te te aima 're pisutu za'ra wa'aba mono da. Wa te te tiwi 're rowaptêrẽ u'âsi duré, ĩsimizawizé hã ai'ãma 're hãimana u'âsi za'ra wa'aba mono da.

'Re ĩhãimana u'âsi mono nhimiroti upana, ĩsazei'wa norĩ ma, rowasu'u nhipese'wa norĩ wasu'u

2 Pedru 2.1-22

3 Īsisãnawã norĩ, ĩma asawi pese za'ra wa'aba norĩ hã, wa tô aré ĩsima rosa'rata, 'Re ĩhãimana u'âsi mono te te 're ĩwa'anho'reptui mono zém na te aima rob'ui'éré za'ra wa'aba da. Tane nherẽ, marĩ ĩwasétère hã ai'ãma 're hãimana za'ra wa'aba mono wa, wa tô ĩnhimirosa'rata na ĩsima ãma saprĩ, taha na si te ãma aima rob'ui'éré za'ra wa'aba da. Wa norĩ hã 'Re ĩhãimana u'âsi mono nhib'a'uwẽ, wa oto 're wahãimana za'ra. Ta hã ma tô misi haré te te wama 're anhomri, Cristuhu wasu'uwẽ na roti hã ãma 're ĩwanomro mono zéb da hã. Taha wa, wa oto aima ãma rob'ui'éré za'ra wa'wa, taha na si dama 're asiwasu'u nhiptete za'ra wa'aba mono da. ⁴ E marĩ wa. Ni'wam norĩ hã, 'Re ĩhãimana u'âsi mono nhimiroti wẽ'õ'wa norĩ hã te aiwazari 're hãimana za'ra wa'wa. Sõ'awi te te 're rowahutu za'ra mono nherẽ, te ta norĩ hã roti na te te aiwi ãma

're upa za'ra wa'wa. Taha wa, ĩsimiroti za'ra hã tô sena newa, te asiré ĩsazei'wa norĩ hã 're ĩwapari za'ra wa'aba mo. Duré ô norĩ hã aibã ĩwasété norĩ hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te siwi 're wazé mono ô di. Duré Wanhĩb'apito Zezu Cristu hã misi uptabi 're ĩhâimana mono hã ma tô te te siwi 're wê'ô za'ra. 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti hã te te duré 're 'madâ'â pese za'ra mono ô di. Aimawĩ na si te te dama 're rowasu'u za'ra. Āne ĩsimiroti za'ra hã: “Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te 're da'azawĩ pese uptabi mono wa, te dawasédé hã te te dama 're apari. Taha wa, da te 're saze za'ra mono nherê, tane nherê, te za da te dasima 're ĩwê za'ra mono zéb uwaibaba, 're danomro wasété, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimihâzém na dasina 're dapahi za'ra mono āna.” Āne ĩsimiroti wasété za'ra hã, dama. Duréhã 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ma tô ta norĩ āma waihu'u siro ĩbahi na hã, 're ĩnomro wasété mono norĩ āma, te te 're ĩwê'ô pese za'ra mono zém na, za te te 're ĩhã za'ra mono zém na hã.

⁵ Wa za oto āma aipo're pu'u za'ra wa'wa, waihu'u pese za'ra wa'aba nherê. Duréhã Wanhĩb'apito hã ma tô Izarazéhé nhihudu norĩ sô'reptu za'ra. Ezitu hawi ma tô sani za'ra. Tawamhã te te sô'reptu za'ra nherê, ni'wam norĩ hã te te sina 're ĩ'umnhasi za'ra mono ô norĩ hã ma tô uprosi. ⁶ Tane duré, hãwa āma 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma romhuri'wa norĩ hã, ĩsipizari za'ra norĩ āma, wa za duré āma aipo're pu'u za'ra wa'wa. Ta norĩ hã ma tô 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã pisutu za'ra aré, ĩsadawa para te te tãma 're romhuri za'ra mono da, pire na. Tane nherê, ma tô hãwa āma romhuri na te te tiwi āma 're upa za'ra. Tiwasété na 're ĩnomro mono zéb zô si, ma tô rême za'ra oto, 're ĩhâimana za'ra mono zé hã. Taha wa, ma tô oto 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã satõrĩ za'ra, robra si 're ĩsa'wari mono u, tame pawasisi ré 're simasab u'âsi mono da. 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ropsi'utõrĩzéb u za te te da'āma ĩrowairébézéb u, te za tame 're hãimana u'âsi za'ra. Tawapsi te za oto wê'ô pese za'ra. ⁷ Ma'āpé duré, āma asipo're pu'u za'ra wa'aba, duréhã Sodoma na 'ri nho'õmo nhisi āma 're ĩdahâimana wasété za'ra mono norĩ āma, duré Domora na 'ri nho'õmo nhisi āma 're ĩdahâimana wasété za'ra mono norĩ āma, duré ĩrata 'ri wa'õtõ mono bâ 're ĩdahâimana wasété za'ra mono norĩ āma hã. Tame ma tô uburé dahâimana wasété uptabi na 're dahâimana za'ra, dasiwazari. Dahãiba na ma tô dasina 're danhipsaihuri za'ra. Duré aibã nherê, ma tô aibã si'uiwa na dasina 're dawasété za'ra. Hãwa āma aré te te 're ĩromhuri za'ra mono norĩ hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te 're ĩwapari za'ra mono ô ne, da te 're wapari za'ra mono ô di. Taha wa, ma tô unhamã ro'o na dama rob'manharĩ za'ra, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã, da te 're robzépata u'âsi za'ra mono da, unhamã ro'o u'âsi āma. Taha na te za āma 're dasipo're pu'u

u'âsi za'ra, ta norĩ zarina oto ãma 're danomro wasété tō mono da.

8-9 Duréihã 're ãdawasété za'ra mono ne, te ãhãna hã aibã norĩ hã 're hãimana wasété za'ra, roti tō senai'õ na te te aima 're ãroti za'ra wa'aba mono norĩ hã. Ta norĩ hã sôtõ 'rowim ne sôtõ 'rowib õ nherẽ, marĩ ãwasétére hã te te 're ãmadã'ã za'ra mono zéb zarina, te tihãiba na 're siwasété za'ra. 'Re ãhãimana u'âsi mono nhimiroti hã ma tō duré te te siwi 're wẽ'õ za'ra. Hãiwa ãma 'Re ãhãimana u'âsi mono ma, romhuri'wa norĩ ãma, te duré te te 're wasété za'ra, ta norĩ hã. Tanei õ di, Midé hã hãiwa ãma romhuri'wa norĩ ma ãpire za'ra hã. Ta hã duréihã ma tō Mozésihi hãiba hã sawi Wa'uburé wi, te te ãri tō da. Tawamhã, Midé hã aré sada sahi nherẽ, ãwasédé hã te te ãma hiri õ di, te te ãma ãwasété na hã. ãne si ma tō tãma waihu'u, Wa'uburé ma: "Wanhib'apito si te za sa'ëtẽ aima tinha." Õ hã Wa'uburé hã aré dama pire na hãiwa ãma romhuri'wa na 're hãimana mono wa, te te ãma wasété õ di, Midé hã. Tane nherẽ, te ta norĩ hã hãiwa ãma 'Re ãhãimana u'âsi mono ma romhuri'wa norĩ ãma, te te 're wasété za'ra, aibã ãwasété norĩ hã. ¹⁰ Tane nherẽ, te aibã ãwasété norĩ hã rosa'rada hã uburé tãma ãwaihu'u za'ra õ ma, nharĩ wasété za'ra. Robzari norĩ hã rosa'rata ãna siwa'ru 're ãhãimana za'ra mono ne, te ta norĩ hã 're hãimana za'ra, simirosa'rata 'wa'rutu na. Taha zarina te za ai'utõ. ¹¹ Ta norĩ ma, tãma ropipa uptabi za'ra di za, duréihã Ca'ĩ, 're ãhãimana wasété mono zém ne, 're hãimana za'ra mono wa. Duré Bara'ã hã rob'uiirazéb zô 're ãmorĩ wasété ne, te te 're rob'ruiwapari za'ra mono wa, tãma 're ropipa uptabi za'ra mono di za. Duréihã Cora hã ma tō ti'madã'ã'wa hã wẽ'õ, 'Re ãhãimana u'âsi mono nhimipisutu nherẽ. Tane te duré aibã ãwasété norĩ hã ãsazei'wa norĩ 'madã'ã'wa norĩ nhimiroti hã te te 're wẽ'õ pese za'ra, 'Re ãhãimana u'âsi mono nhimipisutu nherẽ. Taha wa, Cora ãsi'utõrĩ ne te za duré ai'utõ, aibã ãwasété norĩ hã. ¹² A norĩ wa'wa hã te asiré ãsazei'wa norĩ me 're asisawi za'ra wa'aba mono sina, asa hã asima 're ãmanharĩ za'ra wa'aba mo, simisutu. Tane nherẽ, te ãwasété norĩ hã atẽme 're sihutu 'wa, asa hã asima 're 'manharĩ za'ra wa'aba mono ré. Siséb õ zarina te ta norĩ hã te te aiwi 're ro'wa'rutu za'ra wa'wa, siwa'ru. A norĩ wa'wa hã zazahã ãhãirã ne te 're ãhãimana wẽ za'ra wa'aba mo, ãwẽ na si. Tane nherẽ, ta norĩ hã zazahã ãhãirã, da te 're ãhã'uptob za'ra mono ne, te 're hãimana wasété za'ra, sima si te te 're rosa'rata wasété za'ra mono wa. Ta norĩ hã hãiwa nhirõno hã, tã ãhawi 're ta'a za'ra mono ãna, rowa'u te te 're ãmapraba za'ra mono ne, marĩ ãwẽ hã te te 're 'manharĩ za'ra mono õ di. Duré rob'rã, 're ãrã prédu mono zéb u, wede hã 'rã ãna 're ãsimasa mono ne, duré da te oto 're sariza'o'o za'ra mono wa, 're ãré pese za'ra mono ne, marĩ ãwẽ hã te te 're 'manharĩ za'ra mono õ di, ta norĩ hã. ¹³ ã sisasi hã 're ãsibzaihã za'ra mono ne, te ta norĩ hã tãma 're rowẽ za'ra

mono da newa, hâiwi si 're nomro, 're wa'utu za'ra mono âna. Duré â nhibzaihâ zaipro ĩwasédé, supara 'ré u te te 're ĩsâmra mono ne, te marĩ ĩwasété si te te 're 'manharĩ za'ra, ta norĩ hã. Wasi hã siwa'ru 're ĩnomro mono ne, te duré ta norĩ hã siwa'ru 're hâimana za'ra, te te 're rob uptabi za'ra mono âna. Ta norĩ âma ma tô 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã sima âma roti sirõmo za'ra, za te te ĩhâ za'ra zêm na hã. Robra si 're ĩsa'wari mono zéb u te za satõrĩ za'ra, robra u'âsi u, ĩwa 're hâimana u'âsi za'ra mono da, tame.

¹⁴ Duréihã Enoti hã te 're hâimana, Adãhã 'ra nhihudu hã. Ta hã ma tô romhã ré da'âma waihu'u siro, 're ĩdahâimana wasété za'ra mono norĩ âma hã. Âne ma tô da'âma waihu'u siro:

“Ma'âpé waihu'u za'ra wa'aba. Wanhib'apito te za wei mo. Tãma ĩromhuri'wa norĩ hã ahã uptabi na te za we ĩsiré ai'aba'ré. ¹⁵ Tawamhã te za oto da'awaihu'u, 're ĩdahâimana wasété za'ra mono na, duré 're ĩdahâimana wê za'ra mono na zama. Taha zarina te za oto da'âma arowairébé. Tamep si te za oto 're ĩhâimana wasété za'ra mono norĩ hã awê'õ pese. Uburé marĩ ĩwasédé hã te te 're 'manharĩ za'ra mono wa, te za awê'õ pese, duré mreme wasété na 'Re ĩhâimana u'âsi mono âma te te 're wasété za'ra mono wa.”

Âne ma tô Enoti hã romhã ré da'âma waihu'u siro, tame aiwazari wa'aba aibã norĩ hã 're ĩhâimana wasété za'ra mono norĩ âma zama.

¹⁶ Ta norĩ hã te 're siwapsari u'âsi za'ra, soto wasété na. Si'upana si te duré ta norĩ hã dawasédé hã te te da'âma 're sa'ra, 're danomro wê mono nherê. Si'uihã na marĩ hã te te sima 're ĩwê za'ra mono zéb uwaibaba si, te te 're 'manharĩ za'ra, ĩwasétére hã. 'Rãwi te ta norĩ hã sina 're wata u'âsi za'ra, tiwê na. Te duré taré dawê te te da'âma 're sa'ra za'ra, ĩwa'rãmi marĩ ĩwê hã da te tãma 're sômri za'ra mono da.

Zudasi hã, ĩsazei'wa norĩ hã siptete sina âma 're nomro mono da, te te tãma ĩroti za'ra zé wasu'u

¹⁷ ĩsisãnawã norĩ, ta norĩ nhimiroti wasu'u wasédé hã 're waparĩ za'ra wa'aba mono õ di za. Wanhib'apito Zezu Cristuhu zadawa wasu'u'wa norĩ nhimirowasu'u na si te za 're asipo're pu'u u'âsi za'ra wa'aba mo. ¹⁸ Âne ma tô ta norĩ hã wama waihu'u sirõmo za'ra: “Nimahã na ĩropsi'utõrízéb u hã aibã norĩ hã te za dawazari 're hâimana za'ra, ĩwasété norĩ hã. 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te siwi 're wazé mono õ di za. Te za duré ai'âma 're wa'ê za'ra wa'wa. Si'uihã na marĩ hã te te sima 're ĩwê za'ra mono zéb uwaibaba si, te za te te 're 'manharĩ za'ra, ĩwasétére hã.” Âne ma tô wama waihu'u sirõmo za'ra, Zezu Cristuhu zadawa wasu'u'wa norĩ hã. ¹⁹ Aibã ĩwasété norĩ hã te ĩsazei'wa norĩ wi tinhimirowasu'u wasété na te te 're ro'wa'rutu za'ra, ĩsazei'wa norĩ hã siré 're si'rã'õtõ u'âsi mono nherê, siwi 're siwanhizari za'ra mono da, ta hawi.

'Re ĩdahâimana wasété za'ra mono norĩ nhimirosa'rata zarina si te ta norĩ hã te te 're rosa'rata za'ra. 'Re ĩhâimana u'âsi mono pê'êzani hã ta norĩ pê'ê 're, 're hâimana za'ra mono ô di. ²⁰ ĩsisânawã norĩ, tane nherê, te za âma 're asipawaptob u'âsi za'ra wa'aba mo, Wanhib'apito wasu'uwê na 're ĩsaze za'ra wa'aba mono zém na, aihâimana prédub sina asima 're sa'êtê u'âsi za'ra wa'aba mono da. Duré 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, 're aimreme zusi aba mono wamhã, ĩpê'êzani te te aima 're ĩwaihu'u za'ra wa'aba mono zém na si, te za tâma 're aimreme zusi aba mo. ²¹ 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiroti zarina si, te za 're aihâimana u'âsi za'ra wa'aba mo, ĩsimizawi pese zém hawi asina tiwi 're aipahã za'ra wa'aba mono tã da. Duré Wanhib'apito Zezu Cristuhu nhimizawi pese na dama 're ĩsõpru mono zéb zô, te za asina 're asimipari u'âsi za'ra wa'aba mo, 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'rata 're aihâimana u'âsi za'ra wa'aba mono zéb da hã, te te aima ĩsõmri za'ra wa'aba zô.

²² Āne wa za duré aima waihu'u za'ra wa'wa. Ni'wam norĩ hã Wanhib'apito zadawa wasu'uwê hã te te 're saze za'ra mono nherê, âma 're ĩsiwawã za'ra mono norĩ âma, te za âma 're aipê'êzé za'ra wa'aba mo, Wanhib'apito wasu'uwê na apã 're pê'ê nhimi'wara mono da. ²³ Duré, unhama u aré 're darere'e mono wa, da te 're ĩdanho'reptu za'ra mono ne, te za ni'wam norĩ hã 're ĩpawaptob za'ra wa'aba mo, Zezusi te te 're saze za'ra mono da, ropipa u 're sisisi tã mono da. Duré ni'wam norĩ hã, wasété uptabi na 're ĩhâimana za'ra mono norĩ hã ta norĩ âma zama te za duré 're aipê'êzé za'ra wa'aba mo. Āma 're aipê'êzé za'ra wa'aba mono nherê, te za ta norĩ wi 're asi'madã'ã pese za'ra wa'aba mo, tihâimana wasété zéb u te te 're aipizari za'ra wa'aba mono tã da, sitême. Da'uza hã hã wê nherê, da te dasiwi 're hã uptob za'ra mono wa, da te 're ĩwê'õ pese za'ra mono ne, tihâimana wasété zém na 're ĩsi'uptob za'ra mono zép si te za asiwi 're ĩwê'õ pese za'ra wa'aba mo.

Zudasi hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono âma ĩwatazé wasu'u

²⁴⁻²⁵ 'Re ĩhâimana u'âsi mono âma si 're wawata u'âsi za'ra wa'aba mono za. Taha si uburé Danhib'apito hã te 're hâimana, Wa'anho'reptui'wa hã. Wanhib'apito Zezu Cristu we te te wazada ĩsõmrizém na ma tã te te 're wa'anho'reptu, wazada ĩdã'ázém na. Ta hã wê uptabi di. Wê uptabi wa, uburé wa te 're wazéb u'âsi za'ra wa'aba mono za. Waihu'u pese uptabi di duré. Danhipai u dama pire uptabi di, õhõ si. Āne 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã, marĩ õ ré 're ĩhâimana mono zé hã, duré ãhãna hã. Õne u'ã te 're hâimana u'âsi, tiwaihu'u pese uptabi na. Taha wa, âma 're wawata u'âsi za'ra wa'aba mono zã.

Taha ma, uburé marĩ hã tãma waihu'u pese di, te te 're aipawaptob za'ra wa'aba mono zéb da hã, 're rême za'ra wa'aba mono tõe da, aiwasété u 're aipizari za'ra wa'aba mono tõe da. Te za duré sitême aiwaibui wa'wa, aiwasété ãna ãsõ'a 're aihâimana u'âsi za'ra wa'aba mono da, duré ato sina ãrata 're anomro u'âsi aba mono da, rowẽ ãma. Tane tõe.

Apocaripsi

Rob'rāsutuzéb āma za ĩropsihâi'ré mono zém na, Zuwã te te āma ĩrob'ui'ééré

Ībaihã wasu'uzé

Ā ĩbaihã na rob'ui'ééré'wa hã Zuwã na ĩsisi hã, Zezusihi zadawa wasu'u'wa. Ta hã Zezusihi wasu'u'wẽ na te te dama 're rowasu'u za'ra mono 'ru te, si'ĩhi wapsi, ma tô sērē ni, dazazéb 're, Patemosi na rob'ré za'iti nhisi āma. Tame sãmra ré, ma tô rob'ui'ééré, ā ĩbaihã na hã.

Ā ĩbaihã hã Azi'a na danhipti'a nho'ōmo nhisi āma, Zezusihi zazei'wa, siré 're ĩsi'rã'ōtō za'ra mono norĩ ma, ma tô rob'ui'ééré, 7 na tiza'rui mono bâ 're ĩsi'rã'ōtō mono norĩ ma hã. Tinhimi'ui'ééré na ma tô tãma roti za'ra, siptete sina Zezusihi āma 're nomro u'âsi mono da, danhib'rata te te 're robzépata za'ra mono nherē, te te 're rēme za'ra mono tō da.

Sõtō 'rowim ne, da te 're ĩrosawērē za'ra mono ne, 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te tãma 're ĩ'awaihu'u mono na ma tô rob'ui'ééré, Zuwã hã. Satanasihhi nhiptetezé hã za ĩsi'utōrĩzém na ma tô rob'ui'ééré, Zezusi za te te āma ĩ'ai'utézém na hã, rob'rāsutuzéb āma.

Āhãna hã Zuwã hã sõtō 'rowim ne, marĩ te te ĩ'ab'madâ'â mono zém na rob'ui'ééré hã wa te 're sōré za'ra mono wamhã, wama pire za'ra di, wa te ĩwaihu'u za'ra da hã. E marĩ wa. Za 're ĩromhâimana mono zém na, te te rowasu'u mono wa, wanhowa, duré zahadu te te wama romhâi'ré mono ō wa. Zuwã hã ma tô te te sima 're wa'awē, ĩpire hã wazô 're wairébé mono wa, 're wapahi za'ra mono tō da. E marĩ wa. Zezu Cristu hã uburé dama pire uptabi wa, duré taha si dama pire na 're ĩhâimana za'ra mono norĩ wada'uri'wa, 're hâimana mono wa.

1-2 Duréihã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ma tô Zezu Cristuhu ma awaihu'u siro, tô sena na za romhutu na 're ĩromhâimana mono zém na, tinhib'a'uwẽ norĩ ma, te te duré waihu'u sirōmo za'ra da.

Taha wa, Zezusi hã ma tô hâiwa āma romhuri'wa hã we satō Zuwãhã u, marĩ te te tãma waihu'u da. Tawamhã ma tô ĩtēme wĩ. ĩtēme wisi wamhã, Zezusihi ma, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã sō'awi te te oto tãma ĩromhâi'rézém na ma tô Zuwãhã ma waihu'u. Sõtō 'rowim ne, ma tô marĩ hã sabu, da te 're ĩrosawērē za'ra mono ne. Taha wa, tô sena na te za oto Zuwã hã āne aima āma rob'ui'ééré za'ra wa'wa, waihu'u za'ra wa'aba da, uburé marĩ hã te te ĩ'madâ'ázém na, tô sena 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhimiwaihu'uzém na hã, Zezusi hã sena na te te ĩwaihu'uzém na hã. ³Tawamhã āhã wasu'u hã za 're ĩromhâimana mono zém na ni'wa te te dama 're sōré mono

wamhã, tâma 're rowẽ u'âsi mono di za. Duré, ãhã wasu'u hã ni'wa te te 're wapari pese mono wamhã, tâma 're rowẽ u'âsi mono di za. ãma ronomro õ ré, te za 're romhâimana, 'Re ãhâimana u'âsi mono te te ãwaih'u'uzém na hã. Taha wa, ni'wa hã hâimana nhimiza'rese sina, te te 're wapari pese mono wamhã, tâma 're rowẽ u'âsi mono di za.

Azi'a na ti'a nhisi ãma ãsazei'wa norĩ, Zuwã te te ãsawi za'ra zé wasu'u

⁴ Wa hã, Zuwã. ãnhimi'ui'ére na wa ãma asawi za'ra wa'wa, Azi'a na danhipti'a nho'õmo nhisi ãma, Zezusihi zazei'wa, asiré 're asi'rã'õtõ u'âsi za'ra wa'aba mono norĩ hã, ⁷ na daza'rui mono bâ 're ai'rã'õtõ aba mono norĩ hã.

Wa hã wa ai'ãma 're ãmreme u'âsi za'ra wa'wa, 'Re ãhâimana u'âsi mono ma, ãsimizawizé hã ai'ãma 're hâimana u'âsi za'ra wa'aba mono da, rowẽ u'âsi, ãma 're anomro aba mono da. Ta hã duréhã marĩ õ uptabi ré, ma tô 're hâimana u'âsi. Õne u'âsi te za duré 're hâimana. Hâiwa ãma te 're sãmra u'âsi, danhib'apito simasisizém na. Duré ãpê'êzani zama te te 're aipawaptob u'âsi za'ra wa'aba mono da, wa duré ai'ãma te 're rosa'rata u'âsi za'ra wa'wa. Ta hã te 'Re ãhâimana u'âsi mono simasisizé uiwada 're hâimana u'âsi. Ta hã ãpê'êzani hã ⁷ na ãsimiromhuri hã. ⁵ Zezu Cristuhu zama te te 're aipawaptob u'âsi za'ra wa'aba mono da, wa duré ai'ãma te 're rosa'rata u'âsi za'ra wa'wa. Ta hã dama ã'umna, te simi'ẽ na 're hâimana, 'Re ãhâimana u'âsi mono zadawa wasu'uwẽ 'wa da hã. Ta hã ma tô dawana tihâiwa'utu 'rata, ãhâiba si'utõrĩ waihu'u õ na. Uburé ti'ai ãma danhib'apito norĩ nhipai u, Zezusi hã. Misi, Danhib'apito uptabi, te 're hâimana.

Ta hã te te 're wa'azawi pese. Taha wa, ma tô wazada dârã. Wazada dâ'ã wamhã, ãwapru ma tiwi puru. Tawamhã wawasété na 're wanomro mono ré, ma tô tiwapru na tidã'ázém na te te 're wa'a'upsõ, wawasété ãna ãma 're wanomro mono da oto. ⁶ Ma tô duré te te 're wa'apisutu, ãmama ma, wa te da'ãma 're romhuri u'âsi za'ra mono da, sasedoti norĩ ne, ãsib'apito ma hã. Ma tô duré te te 're wa'apisutu, ãsadawa para, wapire na 're wahâimana za'ra mono da. Ta hã Zezusi hã wẽ uptabi wa, duré waihu'u pese uptabi wa, ãma 're wawata u'âsi za'ra wa'aba mono za.

⁷ Ma'ãpé, asiwi waihu'u pese za'ra wa'aba. Zezusi hã te za wei mo, hâiwa'a na. Wei morĩ wamhã, uburé te za dasiwi 'madã'ã za'ra ni. ã'a're wi, siwi ãwa'rã'wa norĩ hã te za duré 'madã'ã za'ra, siwi ãwãrã'wa norĩ hã. Tawamhã da'upsãtã mono bâ te za sô aiwa'õ za'ra ni, daro mono bâ. Tô sena te za ãne hã tiromhãiba.

⁸ 'Re ãhâimana u'âsi mono, dama ãsiwaih'u'uzé hã, ãne: "Wa hã ãmorĩ'rata na, wa tô 're ãhâimana u'âsi. Õne u'ã, wa za duré 're ãhâimana u'âsi. Uburé marĩ hã si'utõrĩ pese nherẽ, ãsarina

ĩsi'utõrĩ õ di za.” ãne uburé Danhib'apito uptabi hã ĩsiwasu'uzé hã.

Zuwã hã Zezusi te te ĩsabuzé wasu'u, sõtõ 'rowim ne

⁹ Wa hã Zuwã, asisãnawãĩ wa'wa. A norĩ wa'wa hã Zezusihi ãma si 're anomro aba mono wa, danhimirob'manharĩ, 're ĩsépata za'ra wa'aba mono ne, wa duré te 're robzépata, asine za'ra wa'aba, Zezusihi ãma si 're ĩmorĩ wa. Zezusihi ãma si wasiré 're wanomro mono wa, wa duré 'Re ĩhãimana u'ãsi mono nhib'a'uwê 're wahãimana za'ra. Ta hã te za duré te te 're wa'apawaptob u'ãsi, da te 're wa'ruiwapari za'ra mono wa, wa te 're robzépata za'ra mono nherê, wawasété u tiwi 're wasipizari za'ra mono tõ da, wanhiptete u'ãsi ãma 're wanomro mono da.

Wa hã wa tõe te dama 're sadawa wasu'u, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono hã. Tõe sena na Zezusihi zazei'wa na wa tõe duré dama 're ĩsiwasu'u u'ãsi. Taha wa, ma tõe dasiwi ĩ'ãri ni. Ma tõe dasiwi ĩzatõrĩ ni, Patemosi na rob're za'iti nhisi u. ¹⁰ Tawamhã tame ĩnhamra ré, Wanhib'apito nhibâtã na 'Re ĩhãimana u'ãsi mono pẽ'ezani hã ma tõe ĩ'uihã pi'ra. Te te ĩ'uihã pi'rai wa, wa tõe aimawi ĩhãiba, ĩhãiba waihu'u õ na. Tawamhã ĩhãiba waihu'u õ na ĩhãimana ré, wa tõe ni'wai mreme hã wapa, ĩbabarãĩ hawi. Mreme 'rãihã na te ĩma tinha, ĩsimnhihãrãzé hãrã 'rãihã na ne hã. ¹¹ ãne te ĩma tinha:

— ãhãna marĩ hã te za ĩ'ab'madã'ã mo. Tawamhã uburé ĩ'ab'madã'ã mono hã te za ĩbahã na ãma ĩrob'ui'é. ãma rob'ui'é ré parimhã, Zezusihi zazei'wa norĩ, 'ri nho'õmo mono bã siré 're ĩsi'rã'õtõ mono norĩ ma, te za ĩbahã hã ĩsõmri za'ra. 'Ri nho'õmo nhisi mono hã, ãne: Épézu, duré Esimina, duré Pedamo, duré Ti'atira, duré Sadesi, duré Piradépiza, duré Radiseza. ã norĩ ma, te za asimi'ui'é ré hã ĩsõmri za'ra, ĩsazei'wa norĩ ma, 7 na 'ri nho'õmo ãma 're ĩsi'rã'õtõ mono norĩ ma hã. — ãne ma tõe ĩma waihu'u.

¹² Tawamhã wa tõe ĩsibabarãĩ u 'rãihãipi'ra, ĩma ĩnharĩ'wa zõe. Sõe ĩsipi'rai wamhã, rob'uiwêzé sima'warazé hã 7 na ĩhãiba za'ra hã duré ĩsisiwimhã ĩro'o ré hã wa tõe 'madã'ã za'ra. Rob'uiwêzé sima'warazé mono hã, êtê'ubuzi pré oru 'manharĩ. Te rob'madã'ã nherê, ĩnhotõ 'rowi te ĩrosawêrê ne, wa rob'madã. ¹³ Tawamhã rob'uiwêzé wa'wa, te ni'wa hã za, aibã ne hã. ĩ'uza hãpa, ĩpara u te tiwi hãihãpra. Duré sõe'utu wasisi ré, te za. ĩsõe'utu wasisizé hã, oru 'manharĩ. ¹⁴ Duré ĩséré hã, rã uptabi di. Pone'ërebã zéré ne hã, rã uptabi di, ĩséré hã. Duré, ĩto hã, unhama ro'o si'ubuzi ne te 're si'ubuzi zahuré. ¹⁵ Duré ĩpara hã ĩsi'uwazi waipo ne, te 're si'ubuzi zahuré. Duré ĩmreme hã, ã'a'a 'rãihã ruru'u ne. ¹⁶ Wasi hã 7 na te tété za'ra, tinhib'rata nhimire niwĩ. Duré ĩsadaire hawimhã, sib'ézé 'wa si'uiwa 'wa pa te da'o, ĩ'wa pe hã. Duré ĩ'ubu hã te rowa'a za'ëtê. Abzuma bãdã te te 're ĩrowa'a mono ne, te rowa'a za'ëtê.

17 Tawamhã õ hã te 'madâ'â wamhã, wa tô ìpapara aime sa'êtê, ìdâ'â ne, ìpahi te. Tane nherê, ma tinhib'rata nhimire niwĩ ì'upi, ìpahi tã da. Æne te ìma tinha:

— Ìma aipahi tõ. Wa hã ìsãna'rata hawimhã marĩ õ ré hã, wa tô 're ìhâimana. Uburé marĩ hã si'utõrĩ pese nherê, ìsarina ìsi'utõrĩ õ di za, wa hã. Õne u'âsi, wa za 're ìhâimana. 18 Wa tô dârâ aré. ìdâ'â nherê, wa oto 're ìhâimana u'âsi. ìdâ'â waihu'u õ di za oto. Ma'âpé, ãne hã waihu'u pese. Te ìsima ìpisutuzéb zarina, wa te te 're da'anho'reptu, adã 're ìhâimana za'ra mono zém hawi, 'Re ìhâimana u'âsi mono 'rata, 're dahâimana u'âsi za'ra mono da. 19 Taha wa, uburé marĩ hã ì'ab'madã hã te za ì'a'ui'é, ãhãna ìpusi mono hã, duré nimahã na ìpusi mono da hã. 20 Æhãna wa za duré aima waihu'u. Wasi hã ìnhib'rata nhimire niwĩ te ìtété za'ra hã ì'madã hã, te ãma ìsimiré'ézé hã waihu'u õ di, a hã. Duré rob'uiwê uparizé hã ì'madã'â za'ra hã te ãma ìsimiré'ézé hã, waihu'u õ di duré. Taha wa, wa za oto aima waihu'u, te ãma ìsimiré'é zahuré zé hã, waihu'u da. Wasi hã 7 na ìhãiba za'ra hã, ìnhib'rata nhimire niwĩ te ìtété za'ra hã, ìsazei'wa 'madã'â'wa norĩ, te wasu'u. Duré rob'uiwêzé sima'warazé hã, duré ìsisiwimhã ìro'o ré hã 7 na ìhãiba za'ra hã, ìsazei'wa norĩ te wasu'u, 'ri nho'õmo mono bã siré 're ìsi'rã'õtõ mono norĩ hã. Æne te ãma ìsimiré'é zahuré zé hã. — Æne ma tô ìma waihu'u, ìtême ìwi hã.

2

Épézu ãma ìsazei'wa norĩ ma rotizé wasu'u

1 Tawamhã Zezusi hã ìtême ìwi hã ma tô duré ìma roti, ãne:

— Zuwã, te za oto ìrob'ui'é, Épézu na 'ri nho'õmo nhisi ãma ìzazei'wa norĩ 'madã'â'wai ma. Te aima ìwaihu'uzém na te za tãma ìrob'ui'é, ãne:

“Wa hã wa ìsi'uihã na aima roti za'ra wa'wa, wasi hã 7 na ìhãiba za'ra hã ìnhib'rata nhimire niwĩ te ìtété za'ra hã, duré 7 na rob'uiwêzé sima'warazé wa'wa 're ìmorĩ hã, oru 'manharĩ wa'wamhã. 2 Épézu ãma ìzazei'wa norĩ, uburé 're aihâimana za'ra wa'aba mono zé hã ìma waihu'u pese di. Asimi'é na te ìma 're ìromhuri pese za'ra wa'aba mo. Da te aima 're rob'manharĩ za'êtê za'ra wa'aba mono nherê, aiwasété u 're aipizari za'ra wa'aba mono õ di, apã. 'Re ìdanomro wasété mono norĩ nhimiroti hã te 're ìwê'õ pese za'ra wa'aba mo. Ni'wa hã Zezusihi zadawa wasu'u'wa na aima siwasu'u za'ra wa'aba wamhã, awa'awi 're saze za'ra wa'aba mono õ di. ìsimiroti hã te a'â 're ìwapari za'ra wa'aba mo. Tawamhã ì'uwaibaba'õ na te te aima 're sadawa wasu'u za'ra wa'aba mono wamhã, awa'awi te asina 're ìwaihu'u za'ra wa'aba mo, ìsadawa nhipese na. Taha wa, te ã norĩ hã 're ìwê'õ za'ra wa'aba mo. 3 Da te 're ai'ruiwapari za'ra wa'aba mono wa,

're robzépata za'ětē za'ra wa'aba mono nherē, 're ĭrēme za'ra wa'aba mono ō di. ĭwi 're aipizari za'ra wa'aba mono ō di. ĭ'āma si te 're aihâimana nhiptete za'ra wa'aba mo.

“Āne wa tō te 're aiwaihu'u za'ra wa'wa, 're aihâimana wē za'ra wa'aba mono zém na hã. ⁴ Tane nherē, marĩ hã te ĭwi ro'wa'ré, te ai'āma ĭwaihu'u za'ra wa'wa hã. Duréihã ĭzazei 'rata za'ra wa'aba hawimhã, aré aima ĭzawi pese za'ra wa'aba di. Aré aima dazawi pese za'ra wa'aba di duré. Tane nherē, oto aima dazawi prã za'ra wa'aba di, ĭzama. ⁵ Ma'āpé, ĭ'āma asipo're pu'u za'ra wa'aba. 'Re ĭzawi pese za'ra wa'aba mono zém hawi ma tō asina ĭrosapari za'ra wa'wa. Taha wa, aiwasété wi, te za oto 're aipizari za'ra wa'aba mo, apâ. 'Re ĭzazei 'rata za'ra wa'aba mono hawi, 're aihâimana wē za'ra wa'aba mono ne, te za oto apâ 're aihâimana wē za'ra wa'aba mo. Ānei ō wamhã, aiwasété wi 're aipizari za'ra wa'aba mono ō wamhã, wa za atēme ĭmorĩ za'ra wa'wa, rob'u iwēzé sima'warazé hã ate wa'wa hã te aiwi âri za'ra wa'aba da. Te aiwi âri za'ra wa'aba wamhã, robaba di za oto, ate za'ra wa'wa hã. Āne, wa aima waihu'u sirōmo za'ra wa'wa. ⁶ Duré, misi asimirosa'rata za'ra wa'wa hã, ĭma ĭwē hã. Nicora'ihĩ nhimiroti wasédé hã te te 're ĭwapari za'ra mono norĩ hã te 're hâimana wasété za'ra. 'Re ĭhâimana wasété za'ra mono zé hã ĭma wē ō di, wa hã. Ta hã ĭsine 're wē'ō pese za'ra wa'aba mono wa, taha wa, ai'āma ĭma 're rowē za'ra wa'aba mono di.

⁷ “A norĩ wa'wa hã asimipari pese aba wamhã, ma'āpé wapari pese za'ra wa'aba, ĭmama pē'ēzani hã ĭzazei'wa norĩ ma, te te ĭrotizém na hã. Āne ĭsimiroti hã: Ni'wam norĩ hã tidâ'ázéb u ĭwi sipizari āna Satanasihĩ āma te te ĭ'ai'uté za'ra norĩ hã ta norĩ ma si, wa za tãma pisutu za'ra, rob'rãĩ u'â hã te te 're huri u'âsi mono da. Taha wede hã 'Re ĭhâimana u'âsi mono 're ĭsãmra u'âsi mono zéb āma te 're sa, rowē uptabi āma hã, ĭ'rã hã da te 're huri mono wa, dadâ'â āna 're ĭdanomro u'âsi mono zé hã. Āne ĭmama pē'ēzani te te ĭrotizé hã.” — Āne ma tō Zezusi hã ĭma waihu'u, Épézu āma ĭsazei'wa norĩ, siré 're ĭsi'rã'ōtō mono norĩ ma, te āma rob'ui'éré da.

Esimina āma ĭsazei'wa norĩ ma rotizé wasu'u

⁸ Tawamhã Zezusi hã ĭtēme ĭwi hã ma tō duré ĭma roti, āne:

— Zuwã, te za oto ĭrob'ui'é, Esimina na 'ri nho'ōmo nhisi āma ĭzazei'wa norĩ 'madâ'â'wai ma. Te aima ĭwaihu'uzém na te za tãma ĭrob'ui'é, āne:

“Wa hã wa aima roti za'ra wa'wa, duréihã marĩ ō ré 're ĭhâimana mono. Uburé marĩ hã si'utōrĩ pese nherē, ĭsarina ĭsi'utōrĩ ō di za, wa hã. Wa za 're ĭhâimana u'âsi. Wa tō dârâ aré. ĭdâ'â nherē, wa tō apâ hãiwa'udu, 're ĭhâimana u'âsi mono da oto. ⁹ ĭma waihu'u pese di, da te aima 're ĭrob'manharĩ wasété

za'ra wa'aba mono zém hawi, 're ĩrobzépata za'ra wa'aba mono zé hã. Duré, ĩma waihu'u pese di, asibrob'õ na 're ĩrobzépata za'ra wa'aba mono zé hã. Tane nherê, te asibrob ahâ ne, rowê na 're aihâimana za'ra wa'aba mo, ĩnhimipawaptobzém na si 're aihâimana za'ra wa'aba mono wa. Duré ni'wam norĩ hã te te dama 're aiwasu'u wasété za'ra wa'wa. Te te dama 're aiwasu'u wasété za'ra wa'aba mono zé hã ĩma waihu'u pese di. Ta norĩ hã zudezu na 're poto za'ra mono zahã, te Satanasihĩ nhimiroti zarina si, siwa'ru 're hâimana za'ra.

¹⁰ Za 're ĩrobzépata za'ra wa'aba mono zém na hã asina 're aipahi za'ra wa'aba mono õ di za. ĩwapari pese za'ra wa'aba. Wa'uburé hã nimahã na te za dama ai'mai'ru za'ra wa'wa, da te ai'maiwaibui wa'aba da, dazazéb 're, da te ai'manheme aba da, te te aipibu za'ra wa'aba da, tô sena ĩzaze za'ra wa'aba zô. Tawamhã ¹⁰ na bâdâ hã te za ai'âma 'mai'ai'utõrĩ za'ra wa'wa, dazazéb 're ai'masimasa wa'aba ré hã, 'mairobzépata za'ra wa'aba mono ré hã. Āne wamhã, ma'ãpé ĩ'mairême aba tō. Tawamhã da te ai'manhimroi wa'aba zém na ai'masi'utõrĩ aba nherê, ĩ'mairême aba õ wamhã, dawi ĩ'mai'udâ wa'aba õ wamhã, wa za aima wa'âbâ za'ra wa'wa. Rowê, wa za aima pisutu za'ra wa'wa, ĩ'rata 're ai'ubumroi u'âsi aba mono da.

¹¹ “Asimipari pese aba wamhã, ma'ãpé ĩwapari pese za'ra wa'aba, ĩmama pê'êzani hã ĩzazei'wa norĩ ma, te te ĩrotizé hã. Āne ĩsimiroti hã: ‘Ni'wam norĩ hã tidâ'âzéb u ĩwi sipizari āna Satanasihĩ āma te te ĩ'ai'uté za'ra norĩ hã ta norĩ hã 're ĩdadâ'â zahu za'ra mono norĩ siré, te te 're robzépata za'ra mono õ di za, unhama ro'o u'âsi āma hã. Robze na te za 're hâimana u'âsi za'ra.’ Āne ĩmama pê'êzani te te ĩrotizé hã.” — Āne ma tô Zezusi hã ĩma waihu'u, Esimina āma ĩsazei'wa norĩ, siré 're ĩsi'rã'õtō mono norĩ ma, te āma rob'ui'éré da.

Pedamo āma ĩsazei'wa norĩ ma rotizé wasu'u

¹² Tawamhã Zezusi hã ĩtême ĩwi hã ma tô duré ĩma roti, āne: — Zuwã, te za oto ĩrob'ui'é, Pedamo na 'ri nho'õmo nhisi āma ĩzazei'wa norĩ 'madâ'â'wai ma. Te aima ĩwaihu'uzém na te za tãma ĩrob'ui'é, āne:

“Wa hã sib'ézé 'wa si'uiwa 'wa pa ré ĩza hã, wa aima roti za'ra wa'wa, ĩ'wa pese ré hã. ¹³ ĩma waihu'u pese di, 're ai'ubumroi wa'aba mono zé hã. Tame te Satanasihĩ nhimi-wada'uri na 're dahâimana za'ra. Tame ma tô Ātipasi hã dasiwi wĩrĩ ni asõ'a za'ra wa'aba, simi'ê na te te dama 're ĩzadawa wasu'u mono hã. Tane nherê, asõ'a za'ra wa'aba da te dasiwi wĩrĩ nherê, tãma aipahi za'ra wa'aba õ di. ĩrême za'ra wa'aba õ di duré. Ōne haré te ĩnhimiroti na si 're aihâimana za'ra wa'aba mo. ¹⁴ Tane nherê, te duré marĩ hã ĩwi ro'wa'ré, te ai'āma ĩwaihu'u za'ra wa'wa hã. Ni'wam norĩ hã ma tô aibâ nhimiroti na 're hâimana za'ra, Bara'ã na aibâ nhisi hã. Ta hã ma tô duréihã Baratihĩ ma te te 're roti, Izarazéhé nhihudu norĩ ma,

sadawa nhipese na te te 're roti wasété za'ra mono da, simiroti wẽ newa, ãsine 're hâimana wasété za'ra mono da. 'Re ãhâimana u'âsi mono upana, romhâiba 'manharĩ ãma 're dawata za'ra mono da, danhimizama da te tãma 're ãsõmri za'ra mono hã, ma tô Barati hã te te 're a'ru, Izarazéhé nhihudu norĩ ma, te te 're huri mono da. Ma tô duré te te tãma 're roti pese za'ra, pi'õ, mro ré nherẽ, aibã aimawi na 're simisaihuri za'ra mono da, duré aibã, mro ré nherẽ, pi'õ aimawi na 're simisaihuri za'ra mono da. ¹⁵ Tane, te ãhãna ni'wam norĩ hã Nicora'ihini nhimiroti wasété na 're hâimana za'ra, asiré 're aihâimana za'ra wa'aba mono norĩ hã. ¹⁶ Ma'ãpé ãhãna hã aihâimana wasédé hã sahãri za'ra wa'aba, aiwasété wi 're aipizari za'ra wa'aba mono da, 'Re ãhâimana u'âsi mono u. Aihâimana wasédé hã sahãri za'ra wa'aba õ wamhã, wa za ãma atẽme ãmorĩ su'u za'ra wa'wa, 're aihâimana wasété za'ra wa'aba mono norĩ hã ãzadai're hawi sib'ézé 'wa si'uiwa ãsa'o na te ai'wapé za'ra wa'aba da.

¹⁷ “Asimipari pese aba wamhã, ma'ãpé wapari pese za'ra wa'aba, ãmama pẽ'ẽzani hã ãzazei'wa norĩ ma, te te ãrotizé hã. ãne ãsimiroti hã: Ni'wam norĩ hã tidã'ázéb u ãwi sipizari ãna Satanasihini ãma te te ã'ai'uté za'ra norĩ hã ta norĩ ma, wa za dasa ãse hã duréi te dama ãhã're'õ hã te tãma 're anhomri, mana na dasa nhisi hã. Duré êtẽ'a, wa za te tãma 're anhomri ãhãiba mono bã, ãsisi ãtẽm na ãma ã'ui'ééré ré hã dama ãsa'rese'õ hã. Te te 're ãwaihu mono norĩ ma si waihu'u pese di, tinhisi ãtẽ hã. ãne ãmama pẽ'ẽzani te te ãrotizé hã.” — ãne ma tô Zezusi hã ãma waihu'u, Pedamo ãma ãzazei'wa norĩ, siré 're ãsi'rá'õtõ mono norĩ ma, te ãma rob'ui'ééré da.

Ti'atira ãma ãzazei'wa norĩ ma rotizé wasu'u

¹⁸ Tawamhã Zezusi hã ãtẽme ãwi hã ma tô duré ãma roti, ãne: — Zuwã, te za oto ãrob'ui'é, Ti'atira na 'ri nho'õmo nhisi ãma ãzazei'wa norĩ 'madã'ã'wai ma. Te aima ãwaihu'uzém na te za tãma ãrob'ui'é, ãne:

“Wa hã 'Re ãhâimana u'âsi mono 'ra, wa aima roti za'ra wa'wa. ãto hã te unhama ro'o si'ubuzi ne 're si'ubuzi zahuré. Duré ãpara hã te ãsi'uwazi waipo ne 're si'ubuzi zahuré. ¹⁹ Marĩ hã 're ã'manharĩ wẽ za'ra wa'aba mono zé hã ãma waihu'u pese di. Te 're asisawi pese za'ra wa'aba mo. Te duré 're ãzawi pese za'ra wa'aba mo. Te duré asina 're ã'umnhasi za'ra wa'aba mo. Te duré ãma 're ãromhuri pese za'ra wa'aba mo. Da te aima 're rob'manharĩ wasété u'âsi za'ra wa'aba mono nherẽ, te ããma si 're anomro u'âsi aba mo. 'Re ãzaze na'rata za'ra wa'aba mono hawi, ãma 're ãromhuri za'ra wa'aba mono zém nhipai u, te oto ãma 're ãromhuri pese za'ra wa'aba mo. ãne wa tô ãsi'ãma aiwaihu'u za'ra wa'wa. ²⁰ Tane nherẽ, marĩ hã misi te ãwi ro'wa're, te ai'ãma ãwaihu'u za'ra wa'wa hã. Pi'õ

ĩwasédé hã te ai'rata 're hãimana za'ra wa'wa, Zézabé na ĩsisi hã. Ta hã 'Re ĩhãimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa na te dama 're siwasu'u, taré. Āne dama 're siwasu'u mono nherē, te ĩzazei'wa norĩ ma, simiroti wasété na te te 're roti. Taha zarina, te ta norĩ hã pi'õ aimawi na mro ré nherē, āma dawī 're simisaihuri za'ra. Duré pi'õ, mro ré nherē, aibã aimawi na te āma dawī 're simisaihuri za'ra. Duré romhãiba 'manharĩ āma 'Re ĩhãimana u'âsi mono upana 're dawata za'ra mono da, danhimizama da te tãma 're ĩsõmri za'ra mono hã te duré te te 're huri. Ta hã, pi'õ hã e niha te simiroti wasété nherē, ai'rata 're hãimana 'wa. E asiwi wē'õ za'ra wa'aba āna. ²¹ Ta hã pi'õ hã simiroti wasété nherē, āma ĩwa'a õ di aré, te ĩ'azârizéb da hã. Tiwasété wi sipi'ra da newa, wa tô aré te 're 'madã'ã. Tane nherē, tiwasété wi sipi'rai õ di, aibã aimawi na dawī 're ĩhãimana mono zém hawimhã. ²² Ma'ãpé, waihu'u pese za'ra wa'aba. Pi'õ hã tiwasété wi sipi'rai õ wa, wa za oto azã, te te robzépata za'ëtē da. Si'āma 're ĩhãimana wasété za'ra mono norĩ zama ã pi'õi hawi sipizari za'ra õ wamhã, wa za ĩsu hã za'ra, te te robzépata za'ëtē za'ra da. ²³ Pi'õi 'ra ne 're ĩhãimana za'ra mono norĩ hã wa za duré hã za'ra, si'utõrĩ da, ĩsimiroti zarina 're hãimana za'ra mono wa. Tawamhã āne te tãma rob'manharĩ za'ra wamhã, te za uburé ĩzazei'wa norĩ hã āma ĩwaihu'u za'ra, pi'uriwi marĩ hã da te 're 'manharĩ za'ra mono newa, duré pi'uriwi danhimirosa'rada hã da te 're 'manharĩ za'ra mono newa, uburé marĩ hã te dawī 're ĩ'awaihu'u mono na hã. Uburé danhimirosa'rada hã ĩma waihu'u pese di, duré marĩ zô 're ĩdanhimnhasi za'ra mono zéb zama. Tawamhã ni'wam norĩ hã marĩ ĩwē hã te te 're ĩ'manharĩ za'ra mono zé wa'rãmip si, wa za marĩ ĩwē na te tãma 're awa'ãbã. Duré ni'wam norĩ hã marĩ te te 're ĩ'manharĩ wasété za'ra mono zéb zarina si, wa za te 're ahã za'ra.

²⁴ "Pi'õ nhimiroti 're ĩwapari za'ra wa'aba mono õ norĩ ma si, wa za oto aima waihu'u za'ra wa'wa, ĩzazei uptabi 'wa norĩ ma si. A norĩ wa'wa hã Satanasihĩ nhimiroti sima'uri pe hã dawī waihu'u za'ra wa'aba õ di. Tô sena, wa aima waihu'u za'ra wa'wa. Te oto aima āma sahu za'ra wa'aba õ di za, ĩnhimiroti ĩ'amo na hã ĩpire na hã, te te 're asi'wa'rutu tō za'ra wa'aba mono da. ²⁵ Ōhõ na si te za asiptete na ĩ'āma 're anomro aba mo, we ĩmorĩzéb u.

²⁶⁻²⁷ "Tawamhã ni'wam norĩ hã tidã'ãzéb u ĩwi sipizari āna Satanasihĩ āma te te 're ai'uté za'ra mono wamhã, duré rob'rãsutu u te tãma 're ĩwē za'ra mono zéb zarina si, te te 're 'manharĩ za'ra mono wamhã, ta norĩ hã wa za pisutu za'ra, ĩzadawa para dama pire za'ra da, danhib'apito na 're hãimana za'ra mono da. ĩmama hã dama ĩpire da, sisadawa para te te ĩpisutu ne, wa za pisutu za'ra, daro mono bã te te 're da'madã'ã za'ra mono da. Simiroti nhĩptete na te za te te 're dawada'uri za'ra. Ub'rē ne hã zé 'manharĩ hã da te 're ĩprub

za'ra mono ne, te za te te 're daprub za'ra. ²⁸ Duré awē u, wasi wawē 're ro'o pese mono ré, da'āma 're ī'awē za'ra mono ne, wa za romhâimanazép té, te tãma 're apisutu, rowē hã.

²⁹ “Asimipari pese aba wamhã, ma'āpé wapari pese za'ra wa'aba, Īmama pē'ēzani hã ĭzazei'wa norĩ ma, te te ĭrotizé wasu'u hã.” — Āne ma tō Zezusi hã ĭma waihu'u, Ti'atira āma ĭsazei'wa norĩ, siré 're ĭsi'rã'ōtō mono norĩ ma, te āma rob'ui'éré da.

3

Sadesi āma ĭsazei'wa norĩ ma rotizé wasu'u

¹ Tawamhã Zezusi hã ĭtēme ĭwi hã ma tō duré ĭma roti, āne:

— Zuwã, te za duré ĭrob'ui'é, Sadesi na 'ri nho'ōmo nhisi āma ĭzazei'wa norĩ 'madâ'â'wai ma. Te aima ĭwaihu'uzém na te za tãma ĭrob'ui'é, āne:

“Wa hã wasi hã 7 na ĭnhib'rata te ĭtété za'ra hã, wa za oto aima waihu'u za'ra wa'wa. 'Re ĭhâimana u'âsi mono pē'ēzani hã 7 na te te 're ĭromhuri mono zéb ré, te 're ĭ'madâ'â mono, wa hã. Uburé marĩ hã 're ĭ'manharĩ za'ra wa'aba mono zé hã, ĭma waihu'u pese di. ĭnhimiroti na si 're anomro aba mono na, da te 're aiwasu'u za'ra wa'aba mono zahã, te aipé'ē 're, atâ'â ne 're anomro aba mo, ĭ'āma 're anomro aba mono zahã. ² ĭ'āma 're anomro zei wa'aba mono da, ĭnhib'apito 'Re ĭhâimana u'âsi mono te te aima ĭpisutu za'ra wa'aba zéb zarina, ĭ'āma 're anomro aba mono ō di. Taha wa, ma'āpé āma asipo're pu'u za'ra wa'aba. Marĩ hã 're ĭ'manharĩ wē za'ra wa'aba mono zé hã, aiwi si'utōrĩ pese aba ō ré, ma'āpé apã ĭ'āma romhuri wē zé hã ĭ'āma asiwi sa'ētē za'ra wa'aba. ³ Ma'āpé duré ĭ'āma 're anomro na'rata aba mono zém hawi ĭnhimiroti hã aipo're na 're ĭwapari za'ra wa'aba mono zém na, duré 're ĭwaihu'u za'ra wa'aba mono zém na, ĭ'āma asipo're pu'u za'ra wa'aba. Ta hã ĭnhimiroti hã te za 're ĭ'madâ'â pese za'ra wa'aba mo. Duré aiwasété wi te za 're aipizari za'ra wa'aba mo. Āne hã apã ĭ'āma asipo're pu'u za'ra wa'aba ō wamhã, wa za oto aihã za'ra wa'wa. Nimahã na ĭsimisaihuri norĩ hã sô 're danhimipari za'ra mono ō nherē, danhorōwa u 're ĭsisisi mono ne, wa za atēme ĭwisi 'wa, te aihã za'ra wa'aba da. Bâdâ hã atēme ĭwisi za'ra wa'aba zéb da hã waihu'u za'ra wa'aba ō di za. ⁴ Tane nherē, nima norĩ si Sadesi āma 're aihâimana za'ra wa'aba mono norĩ hã te ĭ'āma 're anomro wē wa'aba mo, ai'umro wa'aba nherē. Da'uza hãirã da, hã upto wi da te 're ĭ'madâ'â pese za'ra mono ne, te aiwē na ĭ'āma 're anomro aba mo. A norĩ wa'aba si da'uza hãirã ne aiwasété āna 're anomro aba mono si, te za ĭsiré 're aihâimana za'ra wa'aba mo. 'Re ĭhâimana u'âsi mono te te 're aiwēsãmri za'ra wa'aba mono wa, te za ĭ'rata 're anomro u'âsi aba mo.

⁵ “Duré ni'wam norĩ hã tidâ'âzéb u ĩwi sipizari âna Satanasihi âma te te ĩ'ai'uté za'ra norĩ hã te za duré uza hãirã na ĩ'rata 're hãimana za'ra, âne hã. ĩbaihã na 're ĩdahãimana u'âsi za'ra mono norĩ nhisi, 're ĩsimi'wara mono zém na ĩsisi ĩsimi'wara hã te tiwi pari za'ra ô di za. ĩmama nho'a, wa za sô'awi ĩnhib'a'uwẽ na te tâma 're wasu'u za'ra, hãiwa âma tâma ĩromhuri'wa norĩ nho'a zama.

⁶ “Asimipari pese aba wamhã, ma'âpé wapari pese za'ra wa'aba, ĩmama pê'êzani hã ĩzazei'wa norĩ ma, te te ĩrotizém na.” — Âne ma tô Zezusi hã ĩma waihu'u, Sadesi âma ĩsazei'wa norĩ, siré 're ĩsi'rã'ôtô mono norĩ ma, te âma rob'ui'éré da.

Piradépiza âma ĩsazei'wa norĩ ma rotizé wasu'u

⁷ Tawamhã Zezusi hã ĩtême ĩwi hã ma tô duré ĩma roti, âne: — Zuwã, te za oto duré ĩrob'ui'é, Piradépiza na 'ri nho'ômo nhisi âma ĩzazei'wa norĩ 'madâ'â'wai ma. Te aima ĩwaihu'uzém na te za tâma ĩrob'ui'é, âne:

“Wa hã 're ĩwasété mono ô, wa za oto aima roti za'ra wa'wa, ĩnhimĩropisutuzéb zarina, sena na te dama âma 're ĩ'a'uwaimrami mono 'wa hã. Duréhã Dawi hã te 're hãimana, dama ĩpire hã. ĩsôrôwa hã 'ri za'êtê uptabi di. Tame te ni'wa hã 're sãmra, 'ridawazéb ré hã, te te dama 're ĩ'ridawa mono da hã, duré te te dawu 're ĩ'ridawa nhito mono da hã. Tane wa hã, wa hãiwa âma ĩmama nhorôwa 'ridawazéb ré 're ĩhãimana u'âsi, ĩwétési. Wa hã te dama 'ridawa wamhã, ni'wa apâ te te dawu sito waihu'u ô di. Duré te 'ridawa nhito wamhã, ni'wa te te 'ridawa waihu'u ô di.

⁸ “Duré 're ĩmanharĩ za'ra wa'aba mono zé hã ĩma waihu'u pese di. Ai'umrore wa'aba nherê, dama aĩpire na 're aihãimana za'ra wa'aba mono ô nherê, te ĩ'âma si 're anomro wẽ wa'aba mo. Te duré ĩnhimiroti si 're ĩwapari pese za'ra wa'aba mo. Ma'âpé, waihu'u pese za'ra wa'aba. Wa tô asôwa 'ridawa za'ra wa'wa, ĩmama, da'âma 're ĩsib'a'uwẽ mono zéb u 're asisisi aba mono da. Taha 'ridawa hã ni'wa te te aiwi 'ridawa nhito waihu'u za'ra wa'aba ô di. ⁹ Ma'âpé duré, waihu'u pese za'ra wa'aba. Satanasihi niwĩ 're ĩhãimana za'ra mono norĩ hã, e niha wa za tâma rob'manharĩ za'ra, ta norĩ ma hã. Ta norĩ hã zudezu nherê, zudezu norĩ hãimana wẽ zém na 're ĩhãimana za'ra mono na, dama 're siwasu'u za'ra mono zahã, te Satanasihi nhimiroti zarina si 're hãimana za'ra, sadawa nhĩpese na. Taha wa, wa za âne tâma rob'manharĩ za'ra. Aipapara te za 're sina wa'wa, tâma aĩpire za'ra wa'aba wa. Taha wa, te za aiwaihu'u za'ra wa'wa, te 're ĩ'asawi pese za'ra wa'aba mono na. ¹⁰ Da te aima 're rob'manharĩ wasété za'ra wa'aba mono nherê, te aima ĩroti za'ra wa'aba zéb zarina, ĩmreme na si 're anomro aba mono wa, ma tô asina ĩ'uwaimrami za'ra wa'wa, ĩnhimiroti hã. Taha wa, ropsi'utôrizéb u, za marĩ ĩpipa hã ĩwairébé mono hã wa za aima

ba'a za'ra wa'wa, ãwasété norĩ, za te te ãda'apibui mono zéb ãma hã, ti'ai ãma daro mono bâ 're ãdahâimana za'ra mono norĩ hã. ¹¹ Atême ãmorĩ aba zé hã romhuture di oto. Taha wa, ma'ãpé asiptete u'âsi ããma 're anomro u'âsi aba mono, 'Re ãhâimana u'âsi mono nhoprubzé hã da te aiwi 'mai'ãri tã wa'aba da.

¹² “Tawamhã ni'wam norĩ hã tidã'âzéb u ãwi sipizari ãna Satanasihĩ ãma te te ã'ai'uté za'ra norĩ hã, ta norĩ hã wa za te 're pisutu za'ra, 'Re ãhâimana u'âsi mono ãma hâimana nhiptete na 're hâimana u'âsi za'ra mono da, 'ri uparizé, rési ãna 're ãsimasab u'âsi mono ne. 'Ri uparizé hã marĩ te te 're rési za'ra mono õ di. Tane te za 'Re ãhâimana u'âsi mono ma, simirosa'rata si'rêi ãna, ãma 're wata u'âsi za'ra. Taha wa, wa za ãhãiba na ãma ui'éré za'ra, ãnhĩb'apito nhisi hã. 'Re ãhâimana u'âsi mono te, 'ri nho'õmo nhisi na, wa za duré ãhãiba na rob'ui'éré za'ra. 'Re ãhâimana u'âsi mono te, 'ri nho'õmo nhisi hã, Zeruzarẽ ítém na ãsisi hã, hãiwa hawi za te te we ãsi'ra hã, 'Re ãhâimana u'âsi mono hawi. ãnhisi tém na, wa za duré ãhãiba na rob'ui'éré za'ra.

¹³ “Asimipari pese aba wamhã, ma'ãpé wapari pese za'ra wa'aba, ãmama pẽ'êzani hã ãzazei'wa norĩ ma, te te ãrotizém na.” — ãne ma tã Zezusi hã ãma waihu'u, Piradépiza ãma ãzazei'wa norĩ, siré 're ãsi'rã'õtõ mono norĩ ma, te ãma rob'ui'éré da.

Radiseza ãma ãzazei'wa norĩ ma rotizé wasu'u

¹⁴ Tawamhã Zezusi hã ãtême ãwi hã ma tã duré ãma roti, ãne:

— Zuwã, te za oto ãrob'ui'é, Radiseza na 'ri nho'õmo nhisi ãma ãzazei'wa norĩ 'madã'ã'wai ma. Te aima ãwaihu'uzém na te za tãma ãrob'ui'é, ãne:

“Wa hã tã sena, ã'umnhasi sina, sena na 'Re ãhâimana u'âsi mono te dama 're sadawa wasu'u wẽ mono da, 're ãhâimana mono. Wa hã 'Re ãhâimana u'âsi mono nhimirofoto waihu'u pese zarina, ropoto na'rata 'wa, 're ãhâimana mono. ¹⁵⁻¹⁶ 'Re ãmanharĩ za'ra wa'aba mono zé hã ãma waihu'u pese di. Wa za oto ãma aima romnhimire'é za'ra wa'wa. ã wahã hã dama se ti, da te 're ã'ãhuri mono da hã. Duré ã wa'ro hã marĩ ãse da, da te 're ã'ãwa'ro za'ra mono da hã, dama wẽ di. Tane nherẽ, ã wapu hã dama sei õ di, da te 're ã'ãhuri mono da hã. Dama sei õ wa, te za sa'wari ni.

“Tane, te a norĩ wa'wa hã ã wapu dama ãsei õ ne, ãma 're aihâimana za'ra wa'aba mo. ããma si 're anomro aba mono na dama 're asiwasu'u za'ra wa'aba mono zahã, te 're aihâimana wasété za'ra wa'aba mo. ããma si 're anomro aba mono na dama 're asiwasu'u za'ra wa'aba mono õ 'wa'ãhã, aré ãma wẽ di. Tane nherẽ, 're aihâimana wasété za'ra wa'aba mono nherẽ, ãzazei'wa na asadawa nhipse na dama 're asiwasu'u za'ra wa'aba mono wa, te da te 're ãwasu'u wasété za'ra.

“Taha wa, â wapu ãsei'õ hã da te 're ãsa'wari za'ra mono ne, wa za oto aiwẽ'õ pese za'ra wa'wa.

17 “Ãne te duré 'rãwi asima 're ãnharĩ za'ra wa'aba mo: ‘Wa norĩ hã wanhibro pese za'ra di. Marĩ zõ wawi 're ro'wanhi'riti waihu'u za'ra mono õ di.’ Ãne te asima 're ãnharĩ za'ra wa'aba mo. Tane nherẽ, robzei'õ na si te 're aihãimana za'ra wa'aba mo. Ãne na 'rãwi 're asiwaihu'u za'ra wa'aba mono õ di. Taha wa, wa ai'ãma 're ãpẽ'ẽzé za'ra wa'wa. Asibrob ahã na 're aihãimana za'ra wa'aba mono nherẽ, asibrob'õ ne, te ãma 're aihãimana za'ra wa'aba mo, aipẽ'ẽ 're wa'aba hã. Duré da'uza õ na 're ãdahãimana za'ra mono ne, te 're aihãimana za'ra wa'aba mo, ai'urẽwi. Datob'a na 're ãdahãimana za'ra mono ne, te duré 're anomro aba mo. 18 Taha wa, wa za oto aima roti pese za'ra wa'wa. Êtẽ'ubuzi pré oru uptabi hã ãwazari'õ hã da te 're ãruiwapari za'ra mono zéb zarina, da te dawĩ 're ãuipra za'ra mono ne, te za ãnhimiroti zõ si 're asõpré wa'aba mo, ãwẽ uptabi zõ si, aipẽ'ẽ 're asibro pese ne, rowẽ na si ããma 're aihãimana u'ãsi za'ra wa'aba mono da. Duré da'uza hãirã hã te za da te dawĩ 're uipra za'ra, ãma 're dasi'uza za'ra mono wa, da te 're 'madãã ze za'ra mono da. Tane te za duré a norĩ wa'wa hã ãwi 're ãrowaptêrẽ u'ãsi za'ra wa'aba mo, wa hã te 're aipawaptob za'ra wa'aba mono da, ããma 're anomro wẽ wa'aba mono da, taha zarina, asisém na 're aihãimana za'ra wa'aba mono tõ da oto. Duré datõmo nhihãzém na 're dasitõmo wẽ za'ra mono da, 're dasitõmonhiahã za'ra mono da, da te dawĩ 're ãuipra za'ra mono ne, te za ãzõ 're asõpré u'ãsi aba mo, ãnhimiroti hã waihu'u pese za'ra wa'aba da. 19 Wa hã te 're ãazawi pese mono norĩ hã wa te tãma 're roti pese za'ra, tiwasété na 're sisãmri za'ra mono da. Wa duré te 're hã za'ra, apã 're nomro wẽ mono da. Taha wa, te za aiwasété wi aipizari za'ra wa'wa, sena ããma 're anomro u'ãsi aba mono da oto.

20 “Ma'ãpé duré, wapari pese za'ra wa'aba, te ãma ãsimiré hã. Aibã te 'ridawab za. Tawamhã 'ri tede'wa te 'mahã, sãmra zõ, ãtẽme sébré da. Tawamhã 'ri tede'wa te te wapari wamhã, te za tãma 'ridawa, sitẽme te te 'mazébré da, siré sa zahuré wa, rowẽ na te te sima rowasu'u zahuré da. Tane wa hã aibã, 'ridawa ãsam ne, wa asõ 're ãnhimipari za'ra wa'wa. ãmreme 're wapari za'ra wa'aba mono wa, ãzõ 're aihãsi aba mono zõ, wa 're ãnhimipari u'ãsi. Tawamhã ãzõ 're aihãsi aba mono wapsi, duré asitẽme 're ãmazasi za'ra wa'aba mono wapsi, wa za aipẽ'ẽ 're, 're ãnhamra u'ãsi za'ra wa'wa. Tawapsi, wa za wasiré rowẽ na 're wahãimana u'ãsi za'ra.

21 “Duré, ni'wam norĩ hã tidã'ãzéb u ãwi sipizari ãna Sãtanasihi ãma te te ãai'uté za'ra norĩ hã, ta norĩ hã wa za pisutu za'ra, danhib'apito 're ãsimasisi mono zéb ãma, ãzababa 're si'ubumroi u'ãsi mono da. Wa hã ãidã'ãzéb u ãsipi'rai õ na

Satanasihi āma te ai'uté wa, Īmama zababa 're ĩnhamra u'āsi mono ne, te za ta norĩ hã ĩzababa 're si'ubumroi u'āsi.

²² “Asimipari pese aba wamhã, ma'āpé wapari pese za'ra wa'aba, Īmama pē'ēzani hã ĩzazei'wa norĩ ma, te te ĩrotizé hã.” — Āne ma tō Zezusi hã ĩma waihu'u, Radiseza āma ĩsazei'wa norĩ, siré 're ĩsi'rã'õtō mono norĩ ma, te āma rob'ui'éré da.

4

Hãiwa āma, 'Re ĩhãimana u'āsi mono āma 're ĩdawata za'ra mono zé wasu'u

¹ Taha za'u si, wa tō duré marĩ hã te ab'madâ'â, danhotō 'rowim ne da te 're ĩrosawērē za'ra mono ne. Hãiwa u wa tō rob'madâ. Te rob'madâ'â wamhã, wa tō 'madâ, hãiwa 'ridawa hã. Ōne haré 'ridawa hã.

Tawamhã ni'wai mreme, mreme 'rãihã na ĩsimnhihãrãzém hãrã ne te ĩwapari 'rata ne hã wa tō duré wapa. Āne te ĩ'mahã:

— We āwa aimorĩ hãimo, te aima awasu'u mono da, za 're ĩromhãimana mono zéb da hã ab'madâ'â mono da. — Āne te ĩ'mahã.

² Tawamhã 'Re ĩhãimana u'āsi mono pē'ēzani hã ma tō duré ĩ'uihã pi'ra, awa'awi. Te te ĩ'uihã pi'rai wa, wa tō duré aimawi ĩhãiba, ĩhãiba waihu'u ō na. Tawamhã ma tō ĩzaprõ, hãiwa u. Hãiwa u, te te ĩzaprõni wamhã, danhib'apito simasisizé hã wa tō sabu. Ni'wa te āma nhamra. ³ Tawamhã āma ĩsãmra hã te nasi hãibahi'ubuzi, êtē'ubuzi zarob'a uptabi ne hã. Duré êtē'ubuzi ĩtobro'o préro'o ne hã te nasi ai'ubuzi. Tawamhã ĩsimasisizé mana wawi, te tãiwaipo ne hã nasi ai'ubuzi, êtē'ubuzi ro'o uzé ne hã. ⁴ Tawamhã danhib'apito simasisizé mana wawi te dasimasisizé hã aimasa, 24 na danhib'apito te ne hã. Taha na te asimro, dama ĩpire norĩ hã 24 na ĩhãiba za'ra hã, 'Re ĩhãimana u'āsi mono nhimiroti na si 're ĩsõpré pese mono norĩ hã. Uza hãpa hãirã ré te asimro. Êtē'ubuzi pré oru 'manharĩ na da'rãzaza ré zama te asimro. ⁵⁻⁶ Duré danhib'apito simasisizém hawi te tã si'ubuzi ne hã nasi ai'ubuzi, ĩwapsa'a zama, duré ĩrãrã'ã zama. 'Rãsitõ hã te duré ĩsõ're tiro'o za'ra, 7 na ĩhãiba hã, ĩro'o hã hã. Ta norĩ hã 'Re ĩhãimana u'āsi mono pē'ēzani nhimirohmurizéb zarina hã 7 na. Ā poré hã te duré ĩsõ're nomro. Ā hã ĩsarob'a uptabi, simhi ĩsarob'a uptabi ne.

Maparane si'uiwa na ropoto na ĩhãiba norĩ hã te duré 'rãwi ĩmana wawi si'uiwada za'ra. Ā norĩ hã ĩhãiba nho're niwĩ tob ahã di. Duré ĩbabarã niwĩmhã tob ahã di duré. Ā norĩ hã tob ahã wa, ĩhãiba upsibi ré norĩ hã wa tō 'madâ'â za'ra. ⁷⁻⁸ ĩmorĩ'rada hã, hu'u zérépa 'rã ne ĩ'rã hã. Duré ĩsãna'remhã powawē ĩba'õmo 'rã ne ĩ'rã hã. Duré si'ubdatõ āma hã da'rã ne ĩ'rã hã. Duré maparane si'uiwa na āma hã si'õmo 'rã ne ĩ'rã hã, hãiwi 're sisa'rei mono wa, ĩ'rã ne hã. Ā norĩ hã 6 na ĩpaihi

za'ra hã, ãhãiba mono bâ. Duré ã norĩ hã ãhãiba upsibi ré norĩ, tob ahã wa, ãhãiba na hã.

Tawamhã bătã bãre duré mara bãre te tinho're za'ra, tinho're te te 're sahari za'ra mono ãna, ãne:

“Uburé Danhib'apito uptabi hã 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã, 're ãwasété mono õ. Siwaprosi 're ãwasété waihu'u mono õ uptabi. Wẽ uptabi di. E ni'wa hã ãsipai u waihu'u pese na 're hãimana mono bâ. Õhõ si, siwaprosi ãwaihu'u pese uptabi hã. Duréhã marĩ õ uptabi ré, ma tã 're hãimana u'ãsi. Te za duré 're hãimana u'ãsi. Si'utõrĩ waihu'u õ di.”

⁹ ãne te ã norĩ hã maparane si'uiwa na ropoto na ãhãiba norĩ hã nasi ãma tiwata za'ra, danhib'apito simasisizém na ãsãmra ãma, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ãma. Waihu'u pese uptabi wa, te nasi ãma tiwata za'ra, duré sõpru uptabi wa. ¹⁰ Nasi ãma wata za'ra siré, te nasi 24 na dama ãpire za'ra norĩ hã danhib'apito simasisizém na ãsãmra nho're hi'rãtitõ ana, siré ãma wata za'ra da. Te duré nasi hi'rãtitõ si'ubumro sina, ti'rãzaza sani za'ra ãsõ're, tãma pire za'ra wa, ãma wata za'ra da. ¹¹ ãne te nasi ãma tiwata za'ra:

“Wanhib'apito, 'Re ãhãimana u'ãsi mono, a hã aiwẽ uptabi di. Aiwaihu'u pese di. Aiwaihu'u pese na ma tã ã'aropoto mo. Asima ãwẽ zarina ma tã uburé pese ã'aropoto mo. Asima ãwẽ zarina te oto uburé marĩ hã 're hãimana za'ra, asimipoto mono bâ. Taha wa, uburé ã'aropoto mono zéb zarina tã ãbãre, wa ai'ãma si 're wawata u'ãsi za'ra.”

ãne te ãma tiwata za'ra, 24 na dama ãpire za'ra norĩ hã.

ãne, wa tã te ab'madã'ã, ãnhotõ 'rowim ne.

5

Pone'ërebã hã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono wi, ãbaihã ãsinhai ré te te ã'arizé wasu'u

¹ Tawamhã wa tã duré sabu, ãbaihã ãsinhai ré hã. Danhib'apito simasisizém na ãsãmra hã te tinhib'rata nhimire niwĩ tété. ãbaihã nhinha hã, ã'ui'ééré si'uiwa ré hã. Duré 7 na ãhãiba hã ã'uptobzé hã siwasihu tã da, ni'wa te te sõré tã da.

² Tawamhã wa tã duré sabu, hãiwa ãma 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma romhuri'wa, ãsimiwada'uri pire hã. ãne te nasi anha, mreme 'rãihã na:

— E 'wa hã danhipai u ãwẽ uptabi hã, duré ãwaihu'u pese uptabi hã te za 7 na ãbaihã nhinha uptobzé hã prub za'ra, ãbaihã te te sõ'a da. E 'wa hã te sada tãhãiba. — ãne te nasi anha.

³ Tane nherê, ni'wa hã sada hãimana õ di hãiwa ãma hã, ãpru'wa da hã, te te pru wa, ãbaihã nho'a'wa da hã, duré te te ãsõré da hã. Duré ti'ai ãma 're ãdahãimana za'ra mono hã sada da'maihãimana õ di. Duré ti'ai 'rowi adã 're ãhãimana za'ra mono hã ni'wai õ di, sada hã. ⁴ Taha wa, wa tã sa'ëtê aiwa'õ, 're ãdahãimana za'ra mono hã sada da'maihãimana õ wa, ãpru'wa

da hã, duré te te ãsabu da hã. ⁵ Tawamhã 24 na dama ãpire norĩ te misi ãma tinha, ãne:

— Aiwãõ tõ. Ma'ãpé 'madã'ã. Ôhõta te za, Zudaha nhihudu hã. Hu'u zérépa nhiptete nhipai u 're ãhãimana mono ne, te õ hã danhipai u 're hãimana, danhib'apito na. Ta hã apito Dawihi nhihudu, za ãsine pire na te te 're ãda'ab'madã'ã mono da hã. Ta hã uburé dama waihu'u pese uptabi di. Ta hã tinhitob'ru norĩ nhimiromhuri wasété nhiptetezé hã ma tõ tiwi uprosi za'ra. Taha wa, te õhõ si sada tihãiba, 7 na ã'uptobzé hã te te ãprub za'ra da hã, duré ãbaihã ãsinhai ré te te ãsõ'a da hã. — ãne ma ãma 'maiwaihu'u, dama ãpire norĩ hã.

⁶ Tawamhã wa tõ 'madã, Pone'ërebã hã. Danhib'apito simasisizéb 'rata te za, maparane si'uiwa na ropoto na ãhãiba norĩ wa'wab zama, duré 24 na dama ãpire norĩ wa'wab zama. Da te dasiwi wĩrĩ wa, da te ãwa'rézéb ré te za. 7 na ã'õmo ré hã, Pone'ërebã hã. Duré 7 na ãtõmo ré hã. 'Re ãhãimana u'ãsi mono pẽ'ëzani hã danhipai u uburé marĩ na ãwaihu'u pese zé, te wasu'u, ãtõmo za'ra hã. ⁷ Tawamhã Pone'ërebã hã ma tõ ai'ré, danhib'apito simasisizém na ããmra u, ãbaihã nhinha hã te te ãri da, tinhimire niwĩ te te ãtéde hã. Tawamhã Pone'ërebã hã ma tõ ti'ã, ãbaihã nhinha hã. ⁸ Te te ãri wamhã, ma tõ maparane si'uiwa na ropoto na ãhãiba norĩ hã Pone'ërebã ma, hi'rãtitõ ana, 24 na dama ãpire norĩ zama. Rowamremezéb ré ma tõ tãma aiwẽ'ẽ za'ra, êtẽ'ubuzi pré oru 'manharĩ u'awi ne ré zama. U'awi 'remhã wedewa'u ãsaze, te ã're tiro'o za'ra. Taha nhizé hã hãimo haré ãsizé hã, ta hã 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhib'a'uwẽ norĩ, tãma 're ãmreme zusi mono zé, te wasu'u. ⁹ Tawamhã ta norĩ hã te Pone'ërebã ma tinho're za'ra, tinho're ãtém na. ãne te tãma tinho're za'ra:

“A hã ma tõ dasiwi aiwĩrĩ ni. Ma tõ dazada atã. Dazada atã'ãzém na ma tõ ãdawa'ã, dawasédé hã dama 're apari mono da, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhib'a'uwẽ oto 're danomro mono da.

Dapoto mono bã a hã ma tõ ãda'awa'ã, damreme sipo'o mono bã 're ãdahãimana za'ra mono hã. Danhipai u aiwẽ uptabi di, a hã. Aiwaihu'u pese uptabi di duré.

Taha wa, te aiwétési sada aihãiba, ãbaihã ãsinhai ré hã ãri da, duré ã'uptobzé hã prub za'ra da.

¹⁰ A hã ma tõ duré Wanhib'apito 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te 're ã'awa'ãbã mono norĩ hã 're ã'apisutu mo, sasedoti na te te tãma da'ãma 're romhuri u'ãsi za'ra mono da, duré ti'ai ãma pire na za dama 're hãimana za'ra mono da.”

ãne te tãma tinho're za'ra, tinho're ãtém na.

¹¹ Tawamhã wa tõ duré 'madã. Te 'madã'ã wamhã, hãiwa ãma romhuri'wa norĩ hã te nemo tizadawa'a'a. Ahã uptabi di. Da te ãsa'rata waihu'u õ. Danhib'apito simasisizé hã ma siwi uirĩ. Duré maparane si'uiwa na ropoto na ãhãiba norĩ mana

wawi te asōré, 24 na dama ĩpire za'ra norĩ hã ĩsisōré mana wawib zama. ¹² ãne te sō're 'rãihã na tizadawa'a'a:

“Pone'ërebã hã da te dasiwi ĩwĩrĩ hã, õ hã danhipai u wẽ uptabi di. Õhõ si wẽ uptabi wa, õhõ ãma si 're wawata u'âsi za'ra wa'aba mono. Õ hã uburé Roptede'wa. Tô sena waihu'u pese uptabi di. Waihu'u pese uptabi wa, ãma 're wawata u'âsi za'ra wa'aba mono. Wama pire uptabi wab zama, ãma 're wawata u'âsi za'ra wa'aba mono.”

ãne ma tô sō're 'rãihã na ãma tizadawa'a'a, hãiwa ãma romhuri'wa norĩ hã.

¹³ Tawamhã wa tô duré wapa, uburé pese 'Re ĩhãimana u'âsi mono te te ĩda'apoto mono bã, duré te te ĩ'apoto mono bã, ĩhãiba ré mono hã, hãiwa ãma, duré ti'ai ãma, duré ti'ai 'rowi adã 're ĩhãimana za'ra mono zéb ãma, duré â 'rowi uburé pese ĩhãiba ré mono hã. Uburé pese te simisutu dasiwazari tazadawa'a'a ni, 'Re ĩhãimana u'âsi mono te te ĩda'apoto mono bã. ãne te tazadawa'a'a ni:

“Danhib'apito simasisizém na ĩsãmra ãma, 're wawata u'âsi za'ra wa'aba mono. Duré Pone'ërebã ãma, 're wawata u'âsi za'ra wa'aba mono. Wẽ uptabi zahuré wa, duré waihu'u pese uptabi zahuré wa, wa za ãma 're wawata u'âsi za'ra.”

ãne te ãma tawata zahuré ni.

¹⁴ Tawamhã maparane si'uiwa na ropoto na ĩhãiba norĩ hã te ãma sō're uze pese za'ra:

— Tô sena, tô sena. — ãne te ãma sō're uzei pese za'ra. Duré 24 na dama ĩpire za'ra norĩ hã ma tô hi'rãitõtõ tãma ana, ãma wata za'ra da.

ãne ĩnhotõ 'rowim ne, te ĩ'azabui mono hã, duré te ĩ'awapari mono hã.

6

Pone'ërebã, ĩbaihã nhinha uptobzé te te ĩprub za'ra zé wasu'u

¹ Tawamhã wa tô duré 'madã. Te 'madã'ã wamhã, Pone'ërebã hã da te dasiwi ĩwĩrĩ hã ma tô ĩbaihã nhinha uptobzé ĩmorĩ'rada hã pru. Tawamhã maparane si'uiwa na ropoto na ĩhãiba norĩ hã te ĩmorĩ'rada hã hã, mreme 'rãihã na:

— We aiwatobro. — ãne te hã.

² Tawamhã ãne hãrã wi, wa tô marĩ sabu, awaru ĩrã hã. ĩ'mapraba'wa hã te umnhi'ãsi ré nhamra. Tawamhã ma tô ĩ'rãzaza hã tãma sērē ni. ĩ'rãzaza hã za te te da'ãma ĩ'ai'utézé, te wasu'u. Tawamhã ma tô wara ti'ai u, tinhitob'ru norĩ zõ, siwamnhasi sina te te ãma ai'uté za'ra da, ãma sib'apito za'ra da.

³Tawamhã Pone'ërebâ hã ma tô duré ìbaihâ nhinha uptobzé hã ìsãna'remhã pru. Te te pru wi, ropoto na ìhâiba norĩ hã ma tô duré ìsãna'remhã hã:

— We aiwatobro. — Æne te hã.

⁴Tawamhã awa'awi awaru ìpré uptabi hã ma tô watobro. Ì'maprabã'wa ìsisiwi te nhamra. Tawamhã sib'ézé 'wapa ma tô tâma sômri ni, da'wapézéb da hã. Ma tô tâma pisutu ni, dasi'wapé hã te te dazada wazere da, dasi'wapé na 're dasisimroi mono da.

⁵Tawamhã Pone'ërebâ hã si'ubdatô ãma ìbaihâ nhinha uptobzé hã ma tô duré pru. Te te pru wi, wa tô duré wapa, si'ubdatô ãma ropoto na ìhâiba norĩ hãrã hã, ãne:

— We aiwatobro. — Æne te hã.

Tawamhã awa'awi wa tô awaru tisã, ì'rãdã hã. Ì'maprabã'wa hã te marĩ pibuzé hã 're ti'ã, tinhib'rata, amnho pibuzéb da hã. ⁶Tawamhã wa tô duré wapa, damreme uptabi ne hã, maparane si'uiwa na ropoto na ìhâiba norĩ ìsimasabzém hawi. Æne te rowa'âbâzé hã tâma anhoré, awaru 'maprabã'wai ma:

— Æne misi bâtã na dapawa'ã hã, tô misi ìpibu, tridu wa'âbâzéb zarina hã za. Æne te za dawì ìsarõ hãimo, rowa'âbâzé hã. Tane nherẽ, azeitona wede hã 're ìsimasa mono hã, duré uwa 'ru hã 're ìsimnhatã mono hã u'a za'ra õ di za, azeitona 'rãì wa'ui wabre hã si'utõrĩ tã da a'ã, uwa 'ru 'rãì wa'u ìsé zama. — Æne ma tô ãma pa'uwati.

⁷Tawamhã Pone'ërebâ hã ma duré pru, maparane si'uiwa na ãma ìbaihâ nhinha uptobzé hã. Te te pru wi, wa tô duré wapa, ropoto na ìhâiba norĩ hã maparane si'uiwa na ãma hã, da'rãsutu'wa hã. Æne te hã:

— We aiwatobro.

⁸Tawamhã hãrã wi, wa tô duré sabu, dadã'ã wa, dahãiba'a ne awaru ìhãiba'a hã. Ì'maprabã'wa nhisi hã Adã'ã na ìsisi hã. Duré ìhãiba amo, 'rãwi te te ìsa'u mono nhisi hã, Adã 're ìhãimana za'ra mono zé. Tawamhã ma tô pisutu zahuré ni, te te da'a'uprosi zahuré mono da, daro mono bâ, dasi'wapé na. Duré mram na te te da'uprosi zahuré mono da, ma tô pisutu zahuré ni, duré dahãzé pire na te te 're ìdaduri mono na, duré abaze zahi na zama. Tawamhã daza'rata ahã prã na te za dasi'utõrĩ, daro mono bâ. Maparane si'uiwa na dahãiba wamhã, misi si te za dadã'ã za'ra. Taha zarina te za da'ahã prã na ai'utõrĩ ni, daro mono bâ.

⁹Tawamhã Pone'ërebâ hã ma tô duré ìmrotõ hã pru, ìbaihâ nhinha uptobzé hã. Tawamhã te te pru wamhã, wa tô duré 'madã'ã za'ra, 'Re ìhãimana u'ãsi mono nhimiroti te te 're sazei pese za'ra mono 'ru te, da te 're ìsimroi mono norĩ pẽ'ëzani hã, tô sena na Zezusihi zazei'wa na pahi ãna dama 're siwasu'u za'ra mono 'ru te, da te 're ìsimroi mono norĩ pẽ'ëzani hã.

'Re ìhâimana u'âsi mono ma, danhoprubzé nomrizéb 'rowi te asimro, wedeza ne 'rowi. ¹⁰Tawamhã mreme 'râihã na te hã:

— Wanhib'apito, danhipai u aiwaihu'u pese di. Aiwẽ uptabi di. Tô sena, a hã. Taha wa, e nimahã na hã wa'uprosi'wa norĩ âma ìwasédé hã sa'ra õ di za, ti'ai âma 're ìhâimana wasété za'ra mono âma. E niwamhã wa'ruiwa'âbã za'ra õ di za, asimi'ahârizém na hã. — Æne te hã, mreme 'râihã na.

¹¹Tawamhã da'uza hãirã hãpa, ma tô tãma sômri za'ra ni, tidã'âzéb u sipizari ãna, Zezusihi âma 're hãimana za'ra mono wa. Ma tô duré tãma nharĩ za'ra ni:

— Ma'ãpé, asimi'ẽ na a'â 're asimipari za'ra wa'aba mono. Da te 're ìsimroi mono norĩ za'ratazé hã 'Re ìhâimana u'âsi mono te te ìpisutuzé hã zahadu da te dasina azahutu õ di. Da te ai'uprosi aba ne, asiré ìsazei'wa norĩ, za da te 're ìsimroi mono norĩ za'ratazé wab õ wa, te za a'â asimi'ẽ na sô 're asimipari za'ra wa'aba mo. — Æne ma tô tãma nharĩ za'ra ni.

¹²Tawamhã wa tô duré 'madã. Te 'madã'ã wamhã, ma tô Pone'ërebã hã duré pru ìmropã âma hã, ìbaihã nhinha uptobzé hã. Te te pru wamhã, awa'awi ma tô ti'a hã sãsã'ã, sa'ëté uptabi. Bãdã hã ma tô duré titoptã'ã, zazahã ìhã 'rãdã'ã uptabi ne. A'amo hã ma tô duré titõmo wapru. ¹³Wasi hã ma tô duré rere, ti'ai u. Pidera wede 'rã hã rowa'u'u za'ëne hã te te 're pari za'ra mono wa, 're ì'a'a mono ne, ma tô wasi hã rere, ti'ai u. ¹⁴Tawamhã ma tô duré hãiwa nhirõno hã ai'ub'rã, ìbaihã da te 're ì'ub'rã za'ra mono ne. Duré ti'a hã sãsã'ã wamhã, ëtë 'râihã, daro mono bã 're ìsimasa mono hã ma tô sina si'ré, 're ìsimasa mono zém nhiti. Rob'ré za'iti zama, ma duré uburé sina si'ré, 're ìsimi'wara mono zém nhiti. ¹⁵Tawamhã ti'ai âma danhib'apito mono bã dama ìpire mono bã ma tô ëtë 'râihã zahãpã sima'uri, da'madã'ã'wa norĩ hã, duré da'wapéi'wa norĩ nhib'apito norĩ hã. ìsibrob ahã norĩ zama ma tô sima'uri, ìsibrob'õ norĩ zama, pawa'âbã ãna ìwada'uri zarina si te te dama 're ìromhuri za'ra mono norĩ zama, duré wada'uri ãna si'uihã na 're ìhâimana za'ra mono norĩ zama. Uburé ma tô dasima'uri, ëtë 'râihã zahãpã ëtë're 're, duré ëtë nhi'rity 're, dasi'utõrĩ tõ mono da. ¹⁶Tawamhã ëtë 'râihã norĩ ma, te nasi si'mahãrã za'ra, ëtë tõmo wawẽ norĩ ma zama. Æne te nasi tãma si'mahãrã za'ra:

— Ma'ãpé, wanhisiwi we airere'e aba mono, wa'upsibi za'ra wa'aba mono da, hãiwa ãma danhib'apito simasisizém na ìsãmra hã te te wa'asãmri tõ da. Duré Pone'ërebã nhimihãzé wi, wanhisiwi we asa'wari aba, tiwi wazuwa za'ra wa'aba mono da. ¹⁷Bãdã ìpipa hã ma tô oto ìwa waptãrã, õ norĩ hã te te ìwa'uprosi zahuré mono zéb da hã. E 'wa hã hãiba ré tiwi watobro da bã. Ni'wa hã dã'ã ãna tiwi watobro waihu'u õ di za. Sõ'rata waihu'u zahuré õ di za. — Æne ma tô ëtë tõmo wawẽ norĩ ma, nasi si'mahãrã za'ra.

Ñe ãnhotõ 'rowim ne, te ã'azabui mono hã, duré te ã'awapari mono hã.

7

Izarazéhé nhihudu uihâi ui'ééré za'ratazé wasu'u, 144 miu na

¹ Tawamhã wa tô duré sabu za'ra, maparane si'uiwa na hãwa ãma 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma, romhuri'wa norã hã. Bãtã pusizém niwã misi te za, ti'ai ãma hã. Bãtã zasizém niwã te duré misi za. Duré hãwa'a're si'uiwa na te duré si'uiwada zahuré. 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te tãma ãpisutu za'ra zéb zarina, te ta norã hã rowa'u hã si'u tété za'ra, bãtã pusizém niwã, duré bãtã zasizém niwã, duré hãwa'a're si'uiwa na, te te 're rowapõrã tõ za'ra mono da. Te te 're âzasisi za'ra tõ mono da, te rowa'u hã siwi tété za'ra, duré wede hã te te 're rési tõ za'ra mono da. ²⁻³ Taha parimhã, wa tô duré sabu, hãwa ãma romhuri'wa hã aimawã hã. Bãtã pusizém hawi ma tô we sihãiré. Ta hã te rob'ui'ééré siro hã tinhib'rata we 're ti'ã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhib'a'uwẽ ãma te te 're ã'aza'ra mono zéb da hã. Tawamhã maparane si'uiwa na hãwa ãma romhuri'wa norã hã te 'mahãrã za'ra, mreme 'rãihã na:

— Tô'ã. Ti'ai ma, rob'manharã za'ra wa'aba tõ a'ã, ã poré ma zama, duré wede ma zama. Wanhib'apito 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhib'a'uwẽ hã a'ã wa te a'uihã ui'ééré mono, pibui pese da, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimihãzém na dazu te te robzépata za'ra tõ da. — Ñe te 'mahãrã za'ra hãwa ãma romhuri'wa hã, tinhib'rata rob'ui'ééré siro te te 're ã'rã'ãri hã. Tawamhã ma tô oto a'uihã ui'ééré, bãtã pusizém hawi ãwatobro hã tisiré norã me. Maparane si'uiwa na hãwa ãma romhuri'wa norã ma, ma tô 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã tãma 'ru za'ra aré, ãsimi'manharã waihu'u pese zém na ti'ai ma, te te rob'manharã za'ra da aré, duré ã poré ma, te te rob'manharã za'ra da. Tane nherẽ, hãwa ãma romhuri'wa aimawã hã ma tô ãma pa'uwati za'ra, ti'ai ma, te te a'ã rob'manharã tõ za'ra da.

⁴ Tawamhã wa tô duré wapa, ni'wai mreme hã. Te ãma wasu'u, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhib'a'uwẽ za'ratazé hã. Ñe te ãma wasu'u:

— 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhib'a'uwẽ za'ratazé hã ãne, ã'uihã ui'ééré ré norã hã 144 miu na ãhãiba za'ra hã. — Ñe ma tô ni'wa hã ãma waihu'u. ã hã Izarazéhé nhihudu norã za'ratazé, te wasu'u. ãsihudu sidãpãsi, te awasu'u. ⁵ Zudaha nhihudu uihã ui'ééré za'ratazé hã 12 miu na. Duré Rubẽhẽ nhihudu uihã ui'ééré za'ratazé hã 12 miu na. Duré Dadihi nhihudu uihã ui'ééré za'ratazé hã 12 miu na. ⁶ Duré Aséhé nhihudu uihã ui'ééré za'ratazé hã 12 miu na. Duré Naptarihi nhihudu uihã ui'ééré za'ratazé hã 12 miu na. Duré Manaséhé nhihudu uihã ui'ééré za'ratazé hã 12 miu na. ⁷ Duré Simi'ãhã nhihudu uihã ui'ééré za'ratazé hã 12 miu na. Duré Réwihã nhihudu uihã ui'ééré za'ratazé hã 12 miu na. Duré Isacaha nhihudu uihã ui'ééré

za'ratazé hã 12 miu na. ⁸ Duré Zeburôhõ nhihudu uihâ ui'éré za'ratazé hã 12 miu na. Duré Zuzéhé nhihudu uihâ ui'éré za'ratazé hã 12 miu na. Duré Bêzamihĩ nhihudu uihâ ui'éré za'ratazé hã 12 miu na. Simisutu hã, ĩ'uuhâ ui'éré za'ratazé hã 144 miu na ĩsa'ratazé hã, Izarazéhé nhihudu norĩ za'ratazé hã, ĩsihudu sidâpâsi.

Ãne wa tô waihu'u, ĩnhotõ 'rowim ne.

Da'ahâ uptabi na 'Re ĩhâimana u'âsi mono nho're ĩdahâimana za'ra zé wasu'u

⁹⁻¹⁰ Taha parimhã, wa hã Zuwã, wa tô duré 'madã. Te 'madã'ã wamhã, wa tô da'ab'madã, da'ahâ uptabi na, da te ĩdaza'rata waihu'u õ hã. Dapoto mono bâ te aimasam ni, damreme sipo'o mono bâ 're ĩdahâimana za'ra mono hã. Danhib'apito simasisizém nho're te aimasam ni, duré Pone'ërebã nho'reb zama. Da'uza hãpa hãirã ré te ĩsõ're aimasam ni. Tawamhã wa'asu ne hã, da te tété za'ra sina, te damreme 'rãihã na ãma tawata za'ra ni, ãne:

— Wanhíb'apito 'Re ĩhâimana u'âsi mono, danhib'apito simasisizém na ĩsãmra hã ta hã, Wa'anho'reptui'wa. Duré Pone'ërebã hã ĩsiré Wa'anho'reptui'wa. Ã norĩ hã ma tô wawasété wi te te 're wa'anho'reptu zahuré, 're ĩwasi'utõrĩ za'ra mono zé wib zama. — Ãne te damreme 'rãihã na ãma tawata zahuré ni.

¹¹ Tawamhã hãiwa ãma romhuri'wa norĩ hã te zahadu danhib'apito simasisizé mana wawi aimasa. ²⁴ na dama ĩpire za'ra norĩ hã ĩsisõré mana wawib zama te zahadu aimasa, maparane si'uiwa na ropoto na ĩhãiba norĩ mana wawib zama. Ta norĩ hã hãiwa ãma romhuri'wa norĩ hã ma tô duré danhib'apito simasisizém nho're hi'rãtitõ ana, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ãma wata za'ra da. ¹² Ãne te ãma tiwata za'ra:

— Tô sena, wa ai'ãma si 're wawata u'âsi za'ra. Tô sena, aiwaihu'u pese uptabi di. Duré aiwẽ uptabi di. Duré asõprub uptabi di. Tô sena danhipai u uptabi dama aipire na te 're aihâimana mo. Tô sena, wa ãne ai'ãma wawata za'ra ni. — Ãne te ãma tiwata za'ra, hãiwa ãma romhuri'wa norĩ hã.

¹³ Tawamhã ãma wata za'ra pari, ma tô ²⁴ na dama ĩpire norĩ siré hã misi ĩ'mazadanha, ãne:

— E 'wam norĩ hã, õ norĩ hã, da'uza hãpa hãirã ré hã. E ma hawi we ĩdasi'aba'ré. — Ãne te ĩ'mazadanha.

¹⁴ Tawamhã asa wa tãma tinha:

— Me. Wa hã te waihu'u õ di. Aima waihu'u pese di, a hã.

Tawamhã ma tô oto ĩma waihu'u, ãne:

— Ã norĩ hã ropsi'utõrĩzéb ãma, ti'ai ãma da te 're ĩrobzépata za'ëté za'ra mono zéb 'rãsutu u, hãiba ré ré 're ĩhâimana za'ra mono. Da te dasima 're ĩrob'manharĩ wasété za'ra mono zém na 're ĩdasi'utõrĩ mono zém hawib õ di. Te te 're robzépata za'ëté za'ra mono nherê, hãiba ré ré we ĩwairébé, ã norĩ hã.

'Re ìhâimana u'âsi mono ma, ma tô sihâiba 'ru za'ra, Pone'ërebâ wapru na dazada ìdâ'âzém na ìwasété wi te te 're a'upsôï pese mono da, da'uza hã hâirã da, da te 're ì'upsôï pese za'ra mono ne. ¹⁵ Taha wa, te ã norï hã 'Re ìhâimana u'âsi mono simasisizém nho're aimasa, uza hâpa hâirã ré. Romhuri zahâri âna te te tâma 're romhuri u'âsi za'ra, âma 're ìdawata za'ra mono zéb âma hã. Duré danhib'apito simasisizém na ìsâmra hã te za duré 'râwi âma 're sisaprï u'âsi za'ra, ì'uza hâpa hâirã ré norï âma hã, ì'rata za oto 're sãmra u'âsi za'ra mono wa. ¹⁶ Tawamhã ã norï hã mra te te 're sépata zahu za'ra mono ô di za oto. Duré te te 're 'rubu zahu za'ra mono ô di za oto. Bâdâ hã te te 're hâiba zata waihu'u za'ra mono ô di za oto. Duré aimawi rowa'ro ìpire hã te te 're hâiba zata waihu'u za'ra mono ô di za oto. ¹⁷ E marï wa, te te 're robzépata waihu'u za'ra mono ô di za oto. Pone'ërebâ hã danhib'apito simasisizéb âma ìsa hã te te 're 'madâ'â pese za'ra mono wa, te te 're robzépata waihu'u za'ra mono ô di za. A'ubuni wi, danhimizama da te 're ì'madâ'â pese za'ra mono ne, te za te te 're 'madâ'â pese za'ra. Te za duré ub're u te te 're simroi u'âsi, â u'âsi u, da te 're âhuri mono wa, 're ìdanomro u'âsi mono zéb u. 'Re da'ry'ry mono wa, da'upï hã da te dasima 're ì'u'ô za'ra mono ne, te za duré te te 're apawapto, pê'ëzé âna oto 're nomro u'âsi mono da. — Æne ma tô 24 na dama ìpire norï siré hã misi ìma 'maiwaihu'u.

Æne ìnhotô 'rowim ne, te ì'ab'madâ'â mono hã, duré te ì'awapari mono hã.

8

Pone'ërebâ hã 7 âma ìbaihâ nhinha uptobzé te te ìprubzé wasu'u

¹ Tawamhã ìmrotô âma hã 7 âma hã ma tô Pone'ërebâ hã ìbaihâ nhinha uptobzé hã pru. Te te pru wi, ma tô rowarôtârâ, hâiwa âma hã. Bâtâ pibuzé za'ratazé wâiwa ma tô âma ai'utô, rob'é'é ré hã. ² Tawamhã wa tô duré 'madâ'â za'ra, 7 na hâiwa âma romhuri'wa norï hã 'Re ìhâimana u'âsi mono nho're, ìsimasam norï hã. Ta norï ma, ma tô 7 na danhimnhihârâzé hã sômri za'ra ni.

³⁻⁴ Tawamhã hâiwa âma 'Re ìhâimana u'âsi mono ma romhuri'wa hã ma tô wei mo, misi aimawi hã. Wedeza ne 'rata te za, 'Re ìhâimana u'âsi mono ma, danhoprubzéb da, wedewati ìsadaze hã da te tâma 're ìzata za'ra mono zéb 'rata. U'awire ne hã êtê'ubuzi pré oru 'manharï te 're ti'â, wedewati ìsadaze nhemezéb da hã. Tawamhã wedewati ìsadaze hã ma tô ahâ na tâma sômri za'ra ni, 'Re ìhâimana u'âsi mono ma, te te zata za'ra da. Tawamhã wedeza ne oru 'manharï âma ma tô zata za'ra, danhib'apito simasisizém nho're. 'Re ìhâimana u'âsi mono hã ìsadaze hã te te hã da, ma tô zata za'ra, wedewati ìsadaze hã. Te te zata za'ra wamhã, ma tô ìsisé hã si'ré hâimo, 'Re ìhâimana u'âsi mono nhib'a'uwê 're ìmreme zusi mono

mreme siré. Hâiwa âma romhuri'wa nhib'rata hawi, te ãsizé hã si're hâimo, 'Re ãhâimana u'âsi mono nho're ãsam nhib'rata hawi. ⁵ Tawamhã hâiwa âma romhuri'wa hã ma tô pré'a 'manhe, u'awire ne hã oru 'manharĩ 're, wedewati ãsadaze nhemezéb 're. Wedeza ne na, wedewati zadaze hã da te 're ãzata za'ra mono zém hawi ma tô pré'a 'masisi. Te te 'masisi wamhã, ma tô õne haré ti'ai u sa'wa, uzâ hã. Te te sa'wari wamhã, ma tô tâiwapisa hã watobro, tâirãrã'ã zama. Tãsi'ubuzi zama, ma tô duré watobro. Ma tô duré ti'a hã sãsã'ã.

Hâiwa âma romhuri'wa norĩ, tinhimnhihârâzém na ãsimnhihãszé wasu'u

⁶ Tawamhã 7 na hâiwa âma romhuri'wa norĩ hã ma tô oto asóre pese, tinhimnhihârâzém na simnhihãsi da.

⁷ Tawamhã ãmorĩ'rada hã ma tô tinhimnhihârâzém na amnhihârâ. Simnhihârâ wi, ma tô tâzâ hã rere ti'ai u, unhama zama. Dawapru wazari, ma rere uzâ hã, duré tâzâ hã. Ti'ai u rere'e wamhã, daro mono bâ ma tô ti'a hã zada, ãwãiwa prã na. Wede hã 're ãsimasa mono hã ma tô duré si'uzâ, ãsa'ratazé wãiwa prã na. Du zama ma tô uburé sihõmo, daro mono bâ.

⁸ Tawamhã maparane âma hã hâiwa âma romhuri'wa hã ma tô duré amnhihârâ, tinhimnhihârâzém na. Simnhihârâ wi, ma tô marĩ hã êtê 'rãihã ne hã âi ba waptãrã, unhama ro'o ré. Waptã'ã wamhã, â poré mono bâ ma tô â wãiwa prã na âwapru. ⁹ Tepe norĩ hã â 'rowi 're ãhâimana za'ra mono hã ma tô duré si'utõrĩ, ahã prã na, ãsa'ratazé wãiwa prã na. Ma tô duré uba're hã ahã prã na si'utõrĩ, â nhisi baba 're ãsisa'rei mono hã. ãsa'ratazé wãiwa prã na ma si'utõrĩ.

¹⁰ Tawamhã hâiwa âma romhuri'wa hã si'ubdatõ âma hã ma tô duré tinhimnhihârâzém na amnhihârâ. Simnhihârâ wi, ma tô wasi ãsa'êne hã waptãrã, hâiwa hawimhã. 'Rãsitõ ro'o ne, te ro'o'a'a. Waptã'ã wamhã, nima niwĩmhã panho'õmo norĩ nhisiwi, ma tô waptãrã. ãsa'ratazé wãiwa prã na panho'õmo nhisiwi, ma waptãrã, ub're nhisiwib zama. ¹¹ Tawamhã pa nho'õmo norĩ nhisiwi ãwaptã'ãzéb âma hã ma tô dawí ti'ázé pire. Tawamhã da te âhuri wamhã, ma tô da'ahã na dasi'utõrĩ, ázé pire uptabi wa. Wasi ãsa'êtê nhisi hã ázé'wa na ãsisi hã.

¹² Tawamhã hâiwa âma romhuri'wa hã maparane si'uiwa na âma hã ma tô duré tinhimnhihârâzém na amnhihârâ. Simnhihârâ wi, ma tô bâdã hã ãtõmo wãiwa prã na titobra. A'amo zama ma duré ãtõmo wãiwa prã na titobra. Wasi norĩ zama, ma duré ãtõmo wãiwa prã na tobra. Taha wa, te te rob'uiwẽ prã za'ra di wasi hã, duré bâdã hã, duré a'amo hã.

¹³ Taha pari, wa tô duré 'madã, si'u hã. Hâimo uptabi te 're wara. Wara sina, te mreme 'rãihã na dama rob'mahã, âne:

— Ni'ãpé, ni'ãpé, ni'ãpé. Ti'ai âma uburé pese 're aihâimana za'ra wa'aba mono norĩ ma, aima ropipa uptabi za'ra wa'aba

di za. Hâiwa âma romhuri'wa norĩ si'ubdatõ ïsimnihâsi õ, tinhimnihârâzém na oto simnihâsi wamhã, ïsimnihâsi sidâpâsi te za ropipa uptabi hã asõ tiwairébé 'wa. — Æne te si'u hã dama rob'mahã.

Æne ïnhotõ 'rowim ne, te ï'azabui mono hã, duré te ï'awapari mono hã.

9

¹Taha pari, ma tô ïmrotõ âma hã amnihârâ duré, hâiwa âma romhuri'wa hã, tinhimnihârâzém na. Simnihârâ wi, wa tô sabu wasi hã, hâiwa hawi ti'ai u ïwaptã hã. 'Ridawazé hã ma tô wasi ma sômri ni, ab're 'rehã 'ridawazé hã. (Ab're 'rehã hã, wa'uburé norĩ 're ïhâimana za'ra mono zé). ²Tawamhã wasi hã ma tô ab're 'rehã hã 'ridawa. Te te 'ridawa wamhã, ma tô ïsizé hã watobro, ab're 'rehã hawi. ïsizé hã unhama ro'o za'ëtê nhizédé ne hã. Tawamhã, watobro wamhã, ma tô bâdâ hã tõmo zuwa. Ma tô duré hâiwa'utõ, ab're 'rehã nhizé hã. Taha wa, ma tô daro mono bâ tirobra. ³Tawamhã ïsizédé hawimhã ma tô 'ridi hã wairé, ti'ai u. Tawamhã ta norĩ ma, ma tô pisutu za'ra ni, apa'apa 'wa nhi'oto nhipsari ne ïsé uptabi ne, te te dama 're rob'manharĩ za'ra mono da, 'Re ïhâimana u'âsi mono nhimi'manharĩ waihu'u pese zém na. ⁴Æne te ni'wa hã tâma nharĩ za'ra:

— Dui ma, 're rob'manharĩ wasété za'ra wa'aba mono õ di za, wesuirã ma zama, wede ma zama. — Æne te âma uwati za'ra. Te duré tâma da'ru za'ra:

— 'Re ïhâimana u'âsi mono nhib'a'uwẽ'õ, uihã ui'ére âna 're ïnomro mono norĩ ma si, te za 're ïrob'manharĩ wasété za'ra wa'aba mo. ⁵Tane nherê, 're danhimroi wa'aba mono õ di za. A'amo ïmrotõ na si te za dama 're ïrob'manharĩ wasété za'ra wa'aba mo. Apa'apa 'wa nhi'oto nhipsari ne ïsé pire ne, te za dama 're ïrob'manharĩ wasété za'ra wa'aba mo, da te 're robzépata za'ëtê uptabi za'ra mono da. — Æne te tâma dahâiba 'ru za'ra. ⁶Tawamhã a'amo ïmrotõ na da te 're robzépata za'ëtê za'ra mono wa, te za 'râwi da te dasima 're rosa'rata wasété za'ra, dasi'uihã na 'râwi 're dasisimroi mono da. 'Re dasisimroi mono da nherê, 're dasisimroi waihu'u mono õ di za. Te za da te 're robzépata hã za'ra, a'â.

⁷Tawamhã 'ridi hã te asõré, awaru hã dasi'wapé da, da te 're ïpese za'ra mono ne. Ëtê'ubuzi pré oru 'manharĩ na da'rãzaza ne ré, te asõré. Duré da'ubu ne ï'ubu mono, awaru hã. ⁸Duré ïséré mono hã aiwa pi'õ zéré ne. Duré ï'wa mono hã, aiwa hu'u zérépa 'wa ne, ï'wa hã. ⁹Tawamhã ïsi'uwazi tete 'manharĩ ne ré, te sõ'utu ubu ré aimasa. Duré ïsaripi ruru hã ruru'u za'ëtê uptabi di. Aiwa awaru na wedewarare tete 'manharĩ ruru'u ne hã, dasi'wapé zõ âma 're ïdasisa'rei mono ruru'u ne, ïsaripi ruru hã. ¹⁰Duré ïna're 'wamhi mono hã apa'apa

'wa nhi'oto na're 'wamhi ne. Taha nhipsari ne, sé pire di, ĩsimiwa 'rézê hã. Tawamhã tina're 'wamhi na te za tô te te dama 're rob'manharĩ waseté za'ra. A'amo ĩmrotô na te za te te 're dahâzub u'âsi. ¹¹ Duré ĩsib'apito za'ra hã te 're hâimana, ab're 'rehã 'madâ'â'wa hã. Zudezu norĩ nhiminhisizém na hã, Abado na ĩsiminhisizé hã. Duré deredu norĩ nhiminhisizém na hã Apori'ã na ĩsiminhisizé hã. ĩsisi hã da'uprosi'wa, te wasu'u.

¹² Tawamhã ropipa hã ĩmorĩ'rata na ĩwatobro hã ma tô ai'utô. Tane nherê, te za duré ropipa hã maparane dazô pu.

¹³ Tawamhã hâiwa âma 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma romhuri'wa hã ĩmropâ âma hã ma tô duré tinhimnhihârâzém na amnhihârâ. Simnhihârâ wi, wa tô duré ni'wai mreme hã wapa. Oru 'manharĩ na wedeza ne na 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma, danhoprubzéb da, wedewati ĩsadaze, da te tâma 're ĩzata za'ra mono zé 'rã'wa mono hawi, ĩmreme hã. ¹⁴ Hâiwa âma romhuri'wai ma, ĩmropâ âma ĩsimnhihârâ ma, te te ĩnharĩ hã wa tô wapa. Āne ĩmreme hã:

— Ma'âpé, wa'uburé maparane si'uiwa na ĩpawasisi ré norĩ ma, ĩpawasisizé hã wasihu za'ra na, Eprati na pa nho'ômo nhisi âma 're ĩsi'ubumroi mono norĩ ma. — Āne ĩmreme hã.

¹⁵ Tawamhã ma tô oto tâma wasihu za'ra. Duréihã ma tô 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã âma ropisutu sirômo za'ra, niwapsi bâdâ te te ĩpisutuzé hã, ĩwa waptã'ã wapsi, te te da'uprosi mono da. Tô ã bâtã na ĩwa waptã'ã wa, ma tô ĩpawasisizé hã tâma wasihu za'ra. Tawamhã daro mono bâ da'ahã uptabi prã na te za wa'uburé norĩ hã te te da'uprosi, daza'ratazé wãiwa prã na. ¹⁶ Tawamhã wa tô wapa, daza'ratazé 'mahârã hã, dasi'wapé zô awaru na ĩdasisa'rei mono norĩ za'ratazé hã. Āne daza'ratazé 'mahârã hã, te ĩwapari hã, 200 mirôisi na. Da'ahã uptabi di. ¹⁷ Tawamhã awaru, wa tô sabu za'ra, dasi'wapé zô âma 're ĩdasisa'rei mono zé hã. Danhotô 'rowi, da te 're ĩrosawêrê za'ra mono ne, wa tô ĩnhotô 'rowim ne sabu za'ra, ĩsisiwi ĩsi'ubumroi mono norĩ zama. Ta norĩ hã ĩsi'uwazi tete 'manharĩ ne ré, te sô'utu ubu ré ĩsisi asimro. ĩsô'utu ubu mono hã unhamã ro'o pré ne na, ĩwamnarĩ mono hã. Duré sôté uzé ne na ĩsô'utu ubu zé wamnarĩ mono hã. Duré 'rênhipré nho'utu uzé ne na, ĩsô'utu ubu zé wamnarĩ mono hã. Duré awaru 'rãĩ mono hã, aiwa hu'u zérépa 'rã ne. ĩsadaire hawi mono hã te unhamã ro'o mono ne hã nasi wairé, duré ĩsizedé hã, êtê ro'o nhizedé uzé pire zama. Duré ĩsizedé uzé pire hã te duré nasi wairé, dapãrízê hã. ¹⁸ Tawamhã ã hã, unhamã ro'o ne hã duré ĩsizedé hã duré êtê ro'o nhizedé uzé pire hã ma tô te te da'uprosi, awaru zadai're hawi, ĩwairébé mono hã. Daro mono bâ da'ahã uptabi prã na ma tô te te da'uprosi, daza'ratazé wãiwa prã na. ¹⁹ Āne ma tô tizadai're ro'o nhipãrĩ na te te da'uprosi, tizamo na zama. ĩsamo mono hã wahi ne

ĩsamo hã. Tô wahi 'rã ne na ĩsamo 'rãsutu mono hã. Taha na ma tô te te dahãzu.

²⁰ Tawamhã dahãiba ré ĩdasi'atarẽme mono hã ĩdadã'ã mono õ hã, 'rãwi dasi'uihã na 're dasisãmri za'ra mono õ di. Zahadu te wa'uburé norĩ ãma si 're dawata za'ra. Te duré zahadu ropoto hãiba 'manharĩ ãma si 're dawata za'ra, danhib'manharĩ nhipese na da te 're ĩrob'manharĩ za'ra mono ãma, êtẽ'ubuzi pré oru 'manharĩ ãma, duré êtẽ'ubuzi'a prata 'manharĩ ãma, duré ĩsi'uwazi waipo 'manharĩ ãma, duré êtẽ 'manharĩ ãma, duré wede 'manharĩ ãma. Zahadu da te rẽme mono õ di. Ropoto hãiba 'manharĩ hã te te rob'madã'ã õ nherẽ, duré simipari õ nherẽ, duré morĩ õ nherẽ, te zahadu ãma 're dawata za'ra, 'Re ĩhãimana u'ãsi mono upana. ²¹ Duré zahadu dasipãrĩ hã da te sahãri mono õ di. Duré simi'ã, da te sahãri mono õ di. Duré pi'õ na danhimisaihuri hã da te sahãri mono õ di, duré aibã na zama. Duré dasiwi romnhimi'uri hã da te sahãri mono õ di. Zahadu dawasété wi 're dasipizari za'ra mono õ di. Õne u'ãsi te marĩ ĩwasété na si 're dahãimana za'ra.

Ãne ĩnhotõ 'rowim ne, te ĩ'awaihu'u mono hã.

10

Hãiwa ãma romhuri'wa hã ĩbãihã nhinha ĩsyryre te te 're ĩ'rã'ãrizé wasu'u

¹ Tawamhã wa tô duré sabu, hãiwa ãma 'Re ĩhãimana u'ãsi mono ma romhuri'wa hã aimawi hã ĩsimiwada'uri pire hã. Hãiwa hawi ma we si'ra, hãiwa'a na ubu ré. Tãiwaipore te duré ĩ'rã nhisiwimhã za. Duré ĩ'ubu hã aiwa bãtã ro'o ne. Duré unhamã ro'o pa ne, ĩza hã. ² Tawamhã ĩbãihã nhinha ĩsyryre te sõi haré 're ti'ã, tinhib'rata. Tawamhã â poré nhisiwi ma tô tipara nhimire niwĩmhã tipara hã tisã. Ti'a nhisiwi ma tô duré tipara nhimi'e niwĩmhã tipara hã tisã. ³ Tawamhã mreme 'rãihã na te hã. Hu'u zérépa wairõ 'rãihã ne, ĩhãrã hã. Hãrã wamhã, awa'awi ma tô tãiwapsa hã tiwapsa'a za'ra, wapsa'a 'rãihã na. ⁷ na ĩwapsa'a za'ra hã. ⁴ Wapsa'a za'ra wamhã, damreme ne hã wa tô wapa. Taha wa, wa tô ĩmreme za'ra hã te ĩwãpari na aré rob'ui'éré. Tane nherẽ, te ni'wa hã hãiwa hawimhã ĩma tinha, te rob'ui'éré tã da. Ãne te ĩma tinha:

— Tô'ã. Rob'ui'éré tã. Asima si waihu'u, tãiwapsa'a norĩ mreme hã. — Ãne te ãma ĩpa'uwati.

⁵ Tawamhã hãiwa ãma romhuri'wa hã â nhisiwi ĩsa hã ti'a nhisiwib zama ĩsa hã te ĩ'madã hã ta hã ma tô hãiwa nho'õmo tinhib'rada hã wẽ, tinhimire niwĩ hã. ⁶⁻⁷ Tawamhã simiwẽ sina, ma tô waihu'u:

— 'Re ĩhãimana u'ãsi mono hã za te te ĩrob'manharĩzéb da hã sã rowaptã'ã õ di za oto. ⁷ ãma hãiwa ãma romhuri'wa hã tinhimnihãrãzém na simnhihãrã wamhã, te za 'Re ĩhãimana u'ãsi mono hã ãma uwaimra, duréihã te te da'ãma sima

ĩropisutuzé hã dama ĩwaihu'u'õ hã. Duréihã tizadawa wasu'u 'rata 'wa norĩ ma, te te ĩropisutuzém na te za oto dama rob'manha. Āne, wa tô sena na awaihu'u, 'Re ĩhâimana u'âsi mono nho'a, ĩsimiropisutuzém na zama. — Āne ma tô 'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa para waihu'u, hãiwa âma romhuri'wa hã, hãiwa nho'õmo tinhib'rada te te ĩwê hã. 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ta hã hãiwa 'manharĩ'wa, duré ti'ai 'manharĩ'wa, duré â poré 'manharĩ'wa, duré uburé ĩwa 're ĩdahâimana za'ra mono poto 'wa.

⁸ Tawamhã hãiwa hawi we te te ĩma ĩnharĩ 'rata mreime hã wa tô duré wapa. Āne te duré ĩma tinha:

— Ma'ãpé, sô aimorĩ, ĩbaihã nhinha ĩsryre zô, âri da, hãiwa âma romhuri'wa, sô'a haré tinhib'rata te te 're ĩrâ'âri zô. Õ hã hãiwa âma romhuri'wa, â nhisiwi ĩsa hã, ti'a nhisiwib zama. — Āne te sô ĩzatõ.

⁹ Tawamhã wa tô ĩtême sô mo. Sô ĩwisi wamhã, wa tô tiwi waptê, ĩbaihã nhinha ĩsryre hã. Te tiwi waptêrê wamhã, te ĩma ti'ru, âne:

— Ma'ãpé âri, 'rêne da. 'Rêne wamhã, ropĩni ne hã ĩsei uptabi za, asadai're 'remhã. Tane nherê, oto sômri wamhã, adi'i 'remhã te za anomozé. — Āne ma tô ĩma waihu'u.

¹⁰ Tawamhã wa tô oto ti'â, ĩsib'rata hawi ĩbaihã nhinha ĩsryre hã. Te âri wamhã, wa tô ti'rê. Te 'rêne wamhã, ropĩni ne hã sei uptabi di, ĩzadai're 'remhã. Tane nherê, te sômri wamhã oto, ĩdi'i 're, ma oto ĩnomozé. ¹¹ Tawamhã ni'wa hã te ĩma tinha:

— Te za duré 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã dama 're ĩsadawa wasu'u mo, dapoto mono bâ za dama 're ĩromhâimana za'ra mono zém na hã, damreme sipo'o mono bâ. Daro mono bâ dama ĩpire za'ra norĩ ma, za 're ĩromhâimana mono zém na zama te za duré dama 're ĩsadawa wasu'u mo. — Āne ma tô ĩma waihu'u.

Āne ĩnhotõ 'rowim ne, te ĩab'madâ'â mono hã, duré te ĩawapari mono hã.

11

'Re ĩhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa norĩ wasu'u

¹ Tawamhã ma tô ĩma sômri ni, wedehu waré ne hã marĩ pibuzé hã. Tawamhã 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ma tô ĩzatõ:

— Mo oto aimorĩ ti'ai âma ĩnhorõwa u, wedehu waré ne na, 'ri hã pibui mono da, duré ĩma danhoprubzé nomrizé hã pibui mono da, wedeza ne hã, danhimizama da te ĩma 're ĩzata za'ra mono zé hã. Ma'ãpé duré ĩnhorõwa âma, ĩ'âma 're ĩdawata za'ra mono norĩ hã sa'rata za'ra na. ² Tane nherê, 'ri 'wawĩ wa'ra 're, 'ri nho'remhã pibui mono õ di za. Ta hã wa tô pisutu, ĩnhib'a'uwê'õ norĩ si te te âma 're ubumroi mono da. Ta norĩ hã niwapsi te za Zeruzarê âma hã 'ri nho'u ĩwê uptabi

ãma hã da'ãma ai'uté za'ra. Taha wa, te za te te sina dawasi za'ra. 42 na a'amo ìhâimana u te za te te da'ãma rowamnarĩ za'ra, 1,260 na bâdâ za da'ãma ìsi'utôrízéb u. ³ Taha ré, wa za ìzadawa wasu'u'wa norĩ hã satôrí zahuré, tô 1,260 na bâdâ ìsi'utôrízéb u simi'ê na te te ìzadawa wasu'u zahuré mono da. Tawamhã pone'êrebâ zéré 'manharĩ na uza wasété ré, te za tineb zahuré, pê'êzé uptabi zahuré wa, da te dasiwi 're ìwê'ô pese za'ra mono wa. — Æne ma tô ìma waihu'u, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã.

⁴ Æ norĩ hã azeitona wede ne, te duré 're hâimana zahuré, ì'râi wa'ui wabre hã ìro'o pese ne, simi'ê na te te dama 're sadawa wasu'u zahuré mono wa. Rob'uiwêzém ne, te duré 're hâimana zahuré, 'Re ìhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u na te te dama 're rob'uiwê zahuré mono wa. Uburé Danhib'apito nho'a te 're sima'wara zahuré. ⁵ Tawamhã ni'wa hã te te tâma rob'manharĩ wasété zahuré da nherê, te za tizadai'rê hawi unhama ro'o na wĩrĩ zahuré. Æne na te za si'utôrí ìsitob'ru norĩ hã, te te tâma rob'manharĩ wasété za'ra mono da nherê. ⁶ Tawamhã 'Re ìhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa norĩ hã ìsimipawapto waihu'u pese zém na te za hâiwa pese zahuré, tâ ta'a tô da, te te dama sadawa wasu'u zahuré mono sina. Duré te te waihu'u pese zahuré di, te te âwapru zahuré da hã, duré te te sima ìwê zahuré zéb zarina, ti'ai ma, te te nasi ìrob'manharĩ wasété zahuré da hã. 'Re ìhâimana u'âsi mono u, dawasété wi 're dasipizari za'ra mono da, te za ãne te te dama arob'manharĩ zahuré.

⁷ Tawamhã te te sadawa wasu'u zahuré mono pari, te za ropoto siwamnarĩ hã ab're 'rehâ hawi ìwatobro hã sô tibusi zahuré, te te 'wapé zahuré da. Tawamhã ropoto siwamnarĩ hã aibâ norĩ ma, siptete zahuré wa, te za pãrĩ zahuré. ⁸ Tawamhã 'ri nhi'riti 're za'êtê ãma, te za taré ìhâiba hã hã tiza'wari zahuré, 'ri nho'ômo za'êtê ãma, wede nhonhi'râmi na ìsib'apito za'ra, da te dasiwi ìwĩrĩzém nho'ômo ãma, dama ìsa'rese za'êtê ãma. Sodoma na 'ri nho'ômo nhisi ãma, 're ìdahâimana wasété za'ra mono ne, ã 'ri nho'u hã. Duré Ezitu na romnhisi ãma 're ìdahâimana wasété za'ra mono ne hã, ã 'ri nho'u hã. Æne 'ri nho'ômo zahuré na ãma ìsimiré'ézé hã, Zeruzarê hã. ⁹ Tawamhã da'ahâ uptabi na te za ìtême ubumro zahuré ni, ìhâiba hã hã da te dasiwi 'madâ'â zahuré da, 'ri nhi'riti sa'wari ré. Si'ubdatô bâdâ ìne wâiwab u, te za dapoto mono bâ dasiwi 'madâ'â zahuré ni, damreme sipo'o mono bâ, 're ìdahâimana za'ra mono hã. Te za duré ãma tasi'uwati za'ra ni, da te dasiwi za tô da. ¹⁰ Tawamhã ti'ai ãma daro mono bâ 're ìdahâimana wasété za'ra mono norĩ ma hã rowê za'ra di za, ìsadawa wasu'u'wa norĩ hã dâ'â zahuré wa. Taha wa, te za 're dato za'ra. Te za duré danhibzari na tasisawi za'ra ni. ìsadawa wasu'u'wa norĩ hã dawasété wi 're dasipizari za'ra mono da, te te dama 're ropipa zahuré mono ré, dâ'â zahuré wa, te za

're dato za'ra. ¹¹ Tawamhã si'ubdatõ bådâ, âma ãneb zahuré zé wãíwa pari, te za 'Re ãhãimana u'âsi mono hã ãpẽ'ẽzani hã apã tãma sômri zahuré, hãiba ré 're neb zahuré da apã. Taha pari, te za oto hãíwi aima'wara zahuré. Sima'wara zahuré wamhã, te za tãma tapahi uptabi za'ra ni, da te ã'madã'ã za'ra norĩ hã. ¹² Tawamhã 'Re ãhãimana u'âsi mono zadawa wasu'u'wa norĩ hã te za wapari zahuré, hãíwa hawi ni'wai mreme hã. Mreme 'rãihã na te za sô tihãrã zahuré:

— We ane wa'aba, hãimo. — ãne te za ni'wa hã sô tihãrã zahuré.

Tawamhã ã'ruiwapari'wa norĩ hã te te 'madã'ã za'ra mono ré, te za hãíwa'a na tizasi zahuré, hãíwa u. ¹³ Tawamhã zasi zahuré wi, awa'awi te za sa'ëtẽ uptabi ti'a sãsã hã watobro. Watobro wamhã, 'ri hã nima norĩ hã te za sina, Zeruzarẽ âma, 'ri nho'õmo 'remhã 're ãsimasa mono hã. ¹⁰ na 'ri 'maihãimana wamhã, te za misi si dawĩ rere'e. Te za durẽ 7 miu na tadã'ã za'ra ni, ti'a sãsã'ã na hã. Tawamhã dadã'ã ãna ãdasi'atarẽme mono hã te za tapahi uptabi za'ra ni. 'Re ãhãimana u'âsi mono ãma te za tawata za'ra ni, hãíwa ãma 're ãsãmra mono ãma, simi'manharĩ waihu'u pese uptabi wa.

ãne ãnhotõ 'rowim ne, te ã'awapari mono hã, durẽ te ã'azabui mono hã.

¹⁴ Tawamhã ropipa hã maparane ãpu hã tãibã oto. Tane nherẽ, zahadu si'ubdatõ ãma zõ, te rowaptã. Romhuture di oto, durẽ ropipa ãwatobro da hã. Ma'ãpẽ ãne waihu'u pese za'ra wa'aba.

7 ãma hãíwa ãma romhuri'wa hã tinhimnhihãrãzẽm na ãsimnhihãrãzẽ wasu'u

¹⁵ Tawamhã 7 ãma hãíwa ãma romhuri'wa hã ma tõ tinhimnhihãrãzẽm na amnhihãrã. Simnhihãrã wi, hãíwa ãma damreme 'rãihã hã wa tõ wapa. ãne te nharĩ za'ra:

— Satanasihĩ nhimi'madã, 're danomro mono da, ma tõ da te dasima 're wẽ za'ra arẽ, daro mono bã. Tane nherẽ, ropã te za oto 'Re ãhãimana u'âsi mono nhimi'madã'ã si 're danomro, Wanhib'apito nhimi'madã hã. Danho'reptui'wa da, te te ãpisutu nhimi'madã'ã zama te za 're dahãimana za'ra oto. Wanhib'apito hã te za tõ te te 're da'ab'madã'ã u'âsi oto, õne u'âsi. — ãne wa tõ wapa, hãíwa ãma damreme 'rãihã hã.

¹⁶ Tawamhã 24 na dama ãpire za'ra norĩ hã 'Re ãhãimana u'âsi mono nho'a tisimasisizẽm na ãsi'ubumro norĩ hã ma tõ hi'rãtitõ tãma ana, ãma wata za'ra da. ¹⁷ ãne te ãma tiwata za'ra:

“Uburẽ Danhib'apito uptabi, 'Re ãhãimana u'âsi mono, a hã danhipai u asiptete uptabi di. Durẽihã marĩ õ ré hã, te 're aihãimana u'âsi mo. Ai'utõrĩ waihu'u õ di. Õne u'âsi te 're aihãimana mo. A hã aiwaihu'u pese zẽ hã, durẽ danhipai u asiptetezẽ hã ma tõ oto dama ãhãirẽ, da te oto 're 'madã'ã za'ra mono da. Taha zarina ma tõ oto

danhipai u da'madâ'â pire na ãma ĩsãna'ra, ãhãna hã.
Taha wa, wa ai'ãma wawata za'ra ni.

18 Ai'ãma 're ĩdawata za'ra mono õ norĩ hã ma tô asada tizahi pese za'ra. Taha wa, ma tô oto ĩwa waptãrã, asiwi ĩda'awẽ'õ pese zéb zarina, dama ĩrob'manharĩ wasété zéb da hã.

Ma tô duré ĩwa waptãrã, dahâimanazéb zarina dama ĩ'arowairébézéb da hã, uburé adâ'â norĩ ma hã, asimiroti hã te te 're ĩwapari za'ra mono õ norĩ hã uburé 're ahã za'ra mono da, duré uburé asimiroti wapari pese 'wa norĩ ma, tãma 're ab'manharĩ wẽ mono da.

Ma tô ĩwa waptãrã, asadawa wasu'u'wa norĩ ma, marĩ ĩwẽ hã 're anhomri mono da, te te aima 're ĩromhuri pese za'ra mono zé wa'rãmi. Uburé pese asib'a'uwẽ norĩ ma, marĩ ĩwẽ hã 're anhomri mono da, ma tô ĩwa waptãrã, ai'ãma 're ĩwata za'ra mono norĩ ma, dama ĩpire norĩ ma, dama ĩwapu norĩ ma zama.

Ma tô duré ĩwa waptãrã, ti'ai ãma da te 're ĩrowasété za'ra mono norĩ hã uprosi da.”

Ãne 24 na dama ĩpire za'ra norĩ hã ma tô ãma po're pu'u za'ra.

19 Tawamhã hãiwa ãma 'Re ĩhãimana u'âsi mono ãma 're ĩdawata za'ra mono zéb ãma hã, ma tô ni'wa hã 'ridawa hã 'ridawa. Te te 'ridawa wamhã, te oto wedehã're hã sõ'awi 'ri para za. Wedehã're 're, te ëtẽpo ĩ'ui'ére ré hã da'wa, duréihã 'Re ĩhãimana u'âsi mono te te tinhib'a'uwẽ ma ĩropisutuzéb ui'ére ré hã. Tawamhã ma tô tãiwapsa hã watobro, tãirãrã'ã zama, tãsi'ubuzi zama. Ti'a hã ma tô duré sãsã'ã. Tãzã hã ma duré asa'wa, ĩpire hã.

Ãne ĩnhotõ 'rowim ne, te ĩ'azabui mono hã, duré te ĩ'awapari mono hã.

12

Pi'õi wasu'u, Satanasihi wasu'u me

¹ Tawamhã wa tô duré 'madã. Te 'madã'ã wamhã, marĩ hã ma tô hãiwa nho're na sihã'i'ré, dama ĩsa'rese'õ hã, ãma 're ĩdatob'uzu za'ra mono hã. Ta hã dama ĩwaihu'u'õ hã wa tô 'madã, pi'õ ĩsa hã. Bãtã ro'o ne na ĩ'uzã hã. ĩpara 'rowimhã a'amo te za. Duré 'rãzaza ré te za. ĩ'rãzaza na hã wasi te aimasa, 12 na. ² ĩ'ra te duré ãma sépu, pi'õi ãma. ãma sépu'u wa, te hãzẽ te, 're sadari.

³ Tawamhã ma duré marĩ hã sihã'i'ré, hãiwa nho're na, marĩ ĩsa'rese'õ hã. Ho'orã hãiba ne ropoto siwamnarĩ hãiba za'ẽne hã te za. ĩhãiba hã ĩhãiba pré. Duré 7 na ĩ'rã hã. 10 na duré ĩ'u hã. Powawẽ õmo ne, ĩ'õmo za'ra hã. Duré 7 na ĩ'rã za'ra 'rãzaza hã, danhib'apito 'rãzaza ne hã. ĩ'rãzaza si'ubuzi na ĩ'rãzaza za'ra hã. ⁴ Tawamhã tizamo na ma tô wasi hã waibu, hãiwa ãma 're

Īsimasa mono hã. Ahã uptabi prã na ma tô waibu, Īsa'ratázé wãíwa prã na. Tawamhã te te waibui wamhã, ti'ai u ma tô sa'ētē sãmra.

Tawamhã pi'õ nho're te za, ho'orã hãiba ne ropoto siwamnarĩ hã. Pi'õ te sapa ĩ'ra zô, waptã'ã wi te te 'rēne da. ⁵ Tawamhã ma tô tãma waptãrã aibã na, simiwada'uri nhiptete na za daro mono bã te te 're ĩda'awada'uri mono da hã. Tawamhã ma tô tiwi âri ni, 'Re ĩhãimana u'âsi mono u, danhib'apito simasisizém na 're ĩsãmra mono u, ĩsiré danhib'apito na 're hãimana mono da. ⁶ Tawamhã ho'orã hãiba ne ropoto siwamnarĩ wi, te pi'õ wara, a'ubuni u, 'Re ĩhãimana u'âsi mono te te tãma ĩropese sirõmo zéb u, te te tãma ĩpisutuzéb u. Tame hãimana mono ré, te za 1,260 na bådã ĩhãimana u te te 'madã'ã, 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã.

⁷ Tawamhã dasi'wapé, hãíwa nho're ãma ma tô watobro. Hãíwa ãma romhuri'wa hã Midé na ĩsisi hã, duré hãíwa ãma ĩsiré tãma ĩromhuri'wa norĩ hã, te ho'orã hãiba ne ropoto siwamnarĩ hãiba za'ēne hã siwi 'wapé. Tawamhã ho'orã hãiba ne ropoto siwamnarĩ hã ma tô sina ana, hãíwa ãma tãma ĩromhuri'wa norĩ me. ⁸ Tane nherē, ma tô Midé norĩ hã ãma ai'uté za'ra. Taha wa, hãíwa ãma 're hãimana waihu'u za'ra mono õ di za oto. ⁹ Tawamhã ho'orã hãiba ne ropoto siwamnarĩ hã ma tô siwi time ti'ai u, apã morĩ tō da. Ta hã Satanasi, wanhitob'ru. Ta hã duréihã wahi na ĩsihãiba. Uburé tizadawa nhipese na te te 're ĩda'a'rãmi mono, 'Re ĩhãimana u'âsi mono zadawa para newa, ti'ai ãma daro mono bã. Tawamhã wa'uburé norĩ zama ĩsib'a'uwē zama ma tô ĩsiré siwi sãmra ti'ai u, apã si'aba'ré tō da.

Ñe wa tô te ab'madã'ã, ĩnhotō 'rowim ne.

¹⁰ Tawamhã wa tô duré ni'wai mreime hã wapa. Mreime 'rãihã na te tinha:

— 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã ma tô oto wa'anho'reptuzém na wama ãma uwaimra, wanhitob'rui wi. Danhib'apito na siptete na te te 're ĩda'ab'madã'ã mono zé hã ma tô duré dama hãí'ré oto. Duré Danho'reptui'wa da, te te ĩpisudu hã te duré ĩsiré te te 're da'ab'madã'ã oto, waihu'u pese na. Wasiré ĩsazei'wai ãma, awē sidãpãsi simizazãri ãna ĩwasédé hã te te ãma 're ĩ'aza'ra mono hã ma tô oto 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã sihawĩ time hãíwa hawĩ, ti'ai u, Wa'uburé hã. ¹¹ Pone'ērebã hã dazada ĩdã'ázéb zarina, ma tô wasiré ĩsazei'wa norĩ hã ãma ai'uté za'ra, Satanasihi ãma. ĩwasu'uwē hã sena na te te dama 're ĩsadawa wasu'u za'ra mono zém na zama, ma tô ãma ai'uté za'ra. Duré da te 're 'ruiwaparĩ za'ra mono wa, dawĩ 're sihãiba zawi za'ra mono õ di, 're dã'ã tō za'ra mono da. Taha wa, 'Re ĩhãimana u'âsi mono wi sipizari ãna, ma tô duré Satanasihi ãma ai'uté za'ra. ¹² Taha wa, ma'ãpé 're ato za'ra wa'aba mono, hãíwa ãma 're aihãimana za'ra wa'aba mono norĩ hã. Tane nherē, ti'ai ãma 're aihãimana za'ra wa'aba mono

norĩ hã aima 're ropipa uptabi za'ra wa'aba mono di za, â poré na 're aihâimana za'ra wa'aba mono norĩ ma zama. E marĩ wa. Wa'uburé hã sahi uptabi na atême morĩ aba na dâ'âsina, ti'ai u. Ti'ai âma te te aima 're rob'manharĩ wasété za'ra wa'aba mono da, za 're ãhâimana hutu mono zém na te te sina waihu'u wa, ma tô tizahi pese. Taha wa, aima 're ropipa uptabi za'ra wa'aba mono di za. — Âne te ni'wa hã tinha, mreme 'rãihã na.

¹³ Tawamhã ho'orã hãiba ne ropoto siwamnarĩ hãiba za'êne hã hãiwa hawi da te ãme na siwaihu'u wamhã, ma tô pi'õ zarina 're mo, aibã na ã'ra tãma ãwaptã'ã zarina. ¹⁴ Tane nherê, ma tô si'õmo wawê paihi hã ãsaripi ré hã pi'õi ma za ni, a'ubuni u 're ãsãmra mono zéb u, âma wara da, tô õme, 'Re ãhâimana u'âsi mono te te tãma ãropese sirõmo zéb u. Tame te za 'Re ãhâimana u'âsi mono hã te te 're 'madã'ã, si'ubdatõ wahum nhipai u wãiwa, ho'orã hãiba ne ropoto siwamnarĩ wi. ¹⁵ Tawamhã ho'orã ne hã ma tô â hã tizadai'rê hawi sa'wa pi'õ zarina, â pré da, â te te 'mapraba da. ¹⁶ Tane nherê, ti'a hã ma tô pi'õi âma aime. Ti'a hã ma tô si'ridawa, â zô, â hã ãwa a'a da. Tawamhã ma tô â hã ãwa ti'a'a tô, ho'orã hãiba ne tizadai'rê hawi pi'õ zarina te te ãsa'wari hã. ¹⁷ Tawamhã ho'orã hãiba ne ropoto siwamnarĩ hã ma tô pi'õ da tizahi pese, tiwi simani wa. Taha wa, ma tô ãsihudu norĩ zô mo, te te 'wapé za'ra da. E 'wam norĩ hã te wasu'u, ãsihudu norĩ hã. Ta norĩ hã 'Re ãhâimana u'âsi mono nhimiroti te te 're ãwapari pese za'ra mono, duré tô sena na Zezusihi zazei'wa na 're ãsiwasu'u za'ra mono, te wasu'u. Ta norĩ zô te mo, ho'orã hãiba ne ropoto siwamnarĩ hã te te 'wapé za'ra da. ¹⁸ Tawamhã te oto ta hã â poré zaihã na za, supara'rê wa.

Âne ãnhotõ 'rowim ne, te ã'azabui mono hã, duré te ã'awapari mono hã, za ãromhãimana mono zém na hã.

13

Ropoto siwamnarĩ pipa zahuré wasu'u, â 'rowimhã, duré ti'ai 'rowimhã

¹ Tawamhã wa hã wa tô duré sabu, â 'rowi ropoto siwamnarĩ hã â hawi watobro ré. ãhãiba misi nherê, 7 na ã'rã hã. Duré 10 na powawê õmo ne, ã'õmo mono hã. ã'õmo na hã danhib'apito 'rãzaza si'ubuzi ne ré, te õmo 'rãzaza ré aimasa, 10 na. Duré ã'rãi mono na rob'ui'ééré za'ra ré hã aiwa 'Re ãhâimana u'âsi mono newa, 'Re ãhâimana u'âsi mono wamri na ãsiwaptêrê ui'ééré wasédé hã. ² Duré ãhãiba hã, hu'u hãiba ne. ãpara hã robzahi para ne hã ursu para ne. Duré ãsada'i'rê hã, aiwa hu'u zérépa zadai'rê ne, ãsada'i'rê hã. Tawamhã ho'orã hãiba ne ropoto siwamnarĩ hã, Satanasi hã ma tô tinhiptetézé hã tãma tisõ, ãsada'wa para siré te te da'ãma 're romhuri wasété zahuré mono da, ãsimiromhuri waihu'u pese zém na. ³ Tawamhã misi

ĩ'rãĩ ãma hã ĩ'u'a ré hã da te wĩrĩ wa, ĩ'wa're ne hã. Tane nherẽ, ĩ'wa're hã ma tô tãma ato. Taha wa, daro mono bâ uburé 're ĩdahãimana za'ra mono hã ma ãma tatob'uzu za'ra ni. Ma duré ãma sasõmri za'ra ni, ĩsimiwada'uri na. ⁴ Ma tô duré ho'orã hãiba ne ropoto siwamnarĩ ãma tawata za'ra ni aihĩni, â hawi ropoto siwamnarĩ ma, tinhimi'manharĩ waihu'u pese zé hã te te tãma sõmri wa. Tane ma tô duré â hawi ropoto siwamnarĩ ãma tawata za'ra ni. Æne te ãma tawata za'ra ni:

— E 'wa hã ĩsine hãimana waihu'u pese bâ. E 'wa hã ĩsiptete wabzu'wa pã. — Æne te ãma tawata za'ra ni, daro mono bâ da'ahã na.

⁵ Tawamhã â hawi ropoto siwamnarĩ hã, te 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã wa'ẽi wasété, 'rãwi waihu'u pese na sina wata dâ'ãsina. 'Re ĩhãimana u'âsi mono te te sadawa uwati õ di. Ma tô duré tãma waproši, dama pire na te te da'awada'uri wasété mono da a'â, 42 na a'amo ĩsisõré mono u. ⁶ Taha ré, ma tô 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã wa'ẽi wasété tô, ĩsisi na zama. 'Re ĩsãmra mono zém na ma tô duré timreme wasété, duré hãiwa ãma 're ĩhãimana za'ra mono norĩ ãma zama. ⁷ Tawamhã 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã ma tô duré tãma waproši, â hawi ropoto siwamnarĩ ma, ĩsib'a'uwẽ te te 'wapé za'ra da, te te ãma ai'uté za'ra da, ĩsib'a'uwẽ norĩ ãma. Ma tô duré tãma waproši, simiwada'uri wasété nhiptete sina te te 're da'awada'uri mono da, dapoto mono bâ, duré damreme sipo'o mono bâ 're ĩdahãimana za'ra mono hã. ⁸ Tawamhã ti'ai ãma daro mono bâ 're ĩdahãimana za'ra mono norĩ hã te za ãma 're dawata za'ra, da'ahã uptabi na. Tane nherẽ, ni'wam norĩ hã ãma 're wata za'ra mono õ di za, ĩbaihã na 're ĩdahãimana u'âsi za'ra mono norĩ nhisi, 're ĩsimi'wara mono zém na ĩsisi 're ĩsimi'wara mono norĩ hã. Duréihã 'Re ĩhãimana u'âsi mono hã te te ropoto mono õ ré, danhisi na te te ãma ĩrob'ui'ére za'ra hã â ĩbaihã hã, Pone'ërebã, da te dasiwi ĩwĩrĩ te hã.

Æne za ĩromhãimana mono zém na ĩnhotõ 'rowim ne, te ĩ'azabui mono hã, duré te ĩ'awapari mono hã.

⁹ Ma'ãpé, aipo're 'repu'u ré za'ra wa'aba wamhã, wapari pese za'ra wa'aba. ¹⁰ Ni'wa hã ĩsazei'wai wamhã, dazazéb 're da te 're séme mono da, 'Re ĩhãimana u'âsi mono te te dawi 're sawi za'ra mono õ wamhã, te za tô da te 're sé. Duré sib'ézé 'wapa na da te 're simroi mono da, 'Re ĩhãimana u'âsi mono te te dawi 're sawi za'ra mono õ wamhã, te za tô da te 're simro. Æne da nherẽ, te za sipizari ãna ãma 're nomro, 'Re ĩhãimana u'âsi mono ãma.

¹¹ Tawamhã wa tô duré sabu ropoto pipa hã, ti'ai hawi ĩwatobro hã. Maparane ĩ'u hã, pone'ërebã 'rare õmo ne hã. Tane nherẽ, ĩmreme hã ho'orã hãiba ne ropoto siwamnarĩ mreme ne, ĩmreme hã. ¹² Tawamhã â hawi ropoto siwamnarĩ nho'a te te 're romhuri, ti'ai hawi ĩwatobro hã. ĩsadawa para te te 're

da'awada'uri pese, ti'ai ãma daro mono bâ 're ïdahâimana za'ra mono norĩ hã â hawi ropoto siwamnarĩ ãma 're dawata za'ra mono da, ï'rãĩ ãma ï'u'azé tãma ïsitob ãma. ¹³ Tawamhã ti'ai hawi ropoto pipa hã ma tô te te 're aromhõsi, marĩ ïwaih'u'õ na, dama ïsa'rese'õ na. Hãiwa hawi unhama ro ïwaptã'ã na ma tô datõmo nho'a romhõsi. ¹⁴ ãne 'Re ïhâimana u'âsi mono hã ma tô tãma waprosi, â hawi ropoto siwamnarĩ nho'a te te 're romhõsi mono da. ãne ma tô tinhimiromhõsi na dama 're sadawa nhipse, 'Re ïhâimana u'âsi mono zadawa para newa, ti'ai ãma daro mono bâ 're ïdahâimana za'ra mono norĩ ma hã. Ma tô duré dama ti'ru, romhãiba, da te dasiwi 'manharĩ da, â hawi ropoto siwamnarĩ hãiba na, sib'ézé 'wapa na da te dasiwi wĩrĩ nherẽ, apã ïhãiwa'utu hãiba na. ¹⁵ Tawamhã romhãiba hã da te dasiwi 'manharĩ parimhã, ma tô 'Re ïhâimana u'âsi mono hã ti'ai hawi ropoto pipa ma waprosi, romhãiba ma, ïpẽ'ëzani te te tãma sõmri da, mreme ré oto 're morĩ da, duré romhãiba ãma 're ïdawata za'ra mono õ norĩ hã te te 're anhimroi mono da, ti'ai hawi ropoto pipa hã. ¹⁶ Tawamhã ti'ai hawi ropoto pipa hã ma tô te te da'awada'uri, da te dasima waprosi za'ra da, ni'wam norĩ hã ïsib'rata nhimire niwĩ da te sib'rata ui'ééré za'ra mono da, duré ni'wam norĩ hã ï'uihã mono na da te uihã ui'ééré za'ra mono da. Tawamhã ma tô da te a'ui'ééré tô, daro mono bâ 're ïdahâimana za'ra mono hã, dama ïwapu mono bâ duré dama ïpire mono bâ, duré danhibro pese mono bâ, duré danhibrob'õ mono bâ, duré dapawa'âbã ãna dawada'uri zarina si da te dama 're ïromhuri za'ra mono bâ, duré dawada'uri ãna dasi'uihã na 're ïdahâimana za'ra mono bâ. Da'upsãtã mono bâ ma tô da te da'ui'ééré za'ra. ¹⁷ Tawamhã danhib'rata ui'ééré õ nherẽ, da'uihã ui'ééré õ nherẽ, da te 're rob'uiupra waihu'u za'ra mono õ di. Duré da te 're rowede waihu'u za'ra mono õ di. Â hawi ropoto siwamnarĩ nhisi na da'uihã ui'ééré hã, duré danhib'rata ui'ééré hã, ïsisi za'ratazé hã. ãne wa tô te awaihu'u, ïnhotõ 'rowim ne.

¹⁸ A norĩ wa'wa hã ai'maiwaihu'u pese aba wamhã, ma'ãpé ïsisi za'ratazéb ui'ééré hã 'maiwaihu'u aba, ïwasu'uzé hã. 666 na ïsisi za'ratazé hã danhisi za'ratazém na ïsisi hã te wasu'u.

14

'Re ïhâimana u'âsi mono, ïwasété hawi te te ïwa'âbã za'ra norĩ nho're wasu'u

¹ Tawamhã wa tô duré 'madã. Te 'madã'ã wamhã, Pone'ërebã hã wa tô sabu, da te dasiwi ïwĩrĩ hã. Si'ã na ëtë 'rãihã nhisiwi te za. Duré 144 miu na dahãiba hã te ïsiré aimasam ni, ïsisi na ï'uihã ui'ééré ré mono hã, duré ïmama nhisi na zama ï'uihã ui'ééré mono hã. ² Tawamhã wa tô duré wapa, hãiwa hawi ni'wai mreme hã. Â'a'a 'rãihã ruru'u ne, ïmreme hã. Duré tãiwapsa'a za'ëtë rãrã'ã ruru'u ne, ïmreme

hã. Rowamreme'wa, tinhimirowamremezém na te te 're ïrowamreme za'ra mono ne, ïmreme hã. ³ Tawamhã 144 miu na ïhâiba za'ra norĩ hã te danhib'apito simasisizém nho're asôre, maparane si'uiwa na ropoto na ïhâiba norĩ nho'reb zama, duré dama ïpire za'ra norĩ nho'reb zama. Tinho're ïtém na te tinho're za'ra, dama ïsa'rese'õ na. ã norĩ si 're ïdanomro wasété mono zém hawi, 'Re ïhâimana u'âsi mono te te ïwa'âbã za'ra norĩ si te te waihu'u pese za'ra di, ïsõ're hã. ⁴ ã norĩ hã ma tô 're si'madã'â pese za'ra, 're siwasété tô za'ra mono da, pi'õ na 're ïdanhimisaihuri za'ra mono õ ne. Duré pi'õ za'rese'õ'wa 're ïhâimana za'ra mono ne, ma tô 're si'madã'â pese za'ra. Pone'ërebã nhirã zarina si ma tô 're nomro. Ta norĩ si ma tô 're ïdanomro wasété mono zém hawi wa'âbã za'ra. Ta norĩ hã ma tô 'Re ïhâimana u'âsi mono ma sisõmri na'rata za'ra, Pone'ërebã ma zama. ⁵ Duré 're sadawa nhipese za'ra mono õ di. Duré ïwasédé hã sena na da te ãma 're sa'ra waihu'u mono õ di, ïwë na si 're hâimana za'ra mono wa.

Si'ubdatõ hãiwa ãma romhuri'wa norĩ nhimirowasu'uzé wasu'u

⁶ Tawamhã wa tô duré 'madã, hãiwa ãma 'Re ïhâimana u'âsi mono ma, romhuri'wa hã. Hãimo uptabi te 're wara. ïwasu'uwë hã te dama 'mahã, ïsi'utõrĩ'õ hã, dapoto mono bã 're ïdahâimana za'ra mono norĩ ma, duré damreme sipo'o mono bã 're ïdahâimana za'ra mono norĩ ma. ⁷ ãne te mreme 'rãihã na te te dama 'mahãrã:

— 'Re ïhâimana u'âsi mono nhimiroti hã 're wazé pese za'ra wa'aba mono. Duré wë uptabi wa, ãma 're aiwata uptabi za'ra wa'aba mono. Ma tô ïwa waptãrã, 'Re ïhâimana u'âsi mono te te da'ãma ï'arowairébézéb u da hã, uburé pese. Taha wa, te za Ropoto'wai ãma 're aiwata u'âsi za'ra wa'aba mo, hãiwa 'manharĩ'wai ãma, duré ti'ai 'manharĩ'wai ãma, duré â poré 'manharĩ'wai ãma, duré ub're 'manharĩ'wai ãma. — ãne te hãiwa ãma romhuri'wa hã te te dama hãiba 'ru 'Re ïhâimana u'âsi mono hã, ãma 're dawata u'âsi za'ra mono da.

⁸ Tawamhã te duré ïsãna'remhã 're wara, hãiwa ãma romhuri'wa hã ïhãiba amo hã. ãne te duré ta hã te te rob'mahãrã:

— Ma tô daré ai'utõ. 'Ri nho'õmo za'ëne hã ma tô daré ai'utõ, Babironiza hã. Ma tô uprosi ni. ãsipãrĩ na si pi'õ hã 're ïsai mono hã te za tihãiba amo norĩ ma ti'ru, ïsiré te te âhuri wa, si'rã idi'iti pese za'ra da, ïsiré. Tane ma tô Babironiza ãma 're ïdahâimana wasété za'ra mono norĩ hã te te 're dawada'uri za'ra daro mono bã, da'rã idi'iti wa, siwa'ru 're ïdanomro mono ne, ïsine 're danomro wasété mono da. Taha wa, ma tô daré ai'utõ, Babironiza hã. — ãne te hãiwa ãma romhuri'wa ïsãna'remhã te te rob'mahãrã.

9-10 Tawamhã si'ubdatõ ãma hãiwa ãma romhuri'wa hã te duré 're wara, hãimo uptabi, maparane nhana're ïwatobro hã. ãne te duré ta hã mreme 'rãihã na te te rob'mahãrã:

— Ni'wa hã â hawi ropoto siwamnarĩ ãma 're wata mono wamhã, duré ïhãiba 'manharĩ na romhãiba ãma 're wata mono wamhã, duré ïsisi na uihã ui'ére ré 're morĩ wamhã, duré sib'rata ui'ére ré 're morĩ wamhã, 'Re ïhãimana u'ãsi mono nhimihãzé ïpire uptabi hã te za te te 're sépata. Ni'wa hã âzé te za dama ti'ru, â na ïwazari'õ hã ïsé pire uptabi hã te te hã'rêne da. Te te hã'rêne wamhã, ti'uihã idi'iti na, te za sépata. Tane, ropoto siwamnarĩ ãma 're ïwata za'ra mono norĩ hã 'Re ïhãimana u'ãsi mono nhimihãzé ïpipa uptabi hã te za te te 're sépata za'ëtẽ uptabi za'ra, tãma wẽ'õ pese za'ra wa, 'Re ïhãimana u'ãsi mono ma hã. Unhama ro'o na te za te te 're robzépata za'ra, ëtẽ ro'o nhizédé uzé pire na, ïsi'utõrĩ'õ na. 'Re ïhãimana u'ãsi mono ma, hãiwa ãma romhuri'wa norĩ nho'a, te za te te 're robzépata za'ëtẽ za'ra, Pone'ërebã nho'a zama.

11 Tawamhã unhama ro'o nhizé hã te te ãma 're ïrobzépata za'ra mono nhizé hã te õne u'ãsi 're sizédé 'rãti u'ãsi, hãimo. Unhama ro hã ro'o nhimizazãri waihu'u õ di, â hawi ropoto siwamnarĩ ãma 're ïwata za'ra mono norĩ ma hã, duré ïhãiba 'manharĩ na romhãiba ãma 're ïwata za'ra mono norĩ ma hã, duré ïsisi na ï'ui'ére za'ra norĩ ma hã. Õne u'ãsi te ã norĩ hã robzépata wi 're wairébé waihu'u mono ãna, te te 're robzépata u'ãsi za'ra. — ãne te si'ubdatõ ãma hãiwa ãma romhuri'wa hã te te rob'mahãrã.

ãne ïnhotõ 'rowim ne, te ï'azabui mono hã, duré te ï'awapari mono hã.

12 ãne hã za 're romhãimana mono dâ'ãsina, te za 'Re ïhãimana u'ãsi mono nhib'a'uwẽ hã sipizari ãna 're hãimana nhiptete za'ra, ïsimiroti te te 're ïwapari pese za'ra mono hã, Zezusihi ãma si 're ïnomro mono hã.

13 Tawamhã wa tô duré wapa, hãiwa hawi ni'wai mreme hã. ãne te ïma ti'ru:

— Ma'ãpé, ãne ãma rob'ui'ére: “ãhãna te ïwaihu'uzém hawi, ni'wam norĩ hã Wanhib'apito ma, te te 're romhuri zawéré za'ra mono ré, 're dâ'ã za'ra mono wamhã, tãma 're rowẽ uptabi za'ra mono di za.”

Tawamhã 'Re ïhãimana u'ãsi mono pê'ëzani hã ma ãma saze, timreme na. ãne ma ãma saze: “Tane tô. Tãma 're rowẽ uptabi za'ra mono di za tô. Simi'ẽ na tinhimiromhuri wẽ ré, te za hãiwa u'iré 're sisisi. Taha wa, te za oto romhuri na tisiwasudu hã sahãri za'ra.” ãne 'Re ïhãimana u'ãsi mono pê'ëzani te te ãma ïsazézé hã. ãne te za ãma ïrob'ui'é. — ãne ma tô ïma ti'ru, te ãma rob'ui'ére da.

Ti'ai ãma roptehãrizém na, ãma ïsimiré'ézé wasu'u

14 Tawamhã wa tô duré 'madâ. Te 'madâ'â wamhã, hâiwa'a hã te za. Īsisiwimhã aibã hã te nhamra, ti'ai ãma dasiré ĩpodo hã êtê'ubuzi pré oru 'manharĩ na 'rãzaza ré. Roptehârizéb ré zama te nhamra, ĩ'wa pese ré. 15 Tawamhã hâiwa ãma romhuri'wa hã ĩhãiba amo hã ma tô hâiwa ãma 'Re ĩhãimana u'âsi mono 're ĩsãmra mono zém hawi watobro, 'ri 'rãihã hawi. Watobro wamhã, te mreme 'rãihã na 'mahã, hâiwa'a na ĩsãmra hã. Āne te 'mahã:

— Ti'ai ãma daro mono bâ ma tô rob'rãi'ré pese. Ma tô ĩwa waptãrã, ĩroptehãri mono zéb da hã. Taha wa, ma'ãpé roptehãri mono, asimiroptehârizém na. — Āne ma tô hâiwa ãma romhuri'wa hã tãma ti'ru, ãma ĩromnhimire'ézém na, rob'rãsutuzém na hã. Ti'ai ãma 're ĩdahãimana za'ra mono norĩ ubumrozé hã te wasu'u, roptehârizé hã.

16 Tawamhã hâiwa'a na ĩsãmra hã ma tô te te roptehãri tô, daro mono bâ tinhimiroptehârizém na.

17 Tawamhã wa tô duré 'madâ, hâiwa ãma romhuri'wa hã aimawi hã. Hâiwa ãma 'Re ĩhãimana u'âsi mono 're ĩsãmra mono zém hawi ma duré watobro, 'ri 'rãihã hawi. Roptehârizé hã te duré ta hã 're ti'â, tinhib'rata.

18 Tawamhã ma tô duré hâiwa ãma romhuri'wa aimawi hã watobro, wedeza ne hawi, 'Re ĩhãimana u'âsi mono ma, danhoprubzé nomrizém hawi. Ta hã wedeza ne na unhamã 'madâ'â'wa. Ta hã roptehârizé te te 're ĩ'rã'ãri hã te 'mahã. Āne te 'mahã:

— Ma'ãpé, uwa 'ru 'rã hã anhimizuhãri mono, daro mono bâ 're ĩsimnhatã mono hã. Asimiroptehârizém na te za oto ĩ'anhimizuhãri mo, 'rã prédu mono wa. — Āne te tãma ti'ru.

19 Tawamhã hâiwa ãma romhuri'wa hã ma tô te te anhimizuhãri tô, uwa 'ru 'rã hã daro mono bâ, ti'ai ãma hã. Te te anhimizuhãri mono wamhã, ma tô te te anhamra êtê're 're, ĩwa'u zô, dapara na da te 're ĩwati za'ra mono zéb 're. 20 Tawamhã uwa 'ru 'rã, êtê're 're te te anhamra mono wamhã, ma tô a'rãiwati, ĩwa'u zô. 'Ri nho'õmo nhiti da te 're ĩwati za'ra mono zéb 're, ma tô a'rãiwati. Te te awati wamhã, dawapru na ĩwa'u hã tawamhã, ma tô puru, êtêzapu'u hawi. Pu'u wamhã, â wara tete ne te tipraba, dawapru na ĩwa'u hã. 300 na ti'ai pibuzéb zarina te tipraba, dawapru hã. Duré misi ĩpibuzé wãiwa, ma ti'â'masisi hãimo, â 'rehã prã na. Āne 'Re ĩhãimana u'âsi mono, 're ĩdahãimana wasété za'ra mono norĩ ahârizém na ãma ĩsimiré'ézé hã.

Āne ĩnhotô 'rowim ne, te ĩ'azabui mono hã, duré te ĩ'awapari mono hã, za ĩromhãimana mono zém na hã.

15

7 na hâiwa ãma romhuri'wa norĩ hã, oru 'manharĩ na u'awi ré ĩsimasabzé wasu'u

¹ Tawamhã wa tô duré marĩ hã sabu, hãiwa nhirõtõ na dama ãsa'rese'õ hã ãma 're ãdatob'uzu za'ra mono hã. Hãiwa ãma romhuri'wa norĩ hã 7 na te aimasa. Ta norĩ ma, ma tô 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã pisutu, 7 na rob'manharĩ pipa mono hã, ãrẽme ma te te dama 're rob'manharĩ za'ra mono da. ã norĩ hã 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimihãrizéb 'rãsudu, te wasu'u.

² Tawamhã wa tô duré sabu, ã poré ne hã. Simhi ãsarob'a uptabi ne hã ã hã, unhamã ro'o na ãwazari ré hã.

Tawamhã wa tô duré sabu, ã hawi ropoto siwamnarĩ ãma te te ãma ã'ai'uté za'ra norĩ hã, tô õhõ ãma 're ãwata za'ra mono õ norĩ hã. Taha nhisi hã danhisi za'ratazém na ãsisi hã. ãhãiba na romhãiba ãma te te ã'ai'uté za'ra norĩ hã wa tô duré sabu za'ra. Ta norĩ hã te aimasa, simhi ãsarob'a ne ã poré zarob'a 'rata. Rowamremezéb ré te aimasa, 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te tãma ãsõmri za'ra ré. ³ Te duré tizadawa'a'a, Mozésihi nho'rezém na, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ma romhuri'wa nho'rezém na, Ezitu hawi ãsib'a'uwẽ norĩ, 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te dawĩ ãsõ'reptu za'ra zém na. Te duré tizadawa'a'a, Pone'ẽrebã te te 're ãda'anho'reptui mono zém na. ãne te ãma tizadawa'a'a:

“Uburé Danhib'apito uptabi, 'Re ãhãimana u'ãsi mono, ai-waihu'u pese uptabi di.

'Re ã'ab'manharĩ mono zé hã wẽ uptabi di.

A hã daro mono bã uburé pese Danhib'apito.

Tô sena uptabi na si te dama 're ã'aroti wẽ uptabi mo. Upai ãna, te duré 're ãda'ab'madã'ã wẽ mo.

⁴ Wanhib'apito, dama aipire uptabi wa, te da te dasiwi 're aiwazé.

Uburé pese, te da te 're aiwasu'u wẽ za'ra, danhipai u pese, aiwẽ uptabi wa.

Aiwétési tô sena aiwẽ uptabi hã.

Daro mono bã 're ãdahãimana za'ra mono norĩ hã te za we ai'ãma 're dawata u'ãsi za'ra, upai ãna dama 're ã'arob'manharĩ wẽ mono zé hã da te 're 'madã'ã za'ra mono wa.”

ãne te tizadawa'a'a, ã hawi ropoto siwamnarĩ ãma te te ã'ai'uté za'ra norĩ hã.

⁵ Taha parimhã, wa tô duré sabu, hãiwa ãma 'Re ãhãimana u'ãsi mono ãma 're ãdawata za'ra mono zé hã, 'ri paramhã 'ri 're wa'wa ãma, 'Re ãhãimana u'ãsi mono 're ãsãmra mono zé hã. Ni'wa hã ma tô 'ridawa hã 'ridawa. ⁶ Tawamhã ni'wa te te 'ridawa wamhã, ma tô 7 na hãiwa ãma romhuri'wa norĩ hã tô õ norĩ hã wairé 'ri para hawi, 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te ãpisutu za'ra norĩ hã rob'manharĩ pipa na te te dama 're rob'manharĩ za'ra mono da. Uza hãirã ré ãhã si'ubuzi ré ma wairé, duré ãtẽ'ubuzi pré oru 'manharĩ na sõ'utu wa'rãmi ré. ⁷ Tawamhã maparane si'uiwa na, ropoto na ãhãiba norĩ siré hã misi ma tô 7 na hãiwa ãma romhuri'wa norĩ ma sõmri

za'ra, oru 'manharĩ na u'awi hã, 7 na ãhãiba za'ra hã. U'awi hã uwa 'ru 'rãĩ wa'u ãsé pire ré hã. Uwa 'ru 'rãĩ wa'u ãsé pire hã, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimihãzé, te wasu'u. ⁸Tawamhã hãĩwa ãma 'Re ãhãimana u'ãsi mono ãma 're ãdawata za'ra mono zéb 'remhã ma tô romnhizé hã rob'utõ, 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimirowa'a za'ëtê hawimhã. Tawamhã 'ri para u 're danhisisi waihu'u mono õ di za, a'ã. 7 na rob'manharĩ pipa na hãĩwa ãma romhuri'wa norĩ te te dama 're rob'manharĩ 'rãsutu za'ra mono parip si, te za 're danhisisi.

Ãne ãnhotõ 'rowim ne, te ã'azabui mono hã, duré te ã'awapari mono hã, za ãromhãimana mono zém na hã.

16

U'awi 're, uwa 'ru 'rãĩ wa'u ãsé na 'Re ãhãimana u'ãsi mono, 7 na te te dama ãrob'manharĩ pipa mono zé wasu'u

¹ Tawamhã wa tô duré wapa, 'Re ãhãimana u'ãsi mono mreme hã, ãmreme 'rãihã hã hãĩwa ãma, ãma 're ãdawata za'ra mono zém hawi. 7 na hãĩwa ãma tãma ãromhuri'wa norĩ ma, te rob'ru za'ra. Ãne te tãma rob'ru za'ra:

— Mo oto ai'aba'rúi wa'aba ti'ai u, 7 na u'awi hawi ãnhimihãzé hã sa'wari za'ra wa'aba mono da. — Ãne te tãma rob'ru za'ra.

² Tawamhã hãĩwa ãma romhuri'wa hã ãmorĩ'rata uimrehêne ma tô mo, ti'ai u. Tinhi'u'awi wamhã, ma tô te te sa'wari ti'ai wa, daro mono bã. Te te sa'wari mono wamhã, ma tô da'wa're ãwasété uptabi hã duré ãsé uptabi hã te te daduri, ã hawi ropoto siwamnarĩ nhisi na ã'ui'éré ré mono norĩ hã, ãhãiba 'manharĩ na romhãiba ãma 're ãwata za'ra mono norĩ hã.

³ Tawamhã ãmorĩ'rata nhana'remhã ma tô duré hãĩwa ãma romhuri'wa hã tinhi'u'awi wamhã, te te sa'wari ãi ba, ã poré mono bã. Te te sa'wari mono wamhã, ma ãwapru, ã poré mono bã. Adã'ã wapru si'u'ëtê ne na, ma te te ãwapru. Ma tô duré si'utõrĩ, ã 'rowi uburé pese 're ãnomro mono hã.

⁴ Tawamhã si'ubdatõ ãma hãĩwa ãma romhuri'wa hã ma tô duré tinhi'u'awi wamhã, te te sa'wari, ãi ba, panho'õmo mono bã, duré ub're mono bã. Te te sa'wari mono wamhã, ma duré ãwapru. ⁵ Tawamhã wa tô wapa, hãĩwa ãma romhuri'wa hã, ã mono bã, ã 'madã'ã'wa hã. 'Re ãhãimana u'ãsi mono ãma te tiwata, ãne:

— A hã tô sena te marĩ na upai ãna ã'uwaibaba si dama 're ã'arowairébé mo. A hã 're aiwasété mono õ. Marĩ õ ré hã te 're aihãimana u'ãsi mo. Ai'utõrĩ waihu'u õ di. Õne u'ãsi te 're aihãimana mo. ⁶ 'Re ãdanomro wasété mono norĩ hã ma tô asib'a'uwê norĩ te te 're simro, asadawa wasu'u'wa norĩ zama. Ma tô te te 're wapru pu'u za'ra. Taha wa, ma tô ãwa'rãmi dawapru hã tãma ã'anhomri mo, õhõ si da te 're ãhuri mono da. ãbãre ma tô rowasédé hã sô tiwatobro za'ra tô. — Ãne te ãma tiwata, 'Re ãhãimana u'ãsi mono ãma, ãsими'manharizém na.

⁷ Tawamhã wa tô duré wapa ni'wai mreme hã, wedeza ne hawi, 'Re ãhãmãna u'ãsi mono ma, danhoprubzê nomrizêm hawi. Te duré 'Re ãhãmãna u'ãsi mono ãma tiwata, ãne:

— Uburé Danhib'apito uptabi, 'Re ãhãmãna u'ãsi mono, tô sena aiwaih'u pese uptabi di. Marĩ na upai ãna te ã'uwaibaba si dama 're ã'arowairébê mo, sena na. — ãne te ãma tiwata.

⁸ Taha pari, hãwa ãma romhuri'wa hã maparane si'uiwa na ãma ma tô duré ta hã tinhi'u'awi wamhã sa'wa, bãtã nhisiwi. Te te sa'wari wamhã, ma tô titõmo wa'ro pese. Taha wa, ma tô te te dahãiba zata, bãtã tõmo wa'ro zé pire hã. ⁹ Ma tô te te dahãprê pese. Tawamhã ma tô 'Re ãhãmãna u'ãsi mono hã 'ruiwapti za'ra ni, rob'manharĩ pipazêm na te te dazada ãma 're rowairébê mono wa. Tane nherê, dawasétê wi dasipizari za'ra õ di. Duré siptete uptabi nherê, 'Re ãhãmãna u'ãsi mono ãma 're dawata za'ra mono õ di.

¹⁰⁻¹¹ Tawamhã ãmrotõ ãma hã ma tô hãwa ãma romhuri'wa hã tinhi'u'awi wamhã sa'wa, ropoto siwamnarĩ ã hawi ãwatobro simasisizêm nhisiwi, danhib'apito simasisizêm ne nhisiwi. Te te sa'wari wamhã, ma tô robra hã watobro, ropoto siwamnarĩ nhimi'madã'ã norĩ, 're ãhãmãna za'ra mono zéb ãma. Tame te dahãzé hã sêpata za'êtê za'ra ni. Dahãzé te, te da'wa na 're dasisoto ubu'iti za'ra. Tawamhã te duré 'Re ãhãmãna u'ãsi mono ãma wasétê uptabi za'ra ni, hãwa ãma 're ãsãmra mono ãma, dahãzé da te sêpata za'êtê za'ra 'ru te, da'wa're te te daduri mono 'ru te zama. Tane nherê, dawasétê wi 're dasipizari za'ra mono õ di.

¹² Tawamhã ãmropã ãma hãwa ãma romhuri'wa hã ma tô duré tinhi'u'awi wamhã sa'wa, Eprati na panho'õmo za'êtê nhisi nhisiwi. Te te sa'wari wamhã, ma tô ti'ã'rê. Bãtã pusizêm hawi darob amoi hawimhã dama ãpire norĩ hã, tisirê da'wapéi'wa norĩ zama ã 'ré na te te saprĩ za'ra da, ma tô ti'ã'rê. ¹³ Tawamhã wa tô duré sabu, si'ubdatõ wa'uburé norĩ hã, ãwasétê norĩ hã. Uti hãiba ne ãhãiba za'ra hã. Ropoto siwamnarĩ zadai'rê mono hawi, ma tô misi si wairé, ho'orã hãiba ne ropoto siwamnarĩ hãiba za'êtê zadai'rê hawi, duré ã hawi ropoto siwamnarĩ zadai'rê hawi, duré ti'ai hawi ropoto pipa zadai'rê hawi. Ti'ai hawi ropoto pipa hã, ta hã 'Re ãhãmãna u'ãsi mono zadawa wasu'u uptabi õ 'wa, 'Re ãhãmãna u'ãsi mono nhimipisutu newa sadawa nhipese na te te 're ãda'a'rãmi mono. ¹⁴ Ta norĩ hã si'ubdatõ wa'uburé norĩ hã simiromhõsi waih'u'u pese za'ra di. Ta norĩ hã niwamhã te za ropé daro mono bã, dama ãpire za'ra mono zõ, da'wapéi'wa norĩ zõ zama te te ubumroi mono da, 'Re ãhãmãna u'ãsi mono te te siwi 'wapé da. ã hã bãdã hã 'Re ãhãmãna u'ãsi mono nhimipisudu, danhipai u bãdã ãpire hã.

¹⁵ Tawamhã ãne danhotõ 'rowim ne, da te 're ãrosawẽrẽ za'ra mono ne, te azabui mono ré, wa tô Zezusihi mreme hã wapa, tizazei'wa norĩ te te ãpo're pu'uzé hã. ãne te tinha: “Ma'ãpé, aipo're pu'u za'ra wa'aba. ãsimisaihuri zô 're danhimipari za'ra mono õ nherẽ, danhorõwa u 're ãsisisi mono ne, wa za wei mo apã. Áté ni'wa hã tisiwadi zô simipari wamhã, sõtõ ãna te za sô rob'madã'ã u'ãsi. Tawamhã ã'uzã hã te za ã'rata nomro 'rãwi, ãsiwadi hã we ãtẽme wisi wa, si'aba'ré na te te sisada ãri su'u da, ãma si'uzã da. Tane asimiza'rese sina, ãzô 're asimipari za'ra wa'aba mono ré, we ãmorĩ wamhã, aima 're rowẽ uptabi za'ra wa'aba mono di za. Ni'wa hã datõmo nho'a ai'uréwi 're morĩ wa, 're ãsisé mono ne, ãma aséb za'ra wa'aba tõ da, asimiza'rese sina ãzô 're asimipari za'ra wa'aba mono ré, we ãmorĩ wamhã, aima 're rowẽ uptabi za'ra wa'aba mono di za.” ãne Zezusihi nhimiroti hã.

¹⁶ Tawamhã wa'uburé norĩ hã ma tô oto ubumro, dama ãpire za'ra norĩ hã, dama ãpire norĩ siré, da'wapéi'wa norĩ zama. Amadedo na zudezu norĩ mreme na romnhisi ãma ma ubumro.

¹⁷ Tawamhã da'rãirẽme hã 7 ãma hãiwa ãma romhuri'wa hã ma tô duré tinhi'u'awi wamhã sa'wa, hãiwa nho're 're ãromhãimana mono nhisiwi. Te te sa'wari wamhã, hãiwa ãma 'Re ãhãimana u'ãsi mono ãma 're ãdawata za'ra mono zéb 're, danhib'apito simasisizém hawi te tinha, mreme 'rãihã na:

— Tãibã za oto. ã hã, da'rãsutu'wa. — ãne te tinha.

¹⁸ Tawamhã tãiwapsa hã ma tô watobro, tãirãrã'ã zama, tãsi'ubuzi zama. Ti'a hã ma tô duré sãsã'ã, sa'etẽ uptabi. Niwamhã ãne hã 'maiwatobro õ di, dapoto na'rata hawimhã, ti'a sãsã hã. ¹⁹ Tawamhã Babironiza na 'ri nho'õmo za'etẽ nhisi ãma, ma ti'a sãsã'ã na ti'a sipo'o. Si'ubdatõ ma tô ãma aiwã. ãne ma tô 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã tinhimi'ahãri pipa zém na te te dama arob'manharĩ, Babironiza ãma 're ãdahãimana wasété za'ra mono norĩ ma. 'Re ãdahãimana wasété za'ra mono zé hã tiwi simani õ di. Taha wa, uwa 'ru 'rãi wa'u ãsé pire hã da te 're huri mono wa, da te 're ãsépata za'ra mono ne, ma tô 'Re ãhãimana u'ãsi mono nhimihãzé hã da te 're sépata za'ra. Duré daro mono bã 'ri nho'õmo mono bã ma duré ropsisa'wari. Uburé ma ropsi'utõrĩ pese, 'ri nho'õmo mono bã. ²⁰ Rob're za'iti zama ma uburé pese sisa'wari. Á si ma tô te te sina sinarĩ. Duré etẽ 'rãihã 're ãsimasa mono zama ma rere'e, uburé pese. ²¹ Duré tãzã hã ãsa'etẽ uptabi hã ma danhisiwi sisa'wari. ãnhama pibuzé hã 35 na. Tawamhã 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã tinhimirob'manharĩ pipa uptabi na te te dama rob'manharĩ 'ru te, te ãma wasété za'ra ni.

ãne ãnhotõ 'rowim ne, te ã'azabui mono hã, duré te ã'awapari mono hã, za ãromhãimana mono zém na hã.

17

Pi'õi wasété wasu'u

¹ Tawamhã 7 na hãiwa ãma romhuri'wa norĩ siré hã ma tô we ãtème 'maimo, u'awi ré norĩ siré hã. Tawamhã te ãzatõ, ãne:

— We ãsiré aimorĩ, Babironiza na 'ri nho'õmo za'ëtê nhisi ãma 're ãdahãimana wasété za'ra mono norĩ ma, 'Re ãhãimana u'ãsi mono te te ãrob'manharĩ pipa zé hã sabu da. Panho'õmo si'rutu 'rata, te 'ri nho'õmo za'ëne hã 're hãimana. Pi'õi wasédé ãmro'õ hã aibã zõ si te te 're ãrowasutu mono ne, te Babironiza ãma hã 're dahãimana wasété uptabi za'ra. ² Aibã hã pi'õi hãimana wasété na 're ãhãimana wasété mono ne, ma tô daro mono bã danhib'apito norĩ hã dama ãpire za'ra hã Babironiza ãma 're ãdahãimana wasété za'ra mono norĩ siré 're wasété uptabi za'ra. Ázé nhipãrĩ para da'uihã idi'iti zarina, da te 're ãrobzanhamri za'ra mono ne, tane ma tô daro mono bã Babironiza ãma 're ãdahãimana wasété za'ra mono norĩ siré, 're dahãimana to za'ra, dawasété na. — ãne ma tô ãma waihu'u, pi'õ ãwasété na ãma ãsimiré'ézém na hã. Pi'õ ãwasédé hã timro upana aibã aimawi zõ si te te 're ãrowasutu mono hã, Babironiza ãma 're ãdahãimana za'ra mono norĩ hã marĩ ãwasété zõ, da te 're ãrob'ruiwapari za'ra mono norĩ, te wasu'u, 'Re ãhãimana u'ãsi mono upana.

³ Tawamhã 'Re ãhãimana u'ãsi mono pẽ'ězani hã ma tô duré ã'uihã pi'ra. Te te ã'uihã pi'rai wa, wa tô duré aimawi ãhãiba. Tawamhã hãiwa ãma romhuri'wa hã ma tô ãzaprõ, a'ubuni u, supara'ré u. Tame pi'õ hã wa tô sabu. Ropoto siwamnarĩ pré nhisiwi, te nhamra. Ta hã ropoto siwamnarĩ hã ãhãiba na hã rob'ui'ééré. Rob'ui'ééré hã ma hãiba'utõ. Aiwã 'Re ãhãimana u'ãsi mono newa, 'Re ãhãimana u'ãsi mono wamri na, ãsiwaptêré ui'ééré wasédé hã. Duré 7 na ã'rã hã, ta hã. Duré ã'u hã 10 na. Taha hãiba nhisiwi, te pi'õ nhamra. ⁴ Pi'õi uza hã ãhãipré pese na ã'uza hã, duré ãhã'uzé dã'ã na, uburé da'uza wamri nhipai u, ãwa'ãbã za'ëne hã. Uburé marĩ hã tisipesezé hã ãwa'ãbã za'ëtê mono bã te te si'ãma ã'aza'ra mono ré, te nhamra, oru 'manharĩ ré, duré ãtê'ubuzi 'manharĩ ré, duré a'é tõmo wawê ne ãtob'a 'manharĩ ré, ãwa'ãbã za'ëtê ré. Hãsizé hã oru 'manharĩ na ã'manharĩ hã te duré 're ti'ã tinhib'rata, uwa 'rãi wa'u ãsé pire ré hã. Uwa 'ru 'rãi wa'u ãsé hã pi'õ ãpo're'õ siwamnarĩ hãimanazé, te wasu'u. Aibã na 're ãhãimana siwamnarĩ u'ãsi mono zé, te wasu'u. ⁵ Duré pi'õi uihã na rob'ui'ééré hã dama ãwaihu'u'õ na ãwamrizé hã, ãma ãsimiré'ézém na hã. ãne ãwamrizé hã, ãmorĩ'rada hã: Babironiza na 'ri nho'õmo za'ëtê na. Duré daro mono bã dawasété 'ru na'rata 'wa na, ãwamrizéb amo hã. Duré ãwamrizéb amo hã pi'õi wasété norĩ na na, ãwamrizéb amo hã, ãsine aibã na 're hãimana wasété za'ra mono da, pi'õ norĩ te te 're wada'uri za'ra mono wa. ⁶ Tawamhã ã hã pi'õ hã wa duré 'madã, apã. Da'uihã idi'iti wa, dato sina da te 're ãrobzanhamri za'ra mono

ne, te pi'õ hã robzanha. 'Re ãhãimana u'âsi mono nhib'a'uwẽ, ãsadowa para, da te 're simroi mono wẽ te, te 're to, pi'õ hã. Duré Zesusihi zazei'wa norĩ sipizari ãna, Zesusi te te 're sazei pese za'ra mono 'ru te, da te 're simroi mono wẽ te, te pi'õ hã 're to.

Tawamhã pi'õ hã te 'madã'ã wamhã, wa ãma ãtob'uzu, ãma sa'rese õ wa. ⁷ Tawamhã hãiwa ãma 'Re ãhãimana u'âsi mono ma romhuri'wa hã te ãzadonha, ãne:

— E marĩ da, ma tõ ãma atob'uzu. E waihu'u ã bã. Waihu'u õ wa, wa za oto aima hãiré, pi'õi hãimanazé hã dama ãsa'rese'õ hã. Duré ã hawi ropoto siwamnarĩ hãimanazé hã wa za duré aima hãiré, ãsisiwi pi'õ ãsãmra hãimanazé hã, 7 na ãrã ré hã, duré 10 na ãõmo ré hã. ⁸ ã hã ã hawi ropoto siwamnarĩ hã ãmadã hã ãhãiba ré hã aré. Tane nherẽ, ãhãna hãiba ré, hãimana õ di a'ã. Tane nherẽ, te za romhutu na hãiba ré watobro, ab're 'rehã hawi. Watobro wamhã, niwapsi te za 'Re ãhãimana u'âsi mono hã uprosi. Taha õ ré, aré dã'ã nherẽ, hãiba ré ab're 'rehã hawi watobro wa, te za da te 'madã'ã za'ra sina ãma tatob'uzu za'ra ni, ti'ai ãma daro mono bã 're ãdahãimana za'ra mono hã. Ropoto na'rata hawimhã, ma tõ 'Re ãhãimana u'âsi mono hã danhisi hã a'ui'ére ãbaihã na, za ãrata rowẽ na 're ãdahãimana u'âsi za'ra mono norĩ nhisi hã. Tawamhã ãbaihã na ãsisi ãsimi'wara õ norĩ hã te za ãma tatob'uzu za'ra ni, ropoto siwamnarĩ ãma hã.

⁹ — ã hã te aima ãhãiré hã ni'wa hã simirosa'rata nhiptete uptabi wapsi, te za waihu'u. ã hã 7 na ãrã za'ra hã 7 na ãtẽ 'rãihã mono hã te wasu'u, pi'õ, ãhãiba nhisiwi ãsãmra za'ra hã. Duré 7 na dama roti'wa norĩ hã te wasu'u za'ra. ¹⁰ 7 na ãhãiba za'ra hã ma tõ ãmrotõ na siparabãsi nasi ai'ré za'ra, dãmadã'ã hawi. Ta norĩ za'u hã te oto misi te te 're dãab'madã'ã. Duré ãhãiba amo, dãrãsutu'wa hã zahadu sébré õ di, dãmadã'ã'wa da hã. Sébré wamhã, tõ sena te za te te 're dãab'madã'ã hutu. ¹¹ Dãmadã'ã'wa norĩ hã uburé sisarina wairébé parip si, te za ropoto siwamnarĩ ã hawi ãwatobro hã ãzé, te te 're dãmadã'ã mono da, aré hãiba ré nherẽ, ãdã hã. ⁸ ãma te za ãzé daza'u, te te 're dãmadã'ã mono da. Ta hã te za niwapsi 'Re ãhãimana u'âsi mono hã uprosi.

¹² — Tawamhã duré ã hawi ropoto siwamnarĩ u hã 10 na ãmadã'ã za'ra hã, 10 na dama ãpire za'ra norĩ hã te wasu'u, dãmadã'ã'wa na zahadu te te ãma ãsãna'rata za'ra õ hã. Niwapsi te za tãma wãprosi za'ra ni, ã hawi ropoto siwamnarĩ siré te te 're dãmadã'ã hutu za'ra mono da. ¹³ ã norĩ hã misi haré simisutu ãsimiroti za'ra hã za, marĩ 'manharĩ da hã. Taha wa, te za simisutu tãma sisõmri za'ra, ã hawi ropoto siwamnarĩ ma hã, ãsadowa para te te 're dãmadã'ã za'ra mono da, tinhiptetezẽm na te te 're pawaptob za'ra mono da. ¹⁴ Te za duré ropoto siwamnarĩ siré siwi 'wapé, Pone'ërebã hã. Tane nherẽ, te za Pone'ërebã hã ãma ai'uté za'ra. Ta hã Pone'ërebã

hã danhipai u Uburé Danhib'apito uptabi na 're hâimana mono wa, duré danhipai u dama pire na 're hâimana mono wa, te za âma ai'uté za'ra. Ni'wam norĩ hã ïsirã zarina si 're nomro mono da, Pone'ërebâ te te 're ï'apisutu mono norĩ hã, duré simi'ë na ôhõ âma si 're ïnomro mono norĩ hã, ta norĩ hã te za Pone'ërebâ siré âma ai'uté za'ra, ropoto siwamnarĩ norĩ âma hã. — Âne te hâiwa âma romhuri'wa hã ïma rowasu'u.

¹⁵ Tawamhã te duré ïma tinha, âne:

— Á pa nho'ômo si'rudu hã ï'madã hã pi'ôï wasédé ïsisiwi ïsãmra hã, daro mono bâ, damreme sipo'o mono bâ 're ïdahâimana za'ra mono, te wasu'u, ã pa nho'u hã. ¹⁶⁻¹⁷ 'Re ïhâimana u'âsi mono hã te za pisutu za'ra, 10 na dama ïpire za'ra norĩ hã, 'Re ïhâimana u'âsi mono te te sima ïpisutuzéb zarina, misi haré simisutu te te 're rosa'rata za'ra mono da, duré ropoto siwamnarĩ ma sisômri za'ra wa, ïsapari te te 're romhuri za'ra mono da, tinhiptetezém na te te 're pawaptob za'ra mono da. 'Re ïhâimana u'âsi mono hã tinhimropisudu hã romnhowa te te ï'aza'ra mono hã za te te âma ï'a'uwaimrami mono zéb u, te za ropoto siwamnarĩ zapari te te 're da'madã'ã 'rãsutu za'ra.

Taha wa, ropoto siwamnarĩ ï'madã hã ï'ômo norĩ me hã te za ã pi'ôï wasédé hã siwi 'ruiwapa. Tawamhã pi'ôï wi, te za rob'ubumro za'ra, ai'uréiwi hâimana da. Te za duré ïnhi hã siwi ti'rë. Te za duré siwi uprosi, unhana na. Âne te za Babironiza âma hã 're dasi'utõrĩ.

¹⁸ — Duré ã pi'ôï ï'madã hã ã 'ri nho'ômo za'ëne hã te wasu'u, dama ïsa'rese za'ëne hã. Á 'ri nho'ômo âma danhib'apito hã dama ïpire hã, daro mono bâ dama ïpire mono nhipai u 're ïhâimana mono. Ô norĩ hã te te 're ï'awada'uri mono. — Âne ma tô hâiwa âma romhuri'wa hã ïma rowasu'u 'rãsutu. Za ïromhâimana mono zém na ma tô ïma romhãiré, romnimiré'ézém na hã.

18

Babironiza hã 'Re ïhâimana u'âsi mono te te ï'uprosizé wasu'u

¹ Taha pari, wa tô duré 'madã, hâiwa âma 'Re ïhâimana u'âsi mono ma romhuri'wa hã aimawi hã. Hâiwa hawi te wei mo, ïsimiwada'uri pire hã. ïhãiba hã te rowa'a za'ëtë. Uburé daro mono bâ te sina rowa'a. ² Tawamhã mreme 'rãihã na te 'mahã. Âne te 'mahã:

— Babironiza hã dahu nho'u dama ïsa'rese za'ëne hã ma tô daré ai'utõ. Ma tô uprosi ni. Ahã uptabi na te oto ïwasété norĩ hã ïwa 're hâimana za'ra, wa'uburé norĩ hã. Sipahutu norĩ zama, duré si'ômo norĩ zama te oto ahã uptabi na ïwa 're hâimana za'ra, uburé si ïwasété norĩ hã. ³ ïwa 're ïdahâimana wasété za'ra mono norĩ hã ma tô aré te te 're dawada'uri wasété za'ra, daro mono bâ 're ïdahâimana za'ra mono norĩ hã

Īsiré 're dahâimana wasété uptabi za'ra mono da, da'rã idi'iti wa, siwa'ru 're ĩdanomro mono ne. Da te ãma 're sasômri za'ra mono wa, ma tô ĩsine 're danomro wasété. Ma tô duré daro mono bâ danhib'apito norĩ hã dama ĩpire za'ra hã siré 're wasété uptabi za'ra. Aibã hã timro upana pi'õ aimawi zô si te te 're ĩrowasutu za'ra mono ne, ma tô 'Re ĩhâimana u'âsi mono upana, marĩ ĩwasété zô si da te 're rob'ruiwapari za'ra. Duré Babironiza ãma marĩ zô si, da te 're ĩrob'ruiwapari za'ëtē uptabi za'ra mono zarina, ma tô marĩ hã da te 're uipra za'ëtē uptabi za'ra, siwa'ru. Taha na da te tiwi 're ĩrob'uipra za'ra mono zém na, ma tô daro mono bâ dama rowede'wa norĩ hã 're sisibro pese uptabi za'ra. ãne wa, ma oto Babironiza hã ai'utõ. — ãne te 'mahã, hãiwa ãma romhuri'wa hã.

⁴Tawamhã wa tô duré wapa, damreme hãiba amo hã hãiwa hawi te te ĩnharĩ hã. ãne te tinha:

— ĩnhib'a'uwē norĩ, ma'ãpé ta hawi aiwairébé aba, 'ri nho'õmo za'ëtē hawi, dasine 're aiwasété tō za'ra wa'aba mono da, duré dawasété norĩ hã za te te 're ĩrobzépata za'ra mono norĩ zu, 're robzépata tō za'ra wa'aba mono da.

⁵Marĩ hã da te 're ĩsibu 'rãihã za'ra mono ne, ma tô Babironiza ãma 're ĩdawasété za'ra mono zé hã tinhibu 'rãihã uptabi, hãiwa u. Tawamhã 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ma tô ãma sipo're pu'u, Babironiza ãma 're ĩdawasété uptabi za'ra mono zéb ãma.

ãne wa tô wapa, hãiwa hawi damreme hã.

⁶Tawamhã te duré tinha, hãiwa ãma romhuri'wa norĩ ma: — Ma'ãpé Babironiza ãma 're ĩdahâimana za'ra mono norĩ ma, tãma ãma wa'rãmi za'ra wa'aba asa, aiwab da, ĩnhib'a'uwē norĩ ma, te te 're ĩrob'manharĩ za'ra mono ne. Ta norĩ nhimirob'manharizéb zarina ma tô ĩnhib'a'uwē norĩ hã te te 're robzépata za'ëtē za'ra. Taha wa, ĩnhib'a'uwē norĩ ma, te te tãma 're ĩrob'manharĩ za'ra mono zém nhipai u, te za tãma ãma ĩwa'rãmi za'ra wa'wa, Babironiza ãma 're ĩdahâimana za'ra mono norĩ ma, ĩsipai u te te 're robzépata za'ëtē za'ra mono da.

⁷Ta norĩ hã ma tô sina 're wata pese za'ra. Tinhimirosa'rata wasété zarina ma tô sina 're hâimana wasété uptabi za'ra. 'Re ĩhâimana wasété za'ra mono zarina, te za aiwa tãma 're ĩrob'manharĩ wasété za'ra wa'aba mo, te te 're robzépata za'ëtē za'ra mono da, duré tiwi 're robzei'õ pese za'ra mono da. Tawamhã pi'õ te nasi si'ãma tinha: Wa hã dama ĩpire na, wa 're ĩnhamra. Duré ĩmrotõ hã timro zô 're ĩsiwa'õ za'ra mono ne, 're ĩhâimana mono õ di. ĩsiré norĩ hã ahã uptabi di. Niwamhã ĩwi robzei'õ waihu'u õ di za. ãne te pi'õ hã si'ãma nasi tinha, Babironiza ãma 're ĩdahâimana za'ra mono norĩ ãma ĩsimiré hã.

⁸ ãne te te nasi si'ãma nharĩ wa, te za niwapsi rob'manharĩ pipa hã båtã na õne haré sô watobro, dahâzé hã, duré dadâ'âzé hã, duré mra hã. Tawamhã uburé Danhib'apito uptabi, 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã ãwasédé te te ãma ãhiri hã waihu'u pese uptabi wa, te za uprosi unhamana, pi'õ hã.

ãne te ni'wa hã pi'õ na ãma simiré'é, Babironiza ãma 're ãdahãimana wasété za'ra mono norĩ ãma hã.

⁹ Tawamhã daro mono bâ danhib'apito norĩ hã dama ãpire za'ra norĩ hã ã pi'õ na 're ãhãimana wasété za'ra mono norĩ hã pi'õ ãzata nhizé te te sãmri za'ra wamhã, te za ãma aiwa'õ za'ra. ¹⁰ Tawamhã pi'õ te te ãrobzépata pipa te, te za romhã na aimasa. ãne te za ãpibu ma 're sadari za'ra:

— Ropipa uptabi hã ma tã asô tiwatobro 'wa, Babironiza ãma 're ãhãimana za'ra wa'aba mono zõ. Ropipa uptabi di. Misi båtã na ma ropipa uptabi hã õne haré asô tiwatobro 'wa, 'ri nho'õmo za'ëtê ãma 're ãhãimana za'ra wa'aba mono zõ. Taha na ma tã ãrobzépata za'ëtê za'ra wa'wa. — ãne te za dama ãpire za'ra norĩ hã ãma tipê'ézé za'ra.

¹¹ Tawamhã daro mono bâ roptede'wa norĩ hã dama rowede'wa norĩ hã te za duré sô ti'ry'ry. Te za sô aiwa'õ za'ra, ni'wa hã za oto te te tiwi 're rob'uipra za'ra mono dai õ wa. ¹² ãne rowede'wa norĩ wi, aré da te 're ã'uipra za'ra mono hã; êtê'ubuzi pré oru hã, duré êtê'ubuzi'a prata hã, duré êtê'ubuzi ãwa'ãbã za'ëtê upsãtã mono bâ, duré a'é tãmo wawê ne ãtob'a 'manharĩ hã, ãwa'ãbã za'êne hã. ãne duré, rowede'wa norĩ wi, aré da te 're ã'uipra za'ra mono hã; zazahã ãhã wê uptabi 'manharĩ hã, ãhã prépe hã duré ãhã uzétã hã ãwa'ãbã za'êne hã. Duré wede hã ãwa'ãbã za'ëtê upsãtã mono bâ, te te dama 're wede za'ra aré, duré wede wa'ãbã za'ëtê 'manharĩ mono hã, duré uhã nhisi'reti 'wa'ratahi 'manharĩ mono hã, duré ãsi'uwazi waipo pré 'manharĩ mono hã, duré ãsi'uwazi tete 'manharĩ mono hã, duré êtê su'u rã 'manharĩ mono hã. ¹³ ãne duré, rowede'wa norĩ wi, aré da te 're ã'uipra za'ra mono hã; wedewa'u zadaze upsãtã mono bâ, dasã warĩrĩzéb da hã, duré 'ri 're zadazezéb da hã, duré dasihãiba'u'rézéb da hã, wedewa'u zadaze ãwa'ãbã za'ëtê mono hã. ã hã rowede'wa norĩ wi, aré da te 're ã'uipra za'ra mono hã; uwa 'ru 'rãi wa'u ãsé hã, duré azeitona 'rãi wa'ui wa hã, duré tridu 'rãi ré hã, duré ãsu pese uptabi hã, duré powawê hã, duré pone'ërebã hã, duré awaru hã, duré wede na wedewara hã, duré dapawa'ãbã ãna da te dama 're ãromhuri za'ra mono hã. ãne te uburé marĩ hã da te 're uipra za'ra aré, rowede'wa norĩ wi hã. ¹⁴ Tawamhã rowede'wa norĩ hã te za 'ri nho'õmo ma nharĩ za'ra, ãne:

— Uburé pese marĩ ãwê hã sô 're ãrob'ruiwapari za'ra wa'aba mono hã ma si'utõrĩ. Uburé asibro hã ma tã ãsimini pese za'ra

wa'wa. Oto sōpētē zahu za'ra wa'aba ō di za. — Āne te za rowede'wa norī hā nharī za'ra, Babironiza āma 're ĩdahāimana za'ra mono norī ma.

¹⁵ Tawamhā roptede'wa norī hā dama rowede'wa norī hā danhibro pese na da te tiwi 're ĩrob'uipra za'ra mono zém na 're ĩsisibro pese uptabi za'ra mono norī hā te za duré romhā na aimasa, 'ri nho'ōmo nhiti. Babironiza āma da te ĩrobzépata za'ra pipa te, te za romhā na aimasa. Te za duré sô aiwa'ō za'ra.

¹⁶ Sô siwa'ō za'ra sina, te za āne sima āma nharī za'ra:

— Ropipa uptabi hā ma tô dazô watobro, 'ri nho'ōmo za'ētē āma 're ĩdahāimana za'ra mono norī zô hā. Da'uza ĩhâiwē uptabi na te aré 're dasi'uza za'ra, ĩhâpré pese na duré ĩhâpré dâ'â na ĩwa'âbâ za'ētē na si. Dasipesezém na ĩwa'âbâ za'ētē na ma tô aré 're dasipese za'ra, oru 'manharī na, duré ētē'ubuzi ĩwa'âbâ za'ētē na, duré a'é tōmo wawē ne ĩtob'a 'manharī na. Āne aré marī na 're ĩdasipese za'ra mono zé hā. ¹⁷ Tane nherē, ma tô ōne haré ropsi'utōrī, si'aba'réri waré na danhibro hā. — Āne te za rowede'wa norī hā sô siwa'ō za'ra sina, sima nharī za'ra.

Tawamhā â poré mono bâ uba're na 're ĩdahāimana za'ra mono hā te za duré romhā na aimasam ni, uba're na roti'wa norī hā, duré āma ĩromhuri'wa norī hā, duré uba're na 're ĩdanomro mono hā dama rowede'wa norī hā. ¹⁸ Tawamhā ā norī hā 'ri nho'ōmo nhizé, te te sāmri za'ra wamhā, te za duré 're sadari za'ra. 'Re sadari za'ra mono sina, te za āne sima nharī za'ra:

— Ō hā 'ri nho'u hā ĩwē uptabi aré. ĩsine hā 'ri nho'u hā ĩ'maihāimana ō. — Āne te za sima nharī za'ra, uba're na 're ĩdahāimana za'ra mono hā.

¹⁹ Tawamhā rob'ru te, te za duré robzapru hā ti'rā nhisiwi sa'wari za'ra. Siwa'ō za'ra sina, te za duré āne sima nharī za'ra:

— Ropipa uptabi hā ma tô sô tiwatobro za'ra, 'ri nho'ōmo za'ētē āma 're ĩdahāimana za'ra mono zô hā. Ropipa uptabi di. Danhibro pese na ĩwa da te wawi 're ĩrob'uipra za'ra mono zém na, wa tô aré 're wasisibro pese za'ra, uba're na 're ĩwahāimana za'ra mono hā. Tane nherē, ma tô si'aba'réri waré na ropsi'utōrī ōne haré. — Āne te za uba're na 're ĩdahāimana za'ra mono hā sô dasiwa'ō za'ra sina, dasima nharī za'ra ni.

²⁰ Āne te ĩ'awapari mono hā, ĩnhotō 'rowim ne.

Taha wa, ma'āpé hâiwa āma 're aihāimana za'ra wa'aba mono hā āma 're atoi u'âsi za'ra wa'aba mono, 'ri nho'ōmo za'ēne hā ĩsi'utōrīzém na. Duré 'Re ĩhâimana u'âsi mono nhib'a'uwē norī, ma'āpé 're atoi u'âsi za'ra wa'aba mono, ĩsadawa wasu'u'wa norī zama, duré Cristuhu zadawa wasu'u'wa norī zama. E marī wa. Babironiza āma da te aima 're rob'manharī wasété za'ra wa'aba mono wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hā te te

da'uprosi wa oto. Taha wa, te za âma 're atoi u'âsi za'ra wa'aba mo.

²¹ Tawamhã ãne, wa tô duré te azabu. Hâiwa âma romhuri'wa ïsimiwada'uri pire hã ma tô êtê tōmo wawē uptabi hã sarōtō. Te te sarōtō wamhã, ma tô âi ba time, â poré âma. Te te me sina, te ãne tinha:

— Æne te za Babironiza hã 'ri nho'ōmo za'ēne hã sa'ētē uptabi daré uprosi, si'utōrī da. Tawamhã ropsi te za oto sō nomro. ²² Tawamhã rowamremezéb ô di za oto. Danhimn-hihârâzéb ô di za. Duré danhimnhihârâzé ïsyryre hã robaba di za. Rowamreme'wai ô di za, duré ïsō're'wai ô di za, da te aré 're ïwapari za'ra mono hã. Rob'é'é uptabi di za. Duré romhuri nhipese'wa norī hã robaba uptabi di za. Duré êtê tōmo wawē 'manharī na amnho, da te 're ïsub za'ra mono zé ruru hã da te 're wapari za'ra mono ô di za. Rob'é'é uptabi di za. ²³ Duré rob'uiwézé hã te te oto dama 're rob'uiwē za'ra mono ô di za, Babironiza âma hã. Duré dasina 're damro za'ra mono ô di za oto.

Babironiza âma dama rowede'wa norī hã ma tô aré danhipai u sibro pese na 're hâimana za'ra, dama pire na. ïwa 're ïdahâimana za'ra mono norī hã ma tô simi'â na te te da'âma 're romhuri za'ra, 'Re ïhâimana u'âsi mono upana, ïsine marī zô si da te 're rob'ruiwapari pese za'ra mono da, ôhō na dama 're rowē za'ra mono da newa.

²⁴ Babironiza âma ïwa 're ïdahâimana wasété za'ra mono norī hã ma tô 'Re ïhâimana u'âsi mono nhib'a'uwē te te 're simro, ïsadawa wasu'u'wa norī zama. Babironiza norī zadawa para, ma tô duré daro mono bâ dasiwazari da te 're danhimro. Taha wa, ma tô Babironiza hã daré uprosi ni. — Æne hâiwa âma romhuri'wa ïsimiwada'uri pire hã te te ïrowasu'uzé hã romn-howa.

Æne ïnhotō 'rowim ne, te ï'awaihu'u mono hã, za ïromhâimana mono zém na hã.

19

¹ Taha pari, wa tô duré wapa, hâiwa âma da'ahâ uptabi na damreme 'râihâ na da te ïnharī za'ra ne hã. Æne te damreme 'râihâ na nharī za'ra ni:

— Wanhib'apito 'Re ïhâimana u'âsi mono âma 're wawata u'âsi za'ra wa'aba mono. Ta hã Danho'reptui'wa. Danhipai u wē uptabi di, duré waihu'u pese uptabi di. ² Marī na te te upai ãna, te ï'uaibaba si te te dama 're arowairébé, sena na. Pi'ōi wasédé hã 're ïhâimana wasété mono zéb zarina, ïsine daro mono bâ 're dahâimana wasété za'ra mono wa, ma tô 'Re ïhâimana u'âsi mono hã ïwasédé hã âma tihi. Ma tô wē'ō pese. ïsib'a'uwē norī te te 're simroi mono wa, ma tô 'Re ïhâimana u'âsi mono hã uprosi, pi'ō hã. — Æne pi'ō na 'ri nho'ōmo za'ētē na 're ïdahâimana za'ra mono norī âma ïsimiré'ézé hã.

³ Tawamhã te duré damreme 'râihâ na nharī za'ra ni:

— 'Re ìhâimana u'âsi mono âma 're wawata u'âsi za'ra wa'aba mono. 'Ri nõ'õmo za'êtê ro'o nhizé hã õne u'âsi hâimo 're sizéd si'rêi mono wê te, âma 're wawata u'âsi za'ra wa'aba mono. — ãne te nharĩ za'ra ni.

⁴ Tawamhã 24 na dama ìpire za'ra norĩ hã duré maparane si'uiwa na ropoto na ìhâiba norĩ hã ma tô hi'rãtitõ ana, 'Re ìhâimana u'âsi mono âma wata za'ra da, danhib'apito simasisizém na ìsãmra âma. ãne te âma tiwata za'ra:

— Tane tô. 'Re ìhâimana u'âsi mono âma si 're wawata u'âsi za'ra wa'aba mono. — ãne te âma si'uzei pese za'ra.

Pone'ërebã ìmrozém na datozé wasu'u, âma ìsimiré'ézém na hã

⁵ Tawamhã danhib'apito simasisizém hawi te ni'wa hã tinha:

— Ma'ãpé, Wanhib'apito 'Re ìhâimana u'âsi mono âma si 're aiwata u'âsi za'ra wa'aba mono, uburé ìsib'a'uwê norĩ hã, dama aipire za'ra wa'aba norĩ hã, dama aiwapu za'ra wa'aba norĩ hã, duré uburé 'Re ìhâimana u'âsi mono 're ìhâimana wazéb za'ra wa'aba mono norĩ zama. — ãne te ni'wa hã tinha.

⁶ Tawamhã wa tô duré wapa, da'ahã uptabi na 're ìdamreme zusi mono mreme hã. Â'a'a 'rãihã ruru'u ne, damreme hã. Duré tâiwapsa'a za'êtê rãrã'ã ruru'u ne, damreme hã. ãne te damreme 'rãihã na nharĩ za'ra ni:

— Uburé Danhib'apito uptabi, ìwaihu'u pese uptabi hã ta hã danhipai u, pire uptabi na te 're hâimana, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã. Taha wa, âma 're wawata u'âsi za'ra wa'aba mono za. ⁷ Bãdã hã ma tô ìwa waptãrã, Pone'ërebã ìmrozéb da hã. Duré âma ìmro da hã ma tô sima apese. Taha wa, âma 're watoi u'âsi za'ra wa'aba mono. Duré 'Re ìhâimana u'âsi mono hã wê uptabi wa, âma 're wawata u'âsi za'ra wa'aba mono. ⁸ Za âma ìmro ma hã, ma tô 'Re ìhâimana u'âsi mono hã tãma tisõ, ì'uzã hãirã wê uptabi hã, âma si'uzã da. — ãne te da'ahã uptabi na damreme 'rãihã na nharĩ za'ra ni.

ãma ìmro da uza hã 'Re ìhâimana u'âsi mono nhib'a'uwê te te 're ìromhuri wê za'ra mono zé, te wasu'u.

⁹ Tawamhã hãiwa âma 'Re ìhâimana u'âsi mono ma romhuri'wa hã te ìma tinha:

— Ma'ãpé, ãne âma rob'ui'éré: “Pone'ërebã ìmrozém na datozéb u 'Re ìhâimana u'âsi mono hã sô ìhãrã za'ra norĩ ma, tãma 're rowê uptabi za'ra mono di za.” — ãne te hãiwa âma romhuri'wa hã ìma tinha, te âma rob'ui'éré da.

ãne te duré ìma tinha:

— ã hã 'Re ìhâimana u'âsi mono mreme hã tô senã uptabi. — ãne te we ìma tinha.

¹⁰ Tawamhã tô õ hã hãiwa âma romhuri'wa papara, wa tô ìhi'rãtitõ aime, âma ìwata da aré. Tane nherê, te ìma tinha, ãne:

— Tô'ã. ãne 'manharĩ tõ. Wa hã asine, 'Re ìhâimana u'âsi mono ma romhuri'wa, wa 're ìhâimana, asisânawã norĩ ne hã, asiré ìsazei'wa norĩ ne hã. Ta norĩ hã roti tõ sena uptabi hã, Zezusi te te dama 're ì'awaihu'u mono hã te te 're ìwapari pese za'ra mono. Ta norĩ ne, wa 're ìhâimana, wa hã. Ma'ãpé 'Re ìhâimana u'âsi mono ãma si 're aiwata mono.

'Re ìhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u 'rata 'wa norĩ hã, ìpê'êzani te te tãma 're ìwaihu'u za'ra mono zéb zarina si, te ta norĩ hã te te dama 're sadawa wasu'u za'ra. E marĩ na te bété te te dama 're sadawa wasu'u za'ra. Tô ôhõ na, Zezusi, ti'ab ré uburé te te dama 're ì'awaihu'u mono na si, te ta norĩ hã te te dama 're sadawa wasu'u za'ra, 'Re ìhâimana u'âsi mono hã. — ãne te ìma tinha, hãiwa ãma romhuri'wa hã.

Awaru ìrã nhisi ìsãmra hã â hawi ropoto siwamnarĩ ãma te te ì'ai'utézé wasu'u

¹¹ Taha pari, wa tõ duré 'madâ. Te 'madâ'â wamhã, ma tõ ìma si'ridawa, hãiwa hã. Tawamhã awaru ìrã hã wa tõ 'madâ. ì'mapraba'wa nhisi hã, Dama ì'umnha. Duré ìsisi amo hã, Tô sena uptabi na, ìsisi hã. Ta hã dawasédé hã da te 're ì'manharĩ za'ra mono zéb zarina te te 're da'awê'õ mono wamhã, tõ ì'uwaibaba si te te 're da'awê'õ. Tô ìsarina si te duré te te 're da'ahâ za'ra, te te ãma upai ãna. Duré dawasété na 're ìdanomro mono norĩ hã te te 're 'wapé za'ra mono wamhã, tõ ìsarina si te te tãma 're rob'manharĩ za'ra, te te ãma upai ãna. ¹² Duré ìto hã aiwa unhama ro'o ne, ìto hã. Duré ì'rã na hã ì'rãzaza si'ubuzi hã, ahâ uptabi di. Danhib'apito 'rãzaza si'ubuzi ne, ì'rãzaza mono hã. Duré ìhâiba na danhisi na rob'ui'ééré hã, dama ìsa'rese'õ hã. Ôhõ ma si waihu'u pese di, ãma ìsimiré'ézé hã. ¹³ Duré ì'uza hã dawapru na hãzapré di. Taha nhisi hã 'Re ìhâimana u'âsi mono mreme na, ìsisi hã. ¹⁴ Tawamhã hãiwa ãma da'wapéi'wa norĩ hã te duré ìsarina sisa're, awaru ìrã na uza hãirã wê uptabi na. ¹⁵ Duré awaru ìrã na ìsãmra zadai're hawimhã, te sib'ézé 'wa si'uiwa ì'wa pe hã aipra. Taha na, te za da'ãma ai'uté, daro mono bâ 're ìdahâimana wasété za'ra mono norĩ ãma hã. Simiwada'uri nhiptete na te za duré te te 're da'awada'uri. Uwa 'ru 'rã hã êtê're 're, ìwa'u zô da te 're wati za'ra mono wamhã, te za ìwa'u hã 're pu'u za'ra. Tane te za dawapru hã dawi 're pu'u za'ra, 'Re ìhâimana u'âsi mono ìsiptete uptabi hã sa'êtê te te 're da'ahâ za'ra mono wamhã. ¹⁶ Tawamhã duré ì'uza hãpa na ìsisi na rob'ui'ééré hã, ìza na zama. ãne ìsisi na rob'ui'ééré hã, uburé danhipai u Danhib'apito. Duré ìsisi amo na rob'ui'ééré hã, Danhipai u dama ìpire.

¹⁷ Tawamhã wa tõ duré sabu hãiwa ãma romhuri'wa hã, aimawi hã. Bâtâ nhisiwi te za. Tawamhã te hãrã 'rãihã na uburé si norĩ zô hã, hãimo uptabi 're ìsisa'rei mono norĩ zô. ãne te sô tihãrã za'ra:

— We asina ubumroi wa'aba. 'Re ãhâimana u'âsi mono hã te za oto aima a za'ra wa'wa, sa'êtê na asaihuri aba da. ¹⁸ Tawamhã daro mono bâ da'upsâtã mono nhi na te za asaihuri 'wa, adâ'â norĩ nhi na, ti'ai ãma danhib'apito norĩ nhi na, da'wapéi'wa norĩ nhib'apito nhi na, duré da'wapéi'wa norĩ nhi na, duré awaru nhi na, duré awaru 'mapraba'wa norĩ nhi na, duré dapawa'âbã ãna dawada'uri zarina si da te dama 're ãromhuri za'ra mono norĩ nhi na, duré dawada'uri ãna dasi'uihã na 're ãdahâimana za'ra mono norĩ nhi na, duré dama ãpire norĩ nhi na, dama ãwapu norĩ nhi na zama. Uburé pese daro mono bâ 're ãdahâimana wasété za'ra mono norĩ dâ'â nhi na te za asaihuri 'wa. — ãne ma si norĩ ma waihu'u za'ra, hãiwa ãma romhuri'wa hã.

¹⁹ Tawamhã â hawi ropoto siwamnarĩ hã wa tô 'madã, ti'ai ãma dama ãpire za'ra mono norĩ me. Ta norĩ hã ma tô tite da'wapéi'wai mono bâ te te 'rã'õtõ, awaru ãrã 'mapraba'wa hã te te siwi 'wapé da, duré ãsiré da'wapéi'wa norĩ zama te te siwi 'wapé za'ra da. ²⁰ Tawamhã â hawi ropoto siwamnarĩ hã ma tô âri ni. Awaru ãrã 'mapraba'wa ma tô ti'â. 'Re ãhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u uptabi õ 'wa, 'Re ãhâimana u'âsi mono nhimipisutu newa, romhõsi na dama 're ãsadawa nhipese mono, ma tô duré ãsiré ti'â. Ta hã ma tô aré â hawi ropoto siwamnarĩ nho'a te te 're romhõsi, dama ãsa'rese'õ na. Te te 're ãromhõsi mono zém na ma tô dama 're sadawa nhipese aré, â hawi ropoto siwamnarĩ nhisi na ãhãiba ui'ééré mono hã, ãhãiba 'manharĩ na romhãiba ãma 're ãdawata za'ra mono hã. Tawamhã awaru ãrã 'mapraba'wa hã ma tô â hawi ropoto siwamnarĩ hã wabzu, dama 're ãsadawa nhipese mono me. Unhama ro'o u'âsi u, ma tô hãiba ré wabzu, êtê ro'o nhizédé uzé pire u. ²¹ Tawamhã awaru ãrã na ãsãmra hã tizadai'ré hawi sib'ézé 'wapa ã'wa pese si'uiwa zahuré na ma tô uprosi, uburé pese da'wapéi'wa norĩ hã. Uburé ma sõ'rebzãri pese. Tawamhã si norĩ hã danhi na saihuri mono wa, ma tô te te 'mahãpãri pese.

ãne ãnhotõ 'rowim ne, te ã'azabui mono hã, za ãromhãimana mono zém na hã.

20

Miu na Satanasihĩ ãma pawasisi ré ãwahubzé wasu'u

¹ Tawamhã wa tô duré 'madã, hãiwa ãma 'Re ãhâimana u'âsi mono ma romhuri'wa hã. Hãiwa hawi te wei mo, 'ridawazéb ré, ab're 'rehã 'ridawazéb ré, ãsi'uwazi nhorõ rutu ré zama. ² Tawamhã te te si'rai wi, ma tô ho'orã hãiba ne ropoto siwamnarĩ hã õne haré sa'êtê uptabi ti'â, siptete uptabi na. Ho'orã hãiba ne ropoto siwamnarĩ hã ta hã Satanasĩ, wanhi-tob'ru, duréihã wahi na ãsihãiba. Ta hã hãiwa ãma romhuri'wa

hã te te sa'êtê âri wamhã, ma tô pawasisi, miu na wahub u pawasisi ré, 're hâimana mono da. ³ Taha da, ma tô oto time, ab're 'rehâ u. Ma tô ãré sito. Ma tô ãré upto, miu na wahub u daro mono bâ sadawa nhipese na te te 're da'a'rãmi tã mono da. Miu na wahub 'rãsutu parip si, te za 'Re ãhâimana u'âsi mono zadawa para tãma wasihu ni, syry na a'â 're morĩ da, Satanasi hã.

⁴ Tawamhã wa tô duré sabu, danhib'apito simasisizém ne 're ãdasi'ubumroi mono zé hã. ãma ãsi'ubumroi mono ma, ma tô 'Re ãhâimana u'âsi mono hã tãma pisutu za'ra, dahâimanazém na te te 're ãda'awaihu'u mono zéb zarina, dama pire na te te dama 're arowairébé mono da, ãsadawa para. Tawamhã wa tô duré 'madâ'â za'ra, 'Re ãhâimana u'âsi mono zadawa wasu'u te te 're sazei pese za'ra mono 'ru te, da te 're ãrãnhihãri za'ra mono norĩ pẽ'êzani hã, tô sena na Zezusihi zazei'wa na dama 're siwasu'u za'ra mono 'ru te, da te 're ãrãnhihãri za'ra mono norĩ pẽ'êzani hã. Ta norĩ hã â hawi ropoto siwamnarĩ ãma 're ãwata za'ra mono õ. Duré ãhãiba 'manharĩ na romhãiba ãma 're ãwata za'ra mono õ. Duré â hawi ropoto siwamnarĩ nhisi na ãuihã ui'éré za'ra õ, duré ãsib'rata ui'éré za'ra õ. Ta norĩ hã ma tô oto hãiba ré apã 're hâimana za'ra. Ma tô tihãiwa'utu za'ra. Tawamhã Cristuhu siré te oto dama pire na te te dama 're roti za'ra, Satanasi hã pawasisi ré, miu na ãma ãwahub u. ⁵ ã hã, 're ãdahãiwa'utu 'rata za'ra mono zé. Tawamhã miu na wahub 'rãsutu parip si, ma tô daro mono bâ uburé pese 're ãdadã'â za'ra mono hã tahãiwa'utu za'ra ni, dahãiwa'utu 'rata na 're ãdahãiwa'utu za'ra mono õ norĩ hã. ãne wa tô te azabu. ⁶ Tawamhã, 're ãdahãiwa'utu 'rata za'ra mono norĩ ma hã, tãma 're rowẽ uptabi za'ra mono di za. Ta norĩ hã 're ãdadã'â zahu za'ra mono ne, unhama ro'o u'âsi u, da te 're ãdanhamra za'ra mono norĩ zu 're sisisi mono õ di za. Miu na wahub u te za 'Re ãhâimana u'âsi mono ma sasedoti na 're hâimana za'ra, Cristuhu ma zama. Te za duré ãsiré dama pire na te te dama 're roti za'ra, miu na wahub u.

Satanasi, unhama ro'o u'âsi u, da te ãmezé wasu'u

⁷ Tawamhã miu na wahub 'rãsutu wapsi, te za Satanasihi ma wasihu ni, 're ãsa mono zém hawi oto watobro da. ⁸ Tawamhã watobro wamhã, daro mono bâ te za oto te te 're da'a'rãmi, sadawa nhipese na. Ti'ai ãma hã darom nhisi zahuré hã maparane za oto. Dodi na duré Madodi na darom nhisi zahuré hã. Tame te za Satanasi hã da'rã'õtõ, dasi'wapé da. Da'ahã uptabi na te za da'a'rã'õtõ. ã poré zaihã na supara 're ãsimi'wara mono ne, da'ahã uptabi di za.

⁹ Tawamhã daro mono bâ te za oto dasiwi romnhitom ni. Da te dasiwi romnhito wamhã, te za 'ri nho'u hã dasiwi ubu ni, 'Re ãhâimana u'âsi mono te te 're ãsawi mono hã, ãsib'a'uwẽ

norĩ, ĩwa 're ĩhâimana za'ra mono zé hã. Ta norĩ hã da te dasiwi uprosi da, te za dasiwi ubu ni. Tane nherẽ, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te za hãiwa hawi uzâ hã sãmra. Te te sãmra wamhã, te za âma da'uprosi, unhama ro'o na. ¹⁰ Tawamhã Wa'uburẽ hã sadawa nhĩpese na te te 're ĩda'a'rãmi mono hã te za me ni, unhama ro'o u'âsi u, êtẽ ro'o nhizédé uzé pire u. Â hawi ropoto siwamnarĩ norĩ, da te ĩwabzurizéb u te za me ni. Tawamhã tame te za oto te te 're robzépata za'êtẽ u'âsi za'ra, õne u'âsi.

Âne wa tô te awaihu'u, ĩnhotõ 'rowim ne.

Da te 're ĩdaza're za'ra mono zé 'rãsutu wasu'u

¹¹ Tawamhã wa tô duré 'madâ, danhib'apito simasisizé ĩrã hã, ĩsa'êtẽ uptabi hã. Âma ĩsãmra hã wa tô duré sabu. Tawamhã uburé uptabi, ma tô ti'a hã ai'utõ, hãiwa zama. Marĩ õ uptabi di oto. Da te 're 'madâ'â zahuré mono õ di oto, ti'a hã hãiwa me. Tãibã ma tô ai'utõrĩ pese zahuré. ¹²⁻¹³ Tawamhã wa tô duré 'madâ'â za'ra, 're ĩdadâ'â za'ra mono hã, dama ĩpire norĩ hã, duré dama ĩwapu norĩ hã. Da'upsâtã mono bã, te aihĩni pese danhib'apito simasisizém nho're aimasam ni. Â poré mono bã, â na 're ĩdasi'utõrĩ mono norĩ zama te aimasam ni, adã 're ĩhâimana za'ra mono zém hawib zama. Tawamhã ĩbaihã ahã na ma tô sõzi za'ra ni, ti'ab ré uburé marĩ, da te 're ĩ'manharĩ za'ra mono zém na rob'ui'ééré hã, marĩ ĩwẽ na, duré ĩwasété na zama. Ma tô duré sõzi ĩbaihã hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'rata za rowẽ na 're ĩdahâimana u'âsi za'ra mono norĩ nhisi ré hã. Tawamhã ĩbaihã na da te 're ĩ'manharĩ wẽ za'ra mono zéb ui'ééré zarina, ma tô da'âma rowairébé za'ra ni. Da te 're ĩ'manharĩ wasété za'ra mono zéb ui'ééré zarina zama, ma tô aihĩni pese da'âma rowairébé za'ra ni. ¹⁴⁻¹⁵ Tawamhã ni'wam norĩ hã ĩbaihã na 're ĩhâimana u'âsi za'ra mono norĩ nhisi, 're ĩsimi'wara mono zém na ĩsisi ĩsimi'wara õ norĩ hã ma tô sãmra ni, unhama ro'o u'âsi u. (Â hã unhama ro'o u'â hã maparane âma 're ĩdadâ'â zahu za'ra mono zé, te wasu'u.)

'Re ĩdadâ'â za'ra mono zé hã tâibã oto. Duré adã hã aré 're ĩhâimana za'ra mono zé hã, tâibã duré oto. Ma tô ab're 're sãmra ni, uburé adã'â norĩ hã, unhama ro'o u'âsi u. Taha wa, tâibã oto, adã 're ĩhâimana za'ra mono zé hã.

Âne wa tô, za ĩromhâimana mono zé hã te azabu, danhotõ 'rowim ne da te 're ĩrosawẽrẽ za'ra mono ne.

21

Hãiwa ĩté wasu'u, ti'a ĩté wasu'u me

¹ Tawamhã wa tô duré 'madã hãiwa ĩté hã, ti'a ĩté zama. Hãiwa 'rada hã ma tô ai'utõrĩ pese, ti'ai 'rata zama. Â zama ma tô ai'utõrĩ pese. ² Tawamhã wa tô duré 'madã, 'ri nho'u hã, ĩwasédé hã ĩwa 're ĩhâimana mono õ hã, Zeruzarẽ ĩtém na ĩsisi hã. Hãiwa hawi te wei mo, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hawi. Pi'õ

hã oto mro da, 're ĩsi'uza wẽ uptabi za'ra mono ne, ma we si'ra, 'ri nho'u ĩwẽ uptabi hã. ³Tawamhã damreme 'rãihã hã wa tô duré wapa, danhib'apito simasisizém hawi we te te ĩnharĩ hã. ãne te we ĩma tinha:

— Ma'ãpé, waihu'u. 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te za oto dasiré 're hâimana u'âsi, 'rãwi. ĩsib'a'uwẽ te za oto 're dahâimana u'âsi za'ra. Te za tô oto dasiré 're hâimana u'âsi. ĩsib'apito za'ra te za oto 're hâimana, 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã. ⁴Te za duré da'atõmo u'õ, oto dapẽ'êzé õ u'âsi 're dahâimana u'âsi za'ra mono da. 'Re dadâ'â za'ra mono õ di za oto. Duré 're dasiwa'õ za'ra mono õ di za oto. Duré dahâzé, da te 're sêpata za'ra mono õ di za oto. E marĩ wa. Uburé 're ĩromhâimana 'rata mono zé hã si'utõrĩ pese wa oto. — ãne ma tô ni'wa tinha, mreme 'rãihã na.

⁵Tawamhã 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã danhib'apito simasisizém na ĩsãmra hã te ĩma tinha, ãne:

— Ma'ãpé waihu'u. Wa hã wa za tô marĩ ĩté hã te ab'manharĩ, ãhãna hã. — ãne te ĩma tinha.

Tawamhã te duré ĩma ti'ru:

— Ma'ãpé ãne ãma arob'ui'éré mono. ãhã wasu'u hã uburé marĩ ĩté hã za te ĩ'ab'manharĩ mono na hã, tô sena. Tô sena wa, ãhã na da te 're rob'umnhasi za'ra mono sina, da te 're ĩzazei pese za'ra mono da na, te za ãma ĩ'arob'ui'éré mo.

⁶Tawamhã te duré ĩma tinha:

— Tãibã oto. Wa tô te ãma a'uwaimrami. Wa hã ĩsãna'rata hawimhã marĩ õ ré hã, wa tô 're ĩhâimana u'âsi. Uburé marĩ hã si'utõrĩ pese nherê, ĩsarina ĩsi'utõrĩ õ di za, wa hã. Õne u'âsi, wa za 're ĩhâimana.

Tawamhã ni'wam norĩ hã te te 're 'rubu za'ra mono wamhã, wa za â u'â hã te tãma 're õb za'ra, wa'âbã ãna, da te 're âhuri mono wa, ĩsiré rowẽ na 're ĩdanomro u'âsi mono zéb da hã. ⁷Ni'wam norĩ hã tidâ'âzéb u ĩwi sipizari ãna, Satanasihĩ ãma te te ĩ'ai'uté za'ra norĩ hã ta norĩ ma, wa za ĩsib'apito za'ra 're ĩhâimana. ĩnhib'a'uwẽ si te za oto 're hâimana za'ra. ⁸Tane nherê, ni'wam norĩ hã te za unhama ro'o u'âsi wa'wa 're hâimana u'âsi za'ra, aré da te 're simroi mono pipa te, ĩwi 're ĩsipizari za'ra mono norĩ hã, duré te te 're ĩzazei utõrĩ za'ra mono norĩ hã, duré marĩ ĩwasété uptabi na 're ĩhâimana wasété za'ra mono norĩ hã, duré dapãrĩ'wa norĩ hã, duré dahâiba na 're ĩhâimana wasété za'ra mono norĩ hã, duré simi'â na 're ĩhâimana za'ra mono norĩ hã, duré romhãiba 'manharĩ ãma ĩ'upana 're ĩwata za'ra mono norĩ hã, duré sadawa nhipese na 're ĩhâimana za'ra mono norĩ hã. Uburé pese, te za êtê ro'o nhizédé uzé pire wa'wa 're dahâimana u'âsi za'ra, 're ĩdahâimana wasété za'ra mono norĩ hã, unhama ro'o u'âsi wa'wa. Unhama ro'o u'â hã maparane ãma 're ĩdadâ'â zahu

za'ra mono zé, te wasu'u. — Āne ma tô ĭma rowaihu'u siro, 'Re ĭhâimana u'âsi mono hã.

Zeruzarē ĭté wasu'u

⁹ Tawamhã 7 na hãiwa āma romhuri'wa norĩ siré hã ma tô misi we ĭtēme 'maimo, 7 na u'awi ré ĭhâimana za'ra norĩ siré hã, rob'manharĩ pipa na te te dama 're ĭrob'manharĩ wasété za'ra mono norĩ siré hã. Tawamhã āne te ĭzatō:

— We ĭsiré aimorĩ, Pone'ērebã mro da hã sabu da. — Āne te ĭzatō.

¹⁰ Tawamhã 'Re ĭhâimana u'âsi mono pē'ēzani hã ma tô duré aimawi ĭ'uihã pi'ra. Te te ĭ'uihã pi'rai wa, wa tô duré aimawi ĭhãiba. Taha pari, ma tô hãiwa āma romhuri'wa hã ĭzaprō, ětē 'rãihã za'ětē uptabi u, ĭ'rãihã uptabi u. Te te ĭzaprōni wamhã, Zeruzarē ĭté hã wa tô 'madã, marĩ ĭwasédé hã ĭwa 're ĭhâimana mono ō hã, hãiwa hawi we te te ĭsi'ra, 'Re ĭhâimana u'âsi mono hawi. ¹¹ 'Re ĭhâimana u'âsi mono nhimirowa'a na, te 'ri nho'u hã tirowa'a za'ětē. ětē'ubuzi zarob'a si'ubuzi ne, ma ai'ubuzi, 'ri nho'u hã. ¹²⁻¹³ Duré 'ri nho'ōmo 'wawi wa'ra hã 'rãihã uptabi di. 'Ridawa ĭsa'ēne hã 12 na ĭhãiba hã. Bãtã pusizém niwĩmhã si'ubdatō 'ridawa ĭsa'ēne hã, duré bãtã zasizém niwĩmhã si'ubdatō 'ridawa ĭsa'ēne hã. Duré hãiwa'a're nhimire niwĩmhã, si'ubdatō. Duré hãiwa'a're nhimi'e niwĩmhã si'ubdatō, 'ridawa ĭsa'ēne hã. Uburé hã 12 na ĭhãiba hã. Duré 'ridawa za'ětē mono bã te hãiwa āma 'Re ĭhâimana u'âsi mono ma romhuri'wa norĩ hã misi si simasa, 'ridawa 'madã'ã'wa norĩ hã. Duré 'ridawa za'ětē mono bã rob'ui'éré hã misi si, Izarazéhé 'ra nhisi mono na rob'ui'éré hã, 12 na ĭ'ra nhisi mono na rob'ui'éré hã. ¹⁴ Duré wa'ra nhana'rata uparizé mono hã ětē tōmo wawē topa hã 12 na ĭhãiba hã. Taha na 12 na Pone'ērebã zadawa wasu'u'wa norĩ nhisi mono hã. Misi si āma ĭsisi ui'éré mono hã.

¹⁵ Tawamhã hãiwa āma romhuri'wa hã te te ĭma ĭnharĩ hã te wedehu waré ne hã 're ti'ã, marĩ pibuzé hã, ětē'ubuzi pré oru 'manharĩ hã. 'Ri nho'ōmo zada'ré te te āma ĭpibuzéb da hã te 're ti'ã, duré 'ridawa ĭsa'ětē mono pibuzéb da zama, duré 'ri nho'ōmo 'wawi wa'ra pibuzéb da zama. ¹⁶ Tawamhã 'ri nho'ōmo zada'ré te te pibui mono wamhã, ĭsasé're mono hã aiwapsi ma wairébé, ti'ai pibuzém na ĭpibuzé mono hã. ĭna're pibuzé mono hã aiwapsi ma wairébé. Duré ĭ'a're mono pibuzé hã aiwapsi ma wairébé, duré ĭsihãi mono hã. Uburé pese aiwapsi ĭpibuzé mono hã. Āne ĭpibuzé mono hã, 2200 na ti'ai pibuzém na ĭna're pibuzé mono hã duré ĭ'a're pibuzé mono hã, duré ĭsihãi pibuzé mono hã. ¹⁷ Tawamhã ma tô duré pibu, wa'ra hã ĭsimi'rãmi na hãza'õtō zô. Te te pibui wamhã, 64 na ĭpibuzé hã. Ti'ai āma da te 're ĭropibu za'ra mono zéb za'ratazéb zarina, ĭpibuzé hã. ¹⁸ Duré 'ri nho'ōmo 'wawi wa'ra hã ětē'ubuzi zarob'a na ĭ'manharĩ hã. Duré 'ri nho'u hã oru

uptabi na si 'ri mono hã, aimawi na wazari ãna. Aiwa simhi ne hã sarob'a uptabi di duré. ¹⁹⁻²⁰ Duré 'ri nho'õmo 'wawi wa'ra nhana'rata uparizé mono wazarimhã, misi si êtê'ubuzi wa'âbâ za'êtê mono hã ïwamri mono bâ. ¹² na êtê'ubuzi wa'âbâ za'êtê mono hã, ïwamri mono bâ, ïto pré wamri mono bâ, duré ïtob'uzé wamri mono bâ. ²¹ Duré ¹² na 'ri nho'õmo 'wawi wa'ra 'ridawa za'êtê mono hã, a'é tõmo wawê ne ïtob'a 'manharĩ mono hã, misi si. Duré 'ri nho'õmo 'ri wa'wa 'ri nhi'rity wawê hã êtê'ubuzi pré oru uptabi na ï'manharĩ hã, ïwazari õ na. Aiwa simhi ne sarob'a uptabi di.

²² Tawamhã 'ri nho'õmo ãma 'Re ïhâimana u'âsi mono ãma 're ïdawata za'ra mono zé hã te ïwa sãmri õ di. Robaba di. Uburé Danhib'apito uptabi hã, 'Re ïhâimana u'âsi mono ïwaihu'u pe hã, duré Pone'ërebâi me oto 'rãwi da'rata 're hâimana u'âsi zahuré mono na dâ'âsina, ïsõrõwa hã oto hâimana õ di. ²³ Duré 'ri nho'õmo na hã bâdâ te te 're rob'uiwê mono õ di za oto, a'amo zama. 'Re ïhâimana u'âsi mono nhimirowa'a na te za oto te te 're rowa'a, Pone'ërebâ nhimirowa'a na zama. ²⁴ Tawamhã daro mono bâ 're ïdahâimana za'ra mono norĩ hã te za ïsimirowa'a na 're dahâimana za'ra. Duré dama ïpire za'ra norĩ hã te te 're ïda'madâ'â za'ra mono norĩ hã te za tinhibro hã ahâ uptabi na 'wasa, 'ri nho'u ïtéb u. ²⁵ Tawamhã duré 'ridawa za'êtê mono hã 'ri nho'õmo 'wawi wa'ra 'ridawa za'êtê mono hã te za 'ridawa haré 're simasab u'âsi, õne u'âsi sitob ãna. Tame oto 're mara waihu'u mono õ wa, te za 'ridawa haré 're simasab u'âsi. ²⁶ Tawamhã daro mono bâ te za danhibro hã 'wasari ni, 'ri nho'u ïtéb u. Uburé dawaihu'u pese na romhuri pese zéb ré, te za asisi ni. ²⁷ Tawamhã marĩ ïwasédé hã da te 'mazasi za'ra õ di za. Duré 're ïdahâimana wasété za'ra mono norĩ hã, duré 're ïdazadawa nhipese za'ra mono norĩ hã ïtême 're danhisisi waihu'u mono õ di za oto. ïbaihã na 're ïdahâimana u'âsi za'ra mono norĩ nhisi 're ïsimi'wara mono zém na, ïsisi, 're ïsimi'wara mono norĩ si, te za ïtême 're sisisi, Pone'ërebâ te na ïsisi ui'ééré ré mono hã.

Áne romnhowa ïromhâimana mono hã, te ï'azabui mono hã.

22

¹ Tawamhã hãiwa ãma 'Re ïhâimana u'âsi mono ma romhuri'wa hã, tô õ hã ma tô duré ïzaprõ, â u'â hã te 'madâ'â da. Â u'â hã da te 're âhuri mono wa, dato sina 're ïdanomro u'âsi mono zé hã. Simhi zarob'a uptabi ne â zarob'a uptabi di, â u'â hã. Panho'u 're ïpraba za'ra mono ne, te 'Re ïhâimana u'âsi mono norĩ simasisizéb zahâpâ hawi tipraba, Pone'ërebâi me. ² 'Ri nho'õmo wa'wa, 'ri nhi'ridi ïnomro wa'wa, te tipraba. Duré wede hã â praba zaihã si'uiwa na ïsãna'rata si'uiwa hã te tame 're sa, ï'rã hã da te 're huri mono wa, 'Re ïhâimana u'âsi mono 'rata, dato sina 're ïdanomro u'âsi mono zé hã. A'amo sidâpâsi ï'rãzé hã. Wahub sidâpâsi te 're 'rãi u'âsi. Duré ïsu hã daro mono bâ apâ ãma 're ïdazéptâ'â za'ra mono zéb da hã.

³ Duré marĩ ĩwasédé hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono te te 're ĩ'awê'õ pese mono hã, ĩwa 're hâimana za'ra mono õ di za, 'ri nho'õmo ãma hã. Duré 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te te 're ĩda'awê'õ pese mono hã ĩwa 're dahâimana za'ra mono õ di za.

Taha wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono norĩ simasisizé hã te za 're hâimana, Pone'êrebâi me, danhib'apito simasisizém ne hã, te te ãma 're ĩda'ab'madâ'â u'âsi zahuré mono zéb da hã. Taha wa, te za ĩsib'a'uwê norĩ hã ãma 're wata u'âsi za'ra. ⁴ Te za duré ĩ'ubu hã te te siwi 're 'madâ'â u'âsi za'ra. Duré ĩsisi na uihã u'éré ré, te za 're hâimana za'ra. ⁵ Tamemhã 're mara waihu'u mono õ di za. 'Re robra waihu'u mono õ dâ'âsina, rob'uiwêzém na da te 're rob'uiwê za'ra mono õ di za oto. Duré bâdâ hã te te 're rob'uiwê mono õ di za oto. Uburé Danhib'apito uptabi, 'Re ĩhâimana u'âsi mono si te za te te dama 're rowa'a. Tawamhã ĩsib'a'uwê norĩ hã te za ĩsadawa para pire na 're hâimana u'âsi za'ra, õne u'âsi.

Ãne romhã ré ĩromhâimana mono hã, ĩnhotõ 'rowim ne, te ĩ'azabui mono hã, duré te ĩ'awaihu'u mono hã.

Zezusi apâ we timorĩzém na te te sina ĩdapo're pu'uzé wasu'u

⁶ Tawamhã hãiwa ãma romhuri'wa hã tô õ hã te duré ĩma tinha, ãne:

— Ãhã wasu'u hã tô sena. Tô sena wa, te za rob'umnhasi sina da te 're sazei pese za'ra, da te 're wawã za'ra mono ãna. 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã te tizadawa wasu'u'wa norĩ ma, Tĩpê'êzani hã te te tãma 're anhomri, taha na te te dama 're sadawa wasu'u za'ra mono da. Ta hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono hã ma tô hãiwa ãma tãma ĩromhuri'wa hã we ĩzatõ, tô sena za ĩromhâimana mono zém na te aima awaihu'u sirõmo mono da, duré ĩnhipai u' ĩsib'a'uwê norĩ ma, te aima ĩ'awaihu'u mono zéb zarina tãma waihu'u za'ra mono da. — Ãne hãiwa ãma romhuri'wa hã ma tô ĩma waihu'u.

⁷ Tawamhã Zezusihi mreme hã wa tô wapa, tizazei'wa norĩ te te ĩpo're pu'uzé hã. Ãne te tinha:

— Ma'ãpé, waihu'u pese za'ra wa'aba. Wa za wei morĩ su apâ. Ãhã wasu'u hã tô sena, ĩbaihã na za ĩromhâimana mono zém na rob'ui'éré hã ni'wa hã te te 're wapari pese mono wamhã, tãma 're rowê u'âsi mono di za. — Ãne te tinha, Zezusi hã.

⁸ Wa hã Zuwã hã wa tô ãne uburé marĩ hã te awapari. Wa tô duré ãne te ab'madâ'â. Tawamhã ãne te awapari mono pari, duré ãne hã te ab'madâ'â mono pari, wa tô hãiwa ãma romhuri'wai papara aime, ãma ĩwata da, za ĩromhâimana mono zém na te te ĩma ĩ'awaihu'u mono ãma. ⁹ Tane nherê, te sina ĩ'uwati, ãma ĩwata tô da. Ãne te ĩma tinha:

— Tô'ã. Ãne 'manharĩ tõ. Wa hã asine, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma romhuri'wa, wa 're ĩhâimana, duré asisânawã norĩ ne hã, ĩwasu'uwê na te te dama 're ĩsadawa wasu'u za'ra mono

norĩ ne hã. Duré ãhã wasu'u na ĩ'arob'ui'ééré mono wapari pese 'wa norĩ ne hã wa hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono ma romhuri'wa. Taha wa, ma'ãpé 'Re ĩhâimana u'âsi mono ãma si 're aiwata u'âsi mono. — ãne te ãma ĩwada'u.

¹⁰ Tawamhã te duré ĩma tinha, ãne:

— ãhã wasu'u hã za ĩromhâimana mono zém na ĩ'arob'ui'ééré mono hã asima sawi õ di za. ãma ronomro õ ré, za romhâimana mono na dâ'âsina, te za sô'awi dama 're ĩ'awaihu'u mo. ¹¹ ãne na za romhutu na ĩromhâimana mono zém na dama 're aweihu'u mono nherê, ni'wam norĩ hã tiwasété si õne haré te te 're 'manharĩ u'âsi za'ra mono wamhã, õhõ na si ãma 're hâimana za'ra mono tô. Duré ni'wam norĩ hã tihâiba na 're hâimana siwamnarĩ u'âsi za'ra mono wamhã, õhõ na si ãma 're hâimana u'âsi za'ra mono tô duré, rob'râsutu u hã. Duré ni'wam norĩ hã te te 're 'manharĩ wê u'âsi za'ra mono wamhã, wê u'âsi ãma 're hâimana u'âsi za'ra mono. Duré ni'wam norĩ hã 'Re ĩhâimana u'âsi mono ãma si 're nomro u'âsi mono wamhã, tô õhõ na si 're nomro u'âsi mono tô, rob'râsutu u hã. — ãne hâiwa ãma romhuri'wa hã ma tô ĩma waihu'u.

¹² Tawamhã Zesusihi mreme hã wa tô duré wapa, ti-zazei'wa norĩ te te ĩpo're pu'uzé hã. ãne te tinha:

— Ma'ãpé waihu'u pese za'ra wa'aba. Wa za wei morĩ su apã. We ĩmorĩ wamhã, ĩnhimipawa'âbâzé hã wa za we ĩsiré ti'â, da te ĩma 're ĩromhuri wê za'ra mono zéb zarina te ãma da'apawa'âbã mono da. ¹³ Wa hã duréhã marĩ õ ré hã wa tô 're ĩhâimana. Uburé marĩ hã si'utõrĩ pese nherê, ĩsarina ĩsi'utõrĩ õ di za wa hã. Õne u'âsi, wa za 're ĩhâimana u'âsi. — ãne Zesusihi mreme, te ĩwapari hã.

¹⁴ Duré, ni'wam norĩ hã uza hãirã da, ti'uza te te 're ĩ'upsõi pese za'ra mono hã, ta norĩ ma si tãma 're rowê uptabi za'ra mono di za. Tane tiwasété wi, 're ĩsipizari za'ra mono hã, 'Re ĩhâimana u'âsi mono, ĩwasédé te te tãma 're ĩ'a'upsõi mono zé, te wasu'u, ĩ'uza hãirã hã. Ta norĩ si te za rob'rãi u'ã hã te te 're huri, da te 're huri mono wa, 'Re ĩhâimana u'âsi mono 'rata ãma 're ĩdanomro u'âsi mono zé hã. Ta norĩ si te za duré õne haré 'ri nho'õmo u 're sisisi, 'ridawa za'êtê na, ni'wa te te tiwi sitob za'ra ãna. ¹⁵ Ni'wam norĩ si 'ri nho'õmo u 're sisisi waihu'u mono õ di za, marĩ ĩwasété uptabi na 're ĩdahâimana wasété uptabi za'ra mono norĩ hã, duré simi'ã na 're ĩdahâimana za'ra mono norĩ hã, duré dahâiba na 're ĩdahâimana wasété za'ra mono norĩ hã, duré dapãri'wa norĩ hã, duré romhâiba 'manharĩ ãma, 'Re ĩhâimana u'âsi mono upana 're ĩdawata za'ra mono norĩ hã, duré sadawa nhipese ze te, uburé dama 're ĩsadawa nhipese za'ra mono norĩ hã. Ta norĩ hã 're sisisi waihu'u mono õ di za, 'ri nho'õmo u hã.

¹⁶ Tawamhã Zesusihi mreme hã wa tô duré wapa. ãne te ĩma tinha:

— Wa hã Zezusi, wa tô hãiwa ãma ãma romhuri'wa hã we atême satô, ã hã te ã'awaihu'u mono hã te te aima awaihu'u mono da, 'ri nho'ômo mono bâ ãzazei'wa norĩ, siré 're ãsi'rã'ôto u'ãsi mono norĩ ma, awaihu'u mono da, ãsipai u. Wa hã apito Dawihi nhihudu, za ãsine ãpire na te 're ãda'ab'madã'ã mono da hã. Wa hã awẽ u, wasi wawẽ 're ro'o pese mono ré, da'ãma 're ãawẽ za'ra mono ne, wa za romhãimanazép té, te dama 're apisutu, ãmama nhib'a'uwẽ norĩ ma. — ãne te duré ãma siwasu'u, Zezusi hã.

17 'Re ãhãimana u'ãsi mono pê'ẽzani hã te Pone'ẽrebãi mro da me, dazô 're hãrã u'ãsi zahuré, ãne:

— We 're anomro aba mono, ã u'ãsi u. — ãne te dazô 're hãrã u'ãsi zahuré.

Tawamhã ni'wam norĩ hã ãne hã te te 're wapari za'ra mono wa, ã u'ãsi u 're nomro mono wamhã, te za duré ãhãrã zahuré na dazô 're hãsi u'ãsi.

Da te 're 'rubu za'ra mono wa, da te 're ã'huri mono ne, ni'wam norĩ hã te te sima 're wẽ za'ra mono wamhã, te za tô ã u'ãsi u 're nomro, te te 're ãhuri u'ãsi mono da, wa'ãbã ãna. ã u'ã hã da te 're ãhuri mono wa, 'Re ãhãimana u'ãsi mono 'rata 're ãdanomro u'ãsi mono zé.

Zuwã, te te dama ãma ãrob'ui'ére 'rãsutu zé wasu'u

18 Wa hã Zuwã hã, wa za oto ãma aipo're pu'u sirômo za'ra wa'wa ãmreme pire na, ãhã wasu'u na, ã ãbaihã na, za ãromhãimana mono zém na te ã'arob'ui'ére mono hã, 're ãwapari za'ra wa'aba mono norĩ hã. Ni'wam norĩ hã ãhã wasu'u hã siwa'ru sihawim na te te ãma 're sa'ëtê za'ra mono wamhã, te za 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã te te 're hã za'ra, ã ãbaihã na te te dama 're ãrob'manharĩ pipa mono zé ãsimi'wara mono zarina. Taha na, te za te te tãma 're sa'ëtê za'ra, ã'hãri hã. 19 Duré ni'wam norĩ hã ãhã wasu'u hã za ãromhãimana mono zém na te ã'arob'ui'ére mono hawimhã tô senai ô newa, te te 're sani za'ra mono wamhã, te za 'Re ãhãimana u'ãsi mono hã rob'rãi u'ã hã te te tiwi 're sawi za'ra, te te dame 're huri tô mono da, 'Re ãhãimana u'ãsi mono 'rata rowẽ na 're danomro u'ãsi tô mono da. Te za duré 'ri nho'u ãté hã ãwẽ uptabi hã te te tiwi 're sawi za'ra, ãwasédé hã ãwa 're ãhãimana mono ô hã. ãhã na, wa tô ã ãbaihã na ãma rob'ui'ére pa, ã 'ri nho'ômo na hã, duré rob'rãi u'ãsi na hã.

20 Tawamhã Zezusi hã te duré ãrême ma siwasu'u, ã te ãma ã'arob'ui'ére mono na te te ãma ã'awaihu'u mono 'wa hã. ãne te siwasu'u:

— Tô sena, wa za wei morĩ su apã. — ãne te siwasu'u.

Tane tô. Wanhib'apito Zezusi apã we aimorĩ su'u tô.

21 Wa hã Zuwã hã wa za oto asawi za'ra wa'wa, ãrême ma. Wa ãsima te 're aiwẽ u'ãsi za'ra wa'wa, Wanhib'apito Zezusi te te 're asawi pese za'ra wa'aba mono da, duré te te 're

aipawaptob u'âsi za'ra wa'aba mono da. ãne wa ai'ãma te 're
rosa'rata u'âsi za'ra wa'wa.